Broj 1. Pula, u četvrtak dne 1. siečnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priopćenja itd. tiskaju i računaju se na temelju obćinog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom raste male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata na poštarinom stoji 12 K u obće, } na godinu
6 K za seljake } na godinu
ili K 6·—, odn. K. 3·— na pol. godine
Izvan carevine više poštarina.
Plaća i stužaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i drug« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

P. n. gg. predbrojnicima.

Na početku smo godine a u danima zaključnih računa. Molimo rodoljube i sumišljenike, da se i opet na list predbroje — a opominjemo svu onu gg. predbrojnike, koji nam niesu naplatili prošlogodišnju predbrojbu, a nekoji i onu predprošlih godina, da to čim prije obave. Obstanak lista stoji jedino na predbrojnicima, a uz netočnu i nemarnu uplatu, stvara se upravi ste briga, kako da namiri pojedini broj. Gg. predbrojnici nek u tu svrhu uporabe naše čekovne položnice koje jur imadu.

Uprava.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Sretna nova godina!

Običaj je, da se koncem ili početkom sunčane godine polaže račun o svom djelovanju onim, koji nam predstoje ili kojim smo za to djelovanje odgovorni. U našem slučaju jesu to čitatelji naši i sav naš narod.

Nu pošto je naše djelovanje tečajem prošle godine svakomu našemu čitatelju jošte živo u pameti i buduć je naš rad otvorena knjiga, iz koje može čitati svatko, koji se za to zanima, to nas riešava dužnosti, da se danas ponovno osvrnemo na to naše skromno djelovanje.

Bog nam je svjedok, da nas je u svakom našem poduzeću vodila jedino uzvišena narodna misao, da smo imali pred očima uvjek jedino sreću našega naroda u obće, napose pako naše tužne Istre, kojoj je naš list u glavnom posvećen.

Priznajemo iskreno, da su naše sile preslabe za provedenje narodnog programa t. j. za osvieštenje posliednjeg istarskog seljaka, za njegovu duševnu naobrazbu i tjelesno blagostanje. Nastojali smo najboljom voljom jedno i drugo promicati, a u koliko nismo uspjeli, nije posve krivnja naša ni naših političkih istomišljenika.

Ni pojedincu ni skupinam nije dostatna dobra volja ako neima sredstava, bez kojih se neda ništa velika izvesti.

Naš je hrvatski i slovenski narod u Istri neuk, siromašan i odvisan od tudjinaca, koji mu nedadu, da se duševno pridigne i tjelesno okrpa. Broj radnikah je vrlo malen, te oni, koji imadu volje i ljubavi za rad, jesu obično odviše zaokupljeni, te nemogu nijedno veće dielo valjano izvesti!

Uz neukost, siromaštvo i odvisnost biju naš narod u Istri i druge nevolje. Česte nerodice, guste elementarne nepogode, malene ili nikakve podpore za promicanje narodnog gospodarstva, prieče ga, da se materijalno podkoži i okrpa.

Na duševnom polju nedadu mu zlobni susjedi, da se pridigne, da se oboruža potrebitim znanjem, pak da se uzmogne natjecati s drugimi naprednimi narodi. On mora da prodje sve klance jadikovce prije nego li dodje do jedne pučke školice u svojem jeziku. Oblasti i zemaljske i carske neće da znadu za njegov jezik ili ga svuda zapostavljaju i zanemaruju.

Još pred koji desetak godina nalazio je naš narod u jednom dielu Istre utjehe i savjeta bar u hramovih božjih, ali u novije doba tjeraju ga i odatle narivavajuć mu i tuj tudji nepoznati mu jezik. I svećenstvo njegovo u tom dielu naše uže domovine klonulo je duhom pod silnim pritiskom odozgor. Riedki su danas tamo svećenici, koji bi se usudili javno i odlučno zauzeti se za potlačena prava svojih ovčica. Imade ih i tuj, koji s narodom plaču i koji se s njim vesele, ali većina ih je nehajnih i ravnodušnih ili pako protivnih.

Sve su to jadi i nevolje, proti kojim nam se je boriti golorukim i malobrojnim.

Za naše narodne protivnike rade svi, njim je u prilog naše siromaštvo i naša neukost; njih pomažu i zemaljske i državne oblasti; za njih i uz njih je nesretni vladajući sustav, pod kojim mi stenjemo.

Ali uzprkos svim tim nevoljam mi nezdvajamo, mi se neodričemo nikakva prava i pravice, mi stojimo čvrsto i nepomično na braniku narodnih nam prava, odakle nas nikakva sila maknuti neće. Mi netražimo ni milosti mogućnika ni povlastica vlastodržaca, već tražimo, da se vrše zakoni božji i ljudski, pravedno i nepristrano. Na tom braniku ostati ćemo uz božju volju i pomoć naših jednomišljenika, naših suradnika i čitatelja, takodjer unapried. Svim ovim preporučamo se toplo, da nas u težkom radu za sreću i slobodu naroda našega riečju i činom podupriti izvole.

Svim njim, svemu narodu našemu kličemo povodom promjene godine iz dna srca: Sretna Vam bila nova godina!

Istarski sabor.

U Puli dne 27./12. 1902.

Prva sjednica (otvorenje). U 5 sati poslie podne sastao se zemaljski odbor, svi prisutni članovi manjine i nekoji većine na poziv sustolnog kaptola u Puli u sustolnoj crkvi, gdje bijaše sazov duha svetoga.

U 5½ po podne sastaše se skoro svi zastupnici u viećnici grada Pule. Na predsjedničkoj stolici nalazi se zemaljski kapetan gosp. Campitelli, njemu na desnu vladin zastupnik gosp. savjetnik Fabiani. Zastupnikah je prisustvovalo 29 i to 21 od većine i 8 od manjine.

Na galeriji nalazi se samo jedna osoba; na novinarskoj klupi dolje u saborници nalaze se 4 talij. novinara, izmedju kojih i dopisnik rimske „La Patria".

Govor predsjednika.

Predsjednik g. Campitelli pročita vrlo obširan govor, iz kojega vadimo sliedeće točke:

Veseli ga što može sa onog mjesta opet jednom pozdraviti zemaljsko zastupstvo.

Njeg. Veličanstvo sazvalo je patentom od dne 14. o. mj. zemaljski sabor Istre u ovaj grad, kojeg gradjanstvo nas je već do sada ljubeznjivo primilo i kojemu šalje srdačne pozdrave a municipiju zahvalu, što nas je gostoljubivo primio.

Tečajem nekoliko godina, obzirom na parlamentarne odnošaje i jer je Njeg. Veličanstvo htjelo, da se uprava pokrajinah ustavno i redovito vodi, sazivalo se zemaljske sabore na kratko zasjedanje pod konac godine bar u tu svrhu, da se rieši privremeni proračun i koji prešan predmet, dočim se je redovito razpravljalo ostale predmete tečajem godine u zgodnije koje doba.

Sporazumno sa zemaljskim odborom činio je u tom obziru uvjek iznimku i to obzirom na troškove, na potežkoće putovanja zastupnikah tečajem božićnih blagdana i nove godine i u nadi, da će naš sabor ujedno sa ostalimi biti sazvan prvih mjeseca godine; radi toga je uvjek molio od vlade dozvolu, da možemo služiti se privremenim proračunom.

Ovaj postupak ako i bijaše iznimno opravdan, nebijaše ustavan, te se je opravdano prigovaralo od strane zastupnikah, što se omalovažuje zemaljsku autonomiju, jer se je razpravljalo obično o proračunu pošto bijaše isti već za ⅔ izcrpljen.

Ove godine moralo se je sazvati sabor jer nedotjecahu nameti i postojeći porez, na koj se je moglo jedino računati ako se je htjelo pitati od vlade odobrenje za utjeranje istih; inače bi se bilo moralo kano i prošlih godina posegnuti u druge izvore na štetu uprave.

Nalazeći se u Beču nastojao je badava da dozna štogod o sazovu sabora, te je radi toga naložio zem. odboru, da zamoli dozvolu porabe privremenog proračuna, što bijaše takodjer učinjeno.

Ali nalazeći se uz krevet bolestne sestre, dodje mu u posjete c. kr. namjestnik, koji mu priobći, da će se sazvati zemaljske sabore izmedju 20. decembra 1902. i 5. jenara 1903., te ga pozove, da se u tom pogledu izjavi glede sazova našega sabora.

Doznavši, da je bilo moguće sazvati naš sabor prvih dana nove godine, morao je izjaviti, da se ga može sazvati u rečeno doba ali u Poreč, i to ne toliko izpravnih razloga, koliko radi ekonomije, a pošto je namjestnik primjetio, da se sabor nemože sazvati u Poreč i da mu naznači koji drugi grad, odgovio mu je opetovno, da neće nikada predložiti drugog sjedišta nego li je Poreč.

Konačno ga zapita namjestnik da li bi bilo umjestno sazvati izvan Poreča sabor za dne 20., odgovori mu, da savjetuje na 27. decembra, ali stojeć uvjek čvrsto za Poreč.

Službenim dopisom od dne 17. o. mj. priobćilo je namjestničtvo zemaljskomu odboru carski patent od dne 14. o. mj. kojim se sazivlje sabor u Pulu za dne 27. o. mj.

Sliedećim dopisom priobćio mu je namjestnik, da se imade uzeti za sada u pretres jedino privremeni proračun i prešni predlozi, te da zasjedanje nemože trajati dulje od 5. jenara.

Spomenuv provedenje zaključaka saborskih od zadnjeg zasjedanja po zem. odboru, reče predsjednik, da će se sabor baviti najprije privremenim a kasnije stalnim proračunom.

Tečajem godine moći će se sabor pačati drugimi poslovi.

Za boravka Njeg. Veličanstva u Puli — reče — bio sam primljen u audienciju, kojom prilikom bijaše predsjedničtvo pohvaljeno radi trieznih razprava (!!) u saboru. Njeg. Veličanstvo obaviestilo se o odnošajih pokrajine požaliv elementarne nevolje i obećav nadalje svoju milost.

Zatim spomenu predsjednik otvorenje nove zgrade za zemaljsku realnu gimnaziju u Pazinu i otvorenje ženskog liceja u Puli. O željeznici Buje-Poreč — reče, da ako i neodgovara posve željam, ipak je vrlo krasna; željeznica ova biti će podpuna sa dogradnjom iz Poreča u Kanfanar.

Staviv konačno na srce zastupnikom brzo riešenje predloženih mu predmeta pozove ih, da uzkliknu Njeg. Veličanstvu Evviva! što su nekoji opetovali. Zatim proglasi sabor otvorenim.

Svečano obećanje.

Pošto je novoizabrani zastupnik Marchetti došao prvi put u sabor, pozove ga predsjednik, da položi svečano obećanje, što je ovaj učinio nakon pročitane mu formule,

Izjava većine.

Zast. Bartoli kao predsjednik kluba većine pročita sliedeću izjavu:

„Mi, talijanski zastupnici, koji sačinjavamo većinu sabora, nečineći nikakvu razliku u tom, što moramo boraviti tečajem saborskog zasjedanja u jednom ili drugom od naših gradova, nemožemo od manje, a da neopetujemo načelnu izjavu, podanu i druge pute i ovdje i u Kopru.

Mi prosvjedujemo naime proti činjenici, što se je cesarska vlada opetovno odlučila savjetovati kruni sazov istarskog sabora kroz toliko godina redomice u drugih sjedištih, nego li je njegovo redovito sjedište na očitu štetu redovitog poslovanja, na veliku škodu zemaljskih financija i sa ograničenjem pravnog nadzora nad poslovanjem, koje pripada saboru nad zemaljskim odborom.

To moramo učiniti tim više ovaj put, kada nova promjena ne nalazi opravdanja ni u trajanju zasjedanja, koje će biti vrlo kratko, ni u godišnjoj dobi, koje nije ugodno.

Obzirom na neoznačivo držanje cesarske vlade, koja se nedostoji odgovoriti na odnosnu interpelaciju, stavljenu od nas u prošlom zasjedanju, i koja sazivlje i nadalje sabor izvan njegovog redovitog sjedišta, izjavljujemo, da si pridržavamo pravo uzeti već u ovom zasjedanju takovo stanovište, koje će nas dovesti bez da ozliedi ničije pravo, najmanje ovoga grada, koji je najvažniji i najnapučeniji u našoj pokrajini, čim prije do riešenja ovog škakljivog pitanja".

Izjava vladinog zastupnika.

Vladin zastupnik izjavi na to, da vlada neuzimlje u obzir izjavu poštovanog Bartoli-a, jer pripada kruni pravo sazvati sabor tamo, kamo pronadje shodnim.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje: da se izpričao zast. dr. M. Trinajstić, što nemože k današnjoj sjednici;

da se izpričaše poslovi presvj. gg. biskupi Flapp i Nagl;

da su stigle razne molbe na sabor za podpore i da je dao podieliti medju zastupnike nekoje spise.

Izbor tajnikah.

(Pred samim izborom predstavi predsjednik vladinog zastupnika gosp. savjetnika Fabiani-a, kao: „našeg najmilijeg poznanca").

Tajnici bijahu izabrani sa 21 glasova gg. Vareton i Ventrella.

Saborska manjina je predala 8 bielih listića, pošto ju nije većina kod izbora u obzir uzela.

Izbor revizora.

Izabrani bijahu sa 19 glasova gg. Bennati, Ghersich, Cleva, Polesini, Sbisà i Tomasi.

Saborska manjina predala je i ovaj put iz istog razloga 8 bielih listića.

Izbor odbora.

Predsjednik kluba većine dr. Bartoli predloži, da se odroči izbor odbora, jer da se većina nije još dogovorila koje li će izabrati odbore; izbor bi se mogao obaviti u sjednici od ponedjelka; većina prihvaća taj predlog.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje, da je sustolni kaptol u Puli pozvao zastupstvo na sazov Duha svetoga u stolnoj crkvi, da je sa zemaljskim odborom i nekojimi zastupnici prisustvova toj funkciji i konačno, da je uprava mjestnog kazina vojne mornarice pozvala, da mogu posjećivati njegove prostorije gg. zastupnici.

Talijanaško rovarenje u Dekanih.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova, postavljena u sjednici carevinskoga vieća dne 12. o. mj. na ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala.

U navedenoj sjednici stavio je naš zastupnik g. prof. Spinčić sa drugovi radi talijanaškog rovarenja u občini Dekani interpelaciju, koju radi nedostatka prostora eto u izvadku priobćujemo.

Na početku bave se interpelanti sa odgovorom, što ga je dao ministar-predsjednik dr. Koerber u sjednici od dne 8. aprila 1902. na interpelacije, koje su stavili naši narodni zastupnici koli u zemaljskom saboru Istre, toli u državnom saboru u Beču radi talijanaškog rovarenja u rečenoj občini. Oni naglasuju, da je ministar svojim odgovorom neizravno odobrio čitavo postupanje c. kr. kotarskoga poglavarstva u Kopru i c. kr. namjestničtva u Trstu. To postupanje — kažu interpelanti — bijaše pako takovo, da je posve mimoišlo radi nemirah i neredah krivoga načelnika, i da je pogodilo nedužno občinsko zastupstvo te tamošnje stanovničtvo.

Občinsko zastupstvo — kažu — bijaše razpušćeno jedino radi toga, jer je to hotio vodja talijanske stranke i predsjednik talijanskog političkog družtva dr. Bennati, koji vrši velik upliv na namjestničkoga savjetnika i upravitelja c. kr. kotarskoga poglavarstva g. Schaffenhauera u Kopru. Osoba toga upravitelja — tvrde interpelanti — jest vodji talijanske stranke počudna, jer je ovaj pristaša bivšega načelnika, kao što mu je počudna i „osoba političkoga činovnika, kojemu bijaše tada povjereno provedenje izbora novoga občinskoga zastupstva, i proti kojemu bijaše opravdanih pritužaba već tada, kada je služio na c. kr. kotarskom poglavarstvu u Pazinu, te ih imade i odkad služi na c. kr. kotarskom poglavarstvu u Kopru, osobito radi njegova postupanja povodom občenitih izbora za državni sabor, radi njegove pristranosti, koju je pokazao na korist talijanske gospodujuće stranke".

„Talijanska gospodujuća stranka — kažu interpelanti nadalje — ujedno sa zemaljskim odborom u Poreču, izazivlje u obće sva hrvatska i slovenska občinska zastupstva Istre, jer neće, da bi u tih občinah vladao mir i red; ona ide za tim, da ovim ili onim načinom, pa bio taj i najneznatniji i najpokvareniji, jednu za drugom spravi u svoj jaram, a da uzmogne za tim predstaviti ovu pokrajinu kao čisto talijansku, kod čega njoj pomažu i c. kr. oblasti, puštajuć njoj, da radi samovoljno kako i koliko hoće tako, da si mnogi državljani primjerice nemogu postupanje mnogogodišnjega izviestitelja za izborne poslove protumačiti inače, nego da je od gospodujuće talijanske stranke predobljen za takovo postupanje".

Občinski izbori — govori interpelacija dalje — u toj čisto slovenskoj občini obavljeni bijahu dne 6. junija 1902. Kod tih izbora su saveznici talijanske gospodujuće stranke, predobljeni svakojakimi spletkami i sredstvi, propali ujedno sa namještenim tamo občinskim upraviteljem; toj stranci za volju bilo je razpušteno občinsko zastupstvo, postavljena privremena uprava, te odlučen izviestni politički činovnik, da provede nove izbore.

Na koncu bavi se interpelacija sa izlikom, koja je služila za razpust občinskoga zastupstva, t. j.: da jedan član izborne komisije nije imao izbornoga tobož prava radi posljedica neke kazne.

Ali na to bijaše vladin odaslanik već prije od poštenih občinara upozoren, nu on se nije na to ni obazreo. Nu upravo tu iziliku prihvatilo je c. kr. namjestničtvo razpustivši radi toga občinsko zastupstvo.

Taj postupak vlade tumači narod tako, da je razpustila zastupstvo pod pritiskom vodjah talijanske stranke a da njoj se pruži prilika, da pokuša sreću kod novih izbora — trećih u dvih godinah; postupak kod izbora da bijaše unapried proračunan, računajuć ovako: izpade li izbor na korist talijanske vladajuće stranke, biti će odobren, neizpade li njoj u prilog, podnesti će se utok proti izboru i taj će biti uništen.

Kao što bijaše prije kažnjeno slovensko občinsko zastupstvo razpustom radi pogriešaka občinskoga načelnika, koji je vezan sa talijanskom strankom, isto tako kažnjeni su sada pošteni slovenski izbornici radi pogriešaka vladinog činovnika uništenjem izbora bez ikakve njihove krivnje.

U ime pravice, zakona i nepristranosti, kojom se toliko sadašnja vlada hvali — a koju se u južnih pokrajinah, napose u Primorju u nijednoj grani javne uprave neopaža, stavljaju zastupnici na g. ministra-predsjednika interpelaciju, kojom ga pitaju:

1. kako će opravdati postupanje podredjenih mu oblastih i činovnika u izbornom poslu u Dekanih?

2. je li on voljan ukinuti odluku namjestničtva, kojom bijahu izbori od dne 4. junija 1902. u Dekanih uništeni, ili ako nije to shodno, pobrinuti se za to, da se nove izbore bezodvlačno na temelju postojećih izbornih listina razpiše i provedenje istih pravednomu i nepristranomu činovniku povjeri?

(Sliede podpisi.)

Franina i Jurina.

Fr. Si čuja Jurino kako su se jadili kaldirski šarenjaki radi hrvatske pistole?

Jur. Dragi ti, oni bi pretendili kantat latinski a neznaju da su živi.

Fr. Ča nezna latinski ni oni, ki je bija kapobanda kada se je latinski mlelo?

Jur. Vero ne, zač on je bija onput inpiegan na organeh.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izjava saborske većine i vladinog zastupnika. Na drugom mjestu današnjeg broja naći će naši čitatelji izjavu saborske većine i onu vladinog zastupnika u pitanju sazova zemaljskog sabora u Pulu.

Neupuštajuć se za danas u potanje razpravljanje o tih izjavah, konštatiramo jednostavno, da je predsjednik kluba saborske većine g. Bartoli dao u ime te većine mljačnu izjavu, u kojoj se na dvih mjestih pozivlje na Poreč, kao redovito sjedište zemaljskog sabora, dočim su njegovi predšastnici uvjek naglašivali, da je Poreč zakonito sjedište sabora i drugo, da je saborska većina posve mučke bez najmanjeg odobravanja ili povladjivanja izjavu svoga predsjednika saslušala.

Konstatiramo nadalje, da je izjava vladinog zastupnika vrlo kratka, ali jasna i odlučna i konačno, da je saborska većina i tu izjavu mučke saslušala bez najmanjeg znaka prosvjeda ili prigovora, što se sličnim izjavam vladinog zastupnika u istarskom saboru valjda nikada dogodilo nije.

Zašto nije pozdravio vladin zastupnik po običaju zemaljsko zastupstvo? Običaj je u svih saborih, da vladin zastupnik na početku svakog saborskog zasjedanja zemaljsko zastupstvo u ime cesarske vlade pozdravi i istomu njezinu podporu blagohotno obeća.

Taj običaj vriedio je, koliko se sjećamo i u istarskom saboru sve do ovog zasjedanja.

Saborski predsjednik zaboravio je dodduše predstaviti vladinog zastupnika na početku sjednice, odmah nakon svog pozdravnog govora, ali on je to tečajem sjednice popravio, i tada je mogao vladin zastupnik pozdraviti sabor kad bi bio htio.

Držimo dakle, da ta predsjednikova pogrieška nije sklonula vladinog zastupnika na to, da počini i on drugu sa svoje strane.

Koji je mogao dakle biti razlog tomu propustu?

To je težko odgonetnuti, ali se dade nagadjati. Po našem mnienju može se taj propust dvojako protumačiti, i to prvo, da je g. Fabiani zaboravio sabor pozdraviti, ili drugo, da je tako postupao sporazumno sa saborskom većinom, i to iz sliedećeg lahko pojmljivog razloga: On bi bio naime morao po običaju zadnjih godina pozdraviti sabor u talijanskom i u hrvatskom, odnosno slovenskom jeziku. Kad bi bio mogao pozdraviti sabor samo talijanski, on bi bio to stalno učinio, ali toga više nije mogao a da se neiznervjeri običaju i da nepovriedi neoporecivo jezikovno pravo saborske manjine, i radi toga nije učinio ni jedno ni drugo. Naše je duboko uvjerenje, da je vladin zastupnik propustio pozdraviti sabor sporazumno sa saborskom većinom iz ovog posliednjeg razloga, t. j. da ga, nemora pozdraviti i hrvatski, što bi bilo nesgodno rečenoj većini.

Nesreća. Dne 26. o. mj. pao je na c. i kr. ladji vojne mornarice „Habsburg" sa krova dolje u dubinu podčastnik topničtva Dragutin Smeyda, rodom iz Beča u dobi od 21. godine. Nesretni mladić ostao je na mjestu mrtav.

Tatovi. U noći od dne 26. o. mj. provališe nepoznati do sada tatovi u trgovinu Maraspina u ulici Medulinskoj u Puli. Tatovi odnesoše vreću kave, nješto hrane i malo novca. Mjestno redarstvo traži uzalud te dugoprstnjake.

Pazinski kotar:

Iz Pazina pišu nam 29. o. mj.: Poznati piskar i dopisnik židovskog šmira u Trstu javlja mu odavle kako se je porezni blagajnik i bivši občinski zastupnik g. Rovis odrekao tobož radi zdravlja časti zastupnika, dočim da je obć. zastupnik Costantini u zadnjoj sjednici oštrimi riečmi dokazao, da su dali povod tomu odstupu klevetne i lažnjive tužbe priobćene proti Rovisu u hrvatskom listu iz Pule. Na umirenje cifutskog lističa i „sijora" Costantina opetujemo danas naše tvrdnje i ostajemo kod onog, što smo napisali proti g. Rovisu. Mi dapače pozivljemo najodlučnije g. Rovisa, da postupa sudbeno proti nam, pak da vidimo, tko laže i kleveće. Ti pazinski buffone morao bi od nevolje poginuti, da se neslužiš uvjek lažju i klevetom u svojih dopisih.

Koparski kotar:

Novi načelnik u Izoli. Nakon trećeg pokusa posrećilo se je konačno zastupstvu občine Izole izabrati načelnika u osobi g. Ivana Benvenutti-a, koji je takodjer taj izbor primio.

Glede novoga načelnika kažu talijanski listovi, da je občenito cienjen i štovan, a pošto se je isto tako pisalo o dvojici njegovih drugovah, koji su čast položili odnosno odklonili, to se mora zaključiti, da su svi zastupnici občine Izola občenito cienjeni i štovani. Sretne li dakle Izole!

Novi odbor narodne čitaonice u Kopru. U svojoj XXIV. redovitoj skupštini izabraše članovi narodne čitaonice u Kopru u novi odbor sliedeću gospodu: prof. Fran Franković, predsjednik; prof. I. Kostial, blagajnik; Dragutin Pribil, učitelj c. kr. vježbaone, tajnik.

Na skupštini bijaše nadalje odlučeno, da se novi odbor predbroji na 20 hrvatskih, slovenskih i českih novina. Konačno bijaše zaključeno, da se godine 1903. proslavi 25godišnjica obstanka narodne čitaonice. U tu svrhu bijaše izabran posebni odbor.

Voloski kotar:

Kotarska gospodarska zadruga Volosko-Opatija držala je dne 28. t. mj. svoju glavnu skupštinu u Berseču. Bila je dobro posjećena. Predsjednik otvori skupštinu i zgodnimi, liepimi riečmi pozdravi članove. U odsutnosti gosp. tajnika umoli dr. M. Trinajstića, da pročita tajnikovo izviešće. I ovo i ono blagajnikovo bila su potvrdjena. U novi odbor bili su odabrani svi dosadanji članovi, osim g. Luznika, koji se zahvalio. Mjesto njega bio je odabran g. dr. M. Trinajstić. Odbornici su izmedju sebe odmah odabrali predsjednika, podpredsjednika, tajnika i blagajnika. Na obću molbu dade se gosp. V. Tomičić skloniti, da primi opet čast predsjednika. Za podpredsjednika i za blagajnika budu opet odabrana gg. Fr. Škalamera i V. Mavričić a za tajnika g. dr. M. Trinajstić.

Predsjednik se zahvali na časti i obeća raditi za društvo koliko god mu budu sile dopustile. Za njim se zahvali i novoizabrani tajnik i predočiv potrebu i korist udruživanja, pozove članove, neka svi svećano obećaju, da će u budućoj godini svaki član barem još jednoga novoga člana pridobiti društvu. Tako podvostručenimi silami moći će ono mnogo uspješnije raditi.

Kod inih predloga se je povela riječ o skupnoj nabavi umjetnih gnojiva, žvepla, modre galice, gospodarskog oruđja i sprava. Zatim je tajnik progovorio o postanku vinske klauzule u ugovoru sa Italijom, o njezinih štetnih posljedicah, o glasovih što o njoj čeku s jedne i s druge strane, te o velikoj šteti, što bi ju naše vinogradarstvo trpilo njezinim produljenjem, obzirom na obstojeći ugovor sa Francezkom. Zaključio je predlogom, da se s mjesta odpravi brzojav na ministra-predsjednika dra. Koerbera, neka isposluje ukinuće klauzule i odpovied ugovora sa Italijom. Predlog je bio jednoglasno i oduševljenjem prihvaćen te odposlan predloženi brzojav.

Na koncu se izdriebale 26 koledara i 12 naševa za čepanje.

Čim prije donieli ćemo prepis zapisnika i tajnikova izvješća.

Trst.

Nekoje opaske k popravku presvj. g. biskupa Nagla. U posliednjem broju priobćili smo lojalno popravak presvj. biskupa Nagla bez ikakve opazke prepustiv našemu dopisniku, da on reče u tom pogledu svoju.

Naš dopisnik nam piše, da je dobio one glasove iz vjerodostojnog izvora i da bijaše valjda slabo obaviešten glede opetovnog dogovaranja presv. g. biskupa Nagla s porečkim biskupom. Njemu — kaže — da je milo, što presvj. biskup nekani ništa nienjati u svojoj biskupiji na štetu našeg crkvenog jezika.

Toj opazci imademo mi dodati drugu, a nam je čudno što je presvjetli pripoao svoj popravak iz Ljubljane, dočim bi to mogao lahko popraviti onu viest iz Trsta, i to tim lagije pošto mu se je naš ouzdanik ponudio, da će uredničtvo samo popraviti onu viest ako to želi.

S druge strane doznajemo, da prevjetli kani objelodaniti poznatu naredbu ongregacije obreda, što ju je presvj. Flapp bjelodanio i da se je čudio, što to nije činio već i blagopokojni biskup Šterk.

Mi čekamo dakle presvj. biskupa Naa na djelu i tada ćemo ga po tomu uditi.

Svetogrđje. Kako nam javljaju iz oline, počinili su nepoznati zločinci u mošnjoj crkvici sv. Ivana tako odurno vetogrđje, da se zbog toga svako iole epokvareno srce zgroziti mora. Zlikovci rolomiše naime vrata rečene crkvice te zbiše i polomiše sve, što im je pod ruku šlo. Njim nebijaše samo do krađnje već do uništenja, jer neosta u crkvici ništa oštećeno. Liepa slika Bl. D. Marije skiata bijaše sa oltara te ju nadjoše župljani ztučenu i potrganu u nekom zdencu. og tako odurnog svetogrđja ogorčen je mošnji narod do skrajnosti. Redarstvena last došla je u trag zločincem, kojih aše više i koji počiniše bi reć mrzko djelo u pijanstvu.

Gorička.

Odlikovanje. Njeg. Veličanstvo cesar kralj Fran Josip podielio je predsjedniku ružnog suda g. vitezu K. Defacisu u rici konturni križ, i našemu zemljaku ljetniku kod istoga suda g. Josipu Miiću viteški križ reda Frana Josipa. stitamo!

Proračun pokrajine Goričke. U lednjem zasjedanju zemaljskoga sabora ičko-Gradiške predloženi proračun za 1903. iznaša K 1,100.351. Tako visok ijaše još nikad zemaljski proračun za pokrajinu. G. 1900. iznašao je proun ukupno K 674.875, a tri god. kasnije primjer pokazuje nam jasno kako rastu naglo izdatci uprave pojedinih pokrajinah.

Razne primorske viesti.

Imenovanje putujućih učitelja za Istru, Trst i Goričku. Ministarstvo poljodjelstva imenovalo je odnosno premjestilo sliedeće putujuće učitelje: G. Ivan Sancin, putujući učitelj poljodjelstva u Dubrovniku imenovan je putujućim učiteljem za hrvatsko i slovensko pučanstvo kotarah Kopar, Poreč i Volosko sa sjedištem u Buzetu.

Putujući učitelj za kvarnerske otoke g. Fran Trampuž ide u istom svojstvu u Pazin. Njegov odlazak žaliti će naši poljodjelci na kvarnerskih otocih.

Putujući učitelj na c. kr. namjestničtvu u Trstu g. Jakov Perhauz premješten je u Gradišku za furlanski dio pokrajine.

Putujući učitelj gosp. Antun Strekelj premješten je iz Trsta u Goricu i opredieljen za tršćansku okolicu, za slovenski dio Goričke, izuzam politički kotar tolminski i čepovansku ravninu.

Ovim imenovanjem zadovoljeno je djelomice potrebam naših poljodjelaca, koji su na žalost zaostali i u poljodjelstvu za drugimi naprednimi pokrajinami.

Glavna zadaća putujućih učitelja jest ta, da sazivlju i sakupljaju na sastanke poljodjelce, te da im riečju i činom pokažu i prikažu kako im valja raditi i postupati u svih strukah gospodarstva. Oni valja da zalaze medju poljodjelce i da im najprije raztumače a tada primjerom pokažu što im valja činiti, da poboljšaju svoja polja, livade, vinograde, konobe, životinju itd.

Zadaća je njihova nadalje i ta, da izviešćuju saviestno vladu o stanju gospodarstva u svojih kotarih, da njoj daju savjete i stavljaju predloge kako bi se ova ili ona grana gospodarstva poboljšala ili usavršila. Oni valja dakle, da su posrednici izmedju poljodjelaca i vlade i da budu u svemu puku na ruku, što se tiče poljodjelstva. Naš puk može se uzmo duše na njih zanesti, te od njih pitati savjeta i pomoći, čega mu neće oni stalno odreći.

Jeftinija sol za blago. Austrijska i ugarska vlada dogovoriše se, da se snizi cienu soli za blago od 10 kruna na 6 po metričkoj centi. Ova nova ciena stupiti će u kriepost dne 1. febrara 1903., ako budu oba sabora medjutim odobrila dotičnu zakonsku osnovu.

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cirila i Metoda primili smo od g. dr. Trnoplesara iz Trsta 40 K uz popratnicu: Čast mi je dostaviti 40 (četrdeset) kruna, što su sabrane na prijateljskoj večeri mladića iz „Dalmatinskoga skupa“ na korist „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“. Od napomenutog iznosa 30 kruna je darovanih, a 10 dobivenih za hrvatsku zastavu od svile, prodanu putem jeftimbe. To je sabrano društvenom igrom, „Evo, evo, živa ti ga dajem“. — Gosp. Mate Diminić-Marčak, sabrao na sastanku veselog družtva u Labinu K 7. Živili!

Za družbinu podružnicu u Puli podario sv. Cirilu g. dr. Franko Dorčić K 2, kojima je bljeo platiti jedan račun koji je jur namiren bio. Hvala!

Za djačko pripom. družtvo u Pazinu darovao je g. c. kr. učitelj M. Krišlofić iz Kopra K 3 preko naše uprave, dočim je veleč. g. Jos. Grašić izručio neposredno K 5 kao oprost od čestitanja.

Bratovščini hrv. ljudi u Istri podariše prigodom promjene godine kao „dobru ruku“ p. n. gg.: Spinčić Vjekoslav, prof., nar. zastupnik K 50, Zamlić Vinko, župnik, Volosko K 10, Mirko i Ernesta Jelušić, Kastav K 5, Deškoviđ Rudolf pom. kapetan K 5, Laginja, umir. župnik, Kastav K 4, Miroslav i Eugenija Grosman, Kastav K 4.

Za oprost od čestitanja darovali su: I. **Družbi sv. Cirila i Metoda** gg.: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Kozulić Šime, Kompare Josip, Andrijčić Ante, Trinajstić dri. Matko i Dinko-po-K-10,-Mandić-Matko-(u-Trstu) K 5, Laginja dr. Matko K 2.

II. **Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu**: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Kozulić Šime, Kompare Josip. Andrijčić Ante, Mandić Matko, Trinajstić dri. Matko i Dinko po K 10, Laginja dr. Matko K 2.

III. **Bratovščini hrv. ljudi u Istri**: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Trinajstić dri. Matko i Dinko po K 10, Kozulić Šime i Mandić Matko po K 5, Laginja dr. Matko K 2.

Politički pregled.

U Puli, dne 30. decembra 1902.

Austro-Ugarska.

Danas je imala izaći carska naredba, kojom se vladi daje na temelju § 14. šestmjesečni proračunski provizorij, t. j.: daje se vladi punomoć, da troši i pobire poreze i ostale prihode za 6 mjeseca na temelju postojećeg proračuna. Pošto nije naime vlada mogla dobiti u parlamentu odobrenje, da može trošiti na temelju sadašnjeg proračuna, daje njoj sada to pravo kruna na osnovi spomenutog paragrafa. To nije doduše strogo ustavno, ali vladi nije preostalo drugo nego poslužiti se rečenim paragrafom.

Objelodanjenje te naredbe biti će po svoj prilici popraćeno tumačem, kojim će vlada opravdati svoje postupanje i možda progovoriti o položaju.

Dne 27. o. mj. razposlao je ministar-predsjednik dr. Koerber pozive na predstavnike českoga i njemačkoga naroda u Českoj radi konferencijah, koje se ima obdržavati zbog česko-njemačkog sporazumljenja. Prestavnici ti bijahu pozvani, da imenuju svoje pouzdanike, koji će u ime odnosnih stranaka kod konferencijah sudjelovati. Vlada je razposlala pozive osim na predstojnike klubova, takodjer na nekoje prvake ustavovjernog i konservativnog veleposjeda kraljevine Češke. Vlada će staviti spornim strankam na razpravu posredujući predlog, koji bi bio nješto trećega izmedju onoga što traže Niemci i Česi.

U svojem glasilu priobćuje moravski prvak dr. Stransky članak, u kojem kaže medju ostalim, da valja ponajprije stvoriti zdravu parlamentarnu većinu. U tu većinu imali bi stupiti Česi, Poljaci, Rusini, južni Slaveni, Rumunji, katolički zastupnici njemačkih gorskih pokrajina i kršćanski socijalisti. Program te većine imao bi glasiti: skupno djelovanje sviju autonomističkih stranaka u svrhu gospodarskih i socijalnih preinaka na temelju narodnosine ravnopravnosti.

O djelovanju zemaljskih sabora imade malo važnih viesti. Gorički sabor odročen bijaše nakon triju sjednica već prošloga čedna.

Istarski sabor odročen je danas nakon prihvata po većini privremenog proračuna Galički sabor sastao se je dne 29. o. mj. Zemaljski odbor traži tromjesečni proračunski provizorij te povišenje nameta na pivo. Te predmete izručiše proračunskomu odboru.

Rusija.

Ruski ministar izvanjskih posala grof Lamsdorf stigao je u petak iz Niša u bugarsku priestolnicu, u drevnu Sofiju. U Nišu viećao je grof opetovno sa kraljem i njegovimi ministri, te bijaše i od najviših krugova najprijaznije susretan.

U Sofiji dočekaše ministra visoki službeni krugovi. Njemu na čast priredio je zastupnik ruske vlade u Sofiji svečanu gostbu, kojoj je prisustvovao i knez Ferdinand, te diplomatički zastupnici Austrije i Srbije i konačno predstavnici svih bugarskih stranaka.

Sliedećeg dana pohodio je ministar narodno sobranje i razne zavode a na večer priredišе mu Macedonci sjajnu bakljadu. Ministar je obećao sa prozora Macedoncem, da će se toplo zauzeti za njihove pravedne težnje.

Sudeći po pisanju bečkih listova, počelo je tamošnje političke krugove uznemirivati putovanje Lamsdorfa po Balkanskih državicah, koje bi htjela Austro-Ugarska držati i u buduće pod svojim okriljem.

Gospodarske viesti.

Bistrenje crnoga vina. Ako se crno vino uzmuti, treba ga bistriti, da bude za užitak valjano. Najbolje sredstvo za bistrenje crnoga vina jeste filtracija. Nuždno je, da se ima pri ruci stroj za to, nu tko nema stroja za filtrovanje, neka se lati drugoga sredstva, naime uljepšanja mutnoga vina. Takovo je sredstvo bistrenje vina bjelanjkom. Da se razbistri sto litara mutnoga vina, dosta je upotriebiti bjelanjak od dvajuh jaja. Taj se sbije u snieg, pa se u posebnoj posudi dobro pomieša s nekoliko litara vina i onda se ta smjesa izlije u bačvu, gdje se nalazi mutno vino. Na to se lancem vino dobro promieša.

Tako manipulirano vino skoro će se razbistriti, a kada je već bistro, neka se pretoči. Još sigurnije je skoro ljepšanje mutnog crnog vina mliekom. Na sto litara vina dosta je uzeti dvie litre mlieka. Bistri li se vino mliekom, postane mu lice jasnije, ali za to izgubi nešto od svoje boje.

Nazadovanje starijih voćaka. Voćke počimaju nazadovati, kad se već ne stvaraju novi koreni. Ako se porast korenja opet pokrene, voćke počmu iznova tjerati i plod nositi. Da u starijih voćaka poćera ponovno korenje, pomaže sliedeće sredstvo. Ako starija voćka pupušta u rodu, onda neka se u obodu stablene krošnje, gdje se nalaze fini vlasasti koreniči voćke, izkopa u okrug jama, široka i duboka jedan metar. Uz to treba sve nasječeno korenje gladko poodrezati, a onda se izkopana jama izpuni dobrom zemljom, gnojem miešanćem, ili običnim gnojem i marljivo zalieva.

Za gnojitbu može se preporučiti sprhli stajski gnoj, onda smjesa od pola vode, pola osoke, ili pako pola izmetina i pola vode. Dobro je, ako se na jedno stablo i za jednu godinu uzme 0·5 kilograma kainita, 0·5 kilograma Tomasove drozge, a s proljeća još 0·5 kilograma sumpornokiseloga amoniaka. Takovim postupkom dadu se stari voćni nasadi koji su u prirodi znatno nazadovali, još za mnoge godine podmladiti i u rodu uzdržati. Ono nešto malo truda i troška mora svaki razumni voćar veće koristi radi pregorjeti.

Br. 2128.

Oglas.

Daje se na znanje, da do 10. siečnja 1903. je prosto prikazati pismene ponude za okolo 3000 mlj. hvati drva občine Rabske preskrbljene sa jamčevinom od K 340 za drva Kalifronta, K 65 Sv. Grgur, K 130 za Frugu i K 220 za Lun.

Druge potanje uvjete moći će se pregledati kod ovog ureda u običnih uredovnih satih.

Občinsko upraviteljstvo

Rab, 10. prosinca 1902.

Načelnik: **P. Dominis.** Prisjeda: **Tudorin.**

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia I, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

To moramo učiniti tim više ovaj put, kada nova promjena ne nalazi opravdanja ni u trajanju zasjedanja, koje će biti vrlo kratko, ni u godišnjoj dobi, koje nije ugodno.

Obzirom na neoznačivo držanje cesarske vlade, koja se nedostoji odgovoriti na odnosnu interpelaciju, stavljenu od nas u prošlom zasjedanju, i koja sazivlje i nadalje sabor izvan njegovog redovitog sjedišta, izjavljujemo, da si pridržavamo pravo uzeti već u ovom zasjedanju takovo stanovište, koje će nas dovesti bez da ozliedi ničije pravo, najmanje ovoga grada, koji je najvažniji i najnapučeniji u našoj pokrajini, čim prije do riešenja ovog škakljivog pitanja".

Izjava vladinog zastupnika.

Vladin zastupnik izjavi na to, da vlada neuzimlje u obzir izjavu poštovanog Bartoli-a, jer pripada kruni pravo sazvati sabor tamo, kamo pronadje shodnim.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje: da se izpričao zast. dr. M. Trinajstić, što nemože k današnjoj sjednici;

da se izpričaše poslovi presvj. gg. biskupi Flapp i Nagl;

da su stigle razne molbe na sabor za podpore i da je dao podieliti medju zastupnike nekoje spise.

Izbor tajnikah.

(Pred samim izborom predstavi predsjednik vladinog zastupnika gosp. savjetnika Fabiani-a, kao: „našeg najmilijeg poznanca").

Tajnici bijahu izabrani sa 21 glasova gg. Vareton i Ventrella.

Saboraka manjina je predala 8 bielih listića, pošto ju nije većina kod izbora u obzir uzela.

Izbor revizora.

Izabrani bijahu sa 19 glasova gg. Bennati, Chersich, Cleva, Polesini, Sbisà i Tomasi.

Saborska manjina predala je i ovaj put iz istog razloga 8 bielih listića.

Izbor odbora.

Predsjednik kluba većine dr. Bartoli predloži, da se odroči izbor odbora, jer da se većina nije još dogovorila koje li će izabrati odbore; izbor bi se mogao obaviti u sjednici od ponedjelka; većina prihvaća taj predlog.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje, da je sustolni kaptol u Puli pozvao zastupstvo na sazov Duha svetoga u stolnoj crkvi, da je sa zemaljskim odborom i nekojimi zastupnici prisustvova toj funkciji i konačno, da je uprava mjestnog kazina vojne mornarice pozvala, da mogu posjećivati njegove prostorije gg. zastupnici.

Talijanaško rovarenje u Dekanih.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova, postavljena u sjednici carevinskoga vieća dne 12. o. mj. na ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala.

U navedenoj sjednici stavio je naš zastupnik g. prof. Spinčić sa drugovi radi talijanaškog rovarenja u občini Dekani interpelaciju, koju radi nedostatka prostora eto u izvadku priobćujemo.

Na početku bave se interpelanti sa odgovorom, što ga je dao ministar-predsjednik dr. Koerber u sjednici od dne 8. aprila 1902. na interpelacije, koje su stavili naši narodni zastupnici koli u zemaljskom saboru Istre, toli u državnom saboru u Beču radi talijanaškog rovarenja u rečenoj občini. Oni naglasuju, da je ministar svojim odgovorom neizravno odobrio čitavo postupanje c. kr. kotarskoga poglavarstva u Kopru i c. kr. namjestničtva u Trstu. To postupanje — kažu interpelanti — bijaše pako takovo, da je posve mimoišlo radi nemirah i neredah krivoga načelnika, i da je pogodilo nedužno občinsko zastupstvo te tamošnje stanovničtvo.

Občinsko zastupstvo — kažu — bijaše razpušćeno jedino radi toga, jer je to hotio vodja talijanske stranke i predsjednik talijanskog političkog družtva dr. Bennati, koji vrši velik upliv na namjestničkoga savjetnika i upravitelja c. kr. kotarskoga poglavarstva g. Schaffenhauera u Kopru. Osoba toga upravitelja — tvrde interpelanti — jest vodji talijanske stranke počudna, jer je ovaj pristaša bivšega načelnika, kao što mu je počudna i „osoba političkoga činovnika, kojemu bijaše tada povjereno provedenje izbora novoga občinskoga zastupstva, i proti kojemu bijaše opravdanih pritužaba već tada, kada je služio na c. kr. kotarskom poglavarstvu u Pazinu, te ih imade i odkad služi na c. kr. kotarskom poglavarstvu u Kopru, osobito radi njegova postupanja povodom občenitih izbora za državni sabor, radi njegove pristranosti, koju je pokazao na korist talijanske gospodujuće stranke".

„Talijanska gospodujuća stranka — kažu interpelanti nadalje — ujedno sa zemaljskim odborom u Poreču, izazivlje u obće sva hrvatska i slovenska občinska zastupstva Istre, jer neće, da bi u tih občinah vladao mir i red; ona ide za tim, da ovim ili onim načinom, pa bio taj i najneznatniji i najpokvareniji, jednu za drugom spravi u svoj jaram, a da uzmogne za tim predstaviti ovu pokrajinu kao čisto talijansku, kod čega njoj pomažu i c. kr. oblasti, puštajuć njoj, da radi samovoljno kako i koliko hoće tako, da si mnogi državljani primjerice nemogu postupanje mnogogodišnjega izvlestitelja za izborne poslove protumačiti inače, nego da je od gospodujuće talijanske stranke predobljen za takovo postupanje".

Občinski izbori — govori interpelacija dalje — u toj čisto slovenskoj občini obavljeni bijahu dne 6. junija 1902. Kod tih izbora su saveznici talijanske gospodujuće stranke, predobljeni svakojakimi spletkami i sredstvi, propali ujedno sa namještenim tamo občinskim upraviteljem; toj stranci za volju bilo je razpušteno občinsko zastupstvo, postavljena privremena uprava, te odlučen izvlestni politički činovnik, da provede nove izbore.

Na koncu bavi se interpelacija sa izlikom, koja je služila za razpust občinskoga zastupstva, t. j.: da jedan član izborne komisije nije imao izbornoga tobož prava radi posljedica neke kazne.

Ali na to bijaše vladin odaslanik već prije od poštenih občinara upozoren, nu on se nije na to ni obazreo. Nu upravo tu iziku prihvatilo je c. kr. namjestničtvo razpustivši radi toga občinsko zastupstvo.

Taj postupak vlade tumači narod tako, da je razpustila zastupstvo pod pritiskom vodjah talijanske stranke a da njoj se pruži prilika, da pokuša sreću kod novih izbora — trećih u dvih godinah; postupak kod izbora da bijaše unapried proračunan, računajuć ovako: izpade li izbor na korist talijanske vladajuće stranke, biti će odobren, neizpade li njoj u prilog, podnesti će se utok proti izboru i taj će biti uništen.

Kao što bijaše prije kažnjeno slovensko občinsko zastupstvo razpustom radi pogriešaka občinskoga načelnika, koji je vezan sa talijanskom strankom, isto tako kažnjeni su sada pošteni slovenski izbornici radi pogriešaka vladinog činovnika uništenjem izbora bez ikakve njihove krivnje.

U ime pravice, zakona i nepristranosti, kojom se toliko sadašnja vlada hvali — a koju se u južnih pokrajinah, napose u Primorju u nijednoj grani javne uprave ne opaža, stavljaju zastupnici na g. ministra-predsjednika interpelaciju, kojom ga pitaju:

1. kako će opravdati postupanje podredjenih mu oblastih i činovnika u izbornom poslu u Dekanih?

2. je li on voljan ukinuti odluku namjestničtva, kojom bijahu izbori od dne 4. junija 1902. u Dekanih uništeni, ili ako nije to shodno, pobrinuti se za to, da se nove izbore bezodvlačno na temelju postojećih izbornih listina razpiše i provedenje istih pravednomu i nepristranomu činovniku povjeri?

(Sliede podpisi.)

Franina i Jurina.

Fr. Si čuja Jurino kako su se jadili kaldirski šarenjaki radi hrvatske pistole?

Jur. Dragi ti, oni bi pretendili kantat latinski a neznaju da su živi.

Fr. Ča nezna latinski ni oni, ki je bija kapobanda kada se je latinski mlelo?

Jur. Vero ne, zač on je bija onput inpiegan na organeh.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izjava saborske većine i vladinog zastupnika. Na drugom mjestu današnjeg broja naći će naši čitatelji izjavu saborske većine i onu vladinog zastupnika u pitanju sazova zemaljskog sabora u Pulu.

Neupuštajuć se za danas u potanje razpravljanje o tih izjavah, konštatiramo jednostavno, da je predsjednik kluba saborske većine g. Bartoli dao u ime te većine mljačnu izjavu, u kojoj se na dvih mjestih pozivlje na Poreč, kao redovito sjedište zemaljskog sabora, dočim su njegovi predšastnici uvjek naglašivali, da je Poreč zakonito sjedište sabora i drugo, da je saborska većina posve mučke bez najmanjeg odobravanja ili povladjivanja izjavu svoga predsjednika saslušala.

Konštatiramo nadalje, da je izjava vladinog zastupnika vrlo kratka, ali jasna i odlučna i konačno, da je saborska većina i tu izjavu mučke saslušala bez najmanjeg znaka prosvjeda ili prigovora, što se sličnim izjavam vladinog zastupnika u istarskom saboru valjda nikada dogodilo nije.

Zašto nije pozdravio vladin zastupnik po običaju zemaljsko zastupstvo? Običaj je u svih saborih, da vladin zastupnik na početku svakog saborskog zasjedanja zemaljsko zastupstvo u ime cesarske vlade pozdravi i istomu njezinu podporu blagohotno obeća.

Taj običaj vriedio je, koliko se sjećamo i u istarskom saboru sve do ovog zasjedanja.

Saborski predsjednik zaboravio je dododuše predstaviti vladinog zastupnika na početku sjednice, odmah nakon svog pozdravnog govora, ali on je to tečajem sjednice popravio, i tada je mogao vladin zastupnik pozdraviti sabor kad bi bio htio.

Držimo dakle, da ta predsjednikova pogriešaka nije sklonula vladinog zastupnika na to, da počini i on drugu sa svoje strane.

Koji je mogao dakle biti razlog tomu propustu?

To je težko odgonetnuti, ali se dade nagadjati. Po našem mnienju može se taj propust dvojako protumačiti, i to prvo, da je g. Fabiani zaboravio sabor pozdraviti, ili drugo, da je tako postupao sporazumno sa saborskom većinom, i to iz sliedećeg lahko pojmljivog razloga: On bi bio naime morao po običaju zadnjih godina pozdraviti sabor u talijanskom i u hrvatskom, odnosno slovenskom jeziku. Kad bi bio mogao pozdraviti sabor samo talijanski, on bi bio to stalno učinio, ali toga više nije mogao a da se neiznevjeri običaju i da nepovriedi neoporecivo jezikovno pravo saborske manjine, i radi toga nije učinio ni jedno ni drugo. Naše je duboko uvjerenje, da je vladin zastupnik propustio pozdraviti sabor sporazumno sa saborskom većinom iz ovog posliednjeg razloga t. j. da ga nemora pozdraviti i hrvatski, što bi bilo neugodno rečenoj većini.

Nesreća. Dne 26. o. mj. pao je na c. i kr. ladji vojne mornarice „Habsburg" sa krova dolje u dubinu podčastnik topničtva Dragutin Smeyda, rodom iz Beča u dobi od 21. godine. Nesretni mladić ostao je na mjestu mrtav.

Tatovi. U noći od dne 26. o. mj. provališe nepoznati do sada tatovi u trgovinu Maraspina u ulici Medulinskoj u Puli. Tatovi odnesoše vreću kave, nješto hrane i malo novca. Mjestno redarstvo traži uzalud te dugopraštjake.

Pazinski kotar:

Iz Pazina pišu nam 29. o. mj.: Poznati piskar i dopisnik židovskog listića u Trstu javlja mu odavle kako se je porezni blagajnik i bivši občinski zastupnik g. Rovis odrekao tobož radi zdravlja časti zastupnika, dočim da je obć. zastupnik Costantini u zadnjoj sjednici oštrimi riečmi dokazao, da su dali povod tomu odstupu klevetne i lažnjive tužbe priobćene proti Rovisu u hrvatskom listu iz Pule. Na umirenje čifutskog listića i „sjora" Costantina opetujemo danas naše tvrdnje i ostajemo kod onog, što smo napisali proti g. Rovisu. Mi dapače pozivljemo najodlučnije g. Rovisa, da postupa sudbeno proti nam, pak da vidimo, tko laže i kleveće. Ti pazinski buffone morao bi od nevolje poginuti, da se neslužiš uvjek lažju i klevetom u svojih dopisih.

Koparski kotar:

Novi načelnik u Izoli. Nakon trećeg pokusa posrećilo se je konačno zastupstvu občine Izole izabrati načelnika u osobi g. Ivana Benvenutti-a, koji je takodjer taj izbor primio.

Glede novoga načelnika kažu talijanski listovi, da je občenito cienjen i štovan, a pošto se je isto tako pisalo o dvojici njegovih drugovah, koji su čast položili odnosno odklonili, to se mora zaključiti, da su svi zastupnici občine Izola občenito cienjeni i štovani. Sretne li dakle Izole!

Novi odbor narodne čitaonice u Kopru. U svojoj XXIV. redovitoj skupštini izabraše članovi narodne čitaonice u Kopru u novi odbor sliedeću gospodu: prof. Fran Franković, predsjednik; prof. I. Kostial, blagajnik; Dragutin Pribil, učitelj c. kr. vježbaone, tajnik.

Na skupštini bijaše nadalje odlučeno, da se novi odbor predbroji na 20 hrvatskih, slovenskih i českih novina. Konačno bijaše zaključeno, da se godine 1903. proslavi 25godišnjicu obstanka narodne čitaonice. U tu svrhu bijaše izabran posebni odbor.

Voloski kotar:

Kotarska gospodarska zadruga Volosko-Opatija držala je dne 28. t. mj. svoju glavnu skupštinu u Berseču. Bila je dobro posjećena. Predsjednik otvori skupštinu i zgodnimi, liepimi riečmi pozdravi članove. U odsutnosti gosp. tajnika umoli dr. M. Trinajstića, da pročita tajnikovo izvješće. I ovo i ono blagajnikovo bila su potvrdjena. U novi odbor bili su odabrani svi dosadanji članovi, osim g. Luznika, koji se zahvalio. Mjesto njega bio je odabran g. dr. M. Trinajstić. Odbornici su izmedju sebe odmah odabrali predsjednika, podpredsjednika, tajnika i blagajnika. Na obću molbu dade se gosp. V. Tomičić skloniti, da primi opet čast predsjednika. Za podpredsjednika i za blagajnika budu opet odabrana gg. Fr. Skalamera i V. Mavričić a za tajnika g. dr. M. Trinajstić.

Predsjednik se zahvali na časti i obeća raditi za družtvo kolikogod mu budu sile dopuštale. Za njim se zahvali i novoizabrani tajnik i predoči potrebu i korist udruživanja, pozove članove, neka svi svečano obećaju, da će u budućoj godini svaki član barem još jednoga novoga člana pridobiti družtvu. Tako podvostručenimi silami moći će ono mnogo uspješnije raditi.

Kod inih predloga se je povela rieč o skupnoj nabavi umjetnih gnojiva, žvepla, modre galice, gospodarskog orudja i sprava. Zatim je tajnik progovorio o postanku viuske klauzule u ugovoru sa Italijom, o njezinih štetnih posljedicah, o glasovih što o njoj teku s jedne i s druge strane, te o velikoj šteti, što bi ju naše vinogradarstvo trpilo njezinim produljenjem, obzirom na obstojeći ugovor sa Franczkom. Zaključio je predlogom, da se s mjesta odpravi brzojav na ministra-predsjednika dra. Koerbera, neka izposluje ukinuće klauzule i odpovied ugovora sa Italijom. Predlog je bio jednoglasno i oduševljenjem prihvaćen te odposlan predloženi brzojav.

Na koncu se izdriebalo 26 koledara i 12 nazeva za cicpanje.

Čim prije donieti ćemo prepis zapisnika i tajnikova izvješća.

Trst.

Nekoje opaske k popravku presvj. g. biskupa Nagla. U posliednjem broju priobćili smo lojalno popravak presvj. biskupa Nagla bez ikakve opazke prepustiv našemu dopisniku, da on reče u tom poslu svoju.

Naš dopisnik nam piše, da je dobio one glasove iz vjerodostojnog izvora i da bijaše valjda slabo obaviešten glede opetovnog dogovaranja presv. g. biskupa Nagla sa poreškim biskupom. Njemu — kaže — da je milo, što presvj. biskup nekani ništa mienjati u svojoj biskupiji na štetu našeg crkvenog jezika.

Toj opazci imademo mi dodati drugu, da nam je čudno što je presvjetli priposlao svoj popravak iz Ljubljane, dočim bi bio mogao lahko popraviti onu viest iz Trsta, i to tim laglje pošto mu se je naš pouzdanik ponudio, da će uredničtvo samo ispraviti onu viest ako to želi.

S druge strane doznajemo, da presvjetli kani objelodaniti poznatu naredbu kongregacije obreda, što ju je presvj. Flapp objelodanio i da se je čudio, što to nije učinio već i blagopokojni biskup Šterk.

Mi čekamo dakle presvj. biskupa Nagla na djelu i tada ćemo ga po tomu suditi.

Svetogrđje. Kako nam javljaju iz Doline, počinili su nepoznati zločinci u tamošnjoj crkvici sv. Ivana tako odurno svetogrđje, da se zbog toga svako iole pokvareno srce zgroziti mora. Zlikovci prolomiše naime vrata rečene crkvice te razbiše i polomiše sve, što im je pod ruku došlo. Njim nebijaše samo do kradnje već do uništenja, jer neosta u crkvici ništa neoštećeno. Liepa slika Bl. D. Marije skinuta bijaše sa oltara te ju nadjoše župljani razbitu i potrganu u nekom zdencu. Bog tako odurnog svetogrđja ogorčen je tamošnji narod do skrajnosti. Redarstvena vlast došla je u trag zločincem, kojih bijaše više i koji počiniše bi reć mrzko djelo u pijanstvu.

Goričko.

Odlikovanje. Njeg. Veličanstvo cesar i kralj Fran Josip podielio je predsjedniku okružnog suda g. vitezu K. Defacisu u Gorici konturni križ, i našemu zemljaku odvjetniku kod istoga suda g. Josipu Mirčiću vitežki križ reda Frana Josipa. Čestitamo!

Proračun pokrajine Goričke. U posliednjem zasjedanju zemaljskoga sabora goričko-Gradiške predloženi proračun za g. 1903. iznaša K 1,100.351. Tako visok nebijaše još nikad zemaljski proračun za tu pokrajinu. G. 1900. iznašao je proračun ukupno K 674.875, a tri god. kasnije primjer pokazuje nam jasno kako rastu naglo izdatci uprave pojedinih pokrajinah.

Razne primorske viesti.

Imenovanje putujućih učitelja za Istru, Trst i Goričku. Ministarstvo poljodjelstva imenovalo je odnosno premjestilo sliedeće putujuće učitelje: G. Ivan Sancin, putujući učitelj poljodjelstva u Dubrovniku imenovan je putujućim učiteljem za hrvatsko i slovensko pučansivo kotarah Kopar, Poreč i Volosko sa sjedištem u Buzetu.

Putujući učitelj za kvarnerske otoke g. Fran Trampuž ide u istom svojstvu u Pazin. Njegov odlazak žaliti će naši poljodjelci na kvarnerskih otocih.

Putujući učitelj na c. kr. namjestničtvu u Trstu g. Jakov Perhauz premješten je u Gradišku za furlanski dio pokrajine.

Putujući učitelj gosp. Antun Štrekelj premješten je iz Trsta u Goricu i opredieljen za tršćansku okolicu, za slovenski dio Goričke, izuzam politički kotar tolminski i čepovansku ravninu.

Ovim imenovanjem zadovoljeno je djelomice potrebam naših poljodjelaca, koji su na žalost zaostali i u poljodjelstvu za drugimi naprednimi pokrajinami.

Glavna zadaća putujućih učitelja jest ta, da sazivlju i sakupljaju na sastanke poljodjelce, te da im rieču i činom pokažu i prikažu kako im valja raditi i postupati u svih strukah gospodarstva. Oni valja da zalaze medju poljodjelce i da im najprije raztumače a tada primjerom pokažu što im valja činiti, da poboljšaju svoja polja, livade, vinograde, konobe, životinju itd.

Zadaća je njihova nadalje i ta, da izviešćuju saviestno vladu o stanju gospodarstva u svojih kotarih, da njoj daju savjete i stavljaju predloge kako bi se ova ili ona grana gospodarstva poboljšala ili usavršila. Oni valja dakle, da su posrednici izmedju poljodjelaca i vlade i da budu u svemu puku na ruku, što se tiče poljodjelstva. Naš puk može se mirne duše na njih zanesti, te od njih pitati savjeta i pomoći, čega mu neće oni stalno odreći.

Jeftinija sol za blago. Austrijska i ugarska vlada dogovoriše se, da se snizi cienu soli za blago od 10 kruna na 6 po metričkoj centi. Ova nova ciena stupiti će u kriepost dne 1. febrara 1903., ako budu oba sabora medjutim odobrila dotičnu zakonsku osnovu.

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cirila i Metoda primili smo od g. dr. Trnoplesara iz Trsta 40 K uz popratnicu: Čast mi je dostaviti 40 (četrdeset) kruna, što su sabrane na prijateljskoj večeri mladića iz „Dalmatinskoga skupa“ na korist „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“. Od napomenutog iznosa 30 kruna je darovanih, a 10 dobivenih za hrvatsku zastavu od svile, prodanu putem jeftimbe. To je sabrano društvenom igrom, „Evo, evo, živa ti ga dajem“. — Gosp. Mate Diminić - Marčak, sabrao na sastanku veselog družtva u Labinu K 7. Živili!

Za djačku podružnicu u Puli podario sv. Cirilu g. dr. Franko Dorčić K 2, kojima je htjeo platiti jedan račun koji je jur namiren bio. Hvala!

Za djačko pripom. družtvo u Pazinu darovao je g. c. kr. učitelj M. Krišlofić iz Kopra K 3 preko naše uprave, dočim je veleč. g. Jos. Grašić izručio neposredno K 5 kao oprost od čestitanja.

Bratovšćini hrv. ljudi u Istri podariše prigodom promjene godine kao „dobru ruku“ p. n. gg.: Spinčić Vjekoslav, prof., nar. zastupnik K 50, Zamlić Vinko, župnik, Volosko K 10, Mirko i Ernesta Jelušić, Kastav K 5, Deškovič Rudolf pom. kapetan K 5, Laginja, umir. župnik, Kastav K 4, Miroslav i Eugenija Grosman, Kastav K 4.

Za oprost od čestitanja darovali su: I. Družbi sv. Cirila i Metoda gg.: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Kozulić Šime, Kompare Josip, Andrijčić Ante, Trinajstić dri. Matko i Dinko po K 10, Mandić-Matko (u Trstu) K 5, Laginja dr. Matko K 2.

II. Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Kozulić Šime, Kompare Josip, Andrijčić Ante, Mandić Matko, Trinajstić dri. Matko i Dinko po K 10, Laginja dr. Matko K 2.

III. Bratovšćini hrv. ljudi u Istri: Spinčić Vjekoslav K 50, Stanger dr. Andrija, Trinajstić dri. Matko i Dinko po K 10, Kozulić Šime i Mandić Matko po K 5, Laginja dr. Matko K 2.

Politički pregled.

U Puli, dne 30. decembra 1902.

Austro-Ugarska.

Danas je imala izaći carska naredba, kojom se vladi daje na temelju § 14. šestmjesečni proračunski provizorij, t. j.: daje se vladi punomoć, da troši i pobire poreze i ostale prihode za 6 mjeseca na temelju postojećeg proračuna. Pošto nije naime vlada mogla dobiti u parlamentu odobrenje, da može trošiti na temelju sadašnjeg proračuna, daje njoj sada to pravo kruna na osnovi spomenutog paragrafa. To nije doduše strogo ustavno, ali vladi nije preostalo drugo nego poslužiti se rečenim paragrafom.

Objelodanjenje te naredbe biti će po svoj prilici popraćeno tumačem, kojim će vlada opravdati svoje postupanje i možda progovoriti o položaju.

Dne 27. o. mj. razposlao je ministar-predsjednik dr. Koerber pozive na predstavnike českoga i njemačkoga naroda u Českoj radi konferencijah, koje se ima održavati zbog česko-njemačkog sporazumljenja. Prestavnici ti bijahu pozvani, da imenuju svoje pouzdanike, koji će u ime odnosnih stranaka kod konferencijah sudjelovati. Vlada je razposlala pozive osim na predstojnike klubova, takodjer na nekoje prvake ustavovjernog i konservativnog veleposjeda kraljevine Češke. Vlada će staviti spornim strankam na razpravu posredujući predlog, koji bi bio nješto trećega izmedju onoga što traže Niemci i Česi.

U svojem glasilu priobćuje moravski prvak dr. Stransky članak, u kojem kaže medju ostalim, da valja ponajprije stvoriti zdravu parlamentarnu većinu. U tu većinu imali bi stupiti Česi, Poljaci, Rusini, južni Slaveni, Rumunji, katolički zastupnici njemačkih gorskih pokrajina i kršćanski socijalisti. Program te većine imao bi glasiti: skupno djelovanje sviju autonomističkih stranaka u svrhu gospodarskih i socijalnih preinaka na temelju narodnostne ravnopravnosti.

O djelovanju zemaljskih sabora imade malo važnih viesti. Gorički sabor odročen bijaše nakon triju sjednica već prošloga čedna.

Istarski sabor odročen je danas nakon prihvata po većini privremenog proračuna Galički sabor sastao se je dne 29. o. mj. Zemaljski odbor traži tromjesečni proračunski provizorij te povišenje nameta na pivo. Te predmete izručiše proračunskomu odboru.

Rusija.

Ruski ministar izvanjskih posala grof Lamsdorf stigao je u petak iz Niša u bugarsku priestolnicu, u drevnu Sofiju. U Nišu viečao je grof opetovno sa kraljem i njegovimi ministri, te bijaše i od najviših krugova najprijaznije susretan.

U Sofiji dočekaše ministra visoki službeni krugovi. Njemu na čast priredio je zastupnik ruske vlade u Sofiji svečanu gostbu, kojoj je prisustvovao i knez Ferdinand, te diplomatički zastupnici Austrije i Srbije i konačno predstavnici svih bugarskih stranaka.

Sliedećeg dana pohodio je ministar narodno sobranje i razne zavode a na večer priredište mu Macedonci sjajnu bakljadu. Ministar je obećao sa prozora Macedoncem, da će se toplo zauzeti za njihove pravedne težnje.

Sudeći po pisanju bečkih listova, počelo je tamošnje političke krugove uznemirivati putovanje Lamsdorfa po Balkanskih državicah, koje bi htjela Austro-Ugarska držati i u buduće pod svojim okriljem.

Gospodarske viesti.

Bistrenje crnoga vina. Ako se crno vino uzmuti, treba ga bistriti, da bude za užitak valjano. Najbolje sredstvo za bistrenje crnoga vina jeste filtracija. Nuždno je, da se ima pri ruci stroj za to, no tko nema stroja za filtrovanje, neka se lati drugoga sredstva, naime uljepšanja mutnoga vina. Takovo je sredstvo bistrenje vina bjelanjkom. Da se razbistri sto litara mutnoga vina, dosta je upotriebiti bjelanjak od dvajuh jaja. Taj se sbije u snieg, pa se u posebnoj posudi dobro pomieša s nekoliko litara vina i onda se ta smjesa izlije u bačvu, gdje se nalazi mutno vino. Na to se lancem vino dobro promieša.

Tako manipulirano vino skoro će se razbistriti, a kada je već bistro, neka se pretoči. Još sigurnije je skoro ljepšanje mutnog crnog vina mliekom. Na sto litara vina dosta je uzeti dvie litre mlieka. Bistri li se vino mliekom, postane mu lice jasnije, ali za to izgubi nešto od svoje boje.

Nazadovanje starijih voćaka. Voćke počimaju nazadovati, kad se već ne stvaraju novi koreni. Ako se porast korenja opet pokrene, voćke počmu iznova tjerati i plod nositi. Da u starijih voćaka poćera ponovno korenje, pomaže sliedeće sredstvo. Ako starija voćka popušta u rodu, onda neka se u obodu stablene krošnje, gdje se nalaze fini vlasasti koreniči voćke, izkopa u okrug jama, široka i duboka jedan metar. Uz to treba sve nasječeno korenje gladko poodrezati, a onda se izkopana jama izpuni dobrom zemljom, gnojem mješancem, ili običnim gnojem i marljivo zalieva.

Za gnojitbu može se preporučiti sprhli stajski gnoj, onda smjesa od pola vode, pola osoke, ili pako pola izmetina i pola vode. Dobro je, ako se na jedno stablo i za jednu godinu uzme 0·5 kilograma kainita, 0·5 kilograma Tomasove drozge, a s proljeća još 0·5 kilograma sumporno-kiseloga amoniaka. Takovim postupkom dadu se stari voćni nasadi koji su u prirodi znatno nazadovali, još za mnoge godine podmladiti i u rodu uzdržati. Ono nešto malo truda i troška mora svaki razumni voćar veće koristi radi pregorjeti.

Br. 2128.

Oglas.

Daje se na znanje, da do 10. siečnja 1903. je prosto prikazati pismene ponude za okolo 3000 mlj. hvati drva občine Rabske preskrbljene sa jamčevinom od K 340 za drva Kalifronta, K 65 Sv. Grgur, K 130 za Frugu i K 220 za Lun.

Druge potanje uvjete moći će se pregledati kod ovog ureda u običnih uredovnih satih.

Občinsko upraviteljstvo

Rab, 10. prosinca 1902.

Načelnik: **P. Dominis.** Prisjeda: **Tudorin.**

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Železnato vino

LEKARJA Piccoli-ja v Ljubljani.

Dobiva se v lekarnah

krepča malokrvne, nervozne in slabotne osebe

Edina zaloga na Kranjskem lekarna

PICCOLI

»pri Angelu« v Ljubljani, — — Dunajska cesta — —

Pollitrena steklenica 2 krune.

Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno ako se mu pošlje znesek po poštnem povzetju.

Dobiva se tudi v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 2 krone 40 h. steklenica. 2

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Zvonaru!

ne puštaj, da ti se prah sa umjetnog cvieća krpom briše ili tuče. Ako ti je što pokvareno, naručiti ćeš drugu robu, najbolje i najjeftinije kod

ANE RUPNIK,
Ljubljana, S. Petra cesta 13.

„Petar Svačić", opera u dva čina, izišla je u posebnoj knjižici, te se može u odpravničtvu našega lista u Puli dobiti. Ciena knjižice 40 h, poštarina 5 h više.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Pčelno-vošćene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Ukrasne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cvićem itd. . . . . kg. po K	8·—
Iste okrašeno s odljepljivim cvićicama . . .	6·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40
„	2·—
„ granis	1·20
Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . . kg. po K	4·80
Isti okrašeni s cvićem i zlatom	8·—
Svićice za božično drvo u 6 bojah	3·—
Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . . .	4·40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav	3·—
„ II. „	2·40
Voščeno platno za oltare, metar	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo niskoj ciani. — Za pravi, čisti vosak jamčim za poco kruna. Gersheimovi stenji (fidiji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako mocni pilomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponižnije,

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Ivan Antonac od Antona
otvorio je svoju
trgovinu hrane, odiela i krčmu
na Livadah kod Oprtlja.
Preporuča se našemu občinstvu.
Trgovci vina dobivaju kod njega obavlesti.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prva
belovarska mljekarska udruga
preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj	Sir.
Izvrstan Imperial	
Izvrstan garnirani liptavski	
Izvrstan Pivski	
Izvrstan Tilzitski	
Izvrstan Belovarski	
Izvrstne maslove sirčiće.	

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu
belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)
U svih gradovih tražimo zastupnike.

Najbolje tamburе izrađuje i prodaje
J. Stjepušin u Sisku.
Odlikovana god. 1900. na svjetskoj izložbi u Parizu i g. 1896. na milenijskoj izložbi u Budimpešti.

Bisernice po for. 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, 4.—, itd.	Bisernice
Braći I. II. III. IV. po for. 4.—, 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, itd.	Braći
Bugarije I. po for. 3.50, 4.—, 4.50, 5.—, itd.	Bugarije
Bugarije II. po for. 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, itd.	Bugarije
Berde po for. 30.—, 35.—, 40.—, 45.—, 50.—, itd.	Berde
Samice po for. —.70, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, itd.	Samice
Dangube po for. 2.—, 2.50, 3.—, 3.50, 4.—, itd.	Dangube
Prinadlice po f. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.	Prinadlice

Nove ilice i sve što je u tamburu potrebito uz vrlo snižene ciene u izvrsnoj kakvoći.

U izradbu se primaju i sve druge vrst. glasbala.

Preprodavaoci dobivaju popust.

Ilustrovane cienike poštih tamburа šaljem svakomu franko i badava.

Uputstva se točna i dietlive sadrže.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

Broj 2. Pula, u četvrtak dne 8. siečnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripostana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stoji se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

P. n. gg. predbrojnicima.

Na početku smo godine a u danima zaključnih računa. Molimo rodoljube i sumišljenike, da se i opet na list predbroje — a opominjemo svu onu gg. predbrojnike, koji nam niesu namirili prošlogodišnju predbrojbu, a nekoji i onu predprošlih godina, da to čim prije obave. Obstanak lista stoji jedino na predbrojnicima, a uz netočnu i nemarnu uplatu, stvara se upravi sto briga, kako da namiri pojedini broj. Gg. predbrojnici nek u tu svrhu uporabe naše čekovne položnice, koje jur imadu. Uprava.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

† Dragutin Antun Parčić.

Vrbnik, a i ciela Hrvatska, plače nad otvorenim grobom svog vrlog sina, zavio se u crninu i jauče svog plemenitog Dragutina Antuna Parčića. Dragutina Antuna Parčića nema više medju živima, preselio se u bolji život u vječnom Rimu ravno na Božić u pet sati u jutro, iza poduzetog i dovršenog puta u svetu zemlju, okrepljen sv. sakramentima umirućih i pun nade u bolji život, podlegav želudačnom raku. Dugo je već ćutio bolest u želudcu, a ove godine kao da je znao, da će toj bolesti podleći. Izbrojeni su moji dani, znao je više puta reći u prijateljskom krugu, a baš onog dana, kad se uputio iz Krka u Rim izrekao je ove rieči: „Hvala Bogu, sad sam dovršio, pa ako i umrem." I umro je! Dragutina Antuna Parčića nema više medju živima. Ali što rekoh? Jest! Dragutina Antuna Parčića nema više medju nama tielom, ali nam ostavio svoja slavna djela, kojima je proslavio svoj rod, a koristio mnogo sv. crkvi; pa ako nitko, to je on mogao ponoviti prije smrti rieči velikog apostola naroda: „Dobar sam boj bio, tiek sam svoj dovršio i vjeru sačuvao, pa mi je stalna kruna pravde, koju će mi dati Gospodin."

Naš se Antun rodio u Vrbniku, koji nam dao već više slavnih muževa, god. 1832. od seljačkih, ali pobožnih roditelja. Pučku je školu učio u svom rodnom mjestu, gdje je već kao dječak pokazivao svoj izvanredni talenat. Dok su se druga djeca u vrieme odmora zabavljala; on je nožem izrezavao iz drva slova, mazao ih mastilom i kušao tiskati najprije svoje ime, a onda pojedine stavke iz školskih knjiga. Kasnije, kad je malko poodrastao, išao bi izvan Vrbnika „pre brnić" i tu bi slikao svoje rodno mjesto. Roditelji videć njegov mar za knjigom, odlučiše ga izškolati, i dadoše ga trećoredcima na Glavotok (otok Krk), gdje je učio dvie godine pod svojim bratom svećenikom Josipom i gvardianom Romanom Grškovićem, pripravljajuć se za gimnaziju, koju je kasnije svršio u Zadru. Glavotok bilo je njegovo najobljubljenije mjesto, koje mu je ostalo u sladkoj uspomeni, pa bi još i pod konac svog života najradje zalazio u one hladne i svete zidine, gdje je bio sretan. U Zadru bio je u gimnaziji medju svojimi drugovi uviek prvi, a najobljubljenije su mu bile prirodoslovne nauke, medju ovima ga baš veselilo bilinstvo. Tu je činio kao gimnazijalac izlete u naučne svrhe, na kojima je pomno sabirao biline i bilježio njihova imena, koja je uviek uzimao iz naroda. Bilinstvo je njegovao sve do zadnjih svojih dana. Kao gimnazijalac u šestom razredu počeo je uredjivati talijanske riečnike, od kojih je prvoga hrvatsko-talijanskoga izdao u Zadru kod Battare god. 1857., a pred godinu dana opet po treći put umnožena liskom i nakladom „Narodnog Lista" u Zadru. Talijansko-hrvatski dio bio je tiskan dva puta. Svršiv kao pitomac trećoredaca u Zadru propisane javne gimnazijalne nauke, stupio je u tamošnje bogoslovlje, gdje je opet živio u nauci, a osobitu je brigu posvetio iztočnim jezicima. Ovdje je postavio temelje svome budućem radu, za koga je dalje živio. Uhvativ se u Zadru u kolo narodnih prvaka s Brčićem, Kuzmanićem i drugima, dao se sav na proučavanje glagoljice. God. 1854. bio je zaredjen za svećenika, a iste godine prikazao je Svevišnjemu svoju prvu nekrvnu žrtvu glagoljicom u svom milom Glavotoku. Tri godine kasnije bio je pozvan od biskupa Vitezića u Krk, gdje je morao postati profesorom na gimnaziji, koja se imala tu osnovati, do čega u ostalom radi važnih razloga nije nikad došlo, pa se odmah iza godine dana povukao u samostan na Galovac kraj Zadra. Ovdje je desetak godina živio nauci i molitvi. Iza smrti blage uspomene pok. Brčića pozvan je u bogoslovlje u Zadar, da predaje glagoljicu, ali mu taj život nije ugadjao, pa je to mjesto odmah iza godine dana ostavio drugom trećoredcu, sada već pokojnomu O. Josipu Dujmoviću, a on se opet povukao u samostan, da živi nauci, te se tako pripravljao na godinu 1876., koja je najznamenitija u njegovu životu.

Glagoljica je pomalo propadala radi nestašice glagoljskih knjiga, a na njezino se je mjesto uvadjao živi jezik, što su težkim srdcem gledali naši ondašnji biskupi i počeli ozbiljno raditi o izdanju novog glagoljskog misala. Osobe niesu trebali dugo tražiti, koja bi na se primila tako težko breme. Takav je posao mogao primiti samo Dragutin Antun Parčić, koji je temeljito poznavao glagoljicu i nitko drugi. Biskupi krčki, senjski i djakovački, obećali su i osjegurali našem Antunu kanoničko mjesto u vječnom Rimu u sv. Jeronimu, da može tu u blizini sv. stolice priredjivati glagoljsko izdanje rimskog misala. Kad je bilo sve ovo gotovo, primio ga slavni Strossmayer u svoju biskupiju. On se sekularizirao i otišao u Rim, gdje je zabitno živio, radeć neprestano oko glagoljskog misala. Nakon šestgodišnjeg njegovog boravka u Rimu izdao je tamo god. 1882. glagoljski „Čin mise" i „Prilog novijih sv. misa" za krčku biskupiju i treći red. G. 1892. izašlo je njegovo remek-djelo, koje će svjedočiti potomstvu, što je sve on bio, ove je godine izašlo njegovo izdanje novog glagoljskog misala, radi koga je bio i odlikovan od slavno vladajućeg Lava XIII. zlatnom medaljom. Šest godina iza toga god. 1898. izašao je odobrenjem sv. Stolice njegov „Rimski Obrednik" u hrvatskom jeziku, a već mnogo prije ugledala je svietlo po dva puta njegova „Hrvatska slovnica", od koje je jedno izdanje prevedeno i na francuzki. U rukopisu je ostavio „Glagoljsku slovnicu" i „Glagoljski psalterij" sa svim mogućim variantima, koje je našao. Ova su dva djela dovršena još prije misala, bila su ovomu priprava kao i „Glagoljskomu časoslovu", što ga je bio već počeo uredjivati, ali na žalost radi nekojih neprilika, morao je tu namisao napustiti na neizviestno vrieme. Ovo bi bio po prilici književni rad skromnog Dragutina Antuna Parčića.

Kad bi duh svoj umorio svagdanjim radom, nije se nikad podavao dokolici, već se bavio mehanikom osobito ururstvom i elektricitetom. Kad se pako s njime zapodjeo razgovor o fotografiranju, tu bi se gotovo pomladio i stao pripoviedati kako je on na Glavotoku fotografirao sam sebe. Valja znati, da fotografske ploče niesu bile u prvom početku onako osjetljive kao danas, pa je onda razumljivo, da je i naš pokojnik mogao mukom sâm sebe fotografirati. Tiek zviezda na nebu u svako doba godine, znao je onako, kako obično znadu naši pastiri tiek svojih ovaca. Jednom rieči: Dragutin Antun Parčić bio je učenjak, a njegovom smrću postalo je u hrvatskoj književnosti izpražnjeno mjesto, za koje će se jedva naći osoba, koja bi to mjesto popunila.

Velik čovjek učinio je i svoju oporuku dostojnu velikog čovjeka. Skoro sav svoj imetak ostavio je u one iste svrhe, za koje je žrtvovao i cieli svoj život, pa će, dok bude svieta i dok se bude u našim crkvama iz nepokvarenih srdaca dizala u nebeske visine vruća molitva „Slava va višnjih Bogu" s ponosom i zadovoljstvom sjećati se naš narod svog slavnog Dragutina Antuna Parčića; Slava Dragutinu Antunu Parčiću! Slava! Slava!

Istarski sabor.

U Puli dne 29./12. 1902.

Druga sjednica.

Prisutni: predsjednik dr. M. Campitelli; vladin zastupnik Al. Fabiani i 28 zastupnika.

Predsjednik otvori sjednicu u 10½ u jutro, te pozove tajnika Ventrellu, da pročita zapisnik posliednje sjednice, koji se odobri bez prigovora.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje, da su izpričali svoju odsutnost za današnju sjednicu zastupnici dr. M. Trinajstić i dr. Vareton.

Na sabor stigle su molbe za podpore i milostinju.

Zastupnik kneza Wrede-a moli da se produlji rok za povlast gradnje električne željeznice Matulje-Opatija-Lovran.

Ti spisi predati će se odnosnomu odboru.

Sjedinjenje Istre sa Trstom.

Tajnik dr. Ventrella pročita predlog zast. dr. Veniera i drugova za upravno sjedinjenje Istre sa Trstom. Predlog taj predati će se odnosnomu odboru na pretres i izvještaj.

Proširenje talij. realne gimnazije u Pazinu.

Član zem. odbora Tomasi čita izvieštaj zem. odbora kojim se predlaže, da se niža realna gimnazija u Pazinu pretvori u višu realku.

Izvieštaj spominje, da sadašnja niža realna gimnazija u Pazinu neodgovara svrsi, pošto se promjeniše okolnosti odkad je taj zavod otvoren i jer se protive roditelji djakah tomu, da polaze njihova djeca nižu sredju školu, iz koje moraju stupiti u višu u drugom gradu i drugimi učitelji.

Sadašnji djaci onog zavoda moraju nastaviti nauke na višim gimnazijah u Kopru, Trstu ili u Roveredu, pošto je na svih ostalih sličnih zavodih njemački naukovni jezik. Radi toga da je nastala potreba, da se proširi sadašnju nižu realnu gimnaziju u višu sa nova četiri razreda ili u višu realku sa nova tri razreda. U višu gimnaziju, da se ju nemože pretvoriti, jer da bi se tim naškodilo talijanskoj gimnaziji u Kopru. Nepreostaje dakle drugo nego pretvoriti ju u višu realku. Radi toga predlaže zemaljski odbor:

1. da se pomnoži sadašnja zemaljska realna gimnazija u Pazinu za tri razreda više realke;

2. opunovlašćuje se zem. odbor, da se otvori 5. razred već buduće godine;

3. tomu zavodu glasiti će u buduće naslov: realna gimnazija i zemaljska viša realka u Pazinu.

Izbor odbora.

Na upit predsjenika, da li se ima birati odbore i koje predloži zast. Bartoli, da se izabere samo financijalni odbor od 7 članova, čemu pritvrdi većina. Izabrani bijahu sa 20 glasova gg. Bartoli, Belli, Franzin, Rizzi, Sbisà, Venier i Zarotti.

Manjina predala je 8 čistih listića.

Privremeni proračun za g. 1903.

Član zem. odbora dr. Chessich čita obrazloženu resoluciju, kojom se opunovlašćuje zemaljski odbor, da utjeruje poreze i namete te da od istih troši na temelju proračuna od godine 1902.

U formalnom pogledu predloži isti, da se taj predmet rieši prešno već u današnjoj sjednici a da uzmogne resolucija dobiti na vrieme previšnju potvrdu.

Proti predlogu priglasi se za rieč.

Zast. Spinčić, koji reče:

Visoki sabore! Slavna junta zahtjeva, da se ovaj njezin predlog glede privremenog proračuna odmah naime prešno razpravi. Ja u ime svoje i svojih drugova izjavljam, da ćemo proti prešnosti glasovati.

Prvi razlog tomu imamo u § 16. saborskog poslovnika, koji kaže, da se može prešno razpravljati samo one predloge zemaljskoga odbora, koji ne rade o upravi pokrajinskih zaklada, a ovdje se radi o upravi svih pokrajinskih zaklada.

§ 36. poslovnika kaže, da se može predloge pojedinih zastupnika razpravljati kao prešne, ako glasuju za to $^3/_4$ prisutnih članova sabora. Ja ovdje opažam, da ćemo mi članovi manjine glasovati proti prešnosti predloga, a da Vi, gospodo od većine, ne sačinjavate $^3/_4$ prisutnih zastupnika.

Moram na dalje reći, da je ovo takav predlog, da se neima o njemu tako naprečac razpravljati, jer ako o čemu, ima se razpravljati i o proračunih, makar bili privremeni, redovito, naime tako, da ih bar nekoliko prouči ne samo slavna junta, koja je toliko puta pokazala, da radi samo za jedan dio pučanstva ove pokrajine, dapače proti drugomu dielu pučanstva, nego takodjer cieli sabor, odnosno njegovi članovi.

G. asesor Chersich rekao je, da je skrajnje vrieme da se razpravi proračun, jer se inače nebi moglo tjerati namete. Ja pako velim, da bi bila sreća za pučanstvo, kad se jih nebi moglo tjerati. Kod ovakve uprave kao što ju vodi junta sa predsjednikom. Takva uprava i odnosni proračun mora se zabaciti, makar i nebilo proračuna. Nek se zadovolji potrebam pučanstva bilo i načinom koji parlamentarno nije ni malo redovit.

Opetujem, da ćemo proti prešnosti glasovati, kako i kasnije in merito proti predlogu samomu.

Na klupah `manjine`: Živio!

(Za govora vladao je u istinu u cielom saboru podpuni mir.)

Predsjednik pozove zastupnike, da ustanu svi, koji su za prešnost; ustaje saborska većina, koja nesačinjava $^2/_3$ prisutnih i radi toga pada prešnost.

Predsjednik, vidljivo nezadovoljan, reče, da bi se radi ovog predmeta držalo poslie podne sjednicu.

Zast. `Spinčić` odgovara, da je to nemoguće na temelju saborskog pravilnika, koji zahtjeva, da se svaki predmet prijavi zastupstvu 24 sata prije nego li ima doći na razpravu.

Predsjednik odgovara, da je stvar prešna i da nije imao ovakvog slučaja u svojoj praksi pa da bi se ipak moralo pitanje čim prije riešiti.

Zast. `Spinčić` odvrača pozivom na pravilnik, da je to nemoguće prije 24 sata te pošto su uzanj pristali i nekoji članovi većine, ureče predsjednik, silno ogorčen buduću sjednicu za sliedeći dan u 11 sati, te da će se na istoj razpraviti ovaj predmet. Srdit zahvali se manjini što je onemogućila prešnost predloga.

Franina i Jurina.

Fr. Biš mi znal Jurino povedet, ki je kriv da ni cimiter va Rukavce proširen, kako su ljudi želili?

Jur. Ča nebim, ter sam bil na lecite.

Fr. Ma ter tamo da ni nijedan prigovaral.

Jur. Ma j' benj potle storil Slocarić rekurš na juntu.

Fr. A Bog ga plentaj, ča nezna koliko je potreban veći cimiter?

Jur. Aj zna, ma j' rekal, pa ako nimaju kamo zakapat, da neka prnesu va njegov vrt.

Fr. I tako govori študijana glava!

Jur. Bravo, desna ruka onega izdajice — jedan od njegovih kapi.

* * *

Fr. Pazinski krnjeli, da su pokupavali svakojake mrcine za balotacioni u Tinjanu.

Jur. Ča misle, da će nac kega poštenega Tinjanca, ki bi njihovu mrcinu žeral.

Fr. Oni ne računaju na poštene, nego na prodance i izdajice, kim je dobra stara kobilina i gnjil tovarićina.

Jur. Aj vero za takove je sve dobro, zač ni nemerituju nič boljega.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Nekojim predplatnikom samo — na broju 160 — priložili smo opomene sa izkazom zaostale predplate preko 2, odnosno 1 godine. Isti predplatnici neće primiti budućega broja, ako nepodmire predplatu do 13. t. mj. U budućem broju prosliediti ćemo sa opomenami; tko ju neželi primiti, neka pošalje predplatu.

Zaruke. Trgovac vinom i uljem na debelo, g. Ante `Tranfić` u Puli, zaručio se je ovih dana sa cienjenom gospodjicom Marijom, kćerju Frana i Franjice `Udovičić`, poznatih posjednika u Puli.

Čestitamo!

Veleč. g. Belec Ivan, župnik u Sv. Martinu kod Labina, imenovan je kanonikom u Puli.

G. Marin Grgin, rodom iz Kaštela kršne nam Dalmacije, imajuć dozvolu za priredjivanje koncerata, dao je na sv. Tri Kralja koncerat u dvorani „Sokola". G. Grgin posjeduje ugodan tenor, te je odpjevao razne komade, ako prem ne dovršeno, a ono dobro. G. Grgin misli prirediti još dva koncerta ovdje, i to u subotu 10. t. mj. Na putu po monarhiji preporučamo ga kao Hrvata.

Zimske vježbe vojne mornarice. Naša c. i kr. vojna mornarica obdržavati će i ove zime na jadranskom moru kratkotrajne vježbe, kod kojih će sudjelovati zimska eskadra pod zapovjedničtvom kontre-admirala g. Leodegara Kneislera, pl. Maixdorfa i koja će sastojati iz oklopnjača „Habsburg", „Wien" i „Budapest" te više torpiljača. Mjeseca febrara ili marca odploviti će ta eskadra izvan jadranskoga mora te posjetiti razne luke po svoj prilici na iztoku.

Iz Ližnjana pišu nam dne 2. t. mj.: Riedko kada ima „Naša Sloga" viesti iz našega mjesta. Biti će tomu uzrok nemar naših narodnih ljudi, akoprem narodna sviest u Ližnjanu sve više napreduje. Mnogo tomu doprinaša naša čitaonica: tu se mladež sakuplja, zabavlja i oduševljuje za narod. Nadamo se, da će si Ližnjanci osvjetlati lice i prigodom budućih izbora za našu občinsku administraciju, koji će biti svakako do maja ove godine.

Govori se, da će se pomoću pomorske vlade otvoriti još tekom tekuće godine ovdje takozvana „salera"; soliti će se sardele, koje ovomjestni ribari love. To bi bilo vrlo koristno za nas.

Novi mlin Rajčića i Ravnića nas vrlo zadovoljava; muka je dobra, ciene su nizke, a podvorba brza. Mi smo njim svi od srca zahvalni. Sramota je, da njekoji naši iz Medulina služe se s mlinom u Medulinu, kojemu je vlastnik podanik preko mora i zagrižen Talijan. Pod geslom „Svoj k svojim" imali bi se svi naši služiti s mlinom u Ližnjanu; tim radje, kada naši ljudi brže, bolje i jeftinije rade. Preporučujemo rečeni mlin najtoplije svim Hrvatom na Puljštini.

Ovo naše mjesto i materijalno liepo napreduje; opet jedno novo vrelo privrede je u novomu kamenolomu gosp. baruna Moorhammera. Tu radi i prilično broj ljudi iz Hrvatske.

Opomenuti pak se mora sve one, koji na gusto zalaze u krčme i tu novac ludo razbacaju; držite se pameti, jer trieznost i rad je blagostanje svakoga čovjeka. Čovjek pijanac je sramota za se i za narod komu pripada.

Naša „Čitaonica" obdržavati će u nedjelju dne 11. t. mj. svoju redovitu godišnju glavnu skupštinu. Početak na 2 sata poslie podne. Dnevni red po običaju. Nadamo se i molimo mnogobrojni posjet.

Pazinski kotar:

† **Ivan Mizzan.** Tršćanskomu „Ćiflutu" pišu iz Pazina, da je tamo preminuo umirovljeni župnik iz Kringe, veleč. g. Ivan Mizzan. Za života bio je odlučan protivnik našega naroda i više nesmijemo kazati o njemu, jer već stoji pred drugim sudcem i jer nas riešava od toga hvalospjev, što mu ga kao katoličkom svećeniku pjeva židovski list, koj bi utopio u žlici vode sav katolički sviet. Vječni mu pokoj!

Novi občinski izbori u Tinjanu. Za dne 12., 13., 14. i 15. tekućeg mjeseca urečeni su novi občinski izbori, naime 12. i 13. III. tielo, 14. II. tielo i 15. I. tielo. Stranka talijanska sa prirepinami, te izdajicami se žurno pripravlja sa najnepoštenijimi sredstvi, dočim jih naša narodna stranka čeka pripravna na boj svojim poštenim čelom. Tinjanci, Šupetarci i Križanci spasite narodnu čast!

Djačko pripomoćno družtvo u Pazinu. Odbor toga plemenitoga družtva priposlao nam je treći godišnji izvještaj o njegovom djelovanju u godini 1901—1902., iz kojega doznajemo, da je to naše družtvo, kojemu je glavna zadaća podupirati djake hrvatske gimnazije u Pazinu — takodjer rečene godine prilično napredovalo. Priobćujući neke izvadke iz spomenutoga izvještaja, stavljamo na srce svim rodoljubima diljem otačbine, da ga po mogućnosti čim više podupru. Počastnih članova imade družtvo tri i to: Josipa Jurja Strossmayera, Frana Kalistra († 27./II. 1901.) i Slava Dragića, namjestnog učitelja u Zagrebu. Utemeljiteljnih članova broji družtvo 134, od kojih je tečajem zadnje godine 6 preminulo. Tečajem godine povećao se je broj utemeljiteljnih članova za 18, dočim medju redovitim nije bilo nikakova priraštaja. U ime članarine i darova prispjelo je družtvu ukupno K 14.933·02, dakle K 5023.41 više nego li prošle upravne godine. Od toga prihoda odpada na Istru Kruna 11.274.16, Hrvatsku i Slavoniju K 1.976·12, na Trst i okolicu K 1.034·11, na ine krajeve K 648·63. Družtvena imovina iznaša prema tome K 16.790·38, dakle je za K 2.128·51 veća od prijašnje upravne godine. Na pazinskoj gimnaziji bilo je spomenute godine ukupno 139 djaka i to 109 Hrvata, 29 Slovenaca i 1 Čeh. Od ovih podieljena je podpora 94 djaka u iznosu od K 11.309·22. Za knjige potrošilo se je K 1.604·96.

Koparski kotar:

Iz Lanišća pišu nam koncem decembra 1902.: Evo nas, g. uredniče, da Vam u kratko ocrtamo kako smo mi ovdje po starom i krasnom običaju sproveli svete božićne blagdane.

Na badnjak ili na viliju božju u 2 sata po podne dadoše znak sa crkvenim zvonom, da se pripravlja blagoslov naših stanova ili kuća, da može svaka kuće-gospodarica na vrieme očistiti svoj stan i svaki kuće-gospodar dostojno dočekati slugu božjega, koji će njegovoj kući donesti sveti blagoslov.

Tomu starodavnomu običaju veseli se kod nas mlado i staro, muško i žensko, ali mu se nije veselio poznati narodni odpadnik, bivši veliki Hrvat, a danas veliki Talijan, suspendirani učitelj Marijan Marki. Dočim smo mi seljaci i kuće-gospodari veselim srcem primili svećenika i njegov blagoslov, zatvorio mu je bivši učitelj, taj „uzor-uzgojitelj" naše dječice i „mučenik" talijanaške stranke u Istri, pred nosom vrata, nepustiv ga unići i primiti njegov blagoslov. To je, koliko se sjećamo, prvi slučaj u našem Laništu, da je netko zatvorio u takvoj prigodi vrata svomu svećeniku, nosećemu mir u kuću i sveti blagoslov. Možete si dakle lahko pomisliti koliko je taj dogodjaj ogorčao i sablaznio naše čestite župljane, koji nebijahu vični na takovo postupanje. Da se je tako neuljudno i nekršćanski ponio koji od naših zapuščenih pastira, nebi mu se moglo toliko zamjeriti, ali jedan učitelj, jedan uzgojitelj dječice, koji bi morao i starim i mladim liepim i dobrim primjerom prednjačiti, smutio nas je sve do dna duše.

Kada pomislimo, da bijahu tomu „uzor-učitelju" kroz više godina povjerena naša nedužna dječica, prolaze nas srsi. Kako je on mogao uzgajati školsku djecu u poslu i strahu božjem, kada neće da znade ne samo za svećenika, već ni za božji blagoslov. Mi prepuštamo toga prosvjetitelja i širitelja talijanske kulture drage volje njegovom zaštitniku Bennati-u i čitavoj njegovoj svojti. Mogu se zaista s njim ponositi i dičiti, jer im je revan u svomu postupanju proti našemu narodu.

Medjutim pustimo im ga, neka ga stavljaju i nadalje za uzor talijanskim učiteljem Istre, a mi predjimo preko njega na dnevni red i k našemu opisu.

Poslie andjeoskog pozdrava počele su po selu puške grmiti tako, da su odzvanjale sve susjedne planine. U 11 sati na večer dade zvonar znak svečanim zvonenjem, da se bliža čas, koji nas sjeća uzvišenog narodjenja sina božjega. Crkva se napuni pobožnim pukom kod polnoćnice, koju proslavismo veselim srcem, puni zadovoljstva, što smo dočekali narodjenje Kristovo. Sve crkvene obrede opravismo najvećim sjajem, koji je na selu moguć, na čemu se imademo zahvaliti našim obljubljenim crkvenim i svietskim prvakom i poglavarom, koji služe Bogu na čast a rodu na ponos i diku.

Deputacija iz Buzeta na c. kr. namjestničtvo u Trstu. U ponedjeljak došla je u Trst deputacija iz občine Buzet sastojeća od trojice občinskih zastupnika i savjetnika, koji su donieli molbu, da bi se već jednom dozvolilo obdržavanje sajma za blago u poreznoj občini sv. Ivan, za što već mole četiri godine. Izviestitelj g. barun Conrad začudio se je što nebijaše njihova pravedna molba još riešena te je deputaciji obećao, da će se toplo zauzeti za to, da se to pitanje čim prije i po želji onoga pučanstva povoljno rieši.

Iz Lazareta, kraj Kopra pišu nam, da je tamošnji župnik veleč. g. Jakov Kocijan stupio u stanje mira, te da ga je zamjenio u svojstvu župe-upravitelja veleč. g. Josip Košir, koji je do sada vršio službu duhovnoga pomoćnika kod sv. Antuna staroga u Trstu.

Voloski kotar:

† **Ivan Mandić.** Iz Voloskoga javljaju nam, da je tamo preminuo dne 2. o. mj. nakon duge bolesti u svojoj 65. g. posjednik i trgovac te čestit naš rodoljub g. Ivan Mandić. Kao pomorac nastanio se je na Voloskom, gdje je uz velevriednu svoju suprugu započeo trgovati na malo i gdje si je svojom marljivošću i poštenjem stekao liep položaj i čestito ime solidnog trgovca. Svoju djecu nastojao je tako odgojiti, da budu od koristi obitelji i narodu; jedan od sinova preminuo je kao sveučilišni djak a jedan drugi nalazi se sada na sveučilištu. U svemu ostavlja velevriedni pokojnik uz težko ucviljenu udovu, 4 sina i 1 kćerku. Mi šaljemo svima naše iskreno saučešće, dočim kličemo čestitom pokojniku: Vječni Ti mir i pokoj!

† **Mate Šopić.** Iz Rukavca dolazi nam tužna viest, da je tamo preminuo dne 3. o. mj. nakon duge bolesti nado-

budan mladić Mate Šepić učenik VI. razreda kr. hrvatske gimnazije na Sušaku u 17 godini svoga života.

Gubitak je ovo velik ne samo za težko ucviljene roditelje i mnogobrojnu rodbinu nego i za cio narod u Istri, jer je pokojnik bio uzoran đak u svakom pogledu, te smo mogli od njega očekivati odlična pobornika za naša narodna prava, da mu je Bog dopustio, da svrši onako svoje nauke, kako ih je bio započeo.

Težko ucviljenim roditeljem, braći i sestram te svoj rodbini naše iskreno saučešće, a dičnomu pokojniku bila lahka domaća gruda, koju je svim oduševljenjem mladenačkog srca ljubio.

Iz Voloskoga primamo: Imam da Vam javim ugodnu viest. Dne 28. pr. mj. imali smo u ovdješnjoj školi družbe sv. Cirila i Metoda svečanost božičnog drvca. Kao i lani, tako i ove godine imali smo prilike vidjeti, koliko može uzgoj i naobrazba u narodnom jeziku, što li sve mogu djeca poštići uz dobru volju i marljivost svoju i svojih učitelja.

Kao i lani, tako i ove godine su djeca deklamovala, pjevala i predstavljala. Deklamovali su sliedeći: Milka Janežić, Darinka Jurković, Vjekoslav Tomašić, Vladko Štrcaj i Franjo Slavić. Akoprem treba pohvaliti sve deklamatore, ipak moramo posebice istaknuti Milku Janežić, Vladko Štrcaj i Darinku Jurković. Kad si ih gledao, reko bi, to su mali vještaci.

A igra? Ta je pobudila mnogo smijeha. Valja priznati istini za volju, da nisam niti znao, gledam li djecu ili prave glumce. Predstavljala se igra: „Crvenka“, kako je vuk proždro jednu djevojčicu i njenu babu. Predstavljači bijahu: Milka Pobar, Zlata Poščić, Brigita Viškanić, Rajčić Ante i Šterk Ljudevit. Svi su si osvjetlali lice. Osobito je mnogo smijeha pobudio vuk, koji je bio veoma vješto imitiran. To je pak osobita zasluga g. Vahtara, koji je kostim za vuka priredio. Hvala mu!

Poslije svršenog programa bilo je dieljenje darova. Moramo reći, da ih je mnogo bilo i to od prilične vriednosti. Mnogo je siromašnih učenika primilo cielo odielo i obuću. Budi ovdje izrečena posebna zahvala svim darovateljima, koji su k tomu doprinesli, da se je moglo toli mnogo i liepih darova porazdieliti, gospodji Ivi Perčić i mnogim gospodjicama, koje su se mnogo trudile oko pribavljanja i pripravljanja darova, i koje su toli divno okitile božićno drvce. Hvala svima!

Na koncu svega zahvalio se je liepo zgodnim riečima učenik Vjekoslav Perčić na primljenim darovima u ime sve djece.

Nakon toga je i prečasni monsignor Vinko Zamlić kratkim govorom pozdravio prisutne, na što se je općinstvo zadovoljno s liepoga užitka počelo razilaziti.

Tako valja! Na četvrtoj stranici donašamo oglas natječaja za službu tajnika u občini Mošćenice. U natječaju, kojega je sam gosp. načelnik napisao i podpisao, zahtjeva se od tajnika u prvom redu poznavanje **hrvatskoga** jezika. Drag. nam je, da su glavari občine, koja je ovih zadnjih godina igrala tako žalostnu ulogu kod političkih izbora, ipak krenuli onim putem, koji počima voditi opet tamošnje občinare k slogi i prijateljstvu te bratimstvu pod znakom jezika puka, koji je u toj občini čisto hrvatski. Na razpis natječaja upozorujemo one, koji su za takovu službu sposobni, a glavarom občine želimo sreću kod izbora tajnika, koji je duša svake občine.

Lošinjski kotar:

Iz Baške nam pišu koncem decembra 1902.: Na 26. i 28. priredila nam je mladež u „Čitaonici“ zabavu sa predstavom. Uspjeh je bio u svakom pogledu povoljan, a gdjica. Ostrogović zaslužila si je općenito priznanje. Tamburaški zbor zaslužuje posebnu pohvalu. Čujemo, da će nam mladež prirediti još koju zabavu koncem mesopusta. Mi joj na tomu hvalimo, jer pokraj svakidanjeg rada osjeća više manje svatko potrebu, da se časak odmori, pozabavi i smetne s glave dnevne brige, da se pak sutradan većim žarom posveti redovitom poslu. Takve zabave bivaju istodobno sredstvom k narodnjem boljku i napredku, kojemu mora težiti svako nastojanje rodoljubne hrvatske mladeži. U tom smislu hvalimo dakle našoj mladeži na zabavah, koje nam je priredila i kani još prirediti.

Lani je naša mladež na novu godinu sabrala po mjestu 100 kruna dobre ruke za „Družbu sv. Cirila i Metoda“. Ljetos još nije, ali je na vremenu, da to naknadno učini, što joj ovime i na dušu polažemo. Uprimo svi raditi, jer nam je jedino u radu narodni spas!

Čujemo, da je zemaljski odbor, na predlog našeg župnika i zast. Andrijčića, doznačio našoj občini 2000 kruna na djelomično pokriće duga, što ga je učinila za uredjenje potoka. Malo; ali kod razpoloženja, koje vlada kod većine članova zemaljskog odbora naprama hrvatskom dielu pučanstva, težko se je bilo i tomu nadati.

Crkvici sv. Antona u Baški ostavio je oporučno pok. Mihalić Mate, trgovac vinom u Puli, zakladu od 2000 kruna za 4 vječne sv. mise, a ubožkoj zakladi u Baški 400 kruna. Bog mu dao duši lahko!

Drugi ćemo put javit vam se još jednom veselom viešću, ali neka malo sazrije.

Trst.

† **Frane Žitko.** Zadnji dan prošle godine donio je tršćanskim Slovencem neočekivano i tužno iznenadjenje. Toga dana preminuo je naime nakon kratke bolesti najpoznatiji Slovenac grada Trsta i okolice, odličan rodoljub i veleposjednik g. Frane Žitko u 66. godini svoje dobe.

Kao siromašan mladić doselio se je prije preko 50 godina u Trst, gdje si je znao velikom marljivošću, štednjom i spretnošću steći toliko ugleda i imetka, da je postao veleposjednikom. Toga nije stalno očutio na njem onako skromnom i poniznom kao što je bio naš pokojni Žitko, nitko, koji ga nije pobliže poznavao.

U narodnih krugovih bijaše g. Žitko veoma štovan i cienjen, jer je svuda i svakomu bio na ruku. On je bio poznat i mnogim našim rodoljubom iz Istre, te mnogim našim seljakom, koji su tražili kod njega savjeta ili pomoći. Velevriednomu rodoljubu i milomu prijatelju bila lahka crna zemlja!

Slovanska čitalnica u Trstu priredjuje tečajem predstojećeg mesopusta za svoje članove i pozvanike sliedeće zabave u družtvenih prostorijah: U subotu dne 10. jenara 1903. plesni vienček. U subotu dne 24. jenara plesni vienček. U subotu dne 7. febrara plesni vienček s tombolom. U subotu dne 21. febrara plesni vienček. Početak tih zabava svaki put u 9 sati na večer.

Naputci za ličnu dohodarinu, porez od plaće i prihodarinu. C. kr. financijalno ravnateljstvo u Trstu izdalo je ovlas radi prikazivanja fasija u svrhu odmjerenja lične dohodarine i poreza od plaće viših službenih dohodaka te prinodarine za godinu 1903., iz kojega priobćujemo samo uvod, pošto je veoma obširan, te bi nam zauzeo odviše mjesta u listu. Na Temelju § 202. zakona 25. oktobra 1896., l. d. z. br. 220 o izravnim ličnim porezima obvezan je svaki, koji je podložan ličnoj dohodarini, da svake godine u roku, koji ima da odredi financijalna zemaljska vlast, prikaže fasiju o svojem dohodku podloženom porezu, a od ove obveze oslobodjeni su uslied § 204. zakona po pravilu samo ona lica, čiji dohodak podložan porezu ne ide preko 2001 kruna t. j. u toliko, što ne budu posebno sazvana od porezne vlasti ili od predsjednika komisije za taksaciju.

U svrhu odmjerenja lične dohodarine i poreza od plaće viših službenih dohodaka za g. 1903. ovime se pozivlje sva lica, koja su po § 153. zakona u neposredno državnom gradu Trstu, u pokneženoj grofiji Gorici i Gradiški i u markgrofiji Istri podložna ličnoj dohodarini i po rečenom obvezana da prikažu fasiju, da najkašnje do 31. januara 1903. pismeno predadu ili ustmeno na zapisnik prijave fasije po formularu, kako je propisano po izvršnom propisu k IV. glavi sadržanom u l. d. z. br. 103. od 1897. rečenog zakona, kod nadležne porezne vlasti I. molbe, t. j. u neposrednc državnom gradu Trstu kod porezne uprave u Trstu, u pokneženoj grofiji Gorici i Gradiški i u markgrofiji Istri kod nadležnih c. kr. kotarskih poglavarstva (eventualno kod onih c. kr. poreznih ureda, koji se ne nalaze u mjestu c. kr. kotarskih poglavarstva).

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cir. i Met. primili smo: od g. Grge Buždona K 4, Pop Ante Petris 2 K; iz Osieka K 8.20, sabranih u veselom družtvu prigodom proslave sv. Stjepana, mučenika, na zdravicu miloj domovini; Ivan vitez Trnski u Zagrebu K 8; Iz Selaca na Braču poslaše K 6 što skupiše rodoljubi pri igri (tombole) kotrljače na Silvestrovo 1902. u „Hrvat. sastanku“ na predlog družtvenog pred-jednika T. Didalića. Uz poklik: štedimo i tužnoj ga zapuštenoj Istri darujmo! Živila hrvatska Istra, živila družba, slava sv. Cirilu i Metodu. — G. dr. Ivan Poljanar darovao K 10. U ime „dobre ruke“ doprineo g. Ante Megulić K 5, a Ivan Poropat noćni stražar na kolodvoru u Puli 1 K, (zadnje dvie svote primila podružnica).

Za djačko pripomoćno družtvo: Pop Ante Petris 2 K.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca studenoga 1902. sliedeći prinosi: a) utemeljitelji: Segulić Franica žena Josipa, Opatija, zapis K 100; b) redoviti: gg. Simecki Niko, Karlovac K 20.10. Červar dr. Gjuro — Pazin K 10; c) mjesečni: N. N., Trst kao mjesečni prinos za god. 1902/3 K 24; d) podupirajući i darovatelji: Segulić Franjica, žena Josipa, Opatija K 900, N. N. utržak od „Pučanina“ K 1.60, Banovac Valentin, Sv. Petar u Šumi sabrao medju prijatelji Ivanom Defar, Ant. Baf, Petrom Veitan i Markom Kopitar K 5; Uprava „Narodnih Novina“, Zagreb, darovanih od g. dr. Antona Gašparac odvjetnika iz Velike Gorice K 10; Matejčić Fran c. kr. zemaljski škol. nadzornik u Trstu, na počast uspomene pok. majke veleč. g. A. Kalac, dekana u Buzetu, K 40. Nadalje darovali su „za dobru ruku“ gg.: Turčinović Josip, Pazin K 4; Nežić Dragutin, Pazin K 5; Kurelić dr. Šime odvj., Pazin K 10; M. C., Pazin K 5; Frankola Franjo župe-up., Kringa K 5; Gojtan Josip župnik, Kašćerga K 4; Fiamin Ivan, Opatija, sabrao medju prijatelji, znanci i rodoljubi K 117; Konrad dr. Janežić odvj., Voloska K 10, Liberat Sloković župnik, Sv. Petar u Šumi K 15. Plemenitim darovateljem svesrdno zahvaljuje se Odbor.

Upravi „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri“ su podarili kao „dobru ruku“ prigodom promjene godine, i to: Matejčić Franjo, Trst K 10.05; Tomičić Viktor, Volosko K 4.

Politički pregled.

U Puli, dne 1. jenara 1903.

Austro-Ugarska.

Prvih dana ove godine turio je jedan lisi, izlazeći u Gracu veoma nevjerojatnu viest u sviet, da mu naime javljaju iz Beča, da su tamo kolali glasovi o odstupu cara i kralja Frana Josipa. Povod ovim glasovom dala je činjenica, što je prieslonasljednik Fran Ferdinand opetovno posredovao izmedju austrijske i ugarske vlade u pogledu netom sklopljene nagodbe. Glas o odstupu Njeg. Veličanstva zabilježile su i inozemske novine, od kojih ga nekoje tako tumače, da je vladar vrlo izmučen političkimi i obiteljskimi dogodjaji te da treba silno počitka. Po novinarskoj dužnosti bilježimo ove glasove, nepodajuć im za sada osobite važnosti.

* * *

Nakon dugotrajnog natezanja izmedju austrijske i ugarske vlade došlo je na zadnji dan prošle godine do podpuna sporazumka o austro-ugarskoj nagodbi. Službeni listovi jedne i druge strane pole monarhije pjevaju hvalospjeve svojim gospodarom, što su sretno priveli kraju to težko pitanje, iztičuć kako neima u tom pogledu ni pobjeditelja ni pobjedjenika, i kako je nagodba sklopljena na jednaku korist obiju dielova monarhije. Opozicionalni listovi jedne i druge strane nediele to mnienje službenih glasila, dokazujuć kako imade u istinu i pobjedjenika i pobjeditelja. Osobito u Austriji naglasuju opozicijonalni listovi okolnost, da je i u ovom pitanju odnesla deblji dio Ugarska, te da su njoj žrtvovani veliki interesi austrijskih državljana. Potankosti o nagodbi nisu poznate jer su ugovarajuće vlade zaključile držati sve tajno dok nedodje red, da se zaključke priobći jednomu i drugomu parlamentu.

* * *

U subotu po podne započele su u Beču konferencije za izravnanje priepornih narodnih pitanja u Českoj i Moravskoj. Konferenciji prisustvovaše od strane vlade ministar-predsjednik dr. Koerber, ministar prosvjete dr. Hartel i češki ministar dr. Rezek. Česko-njemačkih odaslanika bijaše prisutnih 33. Konferenciju otvorio je dr. Koerber poduljim govorom, u kojem reče, da su same stranke želile, da se sastanu na konferenciji kako bi možda došlo izmedju njih do sporazuma. To isto želi i vlada, te je ona učinila prvi korak, pozvav odaslanike obiju stranaka. Vlada je podnesla zakonsku osnovu za uredjenje jezikovnog pitanja u Českoj i Moravskoj. Ta osnova može se promjeniti ako to zatraže obe stranke. Vladi je drago, što su se obe stranke izjavile za dogovore, pa ako i nedodje već sada do sporazumljenja, ipak će ostati tragovi, po kojih će se kasnije lakše urediti prieporna pitanja. Vlada će pratiti sa zanimanjem tečaj razpravah; ona uvidja, da se spomenice obiju stranaka bitno razilaze svojim sadržajem, ali ne gubi nade na sporazumak pošto znade, da to žele i obje stranke. Nakon toga sliedile su izjave pojedinih odaslanika. U ime njemačke pučke stranke reče zastupnik Funke, da je njegova stranka bila uviek za sporazumak, nu ona da će se uputiti u dogovore jedino na temelju svojih predloga. U ime moravskih Niemaca izjavi dr. Chiari, da su njemačke stranke u Moravskoj pokazale Čehom najveću susretljivost, ali uza sve to da su odbile priotivne stranke razpravu o sporazumljenju bez razloga.

Zastupnik Pacák reče, da su Česi za mir sa njemačkimi suzemljaci, ali taj mir mora biti jednako pravedan za obe stranke. On je za to, da se najprije rieši jezikovno pitanje kod državnih oblastih. Njegova stranka drži, da se uredjenje jezikovnog pitanja nebi protegnulo samo na Češku i Moravsku, već i na Šleziju, a zatim na sve zemlje, u kojih stanuje slavensko pučanstvo.

Zast. Začek izjavi, da ga je izjava dr. Chiari-a neug dno dirnula. Češki zastupnici iz Moravske spremni su upustiti se u dogovore i poduzeti sve, što bi pripomoglo k sretnom riešenju priepornih pitanja. Zast. Herold želi, da bi se razpravljalo najprije o temeljnih načelih obiju stranaka, a onda o vladinoj osnovi.

Konačno je progovorio ministar-predsjednik dr. Koerber izjaviv, da je razabrao kako postoji uzprkos različitim glasovom, volja za sporazumak. Na to je pozvao zastupnike iz Moravske, da dodju sliedećeg dana u jutro, a zastupnike iz Češke istog dana po podne na dogovor.

Srbija.

Ministar izvanjskih posala Antonić predao je kralju ostavku. Bivši ministar izvanjskih posala za vlade Kristićeve, Sima

Lozanić bijaše pozvan u Niš, gdje se nalazi kralj. Radi toga drže, da će Lozanić biti imenovan ministrom izvanjskih posala.

Bugarska.

Iz Sofije dolazi viest, da je bugarska vlada dne 1. jenara odkazala trgovački ugovor s Austro-Ugarskom.

Rusija.

O putovanju grofa Lambsdorfa ministra izvanskih posala Rusije, pišu bečki listovi, da su balkanske države ostale nezadovoljne sa posjetom prvog savjetnika cara Nikcle. To nezadovoljstvo da potiče odatle, što ih je grof opomenuo kao školsku djecu, da miruju i da mirno motre ono, što će Rusija i Austro-Ugarska na Balkanu provadjati.

Razne viesti.

† **Dr. Stjepan Ilijašević.** Ovih dana preminuo je u Varaždinu dr. Stjepan Ilijašević, kanonik i najstariji hrvatski živući književnik u liepoj dobi od 89 godina. Pokojnik je perom i djelom živo sudjelovao u ilirskom pokretu; njegove pjesme i danas se rado čitaju, jer su od trajne vriednosti. Bio je nar. zastupnik i borio se za hrvatsku stvar. Bio je pokopan na Mirogoju medju druge slavne Ilirce 5. o. mj. u 3 sata po podne. Laka mu zemljica!

Svomu drugu

Matî Šepiću, uč. VI. razr. gimn. na Sušaku.

(Umro 3./1. 1903.)

Nesmiljeni Fatum na nas se obara,
Čvrste lomi nade, kano suho granje,
Čas za časkom propast crnu nam otvara,
Rasplinjuje mahom mile naše sanje....

Sinu iskre poput sunčanoga žara,
Da ogriju brige naše svakidanje.
Netom sinu, sunce božje ih rastvara,
Da se nikad više, nikad ne zna za nje.

Stani srce! Teškijeh se kani boli,
Providnosti božjoj prigovora nije —
Cvjetak može nebesa da samo kiti!

Za naš narod, druže mili, Višnjeg moli,
Da mu teške, okrutničke lance snije,
Koji će ti uspomeni haran biti!

I. Cecinović.

Br. 27.

Razpis natječaja.

Stavlja se do znanja, da je otvoren natječaj na mjesto občinskoga tajnika-blagajnika kod glavarstva občine Veprinac sa godišnjom plaćom u iznosu K 1400 razdieljenih u jednake mjesečne obroke.

Natjecatelji moradu poznavati talijanski, njemački i hrvatski jezik te podastrieti svjedočbe sposobnosti do 15. febrara 1903. podpisanomu.

Glavarstvo občine

Veprinac, dne 7. jenara 1903.

Načelnik: **A. Stiglich.**

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski } Sir.
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Broj 7.

Oglas natječaja.

Razpisuje se ovim mjesto občinskog tajnika za mjestnu občinu Tinjan, uz plaću od 1200 kruna, izplativih u mjesečnim predplatnim obrocima iz občinske blagajne.

Zahtjeva se podpuno poznavanje hrvatskog kao uredovnog jezika, a po mogućnosti i talijanskog.

Služba će se smatrati za prvu godinu privremenom, a nakon toga uz privolu občinskog zastupstva stalnom.

Molbe obložene eventualnimi svjedočbami imadu se podnieti podpisanomu do 15. febrara tek. godine.

Glavarstvo občine

Tinjan, dne 3. januara 1903.

Šime Defar,
načelnik.

Broj 5.

Natječaj.

Usljed zaključka občinskoga zastupstva u sjednici od 20. novembra 1902. otvara se natječaj za mjesto občinskoga tajnika-blagajnika, sa godišnjom plaćom od 1200 kruna, platívih u mjesečnih poplatnih obrocih. Zahtjeva se poznavanje hrvatskoga i talijanskoga jezika u pismu i govoru, a po mogućnosti i njemačkoga.

Natjecatelji neka podnesu svoje molbe pišućemu, providjene sa svjedočbom dobrog ponašanja, eventualno dosadašnjeg službovanja, najdalje do konca januara t. g.

Napokon, koji bude imenovan, morati će položiti jamčevinu od K 1000 u gotovom novcu ili u državnih papirih.

Glavarstvo občine

Mošćenice dne 2. januara 1903.

Glavar:

G. Descovich.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Slovečl profesorji
medicine in zdravniki priporočajo
Tinkturo za želodec
lekarnarja
Piccoli – ja
v Ljubljani
dvornega zalagatelja
Nj. svet. papeža

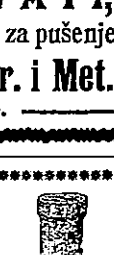

kot sredstvo, ki krepča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje in odpravlja telesa posebno zdravilna za one, ki trpe na zastarance zaprtju.

Tinkturo za želodec razpošilja lekarnar Piccoli v Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2·52, z 24 steklenicami za K 4·20, z 36 steklenicami za K 7, z 70 steklenicami za K 13. (Poštni paket pod 5 kg.)

Je v razprodaji v lekarnak v Gorici, Tolminu, na Primorskem, v Trstu, Istri in Dalmaciji à 30 h. steklenica. 3

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta; 1 elegantni goldin ili alkalj okloput fanac zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manšete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Važno za svakoga!

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragaljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Zvonaru!

ne puštaj, da ti se prah sa umjetnog cvieća krpom briše ili tuče. Ako ti je što pokvareno, naručiti ćeš drugu robu, najbolje i najjeftinije kod

ANE RUPNIK,
Ljubljana, S. Petra cesta 13.

„Petar Svačić", opera u dva čina, izišla je u posebnoj knjižici, te se može u odpravničtvu našega lista u Puli dobiti. Ciena knjižice 40 h, poštarina 5 h više.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Preuzeće gostione!

Podpisana stavlja do znanja svim članovima „Čitaonice" i „Prvog istarskog Sokola" te ostalom narodnom občinstvu u Puli i okolici, da je preuzela

restauraciju Stadt Pola,

u kojoj će točiti **najbolje vrsti vina i plzenjsko pivo,** dočim će biti jestvine najukusnije pripravljene **uz umjerene ciene.** Primaju se predplate na tjedan ili mjesec.

Preporučajuć se toplo za mnogobrojan posjet, obećaje točnu poslužbu te bilježi uz štovanje

Jelena Kandušer,

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovilo veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 3. Pula, u četvrtak dne 15. siečnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripos.a itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbr.5u, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". - Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uteže se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

P. n. gg. predbrojnicima.

Na početku smo godine a u danima zaključnih računa. Molimo rodoljube i sumišljenike, da se i opet na list predbroje — a opominjemo svu onu gg. predbrojnike, koji nam niesu namirili prošlogodišnju predbrojbu, a nekoji i onu predprošlih godina, da to čim prije obave. Obstanak lista stoji jedino na predbrojnicima, a uz netočnu i nemarnu uplatu, stvara se upravi sto briga, kako da namiri pojedini broj. Gg. predbrojnici nek u tu svrhu uporabe naše čekovne položnice, koje jur imadu. Uprava.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Glagolica u krčkoj biskupiji.

Kako nam ovih dana prijatelj pokazao, u diecezanskom listu krčke biskupije za mjesec prosinac onaj presv. biskup javio je svećenstvu, da je sv. kongregacija za obrede u jednoj sjednici mjeseca novembra prihvatila i odobrila, što je u pogledu liturgičkog jezika latinskoga i staroslovenskoga jezika bilo zaključeno na diecezanskoj sinodi god. 1901., a što se nalazi uvršteno medju sinodalnimi odredbami pod tit. 2, gl. 1. a točkom 6. Nemamo na žalost pri ruci knjige tih odredaba da bi pogledali, ali, kako se čini, tuj su nabrojene crkve u kojima se može u javnom bogoslužju rabiti latinski, a u kojima opet staroslovenski jezik, dok je za nekoje odlučeno, u koliko se sjećamo, da bude i ostane sve kako je sada. Mi se ovim rieše-njem ne možemo veseliti, jer, kako je svojedobno naš list već bio primetnuo, ovakim riešenjem se uzakonjuje golema nepravda, koja je početkom 19. stoljeća nanešena glagolici u Velom i Malom Lošinju, gdje je onda cvala, dočim se sada širi latinština; s druge opet strane ima se prema ovomu valjda i na dalje trpiti latinska misa u Nerezinah, koju je negdje pred 15—20 godina uveo bio ondje neki zagriženi Cresanin.

U toliko nas donekle može umiriti ova viest, što se čini, da ipak kod sv. kongregacije nisu uspjeli svi koraci, koje je poduzela „za dobro Istrana" naša slavna junta sa svojimi sateliti u Lošinju i Cresu, koji su tamo smućivali i zavadjali siromašni puk i na njegovo ime pravili utoke i putovali u Rim. U laži su kratke noge — to zna dobro i Sabino Vidulich, jer će se bit osvjedočio u saboru u Kopru. Kad bi u Rimu bolje poznali naše odnošaje i našu prošlost, bolje bi nas, stalni smo, sudili i ne bi nas darivali kojekakvimi instrukcijami, koje, gradjene više manje na nepoznavanju okolnosti i prilika, zakreću vratom našem jeziku u crkvi, što bi se u mnogih crkvah moglo dogoditi i u tršćanskoj biskupiji, kako se evo djelomice bar dogodilo u krčkoj, a uslied samovolje talijanskih svećenika uz znanje biskupa Flappa posve u porečkoj, — osobito bude li presv. Nagl slušao savjete i upute poznatog Jezuite, koji će možda znati, kako stvari stoje u Beču, ali ni pošto, kako je sada, a još manje, kako je bilo pred desetak godina u nas. Da se bar donekle u stvar uputi, savjetovali bismo mu, da pročita, što u njegovom jeziku piše jedan učenjak o sličnom pitanju u Linzer-Quartalschrift, leta 1888., str. 505, pa će bolje o našim stvarima suditi i osvjedočit će se, da staroslavenski liturg. jezik u Istri nije djelo drojice, trojice agitatora, nego od vjekova rabljeno pravo istarskih Hrvata i Slovenaca, pa ako se tečajem vremena uvukle kojekakve zloporabe, ne krivnjom naroda, nego nemarom nekojih nam malo prijaznih svećenika i donekle nehajom nekojih crkv. poglavara, koji nisu na vrieme skrbili za potrebite knjige. Zloporabe neka se odstrane, tomu se ne protivimo, ali ne tako, da se nam oduzme naše pravo, kako je to učinjeno u porečkoj biskupiji, gdje pak, ufamo u Boga, nije još posliednja sa nadležnoga mjesta rečena.

Nepoznavanje pučkog jezika u crkvi.

Čitajuć u „N. Sl." govor, što ga je u carev. vieću držao velezaslužni naš zast. Spinčić o nepoznavanju našega jezika kod raznih oblasti u Istri, pomislio sam, kako pa biva kod crkvenih? Puštam na stranu postupak državnih oblasti u Kini kod popunjenja državnih služba i njihovu važnost, koju polažu u poznavanje zemaljskih jezika. Ta kojigod od naših narod. zastupnika znao bi pripoviedati, kako je negdje u Kini bio namješten u službu neki njemački magarac, komu je čaća bio savjetnik zemaljskoga mandarinata, a brat po prilici naš kotarski kapetan, sada i ovaj kod mandarinata, i to radi „Sprachenkenntnisse" (poznavanja jezika) a osim njemačkoga nije znao drugo ništa, dočim je naš čovjek bio odbijen — jer sposobniji, jer korektno govori i piše u zemaljskih jezicih — nu to je bilo u Kini prošloga vieka!

Ali ako tako lahkoumno postupaju zemaljske oblasti u Kini, moraju li ih u tomu nasljedovati i crkvene u Istri? Ne, jer svećenik imade usta ne samo, da govori i da se razumije sa seljakom, tek onda, kada od seljaka pita kojekakve pristojbe, nego i onda, kada ga k seljaku zove svetost njegove službe. Što pako vidimo u biskupijah Istre? Bivaju poslani medju naš narod svećenici, koji nerazumiju njegova jezika, ili takovi, koji, kad govore, bolje bi učinili, da šute, jer obezčašćuju rieč božju i sramote sami sebe, ako imaju još malo stida, radi slabog poznavanja jezika i nesmisla, što ih izgovore u crkvi božjoj; ili ako i govore nešto od tog jezika, onda ga mrze i preziru, izbjegavaju sve moguće prilike, da tim omraženim jezikom ne progovore; radi toga neće niti da protumače tužnomu seljaku rieč božju, da mu bude utjeha u nevolj — „ščavo" mora biti parija u nebu, kako je bio i na zemlji — prave nasilje samomu seljaku već tim, što hoće, da pod svaki način s njimi talijanski govori. — U crkvi nebiva bolje, kao da gospodin Bog neće, da usliša druge molbe do taljanske. Ta slavna junta u Poreču, ako imade svoju filijalku u nekih crkvah Istre, nema valjda u nebu, gdje se odbijaju sve molbe, ako nisu sastavljene u talijanskom jeziku. Primjeri navedenomu služe nam zadnji namještaji i premještaji pod Petronijem, a pod Flappom . . .?

Koji je uzrok tomu neredu? Kod biskupije u Istri nema nikakova odbora, koji bi poznavao jezike, kojimi govori narod dotične biskupije, da izpita svoje svećenike, ako poznaju dobro jezik one župe, za koju su predali svoje molbe. Svećenik jednostavno predade svoju molbu na biskupiju, navede u njoj ono, što ga volja, pa i poznavanje neznana jezika, a već će patron skrbiti, da dobije župu. Ali bivaju prije župnički izpiti? Da, nu izpitivanje jezika biva nikakovo ali sasvim površno i sastoji u tomu, da dotični svećenik napiše u svojem, a po mogućnosti nauči na pamet koju malu propovied u tudjem jeziku; predmet iz katekizacije odabere po volji, ostalo radi se latinski, i onda on pozna hrvatski ili slovenski jezik, iliti dapače oba, drugo mu ne treba, da dobije mjesto u naših župah,

Takovi ljudi dodju medju naš narod pomoću svojih mogućih patrona, n. p. u okolici tršćanskoj pomoću gradskog magistrata, u Istri pomoću gospošlije Pazinske, Sottocoroni itd., a onda moraju takovi svećenici onako plesat, kako im njihovi patroni sviraju, pa i plešu, jer im to koristi za budućnost, da dodju na bolja mjesta, kojimi patron razpolaže. Briga pako za spas svojega stada?.... Ludo pitanje: to je deveta voda kisela! — Ovakav jedan svećenik rekao je jednomu svomu župljaninu, kada mu je došao platiti neke pristojbe, po prilici ovako; „evo su blagdani na vratih, a crkva će biti prazna po navadi, to je sramota za cielu plovaniju". Seljak nije imao dlake na jeziku, pa odgovori: „ne nam, gospodine plovane, nego Vam, jer nas ste protjerali iz crkve, a gospoda Vam neće u nutar!" Ovo se dogodilo na ovom svietu u nekom našem gradiću, gdje je župnik pod zaštitom mjestne občine tjerao naš jezik iz crkve, pa s njim iztjerao i narod našega jezika; crkva postala latinska, ali i prazna, jer gospoda latini idu rado k Dominu na čašu vina i da oglodju kakovu koščicu, ali u crkvu im poći — smrdi!

A naši svećenici? Bivaju obično zapostavljeni, jer poznaju jedan i drugi jezik, jer na patrona pritištu mogući faktoti taljanski, ako se već slavna junta ne pretvori u biskupski ordinarijat; kod vlade pako su pretjerani političari, dočim šurovanje taljanskih svećenika sa stanovitimi osobami i u stanovitih zgodah smatra visoka vlada zaslužnim djelom i nagradjuje!

Istarski sabor.

U Puli dne 30./12. 1902.

Treća sjednica.

Prisutni; Predsjednik g. dr. M. Campitelli; vladin zastupnik g. Al. Fabiani i 29 zastupnika; prilično občinstva na galeriji.

Predsjednik otvori sjednicu u 11½ sati, pozove tajnika Varetona, da pročita zapisnik posliednje sjednice, koj se ovjerovljuje bez prigovora. Predsjednik javlja, da mu je namjestničtvo doposlalo dopis, kojim poziv|je sabor, da se izjavi o prenosu tribunala iz Rovinja u Pulu. Poziv taj predati će odboru.

Predlog o upravnom sjedinjenju Istre sa Trstom.

Zast. Venier, koji je stavio sa članovi većine predlog, da se Istra sjedini u upravi sa Trstom, obrazloži u kratko svoj predlog dokazivajuć, kako bi to bilo od moralne i materijalne koristi za našu pokrajinu. Na koncu pozove se na sam predlog, koji da pokazuje jasno svrhu, za kojom da idu predložitelji. Odnošaji su reče — takovi, da mi smatramo Trst našim moralnim glavnim gradom. Nekadanjh daljina je tečajem 40 godina nestalo, i danas teži iz naše pokrajine sve u Trst. Govornik priznaje poteškoće, ali ako se nezapočme, neće se nikada svršiti. Predlog taj glasi:

„Zemaljski sabor Istre:

1. Priznaje i potvrdjuje, da se uzmogne dati bolji pravac zemaljskim poslovom i da se može promicati većom mjerom probitke moralne, gospodarske i prosvjetne Pokrajine (Istre), namiče se očita potreba njezinog upravnog ujedinjenja sa tršćanskom pokrajinom.

2. Izruča nalog zemaljskomu odboru, da učini shodne korake za što brže oživotvorenje ovog zaključka.

3. U očekivanju, da će se postići ovaj cilj, smatra, da se neima mimoići od čiste i jednostavne uporabe ustanovah pokrajinskoga štatuta koli obzirom na sjedište zemaljskih ureda, toli glede redovitog saziva sabora".

Zast. dr. Laginja reče najprije hrvatski:

Visoki sabore! Ja ću po svojem davnom običaju i danas dati dokaza, da je saborska manjina sastavljena od ljudi, koji žele, da budu izjednačena prava kao što su jednake dužnosti za sve stanovnike pokrajine, te ću se poslužiti, jer mi tako kaže dužnost i jer je to moje pravo, hrvatskim jezikom, kao jezikom, kojim govorim cielom saboru, a poslužiti ću se koliko moguće i talijanskim jezikom, da budu razumjeli naše misli i želje također ova gospoda od većine, koji ništa nerazumiju ili ne posve našega jezika.

Gospodo! Predlog dan na glasovanje, moram lojalno priznati, ima za sebe veliku taktičnu vriednost. Ovo nije jedan

korak zapuštenih Boera, ovo je korak velike englezke vojske, kojim hoće da obkoli one, koji se bore za obstanak.

Mi priznajemo, gospodo od većine, da kad biste vi u današnjim okolnostima u Trstu i parlamentarnim prilikama u Istri mogli i proti nama izvesti združenje Istre sa Trstom, tada bi naša pokrajina postala prikrpinom Trsta, „Un appendice di Trieste“ kako je rekao zast. Venier, ali proti tomu mi bismo morali prosvjedovati najsvečanije.

Ja Vas upozorujem na okolnost, da kad se pišu diplomatski spisi, mnogo se misli na nje, na pojedine zareze i točke.

U carskoj diplomi od god. 1860. stoji medju pokrajinami Primorja na prvom redu „Istra“ sa gradom Trstom i grofijom Goričko-Gradiškom, a ne obratno. To i jest naravno naziv, jer smo mi postali jedna provincija od više dielova i postali smo teritorijalno nješto mnogo vriednijega, nego li je vriedan Trst.

Ovaj je predlog za Vas čisto političko pitanje, te polazite sa višeg gledišta sa jednim velikim ciljem, da bude Trst Vaše narodno i političko središte. Svi drugi razlozi vojevali bi za nas, nipošto za Vas.

Mi priznajemo, da je Trst veliko središte trgovačko; kulturno i moralno, on je samo središte talijanskog diela ove pokrajine.

Nego Vi možda zaboravljate, da su nama naši sunarodnjaci u Gorici i u Kranjskoj i u Hrvatskoj često predbacili: zašto se držite samo Istre i neproglasite Trst svojim središtem. Mi nemožemo sliediti ni te glasove, jer su nam i oni niemski glasovi.

Mi vidimo veliku nevolju, koja vlada u našem narodu, te smo morali odavna zapostaviti politiku radu i sve naše sile uporabiti na rad, koji se izpunjava suzami i trudom jer narodu našemu treba nauke i kruha.

Mi u načelu priznajemo pod dva uvjeta shodnost — oportunitet — bilo i poslije 100 godina — združenja naše pokrajine s Trstom; ali to pod dva uvjeta, koji su conditiones sine quibus non. Mi možemo naime doći do ujedinjenja, ako budemo prije u Istri imali jedan liberalni izborni red. Mi možemo govoriti o tome, kad budemo sigurni, da neće vladati pojedine privilegirane klase, kako vladaju po sadanjem izbornom redu.

Ali takovo ujedinjenje, kakvo ćete Vi, neima smisla, ni s logičnih ni s geografičkih razloga; niti neima političko-narodnog smisla, jer združiti samu Istru s Trstom, bez grofije Goričko-Gradiške, bilo bi izručiti narodnost slovensku na milost i nemilost one oligarhije, koja vlada sada s Trstom, nas Hrvate i Slovence Istre..... (neprestani kašalj i mrmljanje).

Predsjednik: (talijanski) koji ima kašalj neka izadje.

Zast. Andrijčić: harlekini!

Zast. Laginja: Mi zahtjevamo, da se uredi pitanje stalnoga sazivanja zemaljskoga sabora, jer to pitanje treba riešiti. . . . . . (buka). Kruna je izrazila svoju namjeru već pred 5 godina, da će sazivati zemaljski sabor izvan redovitog mjesta . . . . . i ja držim, da je u interesu zemaljskog odbora i saborske većine, da se neposlave u protimbu sa tom namjerom krune. To pitanje moramo riešiti jer je to pitanje usko spojeno..... (buka) s našimi interesi.

To združenje sa Trstom je još za sada na vrbi svirala, pak i ako do toga kada dodje, to će biti vrlo težko provesti. Naša je dužnost, gospodo, i naše je pravo, da si uredimo naš izborni red, da provedemo promjenu, od koje će nastati velika korist narodu.

U tom smislu ćemo mi podnesti protupredlog, kojega ću imati na koncu čast pročitati.

Drugi uvjet bez kojega mi nikad nebi pristali na upravno združenje s Trstom, jest taj, da bude pridružena s nami i poknežena grofija Gorica-Gradiška, jer samo tako izjednačile bi se ponekle sile jednoga i drugog naroda.

(Dok je hrvatski govorio, kašljalo je neprestano obćinstvo na galeriji, na što je predsjednik doviknuo: koji kašle neprestano, neka se izvoli udaljiti).

Zast. dr. Laginja reče za tim talijanski, da priznaje saborska manjina spretnost i lukavost predloga većine. Manjina se nebi protivila absolutno ujedinjenju Istre s Trstom i to pod stalnimi uvjeti, ali prije nego li bi se to postiglo, iztrošili bismo mnogo sile. U Trstu neidu poslovi kako se misli gladko i brzo; o tom nam je svjedok pitanje o ludnici. Ako smatra većina Trst središtem svoje kulture, to mu se čini da nije dostatan razlog za ujedinjenje. Osim toga nije vjerojatno, da će odlučujući krugovi, koji su početkom prošloga stoljeća stvorili granice našim pokrajinam, pristati na upravno sjedinjenje sa Trstom jedino radi toga, da zadovolje jednoj saborskoj stranci.

Tim ujedinjenjem izgubio bi Trst svoju osebujnost. Trst ima posebno zakone, ali neima svoga zemaljskoga školskoga zakona. Trst nam pruža gostoljublje, ali nije nikada izjavio, da želi biti našim glavnim gradom. Na to bi se moralo pripraviti stanovničtvo i ta priprava imala bi sastojati u temeljitoj promjeni izbornoga reda.

Treća točka predloga zastupnika Veniera nemože biti podnipošto prihvaćena. Od pet godina amo kani vlada sazvati sabor u Pulu, radi česa je medju saborskom većinom i medju krunom nastao neželjeni sukob.

Prije 40 godina bijaše pravedno, što je bio Poreč izabran sjedištem zemaljskog sabora. Tada se je putovalo velikom brzinom u bracerah (smjeh). Tamo je imala poznata obitelj Polesini prikladne prostorije, a glava te obitelji bijaše unapried označena predsjednikom sabora. Ali od tada nastale su velike promjene. Grad Pula je silno napredovao, postavši od malenog mjesta važnim gradom, koji hoće da bude središtem.

U ime manjine izjavlja govornik, da nebude krivog tumačenja, da u pitanju prenosa sabora iz Poreča u Pulu neulazi nimalo narodnostno pitanje. Za nas je naravskim središtem Pazin. Mi, koji nismo milijunaši znati ćemo bolje štititi i zastupati probitke poljodjelaca, nego li bogataši i velike tvrdke u Trstu.

Na koncu pročita sliedeći predlog:

1. „Zemaljski sabor Istre priznaje i potvrdjuje, da se uzmogne dati bolji pravac zemaljskoj upravi i da se može promicati većom mjerom probitke moralne, gospodarske i prosvjetne pokrajine, namiće se jasna potreba preinake izbornoga reda za obćine i za sabor u slobodoumnom smislu, isto tako promjena zemaljskog štatuta obzirom na stalno sjedište zemaljskih ureda i na mjesto, kamo da se redovito sazivlje sabor.

2. Daje nalog zemaljskomu odboru, da izradi odnosne zakonske osnove i da jih predloži na razpravu zemaljskomu zastupstvu tečajem god. 1903.

3. Priznaje istodobno shodnost upravnog ujedinjenja Istre sa Trstom i Goričko-Gradiške, nu uvjek na temelju podpune jednakosti prava narodnostih ovih pokrajinah i stalno jamstvo, da će pučanstvo obilato sudjelovati u našem parlamentarnom životu. (Odobravanje na klupah manjine.)

Zast. Bennati stavi predlog, da se odstupi predlog dr. Laginje političko-pravnomu odboru, a da se odmah ne razpravlja s predlogom dra. Veniera.

Zast. Bartoli reče, da većina nema razloga plašiti se predloga zast. Laginje, ali većina nesmije učiniti drugo, nego zabaciti onaj predlog, te moli druga Bennati-a, da odustane od svog predloga.

Čudi se, što zast. Laginja stavlja unapried sjedište sabora u Pulu, nu većina ga neće na tom putu sliediti. Većina se je često bavila tim pitanjem; njoj je svejedno, gdje da bude sjedište, ali mora prije dobro promisliti nego li se odluči na tako važan korak, a odluči li se, to će učiniti bez obzira na malenkosti, već jedino obzirom na skupne interese.

Većina je došla do uvidjavnosti, da će se to pitanje riešiti najbolje upravnim ujedinjenjem naše pokrajine sa Trstom. Prosvjetom i razvitkom obćilah življa izmedju nas u toliko ne[illegible] [illegible]jenost, da se čini skoro potrebitim potražiti za male pokrajine veliko središte kao što je Trst. Većina da si je sviestna poteškoća, na koje će naići u tom pogledu, ali ona mora učiniti svoju dužnost i radi toga naložiti zem. odboru, da učini prve korake. Kad se budemo osvjedočili — reče — da je naša osnova neizvediva, tada ćemo promišljati, da li imamo ostati gdje smo ili potražiti drugo mjesto. Govornik opaža, da nije umjestno uplitati amo pitanje o promjeni izbornoga reda te izpričava zemaljski odbor, što nije u tom pogledu jošte ništa poduzeo. Što se tiče narodne ravnopravnosti, reče, da se o tomu može govoriti s raznih stanovišta i da je težko medju toli različitimi življi govoriti o ravnopravnosti. Obzirom na ujedinjenje sa Goričkom — reče da se on nebi tomu protivio, ali da valja za sada pokušati samo ujedinjenje sa Trstom. Pomnoženje s tudjim življem da ih nebi plašilo, jer da ćute u sebi toliko sile, da bi mogli taj živalj potalijančiti, o čemu daju primjer doseljenici u Puli. Radi toga on se nebi plašio prenosa zemaljskih ureda nikamo, a najmanje u Pulu. On se nebi protivio ni prenosu sabora u Pazin, ali ona obćina imala bi se razdieliti. S tih razloga preporuča, da se zabaci predlog manjine.

Zast. Bennati povlači natrag svoj predlog.

Zast. Rizzi podupire s formalnih razloga predlog, da se zabaci predlog manjine.

Zast. Laginja uzimlje rieč za osobnu primjetbu.

Pošto su još govorili o predmetu zastupnici Bennati, Ventrella i predsjednik, izjavi vladin zastupnik Fabiani, da je predlog većine neizvediv i da ga vlada neuzimlje ozbiljno. Zatim se prešlo na glasovanje. Za predlog zast. Laginje glasovali su svi članovi manjine, te je pao, a za predlog zast. Veniera sva većina.

Tutti frutti iz Liburnije.

Kad je koncem netom minule godine opatijski »Narodni list« javio, da prestaje izlazit, svi su pravi rodoljubi ostali neugodno iznenadjeni, znajući dobro od kako velike koristi je bio taj list za narodnu stvar u Istri, a navlastito u ovom kotaru. Popitali smo se na izvoru, koji je pravi razlog što se obustavilo izdavanje lista, pa nam rekoše, da je tomu jedini uzrok preslaba moralna podpora, što ju je list imao od strane inteligentnih krugova. Ljudi, što se baviše izdavanjem »Narodnog lista« nijesu novinari po zvanju i zanimanju, nego imaju svaki svoju službu, koja njim jedva pušta toliko slobodnog vremena, da mogu napisati list. Obratiše se jednomu i drugomu, da pomogne, da piše, da dopisuje, al malom i častnom iznimkom nitko se ne odazove. Žalostno doista, ali istinito! Jednom bijahu n. pr. svećenici i učitelji glavna podpora, glavni suradnici narodnog novinstva u Istri. A sada? Kruhoborstvo preotelo na sve kraje mah. Svatko skrbi samo za svoju dobrobit, a za narod deseta mu briga. Kukavština golema zavladala našimi takozvanimi inteligentnimi slojevi. Sve strepi, sve se boji žrtava, a ipak bez žrtava nema spasa ni pojedincu ni narodu. I tako je »Narodni list«, čiju potrebu uprav sada, kad je prestao izlaziti, gorko ćutimo, prestao samo usljed nemara, indolencije inteligentnijih slojeva našega naroda u Liburniji. Bez zamjere, ali: ljutoj rani, ljuti liek.

* * *

Počelo je veselo vreme zabava. Kolo otvorilo pjevačko družtvo »Lovor« u Opatiji, koje je na Silvestrovo priredilo u Opatiji u prostorijama »Zore« krasno uspjelu zabavu sa koncertom, predstavom i plesom. Radi slabog vremena nije ta zabava bila onako posjećena, kako bi bila zaslužila. Osobito iz Voloskoga bijaše vrlo malo gostova. Na sv. Tri kralja priredila je mužka podružnica družbe u Voloskom u družbinoj školi zabavu sa predstavom i plesom. I ova je zabava liepo uspjela te je ostalo čistoga prihoda za družbu do K 80. Bilo bi uputno, kad bi družtvo »Lovor« ovih poklada priredilo jednu veliku, sjajnu zabavu na korist družbe sv. Cirila i Metoda za Istru. Napried »Lovoraši«, za našu vriednu družbu!

* * *

Vidjela žaba gdje konja kuju, pa i ona podignula nogu. Tako i naši kalabrezi; vidjeli da Hrvati priredjuju zabavu za zabavom, pak se i oni odvažili. Na Silvestrovo prirediše naime u Voloskoj kavani-konobi ples. Svirali njim takozvani »gomilari«. Na ples došli neki »autonomi« iz Rieke i talijanska crême iz Lovrana, smrdeća po postolarskoj smoli. Četvorkom ravnao neki askultantić ovoga suda, imenom Tolentino, rodom Zadranin. Prije no se počelo plesat četvorku, oslovio Tolentino parove riečima: »Io so signori, che molti di loro non comprendono la lingua francese e perciò io dirigerò la quadrille nella nostra bella lingua italiana che abbiamo succhiato col latte delle nostre madri!« Šta mislite, zar nije to političko haranguiranje mase? Kad bi jedan hrvatski činovnik, mutatis mutandis, tako govorio na jednom plesu, vjere mi, odmah bi ga bacili u disciplinarnu iztragu, a najmanja kazna bila bi mu premještenje. Ta nedavno doživjesmo, da je jedan prislušnik na ovom sudu bio premješten odavle samo radi toga, jer ga je poznata contessa Del Mestri predsjedniku apela denuncirala kano Hrvata. Pak da neživimo u Makedoniji! Riečim gospodina Tolentina najoduševljenije pljeskala je jedna Mužgica, koja je bila na plesu. A jadna njoj majka! Baš ona! Zar se ne sjeća, kad je ono jednom sudac Kodermac pitao njezinu sestru na sudu: »Signora, ha Lei prole?«, a ona sudcu: »Non šo, sjor giudice!«, sa svim tim da je imala već nekoliko djece. Baš Mužgice »hanno succhiato la lingua italiana col latte della loro madre«. Ha! ha! ha! To je zaista za puknut od smjeha.

Kad je svršila ta talijanska zabava, lovranski poprdili derali su se u kočiji: »Viva l'Istria italiana, viva Volosca italiana, viva Lovrana italiana« itd. Mogli su, jer ne bijaše nikoga od naših na vidiku. Al da su vidjeli samo jednoga od naših, bilo bi njim klicanje u grlu zapelo. Drugi put imat ćemo ih malo bolje na oku.

* * *

Kako ste svojedobno javili, Krstić ju opalio na Rieku, a voloski i tršćanski sud gledaju za njim iz dalekozora. Sada su svim obćinam ovoga kotara dali nalog, da Krstića, ako ga na svomu teritoriju dobiju, uapse i dovedu u voloski zatvor. Slavni sud voloski zatvara štalu, kad je magarac već pobjegao. Nam se čini.... nam se čini...., nego nesmijemo kazati, što nam se čini! Krstić medjutim na Rieci šeće i nastavlja izdavati svoj bljutavi list. U istom navedeno je: da je uredničtvo u Matuljah br. 70, a već tri mjeseca nij[e] Krstića bilo u Matuljah. U jednom broj[u] je bilo navedeno, da se štampa i uredjuj[e] na Rieci i da mu je urednik Krstić, a sv[i] znamo, da je Krstić izagnan iz Rieke. [A] cenzura?, a zakon? Smokvi! Za zako[n] se ne pita, kad se ga ima upotrebit pro[ti] Talijanom i njegovim podrepnicam. N[e] vjerujete? Evo Vam dokaza: Godine 189[...]

u oktobru mólio je Krstić na kotarsko glavarstvo u Voloskom, da mu se dozvoli izdavati »Pravu Našu Slogu«, štampati ju na Rieci, a uredjivati ju na Matuljah. Tadanji kapetan Fabiani je odlukom, što je svojedobno bila štampana u »Narodnom listu«, tu molbu odbio, jer da je protuzakonito štampati list u inozemstvu (Rieka je prama ovoj strani monarhije inozemstvo. Op. p.), a uredjivati ga u ovoj poli monarhije. Toj odluci se je Krstić pokorio.

U oktobru 1900. je Krstić tu molbu ponovio, a odlukom od 26./X./900 je kapetan Scarpa tu molbu odbio iz istih razloga, iz kojih ju svojedobno odbio Fabiani. Proti toj odluci nije Krstić uložio utoka. Pak? Pak je uzprkos toj zábrani u novembru iste godine počeo izdavati list, koji se štampao na Rieci u tiskari Battara, a uredjivao na Matuljah i izdava ga evo već treću godinu. Na temelju toga dolazim do osvjedočenja, da mogu Talijani u Istri ubijati, krasti, varati i činiti sva moguća zločinstva što no rieč »a man salva«. Nego uza sve to Krstića je vrag odnio, a mi smo hvala Bogu još ovdje. Pokušaj, što su ga Talijani s njim učinili, da osvoje Liburniju, a osobito Kastavščinu, posve njim se izjalovio. Fiasco šior Bennati!

* * *

Još je Talijanom sjenula jedna iskra nade, da osvoje Kastavščinu. Kastavska občina metnula je u proračun za g. 1903., da će od občinskih nameta na potrošarinu, na vino, meso i pivo primiti 16.000 kruna nadajuć se, da će njoj toliko dati potrošarinsko družtvo, odio Kastav. Ovo pak ponúdilo je samo K 13.300. Občina nije htjela na to pristati, znajući dobro, da bi potrošarinsko družtvo previše dobilo na štetu občine. Napokon občinsko glavarstvo mora gledati interes cielokupne občine, a ne interes samih oštara. Kastavska občina je svojim odporom postigla, da će za občinske namete na potrošarinu za g. 1903. dobiti 18.000 kruna. Da je potrošarinskom družtvu odmah popustila, bila bi štetovala 5000 kruna. Radi toga sada Krstić i njegovi pajdaši psuju i grde kastavskog načelnika, što je tako odlučno branio občinski interes, ruju proti občini, bune krčmare proti načelniku i zastupstvu. Nego loša će njim sreća biti. Kastavski krčmari nisu takovi »ćuci«, da nebi znali razlikovati občinski interes od svojega privatnoga. I ako imade u zastupstvu veli broj krčmara, ti su ipak toliko pošteni, da će znati, da ih je narod izabrao u zastupstvo, da rade za narod i za občinu, a ne za potrošarinsko družtvo, a po tome i za sebe.

* * *

Ista komedija sa potrošarinom je takodjer i u voloskoj občini. Potrošarinsko družtvo u Opatiji ponudilo je občini za občinske namete na potrošarine K 30.300. Občina zahtjevala je 40.000 K. Pošto potrošarinsko družtvo u Opatiji nije htjelo povisiti svoje ponude, zaključio je občinski odbor, da se občinsku potrošarinu oda putem javne dražbe. Potrošarinsko družtvo u Opatiji ostalo je kod svoje prvobitne ponude, dapače predsjednik istoga izjavio se, da je ponuda previsoka. Gospodin Kornel Gorup ponudio je 35.000 K i povisio je tu ponudu kasnije na 36.000 K obvezav se izplatiti odmah kod sklopljenja pogodbe 10.000 K u občinsku blagajnu. Občinsko zastupstvo je na svojoj sjednici od 30./12./1902. zaključilo jednoglasno, da se potrošarinu za g. 1903. oda g. Gorupu za 36.000 K. Sada da vidite odbor potrošarinskog družtva u Opatiji. Digoše viku i galamu na občinu i načelnika, što je na taj način prikoristio občini skoro 6000 K. Takvi su Vam ti ljudi, htjeli bi sve za sebe, a občina neka makar propadne. Da je njekim ljudim dobiti našu občinu u ruke, al bi žerali. Dok je nami na ramenu glava, ne će toga doživjeti. A vi naši renegati, otvorite već jedanput oči!

* * *

Grozan zločin zbio se prošli petak u Poljanah. Neki Andre Lade-Pistola imao pred četrnaest godina sa jednom djevojkom diete. Ona tužila, a Lade bio osudjen, da njoj u ime alimenta plati stanovitu svotu. To je Pištolu razdjelilo tako, da je odlučio skončati siromašnu ženu. U petak u jutro išla ona po drva u goru, a Pistola za njom. Kad ju na samini stigne, popadne ju ko divlja zvier, odrubi njoj nožem glavu, baci mrtvo truplo u vreću te je odnese u šumu i zahita kamenjem. Prolaznici čuli vapaj: »Pištola ne ubij me, Pištola ne ubij me«, te pripoviedili to seljanom, a ovi oružničtvu, koje Pištolu uapsi i odvede zakovanoga na Volosko, gdje čeka da ga stigne zaslužena kazna na vješalih tankih. Već dugo nije se doživilo tako groznog zločina u ovim krajevima. U Poljanah ima najviše sliedbenika pok. veprinačkog načelnika Andrejčića, pak je i Pištola bio jedan od njegovih učenika. Tako dugo evo dovede narod bezvjerstvo, što ga med njim šire Talijani i njihovi prijatelji, a naši izrodi.

Razbacivanje zemaljskog novca.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih poslova i na njegovu preuzvišenost gospodina ministra financija.

Koncem godine 1899. su dr. Ivan Krstić i drugovi učinili ponudu istarskomu zemaljskomu odboru za zakup zemaljske potrošarine u kotaru Voloskom. Da ju to stalnije dobiju, obratili su se istodobno za posredovanje na političko istrijansko družtvo „società politica istriana", odnosno na njegova predsjednika dra. Felice Bennati, te se obvezali, da će, ako bude njihova ponuda prihvaćena, izdavati na svoj trošak list „Prava Naša Sloga" jedan put u tjednu i gratis razdieljivati po pokrajini 500 brojeva toga lista.

Usljed posredovanja rečenoga političkoga družtva, odnosno dra. Felice Bennati, je istarski zemaljski odbor „uzeo u obzir" ponudu imenovanih Krstića i dr.

Za istu potrošarinu učinio je zemaljskomu odboru ponudu takodjer savez krčmara (Federazione degli osti) u Puli.

Ponuda saveza krčmara bila je povoljnija za pokrajinu nego li ponuda Krstića i dr. za 6000 kruna: ona saveza iznašala je 48.000 kruna, ona Krstića i dr. 42.000 kruna. Zemaljski odbor ipak nije htjeo prihvatiti te bolje ponude pozivajuć se tobož na to, da je vezan na ponudu Krstića i dr. Oklievao je sa konačnom odlukom. Odlučio je konačno mjeseca jula ili početkom augusta, kad je došlo do sporazuma izmedju saveza krčmara u Puli i izmedju Krstića i dr., usljed koje su ovi posljednji odstupili od svoje ponude, a savez se obvezao odštetiti jih sa 6000 K godišnjih za tri godine i dati druge pogodnosti. To se je dogodilo dogovorno sa slavnim zemaljskim odborom Istre.

Evo odnosnoga obveznoga pisma, pisanoga talijanski, u hrvatskom prevodu:

„Pula, 1. augusta 1900.

Gospodin dr. Ivan Krstić i dr., Kastav.

Usljed sporazuma sa slavnim zemaljskim odborom i u odštetu za to, što ste odstupili od ponude „uzete u obzir" sa strane istoga odbora glede najma neodvisne pokrajinske takse (potrošarine) na pivo za cieli Voloski sudbeni kotar, podpisano dozvoljuje Vašemu družtvu (Krstića i dr.) što sliedi:

1. da će Vam davati iz dohodaka uprave rečenih taksa Voloskoga kotara svake godine iznos od šest tisuć kruna;

2. da budete interesovani kod razdiobe možebitnih dobitaka proizlazećih iz sveukupnoga poslovanja sa pokrajinskimi neodvisnimi taksami na pivo cieloga sudbenoga kotara Voloskoga u razmjernom dielu od 36 (trideset i šest) po sto pripadajućem u razmjeru državne protuobveznice porezovne občine Kastav;

3. da budete takodjer interesovani u razmjerju pod točkom 2. u dohodcih žestokih pića, kad odnosnu pokrajinsku taksu nebi preuzela kako se namjerava država;

4. Vaša je zadaća, gospodo, da povedete razpravu za možebitni pristup k savezu sa strane ugovornoga družtva Kastavskoga;

5. kad se u Podgradskom poreznom kotaru nebi ustrojilo zakonito družtvo, i kad bi savez uzeo u onom kotaru zakup državne potrošarine i odnosnih nameta na meso i vino, Vašemu će družtvu biti ustupljeno u podzakup to poduzeće pod uvjeti, koji budu ustanovljeni sa državnim erarom i sa pokrajinom;

6. ustup pokrajinskih neodvisnih taksa za kotar Podgradski slieditć će na temelju medjusobne pogodbe izmedju podpisanoga i Vašega družtva;

7. u slučaju, da na temelju ove obveze nebi moguće bilo doći do pogodbe sa ostalimi interesovanimi na Voloskom i u Opatiji, Vaše će družtvo biti odriešeno od prije spomenutoga odstupa ponude zemaljskomu odboru, odnosno podpisano biti će obvezano odreći se na izključivu Vašu korist dotičnih zakupa sklopljenih sa zemaljskim odborom za sudbeni kotar Volosko, a vi ćete platiti savezu godišnji prinos za neodvisne takse na pivo svotom od 3000 (tri tisuće) kruna i možebitnu onu svotu, koja bi bila ustanovljena izmedju saveza i zemaljskoga odbora za žestoka pića;

8. Možebitne jamčevine zahtjevane na jamstvo obveza što jih ovim uzimate, imati ćete bezuvjetno platiti;

9. ova obveza valjati će od danas, ako savez sklopi redovitu pogodbu sa zemaljskim odborom za dobu te pogodbe;

10. već sad odričemo se svake iznimke proti današnjoj obvezi i odnosnoj pogodbi neizključiv ni eventualne povrede.

Odličnim štovanjem,

Organizatorno povjerenstvo:

Dejak Luigi m. p., Rismondo Pietro m. p., Polla Giuseppe m. p., Scala Francesco m. p., Fonda Francesco m. p."

Usljed toga dakle obveznoga pisma su početkom spomenuti Krstić i dr. ustegnuli svoju ponudu, te je savez krčmara u Puli dobio zemaljsku potrošarinu takodjer za kotar Voloski, i to za tri godine, naime 1901., 1902. i 1903., i to za 42.000 K na godinu, dakle za 6000 K manje nego je nudjao u prvi mah zemaljskomu odboru. Tih 6000 K morao je savez, prema navedenomu pismu, plaćati Krstiću i dr. Na temelju toga je savez godine 1901. isplatio Krstića i dr., i to putem dra. Ettore Costantini, odvjetnika na Voloskom, 5000 K, koje su si oni većinom medju sobom razdielili, naime po 600 K na pojedinoga.

Kasnije nastala su nesporazumljenja medju samimi članovi Krstića, pošto su Ivan Jugo i Josip Marotti zahtjevali jednaki dio ciele godišnje svote od 6000 K i od drugih 2000 K, iznos koj se je kasnije ustanovio mjesto postotnoga dobitka, spomenutoga u točki 2. navedenoga obveznoga pisma od 1. augusta 1900.; i nastale su neprilike, pošto su se počele voditi ovrhe proti Krstiću i Sušnju takodjer na dielove što su jih imali primati iz iste svote od 6000 K i druge od 2000 K.

Mjeseca novembra 1901. je napokon Ivan Jugo podnesao tužbu kod c. kr. kotarskoga suda na Voloskom, tražeć da mu se njegov dio dade.

Prilikom odnosne razprave izkazao je dr. Ettore Costantini, osim onoga što je izkazano početkom ovoga upita, da je navedeno obvezno pismo od 1. augusta 1900. bilo uništeno s toga, što da su sami Krstić i dr. izjavili, da od njega odstupaju i što da su učinili novu ponudu na zemaljski odbor, koja pak da nebijaše uzeta u obzir. Ivan Jugo i Josip Marotti tvrde, da se oni nisu obvezali izdavati lista, nego da valja dieliti iznos od 6000 K i postotni dobitak; i da njim do ove parnice nebijaše ništa poznato o uništenju navedenoga obveznoga pisma, a da bi kao članovi Krstića bili morali o tom ipak znati. Ali uzalud njihove tvrdnje. Vinko Dubrović, Vinko Pilepić i Frane Kinkela Lovrinov tvrde, da je i u Kopru i u Puli bilo ugovoreno, da će svota od 6000 K ići za list „Prava Naša Sloga", a postotak, kasnije promjenjen u 2000 K, da će si Krstić i dr. medju sobom razdieliti.

Dr. Felice Bennati se je odrekao od izpovjedanja.

Dr. Ivan Krstić tvrdi, da se je Ivan Jugo zajedno s njim i drugovi obratio posebnim spisom, podpisanim, u koliko se sjeća, od Krstića i dr., na političko istrijansko družtvo u Kopru molbom, da se zauzme kod zemaljskoga odbora, da Krstić i dr. dobiju u zakup potrošarinu, i ako uspije, da će izdavati na svoj trošak „Pravu Našu Slogu" i dieliti ju badava medju puk; te da se je to, i ako ne tako potanko, iztaknulo takodjer u ponudi, podatoj zemaljskomu odboru; da je na dalje u prisustvu svojih drugova u Puli izjavio, da se smatra rješenim obveznoga pisma od 1. augusta 1900.

Dejak, Rismondo, Polla tvrde, da se je savez krčmara usljed intervencije dra. Felice Bennati obvezao plaćati u ruke istoga dra. Felice Bennati mjesto prvanjih 6000 K i postotka u točki 2. obveznoga pisma ukupnu svotu od 8000 K. I dru. Pogatschniku, računarskomu zemaljskomu savjetniku, poznato je, da se je savez krčmara u Puli obvezao, usljed intervencije dra. Felice Bennati, plaćati ovomu istomu 6000 K, i da je čuo od Dejaka, da je odnosnim ugovorom nadomješteno obvezno pismo od 1. augusta 1900. Dr. Chersich, zemaljski asesor, izjavlja, da mu je kazivao dr. Bennati i njeki od saveza krčmara u Puli, da se je isti savez obvezao plaćati dru. Bennati, kao predsjedniku istrijanskoga političkoga družtva, 6000 ili 8000 K, i to u političke svrhe. Isto potvrdjuje i dr. Campitelli, zemaljski kapetan, izjavljajuć, da je kod ugovaranja medju savezom krčmara i Krstića i dr. sudjelovao dr. Felice Bennati, i da se je imala odnosna svota plaćati „najbrže u kakvu političku svrhu".

Na temelju svega toga, naročito pošto da je uništeno obvezno pismo 1. augusta 1900., krate se savez krčmara u Puli i dr. Ettore Costantini platiti Ivanu Jugu i Josipu Marotti njihov odnosni dio.

Ali, ako je to obvezno pismo od 1. augusta 1900., bilo u istinu uništeno, tad bi imao savez krčmara u Puli biti riešen svake obveze ne samo prema Krstiću i dr., nego i prema svakomu drugomu, odnosno imala bi pokrajina Istra dobivati od saveza 6000 ili 8000 K više na godinu. A tomu nije tako. U tom obziru kaže dr. Ettore Costantini u rečenoj parnici, da je, pošto se je uništilo toliko puta spomenuto obvezno pismo saveza krčmara naprema sedmorici, doslovno „molio dr. Ivan Krstić, u svrhu da osjegura zakladu za list „Prava Naša Sloga" za posredovanje dra. Felice Bennati, i da je jedino ovomu uspjelo osjegurati za tri godine zakladu od godišnjih 8000 K, iznos koj bijaše za prvu godinu poslan obtuženiku (dru. Ettore Costantini) kao vlasniku imenovanoga lista. U tom pogledu je savez u Puli izdao obveznicu napram imenovanomu dru. Bennati, kojom se je savez obvezao plaćati spomenuti iznos u ruke istoga (dra. Bennati), i kojom su absolutno izključeni zahtjevi trećih na taj iznos, a naročito zahtjevi Ivana Jugo i druga. Usljed toga, kaže na dalje isti dr. Ettore Costantini, došla je na njega svota od 5000 K, koju je on, nepoznajuć izloženih odnošaja, pogrešno izručio Jugu i drugovom, a koju su oni razdielili i za koju si pridržaje pravo zahtjevati ju natrag. Dobio je pak 800 K, koje si je pridržao za dielomičnu

odplatu troškova, učinjenih za list „Prava Naša Sloga".

Stvar stoji dakle tako, da dr. Felice Bennati, odvjetnik, zastupnik pete kurije i predsjednik polit. istrijanskoga družtva, znanjem takodjer zemaljskoga računarskoga savjetnika, zemaljskoga asesora i zemaljskoga kapetana i stalno u sporazumu sa zemaljskim odborom za Istru, na račun zemaljske potrošarine u kotaru Voloskom, poteže od saveza krčmara u Puli 8000 K godišnjih, i da jih pošilje dru. Ettore Costantini, odvjetniku na Voloskom i vlastniku lista „Prava Naša Sloga" za uzdržavanje toga lista.

Ono što je imao savez krčmara prije pošiljati družtvu sedmorice za uzdržavanje istoga lista, pošilje sada u istu svrhu dru. Felice Bennati, a ovaj dru. Ettore Costantini.

I prvanji i sadanji novac je novac porezovnika pokrajine, i njoj bi pripadao, odnosno nebi ga pokrajina trebala tjerati od porezovnika, kad bi zemaljski odbor sa zemaljskim kapetanom na čelu bio prihvatio ponudu saveza krčmara u Puli od 48.000 K godišnjih već početkom ili svakako kasnije, kad se je uništilo kako se veli obvezno pismo saveza napruna sedmorici; u obće kad bi zemaljski odbor ujedno sa zemaljskim kapetanom upravljao savjestno i pošteno sa pokrajinskim novcem, a ne razbacivao ga na širenje razdora, nemorala, nevjere, korupcije medju narodom, kako se to čini rečenim listom, za koje uzdržavanje izdaje se 8000 K godišnjih, koje bi inače pripale pokrajinskoj blagajni.

Zemaljski odbor je osim toga podielio pobiranje zemaljske potrošarine u občini Kastav za tri godine dru. Ivanu Krstiću, Vinku Dubroviću, Ljudevitu Sušnju, Vinku Pilepiću i Franu Kinkeli Lovrinovu, akoprem bijaše, glasom samih talijanskih listova, već prije dao u zakup pobiranje iste u istoj občini „potrošarinskomu družtvu odio Kastav", i akoprem je to družtvo, kad je saznalo za mahinacije, nudjalo zemaljskomu odboru 2000 K na godinu više nego li ona petorica, te tu petoricu oslobodio od položenja svake jamčevine. Družtvo je tim bilo primorano nagoditi se sa petoricom te obvezati se na plaćanje njekoliko tisuća kruna na godinu onoj petorici, i to tako, po izjavi iste petorice i dr. Ettore Costantini, da svaki dobiva 200 K na godinu, a da se ostalo upotrebi na korist lista „Prava Naša Sloga". Tim je zemaljski odbor opet za njekoliko tisuća kruna na godinu prikratio pokrajinsku blagajnu, i činio da novci porezovnika budu dani što pojedincem bez ikakve zasluge, što u nepoštene i javne oblasti nedostojne svrhe.

Na temelju rečenoga upravljaju podpisani sliedeći upit:

1. „Na Njegovu Preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva unutrašnjih poslova:

Je li Vašoj Preuzvišenosti poznato, kako zemaljski odbor Istre razbacuje novce porezovnika u nedopuštene i javne oblasti nedostojne svrhe, te tako svojimi odnosnimi zaključci radi proti javnomu dobru i obstojećim zakonom, i da li je zemaljski kapetan, kako ima glasom 3. odstavka § 42. zemaljskoga reda za Istru, pravo i dužnost, obustavio dotične zaključke zemaljskoga odbora i podati jih na previšnju odluku potem c. kr. namjestnika; i ako nije, je li voljna dati svar strogo i objektivno izpitati, i narediti shodno u zaštitu obćega dobra i zakona?

2. Na Njegovu Preuzvišenost gospodina ministra financija:

Je li Vaša Preuzvišenost voljna strogo i objektivno razpitati baratanje sa potrošarinom u Istri, naročito u Voloskom kotaru, i to koli obzirom na to, što su u to zamješani, kako je od drugod poznato, njekoji činovnici, toli obzirom na to, da potrošarina bar dielomično spada u djelokrug Vaše Preuzvišenosti"?

Beč, 14. novembra 1902.

(Sliede podpisi.)

Baratanje sa potrošarinom.*)

Upit zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala i njeg. preuzvišenost gosp. ministra financija.

Čudne stvari dogadjaju se u Primorju u svih strukah javne uprave, tako i glede potrošarine. Gradska občina Gorica odala je občinske namete na potrošarinu talijanskom državljanu Carlo Poma, koji je u zadnje doba bio odlikovan redom „Corona d'Italia". Potrošarinu ima sad drugu godinu i imati će ju do konca god. 1903. Istomu Carlo Poma odao je zemaljski odbor goričko-gradiščanski neodvisnu pokrajinsku taksu na pivo za 1902. i kako se čuje, dati će mu se ju i za buduće. Tomu Carlu Poma, talijanskomu državljanu, odale su namete na potrošarinu i razne druge občine u pokneženoj grofiji Gorica-Gradiška, skoro sve u furlanskom dielu pokrajine, medju njimi i občina Gradiška, i to za 10 godina. Za čudo je, da zemaljski odbor goričko-gradiški nije uništio odnosnih pogodaba, naročito ne pogodbe občine Gradiška.

U Puli je pet muževa, koji se, kako je to razvidno iz pisma od dne 1. agusta 1900 u Puli, priobćenoga u interpelaciji (Vidi ju na drugom mjestu) zast. Spinčića i drugova na njeg. preuzvišenost ministra predsjednika, kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala i na njeg. preuzvišenost ministra financija od 14. odnosno 18. novembra 1902. — prikazuju kao „sveza krčmara" (federazione degli osti) a podpisuju kao „organizatorni odbor" (commissione organisatrice), te koji, premda u istini neobstoji takova sveza krčmara, uzimaju od zemaljskoga odbora Istre u najam neodvisnu pokrajinsku taksu na pivo za cielu pokrajinu i odštećuju nekih drugih sedam ljudi za odstup od ponudbe zemaljskomu odboru glede iste takse za jedan kotar, naime Voloski, sa godišnjih 6000 K, sa dielom čistoga dobitka kod te neodvisne takse na pivo u istom kotaru, i eventualno sa dielom dobitka iz žestokih pića, ako odnosnu zemaljsku taksu nebi preuzela država sama; te obećaju, da će onim sedam ljudi ustupiti u podnajam državnu potrošarinu i odnosne namete na meso i vino u poreznom kotaru Podgrad, ako bi ju „sveza" dobila i ako se nebi u tom kotaru ustrojilo zakonito družtvo, kao i to, da će usljed sporazuma izmedju njih i one sedmorice predati ovoj neodvisnu pokrajinsku taksu u istom kotaru Podgradskom. Istih pet ljudi kao tobožnja sveza krčmara promjenjuju kasnije stvar glede Voloskoga kotara tako, da daju 8000 kruna godišnjih na račun neodvisne pokrajinske takse u tom kotaru dru. Felice Bennati, odvjetniku, zastupniku V. kurije i predsjedniku istrijanskoga političkoga družtva, a onaj dru. Ettore Costantini, odvjetniku u Voloskom kao vlastniku lista „Prava Naša Sloga" za uzdržavanje istoga, u obće u političke svrhe talijanske vladajuće stranke. To sve se čini znanjem i odobravanjem predstavnikah istarskoga zemaljskoga odbora i zemaljskoga kapetana; i onih pet ljudi, premda ne sačinjavaju nikakove sveze krčmara, ponašaju se tako, kao da imadu prvenstvo nad svakim drugim u stvarih potrošarine i neodvisne pokrajinske takse na pivo u Istri. Sad se čuje, da će toj petorici ljudi dati u najam istarski zemaljski odbor takodjer sve pokrajinske namete na potrošarinu tako, da, ako bude koje zakonito obstojeće družtvo krčmara i mesara želilo u najam preuzeti te namete, morali će ih preuzeti, ne od zemaljskoga odbora, nego od one petorice, i to platiti novcem i odvisnošću od iste petorice, stalno na štetu porezovnika, pošto bi se izravnim odanjem tih nameta družtvu krčmara i mesara, odnosno razpisom za ponude moglo dobiti za pokrajinu više novaca, a poreznici bi onda manje nameta plaćati imali. Nego tako mora biti, jer inače tko bi drugi ako ne pokrajina, bolje rekuć porezovnici plaćali „Pravu Našu Slogu" i pokrivali troškove za političke svrhe „Società politica istriana" i vladajuće talijanske stranke u Istri.

U jednom slučaju u Istri, gdje je financijalno ravnateljstvo u Trstu, usljed povoljnijih ponudaba udesilo razpravu za odaju potrošarine, odlučilo je financijalno ministarstvo, da se razprava nevrši, nego da ostane u valjanosti stara pogodba, premda je svota, koju plaća dotični zakupnik, niža od stavljene ponude. Na taj način se je znatno oštetilo koli državu, toli pokrajinu, odnosno porezovnike. Za tim zakupnikom, reć bi, da stoji ona prije spomenuta petorica, a s kim su oni u savezu, vidi se iz prije rečenoga; u ovom slučaju je k tomu još i država pristupila.

Na temelju rečenoga postavljaju podpisani na njeg. preuzvišenost gospodina predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala i njeg. preuzvišenost ministra financija upit:

1. Jeli su Vaše preuzvišenosti, svaka za se, ili obje sporazumno, voljne izpitati navode ovdje sadržane i poduzeti shodne mjere proti onim, koji odnosno zaboravljaju na svoje dužnosti?

2. Jeli su Vaše preuzvišenosti sklone narediti potrebito, naročito u svrhu:

a) da se zabrani svako odanje potrošarine i odnosnih nameta kao i neodvisne pokrajinske takse na pivo u pokrajinah Primorja tudjim državljanom, i da se unište odnosni ugovori, gdje već takovi obstoje?

b) da se potrošarina, odnosni nameti i neodvisna taksa na pivo u istih pokrajinah odaje za dobu nedalnju od tri godine?

c) da se — stoječ čvrsto na propisu, da imaju zakonito ustanovljena družtva krčmara i mesara prednost pred svakim drugim glede potrošarine — tondje, gdje neima takovih družtva, odaje potrošarina dražbom onim domaćim državljanom, koji nudjaju najviše i davaju dovoljno garancije za izpunjavanje preuzetih dužnostih i da se dosljedno tomu unište svi dosadanji najmovni ugovori, koji tomu neodgovaraju?

d) da se stane na kraj nezakonitom i nepravednom baratanju sa potrošarinom, odnosno i nameti na nju i neodvisnom pokrajinskom taksom na pivo pogledom na spomenutu petoricu u Puli, prikazujuć se nezakonito kao „savez krčmara" i koji nebi pod ništo imali imati prednost pred budućim drugim?

3. Jesu li Vaše preuzvišenosti sklone upotrebiti sav svoj upliv i vlast u svrhu, da se i sa strane pokrajinskih i občinskih oblastih u poslovih nameta na potrošarinu i pokrajinsku neodvisnu taksu na pivo postupa pošteno i nepristrano na obće dobro, na korist pokrajinah i občinah, odnosno porezovnika, već itako svakojako preobterećenih?

U Beču, 15. decembra 1902.

Spinčić, dr. Žitnik, Vuković, Vencaiz, Pogačnik, Perić, Biankini, dr. Koudela, Pfeifer, dr. Ferri, dr. Šusteršič, Gabrščik, Špindler, dr. Hruban, dr. Stojan, Jaroš, Formanek, Šramek, Povše, dr. Klaić,

*) Ovo je ona interpelacija, koja je stanovitu gospodu u Puli toliko opekla, da su poslali u „Giornaletto" nekakvi „Comunicato" kao tobožnji izpravak. Koga zanima, neka pročita ovu interpelaciju i onaj „Comunicato", pak će se sam uvjeriti, da gospoda u Puli nisu baš ništa izpravili, i da su mimoišli ono, na što bi bili morali odgovarati, ako su u obće štogod htjeli izpraviti. Op. ured.

Glede potrošarine u Istri.

Upozoreni smo na „Otvoreno pismo" zastupniku Spinčiću, što je priobćio ovdješnji „Il Giornaletto" od 29. decembra 1902., a podpisala „Ditta appaltatrice della tassa provinciale sulla birra in Istria". U uvodu pisma se kaže, da je to pismo „rettifica" (izpravak) interpelacije rečenoga zastupnika Spinčića od 15. decembra 1902. upravljena na ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih poslova i na ministra financija.

Da čujemo najprije što govori ta „rettifica".

Priznaje, da bi trebalo bolje urediti potrošarinu u Istri, i u tom se slaže sa zastupnikom Spinčićem i s nami. Oni sami da su poslali spomenicu na ministra financija dne 14. decembra 1902., da se učini kraj postupku u Koparskom kotaru, gdje da se skriva zloporabni monopol u pogodbah sa družtvi, koja neobstoje, na štetu države, pokrajine i občina; a Spinčić da nalazi, da je to posve u redu, dočim Spinčić ni u spomenutoj ni u jednoj prvanjoj interpelaciji nije ni riečju spomenuo postupka u kotaru Koparskom.

Nadalje veli „rettifica", da je u Voloskom kotaru pred koju godinu njeka dita htjela izključiti dražbu, izabrav se predsjednikom, ali da se oni vrli ljudi nisu dali izrabiti nit nagovorom Spinčića nit njegovih pristaša. Mi znamo, da se Spinčić nije nikad nigdje pačao u nikakvu potrošarinsku dražbu nit u obće potrošarinski posao, nit u Voloskom nit u ijednom drugom kotaru; a da nisu to činili niti njegovi pristaše kao takovi.

Piše se nadalje u otvorenom pismu, kako se može tumačiti protimba, koja obstoji izmed rieči zastupnika Spinčića, da se ima davati prednost pred drugimi potrošarinskim družtvam, zakonito ustanovljenim, dočim da je istodobno prosvjedovao proti tomu, što je ministarstvo financija odlučilo na korist družtava zakonito ustanovljenih u Voloskom kotaru a proti ponudi nezakonito prispjeloj, koja je imala tajnu svrhu da uništi ono dobro uredjeno družtvo. Spinčić rekao je u interpelaciji, da se ima dati prednost potrošarinskim družtvam gdje ista obstoje, i on čvrsto stoji na tom načelu, a nije prosvjedovao nit u interpelaciji nit igdje drugdje proti kakvoj odluci financijalnoga ministarstva glede Voloskoga kotara. Spinčić je u interpelaciji od 15. decembra doista odsudio jednu odluku financijalnoga ministarstva, ali ta se netiče Voloskoga, nego Labinskoga kotara, u kojem neobstoji nikakvo potrošarinsko družtvo zakonito ustanovljeno, nego u kojem se je dalo potrošarinu stanovitoj osobi za manje nego li je druga osoba nudjala, dakle na štetu i države, i pokrajine i občine Labinske. Možda bi oni od otvorenoga pisma štogod više znali o tom kazati?! Oni samo kažu, da su predprošle (1901.) dali 400 K više nego li njeka dita, koju da bi reći da Spinčić zagovara, za potrošarinu u Labinu. Neka znadu „šijori" od otvorenoga pisma, da Spinčić nije nikad zagovarao, nit zagovara, nit će zagovarati ijednu ditu, nego da je njemu u svem njegovom djelovanju uvjek bila, jest i bit će korist naroda. Zašto ti šijori spominju zakup „lanjske" (sad već predlanjske) godine 1901. u Labinu, a zašto nespominju odnosnoga postupka u g. 1902?!! Tu govorite gospodo, pak nek sviet sudi, kako Vi gledate korist države, pokrajine, i one sromašne občine Labinske.

U „retifiki" čita se dalje, da su u kotarih Poreču i Rovinju poskočili potrošarinski dohodci u posliednjih godinah poticanjem pet osoba, koje Spinčić u svojoj interpelaciji spominje; a tako i u kotaru Lošinjskom, i u občinah Puljskoj i Voloskoj. U Spinčićevih interpelacijah glede

potrošarine nejma „igdje ni rieči proti tomu, da su se dohodci potrošarinski povisili u rečenih kotarih odnosno občinah, pače njemu je drago, što se je to dogadilo na korist občina. Tu dakle neima ni traga kakvoj „retifiki“:

Veli se još u otvorenom pismu, da su oni, koji su ga dali u „žornaleto“, kadri dokazati, da se u občinah Konar, Poreč i Piran, gdje da ima dita Gorup potrošarinu, neplaća nameta kako bi se moralo. Ni o tom nejma ni traga u interpelacijah Spinčićevih, pak nemože ni to biti nikakva „retifika“.

Nego što da Spinčića najviše u živce dira da jest, što je zemaljski odbor Istre dao u zakup petorici muževa tjeranje neodvisne takse na pivo za cielu pokrajinu za godišnje 42.000 kruna. To bi već zbilja moglo dirati u živce ne samo Spinčića nego i svakoga poštenoga sina Istre, bez razlike narodnosti — ako je zemaljski odbor dao onoj petorici u zakup neodvisnu taksu na pivo u cieloj pokrajini bez dražbe. Dražbom bi se bilo možda veću svotu dobilo a pokrajina imala bi veću korist, i bile bi izključene one nepodobštine, koje se počinja već nekoliko godina obzirom na onu petoricu, o kojih je govora u interpelacijah Spinčićevih, al o kojih se u otvorenom pismu mudro šuti, i na koje ćemo niže doći.

U otvorenom pismu se ni netaji toga, nego se pita zastupnika Spinčića, zašto nije nikad prije prosvjedovao proti odnosnomu zakupu sa strane dite Gorupa za 22.000 kruna, ni proti zakupu sa strane Trezze za 32.000 kruna. Spinčiću je lahak odgovor na to. Njega nije nikad nijedan prije upozorio na potrošarinske stvari, nit je sam na nje došao, dok nije postao občinskim zastupnikom u Kastvu, kad je i on uložio svoje sile, da dita Gorup povisi svoj prinos občini Kastavskoj, kako bijaše takodjer povisila. Nadalje, jedva od njekoliko godina, utvrdio je erar veći potrošarinski dohodak, i od onda gleda Spinčić, da se postupa u potrošarinskih stvarih na što veću korist državljana - porezovnika, gdje mu se za to prilika pruži. Konačno ono pitanje imalo se je upraviti makar u otvorenom pismu na zemaljski odbor Istre, koj je mogao i morao znati, koliko može zahtjevati za zakup neodvisne takse na pivo, dočim bijaše to za Spinčića i njegove pristaše zatvorena knjiga, kako je žalibože i danas, u koliko se to iz javnosti nezna. Sad se zna, da je dita Gorup plaćala 22.000 kruna u ime spomenute takse, Trezzu 32.000 kruna, i da petorica iz Pule plaćaju 42.000 kruna. Nezna se ni sad, koliko bi se moglo možda i više dobiti, kad bi se dala ona taksa dražbom u zakup, a ne pod ruku gospodi petorici u Puli!

„Otvoreno pismo“ zaključuje, da bi moglo dati još i više razjašnjenja, al da će Spinčiću biti dovoljne i te. Inače da bi mogao postaviti i dalnju interpelaciju, davši pravo onim, koji su to pismo u „žornalet“ uvrstili, te pitati c. kr. vladu, da li je voljna uništiti inkompatibilne monopole.

Poznajuć Spinčića, stalni smo, da je on voljan postaviti interpelaciju i u tom obziru, ako mu se razjasni, da ima tu kakvih nezakonitosti i prevara, osobito pak ako ima štete za pokrajinu i občine, odnosno porezovnike. Voljan je to učiniti bud samo sa svojimi političkimi drugovi, bud sa gg. Bennati, Bartoli, Polesini, Rizzi, na koje će se možda petorica u Puli s većom ljubavi sa odnosnim izvještajem obratiti. Razumije se, da je Spinčić proti svakomu odnosnomu nezakonitomu i štetnomu monopolu, dakle i proti monopolu one petorice.

Nego Spinčić, kao i njegovi drugovi i njegovi pristaše, čekaju još odgovor na njegove dvie interpelacije u poslovih potrošarinskih i onih neodvisne takse na pivo. Čeka ga i poslie „otvorenoga pisma“, na njega upravljenoga, odnosno poslie „retifike“.

Rečena „Ditta appaltatrice“ u Puli, u svojem otvorenom pismu nije rektificirala nili jedne, nit najmanje činjenice, koje je Spinčić naveo u njegovoj interpelaciji od 15. decembra 1902., kao nili jedne nit najmanje, koje je naveo u svojoj interpelaciji od 14. novembra 1902., za koju je „Ditta appaltatrice“, mogla saznati isto onako kao i za prvo navedenu, a koju nit nespominje. Dapače znade i za ovu posliednju iz one prvo navedene, jer je po ovoj ona točno navedena i prilično izrpljena. „Dita appaltatrice“ u Puli imat će svojih razloga, zašto tako čini, zašto neizpravlja činjenica.

Opažamo, da na rečenom „Otvorenom pismu“, upravljenom na zastupnika Spinčića nije podpisana nijedna osoba. Spinčić podpisao je svoje interpelacije svojim imenom. Otvoreno pismo je na njegovo ime upravljeno. Lojalnost bi zahtjevala, da se znade za osobu ili za osobe, koje to pismo nanj upravljaju.

Na „Otvorenom pismu“ tiskana je na svrsi „Ditta appaltatrice della tassa provinciale sulla birra in Istria“. Nezna se, da li je to isto, što „Azienda consorziale del dazio consumo“, koja sa datom „Pola li 22. Dicembre 1902.“ i sa podpisom „Il Presidente Luigi Dejak“ razpisuje u istom broju „žornaleta“ mjesto pisarničkoga pristava; to isto što „Ditta organizzata dai soci dei consorzi legalmente costituiti“, spominjani u „Otvorenom pismu“; to isto što „i cinque uomini in Pola“ u tom pismu takodjer spominjani; to isto što „Federazione degli osti in Pola“, koju se često u Istri spominje; to isto što „Commissione organizzatrice“, spominjana u pismu dd. Pola 1. Agosto 1900., i pod koju kao takovu su podpisani Dejak Luigi, Polla Giuseppe, Rismondo Pietro, Scolu Francesco, Fonda Francesco.

Ti toliki nazovi, možda za istu ditu, svakako su jako zagonetni, i potvrdjivali bi mnienje, da neobstoji u Puli nikakva dita, koja bi zakonito obstojala a koja bi imala kakvo veće pravo nego li ijedna druga dita, ili bud koja druga osoba u stvarih potrošarine i neodvisne takse na pivo.

Opažamo takodjer, da je u parlamentarnom, i obće javnom životu običaj, da se navede najprije ono, što se hoće izpraviti, i onda da se to izpravlja; dočim oni, koji su dali u „žornaletu“ tiskati „otvoreno pismo“ na zastupnika Spinčića kao izpravak (retifiku) na interpelaciju Spinčićevu, nisu naveli njegove interpelacije niti u izvadku. Znali su valjda i zašto, jer da su to učinili, svak bi bio vidio, da nisu ništa izpravili.

Spinčić je u svojoj interpelaciji od 15. decembra 1902. pitao gospodu ministre: da li su voljni poduzeti shodne mjere proti onim, koji u potrošarinskih stvarih zaboravljaju na svoju dužnost; da se ni potrošarine ni nameta na nje ni takse nedaje tudjim državljanom; da se neodaje na dulje od tri godine; da se stoji čvrsto na načelu da imadu potrošarinska družtva, zakonito obstojeća, prednost pred svakim drugim, a da se ondje, gdje takovih družtava nejma odaju onim domaćim državljanom, koji najviše nudjaju; da se učini kraj nepravednim i nezakonitim mahinacijam glede potrošarine, odnosnih nameta i takse na pivo obzirom na pet muževa u Puli, koji se nezakonito prikazuju kao sveza krčmara i koji nebi podnipošto smjeli imati prednost pred nikim drugim; i konačno da li su gospoda ministri voljni upotrebiti sav svoj uplív na to, da se u stvarih nameta na potrošarinu i neodvisne takse na pivo sa strane zemaljskih i občinskih oblasti postupa na obće dobro, na korist pokrajine i občina, odnosno porezovnika već i tako svakojako obterećenih?

Ti upiti svi temelje se na činjenicah, što jih je zastupnik Spinčić u svojih interpelacijah naveo; i ako je tko što htjeo izpravljati, onda je morao navesti činjenice i pobijati jih, odnosno izpravljati.

Onih pet muževa u Puli, ako su što htjeli izpravljati, onda su morali izpraviti bar ono što zastupnik Spinčić obzirom na nje naveo. Naročito pak su se morali obazrieti na činjenice utemeljene na njihovom pismu, dd. Pola 1. agusta 1900. upravljenom na „Signor Dr. Giovanni Krstić e C. Castua“, koje donašamo na drugom mjestu u hrvatskom prevodu, u interpelaciji zast. Spinčića. Utvrdjujemo samo da su se ona petorica muževa sporazumno sa zemaljskim odborom obvezali Krstiću i drugovom davati putem dra. Bennata i dra. Costantina svake godine 6000 kruna i stanovite postotke, promjenjene kasnije u 2000 kruna godišnjih, dakle 8000 kruna godišnjih, za izdavanje lista „Prava Naša Sloga“; i da je sve to dokazno ne samo onim pismom petorice, nego takodjer sudbeno, izkazom takodjer gospode Dejaka, Rismonda i Polle. Utvrdjujemo takodjer, da si na temelju onoga pisma ona petorica prisvajaju njeki monopol u potrošarinskih stvarih, kako to kaže slučaj u Podgradskim poreznim kotarom, i po samom „Otvorenom pismu“ slučaj sa najnovijim odanjem neodvisne pokrajinske takse na pivo.

Na to, na to nek se odgovori. I dok se toga ne izjavi, dotle čovjek, koj svojom glavom misli, nemože reći, da oni, koji su u „žornaletu“ priobćili „Otvoreno pismo“ na zastupnika Spinčića, rade na korist države, pokrajine i občina, odnosno porezovnika, nego mora reći da rade na štetu i države i pokrajine i občina, kako je to zastupnik Spinčić u svojih interpelacijah dokazao, i njimi nastojao da tu štetu zaprieči.

Franina i Jurina.

Fr. Dejo da će pitati kaldirski meštar penžion.

Jur. Lahko sada za njega, zač se va butegine prodaje i kapula i škalonja.

Pogled po Primorju.

Puljsko - rovinjski kotar:

Četrdesetorici predplatnika koji su dužni predplatu preko godinu dana, ustavili smo šiljanje lista. Budući broj ustaviti ćemo svim onim, koji su primili opomenu u zadnjem broju, ako se do 18. t. mj. predplatom neoglase.

† **Paval pl. Pott**, c. i kr. kontre-admiral, posjednik raznih odlikovanja te zapovjednik arsenala, umro je u Puli prekjučer večer nakon težke kratkotrajne bolesti. Pokojnik rodio se godine 1842. te je, akoprem odslužio 40 godina, u aktivnoj službi, vršeći zdušno svoje zvanje zapao u kompliciranu bolest i njoj podlegao u muževnoj još dobi. Ostavlja mnogobrojnu rodbinu te brata-blizanca, takodjer kontre-admirala Konstantina pl. Potta, ravnatelja hydrografičkoga ureda. Vječni mu pokoj!

Rodbinska tragedija dogodila se ponedjeljak večer. Neki A. Silić, poslužnik c. kr. pošte na odjelu S. Polikarpa u Puli, sumnjao je o bračnom poštenju svoje žene rodj. Premru, po zvanju babice, a po poslu gostioničarke na šijanskoj cesti broj 27, te iz istih razloga ponedj. večer nakon kratkotrajne prepirke medju njima, odapeo proti ženi dva hitca iz samokresa te ju obima pogodio u glavu. Nakon toga čina, u nakani usmrćenja, odapeo tri hitca proti sebi te se smrtno ranio i u tom stanju, roneć u krvi, izručio se oblasti u ruke. Koliko ženu, koja nije težko ranjena, toliko njega, prevezoše u mjestnu bolnicu. — Tršćanski „židovčić“, izvješćuje o toj stvari, javlja, da je Silić odapeo iz samokresa (valjda samo sa šest fišeka) tri puta na ženu, tri puta proti pobjeglim kumovima i tri puta proti samomu sebi.

Čitaonica u Puli, obdržavati će večeras u 8 sati izvanrednu glavnu skupštinu, na kojoj će se pretresavati nova pravila. Članovi se pozivlju, da mnogobrojno dodju.

Vojničko veteransko družtvo u Puli priredjuje veliki krabuljni ples u subotu 7. o. mj. u kazalištu Politeama Ciscutti. Početak u 8 sati. — Ulaznina 2 krune po osobi.

Upozorujemo čitatelje na interpelacije zast. Spinčića glede potrošarine te na odgovor „Giornalettovom Comunicatu“ u tom predmetu. Iz tih interpelacijah shvatili će svaki, u kakvom položaju nalazi se naš biedni narod u političkom pogledu i tko je onaj, koji u Istri smutnje prouzročuje to čijom krivnjom padaju u ruke protivnika občine, u kojima su se obavljali desetleća izbori bez sudjelovanja protivnika. Uzrocima, navedenima u tim interpelacijami, imadu se pripisati sve smutnje, koje se dogadjaše i dogadjaju u raznih dosad naših občinah. Za Veprincem, Lovranom, Moščenicam, Višnjanom, dielomice i Motovunom, došao je na red eto i Tinjan, a za njim će doći brzo — i Boljun itd. itd. narode naš!

Pazinski kotar:

Občinski izbori u Tinjanu. U ponedjeljak počeli su ponovni občinski izbori za III. razred te su trajali ponedjeljak i utorak. Kasno večer istog dana primili smo brzojav glaseći: „Treće tielo naših 206, protivnih 167 uzprkos nedoličnom uplitanju političkog činovnika, nezastupajućega vlade i najvećem pritisku talijanskih kapitalista“. Tako brzojav. U izčekivanju potanjih viesti o teku izbora dostavljamo samo to, da talijanska (!?) stranka kroz „Piccolo“ najavljuje ponovni prosvjed proti tomu izboru. Nedvojimo ni malo, da će jim se pokoriti visoka vlada. Jučer je biralo II. tielo, koje je izabralo sa 24 glasova većine protivnike dosadanjega načelnika g. S. Defara, odnosno talijanske strančare našega jezika i krvi. Eto, kamo dovadja Krstićevstvo. Danas bira prvo tielo, koje je — kako se nadamo — sigurno.

Voloski kotar:

Iz Rukavca — občina Kastav, pišu nam 1. o. mj. Negdje okolo godine 1850 bijaše za našu kapelaniju sagradjeno groblje kod sv. Roka, u kojem se nalazi istoimena crkva, koju sagradi puk one kapelanije na čast sv. Roku, da ih učuva od svake kužne bolesti. Tada je brojila naša kapelanija okolo 1500 duša i ono groblje bijaše dostatno za dugi niz godina. Nu od tada podvostručio se je broj naroda ove kapelanije te ono naleno groblje neodgovara već odavna svojoj svrsi, jer broji danas naša kapelanija preko 3000 duša.

Radi toga su koli mjestna crkvena oblast, toli občinsko poglavarstvo u Kastvu odlučili dogovorno sa zastupstvom i sa prvaci naše kapelanije, da se groblje čim prije proširi. To bijaše zaisto skrajna potreba, jer se već odavna prekopaju stari grobovi prije zakonom ili propisi oprediejenog vremena, što nije samo na štetu zdravlja, već i na sramotu našu, da se naše mile pokojne uznemiruje u grobu prije propisanog vremena. Dogodilo se je naime u zadnje doba, da je grobokop našao još neraztvorenih liesova i liešina, komade odiela i sviežih kosti, što mora da ogorči svaku plemenito misleću dušu. Prekapa se naime grobove poslije 6 il 7

godina, dočim se nebi imalo prije 10 godina i radi toga se ne mogu valjano raztvoriti ni liesovi, ni liešine, a kamo li će kosti!

Da se tomu zlu doskoči, zaključilo je občinsko zastupstvo na Kastavu u prvoj polovici prošle godine, da se ima proširiti naše groblje s jedne strane i da se obdržava u tu svrhu javna dražba ili lesit.

Taj se obdržavao 20. junija 1902 na licu mjesta, kamo je došlo više poduzetnika i odaslanstvo občine sa g. načelnikom. U 6 sati poslije podne imala je svršiti dražba. U taj sat prijavilo se istodobno više dražbovatelja te se nije znalo, koji je stavio najpovoljniju ponudu. Radi toga je g. načelnik dogovorno sa svimi nudioci produžio rok za 10 časaka. Na koncu dostao je gradbu domaći poduzetnik i proto g. Mihelić-Matačić. Zapisnik o dražbovanju i o produljenju roka podpisaše svi nudioci bez ikakvog prigovora. Poduzetnik je imao svršiti dogradnju do Svih Svetih godine 1902. Ali mjesto da se je započelo odmah sa gradnjom, podnese utok proti dražbi poznati Krstičev drug i prijatelj Vinko Dobrović-Šlocarić iz sela Frančići, jer da se nije komisija držala opredieljenog roka za dražbovanje, već da ga je produljila za 10 časaka. Ne znamo zbilja, dali je u tom koraku Šlocarića više zlobe ili drzovitosti. On je bio podpisao zapisnik bez prigovora; on znade, da je skrajna potreba proširiti groblje, pa ipak podnaša utoke proti dražbovanju, te je prouzročio, da nile ni danas groblje prošireno, jer je utok ležao sve do zadnjih dana prošle godine neriešen kod zemaljskoga odbora u Poreču.

Posredovanjem naših zemaljskih zastupnika, koji su se srećom nalazili na saboru u Puli, riešio je zemaljski odbor odmah utok, odbio ga kao netemeljit i nevaljan.

Tim je ostao naš „dobri" prijatelj Šlocarić osramoćen, a zemaljski odbor je opet jednom doznao, kakav je on prijatelj i dobročinitelj našega puka.

Pošto je na taj način odstranjena svaka zaprieka, započeto je odmah sa gradnjom ili proširenjem groblja te je vruća želja svega ondašnjega puka — izuzan valjda Šlocarića — da to djelo čim prije dogotovljeno bude.

Iz Mošćenica nam pišu dne 12. jenara 1903:

Već više vremena nije bilo u dičnoj „Našoj Slogi" glasa iz našega mjesta. Nije ni čudo, kad smo imali „Narodni List" u Voloskom, u koga se je češće štogod javljalo. Odlučio sam zato, ako mi gosp. uredniče dozvolite, danas napisati nešto o našoj „Čitaonici" i „Ženskoj podružnici sv. Cirila i Metoda", a naskoro ću Vam se opet javiti.

Naša „Čitaonica", koja je istom drugu godinu u životu, hvala Bogu liepo napreduje. Članova imade mnogo više, nego smo se izpočetka nadali, a moglo bi biti i više, da nije osobnih zadjevica, koje preče nekojim da se upišu. Hvalevriedno je, da mnogi članovi često polaze društvene prostorije, gdje čitaju novine i pristojno se zabavljaju. Zamjerili se pak mora nekim članovima, koji se svuda i vazda izkazuju za dobre i oduševljene rodoljube, a vrlo rietko ih vidimo u „Čitaonici". Oni dolaze samo onda, kad je kakva zabava, a ni onda ne da im se dugo tamo ostati, nego čim se svrši program zabave, bježi kući. Toga nipošto ne bi smjelo biti, jer nama treba, da se više puta zajedno nadjemo i prijateljski pogovorimo o koječem. Nije dosta vikati na sav glas o svojem rodoljubju, nego treba i raditi kao rodoljub. Imade nekoliko članova čitaonice, koji su željni rada, ali kad vide, da ih drugi ne podpomažu, nego im dapače klipovi pod noge bacaju, izgubit će i oni svoju dobru volju. To ne smije da bude; mi smo se istom započeli nešto micati, pak ne smijemo odmah klonuti duhom, već jedan drugoga složno podpomagati i sokoliti. Prije smo često govorili, da nemamo lokala, gdje da se više puta skupimo, a sada kada imademo čitaoničke prostorije, ne da nam se zajedno doći. Toliko na razmišljanje onim, kojih se tiče!

Koliko sam se morao potužiti na nekoje čitaoničare, toliko opet moram pohvaliti našu „Žensku podružnicu sv. Cirila i Metoda". Od kada ona obstoji, živimo posve drugim životom. Pogledajmo samo na broj članica! A da vidiš, kako ti one rade. Njihove su zabave smjerne, ali s druge strane dobro aranžirane, program biran, a uspjeh uvjek izvrstan. Istina, da se odbor mnogo trudi, da budu zabave što ljepse i bolje, ali mogu s ponosom pogledati na svoj trud, kad postignu onakav uspjeh, kao što ga je postigao na novo ljeto, priredivši djeci „božično drvo". Ako pomislimo, da je ovo istom drugi put, što se u Mošćenicah priredjuje ovakova zabavica; ako pomislimo, koliko se je s protivne strane agitiralo proti podružnici i božičnom drvu i kako se je nastojalo odvratiti roditelje i djecu od ove zabave, možemo biti od svega srca zadovoljni, kad smo onog dana u čitaoničkim prostorijama imali iznad 80 djece, a još više odraslijih. Opazili smo i protivnika i djece onih, koji su do sad proti čitaonici i podružnici radili i govorili. Program se je vrlo dobro izveo, osobito je milo bilo gledati 7godišnju djevojčicu Milku Rubinić, koja je kao andjeo krasnoslovila pjesmicu „Oj sretne li . . ." Vrlo liepo i ganuljivo se je izvelo prigodnu igru „božično drvo", te je bilo mnogo oko pokriveno suzomradostnicom kod te točke.

Svakomu je bilo drago, što je onog dana došao u „Čitaonicu", jer će mu dugo ostati u pameti sve što je vidio i čuo, a siguran sam, da će i buduće godine doći. Odbor može zaisto biti ponosan na onakom uspjehu, jer mu je to najljepša zadovoljština za trud, što ga ulaže u zabave. — Kad je rieč o krasnom spolu, ne mogu a da s pohvalom ne spomenem 12godišnju djevojčicu Mariju Malinarić, koja je na novo ljeto bez ičijega poticaja i nagovora sakupila liepo svoticu, kao „dobru ruku" „Družbi", te je novac „Podružnici" izručila. Evala njoj!

Mržnja hrvatskog jezika. — U Lovranu je poštemeštar poznati Benjamin Battestin a listonoša jedan bivši učenik lovranske Kukume. Po nalogu poštemeštra nesmije listonoša nigdje u službi ni ustmeno ni pismeno služiti se hrvatskim jezikom. — Predleži mi omot lista, što se nije mogao uručiti naslovniku sa hrvatskim naslovom. Listonoša napisao otraga omota: Kersanaz sub No 11 sconosulgutto in Lovrana. To sconosulgutto (sconosciuto) je plod šestgodišnje kukuminske talijanske škole u Lovranu. — I u Ičićih smrdi poštaru Baćiću i listonoši Žigantu hrvatski jezik, jer je listonoša vratio list, što ga nije mogao naslovniku uručiti, napisav otraga: Haus No einstiment nicht. Tako vidite se ti „mangiacroati" učine pred svetom smešnimi, zapostavljajuć svoj materinski jezik nepoznatomu, tudjemu. O ostalom mislim, da bi hrvatske listove morali vraćati hrvatskimi cpazkama. Do znanja poglavitnomu gospodinu Felicetti!

Pjev.-tamburaško družtvo „Istarska Vila" u Kastvu, zahvaljuje ovime p. n. Gospodi, koja ga se prigodom Silvestrove zabave u „Hrvatskoj Čitaonici" sjetiše, nemogavši prisustvovati, poslanjem ulaznine i to sljedeća: Dobović dr. Kajetan 3 K, Kažimir Jelušić, Rubeša Frane, Šepić Mate, Vlah Ivan i Vrabec Ivan po 2 K; te Buzdon Anzelm, Jugo I., N. N. B., Karlavaris Ferd., Rubeša I. i Rubeša Vinko po 1 K; te nadalje gg. i gospodjicam, koji su uznastojali bud kojim načinom, da zabava čim sjajnije izpade. Ujedno se daje do znanja, da će „Istarska Vila" imati u dvorani „Narodnog Doma" u nedelju 18. t. m. o 3 sati po podne svoju godišnju glavnu skupštinu sa običnim dnevnim redom, na koju se p. n. gg. članovi izvršujući i podupirajući najuljudnije pozivlju.

Lošinjski kotar:

† **Pop Anto Kirinčić** umro je ovih dana u Gostinjcu kod Dobrinja. Kao predplatniku našega lista, u očekivanju potanjih viesti, kličemo: Vječnaja počnjat!

Razne, primorske viesti.

Sa državne željeznice Trst-Pula. Putujuć nedavno po poslu iz Trsta u Pulu odlučio sam već na kolodvoru kod sv. Andrije u Trstu, da ću si zabilježiti sve krivice, koje nam se u jezikovnom pogledu na toj željeznici nanaša. Dolazim dakle eto ovim do Vas, g. uredniče, molbom, da nekoje od tih bilježaka u Vašem cienjenom listu priobćiti izvolite.

Od Trsta pak do postaje Rakitović štuje se prilično naše jezikovno pravo. Premda neima na postaji u Trstu našega nadpisa, kako je bilo prvobitno opredieljeno, jesu sve ostale postaje do Rakitovića i sa hrvatskim, odnosno slovenskim jezikom označene. I željeznički službenici poštuju naš jezik u toliko, što kliču na svakoj postaji uz njemački takodjer hrvatskim jezikom ime postaje i dobu, koliko se vlak zaustavlja.

Na Herpeljah rekoše mi, da imade činovnika, koji ne znaju ili ne će da znaju hrvatski ili slovenski, ali pošto se nisam o tomu sam osvjedočio, nemogu ništa izviestna o tomu kazati.

Od postaje Rakitović pak sve do Pule jesu nadpisi na postajah jedino u talijanskom ili njemačkom jeziku. Tih nadpisa drže se i željeznički poslužnici, koji proziviju u talijanskom ili njamačkom jeziku imena stanicah i dobu, koliko se vlak zaustavlja. Nemogu ustvrditi, da čine svi tako, ali onoga dana bijaše tomu tako.

Radi toga pozivam sve naše narodne občine uz onu prugu, da učine svoju svetu dužnost i da se obrate bezodvlačno na ministarstvo željeznica prosvjedom proti potalijančenju naše zemlje i zahtjevom, da se vrši jezikovna rovnopravnost koli u pogledu nadpisa, toli u pogledu porabe našega jezika na svih postajah duž čitavu prugu.

Našim posujilnicam i štedionicam razposlala je „Ljubljanska kreditna banka" okružnicu, u kojoj javlja, da je pokr. vlada potvrdila promjenu pravila, u kojima se nalazi novi odlomak o ustanovljenju kreditnih družtva, te da nije više zaprieka, da ne bi moglo započeti svojim djelovanjem kreditno družtvo slovenskih posujilnica. Jer su naše posujilnice primile doslovnu okružnicu, mi od naše strane pozdravljamo iskreno akciju „Ljubljanske kreditne banke" u tom pogledu, jer je to važan gospodarski momenat te se našim posujilnicam pruža ugodna prilika, da razšire svoj djelokrug.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

Gosp. Pero Premuda, sudbeni vieènik u miru, u Zagrebu 10 K; g. Ivan Antonić u Puli 2 K; g. Vjekoslav Vlah iz Trsta 2 K. — Ukupno danas . K 14·—
Na račun ove godine izkazanih „ 35·20

Ukupno . K 49·20

Bratovšćini hrv. ljudi za Istru darovaše preko naše uprave:

Gosp. Vjekoslav Vlah iz Trsta 2 K.

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

Gosp. Miho Puhalj u Puli kao „dobru ruku" 2 K.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Paznu prispjeli su tekom mjeseca decembra 1902. sliedeći prinosi:

a) utemeljiteljni: Gg.: Odvj. Goldman dr. Dragutin u Zagrebu 50 K; inžinir u miru, Vitezić dr. Mate 50 K;

b) redoviti: Gg.: Banski savjetnik Jakšić dr. Nikodem; sveuč. profesori: Plivarić dr. Josip, Tomažić dr. Niko, Maurović dr. Milivoj, Marjanović dr. Luka; podpredsjednik banskog stola Mažuranić Vladimir; opat i kanonik Švinderman Blaž te kanonik Plivarić Ivan — svi u Zagrebu — svaki po 10 kruna. — Veletržac Sipuš Nikola u Sisku 20 K. — Dalje: Motika Josip, obć. činovnik u Pazinu 10 K, Kos Ivan, ravnatelj c. kr. gimnazije 10 K, Bačić Josip, učitelj c. kr. pripravnice Pazin 20 K, Tamašić Lovro učitelj Novaki 10 K, Dominko Henrik, c. kr. školski nadzornik, prof. Franković Fran, kurat Glavina Blaž, kurat Kremberger Fran, namj. oficijal Kregau Rudolf, c. kr. učitelj Kristofić Matko, prof. Kušar dr. Valentin, prof. Pančur Fran, prof. Šubić Albert — svi u Kopru — svaki po 5 K; Fiamin Ivan, Opatija 20 K; Trnski dr. Bogoslav, Bakar 10 K; kanonik Budicki Franjo, Zagreb 10 K; Ujčić Niko, poduzetnik, Pazin 10 K, Kirac Jakov, Medulin 10 K;

c) podupirajući: Gg.: Contin ud. Apolonija, Franković Marija, I. K., Kristofić Sigismund, želj. činov., Kristofić Olga, Nada, Pavla i Vilim, Orel Franjo, Saladin Ivan — svi u Kopru — svaki po 1 K; Rešetar Ferdo, kr. sudb. vieènik, Požega 4 K;

d) mjesečni: Spinčić Vjekoslav, nar. zastupnik, Opatija 40 K;

e) darovatelji: Matejčić Franjo, c. kr. zem. škol. nadzornik — Trst K 20·10; Bukovec Fran, župnik — Trviž K 10; Posilović dr. Stjepan mld., odvj. perovodja Zagreb K 4; Lončarić dr. Josip, nadbiskupski tajnik, Zagreb K 1; sveuč. prof. Andrassy pl. Ljudevit, prebendar Starec Anton, Premuš dr. Dinko, nadbiskupski tajnik, Zagreb po K 5; Beruk Đuro, rav. nadb. dobara, Zagreb K 4; Trinajstić dr. Dinko, Kurelić dr. Šime, Pazin; Poljanar dr. Ivan, Vrbnik; Trinajstić dr. Matko, Volosko, na počast uspomene pok. majke g. A. Kalac, dekana u Buzetu, po K 10; Gugovac Niko, Lindar, sabrao prigodom vjenčanja Josipa Rimanić sa Terezom Radović iz Sv. Nedelje K 5·10, a darovali su: Rimanić Josip i Rimanić Mate po K 1; Stepčić Anton 20 h, Radović Tereza 40 h, Križmanić Ivan 20 h, Radović Paskvala 20 h, Črnjul Dinka 20 h, Radović Dinko 20 h, Črnjul Marija 30 h, Tuhtan Mate 40 h, Trinajstić Matko u ime svoje i Frana Flego u Počekaju svaki polovicu kao pretičak, ukupnoga računa K 10; Druga blagajna „Prve Hrvatske štedionice", Zagreb K 100; Grašić Josip, župnik, Beram K 20; Šebesta dr. Josip, obć. ličnik, Pazin K 3; Flego Anton K 1; Blašković Josip, Kršikla K 1; dr. Josip Šebesta na mjesto jednog posjeta K 2; Udovičić Ivan, Lindar K 1; N. N., Rovinj K 5; dr. Dinko Vitezić, Krk, putem lista „Naša Sloga" K 4; Ružić Gjuro, Rieka K 20; Františka Šuntil-Šumbreg, dobru ruku, K 5. — Plemenitim darovateljem svesrdno se zahvaljuje

Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 14. jenara 1903.

Austro-Ugarska.

Carevinsko vieće ima opet sjednicu dne 15. t. m. Na dnevnom redu je kao prva točka pročitanje o pogodbi lani sklopljenoj u Bruselju glede zakonodarstva o sladoru, i o promjeni nekih poreznih ustanova za slador; kao drugu točku prvo čitanje zakona za dozvolu novaka za vojsku, mornaricu i domobranstvo; kao treću točku prvo čitanje vladine osnove proračuna za 1903., dakle za godinu u kojoj smo već. Kao četvrta točka prvo čitanje tiskovne zakonske osnove. Ova četvrta točka bila je kao prva točka dnevnoga reda sjednice od 16. oktobra 1902. Sad poslie tri mjeseca ne samo da nije razpravljena, nego je postavljena na zadnje mjesto. Zakonska osnova o novacih već je takodjer dugo na dnevnom redu, proračun takodjer. Al ništa razpravljeno, dapače nit započeto. Prva točka sutranjeg dnevnoga reda, glede sladora, je valjda

ljastica za Čehe, kojom bi se jih htjelo zamamiti na razprave. Možda će i zagrizli na taj komadić. Što će za druge, vidit ćemo.

* * *

Obje su vlade izdale u Beču i u Pešti suglasno sliedeću izjavu: Austrijski ministri skupili su se jutros u 10 sati kod ugarskoga ministra-predsjednika, gdje su u družtvu sa ugarskimi strukovnimi ministri obavili i dovršili reviziju svih nagodbenih osnova i k njima spadajućih utanačenja. Viečanje je potrajalo do 8 sati na večer. Time su razprave o gospodarskoj nagodbi izmedju obiju vlada dovršene.

* * *

Iz Praga brzojavljaju, da je eksekutivni odbor češkoga odbora za sporazumak zaključio, da se predlozi ministra-predsjednika dr. Koerbera odbiju, pošto ih odbor drži štetnimi za češki narod.

Češki ministar dr. Rezek boravi u Pragu, gdje posreduje izmedju vlade i mladočeha, te su s njim viečali razni članovi mladočeske stranke. Jedan bečki list piše, da je ministar pošao u Prag jedino radi toga, da se obaviesti o nakanah mladočeske stranke i da dade u ime vlade potrebita razjašnjenja.

* * *

Predsjednik saborskog kluba hrvatske opozicije g. dr. Brezslyenski sazvije u opozicijonalnih novinah Hrvatske skupštinu opozicije za četvrtak dne 29. o. mj. u Zagreb.

Srbija.

Iz Biograda javljaju, da su se radikalci, koji su svojedobno stojali pod vodstvom bivšega ministra predsjednika, generala Gruića i dr. Vuića sjedinili u jednu skupinu, koja izdava list „Srbska Ustavnost", a urednikom mu je Sveto Simić. Proti toj skupini postaviti će se neodvisni radikalci te Pašićeva i Milovanićeva stranka, od kojih posliednja podupire znatno ali mučke sadašnju vladu. — Svi srbski ministri pošli su ovih dana u Niš, gdje se je proslavila 25godišnjica zauzeća onoga grada po srbskih čefah godine 1878.

Rusija.

Povodom posliednjeg boravka ruskog ministra izvanjskih posala, grofa Lambsdorfa u Beču, sklopljena bijahu izmedju njega i grofa Goluchovskog neka utanačenja glede Balkana. Što se tiče sadržaja tih utanačenja, izjavljuju na mjerodavnom mjestu, da mogu samo toliko priobćiti, da su se oba državnika sporazumela o stanovitih praktičnih, koracih na iztoku. Izmedju Beča i Petrograda vodi se sada živahno dopisivanje, kojemu je svrha, da utanačenja obaju ministara dovede u stalan oblik. U tom obliku priobćiti će se ona i drugim vlastim i možda javnosti.

Italija.

U Rimu proslaviše ovih dana spomen na 25. godišnjicu smrti kralja Viktora Emanuela. Na slavlje su došli nespašeni iz austrijskih pokrajina, najpače iz Istre, Trsta i Trenta. Oni su htjeli po uglovih Rima prilepiti oglase sa poznatom riečenicom talijanskog kralja: „Italija je stvorena, ali nije još upodpunjena", nu to im zabrani redarstvo. Ni službene ni polusužbene novine bečke vlade ili naših pokrajinah ne nalaze ni riečî prikora za one, koji rade na tom, da naše pokrajine dodju pod Italiju.

Književne viesti.

Viktor Cerevo „Zimsko sunce" davalo se na sv. Triju kralja dan opet u zagrebačkom kazalištu. Predstava je bila sjajna te nam je žao, da nas nije nitko izvieštio pravodobno za prošli broj o triumfu, kojega je slavio naš Car-Emin, koji je bio osobno prisutan kod predstave u kazalištu. Nebrojeno puta morao se je prikazati razdraganomu občinstvu, koje ga je tako oduševljeno pozdravljalo, kako dosad, reć bi, jošte nijednoga mladjega hrvatskoga književnika. Iz kazališta prešla je ovacija na ulicu i sa te opet u prostorije, gdje su si urekli književnici sastanak. Kod toga sastanka nazdravljalo se sa sviju strana i od raznih ličnosti našemu Eminu, koji nije smagao rieči, da se na neočekivanom slavlju dostojno zahvali. Sve zagrebačke novine bez iznimke stranaka, opisale su veoma oduševljeno ugodne časove, koje je probavio g. Car u Zagrebu. Uz najbolju volju nije nam moguće da bi sve ono donosili, što su novine javile, jer nam nedostaje prostora. Gosp. Car primio je od raznih strana i brzojavne pozdrave na krasnom uspjehu. I naš starina, dični dr. Vitezić, upravio je Eminu sliedeći brzojav: »Viktor Car. — Volosko. — Najsrdačnije čestitam na triumfalnoj, zasluženoj ovaciji, što Vam ovih dana prireditše Zagrebčani prigodom predstave Vašeg remekdjela u onom kazalištu. Živio neumorni borioče za sveta prava našeg potlačenog naroda. — Dinko Vitezić«. — Svim čestitkam na tako sjajnom uspjehu »Zimskog sunca« pridružuje se i naše uredničtvo, te kliče: Živio nam Care medju hrvatskimi književnici!

»Vienac« u god. 1902. jest upravo nešto izvanredno. Nebroj raznih sastavaka i slika krasi prvi broj. Medju inim donaša i ocienu »Zimskog sunca«. Cielogodišnja predplata iznaša K 14 sa poštom na godinu. Najtoplije preporučamo »Vienac« svakomu rodoljubu.

La questione croata di Giovanni Andrović. Il ricavato netto va a beneficio della Società dei SS. Cirilo e Metodio. Spalato coi tipi della »Narodna Tiskara«. 1903. Prezzo una corona.

Poznati hrvatski pisac i publicista g. Andrović izdao je pod gornjim naslovom ugledno knjižicu posvećenu predsjedniku iredentskog družtva »Dante Alighieri«, senatoru i profesoru Pasquale Villari-u. Svoju radnju podielio je g. pisac u razna poglavlja. Mi ćemo se prvom prilikom vratiti na ovu zanimivu knjižicu, osobito na onaj dio, koji se tiče naše Istre, nu već sada preporučamo je toplo svim našim čitateljem, koji razumiju talijanski. Knjižica od 74 stranice velike osmine dobiva se kod g. pisca u Trogiru (Dalmacija) za 1 krunu.

„Slavenska Misao". U Trstu izašao je prošle subote pod gornjim naslovom novi list kao nastavak bivšeg »La Pensée Slave« dotično »Il diritto croato«. Vlastnik lista g. Jakić obrazlaže na prvom mjestu zašto je pretvorio francezki list u hrvatski (hrvatsko-srpski) te obećaje, da će biti nad strankami i strogo nepristran u zadjevicah medju pojedinimi slavenskimi plemeni. Kod lista sudjelovati će kao glavni suradnik poznati hrvatski pisac i pjesnik g. dr. A. Tresić-Pavičić.

»Slavenska Misao« izlazi u tiskarni Dolenc u Trstu dva puta na čedan (svake srieđe i subote) a stoji na godinu 16 K; za učitelje, djake, radnike itd. 10 kruna. Gg. drugovom želimo najbolji uspjeh.

„Prava hrvatska misao", smotra za politiku i knjigu. Izlazi prvoga i petnaestoga svakoga mjeseca. Izdavatelj i odgovorni urednik Dinko Politeo. Upravu vodi g. Ante Polić. Broj 1. Godina I. Ciena: Za cielu godinu 12 kruna; za pô godine 6 kruna; za tri mjeseca 3 krune; za mjesec krunu. Svaki broj napose 60 p. Uredničtvo i uprava nalazi se u Medulićevoj ulici br. 2. — Sadržaj prvoga broja jeste: Program od godine 1894. — Hrvatski jezik i hrvatska književnost. — Galerija (dr. Šandor Brešćenski. — Evgenij Kumičić). — Listak: Prava hrvatska misao. — Spljet ili Split. — »Vienac«. — »Neka Dalmacija za sad ostane gdje jest...« — Obnova financijalne nagodbe. — »Zar je i Neretva srpska?« — Hrvatska stranka prava. — 800-godišnjica smrti Petra Svačića. — Gdjica Aida Alloro. — Kao »Pravu Hrvatsku Misao« osobito toplo preporučamo.

Za boljak i napredak hrvatskoga radničtva. Svaki hrvatski rodoljub, u koliko je iskreni prijatelj narodnoga boljka, može ga promicati bilo jednostavno i time, ako podupre i širi medju naše obrtnike i radnike liepo i pomno uredjivani organ Hrvatske radničke zajednice »Glas Naroda«, koji je jetos nastupio već petu godinu obstanka.

Prvi broj od ove godine pokazao je svojim obilnim i pomno uredjenim sadržajem, da je uredničtvu toga radničkoga lista ozbiljno stalo do toga, da radničke interese promiče na temelju, po kojemu radnički pokret ne ima doći u sukob sa vjerom »narodnim načelima«, da čitatelje svoje nadalje upućuje i izviešćuje o događajima i prilikama u domovini i po ostalom svietu. »Glas Naroda« njeguje i rubriku gospodarstva, književnosti i prosvjete, uredjuje naročito rubriku o braći našoj Hrvatima — radnicima u Americi, a posebnu pažnju posvećuje družtvenim potrebama i događajima na socijalnom polju. »Glas Naroda« pokazuje se prema tomu pravim radničkim ali i hrvatskim rodoljubnim listom, kojemu je namjenjena važna zadaća u našem narodnom životu, da naime podigne k pravoj svieti naše radničke slojeve. Zato je nužno, a i rodoljubna je dužnost, da taj list podupru i dalje preporučuju svi hrvatski otačbenici. »Glas Naroda« izlazi svakog tjedna, a ciena mu je samo 6 kruna na godinu (za predbrojnike izvan Austro-Ugarske K 8). Naručuje se izravno u Zagrebu, Krvavi most 3.

»Osveta«. Pod tim naslovom izlazi u Pragu već od godine 1878. izvrstan češki znanstveno-zabavni list pod uredničtvom glasovitog češkog pisca g. Vlčka. Uprava toga lista pozivlje občinstvo, da si nabavi sve godišnjake (od 1878.—1895.) za veoma nizku cienu od 8 kruna. U tom listu nalaze se najbolje znanstveno-poučne i zabavne radnje prvih pisaca češkoga naroda. List izlazi svakog mjeseca u svezkah, bogat raznolikim i odabranim sadržajem. Mi preporučamo toplo taj najbolji češki (a valjda i u obće slavenski) list te vrsti svim onim, koji razumiju češki jezik.

Pas spasio 56 ljudi. U Englezkoj u Breconshiru za jedne razprave pred porotnim sudom učinjeno je jako ganutljivo odkriće. Sedmicu dana natrag jedan radnik namješten kod hidrauličnih radnja grada Birminghama, bijaše, odpušten. Da se osveti, noću prometne vatru u drvenu kućicu u kojoj je spavalo 55 njegovih drugova i jedan čuvar. Daščara se listom zapali kao slama, te bi ljudi bili bez svako sumnje poginuli, jer su svi dubokim snom spavali. Nu u to probudi stražara njegov pas, koji mu je očajno grebao šapama po prsima. Čuvar opaziv vatru probudi radnike i svi u čas vremena pobjegoše iz daščare. Porotni sud je osudio zlikovca palioca na dvie godine tamnice.

Gospodarske viesti.

Postupak s kiselim vinom. Kiselo vino smatra se obćenito lošim proizvodom. Pije se za nuždu, a u prometu nema nikake prodje. Tko vino plaća, osobito u gostioni, traži da bude prilično žestoko i glede teka ugodno, a to u istinu kisela vina nisu. Zato je prava neprilika vinogradaru, ako ima u pivnici kiselih vina. Svaki želi riešiti se te kiselice, ili ju popraviti. Nu kako popraviti: Tu treba razlikovati dvoje: ili je kiselina dospjela u vino kod same proizvodbe, ili je poslije došla u nj — u obliku octene kiseline, kao posljedica nemarna postupanja s vinom. Ima doduše takozvanih radikalnih sredstava, da se vinu oduzme suvišna kiseline, ili da se ista vinu posve oduzme. Takova su sredstva i vinokisni kali, mramorni prašak i pepeljika, koja, kada se rabe, oduzmu vinu kiselinu, a poslie tvore u njem talog od vinokisnoga vapna i srieša. Žalibože ta radikalna sredstva, oduzimajući vinu kiselinu, ostave neugodnih tragova za sobom, jer vino dobije više manje bljutav tek, a osim toga biela vina dobiju sivo-crnu boju. Ova se doduše u pravilu izgubi, ako se vino više puta pretoči u — čiste i dobro sumporane logve.

Nu kod boljih vina neće se ta sredstva upotriebiti, koja se samo rabe kod vina manje vriednoće i to s najvećim oprezom. Mora se naime bar približno znati, kolika je sadržina kiseline u vinu, pa istom tada prema množini te kiseline, može se opredieliti, koliko da se od navedenih materijalija upotriebi.

Drugo je sredstvo razkiseljenja, da se kiselo vino pomiesa, dotično razriedi vodom, i tako se njegova kiselina razdieli na veći kvantum tekućine. Time se medjutim umanji i sadržina alkohola u njem, a da se ovaj opet dotjera na prijašnju visinu, pridade se vinu sladora i podvrgne se ponovnomu vrienju, ili mu se izpravno doda čista alkohola, da postigne prijašnju jakost. Ali u oba ta slučaja valja takodjer približno znati sadržaj kiseline u vinu. Ovaj postupak zove se u oenoogiji „galizovanje", koji se ipak više kod šire, nego li kod vina rabi.

Sva dosele navedena sredstva nemogu se ipak u pogledu povoljnoga rezultata sporediti najboljemu svakako sredstvu za razkiseljivanje vina. To je sljubljivanje (rezanje) koje se u praksi toliko rabi. Kada se vino sljubiva, nedodju u nj nikakve tudje sastavine a s gledišta razumnoga pivničarstva smatra se taj postupak najprobitačnijim.

Vino, koje je kiselo, jeste manjkavo i ostaje takvim, makar imalo najljepši miris. Ono se već ne može stavljati u promet kao fino vino. Ako se lieči opisanim sredstvima, ona će taj svoj miris dielomice, ako ne i posve izgubiti. Razriedi li se vodom i ako mu se dodade alkohola, njegov bi se miris razdielio na veću količinu tekućine i umanjio se. S toga je bolje, da se njegov miris razdieli na manju količinu vina, koje nema kiseline, da se s tim vinom sljubi, čim se mjesto sto litara manjkava vina može dobiti sto petdeset, da i dvjesta litara vina, komu neće biti prigovora.

Zahvala.

Dužnost mi je, da zahvalim svoj onoj gospodi u Puli, a napose veleučenoj gg. dru. Laginji i dru. Zucconu, koji me se sjetiše novčanom podporom, da mi pripomognu u mojoj težkoj i dugoj bolesti.

Osobita zahvala ide i mojim domorodcem gg. Uraviću i Kirinčiću, koji su se toplo zauzeli te mi K 47·38 sabrali.

Suznim očima javno blagodarim njihovu ljubeznivost i hrvatsku bratoljubivost, koju su meni, mojoj nejakoj trojoj dječici i starcu otcu pokazali milodarima, što neću zaboraviti do posljednjeg kucanja mojeg harnog srdca.

Dobrinj, 10. siečnja 1903.

Alojzij Srdoč.

Javna zahvala.

Svima onima, koji su nam prigodom težkog gubitka našeg ljubljenog i nezaboravnog supruga odnosno oca izrazili svoje saučešće ili sproveli milog pokojnika do vječnog počinka budi ovime izrečena najsrdačnija hvala!

Volosko-Opatija 12./1. 1903.

Tugujuća obitelj Mandić.

Marko Zović

krojački majstor

u **PAZINU** polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa i, prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojaznutakmice.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Broj 7.

Oglas natječaja.

Razpisuje se ovim mjesto občinskog tajnika za mjestnu občinu Tinjan, uz plaću od 1200 kruna, izplativih u mjesečnim predplatnim obrocima iz občinske blagajne.

Zahtjeva se podpuno poznavanje hrvatskog kao uredovnog jezika, a po mogućnosti i talijanskog.

Služba će se smatrati za prvu godinu privremenom, a nakon toga uz privolu občinskog zastupstva stalnom.

Molbe obložene eventualnimi svjedočbami imadu se podnieti podpisanomu do 15. febrara tek. godine.

Glavarstvo občine

Tinjan, dne 3. januara 1903.

Šime Defar,
načelnik.

Br. 27.

Razpis natječaja.

Stavlja se do znanja, da je otvoren natječaj na mjesto občinskoga tajnika-blagajnika kod glavarstva občine Veprinac sa godišnjom plaćom u iznosu K 1400 razdieljenih u jednake mjesečne obroke.

Natjecatelji moradu poznavati talijanski, njemački i hrvatski jezik te podastrieti svjedočbe sposobnosti do 15. febrara 1903. podpisanomu.

Glavarstvo občine

Veprinac, dne 7. jenara 1903.

Načelnik: **A. Stiglich.**

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski } Sir.
Izvrstne maslove sirčiće.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Zvonaru!

ne puštaj, da ti se prah sa umjetnog cvieća krpom briše ili tuče. Ako ti je što pokvareno, naručiti ćeš drugu robu, najbolje i najjeftinije kod

ANE RUPNIK,
Ljubljana, S. Petra cesta 13.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi, podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Gosp. Lekarnar **PICCOLI** Ljubljana.

Vaše železnato vino sem uporabljal z izvrstnim vspehom pri moji soprogi, katera je dolgo časa nervozna. Prosim Vas, da mi dopošljete po pošti še šest steklenic zgoraj imenovanega vina.

Dr. L. Färber
c. in kr. štabni zdravnik.

V Gorici, dne 16. junija 1901.

Razprodaja se u lekarnah v **Trstu, Istri, Dalmaciji, Primorskem, Goriškem, Tolminskem** po K 2·40 steklenica. 4

Filijalka

c. kr. priv. aastr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti beznima blagajac ozanzitelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2¾%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupanjem i prodajem** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warranta i vriednosti** uz najumjestni e uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovano popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumperanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije. Nove svetiljke za aceliten za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarske orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

I. G. HELLER,
Beč, Praterstrasse 49.
Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Važno za svakoga!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta:
1 elegantni **goldin** ili **alkalj oklopni lanac** zajedno sa privjesom.
Pariški sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manšete,** marka „Garantie".
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrne naušnice** sa slažbenom puncom.
1 **goldin-prsten** sa eleganinim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stoječa pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Broj 4. Pula, u četvrtak dne 22. siečnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ako list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uzkrsje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Siesano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Sada i njekoč.

Nije tomu davno, a i opetovano jesu se židovsko-talijanska glasila blatom nabacivala na uspomenu blagopokojnog biskupa Sterka za to, što je oporučno namjenio svoju — kako bi on bio rekao — siromašinu k osnutku konvikta za djake iz hrvatske gimnazije u Pazinu.

Isto se dogodilo i napram netom preminulom tršćanskom kanoniku Černe, koji je naimjenio svoju ostavinu u iste svrhe.

Mi bi mogli na uzluk tomu iztaknuti, da su možda za života istih pokojnika uživali u većoj mjeri njihovu blagodarnost inorodni takozvani „gospodski siromasi" itd. Ali to nebi odgovaralo neosporivom naravnom načelu, da svakomu je slobodno razpolagati svojom imovinom po miloj volji, dok ne dira u tudja prava, a još manje bi odgovaralo onom kršćanskom načelu, za koje nije čudo, da neznadu židovsko-talijanska glasila, najme, da, ako ljevica neima prava znati, što daje desnica, još manje to pravo pripada drugim osobam.

Medjutim one odredbe obih blagopokojnika, dane u svečanoj pomisli na svoju skoru smrt, imadu za nas mnogo veći zamašaj i mnogo veću vriednost, nego li i onaj dar zapušten u doista plemenitu svrhu.

Nemožemo najme tajiti, da kod stvaranja one odluke njih je vodila uz rodoljubno čuvstvo još u pretežnijoj mjeri vjerska ćut, jer inače nebi bili odredili biskupiju kao ovršiteljicu njihovih želja, nego druge činbenike, koji teže za istom svrhom.

Ali baš i ova posljednja odredba nam odaje ujedno njihovo tvrdo uvjerenje, da makar tko došao tečajem vremena na tršćansku biskupsku stolicu, nebude li hotimice htio biti sliepim, morat će uvidjeti skrajnu nuždu takvoga zavoda za svrhe katoličke crkve u Istri.

Hoće li se njihovo uvjerenje obistiniti, dokazat će nam to skori časovi.

U prošlosti imali su u tom obziru dosta dokaza. Mogli bi odmah navesti blagopokojnog biskupa Jurja Dobrilu, ili rodoljubnog župnika žminjskog Franju Orlića, ali bi nam se moglo spočitnuti, da su so i ti dali zaslieipiti svojim rodoljubljem, kad su svoju imovinu namjenili u prvom redu hrvatskim djakom.

Za to ćemo segnuti sa dokazom, o kojem doista naši narodni protivnici neće moć posumnjati, da bi bio izljev narodnostne ćuti.

Početkom XVIII. stoljeća bio je koparskim biskupom O. Pavao Naldini, rodom z Padove — dakle Talijan čiste krvi. Svojom oporukom od 25. marča g. 1706. odredio vrhu svoje ostavine kako sliedi:

„Jedinim i sveukupnim baštinikom ostale moje imovine, obstojeće prigodom moje smrti .... postavljam i puštam moje ur početkom mojeg vladikovanja naumljeno, a sada postajuće sjemenište.

To hoću, da bude mojom zadnjom vo-ljom, koja nebude li kriepostnom kao opo-ruka, tada neka obstoji kao nabožni zapis, li kao podpuna darovnica ovoj mojoj stol-noj crkvi, ali sa izričnom dužnošću, i ni-kako drugčije, da se sa onim, što bude pre-ostalo isa moje smrti sagradi u ovom gradu sjemenište djaka za slaveniski jezik, na slavu gospodina Boga a na blagodat ove dijeceze.

(Unico mio e totale Erede del residuo, che si troverà di mio conto nel tempo di mia morte . . . costituisco, e lascio il mio sin dal principio di questo mio governo intenzionato, ed ora nascente Seminario.

Questa intendo che sia la mia ultima volontà, la quale se mai non sussistesse in qualità di Testamento, voglio che abbia luogo di Legato Pio, oppure di ampia donazione a questa mia Cattedrale, ma con obbligo preciso, e non altrimenti di doversi erigere con quanto resterà alla mia morte in questa Città un Seminario dei Chierici per la lingua Illirica a gloria del Signor Iddio et a benefizio di questa diocesi)".

Eto, tako je mislio i snovao onda biskup u Istri, po porijetlu Talijan, ali po uzgoju, duhu i srcu pravi pastir povjerenog mu stada.

U tom svom naumu bio je on poduprian od koparskog gradjanstva, gradskih oblasti i od same mletačke skupnovlade, koja je sliedećom odlukom od 7. junija 1710 odobrila biskupovu nakanu:

„Koparskom načelniku i kapitanu.

Iztiču se iz Vaših i naših pravnih savjetnika zaprisegnutih obaviesti nabožne i gorljive brige tog presvjetlog, gospodina biskupa o ustanovi, kojom u smislu svetih koncilija hoće da ustroji zavod ili sjemenište, da se uče u istom u slavenskom jeziku četiri djaka iz grada i biskupije, te umni koraki, koje je poduzeo, da osnuje prihode dostatne za uzdržanje. Preustrojiv tako o svom trošku malu kućicu obstojeću tik biskupskog doma u stanje posve shodno za uporabu kao sjemenište, i sastaviv iz svoje imovine nekoje glavnice pridružene drugim, ili darovanim, ili postavljenim kao milodar od nabožnih osoba za ovu izričnu svrhu . . . . odlučujemo, da odobravamo posvema ustanovu i doznake . . . . . da se tako obistini djelo, kojim se kani uvesti znanje i nabožnost u mladež, čast i bogoslužje u crkve, korist za duše, sa odličnom zaslugom crkvenog dostojanstvenika, i na čast njegove pastirske vladavine.

Ivan Fran Giacomazzi,
duždev tajnik.

(Al Podestà e Capitano di Capodistria.

Spicano dalle giurate informazioni vostre, e de' Consultori Nostri in Iure, li pietosi e zelanti oggetti di cotesto Monsg. Revmo. Vescovo nell' Instituzione, che a tenore de Sacri Concili, va stabilendo di un Colleggio o Seminario per instruire in esso nell' Idioma Illirico quattro Chierici della Città, e Della Diocesi, e le prudenti Direzioni, ch' egli ha tenuta per fondarvi rendita corrispondente al loro mantenimento. Ridotta però a proprie spese in stato che ben si accomoda ad uso di Seminario, la piccola Casetta esistente appresso il Vescovato, e formati del proprio alcuni livelli uniti ad altri, o donati, o instituiti per carità da persone pie a questo preciso fine . . . . Veniamo in deliberazione di approvare in tutte le parti lo stabilimento e gli assegnamenti . . . . onde abbia il suo effetto opera, che tende ad introdurre la scienza, e la pietà nella gioventù, il decoro e culto nelle Chiese, e l' utilità nell' Anime, con merito distinto del Prelato, ed a gloria del suo Pastorale governo.

Gio. Fran. Giacomazzi, Segretario Ducale)".

Povod tomu biskupovom nastojanju nam kaže pak on isti u svojoj listini od 4. novembra 1710., kojega je dana bilo otvoreno sjemenište u Kopru, kako sliedi:

„Ovoj našoj koparskoj crkvi prikazuje se naobhodno potrebitim djačko sjemenište, koje je svakodobno bilo častno i koristno odličnim stolnim crkvam kršćanskog svieta. Stanovnici naših izvanjskih župa ne služe se drugim jezikom, do li slavenskim iliti ilirskim, koji je posve nepoznat svjetovnom svećenstvu stanujućem u Kopru, Piranu i u Izoli (glavnim dijecezanskim gradovom), usljed česa izpraznjiv se koja dijecezanska župa ili kapelanija, od potrebe je uteći se izvanjskim, koji znadu slavenski jezik. Odatle bivamo ne jednom usilovani primiti po kojeg manje sposobnog, jer nepoznatog.

(Clericorum Seminarium, quod insignioribus Christiani Orbis Cathedralibus fuit semper honorificum aeque, ac proficuum, huic Nostrae Iustinopolitanae Ecclesiae extat maxime necessarium. Cum enim Incolae nostrarum Plebium Rozalium non alia utantur lingua, quam Sclava, seu Illirica, quam Clerus soecularis, tum Iustinopoli quam Pyrrhani, et Insulis (praecisis Dioecesis Oppidis) degens prorsus ignorat, occurrente vacantia alicujus Dioecesanae Plebis aut Capellaniae, necesse est ad exteros recurrere, qui linguam Sclavam calleant. Ex quibus non semel aliquos minus idoneos, quia ignotos recipere cogimur)".

Prepuštamo zanimanim činbenikom iz kopnene Istre, da sa svojim „Prospectus status personalis cleri" u ruci prosude, nisu li sada okolnosti u njihovim biskupijam jednake po prilici kao njekoč, Mi bi mogli na gornje listine nadovezati mnogo i mnogo razmatranja, ali odustajemo od toga, jer su očite za svakoga, koji prati naš javni život.

Čekat ćemo dakle, da vidimo, hoćeli više navedeni činbenici doći do onih zaključaka, do kojih je došao onaj plemeniti i pravedni Padovanac.

Istarski sabor.

U Puli dne 30./12. 1902.

Treća sjednica.

Zemaljska podpora.

Financijalni odbor preporuća i većina prihvati, da se opunovlašćuje zemaljski odbor, da daje i nadalje privremeno Ermanji Gollob iz Cresa, Josipi Tribusson iz Cresa, te Jeleni i Emiliji Sursa iz Poreča do redovite saborske razprave na temelju podnešenih molba, podporu, koje su do sada uživale.

Privremeni proračun.

Pošto je predsjednik otvorio razprava o privremenom proračunu za god. 1903 priglasi se za rieč

Zast. Mandić, koji reče:

Visoki sabore! Ja ću nastojati u kratkih crtah označiti stanovište manjine visokog sabora napram predležećem privremenom proračunu, napram samomu saboru, napram njegovoj eksekutivi t. j. zemaljskomu odboru i napram čitavoj upravi naše pokrajine.

Glasovanje sabora za privremeni proračun jest upravo tako znak povjerenja, kao što je znak poverenja i glasovanje o samom proračunu. Kao što se zahtjeva kod proračuna, da sabor dade vladi pokrajine dozvolu razpolaganja sa zemaljskim imetkom prema stanovito odredjenim dohodkom i opredieljenim potroškom za cielu godinu, tako to biva i sa privremenim proračunom za neko provizorno vrieme. Privremeni proračun ili indemnitet smatra se kao jednu cielinu; privremeni proračun je predrazprava, dočim je razprava samog proračuna post-proračunska razprava.

Iz govora našega g. predsjednika doznali smo, da je ovo prvi slučaj u njegovoj dugoletnoj praksi, što se ljetos razpravlja privremeni proračun. On je to obrazložio s razlozi, koji su svakako vriedni, da se ih uvaži, i mi ih uvažujemo (Buka i kašljanje na galeriji).

Visoki sabore! Mi članovi manjine ovog visokog sabora ne možemo ni kod razprave privremenog proračuna izraziti naše povjerenje eksekutivi visokog sabora t. j. našemu zemaljskomu odboru. Evo za što ne:

U privremenom proračunu nalazimo na prvom mjestu rubriku: troškovi za sabor. Kakav je taj sabor od god. 1883., odkad se je u njem prvi put oglasila hrvatska rieč, to mi znamo i bilo bi suvišno sve ono potanko opisivati. Nama je to živo u pameti, kako su nas gonili poput nieme životinje koli u Poreču, toli u saboru u Kopru i Puli. Ovdje dapače došlo tako daleko, da je radi izgredah, počinjenih proti nam, slavno občinstvo sa galerija došlo u sukob sa državnim odvjetničtvom (Buka i nemir na galeriji). Ni u Kopru nismo našli onog dužnom nam počitanja, koje uživaju u drugih pokrajinah zastupnici svakog plemena. Što je danas ovdje, poštovana gospodo, neka iznimka, to nije stalno zasluga zastupnikah većine, već okolnostih, koje su nastale u samom gradu Puli.

Mi nemožemo dakle, visoki sabore, odobriti troškova, koji su na prvom mjestu naznačeni kao troškovi za sabor. Istotako nemožemo odobriti sliedeće rubrike pod naslovom: zemaljski odbor i to iz sliedećih razloga.

Na čelu zemaljske uprave nalazi se naš presvjetli gosp. predsjednik, koji obnaša tu čast već dugi niz godina, kroz koje smo mu mi uvjek izjavljali naše nepovjerenje. To isto opetujemo mu i danas, a to ćemo mu opetovati sve dotle, dok bude sjedio na onoj stolici, dok bude postupao sa manjinom ovog sabora, koja

zastupa većinu pučanstva pokrajine, onako kako je postupao do sada. Premda je on daleko poskočio u godinama, u strasti, osveti i mržnji naprama nama, on je mladić, kao da mu imade jedva 20 godina; u tomu nadkriljuje najradikalnije mladiće talijanske. On zapostavlja svuda i uvjek nas, naše narodne interese, naš jezik, i naša prava. On napram saborskoj manjini nije nikada znao ili nije htio vršiti svojih dužnosti, štititi njezin ugled, brzdati izgrednike, krotiti nemirnjake, koji su nas grdili, ružili i napadali (nemir i buka na galeriji). Gosp. predsjednik pokazao se je uvjek strančarom, nipošto mužem, koji bi morao visoko stojati nad strankami.

Mi mu nemožemo izraziti povjerenja ni kao predsjedniku zemaljskog kulturnog vieća, koje upravlja više manje i sa zemaljskim gospodarskim zavodom, tim rasadnikom talijanstva naše pokrajine. Zavod taj, mjesto da promiče i pospješuje sve grane poljedjelstva, širi talijanstvo i služi narodno-političkim interesom talijanske stranke u Istri. S predsjednikom kulturnog vieća nedolaze često u sukob samo naši članovi toga vieća, nego i sve naše gospodarske zadruge većinom krivnjom samoga predsjednika, koji nezna nikada obuzdati svoje strasti ni sakriti svoga strančarstva.

Glasujuć dakle njemu troškove, izrazili bismo mu naše povjerenje, a toga ne ćemo učiniti, dok nam Bog pamet nepomuti.

Uz njega sjede u zemaljskom odboru četiri člana, četiri prisjednika zemaljskoga odbora. Od tih moramo jednog od ostale trojice odieliti, jer on je samo svjedok njihovih griehá; on mora da gleda uzprkos svojim prigovorom sva ona zlodjela, koja počinjaju ostali proti našemu narodu. Ta trojica članova zemaljskoga odbora jesu svi odlučni pristaši talijanske stranke a očiti protivnici našega naroda. Dva od njih jesu tako strastveni, da premda poznavaju naš jezik, i njim se služe, kad im to dobro stoji, ipak ne će da odgovaraju našim strankam u hrvatskom ili slovenskom jeziku. Njima je glavna svrha, da provadjaju program stranke, da šire talijanstvo u pokrajini; oni se bave više sa politikom nego li sa zdravom i koristnom upravom pokrajine (buka na galeriji). Sada se bave smešnim prevadjanjem i potalijančenjem imena naših gradova i mjesta, sada snuju prosvjede proti porabi našeg jezika u crkvah naših, sad opet sastavljaju prosvjede i podneske proti dvojezičnim nadpisima na željeznicah, u obće iztiču svoje talijanstvo i tamo, gdje ga nebi imali izticati. Mi nemožemo, gospodo, dakle ni ovoj trojici zemaljskog odbora izraziti naše povjerenje tim, da glasujemo za spomenutu rubriku primenog proračuna.

U dalnjoj rubrici toga proračuna nalazimo liepu svotu od 51.000 K troškova za zemaljske činovnike. Kako stojimo s timi činovnici? Loše! Najpravednija stvar na svietu bila bi, kad bi se zahtjevalo od činovnika pokrajine, koja je napučena velikom većinom Slaveni, da poznaju oba zemaljska jezika. Pa jeli tomu tako? Nije! Od preko 30 zemaljskih činovnika jest mislim samo jedan, koji pozna i naš hrvatski jezik, i kojim se služe za prevadjanje hrvatskih i slovenskih podnesaka, a osim njega neima nijednoga, koji bi znao ili koji bi se služio i našim jezikom. Svi ostali ne samo da su naši protivnici po jeziku već i u politici. Gornja svota, gospodo moja, od 51.000 kruna troši se dakle za činovnike, koji ne vrše svojih dužnosti kako bi mogli i morali, kad bi poznavali i drugi zemaljski jezik.

U sliedećoj rubrici nalazimo, visoki sabore, troškove, proračunane za gospodarske svrhe t. j. za zemaljski poljodjelski zavod u Poreču i za zemaljsko kulturno vieće.

Mi, s ove strane visoke kuće, govorili smo često koli u Poreču toli u Kopru proti izdatkom za rečeni zavod, koji nema druge svrhe, nego da prkosi našim poljodjelcem, da dieli savjete i poduku samo talijanskom dielu Istre, dočim većina pučanstva pokrajine neima od istoga nikakove koristi. Na njemu su činovnici sami Talijani, koji nemogu da obće s našim pukom, koji se nemože s njimi nimalo okoristiti, premda doprinaša i on za njegovo uzdržavanje.

Dalnje promicalo gospodarskih ciljeva imalo bi biti zemaljsko kulturno vieće. Ja sam se već prije osvrnuo na načelnika toga vieća. Neću opetovati ono, što sam o njemu rekao, već ću samo nješto dodati o djelovanju toga vieća. (Nemir na galeriji). Ono se drži načela svoga predsjednika; postupa naime i u gospodarskih poslovih pristrano s nami kao i sam predsjednik. To vieće radi za nas vrlo malo: učini li štogod, ako je prisiljeno raznimi okolnostmi, to nam malo ili ništa nekoristi.

Iz navedenog sliedi, gospodo moja, logično, da mi nemožemo glasovati ni za onu rubriku troškova.

Jedina rubrika potrošaka u privremenom proračunu, za koju bismo mogli pod stalnimi uvjeti glasovati, jest ona o cesto- i vodogradnjah. Nijedna stranka ovoga sabora nije toliko nastojala oko toga, da se grade svuda potrebite ceste i vodnjaci. Mi smo uvjek preporučivali cesto- i vodogradnje u našoj pokrajini, jer znamo, da narod bez dobrih komunikacijah nemože napredovati i da nemože da živi bez dobre i zdrave vode. Mi smo i primjerom pokazali, kako bi pokrajina imala priskočiti narodu na pomoć, da bismo napredovali i na tom polju. Nu nije se na žalost ni izdaleka učinilo, što bi se bilo moglo i moralo. Kao što smo s veseljem pozdravili svaki napredak u tom strogo gospodarskom pitanju, tako pozdravljamo sa zadovoljstvom osnovu o gradnji ceste Lošinj-Cres, premda smo uvjereni, da će se i ono 4000 kruna potrositi većinom u agitacijske svrhe onda, kad se budu imali obaviti izbori za občinu i grad Cres. Mi pozdravljamo ipak tu osnovu sa veseljem, pošto će ona gradnja biti koristna nesamo za gradove Cres i Lošinj, već i za izvanjsko pučanstvo onih občina.

Dalnja rubrika u potrošku privremenog proračuna dolazi pod naslovom: javna sigurnost. Amo spadaju čuvari mira i reda iliti oružničtvo. Mi znamo, da ovaj sabor neima uticaja na c. k. oružničtvo, nu ipak bi bila dužnost našega skromnoga zakonodavnoga tjela, da upliva na pozvane čimbenike, da ti oružnici budu u svakom obziru na svojem mjestu. Prvo, što se mora od nih tražiti, jest, da oni, koji su dužni paziti na javni mir i red, poznavaju jezike pokrajine, jer oružnik nemože pozvati na red i mir onoga, koji ga huni, ako ne pozna jezika pučanstva. Svi oružnici pokrajine morali bi poznati dobro oba zemaljska jezika, ako hoće da vrše valjano svoju službu. Treći jezik, kojega moraju da poznaju, naime njemački, je kod nas suvišan.

Visoki sabore! Sliedeća rubrika potrošaka nosi naslov: tiskanje naredaba i zakona upravnih, koje izdaje zemaljski odbor. Mi nebismo imali ništa proti tomu potrošku, kad bi se uvažilo naš pravedni zahtjev, da se ti zakoni i naredbe izdaju i u našem hrvatskom i slovenskom jeziku, jer imade občina naših, koje se nemogu poslužiti talijanskimi zakoni i naredbami a imadu pravo tražiti, da im se priobćuju u njihovom službenom jeziku.

Ovo bi bili, visoki sabore, troškovi, što ih je zemaljski odbor u predloženom nam privremenom proračunu za god. 1903 u navedene i važnije rubrike uvrstio.

Što se tiče pokrića tih troškova, t. j. prihoda iz raznih zaklada te poreza i nameta, koji bijahu u prošastom, i dielomice u sadašnjem proračunu, to predlaže financijalni odbor posebnu resoluciju, kojom se imadu nekoje vrsti nameta povisiti a da se uzmogne izdatke pokriti. Mi ćemo glasovati proti toj resoluciji kao što i proti čitavomu proračunu, jer smo iz navedenog vidili, kako se taj novac troši.

Iz najnovijih interpelacijah zastupnika Spinčića u državnom saboru doznali smo, kako zemaljski odbor troši taj novac u agitatoričke svrhe, kako daje podpore moralnim i materijalnim propalicam za uzdržavanje gnjusnih novina, kojim je zadaća sijati mržnju i buditi strasti u narodu.

Mi nemožemo dakle pristati na to, da se troši novac našega puka u tako sramotne svrhe, kao što to čini naš zemaljski odbor, koji je stupio kroz talijansko političko družtvo u doticaj sa osobom, koju mi se gadi ovdje po imenu ni spomenuti.

Nemožemo glasovati za spomenutu resoluciju ni radi toga, što zanemarujete posve naše pučko školstvo, dočim trošite naše novce bezrazložno i rasipno za talijanske pučke i srednje škole. Posvema suvišnu nižju realnu gimnaziju u Pazinu hoćete proširiti i tim baciti na hiljade pučkog novca kroz prozor. U istu svrhu trošite i zloglasne školske takse, koje su bile prvobitno namenjene za podizanje pučkih škola. Nedavno ste ustrojili ženski licej u Puli, čime se je ponosio g. predsjednik u svojem pozdravnom govoru zaboravivši, da imade 17.000 naše djece, koja su bez svake nauke i kojoj nećete da bacite ni zalogaj sa Vašeg gospodarskog stola. (Vika i nemir na galeriji.) Toliko hiljade naše djece je bez svake škole a s druge strane trošite hiljade bezrazložno i za nepotrebne škole, dotično za takove škole, u kojih se naša djeca odnarodjuju svomu narodu.

Zemaljsko školsko vieće zaključilo je — kako se govori — da se imadu ustrojiti godimice samo tri pučke škole za Hrvate i Slovence, te bude li se ono držalo toga zaključka, nećemo mi ni danas 50 godina imati toli potrebitih pučkih škola. Nu sl. zemaljsko školsko vieće neće ili nemože da vrši ni svoga zaključka, jer mu zemaljski odbor neće da pruži sredstava za otvorenje novih škola, dok se nerazdieli učiteljište u Kopru, proti komu smo mi istotako odlučno govorili kako i gospoda od većine.

Kako se pak, poštovana gospodo, postupa s našimi školami, najbolji su nam primjer škole u Pomeru, Plavijah, Brgudcu itd. Kako čujem, otvorili su pučku školu u Pomeru; u istu se upisala samo 3 talijanska djaka a svi ostali hrvatski, pak ju odmah zatvoriše. U Plavijah su očekivali, da će se nakon prošlogodišnje razprave u saboru u Kopru konačno i tama ustrojiti školu, ali na žalost tamošnja škola je i danas zatvorena a oblasti sile Plavijce, da šilju djecu u školu na Škofije.

Kao što u školstvu, tako i u čitavoj zemaljskoj upravi pokazuje zemaljski odbor pristranost i neprijateljstvo napram nama, pa nije čudo, ako nemožemo mi da glasujemo za troškove, koje troši nam na štetu i propast.

Mi nemožemo ni . . .

Zast. Laginja: Neima nikoga na predsjedničtvu (predsjednik se bio malko odaljio.)

Zast. Mandić: Nemožemo glasovati ni za troškove ni za pokriće istih ni s tog razloga, što sl. zemaljski odbor uživa podporu i povjerenje cesarske vlade, koja neuživa našeg povjerenja. Sav nezakoniti postupak zemaljskog odbora nalazi potvrdu c. kr. vlade u Primorju. Sve nepravde i sva nasilja, koja počinja na našem narodu odobrena su od c. kr. namjestničtva u Trstu.

Visoki sabore! Onako odlučno, kao što prosvjedujemo proti postupanju zemaljskog odbora, prosvjedujemo i proti držanju c. kr. vlade, koja dozvoljava, da se proti nama tako postupa. Prosvjedujemo proti tomu postupanju i zgražamo se radi držanja središnje vlade, koja neima glave i koja nevidi, kako kopa nama i sebi grob ovdje na jugu. Ona bo zaboravlja, da kad nestane nas, da će nestati i Austrije kao velevlasti. I radi toga nemožemo od manje, a da se nesnebivamo radi zasliepljenosti središnje vlade. Ona je stara grieznica i nezahvalnica, koja neće da znade, kako je naš narod prolio na-potoke krvi za Austriju, koja grieši još uvjek proti našemu narodu.

Ovim savršavam, poštovana gospodo, izrazujuć naše nepovjerenje i c. kr. vladi i zemaljskomu odboru, kojemu nećemo glasovati predležećeg nam proračuna. (Posve dobro!) (Konac sliedi.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 19. jenara 1903.

Carevinsko vieće počelo je obstrukcijom, koju je vodilo najprije 14 pak samo 6 zastupnika narodnih demokrata i čeških agraraca. Prvi dan, prvu noć i drugi dan vodili su ju oboji, drugu noć i treći dan sami češki narodni demokrati. Sjednica trajala je 5.4 ure, manje 4 pretrgnuća.

Evo posve kratka izvještaja o sjednici u četvrtak.

Pročitali su se predlozi i interpelacije, i to na zahtjev zastupnika Klofača od rieči do rieči. Razpravio se je prešni predlog češkoga narodnoga demokrata Fresela o jezikovnih odnošajih na željezničkih postajah u Češkoj. Predlagatelj govorio je češki preko 4 ure. Iza njega njegov drug Klofač preko dvie ure. Na to jedan Njemac predlaže konac razprave, Čeh da se utvrdi broj glasova. Konac razprave se prihvaća sa 119 proti 14 glasova. — Izabiru se glavni govornici: za i proti Njemci. Obojica se odriču rieči. — Sliede stvarni izpravci, koje sve čine češkim jezikom zastupnici, Zázvorka, Choc, August Sehnal, Klofáč, Černý. Konačno ima zaključnu rieč predlagatelj Fresel, koji opet govori češki.

Sve navedene češke govornike smetaju Šenerer i njegova družina, te podpredsjednik Njemac Kaiser. Ovaj jih opominje jedan, dva, tri puta, pak njim oduzima rieč. Kod glasovanja se prešnost odbija.

Na red dolazi prešni predlog Choca i drugova glede osiguranja bolestnih, starih, nemoćnih. Predsjednik postavlja s tim zajedno u razpravu slične predloge dvojice Njemaca i českoga agrarca Kubra. Choc dobiv rieč kao predlagatelj, prosvieduje proti postupku podpredsjednika Kaiser kod glasovanja o prvom prešnom predlogu. Podpredsjednik mu neda o tom govoriti, pak mu oduzima rieč. Oba predlagača Njemca, medju njimi jedan Šenererijanac odriču se rieči. Predlagač Kubr govori češki. Govornik Njemac dr. Gross odklanja prešnost na par rieči. Njemac dr. Götz predlaže konac razprave. Obojica glavnih govornika su Njemci. Obojica odriču se rieči. Predlagač Choc ima zaključnu rieč i govori dosta dugo, tako i predlagač Kubr, dočim se predlagači Njemci odriču takodjer zaključne rieči.

Glasuje se — prešnost se odbija.

Još se na taj način razpravi i zabaci prešnost predloga zastupnika Kubr, Prášek, Rataj, Zázvorka i dr.; i eto 6½ ura peta u jutro.

U petak odmah početkom sjednice zadobio je rieč ministar-predsjednik Koerber, da obrazloži gospodarsku nagodbu „izmedju kraljestva i zemalja zastupanih u carevinskom vieću“ i „izmedju zemalja ugarske krune“. Reče, da još neima odnosnih tiskovnih zakonskih osnova, al će biti za koji dan. O tom valjat će da s list posebice pozabavi. Ministar-predsjednik zaključio je svoj govor apelom na visoku kuću. „Ona nek ima na pameti veličinu trenutka, koji je odsudan i za političku budućnost monarhije“. Te rieči bile su p praćene sa čujte, čujte!

Poslie govora ministra-predsjednika razpravljali su se prešni predlozi: d čeških agraraca, ostali čeških narodnih d mokrata: Choc (tri razna prešna predloga Černý, Klofáč, August Sehnal, Fresel: s predlozi dosta znameniti za pučanstvo.

Kod svih tih predloga išlo je jednako Predlagač govori na dugo. Govornici Njem kažu par rieči, ili se odriču rieči, a sv kako već poslie prvoga predlaže se kona razprave, koji se prima. Glavni govornic su Njemci, koji se odriču rieči. Česi reč nih stranaka javljaju se za rieč k stvarni izpravkom. Šenererijanci prigovaraju, psuju, i grde, i pozivaju podpredsjednik na pomoć. I svagda, kad sjedi prvi po predsjednik Kaiser na predsjedničkoj st lici, uzima Čehom rieč. Onda još govo zaključnu rieč Čeh predlagač, pak se g suje o prešnosti, i ona odbija.

Proti postupku podpredsjednika K sera prosvjedovali su i njeki Mladoče a dr. Pacák postavio je nanj i jed upit, obrazloživ ga na dulje, i pokazuj

Kaiseru, kako je inače postupao i govorio kad je obstruirao on i svi Njemci, a kako posve protivno sada.

Šenererijanci povlače natrag svoje prešne predloge, samo da se dodje do razprave dnevnoga reda, i postavljaju prešan predlog, da se najprije razpravi proračun. Oni, koji su očiti pristaši njemačkog carstva, pod koje bi morala i Austrija pasti, su, eto prijatelji i saveznici c. kr. vlade Koerberove.

Obstrukcija žilavih Čeha prebita bje za sada poslie tri dana i dvie noći u subotu o 4½ po podne. U toj sjednici se je još provelo prvo čitanje vladinoga predloga glede bruselske sladorne konvencije, i izabrao zato posebni odbor.

* * *

Svi iole pošteni ljudi odsudjuju surov postupak Njemaca i podpredsjednika Kaisera naprama šaki radikalnih Čeha; i hvale ove, kako su stvarno i dostojanstveno, sve na temelju pravilnika, vodili obstrukciju.

Jučer, nedjelju, bili su u Pragu sastanci agrarnih Čeha i narodnih demokrata. Sastanci bili su mnogobrojno posjećeni. Postupak njihovih zastupnika bio je burno odobren. Mladočesi bili su odsudjeni. „Národní Listy" imadu apel na narod, koji je napokon i proti Mladočehom naperen. Kreću — tolik je utisak postupka radikalnih Čeha u narodu.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si cul, da je tanec za legu u nedeju lepo isal i da su blago beci nakupili.

Jur. Hodi tamo, ce si i ti trubilo kako Blizgavica i Pauk?! — Ce ne znas, da i ono malo ce su nakupili, su tratili za fakine, ki su ih jenega po jenega doma odpeljali?

Fr. Ah tako je to!

Jur. Tako, tako, zac, kako bi rekel barba Nane: „Porco ze sempre porco".

Fr. Cast!...

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Ližnjanska čitaonica obdržavala je svoju redovitu skupštinu te je izabrala sliedeći odbor, i to gg.: Fedel Josip, predsjednik; Mokorić Grgo, tajnik; Ravnić Josip, blagajnik; Bubić Jakov, odbornik. Nadzornici: Perković Josip i Vojnić Ante. Drago nam je, da su članovi ližnjanske „Čitaonice" ponovno povjerili čast predsjednika vrlomu našemu Fedelu te ostale časti tako sretno podielili. Čitaonica broji danas 35 članova, što je liep uspjeh djelovanje staroga odbora.

Nesreća kod Fazane. Dne 15. o. mj. potonula je kod otoka Girolamo nedaleko Fazane ladja kreata drvljem, na kojoj bijahu dva mornara. Jedan od mornara, koji je znao plivati bacio se u more i zvao u pomoć te su ga spasili mornari sa rečenog otoka. Drugi mornar, imenom Lorenzetti, neznajuć plivati, potonuo je sa ladjom. Uzrok, što je potonula ladja, kažu, da je bio taj, što bijaše prekrcala i more nemirno. Utopljenika i ladju tražili su dulje vremena uzalud, a našao ga je na dnu mora dne 19. o. mj. ronac Conestabo iz Pirana. Isti je oslobodio i ladju, koja je vlastničtvo g. Wildi-a.

Unesrećenog morcara pokopaše na groblju u Fazani pošto je sudbena komisija pregledala njegovu lješinu.

Odsudjen poturica. Karlo Bratulić, krčmar u Pazinu, stajao je ovih dana pred rovinjskim sudom, da odgovara radi uvriede vjere i bogumrzkih kletva i hrvatske narodnosti. Prošle godine na Malu gospojinu naime, prolazeći na biciklu kroz Sv. Petar u Šumi, čitao je tamošnjemu narodu Krstićevu krpetinu, u kojoj bijahu razne uvriede proti svemu, što je našemu narodu najmilije. Narod se je zgražao nad tolikom smielošću te počeo ropotati u krčmi našeg rodoljuba Marka Kopitara. Jer bje učinjena prijava, sud mu je 19. t. mj. u Rovinju sudio, te, jer su obtužbu potvrdili desetorica svjedoka, odsudio Bratulića na četiri mjeseca tamnice, pooštrenesa jednim postom na mjesec. Taj je zloduh krčmar u Pazinu, pa je dobro da saznadu naši ljudi, koja je krčma okužena Krstićevim otrovom.

Pazinski kotar:

U Tinjanu izabrani su u prvom tielu naši predloženici. Potanjih viesti nismo primili od nikuda. Hvala na trudu!

Mesopustna zabava u Boljunu. Od tamo nam pišu, da će tamošnje pjevačko družtvo „Prešeren" prirediti u nedjelju dne 1. febrara o. g. mesopustnu zabavu sa plesom u velikoj dvorani g. Muretića. Kod zabave i plesa svirati će domaća glazba. Medju odmori pjevati će se razne slavenske pjesme, a medju ovimi i nove narodne popjevke. Početak u 4 sata po podne. Ulaznina 1 krunu.

Porečki kotar:

Gosp. Josip Ptašinski, župe-upravitelj u Montrilju, koji budućeg mjeseca odlazi iz Istre, želi podariti za muzej hrvatske gimnazije u Pazinu nekoliko predmeta. U tu svhu moli ovim putem, neka mu se javi, na koji naslov da pošalje sliedeće stvari: 100 kom. starih novaca, 10 austrijskih mapa, 10 hrv.-slov. knjiga te 50 minerulija i lastura sakupljenih po Istri.

Prečastnomu ordinarijatu u Trstu na znanje i ravnanje. Iz Grožnjana primili smo raznih dopisa, koje ćemo ovdje u kratko izcrpiti. Jedan nam dopisnik piše: Iz nedavno priobćenog „Priposlana" presvj. biskupa Nagla doznali smo, gosp. uredniče, da i on čita Vaš cienjeni list, ili da se daje bar izvješćivati o njegovom sadržaju. To je nama vrlo drago, jer se tako nadamo, da će putem Vašega lista doznati i za naše jade i nevolje.

Presvjetli je bio obećao posebnoj deputaciji naših župljana, da će dati izpitati naše molbe, da nam se propovieda riec božja po starinskom običaju u našem materinskom hrvatskom jeziku, i naše pritužbe proti veleč. g. župniku, koji neće, da toj opravdanoj želji i svojoj svetoj dužnosti zadovolji.

Pošto je u tom pogledu sve ostalo onako, kako hoće župnik i ondašnji lažiliberalci, to držimo, da presvjetli nije dao ništa izpitati ili, da su ga slabo izviestili, ili da veleč. župnik mari i nemari za njegove savjete i naloge.

Nema tomu davno sretio je naš gosp. župnik Vaselli našega seljaka Pucera, s kojim se je pustio u hrvatski razgovor, Naš kmet upita župnika zašto neće da hrvatski prodiče, na što mu je župnik odgovorio: za to ne, jer znadete svi talijanski. Kmet je župnika lahko pobio, ali ovaj se nije obazirao na dokaze prostoga seljaka, — te je pošao svojim putem dalje.

Drugo pismo glasi: Čekali smo, da prodju sveti božični blagdani u nadi, da će naš g. župnik ipak već jednom propoviedati u našem domaćem jeziku, kojim se služi sav izvanjski puk, ogromna dakle većina župljanah. Ali uzaludno bijaše naše čekanje jer g. župnik prodiče i unapried jedino talijanski. G. župnik neotimlje nam tim naše starinsko pravo već nas k tomu izvrgava smjehu i ruglu ovdašnjih talijančića, koji nam kažu u brk, da su oni gospodari u crkvi, da nam župnik nesmije ga nemože ni predati kapelanski ured da zadovoljiti, da ih nije briga ni za savjete ni za zapoviedi presvj. g. biskupa. I tako vidite, g. uredniče, da neimamo od nikud utjehe ni pomoći i da smo izručeni na milost i nemilost ovdašnjih lažiliberalaca. (Znatiželjni smo, da li će ljubljanski mešetari izpraviti gornju viest, da nije naime presvj. g. biskup ništa obećao, dotično, da nije svoje obećanje održao i pravedne molbe onog nevoljnog i zapuštenog puka uslišao. Op. ured.)

Iz porečko-puljske biskupije primamo sliedeći izkaz izpražnjenih župa, u kojih biva izključivo naš narod. Evo jih: Novavas, Žbandaj, Fuškulin, Fontana, Varvari i okolica, Tar-Vabriga, Gradine, Sv. Lovreč-pazenatički, Kanfanar, Rovinjsko selo, Novaki motovunski, Sv. Vital, Montrilj, Sv. Ivan od Šterne, Labinci, Vižinada, Kaštelir, Premantura, Pomer, Šišan, Altura, Loborika, Štinjan, Montić, Barban (3 kanonika), Filipan, Rakalj, Karnica, Plomin, Sv. Nedjelja, Sv. Martin, Sv. Lovreč-Predubac, Sv. Lucija kod Skitače. Po izkazu za g. 1903. nije dakle popunjenih 10 kanonikata, 34 župnih mjesta te 12 kapelanija. Tako se eto prištedjuje, odnosno oštećuje svećenstvo, za okruglih 600.000 kruna, a naš narod uslied vjekovječnog premještavanja župe-upravitelja — gubi moralno i materijalno, na vječnu slavu crkvenih poglavara, koji nas danas usrećuju!

Koparski kotar:

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Sovinjaku, obdržavat će svoju VI. glavnu godišnju skupštinu u nedjelju dne 1. februara na Pračani kraj Sovinjaka u rodoljubnoj kući gosp. Josipa Vivode, uz obični dnevni red. Početak u 6½ sata na večer. Odbor.

Tjeraju mak na konac! Našim će čitateljem biti poznato, da su stanovnici kapelanije Ricmanje i Log u občini Dolina — svi jednoglasno izjavili, da mienjaju latinski crkveni obred sa staroslavenskim ili grčko-katoličkim obredom. Biti će im nadalje poznato, da je bio prošle godine u Ricmanjih grčko-katolički biskup iz Križevaca presvj. g. Julije Drohobecki, komu su izjavili Ricmanjci, da se smatraju njegovimi ovčicami i da ga drže svojim biskupom. Biskup Drohobecki učinio je potrebite korake u Rimu i u Beču, da toj želji stanovnika rečenih sela zadovolji i ovi su občenito držali, da više neodvise od biskupa u Trstu, već od onoga u Križevcih. Od strane tršćanskog ordinarijata i od strane političke oblasti u Kopru nastojalo se, da one stanovnike sklonu od njihove nakane. Nu sva ta nastojanja ostaše bezuspješna. Pod konac prošle godine htjela je politička oblast silom maknuti tamošnjeg dušobrižnika veleč. g. dr. Požara, koga cieni i ljubi ono pučanstvo kao pravog pastira. Na lice mjesta došli su oružnici, silom otvoriti vrata kapelanskog stana obašli čitavu kuću, ali g. kapelana nenadjoše doma. On je ostao mirno na svojem mjestu sve do posliednjih dana. Nedavno dobio je g. dr. Požar nalog, da se seli iz svog stana i da pripravi sve za predaju crkve, ureda i stana.

U nedjelju u jutro prije zore obkolilo je selo Ricmanje 30 oružnika. Kasnije stigao je u selo iz Kopra savjetnik namjestničtva i upravitelj tamošnjeg kotarskog poglavarstva g. Adolf Schaffenhauer pl. Neys sa kotarskim komesarom g. Gasser-om, sa slugom istoga poglavarstva i sa jednim kovačem. Po nalogu istoga poglavara došao je na lice mjesta i načelnik iz Doline.

Gosp. Schaffenhauer izručio je osobno dru. Požaru, koji je bolestan ležao u privatnoj kući odnosni dekret, da mu odmah preda obje gorispomenute crkve (Ricmanje i Log) i kapelanski ured, jer će se inače odmah prisilno to provesti.

Čim je g. dr. Požar pročitao taj nalog, izjavi, da nemože predati crkava, jer se iste nenalaze u njegovoj vlasti. Crkvenim imetkom da nije nikada upravljao te da je spreman odmah predati. Seliti se je odmah počeo prošloga čedna te da će nastojati da zadovolji također u tom višem nalogu. Iza toga sliedila je predaja kapelanskoga ureda. Sve se je obavilo u miru i u redu.

Kad su oružnici tražili ključeve crkava, pokazao im ih seoski župan al je nehtjede predati. Na to je kovač zatvorio crkvu sa lokotom. Istotako zatvorio je sva vrata crkve i vrata zvonika, te ista vrata sluga političke oblasti zapečatio.

Kasnije pošla je ista komisija u Log, gdje na isti način zatvorila i zapečatila vrata crkve i zvonika. U nedjelju nije se dakle zvonilo nit bijaše službe božje ni u Ricmanjih ni u Logu.

Pošto je komisija tako obavila svoj nalog, postavio je kotarski poglavar oružničku stražu pred crkvu u Ricmanjih i u Logu. Suviše dao je nabiti na židove opomenu, da nitko nedira u pečate.

Za čitavo to vrieme vladao se je narod uzorno, nedavši ni najmanjeg povoda kakvom posredovanju, te se je malko zabrinuto pitao: čemu tolika oružana sila. U Trstu kolao je dapače istoga dana glas, da je stao u pripravni u velikoj kasarni batalijun vojnika.

U Ricmanjih je dakle došlo do toga, da oružnici čuvaju proti mirnomu narodu zatvorenu crkvu. Kako će to svršiti? Mi se bojimo, da se tjera tuj odviše mak na konac. Dao Bog da bismo se prevarili!

Voloski kotar:

Vjerni visoki gostovi u Opatiji! Veliki vojvoda Luksemburški i velika vojvodkinja podali su se ovih dana put Opatije, i već su, držimo, danas tamo. O njih se može reći da su vjerni gostovi naše divne Opatije. Već mnogo godina sa dosta velikom pratnjom zalaze u nju, i daju njoj medju gostovi sjaja. Svaki put se tamo liepo oporave! Bilo tako i ove godine i još mnogo godina dalje!

Neće pa neće hrvatske škole. Iz Lovrana primamo: Netom su bile odlučile školske oblasti, da se imade hrv. škola u Lovranu ne samo iz jednorazredne u dvorazrednu razširiti, ma tim više, da se imade i izpod Kukumoreg jarma osloboditi. Ova odluka uzrujala odmah nervozne živce lovranskih poprdila, te ne budi leni, pozvali sedutu na talijanskoj občini (u kojoj se hrvatski govori), te svi zaprežentanti, na čelu im šijor podešta, detto „cavaliere senza cavallo", i učinili utok proti gornjoj odluki. Medju raznimi uzroki je jedan, koji je sličan onomu, koga je već jednom „deputat" Bartoli izustio u zemaljskom saboru, t. j. „Za ovce past ne treba Hrvatom znati ni čitati ni pisati, ni hrvatske škole". Za drugi uzrok navadjaju, ti naši kalabrezi, da je občina u financijalnoj mižeriji. — A mora i bit, kad su ju sami u tu mižeriju spravili. Rado bi znati, koja občina ni u mižerijii, gdje Talijani njom vladaju.

Sada bi reć, da su došli na to naša občinska gospoda, da im najbrže neće valjat gori navedeni uzroki, već počeli druge spletkarije. U hrvatsku školu polazi ove godine 154 djece. Ali šijor podešta, hoće pobit taj faktum i dokazat, da ih nije ni polovica. U tu svrhu je postao on sam školski nadzornik. Došao ti brajne jednog dana kontraband u hrv. školu, da dokaže svojim zaslieplienim kunžiljerom, osobito vanjskim, da je hrv. škola prazna. Ali prevari se ljuto. Škola bila krcato puna. Kad je vidio, da mu ta ne vriedi, dao nalog talijanskoj učiteljici, da mora čiuiti za pulicaja, te brojiti svaki dan koliko hrv. djece u školu dolazi. Meštrica, kojoj čast i poštenje — vrši točno svoju službu, ali uzalud, kad svaki dan 125—135 djece dolazi. Ferdinando se skube i jadi na to. Ali ako mu ni pravo, nek se žuje. — U ostalom upisno je onih 154 djece talijanski učitelj u hrv. školu. Dakle je isključena svaka prevara.

Tako se evo postupa sa Hrvatima u Istri. Ako nam koja oblast tu i tamo koju

kost kao i psu dobaci, gleda već talijanski pas, da ju našemu iz zubca izvadi.

Sada pak jedan mali račun med nami i Talijanima. U Lovranu je upisano 260 djece u talijansku školu. Dakako medju ovima su samo hrvatska djeca, talijansku lahko na prste jedne ruke pobrojiš. Ta škola imade tri učiteljske sile, a četvrtu mole. — U Pazinu bilo prošle godine u četverorazrednoj talij. pučkoj školi 98 djece sa četiri učiteljske sile. U Lovranu broji hrvatska jednorazredna pučka škola 154 djece sa jednom učiteljskom silom. Ah! uskliknuo bi: „Fiat justitia et pereat mundus“.

* * *

Naše toli progonjeno mlado tamburaško družtvo krasno napreduje. Broji već 15 tamburaša i tamburašica. Prvi koncert, koji je vrlo liepo ispao, osokolio naše vrle tamburaše i tamburašice, pa nestrpljivo zapitkivaju, zar nećemo doskora opet prirediti zabavu. Javljamo ovim našim prijateljem i istomišljenikom, da će naše dično družtvo ovog mesopusta priprediti dvie zabave, jednu u susjednoj Iki, a drugu u Lovranu. Program će obstojati o tamburanju, pjevanju, predstavi i plesu.

Narodnjak.

Iz Veprinašćine nam pišu: Prošlih božićnih blagdana priredile su naše podružnice, mužka i ženska, božićna drvca školskoj djeci i ovdješnjih pučkih škola u Poljanah i Veprincu. Da vam bilo vidjeti radostna lica nedužne dječice kao i odraslih, kad se je djeci medju predstavom male dječje igrice odkrilo divno razsvjetljeno božićno drvce! Samo od talijanaških agitatora zaslieplјena prostačina u (Poljanah) nije se mogla radovati toj nedužnoj dječjoj zabavi.

Oni su i u tom vidjeli samo ludu politiku. Svaki pošten čovjek raduje se sreći i veselju svoga iskrnjega, a kamo li neće veselju nedužne djece! Ali ipak se kod nas još kod takvih nevinih zabava nadje ljudi, koji proklinju dobročinitelje, te ih na sve moguće načine grde i podmeću im zle nakane. Medjutim negubite srca prireditelji tih zabava — ako ste morali kod istih, mjesto zahvalnosti žeti nezahvalnost, već nastojte da budete i u napried ovakve i ovim slične zabave priredjivali, jer time se širi prosvjeta a i oplemenjuje um i srce!

Da se je moglo ovakovo dječje veselje prirediti, ide najveća hvala u prvom redu našoj slavnoj družbi u Opatiji, a u drugom našim dičnim domorodcem u daljnjoj Americi, osobito gg.: B. Marelji, J. Mender i Fr. Koriću, koji su za to priposlali znatnu svotu. (164 K) Oni su pokazali time, da im nije rodoljublje samo na jeziku, već i u djelima.

Sa radošću nam je javiti, da su gorispomenuti, naši dični domorodci u dalekoj slobodnoj zemlji ostali i vjerni kršćani, što su opet pokazali djelom te priposlali poljanskom duhovnom pastiru liepu svotu od 300 kruna za nabavu balaustre (kolonicā) u crkvi sv. Petra u Poljanah.

U znak zahvalnosti i na primjer ostalim, izvolite veleštovani uredniče, primiti u Vaš dični list imena tih vrlih naših junaka, koji su ostali i u dalekom svietu vjerni crkvi i domovini.

Božo Marelja 150 K, Josip Mohorovičić 25 K, Ivan Ročić Lade 25 K, Miko Marelja 15 K, Antun Marelja 15 K, Josip Mender 14 K, Fran Korić 14 K, Josip Lade 12 K, Mato Petričić Katinić 15 K, Miko Peršić 10 K, Andre Petričić 5 K. Živili!

* * *

U zadnjem broju javljenu viest o umorstvu, počinjenu na Marији Lade iz Poljana, izvolite izpraviti u toliko, što je bila umorena kamenjem, a ne načinom, kako javljeno, da joj je Pištola (Andrija Lade), odrubio glavu. Mariju Lade su našli u vreći medju stijenami i kamenjem pokrivenu.

Do kada ćemo još podnašati talijansku silu? Da je u nas studena, riblja krv morala bi uzavrieti na svagdašnje nepravde, što nam ih nanašaju naši za nevolju gospodari Talijani. Na svakom polju, gdje god mogu, ne gledaju nego kako bi nas uništili. Tako je na polju škole, crkve, javne uprave, gospodarstva, itd. Njihova bezobraznost i bezobzirnost napram dobroga, našega naroda prelazi već u zulum. Čujte ovu: Poznato je, da u Opatiju i Volosko dolazi godimice sva sila mesa iz odaljenih, tudjih krajeva. Od prodaje toga mesa naša občina nije imala nikakve koristi, pošto se odnosno blago ubijalo drugdje. Naše občinsko zastupstvo u namjeri, da občini pomogne, zaključilo je, da se na dovoženo meso i na divljač udari namet od 300%. Taj namet bi dobro došao občini osobito sada, gdje ima tolikih troškova, a u drugu ruku naše zastupstvo nije bilo prisiljeno, da udari namet na plaćila našega pučanstva, to zna se, kako su i bez toga teška plaćila, što ih naši občinari moraju plaćati.

Nego to ni bilo pravo slavnoj Junti u Poreču. Njoj bi milije bilo, da se u našoj občini povise adicionali, makar i na 500%, samo da medju pučanstvom nastane nezadovoljstvo i nemir, pa da onda mogu naši talijanaši loviti u mutnom. To je imala pred očima porečka Junta, kad je sastavljala on svoj slavni odpis od 1. decembra 1902. br. 8390., s kojim nije odobrila namet od 300% na dovoženo meso i na divljač, jer da je to previsoki namet. I još je dodala tomu svomu odpisu i to, da ako občina ne može pokriti svoje izdatke drugačije, neka povisi namet na direktna plaćila.

Sad može biti svakomu jasno, kuda to sve vodi. Dovoženo meso i divljač je u neku ruku luksus — to je meso, što ga uporabljuju samo gospoda, većinom bogati stranci, što dolaze za kratko vrieme u Opatiju. Tih stranaca dolazi u Opatiju do 20 tisuć na godinu, pak bi na svakoga pojedinoga od njih zapao jako malen dio toga nameta, a občina bi od toga imala silnu korist, kako to imadu i druge občine n. pr. ona u Malom Lošinju itd. Drugačije je, ako občina udari taj namet na direktna plaćila, jer bi u takovu slučaju i najmanji porezovnik morao da puno plaća i nikada se nebi došlo do one svote, što bi ju dao namet na divljač i na dovoženo meso.

Ali Junta za sve to haje i ne haje. Njoj je stalo samo do toga, da se u naših mjestih sije razdor i nemir, ona ne gleda, nego kako bi pod nama raskopala jamu, pa nas svih u nju strovalila.

Nego ne čini ona to iz svoje glave. Drugi imaju u tom svoje prste, a medju njima prvi dr. Costantini, koji ne može još nikako da proguta onu žuhku pirulu, da ni kod zadnjih izbora postal načelnik. Nego i ovo će mu slabo pomoć. Kako i onda, tako će njemu i njegovim pajdašem presjesti i drugi put i svagda, dokle god budemo mi svi kako jedan složni i tvrdi na svom mjestu. Neka Talijani rade što ih je volja, ali oni se kruto varaju, ako misle, da je naš puk tako bedast, da ne vidi, kamo ga vodi njihova sila. Na tu silu, na taj zulum, naš će narod znat u prigodi da odgovori kako treba, a medjutim mi preporučamo našim rodoljubom, da svuda i na svakom mjestu tumače našim ljudem, kako Talijani gospodare s njihovimi žuljevi, pa neka se liepo pripravljaju na veliko djelo, s kojim će se jedan put za uviek otresti prokleta talijanske sile i bezobraznosti.

Volosko, 20. siečnja 1903.: Sdruženim podružnicam družbe sv. Cirila i Metoda za Istru u Voloskom i Opatiji predlažem, da prirede još ovih poklada — mjesto „Lovora“ — a u „Zorindomu“ u Opatiji sjajni ples, na koji će, uvjeren sam, pohrlit sve, što u ovim stranama hrvatsk osjeća i misli. — Jedan član.

Hrvatska čitaonica u Kastvu priredjuje u nedjelju, dne 25. jenara t. g. u prostorijama „Narodnog Doma“ večernju zabavu. Početak točno u 8 sati na večeri Ulaznina 1 krunu po osobi. Darovi primaju se sa zahvalnošću. Moli se doći točno na dobu. Razporedi: 1. Deklamacija. „Grob kaludjera“ od A. Nemčića. 2. „Hrvatsko kolo“ od M. pl. Farkaša, udara tamb. zbor „Istar. Vile“. 3. „Zvečer“ od dra. G. Ipavca, pjeva zbor „Istar. Vile“. 4. „Pirnjaki“ (Posvatovci“ lakrdija u jednom činu od I. Velikanovića. 5. „Krasni sarafan“, udara tamb. zbor „Istar. Vile“. 6. Koračnica“ od J. Slogara, pjeva zbor „Istar. Vile“. 7. Ples.

U županiji Jušići mjestna občina Kastav — kako nam odanle pišu — nalazi se malena crkvica majke božje od zdravlja, koju je sagradio pobožan puk kastavski. U toj crkvici vrši se skoro svaki dan služba božja, koju čitaju častni svećenici iz Kastva. Našega naroda je prilično broj na radnji u sjevernoj Americi to njih mnogo i odanle pošilje koju svotu za misu na čast majke božje od zdravlja, tako ovih dana primio je podpisani 76 K, sakupljenih po našem občinaru Božo Jurdana iz Jurdani od niže upisanih darovatelja u P. o. Brinton Pa. Box 54 u sjevernoj Americi u svrhu, da se ista crkvica proširi. Gornju svotu darovaše: Jušić Frane Skrbići Jušići, Božo Jurdan, Jurdani 75, Bartol Sušanj, Jušići 57, Ivan Ivanić, Kućeli 48, Frane Jurdana, Jurdani 48, Ivan Stanić, Jušići 51, Marija Tohac iz Hrvatske, Josip Ivančić, Perenići, Josip Puhar Trinajstić, Šimun Sardoč Trinajstići, Josip Mohorić Zamet, Josip Šepić Perenići, Frane Mohorić Opatija, Anton Delasini Opatija, J. Diraka Rieka, Paval Petrinac iz Hrvatske, Josip Bošnjak iz Hrvatske, Vinko Marčelja Zamet, Anton Sušanj Zamet, Frane Deher Ljublana, Anton Gržac Kukuljanovo, F. Mikan iz Hrvatske, Juraj Kostelac iz Hrvatske, Franica Simčić Jurčići 98, Božo Simčić Jurčići 98, Juraj Smokvina Sveta Ana 131. Dao gosp. Bog zdravlje našim narodnjakom u dalekom svietu, a u njihov primjer ugledali se i ostali naši prijatelji!

U Jušićih, dne 13. jenara 1903.

Josip Brajan.

Goričkа.

Odlikovanje. Naš zemljak, g. Matija Finderle, rodom iz Sv. Martina kod Buzeta, bio je odlikovan od Njeg. Veličanstva srebrnim križom za zasluge, koje si je stekao u mukotrpnoj službi, a osobito prigodom sesljanske nesreće, kada je uz pogibelji svoga života, spasavao život svojih bližnjih. Dne. 14. t. mj. bje mu u Nabrezini svečano križac pripet u prisuću predstavnika oblasti i drugova odlikovanoga. Kako nam iz Nabrežine javljaju, g. Finderle uživa medju tamošnjim pučanstvom osobito povjerenje radi svoje taktičnosti i revnosti u službi. Našemu mnogodišnjemu predplatniku čestita srdačno i uredništvo „Naše Sloge!“

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

Dar družtva „Stizaj“ u Dobrinju K 25. Sakupljeno kod župnika Trinajstića u Dobrinju pri blagoslovu crkve sv. Stjepana za licitiranu amerikansku cigaru „Flora“ K 20. Dar g. Ferd. Stejskala, zastupnika prve hrvatske tvornice glinene robe „Zagorka“ u Zagrebu u ime taracanja crkve sv. Stjepana u Dobrinju K 25. Don Drag. Hlača Veliki Lošinj sabrao medju njekolicinom velološinjskih Hrvata K 5.

Ukupno danas . . . . K 75·—
Na račun ove g. izkazano . . . „ 49·20
Sveukupno K 124·20

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Dar družtva „stizaj“ u Dobrinju K 25. Sakupljeno kod župnika Trinajstića u Dobrinju pri blagoslovu crkve sv. Stjepana za licitiranu amerikansku cigaru „Flora“ K 20. Dar g. Ferd. Stejskala, zastupnika prve hrvatske tvornice glinene robe „Zagorka“ u Zagrebu u ime taracanja crkve sv. Stjepana u Dobrinju K 25.

Ukupno danas . . . . . K 70·—
Na račun ove god izkazanih—. . „ 5·—
Sveukupno K 75·—

Razne viesti.

Dvadesetpetgodišnjica svoje službe kod banke „Slavije“ u Ljubljani slavio je dne 15. o. mj. poznati slovenski rodoljub g. Vatroslav Holz. Svomu vriednomu i viernomu činovniku na čast dao je ravnatelj banke „Slavije“ u Ljubljani g. Ivan Hribar prirediti svečanu gostbu u svratištu kod „Slona“, te mu je tom prilikom izrekao srdačnu zdravicu, opisav njegovo mirno i požrtvovno djelovanje tečajem 25 godina. Isti ravnatelj podario je g. Holcu tim povodom zlatnu uru a njegovi drugovi zlatne naočale. G. Holz poznat je i u svih krajevih naše Istre, gdje imade mnoštvo prijatelja i znanaca, s kojimi i u ime kojih šaljemo mu i mi srdačne čestitke!

Preporuka onim, koji se sele u Ameriku. U jednom od poslednih brojeva ljubljanskoga „Slovenski Narod“ čitamo koliko sliedi: „Danas se je povratio iz Amerike jedan posjednik iz Strahomera, koji je pripovjedao, da su u New-Yorku natrag poslali 400 doseljenika. U obće poslali su natrag sve one doseljenike, koji nisu došli k svojoj rodbini i znancem, i koji nisu imali to potvrdjeno. Sve doseljenike izmjerili prije nego li ih poslaše natrag. Povratiše im samo putne troškove za natrag po moru. Dotična komisija postupa u New-Yorku veoma strogo sa doseljenici, osobito sa slovenskimi.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. A. B. u M. Ponješto je zakasnilo, a da se to opet nedogodi, šaljite u buduće izravno našem glavnom suradniku g. M. Mandiću u Trst.

Ovo neka vriedi i za sve ostale naše suradnike i dopisnike.

Javna zahvala.

Mnogobrojnoj rodbini, prijateljem i znancem, koji su prisustvovali pogrebu mrtvih ostanaka našeg nezaboravnog sina, brata, unuka itd.

MATA ŠEPIĆA,

učenika VI. razreda kr. velike gimnazije na Sušaku,

te svim onim, koji su nam nastojali pismeno ili ustmeno ublažiti pretežku bol radi gubitka premilog pokojnika, budi izrečena ovim putem najsrdačnija zahvala i od Boga plaća!

Rukavac, dne 18. jenara 1903.

Tugujuća obitelj

Frana Šepić-Tometov.

Zapisnik
XV. redovite glavne skupštine
kot. gospod. zadruge Volosko-Opatija

držane u Berseču dne 28. debembra 1902.

Dnevni red:

1. Nagovor predsjednika;
2. Pročitanje zapisnika posljednje glavne skupštine;
3. Izvješće tajnikovo;
4. Izvješće blagajnikovo;
5. Izbor novoga odbora;
6. Ini predlozi.

Prisutni:

Predsjednik: g. Viktor Tomičić.
Podpredsjednik: g. Fran Škalamera.
Blagajnik: g. Vinko Mavričić te svi ostali odbornici i 73 člana.

Predsjednik ustanoviv, da je bila skupština po pravilih u doba razglašena i da je prisutan liepi broj članova otvori skupštinu i nagovori skupštinare ovako:

Gospodo i braćo!

Ovo je petnajsti put što imam čast predsjedati glavnim skupštinam naše zadruge i uviek sam to činio i činim sa velikim veseljem, jer vidim, da se ljudi sve više za zadrugu zanimaju, da shvaćaju njezinu potrebu i korist i da s tim broj naših članova, ako i po malo, ali ipak raste. To valja osobito za Berseč, odakle ima zadruga preko polovice svojih članova. Za to sam dužan pohvaliti osobito vrle Bersečane, koji i ovim činom pokazuju, kako njim na srcu leži i svoj gospodarski napredak i napredak naše zadruge.

Žao mi je, što danas ne vidim ovdje nego samo dvojicu iz Mošćenica i izričem nadu, da će do godine i oni doći ne samo u podpunom, nego i u povećanom broju.

Tako se nadam, da će se povećati broj članova iz Voloskoga, Opatije i Lovrana i da će jedan put u naše kolo takodjer gospodari iz Veprinca.

Običaj je bio, da sazivljemo naše glavne skupštine na početku proljeća, ali usljed naloga c. k. kotarskoga poglavarstva morao sam ju još ovoga mjeseca sazvati u svrhu, da se odabere novi odbor.

Običaj je bio takodjer, da se glavna skupština sazove jedan put u Berseču a drugi u Mošćenicah; pošto se pak zadnja skupština držala ovdje, to bi se imala ova držati ondje, nego buduć se danas mora birati novi odbor i buduć ovdje ima najviše članova, to sam smatrao shodnim sazvati skupštinu amo, da bude većini laglje odlučiti o tom, komu će povjeriti družtvenu upravu za sliedeće tri godine.

Ja sam medju vama najstariji i mogao bi biti komu brat, a komu otac. Kako brat i kako otac, bratimski i otčinski, ja vas liepo svih pozdravljam. Baš za to jer sam najstariji i jer već petnajst godina nosim predsjedničku čast, bilo bi doba, da tu čast prenesete na mladja i jača pleća, za što vas ja i molim.

Skupštinari se odazvaše ovom nagovoru sa: Živio!

Pročitanje zapisnika prošle glavne skupštine.

Na predlog g. Fr. Škalamare se odustane od čitanja, pošto je i onako bio tiskan u Narodnom Listu.

Izješće tajnikovo.

U odsutnosti g. tajnika J. Luznika, koji je bolešću zaprečen, umoli predsjednik prisutnog g. Dru. Trinajstića, da ga danas zamieni i da pročita izvješće.

To izvješće glasi:

Liepa se kazala s početka i u ovom kotaru, kako i po ostaloj Istri, ljetina. Loza potjerala krasno, a voće sjajile se u svom cvietu. Nego nastalo proljeće preko mjere vlažno, a ljeto preko mjere suho, pa što nije pokvarila vlaga, to je osušilo naše toplo južno sunce. Najprije se na lozi otrunilo grožđje i izvilo u vitice, na voćki proriedilo se cvieće, pa usljed suše zakržljavilo zrnje i voće i gdjegod opalo, a po njivah zaostale i posušile se žitarice. Posljedica svega toga je bila, da smo vina spremili u konobe manje, nego drugih godina, da nas je izdao prihod od kestena, od smokava, od drugog voća i da nam se sa žitaricama nije izplatio ni trud.

Zahvaliti moramo suši i našemu radu, da nam peronospora ili medljika i lug nisu još više umanjili plod.

Filoksera, koja se već pokazala i u našem kotaru, nije se, u koliko se znade, razširila. Ali naši gospodari nisu ipak ostali prekrštenih ruku. Znajuć, da što nije danas, može, paće mora nastati sutra, a da se možda ušenac već taji u najbližoj blizini, stali se oni, poticanjem naše zadruge, oboružavati nabavom i sadjenjem amerikanske loze.

Predvidjajuć i očekujuć kod nas zarazu filoksere, zadruga se je još lani pobrinula, da priredi razsadnik amerikanskih loza, odakle će moć već ovog proljeća naši vinogradari nabaviti do 10.000 nepaćenih dobrih vrsti amerikanaka. Taj razsadnik dao je ove godine zadruzi dosta posla i troška, a da ga se posvema uredi, trebati će da se, polag mnienja vještaka, potroši na nj još barem 2000 K. Toga ne može snesti sama zadruga, jer su njezini dohodci veoma ograničeni, pa se je još prošloga agusta obratila, preko c. kr. kotarskog poglavarstva, na c. kr. ministarstvo poljodjelstva za izdašnu novčanu pripomoć. Prošloga mjeseca je poslala prepis iste molbe na zemaljsko gospodarsko vieće i molilo, da bi ju izvolilo preporučiti. Ono nam je nekako srdito odgovorilo, spočitujuć nam, što smo se obratili izravno na ministarstvo za podporu a ne na njega, al je ipak obećalo, da će moibu preporučiti, bude li za mnienje upitano. Nadamo se, da nam ne će biti molba uzaludna i da ćemo moć u proljeću nastaviti radnje u razsadniku te početi u jeseni razdavati loze u većoj mjeri.

Preporučamo našim vinogradarom, da se još boljim marom prime gojenja amerikanske loze, jer u njoj je spas našemu vinogradarstvu. Sretni smo, što nam ne treba u tom postupati sa pokusi, kako su to morali krajevi, kojih je prije nas zahvatio onaj ljuti bič. Uporabimo njihovo izkustvo; — njihove preboljene nevolje neka nam budu naukom i poticanjem na rad.

Kako u svemu, tako će zadruga biti i u tom gg. članovom na ruku.

Da budu članovi imali čim da se obrane od peronospore ili medljike i od luga, nabavila je zadruga četiri nove škropilnice, popravila sve stare, popravila nadalje sve mješiće za sumporanje i po podpredsjedniku nabavila 5400 *kg* sumpora i 464 *kg* žvepla.

K tomu je nabavila 12 noževa za ciepanje loza, a u drugoj godini skrbiti će se, da budu vinogradari takodjer poučeni, kako se loze ciepaju.

Svi su osvjedočeni, da dobro i shodno orudje, dobre gospodarske sprave mnogo pomažu i više puta nadomješćuju koju radnu silu. Za to nije čudo, što su mnogi obljubili mlatilnicu i vejalnicu, što ju je zadruga pred više godina bila nabavila. Jer se uporabom bila pokvarila, dala ju je zadruga popraviti sa troškom od K 217·67, pa podigla i drvenu kolibu, kamo ju je smjestila.

Svih strojeva i orudja ima danas zadruga: 25 škara za klaštrenje i obrezanje loza i voćaka, 12 škara za striženje ovaca, 4 tesle, 1 mašanj, 75 štrcaljka iliti škropilnica, 46 mjehova za sumporanje, 1 mlatilnicu za žito, 2 mulila ili stroja za muljenje kukuruza, 2 slamoreznice, 36 noževa za ciepljenje, 24 kose, 12 srpova za košnju trave i žita, 1 prešu za mošt — dakle svega skupa preko 240 komada raznovrstnoga orudja i raznovrstnih sprava. Doista liep broj i malo je koja zadruga, koja se može tolikim brojem izkazati. Da je u naših gospodara-posjednika malo više mara za svoju korist i da ima zadruga više članova, nego li ih doista ima, mnogo bi tih i drugačih sprava mogla zadruga posjedovati, te je članovom na porabu podavati.

Izteklo je doba za koje je gosp. Barković iz Martinja imao držati bika i voditi naskočnu postaju, te je zadruga zamolila zemaljsko gospodarsko vieće, da nam drugoga podade. Ono je odgovorilo, da će se o tom razpravljati u prvoj sjednici što bude. Možjutim će gosp. Barković biti tako dobar, pa će napred voditi naskočnu postaju.

U istoj će se sjednici odlučiti takodjer o našoj molbi za podarenje nekoliko ovaca i prazova velike bergamaske pasmine.

Na predlog učinjen od gosp. podpredsjednika Škalamere na glavnoj skupštini 16. febr. o. god. izmolio je gosp. predsjednik od ugarsko-hrvatskog parobrodarskog družtva, da jedan parobrod idje svaki dan do Rabca ticuć Berseč i Mošćenice.

U lanjskoj se skupštini povela rieč takodjer o uporabi kemičkog gnoja. Mnogi, koji mu ne poznaju ni moći, ni koristi, kimali su glavom i tad se je odlučilo, da se s tim gnojem naprave pokusi u zadružnom vrtu, te povjerilo posao g. podpredsjedniku. Nabavilo se 5 kvintala perfosfata te to raztreslo med trsje i po travi. Uspjeh je bio očevidan i takov, da je uvjerio i najvećeg Tomaža.

Nadamo se, da će to potaknuti mnoge na uporabu kemičkih gnojiva, bez kojih danas nema razumnog i unosnog gospodarstva, a zadružno predsjedničtvo bi veoma veselo bilo, kad bi se uporaba razširila, te bi mogla ona tih gnojiva za članove u velike nabavljati, čim bi oni mnogo prištedili.

Za pouku članova nabavila je zadruga i ove godine, kako i prije, 40 komada raznih gospodarskih koledara, u kojih je bilo mnogo članaka i crtica o gospodarstvu, pa se nadamo, da tko jih je čitao se je s njima i okoristio.

Koncem godine 1901 bilo je upisano 131 člana. Tekom ove godine pristupilo je novih 13, a odstupio nije nitko, tako da jih koncem godine ili sada brojimo 144. To je veoma malo prema onomu, što bi moralo biti, ali ipak se možemo veseliti, da nam broj godimice raste i nadamo se, da ćemo se moći do godine pohvaliti još većim prirastajem. Ima jih koji vole stati u prikrajku i bezbrižno gledati, pak onda podizati svakojake prigovore. Mi bi volili, da ta gospoda pristupe družtvu i mjesto da na koncu prigovaraju, da u sjednicah i skupštinah dižu svoj glas te savjetuju, što i kako bi po njihovom mnienju ovo ili ono bilo bolje. Rušiti zna svatko, a graditi je težko, pa bi mi rado vidili one prigovarače kod gradnje, a ne kod rušenja.

Kako će se razabrati iz blagajnikova računa, troška je bilo tekom godine K 991·93 a dohodka K 815·50, dakle bilo je K 175·43 manjka. Ovaj je pokrio gosp. predsjednik, te mu je zadruga toliko dužna.

Tim bi bilo ovo izvješće gotovo, ali na koncu ne može se na ino, a da se ne iznesu zasluge gosp. podpredsjednika i gosp. blagajnika, koji su se na svaki način i nesebično trudili, da rade dobro za družtvo. Budi njim ovim izrečena hvala!

Zaključujem željom, da do godine, uz veći mar naših gospodara za ovo naše družtvo, bude bogatije i obilnije tajnikovo izvješće.

Predsjednik: Ako ima što tko prigovoriti ili opaziti ovomu izvješću, neka se izvoli javiti.

Nitko se ne javi te na predsjednikov poziv dignu svi ruke u znak odobrenja.

Izvješće blagajnikovo.

Na poziv predsjednikov blagajnik pročita obračun, koji glasi:

Prihod:

1.	Ostatak od godine 1901.	K 156·94
2.	Pristupnine	„ 13·—
3.	Članarina	„ 280·80
4.	Dio pristojba za lovačke karte . .	„ 284·46
5.	Prihod od vrta	„ 39·10
6.	Za porabu mlatilnice	„ 1·20
7.	Za prodanu junicu	„ 40·—
	Ukupno . .	K 815·50

Razhod:

1.	Uvrstba oglasa i tisak poziva na glavnu skupštinu	K 6·30
2.	Tisak izvješća za g. 1901	„ 20·—
3.	Nastojanje i timarenje junice . .	„ 20·—
4.	Sjeme podieljeno na skupštini u februaru 1902	„ 86·47
5.	Nabava novih 4 škropilnica i drugih potrebština	„ 111·20
6.	Popravak mlatilnica i drugih sprava	„ 307·12
7.	Radnje u zadružnom vrtlu i zakupnina	„ 390·58
8.	Nabava darova za glavnu skupštinu	„ 44·79
9.	Poštarski troškovi i brzojavi . .	„ 5·27
	Ukupno . .	K 991·93
	Odbivši od toga prihod sa . .	„ 815·50
	ostaje manjak od . .	K 176·43

Ovaj je manjak bio prouzročen izvanrednim potroškom za popravak mlatilnice i vejalnice i sa radnjami u vrtlu, pa će se lahko pokriti sa zaostalom članarinom i sa pripomoći, kojoj se nadamo od visoke vlade.

Predsjednik pozove, da se javi ako ima tko što prigovoriti ili opaziti, ili pitati kakova razjašnjenja, pa pošto se nitko ne javi, bude obračun jednoglasno potvrdjen.

Iza toga bude takodjer jednoglasno prihvaćen sliedeći

Proračun za godinu 1903.

Dohodak:

1. Članarina	K 300·—
2. Dohodak od vrtla	„ 50·—
N. Dio pristojbe od lovnih karata .	„ 280·—
Ukupno . .	K 630·—

Potrošak:

1. Pokriće manjka od godine 1902 .	K 176·43
2. Nabava 6 novih škropilnica . . .	„ 132·—
3. Nabava inih sprava i orudja . .	„ 50·—
4. Radnje u vrtlu	„ 200·—
5. Tisak izvješća	„ 50·—
6. Ini troškovi	„ 21·57
Ukupno . .	K 630·00

Pošto ima nade, da će dohodak biti veći sa pristupom novih članova i sa pripomoći, što ju se od vlade prosilo, to je bio ovlašten odbor, da taj veći dohodak upotrebi po svojoj uvidjavnosti za nabavu više gospodarskih sprava i orudja i za dalnje radnje u vrtlu.

Izbor novoga odbora.

Predsjednik opetuje što je i prije kod svoga nagovora kazao, da moli, neka se obzirom na njegove godine i na to, što on već petnajst godina obnaša čast predsjednika, tu čast povjeri drugomu, mladjemu od njega. Nadalje poručuje, da mu je gosp. Luznik odlučno izjavio, da za napred ne može nipošto više primiti odborničke časti, pa ovom sgodom on, kako dosadanji predsjednik, ne može na ino, a da mu se svesrdno ne zahvali na trudu i brizi što si je dao za zadružne poslove.

Članovi se odazvaše sa srdačnim „Živio“, al ujedno izjaviše jednoglasno, da oni žele i mole, neka gosp. predsjednik ostane i na dalje na čelu zadruge.

Na to g. Fran Škalamera predloži, neka ostanu u odboru svi, koji su i do sada bili a mjesto gosp. Luznika, koji se je odlučno odrekao časti, neka se odabere u odbor gosp. Dr. Matko Trinajstić.

Predsjednik prekine za pet časaka skupštinu, da se članovi pogovore o predlogu gosp. Frana Škalamere.

Otvoriv opet skupštinu metne na obću želju na glasovanje jedini predlog g. Frana Škalamere i taj bude jednoglasno prihvaćen.

Po tom su izabrani u odbor prijašnji odbornici gg. Viktor Tomičić, Fran Škalamera, Vinko Mavričić, Juraj Barković, Ivan Galović-Perišić, Josip Mavrović, Ivan Barković, Anton Škalamera i Petar Franković te novi odbornik dr. Matko Trinajstić.

Svi ovi se povuku na stran, da drže odborsku siednicu i podiele odborske časti.

Povrativ se, g. Viktor Tomičić priobći, da se je odbor sastavio tako, da je on odabran predsjednikom, g. Fran Škalamera podpredsjednikom, g. dr. Matko Trinajstić tajnikom, a g. Vinko Mavričić blagajnikom.

Dvoranom zaori: „Živili!“, a predsjednik nastavi:

Gospodo i braćo! Molio sam vas, da me lišite predsjedničke časti, a vi niste htjeli, nego ste mi i za druge tri godine povjerili upravu zadruge. Ja primam čast i vam se zahvaljujem, a primam ju tim radje, što smo u odbor dobili novu, vrstnu silu, koja će skupa snama uprieti, da ova naša miljenica, ova naša zadruga sve liepše procvate. Naš cilj ćemo moći tim bolje postići, što smo, kako čitam u tršćanskih novinah, dobili napokon putujućeg učitelja gospodarstva u osobi g. Ivana Sancina, kojega pretiče veoma dobar glas. On je opredieljen za kotare buzetski, podgradski i voloski. Nadamo se, da će nam biti i činom i rieči i pismom na ruku sa svojim vještačkim savjetom.

Sa moje strane obećajem vam, da ću i u napried raditi za družtvenu korist kolikogod mi budu sile dopuštale, al s druge strane očekujem i od vas svih, da ćete i vi točno svoju dužnost vršiti, plaćati članarinu, čuvati dobro družtvene sprave i družtveno orudje, pohadjati družtvene skupštine te nastojati, da se svake godine u što većem broju sastajemo.

Skupštinari se odazvali sa: „Živio!“

Zamoli rieč gosp. dr. Matko Trinajstić i reče:

Gospodo! Ako se je na izboru zahvalio g. predsjednik, koji si je liepih zasluga stekao sa svojim neumornim radom i sa svojim petnajstgodišnjim predsjedanjem, tim više se moram zahvaliti na izboru ja, koji sam istom došao u ovaj kotar i kojega vi poznajete možda samo po imenu. Hvala vam liepa, gospodo, na časti! Nastojati ću svimi silami, da vam se, kako je pravo, odužim.

Petnajst je godina što sjedim u odborih gospodarskih zadruga, prije u Krku, pak u Buzetu. U toliko godina sam si stekao nekoliko izkustva, pa biti ću sretan, da to malo izkustva prinesem amo i pomognem k ljepšem procvatu zadruge.

To ću činiti tim radje, što sam i ja kmetski sin i što uvidjam, da u sveobćoj utakmici nam nema ni obstanka, ni spasa, ako se gospodarski ne pridignemo. U tom nastojanju za poboljšanjem našega gospodarstva su nam gospodarske zadruge najglavnija, ako ne jedina poluga.

Čovjek sam, jedinac, danas malo broji, gubi se, a osobito ako ga sreća nije obdarila bogatimi sredstvi ili visokom čašću. Za to vidimo, da se svagdje svaki stališ i svi, koji idu jednakim ciljem, sastaju u družtva. Uvjereni su, da je u slozi moć i da će složni u družtvu dostići što svaki za se ne bi nikada dostignuti mogli.

Gospodarske zadruge su bile do pred malo godina kod nas jedina družtva, gdje su se kmeti, posjednici, gospodari sastajali, da se pogovore, i da zajednički rade za svoj gospodarstveni napredak. One su početak i temelj naše gospodarstvene organizacije u mnogih krajevih Istre.

Kad se činovnici, liečnici, odvjetnici, trgovci i svakojaki obrtnici sastaju u družtva, da obrane svoje interese, sliedimo i mi kmeti, posjednici i gospodari njihov primjer. Ako je njim u družtvu bolje i laglje raditi za svoju stališku i ličnu dobrobit, biti će i nama. Neka bogatijemu posjedniku, koji udobnije živi, ne bude težko, sjesti uz malog posjednika, koji si mora radom svoje žuljave ruke sticati hranu; svih nas mora vezati jedan cilj, jedna svrha: poboljšanje i razvitak našega gospodarstva.

Pred našom zadrugom stere se još veliko polje neobradjeno. To polje moramo prokrčiti mi, nadom, da će za nama doći bolji od nas, koji će to razumno obraditi. Mi imamo u našem djelokrugu Opatiju, imamo blizu Rieku, pa imamo tim priliku mnogo bolju od drugih, da svoj položaj u gospodarske svrhe izrabimo. Koliko li se ne bi dalo tu zaslužiti voćarstvom, koliko vrtlarstvom, koliko mliekarstvom, a ipak puštamo, da nam trgove poplave plodovi, izrasli stotine kilometara daleko. Ja sam tu vidio danas košaricu liepe, drobne salate. Ako ona u sred zime raste ovdje med hridinami i na propuhu jake bure, još bi i ona i drugo povrtlje ljepše uspievalo u Dragi, u Lovranu, u Iki, u Opatiji i na Voloskom. Kad bi se uzduž ove naše liepe pitome obale našlo sto naših bersečkih Kučića, ne bi se u Opatiji prodavala tudja salata, niti bi danomice ovamo dolazili iz Rieke vozići puni povrtlja u Italiji izrasla.

Nego svoga položaja mi nećemo nikada gospodarski izrabiti kako treba, ako se ne organiziramo, ako se svi u jedno kolo ne skupimo i ako složno ne uzradimo i u vrtlu i u voćnjaku, i i u štali i na paši, i u vinogradu i u konobi.

Prvi korak do toga je, da nas bude čim više članova u zadruzi. Gospodo, obećajmo danas svi svečano g. predsjedniku, a on nama, da će svaki od nas u godini 1903 pridobiti družtvu barem jednog novog člana. To ćemo učiniti opet do godine, pa će nas, ako nam to uspije, biti 600 članova. To će biti, gospodo, četa jaka, četa divna, koja će si i znati i moći steći ugleda i upliva.

Dao Bog, da to ne bude samo prazna nada, san! —

Skupštinari popratiše ove rieči sa „Živio!“

Slučajni predlozi.

Predsjednik prelazeć na zadnju točku dnevnoga reda pozove, da se oglasi tko ima što predložiti.

Petar Franković predloži, da zadruga nabavi skupno za članove kemičkoga gnoja i ako drugi ne će, to će ga on svakako, jer mu je uvidio korist.

Predsjednik ga upozori na ono, što je bilo već rečeno u tajnikovom izvješću, da će naime zadruga vrlo rado dobaviti skupno za sve članove ne samo kemičkoga gnojiva, nego i sumpora i modre galice i svega, što tko za svoje gospodarstvo treba, samo ima toga biti toliko, da se skupna nabava izplati. Sa malimi naručbami se članovi ne okoriste. Oni iz Mošćenica neka prijave g. blagajniku Vinku Mavričiću, što i koliko trebaju, a oni iz Berseča g. podpredsjedniku Fr. Škalameri, a ostali ravno predsjedniku ili tajniku.

Na pitanje mnogih, kakovih bi nam kemičkih gnojiva trebalo i kako bi se to imalo platiti, jer svi ne će imati pripravna novca, protumači njim tajnik, što je Thomasova troska ili žlindra, što su superfosfati i kako jih se upotrebljuje skupa sa pepelom ili same, kada i gdje radje jednoga nego drugoga, koje su njihove prednosti i u čem sastoji njihova hranivost. Što se načina izplate tiče, to će biti lahko svakomu, koji ne bude imao novaca, posuditi će. Možda bude mogla i zadruga pričekati izplatu, ako budu nju čekali. Najbolje bi bilo, kada bi se po naših plovanijah ustanovile male posudnice ili posujilnice, kakovih je već dosta po Istri. Tada ne bi trebalo skrbiti, gdje ćemo novca naći na posudu. Uz liepo razvitu i jaku posujilnicu na Voloskom bilo bi ovim malim posudnicam vrlo lahko raditi.

Fran Škalamera opazi, da je liepo to skrbiti, da se skupnom nabavom jeftinije dobru robu kupi, al bi morali skrbiti i mi i oni, kojih to ide, da naše plodove čim prije i čim bolje unovčimo. Evo već nas deset godina bije vinska klavzula, da ne možemo za poštenu cienu svoga vina iztržiti. Gledajmo si dakle i tu pomoći!

Dr. Matko Trinajstić primjeti, da stoji samo do nas, da si i tu pomognemo. Kako smo se skupili u zadrugu, da zajedno nabavljamo i i radimo, što nam treba za gospodarstvo, tako se možemo skupiti u jednu vinarsku zadrugu, da zajedno smastimo i spravimo i prodamo svoje vino ili u jednu mljekarsku zadrugu, da zajedno izdjelamo ili prodamo svoje mlieko.

Danas sto gospodara spravlja u Bog zna kakove konobe i kakove posude svoj mošt i svoje vino, pa ne fali ni brsata ni octa. Ono što je zdravo, je u svakoj bačvi različito, tako da je malo gospodara, koji mogu pokazati jednu mušticu za 2, 4, 6, 10 bačava vina. U ovakove konobe kupac ne zalazi, pa vino čeka dugo na kupca. Nasuprot spravimo onih sto gospodara skupa, neka svi snesu grožđje u jednu pravu konobu, tu neka ga zajedno smaste i sprave vino u dobre posude, pa ćete viditi, kako ćete brzo naći kupca. Sto njih skupa hoće laglje i brže prirediti vino nego pojedinac i njihovo će vino biti mnogo bolje — onako bolje, kako je obično bolje vino od velika, nego od mala posjednika. U drugih, naprednijih zemljah rade tako, pa bi se moralo i kod nas. Nek se počme i hoćete viditi, kako će se sve više tražiti i cieniti naše „domaće“.

Takove uspjehe bi se polučilo i sa mliekarskom zadrugom. Ovdje u Brseču n. pr. ima oko 100 krava, a kamo li je njihovo mlieko? Nikamo! Tim se mnogo novca gubi. Pomislite, da svaka krava dade najmanje 4 litra mlieka na dan, 100 krava bi dalo 400 litara, a na godinu 146.000 litara. Sada pomislite, da se u Opatiji prodaje mlieko po 14—20 novčica litar. Onamo biste ga mogli svaki dan parobrodom slati. Neka vam dodje i po 10 čistih novčića litar, to biste dobili godimice 14.600 forinta. Nego nema nade, da biste odmah sprva prodali svih 400 litara na dan, al tada biste mogli praviti sir, maslo, skutu itd., pa bi dobitak bio isto tako liep. Ovako sam Berseč gubi barem tih 10.000 forinta na godinu!

Eto dakle, da stoji najviše do nas, da svoje plodove dobro iztržimo. Osnujmo posudnicu, osnujmo vinarsku i mljekarsku zadrugu, družimo se u svemu i za sve i biti će nam bolje. Radišu Bog pomaže!

Što se tiče vinske klavzule, to će si on, kad je kod rieči, dopustiti, da stavi i da obrazloži jedan predlog.

Tu pripoviedа, kako je klauzula postala i kako ju je Italija uporabila, kad joj je u godini 1892 Francezka zatvorila svoje medje, i kako je poplavila naša tržišta sa milijuni hektolitara vina.

Austro-Ugarska treba na godinu oko 10 milijuna hektolitara vina. Austrija jih danas proizvadja oko 4,800.000, a Ugarska nešto više. Kad budu do par godina obrodili vinogradi trsnim ušencem zaraženi i uništeni, naša će država imati čim da svoju potrebu pokrije.

Kod nas je radna sila draža, a u Italiji je mnogo cienija, za to ona može svoje vino cienje prodavati.

Kad bi joj se i napred dopustio ovako lagan uvoz, ona bi ga kod nas prodavala za cienu, kojom se kod nas ne bi pokrili ni troškovi, što jih imamo u vinogradu i u konobi. Njezino vino bi zauzelo mjesto našega i mi ga ne bi mogli nikamo prodati.

Na kopnu bi nas i napred bila klauzula, a na moru Cozoli, i mi ne bi imali ni kud ni kamo.

Dok nije bilo klauzule, istarsko vino je išlo najviše u Ugarsku, gdje su ga rabili za križanje svojih lahkih crnih vina izraslih na njihovih pjeskovitih vinogradih. Klauzulom je isto prestalo. Nek se ona ukine i naše će vino naći opet ondje dobre prodaje.

Koliko je stalo Italiji, da se obnovi klauzula, vidi se po onom, što se ondje piše.

Prieti nam se sa povećanjem carine na uvoz naših konja, našega liesa, sladora i piva. Našao se čak jedan talijanski zastupnik, neki Napoleone Colajanni, koji je rekao, da ćemo mi ukinućem klauzule štetovati, jer da pošto prirod vina u našoj državi raste, hoćemo do nekoliko godina mi uvažati vino u Italiju.

To nas sve ne smije ni plašiti, ni mamiti. Ako Italija uvaža naše konje, znak je, da su naši bolji od njezinih i ona će jih za svoju vojsku i napred uvažati, pak će sama država carinu plaćati. S tim si neće ništa prikoristiti.

I naš će lies ona trebati, ako neće da ono malo svojih šuma ogoli i dobije drvo, koje za našim daleko zaostaje. Neki James Agnet pisao je u listu „Popolo romano", da bi Italija više štetovala, nego dobila carinom na naš lies.

Što se sladora i pive tiče, to jih neće Italija trebati do par godina iz vana, jer će imati svojih dosta. A pak, kad i ne bi toga bilo, bilo bi pravo, da sad malo trpe tvornice sladora i pivovare, koje su sjajno prolazile, dok su naše konobe jadikovale!

Ne mame nas ni sladki glasovi o uvozu našeg vina u Italiju. Nismo djeca, da ćemo vjerovati, da treba moru soli!

Talijani nas tješe i tim, da nam se ne treba bojati talijanskog vina, jer da mu je u zadnjih godinah uvoz pao! Ali mi znamo, zašto je pao. Pao je, jer smo mi morali prodavati naše vino za manje, nego li nas je stalo: izpod ciene proizvodnje. A pao je nešto i s toga, što je prošlih godina u Italiji manje vina urodilo. To je reklo i vinarsko družtvo u Bari, u Apuliji, kad je ministra Prinetti-a molilo, da se svojski zauzme za uzdržanje klauzule. Ono je reklo, da je sa koncem prošloga novembra uv Ženo na Rieku milijun hektolitara više nego u godini 1901. I to je istina!

U ugovoru što ga je naša država sklopila god. 1896 sa Francezkom odredjeno je, da ako bude obstala i napred klauzula sa Italijom, onda će ona moć početkom god. 1904 sa istom carinom uvažati francezko vino u Austriju. Tim bismo mi dobili još većega neprijatelja. U Francezkoj je rodilo godine 1900 do 73 milijuna hektolitara, u godini 1901. do 58 milijuna, a ove godine do 32 milijuna. Težko bi nam se bilo boriti šnjom ove godine a još teže, kad bi imala nekoliko ljetina kako preklani, kad je prodavala obično vino po 2 franka ili po 96 novčića hektolitar.

Sve nas dakle uvjerava, da dalnji obstanak klauzule sa Italijom bi bila propast našega vinogradarstva.

U ugovoru, što ga ima Austrija sa Ugarskom, stoji, da kad jedna od njih traži ukinuće jednog medjunarodnog ugovora, onda ministar vanjskih poslova mora odkazati taj ugovor. Iz Ugarske vinogradari sile svoga ministra na odkaz i jer je to on svečano obećao, moremo biti malne sigurni, da će biti ugovor sa Italijom odkazan.

Al za to ne smimo biti mirni, već da nam se ne kaže, da se nismo oglasili u jednom od najživotnijih naših pitanja, pridružimo se u zadnjoj uri stotini glasova od ljudi, koji su trpili i trpe od klauzule kako i mi, pak odpremimo još danas ministru predsjedniku dr. Körberju ovaj brzojav:

Kotarska gospodarska zadruga Volosko-Opatija na svojoj današnjoj glavnoj skupštini, usljed jednoglasnog zaključka, moli, da bude na korist i spas domaćeg vinogradarstva ukinuta vinska klauzula i odkazan ugovor sa Italijom.

Ovaj predlog je bio jednoglasno i oduševljeno prihvaćen te s mjesta odpravljen brzojav kako predložen.

Pošto se nitko više ne javi, prešlo se je na izžriebanje medju prisutne članove 36 gospodarskih koledara i 12 noževa Kund za ciepanje loza.

Za tim predsjednik zaključi skupštinu u 1 uru poslie podne, zaželiv svim članovom i njihovim obiteljim sretno mlado ljeto, a družtvu našemu, da bi našlo više ljubavi medju posjednici i da bi tim sve ljepše cvalo i radilo na korist našega zanemarenoga gospodarstva.

V. Tomičić, predsjednik. — Dr. M. Trinajstić, tajnik.

Za ublaženje nevolje u Istri.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva unutarnjih posala.

Stanovništvo Istre, osobito ono na selu, spada medju najsiromašnije u čitavoj monarhiji. Uzrok tomu neleži, što se tiče jednog velikog diela pokrajine, možda u neplodnosti zemlje. Uzrok je tomu ponajviše taj, što bijaše pokrajina kroz viekove upravljana od ljudih, koji ju smatrahu tudjom zemljom, te upotrebiše sve na to, da ju izkoriste i izsišu; što autonomne oblasti pokrajine te i mnoge občinske oblasti, koje imadu sjedišta u gradovih, čine veoma malo ili ništa za seljaka, dapače često čine sve moguće, da seljaci osiromaše a da uzmogru tada s njimi po miloj volji postupati; što c. kr. oblasti, nihovi zastupnici premalo nevolje seoskog pučanstva poznaju, ili se premalo za to brinu, da iste odstrane; što je pokrajina vrlo često elemendarnimi nepogodami posjećena. Pri tom valja još opaziti s jedne strane, da se mnogi muževi, najbolje sile sele tražeći zaslužbe u inozemstvu, a s druge strane, da je jedan dio stanovničtva u tih okolnostih postao za sve nemaran, te si sam nemože pomoći, ali da je upravo i radi toga izdašna pomoć od strane države neobhodno potrebita.

O nepovoljnom stanju u Istri, osobito kod seoskog stanovničtva, govorilo se je vrlo često u carevinskom vieću. U novije doba bavio se je tim izključivo zastupnik Spinčić u odnosnom govoru u sjednici XVII. zasjedanja od dne 21. marča 1901. kadno je prilično označio razne javne radnje, koje bi se imalo provesti. U občenitoj razpravi o izvještaju proračunskoga odbora (875. prilog) o vladinoj osnovi (820. prilog) glede privremenog proračuna, stavio je isti zastupnik u 57. sjednici dne 4. junija 1901. resoluciju, u kojoj bijaše ustanovljeno, kako bi se imalo pomoći stanovničtvu Istre. U 141. sjednici carevinskoga vieća od dne 20. maja 1902. stavio je predlog za resoluciju radi izsušenja Luga i Jezero-močvara na otoku Krku i radi ustrojenja gospodarske škole sa hrvatskim naukovnim jezikom u Pazinu i jedan drugi radi nabave pitne vode u Istri. U 86. sjednici carevinskoga vieća od dne 13. decembra 1901. govorio je on o načinu kako se u Istri postupa obzirom na uniščenje filoksere i kako je u tom obziru neobhodno potrebita pomoć od strane c. kr. vlade. U sjednici 102. carevinskog vieća od dne 4. marča 1902. govorio je on u podrobnoj razpravi (Članak VII.) o izvještaju proračunskoga odbora glede državnog proračuna. Sa nepovoljnim stanjem seljačkog stanovničtva bavio se je prešni predlog istoga zastupnika od dne 21. oktobra 1902. u kojem bijahu spomenuti i prešni predlozi iz godinah 1901. i 1902.

Carevinsko vieće priznalo je već na pobudu spomenutog zastupnika i njegovih istomišljenika nepovoljno stanje u Istri stvoriv dotične zaključke: 1. tako je g. 1895. iz resolucije stvorilo zaključak, kojim se je c. kr. vladu pozvalo da svrati odnošajem u Primorju svoju osobitu pozornost, te da poduzme sve one mjere, koje su shodne za promicanje narodnih i gospodarskih probitaka pučanstva; 2. kod razprave proračuna za godinu 1896. stvorila je resolucija zaključak, kojimi se je pozvalo c. kr. vladu, da pristupi bezodvlačno k gradnji cestah potrebitih za podignuće gospodarskog stanja Istre i da uzme već u proračunu za 1897. u obzir potrebitu vjeresiju; 3. kod proračunske razprave 1897. prihvatilo je predlog proračunskog odbora, kojim se je pozvalo c. kr. vladu, da povisi svotu za gradnju cestah i vodah u Dalmaciji i u Istri.

Izviestitelj odbora za nevolje iztaknuo je u jednom govoru dne 19. novembra 1902. nevolju Istre, napose na Krasu i na kvarnerskih otocih.

C. kr. vlada priznala je takodjer nepovoljno stanje Istre, osobito ono poljodjelaca, dočim je kazala u svojoj osnovi od dne 16. oktobra 1901. prilog 987 stenografičkih zapisnika, da vlada u velikom dielu Istre više ili manje stalna, posebnimi okolnostmi izazvana bieda medju seljačkim stanovničtvom, te da se ista posljedicami raznih elementarnih nepogoda još pooštruje.

Uzprkos svemu tomu i usupor tomu priznanju od strane iste c. kr. vlade očuti je veoma malo ili ništa to priznanje u proračunu za 1903. ni kod cestogradnja, izuzam dviju stavaka; ni kod vodogradnja; niti kod izsušenja i posve ništa za toli potrebite javne radnje u najsiromašnijih i najpotrebnijih krajevih Istre, napose na sjeveru pokrajine i na kvarnerskih otocih. Dapače isto ministarstvo trgovine izkazuje se samo sa dviema stavkama o lučkih radnjah na obalah Kvarnera. Bilo bi dosta potrebito, da se u proračun za 1903. postavi svote kao naknadni kredit i u svrhu provedenja prije spomenutih zaključaka carevinskoga vieća i u smislu točke 2. navedenog prešnog predloga zastupnika Spinčića i drugova od dne 21. oktobra 1902. radi izvršenja javnih radnja, koje bijahu u govoru istoga zastupnika dne 21. marča 1901. prilično označene, i kojim spada u gradnje ceste Sv. Pavao — Starad — Parlica — Studengora sve do medje Kranjske, u kraju naime, koji bijaše tečajem ove godine od elementarnih nepogoda silno oštećen.

Samimi iznosi od kredita za biedu, odakle se je posliednjih godina nešto podielilo, te će se, kako se nadam takodjer iz najnovijeg predloženog i glasovanog štogod podieliti, neće se biedu ublažiti, niti će se one veoma potrebite javne radnje provesti noći.

Iz sjevera pokrajine, iz kotara Podgrad, dolaze danomice glasovi, po kojih trpe već sada ljudi glad.

Kako je pako na kvarnerskih otocih, razvidno je medju ostalim iz jedne spomenice dušobrižnika u Orlecu M. Oršića, štono ga je zast. Spinčić dne 15. oktobra o. g. predsjedničtvu ministarskog vieća podastro. Slika je najžalostnija. Ako i nije možda tako, ali je slično i u većini mjestah na kvarnerskih otocih.

Glede podieljenja i uporabe iznosah iz zaklade za biedu neka bude još sliedeće spomenuto.

Čulo se je pritužaba od strane posve vjerodostojnih osoba:

iz kotara porečkoga, dok mu je bio na čelu gospodin Lasciac, da nisu dobili siromašni stanovnici nekojih slavenskih poreznih občina nikakva iznosa;

iz občine Mali Lošinj, da se je upotrebilo novce, koje je občina primila iz kredita za biedu, u agitatorne svrhe;

iz občine Cres u jednom pismu od dne 22. febrara 1902., da je tamošnja občinska uprava novce za ublaženje biede upotrebila za gradnju gospodarskih cesta i u agitatorne svrhe;

iz iste občine iz jednog pisma od dne 28. oktobra godine 1902., da su tamošnji občinski tajnik i župan u Volunu svojevoljno sa novci za ublaženje biede za g. 1900. i 1901. baratali, da je napose ovaj posliednji na dotične radnje pozvao svoje prijatelje, pa i nebili siromašni, dočim je ostale nimoišao ma i bili siromašni, te da se je od ono 1000 K za dvie spomenute god. Volunu opredieljenih, tomu mjestu samo K 786 izručilo, a ostatak za občenite računao; da je glede iznosa od K 1000 za g. 1902. istomu mjestu doznačenih mjestni župan doduše sporazumno sa mjestnim župnikom sastavio imenik najsiromašnijih, nu da nije prvo navedeni ipak po tom imeniku, već svojevoljno ljude, samo svoje prijatelje i pristaše, bez obzira jesu li ili nisu siromašni, pozivao na radnju i zaslužbu, brinuće se pri tom u prvom redu sam za sebe, da su dotične pritužbe kod občine, kod c. kr. kotarskog poglavarstva i ćak jedna od dne 4. agusta pr. g. na njegovu preuzvišenost g. ministra-predsjednika, neuslišane ostale; da se je takodjer u poreznoj občini Lubenice na sličan način postupalo sa novci od kredita za biedu.

Obzirom na rečeno, stavljaju podpisani na njegovu preuzvišenost g. ministra-predsjednika i upravitelja ministarstva unutarnjih posala sliedeći upit:

„Je li njegova preuzvišenost voljna shodna poduzeti:

1. da se u proračunu za god. 1903. iznosi kao naknadni krediti za podignuće gospodarskog stanja seljačkog stanovničtva u Istri, za provedenje veoma potrebitih javnih radnja — izsušenja, uredjenja potokah, cestah, lukah, gradnje vodnjakah itd. uvrste?

2. da se kod podieljivanja kredita za ublaženje biede, što se ima doznačiti za g. 1903. uzme u obzir one občine, koje bijahu elementarnimi nepogodami oštećene i najsiromašnije krajeve, u prvom redu sjeverni dio Istre i kvarnerske otoke?

3. da se neupotrebi iznose i spomenutog kredita za ublaženje biede strančarsko-političk, nego pravedno za najsiromašnije"?

U Beču, dne 10. decembra 1902.

Spinčić, Povše, dr. Žitnik, Pfeifer, Borčić, Pogačnik, Heimrich, Vuković, Rozkošny, dr. Koudela, dr. Klaić, Žičkar, dr. Hrubau, dr. Šusteršič, Šupuk, dr. Stojan, Biankini, Perić, dr. Ferri, Vencajz.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za ¼, ⅓, ¾ i cieli dan, odnosno jedan ili dva čednа", jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

POZIV!

Podpisani pozivlje ovime najuljudnije sve članove, da blagoizvole doći na

glavnu skupštinu

gospodarske zadruge, koja će se obdržavati u Kastvu dne 1. febrara t. g. u 9 sati pred podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće revizionalnog odbora.
5. Izbor novog zadružnog odbora.
6. Izliciliranje gospodarskog orudja.
7. Različiti predlozi.

Odbor gospodarske zadruge

Kastav, dne 16. jenara 1903.

Frane Dukić, podpredsjednik.

Broj 7.

Oglas natječaja.

Razpisuje se ovim mjesto občinskog tajnika za mjestnu občinu Tinjan, uz plaću od 1200 kruna, izplativih u mjesečnim predplatnim obrocima iz občinske blagajne.

Zahtjeva se podpuno poznavanje hrvatskog kao uredovnog jezika, a po mogućnosti i talijanskog.

Služba će se smatrati za prvu godinu privremenom, a nakon toga uz privolu občinskog zastupstva stalnom.

Molbe obložene eventualnimi svjedočbami imadu se podnieti podpisanomu do 15. febrara tek. godine.

Glavarstvo občine

Tinjan, dne 3. januara 1903.

Šime Defar,
načelnik.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj	
Izvrstan Imperial	
Izvrstan garnirani liptavski	Sir.
Izvrstan Pivski	
Izvrstan Tilzitski	
Izvrstan Belovarski	
Izvrstno maslovo sirčiće.	

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Br. 27.

Razpis natječaja.

Stavlja se do znanja, da je otvoren natječaj na mjesto občinskoga tajnika-blagajnika kod glavarstva občine Veprinac sa godišnjom plaćom u iznosu K 1400 razdieljenih u jednake mjesečne obroke.

Natjecatelji moradu poznavati talijanski, njemački i hrvatski jezik te podastrieti svjedočbe sposobnosti do 15. febrara 1903. podpisanomu.

Glavarstvo občine

Veprinac, dne 7. jenara 1903.

Načelnik: **A. Stiglich.**

Blag. gosp.

GABRIJEL PICCOLI,

lekar,

dvorni založnik Nj. svet. papeža

v Ljubljani.

Potrjujem sprejem steklenic Vaše tinkture za želodec, katero moram najtopleje vsakomur priporočati, k jti rabim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izborno učinkujoče zdravilo služila pri želodičnih in črevesnih boleznih.

Krmin, 13. maja 1897.

Miroslav Leitner c. kr. davčni blagajnik.

Z uporabo Vaše izborne tinkture za želodec sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vestjo potrjujem in to tinkturo za želodec le priporočam vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strassoldo (Primorsko) 6. marca 1898.

Karol grof Strassoldo.

Se prodaja v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 30 vin. steklenica.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Kupujte samo Cirilo-Metodijske Žigice!

Tiskara i knjigovežnica

J. Krmpotić i dr. u Puli.

preporuča:

1. Tiskanice za občine.

1. Skrižaljka o izkazu epidemije. 2. Svjedočba za oprost od prisutne službe. 3. „Omnibus“ tiskanice (skrižaljka bez teksta u glavi za svaku porabu). 4. Izkaz i svjedočba za djake. 5. Ista u talijanskom jeziku. 6. Molba za oprost od prisutne službe. 7. Ista sa svjedočbami. 8. Inventar aktivni glava ili uložci. 9. Inventar pasivni glava (uložci). 10. Inventar mobiljni glava ili uložci. 11. Izkaz odgonitbenih troškova. 12. Stanje ukamaćenih glavnicah. 13. Izkaz o promjeni prebivanja neaktivnoga vojništva (glava ili uložci). 14. Izkaz i svjedočba za djake i molitelje. 15. Popis izbornika (glava ili uložci). 16. Glasovni izkaz i 16. a) Kontrolni izkaz za občinske izbore. 17. Dnevnik dohodaka i troškova. 18. Glavna knjiga. 19. Pomoćni dnevnik. 20. Zapisnik podnesaka (glava ili uložci). 21. Proračun, glava. 22. Proračun, uložci. 23. Zaključni račun, glava. 24. Zaključni račun, uložci. 25. Zapisnik o razgledu mrtvaca. 26. Ogledni listić o umrlih. 27. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka. 28. Skrižaljka o cieni govedje krme. 29. Zapisnik kaznenih prestupaka. 30. Prilog zaklj. računa (glava ili uložci). 31. Izkaz nadnica. 32. Zapisnik soli. 33. Prijavni i pregledni list za oprost poreza kod pečenja rakije za svoju porabu. 34. Občinska svjedočba za bolnice. 35. Knjižice sa kuponi za doznačbu soli.

2. Crkvene tiskanice.

1. Fides Nativitatis et Baptismi. 2. Fides Mortis. 3. Fides Matrimonii. 4. Testimonium status liberi. 5. Testimonium denunt. matrimonialum. 6. Nota pro instituendis denuntiatis. 7. Inventar (glava ili uložci). 8. Račun (2 arka). 9. Izvadak računa. 10. Izkaz, glavnica (glava ili uložci). 11. Izkaz stalnih i promjenlj. zakupnina. 12. Izkaz uplaćenih i zaostalih parbenih troškova. 13. Dnevnik dohodaka i troškova (glava ili uložci). 14. Izkaz povećanja ili umanjenja imetka. 15. Status animarum. 16. Liber baptizatorum. 17. Liber defunctorum. 18. Liber matrimoniorum. 19. Liber confirmatorum. 20. Namira vrhu kamata obligacija. 21. Zapisnik podnesaka. 22. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka.

3. Tiskanice za škole.

1. Ljepopisnice. 2. Zadaćnice. 3. Risanke. 4. Satnice. 5. Molba za oprost od školarine. 6. Pregled mjesečnih školskih zaostataka. 7. Razrednica. 8. Tjednik. 9. Glavni imenik. 10. Matica. 11. Imovnik ili inventar. 12. Popis školske knjižnice. 13. Izkaz izostataka. 14. Zapisnik podnesaka. 15. Školske vieści. 16. Svjedočba. 17. Odpustnica. 18. Odznaka. 19. Imenik po alfabetu; dalje sliedeće po zakonu 31./7. 1895. za Istru, i to sliedeće obrazce: 20. A k § 1. 21. B k § 2. 22. C k § 3. 23. D k § 4. 24. E k § 4. 25. F k § 4. 26. G. k § 5. 27. H. k § 7. 28. I. k § 9. 29. M. k § 12. 30. L. k § 12.

4. Tiskanice za družtva za štednju i zajmove te štedionice.

1. Doznačnice. 2. Zadružne knjižice. 3. Štedioničke (uložne) knjižice. 4. Zadužnice. 5. Molbe za zajam. 6. Dnevnik blagajne. 7. Knjiga dužnika. 8. Knjiga članova. 9. Knjiga zadružnih dielova. 10. Knjiga uložaka u Rajfeisenovice. 11. Knjiga uložaka za obične štedionice. 12. Doznaka za primitak. 13. Doznaka za izdatak.

5. Tiskanice za gospod. družtva.

1. Dnevnik blagajne. 2. Knjiga vjerovnika i dužnika. 3. Knjiga za skontro robe. 4. Knjiga priručna. 5. Zadružne knjižice.

6. Tiskanice za pravne poslove.

1. Tužbe. 2. Napis (rubrum) k tužbi. 3. Punomoć. 4. Predlog zapljene. 5. Napis k predlogu zapljene. 6. Kupoprodajne pogodbe. 7. Zadužnice za obću porabu.

7. Razne knjige.

1. Kokolj: „Grammatik der kroatischen oder serbischen Sprache für die k. u. k. Kriegs-Marine.“ 2. Pjesma: „Putovanje ratnog broda „Marije Terezije“ u Antilu, Kubu itd.“ 3. Pjesma: „Pjesme pomorčice ili putovanje ratnog broda „Fran Josipa I.“ u Kretu.“ 4. Pjesma: „Rat u Kini ili putovanje ratnih brodova „Elisabeth“ i „Aspern“ u Kinu.“ 5. Knjižica: O pristojnom ponašanju, sastavio V. Rubeša.

Osim gornjih tiskanica imade pod punu zalihu tiskanica u njemačkom jeziku za c. i kr. brodove, kojih izkaz se šalje franko poštarine.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i ostalo pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. kr. ratne mornarice. Odobren od njegove previšlosti biskupa Mahnića vojničkog biskupa Bielopotorky-a. — Cieni tvrdo vezanom 70 h. s poštom.

Preporuča dalje zalihu papira ko konceptnoga toli kancelarijskoga u svi formatih, težinah i crtanjih (rastriranje na debelo (najmanje od svake vrsti 25 araka).

Omoti u svih mogućih formatih privatne, trgovačke ili službene svr

Prima i izvršuje svakovrstne ručbe, posjetnice svih veličina, pozivi adresne karte, razporede i u obće sv kovrstnu radnju zasjecajuću u tiskarsk i knjigovežku struku.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta; 1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie“.
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u cuti-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Važno za svakoga!

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav rizik ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Kanonik Buttignoni i njegov pax = mir.

Već više puta smo se bavili u našem listu sa ovim prečastnim i slatkoustnim gospodinom, ali nikada, da ga u budi čemu hvalimo, nego uviek, da ga ukorimo radi njegove neljubavi za sve, što je naše. Tako mora biti i danas. Da toga nismo prije učinili, biva uzrokom jedno, što smo kasno dobili u ruke jedan broj od prošle godine — njegova tobože poučno-zabavnoga lista „La ricreazione“. — Čitatelji i prijatelji neće nam valjda zameriti, što nismo predplaćeni na taj list; a drugo, što smo imali drugoga mnogo važnijega posla.

Kako je poznato našim čitateljem i kako smo to u svoje vrieme javili, umro je lani u Trstu kanonik Frane Černe, pustiv sve svoje buduće konviktu za našu mladež u Pazinu. Ta ostavština ne iznaša milijone, ali dokazuje neprocienjenu ljubav nezaboravnoga pokojnika do sinova svojega naroda, pa Bog dao, da ga i drugi nasljedovali i sa manjim darom, jer kamen do kamena palača, zrno do zrna pogača. Ta ostavština je plod štednje, ona je odkidanje od ustiju miloga pokojnika, da uzmogne za sobom ostaviti ugodno spominjanje i poticanje na dobro.

Kanonik Buttignoni poznavao je dobro pokojnoga Černe-ta; sjedili su obojica kroz nekoliko godina u koru tršćanskoga kapitula, bio mu je glavar kao kapitularni vikar — (ali ne valjda pomoću glasa slatkoustnoga Buttignoni-a? Op. sl.) — pa znajuć, da ne može napasti uzoran život pokojnikov, nije mu išla u plemenitu i svetu dušu ostavština, svoga starjega druga. U gore spomenutom listu slatkoustni kanonik Buttignoni javlja sa nekoliko redaka smrt kanonika Fr. Černe-ta, dočim svojim pristašam, pa bili i hušćaci tršćanskih „laterna“, posvećuje ciele stupce, pa završuje sa latin. im pax (mir)!

Slatkoustni kanonče Buttignoni, nebi bilo bolje, da niste niti riečju spomenuli smrt pokojnoga Černe-ta, nego da ste opet svietu pokazali sa ono malo redaka, kakova je vaša neljubav proti svemu, što je naše? Ili vi mislite, da nitko ne razumije ono, što vi medju redci zamućite ili zadržite u peru? Takove stvari mogli ste dati razumjeti pokojnomu biskupu Glavini, kada ste ga ono znali braniti u goriškom „l' Ecco del litorale“, ali onda još niste bili kanonikom, i on bi vam bio vjerovao, nu ne onim, koji vas dobro poznaju i koji vam malo ne vjeruju, pa makar vi prevraćali očima kao da vas u trbuhu zavija. Još nam je dobro u pameti, kada ste vi u tom listu javili razdor medju pokojnim biskupom Štrkom i tršćanskim zastupstvom, koje je bilo uzkratilo i zabranilo pjevače za veliki (jedan i vazam u sv. Justu. I židovski „Piccolo“ je napadao biskupa, ali kao otvoreni neprijatelj, a vi želeć tobože, da dodje do mira, bacali ste medju redci krivnju na biskupa.

Vi znate napadati farizejstvo, ali uviek onako hladno i promišljeno, kao da bi vam bilo nešto svojega! Šta biste nam znali kazati na onu vašu opazku glede pokojnoga biskupa Štrka, kada se bilo odlučilo, da se za njega drži mrtvačka misa u crkvi sv. Vincenca u Trstu? On je kriv, što crkva nije dovršena?

Još jednu, pa za ovaj put — pax! Kod tršćanskoga kapitula imaju se popuniti dva kanonička mjesta. Pisac ovih redaka neće smetati nikomu, da postane kanonikom, ali i u ovom pitanju mora zadirkivati u — uviek našega slatkoustnoga kanonika Buttignoni-a. Kako govore zli jezici, on da radi za župnika u Škednju kod Trsta, gosp. Kavalić ili Cavalicha već prama prigodi: kada se zagrize sa šarenjaci bježi k Slovencem, a kada sa ovimi, bježi k šarenjakom. Tu svoju kandidaturu slatkoustni Buttignoni valjda temelji na ravnopravnosti, t. j. da bude jedan kanonik Talijan, a drugi Slovenec; za prvoga već bi našao, koji bi s njim u jedan rog puhao, ali drugi mora biti, koji bi ga poslušao, a taj bi bio gosp. Kavalić, koji je rodjen medju Slovenci koparske okolice. — Tim imenovanjem bio bi vuk sit i koza cijela! Mi za sada nećemo, da izpitujemo Kavalićeve zasluge i sposobnosti za kanoničko mjesto, ali znademo dobro, da imade od njega zaslužnijih i učenijih svećenika u tršćansko-koparskoj biskupiji. Mi se spominjemo, da je nekada zagovor neke frajle nekojim svećenikom iz Škednja bio od veliko pomoći kod promaknuća, ali ne uviek sa srećom, a hoće-li danas Buttignoniev zagovor biti sretnijim, to prepuštamo onim, koji vedre i oblače.

Istarski sabor.

U Puli dne 30./12. 1902.

Treća sjednica.

Kad je zast. Mandić dokončao svoj govor, pozvoni predsjednik, da bi se većina skupila u saborniću, misleći da već neće nitko uzeti rieči. Ali rieč zamoli zast. Andrijčić na što je bilo čuti rieči negodovanja kod većine, a dok je za vrieme govora dobila galerija silni kašalj.

Zast. Andrijčić: Visoki sabore! Moj je predgovornik veoma liepo ocrtao postupak Zemaljkog odbora napram hrvatsko-slovenskemu narodu u Istri. Njegovim riečima ja imam veoma malo da nadodajem. Glasovanje privremenog proračuna znači izkazati povjerenje zemaljskoj upravi. Ja joj toga povjerenja izkazati ne mogu. Zemaljski Odbor treba da vrši nekakuv nadzor nad občinama, da se uvjeri, je da li sve stvari idu svuda onako redovito, kako bi morale ići; a ako ne idu, dužnost je Zemaljskog Odbora, da je svede na pravi put. Ali jedan je postupak Zemaljskog Odbora prama hrvatsko-slovenskim občinskim upravam, a sasvim drugi prama občinskim upravam u rukah talijanske svojte. Dozvolite, da označim u kratko nadzor, što ga Zemaljski Odbor vrši samo nad jednom občinom mog izbornog kotara i ocrtam postupak občinske uprave u gradu Cresu, pak da to sravnim sa postupkom istog odbora naprama hrvatskim občinam. (Zast. dr. Laginja: Čujmo!) Zast. Andrijčić: U creskoj občini služe, gospodo moja, kano občinski lječnici zet i tast. Njihov odnošaj prama občini, kano občinskih lječnika, obzirom na postojeći zdravstveni zakon, nije uredjen nikakovom pogodbom. Kad je vlada za to doznala, naložila je god. 1898 občinskomu odboru, da sa lječnicima sklopi i sastavi službovni ugovor, da se urede njihove dužnosti i njihova prava napram zdravstvenom zakonu. Tadanja občinska uprava udovoljila je nalogu i poslala vladi četiri nacrta ugovora na predhodno odobrenje. Visoka vlada prihvatila je samo jedan nacrt ugovora, koga bi občina mogla usvojiti i na odobrenje prikazati občinskom zastupstvu. Ali ugovor, tražen još god. 1898, ostao je do danas mrtvo slovo. Nadošli su novi občinski izbori, a občinskim lječnikom nije bilo spanja. Trebalo je raditi, i ona je dvojica radila i uzradila, da dodju u občinsko zastupstvo osobe njima povoljne, koje će postiti lječničko pitanje spavati, tako, da stanje stvari još i danas postoji, a da željene službovne pogodbe neima. Oni smatraju još uviek občinu svojom baštinom i zlorabe svoj položaj, da upliv aju na izbornike prigodom izbora u svoju osobnu korist i rade samo u prilog jednog diela pučanstva, a da zatru u drugom dielu pučanstva čuvstvo na prava ne same narodna, nego i ljudska. Jedan je tih lječnika star blizu 80 godina, i po tome nesposoban, da u onoj i onako obsežnoj i težkoj občini u obće služi; drugi je njegov zet i to onaj čovo, glede kojega je morao zastupnik Mandić interpelirati visoku vladu prije par godina radi dokazanog nemara u vršenju lječničke službe prigodom smrti kurata popa Mata Rossi, koja interpelacija čeka još i danas odgovor od strane visoke vlade.

Zast. Spinčić: Čekaju još i tolike druge!

Zast. Andrijčić: Toliko stoji, da su u zdravstvenom pogledu odnošaji u onoj občini još uvjek sablažnjivi te daju pučanstvu povoda, da se razlogom na iste ima tomu godina uzalud tuži; navlastito ono vanjskih podobćina. Zastrašivanja i obećavanja jesu glavna oruđja, kojima ta gospoda obilaze bolestne birače; za bolestnike, koji nisu birači, nitko se ne brine. Sve što mogu poduzimaju ti lječnici, da se uzdrže u svom položaju. Izborni poslovi i stranački manevri to im je najpoglavitija briga, dok si za pravo zdravstvenu službu u občini, kako ju traži zakon od god. 1872, ne razbijaju glave. Bezplatno posjećivanje siromašnih bolestnika tvori za one lječnike sve poslanstvo lječnika u službi občine, i ako kada polaze do siromašnih bolestnika u gradu, nikada ne pohadjaju siromake vanjskih sela, niti kada se slučajno tamo nadju. Ima slučajeva, gdje pozvani niti za običajnu nagradu nisu htjeli doći u vanjska sela, premda i ova doprinašaju k njihovoj plaći. Onaj obćeniti zdravstveni nadzor, što bi ga morali vršiti u području čitave občine u svrhu, da se shodnimi naputci i naredbami predusretnu ili ne šire razne bolesti, ne zadaje onim lječnikom ni najmanje skrbi. Zemaljski Odbor sve to znade, jer mu je prijavljeno bilo. Što je poduzeo, da to stanje prestane i da se već jednom služba občinskih lječnika u Cresu uredi? — (Dr. Kršić, koji je do ovog časa stao blizu govornika, polazi k predsjedničkoj stolici i govori nešto predsjedniku.) — On se na sve pučke vapaje čini gluhim, jer se radi o Talijanima.

Predsjednik: Vi se udaljujete od predmeta, koji je na dnevnom redu: govorite o privremenom proračunu.

Zast. Andrijčić: Drago mi je znati, da razumijete hrvatski, ali ja sam svoj nastup obrazložio iz početka i rekao, da ću pretresati stranački nadzor Zemaljskog Odbora nad občinami. Občinari grada Cresa poslali su na Zemaljsko školsko vieće molbu, koju je podpisalo 132 kućnih gospodara, da se tamo ustroji hrvatska škola. Kakvo će stanovište zauzeti Zemalski Odbor naprama toj molbi? Ono, koje je do sada uvjek poprimalo kod sličnih molba, i bojim se, da će creska molba svršiti onako, kako svršavaju sve naše slične molbe n. pr. ona iz Lošinja. Kad se za koje mjesto traži, da se na talijanskoj školi uvedu hrvatske paralelke, ustaje proti tomu Zemaljski Odbor i toga ne dozvoljava; kad koji traži, da se na jednoj ili drugoj hrvatskoj školi uvedu talijanske paralelke, onda je Zemaljski Odbor hitar tu molbu podupirati te joj udovoljava. Drži se takvim, kano da mu je jedina zadaća raditi za talijanstvo Istre a zatirati hrvatstvo, gdje god bi se pojavilo. Zemaljski Odbor je strančar i tendencijozan; gdje može, poraditi će o propasti hrvatsko-slovenskih občinskih uprava, a kod riešenja utoka, prikazanih proti takovim upravam, gleda uvjek, kako bi udovoljio stanovitim privrženikom talijanske stranke, gazeći bezsramno svako pravo. Nema grane u čitavoj zemaljskoj upravi, da ne bi Zemaljski Odbor radio prama geslu: samo za probitak talijanstva Istre i za širenje talijanske misli. Navlastito se to opaža kod Posujilnica. Poduprieti će ustrojenje talijanskih „Casse rurali“ svimi sredstvi, koja mu stoje na razpoloženje, i u mjestih, gdje već posluje naša posujilnica. Nema talijanske posujilnice, koja nebi od Zemaljskog Odbora dobila pripomoći i bezkamatnih zajmova. Naše posujilnice, kad su ga molile za zajam, bile su uvjek odbivene, sad pod jednom, sad pod drugom izlikom. Sad im Zemaljski Odbor zamjera nadzorničtvo Istarske posujilnice u Puli, a drugi put traži, da prilože molbi talijanska pravila. Ne samo dok Zemaljski Odbor daje talijanskim posujilnicam zemaljski novac bezkamatno na posudu, taj isti Zemaljski Odbor zabranjuje hrvatskim občinskim upravam, ne posudjivati, nego naprosto ulagati svoje pri-

PODLISTAK.

Uzor-propovied

novodobnih reformatora u Istri.

Kao specialitetu donašamo niže propovied, koju, nećemo kazati da je držao, nu da će držati u budućnosti jedan najnovijih modernih reformatora iz koparskoga konvikta, koji su svršili bogosloviju podporom „Lege“, da šire rieč božju u hrvatskom jeziku. — Eto propovied, koju su nam poslali Franina i Jurina:

Lupežni plovanisti! — (Ljubezni župljani), Tanac (danas) imamo sv. evanželjo na prežempijo od taj stari zakon, kako je Lazuro meki a bogataš Epulo trdi bio. — Stojte attento! Taj bogataš Epulo sidio tamo u svojoj kameri sa svojimi konoščenti i šeral klobasic, prošuto con lentičio (lečom), kaponi i salami od taj magaras iz Verone i pili su butilije od refoška „dolce da Parenzo“.

Ma onaj povero Lazuro je sidija tamo dolu na groto i plaka i plaka čuda, perche imal čuda glad. Una volta prišal taj Lazuro do toga bogataša Epulo i da mu dade almeno jedan bokun od toga pašta, ki su padali zdole od te bogate tavole. — Ma bogataš Epulo, rabijan, mu kaže: „va fora, porko, prasas, breki, tirajte ga fora!“ — i dade Lazuro kopun, da se je stomboial po skalah dolu i bude plakal molto od veliko dolora.

I došli su breki i kuške (kučke) od taj bogataša Epulo i bili tako meki od miserikordije, da su mu lizali taj čiljaki na noge od toga Lazura, ki je pošal siditi nazada na taj groti na gnjoj. Ma neduralo toliko longo tempo, a nošto Buonsignor Dio bude kaštigal toga bogataša Epula, da je moral umret. — I prišli su njegova parenta, kompari i kumi i budu plakali i rovali na njega i to molto forte i su ga lagali (položili) u taj zlatni rakavo (raku).

Ma adešo, koša že fatto! kamo bude prišla la povera dušica od taj bogataša Epulo, abasso dretto in casa del diavolo — u vražju hižu, tamo gdje su buhe, čimeži, škorpijoni i druge beštije, koje su plesale po njemu i kudobe i vragi su ga pekli na prah od polverin. — Ma neduralo lungo tempo, a umro je anke Lazuro. A dušica njegova — povera anima — je pošla šubito i dretto tepla u raj, a naš Buonsignor Dio je nju čekal veselo con allegria.

Odprija mu šubito vrata i portun od neba i ga uvejo u tinel, gdje su bili pronti prošuti con lentičijo (leća), rošti di carni, vitelli, capuzzi sgarbi ecc. — A naš Buonsignor Dio mu kaže:

„Lazuro, to je tutto quanto tvoje, jedi a pij, pij a žeri — žeri molto čuda — jer si imao na svietu molto i čuda glad“.

Ma taj bogataš Epulo, taj je sedijo adešo tamo u taj kaža del diavolo a frigal se kao rošto de vitello na gradelli — i kričal na taj Lazuro tamo gore u paradižo u nebu, da bi mu dal almeno un gotto vode. Ma naš caro Buonsignor Dio mu reče:

„Niente, nič nebudeš čapal, va fora, nazada i umri!“.

I zaperl za njim vrata i porton od nebo i paradižo na dva kračun.

E vedete, cari plovanisti, to je taj kativo mondo, danas su framažoni kako i taj Epulo kontra popom i kontra našoj viri, per kvešto budite milosrdni kao Lazuro, drugačije dretto ćete „priti in casa del diavolo“.

Amen.

štednje kod Istarske posujilnice u Puli. Tako bo zahćeva valjda probit talijanstva Istre! Od upravnog je sudišta bio Zemaljski Odbor barem dvakrat odsuđjen, što na dve hrvatske molbe nije dao hrvatskog odgovora. Mogao bi biti i sto puta odsuđjen, on će ipak tjerati napred svoju u širenju talijanskog jezika. Takova strančara, kaošto je naš Zemaljski Odbor kod riešavanja svojih spisa, utoka, kod nadziranja občina, nema valjda na blizu.

Označio sam nadzor kako ga Zemaljski Odbor vrši nad talijanskom občinskom upravom u Cresu. Sasvim drugačije postupa Zemaljski Odbor prama hrvatskim občinskim upravam. To nam najbolje pokazuje slučaj sa pitanjem groblja Hodočastne crkve Bl. Dj. Goričke u Baški. To je groblje vlastničtvo crkveno, kano takovo bez prigovora prenešeno u zemljištnik iz prijašnjih gruntovnih knjiga i Crkva je nad tim grobljem uvjek vršila pravo vlastničtva. Nahuckani od stanovitog mažikarte iz Krka, stadoše si to groblje prisvajati stanovnici porezne občine Batomalj i utekoše se u to ime Zemaljskomu Odboru, komu je to dobro došlo, da sije i podržava razdor i smutnju u jednoj hrvatskoj občini. Kad su se dakle Batomaljci uputili na Zemaljski Odbor, zatražio je ovaj od občinskoga glavarstva u Baški, da ga o pitanju izvjesti. Glavarstvo je po istini izvjestilo Zemaljski Odbor o stanju stvari, navelo je sve podatke glede vlastničtva crkve nad onim grobljem i dokazalo, kako Batomaljcem ne pripada drugo pravo, nego ono bezplatnog zakapanja na onom groblju, pravo, koje im crkva ne krati. Na to je dobila občinska uprava u Baški odgovor od Zemaljskog Odbora, kojim joj ovaj spočituje, što je tobože popustljiva prama crkvi te joj prigovara, da dovoljno ne brani občinska prava odnosno onog groblja i poziva ju izmed redaka, da se digne na obranu ugroženih prava . . .

Glas iz većine: Iz redarstvenih obzira . . .

Zast. Andrijčić: Nije istina. Zdravstveno je redarstvo uvjek vršila občina i plaćala je odnosnog grobara. Vi ste hćeli nekako silovati občinu, da se radi vlastničtva upusti sa crkvom u pravdu. Ja ću, dozvolom predsjednika, pročitati samo to, što je Zemaljski Odbor naredbom 19. veljače 1902 Br. 559 . . .

Predsjednik: Vi čitate, ne dopuštam . . . držte se proračuna, proračuna . . .

Zast. Andrijčić: Hoću da čitam, što piše onom naredbom Zemaljski Odbor . . . .

Zast. Spinčić: Talijanski . . .

Zast. Andrijčić (čita): . . . . per cui non si può a meno che deplorare e censurare . . .

Predsjednik: Ne dozvoljujem čitanja . . . . (buka u saboru i na galeriji)

Zast. Andrijčić: Bojite se istine, jer vam je gorka. Kada občina nešto pravednim nalazi, radi toga joj prigovarate i hćeli biste, da se sunovrati u propast, samo za to, što je občina hrvatska. To je ono, što sam htio reći i dokazati.

Hrvatski je i slovenski narod izručen na mitost i nemilost zulumu, nepravdi, zastrašivanju, zanemarenosti materijalnoj i moralnoj sa strane one družine, koja no danas vedri i oblači na nebu Istre. Naš je narod i gorim kušnjam izložen bio, pak ih je prebolio. On će preboliti i ovu. Nije ga zatrla mletačka strahovlada, neće ga zatrti niti strahovlada istarske klike, niti ona gospodske cligarhije, niti ona zločinačke mafije. Odklanjam proračun.

Manjina: Dobro, tako je!

(Užasna buka u sabornici i na galeriji.)

Predsjednik poziva zast. Varetona, da pročita upit zast. Andrijčića i drugova na c. kr. vladu glede občinskih izbora u Cresu. Kad je tajnik Vareton stao čitati taj upit u talijanskom prevodu, ustade

Zast. Andrijčić: Molim, to nije istina. Ja nisam dao tu interpelaciju. Moj je upit sastavljen u hrvatskom jeziku i da bude u tom jeziku takodjer pročitan.

Predsjednik: Ne dopuštam prigovora . . . . pozivam tajnika, da čita dalje . . .

Zast. Andrijčić: To je samovolja, gospodine predsjedniče, ... pravilnik hoće da se čitaju upiti, a ne prevod istih . . . To je kršenje pravilnika . . .

Predsjednik više: Neću prigovora, znam što činim . . .

Nakon što je tajnik pročitao interpelaciju u prevodu, prijavi se

Zast. dr. Laginja, talijanski: Molim rieč glede postupka čitanja . . .

Predsjednik: Ne dopuštam razprave glede interpelacija . . .

Zast. Andrijčić: Na temelju § 20 poslovnika molim rieč.

Predsjednik: Nedam rieči, neću razprave, koja nije dozvoljena . . .

Zast Andrijčić: Na temelju § 20 poslovnika mogu da u svaki čas upravim upit na predsjedničtvo . . .

Predsjednik: Rekao sam, da neću razprave i pozivam zast. Andrijčića, da ne prekida tok stvari . . .

Zast. Andrijčić: To je naprosto sila, koju ćemo se mi morat napokon odlučiti, da silom odbijamo! — Interpelacija glasi:

Odlukom c. kr. Namjestničtva za Primorje od 5. jula 1902, Br. 5797, bili su uništeni izbori za obnovu občinskoga zastupstva u Cresu, obdržavani dne 18., 19., 21. i 22. aprila 1902. Dalnjom izjavom, da proti toj odluci nema mjesta prizivu, bilo je istodobno pozvano ono občinsko glavarstvo, da u smislu §§ 17. i sledećih obć. izb. pravilnika provede sa svom pospješnošću postupak za obnovu izbora.

Minulo je tomu skoro šest mjesecih, a da ono občinsko glavarstvo nije još niti listine izložilo. Naprama tomu čast je upitati visoku c. kr. vladu:

„Je li c. kr. vlada voljna pozvati občinsko glavarstvo u Cresu, da bezodvlačno izloži listine i bez dalnjega zatezanja provede ostale korake za izbor občinskoga zastupstva: a do potrebe za ljubav zakona preuzeti sama u ruke provedbu onih izbora?“

Pula, 29. prosinca 1902.

Andrijčić, Cosulich, dr. D. Trinajstić, Spinčić, Mandić, dr. Laginja, dr. Stanger, Kompare.

Nakon toga predsjednik izjavlja, da upit nosi dovoljno podpisa, da je bio podnešen u hrvatskom izvorniku i da ga u izvorniku uručuje vladinom povjereniku. Priobćuje zatim, da su bile med zastupnike podieljene tiskanice priloga k proračunu zemaljske zaklade za god. 1903.

Pošto bijaše produljen rok poduzetniku za gradnju električne željeznice Matulje-Opatija-Lovran, izjavi predsjednik, da je tim izcrpljen dnevni red, pozdravi zastupnike te odroči sabor u ime Njeg. Veličanstva.

Dopis.

Iz Sovinjaka. Nanizali se dani i mjeseci, da ne bje glasa iz ovih krajeva tužne nam Istre. Misliti će se možda: „ide vam kò po loju, pa čemu bezpotrebno crnilaproliće“. Nu nije tomu tako. — Evo. Neko doba lanjske godine bila se pojavila osjetnija rana na tjelu naše mladeži, al misleć, da će doskora preboljeti, šutili smo i gutali sve pilulu za pilolom. — I zbilja bol začela jenjati, rana prestala krvariti i pogdješto zacelila, kad odjedared zapišti od boljetine ljute onaj dio naroda, na kojem smo pomno, postepeno gradili čvrste bedeme proti najezdi tudjinstva. — Zakrvarila rana jače nò ikada, a krvoločne hijene, crne duše, u spodobi ljudskoj navališe na ljećnike-ranare odvraćajuć od njih ljudstvo, te savjetujuć im radje vračarile i vragolije krezubih baka.

Ali da se malko jasnije izrazimo.

Ono, čemu se nismo ni iz daleka nadali, zabrinulo nas i razžalostilo u vele. Od neko doba amo stala nam se mladež tudjiti. Ne ćemo, da tu osvadimo svu našu uzdanicu, jer ih imade dva dobra dijela uz nas, al radi nekojih treba da ozbiljno i od srca progovorimo na usta javnosti, nebi li smo štogod pomogli, dok se pomoći dade, dok ne bude prekasno.

Il duh Imbrianijev, ili otrovno razpredanje levorverske politike matuljskog intendanta, uljezlo je pomoću nekojih „Visokih“ ličnosti u dušu naše inače dobre mladeži. Šutjeli smo i šutjeli velju, al kad nas već u srce ubolo, nek se ogrebotina struže.

Nekoji naši, od kojih se nismo ni iz daleka nadali, združili se u preveliku intimnost sa našim odlučnim protivnikom, da tako rukom braćskom u nebratskoj rastjeraju mirne ovčice.

Na čelu toj svojti mladić je, koji se je našim potom nahranio, a kojem se pravo za otca ne znade. Eto, s takovom se čeljadi združili naše mudre tikve, da nas taru i cjepaju. — Prvo, što smo kod tih nesretnika opazili, bilo je, što su počeli zapostavljati svoj materinji jezik a služiti se ko za inad radje tudjim. Ni pô muke, kad bi tim jezikom govorili samo sa onima, koji već odavna zabaciše naš jezik, sa našim protivnikom, al kad tim istim jezikom zbore sa našim narodom, sa rodjenom braćom, sa maljušnom djecom i hrvatskimi starci, može li se i smijeli se na to mučati? Ne i sto puta ne! To je jedan od sedam smrtnih grieha: „ubojstvo svoje majke!“ To je zataja njezinog mlieka, to je gaženje prvog i najpotrebitijeg uvjeta o obstanku i razvitku naroda našega. Dok mi nepotrebno tudjim jezikom zborimo, zalud nam srce za slobodom ječi, zalud se mučimo, da se izkopamo iz ove jarugaste prodoli, u koju nas je survao pohlepni tudjinac. Nikada nam bolje, dok se ne učvrstimo na toj vrleti neuskolebivi. Nikad nam bolje, dokud nam jezik ne bude amanet sveti raztužene hrvatske majke.

Braćo, braćo, kud to jadrimo!

Ah kakvom nam suzom srce zasuzi i ojmeko bolno, kad čujemo nedjeljom, gdje se iz ustiju naše mladeži različe tudjinska pjesma. Ah kako smo ne blagodarni na život svoj, na obstanak svoj, kad čujemo, gdje se ćak i našom pjesmom naši ljudi u protivničkom zagrljaju podruguju i smijehu izvrgavaju. Braćo, braćo, kuda to brodimo!

U glavnom rek bi, da su sve strielice naperene proti našem tužnomu učitelju. — Našlo se par crnih duša, koje si uzeše zadaćom, da ga ocrne i narodu omraze, e bi im zavjera i osveta sa nebraćom bila veličajnija, a zasluga kod buduće majke Italije čim veća.

U zabludi išli su tako daleko, da mu se zagroziše (u potaji razumjeva se — junaci!!) „O da Savignaco o sotto terra!“ Hoćete li još te? Ne dostaje li to?! Dakle s njim pod zemlju, ta zaslužio je to kao naplatu truda za ono doba, što im djecu uzgaja, — zar ne, poštovana gospodo? Divne li đevize, divne li lozinke krštenih duša. Al da tek vidite njihovu vještinu o trovanju naroda. Bil li ko lijao, prikazujuć se dakako velikimi Hrvati pa ćak i mučenicima naroda, rigaju što nebi pas na maslu izjeo, a za čas crni kè djavo hvališu se svojim saveznikom „del dolce sì“ o junačkoj navali bilo na učitelja, ili kojeg od učiteljevih prijatelja. Zapjeváti će ti oni ako hoćeš, samo da narod zaslijepe: „Nije Istra taljanska“, a doskoro opet demonstrativno „guarda quella testa imbecile!“, krsteć jarcem (a sami ne znaju, što znači rieč jarac) one, kojih su više puta za savjet molili. Al učene su to glave, nenadkriljivi umovi, velikani su to, koji su po školama razdrli cielu početnicu, pa se pravom ruguju nižim od sebe sa „guarda quella testa imbecile“, krsteći ih jarcem. Evala vam „Tamburi illustri!“ — Jest, mili moj hrvatski narode, takovim nam je dvoličnjacima urodilo stablo u Sovinjaku. Nu, mi se ih kraj svega toga ne bojimo, mi ćemo ustrajati kao do sada pa ćemo božjom pomoći do mala vidjeti poništenu i smrvljenu i tu novu klapu „raznarodjujućeg sistema“. —

Preporučamo pako onim, koji bezsramno lažu, da se je lanjske godine iza veselice nekoje naše selo osramotilo i ocrnilo u „Narodnom Listu“; da se ostave ćorava posla, dok ne bude čaša prepuna, jer jao si ga njima, ako prepuna prelije se. Ne trujte narod sa takovim bljutavim lažima prokljete zmije! Obećali smo vam sto puta pa vam obećajemo eto i danas putem javnosti, nek cieli sviet znade, da ćemo dati onomu, koji bude vrijedan dokazati, da se je ocrnilo i osramotilo nekoje naše selo u „Narodnom Listu“ ne već 200 nego 2000 K. — Ne mojte crniti dr. Laginju, kome niste dostojni razvezati remenje sa cipela njegovih. Pustite na stran otca ovog našeg tužnog istarskog naroda i ne prikazujte ga ljudstvu osvetljivcem, jer je on duša, kakova ne će poteći ni od vas, ni od pokolenja vašega. Taknuti će vas prst božji! — Sram vas bilo!

Crno-bieloj svojti, t. j. onima, koji bi htjeli služiti Bogu i vragu poručujemo, da se opamate, jer ćemo inače iznieti na javu njihova slavna imena i nepoštena djela, pa neka im narod sudi. I malim crvićem praznoglavićem poručujemo da se umire ćko ne žele, da ih počešemo ondje, gdje ih ne svrbi.

A sada još ovo. —

U nedjelju, dne 1. febrara držati će ovdešnja „Podružnica sv. Cirila i Metoda“ svoju VI. glavnu godišnju skupštinu u rodoljubnoj kući gosp. Josipa Vivoda na Pračani kraj Sovinjaka. Pozivljemo naše prijatelje iz bliza i daleka, da nas tog dana posjete u velikom višebroju. I tute vidjeli će se tko je pravi rodoljub. Iza sjednice javiti ćemo koliko imade koje selo članova, da se saznade širom Istre, gdje pravi rodoljubi žive.

Doznajemo takodjer, da se je počelo rovariti i odvraćati narod nek ne prisustvuje toj skupštini.

Mi mećemo na srce našem puku a osobito rodoljubnim Pračanom, da se ne dadu napeljati na tanak led od tih novopečenih mutikaša i agenta protivničkog tabora. — Pozor ljudi! —

I time smo za danas svršili pustivani sva imena tih junaka i junakovića, al bude li potreba, javiti ćemo Vam se gosp. uredniče na drugi način.

Prijatelji puka.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za $^1/_4$, $^1/_2$, $^3/_4$ i cieli dan, odnosno jedan ili dva čednа“, jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

POZIV!

Podpisani pozivlje ovime najuljudnije sve članove, da blagoizvole doći na

glavnu skupštinu

gospodarske zadruge, koja će se obdržavati u Kastvu dne 1. febrara t. g. u 9 sati pred podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće revizionalnog odbora.
5. Izbor novog zadružnog odbora.
6. Izlicitiranje gospodarskog orudja.
7. Različiti predlozi.

Odbor gospodarske zadruge

Kastav, dne 16. jenara 1903.

Frane Dukić, podpredsjednik.

Broj 5. Pula, u četvrtak dne 29. siečnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake, } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uniuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Nakon zasjedanja.

I.

Pošto svršava današnjim brojem naše izvješće o kratkom zasjedanju istarskoga sabora, odlučili smo, da se osvrnemo još jednom na to prem kratko, ali ipak u koječem zanimivo zasjedanje našega sabora.

Istarski sabor bijaše sazvan kano i neki drugi zemaljski sabori ove poloviče monarhije carskim patentom od dne 14. decembra 1902 za dne 27. i. mj. u Pulu.

Predsjednik sabora pripoviedao je u pozdravnom govoru poviest toga sazova i njegovo dogovaranje sa c. kr. namjestnikom glede mjesta, u kojem se je imao sabor sastati. On je naime zahtjevao i kao predsjednik i kao član talijanske saborske većine, da se sabor sazove u Poreču — **ali ne toliko iz pravnih razloga, koliko radi ekonomije.** Predsjednik se nije dakle više pozivao — kao uvjek do sada na pravno stanovište većine i na zakonito sjedište sabora, već jedino na to, da bi to bilo od koristi u gospodarskom obziru, kad bi se sabor opet sastao u Poreču.

Kako se čini, vlada se nije obazirala ni na pravno stanovište većine i na tobožnje zakonito sjedište sabora, već je sazvala jednostavno zemaljski sabor u Pulu.

Iznimnost sazova sabora pod sami konac godine opravdala je vlada time, što kruna želi, da se uprava pokrajinah vodi ustavno i redovito, a u tu svrhu da valja razpraviti bar privremeni proračun.

Sve to doznali smo iz otvoritbenog govora. Od istoga smo nadalje doznali, da je Njeg. Veličanstvo povodom posliednjeg boravka u Puli pohvalilo saborsko predsjedničtvo **radi trieznih saborskih razprava.**

Ako se je u istinu car i kralj izjavio pohvalno o predsjedničtvu, ili bolje rekuć o predsjedniku — jer on jedini vodi razprave, mimoilazeć posao podpredsjednika tobož radi trieznog razpravljanja u saboru, tada moramo zaključiti, da se Njeg. Veličanstvo ne izviešćuje istinito o tečaju tih razprava i u obće o sramotnih dogodjajih u tom saboru. Jer ako se može nazvati triezno razpravljanje ono, za kojeg je predsjednik, uzprkos skrajnoj svojoj popustljivosti i dobrohotnosti do slušateljstva na galerijah — ipak bio opetovno prisiljen, da dade tečajem jedne sjednice po više puta to slušateljstvo radi nečuvenih izgreda, nemira i buke odstraniti, tada zaista neznamo, kako shvaćaju savjetnici i izviestitelji svietle krune jedno netriezno razpravljanje. Za posliednjeg zasjedanja u Kopru nije prošla ni jedna sjednica mirno i triezno u kojoj su govorili pojedini članovi saborske manjine, već je morao predsjednik „težkim srcem", kako je sam opetovno izjavio, dati galeriju izprazniti. Pa uzprkos tomu bijaše on na najvišem mjestu pohvaljen, što je tobež mirno i triezno vodio saborske razprave!!

Vladin zastupnik, namjestnički savjetnik g. Fabiani, koga je predsjednik zaboravio saboru predstaviti čim je sabor otvorio, nije pronašno shodnim, da pozdravi sabor, kao što je to uvjek običavao i kao što je običaj u drugih zemaljskih saborih. On bi bio morao — ako je hotio biti pravedan i sebi dosljedan, pozdraviti sabor u ime cesarske vlade u oba zemaljska jezika. Nu on je propustio jedno i drugo. Mi ga dobro poznamo i znademo, da je tako navlaš postupao, da se je naime dogovorio sa talijanskom većinom, da neće pozdraviti sabor talijanski, a da ga nemora pozdraviti i hrvatski ili slovenski. Nije ga badava saborski predsjednik nazvao: „našim najmilijim znancem!"

Saborska većina dala je na usta svoga klubskoga predsjednika po dosadašnjem običaju odmah na početku sjednice izjavu, kojom prosvjeduje proti sazovu sabora u Pulu. **Načelna** ta izjava razlikuje se od svih dosadašnjih iste vrsti svojom neodlučnošću i krotkošću. Saborska većina negrmi više proti vladi, niti njoj se grozi, već jednostavno prosvjeduje mirno i hladno proti tomu, što je cesarska vlada savjetovala kruni sazov sabora u **neredovito** njegovo sjedište na štetu njegovog poslovanja i na škodu zemaljskih financija.

Saborska većina napustila je svoje pravno stanovište, i ona se više nepozivlje na zakonito sjedište sabora, već se zadovoljava sa pozivom na redovito saborsko sjedište. To je uzmak, kakvog se nije moglo očekivati od onako ratoborne i odlučne većine.

Na koncu prosvjeda kazala je većina, da si pridržava pravo zauzeti se u ovom zasjedanju takovo stanovište, koje će ju dovesti čim prije do riešenja ovog škodljivog pitanja. Moglo se je dakle očekivati, da će ta većina označiti to svoje stanovište prije nego li bude sabor odročen, nu ona nije toga učinila.

Izjavi ili prosvjedu saborske većine sliedila je izjava vladinog zastupnika. Ta izjava nije mogla inače glasiti nego li je u istinu glasila, t. j. da vlada neuzimlje u obzir izjavu predsjednika kluba većine, jer da pripada kruni pravo sazvati sabor tamo, kamo pronadje shodnim. Ovu izjavu primila je saborska većina do znanja mučke, bez ikakve opazke ili običajnih uzklika!

Na koncu sjednice obavljen bijaše izbor dvojice tajnika i šestorice revizora. Kod jednog i drugog izbora izključeni bijahu svi članovi saborske manjine; izabrani bijahu naime sami članovi većine.

Za posliednjeg zasjedanja istarskoga sabora u Kopru dogovaralo se je predsjedničtvo kluba većine sa predsjedničtvom kluba manjine glede izbora saborskih odbora. Tada je izjavila većina, da je pripravna birati i pojedine članove manjine u pojedine saborske odbore pod stalnimi uvjeti. Nu ti bijahu toli neparlamentarni i tako ponižujući za saborsku manjinu, da je ona bez okolišanja ponudu većine odbila. Tim povodom izjaviše pouzdanici većine, da pošto je ono posliednje zasjedanje i buduće da neće doći osobito važna pitanja na razpravu, da se neupušta u dalnje pregovore sa pouzdanici manjine, te da prepušta budućoj većini u novomu saboru, da stupi u dogovor sa manjinom, kad se bude radilo o izboru saborskih odbora. I tako se razidoše pouzdanici obiju strana bez ikakvog uspjeha. Uspjeha nije moglo u ostalom ni biti, jer ga nehtjedoše imati pouzdanici većine. Oni neće, da im itko smeta u saborskih odborih i da nitko nepregledava njihove osnove i spletke.

To pokazaše i za netom minulog zasjedanja u Puli prigodom izbora saborskih tajnika i revizora te financijalnog odbora. Parlamentarni običaj i pristojnost zahtjevaše, da se odabere jednoga tajnika izmedju većine i jednoga izmedju manjine, od 6 revizora, da budu četvorica od većine a dvojica od manjine, a u financijalnom odboru da budu izmedju 7 članova bar dvojica od manjine, nu talijanska saborska većina nezna ili neće da znade ni za parlamentarne običaje ni za pristojnost. Njoj je do vlasti i nadviadja, a za sve ostalo nije ju briga. Ona je zaboravila na obećanje, učinjeno prošle godine u Kopru, jer znade, da se saborska manjina nedade ni sramotit ni ponizivati pod nijednu cienu.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 25. jenara 1903.

I opet je prošao jedan tjedan zasjedanja. Obdržavalo su se tri sjednice, a bilo je svakojakoga komešanja. Obstrukcija malobrojnih Čeha predprošlog čedna uplivala je svakako na odnošaje. I s njimi se je moralo dogovarati, ako se je htjelo bar hipno napraviti put k dalnjemu razpravljanju. Kako već posliednji put spomenuh, oni su danas osam dana obdržavali u Pragu dvie skupštine. „Narodni Listy" napisali su žestok apel na narod. Smisan mu je: Mora se priznati ravnopravnost Čeha i Njemaca. Nesmije se dopustiti da se ruši jedinstvo kraljestva na koje su svi kralji prisegli. Razplinule su česko-njemačke konferenze za sporazum. Obstruirali su i Mladočesi, ako i hipno. Liberalni i nacionalni Njemci hoće da njim ostanu otvorena vrata za obstrukciju, što pokazuju tim, da neće promjene poslovnoga reda. Koncem čedna počeli su s obstrukcijom i Poljaci, ne u kući nego u jednom odboru.

Konferenze za sporazum Čeha i Njemaca razplinule.

Ni o čem nije se u javnosti toliko govorilo i pisalo, odkad se je ljeti razstao parlamenat, koliko o sporazumu Čeha i Njemaca. A odkad se je parlamenat u jeseni bio opet sastao, glavni predmet izvanparlamentarnih razprava bile su baš te konferenze. Koerber je odmah u prvoj sjednici, dne 16. oktobra, priglasio svoj jezikovni nacrt. Koli Česi toli Njemci su nanj pismeno odgovorili. Vlada je podnesla pak drugi nacrt. Dne 20. t. m. sastali su se u Beču predstavnici obiju naroda, ponekle pod vodstvom c. kr. vlade, odnosno Koerbera. Ovaj je i tom prilikom držao „liep govor". Prestavnici češki daju izjavu, da neće razpravljati na temelju vladinoga nacrta, jer taj ruši obstojeće zakone, takodjer temeljne. U toj izjavi postavljaju se oni na posve izpravno stanovište: neradi se o tom, da se stvori zakone o jezikovnih pravih, jer takovi već obstoje. Radi se samo o tom da se izradi zakone o provedbi već obstojećih jezikovnih zakona. Predstavnici njemački odgovaraju na to, da je usljed te izjave svaki sporazum nemoguć. Česi i vlada misle, da nije tomu tako. Oni predlažu pododbore, koji bi razpravljali o načinu sporazuma. Njemci nepristaju na to. Koerber izjavlja, da su na taj način razbite konferenze za sporazum. I tako je tim svojim glavnim pokusom gotov. On još ipak nezdvaja, hoće da vuče dalje. To bijaše utorak. Sriedu poduzima se opet

obštrukcija Mladočeha. — U oči razprave nove obrambene osnove.

Oni hoće da si osjeguraju njeke zahtjeve pogledom na vojsku, prije nego li privole na prvo čitanje nove obrambene zakonske osnove. Za to vuku iz zalihe par prešnih predloga, i o njih se razpravlja. Tim prisiljuju vladu na odluku da ministar domobranstva s njimi razpravlja. Sjednica se svršuje, a skoro iza nje počima konferenca predstavnika mladočeskih sa ministrom domobranstva. Oni postavljaju zahtjeve, on njim odgovara. Što, ne zna se. Četvrtak nejma sjednice. Daje se Čehom dan na razpolaganje, da se mogu odlučiti o svojem postupku, o svojoj taktici. Razpravljaju cieli dan, jutro i po podne. Velikom većinom odlučuju, da neće obštruirati obrambene osnove, a da se prije toga ima preći u prvo čitanje kontingentiranja sladora. Po primjeru Mladočeha su onda i skoro sve druge stranke odaslale deputacije k ministru domobranstva, da mu postave svoje zahtjeve glede vojske. Ganuo se je takodjer klub u kom sjede svi hrvatski i većina slovenskih zastupnika. Njihovi zahtjevi slični su onim ostalih stranaka glede polakšica službovanja u vojski. Imadu pak i jedan poseban zahtjev obzirom na izseljenike, da budu najme ovi slobodni od vojne službe kad se kući vrate, pošto se zna, da se nisu selili po svietu iz objesti nego iz nevolje. Talijanski klub dao je izjavu, da će glasovati proti novoj vojnoj osnovi, ako se nezadovolji zahtjevom pučanstva. Drugi klubi nisu se još izjavili, kako će glasovati, nego samo o tom hoće li ili neće pripustiti prvo čitanje.

Promjena poslovnoga reda!

Već nekoliko vremena dolaze u svjet glasovi, po kojih se nalazi jedini spas parlamentu u promjeni poslovnoga reda, a s tim u savezu takodjer promjenu izbornoga. Jedna poljska novina doniela je proglas, koj da će Njegovo Veličanstvo izdati na narode. Proglas bi bio sadržaja: Nalažem mojoj vladi da izradi novi poslovni red za parlamenat, i kao podlogu tomu novi izborni red za carevinsko vieće i za zemaljske sabore. Novine su takodjer doniele viest, da je Njegovo Veličanstvo prigodom dvornoga plesa dne 20. t. m. reklo podpredsjedniku Kaiseru, da treba promjenti postovni red.

Zastupnici dr. Fuchs i drugovi, dr. Lueger i drugovi podnesli su prešne pred-

loge za promjenu zakona o poslovnom redu. Te predloge dao je predsjednik u sjednici dne 23. t. m. pročitati. Demokrat Pernerstorfer naglasuje da se te predloge po samom poslovniku nemože prešno razpravljati. Zastupnik dr. Pattay dokazivao je da može. Predsjednik je mnienja Pattayeva, i daje na glasovanje predlog Pernerstorferov, koj hoće da se rečeni predlozi nerazpravljaju prešno. Za taj predlog Pernerstorferov glasuju socijalni demokrati, njeki Šenererijanci, te njemački liberalci i njemački nacionalci. Ovi posliedni oboji prikazuju se uvjek kao stranke, koje hoće da državu uzdrže, koje hoće da se parlamenat uzdrži, a sad, kad se hoće da se omogući parlamentarno djelovanje, oni su proti tomu. Oni bi htjeli gospodovati proti velikoj većini parlamenta, i u koliko njim to pomoću vlade ide, oni su proti obštrukciji drugih stranaka. Ako pak nemogu gospodovati, onda njim mora biti dana mogućnost da obštruiraju, da ruše vlade, kako su to pod Badenom i Thunom. To su krivi liberalci, najbliži saveznici Talijana. Velika većina kuće, 164 proti 79, odlučila je, da se predlozi Fuchs i Lueger razpravljaju prešno. Kad će to biti, nezna se. Za sada puštaju i sami predlagatelji prednost razpravam o sladoru i prvom čitanju vojne osnove.

Obštrukcija radikalnih Čeha.

Sjednicu od petka su inače izpunili češki govori radikalnih Čeha kod dotičnih njihovih prešnih predloga. Taj dan bila su poduprta po radikalnih Rusinih i po socijalnih demokratih još dva predloga radikalnih Čeha. Ta dva predloga bila su razpravljena dosta kratko u sjednici od subote. Sad su već, reć bi, i sami uvidili, da tako malobrojni nemogu na dugo uzdržati obštrukcije. A kad bi i mogli i htjeli, sad će već težko dobiti dvadeset podpisa, ili dvadeset zastupnika, kojih treba toliko da se koj prešan predlog uzmogne u obće u razpravu dati.

Kontingentiranje sladora. — Obštrukcija Poljaka.

Subotu iza prešnih predloga razpravilo se je prvo čitanje zakonske osnove o kontingentiranju sladora, i izabrao odnosni odbor. U toj se osnovi ustanovljuje, koliko sladora se smije izraditi na godinu u cieloj monarhiji i koliko u pojedinih tvornicah sladora. Po njoj se ga smije izraditi u cieloj monarhiji preko 9½ milijuna metričkih centa. Za svaku tvornicu, kojih ima svih 186, je ustanovljeno, koliko smije na godinu izraditi. Za tri tvornice u Galiciji ustanovljeno je, da mogu izraditi 56.000 metr. centa na g. Poljaci hoće, dase ustanovi bar 100.000 metr. centa zate tri tvornice. U odboru postavili su taj svoj zahtjev. Većina odbora je proti tomu. I vlada jedosad s većinom. Za to su se svi članovi poljskoga kola upisali u govornike i izašli van, kad se je imalo glasovati o koncu razprave, te tako osujetili dalnje razpravljanje, jer bez njih nebijaše dovoljno članova za razpravljanje. Eto, dakle i Poljaci obštruiraju, ili bar njihovi članovi u sladornom odboru. Ni svi Poljaci neodobravaju toga koraka. Vidit ćemo ovoga čedna, kako će se stvar dalje razviti.

* * *

Proricati u obće neda se ništa glede našega parlamenta. U najbližoj budućnosti će se u odborih razpravljati i valjda razpraviti glede sladora, te glede nove obrambene osnove, koje prvo čitanje se ima preuzeti u prvoj sljedećoj sjednici, sriedu dne 28. t. m. Možda će to oboje i u parlamentu bud kako proći. Što drugo težko. Držati će se parlamenat ipak na okupu, da se nereče da se bez njega vlada, za obsjeniti prostotu. Kad bude nuždo, odročiti će se parlamenat, i odrediti što treba sa § 14., „koj nije parlamentaran al je ustavan". Kako će dugo takov način vladanja trajati — Bog zna!

Tutti frutti

Schreiberiani.

Čim dalje, sve to dublje dobivamo osvjedočenje, da cieli sistem u Primorju služi isključivo intencijam i svrham protuaustrijske talijanske stranke u austrijskom Primorju. Vidimo naime, da kod svakih izbora, gdje se u koštac hvataju naša hrvatsko-slovenska i talijanska stranka, svagdje i svagda stoje odlučujući krugovi na strani talijanske stranke, sve „ad maiorem Savoiae gloriam". Treba li tomu dokaza? Izbori za carevinsko vieće, obavljeni u pokrajini Istri u godina 1897 i 1900, to jasno dokazuju. Dokazuju to takodjer svi občinski izbori u Istri, pri kojim se za pobjedu bore više spomenúte stranke. A da bude taj dokaz još jasniji, navest ćemo sliedeće: kod c. kr. kotarskog glavarstva u Voloskom služi već više godina u svojstvu poreznog oficijala neki Egidij Schreiber. Taj čovo bio je do godine 1899. nepristran, susretljiv prama pristašam jedne i druge stranke te nije dao nikada povoda temeljitim pritužbam.

Te godine došao na Volosko talijanski konsuo dr. E. Costantini, a Schreiber se sliepo podao u njegovu službu. Nerazdruživi su druži. Primicalo se doba, u koje se imali obaviti občinski izbori u Voloskom. Talijani poslali delegaciju na financijalnu direkciju u Trst molbom, da njihovoj stranci dozvoli, u svrhu priprave za občinske izbore, prepis iz poreznih registara. C. kr. financijalno ravnateljstvo u Trstu nije te molbe uvažilo, jer da se tomu zakon protivi. Ipak je talijanska stranka u Voloskom-Opatiji, odnosno za nju dr. Costantini, dobila prije nego su bile izborne listine za občinske izbore u Voloskom niti sastavljene, točan i vjeran prepis iz uredovnih poreznih registara svih porezovnika u Voloskom i Opatiji. Pitat ćete kako? Pitajte gospodina Schreibera, on će jamačno to vrlo dobro znati! Talijanska stranka je krišomice dobila taj prepis uzprkos tomu, što je samo c. kr. financijalno ravnateljstvo u Trstu izjavilo, da bi podieljenje takvog prepisa zasebnoj stranci bilo protuzakonito. Erklärt mir Graf.....!

* * *

Nadošli su veprinački občinski izbori. Costantini i Krstić sastavili su pomoću Schreibera izborne listine za te izbore baš po talijanaškom ćefu. To se zbivalo negdje mjeseca travnja. Za vrieme, dok su se sastavljale izborne listine za občinu Veprinac preselila se je obitelj Egidija Schreiber u Ičiće, te je on tako imao prilike danomice zalaziti u občinsko glavarstvo u Ičićih, da tamo pomogne kod sastavljanja izbornih listina. Kad su due 27. aprila 1902. bile te listine izložene, vratila se je njegova obitelj na Volosko. Medjutim te listine bijahu tako izkrivljene, da je kotarsko glavarstvo u Voloskom usljed utoka Ivana Blagar ukinulo sav dotadanji postupak i naložilo občinskom glavarstvu u Veprincu, da se učine nove listine. Talijanaši se prepadoše, ali ih osokoli Schreiber prišapnuv njim „trie", koji će osjegurati Talijanašem drugo i treće izborno tielo. Listine se, pomoću Schreibera, na novo sastaviše, te budu koncem junija izložene. Na veliko začudjenje svih bijahu unešeni u drugo tielo neki Ivan Andretić, Anton Gašparić i Andrija Bučić, koji su u prijašnjih listinah bili unešeni u treće tielo sa mnogo nižim porezom. Svi se pitali, od česa bje na jednom toj trojici, koji su u ostalom siromašni kmeti, obterećeni dugom, propisan toliki porez? Netko (a toga možete po gornjenu opisu lahko pogoditi) je u vreme, dok su se po drugi put sastavljale izborne listine, prijavio za tu trojicu, za svakoga od 20—30 hiljada kruna glavnice za odmjerenje poreza od prihodarine (rentni porez), te se je svoj trojici „stante pede" izdao na prijavu nalog izplate za toj fiktivni rentni perez, a na temelju odnosnih naloga izplate bijahu sva trojica unešena u drugo tielo izbornih listina za Veprinac. Drugi porezovnici moraju obično, nakon predane fasije čekati bar tri mjeseca dok dobiju nalog izplate za rentni porez. Andretić, Gašparić i Bačić bijahu tako sretni (?), da su iste dobili odmah. I tako bje zapečaćena pobjeda talijanaške stranke u II. izbornom tielu. Sada pak, nakon izbora, nit c. kr. kotarsko glavarstvo, nit porezna oblast, nit financijalna direkcija, nit visoko ministarstvo nepitaju, odkuda onoj trojici na jednom toliki kapital, zašto nisu od istoga već prije, t. j. od g. 1898., plaćali rentni porez, zašto se nije od toga prihoda istim odmjerio osobni porez? Man ćeš pitat zašto! Radi se o Talijanima, e basta! Ali sve to ne bijaše Schreiberu još dosti.

Napokon bijahu razpisani takodjer izbori za občinu Veprinac. Dne 28. novembra 1902. obavili se izbori za III. razred, a 29. istoga oni za II. i I. razred. U drugom razredu bijaše pobjeda naše i talijanaške stranke ovisna od jednog glasa. Tu je opet nesretni Schreiber zabo svoje prste. U Iki živi jedan penzijonirani nadšumar Marinig. Taj bijaše unešen kao izbornik II. tiela, a bijaše našim zadao riec, da neće s protustrankom glasovati. U predvečer izbora za II. tielo, to jest 28. novembra, došao je k gospodinu Marinigu, c. kr. porezni oficijal Egidij Schreiber te ga stao zaklinjati, moliti, napastovati i siliti, da sliedeći dan oda svoj glas za talijanašku stranku, dok nije g. Marinig oddio silnom napastovanju Egidija Schreibera te mu zadao riec, da će ići glasovat za talijansku stranku, koju riec je g. Marinig takodjer održao. Zar Vam se ne ježe vlasi, kad to čujete? Nečinili Vam se, da je to varka? A ipak nije varka nego čista i sveta istina, koju će se do potrebe dokazati. Schreiber će planuti, on će dementirati, on će izpravljati, ali što napisasmo, odgovara posve istini pak se neda izpraviti.

* * *

„Sada ima Schreiber nalog, da sastavi izvadke iz poreznih registara za občinske izborne listine u Lovranu. Skoro svaki dan u večer u 6 sati dolazi u njegov stan talijanski konsuo u Voloskom dr. E. Costantini te ostane u njega po 1 do 2 sata. A zašto? Prije ipak nije nikada Costantini zalazio Schreiberu. Znademo mi vrlo dobro, zašto zalazi k njemu i snebivamo se od čuda, kako se mogu u jednoj konstitucijonalnoj državi trpjeti takve nepodobštine i povrede zakona. Po tome neka se porezni registri zajedno prenesu u kancelariju dra. Costantina, pa će stranke iste pod njega uvidjati. Kad bi se jedan c. kr. činovnik hrvatske ili slovenske narodnosti u Istri predznuo poduzeti samo sloti dio onoga, što poduzimlje Schreiber, već bi ga davno bili bacili u penziju. A tako? Nadamo se, da će Schreiber doskora biti zbog „zasluga...." promaknut na višu čast. Sic est in Austrija. A da Vam na koncu još ovu o Schreiberu kažemo: Početkom mjeseca studenoga p. g. došao je doktor Benatti iz Trsta na Matulje. Pošto nije tamo našao svoga vrednoga druga Kratića, išao ga tražit in compagnia della „teta" na Riecu a iz Rieke došao je popodne u 3 sata parobrodom na Volosko. Na Voloskom čekao ga na molu nitko drugi nego gospodin Egidije Schreiber kao raprezentant talijanske stranke u Voloskom. Takve se stvari evo kod nas zbijaju. Nemojte se dakle čuditi, ako Talijani tu i tamo poluče kakav efemeran uspjeh. — Do vidova!

Franina i Jurina.

Jur. Si bija od mala u Pomeru?

Fr. Mora sam ići radi dacije, jer znaš da sad je „Consorcio" tamo.

Jur. Pa ča je novoga na Muntu i ozdola?

Fr. Brate, vrag se pali: Matesina, Martin i Tonela vrgli su si u glavu, da oni su Kalabrezi i da njihova dica moraju biti još finije race.

Jur. Vara, vara. A ča kažu pomerske žene?

Fr. Martinova Nježa, Matesinova i Jela Kolina već se nagovaraju: „stimatissima signora", „egregia comare", „noi siamo Latine" itd.

Jur. Ma bravo! A dica će biti kalabrežki odgojena?

Fr. To se zna, jer kad dodje Rizzi u Pomer valja da viču: „butta un soldo! aviva podestà!"

Sa današnjim brojem ustavili smo daljnje pripošiljanje lista svim onim, koji su svojedobno primili opomenu te su dugovali cielu god. 1902; nekoje opominjemo i danas, dostavljajuć, da budućega broja neće primiti niti jedan dužnik za g. 1902., kod uprave mora doći i radi toga neka nam nitko nezamjeri, ako tako postupamo.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Veliki ples „Čitaonice" i „Sokola" u Puli obdržavati će se u subotu dne 31. t. mj. u 8 sati večer u družtvenoj dvorani. Ulaznina za članove 1 K, obitelj 2 K, za nečlanove 2, za obitelj 4 K. Pristup imadu samo pozvani. Ako pomutnjom koji od gg. članova nije pravočasno dobio poziv, neka se obrati na odbor.

Ubojstvo i samoubojstvo. Jučer okolo jedne ure popodne uznemirili su hitci iz revolvera narod u korzu. Iz kuće na ćošku ulice Sergia i Minerva čuli su se dva tri hitca iz revolvera i zatim strašno vikanje njeke ženske na pomaganje. Nakon toga nastalo je ponovno pucanje i onda mir. Medjutim sabrala se silesija naroda, a nekoji odvažniji mladići otišli u stan, razbili vrata i u groznom prizoru našli jednu žensku i nekog mužkarca u potoku krvi. Vele, da je ona pjevačica ovdje u nekoj gostioni, a on pjevač na Rieci. On je nju ljubio, a ona njegovu ljubav prezirala — pa eto nesreće. On je došao tajno iz Rieke, sakrio se u njenoj sobi i izveo svoju osvjetu.

Kad su već i liječnici na lice mjesta dospjeli i kad je sve svršeno bilo, dotrčali su redari, da vrše svoju dužnost, ako i kasno — ali časno!

Ah ta puližanska pulicija!

Čitaonica u Medulinu obdržavala je predprošlu nedjelju svoju redovitu glavnu skupštinu, na kojoj se je izabrao novi odbor. Imena novih odbornika oglasiti ćemo naknadno, ako nam se jih pripošalje.

Iz Marčane nam pišu: Dne 1., 15., 22., 24. febrara obdržavati će „Čitaonica" u Marčani svoje plesove od 6. do 12. ure po noći, u kući broj 165. Ulaznina za članove 20 h., za nečlane 40 h. Pošto je čitaonica tekar ustanovljena, stoga se umoljava, da što više gostova pohodi mladu čitaonicu, a osobito Kričari i Prodolčani. Darovi primaju se sa velikom zahvalnošću.

Pomorska škola. Svojedobno smo javili, da je ustrojena u Pomeru škola i to takozvana „paralelka": hrvatska i talijanska, te da je bio poslan tamo učitelj Zuccon, mladi Medulinac, koji je proveo upisivanje. Kad je ovo bilo gotovo te se konstatovalo, da je samo deligat upisao svoje tri kćeri u talijanski odio, dočim svi drugi, koštо je naravno bijahu upisali svoju djecu za hrvatsku nauku, eto ti fermana, da Zuccon mora na školu u Medulin, a Pomerci neka čekaju.

Medjutim dr. Rizzi je pozvao pomerske prvake — danas možemo reći „poprdile" — da se opravdaju, zašto nisu nastojali, da se, ako ne sva, a to barem većina djece upiše za talijansku školu. On im je u kratko rekao: ili tako ili ništa!

Sada smo doznali, da je ovih dana poslan u Pomer učitelj Zec, do sada u Korniću na Krku, te da je proveo novo upisivanje i to sa uspjehom, **da se je oko 30, slovom trideset djece zapisalo za talijansku školu.**

Čudna braća ti Pomorci: sliepi kako su, ne vide kamo ih vodi Rizzi i ostali kumi u Puli. Ali nama je dužnost istaknuti nemoralnost sve te stvari. U Pomeru nije čovjeka, koji bi se priznao za talijansku narodnost niti takvoga, koji bi u svojoj kući govorio talijanski. Pa zašto dakle ima biti škola u talijanskom jeziku? To nije drugo, nego zato, **da nebude nikakva nauka i da se puk muti.** Jerbo gospoda Rizzi i njegovi teklići u Pomeru **ne kažu, da ima biti škola talijanska zato, jer su djeca talijanska, nego lažu okolo, da u školi će se govoriti hrvatski, učeć ih talijanski jezik.**

Svaki pošten čovjek mora priznati, da u Pomeru ne može biti drugačije škole nego li onakve, kakova je u Premanturi, Medulinu, Ližnjanu, Alturi, ali poštenje je jedno, a talijansko gospodarstvo je drugo.

Većina Pomeraca je još sada održala svoje narodno junaštvo, upisav svoju djecu za hrvatsku školu, to jest za školu u onom sladkom materinskom jeziku, kojim su Pomerska svoja čeda tetošile i odgojile te valja reći: čast njima!

Ali sad nastaje pitanje: kakov je to nastup Hrvata-učitelja Zeca u toj stvari? Mi znamo da je on usposobljen samo za hrvatske škole i čuli smo, da je vjeran sin svoga naroda. Nu čuli smo i njeslo drugo: da će se dati izrabiti te djecu

upisanu u talijanski odio pripraviti hrvatskim obučavanjem za daljnju obuku u talijanskom jeziku.

Ovo bi bio zločin: zločin proti naravi, zločin proti narodu, zločin proti zakonu.

Učitelj Zec to dobro znade, koštо znade još te, da on, ako ima učiti u talijanskom odielu mora govoriti samo talijanski s dotičnom djecom.

Ako se on bude toga držao, onda smo sigurni za uspjeh: bude li pak radio po naumu Talijanaša, to jest podučavao djecu u hrvatskom jeziku za talijansku školu, tad bi bilo bolje da se vrati, odkud je došao. Ele, da vidimo, što će biti.

* * *

Kad smo ovo već bili napisali, doznali smo za „dopis" u „Popolo Istriano" od prošle subote, podpisan „I. Pomeresi" (čuki pomerski), u kojem dopisu hvale puljski sanskuloti oko rečenog lista i one poperdile pomerske, koji su djecu zapisali za talijansku školu i učitelja Zeca kao sposobnog, da bude služio u njihove svrhe.

Nismo mislili, da će nam vrieme tako brzo dati pravo.

(U tom predmetu primili smo drugi glas, koji sliedi u budućem broju. Ur.)

Pazinski kotar:

† **Pacić Ivan pok. Anastaza.** Dne 26. t. mj. preminuo je u svom rodnom mjestu Lindaru, a u 47 godini svoga života taj u cieloj srednjoj Istri i dalje dobro znani rodoljub. Potomak od čestitog plemena žminjskih Pucića, prionuo je jur za mladih godina živim žarom o budeću se hrvatsku sviest, koštо i cieli Lindar, gdje se do mala ustrojila prva hrvatska čitaonica u srednjoj Istri, a do mala se obdržavao glasoviti onaj lindarski tabor, koji je kao plamenom zubljom razplamsao srdca istarskih Hrvata, te konačno doveo do srušenja moći tudjinske natruhe u srećnu Istre — Pazinu. Težke su to bile izborne borbe vodjene jedino od seljačtva, predvodjenog od kite rodoljubnih svećenika a proti bahatom i sada svemogućem i bezobzirnom protivniku podupiranom predsudami sustava. U svim tim borbama naš pokojnik bio je neumoran i neslomljiv radnik, te ga narod počastio svojim pouzdanjem odabrav ga občinskim zastupnikom, a zastupstvo opet savjetnikom. U tih častih je takodjer uzdržavao se sve do posljednih izbora, kada bolešću, koja ga primila, bje usilovan tražiti mira, dok ga konačno ne shrva.

Kod sprovoda sudjelovali su uz pučanstvo Lindara i nekojih njegovih žminjskih rodjaka, takodjer mnogi članovi občinskog odbora i zastupstva sa občinskim poglavarom dr. Kurelićem na čelu, to mnogi njegovi prijatelji iz Pazina, Zariečja i Novaki.

Bio pokoj njegovoj duši, a raztuženoj starici majci i rodbini naše iskreno saučešće!

Iz Sv. Lovreča na Labinštini. Uz pomoć božju i velezaslužne „Družbe Sv. Cirila i Metoda" te drugih dobrih ljudi sazidali smo si liepu školsku zgradu u našoj občini Vlakovo. Uzprkos svim spletkarijam naših narodnih i duševnih dušmana — i uzprkos svim utokom, dobili smo ipak učitelja u osobi gosp. Matka Lukež-a, rodom iz Pićna, dosada učitelja u Buzetu. Školu ćemo svečanim načinom otvoriti i blagosloviti dne 3. veljače, t. j. na Blaževo! O svečanom otvorjenju javiti ćemo se naknadno.

Koparski kotar:

Iz Sluma nam pišu: Dne 6. jenara obdržavali smo ovdje glavnu skupštinu naše podružnice „Družbe sv. Cirila i Metoda", a poslie skupštine malu plesnu zabavu u prostorijama našeg dobrog Krbavca. Sabralo se okolo 100 članova. Predsjedao je gosp. Mate Finderle, zapisnik su vodili veleč. gg. Tonković odnosno Zorko Klun. Prisustvovalo je koli skupštini toli zabavi više rodoljuba iz okolice te Buzet-grada te blagajnici podružnice iz Rakitovića. Sve je teklo u najljepšem redu i skladu. Poslie skupštine počeo ples. Naši vredni mladići i djevojke te gostovi počeše licitirati plesove. Jedan ples je vriedio do 2 K. Darovali su sljedeći mladići i djevojke: Posedel Andre, Krbavac Ivan, Božić Grgo, Tomazić Andre, Božić Josip, Žuletić Marija, Krbavac Antonija, Božić Marija. Iz ljubavi prama družtvu nastojali su ti vredni mladići, da se novac množi u družtvu, Hvala svim, osobito onim, koji su pristupili u kolo članova.

Voloski kotar:

Ženska podružnica Družbe sv. Cirila i Metoda u Mošćenićah priredjuje u ponedeljak, dne 2. februara o. g. na dan svećnice i sajma u onom mjestu, u prostorijah „Hrvatske Čitaonice" zabavu sa plesom i koriandoli. Program te zabave jest vrlo obširan. Početak točno u 7 sati na veče. Ulaznina za članice 50 hel., za nečlanice 60 hel., za gospodu 1 kruna.

Darovi se primaju sa zahvalnošću.

Pošto se za ovu zabavu neće šiljati poziva to ovime pozivamo sve prijatelje, da nas onog dana izvole posjetiti.

Iz Mošćenica primamo: Dopis iz Mošćenica u predzadnjem broju „Naše Sloge" donio nam je mnogo radosti; ta već se je bilo zaboravilo na naše ubavo mjestance! Ali nije baš najbolje djelovao na njekoje od naših ljudi, toga radi prinudjen sam, da se sa par rieči na njega obazrem i navedem prave i istinite razloge naše „Čitaonice".

G. dopisnik imade u nekojim stvarima pravo, te imade podpuno pravo, da siba naše ljude, što se češće u „Čitaonici" ne sakupe. Što je pak uzrok tomu. U dopisu napominju se na jednom mjestu osobne zadjevice, za koje mogu pouzdano reći, da su izvorom svega zla u našem gradiću; i to ne samo da imade osobnih zadjevica među cielim pučanstvom, nego ih imade — žalibože — i u našoj narodnoj hrvatskoj stranci. Kad ne bi bilo osobnih zadjevica, bio bi naš gradić pravi raj, a naša čitaonica pravi pupoljak, koji bi se vremenom pretvorio u krasnu ružu...

Što je uzrok osobnih zadjevica, neću da navadjam; i to samo iz obzira, da ne nastanu opet te blažene osobne zadjevice, koje nas u ovom mjestancu neprestano proganjaju.

Uzroku, što naša čitaonica ne napreduje onako kako bi morala, krivi smo ponajviše mi sami. Imade naših ljudi, koji su se pustili čuti, — ali što ja kažem vikali su na puna usta, da oni odlaze iz čitaonice, ako dodje njihov osobni neprijatelj u isto družtvo gdje su i oni. Zar tako? Ovako postupanje znači, tjerati ljude od nas, a nipošto zvati ih, da se s nama združe u bratsko kolo, na obranu milog nam jezika hrvatskog i majke nam Istre. Gospodo, ovakvo postupanje ne znači voditi politiku, ovakvo postupanje nas neće nikad dovesti našem cilju: političkom prosvjetljenju ovog zapuštenog naroda. Nadalje moram spomenuti, da nekoje osobe pod krinkom narodnosti, gledaju samo na svoju materijalnu korist; a toga ne smije biti. Nije dosta, da se viče: „za narodnost", već se mora i djelom pokazati, da se tu narodnost ljubi, mora se za tu narodnost i žrtvovati, samom se vikom ne postizava ništa. Uzrok, da su nekoje osobe prestale nastojati oko boljka naše „čitaonice", jeste taj, da se su nekoje osobe, koje nemaju nikakva prava, mješale u naše poslove. I to ne smije da bude, imademo odbor koji se imade brinuti za sve naše potrebe i za naše zabave; utjecaj trećih osoba, koje u „čitaonicu" ne spadaju, ne možemo i ne smijemo trpjeti!

Ovoliko za danas. Bude li od potrebe, potražit ćemo našoj rani drukčije liek. Svršavam sa g. dopisnikom prijašnjeg dopisa: toliko na razmišljanje onima, kojih se tiče!

Čitaoničar.

Lovran bez lovorike. U tršćanskom „Čiufutiću" tuži se poznati „landrovac", da nestaje sve to više lovorike u Lovranu i u susjednih Mošćenicah. On se pričinja kao da bi mu žao bilo, što nestaje lovora jedino radi toga, što nestaje tim zimi i zelenila, koje da privlači tudjince, ali mi, koji znamo na koju nogu taj „landrovac" šepa, znamo također, da mu nije stalo ni do zelenila ni do privlačivosti na tudjince, već se boji, da neće više dolaziti njegovi zemljaci u Lovran lumber kupovati. To je naše duboko uvjerenje, ako pak tomu nije tako, neka nas pobije barba Tončić.

Razne primorske viesti.

Odviše zahtjevamo! U jednom od posliednjih brojeva tršćanske „Edinosti" čitamo pritužbu proti postupanju financijalne oblasti i tamošnjeg zemaljskog suda, što priobćuju u službenom listu „L' Osservatore Triestino" dražbene natječaje jedino u talijanskom jeziku, te da bi bilo očekivati, da se takovi oglasi priobćuju u oba zemaljska jezika, t. j. talijanski i slovenski odnosno hrvatski.

Naša tršćanska drugarica zahtjeva „Edinost" odviše od c.kr. oblastih u Primorju, koje su istotako previše s nami slobodoumne i milosrdne, jer nam dopuštaju milostivo, da možemo i mi Hrvati i Slovenci naše najbolje mladiće u vojnike slati, te poreze i namete plaćati, da uzmognu gg.činovnici liepo i udobno prolaziti i bez znanja i poštivanja našega jezika.

Ipak se miče! Da nas nebi tkogod zlo shvatio! kao da ćemo priobćiti kakovu pobjedu ili kakav uspjeh, moramo odmah kazati, da se neradi ni o jednom ni o drugom — već posve o protivnom. Nenašavši prikladnijeg naslova za ovu viest, u kojoj želimo opisati posliednji poznati nam uspjeh usrećujućeg nas sustava u Primorju, poslužismo se ovim u nadi, da će nas naši čitatelji razumiti.

Do sada smo se tužili, prigovarali smo i grozili se zemaljskomu odboru Istre, talijanskim občinam i družtvom, što izopačuju i kvare imena naših mjesta u Primorju u obće, napose u Istri, a od sada će se moći svi ti naši usrećitelji izgovarati, da nisu više sami, da su našli i u tom nečistom poslu vriedna pomoćnika, i to odlična pomoćnika u poluslužbenih listovih c. kr. vlade u Trstu.

Taj poluslužbeni list naše slavne vlade jest njemački list izlazeći pod naslovom „Triester Tagblatt".

Prošlih dana priobćio je naime taj poluslužbeni list viest o osudi nekog stanovnika iz Sv. Josipa ili iz glasovitih Ricmanja, koje su istarski talijanaši i tršćanski židovi prekrstili u Rusmagna.

Poluslužbeni list poveo se za našimi irredentisti te nazivlje i on ono selo novopečenim imenom „Rusmagna" sve na veću čast i slavu vladajućeg kod nas sustava.

Od sada će dakle složno istarsko-tršćanski irredentaši sa poluslužbenimi glasili primorske vlade služiti i kvariti naša narodna imena, jer je to u interesu njemačko-talijanskog pobratimstva i na korist državne misli. Mi čestitamo službenim krugovom u Trstu, što su se našli i u tom pogledu složni sa nosioci državne misli u Primorju. — Dakle ipak se miče!

Tužba na novu željeznicu. Iz Poreča dolaze tužbe na novu željezničku Trst-Poreč, jerda dolaze vlakovi koli u jutro, toli na večer mnogo kasnije — po cieli sat — nego li bi imali. Kao za nagradu za takova zakašnjenja da skaču vlakovi sad najednom sad na drugom mjestu sa kolotečinah. Usljed toga, da trpi ponajviše pošta, odnosno oni, koji se s njom služe. Pisma da se je prije dielilo već u 10 sati u jutro, a sada biva to u 10 i 10½ t. j istodobno sa poštom, koja dolazi sa parobrodom. Popoldašnje pošiljke, da se niti nedieli strankam, jer da vlak stiže kasno a poštanski ured da zatvore već u 6 sati i take dobiju stranke pisma i ostale pošiljke jedva sliedećeg dana.

Sa Istarske željeznice pišu nam: Naši talijančići nemogu se inače osvetiti upravi državnih željeznicah nego tim, da smrade i mažu njezine nadpise dotično oglase. Tako ćete naći skoro po svih postajah od Kopra do Poreča na oglasih i objavah brisano ili prekriženo sve, što nije talijansko. Na zubu im su osobito hrvatski oglasi i objave, ali nepraštaju ni njemačkim, gdje ih mogu bezkažnjeno osmraditi ili prekrižiti. Ti skrivni i tajni junaci neimaju odvažnosti odvažnosti toliko, da bi svoje junačtvo pokazali pred činovnici ili poslužnici željenice, ili pred putnici, već to čine potajno, onako po talijansku: baci kamen, bodni nožićem — pa sakrij ruku!

Uprava državnih željeznica imala bi dati podredjenim strog nalog, da bolje pripaze na te lopovske širitelje talijanske bruture.

Tužba Talijanah na željeznicu. Istarski talijanaši mislili su, da im neće već ništa falit kad bude jednom sagradjena nova željeznica Trst-Poreč. Talijanski kolovodje znali su tako zavesti labkoumno gradjanstvo talijanskih gradića Istre, da je ono u istinu očekivalo od nove željeznice raj zemaljski. Željeznica bijaše dogradjena i strojevi (malinci, bi rekao dr. Laginja) jure amo tamo, ali onomu toli živo opisanomu blagostanju ni glasa ni traga. Odatle pritužbe i prigovori sa raznih strana proti novoj željeznici. Danas bilježimo takvu tužbu iz talijanske Izule. Od tamo pišu naime da do sada ne ćute koristi od te željeznice. Visoke ciene, neprestana zakasnenja a satnica da je tako sastavljena, kao da se je htjelo navlas oštetiti putnike. Koji želi u Poreč po poslu, nemože se vratiti istog dana, već mora izgubiti dva dana. Niti u susjednoj postaji sv. Lucije (kod Pirana) da se nemože u jednom danu opraviti poslove i vratiti se jer prvi vlak odlazi iz Izule u 11 sati 32 časa prije podne a posliednji u 8 sati 48 časova na večer. Sličnih pritužba biti će po svoj prilici i više kad se jednom zagovaratelji željeznica otriezne.

Trst.

Iz Trsta nam pišu dne 27. o. mj.: Dvie naše rodoljubne obitelji zadesila je ovih dana težka obiteljska nesreća. U subotu preminuo je nakon težki bolesti otac i poglavar poznate slovenske obitelji gosp. Frane Kobal u lijepoj starosti od 72 godine. Pokojnik se je za mladjih godina mnogo zauzimao za organizaciju slovenskih radničkih družtava i odgojio svoju djecu u slovenskom duhu. Težko ucviljenoj obitelji Kobal-Pavlović naše iskreno saučešće a vriednomu pokojniku: vječni pokoj.

Dne 26. o. mj. preminila je uredniku g. Maxu Cotiću kćerka Danica, razveliv duboko njega i vriednu mu gospodju, kojim izrazujemo ovim putem naše toplo saučešće!

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

Presv. g. dr. Dinko Vitezić, c. kr. fin. prokurator u miru K 6 na mjesto vienca na grob zaslužnoga muža kanonika Drag. Parčića u Rimu, g. Medvedić Andre iz Rieke kao dobru ruku K 4.

Ukupno danas . . . . . K 10·—
Na račun ove godine izkazano . „ 124·20

Sveukupno K 134·20

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Presvj. g. dr. Dinko Vitezić, c. kr. fin. prokurator u miru K 6 na mjesto vienca na grob zaslužnoga muža kanonika Drag. Parčića u Rimu, g. Medvedić Andre z Rieke kao dobru ruku K 4.

Ukupno danas . . . . . K 10·—
Na račun ove god. izkazanih . „ 75·—

Sveukupno K 85·—

Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri darovaše preko naše uprave:

Presvj. g. dr. Dinko Vitezić K 6.

Ukupno danas . . . . . K 6·—
Na račun ove g. izkazanih . . „ 2·—

Sveukupno K 8·—

Politički pregled.

U Puli, dne 28. jenara 1903.

Austro-Ugarska.

U hrvatskih listovih Dalmacije čitamo, da će načelnik grada Sibenika g. vit. Šupuk povodom skupštine hrvatskih opozicijonalnih stranaka, koja će se obdržavati dne 29 o. mj. u Zagrebu, tumačeći čuvstva cielokupnog pučanstva obćine šibenske, brzojavno izraziti skupštini volju svoga naroda, da se sve opozicionalne stranke u hrvatskih zemljah ujedine u misli i u imenu. Isti listovi pišu, da imade nade, da će i ostale rodoljubne obćine Dalmacije, kaošto i društva i pojedinci, slediti primjer načelnika Splita i Šibenika, tim većma, što će skupštini sudjelovati i liepi broj narodnih zastupnika. I mi pozdravljamo najsrdačnije sve skupštinare, te izričemo vruću želju istarskih Hrvata i Slovenaca, da bi se sve hrvatske oporbe složile i ujedinile, pak složno i jedinstveno uzradile oko slobode i jedinstva sviju Hrvata.

Iz polusužbene „Reichswehr" doznajemo, da je posliednje vrieme njeki na glasu novinar franczezki u jednoj razgranjenoj novini Pariškoj razpravljao posve ozbiljno pitanje: „Što bi imala Francezka učiniti i kako se ponieti, kad bi Njemačka htjela do Trsta?" Rečena „Reichswehr" uzima to tako, kao da bi onaj novinar razpravljao o razsapu Austro-Ugarske monarhije i o njezinom podieljenju; pak se onda ruga francezkomu novinaru, i veli, da je tim člankom svojim izgubio ugled, koj je dosad kao novinar uživao. Austro-Ugarska da ima dosta vojske za braniti se. Ali i neglededć na to, veli, kako se može ni pomisliti, da bi htjela Njemačka do Trsta, kad je ona vjerna saveznica Austro-Ugarske i kad njoj nije ni na kraj pameti, da si osvoji zemlje do jadranskoga mora!! — Službeni krugovi kažu se eto i prema Njemačkoj kao i prema Italiji poput noja s glavom u pjesku. Samo iztok, reć bi, da njim je na pameti. Nova obrambena osnova, glasovi u novinam o pripravam za mobilizaciju pokazuju, da se Austro-Ugarska sprema na njeke eventualnosti u proljeću.

Crna Gora.

Službeni list crnogorske vlade „Glas Crnogorca" priobćuje kneževu naredbu, kojom se preustrojava sudstvo u kneževini. Istodobno priobćuje isti list i odnosna imenovanja.

Bugarska.

Bugarski listovi priobćuju danomice novih dokaza proti ministru Ljudskanomu, koji da je kovao urotu proti samomu knezu Ferdinandu. Uzprkos tomu nemiče se proti njemu vlada niti poduzimlje on ništa proti svojim tužiteljem.

Rusija.

Iz Sibirije pišu bečkim socijalističkim listovom, da se tamo rusko radničtvo nakon gradnje velike sibirske željeznice sve to bolje organizira, stvarajuć radnička družtva i znjednice, u kojih nalaze podporah i zaštitu proti vlastnikom tvornicah i drugih velikih poduzeća.

Razne viesti.

Protuaustrijske demonstracije u Rimu. Naši za nevolju saveznici nemogu propustiti zgode, a da nedemonstriraju proti svojoj saveznici, proti austro-ugarskoj monarhiji.

Takova zgoda pružila im se je opet jednom i to dne 8. o. mj., kadno slaviše 25. godišnjicu smrti kralja Viktora Emanuela. Tužnoj svečanosti prisustvovale su počavši od kraljevskog dvora sve javne oblasti, družtva, vojničtve, gradjani i deputacije nadošle izvan Italije. Medju onimi izticale su osobito deputacije n e s p a š e n i h pokrajinah Trsta, Istre i Trenta. One su zauzimale u sijajnom obhodu gradom odlično mjesto, te bijahu svuda burno pozdravljane. Zastupnici rečenih pokrajinah dadoše salieti ogroman štit od kovi, kojega je nosilo rimskimi ulicami deset osoba. Taj kovni štit nosio je debelimi slovi urezan sliedeći nadpis: „Al rè che vol'e l'unità d'Italia — T r i e s t e — c o n f e d e i n d o l l a b i l e" (Kralju, koji je hotio jedinstvo Italije — Trst — u nepomičnoj vjeri). Kad je obhod prolazio nedaleko austrijskog poslaničtva kod Vatikana spustiše u znak žalosti i prosvjeda sve zastave izvanjskih kolonija, koje su rečeni štit obkoljivale. Tuj je bilo povika i uzklika irredentskih, protuaustrijskih. Tim zastavam i tomu štitu dadoše u „Pantheonu", gdje se nalazi kraljev grob, počastno mjesto. Štit je ostao na tom mjestu kao dar i uspomena „velikomu kralju" od nespašenih zemalja, „koje stenju pod tudjim robstvom". Onu su demonstraciju motrili sa zadovoljstvom najviši krugovi naše vjerne saveznice — Italije!!

„Svećenik treba da zalazi u narod, da narod upozna, da ga pouči itd." Ovaj krasni savjet daje sv. otac papa Lav XIII. u svojoj enciklici na talijanske biskupe o uzgoju svećenstva. Sv. otac stavlja u svojoj enciklici na dušu najtoplijimi riečmi talijanskim biskupom, neka uznastoje oko toga, da si u mladosti svećenstvo valjano i značajno uzgoje, koje će častno zastupati zvanje svoje u životu. Svećenik treba — kaže enciklika — da zalazi u narod, da narod upozna, da ga pouči, da ga nezavedu protivnici vjere i crkve, a nesmije se otudjiti od povjerenoga svoga stada. Prema tomu protivnik i računa; da li je pastir uz svoje stado, ili ne. Ako je uz stado, ne će se neprilatelj tako lako usuditi približiti k stadu njegovomu. Ako je oddaljen, eto neprijatelja, da stado raztjera i razdere. Uz čist i neporočan život treba da svećenik u narodu djeluje, onda će tek koristovati narodu svomu, a ne će se u stado mane uvući. Prema tomu treba, da je i uzgoj udešen. U jednu ruku samozataja, u drugu ruku vječni saobračaj s narodom. To je zadaća svećenika. Takav treba da je svećenik". — A kako će — pitamo mi — narod poučiti oni svećenici u Istri, koji ne zalave medju narod i koji nepoznaju niti jezika svoga stada, te mu propovieduju rieč božju u tudjem jeziku? — Na ovo neka odgovóre nekoji biskupi Istre!

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.
Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu
prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donositelju:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2½%
Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.
Okružni odiel u krunama razpoloživ s mjesta, 2% na svaku avotu.
Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.
Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Ricku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.
Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novca i vriednostnih papira.
Prima uplate odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.
Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestni e uvjete.
Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.
Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.
Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.
Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.
Trst, 8. marča 1902.

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

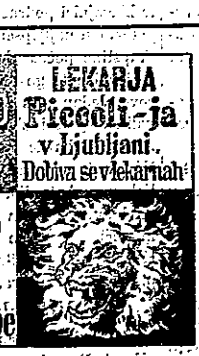

Edina zaloga na Kranjskem lekarna
PICCOLI
„pri Angelu" v Ljubljani,
— — Dunajska cesta — —
Polifrena steklenica 2 krune.
Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno ako se mu pošlje znesek po poštnem povzetju.
Dobiva se tudi v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 2 krone 40 h. steklenica.

Marko Zović
krojački majstor
u PAZINU polag hrv. ljekarne,
preporuča se p. n. občinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa; prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni utakmice.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu – Trstu
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguć jer je pokućtvo iz prve ruke.

VAŽNO ZA SVAKOGA!
Razprodaja!
Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastoječa iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manšete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogrt sastoječa od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa alužbenom punc om.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 repno ogledalo u etui-u.
Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. ponzedcm ili ako se novac unapred doznači tvrdka
Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.
Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.
Bogato ilustrovani cienici različitih dragulj arskih stvari badava i franko.
Preprodavaoci i posrednici traže se.
Važno za svakoga!

Sve strojeve za
poljodeljstvo i vinarstvo.
Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetinje za acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.
. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .
IG. HELLER,
Beč, Praterstrasse 49.
Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Istarska Posujilnica u Puli.
Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.
Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te pluća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.
Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznosé do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.
Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.
Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdanie osim jedija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.
Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju, pobliže informacije.
Ravnateljstvo.

Broj 6. Pula, u četvrtak dne 5. veljače 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a neslogu svo pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu, ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.«, (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Nakon zasjedanja.

II.

Najvažniji predmeti, o kojih se je tečajem ovog kratkog zasjedanja razpravljalo, bijahu dva predloga zemaljskog odbora, odnosno talijanske saborske većine osnova o privremenom proračunu.

Prvi predlog podnio je zemaljski odbor, koji govori o proširenju talijanske realne gimnazije u Pazinu.

Zemaljski odbor kaže u svojem obrazloženju, da sadašnja realna gimnazija u Pazinu neodgovara svojoj svrsi, jer da su se promjenili odnošaji odkad je otvoren taj zavod, i jer su roditelji djakah nezadovoljni, što moraju njihova djeca nastaviti i svršiti školske nauke u kojem drugom gradu.

Otvarajuć zemaljski odbor nižu talijansku realnu gimnaziju u Pazinu, mislio je da je tim zadao smrtni udarac državnoj gimnaziji sa hrvatskim naukovnim jezikom, koja će poginuti sama od sebe radi nestašice djaka. Kad se je pako uvjerio, da je državna gimnazija u Pazinu uzprkos dobro posjećena, dapače mnogo bolje nego talijanski zavod; da je na državnoj gimnaziji od godine do godine sve to bolji napredak; da se na njoj otvara svake godine novi razred i da će se malo po malo pretvoriti u višu gimnaziju t. j. sa osam razreda, tada je promjenio prvobitnu osnovu i zaključio, da se nižu talijansku realnu pretvori u realnu gimnaziju i višu realku. Ostala bi naime kao i do sada ...a realna gimnazija i dodalo bi njoj se ... razreda više realke.

Predlog taj nije došao na razpravu i ...o se nije mogla o njemu izreći saborska ...njina. Zemaljski odbor će ga spraviti ... dnevni red bez dvojbe čim se sabor ...t otvori i tada će naši zastupnici stalno ...iti svoju dužnost te opet jednom do...ti kako je taj talijanski zavod nesamo ...šan, već takodjer silno štetan za siro...nu našu pokrajinu.

Drugi važniji predlog, o kojemu se ...bširno razpravljalo, bijaše predlog sa...ke većine, što ga je stavio zastupnik Venier i koji ide za tim, da se Istra ...ni upravno sa gradom Trstom.

Ovaj predlog stavila je saborska ve... da zadovolji radikalnijem dielu tali...kog pučanstva pokrajine, koje nije za...ljno s njezinim dosadašnjim dielo...em. Talijanski radikalci drže naime, ...njihova većina napušta visoke narodne ...e i da je odviše popustljiva napram ... i napram saborskoj manjini? Tim ...alcem htjela je saborska većina do...li kost u formi svog predloga za ...vno sjedinjenje sa Trstom, znajuć, ...e si radikalci prije skrhati okolo kosti nego li bude oživotvoren njezin ...log.

Kod razprave o tom predlogu uzeo ...ć u ime hrvatsko-slovenskoga kluba ...pnik dr. Laginja, označiv stanovište ...ine naprama tomu predlogu. On je ...o koli veliku taktičnu vriednost, toli ...ost i lukavost predloga većine, koja ... tim, da Trst postane narodno-političkim središtem Taljana Primorja. Zast. Laginja nije bezuvjetno odbio predloga većine, već ga je dapače nastojao upodpuniti tim, da se unj pritegne i pokrajinu Goričko-Gradišku, koja tvori sa Istrom i Trstom takozvano austrijsko Primorje. On se je izjavio za upravno sjedinjenje Istre sa Trstom i Goričko-Gradiškom, ali uvjek na temelju podpune jednakosti prava narodnostih ovih pokrajina i uz stalno jamstvo, da će pučanstvo sadašnjih triju pokrajina obilato sudjelovati u našem parlamentarnom životu. Osim toga traži saborska manjina preinaku izbornoga reda za obćine i za sabor u slobodoumnom smislu i promjenu zemaljskog štatuta obzirom na stalno sjedište zemaljskih ureda i na mjesto, kamo da se redovito sazivlje sabor.

Članovi većine nastojali su pobiti protupredlog manjine i razloge, kojimi ga je zastupnik Laginja utemeljio, što im nije uspjelo. Protivili su se osobito onom dielu predloga manjine, koji govori o preinaki izbornoga reda za obćine i sabor i o narodnostnoj ravnopravnosti. Tim su pokazali, da im nije stalo do slobodoumnijeg izbornog reda, premda se uvjek slobodoumnošću razbacuju, i da nisu voljni priznati našemu narodu jezikovnu ravnopravnost sa talijanskim pučanstvom ovih pokrajina.

U tu razpravu posegnuo je kratkom izjavnom i vladin zastupnik, koji je kazao, da je predlog većine neizvediv i da ga vlada nesmatra ozbiljnim.

Za predlog glasovala je sva većina i sada je dužnost zemaljskog odbora, „da učini shodne korake za što brže oživotvorenje ovog zaključka", što će ostati po našem dubokom uvjerenju: „na vrbi svirala!"

Treći važniji predmet bijaše razprava o privremenom proračunu. Već kod prvog čitanja toga predmeta dogodilo se je većini, dotično izviestitelju i saborskom predsjedniku mala nezgoda. Izviestitelj je naime predložio, da se predmet rieši prešno a da uzmogne odnosna resolucija glede pobiranja poreza i nameta itd. dobiti na vrieme previšnju potvrdu.

Proti prešnosti ustao je zast. Spinčić, dokazav saborskim pravilnikom u ruci, da se o predmetu nemože prešno razpravljati i da treba za prešnost predmeta dvie trećine prisutnih zastupnika, dočim većina nesačinjava dvaju trećina.

I doista, za prešnost predmeta kod glasovanja nije imala većina dvie trećine prisutnih zastupnika. Uspjeh glasovanja presenetio je predsjednika, koji je ostao vidno ogorčen i smeten. Tada predloži, da bi se radi istog predmeta obdržavalo istoga dana poslije podne sjednicu. Nu ni ta mu nije valjala, jer mu je opet zast. Spinčić na temelju pravilnika dokazao, da treba svaki predmet priobćiti zastupnikom 24 sata prije nego li ima doći na razpravu.

Kod razprave o privremenom proračunu govorili su samo dva člana manjine, koji su podvrgli kritici pristrano i nepravedno djelovanje zemaljskog odbora, te istomu kano i vladi, koja podržaje nezdrave i nezadovoljne odnošaje u Istri, izrekli nepovjerenje saborske manjine.

Ako još spomenemo, da je na koncu poslicdnje sjednice predsjednik protuzakonito zabranio zastupniku Andrijčiću pročitati hrvatski sastavljenu interpelaciju, radi čega je došlo izmedju njih do živahne prepirke, to smo u kratko pretresli sav rad kratkog zasjedanja istarskoga sabora, koji bijaše sazvan jedino radi toga, da opunovlasti zemaljski odbor, da može porez i namete pobirati i trošiti na temelju privremenog proračuna za godinu 1903.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 31. jenara 1903.

Ovoga tjedna se je ne samo radilo nego i štogod učinilo. Podneslo se je, koli u carevinskom vieću u Beču toli u državnom saboru u Budimpešti, sriedu dne 28. t. mj., vladinu osnovu o nagodbi izmedju kraljestva i zemalja zastupanih u carevinskom vieću te zemalja ugarske krune i ob odnosnih tarifih. Prošlo je prvo čitanje obranbene osnove u sriedu. Četvrtak i petak razpravljalo se je sladorna pitanja i svršilo.

Obranbena osnova.

Takovu osnovu podnaša se svake godine. Kako se podnaša proračun i za to da se može tjerati poreze, tako se podnaša obranbena osnova i za to, da se uzmogne uzimati ljude u vojnike. Vojničke stvari se odlučuju već u delegacijam, al moraju na nje privoliti takodjer carevinsko vieće u Beču i državni sabor u Budapešti. Svake godine ima u obih tih tjelih razprava o vojničtvu. Ljetos govorilo se je i govori više, jer je vojna uprava postavila veće zahtjeve i glede broja vojnika, i glede vojne opreme, a dakako i glede novca. Odnosne osnove bile su podnešene već prije više vremena, ali su tek sad došle u razpravu, jer su se proti njekim ustanovam već unapried protivila zastupstva naroda u Beču i Budapešti. Usljed te protimbe takodjer pao je ministar rata Krieghammer, i bio imenovan novi Pitreich; bilo je i krunskih vieća, i vojna uprava morala je popustiti bar njekoliko, i razpravljati sa predstojnici naroda. Htjela je pozvati u aktivnu službu stanovit broj reservista; to je morala napustiti usljed rečene protimbe već unapried. Povećanje broja vojnika, nove vojne opreme, i s tim sdruženi veći trošak nije se unapried odklonio. To se smatra opravdanim i obzirom na porasli broj stanovničtva i obzirom na možebitne zapletaje i nuždnu obranu.

U govornike već kod prvoga čitanja odnosne zakonske osnove upisala se je sva sila zastupnika, al ih je do rieči došlo razmjerno malo. Govorili su poglavito radikalniji zastupnici, jer prvi upisani, i to: Poljski „divljak" Breiter, česki agrarac Zazworka, česki narodni socijalni demokrat Klofač, socijalni demokrat Schuhmeier, Svenjemac Thschan; k tomu Mladočeh Jaroš, jedan nacionalni i jedan liberalni Njemac. Svakako najznamenitiji su govori ili izjave zast. dra. Kramařa, ministra-predsjednika, i ministra domobranstva.

Dr. Kramař govorio je u ime mladočeskoga kluba. Odsudio je vladu Koerberovu kao nepravičnu, kao onu, koja se dade voditi po velikoj manjini zastupničke kuće, po Njemcih nacionalih, liberalih i onih velikoga posjeda njemačkoga, kao onu koja neće uredjenih parlamentarnih odnošaja, takovih da bi vladala većina, kao vladu koja bi radje nego to vladala paragrafom 14. Navadja razloge, zašto njegov klub pripušta prvo čitanje obranbene osnove, zašto kod nje neobštruira. Jedan je, jer neće da dopusti vladi da porabi kod toga § 14., čim bi bio osujećen svaki popravak osnove. Hoće da zakonska osnova ide u odbor, u kojem će se prisiliti vladu da privoli na polakšice u vojnoj službi, osobito obzirom na gospodarstvo. Drugi glavni razlog, zašto pripušta klub prvo čitanje zakonske osnove jest obzir na monarhiju. Česki narod sav, možda s kojom neznatnom iznimkom, hoće jaku monarhiju. Njoj prieti pogibelj sa raznih strana. Oni hoće, da se obrani od svih pogibelji, i ujedno da bude pravedna svim narodom svojim.

Taj govor reć bi da je u živce pogodio ministra-predsjednika Koerbera. Oglasio se je odmah za rieč, i rekao jako razdražen: Naproti predgovorniku moram i opet iztaknuti misao, koja vodi vladu u svem njezinom postupku. Vlada neće da zaoštri protimbe, te se je do sad svemu ugnula, što bi se moglo tumačiti kao izazov kojega naroda ili koje političke stranke. Nezabacuje odmah nazore nijedne stranke, nego o svem razmišlja i nastoji da provede svoj pošten program. Nastoji osobito o sporazumu Čeha i Njemaca, jer od toga odvisi mir takodje u zastupničkoj kući. Jednostrane mjere smatra neshodnimi. Dok vlada svoju svrhu nepostigne — ako njoj to bude dano — voditi će upravu bez ikakovih narodnih ili političkih obzira, u smislu podpune pravednosti, u duhu vremena, prema potrebam pučanstva. Ta izjava ministra-predsjednika, osobito gdje je spomenuo podpunu pravednost, bila je popraćena ironičkimi povici i smjehom sa strane mnogih slavenskih zastupnika.

Ministar domobranstva grof Welsershaimb, starac, već blizu 20 godina u toj službi, imao je dug govor. On nije, veli, proti narodnomu čuvstvovanju, pače želi da bude čim jače. Novi vojni kazneni postupnik da će bit skoro gotov. Reservisti neće biti pozvani u aktivnu službu, kako se je prije namjeravalo. Povećanje broja vojnika je nuždno. Snizenje aktivne službe na dvie godine je pitanje, koje se neda naprečac riešiti. Polakšica vojnikom će se dati osobito obzirom na gospodarstvo. Glasovi o mobilizaciji nisu istiniti. Priprave se čine kako svake godine.

Sladorno pitanje.

Već od dulje vremena, naročito od marča prošle godine, mnogo se razpravlja o sladoru. Tjedan dana, od subote 24. t.

mj. razpravljalo se je o njem napeto, što u zastupničkoj kući, što u odnosnom odboru. Tri podneska su se kod toga razpravljala: **Bruseljska konvencija** od 5. marča 1902., i dvie vladine osnove, jedna o promjenah njekih ustanova porezovanja sladora, druga glede kontigentiranja sladora.

Čudno bijaše, do sad zakonodavstvo skoro svih evropejskih država glede sladora. Sve je išlo za tim, da se sladora čim više izveze u inozemstvo. U tu svrhu darovale su države, i još za kratko daju **premije** proizvadjačem sladora. U tu svrhu nije slador, prodan u inozemstvo plaćao nikakva poreza. Tako je došlo, da se je naš slador mnogo jeftinije prodavao u inozemstvu nego li doma, kod nas, i da se ga razmjerno mnogo nije porabilo doma.

Eto ovako po prilici je kod nas stvar stojala. Proizvadjanje prostoga sladora stojalo je 20 kruna po metričkom centu; rafiniranje 7 kruna; davak na slador 38 kruna. Metrički cent rafiniranoga sladora je dakle stojao 65 kruna, i prema tomu, dakako s dobitkom prodavao se je doma, u monarhiji. Za slador izvožen u inozemstvo odbijalo se je cieli davak, dakle 38 kruna po metr. centu. K tomu davala je država za izvoženi slador 5 kruna premije. Prema tomu je izvoženi u tudjinu slador stojao 38+5=43 krune po metr. centu manje, nego li onaj koj se je prodavao doma. Doma 65 kruna, u tudjini 22 krune. Izradjivalo se ga je u monarhiji preko 9½ milij. metr. centa. Od tih porabilo se ga je doma preko 3 milijuna, a izvažalo preko 6 milijuna metr. centa. Tvornićari sladora, osobito rafineri, jako su obogatili, manje oni koji proizvadjaju surov slador, još manje oni koji su proizvadjali repu za slador. Al na svaki način i ovim posliednjim bio je to glavni proizvod za življenje. Tim repnim sladorom konkurovao je koliko bijaše moguće trstikovi slador, koj se proizvadja u kolonijah raznih država evropejskih, naročito Englezke. Usljed onih pogodnosti, što jih je imao naš slador u tudjini, nije mogao pravo konkurovati trstikov slador. Stalno su Englezi na to došli, da se napravi ugovor izmedju raznih država. Taj se je i napravio, i poznat je pod imenom **Bruseljske konvencije**. U uvodu toga ugovora veli se, da se je napravio željom, s jedne strane da se izjednači uslove za utakmicu (konkurenciju) izmed repnoga i trstikova sladora, s druge strane da se poveća porabe sladora. To dvoje, veli se na dalje, može se doseći, ako se ukine premije na slador, i ako se omedjaši carina. I s toga se u konvenciji ustanovlja: **da se ukida premije na slador, i da se udara carina od najviše 6 franaka na slador izvezen iz bud koje države u bud koju od onih što pristupe k konvenciji.** Samo u slučaju da bi odkud preveć sladora dolazilo, mogla bi se udariti za još 1 franak carinu.

Na odnosni sastanak u Bruselj, na kojem se je dne 5. marča 1902. konvencija sklopila, bili su poslale svoje odaslanike car njemački, car austrijski, kralj Belgije, kralj Španjolske, predsjednik republike Francezke, kralj Englezke, kralj Italije i kralj Švedske i Norverške.

Konvenciju sklopili su i podpisali odaslanici tih vladara odnosno država, al je valjalo da ju prihvate i zastupstva naroda, da se pak konvencija potvrdi. Rok najdalnji za potvrdu je 1. februara 1903. U život će konvencija stupiti dne 1. septembra 1903., za one dakako države koje ju potvrde. Od tada napried valja za 5 godina. Značajno je, da je konvencija podpisana posebice za „Austriju", posebice za „Ugarsku".

Nepristati na konvenciju značilo bi, pustiti svim državam da udare carinu koliko hoće na slador koj bi se u nje uvažao. A ta carina mogla bi biti takova, da se n. pr. od nas nebi moglo izvažati onih 6 mil. metr. centa što se jih dosad izvaža. To bi značilo propast velike većine tvornica sladora, a tim bi se proizvadjačem repe, seljakom, oduzelo glavni njihov življenski proizvod.

Pristati na konvenciju, znači otvoriti vrata, i to dosta jeftino, za 6 franaka po metr. centu, sladora iz tudjih država. Za sada još nije velike pogibelji, al za budućnost moglo bi je biti, što iz Njemačke, gdje se jeftinije slador proizvadja, što iz Englezke, koja ima mnogo kolonija gdje se sve više trstikova sladora proizvadja. (Sladorna trstika rodi pet godina uzastopce, dočim treba repu gojiti svake godine).

Jedno i drugo zlo za naše proizvadjače sladora, koje su bar dielomice zakrivili predstavnici naše države u Bruselju, došav tamo posve nepripravni.

Manje zlo je posliednje, najme pristati na konvenciju. Ublažilo bi se zlo, kad bi se kod nas samih pomnožala porabe sladora. Pomnožat bi se mogla, kad bi se snizilo porez na slador i tako omogućilo sniženje ciene sladoru, a to bi se moglo doseći kad bi ministar onih 13 mil. kruna koje je davao za premije porabio za sniženje poreza na slador. U Francezkoj su to već učinili. Kod nas se tomu protivi financijalni ministar. On treba za drugo onih 13 milijuna kruna što jih je davao na premije za slador. Inače da bi nastao manjak u proračunu, a toga da on nemože pripustiti. Pristao je samo na resoluciju, kojom se poziva c. kr. vladu, da sporazumno s onom u Budapešti podnese zakonsku osnovu, po kojoj bi se napustilo ono poreza na slador što bi se ga više dobilo usljed veće porabe sladora.

U obih zakonskih osnovah ustanovljuje se: da ima carina iznašati 6 franaka po metr. centu, jednako po prilici 5 K — najviše što je ustanovljeno u konvenciji: da se „kontingentira" proizvod sladora za monarhiju u poslovnoj godini 1903./1904., tako, da se proizvadja konsumnoga sladora u ovoj polovici monarhije 2,770.340 metričkih centa, u drugoj polovici 863.660 metr. centa, u Bosni i Hercegovini 26.000 metr. centa; da rečenu množinu ustanovljenu za ovu polovicu monarhije imadu proizvadjati do sada obstojeće sladorne tvornice po množini koju su svaka do sada proizvadjale, odnosno da mogu samo one imati predvidjene pogodnosti; da carinska diferenca od 6 franaka odnosno 5 kruna ima biti na korist proizvadjača sladora.

* * *

Kod ove posliednje ustanove nastala je razprava, komu da pripade veća korist: da li onim, koji rafiniraju sladór, ili onim koji izradjuju surovi slador, ili oni koji obradjuju repu. Ovi posliednji nisu bili ni saslušani, misli se, da će na nje obzir uzeti oni koji proizvadjaju surovi slador.

Glavno je išlo o tvoričare-rafinere, i o tvoričare koji proizvadjaju surovi slador. Prvih je u ovoj polovici monarhije 46, većinom milionara, Židova, drugih do 120, većinom Čeha. I jedni i drugi imali su medju zastupnici svojih zagovornika. Ali da njim neprevriede, pozvali su brzojavno jedne i druge četvrtak večer za petak u jutro ob 8. uri. I došli su i dogovarali se u dvih skupinah napose, i svi skupa. I dogovorili se negdje poslie 11. ure, i to tako, da dobija proizvadjači surovoga sladora 3·3, a rafineri 2·7 od carine.

* * *

Medjutim počela je sjednica zastupničke kuće. Tu su razni zastupnici Njemci počeli vikati proti „sladornim barunom", i njeki pitali predsjednika, ko njim je dozvolio da u prostorijah parlamenta zasjedaju. Predsjednik je reko, da njega za prostorije nije nitko ništa pitao, nit je on mogao dati dozvole. Na to su još jače počeli vikati oni Njemci, i rekli, da se nesmije sjednica držati dok se neiztjera one „sladorne barune", te se je u istinu i pretrgnula. I trčali su u dvoranu gdje su ovi posliednji bili još na okupu, i dovikivali njim osorno nek se nose van. Činio je to osobito Njemac Walz, kao redatelj. Bilo je unutri plemića, bogataša na sto milijuna, pa i samih članova gospodske kuće. Čutili su se uvriedjenimi u njihovoj časti i dostojanstvu. Pitali su, zašto da idu van, ko to zapovjeda, s kim imaju čast. Nije koristilo ništa. Walz njim je odgovorio: Ako neidete milom, ćete silom, pozvati ću sluge da vas istjeraju. I išli su. Al su htjeli zadovoljštinu od ministra-predsjednika, i od predsjednika zastupničke kuće. Ovaj je njekakvu i dao. Rekao je svoje prvanje rieči da žali, koje su zlo shvaćene dale povoda žalostnim prizorom. On je jednom bio dao dozvolu za sastanke radi sladora, pak se je ta dozvola smatrala za sve pute. Ovaj put se je čak i znalo da su predstavnici proizvadjanja sladora naročito pozvani na pogovore.

* * *

Iza toga se je razpravljalo sve skoro do šeste ure, i glasovalo, i prihvatilo i konvenciju i obje odnosne zakonske osnove. Da nije došlo do sporazuma medju proizvadjači sladora, a usljed toga i izmedju pojedinih stranaka parlamenta, bio bi već onaj dan parlamenat odročen, za da se uzmogne prihvatiti konvenciju i uzakoniti one dvie zakonske osnove na temelju § 14. — Medjutim bili su se pomirili Česi koji su htjeli konvenciju ali ne zakonskih osnova; i Poljaci, koji su rekli da neće ni konvencije, ako se nezadovolji njihovu zahtjevu.

* * *

Danas je zasjedala gospodska kuća, da razpravi isti predmet glede sladora. Ni u njoj nije išlo posve gladko. Zasjedala je četiri pune ure. Novi član gospodske kuće Jeitteles predložio je, nek se prihvati konvencija i jedna zak. osnova, al nek se druga zakonska osnova glede kontigentiranja na pojedine tvoričare vrate na novo proučavanje. Proti tomu ustali su drugi, naročito ministar financija. Velika većina prihvatila je i zakonske osnove, a sva kuća konvenciju. Još danas ide to na potvrdu Njegovomu Veličanstvu, još danas će vlada brzojavno narediti svojemu predstavniku, poslaniku u Bruselju, da konvenciju potvrdi, retificira, i dotični spis sutra, dne 1. februara 1903., posliedniji mogući dan za to, u ministarstvu izvanjskih poslova u Bruselju preda. (Tako je i učinjeno. Op. ur.)

Skupština hrvatske opozicije.

Prošloga četvrtka sakupilo se u prostorijah „Hrvatskog Sokola" u Zagrebu na velikoj skupštini hrvatskih opozicijonalnih stranaka preko 400 osoba, ponajviše prokušanih, neodvisnih i samostalnih muževa. Na toj skupštini zastupana bijaše i Dalmacija te naša Istra a iz banovine nadošao je cviet oporbe iz svih gradova i mjesta. Dalmaciju zastupali su gg. Biankini, Marović, dr. Smodlaka i dr. Trumbić a Istru g. dr. Dinko Trinajstić.

U 10 sati u jutro otvorio je predsjednik središnjeg odbora hrvatske opozicije gosp. dr. Šandor Brešćenski skupštinu obširnim i krasnim govorom, kojim je pokazao na žalostno stanje u banovini, prouzročeno ponajviše neslogom ili razdorom oporbenih stranaka te utemeljio neobhodnu potrebu, da se slože i ujedine svi pošteno misleći i neodvisni muževi u Hrvatskoj.

Govor obljubljenog rodoljuba i učenjaka bijaše sa svih strana srdačno pozdravljen.

Iza toga izviestio je tajnik središnjeg odbora g. dr. Harambašić o djelovanju izvršujućeg odbora, kojemu je zadaća, da uredi pitanje, kako će ujedinjene stranke izdavati jedinstveni list.

Zast. dr. Derenčin obrazložio je vrlo temeljito sliedeće resolucije, o kojih se je imala skupština izreći:

1. Bivša stranka prava i bivša narodna neodvisna stranka, stopljene od 15. siečnja pr. g. u jedinstvenu stranku pod privremenim imenom „Hrvatska opozicija", zvat će se od danas: „Hrvatska stranka prava".

2. „Hrvatska stranka prava" ostaje vjerna državopravnomu programu, koji su bivša stranka prava i bivša narodna neodvisna stranka ugovorile god. 1894., i koji su obje sada fuzijonirane stranke usvojile u skupštini od 15. siečnja 1902.

3. Najprečom svojom i neodgodivom zadaćom smatra hrvatska stranka prava: reformu današnjega izbornoga reda, daljepromjenu današnje financijalne nagodbe sa Ugarskom, i to tako, da Hrvatska dobije podpunu svoju financijalnu samostalnost, zatim zaštitu seljačkog posjeda, obrtničkoga i radničkoga stališa i lične slobode, napokon podpunu slobodu štampe i udruživanja.

4. Hrvatska stranka prava nova je stranka, koja se nimalo ne veže na stranačke simpatije i antipatije, t. j. na stranačke tradicije bud bivše stranke prava, bud bivše neodvisne narodne stranke, ter će, imajući vazda pred očima glavnu misao gore spomenutoga programa, upotrebom prilika i shodnih ustavnih sredstava nastojati oko njegova ostvarivanja.

Na poziv predsjednikov glasovalo za ovu resoluciju svi pristaše bivše neodvisne stranke i stranke prava, te je ista jednoglasno prihvaćena i od sada se ove dvie bivše opozicijonalne stranke kao jedinstvena stranka zovu „**hrvatska stranka prava**".

Nakon toga pozove predsjednik odaslanika treće oporbene stranke, t. j. čiste stranke prava, da označe svoje stanovište napram „hrv. stranci prava".

Predsjednik kluba čiste stranke prava g. Evgenij Kumičić reče u glavnom, da čista stranka veseli sjedinjenju stranaka, da prihvaća za sada organizaciju skupnog djelovanja opozicije u saboru, te izražu želju, da se što prije provede podpuna jedinstvena stranačka organizacija.

U ovom smislu dadoše izjave sve učilišni djaci i radnici, pristaše one stranke.

Pristaše bivše stranke prava na sveučilištu izjaviše, da oni radostno pozdravljaju ujedinjenu stranku i da stupaju istu. Nadalje izjaviše odaslanici hrvatske napredne mladeži i hrvatske radničke zajednice, da stupaju i oni u novu ujedinjenu stranku.

Konačno izjaviše se zastupnici Dalmacije i Istre, i to predsjednik kluba stranke prava na dalmatinskom saboru dr. Trumbić izjavi, da pozdravlja radostno sjedinjenje dviju oporbenih stranaka, ali žali ujedno što nije posliginuto podpuno sjedinjenje svih oporbenih stranaka, napokon živo želi, da se tako sjedinjenje što prije postigne u kojem će slučaju biti moguće i klubu stranke prava na dalmatinskom saboru da pristupi tako jednoj jedinstvenoj stranci. Nada se, da će se to što prije zbiti, te da će se u hrvatskoj prieštolnici svi Hrvati naći na okupu, da utvrde tako jedinstvenu hrvatsku stranku prava. Sličnu izjavu dao je nar. zast. iz Istre dr. Trinajstić uz živu želju, da iz sporazuma hrvatske stranke prava sa čistom strankom prava koji sporazum već je utvrdjen, nikne što prije podpuno jedinstvo.

Izjave dra. Trumbića i dra. Trinajstića veoma djelovahu na skupštinare, i mnogi od njih stanu davati izraza želji, da se jedinstvo odmah ondje obavi, Župnik Jemeršić zavapi u zanosnom govoru na prisutne stavnike čiste stranke prava, te ih kleče umoli na ime naroda, da se već na ovoj skupštini proglasi podpuno sjedinjenje. On vapaj Jemeršića, iskren i požrtvovan osobne samozataje, učinio je velik utisak.

Zatim ustane zast. dr. Frank, te reče, da se nekoja pitanja nemogu napr riešiti, te da nezna, da li bi bilo dob da se već danas sve oporbe ujedine, svi žele. Prvi korak je učinjen već što su obustavljene novinarske prep što njegova stranka sudjeluje kod

štine
u sa
jedins
P
uzmu
da bu
ravnor
tvrdila
P
se izal
prošir
odmah
prava.
S
te izl
dr. Ne
Krešić
Homol
dr., Pl
Seitz
Folneg
Franjo
mir dr.
T
postigo
prava.
Z
ština p
od mje
jedinst
G
botić i
i radni
središnj
postign
do mal
ška opo
renje t
veleč. g.
štinari
i Metod
kupiše
dru. Tr
Na
u dobro
nadjoše
izrečeno
Us
podpuni
nadamo,
vruća že
naime: b
sva hrva

Pog
Pulj
Zar
zanatlija
I. Istarsk
ljače t. g.
nicom Še
Pije Šep
Bilo njim
Ples
će u sub
večer. Ula
1 K, za n
Odbo
jani", po
skupšti
nedelju d
podne u š
red:
1. Poz
2. Ra
bit
3. Izb
odb
4. Mo
Povje
moćnog d
preuzeo je
dana razni
predstaviti.
žrtve lokaln
zadnjimi, k
služno „Dja
zinu", nada
molbi povje
pristupiti dr
nosnici.

štine i što je ugovoreno složno djelovanje u saboru. U daljnem radu niknuti će i jedinstvo oporbe.

Predsjednik zamoli skupštinare, da uzmu na znanje iskrenu izjavu dra. Franka, da budu strpljivi i da prepuste stvar naravnom razvoju, čemu je skupština pritvrdila.

Poslije toga predloži predsjednik, da se izabere izvršujući odbor, koji će se moći proširiti, i kojemu se nalaže, da se stavi odmah u dogovore sa klubom čisto stranke prava.

Skupštinari pristaju na taj predlog te izaberu sliedeće muževe u taj odbor: dr. Neuman Dragutin, dr. Mazzura Šime, Krešić Milan, Bartulić Jaroslav, Broz Mirko, Homotarić Vjekoslav dr., Dežman Milivoj dr., Planić G., Šutej M., Radić Ante dr., Seitz L., Magdić Pero dr., Križ iz Čabra, Folnegović Fran, Pasarić Josip, Supilo Franjo, Lorković Ivan dr., Korporić Svetimir dr., Heimrl Milan dr., Sirovatka Hinko.

Taj će se odbor proširiti, čim bude postignuto jedinstvo i sa čistom strankom prava.

Zast. Harambašić predloži a skupština potvrdi, da se doznači odboru rok od mjesec dana, kroz koji će se ustrojiti jedinstveno glasilo stranke.

Govorili su još te skupštinari Jalžabotić i Sirovatka o organizaciji seljačtva i radničtva; g. Obradović zahvalio se je središnjem odboru; zast. Biankini pohvalio postignuti uspjeh te izrekao nadu, da će do mala biti u jednom taboru sva hrvatska opozicija, što će pospješiti oživotvorenje težnja hrvatskoga naroda. Župnik veleč. g. Sabljak predlaže, da se sjete skupštinari prije razstanka „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru, te je u tren oka sakupiše preko 400 kruna, koje predaše g. dru. Trinajstiću.

Nakon toga razidoše se skupštinari u dobrom razpoloženju i mnogi od njih nadjoše se kod skupnog objeda, gdje bijaše izrečeno više zadovoljnih govora.

Uspjeh te skupštine nebijaše doduše podpuni, ali je mnogo postignuto, te se nadamo, da će se do mala oživotvoriti vruća želja hrvatskoga naroda, da će se naime brzo naći pod jednim barjakom sva hrvatska opozicija.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Zaručni. G. Jakov Pavešić iz Pule, zanatlija u c. i kr. arsenalu, član i pjevač I. Istarskog sokola, zaručio se dne 1. veljače t. g. sa čestitom gospodjicom Ivanicom Šepić, kćerkom vriednog Hrvata g. Pije Šepića iz Škrljeva. (Hrv. Primorje) Bilo njim sretno!

Plesni vienčić Čitaonice u Puli biti će u subotu dne 7. o. mj, na 8 sati u večer. Ulaznina za članove 40 h, za obitelj 1 K, za nečlanove 1 K po osobi.

Odbor „Konsumnog društva u Šijani“, poziva svoje članove na g l a v n u s k u p š t i n u, koja će se održavati u nedelju dne 8. veljače t. g. u 2 sata po podne u šijanskoj školi, uz ovaj dnevni red:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Razprava o obračunu, bilanci, dobitku i gubitku te odluka o tome.
3. Izbor upravnog odbora, nadzornog odbora i pomirnog suda.
4. Možebitni predlozi.

Povjereničtvo „Djačkog pripomoćnog društva“ u Pazinu za Pulu preuzeo je g. J. Krmpotić, koji će se ovih dana raznim rodoljubom u tom svojstvu predstaviti. Jer je Pula, obzirom na velike žrtve lokalne naravi, dosada bila medju zadnjimi, koji su podupirali naše prezaslužno „Djačko pripomoćno društvo u Pazinu“, nadamo se, da se rodoljubi neće molbi povjerenikovoj oglušiti te da će pristupiti društvu barem kao članovi prinosnici.

Kidisse život. Podčastnik c. i kr. mornarice Tomo Diminić iz Kraljevice, 26 godina star, jer je zaostao preko dozvole iz vojarne, iz bojazni pred kaznom — objesio se u ponedjeljak u šijanskoj šumi. Zakopali su ga jučer poslie podne.

Hrvatska Čitaonica u Medulinu Obdržavala je glavnu skupštinu u prošlu nedelju 25. siečnja 1903. Izabran je novi odbor, i to: Jure Vojak Tomov, predsjednik, Jakov Radošević Ivanov, blagajnik, Ivan Rojnić pok. Mate, tajnik, Petar Lorencin Grgin, podpredsjednik. Odbornici: Josip Urti Petrov i Viktor Re pok. Josipa. Revizori: Ante Zmak, učitelj, Vid Zukon Antonov.

Iz Pomera pišu nam: „Trubilo Istrijano“ od 24. pr. mj. donio je dopis oslovljen „il nuovo maestro di Pomer“. Taj je dopis izišao valjda iz zlatnoga pera akademički naobraženoga Matesine i drugova, kada stoji pod njim podpis „i pomeresi“. Ali gdje?! Pomerci nisu ni snivali o kakvom članku. Da bi se nedostojni črčkar bio držao barem zadatka, koji si je dao u naslovu svoga dopisa, ni po muke. Mi se ne bi bili nanj ni osvrtali. Mi bi mu naime drage volje prepustili njegove slatke nade o novom učitelju g. Zecu; ali mi nismo navični suditi nikoga unaprijed, nego po njegovim djelima.

Nu dopisnik iznaša stvari, koje se protive istini i zdravu razumu. Laž je prije svega, da se je u talijansku paralelku upisala velika većina djece, pošto se ih je upisalo nekako pojednako u obje paralelke.

Nadalje veli dopisnik, da su u talijansku paralelku upisali svi oni roditelji, koji imaju „un po' di buon senso“? Zar ne? to je „buon senso“ za talijanskoga piskara, ako roditelji upisuju u talijansku paralelku djecu, koja talijanski neznaju ni kruha pitati. To je ubojstvo, duševno ubojstvo, a ne „buon senso“. Drugi su tu razlozi, što se je toliko upisalo u talijanski odio. Tu je bila u prvom redu grožnja na „podestariji“: ili morate upisati djecu u talijansku školu, ili škole neće biti.

Matesina, Martin i Tonela su na to dali besjedu, da će se učiniti, kako Rizzi želi.

Mislili su valjda, da će im i školsku zgradu odnijeti gospoda na svojim trošnim plećima iz sela, ne ugode li im.

I onda nastalo je gibanje, ko da su kakvi izbori na vratima, ona trojica su tekli od kuće do kuće, strašili, molili, kako su već mislili bolje, a da zavedu jadne ljude.

Altroke „buon senso“. A da nije uzalud bila kod upisivanja ni prisutnost občinskoga sekretara!

Što spada pak u onaj dopis „Laginia e Compagnia“? Više dobra čini i misli našemu narodu sam Laginja, nego sva latinska gospoda u Puli. Da bi ljudi njega slušali, kako bi morali, nebi ih trle tolike nevolje!

A što napokon spada u onaj „dopis“ učitelj Zuccon. On da je tobože bio „partigiano“ kod upisivanja. Kako to možeš ustvrditi, bezobrazniče, kad su svjedocima kod upisivanja bili cijelo vrijeme, aministrator Martin i šijor delegato, a da ne spominjemo drugih. G. učitelj Zuccon ni ne zna biti pristran, jer ga dobro poznamo kao vriedna mladića, koji nije kadar ni muhi nauditi. Zašto dakle takve osvade i podvale? To mu je plaća, zar ne, za onih deset dana, što je u Pomeru badava služio gospodi u svrhu eksperimenta u poslu upisivanja? Ali da je on znao biti „partigiano“, kako ga dopisnik zove, te da je, makar i umjetno, stvorio u talijanskoj paralelci većinu, bila bi se svemoguća gospoda već znala i htjela zauzeti zato, da i nadalje tamo ostane.

Iz Barbana nam pišu: Još predlanjske godine bijaše zaključio naše občinsko zastupstvo, da se ima uvesti u občinu hrvatski uredovnim jezikom, a istodobno odpustilo je tadašnjega tajnika Sgrablich-a, s razloga, što isti nije bio sposoban za pisanje u hrvatskom jeziku. Al sasvim tim ostao je on tajnikom sve do konca godine 1902, te je uzprkos odluci občinskog zastupstva uredjivao u talijanskom jeziku.

Početkom ove godine dobili smo novoga tajnika, Hrvata, usposobljenoga dobro u hrvatskom jeziku. Nadali smo se, da će se stvari sada promjeniti, al žalibože, sve je kako i prije: zapisnici sjednica vode se talijanski, odluke (dekreti) izdavaju se isto talijanski, i tako se dopisuje sa drugimi občinami i oblastima, a i jednostavni pozivi občinarom šalju se u talijanskom jeziku. Tajnik nije tomu ništa kriv; on je pripravan u svaki čas hrvatski uredjivati, al načelnik radi kako je njega volja, uzprkos odluci naših župana. —

Tomu neredu bi jednom morao nadoći kraj, a mi stavljamo na srce občinskim zastupnicima, da se zato čvrsto i svojski zauzmu. —

Dakle, župani, stresite već jednom taj prokleti jaram talijanštine i zahtjevajte, da se vaše odluke vrše. Vi zapoviedate i nitko drugi; što vi odlučite, mora biti učinjeno; pa ako načelnik neće, kako vi hoćete, neka pusti svoje mjesto drugomu. Čekali ste do sada na novoga tajnika, koji pozna vaš jezik; sad ga, hvala Bogu, imate: dakle sve vam je pripravno, samo trebate uprijeti tvrdo.

* * *

Eto vidite, s kakvim se neprilikama imamo boriti u samoj našoj kući. Barban je najčišća hrvatska občina, na Barbanštini možeš Talijana pobrojiti na prste, pa eto još uvjek nismo kadri otresti se te . . . . blažene talijanštine. A nečudite se, ljudi, nama neukim kmetovima, kad moramo priznati žalostnu istinu, da i oni, koji bi morali prednjačiti narodnim jezikom, zapostavljaju ga u svakom obziru. Žao nam je, ali moramo spomenuti ovdje našeg veleč. župnika-kanonika, koji se ne žaca davati ljudima potvrde o uplati crkvenih kamata ili tražbina u talijanskom jeziku, a da i ne spominjemo, da on vodi svoj ured izključivo talijanski, u kojem jeziku dopisuje s oblastima, drži knjige, daje izvješća itd.

Žalostno, ali istinito!

Barbanac.

Pazinski kotar:

Razpis natječaja. Službeni list primorske vlade „L' Osservatore Triestino“ donaša sliedeći razpis natječaja na mjesta učitelja ili profesora na državnoj gimnaziji u Pazinu: 1. mjesto učitelja za klasičku filologiju; 2. mjesto učitelja za hrvatski jezik kao glavni predmet, grčki i latinski kao nuzgredni predmet; 3. mjesto učitelja za njemački jezik kao glavni predmet, klasička filologija kao nuzgredni predmet; 4. mjesto učitelja za prirodopis kao glavni predmet, matematika i fizika kao nuzgredni predmet; 5. mjesto učitelja za zemljopis i poviest; 6. mjesto učitelja za katol. vjeronauk.

Molbenice upraviti na c. kr. ministarstvo za bogoštovlje i nastavu preko c. kr. pokrajinskoga školskoga vieća za Istru u Trstu.

Porečki kotar:

Starica od 103 godine. Iz Zumeška kod Motovuna primamo viest, da je tamo dne 27. pr. mj. umrla Marija Labinjan udova pok. Marka, a majka tamošnjega našega rodoljuba Petra Labinjana, zastupnika banke „Slavije“ u zavidnoj starosti od 103 godine. Pokojnica bila je uviek skroz i skroz narodnoga mišljenja te je umrla nakon 10-godišnje bolesti, u kojoj je izgubila oba oka. Pokojnici vječni pokoj, a sinu Petru naše sažaljenje!

Iz Kaštelira primili smo dopis o ovogodišnjem božićnom drvcu i zabavi prigodom istoga.

Neka nam gošp. dopisnik nezamjeri, što dopisa radi zastarjelosti predmeta — 6 nedelja poslie čina! — nemožemo priobćiti. U buduće neka se nezanaša na druge, nego neka se odma oglasi o onom što smatra važnim za objavu. Nakon opisa zabave završuje g. dopisnik svoj sastavak ovako: Na svršetku ne mogu a da se ne zahvalim svim onim, koji su budi čim pripomogli prirediti nam takovo veselje, a „Družbi sv. Cirila i Metoda“ čestitam na tako krasno napredujućoj školi.

K a š t e l i r a c.

Iz Ždrenja primamo 30. jenara t. g.: Evo nas opet jednom gospodine uredniče, do Vas, da Vam priobćimo novosti iz naše župe i iz ove porezne občine. Započeti ćemo sa ovdašnjom zloglasnom talijanskom školom „Lega Nazionale“, kojoj je zadaća raznaroditi našu hrvatsku djecu, pošto nam ni c. kr. školske ni zemaljske oblasti nedaju škole u materinskom našem i naše djece jeziku.

Kako će Vam biti možda poznato, u toj školi podučaje učitelj Talijan iz Tirola po imenu Cristoforo Bonat. On je hotio već iz početka iz krnjelsko-šarenjačkih poprdila stvoriti gorljive katolike (što je svakako hvalevriedno) ili, kako bi on kazao „più papabili del Papa“, ali pod uvjetom, da budu ujedno i u narodno-političkom smislu radikalni i nepopustljivi i da mu budu kao takovi pomogli širiti u mjestu i u okolici talijanstvo.

Prošle godine bio je taj učitelj upro sve sile, nebi li izključio iz župne crkve u Ždrenju tamo od starine običajno hrvatsko pjevanje. To mu nije pošlo za rukom. U Vašem cienjenom listu bila je opisana ljuta borba, što smo ju imali s njim i s nekojimi talijanskimi svećenici radi crkvenoga pjevanja. Mi smo stajali čvrsti na našem pravu, neobazirući se ni na grožnje ni na molbe, a još manje na spletke naših neprijatelja.

Poslije one borbe nadošli su i školski praznici, za kojih je onog učitelja nestalo iz Ždrenja, jer se je pošao odmoriti u nepoznate nam krajeve.

Za njegove odsutnosti bio je zavladao takav mir medju župljani, da si boljega neželismo. Nu taj je na žalost malo trajao! Učitelj se je naime vratio, a taj njegov povratak očutili smo koli mi u mjestancu, toli naši istomišljenici na vanjštini.

Mi nemožemo kazati, da djeca one škole po njegovom naputku urliču: „Viva Istria taliana“, da nas pitaju sa „ćićo“, ali činjenica stoji, da to čine jedno i drugo življe i oduševljenje odkad je on opet ovdje. Ali na žalost neostaje ta rugoba samo na samoj školskoj djeci, već se za djecom povadjaju i odrastli, ćak i stariji ljudi, i to ne samo proti nam domaćim, za koje znadu, da nepušemo u rog irredente, već i za tudjince, koji dolaze k nam po poslu. Tako bijahu ovdje nedavno dva muža, koji su kućarili raznom robom. Ova dvojica stupiše u jednu gostionu te ponudiše svoju robu gospodarici, koja je nešto i kupila. Medjutim došao je u gostionu i jedan gladni Krnjel, koji se hrani žuljevi nas Hrvata, te se stade tudjincem rugati i psovati ih, da zašto dolaze trgovati u talijansku zemlju — Istru. Kasnije pošli su svojom robom i u trgovinu gosp. Poniža, komu pokazaše svoju robu. Čim opaziše na ručnicih hrvatski izvezeno „Dobro jutro“, odpraviše ih sa riečmi: mi bi od Vas kupili robe, ali kad je ono napisano hrvatski, nekupimo ništa.

Prvomu od ovdašnjih n o s i t e l j a talijanske kulture velimo, da se ljuto vara ako misli, da je ovo talijanska zemlja, a vara se još ljuće ako drži, da je on ovdje gospodar, jer je njegova domovina Karnija, iz koje nije stalno njegov otac ili djed pobjegao radi toga, što mu je tamo predobro bilo. Ako mu nije dakle pravo ovdje medju nami Hrvati i na našoj hrvatskoj zemlji, široki su mu putevi, pak neka se seli u gladnu Karniju ili u b l a ž e n u Italiju, kamo ga neće zaista nijedan Hrvat slieditи, te će moći živiti na miru daleko od mržnih Hrvata.

Onoj pako gospodi iz dućana sporučujemo, neka se sjete na prošla vremena,

kad su bili siromašniji nego li oni tudjinci s robom, pak neka zahvale Bogu i našemu narodu, što su se gospodski podkožili medju nami. Ako im se neće u misli vraćati u prošlost, neka popitaju još živuće naše ljude, koji će im kazati, kako je bio jednom sladak zalogaj kruha podaren od onih, koji neznaju drugače nazivati dobro jutro, nego kako ih je majka naučila. Neka ta gospoda pomisle, kako bi oni trgovali, da im okrenu pleća svi oni, koji dolaze u njihov dućan i koji se služe jedino sa hrvatskim: dobro jutro! Zar neznaju oni, da je već do sada bilo naše mjesto na slabom glasu, a budu li ovako postupali sa mirnimi i poštenimi tudjinci, bojati će se doći u našu sredinu i najpošteniji čovjek, ako nije Talijan, šarenjak ili izdajica.

Dok nije bilo ovdje one nesretne škole, pazili smo se kako i braća i nepitajuć: je si li ti Talijan, Hrvat, Krnjel ili šta mu drago. Školska djeca, mjesto da unašaju medju prosti puk uljudbu i liep primjer, ona nas razdražuju i uznemiruju. Takovo ponašanje školske djece nesluži zaista na čast ni učitelju ni zavodu, u kojem sišu tobožnje znanje i liepo ponašanje. Radi toga upozorujemo na takovo postupanje školske djece g. učitelja, koji je prvi pozvan, da poduči djecu kako im se je vladati takodjer izvan škole i napram svakomu starijemu od sebe. Upozorujemo na to i roditelje, kojim nemože biti ravnodušno, da li su njihova djeca liepo i fino odgojena ili su jednostavni prostaci i divljaci. Konačno upozorujemo i školske oblasti, koje bi morale znati i za to, kako se ponašaju djeca jedne škole i izvan te škole.

K izboru župnika u Ždrenju. Od tamo nam pišu 31. pr. mj.: Reć bi, da će se i to pitanje primaći k svomu kraju. Dugo smo čekali, mnogo smo molili i prosili, da nam se već nakon toliko i toliko godina podieli stalna svećenika, koga bismo po svojoj najboljoj uvidjavnosti izabrali svojim župnikom. Čitateljem Vašeg cienjenog lista biti će još u pameti, kako smo pred par godina birali i izabrali čestita svećenika za svoga župnika, ali nam ga nehtjedoše potvrditi ni crkvene ni svietske oblasti. Da je kojom nesrećom bio Talijan, bile bi nam ga odmah potvrdile.

Čekali smo opet par godina u nadi, da će nam razpisati novi izbor, kad nam nehtjedoše potvrditi onoga, koga smo želili imati.

Sada se čuje, da će već jednom ipak doći do novoga izbora. Na to nas upozoruju naši Krnjeli i šarenjaci, koji su stali u puku šarati i spletkarati proti svakom imenovanju. Oni nagovaraju naime priproste i lahkovjerne seljake, neka nebiraju nikoga, jer da je škoda imati župnika, da kapelan ili župe-upravitelj manje stoji, da se ga laglje makne, da se ga može u svako doba tužiti i biskupu i kapetanatu i na občini, da se kapelana iztjera kadu se hoće, a župnika da se nemože itd.

Ovakove lude i smiešne dokaze proti izboru župnika mogu izreći samo zlobne i pokvarene duše, a vjerovati im mogu samo tudjinci i šupljoglavci. Mi čekamo kao ozebao sunce već pune 42 godine župnika, koji bi nas spravio u red i koji bi našu crkvu očistio i uredio, a tamo se nadju kojekakve propalice i ništarije, koje neimaju prečijeg posla, nego mutiti i varati puk, da si neizabere župnika.

Naše župljane i sve pošteno misleće občinare molimo, da se čuvaju krnjelsko-šarenjačkih spletaka, da se daleko drže od tih mutikaša, a oblasti, koli crkvene toli svietske upozorujemo na gornje spletke, koje potiču od 5—6 izgubljenih stvorova, koji nemare ni za crkvu ni za svećenika, već bi htjeli samo u mutnom loviti. Osim ono 5—6 mutikaša sav ostali puk, svi župljani žele vruće, da već jednom dodje do izbora župnika i da dobijemo stalna svećenika, koji će moći i znati više brinuti se za naše duševno i tjelesno dobro nego li onaj, koji mora biti uvjek pripravan da će ga ovamo ili onamo baciti.

Od stalnoga svećenika ili od župnika očekujemo mi napredak župljana ove župe, jer biti 42 godine bez stalna svećenika, nije mala stvar.

Dobro nam dakle došao novi izbor župnika i Svevišnji dao, da bismo mogli izabrati takovog pastira, koji bi nas vodio po putu istine i pravice i koji bi služio Bogu na čast a rodu na spas!

Zemaljska podpora. Zemaljski odbor u Poreču osigurao je upravnom vieću u Kaštelu (Kastelvenere) iz zemaljske zaklade podporu od kruna 800 za gradnju vodnjaka na vrielu „Škodelin".

Koparski kotar:

U nedjelju dne 8. o. m. u 5 sati po podne obdržavati će se u sv. Ivanu, kod Buzeta redovita glavna skupština „Podružnice sv. Cirila i Metoda" za Istru sa dnevnim redom: 1. Nagovor predsjednika; 2. Izvješće tajnika; 3. Izvješće blagajnika; 4. Izbor novog odbora i odaslanika na glavnu skupštinu u Opatiji; 5. Slučajni predlozi.

Pozivlju se rodoljubi da u što većem broju učestvuju.

Sa nove istarske željeznice. Iz Poreštine nam pišu, da je odgovorilo ravnateljstvo državnih željeznica u Trstu na molbu nekojih občina onoga kotara, da bi se promjenilo sat dolazka i odlazka vlakova na novoj željeznici Trst-Poreč i da bi se uvelo jedan treći vlak, da će se toj molbi zadovoljiti čim bude veći osobni promet na toj željeznici. Pošto neima pako nade, da će biti ikada velik osobni promet na rečenoj željeznici, to možemo mirne duše još dugo i dugo čekati željene promjene.

Za gradnju mula u Piranu. Zemaljski odbor u Poreču dozvolio je občinskomu glavarstvu u Piranu, da može uzeti zajam od 50.000 kruna kod zemaljske kreditne banke u Poreču za gradnju jednog komada mula, što se kani sagraditi tamo na rtu od zdravlja.

Voloski kotar:

Hrvatska Čitaonica „Danica" u Lovranu te njezin tamburaški zbor priredjuju u nedelju dne 8. febrara u Iki koncert sa zabavom, pjevanjem, tamburanjem, predstavom i plesom. Moli se mnogobrojni posjet. — Predstavljat će se šaljiva igra: „Kontra srcu se ne more", koju je napisao auktor „Zimskog sunca", naš vrli rodoljub Viktor Emin Car.

Kastav, 26. jenara 1903. „Hrvatska Čitaonica" u Kastvu hvali ovime najljepše milostivim gospodjama i p. n. gospodi, koji se je prigodom ovogodišnje „prve pusne zabave" dana 25. t. mj. sjetiše darom ili preplatom ulaznine; a jesu slijedeći: Spinčić prof. Vjekoslav i Finderle Jakov po 5 K; Zamlić Monsign. Vinko 4 K; Jelušić Kažimir i Ziganto Ivan po 3 K; Bakarčić gdja Amalija, Kleinmeyr gdja. pl. Ema, Moretti gdja. Nikolina, Poščić dr. Ivo, Dabović dr. Gajos, Vrabec Ivan, Corgnolan Vjekoslav, Jurinčić Fran, Šepić Matko, Jurinčić Robert, Karlavaris Ferdo, Jelušić Ljudevit, Marot Josip, Marincel Petar i Šanković Davorin po 2 K; nadalje Jelušić gdja. ud. Ludovika, Milneršić gdja. Josipa, Mohović gdja. Kvirina, Jakec gdja. ud. Sofija, Laginja Mijo, Dukić Fran, Sever Fran, Vahtar Mijo, Rubeša Vinko, Jelušić Fran, Juretić Petar, Jurinić Vjekoslav, Sinčić Ignac i Vlah Ernest po 1 K; te N. N. B. 60 h i N. N. K. 50 h; a Franu Rubeši za darovanu diletantima podvorbu.

Najsrdačnije se pako zahvaljujemo lijepoj kiti gostova iz bratskoga nam Voloskoga sa g. drom. Poščićem i milostivom mu gospodjom na čelu, što dohrliše ovamo, da nam uzveličaju jošte naše veselje. Zgodilo se, sastajali se što češće „dijamant i biser" na bratsku radost i veselje, a na slavu i korist naroda našega.

Istodobno javljamo, da će na pusnu nedelju, u na dan 22. februara biti druga i to „kostimirana plesna zabava"; a da ta što ljepše ispade uz izvedbu običnog programa: pjevanja, tamburanja i „za pucat od smeha" šalogre, odlikovati će se tri najljepša kostima posebnimi darovi. Nešto lijepa, zar ne? Želimo stoga, da nas što veći broj krasnih „vila" usreti svojim posjetom, a milostive gospodje majčiće neka nežale truda ono malo, ni troška, da nam što divnije urede svoje „mezimice".

U radosnom očekivanju kličemo svima „što sretniji do vidova!"

Iz Breze — občina Kastav pišu nam 30. pr. mj.: Malo nas ima u ovom selu, g. uredniče, koji se nismo dali prevariti i prisliepiti od talijanskih mutikaša i od onog talijanskog agenta, kojega zovu Krstićem. Ali ako nas je i ostalo malo nezavedenih i pametnih, mi smo stojali čvrsti i nepomični kao stiene uz narodnu hrvatsku stranku.

Sada ide hvala Bogu i kod nas na bolje, sliepi i ćoravi progledali su ili im se vid bistri te uvidjaju, da su bili nasamareni od brežanskoga po „sili" župana, a on siromah od nesretnoga Salu. Imade ih još 4—5, koji drže silomice zatvorene oči, i koji se srame otvoreno i pošteno priznati svoju pogrieśku, ali zaludu im posao, kada će i oni prije ili kasnije morati priznati, da su bili i da su na krivom putu. To su vam talijanaški fiducijari, župani i prokuratori, koje čekamo, da se opamete i da stupe u naše pošteno bratsko kolo.

Oni su bili obećali Salu dio šume Lužine, i to baš onaj komad, u koj ide ona nesretnica od Turaka, koju imade na duši narodni odpadnik, pobirati odpatke (suholice) od drva. Te vam je liepa šuma, u blizini koje se nalazi pećina „Kućinar" nazvana. Šteta što ta šuma nije postala vlastničtvo Salovo, jer bi se mogao sada u onoj pećini udobno smjestiti i sakriti, da ga oružnici nenadju.

Mi smo znali, da će Salo ostati dugim nosom, kao što je i on znao, da su sva njegova obećanja zasliepljenim Brežanom — ludom radovanja. On ih je varao lievo i desno, a oni zapućeni spreda i zada, vjerovali su mu kano da je govorilo iz njega sveto pismo. Žalostno je, što se ti siromasi na duhu neće da opamete ni sada kadno vide, da je Krstića ostavilo svako pošteno stvorenje, kad su se mogli i morali osvjedočiti, da on radi samo za talijanski novac, da je njemu novac sve; kad znadu, da je bio kažnjen toliko i toliko puta i da se mora na Rieci sakrivati, jer mu smrdi doći u naše krajeve.

Mi poručujemo našim zavedenim susjedom, da otvore oči, da progledaju, da promisle, da nije u cieloj Kastavšćini jednog jedinog poštenog muža, koji bi javno priznao, da ga cieni ili štuje. Mi smo zapušteni, jer smo vjerovali izdajici i dotepuhu više nego domaćim poštenim i pametnim ljudem. Mi smo bez puteva, mi smo bez škole, bez poduke i nauke, a svemu tomu smo sami krivi, jer nijedan pametan do nas ništa nedrži, buduć smo si sami kopali grob. Zahvalite Bogu, da niste u njega pali i da su vas spasili vaši pametniji susjedi. Pamet dakle u glavu moji Brezani, da nebude prekasno!

Lošinjski kotar:

Imenovanje. Učiteljicom III. reda na mješovitoj pučkoj školi sa hrvatskim naukovnim jezikom u Omišlju bijaše imenovana gospodjica Jelka Padivoj.

Trst.

Iz Trsta pišu nam 2. o. mj. Jučer zadesila je rodoljubnu obitelj g. Frana Križaja, trgovca i posjednika u sv. Petru grdna obiteljska nesreća. Njegova gospodja Ana došla je naime u Trst u posjete poznatoj slovenskoj obitelji Mankočevoj. U nedjelju poslije podne odvezoše se nekoji članovi Mankočeve obitelji u vlastitoj kočiji sa gospodjom Križaj put Miramara, da njoj pokažu tamošnji krasni carski dvorac. Putem morala se kočija ugnuti električnom tramvaju, te su se jedna kola kočije zarila u tračnice tramvaja i tako je kočija trčala nagnuta na jednu stran. Čim su kola skočila iz tračnice, nagnula se kočija tolikom silom na drugu stran, da je od te nagle promjene kočijaš izgubio ravnotežje i pao sa kočija na tla. Kad su vatreni konji osjetili, da su im slobodne uzde, spustiše se u divlji bieg na cesti proti Barkovljam. G. Josipu Mankoču posrećilo se je uhvatiti uzda, nu preplašene konje nije mogao zaustaviti već su trčali i nadalje kao biesni. U kočiji nalazeće se gospodje bijahu do skrajnosti prestrašene, ali ostaše ipak neko doba mirne u kočiji. Nu gospodja Križajeva na svoju nesreću otvori naglo vrata kočije i baci se van na cestu. Ali ona pade tako nesrećno, da je ostala na zemlji onesviešćena. Pošto su kasnije nekoje odvažne osobe zaustavile preplašene konje, okrenuo je g. Mankoč kočiju natrag te je našao na mjestu nesretnu gospodju bez znaka života. Odatle odvezoše ju u bolnicu, ali liečnici nemogoše njoj više pomoći, jer bijaše već mrtva.

Ovaj žalostni događaj ucvilio je težko dvie naše rodoljubne obitelji, naime Križejevu i Mankočevu, kojim šaljemo naše iskreno saučešće.

Razne primorske viesti.

Peto glavno zasjedanje „istarske komisije za osobnu dohodarinu" započelo je dne 26. pr. mj. u prostorijah financijalnoga ravnateljstva u Trstu pod predsjedničtvom ravnatelja financije dvorskoga savjetnika g. Otona Zimmermanna. U toj komisiji jesu i naši rodoljubi g. P. Tomašić, trgovac iz Opatije i gosp. Jurišević Karlo, trgovac iz Črnogkola, koje je izabrala hrvatsko-slovenska manjina u istarskom saboru u predposliednjem zasjedanju u Kopru.

Na korist podučitelja. Zemaljski odbor u Poreču izjavio je na upit c. kr. zemaljskog školskog vieća za Istru, da je sporazuman s tim, da se privremenim podučiteljem doznači plaća iza školskih praznika, dočim se ima za namjestne učitelje uvjek kazati, kada im se ima uzkratiti plaću tečajem školskih praznika.

Za ublaženje biede i nevolje u Primorju. Ministarstvo nutarnjih posala dalo je dogovorno sa ministarstvom financija na razpolaganje c. kr. namjestničtvu u Trstu za ublaženje biede i nevolje u Primorju, i to za politički kotar Gradiška kruna 120.000, a za ostale kotare Primorja kruna 55.000. Te svote doznačilo je ministarstvo iz kredita, dozvoljenih za ublaženje biede i nevolje zakonom od dne 7. decembra 1902. za podieljenje žita i žitnoga sjemena kano i drugih podpora, koje se neće vratiti; konačno za provedenje općenito korisnih javnih radnja za ublaženje biede. Od tih radnja započeti će se samo one, kojim je osiguranо pokriće skupnih troškova. Tamo, gdje su nacrti za takove radnje pripravljeni, započeti će se odmah sa radnjom. Isto tako započeti će se odmah sa nabavom i podieljenjem žita i žitnoga sjeme a.

Iztjerivanje takse na pivo. Zadruga istarskih konsorcija (La federazione dei consorzi istriani) u Puli utjerivati će zemaljsku taksu na pivo u godini 1903. u kotarih: Buje po Antunu Coslovichu; u Poreču i Motovunu putem odaslanika, koji će biti providjeni posebnom punovlasti; u Pazinu po Liberatu Runco; u Labinu po Petru Brunetti; u Buzetu po Ivanu Rigo; u mjestnih občinah Kopar, Milje, Dolina, Dekani, Pomjan i Marezige po Enriku Bruti; u Očislu po Petru Spadaro; u Isuli po Ivanu Degrassi; u Piranu po Petru Vidali.

Zemaljski odbor u Poreču uzeo je na znanje ovu odluku rečene zadruge.

Za pošumljenje istarskog krasa. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je predsjedničtvu odbora za pošumljenje istarskoga krasa zemaljsku podporu za g. 1903. u iznosu od kruna 12.000.

Zemaljski nameti u Istri. Na temelju privremenog proračuna prihvaćenog od većine istarskog sabora dne 30. decembra 1902. pobirati će se zemaljski nameti u Istri na temelju proračuna od godine 1902. Usljed toga će se pobirati dok nebude prihvaćen stalni proračun za god. 1903. sliedeći nameti, priobćeni oglasom namjestničtva od dne 22. oktobra 1902.

1. Namet od 35% na sve državne izravne poreze i od 45% na sve izravne osobne poreze, u koliko nisu isti izuzeti zemaljskim zakonom od dne 24. jenara 1898. Z. Z. L. br. 20 od zemaljsko nameta.

2. Namet od 100% na potrošarinu od vina i mesa.

3. Neodvisan namet od kruna 3·40 za svaki hektolitar na malo razprodanog piva.

Na Rieku subotu! Dne 7. t. mj. priredjuje hrvatska omladina Rieke i Sušaka u narodnoj čitaonici na Rieci ples. Ima preko 100 mladića, koji su se na to dali. Pokroviteljica plesu je presvjetla gospodja Ana barunica Zmajić svet-Ivanska; patronese pako razne otmene gospodje Rieke i Sušaka. Čist prihod namienjen je: za siromašne učenike Hrvate iz Rieke i Sušaka, koji polaze hrvatske škole na Sušaku; za siromašne učenike pomorske škole u Bakru; za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru. Razdieliti će se dakle na troje, pojednako. Ulaznina je 5 kruna po osobi, 10 kruna po obitelji. Dobrovoljni prinosi primaju se zahvalnošću. Blagajnik odbora omladine je: Zvonimir Ružić na Rieci. K plesu pozivaju se rodoljubi i rodoljubke ne samo Rieke i Sušaka, nego također naročito rodoljubi i rodoljubke iz Bakra, Kraljevice, Crkvenice, Selaca, Novoga, Senja Kastva, Voloskoga, Opatije, Ike, Lovrana, Mošćenice, Berseča, Lošinja, Cresa, Krka, Punta, Baške, Vrbnika, Dobrinja, Omišlja, Dubašnice. Pozivaju se u obće na prvom mjestu Hrvati i Hrvatice sa obala Kvarnera. Valja odazvati se našim čestitim mladićem iz Rieke i Sušaka. Valja doprinieti u plemenitu spomenutu svrhu. Valja pokazati i tom zgodom, da nad Kvarnerom lebdi — duh hrvatski. Rad toga: **subotu dne 7. veljače na Rieku!** Ko nikako nemože, taj nek se inače sjeti te zabave, sdružene s toli znamenitom svrhom.

Razni prinosi.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca novembra prošle godine po pomutnji nejavljeni još sljedeći prinosi:

a) **redoviti:** G.: dr. Gjuro Ćervar, odvj. kand. — Pazin, K 10;

b) **darovatelji:** Gg.: Bolé Juraj — Rieka K 10; Frulić Šime, župnik — Grodoselo K 5; N. N. — Poreč po velečastnom g. Pravdoslavu Filipliću, župniku u Žminju, K 40; Perković Marija — Žminj K 10; Matejčić Fran, c. kr. zemaljski školski nadzornik — Trst K 40; N. N. — Dubašnica K 10; Sabrano prigodom imendana Nežić Dragutina K 2·20; Nazarij Grižon, krčmar — Dekani, sabrao u veselom družtvu medju Hrvati i Slovenci K 4; Červar dr. Gjuro, odvj. kand. — Pazin K 5; Kirac Jakov — Medulin, sabranih po velečastnom gosp. Don Luki Kircu, župniku u Ližnjanu, prigodom vjenčanja g. Vida Radošević sa gdjicom. Justinom Kirac K 10; Šestan Ivan — Draguć, sabrao u malenom družtvu u kući svoga otca K 5·90. — Izpravlja se izkaz prinosa prispjelih mjeseca decembra 1902. objavljen u br. 3. tek. god. u smislu, da su darovali gg. Lončarić dr. Josip K 5 (ne K 1), Bezuk (a ne Beruk) Gjuro K 4, Jugovac (a ne Gugovac) Niko, sabranih K 5·10, od kojih K 1 od njega.

Politički pregled.

U Puli, dne 3. febrara 1903.

Austro-Ugarska.

Najvažniji dogodjaj prošloga tjedna u parlamentarnom životu u Beču je ostavka predsjednika mladočeškoga kluba dra. Paceka. Kao razlog odstupu dra. Paceka navadjaju bečki listovi nesuglasje, koje da vlada u tom klubu. Radikalniji članovi toga kluba da nisu zadovoljni sa pomirljivim radom kluba. Predsjednik kluba nastojao je naime, da radikalni dio članova kluba nezadobije premoć te je za uslugu vladi uvjek pomirljivo radio, dočim je vlada njegovo djelovanje omalovažale. Radi toga pojavilo se u radikalnom dielu kluba proti njemu nezadovoljstvo, te bi on — ako odstupi — bio samo žrtva vladine politike, koja ide za tim, da svuda i svagda pogodjuje Niemcem na štetu ostalih naroda Austrije. Pošto je klub jednoglasno — dakle i sa glasovi radikalaca zaključio, da se izrazi predsjedniku povjerenje i da se ga zamoli, neka ostane i nadalje na čelu stranke; to imade nade, da će dr. Pacák i nadalje zadržati oba mandata i načelničtvo kluba.

* * *

Dne 26. jenara slavilo je rodjendan njemačkoga cara Vilima II. jedno družtvo Njemaca iz „rajha", nastanjenih u Beču. Kod te slave bio je prisutan također novi njemački poslanik u Beču, grof Vedel. On je izrekao zdravicu, izteknuv, „da su oni, Njemci iz „rajha", gostovi u Beču. Njim kao gostom da je tu jako dobro u svakom obziru. Kao gostovi, reče dalje, imadu oni i svoje dužnosti naprama onim, kod kojih su gosti. Glavna njihova dužnost, kao gostova jest, da se nepačaju u domaće stvari njihovih gostitelja." Te rieči su očito naperene proti predšastniku grofa Vedela, knezu Eulenburgu, koj se je kroz nekoliko godina, kao njemački poslanik u Beču, toliko pačao u nutarnje odnošaje naše monarhije, da je to svim poštenim bilo dosadilo, i da je baš radi toga morao seliti.

Crna Gora.

Kneginja Milena požurila se na povratak iz Rima na Cetinje čim je doznala, da njoj težko obolio otac, vojvoda Vukotić, koji je medju tim preminuo. Dne 1. o. mj. prenesoše njegove mrtve ostanke iz Cetinja u Čevo. Kod pogreba bio je knez sa kneginjom i pratnjom, diplomatički zbor, svi državni dostojanstvenici te mnogobrojno občinstvo iz Cetinja i susjednih mjesta. kneževa obitelj primila je mnogo izjava saučešća, medju ostalim i od cara i kralja Frana Josipa, kralja Italije, od predsjednika francezke republike, od sultana, bugarskoga kneza itd.

Kako javljaju dne 2. o. mj. sa Cetinja uhvatile su crnogorske oblasti u Njegušu arbanaške agitatore sa zastavami njihovog pretendenta Alada Kaštriotića Skenderberga. Oduzeto im bijaše i nešto oružja. S tim u savezu stoji i viest, da su u posliednje doba u Draču izkrcali množtvo oružja, koje bi imalo Arbanasom služiti kod ustanka proti turskomu gospodarstvu.

Srbija.

Iz Biograda javljaju, da su tamo nekoji častnici nemilo izprebijali novinara Lava Lazara, dopisnika jednog njemačkog lista. Taj novinar pisao je svomu listu o srbskoj vojsci, koja da pogiba od gladi i koja da se nalazi u skrajnoj nevolji. Te dopise pretiskao je jedan biogradski list i tako je došlo do znanja za iste biogradsko gradjanstvo i častničtvo. Ono posliedje silno ogorčeno, odlučilo je osvetiti se dopisniku-klevetniku. Neke večeri dočekaše častnici dopisnika pred jednom gostionom te čim je izašao, navališe nanj štapovi i bičevi, te ga izprebijaše tako, da je pao na licu mjesta u nesviest. Tada ga ostaviše na mjestu i kad je došao k sebi, dovukao se je težkom mukom u svoj stan, gdje je dobio sliedećeg dana od biogradskog redarstva nalog, da mora odmah Biograd zapustiti.

Bugarska.

Opozicijonalni listovi neprestaju navaljivati na ministra Ljudskanova, koji da je osnovao urotu proti knezu Ferdinandu. Njega okrivljuju također radi umorstva bivšeg ministra Stambulova. Ministra nutarnjih posala pozivlju rečeni listovi, da ih tuži sudu, ili da popravi one viesti, ako je kadar. Neučini li jedno ili drugo, tad će pokazati, da je u istinu krivcem i kao takav neće se moći uzdržati na svojem mjestu. U interesu dobrog glasa bugarske vlade stoji, da se ta stvar razjasni, pak da budu krivci kažnjeni, bili oni ministri ili novinari.

Rusija.

Francezka vlada priobćila je diplomatičke spise o posliednjem putovanju ruskoga ministra izvanjskih posala grofa Lamsdorfa i o njegovom posjetu u Biogradu, Sofiji i u Beču. U ovom posliednjem mjestu razgovarao je ministar sa grofom Goluchovskim i carem Franom Josipom o tom, da se popravi sudbina kršćana u Macedoniji, i da se nepromjene sadanji odnošaji i da se nepovriedi vlast turske vlade. Medju njim i austrijskom vladom da je polučeno podpuno sporazumljenje glede postupanja obiju država na Balkanu.

Svoj k svome!

Brat „Sokol".

Preporučuje svoj krojački posao. Izvadja svake vrsti radnje ukusno i po najnovijem sistemu, uz točnu podvorbu i najsolidnije ciene.

Ivan Videka,
krojački majstor.
Via Abbazia 33.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.
Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marezzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Tiskara i knjigovežnica
J. Krmpotić i dr. u Puli.
preporuča:

1. Tiskanice za občine.

1. Skrižaljka o izkazu epidemije. 2. Svjedočba za oprost od prisutne službe. 3. „Omnibus" tiskanice (skrižaljka bez teksta u glavi za svaku porabu). 4. Izkaz i svjedočba za djake. 5. Ista u talijanskom jeziku. 6. Molba za oprost od prisutne službe. 7. Ista sa svjedočbami. 8. Inventar aktivni glava ili uložci. 9. Inventar pasivni glava (uložci). 10. Inventar mobiljni glava ili uložci. 11. Izkaz odgonitbenih troškova. 12. Stanje ukamaćenih glavnicah. 13. Izkaz o promjeni prebivanja neaktivnoga vojničtva (glava ili uložci). 14. Izkaz i svjedočba za djake i molitelje. 15. Popis izbornika (glava ili uložci). 16. Glasovni izkaz i 16. a) Kontrolni izkaz za občinske izbore. 17. Dnevnik dohodaka i troškova. 18. Glavna knjiga. 19. Pomoćni dnevnik. 20. Zapisnik podnesaka (glava ili uložci). 21. Proračun, glava. 22. Proračun, uložci. 23. Zaključni račun, glava. 24. Zaključni račun, uložci. 25. Zapisnik o razgledu mrtvaca. 26. Ogledni listić o umrlih. 27. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka. 28. Skrižaljka o cieni govedje krme. 29. Zapisnik kaznenih prestupaka. 30. Prilog zaklj. računa (glava ili uložci). 31. Izkaz nadnica. 32. Zapisnik soli. 33. Prijavni i pregledni list za oprost poreza kod pečenja rakije za svoju porabu. 34. Občinska svjedočba za bolnice. 35. Knjižice sa kuponi za doznačbu soli.

2. Crkvene tiskanice.

1. Fides Nativitatis et Baptismi. 2. Fides Mortis. 3. Fides Matrimonii. 4. Testimonium status liberi. 5. Teslimonium denunt. matrimonialum. 6. Nota pro instituendis denuntiatis. 7. Inventar (glava ili uložci). 8. Račun (2 arka). 9. Izvadak računa. 10. Izkaz glavnica (glava ili uložci). 11. Izkaz stalnih i promjenlj. zakupnina. 12. Izkaz uplaćenih i zaostalih parbenih troškova. 13. Dnevnik dohodaka i troškova (glava ili uložci). 14. Izkaz povećanja ili umanjenja imetka. 15. Status animarum. 16. Liber baptizatorum. 17. Liber defunctorum. 18. Liber matrimoniorum. 19. Liber confirmatorum. 20. Namira vrhu kamata obligacija. 21. Zapisnik podnesaka. 22. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka.

3. Tiskanice za škole.

1. Ljepopisnice. 2. Zadaćnice. 3. Risanke. 4. Satnice. 5. Molba za oprost od školarine. 6. Pregled mjesečnih školskih zaostataka. 7. Razrednica. 8. Tjednik. 9. Glavni imenik. 10. Matica. 11. Imovnik ili inventar. 12. Popis školske knjižnice. 13. Izkaz izostataka. 14. Zapisnik podnesaka. 15. Školske viesti. 16. Svjedočba. 17. Odpustnica. 18. Odlaznica. 19. Imenik po alfabetu; dalje sliedeće po zakonu 31./7. 1895. za Istru, i to sliedeće obrazce: 20. A k § 1. 21. B k § 2. 22. C k § 3. 23. D k § 4. 24. E k § 4. 25. F k § 4. 26. G. k § 5. 27. H k § 7. 28. I. k § 9. 29. M. k § 12. 30. L. k § 12.

4. Tiskanice za družtva za štednju i zajmove te štedionice.

1. Doznačnice. 2. Zadružne. knjižice. 3. Štedioničke (uložne) knjižice. 4. Zadužnice. 5. Molbe za zajam 6. Dnevnik blagajne. 7. Knjiga dužnika. 8. Knjiga članova. 9. Knjiga zadružnih dielova. 10. Knjiga uložaka za Raifeisenovice. 11. Knjiga uložaka za obične štedionice. 12. Doznaka za primitak. 13. Doznaka za izdatak.

5. Tiskanice za gospod. družtva.

1. Dnevnik blagajne. 2. Knjiga vjerovnika i dužnika. 3. Knjiga za skontro robe. 4. Knjiga priručna. 5. Zadružne knjižice.

6. Tiskanice za pravne poslove.

1. Tužbe. 2. Napis (rubrum) k tužbi. 3. Punomoć. 4. Predlog zapljene. 5. Napis k predlogu zapljene. 6. Kupoprodajne pogodbe. 7. Zadužnice za obću porabu.

7. Razne knjige.

1. Kokolj: „Grammatik der kroatischen oder serbischen Sprache für die k. u. k. Kriegs-Marine." 2. Pjesma: „Putovanje ratnog broda „Marije Terezije" u Antilu, Kubu itd." 3. Pjesma: „Pjesme pomorčice ili putovanje ratnog broda „Fran Josipa I." u Kretu." 4. Pjesma: „Rat u Kini ili putovanje ratnih brodova „Elisabeth" i „Aspern" u Kinu." 5. Knjižica: O pristojnom ponašanju, sastavio V. Rubeša.

Osim gornjih tiskanica imade podpunu zalihu tiskanica u njemačkom jeziku za c. i kr. brodove, kojih izkaz se šalje franko poštarine.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i ostale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove presvietlosti biskupa Malnića i vojničkog biskupa Bielopoterky-a. — Ciena tvrdo vezanom 70 h. s poštom.

Preporuča dalje zalihu papira koli konceptnoga toli kancelarijskoga u svih formatih, težinah i crtanjih (rastriranju) na debelo (najmanje od svake vrsti 250 araka).

Omoti u svih mogućih formatih za privatne, trgovačke ili službene svrhe.

Prima i izvršuje svakovrstne naručbe, posjetnice svih veličina, pozive, adresne karte, razporede i u obće svakovrstnu radnju zasjecajuću u tiskarsku i knjigovežku struku.

Svega po malo iz Opatije.

U predzadnjem broju „Naše Sloge" javili smo dolazak velikoga vojvode Luksemburžkoga i prejasne njegove supruge u Opatiju. Danas možemo javiti, da je u ovo nekoliko posljednih dana i broj običnih gostova znatno porastao, pa je opravdana nada, da će i ove godine doseći, a dade li Bog, i prestići broj gostova drugih godina. To je, što mi vruće želimo u interesu našega krasnoga lječilišta, koje se je, možemo reći, podiglo upravo samo od sebe bez ikakve pomoći onih faktora, kojih bi dužnost bila, da u prvom redu uznastoje oko procvata ovog Bogom i majkom prirodom tako bogato nadarena kraja. Čovjek mora da se snebiva, kad pomisli, kako se austrijska vlada malo, ili bolje da kažemo, ništa ne brine za lječilište, o kome ipak znadu izvjestni organi s nekakovom bahatošću trubiti u svijet, da je to „Die Perle der österreichischen Riviera". Jadna „perla" i jadna „Riviera", kad bi imala da zavisi o milosti onih „österreichischen...." Ne znamo, kakav pojam moraju da sebi stvaraju tudjinci o našoj vlasti, koja je nakon dvadesetgodišnjeg, najvećom slavom okrunjenog uspjeha ovog lječilišta, još uviek zanemarili baciti nekoliko hiljada za paralelnu cestu, koja bi Opatiji svakako mnogo više postigla, nego li sva i najuzvišenije ime kakova dostojanstvenika, što ga od vremena do vremena šalje onamo tobož za — „reklamu".

Ni pô jada, kad bi oblasti ma i kakogod drugačije išle na ruku upravljajućim faktorom našega lječilišta. Ne samo, što se osobito našoj občini postavljaju sa strane viših oblasti često puta klipovi pod noge, već se pušta, da se inače dogadjaju stvari, koje ne služe nikako na čast glasu i imenu našega lječilišta.

Tako se eto i prošlih dana dogodilo, da su po nekoliko puta nepoznati tati prodrli u kuće privatnika i hoteliera, i to na mjestima, gdje obično vlada najživlji život. Reći će se: to je posao policije. Bez sumnje je, da bi to morao biti posao policije, kad bi občina bila u stanju, da drži što veći broj organa javnoga reda. Nego poznato je, da je naša občina, lišena svake pomoći i podpore vlade, upravo prinudjena, da ograniči broj redara i to s razloga, da može doskočiti drugim svojim potrebama. A onda svi pitamo: Što radi pako žandarmerija, ona žandarmerija, koja zna izvjestiti svoje predpostavljenike i o najnedužnijem prijateljskom sastanku, prikazujuć ga Bog zna kakovim „taborom"; što radi ona? Pak još nešto. U našem lječilištu dozvoljeno je, da se po svim javnim mjestima klatare svakovrstni individui, šarlatani osobito Talijani i da svojim bedastoćama muzu narodu novac, proizvodeć svojim ponašanjem u dobro mislećih upravo ogavnost i gnušanje. Tako se već preko mjesec dana bio ugnjezdio u srcu Opatije nekakav „Circo Opanak, ili kako ćete Zavatta". (Usrećio je ovih dana i nas u Puli. Ured.) Taj „cirkus" sa par konja, kao i sa ono dvojice, trojice lakrdijaša mogao bi možda pristati za kakav gradić ili selo, ali nimalo u svjetskom ljegčilištu opatijskoga glasa. Nego upravitelj toga „cirkusa" znao si je pomoći drugačijim načinom. Pozvao je on u Opatiju nekoliko „kampijuna", koji vam se svake večeri u „cirkusu" natežu i gnjave na veliko udivljenje slavne publike „de venti soldi" i još slavnije dječurlije, koja će se odmah drugi dan požuriti, da opona one takozvane „akademije", „lotte" i „sfide". Da, u tom „cirkusu" imamo i „sfide". Jedan od „kampiuna" naime izazivlje publiku od „20 soldi", tko će se s njime mjeriti. I doista često se koji takav oglasi i „sfida" bude urečena za narednu večer. Tu večer dohrli svieta u „cirkus" sva sila „da gleda sfidu" koja se uviek svrši time, da „kampijun" trisne našega „junaka" na tle poput kakova snopa. A publika onda u smieh — u gromoviti smieh. Ali najviše se smije „Signor Direttuore"; kada u kakovom kutiću broji krajcare, što mu ih te „sfide" bacaju. Nije lud „signor Direttuore", a u drugu ruku on nije ni kriv, da je naša opatijska publika tako, tako — — kako bismo rekli?

Stvar je smiješna, ali je i dosta žalostna. Ovakova hrvanja svidjaju se i drugim većim mjestima, ali pita se, tko su i kakovi su oni, što se hrvaju i pred kakovom se publikom hrvaju? Tamo idu samo vještaci, ljudi, koji se u hrvanje dobro razumiju, a u nas u Opatiji? Neka se pogleda publiku, pak neka se svatko pita, ima li ih svih petoricu, koji se razumiju u ono, što se zahtjeva od toga sporta? Nema, jer sva ostala masa gleda u onu borbu sa nasladom, koja ne bi smjela naći mjesta u srcu čovjeka, sva ta masa gleda u onu nečovječju divlju igru s nasladom, koja u njoj razburjuje zvjerske instinkte, koje bi po onoj: „quieta non movere" dobro bilo pustiti, da mirno spavaju. A oblasti? One se to mirno gledale i puštale, kako rekosmo, da je poduzeće onakove ruke rušilo ugled našeg lječilišta, skoro preko mjesec dana, dočim će na uboga sliepca, koji s „ganetom" na putu moli milostinji, poslati cielu legiju „oružane sile."

Razne viesti.

Hrvatski novi izum. Kako doznajemo, primio je g. Cerić iz Kraljevice na svoj izum za spravu za samporenje buradi i sličnih sprema — i povelju za Francuzku. Taj izum želi kupiti jedna tvrdka u Londonu R. White & Comp. za Englezku i kolonije. Englezi, kako vidimo, znadu cieniti tu po vinogradarstvo i pivničarstvo potrebnu spravu bolje nego naši ljudi. Gosp. Cerić dobiva doduše dnevne naručbe najviše iz Ugarske, Erdelja i Tirola, no budući on ne misli sam tvoriti, već prodati cielu stvar — to i ne može sada naručbam zadovoljiti.

Nova činovnička mjesta kod sudova. Službeni list bečke vlade priobćuje, da bijahu ustrojena godine 1902. u djelokrugu prizivnoga suda u Trstu sliedeća nova mjesta sudbenih-činovnika: jedno mjesto c. kr. pristava kod kotarskog suda u Puli; radi toga ukinuti će se jedno mjesto pristava bez stalnog namještenja. Dva mjesta sudbenih poslužnika i pet mjesta tamničarskih stražara za okružni sud u Gorici i jedno mjesto sudbenog poslužnika u Puli. Ovim pomnoženjem mjesta kod nekojih sudova u Primorju, nije ni izdaleka zadovoljeno potrebam i zaostaje daleko za pomnoženjem sudbenoga osobljа u ostalih pokrajinah naše polovice monarhije.

Privremeni odbor u Ljubljani za „Sveslavensku umjetničko-obrtničku izložbu u Petrogradu". Tomu odboru je na čelu predsjednik trgovačke i obrtničke komore u Ljubljani g. Josip Lenarčič. Odbor taj će nastojati, da sudjeluju Slovenci kao narodna skupina na rečenoj izložbi; u tu svrhu ustrojiti će se u Ljubljani središnji odbor, koji će se obratiti na slovenske rodoljube izvan Kranjske te ih zamoliti, da ustroje pokrajinske odbore, koji će imati u njihovoj okolici podupirati ciljeve središnjeg odbora.

Vojničke vježbe za poljodjelce. Vojna uprava odlučila je, da će se pozvati koli pričuvnici toli popunitbeni pričuvnici u vojsci u domobranstvu koji moraju ove godine k vojničkim vježbam, tekar mjeseca agusta, ako su isti vinogradari.

Odnosne molbe valja odposlati na dotična kotarska poglavarstva.

Našim izseljenikom na uputu. U velezaslužnom splitskom „Pučkom Listu" daje g. Lupis uputu svim našim zemljakom, koji se sele u Ameriku, tražeć tamo zaslužbe. Pošto se seli našega naroda možda i odviše u Ameriku, neće biti suvišno, ako budućim izseljenikom priobćimo uputu muža, kojemu su potanke poznati odnošaji u onom dalekom dielu svieta. Evo, što piše rečeni gospodin:

„Od kad nas zarazila prokleta klauzula, naš puk iz Dalmacije stao se seliti sve u većem broju u daleki svjet, da tamo zaradi komad kruha, što mu se ga kod kuće nemilosrdno iz ustiju diže. Nemilosrdno velju, jer kad se kod kuće od nas ište porez i krv, tu nam se mora dat i način življenja. Najviša je nepravica, kad nam se življenje oduzimlje.

Nego nije siromahu čovjeku do jadikovanja, i kako se vidi, uzaludnih tužba. Njemu se hoće kruha, hoće mu se življenja, a kad toga kod kuće nema, on ide u svjet.

Odkad je engleška vlada zatvorila ulaz našima u Novu Zelandu, navrnuo svjet najviše u Sjevernu Ameriku. Mnogo ih, neimajući dovoljno novaca za dalji put, zgrće se u Nju-Jorku. Tim se čini jedna velika pogrieška, jer pošto je Nju-Jork glavno izkrcalište doseljenika, hiljade se tu zaustavljaju, što čini radnju oskudnom, jer ima uviek više radnika nego radnje. Siromah doseljenik dakle tu zlo stoji. Neću reći onima, koji u Nju-Jorku imaju svojbine al dobra prijatelja, ali iko tamo ide a neima nikoga svoga, bolje mu je poći dalje.

Sad ću dati nekoliko savjeta, koje bi svaki izseljenik imao, što no se reče, naučiti na pamet.

1. Kad se izkrcaješ u Nju-Jorku pitaju te i koje si narodnosti, ti uviek odgovori: Ja sam Hrvat (Croat). Na taj način govori: Ja sam Hrvat (Croat). Na taj način znati će se, koliko je hrvatskoga naroda u Ameriku preko godine došlo i neće se, neznajuć nam pravo ime, vrstati nas medju neke austrijance, Magjare, Slovince i t. d. Nezaboravi nadalje, da i u Americi kano i u domovini, uviek se ponosiš svojim milim hrvatskim imenom i svakomu se kažeš, da si Hrvat. Amerikanci vole one ljude, koji časte tudje, a sa svojim se imenom ponose i diče. Poturicu i u Turskoj mrze. Pak zašto da mi slavimo i pronosimo tudje, kad možemo svoje ime?

2. U zadnjem sam „P. Listu" kazao, da naša braća u Sjevernoj Americi imaju priko 200 podpornih društava ili zadruga, a sva ova društva sjedinjena su u jednu veliku zadrugu ili maticu, koja se zove: „Narodna Hrvatska Zajednica". Svrha ovih društava jest, da podpomažu braću članove u bolesti i u nesreći, a po smrti njihove žene, djecu ili obitelji. Na primjer kad se jedan član ili brat razboli, ima badava lječnika i ljekarije, a dok je bolan, uviek ga braća dolaze pohoditi, ako umre primi njegova obitelj od Hrvatske Zajednice 800 dolara, ili u našem novcu oko 4000 kruna. Suviše bude kršćanski pokopan i po braći do groba dopraćen.

Zato svaki od vas, čim u Ameriku dodje, odma neka stupi u jedno od ovih društava. Ovih društava ima rasijanih po svim Sjedinjenim Državama. Može se pače reći, da tko nije u društvu, ne želi sebi ni svojoj obitelji dobra. Promislimo samo da devet od deset naših iseljenika jesu prosti radnici. Kao takovi moraju obavljati najteže i najpogibeljnije radnje, osobito po rudokopima, gdje te smrt svaki dan na radnju prati. A koliko ih samo ostane osakaćeno. Ovaj izgubi ruku, onaj nogu, treći oko i t. d. Zajednica se je pako pobrinula za sve te nesreće. Tko ostane bez ruke il noge il jednog oka, dobije 2000 kruna. Za obe noge, ruke i oba oka daju 4000 kruna. A što bi siromah sakat čovjek u svietu bez ovih potpora? Umro bi gdjegod u bolnici, da se ne bi ni znalo za nj, il bi skapao od glada na ulici. A što bi njegova nesretna obitelj? Tko je u društvu, osiguraje se za oba slučaja. Ako umre, obitelj mu nije na putu, ako ostane osakaćen, ima se čime vratiti kući, i s onom svotom, što mu dadu, može kako tako preživit. A koliko na ovoj način čovjek prišteđi novca, kad se razboli! Lječnici skupi, lijekarije skupe, a nemoć te zakvači za jedan, dva, tri i četiri mjeseca. Potratit ćeš, da imaš carevu kesu, kamo l' nebi ono malo svoga krvavim znojem zaslužcnog novca. Kad si u društvu, netratiš ni novčića.

Dakle čuj me narode! Ja sam bio u svietu, pa znam kako je. Ako možeš živjeti, bud' li kako kod kuće, ne traži nad pogačom kolača. Ako li te pak nevolja tiska, te moraš u svjet, svud mi se kaži čisto i bez straha Hrvatom i upisuj se u hrvatska društva i „Narodnu Hrvatsku Zajednicu".

I. F. Lupis.

U Bosnu — mjesto u Ameriku. Zagrebački „Obzor" preporuča izseljenikom iz naših zemalja, da se radje sele u Bosnu nego li u Ameriku. Bosanska zemaljska vlada daje naseljenicima u Bosni izvjestne pogodnosti i polakšice. Vlada traži od naseljenika, da izkažu: da svaka obitelj može $1^1/_2$ ili 2 godine živiti iz svojih sredstava a na zemljištu, što ga dobiva od vlade — za koje joj potrebna svota 1200. Toga radi daje bosanska zemaljska vlada naseljeniku od godine 1903. — 20 hektara zemlje krčevine, za koje naseljenici ratari plaćaju 1 krunu godišnje po svakom hektaru u ime zakupa. Poslije deset godina dobra vladanja i vriedna rada prelazi zemljište u vlastničtvo naseljenikovo.

Koliko bijaše liečnika godine 1902. u Austriji i u Bosni-Hercegovini? Iz službenih podatka doznajemo, da bijaše godine 1902. u Austriji i u Bosni-Hercegovini 11.339 liečnika. Samo u Beču bijaše ih 2576. U Bosni i Hercegovini vršilo je liečničku službu 100 liečnika. Medju glavnimi pokrajinskimi gradovi imao je Zadar najmanje liečnika i to samo 17. A glavni grad (?) Istre, slavni Poreč, imade samo 2 ili 3.

Izložba novina u Petrogradu. Iz ruskih novina doznajemo, da su u Petrogradu u dvoranah državne tiskare otvorili izložbu prvih novina, koje su izlazile u Rusiji prije 200 godina za cara Petra Velikoga. Osobito zanimiva je izložba rukopisa novinarskih članaka, napisanih od samoga Petra Velikoga, te tiskarski otisci puni popravaka samoga cara. Izložbu otvorio je generalni guverner petrogradski veliki knez Sergij Aleksandrović.

Savez kranjskih mljekara. U nedjelju na 18. p. mj. držao se je u Logatcu sastanak zastupnika kranjskih mljekarna u svrhu, da se osnuje savez rečenih mljekarna. Bijaše zastupano oko trideset mljekarna. Ovakav savez vršio bi po svojim organima i strukovnjacima nadzor nad svim mljekarnama; snovao bi nove mljekarne, gdje bi bila potreba, te se brinuo, da se roba ovih mljekarna što bolje razprodaje. Na taj način sanirale bi se slabe mljekarne i učvrstile sve dobrostojeće, jer bi se uklonila utakmica, koja se je kod njih već prikazala, a tim bi bilo pomoženo mljekarstvu i napredku naroda.

Na to je izabran savezni odbor, kome je predsjednik za mlekarstvo velezaslužni g. Fran Jagdić.

Brzojav oko zemlje. Nakon 50-godišnjeg nastojanja konačno je oko zemlje položena žica. Tomu su se najviše opirala družtva, koja su posjedovala dva kabela u Australiji. Čamberlain je god. 1895. odredio, da se ovo pitanje izvrši, te je istom 1899, izašao izvještaj, kojim je trošak proračunan na 36 mil. maraka, a godišnja potreba za uzdržavanje i kamate sa 2·9 mil. mar. Engleska, Kanada i Australija sjedinile su se, da preuzmu trošak, pa je koncem g. 1900. započeto s polaganjem žice. Radnju je izvelo družtvo, koje je tražilo nešto manje od 36 mil. mar. Duljina kabela iznosi 8000 engl. milja, a najveća dubljina iznosi 3200 niti. Radnje je rukovodio Sir Sansford Flemming, koji je gradio i kanadsku željeznicu. Prva brzojavka došla je kralju englezkomu od momčadi ladje „Anglia", koja je polagala kabel.

Gospodarske viesti.

Proti vinskoj klauzuli. U novinah čitamo, da je zemaljski odbor za Dalmaciju u Zadru popitao tamošnje posjednike i glavne vinogradare, da se izjave kakvu bi se imalo udariti carinu na talijanska vina u novom trgovačkom ugovoru, što se ima sklopiti sa Italijom. Na taj upit dobio je rečeni odbor odgovor, da bi se imalo na talijanska vina, koja neimaju više od 14 stupnjeva alkokola, udariti carinu od 10 for. po hektolitru. Za vina, koja imadu više od 14 stupnjeva alkohola 20 for. po hekt. Ujedno izjaviše vinogradari i posjednici, da su protivni svakoj polakšici, koju bi se imalo dati carini na uvoz bielog talijanskog vina, jer bi si mogla talijanska biela vina ograničenom carinom prokrčiti put u Austro-Ugarsku na štetu domaćeg vina.

Kiselasti tek vina. Da se vinu oduzme kiselasti tek, može se, ako taj tek nije prejak, postupati s neutralnim sriešen, (vegetabilnom soli u droguerijama), od kojega 10 grama neutralizira dva i nešto više grama octene soli. Najjednostavnije je dakle, da se vino iztraži, koliko naime imade u njem octene kiseline. Inače može se kiselina i tim odstraniti, ako se u nekoliko pokusnih posuda malo po malo uspe potrebita kolikcća soli. U tom slučaju mora se vinska posuda čestito uzljuljati, da se vino u njoj temeljito promieša. Onda valja ostaviti posudu u miru tako dugo, dok vino ne bude posve bistro. Zatim se ono pretoči u lahko sumporano bure. Ali pri tom se opaža, da se tim postupkom postigne samo časovito poboljšanje vina, dočim srieš u vinu nalazeću se kiselinu pronikne i tek joj odstrani. Ali od kiseline ostaju stvari za vrieme, tako, da se alkohol vina može opet da pretvori u ocat. Vino se dakle mora piti odmah, čim je gore opisani postupak svršen, ili se mora sterilizirati, dočim se posebnim aparatima 58—60° ugrije i zatim opet bez oklevanja na prijašnju temperaturu svede. To se ima da obavi s velikim oprezom, da vino nedobije tek, kao da je kuhano.

Korist voća za naše zdravlje. Poznata je stvar, da se nekoji narodi hrane dielomice sviežim, a dielomice suhim voćem u razno doba godine. Voće im ne pruža samo hranu već im podržaje i tjelesno zdravlje. Naše tjelo potrebuje hrane u kojoj ima dovoljno rudnih sastojina, jer su ove za tvorbu krvi i razvoj tielesnoga kostura nuždne. Ako čovjek ne dobiva dosta ovih sastojina u hrani, onda nastaju od tuda bolesti, slabosti živčelja, misićja itd. Na žalost je znanstvena therapija malo uzela obzir na činjenicu, da uz željezo i druge sastojine daju temelj za stvaranje crvenih krvnih tielešaca. Za to umjetna hraniva, koja se preporučuju proti malokrvnosti i slabosti, redovito slabo pomažu, jer se pri njihovu sastavku glavno pazi na sadržinu dušika mjesto na rudne sastavine.

Analize fiziološke kemije ustanovile su činjenicu, da u crvenim krvnim tjelešcima izim željeza ima vapna kalijeve i natronovo, soli, fosforokisne gorke zemlje i sumpora. Našlo se takodjer, da su i rudne soli, toli potrebite ljudskomu tielu, sadržane u vegetabilijama, imenito u voću i što je osobito važno, da izravno u krv prelaze i najbrže tielu potrebite rudne sastojine privode. Prema tomu bilo bi suvišno dokazivati, da je mnogo razumnije davati djeci radi njihove hranitbe mnogo voća nego kojekakovo tiesto i slador. Tielo se u djeci time jača i odolievat će lakše bolestima. Ako se djeci ne pruža u hranu dosta rudnih soli, ona se loše razvijaju, trpe na malokrvnosti, koju nastojimo odstraniti željeznim tinkturama i vapnenim fosfatima. Medjutim sva ta umjetna sredstva riedko imadu uspjelia i puno se brže malokrvna i bljedičava djeca obilnim uživanjem voća oslobode od svoje bolesti. Užitak voća jača takodjer u veliko živce i uvećava njihovu djelatnost. Usljed toga jača se i djelatnost duha, a toga radi dobro je i za odrasle ljude, ako što više voća jedu.

Sok jabuka i krušaka ima u sebi obilje tvari, koje jače i hrane. Ove tvari daju hranu i vlasima i žuči. Vrlo mnogo ima željeza u šljivama, u grožđju i jagodama, a nešto manje u jabukama i kruškama. Od tuda sliedi, da je vrlo koristna hrana djeci i odraslima voće. Ono je pri tom jeftino, da si ga svatko, lahko nabaviti može. Osobito djeci i slabokrvnim ženama ne može se za dosta preporučiti, da što više voća jedu.

H. K.

Književne viesti.

Česko-hrvatska slovnica s čitankom i česko-hrvatskim diferencijalnim rječnikom. Drugo preradjeno i popunjeno izdanje. Napisao Stjepan Radić. Ciena 1 kruna 20 h. Dobiva se u „Knjižari Dioničke tiskare“ u Zagrebu.

Poziv. Drugom polovicom mjeseca veljače o. g. izići će nakladom „Kurykte“ u Krku prvi broj znanstveno-filosofskoga lista „Hrvatska Straža“.

Zadatak se ovomu listu može označiti u kratko: braniti i tumačiti načela katoličke vjere i kršćanske filosofije. Smjer će mu dakle biti apologetičan i poučan.

Ovaj će zadatak „Hrvatska Straža“ vršiti osvrćući se svedjer na aktualne potrebe hrvatskoga naroda; riješavat će s načelnog stanovišta pitanja, koja zasiecaju u sadašnjost.

List će takodjer donositi dopise na slovenskom jeziku o kulturnom pokretu braće Slovenaca.

Da se vidi već sada smjer lista, iznosimo ovdje sadržaj prvog broja: „Hrvatska Straža“. (Uredništvo). — Zvanje katoličkih svjetovnjaka u naše doba. Dr. Antun Mahnić, biskup. — Zadaća kršćanske filosofije u XX. vijeku. Lj. Dostal, D. I. — O liberalizmu i liberalnom katolicizmu. O. M. Horman, D. I. — Katolička crkva i rodoljublje. Dr. Antun Alfirević. — Za istinom (Apologetička pisma). M. — Monizam u hrvatskoj knjizi („Dva Svijeta“). — Pjesme Silvija Str. Kranjčevića. — Iz života za život: 1. Može li papa mijenjati crkvene zakone? P. 2. „Mi slušamo samo papu!“ P. — Iz Slovenske (Pisma). Dr. Krek. — Prijegled katoličkih smotara. — Pabirci iz hrvatskih listova i novina.

„Hrvatska Straža“ izlazit će svakog trećeg mjeseca ili četiri puta na godinu; svaki će broj imati u obsegu najmanje osam štampanih arnka ili 128 stranica.

Cijena je listu pet kruna na godinu; gg. sveučilištarci i djaci viših razreda na srednjim školama plaćaju samo tri krune na godinu.

Predbrojbu prima jedino: Uprava „Hrvatske Straže“ u Krku (Veglia), Istra.

Pojedini će se brojevi prodavati za 1 krunu 50 para kod knjižara, kojih će imena objaviti u prvom broju.

Ovim pozivom molimo, da nam se prijave što prije oni, koji žele primati „Hrvatsku Stražu“.

Spljet, 1. siječnja 1903.

Dr. Antun Alfirević, urednik.

Tiskara Janka Dujaka u Sisku objavljuje, da će dne 1. ožujka t. g. početi izdavati u Sisku tromjesečno književnu smotru „Luč“, koja će svu pomnju posvetiti liepoj hrvatskoj knjizi. Svaki svezak donosit će cjelovitu hrvatsku pripoviest (roman ili novelu) iz pera ponajboljih hrvatskih pisaca, pa se je urednik smotre već u tom poslu obratio na rečene književnike. Ciena će smotri biti godišnje 8 kruna, a pojedini svezak stajat će 2 krune. Da se uzmogne odrediti naklada smotre, umoljavaju se svi oni rodoljubni krugovi, koji bi bili voljni držati ovu smotru, da to jave do 15. veljače t. g. upravi smotre u gornjoj tiskari.

Knjizi „Kraljevi hrv. krvi“ je ciena samo 40 p., s poštarinom 50 h., te se dobiva u svim knjižarama.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Poreškoj gospodi da već na ovem svitu nič nefali.
Jur. A ča bi reć?
Fr. Da imaju novega konzula talijanskega kraljevstva.
Jur. Ča su barona Kamalića penžionali?
Fr. Kakov baron, ono je benetaški markez.
Jur. Ma, za me more bit i čozotski!

* * *

Fr. Va Lovrane, da te tancat za „Legu“.
Jur. Bi dobro tamo poć, morda te se i ov put zgubit beči.
Fr. — Pak?
Jur. A Bog zna, morda bi se ih našlo.
Fr. Bi va žepe kakovega poprdila.

* * *

Jur. Ča da se Frlan jadi, da ga Marčanci neće više za pisara.
Fr. Da, da i ja sam čuja, i govori da će Aministracijon poć ča iz Marčane.
Jur. A kamo, u Frlaniju ili u Karniju?

* * *

Fr. Brižan „dvime ažino“: u Marčani je bila Aministracijon i prvo nego je on doša u Marčanu i bit će i pokle njega.
Jur. Ča je istina da se Martin jadi da ga Marčanci neće više za deligata.
Fr. Jadi, i po vražju, ma ni koristi; oni komu dela za deligata neka ga i plača.
Jur. Najbolje će učiniti da ide i on s Furlanom, kad budu išli ča on i Aministration.

* * *

Fr. Češ Jurino čut, kako znaju talijanski pazinski grajani?
Jur. Nut.
Fr. Baba ale nona pita vnučicu: „Mića, ki rompa padela“? Na mesto vnučice odgovori njiji otac: „Ki ga rompa, sada hote jist“.
Jur. Pak još bi rekli Hrvati, da Pazinci nisu pravi Talijani!

Mojim klevetnikom.

Što ste na me graktat stali,
Sa vrletne ole sliene,
Sa tih jaza lešinara,
Iz tog kala vaselene?

Što ste na me graktat stali,
Sa tog griča potajice,
U prisoju bruseć nože
Žigom doma — izdajice?

Što se blatom namećete,
Na svetinje tužnom rodu,
Kud je krv protekla naša,
Za krst častni i slobodu.

Il vam krivo što mi srce
Za slobodom željno mrije,
Što mi grudi raztrgane
Ne uzljube majke dvije?

Il vas briga što svom rodu,
Spetom klete usred uze,
Sa tih glava razplakanih
Očajničke tarem suze?

Zahman ste se uzvikali
U svom bjesu, u svom jalu,
Ne bojim se vaše vike
Sviestan svome idealu.

Ne bojim se vaših pretnja,
Ja sam Hrvat u svom domu!
Božja slova zakon pišu:
„Tu' je Hrvat svoj na svomu!“

Nisu vaši ovi klanci,
Izbočene kolibice,
Tud se stope vide naše
Izplakane sirotice.

Nisu vaše ove stiene,
Ove krši, ovi klisi,
Grići, doli, moro, žali,
I vrletni ovi visi.

Nije vaša ova gruda,
San je, braćo, pusta varka,
Taman čopor izdajnika,
Taman povjest svetog Marka.

Al' ko ikad nebo prohtje,
Da nam niemi oštrac sudi,
Bit će, znajte, Leonida
Za slobodu na toj grudi.

Provrvit će žurbom klanci,
Kud u sječi vatra sipa,
Ošumjet će žarkom klisi.....

— — — — — — — — —

Do vidova kod Filipa!

Dubo Razkrižar.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za $^1/_4$, $^1/_2$, $^3/_4$ i cieli dan, odnosno jedan ili dva čedna“, jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

Listiće za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prva
belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial — Sir.
Izvrstan garnirani liptavski — Sir.
Izvrstan Pivski — Sir.
Izvrstan Tilzitski — Sir.
Izvrstan Belovarski — Sir.
Izvrstne maslove sirčiće.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu
belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Najbolje tambure izradjuje i predaje
J. Stjepušin u Sisku.

Bisernice po for. 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, 4.—, itd.
Brač I. II. ili III. po for. 4.—, 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, itd.
Bugarije I. po for. 3.50, 4.—, 4.50, 6.—, itd.
Bugarije II. po for. 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, itd.
Berde po for. 20.—, 25.—, 30.—, 35.—, 40.—, itd.
Samice po for. —.75, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, itd.
Dangube po for. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.
Primašice po f. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.

Sa skalom do lit. 1. — više.

Razne žice i sve što je u tu struku potrebito uz vrlo nizke ciene u izvrstnoj kakvoći.

U izradbu se primaju i sva druga vrst glasbala.

Preprodavaoci dobivaju popust.

Ilustrovane cienike boljih tambura šaljem svakomu franko i badava.

Umoljava se točna i čitljiva adresa.

Odlikovana god. 1900. na svjetskoj izložbi u Parizu i g. 1896. na milenijskoj izložbi u Budimpešti.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod „Croatiae“ već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke cene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

= Glavno zastupstvo „Croatiae“ u Puli.

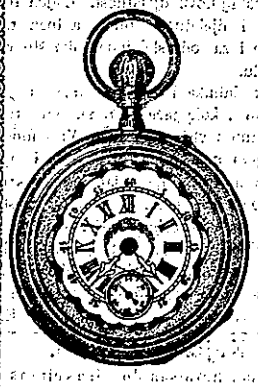

L. Malitzky

urar i srebrnar.

Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.

preporuča

Omega, Longines, Schafhaus. ura za žep u zlatu, srebru i metalu koje su najtočnije ure-kazalice,

dalje ura-budilica **„Junghans“, sahatna satova raznih kovina i vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari,** n. pr., **prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba** itd., sve najprikladnije

za darove o priliki sv. potvrde (berme).

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Važno za svakoga!

Uz nečuveno jeftino cene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manžete**, marka „Garantie“.
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par pravo **srebrne naušnice** sa alužbenom punconi.
1 goldin-pratea sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuce prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Javna zahvala.

Ganutim srcem i iz dna duše izričemo najusrdniju zahvalu svoj rodbini, prijateljem i znancima, napose pako občinskom odboru, činovnikom, svim Lindarcem, načelniku gosp. dru. Kureliću u Pazinu, dru. D. Trinajstiću, župniku Filipliću itd., koji su prigodom bolesti i smrti našega

Ivana Pucića

izkazali njemu toliko ljubavi a nama toliko saučešća. Hvala i svim onim, koji su nam prigodom naše velike žalosti bilo kakovu uslugu učinili, kao i onima, koji iz bliza i daleka toli mnogobrojno pohrliše izkazati milom pokojniku zadnju počast.

Bog platio svima.

Lindar, dne 3. veljače 1903.

Za tugujuću obitelj:

Marijana Pucić, majka.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ova neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

Slovenski profesorji medicine in zdravniki priporočajo

Tinkturo za želodec

lekarnarja

Piccoli-ja

v Ljubljani

dvornega zalagatelja

Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje in odprtje telesa posebno zdravilna za one, ki trpe na zastarani zaprtju.

Tinkturo za želodec razpošilja lekarnar Piccoli v Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2·52, z 24 steklenicami za K 4·80, z 36 steklenicami za K 7, z 70 steklenicami za K 13. (Poštni paket pod 5 kg.)

Je v razprodaji v lekarnah v Gorici, Tolminu, na Primorskem, v Tratu, Istri in Dalmaciji à 30 h. steklenica. 3

Riešena bijaše povoljno molba Karla Petecha iz Baderne, da mu se proda tamo jedan komad občinskoga zemljišta.

Konačno bijahu imenovani članovi cestovnoga odbora za buduće šestgodište 1903.—1908. i to: Josip Vergottini, barun Juraj Polesini, Ivan Mičatović i Andrija Sincich; kao zamjenik Petar Barbich.

Kako se stuje naše svećenstvo u nekojim krajovima Istre! Već je minulo dugo vremena, da niste od naših krajeva dobili nikakvih viesti, zato molim Vas gospodine uredniče, da mi ovo par redaka izvolite tiskati!

U našem seocu u Gradinjah občina Oprtalj, imamo crkvicu sv. Antona, kamo dolazi po starom običaju svake godine na dan sv. Antona (17. jenara) svećenik služiti sv. misu; poslie sv. mise ide pak blagosloviti one kuće u selu, a za trud njegov dobije od svakoga par novčića. Da se taj svećenik tjelesno okriepi, običaj je, da ga pozovu na objed svake godine jedan od trojice seljaka; za trošak svoj primaju 4 krune. Jedan od te trojice seljaka je Simon Vizintin iz našeg sela, na koga je došao ove godine red da pripravi svećeniku objed. Ove godine došao je obaviti sv. misu veleč. gosp. kapelan Ivan Zalokar iz Oprtlja, pošto ga bijaše prije nekoliko dana pozvao g. Vizintin, a dozvolio mu i g. Walker, župnik, za koga znate da ljubi naš narod i sve što je naše, kao oči kreni G. Vizintin reče g. kapelanu, nek ništa ne skrbi za objed, jer da će mu ga već oni u Gradinjah priskrbiti. Ali na dan sv. Antona, kad se je g. kapelan upravo spremao na put u Gradinje, dodje k njemu g. župnik, te ma reče, da je i on pozvan u Gradinje, pak podju zajedno.

Nakon što je g. kapelan obavio sv. misu, bilo mu je potrebito, da založi štogod na prazan želudac; ali da! Zanj, komu je bilo potrebito i pravedno da mu g. Vizintin pripravi objed, pošto je i zato plaću dobio, nebijaše ništa pripravno, jerbo nepuše u talijanski rog kako bi oni htjeli i jerbo je vjeran sin svoga naroda. Gosp. župnik, koji je došao ovaj dan u Gradinje valjda da pobere one četiri novčića, što bi je bio g. kapelan dobio blagosljivajući kuće, poslije što je obavio blagoslov, našao je gospodski objed kod gosp. Vizintina. A kamo li će sad tužni kapelan? Gladna na tašće od prošle večere, nitko drugi ga ne pozivlje, misleći, da je pozvan k g. Vizintinu. Vizintin pak se izpričao da nemože g. kapelana u kuću primiti, jerbo da nema više stolica ni tanjura. Kad je to vidjela jedna najsiromašnija od sela, ali poštena žena Cupić, pozove g. kapelana u svoju siromašnu kućicu te ga pogosti, kako je bolje mogla. G. kapelan je rado k njoj pošao, pošto je vidio da mu ona gostoljublje dragovoljno nudja. Da nam je pako gosp. Vizintin prije bio javio, da nema stolica ni tanjura, bili bismo mu kupili to mi, makar od milostinje. Neznamo, da bi bilo onaj dan makar još deset kalabreza došlo k njemu, dali bi bio za njih našao stolice i tanjure?! Nama nije žao, da je on pogostio g. župnika, nego začudjeni smo ostali kad vidismo, da nije pozvao i g. kapelana, koga je bio dužan pozvati pošto je bio zato i plaćen.

Razvidno je stoga, da nezasluženo djelo je plaćeno a zasluženo je još za platiti. Smutilo nas je ponašanje g. župnika, koji nebi smio dopustiti, da njegov kapelan ostane sam na ulici i bez objeda.

Koparski kotar:

Imenovanje. Učiteljicom u Hortah — kod Izole — bijaše imenovana gospodjica Marija Komac.

Groznu obiteljsku nesreću. S prijateljske strane doznajemo za groznu nesreću, koja je zadesila rodoljubnu obitelj g. Frana Flego, bivšega občinskoga načelnika u Buzetu i narodnoga zastupnika na istarskom saboru. Njegov sin i ljubimac g. Josip Flego, bogoslov IV. tečaja biskupijske bogoslovije u središnjem sjemeništu u Gorici izgubio je najveći dar božji — um i pamet, te siromaha odvedoše u bolnicu milosrdne braće u Gorici.

Veća nesreća nije mogla zadesiti našega velezaslužnoga rodoljuba i prijatelja, nego li je ova. Siromah, izkolao je velikom mukom svoga ljubimca, koji bi bio imao ove godine žrtvovati Svevišnjemu prvu nektrvnu žrtvu, a mjesto toga ćemi sirotan u bolnici nežnajući što je, ni gdje je!? Ako je moguće ublažiti ovaj teški udarac gorko ucviljenoj obitelji našeg Frana iskrenim i svesrdnim saučešćem, to neka znade on i svi njegovi mili, da dielimo svi, koji ga poznamo, žalujemo i ljubimo najiskrenije njegovu očinsku bol.

Ravnateljstvo „Podružnice sv. Cirila i Metoda“ na Vrhu pozivlje sve članove na glavnu skupštinu, koja će se obdržavati dne 15. t. mj. u 3 sata poslie podne sa sliedećim dnevnim redom: 1. Otvorni govor. 2. Izvješće tajnika i blagajnika. 3. Upisivanje članova. 4. Izbor novog odbora. 5. Ini predlozi. 6. Ples.

Voloski kotar:

Ženska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Voloskom priredjuje u subotu dne 12. veljače t. g. u prostorijama družbine škole u Voloskom zabavu uz pogati razpored. Početak točno u 8 sati na večer. Ulaznina 1 kruna po osobi. Obzirom na plemenitu svrhu, darovi primaju se sa zahvalnošću. Razpored dieliti će se kod blagajne.

Iz Lovrana pišu nam, da je občinsko zastupstvo u posliednjoj sjednici zaključilo, da se prenese sadašnje grobnje na mjesto zvano lokva. Znatiželjni smo, da li će tamošnji Rimljani i Fiorentinci tla: Jure, Beljamin, Tonin, Barba Tončić, Kristal, Kukuma itd. dozvoliti, da se njihova talijanska ljeća poslije smrti bače u hrvatsku lokvu. Da budemo i u tom na čistu, predlažemo, da se ono mjesto čim prije prekrsti u čisto talijansko ime, da budu mogli talijanski velikani, koje smo gori naveli, mirno počivati — poslije smrti — u talijanskoj zemlji. To je najmanje, što mogu zahtjevati oni duševni gorostasi od nezahvalnog potomstva.

„Kotarska Gospodarska Zadruga“ na Voloskom razaslala je po svojem području poziv, da bi se čim više članova upisalo. Jer on možda nije došao svima u ruke i jer mi želimo, da se čim više razširi i da nadje mnogobrojna odziva, priobćujemo ga ovdje na znanje svim kojih se tiče. On glasi: „Petnajsta teče godina, od kada su se posjednici ovoga kotara poslužili ustanovom zakona o gospodarskih zadrugah i združili u dvie takove zadruge: u onu za občinu Kastav i Veprinac, osim občine Poljane, i u drugu za občine Voloskó, Lovran, Mošćenice i poreznu občinu Poljane. Dok prva prednjači svim ostalim zadrugam u Istri brojem svojim članova, druga zaostaje za mnogimi. Njezin ograničen broj članova je jedan od glavnih uzroka zašto ona nije mogla do sada razviti one djelatnosti, koje se može i mora pravom od nje očekivati. To je sasvim naravno, jer dok oni, za koje je ustrojena, apatično ili bezbrižno sjede po strani, ne može ni ona živo raditi. Na glavnoj skupštini držanoj u Berseču dne 28. decembra 1902. izabran je odbor, koji mora po pravilih zadrugom ravnati za sliedeće tri godine. Taj odbor ima svu dobru volju, da uzradi za razvitak gospodarstva u svojem području, koliko god mu budu sile dopuštale, a te sile biti će tim veće, čim bude veći broj članova. Netreba, da ovdje kaže kojim će pravcem udariti u svojem radu, jer mu je djelokrug zakonom propisan i jer mu ga nameću potreba kotara. Neće kazati niti: izvesti ću ovo ili ono, da mu se nebi poslie reklo, da je težko za nečim što se u današnjih prilikah postići ne dade, ali obećati može, da će u svih gospodarskih potrebah članovi naći u njem savjetnika, pomoćnika, posredovatelja i poticatelja. Ako se obnarodno na gospodarstvo u drugih zemljah, uviditi ćemo koliko smo mi u svemu zaostali. Doteći ih nećemo nikako i nikada, ako sve sile ne združimo u jednu silu i ne uzradimo složno svi skupa za dobro pojedinca i svih zajedno. Zato podpisana misli, da nemožo bolje početi svoj trogodišnji rad, nego pozivljuć gospodare i posjednike občina Voloskó, Lovran, Mošćenice i porezne občine Poljane, da se u što većem broju zapišu kako članovi, a one koji su već upisani, da nove članove privabe. Članom može biti svatko, koji posjeduje zemlje. Plaća se K 1 pri-slupnine jedanput toliko, K 2·40 članarine svake godine dok je član. — Prijave primaju: u občini Mošćenice gg. Fran Skalamera i Vinko Mavričić; u občini Lovran g. Higin pl. Peršić; u občini Poljane g. kapetan Andrija Peršić, a u občini Volosko gg. predsjednik i tajnik“.

Ujedno je ista zadruga pozvala članove, da svatko prijavi svoju potrebu raznih kemičkih gnojiva, žvepla, modre galice, guminih vezova i noževa za cieplanje na zeleno, mješića i prošilnica, škropilnica i drugoga orudja. Ciene koje je najavila, su povoljne, pa će se i stari i novi članovi, kojih želimo, da bude mnogo, okoristiti, ako se pridruže skupnoj nabavi.

Upravni odbor „Udruge sv. Mihovila u Rubeši“ sazivlje II. redovitu glavnu skupštinu za nedelju 15. ožujka u družtveno prostorije sa sliedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Izvješće tajnika. 3. Izvješće blagajnika. 4. Izbor novoga odbora. 5. Razni predlozi.

Zabava u Iki. Prošle nedelje doživeli smo u Iki kraj Lovrana ljepu večernju zabavu. Hrvatska čitaonica sa svojim vriednim tamburašima i tamburašicama priredila taj dan veseliću u našoj sredini. Veliki broj gostova posjetio nas taj dan što iz našeg Lovrana, što iz Opatije, Voloskoga, Veprinca i bližnjih krajá. A nije uzmanjkao doći medju nas ni naša dika narodni zastupnik Spinčić, koga je narod u Iki sa burnimi „Živio“ klici pozdravio. Ciela zabava izpala baš sjajno. Čast i hvala dičnom odboru, koji se je skrbio, da zabava što ljepše izpade. Osobita hvala ide g. Vigina pl. Peršića, koji nam učinio krasnu pozornicu.

Naš vrli rodoljub g. Emin Car iznenadio nas već u početku zabave sa vrlo liepim proslovom, oertav nam u jezgrovitom govoru stanje i odnošaje Hrvata u Istri a napose u Lovranu-Iki. Osobito nam položio na srce ljubav prama materinskom hrvatskom nam jeziku.

Nu najlepše nas iznenadilo tamburaško društvo lovranske Čitaonice. Nećemo za cielo pretjeravati, kažemo li, da su u istinu oni od naših vrlih tamburaša i tamburašica odigrani komadi bili za nas pravi vrhunac užitka. Diviti se moramo tomu mladomu društvu i čestitati mu, što je u tako kratko vrieme tolik uspjeh počinio. Svaka čast ide u tomu i njihovom marljivom zborovodji A. Gervais-u. Samo tako napried vriedni tamburaši i tamburašice, vrle Lovranke i Ikarice, ne strašite se ništa barbarizma i bruture lovranskih popadila, jer svako rovarenje proti vama, vam služi samo na čast. Poskusili su već uništiti vas, ali im nije pošlo za rukom, a niti neće.

Svake hvale vriedni su i predstavljači i predstavljačice krasne igre „Kontra srcu se ne more“, što nam ju napisao naš mili Car Emin.

I naše frajlice liepo se izkazale. Došle sve — a borme ih je bilo i liepo vidjeti onako nakićene našim trobojnicama. — Po zabavi uhvatilo se sve što je mlado i lahkih noga u kolo te se naplesalo sve do kasno u jutro. Svaki koji je bio medju nama, ponesao je najljepšu uspomenu iz Ike, te vruću želju, da bi se čim prije tako opet sakupili. A i hoćemo. — Do vidova u Lovranu.

Ikar.

Trí im je u oku naše tamburaško društvo. Iz Lovrana primamo: Poznato će biti vriednim čitateljima „Naše Sloge“ i bivšeg „Narodnog Lista“, da su poprdili, koji su u Lovran dovandrali s trbuhom za kruhom, sve svoje sile uložili, da uniste mlado tamburaško družtvo. Veliko veselje je bilo zavladalo medju lovranskimi Kalabreži kad je ono na njihovu molbu njemačko-talijanski biskup Nagel bio zabranio našemu čestit. kapelanu podučavati tamburanje. Ali zbor nije bio time uništen, jer već drugi dan za tim stao je u Lovranu učitelj glazbe, koji od tada zborom vlada. Napadaju na tamburaše nije uzmanjkalo ni prije ni kašnje. Nu neko vrieme su bili ipak popustili ti naši Kalabrezi napadati tamburaše i čitaoničare, ali minulih dana reć bi, da su opet navješstili boj tamburašima. Svrbi ih, jer vide, da naši tamburaši krasno napreduju. Svrbi ih, jer se okolo njih i zabava što ih pripravljaju, sakuplja sve što je pošteno.

Kad su se naši vriedni tamburaši prošlih dana vježbali u čitaonici, napali ih opet lovranski Kalabreži sa svojim narodnim oružjem — kamenjem — u čitaonici. Razbili su i stákla.

Mi smo već u svoje vrieme bili upozorili dotične oblasti, da ako dodje do sukoba, da nećemo mi odgovarati. Može se dogoditi, da i najhladnija krv mirnih Hrvata u Lovranu zavre i do zlih posljedica dodje. — Naša občinska straža bi drage volje svoju dužnost učinila, ali nesmije, jer kad se ide proti Hrvatim, su joj ruke vezane. Naš kapopošt od žandarmerije bi nas itako u žlici vode utopio, da bi mogao.

Naši Kalabreži u Lovranu mogu biti baš ponosni na svoju kulturu. Anonimna, smradna i uvredljiva pisma šiljati na vriedne Hrvate u Lovranu reć bi išlo im već u krv. Takva šta su učinili i ovih dana, poslav svoj smrad i bruturu svoje kulture na naše vriedne pomorske kapetane.

Gospodo Kalabrezi, samo napried s vašom „bruturom“, s tim baš dokazujete, da nismo mi barbari, što nam uvjek predbacivate, već da ste to sami. Bacajte samo dalje smrad i uvriede na nas, bacajte i kamenje na nas i naše tamburaše i tamburašice, ali znajte dobro, da Vam je uzaludan trud, jer mi ćemo braniti sve što je naše i pobjeda mora biti naša. Svaka sila do vremena. — Do vidova.

Hrvatska Čitaonica u Kastvu priredjuje u nedelju, 22. t. mj. u prostorijama „Narodnog Doma“ u Kastvu kostimiranu plesnu zabavu u 7½ sata na večer. Ulaznina po osobi 1 K.

Razne primorske viesti.

Zabačene molbe. Zemaljski odbor u Poreču zabacio je sve molbe, koje su stigle nanj ili na zemaljski sabor radi podpore zbog biede i nevolje, koja vlada u nekojih stranah naše pokrajine. Kao razlog, što nemože tih molba za podporu i za javne gradnje uvažiti, navadja zemaljski odbor nestašicu novca.

Radi uklonutog zaključka. Zemaljski odbor u Poreču odgovorio je c. kr. namjestničtvu u Trstu da mu nemože obzirom na dekret istoga namjestničtva od dne 5. julija 1902., na temelju kojega je c. kr. kotarsko poglavarstvo u Lošinju uklonulo zaključak tamošnjeg občinskog zastupstva, stvoren u sjednici dne 20. aprila 1902. proti uporabi staroslavenskog jezika u crkvah one občine, dati svoga mnienja i da si pridržaje poslužiti svojim pravom na drugom mjestu.

Zemaljska podpora za javne radnje. Zemaljski odbor u Poreču osigurao je občinskomu glavarstvu u Kastvu za gradnju občinske šterne u selu Zorzići podporu od 60 kruna, koje će občina dobiti čim bude radnja gotova i odobrena; nadalje doznačio je isti odbor občinskomu glavarstvu u Baški podporu od 2000 kruna, da ju djelomice odšteti za dug, što ga je morala učiniti kod zemaljske kreditne banke u Poreču za uredjenje tamošnjih potoka.

Trst.

Odvjetnički izpit položio je kod c. kr. prizivnoga suda u Trstu dobrim uspjehom dr. Ivan Hribar, sin zaslužnoga načelnika Bele Ljubljane g. Ivana Hribara. Čestitamo srdačno.

Vjenčanje. Gosp. dr. Fran Korsano, liječnik u Trstu, vjenčao se je dne 5. o. mj. sa gospođičnom Pavlom Kuievalder. Čestitamo!

Tršćanski nazovi-socijalisti i budući gradski izbori. U prvoj polovici ove godine imadu se provesti u Trstu gradski, odnosno zemaljski izbori, jer je sadašnjem zastupstvu istekao trogodišnji rok. Kolovođe tršćanskih nazovi-socijalista izdaše svojim istomišljenikom nalog, da se imadu uzdržati sudjelovanja kod budućih izbora. Jadnih li nam generala, koji bacaju puške prije boja — u kukuzu.

Sjajan koncert „Dalmatinskog skupa" u Trstu. Za dne 20. o. mj. priređuje „Dalmatinski skup" u Trstu u redutnoj dvorani kazališta „Politeama Rossetti sjajni koncert sa plesom. Na koncertu igrati će podpuni vojnički orkestar pod ravnanjem kapelnika g. Teplý-a, a sudjelovati će medju drugimi i g. Ernest vitez Cammarotta, operni tenor narodnoga kazališta i profesor pjevanja na glasbenom zavodu u Zagrebu.

Igrati će se, dotično pjevati skladbe glasovitih majstora: Smetane, Čajkovskoga, Lisinskoga, Zajca i Parme. Konačno će se igrati, dotično pjevati pojedini fragmenti iz nove opere „Petar Svačić" Josipa Mandića, i to:

a) Preludij, igra orkestra.
b) Prolog, pjeva uz pratnju orkestra g. dr. M. Černe.
c) Nastupna pjesma Svačićeva (san), pjeva uz pratnju orkestra g. vitez Cammarotta.
d) Indukcija krunitbe, igra orkestar.
e) Prizor I. čin II. (prvi dio) uz pratnju orkestra pjeva g. dr. M. Černe.
f) Finale opere t. j. mrtvačka pjesma; mrtvačku pjesmu igra orkestar, oprostnu pjesmu pjeva uz pratnju orkestra E. vitez Cammarotta.

Zabava je namienjena članovima i poznanim gostovom „Dalm. skupa" te neće biti ulaznine.

Sveslavenska izložba u Petrogradu. Tršćanski slovenski rodoljubi pozivlju na dogovor sve one naše rodoljube, koji bi htjeli bilo čime sudjelovati kod sveslavenske izložbe u Petrogradu, koja će se obdržavati buduće godine.

„Tršćanski Lloyd", tjednik za trgovinu, industriju, pomorstvo, brodarstvo, burzu, novčarstvo, promet i osjeguranje početi će izaziti u Trstu mjeseca ožujka pod uredničtvom strukovnjaka gosp. Frana Kumičića. Poziv na predplatu toga velevažnoga lista priobćili ćemo u budućem broju.

Godišnjica krvavih dogodjaja u Trstu. Dne 14. o. mj. navršiti će se jedna godina, što je došlo u Trstu usljed štrajkovanja radnika do krvavih dogodjaja, kojom je prigodom ostalo više radnika mrtvih a mnoštvo ranjenih. Uspomenu na te žalostne dogodjaje kane radnici u Trstu proslaviti tim, da neće onoga dana raditi i da će ići u obhodu na groblje sv. Ane, nebude li kakve zaprieke od strane redarstva. Gradsko zastupstvo odlučilo je padšim žrtvam onoga štrajka podignuti na groblju sv. Ane skupni spomenik na gradske troškove.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

Sakupljeno na poziv g. A. Jovanović u Baški K 8. — Prigodom zabave u „Hrvatskoj Čitaonici" u Baški sakupila gdjica. Kos K 8. — Uz poklic „Drugi su pomogli nas i mi pomozimo druge" sabrano u Vlakovom kod Labina prigodom otvorenja pučke hrvatske škole u kući veleč. gosp. župeupravitelja K 17. (Svotu priposlao nam je g. Diminić Martin, glavar željezničke postaje u Krapnu.) Živili!

Ukupno danas . . . . . K 33—
Na račun ove godine izkazano . . „ 134—

Sveukupno K 167—

Za družbu sv. C. i M. bijaše na 4. o mj. sabrano kod Finderla u Zametu na predlog A. Pavičića u malom družtvancu prijatelja i štovatelja načelnika g. K. Jelušića u spomen njegovog 7-godišnjeg zaslužnog načelnikovanja K 18·68. Taj iznos bijaše odposlan družbinom blagajniku.

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

Sakupio je vriedni naš Miho Iveša od Jurja u krugu vrlih premanturskih narodnjaka K 12·64. Eto imena darovatelja, i to po 1 krunu: Šemelić Božo od Boža, Skoko Ante pok. Marka, Iveša Miho od Jurja, Mikovilović Kazimir i Šemelić Ivan; — Po 60 h.: Premate Miho i Bogetić Luka. — Iveša Luka p. P. 50 h. — Po 40 h.: Iveša Jurko, Matičev Martin, Mikovilović Jadre, Mikovilović-Ružić Ivan, Skoko Ante od Ant. i Periša Ante od A. — Po 30 h.: Skokić Ivan, Slipčević Marica i Periša Marica. — Mikovilović Marica 24 h. — Po 20 h.: Iveša Ante od Mata, Skoko Josip, Jurašin Stjepo, Peruško Petar, Iveša Josip, Skoko Božo p. M., Mezulić Marica iz Banjola, Skoko Katica, Mihovilović Marica, Bogetić Stanica, Skoko Vjekoslava i Lušić Marica. Hvala rodoljubnim Premanturcem, koji se svako toliko sjećaju naše „Družbe", a time i naše drobne dječice, kojoj neće ni Talijan ni Niemac da dade škole.

Djačkomu pripomočnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Sakupljeno na Antonju u veselom družtvu kod Božine u Kastvu u počast imendana g. Dukić Antona, c. kr. učitelja K 10.

Ukupno danas . . . . . K 10·—
Na račun ove god. izknzanih . „ 85·—

Sveukupno K 95—

Gosp. N. N. u Trstu poslao direktno družtvu u Pazin 2 K za jedan podareni mu paket bosanskog duhana.

Bratovščini hrvatskih ljudi u Istri darovaše preko naše uprave:

Gosp. Save Šikić iz Novog Vinodolskog šalje 2 K.

Ukupno danas . . . . . K 2—
Na račun ove g. izkazanih . . „ 8.—

Sveukupno K 10—

Politički pregled.

U Puli, dne 11. febrara 1903.

Austro-Ugarska.

Vojni zakon zadaje obim vladam za sada najviše brige. U madjarskom saboru pobija opozicija osnovu vojnoga zakona najoštrije. Iz onoga, što se je do sada u oporbenih listovih u Madjarskoj napisalo, dade se zaključiti, da će se oporba poslužiti proti rečenoj osnovi najskrajnijih sredstava, te da se neće plašiti ni najodlučnije obstrukcije. Vlada je već jednom radi odpora proti toj osnovi, morala istu natrag povući te ju preraditi, ali i proti popravljenoj ustaju oporbenjaci žestoko. Ona će doduše biti prihvaćena, jer razpolaže madjarska vlada sa velikom većinom u saboru, nu mnogi od te većine promisliti će po dva puta, prije nego li glasuje za osnovu, koja će obteretili porezovnike novim porezom u novcu i u krvi.

U austrijskom parlamentu nastoji vlada pridobiti većinu za istu osnovu, ali još nije stalno, da li će bez inih žrtava zadobiti tu većinu. Najviši krugovi žele vruće, da osnova prodje gladko u carevinskom vieću i ti krugovi će uplivati bez dvojbe na pojedine stranke ili skupine, nu do većine doći će vlada jedva tada, ako njoj podje za rukom, da nagovori jedan dio zastupnikah, koji su proti osnovi, da se bar uzdrže od glasovanja.

* * *

Uspjeh hrvatskih oporbenih stranaka, postignut dne 29. pr. mj. u Zagrebu, pozdravljen bijaše najiskrenije od svih poštenih krajinskih listova. Narod u pokrajinah je bio sit bezplodne i pogubne borbe izmedju pojedinih oporbenih stranaka, te želi živo da se svi neodvisni i pošteno misleći rodoljubi slože u borbi proti nesretnom ustavu, kojim vladaju u banovini.

* * *

Posliednjemu boravku kranjskoga namjestnika Heina u Beču pripisuju nakanu, da izmiri slovenske narodne stranke. U tu svrhu da je viečao sa nekojimi prvaci obiju narodnih stranaka. Koli kranjski, toli bečka vlada da žele vruće, da dodje do kompromisa obiju narodnih i treće njemačke stranke. I mi želimo iskreno, da dodje do bratskoga sporazuma izmedju obiju narodnih stranaka, a za treću neboli nas glava, jer znamo da nju neće vlada zapustiti. Kad bi se sporazumile obje slovenske narodne stranke, izgubila bi svaku važnost treća t. j. njemačka stranka, koja igra sadašnju ulogu samo dotle, dok se braća medju sobom kolju.

Crna Gora.

O pokojnom vojvodi Petru Vukoliću, otcu kneginje Milene, čitamo u hrvatskih listovih Dalmacije, da je vojvoda bio po naravi vrlo darovit i veoma uplivan muž kod crnogorskoga puka. S njim da je izgubio knez Nikola veliko zaledje. Ugled vojvode Petra bijaše močna zaštita kneževskoj kući, radi toga da žali za njim sav vladalački dom. Vojvoda Petar da se nije slagao sa današnjom politikom Crne Gore, jer da ga je boljelo vidili, gdje radi politike zlo shvaćene, njegove unuke, kneževe kćeri i talijanske kraljice, vjerom prevrću. Kao sviestan Crnogorac nije takodjer odobravao, što knez ženi sinove i udaje kćeri izvan Crne Gore, jer da se tim otudjuju od naroda. Ako nas svi znaci nevaraju, dokazali će nedaleka budućnost, da je pravo mislio i govorio u samom interesu Crne Gore umni i rodoljubni starina, vojvoda Petar Stevanov, koji bijaše pod ovim imenom poznat u narodu.

Srbija.

Srbski će kralj po već ustanovljenom programu danas posebnim dvorskim vozom iz Biograda u Hrvatsku, da posjeti grob svoga otca u Krušedolu. Patrijarha Branković bijaše primljen dne 9. o. mj. od cara i kralja u Budimpešti u audienciju, na kojoj se bez dvojbe dogovorište glede dočeka kralja Aleksandra i kraljice Drage. Onomadne pisale su jedne srbske novine, da je bila jedna visoka ličnost kod cara i kralja Franja Josipa u ime kralja Aleksandra zamoliti našega vladara, da bi dopustio, da se mrtvi ostanci kralja Milana prenesu u Srbiju. Naš vladar da je molbu odbio, jer da se mora štovati posliednju želju pokojnoga kralja, koji je sam opredielio da se ga pokopa izvan Srbije.

Dne 9. o. mj. predao je novi francezki poslanik na srbskom dvoru g. Juraj Benoit svoje listine, kojimi se ga ovjerovljuje kao poslanika franceczke republike u Biogradu.

Bugarska.

Mlada kneževina plače nad sviežim grobom jednog od svojih bivših prvaka; dne 7. o. mj. preminuo je najme naglom smrti u Sofiji Petko Karavelov, koji je igrao u svojoj domovini nakon njezinog oslobodjenja vrlo važnu ulogu. U prvoj narodnoj skupštini u Trnovcu god. 1879. bio je Karavelov vodja radikalne stranke, a sliedeće godine bio je imenovan ministrom financija, pak ministrom-predsjednikom. Godine 1881 mčrao je Karavelov nakon državnog prevrata kneza Aleksandra bježati u iztočnu Rumeliju. Vratio se je u Sofiju g. 1883. pošto bijaše uzpostavljen ustav, te bijaše imenovan predsjednikom narodne skupštine pak ministrom-predsjednikom. Nakon prevrata god. 1886 bio je on sa Stambulovom na čelu bugarske vlade. Kasnije dao ga je Stambulov uapsiti te je odsedio tri godine tamnice. G. 1901. bio je opet na čelu bugarske vlade. Njegov život bijaše veoma buran i nestalan.

Razne viesti.

Uspjeh plesa hrvatske omladine Rieke i Sušaka. Taj ples oglasili smo u posliednjem broju, i obdržavao se je kako bijaše oglašeno dne 7. t. mj. Bio je to drugi ples, što ga je hrvatska omladina Rieke i Sušaka u zadnje doba priredila. Ne ples, spojen sa velikimi troškovi, kako to obično žalibože i kod nas Hrvata biva, nego ples s malimi troškovi, za nuždne stvari, ali zato ništa manje sjajan; ples za zabavu spojen sa plemenitom svrhom. Povod mu je možda dao izazov s preko mora, riečmi o stanovitom duhu koj da toboš lebdi na obalah Kvarnera. Uza sva naprezanja kroz punih 35 godina, u kojih se je taj duh, tudji, često i pod drugim plaštem gojio, naprezanja pri kojih su i nehotice takodjer i naše učenije glave sudjelovale — taj duh, se nije uvriežio u narod. Obalami Kvarnera vlada i danas duh, koj po povjesti i prirodi mora vladati, duh hrvatski. To se je bas u subotu dne 7. t. mj. u krasnih prostorijah hrvatske čitaonice na Rieci sjajno pokazalo. I već zato bi hrvatska omladina Rieke i Sušaka zaslužila najveću hvalu. To veća joj ide hvala, kad se uzme u obzir svrha u koju je ples priređen bio, svrhu da se podupre siromašna hrvatska učeća se mladež, svrhu uzgojnu, svrhu preplemenitu, i jako znamenitu prema onoj: prosvjetom k slobodi. Rečenim povodom i u tu svrhu hrvatska omladina Rieke i Sušaka zasnovala je priredjenje plesa. Omladini odazvala se je presvietla gospodja Ana barunica Zmajić, pruzvažena osoba na Rieci još od ono doba, kad su na Rieci vladali drugi politički i upravni odnošaji, i preuzela pokroviteljstvo. Odazvale su se gospodje i gospodjice, kakvim bi otmene mogle dičiti i veći, i veliki gradovi, preuzev čast patronata. Odazvale su se i druge odlične pospodje i gospodjice, i sijaset sve po izbor gospode, ne samo iz Rieke i Sušaka nego i s ostalih mjesta Kvarnera, bez ikakve razlike političkih medja, što Hrvate i na njem diele. Krasne prostorije riečke „Čitaonice" bile su pune sve izabranih ljudi. Prvu četvorku plesalo je 116 parova. Cielu večer, hoćete li cielu noć, vladalo je medju svimi najbolje razpoloženje. Sve bijaše veselo. Svakomu se na licu čitao osobitu radost. Šaka ruku bio je ne samo obični znak pozdrava, nego takodjer i izraz neizrecive radosti. Svak kao da je htio reći: Eto da nas ima, kakvih nas ima. Svi već svojim dolazkom pokazali su činom svoje rodoljublje. A pokazali su ga i svojimi prinosi. Na tusu kod ulaznine padale su desetice, dvadesetače, petdesetače, stotače. I sretni blagajnik mogao je već te večeri priobćiti, da je uniišlo preko 8000, velim osam tisuća kruna. Drugi dan je još nadošlo poštom preko 500 kruna, tako da ih bijaše poneđjeljak ukupno 8500 kruna. Troška bit će par stotina kruna, ostalo sve ići će u plemenitu svrhu, za podporu siromašnoj učećoj se mladeži hrvatskoj. Srdačna hvala hrvatskoj omladini Rieke i Sušaka, prosvjetloj gospodji pokroviteljici, preodličnim gospodjam patronesam, svim dičnim gospodjam i gospodjicam i svoj gospodi učestnikom.

Plemenit dar. U ljubljanskoj bolnici umro je nedavno posjednik i trgovac g. Luka Kenda iz Krope. Taj slovenski rodoljub sjetio se je u svojoj oporuci plemenitim darom slovenske „Družbe sv. Cirila i Metoda", ostavivši njoj 40 postotaka svoga imetka, što će donieti „Družbi" oko 4000 kruna.

Množili se takvi rodoljubi, a vriednom Kendi vječni pokoj!

Broj 7. Pula, u četvrtak dne 12. veljače 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, e-podpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godino ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uredjuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., znotar 20 h., koli u Puli, tolik izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u „Tiskari J. Krmpotić i drug." (Via Simano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Proti hrvatskim školam na Rieci.

Prateći budno rodoljubno nastojanje naše braće na Rieci, da se dočepaju pučkih škola u materinskom jeziku njihove djece, imali smo opetovno priliku da kažemo i mi u tom pogledu naše mnienje. Ono se možda razlazi od mnienja ostalih hrvatskih listovah i od mnienja hrvatskih odlučujućih krugova na Rieci, ali mi ostajemo nepomično i danas kod istoga, t. j. da bi morali riečki Hrvati bilo i najvećom novčanom žrtvom otvoriti sami hrvatsku pučku školu i medjutim dalje tražiti od mjestnih ili državnih oblasti, da im dadu potrebite škole za hrvatsku djecu, kako to pravica zahtjeva i zakon propisuje. Običnim bo ili redovitim putem neće tako lahko doći do svojih škola, kako nam jasno pokazuje dosadašnje postupanje mjestnih oblasti na Rieci.

Hrvati riečki podnesli su prije godinu dana i više molbu na gradsko zastupstvo, da se ustroji na Rieci hrvatska pučka škola. Školski odbor toga zastupstva razpravio je tu molbu nakon tolika zatezanja u tom smislu, da se ima predložiti gradskomu zastupstvu neka ju ono odbije.

Gradsko je zastupstvo razpravljalo o tom predlogu, dotično o molbi u prvoj sjednici obdržavanoj prošloga mjeseca. Predlog školskoga odbora bijaše prihvaćen skoro jednoglasno. Jedan jedini zastupnik stavio je predlog, da se u gradske pučke škole uvede hrvatski jezik kano obvezatan predmet. Razumije se, da su riečki oci zabacili i taj predlog, jer se isti protivi „ungarezko-irredentskim" težnjam.

Riečki Hrvati podnesli su proti zaključku gradskog zastupstva prvih dana t. mj. na guvernera utok, u kojem pobijaju temeljito razloge rečenog zastupstva, s kojih je odbilo njihovu molbu. Oni kažu, da statut grada neopredieljuje da mora biti talijanski jezik naukovnim u riečkih školah, koje će se istom ustrojiti, već govori samo o postojećih školah. Taj statut, da nije zakon već neke vrsti pravilnika za domaću porabu, što ga je samo guverner potvrdio.

Pozivom na narodnostne odnošaje i na popis pučanstva na Rieci kaže utok: „Da je nedozvoljavanje hrvatske škole na Rieci nepravda, najbolje će dokazati ovo: U našoj molbi pozivamo se na popis pučanstva iz g. 1890., prema kojemu je pučanstvo Rieke iznašalo 13.012 stanovnika sa talijanskim materinskim jezikom, a 13.569 sa hrvatskim ili slovenskim materinskim jezikom. Danas pako, kad imamo pred očima popis od g. 1900., vidimo, da od 38.720 stanovnika Rieke, priznaje za svoj materinski jezik talijanski njih 17.354, a za hrvatski, ilirski ili slovenski 16.180. Nekanimo izpitivati izpravnost ovih brojka, nego ćemo samo ustanoviti, da 16.000 stanovnika nemože dobiti škole u svojem materinskom jeziku i to početkom XX. vieka. Školsko vieće kaže, da hrvatsko pučanstvo stanuje većinom u okolici, doči uso talijansko nalazi u gradu, što nije istina. Pučanstvo okolice iznaša 9310 stanovnika, pa kad bi ono i govorilo samo hrvatskim jezikom — što nestoji — ostalo bi još u gradu 6870 stanovnika sa hrvatskim materinskim jezikom, a to je trećina pučanstva grada. Kada kaže školsko vieće, da se u račun nebi imalo uzeti 5136 stanovnika, koji govore „ilirski", onda pokazuje ili slabu pamet ili glupost! Ono što se ima razumiti pod „ilirskim", jest dijalekt čakavski, stari i jedan od najljepših hrvatskih dijalekta. Neka se popitaju gospoda po uredih u okolici, da li poznaju oni ljudi bolje talijanski ili hrvatski? U ostalom, da li je riečko-talijansko nariečje jednako toskanskomu? Neznamo pako, kojim pravom govori školsko vieće o Hrvatih kao tudjincih, kada se znade, da su baš Talijani doseljeni gosti. Konačno, ono pučanstvo, koje stanuje na Rieci, dok plaća porez i sve ostalo javna terete, ima pravo zahtjevati, da se s njim postupa jednako, kao i sa ostalim dielom, koji govori talijanskim jezikom. Napokon je uvrieda za to pučanstvo, kada se ga prikazuje kao divljaka, očajnika i izgladjeloga. Neka se pogleda samo u porezne knjige, pa će se vidjeti, da baš Hrvati daju najveći broj onih, koji plaćaju najviše poreza u gradu i u okolici.

Drzovitu tvrdnju školskoga vieća, da hrvatska djeca i onako razumiju talijanski, odbijaju utočnici tim, da pošto razumiju riečka djeca malom iznimkom hrvatski, to bi se moglo istim pravom tražiti, da budu na Rieci sve škole hrvatske.

Još drzovitije postupanje pokazuje rečeno vieće tim, što upućuje riečke Hrvate na pučke škole na Sušaku, ali kad utjeriva od njih namete i poreze nešalje ih na Sušak. To je lopovština, kakvoj su dorasli samo naši odmetnici, izdajice i irredentaši.

Dalnji navod rečenog vieća, da nije za prometni život hrvatski jezik toliko potreban koliko talijanski i da bi nova hrvatska škola teretila gradsku blagajnu, jest neosnovan i bezobrazan. Na Rieci bo nemožeš nikud ako nepoznaš hrvatski jezik, a ako može grad trošiti za talijanske škole 298.490 kruna, mogao bi i morao bar 15.000 kruna i za jednu hrvatsku školu.

Utok riečkih Hrvata sastavljen je temeljito i osniva se na jasnih zakonskih ustanovah, te ima nade, da će ga viša oblast uvažiti i zaključak gradskog zastupstva ukinuti. Ali bojimo se, da će to dugo trajati i da će proteći Riečinom mnogo vode prije nego li budu Riečki Hrvati dobili od mjestne oblasti toli potrebitu hrvatsku pučku školu. Da se naša djeca medjutim neotudjuju i nerazanarodjuju, dalo bi se čekati, ali ovako? O tom neka promišljaju hrvatski prvaci na Rieci.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 7. febrara 1903.

I ovaj tjedan se je radilo, što u zastupničkoj kući, što u odborih, naročito obranbenom ili vojnom. A ima dogodjaja i izvan parlamenta, koji su u savezu sa parlamentarnim radom. Takav su dogodjaj načrtano zborovanje Mladočeha dne 1. t. m. u Pragu i njihove odnosne odluke.

Mladočesi.

U listu bje jur spomenuto, da su češki radikalci držali skupštinu dne 18. pr. mj., na kojih su udarali proti Mladočehom; da je i član mladočeskoga kluba Fort na skupštini u Kolinu govorio proti postupku toga istoga kluba i da su i „Narodni Listy" pisali proti tomu postupku. Usljed toga je dr. Pacák dao eksekutivnomu odboru mladočeske stranke na razpolaganje predsjedničtvo u parlamentarnom klubu stranke i svoj mandat. Eksekutivni odbor imao je zborovanje u nedjelju dne 1. t. m. u Pragu. Tu je najprije dr. Pacák obrazložio postupak kluba i svoj. Rekao je da nije prijatelj obstrukcije, i da se može i bez nje što dobiti, a da se s njom ruši parlamentarizam. Klub da je u težkom položaju, jer da se od njega zahtjeva s jedne strane da radi bezobzirno za oživotvorenje državnoga prava, s druge strane za gospodarske koristi. Oboje da se istodobno nemože dosizati. Obrazloživ svoje mnienje, izašao je. Iza njega govorio je dr. Kramář. Njegov govor bio je najviše naperen proti dru. Foftu i „Narodnim Listom". Mladočesi da su se uvjerili da nije lahko oživotvoriti državnoga prava. Od prevrata, od obustave parlamentarizma, od uvedenja absolutizma da oni ništa dobra neočekuju. Tim da bi moglo i gore ići českomu narodu. On je došao do uvjerenja, i nežaca se toga reći, da je spas českomu narodu iskati samo u moćnoj Austriji. Njoj da ugrožavaju pogibelji iz vana, naročito od Njemačke, a s njezinom propašću, da bi propao i češki narod, odnosno utopio se u germanskom moru. S toga moradu oni želiti jaku Austriju, a to može biti jedino onda, ako se u Austriji oživotvori ravnopravnost svih naroda. Takovu politiku da netjera vlada Koerberova, ona da je robinja Njemaca, i za to je sva borba Mladočeha naperena proti toj vladi, hoće da ju sruši. Način kako se ima to zbiti, valja pripustiti mladočeskom klubu u parlamentu. Treći „matador" stranke, dr. Herold govorio je poglavito proti radikalnim Čehom i njihovoj obstrukciji. Njom da su se samo osramotili, jer nisu ničesa dosegli. Eksekutivni odbor glasovao je dru. Pacáku pouzdanicu, odobrio je postupak mladočeskoga kluba, i da mu slobodne ruke za taktiku na dalje. Dr. Pacák je usljed toga par dana izal toga izjavio da pridržaje i mandat i predsjedničtvo kluba. Reć bi, da će Česi pustiti po malo razpravu o svem, i o nagodbi s Ugarskom-Hrvatskom, kojom su se još pred kratko najviše grozili. List „Politik" imao je najme iz Beča viest, da će se svrhom ovoga mjeseca razpraviti prvo čitanje nagodbe, te će odnosni odbor proglasiti stalnim ili permanentnim, zasjedanje carevinskoga vieća odročiti i sazvati zemaljski sabori. Taj sazov bio bi nagrada Čehom za pripuštenje razprave o nagodbi.

Poslovni red.

Priepor, da li se može zakon o poslovnom redu i poslovni red promjeniti putem prešnoga predloga se je mimoišlo. Predsjedničtvo zastupničke kuće postavilo je prošloga tjedna na dnevni red za sriedu ovoga tjedna na prvo mjesto: prvo čitanje svih predloga idućih za promjenom dnevnoga reda. Sriedu se je počela ta razprava. Govorili su taj dan najprije predlagači: dr. Fuchs, dr. Lueger, Palffy — i Noske; onda razni govornici: Pernerstorfer, dr. Gross, Zazworka, Malfatti, dr. Derschatta, dr. Pattai, Romančuk, Lupul, Iro. Petak pak: dr. Kramař, dr. Šušteršič, Ludwigsdorf, Choc, Dzedušicki, Skene, Sylva-Tarouca. Onda kao glavni govornici dr. Stránský i dr. Scheicher. Njeki su stvarno izpravljali; Pommer kao predlagač takodjer. Konačno se je odlučilo izabrati odbor od 48 lica, koj će imati o promjenah poslovnoga reda razpravljati.

Predlagači i govornici mogu se razdieliti u tri skupine: Jedna skupina su oni, koji bi htjeli promjenu poslovnoga reda, ali tako da bi oni u danih slučajevih mogli rušiti parlamenat, a da njim se po poslovnom redu nebi moglo ništa za to. Oni su i tu za njeke povlastice sebi. To su njemački liberalci (Noske, dr. Gross); njemački nacionalci (dr. Derschatta, dr. Pommer); Svenjemci (Iro), koji bi bili za promjene jedino onda, kad bi se njemački jezik proglasio kao jedini parlamentarni. K njim se može pribrojiti i Talijan Malfatti, koj hoće promjene, ali samo ako se nekrši sloboda govora i prava Talijana; kao da bi pustili da se krši prava i slobodu zastupnikom drugih naroda. Drugu skupinu sačinjavali bi: njemački katolici (Fuchs), antisemiti, također Njemci, (Lueger, Pattai, Scheicher), češki veleposjednici (Palffy i Sylva-Tarouca), Rusini (Romančuk), Rumunji (Lupul), Mladočesi (Kramář, Stránský), Poljaci (Dzedušicki), Hrvati i Slovenci (Šušteršič). Ti svi žele promjene otvoreno, jednake za sve. Treća skupina bili bi češki radikalci (Zazworka, Choc). Oni neće nikakve promjene, koja bi omedjašivala slobodu ma i najmanjim klubovom i pojedinim zastupnikom. Njim najbliže su socijalni demokrati (Pernerstorfer), koji se ipak nisu tako odlučno izrazili kao radikalni Česi. Oni od prve skupine, koji premda u manjini, ipak vladaju u parlamentu, pošto su obstrukcijom bili srušili dvie vlade, htjeli bi da njim se osigura vlada i za napried, i proti većini parlamenta. Htjeli bi zapriečiti obstrukciju malih stranaka, al zase si ju pridržati. Boje se „željeznoga obruča", nekdanje većine, u koju da bi pristupili osim svih slavenskih zastupnika i rumunjskih te katoličkih Njemaca također antisemiti. Odbor će se izabrati, al će težko moći što ustanoviti, čim bi se u kući moglo prodrieti. Takav odbor bio je izabran u svoje doba, kad su antisemiti bili u opoziciji, i kad su bezobzirno postupali. Viečalo se je i viečalo, al konačno do ničesa došlo. Da se je sada postavilo toliko predloga za promjenu poslovnoga reda, dali su povoda radikalni Česi sa svojom obstrukcijom. Onda bi bio svako htjeo kakvu promjenu. U odboru će se malo po malo sve ohladiti, kako se je prije više godina. Protimba malo zastupnika mogla bi osu-

jetili sve promjene kao onda. Ponekle će svaka stranka misliti da bi stroge mjere nju mogle stići.

Obranbene osnove.

Obranbeni odbor imao je ovoga tjedna nekoliko sjednica i razpravljao u nazočnosti ministra domobranstva. Ovaj je jako sladak i prijazan sa svakim, i htjeo bi riečmi, držanjem, a ponekle i obećivanji osladiti terete koje hoće da vojna uprava naprti narodom. Članovi odbora njeki su proti svim novim teretom, drugi jih pripuštaju, al hoće polakšice. Odbor imao je i posve tajnih sjednica, u kojih je ministar priobćio njeke pouzdane stvari. Članovi nesmiju o tom govoriti, al vele, da nije ništa osobita. Odbor je već prešao i u podrobnu razpravu.

Sastavio se je bio i jedan posebni slobodni odbor, koj bi formulirao zahtjeve, koje se ima metnuti na vojnu upravu. Taj odbor izabrao je pododbor u istu svrhu, a u ime toga je dr. Ploj već izvjestio, i dao tiskati izvještaj.

Zahtjevi su dvojaki: oni koji se mogu izpuniti uz obstojeće zakone, i oni rad kojih bi valjalo promjeniti obstojeće zakone.

U prve bi spadali: da se nepoziva na vojne vježbe ljude onda, kad je najviše posla na poljih, naročito ne u vrieme žetve i berbe; da se oslobodi od vježba one, koji su doma nuždni; da se ubogim rezervistom plati put do mjesta u kojem se imadu vježbati i natrag; da se rezervistom i u obće vojnikom dade prilika, da mogu u nedjelju i blagdane obaviti svoje vjerske dužnosti; da vojnički svećenici poznadu posvema jezik momčadi; da se sa vojnici ljudski postupa u obće i napose kod kazna. Nadalje: imalo bi se dati siromašnim vojnikom odjelo, kad svrše tro- ili četvero-godišnju službu; da se vjedočba o obavljenoj vojnoj dužnosti izdava bezplatno, da se potreboće za vojsku uzima izravno od seljaka ili seljačkih zadruga, i to u „Austriji“ za 70% u „Ugarskoj“ za 30%; da se kod oboružanja vojske uzima bar 40% potrehoća od obrtnih zadruga; da se kod vojnika rabi više platnenu nego bambučnu rubeninu; da se postupa pravedno odnosno na škode, koje se prouzrokuje kod vojnih vježba, i kod strieljanja; *da se onim, koji idu u svietradi zaslužbe i nevrate na dobu za novačenje odpusti odnosne kazne, i to putem previšnje odluke, ako se predstave komisiji za novačenje u roku od godinu dana poslie proglašenja takove odluke.*

U zahtjeve, koji bi se imali promjenom zakona oživotvoriti, spadaju: uvedenje dvogodišnje aktivne službe, ako nebi to više stojalo nego ovako kako je; da se za pričuvnu reservu ne srečka kao do sada, nego se uvrsti u nju one, koji su doma potrebitiji; da se sina ili drugoga kućnoga mladića, koj bi imao voditi gospodarstvo ili obrt svakako uvrsti u pričuvnu reservu; da oni, koji prestupe iz reserve u domobranstvo budu oslobodjeni od dalnjih dvih vježba; da imadu pravo na dobrovoljačku jednu godinu aktivne službe takodjer oni, koji vrše poljodjelske škole, i oni koji su već u srednjih školah unovačeni, ako na dobu svrše srednju školu. Nadalje, da se ukine posve vojna taksa najposliednjih dvih razreda, dakle za najsiromašnije; da se iz zaklada tih taksa pomogne siromašne uzdržavatelje obitelji onda, kad se jih pozove na vježbe; da se uvede novi kazneni postupak; da se uvede novi zakon za preprege i za ustanjenje vojnika; da se pravednije urede odnošaji obzirom na one privatne posjede na kojih je s vojnih razloga zabranjeno graditi kuće.

Toga svega se je do sad uvjek zahtjevalo sa strane predstavnika naroda, i toga svega se je obećavalo sa strane vojne uprave, ali nikad izpunilo. Sad, kad vojna uprava zahtjeva veće žrtve u broju vojnika (lani 100.000 novaka sada 125.000) i troška, valja da za to dade ponekle odštetu i nagradu, da dade polakšica kako su navedene.

Vidit ćemo.

Franina i Jurina.

Fr. Oče naš, iže jesi na nebesih, sveti se ime tvoje, pridi carstvije tvoje, budi volja tvoja jako na nebesih, tako i na zemlji. Hleb naš svegdanji daj nam danes i odpusti nam delgi naše, jako že i mi otpuštajemi delžnikom našim i ne vavedi nas v napast, da izbavi nas od neprijazni — Amen!

Jur. Varamente je pustne doba, ma sejeno se nesmemo porugevat s Očenušem. Ti se držiš Franino kako i bodulski petljar.

Fr. Tako si le razumel ča sam molil.

Jur. Ča nebin razumel, to je bodulski Očenaš.

Fr. A ti neznaš, da nam se talijanski popi rugaju, da nerazumemo ovega Očenaša.

Jur. A Bog ih pientaj, ter tako molimo saki dan, samo ti natežes malo po bodulsku.

Fr. Ni ti to Jurino po bodulsku ne, zač su tako molili naši stari oci i majke, popi i fratri, to ti je po glagoljsku ale po našu starinsku.

Jur. Pak ča tega neznaju talijanski popi?

Fr. Aj znaju, ma oni bi oteli, da se mi Bogu molimo latinski ale talijanski.

Jur. Ma tega bog nezapoveda!

Fr. Oni tega nepitaju!

Jur. A kakovi su to popi?

Fr. Oni od talijanske politiki.

* * *

Fr. Jurina, ti ki imes salamunsku glavicu, spjegaj mi ovo.

Jur. Ce, ce?

Fr. Lejil sem va jenem talijanskem foju jenu kancuneticu, al ne znam za koga ima biti ona udelana.

Jur. Aj povedi mi je!

Fr. Ovakova je:

Cavalier senza cavallo
Talun dice è messer Sallo
Non è cosa peregrina
Il dottor senza dottrina
Ragioner senza ragione
N' è ripieno ogni cantone.

Jur. Ma si ga proprio pravi pandolo, pa neznas da je Salo oni veli izdajica svoga frvaskoga roda.... Doht. Krstić?!

Fr. Ma vis vraga! — ki bi bil rekel, da će se finalmente i talijanski foji s njim rugati?!

Jur. Dobro mu stoji!

Fr. I ja dem...

* * *

Fr. Rad pokojnega puljskega „Oslića“ povida, da je u Tinjanu dvi sorti Hrvati.

Jur. Nut?

Fr. Jeni da govore hrvatski, a drugi talijanski.

Jur. Pak ča su Hrvati i ovi, ki govore talijanski.

Fr. Vero tako daju tendit onen tinjanskim tovarom i trubilom, ki njim veruju.

Jur. Dunke ča su oni?

Jur. A ča drugo nego talijanska sklata, ka bi nas utopila svih u žlici vode, da more.

Jur. I još je naših ljudi, ki nim veruju!

Fr. Aj ni ljudi, nego tovar.

* * *

Fr. Cujes Jure već nisi bil va Lindare od vragove, dobro bi bilo da gres gore malo videt, kako se oni mladići liepo zabavljaju va Citaonice.

Jur. Cul sam da se oni zabavljaju lepo, ma linderski pulicaj bi njim tel to zabranit.

Fr. Neka ih pusti na miru i neka radje svoje klobasice doma cuva, da mu ih već ne pokradu, kako mu se je travinjalo ovu prvu setimanu.

Jur. Ma da mu je i sadasnji zupan na ruku.

Fr. Znali su lindarci pokuzat zube pazincen i Krstiću va Novakeh, pa će to još laglje ucinit pulicaju i zupanu, neka se cuvaju da nebi zgubili kruh.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Dvadesetgodišnjica. Dne 1. t. mj. navršilo se je dvadeset godina što je preuzeo uredničtvo „Naše Sloge“ gosp. prof. Matko Mandić, naš glavni suradnik uTrstu.

Imenovanja. Službeni list bečke vlade priobćuje, da je ministar bogoštovlja i nastave imenovao namjestne učitelje na c. kr. državnoj gimnaziji u Puli gg. dra. Roberta Galla i Alojzija Pfremdtner-a pravimi učitelji na istom zavodu.

Premještenje. Savjetnik kod c. kr. okružnog tribunala u Rovinju, g. Hinko Cazafura, premješten je u istom svojstvu k zemaljskom tribunalu u Trst.

Damski ples „Čitaonice“ u Puli obdržavati će se u subotu dne 14. t. mj. Ulaznina: Članovi 60 h., obitelj 1 K; nečlanovi 1 K po osobi. Po priredbami sudeć obećaje biti damski ples nešto osobitoga, jer će biti i kotillon. Svirati će vojnički orkestar.

Pazinski kotar:

Izbor načelnika u Plćnu. Dne 7. o. mj. sastali se u našoj občinskoj dvorani novoizabrani zastupnici občine pićanske, da imenuju novoga župana. Bijaše jednoglasno imenovan g. Josip Kurelić, u koga postavljaju naši domaći ljudi najbolje nade. Kao pravi sin hrvatske majke, kao posjednik i trgovac, koji dolazi danomice u doticaj sa našim pukom, doznao je već za rana za sve njegove jade i nevolje, za koje se je on još od malih nogu toplo zauzimao. Novi župan zahvalio se liepo na izkazanoj časti, obećav, da će uložiti sve svoje sile u korist i dob robit ovdješnjega pučanstva. Sad ga evo vidimo občini na čelu, pa dao Bog da bi se obistinile sve naše nade u njega postavljene. — Istom prigodom nemožemo na ino, a da se ne sjetimo odstupajućega župana, vrlog našeg rodoljuba g. Rovisa, koji je kroz dugi niz godina vodio našu upravu. Nek mu zato bude plaćom ne samo naše obće duboko štovanje naprama njemu već takodjer ovo ako i slabo, ali iskreno javno priznanje.

Otvorenje škole. Dne 3. t. m. otvorila se novoustrojena pučka škola u sv. Lovreču kod Labina. Proti osnovanju te škole visi još utok, podnešen od zemaljskog odbora upravnom sudišu. Prigodom naime, kad se komisija podala u sv. Lovreč, da presluša pučanstvo o nastavnom jeziku u onoj školi, jedan ili dvojica kućegospodara iz odnosnog školskog okružja zahtjevali su, da bude nastavnim jezikom talijanski, a svi ostali hrvatski. Reć bi, da je komisija zaboravila ubilježiti u zapisnik razmjer glasova. Za tu kučicu lovi se valjda promicatelj pučke prosvjete (?!) zemaljski odbor. Nadamo se, da mu neće hasnit takve doskočice, koje redovito upotrebljuje, kad se radi o osnovanju koje hrvatske škole. Školska zgrada sagradjena je pripomoću družbe sv. Cirila i Metoda. Na dan otvorenja škole došli su iz Pazina c. kr. kotarski poglavar i kotarski školski nadzornik. Narod se sabrao u crkvu sa svojom djećicom. U crkvici sv. Lovrinca odpjevao je sv. misu preč. g. Ferdo Hrdy, koji je držao i prigodom propovjed. Po sv. misi išlo se u procesiji u školu, koju se je blagoslovilo iz nutra vana, našto je poglaviti g. kot. kapetan progovorio ganutljiv govor o školi, njenom napredku i koristi preporučiv roditeljima redovito posiljanje djece u školu te je predao voditeljstvo škole g. Matku Lukežu. Gosp. učitelj se je na to zahvalio, obećav sve svoje sile uložiti u napredak i boljak djece i naroda. Prisutnomu narodu si čitao iz očijuh veselje i radost, što su napokon njegove opravdane želje uslišane. Zalim se odmah upisalo preko 70 djece u školu. Taj broj najbolje svjedoči, koli je bila potrebna ta škola, kojoj mi od srca želimo najbolji uspjeh.

Hrvatska čitaonica u Tinjanu obdržavat će svoju redovitu glavnu skupštinu u nedjelju dne 15. tek. mj. u 4 sata poslie podne uz obični dnevni red, te istoga dana priredjuje u korist „Djačkog pripomoćnog družtva u Pazinu“ družtvenu zabavu s pjevanjem, deklamacijom, šalogrom i plesom. Početak u 6 sata večer. Ulaznina za članove 60 h., za nečlanove 1 K. Gospodje i gospodjice ne plaćaju ulaznine. Darovi se primaju sa zahvalnošću. Odbor se preporučuje za mnogobrojni posjet.

Hrvatska čitaonica u Lindaru pozivlje članove u nedjelju dne 15. t. mji na zabavu, koju će obdržavati u vlastitim prostorijama sa sliedećim rasporedom: 1. „Istrane dragi“, pjeva muški zbor. 2. „A a a, prazna je moja mošnja“. Šaljiva narodna popjevka, pjeva mješoviti zbor. 3. Predstava. „Istarska sirota“. 4. „Istarska himna“ — pjeva muški zbor. 5. „Uz čaše“ — pjeva mješoviti zbor. 6. „Pustolovska“ — pjeva mješoviti zbor. 7. „Primorkinja“ — pjeva ženski tercet. 8. Tombola. 9. Ples i slobodna zabava. Gostovi dobro došli. Početak na 7½ u večer.

Porečki kotar:

Imenovanje pučkih učitelja. Stalnom poduciteljicom na mješovitoj javnoj pučkoj školi u Grožnjanu imenovana bijaše gdjica. Marija Torcelle-Rasunz, učiteljicom II. reda na javnoj ženskoj pučkoj školi u Velom Selu gdjica Marija Pianella.

Pa još im nije pravo! Iz Motovuna pišu talijanskim listovima, da su izviesili na tamošnjoj željezničkoj postaji dvojezične table i to na jednoj strani postaje samo talijanskim nadpisom a na drugoj sa talijanskim i hrvatskim. Hrvatski je dakle nadpis samo na jednoj strani postaje, dočim je na obih stranah talijanski nadpis, i to na jednoj strani samo talijanski a na drugoj talijanski na prvom mjestu, pa još nije ni to pravo našim Talijanom. Oni bi bili naime htjeli, da neima u obće nikakva napisa u hrvatskom jeziku, već da bude sve čisto talijanski premda sačinjavaju Hrvati koli u občini toli u kotaru ogromnu većinu pučanstva. I to je tobož talijansko pravdoljublje!?

Iz Poreča pišu nam 3. o. mj.: Ovih dana držalo je naše občinsko zastupstvo redovitu sjednicu, u kojoj je načelnik predstavio novoga občinskoga tajnika u osobi nekog Segala. Nadalje priobćio je načelnik, da je koli namjestničtvo toli zem. odbor potvrdio občinske namete za god. 1903. Razpravljalo se je nakon toga o radnjah, koje su provedene pomoću zemaljskoga odbora za nabavu pitne vode, koje nestašicu čutimo mi ovdje u glavnom gradu (!?) kao i naši susjedi na selu. Zaključeno bijaše, da se glavarstvo ili obć vieće zahvali zemaljskomu odboru, što je poduzeo radnje za traženje vode.

Nastavak u prilogu.

Tko je proti glagoljici? Čitali smo onomadne, da je srednja bečka vlada odgovorila ničetno na zaključke dalmatinskoga sabora, prihvaćene na predlog zastupnika Prodana: da bi se na učiteljišću u Arbanasih kraj Zadra podučavalo staroslavenski jezik i da bi se u pučke škole u Dalmaciji uveo glagoljski bukvar.

Takovo postupanje — kaže zadarski „Narodni List“ — bečke vlade neiznenađuje ni najmanje, jer da je javna tajna, da se danas radi proti glagoljici više u Beču nego li u samom Rimu. Vlastodršci bečki vide u njoj nekako strašilo panslavizma, panrusizma, čisto buntovnu bombu. Nu uzprkos svemu tomu narod svoju borbu ne napušta. Glagoljica je njegovo starinsko pravo i on neće popustiti ni pred kurijom ni pred kamarilom. Kao što je teško, skoro nemoguće narodu iz grudiju djedovsku vjeru iščupati, jednako je nemoguće iščupati i ono, što je s tom vjerom najuže skopčano.

Tomu dodajemo mi, da su i kod nas u Istri, osobito u Puljsko-Porečkoj, te u Tršćansko-Koparskoj biskupiji političke oblasti protivne odlučno ne samo narodnom jeziku u našim crkvah, već da neće da išta znaju ni o glagoljici, koja je prošloga vieka u porabi bila u mnogih crkvah onih biskupija.

Te oblasti rade složno sa našimi reformatori i latinizatori i proti porabi staroslovenskog jezika u selu Ricmanje, gdje su si uturili u glavu, da će izljenti lisicu a u istinu će po svoj prilici — vuka.

Nadvojvodkinja Luisa saksonska koja je, kako smo javili, pobjegla iz Drežđjana od supruga i djece sa odgojiteljem svoje djece Gironom te njime putovala amo i tamo, razstavila se je sa Gironom u nadi, da će joj biti dozvoljen pristup k oboljelom sinu. Posto joj pristup ne bje dozvoljen i jer je narušenog zdravlja, nalazi se danas u zdravilišću (sanatoriumu) te je, kako pišu novine, odlučila se poteriti svim odredbam svoje obitelji. Ona potiče iz obitelji nadvojvode toskanskoga, koja stanuje u Solnogradu. Tajnik nadvojvode toskanskoga, g. Blaž Bogdan, bio je mnogogodišnji predplatnik „Naše Sloge“.

Neselite u Novu Zelandiju. Kako je poznato imade dosta našega naroda, osobito iz Dalmacije, koji kopa tamo neku vrst smole (gumi). Englezka je vlada sada izdala nalog, da se neće za 10 godina nikomu dopustiti, da se naseli u Novu Zelandu radi kopanja smole. Sami Dalmatinci, koji se nalaze u Novoj Zelandi, da su zamolili englezku vladu neka izdade gornji nalog jer su se bojali, da bi se njihovi zemljaci, koji bi pošli od kuće u novi sviet, upropastili.

Nezgoda (!) Istrana u Americi. U listu „Hrvatska“ od 23. siečnja čitamo: „Jučer po podne vozio se je na kolima u Penn Ave. u Pittsburgu, Ivan Dukić iz Turtle Creeka, kad su mu se konji nekako poplašili i Dukića (vozića) bacili sa kola na zemlju. Kola su bila puna i prošla su preko njega. Prolazeća svjetina digla ga je sa ulice i odnesla u bližnji dućan. Pozvani liečnici pružiše mu prvu pomoć, al uslied teških rana nočas o ponoći nesretnik je u bolnici preminuo, kamo je bio prenešen. Dukić se je nahodio u Turtle Creeku par mjeseci“.

Uvez „Matičinih“ knjiga. Primili smo ovogodišnje knjige „Matice Hrvatske“ od novoga knjigoveže g. Bogomila Šabana uvezane. Uvez je vrlo solidan i liep. Moramo da napose iztaknemo upravo divno izradjene korice Šišićeve knjige: „Vojvoda Hrvoje Vukčić“ (ciena 1 K. 40 fil.), koje svjedoče o vrlo dobrom ukusu knjigoveže. U modernom slogu ali sa mnogo ukusa i elegancije izradjene su korice Miletićevoga „Tomislava“, (60 fil.) a osobito Vojnovićeve „Trilogije“ (60 fil.) Isti ukus i fina izradba se pokazuje i kod Milobarovoga „Narodnoga gospodarstva“ (1 K. 40 fil.) te kod „Ženskih udesa“ Z. Bertića (60 fil.) Solidno su izradjeni uvezi Medinieve „Poviesti hrv. književnosti“ (1 K.), „Iz Djevojačkoga svieta“ (80 fil.), Tomićeve „Udovice“ (60 fil.), te Racovog „Života Grka“ (80 fil.). Neka ne propusti ni jedan član „Matice“ koji samo može da žrtvuje K. 7·60 za ovaj liepi uvez knjiga. Oni članovi u Puli, koji žele primiti uvezane knjige, neka se oglase kod naše uprave.

Iz blažene zemlje. Milanski „Corriére della Sera“ pripovieda sliedeću zanimivu sličicu iz blažene zemlje, za kojom liju krokodilske suze naši Talijančići: U Napuljskom okružju nalazi se selo Pietradefusi nedaleko gradića Avelino. To selo nalazi se u rukama dobro uredjenih tatova, koji su već probusili skoro sve zidove kuća a da im oblasti nemogoše ući u trag!! Svaka kuća imade svoju vlastitu noćnu stražu a izvana straže državni stražari ili redari (carabinieri), nu uzprkos tomu tatovi kradu neprestano.

Da nečitamo ovoga u talijanskih listovih, rekli bismo, da je to izmišljotina ili klevela, kojom se hoće talijanskomu narodu naškoditi, ali ovako moramo vjerovati, da je sve istina. Ne bi li bilo rodoljubnije i pametnije, da oni poznati komedijaši okolo glasovite družbe „Alighierovaca“ upotrebe radje sakupljeni novac kod kuće, nego li da ga šalju amo u naše krajeve za raznarodjenje naše djece?!

Osiguravajuća družtva, koja posluju u Hrvatskoj. U hrvatskih novinah čitamo, da posluje tamo 25 osjeguravajućih družtava, koja se bave raznimi granami osjeguravajućeg posla, a ta su: 1. „Croatia“. 2. „Slavja“. 3. „Assicurazioni Generali“. 4. I. ugarsko sveobće osiguravajuće družtvo. 5. Riunione adriatica di sicurta. 6. Donavr. 7. „Foncière“ pešćansko osiguravajuće družtvo. 8. „Janus“ austrijsko osiguravajuće družtvo. 9. „Phönix“ austrijski. 10. I. činovnička osiguravajuća zadruga. 11. I. osiguravajući zavod za opremu djevojaka d. d. u Budimpešti. 12. „Gisela“. 13. I. osiguravajući zavod za slučajeve vojničke službe pod pokroviteljstvom Njegove ces. i kralj. Visosti gosp. nadvojvode Josipa. 14. Bečko osiguravajuće družtvo za osiguravanje života i renta. 15. „Franco-Hongroise“. 16. „Providentia“. 17. I. austrijsko obće osiguravajuće družtvo proti nezgodam. 18. I. austrijsko elementarno osiguravajuće družtvo. 19. „Nationale“ osiguravajuće družtvo proti nezgodam. 20. „The Gresham“. 21. „Standard“. 22. „Star“. 23. „The Mutual“. 24. „New-York“. 25. Holandijsko dioničko osiguravajuće družtvo. 26. „Anker“.

Broj Slavena. U „Slovanskem Přehledu“ priobćuje profesor Niederle statistiku svih Slavena, koji broje do 138 milijuna duša. Od tih 138 milijuna imade najviše Rusa i to 95,165.025; Poljaka 18,764.353; Čeha 8,639.347; Hrvata i Srba 8,107.131; Bugara 4,850.000; Slovenaca 1,252.780 i lužičkih Srba 108.884. Prama tomu broju Slavena imade Njemaca samo 84,893.000.

Smrt prigodom narkoze (umjetnog uspavanja). Nema tomu davno što je prošla kroz sve novine naše nenarhije sliedeća viest: Javljaju iz Lavova ovaj neobični dogadjaj: Supruga željezničkog nadzornika Makuša, morala je radi veće operacije biti narkotizirana. Prigodom same narkoze ostavio je sveuč. profesor sa svojim pomagačem operacionu dvoranu još prije operacije, ne rekavši ni jednu rieč. Oko operacionoga stola sletiše se brzo asistenti, čudeći se tom neobičnom postupku. Gdja. Makuš bila je već mrtva. Iza kako je pokopana, predložilo je državno odvjetničtvo, da se ekshumira, pa će biti odpremljena u zavod za sudbenu medicinu, da se ustanori uzrok smrti.

Ovu viest donieli su i tršćanski talijanski listovi kao nešto izvanredna i kao riedki dogodjaj. Ali ti isti listovi zašutili su jednak dogodjaj, koji se je nedavno zbio u njihovoj bolnici sa nekim crnogorcem, koji je tamo došao na operaciju. Liepo je i plemenito pokrivati domaće neugodnosti, ali nije ni liepo ni plemenito odkrivati tudje — jer: Što nebi tebi drago bilo itd.

Poboljšanje odnošaja nezakonite djece i njihovih roditelja u Rusiji. U evropejskoj Rusiji ima do 50 gubernija, u kojima se porodi godimice do 112 tisuća vanbračne i nezakonite djece. Godine 1891. objelodanila je vlada zakon, po kojem se priznaju nezakonita djeca, i njihovo adoptiranje dopušta. Nu pokazala se odmah potreba, da se taj zakon revidira, radi čega je njegovo djelovanje podvrgnuto točnomu posmatranju. Posljedak je toga posmatranja nova zak. osnova, u kojoj se na novo odredjuje položaj nezakonite djece. Po novom će zakonu, tisuće i tisuće bezpravne i nezaštićene djece biti pozakonjene, a položaj i bivstvovanje im osigurano. Važan je taj zakon i s toga, jer će suspregnuti snagu § 994. ruskoga kaznenoga zakona, po kojem je vanbračni život roditelja podpadao pod kazneni zakon i kaznio se osjetljivo, te što po tom zakonu može vanbračno diete nositi ime svoga otca, a dozvolom ovoga može se nazvati i materinjim prezimenom. Nadalje dozvoljuje taj zakon, da vanbračna djeca imadu jednaka prava kao i zakonita. Mati ima roditeljsko pravo i vlast, nu i dužnosti roditelja, a naročito mora od svoga imutka pomagati kućanstvo. Otac je dužan poduprati i mater i diete, ali zato ima pravo nadzirati mu odgoj. Dosada nije mu toga dopuštao zakon, a tim je u duši roditelja bilo ugušeno čuvstvo — odgovornosti. A bez te odgovornosti upravo se vanbračni život razpada. Glavna je dakle svrha novom zakonu: „da nezakonita djeca budu uvedena u obitelj, pa da u toj obitelji nauče poznavati roditelje, kao prve i najskrbnije rodjake“. Novi je zakon za „nedužne krivce“, kako je Dostojevski prozvao nezakonitu djecu, od velike važnosti; pa ne samo za djecu, nego i za matere. Novi zakon napréuje muževima upravo dužnosti, koje moraju prema materama vršiti, a kojih prije niesu ni trebali vršiti. Istina je, da ni taj zakon nije posve moderan, ali je kao reforma i poboljšica od ciele ruske štampe radostno pozdravljen i popraćen. „N. Ob“.

Nedajte djeci noža! U Moravskom selu Morkovice kod Prostojevo dogodio se je sliedeći grozni slučaj radi nepažnje nad djecom. Neki seljak zaklao je u prisutnosti svoga trogodišnjega sina prašćića, koji je silno cvilio. Čim je otac svršio zaklati prasca, podje diete u kuhinju, pograbi nož te uzklikne, da će sada viditi dali cvili i Marija kano i prašćić, i porinu nož u tjelo svoje polgodišnje sestrice Marije, koja je u zibki ležala. Nesretno diete bijuše odmah mrtvo.

Trinaest šaljivih istina. 1. Car (ruski) vlada dielom svieta. 2. Papa blagoslivlje obadva. 3. Vojnik služi za sva tri. 4. Odvjetnik globi sva četiri. 5. pop pjeva za svih pet. 6. Fratar žive uza svih šest. 7. Ljekarnik truje svih sedam. 8. Lječnik dere svih osam. 9. Smrt mori svih devet. 10. Grobar ukopaje svih deset. 11. Težak hrani svih jedanaest. 12. Čifut vara svih dvanaest. 13. Zemlja prima svih trinaest.

Paćuharije.

Brrr . . . pasja kost ma je zima — stara, loži oganj! „Da, tovar se je na brdu sledija“, zabrusila mi je ona. — Ruik, ne roštaj . . . pero je zardjavilo a crnilo se je zgusio . . . ognja, ognja! I do hipa planuja je plamik; u kuhinji zakurilo je kaj u paklu, a moja Foška trupila je srdito na oganj drugi naručaj smričke govoreći: „na, sad se grij, žolatebodopala!“ (Ne zamirite ljudi, moja žena je jako ordinarija, blago iz boške.) Ni pasalo koliko bi pet očenaši zmolija i ja se najdem tepa za stolom. Prid namon lonac crnila, šoj harte širace i pero od guske; na desnu bukalata, a na livu tabakera i modar faco od nosa. Napalim lulu, ku mi je još pokojni Kraljević Marko puštija u taštamentu, i ajde a vapor . . .

Artikulo de Fondo.

„Dokololò, dokololò“ je govorija jedan od onih dvah Romanjoli, ki su mojem pokojnem didu vrhli škandeja; „dokololi, dokololù“ odgovara je oni drugi, a oba dva finjivali su „dokololikolokukolokokoloto“. Kako vidite, to je bilo još u ono vrime, a od onda ja nis nikad ni čuja ni vidija nijenoga Romanjola u našim krajima. Ali ne samo u našim krajima neg u ciloj Istri nis naša ni jenoga takovoga čovika — Furlani da, ma Romanjoli njente. Sad čujte spaša: Neki dan štijem u Pikulu: „un colpo mortale ai Rumeni dell'Istria.“ U tom članku namazal je tršćanski abreo neke rečenice, koje bi činile puknut od smiha čovika, ki kaj kokoše ćuti vrime ili kako bi se reklo po modernu, ki je nervozan. On roni kokodrilske suze, da su neki ljudi tamo nigdi u Istri zakopali svoju narodnost, da su se pustili zavesti i da su proti svojoj volji potpisali hartu za imati školu u jeziku za koji sigurno u srcu ne ćute. Sažaljuje tužan ta dogodjaj i sazivlje sržbu Jehova i pok. Imbrijana na sve one birbante od popi, koji su tomu krivi i na one druge, ki su njihovi komplici. Naturalmente — piše on dalje — da Junta neće nikad potrditi ča takovoga, ali intanto . . . bruta la že! — Kad sam to proštija, poša sam valje gledati u libre, da vidim kadi se nalaze ti Romanjoli. Prevrnuja sam svu plovanovu biblioteku, obaša sam dicionarije i harte jeografike, ali Romanjoli u Istri ni i ni! Pitam našega župana, pitam učitelja, ali ni oni ne znaju niš povidati. Medjutim dotrupa od nekud naš stari plovan i pridruži nam se — šeduta! „Romanjoli“, počme stari pop, „u našim kraji ni, ali pod Učkom bivalo je njekad ljudi, ki su govorili nekakov čudan dijalet i koje smo mi nazivali čiribiri. Dandanas però od svega toga niš; dandanas ne čuješ već ni čiribiri ni dokololò ni dokololò. Stare lejende govore, da su oni ljudi potekli od Rumunjci, ali nove kodice kantaju da su svi Učkari hrvatske narodnosti. I da vas uvirim da je tako,“ nastavi naš velečasni pop, „potvrdit ću ono ča sam reka s jedim primerom. — Neki dan doša je u Frascate (po starinsku se je to misto zvalo Sušnjevica) jedan Romanjol i počel im tamo romanjolat; svi su se začeli smijati i odgovarali su „čiribiri po dvajsetičetiri“ — znak da ga nisu razumili.“ — Eh, da, i u Marčani je bija jedan čiribirac — reče stari župan — ma ni zna vrag beside romanjolski. — Hm, su cirkunštance ke nose tako, reka sam ja i nastavija sam dalje konferencu. Ako stavimo da je bilo jedanput u Istri Romanjoli, moramo stavit da je bilo i Latini i Franceži, jer znamo da je pokojni podešťat Vidas šekvestra u Marčani nike Francèze za vrime rebolaciona. Latini bi bili morali bit prvo Romanjoli, a Romanjoli prvo Franceži, jer to kunfermivaju anke škavi de Nažacijo. Ako je tomu tako i ako su Čiči potekli od Latini, ani od Sušnjevice i Brda od Romanjoli, a Labinjani valja od Franceži, nebi bilo pravo da samo Romanjoli imaju svoje škole, već bi morali i Latinočići i Frankolabinjani imati svoje. Zato bi bilo dobro da bi jedan od gospode u Dijeti stavil interpelancu da se po ciloj Čičariji grade latinske, a po labinštini franceske škole. I kad bi se samo jedan takov pametan čovik naša, ki bi takovu ultrapametnu interpelancu postavija i kad bi guveran to potrdija, Junta bi bila u devetom nebu i mi bimo vidili dizati se po svim brdima gole Čičarije latinske škole, a po Labinštini franceske. A učitelji svi puro sangue vikali bi „loquere domine latine“ i „parlè monsiè francè“, oni pak iz Frascati „Dokololò, dokololò“. — Ali da ne činimo odveć duge kobasice, potegnuti ćemo zaključak ili ti budi kunklužijon:

1. Iz ovoga ča smo dosat rekli, svaki vidi, da su to oni stari malini talijanske gospode, kojimi mi lako moremo razbiti kola i peráče.

2. Okole Učke svi govore hrvatski i ni jednoga Rumunja; radi toga mora biti tamo škola hrvatska a ne romanjolska.

3. Najveći politički delit je: zidati narodu školu u jeziku, koji mi materinski i koga ne umi govoriti.

4. Junta sve — magari i kineski — samo ne u našem hrvatskem jeziku.

5. Pikulo piše za beče. Zu sto fiorini na misec, on bi valje sutra pisa proti talijanima.

6. Gospodar Pikula je abreo, ki aprofitira u borbi za narodnost, da si napuni žep, držeći se principa „aviva la Spanja, dove se manja“.

7. Ljudi, ne virujte niš Pikulu!

I s tim dovršija sam moj artikuja, mislim da ni tribe bit teste fine za razumit ga.

Ja bih sad poša naprid, ali redahtur od „N. S.“ bali telefon, da neka se deštrigan, neka malo pišem, jer da je još malo mista u „Slogi“. Donke, ne zamirite čagod, ono rešto ću vam drugi put povidat.

Ništa potpisa.

P. S. Gospodin vice redahtur! Gledajte, da ne bite čagod promenili na prvoj strani i recite onom, ki slaže, i ki mi je jedanput posudil bicikletu, neka slaže jušto, ako ne, da će s namon konte delat. Ste me kumprendili?

Gospodarske viesti.

Uporaba kemičkih gnojiva. Danas se uporaba kemičkih gnojiva sve više širi i možemo reći, da bez njih nema pravog razumnog i umnog gospodarstva. U pozivu, što ga je gospodarska zadruga na Voloskom razaslala za skupnu nabavu gospodarskih potrebština, dodala je i kratku uputu u kakovih se smjerah ta gnojiva mogu za razno bolje upotrebiti. Prenašamo ju i mi ovdje, da i drugi za nju znaju. Domaćim štajskim gnojem se zemlji ne povraća sve ono što joj trave i stabla uzmu. Bolje je, ako mu se dodade 4—5 kg. superfosfota po svakom kubičnom metru. Thomasova troska i superfosfot koriste mnogo, ako ih se i samih zemlji dade. To valja osobito za pašnjake, sjenokoše i oranice. Prve se hoće 8—10 kvintala po hektaru (1 ral i 1800 četvornih klaftara), a drugoga 4—5 kvintala, nego vidi se koristi ako se i manje dade. Ona radi polaganije a ovaj brže, za to tko rabi trosku, treba, da ju raspe u novembru ili decembru mjesecu, dočim se superfosfat razsiplje u febraru ili marču. Preporuča se radje superfosfat, jer je u cieni jednak troski, a treba ga skoro polovicu manje. Obično se rabe razne smjese kemičkih gnojiva, jer svaka vrst gnojiva daje zemlji raznu vrst hrane. Evo nekoliko smjesa sa razno bilje. — L o z e se gnoje dajuć u jeseni svakoj po 2 kg. štajskoga gnoja, 2—3 deka superfosfata i 7—10 deka neizlužena pepela, a u proljeću 8—11 grama čilske salitrovine. Superfosfat i pepel valja zakopati čim dublje u jeseni ili u zimi, a čilsku salitrovinu razsuti u maju do polovice junija. M a s l i n e se gnoje tako, da se u januaru ili februaru izkopa dalje od debla izpod skrajnog diela krune jarak dubok 1—2 noge, pak se u njega saspe 2—6 kg. superfosfata i $^1/_4$—$^1/_2$ kg. pepelikova sulfata ili mjesto ovoga zadnjega, 4—8 kg. neizlužena pepela. U proljeću se oko svakoga stabla pod krunom prospe $^1/_2$—$^1/_3$ kg. čilske salitrovine. Mjesto ove može se posijati bob ili grahoricu ili leću, pak ju pokositi i zakopati na mjestu čim počme cvasti. — V o ć k e se gnoje isto tako, da se izkopa jarak kako i kod maslina, ili da se izdube red škulja ili jamica, te se u nje saspe za svako stablo $^1/_2$ kg. superfosfata i $^1/_3$ kg. čilske salitrovine. P š e n i c a hoće kod sjetve 2 kv. superfosfata ili 4 kv. Thomasove troske po ralu i $^1/_2$ kv. pepelikova sulfata ili mjesto ovoga 4—8 kv. neizlužena pepela. U proljeću se prospe još $^1/_2$—$^3/_4$ kv. čilske salitrovine, pol u marču a pol u aprilu, al oprezno da ne pade na vlat. Jedan franceski profesor preporuča u svojem djelu, lani nagradjenom od družtva franceskih poljodjelaca, za povrće sliedeće smjese na svakih 100 četvornih metara. S o č i v a: 8 kg. superfosfata: 3 kg. solične pepelike. K r o m p i r, r a j č i c e (pomidoro): 7 kg. superfosfata, 3 kg. solične pepelike i 1 kg. čilske salitrovine. K a p u l a, č e s a n, l u k: 4 kg. superfosfata, 1 kg. solične pepelike i 4 kg. čilske salitrovine. M e r l i n, r o t k v a, r o t k v i c a: 7 kg. superfosfata, 1 kg. solične pepelike i 3 kg. čilske salitrovine. J a g o d e: 8 kg. superfosfata, 2 kg. solične pepelike i 1 kg. čilske salitrovine. Opažano da se čilsku salitrovinu u obće siplje po zemlji kada je već biljka prolistala i bolje na više obroka nego sve na jedan put. Treba paziti, da ne padne na lišće, osobito ako je mokro, jer ga izjede.

Vino umjetnim načinom staro. Vino se umjetnim načinom napravi starim, ako se prve godine četiri puta pretoči i svakiput gelatinom uljepša. Onda se vino odtoči u male, najviše jedan hektolitar držeće sudove i smjesti se u prostor, gdje ima najmanje 36 stupnjeva R. Tako pretočeno i uljepšano vino može se i u boce odtočiti, nu ove smiju se samo do tri četvrtine napuniti, a onda se štave na neko vrieme u kotao (dakako valjano začepljene), u kom treba da nalazi voda uviek jednako vruća i to 60 stupnjeva. Onda se boce podpuno natoče, začepe i ostave još jedan mjesec u dobro toplom prostoru. Napokon se prenesu u čim hladniju pivnicu. Za nekoliko čedana ima vino tek, kao da je već posve staro i odležano.

»Hrvatska«.

Javna zahvala.

Pošto se nemogu osobno i pojedincu zahvaliti miloj mi braći raztrešenoj širom prostrane Amerike, to im se ovim zahvaljujem najsrdačnije svima, koji su se odazvali mojemu pozivu sa milodari za ukras crkvice B. D. Marije kod Jušićih — u općini Kastav.

Vaši milodari, draga braćo, nadkrilili su svako moje očekivanje, jer ste sakupili u Bessemeru kruna 150; u Vest Winfieldu kruna 136; u Kaliforniji kruna 100, a u Brinton Pa. kruna 85; svega ukupno do sada kruna 471.

Buduć je moja molba smjerala tamo, da nabavimo zastavu na čast B. D. Mariji od Zdravlja i pošto se neće za istu toliko potrošiti, to je moja želja, da se dobavi i jedno maleno „Božanstvo“ za istu crkvicu.

Na Vaših milodarih, draga braća još jednom srdačna Vam hvala i od Boga plaća n B. D. Marija, kojoj smo nakanili na čast zastavu, neka nam se smiluje i neka nam izprosi liepo zdravlje i sretan povratak u milu nam domovinu.

Aničić Vinko.

Vest Winfield, Pa. Box 47. Buttler Co. Sjeverna Amerika.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.
} Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Narućbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

HRVATI,

svi papir za pušenje kupujte

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta:
1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie“.
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten za elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogate, ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Gosp.

Lekarnar

PICCOLI

Ljubljana.

Vaše železnato vino sem uporabljal z izvrstnim vspehom pri moji soprogi, katera je dolgo časa nervozna. Prosim Vas, da mi dopošljete po pošti še šest steklenic zgoraj imenovanega vina.

Dr. L. Farber

c. in kr. štabni zdravnik.

V Gorici, dne 16. junija 1901.

Razprodaja se u lekarnah v Trstu, Istri, Dalmaciji, Primorskem, Goriškem, Tolminskem po K 2·40 steklenica.

Listiće za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član, te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno, lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije, nove sveltjke na acetilen za hvatanje letačih zarezника (insekta), nisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao trieure, vitle, mlatilnice i. t. d.

šalje uz najjeftinije tvorničke ciene

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Broj 8. Pula, u četvrtak dne 19. veljače 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Chiozza 8).

Kamo to vodi?

Našim čitateljem su prilično poznati posliednji dogodjaji u selu Ricmanje — premda smo mi izbjegavali, što bijaše više moguće svako uplitanje u ono zamršeno pitanje, da nam se nekaže bilo s koje strane, da možda bacamo ulje i u tako odviše razpirenu tamo vatru. Ali pitanje Ricmanja nezanima samo političku oblast u Kopru, namjestničtvo i biskupski ordinarijat u Trstu, ono mora da zanima svakoga Istrana, napose svakoga Slavena Istre.

Tamo se bije ljuta borba izmedju članova našega naroda proti silnim i mogućim činbenikom, kao što je biskupski ordinarijat i c. k. namjestničtvo u Trstu.

Dok bijahu u Ricmanjih redoviti odnošaji, dok je tamošnji narod imao s v o g a svećenika i dok je vršio mirno i pobožno svoje vjerske dužnosti u svojoj crkvi, dotle se je moglo sa strane mirno motriti pregovore i dogovore, koje su vodile crkvene i svietske oblasti sa onimi župljani. Ali danas nije više tomu tako.

Tamo je ponajprije pozatvarala svietska oblast crkve, zvonike i stan dušobrižnika, te onoga sporazumno sa crkvenom oblasti konačno odstranila. Tamo se je proti mirnom i uzorno vladajućem narodu zakročilo oružanom silom, kano da se imade posla sa buntovnici ili Bog zna kakvimi izgrednici, dočim se je moglo sve ono, što se je provelo po crkvenoj i svietskoj oblasti — provesti bez jednog oružnika i bez ikakvog napora. Takva nasilna sredstva proti mirnom narodu nisu mogla izazvati drugo, nego li odpor i — sažaljenje napram onim, koji sve to upotrebiše. Drugoga uspjeha nebijaše. Dapače, moglo bi se slobodno reći, da su, tjerajući liju, iztjerali vuka.

Kasniji dogodjaji potvrdjuju ovu rečenicu.

Crkvena oblast postavila je tamo novoga dušobrižnika, kojega je svietska oblast uz asistenciju oružane sile ustoličila. Sada imadu Ricmanjci novoga kapelana, otvorene crkve i zvonike, ali crkve su svagdan i blagdan uvjek prazne, a zvonovi pozivlju uzalud župljane na crkvene i vjerske pobožnosti. Oni inače dobri i pobožni župljani drže se daleko crkve, koju su još nedavno toli mnogobrojno posjećivali, nemare za svećenika, dočim su njegova predšastnika najprijaznije susretali. Za ovim i onako liečnim uspjehom nisu težile stalno ni crkvene ni svietske oblasti.

A što sada? Hoće li se tjerati s jedne i s druge strane mak na konac? Do toga nebi smjelo doći. Taj mora netko popustiti. Tko da popusti? Mi se nemožemo postavljati za sudije ni Ricmanjcem, a još manje svećenim oblastim. U običnom životu kaže se, da mudriji popušta. Koji je u ovom slučaju mudriji? To bi morali znati oni, koji imadu vlast u rukama. Ovako nesmije ići dalje! One župljane valja privesti opet u njihovu drevnu crkvu, da vrše opet svoje vjerske dužnosti. To će biti doduše težak posao, ali nije neizvediv. Za to se hoće više susretljivosti i ljubavi, nego li kojekakvih fermana i pušaka, o čemu su se valjda već osvjedočili i sami vladini savjetnici, koji su imali posla u Ricmanju. Osvjedočeni smo, da takovo postupanje, kao ono proti Ricmanjcem, nebi služilo na čast ni samoj Turskoj. Takovimi čini čiubenika prosvietljene države — i to u 20. stoljeću, jošte — baca se slabu sjenu na upravnu mudrost onih, koji takova šta dozvoljavaju, savjetuju ili podpisuju! Nas je sram pred prosvietljenimi narodi za njihove čine!

Prošle nedjelje bilo je — kako čitamo u „Edinosti" — u pravoslavnoj crkvi u Trstu preko 300 Ricmanjaca, a u Ricmanjih četa oružnika! I o tom neka razmišljaju pozvani za to činbenici.

Za rumunjsku školu!

Naš narod u Istri bije najžešću borbu — odkad je došao k sebi — za pučko školstvo, jer znade, da mu nema obstanka ako ostane i nadalje u tmini neznanja ili neukosti. Protivnici njegovi u obćinah, u zemaljskom odboru i saboru, u mjestnih i u kotarskih školskih viećih, pa čak i u c. kr. zemaljskom školskom vieću nastoje svimi silami, da taj narod ostane i nadalje tup i glup, jer ga je jedino tako moguće i unapried voditi za nos.

Kod nas se vodi ljuta borba za ustrojenje svake naše pučke škole uzprkos jasnomu slovu školskoga zakona i usupor državnim temeljnim zakonom, koji zajamčuju svakomu narodu pravo naobrazbe u njegovom materinskom jeziku.

Poznata je žalostna i sramotna činjenica, da imade još danas, na početku XX. vieka preko 17.000 hrvatske i slovenske djece u Istri, koja neuživaju blagodati škole. Za taj ogroman broj naše zapuštene dječice odlučilo je mudro zemaljsko školsko vieće, da će svake godine otvoriti po t r i pučke škole, tako da, bude li se držalo toga zaključka, neće imati Hrvati i Slovenci Istre niti danas 50 godina dostatnog broja pučkih škola.

Medjutim ti naši narodni protivnici i neprijatelji prosvjete jesu tako škrti i uzkoprani u osnivanju pučkih škola samo tada, kad se radi o našoj koži, dočim su najširih rukava kad valja ustrajati talijanske pučke i srednje škole, pa bile te i posve suvišne. Primjera za to imamo na svih stranah naše pokrajine, napose tamo, gdje ustrajaju talijanske škole za hrvatsku i slovensku djecu. Oni se drže strogo načela: ili talijansku školu ili nikakvu!

Jednu iznimku u tom pogledu htjeli bi učiniti u novije doba glede pučke škole u Sušnjevici. Nu ni ta iznimka nebi bila nama na korist. Tamo hoće naime pod svaku cienu i proti volji sviju roditelja za školu sposobne djece ustrojiti — — rumunjsku školu! Evo zašto.

U Sušnjevici i u okolnih selih stanuju naime ostanci nekadanjih Rumunja, za koje se nezna pravo kada su se naselili u Istri.

U pučkom popisu od godine 1846. našlo se je tada tih rumunjskih ostanaka 1551, i to u Sušnjevici, Brdu i Grobniku u političkom kotaru Pazin, te u Žejanah, u političkom kotaru Volosko. Poznati talijanski povjesničar i ljuti naš narodni protivnik K a n d l e r našao ih je okolo 10.000. Ali njemu nije šta vjerovati, jer je na svo talijanskimi naočali gledao. Barun C z v e r n i k, istotako naš protivnik, našao je godine 1885. u svemu 2121 rumunjskih stanovnika u Istri. Njemu su čisto rumunjska sela: Sušnjevica, Novigrad, Brdo i Žejane, a polurumunjska: Grobnik, Letaj i Jasenovica. Godine 1890. našlo se je prigodom popisa pučanstva tih rumunjskih ostanaka 476, a po najnovijem popisu od 31. decembra 1900. god. 1311.

Glavna rumunjska sela jesu Sušnjevica i Žejane; stanovnici prvoga poznati su pod nazivom Ćiribirci a drugoga pod nazivom Ćići. Ovi posliednji uškolani su u hrvatsku pučku školu u Munah. Ni jedni ni drugi neće da išta znadu za svoje rumunjsko poriekio; oni jedni i drugi priznavaju se Hrvati. Rumunjski govore jošte starci ili odrasliji, ali tako pokvareno, da se nemogoše s nekim rumunjskim profesorom ni sporazumiti. Oni se služe medju sobom, u obitelji i vani hrvatskim jezikom. Svoju rumunjštinu upotrebe jedino tada, ako si imadu štogod tajnoga pred tudjincem kazati. Djeca im govore izključivo hrvatski. U svojih crkvah nisu čuli nikada druge rieči do hrvatske.

Za jedan dio tih pohrvaćenih Rumunja, naime za one, koji stanuju u Sušnjevici, htjeli bi naši narodni protivnici sada ustrojiti pučku školu sa rumunjskim naukovnim jezikom. Ali zašto to? Evo za to. Stanovnici sela Sušnjevice mole jur odavna, da im se dade hrvatsku pučku školu, pošto se njihova djeca jedino takovom okoristiti mogu, jer nepoznaju drugoga jezika do hrvatskoga. Sve njihove molbe ostale su bezuspješne, jer su nastojale koli školske oblasti, toli zemaljski odbor, da jih predobiju za talijansku pučku školu. Nu oni ostaše čvrsti kod svoje odluke, da neće naime drugo nego hrvatsku školu. Zemaljsko školsko vieće našlo se je usljed toga u neprilici; jer roditelji za školu sposobne djece zahtjevaju hrvatsku pučku školu a zemaljski odbor neda nego talijansku, ili ako neće ove, neka im bude rumunjska, samo da nije hrvatska.

U to stavi u godini 1900. u zemaljskomu saboru zastupnik Scampicchio predlog, da se upotriebe sva moguća sredstva radi ustrojenja rumunjske pučke škole u Sušnjevici. Predlog je dakako prihvatila talijanska saborska većina, te bi dan nalog zemaljskomu odboru, da poduzme čim prije shodne korake za provedenje saborskog zaključka.

Zemaljski odbor poveo je potrebite izvide, poslavši na lice mjesta komisiju, sastoječu od članova istoga odbora, kotarskog školskog vieća i od zastupnika obćine. Talijanski komesari doživiše neočekivano razočaranje. Svi bo roditelji za školu sposobne djece — o s i m j e d n o g a j e d i n o g a — izjaviše na zapisnik, d a h o ć e h r v a t s k u p u č k u š k o l u. Što sada? Pučanstvo ono neće nego hrvatsku školu, a zemaljski odbor neda nego talijansku ili rumunjsku. Drugdje bi se već našlo sredstva, da se slomi prkos zemaljske oblasti, ali kod nas se nesmije dirati u tankoćutnost vladajuće svojte.

C. k. zemaljsko školsko vieće obratilo se nakon rečenih izvida opet na zemaljski odbor pitajuć ga za savjet. Ovaj je odgovorio — kako se je samo od njega očekivati moglo, — da nemože pristati na ustrojenje pučke škole u Sušnjevici sa drugim naukovnim jezikom do li rumunjskim.

Sada nastaje pitanje koja li će od ovih dvaju oblastih popustiti.

Zemaljsko školsko vieće imade za sebe zakon a zemaljski odbor — kesu. On će se njom poslužiti — kako mu to savjetuje glasilo tršćanskih židova — na prkos zakonu i proti volji onoga pučanstva. Ustrojiti će po svoj prilici posve neodvisno od zemaljskoga školskoga vieća u Sušajevici pučku školu sa rumunjskim naukovnim jezikom. Za novac ga ne boli glava jer ima školske takse, a za rumunjsku djecu, ako ih nebude u Sušnjevici — pisati će u Rumunjsku. Jadni porezovnici, kako se razbacuje vaše krvavo zaslužene pare!

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 14. febrara 1903.

Najglavnija stvar, koja se je ovoga tjedna obavila, je konverzija obveznica državnoga duga. Evo da koju o tom najprije obćeno, pak i napose rečem, i da se danas najviše tim zabavim.

Preobraćenje obveznica skupnoga državnoga duga.

Već dulje vremena govori se i čita u novinah o konverziji obligacija skupnoga državnoga duga naše monarhije. Rieč konverzija mogli bi mi prevesti u preobraćenje ili promjenu; obligaciji kaže se hrvatski obveznica. Dakle radi se o preobraćenju ili promjeni obveznica skupnoga državnoga duga.

Da vidimo, o što tu ide: Skupni državni dug naše monarhije je onaj, kojega imade ciela naša monarhija, „Austrija" i „Ugarska" naprama drugim, bilo skupinam, pokrajinam, obćinam, družtvom, bilo pojedincem.

Taj dug iznašao je koncem g. 1902. okruglo 5,000,000.000 slovom pet milijarda ili pet tisuć milijuna kruna, za koje je država svoje doba izdala vrednostne papire, obveznice ili obligacije. Na taj dug plaćalo se je do godine 1893. po 5 po sto kamata, ili s drugimi riečmi vjerovnici monarhije, posjednici obveznica, dobivali su po pet po sto kamata.

Rečene godine 1893. provelo se je prvu konverziju državnoga duga; to jest snizilo se je kamate od 5 na 4·2 po sto, i učinilo nove obveznice. Tim bijaše dužnik, država, na dobitku, jer je manje kamata plaćala, a vjerovnici posjednici obveznica na gubitku(?), jer su manje kamata dobivali. Ipak su rado ostali vjerovnici državne, jer su na stalno ono potezali, što jih je išlo.

Obveznice su u vriednosti stojale kad više kad manje. U godinam 1896., 1897. i 1898. prekoračile su svoju imenu vriednost. U sliedećih trih godina su nješto pale, da pak dosegnu jednakost (pari), i onda odmah početkom 1902. prekorače svoju imenu vriednost. Takvimi su se uzdržale, i jesu u prvim mjesecim ove godine. To je dalo povoda austrijskoj vladi da misli na novu konverziju, da na novo snizi kamate na državne obveznice, u stalnoj nadi da će se bar većina odnosnih vjerovnika zadovoljiti i sniženimi kamati, a država imati pri tom koristi. S toga je vlada podnesla zakonsku osnovu.

Po § 1. imalo bi se ovlastiti c. kr. vladu, da državne obveznice, odnoseće se na državni skupni dug u iznosu od najviše 3,620,000.000 kruna, pretvori u obveznice glaseće na krune sa najviše 4 po sto kamata, ili da vjerovnikom, posjednikom obveznica, plati u novcu što njihove obveznice iznašaju. Tim da će država imati trajnu prištednju. Kakav ima biti oblik i sadržaj obveznica, pripušta se financijalnomu ministru.

Po § 2. Način provedbe operacije predvidjene u § 1. ustanovljuje ministar financija. On ima u državnom listu objaviti rok, najmanje od osam dana, u kojem se imadu oglasiti oni, koji neće uzeti obveznica sa nižim postotkom, nego koji će da njim se glavnica plati. Koji se neoglase, ti će mučke priznati da su zadovoljni sa sniženjem.

Po § 3. netreba privole sudbene ili nadzorne oblasti za to, da skrbnici kao i upravitelji javnih dobara pristanu mučke na konverziju.

* * *

Kod te operacije križaju se probitci raznih činbenika. Država bi rada sniziti kamate čim više, dakako bez drugačije štete, da jih čim manje plaća, da novce tim uštedjene na nuždne stvari upotrebi. Vjerovnici, posjednici obveznica, oni bi čim više postotka tim bolje. Snizenjem kamata bi izgubili na svojem dosadanjem prihodu od obveznica. A medju vjerovnici je takovih, koje valja uzeti u obzir, koje se nesmije preveć oštetiti na korist države. Takovi su naročito: pokrajine, občine, razna dobrotvorna družtva, pa i pojedinci, imajući razmjerno manje svote u obveznicah, a koji su težkom mukom zaslužili novac, koj su uložili u obveznice, i koji od kamata iz njih živu. Veliki novčari pak i banke, nadaju se, da bi kod toga mogli imati lipoga zaslužka, povećati svoje milijune.

* * *

Jedna novina, „Sonn- und Montags-Zeitung", od 2. febrara t. g. doniela je na prvom mjestu članak o toj osnovi, i upozorila svu javnost, osobito zastupnike na to, da skupina milijunaša Rotschilda, i za nju židovsko-liberalni list „Neue Freie Presse" špekulira na to, kako bi prigodom konverzije u mutnom lovila pastrve — milijune. Ta novina čini predlog, po kojem bi država imala lipu korist, a vjerovnici nebi bili preveć oštećeni. Ona misli, da bi se kamati snizili na 3·5 (tri i pol) po sto, dakle za 0·7 manje nego li do sad. Tim pako da bi bili vjerovnici preveć oštećeni. Za to predlaže na dalje, da bi se vjerovnikom svakih 100 kruna glavnice povećalo na 105, tako da bi na poviešenu glavnicu potezali kamate po 3·5 po sto. Država da bi na taj način sa rečenom svotom konverzije imala koristi blizu 18 milijuna kruna na godinu. A kad bi se sav državni skupni dug tako konvertirao, dug od 5 milijarda, onda bi se uštedilo na kamatih 26 milijuna kruna godišnjih.

* * *

O tom su već prošloga i predprošloga tjedna razpravljale razne parlamentarne stranke u svojih klubskih sjednica. Raznih je mnienja i izmedju stranaka i u strankah samih.

Jedni su za konverziju na 3·5 po sto. Ako se već snizuje, nek se snizi čim više je moguće, da se nečini posla za razmjerno malen dobitak. To samo na sebi bilo bi najviše u prilog državi, a najštetnije za vjerovnike. Al je tu onda pogibelj za državu na drugi način. Vjerovnici mogli bi u tom slučaju odkazati državi svoju vjeresiju, i zahtjevati povratak svoje vjeresije u novcu. Nebi već htjeli imati državnih obveznica, nego novac. Onda bi država bila prisiljena uzeti na posudu novaca — za izplatiti obveznice — a veliki novčari dali bi ga dakako, al uz svoju dobit; tako da bi se državni dug znatno povećao, a tim i godišnji kamati. Svu skoro korist od konverzije imali bi veliki novčari, banke; država skoro nikakve; vjerovnici imali bi svoj novac, a mnogi nebi znali kako ga koristonosno uložiti.

Drugi su za konverziju na 4%. To je doista malo, a moglo bi imati stalne ako i malene koristi za državu, i oštetilo bi malo vjerovnike. Vjerovnici nebi marili zahtjevati novce mjesto obveznica, već bi pridržali obveznice sa malo sniženim dobitkom na nje. Država nebi trebala posudjevati novaca, a imala bi snizenjem kamata od 4·2 na 4 po sto koristi po prilici 7 milijuna kruna godišnjih, samo na rečenu svotu za konverziju. To bi se imalo a i moglo obaviti bez posredovanja banka i velikih novčara. Njeki su u tom slučaju i proti tomu, da bi se onim, koji bi ipak htjeli novac, mjesto obveznica dalo novac. Al to bi bilo nasilje na vjerovnicih, i toga nebi imalo dopustiti. Ti, koji su za konverziju na 4%, vele da bi se moglo poslie šest, osam, deset godina, poduzeti novu konverziju, na 3¾ ili čak i na 3½. Dakako da bi se to moglo učiniti jedino onda, kad bi tečaj ili kurs obveznica bio povoljan kako je u posliednjih godinah, a to bi bilo kad nebi bilo nepovoljnih političkih okolnosti za monarhiju, jer u takovih okolnostih pada vriednost obveznica.

Treći, a na čelu njim dr. Ploj, su za to, da se konvertira na 4%, al da se već sada ustanovi da će kamati sami sobom, automatično padati i pasti poslie 6 godina na 3¾. To bi bio njeki sredanji put, pri kojem nit bi vjerovnici mnogo izgubili, nit bi država došla u pogibelj da mora svoj dug povećati, nit bi od konverzije imale koristi banke ni veliki novčari. I to padanje, samo sobom, moglo bi se dogoditi jedino onda, kad bi bili redoviti politički odnošaji. Zagovornici toga predloga navadjaju zanj i taj razlog, da nebi trebalo poslie šest ili koliko više godina nove konverzije, koja svaka je dakako spojena s troškovi, bilo za više bilo za manje sniženje kamata.

Pri svemu je i to dobro za državu, da neće biti vezana na skupinu Rotschild za obaviti posao konverzije, jer se je stvorila i jedna druga skupina novčara, koja će se sa onom prvom natjecati.

* * *

I u samoj vladinoj zakonskoj osnovi spominju se njeke razmirice, koje obstoje izmed „Austrije" i „Ugarske" obzirom na skupni državni dug, a koje još nisu riešene. Izvor tim razmiricam ima se tražiti u sliedećem: Kad se je prije 35 godina sklopila nagoda izmed „Austrije" i „Ugarske", „Ugri" nisu htjeli priznati skupnoga državnoga duga, koliko ga je imala do tada jedinstvena država t. j. ciela monarhija, dočim priznaju skupni državni dug, ciele monarhije, koliko se ga je učinilo od tada, od godine 1867. na račun ciele monarhije. Nisu doista priznali skupnoga duga učinjenoga do godine 1867., al su se obvezali plaćati godimice stanovitu svotu, toliku koliko bi odpalo na nje kamata, kad bi preuzeli bili dug u razmjeru 30 prema 70 po sto od cieloga skupnoga duga, i davali onu svotu „Austriji", da njom plaća kamate na državne obveznice skupnoga duga, koliko bi ga bilo odpalo na „Ugarsku" godine 1867. Pošto je skupni dug od godine 1867. do 1893. bio ukamaćen sa 5%, „Ugri" su prema tom kamatu plaćali godišnju svotu, i u rečenom razdobju i poslie 1893. kad je kamat bio snizen na 4·2 po sto. „Ugarska" sada zahtjeva od „Austrije" razliku, što je nastala usljed sniženja kamata od godine 1893. napried. „Austrijski" financijalni ministar se tomu protivi. U tom eto obstoji razmirica izmed jedne i druge polovice monarhije. I jer ta razmirica nije još riešena, radi toga se sada nemisli na konverziju svih 5 milijarda duga, nego samo najviše 3,620,000.000 kruna.

* * *

Česi su činili potežkoća takodjer razpravi ovoga predmeta. Ministar financija grozio se je, da će povući natrag odnosnu vladinu osnovu, pak će tako imati država štetu od najmanje 7 milijuna kruna godišnjih. Već koncem prošloga tjedna su Česi odlučili, da će privoliti na razpravu.

* * *

U sjednici zastupničke kuće dne 10. t. m. razpravilo se je prvo čitanje dotične zakonske osnove. Govorili su zastupnici Fiedler, Kaftan, zagovarajuć da se cieli državni dug od 5 milijarda konvertira; Biankini, da se konvertira na najmanje 4%, jer će konverzijom biti ostećeni razni koji su si težkom mukom pristedili koju tisuću i uložili jih u obveznice; Ploj zagovarajuć njegov prije spomenuti predlog; Prade i Axmann zagovarajuć 4%; Menger zagovarajuć svoj poseban predlog, da se u § 1. odnosne zakonske oshove briše svotu koja se ima konvertirati, i reče jednostavno da se konvertira obveznice austrijskoga duga skloplienoga zakonom 30. junija 1868. iz 4·2% na 4 u krunskoj vriednosti.

Dne 11. t. mj. imao je proračunski odbor sjednicu u kojoj je o stvari razpravljao. Dne 12. t. m. provelo se je putem prešnosti drugo čitanje zakonske osnove, pak i treće.

§ 1. vladine osnove bio je velikom većinom glasova prihvaćen s a r e č e n o m p r o m j e n o m, p r e d l o ž e n o m p o z a s t u p n i k u M e n g e r u. Ostali paragrafi bili su primljeni nepromjenjeni.

Dakle prihvatilo se je konverziju za sve obveznice duga 1858. na 4%, i ovlastilo ministra financija da to provede.

Glede promjene poslovnoga reda.

Dne 10. t. m. bio je izabran odbor sastojeći od 48 članova, koj ima zadaću da prouči predloge glede promjene poslovnoga reda. Isti se je kašnje konštituirao, i izabrao pododbor od 16. članova. Zabacio je predlog Svenjemaca, da bude njemački jezik kao jedini razpravni proglašen, već unapried. Sad će odbor i pododbor stalno za dulje spavati. Malo tko očekuje što od njega.

Vojna osnova.

Vojni odbor prihvatio je novu vojnu osnovu sa 18 proti 14 glasova. Članovi hrvatsko-slovenske sveze u tom klubu glasovali su p r o t i. Državne vlasti zatiru i preziru hrvatski i slovenski narod. Oni vladi, koja tako radi, nemogu izkazati pouzdanja tim, da bi glasovali za nove terete, i to krune. Talijani, koji se uvjek toliko prče sa opozicijom, jer da jih tobož vlada zatire, odaljili su se od glasovanja. To su junaci i nješto drugo kao uvjek.

Tiskovni zakon.

Jučer se je uzelo u razpravu prvo čitanje zakonske osnove o promjeni tiskovnoga zakona. O tom u drugoj zgodi.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru.

Franina i Jurina.

Fr. Laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, looooo, aviva luza dicional, po majku breka.

Jur. Bog me očuvaj i sveti križ, tebe Frane je vrag smulija!

Fr. Koza, koza? te predikarijo! mi samuš talija in iro.

Jur. Da, tuje treba poć va Pazin dru. Sebesto, da valje dodje, tu ni drugo!

Fr. Po majku breka, mi ne sam še bestijo, ja šum stan va ples na luža dicijonal Tinjan, i to je dosta.

Jur. Tebe Frane su tinjanski brečići dobro tikvum napuhnuli, pak sada ne razumješ ni sam sebe.

Fr. Miš talijan e bum kum.

Jur. Pucaj kuda i kamo oćeš, ma tvoja kolca su fuć.

* * *

Jur. Kadi si bil toliko vrimena Frane, da te nisan vidia?

Fr. Vero moj Jure, san bija u Marčani.

Jur. Ča si videl noviga tamo?

Fr. Doša san gledat koliko je ur, a areloj se je bija ferma.

Jur. A ča bi to reć?

Fr. A Bože moj, ča ne znaš, da je oni Furlan bez zubi poša u Vodnjan, da čuje kako tuče areloj u Vodnjanu, pak da će i on kupiti onakovo zvono, kako je va Vodnjane.

Jur. A me par, da nije tako, nego ovako: Ljudi su deškurili, da je on poša u Vodnjan se vadit fažo jisti i kiblu nositi.

Fr. A me moj Jure, ma mu je bija sladak; Ha, ha, ha!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Vjenčanje. Danas se je vjenčao g. Ante Tranfić, trgovac u Puli, sa gospodjicom Marijom Udovičić, takodjer iz Pule. Bilo sretno!

Nadina Slavjansky koncertirati će dne 28. t. m. u dvorani restauracije „Stadt Pilsen" (c. Arco Romano) u Puli. Eto prilike, da se ju čuje!

Iz Pomera primili smo od deligata Matesine pismo, kojim bi on htio izpravljati nješto o školi pomerskoj. Pismo odaje nevinu ruku malog Hrvatića, komu je prije otac napisao riječi, te kako je pisano lijepom hrvaštinom, najbolje dokazuje..... zlobnu bedastoću onih, koji brane talijansku paralelku u Pomeru. A što ga ulazi Matesina u stvar? Zar je on školski nadzornik ili imade drugu koju oblast nad školom? Svakako je interesantno to pitanje pomerske škole s tobožnjom talijanskom paralelkom! Kakva vražja „talijanska" škola je to, gdje učitelj Hrvat, koji ne zna talijanski, govori h r v a t s k i s djecom, koja drugačije ga nebi razumila? Komedija i ništa drugo: Talijani hoće, da drže Pomerce, ili bolje pomerske kapurione na uzdi, a u neprestanom trzanju,

Nastavak u prilogu.

da ih mogu izrabiti u svakoj prigodi. A za školu pomersku Rizzi i družina mare kao za lanjski snijeg, jer je poznato, da gospodujuća klika nebi već mogla tjerati svog zuluma, kad bi narod štogod naučio. — Otvorite oči, slijepci!

Grede neće d- vide itd. Ova poslovica počima inače i uporablja se drugače, nego li ju mi upotrebljujemo ovdje, ali držimo ipak, da je na mjestu onako, kako ju mi ovdje upotrebljujemo. Mjestni i izranjski talijanski listovi tuže se na preveliku gorljivost jednog činovnika ovdašnjeg redarstva. Tomu se činovniku predbacuje, da je ovih dana dao pozvati k sebi jednu gospodju i njezinu kćerku. Gospodična — iz odlične obitelji — da je na plesu družtva „Pretas Julia“ nosila bielo-crveno-zelenu vrpcu (boje talijanske zastave). To da bijaše posve neudžno, da se nije nitko na plesu radi toga sablaznio i da se je to dogodilo u privatnom ili zatvorenom družtvu.

Taj činovnik da je preslušao tu neudžnu gospodjicu, radi koje se nije nitko sablaznio na plesu i pustio ju s majkom kući. Ali taj redarstveni činovnik neima na duši samo tu nevinu kćerku odlične obitelji, već se je on grdo ogriešio i na plesu „Lega Nazionale“ tim, što je jednoj „maskerini“ skinuo talijansku trobojnicu. Radi toga viču rečeni listovi proti spomenutom činovniku da bi bilo već jednom doba svršiti s tom gorljivosti, koja nije na mjestu.

Sa zadovoljstvom bilježimo, da smo se ipak jednom našli složni sa našimi talijanskimi drugovi. I mi bo vičemo, da bi bilo već jednom doba svršiti s tom gorljivosti tamo, gdje je netreba i da bi se ju upotrebilo tamo, gdje bi bila umjestna, potrebita i koristna — jer inače moramo zaključiti, da se grede pred nosom neće da vidi, dočim se bježi za trunom.

Pazinski kotar:

Židovska zloba. Glasilo tršćanskih čifuta, govoreć onomadne o rumunjskoj školi, koju bi se imalo ustrojiti u Sušnjevici (po njegovu: Frascatti!!) jadikuje, što su stanovnici onoga mjesta — ne samo čista latinska krv — sami sebe zatajili tim, što su se izjavili za hrvatsku pučku školu. Ali drzovito židovče želi ipak tu svoju „nesretnu braću“ bar dielomice opravdati rad tolika zločina, počinjena na „zajedničkom“ im rodu, te baca dio krivnje na mrzke mu slavske popove, koji su pod vjerskim okriljem kazali onim seljakom (čujte, ljudi božji, jer to židov kaže — a on nelaže!?): „da car, baš car želi, da on hoće, da bude u Sušnjevici slavska škola; car im je nadulje sporučio da neće plaćati školske takse, niti će ista doprinesti za školsku zgradu ako pristanu na slavsku školu. Nebudu li htjeli slavsku školu — sporučio im car — neće imati nikada škole. Budu li pako zahtjevali rumunjsku školu — sporučio im je car — morati će promjeniti vjeru, postati će ebrei (židovi) jer da su svi Rumunji židovi“. Takc su eto oni prokleti slavski popovi nasamarili one nesretne seljake u Sušnjevici, te ih pomoćju cara predobili za slavsku školu. Koji nevjeruje pako nama, neka pita tršćanskog čifuta, koji nelaže nikada — ako nezine!

Koparski kotar:

Iz Sovinjaka nam pišu: Dne 1. februara obdržavali smo VI. godišnju skupštinu Podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Sovinjaku. Skupština je izpala iznad svakog očekivanja, te da je bila posjećena kao jošte nijedna do sele. Došli su rodoljubi i prijatelji čak iz dalekog Siuma, Dragućа, Huma, Hradinja, sv. Ivana, Buzeta i Vrka. Mi nemožemo, ino, već da im ovim putem zahvalimo uskliknuv: „Hvala vam braćo i plačidruzi!“

U liepo urešenoj sobi, na čem ide osobita hvala rodoljubnu Pračanu, otvorio je skupštinu naš stari Ivo Žigante, osloviv prisutne liepim i zanosnim govorom. Iza toga sliedio je izvještaj tajnika i blagajnika, dok se nije konačno prešlo na izbor novog odbora, u koji bijahu izabrani:

Predsjednikom: I. Žigante pok. Angjela — Sovinjak. Zamjenikom: Dinko Sirotić od Petra — Polje. Tajnikom: Miho Majer iz Majeri — Pračana. Zamjenikom: Josip Vivoda iz Pračane. Blagajnikom: Angjeo Žigante-Ivanov — Sovinjak. Zamjenikom: Antun Černeka iz Sovinjaka kao izaslanike na glavnu godišnju skupštinu družbe sv. Cirila i Metoda na Voloskom izabralo se: gosp. Josipa A. Kraljić u Sovinjaku, te Janka Gregorec iz Buzeta. Podružnica brojila je u prošloj godini 88 članova, med kojima imade, mimogredce budi rečeno, i po koje neplodno zrno. Ove godine poskočio je broj članova na 101, pa se nadamo i duboko smo uvjereni, da će naša „Podružnica“ sve bolje i ljepše bujati i cvasti. Nek Bog dade!

Iza skupštine dalo se staro i mlado u ples, pa se vrtilo sve tamo dok su već trudni satovi sa trbušastog zvonika najavljali skori dani. Sakupilo se te večeri za našu Podružnicu u sama četiri navrata 20 K i 32 h, a darovaše ovako: „Rodoljub“ za jedno izvješće „Ravnateljstva Družbe sv. Cirila i Metoda 6 K, naš „Žan“ iz Buzeta za ples na samu sa kuće gospodaricom 7 K, „Sokol“ iz Dragućа za ples iste vrsti 4 K i 10 h. Na predlog Petra Marijon blagajnika „Podružnice“ u sv. Ivanu, sakupilo se za večeru svircem, a u želudac naše Družbe 3 K i 22 h. Tu svotu odposlalo se je Družbi sv. Cirila i Metoda sa „dobrom rukom“ u iznosu od 7 K i 50 h, sa članarinom za god. 1902. u iznosu od 24 K i 40 h, te sa svoticom sakupljenom kod „tresseita“ u rodoljubnoj kući gosp. Ivana Žigante i Silvestra Vitolovića u iznosu od 2 K i 4 h ukupno: 54 K 26 h, odbiv troškove: 1 K 90 h, odposlalo se čistoga: 52 K 36 h.

Darove novo-upisanih članova ubrajati će se za god. 1903. i odposlati tek iza buduće glavne skupštine.

U subotu, dne 7. februara vjenčao se Josip Žigante, sin našeg rodoljuba Ivana, sa kćerkom „Silvestrićevom“ Katicom Vitolović. Za stolom sakupilo se na predlog Angjela Žigante 8 K i 22 h, koju svotu odposlasmo „Djačkom pripomoćnom družtvu“ u Pazinu. — Mladencem kličemo gromki „bilo vam sretno!“

Voloski kotar:

Opet koncertna zabava. Hrvatska Čitaonica „Danica“ u Lovranu priredjuje u subotu dne 21. t. mj. zabavu u Hotel „Villa Iris“ u Lovranu. Program zabave sastoji u pjevanju, tamburanju, predstavom tombole i plesu. — Za mnogobrojni posjet preporučuje se Odbor.

Hrv. pjevačko-tamburaško društvo „Sloga“ u Zametu pozivlje na zabavu sa predstavom i plesom koju priredjuje u Zametu na pustni utorak. Početak točno u 7 i pol sati na večer. Ulaznina: za članove 80 h., sa obitelju 1 K 60 h. Za nečlanove 1 K, sa obitelju 2 K. Darovi se primaju sa zahvalnošću.

„Istarska Vila“ u Kastvu imajuć pod nosom dvie narodne tiskare, dala je tiskati u Zagrebu sliedeći poziv: Pust je dole, nà! „Tucimo po železe, dokle je gorko“. Ako želite još jednega za „repu“ zihopat, skočite na pust večer do Kastva va „Narodni dom“, kade će bit Maškarani tanac i još drugeh stvari, ke te Vas lepo pozabavit. O pol noći pak će bit predstava Pust na Čiverah, sala od plaća i smeha. Ulaznu te plaćat: Gospe i gospodične po 20 soldi; ka ždrogne ča zgora „Bog ju poživi!“ — Gospoda i gospodičići, pak po 30 soldi; ki badne ča po vrhu, temu lepa hvala! Deca pak moru lepo doma spat, ako ne misle va kute mirovat. Kastav, na mesopuste leta 1903. Pazite, ve! Na tanac neće se pustit nijednega, ki ne bude imel sobum ovega poziva.

Trst.

Posjet na groblju. U nedjelju dne 15. o. mj. pošli su većinom radnici kao uspomena prošlogodišnje žrtve štrajka u velikom množtvu na groblje sv. Ane kraj Trsta. Kod obhoda, koji je krenuo iz grada preko sv. Jakova na groblje sudjelovalo je okolo 10.000 osoba. Za red brinuli su se sami radnici, rederstvo se nije ništa pačalo.

Na groblju prošlo je to množtvo naroda pred okićenim spomenikom, što ga je grad Trst podigao nesretnim žrtvam onih dogodjaja mjeseca febrara 1902. Nad grobom govorio je talijanski socijalist Pittonia slovenski socijalist Kopač.

Evo imena padših 14. i 15. febrara 1902. Bone, Klanšić, Glivar, Giosefi, Gregović, Ivančić, Lavrenčić, Magris, Mayer-Grego, Mrak, Plačer i Vidjak. Kako je razvidno iz ovih imena većinom je to naša krv. Njihova imena je tršćanski magistrat na spomeniku izopačio po talij. običaju.

Pozor pred agenti. Tršćanski listovi opominju svoje čitatelje, neka se čuvaju svakojakih agenata, koji obilaze okolo neukog ili neupućenog občinstva te mu nudjaju kojekakve inozemske sreće na produju. Čuvati se valja osobito onih agenata, koji nudjaju sreće raznih amsterdamskih banka, jer su te sreće prosta slieparija. Takovi agenti prevarili su množtvo lahkovjernih osoba svojimi srećkami, koje nevriede više nego li komadić papira, dočim su oni od neukih ljudi za nje utjerali srebrnih kruna. Ti bezsramni varalice nudjaju tobožnje sreće, utjeraju prvi ili više obroka te se obvezu u ime tobožnje banke, da će kupcu banka poslati originalnu srećku čim izplate zadnji obrok. Agenti pokupe novac i poberu pete i nedadu se više na svietlo.

Nekojim od tih varalica došlo je redarstvo u trag te ih je spravilo pod ključ, ali još ih imade, koji tjeraju slobodno svoj nečisti posao, a na te upozorujemo naše občinstvo.

Razne primorske viesti.

Novačenje u Istri. Ove godine obaviti će se obično novačenje sliedećih dana: U Pazinu dne 9., 10. i 11. marča; u Motovunu dne 13., 14. i 16. marča; u Poreču dne 6. i 7. marča; u Lošinju dne 11. i 12. marča; u Bujah dne 2., 3. i 4. marča; u Cresu dne 16. marča; u Krku dne 18. i 20. marča; u Podgradu dne 21. i 23. marča; u Puli dne 23., 24., 27. i 28. marča; u Buzetu dne 17., 18. i 20. marča; u Rovinju dne 30. marča; u Labinu dne 2., 3. i 4. aprila; u Voloskom dne 6, 7. i 8. aprila; u Kopru dne 22., 23., 24., 25. i 27. aprila; u Piranu dne 29. i 30. aprila.

Razni prinosi.

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

Don Angjeo Buzolić, župeupravitelj valturski, sakupio na piru Marije Lorenzin Grgine s Josipom Lugar Ivanovim dne 11. t. m. u Medulinu K 21·46. Čast sabiratelju i darovateljima!

Književne viesti.

Dr. Marijan Derenčin: „Evolucija političkih ideja“. (Preštampana iz smotre „Hrvatska Misao“ g. 1902). Cijena je 60 filira, poštom 65 filira. Dobiva se u svima knjižarama i kod gosp. Mile Maravića, tiskara i litografa u Zagrebu.

Poziv na predplatu. Koncem tekućeg mjeseca veljače, ili najkašnje prvih dana budućeg mjeseca ožujka, počet će izlazit u Trstu tjednik „Tršćanski Lloyd“, i to svake subote.

„Tršćanski Lloyd“ havit će se isključivo sa narodnom ekonomijom. Donosit će članke i viesti o trgovini, industriji, trgovačkoj mornarici, brodogradnji, osiguranju, novčarstvu, prometu, burzi, ribarstvu i — po mogućnosti — o sveobćoj ratnoj mornarskoj struci.

Ima već nekoliko godina, što se širom svieta i u svih pravcih narodnog gospodarstva opaža neko grozničavije i neumornije trzanje i intenzivnije naganjanje. Razvitak trgovine i obrta sve se više poostruje. Novi duh trgovački osvježuje narode i društvene odnošaje. Sve se žure. A ko je brži, taj je bolji i sretniji. Za to i mi moramo, da se maknemo. I u naših trgovačkih i obrtnih radovih i težnjah mora da plane živja sila, jača radnja. Koracimo i mi uzporedo sa velikim trgovačkim svietom. Uzradimo i mi, ko što rade jači i veći od nas narodi. Moderna i napredna znanost u trgovini i obrtu ne pita, kako se zoveš. Ona hoće da zna, što znaš i što možeš. U trgovini i obrtu jači je i napredniji onaj koji mudro, dosljedno i neumorno radi. A radišu i Bog pomaže. Jer njegova je i sadašnjost i budućnost. Za prošlost u trgovini ništa se neda.

Što je bilo, bilo je. Treba gledat i nastojat oko onog, što jest i što će biti.

Svi veliki i napredni narodi imadu već poodavna svoja savršena stručna glasila za narodno gospodarstvo. U Hrvata, Slovenaca, Srba i Bugara još se krzma. Za to eto hoćemo, da izpunimo tu prazninu, da u ovom eminentno trgovačkom gradu Trstu, u ovom na obalah Jadranskoga mora postojećem velikom emporiju trgovine i morske plovitbe, gdje se trgovački svieti žuri i trsi, gdje je sve rad i novac, gdje se znade, što vriedi englezki „time is mony“, izdajemo i tiskamo dobar i modernom trgovačkom duhu našeg vremena odgovarajući tjednik „Tršćanski Lloyd“.

Bit će naša briga da s vremenom donesemo i članke o trgovačkom, industrijalnom i pomorskom pravu. Tiem ćemo doprinieti po koje zrnce k sbirci moderne legislacije i jurisprudencije.

Preporučamo svim trgovačkim i obrtničkim komorama, svim trgovačkim učilištima, srednjim učilištima, svim bankama, štedionicama, novčanim zadrugama, industrijalnim zavodima, gradskim zastupstvima čitaonicama, knjižnicama, svratištima, kavanama, i u obće, svim trgovcima, obrtnicima, velikim industrijalcima, pomorskim kapetanima i mašinistima, pomorskomu osoblju i momčadi trgovačke i ratne mornarice, učenicima svih gimnazija, realka i trgovačkih škola i zavoda, kao i sveučilištnim slušateljima, jednom riečі, svakoj prosvjetljenoj osobi, da se oko našeg tjednika zainteresuju i na nj što prije predplate. Svaki će čovjek bez razlike stališa naći u njem zdrave pouke i osobne koristi.

Za Austro-Ugarsku iznosit će godišnja predplata K 12·— a polugodišnja K 7·—.

Za sve evropejske države, za Ameriku, Afriku, Australiju i Aziju primaju se samo godišnje predplate u iznosu od 20 franaka u zlatu.

Predplate i sve druge novčane pošiljke, kao i listovi i dopisi neka se šalju g. Fr. Kučiniću u Trst, Via del Teatro, 1., „Tergesteum“, Scala IV, I. kat (burzovna palača).

Politički pregled.

U Puli, dne 18. febrara 1903.

Austro-Ugarska.

O česko-njemačkih konferencijah neima više ni sluha ni duha. Ministar-predsjednik neima više volje ili nade na kakav uspjeh, pak je za sada napustio svaki pokus o izmirenju Čeha i Niemaca. Česi uvidješe, da ih vlada želi zavesti na tanak led, gdje bi postali plienom njemačke nezasitnosti. Radi toga okrenuše vladi ledja na vrieme, postaviv njoj takve zahtjeve, koji bijahu u očitoj oprieci sa njemačkimi zahtjevi. Usljed toga digoše Niemci nos izjaviv ministru Koerberu, da se oni nemogu poga-

Rečene godine 1893. provelo se je prvu konverziju državnoga duga; to jest snizilo se je kamate od 5 na 4·2 po sto, i učinilo nove obveznice. Tim bijaše dužnik, država, na dobitku, jer je manje kamata plaćala, a vjerovnici posjednici obveznica na gubitku(?), jer su manje kamata dobivali. Ipak su rado ostali vjerovnici dražave, jer su za stalno ono potezali, što jih je išlo.

Obveznice su u vriednosti stojale kad više kad manje. U godinam 1896., 1897. i 1898. prekoračile su svoju imenu vriednost. U sliedećih trih godina su nješto pale, da pak dosegnu jednakost (pari), i onda odmah početkom 1902. prekorače svoju imenu vriednost. Takvimi su se uzdržale, i jesu u prvim mjesecim ove godine. To je dalo povoda austrijskoj vladi da misli na novu konverziju, da na novo snizi kamate na državne obveznice, u stalnoj nadi da će se bar većina odnosnih vjerovnika zadovoljiti i sniženimi kamati, a država imati pri tom koristi. S toga je vlada podnesla zakonsku osnovu.

Po § 1. imalo bi se ovlastiti c. kr. vladu, da državne obveznice, odnoseće se na državni skupni dug u iznosu od najviše 3,620,000.000 kruna, pretvori u obveznice glaseće na krune sa najviše 4 po sto kamata, ili da vjerovnikom, posjednikom obveznica, plati u novcu što njihove obveznice iznašaju. Tim da će država imati trajnu prištednju. Kakav ima biti oblik i sadržaj obveznica, pripušta se financijalnomu ministru.

Po § 2. Način provedbe operacije predvidjene u § 1. ustanovljuje ministar financija. On ima u državnom listu objaviti rok, najmanje od osam dana, u kojem se imadu oglasiti oni, koji neće uzeti obveznica sa nižim postotkom, nego koji će da njim se glavnica plati. Koji se neoglase, ti će mučke priznati da su zadovoljni sa sniženjem.

Po § 3. netreba privole sudbene ili nadzorne oblasti za to, da skrbnici kao i upravitelji javnih dobara pristanu mučke na konverziju.

* * *

Kod te operacije križaju se probitci raznih činbenika. Država bi rada sniziti kamate čim više, dakako bez drugačije štete, da jih čim manje plaća, da novce tim uštedjene na nuždne stvari upotrebi. Vjerovnici, posjednici obveznica, oni bi čim više postotka tim bolje. Snizenjem kamata bi izgubili na svojem dosadanjem prihodu od obveznica. A medju vjerovnici je takovih, koje valja uzeti u obzir, koje se nesmije preveć oštetiti na korist države. Takovi su naročito: pokrajine, obćine, razna dobrotvorna družtva, pa i pojedinci, imajući razmjerno manje svote u obveznicah, a koji su težkom mukom zaslužili novac, koj su uložili u obveznice, i koji od kamata iz njih živu. Veliki novčari pak i banke, nadaju se, da bi kod toga mogli imati liepoga zaslužka, povećati svoje milijune.

* * *

Jedna novina, „Sonn- und Montags-Zeitung“, od 2. febrara t. g. donieła je na prvom mjestu članak o toj osnovi, i upozorila svu javnost, osobito zastupnike na to, da skupina milijunaša Rotschilda, i za nju židovsko-liberalni list „Neue Freie Presse“ špekulira na to, kako bi prigodom konverzije u mutnom lovila pastrve — milijune. Ta novina čini predlog, po kojem bi država imala liepu korist, a vjerovnici nebi bili preveć oštećeni. Ona misli, da bi se kamati snizili na 3·5 (tri i pol) po sto, dakle za 0·7 manje nego li do sad. Tim pako da bi bili vjerovnici preveć oštećeni. Za to predlaže na dalje, da bi se vjerovnikom svakih 100 kruna glavnice povećalo na 105, tako da bi na povišenu glavnicu potezali kamate po 3·5 po sto. Država da bi na taj način sa rečenom svotom konverzije imala koristi blizu 18 milijuna kruna na godinu. A kad bi se sav državni skupni dug tako konvertirao, dug od 5 milijarda, onda bi se uštedilo na kamatih 26 milijuna kruna godišnjih.

* * *

O tom su već prošloga i predprošloga tjedna razpravljale razne parlamentarne stranke u svojih klubskih sjednica. Raznih je mnienja i izmedju stranaka i u strankah samih.

Jedni su za konverziju na 3·5 po sto. Ako se već snizuje, nek se snizi čim više je moguće, da se nečini posla za razmjerno malen dobitak. To samo na sebi bilo bi najviše u prilog državi, a najštetnije za vjerovnike. Al je tu onda pogibelj za državu na drugi način. Vjerovnici mogli bi u tom slučaju odkazati državi svoju vjeresiju, i zahtjevati povratak svoje vjeresije u novcu. Nebi već htjeli imati državnih obveznica, nego novac. Onda bi država bila prisiljena uzeti na posudu novaca — za izplatiti obveznice — a veliki novčari dali bi ga dakako, al uz svoju dobit; tako da bi se državni dug znatno povećao, a tim i godišnji kamati. Svu skoro korist od konverzije imali bi veliki novčari, banke; država skoro nikakve; vjerovnici imali bi svoj novac, a mnogi nebi znali kako ga koristonosno uložiti.

Drugi su za konverziju na 4%. To je doista malo, a moglo bi imati stalne ako i malene koristi za državu, i oštetilo bi malo vjerovnike. Vjerovnici nebi marili zahtjevati novca mjesto obveznica, već bi pridržali obveznice sa malo sniženim dobitkom na nje. Država nebi trebala posudjevati novaca, a imala bi snizenjem kamata od 4·2 na 4 po sto koristi po prilici 7 milijuna kruna godišnjih, samo na rečenu svotu za konverziju. To bi se imalo a i moglo obaviti bez posredovanja banka i velikih novčara. Njeki su u tom slučaju i proti tomu, da bi se onim, koji bi ipak htjeli novac, mjesto obveznica dalo novac. Al to bi bilo nasilje na vjerovnicih, i toga nebi imalo dopustiti. Ti, koji su za konverziju na 4%, vele da bi se moglo poslie šest, osam, deset godina, poduzeti novu konverziju, na 3¾ ili čak i na 3½. Dakako da bi se to moglo učiniti jedino onda, kad bi tečaj ili kurs obveznica bio povoljan kako je u posliednjih godinah, a to bi bilo kad nebi bilo nepovoljnih političkih okolnosti za monarhiju, jer u takovih okolnostih pada vriednost obveznica.

Treći, a na čelu njim dr. Ploj, su za to, da se konvertira na 4%, al da se već sada ustanovi da će kamati sami sobom, automatično padati i pasti poslie 6 godina na 3¾. To bi bio njeki srednji put, pri kojem nit bi vjerovnici mnogo izgubili, nit bi država došla u pogibelj da mora svoj dug povećati, nit bi od konverzije imale koristi banke ni veliki novčari. I to padanje, samo sobom, moglo bi se dogoditi jedino onda, kad bi bili redoviti politički odnošaji. Zagovornici toga predloga navadjaju zanj i taj razlog, da nebi trebalo poslie šest ili koliko više godina nove konverzije, koja svaka je dakako spojena s troškovi, bilo za više bilo za manje sniženje kamata.

Pri svemu je i to dobro za državu, da neće biti vezana na skupinu Rotschild za obaviti posao konverzije, jer se je stvorila i jedna druga skupina novčara, koja će se sa onom prvom natjecati.

* * *

I u samoj vladinoj zakonskoj osnovi spominju se njeke razmirice, koje obstoje izmed „Austrije“ i „Ugarske“ obzirom na skupni državni dug, a koje još nisu riešene. Izvor tim razmiricam ima se tražiti u sliedećem: Kad se je prije 35 godina sklopila nagoda izmed „Austrije“ i „Ugarske“, „Ugri“ nisu htjeli priznati skupnoga državnoga duga, koliko ga je imala do tada jedinstvena država t. j. ciela monarhija, dočim priznaju skupni državni dug, ciele monarhije, koliko se ga je učinilo od tada, od godine 1867. na račun ciele monarhije. Nisu doista priznali skupnoga duga učinjenoga do godine 1867., al su se obvezali plaćati godimice stanovitu svotu, toliku koliko bi odpalo na nje kamata, kad bi preuzeli bili dug u razmjeru 30 prema 70 po sto od cieloga skupnoga duga, i davali onu svotu „Austriji“, da njom plaća kamate na državne obveznice skupnoga duga, koliko bi ga bilo odpalo na „Ugarsku“ godine 1867. Pošto je skupni dug od godine 1867. do 1893. bio ukamaćen sa 5%, „Ugri“ su prema tom kamatu plaćali godišnju svotu, i u rečenom razdobju i poslie 1893. kad je kamat bio snizen na 4·2 po sto. „Ugarska“ sada zahtjeva od „Austrije“ razliku, što je nastala usljed sniženja kamata od godine 1893. napried. „Austrijski“ financijalni ministar se tomu protivi. U tom eto obstoji razmirica izmed jedne i druge polovice monarhije. I jer ta razmirica nije još riešena, radi toga se sada nemisli na konverziju svih 5 milijarda duga, nego samo najviše 3,620,000.000 kruna.

* * *

Česi su činili poteškoća takodjer razpravi ovoga predmeta. Ministar financija grozio se je, da će povući natrag odnosnu vladinu osnovu, pak će tako imati država štetu od najmanje 7 milijuna kruna godišnjih. Već konceta prošloga tjedna su Česi odlučili, da će privoliti na razpravu.

* * *

U sjednici zastupničke kuće dne 10. t. m. razpravilo se je prvo čitanje dotične zakonske osnove. Govorili su zastupnici Fiedler, Kaftan, zagovarajuć da se cieli državni dug od 5 milijarda konvertira; Biankini, da se konvertira na najmanje 4%, jer će konverzijom biti oštećeni razni koji su si težkom mukom pristedili koju tisuću i uložili jih u obveznice; Ploj zagovarajuć njegov prije spomenuti predlog; Prade i Axmann zagovarajuć 4%; Menger zagovarajuć svoj poseban predlog, da se u § 1. odnosne zakonske osnove briše svotu koja se ima konvertirati, i reče jednostavno da se konvertira obveznice austrijskoga duga sklopljenoga zakonom 30. junija 1868. iz 4·2% na 4 u krunskoj vriednosti.

Dne 11. t. mj. imao je proračunski odbor sjednicu u kojoj je o stvari razpravljno. Dne 12. t. m. provelo se je putem prešnosti drugo čitanje zakonske osnove, pak i treće.

§ 1. vladine osnove bio je velikom većinom glasova prihvaćen s a rečenom promjenom, predloženom po zastupniku Mengeru. Ostali paragrafi bili su primljeni nepromjenjeni.

Dakle prihvatilo se je konverziju za sve obveznice duga 1858. na 4%, i ovlastilo ministra financija da to provede.

Glede promjene poslovnoga reda.

Dne 10. t. m. bio je izabran odbor sastojeći od 48 članova, koj ima zadaću da prouči predloge glede promjene poslovnoga reda. Isti se je kašnje konštituirao, i izabrao pododbor od 16. članova. Zabacio je predlog Svenjemaca, da bude njemački jezik kao jedini razpravni proglašen, već unapried. Sad će odbor i pododbor stalno za dulje spavati. Malo tko očekuje što od njega.

Vojna osnova.

Vojni odbor prihvatio je novu vojnu osnovu sa 18 proti 14 glasova. Članovi hrvatsko-slovenske sveze u tom klubu glasovali su p r o t i. Državne vlasti zatiru i preziru hrvatski i slovenski narod. Oni vladi, koja tako radi, nemogu izkazati pouzdanja tim, da bi glasovali za nove terete, i to krune. Talijani, koji se uvjek toliko prče sa opozicijom, jer da jih tobož vlada zatire, odaljili su se od glasovanja. To su junaci i nješto drugo kao uvjek.

Tiskovni zakon.

Jučer se je uzelo u razpravu prvo čitanje zakonske osnove o promjeni tiskovnoga zakona. O tom u drugoj zgodi.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru.

Franina i Jurina.

Fr. Laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, laj, looooo, aviva luza dicional, po majku breka.

Jur. Bog me očuvaj i sveti križ, tebe Frane je vrag smutija!

Fr. Koza, koza? te predikarijo! mi samuš talija in iro.

Jur. Da, tuje treba poć va Pazin dru. Šebestu, da valje dodje, tu ni drugo!

Fr. Po majku breka, mi ne sam še bestijo, ja šum stan va ples na luža dicijonal Tinjan, i to je dosta.

Jur. Tebe Frane su tinjanski brečići dobro tikvum napuhnuli, pak sada ne razumješ ni sam sebe.

Fr. Mis talijan e bum kum.

Jur. Pucaj kuda i kamo oćeš, ma tvoja kolca su ſuć.

* * *

Jur. Kadi si bil toliko vrimena Frane, da te nisan vidia?

Fr. Vero moj Jure, san bija u Marčani.

Jur. Ča si videl noviga tamo?

Fr. Doša san gledat koliko je ur, a areloj se je bija ferma.

Jur. A ča bi to reć?

Fr. A Bože moj, ča ne znaš, da je oni Furlan bez zubi poša u Vodnjan, da čuje kako tuče areloj u Vodnjanu, pak da će i on kupiti onakovo zvono, kako je va Vodnjane.

Jur. A me par, da nije tako, nego ovako: Ljudi su deškurili, da je on poša u Vodnjan se vadit fažo jisti i kiblu nositi.

Fr. A me moj Jure, ma mu je bija sladak: Ha, ha, ha!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Vjenčanje. Danas se je vjenčao g. Ante Tranfić, trgovac u Puli, sa gospodjicom Marijom Udovičić, takodjer iz Pule. Bilo sretno!

Nadina Slavjansky koncertirati će dne 28. t. m. u dvorani restauracije „Stadt Pilsen“ (ex Arco Romano) u Puli. Eto prilike, da se ju čuje!

Iz Pomera primili smo od deligata Matesine pismo, kojim bi on htio izpravljati nješto o školi pomerskoj. Pismo odaje nevinu ruku malog Hrvatića, komu je prije otac napisao riječi, te kako je pisano lijepom hrvaštinom, najbolje dokazuje..... zlobnu bedastoću onih, koji brane talijansku paralelku u Pomeru. A što ga ulazi Matesina u stvar? Zar je on školski nadzornik ili imade drugu koju oblast nad školom? Svakako je interesantno to pitanje pomerske škole s tobožnjom talijanskom paralelkom! Kakva vražja „talijanska“ škola je to, gdje učitelj Hrvat, koji ne zna talijanski, govori h r v a t s k i s djecom, koja drugačije ga nebi razumila? Komedija i ništa drugo: Talijani hoće, da drže Pomerce, ili bolje pomerske kapurione na uzdi, a u neprestanom trzanju,

Nastavak u prilogu.

da ih mogu izrabiti u svakoj prigodi. A za školu pomersku Rizzi i družina mare kao za lanjski snijeg, jer je poznato, da gospodujuća klika nebi već mogla tjerati svog zuluma, kad bi narod štogod naučio. — Otvorite oči, sliepci!

Grede neće da vide itd. Ova poslovica počima inače i uporablja se drugače, nego li ju mi upotrebljujemo ovdje, ali držimo ipak, da je na mjestu onako, kako ju mi ovdje upotrebljujemo. Mjestni i izvanjski talijanski listovi tuže se na preveliku gorljivost jednog činovnika ovdašnjeg redarstva. Tomu se činovniku predbacuje, da je ovih dana dao pozvati k sebi jednu gospodju i njezinu kćerku. Gospodična — iz odlične obitelji — da je na plesu družtva „Pretas Julia“ nosila bielo-crveno-zelenu vrpcu (boje talijanske zastave). To da bijaše posve nedužno, da se nije nitko na plesu radi toga sablaznio i da se je to dogodilo u privatnom ili zatvorenom družtvu.

Taj činovnik da je preslušao tu nedužnu gospodjicu, radi koje se nije nitko sablaznio na plesu i pustio ju s majkom kući. Ali taj redarstveni činovnik neima na duši samo tu nevinu kćerku odlične obitelji, već se je on grdo ogriešio i na plesu „Lega Nazionale“ tim, što je jednoj „maskerini“ skinuo talijansku trobojnicu. Radi toga viču rečeni listovi proti spomenutom činovniku da bi bilo već jednom doba svršiti s tom gorljivosti, koja nije na mjestu.

Sa zadovoljstvom bilježimo, da smo se ipak jednom našli složni sa našimi talijanskimi drugovi. I mi bo vičemo, da bi bilo već jednom doba svršiti s tom gorljivosti tamo, gdje je netreba i da bi se ju upotrebilo tamo, gdje bi bila umjestna, potrebita i koristna — jer inače moramo zaključiti, da se grede pred nosom neće da vidi, dočim se bježi za trunom.

Pazinski kotar:

Židovska zloba. Glasilo tršćanskih cifuta, govoreć onomadne o rumunjskoj školi, koju bi se imalo ustrojiti u Sušnjevici (po njegovu: Frascatti!!) jadikuje, što su stanovnici onoga mjesta — ne samo cista latinska krv — sami sebe zatajili tim, što su se izjavili za hrvatsku pučku školu. Ali drzovito židovče želi ipak tu svoju „nesretnu braću“ bar dielomice opravdati rad tolika zločina, počinjena na „zajedničkom“ im rodu, te baca dio krivnje na mrzke mu slavske popove, koji su pod vjerskim okriljem kazali onim seljakom (čujte, ljudi božji, jer to židov kaže — a on nelaže!?): „da car, baš car želi, da on hoće, da bude u Sušnjevici slavska škola; car im je nadalje sporučio da neće plaćati školske takse, niti će ista doprinesti za školsku zgradu ako pristanu na slavsku školu. Nebudu li htjeli slavsku školu — sporučio im car — neće imati nikada škole. Budu li pako zahtjevali rumunjsku školu — sporučio im je car — morati će promjeniti vjeru, postati će ebrei (židovi) jer da su svi Rumunji židovi“. Tako su eto oni prokleti slavski popovi nasamarili one nesretne seljake u Sušnjevici, te ih pomoćju cara predobili za slavsku školu. Koji nevjeruje pako nama, neka pita tršćanskog cifuta, koji nelaže nikada — ako nezine!

Koparski kotar:

Iz Sovinjaka nam pišu: Dne 1. feburara obdržavali smo VI. godišnju skupštinu Podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Sovinjaku. Skupština je izpala iznad svakog očekivanja, te da je bila posjećena kao jošte nijedna do sele. Došli su rodoljubi i prijatelji ćak iz dalekog Sluma, Draguća, Huma, Hradinja, sv. Ivana, Buzeta i Vrka. Mi nemožemo, ino, već da im ovim putem zahvalimo uskliknuv: „Hvala vam braćo i plačidruzi!“

U liepo urešenoj sobi, na čem ide osobita hvala rodoljubnu Pračanu, otvorio je skupštinu naš stari Ivo Žigante, osloviv prisutne liepim i zanosnim govorom. Iza toga sliedio je izvještaj tajnika i blagajnika, dok se nije konačno prešlo na izbor novog odbora, u koji bijahu izabrani:

Predsjednikom: I. Žigante pok. Angjela — Sovinjak. Zamjenikom: Dinko Sirotić od Petra — Polje. Tajnikom: Miho Majer iz Majeri — Pračana. Zamjenikom: Josip Vivoda iz Pračane. Blagajnikom: Angjeo Žigante-Ivanov — Sovinjak. Zamjenikom: Antun Černeka iz Sovinjaka kao izaslanike na glavnu godišnju skupštinu družbe sv. Cirila i Metoda na Voloskom izabralo se: gosp. Josipa A. Kraljić u Sovinjaku, te Janka Gregorec iz Buzeta. Podružnica brojila je u prošloj godini 88 članova, med kojima imade, mimogredce budi rečeno, i po koje neplodno zrno. Ove godine poskočio je broj članova na 101, pa se nadamo i duboko smo uvjereni, da će naša „Podružnica“ sve bolje i ljepše bujati i cvasti. Nek Bog dade!

Iza skupštine dalo se staro i mlado u ples, pa se vrtilo sve tamo dok su već trudni satovi sa trbušastog zvonika najavljali skori dani. Sakupilo se te večeri za našu Podružnicu u sama četiri navrata 20 K i 32 h, a darovaše ovako: „Rodoljub“ za jedno izvješće „Ravnateljstva Družbe sv. Cirila i Metoda 6 K, naš „Žan“ iz Buzeta za ples na samu sa kuće gospodaricom 7 K, „Sokol“ iz Draguća za ples iste vrsti 4 K i 10 h. Na predlog Petra Marijon blagajnika „Podružnice“ u sv. Ivanu, sakupilo se za večeru svircem, a u želudac naše Družbe 3 K i 22 h. Tu svotu odposlalo se je Družbi sv. Cirila i Metoda sa „dobrom rukom“ u iznosu od 7 K i 50 h, sa članarinom za god. 1902. u iznosu od 24 K i 40 h, te sa svoticom sakupljenom kod „trakcetta“ u rodoljubnoj kući gosp. Ivana Žigante i Silvestra Vitolovića u iznosu od 2 K i 4 h ukupno: 54 K 26 h, odbiv troškove: 1 K 90 h, odposlalo se čistoga: 52 K 36 h.

Darove novo-upisanih članova ubrajati će se za god. 1903. i odposlati tek iza buduće glavne skupštine.

U subotu, dne 7. februara vjenčao se Josip Žigante, sin našeg rodoljuba Ivana, sa kćerkom „Silvestrićevom“ Katicom Vitolović. Za stolom sakupilo se na predlog Angjela Žigante 8 K i 22 h, koju svotu odposlasmo „Djačkom pripomoćnom družtvu“ u Pazinu. — Mladencem kličemo gromki „bilo vam sretno!“

Voloski kotar:

Opet koncertna zabava. Hrvatska Čitaonica „Danica“ u Lovranu priredjuje u subotu dne 21. t. mj. zabavu u Hotel „Villa Iris“ u Lovranu. Program zabave sastoji u pjevanju, tamburanju, predstavom tombole i plesu. — Za mnogobrojni posjet preporučuje se Odbor.

Hrv. pjevačko-tamburaško društvo „Sloga“ u Zametu pozivlje na zabavu sa predstavom i plesom koju priredjuje u Zametu na pustni utorak. Početak točno u 7 i pol sati na večer. Ulaznina: za članove 80 h., sa obitelju 1 K 60 h. Za nečlanove 1 K, sa obitelju 2 K. Darovi se primaju sa zahvalnošću.

„Istarska Vila“ u Kastvu imajuć pod nosom dvie narodne tiskare, dala je tiskati u Zagrebu sliedeći poziv: Pust je dole, nà! „Tucimo po železe, dokle je gorko“. Ako želite još jednega za „repu“ zihopat, skočite na pust večer do Kastva „Narodni dom“, kade će bit Maškarani tanac i još drugeh stvari, ke te Vas lepo pozabavit. O pol noći pak će bit predstava Pust na Čiverah, sala od plaća i smeha. Ulaznina te plaćat: Gospe i gospodične po 20 soldi; ka žirogne ča zgora „Bog ju poživi!“ — Gospoda i gospodičići, pak po 30 soldi; ki badne ča po vrhu, temu lepa hvala! Deca pak moru lepo doma spat, ako ne misle va kute mirovat. Kastav, na mesopuste leta 1903. Pazite, ve! Na tanac neće se pustit nijednega, ki ne bude imel sobum ovega poziva.

Trst.

Posjet na groblju. U nedjelju dne 15. o. mj. pošli su većinom radnici kao uspomena prošlogodišnje žrtve štrajka u velikom množtvu na groblje sv. Ane kraj Trsta. Kod obhoda, koji je krenuo iz grada preko sv. Jakova na groblje sudjelovalo je oko 10.000 osoba. Za red brinuli su se sami radnici, redarstvo se nije ništa pačalo.

Na groblju prošlo je to množtvo naroda pred okićenim spomenikom, što ga je grad Trst podigao nesretnim žrtvam onih dogodjaja mjeseca febrara 1902. Nad grobom govorio je talijanski socijalist Pittonia slovenski socijalist Kopač.

Evo imena padših 14. i 15. febrara 1902. Bone, Klanšić, Glivar, Gioseffi, Gregović, Ivančić, Lavrenčić, Magris, Mayer-Grego, Mrak, Placer i Vidjak. Kako je razvidno iz ovih imena većinom je to naša krv. Njihova imena je tršćanski magistrat na spomeniku izopačio po talij. običaju.

Pozor pred agenti. Tršćanski listovi opominju svoje čitatelje, neka se čuvaju svakojakih agenata, koji obilaze okolo neukog ili neupućenog občinstva te mu nudjaju kojekakve inozemske sreće na prodaju. Čuvati se valja osobito onih agenata, koji nudjaju sreće raznih amsterdamskih banka, jer su te sreće prosta slieparija. Takovi agenti prevarili su množtvo lahkovjernih osoba svojimi srećkami, koje nevriede više nego li komadić papira, dočim su oni od neukih ljudi za nje utjerali srebrnih kruna. Ti bezsramni varalice nudjaju tobožnje sreće, utjeraju prvi ili više obroka te se obvezu u ime tobožnje banke, da će kupcu banka poslati originalnu srećku čim izplate zadnji obrok. Agenti pokupe novac i poberu pete i nedadu se više na svietlo.

Nekojim od tih varalica došlo je redarstvo u trag te ih je spravilo pod ključ, ali još ih imade, koji tjeraju slobodno svoj nečisti posao, a na te upozorujemo naše občinstvo.

Razne primorske viesti.

Novačenje u Istri. Ove godine obaviti će se obično novačenje sliedećih dana: U Pazinu dne 9., 10. i 11. marča; u Motovunu dne 13., 14. i 16. marča; u Poreču dne 6. i 7. marča; u Lošinju dne 11. i 12. marča; u Bujah dne 2., 3. i 4. marča; u Cresu dne 16. marča; u Krku dne 18. i 20. marča; u Podgradu dne 21. i 23. marča; u Puli dne 23., 24., 27. i 28. marča; u Buzetu dne 17., 18. i 20. marča; u Rovinju dne 30. marča; u Labinu dne 2., 3. i 4. aprila; u Voloskom dne 6., 7. i 8. aprila; u Kopru dne 22., 23., 24., 25. i 27. aprila; u Piranu dne 29. i 30. aprila.

Razni prinosi.

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

Don Angjeo Buzolić, župeupravitelj valturski, sakupio na piru Marije Lorenzin Grgine s Josipom Lugar Ivanovim dne 11. t. m. u Medulinu K 21·46. Čast sabiratelju i darovateljima!

Književne viesti.

Dr. Marljan Derenčin: „Evolucija političkih ideja“. (Prestampana iz smotre „Hrvatska Misao“ g. 1902). Cijena je 60 filira, poštom 65 filira. Dobiva se u svima knjižarama i kod gosp. Mile Maravića, tiskara i litografa u Zagrebu.

Poziv na predplatu. Koncem tekućeg mjeseca veljače, ili najkašnje prvih dana budućeg mjeseca ožujka, počet će izlazit u Trstu tjednik „Tršćanski Lloyd“, i to svake subote.

„Tršćanski Lloyd“ bavit će se izključivo sa narodnom ekonomijom. Donosit će članke i viesti o trgovini, industriji, trgovačkoj mornarici, brodogradnji, osiguranju, novčarstvu, prometu, burzi, ribarstvu i — po mogućnosti — o sveobćoj ratnoj mornarskoj struci.

Ima već nekoliko godina, što se širom svieta i u svih pravcih narodnog gospodarstva opaža neko grozničavije i neumornije trzanje i intenzivnije naganjanje. Razvitak trgovine i obrta sve se više poostruje. Novi duh trgovački osvještuje narode i društvene odnošaje. Sve se žure. A ko je brži, taj je bolji i sretniji. Za to i mi moramo, da se maknemo. I u naših trgovačkih i obrtnih radovih i težnjah mora da plane živja sila, jača radnja. Koracimo i mi uzporedo sa velikim trgovačkim svietom. Uzradimo i mi, ko što rade jači i veći od nas narodi. Moderna i napredna znanost u trgovini i obrtu ne pita, kako se zoveš. Ona hoće da zna, što znaš i što možeš. U trgovini i obrtu jači je i napredniji onaj koji mudro, dosljedno i neumorno radi. A radišu i Bog pomaže. Jer njegova je i sadašnjost i budućnost. Za prošlost u trgovini ništa se neda.

Što je bilo, bilo je. Treba gledat i nastojat oko onog, što jest i što će biti.

Svi veliki i napredni narodi imadu već poodavna svoja savršena stručna glasila za narodno gospodarstvo. U Hrvata, Slovenaca, Srba i Bugara još se krzma. Za to eto hoćemo, da izpunimo tu prazninu, da u ovom eminentno trgovačkom gradu Trstu, u ovom na obalah Jadranskoga mora postojećem velikom emporiju trgovine i morske plovitbe, gdje se trgovački svieti žuri i trsi, gdje je sve rad i novac, gdje se znade, što vriedi englezki „time is mony“, izdajemo i tiskamo dobar i modernom trgovačkom duhu našeg vremena odgovarajući tjednik „Tršćanski Lloyd“.

Bit će naša briga da s vremenom donesemo i članke o trgovačkom, industrijalnom i pomorskom pravu. Tiem ćemo doprinieti po koje zrnce k sbirci moderne legislacije i jurisprudencije.

Preporučamo svim trgovačkim i obrtničkim komorama, svim trgovačkim učilištima, srednjim učilištima, svim bankama, štedionicama, novčanim zadrugama, industrijalnim zavodima, gradskim zastupstvima čitaonicama, knjižnicama, svratištima, kavanama, i u obće, svim trgovcima, obrtnicima, velikim industrijalcima, pomorskim kapetanima i mašinistima, pomorskomu osoblju i momčadi trgovačke i ratne mornarice, učenicima svih gimnazija, realka i trgovačkih škola i zavoda, kao i sveučilištnim slušateljima, jednom rieči, svakoj prosvjetljenoj osobi, da se oko našeg tjednika zainteresuju i na nj što prije predplate. Svaki će čovjek bez razlike stališa naći u njem zdrave pouke i osobne koristi.

Za Austro-Ugarsku iznosit će godišnja predplata K 12·— a polugodišnja K 7·—.

Za sve evropejske države, za Ameriku, Afriku, Australiju i Aziju primaju se samo godišnje predplate u iznosu od 20 franaka u zlatu.

Predplate i sve druge novčane pošiljke, kao i listovi i dopisi neka se šalju g. Fr. Kučiniću u Trst, Via del Teatro, 1., „Tergesteum“, Scala IV, I. kat (burzovna palača).

Politički pregled.

U Puli, dne 18. febrara 1903.

Austro-Ugarska.

O česko-njemačkih konferencijah neima više ni sluha ni duha. Ministar-predsjednik neima više volje ili nade na kakav uspjeh, pak je za sada napustio svaki pokus o izmirenju Čeha i Niemaca. Česi uvidješe, da ih vlada želi zavesti na tanak led, gdje bi postali plienom njemačke nezasitnosti. Radi toga okrenuše vladi ledja na vrieme, postaviv njoj takve zahtjeve, koji bijahu u očitoj oprieci sa njemačkimi zahtjevi. Usljed toga digoše Niemci nos izjaviv ministru Koerberu, da se oni nemogu poga-

djati sa Češima na temelju njihovih predloga. Uzalud bijahu sva nagovaranja dra. Koerber-a, neka bi vodili i nadalje pregovore s obzira na spomenute predloge. Oni ostaše pako tvrdokorni i prekinuše svako dalnje dogovaranje.

* * *

Poljski klub razpravljao je u zadnjoj sjednici o osnovi vojnoga zakona. Bilo bi suvišno izticati, kako je klub zaključio poduprieti svimi silami vojnu osnovu, kojom se narodom Austrije napréuju novi porezi u krvi i u novcu. Poljaci će dobiti za svoje glasove stalno odštetu od vlade, pa ih neće boljeti glava, što trpe radi njih ostali narodi ove pole monarhije.

* * *

Odaslanici južnih Slavena u odboru, koji pretresa vojnu osnovu, izjaviše, da će glasovati proti osnovi, te su takodjer održali svoju rieč. Ti odaslanici jesu zastupnici Ploj i Pogačnik. To odlučno postupanje naših zastupnika osupnulo je ministra-predsjednika, koji je mislio, da su naši zastupnici u Beču jedino radi toga, da mu glasuju sve što treba, a mi da na jugu izdišemo pod nesretnim njegovim sustavom. Doznav za izjavu naših zastupnika, poslao je Koerber svoga pouzdanika, odjelnoga predstojnika grofa Paco-a, koji je uzalud nastajao nagovoriti naše zastupnike, da odustanu od svoje opozicije proti vladinoj osnovi. Taj odaslanik zagrozio se je rečenim zastupnikom težkim posliedicami, budu li u istinu glasovali proti osnovi, ali oni se ne prestrašiše njegovih grožnja i glasovaše kako im je saviest nalagala.

Mi još neznamo, u čemu sastoje te grožnje odaslanika ministra-predsjednika, ali možemo naslućivati o tomu, čim se je zagrozio našim zastupnikom. Njim kao članovom parlamenta, dok su neodvisni, nemože ništa nijedna vlada, ali ona se može osvetiti njihovim izbornikom. Ti izbornici jesmo mi, naš hrvatski i slovenski narod ovdje na jugu. Vlada bi se dakle mogla osvetiti našemu narodu, da ga još više pritisne, da ga prepusti posve na milost i nemilost Niemcem i Talijanom. Mi smo već navikli na sve, pak očekujemo mirne duše novu osvetu vlade pooštrenjem sadašnjeg sustava na korist Talijanah, tih najboljih saveznika sadašnje vlade i najčvršćih stupova države na jugu.

Medjutim valja nam iztaknuti, da su talijanski zastupnici na carevinskom vieću već odavna izjavili, da će svi glasovati proti rečenoj osnovi, ali nismo nigdje čitali, da bi se bio i njima zagrozio ministar-predsjednik. Od njih bi imao pravo zahtjevati ministar, da mu glasuju osnovu, jer im on, dotično njegova vlada u svemu pogodjuje. Oni uživaju milost i sve moguće povlastice vlade, te bi bilo njihova dužnost, da njoj vrate milo za drago. Naši zastupnici počinili bi zločin na svomu narodu, kad bi glasovali za rečenu osnovu bez ikakva uzdarja od strane vlade. Glasovanjem bezuvjetnim za osnovu pokazali bi, da nisu zreli politici ni pravi zastupnici svoga naroda, koji bi imao po nazoru vlade ljubiti onu ruku, koja jih sibom bije.

* * *

Madjarski kraljevinski odbor, koji ima utanačiti sa istoimenim hrvatskim odborom financijalnu nagodbu izmedju kraljevine Hrvatske i Ugarske, imao je prošle subote sjednicu, na kojoj je izvjestitelj predložio osnovu madjarskih protupredloga na predloge hrvatskoga odbora. Članovi opozicije u madjarskom odboru zahtjevali su, da se za tobožnje koncesije, koje traži hrvatski odbor, Hrvati prikrate u njihovih pravih, koja im zajamčuje ista nagodba. Stavljen je takodjer predlog, da se utjelovi Dalmacija Hrvatskoj. Nakon toga prihvaćena je skoro jednoglasno osnova protuodgovora i zaključeno, da se daljni pregovori s hrvatskim odborom vode usmeno.

Srbija.

Kralj Aleksander bio je u Krušedolu gost. Njeg. Veličanstva. Carski dostojanstvenici i dvorjanici pratili su njega i kraljicu te ih pogostili u krušedolskom samostanu. Radi toga se je kralj sa kraljicom zahvalio caru i kralju Franu Josipu i svim onim, koji mu hijahu stavljeni na razpolaganje. Kralj je nakon posjeta u Krušedolu razdielio velik broj viših i nižih odlikovanja, osobito medju pravoslavno svećenstvo, častnike i poslužnike.

* * *

Iz Biograda pišu bečkim listovom, da žele diplomatički krugovi Srbije, neka bi se u Macedoniji sačuvalo sadašnje stanje. Srbija da nesudjeluje kod sadašnjeg pokreta na Balkanu niti je dosada unutar njezinih granicah ustrojena koja ustaška četa. Srbija da prati pozorno razvitak dogodjaja, ali ona se neće oboružati jer neželi, da se prisilna poduzme sredstva proti ikomu. Jedino sredstvo za odstranjenje poteškoćah na Balkanu da je po mnienju srbskih diplomata ono, koje usvojiše velevlasti, t. j. neka se pozove tursku vladu da provede obećane reforme. Mudri li su ti srbski diplomati, koji žele da na Balkanu i nadalje mrcvare turske čete i buntovnički arnauti kršćanske narode, kao da im nisu u Macedoniji i u Staroj Srbiji oni kršćani braća, pa zvali se oni Bugari ili Srbi. Još mudriji su ti diplomati koji drže, da je dosta pozvati tursku vladu neka provede obećane reforme u Macedoniji itd. i te reforme biti će bezodvlačno provedene!!

Bugarska.

Iz Sofije dolazi viest, da se tamo govori, da je vlada izdala nalog, da se pohvata bivše četovodje u pokrajini Jankova i Nikolova. Ostali četovodje, kao Sarafov, Kovačev i Davidov da su umakli napšenju, jer su bili odsutni. Poslie se napšenje dade po zakonu opravdati samo na temelju sudbenog predloga, podići će se obtužba radi stvaranja ustaških četa. Program reformah, ustanovljen od Rusije i Austrije za Macedoniju priobćen je jučer ostalim vlastim. Taj program biti će za koji dan priobćen i turskoj vladi u Carigradu. Te reforme tiču se samo upravne struke, dočim se neće dirati u političke odnošaje postojeće izmedju Turske i Macedonije.

* * *

Turska vlada oboružava neprestano svoje čete te ih šalje na bugarsku granicu. Ona odgovara na upite, da nekani na nikoga navaliti, već da se pripravlja na obranu.

* * *

Bugarski oporbeni listovi odsudjuju postupanje bugarske i ruske vlade u macedonskom pitanju. Rusiji predbacivaju, što je neodlučna i što radi tobož više za sebe nego li za nesretne Macedonce; bugarsku vladu okrivljuju, što stavlja svakojake zapriekе bugarskim rodoljubom, koji se žrtvuju za slobodu braće u Macedoniji.

Male štedionice.

Češće smo naglašali, govoreći u svom listu o Raiffeisenovim udrugama, kako je njihova zadaća, da već po svome ustrojstvu, po uzkom saobraćaju medju njihovim članovima, po lakoj kontroli, što je pojedini član može da vrši nad cielim radom drugoga sučlana, povoljno djeluju i u moralnom pogledu, da ih pobudjuju na marljivost, odvraćaju od raztrošnosti itd. Danas ćemo spomenuti drugu jednu zadaću, koju bi lako mogle vršiti naše poljodjelske zadruge, da naime potiču naše ljude na — štednju. Nema sumnje, da ova krepost nije baš razvijena u našem narodu ni u inteligentnijima slojevima ni u samom puku. Dok na primjer u Češkoj nema gotovo čovjeka, koji nebi imao štedioničke knjižice, pa makar samo i na nekoliko forinti, u nas je to zaista riedkost. A da je to zlo, a to zlo djeluje na sav razvitak i djelovanje pojedinca a prema tomu i naroda, ne treba tek dokazivati. Teška su istina vremena, i težko se može štogod prištediti, ali nije to samo u nas, već svud po svietu, a ipak drugdje ima prištednja. Kako se na to svojstvo drugdje u svietu pazi, dokazom su razni pokušaji, koji u ostalom liepo uspivaju, te se mladež već od malih nogu priučava na štednju. U školama uvedeni su šparovci, pa deca novčić po novčić stavljaju u blagajnice i tako se u njima budi smisao za štednju, odgajaju se za to. Tu bi odgojnu zadaću po našem mislenju imale preuzeti kod nas naše seljačke udruge, te pružati našemu seljaku mogućnost, da i najmanje svotice skuplja i meće na stranu, pa da ga tako odgajaju. U štedionicama se male svotice od par filira ne primaju, a velike svote riedko dolaze u ruke našem seljaku. Male pak svote potrosi, a da ni sam ne zna kako. Spomenut ćemo ovdje, kako su ovakve štedionice uredjene u drugim zemljama.

U Englezkoj postoje već dugo vremena zavodi, koji primaju uložke po jedan penny (= 8 filira). Slično su udešeni i zavodi u Njemačkoj, a kod njih ćemo se i zadržati. Prva ovakova mala štedionica osnovana je godine 1880 u Darmštadtu. Početak štednje uviek je najteži — a štednja u širokim slojevima naroda moguća je samo uz sasvim neznatne prinose i uložke. Da se tomu pruži prilika, osnovane su u radničkim četvrtima Darmstadta t. zv. filirove štedionice, u kojima se uredjuje u subotu u veče, kad su radnici primili plaću, pa se vraćaju kući. 2. listopada 1880. otvoreno je u Darmstadtu u svemu 11 takvih štedionica, u koje se namah prvoga dana 573 osobe uložile 221 marku i 80 pfeniga (poprečno odpada na jednoga oko 40 pfeniga.)

U pojedinim štedionicama uredjuje se samo u subotu, a primaju se uložci po 5, 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80 i 90 filira, a za te uložke izdavaju se marke jednake vriednote, providjene štampiljom štedionice. Na svaki uložak izdaje se jedna marka kao namira. Uložci se primaju samo u gore spomenutim iznosima (5, 10, 20, 30 40 itd.). Posebno povjerenstvo vodi brigu za priugotavljanje rečenih maraka, koje se onda dadu činovnicima pojedinih štedionica. Ove štedioničke marke sasvim su slične poštanskim markama, samo što su sve iste boje, a ciena je na njima označena crnim tiskom. Stražnja strana oličena je ljepilom a daju se i lako odieliti jedna od druge. Izradjuju se u arcima po 50 komada.

Ulagatelj dobije kod prvog svoga uloška štedioničku knjižicu, u koju se upiše ime ulagatelja. Stranice te knjižice pune su četverokuta, u koje se liepe štedioničke marke. Kad su svi prostori, opredieljeni za marke, popunjeni, iztrgne činovnik posljednje subote svake četvrt godine list predpostavljajući naime, da ove marke dosižu ili presižu svotu od jedne marke. Na okrajku lista, koji ostane u knjižici, udari se pečat štedionice, potvrdi primitak odieljenog lista, a svota se još istog dana prepiše u knjižicu gradske štedionice i uloži u nju. Valja naime znati, da su ove male štedionice dio, tako reći mjestne agenture gradske štedionice u Darmstadtu.

U malim štedionicama uredjuje se svake subote od 2 do 8 sati u veče. Svaki ulagatelj može na tjedan samo jedan uložak uložiti. Razumlje se, da je uvedena i posebna kontrola, da se izbjegne svim eventualnim neurednostima. Ove male štedionice samo primaju uložke, pa ih onda prenose u gradsku štedionicu. Dizati novac može se samo kod ove potonje. Temeljni princip takve vrsti štedionice stoji dakle u tome, da se dade prilika ulaganju malih uložaka od 5 do 95 filira.

Kod nas bi ovu zadaću imale preuzeti s vremenom naše seljačke udruge. Razumije se, da bi se njihovo ustrojstvo imalo preudesiti prema zahtjevima krugova, kojima bi bile namienjene. Dok se u radničkima četvrtima odredila subota, dan isplate, kao vrieme, u koje se primaju uložci, kod seljaka bi se moralo uredovati vazda a osobito poslie sajamskih dana itd. Ali postupak s markama držimo, da bi se i u nas mogao veoma zgodno upotrebiti, a čim bi svotu prekoračila stanoviti minimum, imala bi se pošiljati u poljodjelsku banku.

Veliko socijalno znamenovanje takvih štedionica ne da se poreći. Cieli niz malih ljudi priučio se na štedljivost; time su se gospodarski ojačali, a novac, koji bi inače u ludo bio potrošen, sad je spremljen za eventualnu potrebu. Sa štednjom raste i volja za rad i život. U vrieme bolesti ili nezaposlenosti nisu ljudi bez svake podpore a konačno valja spomenuti, da su u Darmstadtu gradske zalagaonice imale mnogo manje — poslova. U nas bi seoski lihvari u najraznijim svojim formama osjetili utjecaj ovakvih štedionica.

Štednja je znamenita stvar, ali težko se počinje. Našemu čovjeku treba dati prilike, da može i najneznatniju svoticu uložiti, treba ga odgajati. Ako mislimo održati se, valja, da se preporodimo. Nova generacija ima da bude zadojena novim duhom, novim dobrim svojstvima, a za to treba da se odgaja. Male štedionice pružaju za to liepu priliku.

„Obzor".

Razne viesti.

Danas, 19. febrara 1903., jest 65 godina odkada je prvi put zamisio presvietli biskup djakovački Josip Jura, Strossmajer. Kao glasonoši našega biednoga istarskoga puka zapada naš list eto čast, tu jubilarnu godinu našim čitateljem, javiti te jih umoliti, da se — čitajuć tu kratku viest — u misli s nami obrate na Svevišnjega vrućom molbom, da nam toli uzvišenoga dobrotvora i mecena hrvatskoga poživi zdrava i čila jošte dugi niz ljeta, na diku i čast hrvatske nam mile domovine! Eto naše skromne želje, kojoj će se sigurno pridružiti svako pravo hrvatsko srce!

Sutra, 20. febrara zaključuje se jubilarna godina svetoga otca pape Lava XIII., to jest svršava 25 godina njegovog nastupa na papinsko priestolje. Tom prigodom obaviti će se u vječnom gradu razne svečanosti, priredjivane od hodočastnika raznih narodnosti. Razne proslave toga dana obaviti će se i po našim župama te molbom za zdravlje sv. otca naših u istinu tužnih i od svega svieta zaboravljenih vjernika u Istri pridružuje se i naše uredničtvo.

Žalost u carskoj obitelji. Prošle subote preminula je u Beču od upale plaćah nadvojvodkinja Jelisava, majka španjolske kraljice Marije Kristine, nadvojvodah: Karla Stjepana — člana naše vojne mornarice, Fridriha, Eugena itd. Utorak blagoslovio je kardinal Gruscha u palači nadvojvode tjelo pokojnice, te ju odvezoše privremeno u kapelu kaštela „Weilburg", kod Badena. Pokopana će biti na groblju u Helenenthalu.

Njeg. Veličanstvo car i kralj Fran Josip izrazio je u ponedjeljak u palači nadvojvode Fridriha svoje saučešće španjolskoj kraljici i njezinoj braći.

Iz glavnoga grada španjolske, iz Madrida, došlo je k pogrebu posebno odaslanstvo dvorjanikah i državnih dostojanstvenika.

Uspjeh plesa hrvatske omladine na Rieki. Javili smo već, da je uspio ples, što ga je priredila rodoljubna hrvatska mladež iz Rieke i Sušaka na Rieci, bašsjajno i nad svako očekivanje. Naknadno doznajemo, da je kod toga plesa uniišlo u svemu 9.482 krune, te pošto iznašaju troškovi razmjerno veoma malo, naime samo 439, iznaša čitavi prihod toga plesa 9.043 krune. Taj novac uložen je kod banke i štedionice za hrvatsko primorje te će biti podieljen za siromašne djake hrvatskih škola na Rieci, Sušaku, Bakru i družbi sv. Cirila i Metoda za Istru. Ovo je svakako velesjajan primjer rodoljublja i požrtvovnosti, koja neka bude uzorom čitave naše mladeži i u obće našemu občinstvu.

Najnovije Rendićevo djelo. Projavljeni hrvatski kipar Ivan Rendić naravio je poprsje svojega prijatelja Evgeja Kumičića u naravnoj veličini, golih rsiju, naime u obliku herme, kako su već staro doba grčki i rimski kipari pravili oprsja. Neki krivo misle, da je „moderna" vrst poprsja. Klasična je, ali ju je endić izvorno zamislio: izveo je cielu adnju u karakteru svojega vlastitoga stila, ojim se sjajno odlikuje. — Kumičićevo oprsje, model u gibsu, izloženo je u jedom od izloga knjižare g. Stj. Kuglija u agrebu. Svaki čovjek, koji shvaća kiparku umjetnost, divi se tom Rendićevu reek-djelu, savršenom spoju klasicizma i stoga realizma te nenadkriljivoj genialoj tehnici u svakoj potankosti. U svakom potezu vidi snažna ruka velikoga majstora, uboko nadahnuće pravoga umjetnika, koji prikazao svu dušu svojega prijatelja u razu lica. Rendićev genij stvorio je mnoobrojna remek-djela, medju kojima i nogo poprsja, a medju ovima Kumičićevo stalno bit će jedno od najsavršenijih. ložit će se u Pragu, na izložbi u mjesecu avnju o. g.

H.

Obilat milodar. Preč. g. Mijo Smeko, kanonik stolnoga kaptola u Zagrebu dario je zakladi za gradnju doma umivljenih župnika i obnemoglih svećenika asnu svotu od **140.000 K.** Tom svotom arastla je dosadašnja glavnica na 280.000 K. likodušni darovatelj izrazio je želju, da se njegov dar plodonosno dao na kaato za 40 godina, te da bi se nakon toga glavnica i kapital upotrebio na gradnju oma i za prehranu stalnog broja svećeika. Sa gradnjom započeti će se prije a tatak će se uložiti plodonosno po želji jegovoj. To je zaista neobično obilat r!

Velika starost dočekao je neki Gligo ošo Galić iz sela Kievci u kotaru bonske Gradiške. Taj starac imade 122 do 5 godina i još ga služe dobro i oči i oge. Sam pripovieda da se je oženio prvi t prije 101 godine t. j. g. 1802. Drugi t se je oženio mnoko kasnije te je živio drugom ženom 35 godina. Sada živi o udovac već 35 godina. Kad se je prvi t oženio bilo mu je 22—25 godina. jegov otac doživio je 80. godinu, a majka 5. godinu. Starac lomi zubima jošte tvrdu ricu kruha, jer su mu dobro sačuvani ornji i dolnji prednji zubi. Puši samo iz le. Izviestitelj mostarskoga „Osvita" poudio mu je finoga duhana, ali on ga je hvalno odbio rekavši: „Moje diete, za akva osla nije tako fino sedlo; za osla ono, čemu se je priučio i što mu priji!"

Iz blažene zemlje. Talijanska vlada trošiti će ove godine za talijanske škole van Italije, osobito u Turskoj, Grčkoj, iptu, Tripolisu itd. do milijun lira. U še južne pokrajine, u Dalmaciju, Istru, st i Goričku šalje sakupljeni novac zloasna „Dante Alighieri" te pomaže netnoj „Lega Nazionale" raznarodjivati atsku i slovensku djecicu. Ali dočim a talijanska vlada i rečeno družtvo vac u inozemstvo više u političke, nego u prosvjetne svrhe, pušta doma, u saj Italiji narod u najvećoj biedi i nelji. Taj biedni i zapušteni narod seli se omice iz domovine, a oni, koji ostaju kuće, dižu ruku i motiku proti vladi njezinim oblastim. Tako je narod u vernoj Italiji zbog gladi porušio porezne ede, da se dočepa novca i da si uzmogne žiti glad. U Candelli zatvoreno je nožtvo seljaka, koji ustaše proti previkoj potrošarini. Bieda i nevolja vlada om čitave Italije a njezinom srcu, u u demonstriraju pod okriljem vlade strijski podanici za „oslobodjenje neašene braće" u Istri, Trstu Goričkoj itd. ko je silomu demonstrirati, ali neka ju gladne pak će čuti kako sude oni retnoj Italiji!?

Čovjek od 254 kilograma! U grau Willenberg u zapadnoj Pruskoj, živi gostioničar Fromm, koji je težak ni više ni manje nego 254 kilograma. Premda je tako težak, ipak je dosta okretan te se tuži malokad na umornost. On si je naručio u Štajerskoj konja, koji je takodjer neobično velik i težak i koji će imati da nosi svoga sladkoga gospodara!

Moramo zabilježiti, da u Zagrebu slabo poznavaju geografski položaj Istre, kada n. pr. list „Hrvatski Narod", koga uredjuje jedan **p r a v n i k**, svojim čitateljem javlja, da se nalazi selo Ricmanje **u K r a n j s k o j u b l i z i n i T r s t a!** Malo više poznavanja geografije osobito novinarom nebi škodilo!

Koliko osoba radi kod izdjelanja žigica? Statistikom je dokazano, da je zabavljeno sa izdjelanjem žigica, što ih treba na čitavoj zemlji, 60.000 osoba.

Največe drvo na svietu našli su nedavno u Kaliforniji. U visini od dva metra nad zemljom mjeri u objemu (na okolo) 47 metara, a u promjeru (po sredini debla) 15 metara.

Milijuni pretvoreni u dim! Nedavno izdalo je austrijsko ministarstvo izvještaj o porabi duhana. Iz toga izvještaja doznajemo, da je država dobila u prvoj polovici godine 1902. u svemu na duhanu 97,326.524 krune, više za 490.395 u istom razdobju g. 1901. U inozemstvo prodano je u to doba 1,162,942 krune, više za 184.486 krunah nego prošle godine u to doba. Najviše duhana popuši se u Českoj, i to u iznosu od 26,764.632 K. Najmanje se puši u Solnogradskoj i Dalmaciji, iz obih tih pokrajina dobila je država za duhan samo 1,681.243 krune. Cigara je prodano 594,060.479 komadah, za 19,084.818 komadah manje nego prijašnje godine, nu zato se prodalo smotčicah više za 82,751.028 ili 5·7 postotaka nego pod. 1901.

Kako ćeš sačuvati led? Mali komad leda može se sačuvati ako se postavi u pilovine ili ako se dobro zamota u suhe rubce, koje se zamieni kad postanu mokri. U prvom slučaju mora se led postaviti tako, da voda, koja iz njega dolazi, može oticati. Komad leda, debeo kao glava, može se u pilotini sačuvati 12 sati i u vrućoj sobi.

Disanje kroz nos. Mnogi imadu navadu disati ljeti i zimi kroz otvorena usta, što nije zdravo. Lieti je vruć zrak napunjen prašinom i nevidljivimi a pogibeljnimi gljivicami; zimi dolazi kroz usta hladan zrak u grlo i u pluća, odakle nastaju često prehlade. Radi toga treba ljeti i zimi disati kroz nos. Usta su stvorena za to, da primaju hranu i da služe za govor, a nosu je zadaća, da grije i čisti zrak, što ga udišemo.

Koliko se potroši duhana u jednoj godini? Po najnovijoj statistiki popuši u jednoj godini duhana 3400 grama Nizozemac, Amerikanac u sjedinjenih državа 2110 gr., Belgijanac 1552, Niemac 1485, Australac 1400, Austro-Ugrin 1350, Norvežanin 1335, Danac 1125, Šved 940, Francez 933, Rus 910, Portugizac 850, Englez 680, Talijan 635, Švajcar 610, Španjolac 550 grama.

Koliko se vadi zlata u jednoj godini? Sada se izvadi godimice 95.000 kilograma zlata i 520.000 kilograma srebra.

Izvoz mramora iz Italije. Iz Italije izveze se godimice svake vrsti mramora za 105,000.000 kilograma u vriednosti od 10,800.000 kruna.

Odkuda mucanje i kako da se lieči. Kad se je sastao treći sve-amerikanski kongres u Havani, držao je ondje filadelfijski liečnik dr. Makuen predavanje: o uzrocima mucanja. On je izporedio mucanje sa astmom, koja takodjer nije još raztumačena. Dr. Makuen drži, da je govor stečena sposobnost, pa da je prirodno, da ljudi mucaju. Mucanje je dakle neizgladjena sposobnost organa za govor. Mucanje se može spriečiti i izliečiti mirnim disanjem. Kad se onaj, koji muca, nauči mirno disati i blaže govoriti, izliečiti će svoje mucanje. Zato ti ljudi, kad začmu govoriti, neka manje misle na ono, što će reći, a više da mirno dišu. — Drugi neki liečnik razlagao je, kako je izliečio neku ženu od mucanja operacijom jednog otoka na žliezdama. — Treći je opet naveo za glavni uzrok mucanja nerad mišica. Prema tomu mucanje se može odstraniti tjelesnim vježbanjem. Dr. Makuen spomenuo je jednu ženu, koja je 36 godina mucala, a koja se je tjelesnim vježbanjem od mucanja podpuno izliečila, te je sada u Njujorku otvorila svoj zavod za liečenje od mucanja, pa je postigla dosta uspjeha.

Maslinovo ulje smrzne se kod 5 stupnjeva Celsiusa; voda kod ništice, mlieko kod 1 stupnja izpod ništice a krv kod 4 stupnja C. izpod ništice.

Deset zapovjedi za odgojitelje. 1. Pokaži djeci svojoj, da misliš na Boga. 2. Ne hvali diete pred strancima, u obće ga nemoj odviše hvaliti ni poradi njegovih izvanjih vrlina. 3. I dok ga koriš daj mu osjetiti tvoju ljubav. 4. Ne govori pred djetetom o njegovim dobrim svojstvima. 5. Ako je kod tebe posjet, ne razgovaraj samo o svom djetetu. 6. Ne kori i ne kazni pred tudjim ljudima. 7. Priuči ga na to da se samo udalji ako se odrasli zabavljaju. 8. Ne ogovaraj nikoga pred djecom. 9. Čuvaj se, da mu kakovom nepromišljenom primjetbom ne razoriš djetinsku bezazlenost. Kloni se prostih i surovih rieci. 10. Pazi da ne pribiva kućnim razmiricama. Već radi djeteta bdij nad kućnim mirom i pamti, samo iz dobra braka potječu i dobra djeca.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 18. veljače t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Afrić Josip, Volosko. Andrijčić Ante, Baška. Antoničić Ivan, Pula. — **B**anjavčić dr. Iv., Karlovac. Burburan Ivan, Dragozetić. Berkan Grga, Rakotole. Bersenda Ivan, Pićan. Bolmarčić Miko, Cres. Bonifačić Quirin, Krk. Bajac Ambroz, Smrika. Bralno družtvo financ. straže Trst. „Bratimstvo", družtvo, Volosko. Brumnić Ante, Lindar. Buničić Jela, Cres. Buždon Grgo, Pola. — **C**alić Mate, Marčana. Čačević Jos., Mali Lošinj. Cosulich Šimun Kvirin, Mali Loš. Cotelj Ivo, Karojba. Crnadak dr. Vladimir, Sisak. Črneha Antun, Buzet. Ćiković Ljud., Trst. — Sliedeće *Čitaonice*: Baška, Belovar, Bribir-Vinodol, Duvan-Bosna, Kastav, Košarnji dol u Dalm., Krk, Lindar (za poštarinu), Ližnjan, Ljubljana, Mali Lošinj, Malinska, Marčana, Medulin, Omišalj, Sv. Ivan Zelina, Škedenj, Tinjan (za 2 broja), Vrbnik. — **D**egrassi Marko, Višnjan. Deprato Benjamin, Trst. Dešković Ljubica, Volosko. Dobrila Egidij, Samostan, Požega. Dobrić Ivan, Skitača. Dojković Karlo, Varaždin. Dorčić Ivka, Baška. Drnjević Franjo, Lanišće. Dukić Andrija, Brnčići. — **E**ilner Ante, Veprinac. Erjavac Ivan, Pula. Erjavac Jakov, Gračišće. — **F**erlan Josip, Kopar. Feretić Ant., Vrbnik. Fiamin Benedikt, Sušak. Fiamin Ivan Opatija. Flegar Josip, Sušnjevica. Flego Petar, Trst. Frančić Marko, Rijeka. Frankola Frane, Kringa. — **G**ašparini Ante-Gržina, Sutna (Kranjska). Glaser Franjo, Pula. Glavarstvo občine Kastav. Glorija, Trst. Grašić Josip, Beram. Grego Nikola, Omišalj. Grčković pop Jerke, Rab. Grgić Luka, Vranjić-Solin. Grosman M., Kastav. Gršković Ivan A., Vrbnik (po bratu). Grzetić Antun, Sv. Vid. Gržetić Ed., Tinjan. — **H**afen-Admiralat Pola. Halama Franjo, Šumbreg. Haračić Ambroz, Trst. Hero S. Mate, Rijeka. Hlača Drag., Mali Lošinj. Honović Ante, Pula. Hrešić Bogoslav, Ivanska. Hrvatski sastanak, Selca. Hrvatski Sokol, Komiža. Hrvatska Sloga, Biograd na moru. — **J**edrejčić Fran, Gračišće. Jelušić Ivan, Kopar. Jelušić Kazimir, Kastav. Jelušić Rajmund, Berseč. Jereb Valentin, Pornjana. Juranić Andrija, Mali Lošinj, Jurdana Filomena, Pregari. Jurković Jozue Ant., Fuškulin. — **K**alac Ante, Buzet. Kalac Matija, Varlini (po bratu). Kastavac Vjekoslav, Trst. Kastelić Terezija, Oprtalj. Klarić Antun, Juričići. Klemenc Jakov, Trst. Kopajtić Žiga, Rijeka. Koruzza Ivan, Klana. Košak Katinka, Radna. Kristofić M., Kopar. Kumbatović Filip, Beč. — **L**asciac, c. kr. vlad. savj., Trst. Licul Gašo, Gorenjavas. Licul-Golubičar, Rabac. Luk Ivan, Materada. — **M**acan Juraj, Sv. Petar u Šumi. Magdić dr. Pero, Varaždin. Mahnić K., Šmarje. Majar Valentin, Sv. Lucija na Skit. Makuc Stjepan, Ičići. Malovoz Ivan, Šipan. Marinculić pop Dinko, Sv. Jakov-Nerez. za sebe i brata Silvestra. Marotti Viktor, Marčana. Matejčić Fran, Baška, Matejčić Fr., Trst. Matejčić Antun, Pazin (po bratu). Maurin Enrik, Spljet. Medvedić Andre, Rijeka. Miletić dr. Stjepan, Zagreb. Modrušan Mate, Orbanići. Mužina pop Miho, Dubašnica. — „**N**apred" družtvo, Klana. Negovetić O. Augustin, Vis. Nemanić Davorin, Sarajevo. Nežić Ante, Pićan. Nežić Ant., žup., Čepić za sebe i Ant. Greblo. Nežić Ivan, Livade. Nikolić Daniel, Mali Lošinj. — **O**rbanich dr. Jak., Cres. Orlandini Vinko, Poreč. Oršić Matej, Orlec-Cres. Oršić Matija, Krk. — **P**ahović Eman., Poreč. Pavešić M., Rijeka, Pančur Fran, Kopar. Perklič Oroslav, Pula. Petris pop Ante, Mali Lošinj. Pičuljan Petar, Lopar. Polić Mate, Rijeka. Poropat Mate, Valkarin. Posilović dr. Juraj, Zagreb (2 broja). Pribilić Ivan, Pasjak. Prva Hrvatska štediona Zagreb. Pucich Josip, Trst. — **R**andić A., Trst. Rizzi Jerolim, Mali Loš. Rode Eduard, Rovinj. Rode Franjo, Malinska (po bratu). Rogač Ante Hrušica. Rogović Ante Pilat, Pazin. Rošić Mato, Trsat. — **Š**abec Sofija, Opatija. Samostan Franjevaca, Košljun. Samostan sv. Bernardina, Rab. Samostan sv. Josipa, Mali Lošinj. Samostan Trećoredaca, Skoljić. Šebesta dr. Josip, Pazin. Semelić Božo, Premantura. Semelić Šime, Žbandaj. Sgombić Mihovio, Draga. Širola Antun, Pehlini-Rijeka. Širola Paval, Pehljin. Skopinić Pavao, Mali Lošinj. „Sloga", Budva, Dalm. Sloković Liberat, Sv. Petar u Šumi, za sebe. Slovanska čitalnica Trst. „Slovenija" Beč (za poštarinu). Smolje don Frane, Spljet. Soldatić Blaž, Lubenica. Spinčić Vj., Opatija. Srdoč Ivan, Zamet. Slanger dr. Andre, Volosko. Sterk Ante, Rijeka. Strossmayer J. J., biskup, Djakovo. — **T**ernovec M., Beč. Tomašić Lovro, Novaki. Tomičić Viktor, Volosko. Tomljenović Stjepan, Rijeka. Tonković Ladislav, Slum. Tranfić Ante, Pula. Trinajstić dr. Dinko Pazin. Trinajstić dr. Matko, Volosko. Trinajstić Ivan, Dobrinj. Trinajstić pop Mate, Vrbnik. Trgovačko-obrtnička komora u Zagrebu. Trnski Ivan vitez, Zagreb. Trošt Jos. od Ivana, Trošti. Tržaško podporno in bralno družtvo u Trstu. Turato Nikola, kanonik, Cres. Tušar dr. Ante, Rovinj. — **V**alenčić Ivan, Rijeka. Vancaš Josipa, Zagreb. Velikanje Josip, Juršići. Vežić Nikola, Drniš. Vitezić dr. D., Krk za sebe i nećaka Ivana. Vitezić dr. Mate, Krk. Volarić Ante, Rijeka. Volarić pop Frane, Kornić. Volarić Niko, Vrbnik. Voršak dr. A., biskup, Djakovo. Vučković Gjuro, Trst. — **Z**bor duh. mladeži u Djakovu (za poštarinu). Zemaljski odbor, Poreč. Zenkovich dr. Jos., Rovinj. Žerjavić dr. Juraj, Marija Bistrica. Zgombić Šime, Malinska. Žic Franjo, Punat. Žic Ivan, Rab. Žiković Gašpar, Višnjan. „Zora" čitaonica Opatija. Zveza slov. posojilnic, Celje. — R a z n i: Gersinich Ivan, Vodnjan. Rebolj Matej, Truške-Kopar. Rubetić Cvj., kanonik, Zagreb. S. Gamulin, Jelša, Dalmacija (za oglas).

Za 3/4 godine do 30. septembra 1903.:

Križmanić Josp, Tinjan. — Pečenko, kavana Central, Gorica.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

„**B**erislavić", družtvo, Trogir. Božac Antun, Božac Ivan, Škatari, Pula. Bralno družtvo Podgrad. Bukovec Fran, Trviž. Busanić Ant. Singsing-Newyork. — **C**orazza Josip, Tar. Čermelj Fran, Bovec. — **D**almatinski skup, Trst. Diminić Jakov, Vrbnik. Diminić Martin, Krapan-Labin. Dobrović Otac Fran, Cres. Dukić Antun, Mošćenice. Dukić Frane, Kastav. Dukić Mate, Zvoneča. — **F**inderle Mate, pok. Jak., Slum Ivan biskup, Poreč. Flego Franjo, Počekaj. Flego Ivan, Lokve. Franković Fran, Kopar. Franić Marko, Colorado (Amerika). Froglia Fran, Trst. Frulić Šime, Grdoselo. — **G**alović Ivan, Berseč. Gregorović Matko, Trst. Gršković Jerko, Zadar. Gršković Mate, Trst. Gržić Ivan, Cerovlje. Gržinić Marko, Trst. — **H**irschfeld A., Trst. Hlanuda Ivan, Podkriž. Hrdy Ferdo, Sv. Lovreč. Hrvatska eskomptna banka, Zagreb. Hrvatsko Kolo, Spljet. — **I**lić Vinko, Cres. Ivić Ivan, Pula. — **J**akac Jakob, Kopar za sebe i brata Antona u Slumu. Jelušić Anastazij. Zadar. Jurčić Josip, Zamet. Jurinčić Bruno, Kastav. Jurković Daniel, Rijeka. — **K**alac Josip, Pula. Kalčić dr. Ivan, stož. nadliečnik, Zala-Mihályfa (i za brata Antona).

Kjuder Ant., Barkovlje. Klinar Zdravko, Barka - Divača. Knavs Jos., Topolovac. Korsano dr. Frane, Trst za 5 prijamnika u Mal. Loš. Kraljić Jos, Sovinjak. Kurelić Ivan, Draguć. — Lazarić Mate, Sv. Petar u Šumi. Lesica Ivan, Kopar. „Lička Vila", Gospić. Lovrić Ivan (obitelj), Mali Lošinj. Lučić Mate, Pula. Lusina pop Ante, Osor. — Malinarić Ivan od Petra, Fuškulin. Mandić dr. Frane, Trst. Maračić Ivan, Ljubljana. Maračić pop Mate, Martinšćica. Marušić Gašpar, Praputnik. Mavričić Vinko, Draga - Mošćenice. Milohnić Ivan, Cres. Murljačić Celestin, Martinšćica. — Margan Lovro, Sušak. Načinović Pet., Dračevac (do 31. maja.) — Omers Josip, Sežana. — Pajalić Fran. Baška, Pajalić Niko, Berseč. Pebal Vink, Edler von, Pola. Perpić Đujo, pukovnik Prag. Petrak Josip, Rukavac, Petrović Iv. Nep., Varaždin. Pikulić Pet., Dolenjavas. Premuda Pero, Zagreb. Ptašinski Jos., Montrilj. — Rabac Mate, Zarečje. Rabak Jos. od. Iv., Kaldir. Rimljana Radivoj, Trsat. Rosin John, Lacasler-West (Transvaal). Rossović Albert, Major, Arad. Runko Ivan, Krbune. Ružička R. Roč. — Saršon Ivan, Čepić. Sigante Ivan, Poljane. Sila Jakov, Trst. Šileny Venceslav, Hum. Skalamera Franjo, Berseč. Škaljer Vincenc, Pula. Skopinić Petar, Mali Lošinj. Škrjanec Franjo, Bačve-Višnjan. Škoravić Jakov, Marčana. Sloković Ante Grg., Pazin. „Sokol", Zadar. Sokolić Gaudencij, Nerezine. Stanger Armin, Gradac. Stanger Josip, Volosko. Šverko Juraj, Pazin. — Teran Franjo, Tinjan. Tončić Lovro, Mune. — Ujčić Ivan, Sv. Petar u Šumi. — Velčić Ivan, Mošćenice. Vidas Antun, Kraljevica, Vrabec Ivan, Kastav. Vranić Ivan, Vrh. Vrbanić I., načelnik, Karlovac. — Zbor duh. mladeži u Zagrebu. Žežerić Nikola, Čavle-Sušak. Žić-Donizarić Antun, Punat. Zidarić Antun, Salvore. Žmak Jakov, Pula. — Razni: Družtvo za štednju i zajmove Buzet. Vojak Ivan pok. Ivana, Medulin. Skopinić Jeronim, Mali Lošinj. — Sliedeće *Čitaonice*: Bakar, Berseč, Celje, „Danica" u Lovranu, Dugoselo, Dubrovnik, Glina Gorica, Kanal, Kopar, Kostrena, Sv. Lucija - Sušak, Metković, Mošćenice, Novo Mesto, Osiek gornji, Pazin, Rieka, Samobor, Senj, Slunj, Spljet, Trogir, Trpanj, Vinkovci.

Za ¼ godine do 31. marča 1903.:

Brnić Ivo, Grižane. Carevinsko vieće, Beč. „Dvorana", Varaždin. Ivancich Marija, Rieka. Jelušić Anselm, Beč. „Narodni Dom", Bakar. Obrtničko-radničko družtvo Meja-Hreljin. Pertot dr. Just, Trst. Pogorelc Vjekoslav, Oglej. Saršon Pavao, Kopar. Schrott dr. Ferdo, Beč. Šeslan Ivan, Draguć. Skomerža Josip, Zagreb. Stanfel Juraj, Kukuljanovo. Stupar Liberat, Pazin. „Trebević" u Sarajevu. Valjalo Nikola, Sv. Sabba. „Vlašić" Travnik. Žumin dr. Edmund, Buzet. — Alaić Nikola, Pula. Žic-Kancelarić Josip, Punat. Sliedeće *Čitaonice*: Brinje, Cirkvenica, Daruvar, Jaska, Kraljevica, Požega, Sarajevo, Sežana.

Nadalje poslaše na račun g. 1903.:

Muškardin Dinko K 2, Ug.-hrvatsko parobrodarsko družtvo na Rijeci K 6 75, Zamlić Vinko, župnik, Volosko K 4.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Predplatnici, koji su poslali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902. Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Iz gornjeg izkaza razvidno je, da se je predplatom oglasila tekar **četvrtina predplatnika**. Molimo dakle sve one, **koji nisu u izkazu navedeni**, neka se čim prije predplatom oglase, jer **ćemo koncem febrara ustaviti list svima, koji nebi podmirili barem prvo četvrtgodište.**

Uprava „Naše Sloge".

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. obćinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa; prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni utakmice.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelju:
sa predobjavom od 4 dana po $2^1/_4$%
" " " 8 " " $3^1/_4$
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po $2^1/_4$%
" " " 8 " " $2^1/_2$%
" " " 30 " " $2^3/_4$
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
" " " 3 m. " $2^1/_4$%
" " " 6 " " $2^1/_2$%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate odrezaka**, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnie uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i banknovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Prva
belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial } Sir.
Izvrstan garnirani liptavski } Sir.
Izvrstan Pivski } Sir.
Izvrstan Tilzitski } Sir.
Izvrstan Belovarski } Sir.
Izvrstne maslove sirčiće.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu
belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

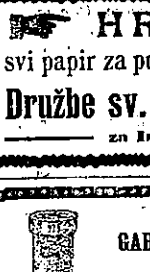

Blag. gosp.
GABRIJEL PICCOLI,
lekar,
dvorni založnik Nj. svet. papeža
v Ljubljani.

Potrjujem sprejem steklenic Vaše **tinkture za želodec**, katero moram najtopleje vsakomur priporočati, k jti rabim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izborno učinkujoče zdravilo služila pri želodičnih in črevesnih boleznih.

Kmin, 13. maja 1897.
Miroslav Leitner c. kr. davčni blagajnik.

Z uporabo Vaše izborne **tinkture za želodec** sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vesijo potrjujem in to tinkturo za želodec le **priporočam** vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strassoldo (Primorsko) 6. marca 1898.
1 **Karol grof Strassoldo.**

Se prodaja v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 30 vin. steklenica.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

VAŽNO ZA SVAKOGA!
Razprodaja!

Uz nečuveno jeftino ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni **goldin ili nikalj oklopni lanac** zajedno sa privjeskom. Pariški sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par **pozlaćenih gumba za manžete**, marka „Garantie".
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par pravo **srebrene naušnice** sa službenom puncom.
1 **goldin-prsten** sa elegantnim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se 5 roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. Z. u L. Vašega „Franinu i Jurinu" nemožemo priobćiti u onoj formi, kako ste ga sastavili niti za plaću, kako to želite.

Lističe za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom obćine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO
za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Broj 9. Pula, u četvrtak dne 26. veljače 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, } na godinu
5 K za seljake }
ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Nezahvalan posao.

Danas smatraju takozvani socijalisti i nazovi-liberalci grada Pule svojim najvećim i najpogibeljnijim protivnikom preč. g. Adama Zanetti-a, prepošta sustolnoga kaptola iztoga grada. Oni, jedni i drugi zaboraviše za čas na jednake im mrzke Slavene grada i obćine puljske, te se spustiše složno u borbu proti rečenom svećeniku.

Zašto ta borba — pitati će mnogi — proti jednoj osobi i to proti svećeniku talijanske krvi, uzgoja i čuvstvovanja?

Prije nego li odgovorimo na ovo pitanje, valja nam se vratiti nešto natrag i osvrnuti se na dosadašnje djelovanje toga gospodina.

Nadamo se, da nam neće zamjeriti, što iznašamo poznate činjenice na vidjelo, puštajuć na stran sve ono, što amo nespada.

Rodjen u furlanskom dielu Goriško-Gradiške, svrši vrlo dobrim uspjehom njemačku gimnaziju u Gorici, te stupi u tamošnje središnje sjemenište ćuteć u sebi dovoljno zvanje za svećenički stališ. Po dovršenih nauchi bijaše poslan u svoju domovinu — Furlaniju, da tamo započne svoje težko zvanje.

Upoznav za rana veliko siromaštvo svojih zemljaka, njihovu neukost i zapuštenost s jedne strane, a s druge njihovu odvisnost od bogatih posjednika, većinom sve samih talijanskih nazovi-liberalaca, započe smišljati i snovati, kako bi duševno i gospodarstveno pridigao zanemarene, ali dobre i poštene Furlane. On udari prvi u onih stranah temelj pučkoj organizaciji na temelju kršćanskih načela.

Kao najboljeg govornika austrijske Furlanije, radina, skromna i požrtvovna muža, zavole ga iskreno njegovi zemljaci, osobito siromašno poljodjelsko pučanstvo i mladje svećenstvo, koje se povede za njim.

Za mlada postane župnikom-dekanom u Terzu, gdje je stao po selima svoje dekanije ustanavljati posujilnice i štedionice po Raifeisenovom sustavu, konsumne zadruge, gospodarska družtva, čitaonice itd. Na taj način povuče brzo za sobom svećenstvo, pak učiteljstvo i veći dio svoga naroda. Iz zahvalnosti i zbog njegovih vrlina izabraše ga izvanjsko obćine Furlanije za prošlo šesigodište u carevinsko vieće, gdje se je pridružio talijanskomu klubu. U parlamentu se nije mnogo izticao, jedno što nije imao za to prave prilike i drugo, što se nije ćutio u svojem klubu kao doma.

Dok je on boravio u Beču, započe u gradu Gorici svoje djelovanje po njegovih načelih drugi mladi talijanski svećenik, profesor bogoslovlja g. dr. Faidutti, danas prepošt stolnoga kaptola u Gorici. Ovaj stade širiti svoj djelokrug i izvan grada Gorice, osobito medju konservativnim i pobožnim pučanstvom Furlanije. Tim se je našao sa g. Zanetti-em na istom polju rada, te je hodio dapače ovomu preuzeti vodstvo. Nu koli svećenstvo, toli pučanstvo onoga kraja odbiše svako izvanjsko uplitanje u njihove domaće poslove.

Pokojni kardinal Missia volio je vrlo g. Zanetti-a kano uzorna svećenika i izvrstna organizatora, pa je, reć bi, njegova supernika g. Faidutti-a pozvao na red. Ali ovaj nehtjede odustati od započetog rada u Furlaniji, gdje ga je tamošnja aristokracija birala u zemaljski sabor proti g. Zanetti-u, naziruć u ovom pogibeljna protivnika na čelu domaćeg s-ljačtva.

Prigodom posliednjih izbora za carevinsko vieće proglasilo je talijansko katoličko-političko družtvo „Circolo cattolico" u Gorici kandidatom za izvanjske obćine Furlanije dra. Faidutti-a i nepitajuć za privolu samih izbornika. Da nedodje do razdora, hotio je Zanetti svoju kandidaturu napustiti, nu njegovi izbornici nehtjedoše na to pristati. Kod izbora padoše oba katolička kandidata te bijaše izabran bogataš Antonelli, liberalac od pete do glove, i to pomoćju glasova pristašah dra. Faidutti-a!

Ozlovoljen tim razdorom u vlastitoj stranci, odluči Zanetti prihvatiti poziv svog bivšeg profesora i sadašnjeg biskupa u Poreču, presvj. g. Flappa, da podje u njegovu biskupiju, i to na častno mjesto prepošta sustolne crkve u Puli, koje osta izpražnjeno po smrti pok. prepošta Decleve.

Nekoji misle, da ga je biskup Flapp pozvao navlaš za to u svoju biskupiju, da razvije i tuj svoj organizatorni program na temelju kršćanskom, nu tomu je težko vjerovati, jer je presvj. biskup stalno znao, da neima za to smisla njegovo svećenstvo i da bi se tomu uzprotivila vladajuća nazovi-liberalna svojta Istre najžešće.

Bilo ovako il onako, prepošt Zanetti dao se je odmah na posao u gradu Puli, ali je također odmah naišao na odpor ne samo medju nazovi-liberalnom strankom već i medju takozvanimi socijalisti, koji bi bili morali znati, da on kani posvetiti svoje sile nižim slojevom pučanstva, trpećemu i stradajućemu radničtvu i seljačtvu. On je valjda bio na odpor pripravan, ali nije stalno očekivao, da će ga pustiti na ciedilu i talijansko svećenstvo. I ipak je doživio i to razočaranje. Danas je on bogatiji za jedno izkustvo i to za veoma gorko izkustvo. On znade sada, da je u Istri silnija gospodska kamora, nego li u Goričkoj i da se većinom sa sadašnjeg talijanskog svećenstva nemože ništa poduzeti na korist crkve i u prilog njegove kršćanske organizacije, jer je ta većina u liberalnom taboru i odvisna od gospodske kamore.

Prepošt Zanetti osvjedočio se je u Puli, da je gorka istina ono, što veli „Glas tirolskoga klera", da je naime talijansko svećenstvo Istre velikom većinom „iztisnut limun" (limone spremuto). On se je morao o tomu uvjeriti na raznih sastancih sa svećenstvom, osobito na onih u Kopru i u Rovinju.

Još kao zastupnik na carevinskom vieću bio je došao g. Zanetti jednom u Trst, da uzradi oko sloge i skupnog rada svega talijanskoga svećenstva Istre, Trsta i Goričke. Pak što je doživio? Osvjedočio se je na vlastite oči, da je većina tog svećenstva ultranacionalna i da neima ni volje ni odlučnosti a da se suprotstavi židovskom liberalizmu. Otišao je razočaran i ozlovoljen, pustiv svakomu neka radi što i kako hoće. On je mislio, da je rečeno svećenstvo poput furlanskoga svećenstva, koje ćuti patriotično i stoji na strani prostoga puka proti gospod-koj kamori. Ali se je ljuto prevario.

Prepošt Zanetti, bistar, žilav, radin i uztrajan, nije klonuo duhom ni u Puli zbog odpora tobožnjih liberalaca i njihovih saveznika, tobožnjih spasitelja trpećeg ljudstva, ali on će težko, vrlo težko uspjeti sam i goloruk proti silnom protivniku, kojega podupire svuda i u svemu vladajući sustav u Primorju. On se nada, da će moći uzgojiti mladje svećensto u svojem duhu i u svojih načelih, pak da će s takovim svećenstvom i sa narodom stupiti odlučno i otvoreno u borbu proti kamori. Mi mu želimo iskreno dobru sreću, ali ga moramo upozoriti na jednu okolnost, a ta je, da se ta njegova b u d u ć a n a d a uzgaja na gimnazijah i u raznih malih i velikih sjemeništih u posve protivnom duhu i pravcu, nego li on to želi, te da će mu se po svoj prilici i ta nada izjaloviti. Osim toga morao bi znati g. Zanetti, da je u Istri i u samoj njegovoj biskupiji većina pučanstva naše krvi i našega jezika i da valja svakomu, koji želi provesti kršćansku organizaciju u našoj pokrajini, računati i s tom činjenicom, inače biti će mu svaki trud uzaludan.

Prije nego li zaključimo ove redke, želimo upozoriti preč. g. Zanetti-a još na jednu važnu činjenicu.

Novi tršćansko-koparski biskup presv. g. Nagel sazivlje često svećenstvo grada Trsta i okolice na takozvane konferencije, na kojih se razpravlja o raznih pitanjih, ticućih se crkve i svećenstva. Na jednoj od tih konferencijah stavio je g. biskup na prisutne pitanje, nebi li se dalo pro-

PODLISTAK.

Ivan vitez Trnski.

Napisao Viktor Car Emin.

Ime Ivana viteza Trnskoga je ne samo slavno, ono je nama i miło i drago, ono je hrvatskomu narodu — sveto. Jer Ivan vitez Trnski nije samo veliki i ovjenčani naš pjesnik — on je i predstavnik jedne velebne dobe, u koju moramo osobito mi istarski Hrvati, da gledamo velikom ljubavi i dubokim počitanjem. Tako treba, da gledamo mi u ono doba, hoćemo li, da se u srcima i dušama našim neprestano radja nada u bolju dobu i žarko domoljubno oduševljenje, bez kojega našemu domu nikada ni sreće, ni slobode ...

A to velebno doba jest doba preporoda naroda našega. Kako je ono prije neko 60 godina bilo u našem narodu i jadno i tužno! I mračno je u ono vrieme bilo u nas... Narodna sviest istom u klici — vatra rodoljublja upretana — — tek riedke je duše uspaljivao njezin plamen. Ali taj je plamen u brzo uhvatio velika maha — i: „od ništa stvorio nešto liepa i uzvišena ..."

A tu bijaše i naš Ivan vitez Trnski — i on bijaše medju prepor oditeljima naroda našega i on je *„pomagao gojiti i milovati zdravo stablo hrvatske narodnosti, da je moglo iz onako sićušna sjemena ponarasti onako golemo ..."*

Pjesmom: zanosnom, žarkom, oduševljenom pjesmom radio je on oko probudjenja narodne sviesti. A ta je pjesma dolazila iz srca, pa je i za to ravno silazila k srcu i time neposredno poslizavala uzvišenu svrhu svoju.

Ivan vitez Trnski slavio je sve, što je naše. I zemlju našu i naše more, naše gore, naša mjesta, rieke naše; on je slavio glasovite ljude roda našega, poticao u boj, pjevao hvalu velikomu Banu ... A nada sve slavio je on naše dike, dobre i krasne kćeri naroda našega — dične naše Hrvatice ... U tim pjesmama, u žarkim svojim *„Kriesnicama"* prikazuje nam on rodoljubnu hrvatsku djevicu i pjeva:

„Oj rode mi mili, dragi!
I teb' ptice pjevale bi,
Da što više Tvorac blagi
Kćeri takvih dade tebi — —"

Tako je eto Ivan vitez Trnski radio za sreću hrvatskoga naroda, pa u njemu nije ni sada ni kao 83-godišnjem starcu utrnula sveta vatra — majka drage pjesme — on i sada u tako visokoj dobi znade dati maha svome zanosu, te gotovo mladenačkim zanosom opjeva dobre čine i vriedne ljude.

Pa ni drugačije ne miruje on. Tà koliko je od onda, kada ga vidjesmo na čelu dvaju naših književnih družtava? A s kakovim je uspjehom vršio i tu uzvišenu svoju čast, to zna svak, tko se zanima našim književnim prilikama! S ponosom može hrvatski narod da gleda u toga svoga velikana, u tu svietlu zviezdu pjesme naše — u slavnoga i velikoga Ilirca!...

A mi istarski Hrvati?

Kao Hrvati imamo istu dužnost kao i ostala naša braća, da se privijemo k srcu starcu-pjesniku, a kao Istrani imademo k tome i inih dobrih razloga i važnih obveza.

Ivan vitez Trnski je naime u doba, kad se u hrvatskom svietu naša Istra jedva i spominjala, pjevao pjesme i pisao pripoviesti, u kojima je slavio našu tužnu a tako liepu zemlju. Tako je i u pripoviesti njegovoj *„Hrvatski sokolovi u Istri"*. U doba kad je Trnski pisao tu pripoviest, hrvatska je misao bila u nas tek u zametku, pa ipak on je već onda *osjećao* njenu snagu i unapried je vidio u kakve će strašne sukobe doći ta misao, u sukobe, iz kojih će najzada izići pobjednicom, kaošto je i četa Lazarićevih hrvatskih sokolova izišla pobjednicom nad tudjinskim tlačiteljem.

Ali u toj se pripoviesti krije još i druga misao — misao — koliko nježna, toliko opet u sebi velika i divna. A ta je misao utjelovljena u ljubavi krajišnika — div-junaka Janka i milovidne Jelice, junačke kćeri starca Novljana s Učke. Junački sin slavne majke Hrvatske ljubi istarsku djevojku! Tko ne vidi u zagrljaju toga miloga, mladjanoga para onaj zlačani vez, koji ima da nas veže sa sudbinom majke naše — liepe i dvevne domovine hrvatske? Ali Jelica je poginula — poginula je častno „na vienac glavice sa svojom zastavom u ruci". Neprijateljsko ju zrno shvatilo u srce — u ono srce, što je tako zanosno i žarko bilo iz ljubavi spram nevoljne domovine i miloga vjerenika Janka — Hrvata ...

vesti organizaciju u kršćanskom duhu, kao što ju je proveo g. Zanetti u Furlaniji i počeo provadjati u Puli. Pak, čujte, kakov je dobio odgovor. Svi prisutni svećenici — skoro sve sami Talijani — odgovorise mu jednoglasno, da je to u Trstu nemoguće, jer da je tuj svemoguća liberalna stranka. U Trstu dakle, kojeg su stanovnici bar 95 po sto katolici, nije moguće ni pokušati, da se provede organizaciju u kršćanskom duhu i smislu!? To bi bio zaista žalostna svjedočba siromaštva za ono gradjanstvo, a sramotna za ono svećenstvo.

Naše je dapače duboko uvjerenje, da bi se dalo ne samo pokušati, već takodjer i provesti i u samom Trstu onakvu organizaciju, ali nipošto sa onakvim talijanskim svećenikom, kojemu stoje na čelu poznati reformatori, koji misle i rade proti uzvišenim kršćanskim načelom: *ljubi bližnjega svoga kao sama sebe* i „nečini drugomu ono, što nebi bilo tebi drago, da ti drugi čini".

S takvim svećenstvom ima posla i preč. g. Zanetti, i radi toga predvidjamo, da će on težko u svojem poduzeću uspjeti, pak bilo ono i najplemenitije ili najuzvišenije. Drago bi nam bilo, kad bismo se prevarili!

Hrvati za „Družbu"!

Više puta imala je „Naša Sloga" prilike, da iztakne rodoljubno zauzimanje vrlih Premanturaca, kojih selo (kraj Pule) — za stalno ne slovi kao jedno od bogatijih, a to ipak stanovnici istoga sakupe po koju krunicu za „Družbu sv. C. i M."

Koliko ima sela, varoša, gradova većih i manjih diljem hrvatskih zemalja, pa koliko se sabere za „Družbu" u istim?!

Svaka naših hrvatskih pokrajina ima po koje družtvo, komu je svrha podpomagati učeću se mladež. Ipak mogu mirne sviesti uztvrditi, da nema hrvatske pokrajine, koja bi trebala veće pomoći do li Istra.

Mukotrpna, tužna, siromašna, jadna, najmladja u kolu hrvatskih sestara — to su „epiteta ornantia" Istre. Kad tko u kakvom rodoljubnom krugu Istru imenuje, za stalno čuje se jedan ili drugi tih pridjevaka.

Zašto, čemu toliko milovanje?! Il je Istra zbilja milovanja vriedna ili nije!

Milovanja vriedna je, *ali ne samo govorom nego i činom.*

Istini na čast mora se priznati, da se hrvatski narod sve to više zauzima za Istru. Ali žalibože to ne vrijedi za sve pokrajine.

Sabiranje milodara za istar. „Družbu" moralo bi postati nekakav rodoljubni zakon, koga bi se moruli držati svi Hrvati.

Istra sama radi svoga siromaštva ne prinaša mnogo u korist družbe; ali je zato i najmanja medju hrvatskim zemljami; vrhu toga ima još drugih sličnih zavoda, koje malne sama uzdržava.

Hrvatski narod je sa veseljem čitao radostnu viest o sjajnom novčanom uspjehu riečkog plesa. Zagrebčani, ne budi ieni, odlučili su takodjer dati u korist „Družbe" veliki koncert u ožujku. Da li će Zagrebčani dostignuti ili nadmašiti novčani uspjeh riečke zabave?! Ako budu složno uprli sile, nedvojimo o tome nimalo, a bila bi vjećna sramota po središte domovine, kada se nebi postigao barem isti uspjeh. Odbor, kome su na čelu prokušani rodoljubi, neća uzmanjkati sigurno u tom pogledu učiniti svoju.

Zagreb, sunce, koje mora grijati hrvatski narod, neće zaboraviti svoju ulogu kod toga koncerta.

Naš narod — čvrst i uztrajan — mora čamiti u carstvu tmine i neznanstva i rdjati kao željezo kojega čovjek ne rabi.

Zagreb, ponos svakoga Hrvata, mora pomagati naš biedni narod iz neznanstva dizati i prosvjetljivati i radi toga veseljem čekamo dana, kojega će se prirediti koncert na korist naše družbe.

Naravski, da polag Rieke i Zagreba neće ostati u zapećku ostali gradovi sa rodoljubnim osjećajima, a nadamo se, da će Hrvati i Hrvatice širom domovine, nastojati takodjer čim češće i više sabirati za hrvatske škole u Istri. Pogibelj raznarodjivanja od strane Talijana — a i Niemaca — je velika. Rodoljubi širom domovine, širite medju narod ime i svrhu istarske „Drube".

Eto žigica, eto papirića, eto kavin surogat — kupujte i time će te koristiti „Družbi". A i naš seljak, koji obično nema novaca na razpolaganje tako često kao gradjanin, teže doprinaša u korist „Družbe". I on može mnogo pomoći, kad sabira naime plod svojih težkih radnja, neka se sam sjeti ili neka ga sviestniji upozori na „Družbu", pa neka dade malo krumpira, žita, brašna, vina, voća itd. na oltar „Družbi". Okretniji domoljub morao bi to sakupljati, a naši trgovci učiniti svoju i pokupiti tu raznu robu.

Na toliko načina i kod tolikih prilika može naš narod sakupiti po koju krunicu za našu „Družbu", koja kod tolikih družtva, što obstoje u nas Hrvata, ima vršiti najplemenitiju i najtežju zadaću na ovom skrajnom obronku hrvatske nam zajedničke domovine. — Napred za „Družbu!"

L.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 21. febrara 1903.

Ovaj tjedan obdržavala je zastupnička kuća tri sjednice. U njih se je razpravljalo o novoj obranbenoj osnovi. Ako ne razprava, a ono je glasovanje donielo vladi velik, neočekivan uspjeh.

Razprava i glasovanje o obranbenoj osnovi.

Treća obranbena osnova, što ju je vlada ljetos podnicla, bila je razpravljena i prihvaćena. Njom zahtjeva vlada pomnoženje novaka ili rekruta za vojsku i mornaricu od 103.000 na 125.000, dakle za 22.000 više od prvanjih godina; a pomnoženje novaka domohranaca od 10.000 na 14.500. U koliko bi tim pomnoženjem bilo više vojnika, nego li se ih potrebuje u mirno doba, u toliko se ima dati dopuste onim vojnikom koji su potrebiti za uzdržavanje obitelji, gospodarstva, obrta i koji se žele izobraziti.

Razlog, radi česa hoće vlada da se poveća broj novaka glavni je taj, što su Njemačka, Francezka, Rusija i Italija u poslienjih deset godina povećala broj novaka, odnosno vojske, a što to Austro-Ugarska nije učinila, a valja da učini. A može se povećati, veli vlada nadalje, jer se je i broj pučanstva u monarhiji povećao.

Već u obranbenem odboru, u kojem se je vladina osnova glede povećanja novaka razpravljala, postavilo se je raznih zahtjeva na vojnu upravu. Njeki tih zahtjeva mogli bi se izpuniti bez promjene zakona; drugi pako promjenom zakona. Od mnogih prvih zahtjeva obećao je ministar domobranstva, kao zastupnik vojne uprave, samo glede malo njih, da bi se ponekle mogli izpuniti. Zahtjevalo se je, da se domobrance 11. i 12. godine ne zove na vježbe. Ministar domobranstva obećao je, da će se njih osloboditi od vježba, u koliko se bude inače moglo pokriti broj onih, koje valja zvati na vježbe. Zahtjevalo se je, da se ukinu stroge kazne vezivanja i zatvaranja. Ministar domobranstva je odgovorio, da će se te kazne upotrebiti samo u slučajevih upiranja, i da će se propisi glede toga urediti. Zahtjevalo se je, da se onim, koji su dovršili svoju vojnu dužnost, izda dotična potvrda bezplatno, dočim se do sad zahtjeva od njih biljege od 4 krune. Ministar domobranstva je obećao, da će se to učiniti. Zahtjevalo se je, da se kod dobava za vojsku uzimlje obzir na proizvadjače ili producente, da se od ovih kupuje, bez posredovanja trgovaca. Ministar je obećao, da će vojna uprava koliko je moguće tomu zahtjevu zadovoljiti.

Zahtjevi, koji bi se imali izvršiti promjenom zakona, tiču se: vojnih preprega, vojnih taksa, kaznenoga vojnoga postupka; za to troje je ministar domobranstva rekao, da se odnosni zakoni već preradjuju. Bio je izrečen zahtjev takodjer za to, da se vojna dužnost snizi od 3 na 2 godine. U tom obziru je zastupnik Schuhmajer i poseban predlog postavio. Većina ga nije prihvatila, a ministar je obećao, da će podastrieti zastupničkoj kući čim prije izvještaj, iz kojega će biti razvidno, kako bi stvar stojala i glede broja vojnika i glede troška, kad bi se uvela dvogodišnja vojna služba.

* * *

Kad se je počela razpravljati obranbena zakonska osnova u odboru, nije vlada bila stalna za nijednu stranku, osim Poljaka, da će za osnovu glasovati. Još u posliednjem hipu razprava u odboru bila je u velikoj neprilici, nije imala većine. K Poljakom su se doista bili pridružili veleposjednici, njemački i češki, njemački liberalci, dio njemačkih katolika. Al su proti njoj bili uz socijalne demokrate, uz Svenjemce, uz Mladočehe i radikalne Čehe, takodjer kršćanski socijali, dio njemačkih katolika, njemačka pučka stranka i Slovenci s Hrvati, dočim su Talijani bili odsutni. Vlada se je u toj neprilici obratila na predstavnike Slovenaca i Hrvata, da glasuju za osnovu. Da su pristali, a nisu mogli ni zato jer se klub, sa 9 proti 8 glasova, bio izrazio proti, bila bi u odboru dobila osnova 15 glasova za a 15 proti, te bi bio predsjednik odbora, Lupul, odlučio stalno u prilog osnovi. Pošto Slovenci i Hrvati nisu popustili, obratila se je vlada na njemačku pučku stranku, i zadobila ju, a s njom 4 glasa većine. Tako je osnova predobila sve potežkoće u odboru. Bog zna, nije li na štetu glavno Slovencem, pošto je množina zastupnika njemačke pučke stranke upravo iz pokrajina, gdje se kose slovenski i njemački probitci!

* * *

Predugo bi zavuklo, kad bi se htjelo navesti makar i u izvadku sve govore, koji su se izrekli za razprave ove vojne zakonske osnove u zastupničkoj kući, govore, koji bijahu izrečeni u dugih sjednicah utorak, srieda i četvrtak do u petak. Nek bude navedeno samo po skupinah.

Najžešći protivnici vojske su socijalni demokrati i Svenjemci, prvi u obće, drugi jer ne mare da bude monarhija velevlast, već bi htjeli da bude prikrpina Njemačke. Ipak i sam predstavnik socijalnih demokrata u odboru, zastup. Schuhmajer, nije se u svojem predlogu protivio povećanju novaka, nego je zato inetnuo kao uvjet da bude vojna dužnost snižena od 3 na 2 godine. Inače je on, kao njegov drug Eldersch, pak Dašinski, najoštrijimi izrazi udarao na vojsku, i na pojedine više častnike. Tako i Svenjemac Malik, bivši poručnik ili nadporučnik.

Na ime Talijana govorio je klerikalni zastupnik iz južne Tirolske dr. Conci. On i njegovi su proti povećanju vojske. Kao razlog naveo je samo terete. Drugih razloga, pa ni političnih, nije naveo. Svakako značajno.

Za češke narodne demokrate govorio je Fressl, a za češke agrarce Zazvorka. Obojica rabe žestoke izraze proti zloporabam u vojski. Protivni su joj i stoga, što vojna uprava neuzima u obzir poljodjelskih probitaka, i stoga, što se u vojski ne poštuje češki jezik.

Kršćanski socijali ili antisemiti, kao i dio Njemačkih katolika, su poglavito s toga proti vojnoj osnovi, jer vojna uprava ne uzima dovoljno obzira na poljodjelce i obrtnike, osobito kod dobara, jer ne će da pristane na zahtjev da se oslobodi od vojne dužnosti uzdržavatelja obitelji, jer ne će da posve napusti dvie posliednje vojne vježbe. Tako je govorio još dne 17. febrara antisemita Wohlmajer. Sliedeći dan govorio je glava antisemita dr. Lueger, i izjavio, da će oni glasovati svi za osnovu. U ovih trih točkah, što ih je Wohlmajer naveo, da njim je ministar domobranstva dao povoljne izjave i čitao, što njim je ministar rekao. Nije mnogo, ništa više nego li je rekao drugim u tom obziru. S toga su morali drugi razlozi sklonuti Luegera i njegovu stranku da su najednom preokrenuli. Je li njim Koerber i što posebna obećao, nezna se. Lueger je naveo neke tobož razloge, koji su uplivali na njihov nagal preokret, razloge, koji su pak i dan prije i dugo prije obstojali. Tako je rekao: vojska uživa u Beču i cieloj dolnjoj i gornjoj Austriji kod pučanstva simpatije; antisemiti neće da glasuju jednako, kako socijalni demokrati; proti ovim, kao nutarnjim neprijateljem monarhije, treba vojsku, a tako i proti vanjskim neprijateljem; u vojski se ljudi nauče držati do svetosti prisege. K tomu dolaze drzoviti govori u budapeštanskom saboru, i drzovit postupak Magjara proti Njemcem i Slavenom u Ugarskoj, koji sile antisemite da glasuju za vojnu osnovu; a tako da bi se morali dići proti Magjarom svi ostali narodi, kao jedna cjelina, i ne dopustiti da se vojska ciepa.

U ime Mladočeha govorio je dr. Herold. Oni su proti vojnoj osnovi, jer vojna uprava neće da uvede dvogodišnju vojnu dužnost; jer se često zlo postupa sa vojnici; jer se bez svake potrebe i sa strane vojske i sa strane žendarmerije usiljuje njemački jezik češkim strankam naročito občinam, a oni hoće da se i u vojski i u žendarmeriji poštuje češki jezik i češki narod. Konačno oni su proti vojnoj osnovi i radi vladajućega sustava Koerberova.

Zastupnik Biankini izjavio je naročito u ime Hrvata, da oni ne mogu glasovati za vojnu osnovu. Nema naroda, koj je toliko krvi prolio za dinastiju i

Nastavak u prilogu.

Nego što zato, kada doklen ona četiri Križevčana uz brata Učkara straže pokojnu junakinju, dolje u dolinama ori glas pobjede hrvatskih sokolova nad tudjinom.

A ta je pobjeda bila slavna! Nego njom bi se Istra jedva ponositi mogla, kad ne bi bili k svojoj braći pribjegli divski krajišnici — hrabri Otočani... Ta sâm kapetan Lazarić pozdravlja svoje zemljake ovim junačkim besjedama: „Da ste mi zdravo, braćo zemljaci! *Eto me s junačkom Vašom bratom iz hrvatske krajine Vam u pomoć, da proljevamo sami goropadna tudjina iz naše zemlje.* Bolje je slavno poginuti, nego li podnositi njegovo gospodstvo u napredak. *A neka se našoj pranučadi pripovieda, da su g. 1813. sami hrvatski sokolovi svojim naumom i pregnućem spasili Istru. U to ime naprieć, napried braćo Hrvati!*"

Tako je pisao Ivan vitez Trnski g. 1872.

A danas? Danas se on — 83-godišnji starac hvata u kolo onih hrvatskih sokolova, koji hoće da „naumom i pregnućem" svojim po drugi put pomognu spasiti Istru našu.

U našem dičnom glavnom gradu skupili se ti krasni hrvatski sokolovi s namjerom, da prirede veliku slavu u korist naše mile „*Družbe*" — jedine spasiteljice časti i imena našega u Istri. I njima na čelo postavio se starina pjesnik — i on hoće, da „*vrtoglavu tudjincu dodje do glave, da se prodići zatočnikom hrvatske vjere i slave, da uljesi majke Istranke...*" ta

„Mi smo od starine
Hrvatski junaci,
Pregnut jednom valja.
Nek se kocka baci:
Bolje ne bit glavom živ.
Neg li trpjet tuđji kiv..."

Neka! Počitanjem, koje prelazi u obožavanje gledamo mi u starca-veterana, u Nestora pjesnika naših, u oduševljena i poletna Ilirca, koji hoće da nas Istrane još jednom privine na veliko svoje srce! — Ovo potonje njegovo djelo, novi je alem njegovu vienca o njegovoj aureoli, novi tračak zlaćana sunca, koje se odbija na suzi, što je danas iz duboke zahvalnosti spram velikoga starine Trnskoga lije harna istarska sirotinja...

monarhiju, koliko hrvatski, i nema naroda proti kojemu se toliko radi, kojega se toliko zanemaruje, tlači, razdire, koliko hrvatski. Naključujuć na svoj nedavni govor, u kojem se je obširnije bavio s irredentističkimi pojavi koliko u Italiji toliko u naših primorskih pokrajinah, sponinje demonstracije u Rimu povodom dvadesetpetgodišnjice smrti Vikt. Emanuela napeyene proti Hrvatom i Slovencem u primorskih pokrajinah i proti monarhiji, te najnoviju, od 8. t. mj. u Zadru sa strane družtva, kojemu daju glavni kontingent c. kr. činovnici. Pri svem tom c. kr. vlada još uvjek podupire u primorskih pokrajinah talijanstvo i neće da dade Hrvatom i Slovencem ono što ih ide. Izlične premoć Madjara, koja se je pokazala i prema članu vladajuće kuće, Leopoldu Salvatoru, koj je iz Zagreba bio maknut samo radi toga, jer je pokazivao simpatija prema hrvatskomu narodu, i koj sada nije imenovan za zapovjednika u Zagrebu kako se je govorilo da hoće, i što su stalno i opet Madjari zapriečili. Istaknuo je takodjer, da nema jedne škole za Hrvate, gdje bi se mogli uzgajati za mornaričku vojnu službu, za koju su najsposobniji, te kakve se sve potežkoće čini Hrvatom kod vojske, da ne mogu napred. Naveo je i drugih stvari, radi kojih ne može on nit nemogu Hrvati glasovati za novu vojnu osnovu. Nije govorio u ime kluba, u koji spada, jer je klub dan prije odlučio, da će se sustegnuti od glasovanja i da neće dati nikakve izjave. Klub je tako odlučio, pošto je 9 članova bilo zato da se glasuje proti osnovi, a 9 da se sustegne od glasovanja, i pošto se je predsjedatelj odlučio za sustegnuće.

Sustegnuo se je od glasovanja takodjer „jugoslavenski klub“, u kojem su četiri takozvana napredna Slovenca i oba Srba, i nije se ni on dao čuti.

Tako su se takodjer sustegli od glasovanja takodjer njeki članovi njemačke katoličke stranke i njemačke pučke stranke, zastupnici seoskih občina, koji nisu bili složni se većinom svojih drugova.

Za osnovu izjavili su se, uz antisemite, koji su tečajem razprave preokrenuli posve kabanicom, govornici svih drugih skupina zastupničke kuće.

Na prvom mjestu su to Poljaci. Oni su već mnogo godina za svaku vladu, tako su i za Koerberovu. Hoće li tako uviek biti, nezna se, jer ima glasova u novinah, gdje se Poljaci tuže, da vlada na nje nikakva obzira ne uzima uprav za to jer znade, da su za svaku vladu, Ako tako napred podje, veli se, mogli bi i Poljaci okrenuti vladi ledja, pak ne će imati ni jedne stalne stranke za se. Oni su za osnovu, jer ju smatraju državnom potrebom.

Tako su i češki veleposjednici.

Preokret za vladu nastao je medju njemačkimi strankami. S jedni strane izazvali su ih na to Mladočesi, koji su izričito rekli, kad su propustili razpravu o novoj vojnoj osnovi, da će tako njemačkim strankam dati priliku, hoće li glasovati za državne potrebe ili ne. S druge strane ne mogu Njemci imati bolje vlade, nego li je Koerberova. S treće strane bi se rado ulaskati na gori, i pokazati da su sposobni za vladu.

Tako su se za osnovu izjavili „njemački veleposjednici“ i „njemački liberali“. Jedni i drugi teže uvjek za vladom. Govornici njemačke liberalne stranke naglasili su, za što su za vladinu osnovu. Hoće ju obzirom na trojni savez sa Njemačkom, s kojom hoće da bude monarhija u najboljih odnošajih. Jedan njihov govornik reče, da su za osnovu, jer su Česi proti njoj. S tih razloga je i „njemačka pučka stranka“ za osnovu, za koju ju je Koerber zadnji hip već u odboru dobio. Njihov govornik reče, da oni hoće uz jaku Njemačku takodjer jaku Austriju.

Po svoj prilici dao im je Koerber i kakovih obećanja obzirom na južnu Štajersku i Koruško.

* * *

Četvrtak počela je sjednica o 11 prije podne. O pol noći počelo je glasovanje. Dva put glasovalo se je po imenih: glede predloga Schuhmajera o dvogodišnjoj vojnoj dužnosti i glede § 1. vladine osnove, prihvaćene od vojnoga zbora. Predlog Schuhmajerov bio je odbijen sa 217 proti 108 glasova, a tako i prihvaćen vladin istim razmjerom glasova. Takove slike u parlamentu ne bijaše već davno. Sve njemačke stranke, osim Svenjemaca, bile su za vladu. K tomu Poljaci i češki veleposjednici, te par Rumunja. Proti njoj Mladočesi i radikalni Česi, socijalni demokrati, Svenjemci, Talijani, i ono malo radikalnih Rusina i Poljaka. Ustegli su se od glasovanja Hrvati, Slovenci te Srbi, ono malo Rusina i Čeha što su s njimi u savezu. Na jugu monarhije nema zastupnika, koj bi bio za vladu.

Predložena zak. osnova bila je prihvaćena sa dodatkom, da se novake može uvrstiti u vojsku i mornaricu tek onda, kada se uvrsti novake iz „zemalja ugarske krune.“

* * *

Glasovalo se je i o 65 resolucijah, koje su postavili razni zastupnici, a koje je vojni odbor sbio u 40 resolucija. Veliku većinu preporučio je vojni odbor na prihvat, i bile su prihvaćene sa strane kuće; vojna uprava činit će što ju bude volja.

Medju ostalim poziva se vladu:

Da se izjednači učenike realka, višlh obrtnih i trgovačkih škola i farmaceuta sa gimnazijalnimi učenici glede pogodnosti dobrovoljaca;

da se promjeni §§ 33. i 34. u smislu, da predje u pričuvnu rezervu više vojnika, osobito gdje su potrebiti kod kuće. (Tu je u obzir uzeta i jedna resolucija zastupnika Spinčića.);

da se kod dopusta vojničkih uzme u obzir poljodjelstvo i obrt;

da se vojnike u doba žetve porabe kao radne sile;

da vježbe domobranaca ne traju više od 14 dana;

da se siromašnim novakom i reservistom odšteti putne troškove,

da se uvede dvogodišnja vojna dužnost;

da se promjeni vojni kazneni postupak;

da se ukine dvie posliednje vojne vježbe;

da se radnike zove na vježbe u proljeću i jeseni;

da se vojnikom poljodjelcem daje dopuste u vrieme žetve;

da se vojnikom dade zgoda, da mogu obavljati svoje vjerske dužnosti;

da se kod producenta nabavlja vojne potrebe;

da se iz zaklade vojnih taksa podupire siromašne obitelji, kojih članovi moraju na vojne vježbe;

da se ukine vojne takse posliednjih trih razreda, a povise takse ostalih razreda;

da se ukinu kontrolni sastanci,

da se putem previšnje milosti omogući povratak kući onim, koji su izselili bivši još podvrženi vojnoj dužnosti, i to tim da njim se odpusti odnosne kazne. (Na tom su radili naročito hrvatski i slovenski zastupnici.)

Samo preko malo resolucija prešlo se je na dnevni red.

* * *

Preuzelo se je prešno i treće čitanje. Sjednica svršila je o pol trećoj uri u noći od četvrtka na petak. Koerber i Welserscheimb mogli su zadovoljno ići spavati.

Za pravicu kod sudova.

Zastupnici Spinčić, dr. Ferri i drugovi upravili su na ministra predsjednika kao upravitelja pravosudja upit povodom toga, što se sa strane c. kr. suda na Volovskom, a stalno i sa strane drugih suda u Istri, izdaje odsuda u talijanskom i ćak u njemačkom jeziku, takodjer u slučajevih, a tih je ogromna većina, gdje su prijave hrvatske, i gdje obtuženici kod razprava negovore nego hrvatski.

Postupak kod ostavina.

Ministar-predsjednik kao upravitelj ministarstva pravosudja odgovorio je još 4. t. mj. na jednu interpelaciju zastupnika Spinčića, tičuću se postupka kod ostavina. Rekao je, da je sud u Krku, kojega se je u interpelaciji naročito spomenulo, u tri zadnjih godina obavio sve ostavinske razprave sam, bez bilježnika ili odvjetnika. Ako se je pronio glas, da isti sud zahtjeva bilježnika ili odvjetnika, to se ima pripisati po svoj prilici sliedećoj okolnosti. Kad evidenčni geometar prijavi sudu protuslovje izmedju zemljišne knjige i katastra, onda sud zahtjeva od stranaka, da si dadu nabaviti izprave za uredjenje zemljišne knjige i da mole da se preuzme zemljištnoknjižna razprava. Najviše put ide o to, da se podnese izprave dielitbe o zemljištih, koja bijahu već kod predjašnjega baštinjenja razdieljena, a kod kojega se dielitbe nije uneslo u zemljišne knjige. „Kod takovih poslova izključuje sud sudjelovanje samo zakutnih pisara,“ inače pripusta strankam da te poslove dadu komu hoće. Odgovor ne veli, al se razumije samo sobom, da onda takove poslove obavi odvjetnik ili bilježnik.

* * *

Bečki dopisnik tršćanskoga „Židovčića“, htjeo je povodom toga odgovora uštipnuti zastupnika Spinčića. Najbrže da je želio tim zabašuriti odgovor, što ga je bio istoga dana dao ministar-predsjednik kao upravitelj unutarnjih poslova njegovim miljencem Lenassi-u, Bennati-u i Ellenbogenu, obzirom na občinske izbore u Korminu. Tu im je odgovorio, da uništenjem prvih izbora nije bio povredjen zakon, kako su oni tvrdili; i da su sve njihove tvrdnje i osvade, osim jedne, obzirom na nove izbore posvema neutemeljene. Tu se prči „Židovče“, od vlade plaćeno!

Iza žandara kaznionični stražari.

Nije tomu davno, što je dr. Bennati interpelovao vladu u svrhu da budu namješteni po Istri žandari, koji bi znali posve dobro talijanski, i zahtjevao tako rekuć da budu Talijani. Slično je učinio dne 18. t. mj. glede stražara u kaznioni u Kopru. Samo je ovdje nešto skromniji. Hoće da budu broj slavenskih i talijanskih stražara razmjeram sa brojem slavenskih i talijanskih tamničara, te da budu ovi posliednji straženi i čuvani po stražarih talijanske narodnosti. Neznamo, dali je ta razdioba moguća. Svakako valja priznati, da se je ovdje dr. Bennati načelno pravednim pokazao.

Radi dogodjaja u Ricmanjah.

Zast. Plantan i drugovi interpelovali su na ministra-predsjednika kao upravitelja nutarnjih poslova, i ministra bogoštovja i nastave radi dogodjaja u Ricmanjah. U interpelaciji navadja se sve, što se je do najposlednje dobe u Ricmanjah dogodilo, pak se pita gospodu ministra: Da li je vlada voljna dati zaštitu Ricmanjcem, kako je po zakonih u vjerskih stvarih mora dati; dali je voljna, dati zadovoljštinu povriedi prava i zakona, počinjenoj sa nasilnim i protuzakonitim postupkom c. kr. kotarskoga glavarstva u Kopru i c. kr. namjestničtva u Trstu u pitanju prestupa, ne u drugu vjeru, nego u drugi obred; dali voljna dati uzpostaviti prvanje posjedovno stanje obzirom na crkvu i kapelanski stan, i da li je voljna konačno pripoznati prestup u drugi obred i udesiti shodno, da se u Ricmanjah ustanovi župa sa izločnim katoličkom obredom?

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Na zadnjem bale od Levi da j' Kukuma tancal va oneh škornjinah, va keh je u Lovran prišal.

Jur. Ma ga j' moral Blejamin grdo gledat!

Fr. Da mu j' jadno rekal: si mogal prnest stari štivaleti, bin ti je bil jas benj zakrpal.

Jur. Pak?

Fr. Sramežljivo da mu j' odgovoril: nisan se fidal, da biš se dinjal.

* * *

Fr. Jurina, ce je Pauk ereditat?

Jur. Pasju veru ti je ereditat!

Fr. Ma sem ga videl po placi hoditi jenim vlastelskim mladićem u klobuku i delgoj veladi; a i violin je imel, za nauciti forsi zvonet ga.

Jur. Nemoj me razjadit! — al ne znas, da cegod on dela — a ki zna ce bi i hujega on udela — dela za moć pokla zvoneti, po uzanciji, u . . . bukaletu pelnu vina! . . .

Fr. Sem rekel ja, da ti, Jurina, imes salamunsku glavicu! . . .

* * *

Fr. Zašto pivaju naši socijalisti samo talijanski, a vaik govore, da su im svi zajiki jednako mili.

Jur. Trubilo, ča im još viruješ, ma nanka, da stave ruku u oganj, nebim im više viroval.

Fr. A zač ga pak imaju s puljskih prištom?

Jur. Za to, zač ga nemoru videt puljski šiori.

Fr. Ter oni govore vaik, da su proti šiorom.

Jur. Su s besidom, ma s deli su lipo složni kako i pravi brati.

Fr. Vero i meni se to pará.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Uzor službene pozivnice. Kako se štuje hrvatske stranke kod poreznoga ureda u Puli, služi kao primjer sliedeći poziv broj 9088, koji nam je slučajno dopao u ruke: „Gosp. Istarska Posujilnica u Puli poziva se, da dodje k podpisanom c. kr. glavnom poreznom uredu odmah fasijia za poreza ekvivalenta (Kmeština ex Mara Biazić, posjed uložak 19 Stokovci — dražba, sudbeno odluke Vodujan dne 30/6 1892 Br. 3106) C. kr. glavni porezni ured Puli dne 18/2 1903 (Podpisi nečitljivi).

Svršetak mesopusta. Prekjučer slavili su prijatelji šale i veselja zadnji dan mesopusta, koji biva godimice sve to mršaviji, što neće žaliti nijedan pravi prijatelj mira, reda i zdravlja. Jučer je započeo post ili sv. korizma, koja pruža priliku svakomu, osobito onim, koji su u mesopustu previše uživali, da promjene način života, da se pokaju za mesopustne griehe i da se valjano priprave za sv. uskrsne blagdane.

Iz Medulina pišu nam, da je tamošnje pučanstvo silno srdito na „mažikarte“ „trubila istrijanskoga“ u Puli, u kojem je bilo podlih napadaja i lažnih kleveta proti medulinskom župniku, popu Jadri Bylici. Kad „trubilo“ koga psuje, to je najbolja svjedočba za njega, jer onaj list živi samo od laži i blata. Hoće li ili neće naš pre Jadre postati počastnim kanonikom u Puli, u to se neima mješati „Popolo Istriano“, koji ljubi crkvu i pope, kakono vrag blagoslovnu vodu. Mi želimo Don Bylici krepko zdravlje i dug život, a njegovim klevetnicima kazan od Boga!

Pazinski kotar:

Tinjan, polovicom veljače 1903. Naša „Hrvatska Čitaonica“ priredila je dne 15. ovoga mjeseca zabavu, koja je baš lijepo ispala. Najprije bio pozdrav, zatim deklamacija „Djed i unuk“ od neumrlog pjesnika našeg Petra Preradovića. Krasnoslovila je učiteljica u Sv. Petru, gospodična Ljubica Žic, koju je prisutno občinstvo sa zanimanjem slušalo. Dosta smjeha izazvale su šaljive pjesme: „Naopak se rodio, tko bi se sad ženio“, pa ona: „A, a, a, prazna je moja mošnja“, narodne pjesme, a odpjevali ih domaći mladići.

Svi su pako nestrpljivo izčekivali šaloigru u jednom činu od dr. J. Vošnjaka. Ova je predstava izpala iznad svakog očekivanja, baš krasno. Predstavljali su: načelnika Luku Černića, rodoljub g. Karlo Botegaro, njegovu suprugu Katru, domaća učiteljica u Sv. Petru gđčna. Ljubica Žic, mladog rodoljuba Jurja Korenjaka, ravn. učitelj u Pićnu, gosp. A. Kolić, občinskog pisara Muhu, domaći mladi rodoljub gosp. Martin Krebel, a zakutnog pisara Zavijača, ovdješnji nadučitelj g. Fran Baf.

Ala je bilo smjeha, da se je njetko morao i za trbuh držati. Muha i Zavijač, upotrebiv izborno gibanje, htjeli oskusti Luku Černića i izmamili mu 100 kruna prevarom, koje ali morali su vratiti, jer je odkrio njihovu sljepariju, Juraj Korenjak, koji se svojski zauzeo za svoj rod i jezik. Muha je izgubio občinsku službu, a Zavijač morao se vratiti kući s dugim nosom. Iz ove liepe igre odsjeva ljubav i borba do milog materinskog jezika, te napokon liepo dovrši pobjedom. Šaloigra je šaljiva, al i poučna.

Sve predstavljače ide najveća hvala, svi su odigrali divno svoje uloge, ali osobita hvala ide gđčnu. Ljubicu Žic i gosp. A. Kolić, koji su se iz daljega potrudili i radostnim srcem sudjelovali kod zabave. Hvala, hvala, njim!

Za predstavom igralo se tombolu, kod koje bilo odigrano raznih predmeta za kućanstvo koristnih. Sliedila zatim prosta zabava i ples, koji je potrajao do zore drugog dana. Alaj bilo veselo!

Više njih, koji nisu mogli doći osobno na zabavu, poslali su ulazninu, te svim budi ovdje izražena najsrdačnija hvala, a osobito vrlom našem prvaku, veleučenom g. dr. Dinku Trinajstiću odvjetniku i narodnom zastupniku. Dobri Bog svima stostruko, obilato naplatio!

Dužnost mi je ovdje pohvaliti i muzikante i sudeć ih po njihovom govoru, vrle rodoljube iz Grožnjana: Ivana i Matiju braću Radanić od Ivana, Dominika Radanić pok. Petra i Frana Piuka od Nikole, koji su pod ravnanjem i vodjom Ivanom Radanić liepo svirali.

I „Djačko pripomoćno družtvo u Pazinu“ primilo je od ove zabave liepi darak, čisti dobitak uz sabranu svoticu.

Svi smo zahvalni odboru „Hrv. Čitaonice“, što nas je ovom veselicom divno zabavio, te je vruća sveobća želja da čim prije opet priredi sličnu zabavu, jer se ovakovim zabavama duh osvježuje, a srca većim žarom uzljube rodjenu grudu. U to ime do vidova čim prije. x.

Porečki kotar:

Mjesto za pet občinskih stražara u Poreču. Glavarstvo občine Poreč razpisuje natječaj na pet mjesta občinskih stražara, od kojih će svaki dobivati godimice plaću od kruna 720 iz občinske blagajne u mjesečnih obrocih. Osim toga imati će svaki stan u naravi ili odšteta za stanarinu, te odjelo i 16 kruna za obuvalo.

Molbe, podkriepljene potrebitimi svjedočbami o dobi, dobrom ponašanju, zdravom tjelesnom ustroju, o dosadašnjoj službi, te da se znade čitati i pisati, valja predati osobno do 15. marča o. g. na glavarstvu u Poreču. Molitelji imadu pravo pregledati službeni red. Imenovanje biti će privremeno od strane vieća a kasnije stalno od strane zastupstva.

Ona sl. občina traži od molitelja samo to, da znadu čitati i pisati, ali to se razumije talijanski. Hrvatski valjda netreba da znaju molitelji ni govoriti a kamo li čitati i pisati.

Dobro bi učinio koji od vanjskih zastupnika kad bi o tom interpelirao g. načelnika. Da Vas čujemo barba Šime!

Zemaljska podpora za gradnju vodnjaka. Zemaljski odbor u Poreču osjegurao je občini Grožnjan 500 kruna podpore za gradnju vodnjaka u Sterni.

Zemaljske podpore djakom. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je podporu djakom srednjih i visokih školah, rodjenim u Istri — u iznosu od kruna 8840. Zanimalo bi nas veoma doznati bilo s koje strane, dali su naši djaci, koliko ih i u kolikom iznosu dobili podpore od zemaljskoga odbora.

Dloba škole. C. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru zaključilo je, da se proširi sadašnju talijansku mješovitu pučku školu u Višnjanu na četveroraznednicu, te da se ju podieli na muški i ženski odio, svaki od tri razreda.

Suvišno je i kazati, da je zemaljski odbor u Poreču radostno uzeo do znanja taj zaključak školskoga vieća, premda se tim obterećuje zemaljska blagajna — ali pošto se radi o talijanskoj školi — negleda se jeli malen ili velik potrošak.

Koparski kotar:

Nova župa u Istri. Iz Boršta nam pišu, da su tamo proslavili koncem prošloga mjeseca ustanovljenje nove župe. Putem kotarskoga poglavarstva u Kopru primili su župljani viest, da se za onu kapelaniju ustraja početkom 1. jenara 1903. nova župa, što je izazvalo medju onimi župljani veliko veselje. Sliedeće subote oglašivaše zvonovi nove župne crkve susjednim selam radostnu viest o ustrojenju nove župe. Glasu zvonova pridružila se i grmljavina mužara i bliesk žarnicah ili raketa, dočim su župljani razsvietlili svoje stanove a domaće pjevačko družtvo „Slovenec“ pjevalo je na raznih mjestih sela narodne i umjetne pjesme.

Sliedećeg dana zavilo se čitavo selo u zastave a pred vratmi župne crkve dizao se krasan slavoluk ovienčan zelenilom i narodnimi zastavami. Kod svečane svete mise iza propoviedi pročitao je domaći dušobrižnik službeni dekret, kojim se javlja župljanom, da je njihova kapelanija podignuta na čast župe. Poslije podne kod blagoslova zahvalio se je puk pjesmom zahvalnicom „Tebe Boga hvalimo“, a na večer razsvietliše župljani opet svoje stanove dočim su zvonovi kasno u noći oglašivali susjedom radost novih župljana.

Jeftin zajam talijanskoj posujilnici. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je posujilnici i štedionici u Roču iz jubilarne zaklade svotu od 500 kruna uz 3% interesa. Kada će hrvatske i slovensve posujilnice biti toli sretne, da će im se iz rečene zaklade doznačivati ovako jeftin zajam?

Podpora talijanskoj gimnaziji u Kopru. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je dobrotvornoj zakladi na državnoj gimnaziji sa talijanskim naukovnim jezikom u Kopru za godinu 1903. podporu od K 300.

Bude li kada postao taj sl. zemaljski odbor pravedan i nepristran — pružiti će zemaljsku podporu i državnoj gimnaziji sa hrvatskim naukovnim jezikom u Pazinu, ali se bojimo, da ćemo na to morati još dugo i dugo čekati.

Iz Vrha (obć. Buzet) 19. veljače Dne 15. t. m. obdržavala je naša „Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda“ svoju glavnu godišnju skupštinu. Već rano u jutro doletješe k nama „Sokoli“ iz Sovinjaka, da nam budu na ruku kod priprava, dočim nas poslije podne usrećiše svojim pohodom domoljubi iz raznih krajeva, izmed kojih nam se osobito milila kitica neutrudivih buzećana. U liepo okićenoj sobi nahrupila množina naroda. Nanizalo se tude liepih mladih glavica i ozbiljnih staračkih lica. Djeca, odrasli, žene i djevojke, starci i starice čekaše neustrpljivo, kad će da se započme. I pade rieč! — Prvi prozbori predsjednik podružnice g. Anton Flego te otvarajuć skupštinu oslovi prisutne liepim govorom. Iza njega uze rieč g. Ivo Žigante, razlažuć sakupljenim važnost podružnica, odnosno družbe, bodreć ljudstvo na rad za prosvjetu našu, za oslobodjenje iz carstva tmine u koje nas survala zloba i neznanje. Pozivlje narod, da se mnogobrojno učlani u našu podružnicu, koja će božjom pomoći doprinieti, da ne zakukamo nad tužnim, crnim grobom istarskog mučenika. Iza toga čulo se jošte liepih rieči, našlo se prešlo na upisivanje članova. Desetice, krune i forintače padale uz mili, radostni zveket na sretni onaj tanjur, a s veselja uzdrktala ruka ubilježi sretno 92 člana. Evala vam dični Vrhuvci! Pokazaste, da vam jošte uviek srca biju za narod svoj; za spas i napredak jezika milenog, što vam ga mliekom usisala tužna hrvatska majka.

Kad se već upisalo sve što se upisati dalo, kad su već i darovi sa zahvalnošću primljeni, prešlo se na izbor novog odbora. Bijahu izabrana sliedeća gospoda: Predsjednikom veleč. g. Ivan Vranić, župnik na Vrhu; zamjenikom g. Jakov Jožijo, pok. Antuna — Vrh; tajnikom g. Jakov Majcan — Dobrova; zamjenikom g. Jakov Matković — Klariči; blagajnikom g. Antun Sirotić — Uličić; zamjenikom g. Antun Vivoda od Iv.-Marije — Vrh. Kao pomoćni blagajnici: g. Lovro Rašpolić-Matov — Paladini; g. Ivan-Marija-Paladin Antunov — Gregorići; g. Grgur Černeka pok. Mata — Medveja. Odaslanikom ili delegatom na „Družbu“ prigodom njezine glavne godišnje skupštine bio je izabran g. Josip Kraljić iz Sovinjaka.

Gosp. se župnik Vranić zahvali na povjerenoj časti njemu i cielom odboru obećavajući, da će iz petnih sila nastojati, da okruni mladu podružnicu vjencem radinosti i slave. Živio! — Liepom se rieči prijavi i g. Brmbolić u Buzetu, občinski tajnik, naglasujuć ljudstvu mir, ljubav i slogu te grčeviti, nervozni trzaj iz ove tmuše krinkane sadašnjosti.

Ciliknu gusle, zapište svirale, a noge uzdrhtnu. Mladež ko mladež poda se u vrtlog pa hajd nek se trese mladenačka duša. Stariji sastali se za stolom „Vinkom Lozićem“ i ljubili mu rumene usne do mile voljice. — Noć se spuštala crna i mrka. Sat je za satom trudno odbijao u noći, kad se ljudstvo stalo da razilazi. Doli i briegovi ječili pjesmom a živio-klici orili se ko gruvanje sv. Ilije.

I umine sretni dan zaljuljav u sladki sanak utrudjelu nožicu rodoljubnih dušica, i sjedu zabrinutu glavu, a Vrh — taj naš Vrh — gubeći se u crnoj, mrkloj noći kô smjeli Albatros, olujine vjestnik, viknu glasovito: „Braćo do vidova skora!“

Amen.

Za uredjenje rieke Mirne. Primorski list zakona i naredaba od dne 21. o. mj. priobćuje zakon od dne 13. julija 1902. ticući se radnjah o uredjenju vodah u dolini Mirne.

Gorička.

† **Eduard Legat.** Predpros. četvrtka preminuo je u Sežani konsistorijalni savjetnik i bivši c. kr. kapelan u Lipici veleč. g. Eduard Legat. Pokojni Legat bijaše dobar svećenik i rodoljub, bio je nečak blagopokojnog tršćansko-koparskog biskupa Bartola Legata. Vječni mu pokoj!

Trst.

Dalmatinski skup u Trstu priredio je prošloga četvrtka koncerat svojim članovima i pozvanim gostima. Kićeno i otmeno slušateljstvo napunilo je prostranu dvoranu. Birani program dostojan je bio takog slušateljstva. Smetana, Čajkovsky, Hatze, Lisinski i Mandić, predstavljeni od opernog zagrebačkog pjevača Cammarote i od vojničkog orkestra pod ravnanjem g. Teply-a, svakomu je obećavalo neobični glazbeni užitak. I što je najviše, privuklo tolike i take ličnosti, ne samo hrvatske i slovenske, već i prve glazbene kritičare talijanske i njemačke, bio je „Petar Svačić“ dra. Trnoplesara (pseudonim) a glazba g. Mandića. Da je Cammarota i vojnički orkestar odgovorio očekivanju, to nas nije ništa iznenadilo, da su glazbotvori Smetane i drugih gorispomenutih s oduševljenjem popraćeni, to nije ništa vanredna. Ali da momće-golobradce, da se mladić od 19 godina postavi uz bok takih velikana i da svojom radjom zadivi i oduševi sve i one, koji s nepouzdanjem dodjoše na koncerat, tomu se doista nismo nadali.

Čitateljima „Naše Sloge“ poznat je libretto „Petar Svačić“ i da je na tom libretu J. Mandić napisao glazbenu operu. Iz te opere u četvrtak se je odigrao preludij, prolog, Svačićeva nastupna i oprostna pjesma, introdukcija krunitbe i mrtvačka pjesma. Preludij je na temelju narodnog napjeva „Popuhnul je tihi vjetar“. Prolog je izraz cielе opere. Kako je u riečima prologa glavna sastavina cielog libretta, tako je glazbena strana tu najznačajnija. Opisivanjem pojedinog izraza glazbotvorac nas pripravlja na znamenitije časove u operi, osobito na zaključnu propast.

Talijanski „Trieste“ i njem. „Triester Zeitung“ donieli su obširnu kritiku o operi g Mandića. Tu oni vide genijalnog glazbotvorca i izvrstnog kontrapuntistu; nalaze duha Wagnerova i Mayerberova, a sve da je protkato narodnim hrvatskim motivima, koji da su podpuno uspjeli. U preludiju je Mandić kontrapunktista i vješt obraditelj narodnog motiva do veličanstva uspjele sinfonije; u prologu je snažni dramatik, koji velikom spretnošću upotrebljava „Wagnerovu školu“ — barem se tako zove — da snagom pune instrumentacije izrazi značajne rieči; u „introdukciji krunitbe“ veličanstven je, pun armonije; u mrtvačkoj i oprostnoj pjesmi Svačića kao da se njegovo mlado srce raztapa od žalosti nad propašću slavnog hrvatskog kraljestva. Nu koliko gosp. Mandić pušta maha maštи i osjećaju, ipak se strogo drži glazbenih pravila, a to je moguće i njegova jedina mana. S vremenom će naš genijalni glazbotvorac, kad se zasiti i Wagnera i Mayerbera, slobodnim poletom svog zanosa Hrvatskoj dati više glazbotvorina u narodnom duhu, ko što je u večem dielu i „Petar Svačić“. Žalimo, što nismo mogli čuti prizor prvi drugoga čina: A nadamo se, da ćemo što prije čuti i druge značajne komade iz opere, kao „bojnu pjesmu“, bez koje nebi nijedan slični koncerat mogao bit.

„Dalmatinski skup“ sretan je bio u zamisli ovog koncerta, to mu je dalo ugleda i kod onih, koji bi najsretniji bili kad bi se bio nasamario. Takve koncerte — bez primati ulaznine, niti darova — sa tako bogatim programom daju samo družtva, koja znadu svoju družtvenu misiju. Doista, to družtvo, kao da je spavalo, nije davalo znaka života. Svaka s vremenom, osobito u Trstu nije nagliti. Toga se valjda držao i „Dalmatinski skup“, pak evo nenadno pokazao, da žive bujnim životom. U četvrtak poslie koncerta bio je oduševljeni ples sve do ranog jutra. Četvorku je plesalo preko 100 pari. I tako eto častno svršio prvi koncerat „Dalmatinskog skupa“.

Voloski kotar:

Gluhonieme staricc. U Hrušici — občina Podgrad — preminula je nedavno gluhoniema starica u dobi od 83 godine zapustivši sestru gluhoniemu staricu od 97 godina. I ovoj starici odbrojeni su dani, jer nije zdrava a k tomu su obje živile u velikom siromaštvu.

U Opatiji bijaše od dne 1. septembra 1902. pa uključivo do 18. febrara 1903. god. ukupno 7548 osoba. Od dne 12. febrara 1903. pa uključivo 18. febrara poskočio je broj gostova za 543 osobe. Dne 18. febrara 1903. bijaše u Opatiji prisutnih 1597 osoba.

Lošinjski kotar:

Za nabavu vode u gradu Krku. Zemaljski odbor u Poreču odgovorio je občinskoj upravi u Krku, da je pripravan dati nalog tehničkim činovnikom, da provedu potrebitu osnovu za nabavu pitke vode u Krku — bude li se kemički dokazalo, da je pronađena voda zdrava i pitka.

Razne primorske viesti.

Pastirski list biskupa tršćansko-koparskoga, presvj. g. dra. F. S. Nagla za ovu korizmu. Novi tršćanski biskup izdao je prvu korizmenu poslanicu ili pastirski list, koj nam bijaše dobrotom poslan ali zalibože prekasno a da bismo mogli već u današnjem broju o njemu progovoriti.

Za danas ističemo samo toliko, da je s tim listom vrlo zadovoljno glasilo tršćanskih čifuta, koje piše u svojem broju od dne 24. o. mj. prilično obširno o njemu naglasujuć, da je novi pastirski list naperen proti slavenskomu svećenstvu onih biskupija i u obće proti „slavskim agitatorom". U budućem broju osvrnuti ćemo se i mi na tu prvu poslanicu presvj biskupa Nagla. Toj poslanici priložen je i običajni postni red za ovu korizmu.

Politički pregled.

U Puli, dne 25. febrara 1903.

Austro-Ugarska.

Poluslužbeni listovi bečke vlade požuriše se izpraviti viest čeških novinah o toboţnjih dogovorih ministra-predsjednika dr. Koerbera sa mladočeškimi prvaci. Ti izpravci znače, da se vlada plaši i najmanjeg dodira sa mladočeskom strankom u javnosti, jer njoj se groze na drugoj strani Niemci, koji vrše još uvjek najveći upliv na vladu. Dok bude trajalo takvo stanje, t. j. dok bude vlada odvisna od milosti i nemilosti njemačkih stranaka, dotle neima govora o kakvom sporazumku između Čeha i Niemaca, neima govora ni o redovitom poslovanju carevinskoga vieća. Vladi se je dakle odlučiti na to, da se izvine izpod skrbničtva njemačkih stranaka i da se postavi na jedino moguće stanovište, na stanovište državnih temeljnih zakona, ili da prepusti svoj posao drugim spretnijim i neodvisnijim rukam.

Obzirom na prigovor ministra-predsjednika jugoslavenskim zastupnikom, da se oni neimaju pačati u macedonsko pitanje, odgovora glasilo narodne stranke u Dalmaciji, da imadu Jugoslaveni svoje braće, t. j. Hrvata, Srba, i Bugara u Macedoniji, koji pogibaju pod turskim kopitom i za koje ima svaki Slaven dužnost i pravo zauzimati se. Bratske muke — kaže rečeno glasilo — su naše muke i radi toga nalaže slavenska dužnost našim zastupnikom, da te zanimaju takodjer za političko djelovanje naše monarhije na Balkanu. Zar imadu možda pravo upličati se u balkanske poslove samo Niemci, Madjari i Talijani — a mi ne? Balkan je slavenski i slavenski Balkan pripada Slavenom.

Glavno glasilo njemačke liberalne stranke u Beču piše, da će nastati do mala važnih promjena u sadašnjem ministarstvu. Medju prvim i drugim čitanjem zakonskih osnova, tičućih se austro-ugarske nagodbe, dogoditi će se te promjene. Češki ministar dr. Rezek, koji je već često izjavio svoju nakanu, da kani odstupiti, dobro bi za nasliednika prvaka mladočeskoga kluba dra. Kramaŕa. Istodobno s tim imenovanjem sliedilo bi i drugo, naime jednoga člana njemačkih stranaka za ministra i pouzdanika tih stranaka. Za to mjesto da je već označen jedan od vodja njemačke liberalne stranke, po svoj prilici u osobi zastupnika dra. Derschatte. Medju njemačkimi strankami da bi izazvalo po svoj prilici imenovanje dra. Kramaŕa nezadovoljstvo, jer da se je on u zadnje doba u borbi iztican kao odlučan protivnik Niemaca. Rečeni list nepita — dakako — kako bi na češke stranke djelovalo imenovanje odlučnoga protivnika češkoga naroda dr. Derschatte. Niemci u obće već i nepitaju za tudja mnienja ni za tudje želje, te misle, da se moraju svi ostali narodi Austrije sliepo pokoriti njihovim neograničenim zahtjevom.

Dne 23. o. mj. započele su u vojnom ministarstvu konferencije o preinaki sadašnjeg vojničkoj postupnika. Tim konferencijam prisustvovaše odaslanici obaju ministarstva za zemaljsku obranu, te ministarstva rata i pravosudja. Čim bude sastavljena odnosna zakonska osnova, biti će predana na razpravu obim parlamentom.

Zagrebački listovi ističu sa zadovoljstvom, da se tamošnje opozicijonalne stranke sve to više ujedinjuju. Od posliednjeg sastanka opozicijonalnih stranaka pristupila je i čista stranka prava k opozicionalnoj fuziji. Izvršujući odbor sa dr. Brešćenskim na čelu imade izraditi pravila za organizaciju i posvemašnje ujedinjenje svih oporbenih stranaka te riešiti težko pitanje o jednom zajedničkom glasilu. Medjutim ostati će sadašnja tri glavna oporbena glasila — glasili oporbe. Tim važnim korakom postignut je toli željeni cilj, t. j. jedinstvo oporbe. Glavne su dakle poteškoće odstranjene i mi gojimo iskrenu želju, da će izvršujući odbor sretno riešiti sva još preporna pitanja.

Srbija.

Govoreć o događajih na Balkanu, pišu biogradski listovi, da bi se na proljeće ipak moglo štogod izleći na Balkanu. Radi toga kani srbska vlada pripraviti se za svaki slučaj, osobito pogledom na to, što se za rat pripravljaju Turska i Bugarska. Ovim dvima državam, da je mnogo laglje pripraviti se za rat, jer su uvjek mislile na vojsku, dočim je Srbija zanemarivala svaku pripremu. Iz Biograda pišu jednomu bečkomu listu, da se nebi imala Srbija zadovoljiti sa ovakvom vojskom niti u najmirnije doba — ako želi igrati kakvu ulogu na Balkanu. Prijašnje vlade da su učinile milijune i milijune zajma za vojsku, a ti milijuni potrošeni su u druge svrhe, jer je bilo zakrpati svakojake pukotine u državnoj upravi. Pri tom je vojska sve to više propadala, a najgore bijaše za ministarstva Vuićeva, kad se nije plaćalo ni častnike ni vojnike, dočim je bilo političko strančarstvo zarazilo čitavu vojsku. Sada treba preustrojiti i preurediti sve vrsti vojske, a za to se hoće mnogo novca. Ono 60 milijuna zajma skopljena nedavno u Parizu, poći će sada za vojsku a onda će nastati novo kuburenje za druge potrebe. To je zaista žalosna slika državne uprave u mladoj kraljevini!

Bugarska.

Posebne viesti iz Sofije razjašnjuju postupanje narodnog zastupstva u pitanju razpusta macedonskih odbora. Vlada je dobila većinu zastupstva za razpust, premda je narod bio proti razpustu i akoprem prati pučanstvo kneževine bratskim saučešćem svako djelovanje tih odbora. Kao razlog, što je jedan dio oporbe narodnog zastupstva pristao na razpust rečenih odbora, navadja se taj, što je oporba bila sjegurna, da su kolovodje pojedinih odbora bili već na sjegurnom, kad je zastupstvo prihvatilo razpust. Vladinu strogost proti odborom da se ima tumačiti u tom smislu, da se ona prikaže pod diplomacijom posve nepristrana i da se oduzme njezinim protivnikom svaku iziku novih prigovora i napadaja. Medjutim da se podržaje u bugarskom narodu živahna agitacija u prilog braće u Macedoniji.

Rusija.

Iz Petrograda javljaju jednom talijanskom listu o sliedećem događaju na posliednjem dvorskom plesu. Veliki knez Vladimir, carev stric, upitao je ministra izvanjskih posala grofa Lamsdorfa o položaju u Macedoniji. Ministar je odgovorio, da viesti, koje stižu od tamo, pobudjuju zabrinutost i da trpe silno macedonski bjegunci. Ovomu razgovoru prisustvovali su poslanici Njemačke, Englezke, Turske i Italije. Na jednom priliži se toj skupini car Nikola, koji ih upita o čemu se razgovaraju, te pošto ga je grof Lamsdorf izviestio, reče car, da se nada, da će se Sultan požuriti te učiniti za umirenje svojih podanika ono, što želi Rusija i njezini prijatelji. Na to je htio turski poslanik nešto primjetiti, ali nije imao više kada, jer se je car odmah odaljio.

Razne viesti.

Ivan vitez Trnski. U podlistku današnjega broja naći će naši čitatelji nekoliko krasnih crtica od dičnoga našega Emina o jednom od najzaslužnijih Hrvata za našu tužnu Istru, a slavnom našem pjesniku i odličnom rodoljubu g. Ivanu vitezu Trnskomu, koji se je postavio kao 83godišnji starac na čelo zagrebačkih rodoljuba, koji odlučiše prirediti dne 14. marča o. g. zabavu u Zagrebu na korist naše plemenite družbe sv. Cirila i Metoda. Dočim upozorujemo ovim naše čitatelje na spomenute crtice, kličemo dičnomu starini iz zahvalna srca. Živio Te Bog još dugo, slavni pjesniče i naš dobrotvorče.

Nova uprava podružnice sv. Cirila i Metoda u Splitu. Nedavno birali su članovi podružnice „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru" u Splitu novu upravu, koja sastoji: predsjednik g. prof. Josip Barač, tajnik g. Ivo De l' Orco, blagajnik g. Jakov Pavić, a zamjenici: g. Božo Matulović i g. V. Stefanini. Na skupštini, u kojoj bijaše birana ova uprava, izrečena bijaše topla zahvala bivšoj upravi koja je onomadne poslala našoj družbi u Istru K 2000.

Skupština družtva izvozne trgovine u Splitu. Iz Splita javiše 16. t. m. hrvatskim listovom, da je skupština za konstituiranje novoga družtva izvozne trgovine za Dalmaciju izpala sjajno. Množtvo članova i prijatelja nadošlo je u Split sa svih strana Dalmacije. Poznatoga českoga velikaša i prijatelja Dalmacije g. grofa Haracha, koji je obolio, zastupao je podpredsjednik g. dr. Škarica. Skupštini je prisustvovao i c. kr. namjestnik barun Handel. Predsjednikom novoga družtva izabran bijaše splitski načelnik g. Milić, a podpredsjednik velezaslužni urednik „Pučkog Lista" g. Juraj Kapić. Ostali članovi uprave jesu najuglednije osobe iz raznih strana Dalmacije.

Dalmacija očekuje svoj spas od novoga družtva, pošto njoj je nesretna vinska klauzula prerezala životne žile.

Jubilej pape Lava XIII. Kako javismo dne, 20. o. mj. svršilo je 25 godina odkada ravna crkvom Isusovom kao njegov namjestnik veliki papa Lav XIII. Dne 20. febrara 1878. bio je naime tadašnji kardinal Joahim Pecci izabran od kardinalskoga zbora papom, koji se je nadenuo ime Lava XIII. Taj svečani događaj pozdravište radostno katolici svega svieta čestitajuć srdačno vrhovnomu crkvenomu poglavaru izrazujuć mu iskrena čuvstva sinovske odanosti i zahvalnosti. Ako se je toj proslavi pridružio sav katolički svieť, to su imali patnici, t. j. niži slojevi pučanstva osobitu dužnost, da se sjete svoga zagovaratelja i zaštitnika. On je bo sirotan, potištenim zanemarenim i potlačenim slojevom narodah svega svieta pružio moralnu podporu u svojih uzvišenih enciklikah. Svojom učenošću, poznavanjem svieta i njegovih nevolja uvidio je za rana silne nepravde, koje se nanašaju siromahom, radnikom seljakom, itd. On je vazda nastojao, da se tomu zlu doskoči, da se pomogne i podigne trpeće čovječanstvo. Lav XIII. posvetio je veći dio svog dragocienog čivota siromahom, za koje se zauzimlje perom i riečju kao dobri i brižljivi otac. Radi toga je dužnost sviju nas, koji trebamo iz vana zaštite i podpore, da se i kao katolici i kao Hrvati radujemo riedkoj svečanosti, koju je sv. otac dne 20. o. mj. proslavio i koja će dne 4. marča, na dan godišnjice krunitbe, svoj vrhunac u sjaju postići.

Povodom te proslave nadošlo je u Rim na hiljade i hiljade hodočastnika iz raznih strana svieta, da se velikomu papi poklone. Na dan proslave podastrieše sv. otcu bogate darove, što pokloniše koli rimski katolici toli hodočastnici cieloga svieta.

U nedjelju bila je svečana gostba za 1000 siromaha na čast sv. otcu kao zaštitniku i branitelju siromaha. Tri dana uzastopce t. j. petak, subotu i nedjelju služene su sv. mise zahvalnice. Ovih i sliedećih dana primao je papa poklonstva i darove. U nedjelju, prisustvovao je pučkom pjevu u crkvi predstavnici svih katoličkih družtava u Rimu itd. Medju inim osobito ističemo plemenitu misao odbora, koji ističe, da bi se posvuda slavio jubilej ne samo molitvom nego i vanrednom milostinjom sirotinji svojega kraja. Dao Bog, saslušali mogućnici taj savjet i medju našim narodom.

Izpravak. Umoljeni, izpravljamo našu viest u zadnjem broju pod naslovom „Moramo zabilježiti" u toliko, da je slagar lista „Hrvatski Narod" zaboravio izpraviti odnosnu viest, t. j. izvaditi iz sloga riečі „u Kranskoj", koje su mu bile zabilježene. Krivnja ne leži dakle na uredničtvu!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 26. veljače t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Baf Fran, Tinjan. Čitaonica Punat. Čitaonica Unije (Mali Lošinj). Grbac Frane, Diraki. Grškovič dr. Ivan, Rovinj. Uribar Ivan, gradonačelnik, Ljubljana. Jurković Gjure, Fuškulin. Majer Mariana, Pula. Tomičić Ljudevit, Trst. Vilhar Scitomir, Prezid.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Čitaonica Osiek doljnji. Čitaonica Sv. Barbara (Kostrena). Grškovič dr. Ante, kanonik, Krk. Grunt Frane, Novaki. Prof. Milčetić Ivan, Varaždin. Skopinić Jeronim, Mali Lošinj.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Predplatnici, koji su poslali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902. Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Uprava „Naše Sloge".

Poziv

na

I. red. glavnu skupštinu

„Malološinjskog družtva za štednju i zajmove" koja će se držati dne 15. ožujka t. g. u 3 sata po podne u zgradi čitaonice.

Dnevni red:

1. Izvješće upravnog odbora.
2. Potvrda računa do konca g. 1902.
3. Slučajni predlozi i savieti.

Kroz zadnjih osam dana prije skupštine biti će izloženi računi u družtvenoj sobi na pregledanje članova.

Mali Lošinj, dne 24. veljače 1903.

Odbor.

Poziv

na

VI. glavnu redovitu, godišnju skupštinu

posujilnice u Voloskom, registrane zadruge na ograničeno jamčenje, koja će se obrdržavati dne **7. marča** t. g. u 3 sata pp. u pisarni dr. K. Janežića u Voloskom sa sliedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine.
2. Izvješće ravnateljstva.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora i družtvenog suda.
5. Zaključak glede uporabe čistoga dobitka.
6. Zaključak o gradnji družtvene zgrade u Voloskom.
7. Slučajni predlozi i savjeti.

Godišnji obračun izložen je zadrugarom na uvid u družtvenoj pisarni u Voloskom.

Volosko, 19. febrara 1903.

Ravnateljstvo.

HRVATI,

svi papir za pušenje kupujte

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Največa solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj

Izvrstan Imperial

Izvrstan garnirani liptavski

Izvrstan Pivski

Izvrstan Tilzitski

Izvrstan Belovarski

Izvrstne maslove sirčiće. } Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Najbolje tambure izradjuje i prodaje

J. Stjepušin u Sisku.

Bisernice po for. 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, 4.—, itd.

Brači I. II. ili III. po for. 4.—, 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, itd.

Bugarije I. po for. 3.50, 4.—, 4.50, 5.—, itd.

Bugarije II. po for. 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, itd.

Berde po for. 20.—, 25.—, 30.—, 35.—, 40.—, itd.

Samice po for. —.70, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, itd.

Dangube po for. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.

Primašice po f. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.

} Sa drvenim čepom for. 1.— više.

Odlikovana god. 1900. na svjetskoj izložbi u Parizu i g. 1896. na milenijskoj izložbi u Budimpešti.

Razne žice i sve što je u to struku potrebito uz vrlo snižene ciene u izvrstnoj kakvoći.

U izradbu se primaju i sve druge vrst. glasbala.

Preprodavaoci dobivaju popust.

Ilustrovane cienike boljih tambura šaljem svakomu franko i badava.

Umoljava se točna i duljiva adresa.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K **4·90**, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—
Iste okrašene s odljepljivim cvietićama	„ „ „ 6·—
Tamojan lagrima, najfiniji	„ „ „ 2·40
„	„ „ „ 2·—
„ granis	„ „ „ 1·20

Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ „ „ 8·—
Svietice za božično drvo u 6 bojah	„ „ „ 3·—
Voščene svieće tarče, I. austr. sastav	„ „ „ 4.40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav	„ „ „ 3·—
„ „ II. „ „	„ „ „ 2·40
Voščeno platno za oltare, metar	„ „ „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa **2000** kruna. Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

Sve strojeve za — — — — — — — — — —

poljodeljstvo i vinarstvo.

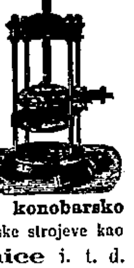

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidraulične stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije, nove sprave za uništenje za hvatanje letačih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;

1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Važno za svakoga!

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u prvom katu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Železnato vino

LEKARJA Piccoli-ja v Ljubljani.

Dobiva se v lekarnah

krepča malokrvne, nervozne in slabotne osebe

Edina zaloga na Kranjskem lekarna

PICCOLI

»pri Angelu« v Ljubljani,

— — Dunajska cesta — —

Pollitrena steklenica 2 krune.

Zunanja naročila izvršuje lekarnar **Gabrijel Piccoli** v Ljubljani točno ako se mu pošlje znesek po poštnem povzetju.

Dobiva se tudi v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 2 krone 40 h. steklenica. 2

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobčiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariču u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviču u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svaiko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.

Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60 „**

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika **P. Jurišića** u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga $4^1/_2$% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 10. Pula, u četvrtak dne 5. ožujka 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ti o list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina: Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Opet nezahvalan posao.

Iz svećeničkih krugova primili smo sliedeća razmatranja k našem članku, priobćenom u zadnjem broju pod naslovom: „Nezahvalan posao".

Članak u 9. br. „N. Sl." t. g. pod gornjim naslovom odgovara podpuno istini, t. j. da istarsko svećenstvo talijanske narodnosti sa malom iznimkom stoji u službi svoje židovsko-liberalne kamore. Nam nije braniti niti podupirati prepošta Zanettia u Puli, ali mu mora svaki priznati ljubav do vjere i do njegova najnevoljnijega naroda u Furlaniji. Što je podlegao kod kuće, jer se stavio proti miljencu stanovite gospode dru. Faidutti-u, o tom nije naš posao da razpravljamo, nu spomenuti treba, da prepošt Zanetti mora računati sa kamorističkim talijanskim svećenstvom Istre, ako misli izvesti ono, što je uradio u Furlaniji. Evo razjašnjenja:

Mi stalno znademo, da prepošt Zanetti nije nigdje stupio sa našimi prvaci u budi kakove dogovore, kako mu predbacuje „Il popolo istriano" u Puli, nu „Amico" glasilo najzagriženijih tršćansko-talijanskih popova piše na tu osvadu u svojem broju od dne 22. febrara t. g. doslovce ovako: „Dokažite tu tvrdnju, a mi okolo ‚Amica', katolici od jednoga kusa, ali ipak ponositi na naše talijanstvo, vam obećajemo, da ćemo oboružani stupiti u borbu proti dr. Zanetti-u, koga bi morali utući do kraja kao izdajicu".

Jasnijega dokaza netreba za to, da je nemoguće u Istri razviti kakovu katoličku akciju kako misli prepošt Zanetti, a da se ne naidje na odpor i talijanskoga svećenstva. Prepošt Zanetti morao bi se spominjati onog sastanka, što ga je pred predzadnjimi izbori za Beč držao dio talijanskoga svećenstva iz Gorice, Trsta i Istre u prostorijah „Circolo s. Giusto" u Trstu. Zaključci su toga sastanka morali ostati tajnimi, proti čemu je ustao bivši župnik u Rakotolah, a sada kanonik u Poreču — preč. Orlandini, koga su bili krivo ubrojili medju svoje kamoriste, izjaviv, da poštenih stvari ne treba sakrivati, ali radi te izjave morao je — van! Sastanak bio je tajnim, ali nije ostalo tajnom, da je preč. Alpi, profesor u sjemeništu u Gorici, rodjen pako negdje u Italiji, zagovarao neka bi se stupilo u dogovor sa slavenskim svećenstvom iz svih trih pokrajina glede izbora u obće. Proti ovomu baš katoličkomu predlogu odrešito je ustao glasoviti Carlo Mecchia, onda neiskreni oblizivač biskupske ruke, a danas biskupski kancelar u Trstu. Može li dakle prepošt Zanetti sa ovakovimi drugovi, a bez našega svećenstva poduzeti kakav korak proti vladajućoj kamori? Može li se zanašati na mladje svećenstvo, koje dolazi fanatizirano u sjemenište iz biskupskoga konvikta u Kopru, gdje je prefekta Palisca zabranio mladeži, da bi poljubila prsten pokojnomu biskupu Sterku, a naložio, da više demonstrativni „evviva" biskupu Flappu? Na koga može dakle računati prepošt Zanetti? U Goričkoj mogao se je uprieti na mnoge svećenike svoje narodnosti, koji nisu odrasli pod okriljem kamore pa i na to, što su obie narodnosti točno i jasno odieljene, ali u Istri? Možda biva bolje u Trstu? Još manje, jer osim dvojice ili trojice (?) ostali su kao i židovčad oko „Piccola", kada se radi proti Slavenom; „Amico" valjda nebi htjeo sa ovimi niti u raj! Možda na kakova svjetovnjaka? Još manje, jer takova, koji bi zauzimao kakov važni družtveni položaj u Trstu, a da stupi na čelo katoličkom gibanju, još nisu našli; ono nekoliko osoba kod novoustrojene katoličke banke za Trst i Istru, neka ga ne zavadja.

U Istri? Moguće li commendatore Matteo Campitelli, koji je u Rovinju sa fratri, a u Trstu sa židovi! Neka ovo uvaži i tršćanski biskup presvj. dr. Nagl: Trst i Istra još nemaju jednoga Luegera medju takozvanimi talijanskimi katolici, jer oni će svi prije glasovati za poznatoga antiklerikalca i židova Veneziana u Trstu, nego li za najgorljivijega katolika — Slavena; a u Istri, u najgorem slučaju, uzdržati će se od glasovanja samo da prodre liberalac Srećko Bennati!!

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 28. febrara 1903.

Medju strankami, predsjedničtvom i vladom još nije došlo do sporazumka glede prvih čitanja proračuna i nagode sa Ugarskom i Hrvatskom.

Ta dva prva čitanja su doista već dulje vremena na dnevnom redu, sad već opet u prvih točkah, al se još ni sad nezna, koje će prije doći na dnevni red, nit kad će Česi jedno ili drugo pripustiti u razpravu. Medju tim je prekjučer držala sjednicu gospodska kuća, a jučer zastupnička.

Obranbena osnova u gospodskoj kući.

Ta osnova bila je, kako je već u zadnjem broju izloženo bilo, poslie dugih trodnevnih razpravah u zastupničkoj kući prihvaćena u noći od 19. na 20. febrara. Prešla je onda u gospodsku kuću. Njezin vojni odbor ju je proučio, i izvjestio o njoj u sjednici te kuće dne 26. febrara. Progovorili su predstavnici svih trih stranaka. U ime desnice ekselenca grof Fridrih Schönborn, u ime središta knez Schönburg, u ime ljevice ekselenca barun Chlumecký. Sva trojica govorili su odlučno i otvoreno za jedinstvo vojske. Svi tri naglašivali su, da se ima u vojski zapovjedati samo jednim jezikom (dakako njemačkim), da ima vojska imati samo jedne znakove, da se imadu po potrebi porazmještavati častnici bud koje narodnosti u bud koje pukovnije. Sve to bilo je izravno ili neizravno napereno proti zahtjevom Madjara, koje postavljaju zadnje doba u svojem saboru. Madjari bi najme htjeli i madjarski zapovjedni jezik, i madjarske znakove u vojski; i htjeli bi, da budu madjarski častnici namješteni samo kod madjarskih pukovnija. Njeki bi čak i to htjeli, da se iz vojske odstrani pjesma „Bože živi čuvaj Bože..." Proti tim zahtjevom bili su izrečeni govori svih trih stranaka gospodske kuće. I kako su složno govorili, tako su oni i njihovi drugovi glasovali, svi kao jedan za obranbenu osnovu. Tom jedinstvenošću htjeli su takodjer dati razumjeti da se Madjarom u njihovih zahtjevih nesmije popuštati s nijedne strane, kako njim se često popušta.

Schönborn je izrično rekao, da je samo za jedinstven zapovjedni jezik, a ne i za svako obćenje predstavnika vojnih oblasti sa vojnici i sa strankami, čim je posve u suglasju sa Mladočesi.

Ekselenca grof Ivan Harrach, koj je osim one trojice govorio, išao je i malo dalje, nego Schönborn, pak je zahtjevao, nek se sa vojnici postupa načinom, da vide svi, da neima nijedna narodnost prednost, da se svi u vojsci ćute kao doma. Isti bi htjeo takodjer, da se starijimi umirovljenimi častnici nepostupa gore nego li sa mladjimi.

Osnova, kako rekoh, bila je jednoglasno prihvaćena, a već dan iza toga, dne 27. febrara dobila je previšnju potvrdu ili sankciju.

Po njoj će se u ovoj polovici monarhije provesti novačenje redovito, kao i drugih godina. Vojnike unovačene moć će se zvati u vojsku samo u toliko, u koliko bude jednaka obranbena osnova prihvaćena takodjer u saboru u Budimpešti.

Za pregledavanje dobitnih i gospodarskih zadruga.

Već je zastupnička kuća bila razpravila zakonsku osnovu, kojom se je ustanovilo, da i kako se imadu sa strane države pregledavati dobitne i gospodarske zadruge, kao što su posujilnice, mljekarne itd. Gospodska kuća uvrstila je u zakonsku osnovu njeke preinake. Zakonska osnova morala se je vratiti u zastupničku kuću. Putem prešnosti došla je ta osnova, sa promjenami gospodske kuće, opet u razpravu u zastupničkoj kući. Potaknuo je to mladočeski zastupnik profesor Fiedler. Pristao je uz promjene gospodske kuće. Prešao je pak na govor o „Run-u," rekli bi o hajki na „pemsku banku" u Pragu. Ta banka je jedna od najstarijih u monarhiji, broji na stotine milijuna prometa, a na mnoge milijune rezervnoga fonda. U njoj je uloženo mnogo českoga novca, a uprava je u rukuh Njemačkih. Zadnjih dana nahrupili su ulagatelji i zahtjevali od banke svoje uložke. Banka jih je redovito izplaćivala i izplatila već do 17 milijuna kruna. Ulagatelji skočili su po svoje novce, jer su čuli da je banka u pogibelji. To se je moralo navlaš razglasiti. Njemačke novine su vikale na Čehe, da se je to učinilo s narodnostnih razloga. Prof. Fiedler doviknuo je Njemcem, nek se nečude ako se je to tako dogodilo. „Pemska banka", da se je uvjek kazala politički njemačkom, a da nije najbolje ni uredjena. Na to su skočili razni Njemci iz Češke, koji su istoga dana u tom interpelirali, te dokazivali, da je „pemska banka" učinila dobra i Čehom, i da ovakva borba, kakva se vodi proti toj banki, nije moralna. Sva razprava vrtila se je okolo dogodjaja u „pemskoj banki", i zaboravilo se je tako rekuć na zakonsku osnovu o kojoj se je razpravljalo. Razpravila se je ipak u cielosti. Potankosti prepuštene su za sliedeću sjednicu.

Glede konzulata u južnoj Americi.

Zast. Biankini i drugovi bio je novembra mjeseca upravio na ministra-predsjednika interpelaciju, u kojoj ga je pitao, da li je voljan zauzeti se, da se u južnoj Americi naročito u Čilskoj republici ustroji novih mjesta za konzule, i to takve koji bi znali hrvatski, jer je najviše Hrvata iz monarhije tamo. Ministar-predsjednik je odgovorio, da je dao obavjestiti kod ministarstva izvanjskih poslova u toj stvari. Doznao je: da ima u Čilskoj republici do 2000 pripadnika monarhije, i da su ti većinom iz Dalmacije; da ima tamo četiri konzulata; da je u najnovije vrieme ustrojen jedan častni konzulat, i čast toga dana jednomu Dalmatincu, i da će se još njeki ustrojiti, al da je težko naći za ta mjesta ljude.

Basna i politika u Primorju.

Na odnosnu interpelaciju zastupnika Biankini, Spinčić i drugovi od 21. nov. 1902., odgovorio ministar-predsjednik, da je viest u Tršćanskoj „Edinosti", kao da bi u trgovačkom ugovoru sa Italijom bila tajna klauzola, po kojoj bi se austrijska vlada bila obvezala i ima unapried obvezati da podupire i da će podupirati zahtjeve Talijana na škodu Slavena — basna, te misli da će interpelante taj odgovor zadovoljiti. Austrijska vlada nije ni tako bez čuvstva časti, da bi dozvolila tudjoj vlasti umješavati se u njezine nutarnje poslove, nit tako nelojalna, da bi zastupstvu nješto zamučavala. Nadalje veli ministar-predsjednik, da je njegova trajna briga, da organi vlade u žalibože vladajućoj narodnostnoj borbi sačuvaju posvemašnju neutralnost, i da pokazuju prema svim narodnostim jednaku dobrohotnost i jednaku skrb. Njemu nije ništa poznato, da se u tom obziru oblasti u Primorju nebi držale odnosnih naputaka! Izvida nije proveo, jer interpelanti nisu naveli nikakvih data za svoju odnosnu svrhu!

Smirismo se slušajuć ili čitajuć taj odgovor — možda će bit još govora o njem.

Franina i Jurina.

Jur. Kadi si u Marčani, a ča tamo sada uvik čekaš sa munjenima, imaš ga s fulanom, ti nećeš iz Marčane, dokle nebu ura dobro tukla.

Fr. Ja nisam zadovoljan poći iz Marčane, dokle nima svaki svoje.

Jur. A ča će to reći: „svaki svoje" to furlan furlanski, a seljak seljački, selo Marčansko je zadovoljno da ura tuče magari nemački, ma samo ne hrvatski. Kako Furlan i Martin za stvari odi c u X. očemo se drugi put povratiti.

Fr. Još je malo: ca da oče furlanu nokat naresti?

Jur. Ća si nem, kakov nokat, forši zubi su mu pali.

Fr. Nisu svi, ali su mu samo dva ostali.

* * *

Fr. Ugoni Jurino kâ je razlika mej tršćanskemi abreji i talijanskemi popi?

Jur. Neće bit velika!

Fr. Not?

Jur. Jedni i drugi bi nas utopili u žlici vode.

Fr. Ma to ni razlika!

Jur. Ter je za pravo ni vrag bili!

Sjećajte se

„Družbe sv. Cirila i Metoda"

za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

† **Mate Živolić-Pola,** posjednik u Smoljanima, preminuo je 27. pr. mj. u 37. godini, ostaviv udovicu sa 6 drobne dječice. Pokojnik bijaše dobar rodoljub i prijatelj! Pokoj mu vječni!

Nadina Slavjanska u Puli. Glasovita narodna ruska družba, vodjena od kćeri Dmitra Agrenjeva Slavjanskoga, koji je svojedobno zadivio sviet, dala je prošloga ponedjeljka koncerat u Puli u velikoj dvorani „All' Arco Romano". Usprkos nepriklădnoj uri (šest popodne), za koju bijaše urečen koncerat, napunila se je prostrana dvorana otmenog občinstva, sastojećeg većinom iz krugova mornarice, ali, može se reći, sve sama krv slavjanska. Koncerat je ispao u svakom pogledu divno te je slušateljstvo bilo baš začarano onim skladnim pjevanjem, a na koncu svakoga komada dalo oduška opravdanom zanosu burnim pljeskanjem. I zaista neznaš čemu bi se više divio: dali milini pjesme, koja ushićuje, dali skladnosti i stopljenosti glasova u izvedbi, koju se ne može pomisliti točnijom. Osim krasnih ruskih komada bile su odpjevane dvije bugarske i dvije hrvatske pjesme, koja posljednja, osobito „Noćni stražari" bijahu najživahnije aplaudirane. U drugom dielu koncerta izvadjao je isti zbor nješto narodnih a nješto umjetnih komada na „balalajkama", narodnim ruskim instrumentima, sličnim našim tamburicama. I tu se je pokazala izvanredna vrstnoća igrača, njihova zamjerna spretnost i preciznost u izvadjanju. Kad je malo pred osam sati bio svršen koncerat, nije bilo konca ni kraja oduševljenom pljeskanju, a svima je bilo njekako težko ostaviti dvoranu i ne slušati dalje i dalje bajne, milozvučne akorde.

Redarst. povjereničtvo za puljsku okolicu stupilo je u kriepost 1. marčom. Istomu su podredjeni poslovi redarstvene naravi.

Za školsku zgradu u Pomeru. Upravno vieće u Pomeru bijaše ovlašteno od zemaljskog odbora u Poreču, da uzme zajam od 3000 kruna kod zemaljske vjeresijske banke u Poreču, da pokrije tim troškove za gradnju školske zgrade u Pomeru i da izplati neki dug od 1000 kruna.

Popravak starinske crkve. Središnji odbor za umjetničke i povjestničke spomenike u Beču izjavio se sporazumnim sa nacrtom, izradjenim od c. kr. namjestničtva u Trstu za popravak starinske kapele sv. Antuna u Barbani, te je zaključio, da će nastojati, da se ta osnova čim prije provede.

U Smoljanima su dobili direktnu poštansku svezu.

Pazinski kotar:

Imenovanje. Zemaljski odbor za Istru imenovao je ravnajućim učiteljem III. reda na mješovitoj pučkoj školi u Čepiću gosp. Ivana Sartona.

Iz Lindara pišu nam 29. februara 1903. U br. 7. Vašega cienjenoga lista napala je nepoznata nam osoba našega vriednoga župana bez svakoga razloga. On uživa najbolji glas ne samo u našem mjestancu nego takodjer i kod naših narodnih prvaka u Pazinu, koji ga na ono častno mjesto postaviše i svog mu povjerenja nikada neuzkratiše. Ako imade nepoznati nam dopisnik štogod osobno proti njemu, neka se oglasi sa svojim podpisom, pak ćemo mu i mi sa podpisom odgovoriti.

(U koliko je uredničtvu žao, da se je onim sastavkom našla uvriedjena koja zaslužna osoba, u toliko si pako pridržaje pravo ustupiti prostor umjestnim opazkam i u buduće bez obzira na lievo ili desno, jer uvjek hvaliti nije častno ni za pohvaljenoga a niti za list, koji mora mjeriti svim čitateljem i prijateljem jednakom mjerom. Izjavljamo ponovno, da se nije mislilo osobno vriedjati već upozoriti one, koji obnašaju kakovu čast u obćini, da njim podložene organe na red pozovu. Istodobno izjavljamo, da odnosnoga dopisa nije sastavio gosp. učitelj te da on nestoji sa uredničtvom u nikakovoj svezi i da u toj stvari nećemo primiti nikakovih sastavaka više. Bez zamjere!. Uredn).

Ubojstvo u Tinjanu. Na pustni večer vraćao se sa plesa kući Jakov Zunta. Putem je sretio mladića Antona Šingulića, te bez izvjestnog povoda opalio nanj dva hitca iz revolvera i time ga usmrtio. Ubijeni bio je miran mladić, koji nebi bio niti mravu nahudio. Njegov otac i sva obitelj pristajala je kod netom minulih izbora uz načelnikovu stranku. Ubojica je propalica. Njegovu je imovinu pred kratko vrieme kupio na javnoj dražbi Camus iz Pazina. Odlikovao se je kod netom minulih izbora kao odlučna podrepnica pazinskih Talijana. Kod obstojećih odnošaja u Istri možda mu to bude hasnilo prigodom buduće razprave, te će onda tršćansko „Židovče" prikazati ga kao nevinu žrtvu izazvanu na opravdanu samoobranu, dočim sada za svoje nečiste svrhe, bezobrazno laže i prikazuje ubojicu kao hrvatskog smutljivca. A valjda je i onog odsudnog dana ubojica bio najeden i napit judinim bakalarom i vinom. Tako se eto bezdušno i sistematično poživinčuje neuki narod u Istri?

Porečki kotar:

Nova zdravstvena osnova za Istru. Zemaljski odbor u Poreču imenovao je zem. prisjednike dra. Clevu i dra. Chersicha svojimi pouzdanicima u odboru, koji se je ustrojio na pobudu liečničke komore za Istru, u tu svrhu, da prouči novu osnovu zakona za preinaku sadašnjeg zakona o zdravstvu.

Zemaljska podpora za gradnju ceste. Zemaljski odbor u Poreču zajamčio je c. kr. kotarskomu poglavarstvu u Poreču podporu od 1000 kruna za tehničke predradnje za cestu Termac-Pazin.

Koparski kotar:

Iz oprtaljskog krasa. Dne 15. veljače ove godine obdržavala je podružnica družbe sv. C. i M. u selu Škofi na oprtaljskom krasu svoju II. redovitu godišnju skupštinu. Nakon otvorenog govora sliedio je izbor novog odbora, a kašnje ples. Kod iste sjednice sabralo se za „Družbu sv. Cirila i Metoda" K 16·50. Najtoplija hvala svim darovateljem, koji su se sjetili naše velezaslužne „Družbe".

Valjana izlika. U talijanskih listovih čitamo, da je zemaljski odbor u Poreču doznačio iz zemaljske blagajne talijanskomu konviktu u Kopru 500 kruna podpore „za poduku u slavskom jeziku".

Da ova stvar nije žalostna bila bi smiešna, jer komu će dati popiti onaj slavni odbor, da je ona 500 kruna doznačio u istinu u onu svrhu. Takovoga ludjaka u hrvatskih krugovih neće naći pod kapom nebeskom.

Ona poduka „u slavskom jeziku" nije drugo nego izlika, pod kojom daruje slobodnije talijanskomu konviktu onu liepu svotu novca, dočim mu je „slavski jezik" deveta briga.

Ta poznata je činjenica, da odkud onaj konvikt postoji nije nijedan pitomac pošteno naučio taj „slavski jezik", koji služi većini pitomaca za — porugu.

Za cestne odbore. Zemaljski odbor predao je cestovnomu odboru u Kopru nadzor na novih cestah, koje vode željezničkim postajam u Kopru, Dekanih, Škofljah i Žanlah; nadalje predao je nadzor cestovnomu odboru u Piranu na cestah u Izuli, Sv. Luciji, Siciole i Savudriji; cestovnomu odboru u Bujah na cestu u Bujah.

Voloski kotar:

Razpisana štipendija. C. kr. namjestničtvo u Trstu razpisuje natječaj na jednu štipendiju od godišnjih K 300 iz zaklade pokojnoga V. Tomašića za djake nautičkih ili realnih škola, rodjenih na Voloskom, eventualno za rodjake pokojnoga zakladnika, koji polaze koju srednju, visoku obrtnijsku ili trgovačku školu (takodjer na Rieci). Molbe valja poslati c. k. namjestničtvu u Trstu u roku od 4 cedana. Pobliže obaviesti može se dobiti kod rečenog namjestničtva. kod političke oblasti u Voloskom ili kod srednjih škola naše pokrajine.

Lošinjski kotar:

† **Mnogočastni pop Ivo Velčić,** rodjen dne 8. svibnja 1857. u Dragozetiću (občina Cres), a redjen za svećenika dne 21. rujna 1880., umro je poslie dugotrajne i težke bolesti dne 20. prošloga mjeseca u kuratiji Belej — (dekanat Osor). — Tko i što je bio pokojni Velčić, netreba kazati, to svjedoči crkva, sazidana pod njegovom upravom u Martinšćici, to kaže crkva belejska, u kojoj je službovao sve dok je legnuo u hladan grob, a najbolje pa se vidi iz njegove „Oporuke". Pustio je K 300 „Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri", K 300 „Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu" te K 300 „Družbi sv. Cirila i Metoda". Oplakivani pokojnik bio je uzor-svećenika i otac ubogih, kojima je ostavio i na oporuki K 100. Pratio je veselim srcem napredak hrvatskoga naroda te posvećivao sve svoje sile da se podigne. Narodna stranka na creskom otoku izgubila je s dragim pokojnikom neumorna i neplašiva borioca. Vječni mu pokoj! — Svima, koji su blagoizvoljeli mrtvačke ostanke milog pokojnika pratiti do hladnog groba, srdačna hvala. Osobita pa hvala upravitelju nadžupe osorske, preč. popu Antonu Lusini, mngč. popu Matu Maračiću, upravitelju župe u Martinšćici, koji je do zadnjega časa tješio dragog pokojnika, mngč. popu Dinku Marinculiću, upravitelju župe u Sv. Jakovu, mngč. popu Vjekoslavu Volariću, kapelanu u Nerezinah, mngč. popu Andru Bon, duh. pomoćniku u Belom, mngč. otcu Antonu Pravdici, mngč. otcu gvardijanu u Nerezinah te sjedomu starcu mngč. popu Dinku Muškardinu, uzornomu upravitelju župe u Štivanu, koji dan prije ukopa, žrtvovao se je postaviti na prilično daleko putovanje sa svimi svojima župljanima, da za zadnji put izkaže ljubav, koju je prama milomu pokojniku gojio. Razturženoj majki, sestram i svakinjam dragoga pokojnika najdublje saučešće!

Trst.

Tršćansko-koparski biskup u Rimu. U četvrtak — danas osam dana — odputovao je tršćansko-koparski biskup pres. g. dr. F. S. Nagl sa svojim kapelanom g. Ujčićem u Rim, gdje ća ostati više dana. Važni su morali razlozi sklonuti presvj. biskupa na taj put u Rim, odakle je došao u Trst jedva nešto više od pol godine.

Novi kanonik kod stolne crkve u Trstu. Službeni list bečke vlade priobćuje u svojem broju od dne 3. o. mj. imenovanje veleč. g. Frana Kosca, župnika na Katinari, kanonikom stolnoga kaptola u Trstu. Ovo imenovanje uzornoga slovenskoga svećenika i rodoljuba na ono častno i važno mjesto, razveselit će stalno koli naše svećenstvo toli vjernike one biskupije.

Izborne listine za izbor gradskoga, dotično zemaljskoga zastupstva za Trst i okolicu izložene su od dne 28. pr. mj. na gradskoj viećnici do 13. o. mj. Slovenski rodoljubi u Trstu dadoše se odmah na posao te su prošle nedjelje obdržavali prvi izborni sastanak u Sv. Ivanu, da se valjano pripravе za predstojeće izbore, i da očuvaju častno okoličanske izborne kotare.

Razne primorske viesti.

Imenovanja u sudbenoj struci u Primorju. Ministarstvo pravosudja imenovalo je sudbenoga pristava na kotarskom sudu u Buzetu g. Karla Bisiaka sudbenim pristavom u okružju prizivnoga suda u Trstu; nadalje imenovao je sudbenimi pristavi prislušnike: g. Onorato Lius u Buzetu, g. dr. Guido Bencich u djelokrugu prizivnoga suda u Trstu i g. Ljudevita viteza Schrotta u Puli, a g. Nikolu Dominico u Vodnjanu.

Iz zemaljskoga školskoga vieća za Istru. U posliednjoj sjednici c. kr. zemaljskoga školskoga vieća bijahu stvoreni sliedeći zaključci:

Potvrdjena bijahu imenovanja pučkih učitelja, i to g. Antuna Urbančića, ravnajućim učiteljem u Borštu; g. Ivana Medvedića, ravnajućim učiteljem u Boljunu; gdje Marije Planella-Ducovich, učiteljicom drugoga reda u Velom Selu; gdje. Marije Torcello-Resnuz, podučiteljicom u Grožnjanu i gdje. Jelene Radivo, učiteljicom trećega reda u Omišlju.

Zaključeno bijaše ustrojiti nove pučke škole jednorazrednice u Pasjaku, Sušnjevici i u motovunskih Novakih; dozvoljeno bijaše proširenje školah u Humku (Umag) i Motovunu na četverorazrednice te pučke škole u Brgudu na dvorazrednicu.

Odbijena bijaše molba občinara Bresta za ustrojenje jedne pučke škole u njihovom mjestu.

Odlučeno bijaše podupriеti predlog za plaću trećoj učiteljskoj sili na hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu.

Neprihvaća se molbu zemaljskoga odbora, da se obustavi otvorenje novoustrojene (hrvatske) pučke škole u sv. Lovreču od Predubca, dok se vrhovno upravno sudište o utoku zem. odbora ne izreče.

Odbija se prigovor proti prenosu sjedišta škole u Dragi. Odlučeno je proširiti hrvatsku pučku školu u Žminju na trorazrednicu, te pretvoriti pučke škole u Brtonigli i u Motovunu u mješovite razrede.

Prihvaćen bijaše predlog, da se ustanovi jesenske praznike na pučkoj školi u Kaštelu od dne 1. septembra do dne 10. oktobra.

Podupire se molbu družtva „Lega Nazionale", da može otvoriti školu u Matokancih, te molbu družbe sv. Cirila i Metoda, da se podieli školi u Vabrigi pravo javnosti.

Dozvoljena je dioba trećeg razreda pučkih škola mužkih i ženskih u Cresu u paralelke.

Odlučeno bijaše glede poduke gusala, risanja i krasopisa na pripravnici u Puli

Prima se na znanje i izvještaj o nadziranju zemaljske realne gimnazije u Pazinu, kao što i izvješťaj kotarskog nadzorničtva za talijanske pučke škole lošinjskog kotara.

Prihvaća se molbu obćine Poreč, za uplatu stanarine jedne namjestne učiteljice ženske škole na teret školske zaklade.

Zdravstvene viesti.

Paučina pogibeljna za ranu. U mnogih stranah našega naroda vlada običaj, da se meće na rane, osobito nove ili svieže paučine i to ponajviše radi toga, da se obustavi krv. Takvu paučinu uzme se iz podruma ili konobe, štale, dvarnice, u obće tamo, gdje imade često mnogo prašine i smeća. U takvoj prašnoj paučini imade obično zdravlju pogibeljnih glivica ili mikroba, pa kad dodju te glivice u dodicaj sa ranom, prouzroče upalu ili stane ranjeni dio tjela gnjiti, pak treba liečničke pomoći i drugih troškova, osim boli i muke. Dokazano je, da je oboljo jedan konj, komu su ranu obložili paučinom, koju su uzeli u štali, u kojoj bijahu bolestne krave.

Valja se dakle čuvati paučine, osobito prašne, te ranu, ako je neznatna, izprati vodom i octom pak dobro povezati, ako je veliku, pozvati liečnika.

Vapno u očima. Ako ti upane vapna u oči, uzmi komadić sladora, pa ga raztopi u vodi i tom raztopinom izperi oko, u koje ti je upalo vapno, pa će ti brzo uminut bol. Upane li ti trun, onda kani kap ulja i trun će ukloniti.

Kad te uhvati kašalj, nemoj se sikovat da izkašlješ, nego se suspreži što više možeš. Dobro utegni zraka u se i pridrži ga što više možeš, pak će ti se ugrijat u plućih i ublažit kašljanje. Nepresstano kašljanje, povriedjuje stare rane u dušniku i plućih, a ako tih nema, onda nove otvara.

Nezdravo mlieko. Mlieko od starih krava ne pij i ne daj djeci, jer su one obično pod starost sušičave, pak se lako od njihova mlieka oboli. Da ga slučajno imaš piti, onda ga dobro prokuhaj.

Umjetni gnoj pogibeljan ranam. Vi, koji imate posla s umjetnim gnojem, čuvajte se da vam ne dodje na ranu. Ako vam je ruka ranjena, nemojte njom posipati gnoj, jer lako da vam otruje krv kroz ranu, pa možete ostati bez ruke, a i bez života.

Književne viesti.

Što je papa? Ko je Leon XIII. Prigodom papinskoga jubileja izdala knjižara biskupskoga sjemeništa u Spljetu. Tako je naslov 44 stranica obsežnoj knjižici koju je uredničtvo primilo.

„Tršćanski Lloyd." Primili smo prvi broj jur najavljenog lista pod tim naslovom i pod uredničtvom g. Frana Kučinića. Prvi broj donaša osim „Poziva na predplatu" jošte sliedeće članke: Naša izpovied — naša zastava! Pod naslovom „Trgovačka mornarica" donaša članak nar. zast. viteza Vukovića „Trgovačka mornarica habsburške monarhije i socijalno-politička legislatura, u koliko zasieca u mornaricu". Pod naslovom „Trgovina" pača se sa bugarskim tržištem, trgovinom drva, razvitkom trgovine u Hercegovini, o trgovcu kao zvaničniku te o dalmatinskim trgovačkim potrebam. Dalje bavi se bankovskim poslima, brodogradnjom, prometom, osjeguranjem, pomorstvom i tršćanskim tržištem, u kojem izviešćuje o trgovini šećera, kave, burzi, uvozu i izvozu iz Trsta. Izviešća o trgovini žitom, vinom, uljem itd. u tom broju neopažamo te se nadamo, da će se i u tom popuniti. List je upravo dobro došao svakomu trgovcu, pa jer u predgovoru medju ostalim javlja jošte i sliedeće: „Nastojat ćemo, da na ovom trgovačkom tržištu grada Trsta zastupamo trgovačke probitke sviju onih pojedinaca, koji imadu nuždu i potrebu od grada Trsta, ili da svoju trgovačku robu i svoje zemljodjelne proizvode u Trstu prodadu, ili obratno, da trgovačku robu kakve mu drago vrsti u Trstu za se kupe", preporučamo ga svim našim čitateljem-trgovcem najtoplije. List stane na godinu 12 K, pol godine 7 K. Izlazi svake subote. Predplatu je slati naslovniku: „Fran Kučinić Via Teatro 1, Trst".

Poziv na predlatu. Odlučio sam štampati na svoj trošak odavna spremanu trilogiju „Petar Svačić" u kojoj nastojah prikazati javne i privatne uzroke našega pada s obzirom dakako na estetska pravila o drami. Cielo će djelo iznositi oko 20 araka, a stojati će K 2 (dvie). Sabiraću je 10. otisak na dar. Da uzmognem odrediti nakladu, usrdno molim, da mi se najdulje do 15. ožujka dojavi broj predplatnika. Radi pieteta prama velebnoj uspomeni iz hrvatske prošlosti, te iz rodoljubna mara za hrvatsku knjigu, držim da će se odazvati mome skromnome pozivu svi oni, na koje sam se obratio pak jim se unapried zahvaljujem na trudu i požrtvovnosti.

U Senju, mjeseca veljače 1903.

Krsto Pavletić (P. Krstinić) profesor.

„Niz Hrvatski Jadran", valčik za glasovir, izdala „Hrvatska knjižara u Zadru". Ciena K 2·40. Pod tim naslovom primili smo svežčić kajda, koje je priredio g. Josip Novak za glasovir. Naslovna strana predstavlja „Sokola" sa hrvatskom zastavom u ruci te slikom grada Zadra. — Naručbe prima nakladateljica.

Pjesme. Spjevala Marija Kumičić (Enjuškinja). Zagreb. Komisionalna naklada knjižare L. Hartmana (Stjep. Kugli). Sa slikom autorice. Pod tim naslovom primili smo lieno opremljenu knjižicu pjesama, koje su bile prije objelodanjene u raznih časopisih, naime u „Hrvatskoj vili", „Crvenoj Hrvatskoj", „Iskri", „Prosvjeti", „Novom Vieku", „Hrvatskom pravu" te zadarskoj „Hrvatskoj". Koliko vriede ove pjesme prepuštamo kritičarom. — Ciena nam takodjer nije znana.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

Gosp. Ivan Trinajstić, župnik u Dobrinju šalje 10 K sabranih na piru g. F. Mauровića i Jele Vučić na zdravicu g. J. Barbalića. — U Sovinjaku darovaše: Ivan Žigante Ivanov za ples 1 K te za poljubac izmedju dva neprijatelja 1 K, k tomu dodao Angjeo Žigante 32 h. za čašu vina. — Franjo Grgurina u Rukavcu šalje K 6·60 sabranih u svatovima g. Bartola Vlah. — Na pustnu večer sakupilo se za jedan ples na samu. plesan po g. I. Gregorec K 1·60, a tomu doda g. Tancabel 40 h.

Ukupno danas . . . . . K 20·92
Na račun ove godine izkazano . „ 167·—

Sveukupno K 187·92

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Preko puljskoga povjerenika darovaše: Tranšić Ante, trgovac vinom 20 K, Zuccon dr. Ivan 10 K, Mardešić Niko 6 K, Mezulić Ante 5 K, Wilfan dr. Josip 5 K, Stihović Josip 2 K, Krže Fran 2 K, Potočnik Josip, tvorničar glinenih peći u Puli 2 K, Barbalić Fran 1 K, Hain Josip 1 K, Jelušić Ernest i E. K. svaki po 1 K.

Ukupno danas . . . . . K 56·—
Na račun ove god. izkazanih . „ 95·—

Sveukupno K 151·—

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

Kod vjenčanja g. Petra Iveša sa gdjicom. Maricom Slipčević u Premanturi darovao mladoženja 3 K. Sokolski izletnici plesne škole sabrali u Vinkuranu 10 K.

Politički pregled.

U Puli, dne 4. marča 1903.

Austro-Ugarska.

Jučer sastalo se parlamentarno povjerenstvo mladočeskoga kluba, da vieća o tomu, kakvo li će zauzeti stanovište napram državnomu proračunu i vladinim osnovam o nagodbi. Istoga dana na večer bijaše skupna sjednica istoga kluba, u kojoj viećaše o zaključcih i predlozih parlamentarnog povjerenstva. U odnosnom pozivu predsjednika dra. Pacaka bilo je osobito naglašeno, da će biti sjednica vrlo važna, pak da je radi toga potrebito, da dodju članovi na sjednicu u podpunom broju. Dok ovo pišemo nije nam poznato, što li je taj klub zaključio i kakovo li će zauzeti stanovište napram spomenutim vladinim osnovam.

* * *

Nedavnu viest, da će biti preustrojeno austrijsko ministarstvo, t. j. da će stupiti u sadašnje ministarstvo jedan pouzdanik českoga kluba i jedan njemačkih stranaka, oprovrgoše polusluzbeni listovi.

* * *

Glede budućega postupanja zastupnika českoga naroda u carevinskom vieću doznajemo iz jednog bečkog lista iz izjave jednoga mladočeskoga zastupnika to, da će Česi voditi takvu politiku, koja bude njim povoljna. Nekojim krugovom da nije pravo, što su českí zastupnici dozvolili u parlamentu, da se rieše nekoja manja pitanja, jer da su ti krugovi očekivali i u tih pitanjih odpor českih zastupnika, a to su Niemci, koji su htjeli u mutnoj vodi ribu lóviti.

Crna Gora.

Nedavno smo na ovom mjestu spomenuli, kako glasilo crnogorske vlade pripravlja zemljište na Balkanu za Italiju. Proti takvom postupanju rečenog lista prosvjedovaše hrvatski listovi ističuć, da pripada Balkan balkanskim narodom, da neima Italija šta tražiti na Balkanu, jer tamo neima nijednoga Talijana. Toj slavenskoj nazovi-uzajemnosti pridružilo se i glasilo dalmatinskih Srba, koje piše, da bi se Srbi imali zauzeti za to, da i Italija, kao zemlja sa jačimi pogodbami za istiniti prosvjetljeni rad a sa manje napadalačkih težnja i više ljubavi slobode dobije dio na Balkanu. Ovo je jasno rečeno, za čim teže dalmatinski Srbi i njihova braća u Crnoj Gori. Oni jedni i drugi pripravljaju na Balkanu zemljište Italiji jedino iz strasti i zaslieplienosti proti ostalim nesrbskim narodom, pa bili ti i najčišći Slaveni. Težko je pogoditi, koju li bi korist imali ti Srbi kad bi se n istinu Italija umješala u balkanske poslove i kad bi tamo zauzela bilo kakav položaj. Valjda nemisle oni, da bi se Italija tamo žrtvovala za njih i radi njih, da im izvojuje velevlastni položaj na štetu ili propast ostalih balkanskih Slavena.

Srbija.

Pitanje o priestolonasljedstvu u Srbiji moglo bi se sretno riešiti. Takvim riešenjem nebi bili zadovoljni oni kandidati na to priestolje, o kojih se je do sada najviše pisalo, a ti su: sin Petra Karadjordjevića, potomka bivšeg kneza Srbije i brat kraljice Drage, mladi poručnik Lunjevica. Kao ozbiljna kandidata na srbske priestolje spominju sada nezakonitog sina pokojnoga kralja Milana, kojega mu je rodila grčka krasotica Artemizija, kasnija supruga srbskog diplomata Ristića. Tomu dečku da imade sada 14 godina, ime mu je Milan, stanuje u Carigradu, gdje da ga odgajaju kano kakvog kraljevskog princa. U slučaju, da ostane kralj Aleksander bez potomaka moći će pozvati na priestolje svoga polubrata i tako će biti jednostavno riešeno zamršeno pitanje o priestolonasljedstvu u Srbiji. Bog daj sreću!

Bugarska.

Iz Macedonije dolazo glasovi o sukobih izmedju bugarskih ustaša i turskih četa. U diplomatičkom svietu dvoje, da će turska vlada provesti reforme u Macedoniji, koje njoj je predložila austrijska i ruska diplomacija. Turska će po davnom običaju na sve pristati i sve obećati i po istom običaju ništa učiniti. Sa predloženimi reformami nisu Macedonci nimalo zadovoljni te zamjeravaju ruskoj vladi, što se je toli slabo zauzela za promjenu sadašnjeg nesnosnog stanja u njihovoj domovini. Predložene reforme ostati će po svoj prilici na papiru, jer vlasti neće imati odvažnosti, da Tursku pozovu na red, dočim će ju njezini tajni prijatelji u njezinom odporu proti reformam tajno podupirati. I tako je vrlo lahko, da će na proljeće — kad osvane Gjurgjev-danak, plamsati ustanak u Macedoniji i do će usljed toga one vlasti, koje su mislile Tusku mirnim i prijateljskim načinom skloniti na provedbu toli potrebitih reforma, morati posegnuti za drugim sredstvom, t. j. za oružjem, da ju na te reforme prisile.

Italija.

U talijanskom parlamentu stavio je zastupnik Cirmeni obzirom na balkanske zapletaje upit na vladu. On je naime upitao vladu, dali je istina da postoji između Italije i Austro-Ugarske ugovor, da bi imalo svako povećanje Austro-Ugarske za posliedicu takodjer povećanje Italije. U ime vlade odgovorio je na taj upit državni podtajnik Baccelli, da kad bi dao na taj upit jestan ili ničan odgovor, da bi već tim odkrio ono, što je sadržano ili što nije sadržano u ugovoru izmedju trojnoga saveza, čega pako nesmije učiniti pošto je onaj ugovor tajni. Interpelant nije se zadovoljio sa odgovorom te je preporučio vladi neka dobro pazi na dogodjaje na jadranskom moru.

Razne viesti.

† **Lavoslav baron Rieger,** žarki češki rodoljub i politik umro je 3. marča u Pragu. Pokojnik se je rodio g. 1818. te je od g. 1848. sudjelovao na političkom polju. O pokojnikovih vrlinah progovoriti ćemo u budućem broju. — Sprovod će biti u subotu.

Godišnjica smrti dra. Ante Starčevića. Dne 28. febrara svršila se sedma godina nakon smrti prvaka stranke prava i najodličnijega vodje hrvatskoga naroda g. dra. Ante Starčevića. Svi hrvatski listovi sjetiše se toga žalostnoga dogodjaja dužnim počitanjem napram velikom pokojniku, koji je žrtvovao sve svoje izvanredne duševne vrline i krieposti sreći svoga naroda. U povećim mjestih i u gradovih služene su svečane zadušnice za toga narodnoga velikana, komu neka svevišnji stostruko naplati na onom svietu za njegov neizmerni trud i za sve njegove žrtve, doprinešene radovoljno na oltar svoje domovine. Slava uspomeni dr. Ante Starčevića!

† **Lajos Domokos,** bivši urednik socijalističkoga lista „Il Proletario" te gorljivi socijalistički vodja, umro je u Rivi (Trentu) nakon dugotrajne bolesti dne 4. t. mj. — Vječni mu pokoj!

Slavenstvo tršćanskih Srba. Dubrovačka „Crvena Hrv." piše: Kakvi su su Srbi u Trstu; tamo ih je mnogo, bogati su „Srbsko-pravoslavna" im občina ima imetak od više milijuna, dok je i medju samimi članovi velikih bogataša, a nikad nijedan nije do sada dao ni prebijene pare za slavensku stvar u Trstu. Suviše ni jedan jedini Srb u Trstu nije predplaćen na tršćansku „Edinost" niti jedan ikad da se i približi našoj braći Slovencem, kad već ne trpe Hrvate, i ako je „Edinost" i odviše srbofilska. Srbi u Trstu, dakle, (a mnogo ih ima) živu tamo kao neki osobiti, tudji elemenat.

„Jedinstvo" pak iznaša, da se u srbsko-vjeroizpovjednih školah u Trstu predaje talijanski, jer djeca više i ne znadu „srbski", dok mi znamo da u tu školu, kad se predaje „srbski jezik" kao u nas njemački, dolaze djeca talijanskih jevreja, i da učitelji više gube vremena oko ove djece, nego oko srbčića.

Namjera je ova, da se u Trstu odgoji izmedju istih Talijana podmladak, najviše od malih jevreja, koji će poslie trgovati po naših zemljah, kao putujući agenti. I za to je srbska škola u Trstu!

Ovomu imademo dodati mi, koji poznamo bolje stanje tršćanskih Srba nego li spomenuti listovi, da neima na žalost nijednoga tršćanskoga Srba u nijednom slovenskom družtvu i da su oni na štetu sviju tršćanskih Slavena Srbi malom iznimkom — jedino u crkvi, dočim bi mogli svojim položajem, ugledom i blagostanjem igrati važnu ulogu medju tršćanskimi Slaveni.

Bilancio del patriottismo zaratino. Pod tim naslovom primilo je naše uredničtvo sliedeće: „La Lega Nazionale realizzò a Zara dall' epoca della sua esistenza i seguenti incassi:

nell' anno	1892	Corone	1.678:66
» »	1893	»	7.415:08
» »	1894	»	6.177:74
» »	1895	»	7.273:10
» »	1896	»	7.639:58
» »	1897	»	14.620:12
» »	1898	»	16.634:54
» »	1899	»	18.010:24
» »	1900	»	19.751:05
» »	1901	»	25.839:43
» »	1902	»	30.126:37

Quindi nell' anno testè decorso ogni figlio della forte Zara, ha in media contribuito con tre corone per la conservazione nella nostra regione della lingua di Dante, che è lingua nostra. — Zaratini! Date aiuto all' opera civile della Lega Nazionale. 22 febbraio 1903. — U taj primjer požrtvovnosti šačice Zadrana ugledali se i naši gradovi!

U Dalmaciji — kano i kod nas. U hrvatskih listovih Dalmacije čitamo, da je došlo prošlih dana u Zadar preko stotine radnikah iz Italije, koje je talijanaška zadarska občina pozvala za radnju kanalizacije, dočim domaći radnik pogiba od gladi. Eto — kaže „Narodni List" — kako se brinu za blagostanje puka oni, koji izdavaju „Pravog Dalmatinca" *), da ga i duševno ubiju. Sramota po njih, a još veća po težake, koji se daju voditi u klaonicu gospodarsku i duševnu. Zar je kod njih još takova tmina, da nezaviriše u otvorene karte dušmanske svojte?

Dakle i u Dalmaciju poziv'ju talijanske radnike kako i u naše primorske gradove, a domaći radnici, koji plaćaju ovdje porez u krvi i novcu, ti neka planduju i sline ciede dok im tudjinac komad kruha otimlje.

*) To je dalmatinska „Prava Naša Sloga." Op. ured.

Sastanak slovensko-kršćanskih novinara u Ljubljani. Dne 16. i 17. marča sastati će se u bieloj Ljubljani slovensko-kršćanski novinari iz raznih slavenskih pokrajina. Svrha tomu sastanku biti će praktično provedenje resolucijah, koje bijahu prihvaćene glede novinarstva na II. slovensko-katoličkom sastanku te na sastanku slovenskih nepolitičkih družtava, Pojedina uredničtva dobiti će za svoje dopisnike ulaznice. Radi toga pozivlju se oni, koji žele sudjelovati kod toga sastanka, da to priobće uredničtvu „Slovenca" u Ljubljani. Sa sastankom biti će spojen i poučni tečaj. Predloge i želje glede organizacije slovenskoga kršćanskoga novinarstva neka se šalju uredničtvu „Slovenca" do dne 5. marča o. g.

O bledi i novolji, koja vlada u zagorskom dielu Dalmacije podaje „Pučki List" u posliednjem broju sliedeću žalostnu sliku: Iz mnogih predjela sa zagorja i Primorja stižu užasni glasovi, da se narod prenemaga od gladi. Zagoru ubila nerodica, a primorje nesretna klauzula. Ne ima naš siromah zagorac ni šaku muke da umjesi hleb svojoj gladnoj dječici, a na primorju pune konobe vina, ali koja hvajda, kad nitko nanj i ne gleda? Kriva je ponajviše vlada, što je naša jadna Dalmacija zapala u ove klance jadikovce. Vlada je nametnula primorcem klauzulu, a po zagori je namjestila putujuće učitelje poljodjelstva, od kojih do sada ne vidimo nikakova ploda. Svaka zagorska občina trebalo bi, da ima svoga putujućeg učitelja, koji bi neprestano morao obćiti s težacima, te ih napućivati, kako će bolje obrađivati polje, da im zemlja dade veću korist. Pokrajinski poljodjelski nadzornik Zotti napisao je krasnu osnovu, kako bi se moglo preporoditi naše poljodjelstvo, ali ta osnova ostala je na papiru. Bečka vlada pobaci nam samo po koju mrvicu. Za grad Trst, koji pliva u svakom obilju, uložila je bečka vlada lanjske godine 80 milijuna, a za našu jadnu Dalmaciju, u kojoj eto narod umire od gladi, gotovo se ništa ne ulaže. Mi smo vječiti pastorci. Često nam se prigovara sa strane vlade, da sami po sebi ne znamo ništa začeti. Eto smo svojim silama osnovali družtvo izvozne trgovine naših poljskih proizvoda. Prošle nedjelje na skupštini u Splitu bio je glavom gosp. namjestnik barun Handel. S njime se je razgovarao urednik „Pučkoga Lista" i preporučio mu je novo družtvo, a namjestnik mu je odgovorio, da je to družtvo trgovačko, a u trgovinu da se vlada nemože upličati. Kakvu trgovinu za rane božje? Nije Dalmacija ustanovila ono družtvo u kakve spekulativne svrhe, već da otme narod današnjoj biedi i nevolji, da ga oslobodi glada, koji eto kuca na vrata težaka po svoj našoj tužnoj pokrajini. Niesmo mi iz načela proti vladi; mi naprotiv poštujemo vlast, ali i tražimo od vlade, kad smo u njezinoj skrbi, kad joj pošteno plaćamo porez, kad joj dajemo krv naših sinova, da nas neodnemaže, već da nas pomaže, kako je njezina sveta dužnost. Baš u pogledu novoga družtva mi ćemo pitati u vlade, da uzimlje naše vino za ratnu mornaricu; pitati ćemo postojano, da nas podupre osobito u našem glavnom proizvodu vinu, jer nas je ona u tom nemilo oštetila prokletom klauzulom. Bude li vlada ipak nemarna i gluha prama nama, mi ćemo to kazivati narodu, neka puk znade i pamti.

U korist „Hrv. pod. družtva" u Mostaru izdao je vrli Hrvat u Sarajevu g. P. S. Jakovljević karte dopisnice sa likom posliednjeg slavnog ali nesretnog kralja hrvatskog Petra Svačića, koji je prije 800 godina poginuo, braneć pred Madjari slobodu i nezavisnost Hrvatske kraljevine. Preporučamo rodoljubni podhvat g. Jakovljevića i druga u Sarajevu.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 4. ožujka t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Božić Josip, Trst. Corazza Gjuro, c. kr. sudb. pristav, Buzet. Fučić Ivka, Mali Lošinj. Grsković Jerko, Zadar. Karabaić Ante, kanonik, Trst. Katalinić Andrija, Rieka. Mardešić Niko, Pola. Medvedić I., Klana. Mihovilović Angjeo O., Krapanja-Dalm. Pajalić Vinko, Nova Baška. Rerečić Ivan, Veli Lošinj. Sancin Josip, Predloka. Seršić pop Ivan, Stara Baška. Tomašić I., Rieka. Zahija Savka, Rukavac-Frančići.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Babić Rudolf, Kastav. Hrelja Josip-Astalić, Berseč. N. K. Trst. Legović pop Antun, Kaštelir. Legović-Katucin Ivan, Kaštelir. Mendica Grgo, Kaštelir. Miran Julij, Opatija. Radoslović Ivan, Ilovik. Stavčlik pop Fran, Kaštelir.

Predplatnici, koji su poslali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902. Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Uprava „Naše Sloge".

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. I. P. u S. Vaša pritužba nije opravdana, jer ste morali čitati opetovno preporuku našega uredničtva svim dopisnikom, da šalju sve dopise, viesti itd. našem glavnom suradniku g. M. Mandiću u Trst, a tek najsilnije u Pulu. Da ste nam zdravo! — G. P. M. M. B. (o. C.) Kako vidjeste, pretekao Vas drugi.

Gosp. Juraj Vr-c. Umag. Izpravili smo u smislu Vaše reklamacije. Za god. 1903. imamo dobiti K 5, ostalo namireno.

G. J. Gržinić, Kotle. Primili smo postali iznos, kojim ste g. 1902. namirili.

Gosp. dopisnike, kojih sastavci neugledaše danas svjetlo, molimo strpljivosti do budućeg broja.

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okršene u reliefu sa zlatom, voščenim cvietcem itd. . . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Iste okršene s odljepljivim cvieticama . . . 6·—	Isti okršeni s cvietom i zlatom . . . . 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . . . 2·40	Svieće za božićno drvo u 6 bojah . . . . 3·—
» » granis . . . . . 1·20	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . . . 4·40
	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . . . 3·—
	» » II. » » . . . . 2·40
	Voščeno platno za oltare, metar . . . . 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — **Za pravi čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.** Gersheimovi stenji (fililji) i stakla za vječnu luć. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke cene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

Sve strojeve za
poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, ***hidrauličke stiskalnice za vino,*** novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetilike sa aceliten za hvatanje letaćih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,
Beč, Praterstrasse 49.
Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne domaćitelju:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
» » » 5 » » 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
» » » 8 » » 2¼%
» » » 30 » » 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
» » » 3 m. » 2¼%
» » » 6 » » 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krieposnova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoloživ s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpešću. Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljano, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se **kupanjem i predajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Poziv
na
II. red. glavnu skupštinu

„Barbanskoga družtva za štednju i zajmove", koja će se obdržavati dne 17. ožujka t. g. u 10 sati prije podne u obć. dvorani.

Dnevni red:
1. Izvješće upravnog odbora.
2. Potvrda računa do konca g. 1902.
3. Izbor jednoga člana upr. odbora.
4. Slučajni predlozi i savieti.

Kroz zadnjih osam dana prije skupštine biti će izloženi računi u družtvenoj sobi na pregledanje članova.

Barban, dne 2. marča 1903.

Odbor.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Jur. Što si Frane tako pospan? — Po majku miša, ti si bija na plesu!

Fr. Baš si induvina Jure. Bija sam cilu noć na plesu odi družbe u Kašteliru. — ma smo se divertili! juhuhu!

Jur. Ala su morali ćikat one prodane duše, kad ste se vi tako lipo zabavljali.

Fr. A vero — odi rabije su se svi pobrali u Vižinadu na ples odi lege. Poša je kapo banda, stari barba Matijo sa kratkim brogešami, kompanijo belo sa debelim fuidom.

Jur. Gran su ih morali u Vižinadi dobro tratati.

Fr. Da — da — da biš zna, ča jim se dogodilo?

Jur. Ča, ča?

Fr. Uzeli su im u Vižinadi svim šijare i panatiku, ča su bili ponili sobom.

Jur. Ča ih ni sram? Takova šinjorijo, pa nesu na ples di lušo panatiku, kao da gredu u vale kositi. Ča nisu imali šperance, da će ih u Vižinadi prijatelji pogostiti pa za svaki šikurtad su mogli ponesti ča u žepeh.

Fr. Znaš, da oni nose uvjek škuljave žepe, samo kad gredu po beči u Motovun ji zakrpaju.

Jur. Ta ti je lipa Frane — ha ha ha — ali još lipja ha, ha, ha, da su se Vižinaci ponesli tako šenca krejanca, ha ha ha, kad su im još za plaću ha ha ha, ča su došli na ples ha ha ha pobrali šijare. Ha, ha, ha, ma ću se od srca na smet ha, ha, ha.

Fr. Biš se bija još više smija, da si ih vidija, kad su prišli doma kola šanta ana i bez šijari ha, ha, ha, mi brži i meni smih.

Jur. Vero Frane mi je ža, da nisam i ja pošo s tobom za im se u brk nasmijati.

Fr. Drugi put Jure — budi sigur, da će im se i drugi put hi vrag pripetiti.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Sv. Marija od Zdravlja (općina Barban) početkom marča 1903. Žalostna srca javljamo, da nas je dne 15. veljače pustio veleč. g. don Josip Bastijanić, duhovni pomoćnik. Minute su tek dvie godine dana, što je medju nami boravio i već je dobio dekret, da ostavi ovaj zapušteni puk te da se preseli na Pornjane. Bili smo osobno u Poreču kod presvj. biskupa, neka nam ga pusti i nadalje — ali nam je odgovorio: da ne može iz osobitih razlogah. Obećno nam je drugoga svećenika; počekat ćemo i na to! Sa žalošću moramo spomenuti, da bijaše naša crkva puno godinah bez svećenika, i češće puta u kratkom roku bijahu promjenjeni. A zašto to? Nije se pak čuditi, ako je ovaj puk zanemaren i zapušten u svakom pogledu. Imademo ovdje pripomoćnu školu, ali žalibože odlazkom g. svećenika zatvaraju se njezina vrata, a naša djeca ostaju i nadalje u tmini neznanja i bez svakoga nauka. Naša crkva bijaše nedjeljom i blagdanom puna pobožnoga puka, a kamo li će sada zalaziti? Barban je daleko, a opet po drugih crkvah se skitati nas je sram. Sada će biti krčme pune gdje će se huliti i psovati Boga.

Na dan rastanka moglo se je viditi, kakvu si je ljubav stekao kod puka naš Josip. Suznih očiju sve ga je pozdravljalo i blagoslivljalo, poimence oni, koji su se zadnji put od njega djelili. Ganutljiv je bio onaj prizor, kad se je s nama u crkvi opraštao. Kratkim ali jezgrovitim govorom ocrtao je jadno naše patničko stanje i bodrio nas da pomoću sv. vjere skočimo na junačke noge i da radimo sve, što je dobro, pošteno i plemenito. Trepetećim glasom spomenuo je, da mu se je dieliti s nama. Opominjao nas, da se ljubimo medju sobom, da se sjetimo kadkada i njega u svojim svakdanjima molitvama a da neće ni on nas zaboraviti. Komu da srce ne proplače na te rieči! Otišao je od nas tjelom, ali su njegove liepe rieči i propoviedi ostale ovdje; njegovo milo lice dubko je ukopano u srcima pobožnoga ovoga puka. Ostavio nas je eto biedne i žalostne i poletio u drugi kraj, biedne nam Barbanštine, da tamo čisti korov iz srdaca vjernika, da usadjuje i utvrdjuje u njima klicu sv. vjere i ljubavi do mile naše domovine. Otišao je od nas, ali nije od naših srdaca!

Ostaj nam s Bogom dakle, zdravlje i sreća neka Te prati; a često se sjećaj i Ti u svojim molitvama ovog biednoga ali dobroga puka, koji će se Tebe vazda ugodno sjećati!

Iz Barbana nam pišu: Dne 4. tek. mj. imalo je naše občinsko zastupstvo sjednicu. Šesta i zadnja točka dnevnoga reda bila je „uvedenje hrvatskoga jezika uredovnim“ u občinski ured. Premda je ta točka najvažnija za našu občinu, ipak toga dana nije se o njoj nimalo razpravljalo. Evo kako i zašto: Kad je 5. točka bila već izerpljena, digne se na načelnikov znak jedan od zastupnika, te predloži, da se sjednica zatvori i razpravljanje spomenute točke odgodi za koji drugi dan. Na to načelnik zatvori sjednicu nerekav ni rieči glede buduće sjednice. Obično, kad se prije podne nebi izcrpio sav dnevni red bi se sjednica samo prekinula, dok župani štogod nalože, pa bi se poslije podne nastavilo sjednicu te tako izcrpio cijeli dnevni red. Ali na spomenutoj sjednici nije se to učinilo. Zašto, to je posve lahko pogoditi. Načelnik se je naime bojao one 6 točke, pa je navlaš prekinuo sjednicu samo da se nebude moglo raspravljati i odlučiti uvedenje hrvatskoga jezika u občinski ured, i u nadi, da će se tako još za koji mjesec uredjivati u talijanskom jeziku. Evo, kako se postupa sa našim dobrim narodom i njegovimi zastupnici kako lukavo i bezobrazno se jih vara i za nos vodi. Osudjujući najstrože načelnikovo postupanje sa našimi župani, preporučujemo i stavljamo im na srce, da na budućoj sjednici odlučno zahtjevaju da se odmah dade na razpravu točka te se uvede već jednom u občinski ured hrvatski jezik!

Iz Kanfanara pišu nam 5. o. mj.: Tužna Kanfanaršćino! Tebi je valjda sudjeno plakati! Potlačena si od neprijatelja, a zapuštena od većine svojih vlastitih sinova. Jao majci, koja ima nezahvalnu djecu! U najvećoj potrebi takova će ju djeca ostaviti na cjedilu. Još je gore majci kad izgubi i onog sina, koji ju je branio pred zlom svojom braćom, te pred ostalim svietom. Tako se tebi dogodilo ovih dana Kanfanaršćino naša! Umro ti ponajbolji sin Niko Žudih iz sela Kurili, mnogogodišnji točni predplatnik „Naše Sloge“. Uz dične naše seljane i naše poštenjake Josipa Modešta, Mišana, Križnića, Viduline i druge, osobito vriedne nam Maričane i Morižine, bio je on uviek medju prvima, da puti i bodri zaslieplјenu našu braću na Kanfanaršćini. Ljubav njegova za narod svoj bila je upravo velika — bez granica. Kad bi oni naši ljudi, koji su po položaju zvanju i znanju pozvani, da pomognu svome neukome narodu, velju, kad bi oni ljubili onom ljubavi svoj narod, kojom ga je ljubio naš pok. Niko, tad bi malko bolje pripazili na svoje čete, koje, rekbi malo po malo gube povjerenje u svoje vodje. Koliko bi puta znao naš mili pokojnik uzdisati nad nepravdom, što nam se nanaša već u samom Kanfanaru! Občinska je uprava u talijanskim rukama, u kojim nebi smjela ni po božjem, nit po ljudskom pravu biti; nadpis nad školskim vratim jedino u talijanskom jeziku je, na postaji željezničkoj njemački i talijanski se govori. To je bilo odviše za srce, koje je bilo prepuno ljubavi do svoga materinjega jezika. Mučilo ga je i to, što se kod nas u Kanfanaru neradi u smislu Grašića, pre Luke Jereba itd. Niko dragi! Tvoje srce prestalo je kucat za svoj narod; nu tješi se tamo nad zviezdama, da se i Kanfanaršćini tamo s Učke gore smije zora boljeg dana, a da nam taj čim skorije svane, moli Svevišnjega! Lahka ti bila zemljica, a udovici-sirotici toliko kreposti, da uzmogne ustrpljivo podnesti težki ovaj udarac!

Nadzitranje pučkih škola u Trebinju (Rovinju), povjereno je c. k. školskomu nadzorniku u Poreču g. V. Parenzanu.

Predsjedničtvo trgovačke komore u Trebinju (Rovinju), u osobi g. Josipa Quarantotto kao predsjednika te i g. Leandra Camusa kao podpredsjednika, potvrdilo je ministarstvo trgovine.

Pazinski kotar:

Iz Pazina pišu nam 8. o. mj.: Za mjesto župnika-dekana u Pazinu bio je otvoren natječaj, te se je više naših svećenika prijavilo, od kojih je 5 (pet) ordinarijat predložio patronu grofu Montecuccoli, talijanskom podaniku, nastanjenom u Milanu. Medju natjecatelji bilo je vriednih i učenih svećenika, nu patron nije našao nijednog, koji bi mogao služiti njegovim težnjam. Ordinarijat, reć bi, da je uzmaknuo pred talijanskim grofom te da će razpisivati nove natječaje i to valjda sve dotle, dok se nadje talijanskomu grofu povoljnog kandidata. Biskupu pripada doduše pravo, da može sam imenovati župnika u slučaju da patron neće da vrši svoje pravo, ali dvojimo da će se biskup tim pravom poslužiti. Kada smo već kod patronata, opaziti je jošte sliedeće: Upravitelj ovdašnjeg fideikomisa grofa Montecuccoli jest Ljudevit Covaz, koji nema nikakve osobite naobrazbe izim pučkih škola i to je onaj, koji u ime svojih gospodara imenuje župnike našem narodu. Koliko se dade za stalnošću uztvrditi, imala je kod imenovanja župnika svoje prste i mjestna gradska uprava, koja je u ime mjesta Pazina prosvjedovala proti imenovanju budi kojeg Hrvata župnika. A prečastni ordinarijat, mjesto da bi bio uzeo malo u ruke statistiku ili se inače obaviestio, jednostavno je uzmaknuo. Da je pako u istinu u zadnje vrieme postala naša crkva sredstvo za potalijančenje, proizlazi isto iz sliedećeg slučaja: U pazinskoj crkvi propovjedalo se je od pamtivieka hrvatski; a da ušuljaju talijanštinu, i da pomoću propoviedi pospješe potalijančiti ovaj gradić, to je župna uprava naručila propovjednika, jednog fratra za sada samo iz Dalmacije — koji drži svakog dana propovjedi u župnoj crkvi, razumije se u talijanskom jeziku. A da nama, kako oni misle, začepe usta, činili su kolektu, da ovom plate stan i hranu, koju imade propovjednik kod župe-upravitelja. Ako naši ljudi traže, da im se u korizmeno doba propovjeda u hrvatskom jeziku, tada im se odvrati, da nek i oni saberu za to novac. Jeli to pravedno? Onaj, koji ima novaca, imade pravo čuti rieč božju, a siromah? što treba njemu taj luksus. Gospodo častna i prečastna, ta vam nevalja. Vi znate, da su župljani ove župe u ogromnoj većini hrvatske narodnosti, pak nije pravo ni pošteno da budu zapostavljeni onim, kojim je stalo jedino do toga, da im služi crkva u političke svrhe. Uzprkos tomu da je dobrih 5/7 ciele župe Hrvata, ipak sadašnji župe-upravitelj dade činiti talijanske tužbe proti hrvatskom seljaku, izdaje talijanske namire, u obće piše samo talijanski sve javne izprave. Nema izprike, što su ključari Talijani, jer uprav to je žalostno, da je ordinarijat u ovoj crkvi, koja je ujedno dekanska za cielu čisto hrvatsku okolicu, imenovao Talijane za ključare. Na ovaj se način valjda pripravlja narod, da sa svojim crkvenim pastirom nesmije drugčije obćiti, nego li u tudjem mu jeziku, da se tako i biskupu olakoti posao, kad u ove strane dodje!

Porečki kotar:

Kako se „Signori“ brinu za svoje suobćinare u Istri? Prva i glavna briga svake valjane občinske uprave morala bi biti ta, da se pobrine za to, bilo kako bar za pučanstvo svoga područja — da imade vazda zdrave i pitke vode koli za ljude, toli za blago. Toga načela drže se sve napredne občinske uprave širom svieta — izuzam kod nas u Istri. S pitanjem za nabavu dostatne i zdrave vode za narod i blago, nerazbijuju si dosta glave naši „Signori“, ti prosvjetitelji i usrećitelji našega naroda u Istri. Mi smo primjerice opetovno naglasili u ovom listu, da se služi gradjanstvo tobož glavnoga grada Istre — slavnoga (!) Poreča — vodom za piće i za sve ostale domaće potrebe iz lokve ili kaljuže, koja se nalazi uz cestu nedaleko grada, i u koju se kaljužu izlieva iz susjednih cestah za vrieme kiše sav mogući smrad i gnoj. Na vlastite oči vidili smo, kako niže gradjanstvo dovaža posude na magarcih ili mulah do same kaljuže, te tuj crpa i vadi žutu ili crvenu vodu, koja im služi za sve domaće potrebe. Bogata gospoda, talijanski „Signori“ imadu svoje bunare ili šterne, a za niže gradjanstvo dobra je i ona mastna i bojadisana voda iz kaljuže. Nu reć bi, da ono gradjanstvo neima sada više ni onakve vode — ako se ju vodom nazvati može. Čitamo bo jadikovku u poznatom tršćanskom „Cifutiću“ iz občinah Humak (Umag) i Poreč, da je tamošnji narod već sada

---

pravo. A kako bi mu bilo pravo kad je danas vidio toliko čudnovatih stvari. Sjeti se, kako je jutros došao na placu pa ga Amerikan pozvao na rakiju, kako mu je htio plaćati, kako mu je nudio cigare, kako je ono trčao okolo i lovio ljude pod ruku pa im plaćao rakiju, dielio ci gare, svašta im govorio i mahao rukama. Sjeti se, kako je ono „šior potešta“ pogledavao svako malo Amerikana, a ovaj odmah razumio njegov znak i još življe stao nagovarati ljude. Sjeti se napokon svega onoga što je vidio u „oštariji“ kod Jurine. Svega, svega se on dobro sjeća, što je danas vidio i čuo. Čudnovato mu je sve to, a najviše se čudi, kako je Amerikan postao najedanput tako dobar pa je plaćao štogod je tko htio, a svi znaju da je on jako škrt, da bi se za „solat obesil“, da to nikad ne običaje činiti. — Još je dugo o tom razmišljao pa se onda spremio sa svojom ladjicom na ribariju, ali još ga uviek ne puste one misli....

* * *

Iza nekoliko dana morao je Frane k svojemu prijatelju Mikule po nekakvom poslu. Stanu se razgovarati o minulim izborima pa mu je Mikula pročitao nešto iz novina, kako se Talijani hvale, da je u N. predobila talijanska stranka. Mikula mu je pripovjedio koliko su zato novac dobili Amerikan i drugovi, pak je istom sada Franetu bilo jasno sve ono, što se je na dan izbora dogodilo. Sad je vidio, zašto je ono Amerikan bio onako dobar i darežljiv. Sad je sve razumio. Od tada je Frane počeo misliti svojom glavom, sad je drugi čovjek, sad se ne boji više da će „past pod Hrvatsku“, sad je on dobar narodnjak.

— kao da smo usred ljeti, bez vode i da je primjerice sl. zemaljski odbor u Poreču zamolio upravu vojne mornarice u Puli, da bi iz Pule dovažao parobrod-šterna vodu!! Nije li to najsjajniji dokaz o uzornosti talijanskih občinskih upravah naše Istre?!

Koparski kotar:

Buzet, 6. marča 1903. I opet je nemila smrt razcvilila jednu rodoljubnu obitelj na Buzešćini. Dne 4. tek. je svojom mrzlom kosom pokosila nit života vriednom starini Josipu Klarić-Juričić iz Juričići kod Buzeta, otcu našeg dičnog Antuna, današnjeg obć. načelnika i brata mu Ivana u dobi od 82 godine. Pred 8 dana bio je još u polju sa težacima a danas ga crna zemlja krije. Poboljevao je tekar 4—5 dana. Čim se je narodna sviest na Buzešćini dizati stala, evo ti našeg pokojnika sa sinovi Tončićem i Žanetom u redovima narodnjaka Flega i drugova. Pokojnik bio je narodnjak od pete do glave, svagdje ga zanimala i najmanja narodna stvar, redovito je čitao „N. Sl." a molitvenici „Oče budi volja tvoja" i Kanižlićev bili mu miljenici. Kako je bio vriedan i dobar te u obće štovan sa sinovi, vidilo se i na dan pogreba. Tu ti se sastalo iz bliže i daljnje Buzešćine ljudi, gospode i kmetova, mužkih i ženskih. Vidio si školsku mladež sa svojimi učitelji i učiteljicama, činovnike c. kr. kot. suda sa veleučenim gosp. sudcem dr. H. Stepančićem na čelu, činovnike c. k. poreznog ureda, občinske činovnike, nekoliko obć. savjetnika i zastupnika (jer odaljeniji nisu mogli doznati na vrieme), odvjetnike dr. Grožića i dr. Sandrina, a ostalog naroda duga, velika povorka. Tu se vidilo, da je bio obljubljen od svih, jer i najljući protivnici narodni nisu se žacali sprovesti ga do hladna groba. Pokojnik ostavlja dva sina, Antuna, današnjeg načelnika Buzetskoga i brata mu Ivana, dvie kćeri te mnogo unuka i praunuka. Tebi dobri Josipe nek Bog podieli vječni pokoj, lahka ti bila ova hrvatska zemljica, koju si toli ljubio te se moli gori Višnjemu za one, koje si ostavio i toli ljubio, a razcviljenoj obitelji nek Bog pošlje svoju blagu utjehu. Vječni mu pokoj!

Poznaju nas kad treba plaćati — inače nas nema! Pišu nam iz koparskoga kotara: Tko se nesjeća vike i krike, koju podigoše istarski i tršćanski talijanski listovi proti dvojezičnim nadpisom ili raznim oglasom na novoj istarskoj željeznici Trst-Poreč. Oni digoše proti tim napisom nebo i pakao dokazujuć, da je to željeznica čisto talijanska, da pruga teče izključivo po talijanskoj zemlji i da su za istu doprinesli i doprinašaju sami Talijani t. j. pokrajina i talijanske občine.

Ove drzovite i bezobrazne tvrdnje ugrijanih talijanskih glava nije bilo težko pobiti, jer su osnovane na golej neistini i na talijanskoj umišljenosti, da je Istra talijanska pokrajina. Mi smo te tvrdnje pobili i obezkriepili, a naši su pozvani na to čimbenici ministarstvo željeznica dostatno uvjerili, da je vika naše „Signorie" neosnovana i bezrazložna.

Sada nam pružiše za to sjajan dokaz isti vikači — sami Talijani.

Čisto slovenska občina Dolina utožila je naime utok na vrhovno upravno sudište u Beču proti previsoko odmjerenom nametu od strane zemaljskoga odbora za pokriće troškova gradnje rečene željeznice.

Ljubljanski odvjetnik, g. dr. Tavčar, kao zastupnik rečene občine, dokazivao je u rečenom utoku, da zemaljski odbor neima prava udarati na občinu namet za željeznicu, od koje neima n i k a k v e koristi i da taj namet za pokriće troškova gradnje željeznice nebi imao biti nikada veći od 3 po sto, na što se je bilo obvezalo občinsko zastupstvo Doline.

Vrhovno upravno sudište odbilo je taj utok, jer da se na temelju proglašenoga zakona o gradnji rečene željeznice nemože staviti u dvojbu o koristi te željeznice niti o dužnosti prinosa od strane odnosnih občina. Nadalje kaže isto sudište, da ima zemaljski odbor za Istru pravo na temelju članka 3. zakona 2. julija 1900. (o gradnji te željeznice) odlučiti od godine do godine visinu nameta za pojedine občine druge skupine (kojimi prolazi ona željeznica i koje su se obvezale na taj težki teret).

Občinari Doline morati će dakle plaćati sada i u buduće namet za željeznicu, od koje neimaju — kako nam sami kažu — nikakve koristi. Takav namet plaćati će i druge naše občine ili naši občinari u onih občinah, kojimi upravljaju naši narodni protivnici. Takvih naših občinara imade na hiljade u svih občinah, kojimi prolazi rečena željeznička pruga. Sve te naše občine i občinare priznaje i poznaje zemaljski odbor u Poreču kad treba plaćati težke namete — a inače je ž e l j e z n i c a č i s t o t a l i j a n s k a!?

Iz Roča pišu nam 5. o. mj. Odavle neimate skoro nikada glasova, kao da se neimamo na što tužite. Ali imamo na žalost i previše tužba, jer je na našoj občini prava tuga i nevolja. Pred malo godina nismo bar imali prekomjernih plaćila, t. j. porezah i nametah, ali odkad zabada svoj nos u naše občinske poslove neki tudjinac, odtada jao i naopako. Sada bo imamo občinske namete više nego li nijedna porezna občina u sudbenom kotaru buzetskom. Mi se začudjeni pitamo, kako smo mogli doći do tako visokih nameta, pošto neimamo na občini ako ne jednog privremenog pisara, koji vrši službu tajnika i blagajnika za plaću od 500 kruna i jednoga slugu, komu dajemo 100 kruna na godinu.

Prije 10—15 godina pokrivalo se je sve troškove za poreznu občinu Roč sa kamati, koje smo primali od bratovštinskog novca, a sada nije više tomu tako. Godine 1871. razdieliše občinsko zemljište medju preko 300 kmetova i tada bijaše odlučeno, da mora svaki kmet dati 40 for. kapitala. Nu toga nije nikada nitko tražio, t. j. ni kapitala ni interesa sve do godine 1895. Na taj način je propalo preko 24.000 kruna.

Kod nas je lošo a u ostalih poreznih občinah, t. j. u Semićih, Dolenjoj i Gorenjoj Vasi te na Lesišćini neće biti bolje, jer tamo neimaju pismoznanaca, koji bi pošli pregledati občinske račune.

Prije 3 ili 4 godine izabralo je občinsko zastupstvo tri pregledatelje računa i to Josipa Fabrisa, Mateja Greblo i Petra Pauletića, ali kad su došli Greblo i Pauletić u određeni sat pregledati račune, nebijaše Fabrisa. Ona dvojica pokaže na občini dekret, ali im tajnik reče, da neda računa dok nedodje načelnik, a kad je ovaj došao upita: gdje je Fabris, pa kad mu rekoše, da je otišao iz Roča, odgovori da neda računa ako ne svoj trojici. I tako nebijahu više nikada pozvani niti računi pregledani.

Godine 1898. sagradiše školsku kuću i učiteljski stan. Ovaj posliednji bez potrebe, jer je stan pripravan tik stare škole sa 3 sobe, kuhinjom, konobom itd. ali reć bi, da je učitelj hotio imati proti volji puka novi stan u novoj školskoj zgradi. Novca nebijaše dakako dostatno, pak si ga izposudiše kod posujilnice u Ljubljani, a siromah kmet neka plaća težke namete radi gospodarskih hira!

Prije 7 godina učinili su na ročkom polju sami kmetovi sa troškom od više hiljada forinti vodovod i bez ikakve pomoći od strane občine. God. 1900. učinilo je selo Nugla vodovod se troškom od 6300 for. i opet bez ikakve pomoći od strane občine. Sada hoće imati i mjesto Roč za sebe vodovod, nu talijanska gospoda traže, da im pomognu i izvanjska sela i mjesta.

Dne 20. febrara imali su izvanrednu sjednicu, na kojoj je bio i namjestnički savjet. g. Schaffenhauer iz Kopra. Ovaj je nagovarao občinske zastupnike, da se taj vodovod sagradi na občinske stroške, proti čemu su govorili zastupnici Pavao Krulčić, Ante Pernić, Ante Hrvatin i Petar Nežić dokazujuć, da nije pravedno, da čitava občina gradi Roču vodovod, dočim su to morali sami Nuglani i sami Ročkopoljani. Ti pravi zastupnici puka nehtjedoše pristati na molbe i nagovore g. Schaffenhauera i ročkih talijanaša i tako ostaše gospoda dugim nosom. Iztoga dana sasta se zastupstvo i poslije podne te stanu opet isti nagovarati naše čestite izvanjske zastupnike, neka pristanu na gospodsku molbu, ali zastupnici ostaše nepomični i tako će si Ročani morati sami graditi vodovod. Našim vriednim zastupnikom su radi toga jako zahvalni svi izvanjski občinari te im kliču i ovim putem: srdačan živili!

Voloski kotar:

Iz Lovrana pišu nam, da su se tamo i u okolici pojavili tatovi, koji provaljuju noću u stanove i dućane. Tako su prošloga čedna provalili u dućane g. Baumgärtnera na obali i g. Hotića u Iki. Prvomu nanesoše štete preko 1000 kruna, dočim je drugi sretnije prošao. Preporučamo oružničtvu, da pripazi bolje na kojekakve klateže-tudjince, kojih se često sreća po naših cestah.

Trst.

Vjenčao se. Dne 5. o. mj. vjenčao se je u Beču prvak tršćanskih Slovenaca i tamošnji odvjetnik g. dr. Gustav Gregorin sa gospodjicom Ružom Ongaro. Naše srdačne čestitke!

Koncert Jana Kubelika u Trstu. U sriedu dne 18. o. mj. dati će glasoviti češki umjetnik na guslama, g. Jan Kubelik koncert u najvećem tršćanskom kazalištu „Politeama Rossetti".

Koncert „Kola". Slovenско pjev. družtvo „Kolo" u Trstu priredjuje za nedjelju dne 15. o. mj. u prostorijah „Narodnoga Doma" u Barkovljah koncert uz sudjelovanje vojničkog orkestra i slovenskoga dramatičkoga družtva.

Početak u 4 sata po podne; ulaznina 60 para za osobu.

Razne primorske viesti.

Župnički izpit. U četvrtak položili su pred izpitnim povjerenstvom na biskupskom ordinarijatu u Trstu župnički izpit sliedeći svećeni. i tršćansko-koparske biskupije: g. J. Flego, kapelan u Lokvi; g. Fran Cogin, kapelan u Borštu: g. Josip Habal, kapelan u Podgorju: g. Jakov Čemažar, kapelan na Općinah: g. Petar Švegelj, župeupravitelj u Movražu i g. I. Budin, kapelan u Preloki. Čestitamo!

Izpit vjeroučitelja za srednje škole položili su prošloga čedna na biskupskom ordinarijatu u Trstu veleč. gg. Šime Frulić, župnik u Grdoselu i O. Milan Đovgan, privremeni vjeroučitelj na c. k. gimnaziji u Pazinu. Čestitamo!

Pjevačko-tamburaškim i sličnim družtvom u Istri. Podpisano odlučilo je, da za svoje članove nabavi družtvene kape. Nu prije nego ista u stvari poduzme, mnienja je, da se dogovori sa ostalim pjevačkim i tamburaškim družtvima u Istri, možda bi se dalo za sva ova družtva prihvatiti jednake kape. Ovostrano predlaže sliedeću kapu:

„Istarsku kapicu" iz finoga crnoga sukna, sprieda sa „rosetom" (ime družtva), sa desne pak strane u bosiljkovo lišće (iz kovine) utaknuto paunovo pero, buduć baš paunovo pero pravi je narodni nakit našega puka u Istri. — Moli se sva bratska družtva širom Istre, da dadu ovaj predlog na pretres u svojim sjednicama, te svoj zaključak objelodane u „Našoj Slogi", ne bi li se možda polučilo sporazumak i jedinstvo. Pjevačko i tamburaško družtvo „Istarska Vila" u Kastvu.

Podieljene štipendije. Ministarstvo bogoštovlja i nastave podielio je državnu štipendiju od godišnjih 315 kruna slušatelju prava g. Stjepanu Tomšiću iz Medulina, te slušatelju politehnike Kostantinu Focke iz Lošinja, i slušateljem prava Mateju Oršiću iz Vrbnika i Hugu Hara baglia iz Rovinja tri državne štipendij svaka od 336 kruna godišnjih. — C. k namjestničtvo u Trstu podielio je pet št pendija, svaku od 200 kruna godišnjih i zaklade blagopokojnog biskupa Dobrile to Stjepanu Prajši, Antunu Defaru, Ivan Prodanu i Blažu Ukušiću, djakom državn gimnazije u Pazinu te S. Mogorovića djaku hrvatske gimnazije na Sušaku.

Glavna knjiga crkvenih dužnik u hrvaskom jeziku priugotovila je naš tiskara po praktičnom uzorcu izkušeno crkvenog župnika-upravitelja. Prima s naručbu i za uvezbu.

Sukob dvaju parobroda. Prošlog čedna sukobiše se nedaleko Trsta t. izvan Pirana usljed guste magla dva do maća parobroda i to parobrod austrijsko Lloyda „Carniola", koji je dolazio iz Car grada sa lošinjskim parobrodom „Quar nero", koji je plovio put Dalmacije. Ob parobroda ostaše oštećena te se povukoš u Tršćansku luku što radi izkrcanja robe što radi popravka. Štete imade na obil parobrodih do 60.000 kruna. Odmah slie dećeg dana bijahu preslušani častnici momčad obiju parobroda, da se uzmogn ustanoviti tko li je zakrivio sukob. Drug nesreće nije bilo, van što su putnici pre trpili nešto straha.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave:

G. Vjek. Kinkela, pravnik Frančići 3 K sakupljene kod igre „tresette" kod g. Grgurina u Brgudu te 2 K darovane po g. M. Črne, c. kr. pristavu na Voloskom. Ukupno danas . . . . . K 5·—
Na račun ove godine izkazano . „ 187·92

Sveukupno K 192·92

Politički pregled.

U Puli, dne 11. marča 1903.

Austro-Ugarska.

Iz Beča javljaju, da će se sastati delegacije tekar na jesen. Medjutim sazvani će biti zemaljski sabori na redovito zasjedanje.

* * *

Najvažniji dogodjaj ovoga čedna jest smrt najvećeg do sada živućeg Čeha g. dr. Fr. Ladislava Rigera, koji je preko pol vieka ravnao sudbinom českoga naroda. Taj narodni velikan bratskog naroda pokopan bijaše u subotu poslie podne uz ogromno sudjelovanje českoga naroda iz svih českih pokrajina. Na pogreb pohrliše iz Beča i razni zastupnici slavenskih naroda, a medju njimi bijaše i naš zastupnik g. Spinčić.

Pokojni Riger ostavio je svomu narodu i političku oporuku, u kojoj kaže medju ostalim, da želi svomu narodu, da uvažava svagda savjet svojih poštenih i rodoljubnih muževa; da se najviše pouzdaje u svoju vlastitu moć, koju pako nevalja nikada precienjivati; uviek neka drži na umu, da se može bolja budućnost českomu narodu osnovati postepeno poštenim duševnim i materijalnim radom. Ja želim — kaže nadalje — da moj narod svagda sliedi pravila poštenja i da se nikada neugiblje zahtjevom prava. Neka drži uviek na umu, da je obće medjunarodno štovanje prava najveća zaštita narodah. Konačno opominje svoj narod neka se svom silom odupre grichu zavisti. Ovaj grieh da bijaše Slavenom kroz stoljeća najboljim vrielom nesloge, jer je podkopavao svaku vlast, te im je donosio podjarmljenje ili bar sprečavao ostvarenje čvrste organizacije. Budu li se sinovi našega naroda vazda po tih načelih mudro, složno, revno i bez zavisti brinuli za svestrano podizanje naroda, onda će oni — čvrsto se nadam — njegovu duševnu i materijalnu moć podignuti tako, da će moći uzdržati sve dogodjaje i političke prelome, kojim se pravac i doseg na ravno nemože predvidjeti, a koji se pogotovo nemogu ravnati prema želji naročito malog naroda, kao što je nas. Nemojmo se ipak odreći vjere u pravednu višu volju, koja upravlja sudbinom naroda.

U oporuci ostavlja pokojnik 200.000 kruna u dobrotvorne svrhe. Taj veliki Čeh, kako ga imenuju sve stranke českoga naroda, doživio je u svom javnom djelovanju vrlo težkih i gorkih časova, ali nije nikada klonuo duhom niti gojio zavist napram onim, koji su mu te časove pripravili. Na njegovom grobu natjecahu se sve struuke i svi slojevi českoga naroda, da izkažu velikomu mužu i vodji svomu na najdostojniji način posliednju počast.

* * *

Broj 11. Pula, u četvrtak dne 12. ožujka 1903. God. XXXIV.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Narodna poslovica.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se napotnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847'849.

Telefon tiskare broj 38.

Izlazi svakog četvrtka u podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine
Izvan carevine više poštarina.
Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Atentat na naše svećenstvo.

Ovih dana došao nam slučajno u ruke onaj smrad, što ga izdaje onaj plaćeni izdajica na Rieki — Krstić.

Taj zlobni stvor dakako ne zaslužuje, da se ga u obće imenuje, ali — kad srce zaboli, mora i oko plakati — veli naša stara poslovica.

Pisac ovog članka nije nakan natezati se sa gori spomenutom krpetinom, već navesti golu činjenicu, što ovaj smrad na naše svećenstvo i naše svetinje riga.

U predzadnjem svom broju napada baš prostački to gadno glasilo ništa manje nego 15 naših vriednih hrvatskih svećenika. Takav neuljudni način napadanja moguć je samo kod jedne moralno posvema propale duše, kakav je taj plaćenik talijanskog gospodstva u Istri.

Nevjerojatno je, da se u obće poroditi mogu u srcu jednog čovjeka takve lopovštine, takve laži i klevete, što ih donaša taj Krstićev smrad, proti našemu svećenstvu. Nevjerojatnije je, kako može jedna prosvjetljena država u 20. stoletju dozvoliti, da se takva šta u sviet tura. Znamo dobro, da je tim našim neprijateljem divljačtvo i bezsramno napadanje prirodjeno. Tomu se mi ne čudimo — ali se čudimo vladi, koja ovakve junake uvjek pokriva i gdje god može ih izpričava i opravdava.

To je ona slavna naša vlada, koja još dapače dozvoljuje zemaljskomu odboru takvu prostačku novinu podupirati sa krvavo zasluženim novcem tužnog i potištenog seljaka, što ga mora slati u juntine jasle u Poreč. Nego ostavimo mi vladu — ta mi znamo najbolje, koliko možemo da od nje očekujemo. Ali dobro. — Bog je visoko, a car daleko.

Nećemo da branimo ovdje napadnute svećenike, jer oni netrebaju naše obrane. Njihova obrana jesu moralna i materijalna zaslužna djela za naš mukotrpni narod u Istri. Nećemo navadjati ni svih imena, koje napada Krstićev smrad, već želimo spomenuti samo trojicu, koje nabacuje blatom gori navedeni smrad. Nam su za takureć u dušu poznati Spinčić, kanonik Flego i Elner. Tako blage duše, kakov je g. Elner, mislim, da je neima u čitavom talijanskom svećenstvu Istre. Ali ipak se usudjuje Krstić ovoga gospodina napadati baš na lopovski način. Proti svima 15 svećenicima riga Krstićev smrad svega i svačesa, a osobite članke posvećuje gosp. Elneru i jednom bližnjem mu susjedu.

Ovo je odviše, jer tu se radi ne samo o svećeničkoj časti, već i o narodnoj časti: A narodna čast je prva na svietu. Pošto neimamo nikoga, koji bi nam tu čast branio, braniti ćemo ju sami i ustajemo proti takvom zlotvoru, koji takav otrov medju našem narodu širi, te ovomu vjeru i narodnost oduzimlje, huckajući ga proti svomu svećenstvu.

Svanuti će „dan od gnjeva“ i dan osvete i mrski barbarski napadači će žeti ono što sada siju, a sve to će spraviti slavna vlada u svoje žitnice.

Ovom prigodom nesmijemo mimoići ni prečastni biskupski ordinarijat u Trstu. Žalostna je činjenica, da je Kratićev smrad počeo biti, poput židovskog „Piccola“, povjerljivo vrelo njemačko-talijanskog ordinarijata.

Poznato nam je iz pouzdanog izvora, da je biskup Nagel jednomu infamnomu i lažljivomu dopisu u „Pravoj Našoj Slogi“ proti jednomu našemu svećeniku povjerovao, i dotičnoga svećenika na odgovornost pozvao i kaznio, dočim je zatvorio krvavoj istini svoja biskupska vrata. Svakako i dobro je da znamo pri čem da smo.

Još nije posvema izčupana vjerska ćut u našem narodu, ali pouzdanje, koje goji taj narod prama svomu svećenstvu, se na taj način uništuje. — Videant consules et episcopi, ne respublica detrimenti......

Mi ne tražimo da se s nama postupa kao s Benjamini, ali zahtjevamo, da se s nama postupa kršćanski ili barem ljudski. Ali na žalost sve se diglo proti nama, i malo i veliko, i oni mali koji se zaklanjaju za papinskom tiarom i oni veliki, koji se zaklanjaju za carski orao. — Mi čutimo njihovu moć i silu, čujemo takodjer njihove grožnje i vidimo vojske i bajunete, koje nam zatvaraju crkve, ali naše čelo je vedro i čisto, a vi gg. consules et episcopi, nenavijajte odviše žice, jer mogu puknuti, a onda sramota za pjesmu i pjevača. Nismo mi Hrvati ni naše svećensto ono, što nam vi gospodo predbacuje, da bunimo narod. Vi bunite narod kad mu slobodnu rieč bajonetama zakrčavate, a kad uztreba zbilja ove bajunete uporabiti proti sveobćem dušmanu, tada ili spravljate u korice, a lopovi nek tjeraju dalje svoj bezsramni posao. Gdje su bile Vaše bajunete, kad je onaj zlotvor, o komu je u ovom članku govora, na Rieku pobjegao? — To neće reći ovršiti volju carevu i državne zakone, već to sliči nasilju, što se na nama vrši, a ovi se ne mogu nazivati zakonitom vlašću. Tko je državni zločinac? Onaj, koji stoji na braniku, da Istru sačuva svojoj dinastiji ili je pak onaj, koji mu to prieči?

Dosta nam je toga robstva i službeništva tudjim gospodarima; žestoka je naša borba, osamljeni smo bez ičije pomoći, ali u toj borbi nećemo klonuti duhom, već ćemo odbijati čvrstom desnicom ubitačke navale našeg ljutog dušmana. U ovoj težkoj borbi će nas voditi samo Bog i ljubav do materinog nam jezika.

Ma i s djavlom — samo ne sa Slavenima!

Neka nitko nemisli, da je to načelo ili geslo koga židovsko-lažiliberalnoga talijanskoga lista ili kojeg bezvjerca i slobodnog zidara, ne, nipošto, to načelo proglasio je nazovi-katolički list tršćanski „L' Amico“, što ga pišu sami talijanski svećenici-reformatori, kojim je na čelu poznati rimski doktorić.

U svojem broju od 22. febrara (koj nam je slučajno došao u ruke) priobćuje ravnatelj toga lista otvoreno pismo uredniku puljskog „Il popolo istriano“, koj je u svojem broju od 14. febrara uztvrdio, da puljski prepošt preč. Zanetti radi na tom, da stopi dvie klerikalne stranke Istre, talijansku i slavsku u jednu stranku pod imenom „slavo-clericale; da teži isti prepošt za jednim mandatom na carevinskom vieću i da nastoji pridobiti dru. Laginji načelničku stolicu u Puli, te da na to jedno i drugo smjera sav rad rečenoga prepošta.

Nazovi-katolički „l' Amico“ pozivlje rečenog urednika puljskoga lista doslovce ovako:

„Dokažite tu tvrdnju, i mi okolo Amica, katolici od jednoga komada, ali ujedno ponosni na naše talijanstvo, obećajemo Vam, da ćemo oboružani stupiti u borbu proti Monsig. Zanetti-u, koji bi bio izdajica i da ćemo ga pobijati do skrajnosti. Mi tražimo istinite dokaze, nipošto prazne rieči. I kao što je javan naš izaziv, tako neka bude javan Vaš odgovor.

Čekamo dakle dokaz u budućem broju, stalni, da ćemo ga dobiti, jer smo odviše sjegurni, da imate Vi, kao pošteni čovjek, u rukama dokaze za Vašu tvrdnju.

Ravnatelj L' Amico.“

Svakomu su morale poznate biti težnje preč. Zanetti-a, koji se kod nas iole zanima javnimi poslovi. Ove težnje poznate su najbolje koli liberalnim toli klerikalnim talijanskim listovom Primorja. I baš radi toga morao je svaki ozbiljan čovjek uzeti tvrdnju puljskoga talijanskoga listića kano pustu klevetu i kao prostu osvadu, nabačenu proti političkomu — i reć bi — pogibeljnomu protivniku preč. Zanetti-u.

PODLISTAK.

U vrieme izbora.

(Crtica iz vlastitog doživljaja.)

Bilo je to godine 1900. Liep je osvanuo jesenski dan. Sunce pružilo svoje zrake i njima obuhvatilo već skoro cielo selo N. Sve je u selu po navadi tiho, samo na obali vidiš nekoliko ribara, koji su zabavljeni svojim ribarskim poslovima. Oni su sad malo prije stigli svojim ladjicama i donesli mreže, što su im cielu noć ležale u moru da ulove koju ludu ribicu. Kad su „otrebili“ ono malo „šćami“, oprali su mreže i sad ih rastežu na pjesku, da im se do noći prosuše, pa da ih onda i opet bace u more.

Već dio ljudi u selu još ipak spava a iz nekojih se samo kuća povlači lieno dim kroz dimnjak, znak, da je marljiva domaćica ustala, da pripravi svojoj družini ručnju. Malo po malo poče se pokazivati dim na svim dimnjacima a već je izašao i po koji starac na „placu“ ne bi li koga već tamo našao. Na „placi“ se je već okupila liepa četa muških glava a i ženske nekako neobično mnogo dolaze po vodu. „Butiger“ Nino otvorio je sad evo svoj maleni „butigin“ pa se odmah ona četica muškaraca okrene i ode k njemu na rakiju. Neko izpije jedan, neko dva „žmujića“ a borme nekoji, kojim to nije ništa neobična, i više. Iz „butigina“ čuje se grohotan smieh, vidi se, da su već zaran veseli. — Čudnovato ti se nekako čini, da su ovi ljudi danas na blagdanjsku obučeni. Nešto se mora neobična dogoditi. A i hoće, jer su danas u tom selu izbori. Izabiru se fiducijari za petu kuriju. Zato je danas tako čisto pometena „placa“; zato je danas „fanat va parade!“

Do malo vremena začuje se štropotanje kočije. Svi oni, što su pili rakiju skoče pred vrata, da vide tko je to došao a jedan izmed njih, onaj visoki, crni čovječina s crnom bradom, skoči do kočije i pozdravi gospodina, koji je došao. Rukuju se i jedan drugomu nešto po tiho govore.

Taj gospodin, koji je došao, visok je ali nešto prignut, jer su ga godine pognule. Sav se trese, kao da ima „febru“ i da ga onaj crni, zvat ćemo ga Amerikan, ne podupire, srušio bi se na zemlju. Zajedno se zapute prema kupu ljudi, što stoji pred Ninovom butiginom, pa kad se približe podignu kape i pozdrave gospodina „poteštu“. Ovaj se rukuje s nekima smijuć se ispod brka i nešto im dovikuje.

„Homo na žmujić rakije“, reče potešta.

„Ale mi smo već, šior potešta, malo prvo“, odgovori kumpar Tone.

„Niš zato, ter ću ja platit.... bit ćete veselji danas. Pa nisu svaki dan balotacijoni“, nasmije se potešta i podje ravno u butigin a drugi za njim.

Istom su izpraznili čašice začuje se druga kočija a načelnik se prene i odtetura pred vrata, da vidi tko dolazi.

„Šior komisar gredu, zaviče i podje praćen od Amerikana, prama kočiji. Kočija se zaustavi na sred trga a iz nje izadje mlad čovjek u carskoj monduri. To je c. kr. politički komisar, koji je poslan od kapetanata da prisustvuje izborima. Gospodin potešta mu se ponizno pokloni a on mu pruži ruku i pita ga za zdravlje pa se onda zajedno odpute prema gostioni na desno Ninova butigina. Narod se stao po malo sve to više sakupljati. Dolaze sve u skupovima, a svaki je danas nešto liepše obučen. Onaj Amerikan obično dočekuje svaki skup, nešto im govori i maše rukama pa ih napokon zove na rakiju a koji neće to, daje mu cigaru iz svoga žepa. Nekoji ga pozorno slušaju i primaju njegove darove, a drugi ga prezirno motre i okreću mu ledja. Oni, koji ga slušaju, podju s njim na rakiju pa se više ne vraćaju svojim drugovima, nego se od njih razdieliše i tako će cieli dan ostati podieljeni u dva skupa, akoprem su svi skupa od kuće došli i vratit će se skupa.

Dok se sve to zbiva vidimo ribara Franeta, gdje rasteže mreže, žuri mu se, vidi se, jer bi i on htio na izbor. Dobio je poziv, jučer je govorio sa Amerikanom i obećao mu je da će poć i on „votat“ za istrijanske fiducijare. Još mu dobro zvuče u ušima rieči, što mu ih je Amerikan jučer govorio. „On da mora doći, svi da moraju bit složni, svi da moraju „votat“ za naše domaće ljude, ki drže za starinu, za domaćinu a ki će onda dat svoj glas na Volosken jednomu Istrijanu a ne onomu Hrvatu, jer on bi ih otel prodat pod Hrvatsku. Onda bi bilo slabo za svih nas, jer bismo morali plaćat na kokoše, na poneštri, na ženu, na decu, na lonce i padele i na sve ča imamo na sebe i zvan sebe. Svi da moraju dakle prit, jer ako ne bit će slabo za nas“. Tako mu je Amerikan jučer govorio pak zato mora i on poć votat za domaćinu, da obrani sebe, svoju decu, svoju ženu i svoje mesto. — Sad na

O tomu je bio uvjeren u dno duše i tršćanski nazovi-katolički listić, koji bi bio imao preko tako proste osvade proći šutke na dnevni red, ili ako zastupa preč. Zanetti-a, odbiti ih odlučno, kao što se slične osvade obično odbija.

Nu on nečini ni jedno ni drugo, jer mu se je htjelo jeftino reklame za svoje talijanstvo.

Ali recimo, da je i tračak istine na tvrdnji puljskoga listića, da je naime preč. Zanetti zbilja tražio kakov dodir sa slavenskom strankom u Istri ili u Puli, koja je **katolička** bar toliko, koliko i pobožni piskari okolo tršćanskog nazovi-katoličkog lista, pa koje bi bilo zlo odatle? Zar su tršćanskim reformatorom miliji talijanski lažiliberalci, židovi i slobodni zidari, nego li poštena i čisto katolička slavenska stranka Istre? Zar bi bio preč. Zanetti zbilja izdajica radi toga, što bi možda težio za tim, da pronadje neki **modus vivendi** izmedju talijanskih i slavenskih katoličkih stranaka u Istri? Nebi li bilo po načelih katoličke crkve i po preporukah svega katoličkog episkopata razborito, pametno i spasonosno, da se svi katolici bez razlike narodnosti slože u borbi proti lažiliberalizmu i bezvjerstvu?

Naše je duboko uvjerenje da će nam jestno odgovoriti na ova pitanja svaki pravi katolik — samo neće tršćanski reformatori i nazovi-katolici, jer su više „ponosni na svoje talijanstvo", nego li na svoja katolička načela, koja su jim peto kolo u vozu.

C. kr. financ. prokura i Hrvati-Slovenci.

Tršćanski listovi razpravljali su prošloga čedna o imenovanju jednog činovnika kod c. kr. financijalne prokure u Trstu. Brzojav je nnime donio viest iz Inomosta, da bijaše tajnik tamošnje prokure dr. pl. Preu radi kazne, t. j. zbog njegovog djelovanja u veliko-njemačkom duhu premješten u Trst. Proti tomu premještenju „radi kazne" prosvjedovali su odlučno koli slavenski toli talijanski listovi, te se i mi tomu prosvjedu najodlučnije pridružujemo, i to s raznih razloga.

Kad bi bo premještenje iz Inomosta u Trst značilo kakvu kaznu, tada bi i svako premještenje iz Podgrada, Kopra, Poreča itd. u Trst moralo značiti kaznu. Ali taj premještenik dolazi u naše strane tobož radi kazne, dočim ćemo biti jedino mi tim kažnjeni, jer on neće moći služiti našemu narodu, nepoznavajuć njegova jezika.

Pred par godina premjestiše nekog poštanskog činovnika radi veliko-njemačke agitacije iz Inomosta u Trst i to tobož kazne radi. Ovo su nam poznati slučajevi, al koliko će ih biti nepoznatih. Na taj način šalju nam oblasti na jug veliko-njemačke agitatore, pa nam se namiče nehotice pitanje: nije li to tobožnja kazna **samo izlika**, pod kojom se šalje u naše strane te apostole majke Germanie, da tuj šire i agitiraju u veliko-njemačkom duhu.

Nu da vidimo, da li je možda to premještenje opravdano iz službenih obzira. Nipošto!

Kod tršćanske prokure bilo je do sada 12 konceptnih činovnika, i to 6 Talijana, 5 Niemaca i 1 (jedan jedini) Slaven. Novim premještenjem poskočio je broj njemačkih činovnika na 6, dočim ostajemo mi samo sa jednim našim.

Tomu narivavanju njemačko-talijanskih činovnika kod financijalne prokure čudimo se tim više, pošto su nam predstavljali prokuratora g. dra. Schustera kao posve nepristrana činovnika. Ali mi se na žalost prevarismo, jer vidimo, da se neobazire na želje slavenskog pučanstva naših zemalja i da se nezauzimlje nimalo za to, da bi se broj slavenskih činovnika kod fin. prokure pomnožio. On bi bo morao najbolje znati, da mu treba naših činovnika i da bi takvih morao imati više.

Financijalna bo prokura zastupa, medju drugim, pred sudom i crkvene uprave, a te upravo jesu u rukama našega svećenstva (na Krasu, srednja i iztočna Istra, otoci itd. itd.). Nu što je još važnije, ona ima posla sa hrvatsko-slovenskimi dužnici, pa bi bilo posve naravno, da se na prokuri namjesti dostatan broj naših činovnika. Bez takvih činovnika nemože se pravedno postupati ni napram našemu jeziku ni prama našemu narodu.

Možda će nam se odgovoriti, da ima na prokuri Talijana ili Niemaca, koji znadu hrvatski ili slovenski, ali tada ćemo mi tu gospodu upitati: zašto se hrvatske seljake u Istri tuži talijanski, a slovenske na Krasu njemački?! Ako poznaju naš jezik, neka se s njim i služe!

Željni smo znati, što će na ove naše pravedne i opravdane pritužbe odgovoriti tobož pravedni i nepristrani financ. prokurator, g. dr. Schuster.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 7. marča 1903.

I opet je tjedan prošao, a da se nije preuzelo prvo čitanje ni proračuna i nagode sa Ugarskom-Hrvatskom. Odlučeno je, da se započme sa prvim čitanjem proračuna utorak dne 10. t. mj.

Sad se stalno drži, da će do toga doći. Mladočeska stranka je već ustanovila svoje govornike k tomu predmetu i rekla u svojem odnosnom priobćenju, da će tjerati žestoku oporbu proti vladi Koerbera, i sve sile napeti da ju sruši. Ovo posliednje zna da bar sada nije moguće doseći. Glavno je, da je tim mladočeska strauka odustala načelno od obštrukcije. Ona pripušća i prvo čitanje proračuna, i prvo čitanje nagodbenih osnova. Od drugih stranaka neprieti razpravam pogibelj.

Sad se već može reći, koliko se predviditi dade, da će zasjedanje dugo trajati. Tjedan dva će trajati razprave prvih čitanja. Onda će se napreći odbori, dočim će se kućnih sjednica imati malo.

Kod proračunske razprave pretresti će se, koliko čujemo, odgovor ministra-predsjednika na upit zast. Biankinia i Spinčića glede tajne klauzole u ugovoru s Italijom i glede postupka vladinih organa u primorskih pokrajinah.

Glede pregledavanja dobitnih i gospodarskih zadruga.

Odnosna zakonska osnova razpravila se je utorak dne 3. t. mj. u podrobnostih i prihvatila takodjer u trećem čitanju onako kako ju bijaše gospodska kuća popravila. I kod te razprave prigovarali su si Česi i Njemci mnogo toga, odnosno na postupak zadruga českih i njemačkih. Isto se je dogodilo takodjer kod razprave

prešnoga predl. Reichsstädtera i dr.

Njegdje lani učinio je „Českí Sokol" izlet u Moravsku Ostravu, gdje još upravlja njemačko zastupstvo. Njemci toga mjesta priredili su grdnu demonstraciju proti došlim Čehom. Reichsstädter bio je radi toga interpelirao ministra-predsjednika. Ovaj je odgovorio. Reichsstädter se s odgovorom nije bio zadovoljio pak postavio prešni predlog da se o tom razpravlja. Čeh Reichsstädter nije htjeo povući natrag svoga predloga kako su Česi u glavnom povukli jih natrag. I s toga razprava, i s toga psovke medju Česi i Njemci, kako najme postupaju jedni prema drugim kad koji kamo dodju.

Proti zapovjedniku vojnoga sbora Galgoci-ju.

Socijalni demokrati iznesli su u raznih prilikah mnogo pritužaba proti zapovjedniku vojnoga sbora u Premišlu u Galiciji. On da zlo postupa sa vojnici. U njegovom sboru da ima najviše samoubojstva, smrti usljed patnja itd. Socijalni demokrati bili su u tom podnesli i interpelaciju. Al nit na interpelaciju nit na napadaje kod razprave o obranbenoj osnovi nije vojna uprava ništa odgovorila. Poslie ove posliedne razprave bilo je glasova u novinah, u kojih i razni častnici i razni vojnici hvale Galgoci-ja. On sam pisao je ministru vojske, a ovaj objelodanio pismo, u kojem veli Galgoci, da nesmatra nuždnim tražiti kod sudova zadovoljštinu proti napadajem na njega. To je razdražilo socijalne demokrate, pak su postavili prešan predlog, nek se razpiše sve pritužbe proti Galgoci-ju podnešene. Čim bijaše postavljen taj predlog, odgovorio je ministar domobranstva na pritužbe proti Galgociju. To jače čeznuli su sada socijalni demokrati za razpravom. I ta se je povela četvrtak, i zaokupila cielu sjednicu. Ima možda i opravdanih pritužba proti rečenom zapovjedniku. Al ima takodjer mnogo ljudi koji vele, da je sa momci jako dobar, i da mu nejma para u slučaju da bukne rat za zapovjedati vojskom. Vojnici da bi pod njim upravo oduševljeno išli u oganj. (?) Odnosni prešni predlog Dašinskov i drugova bio je velikom većinom zabačen.

Mali Italijančići

podnesli su zadnjih dana dvie interpelacije. Markizu barunu Polesini neda još ni sada spavati pošte-meštar u Baderni. Bennati je i proti ono malo hrvatskoga i slovenskoga jezika što ga ima na novoj željezници Trst-Poreč. Na podvale i laži u tih interpelacijah sadržane, nije vriedno ni obazrieti se. Gospoda tjeraju svoj zanat.

* * *

Nemogu a da se na još jednu neosvrnem. Već četvrti dan vise zastave pred parlamentom na pol stiega. Množina zastupnika odputovalo je jučer poslie podne u Prag. Najviše Česi, medju njimi i češki ministar, al išlo je i Poljaka, i Rusina, i Hrvat i Slovenac. Danas je pogreb **Ladislava Riegera**. Bio je doktor, bio je barun, odičen je raznimi redovi, član gospodske kuće, al svega toga netreba spominjati. Dosta je reći ime Ladislav Rieger, a da se zna da je to onaj muž, koj se je preko 50 godina borio za dobrobit svoga naroda, koj je neprestano radio zanj. Već 1848. bio je članom parlamenta, i sve do 1891. bio je neoporecivi vodja českoga naroda i u zakonodavnih tjelih, i izvan njih. S njegovom osobom usko je spojena povjest českoga naroda u posliednjega pol stoljeća. Godine 1891. su i njega srušili kod izbora za carevinsko vieće, al nije dugo potrajalo vrime, a da nisu potrebovali njegovoga mudroga savjeta. I on, zaboraviv sve, davao ga je. Njegova ljubav do naroda nije prestala, on je do svoje smrti nastojao da mu bude koristnim. Bolovao je posve kratko. Umro je naglo u 85. godini dobe svoje. Bog mu dao pokoj vječni!

Nastavak u prilogu.

---

raztegnuo je mreže i privezao ladju pa ide doma, da se preobuče i podje na izbor. Njegova Marica pripravila mu je čistu robu i on se brzo obuče i podje na „placu". Još nije pravo ni došao već ga je primio pod ruku Amerikan i vodi ga k Ninu na rakiju. Franetu se nekako ne da poć sada rakiju pit jer je doma ručao i srknuo vina, ali da zadovolji kumpara ipak podje. Izpiju čašicu, a Amerikan hoće da im Ninu još natoči. ali Frane ne pusti, jer mu je dosti. Izvadi novčarku i hoće da plati za se i za Amerikana, ali ovaj ne da, da Frane plati, jer bi to bila sramota. Danas on sve plaća, jer su danas balotacioni. No Frane to nikako ne pusti i plati svoj dio a Amerikan svoj. Amerikan izvadi cigaru iz žepa i nudi ju Franetu, no on neće ni toga, jer on ima, hvala Bogu, čime da kupi jednu cigaru. Napokon izadjoše iz butigina. Izbor će odmah započeti. Već se je komisar sjeo za stol te se sakupljaju i drugi članovi komisije, samo gospodin „potešta" još fali, no evo i njega pak se izbor započinje.

Pročita se nekoje paragrafe izbornog reda a onda se stanu prozivati imena izbornika. Jedan za drugim približuju se izbornici k stolu i pružaju cedulje. Jedni su veseli a drugi pokunjeni. Jedni imadu žute a drugi crvene cedulje. Vidi se, dvie se stranke bore, jedna talijanska a druga hrvatska, no izbornici ne misle tako, nego govore da se bore istrijanska i hrvatska stranka, jer im je tako rekao Amerikan, a on to sve zna. Ljudi, koji su se bili rastresli po gostionama sad se iznova sakupe na trgu, pred stolom, gdje je izbor i čekaju, kad će ih prozvati. Dva su kupa, posve odieljena. Po malo sve jedan po jedan dolazi pred stol i daje glasovnicu a komisar ih broji i postavlja na stranu u dva diela. Sad je jedan kup veći a sad drugi. Kadgod bi se onaj kup glasovnica crvenih malo povećao, odmah bi se potešta okrenuo oko sebe i pogledao Amerikana a ovaj, dobar sluga boljeg gospodara, pozvao bi njegov mig i počeo bi kao bez glave trčati okolo i loviti ljude, nagovarajuć i mameć ih na svaki način da glasuju za istrijansku stranku. Tu su mu dobro došle njegove cigare i sladke rieči. Amerikan ima danas silnoga dela, vidi se da se razumije u svoj zanat i da mu silno leži na srcu, da ne spadnemo pod Hrvatsku.

Došlo je napokon i podne a izbori još traju. Oni, koji su predali svoje glasovnice, sakupili su se u gostione ili otišli kući, koji su bili s bližega. Naravski razdielili su se na dva diela. Jedni su išli Tončiću a drugi Jurine. Kod Jurine je sve živo; jedni piju, drugi jedu, treći se kartaju. Svi su veseli, kao da su zaboravili na dnevne brige. Puna ih je kuhinja i soba. Čudnovato ti se čini da kod svih vidiš skupno vino i jednaku hranu! To se zna, da je med njimi i Amerikan. Ali on svako malo skoči van na placu da vidi kako stvari stoje, a onda pusti na svojem mjesta svojga „sostituta" Andreta, da on pripazi na ovce.

U jednom kutu vidimo tu i ribara Franeta, ali on se je nekako odjelio od onih drugih. Pred njim na stolu stoji njegov „kvartin". On tu mirno sjedi i promatra te ljude što su tako dobre volje. Vidi med njima kuma Iveta, susjeda Jakova, Toneta i mnoge druge. Sve su to ljudi njegovih godina, njegovi vršnjaci, sve sami ribari. Zna on dobro, da oni ne običavaju bit ovako veseli, riedko zalaze u „oštarije", ne da im se ni novčića više puta potrošiti, pa mu je čudno kako su se to danas okolo onih dupljaka posjeli i tako razkokodakali. Nego što ćemo, izbori su, pak su ljudi veseli, pomisli u sebi. Čudi se pak najviše Amerikanu, koji svaki čas dotrči med one ljude i nosi pune dupljake vina pred njih. Kako je to najedanput postal toli dobar i milosliv! Odkuda ta promjena? Svaki čas čuje, kako oni ljudi pitaju „a ki će to platit?" a on im odgovara, da neka se oni zato ne skrbe, da je danas sve plaćeno. Već se je nekoliko puta približio i njemu, pa ga pitao zašto nije i on sjeo k onomu stolu, med one druge, a ne tu sam u kutu, a onda je mogao i objedovati tu, „ter je pripravljen pun kotal bakalara". Danas je takov dan, reče mu, svi treba da se vesele. I oni gore, i oni Hrvatini su šli va ostariju, ali oni su gladi i šenšivci pak nemaju novac te su morali brzo poć doma. Ne znam su svaki popili jedan kvartin ale ne. Ma ćemo i jim mi zato pokazati, kako se svoje ljude pogosti. Danas je sve plaćeno ter imamo još hvala Bogu tisuć. — Možda je već deset puta opetovao danas ove rieči, a Frane ga samo sluša i ništa mu ne odgovara. Ta što da mu odgovori, kad mu je sve to danas nekako čudnovato, neobično, nerazumljivo. — Još je malo vremena tu ostao, a onda se po malo spravio doma, gdje ga je njegova Marica čekala s objedom. Čim je doma došao stane ga ona pitati, što se je sve dogodilo, ki će predobit itd., ali Frane šuti i ništa ne odgovara.

Nešto se je zamislio, pa mu se ne da ni odgovarati. Marica to odmah opazi, pa ga već ni ne pita ništa, nego mu brzo dade objed i podje za svojim poslom. Frane pojede ono nešto „brodeta" i palente, pa zapali svoju nerazdruživu „pipu" i stane šetati po sobi. Dugo je tako šetao i razmišljao o svemu, što je danas čuo i vidio. Svaki čas nešto sam sobom govori i kima glavom, kao da mu nije nešto

ici hvale Gal-
ministru vojske,
u kojem veli
im tražiti kod
napadajem na
lne demokrate,
dlog, nek se
algoci-ju pod-
n taj predlog,
obranstva na
o jače čezuuli
za razpravom.
. i zaokupila
i opravdanih
vjedniku. Al
oji vele, da je
a mu nejma
t za zapovje-
bi pod njim
nj. (?) Odnosni
rugova bio je

ći

interpelacije.
la još ni sada
erni. Bennati
oga i sloven-
novoj željez-
i laži u tih
vriedno ni
u svoj zanat.

š jednu ne-
e zastave pred
Množina za-
poslie podne
njimi i češki
, i Rusina, i
pogreb La-
e doktor, bio
redovi, član
oga netreba
ime Ladislav
to onaj muž,
io za dobrobit
estano radio
a parlamenta,
precivi vodja
avnih tjelih, i
bom usko je
da u posljed-
91. su i njega
sko vieće, al
da nisu po-
savjeta. I on,
jegova ljubav
je do svoje
de koristnim.
mro je naglo
Bog mu dao

gu.

mogao i obje-
un kotal bak..
e mu, svi treba
Hrvatini su šli
šenšivci pak ne-
poć doma. Ne
rtin ale ne. Ma
kako se svoje
ćeno ter imamo
da je već deset
ći, a Frane ga
govara. Ta što
ve to danas ne-
erazumljivo. —
, a onda se po
e njegova Marica
ma došao slane
dogodilo, ki će
ništa ne odgo-

mu se ne da n
pazi, pa ga već
zo dade objed i
rane pojede ono
zapali svoju ne-
ti pe sobi. Dugo
svemu, što je
nešlo sam sobom
a mu nije nešto

Ovih dana držao je zastupnik dr. Prade pred svojimi izbornici, kojim je kazao, ... ci nemogu pristati na zahtjeve českoga u pitanju českoga kao uredovnoga jezika u kraljevini Českoj; oni da su pripravni českomu jeziku onoliko prava u nuredovnom poslovanju, koliko ga uživa ... i jezik u Primorju. Kad bi se držali u istinu toga obećanja, tada bi bio u do mala češki gospodujući jezik u ure... je u Primorju neznatnom iznimkom ...akonito talijanski gospodujući jezik.

* * *

... Hrvatskoj počeše se življe zanimati za ...alnu samostalnost svoje kraljevine. U ...obdržavan je prvi pouzdani dogovor a zad... na drugi. Razpravljalo se je o neobhod... ...trebi financijalne samostalnosti u Hr... . Za danas pozvano je neodvisno zagre... gradjanstvo na sastanak, na kojem će ...zpravljati o financijalnom odnošaju Hr...e prema Madjarskoj. Najveće zlo je po ...te, što šalju sav svoj prihod u Budimpeštu, ...le im se vraća kano milost samo neznatan ...otak. Hrvati imali bi zahtjevati, da se svi ...dnički poslovi izmedju Hrvatske i Madjarske ...vaju ravnopravno u delegacijah, kao što ...šavaju izmedju Austrije i Madjarske. Prvi ...tomu bio bi, da se odieli financijalna Hrvatske od Madjarske.

* * *

vrši takovomu nadzoru. — Usljed novog zakona bit će stvar drugačija, te će svaka „Posujilnica" biti primorana podložiti se takovomu nadzoru. — Istoga vršit će kod onih „Posujilnica", koje stoje u kakovom „Savezu", činovnici toga „Saveza", kod onih „Posujilnica" pako koje nisu pridružene nijednomu „Savezu", vršiti će taj nadzor posebni činovnici imenovani od trgovačkog suda, odnosno od političke oblasti. — Pošto znademo svi, kako su malo sve te oblasti naklonjene pravomu razvoju naših hrvatskih i slovenskih „Zadruga" u Istri, nema niti dvojbe o tom, da je za naše „Posujilnice" puno bolje, da svaka u pravo vrieme pristupi jednomu ili drugomu izmedju „Saveza", koji će biti po zakonu ovlašteni da po svojim činovnicima vrše nadzor kod „Posujilnica". Ovakovi „Savezi" jesu: „Zveza Slovenskih Posujilnic v Celju", „Gospodarska Zveza v Ljubljani" ili „Sveza svih Istarskih zadruga", koja se imade ovih dana ustrojiti sa sjedištem u Puli. — Od svih ovih „Saveza" osobito pak od posljednjeg imadu sve naše „Posujilnice" očekivati ne samo
...djer dobro-
...zato u naj-
...nice", da se
ili drugomu
već rečeno,
. — Zakon
" biti će za
...ljed prove-
...lnice" imati
...čanstva, jer
...ulaže novac
...ovac ulaže,
...sti.
...m imala je
...vitu glavnu
...ateljstva pri-
je tā „Po-
...la prometa
...oga dobitka
...d ovoga do-
...na podieliti:
... za Istru"
...mu družtvu
...ni hrvatskih
...darskoj za-
...odarskoj za-
...ni fond na-
...oj skupštini

...or Tomičić,
...er, I. zamj.
...ć, II. zamj.
...ć, odbornik,
...ade pl. Ma-
...arian, od-

...ipanić Mate,
...an, Zamlić

...zica Vinko,
...cent.
...jatelj iz po-
gospodarsku
...oju pod na-
...jan ranam",
djelovati na
...a, jer da bi
...ove pogibelji
...no svako ne-
... je, da je
...istoća pogi-
da valja te
...o obvezane.
...i ranam od
...lo kojeg dru-

...ti.

i čedan pre-
najplodnijih
...nko Politeo.
...acije. Nastu-
...Pred desetak
... tako, da se
a pred šest
...osvema. Kao
...obno glavnim

urednikom „Obzora" i „Hrvatske" te suradnikom raznih novina. U zadnje vrieme radi bolesti suradjivao je kod svih opozicijonalnih novina u Zagrebu diktirajuć svoje članke u pero drugoj osobi te izdavao poznati tjednik „Prava hrvatska Misao". Pokojnik je dopisivao izim u hrvatskom jeziku takodjer talijanski, njemački, ruski i franceski, a bio je suradnikom i tršćanske „Edinosti". Kao u obće skoro svi hrvatski književnici ili novinari, i Politeo umro je sirotan, ostavivši udovu sa dvoje jošte neobskrbljene djece. Sprovod mu bijaše veličanstven, kod kojega je sudjelovalo sve, što hrvatski misli i čuti. Vječni mu pokoj!

Dr. Dinko Vitezić odposlao je sliedeću sažalnicu: „Obitelj Rieger Prag. Slava, vječna slava Ladislavu Riegeru, hrabrenomu branitelju českog državnog prava, neumornomu zagovorniku slavenske uzajemnosti, kliče iz dna bolnog srca od obale Adrije mnogoljetni subojevnik u carevinskom vieću i prijatelj dr. Dinko Vitezić".

Veliki koncerat na korist naše istarske „Družbe sv. Cirila i Metoda" priredjuju u Zagrebu 14. t. mj. uz sudjelovanje raznih umjetnika i rodoljuba sviju stranaka.

Čisti dobitak plesa riečke omladine iznaša 9230 kruna, od tih je dobila naša družba 3000 kruna. Taj krasni uspjeh bodrio i u buduće našu mladež k složnom radu za spas naše nedužne djećice, koja bez hrvatskih škola živa pada u mreže talijanskih ribara.

Štrajk krojača i krojačica na Rieci. Riečki krojači i krojačice tužili se dulje vremena, da im je nemoguće živiti sa preskromnom dnevnicom, što ju dobivaju od gospodara. Prošloga čedna predaše krojači i krojačice gospodarom spomenicu, u kojoj su tražili uredjenje njihovih plaća i satova radnje te nedjeljni počitak. Gospodari su pristali na uredjenje satnice i na nedjeljni počitak, nu na poboljšanje plaće nehtjedoše pristati, jer da su riečki radnici i krojači bolje plaćeni, nego li u Beču ili u Pešti. Usljed takvog odgovora zapustilo je do 150 krojača i krojačica radnju izjaviv, da neće na posao dok im se plaća nepoboljša. Krojači gospodari viećaju o zahtjevih radnikah pak ima nade, da će doći do sporazumljenja.

Listnica uredničtva i uprave.

Gospodjici N. N. Hvala na priposlanom; nasloviti ćemo i urediti, kako treba; troška za ono neima nikakva. Preporučamo se i u buduće. Živila!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 12. ožujka t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Čitaonica Sv. Petar u Šumi. Cosulich dr. Marko, c. kr. kot. sudac, Mali Lošinj. Jagodnik Josip, tvornica, Rieka. Jurković Anka, Opatija. Katalinić Andrija, Rieka. Mladenić A., Vodice. Sancin Josip, Preloka. Slovensko bralno in podp. družtvo v Gorici. Zahija Slavka, Rukavac. Žigante Ivan za druga u Sovinjaku. Žiganto Ivan, Kastav.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Babić Rudolf, Kastav. Benigar Ante, Filipani. Benigar Ivan, profesor Zagreb. Jurinčić Viktor, Mali Lošinj. Martinić G., kr. gruntovničar, Ilok. Miran Julij, Opatija. N. N. Zagreb. Radoslović Ivan, Ilovik. Radoš-Hadum (po g. Stihoviću). Šebesta Antun, Cere-Žminj. Vaclav Folta, Gradina.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Predplatnici, **koji su poslali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902.** Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Uprava „Naše Sloge".

Lističe za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Brzojav „Naše Sloge". br. 11.

Kad nam bijaše glavni list jur pod tiskom primili smo iz Beča sliedeće viesti:

Beč, 12. marča 1903. (Carevinsko vieće.) Pred malo je dana ministar-predsjednik dr. Koerber na odgovor interpelacije izjavio, da tajna klauzola medju Italijom i Austrijom, uslied koje da se je Austrija obvezala podpomagati talijanski elemenat na jadranskom moru na štetu hrvatskog i slovenskog naroda, spada u carstvo priča, a da vlada u Primorju postupa pravedno i pram Talijanima i pram Slavenima a to tim većma, što gospoda interpelanti (Spinčić i Biankini) nisu naveli dokaza o vladinoj pristranosti na korist Talijana, a na štetu Hrvata i Slovenaca.

U svome jučerašnjem govoru zastupnik Spinčić nanizao je činjenica u postupanju vlade: Na hrvatske ili slovenske interpelacije u istarskom saboru odgovora se talijanski, razpušta hrvatske ili slovenske obćine a postavlja talijanskoga komesara i uzdržava ga ne 6 sedmica već protizakonito mjeseca i godinu dana; izbore provadja na način, da izpadaju talijanski fiducijari, krojeći po svojoj miloj volji izborne kotare po želji talijanaca i tako je došao u Beč Bennati i Bartoli; talijanske se škole otvoraju gdje treba i ne treba i sili se hrvatsku i slovensku djecu da ih pohadjaju, dočim gdje bi se morala hrv. ili slovenske škole ustrojiti, ne otvoraju se, tako da 17000 hrvatske ili slovenske djece nemaju škola; u Trstu obćina uzdržaje talijanske a vlada njemačke škole, a Slovenci plaćaju i vladi i obćini porez a svojih škola nemaju: autonomna vlada u Istri razpolaže sa školskom taksom ne da narod podučava, već da talijanči Hrvate i Slovence i uztraja talijansku gimnaziju u Pazinu, da prkosi jedinom slavenskom srednjem zavodu u Istriji; c. k. uredi uredjuju talijanski ili njemački te na hrvatske ili slovenske podneske još uviek odgovaraju talijanski i služe se tiskanicama izključivo talijanskim, šalju pozive i odluke hrvatskim ili slovenskim obćinama i obćinarima talijanski, te su ćak i jednoga žandarmarijom dopratili što je povratio talijanski njemu ne razumljivi poziv; žandarmarija ista u prilog je talijancima, pak ćak i crkovne oblasti uvadjaju talijansku službu božju gdje je prvo slavenski se Boga molilo, i namješta župnike, koji ne znaju ili neće hrv. ili slov. jezikom da s narodom govore. U popisu pred 50 godina bilo je u Primorju 1/3 Talijana a 2/3 Slavena, dočim vlada sa svojim postupanjem kroz 50 godina uradila je, da su Talijanci porasli do polovice Primorskog pučanstva, a Slaveni sa 2/3 spali na polovicu.

Nizao je hladno činjenice uru i pô te njegov stvarni govor duboki je utisak prouzrokovao. Dao Bog, da se vladini krugovi jednom osvieste i da to ne bude kasno.

Javna zahvala.

Podpisani, razžalošćen do dna srca nad nenadoknadivim gubitkom milog oca

Josipa,

preminulog dne 4. tek. mj. u selu Juričići, u ime svoje, braće i sestara i ciele obitelji izriče ovime najtopliju zahvalu svim onim, koji su sproveli mile ostanke dragog pokojnika do hladnog groba, napose pako častnom svećenstvu, obćinskom zastupstvu, svim činovnicima i predstavnicima c. kr. kot. suda, poreznog i obć. ureda u Buzetu, odvjetnikom dr. Groziću i dr. Sandrinu, kao što svim ostalim, koji su našu duboku bol budi kojim načinom ublažiti nastojali.

Juričići-Buzet, 6. ožujka 1903.

Anton Klarić, načelnik.

Braćo Sokoli!

Pozivate se na redovitu

godišnju glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati

u nedjelju, dne 22. marča 1903.

u 2 sata poslje podne u sokolskoj dvorani sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav brata staroste.
2. Izvješće o družtvenom djelovanju tekom 5 godina u obće, a tekom prošle godine posebice.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće o sokolskom domu.
5. Pitanje o promjeni družt. pravila.
6. Eventualni predlozi, upiti, interpelacije, pritužbe itd.
7. Izbor nove uprave.

Pula, 5. marča 1903.

Odbor.

Natječaj!

Podpisani odbor razpisuje ovim natječaj na podpore „Bratovščine hrv. ljudi u Istri" za g. 1903. Prošnje, obložene svjedočbom prvog polugodišta (kolokvija) te izkazom siromaštva, imaju se dostaviti podpisanomu kroz dotična ravnateljstva (dekanate) najdalje do 31. tek. mjeseca. Molitelj treba, da sam navede, da li uživa kakvu podporu i koliku, i da to potvrdi dotično ravnataljstvo ili župni ured. Konačno opaža se, da prema § 2. družtvenih pravila mora biti molitelj sam ili njegovi roditelji ili skrbnik članom „Bratovščine".

Odbor „Bratovščine hrv. ljudi u Istri."

Kastav, 6. marča 1903.

Mijo Laginja, predsjednik.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. obćinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa; prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni utakmice.

O tomu je bio uvjeren u dno duše i tršćanski nazovi-katolički listić, koji bi bio imao preko tako proste osvade proći šutke na dnevni red, ili ako zastupa preč. Zanetti-a, odbiti ih odlučno, kao što se slične osvade obično odbija.

Nu on nečini ni jedno ni drugo, jer mu se je htjelo jeftine reklame za svoje talijanstvo.

Ali recimo, da je i tračak istine na tvrdnji puljskoga listića, da je naime preč. Zanetti zbilja tražio kakov dodir sa slavenskom strankom u Istri ili u Puli, koja je katolička bar toliko, koliko i pobožni piskari okolo tršćanskog nazovi-katoličkog lista, pa koje bi bilo zlo odatle? Zar su tršćanskim reformatorom miliji talijanski lažiliberalci, židovi i slobodni zidari, nego li poštena i čisto katolička slavenska stranka Istre? Zar bi bio preč. Zanetti zbilja izdajica radi toga, što bi možda težio za tim, da pronadje neki modus vivendi izmedju talijanskih i slavenskih katoličkih stranaka u Istri? Nebi li bilo po načelih katoličke crkve i po preporukah svega katoličkog episkopata razborito, pametno i spasonosno, da se svi katolici bez razlike narodnosti slože u borbi proti lažiliberalizmu i bezvjerstvu?

Naše je duboko uvjerenje da će nam jestno odgovoriti na ova pitanja svaki pravi katolik — samo neće tršćanski reformatori i nazovi-katolici, jer su više „ponosni na svoje talijanstvo", nego li na svoja katolička načela, koja su jim peto kolo u vozu.

C. kr. financ. prokura i Hrvati-Slovenci.

Tršćanski listovi razpravljali su prošloga čedna o imenovanju jednog činovnika kod c. kr. financijalne prokure u Trstu. Brzojav je naime donio viest iz Inomosta, da bijaše tajnik tamošnje prokure dr. pl. Preu radi kazne, t. j. zbog njegovog djelovanja u veliko-njemačkom duhu premješten u Trst. Proti tomu premještenju „radi kazne" prosvjedovali su odlučno koli slavenski toli talijanski listovi, te se i mi tomu prosvjedu najodlučnije pridružujemo, i to s raznih razloga.

Kad bi bo premještenje iz Inomosta u Trst značilo kakvu kaznu, tada bi i svako premještenje iz Podgrada, Kopra, Poreča itd. u Trst moralo značiti kaznu. Ali taj premještenik dolazi u naše strane tobož radi kazne, dočim ćemo biti jedino mi tim kažnjeni, jer on neće moći služiti našemu narodu, nepoznavajuć njegova jezika.

Pred par godina premjestiše nekog poštanskog činovnika radi veliko-njemačke agitacije iz Inomosta u Trst i to tobož kazne radi. Ovo su nam poznati slučajevi, al koliko će ih biti nepoznatih. Na taj način šalju nam oblasti na jug veliko-njemačke agitatore, pa nam se namiče nehotice pitanje: nije li to tobožnja kazna samo izlika, pod kojom se šalje u naše strane te apoštole majke Germanie, da tuj šire i agitiraju u veliko-njemačkom duhu.

Nu da vidimo, da li je možda to premještenje opravdano iz službenih obzira. Nipošto!

Kod tršćanske prokure bilo je do sada 12 konceptnih činovnika, i to 6 Talijana, 5 Niemaca i 1 (jedan jedini) Slaven. Novim premještenjem poskočio je broj njemačkih činovnika na 6, dočim ostajemo mi samo sa jednim našim.

Tomu narivavanju njemačko-talijanskih činovnika kod financijalne prokure čudimo se tim više, pošto su nam predstavljali prokuratora g. dra. Schustera kao posve nepristrana činovnika. Ali mi se na žalost prevarismo, jer vidimo, da se neobazire na želje slavenskog pučanstva naših zemalja i da se nezauzimlje nimalo za to, da bi se broj slavenskih činovnika kod fin. prokure pomnožio. On bi bo morao najbolje znati, da mu treba naših činovnika i da bi takvih morao imati više.

Financijalna bo prokura zastupa, medju drugim, pred sudom i crkvene uprave, a te upravo jesu u rukama našega svećenstva (na Krasu, srednja i iztočna Istra, otoci itd. itd.). Nu što je još važnije, ona ima posla sa hrvatsko-slovenskimi dužnici, pa bi bilo posve naravno, da se na prokuri namjesti dostatan broj naših činovnika. Bez takvih činovnika nemože se pravedno postupati ni napram našemu jeziku ni prama našemu narodu.

Možda će nam se odgovoriti, da ima na prokuri Talijana ili Niemaca, koji znadu hrvatski ili slovenski, ali tada ćemo mi tu gospodu upitati: zašto se hrvatske seljake u Istri tuži talijanski, a slovenske na Krasu njemački?! Ako poznaju naš jezik, neka se s njim i služe!

Željni smo znati, što će na ove naše pravedne i opravdane prituzbe odgovoriti tobož pravedni i nepristrani financ. prokurator, g. dr. Schuster.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 7. marča 1903.

I opet je tjedan prošao, a da se nije preuzelo prvo čitanje ni proračuna i nagode sa Ugarskom-Hrvatskom. Odlučeno je, da se započme sa prvim čitanjem proračuna utorak dne 10. t. mj.

Sad se stalno drži, da će do toga doći. Mladočeska stranka je već ustanovila svoje govornike k tomu predmetu i rekla u svojem odnosnom priobćenju, da će tjerati žestoku oporbu proti vladi Koerbera, i sve sile napeti da ju sruši. Ovo posliednje zna da bar sada nije moguće doseći. Glavno je, da je tim mladočeska stranka odustala načelno od obstrukcije. Ona pripušća i prvo čitanje proračuna, i prvo čitanje nagodbenih osnova. Od drugih stranaka neprieti razpravam pogibelj.

Sad se već može reći, koliko se predvidjeti dade, da će zasjedanje dugo trajati. Tjedan dva će trajati razprave prvih čitanja. Onda će se napreći odbori, dočim će se kućnih sjednica imati malo.

Kod proračunske razprave pretresti će se, koliko čujemo, odgovor ministra-predsjednika na upit zast. Biankinia i Spinčića glede tajne klauzole u ugovoru s Italijom i glede postupka vladinih organa u primorskih pokrajinah.

Glede pregledavanja dobitnih i gospodar

Odnosna zako
se je utorak dne
i prihvatila takodje
kako ju bijaše go
I kod te razprave
Njemci mnogo to
zadruga českih i
godilo takodjer k

prešnoga predl

Njegdje lani
izlet u Moravsku
njemačko zastups
priredili su grd
došlim Čehom.
toga interpelirac
Ovaj je odgovori
govorom nije bi
prešni predlog
Čeh Reichsstädt
svoga predloga
povukli jih natr
toga psovke me
najme postupaju
koji kamo dodju

Proti zapovje

G

Socijalni de
prilikah mnogo
niku vojnoga sb
On da zlo post
sboru da ima n
usljed patnja i
su u tom podn
na interpelaciju
prave o obran
uprava ništa odg
razprave bilo je

i razni častnici i razni vojnici hvale Galgoci-ja. On sam pisao je ministru vojske, a ovaj objelodanio pismo, u kojem veli Galgoci, da nesmatra nuždnim tražiti kod sudova zadovoljštinu proti napadajem na njega. To je razdražilo socijalne demokrate, pak su postavili prešan predlog, nek se razpita sve pritužbe proti Galgoci-ju podnešene. Čim hijaše postavljen taj predlog, odgovorio je ministar domobranstva na pritužbe proti Galgociju. To jače čeznuli su sada socijalni demokrati za razpravom. I ta se je povela četvrtak, i zaokupila cielu sjednicu. Ima možda i opravdanih pritužba proti rečenom zapovjedniku. Al ima takodjer mnogo ljudi koji vele, da je sa momci jako dobar, i da mu nejma para u slučaju da bukne rat za zapovjedati vojskom. Vojnici da bi pod njim upravo oduševljeno išli u oganj. (?) Odnosni prešni predlog Dašinskov i drugova bio je velikom većinom zabačen.

Naši Italijančići

podnesli su zadnjih dana dvie interpelacije. Markizu barunu Polesini neda još ni sada

---

raztegnuo je mreže i privezao ladju pa ide doma, da se preobuče i podje na izbor. Njegova Marica pripravila mu je čistu robu i on se brzo obuče i podje na „placu". Još nije pravo ni došao već ga je primio pod ruku Amerikan i vodi ga k Ninu na rakiju. Franetu se nekako ne da poć sada rakiju pit jer je doma ručao i srknuo vina, ali da zadovolji kumpara ipak podje. Izpiju čašicu, a Amerikan hoće da im Ninu još natoči, ali Frane ne pusti, jer mu je desti. Izvadi novčarku i hoće da plati za se i za Amerikana, ali ovaj ne da, da Frane plati, jer bi to bila sramota. Danas on sve plaća, jer su danas balotacioni. No Frane to nikako ne pusti i plati svoj dio a Amerikan svoj. Amerikan izvadi cigaru iz žepa i nudi ju Franetu, no on neće ni toga, jer on ima, hvala Bogu, čime da kupi jednu cigaru. Napokon izadjoše iz butigina. Izbor će odmah započeti. Već se je komisar sjeo za stol te se sakupljaju i drugi članovi komisije, samo gospodin „potešta" još fali, no evo i njega pak se izbor započinje.

Pročita se nekoje paragrafe izbornog reda a onda se stanu prozivati imena izbornika. Jedan za drugim približuju se izbornici k stolu i pružaju cedulje. Jedni su veseli a drugi požunjeni. Jedni imadu žute a drugi crvene cedulje. Vidi se, dvie se stranke bore, jedna talijanska a druga hrvatska, no izbornici ne misle tako, nego govore da se bore istrijanska i hrvatska stranka, jer im je tako rekao Amerikan, a on to sve zna. Ljudi, koji su se bili rastresli po gostionama sad se iznova sakupe na trgu, pred stolom, gdje je izbor i čekaju, kad će ih prozvati. Dva su kupa, posve odieljena. Po malo sve jedan po jedan dolazi pred stol i daje glasovnicu a komisar ih broji i postavlja na stranu u dva diela. Sad je jedan kup veći a sad drugi. Kadgod bi se onaj kup glasovnica crvenih malo povećao, odmah bi se potešta okrenuo oko sebe i pogledao Amerikana a ovaj, dobar sluga boljeg gospodara, pozvao bi njegov mig i počeo bi kao bez glave trčati okolo i loviti ljude, nagovarajuć i mameć ih na svaki način da glasuju za istrijansku stranku. Tu su mu dobro došle njegove cigare i sladke rieči. Amerikan ima danas silnoga dela, vidi se da se razumije u svoj zanat i da mu silno leži na srcu, da ne spadnemo pod Hrvatsku.

Došlo je napokon i podne a izbori još traju. Oni, koji su predali svoje glasovnice, sakupili su se u gostione ili otišli kući, koji su bili s bližega. Naravski razdielili su se na dva diela. Jedni su išli Tončiću a drugi Jurine. Kod Jarine je sve živo; jedni piju, drugi jedu, treći se kartaju. Svi su veseli, kao da su zaboravili na dnevne brige. Puna ih je kuhinja i soba. Čudnovat skupno vino i je je med njimi i skoči van na pl a onda pusti na tuta" Andrela,

U jednom neta, ali on s drugih. Pred nji tin". On tu m što su tako dob Iveta, susjeda J Sve su to ljudi njaci, sve sami ne običavaju bit „oštarije", ne potrošiti, pa mu okolo onih dup kali. Nego što veseli, pomisli Amerikanu, k ljude i nosi p Kako je to naj losliv! Odkuda kako oni ljudi on im odgovara da je danas sv puta približio i i on sjeo k o

Orih dana držao je zastupnik dr. Prade pred svojimi izbornici, kojim je kazao, ...emci nemogu pristati na zahtjeve českoga ... u pitanju českoga kao uredovnoga je... u kraljevini Českoj; oni da su pripravni ...iti českomu jeziku onoliko prava u nu...m uredovnom poslovanju, koliko ga uživa ...nski jezik u Primorju. Kad bi se držali ...ci u istinu toga obećanja, tada bi bio u ...j do mala česki gospodujući jezik u ure...jer je u Primorju neznatnom iznimkom ...uzakonito talijanski gospodujući jezik.

* * *

U Hrvatskoj počeše se življe zanimati za ...cijalnu samostalnost svoje kraljevine. U ... obdržavan je prvi pouzdani dogovor a zad...dana drugi. Razpravljalo se je o neobhod... potrebi financijalne samostalnosti u Hr...oj. Za danas pozvano je neodvisno zagre...o gradjanstvo na sastanak, na kojem će razpravljali o financijalnom odnošaju Hr...ske prema Madjarskoj. Najveće zlo je po ...vate, što šalju sav svoj prihod u Budimpeštu, ...akle im se vraća kano milost samo neznatan ...ostotak. Hrvati imali bi zahtjevati, da se svi ...jednički poslovi izmedju Hrvatske i Madjarske ...šavaju ravnopravno u delegacijah, kao što ... riešavaju izmedju Austrije i Madjarske. Prvi ...k tomu bio bi, da se odieli financijalna ...va Hrvatske od Madjarske.

* * *

U nedjelju priredile su dvie stranke u ...mpešti veliku demonstraciju proti vojnoj ...vi. Javne sastanke urekoše pristaše neod...e stranke i pristaše socijal-demokratičke ...nke. Poslije sastanaka došlo je po ulicah ma...skog glavnog grada do velikih izgreda iz...ju gradjanstva i redarstva. Demonstranti razbijaše množtvo prozora na kućah pristaša ...eralne ili vladine stranke. Redarstvo je po...talo preko 60 osoba, koje će imati sa sudom ...a.

Srbija.

Dne 7. o. mj. proslaviše u Srbiji dva...etgodišnjicu proglašenja Srbije kraljevinom. ... svečanog objeda nazdravio je kralj Alek...der svim vladarom, koji imadu svoje za...nike na srbskom dvoru. Srbi — reče kralj ... koji slave danas dvadesetgodišnjicu progla...nja kraljevine, jesu sretni, što su za to vrieme ... živjem mira i reda na balkanskom polu...toku, a to će oni htjeti i nadalje da budu, ... čemu računaju na podporu evropskih vla...ra. Turski poslanik nazdravio je u ime di...plomatskog zbora kralju i kraljici.

U jutro istoga dana služena je u glavnoj ...crkvi svečana služba božja, a kasnije primao je kralj poklone odličnjaka. Kralj je prije oba...vestio predsjedničtvo skupštine, neka ga kao takovo nedodje pozdraviti, jer da zanj skupština više ne obstoji.

* * *

Kod umirovljenog kapetana Milutina Stje...novića bila je u subotu kućna premetačina, ... se drži, da on stoji u savezu sa Karadjor...djevići. Premetačina ostala je bezuspješna.

Bugarska.

Obzirom na provedenja reformah u Macedoniji, koje predložiše turskoj vladi Rusija i Austro-Ugarska — kazao je turski ministar ...vanjskih posala Ferid paša, da Turskoj treba za to provedenje samo vremena, jer da je nemoguće, da se uprava jedne ciele pokrajine preustroji za jednu nedjelju. Ipak — reče — bilo bi pogriešno, kad bi se mislilo, da smo tekar sada uzeli u ruke to pitanje. Vlada turska da se bavi više od četiri mjeseca sa Macedonijom, gdje da je potrošila velike svote novca. Tamo, da će vlada najprije odabrati najbolje i najodlučnije visoke činovnike a kasnije, da će se pobrinuti za viešte i sposobne niže činovnike. Oružničtvo da već ima nekoliko vrlo sposobnih njemačkih (!) častnika. Mjernici da grade nove ceste. Pošto je — reče — velik dio pučanstva, i to većinom Bugari, zaposlen obrtom, to mislim, da se to pučanstvo neće dati zavesti od buntovnika. Ako bi agitacija zauzela veće mjere — tada bi naše djelo bilo otežčano, nu svaki ćemo pojav nemira ugušiti u zametku. Sretnih li Macedonaca kod toli brižljive turske vlade!!

Gospodarske viesti.

Revizija „Posujilnica" i drugih „Zadruga". Ovih dana bio je napokon nakon više nego 10-godišnjeg razpravljanja i zatezanja od parlamenta u Beču prihvaćen zakon, s kojim biva uvedena revizija „Posujilnica" i drugih „Zadruga". Do sada nijedna „Zadruga" nije bila po zakonu primorana, da dade od ikoga pregledati svoje račune i svoje poslovanje. —

Posujilnice, kojim je bilo u istini na tom, da napreduju, su doduše već dosada bile u jednom ili drugom „Savezu", kojega činovnici su pregledavali svako toliko njihove račune. Nekoje „Posujilnice" pako se iz bud kojeg razloga nisu htjele podvrći takovomu nadzoru. — Usljed novog zakona bit će stvar drugačija, te će svaka „Posujilnica" biti primorana podložiti se takovomu nadzoru. — Istoga vršit će kod onih „Posujilnica", koje stoje u kakovom „Savezu", činovnici toga „Saveza", kod onih „Posujilnica" pako koje nisu pridružene nijednomu „Savezu", vršiti će taj nadzor posebni činovnici imenovani od trgovačkog suda, odnosno od političke oblasti. — Pošto znademo svi, kako su malo sve te oblasti naklonjene pravomu razvoju naših hrvatskih i slovenskih „Zadruga" u Istri, nema niti dvojbe o tom, da je za naše „Posujilnice" puno bolje, da svaka u pravo vrieme pristupi jednomu ili drugomu izmedju „Saveza", koji će biti po zakonu ovlašteni da po svojim činovnicima vrše nadzor kod „Posujilnica". Ovakovi „Savezi" jesu: „Zveza Slovenskih Posujilnic v Celju", „Gospodarska Zveza v Ljubljani" ili „Sveza svih Istarskih zadruga", koja se imade ovih dana ustrojiti sa sjedištem u Puli. — Od svih ovih „Saveza" osobito pak od posliednjeg imadu sve naše „Posujilnice" očekivati ne samo svjestno nadziranje, nego takodjer dobrohotne pouke i podpore, te je zato u najvećem interesu svake „Posujilnice", da se što prije priključi jednomu ili drugomu ovih „Saveza", osobito kako već rečeno, našemu istarskomu „Savezu". — Zakon o prisilnoj reviziji „Posujilnice" biti će za iste svakako od koristi, te usljed provedenja toga zakona sve „Posujilnice" imati će još više povjerenja kod pučanstva, jer će svaki, koji u „Posujilnicu" ulaže novac znati, da zavod, u kojem taj novac ulaže, stoji pod nadzorom viših oblasti.

Posujilnica na Voloskom imala je dne 7. t. mj. svoju VI. redovitu glavnu skupštinu. — Iz izvješća ravnateljstva prijavljamo za sada samo, da je ta „Posujilnica" prošle godine imala prometa K 1,613.105·98 i da je bilo čistoga dobitka god. 1902 K 10.488·38. — Od ovoga dobitka odlučila je glavna skupština podieliti: „Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru" K 400, „Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu" K 400, „Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri" K 100, „Gospodarskoj zadrugi u Kastvu" K 50, „Gospodarskoj zadrugi u Opatiji K 50. Rezervni fond narastao je na K 21.500. U istoj skupštini bili su izabrani:

1. U ravnateljstvo: Viktor Tomičić, načelnik, Dr. Andrija Stanger, I. zamj. načelnika, Dr. Konrad Janežić, II. zamj. načelnika, Dr. Mate Trinajstić, odbornik, Dr. Ivan Poščić, odbornik, Rade pl. Marokino, odbornik, Tomašić Marian, odbornik.

2. U nadzorni odbor: Stipanić Mate, Tomašić Pavao, Tomašić Ivan, Zamlić Vinko i Sterk Anton.

3. U družtveni sud: Jezica Vinko, Jurković Anton i Stanger Inocent.

Da se razumijemo! Prijatelj iz pokrajine upozorio nas je na gospodarsku viest priobćenu u zadnjem broju pod naslovom: „Umjetni gnoj pogibeljan ranam", da bi naš savjet mogao loše djelovati na one, koji rabe umjetna gnojiva, jer da bi se mogli prestrašiti zbog njegove pogibelji za ranjene ruke. Da odstranimo svako nesporazumljenje, izjaviti nam je, da je svaki gnoj kano i svaka nečistoća pogibeljna ranam na rukama i da valja te rane uvjek držati čiste i dobro obvezane. Umjetni gnoj nije pogibeljniji ranam od ostalog gnoja, kano ni od bilo kojeg drugog smrada.

Razne viesti.

† Dinko Politeo. Prošli čedan preminuo je u Zagrebu jedan najplodnijih jugoslavenskih novinara, Dinko Politeo. Pokojnik bje rodom iz Dalmacije. Nastupio je tekar 50. godinu. Pred desetak godina oboljeo je na nogama tako, da se nije mogao sam niti micati, a pred šest ili sedam godina osliepio je posvema. Kao daroviti novinar bio je svojedobno glavnim urednikom „Obzora" i „Hrvatske" te suradnikom raznih novina. U zadnje vrieme radi bolesti suradjivao je kod svih opozicijonalnih novina u Zagrebu diktirajuć svoje članke u pero drugoj osobi te izdavao poznati tjednik „Prava hrvatska Misao". Pokojnik je dopisivao izim u hrvatskom jeziku takodjer talijanski, njemački, ruski i franceski, a bio je suradnikom i tršćanske „Edinosti". Kao u obće skoro svi hrvatski književnici ili novinari, i Politeo umro je sirotan, ostavivši udovu sa dvoje jošte neobskrbljene djece. Sprovod mu bijaše veličanstven, kod kojega je sudjelovalo sve, što hrvatski misli i čuti. Vječni mu pokoj!

Dr. Dinko Vitezić odposlao je sliedeću sažalnicu: „Obitelj Rieger Prag. Slava, vječna slava Ladislavu Riegeru, hrabrenomu branitelju českog državnog prava, neumornomu zagovorniku slavenske uzajemnosti, kliče iz dna bolnog srca od obale Adrije mnogoljetni subojevnik u carevinskom vieću i prijatelj dr. Dinko Vitezić".

Veliki koncerat na korist naše istarske „Družbe sv. Cirila i Metoda" priredjuju u Zagrebu 14. t. mj. uz sudjelovanje raznih umjetnika i rodoljuba sviju stranaka.

Čisti dobitak plesa riečke omladine iznaša 9230 kruna, od tih je dobila naša družba 3000 kruna. Taj krasni uspjeh bodrio i u buduće našu mladež k složnom radu za spas naše nedužne dječice, koja bez hrvatskih škola živa pada u mreže talijanskih ribara.

Štrajk krojača i krojačica na Rieci. Riečki krojači i krojačice tužili se dulje vremena, da im je nemoguće živiti sa preskromnom dnevnicom, što ju dobivaju od gospodara. Prošloga čedna predaše krojači i krojačice gospodarom spomenicu, u kojoj su tražili uredjenje njihovih plaća i satova radnje te nedjeljni počitak. Gospodari su pristali na uredjenje satnice i na nedjeljni počitak, nu na poboljšanje plaće nehtjedoše pristati, jer da su riečki radnici i krojači bolje plaćeni, nego li u Beču ili u Pešti. Usljed takvog odgovora zapustilo je do 150 krojača i krojačica radnju izjaviv, da neće na posao dok im se plaća nepoboljša. Krojači gospodari viećaju o zahtjevih radnikah pak ima nade, da će doći do sporazumljenja.

Listnica uredničtva i uprave.

Gospodjici N. N. Hvala na priposlanom; nasloviti ćemo i urediti, kako treba; troška za ono neima nikakva. Preporučamo se i u buduće. Živila!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 12. ožujka t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Čitaonica Sv. Petar u Šumi. Cosulich dr. Marko, c. kr. kot. sudac, Mali Lošinj. Jagodnik Josip, tvornica, Rieka. Jurković Anka, Opatija. Katalinić Andrija, Rieka. Mladenić A., Vodice. Sancin Josip, Preloka. Slovensko bralno in podp. družtvo v Gorici. Zahija Slavka, Rukavac. Žigante Ivan za druga u Sovinjaku. Žiganto Ivan, Kastav.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Babić Rudolf, Kastav. Benigar Ante, Filipani. Benigar Ivan, profesor Zagreb. Jurinčić Viktor, Mali Lošinj. Martinić G., kr. gruntovničar, Ilok. Miran Julij, Opatija. N. N. Zagreb. Radoslović Ivan, Ilovik. Radoš-Hadum (po g. Stihoviću). Šebesta Antun, Cere-Žminj. Vaclav Folta, Gradina.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Predplatnici, koji su postali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902. Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Uprava „Naše Sloge".

Lističe za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Javna zahvala.

Podpisani, razžalošćen do dna srca nad nenadoknadivim gubitkom milog oca

Josipa,

preminulog dne 4. tek. mj. u selu Juričići, u ime svoje, braće i sestara i ciele obitelji izriče ovime najtopliju zahvalu svim onim, koji su sproveli mile ostanke dragog pokojnika do hladnog groba, napose pako častnom svećenstvu, občinskom zastupstvu, svim činovnicima i predstavnicima c. kr. kot. suda, poreznog i obć. ureda u Buzetu, odvjetnikom dr. Groziću i dr. Sandrinu, kao što svim ostalim, koji su našu duboku bol budi kojim načinom ublažiti nastojali.

Juričići-Buzet, 6. ožujka 1903.

Anton Klarić, načelnik.

Braćo Sokoli!

Pozivate se na redovitu

godišnju glavnu skupštinu,

koja će se obdržavati

u nedjelju, dne 22. marča 1903.

u 2 sata poslje podne u sokolskoj dvorani sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav brata staroste.
2. Izvješće o družtvenom djelovanju tekom 5 godina u obće, a tekom prošle godine posebice.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće o sokolskom domu.
5. Pitanje o promjeni družt. pravila.
6. Eventualni predlozi, upiti, interpelacije, pritužbe itd.
7. Izbor nove uprave.

Pula, 5. marča 1903.

Odbor.

Natječaj!

Podpisani odbor razpisuje ovim natječaj na podpore „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri" za g. 1903. Prošnje, obložene svjedočbom prvog polugodišta (kolokvija) te izkazom siromaštva, imaju se dostaviti podpisanomu kroz dotična ravnateljstva (dekanate) najdalje do 31. tek. mjeseca. Molitelj treba, da sam navede, da li uživa kakvu podporu i koliku, i da to potvrdi dotično ravnateljstvo ili župni ured. Konačno opaža se, da prema § 2. družtvenih pravila mora biti molitelj sam ili njegovi roditelji ili skrbnik članom „Bratovšćine".

Odbor „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri."

Kastav, 6. marča 1903.

Mijo Laginja, predsjednik.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa; prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni utakmice.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

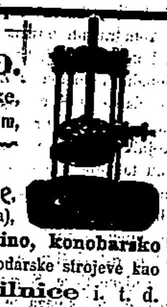

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino*, novosti pri aparatima proti peronospori te za sumperanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije, nove svaljke na acetilen za hvatanje letačih zareznika (insekta), sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao trieure, vitle, mlatilnice i. t. d.

šalje uz najjeftinije tvorničke ciene

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod „Croatiae" već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

= Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga $4^1/_2$% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez prethodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 6, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvielicama . . . 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . 2·40	Svičice za božićno drvo u 6 bojah . . . 3·—
" " . . . 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . . . 4·40
" granis . . . 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . . 3·—
	" " II. " . . . 2·40
	Voščeno platno za oltare, metar . . . 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak, jamčim sa 2000 kruna. Gerahcimovi stenji (fitilji) i stakla za viečnu luč. — Isto tako mesel, pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj	
Izvrstan Imperial	Sir.
Izvrstan garnirani liptavski	Sir.
Izvrstan Pivski	Sir.
Izvrstan Tilzitski	Sir.
Izvrstan Belovarski	Sir.
Izvrstne maslove sirčiće.	

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

HRVATI,

svi papir za pušenje kupujte

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

Br

Oglasi
tiskaju i ra
običnog cie

Novci za p
šalju se n
nicom poš
na admini

Kod naruč
načiti ime
pošt

Tko list n
neka to j
otvorenom
ne plaća
vana nap

Čekovnog
Telefon

Odgo

Iz ca

Prv
je na dn
godine.
te nije d
Sad se
vilo. Poč
četvrtak
vorili su
naka. O
Hrvata p
kini, Srb
i razni Nj
te jedan
Značajno
njemaca,
Slaveni
Poljaka,
vladi neg

Prvi
j a n č i č
zikovnim
pamet, d
ne samo
kodjer us
na jugu,
Hrvati k
češke za
dogovara
nički sa
roda. S
moradem
Netreba z
i to teme
je tu, i t
Pro
svojega g
nika na je
postavio
govor na
Zast.
govornik.
i on pogla
predsjedni
u pamet s
koga rada
Italiji, i za
doba. Gov
punjuju se
vorio više
jasno kažu
je prvi po
organa, ko
isto, na što
proti „N. P
o tajnoj kla
Koerber bac
u talijansko
pripoznao t
Čita pismo
Tu se prizna
je c. kr. vla
povećati. D
macijom?!
dahnuti su
svaki čas ir
Rimu, u par
lanu, u Genc
koje kažu, d
Istru, i da ne

Broj 12. Pula, u četvrtak dne 19. ožujka 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priopćana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uzkuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 14. marča 1903.

Prvo čitanje proračuna za 1903. bilo je na dnevnom redu od 16. oktobra prošle godine. Prešnimi predlozi zapriečilo se je te nije došlo do razprave do ovoga tjedna. Sad se je konačno razpravljalo i razpravilo. Počelo se je utorak, nadaljevalo sriedu, četvrtak i petak, i ovaj dan svršilo. Govorili su predstojnici svih naroda i stranaka. Od Slovenaca: Dr. Ferjančić, od Hrvata prof. Spinčić, prof. Perić i Biankini, Srb dr. Kvekvić. Uza to razni Česi i razni Njemci, osobito iz Češke i Moravske, te jedan Talijan. Svaki je gudio na svoju. Značajno je, da su svi Niemci, osim Svenjemaca, govorili kao za-govornici; a svi Slaveni kao proti-govornici — osim Poljaka, koji su pak takodjer više proti vladi nego za nju.

* * *

Prvi proti-govornik bio je dr. Ferjančić. On se je osobito bavio sa jezikovnim pitanjem. Vladi je dozvao u pamet, da valja da uredi jezikovno pitanje ne samo u Českoj i Moravskoj, nego takodjer u svih ostalih krunovinah, a najpače na jugu, gdje se postupa sa Slovenci i Hrvati kao s heloti — robovi. Pozvao je češke zastupnike, nek se već nedaju u dogovaranja sami, nego nek rade zajednički sa zastupnici drugih slavenskih naroda. Svi Niemci su složni proti nam, morademo se i mi svi zajedno braniti. Netreba zakona za jezikovna prava. Zakon, i to temeljni državni zakon, članak 19., je tu, i taj nek se provede za sve jednako.

Prof. Spinčić uzeo je za podlogu svojega govora odgovor ministra-predsjednika na jednu interpelaciju, što ju je bio postavio zajedno sa Biankini-jem. (Vidi govor na drugom mjestu. Ur.)

Zast. Biankini govorio je kao glavni govornik. U svom govoru osvrnuo se je i on poglavito na rečeni odgovor ministra-predsjednika. On je tom prilikom dozvao u pamet svoje navode glede irredentističkoga rada u primorskih pokrajinah i u Italiji, i zapodpunio jih dokazi iz novijeg doba. Govor Spinčićev i Biankinov upodpunjuju se. Dočim je ovaj posliednji govorio više o irredentističkih pojavih, koji jasno kažu, za čim Talijani teže, prikazao je prvi postupak c. kr. vlade i njezinih organa, koji ide u nekih posliedicah na isto, na što idu irredentisti. Biankini govori proti „N. Pressi" od vlade podupiranoj te o tajnoj klauzoli. Onaj isti dan, kad ju je Koerber bacio medju bajke, bila je priznata u talijanskom parlamentu. Isto je već prije pripoznao tal. državni podtajnik Baccelli. Čita pismo iz Rima, koje tu potvrdjuje. Tu se priznaje povećanje za Italiju. Dužnost je c. kr. vlade, da kaže gdje se ima Italija povećati. Da li Trentom, Primorjem, Dalmacijom?! I najviši krugovi talijanski nadahnuti su duhom irredentističkim. Ima svaki čas irredentističkih demonstracija: u Rimu, u parlamentu i izvan njega, u Milanu, u Genovi. Čita izvadak iz tal. novina, koje kažu, da Italija hoće Goricu, Trst i Istru, i da neće nikad napustiti svoga prava na Dalmaciju. Ako austr. ug. diplomacija i novinstvo na to šute, onda moradu Hrvati i Slovenci misliti, da su Italiji žrtvovani. To dokazuje i postupak c. kr. vlade u Trstu i Istri, kako ga je drug Spinčić ocrtao; na što sve nije Koerber, koji je poslie njega govorio, odgovorio nit rieči — stalno se je sramio. To dokazuje postupak c. kr. vlade u Dalmaciji. Tamo ima 97% Hrvata, a još vlada uredovni tal. jezik, i nameće se povrh njega i njemački. Tamo su glavni irredentisti činovnici i njihova djeca. Tamo vlada glad. Plemenito je od grofa Harracha i drugih, da sabiru milostinju za Dalmaciju, al je sramota da se to mora činiti. Kriva je bezsvjestna vlada. Osvrće se na onaj dio govora Koerbera, gdje je govorio o Dalmaciji. On časti, ponosi se imenom slavenskim, imenom tolike braće, ali prosvjeduje proti tomu, da min. predsj. ostentativno rabi slavensko ime, i neće da prizna posebno narodno i povjestno naše ime hrvatsko. Nadalje izvrgava smjehu Koerbera, koj govori kao njekakav orakel, kojega nadaljne rieči su ciničnе, nevjerojatne. Ministar-predsjednik govori kao da bi drugi bili krivi, što je zlo u Dalmaciji, a nije nego vlada. Neda željeznice, neuredjuje puteva, ni luka, ribarstvo je izručeno Čozotom. Obstoji još vinska klauzula, koju je vlada sklopila. Dosta. Glede patriotizma izjavlja, da Hrvati imadu hrvatski patriotizam, koji je uzko sdružen sa vladajućom kućom. Austrijski patriotizam je surogat, koje Hrvati neće zamjeniti za svoj hrvatski pod nijednu cienu. Čini parafraze na posliednje rieči Koerberove. Tim svim je dokazao ono, što je na svrsi rekao, da je vlada Koerberova jednako nepravedna prema Slavenom, kaošto bijaše Schmerlingova i Giskrova i Auerspergova, s razlikom samo tom, da su nas one bile željeznom, a ova nas bije gladkom rukom. Radi toga neima u nju pouzdanja, nit će za proračun glasovati.

Prof. Perić ironizuje ministra-predsjednika, što jih je rekao u razpravi glede Dalmacije: Ministar-predsjednik priznaje ljepotu i prirodno bogatstvo Dalmacije, a ujedno i njezino siromaštvo. Zar su zastupnici krivi, ako je siromašna?! Zar nije to najočitija odsuda austrijske vlade, koja već preko 100 godina upravlja Dalmacijom. Proračunom u ruci dokazuje, da vlada ni sad nije providila za poboljšanje stanja u Dalmaciji, dapače da je u ovogodišnjem proračunu predvidjeno manje izdataka nego li prvanjih godina. U ostalom, veli govornik, Hrvati imadu svoje državno pravo, i nespadaju u ovo bečko tržište. Dok spadaju, dok daju poreze, u krvi i novcu, imadu pravo zahtjevati, da se vlada brine za moralne i materijalne probitke Hrvata.

Dr. Kvekvić potužio se je na postupak oblasti sa njekim Trojanovićem radi nedužne pjesme; na dalje na postupak oblasti proti njekim dobitnim družtvom u Dalmaciji, te u obće na zanemarenje pučanstva te kraljevine sa strane c. kr. vlade. Srbe je predstavio kao miran i idjalan elemenat, koj pak hoće da uživa državljanska prava kao i svi drugi.

Zastupnici dr. Kramař, dr. Začek, dr. Herold, dr. Choc su što opravdali postupak Čeha (oni su naime promjenili taktiku), što branili se proti raznim izjavam Njemaca, što zagovarali svoja prava. Njemci razni govore po prilici onako, kako Talijani. Oni se tuže, ako se Čehom što dade, što bi njim se već davno bilo moralo dati. Česi dakako tu tumače, i dokazuju, kako vlada još uvjek ni iz daleka ne daje Čehom onoga, na što imadu pravo. Osobito je bio sretan u svojem odnosnom govoru, koj je trajao kakvu uru i pol, dr. Herold. Odbija što odlučnije tvrdnju „umjerenoga" Njemca dra. Schückera, koj Čehe u njekih krajih Češke naziva tudjinci. Česi su stvorili kraljevinu Češku, oni u njoj nisu nigdje tudjinci. Služili su dugo mnogi njih tudjoj misli. Al oni toga već neće.

Zastupnik Malfati, Talijan iz južnoga Tirola i predsjednik talijanskoga kluba, govorio je skoro isključivo o južnotirolskoj ili tridentinskoj autonomiji. Vlada je nedu, i već s toga su Talijani proti vladi. A oni su proti njoj takodjer s toga, što neda talijanskoga sveučilišta u Trstu.

Zast. Berger govorio je u ime Svenjemaca. Drže su podkopani temelji.... pri tom je ružno napadao na vladajuću kuću i njezinoga predstavnika, tako da ga je morao predsjedatelj opominjati i pozivati na red.

Zast. Seitz govorio je u ime socijalnih demokrata. Parlamenat da je izgubio svaki ugled. Vlada igra se s njim kako hoće, osobito obzirom na poznati § 14., po kojem može imati sve i bez parlamenta. Tuži se osobito što se vlada nebrine za podignuće obrta.

Na svrsi spominjem još, da je u ime Rusina govorio zast. Romančuk, a u ime Poljaka, koji nisu u „poljskom kolu", seljak Olševski i divjak Breiter. Sva trojica su se tužili, što na postupak vladinih organa što na postupak vladajućih Poljaka u Galiciji. U ime „poljskoga kola" govorio je excelenca grof Dzedušicki, obćenito ob odnošajih u monarhiji, i u parlamentu.

Govor zastup. Spinčića

izrečen u sjednici carevinskoga vieća povodom prvog čitanja zakonske osnove o državnom proračunu za god. 1903.

Tajna klauzula.

Visoka kućo! Težko je satiru nepisati! Tako bih morao uzkliknuti odmah na početku svoga govora, i prema tomu ga razpresti, ako bih htjeo kako bi trebalo ozbiljno, odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika što ga je dao dne 27. pr. mj. na jednu našu interpelaciju. Neću toga, nemarim se nadmudrivati riečmi. Navadjati ću činjenice, po kojih nek si onda svak sam stvori sud i o tvrdnjah u našoj interpelaciji i o tvrdnjah ministra-predsjednika u njegovom odnosnom govoru. Neka svak sam po svojoj duši označi pravim imenom odgovor njegove preuzvišenosti (Nastavlja njemački). — Visoka kućo! Kod ove nu jednu opazku ne mogu ipak napram gospodinu drugu profesoru Romanczuku mimoići, naime glede državnog, odnosno posredujućeg i parlamentarnog jezika, da bi bilo naime svakomu članu ove visoke kuće dozvoljeno, da se u svojem vlastitom jeziku izrazi (Odobravanje) pa bilo, da se ga samo pomoću tumača razumije. Kad nebi bilo dozvoljeno, da se u materinskom jeziku razumijemo, tada nebismo spadali skupa u jedan parlamenat. (Živahno odobravanje.)

Meni je zadaća, da govorim o odnošajih u Primorju. Već se je toli često u govorih, upitih i predlozih o tomu govorilo, da bi morali ti odnošaji svakomu članu visoke kuće, i osobito visokoj vladi poznati biti. Na žalost, mogli smo se nedavno o tom uvjeriti, da to nije žalibože slučaj kod članova visoke vlade. To nam je veoma jasno pokazala njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik, kadno je na jednu našu interpelaciju dne 27. pr. mj. odgovorio. Mi smo želili, da se o tom odgovoru odmah razpravu otvori, nu odnosni predlog bijaše odklonjen. Mi smo odmah sastavili prešni predlog, da se stvar razjasni, nu odustali smo obzirom na tada predstojeću i sada započetu razpravu od svog predloga. Mi smo želili i želimo uvesti jasnoću u te odnošaje u Primorju i to obzirom na odnosnu našu interpelaciju i na odnosni odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika. Da stvar bude jasnija, uslobadjam se dozvolom gospodina predsjedatelja koli obje točke upita toli odgovor na iste pročitati. Obje točke upita od dne 21. novembra 1902. glase (čita):

„I. Počivali viest trščanskog lista „Edinost" o tajnom dogovoru sa Italijom na štetu Hrvata i Slovenaca, stanujućih na obalah jadranskoga mora, na istini?

II. Ako ne, kako može vaša preuzvišenost čitavu dosadašnju, proti Hrvatom i Slovencem naperenu vladinu politiku u južnih pokrajinah monarhije opravdati i da li je vaša preuzvišenost sklona tu politiku u buduće strogo polag temeljnih zakona pravednosti i ravnopravnosti provadjati?"

Ja sam si odmah priskrbio službenu „Wiener Zeitung". Tamo glasi odgovor na prvu točku upita, da je njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik pripoviest o tajnoj klauzuli uputio u kraljestvo bajkah.

Neka bude dakle pripoviest o tajnoj klauzuli bajka.

Glede drugoga upita odbio je on predbacivanje, da se vodi vladinu politiku u Primorju proti Slavenom, odlučno.

Njegova je neprestana briga, da se vladini činovnici vladaju u žalostnoj narodnoj borbi posve nepristrano, te da izkazuju pripadnikom svilu plemena jednaku prijaznost i jednaku skrb. Njemu da manjka svaki oslon, koji bi ga učvrstio u misli, da se je u Primorju od tog po njemu označenog pravca odustalo. Za njega ne bijaše takodjer povoda, da poveđe u tom smjeru izvide (Čujte!), pošto su go-

spoda interpelanti izrekli samo jednu obćenitu tvrdnju, nepodavši nikakvih pozitivnih potankosti.

Potrebito bijaše, gospodo moja, da se ono pročita, jer se u interpelaciji nešto uztvrdjuje, što se u odgovoru posve pobija. Potrebito je dakle povratiti se na to i izpitati, koji li ima pravo, koji li je istinu kazao; ili interpelanti ili vlada na usta njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika.

Prije nego li predjem na to, moram izpraviti jednu pogrieŝku. Prvotni tekst je hrvatski, prevod njemački.

U prvotnom tekstu govori se o „bivšem ugovoru“ medju Austro-Ugarskom i Italijom i o „novom ugovoru“ izmedju obiju vlasti.

U prevodu govori se pako o trgovačkom ugovoru. (Čujte!) Ja neznam tko li je počinio tu pogrieŝku, da postoji pako velika razlika izmedju ugovora i trgovačkog ugovora, to je posve jasno; jer da smo mi htjeli govoriti o trgovačkom ugovoru, to bi smo bili kazali „trgovački ugovor“; i nebismo bili govorili o „bivšem ugovoru“ i o „novom ugovoru“.

Da je njegova preuzvišenost tako stvar shvatila, kao što smo ju mi tumačili i on nam može vjerovati, da smo mi tako mislili takodjer iz tog razloga, jer se je upravu tada u novembru, kadno smo postavili onu interpelaciju, mnogo o trosaveznom ugovoru i o saveznom ugovoru sa Italijom govorilo. Da je dakle on ovako stvar uzeo, kao što smo ju mi uzeli, možda nam nebi bio ni odgovorio na interpelaciju.

On bi se bio po svoj prilici sa njegovom preuzvišenošću gospodinom ministrom izvanjskih posala pogovorio, koji bi mu bio po svoj prilici na četiri oči razjašnjenja podao, i tada bi bila njegova preuzvišenost po svoj prilici zašutila ili izjavila najviše, da je savezni ugovor tajni i da se mora o tom šutiti.

Ovu našu tvrdnju podkriepljuje i odgovor, što ga je dao državni podtajnik u talijanskom parlamentu na jednu sličnu interpelaciju. Kadno bijaše naime talijanska vlada upitana, da li bi se i Italija prostorno proširila, ako se Austro-Ugarska prostorom poveća, odgovorio je državni podtajnik u ime vlade, da je savezni ugovor tajni te da ne može na to ništa odgovoriti.

Za slučaj, da bi nam bila takodjer naša vlada tako odgovorila, jest dobro, što se je počinilo onu pogrieŝku u prevodu, jer smo tako barem čuli njegovu preuzvišenost gosp. ministra-predsjednika govoriti o odnošajih u Primorju. Pa kako je tuj govorio! Da nisam sve to čuo na vlastita ušesa i čitao crno na bielom svojimi očmi, tada ne bih bio vjerovao od jednoga ministra-predsjednika i k tomu upravitelja dvaju važnih ministarstva, da će se na taj način sa ministarske stolice, i to pismeno, dakle promišljeno izjaviti.

Kod toga ne mogu zašutiti, da nam nije dala njegova preuzvišenost na drugu točku upita točan odgovor. On je naš upit ponešto okrenuo, a da uzmogne pak po svoju na nj odgovoriti. (Medjuklici!)

Ne mogu takodjer pustiti neopaženo da nam je njegova preuzvišenost odgovorila nakon tri mjeseca, nakon punih tri mjeseca. Da se uzmogne pripoviest o tajnoj klauzuli proglasiti bajkom, te našu na to odnoseću se tvrdnju bez provedenih izvida odbiti, nije se ipak trebalo tri mjeseca, te bi se bilo moglo nakon par dana odgovoriti. (Odobravanje.)

Odgovoriti bi se bilo moralo, i to osobito obzirom na hrvatsko i slovensko pučanstvo Primorja, jer to pučanstvo ne samo da je čitalo onu viest o tajnoj klauzuli, već ono vidi i čuti dnevimice na svojem životu, kako se postupa. Obzirom na to pučanstvo bila bi i sada dužna njegova preuzvišenost tražiti od njegove preuzvišenosti gospodina ministra izvanjskih posala, da mu odgovori, da li postoji u istinu u saveznom ugovoru sa Italijom tajna klauzula u onom smislu, ili bi on morao bar nato siliti, da pripusti njemu, ministru-predsjedniku slobodne ruke a da uzmogne vršiti pravo i zakon takodjer napram Hrvatom i Slovencem Primorja. (Odobravanje.)]

Ono pučanstvo neće se bo tim umiriti, što se možda pripoviest o tajnoj klauzuli kao bajka predstavlja, ono pučanstvo biti će samo tada umireno, kad bude vidilo činjenice, kad bude vlada jednom inače postupala. Ovo pučanstvo je svjedokom već preko 20 godina sviju dogodjaja u Primorju, ono vidi postupanje vlade s jedne strane proti Hrvatom i Slovencem, s druge pako napram Talijanom, te se začudjeno pita, kako se može ono dogodjaje trpiti i kako se može vladino postupanje napram jednomu i napram drugomu plemenu raztumačiti. (Odobravanje.)

Takva pitanja bijahu postavljena i u parlamentu, ali se nije na nje odgovorilo. Zar su u istinu Primorci kraljevini Italiji žrtvovani? Ili je sadašnje doba samo neko prolazno doba, kakvo se je želilo i kakvo je Pavao Fambri u jednoj razpravi u „Nuova Autologia“ godine 1879. predlagao? On je naime želio, da se sa Talijani liepo postupa, dok ne budu Primorci izručeni Italiji (Čujte! Čujte!) te se u istinu čini, kao da je taj slučaj, kao da je to doba samo neko prolazno doba do predaje primorca kraljevini Italiji. Ili bijahu pri tom odlučujući viši obziri? O tih govorilo se je takodjer često i glas o tom bijaše sve to jači, da se je Austro-Ugarska napram Italiji obvezala, da će Talijane proti Slavenom na štetu Slavena podupirati. Govorilo se i govori osobito o tom da se ne smije dirati u talijansko posjedovno stanje, pa bilo to posjedovno stanje i najnepravednije, najneopravdanije, pa išlo ono i za tim, da se Hrvate i Slovence u primorskih pokrajinah posve uniŝti.

Gospodo moja! Mi ne polažemo na odgovor, što nam ga je njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik na prvu točku našega upita dao ili dati mogao, osobitu važnost; tà mi smo već prije u našoj interpelaciji kazali, da mi polažemo u svakom slučaju malo važnosti tomu ako se bude i kazalo, da pripoviest o tajnoj klauzuli ne postoji, nebude li činjenicami podkriepljeno, da će drugi odnošaji nastupiti.

Za nas neima baš nikakove vriednosti ako izjavi njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik sada ili možda nakon druga tri mjeseca, da je pripoviest o tajnoj klauzuli bajka, ostanu li pri tom jednaki odnošaji u Primorju. Za nas je priedmet u tom, da se promjene odnošaji u Primorju. Jer ako se nas uz ili bez klauzule natrag potiskava, tlači, u naših pravicah krnji, u naših čustvih vriedja — ta okolnost ne vriedi toliko, koliko gola činjenica sama po sebi, da nas se natrag potiskava, da nas tlače, da nam se pravice krnji i da nam se vriedja naša čustva.

Mene je odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika, da ide njega briga za tim, da budu njegovi činovnici napram svim plemenom nepristrani, jednako prijazni i jednako brižljivi, i da mu manjka svaka točka oslona za to, da bi mogao držati, da se u Primorju na taj način ne postupa, te da nisu ni interpelanti u tom obziru nijednog poboljšega podatka naveli, upravo osupnuo.

Ja bih mu mogao vjerovati, da mu je briga, da njegovi činovnici nepristrano, jednako brižljivo i jednako prijazno napram svim plemenom postupaju.

Ali ja pitam g. ministra-predsjednika, upravitelja ministarstva nutarnjih posala i pravosudja, ja pitam i njegove drugove, ostalu gospodu ministre: što čine oni sa vladinim činovnikom, koji se ne drži tih vladinih uputa? (Odobravanje i medjuklici.) Što se tiče paka točke oslona i jasnih podataka, to se može zaista uzklikuti: dakle što nije napisano, to ne postoji! ili bolje: što nije u spisu, toga neima na svietu! — što se nije navelo u interpelaciji, to ne postoji. (Odobravanje.) Kao da bi se moralo u svakoj interpelaciji navesti sve nepravde, kao da nije gospodin ministar-predsjednik i njegova vlada ostala dužna odgovoriti na stotinu interpelacija, u kojih su sadržani točni podatci; kao da neima obće poznatih činjenica, koje ne bi imale biti nepoznate ni članovom visoke vlade. (Odobravanje.)

(Nastavak sliedi)

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča si još Jure na kośti poli furlana u Marčani?

Jur. Vero nisan, zač san se prenuja oni večer, kad su bili balotacioni.

Fr. A zašto?

Jur. Doša san na večeru i vidia san poli banka deligata Martina sa svojin kompanjen furlanom i oni su na brauru kantali: „ki mandjat le salatine“; a ja san para, da su afitali ćufitu, pak san poša kia.

Fr. A je umija kantati Martin?

Jur. Je, ma da je tamo profesor od kanti ... bi ga bija valje škarta.

Fr. A zašto su kantali?

Jur. A ča ne znaš, da su stili plakati, zač su ih oni dan škartali iz uficija u Marčani, pak su od žalosti kantali.

Fr. Ma vero, bih i ja sada zakantal, ma ne po našu, nego kako oni: „dime a žino!“

Jur. A da čujemo!

Fr. Vero neću, zač sam hripav, kako oni ki su onu večer poli furlana kantali, za to ću drugi put, kad se ozdravim.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Obavliest. Pošto nas mnogi iz srednje Istre pitaju glede osiguranja i zastupstva javljamo ovime da se mogu obratiti na g. Dav. Sankovića našeg zastupnika u Danak ili na g. Janka Gregorec, našeg zastupnika u Buzetu. — Glavno zastupstvo „Croatiae“ u Puli.

Pazinski kotar:

Pazin, 15. ožujka 1903. Porečka „L' Istria“ 31. siečnja tek. god. donosi tužaljku iz Pazina, kojom pozivlje crkvenu oblast, da stane jednom na put potajnom i postepenom pohrvaćivanju župne crkve i župnog ureda u Pazinu. Nasuprot, u „Našoj Slogi“ od 12. ožujka tek. god. br. 11, nepoznati dopisnik iz Pazina navaljuje na sadašnju župnu upravu i na „sadašnjeg župe-upravitelja“ radi tobožnjeg potajnjeg činjenja župne crkve i župnog ureda, i to: talijanskim propoviedima, talijanskimi tužbama, nanmirama i javnim izpravama. Od Boga zdravlje onomu, koji je kadar da rieši zagonetku, što izbija iz ovih protuslovnih dopisa.

Pazinski dopisnik „Naše Sloge“, nije valjda tekar od jučer u Pazinu, pak da ga nije zaslipjepila zloba, morao bi bio izpovjediti, da se korizmene propoviedi u talijanskom jeziku drže u župnoj crkvi u Pazinu jurve od god. 1898. neprekidno, dakle od vriemena kad „sadašnji župe-upravitelj“ još nebijaše „sadašnji“, nego najviše upravitelj „in spe“.

Dali su se te propovjedi ušuljale pravom ili nepravom, drugo je pitanje, koje u stvari ništa ne mijenja, pak bi gosp. dopisnik morao bio računati sa stvarju, kako danas stoji. Po onomu što ovo piše: „... a da ušuljaju talijanštinu i da pomoću propovjedi pospješe potalijančiti ovaj gradić, to je župna uprava naručila propovjednika, jednog fratra, za sada samo iz Dalmacije — ... Av“ — dalo bi se suditi, kao da je ovo prva korizma, što se u Pazinu propovijeda talijanski, dotično, kao da je „sadašnja“ župna uprava, ili bolje „sadašnji župe-upravitelj“ uveo tu novotariju, koja je već stara za sve vrabce, samo ne za gosp. dopisnika.

Neka si gosp. dopisnik zapamti i dobro za uho zapiše, da niti su prijašnje župne uprave, niti je sadašnja naručila propovjednika, nego je želju gradjana saobćila svojoj nadležnoj crkvenoj oblasti — a ova ga baš ove godine našla u osobi ne „fratra“, nego vriednog člana družbe Isusovaca, i to, nastojanjem „sadašnjeg župe-upravitelja“ propovjednika austrijca, sina kršne Dalmacije, komu nije do italiniziranja crkve i gradića, već do propovjedanja riječi Isusove, one iste riječi Isusove, koje je u svoje vrijeme propovjedao u Bakru, Senju, Munama, Vodicama, Čepiću, Buzelu, Berseču, Mošćenicama, Lovranu i Voloskom na obće zadovoljstvo.

Počamši od god. 1898. gradjani pazinski sakupljaju svake godine novac ne zato, da nekomu „začepe usta“, kako veli gosp. dopisnik, nego faktično za to, da onim novcem ustanovljenom svotom nagrade propoviednika, i da odštete upravitelja župe „sadašnjega, kako su odštećivali i „prijašnjega“ dotično i pok. Proštažupnika — za stan i hranu; izvanredni propovjednici, pak bili oni gdje mu drago, i propovjedali kojim mu drago jezikom, ne trude se zabadava i ne hrane se muścama ili zrakom.

Pod riječima: „a da nama, kako oni (t. j. valjda župna uprava i gradjani) misle začepe usta... itd“, sakriva se oštar žalac, koga neće gosp. dopisnik da javno pokaže. Zar ne, gosp. dopisniče? — Korizmene propovjedi jesu izvanredne budi si u kojem jeziku; za nje treba posebne prijave, velikog truda, materijalnog vremena; a dušobrižnik, komu vrieme ne dostaje, mora da se uteče izvanrednom propovjedniku, koga treba i hraniti i nagraditi za njegov trud, Toliko kao odgovor na riječi dopisnikove: „Ako naši ljudi traže itd...“, koji „naši ljudi“ nisu takvih propoviedi u obće tražili, jer imadu nedjeljne propovjedi; osim ako nisu tražili za nje u gosp. dopisnika.

O zapostavljanju moglo bi se govoriti samo tada, kad bi s bog talijanskih propovjedi trpile hrvatske nedjeljne, ili kad bi za one prve morali doprinašati svi župljani ili župna crkva iz svoje imovine; dočim propovjednika plaćaju sami njegovi slušatelji.

Gosp. dopisnik se debelo vara, kad piše, da sadašnji župe-upravitelj čini hrvatskim kmetom tužbe u talijanskom jeziku, jer sadašnji župe-upravitelj nije tužio nijednoga kmeta za nikakovu stvar nit crkvenu nit svoju.

Što se tiče namira, izdanih u talijanskom jeziku, ako misli na one izdane za povraćene glavnice, mogao je malko dublje zaviriti u arkiv c. kr. kot. suda u Pazinu ili u gruntovne knjige, pak bi bio našao namira izdanih prije nego što je došao sadašnji upravitelj u Pazinu takodjer u talijanskom jeziku za hrvatske kmetove, kao n. pr. onu izdanu god. 1886. pod br. 6825, kad je sadašnji upravitelj učio, ili

drugu izdanu mjeseca rujna god. 1901. br. 1919, dok je sadašnji upravitelj ovao u Završju, pak bi bio pogledao prste i „sadašnjemu“ kao i sadašnjima“, ili bi bio navalio ove druge kao i na prvoga. Nego dopisnik htjeo je valjda izkazati osonaklonost sadašnjemu upravitelju.

Javne izprave izdavaju se bilo u lakom, bilo u jeziku stranaka ili kako sti traže, a u svemu ravna se sadašnji avitelj po onomu, što su i kako su činjegovi predšastnici.

Ako gosp. dopisnik hoće, da lieči rane, troše naš narod, pravo imade i nitko toga ne zamjerava; samo neka se pri m poslu nesluži Voltaire-ovim recepm ili Machiavellijevim principom, a oboje u je valjda poznato.

Porečki kotar:

Iz Grožnjana pišu nam 15. o. mj. Nezamjerite nam, g. uredniče, da vam toko dosadjujemo s našimi tužbami i jakovkami, ali mi niemamo više komu da utečemo za pomoć ako ne k vam, koji pokazali u vašem listu toliko sućuti nas i toliko ljubavi napram nama. U šem cienjenom listu bijaše rečeno, da presvjetli biskup Nagl dao nalog namu župniku g. Vasselli-u, da mora proviedati nam izvanjskim župljanom, koji ačinjevamo većinu župljana naše župe, našem materinskom hrvatskom ili slonskom jeziku. Mi vjerujemo, da je g. pnik dobio takav nalog, ali koja nam orist kad on za biskupske naloge mari no i za lanski snieg.

Mi smo sirote bez vjerske utjehe u našem materinskom jeziku a gospoda na rdinarijatu neimaju tolike odvažnosti, da i htjeli ili mogli zapoviedati, da se njihove naloge vrši.

U Vašem smo cienjenom listu čitali kakovom se je strogšoću postupalo od strane ordinarijata i od strane cesarske oblasti proti siromašnim Ricmanjcem i njihovomu bivšemu dušobrižniku, pak smo u našoj priprostoj kmetskoj pameti ovako umovali: Ako se može koli od preč. ordinarijata toli od slavnih cesarskih oblasti tako brzo na red pozvati one, koji neće da slušaju njihovih zakona ili nalogah, za što se to nebi moglo i kod nas, koji ne pitamo ništa nezakonita, ništa nepravedna ili nemoralna?

Pokažite, presvjetli g. biskupe, i kod nas samo deseti dio one odlučnosti i srčanosti napram našemu gospodinu župniku, kakvu pokazaste vi i cesarske oblasti u Ricmanjih, i budite uvjereni, da vam budemo svi do groba zahvalni i da će te izvršiti djelo, koje će vam biti za dušu, jer je ono pravedno i pošteno, što mi pitamo i molimo.

Voloski kotar:

Odbor ženske podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Mošćenicah, časti se pozvati p. n. gg. članice na glavnu godišnju skupštinu, koja će biti na 22. ožujka o. g. u prostorijah „Hrvatske čitaonice“ u Mošćenicah na 3 sata poslie podne. Mole se najučtivije p. n. gg. članice, da bez važnog uzroka neizostanu, te da se u što većem broju nadjemo. Do vidova! Odbor.

Iz Klane. Dne 7. marča t. g. preminula je nakon kratke ali težke bolesti supruga ovdješnjeg g. nadučitelja Vinka Šepića. Čestita, ljubežljiva supruga, vrla rodoljubkinja, ostavila je u najljepšoj mladosti navršivši tek 21. godinu života ovaj sviet, zapustiv razcviljena supruga i roditelje, te dijete u povoju, da ga zamjeni drugim, vječnim. Lahka joj zemljica!

Sprovod obavio je dne 9. istog mj. uz neobično mnogoljrojno učestvovanje. Poslie toga čina sastala se nekolicina njih sabravši svotu od 15 kruna za „Družbu sv. Cirila i Metoda“ za Istru, mjesto vienca na odar pokojnice. U tu svrhu s istom namienom votiralo je upravno vieće ove občine iznos od 50 kruna. Novac odaslano se dotičnomu družtvu.

Politički pregled.

U Puli, dne 18. marča 1903.

Austro-Ugarska.

U posliednjoj sjednici jugoslavenskog kluba carevinskoga vieća prihvaćena bijaše malom promjenom osnova pravila toga kluba, izradjenih od dra. Šusteršića. Politički program toga kluba jest sliedeći: „Klub smatra svojim ciljem slobodnim razvitkom države i narodah na kršćanskosocijalnom temelju. Klub će tražiti proširenje izbornoga prava na temelju obćeg izbornog prava; proširenje i učvršćenje zemaljske i občinske autonomije, te političko-socijalne reforme na korist nižih slojeva pučanstva. Glavna točka programa jest borba za ravnopravnost slovenskih plemena ove pole monarhije“.

* * *

U Ugarskoj bije se u saboru i izvan njega žestoka borba proti vojnoj osnovi, kakvu je vlada predložila obim parlamentom. Opozicija udara žestoko na vladu u saboru a izvan njega, priredjuje sastanke i skupštine, na kojih se odlučno demonstrira proti rečenoj osnovi. Ta borba zadaje težkih neprilika vladi, jer osnova postaje danomice nepopularnijom u svih krugovih pučanstva. Opozicija ide za tim, da bi snizilo vojničku službu na dvie godine, proti čemu su ne samo vojne oblasti već dapače i najviši dvorski krugovi.

* * *

Predsjednik hrvatskog kraljevinskog odbora zastupnik Francisci sazvao je članove toga odbora za četvrtak dne 26. o. mj. na sjednicu. U toj sjednici predložiti će odborski izvjestitelj dr. Egersdorfer odgovor na odgovor madjarskog kraljevinskog odbora. Ti odbori viećaju — kako je poznato — o hrvatskoj nagodbi.

Srbija.

Bečki listovi pišu, da je kabinetski predstojnik kralja Aleksandra stigao dne 13. o. mj. iz Biograda u Beč i da je bio dan prije u audienciji kod cara i kralja Frana Josipa u Budimpešti. Tuj da je najavio našemu vladaru posjet kralja Aleksandra. Glede vremena i mjesta sastanka obiju vladara, da će odlučiti kasniji dogovori.

Rusija.

Uvaženi petrogradski list „NovoVrieme“ preporuča, da bi se postojeći ugovor izmedju Rusije i Austro-Ugarske glede balkanskog pitanja pretvorio u formalni savez. Taj svoj predlog obrazlaže medju ostalim i tim, da bi bilo želiti, da bi austro-ruski ugovor od godine 1898., koji je imao zadnji pet godina dragocienih uspjeha i koji se u sadašnjem času pokazuje kao temelj skupinom djelovanju na balkanskom poluotoku, postao izhodištem za trajnije i tiesnije odnošaje izmedju obiju susjednih velevlasti, koje imadu toliko zajedničkih interesa u etnografskom, gospodarskom i političkom pogledu. Kod redovitog razvitka dogodjajah smatrati bi se imalo u budućoj Rusiji i Austro-Ugarsku naravskimi saveznicami.

* * *

Iz Petrograda javljaju, da je car Nikola odlučio podieliti svomu narodu veću slobodu, čemu da se protive natražnjački krugovi na dvoru i kod vlade. Car da je nepomičan u svojoj odluci, u čemu ga podupiru i nekoji slobodoumniji veliki knezovi i rodjaci.

Italija.

Iz rimskih listova doznajemo, da se je tamo ustrojio odbor, koji sazivlje dne 22. o. mj. u narodnom kazalištu veliku pučku skupštinu, na kojoj će se razpravljati pitanje ustrojenja talijanskog sveučilišta u gradu Trstu. Na skupštini da će govoriti zastupnik Pinchia i pjesnik Ponzachi. Ova skupština usred Rima biti će novi dokaz, kako se Italija — službena i neslužbena — upliće u nutarnje poslove Austro-Ugarske, kao da je ova odvisna od Italije!

Talij. „reformatori“ u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Poznato je našim čitateljem kako se govorilo za onoga i onoga, da će postati tršćansko-koparskim biskupom, dok nije postao sadašnji presv. dr. Nagl. Medju tolikimi kandidati bio je i preč. g. Martelanc, sadašnji kanonik-župnik kod sv. Justa. Kada to dočuše dvie perjanice tobožnjih kršćanskih socijala i poznati reformatori pobjesniše kao u prociepu zmija, pa ajde do bivšega žalostne uspomene vikara sa povikom: bude li Martelanc biskupom, mi ćemo otići iz biskupije, pa ma morali i napustiti popoviju. Preč. Petronio prestrašen postupkom tako odrešite gospode, javi na sve četiri strane svieta pogibelj, koja prieti biskupiji imenovanjem Martelanca za biskupa, a odlazkom tako vriednih (!) svećenika, pa Martelanc propade, nu ne uspije niti Petronio, nego dr. Nagl.

Što iz ovoga sliedi? Da je koji naš svećenik takovim postupkom ustao proti kandidaturi preč. Petronia, bila bi mu se vraška skuhala. A zašto se to nije dogodilo gorespomenutoj dvojici? Jer oni se zovu „reformatori“, oni su bili proti Martelancu, a ne proti Petroniu; jer oni su bili kapelani pod Martelancem; jer oni znadu drugim davati zapoviedi, da sami budu bez posla; jer neka ostane — u peru.

Ovaj slučaj nam na koncu tumači i postupak crkvenih oblasti u Trstu kako je nekim sve dozvoljeno, a naše svećenike puštaju bez plaće, jer nemogu zadovoljiti hirom i strančarstvom nekoje gospode.

Drago bi nam bilo, kad bi mogli donieti izpravak na onu viest, ako i nešto zastarjelu, ali ipak uviek novu za naše čitatelje i vazda poučnu za odnošaje, u kojih živimo.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru preko naše uprave: Presvj. dr. Dinko Vitezić, financijalni prokurator u Krku, na mjesto vjenca na odar velezaslužnog publiciste Dinka Politea . . . K 4·—
Na račun ove godine izkazano . „ 192·92
Sveukupno K 196·92

Bratovšćini hrvatskih ljudi u Istri darovaše preko naše uprave: Presvj. dr. Dinko Vitezić, finacijalni prokurator u Krku, na mjesto vjenca na odar velezaslužnog publiciste Dinka Politea . . . K 4·—
Na račun ove god. izkazanih . „ 10·—
Sveukupno K 14·—

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Puzinu darovaše preko naše uprave: Presvj. dr. D. Vitezić, financijalni prokurator u Krku, na mjesto vjenca na odar velezaslužnog publiciste D. Politea K 4·—
Na račun ove godine . . . „ 151·—
Sveukupno . . K 155·—

Razne viesti.

Veliki koncert u Zagrebu na korist družbe sv. Cirila i Metoda, izpao je preko očekivanja sjajno. Čistoga će biti preko 6000 kruna. Usrdnu hvalu neumornim priredjivačem, sudjelovateljem, te darovateljem dužno je svako rodoljubno srce istarsko, koje je zabrinuto za budućnost hrvatske djece u Istri. (Vidi prilog.)

Dobrotvorka naše „Družbe“. Dne 3. o. mj. preminula je u Zagrebu gdja. Katarina Budicki, sestra preč. kanonika Budickoga i vrlo čestita Hrvatica, koja se je u svojoj oporuci sjetila i naše plemenite „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru ostaviv njoj 400 **kruna.** Dičnoj rodoljubki i dobrotvorki naše dječice neka podieli Svevišnji vječni pokoj!

Veselite se, istarske občine! Zemaljski odbor u Poreču, razpisao je odgovarajuće namete na sve izravne poreze na teret 47 občinah Istre, da se tim pokrije njihov dug napram zemaljskoj školskoj zakladi za školske takse.

Veselite se dakle istarske občine, što se brine toli brižljivo za vas slavni zemaljski odbor u Poreču, jer vam daje priliku, da izdadete i posliednji novčić za blažene školske takse.

Gdje su sada oni bezdušni sliepari, koji su varali lahkoumne i lahkovjerne, da su im hrvatski zastupnici naprtili školske takse. Valjda ne zapoviedaju hrvatski zastupnici i u zemaljskom odboru u Poreču?!

Visoka starost. Pišu „Osvitu“ iz Kočerina: Na 27. pr. mj. umro je ovdje seljak Grga Grubešić (Hadžić) u 110. godini života. Zdravlje mu je dobro služilo sve do prije dvie godine, gdje su ga noge izdale, te je morao kod kuće ostati. Um i vid ga je dobro služilo sve do smrti. Volio je čašicu, a lulu nije nikad ni puštao iz usta. Ženio se je dva puta, te ima u svemu troje žive djece. Najstarijemu je 85 godinah, a i prije njega imao je jedno diete. U mladosti je trgovao sa marvom, te je dobar dio Dalmacije proputovao, a o tom je znao krasno pripoviedati, kao da je jučer bilo. Iza sebe ostavlja ženu, koju je prije 50 godina oženio i mnogo unučadi i praunučadi sve do četvrtog koljena.

Svaki sviestan hrvatski obrtnik i radnik, koji hoće sam napredovati i biti koristan obćoj borbi za pravo i boljak potištenoga radnoga naroda i svoje hrvatske domovine, mora stupiti na put naobrazbe i prosvjete.

Zato je za svakoga obrtnika i radnika potrebno, da se predbroji kao stalni predplatnik na radnički list „Glas Naroda“.

„Glas Naroda“ izlazi svakoga tjedna jedunput, a stoji na cielu godinu K 6·—, na pol godine K 3·—, na četvrt godine K 1·50. Za inozemstvo K 8·—. Predbrose može putem pošte na dopisnici i osobno u uredničtvu, Krvavi most br. 3, I. kat, ili u tiskari Mile Maravića, Duga ulica 8. u Zagrebu.

„Glas Naroda“ kao organ Hrvatske radničke zajednice djeluje na polju radničke borbe i obrane kao i na polju politike, prosvjete i svakovrstne upute radnicima i obrtnicima.

Zato je potrebno, da svaki sviestni obrtnik i radnik bude predbrojen na taj naš list, koji je zastavnik rodoljudnoga i naodvisnoga hrvatskoga radničtva.

Talijanski ribari u našem moru. Iz službenih podataka doznajemo, da se je god. 1900. bavilo talijanskih ribara iz kraljevine po naših obalah ribarenjem 453 broda (ribarice) sa talijanskom zastavom; na tih ribaricah bilo je ukrcano 2096 talijanskih ribara. Ovi brodovi ili ribarice svraćale su se poglavito u ove naše luke: Trst, Poreč, Rovinj, Pulu, Lošinj, Lovran, Rieku, Zadar, Split itd. Nalovile su na našoj obali 844.646 kilograma ribe, koje su prodali za 731.490 kruna. Sav taj novac, koji je otet izpred ustiju našemu domaćemu ribaru, odnešen je u blaženu Italiju. Talijanski radnici otimlju našim radnikom kruh na kopnu, a talijanski ribari našim ribarom kruh na moru. Pak da nas neusrećuje savez sa Italijom!?

Sretan otok. Na otoku Islandiji nema tamnica. Tamo ne treba ni sudova, ni stražara, ni tamnica, jer se nikakav zločin ne dogodi. Odkad se stanovnici tog sretnog otoka sjećaju, sbile su se samo dvie kradje. Jedan naime urodjenik ukrao je jednu ovcu i to od gladi, pošto si je bio slomio ruke, te nije mogao da radi i prehrani sebe i svoju obitelj. Opomenuli su ga javno i dali mu zarade kao nadzirateju polja. Drugi lupež bio je neki bogati Niemac. Prodali su mu sve, naknadili štetu okradenomu i odpravili lupeža u domovinu. Zbilja sretan narod!

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu – Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prva
belovarska mljekarska udruga
preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom
Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski } Sir.
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.
Cienike šaljemo badava i franko.
Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:
Prvu
belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)
U svih gradovih tražimo zastupnike.

Br. 600
I.

Oglas jeftimbe!

Daje se na javno znanje, da će se u ponedjeljak, dne 30. marča o. g. u 2 sata poslie podne, u kući občinskoga glavara g. Jakova Buretić-a u Boljunskomu polju selo Mandići kuće br. 137 obdržavati javna ustmena jeftimba rad zakupa svijuh radnjâ zasjecajućih u izgradnju nove kapelanske kuće u Borutu.

Izklična ciena ustanovljena je polag proračunanih cielokupnih gradjevnih troškovâ na 8568 (osam tisuća petstotina šestdesetosam) kruna; te će svaki natjecatelj, prije početka samoga čina, imati da položi 10 (desct) postotnu jamčevinu

Pobliži jeftinbeni uvjeti te nacrti i troškovnik razvidni su u ovome uredu svaki dan za vrieme uredovnih sati. —

Občinsko Glavarstvo
Boljun, dne 14. marča 1903.
Glavar **Buretić.**

Poziv
na
redovitu opću skupštinu
Posojilnice in hranilnice v Kopru,
vknjižene zadruge z neomejenim poroštvom,
koja će se obdržavati
u **Kopru** u zadružnim prostorijama (ulica sv. Blaža kbr. 338)
u nedjelju dne 5. aprila 1903.
u 10 sati prije podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. Izvješće upravnog odbora o djelovanju zadruge u godini 1902.;
2. izvješće nadzorstva o računima zadruge u godini 1902.;
3. odobrenje zaključnog računa za godinu 1902.;
4. izbor upravnog odbora za g. 1903.;
5. izbor nadzorstva za g. 1903..
6. eventualni predlozi.

U Kopru, dne 18. marča 1903:
Odbor posojilnice in hranilnice v Kopru.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu
prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donositelju:
na predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
na predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2¾
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
na predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2⅝%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krieposnova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune I napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Ricku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se **kupnjom i prodajem** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Blag. gosp.
GABRIJEL PICCOLI,
lekar,
dvorni založnik Nj. svet. papeža
v Ljubljani.

Potrjujem sprejem steklenic Vaše tinkture za želodec, katero moram najtopleje vsakomur priporočati, k jti rabim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izborno učinkujoče zdravilo služila pri želodičnih in črevesnih boleznih.

Krmin, 13. maja 1897.
Miroslav Leitner c. kr. davčni blagajnik.

Z uporabo Vaše izborne tinkture za želodec sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vestjo potrjujem in to tinkturo za želodec le priporočam vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strassoldo (Primorsko) 6. inarca 1898.
Karol grof Strassoldo.

Se prodaja v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 30 vin. steklenica.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice
svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,
u prvom katu.
U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.
***Anton Klement**, krojački majstor.*

RODOLJUBI
Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Pčelno-voščene svieće
preporuča
J. KOPAČ, voščarica u Gorici

Sve strojeve za
poljodeljstvo i vinarstvo.
Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetiljke za acetilen za hvatanje letaćih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.
. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

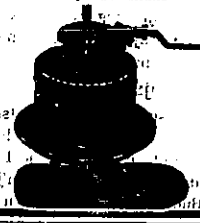

IG. HELLER,
Beč, Praterstrasse 49.
Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovićeu u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, c potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Cieno im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie. flašice od jedne vrsti n. pr.) može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poslanskim pouzećem i zračunam za kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati. po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 13. Pula, u četvrtak dne 26. ožujka 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. kaju i računaju se na temelju ičnog cienika ili po dogovoru.

ovci za predbrojbu, oglase itd. lju se naputnicom ili polož- com pošt. štedionice u Beču administraciju lista u Pulu.

od naručbe, valja točno oz- načiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

ko list na vrieme ne primi, eka to javi odpravničtvu tvorenom pismu, za koji se e plaća poštarina, ako se iz- vana napiše „Reklamacija".

ekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, spodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utrašaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Svim predplatnikom, koji su nam

li najfinija gospodska desnica u tanahnoj gledao. A progledao je stoga, jer su nam [illegible] otvorile oči. Dok se je naš puk gubio

Dakle svrha „Djačkog pripomoćnog družtva u Pazinu je pod- siromašne školarne oj gimnaziji u Pazinu ovcu ili u naravi.

Eto, hvala Bogu, dovršili s mi pitamo: Koje od svih ajpotrebitije? — Koje treba magati? — Mi, da istinu i nam baš znali komu dati k da nam, kako se ono reče, rnu forintu na dlan. Nego ako: Sva tri su potrebita ozebao sunca, kao gladan ri su koristna kao božja ro- komu što dadete, otrli ste učinili ste plemenito djelo. no se u svakoj prigodi naših će nam za dušu.

Prilog broju 12. „Naše Sloge."

Za našu djecu.

I za škole plaćamo, plaćamo mnogo, plaćamo od naših krvavih žuljeva. Dužni su dati nam jih, al nam nit škola nedaju. Nedaju jih oni, koji su po zakonu zvani da nam jih daju. Zagriženost, mržnja, zloba prema nam prieći jih u tom. Htjeli bi nas u tmini pustiti, pak malo po malo zatrieti, izbrisati sa lica ove pokrajine, koju smo pred sto i sto godina što osvojili oružjem u ruci što napučili da ju kultiviramo, da njoj damo života.

Kako na drugih poljih ljudskoga života, tako i na školskom polju moramo si pomagati sami za ono što nas ide a što nam naši zakleti neprijatelji nedaju. Ne sami što nas je u Istri, nego sami sinovi i kćeri hrvatskoga roda gdjegod nas ima.

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru, koja želi bar ponekle nadoknaditi ono česa nam se neda na polju pučkoga školstva, sabire se svaki dan po svih hrvatskih zemljah, pa i izvan njih, u Americi, u Africi, gdjegod po koje hrvatsko srce kuca.

Priredjuju se zabave, ne toliko za zabavu, koliko da se što namakne u svete družbine svrhe. Osim u naših malenih mjestih, priredilo se je takovih zabava u Dubrovniku, u Spljetu. Rieka i Sušak priredila jih je već dva put. Ovih dana i bieli Zagreb, srce Hrvatske, prestolnica svih Hrvata.

Gradjani i sveučilištni gradjani sastavili su odbor. Na čelu mu je starina pjesnik, umirovljeni pukovnik i vrli hrvatski domoljub Ivan vitez Trnski. Na čelu izvršujućemu odboru je podu- zetnik Egidije Kornicer, koj se na sve strane brine, da odbor čim častnije svoju zadaću izvrši. Pomagači su mu u prvom redu mladi sveučilištni gradjani, ta dika, ta nada naša. Odbor priredjuje u prostorijah „hrvatskoga doma" veliki koncert u korist Družbe sv. Cirila i Metoda. Oglasuje ga u novinah i velikimi plakati! Ne razašilje posebnih poziva, nego tiska ulaznice ke koncertu po 1 krunu, a naši mladi sveučilištari raznašaju jih po kućah. Nežacaju se ni truda i možebitnih neugodnostih. K tomu nastaje da dobiju osobe, koji bi sudjelovali kod koncerta . . . . i u obće rade, rade par tjedana, da koncert čim povoljnije izpadne.

Osvanu dan koncerta, krasan dan, dne 14. ožujka. Približuje se i ura koncerta, 8½ na večr. Već o sedmoj uri dolaze posjetitelji koncerta. Hoće da dobiju mjesta. Sokolska dvorana, velika, najveća u Zagrebu, sa galerijom sve naokolo, napunja se. Ne samo da su posjedana sva sjedala, nego je i ostali prostor pun puncat. Čovjek stoji do čovjeka. I nemože ih stati više. Možda tisuće jih odilazi, jer nenalaze prostora. Najbolje je zastupan radni gradjanski, stalež, al ima tu i gradski načelnik, i domobranski general, i razni koji nemanjkaju nigdje gdje se radi ma o čem što ide na korist naroda. I predsjednik „Družbe" je tu, došav navlaš iz Beča, i biva pozdravljen srdačno pozdravljen već kod ulaza u dvoranu.

Počima koncert. Domobranska glazba udara albinijevu ouverturu „Tomislav", prvi hrvatski kralj. Na podiju stupa gospodja Ružička-Strozzi, prvakinja hrvatskoga kazališta u Zagrebu, miljenica občinstva. Ona krasnoslovi „Proslov", što ga je nastavila pjesnička i domoljubna duša našega Viktora Cara Emina, i komu je posve kratak uvod sapisao presvjetli gospodin Ivan vitez Trnski. Krasnoslovi ga zbilja. Nečita ga, naučila se ga je na pamet, proučila ga je kao da je njezin. Shvatila ga je, i izrekla onom umjetnošću koja ju diči. Čuvstvovala je s patnikom istarskim hrvatom, i njegovom djećicom, i djelovala na ono tisuće i tisuće občinstva.

Ovo ju je slušalo kao njeku blagovjestnicu, a na svrsi nahrupilo burnim odobravanjem. Dobila je uz pohvalu kitu cvieća, i morala se nekoliko puta prikazati. Klicalo se je pak: „Živio Car Emin", a onda osobito „Živio Spinčić", i ovomu nebi kraja dok nesidje na podij, a i sad dugo je trajalo prije nego se je občinstvo stišalo.

U hipu kad je Ružička-Strozzi svršila sa proslovom, dobio je predsjednik slavnostnoga odbora Trnski brzojavku ravnateljstva „Družbe" iz Opatije, i izručio ju predsjedniku Družbe Spinčiću. Ovaj aklamiran, i prikazav se na podiju, pročitao je brzojavku i dodao njoj u ime ravnateljstva i svoje nekoliko rieči zahvale odboru gradjana i sveuč. gradj. predsjedniku, svim koji sudjeluju, svim koji su se odazvali. Jak njegov glas ozvanjao je dvoranom, da bi se ga i dalje čulo. Rieči su mu po malo izlazile: Čuvstvo, čuvstvo zahvalnosti, bilo mu je jače nego li rieči, i rekao je, da nemože izraziti se onako, kako mu srce ćuti.

U dalnjem toku programa pjevala je gospodja Hüt-Freudenreich, taj obljubljeni član bivše hrvatske opere, praćena glasovitim glazbenikom Nikolom pl. Fallerom. I ona je žela burnih pohvala, i dobila kitu cvieća. Tako i gospodjica Ema Kornicer, vriedna kćerka vriednoga predsjednika izvršujućega odbora, virtuozica na harfi. Na harfi je udarala praćena guslom, gudalačkim zborom i harmonijem. Ona u sredini, a na daleko oko nje guslari, al tim skladnije. Sve sami virtuozi. Bilo je to pravo glazbeno uživanje.

Predstavljane su bile dvie slike: jedna iz Zagreba, druga iz Istre. Obie je sastavio J. Marinov. Sliku iz Zagreba predstavljao je Iv. Vil. Marinčić, sveučilištni gradjanin iz Broda, tajnik odbora za koncert. U njoj je kao službnik žigosao njeke mane zagrebačkoga života. Ima jih svuda, ima jih i tamo. Sliku iz Istre predstavljao je isti „kao Istranin" i Dragutin Mohr kao „Talijanaš". „Istranin" je radnik, kljesar, koj iz kamena težkom mukom izkljesava svakdanji kruh za se i za svoju obitelj. „Talijanaš" je slika i prilika onih izroda, kakovih po Istri često vidjamo, osobito za vrieme izbora, i kakove je sustav zadnje doba uzgojio. Govori hrvatski, kako se je od majke naučio, primješava talijanske kletve, koje

vinskoga vieća.

Beč, 21. marča 1903.

anja većih i velikih osnova ijaju. Prošloga ćedna obavilo itanje proračuna za 1903., inu u kojoj smo već skoro Sada će na njem raditi pro- or. Ovoga ćedna vršilo se je nagodbenih osnova sa dru- m monarhije. Te osnove vuku odine 1897. Već onda bi se a idu stvari redovito, razpra- u prvom nego i u drugom nju, imale bi bile biti za- slie šest godina zadovoljan je u prošle samo prvo čitanje, o njih razpravlja, da predju ore. Na tih osnovah nagodbe olovicom monarhije pao je je Gautsch, Thun, Clary, u tolika ministarstva. Koerber On se drži, i nada se, da će razprave provesti k kraju. A usio, dok je i do ovoga došlo, odnošaja u parlamentu, nego i pregovora sa predstavnici e monarhije, sa tamošnjim edsjednikom, i u obće tamoš- i. Ti pregovori su dugo tra- svadja.

e do i Njegovo Veličanstvo dnik utječu, a da budu pre- na Silvestrovo kasno u večer. više zakonskih osnova, koje pravu. Jedna je, kojom se inistarstvo ovlašćuje, da sa klopi carevinski i tr- savez; druga je o cari- tarifu; treća sadržaje spo- lju obostranih financijalnih de porezovanja stanovitih po- a je šest drugih, koji se tiču pravljanja novca, njekih dr- va, banka. Konačno je jedna, promet žestokih pića, pive, lja i sladora izmed ove polo- je i izmed Bosne i Hercegovine.

* * *

dnosne razprave govorili su mnogi govornici raznih stranaka. Svi su kritizovali vladine osnove. Svaki njim ima što prigovoriti. Razni i mnogo, osobito

slimo ovim reći, da je sramotno posegnuti za motikom. Dapače mi tvrdimo, da je najviše puta vriednija žuljevita ruka, nego

Istru vrći pod Italiju. Ali to im ne ide tako lahko, a ne ide im radi toga, jer je naš puk, hvala dragomu Bogu, mrvu pro-

malim gimnazijalčićem badava hranu, komu opet stan, komu odielo i knjige, kako već može i koliko je diete potrebito.

HRVATI,
svi papir za pušenje kupujte
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca ... jer je pokućtvo iz

Tvornica pok
dvorskog dobav
IGNACIJ
TRST — BE
Tvornica u Beču u vlasti
Kuća utemeljena go

Na zahtjev šalje b
ilustrovano popise, originalr
nova, pregled sobnih na
Najveća solidnost,
i jeftina ciena.

Prva
belovarska mljekarski
preporuča gg. trgovcem, gostioničarom
Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavsk
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.
Cienike šaljemo badava i
Naručbe, koje se kretom
ljaju, molimo slati na:
Prvu
belovarsku mljekarsku
Belovar (Hrvatska
U svih gradovih tražimo

Br. 600
1.

Oglas jeftimb

Daje se na javno zna
se u ponedjeljak, dne 30.
g. u 2 sata poslie podne
občinskoga glavara g. Jak
tić-a u Boljunskomu polju
dići kuće br. 137 obdržav
ustmena jeftimba rad zaku
radnjá zasjecajućih u izgrad
kapelanske kuće u Borutu.
Izključena ciena ustanov
polag proračunanih cielokup
djevnih troškova na 8568
suća petstotina šestdesetosan
te će svaki natjecatelj, prije
samoga čina, imati da p
(deset) postotnu jamčevinu
Pobliži jeftinbeni uvjeti i
i troškovnik razvidni su u
uredu svaki dan za vrieme ui
sati. —

Občinsko Glavarstvo
Boljun, dne 14. marca 1903.
Glavar Buretić.

Poziv
na
redovitu opću skupštinu
Posojilnice in hranilnice v Kopru,
vknjižene zadruge z neomejenim poroštvom,
koja će se obdržavati
u Kopru u zadružnim prostorijama (ulica sv. Blaža kbr. 338)
u nedjelju dne 5. aprila 1903.
u 10 sati prije podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. Izvješće upravnog odbora o djelovanju zadruge u godini 1902.;
2. izvješće nadzorstva o računima zadruge u godini 1902.;
3. odobrenje zaključnog računa za godinu 1902.;
4. izbor ...

Podpisani, preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobit
pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice
svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli
u prvom katu.
U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernij
tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.
Anton Klement, *krojački majstor.*

RODOLJUBI
Kupujte samo Ćirilo-Metodijeva žinice

je crpio iz tobožnje talijanske kulture. Hoće da predobije za talijansku stranku „Istranina“, kazuje mu, i nudja, i postavlja u ruke njekoliko dukata, al mu jih on pred noge baca, pošto mu odčita što ga ide kao izrodu. „Istranin“ neće da prodaje svoje poštenje, svoju narodnost, ni za zlato. On hoće da ostane Hrvat, i da obrani što još svoga ima, i da osvoji, što bijaše njegovo. I oni bili su pohvalami obasuti.

Pjevao je mali i veliki zbor sveučilištnih gradjana, mali „San“ od Albinija, veliki „Slovanski brod“ od Gerbića. Veliki zbor završio je sa „hrvatskom himnom“. Čim su se čuli prvi njezini glasovi sve občinstvo, kao na zapovjed, stalo je na noge. I dočim je zbor jedan i drugi bio pohvaljen poslie svake pjesme, kličalo se je poslie hrvatske himne iz tisuća i tisuća grla: „Živila Hrvatska!“

Kasnije sliedila je tombola, kod koje se je izigralo kakvih 300 zgoditaka, i kod koje bijaše i šala i smjeha na pretek, pak slobodna zabava. Još u 2 sata sve je tako vrvilo po dvorani i na galeriji, da se je težko moglo micati. Zabava potrajala i dalje.

Prihod koncerta iznaša kakvih **6000** kruna. Troškovi nisu veliki. Družba dobiva i opet oveću svotu za potrebe hrvatskoga naroda u Istri.

Hvala, iskrena hvala, i s naše strane, cielokupnom hrvatskomu gradjanstvu bieloga Zagreba, koje je što doprienielo, hvala odboru gradjana i sveučilištnih gradjana, te njihovim predsjednikom na čelu.

X.

Književne viesti.

Poziv na predbrojbu. Ovih je dana u mojoj tiskarni dostampana i u promet predana zanimljiva zamašna knjiga „Naša pjesma, antologija hrvatskoj mladeži“, što ju je sastavio poznati književnik i pedagog gosp. Josip Milaković, a o svom trošku izdao gosp. Ivan K. Ostojić. To je prvi svezak te je bogata, podpuna sbirka pjesama za djecu i mladje djake srednjih zavoda, dočim će drugi svezak sadržavati izabrane pjesme za odraslije. Knjiga je providjena kratkim, ali jezgrovitim predgovorom te liepim studijama o narodnoj i umjetnoj omladinskoj pjesmi. U njoj su dostojno zastupani pjesnici svih naših krajeva, a imenito: Petar Preradović, Josip Marić, Stanko Vraz, dr. Dimitrije Demeter, Mato Topalović, Antun Nijemčić, Jure Tordinac, Ivan Mažuranić, dr. Stjepan Ilijašević, Mijat Stojanović, dr. Jovan Subotić, Ognjeslav Utješenović Ostrožinski, Ivan Trnski, Grof Medo Pucić, Fra Grgo Martić, Ivan Filipović, Branko Radičević, Jovan Sundečić, Skender Fabković, Ljubomir Nenadović, Stjepan Buzolić, dr. Jovan Jovanović-Zmaj, August Šenoa, Gjuro Klarić, Jakov Majnarić, Špun Strižić dr. Napoleon, Lavoslav Vukelić, Milorad Popović Šapčanin, dr. Ivan Dežman, Mita Popović, Josip Eugen Tomić, Stevan Popović Vasin, dr. Franjo Marković, Ivan Zahar, Milenko Grčić, Andrija Palmotić, Vladimir M. Jovanović, Ljuboje Dlustuš, Mijat Crnko, Ivan Despot, Hugo Badalić, dr. Gjuro Arnold, Ljudevit Varjačić, Ferdo Z. Miler, Gjuro Bujher, Krunoslav Kuten, Jovan Hranilović, Ivan Lepušić, Petar Marković, Dragutin J. Ilijć, Josip Kozarac, Vjenceslav Novak, Franjo Bartuš, Marin Sabić, Milka Pogačić, Mirko Leman, Vojislav Ilijć, August Harambašić, Josip Milaković, Mato Ostojić, Ivan K. Ostojić, Ivan Zovko, Silvije Strahimir Kranjčević, dr. Ante Tresić Pavičić, Stjepan Šircla, Antun Ivanović, dr. Velimir Deželić, Aleksa Šantić, Riza beg Kapetanović, Rikard Katalanić-Jeretov, dr. Dragan Boranić, Marija Tomšić-Imova, Ivan Ev. Šarić, dr. Tugomir Alaupović, Lujo Varga Bjelovarac, Dinko Sirovica, Nikola Ostojić, Ante Jukić, Ante Petravić, Safvet beg Bašagić, Mihovil Nikolić.

O svakom od spomenutih pjesnika ima kratak životopis, uz laku i zgodnu ocienu književnog mu rada.

Ljepšeg i koristnijeg štiva za djecu i prikladnije knjige za nagrade nemože se niti pomisliti. Mislim, da će se i obća kritika u tom smislu izraziti.

Nadje li knjiga odziva u narodu, izaći će skoro još ukusnije i povećano drugo izdanje, koje će resiti dobro izradjene slike dotičnih pjesnika, a ciena će ostati jedna te ista.

Ciena je knjizi, koja je u velikom formatu, na finom bielom papiru štampana, a ima 490 stranica: broširana 4 K, a sjajno uvezana 7 K.

Dobiva se u mojoj i u svim glavnijim našim knjižarama, te kod gosp. Ivana K. Ostojića u D. Tuzli.

D. Tuzla (Bosna). I. Schnürmacher.

Zdravstvene viesti.

„Paučina pogibeljna na rani“. Člančić priobćen u predposliednjem broju „N. Sl.“ pod tim naslovom daje mi pri-godu, da priobćim sliedeći za rane pokušeni domaći liek: Ako se raniš i krv ti iz rane curi, izperi si ranu toplom vodom, pak će krv prestati curiti. Potraži si brže bolje trputca, bukvice, umekšaj ga med prsti, pak iztisni iz njega sok i ovim sokom nakvasi si dobrahno operenu ranu. Za čas će te zaboljeti, ali neplaši se, nego povezi trputčevim sokom nakvašenu ranu čistom krpom i u najkraće vrieme rana će se izliečiti. U zimsko doba, kada se trputac, bukvica težko najde, priskrbi si na vrieme habatova korjena. Operi ga do čista i sitno ga razkomadaj i pusti, da se do dobra prosuši, pak ga onda stuci ili samelji u prah. Do možebitne potrebe čuvaj taj prah u dobro zatvorenoj škatulji na suhom i hladnom mjestu. Kad nastane potreba, uzmi toga praha, pak ga naspi na toplom vodom izperenu ranu, poveži istu čistom krpom i u najkraće vrieme radovati ćeš se najboljemu uspjehu. Jedan i drugi liek je dobar za rane na čovjeku i na blagu, kad se čovjek ili blago rani.

Stari praktikuš.

Kužne ili priliepčive bolesti jesu one bolesti, koje prelaze s jedne osobe na drugu. Čim zavlada u kojem mjestu takova bolest, valja se proti njoj oboružati. Među kužne i priliepčive bolesti ubrajamo: ospice, kozice, grlenu bol (difteriju), kašalj hripavac, svrab, upalu očiju, tifus itd., Odmah, čim se koja od ovih bolestih pojavi u kojem mjestu, nastojati valja, da bude čisto tjelo, odjelo, stan, hrana itd. jer se nečistoćom šire ovakve bolesti. Kad oboli koja osoba, treba osamiti ju i nepustiti k njoj druge osobe, osobito valja dugo držati djecu i u obće svakoga, koji neima posla s bolestnikom. Djeca, iz kuće u kojoj je bolest, nesmiju se družiti sa ostalom djecom iz drugih zdravih kuća. Ni u školu nesmiju djeca iz kuće bolesti. Nevalja pratiti ni mrtvaca, koji je umro od priliepčive bolesti, jer njemu nije tim bole, a ljudi se sastavljaju u pogibelj, da im se priliepi bolest.

Pogibeljno je takodjer tajiti ili sakrivati priliepčivu bolest, koju se ima na nesreću u kući.

Dužnost je u takovom slučaju kućegospodara ili gospodarice, da odmah pozove liečnika i da prijavi občinskoj oblasti kakvu bolest imade u kući, da se tako i pomoćju oblasti zaprieči širenje takve bolesti.

1 Karol grof Strassoldo.
Se prodaja v lekarnah v Gorici, Tolminu, Trstu, Istri in Dalmaciji po 30 vin. steklenica.

...lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.
Ravnateljstvo.

Broj 13. Pula, četvrtak dne 26. ožujka 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priopćanja itd. idaju i računaju se na temelju ičnog cjenika ili po dogovoru.

ovci za predbrojbu, oglase itd. alju se naputnicom ili polož-icom pošt. štedionice u Beču a administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe, valja točno z-načiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se iz-vana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utražuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Svim predplatnikom, koji su nam budkoliko dužni jošte za prošlu god., ustaviti ćemo šiljanje lista budućim brojem. Tko ga želi primiti i nadalje, neka pripošalje predplatu najkašnje do buduće sriede. Isto vriedi i za ne nove predplatnike, koje smo jur spomenuli.

Svršavamo prvo četvrtgodište ovim brojem. Sa raznimi prilozi, koje smo dodavali skoro svakomu broju, mi smo našu dužnost prekoračili. Budućim brojem nastupamo u drugo četvrtgodište, te molimo sve one predplatnike, koji jošte nisu obnovili svogodišnju predplatu, neka se nas dete barem sa četvrtgodišnjom predplatom.

Naša družtva.

Vi ste već sigurno više puta posegnuli u svoju mošnju, pak dali dar za jedno ili drugo naše družtvo, a da niste možda pravo ni znali, u koju svrhu odkidate od svojih ustiju. Ali ste ipak bili sigurni, da onaj groš niste vrgli u more, nego položili ga na oltar domovine.

Mi smo odlučili baš, da vam ovdje protumačimo korist i svrhu tih naših družtava, za koja se po narodu naše krvi i jezika sakupljaju dobrovoljni darovi. Pazite, da budete znali na čemu smo. Nego ustrpite se na čas, da prvo progovorimo par rieči, da se budemo kašnje bolje razumili.

Svaki narod nastoji, da odgoji čim više svojih ljudi od pera i knjige, koji će da znati i umjeti podučavati i od zla braniti. Kada tako čine veliki narodi, tim više moramo činiti mi, koliko nas ima hrvatskoga ili slovinskoga koljena od Savudrije do Premonture.

Liepo je reći — pribit će nam koji čitatelj — uzgojimo svojih pismenih ljudi, ali od kuda, kada nam je paučina u žepu, a vjetar u mošnji? — Istina je, da škole pozoblju liepih krajcara, dok iz njih izadje čovjek izškolan i izučen. To znamo mi vrlo dobro, to su znali takodjer naši prvaci kad su ustrajali družtva, o kojima baš smo vam namislili progovoriti.

Kako su oni mislili? — Evo, ovako su računali. Naš narod valja probuditi, postaviti ga na vlastite noge, da bude svoj na svomu. A to će se postići samo onda, ako se za taj narod odgoji valjanih advokata, čestitih svećenika i liečnika, požrtvovnih učitelja i druge rodoljubne gospode. To sve ne može se postignuti sa grošem u žepu. Tu se hoće novaca i opet novaca.

I nisu se preračunali!

Naš narod u Istri bistre je glave ali prazne mošnje. Mnogo diete, koje bi danas sutra bilo nam na čast i diku, naša brana i obrana, mora ostati kod rala i motike. Njegovi talenti ostanu zakopani. Ne mislimo ovim reći, da je sramotno posegnuti za motikom. Dapače mi tvrdimo, da je najviše puta vriednija žuljevita ruka, nego li najfinija gospodska desnica u tanahnoj rukavici.

Kako dakle skucati novaca, da takvi talenti ne ostanu zakopani? Mi nemamo bogataša ni milijunara, koji bi nam mogli pomoći. Ali zato imamo pak narod, koji će drage volje doprinesti od svoga krvavoga žulja, da se pomogne ovo ili ono siromašno školance, željno knjige i nauke.

Baš na ovu darežljivost našega puka računali su naši prvaci, kad su pred tridesetak godina ustrojili družtvo

Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istri.

Bilo je to u ono vrieme, kad se je naš narod počeo budit iz mrtvila, u koje ga potisnuo nemar i tlačenje talijanske gospode. Pojedinci ili recimo, bolje stojeći zaželili su, da svoje diete izškolaju, kako bi njim bilo jednom zagovaratelj i branitelj a u starosti podpora. Nego mnogi je mladić morao staviti knjigu na policu, pak se privezati kod kuće uz motiku, jer mu nije dopuščala očeva mošnja, da dovrši svoje nauke. A morate znati, da je onda bilo malo školanih ljudi našega jezika, pak zato baš bila je velika škoda, kada se je takov mladić morao povratiti sa pol puta. Da se ovoj nevolji barem nekoliko na put stane, složili su se ondašnji naši prvaci, pak ustrojili „Bratovšćinu hrvatskih ljudi u Istri", pod imenom koje sabirali su milodare od bogataša i siromaha, od kmeta i gospodina. Kad su pak nabrali veću svoticu, podpomagali su prema potrebi siromašne djake ili školane koliko su više mogli i kako su bolje znali. I tako je „Bratovšćina" pripomogla, da je mnogi mladić ako i težko, ali ipak nekako svršio škole, pak stupio medju svoj puk, da mu bude tješitelj u nesreći i branitelj u nevolji. Ovako ona i danas čini. Kako vidite, „Bratovšćina" ima plemenitu svrhu, naime: da konačno podpomaže našu siromašnu učeću se mladež na srednjih i visokih školah.

Drugo naše družtvo je:

Družba sv. Cirila i Metoda za Istru.

Svima bit će poznato, da nas hrvatskoga ili slovinskoga jezika u Istri ima dvie trećine, dočim Talijana ima komaj jedan treći dio. Pa ipak s nami zapoviedaju Talijani! — Kako je to moguće? pitat će mnogi od vas. Eh, kako, kako? — O tomu mogli bi vama pisati na dugo i široko, ali hoćemo vam reći samo ovo: jer se je proti nama složio vrag i pakao i jer mnogi naši ljudi nisu — ljudi. Tko hoće, da razumije, i ovomu je dosta rečeno.

Dakle s nama zapovjedaju Talijani, to je junta u Poreču. A vi znadete, da bi nas ta gospoda i još mnoga druga rado držati u svojoj pesti, pak da nas onda miese i natežu kako ih je volja i želja. Ali naš puk im je već više puta kao tvrda kost ostao u grlu. A i još će, tako nam Boga i pravice! Talijani htjeli bi naš puk tlačit kako su ono pod Benečićem, pak i Istru vrći pod Italiju. Ali to im ne ide tako lahko, a ne ide im radi toga, jer je naš puk, hvala dragomu Bogu, mrvu progledao. A progledao je stoga, jer su nam škole otvorile oči. Dok se je naš puk gubio u tmini neznanstva, pustio se je miesiti i daviti i vragu i sotoni, a sada, kad se je naučio u školah i preko pet brojiti, ne pušta baš svakoj mušici da mu zvrnda okolo nosa. Eto vidite, baš zato su Talijani složili sve u jedno, pak odlučili, ne dati našemu narodu potrebitih mu škola u njegovom materinskom jeziku. Eh, mogao bi „šćavo" i više otvoriti oči, a onda s Bogom njihovo gospodarstvo u Istri!

Pak ne samo to, nego jošte nešto. Talijani na silu rivaju našemu narodu talijanske škole. A zašto to? Lagak odgovor! Da ga potalijanče, a s njim i Istru. Al naš puk u mnogim stranama volio je ostati bez škole, nego da si prigrli talijansku, pak da danas sutra njegova vlastita djeca pljuvaju na sve ono, što je nama častno i sveto, milo i drago.

Evo, vidite, tako je u našoj nesretnoj Istri. To je bolilo naše prvake, pak su pred desetak godina ustrojili „Družbu sv. Cirila i Metoda za Istru". Pod ovim imenom sabirali su dobre ruke, a tako čine i danas. Od sabranoga novca pak grade i otvaraju našemu puku po Istri škole u njegovom jeziku, gdje mu ih Talijani neće da sagradjuju.

Koju dakle svrhu ima „Družba sv. Cirila i Metoda"? Ona ima plemenitu, ali i težku svrhu, da našemu puku po Istri otvara potrebite pučke škole u njegovom materinskom jeziku.

Treće naše družtvo zove se:

„Djačko pripomoćno družtvo u Pazinu".

Poznato je, da mi u Istri nismo imali do pred malo godina nikakove srednje škole u našem jeziku. Naši mladići, ako su htjeli da uče za popa, liečnika, advokata itd., morali su iskati potrebite škole izvan Istre, ili pak učiti u tudjem jeziku. To nije bilo ni jedno ni drugo pravo! Zašto ne? Evo zašto. Talijani, kojih ima u Istri jedva jedna trećina, imaju u Kopru svoj gimnazij, pa ako baš hoćemo i u Trstu. Njemaca je u Istri jedva koja pest, pak i oni imaju svoju gimnaziju u Puli, pak recimo i u Trstu. A mi, kojih je u Istri dva puta više nego li Talijana i Nijemaca skupa, nismo imali ništa. Tu nam se činila krivica, koja je vapila za osveta pred licem božjim.

Najzada eto dala nam je vlada gimnaziju u Pazinu sa hrvatskim učevnim jezikom. A i to samo i jedino na neprestano moljakanje i neprekinute molbe naših zastupnika.

U tu školu upisao se liep broj naše dječice. Nego kako smo već negdje rekli, naš narod je siromašan, a uz to taru ga slaba ljeta, pak jedva može da skuca koju krajcaru za najpotrebitije kućne potrebe. Riedki su puk, koji bi mogli bez tudje pomoći izškolati svoje diete. U tomu ih pomaže „Djačko pripomoćno družtvo u Pazinu". Ovo družtvo priskrbljuje malim gimnazijalčićem badava hranu, komu opet stan, komu odielo i knjige, kako već može i koliko je diete potrebito.

Dakle svrha „Djačkog pripomoćnog družtva u Pazinu je podpomagati siromašne škol ane na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu bilo to u novcu ili u naravi.

Dobro! — Eto, hvala Bogu, dovršili smo. Sada vas mi pitamo: Koje od ovih družtava je najpotrebitije? — Koje treba najviše podpomagati? — Mi, da istinu rečemo, ne bi nam baš znali komu dati prvenstvo, pak da nam, kako se ono reče, postavite srebrnu forintu na dlan. Nego ćemo reći ovako: Sva tri su potrebita pomoći kao ozebao sunca, kao gladan kruha; sva tri su koristna kao božja rosica — a vi, komu što dadete, otrli ste sirotinji suzu, učinili ste plemenito djelo.

Spametimo se u svakoj prigodi naših družtava, bit će nam za dušu.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 21. marča 1903.

Prva čitanja većih i velikih osnova se ipak obavljaju. Prošloga čedna obavilo se je prvo čitanje proračuna za 1903., dakle za godinu u kojoj smo već skoro tri mjeseca. Sada će na njem raditi proračunski odbor. Ovoga čedna vršilo se je prvo čitanje nagodbenih osnova sa drugom polovicom monarhije. Te osnove vuku se već od godine 1897. Već onda bi se bile imale, da idu stvari redovito, razpraviti ne samo u prvom nego i u drugom i trećem čitanju, imale bi bile biti zakonom, a poslie šest godina zadovoljan je Koerber da su prošle samo prvo čitanje, da se u obće o njih razpravlja, da predju i one u odbore. Na tih osnovah nagodbe sa drugom polovicom monarhije pao je Badeni, pao je Gautsch, Thun, Clary, Wittek, pala su tolika ministarstva. Koerber još nepadr. On se drži, i nada se, da će sad započete razprave provesti k kraju. A i on ih je skusio, dok je i do ovoga došlo, ne samo radi odnošaja u parlamentu, nego takodjer radi pregovora sa predstavnici druge polovice monarhije, sa tamošnjim ministrom-predsjednikom, i u obće tamošnjimi ministri. Ti pregovori su dugo trajali. Bijaše i svadja.

Valjalo je da i Njegovo Veličanstvo i prestolonasljednik utječu, a da budu pregovori gotovi na Silvestrovo kasno u večer.

Ima tu više zakonskih osnova, koje se daju u razpravu. Jedna je, kojom se ovostrano ministarstvo ovlašćuje, da sa onostranim sklopi carevinski i trgovački savez; druga je o carinarskom tarifu; treća sadržaje sporazum izmedju obostranih financijalnih ministara glede porezovanja stanovitih poduzeća. Onda je šest drugih, koji se tiču kovanja i napravljanja novca, njekih državnih dugova, banka. Konačno je jedna, koja uredjuje promet žestokih pića, pive, mineralnih ulja i sladora izmed ove polovice monarhije i izmed Bosne i Hercegovine.

* * *

Kod odnosne razprave govorili su mnogi govornici raznih stranaka. Svi su kritizovali vladine osnove. Svaki njim ima što prigovoriti. Razni i mnogo, osobito

predstavnici poljodjelstva. U tom obziru je vladu Koerberovu odsudio osobito češki agrarac Prašek, pa i Slovenac Povše. Onaj prvi prigovorio je oštro, što se je i sad žrtvovalo poljodjelske interese ove polovice Madjarom, njihovim nepravednim zahtjevom. Potužio se je što se neda Čehom njihovih prava. Prigovorio je, što je vlada popustila zahtjevom Madjara samo za to, da se uzdrži skupnost monarhije, dočim od te skupnosti imadu najviše koristi Madjari pak bi oni morali popuštati. I sam govor Koerberov kaže, da je ovostrana vlada u mnogom popustila Madjarom.

Sad već sve želi nagodu, veli ministar-predsjednik. Nit novine, koje su inače protivne, neprigovaraju mnogo. (Znao je Kuerber i nje izmuštrati.) Oni žele, da se izadje iz nestalnosti, u kojoj se je već šest godina. „Obje države", obje polovice monarhije, su u trgovačko-političkom obziru vezane jedna na drugu. I ako nezavlada šovinizam na jednoj ili drugoj strani, uvjek će izmedju njih do nagode doći. Javno mnienje se je u toliko sprijateljilo sa zasnovanom nagodom, da veli: N a g o d a j e i p a k b o l j a n e g o p r o v i z o r i j, i l i s t a n j e b e z n a g o d e. V r i e d n o s t n a g o d e s a s t o j i u t o m, d a č i n i k o n a c k a o s u. (To su sve priznanju, kojimi se prikriva slabost vlade u pregovorih s Madjari.) Prema prvanjoj nagodi da je ova bolja, jer neima u njoj neiskrenosti ni dvoličnosti; u njoj je sadržana klauzola lojalnosti. Ministar-predsjednik moli parlamenat, neka razprave vodi u d u h u p r i j a t e l j s t v a. (Kako jih je on vodio i Madjarom popuštao koji toga duha neimaju!) On da nije mogao boljega sklopiti, ako nije htjeo reći: Razstavimo se! (A zašto se nebi s Madjari, i samo s Madjari, razstavili, ili inače cielu monarhiju preuredili?!) Bajka je, ako se veli, da su viši krugovi na vladu uplivali u smjeru da Madjarom popušta!! Vlada je bez ikakvih upliva sklopila nagodu. Ova nagoda je kompromis, izvojevan u vrućem boju. Ona nosi na sebi tragova dugoga tvrdoga prepiranja. Ako nije donielo svega što smo želili, za to ju neimamo zabaciti. Gospodarska zajednica je jamstvo za velevlastni položaj cielokupne monarhije. Stupite, gospodo, završuje ministar-predsjednik svoj govor, stupite na posao sa odlukom, da prihvatite „umjereno" dobro, jer se boljega ne može postići.

* * *

Donieli smo ovo malo izvadaka iz Koerberova govora, nek se vidi kako sam sudi ministar-predsjednik o svojem djelu. Da drugi mnogo gore, upravo zlo sude, o tom nemože se dvojiti. Na tom djelu će sada odnosni odbori raditi, bar koji mjesec. Drži se, da će ovoga ljeta doći te zakonske osnove pred cielokupni parlamenat u razpravu. Koje će stranke biti za nje, a koje proti njim, danas se još nezna. O tih osnovah bit će još često govora. One su političke, gospodarske i financijalne naravi. Zasjecaju dakle u glavne grane državljanskoga življenja.

* * *

Spominjemo, da je od naših govorio Slovenac zast. P o v š e, i to ne politički, nego čisto gospodarski, zagovarajuć koristi poljodjelaca. Govorio je o gojenju i izvažanju goveda, konja, prasaca; nadalje o žitu, voću, povrtlju; o mljekarstvu i sirarstvu; o trgovini s ljesom; o vinarstvu.

Od drugih govornika spominjemo češkoga zastupnika inž. K a f t a n a, koj je zaključio svoj govor izjavom, da Česi neće privoliti na nagodu, dok se neprovede podpuna narodnostna ravnopravnost u monarhiji.

* * *

Osobitom radošću i zadovoljstvom iztičemo govor Hrvata iz Dalmacije poznatoga Jurja Biankinia. Njega su prošloga ćedna i same njemačke novine pohvalile kao jednoga najboljih govornika. Prigovorili su mu samo, što se uvjek pača sa Dalmacijom, a negovori ob općenitih pitanjih. Sad jih je poslužio.

Počeo je kao uvjek svoj govor hrvatski. Svenjemci su za to pretrgavali.

Dualizam, koji će se pričvrstiti ovimi osnovami, reče, škodi Hrvatom jedne i druge pole monarhije, škodi cieloj monarhiji. Na onoj strani hoće Madjari da posve unište takodjer Hrvate, a tako i sve ostale tamošnje narodnosti. Budu li Madjari postupali i na dalje kao i dosad, neprestanu li narode tlačiti, nastati će sveobća revolucija. Dužnost vlade i samoga vladara je, da zabrane zatiranje raznih naroda po Madjarih.

Hrvati borili su se stoljeća, ne toliko za se koliko za monarhiju i dinastiju, bili su sve jedna vojarna. Proljevali su krv po poljanah skoro sve Evrope. A plaća za to?! Crna nezahvalnost! Prepušteni na milost i nemilost Madjarom, Njemcem, Talijanom. Dalmacija spada po slovu zakona u onu polovicu monarhije, u istinu u ovu. Niko se za nju nebrine.

Dualizam spravio je pak ne samo Hrvate nego takodjer sve ostale Slavene u sužanjstvo. Ako ovo stanje još malo potraje, nastati će sveobći gradjanski rat u monarhiji. Nać će se i drugi Jelačić, i biti opreznji nego pokojni. Tad će i drugi narodi — Slovaci, Srbi, Rumunji — pjevati himnu osvete prema Madjarom. Taj gradjanski rat može se zapriečiti samo tim, da se revidira ustav, da se monarhija preuredi na temelju državnih prava; naročito pak, da se Hrvatska, Slavonija, Bosna, Hercegovina, Dalmacija, Istra, sdruže u jednu skupinu, kako po povjesti i prirodi spadaju.

Govorniku su slavenski zastupnici burno odobravali. I mi mu kličemo srdačni živio!

Bilo je baš doba da se sjeti kogod drzovitoga postupka Madjara. Česi kao da su zaboravili na svoju braću Slovake. Sjetio se je njih i drugih Hrvat Biankini.

Domaće stvari.

Naš slavni pokrajinski kapetan ilili „commendatore" Campitelli učinio je opet jednu od svojih . . . . pulcinelata. On je kao prva glava Istrije pozdravio „od srca" gospodina Biancheri u Rimu, predsjednika talijanskog parlamenta. Pa što je u tom zla? Ta valjda neće Campitelli pozdravljati „austrijske" predsjednike, kojekakve Čehe i Poljake, jer hoćeš, nećeš: kud će suza neg na oko? Inače je Campitelli vražki majstor u previjanju: Goess, Koerber i sve do gori drže ga miljenikom. A to mu i podaje mogućnost da on „s druge strane", osiguran iza ledja, goji jednaka „patrijotična" čustva sa Biancherijem, Villarijem, Villom, D' Annunziom itd. Sve je „question di fiducia", a ono dvijesta hiljada Slavjana u Istriji, ne treba da se zato niti srdi niti brine, jer Campitelli na koncu konca ne govori u ime njihovo, nego u ime „dell' Istria italiana".

* * *

Da je pak Istrija „terra italiana", o tom neće valjda nitko dvojiti; a to ne možda s razloga, što bi domaće pučanstvo bilo talijansko, jer kad nismo Talijani, nismo nego shog toga što svaki Čozotski ribar, svaki krnjelski trgovčić, svaki kalabrežki dotepuh, u kratko svaki gladuh i lajavac (da se razumimo: tu nisu „conferenzieri" i „predicatori") iz Italije — može ovdje udobno živiti kano krpuša na tudjem tijelu.

U ostalom sam kralj talijanski Vittorio Emanuele III. drži evidenciju o istrijanskim stvarima, zanima se za sudbinu ove zemlje pod „tudjim" jarmom i o prilici šalje novčane pripomoći svojim vjernim na istočnoj obali jadranskoga mora. Dakle, smo u Italiji ili nismo? To je ludo niti reći: valja bo znati, da je Vittorio Emanuele muž naše lijepe Jelene i zet cetinjskog gospodara, pa kako smo Istrijanci braća po krvi i jeziku sa Crnogorcima, eto za nas i simpatija talijanskoga kralja.

* * *

Nego polako! Sasvim tim, da je Istrija „terra italiana" i da je pod nadzorstvom kralja talijanskoga, ipak čini se da imade još preveć kukolja u toj pšenici talijanskoj.

Čudno, zar ne? Talijanska zemlja, talijanski narod, talijansko čustvo — a opet vidimo, da njeki Labinjan (škoda da mu Uskoci nisu zatrli rod, ako nije i sam ostanak uskočke krvi!) kaže u njekom zakutnom talijanskom listiću . . . „a Nerezine bisogna istituire un giardino infantile, e in dieci anni sparirà il dialetto slavo, che vi si parla". Sudeć po viči i buci, čovjek, koji ne pozna Nerezina, bio bi rekao, da je tamo „skoro" sve talijansko, ali eto svjedočanstva Talijana, bolje-ili slabije-fele, da ako ono mjesto ima postati talijansko, treba najprije putem škole oteti hrvatsku djecu iz naručaja hrvatskih matera! O povera italianità dell' Istria: to mora da je sbilja „barbarski" puk, koji neće da zna za talijanstvo svoje „zemlje", kad sam nije talijanski.

* * *

Medjutim ne treba čekati baš na školske vrtiće i pučke škole, a da se narod odnarodjuje. U Puli, na primjer, to ide i preko svih javnih ureda, neizuzev niti vojnu mornaricu, niti njezin arsenal. I Talijani misle: ako sve to neima služiti u naše svrhe, bolje nek ide k vragu. To bi nam mogao najbolje protumačiti gosp. Frank, ne kao nadupravitelj pošte, ne kao občinski zastupnik, ne kao pročelnik činovničke stranke u Puli (imajuć u ostalom sve sposobnosti ad rem i u tim granama), nego kao predsjednik kotarske gospodarske zadruge iliti „del consorzio agrario". Ta bi zadruga, za pravo, imala u prvom redu djelovati medju seljacima, koji su većinom hrvatskoga jezika, pa makar taj bio i „dialetto slavo"; ali čemu učiti Hrvate? Nella patria de Rossetti — (da se nebi mislilo našega dičnoga kotarskoga kapetana!) no se parla che talian; a profesor Kuković (Talijan iz Materije, a od rače brkinske) može se i nadalje čuditi, zašto se ljudi baš „kukavno" zanimaju za sve te stvari „a base di pura latinità".

* * *

Nu nemojmo pretjerivati: ta eto u Valturi praza „bergamasco" u popa Andjela Buzolića za oplemeniti ovčju pasminu. I bogme „ovce" valturske nisu talijanske pasmine usupor „l' italianità dell' Istria". Valtura je u obće pogibeljno mjesto za Latine, jer vidimo po najnovijim izkopinama na Vižacam, da i stari Istrijanci sa svojim kraljem Epulom, radje su uzeli smrt, nego latinsko gospodarstvo. Ako ne, da c. kr. kotarski liečnik Schiavuzzi dokaže u svojim narodopisnim studijama, da je to bilo samo prividno, ali da je Epulo učinio sve ono samo po svojem „narodnostnom" čustvu, a iz ljubavi do rimskoga orla. Biti će slab dokaz, recimo, kao onaj za talijansku paralelnu školu u Pomeru, ali kad učena glava nješto kaže, mora biti tako. Novi Jornaleto.

Govor zastup. Spinčića

izrečen u sjednici carevinskoga vieća povodom prvog čitanja zakonske osnove o državnom proračunu za god. 1903.

(Nastavak.)

Tražene činjenice.

Meni je zadaća, da dozovem u pamet gospodinu ministru-predsjedniku i ostalo gospodi ministrom nekoje interpelacije i druge činjenice, koje su općenito poznate, koje bi morale biti poznate takodjer visokoj vladi i članovom iste. Ograničiti ću se većinom na Primorje, na Trst, Goricu i Istru, dočim prepuštam pitanje o tajnoj klauzuli i o odnošajih u Dalmaciji momu drugu Biankini-u i ostaloj gospodi, koja će možda govoriti.

Tako je zastupnik Spinčić sa drugovi dne 12. decembra 1901. stavio interpelaciju tičuću se odnošajah u istarskom saboru u obće, postupanja zemaljskoga kapetana i vladinih zastupnika napose. Niti se služi zemaljski kapetan ni vladini zastupnici u razpravah saborskih, u njihovih govorih i odgovorih na interpelacije drugim jezikom ako ne talijanskim (Čujte!) nikada hrvatskim ili slovenskim, jezikom većine pučanstva pokrajine.

Na ovu interpelaciju nije odgovorila njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik doduše riečmi, ali je činjenicami, jer bijaše kasnije izabran novi sabor, te na predlog visoke vlade, gospodina ministra-predsjednika na novo imenovan zemaljski kapetan i vladin zastupnik.

Kažem na novo, jer bijaše novi sabor izabran, nu osobe ostaše iste i njihovo postupanje ostalo je isto, sve je ostalo pri starom. Položaj, u kojem se nalazi sada novi sabor, opisan je u interpelaciji zastupnika Spinčića i drugova od dne 12. novembra 1902.

Nedavno, o Božiću, dogodilo se dapače, da nije naime vladin zastupnik, kako bijaše običaj, niti pozdravio sabora, po svoj prilici radi toga a da nebude prisiljen u saboru progovoriti i hrvatski ili slovenski. (Čujte!)

Već nekoliko puta bijaše izrečeno, i od državnog suda, da vriedja zakone zemaljski odbor za Istru napram Hrvatom i Slovencem (Čujete) upravo u jezikovnom pogledu. Jedan slučaj, koji se je dogodio u nejezikovnom pogledu, spomenno je medju ostalim zastupnik Spinčić sa drugovi u interpelaciji od dne 29. maja 1901. Nu nije mi poznato, da bi bila c. k. vlada na zaštitu zakona i prava štogod poduzela. (Čujte!)

U interpelaciji istoga zastupnika Spinčića i drugova od dne 15. aprila 1902. govori se nadalje o pozivih k novačenju od strane c. kr. kotarskog poglavarstva u Kopru, i to o pozivih k novačenju na Slovence, koji nepoznaju nego slovenski jezik, koji potiču dakle iz jedne čisto slovenske občine. Ti pozivi bijahu pako od strane c. kr. kotarskog poglavarstva u Kopru u talijanskom jeziku sastavljeni. Njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik svalio je to na neopreznost u pisarni. U svoje doba odgovorila je takodjer njeg. preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik Thun na sličnu interpelaciju, da se je to dogodilo pomutnjom u pisarni; nu ja sam mu tada nakon kakvih 14 dana mnogobrojnimi dokazi u rukama, bijaše ih na stotine, dokazao, da bijaše krivo obaviešćen, a to isto mogao bi i danas njegovoj preuzvišenosti gospodinu pl. Koerberu dokazati, jer spomenuti slučaj, da se naime talijanski jezik narivava slavenskim občinam i pojedinim državljanom u Istri, kano što i u Primorju u obće, nije osamljen. Kako postupaju inače tamo gospoda, pokazuje nam odluka c. kr. namjestničtva u Trstu od dne 20. septembra 1900., br. 20056/IX., koja je podpisana od c. kr. namjestnika Gčessa a tiče se riešitbe jednog slovenski sastavljenog podneska u izbornom poslu u slovenskoj občini Dekani.

Ta riešitba sastavljena je u njemačkom jeziku (Čujte! Čujte!) i u istom jeziku odposlana kotarskomu poglavarstvu, koje je dalo tu riešitbu u njemačkom jeziku prepisati (Čujte! Čujte!) te istu dostavilo kasnije občini i stranci sa kratkom notom na naledjici.

Na taj način pokazuje c. kr. vlada svoju nepristranost te naše občine, dotično njihovi činovnici i stranke moraju okolo bježati a da uzmognu doznati za ono, što 'm c. kr. oblasti na njihove slovenske podneske do znanja stavljaju.

Odnošaji u slovenskoj občini Dekani opisani su zadnjih dviju godina u interpelacijah zastupnika Spinčića i drugova od dne 15. febrara 1902. i dne 12. decembra 1902.

Ponajprije pustilo se je na čelu občine muža, koji nije uživao ili bolje rekuć koji je izgubio povjerenje občinskog zastupstva. Premda je on protupravno go-

spodario i akoprem su za to oblasti znale, ništilo se je onog muža dugo na onom mjestu. Pošto bijaše pako vlada prisiljena, da nešto poduzme, razpustila je občinsko zastupstvo i imenovala odbor, komu postaviše na čelo u čisto slovenskoj občini jednog pristašu talijanske stranke (Čujte! Čujte!). To upravno vieće s tim čovjekom na čelu upravlja već od dne 12. marca 1902. občinom. (Čujte! Čujte!) Biti će dakle baš sutra jedna godina (Čujte! Čujte!)

Provelo se je doduše občinske izbore, nu občinsko zastupstvo nije se konstituiralo. Pobjedila je naime slovenska stranka te se hoće i nadalje onoga pristašu talijanske stranke na čelu uprave pustiti. (Zastupnik dr. Ferri: Nakon 6 čedana i nipošto nakon jedne godine moralo se je nove izbore provesti!) Da, to stoji, kako mi se čini, u § 86. občinskoga reda za Istru i u članku XVI. odnosnoga državnoga zakona.

Občinski izbori u Cresu provedeni su mjeseca aprila prošle godine i kasnije bijahu radi mnogih nezakonitostih uništeni; nu novi izbori nisu još do sada razpisani. Pušća se na čelu občine stare talijanske vlastodržce. (Zastupnik Biankini: Polag talijanskoga občinskoga zakona! Živahna veselost.) O tomu bijaše podnešena i jedna interpelacija.

Usljed novinarskih viesti — o tomu nebijaše podnešena interpelacija — provedeni bijahu u najnovije doba občinski izbori u Miljah. Za te izbore bijaše jedan c. kr. komesar od kotarskog poglavarstva naručen; nu ovaj nije prisustvovao izboru, bar ne čitavo vrieme. Kasnije uložiše proti izboru radi mnogih nezakonitostih prosvjed, a tko je potvrdio zakonitost izbora?

Komesar, koji nije izboru čitavo vrieme prisustvovao! Prosvjed bijaše na temelju njegove izjave odbačen te izbor valjanim proglašen. (Veselost.) To se je dogodilo prije kakvih 20 dana. Po svoj prilici igra i pri tom talijansko posjedovno pravo veliku ulogu. U občini Milje sačinjavaju većinu Slovenci. Na čelu občine stoji talijanska uprava. I nju se nesmije uzeti Talijanom iz ruku. Slično dogodilo se prije godinah u občinah Pomjan, Višnjan, Motovun, Oprtlje itd. Milom ili silom moraju ostati Talijani na čelu istih.

Popis pučanstva.

U interpelacijah zastupnika Spinčića i drugova od dne 8. febrara 1901. i dne 10. maja 1901. govori se o prevarah i krivotvorenjih prigodom popisa pučanstva u Istri i u Trstu. To bijaše dakle u doba, kadno se je moglo još sve popraviti. Eto, gospodo, kakve smo mi uspjehe malo po malo kod popisa pučanstva postigli. God. 1851. bijaše u Primorju polag računa baruna Czoerniga u svemu 333.000 Slovenaca i Hrvata, a 185.000 Talijana, skoro dakle dvie trećine Slavena i jedna trećina Talijana. God. 1890. bijaše 346.000 Slovenaca i Hrvata i 294.000 Talijana. U ovo 40 godina porasao je broj Slavena za 13.000, a broj Talijana za 109.000 (Čujte! Čujte!) Službeni brojevi za godinu 1900. nisu mi poznati, ali me se osjegurava, da ne samo, što nije koli broj Slovenaca u Trstu, toli Hrvata u Istri porasao, već dapače opao, dočim je broj Talijana silno poskočio. Dočim smo mi god. 1851. skoro dvie trećine pučanstva sačinjavali, jesmo sada skoro jednaki (Čujte!) To je dokaz sa brojkami o nepristranosti, za jednaku prijaznost, za jednaku skrb vlade za oba plemena u Primorju (Živahni medju-klici.)

Podpredsjednik Kaiser: molim, da se gospodina govornika neprekida.

Zastupnik Spinčić: Ili su vladini činovnici krivo brojili i tim se pristranimi i nepravednimi pokazali, ili su pravo brojili i tada valja i u tom tražiti dokaz, da se, pošto se je broj Hrvata i Slovenaca umanjio, s njimi jednako nepristrano i jednako prijazno i brižljivo nepostupa. Pučanstvo bo jedno nebi padalo dočim se drugo množi, kad bi vlada imala jednaku skrb za jedno kao i za drugo.

Umorstvo u Vižinadi.

Dne 22. oktobra 1901. bijaše podnešena jedna interpelacija radi umorstva jednog hrvatskog radnika u Vižinadi. Sliedio je odgovor, ali kakov? Pa i taj odgovor nebijaše definitivan. Još bi bilo vrieme za doznati, što se je proti krivcem poduzelo a da se uzmogne i kod takvih nepristranost vladinih činovnika upoznati. U svojem govoru od dne 4. marča 1902., dakle pred jednu godinu, govorio sam i o navedenom i o samih državnih izborih.

Prosvjed proti državnim izborom.

Nije posao visoke vlade, da izpituje spise i mnoge prosvjede, koji bijahu podnešeni proti dvim izborom; to je stvar parlamenta. Nuzgredno budi spomenuto, da bi bilo u istinu doba, da već jednom legitimacioni odbor, dotično već izvještitelji o izborih, dra. Bennati-a i dra. Rizzi-a izvještaj podnesu. Niti od gg. Talijana nije napose liepo, što su htjeli preuzeti izvještaj o izboru njihovih drugova i što neizviešćuju još uviek o tomu. Oni bi imali izviestiti kako misle oni i legitimacioni odbor i kuća neka tada prosudi i odluči, da li bijaše obojica gospode državnih zastupnika zakonito ili nezakonito izabrana. (Medjuklici.) Posao vlade bio bi pako na svaki način, da izpita kako su njezini činovnici kod tih izbora postupali i tuj bi se moglo strašnih dokaza naći za to, da vladini činovnici nisu postupali nepristrano, jednako prijazno, jednako brižljivo napram obim plemenom, već dapače posve pristrano na korist talijanskoga a na štetu hrvatsko-slovenskoga plemena.

To bi bila takodjer jedna točka oslena za njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika a da uzmogne svoje činovnike u Primorju u njihovom postupanju promatrati. (Konac sliedi.)

Iz Liburnije.

Kako naša slavna vlada miluje nas ištarske Hrvate, dokazuje najljepše pitanje o ustrojenju hrvatske pučke škole u Voloskom. Još godine 1897. jesu roditelji za 55 školske djece iz Voloskoga uložili na c. k. zemaljsko školsko vijeće u Trstu molbu, da se za njihovu djecu ustroji u Voloskom pučka škola sa hrvatskim naukovnim jezikom. Ta molba spavala je pune dvie godine na c. k. namjestničtvu u Trstu. Tek nakon bezbrojnih požurnica stiglo je u novembru 1899. riešenje, kojim c. k. zemaljsko školsko vijeće u Trstu odbija molbu voloskih roditelja s razloga, jer da u Opatiji — nota bene u drugom školskom okružju — obstoji već jedna javna pučka škola sa hrvatskim naukovnim jezikom, pa da hrvatska djeca iz Voloskoga mogu polaziti hrvatsku školu u Opatiji tim lagljе, što su prometna sredstva izmedju Voloskoga i Opatije (kočije, omnibusi, parobrodi itd.) vrlo zgodna. Neizmjerne li burokratske mudrosti! Zar ne? Siromašna školska djeca iz Voloskoga neka idu fijakerom u školu u Opatiju, koja po obstojećem zakonu nije niti dužna primiti ih, a niti ih radi prevelikog broja školske djece iz vlastitog okružja, primiti može. Proti tomu, skrajno nepravednom i protuzakonitom riešenju uložiše roditelji iz Voloskoga utok na c. k. ministarstvo bogoštovja i nastave. Taj utok išao je na ministarstvo u novembru 1899. Od toga časa pak do danas nema još nikakova riešenja toga utoka, premda se je riešenje požurilo barem **dvadeset** puta i sa strane roditelja i sa strane občine i družbe sv. Cirila i Metoda za Istru. Ali sve zaman! Riešenja nema te nema! Utok valjda spava san nedužnih negdje na tršćanskom namjestničtvu. To je zaista američka brzina c. k. austrijskih ureda kad se radi o kakvom zakonitom zahtjevu Hrvata... Sreća što imamo družbu, te je ona već početkom školske godine 1901/02. otvorila na Voloskom svoju hrvatsku školu, koju sada polazi **devetdeset** djece obojega spola. Postupak c. k. vlade u pitanju ove škole služi njoj na bruku i sramotu pred cielim civilizovanim svjetom. Budu li se molbe hrvatskih roditelja za ustrojenje hrvatskih škola u Istri, gdje obstoje zakoniti uvjeti, riešavale takvom brzinom, tad će ono **17.000** naše školske djece u Istri, što sada nema škole, doći do škola do 500 godina!! Svu nadu polažemo u našu družbu. Zato neka svatko žrtvuje za družbu koliko više može.

* * *

Dragi čitatelji začepite jedan čas nos, jer Vam ćemo priopćiti par viesti o... Krstiću. Kako ste već čitali u »Našoj Slogi«, imadu sve občine u Liburniji i sve oružničke postaje nalog, da ga uapse i dovedu u zatvor da odsjedi 4 mjeseca. Krstić se pak šepiri po Rieci u krugu njega vrednih riečkih talijanaša. U febraru prati je jedan oružnik iz Voloskoga jednog uapšenika na Rieku. Na mulu Adamić sreo se žandar sa Krstićem, pa se zaustavio i porazgovorio snjim kako s najpoštenijim čovjekom i najboljim prijateljem. Zar ne ilustrira ovo najbolje naše žalostne prilike u Istri? Što je tko veća propalica, to ju stanoviti krugovi više ciene, samo ako pripada talijanskoj stranci. Habeant sibi!

* * *

Nedjelju, dne 15. o. mj. u 1¼ sata popodne zbio se na riečkom »Corsu« sliedeći tragi-komičan prizor. Stara Ambrosinka srela se na Corsu sa Krstićem, pa ga na očigled svieta, stala nemilo lemati suncobranom po glavi, vičuć na sav glas: »figura porca, dopo che te me ga magna tutto el mio, adesso non ti me da niente. Sa nešto sitniža primirio je Krstić biesnu »staru«. To nam je pripoviedao očevidac.

* * *

Da se na nedužnom osveti radi nanešene mu po Ambrosinki sramote, sukobio se dne 19. o. mj. sa nekim g. Antonom Horaček-om, trgovcem liesa na Rieci, te ga kako to u listu »Il Popolo« sam Horaček pripovieda, nakon nedužne šale, koju si je sa Krstićem i višeputa dozvolio (rekao mu je naime: »Guten Abend, Sie verlorenes Schaf«, t. j. »Dobra večer, zgubljena ovco« Op. ur.) Krstić kao nekakav abrucki bandit udario ga je batinom po glavi, da je opao u nesviest te ga odnesoše težko ranjenog u riečku bolnicu gdje će dugo čekati da se izliečí, a Krstić i nadalje slobodno šeće po Rieci, odkud je dapače i izagnan a vrhu toga izdaje tamo bez dozvole oblasti svoj gnjusni list. Riečke oblasti trpe sve to, jer je Krstić sada u službi Talijana, a kad ga izagnaše bijaše fanatičan Hrvat. »Tempora mudande«, rekao bi stari Tonić iz Lovrana. Svaka sila do vremena, velimo mi, Talijani se mogu zbilja podičiti sa svojim kinezkim bokserom.

* * *

I opet bijasmo usrećeni jednim novim talijanskim poreznim činovnikom. Vele da bijaše ovamo premješten, iz Pule disciplinarnim putem. Smiešno! Na najbolje i najljepše mjesto u Istri premještaju se talijanski financijalni činovnici kazne radi! Taj novi činovnik priliepio se poznatog Vam Schreibera kao priliepak stiene. I time je dovoljno orisan. Mi ćemo paziti i bdiđi!

* * *

Na našem c. k. kotarskom sudu nepoznaju ni svetaca ni svetica katoličkog koledara. Dogodilo se je već, da su se držale na ovom sudu razprave na dan sv. Roka i sv. Nikole, zavjetnih blagdana u Voloskom. Na Josipovu pak, občenitom i zapovjedanom blagdanu u Primorju držao je c. k. sudbeni pristav dr. Lucich cielo prije podne kaznene razprave, premda bijaše nekoliko dana prije upozoren, da je Josipovo zapovjedani blagdan. Stranke, što su taj dan bile pozvane na sud, bijahu radi toga upravo škandalizirane te davaše svome negodovanju glasno oduška veleći: »ča smo abreji, da nas danas vuču na sud?« Da nije dotični znao, da je Josipovo zapovjedani blagdan, moglo bi se ga izpričati. Ovako pak, pošto je bio već prije na tu okolnost upozoren, moramo pomisliti na hotimično vrednjanje vjerskih čustava pučanstva. Do znanja višoj oblasti!

* * *

Talijansko parobrodarsko družtvo U. I. alias »Unione Istriana« je na umoru. Dosada bilo pod upravom lovranskih nazovitalijana. Oni su tim družtvom tako dobro upravljali, da je u tri mjeseca moralo obustaviti plovitbe. Sada preuzeše upravu puljski Talijani, pak nastaviše plovitbami ali samo na dvih prugah: Plominj-Lovran-Opatija-Rieka i Pula-Cres-Lovran-Opatija-Ricka i natrag, ali na obim prugama samo dva puta na čedan. To pako znači nazadak družtva, jer na tim prugama bi morale biti dnevne plovitbe, hoće li se imati od istih kakve koristi. Međutim lovranski nazovi-talijani dobiše od svoje braće u Puli liepu svjedočbu o njihovim administrativnim sposobnostima. Nego lovranski Talijani su valjda predvidjali »fiasco« što će ga sa tim protunarodnim poduzećem učiniti, pak najglavniji lovranski matadori talijanske stranke uzeše samo po 1 dionicu à 50 K toga družtva. Nekoji zavedeni kmeti i tudjinci uložiše u te parobrode na hiljade i hiljade. Neka se vesele! Do mala će njim akcije narasti kako bivšemu opatijskomu »Casino-Leseverein«. Nesrećna lovranska občina, kojom upravljaju lovranski talijanaši! Što će biti iz nje? Gotova ju propast čeka!

* * *

U subotu dne 21. i nedjelju 22. t. mj. predstavlja se na Sušaku »Zimsko sunce« našega dragoga i miloga Viktora Cara Emina. Na Sušaku se naime nalazi već nekoliko tjedana kazališno družtvo g. P. Ćirića. Na općenitu želju, osobito naših iz Liburnije, priredio je g. P. Ćirić u subotu i nedjelju »Zimsko sunce«, koje je u Zagrebu polučilo tako izvanredan uspjeh. Na subotnju predstavu išlo nas je iz Liburnije posebnim parobrodom 110. Prostrana kazališna dvorana u »Hotel Sušak« bijaše natlačena puna občinstva. »Zimsko sunce« polučilo je i ovdje sjajan uspjeh, te je takorekuć elektrizovalo občinstvo sa svim tim, što bijahu pojedine od najvažnijih uloga povjerene nedoraslim silam. Nego kritiku prepuštamo vrstnijem peru. Mi hoćemo samo da iztaknemo, da je naš Car, koji je tim predstavam sa svojom vrlom suprugom prisustvovao, te dvie večeri slavio pravi triumf. Iza svakoga čina bijaše opetovno prinuđen, da se pokaže na pozornici, uzhićenom občinstvu. Na nedjelnoj predstavi »Zimskog sunca« darovaše Caru njegovi štovatelji srebrni lovor-vienac sa njegovom slikom. Evala Ti Care! Prodičio si ovim djelom Tvoga uma sebe i naš biedni narod u Istri! Svaki pošten Hrvat bit će Ti za to haran na vjeke!

Franina i Jurina.

Fr. Maja moja, ma mi je vero zal, da nisi bil denes Kumpare Jure, na nasoj prediki.

Jur. Ce su ju de novo i denes zaluskali oni dicni nas predikac.

Fr. Ja ih veramente nisem cul, nego sem ih videl.

Jur. Kako gre pak to: videl a ne cul.

Fr. Pandolo, to ne kapis, sem bil pul zivini, pak sem kesno prisel va crekvu, a crekva plna kako mravinjak i sem maril stat na vrateh.

Jur. Ono su ti vidis Kompare moj sve sami čozoti, puljizi i palestrinoti. Pozni do kora s Barba Mikom Rossovich pak sve tan dole do maloga Mika Pavuka, sve su ti to ljudi kalabrezke raci.

Fr. Aj nisu! su meni ben povedali sjor Osipić Roko kako se poznaje vola, praze, kozu, prca i tako naprvo.

Jur. Sajeto! a kako?

Fr. Lati ga se za rogi ol za barbec, tako su meni rekli ona fina glavica Osipić, pak ki zamce je vol, ko zahleje je praz, ko zabekeće je prc, i tako naprvo.

Jur. Sad ću se znat i ja regulat. Dunke po glasu al po govoru se poznaje, ki je talijan, ki hrvat, ki tudeski.

Fr. Istina je: mi govorimo frvarski, ma bastardo.

Jur. Justo onako ako ne i boje, kako govore talijanski nasi kapitani del piccolo cabolajo, Orlići, Dunkoći, Petranići i svi drugi creski talijani sangve puro, i oni nasi kumandanti Petrissi, keh zove jedna stara knjiga mletacke: Stefano Petrisso croato de Cherso.

Fr. Ma povej mi ki tij napelnih stemi fendonijami glavu.

Jur. Ki? Ter sam ti već povedal, nec moj Govnjaj a nec njihov sused Gambastorta, ter znas da onakovih tikvic ni na nijednoj saldelere va Gavze.

Fr. Cast!!

* * *

Fr. Vero ni sada ni nikada!

Jur. Ča, Franino, ča to?

Fr. Nikada nebude naš potešta oni, ki mora pred jednom babom bižati.

Jur. Aha! Ti misliš onega, kega je niki dan za vrati s drvom čekala. Takova bi mogla doći i na poteštariju, pak ga tamo pred raprežentanti namlatiti.

Fr. Po majku svita bi!

Jur. I još on ima kuraja onemu dati svojmu podrepnjaku smradnu talijansku »Slogu«, da ju štije pred poštenimi Gradinjci, a za to dobije pijat škroba.

Fr. I ta škrobar, da će nas premutiti za talijansku stranku.

Jur. Bome neće ni na talijansku, ni na romanjolsku.

Fr. Škrobar, da se hvali, da je pijat škroba sladak.

Jur. Ako nebude pustil na mir Gradinjce, bi mu mogal bit još i žuhak.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Narodni zastupnik, prof. Vjek. Spinčić prispio je danas u Pulu, da u svojstvu predsjednika »Družbe sv. Cirila i Metoda« pregleda družbine zavode u puljskoj okolici. Dobro nam došao!

Zaruke. Gospodjica Katica Lovrić, kćer g. Antuna, predradnika u arsenalu, zaručila se sa gosp. Ivanom Hero u Puli. Bilo sretno!

† Fran Kirchschachner, gostioničar u Puli, dobro poznata ličnost medju puljskimi Slaveni, preminuo je u ponedjeljak veče uslied nagle smrti. Pokopan bje jučer posle podne. Vječni mu pokoj!

Gg. članovom „Matice Hrvatske" stavljamo do znanja, da su knjige prispjele, te se dignuti mogu od nedelje dne 29. o. m. kod uprave lista.

C. kr. porezni ured u Puli dosljedno potvrđuje primitak uplate poreza od strane hrvatskih stranaka u talijanskom jeziku uprkos tome, što su tiskanice (opomenice) hrvatski izpunjene. Tako se izpunjuje ravnopravnost u Istri pod erom Koerberove vlade!

Glavna skupština „Prvog istarskog Sokola" u Puli obdržavana bje u nedjelju 22. t. mj. uz prisutnost 50 članova. Brat starosta Lacko Križ, pozdraviv prisutne, naglasio je važnost te glavne skupštine time, jer je ista 5. redovita pa će se u njoj izvieštiti i o cielokupnom petgodišnjem djelovanju družtvenom. Nakon toga pročitao je izvještaj, koji je sastavio sam na temelju svoga petgodišnjega predsjednikovanja i rada. Izviestio je istodobno i o uspjehu prinosa za „Sokolski Dom" u Puli. Koli izviešće o petgodišnjem djelovanju, toli o prinosima za „Sokolski Dom" biti će objelodanjeno tiskom te radi toga nepriobćujemo potankosti. Naglasujemo samo to, da je prispjelo preko 2900 K za „Sokolski Dom" te je velike nade, da ćemo čim prije takovoga dobiti u Puli. — Nakon pročitanja obračuna o prošlogodišnjem periodu te vrlo živahne razprave, zaključilo se je, odnosno izabralo odbor od tri člana, koji imade proučiti pravila čeških sokolskih družtava te jih uzporediti sa sadašnjimi „Prvog istarskog Sokola" i o tome svojedobno izvieštiti u svrhu, ako bi pronašao shodnim, da se sadanja pravila promjene. Predjši k izboru novoga odbora, bijahu izabrani u isti sliedeći članovi: L. Križ, A. Mezulić, V. Karabaić, R. Vrajnik, A. Zunić, Z. Gjurin, F. Lukić, J. Pavešić, Al. pl. Perko, I. Hajdaš. Zamjenici: S. Krznar, I. Kablar, F. Krže. Revizori: I. Stihović, E. Jelušić. Po proglašenju uspjeha o izboru, glavna skupština bje zaključena, a članovi ostadoše na okupu jošte neko doba kod neprisiljene domaće zabave.

P. S. Član „Sokola" g. Ljudevit Malitzky, urar i zlatar u Puli, darovao je o priliki petgodišnjice Sokolu jednu krasnu veliku zidnu uru, koja će biti na ures družtvenoj dvorani. Starosta „Sokola" zahvalio se već na skupštini gosp. darovatelju na plemenitom daru naglasiv, da g. Malitzky nepropušća prigode, a da ne podupre naša družtva te preporuči prisutnim e da bi i oni podupirali g. Malitzky-a kod slučajne potrebe. Skupština je izrazila svoju zahvalu g. darovatelju. I mi od naše strane preporučamo toplo urarski i zlatarski posao g. Malitzky-a.

Eskadra c. i kr. mornarice odputovala je iz Pule subotu odnosno u nedjelju. Posjetiti će osim grčkih takodjer nekoje turske luke. U Pulu će se povratiti junija mjeseca.

Novačenje u Puli. Ponedjeljak započelo je u erarnoj baraki na brežku Zaro novačenje za našu občinu. Prvog dana predstavilo se je 180 mladića izvanjskih ili tudjinaca od kojih unovačiše 50. Utorak započe novačenje za mjestnu občinu puljsku; sriedu predstaviše se mladići iz občinah Bale i Barban; danas dolaze pred komisiju mladići iz Vodnjana, a sutra — u petak — oni iz Kanfanara i Savičente.

Iz protivničkog tabora. U talijanskih novinah čitamo, da je položio čast podnačelnika ili prvog savjetnika u Vodnjanu g. Julio Franzin, posjednik i zastupnik na istarskom saboru. Za povod tomu svomu koraku uzeo je g. Franzin sliedeći neznatni dogodjaj. Vodnjansko katoličko družtvo (nota bene talijansko) priredilo je povodom papinskog jubileja nekakvu svečanost, na kojoj da je govorio puljski prepošt, preč. Zanetti, i kojoj da je službeno prisustvovao vodnjanski načelnik, g. odvjetnik Mrach. Dvorana da bijaše uresena u papinskih bojah a na svečanosti da se je pjevalo neki zbor, u kojem da se opjeva papu kao kralja. Taj silni dogodjaj da je ražestio i ožalostio u toliko liberalnog podnačelnika, da je odmah položio svoju čast. Tko znade, neće li možda položiti i čast zem. zastupnika?!

Pazinski kotar:

Iz Cerovlja. Svatko, tko pozna našu Istru znade, da Cerovlje neleži u Furlaniji ili blizu Mletaka. Zadnji popis pučanstva dokazuje, da nisu Cerovlje i okolica talijanski ili njemački. Zato se mora svaki čuditi, kakovu šalu su izbijali neki ljudi na pustni utorak po podne javno pred krčmom u Cerovlju. Bio je doduše pustni utorak, ma takova šala je uvreda vjerozakona i narodnosti. A na čudo svih, kod iste šale sudjelovao je i c. kr. podčinovnik željezničke postaje u Cerovlju. Slavodobitno probio je mjeh, napunjen krvi, jednoj krabulji, koja se je odmah srušila na tlo, gdje je drugi delija počeo vikati: „Krepao je Ciril i Metod". Da je na putu Ciril i Metod renegatom, nečudimo se, ma prosvjedujemo, da jedan c. kr. podčinovnik vredja vjeroznakon i narodnost onoga puka, kojemu služi (akoprem nepoznade njegova jezika), prosvjedujemo, da jedan podčinovnik izazivlje, da zbija pustne šale sa svetci, koje naš narod štuje i časti. Pritužujemo se ovim putem c. kr. ravnateljstvu željeznica u Trstu i molimo zadovoljštinu, a rodoljube u Cerovlju i okolici upozorujemo na huljitelje naših svetinja.

Iz Tinjana pišu nam 20. o. mj.: Vraćamo sa, g. uredniče, Vašom dozvolom na posliednju zabavu u našoj čitaonici, jer smo izazvani od poznatog izdajice, koji je stovario svoj smrad u zloglasnom izdajničkom listu.

Taj nitković laže, da su talijanaši poslali čovjeka u Grožnjan nagovoriti glazbare, da dodju igrati za „Lega Nazionale" nipošto za našu čitaonicu; pak da glazbari nisu htjeli usljed toga kod nas igrati. On se hvali, da su i ovdje nastojali glazbare nagovoriti, da će im platiti trošak i trud samo da ne igraju u čitaonici, nu baš mu bijaše pošao jer mu je odgovorio naš poštenjak Radanić, da bi bolje učinio, da si kupi za 3 novčića slanine pak neka si namaže gubicu, da bude mogao bolje po Tinjanu lajati.

Nadalje laže taj delija, da je ples počeo u 4 sata i da su prisutni bili naši čestiti svečenici, što nije istina. U 4 sata vršila se sjednica, a poslije predstava, i poslije nje około 8 sati započeo je ples te gg. svečenici zapustiše odmah čitaonicu.

Nama ni bilo treba tražiti djevojke ni lievo ni desno, kako je tražila glasovita „Lega" svoje frajle il šijore — poslije večere — kaši lačne.

Dok nije počeo taj smolar zalaziti u naša sela, vladao je svuda mir i red, ali neka pazi, da mu koji nestane na njegovu maču repinu.

Što se tiče njegove klevete, da naši kunu i proklinjaju, to je gola izmišljotina. Naš bo pošteni seljak nekune, već je to liepi običaj članova „Lege", koji dižu talijanski nebo i pakao kad im svaka neide kako bi sami htjeli. Za Bogu mrzke kletve nije znano naš kmet dok ga tim neusrećiše njegovi prosvjetitelji, talijanaški dotepuhi i klateži.

Talijanaškomu lažitorbi preporučamo dakle, da čisti i mete pred svojimi gnjusnimi vrati, da uči i puti svoje drugove i prijatelje, poznate, a zloglasne propalice i ništarije. Nas neka pusti na miru, inače zamazati ćemo mu smolom ona smradna usta, kroz koja neizlazi nikada istina ili liepa i poštena beseda, već samo laž i kleveta. Si li nas razumio, odpadniče i klevetniče?!

* * *

Kako ste jur čitali, namjestničtvo je uništilo izbor prvoga tiela našega občinskoga zastupstva te povjerilo sastav komisije kotarskomu kapetanu.

Porečki kotar:

Odlikovanje biskupa Flappa. U talijanskih listovih čitamo, da je bio porečko-puljski biskup presvj. g. dr. Flapp odlikovan tim, što mu bijaše podieljen naslov tajnoga savjetnika. Dne 23. o. mj. bijaše biskup Flapp u audienciji kod njeg. Veličanstva, da se zahvali na tom odlikovanju. Ovo odlikovanje porečko-puljskoga biskupa iznenadilo je bez dvojbe koii njegove prijatelje toli njegove protivnike. Prvi će se pitati iznenadjeni: kako je došao naš biskup do tolika odlikovanja pošto nije takvog naslova već davno i davno imao nijedan porečki biskup, a od tršćanskih bijaše posliednji tajni savjetnik pok. Legat.

Naslov tajnog savjetnika dobivaju obično stariji biskupi ili prigodom kakva jubileja ili biskupi glasovitih biskupija. Od svega toga neima ništa u nazočnom slučaju. Presvj. Flapp je bo razmjerno dosta mlad, on neslavi nikakav jubilej niti je njegova biskupija na Bog zna kakvom glasu. Dakle! Evo, čujmo druge: Presvj. Flapp imade velikih zasluga za vladajući sustav u Primorju. On je tako umirio i ukrotio slavensko svećenstvo svoje biskupije, da neima danas skoro o nijednom ni traga ni glasa. On je očistio seoske crkve od narodnoga jezika te uzpostavio latinštinu i tamo, gdje njoj nebijaše kroz viekove mjesta. Pod njim uče i propoviedaju talijanski svećenici u čisto hrvatskih župah talijanski. U nijednoj valjda biskupiji Austrije neima toliko izpražnjenih mjesta župnikah kao u porečko-puljskoj. Timi župami upravljaju župe-upravitelji i tim je prištedjeno dosta novca vjerskoj zakladi. Ako se k tomu uvaži, da pjevaju već odavna biskupu Flappu slavo-spjeve svi talijanski listovi Primorja, službeni i neslužbeni, liberalni i konservativni, židovski i katolički — onda neće biti težko shvatiti, kako je presvj. biskup Flapp došao do odlikovanja, koje su bez dvojbe potakli i preporučili nositelji nesretnog sustava u Primorju.

Iz Oprtlja nam pišu, da je obećao ministar željeznicah na molbu tamošnjeg pučanstva, da će tamošnju postajicu nove istarske željeznice pretvoriti u redovitu postaju, čim bude k postaji sagradjena valjana cesta. Občinska uprava odgovorila je ministarstvu, da je gradnja one ceste zemaljskim zakonom osjegurana, te da neima dakle razloga a da se obćenitoj želji pučanstva zadovolji. Ta želja je tim opravdanija pošto je već sada na rečenoj postajici tolik promet, da se već sada pokazuje neobhodna potreba redovite postaje, što će biti u interesu same željezničke uprave i svega pučanstva, koje se njom služi.

Koparski kotar:

Konstituiranje novoizabranog zastupstva u Miljah. Predprošle subote konstituiralo se je novoizabrano zastupstvo občine Milje, koje se sastoji po većini od talijanaša i njihovih saveznika takozvanih socijalista. O tom izboru bilo je opetovno govora u našem listu a i zastupnik Spinčić spominje ga u posliednjem svom govoru u carevinskom vieću kao primjer „nepristranosti" vladinih činovnika u Primorju. Na rečenoj sjednici bijaše izabran načelnikom bivši načelnik Juraj Tossich a viećnici šestorica talijanaško-socijalističkih zastupnika. Iz novinah, u kojih čitamo ovu viest o konstituiranju onoga zastupstva, nedoznajemo, da li je toj sjednici prisustvovao i namjestnički savjetnik, upravitelj kotarskog poglavarstva u Kopru gosp. pl. Schaffenhauer, koji imade glavnu zaslugu, da su kod izbora pobjedili današnji vlastodržci u Miljah.

Iz Lanišća pišu nam 20. o. mj.: Slučajno ovih dana došao nam je u ruke onaj smradni klevetni list, što ga priredjuje Krstić. U njem čitamo otvoreno pismo prot. g. Josipu Vrbki, župe-upravitelju u Laništu sa podpisom Mariana Marchia, nadučitelja!?!

Mi podpisani ne idemo za tim, da obranimo čast i poštenje g. Vrbke, jer on je obljubljen od svdašnjeg puka, i sve što bje pisano proti njemu u „Pravoj

3. o. mj.
od njeg.
om odli-
ko-pulj-
dvojbe
protiv-
: kako
kovanja
avno i
, a od
vjetnik

bivaju
kakva
kupija.
čnom
jerno
ubilej
zna
ruge:
a za
tako
stvo
ro o
stio
uz-
njoj
jim
i u
ni-
to-
u
aju
sta
nu
pu
ovi
ni

je
a,
ili

o
g
e
u
a

gi", to je samo izmišljotina i grdna
ala Krstić i Marchi. Nu ipak rado
o da znadu i naši Veprinčani, kakov
Marchi, koga su oni častnom iz-
om izabrali tajnikom. Marchi piše u
n smradu, da on mnogo vjeruje u g.
a i u svećenike, a i u g. Vrbku niti
b. Ali, jadniče — zar je moguće, da
e jedan svećenik bolji, pravedniji i
pljiviji nego je g. Vrbka, koga narod
i kao svoga oca. Marchi toliko iza-
e mirne ljude, i pravedne svećenike,
tene djevojke, jer dobro zna, da nijedan
ten čovjek ne će odgovarati na onaj
rad Krstićev; ta onaj gadni list, kako
n se čini ima „karta bianka", te može
njivati ni krivoga ni dužnoga bio makar
ti otac papa. Da pokažemo koliko Šior
a r c h i ljubi crkvu i svećenike evo do-
za: Antun Solaro, Ivan Buždon, Čimut
e podpisan su dobri svjedoci, da je
itelj Marchia bila kadra poslat svoga
godišnjeg sina na sv. izpovjed i da se
rečeni izpovjedao sledećimi riečmi: Ti
vane si vražji i anke Šime.

Kad je tako njegov trogodišnji sin
ipovjedao pred prisutnimi i pred svojim
em sladko se je otac nasmijao!! Zar je
nesretni Marchi naobrazba? Zar tako
i sv. vjera? I nadučiteljem se nazivlješ,
i ti si e x - n a d u č i t e l j! Toliko za
da dosta, a ti ako si kadar piši još u
mradni list, ali znaj, da kad je čaša pre-
una, prelije se. (Sliede podpisi.)

Voloski kotar:

c) **Češki ministar u Lovranu.** Minister za Česku g. dr. Antun Rezek dolazi, kako pišu iz Beča, na naš jug, te će ostati nekoliko dana u Lovranu, da tamo pod blagim podnebljem oporavi svoje narušeno zdravlje. Ministar Rezek je iskren prijatelj našega naroda te smo stalni, da će ga susretati najprijaznije naši narodni krugovi Liburnije.

Broj gostova u Opatiji. Od 1. septembra 1902. do uključivo 18. marča 1903. bijaše u Opatiji 10.179 gostova. Od 12. pak uključivo do 18. marča 1903. poskočio je broj gostova za 670 osoba. Dne 18. marča bijaše prisutnih gostova u Opatiji 2359.

Službu občinsko primalje. Glavarstvo občine Jelšane razpisuje natječaj za službu občinske primalje uz godišnju plaću od 120 kruna i privatnim zaslužkom. Ponude sa potrebitimi svjedočbami o sposobnosti treba predložiti glavarstvu občine Jelšana do 10. aprila o. g.

Novačenje u Podgradu. Dne 21. i 23. o. mj. vršilo se je u Podgradu novačenje za občine Podgrad, Materija i Jelšane. Prvoga dana predstavilo se je komisiji 190 mladića iz občinah Materija i Jelšane; od tih bijaše unovačenih 28 mladića; dne 23. predstavilo se je iz občine Podgrad 140 mladića, od kojih uzeše u vojnike njih 29.

Odbor ženske podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Kastvu pozivlje ovime p. n. g. članice na godišnju glavnu skupštinu, koja će biti u nedjelju dne 29. ožujka o. g. u prostorijah „Narodnoga doma" u Kastvu na 3 sata poslje podne. Umoljava se najljepše sve gg. članice, da se u što većem broju sakupe.

Mužka podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Kastvu obdržavati će svoju godišnju skupštinu u s u b o t u dne 28. m a r č a 1903. u prostorijah „Narodnog doma" počam u 6 ura u večer.

Sretnih li Veprinčana. Židovsko-lažiliberalni listovi javljaju velikim zadovoljstvom, da je sl. zemaljski odbor u Poreču odbio utok g. Ivana Blagara, občinskoga zastupnika u Veprincu, proti imenovanju privremenim občinskim tajnikom glasovitog M a r i a n a M a r c h i a, bivšeg učitelja u Lanišću, nekadašnjeg biesnog Hrvata, a danas biesnog Talijana. Lanišćani se spravljaju na Trsat, da se zahvale B. D. M. što su se sretno riešili toga u z o r n o g a učitelja, a njim se mogu pridružiti veprinački prodanci i poprdili, da se zahvale i oni, što su dobili toga svrzikapu i narodnoga odpadnika za občinskoga tajnika.

Iz sjeverne Istre pišu nam: U sjevernom dielu Istre, na crti Rieka-Trst vidjesmo u posliednje vrieme nekoje pojave, koji moraju razveseliti svako rodoljubno srce. Sjajna zabava hrvatske mladeži Sušaka-Rieke u hrvatskoj čitaonici na Rieci u prilog naše školske djeca — dokazala je našim narodnim protivnikom, da je u našem narodu još dostatno životne snage, koja neće dopustiti, da izginemo sa ove grude zemlje, koju naselište naši djedovi i koju smo pripravni braniti i posliednjom kapi krvi. Prosvjetnu tvrdjavu „Narodni Dom" gradi letos naša „Posujilnica" na Voloskom, gdje su još pred desetak godina paševali narodni odpadnici i doklačeni tudjinci i gdje su mislili, da im je za uviek osigurano gospodstvo. Ti narodni dušmani sagradiše u susjednoj Opatiji krasnu zgradu, koju okrstiše „Casino" i odakle su mislili jurišati na naš narodni obstanak. Nu sreća im bijaše loša, jer je taj slavni „Casino" došao pod bubanj, ludi prinosnici izgubiše mnogo hiljada novca i prvi koncert u toj krasnoj palači bijaše — hrvatski!

Usljed nečuvenih borba probudjeno pučanstvo najsjevernijeg diela Istre — našeg Podgrada ustrojilo si ponajprije „Posujilnicu", koja djeluje blagotvorno u ovom kraju naše Istre. Ona si je učvrstila u toliko svoj položaj, da gradi i ona poput voloske sestrice svoj „Narodni Dom". Tamo bijaše krvava potreba gradnja narodnog stečišta, jer neimaju ni blizu ni daleko prostorijah, u kojih bi se moglo prirediti iole pristojnu zabavu ili svečanost. Pomanjkanje takvih prostorijah opažalo se godimice sve to više i to je sklonulo tamošnje naše rodoljube, koji rade požrtvovno u „Posujilnici" te se odlučiše za gradnju „Narodnog Doma".

Nedaleko Podgrada, u rodoljubnoj Hrušici gradi se „Mliekarna", od koje očekuje tamošnji naš siromašni narod velike materijalne pomoći. To narodno poduzeće biti će prvo te vrsti u Istri koli glede gradnje kuće toli glede njezinog modernog uredjenja. Glavnu zaslugu ima kod tog novog poduzeća neutrudljivi i požrtvovni tamošnji župnik dekan veleč. g. Rogač, koji neprestano umuje i snuje, kako bi svomu nevoljnomu narodu pomogao. Za njim čast i hvala podgradskoj posujilnici, koja je priskočila na pomoć rodoljubom iz Hrušice. Tamošnjemu pučanstvu preporučamo toplo, da se drži nauka i savjeta svojih prvaka, osobito veleč. g. dekana iz Hrušice i g. načelnika iz Podgrada, koji rade neumorno za duševni i tjelesni boljak svoga naroda. Onim pako crnim gavranom, koji kude i ogovaraju svako narodno poduzeće — premda bi ga morali sami u prvom redu preporučivati — neka okrenu ledja i neka ih puste da bruse i nadalje zube okolo naših čestitih i rodoljubnih muževa.

Lošinjski kotar:

Iz Omišlja nam pišu: 25. t. mj. da su ovdje pokopali prošlih dana Katu Fabianić, staricu od 90 godina. Pokojnica bijaše vrlo vriedna žena te majka vrlog blagajnika naše Družbe sv. Cirila i Metoda, gosp. dra. Nika Fabianića te brata mu Ivana. Ona bijaše najstarija žena u Omišlju. Kako su ju štovali, suobćinari pokazao je to njen sprovod, kog je vodio preč. g. Niko Grego, duh. pom. omišaljski, uz mnogobrojno saučešće ostalog roda, prijatelja i znanaca. Pokojnici budi vječni pokoj, a raztuženim sinovima i rodbini naše iskreno saučešće!

Sa otoka Krka, dne 21. marča 1903. Ili su, gospodine uredniče, vaši dopisnici i prijatelji sa naših otoka, poslom preobterećeni, ili jim je pero zahrdjalo, kad nitko neće da jedne rieči reče o pastirskom korizmenom listu našega presvjetloga biskupa. Valjda jedan drugoga čekamo, jedan se na drugoga zanašamo — po statroj navadi! (Nebi trebalo čekati jedan na drugoga, kada bi se nas biskupska kurija sjetila, te nam priposlala bila iztisak pastirskoga lista. Nu kako prezire naše uredničtvo biskupski ordinarijat u Trstu i Poreču, tako se dogadja i u Krku i radi toga nije krivo uredničtvo, ako se nije moglo baviti korizmenimi poslanicami odnosnih biskupija. Ur.)

Letos izabrao naš presvjetli biskup za korizmeni pastirski list opomenu sv. Pavla: „Rieč Krstova stanovala u vas obilno". Pravo govoreć, veli naš nadpastir, rieč se božja niti doseći nemože, jerbo ona „bijaše u počelu..." Ta rieč božja nije drugo nego sami naš gospodin Isus. Njegov glas čuo se tri godine na ovoj zemlji, a od onda razlio se je po svem svietu. Sada predočuje učinke rieči božje. Rieč božja razsvjetljuje razum, ona užiže volju i srce, ona ujedinjuje te napokon oslobadja. Zato je gospodin Isus zapovjedio, da se rieč božja navješćuje i sluša. Odatle dvoja dužnost: duhovni pastiri moraju propoviedati rieč božju, a pravovierni dužni su ju slušati. Jaoh onomu, tko ne sluša rieči božje... Najprije takov neće nikad pravo znati onih istina i zapovjedi, koje nam je Bog objavio, i koje valja da svaki obslužuje, hoće li se spasiti. Zatim, onaj, koji nesluša rieč božju, pun je prazne vjere. Odkuda tolike čarobije, križanja, odkada vjera u duhovine, uroke i po selih i po gradovih, ako ne s pomanjkanja nauka... Poviše oni, koji neslušaju rieči božje sličai su vojniku bez oružja... „Danas, veli doslovce naš mudri pastir, danas nalazi se u svietu sve puno neprijatelja sv. vjere i sv. crkve katoličke. Svojimi novinami, i knjigami svojimi, otrovnimi govori spuštaju striele na sve strane. Koliko neopreznih kršćana padne žrtvom ovih striela! Kako to? Mnogi, mnogi danas izgube vjeru, jer nepoznaju dostatno kršćanskih istina, jer neznaju dati odgovor onim, koji navaljuju na vjeru..." Što će na ovo on matuljski smrad, ona poturica, onaj izrod, pater lizinti... koji u onoj svojoj pogrdi od prve rieči do zadnje — oprostite čitatelji na izrazu, bljuje vazda na vjeru, na svećenike, na svoj hrvatski narod... što će na ovo ono nekoliko zabludjelih kršćana, koji primaju i čitaju one smraderije, premda je to naš presvjetli biskup izrično zabranio... Što će? Postati će nehajni prema sv. vjeri, pak će izgubiti i vjeru i dušu! — Spominje nadalje naš pastir, kako je on u biskupskom zboru svećenikom izrično naložio da u svojih prodikah pobijaju prigovore proti sv. vjeri i proti svetoj crkvi, a pravovierne opominje da marljivo i revno slušaju rieč božju. „Pastir vaš je Isukrst, a glas njegov čuje te kroz usta vašega biskupa i svećenika: njim je Isukrst rekao: ‚Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire".

Dokazuje pri koncu presvietli biskup, kako je pravovierničkom dužnost ne samo pak slušati rieč božju, nego i pohadjati u crkvi predavanje kršćanskoga nauka. Ako je bilo vazda potrebito slušati rieč božju i kršćanski nauk, to je dandanas potrebito, kao što nije nikada prije, „i ta potreba je to veća, što više živе kršćanin u dodiru sa širim svietom što se više mieša s ljudi, koji se ohole svojom svietskom mudrošću, i baš radi toga misle, da više netrebaju pouka u kršćanskih istinah".

Na koncu podielio je i svećenstvu i svim vjernikom svojim apostolski blagoslov, a dodao i korizmeno dopuščenje, koje prema našim prilikam šire nemože biti.

Trst.

Odlikovanje. Veletržac u Trstu g. Kornel Gorup, sin poznatoga slovenskoga rodoljuba i veleposjednika na Rieci, g. Josipa Gorupa, bio je odlikovan od crnogorskoga kneza Nikole tim, što mu je podielio komturski križ Danilovoga reda.

Tajni ugovor izmedju namjestnika u Primorju grofa Goëssa i tršćanskih iredentaša. Gradački list „Grazer Tagespost", koji je u savezu sa iredentaši Trsta, Istre i Gorice pripovieda o tajnom ugovoru izmedju c. kr. namjestnika grofa Goëssa i vladajuće iredentske svojte u Trstu sliedeće: *Kadno bijaše grof Goëss imenovan namjestnikom u Trstu, bio je — kako se općenito tvrdi — skopljen medju njim i strankom „Patria" ugovor u tom smislu da će ta stranka izbjegavati svaku iredentsku demonstraciju, a on da će njoj pustiti posve slobodne ruke kod gradske uprave.*

Obje stranke držale se do sada toga ugovora saviestno. Iredentskih demonstracijah nebijaše, ali za ta su novine „Piccolo" i „Indipendente" slavili sve, što se dogadja u Italiji. Otvorenih demonstracijah proti Austriji nebijaše, ali za to se priredjuju tajne agitacije. Vlada sklapa tajnu klauzulu sa Italijom na štetu Hrvata i Slovenaca, a namjestnik stvara tajne ugovore sa tršćanskimi nespašenci — pak da nemoramo biti blaženi i sretni?!

Razne primorske viesti.

Sve po domaću! Slavni zemaljski odbor o Poreču može si uzeti doista patent na stvaranje svojih činovnika. Kad mu treba činovnika, nije nikada u neprilici a kod imenovanja nepazi nimalo, da li su isti sposobni za službu, da li poznaju primjerice i drugi zemaljski jezik itd. A za škole se i nepita. Dosta, da je molitelj Talijan i od Talijana preporučen — za ostalo će se već inače providiti. Evo kako: Dnevničar kod zemaljskog odbora Frane Fabro nije mogao postati definitivnim činovnikom, jer nije imao propisanih nauka. Šta dakle? Ništa laglje od toga. Oslobodi se ga od nauka i — mirna Bosna. Računarski vježbenik Andrija Rocco nije mogao postati zemaljskim činovnikom, jer neima potrebitih za to nauka. Šta s njim? Lahko za to! Oprosti mu se te nauke pak se ga imenuje definitivnim vježbenikom, te će moći s vremenom postati i ravnateljem zemaljskoga računovodstva. Zar nije to vrlo praktično? Nije li ovo po domaću!?

Iz učiteljskih krugova pišu nam. Još do nedavno držale su se školske oblasti kod umirovljenja budi kojeg učitelja § 56. zakona od dne 30. marča 1870. Taj paragraf glasi. „Umirovi se jednog člana učitelj osoblja, ako se pokaže nakon neprikorne službe nesposobnim u vršenju njegovih dužnosti, radi pokročene starosti, radi težkih tjelesnih ili moralnih pomanjkanja, ili zbog drugih okolnostih, vriednih uvaženja. To se može dogoditi na zahtjev samog učitelja ili bez takvog zahtjeva službenim putem".

Danas se za nevolju nas učitelja više nedrže školske oblasti strogo tog zakona. Danas imade c. kr. kotarskih školskih nadzornika, koji predlažu c. kr. zemaljskomu školskomu vieću neka se umirovi još kriepke i sposobne muževe, nipošto iz gori navedenih razloga, već što neima željena uspjeha u školi ili zbog kakve druge slične kvačice.

Ako neima u istinu željena uspjeha u jednoj ili drugoj školi, to bi morala gospoda nadzornici izpitati, da li u tomu krivi sami učitelji ili mnogobrojne druge okolnosti. Nebi škodilo možda, da se kadšto jedan ili drugi od tih nadzornika izpoviedi sam sebi i da se popita: jeda li je on vršio uvjek i svuda saviestno svoje dužnosti napram podredjenim si učiteljem i školani; nijeli možda kadšto sakrivio i sam taj nesretni neuspjeh u školi?

Ovdje nam dolazi na pamet izjava nekog nadzornika, koji je kazao jednom prigodom, d a s e d a n d a n a s v e ć n e t r a ž i u č i t e l j a z a š k o l u, čim je hotio reći, da mu je napredak u školi nuzgredna stvar; škola mora da bude tvornica ili kovačnica za potalijančenje naše djece, a učitelj ima biti talijanski agitator.

Mi nećemo, da izrečemo svog suda o takvom nadzorniku te prepuščamo to samomu čitatelju.

Gospoda nadzornici imali bi dakle po našem nemjerodavnom mnienju razpitati sve okolnosti jedne škole ili jednog učitelja prije nego li predlože, da se jednoga ili drugoga prije dobe umirovi. Ako pronadju, da je neuspjehu kriv jedino učitelj i nitko drugi, i da je taj u istinu nesposoban za svaku daljnu poduku, tada, u ime božje neka ga se umirovi, ali inače imati će na saviesti njegovu nesreću njegov dušman-nadzornik.

Naši prosvjetitelji! Naši za nevolju susjedi i na žalost današnji gospodari, koji se sakupljaju u zemaljskom odboru u Poreču nemogu propustiti zgode, a da nebacaju klipove svakomu našemu prosvjetnom napredku. Uviek su punih usta slobodoumja i prosvjete — kad se radi o Talijanih, ali kad treba pomoći nam Hrvatom i Slovencem Istre, tada su najveći natražojaci i najžešći protivnici svake prosvjete. To su opet jednom pokazali kod pitanja o ustrojenju pučkih škola u Sušnjevici i u motovunskih Novakih. Zemaljsko je naime školsko vieće zaključilo, da se ustroje hrvatske pučke škole u rečenih mjestih, a proti tomu zaključku odlučio je zemaljski odbor podnesti na ministarstvo prosvjete — utok! Čemu taj utok, zašto priečiti toli potrebito ustrojenje tih školah? Jedino za to, jer bi te škole imale biti hrvatske, pošto takove želi i moli ono hrvatsko pučanstvo. Kad bi naše pučanstvo u Sušnjevici i u Novakih pitalo talijansku školu, zemaljski odbor nebi časio ni časa, već bi bezodvlačno sve poduzeo, da im se takovu školu odmah dade, ali pošto mole hrvatsku školu za hrvatsku djecu, neće da ista za nju znaju. Oni znadu, da neće tim bezrazložnim prkosom ništa postignuti, jer se onomu pučanstvu mora dati prije ili kasnije traženu i potrebitu školu, ali oni hoće, da pokažu opet i opet kako su protivni svakomu našemu duševnomu i tjelesnomu napredku.

Književne viesti.

„Srpsko hrvatski spor". Dozvolom pisca gosp. profesora Josipa Virgilia Perića, zastupnika na carevinskom vijeću, izdati će podpisani u hrvatskom prijevodu njegovu razpravicu „Der serbo-kroatische Streit". Brošuricu dao sam štampati u 4000 primjeraka. Ja sam prvobitno odlučio, da od utrženih brošurica dadem 25% družbi sv. „Ćirila i Metoda", no kako mi gospoda bečki sveučilištarci Matko Mikulić, Mehmed Kadrispahić i Tadija Odić saobćuju, htjedoše oni istu razpravicu izdati u korist „Hrvatskog podpornog družtva u Mostaru". Kako mi je na srcu sirota Istra, tako mi je isto i Herceg-Bosna, pa sam evo svoju prvobitnu namjeru promijenio u toliko, da ću od 1000 iztisaka, koje ću poslati na razpačavanje izravno gornjoj gospodi, dati 50% „Hrvatskom podpornom družtvu u Mostaru", a od ostalih 3000 komada 20% istarskoj družbi, a 5% „Hrv. podpornom družtvu". Budu li dakle moji prijatelji i hrvatsko obćinstvo uznastojalo, da se tih 4000 iztisaka nabrzo raspača, dobiti će naša dična družba 120 kruna, a „Hrvatsko podporno družtvo u Mostaru" 130 kruna.

Cijena će joj biti 20 fil. Za utržene iztiske molim novac slati na „Hrvatsku štedionu" u Virje, koja će dotične % smjesta privesti namijenjenoj svrhi, a ujedno joj se za njenu susretljivost toplo zahvaljujem. —

U Virju, dne 12. ožujka 1903.

Peroslav Ljubić.

Politički pregled.

U Puli, dne 25. marča 1903.

Austro-Ugarska.

Usljed agitacijah pokrenutih u českom narodu proti mladočeskom klubu na carevinskom vieću, zbog njegovog postupanja kod proračunske razprave i kod prvog čitanja o nagodbenih osnovah, izdao je mladočeski klub proglas na narod, u kojem opravdava svoje držanje u spomenutih pitanjih. U proglasu kažu medju ostalim, da oni nisu napustili ni jedno sredstvo borbe, jer da se mogu poslužiti svaki čas obstrukcijom.

Glede jezikovnog pitanja, koje je ostalo uzprkos mladočeske stranke, neriešeno — kažu oni — da neće odstupiti od načela, da u cijeloj kraljevini Českoj i u svih zemljah češke krune budu oba zemaljska jezika ravnopravna i da ne će dopustiti, da se dade za provedbu unutarnjeg češkog uredovnog jezika Niemcem kakove povlastice i da se stvori tako zvano zaokruženo njemačko područje. Proglas taj sastavio je zastupnik dr. Kramař a podpisao ga je predsjednik kluba dr. Pacák. Istodobno sa proglasom izdao je klub i osnovu jezikovnog zakona, što ju je izradio zastupnik dr. Pantuček i koja je bila namienjena konferencijam za sporazumak sa Niemcima. Sadržaj te osnove označen je u §. 1., koji odredjuje načelno, da se u svih uredih i oblastih u kraljevini Českoj može svatko poslužiti českim i sa njemačkim jezikom bud ustmeno, bud pismeno, a jezik stranke da bude ujedno i jezik uredovanja.

* *

Carevinsko vieće je sada, što se dogodi riedkokada, posliednjim izborom radikalnog Čeka dr. Baxe u podpunom broju. Sada je dakle izabrano svih 425 zastupnika, koji su podieljeni u sliedeće stranke ili klubove: Slavenska sveza broji 28 zastupnika, 1 član te sveze jest kao divljak; slovenskih naprednjaka ima 6; Poljaka ima 65; članova poljske pučke stranke 4; 1 bukovinski Poljak i 6 radikalnih Rusina; Mladočeha 51; česka agrarca 4; češki divljak 1; česko-narodnih socijalista 5; českih konservativnih veleposjednika 19; češke državopravne stranke 1. Ukupno imade dakle 192 slavenska zastupnica. Njemačkih zastupnika imade u svemu 200, koji su ovako podieljeni u klubove: ustavovjerni veleposjed broji 300 članova; njemačkih divnapradnjaka 32; naprednjačka divljaka 4; agrarca 4; pučke stranke 46; divljaka iste stranke 4; Svenjemaca 14; Svenjemačka divljaka 2; iztočnih Niemaca 7; kršćanskih socijalista 26; katoličkog središta 28; katolički divljak 1; središnja stranka 3. Osim toga imade u carevinskom vieću 18 Talijana, 5 Rumunja, 10 socijal-domokrata. Iz ovih brojka je razvidno, da imade 9 milijuna austrijskih Niemaca 200 zastupnika, dočim ih imade 16 milijuna Slavena jedva 192, što se ima pripisati jedino pristranomu izbornom redu, koji bijaše odkrojen na korist Niemaca a na štetu Slavena. Od 425 zastupnika nalazi se ih 407 u 21 klub, a 18 ih je divljaka.

Prama posliednjem pučkom popisu od godine 1900 dolazi 1 zastupnik na 60.000 duše, ali kod Talijana pada taj broj na 44.000 duša, kod Rumunja na 46.000, kod Čeha na 71.000, a hod Rusina čak na 300.000 duša. Odatle je opet razvidno, kako su Slaveni silno prikraćeni njemačkim izbornim redom na korist Niemaca i Talijana.

* *

U Hrvatskoj pokrenula je opozicija javne skupštine, na kojih bi se imalo razpravljati o financijalnoj samostalnosti Hrvatske. Prva takva skupština obdržavana bijaše u Zagrebu, za kojim se htjedoše povesti svi ostali gradovi Hrvatske. Nu vlada, bojeći se te agitacije, koja nije ugodna Madjarom, zabranjuje svuda takove skupštine. Usljed toga preporučali opozicionalni listovi svojim pristašam, da sazovu skupštine na temelju §. 2. zakona o sastancih, po kojem se mora svaki pozvanih izkazati pozivnicom i na takvih skupštinah ne može sudjelovati zastupnik vlade.

Srbija.

Srbske službene novine priobćuju članak, za koj se drži, da je nadahnut od samoga kralja Aleksandra. U tom članku grozi se 25-torici radikalnih savjetnika, medju kojimi su i kolovodje Pašić, Simić i Vuić, da će ih se skinuti sve časti, budu li i nadalje otvoreno vodili opoziciju proti vladi. Biogradski politički krugovi drže, da je to posliednji pokušaj dvora, da spasi sadašnje ministarstvo Cincar-Markovićevo. Ako ne bude imala kraljeva grožnja željena uspjeha, to će kralj po svoj prilici razpustiti skupštinu, što bi se moglo do mala dogoditi.

* *

Biogradski profesor Borisavljević okrivio je nekolicinu viših častnika, da bijahu promaknuti po milosti kraljice Drage, kojoj da su napadno udvarali. Radi toga je imalo doći do dvoboja izmedju profesora i Veljkovića, koji bijaše takodjer promaknut. Do dvoboja ipak nije došlo, jer je profesor očitovao, da je iznio u svojih člancih samo kritiku, ne hoteći svakoga osobno vriedjati. Svjedoci se zadovoljiše tom izjavom i tako će gospoda častnici moći i nadalje uživati štitničtvo kraljice Drage.

Bugarska.

Carigradske novine javljaju, da je preustrojstvo u monastirskom okružju skoro dovršeno. Iz Soluna javljaju službeno u Carigrad, o posvemašnjem neuspjehu turskih reforma u Macedoniji i staroj Srbiji. U Peći obdržavaše naime Arnauti veliku skupštinu, na kojoj se je odlučno prosvjedovalo proti reformam u rečenih pokrajinah. Ujedno stvoriše resoluciju, u kojoj kažu Arnauti, da odlučno prosvjeduju proti tomu, da se i jedan kršćanin namjesti u službu sudbenu, upravnu i redarstvenu; nadalje prosvjeduju proti namještenju daljnih ruskih konzulata u Macedoniji i u staroj Srbiji. Skupštinari upozoruju turske oblasti, da ne slušaju nagovore onih, koji im savjetuju, da se razoruža Arnaute. Oni da će ubiti svakoga, koji im nepovlastno stane na put, a sami, da će radje poginuti na bojnom polju, nego li pustiti iz ruku oružje, koje je njihov ponos i sredstvo njihova gospodstva. Oni da ne trebaju drugoga jamstva za mir, do svoje volje. Oni jamče za mir svakomu turčinu i kršćanu. Ako se uvaži ovo njihovo stanovište. Skupštinari obećaše i nadalje ostati vjerni Sultanu.

Ova odlučna izjava turskih podanika arnautskoga plemena govori jasno o tom, kako Turska sliepi velevlasti kad im kaže, da će Arnauti mirno prihvatiti predložene reforme.

Gospodarske viesti.

Pravila „Gospodarske Sveze" za Istru sa sjedištem u Puli jesu registrovana. Toliko za danas do znanja interesovanim krugovima.

Gospodarska izložba u Pragu. Srednje gospodarsko družtvo za kraljevinu Česku priredjuje u Pragu od dne 15. do 22. maja o. g. gospodarsku izložbu, koja će obuhvaćati medju ostalim i sliedeće skupine: gospodarski strojevi i orudje; proizvodi i potrebštine; stočarstvo (napose tovljeno blago) peradarstvo, lov, vinarstvo, svilogojstvo, motori za gospodarstvo i malo-obrt.

Filoksera se širi. Ovih je dana nadjena u vinogradih oko Mošćenica. Pred nekoliko godina nadjena je u občini kastavskoj prema Rieci; ove godine na protivnoj točki kotara — u Mošćenicah. Tko će utvrditi, da i med ovimi skrajnimi točkami nema vinograda tim ušencem zaraženih? Mi predvidjamo, na žalost naših vinogradara, da jih ima u svih občinah od riečke pa do labinjske medje. Ne treba se za to plašiti, al niti ruke prekrstiti. Svaka rana ima svoj liek. Proti filokseri jedini je liek amerikanska loza kako podloga. Preporučamo našim vinogradarom, neka gnoje i uzdrže stare loze, dok ne poginu. Kako živina dobro hranjena i gojena bolje odoli svakoj bolesti, nego slabo hranjena, tako i trs dobro gnojen i obdjelan više se uzdrži u životu proti filokseri. Kada pak pogine, onda ga nadomjestimo sa amerikanskim i na njega ciepimo najbolje vrsti domaćih loza. Starih loza ne sadimo nigdje više, jer ćemo požaliti i trud i trošak. Sa amerikanskom lozom moramo početi i naše vinograde pravilnije gojiti, jer ono ne trpi okolo sebe ni krumpira, ni zelja, ni kukuruza, ni pšenice, ništa, već hoće, da bude sama. Kako ćemo postupati, poučiti će nas putujući učitelj gospodarstva, kojega željno očekujemo.

Marljivost pčele. Svaki cviet dieteljine sastoji od kojih 60 cvietnih cievčica, u kojih se nalazi neznatan dio sladora. Pčela potraži po kojih 100 takovih cvietova prije nego se povrati u košnicu. Da sakupi obični svoj teret sladora mora barem 6000 puta zabosti svoj jezik u cvietnu cievčicu, u kojoj se nalazi cvietni sladki prašak. Kadagod obadje pčela u jednom danu 120.000 cvietova dieteljine.

U što se sve rabi kukuruz. Kod nas je kukuruz najvažnija hrana čovjeku i životinjam, a mnogi ljudi neznaju, u što se sve kukuruz inače upotrebljava. Iz kukuruza se danas izradjuje škrob, slador, ulje, špiritus, laštilo, rakija, slastice, konjak, ljepak, bezdimni barut, kaučuk, dalje se upotrebljava u pivarstvu, u fabrikah papira, kod činjenica koža itd. Najviše se troši za izradbu škroba i žeste. U posljednje vrieme se iz klica kukuruznog zrna pravi ulje, koje služi za jela, za razne slikarske boje itd. Zato treba saditi što bolju vrst kukuruza, jer se samo bolja roba upotrebljava za preradu a takova se skuplje i plaća.

Razne viesti.

Iz New-Yorka piše prijatelj našega lista: Putem dične „Naše Sloge" doznali smo, da su naši čestiti rodoljubi don Ante Petrina i g. Ivan Rerečić preporučivali Veloselcem, da se uvede u pučku školu u Velomselu i hrvatski naš materinski jezik. Ta opravdana i temeljita preporuka nije na žalost našla željena odziva, što je nas Veloselce u tudjini, u dalekoj Americi duboko ražalostilo i razsrdilo. Nas boli g. uredniče, što imade u našem rodnom mjestu izdajica ili renegata, koji vole tudjincu više nego rodjenomu bratu i koji bacaju naš i svoj materinski jezik pod noge samo da tim zadovolje k nam doklaćenim tudjincem.

Htjeli bismo, da dodju ti naši odpadnici i talijanske podrepnice simo u slobodnu Ameriku pak bi se ovdje naučili kako valja ljubiti, štovati i cieniti svoj materinski jezik. Ovdje bi ti nesretnici doznali kako su medju svimi narodi baš Talijani najviše mrženi i prezirani dočim nas Hrvate ovdje svaki cieni i štuje, jer smo se uviek pokazali poštenimi i iskrenimi radnici, čega se ovdje o Talijanih nemože kazati. Amo dodjite vi Veloselski popržili, pak ćete se do mala naučiti ljubiti i štovati sve što je naše, a izbjegavati sve, što je tudje.

Naše dične prvake, gospodu Petrinu, Rerečića i njihove vriedne drugove molimo, neka uztraju na poštenom narodnom programu, neka pobijaju odlučno i oštro narodno odpadnike i izdajice, a našim pospancem i mlitavcem neka otvaraju oči i uši, da se već jednom probude iz dugovječnog sna il driemeža.

Gosp. Lazariću preporučamo da bude odlučniji proti talijanskim dotepuhom, da se nepusti voditi za nos od ljudi, koji

imaju prave ljubavi do našeg rodnog jesta i koji rade na propast našega naoda a na korist majke im Italije.

G. Bussanichu poručujemo, da se vara ako misli, da će iz našeg starinskog Veselja učiniti talijansku tvrdjavu, jer smo svi Veloseki, koji boravimo u tudjini, pripravni proliti i zadnju kap naše krvi prije nego li dopustimo, da zavlada našim rodnim mjestom iredenta. Mi nećemo tudjega, ali nedopuštamo, da se gubi ili otimlje nam naše. Iredentisti neka idu u Italiju, kamo ih srce vuče, a mi ćemo ostati na našoj starini, vjerni našemu hrvatskomu jeziku i odani našemu hrvatskomu kralju Franu Josipu I.

Jedan korak bliže k posvemašnjem ujedinjenju oporbenih stranaka u Hrvatskoj. U zagrebačkih novinah čitamo i sa zadovoljstvom pozdravljamo zaključak, otvoren na sastanku središnjeg odbora hrvatske stranke prava te odaslanika čiste stranke prava. Taj zaključak o sporazumu glasi: I. Hrvatska stranka prava i čista stranka prava organizuju se zajednički. II. Organi ove zajednice imadu da budu u Zagrebu „Obzor" i „Hrvatsko Pravo". IV. U tu svrhu imadu se listovi „Hrvatska" i „Hrvatsko Pravo" stopiti u jedno glasilo. Ove četiri točke sačinjavaju razdieljivu cielinu.

Ujedno je bio izabran pododbor od pet lica, sa zadaćom, da provede ovo stopljenje.

U sjednici od prošlog ponedeljka odbor je svoju zadaću riešio te je odmah izvan za danas sastanak cielega središnjega odbora, koji će imati odobriti rad svoga pododbora. Prema utanačenomu sporazumu imade list „Hrvatska" prestati ne 24. o. mj. i stopiti se sa „Hrv. Pravom", koji će uz list „Obzor" biti glasilom oporbene zajednice sa hrvatskom strankom prava. Dne 7. lipnja o. g. biti će povodom sastanka čiste stranke prava odkrića nadgrob. spomenika dr. Anti Starčeviću sveobća oporbena skupština u Zagrebu, na kojoj će i čista stranka prava stupiti u hrvatsku stranku prava. To obećanje zadaše prvaci čiste stranke prava dr. J. Frank, Eugen Kumičić i dr. Mile Starčević.

Otvoreno pismo*)

Gospodinu Marijanu Marchi-u
ex-učitelju u Laništu.

Na Vaše otvoreno pismo, kojim me toliko izazivljate, dajem Vam i onim, koji bi Vam još izvan plovanije Laniške koliko vjerovali, jedanput za uviek do znanja, da bi bilo izpod dostojanstva čovječjega, a još više izpod časti svećeničke, da Vam potanko na svaku točku odgovorim i time zalno vrieme gubim. Jerbo opravdati se na Vaše priposlano, bilo bi pred Vašim, i Vaših istomišljenjaka obličjem kao da se čovjek pere kaljužom. Dakle, slobodno Vam od moje strane, da pišete još i nadalje lažni članke, kakove hoćete, ali ja se na to niti neobaziram; pače Vas sažalujem, da ste tako nizko pali. Nije mi treba, da Vas svietu opisujem i dokazivam, kakav ste i što ste kadar učiniti, jerbo sam način Vašeg pisanja u Vašoj obljubljenoj novini zvanoj „Prava Naša Sloga" broj 5. od dne 14. III./03. najbolje dokazuje, što ste i kakav ste, pa i još druga Vaša djela, radi kojih ste bez službe učiteljske već drugu godinu, pa još imate odvažnosti dati svietu rog za svieću svojim punim podpisom, a ste tobože nadučitelj! — (Zaboravio ste podpisati: od česa nadučitelj? Što mislite, da je čestit narod Laniški sliep, da ne vidi i da je toliko trubast, kako Vi mislite?)

I kakav katekizam dajete Vašoj djeci (koju sam toliko hvalite nad ostalom istodobnom djecom Laniškom), bio je također dokazan pod toga Vašega katekizma na c. k. sudu u Buzetu, kada su pokazivali č. g. bivšemu kapelanu u Laništu jezik i rogove, pa istotako i drugim ljudem, i kako su kamenje u župni ured prizemni kroz okno bacali i još nešto ružnoga što neću niti izreći, i što također i sada rade. Razumije se, na žalost, da ste Vi

*) Za članke pod ovim neodgovara uredničtvo. Op. ured.

njima dao u tom — kao tobože uzor otca — primjer: silovitim opetovnim zatvaranjem vratnicama od župnog stana po bijelom danu, što su i svjedoci na c. k. sudu posvjedočili, pa zato ste i morao izplatiti putem ovrhe 157 kruna. Dakle od Vaše djece Bog zna što će još biti, kada ju tako odgajate. Nu poslovica kaže, da jabuka ne pada daleko od stabla. — Ako Vam nije što pravo, ne krivite nikoga, već sam sebe! Nadalje ne dostojim se Vam odgovarati na sličnе članke ništa, niti se kakve Vaše prietnje bojim. Dobri Bog prosvjetlio Vam pamet, da ne zaboravite na svoju djecu i obitelj — kako sam pišete u otvorenom pismu — te podielio Vam duši spasenje!

To Vam odgovara i želi katolički svećenik

Lanište, dne 18./III. 1903.

Josip Vrbka
župe-upravitelj.

Razni prinosi.

Djačkomu pripomočnomu družtvu u Pazinu daroваše preko naše uprave: Gos. Jakob Scracin 10 K, gosp. dr. Dorčić Franko K 2, Josip Arimatejc umjesto zahvalnica na čestitkam k imendanu K 2. Ukupno danas . . . K 14 — Na račun ove godine priminjeno . 155 —

Sveukupno . . K 169 —

Djačkom pripomočnom družtvu u Pazinu prispješe tijekom mjeseca siečnja o. g. slijedeći prinosi u krunama:

a) utemeljitelji: g. Josip Vanik, župnik Krbune 10.

b) redoviti: gg. Gavro Babić, prepošt Djakovo 10. Andrija Bylica, župnik Medulin 10. Antun Rogač, dekan Hrušica 10. Rajko Logar, duhovnik Pregarje 10. Benedikt Fiamin Sušak 20. Dr. Albert Predoević, odvjetnik Zagreb 10. Petar Premuda, sudb. viećnik, u miru Zagreb 10. Valentin Jereb, kurat Pomjan 10. Ljudevit Topničić Trst 20.

c) darovi i podupirajući: gg. dr. Frane Mandić Trst 10. Ivan Milohnić Cres 10. Henrik Lasić, c. kr. sudb. pristav Ajdovščina 5. Josip Flegar, župnik Šušnjevica 20. Ambroz Haračić, c. kr. profesor Trst 10. Frane Dukić Kastav 5. Josip Strnad, duhovnik Podgrad 4. Dr. Tomo Bilek, liječnik Podgrad 2. Fran Mavar, c. kr. sudb. pristav Podgrad 2. A. Sonc, svećenik Hrušica 2. Emilijan Pollak, učitelj Gjurgjevac 2. Hrv. Čitaonica „Danica" Lovran 4. Sabrano kod skupne večere na Silvestrovo u „Čitaonici" u Lindaru 16·61. Josip Turčinović, sabrao među prijateljima u Sv. Petru u Šumi 2·10. Glavarstvo občine Žminj 100. Augustin Mahnić Dekani, sabrao u veseloj družbi 14, (darovaše gg. N. Pakežić 1, Julij Pajalić 1, Nazarij Grižon 1, Ivan Mahnić 1, Augustin Mahnić 1, Josip Bordon 1, Anton Gregorič 1, Josip Andrejašić 1, Anton Roje 1, Ana Valentić 1, Antun Jakomin 1, Ivan Mahnić 0·40, Jakomin Anton Kubed 0·40, Josip Vatovec 0·40, Josip Della Savia 0·40 i Dominik Udović 0·60.) Gdjica Lina Jenko Podgrad, sabrala 14, (darovaše gg. Josip Strnad Podgrad 1, Dr. Tomo Bilek, liječnik Podgrad 2, Anton Rogač, dekan Hrušica 2, Prof. Vjekoslav Spinčić 5, Slovenec i Srb Beč 1, Rajko Logar, svećenik Pregarje 2, Fran Mavar, c. kr. sudb. pristav Podgrad 1). Gg. Josip Bratulić Pazin 30. Josip Gojtan, župnik Kašćerga za dobru ruku 4. Anton Cerovac Roč, sabrano dne 28. XII./02. u veselom družtvu kod g. J. Čelna po malom Cirilu i Metodu Cerovac, a na predlog djaka Josipa Čeh 8. Fran Ryšlavi, župnik Mune „za fotografiranje va Munah" 8·70. Josip Filiplić Lindar 1. Josip Vanik, župnik Krbune 6. Dr. Ivan Letiš Pazin 4. Mirko Jelušić, obć. načelnik Kastav, darovanih od gosp. Rudolfa Deškovića, pom. kapelana na parobrodu „Plitvice" 5. Uprava „Novog lista" Rijeka 47. Uprava „Obzora" Zagreb, na nju stiglih od 27. II. do 31. XII./02. 176·62. Berkan pop Grgo Rakotole 20. Prijatelj iz Istre 300. Petar Pikulić, župnik Dolenja Vas, prinos za odijelo 10. Braća Pavačić, mirodijari Rijeka 10. Anton Feretić Vrbnik 3. Jakov Kirac Medulin 5·94 sabrano na Stipanju kod Šugara u Medulinu (darovaše gg. Martin Privat 1, I. Špik Pula 1, Pahor Pula 0·85, Grgo Grakalić Medulin 0·50, Luka Lazarić 0·50 i Petar Kirac 0·21). Pop Frane Volarić, kurat Kornić 10. Šumski Trst 40. Dr. Fran Gundrum Križevac 10. Šime Buršić Šimunčić Gračišće 1. Josip Grašić, župnik Beram 20. Marijina Družba Dekani, sabranih prigodom zabave na blagdan sv. Imena Isusovoga 9. Ivan Grtetić Petrov Zarječje 1. Šime Defar, načelnik Tinjan, sabrao na krstitbi kćeri g. Branka Baf 20. Gradsko poglavarstvo slob. i kralj. glavnoga grada Zagreba 20. Mate Rumac, trgovac Brest, sabrao u veselom družtvu kod Ivana Ribarića, krčmara u Dolenjoj Vasi 8·20 (darovaše gg. Mate Rumac Brest 1, Mate Majzner Lupoglava 1, Josip Vazmina, tegovac Dolenja Vas 1, Anton Macarol, lugar iz Semića 1, Frane Ribarić Gorenja Vas zase i za oca 1, Antun Lukšetić Boljunsko polje 1, Milka Ribarić Gorenja Vas 1, Marija Ribarić Gorenja Vas 0·60, Ivan Ribarić 0·40, Vinko Baričević Vranja 0·20). Josip Motika, primio za podpis vojničkih molba 4. Uprava „Edinosti" Trst polovicu čistog dobitka od koncerta narodnih pjevačkih družtava „Velesila" i „Slava" 15·85. „Frane" za butilju vina 2. Anton Marčelja; „Frane" za butilju vina 2. Anton Marčelja; ljekarnik Pazin 5. Polovica sabranog iznosa na skupštini hrv. stranke prava u Zagrebu dne 29. siječnja 205·18. Zapis blagopokojnog Karla Lud. Huth platila ga Josipa Haus Ilirska Bistrica 35·85

Djačkom pripomočnom družtvu u Pazinu prispješe tijekom mjeseca veljače o. g. slijedeći prinosi u krunama:

a) utemeljitelji: G. Vitezić pop Luka 50.

b) redoviti: Tiskarna J. Krmpotić i dr. Pula 10. Gg. Ante Legović, umir. župnik Kaštelir 10. Fran Stavelik, župeupravitelj Kaštelir 10. Katarina Kalteneger Kaštelir 10. Ivan Flego, kapelan Lokev 10. Rikard Ružička, župnik Roč 10.

c) darovi i podupirajući: Gg. Josip Krmpotić, tiskar Pula 4. Prof. Vjekoslav Spinčić, nar. zast. Beč 20. Franjo Matejčić, c. kr. zem. školski nadzornik Trst 40·05. Josip Krmpotić, tiskar Pula, mjesto ulaznine k plesovima u gospodjinjem karnevalu 5. Fran Brnčić, odvjerovodja Trst, primljenih od g. N. N. za darovani mu paket duhana 2. Dr. Josip Brunšmid, svenč. prof. Zagreb 5. Tri pazinska zeca u Cerovlju 6. Paziński zec kod Inoka 2. Dr. Dane Gruber, profesor Zagreb, skupio među profesorskim zborom kr. vel. dolnjogradske gimnazije 20. Miho Fučić Lindar 1. Rikard Ružička, župnik Roč, sakupio kod g. Čelna dne 7. I. o. g. 7. Josip Bačić, c. kr. učitelj pripravnice Pazin 3. Za „boduljske berite", sabrano na zabavi hrv. čitaonice Pazin 24·30. Fran Stavelik, župeupravitelj Kaštelir 2. Uprava „Naše Sloge" oglašenih na račun 1903. god. 134·20. Rudolf Perman Permani 6. Jelisava Mažuranić Zagreb 100. Prigodom vjenčanja g. Josipa Zigante, sina Ivana sa kćerkom Katicom Silvestra Vitalović 7·82; k tome dodao g. Anton Rušnjan iz Bensi 1. Ivan Flego, kapelan Lokev kao dar 10. N. N. mjesto ulaznine k zabavi kažnjen 2·80. Narodna čitaonica Rijeka 100. Glavarstvo občine Volosko 200. Ferdo Rešetar, c. kr. sudb. viećnik Požega sabrao 16·10 (darovali gg. Dr. E. Kürschner, odvjetnik K 10, Dr. A. Franetović, odvjetnik 1·10, Sandor pl. Davila, predsj. sudb. stola 1, Bela Fridman, odvjet. kandidat 1, Ernest Predragović, odvj. kandidat 1, Dr. Hukavec 1 i Franjo Radau, sudbeni pristav 1). Hrvatska čitaonica Tinjan, kao čisti prihod od priredjene zabave dne 15. II. o. g. 75. Dr. D. T. i dr. G. Č. za jednu okladu, koju su oba dobili 4. Jure Starčić Gračišće 1. Gdjica Marija Perković Žminj, sabrala na Silvestrovu večer 10. Pravdoslav Filiplić, župnik Žminj 10. Gdjica Marija Perković, sabrala u Ceru kod g. kapelana na Matijinu 10.

Svim plemenitim darovateljima najsrdačnije se zahvaljuje Odbor.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 25. travnja t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Bonefačić Marko, Rijeka. Čitaonica Škrljevo - Bakar. Dorčić dr. Franko, Pula. Glavan Nikola, Sušak. Kirac Jakov, Medulin. Larice, c. kr. bilježnik, Tržić (Monfalcone). Paić Matko, Trst. Pajalić Marko, Pula. Samostan Trećoredaca, Krk. Sinčić Antun, St. Louis Amerika. Šuplina Mate, Pazin. Trinajstić Marija, Malinska. Vranjac Franjo, Buzet. St. Glavić, Boljun.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Benet Petar, Pula. Diković Martin, Pula. Ferenac Petar, Zubini, K 2 na račun. Gortan Josip, Lovran. Lipić Josip, Volosko. Opašić Ante, Boljun. Orlić Blaž, Rovinj. Piglić Jos., Oprić-Lovran. Ujčić Jos., Trst od 1./IV. do 30./IX. Vizentin Petar, Zubini. Zubin Ivan, Zubini.

Za 1/4 godine:

Mladenić Franjo, Kastav. Rastić A. Rijeka.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Predplatnici, koji su poslali predplatu u tekućoj godini, a nisu ovdje navedeni, podmirili su time godinu 1902. Tko želi imati potvrdu, neka se javi dopisnicom.

Uprava „Naše Sloge".

Br. 600
I.

Oglas jeftimbe!

Daje se na javno znanje, da će se u ponedjeljak, dne 30. marča o. g. u 2 sata poslie podne, u kući občinskoga glavara g. Jakova Buretić-a u Boljunskomu polju selo Mandići kuće br. 137 obdržavati javna ustmena jeftimba rad zakupa svijuh radnjah zasjecajućih u izgradnju nove kapelanske kuće u Borutu.

Izklična cieña ustanovljena je polag proračunanih cielokupnih gradjevnih troškova na 8568 (osam tisuća petstotina šestdesetosam) kruna; te će svaki natjecatelj, prije početka samoga čina, imati da položi 10 (deset) postotnu jamčevinu

Pobliži jeftinbeni uvjeti te nacrti i troškovnik razvidni su u ovome uredu svaki dan za vrieme uredovnih sati. —

Občinsko Glavarstvo

Boljun, dne 14. marča 1903.

Glavar **Buretić.**

Listiće za korizmenu izpovied ili pričest izvršuje naša tiskara u crnom ili crvenom tisku. Kod naručbe od najmanje 500 komada, po 40 h. 100 komada.

Javna zahvala.

Svim prijateljem i znancem, koji su nas se sjetili prigodom preminuća naše predobre

majke,

najsrdačnije se zahvaljujemo.

Osobitu pak harnost dugujemo velečastnomu g. župniku Andrijčiću, velepoštovanomu g. Mateju Milovčiću, velepoštovanim OO. Metodu i Augustinu, koji su milu našu pokojnicu kroz 11 godina težke bolesti, podieljivanjem sv. Sakramenata, najvještije tješili.

Baška, 23. 3. 1903.

Braća i sestre Frančić.

Javna zahvala.

Podpisani smatraju si svetom dužnošću zahvaliti najiskrenije svoj rodbini, prijateljem i znancem te sumješćanom omišljanom bilo na njihovom osobnom učestvovanju pri sprovodu, bilo na saučešću, izraženom ustmenim ili pismenim putem prigodom smrti njihove nezaboravne starice majke, odnosno svekrve i mamice

udovice Kate Fabianić

preminule dne 17. tek. mj. u visokoj starosti od 90 g. Osobitu pako harnost izrazuju mngč. g. popu Niki Grego, duh. pomoćniku omišaljskom, koji njim je milu pokojnicu u zadnjih časovih života i prije kao pravi prijatelj i savjestni dušobrižnik pohadjao i u svetoj vjeri kriepio. Svim još jednom hvala, a od Boga plaća.

Omišalj, dne 20. ožujka 1903.

Dr. Niko i Ivan Fabianić
sinovi
u ime svoje i svojih.

Slovečí profesorji medicine in zdravniki priporočajo

Tinkturo za želodec

lekarnarja

Piccoli – ja

v Ljubljani

dvornega zalagatelja

Nj. svet. papeža

kot sredstvo, ki krepča želodec, vzbuja tek, pospešuje prebavljanje in odpre telesa posebno zdravilna za one, ki trpe na zastaranem zaprtju.

Tinkturo za želodec razpošilja lekarnar Piccoli v Ljubljani v škatljicah z 12 steklenicami za K 2·52, z 24 steklenicami za K 4·80, z 36 steklenicami za K 7, z 70 steklenicami za K 13. (Poštni paket pod 6 kg.)

Je v razprodaji v lekarnah v **Gorici, Tolminu, na Primorskem, v Trstu, Istri in Dalmaciji** à 30 h. steklenica. 3

HRVATI,

svi papir za pušenje kupujte

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetiljke na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, kònobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.

. . . . šalje uz najjeftinije tvoričke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: **ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.**

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.

} Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

„Otče budi volja tvoja",

molitvenika za hrvatski puk imade jošte oko 700 istisaka. Ciena je molitvenika prema finoći veza: vez u koži sa zlatorezom po K 2, vez u koži sa zlatorezom i zaponcem po 2·40, vez finiji u koži, zlatorez po K 3 i po K 3·20, najfiniji vez celuloid sa križićem i nakitom u bieloj i crnoj boji po K 4·70 komad. Tko bi želio naručiti molitvenik, neka se obrati na umirovljenog nadžupnika **Miju Laginju** u Kastav, koji hoće uputiti i providiti. Knjige šalju se pouzećem ili ako se novac unapried pošalje.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice pako veleč. gosp. svećenicima, učiteljima itd., za naručbu svakovrstne obuće u najfinijoj ili najprostijoj tkanini. Odiela imade takodjer gotovih u zalihi koli za odrasle toli za djecu, zatim haveloke itd. Ciena raznih odiela i haveloka jest prama vrsti od 5 do 20 forinti. Drži obilatu zalihu raznih tkanina za odiela na metar, osobito onih iz Jägerdorfa; prima naručbe za odiela po mjeri, koje izvršuje u najkraće vrieme uz osobitu pažnju bez bojazni utakmice.

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni **goldin** ili **nikalj** okovni **lanac** zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manšete,** marka „Garantie".
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrene naušnice** sa služebnom puncom.
1 **goldin-prsten** sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Važno za svakoga!

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Ukrasne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reljefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . .	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	„ „ 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ „ 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	„ „ 2·40	Svićice za božićno drvo u 6 bojah	„ „ 3·—
„ „	„ „ 2·—	Voščene svieće tarće. I. austr. sastav . .	„ „ 4.40
„ granis	„ „ 1·20	Svieće i tarće, I. talijanski sastav . . .	„ „ 3·—
		„ II. „ „	„ „ 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	„ „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — **Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.** Gersheimovi stenji (filiji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, **uz vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovića u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izlječilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati ime zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Broj 14. Pula, u četvrtak dne 2. travnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odp. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uputuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i drug« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Domaće stvari.

Njetko si je u zadnjem broju „Naše Sloge" razbijao glavu, zašto je biskup Flapp imenovan tajnim savjetnikom Njegovog Veličanstva. Ali razlozi, koje je dotičnik naveo ne stoje, kao što nije opravdano niti veselje Talijanaša, u prvom redu tršćanskih židova (Il Piccolo etc.) radi toga imenovanja. Što zasluge za vladajući sistem, što utjeha radi neimenovanja biskupom u Trstu ili čak nadbiskupom u Gorici, što potalijančivanje naših crkava? To je sve ulovljeno u zraku, kao što i tajna (?) klauzula u trojnom savezu na koristi naših Talijana, dočim je istina ovo: u Beču su se malko prestrašili lih vječnih poleta iz Poreča u Rim! Sad je barun Polcsini na pogovoru s kraljem Vittoriom, sad je djak Crevatin na banketu kod ministra Nasi, sad Campitelli pozdravlja kolegu si Biancherija itd. itd. U Beču su si pomislili: vraga, zar je ža Poreč prva i zadnja „ištanca" u Rimu, a mi da nebudemo u nikakvoj svezi sa „glavnim gradom jedne austrijske pokrajine? I to je dalo povoda imenovanju Flappa carskim tajnim savjetnikom; eda bude njetko i u Beč dolazio „informirati", kako je ovdje dole, a možda i sbog straha, da nebi i Flapp išao kuda i drugi Porečani.

* * *

Ali što bilo da bilo, i Flapp ima svoje zasluge. U Puli, na primjer, je on tako dresirao svećenike, da je i sam dr. Glezer, stari liberalac i skoro bi reko „mangiapreti" našao shodnim izdati svjedočbu o bezprikornom (naravski za dra. Glezera i njegove pajdaše) ponašanju kanoniku Gutu, koji je kroz ovo zadnjih par godina upravljao župnim uredom u ovom gradu. Sad razumi, ako si kadar, što sve to znači: u občinskom zastupstvu, u svojim novinama, na pučkim sastancima dr. Glezer je uvjek prvi grmio proti „la slavizzazione del capitolo e dell' ufficio parochiale", a sada kad je Gut izručio ured novomu plovanu Zanetti-ju, eto ga da hvali Guta i s njim valjda Mladošića i Belca, isto „canonici slavi".

Meni je to prilično jasno: dr. Glezer hvali kanonike zato, jer su oni „dobrovoljno" imenovali župnikom Talijana Zanettija i njemu, koji je sada i prošt i dekan i župnik izručili sve crkveno poslovanje u Puli. . . .

Prividno se Glezer srdi na Zanettija, ali na koncu konca „l' ultimo fine è il medesimo", pa valja samo obsjenjivati prostotu.

* * *

Liberalci na občini, a klerikalci u crkvi — to Vam je za nas Hrvate sve jedna palenta, dokle su to Talijani. Puljska crkva je pod Flappom i njegovim sljedbenicima istjerala i zadnji trag hrvatskoga jezika iz svojih obreda, a naši ljudi iz Kroacije, Monvidala, Kastanjera, Velikoga vrha itd. itd. nečuju u njoj niti rieči hrvatske, premda su naročito oni, koje Don Zanetti lovi u svoju mrežu. Nu više bi koristio spasenju duše naših ljudi „Očenaš", onako od srca, kako ga je svaki još od matere naučio, nego stotine grozno i nerazumljivo s p u t n a r i h „Paternostri" i slična. Barem crkva bi imala biti jednaka za sve: nego pod Flappom se nesmi gledati na jezik pobožnika, nego na volju framasunskih perjanica talijanske stranke. Chi serve, no commanda! Pa molim Vas, kako bi to trpili Čozoti i Kalabreži, da čuju štogodir hrvatskoga u crkvi? A Čozoti i Kalabreži su ipak bliži Furlanom nego Hrvati. Pa naravski!

* * *

Ali Zanetti i compagnia pravo kažu: ako nećete talijanski, što dolazite k nama u crkvu? Bogme, i ja bi rekao, da pravi Hrvati nebi niti smjeli tim novim spasiteljem u mrežu, a u Istriji, žalibože, svi bučimo i vičemo, ali ih je malo, koji i činom pokazuju pravi put. Koliko li nije već govora izrečeno, koliko li nije članaka napisano u slavu naše braće u Riemanju: a kad tamo, dalje od te to-božnje „moralne" podpore nitko ne daje Riemanjcem štinite pomoći. Kakva li nebi na primjer bila pomoć za nje, ako bi, recimo, sutra slijedeć njihov primjer, stotina drugih sela mađarsko zahtjevala narodne svećenstvo. Inače, sve skupa je ništa, pa je ludo i povladjivati Riemanjcima. Ili — Ako je dobro što oni čine, treba ih listom slijediti; ako pak nenalazimo shodnim da ih slijedimo, znak je da cijela stvar neima one važnosti, koju joj pripisuju, te se svadja na obični inad.

U ostalom, uz toliko nevolja, još bi nam se htjela baš i ta nova, s crkvenim razdorom!

* * *

Nas Hrvate obično predstavljaju kao „popovsku" stranku obzirom na činjenice, da je „Naša Sloga" uredjivana od popa, da je našim zastupnikom u Beču pop, da od devet zemaljskih zastupnika četiri su popa itd. Medjutim, meni se čini, da je sve to onako bačeno bez temelja. Barem što se tiče ove (porečko-puljske) biskupije — neima niti deset po sto popova, koji bi koristili bilo kojim načinom hrvatskoj stranci, a promotrimo li stvar u Puli i na Puljštini, zlo biva još gore. To je samo „moda" u talijanaškim novinama i skupštinama; a inače košto su jim njekoč dobro došli „socijalisti" sa svojim tobožnjim razorenjem hrvatstva u Puli, tako im sada talijanski klerikalci dobro služe u protuhrvatske svrhe.

A čudno je sve to: Hrvata neima, Hrvate su pozobali socijalisti, Hrvati su se utopili u klerikalizmu Zanettijevom, a opet pišu i viču o „nemico comune" o „forestieri politicanti", o „marea slava irrompente" itd.

Razumi, brate, ako možeš!

Novi Jornaleto.

Izbori u Tinjanu.

Kako je bilo jur javljeno, c. kr. namjestničtvo je potvrdilo izbor III. i II. tiela obavljen u siečnju t. god., a ukinuo onaj u I. tielu. Iz obrazloženja jasno izbija kakav je vjetar duvao. Razjašnjuju nam to dva slučaja. Dočim se naime glede izbora u III. tielu postavlja načelo, da suizbornik nemože glasovati bez punomoći drugog suizbornika, makar da je ovaj netom prošlih dana umro, „jer je za izbor mjerodavan upis u listinah i za skupnu tvrdku se može glasovati samo uz punomoć svih članova tvrdke" — glede izbora u I. tielu se usuprot usvojilo načelo, da skupna tvrdka može glasovati i bez punomoći sučlana, koji je radi kažnjivog čina lišen izbornog prava, jer „da akoprem taj suizbornik i nemože izdati punomoći za svoju osobu, to ipak nesmije imati nikakvih štetnih posljedica za izborno pravo drugih suvlastnika".

Na temelju ovog potonjeg oprječnog načela dotjeralo se dotle, da su glasovi u I. tielu bili za oboje stranke izjednačeni i usljed toga ukinulo se onaj izbor, a k tomu odredilo se za vodstvo izbora koturskog poglavara, za koga naravski biva rješitba predpostavljene oblasti svetim pismom.

Novi izbor za I. tielo bio je odredjen za 30. marča. U borbu dale su se iste stranke, kao kod zadnjeg izbora, jedna naime, koja je htjela uzdržati predaje dosadanjeg občinskog zastupstva, ako i ne pod istim občinskim glavarom, pošto je bio odlučio odkloniti na svaki način tu čast, a druga, za koju se baš još ne znade što hoće i kani. Ogromna većina naime ove potonje stranke o talijanstvu neće da čuje, ali ipak postavljena je na noge i uzdržana od pazinskih renegata.

Opazile se odmah i posljedice toga vodstva — pokvarenost, razvratnost i podivljalost. Poštenim ljudem sjeklo se loze i voćke, a njih samih napastuje se na ulici i u kući. Drže se pijanke dan i noć, a za Judin novac, kupuje se ljudsko poštenje.

Vlada, kao da bi šurovala sa tim pokretom putem c. kr. oružničkog postajevodje, kojega je uzdržala na onom mjestu uzprkos opetovanim opravdanim pritužbam sa strane občinske oblasti, a dignula ga tek 1. aprila — dakle iza obavljenog izbora. „Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan. . . ."

Uzprkos svemu tomu još nebi ta mješovita sveza bila prodrla kod netom obavljenog izbora I. tiela, ali nečuvenom lukavošću znala je izmamiti iz vlastite kuće trojicu izbornika, te njih odpremiti putem prodanih brekova u daleke krajeve i za tri dana držati sakrite ćak vlastitoj čeljadi, koja plačuć njih okolo tražila.

Tako se eto dogodilo, te je kod ovoga izbora ta stranka dobila 37 glasova, a čista hrvatska 35.

Značajno je, da je c. kr. kotarski poglavar u toj občini, koja broji na 3500 stanovnika tek 84 Talijana, dao zakonom propisane opomene na izbornike ne samo u hrvatskom nego i u talijanskom jeziku. Bili tako postupao u Labinu, gdje je ipak ogromna većina stanovnika hrvatska? Ili je to takodjer odsjev one politike, koju se u Istri tjera napram Hrvatom, te ju se hoće sada provesti i u Tinjanu?

A zašto pak u našem neodrešenom Izraelu toliko veselja nad timi izbori? Od svojih osvjedočenih pristaša nisu proturali, do li jednog Krojela i jednog renegata. Htjeli su prokrasti još nekoje pazinske renegate, ali njim zakrklo. Vesele se dakle tek za to, što su uznjetili požar u našoj kući. Dobro je, ali neka paze, da u tom požaru i koji od njih neizgori, jer veli se, da tko se vatrom igra, laho se oprži.

Čemu se imamo nadati u dojdućem trogodištu, pokazali su nam odmah dogodjaji iza izbora. U Sv. Petru u Šumi, gdje je tek šačica zavedenjaka, podupala se ova kamenjem i hitci iz revolvera navaliti na kuću trgovca Marka Kopitara. Četvorica izgrednika čamj jur u zatvoru, gdje će razmišljati o svojem velikom junaštvu.

Sijalo se buru, pa nek se žanju plodovi.

Našim pak, koji su svjestno i požrtvovno branili domaći prag pred natrusom tudjinstva dovikujemo: Gori srca! Otvara se novo polje, čistimo i bistrimo. U borbi je život.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 31. marča 1903.

Prošloga tjedna bila je obdržavana samo jedna sjednica zastupničke kuće. A i u toj bile su neznatne stvari razpravljane. Težište rada zastupničke kuće prenešeno je sada u njezine odbore, poneke u proračunski, glavno u nagodbeni i carinski odbor. Al ni ti odbori još nisu počeli stvarno raditi. Obavili su samo formalnosti, izabrali najme predsjednike, podpredsjednike i perovodje, te izviestitelje.

U jedinoj sjednici prošloga tjedna, četvrtak dne 26. t. mj., razpravili su se mnogi izvještaji imunitetnoga odbora. Sudovi traže dozvolu da mogu postupati proti jednomu ili drugomu zastupniku, proti kojemu je prijava, da je šta zla ili kriva počinio. U najviše slučajeva predlaže odbor da se neima postupati, a kuća te predloge prima.

* * *

Zastupnik Biankini postavio je predlog, da se gradi ž e l j e z n i c a K n i n - N o v i.

* * *

Zastupnik dr. Bennati s drugovi interpelovao je ministra za bogoštovje i nastavu r a d i r a z d i o b e u č i t e l j i š t a u K o p r u. On nikako nemože trpiti, da budu hrvatski i slovenski profesori i djaci i na dalje u Kopru. Ovi oboji bit će mu stalno za to zahvalni, jer tamo neuživaju ništa dobra. Da li će biti zadovoljne takodjer mnoge obitelji koje od djaka živu, to je drugo pitanje, koje nas nezanima.

U ostalom mi se slažemo s njim, da ono učiteljište neodgovara nit didaktičnim nit nacionalnim zahtjevom. Mi znamo da se je sabor istarski često izjavio proti uredjenju onoga učiteljišta; da je c. kr. zemaljsko školsko vieće već 1899. predložilo razdiobu onoga učiteljišta u tri uči-

teljišta, hrvatsko, slovensko i talijansko; da je na to pristalo i c. kr. ministarstvo bogoštovja i nastave. Pošto pak u proračunu za godinu 1903. nije sadržana nikakva svota, iz koje bi se moglo suditi da će se ono učiteljište zbilja razdieliti, to interpelanti pitaju ministra bogoštovja i nastave, da li je voljan stvar tako udesiti, da se ta razdioba dogodi već početkom školske godine 1903/4?

* * *

Za sjednicu od danas, dne 31. marča, bilo je na dnevnom redu više točaka, al se nije razpravilo ni jedne, dapače nit počelo razpravljati. Sjednica tekla je ovako:

Pročitali su se razni podnesci.

Novi radikalni češki zastupnik dr. Baxa prosvjedovao je oštrimi riečimi proti tomu, što njegova u posliednjoj sjednici češki podana izjava nije tiskana u stenografičkom protokolu. To znači očito kršenje pravilnika. Baxini drugovi su kod toga silnu buku digli, i vikali proti predsjedničtvu, da krši pravilnik i zakone kako i vlada, a proti Svenjemcem i drugim da su vladini robovi.

Razni ministri čitali su odgovore na interpelacije. Ministar domobranstva na jednu zastupnika Choca i drugova glede dvoboja u vojsci. Choc, radikalni Čeh, pak Tollinger, katolički Njemac, postavili su predlog, da se o tom odgovoru ministra domobranstva otvori razprava u sliedećoj sjednici. Što se riedko dogodi, to je ovaj put prihvaćeno bilo, naime taj predlog da se povede razprava.

Buduća sjednica je petak dne 3. aprila. U njoj će se razpraviti razprava o dvoboju, i po svoj prilici neće se ni petak doći na razpravu već za danas ustanovljenoga dnevnoga reda.

Osim toga su se u današnjoj sjednici razpravili njeki prešni predlozi za podporu u nevolji.

* * *

Za oznaku odnošaja vriedno je spomenuti, da u Českoj vrije radi nove taktike mladočeskoga kluba. „Narodni Listy" su proti njoj. I njeke občine. I mnogi drugi. Mladočeski zastupnici prisiljeni su držati skupštine, da se brane pred svojimi izbornici. Oni sami vele, da je velika većina naroda na njihovoj strani.

* * *

Još značajniji su dogodjaji zadnjih dana u Zagrebu i po drugih mjestih u banovini. I ovdješnji listovi se s njimi mnogo bave. Židovsko-liberalni listovi su proti Hrvatom kako svuda i uvjek tako i u ovom sada. Al ima i poštenih listova, koji prosudjuju stvari kako u istinu jesu. Magjari predbacuju uvjek Hrvatom u banovini, da ih uzdržavaju. Hrvati banovine hoće da sami upravljaju svojimi financijami i u obće s gospodarstvom. Zahtjevaju to ili bi htjeli zahtjevati na skupštinah. Vlada Khuen-Hedervary-a zabranjuje te skupštine. K tomu upravo izaziva Hrvate tim, da krši jasne zakonske ustanove u jezikovnom obziru. Htjela bi da s banovinom postupa kao s kakvom magjarskom županijom. Hrvati se kod takova postupka dižu, demonstriraju... Godina 1848. kao da je već bliže nego li se i misli.

Govor zastup. Spinčića

izrečen u sjednici carevinskoga vieća povodom prvog čitanja zakonske osnove o državnom proračunu za god. 1903.

(Nastavak)

Postupanje u crkvah.

Ćak i u crkvah — a o tomu neima interpelacijah — nemaša se pod pritiskom vlade i raznih oblasti Hrvatom i Slovencem neizmjerna nepravda. Iz mnogih se je crkvah zadnjih godina hrvatske i slovenske propoviedi odpravilo i uvelo talijanske, premda posjećuju te crkve većinom Slovenci, dotično Hrvati. (Čujte!)

U mnogih crkvah, u kojih se je kroz stoljeća prije pod mletačkim gospodstvom sve do 50, 60, 70 godina sve obrede u slavenskom jeziku obavljalo, ćak i svetu misu, propoviedi, molitve, to sve bijaše posve uništeno tamo tečajem stogodišnjeg austrijskog vladanja tako, da se sada sa oltara nemoli ni „Oče naš" ili „Zdrava Marija". (Čujte!)

Vladinom politikom dotjeralo se je u primorskih pokrajinah dotle, da se već pomoćju vlade odgaja ćak svećenike, i takove svećenike namješta na župe, koji se nemogu sporazumiti sa narodom ili se takodjer neće sporazumiti. (Čujte!)

Oružnici u službi te politike.

U službi te politike nalazi se takodjer c. kr. oružničtvo, što se je osobito jasno godine 1897. povodom državnih izbora pokazalo i kao što se je jasno dokazalo spomenicom, koja mi bijaše dostavljena i koju sam ja predao njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru-predsjedniku i gospodinu ministru za zemaljsku obranu. Ovu politiku pokazuju oružnici ćak i u občinah, kao što je Volosko, Lovran i u mnogih drugih mjestih i kod mnogih drugih prigodah.

Zanemarivanje gospodarstva.

Ovo su sve stvari, koje spadaju u djelokrug gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala. Nu i nješto drugo spada u njegov djelokrug, naime gospodarska pitanja. Seosko pučanstvo Istre — a to su Hrvati i Slovenci, nalazi se u veoma nepovoljnom stanju. To se je već temeljito opisalo mnogimi govori, interpelacijami i predlozi, i to prije od dra. Laginje i od mene, a sada opetovno od mene. Zastupnička kuća uvažila je to kadno je medju ostalim prihvatila predlog gospodina dra. Kathreina, odnosno proračunskog odbora, kojim se je pozvalo vladu, da stane na put nepovoljnom stanju u Primorju, napose u Istri. (Čujte!) Vlada je sama priznala nepovoljno stanje seoskog pučanstva Istre — a to je hrvatsko i slovensko — a posliedicu svega toga, naime zaključakah kuće i priznanja vlade nalazimo u proračunu za g. 1903. Tamo se nalaze samo dvie stavke za ceste i dvie druge za radnje na obalah Kvarnera, i ništa drugo, ništa za poboljšanje zemljišta, ništa za osušenje močvarah, ništa za vodogradnje, u obće ništa za gospodarske potrebe toga seoskoga pučanstva, koje je, kako je poznato, toli siromašno.

Ja sam sa drugovi stavio na to odnoseću se interpelaciju dne 10. decembra 1902., u kojoj bijahu navedeni mnogi odnosnih govora, interpelacija i predloga; dotaknulo se je takodjer i velikog siromaštva, koje vlada osobito u sjevernih krajevih Istre, u sudbenom kotaru Podgrad i na kvarnerskih otocih. Radi tih otoka bijaše podnešeno više molba na ministarstvo nutarnjih posala te takodjer i na druga ministarstva; jedna spomenica bijaše odaslana osobito obzirom na siromaštvo občine Orlec, iz koje se može doznati, da nevladaju nigdje u čitavoj Europi, niti u turskih pokrajinah takovi odnošaji kao što u Orlecu. Do danas nije se ništa dogodilo, premda sam ja tu spomenicu, koju mi je priposlao tamošnji župe-upravitelj, koji nije mogao gledati muke tamošnjeg stanovničtva, predao već dne 15. oktobra pr. god. njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru-predsjedniku.

Drž. podpora za ublaženje biede.

Uzprkos svemu tomu iznaša vjeresija za ublaženje biede za čitavo Primorje polag „Triester Zeitung" 175.000 kruna. Od tih opredieljeno je 120.000 kruna za kotar Gradiška (Zastupnik Verzegnassi: U 22 občinah bijaše tamo sav prihod od tuče uništen!) — ali pustite me, da izgovorim — i 55.000 kruna za čitavo ostalo Primorje, za svu Istru!

Ja to priuštim stanovničtvu kotara Gradiška; njemu neka se dade i više ako je potrebito, ali se je moralo i toli veliku biedu, osobito u sudbenom kotaru Podgrad i na kvarnerskih otocih u obzir uzeti, te neopredieliti jedino 55.000 kruna za čitavu Istru, iznos, koji nebi bio dostatan niti za par občina ili za jedan sudbeni kotar.

Odatle se vidi, gospodo moja, dosta jasno dobrohotnost i brigu vlade za hrvatsko-slovenski narod.

Postupanje ministar. pravosudja.

Predjimo sada na druge činjenice, da zadobije tako njegova preuzvišenost još više točkah oslona, premda bi mu morale iste biti već davno poznate iz odnosnih interpelacijah, predjimo na ministarstvo pravosudja, kojim upravlja njegova preuzvišenost. Ovdje spominjem ponajprija interpelaciju od dne 25. novembra 1901., u kojoj se navadja slučaj, da je bio neki Urbančić iz Bazovice, u tršćanskoj okolici, po nalogu sudbenih oblasti po oružnicih pred sud doveden, što nije hotio da primi jedan talijanski poziv. (Medju-klici) Do danas neima još nikakvog odgovora.

Zatim imamo drugu interpelaciju od dne 26. marča 1901., u kojoj se govori o namještenju sudbenih činovnika u Primorju, te se nadalje dokazuje, kako se kod sudova u Istri, napose u kaznenom postupanju i kod ostavštinskih razprava takodjer sa hrvatskim pučanstvom jedino talijanski uredjuje.

Spomenuto je nadalje tamo, da se obdržaje kod c. kr. okružnoga suda u Rovinju glavne razprave u kaznenom postupanju i za hrvatske stranke jedino u talijanskom jeziku i to pomoćju tumača. Taj tumač, gospodo moja, je obični sluga, koji pozna samo toliko hrvatski jezik, u koliko ga je naučio u otčinskoj kući. (Čujte! Čujte!)

Jedna druga interpelacija je od dne 26. marča 1901., u kojoj se govori o službenih pečatih c. kr. bilježnikah; tamo se dokazuje, kako imade od 20. bilježnika, samo njih dvojica napise na pečatih po propisu § 13. bilježničke naredbe, svi ostali neodgovaraju u tom pogledu bilježničkoj naredbi.

Nadalje govori se u toj interpelaciji takodjer o postupanju raznih kotarskih sudova i okružnog suda u Rovinju.

Jedna druga interpelacija je od dne 23. aprila 1902., u njoj se medju ostalim navadja ovo (čita):

„Dne 21. aprila pr. g. obdržavalo se je pred c. kr. zemaljskim sudom u Trstu, kao kaznenim sudom, porotnu razpravu.

Zastupnik privatnog tužitelja dr. Stanić započe svoj govor u slovenskom jeziku, nu izjavi pri tom, da je pripravan govoriti i kojim drugim u zemlji običajnim jezikom, ako porotnici neznaju slovenski.

Na to je opazio predsjedatelj razprave, savjetnik zemaljskog suda dr. Pederzolli, da je zastupniku privatnog tužitelja dozduše slobodno slovenski, hrvatski, eventualno i njemački govoriti, to pako samo uz pomoć sudbenog tumača, jer da je razpravni jezik kod zemaljskoga suda u Trstu izključivo talijanski". (Čujte! Čujte!)

Gospodo moja! To se je dogodilo kod zemaljskoga suda, koji leži u okružju, u kojem stanuje većina pučanstva slavenske — slovenske ili hrvatske narodnosti.

Nadalje podnesao sam sa drugovi dne 24. oktobra 1902. interpelaciju rad, postupanja porotnog suda u Trstu. To je slučaj sa Skrkom. Kasnije riešilo se je taj slučaj povoljno, bijaše naime nova razprava pred sudom u Gorici uređena nu nije nam poznato, kako se je pobrinulo za buduće.

Jedna druga interpelacija je od dne 7. novembra 1902., u toj imade pritužba proti postupanju raznih sudbenih oblasti kod raznih razprava, osobito u Trstu, što nepokazuje nikakvu nepristranost, nikakvu jednaku dobrohotnost vlade.

Neću da se dulje tim bavim, hotio sam navesti — samo ove interpelacije, da ih dozovem na pamet c. kr. vladinih činovnika.

U sjednici carevinskoga vieća od dne 27. febrara 1902. stavili smo interpelaciju ja, dr. Ferri i drugovi radi talijanskih kaznenih osuda od strane kotarskog suda u Voloskom, koj je napučen skoro izključivo od Hrvata, izdanih i za Hrvate.

U sjednici carevinskoga vieća od dne 22. maja 1902. podnio sam više resolucija, po kojih bi se imalo urediti kod raznih sudova u Istri i Trstu u raznih sudbenih poslovih jezikovno pitanje.

Neka bude dosta samo upozoriti na te resolucije.

Ovdje imadem omot pisma kotarskog suda u Kopru. Na njem je tiskano: „I. R. Giudizio distrettuale Capodistria E $\frac{1046/2}{4}$" i ništa drugo. Naslovljeno je na „Sig. Carlo Siscovich Cernical"

U tom se je omotu poslalo spis u čisto slovensko mjesto i poznatomu Slovencu nesamo u talijanskom jeziku, već se je dapače i njegovo ime u „Siscovich" (mjesto „Šiškovič") i ime mjesta u „Cernical" (mjesto „Černikal") krivotvorilo, ime dakle onog muža i mjesta (Zastupnik Prade: To se je dogodilo i meni!) Ali Vi ste se stalno proti tomu i pritužili.

Postupanje u školstvu.

Kakvu dobrohotnost izkazuju činovnici c. kr. vlade hrvatsko-slovenskomu plemenu u Primorju, to nam pokazuju osobito i školski odnošaji.

U Trstu imade mnogo pučkih škola; talijanske uzdržava občina, njemačke država, tamo od stoljeća nastanjeni Slovenci plaćaju koli državni porez kao što i občini namete, ali jednu slovensku školu nemogu oni dobiti (Čujte! Čujte!)

Već od godine 1883., dakle od 20 godina, bore se oni za jednu pučku školu, ali u gradu nemogu ju dobiti, te bijaše tekar nedavno odnosni utok odbijen, pri čemu ne bijahu stalno pedagogički ili didaktički razlozi mjerodavni, već jedino politički. (Čujte!)

U najnovije doba, kako mi je prijatelj pisao, hoće „Deutscher Schulverein" (njemačko školsko družtvo. Op. prevod.) u Škednju u tršćanskoj okolici radi nekolicine i to većinom slovenskih radnika, da ustroji njemačku školu.

C. kr. namjestnik Goess da je već obećao podporu za tu školu (Čujte!), ali da bi on dao jednu podporu i za slovensku školu u gradu — nipošto iz svojih, već iz državnih sredstava, o tom neima govora. (Medju-klici).

O školskih odnošajih u Istri govorilo se je već često u ovoj visokoj kući. Od strane visoko štovanoga — mislim — već pokojnoga dvorskoga savjetnika Adolfa Baera stavljen bijaše u proračunskom odboru i ovdje u kući, još godine 1894. predlog i takodjer prihvaćen, da se u čitavoj Istri tamo, gdje neima nikakve škole, takove ustroji i da bude naukovni jezik materinski jezik djece.

Na svaki mig oka ustraja se nove talijanske škole, razrede i višerazredne škole, a za jednu hrvatsku ili slovensku školu mora se godine i godine boriti i još se ju nedobije u svakom slučaju. U interpelaciji Spinčića i drugova od dne 29. maja 1901. opisani su prilično točno školski odnošaji u Istri. To je najvažnije, što treba iztaknuti. Treba iztaknuti i sliepariju, koju se tjera školskimi taksami, uverenje kojih se je stalno obrazložilo i Njeg. Veličanstvu sa potrebom ustrojenja novih pučkih škola.

Ove školske takse — one nose godimice 180.000 kruna — upotrebljava se samo u političke svrhe, za prkos-gimna-

Nastavak u prilogu.

ziju i inače, dočim ostaju hrvatska djeca i nadalje bez škole, a cesarska vlada i njezini činovnici šute na sve to. Govori se u jednoj drugoj interpelaciji od istoga dana takodjer o odmjerenju školskih taksa u jednoj mjestnoj občini. Na ni ta nije jošte riešena.

Jedna občina, koja mi je posve dobro poznata, naime ona u Kastvu, plaća godimice najmanje 4000 kruna više, nego li je dužna, a već četiri godine nemože se od c. kr. vlade i njezinih činovnika nikakve riešitbe u tom pitanju dobiti. (Čujte!) Ako neima škola za velik broj Hrvata i Slovenaca, ako manjka mnogo škola, u kojih bi se oni u svojem materinskom jeziku podučavali, to je jedina krivnja c. kr. vlade. Po zakonu je bo ona pozvana, ustrojiti škole, a ona je takodjer pozvana, da odlučuje o naukovnom jeziku.

Neću da se dulje zadržim kod ovoga predmeta. Kažem samo to, da imade samo u Istri 17.000 slovenske i hrvatske djece, koja su bez škole. (Čuje!) Talijanske djece neima, pako valjda niti deset, koji bi bili bez škole. To je nepristranost činovnika c. kr. vlade, nepristranost, koja bi morala biti poznata njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru-predsjedniku i svim članovom vlade iz navedenih interpelacija. (Odobravanje.)

Svećenikom brane učiti u školi.

U posliednje doba nedozvoljavaju više ni svećenikom podučavati u školi. Do toga su već došle c. kr. školske oblasti! Ljudi mole za jednu redovitu pučku školu. Ta njim se nedaje. Ljudi imadu 150 djece, imadu zgradu, tuj je svećenik, koji bi podučavao, ali ne! C. kr. oblast nedopušća svećeniku da podučava ono 150 djece har dotle, dok se ustroji redovitu školu.

Ovaj slučaj dogodio se je, gospodo moja, u Brestu, na istarskom Krasu, u političkom kotaru koparskom, u velikom selu, i to u posliednje doba.

Strukovne škole.

Navesti ću jošte nekoje točne podatke o školskih odnošajih u primorskih pokrajinah.

Gospodo moja! U Primorju postoji samo jedna državna obrtna škola, i to u Trstu, i na toj je naukovni jezik samo talijanski. Ja poznam sam više hrvatskih i slovenskih dječaka, koji polaze tu školu, koji se moraju tamo početkom talijanskim jezikom mučiti, kojim se dakle talijanski jezik upravo narivava,

U čitavoj Istri postoji samo jedna obrtno-pripravna škola, dočim imade više talijanskih. U čitavom Primorju jesu samo dvie nautičke škole, obje sa talijanskim naukovnim jezikom, nikakve neima pako s hrvatskim, premda se posvećuje više Hrvata nego li Talijana pomorstvu — osobito na kvarnerskih otocih i na obalah Kvarnera.

Velika većina, okolo 75 postotaka, pučanstva Istre pripada seljačkomu stališu, ali neima poljodjelske škole ni za to seljačko pučanstvo, dočim se može u talijanskom jeziku u nekojih zavodih u Poreču poljodjelska poduka uživati.

(Konac sliedi).

Franina i Jurina.

Fr. Čá da te od sada zapovidat va Tinjane abreji?

Jur. Ča si Franino na glavu pal!

Fr. Po moju puru piše tršćanska abrejska gazeta, da je predobil njegov partid.

Jur. Onda su va lepoj kumpaniji prodanci i krnjelske podrepnice.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Prestolonasljednik u Puli. Dne 28. pr. mj. stigao je nadvojvoda i prestolonasljednik Fran Ferdinand sa suprugom parobrodom „Wurmbrand" sa iztoka u Pulu. Visokoga putnika dočekuše poglavice mjestnih oblasti sa zapovjednikom Minutillom na čelu. Nadvojvoda se podao najprije u kasino vojne mornarice, gdje mu se pokloniše predstojnici mjestnih oblasti i zatim je obašao c. kr. arsenal. Visoki gost pregledao je tečajem dana znamenitosti grada i na večer odpeljao se je sa suprugom i pratnjom po željeznici put Beča.

Nadzor škola „Družbe sv. Cirila i Metoda". Kako smo već u zadnjem broju javili, boravio je ovdje prošlog čedna g. zastupnik Spinčić, da pregleda kao predsjednik družbe sv. Cirila i Metoda njezine škole u ovom kotaru.

Zadržao se je na dugo u dvorazrednoj našoj školi u Puli - Šiani i njezinoj sporednici u Vinkuranu; koliko smo mogli doznati, na oba je kraja bio posve zadovoljan s uspjehom a tako i sa polazkom, uzme li se u obzir, da je u ovo doba baš nešto više bolesti na djeci.

Subotu bio je u Štokovcima (sudbeni kotar Vodnjan), da pregleda i onu školu, što je tek prošle godine otvorena. Pratili su ga tamo dr. Laginja i L. Križ. Predsjednik „Družbe" ne samo što je obširno izpitao sve prisutne učenike, da vidi, kaže li se kakov napredak, već u ovih nekoliko mjeseci, nego je sa svojimi pratioci tadjer pregledao potanko sve što je naša „Družba" tamo kupila u školske svrhe. Školska soba po prostoru i položaju odgovara posve mjestnim okolnostima i potrebama. Isto tako moći će biti koristan i za poduku i za učitelja vrt okolo kuće. Ovaj dio kuće, što je opredieljen za stan učitelja, žalibože nimalo neodgovara, te će biti od preke nuždе, da se dobro popravi; o tom se je na licu mjesta baš na svoje oči uvjerio „Družbin" predsjednik.

Bližnji svećenik, častni Velikanje, u Juršićima, pogostio je tom prilikom po njegovom plemenitom načinu svoga negdašnjeg suučenika i njegove pratioce, te jim pokazao kako je ovo zadnjih godina liepo popravio crkvu i kako još uvjek dozidjuje, krči, sije i sadi u onoj oazi, što ju je svojom rukom stvorio. Kamo sreće, da jih je podeset onakovih po Istri!

Novi poštanski ured u Puli. Dne 1. aprila t. g. otvorio se u predgradju Sv. Martina, novi neerarski poštanski ured, sa zvaničnom oznakom Pula 3, koji će primati sve predmete listovne i vozne pošte te službovati kao sabiraonica poštanske štedione. — Akoprem ured nije smješten u pravo središte predgradja Sv. Martin, nu kada druge nije — dobro nam došao barem za udobnost činovnika, kada nije već za občinstvo. Ured je smješten u novoj kući ljekarnika Petronio u Vialle Carrara (nedaleko kotarskoga suda te pjesačke vojarne).

Kao što se je predvidjalo, te sudeć po privremenom šabloniranom njemačko-talijanskom napisu, i ta podružnica c. kr. poštarskoga ureda neće imati hrvatskoga napisa, akoprem je namienjena za predgradje, gdje stanuje većina Hrvata. To je maslo, odnosno izazivanje g. poštarskog upravitelja u Puli, jer nevjerujemo, da je gosp. ravnatelj Felicetti sam tako odredio. Koliko vremena će nas prezirati jošte državne oblasti u Puli?

Novo pokriveno tržište u Puli bje otvoreno občinstvu jučer, dne 1. aprila. Zgrada sama sobom čini liep utis. Izvanruke je većini občinstva, osobito predgradju Šijana. Razporedjenje unutarnjosti jest moderno; nu jako nespretno te za odmjerenu najmovinu premaleni su prostori za prodavaoce. U prvom katu naime nalazi se glavno tržište, dočim prizemno u unutarnjosti nalaze se skladišta za odnosne najamnike. Pod verandom izvana jesu prostori za prodavaoce ribe, a pod vedrim nebom odmjeren je prostor za prodaju zelenja, jaja, kokošiju itd. Kako rečeno, kompleks tržišta jest liep. Za želiti bi bilo jošte, da se obzirom na razne epidemije barem u prvom katu u tržištu postave higijenički pljuvalniki, da se kroz prašinu, koja će i onđje vladati, bacili s voćem nerazširuju.

„Legina" škola u Sošićih. Od prijatelja doznali smo, da će se ovih dana otvoriti nesretna škola talijanskog družtva „Lega Nazionale" u čisto hrvatskom selu Sošići (obć. Kanfanar). Svaki razuman čovjek znade dobro za čim teže istarski talijanaši, otvarajuć „Legine" škole po naših selih i mjestih. Oni idu naime za tim, da se našu djecicu otuđji Bogu i narodu, da se ih najprije otrgne iz naručja sv. crkve i da se ih odgoji u lažiliberalnom talijanskom duhu, a zatim da se ih narodno usmrti. Talijanuši bo znadu, da dok su naša djeca u krilu sv. crkve i u njezinom duhu uzgojena, uzaludan im je svaki posao da ih tako lahko odnarode. Znatiželjni smo, gdje će naći svećenika, koji će blagosloviti školu, koju podigoše novcem framasuna i slobodnih zidara ili kako se sami zovu istarskih liberalaca. Istotako radi bismo znati svećenika, koji će podučavati kršćanski nauk talijanskim jezikom našu hrvatsku djecicu. Tamo se je bo uvjek držao izključivo hrvatskim jezikom kršćanski nauk, jer drugoga jezika nepoznaju ni roditelji a još manje njihova djeca. Kanfanarski svećenici — koliko nam je poznato — odklonili su kao pravi svećenici svaki dodir sa onom školom, što im samo na čast služiti može i čim su pokazali, da nestoje u nikakvom savezu sa protivnici sv. crkve i našega naroda. Bit će po svoj prilici, da su našli kakva „pobožna" talijanskog svećenika iz Rovinja, koji obično psuju i odsudjuju lažiliberalce, ali inače idu složno s njimi, kad treba okrenuti s vratom našemu neukomu narodu. Ta nesretna škola bila bi i do sada otvorena, ali nemogoše naći svećenika sve do sada, dok se nije netko ponudio lažiliberalcem, da će im pomoći duševno i tjelesno ubijati našu djecu. Molimo vruće prijatelje s onih stranah, da nas obavieste o blagoslovu i otvorenju te škole i da nam nezaborave priobćiti podpuni naslov toga svećenika, koji će se dati za Judin novac u službu protivnika crkve i našega naroda.

Novačenje za puljski kotar svršilo je dne 28. marča. Toga dana predstavilo se je u jutro komisiji 87 mladića iz občine Barbana i 32 iz občine Bale. Od prvih bijaše utovačeno 23, od drugih 10. Iz vodojanske občine predstavilo se ih je 192, a unovačilo 58; iz občine Sanvičenti 54, unovačenih 14; iz Kanfanara 71, unovačenih 12. Unovačenje trajalo je od ponedjeljka do subote. Unovačeno bijaše u svemu 250 mladića iz ovoga kotara.

Pazinski kotar:

† **Frano Jedrejčić-Miličić.** Nakon duge i težke bolesti umro je u Lindaru dne 27. marča bivši višegodišnji obć. zastupnik i župan, crkveni starešina i posj. Frane Jedrejčić-Miličić u 76. god. života. Komu nije u kotaru pazinskom, a mnogim i izvan njega poznato ovo ime, ova obitelj? Već davno obitelj je ova na glasu radi svojeg poštenog srca, pobožnosti, gostoljubivosti i rodoljublja. I preminulog Franeta resile su sve vrline. Dokaz tomu je množtvo prijatelja i znanaca na sprovodu. Bratio je svoje, u tudje nije dirao; štovao svakoga, nikomu zla činio. Ljubio crkvu i iskreno štovao njezine službenike, koji su u njegovoj obitelji našli uvjek zaklona. Gostoljubiv je bio i odviše; tuj je našao okrepe svećenik, liečnik, odvjetnik, c. kr. činovnik, učitelj, poslužnik, siromah bez razlike narodnosti; nikomu nije vrata zatvarao. Rodoljuban i značajan stekao si je povjerenje svojih sumišljenika a štovanje istih protivnika. Već iz 70. godine, u zametku narodnog pokreta u Istri, kad je trebalo po bielom danu sviećom čovjeka našeg mišljenja tražiti, vidimo njegovog pok. oca Frana, gdje se postavlja u red naših, uzprkos svim neugodnostima, izsmjehavanju i ruglu, komu bijahu onda naši ljudi izpostavljeni. Nemareć za obzire ljudske, nemareć za zamjere mnogobrojnih prijatelja iz protivničkog tabora, pušću se birati za „fiduciara" za izbor zastupnika u Beč. A naš pokojnik, koj je znao više puta liepo pripovjedati neugodnosti, koje je morala njegova obitelj radi toga pretrpjeti — bila su bo onda vremena, kad se moglo i u Lindaru javno vikati: krepala „Naša Sloga" „crepa i cranzi" — vjerno je nasliedio stope svoga oca, svoje narodne dužnosti vjerno izpunjavao. Bio je predplatnik „Naše Sloge" od njezinog početka. Poznajuć njegovo pošteno srce, izabrao ga puk, odmah čim je uprava mjestne občine Pazin prešla u naše ruke, svojim zastupnikom i županom, koje časti je obnašao, dok se nije pred godinu dana radi zdravlja zahvalio. Kao razuman gospodar umno je i razborito županovao por. obć. Lindar na obće zadovoljstvo, netražeć pri tom svoje koristi. Skrbio se za red i napredak u Lindaru; g. je učitelju bio za školske potrebe desna ruka; pratnja školske djece kod sprovoda bila mu u znak harnosti. Skrbio se kao crkveni starešina za crkve. Nije li u svemu uspio nije njegova krivnja; volio je trpiti i mučati nego prigovarati, odviše je bo štovao svećenički stališ. Pustio uciviljenu udovu, koju neka Bog kriepi a njemu: pokoj vječni.

Iz Pazina nam pišu: „Ako su te drugi otrovom pitali, mogu te i ja" — to je eto načelo, kojim se u broju od 19. marča t. g. opravdava postupak ovdješnje župne uprave.

I doista moramo priznati, da „sadašnja" župna uprava je dosljedna tomu načelu, ali nipošto onomu, da će se u svemu ravnati prama postupku svojih predšastnika.

Činjenice neka govore. Do god. 1902. crkveni su pjevači skladno i bez prigovora pjevali na koru hrvatskim jezikom omiljele nabožne pjesme pri zornicah i o Božiću, te plač Majke božje pred grohom o uzkrsu. Od g. 1902. neće da toga pjevaju, te njih zamjenjuju dva glasa, kojim se „crkveni pjevači" srdju, a puk se sablažnjuje.

Do god. 1902. kod pjevanih misa, kad je pri evangjelju svećenik zapjevao: „Gospodin s vami" i „Nasljedovanje itd." — odgovarali su crkveni pjevači takodjer hrvatski, a od god. 1902. — latinski.

Do god. 1902. pjevalo se redovito u nedjeljah iza mise hrvatski: „Budi hvaljeno itd.", a od g. 1902. je i to posvema odpalo.

A što puk na to? „Eto i iz crkve nas tjeraju", čulo se već glas, a bit će i goreg, podje li se tom stazom dalje.

Sadašnjoj župnoj upravi je pak prosto, da ove gole činjenice iznese na obranu proti napadajem na nju u porečkoj babi „L'Istria".

Porečki kotar:

Mjesto sluge na c. kr. kot. sudu u Motovunu. Sličbeni list priobćuje natječaj na mjesto sluge kod c. kr. kotarskog suda u Motovunu. Molbe sa dokazi o

poznavanju zemaljskih jezika, poslati treba okružnomu sudu u Rovinju do dne 6. maja 1903.

Koparski kotar:

Občinski izbori u Marezigah obavljeni bijahu prošloga čedna u najljepšem redu. Kod izbora pobjedila je u sva tri tjela dosadašnja stranka. Dvie stranke borile su se za občinsku upravu ali narodnostne borbe nebijaše tamo, jer su obje stranke poštene slovenske stranke.

Voloski kotar:

Iz Kastavšćine nam pišu: Prošlog čedna umre je i u nedjelju je častno pokopan Mate Mavrić iz Jurdanove županije u občini Kastavskoj. Bilo mu je 84 god. Već tamo od godine 1870. utjecao je mnogo u občinsku upravu, te je u neko doba bio občinski savjetnik. Kao sudbeni procienitelj bio je također dobro vidjen, a narodna stranka spominje ga se osobitim priznanjem, jer je uvjek bio vjeran fiducijar, bilo za izbore u pokrajinski sabor, bilo za Beč. Kako svakomu, koj se koliko istakne pred drugima, tako ni pokojnomu Mavriću nije falio gdjegod koji neprijatelj. Sada, kad je od njega samo uspomena, moraju i oni, koji ga nisu ljubili, priznati, da nas je ostavio jedan od boljih. Lahka mu bila domaća zemljica!

Razne primorske viesti.

„Istranin promoviran u Beču". U ponedeljak, dne 30. marča, bio je u svečanoj dvorani bečkog sveučilišta, promoviran na čast doktora sveukupnog lječništva naš zemljak, vrli Hrvat, gosp. Ante Gržinić. — Istra dobiva u njemu vrstnog ljećnika i odlučnog borioca za hrvatska prava. Od srca čestitamo mladomu doktoru na njegovu uspjehu, a domovini na tolikom dobitku. —

Zaključci zemaljskoga odbora u Poreču glede pučkog školstva. Zemaljski odbor u Poreču stvorio je sliedeće zaključke: imenovao je nadučiteljem II. reda javne pučke škole u Vižinadi gosp. Frana Zorzenona; predložio je c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da se opet otvori natječaj na mjesto podučitelja pučke škole u Kortah; podnio je utok na ministarstvo bogoštovlja i nastave proti odluci c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, kojom se podiže hrvatsku pučku školu u Žminju na trorazrednicu; izjavio je predsjedničtvu c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da pristaje iznimno na to, da se tekuću školsku godinu namjesti na pučkoj školi u Motovunu četvrtu učiteljsku silu, da se uzmogne podieliti onu školu po spolu; isto tako pristao je iznimno na to, da se namjesti za tekuću školsku godinu na dvorazrednoj hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu treću učiteljsku silu; uzeo je na znanje, da je c. kr. zemaljsko školsko vieće proširilo pučku školu u Brgudu na dvorazrednicu, isto tako pučku školu u Brezi na dvorazrednicu. Nije pristao na predlog c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da se podigne hrvatsku pučku školu u Buzetu na trorazrednicu i da se ustroji u Plavijah školsku ekspozituru, odvisnu od škole u Sv. Mateju; izjavio je predsjedničtvu c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da je posve pravilno postupanje zemaljskoga računovodnog ureda, koji se je uzprotivio providiti sa klauzulom na plaćežni arak učitelje g. M. Lukeža na novoustrojenoj školi kod Sv. Lovreča te da nemože ni zemaljski odbor inače postupati. Nadalje izjavi zemaljski odbor, da se slaže sa zaključkom glede imenovanja učitelja Josipa Parentina kotarskim školskim nadzornikom, ali da nemože pristati na zahtjev, da se dade odštetu za stanarinu Parentinu, kao nadučitelju pučke škole u Poreču, iz zemaljske zaklade, već iz mjestne školske zaklade u Poreču.

Zemaljske podpore. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je občini Pirana iz zemaljske zaklade vatrogasaca podporu od 600 kruna za nabavu orudja za tamošnje vatrogasce; občini Pula iz iste zaklade podporu od 2000 kruna u dva jednaka obroka za nabavu parne štrcaljke i drugog orudja za vatrogasce. Občini Klanec doznačio je kruna 400 kao prvi obrok od zajamčene podpore za gradnju občinskoga zdenca u Klancu, te kruna 800 za gradnju vodovoda u Dragi.

Za dogradnju željeznice Trst-Poreč-Kanfanar. Zemaljski odbor stavio je na razpolaganje ministarstvu željeznica iznos od 20.000 kruna na račun troškova za izradnju tehničke osnove željezničke pruge Poreč-Kanfanar, kako bijaše zaključeno u zadnjem zasjedanju istar. sabora.

Za uredjenje Raše. Zemaljski odbor u Poreču odaslao je c. kr. namjestničtvu u Trstu nacrte za gradnju željezničkih mostova, koje će valjati podignuti na cesti Labin-Barban usljed uredjenja rieke Raše. Te nacrte poslati će namjestničtvo ministarstvu nutarnjih posala sa preporukom, da bi država priskočila na pomoć za tu gradnju sa polovicom troškova.

Književne viesti.

Uprava „Matice Hrvatske" moli onu gg. svoje povjerenike, koji do sada nisu prijavili svojih članova, niti naručili knjiga, da to učine što prije, jer bi se moglo desiti, da ostanu bez knjigâ, budući da je od tiskanih 11.600 primjeraka već preko 10.000 razpačano, a do 40 povjerenika još se nije javilo, a knjige se ne šalju nikomu, tko ih ne naruči. (Kod naše uprave je jošte knjiga za pet članova. Tko ih želi imati, neka se požuri. Ur.)

Politički pregled.

U Puli, dne 1. aprila 1903.

Hrvatska.

Prošlog čedna bijaše Zagreb opet pozorište izgreda i demonstracija radi netaktnosti vlastodržaca. Povod izgredu dala je bezobraznost ravnateljstva kr. ug. državnih željeznica, koja je postavila na novoj zgradi izključivo magjarski napis. Službene „Narodne Novine" br. 71. od 28. pr. mjeseca doniele su na uvodnom mjestu krupnijimi slovi tiskano, da se je to pomutnjom dogodilo, naime dotična odredba krivo shvatila. U sred Zagreba postavljati na zajedničkoj zgradi, sagradjenu hrvatskimi novci, samo madjarski napis, i to u vrieme, kad je sav narod uzburkan radi zabrane skupštinah za financijalnu samostalnost, znači izazivati hrvatski narod te tražiti žrtve u redovima hrvatskih poborника za narodna prava, znači bezobrazluk bez medje i primjera. Ili se je ponovnim postavljanjem samomagjarskih napisa u Zagrebu htjelo proslaviti dogodjaje godine 1883, kada bijahu skinuti madjarski napisi sa financijalnih zgrada? Ako se nije htjelo izazivati, nebi se jih bilo postavilo! Proslava dvadesetgodišnjice sa hrvatskim krvoprolićem, bi bila svakako ugodna uspomena za naše dušmane! — Demonstrirali su sveučilištni djaci uz pomoć rodoljubnih radnika i uz simpatiziranje neodvisnog gradjanstva. Kao obično kod takovih zgoda, porazbijali su prozore na raznim zgradama. Da je mnogo zatvorenih, to se razumije. Gospodu Stjepana Radića te H. Sirovatku uapsiše također. ali opet izpustiše.

Crna Gora.

Službeni list crnogorske vlade priobćuje viest, de je knez Nikola podielio kardinalom Vanutelli-u i Agliardi-u veliki križ Danilova reda. To odlikovanje da je uzsliedilo za priznanje njihovog sudjelovanja kod ugovora medju sv. stolicom i crnogorskom vladom u poslu sv. Jeronima.

Srbija.

Glede promjene ustanova pišu opozicionalni listovi, da ide vlada za tim, ga stvori novu neradikalnu većinu u narodnoj skupštini.

Rusija.

Dio vojne mornarice, što se nalazio u baltičkom moru, dobio je nalog, da zaplovi u sredozemno more. To se brodovlje sastoji od 11 ratnih brodova i nalazi se pod zapovjedničtvom kontreadmirala Felkera.

* * *

Ruski ministar poljodjelstva kani izdati naredbu sporazumno sa crkvenimi oblastmi, da se umanji preveliki broj blagdana, koji da su na štetu narodnog gospodarstva. Tih blagdana imade u nekojih krajevih do 120, a u drugih ćak do 140, a nekoji od tih nisu ni priznati crkvenimi zakoni.

* * *

Ponajbolji ruski pisci namjeravaju izdati ilustrovani opis Macedonije, o kojoj se danas toliko govori. Čisti prihodak od tog opisa pripasti će nevoljnim Macedoncem kršćanske vjere.

Svim predplatnikom, koji su nam budkoliko dužni jošte za prošlu god., ustavili smo šiljanje lista.

Današnjim brojem nastupili smo drugo četvrtgodište, pa molimo sve predplatnike, koji jošte nisu obnovili ovogodišnju predplatu, neka se nas sjete barem sa četvrtgodišnjom predplatom.

Razne viesti.

Umirovljenje podadmirala Berghofera. Iz Beča pišu, da je stupio u stanje mira podadmiral Berghofer te da mu je car i kralj tim povodom podielio dostojanstvo tajnoga savjetnika u priznanje njegovog djelovanja kao zamjenik načelnika mornarskoga odiela u ministarstvu rata.

Imenovanje u vojnoj mornarici. Njeg. Veličanstvo car i kralj Fran Josip imenovao je kontreadmirala Montecuccoli-a zamjenikom načelnika mornarskog odiela u ministarstvu rata na mjesto umirovljenoga podadmirala Berghofera.

„Zimsko sunce" na Sušaku. Kako smo jur javili, Carevo „Zimsko sunce" predstavljalo se i na Sušaku. O samom teku predstave primili smo koliko sliedi:

Nešto iza 8½ sati digne se zastor, i prikaže nam se stari dobričina kapetan M i k u l a stereotipnom mornarskom lulom u ustima i njegova žena L o j z a.

Za vrieme predstave došlo je do silnog povladjivanja i klicanja, a osobito iza svakog čina do zaglušne vike: živio Car! živio pisac! sve dok se nije pokazao na pozornici po pet šest puta. Uz to gotovo na svačijim očima mogao si vidjeti, kako se cakle samilosne suze. Bilo je upravo potresno gledati, a osobito kad se to vidjelo kod starijih i ozbiljnih ljudi, kako htjedoše, da zataje svoje suze, najljepši izraz uzibanih rodoljubnih osjećaja.

U dvanajst sati, kad je svršila predstava, zamoljen je g. Car, neka bi i na sutrašnju predstavu došao. On se je istina izgovarao, da nemože, da je umoren, što mu rado vjerujemo, ali nije bilo druge već obećati, da će i sutra doći.

U jedan sat iza pol noći imao je parobrod krenuti put Voloskoga i Opatije. Naša mladost odpratila je istarske gostove na Rieku do parobroda, te ih pozdravljala, osobito Cara.

Nedjelju na večer kod druge predstave jur u 8 sati bijaše dvorana puna, dubkom puna kao i prvi večer, ali občinstvo većim dielom novo, ono, koje nije moglo da prvu večer dobije mjesta. Doiazkom Cara, nastalo silno pljeskanje i pozdravljanje sa živio! Iza svakoga čina nije bilo pljeskanju i klicanju kraja ni konca, dok se nije po više puta pokazao na pozornici. Svršetkom drugog čina predao mu g. Antun Bačić na ime sušačko-riečkih Hrvata krasan srebrni lovor-vienac, sa hrvatskom trobojnicom, a u sredini vienca njegova slika, što ju je vješto izradio na ulje umjetnik slikar g. Sicer. U ovaj čas bio je vrhunac oduševljenja, pozdravljanja sa šeširima, gospodje pozdravljahu sa rubcima, a C a r na pozornici satrven od uzbudjenja nezna već kako da se zahvali, počeo i on odzdravljati. Mi smo g. C a r u u velike zahvalni, što je dozvolio da se i mi zagrijemo njegovim „Zimskim suncem".

U veliku vriednost i narodnu korist ove drame neću ovdje dirati, nju su bolja pera svih zagrebačkih i pokrajinskih novina ocienila, a ćak i nekoja srbska. A netreba tek napominjati, od kolike je vriednosti ova drama za Istru i Dalmaciju, gdje će se sjegurno prikazivati i uzhitom primiti. Car je pogodio sa ovom radnjom u živac, a to je mogao samo on, jer tako osjeća i jer s narodom živi i trpi. On je pokazao, da zna kad hoće, da piše skroz umjetnički, a da zna i za najšire slojeve, što mu se ne može neg preporučiti, pa da nam i nadalje ostala još grozna nedjela, što se dogadjaju u zapuštenoj Istri, ovako vierno na pozornicu iznese.

Slušnoc.

Hrvati u Bosni proti presv. nadbiskupu Štadleru. Primili smo poštom iz Sarajeva od odlične strane sliedeće:

„Izjava. Naš se je katolički i muslimanski svieta od vajkada, uz sve historijske neprijaznosti, dobro pazio. A sada, kada bi već jedanput bilo doba, da sunce bratske sloge što jače prosine, kada nam za to treba ljubavi i mira u teškim i mučnim vremenima i po islamski i po katolički dio našega svieta, upravo sada dolazi sve iskušenje za iskušenjem, puca jaz, raste mržnja, a žalostne joj se posljedice vide ne samo u narodnom, nego i u gospodarstvenom pogledu. Ovakovi razdori nastaju obično, što se ne shvataju prilike, te se radi toga neznanja vriedjaju redovno najnježniji osjećaji, u prvom redu vjerski.

Tako i presvj. g. nadbiskup Štadler, zanesen svojim pretjeranim vjerskim marom, zaboravlja bitne životne i narodne interese našega svieta, smećući s uma zakonom odredjeni put, kada koja inovjerna osoba hoće da predje u katoličku vjeru.

S ovom izjavom najstrožije osudjujemo takove njegove postupke, te isto najsvečanije odbijamo od sebe i svaki pokušaj, da bi se ma od koga miešalo Hrvatstvo sa katoličkom vjerom, te da se na nas katolike Hrvate iz Bosne i Hercegovine ma u čem obara krivica i baca mržnja zbog ma ičije nepromišljene vjerske gorljivosti.

Presvj. g. dr. Štadler biskup je rimski. On je duhovni nadpastir i Niemcima i Madjarima i Talijanima, u kratko svima pripadnicima katoličke vjere u svojoj nadbiskupiji, pak nije nikako opravdano, da se baš zbog čisto vjerske gorljivosti gosp. nadbiskupa udara samo i izključivo na nas Hrvate iz Bosne i Hercegovine i da na nas pada mržnja. Naprotiv se čudimo Njegovoj Presvjetlosti gosp. nadbiskupu, što živući medju nama, kroz dugo godina nije mogao da shvati, kako su naši i muslimanski životni interesi zajednički i kako nam je ruku uz ruku ustrajati i muku mučiti, pa želimo ovim i tražimo, da svako živi na miru u svojoj vjeri, a svi skupa u ljubavi i bratstvu.

Sarajevski Hrvati katoličke vjere".

P. T. Toj izjavi dao je povod sliedeći dogodjaj:

Prije dvadesetak dana nestade iz sela blizu Konjice u Hercegovini udovice muslimanske sa troje djece; dvoje djece ostalo iza oca Muslimana, dok je treće ta žena imala s nekim seljakom katolikom. Na to se diže cieli Konjic muslimanski u potragu, ali bez uspjeha. Fakat je, da je nadbiskup tu djecu s materom zajedno preveo nekuda iz Bosne, što on i ne taji, ali ne će da kaže kuda. Djeca su s materom naravski pokršteni i to ne samo ono od oca katolika, nego i ono dvoje drugo od muslimana. Dolazile su u Sarajevo dvie deputacije, tražeći da se vrati barem ovo dvoje muslimanske djece, s kojom kako su malodobna, ne može mati razpolagati. Nu sve bje bez uspjeha. — (Eto taj dogodjaj dao je povod raznim demonstracijam te gornjoj izjavi proti nadbiskupu Štadleru. Ur.)

Glavna skupština „Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog družtva" na Rieci obdržavana bijaše dne 28. pr. mj. pod predsjedanjem predsjednika g. Sigismunda Kopajića. Družtveno

poslovanje bacilo je tečajem 1902. godine k o r i s t i 261.531 krunu i 95 para. (Uprkos tako sjajnom financijalnom uspjehu slavno ravnateljstvo „Ungaro-Croate“ nije uvažilo lanjske godine molbu našega uredništva glede podielenja bezplatne vožne karte za jednoga našega suradnika, koji je imao putovati u Dalmaciju. Ur.) U nadzorni odbor bijahu izabrani dosadašnji članovi. Interese na dionice (200 kruna po dionici) od 1. maja dobiva se kod riečke banke.

Ugarsko-Hrvatsko dioničko pomorsko parobrodarsko društvo na Rieci objavljuje:

Sa 1. travnja o. g. nastupile su u plovitbenom redu na istarskim prugama sliedeće promjene:

1. Pruga Rieka-Istra-Trst: odlazak iz Rieke prenešen je od sriede na četvrtak i usljed toga i dolazak u Trst od četvrtka na petak; putovanje na povratku iz Trsta ostaje nepromienjeno.

2. Pruga Rieka-Pulj: buduć je brzina vožnje povećana od 9 na 10 mila na sat, nastaje promiena u satima dolazka i odlazka u svim postajama koli na polazku toli na povratku, izuzam odlazak iz Rieke i Pulja, koji ostaju nepromienjeni.

3. Pruga Rieka-Lošinj mali: iz ove pruge izpušteno je ticanje Mošćenica i Berseča, a povećana je brzina vožnje od 9 na 10 milja na sat i zato ima promjena u odlazcima i dolazcima na citavoj prugi, izuzam odlazak iz Rieke i odlazak iz Lošinja malog, koji ostaju kao i do sada.

4. Brza pruga Rieka-Opatija-Pulj: ova pruga prenešena je od četvrtka na sriedu sa odlazkom iz Rieke u 7·45 sati namjesto u 7 sati u jutro; prema tomu mienjaju se sati dolazka i odlazka u Opatiji i Pulju na polazku, dočim na povratku ostaju i nadalje kao do sada.

5. Pruga Rieka-Krk: odlazak iz Rieke ostaje nepromienjen, ali ima malih promiena u dolazcima i odlazcima na drugim postajama; mienja se odlazak iz Krka na povratku tako, da će sriedom uzslieditи u 6 sati u jutro, dočim na sve ostale dane u 5 sati u jutro.

6. Priključna pruga Krk-Baška: ova pruga, koja je prošle godine u svezi sa prugom Rieka-Krk bila ustanovljena, uzpostavlja se i ove godine za trajanja ljetnog doba, sa odlazkom iz Krka u utorak u 5·15 na večer a iz Baške na povratku u sriedu u 4·30 u jutro.

7. Izravna pruga Rieka-Opatija: povećan je broj putovanja na 13 na dan, od kojih prvo biti će istodobno iz Rieke i iz Opatije u 7 sati u jutro a posljednje iz Rieke u 8·30 sati na veče i iz Opatije u 8 sati na večer.

8. Pruga Cres-Rieka: odlazak iz Cresa biti će za 1 sat ranije, t. j. svaki dan izim nedjelje u 5 sati u jutro; odlazak iz Rieke ostaje nepromienjen.

Na ostalim istarskim prugama ostaje u krieposti dosadašnji plovitbeni red.

Našim drvotržcem do znanja. Dne 8. aprila o. g. držati će se dražba jelovih, smrekovih i bukovih stabala na pantu u području raznih šumarija kod kr. šumarskog ureda u Otočcu.

Najhitriji način gibanja i najveći uspjesi, koji su godine 1902. u tom pogledu postignuti. Evo nekoliko primjera, kako se dandanašnji neka vrst ljudi na kopnu ili na moru najbrže miče. Najveću brzinu u plivanju dokazao je englezki plivač Jarvis, koji je prevalio četiri kilometra za jedan sat; u marširanju iztaknuo se je neki Meagher, koji je u jednom satu marša učinio 10 km. na sat; u trku je englezu Watkinsu uspjelo, da stabilira svjetski rekod sa 18 kilometara na sat; francuski kanotijer „Luteco“ dosegao je svojom ladjom 34 kilometara na uri; pri sklizanju pripada „rekord“ svakako Edgintonu, koji je u šestdeset minuta sklizanjem učinio 28 kilometara; u jahanju ide prvenstvo američanca Mac Gyovan Captain-a, kojeg je konj na sat pretrčao 35 kilometara; biciklista Bauge učinio je u jednoj uri put od 50 kilometara; na moru je englezka contra-torpednjača „The Wigor“ u jedan sat prebrodila 66 kilometra, dok je njemački parobrod „Deutschland“, koji je iz Europe stigao u Ameriku u 5 dana, 12 sati i 23 minuta, učinio na sat maksimum 45 kilometara; konačno automobilista Jarrot sa svojim je automobilom postigao brzinu od 86 km. na sat, a Fournier i Hugières, „recordmens-i“ 125 kilometara na sat. Ovo su eto najveće brzine, što su ih sportsmanni sa svojim prometalima do sada postigli.

Koliko vriedi jedna žena. — U Ugandi dobra supruga stoji po srednjoj cieni četiri bika, jednu skatulju naboja i šest šivaćih igala. Jedna kafarska žena vriedi, dašto prema položaju, koji ima njezina obitelj u družtvu, — od dvie do deset krava. — U Tatarskoj daju svekrvi stanovitu količinu maslnca. Kod Mishnića bogataš plaća za svoju zaručnicu dvadeset volova; ako je pak siromah, može dobit ženu za jednu svinju. — U zemlji Timora ne može se nitko ženiti, ako ne posjeduje slonovih zubi. Na figijskom otočju valja imati kitovih zubi, a kod divljaka mongolskog plemena žena se može zamieniti sa dvie jelenove dlake. Kod nas se žene ne kupuju, ali ipak koštaju puno.

Gospodarske viesti.

Dobra kava! Koja gospodarica ne ubraja si u čast i ne smatra si kao njezin ponos, kada postavi na stol dobru i valjanu kavu? Nu žalibože često biva najbolja vrst kave uslied manjevriednih pridodatka pokvarena, pa se krivnja tada nepravo baca na najbolju vrst. Kathreiner-Kneippova sladna kava može se preporučati kao vanredno tečna, a ujedno i najjeftinija primjesa k zrnatoj kavi, kao takodjer najbolja naknada za istu. Na samovlastan Kathreinerov način dobiva Kathreinerova-Kneippova sladna kava obljubljeni miomiris zrnate kave, čime postaje kavni napitak blaži i ugodniji, a i po zdravlje koristniji i pristupačniji. Tko si dakle prednosti pravoga Kathreinera želi osigurati, neka već u ime vlastite dobrobiti pazi kod kupovanja na izvorne omote s imenom „Kathreiner“ i sa zaštitnim znakom „župnik Kneipp“. Što se pako nasuprot otvoreno odvagnuto i krivo pod izlikom Kneippove kave prodaje, uviek je obično naprosto prženi ječam ili vareni slad, ali nikada Kathreiner.

Pepeo od drva, kao gnoj za livade. Izkusan livadar piše o toj stvari, da pepeo i to ne izluženi, vrlo dobro djeluje na livadno tlo, imenito na mahovinom pokrite livade. Pepeo je prikladno gnojivo za sve vrsti tla, osobito na valjano odvodnjenih trestištih, jer u njemu ima svih rudnih sastojina, što ih biline za hranu trebaju. Osim toga pepeo pomaže raztvarati hranive, u tlu nalazeće se tvari, te ih čini pristupnima bilini. S toga je pepeo najbolje gnojivo na livadama i u prvim dvima godinama diže njihov prihod za dvostruko. Pepeo djeluje više, ako se u jesen upotriebi. Najviše djeluje pepeo od drva u vlažnim godinama, kadno ga valja s prolječa upotrebiti, navlastito ako u travnju i svibnju vlada vlažno-toplo vrieme. U pepelu ima prosjekom 6—10 postotaka kalija, 2·5 do 3·5 postotaka fosforne kiseline, 30 do 35 postotaka vapna, 5—6 postotaka magnezije. Drvni pepeo upotriebi se ili sam za se ili mu se primieša dušičnih gnojiva i fosfata. Osobito je valjano gnojivo drvni pepeo za heljdu, lan, luk, salatu, duhan, korun, zob i raž. Pepeo, pomiešan s košćanim brašnom, daje najizvrstnije gnojivo. Vrlo je koristan drvni pepeo kao tamanilo mahovine i drugih nametnika na tlu livada.

Izvješće

o glavnoj skupštini „Prvog istars. Sokola“ u Puli,

obdržavanoj dne 22. marča 1903.

Kako jur javismo, družtveni starosta g. L. Križ, pročitao je na toj skupštini sliedeće izvješće:

Dne 24. septembra 1897., sastalo se u dvorani »Čitaonice« tridesetak rodoljuba na dogovor glede ustanovljenja sokolskog družtva.

Lacko Križ, sazivač toga sastanka, raztumačio je pozvanicima svrhu i cilj sokolskih družtva. Upozorio je osobito na česko sokolstvo, koje je svojim radom pomoglo pomladiti češki narod i probuditi ga na nov život. Ovdje u Puli stotine naših mladića, koji rade u c. i kr. pomorskom arsenalu i drugdje, ostavljeni su sami sebi i sudbini, a najviše tudjim družtvima u kojim se još više odnarodjuju svome domu i tudje materinskom jeziku. Koliko njih je, koji još ćute u srcu svome onaj žar ljubavi do domovine i do materinskog jezika, ali ga žalibože ili posve malo znadu govoriti, ili su ga u talijanskim školama posve zaboravili. Evo dakle sokolu liepe i plemenite zadaće, da uz ojačanje tiela osvježi i duh mladeži naše i da ju privede k domaćem ognjištu, koje toplo grije, bratskom ljubavi i izkrenošću, a ne pali tudjinskom vatrom osvete razpuštenosti i izdajstva!

Misao se porodila i rieč je pala. Misao zdrava, rieč prava! I eto ona mala četa tridesetih rodoljuba odluči i zaključi na onoj osnovateljskoj skupštini, da se dade novome družtvu ime »Prvi istarski Sokol u Puli«, jer je u istinu prvi u Istri. Prihvati jednoglasno podastrta pravila, te izabere odbor od deset lica, kojemu će biti zadatak, da izhodi odobrenje pravila, i da se pobrine za sve, što bi moglo pospješiti početak djelovanju.

Poslie malih promjena u pravilima, koje promjene je visoko c. kr. namjestničtvo u Trstu tražilo, riešenjem od 21. studena 1897. broj 23701, isto je namjestničtvo potvrdilo pravila druživa »Prvi istarski Sokol u Puli«, od kojeg dana eto družtvo zakonito obstoji.

Medjutim naš se dan početka neka broji sa danom 8. prosinca 1897., t. j. onim danom, za koji je ovako zakonito obstojeće družtvo sazvalo svoju prvu redovitu godišnju skupštinu.

Iz zapisnika te skupštine razabiremo, kakvim je oduševljenjem i marom započelo družtvo djelovati. Družtvo je naime već toga dana brojilo 94 člana, od kojih tri utemeljitelja; za naše odnošaje doista liepi broj, broj koji nam je davao najboljih nada za buduće.

Kao što pjevačko družtvo bez pjevača nema smisla, tako i još gore mora se smatrati gombalačko ili sokolsko družtvo bez tjelovježbe. To je imao i na umu izabrani privremeni odbor, koj je skupštinu izvjestio, da je uzeo u najam najveću i najljepšu dvoranu u Puli, dvoranu »Stadt Pola« u kojoj se eto hvala Bogu i danas vježbamo.

Sve hrvatske i slovenske novine najvećom su simpatijom popratile viest o osnutku našeg Sokola, a na samu prvu skupštinu došli su brzojavni pozdravi od Sokola u Celju i Ljubljani te pevskog družtva u Celju i brata F. Muhačeka iz Ljubljane, dočim je »Hrvatski Sokol« u Zagrebu pismeno izrazio svoje veselje i zadovoljstvo, a bio nam od prvog dana sa najvećom pripravnošću uvjek na pripomoć i uslugu, pa da nam olahkoti nabavu sprava, poslao nam je 5. ožujka 1898. pripomoć od 50 kruna, za koju svotu upisali smo naše bratsko družtvo medju članove utemeljitelje.

Da ne podje u zaborav, i da se odužimo uspomeni onim članovom, koji su bili osnivači našeg Sokola, navesti ćemo imena prvog odbora izabranog na toj skupštini:

brat Lacko Križ, starosta
» Ante Mezulić, podstarosta
» Stiepo Gjivić, tajnik
» Al. Kandušer, blagajnik
» Karel Fuchs
» Vojtěch Mazanec
» Potočnik Josip
» Pavešić Jakov
» Blašković Josip
» Ciciliani Ante
} odbornici.

Od ovih pako bili su brat Križ, Mezulić i Pavešić neprestano i do danas ponovno u odbor birani, tako da se uz sokolsku petgodišnjicu može računati i petgodišnjica njihovog rada.

* * *

Ocrtali smo u kratko početak i osnutak našeg družtva, a sada preći ćemo redom, da vidimo, kako i koliko je naš Sokol zadovoljio svojoj zadaći:

1. Zabave. Glede njih, možemo se ponosom obazrieti na naš prošli rad. U zajednici sa našom »Čitaonicom« priredjivalo se svake godine više zabava. Tko se ne samo izmed vas nego i mnogog nečlana nesjeća naše tradicijonalne zabave »Nikolajevo«?

Već prve godine, t. j. 1897., započeo je naš Sokol sa Nikolajevom zabavom, koja je moralno i materijalno prekrasno izpala i družtvu doniela liep dobitak, s kojim je moglo da naruči prve i najpotrebnije stvari. I koncem svake godine, kad sviet željno iščekuje sretnu i veselu novu godinu, punu nade, skupio bi opet naš Sokol u bratsko kolo i pod svoje krilo i svoje članove i njihove znance, rodjake i prijatelje, da jih ugodnom zabavom prevede iz stare u novu godinu.

U mesopustu svake je godine bilo najmanje pet plesova. Godine 1898. bio je »Veliki ples« Čitaonice i Sokola u kazalištu, pa je tako i šire občinstvo upoznalo i vidjelo sokolaše u njihovom družtvenom odielu.

Izim tih zabava davalo je družtvo takodjer i u jeseni male zabavice ili pak veće koncerte, da mogu članovi u to dosadno i obično kišovito vrieme proći koju uricu u zabavi.

Uz pjevanje i tamburanje, koje već od god. 1899. podučaje brat Jelušić, priredjivala se i koja mala vesela igra, ili se deklamovalo, tako da je program naših zabava bio uviek ako i ne bogat po vrednosti i znamenitosti sadržaja, ali je bio raznolik, živ, ugodan i zabavan.

Nadalje odstupilo je družtvo prigodice i dogovorno s Čitaonicom svoju dvoranu i za druge zabave. Tako dramskoj družbi Stojkovićevoj, Gavrilovićevoj, Vukovarskim tamburašima itd.

2. Izleti: U prvom početku nije se mnogo obzira uzelo na izlete. Nije se ni računalo na uspjehe, budi izravno za družtvo budi neizravno za narod. Tekar treću godinu obstanka odluči novi tada izabrani odbor, priredjivati družtvene izlete u okolicu. Prvi je takav izlet bio u Medulin god. 1899., za istim redali se drug jedan za drugim skoro svake nedjelje, u drugo selo. Još su danas u živoj uspomeni veliki i krasni izleti u Loboriku, u Sokolsku uvalicu, Ližnjan i Luzi na moru.

Mladji se je sviet ulovio u bratsko kolo i nastao novi život, život pun oduševljenja i poleta. Naša mladež otrgnuta zadušnim i nezdravim gostionima i odvedena u čistu zdravu narav, a gadne tudjinske pouličnе pjesme zamjenile se sokolskom koračnicom, koja se danas ori iz stotine bratskih srdaca.

(Sliedi.)

poznavanju zemaljskih jezika, poslati treba okružnomu sudu u Rovinju do dne 6. maja 1903.

Koparski kotar:

Občinski izbori u Marezigah obavljeni bijahu prošloga čedna u najtjepšem redu. Kod izbora pobjedila je u sva tri tjela dosadašnja stranka. Dvie stranke borile su se za občinsku upravu ali narodnostne borbe nebijaše tamo, jer su obje stranke poštene slovenske stranke.

Voloski kotar:

Iz Kastavšćine nam pišu: Prošlog čedna umro je i u nedjelju je častno pokopan Mate Mavrić iz Jurdanove županije u občini Kastavskoj. Bilo mu je 84 god. Već tamo od godine 1870. utjecao je mnogo u občinsku upravu, te je u neko doba bio občinski savjetnik. Kao sudbeni procienitelj bio je takodjer dobro vidjen, a narodna stranka spominje ga se osobitim priznanjem, jer je uvjek bio vjeran fiducijar, bilo za izbore u pokrajinski sabor, bilo za Beč. Kako svakomu, koj se koliko istakne pred drugima, tako ni pokojnomu Mavriću nije falio gdjegod koji neprijatelj. Sada, kad je od njega samo uspomena, morahu i oni, koji ga nisu ljubili, priznati, da nas je ostavio jedan od boljih. Lahka mu bila domaća zemljica!

Razne primorske viesti.

„Istranin promoviran u Beču". U ponedeljak, dne 30. marca, bio je u svečanoj dvorani bečkog sveučilišta, promoviran na čast doktora sveukupnog liečništva naš zemljak, vrli Hrvat, gosp. Ante Gržinić. — Istra dobiva u njemu vrstnog liečnika i odlučnog borioca za hrvatska prava. Od srca čestitamo mladomu doktoru na njegovu uspjehu, a domovini na tolikom dobitku. —

Zaključci zemaljskoga odbora u Poreču glede pučkog školstva. Zemaljski odbor u Poreču stvorio je sliedeće zaključke: imenovao je nadučiteljem II. reda javne pučke škole u Vižinadi gosp. Frana Zorzenona; predložio je c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da se opet otvori natječaj na mjesto podučitelja pučke škole u Kortah; podnio je utok na ministarstvo bogoštovlja i nastave proti odluci c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, kojom se podiže hrvatsku pučku školu u Žminju na trorazrednicu; izjavio je predsjedničtvu c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da pristaje iznimno na to, da se tekuću školsku godinu namjesti na pučkoj školi u Motovunu četvrtu učiteljsku silu, da se uzmogne podieliti onu školu po spolu; isto tako pristao je iznimno na to, da se namjesti za tekuću školsku godinu na dvorazrednoj hrvatskoj pučkoj školi u Pazinu treću učiteljsku silu; uzeo je na znanje, da je c. kr. zemaljsko školsko vieće proširilo pučku školu u Brgudu na dvorazrednicu, isto taho pučku školu u Brezi na dvorazrednicu. Nije pristao na predlog c. kr. zemaljskoga školskoga vieća, da se podigne hrvatsku pučku školu u Buzetu na trorazrednicu i da se ustroji u Plavijah školsku ekspoziturу, odvisnu od škole u Škofji; nije pristao na to, da se ustroji u Hortih-Pehljinu školsku ekspoziturу, odvisnu od škole u Sv. Mateju; izjavio je predsjedničtvu c. kr zemaljskoga školskoga vieća, da je posve pravilno postupanje zemaljskoga računovodnog ureda, koji se je uzprotivio providiti sa klauzulom na plateżni arak učitelja g. M. Lukeža na novoustrojenoj školi kod Sv. Lovreča te da nemože ni zemaljski odbor inače postupati. Nadalje izjavi zemaljski odbor, da se slaže sa zaključkom glede imenovanja učitelja Josipa Parentina kotarskim školskim nadzornikom, ali da nemože pristati na zahtjev, da se dade odštetu za stanarinu Parentinu, kao nadučitelju pučke škole u Poreču, iz zemaljske zaklade, već iz mjestne školske zaklade u Poreču.

Zemaljske podpore. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je občini Pirana iz zemaljske zaklade vatrogasaca podporu od 600 kruna za nabavu orudja za tamošnje vatrogasce; občini Pula iz iste zaklade podporu od 2000 kruna u dva jednaka obroka za nabavu parne štrcaljke i drugog orudja za vatrogasce. Občini Klanec doznačio je kruna 400 kao prvi obrok od zajamčene podpore za gradnju občinskoga zdenca u Klancu, te kruna 800 za gradnju vodovoda u Dragi.

Za dogradnju željeznice Trst-Poreč-Kanfanar. Zemaljski odbor stavio je na razpolaganje ministarstvu željeznica iznos od 20.000 kruna na račun troškova za izradnju tehničke osnove željezničke pruge Poreč-Kanfanar, kako bijaše zaključeno u zadnjem zasjedanju istar. sabora.

Za uredjenje Raše. Zemaljski odbor u Poreču odaslao je c. kr. namjestničtvu u Trstu nacrte za gradnju željezničkih mostova, koje će valjati podignuti na cesti Labin-Barban usljed uredjenja rieke Raše. Te nacrte poslati će namjestničtvo ministarstvu nutarnjih posala sa preporukom, da bi država priskočila na pomoć za tu gradnju sa polovicom troškova.

Književne viesti.

Uprava „Matice Hrvatske" moli onu gg. svoje povjerenike, koji do sada nisu prijavili svojih članova, niti naručili knjiga, da to učine što prije, jer bi se moglo desiti, da ostanu bez knjigâ, budući da je od tiskanih 11.600 primjeraka već preko 10.000 razpačano, a do 40 povjerenika još se nije javilo, a knjige se ne šalju nikomu, tko ih ne naruči. (Kod naše uprave je jošte knjiga za pet članova. Tko ih želi imati, neka se požuri. Ur.)

Politički pregled.

U Puli, dne 1. aprila 1903.

Hrvatska.

Prošlog čedna bijaše Zagrub opet pozorište izgreda i demonstracija radi netaktnosti vlastodržaca. Povod izgredu dala je bezobraznost ravnateljstva kr. ug. državnih željeznica, koja je postavila na novoj zgradi izključivo magjarski napis. Službene „Narodne Novine" br. 71. od 28. pr. mjeseca doniele su na uvodnom mjestu krupnijimi slovi tiskano, da se je to pomutnjom dogodilo, naime dotična odredba krivo shvatila. U sred Zagreba postavljati na zajedničkoj zgradi, sagradjenu hrvatskimi novci, samo madjarski napis, i to u vrieme, kad je sav narod uzburkan radi zabrane skupštinah za financijalnu samostalnost, znači izazivati hrvatski narod te tražiti žrtve u redovima hrvatskih pobornika za narodna prava, znači bezobrazluk bez medje i primjera. Ili se je ponovnim postavljanjem samomagjarskih napisa u Zagrebu htjelo proslaviti dogodjaje godine 1883, kada bijahu skinuti madjarski napisi sa financijalnih zgrada? Ako se nije htjelo izazivati, nebi se jih bilo postavilo! Proslava dvadesetgodišnjice sa hrvatskim krvoprolićem, bi bila svakako ugodna uspomena za naše dušmane! — Demonstrirali su sveučilištni djaci uz pomoć rodoljubnih radnika i uz simpatiziranje neodvisnog gradjanstva. Kao obično kod takovih zgoda, porazbijali su prozore na raznim zgradama. Da je mnogo zatvorenih, to se razumije. Gospodu Stjepana Radića te H. Sirovatku uapsiše takodjer. ali opet izpustiše.

Crna Gora.

Službeni list crnogorske vlade priobćuje viest, de je knez Nikola podielio kardinalom Vanutelli-u i Agliardi-u veliki križ Danilova reda. To odlikovanje da je uzsliedilo za priznanje njihovog sudjelovanja kod ugovora medju sv. stolicom i crnogorskom vladom u poslu sv. Jeronima.

Srbija.

Glede promjene ustanova pišu opozicionalni listovi, da ide vlada za tim, ga stvori novu neradikalnu većinu u narodnoj skupštini.

Rusija.

Dio vojne mornarice, što se nalazio u baltičkom moru, dobio je nalog, da zaplovi u sredozemno more. To se brodovlje castoji od 11 ratnih brodova i nalazi se pod zapovjedničtvom kontreadmirala Folkera.

* * *

Ruski ministar poljodjelstva kani izdati naredbu sporazumno sa crkvenimi oblastmi, da se umanji preveliki broj blagdana, koji da su na štetu narodnog gospodarstva. Tih blagdana imade u nekojih krajevih do 120, a u drugih ćak do 140, a nekoji od tih nisu ni priznati crkvenimi zakoni.

* * *

Ponajbolji ruski pisci namjeravaju izdati ilustrovani opis Macedonije, o kojoj se danas toliko govori. Čisti prihodak od tog opisa pripasti će nevoljnim Macedoncem kršćanske vjere.

Svim predplatnikom, koji su nam budkoliko dužni jošte za prošlu god., ustavili smo šiljanje lista.

Današnjim brojem nastupili smo drugo četvrtgodište, pa molimo sve predplatnike, koji jošte nisu obnovili ovogodišnju predplatu, neka se nas sjete barem sa četvrtgodišnjom predplatom.

Razne viesti.

Umirovljenje podadmirala Berghofera. Iz Beča pišu, da je stupio u stanje mira podadmiral Berghofer te da mu je car i kralj tim povodom podielio dostojanstvo tajnoga savjetnika u priznanje njegovog djelovanja kao zamjenik načelnika mornarskoga odiela u ministarstvu rata.

Imenovanje u vojnoj mornarici. Njeg. Veličanstvo car i kralj Franc Josip imenovao je kontreadmirala Montecuccoli-a zamjenikom načelnika mornarskog odiela u ministarstvu rata na mjesto umirovljenoga podadmirala Berghofera.

„Zimsko sunce" na Sušaku. Kako smo jur javili, Carevo „Zimsko sunce" predstavljalo se i na Sušaku. O samom teku predstave primili smo koliko sliedi:

Nešto iza 8½ sati digne se zastor, i prikaže nam se stari dobričina kapetan M i k u l a stereotipnom mornarskom lulom u ustima i njegova žena L o j z a.

Za vrieme predstave došlo je do silnog povladjivanja i klicanja, a osobito iza svakog čina do zaglušne vike: živio Car! živio pisac! sve dok se nije pokazao na pozornici po pet šest puta. Uz to gotovo na svačijim očima mogao si vidjeti, kako se cakle samilosne suze. Bilo je upravo potresno gledati, a osobito kad se to vidjelo kod starijih i ozbiljnih ljudi, kako htjedoše, da zataje svoje suze, najljepši izraz uzibanih rodoljubnih osjećaja.

U dvanajst sati, kad je svršila predstava, zamoljen je g. Car, neka bi i na sutrašnju predstavu došao. On se je istina izgovarao, da nemože, da je umoren, što mu rado vjerujemo, ali nije bilo druge već obećati, da će i sutra doći.

U jedan sat iza pol noći imao je parobrod krenuti put Voloskoga i Opatije. Naša mladost odpratila je istarske gostove na Ricku do parobroda, te ih pozdravljala, osobito Cara.

Nedjelju na večer kod druge predstave jur u 8 sati bijaše dvorana puna, dubkom puna kao i prvi večer, ali občinstvo većim dielom novo, ono, koje nije moglo da prvu večer dobije mjesta. Dolazkom Cara, nastalo silno pljeskanje i pozdravljanje sa živio! Iza svakoga čina nije bilo pljeskanju i klicanju kraja ni konca, dok se nije po više puta pokazao na pozornici. Svršetkom drugog čina predao mu g. Antun Bačić na ime sušačko-riečkih Hrvata krasan srebrni lovor-vienac, sa hrvatskom trobojnicom, u sredini vienca njegova slika, što ju je vješto izradio na ulje umjetnik slikar g. Sicer. U ovaj čas bio je vrhunac oduševljenja, pozdravljanja sa šeširima, gospodje pozdravljahu sa rubcima, a C a r na pozornici sutrven od uzbudjenja nezna već kako da se zahvali, počeo i on odzdravljati. Mi smo g. C a r u u velike zahvalni, što je dozvolio da se i mi zagrijemo njegovim „Zimskim suncem".

U veliku vriednost i narodnu korist ove drame neću ovdje dirati, ju su bolja pera svih zagrebačkih i pokrajinskih novina ocienila, a ćak i nekoja srbska. A netreba tek napominjati, od kolike je vriednosti ova drama za Istru i Dalmaciju, gdje će se sigurno prikazivati i uzhitom primiti. Car je pogodio sa ovom radnjom u živac, a to je mogao samo on, jer tako osjeća i jer s narodom živi i trpi. On je pokazao, da zna kad hoće, da piše skroz umjetnički, a da zna i za najšire slojeve, što mu se ne može nego preporučiti, pa da nam i nadalje ostala još grozna nedjela, što se dogadjaju u zapuštenoj Istri, ovako vierno na pozornicu iznese.

Slušaoc.

Hrvati u Bosni proti presv. nadbiskupu Štadleru. Primili smo poštom iz Sarajeva od odlične strane sliedeće:

„I z j a v a. Naš se je katolički i muslimanski sviet od vajkada, uz sve historijske neprijaznosti, dobro pazio. A sada, kada bi već jedanput bilo doba, da sunce bratske sloge što jače prosine, kada nam za to treba ljubavi i mira u teškim i mučnim vremenima i po islamski i po katolički dio našega svieta, upravo sada dolazi sve iskušenje za iskušenjem, puca jaz, raste mržnja, a žalostne joj se posljedice vide ne samo u narodnom, nego i u gospodarstvenom pogledu. Ovakovi razdori nastaju obično, što se ne shvataju prilike, te se radi toga neznanja vriedjaju redovno najnježniji osjećaji, u prvom redu vjerski.

Tako i presvj. g. nadbiskup Štadler, zanesen svojim pretjeranim vjerskim marom, zaboravlja bitne životne i narodne interese našega svieta, smećući s uma zakonom odredjeni put, kada koja inovjerna osoba hoće da predje u katoličku vjeru.

S ovom izjavom najstrožije osudjujemo takove njegove postupke, te isto najsvečanije odbijamo od sebe i svaki pokušaj, da bi se ma od koga miešalo Hrvatstvo sa katoličkom vjerom, te da se na nas katolike Hrvate iz Bosne i Hercegovine ma u čem obara krivica i baca mržnja zbog ma ičije nepromišljene vjerske gorljivosti.

Presvj. g. dr. Štadler biskup je rimski. On je duhovni nadpastir i Niemcima i Madjarima i Talijanima, u kratko svima pripadnicima katoličke vjere u svojoj nadbiskupiji, pak nije nikako opravdano, da se baš zbog čisto vjerske gorljivosti gosp. nadbiskupa udara samo i izključivo na nas Hrvate iz Bosne i Hercegovine i da na nas pada mržnja. Naprotiv se čudimo Njegovoj Presvjetlosti gosp. nadbiskupu, što živući medju nama, kroz dugo godina nije mogao da shvati, kako su naši i muslimanski životni interesi zajednički i kako nam je ruku uz ruku ustrajati i muku mučiti, pa želimo ovim i tražimo, da svako živi na miru u svojoj vjeri, a svi skupa u ljubavi i bratstvu.

Sarajevski Hrvati katoličke vjere".

P. T. Toj izjavi dao je povod sliedeći dogodjaj:

Prije d adesetak dana nestade iz sela blizu Konjice u Hercegovini udovice muslimanske sa troje djece; dvoje djece ostalo iza oca Muslimana, dok je treće ta žena imala s nekim seljakom katolikom. Na to se diže cieli Konjic muslimanski u potragu, ali bez uspjeha. Fakat je, da je nadbiskup tu djecu s materom zajedno preveo nekuda iz Bosne, što on i ne taji, ali ne će da kaže kuda. Djeca su s materom naravski pokršćena i to ne samo ono od oca katolika, nego i ono dvoje drugo od muslimana. Dolazile su u Sarajevo dvie deputacije, tražeći da se vrati barem ovo dvoje muslimanske djece, s kojom kako su malodobna, ne može mati razpolagati. Nu sve bje bez uspjeha. — (Eto taj dogodjaj dao je povod raznim demonstracijam te gornjoj izjavi proti nadbiskupu Štadleru. Ur.)

Glavna skupština „Ugarsko-hrvatskog parobrodarskog družtva" na Rieci obdržavana bijaše dne 28. pr. mj. pod predsjedanjem predsjednika g. Sigismunda Kopajtića. Družtveno

poslovanje bacilo je tečajem 1902. godine k o r i s t i 261.531 krunu i 95 para. (Uprkos tako sjajnom financijalnom uspjehu slavno ravnateljstvo „Ungaro-Croate“ nije uvažilo lanjske godine molbu našega uredništva glede podielenja bezplatne vozne karte za jednoga našega suradnika, koji je imao putovati u Dalmaciju. Ur.) U nadzorni odbor bijahu izabrani dosadašnji članovi. Interese na dionice (200 kruna po dionici) od 1. maja dobiva se kod riečke banke.

Ugarsko - Hrvatsko dioničko pomorsko parobrodarsko družtvo na Rieci objavljuje:

Sa 1. travnja o. g. nastupile su u plovitbenom redu na istarskim prugama sliedeće promjene:

1. Pruga Rieka-Istra-Trst: odlazak iz Rieke prenešen je od sriede na četvrtak i usljed toga i dolazak u Trst od četvrtka na petak; putovanje na povratku iz Trsta ostaje nepromienjeno.

2. Pruga Rieka-Pulj: budući je brzina vožnje povećana od 9 na 10 mila na sat, nastaje promiena u satima dolazka i odlazka u svim postajama koli na polazku toli na povratku, izuzam odlazak iz Rieke i Pulja, koji ostaju nepromienjeni.

3. Pruga Rieka-Lošinj mali: iz ove pruge izpušteno je ticanje Mošćenica i Berseča, a povećana je brzina vožnje od 9 na 10 milja na sat i zato ima promjenu u odlazcima i dolazcima na čitavoj prugi, izuzam odlazak iz Rieke i odlazak iz Lošinja malog, koji ostaju kao i do sada.

4. Brza pruga Rieka - Opatija - Pulj: ova pruga prenešena je od četvrtka na sriedu sa odlazkom iz Rieke u 7·45 sati namjesto u 7 sati u jutro; prema tomu mienjaju se sati dolazka i odlazka u Opatiji i Pulju na polazku, dočim na povratku ostaju i nadalje kao do sada.

5. Pruga Rieka-Krk: odlazak iz Rieke ostaje nepromienjen, ali ima malih promiena u dolazcima i odlazcima na drugim postajama; mienja se odlazak iz Krka na povratku tako, da će sriedom uzsliediti u 6 sati u jutro, dočim na sve ostale dane u 5 sati u jutro.

6. Priključna pruga Krk-Baška: ova pruga, koja je prošle godine u svezi sa prugom Rieka-Krk bila ustanovljena, uzpostavlja se i ove godine za trajanja ljetnog doba, sa odlazkom iz Krka u utorak u 5·15 na večer a iz Baške na povratku u sriedu u 4·30 u jutro.

7. Izravna pruga Rieka-Opatija: povećan je broj putovanja na 13 na dan, od kojih prvo biti će istodobno iz Rieke i iz Opatije u 7 sati u jutro a posljednje iz Rieke u 8·30 sati na veče i iz Opatije u 8 sati na večer.

8. Pruga Cres-Rieka: odlazak iz Cresa biti će za 1 sat ranije, t. j. svaki dan izim nedjelje u 5 sati u jutro; odlazak iz Reike ostaje nepromienjen.

Na ostalim istarskim prugama ostaje u krieposti dosadašnji plovitbeni red.

Našim drvotržcem do znanja. Dne 8. aprila o. g. držati će se dražba jelovih, smrekovih i bukovih stabala na pantu u području raznih šumarija kod kr. šumarskog ureda u Otočcu.

Najhitriji način gibanja i najveći uspjesi, koji su godine 1902. u tom pogledu postignuti. Evo nekoliko primjera, kako se dandanašnji neka vrst ljudi na kopnu ili na moru najbrže miče. Najveću brzinu u plivanju dokazao je englezki plivač Jarvis, koji je prevalio četiri kilometra za jedan sat; u marširanju iztaknuo se je neki Meagher, koji je u jednom satu marša učinio 10 km. na sat; u trku je englezu Watkinsu uspjelo, da stabilira svjetski rekod sa 18 kilometara na sat; francuski kanotijer „Lutece“ dosegao je svojom ladjom 34 kilometara na uri; pri sklizanju pripada „rekord“ svakako Edgintonu, koji je u šestdeset minuta sklizanjem učinio 28 kilometara; u jahanju ide prvenstvo amerikanca Mac Gyovan Captain-a, kojeg je konj na sat pretrčao 35 kilometara; biciklista Bauge učinio je u jednoj uri put od 50 kilometara; na moru je englezka contra-torpednjača „The Wigor“ u jedan sat prebrodila 66 kilomeatra, dok je njemački parobrod „Deutschland“, koji je iz Europe stigao u Ameriku u 5 dana, 12 sati i 23 minuta, učinio na sat maksimum 45 kilometara; konačno automobilista Jarrot sa svojim je automobilom postigao brzinu od 86 km. na sat, a Fournier i Hugières, „recordmens-i“ 125 kilometara na sat. Ovo su eto najveće brzine, što su ih sportsmanni sa svojim prometalima do sada postigli.

Koliko vriedi jedna žena. — U Ugandi dobra supruga stoji po srednjoj cieni četiri bika, jednu škatulju naboja i šest šivaćih igala. Jedna kafarska žena vriedi, dašto prema položaju, koji ima njezina obitelj u družtvu, — od dvie do deset krava. — U Tatarskoj daju svekrvi stanovitu količinu maslaca. Kod Mishnića bogataš plaća za svoju zaručnicu dvadeset volova; ako je pak siromah, može dobit ženu za jednu svinju. — U zemlji Timora ne može se nitko ženiti, ako ne posjeduje slonovih zubi. Na figijskom otočju valja imati kitovih zubi, a kod divljaka mongolskog plemena žena se može zamieniti sa dvie jelenove dlake. Kod nas se žene no kupuju, ali ipak koštaju puno.

Gospodarske viesti.

Dobra kava! Koja gospodarica ne ubraja si u čast i ne smatra si kao njezin ponos, kada postavi na stol dobru i valjanu kavu? Nu žalibože često biva najbolja vrst kave usljed manjevriednih pridodatka pokvarena, pa se krivnja tada nepravo baca na najbolju vrst. Kathreiner-Kneippova sladna kava može se preporučati kao vanredno tečna, a ujedno i najjeftinija primjesa k zrnatoj kavi, kao takodjer najbolja naknada za istu. Na samovlastan Kathreinerov način dobiva Kathreinerova-Kneippova sladna kava obljubljeni miomiris zrnate kave, čime postaje kavni napitak blaži i ugodniji, a i po zdravlje koristniji i pristupačniji. Tko si dakle prednosti pravoga Kathreinera želi osigurati, neka već u ime vlastite dobrobiti pazi kod kupovanja na izvorne omote s imenom „Kathreiner“ i sa zaštitnim znakom „župnik Kneipp“. Što se pako nasuprot otvoreno odvagnuto i krivo pod izlikom Kneippove kave prodaje, uviek je obično naprosto prženi ječam ili vareni slad, ali nikada Kathreiner.

Pepeo od drva, kao gnoj za livade. Izkusan livadar piše o toj stvari, da pepeo i to ne izluženi, vrlo dobro djeluje na livadno tlo, imenito na mahovinom pokrite livade. Pepeo je prikladno gnojivo za sve vrsti tla, osobito na valjano odvodnjenih tresetištih, jer u njemu ima svih rudnih sastojina, što ih biline za hranu trebaju. Osim toga pepeo pomaže raztvarati hranive, u tlu nalazeće se tvari, te ih čini najpristupnima bilini. S toga je pepeo najbolje gnojivo na livadama i u prvim dvima godinama diže njihov prihod za dvostruko. Pepeo djeluje više, ako se u jesen upotriebi. Najviše djeluje pepeo od drva u vlažnim godinama, kadno ga valja s proljeća upotrebiti, navlastito ako u travnju i svibnju vlada vlažno-toplo vrieme. U pepelu ima prosjekom 6—10 postotaka kalija, 2·5 do 3·5 postotaka fosforne kiseline, 30 do 35 postotaka vapna, 5—6 postotaka magnezije. Drvni pepeo upotriebi se ili sam za se ili mu se primieša dušičnih gnojiva i fosfata. Osobito je valjano gnojivo drvni pepeo za heljdu, lan, luk, salatu, duhan, korun, zob i raž. Pepeo, pomiešan s koščanim brašnom, daje najizvrstnije gnojivo. Vrlo je koristan drvni pepeo kao tamanilo mahovine i drugih nametnika na tlu livada.

Izvješće

o glavnoj skupštini „Prvog istars. Sokola“ u Puli,

obdržavonoj dne 22. marča 1903.

Kako jur javismo, društveni starosta g. L. Križ, pročitao je na toj skupštini sliedeće izvješće:

Dne 24. septembra 1897., sastalo se u dvorani »Čitaonice« tridesetak rodoljuba na dogovor glede ustanovljenja sokolskog društva.

Lacko Križ, sazivač toga sastanka, raztumačio je pozvanicima svrhu i cilj sokolskih društva. Upozorio je osobito na česko sokolstvo, koje je svojim radom pomoglo pomladiti češki narod i probuditi ga na nov život. Ovdje u Puli stotine naših mladića, koji rade u c. i kr. pomorskom arsenalu i drugdje, ostavljeni su sami sebi i sudbini, a najviše tudjim društvima u kojim se još više odnarodjuju svome domu i tudje materinskom jeziku. Koliko njih je, koji jošte ćute u srcu svome onaj žar ljubavi do domovine i do materinskog jezika, ali ga žalibože ili posve malo znadu govoriti, ili su ga u talijanskim školama posve zaboravili. Evo dakle sokolu liepe i plemenite zadaće, da uz ojačanje tiela osvježi i duh mladeži naše i da ju privede k domaćem ognjištu, koje toplo grije, bratskom ljubavi i izkrenošću, a ne pali tudjinskom vatrom osvete razpuštenosti i izdajstva!

Misao se porodila i rieč je pala. Misao zdrava, rieč prava! I eto ona mala četa tridesetih rodoljuba odluči i zaključi na onoj osnovateljskoj škupštini, da se dade novome društvu ime »P r v i i s t a r s k i S o k o l u P u l i«, jer je u istinu prvi u Istri. Prihvati jednoglasno podastrta pravila, te izabere odbor od deset lica, kojemu će biti zadatak, da izhodi odobrenje pravila, i da se pobrine za sve, što bi moglo pospješiti početak djelovanju.

Poslie malih promjena u pravilima, koje promjene je visoko c. kr. namjestničtvo u Trstu tražilo, riešenjem od 21. studena 1897. broj 23701, isto je namjestničtvo potvrdilo pravila društva »Prvi istarski Sokol u Puli«, od kojeg dana eto društvo zakonito obstoji.

Medjutim naš se dan početka neka broji sa danom 8. prosinca 1897., t. j. onim danom, za koji je ovako zakonito obstojeće društvo sazvalo svoju prvu redovitu godišnju skupštinu.

Iz zapisnika te skupštine razabiremo, kakvim je oduševljenjem i marom započelo društvo djelovati. Društvo je naime već toga dana brojilo 94 člana, od kojih tri utemeljitelja; za naše odnošaje doista liepi broj, broj koji nam je davao najboljih nada za buduće.

Kao što pjevačko društvo bez pjevača nema smisla, tako i još gore mora se smatrati gombalačko ili sokolsko društvo bez tjelovježbe. To je imao i na umu izabrani privremeni odbor, koj je skupštinu izvjestio, da je uzeo u najam najveću i najljepšu dvoranu u Puli, dvoranu »Stadt Pola« u kojoj se eto hvala Bogu i danas vježbamo.

Sve hrvatske i slovenske novine najvećom su simpatijom popratile viest o osnutku našeg Sokola, a na samu prvu skupštinu došli su brzojavni pozdravi od Sokola u Celju i Ljubljani te pevskog društva u Celju i brata F. Muhačeka iz Ljubljane, dočim je »Hrvatski Sokol« u Zagrebu pismeno izrazio svoje veselje i zadovoljstvo, a bio nam od prvog dana sa najvećom pripravnošću uvjek na pripomoć i uslugu, pa da nam olahkoti nabavu sprava, poslao nam je 5. ožujka 1898. pripomoć od 50 kruna, za koju svotu upisali smo naše bratsko društvo medju članove utemeljitelje.

Da ne podje u zaborav, i da se odužimo uspomeni onim članovom, koji su bili osnivači našeg Sokola, navesti ćemo imena prvog odbora izabranog na toj skupštini:

brat Lacko Križ, starosta
» Ante Mezulić, podstarosta
» Stiepo Gjivić, tajnik
» Al. Kandušer, blagajnik
» Karel Fuchs
» Vojtěch Mazanec
» Potočnik Josip
» Pavešić Jakov
» Blašković Josip
» Ciciliani Ante
} odbornici.

Od ovih pako bili su brat Križ, Mezulić i Pavešić neprestano i do danas ponovno u odbor birani, tako da se uz sokolsku petgodišnjicu može računati i petgodišnjica njihovog rada.

* * *

Ocrtali smo u kratko početak i osnutak našeg društva, a sada preći ćemo redom, da vidimo, kako i koliko je naš Sokol zadovoljio svojoj zadaći:

1. Z a b a v e. Glede njih, možemo se ponosom obazrijeti na naš prošli rad. U zajednici sa našom »Čitaonicom« priredjivalo se svake godine više zabava. Tko se ne samo izmed vas nego i mnogog nečlana nesjeća naše tradicijonalne zabave »Nikolajevo«?

Već prve godine, t. j. 1897., započeo je naš Sokol sa Nikolajevom zabavom, koja je moralno i materijalno prekrasno izpala i družtvu doniela liep dobitak, s kojim je moglo da naruči prve i najpotrebnije stvari. I koncem svake godine, kad sviet željno izčekuje sretnu i veselu novu godinu, punu nade, skupio bi opet naš Sokol u bratsko kolo i pod svoje krilo i svoje članove i njihove znance, rodjake i prijatelje, da jih ugodnom zabavom prevede iz stare u novu godinu.

U mesopustu svake je godine bilo najmanje pet plesova. Godine 1898. bio je »Veliki ples« Čitaonice i Sokola u kazalištu, pa je tako i šire občinstvo upoznalo i vidjelo sokolaše u njihovom društvenom odielu.

Izim tih zabava davalo je društvo takodjer i u jeseni male zabavice ili pak veće koncerte, da mogu članovi u to dosadno i obično kišovito vrieme proći koju uricu u zabavi.

Uz pjevanje i tamburanje, koje već od god. 1899. podučaje brat Jelušić, priredjivala se i koja mala vesela igra, ili se deklamovalo, tako da je program naših zabava bio uviek ako i ne bogat po vrednosti i znamenitosti sadržaja, ali je bio raznolik, živ, ugodan i zabavan.

Nadalje odstupilo je društvo prigodice i dogovorno s Čitaonicom svoju dvoranu i za druge zabave. Tako dramskoj družbi Stojkovićevoj, Gavrilovićevoj, Vukovarskim tamburašima itd.

2. I z l e t i: U prvom početku nije se mnogo obzira uzelo na izlete. Nije se ni računalo na uspjehe, budi izravno za društvo budi neizravno za narod. Tekar treću godinu obstanka odluči novi tada izabrani odbor, priredjivati društvene izlete u okolicu. Prvi je takav izlet bio u Medulin god. 1899., za istim redali se drug jedan za drugim skoro svake nedjelje, u drugo selo. Još su danas u živoj uspomeni veliki i krasni izleti u Loboriku, u Sokolsku uvalicu, Ližnjan i Luzi na moru.

Mladji se je sviet ulovio u bratsko kolo i nastao novi život, život pun oduševljenja i poleta. Naša mladež otrgnuta zadušnim i nezdravim gostionima i odvedena u čistu zdravu narav, a gadne tudjinske pouličnc pjesme zamjenile se sokolskom koračnicom, koja se danas ori iz stotine bratskih srdaca. (Sliedi.)

Javna zahvala.

Miloj rodbini, prijateljem i znancem, koji su mi u vrieme bolesti, smrti i pogreba moga nezaboravnoga supruga

Franeta Jedrejčić Miličić,

bilo pismeno bilo osobno sućut izrazili, najsrdačnija hvala.

Osobita hvala: svim občinarom Lindara, dr. Trinajstiću, zastupnikom, županom i občinskim činovnicima. Obiteljima Ivić, Fabris, Stefanuti i Gržić nezaboravna, a sestri Franciki Ivić i nećaku Leopoldu Stefanuti neizreciva harnost na požrtvovnosti.

Lindar, 1. aprila 1903.

Ucviljena Lucija.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Kmeština na Poreštini

uru i pô od željezničke postaje Višnjan

prodaje se dobrovoljno.

Podrobnije ubaviesti daje umirovljeni župnik veleč. gosp. **Jure Žiković** u **Bačvi, p. Višnjan.**

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski } **Sir.**
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

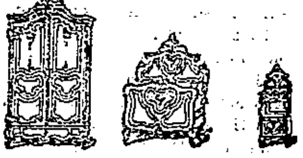

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne depozitelju:

sa predobjavom od 4 dana po $2\frac{1}{4}\%$
" " 8 " " 3%

proti pismima za izplatu na ime:

sa predobjavom od 4 dana po $2\frac{1}{4}\%$
" " " 8 " " $2\frac{1}{2}\%$
" " " 30 " " $2\frac{3}{4}$

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%
" " " 3 m. " $2\frac{1}{4}\%$
" " " 6 " " $2\frac{1}{2}\%$

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stopa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoloživo s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Podpisani preporuča p. n. obćinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice,

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u prvom katu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma išli još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik kp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 " 1 " 60 "

Manje od dvie flašice ne šaljem, no moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga $4\frac{1}{2}\%$ kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uloženo iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K **4·90,** u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	" " 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	" " 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	" " 2·40	Sviećice za božično drvo u 6 bojah	" " 3·—
" "	" " 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	" " 4.40
" granis	" " 1·20	Svieće i t..će, I. talijanski sastav	" " 3·—
		" " II. " "	" " 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	" 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.

Gersheimovi stenji (tulji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, vоščarnica u Gorici.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;

1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Važno za svakoga!

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

POZIV

na XVI. redovitu glavnu skupštinu

kotarske gospodarske zadruge u Buzetu

koja će se držati **u subotu, dne 18. t. mj.** u 9 sati prije podne

u občinskom uredu u Buzetu.

Dnevni red:

1. Uplaćivanje godišnje članarine.
2. Nagovor predsjednika.
3. Izvješće tajnikovo.
4. Izvješće blagajnikovo i proračun za godinu 1903.
5. Predlozi, upiti i zaključci.
6. Izbor novoga odbora za dobu do god. 1906.
7. Predavanje o vinogradarstvu po gosp. Ivanu Sancinu, učitelju poljodjelstva.
8. Žriebanje »Expărsette« i dvojice, koje će se upisati kao dosmrtne članove družtva sv. Jeronima.

Pravo na žriebanje imati će samo članovi, koji će doći na skupštinu i koji su uplatili članarinu za g. 1902.

Po § 13. družtvenih pravila izloženi su u družtvenoj pisarni računi za god. 1902., te ih prosto svakomu članu pregledati i primetnuti svoje opazke.

Kotarska gospodarska zadruga

Buzet, 1. aprila 1903. Predsjednik:

Jakov Draščić.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Broj 15. Pula, u četvrtak dne 9. travnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom post. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, e podpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari j. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Čestit Uzkrs!

„Sunce žari cviece miri
U gori i gaju,
U dolini, na brežuljku,
Po hrvatskom kraju".

Iz zimskog sna trgla se priroda, te se stala kititi zelenilom i cviećem pripravljajuć se na novi život. U zelenilu i cvieću slavi godimice katolička crkva uspomenu na uzkrsnuće Sina božjega, koji je na drvu križa prolio svoju svetu krvcu za slobodu i spas griešnoga svieta.

Bog-čovjek hotio nam je uzvišenim primjerom pokazati neizmjernu ljubav svoju tim, što je sam sebe prikazao Otcu nebeskomu na Golgoti za spas duša naših. Ali On je podao ujedno svietu nepobitni dokaz, kako treba za svako veliko djelo, za svako uzvišeno poduzeće i za svaku plemenitu svrhu podnesti neizrecivih žrtava i svladati ogromnih zaprieka prije nego li se dođje do cilja.

Kao što je Spasitelj svojom mukom i smrću slomio verige tmine i robstva i slavodobitno svladao viečnu smrt, tako treba, da se narodi i plemena, koja čame u mrzkom robstvu, ugledaju u Njegov sveti primjer pripravni doprinieti najveće žrtve za duševnu i tjelesnu slobodu svoju. Bez žrtava, bez patnja i muka neima spasa ni narodu ni pojedincu. Tko očekuje prekriženih ruku slobodu i spas od drugih, taj nebude nikada slobodan ni spašen.

Molite i radite, uči nas sv. crkva. Moli skrušeno kao da ćeš odmah umrieti, radi marljivo kao da ćeš uviek živiti. Ta uzvišena nauka uči nas, kako moramo biti neprestano pripravni na smrt, i kako nam valja ujedno brinuti se za tjelesna dobra. Hoćemo li dakle jednom duševno uzkrsnuti, moramo živiti i raditi po nauci Spasiteljevoj, a za tjelesno ili narodno uzkrsnuće treba nam plemenita, uztrajna i nesebična rada.

Spasiteljevu nauku navješćivali su narodom priprosti ribari, njegovi apostoli, koji nisu za to uživali nikakve vremenite slasti ni sreće, već bijahu baš protivno proganjani i mučeni. Ubogi i goloruki stupali su odvažno i neustrašivo ne samo pred dobroćudne ili divlje narode, nego i pred stroge mogućnike i silnike, koje su korili i karali zbog njihovog bezbožnog il nečudorednog života. Polazeć u svieta propovjedali su i širili Kristovu nauku, koja bijaše poganom bezumlje a židovom sablazan i koja je usprkos tomu osvojila čitav svieta.

Odatle moraju crpiti nauku svi oni, koji narodom prednjače, koji su njegovi apostoli, učitelji prosvjete i napredka. Poput navjestiteljah vjere Kristove moraju biti pripravni na prezir, progon, tamnice i na istu smrt za slobodu i spas onih, koji im povjeriše sudbinu svoju.

Nauka našega Spasitelja došla je u sukob sa poganskimi nazori vladajućimi u ono doba, te je radi nje palo na milijune nedužnih žrtava, koje uživaju radi toga slavu nebesku. Tu nauka pobjedila je ipak usprkos silnom odporu poganskih mogućnika, jer je osnovana na pravici i na ljubavi, i jer vodi čovječanstvo konačnomu cilju. Do toga se cilja dolazi, kako nam svjedoče milijuni žrtava, trnovitimi putevi, kroz ogromne zaprieke, silne kušnje i nakon neočekivanih razočaranja, poraza i patnja.

Do uzkrsnuća dolazi se nakon Velikog petka. Da nebijaše tog veličajnog dana, danas nebismo nakon punih 20 viekova slavili ni uzkrsnuće Razpetoga. Veliki petak je — ako nam je dozvoljena ta prispodoba — prava slika i prilika stanja, u kojem se danas nalazi naš mukotrpni narod.

I njega stavljaju njegovi dušmani na svakojake muke i patnje: i njega podieliše neprijatelji njegovi na razne pokrajine, kao što podieliše pogani haljine Spasiteljeve: i on se bori za istinu i pravicu, nedirajuć u tudja prava ili u tudji posjed, već zahtjevajuć samo ono, što je pravo i Bogu drago. On podnaša mirno i strpljivo pogrde i nepravde, koje mu nanašaju neprijatelji njegovi, jer se nada u pravdu božju, jer vjeruje čvrsto u Onoga, koji je strpljivo podnio najveće muke i istu smrt, da izmiri našega Stvoritelja sa griešnim svietom. On se nada, on vjeruje čvrsto, da će i njemu, koji je prolio na potoke svoje dragocjene krvi za krst častni, nakon Velikog petka nadoći toli željno iščekivano uzkrsnuće.

Radi toga će naš hrvatski narod, slaveći uzkrsnuće Kristovo, tražiti melema težkim svojim ranam i utjehe svojim bolim u naučih Njegovoj, koja nas uči medju ostalim i to, da je spasonosnije nepravdu trpiti, nego li nepravdu nanašati.

Slaveći uspomenu na uzkrsnuće Sina božjega sjetimo se mukah i smrti Njegove. Sokolimo jedan drugoga u jadu i nevolji; pomozimo onim, koji stradaju ili koji čeznu za istinom; nezdvajajmo u nesreći nit se uzoholimo u sreći. Čista srca i vedra čela sliedimo nauku. Onoga, koji je narodom donio slobodu.

Tom vjerom okriepljeni i naukom nadahnuti proslavimo svi, gdjegod nas imade, što svečanije uspomenu na uzkrsnuće Isusa Krista. Uzkrsnuće Isusovo neka nas upućuje na naše narodno uzkrsnuće.

U toj nadi i u toj vjeri čestitamo našemu narodu uzvišenu svečanost Kristova Uzkrsnuća!

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 6. aprila 1903.

Kako sam predvidjao, tako se je i zbilo. U sjednici zastupničke kuće od petka nije se došlo do razprave dnevnoga reda. Razpravljalo se je poglavito

o dvoboju u vojsci.

Neima možda ništa čudnijega u javnom življenju, nego li je dvoboj u vojski. Dvoboj je strogo zabranjen po jasnih ustanovah zakona. Sa svim tim, česti su pozivi na dvoboj te se biju civilisti i vojnički častnici. I nikomu ništa radi kršenja zakona. Dapače, častnici bivaju kažnjeni od njihovih častnih sudova, ako u stanovitih slučajevih nepozivaju na dvoboj. Pametnim ljudem čini se, da se to nenaravno stanje nebi smjelo dulje uzdržati; oni smatraju dvoboj ostanak barbarstva, kojemu bi se imalo na kraj stati.

Ustrojio se je protidvobojni savez ili antiduelistična liga. Svrha njoj je, da poduzima sve moguće proti dvoboju, i da za malo novaca predaje naš kmet svoje poštenje, svoj jezik, svoju narodnost; iz svoga neznanstva pušta se on ruke neprijatelja, koji mu više krv, te ga moralno i materijalno uništuje. Zemlja ne rodi obilnim plodom, a plod ne dozrijeva, jer ne ćeš, da marljivo radiš, ne ćeš, da znadeš za nauku i naputke boljih i pametnijih ljudi. Vidiš, kako te sudbina proganja i ne ćeš da njoj se opreš, već puštaš da te tjera k ponoru, k propasti? Tvoje ti je djete odtrgnuto od majčinih grudi, a ti mirno gledaš, kako ti ga nose i odnarodjuju? Ne, narode, ti ne osjećaš, da si na krivom putu, ne spoznaješ da gaziš stazom propasti. Ti pijančiš, bludiš i psuješ, raniš Boga Spasitelja tvoga; daješ slab izgled djeci svojoj, mjesto da moliš, marljivo radiš i odgajaš u strahu božjemu diete tvoje. Ne, narode, ti ne vidiš, tebi dušman baca prah u oči, grabi tvoje, kuje ti okove, te vodi kano medvjeda o lancu. — Oj, probudi se, probudi; otvori oči i progledaj! Upri zdrave ruke, obradjuj marljivo rodnu si grudu, odbaci kletvu, bludnost i pijanstvo! Odgajaj u jeziku i duhu svome djecu tvoju i ne puštaj da ti ju robe. Okreni ledja dušmanom i ne

so stvori zakone, koji bi učinili dvoboj suvišnim. U ligu stupilo je ljudi iz svih slojeva pučanstva. Stupilo je i vojničkih častnika. Novi ministar rata Pitreich izdao je naredbu, kojom je zabranio častnikom stupiti u ligu, i naložio onim, koji su već u nju stupili, da iz nje izstupe. Taj dopis ratnoga ministra dao je povod interpelaciji u zastupničkoj kući. Ministar domobranstva je odgovorio, i pročitao ono što mu je u toj stvari pisao ratni ministar, i čim je potvrdjeno, da je isti zbilja zabranio častnikom biti članovi lige, častnikom svim, bili oni u aktivnoj službi ili u reservi. Taj odgovor nije zadovoljio nit interpelanta nit većinu zastupničke kuće. Prihvatio se je predlog za razpravu o tom odgovoru, i razprava se je petak dne 4. t. mj. provela i trajala kakve četiri ure.

Njemački katolik dr. Tollinger predbacio je ministru rata, da nije ni pročitao pravila lige. Rekao je, da mu je nepojmivo, kako može ratni ministar braniti stupiti u ligu, kad se to nebrani nit u Italiji, nit u Francezkoj, nit u Njemačkoj. Tim što ministar častnike na dvoboj sili, sili jih da krše zakone i podkopava pravo na obstoj vojske. Govornik ne može si misliti, da najviši vojskovodja (cesar i kralj) smatra dvoboj nuždnim. U vrieme gibanja „daleko od Rima", „daleko od kuće Habsburg" nebi se smjelo kod cesaru vjernoga pučanstva podkopavati vjere u najvišu vlast države. Kad pak i bi bio najviši vojkovodja, što ja ne vjerujem, naložio da se izda oraková naredba, onda ja pitam, gdje je srčanost gospodina ministra rata i gospodina ministra domobranstva, a da na pravom mjestu reknu: „To je protizakonito, to se nesmije učiniti!" Ministar domobranstva govorio je jur javno u smislu proti dvoboju, a sad i on zagovara ovu naredbu ministra rata. Zašto to nije rekao kod razprave o vojnoj osnovi. Onda je svega obećivao, a sad ovako govori. Što možemo držati o obećanjih ministrovih?!

Zast. Biankini označuje odnosnu naredbu ratnoga ministra kao utvrdjenje nerazborite i barbarske uredbe dvoboja. Naredba kaže, kako se vojska brine da zadrži stare predaje, neglededi dali odgovaraju duhu vremena. I dočim uzdržava barbarstvo dvoboja, kao predaju, žrtvuje se sve predaje prepotenci Magjara. Tim govornik dolazi do onoga, do čega je glavno htjeo doći, i o čem je htjeo govoriti, naime o posliednjih dogodjajih u Zagrebu. Tamo se rabi vojska tobož za uzpostavu reda; u istinu je to za potlačenje pravednoga ogorčenja Hrvata, a takva poraba vojske je nepristojna i anarhistična; vojski ne služi na čast, a kod Hrvata izazvati će slabih posljedica. „To je nezahvalnost, kojom habsburška mo-

PODLISTAK.

Alleluja!

Kraljice nebeska raduj se, alleluja!

Nakon godinu dana evo nas opet u oči onog krasnog dneva u kojem naš preblagi Spasitelj slavodobitno uskrsnu od mrtvih.

»Puna tuge majka staše«, orila se jesma za cielo korizmeno doba, koje je sada na izmaku. Blagoslovljene su palme i maslina i muka gospoda našega počimlje. Kćeri sionske plaču, udovice njegove posute lugom glave, i nije koji bi ih utiješio, tuguje prorok, a na usmama pobožnog brača mila, težku muku Gospodina«. Za trideset srebrnjaka izdaje Juda svog gospodara, Boga svoga; za tašt novac prodaje poštenje, vjeru, dušu! I naš je blagi Jaganjac uhvaćen, bičevan, na smrt odsudjen, trnovom krunom okrunjen i na križu propet. Tmine zaodjenule zemlju, potres uzdrma kopno i more, grobovi se otvaraju, sjena puca. Arimatejac sahranjuje u grob mrtve ostanke Učitelja, a krvnici postavljaju mu stražu. »Razoriti ćete hram ovaj«, rekao je Isus, »a ja ću ga u tri dana sagraditi«. I zorom trećeg jutra, angjeo nebeski svali kamen sa vrata groba, a Slavodobitnik smrti i pakla ustaje. Uskrsnu kako reče, alleluja!

Da, narode mili, nadošli su dani u kojima svaki kršćanin spominje muku Spasitelja i slavi njegovo uskrsnuće. Dnevi su ovi dubokog razmatranja, skrušenog kajanja i stalne odluke.

Razmatrajmo dakle, kako je naš blagi Isus došao na svieta, da uči narode u strahu božjemu, da poboljša stanje umrlih i da satre grieh. Ugledajmo se u njega, u njegovu strpljivost u njegovu ljubav do nas i nastojmo, da ga nasljedujemo. Bacimo pogled na ono što nas okružava, na našu milu rodjenu grudu, na nas iste. Mi vidimo u njoj neuki puk, vidimo zabludu, grieh i propast. Vidimo kako slabo uspjeva sjeme u neobradjenoj zemlji, kako puk čami u biedi iz neharnosti svoje. A tko je svemu tomu kriv? Sami smo krivi. Naši griesi bili su oni, koju su Isusa na križ propeli; naš nemar i naša ljenost krivi su našim nevoljama. Za trideset srebrnjaka izdao je Juda svoga Spasitelja, ti

prodavaj svog imena. Pokaj se za sve što si do sad sagriešio, odluči u ovim tako važnim momentima, da ne ćeš više griešiti, da ćeš poštovati Boga, rod i narod, da ćeš ljubiti domovinu, čuvati se bludnje i pijanstva, da ćeš raditi i moliti. »Moli se Bogu, radi marljivo i ljubi domovinu«, nek ti bude geslo u životu.

Ali što ti to sve danas nabrajamo i predbacujemo, mili narode! Nećemo, da te o tim ocrnimo pred svietom, već da te skrenemo sa zle staze, želimo da uvidiš pogrešku i da ju na vrieme popraviš. Vrieme je ovo, koje tako zahtjeva, jer kao pravi kršćanin mora da se svatko pokaje, ako hoće, da je vriedan slaviti Uzkrsnuće, tako i svaki sin domovine mora da uvidi mane života ako hoće, da i njemu sine dan preporoda i uskrsnuća, koji će mu donesti bolje doba i bolju budućnost. I kao što ćemo do par dana slaviti Uzkrsnuće Spasitelja, slaviti ćemo jednom uzkrsnuće naše.

Veseli se dakle narode Uzkrsnuću, sretni i ugodni bili ti ovi dnevi, a dobri Spasitelj izlio vrh tvoje glave mir i blagodati. — Raduj se, kraljice nebeska, alleluja!

Arimatejac.

narhija plaća hrvatski narod. Ovoga izdaje Beč i Budimpešta, Rado bih tako glasno govorio, da se me čuje na najvišem mjestu: Nevarajte se! Strpljivost hrvatskoga naroda približava se kraju!"

Njemački katolik Wagner reče, da su on i mnogi drugi čutili, kao da su naredbom ratnoga ministra dobili šakom u oči, i da je ta naredba u protuslovju sa zakoni države i vjere.

Ministar domobranstva grof Welsersheimb govorio je prilično dugo, ali se nije osvrnuo kako bi morao na primjetbe učinjene mu. On, gladak i sladak, kad hoće da što od zastupničke dobije, jest inače ironičan, dá i drzovit, a tako bio je i ovaj put, u svojih razlaganjih. Zna se i sveže je još svim u pameti, da je prilikom razprave o vojnoj osnovi mnogo šta obećao, rad šta su razne skupine zastupničke kuće za osnovu glasovale.

Član njemačke pučke stranke dr. Beurle je uvjerenja, da dvoboj nije barbarstvo, nego da je družtvena uredba posve opravdana u mnogom obziru. On je za uzdržavanje dvoboja takodjer s toga, jer bi klerikalci dobili prevlast i u vojsci, kad bi se dvoboj ukinuo.

Kao glavni govornik proti dvoboju govori dr. pl. Grabmayr, član njemačkoga veleposjeda iz Tirola. On je predsjednik antiduelne lige. On govori poznanjem stvari, iz uvjerenja. Čudno se čini, veli on, da su u ovom predmetu konservativci na strani slobode, napredka, a razni liberalci kao što je n. pr. Beurle za zastarjelu uredbu. Govornik, prem liberalac, smatra dvoboj kao ostanak sredovječnoga barbarstva. On pušta svakoga nek se bije ako hoće, al siliti se nebi smjelo nikoga da se bije u svrhu da si čast spasi. Silenje na dvoboj medju civilisti i medju častnici smatra on nemoralnim i zabacivim. Medju prijatelji dvoboja veli: ti se moraš biti, ako nećeš da budeš nečastan. A ja velim: Bezčastan je samo onaj, koj što bezčastna počini. Ako mogu englezki velikaši prolaziti bez dvoboja, zašto nebi i naši i drugi. Jedina prava zadovoljština može biti za čovjeka, makar kako uvriedjena, ako ljudi u družtvu ljudskom ugledni izjave: Ti si se dobro ponio, onaj drugi je kriv. A takve ili slične izjave bi davala častna vieća, koja bi liga postavila. Protidvobojna liga, veli dalje, nije klerikalna uredba, jer u njoj je ne samo klerikalaca nego i liberalaca. Govornik prigovara vojnoj upravi i njezinim predstavnikom, da se nikad u pitanju dvoboja otvoreno ne izjave. Morala bi reći: dvoboj mora biti. Onda tek bi se s njom dalje govorilo. Ovako kako je, može se medju ostalim dogoditi, da reservni častnik, koj je istodobno državni odvjetnik, mora kao častnik na dvoboj pozvati, ili pozvan dvoboj primiti, i da isti kao državni odvjetnik mora onda sam sebe tužiti za to, što je u dvoboju bio. Odnosna naredba ministra rata je nelukava i izazivajuća, ona je suvišna, i ona nije smjela bar ne tako brzo poslie odglasovane vojne osnove doći. Nam se veli, nek se u vojsku ne pačamo, al imamo pravo to činiti, jer vojska sastoji iz sinova naroda, koje mi zastupamo, i jer naroda vojsku plaćaju. Današnji naši govori ne će mnogo koristiti, jer nas danas ministar rata i ministar domobranstva netreba. Al doć će doba, gdje će nas i opet trebati, i onda ćemo drugčije s njimi govoriti. Vidit ćemo se opet kod Filipa!

Svenjemac Berger zagovara dvoboj kao staronjemačku uredbu.

I tim je ta razprava svršena. Glasovanja kod nje neima nikakva. Valjda će ipak gospoda ministri misliti o tom, što se u razpravi govorilo, i reći si, da je većina kuće proti prisilnom dvoboju, pak prema tomu možda udesiti u buduće svoj rad.

O zecevih u omišaljskoj oćini.

Ministar poljodjelstva barun Giovanelli odgovorio je na interpelaciju zast. Spinčića i drugova od 19. veljače obzirom na štetu što ju čine ili što su ju činili zecevi u Omišaljskoj oćini. Ministar veli doslovno: Čim je c. kr. politička ekspozitura u Krku iz izvještaja občinskoga ureda u Omišlju od 23. decembra 1901. br. 848 doznala o oštećivanju, koje se donaša poljskoj kulturi neizmjernim zakotjenjem zeceva, povela je izvide da ustanovi odnosne tvrdnje, i pošto su se izvidi potvrdili bar djelomice navodi občinskoga ureda, naložila je da se zecevi strieljaju. Ta mjera imala je glasom izvještaja expoziture od 8. maja 1902. br. 2327 povoljan uspjeh. Divljač je tim primjereno umanjena, i po nazoru ekspoziture nije se za sada bojati, da bi poljskoj kulturi naškodila.

Na dalje veli ministar, da je molba občine iduća za tim, da se odnosni lovni ugovor od 4. jula 1899. uniši, bila od ekspoziture odlukom 7. maja 1902. br. 2327 a onda usljed utoka od c. k. namjestničtva odlukom od 27. juna 1902. br. 14491 zabačena. I pošto je ta odluka dobila pravnu moć, to neima ministarstvo poljodjeljstva povoda da u tom što poduzme. —

Čudno je svakako, da se tek poslie pune godine dana odgovara na interpelacije, na koje bi se imalo odgovoriti odmah, ako se hoće da se stvari koristi. Sud o vrednosti odgovora prepušten je dakako občini i občinarom u Omišlju.

Odbori.

U posliednje doba rade više odbori zastupničke kuće. Proračunski odbor razdielio si je izvještaje, pa izvjestitelji stvari proučavaju.

Nagodbeni odbor svršio je občenitu razpravu i prešao u podrobnu, i to samo sa 2 glasa većine. Prelaz na dnevni red bio je naime zabačen samo sa dva glasa. Naši su glasovali za taj predlog, dakle proti nagodi. U občenitoj razpravi govorili su takodjer zastupnici Biankini i Žitnik. Prvi veli, da on i njegovi drugovi učestvuju kod te razprave sa prosvjedom. Oni su proti nagodi, jer je nagoda, jer je dualizam nesreća za hrvatski i slovenski narod. Demonstracije u Zagrebu su samo slab izljev nezadovoljstva hrvatskoga naroda. Žitnik ističe, kako od nagode imadu koristi samo Madjari, a dakako na štetu nas i ovaj i onaj kraj Litave.

Ustavni odbor proveo je razpravu o svemogućem § 14. i glasovalo o njem. Većina članova odbora glasovala je za to, da se taj paragraf ukine. Mnogi članovi odbora nisu bili prilikom glasovanja u sjednici. Nezna se, kako bi glasovanje izpalo, kad bi svi prisutni bili. Nezna se nit kako bi glasovanje u kući prošlo. Stalno pak je, da gospodska kuća nebi glasovala za ukinuće toga paragrafa. A kad i bi, ni tad nebi vlada podnesla odnosne zakonske osnove na potvrdu Njegovu Veličanstvu. Vlade ne puštaju iz ruku onoga, čim se mogu svako doba pomoći.

Malo statistike.

Njeke ovdješnje novine doniele su razniih podataka iz posliedjuje dobe zasjedanja zastupničke kuće, naime od 15 jenara do 3. aprila tekuće godine. Evo njekih. U to doba obdržavala je zastupnička kuća 31 sjednicu. Vlada je podnesla 27 osnova. Zastupnici podnieli su 15 meritornih prešnih predloga, 66 prešnih predloga za podporu u nevolji, 95 stvarnih inicijativnih predloga, 704 interpelacija. Govora izrečenih od zastupnika bilo je 413, od ministra 15, od vladinih zastupnika 3. Ministri odgovorili su na 301 interpelaciju. Peticija bilo je podnešeno 389, al ne bijaše nijedna riešena.

Za zdravu pitnu vodu.

Zastupnik Spinčić i drugovi podnieli su dne 3. aprila interpelaciju na pospodina ministra poljodjelstva radi bržega i povoljnoga riešenja molba za podporu za gradnju vodnjaka u Istri. Ta interpelacila glasi:

„Pomanjkanje zdrave pitne vode u Istri občenito je poznato, i govorilo se je o tom često u ovoj visokoj kući.

Mnoge občine nastoje, da tomu odpomognu gradnjom vodnjaka ili cisterna, daju si napravljati gradjevne nacrte i troškovnike, i jer su siromašne i nemogu troškova same pokriti, mole podpore za provedenje istih kod zemaljskoga odbora i c. kr. vlade — prilažuć ovoj posliednjoj gradjevne nacrte.

Takove molbe riešava zemaljski odbor obično prilično brzo i prilično ugodno. Državne oblasti riešavaju molbe obično takodjer povoljno; ali se na riešitbe obično mora dugo čekati.

Podpisanim je n. pr. poznato, da takove molme leže neriešene kod c. kr. državnih oblasti iz godina 1898., 1899., 1900. i 1901., iz občina Kastav (za gradnju cisterna u Globići, Skvažići, Dovići, Zorzići i Skalnica), Vrbnik, Punat, Dobrinj (za gradnju vodovoda), Cres (za gradnju cisterna u Belom), Boljun, Žminj, Marezige.

Obzirom na to, i obzirom na okolnosti, da se ljetos već sada, početkom prolječa, občenito čuti pomanjkanje zdrave vodi u Istri, dozvoljavaju si podpisani upraviti na njegovu preuvišenost gospodina ministra-predsjednika sliedeći upit:

Je li Vaša preuzvišenost voljna, sve potrebite korake poduzeti, da se molbe za podpore za gradnju u Istri jako potrebitih cisterna odnosno vodovoda, ujedno sa izpitanjem, odnosnim izpravljenjem i odobrenjem dotičnih gradjevnih nacrta, povoljno i brzo rieše.

* * *

Carevinsko vieće nastupilo je svoje uzkrsne praznike. Buduću sjednicu sazvao je predsjednik za dne 21. aprila

* * *

U subutu imala je gospodska kuća svoju sjednicu, u kojoj je prihvaćena zakonska osnova o kućarenju.

Govor zastup. Spinčića

izrečen u sjednici carevinskoga vieća povodom prvog čitanja zakonske osnove o državnom proračunu za god. 1903.

(Konac.)

Javne radnje.

Ministarstvu trgovine, zahvalili smo se već često za radnje, koje je u našem Primorju provelo, i ovo ministarstvo moglo bi u istinu najviše za nas učiniti. Takovu zahvalu nemožemo pako izreći — možda smo i pogriešili, da smo ju u obće izrazili — obzirom na proračun za 1903. — po svoj prilicu su u to gospoda financijalnoga ministarstva svoje prste utaknuli. Glede kvarnerskih obala jesu naime tuj samo dvie stavke i one sa neznatnimi iznosi, dočim se u Opatiji, u mjestu svietskog glasa, u Možćenićkoj Dragi, u Valuntu, u Puntu i umnogih drugih mjesta potrebite radnje, kojimi bi se uz razmjerno manji potrošak zadovoljilo opravdanoj želji pučanstva, neprovadja.

Jezikovni odnošaji.

Glede jezikovnih odnošaja ostalo je i kod ovoga ministarstva sve pri starom; se je naime talijansko: uredovanje sa strankami, objave, napisi itd. ćak u Voloskom, Opatiji, Malinskoj, Baški i na drugih mjestih.

Kod financijalnoga ministarstva nestojimo takodjer bolje. O jezikovnih odnošajih ovoga ministarstva govori interpelacija zastupnika Spinčića i drugova od dne 16. aprila 1902., napose iztaknuta je u toj interpelaciji poraba jezika carinarskog i solnog ureda u Voloskom u dopisivanju sa čisto hrvatskom občinom.

Najprije pisalo se je toj občini u nekom poslu talijanski, pošto nije pako htjela taj dopis primiti, pisalo njoj se je, da bude zadovoljna, njemački. (Veselje.)

Porezni uredi u Istri jesu u istinu *prave tvrdjave* — ako se mogu tako izraziti — talijanstva u Istri.

Oni rabe većinom talijanski jezik te se mora s njimi baš boriti, ako se hoće od njih i slavenskih spisa dobiti, ćak u poreznom kotaru Volosko, gdje se je kod predposliednjeg popisa pučanstva okolo 270 Talijana napram više od 25.000 Hrvata nabrojilo; ćak i u koparskom kotaru, u kojem imade pet čisto slovenskih občina i one sa mješovitim jezikom!

Kod tih oblasti smije se malo ili ništa u hrvatskom ili slovenskom jeziku tiskati ili pisati ili se mora radi toga boriti. Imadem ovdje primjerice pismeni omot, na kojem je napis njemački: „C. kr. kotarsko poglavarstvo, porezni odio u Kopru" a tada talijanski: „I. R. Capitanato distrettuale sez. Imp." Slovenskoga neima ništa, premda je ovaj omot bio poslan takodjer u čisto slovensko mjesto i jednomu poznatomu Slovencu.

Od strane financijalnih oblasti sastavlja se takodjer za čisto hrvatske i slovenske kotare zapisnik o solidarnom poravnanju u njemačkom i talijanskom jeziku.

Ja sam takvih vidio za čisto slovenske i hrvatske občine, jednog za Bovec, drugoga za Kastav, za obje samo njemačke i talijanske, to je nepristranost činovnikah c. kr. vlade.

Željeznica Herpelje-Jurdani.

Ministarstvu željeznicah izrazili smo već često želju, da se sagradi jednu posve kratku prugu od Herpelja-Kozine na Šapjane ili Jurdani, nu ni to se nečini, premda bi to za tamošnje stanovničtvo veoma potrebito bilo i nkoprem bi se tim svezu izmedju Trsta i Volosko-Opatija veoma skratilo.

Napisi na željeznicah i uredih.

Napisi na željeznici Divača-Pula jesu samo talijanski. (Čujte! Čujte!) uzprkos pritužbam, tužbam i zahtjevom, stavljenim u tom obziru od slovenskih i hrvatskih občina.

Na novoj željeznici Trst-Poreč stavljena su samo na nekojih postajah slovenska ili hrvatska imena, te unutar postajah njemački, talijanski i slavenski napisi postavljeni.

Proti tomu pritužio se je gospodin zastupnik Bennati sa drugovi u interpelaciji od dne 3. marča 1903., dočim se moramo mi pritužiti, što neima na svih postajah tablah sa slovenskim ili hrvatskim imenom. Ta imena nisu u najnovije doba izmišljena, već živu u ustima naroda već stoljeća.

Imade takodjer občenito poznatih stvari, za koje bi dakle i članovi visoke vlade morali znati. Osim napisah na željeznicah, imade i kod lučkih oblasti takodjer drugih napisa, koji su samo njemački i talijanski.

Poštansko-brzojavna palača u Trstu postoji za čitavo Primorje i za Kranjsku, a napisi su samo njemački i talijanski. Za veliku većinu pučanstva, ako se k tomu uzme Kranjsko, neima nikakvog napisa.

Isto tako je i kod c. kr. financijalne oblasti i kod drugih oblasti. Isto tako obće poznata stvar je predpostavljanje tudjih državljana kao poduzetnikah kod austrijskih radnja, tudjih radnika, koje se predpostavlja istim domaćim radnikom.

Službeni listovi.

Isto tako obće poznata činjenica jest takodjer list „L' Osservatore Triestino" sa carskim orlom, koji izlazi za Primorje, i to jedino u talijanskom jeziku.

U Dalmaciji, gdje imade samo 2½ po sto Talijana, tiska se službeni list takodjer talijanski, u Primorju pako, gdje je većina pučanstva hrvatska ili slovenska, izdaje se službeni list samo u talijanskom jeziku.

Službeni oglasi.

Kako postupaju pako druge oblasti, to je razvidno iz „Notificazione dell' ispettore superiore di finanza" u Kopru od dne 12. oktobra 1902. za porečki kotar, koja se je nalazila u broju rečenog službenog lista od dne 20. oktobra 1902., tada je „Notificazione" istoga „Ispettore superiore di finanza" za porezni kotar Pazin, koj je skoro sav hrvatski. Zatim nalazimo jednu „Kundmachung" za sudbeni kotar u Komnu od c. kr. financijalnog višeg nadzornika, posve njemačku, tada, dolazi jedan „Editto" posve u talijanskom jeziku, naime od „I. R. Giudizio distrettuale sez. I. Pisino" i to za kotar Pazin, koji je napučen glavno Hrvatima (Medjuklici.)

I takvih objava, razpisa natječaja itd. imade u brojevih od dne 17. novembra 1902., od dne 20. novembra 1902., i skoro u svakom broju.

Uzeo sam slučajno ove brojeve; vidite, da dani, koje sam tamo našao, sliede jedan za drugim.

Postoji li tajna klauzula?

Ja ću svršiti. Mi nemožemo sa stalnošću kazati, da postoji tajna klauzula u ugovoru sa Italijom.

Savezni ugovor jest tajni, te ako i je u njemu klauzula, to mi nemožemo o njoj ništa znati. Da bi pako ona imala postojati, o tom govore mnoge toli domaće toli tudje novine, dapače i Monakovske novine, dakle one iz njemačkoga carstva.

Sa stalnošću možemo pako kazati, da smo mi Hrvati i Slovenci u primorskih pokrajinah na korist Italije oštećeni. (Odobravanje.)

U tom obziru pozivljem se na njegovu preuzvišenost velepoštovanoga gospodina pl. Plenera, sada člana gospodske kuće, koji je kazao jednom prigodom kao financijalni ministar, da su Primorci žrtva države. (Čujte! Čujte!)

Mi smo već često mnogo podataka naveli o postupanju vlade i njezinih činovnika i danas navedeno je mnogo podataka — ja nisam sve naveo, što sam

navesti mogao, već samo nešto iz najnovijeg doba — podatke, iz kojih proizlazi, da država, vladini činovnici, vlada nevrše svojih dužnosti, za koje su prisegli (Posve pravo!), da nisu ni nepristrani, da nisu jednako dobrohotni i da se jednako nebrinu za oba plemena u Primorju.

Istina je, i ta će se valjda iztaknuti, da se tuže i zastupnici drugoga plemena. Te pritužbe njihove postale su od nekog doba sustavne napose od doba Rinaldini-eve vlade u Primorju.

Tim se vladi, bar izvanjski, olakšava posao; jer ona kaže: Tuže se zastupnici Talijana, tuže se zastupnici Hrvata i Slovenaca. Dakle — veliki dokaz i salamunski zaključak (Čujte!), vlada ide sredojim zlatnim putem, ona je pravedna obim plemenom.

Nu, gospodo moja, zastupnici drugoga plemena tuže se i tada, ako se nama priznade najmanja malenkost, koju bi nam se bilo moralo već davno dati. Dužnost vlade bila bi dakle, da negleda na to, što se jedni i drugi i drugi tuže; već ona bi morala izpitati tužbe jednih i drugih najstrožije i tada tekar suditi, te svakomu dati ono, što ga ide po zakonu i po pravu. (Odobravanje.) To bi bila vladina dužnost.

Narodnostna borba.

Ako govori, gospodo moja, njegova preuzvišenost gosp. ministar-predsjednik u jednom u uvodu spomenutom odgovoru na interpelaciju o narodnostnoj borbi u Primorju i tomu predpostavlja jedan „žalibože" tada neka izvoli protegnuti „svoj grieh" ne samo na svoju vladavinu već i na onu njegova predšastnika. Glavna bo je krivnja, što postoji narodnostna borba u raznih zemljah, osobito takodjer u Primorju, pada na c. kr. vladu (Odobravanje) i na njezine činovnike (Tako je!), jer predpostavlja ona i njezini činovnici već odavna jedne, dočim zapostavlja druge.

Bude li jednom vlada i njezini činovnici to popravila kod onih naroda, koje je ona u prošlosti zapostavljala, bude li popravila ono, što je kod njih zanemarila, ako bude jednako dobrohotno i jednako brižljivo na osnovu državnih temeljnih zakona i u smislu previšnjeg priestolnog govora sa svimi plemeni postupala, bude li to sve činjenicami dokazala, tada će se stalno narodnostni boj svršiti i tada će malo po malo medju svimi zavladati ljubav, o kojoj je njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik kod jedne druge prigode tako patetično govorio, ljubav medju narodi i ljubav do monarhije.

To sve odvisi, gospodo moja, glavno od c. kr. vlade i od njezinih činovnika. Ona netreba da čini drugo, nego da pusti vladati zakon i pravo, ako hoće u istinu mir medju narodi i medjusobnu njihovu ljubav.

Hoće li to takodjer za oba plemena u Primorju, ako je pravedna i ako teži za pravednošću, ako je nepristrana i jednako brižljiva i jednako dobrohotna napram svim plemenom u obće, i napose napram hrvatsko-slovenskomu plemenu u primorskih zemljah, tada će i ono, što sam naveo, točno izpitati i shodna na zaštitu prava i zakona poduzeti. (Živahno odobravanje i pleskanje. Govorniku čestitaju s mnogih strana.)

Talijanaško svećenstvo

u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Iz svećeničkih krugova pišu nam iz one biskupije:

Kamora po svuda. — Poznato je svim u Trstu, da ondje gradski magistrat ili občina daje zaslužbe svakomu dotepencu iz Italije, samo domaće sinove pušta neka gladuju. Radi toga vidimo kod tvornice plina (gasa) većinu radnika i činovnika iz Italije; nažigače javnih svjetiljka (lanterna) iz Italije; pometača ulica iz Italije; mulad, koja vuče smeće iz grada iz Italije; pa i samo smeće iz Italije itd., a domaći — krepa ščavo.

Nu bi reć, da je ta bolest okužila i biskupski ordinarijat u Trstu. Već pod biskupom Glavinom pokušaše dva Sicilijanska škanjoca — tako zovu u Italiji najniže i neuko svećenstvo — kako bi se udomili na Loveu kraj Trsta. Gradski magistrat im bio na ruku, ali koja dobra duša je to zapriečila, to ne znamo, nu znamo, da to mjesto sada zauzima nekakvi svećenik Talijan — Dalmatinac, komu valjada radi sjajnih sposobnostih a la Krstić, Marchi e compagnia bella, nisu cvale ruže u domovini, pa došli, ah, ne — usrećiti našu tužnu Istru! Pogovara se, da je u ime gradskoga zastupstva sam ravnatelj gradskoga magistrata dr. Artico ponudio kandidaturu dotičnoga sina kršne Dalmacije presvietlomu biskupu Naglu i ovaj ju primio, imenovav ga, a pod kojimi uvjeti, i uz kakov „pašaporat" od kuće, to mi dakako ne možemo znati, ali možemo kazati, da nam Dalmacija uz malu iznimku, ne šalje svoje najgore sinove. U ovom smjeru htjelo se nastaviti i pod pokojnim biskupom Štrkom, a nastavlja se pod sadašnjim. Biskupski ordinarijat u Trstu postavio je nekoga talijanskoga svećenika kod koludrica Benediktinka u Trstu, imenovao je duhovnim pomoćnikom sa sustavnimi berivi kod sv. Jakova nekakvoga talijanskoga Salezijanca, a pred malo dana kod Jezuita u Trstu opet jednoga Talijana sa plaćom, stanom i svim drugim, što pripada jednomu duhovnomu pomoćniku.

Liepa utjeha mladjemu i domaćemu svećenstvu! Neka ono samo uči, neka njegovi roditelji trpe dok ga iškolaju, pa će mu se već naći koji zakutak, gdje bude moglo lomiti koljena po kozjih stazah, jer će u gradu Trstu i boljih mjestih niknuti kakav talijanac ili razfratar, da mu bolji zalogaj uzme iz ustiju. — Od našega domaćega svećenstva traži se, da svrši gimnazijalne nauke, ako je pa ove svršio u Hrvatskoj, a nema izpita zrelosti, mora imati posebni dopust od ministarstva u Beču, da uzmogne stupiti u Goričko sjemenište; svršiv ovo, onda ajde od nemila do nedraga, jer talijancu svih tih komedija netreba, da mu bude bolje u tužnoj Istri, nego li mu bijaše u liepoj Italiji. Vlada to dozvoljava, biskupija to preporuča — valjda i to spada u tajnu klauzulu najnovijeg saveza izmedju Italije i Austrije. Pa se gospoda kod biskupskoga ordinarijata tuže na pomanjkanje svećenstva. Ta tko će, da ide u svećenike uz ovakove okolnosti? Kakav talijanski dotepuh ili razfratar ti otme komad kruha pred nosom, pa putuj igumane u neznane strane, ako ti dodje dekret — nećeš li, eno ti suspenzije ili najmanje, da ostaneš bez ono siromašne plaće; kad ti već ne mogu drugo radi tvog poštenog života, onda te unište nevoljom.

Domaće stvari.

Opet buna u Izraelu talijanskom, pa da bi zašto! U Trstu je naime sud razpravljao i sudio za njekog obtuženika Slovenca — slovenski, u kojem jeziku su govorili i odvjetnik-branitelj i državni odvjetnik. To ne ide u glavu talijanskim »sporcacarta", da se Slavjanom u Primorju, dakle u njihovoj kući, pred redovito nadležnim sudom, kroji pravica u njihovom jeziku. A ne valja misliti, da se zato uzrujava, Bog zna tko: pametan čovjek nema tu ništa prigovarati, jer ako u svojoj kući neimam biti smatran domaćim, tad prestane svaki pojam prava, i s druge strane, ako se nesmije suditi za Slavjana slavjanski u Trstu i druguda, zašto se ne bi za nje ustrojilo posebne sudove, a za Talijane posebne?

Nego tu je drugo maslo: židovsko-liberalna klika u Trstu nebi mogla živiti, obstojati i vladati, kako danas u istinu vlada, a da ne njeti neprestano oganj narodnostnog spora i da ne propovjeda uvjek o ugroženom talijanstvu: ako to nebi činila, izgubila bi pomoć Italije i privilegovani položaj u Austriji, pošto je prvoj stalo do toga, da njoj vrata u naše Primorje budu svedjer širom otvorena, a drugoj je lozinka starodavna: »divide et impera« ili po našu: »baci kost medju jedne i druge, neka se kolju«.

Ali sve ide po malo, pa će se utišati i Piccolova bura: ta, eto sbog slovenskih razprava u Gorici već se ne srde, nego dapače donašaju obširna izvješća i o njima; tako se je bez buke udomio naš jezik u svim civilnim stvarima, zašao je u gruntovnicu itd. Sve odvisi od ljudi koji vrše službu na sudu, od ovih posliednjih najviše.

* * *

Dakle nije baš da nazadujemo, kako je pred malo dana pisao šiòr Danilo u zagrebačkom »Obzoru«, nego, kako smo se probudili i razvikali u kratko vrieme, htjeli bismo imati sve najedanput, pa nas se grozno dojmi svako malo »mrzle vode«, što nas poškropi u realnom političkom životu.

Ima zla, žalibože; ima i nada i hira pače i monopoliziranje u hrvatskoj politici u Istri, a izbori u Tinjanu su dokaz za sve to: ali zar nije to plod zagrebačke škole? Od krova se ne počima graditi kuću, a hrvatski političari su žalibože svuda uveli tu metodu, dočim su se malo ili ništa brinuli za čvrst temelj na kojem bi se dalo zidati. A temelj dobre, demokratične politike nalazi se u puku: ovomu treba obezbiediti gospodarstveni i duševni napredak, treba ga uzgojiti u pojimanju i razlikovanju dobra i zla, treba ga podučiti o njegovoj moći. Što će nam tobože »hrvatska« občina, ako kmet mora za sve potrebe uteći se Krnjelu ili talijanašu? Treba najprije skrbiti, da se puku može dati sve što rabi, iz hrvatskih ruku! A u tom pogledu neima nazadka, nego neka se »Obzor« i njegov Danilo tješe, imade hvala Bogu, napredka. Broj posujilnica i konsumnih družtava raste svakim danom, traženje kredita je prilično olahkoćeno, poljodjelstvo se diže, a kako smo jur javili i što se potvrdjuje na drugom mjestu, ustanovila se i »Gospodarska Sveza« za Istru koja će u kratko započeti djelovanjem. Zar to nije napredak? A uz to s druge strane škole se proširuju, nove se ustrajaju. Kad bude narodu dobro u ta dva pravca, neće biti moguća iznenadjenja, kao ono u Tinjanu. Sa zaduženim neukim pukom, s ljudima, koji su više tudji nego svoji, a ni sami neznaju, što su, — težko je biti političke bitke.

To bi najbolje morali znati gospoda oko »Obzora«, kojega patroni, bili biskupi, kanonici, profesori ili bankiri, sve, brajne, zlatom podkovani, su se bavili uvjek svačim drugim nego li podizanjem i prosvjetljivanjem puka.

Amo jeftinog kredita, gospodo u Zagrebu, a ne po osam postotaka, amo podpore za škole, amo dobrih ljudi i žarke ljubavi — pa se ne ćete tužiti na Istrijance.

* * *

Inače, neka govori tko što hoće, pobjeda »talijanske« (?), gdje Talijana neima, kako ih neima ni u Tinjanu, ni u Veprincu, ni u Mošćenicama, ni u Boljunu, ni drugdje, nisu baš tako zatorne za nas, koji nismo vični objesiti na veliko zvono svaki korak što ga činimo. Isti ljudi, koji su kao Hrvati izabrali Hrvate prije — sada biraju druge (pa baš njeke i od onih, koji su i pod hrvatskom firmom bili izabrani), hoteć se suprotstaviti samovolji pojedinaca. A što su ti ljudi zlorabljeni od Talijana, koji s njima moraju govoriti i njima pisati novine u hrvatskom jeziku, to je već slaba svjedočba za tobožnje »talijanstvo«, dočim je s druge strane uputa za prvake hrvatske stranke, kako se nesmi graditi kule u zraku, nego kako treba puk utvrdjivati u poštenju i narodnoj sviesti.

Ruku na prsa svi, pa i »Obzorov« Danilo te se pitajmo: »kako smo do sada odgovarali zadaći?« Odgovor ima glasiti: »griješilo se mnogo, jer se je zabasalo; iz početka, dok je doba!«

Novi Jornaleto.

Iz puljske okolice.

Da čovjek može postati renegat po svom uzgoju, po školi koja ga iznarodjuje, to je stvar tumačiva; ali protunaravnim čini nam se da onaj, koji je već skoro ostario i do nazad malo vremena bio čvrst narodnjak, najedanput obrne kabanicu.

„Trbuh je Bog" bi rekao Krstić, i kakov je filozof, pogodio je, jer takovih sliedbenika ima mnogo u svoj Istri, a i kod nas na puljštini.

Nećemo spominjati sve naše „župane i plovane", nego ćemo reći koju o najnovijem renegatu, Ivanu Grakaliću iz Medulina, koji je, postavši občinskim šumarom u Puli ili kako ga drugi zove „komišario fureštal", posvema zabacio hrvatstvo i dao se u najvjerniju službu talijanskoj klici. Taj čovo bio je sve do nedavna tvrdi Hrvat, mnogo vremena tajnik „Hrv. Čitaonice" u Medulinu (tom se on časti vele dičio, te ga u Medulinu i ne spominju inače nego pod imenom „tajnik").

A sada? „Tempora mutande", kaže stari barba Tončić; tako i naš Grakalić od Hrvata postao strašan protivnik Hrvata. On je sada upisan u kolo one družine, koja služi pod talijansko-bodulskom klikom.

A glavna služba nije zvanična, nego agitatorna na štetu hrvatskoga naroda i jezika.

Jadno teslo u tudjinskoj ruci!
Al treba znati da:
Prošteno je svima, svima,
Samo nije izdajici.

* * *

Niti vojničke oblasti neće, da poznadu hrvatski jezik, premda znadu da bez Hrvata nebi mogli ni vojske započeti. Vidio sam knjižicu momka narodnog ustanka, domobranca, mornara, pješaka, topničara — najveći dio u njemačko-talijanskom jeziku.

Hrvatske knjige su riedke a i ono što je, kakov jezik je tu? Evo jedna knjižica od narodnog ustanka:

Bullessich Anton rogjen g. 1869. u Stocuzza (a to su Štokovci na Sanvičenšćini) u kotaru Pola u zemlji „Istrien" vjere, katolsko staleža, kmet.

Pulj 31 Prosinac 1903.

Neće da znadu za nas, a kad bukne rat onda „hoch Kroat".

* * *

Čujte malo, kakvo je pismo primio nedavno seljak od gradjana iz Pule:

Carissimo Amicho.

vi fagio sapere he il Carreto le pronto venitte A Prenderlo a hasa mia piu bresto he bodete.

Io vi Salutto il amiho

To je uzor-talijanština, lingua di Dante! Pa još bi htjeli nas učiti: nimamo potribe.

* * *

Došao mi je do ruku „pastirski list" za ovu korizmu, štono ga je izdao „preuzvišeni" Flapp svojim „ovcama i jaganjcima". Liepe nauke ima u tom listu, pače ima koje zrno zlata vriedno. To će biti i krivo, da talijanske novine ništa ne spominju o Flappovom listu, jer ima unutra sapuna u prvom redu za onu štampu, kojoj Flapp inače pogoduje svojim djelovanjem na štetu Hrvata i njihovoga jezika.

Evo n. pr. što kaže najnovija Ekcelenca:*) „Mnogo se skrbi za nauk, a malo ili ništa za uzgoj kršćanski; dapače već krat gleda se na svaki način ovoga onemogućiti, zabraniti i uništiti. Ah, nije dosta ne, učiti djecu, valja ih uzgojiti; i ne obstoji drugi uzgoj koji zaslužuje ovo liepo ime, nego uzgoj kršćanski. Dakle ako i nauče djeca i mladići čitat, pisat, račune, zemljovid, povjest, ali nisu izučeni u istinah naše svete vjere, i upućeni u svagdanjih molitvah, u posvećenju blagdanah, u vježbanju pobožnih djela, u ljubavi prama Bogu i prama iskrnjemu; onda nauk skoro nesluži za drugo nego da pripravi sredstva moćnija da zadovolje strasti; i mjesto da odgoje sinove poslušne roditeljem, i u svoje vrieme dobre otce obitelji i koristne gradjane domovini, nauk će dobiti obiteljima jauke i suze, i naglo umnožiti ljudskoj zadrugi neprijatelje javnoga dobra: a to su svi oni, koji ne ćute ni časti prama iskrnjemu, ni prama njegovom životu ni imanju.

Javne novine, koje prate žalostni tek vremena, svaki dan trpaju u svoje stupce strašne dogodjaje kradnjah, [illegible]abljenjah, prevarah, razbojništva, [illegible]ojstvah, naj-

*) Hrvatski tekst ovog lista je prilično slab, a kvare ga i mnoge krupne tiskarske pogreške.

vještaja vidjet ćete rezultat novčanog stanja. Tekom

O važnosti „Gospodarske Sveze za Istru" drugi put!

gnjusnijih nesramnosti, groznih ubojstva. A kad su pak krivci ovih zlodjela stavljeni pod iztragu, maldane svi opazuju se izučeni u školah, i stalno nisu bez nauka; dočim ili za jedan uzrok ili za drugi jasno se opaža da nemaju dobrog kršćanskoga uzgoja".

Preuzvišeni je tu mogo očito kazati: „proklete bile sve talijanske škole (Legine i juntine) medju hrvatskim pukom, proklete bile sve židovsko-talijanske novine, što liju otrov medju pukom".

Al da, korizma će proći, a Flapp će se opet radovati pohvalam „Piccola", „Indipendenta" itd.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si čul Jurino, kako je postal on mali furešt va Ždrenju jeneral bez vojske?

Jur. No?

Fr. Pretia se je, da neće on ni njegova vojska plovana, pak kad se je moral pokazat koliko more, ostal je lipo kako i stare babi doma.

Jur. On se je držal mudro i pametno, kako i talijanski jenerali, ki govore: a k o d o j d u, b i ž m o, a k o j i h n e b u d e, d r ž i m o s e j u n a č k i!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izlet. Na uskrsni ponedjeljak biti će sokolski izlet u Valdibek. Odlazak iz Pule u 2 sata po podne. Molimo braću, da što mnogobrojnije dodju sa obiteljima, jer će biti zabave ugodne i vesele. Sastanak u sokolskoj dvorani.

Pazinski kotar:

† Ivan Sloković. Jedna za drugom eto nam u pazinskoj občini redomice podlegavaju neizbježivom žalcu smrti naše stare častne korenike. Medju ove spada i blagopokojni Josip Sloković, koji bje ugrabljen ljubavi rodbine i štovanju prijatelja dne 2. aprila t. god. u 76. godini svoga života. Neutrudivom radinošću i trieznim gospodarstvom znao se on popeti medju prve posjednike u okolici. Akoprem nepismen, ipak providjen zdravim razumom, ljubio je on naš narod živom ljubavju, te se uvjek i u svakoj prigodi zauzimao za njegov udes. A tu svoju ljubav znao je on podnjetiti i u svojih petero sinova, medju kojimi je i vrli supetarski župnik Liberat. Baš malo dana pred svojom smrću, i predvidjajuć ju valjda, je razgovarao sa pre Liberatom o netom obavljenih tinjanskih izborih, te mu bolnim srcem preporučio: „Brani, sinko, ovaj narod, jer vidiš kako je na žalost šunjav". Pri sprovodu uz množtvo ljudstva prisustvovali su takodjer pazinski načelnik, te tinjanski župnik i načelnik. Bio pokoj njegovoj blagoj duši, a čestitoj rodbini naša iskrena sućut!

Još o izborih u Tinjanu. Jer se većina naših novina bavi sa netom svršenimi izbori u Tinjanu te iste tumači na razne načine, povraćamo se i mi na taj predmet. Uspjeh netom obavljenih izbora iznenadio je nemilo samo one, koji nisu znali, što se tamo kuha. Občina Tinjan je jedna od najčišćih naših narodnih občina. Tamo imade malo Talijanaša ili Krnjela, koji su znali okoristiti se neslogom u hrvatskom taboru. Oni sami nemogu tamo obsolutno ništa. Njim je došao u prilog sukob izmedju hrvatskih muževa one občine i oni podpomogoše srušiti dosadašnju upravu one občine. U Tinjanu nije se radilo, da se sruši hrvatsku upravu i da se ju pak zamjeni talijanskom. To uvidjaju i sami naši dušmani, dotično njihovi listovi. Nijedan bo nije se do sada usudio uztvrditi, da je pobjedila talijanska stranka, već buncaju samo o pobjedi n a š i h istomišljenika il o pobjedi i s t r i j a n s k e stranke, kao da nije i hrvatska stranka istrijanska. U prvom tielu naime izabrana su samo dvojica, koje se nemože brojiti medju naše, dočim šestorica njih bijaše jur u prvašnjem zastupstvu. Jedan od te nove stranke izjavio je nedavno, da se talijanaši varaju ako misle, da je stranka protivna sadašnjoj upravi odnosno da je talijanska stranka. Njegova da će stranka javno dokazati, da nije ništa manje hrhvatska nego li je ona, proti kojoj se je borio. Mi ga čekamo na djelu i jao si ga njemu, ako je prevario sve one, koji govore i ćutę hrvatski, a koji mu pomogoše srušit sadašnje upravitelje.

Tamno lice tih izbora nalazimo u tom, što se nije znalo ili htjelo energičnije predusresti razdoru medju našimi uplivnijimi muževi u onoj občini. Tamo se je moralo pokušati sve moguće, da se odstrani razloge ili povod tomu razdoru, te da se povadjenu braću na vrieme izmiri, pa stojalo to bilo kakvih žrtava.

Novu stranku u Tinjanu čekamo sada na djelu i budu li se njezini prvaci držali gori navedene izjave, baciti ćemo koprenu zaboravnosti na sve nemile dogodjaje u onoj občini od prošloga mjeseca marča.

Od nove većine u občinskom zastupstvu očekujemo, da će u narodnom pogledu držati visoko narodnu zastavu a što se tiče uprave, da će nastojati, da nebude gora od dosadašnje. Njezini prvaci imati će da dokažu, da nisu znali samo kritizirati, već da znadu i raditi pošteno, nesebično i rodoljubno. Mi ih čekamo, dakle na djelo!

Porečki kotar:

Iz Ždrenja pišu nam 5. o. m.: Zadnji dan prošloga mjeseca doživjeli smo nakon punih 40 godina radostan dogodjaj u ovom kutu naše mile Istre. Toga dana bijasmo naime pozvani svi kuće-gospodari, da si izaberemo konačno svoga župnika. Izabrasmo si naime svojim župnikom našeg obće ljubljenog župe-upravitelja veleč. g. Šimuna Červara, vriednog nećaka velikog našeg biskupa blagopokojnog nam Jurja Dobrile. Šačica krnjela i izroda trudila se badava, da osujeti taj izbor, jer bijasmo malenom iznimkom svi složni, svi oduševljeni za toga sina naše Istre. Strahovanja i prietnje narodnih neprijatelja, da ćemo imati od sada veća plaćila, da nećemo moći više osloboditi se nepovoljna svećenika itd., nisu ništa pomogle. Svi mi neodvisni župljani stali smo čvrsti i nepomični za našeg Červara, za koga je glasovalo 153 kuće-gospodara, dočim je njih 15 dalo glas jednomu drugomu svećeniku, ne iz ljubavi do njega — jer je i on naš

Nastavak u prilogu.

Basne i priče.

Otvérzu v pritčah ustà mojà,
i provieštaju gznanija vetha. —
ps. 77, 2.—

III.

Buntovni udi.

(Nastavak od g. 1900.)

„Već je toliko godina minulo, a ni hipa mira
„Ta „t r b u š i n a" nama neda jadnim;
„Pod njom znojeć se, — mučno ju nosimo gorom i dolinom
„Pa niti „h v a l a" da bi ona nama rekla.

„Nećemo ljenčini otoj da služimo! — Živjeti li hoće
„Nek ugleda se u nas i nek radi". —
Tako jednom vikahu n o g e i složno naumiše
Da „t r b u š i n i" neće više služit. —

„Žuljave sve smo od pluga i motike — počmu na to r u k e —
„Ni nama hipa nema odpočitka,
„A od truda koja li korist nam? — Vino, žito, ulje,
„Ležáku tomu sve u dio pada". —

„Šta da reknemo mi sad?" ljutito nadostave u s t a,
„Gle! kako žrvanj štono žito melje,
„Tako i mi mu našima zubima svakojaki živež
„U tečnu hranu obraćamo". —

Tako i ostali roptahu udovi tiela čovječjega,
Odlučiv složno neraditi više. —
Nego i t r b u h nije im ostao dužan odgovora
Ovako buntovnikom odpovrnu:

„Nisu ni malo rieči vam prikladne moja braćo draga;
„Vi kada mene dobro nepoznate
„S lienosti jadnà kada me biedite. — Molim promislite
„Da m e n e nema šta bi od vas bilo? —

„Što bi od čeljadi bilo kad kuhara nebi pripoznala
„Koj vješto dobra jela joj sgotavlja
„Raznih od plodina što mu ga donosi s polja svednevice
„Da nahrani ju njima i ukriepi? —

„Vas sve neharne koji se dižete na me pitam sada
„Ta čilost vaša i moć odkuda je? —
„Naskoro nebi se mogli ni maknuti kad bih i jà rekô:
„Za takvu braću neću da se brinem. —

„Najbolje od sveg štono mi davate natrag dobivate:
„Vam b r a š n o, sebi p â l j e dajem — —
„Neharna braćo! tako li plaćate trud i brigu moju?
„Leh bunite se — vidjet ćemo konac. —

Tako im trbuh reče i umuknu. — Ali niti dvaput
Još nebje sunce na zapadu sjelo,
Kad al udove osvoji glad sve, pa stog jednoglasno
Svom drugu ove upraviše rieči:

„Pomozi, brate nam, liepo te molimo! — Nikad bune više.
„Gle! glad nam svima teškom smrću prieti,
„Kriva je tome ludost i neharnost naša. — Sad nam jasno
„Na brata buna koli nama škodi. —
„Mira i radosti nestade odkad se na te podigosmo,
„A s njima ode nama sreća svaka, —
„Nu sad stobom u slozi u vieke živjet odlučismo
„Da svi se od propasti izbavimo.

Trbuh na molbu prista njihovu — složan rȁd i hrana
Svim vrati opet moć i gibkost čilu. —
Mrska posta im buna i neposluh te svi naumiše
U slozi živjet vazda s bratom svojim. —

* * *

Čovječje! lude čuvaj se bune i dok ti život traje
U pamet rieči usadi si ove:
Svedjer budi bratu svom zahvalan koj ti hljeba daje
I nemoj da te neharnikom zove. —

IV.

Čovjek i zmija.

Putem išo je čovjek u doba ljetno,
Njegovo hodanje bilo hitno i spretno;
Svaki kret mu kazao doći da žudi
U svoj zavičaj dobri gdjeno su ljudi. —
Ali putem mu njegov ustavi korak
Jedan dogodjaj, koj bje tužan i gorak.
Zmiju ugleda jednu kakono piši
Teški kako ju kamen davi i tišti.
K tomu kako se jadna izbavit radi
Jer ju da bogme smrtni pritisli jadi. —
— „Stoj de čovječe dobri — vapi mu ona —
„Vidi pȍd kamom koli trpim sad bȏna;
„Rad sam lišit se, eno, tereta toga
„Al gle zaprjekom slabost tiela je moga.
„S toga vruće te molim malo se prigni
„I taj golemi kamen s tiela mi digni.
„Plata biti će tvoj jabuka zlata
„Što će velikoj sreći odpriet ti vrata". —
Čovjek učini kako zmija je htjela,
Teški odvali kamen s njezina tiela
Za trud misleći primit bogatu platu
Onu — kako obeća — jabuku zlatu.
Al se naskoro jadan prevari kruto
Zmija uze bo na njeg psikati ljuto:
— „Zašto, čovječe, tako jadnu me mučiš?
„Zašto nȁd menom krov taj lomiš i rušiš?
„Avaj! iz mog me stana batinom tjeraš,
„Svojim pogledom na me ljutito zvieraš...
Tako rekavši k njemu poskoči bliže
Hoteć otrovnim zubom da ga ugrize.
Sad će ljutito zmiji uvriedjen čovjek:
„Tvoju hudobnost neću zabiti dovjek.
„Zato mi makac dalje neharni stvore,
„Zlo bi inače moglo snaći te gore.
„Evo štap bi te ovaj uvjerit mogô,
„Kako kaznit zna čovjek neharnost strogo,
„Kuda udari štap taj žestoko peče
„Nego — ispuni ono što mi obreče!" —
Prepir trajaše ovaj čitave sate
Ali čovjek do svoje ne dodje plate.
On se batinom braneć žestio ljuto
Jer ga zmijinja pakost vriedjala kruto.
Videć himbeno zviere kako mu plaća,
Kako veliko zlo za dobro mu vraća,
Žuč u njemu od ljute jarosti puče
Zato odluči zvier da štapom utuče. — —
U to od nekud bȃne dosjetna lija,
Videć pogibelj, sad će čovjeku zmija:
„Spȏr naš lija nek ova poravna hudi,
„Kako odluči ona, tako nam budi". —
Čovjek odvrati: „Sunce k zapadu hiti
„Srce želi mi doma što brže priti.
„Doma čeka me troje dječice mlade
„Kojim nedavno u grob majčica pade
„A da nije se štap taj našô u mene
„Nebi ih nikad moje vidjele zjene...
„Čin tvoj himbeni stvore kruto me ljuti —
„Ali — budi ti — liju željan sam čuti. —
Lija pristupi bliže, preslušav oba,
Odmah sjeti se u kog krije se zloba.
S toga zmiji će ona: „Znati sam rada
„Gdje i kako ti tielo ležalo tada
„Čovjek kada je ovaj došao k tebi. —
„A da nevinom možda škodila nebi
„Znati treba mi kako ploča je stala
„Kad te, čovječe, zmija u pomoć zvala". —
S rieči ovih se zmija užasno prene
Ipak na mjesto svoje nekako krene.
Oblak čovjeku s čela uminu gusti
Pridje k zmiji i na nju pločinu spusti.
Tako opeta zmija pȍd kamen dodje. —
Ali časaka malo tekar što prodje
Zmija uze da cvieli opet i pišti
Videć gdjeno ju kamen davi i tišti. —
Lija motreći sada pod kamom zmiju,
Videć kolike u njoj zlobe se kriju
On čas pripravna k njojzi ona priteče,
Pa joj glasno rieči ove izreče:
„Vidim, čovjeka ovog zatrti htjede
„U čas iz smrtnih ralja kad te izvede,
„Ispod kamena kad te u život vrati
„Trovni ugriz za plaću htjede mu dati.
„Čim ti ovo propade vuhvenje mrsko
„Uze pred menom na njeg lagati drsko. —
„Al znaj očita sad mi himbenost sva ti
„Zato presudu pravu kazat ću znati:
„N i t k o n e s m i j e s t e b e d i z a t i k a m a
„P o d n j i m o s t a n i c v i l e ć d o s m r t i s a m a. —

* * *

Čovjek brzajuć prema svojemu domu
Dobro upamti rieči dosjetne lije, — —
S toga odluči stalno u dubu svomu
Svedjer čuvat se svake himbene zmije.

Nadan Zorin.

poduzme.

dušom i tjelom, već iz prkosa i mržnje do našega kandidata. Bude li ovaj izbor potvrđen, kao što bi stalno imao biti, da već jednom zavlada mir i red u ovoj župi, pokazali ćemo kojekakvim tršćanskim zelenim doktorićem, da smo mi živalj mira i reda, da mi ljubimo iskreno svakoga vrlednoga svećenika i da prave smutnje i nemire jedino politički istomišljenici tršćanskih reformatora. Uz toplu hvalu preč. ordinarijatu, koji nam je pružio priliku, da si izaberemo svećenika, želimo novoizabranomu župniku čvrsto zdravlje i blagoslov s neba, da uzmogne zacijeliti mnogobrojne rane naše, koje nam zadaše protivnici crkve i naroda!

Iz Oprtlja pišu nam 3. t. mj.: Vrlo nam se čudno činilo, kad smo opazili u predzadnjem broju Vašeg lista, g. urednice onaj dopis iz Oprtlja te čitali da je ministar željeznica obećao ovdašnjemu pučanstvu, da će ovdašnju postajicu dignuti na redovitu stanicu, te gdje Vaš dopisnik veli, da je do sada tamo tolik promet, da je zbilja vrlo potrebita ovdje redovita postaja. Velikoga li interesa će donašati ova postaja željezničkoj upravi? Neka Vas je o tome izvjestio koji mu drago, ali vjerujte nam da se on malo razumije u promet što ga željeznica dobiva kad kaže, da je ovdje potrebita velika postaja. Istina je i pravednost zahtjeva, da bude i občina oprtaljska imala jednu redovitu postaju, kao to i druge občine uživaju, ali sad treba pitati se, gdje bi to bilo najpotrebitije? Pod občinom oprtaljskom obstoje dvie male postajice (fermative) i to: „Portole“ (Oprtalj), a druga: „Bagni S. Stefano-Levade“ (Toplice Sv. Stipan Livade.) Svaki, komu su ti krajevi poznati, sudit će na prvi mah, da bi bilo hiljadu puta pravednije, da se na Livadah sagradi redovita postaja a ne u Oprtlju, koja se nalazi na takovoj grdobi, na takvom položaju, kamo ne može ni živa duša doći, ako se, da se peaje po kamenju kao koza.

Nadalje postajica Oprtalj odaljena je od samoga grada 5 km., a tomu treba sagraditi cestu do postajice, za koju će se po već učinjenom nacrtu potrošiti ništa manje nego K 98.000, a to će biti jedan liepi teret za jednu siromašnu občinu, kao je Oprtalj.

Pa neka se ta postaja ovdje i sagradi, tad se neće služiti njom nitko drugi, nego ona četvorica gradjana, jer izvanjski obćinari će radje poći na njim narednije shodnije i bliže postaje u Završju, Grožnjanu i Motovunu. A Livade, koje spadaju takodjer pod občinu oprtaljsku, nalaze se samo jedan kilometar dalje od grada Oprtlja, nego li postajica oprtaljska. K tomu pak ima iz grada Oprtlja do Livada i napred sagradjenu liepu cestu. Dakle zar nebi bilo laglje doći onoj četvorici gradjana do Livada, t. j. jedan kilometar dalje nego li do njihove postaje, nego li obteretiti siromašnu občinu sa 98.000 kruna. Nadalje zna se, da Livade leže na liepom položaju; da je samo razkrižje cesta, kamo mnogo putnika svaki dan dodje te da su Livade baš središte od cielе naše željeznice Buje-Poreč. Ali nije samo to. Ondje se nalazi šest skladišta (depozita) od vina, u kojima je preko 4000 hl. vina, onda 4 dućana i 4 magazina, u koje dodje svake godine željeznicom na Buzet i po moru na luku Valdottore preko 400 vaguna robe kao kukuruza, pšenice, muke, drva, sumpora, modre galice, umjetnog gnoja i drugih stvari. Iz Livada se izváža sve vino iz gori spomenutih depozita i iz okolice, izvozi se vrlo mnogo drva iz cesarske šume (Lug).

Dalje je tamo trg svile, ruja i drugih stvari. Da se na Livadah sagradi redovita postaja, služili bi se s njom sva brda oprtaljska i kras oprtaljski, preko polovice motovunštine, dolnji dio sovinštine, buzetštine, dolnji dio Završja i jedan dio Vižinade; onda služile bi se s njom Toplice Sv. Stipana i kamenolomnica Sv. Stipana, koja bi našla vrlo shodno mjesto ondje. Iz svega toga razvidno je svakomu, da bi vrlo potrebita bila redovita postaja na Livadah, a ne tamo, gdje sada obstoji postajica „Oprtalj“. Ufamo se dakle, da će i slavna junta i ravnateljstvo željeznice u Trstu prije pregledati shodna mjesta, uzeti u obzir promet na Livadama i u Oprtlju pa tek onda početi sa gradnjom postaje.

(Imati ćete pravo, ali zašto čekate, da Vas drugi preteče i zagovara nješto, što nebi bilo na korist našemu narodu? Op. ur.)

Koparski kotar:

Pjevačko čitalačko družtvo „Svoboda“ u Sv. Antonu (kod Kopra) priredilo za dne 10. maja o. g. zabavu sa glazbom, pjevanjem, deklamacijom i narodnim govorom. Odbor „Svobode“ pozivlje bratska družtva, osobito ona iz susjedstva na zabavu, kojom valja dokazati koparskim mogućnikom, da se naš narod u najbližoj blizini grada Kopra budi i osviešćuje. Ona pjevačka družtva iz Istre i tršćanske okolice, koja bi htjela kod zabave sudjelovati, treba, da to prijave odboru „Svobode“ najdulje do dne 20. t. m.

Lošinjski kotar:

Hrvatska Čitaonica u Malom Lošinju, priređuje na uskrsni ponedjeljak dne 13. travnja 1903. zabavnu večer u prostorijama hrvatskog zabavnog družtva »Zora«, na koju to družtvo najučtivije pozivlje. — Početak točno u 8 sati na večer. Čisti prihod namienjen je „Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru“.

Trst.

Krasan uspjeh slovenskih odvjetnika u Trstu. Posliednjih dana doživjeli su slovenski odvjetnici u Trstu krasan uspjeh svog uztrajnog i požrtvovnog djelovanja. Oni su naime nakon uztrajne borbe izvojštili slovenskomu jeziku na zemaljskom sudu ono mjesto, koje ga doduše po zakonu ide, ali koje mu do sada koli sudbeni činovnici toli talijanski odvjetnici niekaše.

Dne 1. o. mj. obdržavala se je pred zemaljskim sudom u Trstu prva razprava u slovenskom jeziku. Zamjenik državnoga odvjetnika, po rodu i uzgoju Talijan, g. dr. Pancrazi, govorio je posve dobro slovenski. Slovensku stranku zastupao je naš odvjetnik g. dr. Pretner.

Dne 3. o mj. vršila se je druga slovenska razprava, na kojoj je slovensku stranku zastupao naš g. dr. Rybař, dočim je zastupao državnoga odvjetnika opet g. dr. Pancrazi.

Treća čisto slovenska razprava vršila se je dne 6. o. mj. pred istim sudištem. Slovensku stranku branio je naš odvjetnik g. dr. Slavik, a obtužbu zastupao g. dr. Pancrazi. Za čitave razprave nebijaše čuti ni rieči talijanske.

Ovimi uspjesi mogu se ponositi gg. slovenski odvjetnici u Trstu, koji su svojom uztrajnošću i požrtvovanjem prisilili sudbene oblasti na vršenje zakona, na čemu im mora biti zahvalan sav naš narod.

U primjer tršćanskih slovenskih odvjetnika i rodoljuba imali bi se ugledati i naši odvjetnici širom Istre te uporno zahtjevati koli od okružnog suda u Rovinju i od tamošnjeg državnog odvjetničtva, toli od svih kotarskih sudova, da se sa hrvatskimi strankami vode razprave jedino hrvatski i da se svi spisi s njima i proti njima sastavljaju i izdavaju jedino u tom jeziku.

Slovenski će rodoljubi u Trstu bez dvojbe do mala doći i do slovenskih, dotično hrvatskih porotnih razprava, jer njihovi prvaci neće mirovati dok se i u tom pogledu zakonu posve neudovolji.

Napried dakle odlučno, uztrajno i požrtvovno za ravnopravnost našega jezika kod svih javnih oblastih.

Gradski, odnosno zemaljski izbori u Trstu. Grad Trst sa okolicom sačinjava ujedno jednu občinu i jednu pokrajinu. Radi toga bira ujedno gradske i zemaljske zastupnike u istih osobah, i to samo na tri godina kao što i ostale občine Austrije. Grad Trst bira 48 zastupnika, i to u 4 razreda, u svakom po 12; okolica razdieljena je na 6 izbornih kotara, od kojih bira svaki po jednoga zastupnika. U svemu ima dakle gradsko ili zemaljsko zastupstvo 54 člana. Tomu zastupstvu iztekao je prošloga marca trogodišnji rok i sada se imadu obnoviti izbori. Reklamacioni postupak vršio se je prošloga mjeseca. Vladajuća, židovsko-liberalna stranka, izpačila je, što je više mogla izborne listine, proti kojim bijaše podnešeno na hiljade reklama, o kojih će imati c. kr. namjestničtvo da reče posliednju rieč, pošto mjestna delegacija i gradsko zastupstvo odbiše množtvo opravdanih i zakonom utemeljenih reklamacija.

Novi izbori vršiti će se po nalogu c. kr. namjestničtva sliedećih dana: U gradu birati će IV. razred dne 14. i 15. aprila; III. razred dne 17. i 18. aprila; II. razred dne 22. aprila i I. razred dne 25. aprila. U okolici birati će svih šest kotara dne 26. aprila 6 zastupnika.

U gradu boriti će se dvie talijanske stranke i to židovsko-liberalna i talijansko-konservativna ili kršćansko-socijalna stranka. Prva je vladajuća i biti će neizmjerno težko srušiti ju ni sada ni za tri godine, jer se je pomoćju vladajućeg sustava tako čvrsto ukorenila, da je narastla preko glave onim, koji su ju tajno podupirali t. j. vladajućim krugovom.

U tršćanskoj okolici stanuju u ogromnoj većini braća Slovenci. U posliednje zastupstvo poslali su oni 5 svojih zastupnika, jer nemogoše pred tri godine uza sav napor pobiedili u svih šest kotara. Oni se pripravljaju za predstojeće izbore marljivo i uztrajno. Njihovi prvaci u gradu Trstu rade neumorno i požrtvovno danju i noću nebi li sva tršćanska okolica poslala ovaj put svih svojih šest zastupnika u gradsko, dotično zemaljsko zastupstvo. Njihov nesebični rad mora urodotiti dobrim plodom, a da to bude, želi im iskreno svako pošteno hrvatsko srce.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Pujman Ivan, Vodnjan K 2, Kraljić Josip, učitelj Sovinjak, sabrao u družbi g. Iv. M. Valtovatz te g. Negode iz Sv. Ivana-Vrdele K 12, g. Niko Valjalo Trst-S. Saba K 1.	K 15·—
Ukupno danas	K 15·—
Na račun ove godine izkazano . .	196·92
Sveukupno	K 211·92

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Pujman Ivan, Vodnjan K 2, Sikić Save iz Novog Vinodola K 2.	
Ukupno danas	K 4·—
Na račun ove godine primljeno .	169·—
Sveukupno . .	K 173·—

Bratovščini hrv. ljudi za Istru u Kastvu darovaše preko naše uprave:

Pujman Ivan, Vodnjan .	K 2·—
Na račun ove god. izkazanih . .	14·—
Sveukupno	K 16·—

Politički pregled.

U Puli, dne 8. aprila 1903.

Austro-Ugarska.

Kako izviešćuju slovenski listovi bivši predsjednik „Slavenskog saveza“ na carevinskom vieću dr. Šusteršič nije povukao natrag svoju ostavku, već se je riešenje tog pitanja ostavilo za poslie uzkrsnih blagdana.

* * *

U Hrvatskoj zabranjuje zemaljska vlada redomice u svim gradovom obdržavanje javnih skupštinah, na kojih se je imalo razpravljati o financijalnoj samostalnosti kraljevine Hrvatske.

Srbija.

Iz Beograda brzojavljaju 7. t. mj. da je kralj ukinuo privremeno ustav, i to samo na 24 sata, da ja mogao provesti svoje osnove. Izdao je proglas, kojim se stavlja izvan krieposti ustav proglašen 6. aprila 1901. te odpušta sve senatore i državne savjetnike, razpušta skupštine te uništuje izborni i občinski zakon. Imenovao je zatim nove senatore i državne savjetnike. Sa drugim ukazom uspostavio je opet ustav te proglašuje, da će novi senatori i skupština imati dužnost učiniti nove zakone po državu koristnije. — Eto radikalnoga lieka, kako se može vladar brzo riešiti svoj ne-počudnih savjetnika.

U Beogradu dogodiše se oštri izgredi, koje izazvaše trgovački pomoćnici. Oni su naime sazvali sastanak, na kojem su htjeli protiv svjedovati proti odredbi redarstva, da moraju pomoćnici kano i svi službenici držati pri sebi službene knjige. Pošto je redarstvo sastanak razpustilo, bijedoše trgovački pomoćnici demonstrirati pred ministarstvom unutarnjih posala. Tuj je oružničtvo zapriečilo demonstraciju te je došlo usljed toga do krvavog sukoba izmedju oružničtva i gradjana, kod kojih ostale 4 osoba mrtve i preko 20 težko ranjenih.

Bugarska.

Prošloga čedna navališe turski podanici Arnauti na Mitrovicu, kojom je prigodom jedan turski vojnih pucao na ruskog konzula Ščerbina, koji je bio težko ranjen. Čim je stigla u Carigrad viest o drskom napadaju na Mitrovicu i na ruskog konzula, upozorio je ruski poslanik bezodvlačno turskog ministra izvanjskih posala na bezuspješnost svih pokusa turske vlade, da miroljubivim načinom upokori Arnaute kao i neodklonivu potrebu, da se izdadu odlučne odredbe za kazan buntovnika i zaštitu kršćana. Turski ministar požurio se, da uvjeri ruskog poslanika Žimovjeva, da će turska vlada prama svojoj dužnosti upotriebiti sva sredstva za ugušenje pobune i za uspostavu mira i reda u njezinih pokrajinah. Koliko je držati do turskih obećanja, mogla se je već davno osvjedočiti sva ervropska diplomacija.

Rusija.

Iz Petrograda javljaju, da je car Nikola podielio iz vlastite blagajne 200.000 rubalja za podignuće novinarskog doma za Slavene. Prvi kamen za tu palaču biti će postavljen prigodom otvorenja velike sveslavenske izložbe, koja će se tamo obdržavati godine 1905. Izložbeni odbor pozvati će na tu svečanost sve slavenske novinare bez razlike plemena i vjerozakona.

Razne viesti.

† **Filip Abram.** Pišu nam iz Beča 8. t. mj. Dne 1. aprila umro je u Beču Filip Abram, jedan od senatskih predsjednika najvišega c. kr. sudišta, u 68 godini. Rodom bio je Slovenac, sa goričkoga Krasa, i Slovenac je ostao sve dane svoga života. U sudbenoj struci popeo se je skoro do najvišega stupnja što ga sudbeni činovnik doseći može. U svem svojem službovanju vršio je savjestno svoju službu. Od svojih drugova u službi, bez razlike narodnosti i političkog mišljenja, bio je i ljubljen i štovan i cienjen. Na njegove nazore uvjek se je obzira uzimalo. Njegovo Veličanstvo odlikovalo ga je viteškim križem sv. Stjepana i redom Leopoldovim. Kod sprovoda, koj je bio u petak dne 3. aprila popodne, učestvovali su mnogi slovenski i hrvatski zastupnici, kao i njeki češki, medju njimi podpredsjednik zastupničke kuće dr. Začek; na dalje: ministar-predsjednik dr. pl. Koerber kao upravitelj ministarstva pravosudja sa svojim prvim odjelnim predstojnikom dr. Schrottom, senatski predsjednik bivši ministar dr. Steinbach, razni drugi senatski predsjednici i skoro svi činovnici viši i niži najvišega sudišta; predsjednik carevinskoga sudišta Habietinek i mnogi drugi, sama izabrana čeljad. Dakako prvi izaljesa kod sprovoda bili su njegovi najbliži: njegove dvie kćeri, jedna unuka, i jedan zet. Na ljesu bilo je mnogo vienaca, a medju njimi jedan sa slavenskimi trakovi, naime onaj »Slavenske besede« (čitaonice) u Beču, kojoj je pokojni bio član do smrti. U crkvi Piarista obavile su se molitve mrtvih, a od tamo bijaše truplo odvezeno na kolodvor južne željeznice, a od tud dalje u Frohleiten kod Graca, u obiteljsku grobnicu. Pokojnik bio je jako zdrava ustroja. Malo je kad bolovao. Smrt mu je prouzrokovao jedan čir na vratu. Razgrebao ga i otrovao si krv. Ostavio je udovu, dvie kćeri, zeta, jednu unuku i dva unuka, Janka i Milka, sinove pokojnoga Frana Šabca. Neimajuć muškoga odvjetka, ovi će stalno, pod vodstvom svoje majke Antice, preuzdati Förstér, i ovoga samoga, biti tako uzgojeni, da će biti na čast ne samo njim nego i svom djedu, i svom otcu, i svom rodu i cielomu slavenskomu narodu!

Filipu Abramu vječna uspomena!

Velik broj gostova na našoj obali. U rieckih novinah čitamo, da dolaze tamo danomice sa svih strana sjevera gostovi u velikom broju. Na Rieci da su pune sva svratišta i da je težko dobiti sobu za dobru plaću. U Opatiji, da je isto tako sve puno u hotelih i privatnih stanovih. Tamo da je boravilo prošloga čedna dnevimice poprečno do 3000 gostova. Mnogo gostova da imade i u Voloskom, Lovranu te na

drugoj strani Rieke, u Crkvenici, Kraljevici itd. Parobodi da su puni putnika, koji pojaze za Dalmaciju ili se od tamo vraćaju. Medju gostovi da imade mnogo Niemaca, Madjara i Slavena, a medju ovimi ponajviše Čeha. Ako se pomisli, da su tekar započeli dolaziti gostovi sa sjevera i da je tekar započela takozvane proljetna sezona, to možemo očekivati ovog proljeća sve dok nastane žestoka vrućina više gostova u ovih naših stranah nego li obično.

Talijanski kardinali — protivnici hrvatskoga naroda. Splitsko „Jedinstvo" predprošloga četna donaša sliedeću viest iz Rima: „Još jednu, da Vas još bolje obaviestim o tom, koliko su hrvatski listovi pisali o zavodu sv. Jernonima i svakoga spominjali, osim jednoga po čemu vidim kako su slabo obaviešćeni. Najviše se je vikalo na kardinala Rampollu kako je i zaslužio, ali do Rampolle je najgori i najopasniji kardinal Respighi. Ja mislim, da samo u Dalmaciji nisu nikad čuli ni spominjati ga, premda je on i u dopisivanju čak i s nekim talijanašima u Dalmaciji. O tome bi vam mogli koju reći zadarski talijanski prvaci, jer su oni kardinalu Respighi šiljali izvješća, kakva su htjeli, a Respighi je ovaje radio za njih bolje, nego i jedan poslanik za svoju državu. Kardinal Respighi je fanatik talijanski do skrajnosti, premašuje sve iredente, kad se govori o Dalmaciji. U razgovoru o Sćavima, on na ustima ima samo podsmjehe podrugivanja. Za njega i nema Slava ili šćava, kako nas zove, nit medju ljudima. Ovaj kardinal desna je ruka Niemcima u zboru, a doušnik Rampolle; on je najviše rovario u Jerònimskome pitanju; k njemu su i po noći išli Alačević i drugovi, neko doba primao je i Pjerotića u kardinalske salone. On je trčkarao i k Vojnoviću, gdje je ovaj odsio, a dopisivao se s talijanašima zadarskim ovaj kardinal universalne crkve, kako će bolje otežćati položaj sv. Otca Leona XIII. Kardinal Respihi je zli duh u uvredi, što je osjetio narod hrvatski".

Po toj viesti bio bi dakle kardinal Respighi ne samo u savezu sa iredentaši iz naših južnih zemalja već takodjer ljuti protivnik Slavena u obće, napose nas Hrvata, koji smo na putu njegovim saveznikom, rečenim iredentistom.

Nama je poznat i jedan drugi slučaj o osobitoj prijaznosti jednog drugog kardinala do nas Hrvata. Prošle je naime godine bio u Rimu jedan naš odličan rodoljub, koji je posjetio medju ostalimi i kardinala Ferratu. U razgovoru sa tim kardinalom došli su i na pitanje glagoljice, te povlastice Hrvata, koji su proili više svoje dragocjene krvi za kršćanstvo i za sv. vjeru nego li nijedan drugi narod, i koji su i danas vjerni i odani katoličkoj crkvi. Kardinal nije mogao zanijekati zaslugah Hrvata za kršćanstvo ali glede odanosti Hrvatah do katoličke crkve opazi on posprdno: da, da Hrvati su katolici, ali katolici: „secundum quid" t. j. jesu koliko jesu ili kakvi jesu.

Tomu uzoritomu nisu dakle po volji današnji Hrvati, jer traže svoja „prava i u pogledu crkvenoga jezika, što se neslaže vaijda sa njegovimi talijanskimi ili latizatorskimi nazori. Nezaboravimo dakle, da imademo i u zboru kardinalah naših ljutih protivnika.

Gospodarske viesti.

Glavna skupština osiguravajuće zadruge „Croatia". Dne 1. travnja t. g. održana je u dvorani grad. većnice u Zagrebu sedamnaesta redov. glavna skupština zadruge »Croatia«. Osobno i na temelju punomoći bijaše zastupano 114 glasova.

Nakon ustanovljenja dovoljnoga broja prisutnih članova otvori skupštinu podpredsjednik zadruge gosp. Franjo Arnold, kr. javni bilježnik, te pozdravi kratkim i srdačnim govorom prisutne članove, zahvaljujući u ime ravnateljstva, da se tako liep broj zadrugara skupio, što dokazuje znatan interes, kojim javnost prati rad naše domaće osiguravajuće zadruge.

Po tom se prešlo ne dnevni red, te je ravnatelj uprave g. Stjepan Grahor pročitao godišnje izviešće ravnateljstva iz kojega vadimo sliedeće:

Prošla godina 1902. bila je za zadrugu s dvostrukoga gledišta važna. Prvo, jer je zadruga koli u broju članova toli u prihodu premija i inih dohodaka razmjerno znatno porasla, što pokazuje veći interes samom pučanstvu, koje po primjeru drugih naroda sve većma prianja uz domaće osiguranje. Drugo, jer je zadruga »Croatia« imala ovaj put prilike prema glavnoj svojoj zadaći, t. j. požarnim odštetama pokazati se pred javnošću u naponu svoje snage, izplativši za 80% više šteta nego u ma kojoj od predjašnih godina, pa usuprot tome zaključuje poslovna godina ne samo sa znatno pojačanom imovinom i pričuvom već i sa istim čistim ostatkom (dobitkom) kao i prošle godine.

Ravnateljstvo ističe u svom izviešću osobito nepristrani rad svojih rodoljubnih povjerenika u cieloj zemlji, te im javnim putem za njihov požrtvovan rad oko razširenja domaće udruge izjavljuje svoju zahvalnost.

U Bosni i Hercegovini sve većma se širi simpatija za ovaj hrvatski zavod, što se osobito iz progresivnoga prirasta tamošnjih članova danomice opaža.

U Istri i Dalmaciji započelo se uspješno raditi, nu kako je onaj terrain kroz mnoge godine prije po drugim družtvima već znatno izcrpljen, trebati će više vremena i intezivnoga rada, da se naša zadruga u onim krajevima razširi i na čvrst temelj postavi.

Račun dobitka i gubitka za godinu 1902. izpostavlja se kako sliedi:

Na premijama, pristojbama i inim dohodcima unišlo je K 435.201 fil. 42 (prema prošloj godini za K 64.719 fil. 51 više).

Prirast premija u obvezama osiguranika iznaša K 512.959 fil. 69 (prema prošloj godini za K 105.697 fil. 97 više) dočim stanje sveukupnih obveza osiguranika izkazuje se danom 31. prosinca 1902. sa K 1,573.394 fil. 38.

Zadruga je izplatila u prošloj godini 132 štete u ukupnom iznosu K 246.596 fil. 30.

Od prvoga početka pak do 31. prosinca 1902. izplaćeno je za odštete ukupno K 1,402.476 fil. 26. Stanje ukupnih osiguranih vriednosti pokazuje koncem g. 1902. svotu od K 149,192.606 (prema god. 1901. za K 22,726.635 više)

U vatrogasne svrhe podieljeno je do sada u svim krajevima djelokruga zadruge K 18.552 fil. 29.

Prema ukupnom prihodu od K 435.201 fil. 72 dolaze ukupni tereti sa K 394.990 fil. 98 u odbitak, te se izpostavlja čisti ostatak sa K 40.210 fil. 44.

Od ove svote privadja se prema ustanovama zadružnih pravila K 6.031 fil. 56 kao tantijema ravnateljstvu i nadzornom viecu, zatim K 1.608 fil. 42 kao prinos gradu Zagrebu i pokrajinama, u kojima zadruga osiguranja podržaje.

Konačno se stavlja K 6.433 fil. 67 u činovničku mirovinsku zakladu, a K 26.136 fil. 79 u redovitu pričuvu.

Iza toga sliedilo je izviešće nadzornoga vieća, kojim se glavnoj skupštini izviešćuje, da je nadzorno vieće prema propisu trg. zakona tekom godine nadziralo rad uprave i točno pregledao bilancu, te se glede razdiobe čistoga ostatka priključuje predlogu ravnateljstva.

Glavna skuština primila je oba ovo izviešća do znanja, prihvaća predlog o razdiobi čistog ostatka, izjavljuje upravi, ravnateljstvu i nadzornom viecu svoje priznanje te im podieljuje absolutorij.

Tim bje skupština zaključena.

Gospodarom na uvaženje:

— Proti zareznikom u grahu (grašku). U grašku se obično nalaze zareznici i zato ga je dobro metnuti u toplu sobu i razgrnut za 10 do 14 dana. Uslied topline, svi će zarezničci oživit i izić iz graška, a ti onda njim u hladnije mjesto, pa će svi zareznici poginut, što od studeni, što od manjkavosti hrane.

— Kako češ poznati bredju kravu? Je li krava bredja poznat češ, ako njezina friškoga mlieka kaneš kap u vodu. Ako se kap na dnu čaše ne raztopi, znak, da je bredja; zamuti li vodu, znak da nije.

— Da potjeraš mrave. Često neka mjesta u spremnicah napadnu mravi, pa ako ih se hoćeš oprostit, onda nalij jedan plitki pijat petrolja i tu stavi, pa češ vidjet kako će ih nestat.

— Proti muham na blagu. Da sačuvaš blago od muha, natari ga liščem od tikve. Učini to barem po onih mjestih, gdje najviše napadaju muhe, a to po trbuhu, vratu i nogama. To čini svaki drugi dan, a konja, jer ga češljaš, tari svaki dan.

— Da ti nesmradi mačka u kući. Da potjeraš mačku sa koga mjesta, najbolje češ učiniti, ako po tom mjestu pospeš papra ili stučene paprike. Mačka, kad dodje, počet će njušiti, a papar će joj u nozdrve; tako jedan, drugi i treći put i njoj će dodijat, pa se tu više neće povratit.

Moji prijatelji!

Sa tananog vrha čistog ideala,
Smalaksalih sila moje sudbe gorke,
Izplakanih zjena, piljila je niemo:
Moja sreća pusta u smrtne povorke.

Zaredale nizom, žalnije od tuge,
Ko Jadrana gordog uzplakani vali,
I na pogreb spremne, rušile se redom,
Usmrćene nade, mrtvi ideali.

Uzdrhtala sreća, žezlom o tle prsnu,
Sa grančice vrha u ponor se osu,
Nasmjehnu se zloba, zloduhom demona,
To su moja braća, prijatelji to su!....

Dubo Razkrižar.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za 1/4, 1/2, 3/4 i cieli dan, odnosno jedan ili dva čedna", jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizujućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

Kmeština na Poreštini

uru i pô od željezničke postaje Višnjan

prodaje se dobrovoljno.

Podrobnije ubaviesti daje umirovljeni župnik veleč. gosp. Jure Žiković u Bačvi, p. Višnjan.

POZIV.

Budući da se redovita obća skupština Posojilnice in hranilnice v Kopru, uknjižene zadruge z neomejenim poroštvom, sazvana za 5. aprila t. g., nije se mogla obdržavati toga dana radi nedostatnog broja prisutnih članova, pozivlju se tim p. n. gg. članovi opet na redovitu obću skupštinu, koja će se obdržavati u Kopru u zadružnim prostorijama (ulica sv. Blaža kbr. 338.) u nedjelju **dne 26. aprila** t. g. u 10 sati prije podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. izvješće upravnoga odbora o djelovanju zadruge u godini 1902.;
2. izvješće nadzorstva o računima zadruge u godini 1902.;
3. odobrenje zaključnoga računa za godinu 1902.;
4. izbor upravnoga odbora za g. 1903.;
5. izbor nadzorstva za godinu 1903.;
6. eventualni predlozi.

Opazka: Zaključci te redovite obće skupštine bit će valjani bez obzira na broj prisutnih članova.

Odbor posojilnice in hranilnice v Kopru.

Br. 264.

Oglas!

Stavlja se do obćega znanja, da će se redoviti sajam Sv. Foške u Žminju dne 14. t. m. obdržavati.

Obć. glavar:

P u č i ć.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji hud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Gre u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečio. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka pošiljka mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Važno za svakoga!

Uz nečuveno jeftine cieno za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj okovani lanac zajedno sa privjesom.
Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa eleganinim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko no nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Izvještaj

avne godišnje skupštine „Gospod. zadruge“ u Kastvu.

Uslied poziva g. podpredsjednika od 16. jenara g. br. 7, obdržavana je dne 1. febrara 1903. redovita upština ove zadruge, koji poziv bio je dva puta uvrn u listu »Naša Sloga«, a osim toga bio je pojedini n zadruge pozvan posebnim pozivom, da pristupi upštini. Skupština je bila u Kastvu u liepoj dvorani stione g. Rubeša Frana sa sljedećim

Dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće revizionalnog odbora.
5. Izbor novog zadružnog odbora.
6. Izlicitanje gospodarskog orudja.
7. Različiti predlozi.

I. Pozdrav podpredsjednika.

U 9½ sata u jutro gosp. F. Dukić, kao podredsjednik zadruge, otvori glavnu skupštinu zadruge. Pozdravlja prisutne članove i zahvaljuje jim, što su se tolikom broju odazvali pozivu. Žao mu je, što radi olesti, ne ima medju nama i predsjednika zadruge, eleuč. g. dra. M. Laginje, koji je izpričao pismeno voju odsutnost.

Sa veseljem pozdravi zatim gosta i izaslanika ospodarske zadruge u Opatiji, veleuč. g. dra. M. Trinajstića, odvjetnika u Voloskom i tajnika te zadruge. Skupština se na to odazove sa burnim »Živio!«

Dvorana bila je dubkom puna, a mnogi članovi bili su usiljeni da ostanu pred vratima i u drugih prostorijah gostione. Utvrdjeno je prisutnih 300 članova, ali jih je još pridolazilo.

II. Izvješće tajnika.

Gosp. Nik. Žic čita sljedeće:

Slavna skupštino! Izvješćujuć minule godine o radu zadružnog odbora, morao sam se dotaknuti i pitanja o nesretnoj filokseri, koja se je pojavila na žalost i u našem kotaru i to baš u Kastavštini. Tom sam Vam prilikom u kratko ocrtao toga strašnog kukca, njegov život, razplod i štetu što ju isti vinogradu nanaša. Opomenuo sam Vas ujedno, da bi se pojedini gospodar na svoju ruku počeo zauzimati, da mu vinogradi ne opustoše, već da jih obnovi američkom lozom, kojoj trsni ušenac ne može da naškodi, koliko staroj domaćoj budać američka krepča pa mu odoli. Napomenuo sam već tada, da se je zadružni odbor pobrinuo, da u svojem kraju podigne loznjak sa američkom lozom, da ne bude narod morao neprestano nabavljati te loze iz stranih i udaljenih loznjaka, već da jih bude mogao dobiti i kod kuće, koje budać svježije (friže) biti će za obnovu vinograda zato i bolje.

U tu svrhu bila su ovlaštena trojica odbornika, da pronadju shodno zemljište. Ovo bilo je nadjeno u Brnasih kod sela Široli, te se je minulog aprila započelo krčiti na opredijeljenom prostoru i raskopalo se je 587 m², zasadio na toj krčevini 280 loznjaka vrsti »Rupestris monticola«.

Od ovih zasadjenih loza uhvatilo se 270 komada, te će se već buduće godine moći od njih imati pomladka.

Svojim dopisom od 16. aprila pr. god. obratila se je zadruga na pokrajinsko gospodarsko vijeće, da bi joj isto podijelilo barem 2 bika oberinnthalerske pasmine za naskok, te je toj molbi dijelomično bilo i udovoljeno, pošto je zadrugi bio blagohotno podijeljen 1 bik, kojega se je predalo u nastojanje Jugo Ivanu Soviću iz Brnasi kbr. 16.

Gospodarsko vijeće priopćujuć nam to, ponudilo je ujedno, da je voljno dati uz obročnu otplatu i 2 ili 3 krave iste pasmine radi rasploda. Ta je ponuda od zadružnog odbora bila prihvaćena, pa iza kako se je dalo razglasiti, koji bi htio te krave kupiti i primiti u nastojanje, prijavilo se na taj poziv desetorica gospodara. Kada su zatim bile dopeljane na ponovnu molbu zadruge 4 krave, da se jih predade vrednijim medju onimi gospodari što se prijaviše, nije niti jedan od navedenih prijavitelja htio preuzeti niti jedne glave.

Neugodno se je to dojmilo zadružne uprave, koja je pri tom imala i znatnijih troškova za uzdržavanje tih goveda, te je dala razglasiti i mislila je ine gospodare, da bi svako po jedno govedo preuzeo i kupio. Došlo se je do toga, da je uprava zadruge ipak te 4 krave prodala i to Carlavaris Franu, Dukić Antonu Antičinom i Babić Andriji iz Kastva, te Ćiković Ivanu iz Rubeši, razumije se svakomu po jednu.

Uvjeti kupoprodaje ovih krava bili su vrlo povoljni, jer gospodar može otplatiti kupovnu cijenu u 4 godišnja obroka, a osim toga bila je prvotna cijena blaga snižena za 20%.

Istina je, da su uza sve to ove krave dosta skupe, ali uzev u obzir, da je ova pasmina smatrana najboljom za proizvadjanje mlijeka, te da se tu ide za tim, da se poboljša domaći rod i da se telad od ovih krava imade sačuvati za daljnji rasplod, trsila se je uprava zadruge, da iste ostanu na svaki način u ovom kraju.

Vas rad i trud uprave ostao bi bio naskoro nekoristan po zadrugare i gojitelje krava, ali biti će to u buduće naukom zadrugi, da ne poduzimlje takvih koraka, dokle nebude stalna, da će odnosni prijavitelji naručeno zaista i preuzeti.

Dne 12. junija 1902., najaviv već prije svoj dolazak, pohodio je ovu zadrugu g. Anton Štrekelj, učitelj vinogradarstva kod c. kr. namjesništva, te je tom prilikom obišao i zadružni vrt i o uradjenom povoljno se izrazio. Popodne istoga dana obdržavao je u prostorijah »Čitaonice« u Kastvu predavanje o vinogradarstvu, pouku o načinu sadjenja amerikanskih loza, te o cijepljenju istih na zeleno. Na žalost, moramo spomenuti, da je tu vrlo lijepu pouku došlo slušati premalen broj gospodara i da u buduće treba da bude bolje.

Dana 1. septembra 1902. obdržavala se je u Podgradu izložba goveda i to za zadruge Materijsku, Kastavsku i Opatijsku. Odnosni oglas bio je pribijen i javno razglašen, nu sa strane zadrugara ovoga područja nije na tu izložbu niti jednoga komada bilo dognano.

Razlog je tomu prevelika odaljenost iz Kastavšćine u Podgrad.

U minuloj godini nabavilo se je za zadrugare modre galice u količini od 100 kvintala, nu nije bila tekom godine sva rasprodana, pa će se i tekom ove zadrugarom uz istu cijenu rasprodati. Ujedno je zadružni odbor odlučio glede galice, da bi se u buduće nabavilo engleske ili amerikanske, koja je razmjerno cjenija.

Godine 1902. obratila se je zadruga i općinsko glavarstvo na visoko c. kr. namješništvo, da bi se zadrugarom i općinarom iz državnih loznjaka priskrbilo amerikanskih loza i vabaca. I primilo se je do 40 hiljada komada, koje se je medju narod raspačalo dijelom uz sniženu cijenu, a dijelom badava.

I ove godine obratila se je zadruga posebnom molbom na vladu, a putem c. kr. kotarskoga kapetanata, da bi zadrugi bilo badava podijeljeno 10 hiljada loza, koje bi se razdijelilo medju zadrugare. Bude li molba uslišana, zadrugare će se o tom obavijestiti, da dodju dignuti odnosnu kolikoću loza.

Koncem minule godine, a i početkom nastale, doznao je odbor zadruge za razne pritužbe od mljekarica, što polaze sa mlijekom i maslom na Rijeku, tako da se je gdje kojoj oduzimalo mlijeko i prolijevalo na cestu, a drugoj lonac sa maslom bio oduzet bez ikakve analizacije. Na takov postupak prigovorila je zadruga i umolila gradski magistrat na Rijeci, neka bi svojim policajno-zdravstvenim redarstvenicima naložio, da u buduće kastavskim mljekaricama ne čine bezrazložno krivice, jer bi to moglo i gradjanstvu Rijeke naškoditi. U koliko se je moglo doznati, zdravstveni organi Rijeke prolijevali su to mlijeko ili zaplijenjivali maslo s razloga, što su nekoje mljekarice donašale mlijeko u nečistih posudah.

Opominje se stoga sve, neka unapred dobro paze, da jim posude budu čiste i valjano isprane, jer će inače trpiti ne samo one odnosnu škodu, nego će taj slabi glas pasti i na cijelo ovo okružje.

Netom minuloga ljeta dala je općina Kastav sagraditi prikladno sajmište, za sada poglavito za rasprodaju krmaka, nu uzev u obzir, da je u ovoj općini od potrebe, da bi se i druga životinja na sajmištu prodavala, odbor je zadruge smatrao shodnim, da se obrati na nadležnu oblast, neka bi se općini Kastav dozvolilo, obdržavati mjesečne sajmove na novo sagradjenome sajmištu i to ne samo sa krmcima, već i ostalom domaćom marvom. Takvi bi sajmovi vrlo koristili domaćem gospodaru, jer treba li on prodati ili kupiti koje živinče, nebi morao, košto sada mora, ići na strana sajmišta u odaljenije krajeve izvan občine.

Pouzdano se odbor zadruge nada, da će se ta želja i oživotvoriti.

Tekom godine 1902. bilo je kod ove zadruge osjegurano 456 komada goveda, te se je u ime osjegurnine primilo kruna 278·69.

Crknulo je u tome razdobju 11 glava, te je ukupna svota bila razdijeljena u jednake dijelove medju unesrećene gospodare.

Kako sam već prije spomenuo, sav porod od preuzetih četirih krava oberinnthalerske pasmine imao bi se sačuvati za daljnji rasplod. Jednu od izleženih telica nije se dosad povoljno moglo prodati, pa videć odbor, da bi moguće baš danas istu bolje prodati, odlučio je, da bude dopeljana ovdje u blizinu svakomu na ogled, nu budać nije danas dopeljana, opredieljuje se za to buduću nedelju, pa se poštovanim zadrugarom preporuča, da bi ju dne 8. tek. mj. jedan ili drugi putem licitacije kupio za daljnji uzgoj, samo da zadruga kod toga ne štetuje.

Članovi zadruge godimice se umnažaju, što je vrlo lijepo i pohvalno, tako da se je u minuloj godini broj njihov od 638 podigao na 663, nu obzirom na istupivše tekom godine 1902. i umrvše, brojila je naša zadruga koncem minule godine **651** člana, a što je još ljepše, niti jedan na deset nije zakasnio platiti članarinu!

Poštovana gospodo! Navršuje se eto treće godište, što je zadružni odbor bio izabran, a danas pozvani ste, da birate novi, t. j. da izaberete deset vrijednih i poduzetnih muževa, koji će i u napred moći zadružne poslove zdušno obavljati, a k njima pridodajte još i tri člana revizionalnog odbora.

Ovime u kratko bio bih Vam ocrtao rad zadružnog odbora u minuloj godini. Moguće, da nisam baš najbolje, ali nek mi se to isprića, budući zaokupljen drugim svojim službenim poslovima. Najljepša Vam hvala na povjerenoj mi časti zadružnoga tajnika; molim, da me se unapred oslobodi te časti, ako i teretne, al ipak časne. Hvala Vam lijepa, što ste u tolikom broju odazvali se i pristupili skupštini i da vas Bog poživi!

Skupština prima do znanja izvješće tajnika i kliče istomu »Živio!«

III. Izvješće blagajnika.

Gosp. Vjek. Jelušić, blagajnik zadruge, pročita i raztumači pojedine stavke obračuna za godinu 1902., a za tim proračuna za god. 1903., kako sliedi:

Obračun Gospodarske Zadruge u Kastvu za godinu 1902.

Rubrika	PRIHOD	Svota K	Svota h
	Ostatak koncem god. 1901.	193	63
I.	Članarina:		
	a) od članova po 2 K	1198	—
II.	Darovi	—	—
III.	Prihodi društvenih poduzeća, pokušališta i izložba	—	—
IV.	Interesi uloženog novca	2	29
V.	Lovne karte	284	46
VI.	Od zemaljskog kulturnog vieća u Poreču pripomoć za orudje i blago	—	—
VII.	Razni prihodi	—	—
	Prihod	1678	38
	Razhod	1303	93
	Više prihoda	374	45

Rubrika	RAZHOD	Svota K	Svota h
I.	Pisarnički paušal	200	70
II.	Izložba blaga	—	—
III.	Prinos unapredjenju gospodarstva	288	—
IV.	Dobava sjemena, orudja i blaga	651	16
V.	Novci uzeti na posudu	—	—
VI.	Prinos društvenom listu	—	—
VII.	Novac uložen na kamate	—	—
VIII.	Razni potroški	164	07
		1303	93

Proračun za godinu 1903.

A. Razhod:

I. Uprava:		
a) pisarnički paušal	K	80·—
b) blagajnička nagrada	»	40·—
c) za brigu i pohranu zadružnog orudja	»	30·—
d) obć. podvornikom za uručivanje poziva	»	30·—
II. Izložbe	»	—·—
III. 1. Zadružni vrt	»	500·—
2. pripomoć za unapredjivanje gospodarstva:		
a) za pčelarstvo	»	300·—
b) upisnina dvojice članova u družtvo sv. Jerolima	»	20·—
c) Predbrojba na gospodarske listove	»	30·—
IV. Dobava orudja, sjemenja i blaga:		
a) pripomoć za uzgoj bika	»	150·—
b) za škropilnice	»	—·—
c) mešići za sumporanje	»	—·—
d) popravak družtvenog orudja	»	350·—
e) orudje za izždriebanje na glavnoj skupštini	»	250·—
V. nabava amer. loza	»	—·—
VI. novac uložen na interese (2 utem. glavnice po K 40·—)	»	80·—
VII. razni i nepredvidjeni troškovi	»	200·—
Ukupni razhod	K	2060·—

B. Prihod:

I. Članarina	K	1000·—
II. Darovi	»	—·—
III. Prihod družtvenih poduzeća	»	—·—
IV. Interesi uloženog novca	»	2·40
V. Prihod lovnih taksa i globa	»	280·—
VI. Prinos zemaljskog kulturnog vieća:		
a) za škropilnice	»	—·—
b) za nabavu bikova	»	100·—
c) za pčelarenje	»	300·—
d) za zadružni vrt	»	500·—
VII. Razni prihodi	»	100·—
Ukupni prihod	K	2282·40

Gosp. predsjedatelj iza pročitanih zadružnih računa poziva skupštinu, da se izjavi, da li iste odobrava, ili ima možda tkogod da što opazi.

Odbornik g. K. Jelušić primjećuje, nek se prije pročita izvještaj revizionalnog odbora, koji je potanje i uz odnosne priloge pregledao družtvene račune. Opaža kod proračuna za god. 1903., da bi se i sa strane zadruge za članove nabavilo umjetnoga gnojiva.

IV. Izvješće revizionalnog odbora.

Pošto nije ovaj čas na skupštini prisutan nijedan član reviz. odbora, predsjedatelj poziva zadružnog tajnika da pročita njihovu izjavu ubilježenu pri koncu računa i koja glasi:

»Pregledano, usporedjeno sa pojedinimi stavkami i namirami, te pronadjeno u podpunom redu sa prihodom od 1678 K 38 p. i razhodom od 1303 K 93 p., dakle sa viškom od 374 K 45 p., slovom tristosedamdesetčetiri krune 45 para, sa opazkom, da taj iznos viška leži u nerazprodanoj modroj galici.

Kastav, 24. jenara 1903.

Pregledači računa:

Mate Šepić v. r., *Vinko Blešić* v. r., *Ivan Vlah* v. r.«

Predsjedatelj ponovno poziva skupštinu, da se izjavi, da li ima koji što opaziti na izvještaj tajnika, blagajnika i reviz. odbora. Neprijaviv se nitko, daje na glasovanje: tko odobrava rad odbora, obračun i proračun, nek digne ruku. — Odobreno jednoglaso od prisutnih zadrugara.

Prelazi se na:

V. Izbor novog odbora.

Gospodin Dukić Frane, kao podpredsjednik zadruge zahvaljuje se na toj časti, koju je obnašao kroz šest godina. Moli ujedno skupštinu, pošto obterećen svojim poslom, da ga više niti ne bira u odbor zadruge, a u mjesto sebe preporuča da bi se birao g. Jurančić Ivana. Javžnosn[illegible] gospodin Tri put!

Mate iz Brnasi izjavio, da ne može radi drugih poslova niti on više biti odbornikom. Pripominje ujedno, da imade upisanih u zadruzi 27 članova iz občine Veprinac, pa da bi dobro bilo, da bude jedan odbornik iz one občine, pak predlaže, da bude biran g. Blagar Ivan.

Nakon kratkog dogovora bio je predložen i izabran slijedeći odbor:

1. Dr. Matko Laginja, posjednik u Klani, odvjetnik u Puli; 2. Jurinčić Ivan, Kastav; 3. Jelušić Vjekoslav, Kastav; 4. Lučić Anton-Roškić, Saršoni 71; 5. Jelušić Kažimir, obć. glavar, Kastav 65; 6. Blagar Ivan, Veprinac; 7. Kinkela Vjekoslav, Dol. Rukavac 39; 8. Sušanj Mate, Jurdani 61; 9. Jelovica Andre, župan Brnčići 52; i 10. Serdoč Mate-Marković, Serdoči 43, svi posjednici.

U revizionalni odbor, naime za pregledače družtvenih računa, bili su izabrani: Dukić Frane-Diračić, Vlah Ivan-Vicić i Blešić Vinko-Šavajin.

VI. Izždrebanje gospodarskog orudja.

Za doživotne članove družtva sv. Jeronima u Zagrebu odlučeni su »na sreću« zadrugari: 535 Rubeša Ivan iz Rubeši kbr. 35, i 418 Jardas Ivan iz Brnčići kbr. 26. Osim toga učlanuje odbornik g. K. Jelušić za doživotnog člana tog družtva Jelušić Hedviga iz Kastva i to iznosom darovane naknade žepnog troška pri odborskih sjednicah.

Srećkanjem dobiše po jedan nož (za ciep) zadrugari:

broj
494 Sušanj Ivan, Sroki 79,
447 Matetić Mate, Saršoni 113,
482 Srdoč Ivan, Srdoči 75,
674 Jardas Josip, Brnčići 63,
543 Perčić Anton, Spinčići,
579 Spinčić Anton-Andrejčev, Spinčići,
547 Matulja Frane, Matulji 40,
501 Širola Josip, Brnasi 33,
47 Saršon Ivan, Saršoni 74,
66 Srdoč Mate, Srdoči 34,
601 Rubeša Ivan, Rubeši 45,
525 Jardaš Frane, Marčelji 23,
76 Perman Jure, Puži 81,
502 Milić Mate, Blažići 78,
652 Bazg Anton, Veprinac,
78 Jurdana Franc-Komodan, Rubeši,
533 Kinkela Frane, Kućeli,
675 Bačić Anton, Matulji,
183 Ćiković Ivan-Orban, Rubeši 58,
143 Kukurin Ivan, Spinčići 12,
677 Pobar Frane, Perenići 78,
633 Lenac Mate, Zamet 50,
526 Srdoč Josip, Srdoči 89,
619 Tancabel Ivan, Veprinac 60,
538 Srdoč Mate, Srdoči 15,
574 Host Mate, Zamet 38,
182 Turak ud. Josipa, Brnčići 18,
688 Grgurina Mate, Gor. Rukavac 18.
531 Blečić Andre, Srdoči 6,
42 Lučić Vinko-Benčan, Saršoni 104,
593 Monjac Anton, Matulji,
218 Širola Anton, Sroki 67,
33 Širola Josip, Sroki 84,
549 Jelovica Andre, Brnčići 87,
694 Širola Ivan, Brnasi 27,
101 Dukić Andre, Kastav 102.

Po jedne škare (za obrez):

43 Saršon Mate, Saršoni 92,
493 Jurčić Anton, Jurčići 4,
695 Slavić Frane, Trinajstići 29,
545 Munić ud. Marija, Kastav 70,
683 Perčić Frane, Puži 93,
63 Širola Anton, Brnasi 12,
470 Rubeša Josip, Rubeši 47,
434 Lučić Ivan, Saršoni 97,
697 Pavlinić Jenko, Rubeši,
207 Lučić Ivan, Sroki 75,
563 Matulja Frane, Matulji
668 Srdoč Andre, Jurčići 23,
664 Stanić Ivan, Puži 65.

Po jedan mješić (za sumporanje):

561 Puž Anton, Puži 57,
532 Jardas Mate, Brnčići 65,
614 Saršon Anton, Saršoni 79,
638 Stipanić Josip, V. Brgud 96,
477 Sinčić Vjekoslav, Rubeši,
381 Jelušić Ivan, Brnčići 98,
569 Stanić Ivan, Puži 17,
591 Cetina Frane, Jurdani 77,
554 Srdoč Ivan, Srdoči 14,
475 Kukurin Frane, Spinčići.

Mješiće za sumporanje izradio je domaći obrtnik Lučić-Benčan Ivan, kojega se preporuča gospodarom, da se k njemu, kao svojemu, za izradbu mješića uteku. Držimo se rieči »Svoji k svojim«.

VII. Različiti predlozi.

Prijaviv se za rieč veleuč. g. dr. Mate Trinajstić, pozdravlja skupštinu kao izaslanik i tajnik posestrime gospodarske zadruge volosko-opatijske. Veseli ga, što je skupština toli brojno posjećena, jer je to jasan znak, da se članovi zauzimlju za zadrugu. Priznaje, da Kastav u uđruživanju prednjači ostalim našim občinam u Istri; tu se je naime prva ustanovila čitaonica, bratovština, a na gospodarskom polju ova zadruga, koja od svojeg početka pa do danas liepo napreduje, te je i danas, barem brojem svojih članova, zaista najveća u Istri. Liepo je to, jer se uđruživanjem poboljšava materijalno stanje gospodarstva. Što ne može pojedinac da učini i nabavi na svoju ruku, može to laglje učiniti družtvo, zadruga. Ova približuje kupca prodavcu i obratno, a s druge strane odalečuje preprodavce, koji su kmetu uviek štetni. U zadnje su vrieme ovu zadrugu pretekle nekoje druge, budući se njima o bok ustrojile seoske zajmovnice, konsumna družtva i mljekarske zadruge. Uz zadruge od potrebe je kmetu i čitanje gospodarskih listova, da iz njih crpi moralnu korist, i da darstvu. Imamo i u pokrajini takovih listova, kao »N. Sloga« i vriedni »Pučki Prijatelj« u Krku, zatim »Pučki List« u Splietu, Svatko koji može, neka se bar na jedan taj list predplati. Izrazi za tim želju i konačno predloži, da bi se i u ovom kotaru ustrojila mljekarska i vinarska zadruga, kao i to, da bi se zadruge kastavska i volosko-opatijska sporazumile i složile glede skupne nabave kemičnoga gnoja, modre galice i ostalog.

Skupština prihvati ovaj predlog i živahno pozdravi govornika.

Gospodin odbornik K. Jelušić podupre predgovornika glede važnosti zadruge i uđruživanja. Pripravan je, da kao odbornik uznastoji, da bi se i u ovom kotaru podignule mliekarska i vinarska zadruga. Glede prve opaža, da budući jest Kastavćina najbliži susjed Rieci i Opatiji, to se ovdješnje mlieko tamo iznaša i lahko prodaje, pa nezna da li bi se sa istom dalo štogod učiniti. Glede skupne nabave gospodarskih potrebština trsiti će se, da to ove dvie zadruge složno učine. Kod nabave ovakovih predmeta imali bi pako naručitelji pri naručbi platiti bar 10% od ciene u ime pologa, da ne bi za tim zadrugam ostao material u zalihi.

Preporuča zadrugarom, da bi se čim više njih predplatilo na list »Pučki prijatelj«, te onaj, koji ga želi imati, nek se slobodno obrati na odbor zadruge i plati 2 krune na godinu, pa će redovito dobivati taj važni gospodarski list.

Na pritužbe radi proljevanja mlieka na Rieci poduzelo se je shodne korake i sa strane občine Kastav, te priobćuje, da je riečki magistrat na to odvratio, da priznaje valjanost mlieka, koje se odavle donaša na Rieku i da ne treba zato nikakve garancije. Zanovetanje to, da je činio novi i prerevni njekoji zdravstveni činovnik.

Gospodin dr. Trinajstić opaža, da glede pologa kod skupnih nabava čine tako druge zadruge; prikazuje ujedno skupštini tiskani poziv njihove zadruge za skupnu nabavu raznih predmeta.

Zadrugar Mihelić Mate tuži se, da mu na grožđu čini štetu njeki crvić i pita, da bi se i tomu pripomoglo nabaviv naime praške.

Gospodin K. Jelušić odvraća mu na to, da bi trebalo znati, kako se taj prašak zove; ali pošto neznamo, neka se sličnim upitom obrati na »Pučkog Prijatalja« u Krku, koji čemu drage volje na to odgovoriti, ali neka bude ujedno predplatnik, da sazna za taj odgovor.

Predsjedatelj pita skupštinu, da li se hoće osigurninu blaga od 60 para povisiti na 1 krunu po glavi, ili hoće ostati pri prvanjoj cieni. Zaključeno je većinom glasova, da se unapred ima uplaćivati po 1 krunu od komada osjeguranog blaga.

Zadrugari iz Veprinca mole za podieljenje jednog bika i koje škropilnice, oni iz Skurinje i Lučići po jednu škropilnicu.

Neprijaviv se više nitko za rieč, predsjedatelj zahvaliv ponovno prisutnim, što su se u tolikom broju odazvali, i digne skupštinu.

Iza glavne skupštine sastao se je novoizabrani odbor u sjednicu, da se konstituira.

Izabrani su jednoglasno u upravu zadruge za godine 1903., 1904. i 1905.:

a) za predsjednika g. dr. *M. Laginja*,
b) za podpredsjetnika g. *Jelušić Kažimir*,
c) za blagajnika g. *Jelušić Vjekoslav*,
d) za tajnika g. *Žic Nikola*.

Imenovanje predsjednika i njegovog zamjenika bilo je po zakonu prijavljeno putem c. kr. poglavarstva u Voloskom visokom c. kr. namjestničtvu, koje ima taj izbor potvrditi.

KASTAV, dne 10. febrara 1903.

Gospodarska zadruga.

Dodatak.

Kako se vidi iz izvješća tajnikovog, odbor Zadruge nabavlja svake godine toliko modre galice, koliko će je od prilike potrebovati zadrugari. Neradi se o dobitku, nego o tom, da se znade da je galica prava, da nema primjese željezne galice, koja bi uništila trsje.

Godine 1902. nabavilo se je modre galice iz Aussiga (kako i drugih godina, priznana najbolja roba) **10.000** *kg.* po K 57·75, dakle . . . . . K 5775·—
franko, postaja Jurdani.

Vožnja Jurdani-Kastav, pohranjenje i razdavanje stoji ukupno . . . . . » 447·44
Cieli trošak . . . . . K 6222·44

Prodalo se je tekom g. 1902.:

8.470 *kg.* i to 8.170 *kg.* po K —·64 = K 5.228·80
300 » » » 57·75
(jer za ove odpadaše magazin i razdavanje na drobno) . . . = » 173·25
i k tomu u dobro za vožnju » 1·04
Skupa . . . . . K 5403·09

Ostalo je koncem g. 1902.:
1.530 *kg.*, koji računani po K 57·75, čaju . » 883·57
Skupa . . . . . K 6286·66

Za osiguranje blaga g. 1902. primljeno ukupno sa kamati K 278·69 po 60 para na glavu. Koncem godine 1901. nije ostajalo ništa. Koliko se je i komu podielilo jesu sliedeći:

1. Ivan Ciković, Rubeši kbr. 58 . . . . K 25·33
2. Drnjević Frane, Trinajstići kbr. 15 . . . » 25·33
3. Ivan Puž, Pobri kbr. 58 . . . . . » 25·33
4. Jugo Jakov, Marčelji kbr. 94 . . . . . » 25·33
5. Ivan Lučić, Sroki kbr. 75 . . . . . » 25·33
6. Juraj Saršon, Saršoni kbr. 129 . . . . » 25·33
7. Ivan Lučić, Marčelji kbr. 109 . . . . . » 25·33
8. Ivan Jardas, Brnčići . . . . . » 25·33
9. Jelovica Anton, Brnčići kbr. 21 . . . . » 25·33
10. Andre Sušanj, gor. Rukavac . . . . » 25·33
11. Andre Dukić, Kastav . . . . . » 25·33
Ukupno . . . . . K 278·69

Gospodarska Zadruga u Kastvu uvela je prva u Istri, i bez osobitih statuta, osiguranje debelog blaga (goveda) medju svojimi zadrugari. Osiguranje je na volju pojedincu. Plaća se (od sad napred) po jednu krunu na godinu od svake osjegurane glave. Odbor proračuna početkom godine sve prijavljene crkaline u prošloj godini, pak prema broju crknulih glava podieli pojednako cielu osjegurninu, što su ju zadrugari uplatili i ono malo interesa, što nose dvie u to ime darovane svote! Bilo bi vrlo koristno, da čim više zadrugara osigura svoje blago (krave), jer bi tako u slučaju nesreće pomoć mogla biti veća.

Izvješće

o glavnoj skupštini „Prvog istars. Sokola“ u Puli,

obdržavanoj dne 22. marča 1903.

(Konac.)

3. Tjelovježba. Ako bi i mogao i hotio tko da prigovori, budi društvu budi upravi, radi kakovih nedostataka, mislimo i čvrsto smo uvjereni, da nam nehaja radi tjelovježbe nitko ne može predbaciti.

Već onaj čas, kad se družtvo ustanovilo, mislilo se odmah na poglaviti zadatak društveni — tjelovježbu. Tà baš zato i uzelo je društvo u najam najveću dvoranu u gradu, da se može redovito vježbati u njoj. Pisalo se na sve strane za učitelja, nù bez uspjeha. Da je Zagreb na to mislio i odgajao mlade učitelje, nebi ni Pula, ni Split, ni Šibenik, ni Makarska, u neprilici bili glede učitelja. Nu što je »Hrv. Sokol« u Zagrebu prije zanemario, on će popraviti sadašnjim požrtvovnim radom. Na čelu bo mu stoje muževi zauzeti za sokolstvo, požrtvovni i radini, pa se je nadati, da će taj rad imati ne samo u Banovini, nego i ostalim zemljama hrvatskog narcda liepih uspjeha.

U toj dakle neprilici pružio nam je prvi svoju pomočnicu ruku Čeh, brat Musil. On je dao prve vježbe nastupa, okreta, stupanja i ojačanja tiela; ali uza svu njegovu dobru volju, opažao je i sàm, da njegove sile nisu dostatne i njegovo dobro, ali preblago srce, nije bilo kadro dati onaj izraz discipline, koju mladež mora da se uči, priuči i da ju poštuje kao svetost u vježbaoni.

Pa ipak se vježbalo, i to ne pet šest, nego do četrdeset članova. Svako može pojmiti, koji bi to grieh bio takvu četu razpršiti.

Negdje augusta mjeseca god. 1898. uzelo je družtvo kao učitelja V. N. sa mjesečnom plaćom od 40 forinti; za družtvo koje je brojilo jedva 100 članova, svakako ogromna žrtva. Nu misleći, da će se dobrim učiteljem podignuti i družtvo samo, pa da će se novimi članovi i zabavami nadoknaditi i izplatiti te žrtve, prevarismo se u računima. Ta pridobljena sila pomanjkala nam je naglo i bez očevidnog uspjeha.

Odmah iza toga uzesmo kao učitelja L. Nehrony-a. Sad se istom vježbalo redovito i sistematično i liepim uspjehom, tako da je družtvo već prve dane ožujka 1899., imalo svoju prvu javnu akademiju. Nastupila su 4 odjela sa 32 člana i jedan odjel sokolašica, 8 članica. Vježbali su na konju, ručama, skoku u dalj, čunjevima i bučicama, svi članovi tako zvano sokolsko vježbanje, svaki odjel pod zapovjedi dotičnog prednjaka. Zatim proste vježbe svesokolskog sastanka u Pragu, mužka četiri odjela i proste vježbe sa štapovi, ženski odjel i muški prvi odjel sa prednjači, te konačno vježbe prednjačkog zbora na preči.

Dubkom puna dvorana grmila je od oduševljenja, a Sokol naš mogao je ponosom zapisati taj dan, dan slave svoje. —

Ali za malo vrieme! Oholost uspjeha i naglost temperamenta dovela je žali Bože do razmirica, usljed kojih nekolicina istupila je iz našeg družtva i sa spomenutim učiteljem na čelu ustanovila drugog »Sokola«, davši mu ime najslavnijega i po sokolstvo najzaslužnijeg muža. Novo prkos-društvo nazvalo se je »Sokol Tyrš«.

Nekoliko mjeseci iza osnutka, nije se više znalo za to novo družtvo, koje je našemu »Sokolu« doduše bilo izčupalo po koje pero, ali je on ostao živ i zdraviji nego li prije. Žalimo duboko, što se je zbog hira pojedinaca porabilo, ali ne koristno, slavno ime spomenutoga Tyrša.

Da se budi kako popuni u našem radu usljed rečenog raskola nastavša praznina, preuze brat J. Hain privremeno podučavanje u tjelovježbi.

Malo zatim, na izletu u Oršek, upoznasmo se sa bratom Fezerincem, kojega nam odbor bratskog Sokola

u Zagrebu najtoplije preporuči i mi ga dobismo ovamo, te evo već drugu godinu vodi sa liepim uspjehom vježbanje.

U aprilu 1902., dana je bila druga javna akademija. Strog motrilac mogao je opaziti razliku izmedju prvog i drugog vježbanja. Prva je akademija bila upriličena više za časovit uspjeh i više za oko, pa je občinstvo bilo uzhićeno; na drugoj se akademiji nasuprot vježbalo već sistematično, pa je občinstvo bilo oduševljeno, a društvo ponosno na uspjehu.

Kako već spomenusmo, sada se vježba redovito, jedino je par ljetnih mjeseci, rad nesnosne vrućine, odmor. Da se može dobiti pregled vježbe u prošloj godini, evo male skrižaljke sa brojevi satova i brojevi članova, koliko ih je vježbalo tekom mjeseca

siečanj	10	sati	192 člana
veljača	11	»	170 »
ožujak	12	»	219 »
travanj	11	»	202 »
svibanj	11	»	231 »
lipanj	11	»	214 »
srpanj	12	»	211 »
rujan	12	»	248 »
listopad	11	»	292 »
studeni	11	»	272 »
prosinac	11	»	273 »

dakle 123 sata sa 2525 člana ili popriečno na mjesec 252 člana.

Najmanji broj članova kod pojedinih vježba bio je 16, najveći 37, dočim se je redoviti broj vrtio od 22 do 26. Nu nisu dostatne brojke. Podjite u dvoranu za vrieme vježbe, pa ćete vidjeti kolik je napredak i osvjedočiti će te se, da »Prvi istarski Sokol« u Puli vrši častno i ponosno svoju zadaću.

4. **Sokolski dom.** Kad smo koncem god. 1897. skorom morali da se selimo iz današnje dvorane, nastalo je sveobće pitanje: »kamo sada?« A da nisu onda riešili to pitanje dva naša člana, na svoju osobnu pogibelj, uzevši brzo u najam cieli hotel sa dvoranom, to bi se bilo pitanje riešilo ili nikako ili kukavno, pa tko zna, bili u tom slučaju i obstojao danas naš Sokol; pa i ako bi, nebi onako kako sada obstojao, nego jedino na papiru. Da se to u buduće ne dogodi, treba misliti već sada. Pa imali mi još veće i udobnije i razkošnije prostorije, na te ne smijemo i ne možemo stalno računati sve dotle, dok nisu te prostorije vlastničtvo Sokola, jer se naši protivnici ne žacaju i ne plaše nikakvih sredstava samo da mogu koristiti njihovom cilju, a našem razsulu.

Za to je iz duše svih nas poletjela misao i želja za sokolski narodni Dom. A kada taj bude, onda — budite uvjereni — biti će i naš Sokol na vrhuncu svoje slave, a slobodan i jak moći će dvostrukom snagom da pregne u rad — rad toli liep, koristan i plemenit.

Pitati će se mnogi izmedju vas, zašto se u tu svrhu ne pokuca na rodoljubna srca hrvatskog rodoljubja javno, putem novina? — Zato ne, jer nas duša boli, mučiti uvjek jedne te iste osobe, koje neprestano davaju sada našoj Družbi, sada djačkom društvu, a uviek za Istru. Odabrali smo zato drugi način — i to način pismen pojedincem, te se obratiti molbami na više strana — a u našem izvještaju navadjamo sva imena naših dobročinitelja.

Prvi dar i prvi blagoslov, poslao nam je onaj živni starac, koji je uz sve nevolje i tegobe hrvatskog naroda, velika radost naša, slava naša i uzdanica naša. Prevjeti vladika J. J. Strossmayer darovao nam je plemeniti dar, 1000 kruna, obećavši, bude li društvo u istinu zavriedilo, još toliku svotu. Društvo ga je u znak hvalnosti imenovalo svojim prvim počastnim članom, te će mu uz ovo izvješće odaslati takodjer i počastnu diplomu. Za njim redaju se drugi plemeniti darovatelji, a osobito će Vam u oči pasti onaj liepi broj bratskih društava iz Češke, odnosno iz čeških pokrajina. Svima neka bude srdačna i bratska hvala i zahvala, a dobri Bog neka naplati njihovo plemenito djelo. Iz obračuna razabiremo da je do danas sabrano u to ime K 2826·06, što u godini 1902. kruna 936·18 više nego li u 1901., dočim nam je češki sokolski savez u Pragu javio, da nam poslati 200 kruna čim, se počme gradnjom. Hvala i hvala mu! A pitati ćete sada kada će to biti, da budemo imali svoj dom? a odgovor Vam je: Nedajte malovjerni: Prije nego li ćemo se morat seliti iz ovih dvorana, mi ćemo imati svoj Dom — imat ćemo ga, jer ga imat moramo. Bude li dakle malo dobre volje, odvažnosti i poleta, ova će se misao brzo — čim bude oživotvoriti. Za danas ovo, a kada bude hora, ponovi ćete pozvani, da čujete, razmislite i odlučite.

Na koncu valja da se sjetimo još njekih činjenica osobice pako djelovanja ovogodišnjeg. Odbor držao je u prošloj godini 24 redovite sjednice i dvie izvanredne, sazvane radi brzog riješenja njekojih predmeta. Primio je 62 nova člana, dočim jih je 20 istupilo, 17 ih se je izbrisalo, a jednog je odbor izključio. Danas ima društo: jednog počastnog člana, 10 utemeljitelja 118 redovitih članova, ukupno 129. Iz blagajničkog izvještaja vidjet ćete rezultat novčanog stanja. Tekom godine zapustio nas je blagajnik, a zatim je odputovao i tajnik, pa je brat starosta preko pol. godine vodio i blagajničkii i tajnički posao, samo da se nezapne. Izim zabava, plesova i izleta, koje smo već spomenuli, napomenuti nam je naše sudjelovanje kod posvete barjaka sokola u Idriji. Otišao je tamo odijel od deset članova, od kojih je 6 vježbalo. Tom su se prilikom naši članovi upoznali sa ostalimi sokolaši iz slovenskih zemalja, te sa onimi iz Karlovca i Varaždina. Vidjeli su način vježbanja pojedinih društava i sami liepim propisnim nastupom i vježbom osvjetlali lice sebi i društvu.

Nu nije jedino to naše sudjelovanje.

Tako je naše društvo bilo god. 1900. zastupano na slavi »Trebevića« u Sarajevu po br. društvu Hrv. Sokolu u Zagrebu, zatim god. 1901. na slavi »Lipe« u Osijeku po trojici članova (Jelušić, Kandušar, Križ) te konačno na četvrtom svesokolskom sastanku u Pragu po bratu Hainu. Nadalje sjetilo se je društvo svake slave i proslave bud pismenim bud brzojavnim putem. Konačno neka je jošte spomenuto, da je naš brat starosta sastavio pravila za sokolsku organizaciju u župe, te ista sa odnosnimi pozivi razaslao na skoro sva južna sokolska društva s molbom, da se o tome čim prije izjave. Stvar nije zaspala, pa će i to brzo doći na dnevni red, ako ne od druguda, a to iz Zagreba.

Podali smo vam malu sliku o našem živovanju i djelovanju. Pitajmo se, je li bilo na mjestu, koristno i rodoljubno? — Jest! i mi možemo ponosom ponoviti jest! Zar bi inače našim protivnicima Sokol bio trn u oku? — Zar nije jedan prvak talijanske stranke slavodobitno tumačio zasluge socijalista u Puli, koji jedini su bili kadri razbiti hrvatsku stranku u Puli i oslabiti Sokola, otev mu mnoge člane? — Ništa za to! Mi svejedno danas možemo radostna srca javiti, da u ovoj 5godišnjoj periodi nikad nismo imali tako marljivih članova, kao što ih imamo danas, a budu li takvi ostali, mi možemo mirnom savješću gledati u budućnost, budućnost bolju i sretniju. Prije nego dovršimo to izvješće, sveta nam je dužnost sjetiti se njekojih sudrugova danas odsutnih.

Ako pročitate zapisnik prve skupštine naći ćete izmed onih odbornika, koji su bili izabrani kao privremeni osnovateljni odbor i ime brata J. Tomažina. Čovjek je to pun plemenitih i rodoljubnih osjećnja, zauzet za sve što je dobra i koristna po nar. stvar. On medjutim nije dočekao potvrde pravila, jer je bio premješten u Sv. Petar, pa Ljubljanu. Ove ogromne slike, koje riese našu dvoranu za pokladnih zabava, te je sve on izprosio od Ljubljanskih narodnih društava i odaslao ovamo.

Drugi ostavio nas je brat Mazanec, bivši podstarosta Sokola. Rodom Čeh — srcem i dušom Sokol, a osobito zauzet za nas. Podjite malo dalje u misli, pa se sjetite naših izleta u Loboriku, Sokolsku uvalicu itd. U kako krasnoj uspomeni su nam još danas, liepe šale i predstave, zabave i večeri, a svemu tomu bio je duša brat Petanjek, koji nas je lani iznenada ostavio.

Kao krt, koji neprestano ruje zemlju, da nadje hrane, tako je rio na narodnom polju naš Stjepo Gjivić, da nadje hrane, sredstava i snage za svoj rad. Marljiv ko crv, radin ko pčela, nikad nije odvratio svoje pomoćnice ruke i bio uvjek na pomoći gdjegod smo ga rabili i trebali. I on nam ode u svoj Dubrovnik, da se naužije zdravog i čistog zraka u gradu nekadašnje slave i slobode.

I još jedan! Čujte! Bilo je neke večeri. U čitaćoj sobi sjedio neki bliedi, na pol mrtav mladić i čitao novine. Zametne se razgovor i ponuka se ga, da dodje na vježbe, a on kategorički izjavi da nemože, jer je bolestan. Baš za to treba da se okriepiš. — I usliša je naš savjet. Pa jeste li vidjeli Petra Sekića, kad je odlazio iz Pule, kakav je to čvrst i liep momak bio? Neću pogriešiti, ako velim, da je teško i da će teško biti sokolaša njemu para. Takve volje, takve ljubavi i uztrajnosti riedko se nadje. Svoj toj braći neka ostane med nama vječna i častna uspomena.

Pri kraju smo, a vi svi i koji sada slušate i koji čitate, sudite kakav nam je bio rad, kakvo li djelovanje. Nismo polučili Bog zna čega, naši su uspjesi maleni, čedni, ali zdravi i rodoljubni. Kad bi hrv. narod znao, kakav nam je položaj, kakvi život, sjegurno nebi uzkratio svoje ruke pomoćnice. Novo socijalno gibanje nesmijemo prezrieti, te valja da budnim okom motrimo, kud nam ide rod naš, krv naša. Naša je sveta dužnost, da ju privedemo na stazu mira i ljubavi, da jih kriepimo ufanjem i odvažnošću, i da im krčimo put k slavi i slobodi —

Oni, koji krivo misle, da je sloboda u razuzdanu životu i naklapanju riječi, kojim mnogokrat neznaju smisla, i koji drže da nemože biti bratstva, nego medju samimi radnici, neka dodju k nama, pa neka vide gdje vlada bratstvo, gdje vlada ljubav i sloga, pa će vidjeti kako je i najzadnji radnik, jednak mio brat bratu svomu bilo kojeg stališa. Gdje je snažno tjelo, tu je čist i snažan duh, a taj nesmije smalaksati ni podleći, dok bude naše uztrajnosti i Božje volje!

* * *

Izkaz darova za „Sokolski narodni Dom".

I. Darovi u krunskoj vriednosti:

Preuzvišeni vladika J. J. Strossmayer 1000, Presvjetli dr. D. Vitezić Krk 60, Lacko Križ Pula 60, V. France Pula 60, Dr. M. Laginja Pula 52, Ante Mezulić Pula 51, Prva hrv. štedionica Zagreb 50, Hrv. eskomptna banka Zagreb 50, Vinko Ivanac Kaštela 40, Fran Glazer (u 3 puta) Pula 35, Posojilnica Celje 25, Bjelovarska štediona Bjelovar 25, Ante Tranfić Pula 26, J. S. O. C. Pula 20, Prva zagorska štediona Krapina 20, I. P. C. A. Beč 20, R. P. C. A. Beč 20, Tel. jedn. Sokol v Plzni 20, Okresní výbor na Kr. Vinohradech 20, Okresní výbor v Čes. Brodě 20, Občina Split 10, M. Počivalnik Pula 10, N. Mardešić Pula 10, G. Prochazka Pula 10, G. C. Iv. Milić Pula 10, Ivan Lah Pula 10, Iv. Ev. Am. Pula 10, Stjepo Gjivić Pula 10, Kmetska posojilnica Vrhnika 10, Ljud. Tomičić Trst 10, Josip Vrbka Lanišće 10, Fran Bukovec Trviž 10, Fran Matejčić Pazin 10, Dr. O. Baron Pražák Brno 10, Občanská záložna v Volyni 10, Okresni vybor v Jičíně 10, Okresni vybor v Zbraslavi 10, Tel. jedn. Sokol v Čáslavi 10, Tel. jedn. Sokol v Zlonicích 10, Tel. jedn. Sokol na Vyšehradě 10, Tel. jedn. Sokol v Janovicích 10, Josip Aničić Oprtalj 8, Tel. jedn. Sokol v Bráníku 7·56, Tel. jedn. Sokol na Pankraci 6, Tel. jedn. Sokol v Řevnici 6·10. Tel. jedn. Sokol v Polici 5, Tel. jedn. Sokol v Stare Pace 5, Tel. jedn. Sokol v Buštěhradě 5, Tel. jedn. Sokol v Žlebech 5, Tel. jedn. Sokol v Příbrami 5, Tel. jedn. Sokol v Drasově 5, Tel. jedn. Sokol v Zakolanech 5, Tel. jedn. Sokol v Lysé n/Labem 5, Tel. jedn. Sokol v Dašicích 5, Vaclav Kodet Kr. Vinohrady 5, Občanska záložna v Polici n/Metnji 5, Okresni Vybor v Zbirově 5, G. Vratović Pula 5, Lad. Tonković Lanišće 5, Ant. Andrijčić Baška 5, Ferd. Hrdy Sv. Lovreč 5, Anton Karabaić Trst 4, Miho Barbić Poljane 4, Tel. jedn. Sokol v Dubí 4, Dr. E. Skála Prostějov 4, Tel. jedn. Sokol Příbor 3, Tel. jedn. Sokol Chotěboř 2. Tel. jedn. Sokol Soběslav 2, Dr. F. Slama Brno 2, Fr. Kučinić Trst 2, Sl. Vončina Pula 2, Iv. Poropat Pula 1, A. Smak Pula 1, V. Grum 2. Ukupno K 2024·66.

II. Sabrani prinosi.

Na glav. skupštini Sokola u Puli 1901. 40. na izletu u Idriji sabrano 35, na oprostnoj večeri brata Gjivića 32, na izletu u Loboriki 31, Sbirka »Češke obce« u Puli 31, Dr. P. Magdić Varaždin, sabrao 29·18, na gl. skupštini Sokola u Puli 1902. 29, na oprostnoj večeri Petanjek-Košar 20, na imendan C. Fezerinca 18. na izletu u Stinjanu 17·40, na izletu u sokolskoj uvalici 14·80, u restauraciji »Stadt Pola« sabrano 13, na izletu u Sikiće 10·60, na izletu u Stoja 11, na večeri M. Fajdige 10·30, L. Križ sabrao u Zagrebu 9, na krstitbi kod Lukića 5, Dr. B. Vinković u Karlovcu sabrao 5·20, kod Jelušića sabrano 5·90, na izletu u Ližnjanu 5·77, kod Tranfića sabrano 5·20. Ukupno K 378·35

III. Od zabava.

Na Damskom plesu 26·11, na Silvestrovo 1901. 32, Hrv. pjev. dr. Lipa u Osijeku 21·20, B. Gavrilović od predstave 20, o Nikolajevu 16·80, Šaljiva pošta o Nikolajevu 13·80, od plesnih vježba ostalo 4·70. Ukupno K 134·61.

IV. Kamati i providba K 183·44.

V. Od blokova K 105.

Gospodarska Sveza u Puli.

Službeni list „Osservatore Triestino" br. 74 od 2. t. mj. donio je sliedeću odluku c. kr. okružnoga sudišta u Rovinju pod zaglavkom: „Sezione I. Firm. 34-3 — Cons. II. 196-I.":

Objava. Ovo c. kr. okružno sudište daje na znanje, da je u registru zadruga unešena „Gospodarska Sveza, registrovana zadruga na ograničeno jamčenje sa sjedištem u Puli", čiji statutni izvadak glasi:

1. Datum zadružnoga ugovora: Opalija 12. juna 1902.

2. Firma i sjedište „Gospodarske Sveze, registrana zadruga na ograničeno jamčenje. Sjedišta Pula.

3. Predmet podnzeća: Združenje u zajedničkom djelovanju svih onih gospodarskih organizacija u Istri, kojih su pravila pisana u hrvatskom ili slovenskom jeziku i osnivanje novih takovih navlastito po sustavu Raiffeisen; dobava kredita za poljodjelski i obrtni stališ u Istri, davanje zajmova začlanjenim zadrugam, izjednačivanje gotovina medju njimi; nadzor nad poslovanjem svih učlanjenih zadruga; nabava i prodavanje robe za skupni račun, osnivanje zadružnih skladišta i klieti, posredovanje za dobavu kredita svojim članovom, povremeno podučavanje o vodjenju manjih zadruga.

4. Trajanje nedolučeno.

5. Prvi upravni odbor do izbora u godini 1904.: Dr. Matko Laginja, predsjednik. Dr. Ivan Zuccon, zamjenik. Oba u Puli. — Ostali odbornici: Dr. Šime Kurelić u Pazinu. Josip Grašić, župnik u Bermu. Dr. Konrad Janežić u Voloskom. Fran Flego (nok. Sebast.) u Buzetu-Počekaj. Ivan Trinajstić, župnik u Dobrinju. Dr. Matko Trinajstić u Voloskom. Ivan Lovrić pok. Dinka u Malom Lošinju.

6. Način objava: Objave, tičuće se „Sveze", ako su od oblasti, čine se u novinah za to odredjenih; one, koje potiču od samoga društva, čine se pribijanjem u društvenim prostorijama. Za glavne skupštine posebnimi pozivi svakomu članu. Poštne primke od barem osam dana pred skupštinom odpremljenih listova služe kao dokaz, da je naslovljenik pozvan.

7. Jamstvo: Svaki zadrugar jamči za obveze „Sveznе" sa još devet puta toliko, koliko iznašaju njegovi zadružni dielovi, a svaki zadružni dio iznaša 100 kruna (sto).

Obvezatnost isprava: Isprave pravno obvezatne za „Svezu" treba da su uz njezinu firmu podpisane od predsjednika i još bar od jednog člana upravnog odbora, inače treba podpis barem trojice drugih odbornika.

C. k. okružni sud, odio I. — Rovinj, 28. ožujka 1903.

— O važnosti „Gospodarske Sveze za Istru" drugi put!

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskatom, *hidrauličke stiskalnice za vino*, novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljike za acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko oruđje, također i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stoječa pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cvićem itd. . . . . kg. po K	8·—
Iste okrašene s odljepljivim cvićicama	6·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40
„	2·—
„ granis	1·20
Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K	4·90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom	8·—
Svićice za božićno drvo u 6 bojah	3·—
Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	4·40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav	3·—
„ „ II. „ „	2·40
Voščeno platno za oltare, metar	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 5000 kruna. Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **meal** pilomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije.

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.
} Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu
belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ova neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

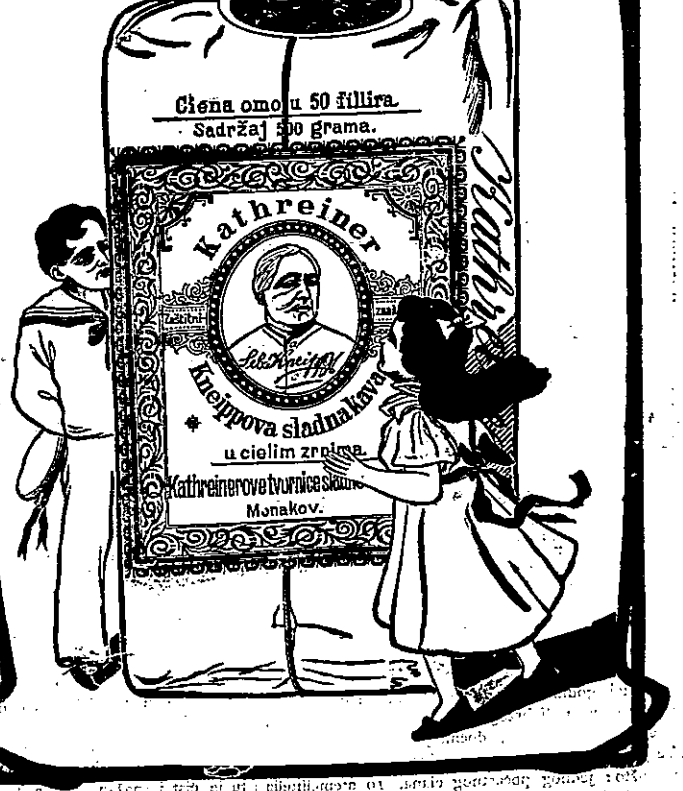

Broj 16. Pula, u četvrtak dne 16. travnja 1903. **God. XXXIV.**

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847'849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Cincinza 8).

Uzkrsna razmatranja.

„Divna, čarobna, vilinska, Venecijo", to su rieči, koje tvoji posjetitelji imadu na ustima i u srcu, da označe utisak, što na njih učiniš; da, jer u tebi je sve nekako sve drugčije, nego li je to obično, nekako sve drugčije, nego li je to u drugim primorskim gradovima i čovjek nema rieči, da to drugčije označi. Divi se tvojim čarima, al to divljenje ga ne uzneše, ono ga polištuje, jer u svemu čuti dah smrti. Čuti se prošlost: moćnu, jaku, živu, sjajnu i sadašnjost: siromašnu, potištenu i rušeću se, sve govori o slavi, o umjeću, koje zub vremena ruši. Rekao bi: grad je tu, al gospodara doma neima; dugo su odsutni otišli, otišli su i ostavili sluge i nadglednike, da njihovu ostavštinu čuvaju. — Pa i nema gospodara! Krilati lav izginuo, a s njim tvoja slava, tvoja moć . . . Djeca tvoja, Venecijo, Italijo, nekoč ponosna i jaka, sad ruke pružaju i od stranaca milodare mole. Ti, koja si nekoč ljudstvo dovažala da ti robuje i služi, sad svoju djecu šalješ na sve četiri strane svieta, ne kao nekoč, da šire tvoju slavu, tvoju moć, već da služe i robuju drugim narodima; da, ovo priznaju i sadanji tvoji pisci, tvoji umnici.

Oh, zašto izginu lav i s njim moć!? Nije ne, Venecijo, Italijo, izginuo tvoj lav, živi on jošte, al ne onaj strašni, jaki, lukavi lav, koj na zlatnom priestolju sjedio — živi lav — al bolestan, sakatih uda i skriva se — u špiljama istarskih gradića; lieči se on tu, nadom, da opet postane čil i jak; a melem njegovih rana je hrvatska krv!

Nekoč, Venecijo, Italijo, tvoj jaki i krvoločni lav sipao ti srebra, zlata i drugih dobara, štono ih noću i varkom sabirao, a sad tvoj nemoćni sakati lav traži od tebe i srebra i zlata, samo da time dodje do hrvatske krvi, da se u njoj okupa. Ne mari on, što tvoja dječica bosa i gola i gladna hodaju. Njegovi nadglednici otimlju ti i zadnji zalogaj i zadnji novčić i tad uz srebro i zlato bacaju u špilje lavove. Jaki, moćni nekoč lav jedva se miče, a kad se makne zvekeće novcem; zveket taj primami propalice i bezdušne trgovce do špilje lavove, koj tad siplje novac u šuplje žepove onih propalica, koji mu zato daju melem — hrvatsku krv — hrvatsku djecu!

Da, čudimo se pravom, kako ima jošte zemalja, koje luč nauke Kristove, luč prosvjete nije obasjala, kamo zalaze bezdušni trgovci da love ljude a zatim ih prodaju kao životinje, a mi trpimo, da uz nas prolaze i med nami živu isto takovi bezdušni trgovci, ali koji ne love crnce, ne, nego naš rod, našu djecu našu krv i prodaju ju da robuje i da služi kao orudje, kojime misle trti i klati i zadnji ostanak našeg roda, našeg jezika . . . . Ta i ove je školske godine nesretni Krstić dopeljao usried biela dana pred ždrielo mletačkog lava, pred pazinsku špilju dva roba naše krvi, našeg jezika, oteta u jakoj hrvatskoj tvrdji — u Kastvu. Oh, da bi samo ta dva bila ovdje, al većina takove djece pred pazinskom špiljom u talijanskoj gimnaziji; koliko ih u špiljama „Lego", koliko u onim nakazama, koje nose ime „dvojezične pučke škole", koje obstoje samo za to, jer bi morale biti hrvatske, a talijanske ne mogu da budu i u koje se najradje namješta učiteljstvo, koje nema staleške sviesti, koime se hoće Judina novca — proklet im bio!

Bude li ovako dalje išlo, budu li lavovi plaćenici, koji su istodobno sluge naših gospodara, i nadalje slobodno lovili i vodili djecu u lavove špilje, bude li „Lega" osvajala i nadalje naša sela, budemo li dobivali novoustrojene škole dvojezične i bude li med nama Jude-učitelja, krvoločni će lav skočiti tad iz špilje ne samo zacieljenih rana, nego obnovljenih i okriepljenih uda i to — našim rodom, našom krvlju! Krvoločna zvier klati će i mrcvariti tad, dok nestane na istarskom tlu i zadnjeg Hrvata!

Boj se primiče kraju; lavu ne samo danomice dolaze vreće zlata iz njegovih ostavština, nego u te vreće ulaze i naši žuljevi i naš novac, koji nam se otimlje na sto raznih načina. Zlato, novac, mami ne samo propalice, nego i neuke; naš narod, znamo, je neuk, jer su do sad uviek tako naši gospodari htjeli. Da tog nestane, dignimo se i stanimo proti lavu; dignimo se i primaknimo boj kraju, dignimo se i pomozimo narodu do prosvjete, dignimo se da nestane med nami bezdušnih trgovaca; dignimo se vjerom u Boga, u se i svoju moć; „dignimo se ne nožem, ne mačem, nikakvim oružjem, nego . . . Počelo proljeće, narav se budi, zemlja će se skoro zaodjenuti u svoje svečano ruho, ptičice će veselo pjevati, sve će oživiti, sve će pokazati svoje veselo i vedro lice, nek ožive i naša rodoljubna čustva, pak svak, koj se čuti da pripada slavenskom rodu, Hrvat, Slovenac . . . nek digne svoju desnicu ne nožem, ne mačem, neg darom: zlatom, srebrom i tko čim može i nek baci ili pred pazinsku špilju — ne u ždrielo lavu, nego — med vojnike, koji se kupe oko zastave „Djačkog pripomoćnog družtva" u Pazinu ili med one „Družbe sv. Cirila i Metoda" u Opatiji. Bude li svako tako uradio, sad i još kad, boj će se svršiti skoro, a dobitnik biti će — tlačeni, zlostavljeni, zapostavljeni do sad — Hrvat!

Hrvatske majke, seje i ljube nisu svoje vojne od boja odvraćale, već su je na boj poticale i u koliko su mogle u tom pomagale, pa se nitko čuditi neće, da i ja svoju slabu desnicu dižem na obranu svog roda i jezika, želeć, da me u tom sliede i ostale Hrvatice e bismo li se tako ulovile u kolo naših junaka, da im pomognemo u svetom boju za dom za rod. U to ću ime dostaviti pod zastavu „Družbe" 10 K i „Djačkog pripomoćnog družtva" 10 K vrućom željom, da me jače ruke u tom nadmaše, a da se i slabije podignu nek znadu onu: „K velikom kamenju u gradnji i sitne pržine pristaje" i opet onu: „Zrno po zrno . . ."

Istranka.

Zemaljsko gospod. vieće.

Ovo vieće držalo je svoju običnu sjednicu dne 28. pr. mj. O njoj priobćujemo sliedeće izvješće:

Kod pročitanja zapisnika prošle sjednice opazi dr. M. Trinajstić, da on nije bio doduše prisutan onoj sjednici te ne može prigovoriti sadržaju, ali čitao je u novinah prigovora glede onoga što je g. predsjednik jednoj zadruzi predbacio zbog jedne sušilnice. On predlaže, da se metne na čisto komu je bila poslana sušilnica i tko ju sada ima. Primljeno.

Prije prelaza na dnevni red hoće predsjednik, da opravda zašto je sazvao sjednicu, jer po zakonu bi bio morao biti već imenovan novi predsjednik. Iza lanjskih i preklanjskih dogodjaja u krilu samoga vieća i jer mu se nije svidjalo kako su stvari tekle, on se je htio odreći časti i bio je predložio drugu osobu na imenovanje. Nego ta osoba nije bila mila te se on dao sklonuti, da ostane predsjednikom bar do konca godine 1902. Sada gdje je imalo sliediti imenovanje novoga predsjednika za drugih šest godina, pronio se, ne zna kako, glas, da je on opet imenovan, te je primio velik broj čestitaka. Te čestitke su mu veoma prijale, jer je uvidio, da se ima u njega povjerenja. Nego glas nije bio istinit, o kakovom svojem imenovanju on nije ništa znao i ne zna ništa. Čekao je, da u tom pogledu pukne odluka na nadležnom mjestu i kad je vidio, da vrieme teče a odluka ne stiže, sazvao je današnju sjednicu, da se riese mnogi poslovi, koji su se nagomilali. Ne može a da ne izreče svoje negodovanje nad tekom stvari. Vieće radi što više može, al s druge strane zapinje. Novi odbori kotarskih zadruga nisu još svuda odabrani a vlada nije još doznačila niti pare za god. 1903., pače nije još doznačila niti svoj dio prinosa za ured gospodarskoga vieća za godinu 1902.

C. kr. nadzornik poljodjelstva gosp. Frühauf, primjeti, da su doznake za god. 1902. već sve dane, a za god. 1903. nije još ništa niti drugim družtvom doznačeno.

Predsjednik na to priobći, da se je za pčelarsku izložbu prijavio g. Ferenac iz Vižinade, da je vinarska izložba u Trstu odgodjena za dalnje vrieme, da je krčka kotarska gospodarska zadruga poslala svoje izvješće o izložbi goveda, svinja i ovaca; da je bio umoljen g. savjetnik Razsipal, neka zastupa gosp. vieće na sastanku šumara u Beču; da su bili odabrani novi zadružni odbori u Cresu i u Puli i da je ministarstvo priobćilo obdržavanje medjunarodnog kongresa gospodara u Rimu, komu bi bilo vriedno sudjelovati.

Kogres će trajati od 13. aprila do 10. maja, ali sjednice i pogovori biti će samo prva četiri dana, a ostalo će biti izleti. Vieću bi bilo dosta, da se dade zastupati ona prva četiri dana. On misli, da bi se moglo dopitati K 400 odštete onomu, koji bude delegiran, da zastupa gospodarsko vieće. On je odlučio poći, pa ako je vieću drago, preuzeti će zastupstvo.

Baron dr. J. Polesini misli, da bi se sudjelovanje imalo protegnuti na sve vrieme kongresa, jer bi tako delegat mogao viditi sve što se je u Italiji učinilo u zadnje vrieme. O tomu bi morao dati izvješće, koje bi došlo dobro nam, koji kanimo izvesti u skoro vrieme nekoje radnje, koje su ondje krasno izvedene.

G. Frühauf misli, da bi se u tom slučaju imalo odaslati čovjeka vješta, a taj bi bio g. dr. Cucovich, za koga je čuo da i onako idje i da će ondje o nečem izvjestiti.

Predsjednik i g. Tomasi opažaju, da njim o tom nije ništa poznato, jer bi u prvom redu morao štogod znati zemaljski odbor, kojemu je dr. Cucovich podieljen, a on u tom nezna ništa.

Na predlog g. Trombe se ovlasti g. predsjednika, da zastupa gospodarsko vieće uz doznaku odštete K 400. Bude li pošao i dr. Cucovich u Rim umoljava ga se, da zastupa isto vieće kako tehnička osoba.

Dalje priobći predsjednik, da je vlada doznačila K 1700 obćini pazinskoj za madićnjake amerikanskih loza u Bermu i Grdoselu. Izrazuje svoje sažaljenje što vlada veoma brzo rješava molbe drugih, dočim gospodarsko vieće mora dugo čekati na riešenje svojih. Trebalo bi ipak, da bude nekakove sveze, jer se neugodno svakoga dojimlje, da se podpore izravno davaju. Gospodarsko vieće priznava zadruge i podupire sve što može.

G. Tromba se u tom pogledu tuži, da rovinjska zadruga nije primila nikakova riešenja na molbu podnešenu još godine 1900. na vladu. G. Frühauf veli, da ona molba nije kod namjestničtva, nego kod ministarstva. Odbita nije, jer bi ju rovinjska zadruga bila već primila. A da se kasno riešava, kriva je samo zadruga, koja istom molbom nudi više stvari, koje ne idju skupa.

Dalje priobćuje predsjednik, da se dopustilo uskopljenje bikova g. Grdeniću i g. Radigoži uz nakhadu jednog diela kupovine; da se obavlja klaštrenje maslina i voćaka po gg. Zamovcu i Filippi. Nije jih se poslalo u Vodnjan, jer ondje obstoji gospodarska škola. Dozvolilo se tečaje za ciepljenje amerikanskih loza i tečaje o pastirstvu u Podgradu.

Vlada je odlučila ustanoviti 12 naskočnih postaja za oslove i za mazge. Za prve će se poslužiti padovanskom pasminom, a za druge onom iz Pantelerije. Troškove će nositi vlada za 6000 K, a zemaljski odbor za 2500 K. Svaki voditelj postaje morati će naknaditi polovicu nabavnog troška. Pastuhi za oslove biti će razmješteni u kotarih koparskom, poreckom i puljskom, tri po kotaru, u pazinskom dva, u lošinjskom jedan. Oni za mazge biti će razmješteni po kotarih bujskom, motovunskom, pazinskom i creskom svagdje po jedan. Gospodarsko vieće pozvano je da razglasi natječaj.

Dr. Trinajstić opazi, da u lošinjskom kotaru bi se moralo smjestiti zbog slabih obćila dva pastuha.

(Dalje sliedi.)

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Deju, da j' ovi dni ječmik v Reke podražel.

Jur. Ča neće, kada su ga počeli i talijanski plaćenici čuda konsumevat.

Fr. Samo da njim neostane na štumihe.

Jur. Neće ne, zač će trebeda neki puzit i na dietu.

* * *

Fr. Ča da j' lovranski vapor rep zgubil?

Jur. Kade zlodeju?

Fr. Neki dan va Pule.

Jur. Te mu lahko mački druge storit al posudit.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Gospodinu c. kr. namjest. savjetniku pl. Rossetti — na uvaženje! Ovih smo dana bili kod poreznog odjela ovdješnjega c. kr. kotarskoga poglavarstva te smo opazili, da se tamo nešto popravlja. Takovom se prilikom običaje koješta mienjati. Nebi li dakle gosp. Rossetti, kao glava c. kr. kot. poglavarstva, izvolio odrediti, da se dosadanji njemačko-talijanski napisi zamiene s trojezičnimi, t. j. njemačko-talijansko-hrvatskimi, kao što je to izveo u političkom odjelu u bivšoj nadvojvodinoj palači. Takovu njegovu odredbu će za cielo odobriti i g. dvorski savjetnik vitez Zimmermann, koji tako rado ističe svoju nepristranost. Ili zar neima Hrvata u Puli? Ili su možda slobodni od plaćanja poreza? Nadamo se, da Vam u tom pogledu pametan čovjek neće prigovoriti, kao što Vam nitko nije prigovorio u pogledu trojezičnih napisa kod političkog odjela. Samo malo dobre volje — pa će ići!

Radi ustrojenja obrtničke škole u Puli prijavili su svoj dolazak amo: odsječni predstojnik u ministarstvu prosvjete g. dr. Stadler i školski izviestitelj dr. Förster, koji će povesti izvide na licu mjesta radi ustrojenja rečene škole. Za koji dan sazvati će se na dogovor zanimane krugove našega grada.

Pošta izmedju Balah i Rovinja. Zemaljski odbor u Poreču preporučio je c. kr. ravnateljstvu pošta i brzojava u Trstu, da bi uslišalo molbu občine Bale za ponovno uvedenje poštanske sveze izmedju Balah i Rovinja.

Pazinski kotar:

Iz Starog Pazina nam pišu: Još u doba tmine, čovječanstvo se je smatralo dužnim svoje pokojne sahranjivati u mjesta zaštićena. Bio čovjek najveći nevjernik, kada vidi humak na grobu sa križem na čelu, ipak mu dirne nešto u živce da niti sam nezna što je to i zašto se to dogadja. Pred nekoliko godina moralo se je ovdje kupiti zemljište za novo groblje, i na prvom mjestu upravo porezna občina Pazin moralo bi skrbeti, da se groblje obzida. Predsjedniku upravnog vieća porezne občine Pazin, dru. Costantinu Costantini reć bi da nije sveto ono mjesto, gdje toliko ljudi sniva vječni sanak, jer dozvoljava da po groblju se slobodno kreće svaka vrst životinje, a oni koji imadu ondje svoga otca, majku, brata, sestru itd. uzdišu videć ovo nečuveno postupanje š njima, i pitaju, što se to dogadja š njima, da pepeo njihovih dragih gazi i mrevari svaka životinja. Dà, i predsjednik porezne občine imade svoje drage na groblju, pak bi morao po svojoj savjesti suditi, koliko čovjeka boli, kada vidi pogrdjen grob svoga otca, majke, brata itd. Pa ipak on sve ovo gleda nekakovom ironijom i ne vidi, kako ga oni humki grobova i oni križi posadjeni na njih gledaju i mole za zaštitu! Koliko vremena će jošte dopustiti životinjam, da gaze po grobih naših pokojnih? Možebit da si misli, e pa što, ta tamo leže sami Hrvati, pak može i nadalje tako ići! Ovoj nemarnosti od strane predsjedničtva upravnoga vieća mogla bi i c. kr. kotarska oblast doskočiti, odnosno i samo občinsko poglavarstvo u Pazinu bi se moralo maknuti, da se stvar jednoč rieši!

Iz Pazina primamo sliedeći odgovor na viest priobćenu u broju 14. pod naslovom: „Ako su te drugi otrovom pitali, mogu te i ja". Na umirenje dopisnika-izvjestitelja neka se uvaži, da je kod zornica pjevalo do 6 ili 7 osoba i 1902. g. kao i prijašnjih, a i tek. g. 1903., t. j. 6 ili 7 crkvenih pjevača, i to hrvatske nabožne pjesme. „Plač Majke božje" pjevali su „svi" crkveni pjevači samo jedanput, i to g. 1900., a nikada više, ni prije ni kasnije. Kod evandjelja odgovorišo latinski na hrvatsko pjevanje g. 1900. ili 1901., ali je tomu stao na put pok. prost — pak se to već nije opetovalo. „Budi hvaljeno" pjeva se i sada kao i pred 10 godina, a pjevaju ga „isti" pjevači koji i pred 10 godina. Na jednake tvrdnje jednak odgovor, polag one „quod gratis asseritur, gratis negatur". Punctum.

Porečki kotar:

Njemački dà, samo da nije hrvatski! Predsjednik zemaljskog kulturnog vieća za Istru g. komendator Mate Campitelli, razpisuje u talijanskih listovih natječaj na mjesto tajnika rečenog vieća. S tim mjesto skopčana je godišnja plaća od kruna 2800; stanarina kruna 400 i doplatak od stalnih godišnjih kruna 600, koje doprinaša ministarstvo poljodjelstva za sastav statističkih podataka o proizvodih zemlje.

Nakon jedne godine privremene službe, biti će imenovani stalno namješćen a zemaljski će odbor u budućem zasjedanju zemaljskog sabora predložiti, da mu se doznači pravo na mirovinu kano i ostalim zemaljskim činovnikom. Molitelji imadu dokazati, da su svršili sveučilištne ili slične im nauke, koje im daju pravo na postignuće rečenog mjesta; da poznadu posve dobro talijanski i bar njemački toliko, da uzmognu dobro prevadjati sa njemačkoga jezika na talijanski.

Molbe valja predložiti najdulje do 5. maja o. g. predsjedničtvu zemaljskog kulturnog vieća u Poreču.

U razpisu natječaja stoji, da se taj otvara usljed zaključka stalnog odbora rečenog vieća. U tom odboru sjede i dvojica naših muževa, koji nisu stalno pristali mučke na to, da se od natjecatelja zahtjeva samo poznavanje talijanskoga i njemačkoga jezika, a da nisu prigovorili, što se nezahtjeva i poznavanje hrvatskoga jezika, kojim se služi većina pučanstva Istre. Nevjerujemo nadalje, da može biti ni ministarstvu poljodjelstva — koje doprinaša 600 godišnjih — pravo, što se netraži od natjecatelja i poznanje hrvatskoga jezika, kojim se služe 2 trećine istarskih poljodjelaca, za koje je ustrojeno u prvom redu rečeno vieće.

Za željezničku postaju u Livadah. Zemaljski odbor u Poreču podupro je kod ravnateljstva državnih željeznica u Trstu molbu stanovnika oprtaljskih Livada, da bi se i na onoj postaji izdavalo vozne karte za tamo i natrag i da bi se i njihova postajica (Sv. Stjepan-Livade) povisilo na redovitu postaju. (Vidi današnju našu viest u tom pogledu. Op. ur.)

Koparski kotar:

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Štrpedu obdržavati će glavnu skupštinu u nedjelju dne 19. aprila t. g. u 6 sati poslie podne. Odbor.

Zemaljski odbor u Poreču protivnik našemu napredku. U pitanju ustrojenja pučkih škola za hrvatsku i svovensku djecu u Istri, bio je zemaljski odbor u Poreču uvjek tako pristran i protivan, da se je morao za svaku novu školu naš narod k posliednjoj molbi uticati. Nesretno školsko pitanje u selu Plavije, Milje, kotar Kopar, poznato je našim čitateljem. Tamo si je naš narod sagradio na vlastite troškove pred kakvih 5—6 godina krasnu palaču za školu i učiteljski stan, i to na preporuke kotarskog i zemaljskog školskog nadzornika. Nu on ne može ipak doći do svoje škole. Usljed neprestanih molba zaključilo je konačno zemaljsko školsko vieće, da se ustroji u Plavijah školska ekspozitura, odvisna od škole u susjednih Škofijah. Narod se je tomu poveselio, ali kratko bijaše njegovo veselje, jer se je tomu zaključku slavni zemaljski odbor u Poreču odlučno uzprotivio. Naši Plavijci sagradiše si uz ogromne za njih troškove sami školu; za školu sposobne djece imadu daleko preko broja, ali njim talijanska gospoda ipak nedaju škole, jer hoće, da ostanu u gluposti i neznanju, da pak mogu lagje s njimi vladati i voditi ih i mogu lagje s njimi vladati i voditi ih i nadalje za nas. Narode, nezaboravi nikada na te Tvoje „dobročinitelje i prosvjetitelje".

Voloski kotar:

Podružnica sv. Cirila i Metoda u sv. Mateju obdržavati će svoju glavnu skupštinu u nedjelju dne 19. aprila tek. god. u u kući g. Antona Sarson Ivančić na 4 sata poslie podne sa običnim dnevnim redom, na koju skupštinu se svi članovi i prijatelji družbe najuljudnije pozivlju. Odbor.

Iz Kastva nam pišu molbom da uvrstimo, akoprem kasno, sliedeće: Prigodom druge pusne zabave „Hrvatske čitaonice" sjetila nas se nekoja p. n. gg. darom. i to: Gržetić Andrija 10 K, a poslanjem ulaznine: Spinčić prof. Vjekolav K 5, Kormüller ud. Eliza 3 K, Bakarčić gdja. Amalija, Dekleva Frau, Luk Ivan, Jurinčić Robert, Sarson Ivan i Vlah Iva po 2 K, nadalje Jelušić ud. Ludovika, sestre gdjice. Kučić i Marot Josip po 1 K, te N. N. 60 h. Ovime budi svima izrečena srdačna hvala.

(G. dopisnik neka nam oprosti, što smo ostali dio dopisa crtali, jer stvar je postala radi zastarjelosti bezpredmetna. Ur.)

Redovita godišnja glavna skupština „Ženske podružnice" družbe sv. Cirila i Metoda za Istru" u Mihotićih, obdržavati će se dne 19. o. mj. u 5 sati poslije podne u prostorijah hrvatske čitaonice u Mihotićih sa običnim dnevnim redom.

Godišnja glavna skupština muške podružnice „družbe sv. Cirila i Metoda" u Rukavcu, obdržavala se u ponedjeljak u skromnih prostorijah hrvatske čitaonice u Mihotićih. Predsjednik podružnice velezaslužni naš rodoljub i trgovac g. Mate Kundić pozdravi srdačno prisutne skupštinare raztumačiv im važnost družbinih podružnica i preporučiv najtoplije svimi prisutnim, da uzrade svuda i svagda na korist tako važnoga družtva, koje otimlje danomice našu nevinu dječicu iz nezasitnog ždriela naših narodnih dušmana. Gg. družtveni tajnik Vinko Kinkela i blagajnik Dinko Spinčić pročitaše svoje izvještaje, koje uzeše skupštinari bez primjetbe do znanja.

Na predlog jednog člana bijahu sva trojica ponovno i jednoglasno izabrana u odbor. Zatim se poveo govor o tom, kako bi imala i morala ova podružnica još uspješnije i plodonosnije djelovati. Sada su na putu njezinom uspješnijem radu preskromne prostorije hrvatske čitaonice u Mihotićih, radi kojih nemogu tamošnji rodoljubi prirediti nikakve zabave na korist naše „družbe". Radi toga stavljeno bijaše na sree odboru podružnice i ostalim tamošnjim rodoljubom pitanje gradnje „Narodnog Doma" u Mihotićih, bez česa bi moralo tamo zapeti svako narodno djelovanje. Toga radi preporučamo našim prvakom onog krasnog diela naše uže domovine najtoplije, da se dadu odmah na rad, pak da se oživotvori čim prije vrućа želja svakog pravog rodoljuba iz onih strana. Na djelo prijatelji bez obzira na malodušnike ili pravice.

Poljane, p. Ičići polovicom aprila. Dok mnogi Vepričani šarenjače sa najzagriženijimi Talijanaši, koji vazda gledaju u nespašenu Italiju, dok oni prisižu na bjesede sladkog Tončića i miceg mu pajdaša Matića, dok oni glasuju, ako treba i za samoga djavla, samo ne za svog rodoljubnog čovjeka, dok oni zovu na občinsku upravu ljude od svuda proćerane, dok se dadu oni za nos voditi od ljudi, kao Slocarić, koji dolazi u Poljane k paronu Matini „colla compania bella", gdje se radi na propast ciele občine, sabiraju u Americi prosvietljeni sinovi iste Veprinašćine i susjednih mjesta svoje žuljeve na korist naše dične „Družbe sv. Cirila i Metoda", da time tako dokažu ostalim Istranima, da ako i ima mnogo sliepih u njihovoj domovini, ipak ih ima liepi broj razumnih, postojanih, nepodmitljivih rodoljuba u dalekoj Americi, gdje nisu zaboravili na svoju od neprijatelja toliko mrženu domovinu. „Naša Sloga" je jur više puta javila imena vriednih rodoljuba, a i danas eto imena onih, koji se tudjini sjećaju svoga roda i jezika. Ti rodoljubi sakupili su kroz gosp. Josipa Mender za mužku i žensku podružnicu u Veprincu i Poljanah liepu svotu K 452·07. Za primjer ostalim i u znak zahvalnosti, eto imena darovatelja: g. Josip Mender, mjesto vieća na grob nezaboravnog sina Vladimira 5 Dol., g. Frane Korić, dnevnicu izborne komisije kod zadnjih izbora u San Franciscu 5 Dol., g. Josip Dobrec 5 Dol., g. Frane Sinčić 3 Dol., g. Božo Marelja 2 Dol. 50 cent., gosp. Emilij plem. Ghetaldi 2 Dol., Niko Peršić 2 Dol., g. Tadija Dorić 1 Dol., g. Eugenij Pavlinić 1 Dol., g. Karlo Andretić 1 Dol., g. Cvietko Turković 1 Dol., g. J. Martinčić 1 Dol., g. Josip Sušanj 1 Dol., g. Josip Mrzljak 50 cent. Živili darovatelji! Odbor ženske i muške podružnice u Poljanah i Veprincu.

Izgubljena jedrenjača „Achille". Iz Voloskoga nam pišu, da su tamo mnoge obitelji u strahu, jer neimadu glasa od prošloga decembra od svojih članova koji su bili ukrcani na jedrenjači „Achille", koja je mjeseca decembra iz Engleze zaplovila put Guadalupe. Većina mornara potiče iz naše Liburnije.

Razne primorske viesti.

Uzkrsne blagdane pratilo je ljetos proti svakom očekivanju malo povoljno vrieme. Dočim smo imali u velikom čednu prilično liepo vrieme, na sam Uzkrs naoblačilo se je nebo i vjetar zadunuo a na uzkrsni ponedjeljak večer kvarila je oblata kiša dosta suhu zemlju. Gore i vrhunci zaodješe se u ponedjeljak u snieżnu bielinu a utorak palo je sniega i u nizinah. Studen vjetar duva uz naše more pa se je bojati, da će u sjevernijih predielih pozebsti prerano procvale voćke i jedva prolistala stabalca.

Naša drevna Učka bacila na sebe bielu kabanicu kano usried zime a nedao Bog, da bi njezin studeni dah zakvačio uz more procvale voćke i otvorene trsne pupoljke.

Promjene u pučkom školstvu u Istri. Zemaljski odbor u Poreču izjavio je c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da pristaje na privremeno premještenje pučkog učitelja g. Vinka Šepića iz Klane u

Buzet, a pučkog učitelja g. Ačima Tončića iz Sv. Vida (Miholjice) na pučku školu u Klanu, obojicu uz dosadašnju plaću. Nadalje uzeo je isti odbor na znanje, da je c. kr. zem. škol. vieće doznačilo podučiteljici u Dekanih gđi. Kati Kuret prvi petgodišnji doplatak, i da je c. kr. kotarsko vieće u Poreču premjestilo podučiteljicu Emu Benedetti sa pučke škole u Vižinadi na pučku školu u Grožnjan.

Za pomoćne škole. C. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru odlučilo je usljed zaključka zemaljskoga sabora od dne 11. julija 1902., da se poveća za 25% već tečajem ove godine odštetu učiteljem pomoćnih škola.

Troškovi za školske natječaje. Kod nas u Istri vriedio je do nedavno običaj, da su plaćale odnosne obćine troškove za razpis natječaja za učiteljska mjesta na njihovih škola. Nedavno uzprotivila se proti tomu obćina Milje, te je to pitanje došlo pred vrhovno upravno sudište, koje je odlučilo, da te troškove nije dužna namiriti obćina. Pošto je usljed toga c. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru naložio te troškove zemaljskoj zakladi, zaključio je zemaljski odbor da će uložiti utok proti odluci c. kr. zem. škol. vieća.

U čemu leži uzrok našemu razočaranju kod raznih izbora u Istri? Primamo sliedeći članak iz pera mladog rodoljuba iz Istre te ga priobćujemo, jer preuzima odgovornost za istinitost svojih navoda. Eto članka: Više je puta bilo govora o našim stvarima u hrvatskim novinama, koje su razpravljale o našem napredku odnosno nazadku. Nu na te jadikovke nitko se nije obazirao, dok se nije javio dopisnik „Istranin“ te u „Obzoru“ svoje misli objelodanio. Sa g. dopisnikom „Obzora“ slaže se mnogi rodoljub u Istri. Istina je doduše, da ako propademo kod kojih izbora onda šutimo, ali kad dobijemo jednu obćinu u naše ruke sa par glasova većine, gdje nema ni četiri Talijana, tada lete brzojavi na sve strane. Nisam prijatelj politike, ali duša me boli kada vidim, kako se na očigled drugih postupa sa našim seljacima gore nego li sa živinom i to najviše sa strane onih, koji tako nebi smjeli postupati.

Evo par primjera:

Dodjem u neki obćinski ured, razgovaram sa dotičnim g. činovnikom o našim stvarima, našim kmetovina, riečju, pretresosmo u razgovoru cijelu našu uzu politiku, G. se je činovnik u svemu sa mnom slagao, osobito što se tiče seljačtva. No, najednom dodje u ured neki seljak, a dotični se g. činovnik ni pet ni šest izdere na njega: „Tamo za vratima stoj!“ — Seljak ne reče ni bijele ni crne, nego lijepo van. Od sada ga poznam kao najvećega talijanaša, dok je prije bio čestiti naš seljak. Upitam na to g. činovnika, koji je uzrok, te je tako s njim postupao, on će meni: „A šta, to ti je najveća larva u našoj obćini“. Pitam sada toga činovnika, da li je to uljudno, da se tako sa seljacima postupa, osobito ako se on kao činovnik broji nekako medju inteligenciju u Istri? Nek o tom razmišlja naj, na koga to spada!

Dodjem u drugi ured. Razgovaram kodjer sa jednim činovnikom, koji se raja medju inteligencu. Zaželismo zapaliti i zapalismo cigaretu. Do malo mena stupi u ured neki mladić od vih 25 do 28 godina. Pošto nije mogao je stvari brzo obaviti, zapali i on cigaretu, pošto je vidio da i mi pušimo, a nije za to ni dozvole upitao. Istina, bilo pristojno, ali što je on kriv, ako zna zakone uljudnosti? Gospodin, sa im sam razgovarao, skoči na to na ga te ga ćušne svom silom. Mladić učini , što kod prvoga primjera seljak. — o na taj se način uči pristojnosti našega omašnoga seljaka. Kažu, da smo za olinu godina natrag, no žalibože takovo stupanje baca nas u srednji vijek. Pa te nazivljemo naše seljake, koji se našoj stvari radi takovoga postupanja iznevjeravaju ludima, trubilima, izdajicama. Žalostno je, ali je živa istina, koju bih takodjer mogao prisegom zasvjedočiti. Neka i o tom razmišlja sada takodjer malo onaj, na koga to spada.

Eto još jedan primjer. Sabirali smo u nekom veselom društvu za našu družbu. Bilo je tu i više seljaka. Skoro svaki segne u džep i baci deseticu, dvadeseticu, već kako je koji mogao. Jedan je samo seljak bio iznimka. Nije htio ništa dati, jer — kaže — ne zna, zašto sabiremo. G. sabirač, razumna osoba, protumači mu to na ovaj način: „A ti si blago, ti nemaš pojma o našoj družbi, to ti je, vidiš za našu djecu“. No, seljaku to još nije bilo jasno, pak zamoli, da mu se to razloži. G. sabirač se tada izdere na njega: „A ča, ti si blago, trubilo, ako te je volja dati, daj, ako ne hodi“... Sram me je opetovati izraz, kojim se je poslužio g. sabirač. Seljak ipak, bilo, da se je možda bojao sabirača, bilo neznam što, segne u džep i dade deseticu, a da siromah nije znao, za što je dao.

Eto ta tri mala primjera. Htio sam ih jošte nadovezati, ali za danas dosta. Ako bi baš bilo od potrebe, objelodanit ću još jednoga ili dva, koji su jošte žalostniji od ovih trih. Reći će se možda, da je to previše oštro pisano, ali posljedica naše mlitavosti i naše nespretnosti pokazala se je nedavno, a brzo će se opet pokazati, nebudemo li pravodobno pozvali na red one, na koje to spada. Tri su osobe ovdje navedene, lako će se same pogoditi, pa neka razmišljaju, da li je zbilja naš seljak glup. —ć

Javne radnje. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je tehničko-šumarskomu odsjeku za uredjenje potokah iznos od 1200 kruna kao podporu za uredjenje potoka Reka, te je doznačio nadalje zemaljskomu tehničkomu odsjeku kruna 2000 za cestne radnje Labin-Barban.

Lošinjski kotar:

Cres 12. IV./03. (Nesreća na moru i drugo). U ponedjeljak dne 6. tek. desio se je grozni slučaj u bližnjem nam zaljevu Valuna. Po podne rečenog dana odplovila je jedna valunska ladja iz naše luke sa nešto bure za Valun; u njoj je bilo što muški i ženski petnaest na broju — a mal da ne svi bijahu iz Lubenica, kad na jednom ladja se nekako izvrne, te ih šestero jadnih, naime četiri ženske i dva muška, nadje smrt u morskoj pučini, ali i ostalim bi slabo bilo prošlo, da se nije nešto podaleko desila jedna bracerica, poslana za Valun puna raznovrstne robe od ovdašnjeg našeg gospodarskog društva i za onamo otvoriti konsumni magazin, za udobnost onih zadrugara; te odma nesretnicim u pomoć pritekla. Eno dakle je Bog htjeo, da ovi liepi i pohvalni korak našeg zadružnog odbora, na korist i udobnost zadrugara iz Valuna i Lubenica, odma na početku bude od neizmjerne koristi onom puku, budući tako spasio više njihovih ljudi od neizbježive smrti. — Ipak naši narodni neprijatelji su i ovu prigodu prihvatili za izkazati svoju mržnju napram našem društvu, jer netom su začuli, da se je jedna ladjica izvrnula, odma su se počeli kupiti i veselo šetati po obali, dajuć na znanje svojim mačkima tobožnju veselu viest (stalno po onoj našoj: Što se babi tilo, to joj se smilo. Op. pisca), da se je bracerica, koja je odniela društvenu robu za Valun, utopila; te su već bili počeli i pjevati opielo našem društvu, jer da je toliko štete pretrpjelo, al su jadni nakon malo neizrecivog veselja, ostali liepo poraženi od obćeg istinitog glasa, koje se je u čas po gradu pročuo: „Brod do društva ih je blago spasil!“ — I tako su za više dana ostali kao nešto pokumjeni.

* * *

Kad sam spomenuo naše gospod. društvo, dobro da znadu čitatelji N. S., da nam ovo liepo napreduje, dapače i više od našeg očekivanja uz tolika rovarenja naših protivnika. Sada imamo preko 200 zadrugara. — Na 25. siečnja imali smo redovitu glavnu skupštinu, na kojoj smo saznali, da nam je ukupni godišnji promet bio od 136,354·68 kr., a ipak dobitak nije nadmašio svotu od 890·92 kr., što nam liepo svjedoči, da je društvo razprodavalo robu svojim zadrugarim uz najniže ciene.

Morali smo na istoj skupštini promieniti nekoje §§ naših pravila, za izbjeći različite zapreke, zbog tumačenja istih na svoj način sa strane kot. poglavarstva. Ove promjene bile su nam od nedavna, nakon malo običajne smetnje kad se Hrvata tiče, sa strane c. k. sudišta u Rovinju odobrene.

Ovdje nam je dužnost zahvaliti našemu dičnomu prvaku, dr. Laginji, koji nas je u ovom poslu pomogao i u svemu uputio.

Takodjer smo na istoj skupštini izabrali novi odbor, i ustanovili — uz ostale stvari — da se isti unapried bira na 2 godine, a ne već na tri, kako je do sada bilo.

Imam žalošću i zabilježiti, za rečenom skupštinom, usljed nekoji nesuglasja, ostane nešto uvriedjen naš Marko Buničić-Vicencić, kojeg je glavna zasluga da se je ovo društvo ustanovilo, i koji je bio za prve tri godine u odboru, jer, kako se kaže, krv nije voda; ali naši zlobni protivnici su mislili od muhe učiniti konja, da bi se što mogli okoristiti, pa zato su i balili i pisali u smradnoj krpetini. No liepi su fiasko učinili, jer oni ne poznaju kakav je naš Vicencić: ne znaju da on nije imao nigda potreba od njih; da nije nigda bio pohlepan za njihovim častima i obećanjima: al da je njemu uviek glavno bilo — zašto je i dosti pretrpio — da se pravica vrši u ovom gradu, i da se našem puku, koji je ovdje u ogromnoj većini dadu svoja prava; za ovo se on uviek borio i boriti će se dok mu Bog dade zdravlja.

A ti dunka — pustite me reći po našu — šior Govnaj ti je bilo boje misleti na nekoje mistere do tvoje kuće, nego se mesati va tuje posli! Si me kapil?!...

Književne viesti.

„Jadran“. U subotu izašao je u Trstu prvi broj jurve oglašenog hrvatskog lista „Jadran“ pod uredničtvom i vlasničtvom odličnog našeg pjesnika i pisca g. dra. A. Tresića-Pavičića.

Prvi taj broj, štono ga pregledasmo na brzu ruku, bogat je člancima velezanimivog sadržaja. U njemu će naći poučna i zanimiva štiva čitaoc budi kojeg staleža, pa nemožemo od manje a da ga našim čitateljem najtoplije nepreporučimo. „Jadran“ će izlaziti svake subote a ciena mu je do konca godine sa odpremom K 8; za djake, učitelje, težake i radnike K 6. Predplata se šalje upravi „Jadrana“, Via Molin Piccolo br. 3 u Trstu.

Rodoljubi, poduprite svojski ovo najnovije novinarsko poduzeće našeg velezaslužnog i darovitog pisca i publiciste.

„Inje“. Primili smo drugo izdanje jur objavljene Rikard-Katalinićeve knjige „Inje“. Vriednost tih crtica nije potrebno naglašivati, jer jedna je ljepša od druge te su sastavljene u skladnom vezu i u smislu samoga naslova. One se preporučuju same. Naručbe prima Hrvatska knjižarnica u Zadru.

Razni prinosi.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca ožujka o. g. sliedeći prinosi u krunama:

a) utemeljitelji: Sl. Krčko učiteljsko družtvo — Vrbnik 50.

b) redoviti: G. Pravdoslav Rebek — Pazin 20.

c) darovi i podupirajući: Gg. prof. Vjekoslav Spinčić — Beč 20, Fran Matejčić, c. kr. zem. školski nadzornik — Trst 40; dr. Šime Kurelić, odvjetnik — Pazin, povjerenih mu za izravnanje zadjevice 50; Vinko Kinkela — Rukavac, sabrao na predlog g. Mata Kundića u gostioni Antona Spinčića Tončine dne 1. marča t. g. medju mladićima na plesu u istoj gostioni 25; dr. Šime Mandić, štopski nadliečnik u miru — Beč 50; prof. I. Milčetić — Varaždin 10; Varaždinska štedionica 20; sakupljeno u gostioni Langhammer — Pazin za sliku Tolstoja 7; Janko Gregorec, sabranih na predlog g. Antuna Klarića, obć. načelnika u Buzetu prigodom glavne skupštine Hrv. čitaonice 15; Miroslav Anžlovar, učitelj-voditelj — Boljunci, sabranih na „obćnem zboru slovenskega učiteljskega družtva za koperski okraj“ dne 5. o. mj. na Spodnjih Škofijah 21·30; Josip Svetič, župnik — Boljunci 3·70; Ivan Žic, učitelj u Polju, obćina Dobrinj 2; pop Anton Žic, svećenik — Polje 2; Posujilnica — Volosko 400; Franjo Jedrejčić, župnik — Gračišće 10; dr. Matko Trinajstić, odvjetnik — Volosko 20; Nikola Ujčić, poduzetnik — Pazin 5; N. N. — Pazin, da počasti imendan velezaslužnoga g. župnika J. Grašića u Bermu 4; Uprava „Narodnih Novina“ — Zagreb, poslanih od sudbenoga viećnika u Požegi g. Frana Rešetara 6; Livade „Kolodvor“ 10; Ivan Vidović, kanonik — Šibenik 10.

Plemenitim darovateljima najsrdačnije se zahvaljuje Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 15. aprila 1903.

Austro-Ugarska.

Zbog uskrsnih blagdana mirovala je visoka politika te nam je pabirčiti amo tamo, da ulovimo koju važniju političku viest. Vojni zakon zadaje ugarskoj vladi tri sta jada, jer je proti tomu složna sva oporba u madjarskom saboru. Ugarski ministar-predsjednik bio je dne 8. o. mj. u audienciji kod Njeg. Veličanstva, da izviesti o položaju, nastavšem zbog rečenog zakona. Istog dana poslie podne bio je u audienciji i ugarski ministar domobranstva.

Ugarski ministar-predsjednik viečao je istim povodom sa ministrom vanjskih posala grofom Goluchowskim i sa ministrom-predsjednikom Koerberom. Usljed žestoke oporbe proti osnovi vojnoga zakona snuje ugarska vlada neku promjenu vojne osnove, i to u tom smislu, da bi se broj novaka snizio od 125.000 na 103.000 momaka. Tom promjenom, da bi se zadovoljila madjarska opozicija te bi nastao opet mir u parlamentu i bi se omogućio prilivat osnove o povišenju civilne liste kralju, osnove o kvoti, nagodbene osnove itd.

Naknadno pišu bečki listovi o gorispomenutih audiencijah kod Njeg. Veličanstva, da se je tim povodom pretreslo parlamentarno-politički položaj. Madjarska oporba zahtjeva naime, da se vojna osnova zapostavi i prije rieše važniji za nju poslovi, kao državni proračun, nu reć bi, da vlada ne će pristati. Ona da je odlučila, ako oporba u zadnji čas ne popusti, zaći u izvanustavno stanje, i pobrinuti se, da djelovanje državnog stroja nezapne.

* * *

Mjeseca maja sastaje se u Bruselju povjerenstvo za sladornu konferenciju. Austriju zastupati će na sastanku profesor bečkoga sveučilišta i dvorski savietnik dr. Lammasch. Taj profesor uživa najbolji glas pravnika i strukovnjaka u zakonodavstvu sladornog proizvoda. Osim toga pozna taj profesor više jezika, te će lako moći sastno zastupati medju tudjimi strukovnjaci našu monarhiju. Profesor Lammasch je takodjer član stalnog haaškog obraničkog suda.

* * *

Iz Štajerske javljaju, da su narodno-katolički Slovenci Štajerske i Kranjske odlučili radi navale jednog slovenskog lista na njihovu stranku i njihovog predsjednika oživotvoriti posebnu narodno-katoličku stranku. U tu svrhu sazvana je skupština slovenske narodno-katoličke stranke u Pragersko. Oživotvore li braća Slovenci posebnu narodno-katoličku stranku za Štajersku i Kranjsku, bojimo se, da će doći izmedju nje i narodno-napredne stranke do još većih oprieka nego li su sadašnje. Bojimo se osobito za Slovence Štajerske, koji trebaju više sloge i jedinstva, nego li njihova braća u Kranjskoj. Štajerskim Slovencem prieti pogibelj od Niemaca i kada su složni i jedinstveni, a što će biti tekar onda, budu li pociepani u dvie stranke i budu li se te stranke onako proganjale, kao što se proganjaju u Kranjskoj. Nama se hoće sloge i što tiesnijeg skupnog djelovanja, ako hoćemo, da odolimo tolikim i tako moćnim dušmanom, koji nam rade svuda o glavi.

Crna Gora.

Službeni list crnogorske vlade javlja, da je došlo na Cetinje odabrano družtvo strukov-

njaka iz Italije, predvodjeno od grofa Foscari-a. Tomu družtvu, da je svrha proučiti po unutrašnjosti kneževine prirodne uslove za pokretanje pitanja o gvozdenom putu i izsjeku šuma to kopanju ruda u Crnoj Gori. U družtvu strukovnjaka nalazi se i mjernik Gale, rudarski nadzornik mletačke oblasti, Koleti, strukovnjak za šumarstvo te Deskovich, Dudan i više šumarskih i rudarskih nižih činovnika.

Ovo družtvo pošlo je u primorski odio kneževine do Bara i Ulcinja, te pošto je pregledalo ove gradove, krenulo je u šumske priedjele morausko-vasojevičkog okružja. Grof Foscari povratiti će se za koji dan na Cetinje, dočim će njegovi drugovi i nadalje proučavati prirodno blago knježevine.

Srbija.

Po proglašenju novoga ustava imenovao je kralj opet staro ministarstvo, izuzam ministra izvanjskih posala Lazarića, koga je zamjenio ministar javnih radnja Dernić. Predsjednikom državnog vieća, komu pripadaju senatori, imenovan bijaše general Bogičević.

Bugarska.

Ruski konzul Ščerbina u Mitrovici podlegao je ranam, što ih je zadobio zadnji dan prošloga mjeseca od jednog turskog vojnika. Pokojni konzul bio je jedan od najboljih i najodlučnijih ruskih mladjih diplomata. God. 1891. stupio je u službu ruskog poslaničtva u Carigradu. Nakon dvie godine postao je tajnikom ruskog konzulata u Skoplju, godine 1895. bio je pozvan u Carigrad, a sliedeće godine postao je podkonzulom u Skadru. Prošle godine mjeseca aprila bijaše imenovan konzulom u Mitrovici, ali je stigao na svoje mjesto tekar početkom ove godine, jer su se Arnauti njegovom dolazku silno protivili. Smrt toga ruskoga diplomata mogla bi imati težkih posljedica za Tursku, jer će Rusija stalno tražiti težku zadovoljštinu. Ona će imati najprije da ukroti buntovničke Arnaute pa će u tu svrhu sakupiti u Mitrovici, Peći i Djakovu do 20.000 momaka, koji će morati oružanom rukom svladati kivoločne podanike turskog cara.

Razne viesti.

Hrvatsko družtvo „Prosvjeta" u Beču priredjuje u nedjelju dne 10. svibnja o. g. u korist gladom stragajućih Dalmatinaca koncerat sa plesom. Zab. odbor.

Sveslavenska izložba u Petrogradu, urečena za god. 1904., odročena je na g. 1905. Izložba ta biti će pod zaštitom velikog kneza Aleksandra Mihajlovića, a obdržavati će se na martovom polju u susjedstvu carskog ljetnog dvorca. Izložbeni odbor zamolio je vladu za 2 milijuna podpore iz državnih sredstava.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 16. travnja t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Bon Andrija, Beli - Cres. Čitaonica „Trebević" u Sarajevu. Borčić Tomo, Pula. Brajković O. Dragutin, Ercegnovi. Ivančić Matija, Sušak. Pujman Ivan, Vodnjan. Žiković Jure, Višnjan. Sorgo Antun, Višnjan. Načinović Ivan, Kršan. Dekleva Blaž, Cerovlje. Žigante Dinko, Rakitovac. Tončić-Cekin Zdrenj - Oprtalj (2 broja). Sučić Ljudevit, Krk. Sladonja Jakov, Gračišće. Fabijanić dr. N., Volosko. Jurinčić Fran, Zvoneća. Čubranić Kata Rajkova, Baška. Zahija Petar, Baška—Draga. Čitaonica Čabar. Dukić Ante, Kastav. Kavana „Commercio", Trst. Čitaonica Nerezine. Dorčić Antun, Dorčići-Pazin. Češić Mate, Lindar. Vukelić Mirko, Volosko. Dujmović Ivan, Pula (K 4 na račun). Hrvat. Kolo, Spljet.

Do 30. rujna 1903.:

Mandić dr. Šime, Beč. Defar Šime, župnik Dekani. Cerovac Antun, Roč (do 15./9.). Valjalo Niko, Sv. Saba. Schlosser Blaž, župnik Lovrečica. Alaupović Mato, Banjaluka. Čitaonica Zlatar.

Do 30. lipnja 1903. platili su:

Antonac Petar, Oprtalj. Kavana Rauch, Pula. Siedeće čitaonice: Daruvar, Varaždin, Sežana, Kraljevica, Brinje, Osiek gornji grad, Osiek dolnji grad, Crikvenica i Jaska. Ivancich Marija, Rijeka. Lučić Antun, Roškić. Narodni Dom, Bakar. Sedmak Jakov, Kršan. Zumin dr. Edmund, Kopar. Višković Vjekoslav, Kanfanar. Schroll dr., Beč. Ribarić Ivan, Lupoglava. „Globus" Rijeka. Buzdon Antun, Kršan.

Za prvu četvrt tekuće godine do 31./3.

Žmak Ante, Medulin. Barbić Mihovil, Poljane. Čitaonica Petrinja.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Uprava „Naše Sloge".

Upozorujemo čitatelje na prilog „Bolujućim na želudcu", ljekarnika g. Germana u Belovaru, u današnjem broju.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRŠT

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće. } **Sir.**

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

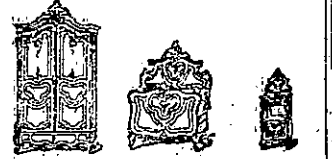

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj okiopni sahat zajedno sa privjeskom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogrlt sastojeća od 5 kom.
1 par pravo srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka:

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulijarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Kupujte samo Ciril - Metodijske žigice!

Kmeština na Poreštini

uru i pô od željezničke postaje Višnjan

prodaje se dobrovoljno.

Podrobnije ubaviesti daje umirovljeni župnik veleč. gosp. Jure Žiković u Bačvi, p. Višnjan.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiškivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu, zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik žp. Slakovci, što je prvog od 6, a potonjeg od 20 godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,*
novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje,
mlinove za grozdje posve nove konstrukcije,
nove svetiljke na acetilen za hvatanje letačih zareznika (insekta),
sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.
. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

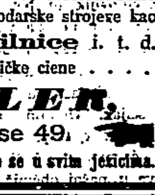

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u prvom katu.

U zalihi imađe na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 17. Pula, u četvrtak dne 23. travnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, } na godina 5 K za seljake } na godina ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Pull.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Slavensko bogoslužje.

I.

U posliednjem broju službenog lista za tršćansko - koparsku biskupiju „Curia Episcopalis" objelodanio je presvj. gosp. biskup Nagl poznate naredbe kongregacije za obrede, tičuće se uporabe glagolice u naših crkvah. Te naredbe izdala je kongregacija za obrede u Rimu dne 5. agusta 1898. na nadbiskupe, biskupe i ordinarije u Gorici, Zadru i u Zagrebu.

Od naših biskupa objelodanio je prvi te naredbe porečko-puljski biskup presvj. g. Flapp, koji je takodjer odmah dao ukinuti, ostanjajuć se na te odredbe, i posliednje ostanke narodnoga jezika u svih crkvah svoje biskupije.

Krčki biskup presvj. g. Mahnić uredio je dogovorno i sporazumno sa svojim svećenstvom i odobrenjem sv. stolice pitanje uporabe glagolice u crkvah svoje biskupije.

Blagopokojni biskup tršćansko - koparski presvj. g. Šterk žacao se objelodaniti i provesti te naredbe, jer ga je veliko izkustvo i svestrano poznavanje odnošajah u svojoj biskupiji nukalo na skrajnu opreznost. Blagi i dobri taj crkveni pastir vidio je u duhu težke posliedice, koje bi stalno nastati morale, ako bi hotio provesti u svojoj biskupiji naredbe, koje je on smatrao, kano i ogromna većina njegova svećenstva, pogibeljnimi za duševni mir velike većine pučanstva združenih biskupija.

Medjutim ono, što on nije hotio ni mogao provesti, da neprouzroči sveobće nezadovoljstvo medju slavenskim stanovničtvom svoje biskupije, kani provesti njegov nasljednik, sadašnji biskup presvj. g. Nagl.

U tu svrhu dao je on priobćiti u svojem glasilu rečene naredbe kongregacije obreda, poprativ iste uvodom i naputkom.

U tom uvodu kaže tršćanski biskup, da valja sačuvati jedinstvo u liturgičkih poslovih, radi čega je sv. stolica prije malo godina glede jezikovnog pitanja u svetoj liturgiji ustanovila propise, koji sačinjavaju novi zakon. Ti propisi bijahu objelodanjeni u susjednih biskupijah, dočim su ostali u ovoj biskupiji neoglašeni. Pošto se je — kaže biskup — iz vlastitog izkustva osvjedočio, kako želi velečastno svećenstvo sv. stolicu u svemu poslušati, te po njezinih odredbah vjernike voditi, radi toga objelodanjuje spomenute naredbe, pridodav im naputak, po kojem će mu predstojnici crkava pružiti potrebite podatke, da se sastavi popis crkava, o kojih je govor u naredbi sv. stolice, pa da se uzmogne na temelju toga dobiti odgovor na molbe, upravljene sv. stolici u pogledu liturgičkog jezika.

Zatim sliedi naredba kongregacije svetih obreda glede prava na porabu staroslavenskog jezika u spomenutih biskupijah, sastojeća od XIV. točakah, u kojih se potanko opredielјuje kako, kada i gdje se može rabiti u naših crkvah staroslavenski jezik ili glagolica u svetoj liturgiji.

U I. točki nalazi se glasovita ustanova, po kojoj valja neoborivo dokazati, da bijaše u porabi glagolica bar do godine 1868. u onih crkvah, u koje žele vjernici, da se opet glagolica uvede. Ustanova ta tumači se naime tako, da su crkve izgubile pravo na porabu glagolice ako je preteklo 30 godina (od god. 1898. natrag, kadno bijahu izdane navedene naredbe) odkad nebijaše u njih više u porabi glagolica.

Nakon toga sliedi „Nota", od dne 13. febrara 1892. koja ustanavlja: da se ima rabiti staroslavenski jezik — tamo, gdje je u porabi — niposto slavenski ili pučki jezik; da se kod sv. misa nesmije rabiti dielomično slavenski, dielomično latinski jezik i da svećenici, koji imadu pravo čitati misu i moliti časoslov u slavenskom jeziku, moraju se služiti nesamo slavenskim liturgičkim jezikom, već takodjer ako su dodieljeni crkvi, u kojoj je latinski jezik u porabi, svečanu misu i časoslov u latinskom jeziku pjevati. Obratno vriedi za svećenike latinskoga jezika, dodieljene crkvam, u kojih vriedi glagolica.

Poslie toga dolazi tumačenje dvojbah, nastalih usljed raznolikog shvaćanja naredaba kongregacije svetih obreda od dne 5. agusta 1898.

Nastala bijaše naime dvojba o tom kako se ima postupati glede povlastice uporabe staroslavenskoga jezika u onih crkvah, u kojih je prestala ta poraba posliednjih 30 godina, ali za koje se stalno znade, da su prije zakonito posjedovale pravo porabe toga jezika. Na tu dvojbu odgovorio je sv. otac kongregaciji obreda, da rečenim crkvam nije utrnula ona povlastica, ako je prekinuta poraba glagolice posliednjih 30 godina nesvojevoljno, već nuždе radi izvanjskih razloga, kao što je nestašica staroslovenskih misala ili svećenika, koji bi poznavali taj jezik.

Iza toga sliedi naredba kongregacije obreda od dne 14. marča 1902., koja tumači nekoje dvojbe, stigle njoj iz raznih biskupijah glede popisa onih crkava, u kojih povlastica staroslovenskog jezika nije utrnula posliednjih 30 godina. Medju povlaštene crkve nespadaju one, u kojih je u porabi dielomice latinski dielomice hrvatski jezik kod sv. mise.

Konačno dolazi naputak biskupske kurije, koj nosi podpis samog biskupa, i kojim se nalaže crkvenim predstojnikom, da putem dekanatah podnesu biskupskom ordinarijatu točan izvještaj:

1. Glede čitanja mise i to tihe i pjevane, u kojem se jeziku čitaju ili pjevaju, koje su pri tom knjige u porabi i kojim se jezikom narod ili pjevači u crkvi služe.

2. Glede izloženja sv. sakramenta, što moli ili pjeva pri tom svećenik, a što narod.

3. Glede ostalih crkvenih obreda, naime o podieljivanju sv. sakramenta, o pogrebih, obhodih itd., kojim li se to jezikom obavlja i kojimi knjigami služi.

Domaće stvari.

Baruša in fameja: Puljanci, koji imadu svoje kuće ili svoje trgovine na dolnjem Korsu, oko velike place i starog ribjeg trga učinili su revoluciju! A to iz razloga, što je novi trg na Opašićevom zemljištu medju medulinskom i premanturskom cestom, pritegnuo na onu stranu glavni promet i kretanje svieta u gradu. Načelnik Rizzi, čiji ideal bijaše baš taj novi trg, ne zna kako da umiri svoje ovčice, a stari dr. Glezer, prvi občinski većnik i žestok protivnik novoga trga, smije se izpod brka neprilici prvog gradjanina.

Što će biti? Ništa zla za vladajuću kliku, koju vodi Rizzi, dok uzanj stoje praktični Zorzi Benussi, stara financijalna potencija Bepo Rocco, arheologički izučena glava kotarskoga ljećnika Schiavuzzi; ostali materijal sakupljen u gradskoj većnici dado se već obdjelavati, a dr. Glezer, nezadovoljna duša, može računati najviše na kakvu „butadu" Faznica Priviliggi-a, dočim ga niti Matić Rosanda već ne sluša.

Inače ima Rizzi dobro zaledje u krugovima ratne mornarice, koji, ako mu i pomažu uzdržavati „intatta l' italianità del Municipio di Pola", ipak ga miluju i kao najvjernijeg Austrijanca.

* * *

Dok se u Puli kolju od obilja, u Vodnjanu, Rovinju i Poreču biva to isto od nevolje. Osobito u zadnje doba čutila se po tim gradovima težka nevolja zbog nestašice vode. Istrijanski „glavni" grad Poreč, najveće „trgovačko" mjesto Rovinj i središte „bumbarije" Vodnjan trpe rad pomanjkanja vode više nego svako najzabitnije selo. Ali ne trpe oni, koji su na „manjaduri", nego siromašni puk, koji inače putem neizravnih poreza i nameta plaća najviše za uzdržavanje občina.

A što gospodujuća klika ne mari, da odstrani zlo i učini nješto na uhar puka, tomu je razlog, jer gospoda imaju šterne, pa iz njih prodavaju siromahom vodu, kako bi se reklo „na pezu zlata".

To ipak ne smeta ni najmanje „idealima" talijanske stranke, za koju puk ima samo služiti i trpiti, a sve drugo nek ostane brigom zulumćarskih oligarha.

* * *

Tkogod misli, da bi politička oblast imala poseći u takve stvari, ali „autonomiste" odbijaju s prezirom takve nazore, znajuć što će reći po današnjim zakonima biti gospodarom na občini, ili ćak u pokrajini. To mi Hrvati u Istriji najbolje čutimo, obćenito, što se tiče provincijalne autonomije, a osobito, što se tiče onih, koji su u svezi sa talijanskim gradskim občinama.

S druge strane političkim oblastima ne valja naprćivati briga, kojih njima ne treba: inače nebi dotičnim činovnikom dostajalo vremena, da se zabavljaju, da idu u posjete, da se bave športom itd. Tko će od njih zahtjevati, da upoznaju ljude, prouče okolnosti, nauče barem imena tolikih mjesta, iztražuju uzroke nevolji i siromaštvu, pišu izviešća u tom smjeru: njima će porezni ured i bez toga dati plaću na prvi svakog mjeseca, a komu nije pravo, nek se dade napried.

Da je na moju, ja bi se zahvalio na tolikoj autonomiji i na tolikoj činovničkoj paradi, a preporučio bi više ljubavi i mara za dobro puka. Na puku se ne može kristiti na temelju knjiga i nacrta, nego u praksi, davajuć mu ono što treba, bila voda, bile ceste, bile škole, bio kredit i sve drugo.

* * *

Nasuprot oblasti, i autonomna i cesarska, misle, da će koristiti puku, ako mu dadu čim više „krčma". U tom pogledu sela na Puljštini i Pula sama imaju valjda prvenstvo u cieloj Istriji. To nosi, istina je, državi i občinam krasnoga prihoda, ali u trbuh ljudi lije istodobno groznoga otrova, koji pak ubija puk i duševno. Reklo mi se, da na primjer u Medulinu imade ništa manje nego „sedam" oštarija pod patentu, osim toga jedna „petešarija" i napokon uvjek po koja prigodna „prodaja vlastitoga vina" bez patente.

Uspjeh toga stanja pokazuje se najljepše u tom, što u dan svetačni nije skoro moguće govoriti na selu sa čovjekom a da nije pijan ili barem pripit. Kako mogu pijani otci karati svoju djecu, a pijana djeca štovati svoje roditelje, to se razumije samo po sebi.

Prava anarhija! Koja se pak pokazuje najljepše po noći, kad razuzdana mladež klati okolo bučeći i smetajući užasno one, koji bi htjeli počivati.

Na občini su time zadovoljni, jer čim više propada puk, tim bolje je za nje, dočim na kapetanatu znaju samo dati svoj „blagoslov" radu, ili ako ćete, neradu občine.

* * *

A što nisu župani ili deligati po selima, koji zastupajuć načelnika i policiju imaju skrbiti za mir i red? Jesu, jesu, ali niti je njihova zadaća mir i red, niti bi načelnik bio zadovoljan s mirom i redom.

U staro doba, dok nije zasjeo najvišu stolicu dr. Rizzi, deligat u selu bi bio onaj, kojega bi si puk sam izabrao, kad bi ga „podestat" na to pozvao pod „murvu" ili u školu. I tada su ljudi postavljali sebi poglavara i slušali su ga. A sada Rizzi nepita puk, koga hoće za deligata, nego pita Stanića, Bolmarčića i druge renegate, koga drže za najboljeg svojeg pristašu i u selu mutikašu, a da ga imenuje deligatom.

Danas su župani samo ljudi, bez narodnog poštenja i pohlepni za novcem, koji su postavljeni za to, da kod izbora budu bezobrazni agitatori, a inače da liže „skute i kolina" latinskoj gospodi, koja želi vrhu svega propast našega puka.

Novi Jornaleto.

Zemaljsko gospod. vieće.

(Nastavak)

Predsjednik opazi, da je to samo za sada i da će se moć namještenje kasnije prema većoj ili manjoj zgodnosti promieniti.

Odlučeno je, da se u političkih kotarih koparskom, porečkom i puljskom smjesti jedan pastuh u svakom sudbenom kotaru. Mjesto baš neka odluči kotarska zadruga. Pastuh za lošinjski kotar smjestiti će se na otoku Krku, koji ima najviše osala.

Glede naknade polovice nabavnog troška opazi dr. Venier, da bude li se zahtjevala naknada polovice, ne će se naći povoditelja postaje, ako mu se i bude podielilo pravo, da za svaki naskok zatraži K 1. Nije lahka stvar držati pastuha csla. Po njegovom mnienju bi se moralo voditelja osloboditi od svake naknade i nametnuti mu druge dužnosti, kojimi će on biti prisiljen da pastuha dobro goji i pazi.

G. Frühauf opaža, da vlada redovito pita svagdje naknadu diela nabavnih troškova, pa neće ni nas osloboditi. Nego neka se moli sniženje naknade na 25% i možda se bude to postiglo.

Prihvaća se predlog dr. Veniera, da pastuh mora imati barem 3 godine dovršene i da ga voditelj mora držati bar pet godina.

G. Tomasi u ime zemaljskoga odbora izrazuje veselje i zahvalu što se je napokon do nabave došlo, al se pita, što će biti ako vlada ne pristane na odpust ili na popust naknade?

Predsjednik mnije, da bi u tom slučaju mogle gospodarske zadruge preuzeti dio naknade. Pošto se pako sa iznosom, što bi ga voditelji postaje morali naknaditi, misli nabaviti pastuhe iz Pantelerije, to će se moć do konačnog riešenja pitanja o naknadi obustavi ili odgoditi nabavu tih pastuha.

Napokon priobći još predsjednik, da se je po dr. Tomasu u Grumellu nabavilo prazove bergamaške pasmine, na čem mu se izriče hvala; nabavilo se i bikove, te se je dalo jedne i druge u odlučene jur postaje.

Za tim se prešlo na drugu točku dnevnoga reda: imenovanje tajnika gospodarskoga vieća.

Pošto je g. Blasig zadobio mjesto ravnatelja na gospodarskoj školi u Vodnjanu, razpisalo se natječaj za novoga tajnika, ne zahtjevajuć od natjecatelja baš absolutno tehničkoga znanja.

Članovi vieća su se svi začudili tomu, kako bi se moglo povjeriti tajništvo jednoga gospodarskoga vieća čovjeku, koji ne dokaže gospodarskoga znanja. Predsjednik se izpriča, da i drugdje, n. pr. u Tirolu je tajnikom čovjek, koji nije gospodarstva učio, našto mu g. Frühauf opazi, da ondje je to lahko moguće, jer ima uza se tri učitelja gospodarstva. Dr. Venier misli, da ako se i ne pita školskih svjedočba, mora se svakako od natjecatelja pitati dokaz, da se u gospodarstvo razumi.

Predsjednik pročita molbe natjecatelja, od kojih nema nitko svega što se zahtjeva. Iz „kraljestva" (Italije) jih je više, koji imaju gospodarske naobrazbe, ali neznaju njemački.

G. Frühauf veli, da on poznaje dvojicu, koji su posvema kvalificirani i koji bi se bili natjecali, kada bi mjesto bilo stalno i definitivno.

G. Tomasi priobći, da se je zemaljski odbor već bavio sa tim pitanjem i da će predložiti saboru, neka se tajniku doznači i pravo na mirovinu. Nego misli, da se neće moći ništa stalnoga odlučiti obzirom na preustrojenje gospodarskih zadruga i gospodarskoga vieća na temelju novoga zakona o zadrugah. Zemaljski odbor se je naprama vladi izjavio za preustrojenje tih zadruga i u našoj pokrajini te zamolio vladu, da mu priobći na pretres i proučenje nacrt zakona, što ga je već predložila u drugih pokrajinah. Do sada ga nije dobio.

Dr. M. Trinajstić predloži, da, pošto gospodarsko vieće ne može biti bez tajnika vješta u gospodarskih poslovih, pošto medju natjecatelji nema nijednoga sposobnoga i pošto bi ga se težko i našlo obzirom na predstojeće preustrojenje gospodarskoga vieća i gospodarskih zadruga, neka se ovlasti predsjedničtvo, da provizorno uzme na pomoć jednu učiteljsku silu gospodarskoga zavoda za obavljanje tajničkih poslova.

Odlučilo se medjutim razpisati opet natječaj za tajnika a privremeno povjeriti riešavanje tajničkih poslova jednoj učiteljskoj sili. (Konac sliedi.)

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru.

Franina i Jurina.

Fr. Zač se jade rečki Ungarezi na albokatu Barčića?
Jur. Zato, zač da će njim va zastupstvu škatuli razbijat.
Fr. Pa ča se jednega Tatalovića onakovi mudraci boje.
Jur. Imaju pravo, zač znaju, da će ih lahko i va žep spravit.

* * *

Fr. Leprinaški poprdili da komać čekaju mesiju, ki će njim prit z Lanišć.
Jur. Joh neveseli se saki njemu ne.
Fr. A ča bi reć?
Jur. Zač da su neki hodili va Mošćenice, pak da njin je valje srce va brageše palo.
Fr. Samo neka paze na te brageše da njin van nepade!

* * *

Fr. Pital san lostroma od „Laurane" da mi povi, kada parčeva.
Jur. A ca ti je rekal, na 18 uri jutro ja kalkulan.
Fr. Ne, ne, je rekal: „Bisogna kel me parli per talian, mi nokapišo".
Jur. Ala, ma je i covičina, ki i prilici da ne kapi, zac ima i pronunciju Rogmanja-lovransku.
Fr. Ali jadnomu nemoj zamirit, znas da maciski kruh jide, koga treba da i čuva.
Jur. O ja, ma ce bit proklet, kako svaki izdajica svojega zajika.
Fr. Imas pravo, za to će bit brizna kvalità.
Jur. Ki se mizerije darzi, mizerija je i sam!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Za obrtničku školu u Puli. Dne 18. o. mj. sligoše u Pulu visoki činovnici ministarstva prosvjete, da provedu izvide radi ustrojenja obrtničke škole u Puli. Medju timi činovnici bijahu: odjelni predstojnik dr. Stadler, odjelni savjetnik dr. Müller i ministerijalni tajnik vitez Förster. Ti odaslanici ministarstva predgledaše prije podne postojeću školu za naučnike i radnike u arsenalu vojne mornarice, a poslie podne prisustvovaše sjednici, sazvanoj od načelnika. Sjednici prisustvovaše osim njih i načelnika, nekoji gradski zastupnici i predstojnici radničkih družtava. Odaslanici vlade izjaviše, da je vlada pripravna doći na pomoć gradu Puli, jer da priznaje i sama potrebu škole, u kojoj bi se radnici teoretički i praktički usavršavali u raznih zanatih. Mi smo već drugom zgodom upozorili vladine krugove, da je većina radnikah u gradu Puli našega roda i jezika.

Pazinski kotar:

† **Adolf Kürner,** obskrbnik posjeda kneza Auersperga u Belaju kod Cerovlja, preminuo je ovih dana. Pokojnik bijaše rodom Slovenac te prijatelj i predplatnik našega lista. Vječni mu pokoj!

Koparski kotar:

Iz Buzeta nam pišu: Danas su bili pozvani članovi cestovnoga odbora na konstituiranje istoga. Odkad je stupio na predsjedničku stolicu dr. Sandrin, obterećen je buzetski kotar u zadnjih šest godina po prilici za 13—15 tisuća for. više, nego je bio za prijašnjih vremena jednake periode. Uza sve to ceste su zanemarene, ma da se je obćina pritužila na to čak vrhovnomu upravnomu sudištu, koje je riešilo — da zapuštenu cestu, prama Draguću, preko Marinci, koja vodi u Pazin, mora da popravlja cestovni odbor, ali je nije još do danas popravio. Za dra. Sandrina dakle su beznapješne i najviše riešitbe u Austriji. Ovoj njegovoj drzovitosti kriva su same nadležne vladine oblasti, koje sole, ubijao se narod kako mu drago po zapuštenih cestah, no čudim se da ne ide kranjski Čič zablatiti sobe u zlatoj kući u Trstu — bio makar Čič kibunom naprašen — da natrosi malo one čiste sobe, i tužiti u kakovom se neredu nalazi takodjer cesta preko Krasa od postaje Buzet-Počekaji do vodičke medje. C. kr. oružnici su pozvani takodjer da paze na loše stanje cesta i pogibelj po njima; koliko puta su oni podnesli takove pritužbe za cestu Buzet-Dragué, Buzet-Podgrad i onu kod Butari i Trbéša?

Narod, trpeći takve nepravde, proklinje oblasti i cestovni odbor, ali uzalud: ti „šćavo" samo plati i šuti, dok Sandrinu dostaje, da popravlja ceste samo okolo Buzeta, do željezničke postaje i nešto do prijateljskog Roča, da mu se nebi inače iznevjerili članovi cest. odbora iz one obćine. No vidi se iz zapušlene ceste preko Marinci koliko ima srca dr. Sandrin za dobrobit isto njegovih vjernih Dragućana, ali zna, da mu u tom pogledu ne mogu škoditi, jer iz Draguća nijedan nije u odboru.

Obćinsko zastupstvo u Buzetu glasovalo je jednoglasno za spomenicu, c. kr. namjestničtvu u Trstu, dokazujući da je zakon od 6. maja 1896. naškodio buzetskom kotaru samo u šest zadnjih godina preko 25 tisuća kruna pogledom na imenovanje cest. odbora, moleći ujedno, da posreduje kod zemaljskog odbora, da u buduće bude imenovan jedan član od hrvatske, drugi od talijanske stranke. Zemaljski se odbor valjda nije na to obazirao — ili vlada nije uvažila spomenicu — jer je opet imenovao Sandrina i Crevata. Vlada je dakle i tomu zlu kriva, jer je ona predložila spomenuti zakon Veličanstvu na potvrdu. Nije li pako posredovala, da bude u tom imenovanju zemaljski odbor pravedan, znak je, da složno radi sa zemaljskim odborom na zator naroda.

Dosada je bio najveći porezovnik Sottocorona, odsada je Poniš Ivan iz Buzeta, koji je nekada — ako i talijanske ćudi, uz bok pokojne mu dobre žene Mećudi, uz bok pokojne mu dobre žene Menige, rodjene iz sv. Donata, koja je bila pravedna i narodne ćudi, bio pravedan te držao sa hrvatskom strankom. Čim je ona umrla, oženio se malo kasnije sin, koji upravlja gospodarstvom (trgovinom) sa nekom sada već pokojnom Grozić iz Draguća, i naskoro prestalo je domoljublje i ljubav do onoga naroda, koji ga je obogatio. Kad se doznalo, da je Poniš najveći porezovnik, držalo se je sigurno, da će on — znajući, da je Sandrin obteretio ovaj kotar u zadnjih šest godina možda i sa 15 hiljada for. — glasovati i na svoju najveću korist sa pravednom strankom, kojoj je i obećao. No saznav zato brzojavno Sandrin, nije mu bilo težko zapustiti svoju obitelj u Trstu ili Kopru i na dan Uskrsa doleteli u Buzet, da stranom prinuka i bilo kakogod izvabi od Poniša punomoć, koju bi mogao drugomu predati, da za njega (Sandrina), glasuje što mu je i uspjelo. — Hrvatska stranka savjetovala je Poniša, da bi ovlastio dr. Grozića, svaka Poniševa sina, ali jaoh! ne, jer uprkos da je Grozić ili Grossich Italijan, al nije prijatelj Sandrinu, pa nebi bio isti glasovao za Sandrina, ostao bi bio Sandrin u manjini.

Vriedno je pako znati, kakvo je bilo vladanje ili pače predstavljanje veleuč. Sandrina kod Poniša. Došao krevetu bolestnoga Poniša, kaže mu, da mora učiniti njemu ili jednom istomišljeniku punomoć. Poniš, starac i pogibeljno bolestan, neimajući duševne snage kao nekada, reče mu: „ghe dago piuttosto cento fiorini, ma la me lassi in pace per questo". Na što Sandrin naskoči: „mi ghe dago mille fiorini piuttosto che negarmi questa procura. Se no la me fa questa, mi me vado mazzar". Poniš je pripovjedao, da se bojao, da će Sandrin poluditi, jer da je počeo skakati po sobi od jada. — 15. t. mj. opetovno dodje k njemu prigodno s nekom pogodbom, koju je valjda dao legalizirati Ponišu kod kreveta, te ga namamio, da učini punomoć bez da imenuje osobu, koju kani ovlastiti. Podpisav Poniš punomoć, ovlastili su i podpisali kasnije valjda bez znanja Poniševa, sudb. pristava „Bisiach", koji kao sudac ne bi se bio imao primiti toga da dade svoj glas Sandrinu, kad je dobro znao, koliko je isti naškodio Buzeščini i zanemario ceste, povrh toga, pod kojimi se je uvjeti ona punomoć izdala. Nu kada se radi proti interesima naroda, može i sudac-Talijan biti „parlitantè" ma i na zator naroda.

Kod konstituiranja prisustvovao je c. kr. komesar Gasser, komu je sam prisutni član g. Fr. Flego raztumačio liepi prizor izdanja spomenute punomoći i protestirao tvrdeći, da je punomoć nevaljana, jer je na silu dobivena od Poniša, pošto ima svjedoka, da je Poniš rekao, da će dati punomoć Grossich-u. Protestirao je takodjer g. Flego na temelju § 14., da član, izabran od obćine Roč, neki Turković (gori poturica od Turčina), kao plaćeni tajnik u stalnoj službi obćine Roč, nema prava biti članom cest. odbora. Obzirom na te nezakonitosti odluči g. Flego i njegova stranka ne pristupiti k izboru, dok se stvar nerazjasni. Na to je c. kr. komesar izjavio, da će nastojati, da se stvar razbistri, te je radi toga odgodio konstituiranje cestovnog odbora na drugi dan. — Uspjeh ćemo javiti.

Voloski kotar:

† **Ivan Varljen.** Nemila smrt pokosila je i opet jednoga vrloga našega poštenjaka. Javljaju nam naime iz Opatije, da je dne 17. o. mj. izpustio svoju dobru dušu dični starac Ivan Varljen, bivši višegodišnji obćinski savjetnik obćine Volosko i posjednik u Škrbićima. Pokojnik je zvanjem bio pomorski kapetan, jedan od onih riedkih, koji su nam preostali od zlatne one dobe, kad je more štono rieč „cvalo". Dugo je vrieme krstario morem u svietu štovan i cienjen, od svojih ljubljen i uvažen. Pošten je bio i dobar prijatelj a obitelji svojoj odan kao malo tko. Osobito je milovao svoju mnogobrojnu unučad, i u obće svi njegovi gube u njemu dobroga oca i vrlu glavu obitelji. I oni, da počaste uspomenu svoga miloga pokojnika darovali su našoj družbi sv. Cirila i Metoda za Istru 100 K, „Pripomoćnom družtvu u Pazinu" 100 K, „Bratovščini hrv. ljudi u Istri" 50 K, mjestnim vatrogascima 100 K i mjestnim veteranima 100 K. Bog im platio a dičnomu pokojniku bila lahka ova naša zemljica, koju je on tako vruće ljubio.

Proti ustrojenju hrvatske pučke škole u Voloskom. Pitanje ustrojenja javne pučke škole sa hrvatskim naukovnim jezikom u Voloskom, vuče se kao morska zmija već godine i godine uzprkos mnogobrojnim molbam, utokom, interpelacijam i preporukam na sve moguće školske oblasti. Družba sv. Cirila i Metoda za Istru morala je ustrojiti tamo na vlastite troškove pučku školu hrvatskim naukovnim jezikom, da tako preprieči i nadrluje odnarodjenje naše djece. I tu školu polazi toliko djece obojeg spola, da je „Družba" morala namjestiti i drugu učiteljsku silu. Nu ipak Vološćaci nemogu do redovite i javne pučke škole. Sada doznajemo iz talijanskih listova, da je zemaljski odbor u Poreču odgovorio c. kr. zemaljskomu školskomu vieću, da nemože nikako pristati na ustrojenje javne pučke škole sa hrvatskim naukovnim jezikom u Voloskom. — Tršćanski „Cifutić" koji je prvi donio

viest o toj izjavi zemaljskoga odbora u Poreču, koje drzovito i bezobrazno, da su ta nova i umjetna pitanja za ustrojenje slavskih škola u Istri. Bezsramnomu židovčetu nemože se tu smradnu laž u grlo zatuči, jer on jadan i nezna više da laže — pošto mu je laž sasvim prešla u krv.

Lošinjski kotar:

Vrhovno upravno sudište i občinski izbori u Cresu. Talijanskim listovom javljaju iz Beča, da je vrhovno upravno sudište dne 18. o. mj. prihvatilo utok dra. Petrisa, creskoga načelnika uložen proti odluki c. kr. namjestničtva u Trstu, kojom bijahu poslieduji izbori zastupstva grada i občine Cresa uništeni. I tako će i nadalje vladati onom občinom Talijanaši i šarenjaci uzprkos odluci namjestničtva u Trstu, koje je — premda nama nimalo prijazno — uvažilo težke razloge, navedene proti onom izbornom činu.

Iz Punta nam pišu, da su tamošnji stanovnici dobili iz Krka od g. Krebsa, farmaciste talijanske otvorene dopisnice, u kojim ih ovaj pozivlje, da mu dodju u roku od psam dana platiti ljekove. G. E. Krebsu farmaciste poručujemo, da ima do naših vilana bar toliko obzira, da im šalje opomene za podmirenje duga pod zatvorenim omotom, ako im već neće da piše u jeziku, koga oni jedino razumiju t. j. hrvatskom, a našim Hantarom i drugim otočanom preporučamo, da kad dobiju slične pozive u talijanskom jeziku bilo otvorene ili zatvorene, jednostavno ih vrate. Tu bar možemo zapovjedati mi!

Trst.

† **Mihovil Truden.** Rodoljubnu slovensku obitelj Trudenovu u Trstu zadesila je prošloga čedna težka nesreća. Preminuo je naime nakon težke bolesti glavar te obitelji, g. Mihovil Truden, poznati veletržac i odličan slovenski rodoljub. Svojom marljivošću i uztrajnošću, stekno si je medju tršćanskimi trgovci ne samo velik ugled, nego i krasan imetak, od kojega je dragovoljno odkidao svakom prigodom u narodne svrhe. Za mladjih godina bijaše veoma radin i u narodnih slavenskih društvih, koja je i kasnije sve do svoje smrti rodoljubno podupirao. Čestitomu starcu bio vječni pokoj a njegovoj svojti naše iskreno saučešće!

Veseo i žalostan glas iz Trsta. Ovih su dana izbori za občinu Trst s okolicom, ujedno za onaj sabor pokrajinski. Okoličani-Slovenci — biraju najkasnije, i to u 6 birališta. Izbornici trećeg izbornictva (Sv. Ivan) htjeli su — rečbi mnogi — ovaj put birati Antu Jakića, rodom iz Podgore u Dalmaciji, koji je izdavao pred više godina u Puli list »Diritto Croato«, a kasnije u Trstu »Pensiero Slavo«, a sada izdaje »Slavensku misao«. Ta kandidatura pokrenula se je mimo političkog društva »Edinost« u Trstu, koje je našoj slovenskoj braći tamo i otac i majka. Bilo se je bojati razdora medju našimi, pak bi bila pogibelj, da medju dva brata, kad bi se klali, izadje izabran nebrat, Talijan. — Sada doznajemo dobar glas, da je Ante Jakić odstupio od kandidature i »Edinost« je to zadovoljatvom uzela na znanje. Sada je dakle u prvom redu na Svetivancih, da si osvjetljaju lice i da pošlju u gradsko vieće, kao jedan, predloženika »Edinosti«. Taj dobar glas, ujedno poduka za nas, evo pretiskujemo doslovno iz lista »Edinosti« od prošlog ponedjeljka:

Volilcem III. okoličanskog, okrajal

Na štirih volilnih shodih ste me jednoglasno in lastnovoljno proglasili kandidatom za predstoječe občinske volitve, če da bi se Vam bil jaz ponujal, kakor am je to znano.

Proti tej kandidaturi, proglašeni brez odlovanja političnega društva »Edinost«, e je posljednje uprlo te izrazilo željo, da e Vi volilci podvržete disciplini.

O proglašenju moje kandidature dali mo si častno besedo, da ostanemo verni eden drugemu.

Ko ste pa vidili, da se politično društvo protivi moji kandidaturi, ter da bi se znala vsled tega rušiti disciplina, vsled česar bi nastala nevarnost, da prodre talijanski kandidat, prosili ste me, naj Vas odvežem od dane mi besede.

Vrhu tega mi je še od spoštovanega istrskega hrvatskega rodoljuba, dra. Matka Laginje, došla nasljednja brzojavka: »Disciplina slovenske stranke zahteva, da se takrat odrečete kandidaturi. Vaši volilci, ako jim izrazite to mojo dobro premišljeno željo, gotovo privole v to«.

Ozirom na vse to, in ker mi je v prvi vrsti na tem, da narodna stvar ne trpi škode vsled nastalega nesporazumljenja v lastni stranki, izjavljam, da Vas, častiti volilci, odvezujem od dane mi besede ter Vam priporočam, da složno volite kandidata, katerega ste dogovorno s političnim društvom »Edinost« proglasili na večerajšnjem shodu na Ferdeniču v osebi g. dra. Gustava Gregorina, odvjetnika v Trstu.

Zahvaljujem se Vam o tej priliki za skazano mi zaupanje.

V Trstu, dne 20. aprila 1903.

Ante Jakić.

Z iskrenim zadovoljstvom jemljemo na znanje gornjo izjavo gospoda Jakića, kateri je sè svojim korakom pokazal, da mu je v prvi vrsti na srcu narodna korist, ki je podredil svojo osebo in s čemer je dal volilcem izgled narodne discipline. Na volilcih je sedaj, da sledé temu vzgledu in oddajo složno svojo glasove na večerajšnjem shodu postavljenemu kandidatu.

Pol. društvo »Edinost«.

* * *

Taj (III.) kotar zastupao je g. Ivan Marija Vattovatz, vrli rodoljub i posjednik u Sv. Ivanu. Isti gospodin, kako javlja »Edinost«, neće više da kandidira, a osobito ne proti kandidatu političkoga društva »Edinost«! Čast tomu rodoljubu. — To je eto veseo glas iz Trsta!

Evo žalostnoga: Dosadanji zastupnik F. Dollenz, koji je desetak godina zastupao IV. kotar (Barkovlje-Rojan) na temelju kandidature političkoga društva »Edinosti«, akoprem zato nije imao nikakovih sposobnosti, te koga više neće da imadu svojim zastupnikom njegovi dosadašnji izbornici, utekao je pod okrilje irredentističke stranke »Patria« te kandidira proti kandidatu političkog društva »Edinost«. Eto, kamo vodi osobna ambicija!

Izbori, koji će se vršiti u nedjelju, pokazati će, gdje je sviest, a gdje izdajstvo!

* * *

Političko društvo »Edinost« kandidira sliedeću gospodu:

I. kotar (Škedenj) Sanzin-Drejač Anton pok. Mate, posjednik tamo.

II. kotar (Lovac-Katinara) dr. Ribar Otokar, odvjetnik u Trstu.

III. kotar (Sv. Ivan-Vrdelja) dr. Gregorin Gustav, odvjetnik u Trstu.

IV. kotar (Barkovlje-Rojan) Gerdol Ivan, c. kr. pošt. oficijal i posjednik.

V. kotar (Občina) Gorup Ivan, posjednik tamo.

VI. kotar (Prosek-Kontovelj) dr. Slavik Eduard, odvjetnik u Trstu.

Do sada, dok ovo pišemo, birala su tri razreda, t. j. IV., III. i II. svaki po 12 članova u zastupstvo grada Trsta. Sva tri razreda ostala su kano i do sada u rukuh takozvane liberalne, a u istinu židovsko lažiliberalne stranke, jer je u III. razredu propala, a u ostalim se sustegla glasovanja Dompierova stranka, koja je Slovencem istotako protivna kao i lažiliberalna.

Razne primorske viesti.

Krstić u zatvoru. Čitali smo još prošloga čedna u riečkih novinah, da je riečki tribunal na zahtjev c. kr. tribunala u Trstu uložio gradskomu redarstvu, da uhvati glasovitog talijanskog plaćenika Krstića, koji je bio od tršćanskoga tribunala odsudjen radi uvriede poštenja na 3 mjeseca tamnice. Na temelju naredbe riečkog tribunala odredio je redarstveni nadkomesar g. Derenčin, da se Krstića uhvati. Krstić bijaše uhvaćen u pisarni odvjetnika i bivšega riečkoga načelnika dra. Maylendera, gdje je bio namješten kao perovodja, te je iz pisarne odveden na policiju a odanle u zatvor, u riečki kaštel, odkuda će biti izručen austrijskoj oblasti. Rekosmo, da smo tu viest čitali već prošloga čedna, ali ju nepriobćismo u prošlom broju našega lista, jer nam bijaše začudno, kako je tršćanski tribunal mogao čekati toliko mjeseca a da nije dao zatvoriti Krstića, za koga je znao, da se nalazi na Rieci.

Obzirom na to uapšenje talijanskoga plaćenika piše nam prijatelj iz Voloskoga, da se medju tamošnjimi talijanaši govori, da će Krstića pustiti sud na volju, da sjedi u zatvoru u Voloskom ili u Trstu, jer da su mu se do sada izpunile sve onakve željice, pak da će bez dvojbe i ova.

Mi se čudimo, kako je mogao držati u svoj pisarni toga odpadnika bivši prvi gradjanin grada Rieke dr. Maylender, koji je morao znati, da je Krstić bio već jednom protjeran iz Rieke.

Izseljenci. Uskrsni utorak odvezlo se iz Rieke, te sa svih stranicah do sv. Petra ranim vlakom množtvo mladića i mladjih muževa do Nabrežine pak odatle talijanskim vlakom put Italije, gdje će se ukrcati za razna mjesta sjeverne Amerike. Te izseljenike pratio je na svakoj postaji plač i lelek mojkah, suprugah, sestara i ljubovcah, kano da se s njimi za uvjek razstaju. I doista mora se čovjeku stisnuti srce kad pomisli na ono množtvo naše mladeži i mladjih muževa, koji se sele, ni sami neznajuć kamo, trbuhom za kruhom u daleke krajeve svieta. A kako mora da je pri sreu tek onim, koji se diele — možda za uvjek! — sa svojimi milimi, koje goni ponajviše od kuće bieda i nevolja, ali kadšto i prevelika požuda za većom zaslužbom, ili ćak za bogatstvom. Mi želimo iskreno našim izseljenikom najbolju sreću. Neka ih prati svuda božji blagoslov i neka nezaborave na svoj dom i rod, komu su dužni i u dalekom svietu ostati vierni i odani. Sreća je veoma varava; na nju nevalja se odviše zanašati, već zadovoljiti se i sa skromnijom ali poštenom zaslužbom. U tudjem svietu čeka ih Bog znade kakvo razočaranje, ali radi toga nesmiju klonuti duhom, već, uzdajuć se u pomoć božju, valja da svladaju sve moguće zaprieke, pak da se jednom zdravi i zadovoljni vrate k svojim milim, koji će ih težkim srcem izčekivati.

Otvoren je natječaj za župničke mjesta: 1. Katinara crkva sv. Trojstva — patron vjerska zaklada, molbe putem biskupskog ordinarijata c. kr. namjestničtvu u Trstu. 2. Kringa — crkva sv. Petra i Pavla, patron gospoština u Pazinu, molbe putem ordinarijala gospoštini u Pazinu. 3. Završje — crkva B. D. M. — patron župljani, molbe putem ordinarijata na župljane u Završju. Ovi su natječaji otvoreni do 15. maja 1903.

Snieg u proljeću. Naša stara Učka nije ostala svojom bielom kapom osamljena. Dolaze bo glasovi s raznih strana Austro-Ugarske o velikoj promjeni vremena na sjeveru i jugu te o obilatom sniegu, koji je pokrio sve glavice briegova u gornjih stranah države. Radi te neočekivane promjene vremena nastradali su najviše vinogradi, voćnjaci i svi rani usjevi.

Razni prinosi.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu jesu darovali: 1. na počast uspomene svoga premiloga otca odnosno tasta i djeda Ivana Varljena, pomorskoga kapetana, posjednika u Škrbićih i bivšega višegodišnjega občinskoga savjetnika na Voloskom, njegovi razveliljeni potomci K 100; 2. na počast uspomene Mihaela Trudena, veletrčca u Trstu, gosp. Mate Bogdanović iz Šibenika K 25.

Politički pregled.

U Puli, dne 22. aprila 1903.

Austro-Ugarska.

Jučer se otvorilo opet nakon uzkrsnih praznika carevinsko vieće. Za uzkrsnih praznika nadala se je vlada a i pojedine stranke, da će se politički položaj bar ikoliko razbistriti, a kad tamo položaj taj se je u istinu još više zamrsio, te nije nade na poboljšanje.

* * *

Kratko zasjedanje zemaljskih sabora donje Austrije, Štajerske i Koruške upotrebili su odnosni zastupnici u tu svrhu, da razprave čim prije privremeni proračun za god. 1903.

* * *

Polusužbeni listovi javljaju kao gotovu stvar, da je ministarstvo rata odlučilo uvesti dvogodišnju vojnu službu, mjesto dosadašnje trogodišnje.

* * *

Za uzkrsnih blagdana držao je hrvatski zastupnik na dalmatinskom saboru dr. Smodlaka sastanak svojih izbornika, na kojem je obširno izviestio o djelovanju dalmatinskog sabora i o opravdanih težnjah hrvatskoga naroda u Dalmaciji. Na tom sastanku bijahu prihvaćene resolucije, kojimi se pozivlje zastupnika Smodlaku, da se zauzmę kod svih zastupnika Dalmacije, i to preko njihovih klubova, da zahtjevaju složno i sporazumno od austrijske vlade: 1. da aust. vlada sve svoje urede u Dalmaciji, kako to pravica ište, pohrvati; 2. neka ta vlada uloži sve potrebito, da se zapuštena zemljišta i zapuštene vode Dalmacije čim prije urede.

* * *

U Zagrebu jesu na dnevnom redu protumadjarske demonstracije, koje izazivlje nezakonito postupanje raznih madjarskih oblasti. Za tih demonstracija dolazi često do sukoba izmedju gradjanstva s jedne, te redarstva i oružničtva s druge strane. U selu Zaprešiću, nedaleko Zagreba skinuo je narod sa željezničke zgrade protuzakonito izvješenu madjarsku zastavu, pa kad je oružničtvo istu silom opet izvjesilo, došlo je do sukoba izmedju oružnika i pučanstva, kojom prigodom pao je i jedan ljudski život, te bijaše više njih ranjenih. Demonstracije se ponavljaju u Zagrebu danomice; hrvatske novine javljaju, da su zatvorili urednike »Obzora« prof. Pasarića, dra. Lav Mazzuru i dra. Heymerla.

* * *

Kod netom obavljenih naknadnih izbora u zastupstvo grada Rieke, izabraše gradjani dvojicu opozicionalnih kandidata, i to poznatog hrvatskog prvaka i odvjetnika Erazma Barčića i starca Valuschnika. Taj izbor presenetio je riečke talijanaše tako, da su skoro izgubili glavu te misle, da je nadošla zadnja ura riečkoj autonomiji.

Srbija.

Protuvladini listovi pišu, da je kralj Aleksander radi toga promjenio državni ustav, da uzmogne povoljnu si vladu imenovati, a tim i državno vieće, kojim da kani pak predložiti za prieslolonasljednika svoga šurjaka, brata kraljice Drage, poručnika Smajevicu. Toj kraljevoj osnovi opire se biogradsko gradjanstvo, koje je bilo radi toga priredilo u Biogradu poznate demonstracije proti vladi i proti kralju. Videći vlada u tih demonstracijah pogibelj za sebe i za dinastiju, bacila je u sviet viest, da se je u Biogradu uslo u trag jednoj zavjeri proti kralju. U tu zavjeru da je uplete o više častnika, koje da su većinom pozatvarali. Biogradski opozicionalni listovi pišu o ozbiljnosti položaja u Srbiji, koju da čekaju crni dani. Tamo da nevlada nezadovoljstvo samo medju pučanstvom, već dapače i medju vojničtvom i medju istimi častnici.

Bugarska.

Novine donašaju danomice viesti o čestih sukobih izmedju ustaških četa i turskih vojnika u Macedoniji. U Rusiji vlada veliko nezadovoljstvo radi umorstva ruskog konzula u Mitrovici. Radikalniji listovi zahtjevaju od vlade neka primjerenu traži zadovoljštinu od Turske pa bilo to i oružanom silom dočim savjetuju vladini listovi hladnokrvnost i opreznost.

Razne viesti.

Sudački izpit izvrstnim uspjehom položio je ovih dnna u Sarajevu g. Fran Simčić, prisušnik okružnog suda u Banjaluci. Čestitamo!

Talijanski poslanik u Beču o vinskoj klauzuli. Rimski „La Tribuna“ priobćuje razgovor svoga dopisnika sa talijanskim poslanikom na bečkom dvoru, grofom Nigrom o vinskoj klauzuli. Grof Nigra rekao je, da je on već pred 4 godine priobćio talijanskoj vladi, da Austrija nemože pod nijednu cienu više obnoviti vinsku klauzulu u trgovačkom ugovoru sa Italijom. Talijanski vinogradari da bijahu na krivom putu kad su mislili, da je vinska klauzula od god. 1891. stvorena za sva vremena. Talijanske novine krive su takodjer, što nisu objasnile pravo stanje stvari. Italiji — reče poslanik — nepreostaje drugi izlaz iz ovoga položaja nego taj, da smanji svoj proizvod vina.

Austrijska „savezniea“ Italija. Pokazali smo više puta u posliednje doba kako se u Italiji demonstrira proti njezinoj saveznici — Austro-Ugarskoj ne samo u privatnih sastancih i skupštinah, nego ćak i tamo, kamo zalaze i službeni krugovi, članovi vlade, senatori, generali, ministri itd. Takav jedan slučaj dogodio se je nedavno u Ferrari, kadno su tamo slavili 50godišnjicu smaknuća dvojice talijanskih borioca za slobodu i nezavisnost Italije. Na toj proslavi, na kojoj je sudjelovala i talijanska vlada, zastupana od ministra Galimbertia, pjevala se je i himna, koja je svršala ovom značajnom kitticom: „A sogni, a sogni adulteri l' Alpe non è guanciale: al doppio mar Duilio guarda cruccioso ancor! Non compi tutto Italia il suo camin fatale: a consolarvi il tumulo manca un estremo allòr“. Na banketu pak, koji je bi davan u počast ministru, za njegova govora vikalo se je: „Abbasso l' Austria“, tako da je njemu samomu bilo previše, pa je odvratio: „Abbasso nessuno“. Ovako izvješćuje u broju 33. „Gazzetta Ferrarese“. Austro-Ugarska može mirno spavali, dok imade ovako vjernu saveznicu, kao što je netužbena i službena Italija.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelja:

za predobjavom od 4 dana po 2½%

„ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:

sa predobjavom od 4 dana po 2½%

„ „ „ 8 „ „ 2½%

„ „ „ 30 „ „ 2¾

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%

„ „ „ 3 m. „ 2¼%

„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoloživi s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na Warrants i vriednosti uz najumjestnji e uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Javna zahvala.

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su nam se srcem zauzeli za vrieme bolovanja našega preljubljenoga sinka

Dušana

kao i onim, što su nas tješili budi pismom ili riečju u težkim časovima, kad ga je Bog prerano iz našega krila k sebi pozvao, nadalje svim onima, koji su ga dopratili do hladnoga groba, napose gg. svećenikom, činovnikom i ostalim korporacijama, budi ovim putem izrečena naša najsrdačnija hvala i vječita harnost, a od Boga obilna plaća.

U Buzetu, dne 20. aprila 1903.

U ime žalujuće rodbine:

Kazimir Rade, učitelj.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Oglas.

Kotarska bolestnička blagajna u Voloskom obdržavati će u nedjelju, dne 26. aprila 1903. u 10 sati prije podne u dvorani občinskog glavarstva u Voloskom svoju

god. glavnu skupštinu

sa sliedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika posledńje glavne skupštine.
2. Izviešće uprave o družtvenom poslovanju u godini 1902.
3. Izviešće nadzornog odbora.
4. Zaključak o godišnjem izviešću uprave i absolutorij upravi za god. 1902.
5. Izbor nadzornog odbora.
6. Izbor obraničkog suda.
7. Slučajni predlozi.

Pravo glasovanja na glavnoj skupštini imadu odaslanici blagajničkih članova i poslodavaca, koji bijahu izabrani dne 20. aprila 1902. Svi odaslanici, koji dodju na glavnu skupštinu moraju donesti sobom izkaznice.

U slučaju, da nebude na odredjeni sat pristupio dovoljan broj odaslanika obdržavat će se istog dana u 11 sati prije podne ovogodišnja glavna skupština sa islim dnevnim redom, bez obzira na broj prisutnih odaslanika.

Kot. bolestnička blagajna

Volosko, dne 15. aprila 1903.

Predsjednik:

Dr. Poščić.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cena.

Javna zahvala.

Duboko ganuti mnogimi dokazi sućuti, izkazane nam prigodom smrti milog i nezaboravnog našeg otca, tasta i djeda

Ivana Varglien

pom. kapetana, posjednika i bivšeg obć. savjetnika,

izražamo našu najsrdačniju zahvalu svim, koji se nas sjetiše prigodom težkog gubitka, koji nas je snašao, bilo da su nam osobno ili pismeno izrazili svoju sućut, bilo da su poslali vience na lies, ili odpratili milog pokojnika do hladnog groba. Napose budi izrečena najtoplija zahvala prečastnomu gospodinu župniku-dekanu Monsignoru Vinku Zamlić i velečastnom kapelanu opatijskom Matu Dubrović, koji su pokojnika u časovih njegove težke bolesti tješili i kriepili; veleučenoj gospodi profesoru dru. Glax, c. kr. savjetniku, občinskomu liečniku dr. Niku Fabianić, koji su požrtvovno nastojali, da ublaže tielesne boli milog pokojnika, presvetlom gospodinu kotarskom kapetanu dru. pl. Manussi-Montesole, velemožnom gospodinu načelniku dru. Andru Stanger, častnim sestram u Voloskom, gospodi pomorskim kapetanom, koji su pratili lies, vatrogasnom i veteranskom družtvu, koji izkazaše milom pokojniku zadnju počast, odprativ ga do hladnog groba.

Skrbići, dne 21. aprila 1903.

Tugujuća obitelj.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

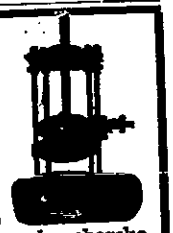

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljike na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok pisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pali, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalović u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svako će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.

Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti odavdie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 18. Pula, u četvrtak dne 30. travnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Chiozza 8).

Gospodarska Sveza za Istru.

Obećali smo pred dva tri broja, da ćemo štogod obširnije napisati o „Gospodarskoj Svezi", koja je ustanovljena sa sjedištem u Puli.

Evo nas danas, da to državstvo izpunimo prema čitaocem „Naše Sloge".

Buduć pak velika većina tih od kmetske ruke, te neimaju zgode podučiti se od druguda; evo sliediti ćemo način, kao da baš govorimo s jednim, koj se je malo učio, al ima bistru pamet i nepomućeno hrvatsko srce.

* * *

Pitaš nas, što je to „Gospodarska Sveza", a mi odgovaramo, da je to jedno družtvo, ne od pojedinih ljudi, nego od više družtva, pak ne od svakojakih, nego od onih, koja se po stanovitom zakonu sačine, ili da se medjusobno podpomažu za zajmove i posude, ili da pod skupni račun nabavljaju što jim je potrebito za gospodarstvo i kućanstvo, ili da za skupni račun prodavaju, što su članovi dobili priroda, bilo od blaga, bilo od polja, bilo od obrta ili arta svogh.

Prema tomu takova se družtva zovu ili posujilnice, družtva za štednju i zajmove, ili privredna ili konsumna družtva. Mjesto besjede „družtvo" rabi se priličnije besjede „Zadruga".

Ima opeta u Istri takovih zadruga, koje stoje nekim načinom u svezi sa gospodarskim viećem u Poreču, te se zovu kotarske gospodarske zadruge. I one mogu biti u Svezi. Kako su pojedini ljudi udruženi već u mnogo krajeva u svoju zadrugu, bilo posujilnicu ili družtvo za štednju i zajmove, bilo u mljekarstvu, bilo u konsumu, tako sva ta naša družtva, biti će, ako Bog da opet združena u veliko naše družtvo, kojemu je ime „Gospodarska Sveza" i kojemu je sjedište, barem za sada, u Puli.

Zašto „Gospodarska Sveza"? Zato, da oni naši još tanki klasovi i mali snopići, budu svi u jednom svežnju, tvrdjem, jačem, bogatijem i uglednijem.

Uzmimo priliku: u jednom kraju ustanovili ste posujilnicu, ali neimate ljudi, koji bi u nju davali, a imate jih dosta i odviše, koji bi od nje potrebovali pomoći. Ona sama nemože, ni njezino pismo nije dosla jako, jer ili još nije poznata u svietu, ili joj nisu računi pregledani, ili ima ljude dobre i poštene, ali još ne dosta podučene, kako da pišu u knjige svoje račune.

Tu će priskočiti u pomoć „Gospodarska Sveza", koja će svojim jačim imenom podkrepiti ono slabije, ako mu je do nevolje, ili će poslati pregledati račune, da se osvjedoči, te je sve u dobrom redu, ili će naći i pomoći i dati izučiti koga bistrijega koj će u svojoj okolici pri svojoj maloj zadrugi pisati račune i drugo, što je potrebito da se upiše.

Uzmimo drugi primjer. U gradiću, odkud ljudi idu po svietu i doma šalju gotovine, ima se mala posujilnica. Čeljad tamo nepotrebuje novca, a ono ga družtvo nesmije držati da leži bezplodan. Novac, koji mrtav leži, zajede se kao i nerabljeno željezo. Takovo će družtvo kroz „Gospodarsku Svezu" dati svoje pretičke na dobitak onomu našemu družtvu, čiji ga članovi više trebaju.

Ona mala zadruga, koja daje novac, dati će ga drugamo ali putem ciele „Sveze", a ona koja ga prima, primiti će ga od ciele „Sveze" i onaj član malog družtva, koj od njega prime zajam ili posudu, biti će dužan ravno svojemu družtvu, a ovo družtvo cielo biti će dužno „Svezi".

Tako će biti tvrdje i ono, što „Sveza" bude imala dobiti i ono što bude imala dati.

A gdje su tvrdje obveze i jače garancije, ondje je laglje dobiti kredita i pod pogodniji način; tako se malo po malo snizuju interesi i laglje se odplaćuju kapitali ili se laglje porabljuju na nove radnje, recimo na krčevine, nasade, poboljšanje domaće životinje i sto drugih načina.

Uzmimo još koji primjer: I kraljeva vlada zahljeva i pamet nas uči, da pri družtvih mora biti u redu sve poslovanje. Zato će doći zakon, da se družtva imaju podvrgnuti pregledu ili od svoje „Sveze", ili od čovjeka kojega zato pošalje oblast. Eto, posao „Sveze" biti će dakle i to, da od puta do puta pregleda kroz svoje ljude poslovanje zadruga, koje su s njom u svezi.

Još jedan primjer: Rekli smo, da neimamo svagdje ljudi, koji bi znali, sve kako treba, rediti u knjige poslovanje i račune družtvene.

To je žalostna istina, zato u mnogom mjestu neimamo posujilnica ni drugih takovih zadruga koje bi mogle dobro djelovati i narodu koristiti.

Kad je tomu tako, „Gospodarska Sveza" obratiti će se na vladu, kojoj je dužnost da narod podiže, a ne da ga guši, neka dodje u pomoć, pak neka svako toliko, recimo jedanput na godinu, pošalje novca, da se nekolikim ljudem može platiti putni trošak i hrana za desetak dana, gdje bi jih se onda skupno podučavalo račune i knjigovodstvo i poslovanje manjih zadruga.

Napokon uzmimo još jedan primjer: Više malih zadruga potrebuje svake godine za svoje članove sumpora, modre galice za vinograde, rudnoga gnoja za polja i livade i drugih stvari, a tako i svagdanjega živeža i drugih potrebština.

Jedno nabavlja ovdje, drugo ondje, bez reda, bez pravoga poznavanja stvari, bez potrebitoga dostatnoga kredita.

Putem „Gospodarske Sveze", takovi se poslovi, ako su javljeni i proračunani u pravu dobu, mogu mnogo koristnije obavljati, nego li jih sada obavljaju pojedina družtva.

A kako je radi nabave, tako je i radi prodaje za skupni račun, gdje bi koja zadruga imala recimo, mlieka, masla, vina, ulja i drugih stvari na prodaju. Kakova bi to ljepota bila, kad bi naš istarski kmet mogao, recimo, u skupnu jednu konobu dati svoje grozdje, da ga tamo u čiste i dobre posude uvine, pak njemu daju na priliku do jedne polovice napred, da plati davke, da obuje i zaodjene čeljad za zimu itd., a drugo da mu se izplati, kad se u dobroj zgodi proda!

Neki mali početak učinjen je i u tom, a biti će po vremenu i bolje.

Eto, to su od prilike poslovi, kojimi će se imat baviti naša „Gospodarska Sveza" za Istru, i da Bog da u dobri čas!

* * *

Pitati ćeš, a je li već kuda druguda tako? Jest svakuda, gdje ljudi gledaju dalje od nosa, i po Njemcih i po Francezkoj i po Italiji i po svih zemljah našega cesara i kralja.

Evo ti najbliže nam Kranjska zemlja, koja ima svoju veliku „Gospod. Svezu", koja prometne na milijune kruna na godinu.

Pitati ćeš još: a zašto u nas nije već tako dobro, kako druguda?

Odgovor je kratak: To je svejedno, kao da me na ledini pitaš, zašto nije na njoj liepoga, zlatnoga, zreloga klasja?

Sinko moj, treba najprije ledinu izorati i ognojiti i pobranati, pak ju treba dobrim sjemenom zasijati i onda pljeti čistiti i blagoslov nebeski nazivati, pak onda tekar dodje plod i umnožak.

Mi Istrijanci hrvatskoga jezika bili smo čeljad zapuštena, pak nismo nego kasno počeli misliti o boljem napredku, a naše ledine pasli su bez truda neprijatelji naše narodne vjere, niti se je tko brinuo, da ledinu oremo!

* * *

Kako smo već u ovom listu javili, „Gospodarska Sveza" za Istru registrana je pri c. kr. sudu Rovinjskom odlukom od 28. marča 1903., poslovni broj Firm. 34/3 Cons. II. 196/1.

Nije ovdje mjesto, da opisujemo velike trude i brige, koje smo imali, dok

---

PODLISTAK

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

I.

Ubila ga tuga i sramota.

Uzšetao se gospodičić! ... Pristoji ... dabome pristoji! ...., vikala u grlo omašna, odrpana ženetina, razčustrane kose, crvena u licu kô kubani k. —

Tko bi mu uz bok, ... mom zelenku, kuku!, drečila se porugljivo nesretna ... sa prozora puste, zadušljive krčmetine.

— — — — — — — — — — —

Ulicom smradnom, pašusnom šetao ... zlovoljno, mladi gospodin. Smrtno ... bliedilo prekrilo ono inače ljepušasto ..., dok su mu sitne, maljušne, rekô bi djevičanske ustne uzdrktale kô nemirno ... trepetljike.

Srce mu pucalo od boli, a prigušeni ... i jecaj zamirao mu u grlu težko, morno.

Majko, ... — uzdahnuo bi kadkada — nesretna majko!

Ah ubit će ju! ......

Vina! — začu se u tom trenu iz krčme a silan prasak i cilik razlupane staklenine popratí grohotan smieh pijane čeljadi. Na podu gužvala se i motala poput guje otrovnice, pijana Teza. Triezniji gledali ju sažalnim okom, dok su ju pijani gurali nogom i zlobno se smješili.

Majko, nesretna majko! Vrisnu ubogi mladić i blied, obnemogao u živoj, grozničavoj trzavici sruši se na kamenu klupu tvrdu, studenu ....

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

Sat se za satom tugaljivo odzivao u noći. Vani pritisla ljuta zima. Golo, suho granje prietilo — nagibajuć se — malenim, ledenim vrškom i pucketalo tužno. Velike, sniežne pahuljice padale na zemlju tiho, nehajno.

Tamnom mrkom ulicom uspavanog velegrada teturila vremešna žena. Gojnim, rekô bi kršnim plećima i onim velikim nabornim licem ljubnula bi trudno, pospano ohole uglove gospodskih palača i one sirotinskih kolibica pa bi ko da ih prezire odklimatula dalje. Grdne joj psovke izbijale iz pijane utrobe, dok je debelom, garavom ručetinom mahala u zraku kô mahnita.

Domolav se do trga sv. Amona sjedne kraj mjedenog kipa Jurja Oružnika i sva blažena poda se sladkom Morfejevom zagrljaju.

Noć je odmicala, nebo je uzdisalo a snieg lepršao sve to živahnije, pletuć kô lijer bielu koprenu nad uspavanom glavom nesretne žene. ....

— — — — — — — — — — —

Na groblju sv. Jelene med pustom šumom križevlja, mramornih i mjedenih kipova sjedio je poduprte glave mlad, suhonjav čovjek. Na bliedim mramornim ustnama lebdio mu trag bolnog, vajnog uzdaha, živa slika pretrpjelih patnja. Oko mu se rosilo kô mlado jutarnje cvieće majskih poljana i piljilo tužno, sažalno na zemlju.

Kraj njega na svježem, novom grobu zelenio se tek usadjeni bus zimzelena i žute „semprevive". Crni, drveni krst, bielo pobojadisanih uglova, velikim bielo ubilježenim brojem, stršio je tužno iz nadgrobnog humka. Na njem lepršala duga, široka vrbca, crna kô mrtvački san. Velikim zlatnim slovom bilo je na njoj ubilježeno:

„Tezi Borović - Podolskoj — sin Tugomil".

— — — — — — — — — — —

Sumrak se hvatao.

Nebo je plakalo, gorko plakalo. Gusta, neprekidna kiša spuštala se na zemlju uz huk i pljusak. — Grobljem prolazila svjetina žurnijim korakom i letimice dobacivala sažalni pogled na ubogog mladića. Svakom se izvinu iz grudiju duboki, vajni uzdah, svakom se suza žalosti i samilosti pomolila na oku, al za nikog ne imadjaše ukočeni mladić rieči zahvale, nikom ne prozbori njegova hladna, maljušna ustna.

— — — — — Ah, ta kako da mrtvaci zbore! ? ....

(Nastavak sliedi.)

Talijanski poslanik u Beču o vinskoj klauzuli. Rimski „La Tribuna“ priobćuje razgovor svoga dopisnika sa talijanskim poslanikom na bečkom dvoru, grofom Nigrom o vinskoj klauzuli. Grof Nigra rekao je, da je on već pred 4 godine priobćio talijanskoj vladi, da Austrija nemože pod nijednu cienu više obnoviti vinsku klauzulu u trgovačkom ugovoru sa Italijom. Talijanski vinogradari da bijahu na krivom putu kad su mislili, da je vinska klauzula od god. 1891. stvorena za sva vremena. Talijanske novine krive su takodjer, što nisu objasnile pravo stanje stvari. Italiji — reče poslanik — nepreostaje drugi izlaz iz ovoga položaja nego taj, da smanji svoj proizvod vina.

Austrijska „saveznica“ Italija. Pokazali smo više puta u posliednje doba kako se u Italiji demonstrira proti njezinoj saveznici — Austro-Ugarskoj ne samo u privatnih sastancih i skupštinah, nego ćak i tamo, kamo zalaze i službeni krugovi, članovi vlade, senatori, generali, ministri itd. Takav jedan slučaj dogodio se je nedavno u Ferrari, kadno su tamo slavili 50godišnjicu smaknuća dvojice talijanskih horioca za slobodu i nezavisnost Italije. Na toj proslavi, na kojoj je sudjelovala i talijanska vlada, zastupana od ministra Galimbertia, pjevala se je i himna, koja je svršala ovom značajnom kiticom: „A sogni, a sogni adulteri l' Alpe non è guaniche: al doppio mar Duilio guarda cruccioso ancor! Non compi tutto Italia il suo camin fatale: a consolarvi il tumulto manca un estremo allor“. Na banketu pak, koji je bi davan u počast ministru, za njegova govora vikalo se je: „Abbasso l' Austria“, tako da je njemu samomu bilo previše, pa je odvratio: „Abbasso nessuno“. Ovako izvješćuje u broju 33. „Gazzetta Ferrarese“. Austro-Ugarska može mirno spavati, dok imade ovako vierna saveznicu, kao što je neslužbena i službena Italija.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelju:
za predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoloživе s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papirn.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants** i **vriednosti** uz najumjestnij e uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Javna zahvala.

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su nam se srcem zauzeli za vrieme bolovanja našega preljubljenoga sinka

Dušana

kao i onim, što su nas tješili bud pismom ili riečju u težkim časovima, kad ga je Bog prerano iz našega krila k sebi pozvao, nadalje svim onima, koji su ga dopratili do hladnoga groba, napose gg. svećenikom, činovnikom i ostalim korporacijama, budi ovim putem izrečena naša najsrdačnija hvala i vječita harnost, a od Boga obilna plaća.

U Buzetu, dne 20. aprila 1903.

U ime žalujuće rodbine:

Kazimir Rado, učitelj.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Oglas.

Kotarska bolestnička blagajna u Volosku obdržavati će u nedjelju, dne 26. aprila 1903. u 10 sati prije podne u dvorani občinskog glavarstva u Volоskom svoju

god. glavnu skupštinu

sa sliedećim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika posliednje glavne skupštine.
2. Izviešće uprave o družtvenom poslovanju u godini 1902.
3. Izviešće nadzornog odbora.
4. Zaključak o godišnjem izviešću uprave i absolutorij upravi za god. 1902.
5. Izbor nadzornog odbora.
6. Izbor obraničkog sudu.
7. Slučajni predlozi.

Pravo glasovanja na glavnoj skupštini imadu odaslanici blagajničkih članova i poslodavaca, koji bijahu izabrani dne 20. aprila 1902. Svi odaslanici, koji dodju na glavnu skupštinu moraju donesti sobom izkaznice.

U slučaju, da nebude na odredjeni sat pristupio dovoljan broj odaslanika obdržavat će se istog danu u 11 sati prije podne ovogodišnja glavna skupština sa istim dnevnim redom, bez obzira na broj prisutnih odaslanika.

Kot. bolestnička blagajna

Volosko, dne 15. aprila 1903.

Predsjednik:

Dr. Poščić.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cienа.

Javna zahvala.

Duboko ganuti mnogimi dokazi sućuti, izkazane nam prigodom smrti milog i nezaboravnog našeg otca, tasta i djeda

Ivana Varglien

pom. kapetana, posjednika i bivšeg obć. savjetnika,

izražamo našu najsrdačniju zahvalu svim, koji se nas sjetiše prigodom težkog gubitka, koji nas je snašao, bilo da su nam osobno ili pismeno izrazili svoju sućut, bilo da su poslali vience na lies, ili odpratili milog pokojnika do hladnog groba. Napose budi izrečena najtoplija zahvala prečastnomu gospodinu župniku-dekanu Monsignoru Vinku Zamlić i velečastnom kapelanu opatijskom Matu Dubrović, koji su pokojnika u časovih njegove težke bolesti tješili i kriepili; velečenoj gospodi profesoru dru. Glax, c. kr. savjetniku, občinskomu liečniku dr. Niku Fabianić, koji su požrtvovno nastojali, da ublaže tielesne boli milog pokojnika, presvetlom gospodinu kotarskom kapetanu dru. pl. Manussi-Montesole, velemožnom gospodinu načelniku dru. Andru Stanger, častnim sestram u Volоskom, gospodi pomorskim kapetanom, koji su pratili lies, vatrogasnom i veteranskom družtvu, koji izkazaše milom pokojniku zadnju počast, odprativ ga do hladnog groba.

Skrbići, dne 21. aprila 1903.

Tugujuća obitelj.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino*, novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljke na acetilen za hvatanje letaćih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.

. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Zurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovića u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20 h.**
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60 „**

Manje od dvie flašice ne šaljem, no moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunan za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od isloga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznosa do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 18. | Pula, u četvrtak dne 30. travnja 1903. | God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka u podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu: (Via Chiozza 8).

Gospodarska Sveza za Istru.

Obećali smo pred dva tri broja, da ćemo štogod obširnije napisati o „Gospodarskoj Svezi", koja je ustanovljena sa sjedištem u Puli.

Evo nas danas, da to držanstvo izpunimo prema čitaocem „Naše Sloge".

Buduć pak velika većina tih od kmetske ruke, te neimaju zgode podučiti se od druguda, evo sliediti ćemo način, kao da baš govorimo s jednim, koj se je malo učio, al ima bistru pamet i nepomućeno hrvatsko srce.

* * *

Pitaš nas, što je to „Gospodarska Sveza", a mi odgovaramo, da je to jedno družtvo, ne od pojedinih ljudi, nego od više družtva, pak ne od svakojakih, nego od onih, koja se po stanovitom zakonu saćine, ili da se medjusobno podpomažu za zajmove i posude, ili da pod skupni račun nabavljaju što jim je potrebito za gospodarstvo i kućanstvo, ili da za skupni račun prodavaju, što su članovi dobili priroda, bilo od blaga, bilo od polja, bilo od obrta ilili arta svogh.

Prema tomu takova se družtva zovu ili posujilnice, družtva za štednju i zajmove, ili privredna ili konsumna družtva. Mjesto besjede „družtvo" rabi se priličnije besjede „Zadruga".

Ima opeta u Istri takovih zadruga, koje stoje nekim načinom u svezi sa gospodarskim viećem u Poreču, te se zovu kotarske gospodarske zadruge. I one mogu biti u Svezi. Kako su pojedini ljudi udruženi već u mnogo krajeva u svoju zadrugu, bilo posujilnicu ilili družtvo za štednju i zajmove, bilo u mljekarstvu, bilo u konsumu, tako sva ta naša družtva, biti će, ako Bog da opet združena u veliko naše družtvo, kojemu je ime „Gospodarska Sveza" i kojemu je sjedište, barem za sada, u Puli.

Zašto „Gospodarska Sveza"? Zato, da oni naši još tanki klasovi i mali snopići, budu svi u jednom svežnju, tvrdjem, jačem, bogatijem i uglednijem.

Uzmimo priliku: u jednom kraju ustanovili ste posujilnicu, ali neimate ljudi, koji bi u nju davali, a imate jih dosta i odviše, koji bi od nje potrebovali pomoći. Ona sama nemože, ni njezino pismo nije dosta jako, jer ili još nije poznata u svietu, ili joj nisu računi pregledani, ili ima ljude dobre i poštene, ali još ne dosta podučene, kako da pišu u knjige svoje račune.

Tu će priskočiti u pomoć „Gospodarska Sveza", koja će svojim jačim imenom podkrepiti ono slabije, ako mu je do nevolje, ili će poslati pregledati račune, da se osvjedoči, te je sve u dobrom redu, ili će naći i pomoći i dati izučiti koga bistrijega koj će u svojoj okolici pri svojoj maloj zadrugi pisati račune i drugo, što je potrebito da se upiše.

Uzmimo drugi primjer. U gradiću, odkud ljudi idu po svietu i doma šalju golovine, ima se mala posujilnica. Čeljad tamo nepotrebuje novca, a ono ga družtvo nesmije držati da leži bezplodan. Novac, koji mrtav leži, zajede se kao i nerabljeno željezo. Takovo će družtvo kroz „Gospodarsku Svezu" dati svoje pretičko na dobitak onomu našemu družtvu, čiji ga članovi više trebaju.

Ona mala zadruga, koja daje novac, dati će ga drugamo ali putem ciele „Sveze", a ona koja ga prima, primiti će ga od ciele „Sveze" i onaj član malog družtva, koj od njega prime zajam ili posudu, biti će dužan ravno svojemu družtvu, a ovo družtvo cielo biti će dužno „Svezi".

Tako će biti tvrdje i ono, što „Sveza" bude imala dobiti i ono što bude imala dati.

A gdje su tvrdje obveze i jače garancije, ondje je laglje dobiti kredita i pod pogodniji način; tako se malo po malo snizuju interesi i laglje se odplaćuju kapitali ili se laglje porabljuju na nove radnje, recimo na krčevine, nasade, poboljšanje domaće životinje i što drugih načina.

Uzmimo još koji primjer: I kraljeva vlada zahtjeva i pamet nas uči, da pri družtvih mora biti u redu sve poslovanje. Zato će doći zakon, da se družtva imaju podvrgnuti pregledu ili od svoje „Sveze", ili od čovjeka kojega zato pošalje oblast. Eto, posao „Sveze" biti će dakle i to, da od puta do puta pregleda kroz svoje ljude poslovanje zadruga, koje su s njom u svezi.

Još jedan primjer. Rekli smo, da neimamo svagdje ljudi, koji bi znali, sve kako treba, rediti u knjige poslovanje i račune družtvene.

To je žalostna istina, zato u mnogom mjestu neimamo posujilnica ni drugih takovih zadruga koje bi mogle dobro djelovati i narodu koristiti.

Kad je tomu tako, „Gospodarska Sveza" obratiti će se na vladu, kojoj je dužnost da narod podiže, a ne da ga guši, neka dodje u pomoć, pak neka svako toliko, recimo jedanput na godinu, pošalje novca, da se nekolikim ljudem može platiti putni trošak i hrana za desetak dana, gdje bi jih se onda skupno podučavalo račune i knjigovodstvo i poslovanje malijih zadruga.

Napokon uzmimo još jedan primjer: Više malih zadruga potrebuje svake godine za svoje članove sumpora, modre galice za vinograde, rudnoga gnoja za polja i livade i drugih stvari, a tako i svagdanjega živeža i drugih potrebština.

Jedno nabavlja ovdje, drugo ondje, bez reda, bez pravoga poznavanja stvari, bez potrebitoga dostatnoga kredita.

Putem „Gospodarske Sveze", takovi se poslovi, ako su javljeni i proračunani u pravu dobu, mogu mnogo koristnije obavljati, nego li jih sada obavljaju pojedina družtva.

A kako je radi nabave, tako je i radi prodaje za skupni račun, gdje bi koja zadruga imala recimo, mlieka, masla, vina, ulja i drugih stvari na prodaju. Kakova bi to ljepota bila, kad bi naš istarski kmet mogao, recimo, u skupnu jednu konobu dati svoje grožđje, da ga tamo u čiste i dobre posude uvine, pak njemu daju na priliku do jedne polovice napred, da plati davke, da obuje i zaodjene čeljad za zimu itd., a drugo da mu se izplati, kad se u dobroj zgodi proda!

Neki mali početak učinjen je i u tom, a biti će po vremenu i bolje.

Eto, to su od prilike poslovi, kojimi će se imat baviti naša „Gospodarska Sveza" za Istru, i da Bog da u dobri čas!

* * *

Pitati ćeš, a je li već kuda druguda tako? Jest svakuda, gdje ljudi gledaju dalje od nosa, i po Njemcih i po Francezkoj i po Italiji i po svih zemljah našega cesara i kralja.

Evo ti najbliže nam Kranjska zemlja, koja ima svoju veliku „Gospod. Svezu", koja prometne na milijune kruna na godinu.

Pitati ćeš još: a zašto u nas nije već tako dobro, kako druguda?

Odgovor je kratak: To je svejedno, kao da me na ledini pitaš, zašto nije na njoj liepoga, zlatnoga, zreloga klasja?

Sinko moj, treba najprije ledinu izorati i ognojiti i pobranati, pak ju treba dobrim sjemenom zasijati i onda pljeti čistiti i blagoslov nebeski nazivati, pak onda tekar dodje plod i umnožak.

Mi Istrijanci hrvatskoga jezika bili smo čeljad zapuštena, pak nismo nego kasno počeli misliti o boljem napredku, a naše ledine pasli su bez truda neprijatelji naše narodne vjere, niti se je tko brinuo, da ledinu oremo!

* * *

Kako smo već u ovom listu javili, „Gospodarska Sveza" za Istru registrana je pri c. kr. sudu Rovinjskom odlukom od 28. marča 1903., poslovni broj Firm. 34/3 Cons. II. 196/1.

Nije ovdje mjesto, da opisujemo velike trude i brige, koje smo imali, dok

*

PODLISTAK.

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

I.

Ubila ga tuga i sramota.

Uzšetao se gospodičić! ... Pristoji [mu] .... dabome pristoji! ...., vikala u [s]e grlo omašna, odrpana ženetina, raz[s]trane kose, crvena u licu kô kuhani [ra]k. —

Tko bi mu uz bok, ... mom zelenku, [k]uku!, driečila se porugljivo nesretna [že]na sa prozora puste, zadušljive krčmetine.

— — — — — — — — — — —

Ulicom smradnom, palušnom šetao [se] [tu]no, zlovoljno, mladi gospodin. Smrtno [m]u bliedilo prekrilo ono inače ljepušasto [lic]e, dok su mu sitne, maljušne, rekô bi [dj]evičanske ustne uzdrktale kô nemirno [lis]će trepetljike.

Srce mu pucalo od boli, a prigušeni [ja]k i ječaj zamirao mu u grlu težko, [um]orno.

Majko, ... — uzdahnuo bi kadkada — nesretna majko!

Ah ubit će ju! ......

Vina! — začu se u tom trenu iz krčme a silan prasak i cilik razlupane staklenine popratî grohotan smieh pijane čeljadi. Na podu gužvala se i motala poput guje otrovnice, pijana Teza. Triezniji gledali ju sažalnim okom, dok su ju pijani gurali nogom i zlobno se smješili.

Majko, nesretna majko! Vrisnu ubogi mladić i blied, obnemogao u živoj, grozničavoj trzavici sruši se na kamenu klupu tvrdu, studenu ....

— — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — —

Sat se za satom tugaljivo odzivao u noći. Vani pritisla ljuta zima. Golo, suho granje prietilo — nagibajuć se — malenim, ledenim vrškom i pucketalo tužno. Velike, sniežne pahuljice padale na zemlju tiho, nehajno.

Tamnom mrkom ulicom uspavanog velegrada teturila vremešna žena. Gojnim, rekô bi kršnim plećima i onim velikim nabornim licem ljubnula bi trudno, pospano ohole uglove gospodskih palača i one sirotinskih kolibica pa bi ko da ih prezire odklimatala dalje. Grdne joj psovke izbijale iz pijane utrobe, dok je debelom, garavom ručetinom mahala u zraku kô mahnita.

Domotav se do trga sv. Amona sjedne kraj mjedenog kipa Jurja Oružnika i sva blažena poda se sladkom Morfejevom zagrljaju.

Noć je odmicala, nebo je uzdisalo a snieg lepršao sve to živahnije, pletuć kô lijer bielu koprenu nad uspavanom glavom nesretne žene. ....

— — — — — — — — — — —

Na groblju sv. Jelene med pustom šumom križevlja, mramornih i mjedenih kipova sjedio je poduprte glave mlad, suhonjav čovjek. Na bliedim mramornim ustnama lebdio mu trag bolnog, vajnog uzdaha, živa slika pretrpjelih patnja. Oko mu se rosilo kô mlado jutarnje cvieće majskih poljana i piljilo tužno, sažalno na zemlju.

Kraj njega na svježem, novom grobu zelenio se tek usadjeni bus zimzelena i žute „semprevive". Crni, drveni krst, bielo pobojadisanih uglova, velikim bielo ubilježenim brojem, stršio je tužno iz nadgrobnog humka. Na njem lepršala duga, široka vrbca, crna kô mrtvački san. Velikim zlatnim slovom bilo je na njoj ubilježeno:

„Tezi Borović-Podolskoj — sin Tugomil".

— — — — — — — — — — —

Sumrak se hvatao.

Nebo je plakalo, gorko plakalo. Gusta, neprekidna kiša spuštala se na zemlju uz huk i pljusak. — Grobljem prolazila svjetina žurnijim korakom i letimice dobacivala sažalni pogled na ubogog mladića. Svakom se izvinu iz grudiju duboki, vajni uzdah, svakom se suza žalosti i samilosti pomolila na oku, al za nikog ne imadjaše ukočeni mladić rieči zahvale, nikom ne prozbori njegova hladna, maljušna ustna.

— — — — Ah, ta kako da mrtvaci zbore! ? ....

(Nastavak slijedi.)

smo postigli registraciju, jer su sudovi do sada tumačili temeljni zadružni zakon od 9. aprila 1873. broj 80 l. d. z., tako da samo pojedini ljudi mogu stvoriti zadrugu, a da se više zadrugah nesmije opeta združiti po istom zakonu u jednu veću zadrugu, kao što je „Sveza".

Mi smo uspjeli sa protivnim mnienjem.

Naša „Gospodarska Sveza" jest zadruga na ograničeno jamčenje. Svako družtvo, koje hoće da se začlani, treba da po propisih svojih pravila podpiše pristupno očitovanje, i da (kad bude na to pozvana) plati četiri krune pristupnine i 100 kruna za svaki zadružni dio. Jamčenje za „Svezine" gubitke u koliko bi jih bilo, pak se nebi mogli pokriti „Svezinom" imovinom, iznaša još devet puta toliko, koliko svaki zadružni dio.

Nijedna naša posujilnica u Istri, ni konsumno, ni inako gospodarsko družtvo, ni zadruga, nebi smjeli ostati izvan ove naše „Sveze", koja pak se nada, da će u dobrih odnošajih ostati sa svimi onimi svezami i novčanimi žavodi, izvan Istre, s kojimi stoje do sada u poslovanju naše razne posujilnice, jer nismo toliko kanili ustanoviti nešto posve nova koliko utvrditi i vezati u čvrsti vez ovo što već po Istri imamo i što ćemo Božjom pomoći po raznih mjestih podignuti.

Razašilju se već našim zadrugam obrazci za pristupno očitovanje, a djelovanje započeti će čim budu temeljito učinjene sve potrebite priprave.

Do sada začlanile su se u našu „Gospodarsku Svezu" sljedeće zadruge: 1. Istarska posujilnica u Puli; 2. njezina podružnica u Pazinu; 3. Gospodarsko družtvo u Pazinu; 4. Vjeresijski zavod za Kvarnerske otoke u Krku; 5. Posujilnica u Voloskom. Družtva za štednju i zajmove (Raiffeisenice): 6. u Bermu, 7. u Buzetu, 8. Malom Lošinju, 9. u Medulinu, 10. u Nerezinah, 11. u Baški (Seoska blagajna), 12. u Omišlju, 13. u Baderni, 14. u Tinjanu, 15. u Oprtlju (Livade), 16. u Dobrinju, 17. Gospod. družtvo u Baderni, 18. Gospodarsko trgovačko družtvo u Nerezinah, 19. Mljekarska zadruga u Bermu.

Nadamo se, da ćemo već tekom ove godine imati svega skupa tridesetak u „Svezu" spojenih zadruga, a to će za naše okolnosti biti liep uspjeh, jer sva ta družtva prometala bi ukupno kakova 4 milijuna kruna na godinu već sada, a po vremenu i više.

Narodna svetinja u pogibelji.

U zadnjem broju priobćili smo naredbe kongregacije sv. obreda u Rimu, tičuće se porabe staroslovenskoga jezika u naših crkvah.

Krivnjom narodnih protivnika nestalo je na žalost prošloga vieka iz crkava biskupijah porečko-puljske i tršćansko-koparske naše glagolice ali se je do danas sačuvao narodni jezik u bogoslužbi i u raznih crkvenih obredih. Naš narod se je prijubio toliko svomu jeziku u crkvenoj porabi, da će biti uzaludne sve svietske sile, da mu tu ostavštinu djedova izkorene ili ukinu. U porečko-puljskoj biskupiji pošlo je to za rukom na žalost našim narodnim protivnikom za vladanja biskupa Flappa ali u tršćansko-koparskoj biskupiji biti će to vrlo težko ili čak i nemoguće. O tom mogu biti gospoda na tršćanskom ordinarijatu osvjedočena, da će naići na najžešći odpor proti ukinuću njegove crkvene svetinje ne samo medju narodom, već i medju našim rodoljubnim svećenstvom.

Medjutim nevalja prekrstiti ruke i čekati nebajno na ono, što nam sreća il nesreća donese. Kako će svatko lahko razviditi iz spomenutih naredaba, pogibelj prieti velika narodnoj svetinji i radi toga je dužnost naših narodnih krugova, da se maknu i da učine sve ono, što zahtjeva važnost položaja, a da se zaprieči borbu izmedju poglavara crkve i naroda i da se obrani ono, što nam je jošte preostalo od naše narodne povlastice u crkvah naših.

Pozvane su tuj u prvom redu narodne občine, da podignu svoj glas proti namjeravanom dokinuću narodnoga jezika iz naših crkava, a dužnost je svieta našeg rodoljubnog i požrtvovnog svećenstva, da upozori na vrieme svoje poglavare na težke posljedice, koje bi stalno nastale kad bi se milom ili silom htjelo oduzeti narodu još ono malo njegova jezika u crkvah njegovih, što mu ga nemogaše do sada oteti ni najljući dušmani njegovi.

Gospodu pako na ordinarijatu u Trstu upozorujemo i mi na pogibelj, koja bi nastala, kad bi se htjelo provesti u naših crkvah ono, što se je provelo u crkvah ove naime porečko-puljske biskupije.

Gospoda župnici i dekani, koji žive sa narodom i koji poznaju najbolje njegove želje i potrebe, imali bi upozoriti bez oklievanja, otvoreno i jasno gospodu na ordinarijatu na to, kako bi nastale težke posljedice za crkvu i narod, kad bi se pokušalo izvesti poznate naredbe na ničiju korist, već samo na štetu crkve i naroda našega, te jedino na veselje i zadovoljstvo ljutih protivnika crkve, svećenstva i našega naroda.

Računi biskupskog konvikta u Trstu

— i narodna ravnopravnost.

Neugodno nam je, što se moramo svake godine vraćati na isti predmet, ali pošto nepomogoše ništa do sada ni naše molbe ni naše grožnje, ovršiti ćemo i ovaj put svoju novinarsku i rodoljubnu dužnost bez obzira na to, da li će to biti komu milo ili nemilo.

Prije svega moramo iztaknuti za one, koji toga neznaju, da je ustanovio taj biskupski konvikt blagopokojni i nezaboravni naš biskup Juraj Dobrila, nesamo uzoran svećenik, nego takodjer odličan hrvatski rodoljub.

Računi, koji se za taj konvikt priobćuju u službenom listu tršćanskog ordinarijata, vodi se u talijanskom, a objelodanjuje se dielomice u talijanskom, dielomice u latinskom jeziku.

Tako nalazimo u zadnjem broju glasila biskupskog ordinarijata ponajprije talijanski izvještaj o milodarih rečenom konviktu. (Oblazioni pel convitto diecesano) Od prinosnika svećenika jesu samo trojica i to sva trojica poznati naši rodoljubi. Od pobožnih prinosnika imade ih iz 15 župa, koje su skoro izključivo čisto hrvatske ili slovenske. Od prinosnika sv. obitelji, jest po imenu samo jedna talijanska obitelj. Od prinosnika — crkva imade ih 25, od kojih nije niti jedna talijanska.

Medju prinose ubrojeni su interesi uloženog kapitala, jedna štipendija, prinos djačkih obitelji, i čisti prihod kuće Urbančić.

Medju tolikimi prinosnici, nalazimo samo jednoga s talijanskim imenom, dočim su svi ostali, pojedinci, crkve, družtva itd. hrvatska ili slovenska — pa ipak je taj račun sastavljen i priobćen jedino u talijanskom jeziku!!

Iza toga dolazi pod latinskim naslovom (Ratio administrationis honorum convictus dioecesani Tergestini) talijanski račun o upravi biskupskog konvikta. Tuj dolaze u glavnih svotah pod naslovom „Introito" (prihod) opet prinosi naših crkava, naših svećenika, naših ljudi, štipendije biskupa Dobrile itd. ali je uzaludno tražiti samo jednu rieč hrvatsku ili slovensku.

Taj račun nosi podpis biskupa (Francesco, vescovo) i kanonika P. Flega (Can. P. Flego) zanj je dakle odgovorna ova dvojica nesamo što se tiče točnosti nego i što se tiče jezika, u kojem je sastavljen.

Odustajemo od svakog dalnjeg tumačenja tog postupka gospode upravitelja konvikta, jer smo se već i do sada tim pitanjem bavili, nu ipak nemožemo od manje a da neučinimo na koncu ovih redaka jednu skromnu opazku: Čini nam se čudnovato, što se daje prednost jednomu jeziku pred drugim i od strane onih, koji kažu, da nepoznaju nikakve razlike medju jezici ni medju narodnostmi, i što se u latinski pisanom glasilu rečene biskupije priobćuje račune konvikta ustanovljenog od jednog Hrvata u jeziku, koji nije službeni jezik te biskupije i kojim se služi ogromna manjina svećenstva i vjernikah te biskupije.

Naredbe sv. Sbora za obrede.

Iz svećeničkih krugova primamo: Iz Istre polovicom travnja. Opet novo veselje u židovskom alcoranu „Il Piccolo" od 13. t. mj., radi proglašenja u tršćanskoj biskupiji odluke 5./8. 1898. sv. Sbora za obrede. Presvj. biskup Nagl postati će odlučan i pravedan vladika ako se bude držao načela sudruga mu Flappa i naputka „Piccolova". Netreba si glave razbijati što ima učiniti glede crkvenih obreda u njegovoj biskupiji ako će se držati odluke „Piccola": Evo taj njegov naputak: „Izkaz crkava slavenskog obreda u tršćanskoj biskupiji nemože biti drugčiji od onog, koji bi u svoje vrieme uredjen od presvj. Flappa, t. j. nijedna crkva ne može zakonito zahtjevati takozvanu povlasticu staroslavenštine; u svih dakle mora se štovati ili ponoviti latinski jezik, jedini zakoniti obredni jezik biskupije".

Po „Piccolu" dakle Pilat je rekao: što pisah, pisah, pa njegova je vriedila. Dali će presvj. vladika Nagl slieditи savjet „Piccola", to nemožemo još za sada znati. Svakako pozivljemo „Piccola", da još pročita i razmišlja pastirski list za korizmu biskupa Nagl-a, te mislimo da će ondje naći Isusov odgovor farizejskomu pismoznancu koji glasi: „Ljubi Gospodina Boga tvoga svim srcem svojim, svom dušom svojom, svom pameću svojom, svom jakošću svojom; a iskrnjega svoga kako samoga sebe". Crkva je nad sve narodnosti i za sve narode; i po tom prava majka svim narodom. To je zapovjedio Gospodin: „Idite i učite sve narode (Mat. 38. — 19.) Gospodin Isus prolio je svoju krv za sve ljude, a crkvi je dužnost, plod te žrtve svim namaknuti. Nezahtjevajte dakle od svoga duhovnog pastira svećenika — da se brine za jadne, a druge da prezire; da jedne podučava, a druge zanemaruje, — te mora glasno kazati sa apostolom sv. Pavlom: „Svim sam postao sve, da sve spasim (I. kar. IX. 21.)

Prošlo je tisuću godina da je staroslavenski jezik med pokršćenim Slavenima u službi istarskih crkvah, i gotovo odkad su Slaveni iza progona njihovih pradjedova opet naselili u Istru. Jedino progonstva, nasilja, pomanjkanje knjiga, pomanjkanje svećenika u poznavanju staroslavenštine, može se pripisati medju one prave uzroke, koji su kidali svetrajnu porabu staroslavenskog jezika u crkvah naših.

Evo u prievodu nekoje točke spomenute odredbe:

I. Poraba staroslavenskog jezika u svetoj liturgiji ima se smatrati i držati kao stvarna povlastica pripadajuća stanovitim crkvam, a nipošto kano osobna povlastica, što pripada nekojim svećenikom. Biskupa dakle bit će služba i dužnost, da svaki u svojoj pokrajini što prije sastavi popis ili katalog svih i pojedinih crkava, za koje se sigurno zna, da sada uživaju tu dozvolu po pravu.

Nadalje da se uklone dvojbe, dokaz za tvrdjenu povlasticu neka se uzme iz dokazala i svjedočanstva, što za sigurno postavljaju i valjano dokazuju, da je ona bila u krieposti i da u istinu živi barem trideset godina od sada; a ova duljina vremena u toj stvari smatra se za dostatnu po osobitoj milosti svete Stolice.

Ako koje onda nastaju prepirke i potežkoće u takovu dokazivanju, neka ih biskupi podnesu svetomu Sboru za obrede, izloživ jasno i točno dotične okolnosti za razriešenje pojedinih slučajeva.

IV. Gdjegod puk običaje odgovarati svećeniku kad služi ili nekoje česti mise pjevati, i to će biti slobodno u povlaštenih crkvah samo jezikom staroslovenskim. A da to lagje izbude, moći će ordinarij vjernikom izključivo dopustiti da rabe priručnu knjigu, opremljenu latinskimi slovi mjesto glagoljskimi.

V. U rečenih crkvah, koje nedvojbeno uživaju dozvolu staroslovenskog jezika, moći će se upotrebljavati obrednik tiskan slavenskim jezikom kod podjelivanja otajstva i blagoslovima, samo ako bude pregledan i odobren od apostolske stolice.

VI. Pomnjivo neka uznastoje biskupi da promiču u svojih sjemeništih nauku koli latinskoga, toli staroslovenskoga jezika, tako, te svaka pokrajina imade koliko treba svećenika za službu u oba jezika.

X. Gdje je zavladao običaj u svećanoj misi pjevati slavenski Poslanicu i Evangjelje, iza kako ih se odpjevalo latinskim one crkve jezikom, takov običaj moći će se držati, samo da se rabi jezik staroslavenski. U misah pako župnih bit će slobodno iza čitanja Evangjelja, pročitat ga jezikom pučkim za pastirsku pouku vjernika.

XII. U propoviedanju rieči Božje ili u drugih bogoslužnih činih, koji nisu strogo liturgički, dopušta se rabiti jezik slavenski pučki na dobro i korist vjernika, držeći se ipak občenitih odluka ovoga svetoga Sbora za obrede.

XIII. Biskupi onih krajeva, gdje je u porabi isti jezik domaći, neka nastoje, da se priredi jednolik prievod molitava i pjesama, što ih puk njeguje u svojoj crkvi, za to, da koji predju iz jedne u drugu pokrajinu ili župu, ne naidju na ikakvu razliku u molitvi i pjevanju.

XIV. Pobožne knjige, u kojih se nalazi pučki prievod liturgičkih molitava za privatnu jedino uporabu kršćana, neka su od biskupa valjano pregledane i odobrene.

Tršćansko-koparski ordinarijat u svojem diecezanskom listu, još objelodanjuje odluku 14./8. 1900. sv. Sbora, kojom se tumači toč. I. sliedećim: — „Prijavljenima crkvama nije bila ukinuta povlastica, ako je običaj staroslovenštine bio prekinut kroz trideset godina, ne svojevoljno, već zapriekom izvanjskog prouzrokovanog nasilja, ili zbog pomanjkanja staroslavenskih misala, ili pomanjkanja svećenika u poznavanju istog jezika".

Iz navedenih odluka, može čitatelj razumjeti da sv. Stolica, uzprkos nastojanju latinizatora u Istri, nekani uništiti staroslavenštinu a još manje pučki jezik. Jedino nalaže se biskupom zakonito uredjenje, t. j. da odnosne obrede i knjige unapried budu jednolike u župah biskupije, ali ne alla „Piccolo".

Svakomu je slobodno zakonitim putem braniti svoja prava, mlitavost i lienost za učuvanje i oživotvorenje istih, pošto je uzrokom prokletstva.

Što nam Bog daje i nalaže, nesmijemo se zatajiti ni zabaciti.

(Mi na žalost nedielimo ovo „dobrijansko" mnienje g. dopisnika glede tumačenja navedenih naredaba sbora sv. obreda u Rimu. Op. ured.)

Zemaljsko gospod. vieće.

(Nastavak)

Na točku dnevnoga reda „o mjerah na obranu vinarske nevolje i obzirom na utakmicu i obzirom na trsne bolesti" predsjedničtvo reče, da nema predloga, te bud

Nastavak u prilogu.

prihvaćen predlog g. Tomasi, neka se predsjedničtvu povjeri, da stvar dobro prouči, te drugi put iznese konkretne predloge.

Niti o sliedećoj točki: ustrojenje agencije na skupnu nabavu kemičkih gnojiva, žvepla, modre galice i drugih gospodarskih potrebština, nije se moglo ništa zaključiti, jer nije još sve svedeno na čisto. Vlada nemisli ustrojiti svoju agenciju, nego je pripravna podieliti podpore. I zemaljski odbor je sklon pripomoći sa podieljivanjem predujmova i podpora, al mora čekati odluku sabora.

Baron Polesini preporuča, da odbor za skupnu nabavu bude prije konca godine sazvan, da se uzmogne nabavljati uz povoljniju cienu.

Predsjednik pročita račun o lanjskih nabavah. Bilo je K 97·600 prometa, a K 560 čistoga ostatka. To se je sve uzradilo sa K 6000 predujma i sa onim što su morali naručitelji predplatiti.

Zaključilo se nagraditi pisara g. Staré sa K 300 za trud, što si ga je oko svega dao.

Predsjednik priobći imenovanje novih putujućih učitelja gospodarstva. Razprela se veoma živa razprava o odnošaju u kojem bi morali ti vladini učitelji stojati prema zemaljskomu gospodarskomu vieću i zavodu i prema zemaljskomu odboru. Predsjednik, gosp. Tomasi i dr. Cucovich htjeli su, da se svi putujući učitelji sastanu barem jedanput na godinu u Poreču, te se pogovore i slože u mnienjih, da ne bi u svojem poučavanju po pokrajini putujući učitelji putili na jedan način, a učitelji gosp. zavoda na svojih izletih na drugi, te tako mutili pojmove i postigli i jedni i drugi protivno od onoga, što su želili. Nadalje su zahtjevali, da vlada u decembru svake godine priobći zemaljskomu odboru program putovanja svojih učitelja, da on po njem uravna putovanje učitelja gospodarskoga zavoda. Inače će se dogoditi, da će se kadgod naći ili istodobno ili malo za tim na istom mjestu i zemaljski i vladini učitelji. Napokon su predlagali, da bi na troškove gospodarskoga vieća putujući učitelji mogli sudjelovati bar jednoj sjednici istoga, kada se bude razpravljalo o proračunu za buduću godinu.

G. Frühauf, ako i je za neko sporazumljenje, neslaže se s tim, da bi vladini učitelji dolazili u Poreč na kakov sastanak u gospodarskom zavodu. Vlada će redovito pozivati svake godine svoje učitelje na zajednički pogovor u Trst. Na taj pogovor moći će, ako bude htio, poslati i zemaljski odbor jednog učitelja gospodarskoga zavoda. To je u ostalom načelno pitanje, te ga on nemože ni primiti ni odbiti. O tomu bi moralo odlučiti ministarstvo, jer u pravilniku putujućih učitelja nema spomena o takovih sastancih. Nije pa nikako za to, da bi vlada priobćivala program putovanja svojih učitelja zemaljskom odboru. Tim bi se vlada njemu podredjivala. Zašto nebi zemaljski odbor priobćivao takov program svojih učitelja vladi? On predlaže, da se pozove zemaljski odbor neka redovito priobćuje vladi što kani zemaljski zavod poduzeti za pouk u gospodarstvu izvan svoga sjedišta.

Dr. M. Trinajstić podupire ovaj predlog ističuć, da jedan susretaj učitelja bio bi moguć samo u djelokrugu učitelja gg. Vardabasso i Porro-Belli. Onamo, kamo će poći gg. učitelji Sancin, Trampuš i onaj, koji bude još imenovan za otoke, ne će poći učitelji gospodarskoga zavoda, jer ne poznaju ni hrvatskog ni slovenskog jezika. Dok će g. Porro-Belli lahko i sam obaviti svoj posao po otocih, nek se gg. učitelji gospodarskoga zavoda pogovore sa ovdje stanujućim učiteljem g. Vardabasso, pa eto izključen svaki susretaj.

Kod glasovanja padoše sa većinom glasova predlozi o zajedničkih pogovorih u Poreču i o priobćivanju programa putovanja od zemaljskoga odbora vladi, a bude nasuprot većinom glasova primljen predlog, da se pozove vladu neka priobćuje taj program zemaljskom gospodarskom vieću. Predlog, da budu pozvani putujući učitelji na prisustvovanje jednoj sjednici gospodarskoga vieća bude primljen jednoglasno.

(Konac sliedi.)

Predplatnikom, koji nisu jošte ponovili ovogodišnju predplatu kao takodjer nekojim dužnikom za prošlu godinu, priložili smo opomenice, odnosno položnice molbom da se nas čim prije sjete predplatom. Odmaknula je trećina godišta, pa se nadamo, da neće biti zamjere.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Jur. Ča biš reka Frane, zašto je šior Kilo uzea zvono hrvatskoj školi?

Fr. Dobija je urdin od Kamalića, Benalića i Bartolića, da mora nositi zvono svaki koji ima roge.

Jur. Ha, ha, ha, vero on ima veće nego tvoj gojardo.

Fr. Ako je tako, neka si ga obisi na . . . vrat, i neka zvoni dindon, dindon, da ga čuje šiora Roža i Marašton.

* * *

Fr. Nedanji meštar Marki da se jadi na poštene naše Lanišćane, ki zovu svoje brečiće Grego.

Jur. A ča će pak storit va Ičićeh, Poljanah i na Leprince, kada bude čul zvat domnći breki: ná Grego, ná! Grego semo, Grego tamo?

Fr. On će siromah s koži skočit.

Jur. Mala škoda!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

† **Ante Kovačević**, mehanik u c. i kr. arsenalu, te nećak g. Toma Zorića, umro je nakon dugotrajne težke bolesti jučer poslie podne u 23. godini. Sprovod će biti danas u 5 sati iz mjestne bolnice. Pokojnik bijaše, dokle ga nije shrvala bolest, član „Sokola". Vječni mu pokoj.

Akademija djaka c. kr. državnog gimnazija u Puli obdržavati će se u subotu dne 2. maja 1903. na 5 sati poslie podne u dvorani restauracije „Stadt Pilsen" (Arco Romano). Ulaznica po osobi 1 K. Čisti dohodak pripasti će djačkoj zakladi. Razpored akademije jest vrlo bogat i raznolik.

Iz Kanfanara nam pišu: Dobro znademo cieniti kad ga izgubimo. Danas otišo iz naše sredine vrli naš dosadanji kapelan i zdušan rodoljub Vjekoslav Višković. Što je bio isti nama u Kanfanaru, koji imademo tako malo njih, koji bi razumjeli naše jade i imali volje da se za naš zapušteni ovdje narod zborom i tvorom zauzmu, vidjeti ćemo tekar iza njegova odlazka sve bolje, osobito i s toga, što dolazi na njegovo mjesto, ako smo dobro obaviešteni, njeki Trentinac, koji da ne razumije ni rieči našeg jezika. Jamčeć otišlom nam g. kapelanu harnu uspomenu, želimo mu najbolji uspjeh na novom njegovom djelovanju kod Majke Božje od Zdravlja i to da mu nebi ovo maleno priznanje njegovog zaslužnog djelovanja škodilo na odnosnom višem mjestu.

Sv. Marija od Zdravlja (občina Barban) polovicom aprila 1903. Minule su već 3 godine dana, odkad se je biralo zadnji put zastupstvo za upravno vieće u Raklju. Minuo je doskora rok za pregled izbornih listinah, koje bijahu izložene na uvid svakomu u obć. uredu u Barbanu puna četiri čedna. Pregledali smo listine i našli je u takovom stanju — u kakovom nebi imale biti. Tri su godine prošle, da smo dali povjerenje mužem, od kojih smo se ufali, da će nastojat o dobrom stanju i napredku naše hrvatske podobćine a napose da će zagovarat i branit naš milozvučni hrvatski jezik i hrvatsku narodnost u svakoj prigodi. Ali se ljuto prevarismo! Većina tih muževa je držala s kmeti, dok su ih kmeti izabrali, a poslie obrnuli im ledja. Dobra je to nauka našim kapelancem, da se budu barem u buduće znali ravnati. Ogromna većina tih sadašnjih zastupnika izdali su svoj rod prigodom zadnjih zemaljskih i državnih izbora. Dali smo njim naše povjerenje — a kad tamo — na veliku našu žalost izdali nas kao Juda našega predragoga Spasitelja za 30 srebrnjaka. — Još su dapače naš mirni puk nagovarali, neka glasuju za protivnu krnjelsku stranku. Obećavali su ljudem manu nebesku ako budu izabrani za župane; za izliku činili su se protivni šarenjakom samo da si osiguraju puk. Ali drugčije su u srcu mislili, što nam dokazuje njihovo dosadanje vladanje i držanje u zastupstvu. O hrvatskom jeziku ni pisnulo se nije; u upravi pišu samo i izključivo krnjo-talijanski; pečat nosi neprestano talijanski naziv: „Consiglio d' Amministrazione di Castelnuovo" u sredini pečata stoji golub prignutom glavom — a otvorenim kljunom i tuži se što mu je malo zobati 100% dicionala. Preporučujemo gg. županom da na prvoj sjednici odrede da se imade pisati sve u našem hrvatskom jeziku, i ono iz pečata, da dadu iztriebiti i da se ima napisati u hrvatskom jeziku. Imali smo prilike viditi, da kad naši donesu bud kakvo pismo, da se s njim podrugivaju t. j. da zahtjevaju ti mudraci da njim dopisujemo talijanski. E dakako!

Više puta molili smo putem „N. S." neka nam se učini onaj komad ceste od crkve pak na „Banjadničku". Ali naš glas ostao je glas vapijućeg u pustinji — naše nade odplovile su po vodi. Javnim putem zahvaljujemo se g. S. Malabotich-u, načelniku Barbanskom, koji je nastojao svimi silami, da nam sagradi odnosno popravi onaj komad puta — i kojeg je popravio do medje Krničke. Ovim ga ujedno molimo neka zahtjeva od občine Vodnjanske da i ona već jednoć svoju dužnost učini. Vraćajuć se na izbore, nadamo se, da će svaki izbornik dati svoj glas drugim mužem, koji će se zauzeti ozbiljnije za dobrobit občinara, te raditi više za naš narod, jer nije dosta samo reći, nego treba imati i srca i volje činiti što je dobro. Dukle na noge, budite oprezni kapelanci Sv. Marije od Zdravlja. Sad je vrieme, da se popravi, što se je prvo pogriešilo. Počmimo odmah ali odmah dogovarati se jedan s drugimi, koje ćemo ljude birati u novo zastupstvo. Složimo se, pak izáberimo si ovaj put takove ljude za župane, koji će točno i savjestno raditi za napredak naše občine i koji nas neće izdati, i prodati se Talijanom, kako su to njeki dosadašnjih učinili.

Pazinski kotar:

Imenovanje. Predsjedničtvo prizivnoga suda u Trstu imenovalo je nostroma vojne mornarice Božu Sadića kancelistom kod kotarskoga suda u Pazinu.

Porečki kotar:

† **Frane De Franceschi** preminuo je na Humku (Umag). Talijanska stranka Istre gubi u pokojniku svoga zaslužnoga člana. Počivao u miru!

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Livadah obdržavati će dne 10. maja t. g. u 4 sata p. p. svoju glavnu godišnju skupštinu sa običnim dnevnim redom. Istom prigodom prirediti će i ples.

Iz Grožnjana stigoše dan nove jadikovke i tužbe proti tamošnjemu župniku, koji se sprda sa biskupskimi molbami i nalozi, te proti samom biskupskom ordinarijatu koji neima volje ili vlasti, da pozove na red prkosnog svećenika i talijanskog strančara.

Te tužbe ostavili smo za budući broj, jer smo doznali iz pouzdane strane, da se je ovih dana pripravljala u Grožnjanu deputacija, koja je imala poći još jednom u Trst, da tamo na ordinarijatu zamoli pomoći ili da se popita, da li je istina, da može jedan župnik činiti što mu drago u Istri, samo ako pripada talijanskoj stranki i ako ga framasoni uzmu u zaštitu.

Koparski kotar:

Občinski izbori u Pomjanu. Iz te občine, koja se nalazi u sarenjačkih rukuh, dobivamo riedko kad kakav glas. Pošteniji občinari podali se sudbini ili nastoje kako bi se riešili šarenjačkog jarma, a oni, koji su se prodali narodnim dušmanom, uživaju u grižnji svoje saviesti plod svoga izdajstva.

Sada nam javljaju iz te občine, da je prošao trogodišnji rok občinskomu zastupstvu, te da se pripravljaju za nove izbore. U tu svrhu izložene su od dne 14. o. mj. izborne listine, te su pozvani občinari, da se osvjedoče, da li su u iste uneseni ili ne. Tko nije unešen neka potraži svoje izborno pravo pomoću reklamacije i dok je vrieme.

Novo pjevačko družtvo. Dne 26. o. mj. sastali se naši rodoljubi iz Herpelja, Kozine i bližnjih sela na dogovor, da ustanove novo pjevačko družtvo pod liepim imenom „Zvezda". Sastanak je bio u prostorijah g. Benčića Frana. „Zvezda" će biti ujedno pjevačko i čitalačko družtvo. Pozdravljamo s veseljem to novo ognjišće narodne prosvjete.

Voloski kotar:

Ženska podružnica „Družbe sv. Cirila i Metoda" u Kastvu, obdržavala je dne 5. t. mj. svoju godišnju glavnu skupštinu. Istu otvori gdja. predsjednica, pozdraviv srdačnim riečima prisutne, te im ujedno zahvali, što su se u tako liepom broju odazvale njezinom pozivu. Gojice, tajnica i blagajnica pročitaše svoje izvještaje, koji bijahu od skupštine bez prigovora primljeni do znanja. Iza toga se prešlo k biranju odbora. Predsjednicom bila opetovno jednoglasno izabrana velevriedna gdja. Evgenija Grosman, blagajnicom gdjica. Lida Baćić, a tajnicom gdjica. Marija Kinkela, pošto je dosadašnja tajnica gdjica. Jelisava Šepić izrazila želju, da bi ju koja druga zamjenila. Spomenuti moram, da je ona kroz više godina vršila savjestno i s najvećom požrtvovnošću tajničku dužnost, te joj tim putem budi izrečena najtoplija hvala. Izabrane bijahu takodjer odaslanice za glavnu skupštinu družbinu. Tom prilikom uplatiše članarinu za god. 1903. gospodje: Babić Amalija K 2, Baćić Cilka K 2, Buzdon Cilka K 1, Dukić Fany K 2, Dukić Petra K 1, Grosman Evgenija K 2, Jelušić Ernesta K 2, Jelušić Nadala K 2, Kleinmayr pl. Ema K 2, Marjanović Antonija K 2, Rubeša Alba K 2 (za god. 1902. K 2),

Stanić Marija K 1, Škender Matilda K 2. Nadalje gdjice: Babić Gisela K 1, Baćić Lida K 2, Dukić Paškvala K 1, Grosman Ema K 2, Grosman Marija K 1, Jelušić Ema K 1, Jelušić Ljudmila K 1 (za god. 1902. K 1), Karlavaris Andrijana K 1, Karlavaris Franjica K 1, Kinkela Marija K 2, Kučić Boženka K 1, Kučić Marija K 1, Milih Antonija K 1, Munić Dorina K 1, Rubeša Klementina K 1, Rubeša Marija K 1 i Šinlar Ana K 2. Gdjica. Dorina Munić izručila je blagajnici K 1·48 kao ostatak od računa u gostioni gosp. Dekleve u Permanih.

Lošinjski kotar:

K potvrdjenju občinskih izbora u Cresu. Od tamo nam pišu 27. t. mj.: Mnogim čitaocem zasužne „N. S." bit će u oko upala zadnja konačna viest o našim lanjskim občinskim izborima; te će se bit začudili, kako je vrhovno sudište moglo odobriti i uništiti odluku namjestničtva u poslu onako nezakonito obavljenih izbora, kako su naši bili, ali što je krivo vrhovno sudište, ako se ljudima na namjestničtvu drago u ovakovim stvarima samo malo naigrati — naravno u svoje svrhe, t. j. za moć do prigode ovim igrami dokazati, kako brane nas Hrvate — i na uštrb Talijana. Namjestničtvo zaista je moralo uništiti onako nezakonite izbore, ako li ne za drugo, barem da bi visoka vlada mogla korektno odgovoriti na interpelaciju dičnog nam zastupnika prof. Spinčića o našim izborima; al se to nije moglo provesti bez zamjeriti se svojim istarskim miljenicima: zato se je izabralo srednji put, za nasititi vuka i kozu, naime: uništilo se izbore za pokazati se kao pravednim prama nami, al se za to uništenje navelo u odluci takove uzroke, da se liepo znalo zaštititi i obraniti, te pokazati kao tobožnje mučenike svoje miljenike pred vrhovnim sudistem.

Evo dakle mi Hrvati smo u Istri uviek bičevani od naše vlade, pa bi još htjela da njom ljubimo njezinu, za nas spasonosnu ruku, kojom nas uviek zna liepo mlatiti; al da nam Cresanima ne bi u toj stvari šta zamjeriti imala, već danas iz dna srca joj kličemo: hvala, hvala, gospodo na namjestničtvu, na tolikom za nas brigom — hvala!!..

Trst.

Sjajna pobjeda u tršćanskoj okolici. Izbori za gradsko odnosno zemaljsko zastupstvo grada Trsta sa okolicom svršili su u nedjelju sa izborom u 6 kotara tršćanske okolice. U gradu Trstu pobjedila je u sva 4 razreda židovsko-liberalna stranka i to očitom podporom vladajućeg sustava. U okolici pobjedili su naši dični Slovenci u svih 6 kotara tako sjajno, da se takovoj pobjedi nisu nadali niti njihovi kolovodje. Izabrani su tom prigodom slieđeći zastupnici: U I. kotaru posjednik i trgovac g. Anton Sancin Drejač; u II. kotaru odvjetnik g. dr. Olokar Rybař; u III. kotaru odvjetnik g. dr. Gustav Gregorin; u IV. kotaru pošt. činovnik i posjednik g. Ivan Gerdol; u V. kotaru veleposjednik g. Ivan Goriup; u VI. kotaru odvjetnik g. dr. Edvard Slavik. — Na te izbore vratiti ćemo se opetu, za danas kličemo sviestnim izbornikom tršćanske okolice srdačan: Živili!

Glavna skupština „Delavskega podpornega društva" u Trstu obdržavati će se u društvenih prostorijah u nedjelju dne 10. maja o. g. u 4 sata poslije podne.

Iz Trsta nam pišu 26. o. mj.: Posliednju Vašu viest priobćenu pod naslovom „Veseo i žalostan glas iz Trsta" valja da ponješto izpravite i to u slieđećem smislu: Glasalo se je doduše u slovenskih krugovih, da se je bivši zastupnik IV. kotara tršćanske okolice gosp. Fran Dolenc utekao pod okrilje irredentističke stranke „Patria", nu on je to u listu „Edinosti" oprovrgao. Pošno je dapače i dalje, jer je na sastanku izbornika svoga kotara dne 23. o. mj. svečano izjavio, da se povlači natrag i da neće kandidirati proti kandidatu političkog družtva „Edinost", da se neciepaju glasovi i da nebude tako izabran narodni protivnik. On se je toga pošteno i držao. Toliko u bitar istine.

Razne primorske viesti.

Pozlv Istrankam! Biti će mnoga od vas pročitala krasan članak „Uskrsna razmatranja" u broju 16 „Naše Sloge".

Vrlo rado bi se mi Istranke odazvale pozivu u smislu onoga članka, kad pauci ne bi u našim žepovima preli mreže. No kada nam sile ne dopuštaju, da štogod iz žepa izvučemo, a mi nastojmo kako da drukčije pomognemo istarskomu patniku.

Sasma prosti predlog šaljem častnim domorodkinjam kršne naše Istre, koji, ako bude prihvaćen, doprinesti će barem malo prama onoj ogromnoj kuli u kojoj bi se morali sačuvati potlačeni Hrvati e da se spase od ustiju talijanskog nezasitnog lava. Svaka gospodjica, osobito gospodje i gospojice ravnatelja škola, profesora, učitelja, učiteljice-patnice, neka goje u svome stanu pa makar pet stabljika cvijeća, koje bi im moglo cvasti u jeseni, zimi, proljeću i ljeti (kaksifraga, neverini, ruža, rezeda, karanfila, najprikladniji za tu svrhu). To cviće morali bi prodavati prijateljem i znancem prigodom „Spomen mrtvih", Božića, plesa, Uskrsa i t. d. i onaj mateni obol vjerno sačuvati za „Družbu sv. Cirila i Metoda" ili „Djačko pripomoćno družtvo". Recimo, da nas se širom domovine nadje tisuća, koje bi prihvatile moj čedni predlog, pa da bi svaka osoba od svoga cvieća sakupila po 1 K godišnje, eto liepo svotice od 1000 K uz malo truda i ljubavi za svoje dično hrvatsko pleme. Po praksi znamo, da je gospodi težko odbiti cviet, kad im ga nudja diete ili djevojče, pa još u tu plemenitu svrhu.

Mnogi će se čuditi ovome predlogu, no svatko će priznati da je i Petrova crkva samo skup milijarda kamenčića.

Na posao dakle mile Istranke, ja sam započela i evo danas šaljem 1 K od mojeg cvetnjaka „Djačkom pripomoćnom družtvu", pa ako se koja sjeti kojeg drugog sredstva, neka se javi, mi ćemo ju slieditl uz najveću harnost. Od Boga vam zdravlje, od srca pozdravlje! — Bodulka.

Promjene u tršćansko-koparskoj biskupiji. Dubovnim pomoćnikom u. Sv. Ivanu kod Trsta bijaše imenovan g. Ante Ćok. G. Vinko Dolenc premešten je nakon kratka boravka iz Kastva kao expozit u Vatovlje.

Zašto su Krstića uhitili? To se nam pitanje namiće nehotice znajuć, da se riedko kada izručuje osobu radi čina sličnoga onomu, kojega je počinio Krstić, ako predje medje kompetencije oblasti pod koju spada. Dočuv dakle tu novost, odnosno da će Krstića izručiti austrijskim oblastim, nismo se nimalo začudili pomisliv na okolnost, da poslie što je Krstić odmaglio na Rieku, nisu istarski vlastodržci imali više osobe, koja bi živom riečju mutila puk u Istri. Nije dostatno bilo mrtvo stovo njegove krpetine, trebali su njega živoga i — tako si mi stvar tumačimo — austrijska oblast im je učinila uslugu te izposlovala Krstićevo uhićenje. Krstić će, dobro tovljen, odsjediti u hladu dosudjenu mu kazan, pa će biti opet slobodan čovjek te pjevati „Prostom gorom zvier prolazi!", te izaći upravo u zgodno vrieme iz gospodske buharnice pred izbore u Boljunu i Žminju. Eto pravoga razloga o Krstićevom uhićenju.

Da nebude nesporazumljenja. Obzirom na viest, priobćenu pod naslovom: „Njemački da, samo da nije hrvatski" u br. 16. našega lista, piše nam prijatelj iz pokrajine koliko sliedi:

Želim, g. uredniče, raztumačiti pitanje, o kojem se govori u onoj viesti, da se nebi porodilo kakvo nesporazumljenje ili da nebi pala ni sjenca sumnje na one, koji zastupaju častno i dostojno interese našega naroda u zemaljskom kulturnom vieću. Ministarstvo poljodjelstva doprinaša polovicu plaće tajnika i pisara toga vieća, pak je postavilo zahtjev na predsjedničtvo toga vieća, da tajnik i pisar zemaljskoga gospodarskoga vieća imaju poznavati također hrvatski ili slovenski jezik. Tomu zahtjevu dao je po svoj prilici povoda predlog, stavljen u zemaljskom saboru za Istru od hrvatsko-slovenskoga kluba a na usta zastupnika dra. Matka Trinajstića. Predlog taj, glaseći, da moraju poznavati koli tajnik toli pisar također hrvatski ili slovenski jezik, zabacila je doduše talijanska većina, nu ministarstvo poljodjelstva je svakako zanj doznalo.

Isto ministarstvo stavilo je i dalnji zahtjev, da mora biti njemu podastrt natječajni oglas na privolu ili potvrdu. Talijanskim zastupnikom u Beču, napose dru. Gambini-u, tadašnjemu podpredsjedniku gospodarskoga vieća, pošlo je za rukom nagovoriti ministarstvo, da odustane od zahtjeva, da bi morao i tajnik poznavati svakako hrvatski ili slovenski jezik, te je ograničilo svoj zahtjev jedino na pisara. Prema tomu bio je izdan pred tri godine oglas natječaja jednak sadašnjemu i imenovan tajnikom g. Blasig. Pošto su proti tomu imenovanju glasovali stalni članovi odbora gg. Škalamera i dr. Trinajstić, ostali su glasovi razpolovljeni i tada je odlučio za Blasiga predsjedatelj dr. Gambini. Ministaratvo je potvrdilo ili odobrilo to imenovanje.

Odatle sliedi dvoje: prvo, da su članovi stalnoga odbora, koji zastupaju probitke hrvatsko-slovenskih gospodara Istre učinili svoju dužnost i u tom pogledu i drugo, da treba tražiti toj nepravdi drugdje lieka, jer ga u Poreču nebi našao najprvi liečnik ovoga svieta.

(Zadajemo Vam poštenu rieč, da piscu na uvodu spomenute viesti nebijaše ni u snu nakana sumnjičiti bilo koga od naših, a najmanje gg. stalne odbornike naše. Op. ured.)

Lovačke globe. Ove godine bijaše podieljeno medju kotarske gospodarske zadruge u Istri iznos od K 6.427·66, utjerane od političkih oblasti pokrajine tečajem g. 1902. za dozvole i globe lovačke.

Zemaljska podpora za gradnju ceste. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je upravnomu vieću u Marčani iz zemaljske zaklade iznos od K 1000 kao podporu za gradnju ceste u vali sv. Mandalene.

Za nabavu vode. Zemaljski odbor u Poreču zamolio je c. kr. namjestničtvo u Trstu, da posreduje kod ministarstva poljodjelstva nebi li ono dalo nalog c. kr. nadnjerniku g. Oberstu u Trstu, da dovrši svoja proučavanja glede nabave pitke vode u Istri i da izradi tehničku osnovu i za istarsko zemljište ležeće izmedju Lima i Raše.

Književne viesti.

Srpsko-hrvatski spor. Pod tim naslovom jur oglašena knjižica izašla je, te se može dobiti i kod našega uredničtva za 20 h. po kom. Dio čistoga dobitka pripasti će „Družbi sv. Cirila i Metoda".

Zdravstvene viesti.

Voće u domaćem ljekarstvu. Da kuhane jabuke i kruške, suhe šljive itd. služe u izvjesnim bolestima kao liek i podkriepljenje, to je mnogima poznato, ali će manje biti poznata upotreba voća u slieđećim slučajevima: peteljka od trešanja koje se onako nemilice bacaju, daju izvrstno sredstvo protiv kašlja. Da se zato upotrebe, treba ih čisto oprati i u hladovini osušiti, u lanenu kesicu sasuti i do upotrebe objesiti negdje na suho mjesto. Kad zatreba, treba uzeti toliko, koliko se sa tri prsta dobro zahvatiti može, pa kuhati u jednom malom lončiću vode i dodati prema ukusu 2 do 3 komada šećera, procijediti i dati bolestniku da popije dok je još vruće. Isto se tako protiv kašlja upotrebljava „tej" od skuhanog sjemena od dunja, samo je ovaj „tej" malo gorčiji. — I sok od kupina sa šećerom ukuhani, i zrele bobice od zove u šećeru kuhane, izvrstno pomažu protiv kašlju. — Protiv škrofula vrlo su ljekovite trnjine (kupine). Za taj cilj treba ih u vodi skuhati i ocijediti, pa ostaviti da se ova voda ohladi i onda ju piti u mjesto obične vode. Pljuvanje krvi brzo se prekine, kad se pije sok od dunja. Ukuhani zeleni orasi, suhe dunje ili pekmez od drenjina zaustavljaju proliev. — Grožđje se s vrlo dobrim uspjehom upotrebljava za čišćenje krvi, naročito crno. Kad se grožđje iz jutra na prazan želudac jede, služi kao izvrstno i vrlo prijatno sredstvo za čišćenje (otvara) stolicu), a kad se jede poslie jela (ručka ili večere), onda protivno djeluje — „zatvara". — Sok od šimber grožđa (ribezla) i maline razhladjuje bolestnika u groznici. — Isto se to posiže i sa vodom od jabuka. Za taj cilj treba uzeti jedan lončić, metnuti u njega 2 neoluštene nakisele jabuke i preliti sa dvie čaše vode, ovako prestaviti da se jabuke dotle kuhaju dok ne umekšaju; za tim lončić poklopiti i ostaviti da se ovo ohladi pa onu vodu davati grozničavom bolestniku da ju pije. — Kuhane jabuke su za malu djecu izvrstno i zdravo sredstvo. — Sok od crvenih patlidjana (paradajsa) je jedinstveno sredstvo protiv bolesti jetrah (crne djigerice) i u crievima; a sok od lubenice izvrstno je sredstvo protiv groznice i boljke u bubrezima. — Sok od limuna, kad se izciedi u jednu šolju vruće crne kafe, daje vrlo dobro i brzo sredstvo protiv glavobolje. — Za ispiranje grla pri vratobolji kod djece, ne može se ništa bolje preporučiti do sok od limuna. — Kad te ubode pčela a ti presjeci jagodu, ogrozdu, jabuku itd. pa metni na ubodeno mjesto. Ona kiselina koja se u voću nalazi predupeti će žižu, svrak i otok ubodenog mjesta i oduzet će ubodu otrovnu silu. „Tjednik".

Razni prinosi.

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika:

G. Oroslav Perklič fin. nadstražar u Puli K 5, prigodom svog desetgodišnjeg službovanja i boravka u Istri.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Gospodjica Marija Trinajstić, učiteljica u Malinskoj, odzivajuć se članku „Uskrsna razmatranja" . . . . . K 10·—

Na račun ove godine izkazano . „ 211·92

Sveukupno K 221·92

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Sabrano K 19·20 dne 13. t. mj. u veselom družtvu zametskih „Slogaša" i njihovih srdačkih prijatelja u krčmi Fr. Brajana u Srdočima. — Za prodane razglednice u Puli dobljeno K 5·70. — Za čitanje novina iz uredničtva K 1. — G. Oroslav Perklič, fin. nadstražar u Puli, prigodom desetgodišnjeg službovanja u Istri K 5. — Gdjica. Marija Trinajstić, učiteljica u Malinskoj, odzivajuć se članku „Uskrsna razmatranja" K 10. Živila! — Ukupno danas . . . . . K 40·90

Na račun ove godine izkazano „ 173·—

Sveukupno . . K 213·90

Politički pregled.

U Puli, dne 29. aprila 1903.

Austro-Ugarska.

Sastanak pouzd. mladočeske stranke, obdržavan je u nedjelju dne 26. o. mj. u Pragu u prisustvosti 438 pouzdanika, koji su prihvatili jednoglasno resoluciju, sastojeću od trih točaka, tičućih se taktičnoga postupanja, nekojih ustanova programa i organizacije stranke.

* * *

Prosloga čedna nastavio je ministar-predsjednik dr. Koerber viećanje sa zastupnici raznih stranaka u pitanju nagodbe. Prvi bijahu pozvani na dogovor zastupnici katoličkog središta, a poslije predsjednik nagodbenog odbora vitez Jaworski, te nekoji članovi njemačke napredne stranke. Ti dogovori vode se i ovoga čedna.

* * *

Glasilo austrijskog plemstva i visokog ra „Vaterland“ piše obzirom na zahtjev lijana južnoga Tirola, da im se dade naljsku samoupravu, da bi bilo za morhiju pogibeljno, kad bi se tomu zahtjevu loyoljilo. Za slučaj rata sa Italijom morhija bi došla u pogibelj, da izgubu i ini Tirol, kao što je izgubila Lombardiju Mletačku. Današnja Italija nije više ona, ja bijaše na početku trojnoga saveza. i tada stupila je u rodbinski savez sa nom Gorom i približila se Francezkoj. šim toga radikalni življi nastoje, da se š više odaleči od Austro-Ugarske, te nade u posliednje vrieme pojava, koji okazuju, da se u Italiji sve to više naoji pomrsiti dobre odnošaje sa našom žavom. Ni vojnički krugovi jedne i druge veznice neuvjeruju u stalnost sadašnjih nošaja, jer se s jedne i druge strane čvršćuje austro-talijansku granicu.

* * *

Oporbeni zastupnici na hrvatskom boru u Zagrebu izdali su na bana otvoeno pismo, u kojem rišu tužno stanje, oje je zavladalo pod njegovom vladom Hrvatskoj i Slavoniji. Oni pitaju od ana, da naloži podčinjenim oblastim, da umovoljno nezabranjuju zakonom dozvoene obdržavanje javnih skupština, a najače skupština, koje nisu javne, već ograičene na broj pozvanika; drugo, da zarani državnim odvjetničtvom i upravnim inovnikom bezrazložno zaplienjivanje tikopisa, i treće, da zatraži, dotično odredi dstranjenje protuzakonitih madjarskih naisa i barjaka sa zgrada zajedničkih hrratsko-ugarskih ureda.

Bugarska.

Jedan uvaženi Petrogradski list piše, da ima austrijska diplomacija neke tajne nakane pogledom na dogodjaje na Balkanu. Medju ostalim piše rečeni list, da dok se Bugarska, Srbija i Grčka natežu, kojoj da ripade Macedonija, ova pokrajina mogla bi najednom doći pod upravu austrijsku, kao što je došla Bosna i Hercegovina. Austrija da bi znala bolje jamčiti za mir poredak u Macedoniji, nego li tri prije menovane državice. S toga gledišta da valja suditi sadašnje postupanje austrijske diplomacije na Balkanu. Za Austro-Ugarsku da je dostatno, da sliedi mirno razvoj stvari na Balkanu te da čeka dok nastupi pravi čas, pak da zaposjedne Macedoniju po nacrtu, što ga je već izradila.

* * *

Iz Carigrada dolazi viest, da se turska vlada pripravlja na oružano posredovanje u Albaniji. U tu svrhu, da je već odaslano četah put Prizrena. Novija jedna viest kaže, da su već turske čete započele oružanom silom postupati proti pobunjenim Arnautom.

* * *

Iz Stare Srbije javljaju, da su turski vojnici prešli srbsku granicu te opljačkali jedno srbsko selo, odnešav hrane i oružja. Turski vojnici, da su dulje vremena bez plaće i hrane te da su prisiljeni tražiti i sami hranu u tudjoj državi. Usljed toga da se je srbska vlada obratila na poslanike Rusije i Austro-Ugarske u Carigradu moći podporu proti turskom zulumu na jezinih granicah.

Englezka.

Kralj Eduard VII. stigao je dne 27. o. mj. iz Portugala u Napulj pak odatle u Rim. Na kolodvoru bijaše dočekan od kralja Viktora Emanuela, od ministara e od visokih državnih dostojanstvenika i častnika. Od kolodvora do kraljevskog dvora na Kvirinalu bijaše englezki kralj oduševljeno pozdravljen, na čemu se je zahvalio srdačno rimskomu načelniku. Istoga dana bijaše gostu na čast svečana gostba a na večer primio je kralj diplomatski zbor. U sriedu pregledas je kralj čete te prisustvovao objedu u englezkom poslaničtvu. Sutra polazi kralj iz Rima.

Razne viesti.

† Biskup Mate dr. Zanoni preminuo je u Šibeniku dne 26. o. mj. Vječni mu pokoj!

Zavod sv. Jeronima u Rimu. Prošloga čedna proglašena je u Rimu osuda u parnici glasovitih provalnika u zavod sv. Jeronima Alacevicha i drugova proti grofu Ccronini-u, austrijskom komesaru i upravitelju zavoda sv. Jeronima i proti kardinalu Vannuttelli-u. Rimski sud je izjavio, da nije nadležan suditi o tom pitanju te je odsudio dalmatinske provalnike na nošenje troškova svojih i protustranke. Kako je poznato tražili su ti žalostni junaci, da im se izruči zavod sv. Jeronima i da bude taj zavod pretvoren u gostinac, kakav bijaše od god. 1453. do 1870. Nadalje, da bude imenovan sekvestar nad imovinom zavoda i da bude proglašen autonomnim. Dalmatinskim odmetnikom htjelo se je imovine toga zavoda, a sada si mogu obrisati brkove.

Za hrvatske novinare. U hrvatskih novinah u banovini čitamo, da su se konačno i tamošnji novinari stali micati i promišljati kako bi se i oni organizirali poput ostalih stališa. U tom pogledu doznajemo iz tamošnjih novina, da se vode dogovori o organizaciji hrvatskih novinara, što će radosno pozdraviti i njihovi drugovi u svih hrvatskih pokrajinah. Evo što piše u tom obziru jedan zagrebački list: „Dok se govori, piše i radi za organizaciju svih stališa pa i najrazstepenijih slojeva radničkih, novinari, koji najviše žrtvuju za obće dobro a u svomu položaju često i često progonjeni stradaju, nisu kod nas još došli do toga, da se medjusobno organizuju, kako bi u zajednici mogli bolje raditi za stvar, kojoj se posvetiše, i sebe osigurati proti nezasluženom stradanju. Napokon stalo se je i medju novinari voditi razgovor o tom važnom pitanju, a uvjereni smo, da će ovaj pokret pozdraviti svi oni, kojima je stalo do toga, da novinari kao najaktivniji narodni borci, dodju u što sigurniji životni položaj te tako uzmognu i svojoj uzvišenoj zadaći što bolje i uspješnije služiti.

Talijanski službeni krugovi u službi irredentskog družtva „Dante Alighieri“. Iz Milana javljaju, da je dne 19. o. mj. bivši državni podtajnik Rava pozvan od družtva „Dante Alighieri“ držao važno i odobravanjem popraćeno predavanje o širenju talijanstva, izpitujuć učeno odnošaje izseljivanja. Svoje predavanje zaključi uztvrdiv, da je cilj „Dante Alighieri“ podupirati sudbinu talijanskih naselbina i braniti talijanski jezik u pokrajinah izvan kraljevine Italije.

Da su te pokrajine u prvom redu naše južne pokrajine, koje smatraju Talijani, svojimi, o tom neima ni malo dvojbe.

Mi smo smatrali vriednim da zabilježimo kako je bivši državni podtajnik pružio ruku pomoćnicu družtvu, kojemu je cilj potalijančenje naših pokrajinah i pripojenje istih kraljevini Italiji.

Uvrštenje poreznika u porezne razrede za obći porez od tečevine. Ministar financija u smislu § 12. st. 7 zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220 ustanovilo je dan 1. junija 1903. kao ruk do kojega se kod uvrštenja poreznika u porezne razrede za obći porez od tečevine radi stvaranja društvenih kontingenta za 4. periodu taksacije 1904./1905. mogu uzeti u obzir priraštaji i odpadci poreznih obrta i zanimanja. Oni poreznici, koji žele zajedničko porezovanje podružnica skupa sa glavnim preduzećem, upozoruju se na odredbu § 37., st. 4. gorespomenutog zakona, uslijed koje se takve molbe moraju prikazati sod pokrajinske financijalne oblasti najmanje šest mjeseci prije početka dotične periode taksacije. Ako se zavadi, koji bi se morali skupa porezovati, nalaze u raznim pokrajinama onda je svaka dotična pokrajinska financijalna oblast nadležna za primanje molba.

Manje pameti od blaga ili osveta konja. Parižki „Matin“ piše: Jedna kola puna uglja išla su jednog prošlih dana ulicom Cendrier. Vozač, neki Furet, bivši pripit, udarao je konja ne korbačem, već držkom. Kad je jadnu životinja namučio i nalupao, zaustavi se ona i jednim mahom glave baci svog mučitelja u jedan dućanski prozor, kojeg su stakla brzo pošla u komade; zatim, pošto je biesni vozač još većma naljućen stao jadnog konja to jače udarati, pograbi ga ovaj za život, podigne u vis i uz pljeskanje prolaznika spusti ga na zemlju. U padu Furet si je prebio nogu, pa morao u bolnicu na liečenje.

Zakon proti mladim pušačem. U Englezkoj postoje dva družtva, koja nastoje milom ili silom zapriečiti pušenje kod djece. Jedno od tih družtava „antinarkotički savez“ u Manšestru pripravlja zakonsku osnovu, koju će predložiti englezkomu parlamentu i kojom se ima zabraniti uživanje tabaka djeci izpod 16 godina. Po tom zakonu bila bi kažnjena djeca, koja uživaju tabak prvi put sa globom od 10 šelina, a dalnje kazne 20 do 40 šelina. Drugo družtvo proti pušenju cigareta, brojeće 16.000 članova, nastoji nagovoriti mladiće, da se obvežu nepušiti prije 21. godine.

Gospodarske viesti.

Kad nabrekne (nateče) kravi vime prije telenja, treba ju pomusti; tim će se ublažiti njezinu bol i zapriečiti će se druge bolesti, koje bi mogle nastati.

Crvljive trešnje. treba staviti za 20 minuta u mljačnu vodu, pak će iz njih izaći svi crvići i plivati na vodi.

Da ti traju što dulje postoli ili opanci, namaži ih po poplatu vrućim uljem od lana i viditi ćeš, da će ti mnogo više trajati.

Kad ušenke napanu lišće rasada, rodakve i cvieća, onda ćeš dobro učinit, ako ga polivaš sliedećom rastopinom: Uzavri 250 grama tvrdoga sapuna u 1 litri vode i skini s vatre, pa nadodaj 4 litre petroleja i izmiešaj dobro. Tu smjesu ulij u staklenku i čuvaj do potrebe. Kad budeš htio polievati, onda uzmi jedan dio te rastopine, pa unj ulij 10 do 12 puta toliko vode; ulij u štrcaljku i polij ono gdje su ti uši napale, pa ćeš vidjet kako će se istriebit.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za $^1/_4$, $^1/_2$, $^3/_4$ i cieli dan, odnosno jedan ili dva čedna“, jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

„Otče budi volja tvoja“,

molitvenika za hrvatski puk imade još oko 700 istisaka. Ciena je molitvenika prema finoći veza: vez u koži sa zlatorezom po K 2, vez u koži sa zlatorezom i zaponcem po 2·40, vez finiji u koži, zlatorez po K 3 i po K 3·20, najfiniji vez celuloid sa križićem i nakitom u bieloj i crnoj boji po K 4·70 komad. Tko bi želio naručiti molitvenik, neka se obrati na umirovljenog nadžupnika Miju Laginju u Kastav, koji hoće uputiti i providiti. Knjige šalju se pouzećem ili ako se novac unapried pošalje.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom

neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola.
Via Circonvallazione 63.

Izpitana primalja

Josipina Zaplata

Via Arena 34. – PULA – Via Arena 34.

preporuča se u slučaju poroda za primaljsku pripomoć, jamčeć za savjestnost.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Najbolje tambure izradjuje i predaje
J. Stjepušin u Sisku.

Odlikovana god. 1900. na svjetskoj izložbi u Parizu i g. 1896. na milenijskoj izložbi u Budimpešti.

Bisernice po for. 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, 4.—, itd.
Brači I. II. ili III. po for. 4.—, 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, itd.
Bugarije I. po for. 3.50, 4.—, 4.50, 5.—, itd.
Bugarije II. po for. 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, 8.—, itd.
Berde po for. 20.—, 25.—, 30.—, 35.—, 40.—, itd.
Samice po for. —.70, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, itd.
Danguba po for. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.
Primašice po f. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, itd.

Sa dvojim žicama for. 1.— više.

Rame žice i sve što je u tu struku potrebito uz vrlo snižene ciene u izvrstnoj kakvoći.

U izradbu se primaju i sve druge vrsti glasbala.

Preprodavaoci dobivaju popust.

Ilustrovane cienike boljih tambura šaljem svakomu franko i badava.

Umoljava se točna i čitljiva adresa.

L. Malitzky

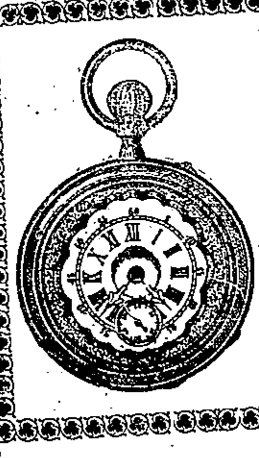

urar i srebrnar.

Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.

preporuča

Omega, Longines, Schafhaus ura
za žep u zlatu, srebru i metalu koje su najtočnije ure-kazalice,

dalje ura-budilica „Junghans“, sobnih satova raznih kovina i vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari, n. pr. prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba itd., sve najprikladnije

za darove o priliki sv. potvrde (berme).

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prva

bělovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj	
Izvrstan Imperial	
Izvrstan gardirani liptavski	
Izvrstan Pivski	Sir.
Izvrstan Tilzitski	
Izvrstan Belovarski	
Izvrstne maslove sirčiće.	

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kreiom pošte obavljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.

Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. J. Sr. Bregenz. Vaš dopis nemožemo priobćiti, jer ga nerazumijemo. Da ste nam zdravo!

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Svoji k svojim!

ANDREJ PIRC

Via Giulia 4. — PULJ — Via Giulia 4.

preporuča

raznu **porcelansku, drvenu i železnu** robu za kućnu i kuhinjsku porabu, n. pr. **pladnje, zdjele, rešeta, košare** itd. koje prodaje uz **vrlo nizke ciene.** U prodavaonici govori se slovenski i radi toga biti će Slaveni osobito obzirno poslovreni.

Svoji k svojim!

Alojzij Bratož

Via Giulia 6. - PULA - Via Giulia 6.

preporuča svoju

mljekarnicu,

u kojoj prodaje uvjek svježe mliečne proizvode kao n. pr. **sladko vrhnje, kiselo vrhnje, skuta** te osobito **fini centrifugalni** maslac. Mljeko se raznaša po kućama na zahtjev više puta dnevno.

Sve strojeve za —

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije, nove svetljike na acetilen za hvatanje letećih zarežnika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što rieđko koje sredstvo. Obadva ov lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstv tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi s osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što pi Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjaja bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguć sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila Od srca Vam se zahvaljuje Vaša žahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća radi nenadnosti stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sred stvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmi i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovec što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečio. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakomu na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam sa kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta; 1 elegantni **goldin ili nikalj okovni lanac** zajedno sa privjescom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa služebnom puncom.
1 goldin-pratea sa elegantnim kamenom.
1 žepno-ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-nom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Važno za svakoga!

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav rizikо ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cvićem itd.	kg. po K 8—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . .	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama . . .	6—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	8—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40	Svićice za božićno drvo u 6 bojah . . .	3—
„ „	2—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . .	4.40
„ granis	1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	3—
		„ II. „ „	2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	2—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa **2000 kruna.** Gersheimovi stenji (filiji) i stakla za vječnu luć. — Isto tako **med** pilomice (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

Kupujte samo Ciriło-Metodijske žigice!

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm. široko** i sadržava **23 mtr.** (80 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stoječa pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Broj 19. Pula, u četvrtak dne 7. svibnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847'849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Slavensko bogoslužje.

II.

Na koncu svojih naputaka pozivlje biskup Nagl svoje svećenstvo neka promišlja pobožno koli o naredbah i o naputku, toli o duhu, kojim imadu biti vodjeni dušobrižnici, koji nesmiju imati ništa drugo pred očima, nego li ono, što se slaže sa duhom crkve, koja ravna s nama poput dobre majke i koja nami upravlja kao najviša oblast. Toj oblasti prigovarati — zaključuje naputak — jest grieh, proti njezinoj volji raditi jest zločin.

Mi smo već u prvom članku izjavili svoje začudjenje, što je presvj. g. biskup Nagl istom sada objelodanio te od preko četiri godine poznate i drugdje priobćene naredbe kongregacije sv. obreda, a to ponavljamo i danas nakon triezna i zrela razmišljanja.

Reći će nam se bez dvojbe, da on toga nije mogao prije učiniti, pošto sjedi jedva pol godine na biskupskoj stolici u Trstu, nu taj odgovor nas nipošto nezadovoljava.

Za proglašenja tih naredaba po zboru za sv. obrede vladao je onom biskupijom blagopokojni biskup Šterk, koji se je rodio u onoj biskupiji, koji je sav svoj život u njoj sproveo, koji je crkvi i narodu sav svoj život posvetio, koji je poznavao svoje svećenstvo i svoje vjernike u dno duše, pa ipak taj uzorni svećenik i biskup, najodaniji sin katoličke crkve — nije se usudio proglasiti one naredbe u svojoj biskupiji. O njemu mogu kazati što hoće njegovi i narodni protivnici, ali toga mu nemože nitko pravedan i pošten spočitnuti kao da bi bio on hotio prkositi sv. Stolici, kongregaciji za obrede ili njezinim propisom i zakonom. Mi, koji smo ga poznavali, štono rieč od pete do glave, možemo smjelo uztvrditi, da je bio bar toliko odan i privržen sv. Otcu i crkvi, koliko ijedan od poznatih nam biskupa. On je bio odan Rimu dušom i tjelom, ali je ujedno toplo i iskreno ljubio svoje svećenstvo i svoje vjernike, medju kojimi je ostavio milu i sladku uspomenu.

Težki, veoma težki morali su biti razlozi, koji su onako uzorna svećenika silili, da neobjelodani spomenute naredbe. I bijahu doista težki ti razlozi.

On je kao temeljit poznavatelj biskupije, svećenstva, naroda i odnošaja znao, da bi strogo provedenje tih naredaba izazvalo medju ogromnom većinom svećenstva i viernika njegove biskupije najveće ogorčenje i najžešći odpor. A tomu je pod svaku cienu hotio izbjeći tim, da nije objelodanio naredbe.

U tom ga je sliedio i njegov neposredni nasljednik, kapitularni vikar, prepošt, preč. g. Petronio. Za njega se nemože reći, da je to učinio iz obzira ni napram slavenskom svećenstvu, ni napram slavenskim viernikom, već jedino iz skrajne opreznosti, da neizazove naime odpor i nemir u biskupiji.

Presvj. biskup Nagl odvažio se je dakle na korak, što ga nehtjedoše učiniti njegovi predšastnici, bojeći se težkih posliedica. On će stalno kazati, da si pere ruke, da neuvadja nit provadja išta vlastitoga, da vrši jednostavno više naloge, kojim se mora svaki biskup pokoriti. Sve je to liepo i pametno, ali on je morao po našem dubokom osvjedočenju to sto puta prije dobro promisliti, te si staviti posve naravsko pitanje: Mogu li ja, smijem li ja, tudjinac i novajlija, koji nepoznam ni ljudi ni odnošaja svoje biskupije, provesti ono, čega su se žacali moji predšastnici, domaći, stari, izkusni i odlični crkveni dostojanstvenici? Da si je stavio ovo pitanje, odgovorio bi si bio po gotovo: ne, počekati ću dok upoznam temeljito pravo stanje svoje biskupije i tada istom odlučiti ću se na jedno ili na drugo. On kaže doduše u uvodu k tim naredbam, da mu je i iz vlastitoga izkustva poznato, kako častno svećenstvo neima veće težnje, van tu, kako bi u svemu slušalo sv. Stolicu, nu mi smo uzprkos tomu uvjereni, da bi mu bila ogromna većina toga svećenstva savjetovala, kad bi ju bio za to pitao, da nepriobćuje onih naredaba bar dotle, dok se i sam neosvjedoči o pogibelji, koja odatle prieti miru i poredku u biskupiji. Mi dvojimo dapače, da su mu to savjetovali ni njegovi najbliži savjetnici, ako su oni u istinu pravi i iskreni savjetnici.

Što se tiče same naredbe sv. zbora obredah, opaziti ćemo u kratko sliedeće.

Prva točka iste glasi:

„Porabu staroslavenskog jezika u sv. liturgiji mora se smatrati i držati kano realnu povlasticu spojenu s nekimi crkvami, nipošto pako kao osobnu povlasticu, koja bi nekojim svećenikom pripadala".

S tim tumačenjem sv. zbora nemožemo se nikako složiti, jer nam je dobro poznato, da su rimski pape Inocent IV., Urban VIII. itd. dali ili potvrdili tu povlasticu „ilirskomu narodu" ili „slavenskim plemenom", nipošto pojedinim „ilirskim" ili „slavenskim" crkvam, te imadu po tomu pravo na tu povlasticu: ilirski narod ili slavenska plemena — pod kojimi se u ono doba razumjevalo u prvom redu hrvatski i slovenski narod Dalmacije, hrvatskog Primorja, Istre itd. — nipošto nekoje crkve.

Još manje možemo se složiti sa onom točkom odredbe, koja ustanavlja tridesetgodišnji rok za gubitak prava na glagolicu u naših crkvah. Na temelju te ustanove izgubile su pravo na glagolicu sve one crkve. u kojih nebijaše od g. 1868. amo glagolica u porabi. Takove crkve neima na istarskom kopnu, kao što u obće u tršćansko-koparskoj biskupiji nijedne. Na tu ustanovu nije došao sv. zbor obreda, već je ona lukavo skovana u Trstu i u Poreču od naših narodnih dušmana.

Dušmani ti proučili su i proračunali točno rok, u kojem je nestalo glagolice i u posliednjoj crkvi biskupije porečko-puljske i tršćansko-koparske. Taj račun ih je poučio, da se nije g. 1868. ni u jednoj ni u drugoj biskupiji nigdje više glagolalo. Stariji rok, recimo 50 il 60 godina, nisu htjeli uzeti kao temelj svojim spletkam, jer imade i danas u Liburniji i druguda živućih muževa od 60 godina, koji su kao desetgodišnji dječaci svećenikom glagolašem misu odpjevali. Da se je udarilo 50godišnji rok, imale bi dotične crkve tršćanske biskupije pravo na porabu glagolice.

Dosta je dakle i malo soli u glavi za uviditi, kako je taj 30godišnji rok lukavo i promišljeno ustanovljen.

U Rimu nisu stalno o njemu ni sanjali, već ga poprimiše istom po naputku i nagovoru neprijateljah crkve i našega naroda. Radi toga će i odgovarati ti spletkari za sve nemile posliedice, koje će nastati, bude li se htjelo i u tršćansko-koparskoj biskupiji one naredbe provesti. Ali uz njih biti će suodgovoran i biskup Nagl, koji se nije dao podučiti o pravom stanju stvari u svojoj biskupiji, ili nije mario za savjete svojih pomoćnika.

Medjutim neka paze jedni i drugi što rade, jer će odgovarati pred Bogom i pred poviešću za nepravdu, koja se nanaša našemu narodu, u ime kojega odklanjamo već unapried svaku odgovornost.

U ostalom biti će se presvietli biskup Nagl već uputio bar o tom, da ako se nerabi od 30 godina ovamo baš glagolica, t. j. stara ona slova i način govora, ipak je u njegovoj biskupiji množina crkva, gdje se hrvatski jezik, i to starijega narečja, rabi nepreporno i samo na mjesto glagolice, jer je u zadnjih desetletji ponestalo bilo glagolskih knjiga i jer se biskupi nisu brinuli da se svećenstvo uči glagolicu.

To će i za kanoniste njegova kova biti pitanje, je li pod timi okolnosti dotičnomu narodu i crkvi, te u samih 30 godina, zastarjelo pravo na tako sjajni i u ćudoredni i narodni život tako duboko zasjecajući privilegij, kao što je naša povlastica našega staroga liturgičnog jezika.

PODLISTAK.

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

II.

U Ameriku?

Na palubi velikog, orijaškog paroplova „Montevideo" nagnuo se o željezne „sartige" prvog jarbola mlad, suhonjav čovjek. Zamišljeno piljio je onim velikim, modrim okom tamo nekamo dugo, dugo, gdje se je u večernjem polumraku i gustom suklju dima gubilo liepo, modro gorovlje rodnog mu kraja. A parobrod ciepao valove širokog mora uz silni štropot strojeva i buku putnika, što su se na stražnjem dielu broda podali u piev, smieh i zaglušnu viku. Sve je okò njega bilo u životu, — u pravom životu, — sve se je veselilo, samo se njemu jadniku svakojake misli vrzale glavom. Najvolio bi bio zaplakati, gorko zaplakati, tako mu težko bilo pri duši.

Ponavljao je u sebi rieči malog sinčića i vjerne mu ženice, što ih je na gatu pustio onako tužne, zaplakane: Tata, tata, mileni tata, jecao mališ, uhvativ se ručicami za krilo tužne majke. A ona je drhtala i gušeći se u plaču pozdravljala rubcem svog vjernog, odlazećeg muža. — Možda nikad, ... možda nikad? ..... ponavljao on u sebi i na tu bi pomisao uzdrhtao. — Al ne! nadvladala ga druga, ja ću se vratiti imućan i veseliti će se oni, radovati će se mali Mirko i njegova mamica. I podao se sanjarenju o dalekom svietu, bogatoj Americi, o zlatnom rudniku, o novcu i sreći i bilo mu laglje. Vidjeo je u mašti liepu, bielu dvokatnicu kako se u sred sela ponosito diže nad onom hrpom slamnjača i trošnih potleušica; vidio je ženu u svili i zlatu a Mirka, njegovog dragog Mirka, visoko izškolanim gospolinom. Čuo je kako mu zlato u gospodskom haljetku zveči a ljudi ga pozdravljaju i strahopočitanjem prolaze kraj njega. Takove i slične misli vrzale se glavom hrvatskog primorca odlazećeg u daleki nepoznati sviet i on je bio na čas umiren i zadovoljan. — Al opet mu nahrupe crne misli, opet se poda kobnoj sjeti i pred očima proleti mu crna slika izšarana velikim zagonetnim upitom. Misli mu se vraćale rodnoj grudi, gdje je ostavio svoje mile i drage, svoju kućicu, svoju imovinu, svoje ljude. I nametnu mu se pitanje: nije li mu kod kuće bilo liepo, nije li zadovoljno ako i siromašno prolazio dane života u zagrljaju svojih milih. I opet bilo mu je teže, i opet ćutio je potrebu, da se izplače.

Takove su misli prikovale našeg putnika uz hladne „sartige" „Montevidea", dok su već na nebu treperile prve zviezdice, odrazivajuć se u lazurnoj pučini kò sjajni neprocienjivi dijamanti kraljevske krune.

— Na „krmi" zaori složan pjev krajišnika, dok se je na drugoj strani tugaljivo odzivao glas istarskih bugarjaša.

To probudi našeg primorca iz dugog sanjarenja, iz kobnog razmišljanja i on se uputi jadnoj raji, što je u vinu utapljala tugu za rodnim ognjištem, za kojim kukaju brojna djeca i majke, ostavljene sirote.

A parobrod rezao smjelo debelo more uz gusti zadušljivi sukalj dima, ploveći sretno put bajoslovne Kolumbove zemlje.

* * *

Dugom, širokom ulicom glavnoga grada Argentinske republike, Buenos Aires, vukao se kò liena noćna prikaza čovjek osrednje dobe. Blied, suhonjav, ugaslog plama malih modrih očiju, posut kò kupriva pustim bodljikavim dlačicama, povlačio se jadnik kò mrtvo puhalo med elegantnim svietom i gubio se u daljine, duge Vespucieve ulice. Trošni, izlizani kaput tamno-zelene boje lepršao je i ovijao se na njem kò prošiljana ratna zastava upaljenog Palestra, dok mu je iz malenog smedjeg lovačkog klobuka kusastog oboda, bez vrška, virio pram guste muškaračke kose.

Nemoć i zamiranje, sumornost i sjeta čitala mu se na izgužvanom licu kò na nevinoj žrtvi krvavih cirkusa tužnog Neronovog doba.

Trudno, gotovo nemoćno micao se nevoljni naš odrpanac i sve se gubio, gubio dok ne ugine oku u dalekoj gustoj šari američkog svieta.

(Nastavak sliedi.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 5. maja 1903.

Zastupnička kuća carevinskoga vieća opet zasjeda. Poslije Uskrsnih blagdana imala je tri sjednice. Hoću da samo po koju iz njih iznesem, koja može zanimati čitatelje „Naše Sloge“. Pače radi tih čitatelja svraćam se na dvie malenkosti iz posliednje sjednice, obdržavane prije Uskrsnih blagdana.

Što su iskali to su našli!

najme Bennati i Polesini s drugovi. Bennati bio je interpelovao ministra-predsjednika, kao upravitelja ministarstva pravosudja tobož radi toga, da se kod imenovanja stražara u kaznioni u Kopru zapostavljaju molitelji talijanske narodnosti. Ministar-predsjednik priznaje, da su za stražare u rečenoj kaznioni bili zadnjih godina imenovani većinom molitelji slavenske narodnosti. To pako se neima svadjati na to, da bi moljitelji talijanske narodnosti bili zapostavljani. Kod imenovanja negleda se na narodnost, nego na sposobnosti. Obzirom na kažnjenike, kojih je u koparskoj kaznioni dvie trećine slavenske a jedna trećina talijanske narodnosti, zahtjeva se od svakoga stražara poznanje talijanskoga i bar jednoga „jugoslavenskoga jezika“. Ako molitelji talijanske narodnosti znadu ta dva jezika, onda se nezapostavljaju. Na tvrdnju interpelanta, da se za stražare uzima većinu dielom muževe izvan pokrajine, odvraća ministar-predsjednik, da bijaše dne 28. febrara 1903. med svimi stražari njih 67 iz Primorja (medjutimi 22 iz Istre), 8 iz Kranjske, 4 iz Štajerske, a 1 iz Dalmacije! Pak nek se vjeruje Talijanom, koje se ovako brojkami pobija!

Dne 3. marča t. g. bio je austrijski baron i talijanski markiz Polesini postavio interpelaciju na ministra trgovine radi imenovanja poštanskoga expedienta u Baderni. Postavio ju je on, neznamo ko mu ju je sastavio i napisao. Vrvila je denuncijacijami. Imenovalo se je, veli, proti svakomu opravdanomu očekivanju ne bolje kvalificiranoga molitelja, nego prepirdžiju, osobu koja je najviše izložena na hrvatskom buništu, najme učitelja tamošnje privatne škole sv. Cirila i Metoda, Antona Iskra. On je blagajnik tamošnje slavenske gospodarske blagajne, kao i tajnik jedne tobožnje gospodarske zadruge. Nezna talijanski ili jako malo. Bio je kao pučki učitelj odpušten od službe, jer je prije njekoliko godina sudjelovao u Klani za izseljivanje u Ameriku. Da se poštni ured još jače sveže sa rečenimi slavenskimi družtvi, kani se poštu prenieti u prostorije slavenskoga vinarskoga družtva, u kojih je već sad škola sv. Cirila i Metoda. Ta zgrada, odredjena za kliet, školu i poštu, bila je sagradjena sa sredstvi koje je dozvolilo ministarstvo poljodjelstva, ono ministarstvo, koje je velikodušno kad treba pogodovati neprijatelje talijanstva, nasuprot malenkostno kad treba stvarno podupirati gospodarske probitke. Mora se još pripomenuti, da tamošnja škola sv. Cirila i Metoda ima pravo javnosti, i da radi toga nebi odnosni učitelj smjeo obnašati nijedne druge službe. Pošto podpisani, veli se na svrsi, naziru u tom imenovanju očitu pristranost i demonstrativno pogodovanje neprijatelja talijanske narodnosti sa strane državne oblasti, pošto nadalje naziru u tom imenovanju očito odobravanje panslavističkih i proti-talijanskih težnja družbe sv. Cirila i Metoda sa strane državne oblasti, postavljaju na ministra trgovine sliedeće upite: 1. je li mu poznato, da je za mjesto „poštemeštra“ molio jedan bolje usposobljeni nego li je imenovani? 2. Kako opravdava imenovanje „poštemeštrom“ u Baderni osobe, koja je učitelj, koja se odlikuje u narodnostnih preporih na slavenskom bojištu, razne službe kod slavenskih družtava obavlja, i koja nezna zemaljskoga jezika? 3. Što će poduzeti da se tim počinjeno zlo popravi, i da se takova šta neopetuje?

Tako eto uprav bljutavoj interpelaciji dao je svoje ime austrijski baron i talijanski markiz Benedikt Polesini, a podpisali su ju uzanj Bartoli, Bennati, Rizzi, e tutti quanti..

Ministar trgovine baron Call odgovorio njim je 3. aprila, ne doista onako kako su zaslužili, al ipak dovoljno da se zasrame ako još mogu. Ministar najprije opaža, da se tu neradi o poštemeštru, nego u poštanskom expedientu najnižega stupanja, koje dotičniku nedaje činovničkoga značaja. Za mjesto su prosila četvorica, od kojih se je ozbiljno moglo uzeti u obzir samo dvojicu, najme rečenoga učitelja Antona Iskra i penzioniranoga nadgleduika financijalne straže, prodavača mješovitih stvari i tabaka, te krčmara Adolfa Ujčića. Poštno ravnateljstvo išlo je sa s pravnoga nazora, da bi podieljenje takve službe bilo primljeno s nepouzdanjem kod pučanstva naročito kod drugih tamošnjih trgovaca, te se je odlučilo za prvoga, u kojega prilog govori takodjer njegova viša naobrazba. Vodilo je izvide o tom, da li mu se može pouzdati i da li se može zanašati na njega. Uspjeh izvida bio je posve povoljan. Tvrdnje gospode interpelanta oslanjaju se na krivih obavjestih. Nije istina, da je Iskra bio odpušten od učiteljske službe, i to za to jer bi bio posredovao kod preseljivanja u Ameriku; on je u Klani bio privremeni učitelj, pak kad se je to mjesto stalno popunilo, bio je premješten na pučku školu u Kastav. Kasnije ponudjeno mu učiteljsko mjesto u Sv. Mateju odbio je, i primio ono na privatnoj školi u Baderni. On je posve svojevoljno iztupio iz javne službe. Obzirom na seljenje u Ameriku bila je doista proti njemu podnešena prijava (i tu će imati svoje prste prijatelji Kamalićevi), al su izvidi izkazali, da bijaše posve neosnovana. Služba poštna bila je dana Iskri sporazumno sa dotičnom školskom oblastju, a nit ministar trgovine sa svoje strane nejma ništa proti združenju obiju služba. Poštno i brzojavno ravnateljstvo uvjerilo se je putem tamo navlaš poslanoga nadzornoga organa, da Iskra pozna dovoljno talijanski jezik, pak da može i u tom obziru odgovarati zahtjevom. (Da li se zahtjeva od poštanskih činovnika i službenika n. pr. u Višnjanu, Vižinadi, i tolikih drugih mjestih, pa i samom Poreču, poznanje hrvatskoga jezika, koji je stalno u svih gradovih i mjestih Istre potrebitiji i nuždniji nego talijanski u Baderni?!). Niti u političkom obziru, veli ministar doslovno, nejma ništa proti Iskri, što bi bilo za njega zapriekom, da nebi mogao imati službu poštnoga expedienta u mjestu, kojega pučanstvo broji 799 Hrvata i 9 Talijana. Ministar još opaža, da nebi imao ništa proti tomu, da se poštni ured prenese u prostorije tamošnje vinarske zadruge; dok nebi bilo proti tomu opravdanih prigovora obzirom na službu. Pak završuje: „O kakvoj nedopuštenoj pristranosti upravne poštne oblasti u Trstu ili o kakvoj na nijedan način dopustivoj predsudi proti jednomu narodu obitavajućemu u pokrajini nemože biti dakle govora, te ja neimam kod sadanjih odnošaja nikakva povoda da bud što naredim u smjeru kako to žele gospoda interpelanti“.

Našli su što su iskali, ako i ne kako su zaslužili. A vriedno je pokazati svako toliko kakvi su — takodjer denuncijanti.

* * *

U budućem broju izviestiti ću o predlogu zast. Vukovića i dr. radi preinake konzularne službe, zatim o predlogu Svenjemaca i kršćanskih socijalista o odkazu trgovačkog ugovora te o razpravi sa Srbijom, proti olomučkom nadbiskupu dru. Kohnu znajuć, da za ovaj broj nedostaje prostora obširnijemu izviešću. Dostavljam samo to, da su zast. Biankini i drugovi podali već 1. maja dvie interpelacije radi groznih dogodjaja u Banovini (Hrvatskoj i Slavoniji). Pročitale su se tekar 5. maja. Koerber je onu nanj upravljenu stalno prije pročitao, te je na nju odmah odgovorio. I o tom više budući put. A ni tim odgovorom ministra-predsjednika nije stvar svršena. Predlog za otvorenje razprave vrhu odgovora bio je doista zabačen, al će se inače ići do razprave.

Sa Kvarnera.

Malo selo, koncem aprila.

II.

Kamo zalo Hrvat po svojoj prostranoj domovini, nailazi posvuda na dušmane hrvatskoga naroda. Oni su svagdje jednaki, u mržnji proti hrvatskomu imenu, pa bilo to u Sriemu, Lici, Rieci ili Istri.

Pustimo sve to, pa zadjimo samo u ovo mjesto — Mali Lošinj. Ovo je mjesto Bog nadario upravo obilno sa prirodnim krasotama! Tu u sredini zimskoga doba, kad je drugdje najveća studen, — preugodna je klima; okolica obasuta je zelenilom, a gdjegdje se pokazuje po vrhuncima kakova stara razvalina, — što godi oku i srcu — kao stari svjedok negdašnje slave hrvatskoga naroda!

I ovo Bogom obilno nadareno mjesto svakom prirodnom ljepotom, hoće dušmani da ga otmu, te bi skoro čovjek mislio, da su ga okupirali — Talijani.

Da je ovo mjesto bilo od pamtivieka hrvatsko, ne treba drugoga dokaza, doli neko vrieme ovdje boraviti! Zadješ li u crkvu, eno primorskim narečjem slavi Boga svaka osoba u dobi od dvadeset godina pa dalje. Zadješ li u kuće, eno i onaj, koji hoće da je Talijan, zbori slatkim glasom materinskim — hrvatski, jer mu majka drugačije nezna. Pogledaj njihove običaje, naći ćeš iste i u prekovelebitskoj potleušici slamnatoj — kao i ovdje u siromašnoj zidanici. Dakle sve hrvatsko! Ali da! Od pamtivieka — cijela politička hrvatska povjest ne piše gotovo ništa drugo, već borbu hrvatskoga naroda sa razuim neprijateljima. Pa tako i danas ima ih hrvatski narod gotovo kao nikad — a osobito cijela naša mila Istra — a specialiteta je ovo mjesto. U poznije doba napeli su talijanaši sve sile — a na žalost pomažu im u tome i današnji vlastodržci, kako bi zatrli ovdje i najzadnji trag hrvatstvu! Kako su uvijek lukavi i prevrtljivi, a nada sve radini ti neprijatelji i hrvatskoga naroda, tako su i ovdje. Znadu se oni organizirati, znadu naći način, kako bi što prije postigli svoju svrhu! Udarili su na ime temelj svoga pakostnoga rada najprije u školama. Što su nakanili, to su i postigli tako, da ovdje u Malom Lošinju su škole talijanske. Kud ćete veće nepravice i nasilja! A kad su ono ovdješnji Hrvati tražili pred par godina hrvatsku školu, izviešćivalo se je da nema nego nekoliko zanešenih ljudi, koji traže hrvatsku školu, te da po tome ovdje ne treba škole, koja bi bila prazna. Tako se eto izviešćivalo. A kad tamo, eno, hrvatsko dječje zabavište dične družbe sv. Cirila i Metoda, koje obstoji već četvrtu godinu, imalo je do sada ni više ni manje 107 (slovima sto i sedmero), a danas polazi to zabavište preko pedesetero djece, a polazilo bi i više — roditelji upravo zdvojno mole — da prostorije dozvoljavaju.

To zabavište je upravo uzorno, te roditelji, koji unj šalju svoju dječicu, otvoreno priznavaju, da su ti mališi pametniji, discipliniraniji od njihove starije djece, koja na žalost moraju polaziti talijansku školu!

Djeca bo u talijanskim ovdješnjim školama upravo su razpuštena. Od djeteta koji polazi u talijansku školu, nećeš doživiti, da te pozdravi, da se možna pristojno ponaša, već nasuprot je izgubilo svaki stid, te će dapače i pekljariti — tražiti te „soldin“! Dok nasuprot malo dijete, od četiri pet godina iz hrvatskoga zabavišta, pozdravit će svakoga sa svojim nevinim ustima domaćim naglaskom „faljen Isus i Marija“ tako, da kad čuješ taj pozdrav, prodje te nekakovo preugodno čustvo — kao da te pozdravio andjeo. —

Ajdmo dalje! Ako se želimo osvjedočiti o razpuštenosti djece polazeće talijanske škole, treba zaći u crkvu, kad su iiona tamo pod nadzorom svojih učitelja. Ona se igraju, guraju, natežu, razgovaraju — kamoda su u štali!

Iz svega ovoga, što se do sada spomenulo, nedno slijedi, da svatko, tko se prizuaje Hrvatom, ma bio gdje mu drago, mora sa svim mogućim načinom raditi, da se što više podpomaže družtvo sv. Cirila i Metoda, da se tako što prije može ovdje otvoriti hrvatska pučka škola, jer ne sagradi li se ju u što skorijem vremenu, neće se ovdje imati što braniti — badava će biti bačen novac za hrvatsko naše dječje zabavište!

Gledajući to jadno i žalostno stanje hrvatstva ovdje u Malom Lošinju na svoje vlastite oči Hrvati, koji se ovdje nalaze na oporavku, u sporazumku i podporom ovdješnjih Hrvata, t. j. koji neće, da budu izrodi — priredište na Uskrsni ponedjeljak (13. travnja) hrvatsku kućnu zabavu u korist družbe sv. Cirila i Metoda. Ta je zabava u svakom pogledu krasno uspjela. Sve što se čutilo hrvatski, pohrlilo je na tu zabavu, osim njekoliko gostova iz Zagrebu.

Od te zabave dobila je družba sv. Cirila i Metoda čistoga dobitka 168 kruna. Uvažimo li broj onih, koji se ovdje priznavaju Hrvatima, mora se reći, da je ova svota lijepi uspjeh. Uz materijalni uspjeh imali smo i moralni mnogo bolji. Autor „Zimskog sunca“ poslao nam šaljivi igrokaz — „Krv nije voda“ — u jednom činu za četiri osobe, gdje svojim majstorskim perom pokazuje, kakovim je načinom došlo talijanaštvo u Istru! Taj komad bio je najpozornije slušan, svaka se riječ gotovo gutala, a na koncu pljeskanju i burnim povicima Caru Eminu nebje ni konca ni kraja, i to baš od domaćih ljudi. Da je taj komad tako krasno uspio, ide zasluga najviše kao za cijelu zabavu i u obće kad se ovdje radi o hrvatstvu — cielu kuću poštovanoga Ivana Lovrića, — kremenjaka hrvatskoga!

Po ovoj se zabavi, a osobito po uspjehu igrokaza „Krv nije voda“, vidi, da nije još nestalo iz srdaca ovdješnjih pučana klice hrvatstva. Ovakovim zabavama može se mnogo polučiti i radi toga se nadamo, da ćemo jih naskoro opet imati.

Prigodom te diletanske predstave darovaše: 20 K prof. A. Haračić, posjednik Dom. Kolović; po 10 K Š. Kv. Kozulić, tvorničar iz Beča C. Teuhner (Čeh); po 6 K g. Zlatko Daksar; po 5: K dr. P. Magdić, odvjetnik, N. Širola, pop Pave Vlahović, iz Zemuna, pop Tomislav Vučetić iz Korenice, pop Ergesta iz Bos. Broda, Kovačević G., gdja Šviglin iz Zagreba, oruž. satnik Kunšt, školski nadzornik Škopinić, pop I. Sparožić; po 4 K: prof. Š. Egersdorfer, Rogoš, pop Pero Žic, pop Juranić; po 3 K: dr. E. Barac, prof. Andrassy, gdja Gvozdanović iz Zagreba; po 2 K: Iv. Martinolić, A. Martinolić, Fuchs, kavanar iz Zagreba, dr. M. Cettolo, O. Jacinto, O. Bono Zec; po 1 K M. Mocnaj. Tiskara J. Krmpotić i dr. u Puli darovala je tiskanice u vriednosti 12 K. Živili!

* * *

Za hrv. pučko družtvo „Zora“ u Malom Lošinju darovaše: po popu Iv. Sparožić iz Suska sabrano 12 K, gdja J. pl. Miskić 10 K, gdja A. Grahovac 4 K, gdja Gferer 2 K, u spomen premiuule gdjice Jelke Kirar iz Koprivnice Lošinjani 11 K, kano preostatak svote označene za vienac dičnoj pokojnici. — Uz hrv. Čitaonicu obstoji u Malom Lošinju i družtvo „Zora“, kojemu je svrha, da u svoje kolo privede šire slojeve naroda te ga tim uzčuva od talijanaške zaraze, kano što i od njezine podružnice socijalizma, koji u Istri

Nastavak u prilogu.

pod krinkom socijalizma podpomaže talijanstvo. Talijanaši, odrodi hrvatski, mame naš puk u „Unione", da ga tim odtudje od njegove krvi i njegova jezika. Patriotički je s toga, da se to družtvo podupire te uprava „Zore" ovim putem zahvaljuje darovateljem te izriče osobitu hvalu župniku iz Suska, popu Ivanu Sparožiću, koji svakom sgodom ide tom družtvu na ruku zborom i tvorom, nadopunjujući ovime svoj požrtvovni, mukotrpni nu uspješni rad oko osvješćivanja hrvatstva na Susku.

Domaće stvari.

Zadnjih dana imali smo u Puli njemačke glumce, većinom iz Ljubljane, koji su dali nekoliko uspjelih predstava u mjestnom kazalištu »Politeama Ciscutti«. Poduzetnik ovoga rekao je javno, da s ovim predstavama i s onim, koje će dati do mala njemačko operno družtvo, on oporavlja svoje financije, koje inače težko trpe za talijanskih predstava, bilo glumačkih bilo opernih.

Jeste li razumjeli? Tobože razvikano »talijanstvo« grada Pule dopušta, da poduzetnik kazališta plaća »mizeriju«, ako hoće da ugodi Talijanima, dočim skače od veselja, kad se može riešiti te »patriotičke« dužnosti i dati mjesta na pozorištu njemačkim družbama, koje privljačuju svake večeri mnogo občinstva.

Očito je dakle, da Talijani u Puli nisu kadri — a sami sebi kažu da ih imade preko dvadeset tisuća — niti uzdržavati jedno kazalište, koje bi pak i za talijanskih predstava ostalo uvjek prazno, da takozvani njemački krugovi Pule nebi davali najbolji kontigenat publike.

* * *

Što nisu kadri »grassi borghesi«, to znaju izvesti bolje puljski socijalisti. Oni su se dali u zadnje doba na pozivanje raznih govornika mladje talijanske socijalističke škole, da i u ovom gradu izbubnu po koji svoj govor, već sto puta izrečen u Italiji. I tako vidjesmo razne male zviezde (Cabrini, Podrecca, Bertelli itd.), dok napokon ne zasja i na odru puljskog teatra »zviezda nad zviezdama« Enrico Ferri, najradikalniji zastupnik talijanskog parlamenta i ujedno profesor na sveučilištu u Rimu. Dobar govornik, vele, i učena glava, pa kamo li se dodje gubiti! A još profesor sveučilišta? Mora da to nije baš sjajni položaj, kad i on, kao svi drugi, ide propovjedat »novu vjeru« a . . . na plaću. Jadni puljski radnici moraju osim redovitog prinosa, davati svako toliko i ulazninu za »konferencije«, a koliko bi bolje bilo, da mjesto učenih govora dobiju poduke u prvim počelima ljudskog znanja i umjeća!

* * *

Usupor tomu, propali organ puljskih »patriota« nije zadovoljan. Osobito se jadi radi toga, što veliki broj djece polazi njemačke škole, a poldruga stotina i hrvatsku školu u Šijani. To su grozne muke, pa udri po »vladi«, koja tako zanemaruje Talijane, a da ne sili inorodnike nek se u Talijane pretapljaju. U dokaz kako je to grozno na štetu Talijana, navadja »Popolo Istriano«, da imade u Istri, ako se dobro sjetimo, samo **67** škola talijanskih, a ništa manje nego **89** hrvatskih. E, to nije šale, u takvim okolnostima mora propasti »l'italianità dell'Istria«, ako se pomisli, da imade još osim hrvatskih, i tridesetak slovenskih škola.

Bogme tu neće pomoći ni talijansko nebo, ni talijansko more, ni talijanski zrak etcetera, za potalijančenje svega naroda u Istri, a »Popolo« će morati naći novu frazu za ukus svojih čitaoca, koji bi mu inače mogli zatvoriti vrata.

Nego šalom na stranu! Kad bi Hrvati imali u Istri jedan dio od onog što imaju Talijani u školskom pogledu, njima bi dobro bilo. Istina je: ima 89 hrvatskih a samo 67 talijanskih škola; ali uzmimo na primjer talijansku **školu u Sv. Martinu u Puli**. Tu imade **šest** muških a **šest** ženskih razreda, sa još skoro toliko paralelka i barem **dvadeset** učiteljskih sila. Ako s tom jednom talijanskom školom usporedimo **deset** obstojećih hrvatskih škola u puljskom kotaru, vidimo da ona jedna presiže njih svih deset obzirom na broj razreda i učiteljskih sila. A tako bi mogli usporedjivanjem i na dalje, pa bi morali doći do zaključka, da onaj, koji piše onakve »bedastoće« u »Popolo Istriano« jest, da mu rečemo po talijanski: o un imbecille qualunque o un mascalzone matricolato.

* * *

Ali davati rog za svieću jest »moda« kod talijanskih novina. To vidimo najbolje baš u Puli, gdje uz »Popolo«, talijanski non plus ultra, izlazi — **a pod uredničtvom istih osoba** — i mali »Giornaletto«. Dočim se u prvom puca proti njemačkim školama u Puli, zaboravljajuć da u te škole šalju svoju djecu i najžešći Talijani, u »Giornalettu« su stupci otvoreni i njemačkom jeziku, te su često u njem i oglasi **talijanskih** trgovaca isključivo u **njemačkom** jeziku.

Dakle, pred Talijanima hoće gospoda igrati jednu ulogu s »Popolo Istriano«, a pred c. i kr. ratnom mornaricom u Puli hoće da se prikažu u drugačijem ruhu putem »Giornaletta«. Ljudima takve fele kažu obično: camaleonti.

Novi Jornaleto.

Zemaljsko gospod. vieće.

(Konac.)

Jur odobreni proračun za g. 1903. u pogledu prinosa pokrajine mienja se u toliko, da se svote odredjene za promicanje prodaje vina i za pokušnje pucanja na oblake snizuje za toliko, koliko je potreba za pokriće prinosa za nabavu pastuha za magureće naskočne postaje, te uvršćuje I. ovu molbu u proračun sa K 2500.

Odobrava se obračun za g. 1902.

Vlada je pitala mnienje o austrijskoj carinskoj tarifi obzirom na njemački carinski zakon i na švicarsku carinsku tarifu. Jer je ona poslala njemački carinski zakon tek pred par dana, te ga se zbog svoje obsežnosti nije moglo proučiti, jer švicarske tarife nije ni poslala i jer se mnienje mora poslati do tri dana, odlučuje vieće, da se u svemu pozivlje na mnienje dano jur u marču 1900.

Odgadja se za drugi put razprava o naertu pravila zemaljskog zavoda uzajamnog osiguranja živina, dok je bude proučio i podnio izvješće odbor izabran u prošloj sjednici.

Pretrese se proračun za g. 1901.

G. Tomasi preporuča, da bi se poduprlo bolje pčelarstvo i poširilo podupiranje uzgoja svinja. Kod toga opaža dr. Venier, da se je c. kr. zemaljski živinar Zuttioni izrazio proti istarskoj pasmini. On nije toga mnienja i drži, da domaća pasmina odgovara posvema našim potrebam. Ako se hoće što tudjega, preporuča križanje velike štajerske svinje sa nerastom pasmine Yorksir.

G. Tomasi misli, da bi se moralo već ograničiti pouk u klaštrenju jer je pravilan način klaštrenja već dosta proširen. Za to bi se moglo odpustiti posvema gg. Zamarina i Filippia. Nek se pod jednu rubriku „putujuće poučavanje" metne što je odredjeno pod rubrikom „klaštrenje" i „pouka u ciepanju" sa ukupnim iznosom od K 1500.

Kako član državnog željezničkog vieća bude odabran g. Tomasi, a kako zamjenik g. Tromba.

Primljen je program za glavnu skupštinu jednak prijašnjim. Pošto nema tajnika, neće biti izvještaja kako obično, nego će predsjednik gledati, da doskoči kako bude bolje mogao. Skupština će biti po prilici u mjesecu maju, a dan prije će se držati i sjednica stalnoga odbora.

G. Tomasi preporuči vladinom zastupniku, neka na svojem mjestu preporuči, da bude čim prije sastavljen imenik posjednika u dolini Mirne i da vlada čim prije pokrene ustanovljenje vodne zadruge za onaj kraj.

Bude pročitan predlog što ga je učinio na saboru zastupnik g. Ventrella o naknadi štete, počinjene tučom. Opazilo se, da bi se po onom predlogu moralo ustanoviti i odrediti neko prisilno osiguranje proti tuči. Sada gdje su se mnogi krajevi podvrgli znatnim žrtvam sa pucanjem na oblake i gdje još nije konačno rieseno pitanje o uspjehu toga pucanja, bilo bi prerano poprimiti se mjera što jih g. Ventrella predlaže. U tom smislu ima se odgovoriti zemaljskom odboru.

Odredjuje se prinos K 50 agrarnom družtvu u Beču i imenuje kako odaslanika na njegov sastanak zastupnika g. Polesina i još jednoga od druge trojice gg. zastupnika, koji bude onda u Beču.

Zadruga iz Lušinja predlaže neka se pita oprost poštarine za dopisivanje zadruga. Dr. M. Trinajstić opaža, da njim taj oprost već zakon daje za dopisivanje u poslovih javne obćenite koristi. Odluči se pitati razjašnjenja kod c. kr. ravnateljstva pošta.

Pristaje se na ustrojenje tečaja za pouk u podkivanju, što jih misli ministarstvo uvesti.

Odlučuje se dati zadrugi u Vodnjanu dva para bergamaške pasmine, zadrugi u Materiji K 100 za nabavu 5 odojčeta yorkšarske pasmine, zadrugi u Kastvu samo parove a ne i ovce bergamaške pasmine, zadrugi u Rovinju 50% za nabavu 8 škropilnica i prašilnica, zadrugi u Kastvu pripomoć za nabavu pčelarskih strojeva polag toga koliko bude razpoloživa novca; na isti način obćini Brtonigla podporu za pokusno polje za kemička gnojiva i za uzorni vinograd.

Odlučuje se popuniti nekoje naskočne postaje. Kastavska zadruga moli, da bi se ondje ustanovile dvie nove naskočne govedje postaje. Dr. M. Trinajstić opaža, da bi Kastavska zadruga sa svojih 3300 krava morala imati devet postaja, te preporuča, da se molbu povoljno rieši. Odlučuje se odrediti za sada jednu novu postaju, a prema sredstvima hoće se i drugu.

Pazinska zadruga moli, da se providi mlade neraste za odredjene postaje. Dr. M. Trinajstić upućuje za nabavu na vrstnog domaćeg uzgojitelja svinja g. M. Kundića u Rukavcu.

Razne molitelje odpućuje se s tim da mole kroz svoju zadrugu.

Odbija se: molba zadruge na Voloskom za uredjenje vrta, jer je primilo već podporu od vlade, a ona za nabavu gospodarskih knjiga, jer nema sredstva; molba zadruge porečke za naknadu troškova za tečaj o ciepanju loza u g. 1901.; molba zadruge vodnjanske za pokusno polje, jer imaju ondje gospodarsku školu; molba obćine dekanske za gojenje sparoga; molba puljske zadruge za nabavu svjetiljke Medura; molba creske zadruge za podporu za popravak škropilnica.

Dr. Venier predlaže, da se opet nabavi bikova ravno iz rimskih poljana. G. Tomasi je takodjer za to, al predlaže, da se te bikove ne dade sve u kotar bujski, jer se tako malo po malo otvara neki monopol za bujski kotar. Odlučuje se dati tri takova bika u kotar bujski a tri u druge kotare.

Sjednica je trajala od 11 sati pr. p. do 2 p. p. pak od 4½ p. p. do 9 u večer.

Franina i Jurina.

Fr. Ča biš rekal Jurino, znaju bolje krstit va Lanišče al va Trste?
Jur. Moja mi nemu pamet de, da je sveti krst posvuda jednak.
Fr. Zač je dunke nesal krstit on šarenjak svoje dete va Trst?
Jur. Morda je to kakov staroverac?
Fr. Vej se ga zlodej!

* * *

Fr. Jure, si bia pasanu nedilju u tejatru u Puli?
Jur. A jesan. Frane moj, bia čuti onu pridiku od socijalisti.
Fr. Pak ča ti se vidi?
Jur. Ma, brate, vidi mi se, da je sve jedna kunpanija. Da sam pitur, ja bih učinia tabelu još lipšu nego je ona od Posudnice, pak bih vrga na nju: R. V. e Compagni: Articoli de lusso — Pese modernissime — quanto più peso per populo tanto più legereza de altra parte — Polvere de cipro per far bel el viso de Comun — Quartieri per operai (sula carta) — Vendita carotte al ingrosso e cussi via.
Fr. No že mal, dosta dobro si se već naučia.
Jur. Ma češ viditi, da njanka ovako jim neće biti pravo.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Novi kanonici u Puli. Njegovo Veličanstvo imenovalo je preč. g. Andriju **Bylica**, župnika u Medulinu te veleč. g. Bernard **Severa**, profesora veronauka na c. k. gimnaziji u Puli, počastnim kanonicima konkatedralnoga kaptola u Puli. — Preč. gosp. Bylica jest rodom Poljak, dočim veleč. g. Bernard Sever, rodom je iz Ribnice u Kranjskoj, dokle je bivao u Trstu kao kooperator kod sv. Jakoba, čutio se je Slovencem; kojoj narodnosti pripada u Puli — nije nam poznato!

Na akademiju djaka c. kr. gimnazije u Puli, koja se je obdržavala u subotu, došlo je izvanredno mnogo učestnika, koji su u istinu uživali slušajuć izvršbu programa mladih diletanta. Sedmoškolac Vratović te šestoškolac pl. Rossetti odigrahu četveroručno na glasoviru dva španjolska plesa upravo skladno; sedmoškolac Polaczek pako odgudio je na vijolini četiri točke skoro majstorski dovršeno. Dramatički fragment za tri osobe — šestoškolci Crisanaz, Maresch te Gojković — te jedan igrokaz za tu akademiju preveden, kojega odigraše osmoškolci Furlani i Löwy te sedmoškolci Auersperg i Keil, izpadoše na sveobće zadovoljstvo, a razne deklamacije djaka: Kunsti, Petra pl. Preradovića (unuk našega velikoga pjesnika) te Erben-a bijahu izrečene smisaono te dobro tumačene. Troglasne pjesme „Sandmädchen" te „Waldlust" žele su zaslužan pljesak. U obće — tako piše učestnik akademije, koji je umoljen zastupao i naše uredničtvo — akademija djaka izpala je na sveobće zadovoljstvo. Mladi talenti, koji kod iste nastupiše, pokazaše svaki posebice i svi ukupno osobitu ljubav i mar za preuzete uloge te jim se mora čestitati na uspjehu i odobriti burno odobravanje učestnika, koje su i zaslužili Sl. ravnateljstvu te profesorskomu zboru pako, koji su čiletantima išli u svakom pogledu na ruku, mora se takodjer izraziti dužna zahvala. To je bila druga akademija te vrsti u Puli, pa se nadamo da neće biti niti zadnja, jer djakom se mora dati priliku, da svoje talente i javno pokažu.

Podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, obdržavati će svoju glavnu skupštinu u nedilju dne 10. o. mj. sa običnim dnevnim redom na 10 sata u jutro u „Šijanskoj školi".

Gg. članovi „Matice Hrvatske", kojima je naša uprava u svojstvu povjerenice priposlala prošlogodišnje knjige, priloživši položnicu, te koji jošte nisu priposlali odnosni prinos, umoljavaju se utjudno, da to tekom mjeseca učine, budući naša uprava mora učiniti obračun sa upravom „Matice Hrvatske".

Istrijanska porota. Imali smo slučajeva, gdje je pas ulovio zeca, pa mu ga seljak oteo iz ustiju i za sebe priredio. Zaslužio si je time dva tjedna zatvora. Drugi seljak, jer je ubio i neovlašteno prisvojio si zeca, dobio je i do dva mjeseca zatvora.

Imali smo slučaj, gdje je nesrećom svećenik posrnuo na poledici, pao i izvinuo si ruku. Neka novina pisala je, da je bio pijan i u pijanstvu pao. Svećenik pozvao urednika na odgovornost pred porotu. Izključiti su pijanstvo kod svećenika uz druge također jedan kanonik, jedan liječnik i jedan kandidat odvjetništva. Urednik bio je Talijan, a svećenik Hrvat. Rovinjska porota je urednika riešila.

U druga dva slučaja bili su obtuženi pred rovinjskom porotom jedan svećenik radi pronevjerenja 20.000 for. crkvenog novca, pak jedan občinski blagajnik radi pronevjerenja 40.000 for. občinskog novca. Obojica bili su riešeni, i slučajno obojica jesu Talijani.

Pred mjesec dana po prilici jesmo javili o umorstvu počinjenom u Tinjanu i kako su onda talijanske novine javljale, da je umorenik pripadnik talijanske stranke, a ubojica hrvatske. Predprošlog tjedna razpravljao se taj slučaj pred rovinjskom porotom. Iz porotničkog zbora bilo je odklonjeno ono malo porotnika, za koje se predmnievalo, da su Hrvati. Obtuženi je svoju obranu temeljio na ovlašćenoj samoobrani, tvrdeć, da ga je umoreni htio sasjeći kosirom. Prigodom čina bila je tamna noć. Svjedok, koji je išao sa obtuženim izkazao je, da mu se činilo, da je umoreni uzdignuo ruke prama obtuženom, ali riečkanja ipak medju njima da nije bilo. Drugi su svjedoci izkazali, kako se obtuženi jur prije grozio umorenomu, kako je kod samog čina ovaj nagovorio na putu pridolazećeg obtuženog i njegovog druga sa riečima: „Ragači, jeste li se naplesali“, te kako su na to u koliko bi izmolio „Otčenaš“ bez ikakve predhodne prepirke sliedila dva hitca, kojim je pao žrtvom umoreni. Kosira nije nitko vidio u ruci umorenom, koji je iza hitaca stao bježati, te iza dvadesetak koracaja pao licem na zemlju. Sliedećeg se dana našao pod umorenim kosir, koji mu onog dana rabio kod obrezivanja loza. Obtuženi se predao oblasti sliedećeg dana. Na razpravi se ustanovilo, da je obitelj umorenoga pripadala hrvatskoj stranci, a obtuženi da je talijanski kortes. I svjedoke se pitalo, za koga je koji kod posljednjih občinskih izbora glasovao. Naravski, da je i branitelj izticao osobito i politički moment. Obtuženi bio je riešen.

Iznašajuć ovo, nećemo da biedimo rovinjsku porotu, da nebi bila sudila po svojem osvjedočenju. Dapače mi smo tvrdo uvjereni, da je baš sudila po svojem osvjedočenju.

Pazinski kotar:

Kotarski cestovni odbor u Pazinu konštituirao se dne 2. t. mj. Sastoji se od šest članova Hrvata, izabranih od občina Boljun, Pazin, Tinjan, Žminj, od dva člana Talijana izabranih od zemaljskog odbora i jednog veleporeznika Talijana. Predsjednikom bio je izabran gosp. Šime Defar. Prisustvovao je konštituiranju i i kotarski poglavar, koji je pozvao da predsjeda izboru predsjedničtva najstarijeg člana g. Ivana Ivića, poznatog nam kao Hrvata, talijanskim jezikom. Znak vremena i značaj ljudi!

Biskup Nagl na poštu. Pred nekoliko mjeseca bio je otvoren natječaj na nekoje župe, a medju timi i na pazinsku. Natjecalo se na ovo 5—6 usposobljenih svećenika. Patronu Montecuccoli ili bolje upravitelju njegove imovine u Pazinu nije bio nitko po volji, jer su Hrvati. Upravno vieće u Pazinu podnesło je predstavku biskupu sa zahtjevom, da ne imenuju nikoga od natjecatelja, nego neka pričeka dok ne bude se mogao natjecati i koji Talijan, jer da je Pazin talijanska župa. Pazinska župa polag popisa pučanstva od god. 1890. broji 2000 Hrvata a 1116 Talijana. Biskup udovoljio je zahtjevu Talijana, jer, u koliko smo obavješteni, neće bit imenovan ni jedan od natjecatelja, nego tečajem vremena otvoren ponovno natječaj. Medju natjecatelji bio je također čestiti župnik-dekan buzetski Antun Kalac, rodjen u Pazinu, kojemu je molba jur povraćena.

Političko družtvo za Hrvate i Slovence za Istru održavalo je dne 23. pr. mj. svoju odborsku sjednicu, u kojoj se je odobrilo imenovanje raznih povjerenika te imenovalo nove. Razpravljajuć o prošlih izborih u Tinjanu, primio je odbor na znanje rad vodstva istih, preporučuć svim našim novinam izvan Istre, obzirom na članak »Obzora« broj 75 od 2. aprila 1903., da budu urednici istih oprezniji kod primanja ovakovih viesti, da nebi time stvari više štetovali nego li koristili. Razpravljalo se je također u predstojećih izborih u Žminju i Boljunu. Prešlo se zatim na pretresivanje crkvenog pitanja pogledom na proglašenje odluke kongregacije za obrede i to sa strane tršćansko-koparskog biskupa dr. Frana Nagl. Sjednica, koja se je otvorila na 4½ sata poslie podne, bje zaključena na 9 sati večer.

Porečki kotar:

† **Miho Strologo** preminuo je 3. t. mj. u Novoj Vasi kod Poreča. Pokojnik bijaše priprost čovjek, ali zato značajan rodoljub te odan narodu i crkvi. Pokoj mu vječni!

Koparski kotar:

Iz Klenovšćaka nam javljaju, da je tamo umro prošli mjesec po tamošnji kraj velezaslužni višegodišnji župan, obć. savjetnik, posjednik itd. Maie Šverko p. Antuna. U narednom broju više, ako dobijemo potanje izvješće od osobe, koja je istoga u Trstu primila. Iz istih razloga nemogosmo priobćiti niti u prošlom a niti u današnjem broju odnosne zahvale.

Iz Lanišća nam pišu dne 1. maja: Otišao je, hvala Bogu, ex-učitelj Marki netragom. Neki vele, da su ga vidjeli poć u šumu, a drugi, da je zasio tajničku stolicu u Veprincu. Bilo jedno ili drugo veseli smo, što nas je zapustio. No s druge strane nam je i žao, jer će Marki mnoge Veprinčane zavesti, ako se ga ne budu čuvali; mi ga poznamo dobro, nama ne bi bio mogao nikada nauditi. Da je otišao barem po danu! Pozdravili bismo ga bili po zasluzi. Krstić i Marki, dva pobratima, biti će si dakle blizu. Očuvaj Bože Veprinčane glada i kolere!

Glavna skupština „Slovenskega učiteljskega družtva za Koparski okraj“ održavati će se dne 14. o. mj. u 10 sati u jutro u Kozini — u prostorijah gostione g. Šiškovića. Odbor toga družtva odabrao je Kozinu za skupštinu obzirom na povoljne komunikacije ne samo iz koparskoga već također iz voloskog kotara.

Voloski kotar:

Vienčanje. Iz Opatije pišu nam, da se je tamo vienčala dne 29. aprila vriedna domoljubka gđna. Antica Brozović, rodom iz Kastva, sa g. Albinom Bon. Naše čestitke novovienčanim!

Iz Lovrana pišu nam 4. o. mj.: Pošto se približavaju naši občinski izbori i budući se vladajuća svojta boji poraza zbog općenitog nezadovoljstva, osobito izvanjskih občinara, nastoji si pomoći unapried tim, da imenuje toliko počastnih gradjana, koliko misli, da njoj fali izbornika u prvom tielu. Tako je ta svojta prošle godine imenovala 9 il 10 počastnih gradjana, sve samih istarskih talijanaša, kojih zasluge nisu nijednomu občinaru za oko občinu poznate. Znajući, da njoj još uviek fali glasova, izabrala je opet u jučerašnjoj sjednici trojicu počastnih gradjana, u osobah naših ljutih narodnih protivnika, prisjednikah zemaljskoga odbora Chersicha, Cleve i Tomasi-a. Tako si eto talijanaška stranka u pogibeljnih občinah stvara umjetno izborne većine. A mi?!!

U istoj sjednici bijaše imenovan poznati Talijan iz Sežane Guglielmo Grossmann članom cestovnoga odbora u Voloskom. On je ne samo učiteljem, občinskim zastupnikom, nadzornikom školah itd. već postade eto i članom cestovnoga odbora, u koji posao se razumije kano i Ćić u barku — kako bi bio on jednom u svojem materinskom jeziku kazao. To mora zaista biti neobično mudra glava, koja se u tolike poslove razumije i koja može sve to častno i dostojno ovršivati.

Kotarska gospodarska zadruga na Voloskom držala je dne 23. pr. mj. sastanak u Berseču za ustrojenje družtva za osiguranje protiv škode na živinah. Uprkos velikoj kiši i jugovini, sabralo se okolo 50 posjednika u občinskoj kući. Predsjednik, gosp. V. Tomičić, pozdravi jih sve i zahvali njim, što su se uz sve nevrieme u tolikom broju odazvali pozivu. Priobći njim, da je ovaj sastanak sazvan jedino za to, da se pogovore o osnuću družtva za osiguranje stoke (blaga). Razloži važnost i potrebu takovih družtva za napredak gospodarstva, požaliv što u Istri još nema nijednoga takova družtva, dočim jih se u drugih zemaljah i državah na tisuće broji. Nada se, da će biti u ovom kraju svi za to i da će se u tom i oni povesti za naprednijimi zemljami. Pozove na to tajnika, da izviesti.

Tajnik g. dr. M. Trinajstić, predoči potrebu osiguranja u obće, a ono stoke napose, te protumači narav i razne vrsti družtva za osiguranje od škode na živinah. Najkoristnija su se pokazala družtva osnovana na uzajamnosti članova i ograničena na malene krajeve. Za veliki obsežni kraj takova družtva nisu, jer se ne može kako treba nadzirati osiguranu stoku, a za premalen kraj opet ne, jer je malo stoke, pa tim i prinos članova veći. Družtva, osnovana na temelju uzajamnosti, ograničena na manje krajeve, vezana opet sva u jedno družtvo, u jednu svezu, koja bi preuzimala jedan dio odštete na sebe, jest ustanova, za kojom moramo mi težiti.

Na to pročita nacrt pravila, po kojih bi se štete naknadjivale tako, da bi se na koncu svakoga tromjeseca sbrajale štete pretrpljene gubitkom ili podpunom neuporabivosti osigurane stoke, pa taj ukupni sbroj, uz odnosne odbitke, jednako porazdielio na sve osigurane glave živina. To bi sačinjalo osiguravačku daću ili premiju. Ovaj se način preporuča sbog svoje jednostavnosti, doklegod se ne bude moglo na temelju višegodišnjeg izkustva točno ustanoviti upapak iliti mortalitet stoke, te prema tomu odmjeriti stalni godišnji prinos po osiguravačkoj cieni.

Iza podulje razprave, u koju su utjecali skoro svi prisutni posjednici, odluči se jednoglasno, da se po predloženom nacrtu pravila ima ustanoviti za cielu mjestnu občinu mošćeničku jedno samo osiguravačko družtvo protiv šteta, što zadese goveda, konje, mazge, mulce i svinje. Sjedište družtva ima biti u Berseču, gdje ima i najviše blaga. Predsjedničtvo gospodarske zadruge ima poduzeti sve što treba za što skorije ustrojenje družtva.

Još su se prisutni pogovorili o ustanovljenju svinjskih naskočnih postaja, na što predsjednik zaključi sastanak, pozdravi još jednom prisutne i zaželi, da ovaj sastanak urodi dobrim plodom, a oni mu odvrate sa srdačnim »živio!«

Hrv. čitaonica „Danica“ u Lovranu priredjuje sa svojim tamburaškim zborom »Danica« u nedjelju dne 10. maja veselicu sa pjevanjem, tamburanjem, predstavom i prostom zabavom. Preporučuje se za mnogobrojni posjet. Odbor.

Odbor učiteljskog družtva za voloski kotar održavati će dne 14. t. mj. na 10 sati prije podne glavnu skupštinu u Jurdanima kod g. Fran Dekleve (blizu postaje) uz dnevni red, koji je članovom objavljen posebnom pozivnicom. Tko želi prisustvovati skupnomu objedu, neka se javi do 12. t. mj. kod g. R. Jurinčića u Brežcima.

Muška i ženska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda u Kastvu priredjuje u nedelju 10. maja u prostorijama Narodnoga Doma, zabavu sa pjevanjem, igrom i plesom. Početak u 8 sati na večer. Ulaznina po osobi 1 K. Darovi primaju se sa zahvalnošću.

Lošinjski kotar:

Premještenje. Iz Maloga Lošinja pišu nam, da je premješten tamošnji župe-upravitelj veleč. g. Fr. Craglietto u Krk, a lošinjskom župom da će privremeno upravljati veleč. g. Petar Žic.

Zadušnice za pok. Pasarića, žrtvu političkih odnošaja u Hrvatskoj, održavali su 29. aprila u Malom Lošinju uz mnogobrojnu prisutnost puka. Nakon zadušnice sakupili su učestnici K 20, koje su odposlali pokojnikovoj udovi.

Trst.

Hrvatski djaci na putovanju. Kako „Edinost“ javlja prispješe jučer u Trst hrvatski djaci više trgovačke škole iz Osieka pod vodstvom prof. Šulentića i Gulja, koji putuju u znanstvene svrhe. U Trstu su bili od strane tamošnjih rodoljuba vrlo ljubezno primljeni.

Slovensko dramatičko družtvo u Trstu priredjuje u nedjelju dne 10. t. m. predstavu „Pojdimo na Dunaj“ u kazalištu „Fenice“. Početak je na 7½ sati večer. — U drugu nedjelju pako, dne 17. maja, priredjuje u istom kazalištu „Slovansko pevsko družtvo“ veliki koncerat uz sudjelovanje podpunog orkestra vojničke glazbe.

Delalsko podporno družtvo u Trstu priposlalo nam je svoj obračun za god. 1902., iz koga razabiremo, da će imati godišnju glavnu skupštinu u nedjelju 10. maja u vlastitih prostorijah na 3 sata poslie podne. Članova bilo je koncem g. 1355. Ukupni imetak iznaša K 76.466·23 (po odbitku inventara i knjižnice kruna 72.552·75 faktične gotovine).

Razne primorske viesti.

Upozorujemo naše graditelje na oglas „Slavbeni razglas“ podgradske Posojilnice in hranilnice, kojega donašamo na drugom mjestu.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Noćni stražar g. Ivan Poropat 60 h., veleč. gosp. Vučetića prodane razglednice K 2. Dinka Diminić-Mačak, supruga Matkova iz Sv. Lovreča na Labinštini šalje K 6 sabranih na Uskrsni ponedjelak u malenom a veselom družtvu. — Živila!

Ukupno danas . . . . . K 8·60
Na račun ove godine izkazano . „ 221·92
Sveukupno K 230·52

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Noćni stražar g. Ivan Poropat 60 h. G. Puhalj Ivan, Pula K 1. G. Ivan Ivić iz Pule K 5.

Ukupno danas . . . . . K 6·60
Na račun ove godine izkazano „ 213·90
Sveukupno . . K 220·50

Za „Sokolski dom“ u Puli darovao je g. Ivan Poropat u Puli 60 h. Živio!

Politički pregled.

U Puli, dne 6. maja 1903.

Austro-Ugarska.

Takozvani radnički blagdan, t. j. 1. maja proslavljen je u svih većih mjestih monarhije mirno i trieznо. Radničtvo se sakupljalo na sastancih i skupštinah, na kojih se je razpravljalo o važnosti praznovanja 1. maja i o pravih radničtva na bolji obstanak. Praznovanje 1. maja reć bi da je u nazadku, jer se taj dan nije primjerice ni u Francezkoj, ni u Njemačkoj ni u Italiji onako oduševljeno i obćenito praznovalo kako prijašnjih godina. U Berlinu primjerice radilo se u velikih industrijalnih zavodih kano i druge dane, premda su kolovodje socijalističke stranke nastojali, da bi radničtvo toga dana složno blagdanovalo. Od austrijskih gradova jest jedini Gradac, gdje je došlo do sukoba izmedju radećih i plandujućih radnika, te je morale tuj redarstvo posredovati, da uzpostavi mir i red.

U drugoj polovici monarhije naime u Ugarskoj i Hrvatskoj nastalo je s danom 1. maja takozvano izvanzakonito stanje. Ni u jednoj ni u drugoj kraljevini neimaju ni redovitog ni privremenog proračuna, pak troše dotične vlade na temelju prošlogodišnjeg proračuna.

U ugarskom saboru nije mogla vlada predložiti osnovu privremenog proračuna zbog obstrukcije, što ju čine oporbene stranke radi toga, što vlada neće da natrag povuče omraženu vojnu osnovu. Radi toga izvanrednoga stanja haca vlada krivnju na oporbu, a ova na vladu. Ova će i nadalje trošiti kako i do sada stalna, da će vrhovni računarski dvor odobriti bez prigovora sve njezine izdatke. Ona misli, da će tim načinom umeksati oporbu,

ića, žrtvu
i, obdrža-
ošinju uz
Nakon za-
20, koje

nju. Kako
r u Trst
e iz Osieka
Gulja, koji
Trstu su
juba vrlo

ružtvo u
10. t. m.
u kaza-
$7\frac{1}{2}$ sati
, dne 17.
ištu „Slo-
koncerat
stra voj-

o u Trstu
za god.
će imali
djelju 10.
n 3 sata
koncem g.
76.466·23
ce kruna

iesti.

itelje na
dske Po-
donašamo

za Istru
uprave:
pat 60 h.,
azglednice
ruga Mat-
tini šalje
edjelak u
Živila!
K 8·60
„ 221·92
K 230·52
družtvu
uprave:
pat 60 h.
Ivan Ivić
K 6·60
„ 213·90
K 220·50
i darovao
h. Živio!

ed.

aja 1903.

j. 1. maja
monarhije
kupljalo na
je razprav-
i o pravih
znovanje 1.
se taj dan
ni u Nje-
eno i obće-
na. U Ber-
dustrijalnih
la su kolo-
da bi rad-
lo. Od au-
c, gdje je
plaudujućih
posredovati,

e naime u
danom 1.
nje. Ni u
maju ni re-
pak troše
dišnjeg pro-

mogla vlada
računa zbog
stranke radi
ovuče omra-
zvanrednoga
rbu, a ova
i kako i do
narski dvor
ne izdatke.
šati oporbu,

jim se oporba nada, da će vladu prisiliti na da povuče natrag vojnu osnovu ili da od-pi. U vladinih se krugovih nadaju, da ovo zakonito stanje neće dugo potrajati, nu ta la mogla bi biti varena, pošto su u opor-nih krugovih pripravni na najskrajnija sred-a proti vladi. Idemo dakle da vidimo, koji koga nadmudriti ili nadjačati.

* * *

U svih većih gradovih Hrvatske došlo je burnih prizora radi zabrane obdržavanja nih skupštinah, na kojih se je imalo raz-vljati o financijalnoj samostalnosti Hrvatske Slavonije. Na mnogih mjestih došlo je ta-ljer do sukoba izmedju naroda i državne asti radi nezakonitog izvješivanja madjarskih tava na zgradah hrvatsko-ugarskih uredah, željezničkih postaja itd. Te demonstracije ti narivavanju tudje zastave i tudjeg jezika zemljištu kraljevine Hrvatske razvile se kud i u krvave sukobe radi čega je vlada jednoj županiji proglasila obsadno stanje.

Srbija.

U mladoj kraljevini nemogu se složiti nistri ni nakon nasilne promjene ustava. oti ministru-predsjedniku Cincar-Markoviću u se isti njegovi drugovi. Radikalnim mi-trom nebijaše neugodna promjena ustava, njih su ogorčili dogovori, što ih je vodio neral Belimarković sa liberalnom strankom o da se hoće radikale iz ministarstva iztis-ti a na njihova mjesta pozvati liberale.

Srbski oporbeni listovi pišu, da je došlo sukoba izmedju kralja Aleksandra i kraljice age. Kralj da je nastojao već tri puta pro-siti kraljičina brata poručnika Lunjevicu estolonasljednikom, ali ga od toga odvratiše ki put iskreni prijatelji dinastije. Radi toga nja došlo je i u ministarstvu do oštre raz-ve. Pristaši kraljičini i njezinog brata nastoje lja sklonuti da neodustane od svoje nakane, im traže drugi odlučno od kralja, da se reče te namisli i da tim ukloni veliku ne-ću, koja prieti srbskomu narodu. U zadnje ba, reć bi, da kralj naginje ovoj posliednjoj anci, koja je proti kraljici i njezinom bratu, činjenica da muči silno kraljicu, koja da već stala uvidjati, da će se morati još seliti Srbije te odstupiti svoje mjesto drugoj ženi, a bi kraljevini rodila priestolonasljednika.

Bugarska.

Iz Carigrada javljaju, da je car Nikola milovao turskog vojnika Ibrahima, koji je o ruskoga konzula Ščerbinu u Mitrovici.

* * *

U turskom gradu Solunu došlo je ovih na do krvavih izgreda i sukoba. Tamo su me bugarski ustaše digli u zrak više javnih rada, medju ostalim i tursku banku. U gradu ladala je usljed toga silna strava te je vlada oglasila obsadno stanje. Pošto imadu u tom du europejske vlasti svojih podanika, poslale pred Solun razne vlasti ratne brodove. Od e mornarice nalaze se u solunskoj luci opnjače „Habsburg“, „Wien“ i „Bu-pest“ i torpiljača „Magnet“: Austrijska da kani poslati u solunske vode i druge je brodove, koji će imati zadaću, da štite stro-ugarske podanike. Osim austrijskih bro-a imade u Solunu i talijanskih, njemačkih uskih, koji su tamo poslani na zaštitu od-nih državljana. — Turska vlada da kani lati na velevlasti spomenicu, u kojoj čini govornom bugarsku kneževinu radi dogodjaja Macedoniji i u kojoj se grozi, da će proti eževini podići oružanu silu, ako neprestane lupirati bugarske ustaše.

Njemačka.

Car Vilim II. nalazi se već treći dan sa jicom starijih sinova u Rimu kao gost ta-nskoga kralja. Cara dočekaše u Rimu veoma ano i susreta ga svuda gradjanstvo najpri-ije. Caru i bogatoj pratnji na čast prirediše na dvoru toli u gradu sjajne gostbe i anosti. Zdravice, izmienjene izmedju cara na i kralja Emanuela, odaju iskreno pri-jstvo, koje vlada ne samo izmedju vlada-a kuća, već takodjer izmedju naroda. Bečki vi pitaju se začudjeno, kako mogoše sa-ici Austro-Ugarske, car i kralj, u svojih dravicah posve mimoići trećega saveznika, ne Austro-Ugarsku, koju nespomenuše ni u ni jedan ni drugi. — Car Vilim posje-je sa sinovi i sv. Otca, koji je njemačke e vrlo srdačno primio. Lav XIII. počastio ara i sinove mu bogatimi darovi, dočim ar poklonio sv. Otcu vrlo skupociene slike e glasovite katoličke crkve u Njemačkoj.

Engleska.

Kralj Eduard pošao je iz Rima u posjete cezkomu narodu, odnosnomu predsjedniku blike Loubet-u. Dne 1. o. mj. stigao je ariz, gdje mu prirediše sjajan doček. U zu ostao je kralj dva dana, te jć, kako šćuju engležki listovi, ostao iznenadjen nim i oduševljenim dočekom.

Doista zvoni nješto čudnovato, što Fran-primaju tako oduševljeno tudjeg kralja ili ara, dočim su sami sve svoje protjerali i lasili republiku, postaviv joj na čelo muža janina.

Razne viesti.

† **Prof. Šimun Rutar**, slovenski povjestničar prvoga reda, preminuo je uslied nesreće u nedjelju večer u Ljubljani. Nesmotrenošću svieća upalila mu je odielo uslied česa zadobio smrtonosne opržine te opao u nesviest i izdahnao u najmužev-nijoj dobi. Pokojnik rodio se u Krnu kod Tolmina. Služio je kao profesor u Kotoru i Splitu. Vječni mu pokoj!

Za slavensko bogoslužje. Riečkomu „Novomu listu“ pišu iz Kune u Dalma-ciji: Ovih dana bio je naš biskup dr. Marčelić u pohodu u našoj župi. Narod ga je posvuda dočekivao sa poklici: „Ži-vila glagoljica! Živio hrvatski jezik! Slava Grguru Ninskomu!“ (velikomu zagovorniku i branitelju glagoljice, slavenskoga bogo-služja.) Marčelić ostao je iznenadjen. Na-rod neće da pjeva kod sv. misa nego hr-vatski. Tako se dogadja onim, koji neće da poštuju plemenite osjećaje naroda, vjerske i jezikovne, uzko medju sobom skopčane Taj postupak stalno neće ostati osamljen u župah gdje hrvatski narod živi. Ko neće da poštuje najplemenitije osje-ćaje naroda, taj nek medju narod ni ne zalazi; a ako zadje, neka znade što ga čeka!

Proti narivavanju tudjega jezika u crkvi. U Dubrovnik pozvala je crkvena oblast redovnika Talijana, iz Italije, da propovjeda. Jednoga dana dodje u crkvu, hoće da propovjeda, počme . . . al pobožni u crkvi sakupljeni puk kad je čuo da mu hoće propovjednik propovjedati u tudjem talijanskom jeziku, izadje iz crkve. I pro-povjednik Talijan nije imao komu propo-vjedati.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 7. svibnja t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Dellamana Martin, Višnjan. Draščić Jakov, Sv. Martin-Buzet. Kaftanić Božo, Rijeka. Skopinić Ivanka, Mali Lošinj. Kriz-manić Šime, Tinjan. Vinodolac Ivan, Labin (za sebe i brata Jurja). Rauch Amelija, Volosko. Žic pop Petar, Mali Lošinj. Načinović Antun, Dračevac. Mra-kovčić pop Josip, Lopar-Rab. Perišić Antun, Vela Učka. Sekyra Vjekoslav, Sv. Lovreč pazenat. Mezulić Antun, Pula. Vu-četić Tomislav, Korenica. Sutlović Miho, Pomer-Pula. Galo Andjeo, Kaldir. Benić Antun Šlivar, Žminj. Modrušan Jakov, Žminj. Puhalj Jakov, Pula. Puhalj Josip, Lanišće. Marija udova Tomašić, Opatija. Baričević Pavao, c. kr. financ. savjetnik, Trst, (za sebe i brata Klementa). Pavešić Pavao, Pula. Čitaonica Djakovo. Mandić Ante, Trst. Sanković Mate, Vodice-Dane. Čitaonica Ćunski. Minori Conventuali u Rimu. Ladavac Vinko, Kašava. Dujmić Rajmund, Sušak. Finderle Matija, Nabre-žina. Katalinić-Jeretov, Zadar. Milovčić Josip, c kr. sudb. savjetnik, Gorica. Stepčić Ferdo, Plomin. Trinajstić Mate, Vozišća. Dr. Frane Volarić, kanonik-dekan, Krk. Vitezić Bartol, župnik, Lindar. Vrbka Josip, župe-upravitelj, Lanišće. Zlatić Matko, Dra-guć. Hrádek Vjenceslav, Novaki. Puž Antun, Mošćenice, (za sebe i brata Ivana). Mandić Josip, Pazin. Markić Mate, Golac-Podgrad. Glavarstvo občine Pazin. Šverko Grgo, Vodice.

Do 30. rujna 1903.:

Maurović Matko, Zamask. Srićnik Josip, Bregenz. Poropat Ivan, Pula.

Do 31. listopada 1903.:

Tomašić Marija, Skrbići. Golac Stipan, Csongrad. Simčić Mate, Klana.

Do 30. lipnja 1903.:

Rachmann Paulina, Ilirska Bistrica. Buzdon Antun, Kršan. Justić Jakov, Opa-tija. Rubinić Josip, Mošćenice (za 2 broja). Skok Frane, Trst. Carevinsko vieće. Skoko Antun, Pula. Princ Martin, c. k. sudb. savj., Pula. Mandušić Antun, Loborika-Pula. Marčelja Benedikt, Tivat. Srdoč Josip, Mlaka-Rieka. Dubrović Josip, Beč. Freradović D. pl., Pula. Prodan Silvestar, Vodnjan. Radić M., Malinska. Stefanutti Fran, Lindar. Ladavac Jakov, Pazin. Rubeša Fran, Zamet. Delar Ivan, Tinjan.

I. četvrt tekuće godine:

Čitaonica Gjurgjevac.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. N. N. Volosko. Pitate nas zašto se nije „Podpornik“ osvrnuo u „Edinosti“ i na poznatu brošuru g. prof. V. Perića o hrvatsko-srbskom sporu? Na to vam nemožemo drugo odgovoriti van to, da nam je poznato, da je primio rečenu bro-šuru i da je svojom šutnjom najbolje do-kazao koliko je „nepristran“ u svojem sudu glede rečenoga spora. Da ste nam zdravo! — Radi obilosti gradiva molimo gospodu suradnike, dopisnike itd., da u svojima izvieščima budu što kraći, jer u mali obseg glavnog lista nemožemo sve strpati a prilozi povećavaju upravni trošak. U današnji broj, uprkos prilogu, nismo mogli uvrstiti članak „Jezikovno pitanje u Primorju“, „O izborima u Trstu“, „Talijanaške spletke u Kaštelu“, „Za družbu sv. Cirila i Metoda“, dopise: iz Grožnjana, iz Poreča, iz Vašingtona te raznih drugih viesti tako, da već danas imademo dostatno materijala za sav bu-dući broj.

Javna zahvala.

Ginjenog srca zahvaljuje se podpisana svim onim plemenitim dušam, koje su prigodom dugotrajne bolesti te prerane smrti našeg premilog nećaka

Antona Kovačevića

nastojali budi na koji način utješiti nam bol. Osobitu zahvalu izriče veleuč. gospodi dr. Peschle i dr. Martinz, koji su imali pokojnika u liječničkoj njezi, kao ta-kodjer gospodjicam Motika i Furlanić za njihov trud za vrieme bolesti miloga po-kojnika. Duboku harnost izričemo svim, koji su darovali krasne vience te u obće onim, koji su ga sproveli do hladnoga počinka. — Od Boga njim plaća!

Pula, 2. maja 1903.

Obitelj Tome Zorića.

Izpitana primalja

Josipina Zaplata

Via Arena 34. – PULA – Via Arena 34.

preporuča se u slučaju poroda za primaljsku pripomoć, jamčeć za savjestnost.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola.
Via Circonvallazione 63.

Svoji k svojim!

Alojzij Bratož

Via Giulia 6. - PULA - Via Giulia 6.

preporuča svoju

mljekarnicu,

u kojoj prodaje uvjek svježe mliečne pro-izvode kao n. pr. sladko vrhnje, kiselo vrhnje, skuta te osobito fini centrifugalni maslac. Mljeko se raznaša po kućama na zahtjev više puta dnevno.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Veleučenom gosp.

dr. Kajetanu Dabović

obć. liečniku u Kastvu.

Dočim podpisano blagodari Vama, veleučeni gospodine, na mnogim izkazima simpatije prema družtvu, smatra si ugodnom dužnošću, da Vam se ovim putem liepo zahvali na prekrasnoj vrpci, što ju izvo-ljeste darovati „Vili“. Živjeli! — Našlo Vam se vriednih nasljednika!

Pjevačko i tamburaško družtvo „Istarska Vila“,

Kastav, 27. aprila 1903.

Predsjednik: V. Rubeša.

Medulinsko družtvo za štednju i zajmove u Medulinu

obdržavati će u nedjelja dne 10. maja 1903. o 3. uri po podne u novoj občinskoj školi

redovitu glavnu skupštinu

sa sliedećim dnevnim redom:

1. Tumačenje poslovanja za g. 1902.
2. Odobrenje obračuna za g. 1902.
3. Eventualni predlogi.

Načelničtvo.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Svoji k svojim!

ANDREJ PIRC

Via Giulia 4. — PULJ — Via Giulia 4.

preporuča

raznu porcelansku, drvenu i železnu robu za kućnu i kuhinjsku porabu, n. pr. pladnje, zdjele, rešeta, košare itd. koje prodaje uz vrlo nizke ciene. U pro-davaonici govori se slovenski i radi toga biti će Slaveni osobito obzirno podvoreni.

Prva

belovarska mljekarska udruga

preporuča gg. trgovcem, gostioničarom i privatnikom

Izvrstan maslac za čaj
Izvrstan Imperial
Izvrstan garnirani liptavski
Izvrstan Pivski
Izvrstan Tilzitski
Izvrstan Belovarski
Izvrstne maslove sirčiće.
Sir.

Cienike šaljemo badava i franko.

Naručbe, koje se kretom pošte obav-ljaju, molimo slati na:

Prvu

belovarsku mljekarsku udrugu.
Belovar (Hrvatska.)

U svih gradovih tražimo zastupnike.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise; originalne nacrte os-nova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljike za čečiljke za hvatanje letećih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke cene . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po K **4·90**, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garan rano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cvićem itd. . . . . kg. po K	8·—	Voščeni ovilki, bicli i bojadisani . . kg. po K	4
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama . . .	6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	6
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40	Sviečice za božićno drvo u 6 bojah	3
„ „	2·—	Voščene svieće tarče, I. austr. sastav . . .	4
„ granis	1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	3
		„ „ II. „ „	2
		Voščeno platno za oltare, metar	2

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kru Gershejmovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luć. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navad uz vrlo nizke cene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarica u Gori

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspiehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu, zatvorenost neuredbost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalroviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudčne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flatica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 20 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odknz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Podgradska posojilnica in hranilnica.

Št. 88-1902.

Stavbeni razglas.

Odda se izvršitev stavbe

„Narodni Dom".

Trošek proračunan je na K 39.000.

Pismene ponudbe vložiti je do 15. maja in priložiti vadij v znesku K 1950.

Načrti, troškovnik in stavbeni pogoji so na uvid v posojilnični pisarni.

Stavbeni materijal (kamenje, apno) je deloma pripravljen.

Zveza v Podgrad je iz sledečih postaj: Trnovo-Bistrica ali Šapljane (10 km.), Herpelje-Kozina (20 km)

Podgrad v Istri, 1. maja 1903.

Starešinstvo.

PRVI ISTARSKI SOKOL U PULI

priredjuje

u subotu, dne 16. svibnja 1903.

u proslavu svog petgodišnjeg obstanka

treću javnu vježbu

u družtvenoj dvorani.

Razpored:

1. Nastup svih izvršujućih članova kolom u razmak uz pratnju sokolske koračnice.
2. Skupne vježbe sa batinama uz pratnju glazbe.
3. Školsko vježbanje svih izvršujućih članova na preči, konju i ručama, dizanje uteza i hrvanje (četiri odjela).
4. Slobodno hrvanje dviju para članova.
5. Vježbanje prednjačkog zbora na preči, konju i ručama sa skupinama.
6. Prosta zabava i ples.

Početak u 8 sati na večer.

ULAZNINA: Članovi K —·60, nečlanovi K 1·—.

Pristup inmdu samo pozvanici.

Odbor.

Ulaznice i pozivi mogu se dobiti u družtvu, u tiskari Krmpotić i dr. i kod Zv. Ojurina.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se prenzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

Broj 20. Pula, u četvrtak dne 14. svibnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom raste male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 12. maja 1903.

Za preinaku konzularne službe.

Zastupnik Vuković i drugovi mu Hrvati i Slovenci bili su postavili predlog, da se preinači konzularna služba, proti kojoj ima toliko pritužba. Konzuli su naime oni državni uslužbenici, koji porazmješteni po ostalih državah i dielovih svieta, imadu zastupati probitke i države i državljana naših u stranom svietu. Rečeni predlog razpravljao je narodno-gospodarski odbor; složio se je u predlogu, koj je došao u razpravu u zastupničkoj kući, i bio tako rekuć bez razprave primljen. Taj predlog sadržaje u glavnom četiri točke. Poziva se naime vladu: da se broj konzulata koliko više pomnoži; da konzularni predstavnici odgovaraju svojoj trgovačkoj zadaći i da i sami primaju u tom obziru inicijativu; da posvećuju veću pozornost osobnim pravom i probitkom izseljenika u stranih predjelih, izkazu radnja i posredovanju za radnju, kao obavjestim o stanju radnoga trga; da se diplomatičkim predstavnikom u inozemstvu dadu u pomoć tehnički, gospodarski i trgovački stručnjaci.

Konzularna služba nije jednom imala toliko važnosti kako je ima današnjas. Jednom se je naših ljudi malo selilo u inozemstvo. Danas se jih seli sve više. U tudjem svietu potrebuju često savjete i pomoći. Dosadanji konzularni predstavnici ili nisu imali smisla za to, ili nisu imali volje. Često su i takovi koji neznadu govoriti, osobito s našimi ljudmi, ili koji su našim ljudem protivni, neprijateljski. Hoće li što pomoći spomenuti prihvaćeni predlog? Bi pomogao, ako nebi ostao na papiru, ako bi vlada stvar ozbiljno uzela, i što se od nje zahtjeva.

Glede odkaza srbskoga trgovačkoga ugovora.

Svenjemci s jedne a krščanski socijali s druge strane postavili su prešni predlog, da se odkaže trgovački ugovor sa Srbijom. Postavili su taj predlog obzirom na probitke naših poljodjelaca. Misle da im probitkom škodi uvoz raznih predmeta iz Srbije u našu monarhiju, a to se dogadja po obstojećem trgovačkom ugovoru, koj valja s toga odkazati. U tom smislu govorili su predlagatelji Kliemann i Schöpfer, inače Kittel i Soukup. Proti prešnosti predloga i predlogu samomu govorili su Ellenbogen, Lecher i Chiari, i ministar-predsjednik. Ellenbogen-govorio-je obzirom na radnike. Ako bi se ugovor odkazao, onda bi došla našim poljodjelcem bolje bilo, jer bi skuplje prodavali razne svoje proizvode, al onda bi za radnike bilo gore, jer bi te predmete, osobito živež, morali skuplje plaćati. Lecher, Chiari i ministar-predsjednik govorili su proti predlogu pozivajuć se s dviju razloga. U Srbiju se iz naše monarhije uvaža mnogo obrtnih predmeta, pak bi to prestalo, kad bi se ugovor odkazao. Srbija je susjeda naše monarhije, mi moramo gledati da bude gospodarski financijalno čim jača, i oslabila bi, i na našu štetu, kad bi se trgovački ugovor odkazao. Na svrši bilo je prihvaćeno, da se rečeni predlog izruči narodno-gospodarskomu odboru na pretres i izvještaj.

Proti nadbiskupu.

Dr. Stránský i drugovi postavili su predlog, da se izpita slučaj, kako je nadbiskup Olomučki (u Moravskoj) Khon došao do originala telegrama jednoga njemu podredjenoga svećenika, koj piše u novine pod imenom „Rectus", a zove se Hofer. U obrazlaganju svoga predloga opaža odmah početkom, da taj predlog nije naperen niti proti crkvi niti proti crkvenim ustanovam. U Moravskoj vlada velika razdraženost i zlovolja, koju je prouzrokovao nadbiskup Khon. On je bio kod njegova imenovanja srdačno pozdravljen, al malo po malo se je ljubav pučanstva preokrenula njegovom krivnjom u zlovolju. Zlovolja je počela s malenkostmi. Nadbiskup dao je u najam sabiranje suša, guba i šumskih jagoda, a tim su izgubili ono nješto dobitka razni siromašni ljudi. On je svoje parke zatvorio pučanstvu. On je svoje svećenike priečio u zakonitoj agitaciji za njihove stališke probitke. Tamo se medju ostalimi agitira za ukinuće celibata. On je započeo proganiti svećenike i obzirom na njihovu narodnost u toliko, što je svećenikom češke narodnosti zabranio sudjelovati kod narodnih, posve zakonitih agitacijah. Jednoga češkoga svećenika je premjestio za to, jer je držao česko predavanje. On je svim svećenikom u Olomucu zapovjedio da izstupe iz tamošnje „Besede" (Čitaonice). Sve više se opaža, da radi na slavu Germanije (kako naši njeki u Primorju na slavu Italije). Tim svim došao je u sukob sa javnim mnienjem. Da se obrani, učinio je dalnju pogrešku tim, što je ustanovio novine, u kojim je pisao najoštrijih i najnaprasitijih članaka, te tako dražio proti sebi občinstvo još jače. Proti tomu njegovu postupku izašao je u češkom „Pozoru" oštar članak. Jedan na to se odnoseći telegram svećenika Hofera dobio je kod telegrafičkóga ureda u originalu, dao ga fotografirati, poslao njekome vještaku u pisanju na izpit; a taj je tobož obznašao da je telegram svećenika Ocasека. Ovaj je za to i kažnjen bio, prem posve nedužan. Valja svakako izpitati, kako je nadbiskup do toga telegrama došao. I on je kriv, što je njekoga naveo da mu je telegram dao, al krivac, koga se mora kazniti, je dotični brzojavni činovnik.

Odjelni predstojnik ministarstva trgovine Neubauer pročitao je odnosne ustanove glede tajnosti brzojava i rekao, da mora biti činovnik koj je radio proti tim ustanovam kažnjen.

Velikim zanimanjem slušalo se je dra. Scheichera, svećenika, počastnoga kanonika, profesora kanoničkoga prava. On je, veli, govorio proših dana sa svećenici iz Moravske, i pozna odnošaje. Jedan mu je pisao: „ni pas nebi mogao tako dalje živiti". Mi svećenici morali smo već mnogo toga podnesti, al najbolnije je za nas, kad naši poglavari postanu naši mučitelji; ako oni, koji u obilju žive, koji se tako rekuć guše u množtvu časti, postupaju pasji sa onimi, koji rade u vinogradu Gospodnjem, tada postaje noć okolo nas i u nas, tad se gubi svako pouzdanje. Kako kod činovnika, tako mora biti i kod svećenika zapt. Al kad bi šutili u ovakvom slučaju kakov je Olomučki, onda bi mladi ljudi rekli: u stališ gdje se ovako postupa, neidemo. U tom slučaju je jedan svećenik predbacio koješta nadbiskupu. I Spasitelju se je predbacivalo, al se on za to nije ošvećivao. I papom se je predbacilo sa strane pisaca, a ovi se časte kao sveci. Ocasek se je krivo odsudilo na temelju suda jednoga vještaka u pismu, odsudilo se ga je bez da mu se je dalo prilike braniti se. A po kanoničkih propisih bi mu se bila morala dati prilika za obranu. Nadbiskup nije smjeo biti sudac u svojoj stvari. Često, osobito prilikom mladih misa, veli se, da je svećenik više nego anđel i svetac. A čovjek takovom časti biva zatvaran bez da se može braniti. Govornik neželi, da se carevinsko vieće mješa u crkvene stvari. Mi žalimo što se je dogodilc, i izričemo svoj sud. Nam svećenikom je ljubav do crkve uvjek u srcu; naše pravo zahtjevamo sada i ćemo uvjek.

Mnogo oštrije govorio je proti nadbiskupu Khonu socijalni demokrat Schuhmayer, i navadjao razne slučaje njegovoga neljudskoga ponašanja.

Od Svenjemaca, otvorenih protivnika katoličkih, nije niko govorio, al su kod razprave živo sudjelovali sa medju-klici. Osobito kad je Stránský govorio. On je najme židovskoga roda, al kršćanin. Isto je i nadbisku Khon. Još njegov djed bio je Žid. I kad je Stránský proti njemu govorio, osobito kao germanizatoru, onda su Svenjemci vikali: Držite si ga, mi ga nećemo.

Dne 5. maja je još govorio za prešnost predloga mladočeski zastupnik dr. Reichstädter i i navadjao novih dokaza proti nadbiskupu Khonu. Posve kratko se je izrazio dr. Stránský u svojem zaključnom govoru, i preporučio prešnost.

Prešnost bila je prihvaćena sa 70 proti 35 glasova. Toliko da se je skucalo preko 100 zastupnika da se je u obće moglo glasovati, i toliko da su se za prešnost dobile dvie trećine.

Onda se je razpravljao predlog sam. Za ovu razpravu se je priredio Svenjemac Eisenkolb, taj najfanatičniji prodikač za odtrgnuće od Rima („Los von Rom"). Khona i njegov postupak uzeo je za dalnji dokaz tobožnje potrebe odtrgnuća od Rima. U istom smislu reko je njekoliko rieči Svenjemac, bivši c. i kr. častnik, Malik. To je izazvalo dr. Hrubana, člana katoličke stranke u Moravskoj, te je ustao da brani, ne Khona, nego vjeru i njezine ustanove. Svenjemci htjeli su da ponore, htjeli bi bili na svaki način da mu zaprieče govoriti. Kao da imadu samo oni pravo govoriti! Govorio je još Choc, i razprava bila je zaključena.

Imalo se je glasovati. Al se uza sav trud nije moglo stjerati 100 zastupnika. Njeki su manjkali načelno, po predležećoj odluci, da se u takve stvari upličati neće. Njeki nisu marili, jer njim nije do uzdržanja parlamenta. Mnogi su odsutni iz Beča. Sve kaže staračku bolest u kojoj se parlamentat i parlamentarizam nalazi.

Danas se je glasovalo o predlogu Stránský, i taj je po većini bio primljen.

Sa Kvarnera.

II.

U zadnjem dopisu govorio sam o školskim prilikama, a sada da napišem o hrvatstvu u crkvama.

Da se je u Malom selu glagolalo dok je bilo popova glagolaša, o tome nije dvojbe.

Ta i danas se pjeva epistola i evanđjelje hrvatski. Od onih šest župa u krčkoj biskupiji, gdje se ne glagolja, spada i župa Mali Lošinj. Nu za to se od uvjek propovjedalo i druge funkcije obavljale na hrvatskom jeziku! Tek ove godine se prvi propovieda po blagdanima talijanski — a po nedjeljama hrvatski. Kad se ove godine prvi put propoviedalo na Josipovo (19. ožujka) talijanski, naroda se to čudno dojmilo — bila je ta propovjed i slabo posjećena! Od starih se ljudi znalo čuti, da su nastala sada zla vremena, jer da se politika već uvukla u crkvu. Piscu ovih članaka rekao je sa najvećom žalošću — jedan starac od sedamdeset godina, da neka se poruči onima, na koje ide „da ovo nije" — pokazujući na crkvu — „ni kuća talijanska ni hrvatska, već božja!" A bilo je starih žena, koje su plačući kući došle iz crkve, što ne mogu obaviti svojega zavjeta sv. Josipu, jer nisu mogle razumiti propovjedi, jer je bila talijanska. A slično je bilo i na 25. ožujka!

Žalostno je, što se je uvelo tu ničim opravdanu novotariju za volju onih kojim smrdi crkva kao i nečistomu tamjan, jer je to sve njihovo maslo.

A da se vidi još bolje, kako su žalostne prilike glede hrvatstva ovdje, mora da se i ovo spomene. — Kako nijedne godine imade ove godine ovdje Hrvata iz Banovine veliki broj na oporavku. Pa su ti Hrvati umolili sv. čenika iz senjske biskupije — koji je isto tako ovdje na oporavku — da bi im na Uskrs misio tihu svetu misu u glagolskome jeziku. Ali to mu bijaše onemogućeno na način takav, da nas je stid o tomu šire občinstvo izvestiti.

O drugim stvarima, koje bi bile vrijedne da se spomenu u javi, netreba pisati, jer i iz ovoga, što je rečeno, bit će dovoljno, da se vidi, kako hrvatstvo ovdje ima silnih neprijatelja.

Zaključiti nemogu, a da ne potaknem Hrvate — ma gdje bili — da, ako trebaju oporavka, ako hoće postignuti žudjeno zdravlje, da dolaze ovamo, jer će ga sigurno postići, jer je blago podneblje, ugodno mjesto! A uz to će doći u doticaj sa ovdješnjim Hrvatima te će upoznati pobliže istarske stvari, uvidit će jadno stanje onih, koji se nazivaju Hrvatima! A to će ga oduševiti, potaknuti, da, ma gdje bio, radi svaki po svojim silama, da pomogne braći u težkoj borbi, da im priskoči na pomoć obilatimi milodari za

prekoristnu družbu sv. Cirila i Metoda, koja jedva ih može osloboditi od duševnog i tjelesnog robstva.

Tako radeć pospješiti ćemo izpunjenje narodnih naših skupnih težnja ponajpače slobodu i samostalnost hrvatske domovine, u kojoj moraju naći mjesta i naša siromašna braća — istarski Hrvati.

Velebitski svećenik na oporavku.

Svega po malo iz Liburnije.

Nakon tolikih požurnica, pritužba, brzojava, interpelacija, naše slavno c. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru ipak se jednom odlučilo riešiti molbu roditelja iz Voloskoga za ustrojenje hrvatske pučke škole, podnešenu „anno Domini" 1897. Na svojoj zadnjoj sjednici je naime c. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru zaključilo, da se ima u Voloskom ustrojiti na pučkoj školi jedna paralelka sa hrvatskim nastavnim jezikom. Tako eto, nakon 6 godina, c. kr. oblast priznaje zakonom zajamčeno pravo na elementarnu obuku u materinskom, hrvatskom, jeziku. — Nego sad će jedva započeti pravo „via crucis". Zemaljski će naime odbor za Istru proti tomu zaključku c. kr. zemaljskog školskog vieća za Istru rekurirati, pak će proći još pet ili šest godina prije nego bude 80 hrvatske djece u Voloskom imalo svoju hrvatsku pučku školu dočim 30 većinom dotepene i doklaćene talijanske dječurlije ima na Voloskom pučku školu sa 2 razreda. — To se može dogadjati samo u Austriji!

* * *

Kako ste bili već javili, je državno odvjetničtvo na Rieci dne 10. aprila t. g. na zamolnicu c. kr. zemaljskog suda u Trstu zatvorilo nesretnog K r s t i ć a, da ga izruči ovim oblastima na izvršenje raznih kazna prisudjenih mu po sudovima u Trstu. — Dne 30. pr. m. bijaše K r s t i ć iz riečkog zatvora odpremljen na Volosko. Taj dan popodne dodje oko 3 sata sa jednim kancelistom k. tribunala na Rieci u Volosko pak se obojica uputiše mjesto na sud, u krčmu k Roži. Tu pričekaše K r s t i ć a talijanske perjanice iz Voloskoga: Costantini, Puović, te „infallibili" nekoji činovnici poreznog ureda na Voloskom. Nakon što se bijaše K r s t i ć s njima rukovao i ponapio rujnog vinca, odprati ga riečki kancelista na sud, tu se s njime izljubi i oprosti a K r s t i ć ode u hlad za nekoliko mjeseca. Da je za K r s t i ć a pravo mjesto zatvor znadjasmo odavna. — Čudimo se samo kako mogu c. kr. činovnici, koji bi ipak morali doniekle gledati na ugled, obćiti sa takvim čovjekom kakav je Krstić i u privatnom i u političkom životu. Nego mare nekoji Talijani za takve stvari. Što je tko veći nitkov izdajica itd., toga oni više vole samo da radi: „per la madre patria Italia". — Na čast Vam bilo, gospodo Latini! K r s t i ć je vredan Vas a Vi njega! „Similis simili gaudet! Za ovdješnjimi Talijani zavadjaju se takodjer nekoji naši „poperdili", osobito nekoje ženske, koje se spremaju, da će K r s t i ć u u vizite u „Hotel Virant." — Svakomu nepristranomu čovjeku pak upada, što K r s t i ć ostaje ovdje u zatvoru. Pitao je, da smije odsjesti u Voloskom. Bijaše mu dozvoljeno. Zatim pitao je, da smije odsjesti u Trstu. Bijaše mu dozvoljeno. — Sada je opet, nakon bjega na Rieku opet pitao, da smije odsjesti u Voloskom, pak su mu opet i to dozvolili. Naravski! ovdje ima svoje prijatelje i protektore, pak će mu bolje biti u zatvoru nego kod kuće. Morala od toga? Budi što hoćeš i kakav hoćeš, budi sve zlo na svietu, samo budi Talijan, pak ćeš u Istri i u Primorju dobro prolaziti. Tako je!

* * *

Govorka se, da ide talijansko parobrodarsko družtvo „Unione Istriana" napried kao rak. Od trih parobroda, što su prije brodila „per il bel Quarnero" sada ne brodi nego jedan, a i taj čini vrlo mršave poslove.

Dne 2. t. mj. imali su u tom poduzeću zainteresovani nekakovu skupšinu. Na istoj se ustanovilo, da vlada nije jošte odobrila ustrojenje toga dioničkoga družtva, a da se je ipak potrošilo više od polovicu kapitala uplaćenog od pojedinih dionićara. Zaista liepi poslovi. Još nije družtvo ustrojeno, a već je dionička glavnica za isto potrošena. Valja pak da znate, da su tim poduzećem upravljali već od prvoga početka lovranski novopečeni „Talijani", koji na žalost upravljaju i nesretnom lovranskom občinom. — Oni pako bijahu već toliko lukavi, da su većinom uzeli za sebe samo po jednu dionicu toga družtva à 50 K ili najviše po dvie dionice, tako da su od toga poduzeća imali mnogo raznovrstnih koristi kao: provinzija itd., a škode nikakve. — Nekoji pak lovranki kmeti dali su u to poduzeće na stotine i stotine, a nekoji stranci na hiljade, koje će težko više vidjeti. Tako eto ide to talijansko poduzeće kao i glasoviti opatijski kazino. Kolikim šumom i hrupom bijaše to poduzeće započelo. — Tu su ljetele pjesme, tu glasbe, tu grožnje, tu hvale, pak? Sve se razplinulo kako pahuljice sniega. Zašto? Zato, jerbo nekoji naši Talijanaši nisu sposobni za ništa pametnoga nego za komedije i jer su na silu htjeli da njihovi parobrodi budu širili po Istri a osobito na Kvarneru talijansku kulturu!

* * *

Lovranski Kukuma bijaše do nedavno na smrt bolestan. Pošto Bog hoće da se griešnik okaje, povratio mu zdravlje. — Dok bijaše bolestan, u lovranskoj „podestariji" bijaše ipak nekoliko snosljivosti. Sada odkad je ozdravio, često je na občini, pak je nestalo te snosljivosti napram Hrvatom. Predprošle subote bijaše u Lovranu občinska sjednica. Medju inim bijaše na dnevnom redu imenovanje dra. Chersicha, Tomasia i Cleve počastnim gradjanima u Lovranu. — Predstoje naime občinski izbori u Lovranu, pak se Talijanaši pobojaše, da bi mogli Hrvati predobiti občinu, a oni sada opet imenovaše tri Talijana za počastne gradjane nakon što su pred par godina imenovali njih devet. Ako bude tako dalje išlo, do nekoliko godina mogli bi imenovati u Lovranu počastnimi gradjani sve talijanske „stagnare" i „lumbrelare". — Žalostno je, da c. kr. vlada tako očito fasificiranje izbora trpi. Nego šta se čudimo. U Primorju sve služi talijanskoj stranci, talijanskoj ideji. Sve radi na tom, da čim prije u austrijskom Primorju zavlada „La fulgente stella d' Italia". — Gospodo u Beču! jeli vam pravo? Nam je, jer mi ćemo se jur nekako sami obraniti.

* * *

Kako je čitateljem „N. Sloge" poznato, bijaše nedavno od talijanaških zastupnika občine Veprinac imenovan občinskim tajnikom-blagajnikom poznati onaj M a r i j a n M a r c h i. Isti nije još nastupio službe. Vele najme, da je molio rok od dva mjeseca za nastupiti službu. Došao sada ili kasnije, Veprinački puk ima o njemu vrlo slabo mnienje, pak bi bolje učinio, da ide makar u Grčku, nego da dodje u Veprinac. U ostalom slobodno mu doći. Osvjedočit će se barem o preziru ovoga poštenoga puka prama takovom odpadniku.

Domaće stvari.

Od vjernog čitatelja „Naše Sloge", kojemu nesmijem zamjeriti, ako nezna hrvatski pisati (jer je stare škole) primio sam sliedeći sastavak da ga upotrebim u „Domaćim stvarima". Da se vidi, kako i drugi sude, evo ga u originalu:

„Guerra! Chi, dove, perchè?

Non si tratta nè di Salonichi, nè dell' „Arpad" che in assette di battaglia parte da Pola al canto dei marinai: „Ostavit te moram bjonda" — ma semplicemente della batracomiomachia fra l'italianismo „liberale" della clique dominante e il clericalismo „italiano" di Don Zanetti. Naturalmente, il primo porta fuori lo „spauracchio" della Slavia: e contro il secondo insorgono i socialisti gridando: „Šalesiani ante portas!"

Povero Dr. Glezer, che hai tu fatto col rilasciare l' attestato di lode al canonico Guth? Si capisce che il Governo, annuente Sua Eccellenza Monsignor Flapp, ha voluto fare un „piacere" al Dr. Glezer e ai suoi fedeli col nominare altri due Slavi a canonici onorari del Capitolo concattedrate, interpretando i sentimenti „benevoli" del sullodato Jupiter tonans verso i canonici Slavi appunto dalla lettera rilasciata a monsignor Guth.

E dire, che con tanti „Slavi" a capo della Chiesa in Pola, la lingua slava n' è assolutamente bandita, laddove al tempo dei Daris, Biasiol ecc. — italiani puro sangue — vi regnava quasi sovrana.

Ma quelli erano tempi, quando la „politica" non c' entrava nella chiesa: adesso invece la clique dominante, coadiuvata da ogni parte — ab aula et a curia — vuole che anche la Chiesa serva ai suoi scopi, sintetizzati nella snazionalizzazione degli Slavi".

Preporučam se za drugi put!

* * *

U Puli se imadu otvoriti dvije nove pučke škole: jedna u Šijani, vulgo Plehutim, druga prama Verudi. Kako je grad narastao i u velike se razširio, treba zaista da se te škole otvore, jer obstojeće nisu već dostatne za broj djece niti prikladne za pohadjanje iz odaljenijih krajeva.

Kad se radi o školi na selu, to se uzkomeša pol svieta: naročito za ustanovljenje „naukovnog jezika" drže se komisije, lete spisi, molbe i pritužbe, i nakon više godina mora odlučiti usljed utoka slavne junte u Poreču sam upravni sud u Beču.

U Puli nije od toga ništa: niti je tko pitao ljude u kakvom će jeziku škole, niti je oblast školska tražila bilo kakve izvide: občina i junta, a za njima i pokrajinsko školsko vieće — odlučili da su se imaju otvoriti škole s „talijanskim" naukovnim jezikom. A baš krajevi, za koje su te nove škole odredjene, ne trebaju talijanskih škola, jer su napučeni skoro izključivo hrvatskim narodom; s druge strane obstojeće škole na Piazza Allighieri i u Sv. Martinu su i više nego dostatne za Talijane, jer već sada i same pozobllju dosta slavjanske djece.

Nebi li bilo ljudski, pošteno i pravedno, da nove pučke škole budu hrvatske?

* * *

A propos, što se jezika tiče, našeg milog hrvatskog jezika, grieše mnogo mnogi u Puli. Za danas neću imenovati nikoga: nit gospodina u vojničkoj ili inoj cárskoj službi, nit trgovca ili obrtnika, nit posjednika ili radnika: a svi, žalibože grieše, jer zapostavljaju svoj jezik dajuć mjesta tudjemu, tko njemačkomu, tko talijanskomu.

Ima slučajeva, koji se dadu opravdati obzirom na vlastodržce i razne potrebe, ali istina je, da bi i šiba bila opravdana u više slučajeva. Jerbo, kako ćeš opravdati, da se recimo, mužko otudjuje narodu, čim se uda za Švabicu ili Talijanku ili pak opet da se Hrvatica, Slovenka, Češkinja itd. izgubi za svoj narod, čim podje za inorodnog muža? U svakom slučaju smo mi koji plaćamo taj grozni davak te se gubi sila narodnih bića, ne sbog drugog razloga, nego li sbog svojega nemara i svoje indolencije.

Na primjer: Primorje od Rieke do Karlobaga, ciela Dalmacija, sva Bodulija i sva Liburnija ter iz uže Istrije sva Pazinština — daju Puli najveći kontingenat pritoka, pa ipak vidimo žalostnu činjenicu, da taj pritok, štono dolazi ovamo iz najhrvatskijih strana, gubi malo po malo svoj narodni značaj i utaplja se u moru tudjinstva. To je gola činjenica, to nije umišljena fraza niti neumjestno zanovetanje: a ja kažem, da tomu treba iskati uzrok u zanemarenom odgoju našega puka u spomenutim krajevima, u zapuštenosti pri stvaranju značajeva, u pomanjkanju svakog nastojanja, da se puk uzgoji za s v i e t, a ne tekar za maleno okružje pojedinih plovanija i kapelanija!

* * *

Ovih dana je zapovjednik ratne mornarice, a d m i r a l S p a u n, slavio pedesetgodišnjicu svojega službovanja. Ja ga ne poznam niti marim poznati, a još manje iztraživati, što je čovjek mislio i radio u zvaničnom smjeru. Jedno samo ću iztaknuti: a to je, da je Spaun vjerno sliedio stope pokojnoga Sternek-a, koji je, kako i najbolji strukovnjaci priznavaju, sve činio, samo ne ono što bi za mornaricu bilo koristno. A najkoristnije bi za austrijsku ratnu mornaricu bilo, da bi istrijebio iz svojih redova talijanaški duh ter dala prilike ljudima, da ostjaće Hrvati, služe u njoj bez svoje štete. Nasuprot, pod Spaunom, kano i pod Sternekom, hrvatski se jezik trpi tekar za silu, a tko hoće da napreduje, treba da se otudji svojem narodu, da zaboravi svoj jezik, da pomaže stvarati „jadno teslo u tudjinskoj ruci".

Novi Jornaleto.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Jurinoj moj, blaze našem Leprinčanom!

Jur. Ča za to, da imaju anjela za poteštu?

Fr. A, zlodeja!

Jur. Morda za to, da su dobili nekega Grega?

Fr. Ajho!

Jur. Lego zač?

Fr. Za to, zač da te njim talijanski va pori iz Lovrana zadimet pod samu crekvun.

Jur. Aj vraže, ča te kanal skopat?

Fr. Bravo da te, Kukuma da je zel in prezu.

* * *

Fr. Biš mi ti znal povedet, kade je Oprino na Lovranšćini?

Jur. Vej se ga zlodej, ja nisam tega ime nikada čul.

Fr. Ma nejde tamo mora bit, zač lovran poprdili pišu va talijanskeh gazeta da te na ten blaženen O p r i n o z saditi tabularni libri.

Jur. Strpi se no, ću malo za to popi Blejamina al Kukumu, pak ću ti drugi put povedet.

Pogled po Primorju.

Paljsko-rovinjski kotar.

Upozorujemo p. n. občinstvo III. akademiju našeg „Prvog istarsk Sokola", koja će se obdržavati u sub 19. t. mj. u vlastitim prostorijama n sati večer uz sliedeći razpored: 1. Naš svih izvršujućih članova kolom u raz uz pratnju sokolske koračnice. 2. Sku vježbe sa batinama uz pratnju gla

školsko vježbanje svih izvršujućih čla-
a na preči, konju i ručama, dizanje
a i hrvanje (četiri odjela). 4. Slobodno
anje dviju para članova. 5. Vježbanje
dnjačkog zbora na preči, konju i ru-
ma sa skupinama. 6. Prosta zabava i
s. Ulaznina za članove 60 h., nečla-
ve 1 K.

Hrvatska razprava u Rovinju. Dne t. mj. obdržavala se pred rovinjskim o prvomolbenim sudom u gradjanskom slu razprava, kod koje su cieli sudbeni or, kaošto stranke i odvjetnici upotriebili lino hrvatski jezik. Mislimo, da je to dje prvi takav slučaj.

Pazinski kotar:

Dobriline štipendije. Jedna od tih a je lanjske godine podieljena od na- estništva Franji Dobrili, Pazincu, uče- u talijanske realne gimnazije u Pazinu temelju uztvrdjenog rodbinstva sa osno- teljem. Na utok sunatjecatelja polazećih vatsku gimnaziju u Pazinu, ministarstvo ukinulo odluku namjestničtva s razloga, o Franjo Dobrila nije dokazao uztvr- jenog rodbinstva sa osnovateljem. Upravno dište u Beču rješitbom 21./1. 1903. br. 59 iz 1903. odbio je utok Franja Dobrile potvrdio ministarstvenu odluku sa raz- ga u njoj navedenih.

Konštituiranje novog zastupstva Tinjanu, koje je imalo uzsliediti dne 1. tek. mj., odpalo je, jer manjina nije istupila k sjednici. Ona bi bila valjda pristupila, ali je htjela prije kroz svoje zaslanike povesti neke pogovore sa iza- nici većine. Kotarski glavar pak, mjesto a je nastojao skloniti manjinu na pristup epim i pristojnim načinom, scienio je hodnijim da pokuša prisiliti nju, prieteć e globom. Bilo bi doba, da se g. kot. apetan nauči ne smatrati naš narod narvom. Tako će eto oni, kojim su svaki zbori samo prigoda za bezplatno žerilo, oš jednom moć pristupit k gujusnom ko- itu, da si napune svoj nezasitni trbuh. Značajna je i ova: Čujemo, da je kapetan nagovorio nekog novoizabranog zastupnika, koji se drži Talijanom, talijanskim jezikom. On mu pak odgovorio hrvatskim jezikom. Tako je eto g. kapetan bio podučen sa strane, s koje se nije nadao, da nije mjesta talijanštini, kad uredovno nastupa u ti- njanskom občinskom uredu.

Porečki kotar:

Talijanaške spletke u Kaštelu. (Castelvenere). Od tamo nam se tuže ne- koji rodoljubi, da su nekoji tamošnji ta- lijanaški doseljenici izmamili podpise od neuka i priprosta puka na nekakvu molbu na biskupski ordinarijat u Trstu. Neukomu puku rekoše ti spletkari, da traže podpise na molbu za uzčuvanje starinskih obreda i običaja u domaćoj župnoj crkvi, a kad tamo pitaju talijanaši biskupski ordinarijat: 1. da budu unapried u župnoj crkvi pro- povièdi mješovite, t. j. jednu nedjelju hr- vatske (slovinske) a drugu talijanske. Do sada su naime od postanka one župe hr- vatske propoviedi, jer je sav puk osim spomenutih tudjinaca ili doseljenika hr- vatske narodnosti; 2. da se kod obhoda ili procesija sve moli i pjeva latinski, ni- pošto hrvatski, kako je to običaj od davne davnine i 3. da ima dušobrižnik učiti vje- ronauk ili kršćanski nauk u školi samo — talijanski, premda ga nebi razumjelo ni 10 postotaka djece. — Takva je molba upravljena biskupskomu ordinarijatu te ga mi ovim upozorujemo na sliepariju tali- janaških spletkara, koji su prevarom izma- mili podpise ili križeve od neukih župljana!

Presvjetli g. biskup mogao se je i sam osvjedočiti prigodom svoga posljed- njega posjeta, da oni župljani nisu tali- janske narodnosti niti žele Talijani postati.

Iz Grožnjana pišu nam: Već je prošlo šest mjeseca odkad smo izručili molbu presvj. g. biskupu, da nam povrati naša prava u crkvi obzirom na naš jezik, a on nam je već tada obećao svu svoju pomoć, nu vidimo na žalost, da već ni biskupi nedrže ništa do svoje rieči. Rečeno nam je doduše od strane biskupskog ordinarijata, da je dobio naš župnik naloge i dekrete od biskupa, ali on za to sve mari kao i za lanjski snieg. On ide napried svojim putem, neobazirajuć se ni na naše molbe ni na biskupove dekrete. Ovdješnji liberalni talijanaši pohvališe nam se, da je župnik dobio 22. pr. mj. strog nalog, da nam mora prodikati hrvatski ili slovinski, ali da on toga neće učiniti, makar se biskup postavio na glavu. Od koga su to talija- naši doznali, nije težko pogoditi.

U velikom čednu kolali su po naših selih A. S. i M. C. sa nekakvim spisom, tražeći podpise i križeve. Oni rekoše se- ljakom, da traže podpise za molbu neka bi župnik Vaselli i nadalje ostao u Grož- njanu, dočim bijaše to molba, da se od- pravi posve hrvatsku propovied iz naše župne crkve. Našli ludih i neukih seljaka, koji im podkrižaše molbu, koja je valjda odputovala u Trst. To je prosta prevara, radi koje bi imali biti oni sliepari predani sudu. Biskupski ordinarijat morao bi po- vesti sam iztragu.

P. S. Naknadno doznajemo, da je kazao g. župnik, da se neće u buduće podučavati ni kršćanski jezik u crkvi našu dječicu u našem jeziku i da je pripravan radje odstupiti nego li prodikati u našem jeziku. Dali je to istina, neka pitaju gg. na ordinarijatu.

Novovaščani, čujte! Porečka „baba" srdi se u svojem zadnjem broju, što je Misdoris stavio na svojoj trgovini uz tali- janski napis i hrvatski. „Babi" ni to pravo, jer da znate Vi svi talijanski, što je debela talijanska laž. Odatle vidite, kako su pravedni ti naši prosvjetitelji i tobožni **p r i j a t e l j i i d o b r o č i n i- t e l j i**. Njim je dosta, ako znade u kojem selu koji kmet štogod izbrbljati talijanski — pak da proglase čitavo selo za tali- jansko ili, da narinu čitavomu selu tali- janski jezik. Očuvaj nas Bog i B. D. Ma- rija takovih prijatelja, dobročinitelja i prosvjetitelja!

Sjednica podružnice družbe sv. Cirila i Metoda u Livadah, obdržavala se dne 10. t. mj. Posjetilo ju je množtvo ljudstva iz okolice, kao što i iz Buzeta, iz Kaštelira, Vabrige itd. Pristupilo je tako- djer u družtvo mnogo novih članova. Do- sadašnji vriedni predsjednik Visentin za- hvalio se na časti, te je bio na njegovo mjesto izabran mladi rodoljub Josip An- tonac. Iza sjednice uprizorila je mladež dobro posjećeni ples, a i za družbu saku- pila se liepa svota. Veseli nas, što ova podružnica tako liepo napreduje. Čujemo, da je „Lega" snovala u Livadah otvoriti svoju školu, ali odnosnu molbu podpisala je tek dvojica zaduženih seljaka.

Koparski kotar:

Izpiti usposobljenja. Dne 4. do 9. maja o. g. polagali su izpit usposobljenja na c. kr. učiteljišću u Kopru, te ga polo- žiše dobrim uspjehom sliedeća gg. učitelji dotično učiteljice: Varzilić, učiteljica u Vrbniku; Marčelja Ante, učitelj u Brezo- vici; Opašić Ante, učitelj u Pazinu; Drejko Rojc, učitelj u Štjaku; Ezetić Josip, učitelj u Kalu i Kobali Karol, učitelj u Rogatcu. Čestitamo!

† Mate Šverko. Kako jur javismo, na buzetskom Krasu pao je kao stari hrast pod sjekirom u selu Klenovšćaku, kršni starac i odlični rodoljub Mate Šverko, za- pustiv mnogobrojnu obitelj i nebrojne prijatelje i štovatelje. Kadno je tamo negdje god. osamdesetih počeo buditi nas, dobri ali zapušteni rod velezaslužni naš Mate Sanković-Soldatić iz Dana, stupio je njemu uz bok medju prvimi naš nezaboravni Šverko, koji je ostao odan i vjeran na- rodnim načelam sve do svoje smrti. Po- kojni Mate bio je županom u rodnom mjestu, kroz više godina občinski savjetnik, član cestovnog odbora, mjestnog školskog vieća. Neumornim radom i uzornom šted- njom stekao si je liepo imanje, od kojeg je rado odkidao siromahom, sirotam i udovicam. Da bijaše u istinu naš Mate občenito cienjen i štovan u svojoj občini, pokazalo se je očito na dan njegova po- greba, kojemu je prisustvovalo uz četvo- ricu gg. svećenika jošte tamo nevidjeno množtvo naroda. Sv. mise čitali su i po- greb obavili gg. Juraj Dolžan, župnik iz Vodica; Zorko Klun, župe-upravitelj iz Brestа; Josip Vrbka župe-upravitelj iz La- nišća i Ladislav Tonković, kapelan iz Sluma. Pogrebu prisustvovao je buzetski načelnik g. Ante Klarić, pak občinski savjetnici gg. M. Sanković i Fr. Flego te štovatelji po- kojnikovi Ante Poropat iz Vodica, Ivančić Jakov iz Golca itd. Nadgrobno slovo izrekao je veleč. g. Klun dirnuv do dna duše sve prisutne. Pokojnik je zapustio staricu udovu i četvoricu kršnih sinova: Jurja, Grgura, Roka i Ivana, koji sliede stope svoga ve- levriednoga otca. Svi ovi, pokojnikova braća Blaž i Ivan, unučad i ostala svojta žale duboko za svojim nezaboravnim po- glavarom a žalimo za njim i mi njegovi prijatelji i znanci te mu i ovim putem kličemo raztuženi: Viečni Ti pokoj, vriedni naš Mate!

Lošinjski kotar:

Podružnice „Družbe sv. Cirila i Metoda" na Dubašnici. U glavnoj skup- štini ženske podružnice »družbe sv. Cirila i Metoda« na Dubašnici izabrane su u novi odbor: gdje Ivanka Spicijarić (Filinić), ravnateljica, Marica Škarpa, blagajnica, Marica Kraić, tajnica. Ova je od osnutka podružnice uviek u odboru, kome je u istinu bila desna ruka, pa smo sjegurni, da će bit takova i u buduće. Blagajnica nova, no veselo se svog posla primila, pa smo više nego sjegurni, da će ga na zadovoljstvo i vršiti, ta ona je iz rodo- ljubne obitelji Škarpa, koja je u narodnim stvarima na Dubašnici uviek med prvimi. Ravnateljica Spicijarić bila je već prvo u odboru, pa i ne treba kazati koli ju članice smatraju vriednom, kad ju jedno- glasno izabraše ravnateljicom. Nadamo se, da će obnovljeni mužki i ženski od- bori podružnice učiniti sve moguće, da nas tekom godine razvesele kakvom za- bavom i tim raztrkanu a bome malko i razciepkanu Dubašnicu približe i ujedine u slogi... Al zato treba odbore podupirati, poticati, a ne njihove snove već u zametku gušiti. jer odbori sami uz najbolju volju ne mogu ništa, ako im tko ne pomaže savjetom itd.; česa na žalost do sad nije bilo. — Ne, varamo se, bilo je prvih go- dina, za djakovanja g. popa Josipa Bogo- vića i slobodnih praznika vrlog učitelja g. Josipa Kraljića. Žalostno ipak, da ostala inteligenca Dubašnice nije mogla ili htjela njihova rada uz odbor podružnice nasta- viti. Strpljen, spašen! Strpimo se i če- kajmo, tko da ih sliedi!?

Prinos naš nije velik, no što ćete, ženska nije uviek sama gospodarica, a mužki nemože il neće da njoj više dade i tako Vam od nas sama sitna pržina, al zato velika želja, da našoj **D r u ž b i** po- mognemo, s toga joj i poslasmo koliko sliedi: gdje Gržetić Katica 2 K, Radivoj Jelka 2 K, Trinajstić Marija 2 K, Radić Adele 40 h, Mužina Marica 40 h, Šabalja Marica 40 h, Kraljić Ante rodj. Skarpa 40 h, Sabalja Mare 40 h, Bogović Irma 80 h, Kraljić Franica 40 h, Radić Marica 60 h, Bogović Marica 1 K, Škarpa Marica 40 h, Kraić Marica 40 h, Linardić Marija 40 h, Milčetić Katica 40 h, Vasilić Ivana 40 h, Maškulin Katica 40 h, Spicijarić Ivana 40 h, Škarpa Ante 40 h, Crnčić Marija 40 h, Kirinčić Mare 40 h, Mužina Katica 40 h, Malešić Tonica 40 h, Kre- menić Marica 40 h, Bogović Marija 40 h, Galantić Marica 40 h, Radić Olga 50 h, Turčić Marica 40 h, Kraljić Antica 40 h, Filinić Karmela 40 h, Filinić Marija 40 h, Bogović Jelka 40 h. To za 1902., a za 1903. zavećale smo se da ćemo više, ako Bog dade!

Razne primorske viesti.

Milodari za „Družbu sv. Cirila i Metoda" itd. — Dogodilo mi se češće, da mi je koji iz prostoga puka izručio sakupljen novac za ovo ili ono narodno družtvo, uz molbu, da ga odašaljem do- tičnom družtvu. To sam ja redovito odmah i učinio. Više puta uručilo mi se novac u iste svrhe sakupljen i kod gospodskoga stola, da ga odašaljem na odlučenu adresu, što sam opet obično odmah učinio. Nego kao što drugi sabirači dolaze u sličnim slučajevima u nepriliku, tako došao sam jur i ja. Evo zašto. Puk, koji nješto do- prinese u dobrotvorne svrhe, jedva oče- kuje, kad će to doći u novinama oglašeno. Nego žalibože obično mora na to dugo čekati, najmanje svakako 2—3 mjeseca, a često ni toga ne dočeka. To je slabo i jedno i drugo. Tim se puk ozlovolji, a da ne govorim o inteligentnoj klasi, a dotičnoga sakupljača meće se u sumnju, da je možda novce — »zapio«. To se meni već više puta dogodilo, biva najme, da me se je pitalo, da li sam izručeni mi novac odaslao. I kad bi bio izgubio po- štanski »recipis« ili ga ne bi bio sobom imao, bio bi ostao — osramoćen. Evo ovo je baš uzrokom, što se i medju in- teligencijom obično svatko nećka primiti novac, da ga dalje odašalje. A znadem, da su mi se jur njekoji sakupljači ob ovom pritužіvali, te jednostavno rekli mi, da radi ovoga razloga baš ne će u buduće više sakupljati niti primati takove novce, Kad se što ovakova čuje, to nije dakako od koristi našim družtvima, zato trebalo bi, da ista **r e d o v i t o s v a k i m j e s e c** najave u novinama prispjele prinose i nji- hove darovatelje, ako neće to učiniti odmah za svaki prispjeli dar. Istina, kod toga se njekoji sakupljači pomažu tim, da sami na svoj trošak jave u novini dotični iznos i njegove darovatelje ili da pak novac odašalju kojoj novini, mjesto sa- momu družtvu, čim se i opet povećava trošak odpremanja. Najbolje bi svakako bilo, kad bi pojedina naša družtva redo- vito javljala, kako rekoh, svaki mjesec. Možda ova moja opazka ne će biti na — odmel, a ne bi škodilo, kad bi se ju uzelo u obzir. —

Gospodarska Sveza za Istru u Puli. Začlanili su se nadalje (vidi br. 18. Naše Sloge) u »Svezu« sliedeće zadruge: 20. Gospodarsko-Trgovačko družtvo u Čun- skom, občina Lošinj. — 21. Družtvo za štednju i zajmove, Gospodarsko i kon- sumno u Cresu, družtva za štednju i zajmove (Raiffeisen); 22. u Vrbniku; 23. u Lindaru; 24. Gospodarska zadruga Opatija (za dolnji dio sudbenoga kotara Volosko). — Gospodu u Cresu, Nerezinam, Čunskom itd., molim da se strpe; neimam nego dvije ruke; biti će Božjom pomoći sve po malo. Dr. **L a g i n j a**.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Gosp. Josip Kalčić sabrao u veselom družtvu kod Ivaničeta pul Široli od rodo- ljubnih činovnika voloskog suda te doma- ćinah K 7·65; pomorski kapetan gosp. Ambrozy dao za jednu žigicu g. F. Beni- geru 2 K; g. Ig. Letinić, zastupnik tvrdke Felix Urbanc iz Ljubljane 1 K. Prigodom oprostne večere kapelana g. F. Peršića, sabrano u veselom družtvu kod g. učitelja Rade u Buzetu K 3·12. G. F. Tancabel, občinski blagajnik u Buzetu prigodom iz- leta u Račice sabrao K 20 u gostioni Jos. Sinčica, od dičnih Račičana.

Ukupno danas	K 33·77
Na račun ove godine izkazano . .	„ 230·52
Sveukupno	K 264·29

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Prigodom oprostne večere kapelana veleč. g. Fr. Peršića sabrano u veselom družtvu kod g. učitelja Rade u Buzetu K. 11·20

Na račun ove godine izkazano	„ 220·50
Sveukupno . .	K 231·70

Za „Sokolski dom" sabrao brat Lukić K 10 u tvrdji „Stoja" prigodom zdravice izrečene braći Česima i Hrvatima koji bijahu tamo sakupljeni.

Politički pregled.

U Puli, dne 13. maja 1903.

Austro-Ugarska.

Kako je poznato ustaše Niemci Tirola proti ustrojenju profesorskih stolicah sa talijanskim naukovnim jezikom u Inomostu. Tamo imade već toliko stolicah na juri- dičkom fakultetu, da mogu talijanski djaci polagati u svojem jeziku sve državne i stroge izpite. Nu kako su Talijani u obće nezasitni, zahtjevaše novih profesorskih stolica, čemu se odlučno opriеše Niemci. Da zadovolji vlada jedne i druge, nakanila je maknuti iz Inomosta talijanske profesore, te ih namiestiti u Beču ili u Gracu; a kad bi se i tuj Niemci protivili, otvorila bi pravničku akademiju u Gorici ili u Trstu.

* * *

U Banovini bukti plamen nezado- voljstva u svih većih gradovih i mjestih. Tamo su demonstracije proti banu i ma- djarskom nasilju na dnevnom redu. Usljed tih demonstracija pune su tamnice de- monstranta, koji bijahu od redarstva ili oružničtva pohvatani. Radi tih nemira nedostaje hrvatskoj vladi domaće vojničtvo, te je već pozvala nešto četa iz susjedne Kranjske.

Hrvatske oporbene novine zaplienjene su svaki dan jer vlada neće, da izvanjski sviet išta dozna o tih nemirih, dotično o nezadovoljstvu, koje vlada po čitavoj ba- novini. Pozatvarani su ponajbolji novinari, osim urednika Pasarića, dra. Haymerla, Stj. Radića, uzaptiše jošte dra. Potočnjaka i dra. Lukovića, dra. Šuperinu, župnika Jemeršića te mnoge druge. — Svaka sila do vremena!

Srbija.

Iz Biograda javljaju, da je vlada uredila izbore za novu narodnu skupštinu za dne 1. junija o. g. a ze gornju kuću ili za senat za dne 18. istoga mjeseca. Po novom ustavu sastoji skupština od 130 zastupnika, izabranih tajnim glasovanjem. Od tih će zastupati njih 20 gradove, a 110 izvanjske občine. Sam Biograd bira 2 zastupnika. U senat će izabrati 18 zastupnika na 6 godine, a kralj će imenovati 30 doživotnih senatora.

Bugarska.

Iz Carigrada pišu, da će austrijsko brodovlje odploviti od solunske luke čim bude stalno, da je u Solunu mir i red uzpostavljen. Tamo će ostati samo jedna austrijska vojna ladja. Iz Soluna odploviti će i većina njemačkih i talijanskih vojnih ladja, što je znak, da je turska vlada poprimila potrebite mjere za uzdržanje reda i mira.

Rusija.

Dne 20. o. mj. započeti će u Petrogradu velike svečanosti na uspomenu što je car Petar Veliki prije 200 godina utemeljio današnji Petrograd.

Razne viesti.

Iz Fužina pišu nam, da je tamo preminula dne 8. o. mj. nakon dulje bolesti gospodja Matejka udova Longhino, rodjena Sverljuga, majka g. dra. Andrije Longhino, kupališnog lječnika i poznatog hrvatskog rodoljuba.

Težko ucviljenomu sinu i lječniku i milom našem prijatelju u ime istarskih i tršćanskih njegovih prijatelja i štovatelja šaljemo ovim iskreno i toplo saučešće!

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. F. F. Ono, što se tiče žigica »Družbe sv. Cirila i Metoda«, poslali smo ravnateljstvu »Družbe«. Zdravo! — Gosp. B. Zadnji dio dopisa poslali smo predsjedničtvu našega političkoga društva. Živili! — jer prispjelo prekasno za današnji broj, nismo mogli priobćiti više važnih članaka i dopisa (n. pr. iz Malog Lošinja, Cresa, Pazinščine, Poreščine, itd.) Po mogućnosti — dodajuć prilog — gledati ćemo priobćiti sve u budućem broju. Obaviešćujemo sve dopisnike i suradnike, da se zaključuje redakcija broja, koji izlazi u četvrtak, u sriedu o podne, te radi toga nemožemo uvrstiti članke i dopise, koji stignu poštom u sriedu poslie podne. Molimo da se to uvaži!

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donositelju:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¾%
„ „ 8 „ „ 2¾%
„ „ 30 „ „ 2¾
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ 6 „ „ 2¼%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoloživi s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants** i vriednosti uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Podgradska posojilnica in hranilnica.

Št. 75.

Vabilo
na
IX. redni letni občni zbor
Podgradske
posojilnice in hranilnice
registrovane zadruge z neomejenim poroštvom
ki bode
v četrtek, dne 28. maja 1903.
ob 2. uri popoldne
v zadružni pisarni v Podgradu.

Dnevni red:
1. Poročilo starešinstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje letnega računa za 1902.
4. Določitev odškodnin in daril v zmislu § 20 zadr. pr.
5. Izvolitev starešinstva, nadzorstva in razsodstva.
6. Eventuelni predlogi.

Podgrad v Istri, 11. maja 1903.

Starešinstvo.

Opazka: Ako bi ob določeni uri ne bilo zastopano v smislu § 49 zadružnih pravil zakonito število zadružnikov, obdržaval se bode **drugi občni zbor** v istem kraju, s istim dnevnim redom, isti dan ob 3. uri popoldne, kateri sinc **brezpogojno** sklepali.

Poziv
na
glavnu skupštinu
Istarske Posujilnice u Puli,
registrane zadruge na ograničeno jamčenje.

Zadrugari pozvani su na **XIII. redovitu skupštinu,** koja će biti **u nedjelju, dne 24. maja, u 10 sati prije podne** u velikoj dvorani **„Prv. istar. Sokola"** u Puli, (Stad Pola).

Razpored:
1. Izvješće i obračun za upravnu godinu 1902.
2. Izvješće nadzornog odbora. Od nadzornog odbora odobreni obračuni za g. 1902. izloženi su na ogled zadrugarom u družtvenoj pisarni (Via Gulia 5 prizemno).
3. Odluka o porabi čistoga dobitka.
4. Izbor starešinstva, nadzornog odbora i družtvenog suda za vrieme do dojduće redovite skupštine.
5. Što koji predloži.

Pula, dne 10. maja 1903.

Opazka: Na skupštini treba da je zastupana barem jedna desetina svih zadružnih dielova. Za slučaj, da ne bude toliko zastupanih, **biti će skupština isti dan na 11 sata pr. podne** sa istim dnevnim redom. Svaki zadrugar može ovlastiti pismeno drugoga, da ga zastupa na skupštini.

Poziv
na petu glavnu skupštinu
Buzetskog družtva za štednju i zajmove
registrane zadruge na neograničeno jamčenje,
koja će se obdržavati
u nedjelju, 24. maja 1903.
sa sliedećim dnevnim redom:
1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzorništva.
4. Potvrda računa za godinu 1902.
5. Potvrda o povišenju plaće družtvenom poslovodji i nagrade za sastav godišnjih računa.
6. Ini predlozi.
7. Izbor upravnog odbora za g. 1903.—1905.

Po § 35 družtvenih pravila izloženi su u družtvenoj sobi računi za godinu 1902., te ih slododno svakomu članu pregledati.

Načelničtvo.

Javna zahvala.

Miloj nam rodbini, prijateljem i znancem, koji su nam u vrieme bolesti, smrti i pogreba našeg nezaboravnog i premilog supruga, odnosno otca itd.

Matu Sverka-Suljko

bilo pismeno ili ustmeno iskreno saučešće izkazali, izričemo ovim najsrdačniju zahvalu našu.

Osobito zahvaljujemo se veleč. gg. svećenikom: Juri Dolžanu, Jos. Vrbki, Zorku Klunu i Ladislavu Tonkoviću, što su onako svečano opravili sv. crkvene obrede povodom pogreba; nadalje vriednoj obitelji g. Maie Sankovića, g. načelniku Klarić Antonu, obć. savjetniku g. Fr. Flego, g. Antunu Peropot (Felac) iz Vodica, g. Ivančić Jakovu iz Golca, gg. županom, zastupnikom i svemu mnogobrojnom občinstvu iz Trsteника, Bresta, Boljencih, Černjehi itd. itd.

Bog platio svima stostruko! — Za čitavu obitelj, težko ucviljena supruga

Jelena Sverko.

Klenovšćak, dne 1. maja 1903.

Broj 1786.

Oglas!

Ovime se daje na sveobće znanje, da će se u subotu dne 30. maja u 10 sati prije podne obdržavati u uredu potpisanog občinskog glavarstva

javna dražba
glede zakupa gradnje novoga zvonika u Vrhu.

Izklična ciena **K 9964·74.**

Ponude se imadu pismeno ili ustmeno do 10 sati prije podne rečenog dana ovdje podnieti i moraju sa jamčevinom od 10% providjene biti.

Proračun kao i nacrt gradnje rečenog zvonika izložen je u vrieme uredovnih sati u ovom uredu na svačiji uvid.

Glavarstvo občine
Buzet, dne 9. maja 1903.

Načelnik:
Anton Klarić v. r.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola
Via Circonvallazione 63.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Hrvatski specialitet!
jest jedna vrst **najboljeg pamućnog platna** izvrstna za rublje i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm. široko** i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod
FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 21. Pula, u četvrtak dne 21. svibnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtva u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom ništa nije stvarat', a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju. Nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K. u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

POZIV

na X. redovitu

glavnu godišnju skupštinu

Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru,

koja će se obdržavati

u četvrtak dne 28. svibnja 1903.

u prostorijama družtva „ZORE" u Opatiji.

Razpored:

I. Svečana sv. Misa u 10 sati u kapelanskoj crkvi u Opatiji.

II. Glavna skupština družbe u 3 sata po p. sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Čitanje zapisnika posljednje glavne skupštine.
3. Izvješće tajnika.
4. Izvješće blagajnika.
5. Izvješće nadzornoga vieća.
6. Izbor nove uprave.
7. Možebitni predloži.

III. U večer u 8 i pô sati ZABAVA. (Vidi viest zada.)

Volosko-Opatija, 14. svibnja 1903.

Ravnateljstvo

družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

NB. Ona p. n. gospoda gostovi, koji žele ostati što dulje udruženi, umoljavaju se, da se o podne gore napomenuloga dana nadju u gostioni »Lackner« u Opatiji, gdje će uz primjerenu cienu naći i dobru i valjanu podvorbu.

Za Hrvatsku!

U nevolji pozna se prijatelja — kaže liepo naša narodna poslovica.

I doista, težko se je kada nalazila Hrvatska, ili jedan njezin dio, naime Banovina u većoj nevolji, nego li se nalazi danas. Bogatu svimi darovi prirode spravše zlobnici na prosjački štap. Nekoć neodvisnu i samostalnu kraljevinu skučiše pod tuđje štitničtvo lišiv ju svih slobodština i najvećih narodno-političkih prava. Ona stenje danas u siromaštvu sapeta u težkih okovih nemilosrdnog i drzovitog štitnika, koji njoj neda ni odahnuti.

A kad njoj htjedoše oteti i posliednji biser, sladki jezik, ruknu kano ranjeni lav, te skupi posliednje sile, da obrani bar taj biser, pa stojalo ju to i gorih muka i veće patnje.

U Hrvatskoj neima danas grada, gradića ni sela, gdje se nebi čuo vapaj mukotrpnog naroda: dajte nam samostalne financije; lišite nas madjarskog štitničtva i njihovog jezika, kojemu neima mjesta na našoj zemlji ni po božjih, ni po pisanih zakonih.

Današnji vlastodržci zabraniše narodu obdržavanje skupština i sastanaka, na kojih je hotio prosvjedovati proti madjarskomu nasilju i pitati, da bude sam svoj gospodar sa svojim novcem, a kad mu silom narinuše madjarske napise i madjarske zastave, skoči na noge, te skinu sam protuzakonite napise i zastave.

Radi toga je došlo izmedju naroda, oružničtva i vojske do sukoba na stotinu mjesta, te bijaše mrtvih, na stotine ranjenih i na hiljade pozatvaranih. Medju ovimi nalazi se svećenikah, odvjetnikah, novinara, a ponajviše seljaka.

Izvanjski sviet, koji doznaje iz zaplienjenih novina hrvatske oporbe za nasilja, koja se počinjaju u Banovini, zgraža se nad njimi, te daje svomu ogorčenju izraza u novinah, na sastancih i skupštinah, prosvjedujući proti tako nečovječnom postupanju sa narodom, koji je kroz stoljeća branio Europu od divljačkih navala.

Takvu javnu skupštinu obdržavali su u nedjelju i tršćanski Slovenci, kao najbliža braća Hrvata i kao vjerni članovi velike slavenske obitelji.

Skupštinu sazvaše urednik Mandić i odvjetnik dr. Rybař. Obdržavana bijaše u velikoj dvorani »Tržaškoga Sokola«. Prostrana dvorana i susjedno dvorište nemogoše primiti množtvo nadošlog obćinstva, te su mnogi morali sa ulice naslušikivati.

Prostor lista nam nedozvoljava, da opišemo potanko tu izvanredno uspjelu skupštinu. Naše čitatelje upućujemo na potanji opis u tršćanskoj »Edinosti«.

Na prvom mjestu valja nam spomenuti, da su istarske Hrvate zastupali podpredsjednik našega političkog družtva dr. Dinko Trinajstić i tajnik dr. Juraj Červar i da su skupštini prisustvovali sviestniji Hrvati Istre i Dalmacije, nastanjeni u Trstu.

Skupštinu je otvorio Mandić razloživ prisutnim u obširnijem govoru povod, radi kojeg je sazvana skupština. Za njim je govorio vrlo obširno i temeljito drugi sazivač dr. Rybař, a za ovim pjesničkim poletom odlični naš pjesnik i pisac dr. Tresić-Pavičić i kao posliednji vodja slovenskih socijalista u Trstu Kopač. I ovaj posliednji odsudio je najodrešitije vladajući sustav u Hrvatskoj i njegove predstavnike, pokazav kako se tamo tlači i progdnja nosioce i zastupnike svakog slobodoumnijeg pokreta, u prvom redu one socijal-demokratičke stranke. I on je zagovarao resoluciju, što ju je pročitao dr. Rybař, koju priobćujemo niže, dodao njoj na koncu onaj odstavak o tajnih uhodah hrvatskoga bana. Do skrajnosti ogorčeno obćinstvo davalo je neprestano izraza negodovanju i zgražanju zbog nečuvenog postupanja sa bratskim mu hrvatskim narodom u Banovini.

Skupština prošla je u najliepšem redu uzprkos onolikom obćinstvu raznih stališa, ćak i političkih nazora. O njoj govore sa počitanjem isti talijanski listovi grada Trsta, koji nisu vični pohvaliti ništa, što je slavensko.

Nama je veoma milo, što su baš tršćanski Slovenci i Hrvati prvi u našem Primorju dali na tako svečan i dostojan način izraza s jedne strane svojoj ljubavi, bratimstvu i uzajamnosti sa bracom u Banovini, s druge pako najodlučnijem i najodrešitijem prosvjedu proti drzovitim nametnikom i njihovomu predstavniku u Hrvatskoj.

Jednoglasno prihvaćena resolucija glasi:

Obzirom na to, da je politički i gospodarski nazadak u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji, do kojega je doveo vladajući sustav bana Khuena Hedervary-a krivim tumačenjem hrvatsko-ugarske nagodbe; nezakonitim ograničenjem ustavnih državljanskih prava, osobito osobne slobode, slobode tiska i udruživanja; lošom upravom; uništenjem narodnoga gospodarstva i financijalnim izkorišćivanjem Hrvatske na korist Ugarske; protuzakonitim izviešivanjem madjarske zastave te narivavanjem madjarskoga jezika na hrvatskom zemljištu — stvorilo odnošaje, koji su u protuslovlju sa svakim pravnim ćuvstvom i koji kažu očevidno ciljeve da na korist madjarskoga imperijalizma uniši narodno i državno pravo Hrvatske, što bi bilo na očitu štetu Slovenaca i Hrvata takodjer i u ovoj državnoj poli, kano i Slavenah u obće;

izjavljaju Slovenci i Hrvati iz Trsta i okolice, sakupljeni na javnoj skupštini dne 17. o. mj. svoju solidarnost s pravednimi težnjami hrvatskoga naroda u Banovini; prosvjeduju proti tomu, da skupna vlada podupire vladu u Hrvatskoj, te stavlja grofu Khuenu Hedervary-u na razpolaganje skupnu vojsku, te ju dapače pomnožava sa pukovnijami iz naše državne polovice, i prosvjeduje proti špijonaži Hedervary-evih detektiva u Austriji i upozoruje zastupnike, da poduzmu potrebite korake, da se Khuenovi uhode protjeraju preko naših granica.

* * *

Primamo iz Beča: Za četvrtak dne 14. maja o 9 u večer razaslao je Mirko pl. Pisačić pozive k sastanku na temelju § 2. (zakona o sastajanju) sa omedjašenjem na pozvane gostove u poznate prostorije »Bečke Ressource«. Velika dvorana napunila se je pozvanici, i doli i na galerijah. Najviše bijaše dakako Hrvata, iz svih hrvatskih pokrajina, i to sveučilištnih, pak obrtnika i radnika, te zastupnika na carevinskom vieću. Došlo je i Slovenaca, i Srba, i Čeha, i Poljaka i Bugara. Pisačić je kratko spomenuo, za što je sastanak sazvao, da se naime Hrvati, stanujući u Beču izraze o dogodjajih u Banovini, u Hrvatskoj i Slavoniji. Predsjednikom sastanku bi izabran poznati čestiti odvjetnik dr. pl. Kozić. Zahvaliv se na pouzdanju i označiv u kratko ozbiljnost predmeta razprave, pozove mladoga sveučilištara da o njem progovori. Taj mladi sveučilištar ocrtao je stvarno odnošaje u Hrvatskoj i Slavoniji, kako se naime tamo vriedja zakone na štetu Hrvata, kako se hoće da se Hrvate i gospodarstveno i financijalno uniši, kako proti tomu nisu koristili ništa govori zastupnika u saboru u Zagrebu niti pisanje novina. Dakako da je to moralo izazvati narod, koj već nemože snašati vriedjanja svojih prava, nit žalostnoga svoga stanja. Proti narodu pak je vlada poslala i policije i žendarme, a kad ni to nije dostajalo, onda i oružanu vojsku. Tamnice se pune, krv se prolieva, pače ima već i umorenih. I nas odaljene od domovine, reče, boli to, i mi hoćemo da damo izražaja toj našoj boli, i čuvstvom koja nas napunjaju. Zastupnik Biankini progovori također obširnije o krvavih dogodjajih u Banovini. Glavnu krivnju baca na bana grofa Khuen-Hedervary-a, koj tamo već 20 godina groznim načinom vlada. Čudi se kako ga zemlja može još nositi kod svih zala koje je počinio. Izliče

---

PODLISTAK.

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

II.

U Ameriku?

(Nastavak)

U malenoj, potleušnoj krčmici „K starcu Bokezu" u predgrađu bučnog velegrada sašlo se za dugim stolom dvadesetak mladih hrvatskih primorca. Med svima bio najstariji Luka Dragić, čovjek punane brade, dugog, kô šiljak zaoštrenog brka. Lice bilo mu rumeno, ljepušasto, pogled mio, ljubak, gotovo zamaman.

Ljubili Luku ko otca, družili se njime pa i savjeta tražilo se samo u Dragića.

Nego danas bio je Luka nekud tužan, zlovoljan. Niemo piljio je preda se, igrajuć se na stolu dugim rutavim prstima svoje velike žuljave ruke i zamislio se tužno.

Družtvance se medjuto razigralo pa udri u piev milotužnih popjevaka i zrakom tim američkim zrakom gubio se bolni, vajni uzdisaj, plač i ajmek jadnog hrvatskog radnika.

Milotužni lelek kosnuo se Luke i on se ustoboči, uzpravi pogled na izpita, izrisana lica svoje braće i bilo mu je težko, vrlo težko. Već htjede, da progovori kad vrata lagano škrinu a u sobu uvuče se bojazljivo blieda, umorna glava.

Napried!, napried!, oglasi se netko iz družtva i u sobu stupi čovjek u trošnom tamno-zelenom kaputu sa malenim smeđim lovačkim klobukom.

— Pavle, Pavle! priskoči Luka i ovije mu se oko vrata. I ti . . . i ti . . . . i ne uzmogne dalje. . . . . Da, i ja, izmuca na kratko, jedvačujno putnik, što se bio ono nagnuo na željezne „sartige" orijaškog „Montevidea".

U domovinu? upita Luka pogledav bojazljivo na došljaka.

Da je čime! uzdahne Pavao i baci tužni, gotovo očajni pogled na zemlju. U tili čas proletiše mu mislima crne slike njegovog jadnog, kukavnog života iza kako je onog kobnog dana na gatu pustio svojeg malog zaplakanog Mirka i uzdrhtalu ženicu Jelku.

Sjeća se — a tomu je dugo, ah dugo — kako su tužno gledali za odlazećim parobrodom a mališe stisnuo u majčino krilo i plačući doživao njega. A ona ga pridignu, stisne grčevito na svoje grudi i izplače se nad njim ko ljuta godina. Ah kako mu je bilo tada težko, al koli mu je teže sada! Svaka suza njegovih milih padala je opet na ranjeno Pavlovo srce i njemu je bilo, da svisne od boli. Tri su podpune godine, da im se nije javio, pa tko zna kako im je i dali su još u životu, pitao se ubogi Pavao i u živoj, grozničavoj trzavici čuo je u sebi potajni, prigušeni vapaj: „u domovinu!", „u domovinu!"

Al čime, kako da prebrodi silni ocean, nemećalo se jadniku pitanje i lagano, lagano, gotovo nehajno odkotrljaju mu se dvie gorke suze niz ono patničko, izrovano lice. — — — — — — — — —

— Ne suzi Pavle, Luka će prvi, imade nas ovdje u Americi, silan broj. Odpravilo se već na stotine jadnika u tužnu domovinu pa se neće ni na tebe zaboraviti. Evo ti moj obol a od ovih jadnika — pokazivajuć na družtvo — nemoj očekivati pomoći, jer i oni sirotani traže zarade i njim već izkapio novac što ga od kuće donieše. To izusta Pavlov nekadanji pajdaš, kom se je u Americi pustim slučajem sreća nasmješila i pruži ubogaru par američkih žutaka.

Pavao drhtnu, duboki, prigušeni uzdah zahvalnosti izvije mu se iz grudiju, te poljubiv darežljivu ruku svojeg dobrotvora spusti se tužan, obnemogao na trošnu izgrizanu slamnjaču i uzjecav sirotan, zamisli se kruto . . . . . (Nastavak sliedi.)

kako su se drugi narodi borili za svoju slobodu i samostojnost, pak kako hoće i hrvatski da svoju slobodu i nezavisnost izvojuje, kako da uzpostavi svoje njekdanje kraljestvo. Danas već znadu i naši neprijatelji kuda nas sve ima, u kojih pokrajinah živimo, i da hoćemo da budemo svi ujedinjeni. Iza njega je još kratko govorio zastupnik Spinčić; pak predstavnici Slovenaca, Srba, Poljaka, Čeha i Bugara, koji svi su se izjavili suglasnimi sa čuvstvi i težnjami Hrvata. Na svrsi bila je jednodušno prihvaćena sliedeća resolucija:

»Bečki Hrvati, sakupljeni na pouzdanom sastanku dne 14. maja, u prisutnosti i uz odobravanje braće Slovenaca, Čeha, Poljaka i Bugara, daju izraza boli, kojom primaju najnovije viesti iz uže Hrvatske. Samovolja grofa Khuena, zaštita nezakonitih emblema madjarske države, financijalno propadanje i sistematično vriedjanje prava i zakona, sile narod hrvatski u ogorčenje i očaj. Bečki Hrvati pozdravljaju one neustrašive borce, koji ni u tako ozbiljnih vremenih, kad se svaki ustavno dozvoljeni odpor proti nezakonitomu stanju žigoše kao uroa, neodstupaju od borbe za narodna prava. U hipu, kad se Zagrebu i užoj Hrvatskoj pridružuje takodjer Spljet i sva Dalmacija, kad se hrvatskoj borbi pridružuju braća Slovenci, — Bečki Hrvati, u stalnoj nadi, da će se toj borbi pridružiti takodjer Hrvati po drugih hrvatskih pokrajinah, zaključuju, da će oduševljeno i uztrajno podupirati svaku borbu u obranu potlačenih ustavnih i narodnih prava hrvatskoga kraljestva. Naposeb će nastojati, da bude slavenski i tudji svietpodučen, ko je pravi krivac nemirom i kako se u Hrvatskoj podržaje vlada sile i krivice«.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 15. maja 1903.

Radi porabe jezika kod sudova u Trstu.

Počimam i opet s našimi „dobrimi“ i „umjerenimi“ suzemljaci, Talijani. Mogao sam već zadnji put, al sam propustio da nebudem predug.

Ovdješnje novine doniele su viest, da su baron Malfatti (predsjednik talijanskoga kluba), Basevi (zastupnik trščanskih veleporeznika) i Rizzi (po milosti c. kr. vlade zastupnik ladanjskih zapadnih istarskih kotara) bili dne 2. t. m. kod ministra-predsjednika, kao upravitelja ministarstva pravosudja. Došli su k njemu, da mu se prituže radi uvjek rastućega slaviziranja sudova u Primorju. Rekli su mu, da povodom toga vlada grozna razdraženost medju talijanskim pučanstvom. Molili su ga, da poduzme shodne mjere, kojimi bi zadovoljio opravdanim željam toga istoga talijanskoga pučanstva. Ministar-predsjednik kao upravitelj pravosudnoga ministarstva njim je odgovorio, da mu o svem tom što su mu rekli nije ništa poznato, naročito da on nezna da bi se davala kakva prednost Slavenom a da bi se zapostavljalo Talijane. Pritužba u tom smislu neima, a sve koje su mu podnesli da će dati izpitati! — Ja bih njim bio rekao: Buffoni! Ako se gdje krši zakon, naredite zakone i paragrafe istih, navedite slučajeve, na koje oslanjate svoje tvrdnje glede nevršenja zakona. Neslaviziraju se sudovi u Primorju, nego se je zadnje doba konačno oživotvorilo njeka prava, koja pripadaju Slavenom po Bogu i pisanih zakonih. Nije za to razdraženo talijansko pučanstvo Primorja, kojemu se nije dogodila nikakva krivica, nego su razdraženi irredentistički listovi „Il Piccolo“ „L' Indipendente“ i drugi; a razdraženi su takodjer talijanski odvjetnici. Nego ja njim za to nisam kriv. Nek se uče i drugi jezik pokrajine, koj ima jednaka prava kao i talijanski, pak se neće trebati razdraživati, nit bojati za svoj krušac i trbušac.

I zbilja postavili su interpelaciju dne 1. maja talijanskim jezikom, koja bijaše njemačkim jezikom pročitana dne 5. maja. Kao slučajeve kršenja zakona navadjaju posliednje kaznene rasprave u Trstu. Navodno kršilo se je zakon, pošto da je talijanski jezik „sudbeni jezik“ u Trstu, i pošto da se po zakonu samo u tom jeziku može razpravljati.

A taj zakon?! Gospoda interpelanti navadjaju dvorski dekret od 26. marča 1786., kojim bijaše naloženo, da kod sudova „na vlaških medjah“, nadalje u Gorici, Gradiški i Trstu, ima u tri godine prestati poraba talijanskoga jezika, i uvesti se poraba njemačkoga jezika. Taj dvorski dekret stupio je izvan krieposti drugim dvorskim dekretom, od 20. aprila 1790. Od onda da neima zakonske ustanove glede porabe jezika, i s toga ..... s toga mora se rabiti talijanski, s toga je talijanski jezik jedini zakonit — tako po mudrih glavah Malfatta i njegovih slavnih drugova. Prije svega, ako se je imalo ukinuti porabu talijanskoga jezika, pak ju opet uvelo, nije se tim proti slavenskomu ili hrvatskomu jeziku ništa reklo.

Al i neobazriev se na to, nit na ništa drugo, dosta je navesti čl. 19. drž. tem. zakona. Taj je izdan poslie onih dvorskih dekreta, njim se je ukinulo sve prvanje, i proglasilo sve jezike ravnopravne kod svih oblasti, u cielom javnom životu. Specialno „sudbenoga jezika“ nejma. „Sudbeni jezik“ je onaj koj stranke govore, a u kojem imadu sudci suditi. Za slovenske stranke je sudbeni jezik slovenski, kako je za Hrvate hrvatski, za Čehe češki, Poljake poljski, Njemce njemački, Talijane talijanski.

Za dobavu glibodera.

Zast. Antonelli i dr. upravili su na ministra trgovine upit: da li zna da su jako zamuljene razne luke kao i ricke i kanali i da li je voljan dati nabaviti dovoljan broj strojeva (glibodera) da se iz istih luka, ricka i kanala izvadi blato? — O tomu bilo je već često i sa stane naših zastupnika govoreno. Moguće. da će pomoći, kad se s obiju strana isto gudi.

Za Hrvate u Banovini.

Dne 1. maja je zastupnik Biankini i drugovi podastro interpelaciju, koja bijaše pročitana dne 5. maja, i koja u glavnom glasi:

Već mjesec i pol dogadjaju se u Hrvatskoj stvari, koje zadavaju brige i prouzrokuju zlovolju u svakom patriotu. U Zagrebu i raznih drugih mjestih hrvatske su na dnevnom redu demonstracije, nemiri, zatvori, ćak i krvoprolića, jer se hrvatsko pučanstvo proti pravu i zakonu madjarskimi zastavami i napisi izaziva, i jer to pučanstvo neda si ugrabiti svojih i zadnjih ustavnih prava. Tamo ima izborno pravo jedva 2½% stanovnika; tamo se i sa bajonetami odstranjuje sa birališta birače i oporbene kandidate i zatvara se jih. Tamo je ironija sloboda štampe, pravo sastajanja, i u obće ustav. Mi nećemo govoriti s tih groznih odnošajih, jer bi nam mogao ministar-predsjednik reći, da se nesmie mješati u poslove druge polovice monarhije. Naša je namjera, da ministra-predsjednika i druge odlučujuće krugove upozorimo na krvave nemire u Hrvatskoj, jer bi isti mogli biti pogibeljni za cielu monarhiju. U doba kad je položaj na Balkanu jako kritičan, kad si tamo Bugari gledaju oružjem zadobiti svoja prava, stalno nije koristno da se u Hrvatskoj, nasljedki u ustanku se nalazećega naroda, porodi druga Macedonija, u Hrvatskoj, u kojoj se državljane strielja, ranja, u hrpah zatvara, samo za to, jer hoće da se zakon vrši. Pita se ministra-predsjednika, da li su mu ti odnošaji u Hrvatskoj, izazvani od Madjara poznati? Pošto ti odnošaji bacaju tamnu sienu na cielu monarhiju i nju slabe, je li voljan pogovoriti se o tih dogodjajih sa ministrom cesarokraljevske kuće i vanjskih posala, te na to raditi, da prestanu, i da se odstrane uzroci tim dogodjajem?

Ministar-predsjednik je u istoj sjednici odgovorio: Gospoda zastupnici Biankini i drugovi podnieli su interpelaciju, koja se odnosi izključivo na dogodjaje unutar „ugarskoga državnoga područja“ (?!). Prem se tvrdi u upitu, da ti dogodjaji bacaju tamnu sjenu na monarhiju — j a n i s a m n i š t a o d t o g a o p a z i o, i n i j e m i p o z n a t n i k a k o v z n a k z a t o — to moram ipak odgovor na interpelaciju odkloniti, jer mi nepripada nikakva ingerencija na dogodjaje u „kraljestvu Ugarskom“. U ostalom nenalazim shodnim, da se podnaša interpelacije ob odnošajih za kojih razpravu nije kompetentno austrijsko carevinsko vieće.

Austrijskomu gosp. ministru-predsjedniku, upravitelju nutarnjih poslova i pravosudja, već su njeke hrvatske novine prigovorile, što nezna nitizakonitoga nazova za dielove monarhije u Translajtaniji, i što njegova ignorancija tako daleko ide, da nezna nit za službene „kraljevine Hrvatsku, Slavoniju i Dalmaciju“. Nego nesamo da je neznalica u temeljih uredjenja monarhije Habsburžke, obstojećih već preko 30 godina, nego on nezna niti što se sada dogadja u monarhiji. Sav sviet zna, kako se u Banovini skupštine zabranjuju, kako se ljude zatvara, odsudjuje; kako se krv proljeva; kako se u razne predjele žandare i vojsku šalje; a to sve da se potlači izraz očaja u kojem se tamošnji narod nalazi. Sav sviet to zna, akoprem ne onako kako bi se znalo, da se makar jednomu jeditomu Židovu što zla dogodi, sav sviet to zna, samo nezna austrijski ministar-predsjednik, i upravitelj dviju ministarstva, te tajni savjetnik Njegovoga Veličanstva cesara i kralja Franu Josipa I, koj je kralj takodjer one Hrvatske, u kojoj se grozne stvari dogadjaju. On nejma nikakva ni znaka a kamo li dokaza, da se tamo dogadjaju stvari koje bacaju tamnu sienu na monarhiju . . . To je već zbilja kao da smo u Turskoj, ako ne gore.

Zastupnici naroda pak stalno neće pitati toga ministra-predsjednika, o čem je shodno a o čem nije u parlamentu razpravljati. Ako se može razpravljati o Burih, o Kini, o Kreti, o Macedoniji — a o tom svem se je jur razpravljalo (a o čem se nije?!), zašto da se nerazpravlja o dogodjajih, koji se zbivaju u jednom dielu jedne te iste monarhije!

Sličnu interpelaciju postavio isti zast. i drug. na min. domobranstva, koj pak nije odgovorio.

* * *

U sjednici 12. t. mj. podnio je zast. Biankini i drugovi treću interpelaciju u istoj stvari, na temelju novijih dogodjaja, na ministra domobranstva. Pita se ministra domobranstva: kako opravdava vojna uprava taj svoj postupak? Je li obavjesten o tom najviši vojskovodja, Njegovo Veličanstvo? Jeli voljna obavjestiti ga u svrhu, da se izda naredba, koju ima pravo očekivati zaslužni hrvatski narod? —

Obzirom na odgovor, koj je dao ministar-predsjednik na interpelaciju na njega upravljenu, bolje rekuć odnosno na to da je ministar-predsjednik odklonio odgovor, postavio je zast. Biankini dne 12. maja obrazložen upit na predsjednika zastupničke kuće. Obrazloženje i upit je dobro zapapreno proti ministru-predsjedniku. Biankini pita predsjednika kuće: je li voljan upozoriti ministra-predsjednika, da je njegovu interpelaciju o krvavih dogodjajih u Hrvatskoj i Slavoniji zlo razumio ili zlo razumjeti htjeo, te tim povredio njegovo pravo interpelacije? Je li na dalje voljan ministru-predsjedniku razložiti, da i zastupnici znadu da on nejma prava izravnoga umješavanja u poslove druge polovice monarhije, al da usupor tomu i na temelju temeljnih državnih zakona imadu zastupnici pravo pitati i obavješteni biti takodjer o dogodjajih u toj drugoj polovici, bar toliko koliko ob odnošajih u Macedoniji, u Albaniji, u Kini? Je li voljan uplivati na ministra-predsjednika da odgovori na njegovu interpelaciju, te da tako pokaže, da mu ništa, što se dogadja, neizbjegne, da nejma straha pred Magjari, i da neprecienjuje njihove preuzetnosti? — Predsjednik kuće odgovorio je, da neće posredovati u toj stvari, jer da je ministar-predsjednik već odgovorio.

* * *

Beč, 19. svibnja 1903.

Putem prešnoga predloga danas je obavljena razprava ob odnošajih na jugu monarhije. Govorio je predlagatelj Biankini početkom i na svrsi. Iza njega ministar-predsjednik; pravedno i kivno pretrgavan od hrvatskih, slovenskih i českih zastupnika. Kod prešnosti govorili su na dalje Mladoček dr. Dyck, Slovenac dr. Žitnik, Hrvat dr. Ferri, češki radikalac Choc, Hrvat vit. Vuković. Dočim je predlagatelj početkom govorio prilično dugo i gnjevom, govorio je na koncu kratko i jako uspjelo, te dao zasluženu lekciju Koerberu.

Glasovalo se posebice o svakoj od triju točaka. Prva glasi, da se pozove „c. kr. vlada, da poduzme shodna za odstranjenje Khuenovih špicela iz Kranjske i drugih pokrajina ove polovice monarhije“. Za prešnost te točke glasovalo je 105 zastupnika, proti 81. To je većina, al nije dvie trećjinska većina. Za prešnost su glasovali Hrvati, Slovenci, Česi, Rusini, radikalni Poljaci, kršćanski socijali ili antisemiti, dio njemačkih katolika, dio Svenjemaca, i socijalni demokrati. Proti predlogu njemačkih veleposjednici, njemački nacionalci, njemački liberali dio Svenjemaca, i talijanski liberalci Bennati, Polesini, Antonelli, Verzegnassi, te nješto posve malo Poljaka.

Druga glasi: „C. kr. vlada se poziva, da navede razloge, s kojih je poduzela ogavne korake, kakav je onaj, da je dala provesti prediztragu proti slovenskim tiskarom u Ljubljani“. — Prešnost te točke bila je prihvaćena dvietretjinskom većinom. Za prešnost glasovali su oni, koji i kod prve točke; a osim njih takodjer Poljaci i Rumunji kao i svi njemački katolici. Proti prešnosti njemački veleposjednici, njemački nacionali, njemački i rečeni talijanski liberali, te svi Svenjemci.

Treća točka glasi: „C. kr. vlada se poziva da čim prije poduzme shodne korake u svrhu, da medju slavenskim pučanstvom na jugu monarhije prestane obstojeća razdraženost i zlovolja radi samovoljnoga vladanja u Hrvatskoj i Slavoniji“. Za ovu točku glasovali su Hrvati, Slovenci i Česi. Drugi, koji su prije glasovali prijazno, nisu ovdje, jer da to znači umješavanje u poslove drugoga djela monarhije.

Druga točka bila je velikom većinom glasova primljena takodjer stvarno.

K cieloj razpravi i k glasovanju samo dvie opazke, ponekle suvisne medju sobom: Oni, koji najviše o slobodi govore, tobože slobodoumni Njemci i Talijani, glasovali su postojano p r o t i s v i m t r i m t o č k a m p r e d l o g a. Pokazali su i ovom prilikom, da su krivi liberalci. Glasovali su prema onomu, što je govorio ministar-predsjednik, te tim pokazali da oni su njegovi, kao što je i on njihov.

U ostalom bilo je kod te razprave dosta zanimanja, i obćenito je mnienje, da su predlagatelji poljedili.

Svakako će sviet znati još bolje nego do sada, da imademo i u samoj monarhiji Makedoniju, pak da će se ko naći, koj će i u njoj težiti da učini red.

Sa Kvarnera.

III.

Mali Lošinj, 12. maja 1903.

Naši obožnji „Talijani“ mrmlju i kleveću, lažu i psuju, bune se i huckaju narod proti Hrvatima a osobito proti pres. g. biskupu Mahniću. A da bi zašto! Koja im se to opet „nepravda“ naniela?! Što ćete više: Nakon što je preko 4 godine upravljao kao administrator župom ovom sladki i medeni — srdcem i dušom ništa manji „Talijan“ od jednog načelnika Vidulicha — don Franc. Craglietto, — premješten je u Krk! To je uzrok njihovog nezadovoljstva i bunjenja. Ono, na što su svi naši svećenici, dok nisu stalno za koju župu potvrdjeni, — uviek pripravni, i što nikada ne začudjuje njih niti našeg puka, to je za naše „Talijane“: politika, nepravda i osveta! — Dok su — kako i moraju biti — hrvatski svećenici vazda pripravni, da polaze iz jedne biednije, kukavnije i zabitnije administrature na drugu ne manje slabiju, dotle naši „Talijani“ a i njihovi

Nastavak u prilogu.

svećenici, kao zahtjevaju, da se njih smatra superiornom kastom: „gente privilegiata“, kojim su dosuđena sva bolja i ljepša mjesta u biskupiji; odnosno ona, koja baš oni hoće i žele.

Imade uzornih i u svakom pogledu vrstnih naših svećenika, koji daleko nadmašuju svojom sposobnošću stanovite „Talijanima“ drage, ali svi ovi moraju za volju ovim biti zapostavljeni.

Tako se sada baš radi o popunjenju naše župe, gdje već preko 15 godina nije bilo stalnog župnika. Za to mjesto natjecalo se oko 7 ili 8 naših svećenika, kojim ni najfanatičniji „Talijan“ ne može poreći sposobnosti. „Talijani“ naši, neimajući niједnog „svojeg“ usposobljenog svećenika, koji bi mogao za župu kandidirati, uprieše sve sile, da prodre spomenuti don F. Craglietto, koji ali nije za to usposobljen, jer nema župničkog izpita. Kad su čuli, da ordinarijat njegovu molbu ne može — što su mogli odmah znati — prihvatiti, digoše zajedno s njim kuku i motiku proti „nepravdi“, koja im se tim učinila. — Njima je pravica, kada naši, koji imadu sve sposobnosti i pravo na župu budu odbijeni, da se može dati mjesto jednomu, koji za to mjesto usposobljen nije, i po tom na njega nikakva prava nema, — osim što je on „Talijan“!

U ostalom taj njihov čovjek, ma da bi i imao i sve moguće žup. izpite, on ipak nije za župu kao što je Mali Lošinj. — Čovjek je to, koji nije kadar da izreče jednu hrvatsku izreku od 5 rieči, a da ne načini 10 pogrešaka, a ipak mora svaku nedjelju hrvatski propovjedati. Na svoju hrvaštinu on si može uzeti patent! — Sramota je za sve nas Hrvate, koji dopuštamo, da nam se onako grozno nagrdjuje javno naš jezik, i da se onakvim piramidalnim glupostima naš puk hrani i pita. — Da se naši svećenici u službi služe ovakvom talijaništinom, bili bi ih pune sve i svakovrstne talij. novine; ni pet minuta nebi sjedili na svojem mjestu. Ali mi smo Hrvati poznati dobričine: Aj Bože! da nam i onako prodiču?!

Taj dakle čovjek premješten je sada u Krk (gdje mu bar hrv. jezik neće trebati!?), i eto radi toga čitave smutnje u našem mjestu, koju klevetanjem i lažima podžižu i u našem puku „Talijani“, a kojoj je najprije mogao i morao stati na kraj sam don F. C., da mu nije bilo više do svojeg interesa i taštine, nego li do kršć. vjere, spasa svoje duše i ugleda biskupovog i svega svećenstva. — Ali ne ćemo dalje — barem za sada — o tome.

Don F. Craglietto misi već preko 25 godina. U tim 25 godinama — uza sve što nije imao župn. izpita — nije služio van u samim 2 župama, i to baš ondje, gdje je sam želio. Bio je kapelanom za preko 20 godina u svom rodnom mjestu V. Lošinju, a ostalo je opet po njegovoj želji, bio sve do sada administratorom u Malom Lošinju; i sada se nanaša po mnienju njegovom i naših „Talijana“ njemu i svem talijanstvu ovim trećim premještenjem najveća nepravda! A pitajte vaše „talijanska“ gospodo: koliko su mjesta — i to Bog zna kakvih — u to vrieme promjenili naši svećenici?!

Da ti smutljivci čim bolje uzpire narod proti presv. g. biskupu, a dosljedno da ga tako odbiju i od crkve i od vjere, neimajući narod čim drugim obmamiti — osim sladkim riečima don Francesca — bajaju narodu, kako da je on, don Fr., našao zapuštenu i neuredno crkvu, i kako da ju je on uredio i obnovio, — pa da bi se moralo imati obzira na te njegove „neprocjenjive zasluge“!

Mi neznamo odkada je postalo izpunjenje svojih dužnosti — zaslugom. Ali, zar drugi svećenici ne čine to isto, a i još više i u težim i u oskudnijim prilikama i mjestima? Ili je njihova zasluga samo zato manja, što oni nisu našli punih blagajna kao don Fr.?! Don Francesco nije mogao imati ugodnije dužnosti, iza kako mu je njegov predšastnik dr. Grković iza uzornog svog gospodarenja i štednje ostavio bogate crkvene blagajne — nego li uredjivati i poljepšavati gotovim novcem crkvu, kojoj je na čelu. — Maloselci znadu dobro, kako je stojala crkvena blagajna kad je došao na onu župu dr. Grković. — Dru. Grškoviću glavna je briga bila, da poravna crkvene račune i da svojim gospodarstvom i štednjom poravna, što se je za njegovog predšastnika pogrešilo. Njegovi su mu prijatelji govorili već onda: Vi sada skupljate i štedite, a doći će drugi iza Vas, koji će tim novcem graditi i krasiti crkvu i sebi pripisivati svu hvalu, zaslugu i slavu! Tako se je evo i dogodilo. — Ovo smo rekli samo da konštatujemo istinu, a ne da kadimo dru. Grškoviću, budući je i on ovdje učinio zamašnih pogrešaka proti hrvatstvu.

Ali čujte ovu još ljepšu! Ovdje propovjeda ove godine za mjesec svibanj Isusovac Dvornik. Kao propovjedniku jasno je po sebi, da mu je propovjedati o ljubavi, miru i slogi; a ne manje i o dužnom počitanju i poslušnosti napram duh. poglavarom, pogotovo ovdje, gdje „talijanski“ naši framazuni bacaju ugled biskupa našeg u najveće blato. Ali čini se, da i ovaj č. o. Isusovac boluje bolešću naših „Talijana“.

Vidio je narod usljed lažih i kleveta uzrujan, a on mjesto, da upozori taj narod kako nema razloga niti prava uzrujavati se a još manje mrmljati proti svomu nadpastiru, — a to on javno u crkvi upozorivao narod, kako bi morao radi slaba polazka vjernika obustaviti propovjedi, medjutim, da neka dodju sutra čim u većem broju, da se zajedno s njim obrate k Bogu i Majci Božjoj, neka odvrati od mjesta „nesreću“ koja ga zadesila i usliši njihove molbe i želje. Drugi je dan pak izmedju ostaloga rekao puku i ovo: „Siete costernati, io lego nei vostri cuori, non occorre che mi esterno di più, mentre questa città è colpita d' una grave sciagura“! Otče! po kome imadete Vi vlast propovjedati u lošinjskoj crkvi?! Od presv. biskupa Mahnića, zar ne? A koja je ta grozomorna „grave sciagura“?

Zar je kuga, kolera — Bože nas sačuvaj! — udarila na naše mjesto?

Zar je nebo oborilo se na nas?! Zar je u istinu presv. naš biskup — poznat inače sa zamjerne svoje svetosti i pobožnosti — tako strašan tiran, čijega djelovanje i odluke donašaju jednom mjestu „grave sciagura“?! Neznači li ovo huckati narod proti svojim poglavarom? Ali nejdemo dalje, tu daljnega komentara ne treba.

Čudno! Čim je naš administrator dobio dekret za premještaj odmah ga uhvatila kruta bolest, koja ga nije u isto vrieme poštedila (samo u manjoj mjeri) ni našeg propovjednika. — Ala mi je nježnih živaca ova „gente privilegiata!“

Svakako bi g. veleč. F. Craglietto najbolje učinio, da ide svoju težku bol bolovati čim prije izvan Lošinja maloga, jer onako samo daje prilike, da smutnje ne mogu svršiti, koje su na štetu vjere, crkve i ugleda svećenstva.

Pitanje glagolice.

Naredba sv. Sbora za obrede, koju je „N. Sloga“ tiskala, prepušća pojedinomu biskupu, da odredi odnosno predloži koje crkve imadu pravo na glagolicu. U I. točki rečeno je, da poraba staroslovenskoga jezika u liturgiji nije osobna povlastica svećenikova i tomu nemože biti prigovora, jer da dodje glagolaš recimo u crkvu koju pohadjaju većinom Niemci pa da zapjeva glagolski bila bi gotova smutnja i obratno. Rečeno je nadalje, da je to stvarna povlastica stanovitih crkava, a ovdje ne valja razumjeti samo zidanu (mrtvu) crkvu, nego i skup vjernika, koji redovito pohadjaju odnosno pripadaju toj crkvi, inače nove crkve u župi gdje je poraba staroslovenskoga jezika, nebi već tom povlasticom mogle se služiti. Pri sastavljanju popisa naredjenoga treba paziti i na narodnost i želju pučanstva za koga se u crkvi obavlja sv. liturgija. Kada bi sv. Stolica izjavila, da stvarna povlastica pripada crkvenoj obćini, u obsegu koje nalazi se pojedina crkva, tada nebi bilo mjesta tolikim protuslovnim tumačenjem.

U „N. L.“ veleuč. Anton dr. Antončić predlaže, da biskupi sazovu Synode poput presv. krčkog biskupa Mahnića i učine propisani popis crkava. Dvojben bi bio uspjeh, jer nisu svi biskupi misli krčkoga biskupa. Držim, da bi bilo najprikladnije i najuspješnije, kada bi se od sv. Sbora za obrede pitalo još jedno tumačenje pogledom na izjavljenu stvarnu povlasticu i to u smislu, da — bez obzira na dosadašnju poraba staroslovenskoga jezika — mora poslužiti se povlasticom staroslovenskoga jezika u sv. liturgiji (sv. Misi) a domaćega u svima drugima sv. činima u svima crkvama onih župa, u kojima stanuju rimokatolici većinom Slaveni, ako većina njih to zapita od svoga biskupa.

Ovo nek bude geslo svih slavenskih novina i predmet zahtjeva, dok se to ne postigne.

Jedino tada nebi bilo slučaja prelazu na unijate ili tja u grčko-iztočnjake i bio bi konac svakom izvraćanju i krivljenju te napadanju pojedinih biskupa a na štetu same vjere. Glagolicu, kao narodnu svetinju, ljubili bi ne samo svi Hrvati, nego i svi Slaveni, koji časte svoje apostole sv. Cirila i Metoda, te ona nebi bila političko strašilo, već most k ostvaranju božjega proročanstva: Biti će jedan pastir i jedno stado.

Jedan župnik.

Jezikovno pitanje u Primorju.

Premda imade u Primorju više Slavena, t. j. Hrvata i Slovenaca, nego li Talijana i Niemaca zajedno i to na temelju umjetne službene statistike, koju sastavljaju većinom nam neprijazne oblasti, ipak naše zemaljske oblasti, kao što je c. kr. namjestničtvo, c. kr. financijalno ravnateljstvo, c. kr. ravnateljstvo pošta i brzojava, c. kr. pomorska vlada, c. kr. zapovjedničtvo oružničtva itd. služe se samo talijanskim ili njemačkim jezikom i to ne samo sa Talijani i Niemci, već dapače i s nami Hrvati ili Slovenci.

Kada se rečene oblasti čute prisiljenimi, da kojemu našemu narodnomu zastupniku, odvjetniku itd. uruče kakav hrvatski ili slovenski spis, tada mora taj spis prije sastaviti talijanski ili njemački, a onda ga iz njemačkoga ili talijanskoga prevede koji u tu svrhu plaćeni niži činovnik ili prevodioc u naš jezik.

Ovo će se mnogomu činiti nevjerojatnim i nemogućim u ravnopravnoj Austriji, ali je ipak na žalost čista istina.

Prije nekoliko godina izdao je jedan financijalni ured slovenskomu zavodu plateżni nalog u slovenskom jeziku (čudo božje!), ali je malo vremena zatim na temelju slovenskoga plateżnoga naloga zamolio na sudu ovrhu na talijanskom jeziku.

Predsjednik dotičnoga zavoda pritužio se je na financijalno ministarstvo. Odgovorilo mu iz Beča, da postupanje dotičnoga ureda odgovara obstojećim zakonom. A koji su ti zakoni, pitamo mi, ako se može il smije znati? Nikakvi, jer ih neima!

Ovdje bi bilo umjestno razložiti kako tumače nekoje preuzvišenosti postojeće zakone na naš zator i kako su te visoke osobe više prožete njemačkim ili talijanskim duhom nego li isti njemački cesar talijanski kralj.

Nu odustajemo od toga, jer bi nas to predaleko zavelo a osim toga našim su zastupnikom bez dvojbe dobro poznate rečene preuzvišenosti kod raznih ureda u Beču. Mi prepuštamo dakle njima, da razkrinkaju te mastno plaćene velikane, pak bili oni i kršteni čifuti.

U ostalom svakako je potrebito, da hrvatski i slovenski zastupnici — ako uztreba i pomoćju českih — bez oklievanja poduzmu skupne i to najodlučnije mjere proti načinu, kako c. kr. oblasti u ovih naših zemljah postupaju sa našim jezikom.

Ali ni mi nesmijemo ostati prekrštenih ruku; i mi ovdje na jugu moramo zasukati rukave i neočekivati sve od narodnih zastupnika, koji nemogu često uz najbolju volju ništa — osobito ako neimaju za sobom naroda ili izbornikah.

Radi toga treba, da i sami radimo, da molimo, pitamo i zahtjevamo neka se zakoni vrše od najnižeg pak do najvišeg činovnika.

Jedan drugomu pružimo pomoćnicu ruku pak se obvežimo svečano:

1. da nećemo sa c. kr. oblastima nikada i pod nikakvim uvjetom dopisivati nego li hrvatski ili slovenski i

2. da nećemo od c. kr. oblastih ni primati spisa bilo u talijanskom ili njemačkom jeziku, već samo u našem narodnom, bilo hrvatskom ili slovenskom jeziku.

Ovim se pozivom obraćamo u prvom redu na narodne obćine, na narodno naše i požrtvovno svećenstvo, na sva narodna družtva i na sviesne i neodvisne rodoljube naše.

Budemo li mi znali raditi i postupati od ozdol gori, pomoći će nam zastupnici naši od ozgor doli, i tada se možemo nadati stalnomu uspjehu. Inače ćemo nazadovati i u jezikovnom pogledu, a kriviti nećemo moći nikoga nego sami sebe. Kad nam neće oblasti dati ono, što nas po pravu i zakonu ide, a mi ih odlučnim i složnim postupanjem na to prisilimo.

Rodoljubni i požrtvovni slovenski odvjetnici u Trstu pokazaše nam u posliednje doba put, kojim valja da svi udarimo. Njim ide zasluga, što se je u jezikovnom pogledu kod sudbenih oblastih u Trstu postiglo nepobitnih uspjeha. Sliedimo ih u tom svi, a u prvom redu narodni prvaci, pak neima dvojbe, da će se i na naših okružnih i kotarskih sudovih, kod političkih oblastih i na poreznih uredih nama i o nama pisati i razpravljati jedinu u našem jeziku.

Neklonimo duhom pred nikakvom zaprekom, već uprimo sve sile — dok nebude prekasno — da postignemo ono, za čim težimo, i što je naše po božjih i ljudskih zakonih.

Franina i Jurina.

Fr. Lovranski popravili da te pitat pomoć od governa, zač da je bilo ovo leto malo jaj va Lovrane.

Jur. Morda njim oni stari petehi već nevaljaju.

Fr. A ja ne! da jih vidiš kako se znaju vrtet okolo oneh nemeh i slepeh kokošin!

Jur. Tako bi trebe morda nacu promenit.

Fr. Samo neka se čuvaju kranjske, zač se valje sbaštarda.

* * *

Jur. Kamo Franino tečes.

Fr. Pisat na Juntu, neka nam zaboga brzo Leprineu opet ime promene.

Jur. A žac; ča ni morebit Apriano jeno lepo ime.

Fr. Hodi pitat Anzula ki j' pravi Talijan, pak će ti on znat povedat, ko sakraboljsko ime je to sad, kad nam gre marki — semo.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

C. kr. namjestnik Goëss bio je u ponedjeljak u Puli, kamo se je svratio sa svoga putovanja sa Kvarnera, da si ogleda — novi pokriveni trg! Sretno došao, a zadovoljniji prošao!

Odlikovanje. Trgovina viškim vinom na debelo g. M. Mardešić u Puli, koja je izložila svoja vina na pražkoj gospodarskoj izložbi, bje odlikovana uprkos mnogobrojnoj utakmici raznih drugih tvrdka prvom nagradom, naime srebrnom medaljom. Čestitamo!

Vjenčani. G. Jakov Pavešić iz Pule, vjenčao se u nedjelju dne 17. o. mj. u župnoj crkvi u Škrljevu sa gospodjicom Ivkom Šepić iz Škrljeva. Bilo sretno! I tom zgodom sakupila je gdč. Marija Pavešić iz Pule za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru K 13·50, a za „Dom" I. istarskog Sokola K 6. Živili darovatelji!

† **Ivan Semelić,** trgovac u Premanturi, svak g. Ante Mezulića, preminuo je utorak večer nakon teške bolesti u 51. godini. Sprovod će se vršiti danas poslie podne u 4 sata u Premanturi. Čeviljenoj rodbini, osobito prijatelju Mezuliću, naše saučešće!

Posjet učenica u našoj tiskari. Uz predhodni sporazum, u ponedjeljak poslie podne posjetilo je našu tiskaru preko 60 učenica V. razreda ženske škole c. i kr. mornarice u pratnji dviju gospodjica učiteljica u svrhu, da se učenice na očigled upute u tipografskoj umjetnosti te tako na izvoru primu elementarnu poduku i o teoretičkom školskom predavanju. Nakon što se je učenicam sve potanko razložilo koli o tiskarskom toli u knjigovežkom poslu, zapustiše učenice tiskaru nakon skoro dvosatnog boravka zadovoljne i vesele.

III. javna vježba „I. Istarskog Sokola u Puli", koja bje priredjena u subotu 16. mj. dala je prisutnikom obilo naslade, gledajuć precizno izvršivanje vježbe mladih Sokolaša — njih 28 na broju. Priznati moramo, da nas u prvom redu kod Sokola zanima samo tjelovježba i da nekim osobitim zanimanjem posjećujemo sokolove akademije, koje bi morale biti gušće. O samoj tjelovježbi nećemo potanko pisati, jer o tome bi morao reći strukovnjak svoju, nu mimogredeć spominjemo, da su skupne vježbe sa palicama uz pratnju glazbe — koje su bile dosta težke — upravo iznenadile prisutnike u koliko se ticalo točnosti i taktike izvršivanja. Kod školskog vježbanja svih izvršujućih članova na preči, konju i ručama te kod dizanja uteza i hrvanja nasladjivali smo se gledajuć vježbu u četiri odiela te opazivši medju Sokolaši pojedince, koji su u istinu vježbali osobitom elegancom i točnošću. Dizanje uteza te slobodno hrvanje doprinielo je također nešto našemu zadovoljstvu, akoprem se dade još mnogo željeti. Najzanimivija točka bje vježbanje prednjačkoga zbora na preči, konju i ručama sa skupinama, kod koje nastupiše izvježbaniji jur tjelovježbaoci. Brat učitelj Fezerinac prednjačio je točnom izvršbom ostalim prednjakom; njemu su liepo sliedili brat Brajnik, Perko itd. uprkos umornosti, koja je bila uzrokom, da se nisu mogli bolje odlikovati svi poprieko. Preporučamo radi toga, da se kod buduće akademije priredi još kakovu kratku igricu ili pjevanje među odnosnimi točkami tjelovježbe, koji iziskuju više odmora. Poslie vježbe mladji svjet plesao je do ranog jutra, a stariji pošao kući. Žalimo samo, da se je imalo premalo obzira na občinstvo, koje je bilo željno okriepe te da se nije poskrbilo pravodobno da se odstrane manjkavosti, koje su se pokazale izvan dvorane. Preporučali bi, da se budući put naruči i bolji orkestar, jer članovi imadu pravo zahtjevati, da se jih pošteđi od nekih glazbenih diletanta. Sokol je izvršio podpuno i na obće zadovoljstvo svoju dužnost, a tako bi morao učiniti i orkestar, koji je bio za to plaćen. Ovo bez zamjere!

P. S. Primili smo i drugi opis akademije, kojega sličnosti radi sa gornjim nepriobćujemo, što neka nam se nezamjeri. Tko prije u mlin dodje, taj prije i melje!

Prvi istarski Sokol iz Pule — u Pazinu? Nakon liepo izpale III. sokolske akademije, govorka se po gradu, da bi dobro i umjestno bilo, kada bi naš Sokol izletio do Pazin-grada te tamo priredio IV. akademiju na korist „Djačkog pripomoćnog družtva". Misao nije slaba te je izvediva. Pitanje odvisi od odbora Sokola i rodoljuba u Pazinu, koji posliednji neka se izjave o umjestnosti izleta!

Glavna skupština Istarske Posujilnice u Puli održavati će se u nedjelju prije podne na 10. odnosno 11. sati u dvorani prvog istarskog Sokola (Restauracija Stadt Pola) sa dnevnim redom, kojeg smo priobćili zadnji put. Preporučamo članovima, da pristupe mnogobrojno toj skupštini.

Na koncert podružnice sv. Cirila i Metoda u Puli, koji će se naskoro obdržavati, upozoruje se već sada ugledno občinstvo. Program će biti vrlo zanimiv, obuhvaćajuć pjevanje muškog i mješovitog zbora, deklamaciju, učeničku predstavu, a uz najnovije komade, tamburaški će zbor izvadjati krasan i veliku glazbenu slku „Sam" od Broža. Dakle, da se razumijemo!

Brzojavna Kliuczšćina. Jučer smo primili iz Maloga Lošinja brzojavku sliedećeg sadržaja: „Tiskara J. Krupotić Pola. Preuzima zaostavite jucerasnje ricci ive". — Molimo brzojavitelja, da nam pošalje originalni sastavak brzojava, da stvar dademo izpitati putem ravnateljstva u Trstu.

Kako to sklada! Za javnu vježbu ist. Sokola bili su izvješeni pozivi (plakati), koji su odmah drugi dan prekriti bili drugimi plakati, premda je propis, da mora svaki plakat ostat dna dana na svom mjestu. Hljeli su gospoda valjda tim načinom zabašuriti svečanost, al njim nije pošlo za rukom. Druga značajna okolnost je ta, da jedno 30 članova nije poziva dobilo, premda su pozivi svim odaslani bili. Moguće da i to stoji u kakvoj svezi sa gornjom eksperimentacijom! Viribus unitis!

Franczka vojna ladja u našoj luci. Dne 17. o. m. doplovila je u našu luku franczka vojna ladja „Doguay-Trouin", koja služi kao ladja za školu častničkim pitomcem franczke vojne mornarice. Ladja bijaše pozdravljena običnimi hitci iz topova.

Cieplienje kozica u Puli. Magistrat grada Pule preporuča gradjanom, da se okoriste cieplienjem kozicah, koje će započeti dne 28. o. mj. te će sliediti svakog utorka, četvrtka i subote od 4—5 sati poslie podne u prizemnoj dvorani stare bolnice.

Čitajte i — divite se! Dopala nam u ruku sliedeća svjedočba nekog „perita" na Puljštini, koji, akoprem znade bolje hrvatski, piše svjedočbe radje talijanski ovako: „Giesstimo Campesstri. Arichiessta di R. L. fu Miciele di A. io ssoto firmato Giurato perito missono sstatto aciamato dari levare un dano di orso nel suo ssuo fondo danominato Casa ssul Confine di A. danegiato dai Animali pecorini di Clobass Martino di Martino in piu volte ora 10 ora 15 ora 5 ora abitante Staza Icich (Ikić) in Altura. e dopo di Avere avissto e seminato lamia sscienza e cosscienza trovo e Giudico un dano di Cor. 12 ele Compentenze dal perito Cor. 1·20 — **Ssoma di Cor. 13·20.**"

C. kr. ravnateljstvo pošta i brzojava u Trstu razpisuje natječaj na mjesto poštanskog poslovača pri c. kr. poštanskom uredu u Sanvinčenti (III./4.). Sadašnji paušal za službe iznosi 140 K god. — Eventualno može se preuzeti i promet svakdnšnje trokratne mešadžerije izmedju Sanvinčente i stanice Smoljana uz godišnji paušal od K 1050. Molbe valja upraviti u roku od 3 sedmice na c. kr. navnateljstvo pošta i brzojava u Trstu.

Pazinski kotar:

Konštituiranje novog zastupstva u Tinjanju. Čujemo, da je kotarsko poglavarstvo nametnulo globu od K 20 onim zastupnikom manjine, koji nisu pristupili prvoj konštituirajućoj sjednici. Ta u zakonu ne opravdana mjera nam još jednom dokazuje bezobzirnost, koju kotarski glavar goji proti našemu življu, jer smo osvjedočeni, da prama Talijanom toga on nebi bio učinio, nego možda još njim se više klanjao.

Dne 18. t. mj. bila je ponovno sazvana konštituirajuća sjednica. Pristupilo je 23 zastupnika, a 1 bio zapriečen bolešću. Načelnikom bio je izabran Vjenceslav Križmanić sa 15 glasova, dočim je bilo 7 listića bielih, a 1 sa imenom Šime Suran. Odbornicima bili su izabrani Prelac Antun sa 23 glasa, Marko Mofrdin-Franković i Frane Bratulić svaki sa 22 glasa, Orlich Ivan, Giorgis Feliks i Rajko Ivan svaki sa 15 glasova.

Novoizabrani načelnik, nastupajuć svoju čast, izjavio je, „da se smatra i jest istarski Hrvat, te da kao takav uzdržavati će hrvatski jezik uredovnim kao do sada, da će nastojat udovoljit opravdanim zahtjevom občinara bez razlike stranke i narodnosti, dočim da će se pokoravati naredbam upravnih oblasti i zemaljskog odbora".

Te rieči bi se mogle uzeti za dobre, ali skoro će nam budućnost pokazati, hoće li tim riečima sliediti i čini. Gore novoizabranomu načelniku nebudu li, jer će se onda na njemu izkaliti gnjev zavaravanog naroda. Mi ga već sada opominjemo, da se jedan od njegovih doglavnika hvalio, da novoizabrani načelnik će i onako najviše bit za svojim poslom u Kranjskoj, pak da će se on kao njegov zamjenik skrbit za potalijančenje ureda. Srećom taj doglavnik je ostao malko ponazada, te za sada mu još nije sudjeno, da bude zamjenikom, akoprem se je htio kao takav ugnjetavati jur kod predaje ureda.

Pacienza šior Zaneto! Mi pak za sada ostajemo još u nadi, da novoizabrani načelnik neće htjet postati talijanskom loncu poklopac!

Hrvatska Čitaonica u Sv. Petru u Šumi priredjuje u nedjelju dne 24. t. mj. veselicu sa pjevanjem, deklamacijom, tombolom i plesom. Početak točno u 6 sata u večer. — Ulaznina za članove 30 h. a za nečlanove 60 h. Ženske ne plaćaju ulaznine.

Za unesrećene obitelji u Hrvatskoj sabrano je do sada u Pazinu K 300.

Porečki kotar:

Iz Ždrenja pišu nam 10. o. mj.: Dne 9. pr. mj. bijaše dvojica naših rodoljuba iz ove župe kod gosp. prodekana u Oprtlju, da ga zamole neka bi se obredi u našoj crkvi i nadalje obavljali po davnom običaju u našem jeziku. G. prodekan je na koješta pristao a koječemu se je uzprotivio, dočim je onu dvojicu radi nekojih zahtjeva uzeo na zapisnik, koj da će poslati na ordinarijat u Trst. On je bio mnienja, da bi se u našoj crkvi mjeseca svibnja ili maja obavljala svečanost jedan dan hrvatski a drugi talijanski, na što mu odgovorišе naši odaslanici, da toga nije još bilo nit će biti; pjevači, da će pjevati i nadalje kako su pjevali do sada, jer se nisu svi bivši biskupi ni bivši dekani protivili pjevanju i molitvam u našem jeziku, pak nemogu toga zabraniti ni sadašni biskupi ni dekani.

Na tu opazku odgovori g. prodekan, da bivši biskupi nisu znali crkvenoga zakona, kao što ga znade sadašnji (Bog zna?!), a šta se tiče obrednika ili rituala, da će se upeljati i kod nas svuda latinski obrednik, kao što je upeljan u čitavoj Italiji.

Mi nismo još u Italiji, reče jedan od naših, već u Austriji, i to u Istri, občini Oprtalj a u župi Ždrenj. Pošto mu bijaše težko braniti se u hrvatskom jeziku, jer ga malo pozna, zamoli odaslanike, da govore talijanski, ali ga oni neposlušaše, jer neznaju talijanski govoriti. Prodekan je unapried govorio talijanski a odaslanici, u koliko su ga razumili, odgovaraše mu hrvatski, a da ih je tko pritajno slušao, morao bi bio puknuti od smjeha.

Dajemo to do znanja onim, koji nam šalju svećenike, s kojimi se nemožemo ni pogovoriti a kamo li da će oni medju nami vršiti uzvišeno svoje zvanje!

Voloski kotar:

Iz Opatije primamo: U našoj sredini boravi već od početka ove godine naš davni i odlični gost, starac veliki vojvoda luxenburški Adolf. On običava svakog dana prije i poslie podne prošetati se putevi, koji vode uz morsku obalu. U blizini voloske luke sretao je vojvoda danomice domaćeg nemoćnika, koji bi svaki put smjerno pozdravio velikog vojvodu, koji bi ga podario novcem. Ali na jednom prodju dva dana, a da njega nije već bilo na onom mjestu, što je odmah vojvoda opazio i poslao svog komornika na občinu i župni ured, da se razpita za nj. Tu se saznalo, da je umro od upale plućah. Na dan pogreba prosjakova pošalje vojvoda krasan vienac na lies nemoćniku, pače i sam se uputio, da ga izprati do hladna groba. Nuz velikog vojvodu, kako je razumljivo, bio je na sprovodu i načelnik dr. Andrija Stanger, kotarski komisar barun Schmidt, mons. Zamlić i mnogi drugi. Veliki vojvoda poslao je obitelji tog nemoćnika poslie pogreba oveću svotu kao podporu.

Iz Liburnije pišu nam: Dne 14. o. mj. obdržavalo je »Učiteljsko družtvo kotara Volosko« svoju X. glavnu skupštinu u Jurdanih. Razprava tekla mirno i ozbiljno polag najavljenoga razporeda pod predsjedanjem vrloga predsjednika, gosp. Makarovića. Delegati na skupštinu »Zaveze«, koja će se obdržavat o Duhovu u Brežicah, bijahu izabrana gg. Butković i Puharić sa zamjenikom g. Jelušićem. Kod »različitih predloga« čitao je gosp. Vinko Rubeša svoju razpravu o »Školskih vieštih«, u kojoj je temeljito dokazao, da ove viesti nemaju smisla, u obće uzeto na seoskih pučkih školah. Gosp. izviestitelj kani ovu razpravu dati otisnuti, te tim dati povoda, da se poduzme možda shodne mjere, kako bi se spomenute viesti naputilo. Dapače skupština je zaključila, da se ova stvar iznese na svietlo kod buduće kotarske konference. Uz ostale neznatnije zaključke izabrao se poseban odbor, koji ima pregledati naše čitanke. U novi odbor bijahu izabrana gg.: predsjednikom Ivan Makarović, podpredsjednikom August Rajčić, tajnikom Vinko Puharić, blagajnicom Vjekoslava Makarović, zborovodjom Robert Jurinčić. Iza skupštine sastali se skupštinari sa gostovima na skupni objed u krčmi g. Frana Princa, gdje se izrekio različitih nazdravica i odpjevalo više rodoljubnih pjesama.

Moramo pohvaliti g. Princa i njegovu gospodju, što su nas onako liepo pogostili a uz jeftin novac. Živili!

Za vrieme objeda došao je brzojavni pozdrav učiteljskoga družtva kotara Kopar,

je isti dan zborovalo u Kozini, na o se je prijateljski odmah odzdravilo. Osobito se svih skupštinara ugodno dojmilo isuće bližnje gg. svećenike. Tako valja! ednaka nam svrha, jedan nam je cilj.

Mlekarna u Hrušici. Kmetom v uk spisal S—o. 1903. V samozaložbi iskarna J. Krmpotić i drug. Pulj. Pod rnjim naslovom izdala je uprava nove Mljekarne" u Hrušici, občina Podgrad njižicu od 20 stranica, u kojoj g. S. u rmi razgovora razpravlja vrlo popularno potrebi i koristi „Mljekarna" u obće, apose one u našoj Hrušici. Rečena Mljekarna" započela je svoj posao, a mi reporučamo najtoplje njezino izvrstno ljeko i maslac ili putar. Onomu našemu gorskomu pučanstvu, koje je najsiromašije u našoj Istri, pomoglo bi se u velike ad bi moglo uz povoljne ciene razpačati svoje mljeko, koje sakuplja „Mljekarna" u Hrušici.

U Opatiji zapalio grom kuću. U petak na večer za vrieme oluje udari grom u dvorac (vila) Spazzapan u Opatiji te ju zapali. Prestrašeni stanari utekoše iz kuće. Opatijski vatrogasci dodjoše odmah na lice mjesta i počeše gasiti požar, no pošto se je vatra sve to više širila, moradoše se vatrogasci ograničiti na samu lokalizaciju vatre. Od dvorca, koji bijaše osiguran za 8000 kruna, ostali su samo goli zidovi.

Lošinjski kotar:

Iz Cresa 18./V. 1903. nam pišu: Od nekoliko vremena ovdješnji ljudi, osobito talijanaške podrepnice, koji su zavedeni uzeli po koju akciju za novo ustrojeno parobrodarsko družtvo „U. I.", koje je po njima imalo Hrvate uništiti, silno su ozlovoljeni i ljuti bili na one, koji su ih zaveli, da dadu novaca u tu svrhu, jer su uvidjali, da poslovi idu vrlo slabo, kad družtvo neima nit novaca za platiti — kako bi rekli „Jurina i Franina" — ni rep, što ga je parobrod „Cherso" razbio — zbog česa da ga iz arsenala ne dadu van. Radi toga su se bile vele zabrinuli talijanski prvaci, te početkom prošlog jedna odoše u Lovran naši „duhtori", da vide, kako posli idu i tako uzmognu umiriti žalostne im m a č k e; — što njim podje za rukom, jer je dostatno bilo, da su se oni u četvrtak vratili sa družtvenom zastavom na drugom jarbolu parobroda „La-rana", i da zaviču dva tri puta dok su izkrcali: Vittoria! Vittoria! a da m a č k i m a na novo zaigra srce, i da zaborave na liepe florine! Jadni i bedasti ljudi, kako se puštate varati! No stoji vam dobro, jer poznajete onu našu poslovicu: „Ko s vragom tikve sadi, o glavu mu se razbijaju".

Ipak smo se požurili zapitati više odlučnijih Talijana, zašto je bila na „Rani" družtvena zastava, kad se je ona d e p u t a c i j o n vratila, te smo saznali, da zato, što su isti oni, a na glavi im duhtor G., bili učinjeni privremeno upravitelji spomenutog družtva, koji će uz to (čujte Lovranci!..) razviditi račune, te vidjeti, koliko su bivši lovranski upravitelji prištedili (!?) — i tako moći ustanoviti, hoće li se, pod poštenim upraviteljstvom moći na dalje uzdržati družtvo. — Za poštene ljude ova stvar o Lovrancima bit će nejerojatna, al kad nam to pričaju isti Talijani, moramo im vjerovati. Ako su dakle oni isti ljudi na lovranskoj občini — jao li se njoj!

Dakle, kako vidite i naš grad je sada sretan imati upraviteljstvo ovako v e l i k o g i s r e t n o g družtva, zato možemo svi veselo vikati: Vittoria! Vittoria! al takodjer i: E v v i v a l a c u c c a g n a!

* * *

Još Vam jednu imam javiti, t. j. da e naš M a n j i f i c o bio imenovan bilježnikom u Labinu, ali mnogo dvojimo, da e on sada, kad ima u rukama upraviteljstvo parobrodarskog družtva, ostaviti naš grad. U svakom slučaju mi mu želimo obar put, i preporučujemo njega i njeovu gospodju — našim ljudem na Labinštini, kao osobe koje su uviek pokazale svoju mržnju proti svakoj našoj svenji!

Razne primorske viesti.

Glavna godišnja skupština družbe sv. Cirila i Metoda za Istru obdržavat će se, kako je razvidno iz odnosnog poziva, u četvrtak dne 28. o. mj. „Odnošaji, koji su dali povoda, da se je svojedobno družba sv. Cirila i Metoda za Istru ustanovila, obstoje još uviek", kazao je na lanjskoj glavnoj skupštini družbe njezin velezaslužni predsjednik g. Vjekoslav Spinčić. I odista to se žalostno stanje Hrvata i Slovenaca nije ni sada promienilo na bolje. I sada naši ljudi u Istri težkom mukom dolaze (ako u obće dodju!) do zahtjevane, potrebite, narodne, pučke škole. I sada moraju istarski Hrvati da na svoje oči gledaju, gdje im se djeca, uslied pomanjkanja narodnih škola, odnarodjuju u talijanskim pučkim školama.

Od tuda i zamašitost svrhe i zadatka, što ga naša družba ima za napredak naših ljudi u Istri, pa je dužnost svakoga iole osvještenoga Hrvata, da tu našu družbu podupre. Ako se ta dužnost nameće u obće svim Hrvatima, gdje oni bili i živjeli, tim većma se ta ista dužnost namiće našim istarskim Hrvatima, kojima je ona najbliža. Zato im se i najtoplje preporuča, da u što većem broju pohrle na 28. o. m. u našu Opatiju, da ondje čuju i vide, što je ravnateljstvo družbe uradilo u prošastoj godini 1902. Svojim mnogobrojnim učestvovanjem pokazati će naši Istrani u prvom redu, kako im duboko u srcu leži napredak naše družbe, a u drugu ruku pokazat će našoj miloj i požrtvovnoj braći Hrvatima, kako je veliko ono, u što ta naša braća žrtvuju toliko svoje muke. **Do vidjenja dakle na glavnoj skupštini družbe sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji!**

Zabava na dan glavne skupštine družbe sv. Cirila i Metoda za Istru odpala. Pri zaključku lista doznajemo, da je ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru u svojoj odborskoj sjednici zaključilo, da se obzirom na težke kušnje na koje su postavljena naša mila braća u Hrvatskoj, ne drži nikakva zabava na dan glavne skupštine, ma da je ista već i objavljena u odnosnim pozivima.

Ne treba ni napomenuti, da se naši rodoljubi podpuno slažu s otim zaključkom družbinog ravnateljstva.

Slavnim odborima družbinih podružnica. Obzirom na postojeću glavnu skupštinu družbe, preporuča se sl. odborima svih družbinih podružnica, da se za vrieme pobrinu, kako bi na toj glavnoj skupštini, što će se obdržavati dne 28. o. m. u opatijskoj „Zori", iste podružnice bile zastupane odnosnim u tu svrhu izabranim odaslanicima.

Gospodarska Sveza za Istru. Učlanile su se nadalje sliedeće zadruge: 25. „Gospodarska zadruga u Kastvu" (za gornji diel Voloskoga sudbenoga kotara); 26. „Podgradska Posojilnica in Hranilnica" (Raiffeisen u Podgradu).

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Gosp. Ante Mezulić, na mjesto vienca na odar svome svaku Ivanu Semelić daruje . . . . . K 10·—
Na račun ove godine izkazano . „ 264·29
Sveukupno K 274·29

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Gosp. Ante Mezulić, na mjesto vienca na odar svome svaku Ivanu Semeliću daruje . . . . . K 10·—
Na račun ove godine izkazano „ 231·70
Sveukupno . K 241·70

Politički pregled.

U Puli, dne 19. maja 1903.

Austro-Ugarska.

Slovenski zastupnici Ferjančić i Ploj izrazili su ministru prosvjete dr. Hartelu svoje začudjenje povodom njegovog odpisa, kojim je naviestio, da će se premjestiti talijanski sveučilišni tečaji iz Inomosta, i to kako se čini u Trst ili u Goricu. Oni izjaviše, da pogledom na državne interese nije potrebno, da se u one gradove privuče djačke vikače, čim bi se izazvalo odpor hrvatskoga i slovenskoga stanovničtva. Ministar uvjeravao je slovenske zastupnike, da još nije glede mjesta ništa odlučeno i da će se to pitanje moći zakonitim putem riešiti. Zastupnici mu odgovoriše, neka vlada postupa u ovom poslu vrlo oprezno i neka nedolazi na dan sa gotovom činjenicom, koje se nebi moglo više odstraniti.

Hrvatska.

Iz Hrvatske nam dolaze tužni glasovi. Narod, braneći svoja prava, pada žrtvom taneta. Dogodjaje nije moguće opisivati, manjka potanjih viesti radi plienitbe novina i otvaranja pisama. Demoralizacija cvate u podlom špijunstvu; položaj je u istinu zdvojan. Vojničtvo zaposjelo je sve gradove i sela, gdje se pokazaše izražaji nezadovoljstva radi nevoljnoga narodnogospodarstvenoga stanja. Zatvara se sve poprieko, što nije siste.nu po ćefu. Tko se upire, na toga se strielja. Nu narod ne kloni duhom, daje oduška svome čuvstvu. Jučer proslaviše godišnjicu smrti Jelačićabana, pa je tom prigodom, kako se glasa, opet palo više osoba, a bezbroj pozatvarano. Dokle će trajati taj turski zulum?

Srbija.

U radikalnih krugovih pogovara se da je kralj Aleksander spreman na razpit sa kraljicom Dragom. Kralj da se je naime uvjerio, da je svojim brakom silno oštetio dinastiju. On je primio više pratećih pisama, u kojima mu se groze, da će ga silom svrgnuti sa priestolja. Takodjer medju častnici da je jedna struja proti njemu, što je bio nakanio proglasiti kraljičina brata poručnika Lunjevicu svojim nasljednikom. Radi toga da je pojačana počastna straža pred kraljevskom palaćom.

Bugarska.

Knez Ferdinand bio je prisiljen mienjati svoje ministarstvo, koje nije više imalo većine u narodnom sobranju. Ministarska kriza nije dugo trajala. Novo ministarstvo sastavio je general Petrov, koji je preuzeo izvanjske poslove i predsjedničtvo. — Iz raznih mjesta Maceđonije dolaze uznemirujući glasovi, jer da su grožnje Turaka sve to veće. Turska vlada je upozorena od diplomatskog zbora u Carigradu na te grožnje te ju čini unapried odgovornom za svaki eventualni pokolj.

Razne viesti.

Odlikovanje. Poznati slovenski rodoljub g. Bogdan Trnovec, savjetnik prizivnoga sudišta u Trstu, pridieljen vrhovnomu sudu u Beču, imenovan bijaše dvorskim savjetnikom na kasacijonalnom sudu u Beču. Čestitamo srdačno na zasluženom promaknuću i odlikovanju odličnoga pravnika i uzornoga rodoljuba!

Iz Rieke nam pišu, da je dne 18. o. mj. u 5½ u jutro životom nastradao naš zemljak Martin Lenčević, rodom iz Brda u Istri, željeznički radnik, Siromah Lenčević došao je po nesreći izmedju dva vaguna, koji ga tako sgnječiše, da je ostao na mjestu mrtav. Mrtvo tielo nesretnika prenesoše na Trsat, gdje ga pokopaše na tamošnjem groblju. Vječni mu pokoj!

Koncerat družtva „Prosvjeta" u Beču. Radničko družtvo »Prosvjeta« u Beču, uz pripomoć sveučilištnih djaka priredilo je dne 10. t. mj. koncerat u korist stradajućim u Dalmaciji. Razpored bio je izvršen baš umjetnički. Tamburaški zbor, pod vodstvom Josipa Stana, odigrao je komade »U posavskoj šumi« i »Na Plitvičkoj jezera«. Pjevački muški zbor odpjevao je dvie pjesme, a gospodjica Ivana Streim tri po programu i dodala još jednu; gosp. Božo Miler dvie i jednu dodao. Izvan programa zapjevao svojim krasnim tenorom i jedan tehničar iz Dalmacije, žalibože neznam mu imena, njekoliko pjesama te i on izazvao buran pljesak. Gospodin Petar Brani deklamovao je pjesmu Petra Preradovića »Dalmatia« po programu, u izvan programa pjesmu Šenoinu »Klevetnikom Hrvatske«. Oboje kako oduševljeno, kako iz srca, pa onakav već starac! Odobravanju nebi ni konca ni kraja. Eto i u Beču znadu se Hrvati sakupiti i zabaviti, a pri tom se i osvješćivati.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i trafikom daje se u zakup. Kliet je u zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt. Položaj najugodniji. Obaviesti daje uredničtvo.

Svoji k svojim!

ANDREJ PIRC

Via Giulia 4. — PULJ — Via Giulia 4.

preporuča

raznu porcelansku, drvenu i železnu robu za kućnu i kuhinjsku porabu, n. pr. pladnje, zdjele, rešeta, košare itd. koje prodaje uz v r l o n i z k e c i e n e. U prodavaonici govori se slovenski i radi toga biti će Slaveni osobito obzirno podvoreni.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.
Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrta osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola.
Via Circonvallazione 63.

Izpitana primalja
Josipina Zaplata
Via Arena 34. - PULA - Via Arena 34.
preporuča se u slučaju poroda za primaljsku pripomoć, jamčeć za savjestnost.

Svoji k svojim!
Alojzij Bratož
Via Giulia 6. - PULA - Via Giulia 6,
preporuča svoju
mljekarnicu,
u kojoj prodaje uvjek svježe mliečne proizvode kao n. pr. sladko vrhnje, kiselo vrhnje, skuta te osobito fini centrifugalni maslac. Mljeko se raznaša po kućama na zahtjev više puta dnevno.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Broj 1786.

Oglas!

Ovime se daje na sveobće znanje, da će se u subotu dne 30. maja u 10 sati prije podne obdržavati u uredu potpisanog občinskog glavarstva

javna dražba

glede zakupa gradnje novoga zvonika u Vrhu.

Izklična ciena **K 9964·74.**

Ponude se imadu pismeno ili ustmeno do 10 sati prije podne rečenog dana ovdje podnieti i moraju sa jamčevinom od 10% providjene biti.

Proračun kao i nacrt gradnje rečenog zvonika izložen je u vrieme uredovnih sati u ovom uredu na svačiji uvid.

Glavarstvo občine
Buzet, dne 9. maja 1903.
Načelnik:
Anton Klarić v. r.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još lanko zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, presobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta; 1 elegantni goldin ili nikalj okopni lanac zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-uron razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamućnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Zemaljsko erarno lječilište Ilidže

kod Sarajeva u Bosni.

Poštanska, brzojavna i željeznička stanica.

Liečenje pićem i kupanjem, toplina vrela 57·50 C.

Djelatne sastojine:

Glauberova sol, chloridi i bicarbonati vapnika i gorčila, prosta ugljična kiselina.

Ilidžansko vrelo djeluje lahko raztapajući, pobudjuje apetit, uništuje kiselinu, ublažuje bol i grčeve, izlučuje sluz, pospješuje lučenje žuči, proizvadja obilno mokrenje, podpomaže pretvaranje krvi, upravlja kruženje žile vratnice i povisuje trošenje masti.

Liečí: dugotrajne bolesti želudca i crieva, slezena, jetara, mjehura i bubrega; dugotrajni katarh gutnjaka, jabučice i dušnika, dugotrajne bolesti ženske, kostobolju, sečerni proljev.

Osim toplih kupelji, hidroterapeutičke kupke po sustavu prof. dra. **Winternitza.**

Kupališna sezona od 15. maja do 15. oktobra.

Kupališni liečnik dr. **Hermann** pl. **Coltelli.**

Uspješne vruće i blatne kupke, gnjetenje tiela i električno liečenje za rheumatične boli, kostobolju i njezine posljedice, rhachitis, kostene i ženske bolesti.

Vruće, blatne i obće kupelji, hladna plivaonica uz najjeftinije ciene.

Na Ilidži imade preko 120 eleganinih i svakim komfortom uredjenih soba za strance. dvorana, porodičnih odaja, u 3 hotela zemaljskog erara.

Dvorane za kavu, konverzaciju i biljarde i listovi svih zemalja.

Umjerene ciene. Odaja zajedno sa postagom od 2—6 kruna dnevno.

Tko boravi preko 14 dana dobiva 10% popusta.

Carousel, croquett i lawn-tennis igra, streljana, jahaći konji, lintovi, kotirači (bicikli), omnibus za vrelo Bosne 4 klm. daleko, šetnja u brda itd. Promet lokalnih vozova (20 vagona dnevno) izmedju Ilidža i Sarajeva.

Dnevno muzikalan koncerat vojničke glazbe,

bez muzikalne i kupališne pristojbe.

Prospekti i svi drugi obavještaji daju se po želji badava.

Gosti iz Dalmacije imadu osobitih polakšica i to kod stanova i vožnje željeznicom tako da kod borave preko 14 dana na Ilidži bezplatno mogu željeznicom u Dubrovnik ili Metković se vratili.

Priredjena je i dalmatinska kuhinja i govore svi zemaljskim jezikom.

Uprava lječilišta.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije,

nove svetiljke za acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

I. G. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cvietcem itd. . . . . kg. po K	8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K	4·—
Iste okrašene s odlipljivim cvieticama „ „ „	6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . . „ „	8·—
Tamnjan šagrima, najfiniji . . . . . „ „	2·40	Svićice za božično drvo u 6 bojah . . . „ „	3·—
„ „ . . . . . „ „	2·—	Voščene svieće tarće. I. austr. sastav . . „ „	4·—
„ granis . . . . . „ „	1·20	Svieće i tarće, I. talijanski sastav . . . „ „	3·—
		„ „ II. „ . . . . „ „	2·—
		Voščeno platno za oltare, metar . . . . „ „	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna. Gersheimovi stenji (čilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **meći** pitomac (stolni) i navadni uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom obćine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod **„Croatiae"** već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Broj 22. Pula, u četvrtak dne 28. svibnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju — epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utuđuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Za Hrvatsku.

Iz Beča 24. maja 1903.

Pišem Vam danas pod ovim naslovom, a ne pod običnim »Iz carevinskoga vieća«, jer i ako ovo zasjeda zanj se javnost mnogo manje zanima nego li za odnošaje u Banovini i sve što je s tim skopčano. U zastupničkoj kući carevinskoga vieća je već dulje vremena na dnevnom redu zakonska osnova o n e d j e l j n o m p o č i t k u, al ide jako po malo napried, i malo je zanimanja za nju. Sve se zanima jako za hrvatske odnošaje i s njimi imadu posla svi krugovi. S toga ću o tom izvjestiti što u kraće.

Hrvatski odnošaji u carevinskom vieću.

O tih odnošajih bile su u zastupničkoj kući podnešene već četiri interpelacije. Tri sam već spomenuo. Četvrta bila je postavljena dne 15. t. mj., i to na ministra domobranstva. Povod su njoj dali dogodjaji u Zagrebu dne 30. aprila t. g. Taj dan obsluživala se je sv. misa za jednoga pokojnoga Ivana Pasarića, otca mnogobrojne obitelji, postrieljenoga u Zaprešiću u vrieme demonstracije proti nezakonitoj izvješenoj madjarskoj zastavi. U crkvi bilo je osobito mnogo gospodja i gospodjica. Čim su iz crkve izašle, došli su policisti na konjih i naložili su, da se imadu ljudi razići. Jedna gospodja bila je konjem udarena, a kad je proti tomu prosvjedovala, uzeli su ju policijoti i odvukli u zatvor. Tim prizovom bile su gospodje razdražene, ipak išle svojim putem u dolnji grad, a kad su došle na Ilicu zapjevale su oduševljeno »Liepa naša domovino«. Policijoti naložili su gospodjam da šute. A kad su ove na to opazile, da mora ipak biti dozvoljeno u Hrvatskoj domovini pjevati hrvatsku narodnu himnu, počeli su policijoti gospodje hvatati da ih odvedu u zatvor, te su pri tom i za pomoć ulana molili. Došav ovi, obkolili su gospodje, i njeke njih odvelo se je u zatvor. Kakav utisak je taj nečuveni postupak sa golorukimi gospodjami učinio, može si svatko misliti. Takova što se stalno još nije dogodilo, nit može služiti na čast vojski. Na temelju toga pita Biankini i drugovi ministra domobranstva: 1. Kako opravdava vojna uprava posredovanje vojnika u Hrvatskoj takodjer proti golorukim gospodjam i djeci? 2. Je li ministar domobranstva voljan učiniti hodna kod ministra skupne vojske u vrhu, da takove zlaporabe vojske odmah prestanu, i to tim više, što na takav način trpi ugled vojske i se prouzrokuje najveće ogorčenje u hrvatskom pučanstvu?«

U sjednici 19. t. mj., kako sam već javio, razpravio se je prešan predlog obzirom na dogodjaje u Hrvatskoj i Slavoniji.

U sjednici 22. t. mj. upravio je Biankini upit na predsjednika kuće, je li voljan uplivati na ministra domobranstva, da odgovori na interpelacije nanj upravljene glede dogodjaja u Banovini. Predsjednik kuće odgovorio je, da će na to odgovoriti. Digao se je ministar-predsjednik. Reko je, da po obavjestih što jih je on dobio, nije istinit glas, koj se je raznesao da je u Hrvatskoj 38 obješenih a 40 inače ubitih. Na dalje je odbio tobožnje napadaje na vojsku. Kod nje da neima zloporaba, ona da je dužna dati pomoć kad ju koja vlada pita. Zast. Biankini je na to predložio, da se vrhu te izjave ministra-predsjednika otvori razprava. Predlog bio je odbit sa 84 proti 78 glasova. Glasovali su zanj Hrvati, Slovenci i Česi svih stranaka, takodjer českí veleposjed, pak Rusini, antisemiti, socijalni-demokrati i Svenjenci. Poljaci od poljskoga kluba nisu; izpričavali su se, da nisu mogli poslie izjave Koerberove, inače da su pripravni podupirati sve opravdane predloge i zahtjeve ostalih Slavena. Kod te kratke razprave i glasovanje palo je krupih proti ministru-predsjedniku, proti Khuen-Hedervaru, i drugim. Njeki hrvatski zastupnici vikali su: tako se plaća Hrvatom za ono što su učinili za monarhiju 1848.! Hrvati i njihova braća će si to za budućnost zapamtiti! Jedan Njemac uzkliknuo je: A što rade hrvatski delegati u državnom saboru u Budimpešti? Jedan Hrvat mu je odgovorio: Ono su robovi bana Khuen-Hedervara!

Zastupnici iz Dalmacije, Istre i Trsta u Beču.

Veliku je pozornost na se svratio glas, da dolaze u Beč svi hrvatski pokrajinski zastupnici iz Dalmacije, da zatraže saslušaj kod Njegovoga Veličanstva radi dogodjaja u Banovini. Oni su putovali; »Slavenska sveza« viećala je što i kako će da se dosegne saslušaj. Po njezinoj odluci išli su u petak k ministru-predsjedniku dr. Klaić, mons. Perić i vit. Vuković, da vide, kako će biti sa saslušajem. Ministar-predsjednik nije dao baš mnogo nade, al nije ni odbio.

Subotu pr. p. došla je većina zastupnika iz Dalmacije, a s njimi i istarski zastupnik dr. Dinko Trinajstić. Bili su dočekani od njekih zastupnika na carevinskom vieću, i od množine hrvatskih i slovenskih djaka, bez buke, dostojanstveno. Već o 11. uri pr. p. viećali su glede saslušaja. Odaslali su prije spomenutu trojicu k ministru-predsjedniku. Koerber njim je rekao, da mu je jako žao što nemože zadovoljiti želji zastupnika došlih iz Dalmacije i Istre, želji naime da budu primljeni u audienciju od Njegovoga Veličanstva, jer to državopravni odnošaji nepripuštaju i jer težki odnošaji u drugoj polovici monarhije to nemogućim čine. Pri tom je ministar-predsjednik posebice naglasio, da tim svojim držanjem neće da se protivi simpatijam hrvatskoga pučanstva Dalmacije i Istre, nit da je u tom kakvu žicu proti Hrvatom nazirati. Zanj odlučuju samo stvarni razlozi, te on nemože zagovarati primića odaslanstva kod vladara. Reko je na dalje, da je voljan primiti on odaslanstvo, da mu izkaže svoje želje. o kojih da bi onda sam izviestio Njegovo Veličanstvo, i pri čem da bi i o njekih mjerah vlade na gospodarskom polju u Dalmaciji izviestio.

Tako su ta trojica izviestili svoje drugove, u obće zastupnike Dalmacije, iz Istre te iz Trsta kod sastanka subotu u večer.

Svak si može misliti, kakav utisak je ucinila ta poruka ministra-predsjednika na hrvatske zastupnike iz Dalmacije, Istre i Trsta. Predstavnici ciele Dalmacije i predstavnici većine pučanstva Istre, tih dviju krunovina, koje čine monarhiju velevlašću te iz Trsta, dolaze u Beč, da podju k svomu vladaru, a vladarev doglavnik njim poruča, da jih vladar nemože primiti, nego da će jih primiti on! Razpravljali su preko dvie ure i odlučili: podastrieti molbu na kabinetsku kancelariju za audienciju kod cara i kralja; odgovoriti ministru-predsjedniku na njegovu poruku; dati izjavu u novine.

Izjava u novine.

Većina listova simpatično je pisala i piše o dolazku hrvatskih zastupnika u Beč. Samo krivo-liberalne, one koje služe madjarskoj vladi i Khuenu, i koje su od njih stalno i plaćane, pisale su i pišu njim nepoćudno, i htjele bi i to izrabiti na korist svojih gospodara. S toga su zastupnici iz Dalmacije, Istre i Trsta smatrali nuždnimi, da dadu posebnu izjavu u novine. I dali su ju i sve novine današnje su ju donesle. Ta izjava ili priobćenje glasi:

»Mandat hrvatskih i slovenskih pokrajinskih zastupnika i onih na carevinskom vieću služi izključivo humanitarnim probitkom na korist njihove krvne braće u Hrvatskoj i Slavoniji. Svrha željene audiencije kod cesara obstoji jedino u tom, da se ga moli, da svoju cesarsku moć najblagohotnije u to upotrebi, da dade previšnju milost onim u Hrvatskoj koji, su možda na smrt odsudjeni, i obustavi dalnje proliće krvi u Hrvatskoj. U tom smislu glasile su mnogobrojne brzojavke, koje su od stotina občina, družtava, korporacija i pojedinih osoba bile poslane na cara, kad je još u Budapešti bio, kamo su se htjeli podati i zastupnici da zamole audienciju. Iz toga je jasno, da zastupnici nisu podnipošto mislili, da tim spoje buć kakvu političku demonstraciju a najmanje da pridobe austrijsku vladu za žalostne dogodjaje u Hrvatskoj i Slavoniji.«

Poruka ministru-predsjedniku.

Po svojih odaslanicih poručili su zastupnici Dalmacije, Istre i Trsta ministru-predsjedniku, da oni k njemu neće doći, da su oni došli u Beču, da budu kod vladara primljeni, i da će u tu svrhu podastrieti molbu na kabinetsku kancelariju.

Molba na kabinetsku kancelariju.

Na kabinetsku kancelariju bila je odaslana ova molba:

»Obzirom na težke dogadjaje, koji se zbivaju u Hrvatskoj i Slavoniji, podpisani članovi pokrajinskih sabora Dalmacije, Istre i Trsta, vodjeni čuvstvom humanitarnosti i krvne sveze, žele podastrieti previšnjem prestolju molbu za pomilovanje onih, koji bi bili odsudjeni i za vladarsku intervenciju radi obustave dalnjega krvoprolića u istih zemljah, te u tu svrhu mole za previšnju audienciju.« Ta molba bila je podpisana i odnešena u kabinetsku kancelariju dne 24. maja 1903. poslie 12. ure o podne. Podpisali su ju iz Dalmacije: Član austrijske gospodske kuće knez Manfred Borelli; članovi zemaljskih sabora odnosno i carevinskoga vieća: dr. Čingrija, odvjetnik i obć. načelnik u Dubrovniku; predsjednik kluba narodne stranke, vit. Milić, umirovljeni predsjednik okružnoga suda i obć. načelnik u Spljetu; dr. Trumbić, odvjetnik u Spljetu i predsjednik kluba pravaške stranke; knez Caboga, veleposjednik u Dubrovniku; dr. Grgić, dr. Majstrović, dr. Smodlaka, odvjetnici u Spljetu; dr. Morović, odvjetnik u Sinju; dr. Ružević, odvjetnik u Starogradu; dr. Arneri, odvjetnik u Korčuli; dr. Katnić, odvjetnik i zemaljski prisjednik u Zadru; dr. Stambuk, obć. liečnik u Jelši; dr. Verona, obć. liečnik u Kotoru; urednik Prodan u Zadru; vjeroučitelj u Makarskoj Ribičić; Radić, obć. načelnik u Bolu i zamjenik-prisjednik u Zadru; Korlaet, umirovljeni profesor; Radimiri, umirovljeni ravnajući učitelj; Carić, ravnatelj nautike u Kotoru; dr. Zaffron, odvjetnik na Korčuli; Mons. Perić, c. kr. profesor; urednik Biankini; Bakota, posjednik u Rabu; dr. Klaić, odvjetnik u Zadru; Borčić, umirovlj. ravnatelj realke u Spljetu; vit. Vuković, dvorski savjetnik; dr. Ferri, odvjetnički kandidat; Vjek.

PODLISTAK.

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

II.

U Ameriku?

(Nastavak)

Zaravanjkom, nedaleko malenog primorskog seoca, što se je nehajno posjelo a žalu hrvatskog mora, gonio je bjesneći sjevernjak — uz onaj svoj prigušeni šum hihot, ciku i plač, — maleni crveno izrani slamnjak, gusto ko pila nazubljenog oda. Za njim letio je mali zlatokosi osjak. Na lievom bedru zievao mu gladni rbak, dok su mu maljušni nožni prsti ili iz poderanih cipela ko kakvom pornom „Ocu Jacintu". Letio je sirotan, avit gustom uzvitlanom prašinom, dok u ne stane desnom nogom na kusasto, garavo krilo hiknuv trudno usupnuto: „hvala Bogu!"

Promjeri ga okom, natakne duboku do ušiju i odmjerenim korakom nastavi svoj put.

Zamišljeno koracao mali naš jadnik, dok se ne ustoboči kô ukopan, pred malom, bielom jednokatnicom. Zurnu okom, onim tužnim crnim okom, kroz maleni prizemni prozorčić i šćućuriv se do pritvorenih vratiju zakašljucne lagano, gotovo nesigurno.

Tihani, polučujni: „pokoj vječni.....", dopirao je tužno, zamorno do posjelih ukućana i na vratima pomoli se starica kukasta, pogrbljena kô jednoguka deva.

Ti mali patniče?! nagovori ga starovječni lik trošnog, izguljenog pergamena.

Dà, odreza na kratko mališ i prekrstiv se izmuca drkućí uobičajeni završetak: „smilujte se siromahu!"

Čemu drhćeš? upita ga seoska baka i ulovi mu malu nježnu ručicu, vukuć ga u kuću. Ne, ne smijem, ne smijem, zapišti jadnik. Sjeća me na pokojnu majku, na izgubljenog otca . . . dà, ono ognjište, onaj maleni kutić, ondje je ona sjedila . . . jest i ljubila me, . . . i on me je ljubio . . . . . Ta kućica bila je naša, mamina je bila, i mama je plakala, ah kako je gorko plakala, kada nam ju oni iz grada metnuše na bubanj . . . . i polja su nam uzeli, a tatek je tamo dugo, dugo i pokazujuć na široko, uzburkano more uzdrhtnu mališ piljeć kô niemi mramorni kip u pjeneće valove. — — — — — — — — — —

— Dà, tatek me je ljubio — nastavi mališ iza stanke — i mamica me je ljubila, al ona je bila bolna, dugo je bila bolna i nju su mi oteli . . . . a mene su pustili samoga, evo ovako maljašna . . . .

— — Ah tata se više neće vratiti, njemu je dobro tamo . . . a tata, tata! . . .

Mirko!! vrisnu netko bolnim, umirućim glasom, a na cesti ljosne nešto o zemlju kô prazna ploska o široki dlan zagorčana.

U debeloj, prljavoj prašini, što ju je ljuti sjevernjak nanesao — ukraj ceste — u velike čunjaste kupove motao se u nesvjesti čovjek u izderanom tamno-zelenom kaputu. Kraj njega zgnječio se maleni, poderani lovački klobuk gotovo nepoznate boje. Jeknuo jadnik kô pretrgnuta žica na gusli, a debela krupna suza krutila mu se na polaotvorenom oku.

Otče! mileni otče! — vrisnu ubogi zlatokosi Mirko i utisnu dugi, vrući cjelov na bliede, hladne ustne umirućeg „Merikana".

(Nastavak sliedi.)

Spinčić, profesor u miru i predsjednik kluba hrv.-slov. zast. na ist. saboru; dr. Dinko Trinajstić, odvjetnik u Pazinu i zem. prisjednik u Poreču; Ivan Goriup, veleposjednik na Općinah i dr. Rybař, odvjetnik u Trstu.

Odgovor na molbu upravljenu na kabinetsku kancelariju.

Odgovor na tu molbu glasi doslovno ovako:

„C. kr. ministar-predsjednik. Vaše visoko blagorodje! Molba, koju je Vaše visoko blagorodje i drugovi predalo u kabinetskoj kancelariji za previšnju dozvolu audencije kod Njegovoga c. i k. apoštolskoga Veličanstva nebijaše uslišana, i to usljed po meni postavljenoga predloga.

O tom častim se obavjestiti vaše visoko blagorodje molbom, da to blagohotno priobćite ostalim koji su podpisali prije spomenuti podnesak.

Blagoizvoli vaše visoko blagorodje osjeguranje mojega najodličnijega poštovanja. — Koerber v. r.

Beč, 25. maja 1903.

Njegovomu visokomu blagorodju gospodinu zemaljskomu zastupniku, odvjetnik itd. dr. Pero Čingrija u Beču. Hotel Wandl.«

Takav su odgovor dobili zastupnici hrvatskoga i slovenskoga naroda iz Dalmacije, Istre i Trsta, i to u njemačkom jeziku, na molbu pisanu hrvatskim jezikom.

Neka to uzmu na znanje i ravnanje svi pošteni Hrvati i Slovenci, sav hrvatski i slovenski narod.

* * *

U tom službenom odgovoru na zastupnike nejma nikakva razloga radi česa nije molba hrvatskih i slovenskih zastupnika za audenciju kod Njegovoga Veličanstva cesara i kralja bila uslišana. Same se veli, da je to učinjeno po predlogu c. kr. ministra-predsjednika Koerbera.

Na novine pako dao je isti Koerber razaslati sliedeću viest:

»Beč, 25. maja 1903. Kako doznajemo, nebijaše uslišana molba zastupnika iz Dalmacije za dozvolu audencije kod Njegovoga Veličanstva.

Neuslišanje usliedilo je na predlog ministra-predsjednika s razloga, jer nutarnji odnošaji zemalja ugarske krune nemogu biti predmetom pritužba iz krunovina i zemalja zastupanih u carevinskom vieću.«

Tu je dakle i tobožnji razlog. Tim nije poređena obstojnost, da zastupnici hrvatskoga i slovenskoga naroda nisu bili pripušteni k Njegovomu Veličanstvu cesaru i kralju.

U tom priobćenju za novine zamučao je ministar-predsjednik zastupnike iz Istre i Trsta. K tomu i sada pokazuje da po zakonu samomu nepostoji ugarska kruna.

* * *

Zastupnik Biankini upravio je upit na predsjednika zastupničke kuće radi zanieckanja audencije, o kojem je prije govora.

Predsjednik je izjavio, da on u toj stvari neima nikakva utjecanja. Odgovorio je ministar-predsjednik. Njegov je govor upravo bezobrazan. Izazvao je oštar prosvjed sa strane hrvatskih, slovenskih i čeških zastupnika. Ministru-predsjedniku odobravali su samo Svenjemci.

I upit Biankinov i odnosni govor Koerberov donieti ćemo doslovce.

Biankini oglasio se je za rieč da predloži otvorenje razprave ob izjavi predsjednika. Prije nego li je do rieči došao, prošlo je vremena, te je izjavio, da se je sa svojimi drugovi pogovorio, da ne postavlja predloga na otvorenje, već da se drugačije ima povesti razprava obzirom na govor ministra-predsjednika. Misli se, da će se postaviti prešni predlog.

Klub »Slavenska sveza« sastao se je po podne i zaključio priobćenje u javnost, po kojem je izjavio jednoglasno svoje ogorčenje proti načinu i sadržaju Hrvatom i Slovencem u obće neprijateljskoga govora i odlučio daljnje korake proti tomu!

Radi postupka bečke policije proti hrvatskim djakom i njihovim prijateljem.

Hrvatski djaci, kojima su se pridružili i srbski i razni drugi, demonstrirali su u subotu večer i nedjelju o podne, proti grofu Khuen Hedervaru, subotu pred hotelom u kojem je stanovao, nedjelju pred palačom u kojoj stanuje osobni ministar cesarev i kraljev Szechényi i kod kojega bijaše na ručku. Pri tih demonstracijah pokazala je policija nenavadnu revnost. Tjerala je djake, udarala sabljom i zatvarala — duh grofov kao da je i u Beču zavladao.

Zast. vitez Vuković i drugovi upravili su radi toga upit na ministra-predsjednika kao upravitelja nutarnjih poslova.

* * *

Glas iz Istre.

Žalostni događaji u Banovini uplivali su i na Istrane te i oni izrazuju svoju sućut na krvoproliću u Hrvatskoj. Sve naše narodne obćine, odnosno rodoljubi po raznim krajevim upriličiše povjerljive sastanke, prirediše, odnosno priređuju zadušnice za pale žrtve. Nastoji se po mogućnosti i sakupiti koju podporicu nedužnim rodbinam nastradalih osoba. Jer nismo potanje izviešćeni, nemožemo točno javiti imenom sve obćine i krajeve u Istri, koji izkazaše svoju sućut braći u Banovini, pa se omedjujemo samo na ono, o čemu smo obaviešćeni. Tako nam javljaju iz Dobrinja, da je tamo obavljena zadušnica za ubijenu braću te odaslani brzojavi od strane obćine i »čitaonice« Njegov. Veličanstvu. Na obćini bje izvješena crna zastava u znak žalosti. Ogorčenje puka proti sustavu u Hrvatskoj jest veliko. Sakupljaju se i milodari za obitelji nastradalih.

Iz Mošćenica nam pišu 25. t. mj.: Jučer se sastadoše Hrvati iz župa Mošćenice i Brseč na pouzdani sastanak i zaključiše sliedeću izjavu: »Hrvati iz Mošćenica i Brseča, zgražajuć se nad okrutničtvom bana Hedervarya, pozivaju braću iz Banovine, da ustraju u svetoj borbi za pravo, ne štedeći ni same krvi svoje. Era nereda i bezzakonja prenapunila je svoju mjeru. Sa žalošću primamo glasove o novim i novim žrtvama nepravednog sistema. Pozdravljamo svaki korak braće iz Banovine, te kličemo i mi s njima: Dolje Hedervary!«

Obćinsko zastupstvo Volosko odposlalo je Njeg. Veličanstvu brzojavku te dozvolilo 400 K podpore, a medju zastupnici se sabralo jošte 400 kruna; sjednica bje zaključena u znak žalosti.

U Sv. Petru u Šumi odpjevana je dne 25. t. mj. sv. Misa za pale žrtve te najavljena veselica »Hrvatske Čitaonice« odgodjena na veselije dane.

I u svim ostalim krajevima Istre, gdje se namjeravalo prirediti veselice, odgodilo se jih je u znak žalosti.

I u Puli rodoljubi sabiru milodare, pa se nadamo liepom uspjehu, jer dosad darovano preko 700 kruna. Milodare prima naša uprava.

Eto i tužna Istra čini svoju!

* * *

Glas iz Trsta.

Političko družtvo »Edinost« u Trstu odposlalo je u subotu dne 23. o. mj. sliedeću brzojavku Njeg. Veličanstvu caru i kralju Franu Josipu I. u Beč:

»Političko družtvo »Edinost« kano zastupnik Slovenaca i Hrvata Trsta i Istre moli smjerno Vaše Veličanstvo, da izvoli obustaviti prolievanje krvi u kraljevini Hrvatskoj i da se odstrani povod tomu prolievanju.«

U nedjelju u 8 sati u jutro čitana bijaše sv. misa u crkvi sv. Antuna novoga u Trstu za mir i pokoj onih žrtava, koje su pale povodom nemirah u Hrvatskoj, izazvanih od Madjarah i njihovoga bana Khuena Hedervary-a. Crkva bijaše dubkom puna premda bijaše misa tekar u subotu u »Edinosti« priobćena. Mjestno redarstvo poduzelo je obsežne mjere u i izvan crkve, ali te mjere bijahu posve suvišne, jer se je narod u crkvi sakupio na molitvu a vani se je mirno razišao. Vječni pokoj i vječna slava žrtvam vladajućeg sustava u Hrvatskoj!

Sastanak u Ljubljani.

U nedjelju u 10 sati prije podne održavao se u Ljubljani jur najavljeni sastanak Slovenaca svih političkih stranaka. Sastanak je otvorio vodja kršćanskih radnika Gostinčar te predložio predsjedničkom sastanka drž. zastupnika dalmatinskoga dra. Jurja Ferri, što bje burnim odobravanjem primljeno. Po pozdravu predsjednikovom, govorio je drž. zastupnik dr. Žitnik u ime katoličke-narodne stranke, dr. Triller u imenu narodne-napredne stranke, a g. Štefè u imenu radnika katoličko-narodne stranke. Posljednji je pozvao prisutne Slovence, neka se slože barem pod hrvatskom zastavom, ako se nemogu pod slovenskom. I u istinu, prisutno občinstvo kano jedna osoba, poslie zaključka sastanka, odputilo se pod hrvatskom zastavom u obhod gradom pjevajući narodne hrvatske pjesme. Nije moguće opisati oduševljenje, koje je nastalo, kada je občinstvo u nepreglednoj množini prispjelo pred magistrat te se tamo izvjesilo hrvatsku zastavu. — Ljubljana je pokazala tim sastankom, da krv nije voda. Najiskrenija njoj hvala!

* * *

Glasovi iz Dalmacije.

Diljem krasne Dalmacije, od Zadra do Špice polag Bara, na crnogorskoj medji, odjeknuo je vapaj za braću u Hrvatskoj. Sve obćine bez iznimke — i one srbske — sva družtva u Dalmaciji, bezbroj posebnika muškog i ženskog spola obratiše se brzojavnim molbam Njeg. Veličanstvu u Beč te nekoje, n. pr. Novalja, i papi u Rim, za ukinuće nesnosnih odnošaja u Banovini te obustavu krvoprolića. Ovako iskreno sučuvstvovanje za Banovce, kao što je to Dalmacija izkazala, težko je opisati u kratko, trebalo bi će dva broja »Naše Sloge«. Naglasujemo, da koli Srbi toli Talijani Dalmacije simpatišu sa pokretom te izkazuju počast narodnoj žalosti.

U Splitu se je ustanovio odbor, koji je preuzeo ulogu, da od tamo izviešćuje strane novine (njemačke, talijanske, englezke i ruske) o dogodjajima u Hrvatskoj te tako zainteresuje za Hrvatsku svu Europu. Žalibože i Austrija je pokazala kod toga, da stoji pod uplivom madjarske politike, jer brzojavna izviešća toga odbora prolaze strogu cenzuru. Neće vrana vrani oči izkljuvati, pa tako ni austrijska vlada madjarskoj uslugu odreći!

Glas prosvjetljenih naroda.

Sve glavnije novine njemačke u Austriji, n. pr.: »Die Zeit«, »Deutsches Volksblatt«, »Deutsche Zeitung«, »Ostdeutsche Rundschau« itd.; berlinski »Tagblatt«, »Frankfurter Zeitung«, mnoge francezke, ruske, talijanske u Italiji te neke u Trstu, n. pr.: »Il Sole« i »Il Trieste« izviešćuju objektivno dnevimice o dogodjajima u Hrvatskoj, odsudjuje barbarizam vladavine Khuen-Hedervarya. Svi srbski listovi iz kraljevine te oni u Hrvatskoj i Dalmaciji jesu na strani Hrvata. Tako eto svi prosvjetljeni narodi odsudjuju odnošaje u Hrvatskoj, samo debelokožci na jaslama, neimajuć srdca za hrvatski narod — ostaju niemi na njegove zdvojne vapaje, preziru ga, jer ga netrebaju, vraćaju mu nemilo za drago! Takova je zahvalnost onih, kojim su se negda gaće tresle, pa da nije bilo hrvatske desnice, nebi oni danas Hrvatom sudbinu krojili!

Prosvjetljeni se sviet čudom čudi, kako može jedan čovjek, ili kako se može za jednog čovjeka-nečovjeka žrtvovati sav jedan narod, a riečke novine »Novi List« upozorile su na to, da nije tomu kriv samo Khuen-Hedervary, nego da su krivi u prvom redu i poglavito ona četrdesetorica, koja bi imala zastupati hrvatski narod u zajedničkom saboru u Pešti. Podlost sudbeno proglašenog lopova i od naroda mrženih 40 prodanih mešina jesu zaista čudnovate pojave, ali mi nalazimo još jednu čudnovatiju i istodobno veoma sramotnu činjenicu u cieloj stvari, a ta jest: *da uz tolike lopovštine, uz toliko klanje naroda, uz toliko barbarsko zulumčarstvo — tisuće i tisuće hrvatskih činovnika i sudbenih i upravnih i školskih i svakojakih, niti jedan se nije dobrovoljno odrekao proklete službe, nego svi sudjeljuju kod zatiranja hrvatske sviesti.* To je rana ljuta!

Dogodjaji u Hrvatskoj

U Hrvatskoj dogadjaju se još nepresstano nemiri, uzprkos velikoj sili vojske, koja je razdieljena po svih krajevih kraljevine, akoprem tvrde krugovi banske vlade u Zagrebu da je sve mirno. Kakav je to mir, potvrdjuju službene „Narodne Novine“, koje donašaju u 117. broju od 23. t. mj. naredbu, kojom se u obsegu upravnih kotara Delnice i Sušak te grada Bakra, u županiji modruško-riečkoj, odriedjuje prieki sud! Eto tako se umiruje narod.

O nemirima dolaze viesti iz Grobnika kod Rieke, gdje je pučanstvo noćju naskočilo občinski ured te uništilo u uredu sve, što mu je pod ruku došlo, i banovu sliku javno osramotilo.

Zatvoreno je usljed toga preko 30 osoba. Odposlani vojnici su uplašili pučanstvo te kako javljaju, tamo vlada podpuni mir, a usprkos tomu zatvaraju svakoga, koji je iole sumnjiv, pa su tako zatvorili i siedog starca župnika Urpania iz Hreljina i druge rodoljube. Zatvara se bez obzira muške, ženske, djecu; sve je dobro, samo da se pokorno izpunjuju viši nalozi.

Novine javljaju, da je u Fužinama bilo ustrieljeno više osoba, a medju njima i učiteljica Tomac. Isto tako se javlja iz Podsuseda u zagrebačkoj županiji da je neki kmet, videć pred sobom oružnike, odgalio prsa te rekao: „Evo ovdje je hrvatsko srdce, ako imadeš srčanosti, streljaj!“ — Spruži puška — kmet se zgrudio mrtav! — Ako je to istinito, tada nije čudo, da se narod diže uprkos oružanoj ruci!

Vlada kani udušiti te nemire oružanom silom i prieksim sudom, što će njoj napokon poći za rukom, jer je narod goloruk, nu vrlo je dvojbeno, da će narod u istinu tim umiriti i pružiti mu zadovoljstvo.

Oporbeni listovi u Hrvatskoj nesmiju ni pisnuti o strašnih dogodjajih vlastite domovine, jer im se je vlada zagrozila, da će ih obustaviti, odnosno dati zatvoriti tiskare, budu li šta o tih dogodjajih pisali. Tako misli ban zavarati izvanjski sviet kao da je u kraljevini sve mirno i zadovoljno, dočim vrije i kuha na svih stranah zemlje. Njegovi listovi nepišu ništa o tih dogodjejih, a oporbeni nesmiju i tako bi morao po njegovom mnienju držati izvanjski sviet, da je tamo sve u redu, sve zadovoljno.

O priliki proslave godišnjice smrti Jelačića bana te odnosne demonstracije, redarstvo je u poljeri za sveučilištnimi gradjani provalilo u samu sveučilištnu zgradu i tako povriedilo svetost zavoda i tamo uapsilo množinu djaka. Uslied toga postupka redarstva, sveučilišni djaci su prosvjedovali proti kršenju sveučilištnih prava te su zaključili nepolaziti predavanje sve dotle, dokle nezadobe zadovoljštinu. Sveučilištni senat sa rektorom na čelu prosvjedovao je u istinu kod vlade proti postupka redarstva.

U skupštini, koju su zatim djaci obdržavali, odlučili su pokušati opet pregovaranja te je tom prilikom došlo i do sloge medju hrvatskimi i srbskimi djaci. Po skupštini prodjoše sviukupno kroz zagrebačke ulice pjevajuć hrvatske i srbske pjesme, a na Jelačićevom trgu, pred spomenikom Jelačića-bana, prisegoše si medjusobno bratsku ljubav i slogu te istu cjelovom zapečatiše. Razumjeva se, da su djaci, mirno i dostojanstveno prolazeć gradskimi ulicami, demonstrirali pjevajući, što naravski nebije po volji redarstvu, koje ih je u jednoj ulici obkolilo te stalo raztjerivati.

Ban se je povratio opet u Zagreb te — kako javljaju — njegova je pozicija danas sigurnija nego li prije, jer da uživa povjerenje krune i madjarskoga ministarstva. Mi neimademo uzroka toj viesti nevjerovati, jer tko Hrvate više tlači, taj biva nagradjen!

Nekoč i danas!

Dospio nam slučajno u ruku sliedeći proglas, koji bje izdan pred dvadesetdvie godine prigodom sjedinjenja vojne krajine sa materom zemljom Hrvatskom.

Pred dvadesetdvie godine dakle bje počašćen hrvatski narod ovako:

„Manifest

Mojim Krajišnikom hrvatsko-slavonskoga područja.

Pošto ste Vi na temelju Mojega manifesta od 8. kolovoza 1873. jur i u pogledu obranbene dužnosti uzporedjeni ostalom pučanstvu zemaljah Moje krune ugarske, i pošto se hrvatsko-slavonsko krajiško područje gradjanskom upravom upravlja, to Sam odredio, da se to područje s Mojimi kraljevinami Hrvatskom i Slavonijom, a tim sa zemljami Moje ugarske krune sjedini.

Tim se konačno završuje znamenito razdobje u razvitku Vašeg narodnoga života.

Usljed povjestnih dogodjajah povjeriše Vam Moji uzvišeni predje stražu na južnih medjah austrijsko-ugarske monarkije, oslanjajuć se prosvietljenim pouzdanjem na Vaše junačke krieposti, na Vašu neutrudivu budnoću i zadovoljnost, i na Vašu požrtvovnost, koja je upravo nasljednom postala.

Vi ste tu zadaću tečajem vjekovah odanošću vršili.

Vaš cesar i kralj, hvali Vam na tom! Sveobće priznanje za sve ono, što ste učinili Vi i Vaši otci, živjeti će u grudih čovječanstva dok je svieta i vieka.

Ja pako u upravo uživam preugodnom zadovoljenju *Mojih* vladalačkih očinskih čuvstvah, što *Mi* je sudjeno, oživotvoriti *Vam* davnu i pravednu želju *Vašu*, i privesti *Vas k užitku onih obćih* građanskih pravah, što *ih svi Moji* vierni podanici uživaju.

Sva prava i osobite pogodnosti, što ste ih dosada uživali, ostati će Vam uzčuvane i prigodom prelaza u nove odnošaje u smislu ustanovah Mojega odpisa od 15. srpnja 1881.

Isto tako pobrinuo sam se *Ja* i za to, *da osim dosadanjih, u krajiške investicionalne svrhe posvećenih sredstvah još i dalja sredstva u svrhu Vaše osobite dobrobiti obraćena budu.*

Upotriebljujte ta sredstva razboritom mjerom i mudrim oprezom. Onu bujnu narodnu snagu pako, kojom ste Vi i Vaši otci austrijsko-ugarsku monarkiju dosada proti vanjskim dušmanom branili, pokažite od sada i u radnji mira.

Neka Vam božji blagoslov naplati djelovanje Vaše sretnim uspievanjem i trajnim blagostanjem.

Dano u Ischlu 15. srpnja 1881.

FRANJO JOSIP s. r.“

* * *

To su sladke uspomene! — U zaboravlje s njima!

Danas doglavnici Njeg. Veličanstva nedozroljavaju narodnim zastupnikom pristup pred priestolje. Danas se mjeri Hrvatom drugom mjerom!

DOPISI.

Beč, dne 26. svibnja 1903. (Demonstracije proti hrvatskomu banu.) Dogodjaji u Hrvatskoj bolno se dojmilo hrvatskih djaka u Beču. Zadnje viesti o groznom krvoproliću potreslo je naše mladenačke duše. Sve je ogorčeno, sve vrije. Lokali gdje se običajemo sastajati vrve upravo od radoznalih djaka. Sve je napeto, svi nestrpljivo očekujemo viesti iz domovine. Novine se upravo grabe, da što prije saznamo što se dogadja. U takovoj trzavici prosuo se u našem krugu glas, da je ban u Beču. Bilo je to u subotu. Brzo se dogovorismo što nam je učiniti, brzo odlučismo da dademo izraza našeg opravdanog ogorčenja. Imala se upriličiti velika, dostojna demonstracija proti tom nesretnom čovjeku. Saznasmo za njegov stan a to je Hotel nadvojvode Karla, koji stoji na Kärtnerstrasse, najljepšoj i najživljoj bečkoj ulici. Tu se moradosmo naći svi kao jedan točno u 7 sati na večer. U to dobu navadno šeće se tom ulicom bečka aristokracija. Sve je živo, sve vrvi upravo od fine publike. Stadosmo se okupljati u manjim grupama na odredjenom mjestu. Došli su s nama braća Slovenci a na veliku našu radost i braća Srbi, koji htjedoše izjaviti se s nama solidarni te i oni izraziti na dostojan način svoje ogorčenje nad tiranom Hrvatske. U 7 sati bijaše nas preko 500, svi bijasmo kompaktni, svi željno očekivasmo, kad će se dati znak. Najednom poviče na sav glas »Abzug Banus von Kroatien!« a iz stotine grla ponovi se gromoviti poklik. Vikalo se, fućkalo i lupalo. Čitava se ulica ozvanjala; sa svih strana sakupljalo se sve to više djaka. Čulo se kojekakvih poklika protiv bana, kao n. pr.: »Dolje sa tiranom Hrvatske!«, »Dolje sa topovom na banskoj stolici!«, »Dolje sa kuljom!« itd.

Oko 5 minuta trajala je zaglušna vika a onda zapjevasmo otkrite glave »Liepa naša domovina«. Svi prozori na okolišnjim kućama bijahu napunjeni radoznalim svjetom. I na samom Hotelu zadjoše gostovi na pozor, ali bana nije bilo. Jedni kažu da je bio u Hotelu onaj momenat, a drugi kažu protivno. Sav je promet bio stao, tako da su daleko sami što se dogadja. Naroda se je sva sila sakupilo. Policije iz početka nije bilo već istom, kad smo bili odpjevali hrvatsku himnu nadošla je i počela nas raztjerati. No nije bio lahak posao to učiniti, a moradoše golim sabljama izprazniti ulicu, da može promet opet u redu poći. Pri tom bilo je 6 djaka ulovljeno.

U nedelju dogodila se druga, nešto manja demonstracija. Doznali smo, da će ban biti u 1 sat na objedu kod ugarskog ministra Szechenya. Pred ugarskim ministarstvom sakupilo se oko 300 djaka i tu se demonstriralo, vičući, kao i u subotu svega proti banu. I tu je morala policija, koja je u velikom broju nadošla, učiniti reda. Zatvoreno ih je bilo 15, medju njima i jedan Njemac, doktor prava.

Biskupskomu ordinarijatu u Trstu

na znanje i ravnanje.

Glasoviti širitelj talijanstva g. Grosman, vjerni je pristaša istarske talij. gospode. Taj čovjek zaniekao je svoj slovenski materinski jezik, te došav u Lovran, upro je sve svoje sile, da uniši sve, što hrvatski u ovoj obćini diše. Vodio je za nos dosta taj narod, koji se ipak nešto počeo osvješćivati i uvidjati, da ne valja nositi više njegov jaram. Neću, da ovdje navadjam njegovu mržnju napram hrv. stranci, jer je to svima dobro poznato, već se hoću osvrnuti na njegovu orguljašku službu u crkvi.

U Lovranu je u obće poznato, da Grosman zapovjeda, ne samo u obćini, već zalibože i u crkvi. U Lovranu bivali su pod predšastnicima sadašnjeg župnika Dragovine orguljaši iz bivše obitelji Vončina a sadašnje Bradičić. Nu što je bilo jedan put, sada više nesmije biti. Ove se poljeralo sa orgulja pomoću talijanske župne uprave, a postavilo se ljubimca talijanaške stranke Grosmana. — Godinu dana nije bilo Grosmana na orguljah, radi bolesti, kako on sam veli. K tomu nadolazi još uzrok, da je Grosman prilično oglušio i tako za službu nesposoban postao. Uzev u obzir sve ovo, moralo se doskočiti tomu i priskrbiti orguljaša. Upozorilo se župnu upravu na sposobnu osobu Anu Bradičić, koju je župnik proti svojoj volji morao uzeti na orgulje. Ili nju ili ništa. — Grosman, akoprem težko bolestan, nije mogao nikoga na orguljah trpeti, te se odluči makar kočijom u crkvu, samo da poljera Anu Br. sa orgulja. Smišljeno učinjeno. G. župnik odstavi proti želji župljana Anu Br. i uzme bolna nagluhog Grosmana, svog Benjamina na orgulje. — Razlog što se poljeralo Bradičić sa orgulja bijaše taj, što ova ne puše u talijanaški rog kao Grosman i župnik. Ovo postupanje koli g. Grosmana toli župne uprave je neuredno i proti volji puka, koji bi rada imati sposobnu osobu na orguljah. Da se stvar bolje razjasni evo razloga:

Nama je svejedno, igrao orgulje Petar ili Pavao, samo nek bude osoba sposobna i vriedna tog mjesta. Ali Grosman ne odgovara tomu. — Ponajprije nemože on orguljaš biti, jer dobro ne čuje, što ni sam g. župnik ne taji, al ga ipak protežira, jer je talijanaš. Grosman je nadalje učitelj u školi, te ako je u crkvi mora zanemariti svoju službu u školi, da može igrati na orgulje kod sv. misâ i pogreba. Sv. mise, osobito mrtvačke moraju se većinom čitati u doba kad je moguće Grosmann na orgulje doći. Čuje se dapače, da moraju i gg. svećenici po više vremena u sakristiji čekati, dok dodje Grosman na orgulje. Napokon se ne slažemo sa g. župnikom i Grosmanom ni što se tiče zapovjedi: „*ljubi iskrnjega svoga*“. Gori imenovanoj Ani Bredičić umro je pred Vazmon otac. Obitelj je u njemu izgubila svog hranitelja. Malu pripomoć se je obitelj nadala i dobivala od orguljaške službe. Ali Grosman i drugi, koga ne imenujemo, koji imadu svega u izobilju, ne dozvoliše obitelji Bradičić ni te mrvice kruha. Odtrgali joj ga zato, jer ona, ponavljano, ne puše u njihov rog.

Ovo postupanje obojice gospode i talijanaške stranke u Lovranu nam dozlogrdjuje a ne služi na korist ni crkvi ni puku. Župna uprava dobro znade, da Grosman nije za tu službu, ali ipak ga tura na orgulje, jer se boji zameriti svojim i njegovim rodjacima, boji se past u nemilost.

Mi pozivljamo ovime opetovno bisk. ordinarijat nek ove zasluge u obzir uzme i volji puka udovolji i da ne sluša jedino imformacije talijanaša. Mi zahtjevamo sposobnu osobu na orguljah, a tu imademo ovdje u osobi gdjice Bradičić. Imali bi prigovoriti još koješta proti sadašnjemu orguljašu glede nereda, što se dogadja na orguljah. — Pod njim je služba božja više puta bez orgulja bila, jer nije mogao ili hotio na orgulje. Gosp. Grosmanu je dozvoljeno u svakom jeziku pjevati na orguljah, samo ne u onom, u kojem bi morao. G. župnik muči na sve to i odobrava taj postupak, ali mi smo već toga siti.

Znademo da ima Grosmanova stranka zagovornika na bisk. ordinarijatu, ali mi molimo, da se ta nedostojna igra jednom svrši i da se udovolji želji puka. To javljamo, jer nemamo još odgovora na našu molbu.

Nekoliko Lovranaca.

Glas iz Bosne.

Ilidže kod Sarajeva, početkom maja.

Posljednjih godina mnogo se govori i piše o ilidžanskim kupeljima kraj Sarajeva. Ko je ovdje boravio i ko je upoznao ovu lijepu okolicu i ljekovitost amošnjih kupelji, ne će se tome nipošto čuditi. Ilidže je tako krasno uredjena kupelj, da se njime može odista Bosna ponijeti pred ostalim svjetom. Nije se tu štedilo, nije se škrtarilo, jer se htjelo stvoriti nešto trajno, nešto čestito, što uvijek stoji materijalnih žrtava.

Ugodan i svjež zrak i izvrstne banje povratiše mnogom izgubljeno ili narušeno zdravlje. Naročito liječe amošnje kupelji (sumporne i blatne) reumu, kostobolju i razne ženske bolesti, a novo uredjeno lječilište hladnom vodom po sustavu prof. Winternitza liječi razne živčane bolesti i bolesti srca i stomaka.

Vidio sam mnoge, kako su ih vozili ukočene u kupelj, a za nekoliko nedjelja već su mogli poštapajući se hodati. Neki ozdravište potpuno već iza četiri do šest nedjelja od bolesti, koja ih mučaše godinama.

Razgovarah sa jednim begom, koji samo Ilidži zahvaljuje svoje zdravlje. Već prije petnaest godina rekoše neki lječnici, da mu nema spasa. Bio se ukočio od kostobolje i posve smršavio — sama kost i koža. Danas je zdrav kao jelen i ko da se čovjek pomladio. Ne treba mu više kupanja, ali on i opet svake godine dodje na Ilidžu, te tamo proboravi po mjesec dana.

Ilidže leži u ravnom sarajevskom polju, kojim protiče Bosna sa svojim pritočicama i koje su sa sviju strana oklopile dijelom kršne vrleti, dijelom lijepe zelene planine. Lijep je odavle pogled na Sarajevo, na Trebević i na druga okolna brda.

Već u staro doba bijahu ovdje banje, što svjedoče izkopine iz rimskoga doba, naročito krasni mozajici, kakav se n. pr. našao, kad se kopao temelj hotela »Bosne«. Stari Rimljani imadjahu ovdje svoje zaseoke i svoja kupatila. Mnogo nadjenih prijedmeta iz rimskoga doba čuva se u ormarima pomenutoga hotela, te ih može vidjeti svaki posjetnik. No i druge izkopine u ovoj okolini kažu, da su ljekovitost amošnje sumporne vode poznavali već stari Rimljani, koji — kako znademo iz povijesti — bijahu nekoć gospodari ovih krajeva.

Pošto nestade odavle Rimljana i njihova gospodstva, propadoše i kupelji, te ih je okupacija našla u vrlo primitivnom stanju.

Bosanska vlada dala je ispitati sastojine i ljekovitost amošnje vode, a mnenje znamenitoga stručnjaka i lječničkoga kapaciteta prof. dra. E. Ludwiga bijaše tako povoljno, te se počelo o tom nastojati, da se u Ilidži stvori veliko i posve prema modernim zahtjevima uredjeno kupalište, koje ne će pohadjati samo domaći svijet, nego i stranci.

Počele se graditi kupališne zgrade i uredjivati vrelo, čiji bazin ima 5 m. u promjeru, a voda ima 58° C.

Najprije bijaše izgradjena takozvana »stara banja«, onda »nova« i zgrada, u kojoj je kupelj za muslomanske gospodje.

Poslije podignuta je »blatna banja«, za koju se dovozi biljevna zemlja iz Žepča, a u najnovije doba uredjeno je — kako malo prije rekosmo — i kupalište hladnom vodom.

Iz vrela dovodi se voda, jer je suviše vruća, u hladionike, a odanle u kupelji.

U »Novoj banji« i u banji za muslomanske gospodje imaju pored posebnih kupelji za jednu ili dvije osobe skupni bazini, gdje se kupa za vrlo neznatnu cijenu.

Za one, koji vole hladno kupati, uredjeno je veliko kupalište, razdijeljeno u odio za ženskinje i za muškarce. U to kupalište dovodi se čista i svježa gorska voda iz potoka Željeznice.

Pobrinulo se ovdje i za čestite stanove i za dobru hranu.

Tu ima lijepa reštauracija, koja je desno spojena hodnikom sa hotelom »Hungarija«, a lijevo »Austrijom« i »Bosnom«. Ovaj potonji hotel gradjen je u lijepom švicarskom slogu. Sobe su vrlo ukusno uredjene i zračne, a posluga je dobra i točna.

Pošto se uvidjelo, da je još uvijek premalo soba, sagradila je zemaljska vlada prije dvije godine i četvrti hotel »Igman«, gdje imade i gostiona.

Gostione povjerene su privatnim gostioničarima, a nadzire ih kupališni nadzornik. Imade ovdje i turska kafana.

Izmedju reštauracije i obaju hotela, »Austrije« i »Hungarije«, jesu krasni cvjetni nasadi, koji bi mogli biti ures svakog i najglasovitijeg kupališta. Iz ovog cvjetnjaka dolazi se lijevo u stari, desno u novi perivoj. U starom perivoju imade vrlo krasna hlada. I tu ima cvjetnih nasada kao i u novom perivoju, gdje je pored toga mali ribnjak sa galebima, rodama i labudovima, onda medvjedji i ptičji kafez i drugi. Pred reštauracijom svira svaki dan ciganska muzika, a nedjeljom i blagdanom vojena glazba. No za to ne plaćaju gostovi — kako to biva u drugim kupeljima — nikakve posebne pristojbe. U prizemlju hotela »Bosna« imade ukusno uredjen salon za muziciranje, onda čitaonica i dvorane za biljard, a u »Austriji« je ljekara i razni dućani, gdje se mogu kupiti najpotrebitije stvari.

U jednom i drugom perivoju uredjena su igrališta za lawn tenys i croquett, onda streljana, gdje se gagja u nišan, vrtuljak, njihalište itd. Koji vole jašiti, mogu dobiti dobrih jahačih konja. a bicikliste imadu na izbor koturača. Voliš li ribariti, eno ti odmah tik »Nove banje« potoka Željeznice, u kojemu ima fine ribe, osobito pastrva.

Kreneš li čuprijom preko Željeznice, eno te za pet minuta u gospodarsko-poljodjeljskoj stanici Butmiru, gdje uči seljačka momčad racijonalno gospodarenje. Milina je gledati onu krasnu stoku i uzorni red i čistoću u stajama. U Butmiru dobiva se u svako doba svježa i kisela mlijeka, skorupa, sira i maslaca.

Mimogred neka je spomenuto, da je Butmir izišao na glas radi svojih prehistorijskih iskopina, koje su tako znamenite, da je ovo mjesto posjetilo vrlo mnogo učenjaka, medju njima slavni Wirchow.

Četvrt sata odatle uredjeno je veliko trkalište sa tribinama. Ovdje se — kako je poznato — svake godine u mjesecu junu priredjuju velike konjske utrke.

Okolica Ilidža vrlo je romantična, te ima mnogo zanimljivih mjesta za izlete. Najljepši je i najbliži izlet na »Vrelo Bosne«, koje je tamam podno dražesne planine Igman. Onamo vodi ravna kestenom i platanama obrasla aleja, kojoj su na krajevima na povisokim mjestima kioski, odakle se pruža oku lijep pogled po prostranom sarajevskom polju. Vrelo Bosne bijaše do nazad dvije, tri godine posve primitivno uredjeno, no sada su vrela lijepo ogradjena i spojena mostićima, a oko njih zasadjena je crnogorica i drugo uresno grmlje, drveće i cvijeće. Tu se umjetnim načinom goje krasne pastrve, kojih se može dobiti uvijek »taze« priredjenih. U gostijoni na »Vrelu Bosne« imade ljeti svaki dan pečenih janjaca, pak ovamo obično hrli silan svijet ne samo nedjeljom, nego i djelatnikom. Amo dolazi se iz Ilidža omnibusom za pola sata. Plaća se deset novčića za osobu.

Lijep je izlet i na Vrelo Hrasnicu, koje je izmedju Vrela Bosne i Butmira, onda u Stup, gdje je nova katolička crkva i župni dvor, onda u Blažuj, gdje je pravoslavna crkva i škola.

Uprava banje priredjuje za gostove i veće izlete i to na Igman-planinu, Treskavicu i Bjelašnicu, gdje je meteorološka postaja prvoga reda. Za ovaj potonji izlet trebaju dva dana, no put nije tegotan, jer su uredjeni dobri putevi, te se može sve do gore dobro jašiti.

Na Ilidži imade obospolna četvero-razredna osnovna škola, onda pošta sa brzojavom i oružnička postaja. Iz Sarajeva kreće ovamo svakog dana po deset i više vlakova. U trećem razredu plaća se sedam, u drugom dvanaest novčića.

Vlak stane najprije na ilidžanskoj željezničkoj stanici, te može, tko hoće, ondje saći, a onda krene zaokruživši na lijevo u kupalište, gdje je mala postaja, odakle se može natkrivenim hodnicima stići u reštauraciju i u hotele.

Posljednjih godina vrlo je porasao broj posjetnika. Pošto je broj gostiju bio prošle godine tako velik, da neki ne mogahu dobiti sobe, povećan je ljetos hotel »Austrija« za drugi kat.

Pošto je Ilidže tako blizu Sarajeva, to je i život ovdje vrlo udoban, a gostovi mogu svaki čas krenuti u grad i opet se vratiti, jer gotovo svakog pola sata kreće željeznički vlak. Najviše oživi Ilidže nedjeljom i blagdanom, kada k nama nagrne hiljade naroda. Vrlo je zanimljiva ona šarena smjesa, što se tada skupi pred gostionom i u cvjetnjaku. Dodje amo i seljačkog naroda, čija je nošnja dosta zanimljiva.

Na Ilidži priredjuju sarajevska pjevačka i druga društva, svoje animirane koncerte, a biciklisti, osobito hrvatski »Sokolaši«, svoje utrke, pak i to pruža zabave kupališnim gostima.

Ilidže najviše posjećuje domaći svijet, onda Hrvati iz Dalmacije. Prošle godine bijaše nešto malo gostiju i iz Hrvatske, što je svakako lijepa pojava.

Uprava banje povjerena je posebnom nadzorniku, a kupališnim je ljećnikom vrstan balneolog dr. Coltelli.

Nadzornik kupališni Julije Pojman imade svakako lijepih zasluga za procvat ovog krasnog kupališta.

Domaće stvari.

Prijatelj, koji radje piše talijanski, oglasuje mi se opet slijedećim redcima:

Domenica 24 corr. gl' italiani di Pola tennero un publico comizio in favore dell' idea tendente ad ottenere dal governo austriaco l' istituzione di una università italiana a Trieste. Il teatro era pieno e in fine venne votata la solita risoluzione di protesta e di domanda.

La cosa interessa poco o nulla i lettori della „Naša Sloga“; tuttavia trattandosi di vicini sta bene di rilevarla. Ma gl' italiani, per esser sicuri nell' esito, dovrebbero cercare l' appoggio là ove si conviene, dovrebbero cioè interessare per la faccenda in primo luogo gli slavi, loro vicini. All' uopo, essi dovrebbero mostrarsi più umani verso gli slavi in questione di scuole e poi sarebbe necessario, che per Trieste, quale centro naturale delle provincie meridionali dell' impero, pretendano una università non già esclusivamente italiana, ma bensì una università utraquistica, italiana e slava, quale appunto si è anche la popolazione di Trieste e dei paesi limitrofi. Con ciò si metterebbe in una condizione favorevole lo stesso governo, che in tal modo piglierebbe due colombi ad una fava, accontentando e gl' italiani e gli slavi.

Suvvia, o discendenti dei romani, spogliatevi una buona volta dei pregiudizi, trattate lo slavo da fratello e non da nemico e unitevi a lui per combattere il nemico comune, per voi sempre più pericoloso, qual è appunto il teutono!

Ritornando al comizio di Pola trovo curioso, che a nome degli italiani dovettero parlare uno studente Picinić e un notaio Stanić, notoriamente entrambi figli di genitori slavi. Od è questo una mossa nel senso da me sopra desiderato?

* * *

Slavna junta u Poreču uslišala je molbu njekoga Grgorovića Peteha i drugova u Barbanu te dozvolila posebnu upravu za poreznu občinu Barban. To je najnovija viest o ljubavi junte za hrvatski puk. A tko su ti ljudi, koji hoće posebnu upravu? Vidila žaba gdje konja kuju, pa i ona digla nogu. Kad može Pazin imati posebnu upravu, da se ne utopi u hrvatstvu mjestne občine, zašto nebi i barbanski krnjeli kušali to isto! Što će pak imati upravljati u Barbanu, koji neima „ni duše ni tila“ bez vanjštine, to ne treba iziskivati: dosta da se bude prkosilo občinskom zastupstvu i glavarstvu, da se bude rovarilo proti hrvatskoj školi, da se bude u svim zgodama i nezgodama talijanstvo izticalo, kako „i cittadini del castello dei Barbo sentono all' unisono coi fratelli italiani“.

Barbanci pozor, jerbo zmija se je ugnjezdila u vašem njedru!

Ali slavna junta ne sluša uvjek, tako brzo i dobrohotno glas puka. Naši dični Loverci pitali su već odavna svoju posebnu upravu, odieljenu od Vodnjana, ali uzalud, akoprem su svi složni kao jedan čovjek, ta bi imali da čime upravljaju. Valtirci pod Pulom nisu bili bolje sreće, nego zaman pitaju odieljenje, Ali Roverija imade krasnih občinskih šuma, a Altura dobiva najviše iz Lužana i Kampa, pa bi škoda bilo oteti ovakve dobre zalogaje Latinim u Vodnjanu i u Puli. Dočim stoji, da Klevari i Defranceshi a uz nje žalibože, kako se vidi, i izrodi Grgorovići, Miletići, valjda i Malabotići i Vrbanci, svi pod blagoslom stare „pisarice“ trebaju „manjaduru“, kod koje im neće smetati Pornjanci, Šajinci i Rakljanci.

Samo neka paze, da im sv. Mikula ne pobjegne!

* * *

Moj imenjak „Giornaletto di Pola“ počeo je prijateljevat s „Našom Slogom“ te je zadnjič ukrao iz nje — a od same milinje — krasan dokumenat o talijanštini, kako ju piše neki „perito giurato“. I smijao se „bravuri“ i smijali su se čitaoci njegovi. Pa i ja se smijem i to ne onomu peritu, nego baš Talijanom, koji bi htjeli, da sve bude talijanski, a doživljuju onakvih nakaza svojeg jezika. Rekoh pak, da se „peritu“ ne smijem, nego žalim ga i srdim se; a ne samo na njega, nego na sve „perite“ u hrvatskim selima. Koliko bedastoća, koliko rugoba, koliko muteža napišu ti jadni „periti“, kad se prče, da pišu talijanski. Valja vidiliti njihove procjene ili štime, njihove prijave ili tužbe, njihove oporuke ili testamente itd. To je sve puno pogriješaka, bez repa i bez glave, nerazumljivo. A zašto sve to? Jer neki ljudi misle, da je finije, da je bolje po šiorsku ako govore i pišu: „tre via cinkve kvindiži“ mjesto „tri puta pet je petnajst“ ili pak: „del settantasie“ mjesto „sedamdeset i šeste“ itd. Žalibože: sve hrvatske škole, toliki učitelji, toliki svećenici medju hrvatskim narodom u Istri nisu još dosta podignuli narodni ponos i probudili narodnu sviest istarskih Hrvata, te bi ovi ljubili nada sve svoj jezik, svoj dom, svoje ljude! Znak je, da ima preveć zloga primjera baš od strane i popova i učitelja, koji sami pišu razne isprave kao zadužnice, oporuke, svjedočbe itd. u tudjem jeziku.

Novi Jornaleto.

Zahvalnost.

Osobe: Dr. Josip Buretić, odvjetnik. — Don Ante Vretenar, župnik. — Marko Benko, veletrzac.

Mjesto: Narodna čitaona. — Doba: Sadašnjost.

Buretić (unidje u sobu za čitanje). Nikoga! (Sjedne pa stane prebirati časopise). Naše društvo ima više časopisa nego čitaoca. (Nasmije se). Ako Bog da, imat ćemo skoro i više književnika nego li čitaoca. Eto u najnovije vrieme zadivio sviet svojim pjesmama, moj zemljak Mikulić... (Čita).

Vretenar (unidje naglo). Čudo božje, što sam te napokon našao, ta htio sam baš da s tobom dvije tri prozborim o našem Mikuliću.

Buretić: Šta ti je možda povratio onih 300 for., koje si mu bio poslao za zadnje izpite?

Vretenar: Dà, dà vratio ih... pa upravo on! Ta žahvalio mi se na dopisnici, na kojoj mi javlja: „Gut angenommen!“, a to je dosta!

Buretić: Ne moj molim te dalje, ja Mikulića žalim. Znaš od kuda je, poznaš mu roditelje i braću, poznaš njega i znaš, da se sa svojima stidi govoriti. Pusti oholicu. (Unidje Benko).

Vretenar: Da sam poslao onih 300 for., kojemu našemu potrebnomu društvu, nebi mi žao bilo.

Benko: Pravo imate g. župniče!

Buretić: I ja ću od sada davati koliko budem mogao našem Djačkom društvu. O Mikuliću sam drugčije prije sudio. Mislio sam, eto ga danas sutra medju našim prvacima, da se bori za prava našeg biednog naroda, ali kad tamo, eno ga u udobnoj službi, jer se srami seljačke ruke.

Vretenar: Ne samo to, već piše u novinama proti našoj gimnaziji, jer da je u takom lom gradiću, a uz to piše i proti samomu „Djačkom društvu“...!

Benko: Oprostite, što vas prekidam. Bolje je za nas, da Mikulić ostane za uvijek u onoj službi gdje je, jer kada bi on bio odvjetnikom, morali bi naši seljaci u rukavicama dolaziti k njemu. U prostoj se kolibici rodio, danas hoće da bude visokorodjeni gospodin!

Buretić: Takva šta je žalostno čuti. Mi moramo svi po mogućnosti pomagati naše „Djačko društvo“. Nemojmo se obazirati na to, koliko će djaka svršiti gimnaziju, nego se nadajmo, da će propali djak više koristiti narodu, nego li je dosad Mikulić...

Vretenar: I on bi morao znati, da se mora prije gimnaziju svršiti, pa dok istu polaze da se mora djake pomagati, a ne tekar onda, kada su na sveučilištu. Nu on je pjesnik... pa pjeva...

Benko: Dà, i kukavica pjeva, al najviše po noći!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Glej, kako oholo hodi Karlina u paradi priko Supetarskoga placa!

Jur. Ma samo ona nova mondura mu je na žalost previše blatna; zato je njegove sram, a naši mu se smiju.

Fr. Naš krnjeja je reka, da oni dva su jedan večer prvo učinili takav zavet, do jedan od njih mora drugo jutro za pokoro u onako blatnoj paradi promarćat kroz ljude priko sveka placa, da pokažu kako su od oholih postali pobožni.

Jur. A vidiš vraga, to je, kako se ki zaveća.

* * *

Fr. Ča su Jurino još sami dva Talijani va Lovrane?

Jur. Kako to?

Fr. Za talijanski jinažij va Pazine stisnuli su po dve krunice sami Gaudenzio i Kukuma.

Jur. Aj jih je još onakoveh, ma su najviše stisnipest.

Fr. Takovo talijanstvo gušta varamente najmanje.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Stromast — strotam! Naša „Istarska Posujilnica“ u Puli obdržavala je u nedjelju svoju XIII. redovitu glavnu skupštinu u prisutnosti dostatnog broja članova, koji su imali pravo odlučivati. Pošto je starešina g. dr. Laginja skupštinu otvorio te jezgrovito prisutnim raztumačio poslovanje „Posujilnice“ u Puli, odnosno podružnice u Pazinu kao takodjer o brojnim Rajfeisenovicam, koje su ustanovljene pomoću Posujilnice, te nakon pročitanja obračuna, kojega su imali članovi jur tiskanoga u rukama, odgovorilo se na razne upite te potvrdilo izvješće i obračun u cielosti jednoglasno. Po predlogu starešinstva razdielio se je čisti dobitak K 2701 ovako: 700 K uložilo se u rezervni fond, koji je tom svotom dosegao u pravilam zahtjevanu svotu, 600 kruna darovalo se „Djačkomu pripomoćnomu družtvu“, 400 K „Družbi sv. Cirila i Metoda“, 400 kruna dalo se nagrade poslovodjam (ne starešinstvu, koje je cielu godinu bezplatno poslovalo), 100 K „Hrvatskom pripomoćnom družtvu“ u Beču, a 500 kruna prepustilo se budućem odboru, da jih po svojoj uvidjavnosti razdieli za druge narodne potrebe, kao „Sokolski dom“ u Puli te u svrhu podpore braći u nevolji, koja danas cvile pod jarmom nesnosnih političkih odnošaja. — Eto, onaj dobitak, kojega je sirotan Istran dao Posujilnici, a ona skrbnim gospodarenjem prištedila, u mjesto da ga pojedinim zadrugarom kao dividendu razdieli pa tako primi tko malo a tko ništa, darovalo se sveukupno narodu. Što je narod dao, to se mu opet povratilo! — Takov zavod jest u istinu preporuke vriedan, pa se nadamo, da će sve oni naši ljudi, koji imadu na pretičak koju svoticu, uložiti ju koristonosno u Posujilnicu na svoju vlastitu i narodnu korist!

Učiteljica (!?) naše djece. Nesretna „Lega Nazionale“ kani usrećiti našu djećicu u okolicu našega grada novom tvornicom, u kojoj bi se stvaralo iz hrvatske naše djećice, mlade talijančiće, buduće ljute naše janjičare. Kako smo čitali, pribočio je predsjednik puljske podružnice „Lege“ odvjetnik Zadro u posliednjoj skupštini te podružnice, obdržavane dne 17. o. mj., da će središnji odbor „Lege“ ustrojiti djećje vrtić ili zabavište u okolici grada Pule. Pošto stanuje u toj okolici skoro izključivo naš hrvatski narod, to je ta tvornica ili prelievarna namienjena našoj djećici.

Osim toga najavio je isti predsjednik, da će odbor nastojati, da se ustroji podpuna pučka škola „Lege“ takodjer u Vinkuranu. Netreba nam naposeb izticati, da će biti i ta prelievarna namienjena našoj djećici, jer stanuje i tamo skoro izključivo naš puk. Mi upozorujemo već sada naše roditelje koli u bližoj okolici, toli u Vinkuranu, da se čuvaju kano ognja ovih talijanaških darova, jer Talijanom nije stalo do naše prosvjete ili do našega napredka, već do našega robstva. Nijedan pošten čovjek našega roda i jezika nebi smio predati svoje diete u takve prelievarne, iz kojih će mu izaći diete, koje će proklinjati njega, njegov jezik i njegor rod do devetoga koljena.

C. i kr. vojni brod „Budapest“ prispio je iz Soluna u Pulu, gdje će ostati u popravku. Njega će zamjeniti u misiji novi brod „Arpád“.

Skromno pitanje. Poznati kolovodja naših nazovi-socijalista drug Verginella zauzeo se je na skupštini u nedjelju toplo za ustrojenje talijanskoga sveučilišta u gradu Trstu. On je odlučno prosvjedovao u ime svih socijalista proti podlom postupanju njemačkih djaka u Inomostu, što je posve u redu. Nadalje izjavio je, da socijalisti čitavoga carsta priznaju Talijanom pravo na sveučilište u Trstu, jer bi inače „svako drugo rješenje, izmišljeno od natražnjačtva, značilo nasilje proti pravu narodah“. Za tu izjavu žeo je obilato povladjivanje, što bi moglo biti takodjer u redu, ali ovdje nam se namiče naše skromno pitanje:

Bili drug Verginella bio kadar u ime svih socijalista grada Pule (nepitamo za one iz čitavoga carstva) izjaviti na javnoj

skupštini, da je on sa drugovi za jednu javnu pučku školu (nepitamo sveučilišta) u gradu Puli sa hrvatskim naukovnim jezikom. Drug Verginella će nam priznati, kao pravedan i nepristran čovjek, da imadu Hrvati grada Pule pravo na takvu školu; on nam nemože zanikati to pravo, jer bi se inače ogriešio o najprimitivnija ljudska prava. On bi dapače mogao i morao kao vodja socijalista to pitanje javno zagovarati u interesu mukotrpnih naših radnika a svojih sljedbenika, koji nemogu dati svojoj dječici niti prve početke nauka u materinskom jeziku. Njegov zagovor našao bi valjda odziva kod onih, koji su mu u nedjelju onako živo pljeskali. Bili to, hoće li to učiniti drug Verginella?

Nositoci talijanske misli kod nas i u Dalmaciji. Talijanaši naših pokrajina razkokodakali se posliednje doba radi talijanskog sveučilišta u Trstu. Povod tomu našli su u tom, što su njemačkidjaci na sveučilištu u Inomostu otresli prah sa ledja talijanskim djakom na istom sveučilištu zbog njihove preuzetnosti. Radi toga sazivlju naši talijanaši skupštine i sastanke, na kojih se groze čitavomu svietu — ako im se neustroji talijansko sveučilište u Trstu. Prvu takovu skupštinu sazvali su tršćanski židovi, a za njimi povedoše se Furlani Goričke, pak talijanaši grada Pule, Zadra itd. Skupštinu u Puli otvorio je čistokrvni talijanski djak Picinich (čitaj Pičinić) komu je otac došao u službu naše vojne mornarice negdje sa kvarnerskih otoka. Medju govornici za talijansko sveučilište istaknuo se drugi čistokrvni Talijan, naš poznati prijatelj c. kr. bilježnik dr. Stanich, takodjer rodom sa kvarnerskih otoka. Od poznatih kolovodja i pravih Talijana nije se nitko zauzeo za ustrojenje toga sveučilišta.

Na skupštini u Zadru igrali su takodjer glavne uloge čistokrvni Talijani à la Alačević, Božić, Milković i Giljanović, koji su oduševljeno zagovarali otvorenje talijanskoga sveučilišta u Trstu. Gornja imena pokazuju nam dosta jasno, kakve osobe šire i promiču talijanstvo u naših pokrajinah.

Tatsku bandu zasliedište u Puli te je pošlo za rukom ovdješnjemu redarstvu, da je pozatvaralo skoro sve sudjelujuće članove.

Iz Sanvičenti nam javljaju, da su tamo obdržavali prosne dane te kao obično kod te prilike nosi jedan ali drugi dječarac pred procesijom križ. Najnoviji kulturonosci u Sanvićenti, koje u Istri podupiru i naši reformatori, odgovarali su dječake neka križ nenose, jer da je to samo jednostavno drvo i ništa više, a uz to su nastojali, neka nebi niti u crkvi odpjevali svećenikom. Ti kulturonosci su u istinu uspjeli, jer odnosni dječak nije htio nositi više križa, a u crkvi su morali odgovarati svećeniku zvonari. U Afriki nastoje pomoću vjere tamošnje divjake prosvjetljiti, a kod nas u Istri, prosvjetitelji odgovaraju narod od vjere i siju mržnju proti njoj. Daleko smo došli!

Pazinski kotar:

Hrvatski jezik na c. kr. kot. sudu u Pazinu. Pišu nam iz Pazina: Dne 15. febrara t. g. umro je u Kringi Mate Hrvatin p. Ivana. Župni ured u Kringi učinio je propisanu prijavu na sud u hrvatskom jeziku. Usljed te prijave sastavio je sudbeni povjerenik Fran Orlich izvješće o smrti. Značajno je već to, da je to izvješće sastavljeno u talij. jeziku i pisano djelomice od rečenog sudb. delegata Orlicha, djelomice od tudje ruke; napose glava izvješća napisana je po svoj prilici na sudu, a ime pokojnika pisano talijanskim pravopisom: Chervatin Matteo fu Giovanni. I svi dalnji spisi pisani su izključivo u talijanskim jeziku, tako inventar i zapisnik sastavljen sa štitnikom maloodbne djece pokojnika, Antonom Chervatin (Hrvatin). Žena pokojnikova saslušana pred zamoljenim sudcem u Trstu izjavila je na zapisnik, da ne poznaje drugog jezika nego li hrvatski. — Iz ove posliednje činjenice sliedi dakle, da je pok. Matè Hrvatin bio Hrvat, da se je pisao hrvatskim pravopisom, kojim se je poslužio i župni ured u Kringi.

Kako je dakle moglo doći do toga, da se je usprkos tomu, da je prvi spis (prijave župnog ureda) sastavljen u hrvatskom jeziku, da je pokojnik pisan u toj prijavi hrvatskim pravopisom, i da je isti bio hrvatske narodnosti — da se je njegovo ime izopačilo i izvješće, inventar i ove kasnije zapisnike pisalo u čistoj talijanštini, to će znati najbolje g. sudac dr. Zonca, odnosno naš gosp. predstojnik g. Pistotnig, koji je bio svojedobno izjavio, da će raditi na to, da se hrvatski jezik ne krši na sudu. — Pitamo mi sada g. predstojnika, je li mu poznat spis A 57/3 (P 34/3), je li se njegovim znanjem i dozvolom izopačuju u sudbenim spisima čisto hrvatska imena i što kani podüzeti proti g. adjunktu dr. Zonca, da isti već jednom poštuje naš jezik na sudu? — Našim pak ovdašnjim odvjetnicima preporučujemo, da češće zavire u ovakve spise, da odlučno zahtjevaju, da se imena naših kmetova pišu hrvatskim pravopisom i da se zapisnici vode u hrvatskom jeziku. Kad se je to moglo doseći u Trstu, moralo bi se i ovdje u našem kotaru, koji ima barem 90% stanovnika hrvatske narodnosti. Sve mora ići, samo treba dobre i odlučne volje za to te neimati nikakvih obzira!

Iz Pazina nam pišu: Nije prošlo mnogo vremena odkada su se prepirali za obrede kod ovdjašnje proštije. Velečastni gospodin proštije upravitelj i jedan ovdjašnji dopisnik, obadva su nešto rekli, ali najbolji dokaz jest obhod držan dne 18., 19. i 20. t. m., naime kod istoga je sudjelovalo sva tri dana 636 Hrvata i 72 takozvanih pazinskih Talijanka. Litanije se pjevaju kako i u Rimu, latiški, kojih ni sami pjevači nerazumiju, kamoli će neuk seljak. Školska djeca se ne ubrajaju. Ovo je najbolji dokaz, kakov jezik bi se morao rabiti za obrede u crkvi proštije Pazin.

Prinos ravnopravnosti. Kako se maćuhinski postupa sa hrvatskimi školami u Istri, evo opet dokaza: Talijanski muški odjel pučke škole u Pazinu polazi 106 učenika. Ta škola imade 4 učiteljske sile. Hrvatski mješoviti odjel polazi 183 djece sa dvie učit. sile. Ovih dana došla treća privremena učiteljska sila u osobi g. Opašića. Jedan talijanski učitelj dakle na talijanskoj pučkoj školi u Pazinu imade manje školske djece nego li svojih vlastitih kod kuće. Tko nevjeruje, može se osvjedočiti.

Porečki kotar:

Podružnica „Družbe sv. Cirila i Metoda" na Livadama obdržavala je svoju glavnu godišnju skupštinu, kod koje je prisustvovalo osim domaćih još mnogo Vabrižana, Kaštelirca, Motovunaca i Buzećana. Sjednicu otvorio je bivši predsjenik g. Vizintin, a nakon toga je gosp. dr. Červar iz Pazina krasno razložio potrebu škole i podružnice. U novi odbor bijahu izabrani: gg. Josip Antonac, predsjednik; Ivan Vizintin, zamjenik; Zanko Andrej, blagajnik; Ivan Brtoša, zamjenik; Ante Milanović, tajnik; Petar Veznaver, zamjenik. Vrlo nas je razveselilo skoro podvostručenje članova od prošle godine, te je nade, da će pristupiti našoj podružnici jošte članova. Nakon zaključka skupštine otvorio se ples, te se naš narod lijepo zabavljao. Osobito su se radovali kod te skupštine i zabave naši starci, koji su kazali, da nisu još u svom životu takvog veselja i zabave vidjeli. Nešto od članarine nešto od darova i plesa, sakupilo se je onoga dana 100 kruna čistog dobitka za našu „Družbu".

Bog dao, da bi i nadalje napredovao naš narod, te dobro progledao što je dobro i što je zlo, te tako zapriječio put onoj zlosretnoj „Legi", koja kani graditi svoju školu na Livadama.

Koparski kotar:

Iz Buzeta pišu nam 16. o. m.: Nema tomu davno, da nam je dopisnik iz Baške (otok Krk) preporučao, da nam je paziti bistrim i budnim okom nad ovdešnjim poštemeštrom. Kazalo nam se onomadne, ako i indirektno, da je on tiesni prijatelj i vjerni saveznik poznatog izroda Krstića i istarske talijančadi, što se je nam, da istinu kažemo, činilo nekud netemeljito i pretjerano, te kad su nam i nekoji iz bližnje okolice istinitost tvrdnje vlastitim svjedočanstvom zapečatili, bilo nam da ih ubrojimo med osobne osvetnike il ćak ogovaratelje tudjeg imena i poštenja. Morate naime znati, da se je g. Bon, čim je k nama došao, predstavio kao naš čovjek, žarki rodoljub i prvo mu bilo u prostorijama naše hrvatske čitaonice, da nam se potuži kako ga je već netko iz protivnog tabora napao rad hrv. žigica naše družbe. Pri tom izvadio je žigice i pokazivao ih kao amanet sveti, što mu je davno srcu srasao. Bilo nam da imamo pred sobom uskrsnutog Starčevića ili ćak preporoditelja Gaja, pa nam se činilo nepravednim, što se je dopisnik iz Baške onako o njemu izjavio. Nu vrieme svjedoči i sudi, otvara oči i bistri pojmove.

I zbilja kratko popostalo vrieme i g. se je Bon pokazao u pravom svom svietlu, izpoviedao nam se svojim činom i postupkom kao vjernici pred zastupnikom živoga Boga il majki uranjeli cviet iza kiše i lomnjave. Eto, kod njega najednom „Leghinih" žigica svuda i svagdje, prinose za „Leghine" plesove; najednom članom „Casina di lettura", dočim mu ne bje po ćudi, da se upiše u našu hrv. čitaonicu veleć, da bi to protiv njemu kao c. kr. činovniku odveć očito vikalo. Izjavio se kašnje, da on neće u čitaonicu košto ni k našim zabavam, jer ne želi sa „bedacima" posla imati. — Druži se s Talijanima, dočim zazire od naših, kojim se u potrebi ipak rado uteče. Njegovo je ponašanje u zadnje vrieme napram nama izpod svake kritike tako, da se svaki koji ga je prije čuo, snebiva od ćuda. Nabrojili bismo jošte štošta, al nam nije toliko da diramo unj, već ćemo radje zamoliti sl. c. kr. ravnateljstvo pošte i brzojava da blagoizvoli primiti do znanja sliedeće:

1. G. Bon poštemeštar u Buzetu nema nikada u pripremi hrv. tiskanica (dopisnice, nakaznice itd.) već kad koji očito zahtjeva takove, mora po nje u kasu, gdje ih drži u pohrani, da ih nebi valjda kome u pomutnji turio. Naše ljudstvo koje se sa g. Bonom hrv. jezikom služi, nebi smjelo nikada biti tal. tiskanicom poslužено, jer ono u svom jeziku zahtjeva „dopisnicu" il „nakaznicu", a nipošto „Cartolina di corrispodenza" il „Assegno postale". Nikad se pako ne sluči, da bi on jednom Talijanu, koji zahtjeva „Cartolinu" ili „Assegno", dao „Dopisnicu" ili „Nakaznicu", pa niti trojezičnu, već samo njemačko-talijansku. Istina je, da jedan c. kr. činovnik nesmije politizirati i pitati dal' netko zahtjeva tal. ili hrv. tiskanicu, al već po samom upitu mora znati što koji zahtjeva, jer kad na tal. upit poslužuje tal. tiskanicami, zašto nebi na hrv. hrvatskimi?

2. Pošta, što dolazi večernjim vlakom iz Trsta i Pule, donaša se više puta u krčmu g. Frana Fabijančića — gdje je g. Bon na hrani — što je opeta nepristojno i nepravedno, jer čemu onda c. kr. ured. Dužnost je — po našem mnienju — g. poštemeštra, da čeka poštu u uredu a ne u krčmi. Istina je, da se tude poštanska torba ne otvara, al košto rečeno, nije liepo, da se mora po poštemeštra u krčmu.

Neznamo, da li je dozvoljeno što g. poštemeštar malne svake večeri odnaša poštansku kasu (u malenoj kutiji) kući; da ga slučajno kakav zločinac iz zasjede napade, eto njega sa cielom dotičnikovom obitelju unesrećenim. Dakako, da bi tu i sam poštemeštar kaznom platio, al eto najednom unesrećene obitelji ili možda više njih, kojim se tim dodaje priliku unesrećenja.

Puno se puta dogodi, da jutrom u 8½ sata nema g. poštemeštra u uredu, dočim nam je svim dobro znano, da se imade ured točno u 8 sata otvarati. Moglo bi nam se prigovoriti, da sat ne ide dobro, al kad se sve činovničtvo raznih c. kr. ureda tog sata drži, zašto ne bi i g. Bon?

Mi ne želimo nikog u nesreću svaliti, al hoćemo i svečano zahtjevamo, da se zakon, koji je za sve jednak, vrši. Toliko na znanje i ravnanje g. Bonu i sl. c. kr. ravnateljstvu pošta i brzojava, dočim našem ljudstvu vruće preporučamo, da odlučno zahtjeva bilo na poštanskom i na drugom kojem uredu, ono, što ga po zakonu ide.

* * *

Da predočimo kuda sve dopire talijanaški fanatizam navesti ćemo dogodjaj, što se je pred nekoliko dana slučio kod pričešćivanja vjernika u ovdešnjoj stolnoj crkvi.

Izmed množine našeg seljačtva klečao je budući — već mnogo vremena in „spe" — c. kr. činovnik, kojemu ćemo za ovaj put ime zamučati, čekajući, da mu namjestnik božji podieli sveto tielo. Pričešćujuć došao svećenik i do njega, al je on odlučno zahtjevao, da se ga latinski pričesti znajući, da o tom stari običaj i masa ljudstva odlučuje. Znao je dakle zato dotični g. dobro, al je on ipak odlučno zahtjevao, da se uvede novost, te da na taj način svojim istomišljenikom pokaže, kojim im je putem u pripravi tla za veliku majku Italiju. Da je uspio, svjedoči nam to, što je nekoliko dana zatim supruga gosp. Fortunata Fermeglia (rodom ćeskinja) odlučno zahtjevala, da se ju talijanski pričesti. Liepih li komedija znaju izvadjati Talijanaši i sa najsvetijim vjerskim činima!

Cestovni odbor u Buzetu. U „N. Slogi" bijaše jurve javljeno, da je c. kr. sudbeni pristav g. Bisiach veseljem primio od Ponis-a punomoć, da kao član cestovnoga odbora dade svoj glas g. Sandrinu, koji bi tako za drugih šest godina obteretivao tužnu Buzešćinu, kako je to za prošlih šest godina činio. Mi bismo rado znali, da li je g. Bisiach još u posjedu one punomoći. Ako u istinu drži gosp. Bisiach, da će sa punomoći dati svoj glas g. Sandrinu za predsjednika cestovnoga odbora, čim bi za stalno nanio mnogo štete cieloj Buzešćini, mi smo primorani pitati ga javno sliedeće:

1. Je li poznat g. Bisiachu onaj posao dra. Sandrina sa jednim vojničkim častnikom?

2. Je li mu poznato, da je bio g. dr. Sandrin odsudjen na više mjeseca zatvora zbog prevelike stranačke gorljivosti kod izbora?

3. Je li mu poznato, da je g. Sandrin nekoga I. Pismahta na Fontani kod Buzeta primio za grlo i mal da ne zagušio i da je bio za to tužen c. kr. sudu u Buzetu?

4. Je li poznato g. Bisiachu kako je postalo prijateljstvo medju g. Sandrinom i g. Pitscheiderom, bivšim notarom u Buzetu, koji ga je pozvao i doveo u Buzet, a pak sto puta požalio onaj svoj korak?

5. Je li mu poznato, da je g. Sandrin tužio c. kr. pristava Guzelja, c. kr. pristava Corazzu, c. kr. sudca dra. Stepančića, odvjetničkog kandidata J. Flega na c. kr. sudu i na tribunalu, i to sve bez ikakva uspjeha?

6. Je li mu poznata tužba, učinjena u pisarni g. Sandrina proti posjedniku i vjestaku Jakovu Draščiću, radi koje je tuziteljica bila odsudjena zbog klevete?

7. Je li mu poznat postanak razmiricah medju dr. Sandrinom i dr. Grossichem?

8. Je li poznato g. Bisiachu, da se takodjer niti isti Buzećani neslažu sa g. Sandrinom, proklinju kola, koja su ga dovela u Buzet?

Ako mu je sve ovo poznato, pak je ipak pripravan izlagati se za g. Sandrina, onda će nam dopustiti, da se mi sjetimo one: K a ž i m i s k i m o b ć i š, a d a t i r e ć e m t k o s i. Od jednoga sudca imamo pravo očekivati, da će se kaniti svega, što bi moglo umanjiti njegov ugled pred pukom, pak očekujemo i to, da će gosp. Bisiach povratiti g. Ponis-u punomoć iznamljenu na način, kako je bilo priobćeno prigodom izbora cestovnog odbora, ako je ono doista istina.

Ako g. Bisiach neuvidja u svem tomu nešto više nego li golu nedelikatnost, očekujemo, da će ga u tom njegovi predpostavljeni bolje uputiti.

Kastav, 14. maja 1903. Združeni odbori ženske i muške podružnice družbe sv. C. i M. zahvaljuju ovime najljepše onoj p. n. gospodi, koja se prigodom obdržavane skupne zabave dne 10. tek. mj. sjetiše preplatom ili poslanjem ulazuine i to sliedeća: Finderle Jakov i Ziganto Ivan po K 5; Dabović dr. Gajo, Jelušić Mirko, Juretić Petar, Jurinac Rudolf i Luk Ivan po K 3; Bakarčić Amalija, Butković Nikola Grosman Eugenija, Marot Josip, Puharić Vinko, Šebesta Anton, Škender Matilda, Drabec Ivan, Vlah Vjekoslav i N. N. po K 2; Babić Andrija, Dukić Fran, Dukić Jenko, Dukić Petra, Frlan Fran, Grosman Miroslav, Karlavaris Ferdo, Lorenc Antonija, Laginja Mijo, Marijanović Vinko i Milan, Rubeša Ivan, Šustar Ana, Širola Josipa, Vasilić i Žić Nikola po K 1.

„Istarskoj Vili" za sudjelovanje pjevanjem i tamburanjem, „Hrvatskoj Čitaonici" za ustupljenje na raspolaganje prostorije, vrlim diletanticama i diletantima na trudu i svima, koji su budšto doprinjeli, da zabava što ljepše izpade, budi izrečena najsrdačnija hvala.

Šteta što nam je vrieme onoga popodne račune pokvarilo, te nismo mogli, da se nadamo gostovima nit iz Kastavštine. Ipak su nekoji pohrlili, ako i samo dva, tri, inače bismo sami domaći bili. Družbi je ostalo čistoga 66 kruna.

Moramo tom prigodom da barma spomenemo nekaki nehaj ovdješnje naše domaće nekoje gospode, koja bi slogod više ipak mogla žrtvovati u plemenitu svrhu, kao što je ona Družbe, a ona se nas niti ne sjetiše. I na lanjskoj zabavi nisu bili skoro nego sami domaći, al ih je bilo ipak najmanje dva puta toliko koliko ove godine.

Voloski kotar:

Iz Voloskoga primamo: Za gostoljubivim stolom vriednog i poznatog domorodca gosp. Antona Sterka, pomorskog kapetana i posjednika u Varljenih prigodom večere dne 21. tek. po njem prijateljem i gdi. članovom ravnateljstva ug. hrv. parobr. družtva dane — na odziv raznim patriotičnim nazdravicam, izrečenim te baš na predlog g. Sigismunda Kopajtića, uvaženog hrv. brodovlastnika i predsjednika gori imenovanog družtva, sabralo se za „Djačko prip. družtvo u Pazinu" K 125, koji je iznos jurve svomu cilju odposlan.

Iz Voloskoga nam piše prijatelj sliedeće: Bio sam na jednoj razpravi kod c. kr. kot. suda u Voloskom. Tužitelj, obtužnica i svjedoci — sve Hrvati i kao takovi služili se kroz cielu razpravu hrvatskim jezikom. Obtuženicu branio odvjetnik g. Kostantini. Ovaj potonji ne samo da je sa sudcem uviek razpravljao talijanski, nego je činio, da se i sve njegove izjave metnu u protokol u talijanskom jeziku. On kao odvjetnik bi morao znati za naredbu, koja propisuje, da kod suda valja rabiti jezik obtužene stranke. Ako on toga ne zna, morao bi ga o tom podučiti sudac. Neznam, kako može biti koristno po obje stranke i dobro za samu stvar, da sudac i odvjetnik razpravljaju u jeziku strankam tudjem, u kojem stranke ne mogu pratiti tok razprave, a još se više za diviti takvim uzor-zapisnikom, gdje je jedan stavak sastavljen hrvatski, a drugi talijanski, gdje na hrvatsko pitanje dolazi tal. odgovor i obratno. — Što bi pisale tal. novine, kad bi se kakav naš odvjetnik usudio, da — u talijanskom mjestu, dok su obje stranke kao i svjedoci Talijani, — rabi sa sudcem jezik hrvatski i da bilježi zapisnik hrvatski? Graknule bi kao mahnite! (Do toga nebi ni došlo, jer bi sudac našemu odvjetniku odbrusio, neka ne tjera kod suda politike, nego neka rabi jezik obtužene stranke, kako zakon propisuje. Op. ur.) Ovaj postupak bi već jednom imao prestati, a odvjetnik g. Kostantini, ako ne zna dovoljno hrvatski, da može razpravljati u našem jeziku, neka ni ne prima parnica od hrvatskih stranaka, dok ne nauči jezika! (Stranke, stranke!? Op. ur.)

Nadamo se, da će se od strane c. kr. suda već jednom doskočiti ovim nepodobštinama. (Mi nekrivimo toliko odvjetnika koliko sudca, koji nebi stalno dopustio, da se u talijanski zapisnik unašaju hrvatke izjave. Op. ur.)

Lošinjski kotar:

„Krčko učiteljsko družtvo" imalo je dne 13. o. mj. u Dobrinju svoju trinaestu glavnu skupštinu. Uz sve nepovoljno vrieme (kišilo je), sakupio se priličan broj članova iz cielog otoka, a skupštinu je posjetio i g. kot. školski nadzornik Skopinić. Najpre je držao praktično predavanje djeci G. škol. god. mjestni učitelj Mahulja o svjetozoru. Iza toga je isti kao predsjednik družtva pozdravio skupštinare, a osobito se naradovao prisuću g. nadzornika spomenuv se njegovih zasluga, komu ove godine pada 25godišnjica njegova službovanja, te pozvao skupštinare da mu uzkliknu oduševljeni živio. Pošto je pozdravio i mjestnog župnika g. Trinajstića, prešlo se na čitanje izvještaja tajnika-blagajnika. Iz toga proizlazi, da družtvo broji 37 članova, a da razpolaže imovinom od preko 1200 kruna. Pokle su revizori račune pregledali i odobrili iste, čitao je g. Kraljić teoretsku razpravu o estetičkim čuvstvima. Kod točke „ima li naše družtvo stupiti sa drugim istarskim učit. družtvima u jedno?" pročitalo se odpis učit. družtva „Narodna Prosvjeta" u Pazinu, koje je to stupljenje preporučilo, te se zaključilo, da ako sva učit. družtva u Istri na to pristanu, da će pristati i naše. U tu svrhu predložilo se, da bi bilo dobro, da sva družtva pozovu jedan pouzdani sastanak kroz praznike, recimo u Opatiju, gdje bi se to konačno uredilo. Prigodom tog sastanka, da bi se moglo pregledati tvornice na Rieci ili što tomu slična, u koju svrhu da bi imala dogovorno sva družtva izraditi jedan program. Pošto je dosadanjemu upravljajućemu odb. minuo trogodišnji rok, to se biralo novi upravljajući odbor i to predsjednikom g. Brozovića. Izabrav još obranički sud, mjesto budućeg sastanka, te razpravljaše za praktično i teoretičko predavanje, prešlo se na zadnju točku: razni predlozi. Medju ostalim, tu se sa velikim oduševljenjem prihvatilo predlog g. Fučića, da naše družtvo prigodom 25-godišnjice službovanja g. nadzornika Skopinića, istoga izabere svojim počastnim članom. — Poslje svršene skupštine, koja je trajala od 10 sati do 1 sat po podne, skupštinari se sastali kod skupnog objeda kod mjestnog učitelja, gdje su u ugodnom razgovoru proveli do u predvečerje, kad se morali rastati svaki sebi.

Občinarom creskim do znanja! U talijanskih novinah čitamo, da je dozvolio zemaljski odbor občinskomu zastupstvu u Cresu, da sklopi zajam na ime poreznih občina za izplatu duga, što ga te porezne občine duguju mjestnoj občini Cres. Te porezne občine jesu: Biancavilla, Caisole, Carignano, Morosana, Franata, Dolo, Aquilonia, S. Martino della Valle i Vallon. Naši stanovnici tih novopečenih poreznih občina biti će stalno ugodno iznenadjeni, kada doznaju, da nisu više iz Beleja, iz Dragozetića, Lubenice, Osleca itd. već iz Biancavilla, Carignana, Morosana, Aquilonie itd. Take Vam eto istarski talijanaši nagrdjuju Vaša liepa starinska hrvatska imena!

Vladina podpora za nasad američkog trsja. Ministarstvo poljodjelstva obećalo je podporu za novi nasad američkog trsja na otoku Susku — kraj Lošinja.

Trst.

Narodna zabava na korist „Družbe sv. Cirila i Metoda". Muška i ženska podružnica sv. Cirila i Metoda u Trstu priredjuje na blagdan naših apostola sv. Cirila i Metoda dne 5. julija o. g. veliku narodnu zabavu, koja će se vršiti na vrtu družbine škole kod Sv. Jakova. Već dosada prijavilo se je 10 pjevačkih družtava iz Trsta i okolice, koja će sudjelovati kod te zabave, dočim se druga družtva jošte neoglasiše.

Svečano otvorenje „Narod. Doma." Rodoljubi sv. Ivana kod Trsta zaključiše, da će svečanim načinom otvoriti svoj novosagradjeni „Narodni Dom" u nedjelju dne 7. junija o. g. Bilo sretno!

Nedužna šala! U noći od nedjelje u ponedjeljak nasuli su nepoznati „šaljivdjije" veliki trg u Trstu praškom u obliku talijanske trobojnice, t. j. crvenobielo zeleno. Taj posao je morao dugo trajati, jer bijaše ta privremena zastava duga preko 6 metara i široka 5 metara. Kad je redarstvo doznalo za tu „nedužnu šalu", pozvalo je gradske pometače da očiste prašak. Oni poliše prašak, koji se ulovi tla, te se nije dao tako lahko pomesti. Mnogo je stalo trudu pometača dok su odstranili priliepljeni prašak. Dali bismo glavu, da se je sliedećeg jutra kod kave g. grof Goëss c. kr. namjestnik toj „nevinoj šali" morao od srca nasmijati!

Razne primorske viesti.

Promocije. U ponedjeljak bijahu promovirani na gradačkom sveučilištu na čast doktora dva istarska Hrvata, i to g. Antun Grgurina iz Rukavca na čast doktora sveukupne medicine te g. F. Brnčić iz Bregi na čast doktora prava. Istoga dana bje promoviran takodjer g. Ante Pecotić-Žuvotović iz Smokvice u Dalmaciji na čast doktora sveukupne medicine. Iskrene čestitke!

Odgovarajuć na razna pitanja javljamo, da g. Ivan Novak, knjigoveža u Pazinu nedaje izvršivati preuzete knjigotiskarske poslove u našoj tiskari. Toliko na znanje onim, koji su nas pitali za ubaviest u tom pogledu.

Gospodarska sveza za Istru. Učlanila su se nadalje sljedeća družtva: 27. Istarska vin. zadruga u Puli. 28. Družtvo za štednju i zajmove u Velom Lošinju (Raiffeisen.) Večeras je sjednica odbora „Sveze" poslje skupštine „Družbe sv. Cirila i Metoda" i to u Opatiji. Izviešće donieti ćemo naknadno.

Šest dana iz Trsta u Vodice! Dne 29. aprila poslana bijaše iz Trsta poznatomu rodoljubu na buzetskom Krasu, a na poštu u Vodice, zatvorena dopisnica, koju je primio tekar 5. maja. Naslov je bio čitljiv i jasan: N. N. Vodice-Dane — Istra, a osoba poznata svakomu dietetu na onom Krasu. Otraga na dopisnici nalazi se bilježka: „Naslovnik nepoznat", a spreda: „ret. Trieste". Ta dopisnica nalazi se kod našega glavnoga suradnika u Trstu svakome na uvid.

Naši u Ameriku, a Talijani u ... Istru. Tako je! Filoksera uništuje vinograde. Zemaljski odbor skrbi samo za svoje Talijane, te njim uzdrži i putujuće učitelje i poljodjelsku školu, koja ujedno je sredstvom za odnarodjivanje Hrvata. Vlada za one ništa ili malo skrbi. Pitalo se hrvatsku poljodjelsku školu, ali je se nevidi nit je glasa o njoj. Cieli politički kotari jesu bez putujućeg učitelja, a narod — plete kotac kô i otac. Ta tko da ga poduči? Suša i tuča vrše u redu svoju službu. Ono vina, što prirodi, nemožeš prodati. Nesretna vinska klauzula naniela poplavu talijanskog vina na naše trgovce, a bezdušni trgovci jeftinim patvorenim vinom namame manje savjestne kupce. Hoćeš li na more? Eto ti Cozota, da ti uzmu svaku privredu i unište pomladak u moru. — Biva li koja javna radnja, eto ti opet Talijana iz gladne Italije, da otmu zalogaje domaćim i da se ovdje konačno udome. Eto i sada baš vlada gradi nove zgrade za tvornicu duhana u Rovinju, pa dobar dio radnika i prostih težaka jesu baš iz Italije. A kakovi su to življi, dokazuje činjenica, da su u to kratko vrieme jur neki osudjeni radi zločina. — Tako se eto sustavno sili, naš narod, da se seli u daleke krajeve!

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:
Gosp. dr. Emanuel Perčić u Rovinju šalje 20 K sabranih u hrvatskom družtvu.
— Gosp. Jos. Kraljić iz Sovinjaka šalje K 4·60 sabranih u družtvancu od gosp. Silvestra Vitolović. Ukupno danas K 24·60
Na račun ove godine izkazano . . 274·29
Sveukupno K 298·89

Djačkomu pripomoćnom družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:
Gosp. Skracin Jakob u Puli za čitanje novina iz redakcije . . . . K 1·—
Na račun ove godine izkazano . 241·70
Sveukupno . . K 242·70

Za „Mužku podružnicu družbe sv. Cirila i Metoda" u Kastvu sabralo se u prijateljskom krugu u krčmi Frana Rubeša-Božina iz Kastva K 17·10.

Za obitelji unesrećenih u Hrvatskoj primila je naša uprava K 13 sabranih kod veleč. župe-upravitelja Miličića u Draguću (Darovali su K 10 v. g. Miličić, po 1 K gg. A. Šestan, Ivan Gržinić te M. Zlatić).

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca travnja o. g. sliedeći prinosi:

a) u t e m e l j i t e l j n i: gg. Gojtan Josip, župnik, Kašćerga K 20; dr. Kajetan Dabović, obć. liečnik, Kastav K 50;

b) r e d o v i t i: gg. Sverko Juraj, trgovac, Pazin K 10; Milohnić Antonija, Sablić Franjo, kapelan, Turato Niko, kanonik, Cres po K 5; Placar, Trst, K 12, Trinajstić Marija, učiteljica Malinska-Dubašnica K 10;

c) m j e s e č n i: g. Spinčić Vjekoslav, narodni zastupnik, Opatija K 20;

d) p o d u p i r a j u ć i i d a r o v a t e l j i: gg. R. Ružička, župnik — Roč sabrao dne 30./III. u župnom stanu u Humu od prisutnih gostova prigodom vazmene izpovjedi K 12; Bratovšćina hrv. ljudi u Istri, Kastav K 533·57; Matejčić Fran, c. kr. zem. školski nadzornik, Trst K 40; Trinajstić Vjerica, Volosko, sabrala na uskrsni ponedeljak K 26; Zamlić Vinko, župnik-dekan, Volosko K 10; Jelušić Kažimir, obć. načelnik, Kastav K 5; Laginja Mijo, umir. župnik-dekan, Kastav K 5; Rumac Mate, Brest K 10; Milohnić Ivan, umir. prof., Cres K 3; Za počastiti uspomenu svega premiloga otca odnosno tasta i djeda Ivana Varljena pomorskog kapetana, posjednika u Škrbićih i bivšeg višegodišnjeg obć. savjetnika u Voloskom, daruju njegovi razcviljeni potomci K 100; Družba sv. Cirila i Metoda za Istru, Opatija K 2000; N. N., nadjenih 20 hel.; Uprava lista „Edinost" — Trst, poslanih od g. Mata Bogdanović iz Šibenika za počast uspomene blagopok. Mihovila Truden — Trst K 25; Šebesta dr. Josip, obć. liečnik, Pazin, ustupljenu pristojbu K 1·20; Marko Zović, krojač, Pazin K 20; dr. Ivo Letiš, Pazin, ustupljenu pristojbu K 2; Iz Bodulkinog cvetnjaka K 3; Nedved Anton, župnik, Šterna, sabranih u Topoloveu K 6 u Ždrenju na Jurjevo K 14, ukupno K 20; Bogović pop Tomo, Milovčić pop Pave, Milovčić pop Šime, Mužina pop Miho, župnik, Dubašnica po K 2; Rade Franjo, umir. učitelj, Turčić Pave, Dubašnica po K 1.

Plemenitim darovateljima najsrdačnije se zahvaljuje Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 23. maja 1903.

Austro-Ugarska.

Još uvjek borave zastupnici hrvatskoga sabora Dalmacije u Beču, kamo su pošli, da se potuže kralju zbog nasilnog postupanja hrvatskoga bana i da zamole milost za one nesretnike, koji se ogriešiše o zakon, jer nemogoše dulje mirno podnašati madjarska nasilja. Tim zastupnikom pridruži se se dvojica zastupnika Istre i dvojica.

trščanske okolice. Zamoliv audienciju kod kralja, ova njim bijaše po ministru-predsjedniku zaniekana, a predložena molba na kabinetsku pisarnu odbijena, jer da se ova pola monarhije nesmije mješati u poslove druge pole monarhije.

Zastupnici ostaše i nadalje na okupu, da viečaju sa zastupnici državnoga sabora iz naših južnih pokrajinah što im je činiti.

Narod očekuje od njih odlučne korake, jer nije pravo ni pošteno, da najzaslužniji narod monarhije trpi onoliko zbog mađjarske dezorvitosti i radi toga, što je ustao na obranu postojećih zakona.

Državni zastupnici iz južnih pokrajina valja da pokažu zube vladi, koja ih onako bez uslišanja odbija i koja neima ni toliko sućuti sa hrvatskim narodom, koliko bi je morala imati za svako ino trpeče pleme i izvan monarhije.

Nakon što deputacija narodnih zastupnika iz Dalmacije, Istre i Trsta nebijaše pripuščena pred cara austrijskoga, odnosno je odbijena i molba na kabinetsku pisarnu iz razloga, koje je ministar-predsjednik toliko puta naglasio — da se nemože mješati naime u odnošaje kraljevine Ugarske — red je na narodnim zastupnicima hrvatske stranke prava u Banovini — budući je i njihov tiskan prosvjed na bana ostao bezuspješan — da se i oni odluče potražiti hrvatskoga kralja pošto jim car austrijski nemože pomoći.

Na noge dakle!

Crna Gora.

Glasoviti tajnik kneza Nikole i upravitelj ministarstva pravošudja, na Cetinju Lujo Vojnović, koji se je proslavio u nesretnom pitanju zavoda sv. Jeronima u Rimu, ostavlja Cetinje, te se vraća medju svoje u Dubrovnik. On je naime obnašao spomenute službe dozvolom austrijske vlade, jer je austrijski državljan, a kad je onomadne zamolio tu vladu, da mu dade novi dopust, da ostane i nadalje u liepoj službi na Cetinju, odgovorila mu je ova, da mu dalnjeg dopusta nedaje i da mu se valja vratiti ili zapitati crnogorsko podaničtvo. I tako svršava oholi Lujo svoju diplomatičku karieru, koju je na Cetinju zlorabio na štetu vlastitog naroda a za volju svojoj umišljenoj veličini.

Srbija.

U kraljevini pripravlja se narod na novo izbore za skupštinu, koja će se sastati na temelju novoga ustava. Izborni red sastavili su po kralju imenovani senatori, te nije težko pogoditi kako će biti slobodouman.

Bugarska.

Nova vlada kneževine upravila je svojim zastupnikom kod tudjih dvorova okružnicu, kojom ih pozivlje, da prijave dotičnim vladam program nove vlade, priobćen dne 20. o. mj. u službenom listu. Taj program obećaje, da će vlada zauzeti napram izvanjskim državam najpravilnije držanje. Ona da će oštro paziti na djelovanje macedonskih odbora, koji su doduše razpušteni, ali se nisu još posve okanili svakoga rada za slobodu svoje nesretne uže domovine. To da je — kaže nova vlada — preduvjet za uzdržanje prijateljskih odnošaja izmedju kneževine i turskoga carstva. Sporazumak izmedju Turske i Bugarske da se dade postignuti jedino pomoću Rusije i Austro-Ugarske, koje imadu dostatno upliva da prisile Tursku na provedenje poznatih reforma u Macedoniji.

Turska.

U Macedoniji dolazi još uvjek često do krvavih sukoba izmedju ustaša i turskih četa. Tako se primjerice 20. o. mj. sukobiše ustaši sa turskimi vojnici, te je borba trajala dva dana. Tom prilikom, da je palo mnogo Bugara, medju njima i dvojica u častničkoj odori. I sa turske strane da bijaše znatnih gubitaka. Nije dana, da nedolaze viesti o krvavim sukobima izmedju turskih četa te ustaša.

Razne viesti.

† **Dr. Kosta Vojnović knez Užički** preminuo je u Dubrovniku dne 20. t. mj. Pokojnik se je rodio god. 1832. u Erceg-Novom, te se je nakon dovršenih nauka nastanio u Splitu kao odvjetnik. God. 1861. bijaše izabran zastupnikom na dalmatinski sabor. God. 1874. imenova ga kralj profesorom na hrvatskom sveučilištu, odakle ga je sadašnji ban Khuen odpravio g. 1891. umiroviv ga kano opozicionalca. Od tada živio je dr. Vojnović u Dubrovniku, gdje se je bavio odvjetničtvom i književnošću. Napisao je mnogo dragocienih radnja, osobito o dubrovačkoj republici. God. 1879. bijaše izabran članom jugoslavenske akademije. Pokojnik bijaše vrstan profesor i odličan rodoljub. Vječni mu pokoj!

Od c. kr. financijalnoga nadzorničtva u Puli primamo i priobćujemo občinstvu ravnanja radi: Častimo se to ugledno uredničtvo ovime obaviestiti, da proglašenje članaka, oglasa itd. glede prodaje srećaka na obroke inostranske lutrije nije dopušteno, te da će se sve one osobe, koje bi razpačavanje takovih srećaka na račun inostranskih tvrdka preuzele kao takodjer one osobe, koje bi kod takovih lutrija sudjelovale, po zakonih od 7. prosinca 1862. L. D. Z. 85, 30. lipnja 1878. L. D. Z. 90 i 23. ožujka 1889. L. D. Z. 32 na odgovornost pozvati te će se proti njima po dohodarstvenom kaznenom zakonu postupati. — Pošto se je već dogodio slučaj, da su osobe, koje su i to baš radi neznanja dotičnih propisa kod takovih zabranjenih lutrija sudjelovale, morale veliku novčanu škodu pretrpjeti, dobro bi bilo, da to ugledno uredničtvo u svome uglednome listu pučanstvo upozori, da kod inostranskih lutrija ne sudjeluje, te osobito zastupnikom holandijskih poduzeća nevjeruje.

Natječaj na profesorska mjesta na obrtnih školah. Ministarstvo bogoštovlja i nastave u Beču razpisuje natječaj na više profesorskih mjesta na obrtnih školah sa talijanskim naukovnim jezikom. Molitelji moraju dokazati, da su sa uspjehom svršili školu civilnih mjernika ili mekaničkih mjernika na politehnici (I. i II. dr. izpit) i da imadu potrebitu praksu. Plaće su kano i profesorah na srednjih školah. Od molitelja se zahtjeva poznavanje jezikah — ali nije rečeno kojih; imadu takodjer navesti materinski jezik. Molbe valja poslati rečenomu ministarstvu; službu će imati da nastupe početkom buduće školske godine (1903-1904.)

Iz Wašingtona (sjeverna Amerika) piše prijatelj našega lista, da se tamošnji Hrvati, naši zemljaci iz Istre bratski paze i da su se mnogi tekar tamo osviestili. U dalekoj tudjini, da se priznavaju Hrvati i da neće ništa da znaju za kakvo talijanstvo, dočim im bijaše kod kuće sve ravnodušno. Oni uvidiše tekar ovdje kako je naš narod stoputa više i bolje cienjen nego li talijanski, te se ponose što su članovi hrvatskih družtava. Talijane da tamo domaće pučanstvo izmedju svih drugih naroda najmanje cieni i štuje, jer nisu drugo nego prosti kruhoborci, koji kvare posao drugim radnikom. Za našega iole sviestnoga radnika, da je uvrieda ako mu tko kaže, da je Talijan.

To kažite — piše nam prijatelj — našim zemljakom u miloj nam Istri — te im preporučite neka se čuvaju lukavih i neiskrenih Talijana, koji neidu za drugim, nego za tim kako bi nas sve polatinili pak da mogu kazati, da je sva Istra talijanska. Amo — zaključuje — neka dodju naši zasliepljeni i zavedeni zemljaci, pak će se ovdje naučiti kako treba cieniti i ljubiti svoj jezik i svoju domovinu, koja neka nam je srdačno pozdravljena: Živili naši prvaci gg. Laginja, Spinčić i njihovi vriedni drugovi. J. S.

Opreznost čini nužda! U vlastitoj dobrobiti naših cienjenih gospodarica ponovno upozorujemo, da je obljubljena, već duže nego jedan desetak godina svagdje kao izvrstna priznana Kathreinerova Kneippova sladna kava, prava samo u zatvorenim izvornim omotima sa zaštitnim znakom „župnik Kneipp". Samo ova Kathreinerova Kneippova sladna kava posjeduje miomiris i tek zrnate kave, uslied česa ona kao prirodatak kávni napitak pravi finijim, ugodnijim i za grlo prijatnijim. Nu takodjer bez primjese zrnate kave Kathreinerova Kneippova sladna kava vanredno je tečna i jedini odgovarajući pridodatak za ovu. Što se pako nasuprot otvoreno odvagnuto prodaje, uviek je samo jednostavno prženi ječam ili vareni slad, ali podnipošto „Kathreiner".

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. Ž. Hvala Vam na priposlanom; ostalo izvolite poslati izravno na našeg glavnog suradnika u Trst. To vriedi i za ostale naše dopisnike ili suradnike. Da ste nam zdravo!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 28. svibnja t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Blagar Ivan, Veprinac. Draščić Mate Andrijač, Sv. Ivan - Buzet. Glavarstvo občine Dobrinj. Radoš Antun, Radošiševšnjan. Dminić Josip, Krk. Kurelić Josip, Pićan. Valenčić Ivan, Delta — Rijeka. Dabović dr. Kajetan, Kastav. Roče Josip, Sv. Ivanac. Kurelić Matija, Žminj. Červar dr. Gjuro, Pazin. Glavarstvo občine, Punat. Šepić Mate, Kastav. Beniger Fr., Sv. Matej. Štefanić Ante. Kaštelir. Ružić Ivan, Kaštelir. Linić Josip, Trsat - Sušak. Pekišić Jakob, Trst. Dapar Niko, Benkovac. Gržina Gasparini Ivan, Višnjan. Radolović-Matešinić Antun. Umje. Vlušić Ante, Nova Vas. Macuka Eranjo, Sv. Petar u Šumi. Antunac Stjepan, Žbandaj Oršić pop Ivan, Unije. Brusić pop Josip, Vrbnik. Vicel Marko, Kanfanar. Bastjanić pop Josip, Pornjan. Delavsko podporno družtvo v Trstu. Kraljić Ivan, župnik. Kozljak. Kremenić Ivan, Dobrinj. Sila Mate, župnik-dekan, Tomaj-Sežana. Kaftanić Matej, Rijeka. Bonifačić Antun, župnik, Novalja. Seearsenals-Kommando. Pola. Vitezić pop L., Vrbnik. Čitaonica Dobrinj. Mikića Andre, župnik, Grimalda. Sutić Niko, župe-upravitelj, Kanfanar. Kirac Luka, župnik, Ližnjan.

Do 30. rujna 1903.:

Barbić Mihovil, Poljane-Ičići.

Za pol godine do 30. junija 1903.:

Jedrlinić Niko, Omišalj. Puharić Vinko, Jelšane. Rubeša Vinko, Kastav. Lorenc Ludvig, Brixen. Uravić Niko, Škivan. Pikulić Frane, Vranja. Perković-Raponja, Smoljani. Šime Defar, Tinjan. Rajčić A., Ližnjan. Klun Zorko, Brest. Cetina Ivan, Breza.

Na račun ove godine platiše:

Sinković Josip, Kršan, do 31./5. Sikić Save, Novi Vinodol, do 30./4.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Uprava „Naše Sloge".

Velološinjsko družtvo
za štednju i zajmove,
reg. zadruga na neograničeno jamčenje,

držati će u

nedjelju dne 14. lipnja (junija) 1903.

u Velom Lošinju na 4 sati poslie podne u kući tik stana **Don Karla Hlače** svoju

I. red. glavnu skupštinu

sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnikovo o poslovanju družtva.
3. Potvrda računa za god. 1902.
4. Eventualni predlozi.

Po § 35. družtvenih pravila svakomu je članu slobodno kroz 8 dana prije skupštine pregledati račune izložene u stanu družtvenog tajnika.

Upravni odbor.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i trafikom daje se u zakup. Kliet je u zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt. Položaj najugodniji. Obaviesti daje uredničtvo.

Broj 1786.

Oglas!

Ovime se daje na sveobće znanje, da će se u subotu dne 30. maja u 10 sati prije podne obdržavati u uredu potpisanog občinskog glavarstva

javna dražba

glede zakupa gradnje novoga zvonika u Vrhu.

Izklična ciena **K 9964·74.**

Ponude se imadu pismeno ili ustmeno do 10 sati prije podne rečenog dana ovdje podnieti i moraju sa jamčevinom od 10% providjene biti.

Proračun kao i nacrt gradnje rečenog zvonika izložen je u vrieme uredovnih sati u ovom uredu na svačiji uvid.

Glavarstvo občine
Buzet, dne 9. maja 1903.

Načelnik:
Anton Klarić v. r.

Prvo slovensko skladište pokućstva

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donositelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta. 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima uplate odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje predujmove na Warrants i vriednosti uz najumjestnie uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim tirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Svoji k svojim!

ANDREJ PIRC

Via Giulia 4. — PULJ — Via Giulia 4.

preporuča

raznu **porcelansku, drvenu i železnu** robu za kućnu i kuhinjsku porabu, n. pr. **pladnje, zdjele, rešeta, košare** itd. koje prodaje uz **vrlo nizke ciene.** U prodavaonici govori se slovenski i radi toga biti će Slaveni osobito obzirno podvoreni.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

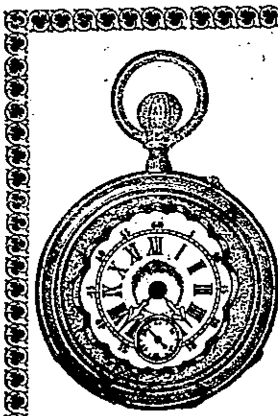

L. Malitzky

urar i srebrnar.

Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.

preporuča

Omega, Longines, Schafhaus ura
za žep u zlatu, srebru i metalu koje su naj-točnije ure-kazalice,
dalje ura-budilica **„Junghaus"**, **sobnih satova raznih kovina i vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari**, n. pr. **prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba** itd., sve najprikladnije

za darove o priliki sv. potvrde (berme).

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po **K 4·90**, u vakoj težini i duljini, iz pravoga, garanti-rano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	„ „ „ 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ „ „ 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	„ „ „ 2·40	Sviećice za božično drvo u 6 bojah	„ „ „ 3·—
„ „	„ „ „ 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	„ „ „ 4·40
„ granis	„ „ „ 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	„ „ „ 3·—
		„ „ II. „ „	„ „ „ 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	„ „ „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.
Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voščarnica u Gorici.**

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm.** široko i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 **elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac** zajedno sa privjeskom. Parižki sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manžete**, marka „Garantie".
1 **garnitura goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrene naušnice** sa službenom puncom.
1 **goldin-prsten** sa elegantnim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Tiskara i knjigoveznica

J. Krmpotić i dr. u Puli.

preporuča:

1. Tiskanice za obćine.

1. Križaljka o izkazu epidemije. 2. Svjedočba za oprost od prisutne službe. 3. „Omnibus" tiskanice (skrižaljka bez teksta u glavi za svaku porabu). 4. Izkaz i svjedočba za djake. 5. Ista u talijanskom jeziku. 6. Molba za oprost od prisutne službe. 7. Ista sa svjedočbami. 8. Inventar aktivni glava ili uložci. 9. Inventar pasivni glava (uložci). 10. Inventar mobiljni glava ili uložci. 11. Izkaz odgonitbenih troškova. 12. Stanje ukamaćenih glavnicah. 13. Izkaz o promjeni prebivanja neaktivnoga vojničtva (glava ili uložci). 14. Izkaz i svjedočba za djake i molitelje. 15. Popis izbornika (glava ili uložci). 16. Glasovni izkaz i 16. a) Kontrolni izkaz za občinske izbore. 17. Dnevnik dohodaka i troškova. 18. Glavna knjiga. 19. Pomoćni dnevnik. 20. Zapisnik podnesaka (glava ili uložci). 21. Proračun, glava. 22. Proračun, uložci. 23. Zaključni račun, glava. 24. Zaključni račun, uložci. 25. Zapisnik o razgledu mrtvaca. 26. Ogledni listić o umrlih. 27. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka. 28. Skrižaljka o cieni govedje krme. 29. Zapisnik kaznenih prestupaka. 30. Prilog zaklj. računa (glava ili uložci). 31. Izkaz nadnica. 32. Zapisnik soli. 33. Prijavni i pregledni list za oprost poreza kod pečenja rakije za svoju porabu. 34. Obćinska svjedočba za bolnice. 35. Knjižice sa kuponi za doznačbu soli.

2. Crkvene tiskanice.

1. Fides Nativitatis et Baptismi. 2. Fides Mortis. 3. Fides Matrimonii. 4. Testimonium status liberi. 5. Testimonium denunt. matrimonialum. 6. Nota pro instituendis denuntiatis. 7. Inventar (glava ili uložci). 8. Račun (2 arka). 9. Izvadak računa. 10. Izkaz glavnica (glava ili uložci). 11. Izkaz stalnih i promjenlj. zakupnina. 12. Izkaz uplaćenih i zaostalih parbenih troškova. 13. Dnevnik dohodaka i troškova (glava ili uložci). 14. Izkaz povećanja ili umanjenja imetka. 15. Status animarum. 16. Liber baptizatorum. 17. Liber defunctorum. 18. Liber matrimoniorum. 19. Liber confirmatorum. 20. Namira vrhu kamata obligacija. 21. Zapisnik podnesaka. 22. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka.

3. Tiskanice za škole.

1. Ljepopisnice. 2. Zadaćnice. 3. Risanke. 4. Satnice. 5. Molba za oprost od školarine. 6. Pregled mjesečnih školskih zaostataka. 7. Razrednica. 8. Tjednik. 9. Glavni imenik. 10. Matica. 11. Imovnik ili inventar. 12. Popis školske knjižnice. 13. Izkaz izostataka. 14. Zapisnik podnesaka. 15. Školske viesti. 16. Svjedočba. 17. Odpustnica. 18. Odlaznica. 19. Imenik po alfabetu; dalje sliedeće po zakonu 31./7. 1895. za Istru, i to sliedeće obrazce: 20. A k § 1. 21. B k § 2. 22. C k § 3. 23. D k § 4. 24. E k § 4. 25. F k § 4. 26. G. k § 5. 27. H k § 7. 28. I. k § 9. 29. M. k § 12. 30. L. k § 12.

4. Tiskanice za družtva za štednju i zajmove te štedionice.

1. Doznačnice. 2. Zadružne. knjižice. 3. Štedioničke (uložne) knjižice. 4. Zadužnice. 5. Molbe za zajam 6. Dnevnik blagajne. 7. Knjiga dužnika. 8. Knjiga članova. 9. Knjiga zadružnih dielova. 10. Knjiga uložaka za Rajfeisenovice. 11. Knjiga uložaka za obične štedionice. 12. Doznaka za primitak. 13. Doznaka za izdatak.

5. Tiskanice za gospod. družtva.

1. Dnevnik blagajne. 2. Knjiga vjerovnika i dužnika. 3. Knjiga za skontro robe. 4. Knjiga priručna. 5. Zadružne knjižice.

6. Tiskanice za pravne poslove.

1. Tužbe. 2. Napis (rubrum) k tužbi. 3. Punomoć. 4. Predlog zapljene. 5. Napis k predlogu zapljene. 6. Kupoprodajne pogodbe. 7. Zadužnice za obću porabu.

7. Razne knjige.

1. Kokolj: „Grammatik der kroatischen oder serbischen Sprache für die k. u. k. Kriegs-Marine." 2. Pjesma: „Putovanje ratnog broda „Marije Terezije" u Antilu, Kubu' itd." 3. Pjesma: „Pjesme pomorčice ili putovanje ratnog broda „Fran Josipa I." u Kretu." 4. Pjesma: „Rat u Kini ili putovanje ratnih brodova „Elisabeth" i „Aspern" u Kinu." 5. Knjižica: O pristojnom ponašanju, sastavio V. Rubeša.

Osim gornjih tiskanica imade podpunu zalihu tiskanica u njemačkom jeziku za c. i kr. brodove, kojih izkaz se šalje franko poštarine.

POBOŽNI MORNAR. *Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i ostale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove presvietlosti biskupa Mahnića i vojničkog biskupa Bielopoterky-a. — Ciena tvrdo vezanom 70 h. s poštom.*

Preporuča dalje zalihu papira koli konceptnoga toli kancelarijskoga u svih formatih, težinah i crtanjih (rastriranju) na debelo (najmanje od svake vrsti 250 araka).

Omoti u svih mogućih formatih za privatne, trgovačke ili službene svrhe.

Prima i izvršuje svakovrstne naručbe, posjetnice svih veličina, pozive, adresne karte, razporede i u obće svakovrstnu radnju zasjecajuću u tiskarsku i knjigovežku struku.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1** K **20** h.
Pakračke kapljice 1 „ **1** „ **60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika **P. Jurišića** u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga $4^1/_2\%$ kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 23. Pula, u četvrtak dne 4. lipnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.
Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju i opodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K. 5—, odn. K. 2·50 na pol godine
Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.
Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru"

obdržavana bijaše prošloga četvrtka po priobćenom dnevnom redu u našoj Opatiji. U jutro u 10 sati bijaše svečana sv. misa u crkvi sv. Jakova. Misi prisustvovalo je ravnateljstvo „Družbe" te nekoliko nadzornika i priličan broj pobožnoga puka. Kod sv. mise pjevali su po davnom običaju dični domaći pjevači.

Poslije podne stali se sakupljati u krasnom „Zorin-domu" članovi Družbe iz bliza i daleka, a u urečeni sat bijahu prostrane prostorije, pripravljene za obdržavanje skupštine, pune.

Bilo se je bojati, da će skupštini prisustvovati manji broj članova nego li obično, jer je odpala zabava, koja je mnogo i sa mnogih strana obično privabila, nu broj članova nebijaše manji no obično. Izticno se osobito svojim brojem i sviežošću naš krasni spol, naše gospodje i gospodjice, koje su nadošle takodjer iz daljih mjesta, čak preko mora, da kao odaslanice prisustvuju skupštini. Što je pako svakoga razveseliti moralo bijaše prisutnost članova i odaslanika iz daljih krajeva Istre, kaošto Buzet, Sovinjak, Pazin, Brgudac, Livade, Malinska itd. Sve ove mile goste pozdravi više skupštinari najsrdačnije.

Družtveni predsjednik g. prof. Spinčić izreče sakupljenim skupštinarom sliedeći govor:

Velešt. gospodje i gospodjice, velešt. gospodo i braćo!

Dosta i više nego li pravila propisuju danas nas se sastalo, konstatujuć to, zahvaljujem Vam, što se u tolikom broju sastali i pozdravljam Vas sve i bližnje i one, koji ste iz daljega, preko Učke došli. Našega pokrovitelja, bivšega višegodišnjega predsjednika neima medju nami, ali on nas se je sjetio pozdravom i pismom, koje će se kasnije pročitati. Živio naš pokrovitelj, presvj. g. dr. Dinko Vitezć (Živio!)

Predstavljam predstavnika c. kr. vlade u osobi namjestničkoga tajnika dra. Murata; predstavljam i predstavnika štampe urednika g. Matka Mandića (Živio!)

Sl. skupštino!

Dugo, dugo, tisuće i tisuće godina prošlo je prije nego li se je obrelo pismena i knjige, a još dulje prije nego li su se počele ustrajati škole, kako se ih danas misli.

Prvi što se zna, bili su Egipćani, koji su bilježili pojmove i dogodjaje, i to slikami, hieroglifi nazvani. Iz toga slikovitoga pisma sastavili su Feničani, znameniti trgovci staroga vieka, prva pismena, prvi alfabet. Kasnije Grci pak Rimljani, pak Goti; a sv. braća Ciril i Metod i njihovi učenici obreli su glagoljicu i ciriliću, dočim su Slaveni i prije nekakvo pismo imali.

Bilježili su najprije slikami pak pisneni urezavajuć ili mažuć na kovinah, kamenu, drvu, kasnije na biljini, koja je rasla uz Nil, nazvanoj papiros, još kasnije na kožah, nazvanih pergamena, a od 13. i 14. stoljeća dalje, na današnjem papiru. Od Grka i Rimljana imademo čak i bogate književnosti, ali to je pliod samo pojedinih ljudi. Škola u današnjem smislu rieči, javnih i u obće pristupnih, pogansko doba nije poznavalo. Jedva u kršćansko doba nalazimo škole za sve slojeve „katekumanske škole", t. j. one, u kojih se je pripravljalo ljude za sv. krst i u obće za ulaz u kršćansku crkvu. Nu u njih naučalo se samo kršćanski nauk, kao što se to i danas, ako i dà, podučaje po raznih krajevih Istre u crkvah. Samo one, koji su htjeli postati redovnici i svietovni svećenici podučavalo se je takodjer čitati, pisati, pjevati te latinski jezik, a kod Slavena, naročito kod Hrvata, slavenski jezik.

I kod nas u Istri imali smo takovih škola u samostanih i kod Majke božje na Vižinadskom polju, u sv. Petru u šumi, tik Čepićskoga jezera, u raznih mjestih na otocih Krk i Cres. Iz tih škola izašli su oni redovnici, koji su pisali, dok se nije tisak iznašao, razne knjige, naročito crkvene. Tko je vidio n. pr. misale u Omišlju, Vrbniku i drugdje onako krasno pisane i još k tomu ukrašene početnimi slovi, taj se mora diviti i umjeću i uztrajnosti tih redovnika. Jedna takova knjiga trebala je čitavi viek rada.

Od tih redovnika i svećenika imademo mi i prve svietovne pismene spomenike, kao što je „Razvod istrijanski", „Mejaši" izmed Moščenica i Kozljuka, „Zakon" ili statut kastavski, krčki, vrbanski itd. Od njih oporuke, kao što je ona iz Kraja, te u obće druga različita pisma. Svećenici bili su kraljevski bilježnici ili notari, od kojih imamo spisa na Veprincu, Dolini i drugud.

Ponekle neodvisno od crkve razširio se krug onih, koji su čitali i pisali u XIV. i XV. stoljeću, u doba takozvanog preporoda, u kojem imamo takodjer iskati početke naših prvih pjesnika i to u Dalmaciji. Ali i to bilo je omedjašeno samo na jako malen krug ljudi.

I opet u savezu sa crkvom razširio se je ponekle krug onih, koji su rabili knjigu u doba takozvane reformacije, kad su se bili digli Vikli, Hus i Luther proti raznim uredbam u katoličkoj crkvi, da lakše šire svoje nauke, tiskali su knjige i širili medju narod. Prevadjalo se je sv. knjige glavno sv. pismo takodjer na hrvatski jezik, a činili su to medju ostalimi — takodjer biskup koparski Vergerij, Stjepan Konzul Istrijanin Buzećan i Franković Labinjan.

Da se proti tim novim naukom brane, ustali su predstavnici katoličke crkve, a osobito Isusovci te tiskali i širili knjige medju narod i sa svoje strane. Nego i XVII. i XVIII. stoljeća bio je pri svem tom krug onih, koji su znali čitati i pisati, vrlo omedjašen. Temelj današnjoj javnoj pučkoj školi postavljen je koncem XVIII. i osobito u XIX. stoljeću.

U našoj monarhiji imamo glavne zakone o školah, o njihovom razdieljenju u niže srednje i više te u strukovne, poljodjelske, obrtne i trgovačke iz polovice XIX. stoljeća i iz god. 1869. Do ove poslednje godine imali su škole u rukuh još uvjek svećenici. Uz ostale predmete pripravljali su se u sjemeništih takodjer za učitelje. Škole su obstojale glavno u župah, kasnije kapelanijah. Kapelani bili su učitelji, župnici mjestni, a dekani kotarski školski nadzornici. Bili su ipak podložni u svojem djelovanju takodjer državnim oblastim. Zakonima god. 1869. prešte su škole posve u vlast države. Timi zakoni bilo je izrečeno takodjer načelo, da se ima svuda tamo, gdje ima u okrugu 1 ure hoda 40 djece, ustrojiti javna pučka škola. Od tada protekle su 33 godine; s jedne strane pomnoženo se je doista broj škola, učitelja i polaznika, s druge strane pogledamo li širom Istre, ima se toga još mnogo učiniti, ako se hoće zadovoljiti zakonu i potrebam.

Moji vršnjaci i ja znamo, da je n. pr. u Kastvu bila samo škola sa jednim učiteljem i kakvih 60 učenika. Sada ima tamo 8 učitelja i učiteljica sa kakve 700 djece. U Rukavcu, sv. Mateju podučavao je kapelan, i bilo je 30-40 djece, dočim su sada po tri učiteljske sile u svakom od tih mjesta, a školske djece 3-400. Na Voloskom kano i ovdje u Opatiji podučavao je kapelan, imali svaki možda po 30 djece.

Danas su na Voloskom tri škole, sa 8 učiteljskih sila, kakve 300 djece, a u Opatiji četiri škole i 6 učiteljskih sila i sa bližu 300 djece. A već i tu na Voloskom i u Opatiji vidi se kako se nepravedno pravica kroji.

Na Voloskom je samo jedna javna škola i to u zakonu neutemeljena. U Opatiji su dvie javne škole, od kojih jedna, naime talijanska, u zakonu neutemeljena.

Uza sve već višegodišnje molbe Volosko još neima hrvatske javne pučke škole, a Opatija nemože dobiti druge učiteljske sile, kako bi po zakonu moralo biti.

Koliko veće nepravice vidimo po ostaloj Istri. U sto prilikah naglasilo se je, a ističemi i danas, da ima 17.000 djece u Istri, koja nepolaze školu, koja neimaju škole. I to su isključivo hrvatska i slovenska djeca.

Na naš zahtjev, da nam se dade škola, kako to zakon propisuje, odgovara nam se u zadnje doba, dat ćemo Vam tri na godinu. Za Talijane u tren oka ustraja se četverorazrednu mužku i četverorazrednu žensku, kako se je to pred malo dogodilo u Puli. Brgudčanom n. pr. i Slumcem, imajućim školske zgrade, stotinu i više djece, odgovara se, nedamo Vam škole, jer smo druge tri ustrojili.

Ali niti tih trih, koje se na papiru ustraja, neotvara se pod raznimi izlikami. Dok su takvi odnošaji, mi moramo svom silom svi zahtjevati javne pučke škole, za koje plaćamo i neimajuć ih, i nesmijemo mirovati dok ih nedosegnemo svuda onuda, kuda imamo pravo na nje. Dugo će potrajati dok to postignemo, a medju to čini za školstvo „Družba sv. Cirila i Metoda" što je u njezinih silah.

Sada ima „Družba" 9 škola sa 12 učiteljskih sila, i to u Opatiji, na Voloskom, u Puli, Vinkuranu, Štokovci, Baderni, Kašteliru, Vabrigi i Livadi i jedno zabavište, naime ono u Malom Lošinju. Pri tom žalošću opažam, da se jedna lani obstojalih škola, naime ona u Brgudu, morala zatvoriti radi pomanjkanja učitelja.

Pomoćju „Družbe" otvorila se je škola na Slumu, u Vlahovom i drugud. U Vlahom sagradilo se zgradu a oblasti namjestile učitelja. No skoro će se pomoćju „Družbe" otvoriti škole na Pazu, u Malom Lošinju, a nadamo se i u Sušnjevici i Žbandaju, a možda i drugud, gdje se bude moglo.

Na svem tom, što je „Družba" učinila, imamo se zahvaliti požrtvovnosti i blagohotnosti Hrvata i Hrvatica po svih naših zemljah. Za Družbu doprinašaju članovi utemeljitelji, redoviti putem podružnicah muških ženskih i redovitih. Kod ovih spominjem da ih ima prilično po Istri, ali da nebismo imali mirovati dotle, dok nebudu ustrojene svuda i ondje, gdje ima 20 naših ljudi, koji ćute za svoj rod i dom, jer njima ne samo da se dobiva odnosne svote, već se ujedno učvršćuje narodna svjest i uzajamnost.

„Družba" dobiva nadalje putem novina, od kojih se neke, kao što „Obzor" i „Novi List", upravo natječu, koja da više sakupi. Od nekih novčanih zavoda, od nekih občinskih zastupstva, a u to bi imala doprinašati sva naša; od naših vriednih mladića; putem zapisa; od zabava i koncerata. Posebice ovdje spominjem, da su čestiti mladići Rieke i Sušaka dne 7. febrara o. g. priredili na Ricci veliki ples, koji je donio veliku svotu od preko 9000 kruna, od kojih je „Družba" dobila 3000 kruna; nadalje veliki koncerat dne 14. marča o. g. u Zagrebu, od kojega je „Družba" dobila preko 6000 kruna. To su zabave, kojim bi se mogli ponositi veći narodi, nego li je naš hrvatski. Srdačna hvala priredjivačem i onim, kojim se odazvaše (Živili!). Valja da se sjetimo takodjer pokojnika, po kojih smrti je „Družba" dobila svota, a to su: Ivan Varljen, posjednik i kapetan u Škrbićih, Ivan Velčić, župnik u Beleju na otoku Cresu, Stjepan Ilijašević, kanonik u Varaždinu, Stjepan Pevalek i Katarina Budicka u Zagrebu. Vječni im pokoj (Slava!).

O djelovanju „Družbe" i o prihodu i razhodu izviestiti će Vas potanje velevriedna gospoda tajnik i blagajnik.

Ja ću završiti.

Ne samo, da nam oblasti nedaju škola, koje bi po zakonu morale, koje su potrebite i za koje plaćamo; ne samo, da su naši suzemljaci druge narodnosti zasićeni školami; ne samo, da su oblasti ustrojile za naš narod škola u njemu tudjem jeziku, nego obstoji, kako svi znate, „Lega Nazionale", koja se nebrine za poduku talijanske djece, nego samo za odnarodjivanje naše djece. Njoj priskače u pomoć družtvo obstojeće za Italiju „Dante Alighieri", za koje se zauzimlju svi krugovi u Italiji.

Predsjednik toga družtva Villari putovao je prošle jeseni po naših primorskih pokrajinah tako, kao da bi te pokrajine bile dielovi kraljevine Italije. Tako smo već daleko došli. Prigodom toga putovanja izrazio se je, da se naš narod u nekih predielih Trsta i Istre lahko asimiluje. Nije hotio reći: potalijančuje, što bi bilo na pravom mjestu, jer on je stalno to mislio. U tih riečih ima žalibože

mnogo istine. Naš narod u nekih stranah prilagodjuje se tudjemu jeziku, tudjemu načinu života, otudjuje se svom narodu i potalijančuje se. Tomu ima raznih uzroka.

Narod vidi, da oblastnici, svietovni i crkveni, vole talijanskomu jeziku; da taj jezik narivavaju u urede, škole, a u najnovije sve to više i u crkvu. Naš narod je predobroćudan, on vjeruje sladkim riečim tudjinaca, a da i nevidi u kakvu ga mrežu love, a da i nevidi u koju pogibelj dolazi te se naime otudjuje i gubi svoju narodnost.

Naš narod je nesviestan; on nepoznaje ljepote našega jezika; nezna slavne prošlosti svoga hrv. naroda; on nezna, da ima svoje krvi i svoga jezika i po drugih pokrajinah, milijune i milijune braće, koji govore jezik, sličan njegovomu.

Nas svih je dužnost svuda, da se narod osviesti znajuć dobro, da kad bude osviešćen, biti će njegova cielokupna domovina sretna. Zadaću tu ima takodjer naša „Družba sv. Cirila i Metoda“; kojoj želim iz svega srca, da napreduje i cvate i što više dosiže svoju svrhu. (Burno odobravanje i dugotrajno pljeskanje).

Pozdravi.

Predsjednik priobći prispjele pozdrave. Vitezić dr. Dinko, Slavoj Jenko, Frane Supilo, Milan Gremer i Ferdo Herdy.

Pozdrav i posebno pismo presv. g. dra. Vitežića glasi:

Častna gospodo! — Mili skupštinari! Primite najsrdačniji pozdrav od strane bivšeg mnogoljetnog predsjednika i pokrovitelja naše mile Družbe.

Ako nisam danas tielom u Vašoj sredini ipak sam sa svojom dušom.

Nastala su za nas Hrvate teška, veoma teška vremena, ali nek nam bude utjehom historična činjenica, da je hrabri i junački hrvatski narod svladao puno većih poteškoća za svoj obstanak nego su one koje ga sada more; te da je posve temeljita naša nada, da ćemo i mi u ovoj očajnoj borbi uzdržati konačnu pobjedu; samo da budemo radili složno kao jedan čovjek i da neklonemo duhom. Bog i pravica su s nami.

Ponovno Vas pozdravljajući, kličem iz dna mog rodoljubnog srca: Živili skupštinari! Cvala i napredovala naša Miljenica, školska Družba sv. Cirila i Metoda! a Bog pomogao Hrvatom, koji se upravo sada očajno bore za svoj duševni i tjelesni obstanak. (Živio Vitezić!).

Prije nego li se je prešlo na drugu točku, predloži dr. Laginja a skupština jednoglasno prihvati, da se brzojavno pozdravi pokrovitelja presv. g. dr. Dinka Vitezića.

Kod II. točke: čitanje zapisnika prošle skupštine, predloži g. K. Jelušić, da se od toga odustave pošto imadu članovi odnosni izvještaj u rukama. Predlog se prima.

(Konac sliedi).

Sa Kvarnera.[1]

IV.

Mali Lošinj 22. maja 1903.

Tršćanska je „Edinost“ u svom broju od 20. maja prenesla iz bečkih novina sliedeću viest: „Stanovničtvo Malog Lošinja je priredilo danas manifestaciju svomu obće poštovanomu župe-upravitelju Craglietto, koga je biskup nenadano premjestio. Namjestnik grof Goëss, koji je sinoć došao amo na inšpekciju je priobćio načelniku, da je na njegovo posredovanje biskup uztegnuo premještenje, te je tako zadovoljio želji pučanstva. Usljed toga je danas prije podne stanovničtvo priredilo namjestniku ovaciju“. Na ovu viest nadodaje „Edinost“ nekoliko rieči, kojim dokazuje, kako c. kr. vlada pogodjuje u svemu pa i u istih crkvenih stvarih Talijanom na štetu Hrvata i Slovenaca. Mi ćemo nadodati još i to, da se na svih mogućih mjestih, dali hotimice ili nehotimice ne ćemo iztraživati, drži Talijane za „g e n t e p r i v i l e g i a t a“.

U krčkoj biskupiji je u sve 80 svećenika u službi, od ovih se petorica priznaju otvoreno Talijani, dočim su druga trojica ni kuhani ni pečeni, ali da ih bude više, mi ćemo uzeti svu osmoricu za otvorene Talijane. — Od ovih je jedan kanonik-mitrat, dvojica prosti kanonici; jedan je u Krku u službi koralnog vikara, a drugi isto u Krku kancelista biskupske kurije; jedan u Velom Lošinju župnik; jedan u Malom Lošinju kao kapelan, a drugi je bio u istom mjestu sve do najnovijeg doba upraviteljem župe. U svemu dakle osam. Kako se vidi od ove osmorice trojica obnašaju kanoničku čast, a ostali su namješteni po najboljih i najčastnijih mjestih u biskupiji. Jesu li sva ova osmorica vriednija od onih 72 svećenika, koji se priznaju Hrvati, dvojimo. Da se pako vidi, odakle potječe talijanstvo u krčkoj biskupiji mimogred spominjemo, da su od one osmorice šestorica rodjeni u Cresu, kojim roditelji djelomice govore ili su govorili izključivo hrvatski.

Ali kao da nije bilo dosta, što se ovu osmoricu Talijana postavilo na najbolja mjesta u biskupiji, već radi njih valjda izdaje krčka kurija svoj diecezanski list u latinskom jeziku, a ako tiska u tom listu kadkada kakav hrvatski dekret, kraj njega se uviek nalazi talijanski original, da se ne bi možda uzrujalo nježne talijanske živce. Pače slušajte i čudite se! Kako nam je rekao jedan c. kr. činovnik, u krčkoj biskupskoj kuriji mora da je uredovni jezik talijanski, jer da na sve c. kr. urede dolaze odonud talijanski spisi. Sačuvaj bože, da se učini štogod na žao Talijanom, jer u koliko ne mogu pobiediti sami, dolazi im u pomoć c. kr. vlada, kao ono ovih dana g. namjestnik Lošinjanom. Bivši malološinjski upravitelj g. Craglietto htio je pošto po to postati malološinjskim župnikom, ni ne pitajuć, je li za to u s p o s o b l j e n; njemu je dosta, da postane župnikom u Malom Lošinju, jer je Talijan. G. Craglietto je bio zdrav i moćan kad je ono htio postati župnikom u Malom Lošinju, a nekoliko dana iza kako je premješten u Krk, izdaje mu c. kr. liečnik svjedočbu, da je posve nesposoban za obavljanje dušobrižničke službe. Kako su oslublie njegove sile za nekoliko dana?! Čuje se, da se kurija uzteže, te da mu je dala dopust za pol godine. Dakako g. Craglietto je Talijan!

Da se umiri lošinjske Talijanaše poslan im je odmah u zamjenu g. Craglietta kapelan — Talijan. U Lošinju se od vajkada propoviedalo s a m o hrvatski, ali se sada uvelo u blagdane talijanska propovied, a manjkalo bi, da se uvedu još samo talijanske propoviedi u nedjelje, jer su hrvatske već i onako potisnute izvan sv. mise, pa su lošinjske babe polučile svoju svrhu sa svojim prosvjedima, dok se molbe i prosvjede lošinjskih Hrvata baca u koš. Kako talijanski svećenici misle, da su stvoreni za nešto višega, nego hrvatski, svjedoči i to, što otvoreno govore, da niesu za selo, nego za gradiće, a nekoji su tako bahati, da se ne ustručavaju reći ni ovih rieči: „J a ć u u m r i e t i i l i u L o š i n j u i l i u C r e s u“. Dakako, ovako mogu govoriti samo Talijani: „l a g e n t e p r i v i l e g i a t a“.

[1] Izostalo iz posliednjega broja radi nestašice prostora. Op. ured.

Za Hrvatsku.

Proglas na narod.

Dne 29. pr. mj. izdali su svi zastupnici Dalmacije te dvojica naših iz Istre i dvojica slovenskih iz Trsta proglas na narod, u kojem prikazuju u pravom svietlu pravo stanje stvarih u Hrvatskoj. Taj proglas želimo priobćiti u cielosti, a ovdje iztičemo samo to, da su naši zastupnici progovorili narodu iz srca i da su u živo pogodili vladine krugove u Hrvatskoj, jer se njihovi službeni listovi svijaju pod udarci onog proglasa.

Štajerski Slovenci za Hrvatsku.

Dne 1. o. mj. obdržavali su Slovenci južne Štajerske i to u Celju veliki sastanak, na kojem su prosvjedovali proti nasilnom vladanju u Hrvatskoj.

Na sastanku bijaše sakupljeno do 5000 slušatelja, te bijaše ovo dakle najveći sastanak slovenske braće u prilog Hrvatom iz Banovine.

Na sastanku iztakoše se sliedeći govornici: zemaljski zastupnik dr. Sernec, dr. Hrašovec, dr. Karlovšek, dr. Kukovec, urednik Marinac, hrvatski zastupnik iz Dalmacije dr. Ferri i socijaldemokrat Linhart iz Trsta.

Svi govornici odsudili su ostro postupanje današnje vlade u Hrvatskoj, radi čega njim je občinstvo burno pljeskalo. Vrlo liepo i oduševljeno govorio je osobito dr. Karlovšek; najoštrije govorio je Linhart, kojemu je hotio vladin zastupnik oduzeti rieč radi odlučne navale na vladu bana Khuena i na austrijskoga ministra-predsjednika dra. Koerbera.

Uz silno oduševljenje prihvaćena bijaše oštra resolucija, naperena proti banu Hedervary-u i proti austrijskoj vladi.

Resolucija zahtjeva odstup bana Khuena i obstrukciju jugoslavenskih zastupnika proti predsjedniku ministarstva radi njegovog uvriedljivog postupanja u pitanju tražene audiencije kod kralja, dočim radi njegova odurnoga ponašanja u državnom saboru u tom poslu.

Štajerskim Slovencem neće stalno zaboraviti Hrvati iz Banovine u boljih vremenih ove bratske ljubavi i sućuti.

Glas iz Istre.

U koliko smo obavješteni obratile se do sada nadalje iz Istre na cara molbom za uredjenje odnošaja u Hrvatskoj prama obstojećim zakonom občinska glavarstva Pazin, Buzet, Kastav, Volosko i Vrbnik.

Držale se zadušnice za poginule uz veliko saučešće naroda u Pazinu, Buzetu i Vrbniku.

Sabralo se za nastradale obitelji do sada u Pazinu K 395, u Buzetu K 57, u Vrbniku K 56, u Lanišču K 29·20, u Velom Lošinju K 10, u Pregarju K 10, u Zamasku K 10, u Cerovlju K 7, u Kršanu, Medulinu i Sv. Martinu kod Labina po K 5, u Pomjanu K 2. — Sabire se još po drugim krajevima, a u Puli nije sabiranje zaključeno.

Glas iz Goričke.

Gorički Slovenci — oni narodno-napredne stranke — priredjuju u nedjelju javni sastanak u Gorici, da prozbore i oni o žalostnim odnošajima u Hrvatskoj. Živili!

Dogodjaji u Hrvatskoj

O položaju.

Današnji nosioci nesretnog sustava u Hrvatskoj trli su si već valjda ruke, što se je tobož sva zemlja umirila i što vlada opet svuda mir, red i zakon — kako bi rekao g. grof Khuen. Ali oni se ljulo prevarise. Po zadnjih viestih iz Zagreba doznajemo, da je došlo na Duhove i na duhovski ponedjeljak do bučnih demonstracijah i do krvavih sukoba.

Na Duhove stiglo je u Zagreb pod večer veće množtvo slovenskih učitelja iz Brežcah, koji dodjoše u Zagreb u znanstvenom poslu. Zagrebački gradjani htjedoše svoje goste i milu braću bratski dočekati i pozdraviti na kolodvoru, gdje se ih je sakupilo veliko množtvo. Tuj je hljelo redarstvo sakupljene raztjerati, ali bijaše loše sreće, jer ga gradjanstvo pozdravi sa tučom kamenja.

Od očevidca demonstracija primili smo sliedeći opis iz Zagreba:

Doček Slovenaca u Zagrebu.

U Hrvatskoj vlada mir, da, podpuni mir! Tako trube u sviet službena, polusužbena i od hrvatske vlade podkupljena glasila, da zaslieplje one, koji se za odnošaje u Hrvatskoj zanimaju. Iz drugih, hrvatskoj vladi manje privrženih listova razabire se baš iz onih bielih stupaca obratno, i tako nastaje dvojba, što li je istina. Oni, koji se za odnošaje osobito zanimaju, te komu vrieme i okolnosti dopuštaju, dolaze amo u ovu tužnu, izcrpljenu zemlju, u zemlju bezzakonja i bezpravlja, da se na licu mjesta osvjedoče o faktičnom stanju i na svoje oči.

Tako učiniše na duhovsku nedjelju mila braća Slovenci, pa i pisac ovih redaka. Nu imali smo i što vidjeti.

Čudan li je to mir, pomislih si ja, kad sam s kolodvora ušao u grad, pa našao na svakom uglu ulice po 2 do 4 oružnika, koji mi se ovdje prikazaša sa svojim puškama i nataknutimi bajuneti kao angjeli čuvari Hedervaryeva „mira“.

Nakon što sam se malo okriepio, bilo je doba da se ide na kolodvor, dolazku Slovenaca u susret. Pošto je dolazak istih dan prije u novinama najavljen bio, bilo se nadati, da će s jedne strane Zagrebčani svoju braću bratski dočekati, a s druge strane da će začetnici nemira i nereda — a to su danas u Hrvatskoj sami vladini organi i nitko drugi — učiniti svoje, da se bratski pozdravljaj opet pretvori u ogavni škandal, te nas bezdvojbeno o tome osvjedoči, da se zbilja nalazimo u zemlji bezzakonja i bezpravlja, pa tako se i zbilo.

Na južnom kolodvoru sakupilo se množtvo naroda, a kad Slovenci i Slovenke, njih kakovih stotina na broju, počeše iz kolodvora izlaziti, zaori gromki „živio!“ Straža odmah poče priečiti izlaz iz kolodvora te samo jednu po jednu osobu izpuštali. Narod tim povodom uznemiren, poče vikati „abzug“ stražari, živili Slovenci! Kad svi izadjoše, zaori narodna himna „Liepa naša“.

U povorki krenu narod na Sveučilištni trg, gdje se sakupiše u sveučilišnoj ogradi. Povorku pratila je množina okonjenih stražara. Narod, ako i jest oduševljeno klicao i narodne pjesme pjevao, bio je miran te nije davao povoda, da izkaže straža svoju „revnost“.

Jedan od sveučilištaraca stupi na klupu, da kratkim govorom pozdravi nadošle. Nu to policijotom i njenom „generalu“ bez porjanice ne bijaše po volji. Okonjeni stražari obkoliše sveučilištnu ogradu te iz toka potegoše sablje. Ženski svjet, prestrašen da će od tih divljaka, ako i ne imaju pravo da svojimi kopitami okaljaju posvećeno tlo sveučilišta — biti navaljen, poče vriskati, dočim se muški junački oprieše te nabacjujuć stražare kamenjem prisiliše ih na uzmak. Čim je konjaništvo uzmaklo, poče bombadiranje zgrade „Narodnih Novina“ te razbiše opet sve prozore kamenjem u koliko isti ne bijahu kapcima zaštićeni. Na to navale okonjeni stražari u najžešćem galopu na sakupljene t e i z p a l i š e š e s t h i t a c a medju nje. Grobna tišina nastade, koju ali za tren oka silni vrisak zamjeni te narod, muški i ženski, navali iza ograde tolikom snagom na konjanike, udarajući kamenjem i palicama na njih, da su ovi, njih dvanaest na broju i prem oružani od pete do glave, po drugi put uzmakli do vatrogasnog spremišta, tražeći tamo pomoći od u pripravi stojećeg vojništva. Ovim jurišem bili su se obkoljeni oslobodili divljih napastnika; što je bilo ženskog spola, razbjegle se, dočim muški ostadoše na okupu, krenuvši Frankopanskom ulicom prama Ilici. Iz vatrogasnog spremišta, u k o m u v o j s k a d a n i n o ć p o d p u š k o m s t o j i, izadjoše 2 satnije a druge dvie satnije dodjoše iz vojarne, te obsjednuše glavnije trgove i ulice. Demonstranti, polisnuti sa svih strana u Frankopansku ulicu, razbiše ovdje još na očigled vojske jednu pošlansku škrinjicu u sto komada.

Krenu odavde na Zrinjevac pa na Jelačićev trg. Ovaj potonji takodjer je obsjednut vojništvom i konjanicima. — Iz jedne kavane poče se na vojništvo kamenje bacati, našto zapovjednik satnije skoči pred kavanu te se oštro zagrozi, da ako još jedan kamen na vojništvo padne, da će dati pucati. Tek što se kapetan k satniji vratio, pade još nekoliko kamenja. Zapovjednik dade odma kavanu obkoliti, te za malo da nebi krvi. Na to počeše demonstranti svjetiljke trnuti i na izlazu Jelačićeva trga kod Kaptola i pod zidom se sakupljati. Vika postaje sve veća, položaj sve više kritičan . . . vojska je učinila red!

Drugi dan odputih se u Križevac. Tamo gdje su vješala, to najmudrije sredstvo Khuenova „vladanja“, još uvjek uzpostavljena, vlada mir, ali samo prividan. Kako narod misli i govori, o tom sam imao prilike se osvjedočiti u Virovitici, na stanici P i t o m a č a, gdje je narod oštetio kolodvor, strgao sve magjarske napise i ploče i presjekao sve brzojavne žice, koje Belovar sa Virovitikom spajaju. Brzojavno pozvani podžupan odputio se onamo sa četom oružnika, da i on konstatira da u Hrvatskoj — — vlada mir!

I to sve se eto zbiva zaradi muža, koga je već prije petnaest ili više godina jedan hrvatski zastupnik nazvao huljom, te ga nogom u stražnjicu iz sabornice gurnuo!

Sila, prosta sila jest, koja ga uzdržaje — sila će ga i maknuti, o tom će se svako osvjedočiti tko u ovo vrieme otvorenim okom zaviri u Hrvatsku. Tko se tolikom odvažnošću, tolikom požrtvovnošću i za tako uzvišenu stvar

ori, kako to danas prosvjetljeni i neodvisni hrvatski narod čini, taj mora pobjediti. A pobjediti će i za to, jer je na njegovoj strani ne samo **pravica** već i sav prosvjetljeni svijet u i izvan našega carstva.

* * *

Najnovije viesti iz Zagreba javljaju, da je došlo na Sljemenu do sukoba izmedju oružnika s jedne strane te seljaka i socijalista s druge, te da su posljednji u ponedjeljak koracali put Zagreba, nu proti njima poslano vojništvo jih je zaustavilo.

Demonstranti su razlupali prozore na raznim zgradama, na pr. na tiskari Granitz, gdje se tiska „Agramer Zeitung", u magjarskom kazinu su uništili sve; razbijeni su prozori na stanovima Ise Kršnjavia, odjelnoga predstojnika Pavića, vladinog savjetnika Matina i drugim pristašem sistema.

Ovih dana bje ranjeno do 150 osoba, do 200 zatvoreno, medju njima mnogo gospodjica. Zatvorena je i suradnica „Obzora" Marija Jurić.

Očekuje se, da će se proglasiti prieki sud i u Zagrebu obzirom na posljednje demonstracije, koje da su bile od najžešćih dosada.

Gdje da bude talijanska pravna akademija?

Zna se, da Talijani „Austrije" teže za tim, da zadobiju talijansko sveučilište, i to u Trstu, a zahtjevaju je svom silom od c. kr. vlade — oni Talijani, koji neće da priušte Slovencem i Hrvatom niti pučkih škola. I c. kr. vlada, koja neda nama ni pučke škole, sklona je, kake se sve jače vidi, dati Talijanom, ako ne sveučilište, ono bar pravnu akademiju, samo nezna, u kojem gradu bi ju ustrojila. U Insbrucku je neće Srenjemci, i to je dosta c. kr. vladi, da ju tamo ne ustroji. Na Trent, gdje bi se najopravdanije smjestila, reć bi, da se ni ne misli. Njeki misle da bi se u Beču mogla ustrojiti pravna akademija. Mnogi Niemci su proti tomu, da se ustroji u Trstu, i to takodjer s razloga, što drže Trst njemačkim gradom. Njeki Niemci spružili su misao, da bi najbolje bilo, da se ustroji u kojem njemačkom gradu, gdje nema protimba izmedju Niemaca i Talijana. Kao takav grad označio se je Beljak. Občinsko zastupstvo u Celovcu moli ozbiljno, da se tu akademiju, talijansku, ustroji u poniemčenom Celovcu. Gdje ćeš veće ludorije, ali i o tom se razpravlja u „Austriji", u kojoj je sve neprirodno. Sudeći po nekih novinah, koje ne stoje daleko vlade, vlada je za Goricu. Ponovno pišu, da je to najzgodnije mjesto za talijansku pravnu akademiju, da je za nju grad Gorica u izgled uzet. Za vladu da tu odlučuju poglavito povoljni zdrastveni odnošaji i jeftinoća življenja. Tomu se dodaje da je u Trstu sve mnogo skuplje, i da visoka škola neima pravo mjesto u velikom trgovačkom gradu. U jednoj drugoj viesti veli se, da je grad Gorica najzgodniji za talijansku pravnu akademiju, i to kao **talijanski** grad sa sjajnim uvjetima življenja. Za c. kr. vladu neima već dakle ni u Gorici Slovenaca!

Najnovija viest glasi, da je austrijski ministar bogoštovja i nastave rekao članu gospodske kuće profesoru Massafiji, da se već dogovoraju s ministrom trgovine, kako bi se već sad u Trstu u savezu sa trgovačkom akademijom ustrojila juridička fakulteta. I to je rekao austrijski gospodin ministar bogoštovja i nastave obzirom na agitacije, priredjivane u Italiji za talijansku univerzu u Trstu, i odnosne demonstracije proti Austriji! Živila austrijska premudrost!

Otvoreno pismo

predstojniku c. k. kotarskoga suda u Voloskom, savjetniku g. Perišiću.

Clarissime!

Kolaju glasovi u Vašem kotaru, da je Ivan Krstić otvorio odvjetničku pisarnu u uzah c. kr. kotarskoga suda u Voloskom.

Ako su ti glasovi istiniti, tada se to stalno nije dogodilo bez Vašeg znanja i bez Vaše privole.

Ako su neistiniti, tada Vas liepo molimo, da je izvolite putem javnosti na umirenje občinstva takovimi proglasiti.

Odličnim štovanjem.

U Puli, dne 3. junija 1903.

Uredničtvo „Naše Sloge".

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča j' Jurino istina, da j' počel Talijane va kraljevine opet hrbat srbet.

Jur. Ma, al ih srbi al ne, mane je jušto sejeno. Ono za naše mladosti su ih bili počesali naši Graničari, a danas ih za plaću jašu Majari i Nemci.

Fr. Tako, naši su znimali kostanj za Majara i Nemca iz prhavice?

Jur. I opekli su se po sakrabojsku!

Fr. Onda neka gredu drugi put provat Majari i Nemci.

Jur. Kako im vranića drago, samo neka nas na miru puste.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Sv. berma. Na Duhove podielio je poreško-puljski biskup u sustolnoj crkvi u Puli 268 djećakom i djevojčicam sakramenat sv. berme ili potvrdjenja.

Izlet. U nedjelju dne 7. o. mj. priredjuje naš „Sokol" izlet u sokolsku uvalicu. Ide se putem, koji vodi u Lužinamoru, a kod staze, koja vodi u uvalicu biti će putokaz. Hoda je 40 minuta. Sastanka nema, nego neka ide tamo svaki kada mu je najzgodnije. Odbor se je pobrinuo za izvrstno vino, pivu i hladna jela. Biti će pjevanja, igra šaljivih prizora, pucanje zrakoplova itd. Posebni pozivi se nešalju.

Sjednica gradskoga zastupstva. Za danas u 5 sati poslije podne urečena je sjednica zastupstva grada Pule. Medju mnogobrojnim točkami dnevnoga reda nalazi se i ova: molbe i utoci radi pripadnosti na temelju novoga zakona o državljanstvu.

Za naše radnike. Ministarstvo bogoštovlja i nastave obećalo je puljskoj občini, da će ustrojiti u gradu Puli risarsko-obrtnu pripravnicu, koja bi imala biti temeljem budućoj obrtnoj školi. U tu svrhu poslalo je već rečeno ministarstvo u Pulu nacrte i didaktički program te je obećalo, da će občini pružiti i novčanu podporu.

Pošto je pako u gradu Puli i u okolici većina radnikah našega jezika t. j. Hrvata, Slovenaca itd. Valjalo bi na vrieme upozoriti rečeno ministarstvo, da se nebi imalo na toj školi mimoići naš jezik, kako je na žalost na c. k. obrtnoj školi u Trstu.

Sudbena razprava u Rovinju. Pred 15 dana smo pohvalili sud Rovinjski, što se omogućilo držanje razprave samo u hrvatskom jeziku. Naša je radost bila kratka, jer već danas moramo bilježiti viest, koja doista ne služi na čast onom sudu, ali niti na korist našemu narodu. Pred nekoliko naime dana držala se kaznena razprava proti ljudem naše krvi i jezika. Zapisnici njihovi bili su hrvatskim jezikom napisani a u istom jeziku glasila i obtužnica, akoprem bezpotrebno bio je pridodan i prevod u talijanskom jeziku. Tužbe je zastupao odvjetnik Hrvat. Uzprkos svemu tomu se razprava držala uporabom tumača, jer .... predsjednik dvora nije vješt hrvatskomu jeziku. Eto takvo sudstvo daje Austrija svojim narodom u XX. vieku iza Isusa! To je ona jezikovna ravnopravnost, koju njezini zakoni zajamčuju svim narodom. Što da držimo do tih zakona, a što do onih, koji na nje prisižu i imadu providiti i bditi, da se vrše? Odgovor je za svakoga jasan.

Pred rovinjskim sudom obdržavala se prošle sedmice razprava proti nekolicini Maloselaca u gospodskim rukavicami, jer su prošle godine mjeseca augusta na uvriedljiv način demonstrirali proti hrvatskim djacima iz Banovine, koji tamo prispješe parobrodom na izlet i o kojim demonstracijama smo jur javili prošle godine. Obtužbu je zastupalo državno odvjetničtvo jako površno, nekako prisiljeno. Posljedica razprave bijaše, da su bila trojica ipak odsudjena na globu, odnosno zatvor. I tom prilikom se je pokazalo, kako su svjedoci obtuženika bili organizirani, oni su naime prisegli, pa je njihova valjala. Naše ljude bi u takovim slučajevima drugačije sudili, očutili bi svetost prisege i moć zakona, jer nisu — „gente privilegiata".

Pazinski kotar:

Hoće im se naše občine. Nekoji talijanaši iz Žminja obratiše se molbom na zemaljski odbor u Poreču, da bi ovaj zamolio c. kr. namjestničtvo u Trstu, da ono prisili občinsku upravu u Žminju, da započne sa pripravami za nove občinske izbore, pošto da je sadušnjemu zastupstvu iztekao trogodišnji rok.

Žminjskim šarenjakom i talijanašem htjelo bi se zasjesti na občinsku upravu, što je nemoguće bude li sloge medju našimi občinari, koji sačinjavaju ogromnu većinu pučanstva one občine.

Radi toga upozorujemo naše prvake one občine, jer talijanaški spletkari nemiruju što su pokazali nedavno povodom nesretnih izbora u Tiajanu. Prijatelji i rodoljubi — pozor i pamet u glavu!

Porečki kotar:

Dozvoljen zajam za gradnju škole. Zemaljski odbor dozvolio je poreznoj občini Sv. Lovreč pazenatički, da uzme zajam od 15.000 kruna kod zemaljske kreditne banke u Poreču za gradnju nove škole.

Za dogradnju nove istarske željeznice. Ministarstvo željeznicah priobćilo je zemaljskomu odboru u Poreču, da će se započeti sa predradnjami za dogradnju nove istarske željeznice od Poreča u Kanfanar budućeg mjeseca augusta t. g.

Koparski kotar:

Iz Buzeta nas obaviešćuje prijatelj, da je dopis iz Buzeta u zadnjem broju, u koliko se tiče poštemeštra g. Bona, prejerano sastavljen te da mora imati izvor u osobnoj napetosti izmedju dopisnika i g. Bona. Navadja dalje, da što se tiče službovanja g. Bona, da je to nepristrano. Poznavajuć vjerodostojnost našega prijatelja, molimo g. dopisnika, da u buduće osobne mržnje radi poštedi čitatelje sastavci, koji našoj stvari ništa nekoriste.

Podpora zemaljskoga odbora za Istru. Zemaljski odbor u Poreču dao je podporu od 300 kruna talijanskomu zabavištu u Miljah.

Podpora „Delavskoj školi u Kopru. Zemaljski odbor u Poreču odobrio talijanskoj „Delavskoj školi" u Kopru podporu od 1200 kruna za godinu 1903.

Podpora za gradnju vodnjaka. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je občini Buzet podporu od 1000 kruna iz zemaljske zakladе za gradnju vodnjaka (šterne) u Raspu.

Voloski kotar:

Iz Veprinca nam pišu: Nastojanjem veleuč. g. dra. K. Janežić-a, odvjetnika u Voloskom, ustrojilo se je kod nas Veprinačko družtvo za štednju i zajmove, registrana zadruga na ograničeno jamčenje. Svrha je tomu družtvu pomagati svoje zadrugare (stanovnike ciele občine Veprinačke) davajuć im zajam (ne veliki i ne za dugo vrieme) za prave potrebe; učiti ih štednji (ulaganjem i malih svota na dobitak); i nabavljati gospodarska pomagala, strojeve, galicu, sumpor itd. Družtvo je registrirano kod c. kr. trgovačkog sudišta u Trstu, i započelo je već svoj rad. Našemu pučanstvu, ako bude htjelo shvatiti svrhu i ocieniti rad, moći će ova zadruga mnogo koristiti. Dao Bog!

Zajam za javne radnje. Zemaljski odbor u Poreču odobrio je zaključak občinskoga zastupstva u Voloskom stvoren u sjednici od dne 21. febrara 1903, kojim se ovlašćuje, da može občina sklopiti zajam od 100.000 kruna na račun porezne občine Opatija za gradnju novoga groblja u Škrbićih i novog ribljeg trga u Opatiji.

Utok proti razdiobi pučke škole u Voloskom. Zemaljski odbor u Poreču uložio je utok proti zaključku c. kr. zemaljskoga školskoga vieća za Istru od dne 22. aprila 1903. usljed kojega bi se imala postojeća talijanska pučka škola u Voloskom podieliti u dva odsjeka, t. j. u talijanski i hrvatski. Ovaj korak sl. zemaljskoga odbora u Poreču neće iznenaditi nikoga, koji pozna našu borbu za ustrojenje hrvatskih pučkih škola u Istri. Tobožnji prijatelji i prosvjetitelji našega puka u Istri nedozvoljavaju, da se otvori bilo gdje kakva naša škola, jer se silno plaše prosvjete našega seljaka znajuć, da im je odzvonilo gospodstvu onaj čas, kad bude imao naš narod dostatno svojih škola. Radi toga moramo mi za svaki razred pučke škole proći sve moguće molbe i dok nekaže svoju zadnju molbu, neće da popuste naši **dobri prijatelji** u Poreču.

Lošinjski kotar:

Premještenje. Zemaljski odbor u Poreču pristao je na predlog c. kr. zemaljskoga odbora za Istru, da pristaje na premještenje pučkog učitelja gosp. Nikole Uravića sa pučke škole u Sv. Ivanu na pučku školu u Sv. Vid, nu to premještenje ima biti na troškove samoga učitelja.

Trst.

Promjena u ravn. državnih željeznica u Trstu. Cesar i kralj Fran Josip imenovao je ravnatelja državnih željeznica u Trstu g. baruna Artura Borowiczku ministerijalnim savjetnikom u ministarstvu željeznicah. Ravnateljem državnih željeznica u Trstu imenovan bijaše vladin savjetnik g. Rudolf Amberger, koji je ujedno dobio naslov dvorskoga savjetnika.

Razne primorske viesti.

Štipendija blagopokojnog Dobrile. Službeni list razpisuje natječaj na jednu štipendiju iz zaklade blagopokojnog biskupa Dobrile u iznosu od kruna 224. Pravo na tu štipendiju imadu gimnazijalci rodjaci pokojnikovi i eventualno drugi djaci Istre, ali prvenstvo imadu medju ovimi kmetski sinovi slavenske narodnosti, t. j. Hrvati ili Slovenci Istre.

Razni prinosi.

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Iz Vrbnika . . . . . K	56·—
„ Laniśća . . . . . „	29·20
„ Velogsela . . . . . „	10·—
Ukupno . . K	95·20
U broju 22. izkazano . . . . K	13·—
Sveukupno . . K	108·20

(U užem krugu bje u nedjelju sabrano medju riečkimi izletnici i domaćimi K 5, koji iznos bje izručen sabiraču u Puli).

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri sakupilo se je prigodom proslave promocija gg. dr. Ante Grgurina, dr. Ante Pecotića i dr. Frana Brnčića u Gracu iznos K 101·36, koji bje odpremljen g. blagajniku. Istom prigodom izjavio je g. dr. Ante Grgurina, da daruje družbi iznos K 200. — Živio! — Gospodjica S. Zahija, sabrala na predlog g. K. Jelušića medju učitelji i učiteljicami u rodoljubnoj kući g. I. Vlaha K 9·60, koja svota bje izručena mužkoj podružnici u Opatiji.

Politički pregled.

U Puli, dne 3. junija 1903.

Austro-Ugarska.

Carevinska vieće odgodjeno je na 10 dana nakon posliednje sjednice, da uzmognu medjutim raditi odbori, osobito carinski odbor radi razprave o carinskom cieniku. U prvoj budućoj sjednici doći će na dnevni red prešni predlog zastupnika Biankinia i drugova radi poznatih dogodjaja u Hrvatskoj. Vlada nastoji predobiti češki klub za dozvolu, da se uzmogne obaviti prvo čitanje proračunskoga provizorija.

Mladočeski klub zaključio je dne 27. pr. mj. da se imade danas sastati izvršujući odbor mladočeske stranke i parlamentarno povjerenstvo mladočeskoga kluba. Mladočesi pripravljaju se već na obstrukciju proti osnovi o privremenom proračunu i proti nagodbenim osnovam.

Posliednjoj sjednici mladočeskoga kluba prisustvovali su hrvatsko-slovenski zastupnici Biankini, Vuković i Ploj te izvjestili Čehe o položaju u Hrvatskoj, Dalmaciji i Kranjskoj. Česi izjaviše, da su posve solidarni sa hrvatsko-slovenskimi zastupnici.

Staročesko glasilo piše, da se nije mladočeski klub sastao radi toga, da se izjavi već sada o tom, kakvu da zauzme taktiku napram privremenom proračunu. U tom klubu da predvlada obstrukcionističko mnienje pošto je obćenito poznato, da je vlada uzkratila svaku susretljivost glede češkoga unutrašnjega uredovnoga jezika i glede ustrojenja češkoga sveučilišta u Brnu. Vladi leži sada više na srdcu parlamentarno riešenje carinskog i trgovačkog saveza te nagodbe sa Ugarskom nego li pitanje o privremenom proračunu.

Austrijska kvotna deputacija obdržavati će svoju sjednicu sutra. Istodobno sastaje se i ugarska kvotna deputacija.

Srbija.

Zastupnik srbske vlade u Carigradu prosvjedovao je proti neprestanim provalam turskih podanika u pojedine kotare na srbsko-turskoj granici. Kod takvih provala bijaše ustreljeno više srbskih podanika i Srbom ugrabljeno mnogo marve i uništeno njihovo vlastničtvo.

Po najnovijih viesti izabrani su do sada skoro sve sami vladini kandidati za narodnu skupštinu. U Biogradu primjerice bijahu izabrani jednoglasno vladinovci. Do sada biralo je u čitavoj kraljevini do 200.000 izbornika većinom, dakako vladinih pristaša.

Bugarska.

Zadnji dan mjeseca maja bijaše svečano otvorena nova luka Burgasu. Kod svečanog objeda izrekao je knez Ferdinand govor, kojim je slavio važnost nove luke za gospodarski napredak kneževine. Bugarska — reče — otvara nova vrata svim narodom u tu svrhu, da sklopi s njimi nove trgovačko-gospodarske saveze i u nadi, da postane središtem prometa na istoku. Otvorenjem nove luke — zaključi knez — oživotvara se jedan dio moga programa, komu je načelo: mir i napredak.

Rusija.

Dne 29. maja započele su u Petrogradu velike svečanosti povodom 200-godišnjice utemeljenja toga grada po caru Petru Velikomu. Na te svečanosti pozvano bijaše medju ostalimi slavenskimi gradovi i grad Zagreb. Radi toga je načelnik hrvatske prijestolnice izvjestio o tom pozivu samoupravni odbor iztaknuv kako je taj poziv osobito častan. Ujedno zamoli odbor da ga ovlasti, a da uzmogne u ime glavnoga grada Hrvatske čestitati glavnomu gradu bratske Rusije. Odbor ovlasti dakako svoga načelnika a ovaj je u tom smislu čestitao načelniku ruske prijestolnice.

Razne viesti.

Naši dragi saveznici!! Poznata je činjenica, kako znadu u Italiji izkoristiti svaki i najmanji dogodjaj u naših južnih pokrajinah u prilog Talijanah, koji stanuju u našoj monarhiji. Ako se pako nanese Talijanom kakva nepravda, bilo i umišljena, dižu njihova braća u kraljevini nebo i pakao proti austrijskim oblastim ili proti onim, koji im tobožnju nepravdu nanesoše.

Sada im je dao opeta povoda za demonstracije proti Austriji nevini sukob izmedju njemačkih i talijanskih djaka u Inomostu.

Radi toga sukoba ustaše ponajprije talijanaši Istre, Trsta, Goričke i Dalmacije sa prosvjedi proti njemačkomu nasilju i sa zahtjevom, da se upravo radi toga ustroji talijansko sveučilište u Trstu.

Radikalni zastupnici u državnom saboru u Rimu pozvaše vladu na račun radi dogodjajah u Inomostu kao da bi austrijska vlada bila odgovorna za svoje čine ili za one svojih državljana talijanskoj vladi ili talijanskomu parlamentu. Vladin zastupnik odgovorio je doduše drzovitim zastupnikom, da se talijanska vlada nemože pačati u poslove austrijske vlade, ali taj odgovor nije nimalo zadovoljio one ugrijane talijanske moždjane.

Istodobno sa našimi talijanaši sazivlju u svih skoro gradovih Italije sastanke i skupštine, na kojih prosvjeduju oštro proti postupanju njemačkih djaka u Inomostu i zahtjevaju odlučno od austrijske vlade, da ustroji talijansko sveučilište u Trstu.

Težko je i pomisliti veći stupanj bezobraznosti i drzovitosti nego li je ovaj naših dragih saveznika, koji zahtjevaju nešto od tudje države, čega im ona absolutno nije dužna dati.

Na tih skupštinah ponašaju se ti naši mili saveznici kao da su nečistimi obsjednuti. Nije im bo dosti, da svega i svašta izreku proti saveznici Austriji, već pale njezine zastave, groze se njezinim konzulom. Tako su poslie skupštine u Mletcih spalili zastavu naše carske kuće; isto tako u Padovi a u Vidmu spališe tri takove zastave. U Milanu se je medju zastavami vijala zastava Trsta i Trenta, neki Pascatore slavio je zloglasnog Oberdanka. Poslie skupštine spalili su austrijsku zastavu pod Garibaldievim spomenikom. U Bolonji vikali su: dolje Austrija! pod prozori austrijskog konzulata kojega je stražilo vojničtvo. U Modeni, Brescii, Bari, Reggio-Emilia vičuć: dolje Austrija! pjevala je svietina protuaustrijske pjesme.

Na te vruće izraze prijateljstva i saveznićtva mora da uzklikne austrijska vlada: e pur si muove!

Kongres slavenskih novinara u Plznju. Dne 1. o. mj. sastaše se slavenski novinari iz Austro-Ugarske na redovitom kongresu u českom gradu Plznju, glasovitom u poviesti českoga naroda a daleko poznatom radi velikih tvornica najboljeg piva. Doček gostova vršio se je u 2 sata po podne; sa kolodvora odvedoše gostove u „Meščansku Besedu“, gdje je svaki dobio potrebite obavieszti o stanovanju, naert grada, program kongresa, izvještaj posliednjeg kongresa, pravila središnjeg saveza slavenskih novinara, poziv obć. zastupstva k svečanom objedu, u kazalište, na koncert itd. U „Meščanskoj Besedi“ pozdravio je goste profesor Hora, komu je odgovorio urednik Chilinsky. U 6 sati bijaše svečana predstava opere „Libuša“. Poslije predstave, koja je slavenske novinare silno oduševila, bijaše u „Besedi“ prijateljska večer. Tuj je pozdravio gostove, kojih bijaše preko 100, urednik „Plzenskoga Obzora“ g. Pokorny, komu odgovoriše mnogi slavenski novinari svaki u svojem jeziku. — Predsjednikom V. kongresa bijaše izabran Hrvat g. dr. Šime Mazzura iz Zagreba, a podpredsjednici Markov (Rusin) iz Lavora i Fabris (Srbin) iz Dubrovnika. Poslije podne sliedećeg dana dalo je gradsko zastupstvo svečanu gostbu na čast gostovom. — Kongres je trajao tri dana. Važnije zaključke priobćiti ćemo naknadno.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Zapisnik prve odborske sjednice

držane dne 28. maja 1903 u Opatiji u sgradi društva „Zora“.

Prisutni od upravnog odbora:

Dr. M. Laginja, predsjednik.
Dr. K. Janežić, odbornik.
Dr. Matko Trinajstić, odbornik.
Zupnik Ivan Trinajstić, odbornik.

Od nadzornog odbora:

Dr. Dinko Trinajstić.

I.

Predsjednik konstatuje, da je držao najzgodnije sazvati sjednicu odbora danas ovamo, gdje se drži glavna skupština školske „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“, te je prilika da se bez posebnog troška nadju na okupu članovi odbora. Pozvao ih je sve, ali zapriečeni nemogoše doći drugi. Po § 33 društvenih pravila mogu valjano odlučivati sami prisutni. Izvješćuje nadalje, da je slučajno danas prisutnoga člana nadzornog odbora dr. Dinka Trinajstića upozorio na ovu sjednicu, te i on prisustruje istoj u smislu § 37 društvenih pravila. U buduće javiti će obdržavanje odborskih sjednica takodjer svim članovom nadzornog odbora, da po volji mogu prisustvovati sjednicam uprave.

Ad I.) Odbor uzima ta priobćenja na znanje bez prigovora.

II.

Primanje novih zadruga, koje poslaše pristupna očitovanja poslie predloženja molbe za registraciju, koja posljednja je postignuta nakon dvije negativne riješitbe tekar od strane prizivnog suda u Trstu.

Ad II.) Odbor prima u Svezu sljedeća prijavivša se društva, koja slijede redom datuma njihovih pristupnih očitovanja, i to:

a) Omišaljsko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).
b) Tinjansko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).
c) Seoska blagajna u Baški (Raiffeisen).
d) Badernsko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).
e) Gospodarsko društvo u Baderni (Raiffeisen).
f) Gospodarsko društvo za štednju i zajmove Nerezine (Raiffeisen).
a) Gospodarska zadruga, Opatija (Kotarska za dolnji dio sudbenog kotara Volosko).
h) Gospodarsko trgovačko društvo Nezerine.
i) Vrbničko društvo zu štednju i zajmove (Raiffeisen).
k) Lindarsko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).
l) Barbansko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).
m) Društvo za štednju i zajmove, gospodarsko i konsumno u Cresu (Raiffeisen).
n) Gospodarsko trgovačko društvo u Čunskom.
n I.) Gospodarska zadruga Kastav (kotarska za gornji dio sudbenog kotara Volosko).
o) Posojilnica in hranilnica Podgradska (Raiffeisen).
p) Registrana istarska vinarska zadruga u Puli.
r) Veloposinjsko društvo za štednju i zajmove (Raiffeisen).

Odbor pri tom daje nalog predsjedniku, da pozove sve učlanjene zadruge, neka uplate pristupninu i zadružni dio i neka se izjave, koliko koja hoće da uzme više zadružnih dijelova te i nje uplate.

Upozoruju se na to spomenute i one zadruge, koje su iz početka već pristupile, da to obava bez posebnog pisarenja.

III.

Glede djelovanja Sveze u najbližoj budućnosti, predsjednik razlaže odboru svoje nazore u pogledu prinosa, koj bi imala dati viada, u pogledu ustanovnih troškova i uredjenja pisarne, kao i glede privremenog načina, kojim da se obavlja trgovački dio svezinog poslovanja, te postavlja na razpravu sva ta pitanja.

Ad III.) Upravni odbor odlučio je ovako:

1. Predsjednik je ovlašten pokriti iz Svezinih prihoda dosadanje ustanovne troškove, nabaviti potrebite tiskanice, knjige, pečate i namještaj, do potrebe uzeti u najam takodjer primjerene prostorije.

2. Pozvan je predsjednik, da izradi i u ime upravnog odbora podnese c. k. vladi spomenicu glede potrebe i shodnosti prinosa od strane države za pokriće ustanovnih i upravnih troškova u najširem smislu rieči.

3. Ima se stupiti u dogovore sa oba u Istri izlazeća pučka lista („Naša Sloga“ u Puli, „Pučki Prijatelj“ u Krku), glede proglašenja istih društvenimi organi i glede prinosa istim od strane Sveze.

4. Stalnih činovnika za sada Sveza neće imenovati, jer bi trošak bio prevelik i nije lahko naći posve sposobnih ljudi.

5. Za prve potrebe revizije ima se predsjednik obratiti molbom na „Gospodarsku Zvezu“ u Ljubljani i na „Zvezu slovenskih posojilnic“ u Celju, da ovoj Svezi uz primjerenu odštetu budu kroz svoje ljude na pomoć u reviziji pojedinih začlanjenih zadruga.

6. Za prve potrebe u smjeru trgovačkom (prodaja za račun pojedinih društva ili njihovih članova, i takove nabave) ima se stupiti u dogovor sa stanovitimi rodoljubi u Trstu, i ustanoviti s njima posredovanje, u koliko bi moglo biti koristno po Svezu i pojedine njezine zadruge. To isto pokušati pri Gospodarskoj Zvezi u Ljubljani i njezinom potujućem agentu.

Sve odluke odbora bile su suglasne i g. dr. D. Trinajstić kao član nadzornog odbora izjavio se je s istim sporazuman.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i trafikom daje se u zakup. Kliet je u zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt. Položaj najugodniji. Obaviesti daje uredničtvo.

Prvo slovensko skladište pokućstva
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućtvo iz prve ruke.

Svoji k svojim!
Alojzij Bratož
Via Giulia 6. - PULA - Via Giulia 6.
preporuča svoju
mljekarnicu,
u kojoj prodaje uvjek svježe mliečne proizvode kao n. pr. **sladko vrhnje, kiselo vrhnje, skuta** te osobito fini **centrifugalni maslac.** Mljeko se raznaša po kućama na zahtjev više puta dnevno.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.
Kuća utemeljena god. 1849.

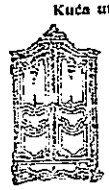

Na zahtjev šalje badava: **ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.**
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

U kranjskoj mljekarnici

u novoj tržnici (Mercato nuovo) broj 22 u Puli

dobiva se svaki dan

svježe mljeko, surovo i kuhano maslo, skutu, svakovrstne domaće sire, kranjske tjestenine (n. pr. **makarone, bigole, riž** itd.) iz tvornice **Žnidarčić i Valenčić** u Ilirskoj Bistrici, kao takodjer sve druge mljekarske proizvode.

Sve samo garantirano domaći proizvod uz najkulantnije ciene!

Broj 24. Pula, u četvrtak dne 11. lipnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utnjuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Za Hrvatsku.

Iz Beča, 6. juna 1903.

Obećao sam onomadne da ću priobćiti upit zastupnika Biankini-a na predsjednika zastupničke kuće i odgovor što mu ga je na to dao ministar-predsjednik. I evo da prije svega izpunim svoje obećanje, i to na temelju stenografičkoga zapisnika od 26. maja t. g.

Upit zast. Biankini-a.

Predpostaviv da su u Beč došli pokrajinski zastupnici iz Dalmacije, i da su njim se pridružili član gospodske kuće knez Manfred Borelli, svi hrvatski zastupnici iz Dalmacije na carevinskom vieću i njeki zastupnici iz Istre i Trsta, veli da su u molbi na Njegovo Veličanstvo za saslušaj izrično rekli, »da hoće apelirati na otčinsko srce Njegovoga Veličanstva, eda on sa svojom mogućom rieči njihovu braću u Hrvatskoj priekim sudom odsuđjenu pomiluje (povladjivanje) i da se učini konac dalnjemu proljevanju krvi. (Zast. Klofač: Cesar poznaje samo Magjare i Niemce, Magjare iz straha! Jako žalostno!)

Na predlog ministra-predsjednika rečena molba nebijaše uslišana. »Utisak koj je učinio taj nečuveni postupak prvoga savjetnika krune njegove preuzvišenosti pl. Koerbera na zastupnike naroda južnih pokrajina, neda se opisati. Mi sami neznamo, da li je danas u nas jače čuvstvo ogorčenosti ili smilovanja nad takovimi državnici«.

U tom postupku vidimo novi dokaz preziranja prama našega naroda, kao i dokaz žalostnoga servilizma, u kojem se nahodi naša vlada prema svemogućoj magjarskoj prevlasti. Povjest će zabilježiti, da je jedna od ponizujućih posljedica toga servilizma pod ministarstvom Koerberovim takodjer zabrana obćenja izmed puka i krune.

Od vajkada smatra se monarha (vladara) kod puka kao posliednju inštanciju. Svaki privatni čovjek može se zatajiti pred posjetnikom, ali je u bivstvu monarhičnoga načela da je kralj za zastupnike naroda uvjek doma. (Živo povladjivanje). Gospodo moja! Za hrvatski puk, koj je kralju i suzami izpisao mnoge slavne listove u povjesti habsburžke kuće, kralja neima doma! (Čujte, čujte). Za nasliednike junaka kod Visa i Kustoce nejma kralja Dalmacije, Hrvatske, Slavonije kod kuće; al to neveli kralj, to kažu nasljednici poraženih kod Vilagoša, to kažu nasljednici Lajoša Košuta, koji su i vratare habsburžke kuće u zatvore poveli«. To kaže ministar-predsjednik, jer nejma srčanosti da se suprotstavi Magjarom. »Takovim postupkom si je ministar-predsjednik dao žalostnu svjedočbu njegove državničke mudrosti; on je i prava nas zastupnika povriedio. (Živo odobravanje), i hrvatskomu narodu, koj ima tolike zasluge za dinastiju i za carevinu, još jednom pokazao, da on u ovoj monarhiji nemalazi prava ni zaštite (živo odobravanje) niti kod previšnjega vladara. (Predsjednik zvoni)«. Prosvjedujuć proti tomu postupku ministra-predsjednika najodlučnije, pitam predsjednika kuće, je li mu poznato da je ministar-predsjednik povriedio prava zastupnika, i što će učiniti na obranu zastupničkih prava?

Odgovor ministra-predsjednika.

Škoda bi prostora tiskati cieli upravo bezobrazni odgovor ministra-predsjednika. Reko je, da se stvari druge polovice monarhije nedaju ovdje razpravljati. Objedio je Biankinia sa prevruće fantasije i sa neistinitih navoda. Od 27. marta, od početka izgreda u Hrvatskoj, da su od žandara smrtno ranjena samo dva a lahko jedan, i da se je jedan na bajoneti mirno stojećega vojnika ozliedio, te da su bili lahko ranjeni njeki seljaci, koji su pljačkali i jednu kuću sažgali, kaošto i četiri osobe u Fužinah. Usljed postupka priekoga suda da nije nijedan o glavu došao. Tako da izgleda sa navodi zastupnika Biankinija o 19 mrtvih, 1000 ranjenih i toliko obješenih. Nezna zašto bi se širilo neistinite glasove, koji bi mogli uzeti monarhiji čast kulturne države. Po propisu o brzojavih, da se brzojavke mogu zaustavljati. Postupak vojske da je bezprikoran. Vojski da se ima zahvaliti što nije došlo do onoga o čem grozotom Biankini i drugovi pripovjedaju. Ogorčenost u Dalmaciji, Istri i Kranjskoj da neobstoji, i da se nada, da je neće biti. Istina da je, da su zastupnici Dalmacije odlučili tražiti saslušaj kod kralja (to nije mogao tajiti). Ja sam gospodi reko, da to nije moguće dobiti. On da nije s gospodom o ničem drugom govorio, niti o gospodarskih prilikah Dalmacije. A kad su ipak podnieli molbu u kabinetskoj kancelariji, on si je izprosio da se molba odbije. Jako žalostni da su događjaji u Ljubljani. Razbiti prozori i taneta iz revolvera da nisu bezkažnjivi dokazi narodne simpatije. On neupozoruje, jer pri svem što se je dogodilo, misli da će pravo i zakon biti dosta jaki, da hrvatsko i slovensko pučanstvo na pravom putu uzdrže. Upozoruje još kuću, da ima dosta svojih posala i da nejma razloga pačati se sa poslovi susjedovimi. On da cieni pošteno čuvstvo svakoga i da razumije narodnostno suosjećanje, al nek se cieni i ono države, i nek njoj se nedaje dužnosti koje ona nemože izpuniti. (Hrvati, Slovenci i Česi burno su prigovarali ministru-predsjedniku tečajem govora i na svrsi, i rekli mu svega; njeki Njemci, medju njimi i Svenjemci, su mu na svrsi, odobravali).

Drugi prešni predlog obzirom na događjaje u Hrvatskoj i Slavoniji.

Odgovor ministra-predsjednika odsudile su i mnoge bečke novine, sve osim onih koje on iz blagajna poreznih plaća. Dakako da nanj nisu mogli mučati hrvatski i slovenski zastupnici. Odmah iza odgovora su se oglasili za rieč, da postave predlog za otvorenje razprave, al su se pak predomislili, te su se odlučili za prešan predlog. Sastav bio je izručen trojici njih, i ta trojica donieli su ga dne 5. t. mj. u Klub. Kako predložen, tako bio je i postavljen, i podpisan i predan u kućnoj sjednici toga dana. Svi drugi prešni predlozi umaknuli su se tomu prešnomu predlogu Hrvata i Slovenaca. Samo Koerber kao da je htjeo koliko je mogao odročiti početak razprave: punu uru čitao je odgovore na razne interpelacije, tako da su mu zastupnici klicali da obstrukciju tjera. Konačno došao je ipak u razpravu i hrvatski predlog.

Taj predlog sadržaje tri točke, a sve tri točke kaku, kako su Hrvati i Slovenci sve sile napeli, da bude čim umjereniji i takav, da ga mogu prihvatiti mnoge ako ne sve stranke, naročito Poljaci.

Prvom točkom poziva se c. kr. vladu, da navede prve razloge koji su ju potakli, te je prepriečila saslušaj kod Njegovoga Veličanstva hrvatskim i slavenskim zastupnikom, kojem svrha bijaše samo čovjekoljubne naravi.

Drugom točkom se poziva c. kr. vladu, da dade žurno provesti iztragu o izgredih u noći izmed 24. i 25. maja u Ljubljani i da o tom u kući izvjesti.

Trećom točkom poziva se c. kr. vladu, da ujedno sa ugarskom vladom a prema čl. XVIII. carevinske i trgovačke sveze odredi shodna, da se u Hrvatskoj nevriedja tajnost listova, kako se to već dugo čini.

* * *

Predlog je obrazlagao zastup. Borčić. Težko mi je, veli, govoriti mirno i parlamentarno, pod utiskom oštroga i nepriateljskoga govora ministra-predsjednika u posljednjoj sjednici. Svladati ću se ipak i mirno i stvarno odgovarati na grožnje i uvriede ministra-predsjednika, premda bi mi cinički i izazivajući ton njegov dao pravo da jednakim oružjem odvratim. Za ministra-predsjednika obstoji jedna ublažujuća okolnost, da ga je dan prije ban Hrvatske u poluslužbenom listu »Fremdenblatt« označio kao »političkoga veleuma«. Ta pohvala morala je pomutiti um muža, koj trpi na megalomaniji, i misli da je najmogućniji medju mogućnici na zemlji, i s toga takodjer prezirom gleda na malen broj zastupnika, koji doista malen narod zastupaju al na koj država i kruna u odsudnih časovih kao na svoja najznamenitija uporišta računa. Nije šala biti na jedan put takav žigant, pred kojim se moradu sakriti veliki državnici Cavour i Bismarck. Nije čudo ako je austrijski ministar-predsjednik, pohvaljen od bana Hrvatske, govorio onako kako bi ovaj govorio, a ne kako bi morao govoriti austrijski ministar-predsjednik. Na takove izazove moramo odvratiti, i tražiti od ministra-predsjednika da nepredstavlja stvari, kojimi se cio sviet bavi, drugače nego li jesu. Mi nesmijemo dopustiti da žalostne događjaje u Hrvatskoj i Slavoniji slika onako kako mu jih začetnici tih događjaja rišu; mi nesmijemo dopustiti da opravdanu protimbu proganjanoga naroda omalovažuje. Mi nesmijemo dopustiti, da sumnjiči iskrenost našega čuvstvovanja za našu potlačenu braću, i da nam predbacuje da svojevoljno događjaje prevrćemo. Svojim govorom pokazao je ministar-predsjednik, da nije kadar razumjeti utisak vapaja za pomoć naroda potlačena i njegovih prava okradenoga i njegove krvne braće. Kako nam može predbacivati, što se zauzimamo za svoju jadnu potlačenu braću?! Ministar-predsjednik stalno je zlo obavješten o događjajih na jugu monarhije. Sa njegovim beztaktnim i nepolitičnim postupkom postavio je kinezki zid med vladara i puk i ogriešio se o ustavna prava zastupnika naroda, koji su pozvani da posreduju izmed naroda i vlade, i izmed naroda i krune. Ako zakon daje vladaru pravo,

---

PODLISTAK.

Pahuljice.

Piše: Dubo Razkrižar.

(Nastavak)

III.

Kiša i tuča.

Bilo je jednog tmurnog, maglavitog jutra mjeseca rujna. Obzorjem gonile se crne, tmaste oblačine kupeć se u silne gromade tamo negdje nad siedom uspavanom glavom starice Učke. Nebo mrko, ranjeno prietilo silnom, obilatom kišom, što se imala do mala spustiti. Na granju njihao se tihani lahor boležljivo, crvenopjegavo lišće, dok bi se tek po koji odtrgnuti žutoizpareni listak tugaljivo spustao na zemlju. Maleni vrabci šćućurili se na seoskoj pojati i šepirili zjehava krila. Na trgu motalo se desetak nejačadi i vriskalo uhu da ugluši. Stariji izskočili na prozore pa sudi i mjeri nebo i oblake: hoće li luča da otme dozrielu jagodu. Kućanice iztekle gužvajuć u pregaču polusuhu rubeninu, dok su se smrzle staračke kosti nadvile nad buktećim plamenom ko veliki paragrafi. —

— Pred kućom izšetao krčmar Ćoso važno žmireć onim malim lisičjim okom.

Nit tuče, nit graška, — izmuca golobradi prorok — odimiv gusti, zadušljivi dim iz malene garave lulice.

Nit tuče nit graška, Boga mi i svetog Ilije! — — Ne deri utaman grla Ćoso, ujedljivo će piljarica Foska, vidiš onaj oblak, . . . punan je brate, da ti ne kažem. . .

Ko tvoja glava Foško! . . . ko tvoja glava, jelte? odpovrnu kozičavi Ćoso i smijući se sladko udje u kuću.

* * *

Gusta, neprekidna kiša pljuštila je na zemlju ko iz kabla. Na brežuljku sv. Mihovila jecalo maleno zvonce, dok je sa seoskog turna odmjereno grmio zvon sv. Pavla.

Tiesnim, vijugastim puteljkom verao se uzbrdo maleni, tjesnogrudni čovuljak, goneći izpred sebe troje natovarenih živinčeta. Na svakom njihale se po dvije brente punane crnog istarskog terrana. Do njeg koracao maljuš, izpit suhonjav ko gladna godina. Mučke koracao je do svog otca tek što bi kadkada na kratko, kao preko volje odrezao: „eri! eri!"

Marko bio je zamišljen i trudno, gotovo nehajno vukao za sobom debele izprekidane cipele. Bog zna kakve mu se kobne misli vrzle glavom; Bog zna kakva mu se oluja nad dušom nadvila! — — — Jesmo li brzo otče?, promuca prvi trinajstgodišnji Ivo. —

Ni petnajst časaka, trudno će otac, al goni evo popostaju.

„Erii! . . !" izdere se Ivo, bacajuć kradimice tugaljivi pogled na zabrinuto Markovo lice.

Pred krčmom Ćose Lihvarića zaustavila se malena karavana. Jadna živinčeta ukopala u blato utrudjelu nogu i ni makac dalje. Na vrata izskočio kozičavi prorok. Uzvrpoljio se ko kokoška spustiv kišu psovaka nad nesretnom Markovom glavom: Po ovakovom vremenu huljo, bitango proklieta! Zar ja da tvoju vodu mjerim? . . ., al neka biti ćemo u računu . . . Samaritanci, jelte? prekinu ga Ivo.

Što!? napriečac će Ćoso i promjeri maljuša oštrim, gnjevnim pogledom od pete do glave.

Ivo protrnu . . .

— Al sada u badanj time, prodere se ponovno Ćoso. Mjeriti se neće, tà na oko vidim što važe.

Nesretni Marko slegnuo glavom, podlegao rame i izpraznio brentu za brentom u veliki krčmarev badanj.

Ivo gledao tužno slabašnog izmorenog otca a mukli onaj tutanj iz velikog badnja prodirao duboko, duboko u njegovo mladjahno srce. Misli letjele mu sirotinjskoj kolibici, gdje mu jadna majka uz petero gladne nejačadi kuka i jadikuje. Vidio ju, gdje se previja nad zapretanim ognjištem i bilo mu ko da će mu srce pući od boli.

Krčmar Ćoso stajao medjuto u prikrajku i letio malenom, iztrošenom olovkom

da zahtjeva vjernost i poslušnost, to naredjuje isti zakon, da narod kroz kralja dobije zaštitu i pravo. (Živo povladjivanje!).

Ministar-predsjednik opravdava svoj postupak tim, da tobož nejma prava umješavati se u poslove druge polovice monarhije. A i vrabci na krovovih znadu, da sva naša nutarnja i vanjska politika od godne 1867. nije drugo nego proizvod umješavanja ugarskih državnika u poslove ovostrane. Tko je srušio Badena, tko Thuna?!

Politika Koerberova je policajna, onakova po prilici, kakovu bijaše svoje doba politika drugih austrijskih »državnika« u Italiji. Revolucija je uvjek plod pogriešaka onih, koji su na upravi. I danas ima žalibože Albe, a države u kojih se trpe Albe, moradu propasti. Zakoni obstoje doista i u ovoj i u onoj poli monarhije, al gdje se vrše. Osim Poljaka, za Slavene obstoje samo na papiru, nigdje se nevrše. I to je razlog, s kojega je monarhija podvržena svaki čas uzdrmanjem, a uzdrmana je i sad i kod nas pod vladom Koerbera, koji tlači i vriedja manje narode. Ako se hoće uzdržati monarhiju, mora se i prema Slavenom zakone vršiti. U drugoj polovici monarhije postupa se kao s robovi sa Sachsi, sa Rumunji, sa Slovaci, pa i s Hrvati, koji imadu svoju samoupravu na papiru, za što bi reći da veliki državnik Koerber nezna. Al svi pokusi magjarskih državnika, da Hrvatsku učine svojom pokrajinom razbili su se o narodnoj sviesti Hrvata, i hoće pouzdano i unapried. Hrvatsko gibanje predstavio je ministar-predsjednik kao revoluciju, al nije reko ni rieči o revoluciji od gori. I sami vladini ljudi priznaju, da oblasti vriedjaju zakone, i da je zemlja do kraja zapuštena. Već Cavour govorio je o potlačenih Slavenih, i proricao, da će se i oni dignuti.

I dižu se u ovoj monarhiji Česi na sjeveru, Hrvati i Slovenci na jugu. I neboje se ni grožnja ni progonstva, jer znadu da u svojoj borbi nisu sami, da stoje iza njih krvna braća, i da je uz njih sav u istinu civilizirani sviet. (Živo povladjivanje kod Hrvata, Slovenaca i Čeha).

* * *

Odmah iza Borčića govorio je ministar-predsjednik Koerber jako blagim i umirljivim tonom. I ako veli u govoru, da nije posliednji put strastno nit izazovno govorio, vidilo se iz ovoga sadanjega načina, da je čutio potrebu, svoju pogriešku od posliednjega odmah popraviti. Veli da je sastav prešnoga predloga i njegovo obrazloženje mirno, pak da može i on mirno odgovarati na pojedine točke. On da neće nikad braniti ovostranim državljanom doći k kralju za ovostrane stvari; al isto tako će svoju moć uložiti, da se ova stran monarhije nemješa u stvari one strane. On je takodjer proti trećoj točki prešnoga predloga, jer da mu nije poznato da bi ugarska vlada povriedila članak XVIII. carevinskoga i trgovačkoga saveza. Usuprot prima točku drugu prešnoga predloga, jer je i njemu stalo, da se iznadje krivce odnosnoga izgreda u Ljubljani. Misli da je bolje obavješten o dogodjajih u Hrvatskoj nego zastupnici; a nada se da će današnjom razpravom svršiti razpravljanje tih dogodjaja u parlamentu, jer se ovostrano hrvatsko pučanstvo jako pametno drži. Ni kod povratka članova deputacije iz južnih pokrajina nebijaše demonstracija. (Biankini mu na to kliče: ipak se je klicalo: Živila Hrvatska! Dolje s Koerberom!) A Koerber mu odgovara: Ako vam je to milo, nejmam ništa proti tomu. Netreba ni reći, kaže dalje, da najživlje pozdravlja pobjedu umjerenosti, za koju su se zasłužnimi učinili sa svojim manifestom mnogi dalmatinski pokrajinski zastupnici. Probitkom države je stalno posluženo takovom suzdržljivosti.

* * *

U ime českoga kluba govorio je dr. Herold. On reče, da se nije oglasio za rieč samo zato, da u ime českoga kluba izrazi najtoplije i najprijaznije simpatije za težnje tako njim srodnoga hrvatskoga naroda, nego i takodjer za to, da odgovori ministru-predsjedniku na njegov posliednji odnosni govor (od 26. maja). Danas je doista jako retirirao, kako to često čini. Zadnji put govorio je kako misli, danas kako je morao: U ovako burnih vremenih, gdje je u nutrašnjoj politici sve prevrnuto, gdje se vlada u ovoj i onoj polovici izvan zakona, nejma jedan ministar-predsjednik ovako razdražljivo govoriti. On je imao ustavno pravo zabraniti saslušaj, u koliko se ne bi imala umješavati jedna polovica monarhije u drugu. Al to, što su htjeli Hrvati, ne bijaše takovo umješavanje. U istinu pako umješavaju se tudjinci u ovostrane odnošaje. »Ili nebijaše posliedice tudjega umješanja, kad su pali fundamentalni članci Hohenvartovi? (Živo odobravanje kod Čeha i Jugoslavena!) Ili ne bijaše dignućem Badenovih jezičnih naredaba jasno dokazano tudje umješavanje? (Živo odobravanje i pljeskanje kod Čeha i Jugoslavena.) Neobičajan je korak, da su zakonito izabrani zastupnici jednoga naroda htjeli k kralju. Ipak bi ih bio morao pripustiti, a nepripustiv jih, radio je proti monarhičkom načelu. Carevinsko vieće i vlada imadu u ustavnih državah riešavati ustavno sva pitanja. Al kod nas nejma ustavnoga življenja. Mi nejmamo vlade koja je iz naroda izašla i u koju bi imali pouzdanje, da će kralju istinu reći. Mi nejmamo parlamenta, koj bi želje naroda izrazio. Pravi parlament nebi bio nikad dopustio, da jedan ministar predsjednik ovako govori kako je govorio. Ovaj misli da može s parlamentom činiti što ga je volja. Parlament je razkrojen i nejma nikakva upliva na upravu. On misli, da nemože ni ugarski narod, koj je uvjeke vojevao proti tiraniji, oporeći, da u Zagrebu tlači narod već dvadeset godina jedan tiran. Svi narodi, i Ugri, morali bi zahtjevati, da taj tiran ide kamo spada. »Mi otvoreno izjavljamo, da mi Slaveni sjevera u svih stvarih koje se tiču naše slavenske braće na jugu, s njimi ruku o ruku idemo, i da isto tako od njih podporu očekujemo. (Silne pohvale Hrvata, Slovenaca i Čeha).

* * *

Socijalni demokrat Pernerstorfer veli, da su on i njegovi drugovi već za posliednji prešni predlog Hrvata i Slovenaca glasovali, ali nisu utjecali u razpravu, jer nisu bili na čistu da li se imadu umješavati u onostrane stvari. Oni će i sad glasovati za predlog, i reći svoju kratko i jasno. Razprava nije jih u svem ugodno dirnula. »Ja imam,« veli doslovno. »visoko mnienje o narodu i o jakosti narodnoj, ali dira me skoro nemilo, ako koji narod uviek i uviek pred krunom puza. (Odobravanje kod socijalnih demokrata.) Zašto ćete neprestano sa krunom razpravljati? Vi ste velik narod, koj zaslužuje da u svojih pokrajinah vlada. Ako se danas pritužujete na nezahvalnost sa strane krune, koju ste već nekoliko puta iz neprilike izvadili, zar niste čitali neumrlu rieč Schillerovu »Zahvala od kuće Austrijske?« Računajte na vašu vlastitu moć puka, i vi ćete imati naše simpatije. Naše simpatije u Hrvatskoj valjaju narodu, kojemu zemljište pripada, naša mržnja valja tlačiteljem, koji gori na vladi stoje, i mi želimo hrvatskomu narodu pouzdanje u se, u demokraciju, a ne puzanje pred prestolju! (Živo odobravanje i pljeskanje.)«

* * *

Zast. Biankini pobijao je potanko i na dugo navode govora ministra-predsjednika od 26 pr. mj. Uloga, koju igra ministar predsjednik već nekoliko tjedana obzirom na krvave dogodjaje u Hrvatskoj, je puna protuslovja, protupatriotična i za našu monarhiju ponizujuća. Nerazumljivo je, kako se usudjuje i najbirokratičniji ministar-predsjednik igrati tako žalostnu ulogu, i zauzimati tako servilno stanovište naprama gorućemu hrvatskomu pitanju. To pitanje je pitanje slobode, plemenita borba za ljudska prava, za evropsku civilizaciju proti ostankom azijatske brutalnosti. Ministar-predsjednik govorio je izazovno, činići, neistinito. Reko je, da nezna što se u Hrvatskoj dogadja. To je vrhunac najsgrapnijega oficioznoga zabašurivanja. Za to ga je Khuen-Hedervary proglasio ženijalnim državnikom. Ministar-predsjednik govori ono, što mu se naredjuje iz Budimpešte, on je fonograf ekscelencija Szella i Khuena. Ako je dobio iz Budimpešte nalog, da ovdje tako govori, bar je morao pitati: ako je sve što se u Hrvatskoj dogadja umišljeno, kako to da je u više kotara proglašen prieki sud, da je velik dio vojske tamo mobilizovan, da i magjarski službeni organi donose uzbudjene viesti. Na temelju stalnih viesti ima već 3000 zatvorenih, s kojima se grozno postupa i koje se neljudski muči. Medju zatvorenimi je i majka petero djece, zatvorena samo zato, jer je prala rane jednoga bajunetom nabodenoga. Ubijenih odnosno smrtno ranjenih zna se da je 11. Po novinah ne može se saznati istina. Vladine lažu. Oborpene bivaju konfiskovane za svaku najmanju istinu. Vladine novine iz Zagreba i Budimpešte lagale su u dvojem smjeru. Najprije su šutile ili označivale dogodjaje kano neznatne. Kasnije turale su u sviet pretjeranih viesti, da jih pak mogu demontirati. Svojim postupkom je ministar-predsjednik dao osjetljiv udarac dinastičkomu čuvstvu hrvatskoga naroda. Svojim zauzimanjem za brutalnost grofa Khuena, izgubio je ministar-predsjednik i posliednji atom pouzdanja kod Hrvata i Slovenaca. On nejma nikakva prava govoriti o zakonu i pravu, jer ni jedno ni drugo ne poštuje. U ostalom znamo što je naša dužnost. Vidit ćemo se. (Živo povladjivanje i pljeskanje kod Jugoslavena i Čeha.)

* * *

Na predlog jedne poljačke ekscellence glasovalo se posebice o svakoj točki prešnoga predloga. Za prvu točku glasovali su Hrvati, Slovenci, Česi, Rusini i kršćanski socijalisti. Isti i za treću, a k tomu takodjer i socijalni demokrati i Talijani. Za drugu sva kuća. Kod prve izašli su socijalni demokrati, dočim su češki veleposjednici bili kod svih odsutni. Prešnost prve ni treće točke ne bijaše prihvaćena.

Nije koristilo rabiti umjerenost kod sastavljanja predloga. I za najoštriji bili bi glasovali oni, koji su za ovaj glasovali. U poljskom klubu da bijaše burna razprava radi hrvatskih stvari. Tek glasom predsjednika Jaworskoga Lje odlučeno da se glasuje samo za drugu točku: Biti će pomalo i kod Poljaka bolje.

Hrvatskom razpravom bavila se je kuća cijelu sjednicu.

* * *

U istoj sjednici postavili su dr. Šusteršić i drugovi jednu interpelaciju radi izgreda u Ljubljani u noći od 24. na 25. maja, iz koje se vidi kako je ministar-predsjednik odnosno na to neistino govorio; drugu radi toga, što su austrijski tajni agenti na Ljubljanskom kolodvoru bili zaustavili jednoga Slovenca, odvjetnika koncipijenta u Celju, u misli da je to hrvatski bjegunac Sirovatka, pri čem se je još jače pokazalo kako je austrijska vlada u službi hrvatske i ugarske vlade. Obje interpelacije su jako oštro sastavljene.

Česa se boje naši protivnici.

S dogodjaji u Hrvatskoj bave se i neprijateljske nam novine. Bečki dnevnik »Die Zeit« piše, da su dogodjaji u Hrvatkoj prinesli na površje jugoslavensko pitanje, za koje da se je mislilo, da ga već nejma poslie uvedenja dualizma u monarhiji. To pitanje je problem ciele monarhije — pa nek kažu službeni krugovi što jim je drago. Dogodjaji su jači nego li papir ili paragrafi.

Hrvati, Srbi i Slovenci zaboravljaju na medjusobne razmirice, i hoće da budu jedno. Ko pospješuje taj proces, bilo Ugarska bilo Austrija, taj radi u najvećoj mjeri pogibeljno za carevinu. Težnjom za jedinstvom Jugoslavena tvori se jaki narodni klin, koj će srušiti dualističnu formu vladanja u monarhiji. Jalnost, koja je obična medju malimi narodi, držala je Hrvate, Slovene i Srbe daleko jedne od drugih. To mora znati svaka lukava vlada. Netreba da sije medju nje mržnju, dosta je, da dade pojedinim pokrajinam i dielom naroda mogućnost, da sami u sebi nadju zadovoljnost. Nek se nastoji stvoriti zasićene narodne existencije, da se tako predusretne ujedinjenju nezadovoljnih i gladnih. U ovoj strani monarhije valja dati Slovencem slobodan put da se samostojno razvijaju i koliko jim se dade više učevnih zavoda, toliko će biti više ograda proti njihovoj braći i susjedom. Ugri pak bi se morali odmah pobrinuti da umire Hrvate. Austro-Ugarska ne smije dopustiti, da se na njezinih medjah stvori jugoslavenska država, a nesmije se ni to dopustiti da se u naturnjosti stvori kompaktna jugoslavenska opozicija. Kako moramo pospješivati na Balkanu male državice, tako moramo kod nas doma pospješivati mali plamen. Jugoslavensko pitanje ov i on kraj ima se riešiti, dok su Slovenci, Hrvati i Srbi razdieljeni, i tim da se jih razdieljene drži. Njihovo ujedinjenje u veliku političko-narodnu organizaciju bilo bi jako pogibeljno. Pogledamo li na zemljovid, to opažamo na jugu široku, kompaktnu množinu Slovena od Maribora do Kotora od Gorice do Zemuna. Ako se ta četiri milijuna postave u gibanje pod jedinstvenom komandom, onda je to mnogo pogibeljnije nego li česko pitanje. Iza naših Jugoslavena stoje narodi Balkana.

Tako eto piše rečeni njemački dnevnik »Die Zeit«. On nam nije prijatelj, kako se vidi. On se boji nas ujedinjenih.

Vriedno bi bilo, da svaki Hrvat i Slovenac i Srb pomno pročita što taj dnevnik piše, i iz toga jasnu nauku crpi.

Gorički Slovenci — za Hrvate.

I Gorički Slovenci izjaviše se solidarnimi sa pokretom u Hrvatskoj odsudjujuć tiranski sistem vladanja tamo. U tu svrhu sazvaše u nedjelju tri sastanka.

Prvi je bio sazvan po vodstvu slovenske narodno-napredne stranke u 11 sati prije podne u vrtu Cattarini u Gorici. Na tom sabralo se je 3000 do 4000 osoba. Govorili su gg. A. Gabršček, dr. Freo, odvjetnik, dr. Gruntar te vodja slovenskih socijalista Kopač iz Trsta. Primljena bijaše jako oštra rezolucija, odsudjujuća tiranstvo Khuena-Hedervarya.

Poslie podne bje sazvana glavna skupština političkoga društva »Sloga« u St. Petru kod Gorice u ime narodno-katoličke stranke. Skupština se je imala obdržavati na prostom, nu usljed neprestane kiše, morala se je obdržavati u dvorani »Kmetijske zadruge« u prisutnosti do 700 osoba. Govorili su pod-predsjednik g. dr. Ant. Gregorčič te izvjestitelj o položaju u Hrvatskoj g. dr. Pavletić, odvjetnik u Gorici. I na tom sastanku bijaše primljena oštra rezolucija.

Poslie podne sazvala je na Nabrežini slovenska socijal-demokratička stranka skupštinu, na kojoj se je takodjer oštro i odlučno prosvjedovalo proti nečovječjem postupanju spomenutog bana i njegovih podrepnicah u Hrvatskoj. Na ovoj skupštini zastupano bijaše i političko družtvo »Edinost«, po svojih odbornicih, po tajniku dr. Brnčiću i blagajniku dr. Černetu. Prisustvovao je skupštini i dr. Tuma, odvjetnik i jedan od prvaka slovenske napredne stranke u Gorici. Glavni govornici bijahu, socijalista Kopač, dr. Tuma, Ferluga, dr. Brnčić i nekoji drugi.

I na ovoj skupštini bijaše prihvaćena oštra rezolucija koju je predložio socijalista Kopač.

Istra za braću.

Za unesrećene obitelji u Hrvatskoj prispjeli su nadalje sliedeći prinosi:

Ždrenj i Šterna K 12. Krasica K 5, Klanec u Istri K 10, Klana K 21·60, Krbune K 15.

čunjastog bliedo-žutog vrška po čadjavom omotu njegovog znanog „Protokola".

Još te sedam kruna, — prozbori iza stranke obrativ ono lihvarsko smieluljasto lice nesretnom Marku.

— — E moj Marko godina bila je duga — nadoda ujedljivo —, izpio si mnogo za mojim stolom, al neka, biti ću milosrdan i uztrpljiv samo, da mi se češće najaviš . . .

— Hoću!, vjere mi hoću! uzvikne mali čovuljak i divlja, paklenska vatra strasti plane mu u onom malom krvljavom oku ko upaljeni pakao.

Amo vina da pijem, ta biti će i do godine berba! rikne nesretni Marko i osmiehnu se voljko.

Evo kiše i tuče!, zapišti zlobno kozičari prorok prolazećoj Tezi i natoči bukaru. — — Mali Ivo protrnu, uzdrhtne i proplače gorko . . . (Dalje sliedi).

Dogodjaji u Hrvatskoj

Iz Zagreba primamo: Mojim viestima, priobćenim u zadnjem broju, imao bi mnogo čega pridodati. Nu kad bi Vam sve gnjusobe, sve nepravde i prosta nasilja opisati htio, što sam ih za ovo par dana čuo i vidio, izpunio bi više stranica Vašeg cienjenog lista. Zaista čovjek i nezna, gdje bi počeo.

Vračajuć se iz Virovitice imao sam „čast" voziti se do Križevca sa velikim „giupanom" županije belovarske (tako ga naime narod u obće nazivlje radi njegove naprasitosti. Op. dop.) Već na belov. kolodvoru dočekala je „presvietloga" njegova vjerna služinčad, sastojeća se od županijskog tajnika, jednog kotarskog činovnika, križevačkog nadpandura i njekoliko oružnika i stražara. Na svakom kolodvoru kuda je „presvietli" prolazio, stražilo je oružničtvo, a od Sv. Ivana-Zabno pa do Križevaca bila je ciela pruga od vojničtva čuvana. Tako njekako i ruski vladar putuje u svom velikom carstvu. Dočuo sam tu, da je prigodom proglasa prieko suda u Sv. Ivanu jedan čovjek ubijen, a pet ih težko ranjeno, dočim skoro svi muški toga sela, njih 80 na broju, već dva mjeseca čame u zatvoru, — neznajući zašto — a njihova polja propadaju, jer nema koga, tko bi ih obradjivao.

Jedan trgovački putnik, koga je taj isti veliki „glupan“ unesrećio, došao je preko duhovskih blagdana u Belovar, da nakon više mjeseci opet jednom svoju ženu vidi. Oprezna službinčad „prosvietloga“, nazirajuć u njemu revolucionarca, dade ga dopratiti po stražaru u občinski ured gdje je morao izpovjediti u koju svrhu boravi u Belovaru!!! Tako se eto tamo postupa sa čovjekom, koji je bio još pred kratko jedan od najuglednijih trgovaca u mjestu, ali se usudio kod zadnjih izbora — proti Khuenovom kandidatu glasovati!

Vratio sam se u Zagreb i njegovu okolicu. Svuda je toga dana vladao mir, ali da se o tom miru osvjedočiš, moraš proći izmed stotinu i stotinu bajuneta. Na svakom kolodvoru straže oružnici i stražari vlakovi, koji u Zagreb dolaze i iz Zagreba polaze, praćeni su od više oružnika, a željeznički kondukteri vrše službu detektiva. U Samobor n. pr. nesmije nitko na byciklu dolaziti. Tko sa koturom dodje, tome bi se isti zaplienio, a vlastnik može hvaliti Bogu, ako bude nekažnjen na slobodu pušten. U samom mjestu boravi već više tjedana satnija pješačke pukovnije i više oružnika. Tako je i u drugim susjednim mjestima.

U petak, kasno u večer dogodio se u Zagrebu veći požar. Barake na novom sajmištu izgorješe do tla. Pogovara se, da je taj požar podpaljen bio u svrhu, da se s druge strane grada navali na palaču toli omraženoga bana. Koliko je istine na tim viestima, saznati će se tek kašnje. Toliko se ali već sada znade, da je uslied toga dogodjaja jedna ciela pukovnija konjanika iz Maribora brzojavno pozvana bila, koja je u nedjelju u dva duga željeznička vlaka oko pol noći amo stigla. Zagreb naliči danas ratnom taboru. U njemu i oko njega ništa nego vojska u pripravi, a koliko sam doznao na putu, sav Zagreb je obkoljen vojnicima, jer se boje, da će kmeti naskočiti grad. Ali uzprkos tolikoj oružanoj sili niti glavni grad, niti zemlja nije se umirila.

Više nego ikada ori danas cielom Hrvatskom iz tisuće i tisuće grla „Dolje sa lopovom sa banske stolice!“ Čvrsto sam uvjeren da neće biti ni mira ni zadovoljstva u zemlji prije nego se te rieči ne pretvore u čin.

Po Zagrebu kolaju vrlo vjerojatni glasovi, da bi ban rado odstupio, ali nemože, jer su svi zemaljski, njegovoj upravi povjereni fondovi u nedozvoljene svrhe „načeti“ (!?) pa da se boji, da bi njegov nasljednik naišao na te zloporabe. To je glas naroda, a narod ne laže.

* * *

Nekojim novinam brzojavljaju iz Zidanog mosta, da su u Zagrebu ušli u trag uroti, koja je htjela dignuti u zrak dinamitom banovu palaču, pa da su našli napunjen dinamitom kanal, koji vodi izpod banove palače te crkve sv. Marka u jednu drugu susjednu zgradu. Koliko je na stvari istine, težko je saznati, jer o tome iz Zagreba nije glasa.

* * *

Saborska većina u Hrvatskoj imala je prošloga ćednu u Zagrebu sastanak, na kojem se je razpravljalo o položaju.

Madjaronska većina odklonila je od sebe odgovornost za težki položaj u banovini te izjavila svoje pouzdanje banu Khuenu Hederwary-u. Izjavu svoju priobćili su službeni listovi, a ta izjava ogorčila je još većma hrvatski narod, koji znade, da je svemu zlu u Hrvatskoj kriva madjaronska većina sa svojim banom na čelu.

Položaj u Hrvatskoj jest vrlo nejasan i nitko nezna danas, što bi se moglo dogoditi sutra. Vlada je doduše silom ugušila pokret na raznih stranah Banovine, nu posve ga nije ugušila. U tom nas podkriepljuje i činjenica, da se sa svih strana usredotočuje u glavnom gradu sve to veće množtvo četa.

Hrvatsko-slovenska solidarnost nije još nikada izbila tako čvrsto i odlučno na vidjelo kako upravo sada usljed težkih odnošaja u Hrvatskoj.

Braća Slovenci sazivlju u svih svojih pokrajinah skupštine, na kojih se ističe bratimstvo do hrvatskoga naroda i na kojih se najodlučnije prosvjeduje proti nasilničkom postupanju madjaronske vlade u Hrvatskoj.

I strani sviet, koji se nije obično bavio sa Hrvati, zanima se danas za njih, odobravajuć njihovu borbu za samostalnost i neodvisnost njihove domovine.

Javni polit. sastanak

držan u Omišlju dne 2. t. mj. pod vedrim nebom.

Omišalj, dne 6. junija 1903.

Liepa i hvalevriedna bila je namisao dra. Antončića, odvjetnika u Krku, da za dne 2. mj. prigodom trećeg Duhovskog blagdana, kad se u Omišlju obdržaje sajam, dozvolom političke oblasti sazove javni politički sastanak pod vedrim nebom, na kojem imadu Hrvati otoka Krka izraziti svoje simpatije, odnosno žalost za stradajuću braću u Hrvatskoj.

Šteta što je rečenog dneva do podne kišilo, tako da mnogi otočani, koji su bili nakanili doći, nisu došli; a opet s druge strane radi prekog suda, koji vlada u bližem hrv. Primorju, nije tamošnja vlada dozvolila onaj dan izlete iz Kostrene, Kraljevice i Bakra sa parobrodima, kao što je običaj drugih godina.

Uza sve te neprilike, ipak se sastalo pred starodavni kaštel Frankopana, gdje je bio sastanak uređen, oko 4 sata za podne preko 1000 slušalaca, što samih Omišljana, što drugih otočana, što Kraljevičana i drugih.

Prvi se uzdigne na povišе mjesto sazivač sastanka dr. Antončić, koj bude oduševljeno pozdravljen. Sebe, reče, netreba da predstavi, pošto ga kao Omišljana svi dobro poznadu. Predstavi zatim vladinog izaslanika u osobi političkog komesara u Krku g. Lasića, zatim zastupnika naroda na zemaljskom saboru u Poreču g. Andrijčića, župnika iz Baške, koj bude takodjer oduševljeno pozdravljen. Predloži, da se izabere predsjednika, koji će ovim sastankom upravljati u osobi g. Toma Pavačića, Omišljana, što bude uz obće oduševljenje i prihvaćeno.

Prosljedjujuć, zahvaljuje se svima, što su se u takvom broju sastali, te kaže, da svi znadu povod današnjemu sastanku. Hrvati u Banovini da se bore za svoje pravice, al zato da su zatvarani, mrcvareni i ubijani (Tako je). Oni da su sklopili ugovor sa Madjarima, polag kojega imale bi obje stranke jednaka prava i novčana i jezična (Tako je!) Al dogadja se, da svake godine odlazi u Madjarsku do 15 milijuna hrvatskog novca; glede jezika pako, Madjari svuda po Hrvatskoj narivavaju silom svoj jezik. Hrvati se proti toj nepravdi listom digli, koja borba je sasvim opravdana, a Madjari pomoću svoga Khuena-Hedervarya (obće klicanje „abzug“ ban) hćeli bi tu borbu bajunetama ugušiti. Mi kao njihova braća, sakupljeni pod ovom kulom Frankopana (Slava im), koji bijahu i naši i njihovi knezovi, na kojoj se danas vije naša hrvatska zastava u crno zavita, dužni smo da toj trpećoj braći izrazimo našu sućut i u to ime pozdravlja sve prisutne. (Živioklici).

Na to zamoli rieč g. Andrijčić, zastupnik naroda te spominje, kako se je rado odazvao pozivu dr. Antončića, da izrazimo svoje ogorčenje vladi i s ove i s one strane Litave (živio) nad žalostnim stanjem u Banovini. Pod krunom domaćih kraljeva bili su Hrvati svi združeni. Kašnje su oni od slobodne volje izabrali kraljem Habsburgovca Ferdinanda, koji je prisegao, da će poštovati granice cielokupne Hrvatske. Nad tom Hrvatskom bili su postavljeni kao podkraljevi razni banovi, a med timi mnogi i iz porodice Frankopana, pod čijom smo kulom danas sakupljeni, pak baš zato što je jedan od tih Frankopana htio obraniti cielokupnost hrvatske kraljevine, bio je kao izdajnik sa svojim drugom ubiven (klicanje „Slava im!“). Kadgod su neprijatelji pretili Austriji, Hrvati su uviek bili dobri i vierni sinovi (Živio!). Tako god. 1848. digo se i Beč i Madjari proti kralju, al hrvatske mišice pritekle odmah u pomoć. God. 1866. opet su Hrvati i u Italiji i pod Visom častno obranili Austriju. A što su sve za svoje zasluge dobili? To da su ih g. 1868. razdielili, baciv neke pod Beč, a neke pod Madjare (Tako je!) Još ni to nebilo dosta, već i nas, koji smo pod Bečom podielili su na dvoje: Istru i Dalmaciju.

Hrvatom, dok su bili potrebni, obećavalo se mnogo, al provelo se ništa. Napominje što se radi sa Hrvatima u Istri. Porota i sudstvo u tudjim je rukama, uprava u rukama zemaljskog odbora, da nemože gore. Što se tiče škola, dosta je spomenuti da i danas preko 17 tisuća hrvatske djece nema u Istri škole. U samoj Banovini bilo je još više obećanja, al ta se neizvršila, jer dok su Madjari sve investicije sebi prisvojili, Hrvati nedobiše ništa, te se morali odseliti u Ameriku (Tako je!). Hrvati, videć kako im je zlo, digli se listom proti nepravdi, osobito proti svomu zlotvoru banu (Dolje s njim!), al ovaj umjesto da nepravdu odstrani, još više terorizira, tako da su tamnice prepune, proglašen preki sud (Dolje tiranija!). Kad su dalmatinski i istarski zastupnici hćeli to žalostno stanje u Hrvatskoj prikazati Njegovomu Veličanstvu, ministar Körber nije toga dozvolio, s toga se obraća na vladinog zastupnika ovdje prisutnog, neka dotičnog ministra izvjesti, kako mu ni izrazujemo naše ogorčenje nad takvim postupkom i time svršava (Živioklici).

Rieč moli dr. Ožbolt, lječnik u Krku. Pripoviedа kao Hrvat iz Banovine, kakvo žalostno stanje vlada danas tamo, čemu svemu kriv je tiran Hedervary (Dolje s njim!). Isti talijanski socijalisti skidaju kapu Hrvatima, koji se bore proti tomu tiranu. Narodna sviest neće više propasti (neće). Mi ćemo se zavjeriti, da ćemo svaki u svom djelokrugu raditi za pobudjenje hrvatske sviesti (Živio!). Odvjetnici u svojoj pisarni, na sudu i zalazeć med narod: lječnici lječeć ne samo bolestnike već i poučavajuć narod; svećenici u crkvi i vani, pošto vjera i rodoljubje skupa idu; učitelji itd. i budemo li svi radili i narod probudili, takav probudjen narod imponirati će (Tako je!). Svi budimo složni ne samo na rieči, već i u faktičnom radu i tako ćemo najlakše doći do svojih pravica. (Živio!).

Rieč moli g. Trinajstić, župnik u Dobrinju. Nadovezuje o Cirilu i Metodu, koji su nam pred hiljadu godina dali slavensko bogoslužje, a time i jezik. Spominje, kako se je pod imenom te svete braće ustrojila u Istri „Družba sv. Cirila i Metoda“, kojoj je zadaća, da se naša djeca koja nemaju škola, i kojoj preti pogibelj da nam ju tudjinac iznarodi, mogu u svojem jeziku izobražavati. Mi sami smo siromašni da možemo dostatno tu „Družbu“ pomagati, al zato nam pritekla u pomoć naša krvna braća u Banovini, koja su i prošle godine sakupila za „Družbu“ preko 30 tisuća kruna. Ta braća danas trpe pod banom tiranom (dolje s njim), pak bi mi bili kamena srca, kad ih u njihovoj borbi nebi pomogli ne našim mišicama, nego barem izkazujuć im našu sućut (Živio).

Zaključnu rieč imade dr. Antončić. Veli, da poslje tako ljepih i oduševljenih govora svojih predgovornika, nema više što dodati. Kaže, kako žalibože naši otočani još možda točno nerazumiju ove naše sućuti prama stradajućoj braći, jer nisu bili do sada dostatno poučeni, s toga razlaže što je sve brat bratu dužan i kako su oni u Banovini naša braća po krvi, po jeziku i po običajima, o čem se možemo uvjeriti sa samo njekoliko zavlecaja iz našeg otoka na gornji kraj; što više mi smo s njima jedni te isti, u čem nas najbolje utvrdjuje ova tvrdjava Frankopana, od kojih su njekoji bili banovi u priestolnici svih Hrvata, bielom Zagrebu. Nas treba dakle da boli i te kako njihovo trpljenje, s toga na koncu predlaže sliedeću resoluciju:

Hrvati otoka Krka, sakupljeni dne 2. lipnja t. g. pred starodrevnim kaštelom Frankopana u Omišlju, poprimiše povodom žalostnih dogodjaja u Hrvatskoj sljedeću resoluciju:

Hrvati otoka Krka, sviestni, da je borba njihove braće Hrvata u Banovini, kojom idu za tim, da izhode poštivanje ustavnih prava, ne samo zakonita, nego i pravedna, daju oduška svom ogorčenju nad tim, što se je već tako daleko došlo, da je Hrvatski narod usiljen krvavom borbom tražiti, da mu se ta prava poštuju i što se dopušta, da u tu svrhu mora biedni narod proljevati krv i čamiti u tamnicama umjesto da se pravednom vladavinom strahovladi na put stane; — izražavaju istodobno svoju sućut i simpatiju za stradajuću svoju braću u Banovini!

Poslje jednodušnog prihvaćenja gornje resolucije, svi sakupljeni odkritih glava odpjevaše: „Liepa naša domovino“.

Na to predsjednik g. Pavačić u kratko se zahvali govornicima na treznom i mirnom razpravljanju, slušaocima na strpljivosti, te poželav, da ovaj današnji sastanak uroди čim boljim plodom, zaključi sastanak. (Živio!)

Izjava

hrvatskih i slovenskih zastupnika Dalmacije, Istre i Trsta.

Već nekoliko tjedana zbivaju se teški dogodjaji u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. Žive demonstracije, koje su se sirom zemlje razmahale, brojna uapšenja, posredovanje oružane sile i proglašenje prieko suda svratiše na sebe pozornost široke javnosti. Kao što naravno, najzadji odiek nadjoše ti glasovi kod sunarodnjaka dalmatinskih i istarskih Hrvata, te Slovenaca. Viesti o ubijenima, o množtvu ranjenih i uapšenih pobudiše silnu uzrujanost u narodu.

Uslied toga, osobito kad je s nutrnje strane stigla potvrda da pokret ne jenjava, unatoč proglašenju prieko suda, hrvatski zastupnici Dalmacije osjetiše patriotičnu dužnost, da podignu svoj glas u prilog jednokrvnoj braći. Tim jače im se ta dužnost nametala, u koliko je poznato da je djelovanje narodnog zastupstva Hrvatske i Slavonije gotovo onemogućeno zbog prilika, koje onamo vladaju. Prije svega bi zaključeno, da se u posebnoj audienciji zamoli Nj. V. cesara i kralja Franju Josipa I. za posredovanje radi obustave krvoprolića, posebice za pomilovanje onih, koji bi od prieka suda bili na smrt osudjeni. Poziv upravljen pojedinim hrvatskim zastupnicima dalmatinskog sabora i članovima carevinskog vieća, kao što i hrvatskim i slovenskim zastupnicima Istre i Trsta našao je obći odziv. Nakon sama tri dana svi, osim nekolicine zapriečenih, nadjoše se na okupu u Beču.

Zapitana audiencija nije bila dozvoljena. To je uslijedilo na predlog austriskog ministra-predsjednika iz državnopravnih obzira prema drugoj polovini monarhije.

Hrvatsko-slovenska delegacija ipak se zadovoljna vraća u domovinu, jer je sviestna, da je izvršila najpreču dužnost u času narodne žalosti i jer ima razloga držati, da njezino zauzimanje neće ostati bez uspjeha. Odlučni korak narodnih predstavnika iz triju pokrajina, osobito korporativni dolazak velike većine jednoga sabora k vladaru, takav je pojav, koji mora imati upliva pri prosudjivanju uzroka i zamašaja ovoga pokreta.

Ma koliko bile nesuglasne viesti o dogodjajima, to stoji, da u cieloj Hrvatskoj i Slavoniji vlada silno nezadovoljstvo, da to na mnogim mjestima nalazi oduška u opetovanim i tako žestokim manifestacijama narodnog ogorčenja, da za obuzdanje nemira nije bila dovoljna svakolika vojnička sila u zemlji, već se moralo rekvirirati vojsku iz Austrije i iz Ugarske. Same službene viesti potvrdjuju nasilno rušenje brzojavnih stupova i kidanje žica, trganje željezničkih tračnica, pritvorenje činovnika, razoružanje žandara, oštećenje uredovnih zgrada i formalne bitke naroda s oružanom

silom, po selima i po ulicama glavnoga grada Zagreba. Napokon nepobitno stoji, i po priznanju službenih krugova zagrebačkih, da je u više kotara došlo do krvoprolića, da je bilo ubijenih (u Zaprešiću, u Sv. Ivanu Žabno, u Sv. Nedelji kraj Zagreba, u Kalinovcu, u Fužinama) da je u tri kotara i u dva grada proglašen prieki sud.

Prema ovakovoj situaciji ne mogu uspjeti pokušaji, da se pokret omalovaži da ga se prikaže svietu kao niz neznatnih izgreda lokalne naravi. Da je tako, ne bi se zapljenom brzojavka, otvaranjem listova i vojničkim kordonima nastojalo spriečiti, da sviet sazna pravu i cielu istinu.

Toli ozbiljnim dogodjajima mora da su bez sumnje težki uzroci.

Umjetno stvorena agitacija, ako nema dubljeg uzroka nezadovoljstvu, ne bi bila mogla raspaliti takav požar, osobito u seljačtvu, koje je svugdje najkonservativniji elemenat.

Kakovi odnošaji vladaju u Hrvatskoj i Slavoniji, o tome je vanjski sviet žalibože slabo upućen. U toj izkušanoj zemlji pod krinkom parlamentarne ustavnosti vlada samovolja. Izborno pravo neuživa ni 3% pučanstva. Veliki dio birača sačinjavaju državni službenici, koji se ne usudjuju glasovati protiv vladinih kandidata. Većine se kod izbora stvaraju pritiskom i nasiljem. Štampa je skučena kao u nijednoj drugoj prosvjetljenoj zemlji. Oporbeno se novinstvo proganja globama, zatvorima i zaplienama. Pod vladavinom današnjega bana 102 novine bile su 3702 puta zaplienjene, a u jednom samom broju službenih novina („Narodne Novine“) od 18./5. 1903. br. 153, oglašeno je 15 odluka o zaplienama listova. Jedan sam zagrebački dnevnik doživio je od 1./11. 1883. do 27./5. 1903. ništa manje od 958 zapliena. Občinska autonomija ne postoji, i u obće je skučen svaki autonomni život. Porota ne sudi za političke delikte, osim ako su tiskom počinjeni.

Ništa bolje niesu ni ekonomske prilike. Uslied postojećeg odnošaja sa Ugarskom, Hrvatskoj se za vlastite potrebоće daju samo 44% njezinih prihoda. Faktično još manje prima zbog nepodpunog prikazivanja prihoda, kao što se razabire i iz zadnjih poslanica kraljevinskih odbora Hrvatske i Ugarske. Ti prihodi ne dotječu ni za pokriče troškova autonomne uprave. Pošto zajednički troškovi (osobito za vojsku, ugarski dug i investicije učinjene za Ugarsku) zahtievaju silne izdatke, porezni je namet nesnosan. Posljedica je toga emigracija pučanstva u tolikom obsegu, da se sada blizu desetina svih žirvata nalazi preko Oceana. Uporedo s izseljivanjem pada gospodarstvena snaga zemlje, te je već do toga došlo, da autonomna vlada — i u tome unicum parlamentarne vladavine — nema i ne može sastaviti budžeta.

K svemu tome nadolazi sistem vladavine, koji pušta da se vriedjaju i prava dvostranim ugovorom zajamčena Hrvatskoj. Tako se nameće Hrvatskoj madjarski kao uredovni jezik kod željeznica i drugih zajedničkih ureda protiv izričene odredbe §§ 56. i 57. hrvatsko-ugarske nagodbe, po kojima je u obsegu Hrvatske i Slavonije uredovni jezik isključivo hrvatski. Slična se povreda zbiva izvješivanjem madjarske zastave na uredima u Hrvatskoj i Slavoniji u očitoj opreci s §§ 61. i 62. istog temeljnog zakona, u kojima se za Hrvatsku govori samo o jednoj zastavi — hrvatskoj — dočim se u poslima zajedničkim s Ugarskom označuje zakonitim emblemom ne madjarska zastava, već sjedinjeni grbovi Ugarske i Hrvatske. U najzadnje doba, kad je u Hrvatskoj, u oči obnove financijske nagodbe s Ugarskom, nastao življi skupštinski pokret radi poboljšanja nepovoljnog financijskog odnošaja, bile su, unatoč zakonom zajamčenom pravu sastajanja, zabranjene ne samo javne skupštine, već i pouzdani sastanci.

Iz navedenoga će svaki razabrati, da ovaj pokret u Hrvatskoj i Slavoniji ne ide za prevratnim svrhama, da nije izljev narodnosne mržnje.

Hrvatska, kroz svoje predstavnike i kroz javnu štampu zahtieva, da joj se poštivaju prava dvostranim ugovorom zajamčena i da joj se ne krati gradjanska sloboda i ustavnost, koje vladaju u ostalom prosvietljenom svietu.

Težak je današnji položaj hrvatskoga naroda. Ali videć simpatije, koje pobudiše u svietu patnje naše braće i naša pravedna stvar, ne gubimo ufanja. Hvala javnoj štampi, ne samo slavenskoj već i tudjoj, osobito njemačkoj i talijanskoj, koja zaboravljajuć narodni antagonizam, podiže svoj glas nama u prilog. Hrvati toga nikada neće zaboráviti, kao ni inih dokaza bratskog saučešća, što ih primiše od slavenstva, navlastito od jednokrvne braće Slovenaca i Srba. Dao Bog, da nas i unapried svako ozbiljno narodno pitanje nadje tako složne i pripravne, da jedan drugome bratski pomognemo.

Zadnji dogadjaji doprinieše bez sumnje, da se u stranom svietu razprše predsude, koje su još vladale o narodu hrvatskome.

Hrvatski narod, toli zaslužan za civilizaciju, koju je cienom krvi svojih ponajboljih sinova spasio od navale barbarstva, bolje upoznan i pravednije sudjen, uzčuvat će sigurno i nadalje simpatije civilizovanog svieta, biva najjačeg saveznika za postignuće narodnog ideala.

Iz sastanka držanog u Beču o Duhovima god. 1903. (Sliede podpisi.)

Sa Kvarnera.

V.

Na otoku Krku.

Naša biskupska kurija izdava list za svoju službenu porabu i za borabu svećenstva. U broju 5. ove godine našli smo u tom listu (Acta Curiae episcopalis Veglensis N. 5. a. VI.) na uvodnom mjestu pismo samoga presvietloga biskupa, za koji valja, da saznade naš hrvatski narod, te ga zato šaljemo u prevodu dičnoj „N. Slogi“. Evo ga:

„Čitateljem.

Radi natječaja na plovaniju Maloselsku (Lošinja Maloga) podigla se velika buka, koja je presla i medjaše naše biskupije. Zato, da obranimo i svoj ugled i ugled naših savjetnika, potrebito je, da sve javno objelodanimo.

Plovanija Maloselska je bez dvojbe jedna od najznamenitijih, a ostala je bez svoga zakonitoga pastira jurve od godine 1892. Radi toga prema crkvenim propisom a i da zadovoljimo želji visoke c. kr. vlade, nakanili smo dati njoj pastira, pak smo otvorili na nju natječaj 31. decembra 1902. br. 2318.

Izmed devetorice natjecatelja, koji su želili ovu plovaniju, bio je i svećenik C., upravitelj one plovanije već tri godine i pol; a on izmed svih natjecatelja jedini, koji nije imao propisanoga izpita, da dobije koje dušobrižničko mjesto.

Svećenik C. položio je doduše g. 1893. mjeseca septembra izpit, pak što se tiče znanja, bio je proglašen sposobnim da vlada kojom god plovanskom crkvom, ali med spisi njegovoga izpita čita se ova opazka: „priobćujuć Vam uspjeh, oznanuje Vam se, da Vam se je iz milosrdja dalo prvi red u Moralki, premda niste znali ustmeno odgovoriti na neka najpotrebitija i najvažnija pitanja (n. pr. de sigillo sacr., solicit. ad turpia, interv. circa nomen complici, jejunium); radi toga opominje Vas se, da ste po saviesti dužan proučiti ovaj ovako važan predmet, neobhodno potrebit svećeniku, koji hoće, da ima oblast slušati sv. izpovjedi“.

Podpisani su: dr. Fr. Volarić kapitularni vikar, pa izpitatelji prosinodolni: dr. Bolmarcich, Ant. dr. Orlić i Mate Bogović.

Godine 1900. svećenik C. molio je ordinarijat, da se ga oprosti ponavljanja plovanskoga izpita (jer je rok valjanosti od 6 godina jurve bio iztekao).

Prosinodolni izpitatelji, koji su jedini nadležni u tom suditi, pozvali su se na odredbe austrijskih biskupa složene skupa s c. kr. vladom 1849. i 1856. pozvali su se na odgovor podan krčkomu biskupu od sv. rimskog zbora za izvanredne poslove dneva 20. julija 1860; pa uzev u obzir izpit moliteljev od godine 1893., izrekli su: „svećenik C. nemože se nikako osloboditi od ponovnoga izpita, niti se ga može zato preporučiti presvietlomu biskupu“.

Upamtiti je još i ovo, da po odluki pok. biskupa Andrije M. Sterka 31. dec. 1894., br. 1484, oni samo svećenici mogu biti oprošćeni od ponavljanja plovanskoga ispita, koji su barem u većini predmeta pri prvom izpitu odnesli odliku, a svakako tu odliku imali u Dogmatici, u Kanoničkom pravu i u Moralci. A svega toga u svećenika C. nije bilo, jer njegove ociene izpita glase: Velika prva, Velika prva, mala prva. Velika prva s gore označenom opazkom.

Kad smo otvorili, kako gori spomenusmo, natječaj na plovaniju Maloselsku, buduć svećenik C. nije imao nikakove nade, da ju dobije, opet podastre molbu 31. jenara minuloga, ili da se ga oprosti opetovnog izpita, ili da mu se dozvoli opet podvrći se izpitu. Buduć, da mu se ono prvo nije moglo dozvoliti, dozvolilo mu se je ono drugo. Rok natječaja izticao je 10. febrara, a 9. istoga pozvalo se ga je brzojavno, da dodje k izpitu. Ovo mu se je dozvolilo iz milosti, a ne po pravu; jer izpite polagati dozvoljeno je samo dvaput na godinu i to u odredjene dneve mjeseca maja i septembra.

Mi smo svećenika C. jednom svoga sáučenika veselo primili i u dvorih naših gostom držali, zaželiv mu od srca sretni uspjeh.

Na koncu pismenoga izpita, prosinodolni izpitatelji pod našim predsjedničtvom proglasili su svećenika C. nesposobnim, jer je iz Dogmatike i Moralke odnio drugi red (n. pr. pri ustmenom izpitu u stvarih najvažnijih za slušanje izpovjedi: „de consuetudinariis, recidivis ac occasionariis“ nije skroz ništa znao). Njegovi odgovori pismeni stoje u našoj Kuriji, pa jih može svatko, na koga to spada izpitati i pregledati; a što se tiče izpita ustmenoga osim nas, da je tomu tako, svjedočiti će uviek prečastna gospoda dr. Bolmarcich, dr. Orlić, Bogović i dr. Gršković.

Usljed toga sveć. C. zamolio je 13. febrara, da mu se molba za plovaniju Maloselsku povrati. Kašnje dne 15. marča o. g. ipak podastre molbu, da je on nakan polagati izpite dojduće godine 1904., da se proglasi sposobnim. Istodobno občinsko zastupstvo Maloselsko uloži utok na vis. c. kr. namjestničtvo proti našoj odluci, da Maloselci prikažu, koga izmed molitelja žele plovanom.

Mi pako, da obranimo našu oblast i da obranimo zakonito pravo na plovaniju Maloselsku ostalim moliteljem; odlukom 1. maja br. 821 imenovali smo svećenika C. prvim pomoćnikom i koralnim vikarom pri našoj stolnoj crkvi u Krku. — On si je medjutim pribavio liečničku svjedočbu, koja tvrdi, da je svećenik C. bolježljiv i nesposoban za neko vrieme da služi. Na temelju te svjedočbe traži u c. kr. vlade privremenu mirovinu i podje k svojoj kući.

U Krku, dne 26. maja 1903.

† Anton Biskup.

Primjetba: Iz ovoga lista našega presvietloga biskupa izvire velika, prevelika popustljivost našega ordinarijata prema svećeniku C. Taj svećenik C. nije drugi nego **Don Francesco Craglietto**, koji, rodom iz Velog Sela, dakle hrvatske krvi, dao se u službu zaslieplјenih potalijančenih Hrvata u Malom Selu, koji će ga svojimi spletkami dovesti do sramote i do nesreće. Po našem mnienju velika je bila pogreška imenovati toga „neukoga“ svećenika upraviteljem ovako znamenite plovanije, kakova je Malo Selo — Lošinj.

S nijednim svećenikom Hrvatom nebi se bilo onako blago postupalo. Sada će se uvjeriti gospoda u Krku, da je zaman susretljivi biti prema našim potalijančenikom ili iredentašem. Oni neće, da znadu za kakovu ljubav, za nikakovu milost... Samo zato, što plovaniju Maloselsku traže svećenici Hrvati, jer drugih mi niti neimamo, oni njih neće... oni će smutiti nebo i zemlju, samo da u Lošinj nedodje Hrvat pa bio i svetac. Oni će izroda, oni će takovoga, koji se š njima slaže, koji zatire sve, što je hrvatsko pa bio i najveći neznalica...! oni bi radi talijanaša.

Popustljivost, preveliki neoprostivi obziri naše biskupske kurije krivi su, da se je u Lošinju odtjerao iz škola hrvatski jezik u predavanju vjeronauka; popustljivost je kriva, što su se crkve Veloselska i Maloselska sada iza sinode proglasile latinskimi.. one crkve, u kojih se je od njihovoga zametka sve do najnovijih vremena držao, čuvao uviek čisti starohrvatski jezik. Čitajte Ljubićevu „Borbu za glagoljicu na otoku Lošinju“. Na stran jednom s otimi obziri, na stran s mlitavošću i popustljivošću, a nek se pravda vrši“.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“

(Nastavak)

III. točka dnevnoga reda.

Predsjednik pozove tajnika da pročita izvještaj odbora »Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru«. Tajnik g. V. Car Emin pročita sliedeći izvještaj:

Slavna skupštino!

Deseta evo teče godina, odkad se našoj družbi udario prvi temelj — odkad joj se zametnuli prvi početci. A ti su početci bili vrlo skromni — podlogom im je bila sama nada u veliku, neograničenu samilost, što ju je u srcima svih Hrvata imao da razbudi očajni vapaj prvaka naših, vapaj, što se dizao iz svake rieči, iz svakoga slova znamenite one njihove okružnice, upravljene dne 5 srpnja 1893. god. na sve hrvatske novine i vidjenije rodoljube.

Tu u toj okružnici bilo je u kratko ocrtano zlo stanje zemlje naše i grdno nastojanje naših narodnih dušmana, da nam rodu i jeziku otmu jedinu uzdanicu — krasnu mladost našu.

»A mi, veli okružnica, nismo mogli dalje mirno motriti to nevoljno stanje, koje se u svoj svojoj pogibelji prikazuje osobito u nekim krajevima Istre« . . .

I oni, ti naši divni prvaci, ustrojili su uz Božju pomoć ovu našu družbu sv. Cirila i Metoda za Istru pa se na kraju obratili na zajedničku nam braću, da ih podupru »u ovom podhvatu za prosvjetljenje ove dosad najzapuštenije zemlje i za očuvanje naše narodnosti izloženim neprestanim valovima tudjinstva«.

Time se eto započelo ono veličajno djelo oko brane našega imena i jezika u Istri, djelo usredjeno i uglavljeno u programu naše družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

I od toga prvog, zamašnjeg koraka ima već deset godina, a toliko će doskora proteći godina, odkad se s našeg predsjedničkog mjesta podigo starački glas našeg slavnog pokrovitelja, tadašnjeg predsjednika družbe presvj. gosp. dra. Dinka Vitezića, da slavnoj skupštini saobći prve uspjehe djelovanja istom utemeljene družbe. I sada nakon tolikih godina odjek se slavne njegove rieči krili nad nama, kao što će i njegov veliki duh neprestano lebdjeti nad djelom i sudbinom ovoga družtva.

Čedna su naša sredstva, s toga nije nam dano da desetgodišnjicu obstanka naše družbe dolično proslavimo, ali srce ne može da miruje. Pogledom na prekrasan uspjeh, što ga družba naša polučila u ovom razmjerno dosta kratkom razdoblju, ono, to srce, ne može a da ne provali žarkim osjećajem najdublje harnosti i udivljenja spram svih dičnih začetnika naše družbe a napose spram slavnoga starca Vitezića našega.

I. Družbine podružnice.

Broj družbinih podružnica, bilo muških, bilo ženskih, ustanovljenih do konca godine 1901., porastao je tekom godine 1902. za 3 nove podružnice, tako da ih je koncem lanjske upravne godine u svemu bilo 54. Ne oustrojene podružnice jesu: jedna u Omišu (Dalmacija), druga u Rakitovcu, a treća u Brgudcu — obje ove potonje u občini Buzet.

Ma da i jest broj dosadašnjih naših podružnica razmjerno dosta malen, ipak bi i od tih vrela naša družba mogla crpiti liep godišnji dohodak, kad bi sve podružnice radile onako, kako to čine neke od njih. Ima ih takovih, koje nisu već dugo dale o sebi znaka života, što pokazuje veliki nemar i apatiju dotičnih odbora. Takovim odborima postavljamo izgledom dične naše podružnice u Spljetu, Dubrovniku, Pulju, Kastvu, Voloskom, Opatiji, Lovranu, Mihotići, Veprincu, Poljanama, Baški, Podgradu i t. d. Takovim odborima preporučamo neka se ugledaju u onu krasnu našu podružnicu u Jelši (Dalmacija), koja nam točno nakon svakoga polugodišta šalje svoje izvješće, a i u onu u Mošćenicam koje ugledni odbor imadjaše u prošloj godini 13 sjednica pored nekoliko zabava što su ih tamošnje rodoljubne gospodje i gospodjice odbornice priredile u korist naše družbe. Reći će

ško: puk je siromah! I jest, ali ni Strpedjani, ni Sv. Martinci, kao ni naši ljudi u Sovinjaku, Vrhu, Sv. Mateju, Rakitovcu Žminju, Bergudcu i drugud nisu bogatuni, pa ipak čine što mogu, te redovito svake godine šalju našoj družbi svoj skromni obol. Pa i pravo je to: sramota bi bila da se u našoj Istri nadje i jedan Hrvat, koji bi mogao s nehajstvom pratiti rad naše družbe, dok se po svim inim hrvatskim zemljama u njenu korist razvio i razmahao tako živahan pokret.

Podružnice bi pako morale biti glavna podloga, glavni oslon i podpora našoj družbi, i kad bi — što ne dao Bog — za koje vrieme jenjalo doprinašanje izvanrednih družbinih prinosa, družba bi se u takovoj prilici mogla osloniti jedino na te svoje podružnice — ta one su u neku ruku i najglavniji izvor, odkuda ona crpi svoj stalan godišnji prihod.

Radi toga preporučamo našim radinim podružnicam, da u svojoj revnosti i marljivosti i nadalje uztraju, drugima pako, kojih su godišnji prihodi preskromni, nek iznastoje, da im odnosni dohodci ponarastu i konačno pozivljemo i one nemarne, da se već jednom prenu iz svog mrtvila, te da i one pruže našoj družbi pomoćnicu ruku osobito sada u doba, kad joj je pomoć svih rodoljuba tako nuždna i tako potrebna.

II. Žigice i druga družbina poduzeća.

I ove se godine ističe krasan napredak u prodaji družbinih žigica usljed čega je — razumije se — ponarastao i odnosni na družbu odpadajući prihod. Od žigica je naime razprodanih od 1. siečnja 1902. do 31. prosinca iste godine odpalo na družbu 5384 krune i 40 para, doklem je taj prihod u god. 1901. iznašao 3388 kruna i 85 para, prema tomu imala je naša družba u lanjskoj upravnoj godini od žigica 1995 kruna i 55 para više prihoda nego li u god. 1901. (Ovo nije računano prema blagajničkoj knjizi, u koju se prihod žigica posliednjeg polugodišta uviek unaša u prihod naredne upravne godine).

Ako se pako k prihodu od 5384 krune i 40 para pribroji 400 kruna, što ih je g. Fürth darovao družbi u ime Cirilo-Metodijskog dara, to možemo kazati, da je prihod žigica iznašao u lanjskoj upravnoj godini 5783 krune i 40 para.

Začudno je to, kako se može iz takih sitnih stvarca, kao što su to na oko žigice, crpsti toliki dohodak. Ali ipak je tako, i taj nam primjer podaje još jednu živu ilustraciju onoj našoj staroj: »Zrno po zrno pogača!« — te nam pokazuje do čega se svega može doći samo dok je sloge i jedinstva.

Nego ma koliko bio gore navedeni prihod naših žigica izdašan i za naše prilike upravo prekrasan, ipak u nama prevladjuje duboko uvjerenje, da još nije ni izdaleka dosegao onaj iznos, koji bi doseći mogao i morao. Ima još mnogo i mnogo našega naroda, koji ne rabi družbinih žigica, a ima dosta i dobro napučenih krajeva naše domovine, u kojima su naše žigice još posvema nepoznate. Nego i tome će se doskočiti, a po gotovo kad udju u promet sumporače, i tako će se, nadamo se, doskora trobojne kutijice naći u svakoj kući, na svakome ognjištu, a našoj će se družbi podati prilika da povećanim dohodcima pregne još i jače u svom teškom i mučnom nastojanju.

Spletaka protiv naših žigica bilo je i u prošloj godini. Tako je na priliku neki gospodin, zastupnik neke tvrdke u Magjarskoj, tražio od nas, da sklopimo s njim ugovor za Bosnu i Hercegovinu i valjda još za koju drugu zemlju i da ako na to ne pristanemo, on da će turiti u sviet žigice s napisom »Bog i Hrvati, pa da će 5% od prodaje istih namieniti pripom. družtvu za hrv. škole u Zadru. »Sjegurno će, pisao nam je taj gospodin, Dalmacija biti za družbu sv. Cirila i Metoda izgubljena, jer će svi radije davati za hrv. pučke škole u Zadru, nego li za družbu u Istri«.

Eto s kakovog stanovišta prosudjuje taj trgovčić ovu našu borbu za očuvanje hrvatske sviesti na teritoriju, koji mora da je svim Hrvatima drag i mio.

U ostalom iz odgovora, što mu ga je dao rodoljubni odbor družtva za pripomoć hrv. djacima u Zadru, onaj je gospodin mogao da razabere, kako je skroz i skroz nevaljalo i pogriešeno mjerilo, s kojim je on htio da mjeri ljubav naše divne braće Dalmatinaca, koju oni već od njena zametka ovamo posvećuju našoj družbi i tužnoj i mučenoj Istri našoj.

Od prodnje cigaretnog papira i tulčića u lanjskoj godini odpalo je na našu družbu 807 kruna 03 pare. Bude li se, o čemu nema sumnje, i taj podhvat uvriežio u narodu, to će do mala i taj družbin prihod porasti, što mi u interesu naše družbe od svega srca želimo.

Žalimo što nam tako liepe rezultate nije moguće priobćiti o prodaji družbine cikorije, toliko više, te je odnosni proizvod, što ga jugoslavenska tvornica kavinih surogata postavila u promet osobito dobre vrsti. Nego, poznavajuć žarko rodoljublje i predobro srce naših krasnih Hrvatica gojimo tvrdu nadu, da će se doskora i u tom smislu vidjeti liep uspjeh i sve veći napredak. Toplo preporučamo mi ova družbina poduzeća, ta ona zauzimlju danas jedno od prvih mjesta medju izvorima stalnih družbinih dohodaka.

III. Hrvatsko novinstvo.

Svake se godine s ove strane izriče najdublja zahvala i velika blagodarnost velevriednome hrvatskome novinstvu, koje bez razlike stranaka i pravaca podupire našu družbu svojom neograničenom susretljivosti i toplom ljubavi. Ali to čuvstvo naše harnosti spram naše vriedne štampe tako je veliko, jako i iskreno, da kod odavanja tolikog osjećaja nama i nehotice sama rieč staje, kò da se boji preći u kakav stereotipni izraz, koji nebi ni iz daleka bio pravim tumačem onoga, što mi sve dugujemo našemu dičnomu novinstvu.

Tko ne zna kako je mučan i tegoban život hrvatskoga novinara, tko ne zna kakovim potežkoćama i neprilikama ima svednevice da se bori, taj će teško moći pojmiti što znači dan na dan primati i bilježiti kadkad i sićušne prinose, po tom voditi o njima račun i dostavljati ih redovito našemu ravnateljstvu. A na našu sreću nisu to tako maleni računi. Eno riečkog »Novog lista«, eno »Obzora«, eno i drugih naših listova, pa da se vidi, što ima sve naša družba da zahvali onim vrlim muževima, koji stoje na čelu tih naših časopisa.

A velika je takodjer i moralna pomoć, što je naša družba prima od našega novinstva. Kadgod se u člancima pojedinih listova vodi rieč o našoj Istri — a to hvala Bogu biva često — uviek se s tim pitanjem dovadja u savez i naša družba i težka njena borba u pregnuću za velikim ciljevima njezinim. I svaki put, svakom takovom zgodom pade i po koja topla rieč, po kakva vrućа preporuka narodu hrvatskome, da nam ne ostavlja naše družbe, da je se što češće sjeća, da joj pruži pomoćnicu ruku u velikom i teškom boju za očuvanje sviesti jednoga diela naroda, koji pogiba . . . I upravo s toga, jer novinstvo najviše utječe na dušu naroda — naša družba ima da zahvali njemu kao dičnom lučonoši, i duševnom narodnom provoditeljici okolnost, što se je u ovo razmjerno tako kratko vrieme u našim zemljama tako razmahala i kako svi znaci kažu, za uviek uvriežila.

Pozdravljeni nek stoga budu svi oni vrli radnici oko »Obzora«, »Novoga lista«, »Hrvatskoga Prava«, bivše »Hrvatske«, »Narodnih Novina«, »Glasa Naroda«, »Agramer Tagblatta«, »Narodne Obrane«, ličkog »Hrvata«, pa zadarskog »Narodnog lista«, »Hrv. krune«, »Jedinstva«, »Crvene Hrvatske«, »Naše Sloge« i ostalih listova po raznim pokrajinskim mjestima i gradićima! Pozdravljeni nek budu svi ti naši prijatelji što ih brojimo u našem novinstvu, tom stupu na kome naša družba nalazi svoje najčvršće uporište u svome djelovanju i nastojanju oko svete misli, koja nije samo naša misao. (Živjelo hrvatsko novinstvo!)

(Nastavak sliedi).

Domaće stvari.

Njegova Preuzvišenost biskup Flapp bio je i ove, kano svake godine, u Puli za Duhove, te je stotinam i stotinam djece podielo svetu krizmu. Po običaju držao je i propovied svaki dan prije krizme. Ali osobito što se tiče prvoga dana, t. j. nedjelje, bit će se Preuzvišeni osvjedočio, da . . . propovieda u vjetar. Jer treba znati, da onog dana dodju na krizmu skoro isključivo hrvatska djeca iz Pule i okolice, dočim „šiori“ čekaju na drugi i treći blagdan. Biskup nije to uzeo u obzir, nego je i prvog dana držao propovied samo talijanski. To može biti sve što se hoće, ali nije kršćanski!

U Africi i u Aziji redovnici govore puku u njegovom jeziku: u Istriji toga nesmje biti, jer i crkva mora služiti talijanaškoj politici, a Njegova Preuzvišenost biskup Flapp nije onaj, koji bi se tomu opirao.

* * *

Od prijatelja koji piše talijanski: „Il Popolo Istriano“ si degnò rispondere ad un mio entrefilet sulla questione dell' università italiana. In ciò fare l'organo magno dell' italianità (?) polese spiffera ai suoi lettori due frottole grossolane, cioè:

1. che tutto il paese fra le vette delle Giulie e il mare nonchè l'intiera costa dalmata sono italiani;

2. che gl' Italiani dell' Istria hanno meno scuole degli Slavi e per di più mantengono con denari propri le scuole slave.

In quanto all' italianità del paese fra le Giulie e il mare non credo opportuno di discutere coll' avversario, perchè non mi sento il coraggio, come lo ha lui, di inghiottire così su due piedi più di trecentocinquanta mila Slavi, che vivono nel paese stesso, accanto al popolo italiano, che vi si trova in minor numero. Io però non giudico la nazionalità d' un paese da qualche lapide con iscrizione latina e da qualche avanzo di aquile romane oppure di leoni veneti, perchè sotto tale aspetto si dovrebbero dire italiane tutte le terre al di qua del Danubio, tutte le coste del Mediterraneo. Io giudico invece la nazionalità d' un paese dal popolo, che vi ha sede, dalla lingua che questo popolo parla, dalle tradizioni che desso mantiene, dagli ideali cui aspira.

In quanto al numero delle scuole slave ed italiane in Istria, „Il Popolo Istriano“ ha ragione: ve ne sono più slave che italiane. Ma come? Restiamo a Pola ed esaminiamo un po' il numero delle scuole italiane e slave. In città vi sono due scuole popolari italiane; ma queste due scuole, aventi ciascuna una sezione maschile ed una femminile, hanno una trentina di classi ed altrettanti docenti. Invece tutte le scuole slave del distretto politico di Pola non hanno neppure la metà di classi e di maestri in confronto alla sola città di Pola. Così si vede, che cosa vuol dire una scuola italiana e dieci scuole slave!

Se poi si dice, che gl' Italiani mantengono le scuole slave, ciò si deve ascrivere a megalomania irresponsabile, quasichè i due terzi del popolo in Istria, che è slavo, non paghi alcuna imposta. Magari!

* * *

„L' Istria“ u Poreču se srdi na hrvatske zastupnike naše pokrajine što su se priključili akciji dalmatinskih zastupnika u prilog zatiranog naroda u pašaluku Khuen-Hedervara i opaža pri tom, da što se Istrije tiče to je bez smisla, jer ova zemlja niti ima niti je ikad imala kakvi odnošaj s Hrvatskom. Ja neću dokazivati „L' Istriji“, što čuti ogromna većina pučanstva u ovoj zemlji, niti ću ju podučiti o „narodnosti“ tog pučanstva, koje ona zove „un miscuglio di varie razze e lingue“: ta bilo bi uzalud trošiti sapun na crnca ili govoriti o bojama sliepcu.

Ja ću nasuprot pitati „L' Istriu“: Zašto se brinu talijanski zastupnici i talijanska občinska glavarstva za stvari što se dogadjaju u Tirolu i Trentinu, a da niti nespominjem stvari, što se dogadjaju u Italiji? „L' Istria“ i njezini gospodari znaju dobro, što znači imati braće, na čijem ognjištu se možeš grijati, dok te led bije; ali čini se da kod naših „liberalnih“ Talijana vrijedi i u tom pogledu ona stara: Quod licet Jovi, non licet bovi.

Medjutim Hrvatima je dražje, da u Poreču ne znaju za nje i za njihove stvari.

* * *

U poslu talijanskoga sveučilišta oglasilo se je i občinsko zastupstvo u Puli te je zaključilo resoluciju po navadi. Interesantno bi bilo znati, kako su se ponieli pri tome zastupnici, koji su činovnici u c. i kr. ratnoj mornarici, dočim ne treba niti pitati za Franka, Ščavuzza i druge civilne državne činovnike, koji sjede u zastupstvu. Ta ovo i su baš spojeni elemenat medju austrijskim novcem i talijanskim idealima!

Pod tom egidom nastavljati će se isticanjem talijanstva s jedne a patrijotizma austrijskog s druge strane, dočim će svi uredi, počamši od arsenalskih i carskih do najnižega na policiji ili financi, isključivati, kano i do sada hrvatski jezik i siliti ljude, da se služe tudjim. Pa zašto da Hrvati mute „krasni“ sklad Rima s Bečom?

Novi Jornalelo.

Franina i Jurina.

Fr. Kumpare Jure . . ., hebaj malo na, si lejil zadnju „Našu Slogu“?

Jur. Maja moja, sen sen i sen vero do srca zajemil.

Fr. A zac?

Jur. Sajeta! ja nisem maj mogel kapit, da su deboto svi nasi creski popi, ki su kopacki ol postolarski sini, do partida, kako ga ono sada abreji zoveju „liberale — italiano“.

Fr. Pogledaj malo, ce će reć, kada se zgubi termuntanu i kada se onakovi judi stave pod bagulinu svojih kumpari i pod zavattu svojeh kumati . . .

Jur. Ce se temu cudis? ter sve cej bojega pul nas i kol nas, principiando do dr. Manjaresta, ki svaki dan zene kambijeva kako i cigan kobile, pak sve tan dole do maloga Mika Pauka, ki se sada po juškem bizu i fažolu valja, sve su to judi do istese pasti i do istesega partida.

Fr. A ce ti neznas za onu, da ruka ruku pere, a obraz obedve?

Jur. Kam pak ta nosi?

Fr. Ovam: da ni nekeg ter nekeg kumpara, nebi maj neki ter neki bil postal ono malo ce je: taneki.

Jur. Čast! bi bil rekel onako po frvarsku stari Roko.

Fr. On bi bil rekel tako: čast! a sada njihovi vnučici bi rekli s Gulovicinim papagalom: „Tasi, porco de schiavo . . .

Jur. A ja ću invece zavrisnut: Ajviva il partito ebreo-liberale-italiano.

Fr. Ajviva! . . coi nostri preti e pretini, vescovi e vescovettini!

* * *

Fr. Ce da su Maloselci muzikali guvernaturu, da njim je pustil don Francesca za plovana?

Jur. Ce nisu imeli morda zac?

Fr. Aj su, lego don Francesco, da je pobral šila i kopita, pak da se j' pobral va Veloselo.

Jur. Bravo da je, on je šal študijat za novi ezamen.

Fr. Pak će prit za plovana va Maloselo.

Jur. To se zna, samo da se malo prije namoci.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Zahvalnost. Pod tim naslovom donieli smo u 22. broju „Naše Sloge“ sastavak, ne sluteć, da se isti tiče dobro poznate rodoljubne osobe u Trstu. Žalimo, što je sastavak ugledao svjetlo u našem listu.

Uredničtvo u Puli.

Izlet Sokola, koji je imao biti prošlu nedjelju, odgodjen je bio radi slabog vremena. Taj će izlet biti sutra u četvrtak dne 11. t. m. na što se svi rodoljubi upozoruju. Nadamo se liepom vremenu i ugodnoj zabavi.

Koparski kotar:

Iz Buzeta pišu nam 6. o. mj.: Dne 26. pr. mj. odlučena bijaše komisija na lice mjesta u tu svrhu, da se izabere jednu od najpotrebitijih cesta za naš narod, koja bi spojila zaostavljenu novu cestu od sela Oslići i do Buzeta. Pred 20 godina bijaše izabran po občinskom zastupstvu u Buzetu posebni odbor, koji je imao odabrati jedan nacrt izmedju trih ili četirih predloženih mu. Taj odbor odabrao je nacrt ceste najkraće, najravnije i sa najmanjim troškom. Radi prepira u puku, koji bi hotio da za svako selo teće cesta najzgodnije, zategla se je provedba te ceste na zadovoljstvo zemaljske oblasti a na štetu samoga puka. Občinsko glavarstvo u Buzetu ponukalo je više puta zemaljski odbor, neka bi se prosliedilo sa radnjom, ali sve bijaše uzalud uzprkos tomu, što je bivši zemaljski mjernik Crismanich obećao bio, da će se započeti sa radnjom odmah sliedećega ćedna. Videći glavarstvo, da zemaljski odbor nemari dovršiti cestu od Oslići do Buzeta, premda bijaše to zakonom od dne 14. maja 1876. po Njeg. Veličanstvu potvrdjeno, glasovalo je u jednoj sjednici namet na porez i potrošarinu, da se istim dovrši započetu cestu i da se druge važne i potrebite započne. Taj zaključak nebijaše odobren po zemaljskom odboru. A zašto nebijaše odobren? Samo za to, da zastupstvo nebude imalo zadovoljštine, da je nešto dobra i potrebita izvelo! Nesretni Saležani, koji moraju zimi i ljeti bosonogi gaziti potok Bračane, zadovoljiše se sa nametom od 50% na porez samo da im se sagradi most preko potoka. Oni potrošiše samo za nacrt preko 50 for., a občinsko zastupstvo stvori jednoglasni zaključak o nametu samo da se onaj most sagradi. Nu i tuj je morao zemaljski odbor staviti zaprieku pod izlikom, da je namet previsok, da bi se narod preobteretilo.

Narod bijaše zadovoljan platiti namet a zem. odbor, mjesto da mu priskoči na pomoć, neodobri onaj zaključak. Nama je svima već davno poznato kako strančarski postupa zemaljski odbor i u strogo gospodarskimi pitanji, te se tomu već i nečudimo, ali se čudimo c. kr. oblastim, koje dopuščaju, da se naš narod na Buzeščini obterećuje nametom 30% na porez za nove ceste koje se nigdje negrade, već se daje na više hiljada forinta onim občinam ili čak strankam, koje pristaju uz talijanaše bilo kod jednih ili drugih izbora. U Sovinjaku imade šaka potalijančenih sirotića, pa su ipak morali po briegu do Sovinjaka graditi sami občinari komad ceste. Zemaljski se odbor nije na njih obazrio znajuć, da nepomaže podupirati onu šačicu odpadnika, već podupire radje tamo, gdje ih imade više kao n. pr. u Draguću, Humu itd. Dragućanom sagradiše most kod Korelići a Humljanom dadoše hiljade za gradnju ceste i nikomu od nas nije za to žao, ali nije pravo ni pošteno da se jednoj poreznoj občini daje podpore iz sveukupne blagajne, u koju svi doprinašamo, dočim se ostalim poreznim občinam nedaje ništa niti se dopušta, da si narod sam sagradi koji potrebiti most, put itd. Vratimo se na pitanje o gradnji ceste Oslići—Buzet. Na uvodu rečenoga dana sakupi se komisija te savjetovaše občinski povjerenici, da bi najbolje bilo, da se pregleda nacrt, koji bijaše godine 1882. odobren od posebnoga odbora. Nu odmah opaziše naši, da gg. dr. Cleva i mjernik Poscher naginju na to, da se pregleda nacrt, koji vodi preko Kotli. Uzalud je narod čekao na mostu sv. Uldarika i kod Svih Svetih, da će naime tamo komisija doći. Na putu do Kotli pregledavao je mjernik pozorno i crtu do Oslići. Kad se je komisija vraćala opazismo, da nije zanimalo ni Clevu ni mjernika pitanje kuda bi cesta bolja bila i gdje bi bio manji trošak, nego na mostu kazao je mjernik da most Sv. Uldarika neodgovara potrebam ceste, koju se ima graditi da su željezne grede tanke, čemu se nasmjehnuše svi prisutni. Narod, koji je susretao komisiju vikao je, da se cestu gradi za njega, koji ju plaća, nipošto pako za Sandrina i za njegove pajdaše. (Sliedi.)

Zabava na Herpeljah. Dne 14. o. mj. priredjuje pjevačko-čitalačko družtvo „Zvezda“ na Herpeljah veliku zabavu pod otvorenim nebom te uz sudjelovanje pjevačkog družtva „Venec“ iz Kozine, „Narodne čitalnice“ iz Brezovice, pjevačkih družtava „Kolo“ iz Trsta i „Jurčić“ iz Rodika.

Mjesto občinskoga tajnika. Glavarstvo občine Marezige — na Koparščini, razpisuje natječaj na mjesto občinskoga tajnika sa godišnjom plaćom od 800 K i drugimi nuzgrednimi dohodci. Službeni jezik jest slovenski, a traži se po mogućnosti poznavanje i drugih jezika. Molbe valja odposlati onomu glavarstvu do 15. junija 1903.

Nesreća. U nedjelju u jutro odvezao je na svojoj kripici posjednik Dodić iz Materije trojicu mladića iz Trsta put Doline na izlet. Nedaleko Žavljah prolazio je istodobno vlak iz Trsta prugom nove istarske željeznice put Kopra. Na mjestu, gdje pruga križa voznu cestu, neima nikakve ograde. Nesretni Dodić potjera konja, misleći da će proći sretno napried prije nego li ga stigne vlak. Ali se prevari u računu, jer parni stroj udari svom silom u njegovu kripicu, baci onu trojicu mladića u nedaleki jarak a Dodić pade tako nesretno pod stroj, da su mu kola obje noge odtrgala. Vlak bijaše odmah zaustavljen i njegovo osoblje izvuče težkom mukom nesretnoga Dodića, koga položiše na livadu te mu užetom zavezaše gornji dio nogu, da mu krv neoteče, ali prije nego li je stigla liečnička pomoć iz Trsta bijaše nesretnik već mrtav. Njegovi supatnici ostaše samo lahko ranjeni ali silno prestrašeni te bijahu odpeljani u gradsku bolnicu u Trstu, odakle su već sliedećega dana odpušćeni. Za strašnog udarca stroja u kripicu odtrgnuo se je konj, te je kao biesan potrčao put Žavljah, gdje ga sretno zaustaviše.

Nesretni Dodić platio je životom svoju neopreznost. Večni mu pokoj!

48½ godina u tamnici! Proslog mjeseca izašao je iz c. kr. kaznione u Kopru starac od 65 godina imenom Frane Bertom a rodom iz Poreča, koji je veći dio svoga života odsjedio u tamnicah. Kano 15-godišnji dječak kod vojne mornarice ubio je u obrani dvojicu svojih drugova. Čim je došao iz tamnice ubio je druge dvie osobe. Za cva zločinstva odsjedio je u tamnici 48½ godina, od kojih 30 u Gradiški a posliednjih 18½ u Kopru.

Taj okorjeli zločinac jest vrlo mršav, ali okretan i veoma mrka pogleda. Daleko mu kuća!

Voloski kotar:

Odlikovanje. Gosp. Ivan Makarović, nadučitelj u Jelšanah bijaše odlikovan na medjunarodnoj pčelarskoj izložbi, koju je središnje austrijsko pčelarsko družtvo u Beču priredilo od 4. do 25. maja o. g. za izloženu košnicu (ul) pčela i meda državnom, srebrnom i izložbenom zlatnom medaljom. Vrlo nam je drago što je g. Makarović bio toli krasno odlikovan i to jedini iz Istre, na čemu mu i mi srdačno čestitamo!

Novi odbor „družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru. Na posliednjoj skupštini naše „Družbe“ obdržavanoj predprošloga četvrtka u Opatiji, bijahu izabrani u novi odbor sliedeći članovi, i to svi jednoglasno: Predsjednik g. prof. V. Spinčić, podpredsjednik g. dr. N. Fabjanić. Odbornici gg. dr. K. Janežić, Viktor Car Emin, Monsig. V. Zamlić, dr. M. Laginja, dr. I. Poščić, V. Tomičić i A. Šimunić. Nadzorno vieće: gg. dr. M. Trinajstić, Sl. Jenko i K. Jelušić. Obranički sud: gg. dr. M. Laginja, dr. D. Trinajstić i dr. A. Stanger. Blagajničtvo „Družbe“ preuzeo je mjesto dosadašnjeg velezaslužnog blagajnika g. dr. N. Fabianića, g. dr. Konrad Janežić, odvjetnik itd. u Voloskom.

Hrvati u Lovranu — naseljenci!! Tko nevjeruje, neka čita tršćanskoga „Židovčića“ od dne 3. o. mj. pak će naći viest iz Lovrana, u kojoj opisuje poznati izdajica kako su Hrvati, naseljenici u Lovranu, uložili utok proti posliednjem imenovanju glasovitih počastnih gradjana slavnoga Lovrana.

Dakle, Hrvati u Lovranu nisu više urodjenici, već naseljenici, valjda iz Kranjske ili Italije! Tko da se nenasmije mudrosti zloglasnog narodnog odpadnika, koji nazivlje starosjedioce grada i občine lovranske doseljenicima. Zar je možda on pravi Lovranac, ili oni talijanski „dotepuhi i gladuhi“, koji su od jučer u Lovranu a sada hoće, da gospodare tamo i da zapoviedaju svemu i svakomu? Lovranski Hrvati jesu tuj stoline i stoline godina a Vi, bezobraznici ste doseljenici, koji ste došli nedavno u Lovran gladni i žedni, goli i bosi.

Trst.

Položio izpit vjeroučitelja. Ovih dana položio je izpit vjeroučitelja za pučke i srednje škole pred izpitnim povjerenstvom na ordinarijatu u Trstu veleč. gosp. Fran Frankola, župe-upravitelj u Kringi. Čestitamo!

Novi kanonik stolnoga kapitola u Trstu. Njeg. Veličanstvo imenovalo je preč. g. Dragutina Fabrisa, župnika kod sv. Antona novoga u Trstu i počastnoga kanonika, pravim kanonikom-školnikom kod stolnoga kapitola u Trstu. Čestitamo!

„Nevine igre“ u Trstu. „Nestašna djeca“ naših vladinih krugova postaju sve to drzovitija. Ta „velika djeca“ nemogu od mauje a da nedadu svako malo oduška svomu „patriotizmu“. Sredstva za to nabiraju. Jednom posluže se kod demonstracije sa talijanskom trobojnicom, drugi put bojadišu trg u talijanskih bojah, pak priredе u kazalištu političko-patriotičku demonstraciju i hvala budnomu i otčinskomu oku mjestnog redarstva i „ljubeznoga“ c. kr. namjestnika — sve prolazi gladko i točno kano po programu. Zadnjih dana dadoše se ta „austrijska“ djeca na bojadisanje crkve; dakako iz vana, i u patriotičkih bojah talijanske trobojnice. U tu svrhu posluživše im gladki židovi crkve, sv. Antuna novoga, kojemu htjedoše Benjamini naših slavnih c. kr. oblasti pokazati da nije samo Padovanski već da mora da bude i talijanski. Kažu, da se g. grof Goëss od srca smije tim igračkam velike talijanske djece.

Nova trgovina sa mljekom u Trstu. Rodoljubna i požrtvovna uprava našeg mljekarskog družtva u Hrušici, otvorila je dne 1. o. mj. vlastitu trgovinu sa mljekom, sirom, maslom, skutom itd. na trgu sv. Jakova u Trstu. Mi se čvrsto nadamo, da će naši rodoljubi, osobito naše čestito radničtvo župe sv. Jakova svojski poduprieti to narodno poduzeće neutrudljive uprave mljekarskog družtva u Hrušici, te tim pomoći, da se najsiromašniji dio našega naroda u Istri i gospodarski okrpa i ukriepi.

Razni prinosi.

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Iz Rovinjskog sela	K 8·80
U broju 23. izkazano	K 108·20
Sveukupno	K 117·—

U istu svrhu sabralo se u Voloskom osim onih 400 K, glasovanih po obć. zastupstvu te 400 K, sabranih medju obć. zastupici, još K 311·20, koja će svota biti u zgodno vrieme odpremljena na pravo mjesto.

Politički pregled.

U Puli, dne 10. junija 1903.

Austro-Ugarska.

U carevinskom vieću interpelirao je zast. Vuković ministra trgovine radi brzine lloydovih parobroda zahtjevajući, neka vlada nastoji, da lloydovi parobrodi se u buduće grade sa najmanjom brzinom 14, odnosno 18 morskih milja. — Zast. Klofač, koji je proputovao Balkanom, stavio je u istoj sjednici prešni predlog radi austrijske politike na Balkanu. Očekujuć potanje izvieśće od našega redovitoga dopisnika dodajemo, da predlogu nebijaše priznata prešnost.

Srbija.

Uspjeh izbora za narodnu skupštinu nije iznenadio nikoga, koji je znao kako je od vladinih ljudi skrpan novi izborni red, po komu je morala izaći vladina stranka pobjedonosnom iz izbora. Od izabranih zastupnika imade njih 71 liberala, 30 radikala i 29 naprednjaka, ali svi će ovi podupirati složno vladu.

Iz Biograda dolazi ponovno viest, da će kralj Aleksander imenovati svojim nasljednikom crnogorskog kneževića Mirka. Pošto se je kralj osvjedočio, da neće imati potomaka od kraljice Drage, a da umiri one življe u zemlji, koji su proti njemu i proti kraljici, odlučio je proglasiti Mirka svojim nasljednikom. Nakon što se je o tomu dogovorio sa ministri nakanio je stupiti u dogovore sa knezom Nikolom te kneževića Mirka pozvati u Biograd. Njega da će predstaviti ministarstvu i narodnoj skupštini kano budućega kralja Srbije. Kneževiću da će u susret deputacija sastojeća od petorice senatora i toliko narodnih zastupnika. Čim bude uredjeno pitanje nasljedstva proputovati će kralj sa nasljednikom Srbiju i posjetiti glavne europejske dvorove. S tom osnovom kraljevom da je zadovoljna Rusija a bivša kraljica Natalija, da je sama savjetovala sinu, da na taj način spasi dinastiju i zadovolji svomu narodu.

Macedonija.

U Solunu proglašena bijaše u subotu odsuda onim bugarskim pripadnikom, koji su prošloga mjeseca počinili kiroprolić u dinamitom razorivši banke i privatne kuće. Predvedeni bijahu sliedeći obtuženici: Pavao Poček, Marko Stojan i Milan Arsov, dočim je četvrti Bogdan ranjen u bolnici. Obtuženici nehtjedoše priznati svoje krivnje. Predsjednik suda pročitao je odsudu radi veleizdaje i da su usljed toga sva četvorica odsudjeni na smrt. Ovu odsudu mora potvrditi još sultan.

Turska vlada priobćila je zastupnikom Austro-Ugarske i Rusije, da je usljed atentata u Solunu od zatvorenih Bugara pušteno na slobodu njih 406; 270 ih je pod pratnjom vraćeno u domovinu, a 20 ih je još u zatvoru.

Razne viesti.

† **Matko Šupuk**, sin nar. zastupnika Dalmacije, umro je dne 4. t. mj. u Šibeniku u 46. godini. Pokojnik bijaše jako poduzetnog duha te se imade njemu Šibenik zahvaliti mnogo na raznim poduzećima tamo! Vječni mu pokoj!

Mladi Hrvat liečnik pao žrtvom svoga zvanja. Mladi liečnik dr. Milan Sachs, rodom iz Zagreba, komu bijaha jedva 24 godine pošao je nakon svršenih nauka na sveučilištu u Beču, na dalnje nauke u Černovice, u Pariz i u Berlin. Ovdje se je bavio iztraživanjem kužnih bolesti, napose same kuge. Dne 4. o. mj. obolio je mladi liečnik te su liečnici odmah ustanovili, da se je zarazio kugom pa je u petak uzprkos velikoj njegi drugih liečnika preminuo. Njegovi roditelji žicom obaviešteni, pohrliše u Berlin, ali ga više nezatekoše živa. Pokojnika sahraniše dne 7. o. mj. uz veliko saučešće svojih drugova nedaleko Berlina.

Iz Trinidad Colo — sjeverna Amerika piše prijatelj našega lista dne 10. maja 1903. Naš narod u ovih dalekih krajevih svieta sviestniji si je svojih prava i svojih dužnostih nego li su njegova braća u staroj Europi. Nije ni u ovih stranah bilo jednom tako, ali danas znade svaki izmedju nas što je i odkuda je. Jednom imenovali nas samo Austrijci, ili Niemci, riedko Slaveni a nikada Hrvati. Danas hvala Bogu nismo više ni Austrijci ni Niemci, već samo Hrvati, članovi velike slavenske obitelji.

Cienjenim čitateljem mile „N. Sloge“ poznato je, da postoji u ovom gradu hrvatsko-slovensko primorsko družtvo „Majke božje iz Trsata“, kano odsjek br. 143. „Narodne hrvatske zajednice“.

Taj odsjek ustrojili su naši dični Kastavci, a k njima pristupiše kasnije vrli Lošinjani, za njima krsni Dalmatinci i konačno mila nam braća Slovenci. Danas broji naš odsjek preko 170 članova.

Na 26. aprila imao je naš odsjek sjednicu, na kojoj je pristupilo do 50 novih članova, a medju njima desetak Slovenaca.

Na predlog člana i računovodje g. Frana J. Saršona zaključeno bijaše uz živahno odobravanje, da si odsjek naruči hrvatsku trobojnicu, pošto imademo jurve američku zastavu.

Nadalje bijaše zaključeno, da se obavi posveta nove trobojne zastave dne 16. augusta 1903. a da bude istoga dana svečana gostba uz zabavu.

Nu o toj budućoj posveti i zabavi izviestiti ćemo Vas, g. uredniče, Vašom dozvolom naknadno. (Samo izvolite pak se sjetite tom prigodom naše plemenite „Družbe sv. Cirila i Metoda“. Da ste nam zdravo i veselo Vi i sva tamo mila nam braća. Op. ured.)

Mjesto pilota (vodiča). Kod pomorske oblasti u Kurčuli (Dalmacija) otvoreno je mjesto jednog pilota sa godišnjom plaćom od 1000 kruna, službeni doplatak od 200 kruna i odjelo. Molbe valja poslati c. kr. lučkomu kapetanatu u Dubrovniku u roku od 5 čedana sa dokazi o sposobnosti za tu službu.

Sukob dvaju parobroda. Ovih dana sukobiše se nedaleko franceskoga grada Marsilje usried biela dana dva francezka parobroda, od kojih je jedan nakon 17 minuta potonuo. S njim potonula je okolo stotina putnika, a da nije bilo brze pomoći bila bi nesreća još veća. Na mjesto nesreće stigao je i austro-ugarski parobrod »Balkan« koji je spasio 40 živih putnika i 21 mrtvih. Potonuli parobrod imenovao se »Silvan«, a onaj drugi koji je prvoga presjekao »Insulaire«. Pomorske oblasti iztražuju na komu je krivnja radi te grozne nesreće.

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Proti namještenju željez. činovnika, koji nepoznaju jezik pučanstva.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu preuzvišenost gospodina ministra željeznica.

Uslied javnih viestih namjestila je c. kr. uprava državnih željeznica na željezničkoj postaji Draga — istarske državne željeznice, koja se nalazi u kraju, napučenom izključivo od Slovenaca kao predstojnika postaje čovjeka, koji nije viešt slovenskomu jeziku i koji se mora u obćenju sa strankami poslužiti sa željezničkimi poslužnici kao posredovatelji.

Obzirom na to, što dolaze takovi slučajevi kod namještenja željezničkih činovnika na istarskoj željeznici često, te da su odnosne tužbe već takodjer u carevinskom vieću (vidi interpelaciju Spinčića i drugova od dne 16. decembra 1899. XVI. zasjedanje, strana 1956. stenografičkog zapisnika) podnešene bile, i da ima slovensko, dotično hrvatsko stanovničtvo Istre bez dvojbe nepobitno pravo, da se mogu na željezničkih postajah svoje, uže domovine namješteni činovnici u svojem materinskom jeziku bez tumača sporazumiti, te da je koli pravo toli zakon povriedjen i da se čuvstvo spomenutog stanovničtva žali i da takove povriede i uvriede od strane državne uprave takodjer druge na povriede i uvriede zavadjaju, stavljaju podpisani na njegovu preuzvišenost gospodina ministra željeznicah sliedeći upit:

„Kako može njegova preuzvišenost opravdati imenovanje čovjeka koji nepozna slovenski jezik, za predstojnika postaje na željezničkoj postaji Draga, istarske državne željeznice, ako je gori spomenuta viest istinita — te da li je njegova preuzvišenost sklona to popraviti, i u obće namještati kod c. kr. državnih željeznica u Istri činovnike, koji su viešti slovenskomu ili hrvatskomu jeziku“?

U Beču dne 15. maja 1903.

Spinčić, dr. Gregorčić, Povše, Vuković, dr. Ferri, Robić, dr. Ploj, dr. Ivčević, Perić, Biankini, dr. Klaić, dr. Gladyszowski, Barwinski, dr. Hruban, dr. Stojan, dr. Koudela.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Filijalka c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda za trgovinu i obrt u Trstu

prima: Uplate u krunama
proti bonima blagajne deposit.telju:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
" " 8 " " 3¼
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
" " 8 " " 2½%
" " 30 " " 2¾
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
" " 3 m. " 2¼%
" " 6 " " 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno, 7. aprila t. g., po odnošnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice: za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška**.

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestni e uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice. Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

HRVATI, kupujte svi papir za pušenje **Družbe sv. Cir. i Met.** za Istru.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni **goldin** ili **nikalj sklopni lanac** zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manžete**, marka „Garantie“.
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrene naušnice** sa službenom puncom.
1 **goldin-prsten** sa elegantnim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja; pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 b... **2** K **20** h.
Pakračke kapljice 1 „ **1** „ **60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ne moraju ali biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

U kranjskoj mljekarnici

u novoj tržnici (Mercato nuovo) broj 22 u Puli

dobiva se svaki dan

svježe mljeko, surovo i kuhano maslo, skutu, svakovrstne domaće sire, kranjske tjestenine (n. pr. makarone, bigole, riž itd.) iz tvornice **Žnidaršić i Valenčić** u Ilirskoj Bistrici, kao takodjer sve druge mljekarske proizvode.

Sve samo garantirano domaći proizvod uz najkulantnije ciene!

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član istoga te plaća od 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez prednhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Zemaljsko erarno lječilište Ilidže kod **Sarajeva** u **Bosni**.

Poštanska, brzojavna i željeznička stanica.

Liečenje pićem i kupanjem, toplina vrela 57·50 C.

Djelatne sastojine:

Glauberova sol, chloridi i bicarbonati vapnika i gorčila, prosta ugljična kiselina.

Ilidžansko vrelo djeluje lahko raztapajući, pobudjuje apetit, uništuje kiselinu, ublažuje bol i grčeve, izlučuje sluz, pospješuje lučenje žuči, proizvadja obilno mokrenje, podpomaže pretvaranje krvi, upravlja kruženje žile vratnice i povisuje trošenje masti.

Lieči: dugotrajne bolesti želudca i crieva, slezena, jetara, mjehura i bubrena; dugotrajni katarli gutnjaka, jabučice i dušnika, dugotrajne bolesti ženske, kostobolju, sečerni proljev.

Osim toplih kupelji, hidroterapeutičke kupke po sustavu prof. dra. **Winternitza.**

Kupalištna sezona od 15. maja do 15. oktobra.

Kupalištni liečnik dr. **Hermann pl. Coltelli.**

Uspješne vruće i blatne kupke, gnjetenje tiela i električno liečenje za rheumatične boli, kostobolju i njezine posljedice, rhachitis, kostene i ženske bolesti.

Vruće, blatne i obće kupelji, hladna plivaonica uz najjeftinije ciene.

Na Ilidži imade preko 120 elegantnih i svakim komfortom uredjenih soba za strance, dvorana, porodičnih odaja, u 3 hotela zemaljskog erara.

Dvorane za kavu, konverzaciju i biljarde i listovi svih zemalja.

Umjerene ciene. Odaja zajedno sa poslugom od **2—6** kruna dnevno.

Tko boravi preko 14 dana dobiva 10% popusta.

Caroussel, croquett i lawn-tennis igra, streljana, jahaći konji, bintovi, koturači (bicikli), omnibus za vrelo Bosne 4 klm. daleko, šetnja u brda itd. Promet lokalnih vozova (20 vagona dnevno) izmedju Ilidža i Sarajeva.

Dnevno muzikalan koncerat vojničke glazbe, bez muzikalne i kupalištne pristojbe.

Prospekti i svi drugi obavještaji daju se po želji badava.

Gosti iz Dalmacije imadu osobitih polakšica i to kod stanova i vožnje željeznicom tako da kad boravc preko 14 dana na Ilidži bezplatno mogu željeznicom u Dubrovnik ili Metković se vratiti.

Priredjena je i dalmatinska kuhinja i govore svi zemaljskim jezikom.

Uprava lječilišta.

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu

u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnom občinstvu svoju bogatu zalihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihi tu i inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurgičkih ovoja i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve liekove za domaće blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao: prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

„CROATIA"

osiguravajuća zadruga u Zagrebu, stojeća pod zaštitom občine slob. i kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO

za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje zgrade i pokretnine osigura proti požaru i šteti od groma kod „Croatiae" već načela radi, da novac ne ide u tudjinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke ciene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre, Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

Glavno zastupstvo „Croatiae" u Puli.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za grožđje posve nove konstrukcije, nove svetljike na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko oruđje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.

. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . . .

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po **K 4·90**, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u rellefu sa zlatom, voščenim cvietom itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . .	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvietcama . . .	» » 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	» 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	» » 2·40	Svieclice za božično drvo u 6 bojah . . .	» 2·—
» »	» » 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . .	» 4·40
» granis	» » 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . .	» 3·—
		» II. » » . . .	» 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	» 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj ciesi. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.

Gerulaimovi stenji (filiji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svečenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voščarsica u Gorici.**

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola.
Via Circonvallazione 63.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi, podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i trafikom daje se u zakup. Kliet je u zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt. Položaj najugodniji. Obaviesti daje uredničtvo.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prikladnju i dobar tak upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izričnо zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

Dogodjaji u Hrvatskoj.

U koliko doznajemo, u Hrvatskoj kuha još uviek, a da mirno nije, svjedoči tamo se nalazeće vojničtvo, koje je prispjelo iz Cislitanije te iz Ugarske.

Iz Varaždina dolaze viesti o žestokom sukobu pučanstva sa oružanom silom.

Na Tielovo bje izživdan u Zagrebu ban Hedervary, a nekoji pripovjedaju, da je dapače bio i kamenovan u kočiji, kojom se je vozio u svoj stan te da su ga gradjani napali na šetalištu Cmrok. Nadalje se javlja, da banica zaklinje muža — poslie užasnog čina u Biogradu — neka odstupi, nu on prkosi banici i — svemu slavenskomu narodu.

* * *

Jučer se sastao hrvatski sabor na zasjedanje. Nečekivalo se od njega ništa dobrogu, dokle u njem odlučuju skutonoše i mameluci bana Hedervarya i njegovih doglavnika. Ti ljudi će prkositi za trbušinu i samomu vragu, a kamo li neće vlastitomu narodu, proti kome su zaštićeni tisućami bajoneta. Na svaki način od sabora neočekujemo ništa dobra, dapače slutnja je na zlo, jer će mameluci pomoći tiranu do toga, da će moći progoniti i one narodne zastupnike-rodoljube a la dr. Derenčin, koji drže visoko narodnu zastavu te se žrtvuju za svoj biedni narod.

Sabor bje otvoren uz grozan vrisak opozicionalnih zastupnika tako, da se je morao suspendirati sjednici. Bakan se je ponovio čim se je prikazao u saboru ban, koga su vladinovci pozdravili sa „Živio", a opozicija sa uzklici: „Na vješala s njime!"

* * *

Vladina ili madjaronska stranka je izdala proglas na narod u 50.000 primjeraka, koji je bio tiskan u tiskari „Nar. Novina". Nu taj proglas je ugledao svjetlo — prije u „Obzoru" nego li je izišao iz tiskare „Nar. Novina". Naravski, da je to bio tuš na usijane glave sastavitelja proglasa.

Na uztuk tome izašla je u „Katoličkoj tiskari" u Ljubljani sliedeća:

Poslanica Hrvatskomu narodu od njegovih pravih zastupnika: Hrvatski narode! Ti si već čitao, pa ako još nisi, čitati ćeš možda poslanicu, od 5. lipnja 1903., tiskanu u Zagrebu tiskom kralj. zemaljske tiskare, koju su Tebi nanijeli takozvani „zastupnici hrvatskoga naroda", inače kukavice, koji se nisu usudili stupiti pred tvoje lice svojim vlastitim imenom.

Ta bezimena čeljad, svaljuje krivnju današnjih nemira u Hrvatskoj na opoz. novine i na opozicijonalnu gospodu, koji da su skrivili nemire, radi kojih su mnogi stradali životom, zdravljem, slobodom; pa i cijeli narod, da će stradati, plaćajuć ogromne troškove, koji su nastali za gušivanje nemira. Kolike da bi se ceste mogle graditi, da ne bude tih troškova, kolike da bi zasluge kod toga posla zaslužila sirotinja! Ta bezimena čeljad lije gorke suze nad sramotom, koju naš narod trpi pred stranim svjetom, radi divljačtva, što da ih Ti, narode, počinjaš!

Mi se, narode hrvatski, u Tvoju odluku ne miješamo, ne uplivamo na Tvoja djela. U to se ne miješamo, odkad si odlučio, da u Svoje ruke uzmeš obranu onih prava, koja su Ti priznata zakonom. Ali kad su se u to Tvoje djelo upleli oni takozvani »zastupnici hrvatskog naroda«, svaljujuć krivnju nastalih nemira na nas, daj ih narode upitaj, gdje su onda bili, kad su ona oporbena gospoda, koju sada kleveću, podizala svoju riječ i u novinstvu i u saboru za Tvoja prava.

Gdje su onda bili, kad se u saboru zahtjevalo, da Rieka, koja je Tvoja, bude predana Tvojoj upravi, — da Tvoji sinovi budu ponamješteni na željeznicama, — da Tvoj jezik bude vladao u svim uredima, koji su na Tvom tlu, — da se Tvoji gradovi i Tvoja sela naznače imenom, kojim ih Ti zoveš, — da se od poreza, koji Ti plaćaš, dadu čisti računi, a od pobrana novca, da se dade kralju, što je kraljevo, ali i Tebi što je Tvoje?

Gdje su onda bili, kad se u saboru zahtjevalo, da se Tvoj čisti glas čuje i sluša kod saborskih izbora, — da se svakomu gradjanu, obrtniku, seljaku i radniku, koji živi o svom trudu, podijeli izborno pravo, — da treba čuti, ma se i ne uvažio, svaki glas, koji se pojavi u skupštinama zakonom dozvoljenim, — da treba dozvoliti, da novine slobodno pišu, kad u granici zakona brane narodna prava.

Oni, koji Ti se sada nameću savjetnicima, oni su onda ili šutili ili govorili i radili protiv pravim zastupnicima naroda hrvatskoga.

Odkloni zato, Narode, prezirom one proste klevete, kojima se oni nabacuju proti Tvojim pravim prijateljima, koji će i u buduće svim zakonitim sredstvima braniti Tvoju narednost i Tvoj imetak, pa tražiti neustrašivo, da Tvoja riječ i Tvoja volja budu u Tvojoj kući vladale.

Bog Te narode štitio i blagoslovio!

Pravi zastupnici hrvatskoga naroda.

Eto muške rieči, istinite od glave do zaglavka!

* * *

Gradsko zastupstvo u Zagrebu obdržavalo je prošlog čedua svoju sjednicu, koja je bila vrlo burna. Zast. Gašparović naime takuo se tom prilikom i odnošaja u domovini odnosno u Zagrebu samom te ostro naglasio nezadovoljstvo gradjana sa današnjim stanjem. Razumi-jeva se, da gradski načelnik — vladin činovnik na dopustu — nije dozvolio slobodne rieči odlučnom zastupniku, koji se je tom prigodom sjetio onih, koji su se zauzeli za odstranjenje nesnosnih odnošaja u Hrvatskoj. Nakon obrazloženja, koje bje u novinama zaplienjeno, predložio je zastupstvu na prihvat resoluciju, kojom se izrazuje duboka harnost svim, koji su djelotvorno poklonili svoje nagnuće hrvatskoj narodnoj stvari, napose posestrimi Dalmaciji Istri i Sloveniji.

Većina zabacila je prešnost, te zaključila, da se sve odputi odboru, na što je Gašparović upitao opozicionalne zastupnike, da li oni tu rezoluciju primaju, na što su oni odobravanjem odgovorili. Uslied toga je Gašparović izjavio, da će on tu izjavu odposlati na odredjena mjesta u imenu manjine gradskoga zastupstva.

* * *

U križevačkom kotaru došlo je do sukoba medju seljaci i vojnici 47. pukovnije prispjele iz Maribora, koju je predvodio kapetan Kauz. Kako javljaju, vojnici su pucali na seljake te je više ranjenih, a kapetan Kauz da je takodjer ustrieljen. Jer je on bio jako strog sa vojnici, sumnja se, da ga je ustrieljio koji vojnik.

Za Hrvatsku.

Iz Punta (otok Krk) nam brzojavljaju da su tamo obdržavali 13. t. mj. javni sastanak radi odnošaja u Banovini, koji da je veoma dobro uspio. Izviešće o sastanku sliedi naknadno.

Zanimanje u Dalmaciji za dogodjaje u Hrvatskoj.

Kad smo u petak dne 30. svibnja 1903. u 11. sata u večer prispjeli u Spljet, dočekalo je uz bukljadu zastupnike, koji su se vraćali iz Beča, preko 6000 osoba na obali. — Jat (mul), uz koji je parobrod „Gödöllö" pristao, bio je zatvoren gustim kordunom žandermerije i policije. Množica naroda pjevala je patriotičke pjesme, te se čulo neprestano povike: „Slava palim žrtvam!" — „Percat Hedervary!" — „Abzug nasilnik Hedervary!" itd. — Hvalevriedno je bilo držanje javnih organa, koji su se kod takvih povika i pogrdnih naslova držali sasvim mirno i hladno, a i sreća, da se je tako postupalo, jer da se je uz toliko oduševljenje i ogorčenje naroda koga uapsilo, došlo bi bilo jamačno do krvavih izgreda.

Zatim je pratila duga povorka uz bukljadu i pjevanje patriotičkih pjesama svoga zastupnika do njegova stana, gdje je opet iz 100 i 100 grla zaorila uz odkrivene glave svih prisutnih: „Liepa naša domovina!" — Oduševljenje bijaše neizrecivo.

Pjevalo se je na više mjesta i više stanova, gdje bivaju zaslužni borioci za narod.

Prošlo je dakako sve u liepom redu i bez izgreda.

Svuda u obće gdje smo prolazili sakupljao se narod na obalah, u Biogradu na moru i u drugim malim mjestima vijale se trobojnice potegnute do pol stiega u znak žalosti za nesretnom braćom u Banovini.

U Kóteru bila je u petak dne 30./5. prije podne misa zadušnica za u nesretnoj Hrvatskoj pale žrtve. — Zgrade i obitavališta zagrnute bijahu velikim crnim zastorima. — Gospodje, gospodjice i gospoda svi u crnini išli su tiho i mirno u crno zavitim gradom u dugoj i nepreglednoj povorci. — Povorka brojila je preko 5000 osoba.

Zatim se podaše liepim redom van grada na čbulu na priček parobroda „Wurmbranda", gdje je bio takodjer zastupan mnogobrojno javni aparat, bojeć se valjda kakvih demonstracija, kojih se je ovih dana već više zbilo po Dalmaciji, nu ogromna množina naroda razišla se mirno uz sviranje i pjevanje tugaljivih pjesama bez svakoga izgreda.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru"

(Nastavak)

IV. Članovi utemeljitelji.

U lanjskoj upravnoj godini pristupiše naše družbi kao članovi utemeljitelji: Veleuč. g. Filip Kumbatović — Beč. Klub „Istra" u Zagrebu i vrli Abiturienti hrv. gimnazije na Sušaku (šk. g. 1901/1902.) Živili!

A ipak bi ova rubrika mogla biti od godine do godine sve to obilnija. Ima u našem narodu dosta mogućnika, koji bi mogli svotom od 200 kruna povećati broj naših članova utemeljitelja. Kad bi se u hrvatskom narodu našlo 1000 rodoljuba, koji bi htjeli postati članovi utemeljitelji naše družbe, uzalud bi bio sav napor tudjinca, da u srcima naših istarskih ljudi zatomi glas mile hrvatske, majčine rieči.

V. Zapisi.

Liepo je živjeti za koju dobru misao, ali je i ljepše, kada možeš da i poslie svoje smrti sudjeluješ u divnom nastojanju oko oživotvorenja te dobre misli. Takovi ljudi ne umiru — oni žive i nakon posliednjeg kucanja srca u uspomeni onih, koji ostaju.

Često se i u našim novinama čita o većim ili manjim svotama ostavljenim u dobrotvorne svrhe. Tu vidimo, da ljudi izvjesnoga stališa ili zvanja ostavljaju najradje svoje imanje ili dio istoga u svrhe, što se odnose na odnosni njihov stališ ili zvanje: tako će na priliku svećenik najradje ostaviti svoje dobro kakvoj crkvi ili za gradnju kakvog oltara i učiniti će time djelo — častno i dostojno Boga i ljudi. Ali naš narod, osobito u nas u Istri, živi danas u vanredno iznimnim prilikama. Oni koji imadu vlast u svojim rukama silom ga drže u tmici neznanja, i on — pošto nije imao nikakovih škola u pustome svome neznanju vjeruje sve što mu šapuće glas tudje, otrovne guje — i on — taj naš čovjek — na jedan mig narodnoga dušmana pograbit će pušku i pucat će i na svoga duhovnoga pastira. To se je u nas u Istri dogodilo ne jedanput, a svemu je tomu bila kriva neukost naroda.

Po tome ja držim, da danas neima boljeg načina, kojim bi svećenik ili u obće bilo koji naš čovjek mogao pomoći Bogu i sebi ljepši oltar ili spomenik, doli time, da svoje dobro ostavi našoj miloj družbi. Tim će se najvećma doprinieti ojačanju našega puka u znanju i vjeri — da, škola će njemu biti onaj hram, u kome će tražiti okrepe i utjehe i onda, kad ga uzmu ljerati i iz same crkve nakon što mu budu svetogrdnom rukom u njoj izčupati sveto, prastaro, hrvatsko slovo.

To su već mnogi i shvatili te našoj družbi oporučno ostavili kako i koliko je tko mogao. Tako su se u potonje doba, osim u lanjskom izvješću napomenutih blagopokojnika Gjure Kundeka, don Šima Močiboba i blagopokojnica Ružice Kvaternik i Franjke Žigulić, naše družbe sjetili i blagopok. Stjepan Terihaja u Velikoj Gorici (200 K), Krall u Karlovcu (50 K), Stjepan Srkulja župnik u Županiji (200 K), kanonik dr. Stjepan Ilijašević (200 K), Karlo pl. Stručić župnik (40 K), Katarina Budicka u Zagrebu (400 K). Ivan Velčić župnik u Beleju — Cres (300 K), te Franjo Pevalek u Zagrebu (2000 K).

Molitvama naših malih sirotana u Istri preporučamo duše ovih vrlih pokojnika a mi se sugujmo pred njihovim sjenama i kliknimo im: Pokoj i slava!

VI. Ostali naši dobročinitelji.

Tih imade — na veliku sreću našu — vrlo mnogo. Tu je u prvom redu naš bieli, glavni i slavni grad Zagreb. Velika je ljubav, kojom ta naša prieslonica prati rad naše družbe, tako da ne propuša prigode, da svojem dubokom čuvstvu ne da oduška. To se osobito pokazalo prigodom velikog koncerta i komersa, što su ga dne 2. ožujka lanjske godine u korist naše družbe priredila razna pjev. i ina družtva. Od toga koncerta ne samo što je našu družbu zapala krasna novčana pripomoć, nego se je tom prigodom i zasadila klica, koja je našoj družbi imala već da ove godine donese utješljiv plod — prekrasan dar od 6253 krune, uniših od velikog koncerta u Zagrebu od 14. ožujka o. g. Kako smo jako naknadno doznali obstoji u Zagrebu permanentan odbor, koji ima da se skrbi za priredjivanje zabava u korist naše družbe. Tomu odboru i cielomu sl gradjanstvu grada Zagreba naše najiskrenije udivljenje! Živio Zagreb!

Pa bi došao red na Rieku, na našu liepu Rieku, na zlatu omladinu toga grada i bližnjeg Sušaka, na sve one rodoljube, koji se toliko zauzimlju za našu družbu, a konačno i na velezaslužnoga urednika „Novoga Lista" g. Franu Supila, koji je već do sada toliko učinio našoj stvari u prilog. Tomu je dokaz i ovogodišnji veliki ples u dvoranama hrv. čitaonice na Rieci, odkud nas je i opet zagrijalo liepo sunce. Doduše i veliki ovogodišnji koncerat u Zagrebu i sjajni ples, što ga riečka i sušačka omladina priredila na Rieci spadao bi u djelovanje tekuće godine, ali kad je srce prepuno, teško je čekati godinu dana, da se dade oduška svim osjećajima, što izazivlje tolika ljubav takovih dičnih rodoljuba. Bog neka poživi sve one plemenite otačbenike, koji su bilo što doprinieli onoj svojoj i našoj slavi u Zagrebu i na Rieci! Živili!

(Dalje sliedi).

Domaće stvari.

»Il confine d'Italia dal Risano — s'avanzi al fiumicello Arsia«, zapjevao je nedavno u svojoj pjesmarici »Histria« neki Quarantotto, istrijanski Talijan, a htio je time reći, da ovo što nas je ovkraj Raše, pripadamo volens nolens materi Italiji. Pučanstvo u kotarima puljskom, pazinskom, porečkom i koparskom reći će na to, po svoj prilici, da ako je istina te je rimski cesar August »proširio« granice Italije od Rižana do Raše, nije opet manje istina i to, da kad su došli Hrvati i Slovenci u zemju medju julskim Alpama i morem, granica Italije se je »ustegla« ne već samo natrag do Rižana, nego tamo do doljnje Soče.

U ostalom to me ne zanima toliko, koliko smutnja u bodulskom i lovranskom Izraelu, nastala usljed onih rieči »patriotičnoga« pjesnika, koji njih — primogeniti dei Romani — hoće da otrgne iz naručja matere Italije. E, bome; i pravo imaju da se smućuju i srde, kad se smućuje na to i sam duh Imbrianov, o kojem su rekli, da lebdi nad Kvarverom!

Dumić, Stanić, Nando Zadro, Berto Ivančić, njegov ženso Gladulić i Tonić Kozulić, »stato maggiore« bodulski u Puli, ne daju si mira, dokle ih ne utješi koji drugi Talijan, barem u »Popolo Istriano«, a dotur Bolmarčić im se smije i ruga te kaže: »Luda čeljadi, što se smućujete za ništa? Vi ljubite mater Italiju, pa ste zato ostavili cresku, lošinjsku i osorsku nevolju i došli ovkraj Raše, »all' ombra dell' Arena«, da budete u »Italiji«, gdje se bolje živi. Pustite one krajeve, nek si ih drži tko hoće, a vi budite vjerni sinci ovog zadnjeg ruba matere — domovine, gdje se dade jahati i na talijanskom mulu i na hrvatskom tovaru, a muzti jednako i krave Italije i krave Austrije«.

* * *

Druga smutnja. Kako je poznato, porečka »L' Istria« se je srdila na hrvatske zastupnike, što su se išli počati u Beču s Dalmatincima u korist braće preko Velebita, a »L' Idea Italiana« u Rovinju zamjerila je prvoj, što ne zna, stara kako je, pojmiti uzhit naroda za ideale slobode i jedinstva, te je dala pravo narodnim zastupnicima Hrvata u Istriji, što se zauzimlju za braću, koju tiran gazi. Čast »L' Ideji«, što je tako razbila onaj prokleti led talijanske nesnosljivosti! Ali dobila je ona i plaću zato: »Il Popolo Istriano« ustao je proti njoj a na obranu porečke babe, udarajuć po svoju na sve što je

hrvatsko, načinom, koji se gadi . . . i občinskim deligatima po selim Puljštine, valjda najvjernijim pristašama puljske »manjadure«.

O, da Kinezi ili Otentoti ustanu, da obrane sebe i svoju zemlju od zuluma doklaćenih tudjinaca, tad bi »L' Istria« i »Popolo« hvalili njihov pokret — ali Hrvati... e, to je nešto drugo.

A što su Vam skrivili Hrvati, da ih nećete ni da smatrate ljudima, vi bezobrazne pijavice na tijelu hrvatskoga naroda? Nego čemu se srdite? S ljudima, koji, budući sami doklaćeni inostranci u ovoj zemlji, zovu nas »stranieri«; s ljudima, koji se usudjuju reći, da Hrvati njih tlače u njihovoj kući, a kako su proti božjem i ljudskom zakonu na kormilu autonomne uprave ne daju nam pravo ni dihati; s ljudima, kojima su na jeziku neprestano »amor di patria«, »libertà«, »nazionalità«, »lingua materna« itd., a kad se radi o Hrvatima, ne valja drugo nego: »ščavo paga« — s takvim ljudima, ako ih se ljudi smije nazivati, nema pametnog govora: to moraju biti ili »cretini« prvoga reda, ili »banditi« bez ikakvog moralnog osjećaja.

* * *

Carski namjestnik u Trstu conte Goess zna prilično voditi političku baraku u našim zemljama. Nedavno, kod gradskih izbora u Trstu, pokazao je očito prijateljstvo sa strankom židovsko-iredentske boje, a sada je, da stvar izgladi, prisustvovao austrijskoj slavi u Korminu, furlanskom gradiću na granici prama Italiji, gdje je podignut spomenik caru Maksimilijanu prvomu.

Govori se, da mnogo Tršćana, koji ćute austrijski, nije navlaš htjelo poći u Kormin, da ne budu »sgabellum pedum« gospodina Goessa, inače vjernog pokrovitelja protuaustrijanske klike u Trstu.

Medjutim šior conte je opet izbubnuo »patrijotični« govor u Korminu, za koji će ga »Piccolo« onako za fintu s »patriotičnog« stanovišta malko poteći za uši — pa umiriv tako i Beč i Rim, carski namjestnik Goess, i gospodin Teodoro Mayer osvanuti će skupa učvršćenim prijateljstvom u loži teatra Verdi. O mondo cane!

* * *

Čitaoci će se, više ili manje, spominjati onog krasnog dokumenta u prljavoj talijanštini, štono ga je napisao neki scoski procjenitelj o škodi »dell' orso« a bio je najprije u ovom listu priobćen. Kako se »Il Giornaletto« bio našalio s istim dokumentom, nekoje novine zahvatiše udicu i razturiše viest, da je blizu Alture, gdje je bio procjenjen ozimac (orzo — pisano »orso«) — ništa drugo nego pravi pravcati »medvjed«, koji stavlja u pogibelj okolicu. A ovdje smo se smijali, kako su nasjeli medju inim i »Trieste« i »Edinost« pa i druge novine.

Da se sviet opet naruga našim seoskim »periti« i »deligati« evo novog dokumenta u nikad dosta blaženoj talijanštini, a napisao ga deligat u L.: »Il sotto scritte di chiaro che ha vendude la casa N. 102 di casa e questo sono i redi di M. V. fi L. di L. ha Maria G. nato C.«

Pameti, pameti, ljudi božji, kad će te biti u glavi perita i deligata po hrvatskim selima! Novi Jornaleto.

Brzojav!

Pola, mjeseca junija: Nakanili smo tiskati nove naslove predplatnika, pa s toga upozorujemo one predplatnike, koji žele imati kakovu promjenu u naslovu, neka nam to jave najkašnje do konca tekućega mjeseca, inače smatrati ćemo dosadanje naslove točnimi.

Približujuć se koncu prvog semestra, molimo za ponovu predplate one, koji to još ne učiniše.

Uprava „Naše Sloge".

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Zdrenjski protestanti, da su ostali s dugim nosom.

Jur. Ča imaju vero tamo i protestante?

Fr. Ono par Kernjel i njihove podrepnice, ki nisu oteli imat nikega plovana.

Jur. A ča te sada?

Fr. Da gredu nazad za Karniju.

Jur. Srećan im put!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izlet Sokola na Tjelovo izpao je sasvim lijepo, premda se o podne još nije znalo, da li će biti ili ne izlet, radi slabog vremena. Popoldansko toplo sunce ipak je domamilo do stotinu izletnika, koji su se uz tambure i hrv. pjesmu do kasna zabavljali. Veoma dobro uspio je i zrakoplov. Buru smieha i neopisivog povladjivanja bilo je, kad su sokolski žandari doveli nekog lopova imenom Dragutin Kuja Svepokvari. Sudac iztražitelj javio je narodu, da je to pogibeljan lopov, koji je mnogo hrv. novca pokrao, mnoge prevare učinio i mnogo nedužnog naroda poubijao i pitao, kako da mu sudi — a sva grla zaoriše: »Na vješala s njim«! U tren oka već je visio u zraku taj nitkov a razljućena svjetina lupala i pljuvala po njemu, da je bilo puknut od smjeha. Obavivši taj posao svi se okupili u jedno kolo i odkrite glave odpjevaše »Ljepa naša Domovino«!

Svečanosti razvitja zastave Sokola u Postojni prisustvovao je i naš Sokol, odaslavši odaslanstvo desetorice članova od kojih su šestorica vježbali i to ukupno sa ostalimi članovi javne vježbe i sami kao posebni odjel na spravama. Radošću i ponosom možemo javiti, da si je taj odjel stekao sveobće simpatije i javno priznanje. Po podne bio je pregled postojnske, koju su većina naših Sokolaša prviput vidjeli. Drugi su dan rano naši članovi otišli u Divaču, a odanle u St. Kancian, da si ogledaju i onu u istinu divotnu i veličanstvenu špilju, a na večer povratiše se veseli i zadovoljni kući.

Iz Raše. Od svih kraji prihajaju mi letere i telegrami cenca fili, ki me pitaju za zdravlje; ali ja nijenom niš ne odgovaram. Kigod će reć, da sam malo bez krijancije, ali neka mi ne zamire, jer su i tu cirkunštance, koje nose tako. — Našla se je pršona, koja je rekla: „ča Balota je star, on nebi bija već ni za grad!" Da sam ja čovik poredniga štuniga, ja bih uzeja u jenu ruku pero a u drugu lazanjac i povida bi mu kud je put u malin. Nego ja sam osoba od religjona, pak ne badam na svaku muhu, ka mi oko nosa bruka, progutam i oprostim sve. I tako mora biti, jer dandanas ima puno ljudi, ki znadu puno trambaškati, a sami niš ne opraviti; a ki bi iša za takovima? — Dakle, ljudi, ki ste od moga partida zaviknito „pašir Balota" i barba Mate će vam odgovorit sa svim regulam od kavalarije. Balota iz Raše.

Iz Rovinjskoga sela primamo: Pred dvie godine proglašen je zakon, koji dolučuje, da mora biti odaljen cimiter ili groblje najmanje tristotine metara od kuća. Ako taj zakon drugdje vriedi, kod nas u Rovinjskom selu sigurno ne, jer nam kotarski liečnik Ščavuci govori, da je dosti tri klaftra. Iz tih razloga valjda poslaviše nam cimiter pred kućna vrata, što nebi smjelo biti. Mi smo proti tome prosvjedovali na c. kr. vladu već 4. febrora t. g, nu do danas neprimismo nikakova riešenja. Molimo visoku vladu ovim putem, da pospješi ugodno riešenje naše molbe odnosno prosvjeda.

Pazinski kotar:

Učit. družtvo „Narodna Prosvjeta" za Istru u Pazinu, obdržavati će u četvrtak dne 2. julija t. g. u 8½ sati prije podne u Pazinu u prostorijama „Hrv. čitaonice" svoju redovitu glavnu skupštinu uz sliedeći dnevni red: 1. Nagovor predsjednika. 2. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine. 3. Izvješće odbora. 4. Družtveni računi. 5. Izbor novoga odbora. 6. Izbor dvojice revizora za pregledavanje računa. 7. O ustrojenju „Uzajamnog osjegurajućeg učiteljskog družtva". 8. „Botanika u pučkoj školi". 9. Možebitni predlozi. — Opazka. Pošto se ima razpraviti velevažnih stvari, odbor se preporuča za mnogobrojni posjet. — Ona gg., koja kane sudjelovati skupnom objedu, neka to izvole javiti družtvenoj tajnici gospodjici B. Frančić, učiteljici u Pazinu, najkašnje do 25. junija.

Porečki kotar:

Za telefonsku svezu izmedju Trsta i Poreča. Ravnateljstvo pošta i brzojava u Trstu priobćilo je zemaljskomu odboru u Poreču, da je ono načelno sklono ustrojenju telefonske sveze izmedju Trsta-Kopra-Izole-Pirana-Portorose i Poreča. Telefonska sveza stojala bi 45.500 kruna. Pošto imadu pako polag postojećih propisah zanimanici sudjelovati kod ustrojenja sveze razmjernim prinosom od 30 po sto, pozvan je zemaljski odbor, da slupi ú dogovor sa zanimanimi občinami, da se oni obvežu formalno na prinos k troškovom.

Koparski kotar:

Iz Buzeta pišu nam 6. o. mj.: (Konac.) Sliedećega dana zamoliše mnogi občinari u občinskom uredu g. Clevu, da primi njihovu pritužbu proti zemaljskomu odboru, koji imenuje dva člana u cestovni odbor i to obojicu Talijana bez obzira na ogromnu većinu Hrvata naše občine. Takovim imenovanjem — rekoše mu — bio je naš kotar zadnjih 6 godina oštećen za 15.000 for. više nego li prijašnjih 6 godina, a ipak su ceste sada zapuščene. G. Cleva odgovori, da se oni drže zakona, a komu nije pravo, neka se prituži. Jedan občinar zabrusio mu je opravdano: »Mi Vas gospodine dobro poznamo i naše pritužbe koristile bi nam onoliko, koliko i onomu, koji se tuži osobi, koja ga bije, ali mi spoznajemo sve to više one, koji nas tlače«.

Prije nego sastaviše zapisnik posljednje komisije na licu mjesta prigovoriše občinski povjerenici, da je cestovni odbor samo eksekutivni organ te da neimaju njegovi članovi pravo odlučivati kuda ima proći jedna cesta, koja ima koristiti narodu. Za to da oni nebi imali odlučiti o izboru nove ceste Buzet—Sv. Uldarik—Oslići, na što je g. Cleva kazao, da ima i cestovni odbor pravo kazati svoje mnienje. Pokrajinski mjernik dogovorno sa Sandrinom izjavi, da bi cesta Buzet—Oslići preko Kotli imala 9½ kilometara duljine i da bi stojala okolo 56.000 for., dočim da bi cesta Buzet—Oslići preko Svih Svetih bila duga preko 12 kilom. i da bi stojala 86.000 for. Ali g. će nam mjernik oprostiti ako mu rečemo, da mu mi toga nevjerujemo. Cesta bo, koju bi se moralo proseći većim dielom u kamenu, tobož po 5 for. po metru i koju hoće Sandrin, radi koje bi se morrlo graditi most i proseći 200-300 metara u duljini kruga, koji je i do 50 metara visok u takozvanoj Ponikvi, morala bi biti mnogo skuplja, nego li bi bila ona koju hoće narod a neće ju Sandrin.

Ova, koju želi narod prošla bi od Fontane preko gotovog mosta kod Svih Svetih i do Oslići sve po zemljištu, više ili manje pjeskovitom, koje se dade lahko kopati, nebi stojala 7 for. po metru, kako misli g. mjernik i Sandrin, već svakako manje nego ona, koju oni zagovaraju.

Ali čujte još ovu, kakvu žele izkazati ta gospoda dobrotu. Predložiše naime, da se složno izjavimo, da bude cesta preko Kotli kao glavna pruga, da će dozvoliti, da se od Sv. Uldarika do Svih Svetih učini 10% strvnu cestu, za koju bi se imala občina brinuti kad bude gotova, jer da takovu cestu želi i puk i da će se i cestovni odbor obvezati za pripomoć. Nu mi znamo vrlo dobro kamo smjera ta protivnička dobrota. Oni bi naime učinili veoma nizki proračun za cestu preko Kotli pak bi se dogodilo kano i sa gradnjom ceste od Dragućke medje do Cerovlja. Talijanaški pristaše Sestan, Zanelli i Gersinich preuzeše radnju za 17.000 for., a tomu se je moralo dodati još 17.850 for., moralo se je dakle dvostruko platiti.

Kad se je platilo Dragućanom toliko više, moralo bi se platiti mnogo više i za cestu preko Kotli do Oslići. Ako bi pak druge občine pitale, da se i njima gradi koji potrebiti komad ceste, rekao bi njim se u Poreču: platite najprije stari dug, pak ćemo misliti za nove ceste.

Koli občinsko glavarstvo svojim odpisom od dne 16. decembra 1902., toli naši povjerenici izjaviše prigodom naličja, da se ceste gradi za narod, nipošto za lince, koje se nalaze u škuljah Tomšasina. Nadalje rekoše, da nije pravedno, da se do 20 sela iz četirih poreznih občinah kao Račice, Svi Sveti, Vrh-Marcenigla i komad Sovinjaka zanemari i da se zadovolji samo Hum, odnosno Kotle, i onomu koji bi se izpod brka smijao, što je narod obteretio velikim troškom za cestu, koje mu nebi koristila.

Kako rekosmo občinski povjerenici te načelnik i savjetnici Flego i Žigante izjaviše, neka bi se istodobno gradila cesta na Hum zapustiv onu od Kotli na Oslići, te dokazaše kako je već jedan komad gotov od Huma, koji bi imao voditi do Roča ili do Sv. Jelene na cestu Buzet—Roč, ali o tomu nehtjedoše ništa čuti gg. Cleva i Sandrin. O tomu predmetu imademo još gradiva u torbici ali to i nešto za braću Humljane, ostavismo za drugi put.

Buzećan.

Javna dražba lova. Dne 26. o. mj. u 10 sati u jutro započeti će javna dražba na kotarskom poglavarstvu u Kopru za odaju lova za občinu Klanec u istom kotaru. Lov će se odati najboljemu nudiocu za 6 godina t. j. do 30. junija 1909. Uzklična ciena za taj lov iznosi K 1466·04. Dražba biti će samo usmena; kaucije valja uložiti 10 po sto. Pobliži uvjeti razvidni su kod rečenog poglavarstva.

Lošinjski kotar:

Premještenja svećenikah krčke biskupije. U posliednjem broju službenoga lista krčko biskupije „Acta curiae episcopalis Veglensis" čitamo sliedeća imenovanja, dotično premještenja: Veleč. g. Petar Orlić, župe-upravitelj u Rabu, imenovan bijaše upraviteljem kuracije u Beliju; u Rab bijaše poslan upravljat župom veleč. g. Ante Petris st., duh. pomoćnik u Malom Selu; na njegovo mjesto imenovan bijaše veleč. g. Ante Petris ml., dosadašnji koralni vikar u Krku; na njegovo mjesto bijaše imenovan veleč. g. Frane Cragliettò, dosadašnji župe-upravitelj u Malom Selu; na njegovo mjesto pošao je upravljati župom veleč. g. Petar Žic ml. U Rabu imenovan je provikarom veleč. g. Šime Valković. (G. Craglietto neide u Krk, već je privremeno umirovljen posredovanjem c. kr. namjestnika g. grofa Goëssa. Op. ur.)

Trst.

Mjesto profesora. Na trgovačko-nautičkoj akademiji u Trstu izpražnjeno će biti početkom školske godine 1903.-1904. mjesto profesora matematike i fizike. Molbenice valjano podkriepljene valja upraviti putem c. kr. namjestničtva u Trstu na visoko c. kr. ministarstvo bogoštovlja i nastave u Beču.

Bonislav Hubermann, glasoviti poljski violinista, dao je dne 10. i 15. t. mj. u Trstu u kazalištu „Politeama Rosetti" dva koncerta. Kazalište napunjeno

Broj 25. Puli u četvrtak dne 18. lipnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847'849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće; 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Pokolj na kraljevskom dvoru u Biogradu.

Izvanski sviet ostao je prošloga četvrtka opet jednom novom viesti iz Biograda silno iznenadjen. Kažemo opet jednom, jer se ta iznenadjenja u posliednje doba tako često mienjaju, da već skoro prestaju biti iznenadjenja. Pa što se zbilo?

U noći od sriede na četvrtak počinjen bijaše u Biogradu strašan zločin, nasilnom smrti poginuše naime kralj Aleksander, kraljica Draga, razni ministri, kraljičina braća, više častnika, dvorjanika itd. Sve to grozno djelo odigralo se u gluho doba noći, tajno, bez znanja gradjana, pomoću vojske, kojoj bijahu na čelu uvriedjeni i nezadovoljni častnici.

Težke griehe svojih roditelja i svoje okajao je kralj Aleksander svojom krvi. On je pao žrtvom svojih i tudjih grieha, domaćih i vanjskih spletaka. Proti njemu i kraljici digla se vojska, na kojoj obično počiva moć vladarska. Njemu se iznevjerila ona vojska, na koju je on sa stalnošću računao, da mu je vjerna i odana. Revolucijom vojske izkorienjena bijaše noćju od 10. na 11. ovoga mjeseca vladajuća kuća Obrenovića. Njezin zadnji potomak, mladi i nesretni kralj Aleksander, pao je od ubojitog oružja svoje vlastite vojske.

Novine pišu, da taj užasni dogodjaj nije iznenadio one srbske rodoljube, koji su dobro poznavali odnošaje u Srbiji. Od onoga časa, odkad se je kralj Aleksander posve razkrstio sa vodjami radikalne t. j. najmoćnije stranke u Srbiji i odkad je naložio, da se te narodne prvake proganja, počelo se govoriti sve to glasnije o uroti ili zavjeri proti kralju i kraljici.

U Srbiji vladalo je obćenito nezadovoljstvo proti vladajućem sustavu i njegovom nositelju. To nezadovoljstvo poskočilo je usljed novijih dogodjaja.

Sa brakom kralja Aleksandra sa Dragom Mašin, ženom nizka poriekla i dvojbene prošlosti otudjio si je kralj i ono malo iskrenih pristaša, koje je do tada imao. Ali on je pošao i dalje, hoteći prirediti svomu narodu novo iznenadjenje. Još je svakomu živo u pameti najnovija obustava slobodoumnog ustava, te narinuće novog, natražnjačkog, što je kralj Aleksander nedavno proveo. Od svojih podrepnica dao je skrpati novi izborni red za narodnu skupštinu, u koju nebijaše prošloga mjeseca izabran nijedan član opozicije baš na temelju toga izbornoga reda. Birali su sami vladinovci, dočim su oporbenjaci mirovali i pripravljali se na veće, na užasno djelo.

Nova skupština imala je da izvrši i dalnju pogubnu kraljevu, odnosno kraljičinu želju. Ona je imala proglasiti kraljičinog brata, mladoga Lunjevicu, častnika, mrkog i omraženog u čitavoj vojsci, kraljevim nasliednikom. To bijahu posliednje kapi, koje su činile čašu prekipiti. Častničtvo oprlo se svom odlučnošću proglašenju Lunjevice priestolonasljednikom. Ovo mu je dalo povod, da je zasnovalo urotu proti kralju i kraljici. Proti njihovom životu urotilo se častničtvo, koje je imalo dan prije umorstva sastanak u Biogradu, gdje bijahu odlučene osobe koje imadu provesti zavjeru i uništiti vladarsku kuću Obrenovića.

O tom, kako su urotnici izvršili svoju zadaću, kolaju razni glasovi. Toliko je istinito, da je uz urotnike pristala 6. pješačka pukovnija koja bijaše na razpolaganje višim častnikom, poglavicam urote. Ova pukovnija obkolila je noćju kraljevski dvor (konak) tako, da nitko nemože izaći. Dalnje viesti se u mnogočem razlikuju, te je težko već sada doznati koja li je istinita.

Glavna zadaća kod provale u kraljevsku palaču bijaše povjerena kraljevu pobočniku, podpukovniku Naumoviću, koji je one večeri imao u toj palači službu. Za njega vele, da je prvi provalio u kraljevu spavaću sobu i da je kralja pozvao, da podpiše spis, kojim se odriče krune. S njim da bijaše više drugih častnika, medju njimi i svak kraljice Drage, podpukovnik Mašin.

Prije nego li doprieše urotnici do kraljevskog para, morali su vojnici svladati straže, te su tom prilikom postrieljali više častnika odanih kralju. Ali tim povodom palo je i častnika-urotnikah.

Po jednoj viesti branio se je kralj Aleksander sa revolverom u ruci, dočim je po drugoj molio za milost.

Po drugoj viesti dogodio se taj grozni čin ovako:

Okolo $1\frac{1}{2}$ po polnoći provalilo je oko 30 častnika pod vodstvom podpukovnika Aleksandra Mašina i podpukovnika Pere Mišića u konak. Za njima su sliedili jaki odjeli 6. i 7. pješ. pukovnije, koji su odmah obkolili konak. Pošto nisu mogli sva vrata otvoriti, razbila su nekoja dinamitskim patronama. Tako su probušena i vrata u spavaću sobu kralja i kraljice. Pri tom je usmrćen podpukovnik i kraljev pobočnik Naumović. U prvoj sobi došao je u susret častnicima častnik od službe, kapetan Milković, zet ministra-predsjednika Cincara Markovića. Pošto se je opirao, ustrieliše ga. Ista je sudbina snašla i vrh. pobočnika generala Lazu Petrovića, koji je opalio više hitaca iz revolvera, ali nije nikoga pogodio. Tako je bio otvoren put do kralja. Kralj je medjutim za to vrieme kroz prozor uzalud zvao u pomoć. Kad je uvidio, da se približuje njegov posljednji čas, zagrlio je kraljicu. U taj par budu vrata, koja su bila zaključana, probušena. Unišli častnici opalili su iz više revolvera nekoliko hitaca, a kralj i kraljica, pogodjeni od više taneta, srušiše se mrtvi na pod. Najvažniju su ulogu kod umorstva odigrali kapetani Ivković i Klisić.

U isto vrieme provalio je vojni odjel pod vodstvom jednog častnika u privatne stanove ministara Markovića, Pavlovića i Todorovića. Prva dvojica ustrieljena su na mjestu, jer su se opirali, a Todorović je težko ranjen.

Viest o dogodjaju razširila se je silnom brzinom medju vojskom u vojarnama i u taboru. Samo jedan zapovjednik, pukovnik Nikolić, protivio se, te je ustrieljen, pošto je još prije ustrielio poručnika Gagića.

Podpukovnik Gjoka Gruić oglasio je jašući na konju u ranu zoru pučanstvu, što se je zbilo. Sa svih se strana počelo klicati: „Živila vojska! Živio kralj Karagjorgjević!" U ministarstvu unutrašnjih posala sastali su se u 4 sata ministri, a malo zatim došao je ovamo i austro-ugarski poslanik Dumba.

Vojska je proglasila kraljem Petra Karagjorgjevića, sina nekadašnjeg srbskog kneza Aleksandra Karagjorgjevića. On se nalazi u Genevi, gdje čeka poziv narodne skupštine, koja ga ima proglasiti kraljem i pozvati, da dodje u Srbiju.

Petar Karagjorgjević je zet crnogorskoga kneza Nikole a tim i svak talijanskoga kralja i nekojih ruskih velikih knezova.

U Biogradu ustrojeno je odmah nakon usmrćenja kralja i kraljice novo ministarstvo, kojemu je na čelu Jovan Avakumović.

* * *

Po biogradskim novinama donašamo sliedeće potankosti o umorstvu:

Početak urote i umorstva.

Mladji srbski častnici, udruženi sa svojim starijim drugovima, a pod vodstvom podpukovnika Petra Mišića, riešili su, da Aleksandra Obrenovića svrgnu s priestolja. Neposredni povod za njihov čin dala im je odluka dvora, da se viši kurz vojne akademije premjesti u Šabac. U sriedu 10. lipnja sastali su se oni u 7 sati u veče na Kalimegdanu, podpukovnik Mišić saobćio im je odluku, i oni se jednodušno zavjeriše ili da izvrše, što su naumili ili da svi poginu. Kod „Srbske Krune" su u prijateljskom razgovoru proveli sve do onog časa, kad je trebalo izvesti čin.

U jedan sat po ponoći odšuljaše se gomile vojnika iz sporednih ulica, koje vode dvoru. Nekoliko četa barikadiraše Terazije počevši od „Londona" do tramvajske stanice, a ostale čete s puškama na rukama i u bojnom stavu bjeliu klečeći okrenute dvoru. Straža na dvorskim kapijama bijaše prestravljena od iznenadjenja. Zbunjena nije znala u prvi mah, šta će učiniti. Častnici dodjoše pred nju i razoružaše ju za tili čas, i ako se nekolicina opirala, pa su neki i glavom platili svoju obranu.

Još straža nije bila sasvim ni razoružana, kad dnevni oficir dvorske straže, jedan od učestnika zavjere, s unutrašnje strane dvora otvori prvi kapiju dvorsku do ministarstva na koju odšuljaše se oficiri i vojnici unutra. Iz dvora tada planuše puške, na čiji pucanj odgovoriše s polja plotunom. Iznenadjeni adjutanti kralja Aleksandra i ordonanc-oficiri dohvatiše se oružja. Nekolicina znala je za zavjeru, a ovi dočekaše vojsku pozdravom. Medju ovima bješe i adjutant Mihajlo Naumović, koji prvi pokaza odaje kraljeve. Pod njegovim predvodjenjem stupiše zavjerenici pred kraljevu ložnicu.

Naumović gromkim glasom pozva kralja Aleksandra, da otvori vrata i za tim da podpiše ostavku na priestolje, koju mu podnosi u ime srbske vojske. Iznutra se začu ljutit glas kraljev, da to neće učiniti. Častnici povikaše: „Sjekiru, sjekiru!" „Istavimo vrata!" — Na polju se čula sve žešća pucnjava. Privrženici kraljevi borili su se kao tigrovi s pridošlim častnicima, koji sad udjoše dublje u triem.

Pokušaj sa istavljanjem vrata na ložnici (spavaćoj sobi) bješe bezuspješan. Donieše dinamit i baciše ga pred vrata, koja se razprsnu u komade. Podpukovnika Naumovića dinamitska eksplozija smrtno rani i on pade pred vrata, gdje je za nekoliko časaka i izdahnuo.

Pred oficirima zaklanjajući kralja Aleksandra, ukaza se general Laza Marković, s revolverom i golom sabljom u ruci. Revolverski hitac iz njegove ruke planu i smrtno pogodi izpred njega pješačkoga kapelana Dragutina Dimitrijevića. Drugi njegov hitac bješe namienjen artilerijskom kapelanu Mihajlu Ristiću, koji se isprsio pred njim. Ristić opazi to, naperi svoj revolver u čelo generalovo, opali, i general pade obliven krvlju. Sada se osuše hitci iz revolvera na kralja Aleksandra, i on pade. Tada bješe već dva sata 15 minuta. Ali kralj ne bješe još mrtav. Izdahnuo je tek oko 4 sata.

Kako je poginula kraljica Draga, ne znadu biogradski listovi. Javljaju samo, da joj je tielo bilo izrešetano revolverskim hitcima. Iznose takodjer, da su kralj i kraljica mrtvi izbačeni u park staroga dvora, ali su odmah uneseni u dvor.

U trenutku, kad se ovo djelo dogadjalo u dvoru jedan odjel vojnika i častnika otide u stan obojice braće kraljičine Nikodija i Nikole Lunjevice. Ovi se htjedoše oduprieti, ali ih odjel silom sprovede u diviziju. Tamo su oni doznali za tok dogadjaja i htjedoše oružjem napasti spovodnike. Kad su pokušali pucati na oficire, ovi ih sa nekoliko revolverskih metaka na mjestu ubiše.

Ministar-predsjednik general Cincar-Marković probudio se na lupu u svom stanu. Oko 2 sata ustao je i pošao na polje. Vojska ga obkoli, i tek onda razabrao je, što se desilo. Htjede se oružjem u ruci braniti, ali ga jedan revolverski hitac smrtno ranjena obori na zemlju, gdje je za nekoliko trenutaka izdahnuo.

U istom trenutku kad je vojska napadala na dvor, nekoliko oficira htjedoše zatvoriti vojnog ministra generala Milovana Pavlovića. Kad se on odupro, oni su ga na mjestu ubili.

* * *

Po nekim viestima bio se kralj Aleksandar s kraljicom Dragom sakrio u jednu tavansku sobu u starom konaku. Adjutant Petrović pozvao je kralja i kraljicu, da izadju van. Kralj je izjavio, da neće uzmaknuti te poljubio tri puta kraljicu. Na to puknuše samokresi, a kralj i kraljica padoše, pogodjeni sa 7 do 10 hitaca.

O braći kraljice Drage javlja se, da su poginuli na vrlo ganutljiv način. Kad su urotnici provalili k njima i pozvali ih, neka se oproste, jer im je kucnuo zadnji sat, zagrliše se braća i izljubiše, te izmoliše kratku molitvu, na što padoše pogodjeni od više hitaca.

* * *

Tri puta se je pokušalo, da se provede urota, tek četvrti puta je pošla za rukom. Vodja urotnika je bio Petar Mišić, a glavni njegov pomoćnik bio je Luka Lazarević, zet nekadanjega odgojitelja Aleksandra i ministra-predsjednika dr. Dokića. Ostali učestnici bili su mladi častnici. Za sve potankosti urote znali su samo Mišić i Dokić.

Pokopanje žrtava.

Tielo kralja i kraljice sahranjeno je u noći od 11. na 12. lipnja u obiteljskoj grobnici u kapeli na starom groblju. Po jednim viestima obred je obavilo sedam sveštenika, te je trajao $1\frac{1}{2}$ do 3 sata u jutro. Druge viesti opet tvrde, da su bila prisutna dva sveštenika, te da mitropolit nije došao na pogreb. Nadalje se javlja, da je ministar-predsjednik Cincar Marković

pokopan 12. lipnja prije podne uz vojnu počast.

Isto je tako uz vojne počasti pokopan podpukovnik Naumović, koji je poginuo od dinamita, trgajući vrata kraljeve ložnice. U osmrtnici veli se za nj, da je poginuo u službi za otačbinu.

* * *

Kralj Aleksander imao 26 godina, a kraljica Draga 36. (Nekoji tvrde da je imala 42 god. Ur.) Draga Mašin (Tako se zvala kraljica prije vjenčanja. Ur.) došla je kao dvorska gospodja kraljice Natalije na dvor, što je već tada na dvoru udarilo u oči. Kralj Aleksander upoznao se je s njom na dvoru u Biarritzu, kad je posjetio svoju majku, te se je Draga već tada duboko dojmila mladog Aleksandra. Godinu dana iza toga ostavila je Draga službu dvorske gospodje kod kraljice Natalije, te se je nastanila u Biogradu, gdje je njezina kuća u brzo postala središte jednog dielа biogradskog družtva. Kralj Milan nerado je gledao odnošaj Aleksandrov s Dragom, jer je taj križao njegove osnove, da ga oženi s kojom inozemnom princesom. Medjutim se Aleksander nije dao u svom naumu smetati.

Draga Mašin bila je kći bivšeg okružnog predstojnika u Šabcu. Ona je potomak obitelji Lunjevica, koja je pod knezom Milošem stekla izvjestnih zasluga za utemeljenje današnje srbske države.

Obitelj njezinog pokojnog muža potječe iz Češke, te se je u Srbiji nastanila. Brat njezinog pokojnog muža jest pukovnik Mašin, koji je sada član novog kabineta u Biogradu. Njezin tast dr. Mašin bio je tjelesni liečnik kneza Mihajla. Draga Mašin bila je izobražena žena, te je osim srbskoga jezika govorila još njemački i francezki.

Dne 6. kolovoza 1900. vjenčao se je kralj Aleksandar s Dragom Mašin. Kumovali su ruski poslanik Manzurov u ime cara Nikole i predsjednik skupštine Nestorović. Pučanstvo je t a d a kraljevski par oduševljeno pozdravljalo, a danas proslavljuje drugoga kralja!

Novi kralj Petar Karagjorgjević.

Kako je bilo predvidjati, skupština je izabrala dne 15. t. mj. srbskim kraljem jednoglasno Petra Karagjorgjevića, sina srbskoga kneza Aleksandra, kojega odstavište od te časti god. 1859.

Sadašnji kralj Petar Karagjorgjević rodjen je g. 1844. u Beogradu te stoji danas u 59. godini. Po odstavljenju njegovog otca odputovao je u Ženevu, gdje je svršio nauke. G. 1861. stupio je u vojničku školu St. Cyr u Francezkoj te je služio kao častnik u francezkoj vojsci.

G. 1883. oženio se je sa kćerkom knjaza Nikole crnogorskoga Ksenijom, s kojom je imao troje djece: kćer Jelenu i sinove Jurja te Aleksandra. God. 1889. umrla mu je supruga te je danas udovac.

* * *

Srbski narod je oduševljenjem primio na znanje imenovanje kraljem Petra Karagjorgjevića u nadi bolje budućnosti, što mu iz bratskog srca iskreno želimo!

Položaj Srbije.

Srbija je brojila 1901. g. 2,535.915 stanovnika, i to nad 2 milijuna Srba, a ostalo drugih narodnosti. Po vjeri ima 2,281.000 pravoslavnih, 10.000 katolika, 14.400 Muhamedanaca, 5000 židova i 500 osoba drugih vjeroizpovjesti. — God. 1902. imala je dohodaka 57,158.445 dinara, a izdataka 59,116.339. **Državni dug Srbije iznaša 339,134.929 dinara!** U trgovačkom pogledu uvezlo se je god. 1901. u Srbiju 35,506.350, a izvezlo 53,204.850 dinara robe. Željeznička mreža obsiže oko 600 km.; brzojavna 3789 km. Poštarskih ureda imade 130. Njezina vojska broji u mirno doba 22.448 ljudi, a u vojno doba 353.367. — Glavni grad Biograd broji 70.000 stanovnika. Grad Niš 25.000, Kragujevac 16.000 i Ljeskovac 14.000. Narodna zastava jest crveno-plavo-biela.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 14. juna 1903.

Dolazim opet na svoj stari naslov, jer se je prošloga čedna u carevinskom vieću o više predmeta rieč povela. Još bijaše govora o dogodjajih u Hrvatskoj, pak ću najprije o tom izvjestiti.

Za Hrvatsku.

Zast. Biankini obraća se kratkimi ali močnimi riečmi na njegovu preuzvišenost gospodina predsjednika zastupničke kuće grofa Vettera.

Neugodno mi je, veli, u svakoj sjednici govoriti o žalostnih dogodjajih u Hrvatskoj, al moram. Evropejska sablazan u Hrvatskoj traje i dalje. Onaj plemeniti i dobri narod biva još uvjek tlačen, i to samo za to, jer nemože i neće da snaša, da magjarska sila tlači zakone Njegovim Veličanstvom potvrdjene.

Javna je tajna, da bi svuda u Hrvatskoj zavladao mir i red, čim bi se zakon počeo poštovati, i odstranio poznati tiran. Mjesto da se upotrebi to jednostavno sredstvo, hoće se da se silom, bajonetami, narine Hrvatom prezir zakona, i uzdrži tirana, koj njim je domovinu moralno i materijalno upropastio. Takova ogavna pojava nejma nigdje u Evropi, niti u turskih evropejskih pokrajinah. U Macedoniji hoće se silom uvesti gospodstvo zakona; u Hrvatskoj hoće se brutalnom silom narinuti prezir zakona. To je velika, neoprostiva sramota za habsburžku monarhiju, koja će se napokon na njoj samoj osvetiti. Monarhija šalje u Hrvatsku nove čete vojske, da brani bezpravje i bezzakonje. Jučerašnje večernje novine javljaju, da su dva nova eskadrona draguna bila upućena u Hrvatsku. Mi ponovno prosvjedujemo najodlučnije proti takvoj zloporabi skupne vojske u svrhu da se u Hrvatskoj uzdrži bezzakonje i tirana. Toj sablazni, koja vojsku ponizuje na ulogu turskih janjičara, moralo bi se konac učiniti. O porabi vojske u Hrvatskoj, veli, već sam dva put interpelovao, al nisam dobio odgovora. Molim Vašu preuzvišenost, predsjednika zastupničke kuće, da na to upozori ministra domobranstva, i da mi već jednom odgovori na odnosne interpelacije. Mi čekamo na odgovor. Takav odgovor od najvišega vojskovodje imamo pravo zahtjevati kao zastupnici naroda, i mi ga zahtjevamo sa svom silom našega krvavećega srca. (Odobravanje i pljeskanje).

Predsjednik zastupničke kuće veli, da će to dati na znanje ministru domobranstva.

Radi Makedonije.

Poznato je, da se u Makedoniji već dulje vremena zbivaju neredi, da se sa kršćani sa strane turskih oblasti neljudski postupa. Zna se također, da su se naša monarhija i Ruska dogovorile, kako da uvedu zakonito i pravno stanje u Makedoniji, a da do sad nisu ništa ozbiljna postigle. Narodno-socijalni zastupnik češki Klofač bio je ove zime u Makedoniji, u Carigradu, i drugud po balkanskih zemljah. Čutio je potrebu da o tom, što je opazio u parlamentu progovori. Sastavio je prešan predlog, podpisali su ga njegovi bliži drugovi, i hrvatski i slovenski zastupnici. U predlogu veli, da sa Balkana dolaze viesti, koje moradu uznemirivati pučanstvo naše monarhije, pak je s toga nuždno da vlada poda zastupničkoj kući jasnih obavjesti glede austrijske politike na Balkanu. Naročito se pita vladu, nek razjasni zašto se odluke berlinskoga kongresa tičuće se Makedonije ni malo nevrše, i zašto nije Austrija od godine 1878. učinila ni koraka da se vrše.

Kod razprave o tom predlogu govorio je blizu tri ure predlagač, onda Vuković i ministar-predsjednik. Bilo je i drugih govora, al ne stvarnih.

Zast. Klofač rekao je dobrih stvari, al je i pretjeravao, i pokazao, da u mnogih stvarih nije najbolje obavješten. Osim toga jako je napao na ministra izvanjski poslova, na Njegovo Veličanstvo i u obće na postupak naše monarhije na Balkanu.

Zast. Vuković je u makedonskih stvarih već dva put interpelovao, a kod ovoga predloga svoje nazore potanje razvio. On ide sa stanovišta, da ministar izvanjskih poslova redovito obavieštuje ministra-predsjednika ugarskoga o izvanjskih poslovih, i da ovaj na izvanjsku politiku upliva. S toga bi Vuković htjeo, da ministar izvanjskih poslova obavješćuje o izvanjskih poslovih također austrijskoga ministra-predsjednika, i da i ovaj upliva na izvanjske poslove. S toga je i postavio u predlogu zast. Klofača dodatni predlog, kojim se c. kr. vlada poziva, da obavjesti zastupničku kuću, u koliko Austrija, kao glavna nositeljica zajedničkih troškova, kroz ministra-predsjednika upliva na izvanjsku politiku.

Ministar-predsjednik Koerber rekao je, da se neće upuštati u razglabanja zast. Klofača, i da jih smatra za fantastičke slike. Odluke berlinskoga kongresa da se obdržavaju. Austro-Ugarska da je od godine 1878. koješta poduzela na Balkanu. Jako da je znamenit njezin sporazum sa Rusijom, obzirom na poboljšanje uprave u Makedoniji, s čim su zadovoljne također druge evropejske vlasti, pa i sama Turska. Iz toga se vidi, da ministar izvanjskih poslova vrši svoju zadaću te da s toga nije ni nuždno odbijati napadaje na njega. Na svrsi opaža, da su uvriede naperene proti previšnjoj vladajućoj kući i proti monarhiji govorene kroz prozor. One da imadu izbornikom pokazati srčanost predlagača. A on na to veli: Uvriede padaju na tla kao prah, koji se o pećinu baca. Pećina je previšnja carska kuća, a prah su rieči predlagačeve.

Poslie prepiranja izmed Glöcknera, Franka, Steina i Fressla, imao je još zadnju rieč predlagač zast. Klofač. On veli, da je ministar-predsjednik govorio arogantno kao uvjek. Po njemu je sve liepo i dobro što Goluchowski na Balkanu radi, a on, Klofač, veli: naša izvanjska politika je vrsta najvećih lopovština, je razbojnička politika. On je to dokazao, a ministar-predsjednik mu je ostao dužan odgovor. Ministar-predsjednik mora hvaliti i ono, što čini vladajuća kuća, jer je za to dosta servilan i farizejac. On, govornik, je zastupnik naroda, i reć će istinu, i to također o cesaru, ako to zaslužuje. Ako će pako ministar-predsjednik govoriti kako je naučan u ovom pokvarenom parlamentu, također s njim, onako kako govori kakav policajni savjetnik sa svojimi dnevničari, onda će dobiti odgovor, kakav je u takovih slučajevih sa muževi običajan. Za prešnost predloga glasovali su Česi, Hrvati i Slovenci, i još njeki, te nije dobio dvie tretjinske većine.

Radi Srbije.

Zanimanje za dogodjaje u Hrvatskoj i Slavoniji, koje se je pokazivalo kroz tjedne ne samo medju Hrvati i Slovenci, medju Česi i svimi drugimi Slaveni, nego i u javnosti cieloga civiliziranoga svieta; to zanimanje bilo je potisnuto natrag sa groznimi dogodjaji u Srbiji, u Biogradu. Na dan Tjelova u jutro, došle su ovamo žicom viesti, da je noćju ubijen tamo kralj Saša (Aleksander), kraljica Draga, dva brata kraljice Nikodem i Nikola, ministar-predsjednik i ministar nutarnjih poslova. Sve te ubili su urotnici, vojnički častnici, Drugih je također što ubijeno, što ranjeno, i izmed urobnika i izmed onih koji su njim se suprotstavili. Svih onih šest su urotnici ustrielili ili proboli u njihovih stanovih, u njihovih spavajućih sobah, pošto su urotnici silom prodrli u nje. O tom je ovdje dobio viest ministar-predsjednik, i obavjestio cesara i kralja, baš kad je svršila tielovska procesija. O tom su saznale novine i odmah izdale posebna izdanja, kojim su kratko doniele groznu viest. Tečajem dana su novine dobivale potanjih viesti, i javljale odmah svaku koju su dobile, novimi posebnimi izdanji. Tiskale su istoga dana po tri, četiri, pet izdanja. Za novinami sve se je jagmilo i samo o tom svak govorio. I danas već četvrti dan, novine sve bez razlike pišu glavno, da nerečem jedino o tom. Viesti su javile također, da se je iste noći sastavilo privremeno ministarstvo, i da je vojska proglasila kraljem ili bar kandidatom za kralja Petra Karagjorgjevića, dok je truplo umorenoga kralja bilo još toplo.

Grozan, pregrozan je taj dogodjaj. Jedva mu ima para u cieloj povjesti čovječanstva. U Srbiji bilo je već vladara što ubijeno što protjerano i u novijoj dobi. Tako rekuć cielo prošlo stoljetje borile su se o državnu vlast dvie rodbine: ona Obrenovića i ona Karagjorgjevića. Obrenović otac kralja Milana bio je ubijen. Milan je bio zavladao malodoban. Njegovo kasnije razkalašeno življenje dotjeralo je do toga, da je morao položiti svoju krunu i ustupiti ju svomu malodobnomu jedincu sinu Saši. Ovaj je bio uzgojen u najnesretnijih okolnostih. Njegovi roditelji bili su razstavni: nit mu je majka mogla ucieplјivati u srce plemenštine, nit mu je otac usadio muške ozbiljnosti. Bio je igračkom drugih ljudi, koji su više svoju korist gledali. Proti volji svoga otca i majke oženio se je sa Dragom, udovom njekoga inžinira Mašin, rodjenom Lunjevica, starijom od njega 10—15 godina. Nit narod nebijaše s tom ženitbom zadovoljan. Bio bi narod možda i zaboravio prošlost svoje kraljice, da ga nije inače ozlovoljivala, i konačno do kraja ozlovoljila. Bijaše dala razglasiti da će poroditi, a ona nebijaše ni nosna. Kupila si je novaca, i davala svojim prekomjerno. Nastojala je odstraniti od državnih služba svakoga, koj njoj se nije ulagivao. Svoje sestre i svoju braću htjela je dati proglasiti kraljevskimi knezovi, a svoga brata Nikodema priestolonasljednikom. Obojica braće, vojnički častnici, bili su prpošni, preuzetni prema svojim drugovom, i živili su razkalašeno. Svoga supruga, kralja, posve je u svojoj vlasti imala. Radio je što je ona htjela. On je ukinuo slobodoumniji ustav, i dao drugi. Na temelju toga dao je provesti izbore u narodnu skupštinu. Izbori su se obavili nasiljem i prevarami, i izašli su oni, koje je vlada htjela. Skupština imala se je na skoro sastati, i medju ostalimi imala je proglasiti Nikodema Lunjevicu priestolonasljednikom. Poglavice onih, koji su se svemu tomu protivili, a u te spadao je tako rekuć cieli narod, mislila je vlada pohvatati, pozatvoriti ili proguati. U tih poglavicah uzkipilo je nezadovoljstvo. I počinili su grozno krvoproliće...

Hrvatski i slovenski zastupnici u carevinskom vieću izrazili su u javnih glasilih svoje zgražanje nad krvoprolićem, i ujedno zaželili sretan budući razvoj srbskoga kraljestva. Kanili su postaviti i interpelaciju, al su odustali glavno s toga, da se nereče da oni čine da se naša monarhija mješa u stvari Srbije.

Parlamenat u Budapešti izrazio je službeno svoje zgražanje nad krvoprolićem.

Parlamenat u Beču je službeno šutio. Samo njeki njemački zastupnici interpelovali su vladu, da li misli poduzeti shodna, da se pripadnici ove monarhije, živući u Srbiji štite, i da se čuvaju interesi monarhije. Ministar-predsjednik odgovorio je da hoće.

Obzirom na plaće sudbenih prislušnika i vježbenika.

Zastupnička kuća bila je glasovala zakonsku osnovu, kojom bi se poboljšalo stanje sudbenih prislušnika i vježbenika. Gospodska kuća izjavila se je proti toj osnovi. Sad će se viditi dalnje razprave između obiju kuća.

Prevožani čovjek kod Žavlja.

Zast. Spinčić i drugovi interpelovali su željezničkoga ministra obzirom na to, što je željeznički vlak kod Žavlja onomadne prevozio čovjeka. Da se je to moglo dogoditi, glavna je krivnja u tom, što nejma ograde na voznoj cesti ondje gdje prelazi preko željeznice. U interpelaciji se pita, da li je željeznička uprava voljna dati napraviti potrebite ograde kod svih prehoda voznih cesta preko željeznice Trst-Poreč i priskrbiti za vlak spreme za spasavanje.

Nastavak u prilogu.

općičnom publikom pružilo je priliku upoznati i diviti se drugom velikom geniju, koji je nikao iz slavenskog naroda. Još je živa u srcima uspomena češkog velikana Jahna Kubelika, koji je pred malo mjeseca u istom kazalištu uzbunio i zanesao duhove sa svojom umjetnošću, još odjekuje u onim pregradama melodija njegovih gusala i burno pleskanje naroda, a već stoji na pozornici drugi velikan. U njegovim rukama gusle su žive, one govore srcu, a pučanstvo rek bi da će oboriti kazalište sa pleskanjem, štropotanjem i poklicima „hravo, bis, evviva“. Hubermannov genij upoznali su, izpitali i ocjenili najbolji talijanski vješlaci i kritičari, dok je koncertirao u povećim gradovima Italije. Evo kako su se o njemu izrazili: „Hubermann jest ime, koje bi moralo biti „napisano ogromnim slovima. Svirao je u „svojim koncertima muziku svih škola i „svih stila i iznenadio uviek i u svakom „pogledu. Umjetnost je njegova od onih „o kojima se neda više razpravljati; dva„desetgodišnji mladić uzvišuje umjetnost „gusiača, kao Paganini, Sivori i Bazzini „za njihovo doba. Suparnik, da ne ka„žemo veći, Kubeliku, on je za nas peti „od ovih velikih violinista i to ne stupnjem, „već samo po broju, jer nam se čini da „nadkriljuje tolike druge iste vrste, koji „su bili i jesu na velikom glasu. — Čudno „je, da onakove zemlje donose takovih „izvanrednih umjetnika! I reklo se je i „reći će se možda jošte, da ona plemena „ne mogu da ć u t e umjetnost“.

Demonstracija za živoga proti mrtvomu. Zloglasno glasilo tršćanskih židova pripovieda u jednom broju od prošloga ćednа kako se je ljetos u crkvi sv. Antuna staroga u Trstu bermao izvanredno veliki broj djece. Razlog tomu izvanrednomu množtvu djece nalazi židovski lažiliberalni list u tom, što nebijaše prošle godine berme u rečenoj crkvi i „što mnogi nisu htjeli, da im berma djecu biskup Sterk radi poznatog spora izmedju kurije i židovske uprave grada Trsta“. Tršćanski Talijani — tobož katolici — demonstrirali su dakle proti mrtvomu, a za živoga biskupa. Čestitamo!

Razne primorske viesti.

Ukinuće jedne javne kaznione u Primorju. Iz pouzdana izvora doznajemo, da kani cesarska vlada ukinuti jednu od postojećih javnih kazniona u Primorju, t. j. onu u Kopru ili onu u Gradiški, ali po svoj prilici onu u Kopru.

Dodje li do toga ukinuća, tada bi vlada podigla za kaznjenike iz Dalmacije, koje su do sada većinom dovažali u Kopar, gdjegod u Dalmaciji. U slučaju ukinuća kaznione u Kopru pretvorila bi vlada one ogromne prostorije za kadetsku školu. Tako bar izviešćuju talijanski listovi Trsta, koji su u tiesnom doticaju sa vladinimi krugovi.

Proti malaričnoj groznici. Zemaljski odbor u Poreču obvezao se je na upit c. kr. namjestničtva, da će preuzeti na temelju zakona od dne 19. oktobra 1864. br. 17. Z. Z. L. na teret zemaljske zaklade odštetu za kinin, kojim će se širiti ove godine pokuse proti malaričkoj groznici u mjestih Fazana, Stinjan, Peroj i Montić — u mjestnoj občini Pula i u Dubašnici na otoku Krku.

Razni prinosi.

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Poslie zadušnice obdržavane u Malinskoj sabralo se K 8·50. — Iz Dobrinja K 70·08. — Iz Cernikala K 3·30.
U broju 23. izkazano . . . . K 117·—
Sveukupno . . K 198·88

Politički pregled.

U Puli, dne 17. junija 1903.

Austro-Ugarska.

Prošle subote obdržavano je u Beču ministarsko vieće, koje je razpravljalo o položaju, koji da se je po sudu čeških novinah u posliednje doba pooštrio. Prije toga vieća imao je ministar-predsjednik dr. Koerber dogovor sa češkim ministrom Rezekom. Kako se čini radi se o tom, da koli vlada toli zastupnici češkoga naroda uzprkos uzajamnom nepovjerenju objasne svoje medjusobne odnošaje. Radi toga je dužnost vlade, da ona učini u tom pogledu prvi korak.

Dne 15. o. mj. bio je ugarski ministar-predsjednik Szell kod kralja u Beču u dvosatnoj audienciji. Tim povodom razložio je ministar kralju težki položaj u ugarskom saboru, gdje se nemože napried zbog protivnike opozicije proti rečenoj osnovi te dao ostavku u imenu cieloga ministarstva. U sjednici 16. t. mj. priobćio je Szell tu svoju ostavku u parlamentu.

Crna Gora.

U toj kraljevini proslavili su svečano imenovanje Petra Karagjorgjevića srbskim kraljem. Sva mjesta bijahu razsvietljena, a na Cetinju prolazila je gradom glazba svirajuć narodne komade. Knjaz Nikola nagovorio je svjetinu sa prozora svoga stana dajuć izraza svome zadovoljstvu na imenovanju srbskim kraljem u osobi svoga zeta, koji će pogotovo nastojati, da sa svojim tastom i sa Crnom Gorom ostane vazda u najboljih odnošajih.

Srbija.

Svečanomu proglašenju Petra Karagjorgjevića kraljem prisustvovao je u skupštini diplomatski zbor, zemaljski odličnjaci i množtvo domaćih i vanjskih novinara. Izbor taj bijaše oglašen narodu gruvanjem topova. Vlada je kralja odmah obaviestila brzojavno o njegovom izboru. Kralj se je zahvalio vladi i narodu na tolikom odlikovanju obećav posvetiti sve sile svomu milomu narodu. Vojska je položila prisegu novomu kralju, a vlada je pomilovala sve one osobe, koje bijahu posliednje doba odsudjene radi političkih prekršaja. U kraljevini vratilo se je odmah množtvo prognanika ili osoba, koje je smatrao kralj Aleksander pogibeljnimi za svoju kuću.

Izvanjske vlasti smatraju posliednje dogodjaje u Srbiji kao nutrašnje dogodjaje te se nekane u iste uplitati. Neima dvojbe, da će te vlasti priznati izbor kralja Petra Karagjorgjevića, koji će nastupiti još ovoga ćedna vladu pod imenom Petar I. Senat i skupština poslaše odaslanike u Ženevu, koji će dopeljati kralja u domovinu.

Posliednji dogodjaji u Srbiji imali bi potaknuti vlastodržce i velikane na ozbiljna razmišljanja o ništetnosti ovoga svieta. Danas kralj i nasilnik, a sutra pest zemlje, nad kojom se nepodiže nikakav izvanjski znak!

Kako javljaju bečki listovi pojačalo je ratno ministarstvo Austro-Ugarske svoje čete na srbskoj granici i to u Hrvatskoj i u Bosni. Te mjere poduzete su bez dvojbe za svaki slučaj potrebe, nu nadamo, se, da te potrebe nebude i da će se narod u Srbiji prilagoditi okolnostim te započeti novi život pod novim ustavnim kraljem.

Italija.

Prošle subote obdržavalo je talijansko ministarstvo vieće, na kojem bijaše zaključeno, da čitavo ministarstvo dade ostavku. Ministar-predsjednik Zanardelli priobćio je kasnije taj zaključak u parlamentu, dometnuv da si je kralj pridržao dalnju odluku te povjerio sastav nove vlade sadašnjemu predsjedniku Zanardelli-u, nu ovaj se otimlje radi starosti i porušenog zdravlja. Nepouzme li on sastav nove vlade, tada je namienjen taj sastav bivšem ministru Giolitti-u.

Njemačka.

Ovog ćedna obavljaju se izbori za njemački parlamenat, koji broji 397 članova. Dosada je izabrano okolo 70 socijalista, koji su pridobili mnogo mandata. U samom Berlinu izabrano je 6 socijalista. Osim izabranih socijalista dolazi jošte 96 njih u uži izbor, jer dne 17. t. mj. nisu dobili kandidati absolutne većine. Dosada je bio »Reichstag« sastavljen ovako: 105 klerikalaca, 72 konservativaca, 58 socialista 52 narodnih lineralaca, 34 radikala, 26 neodvisnih radikala, 14 Poljaka, 10 antisemita te 10 zastupnika alzačana.

Razne viesti.

† **General baron Franjo Fülpović** umro je u Beču dne 9. o. mj. nakon kratkog bolovanja. Pokojnik rodio se u Gospiću 12. listopada 1820. Svršiv pionirsku školu, postade g. 1843. podporučnikom, odmah 1848. satnikom, brzo zatim četnikom, podpukovnikom te g. 1856. pukovnikom. Godina 1849. nasla ga je pod slavnim Jelačićem u Ugarskoj, g. 1865. podmaršalom bude imenovan namjestnikom za Dalmaciju i tajnim savietnikom. Kada se je približavalo razvojačenje Krajine postade 1877. zapovjedajućim generalom u Zagrebu i vrhovnim zapovjednikom Krajine. Nakon sretne provedenog razvojačenja Krajine stupi 1. rujna 1881. u mir, preseli se u Beč, gdje je do smrti svoje ostao. Pokojnik je bio dobar Hrvat, a još bolji Austrijanac.

Novo Kneippovo lječilište u Hrvatskoj. U nedjelju dne 14. o. mj. bilo je u Krapini svečanim načinom otvoreno novo Kneippovo lječilište. Sada imamo eto već dva lječilišta po nauci Kneippovoj i to jedno u Kamniku u Kranjskoj i drugo u hrvatskoj Krapini te više netreba da putuju u daleku Njemačku oni koji se žele liečiti vodom po Kneippovih propisih.

Pahuljice.

Piše: **Dabo Raskrižar.**

(Konac.)

IV.

Kod upisivanja.

Crkvom ječili zadnji glasovi trošnih seoskih orguljica.

Stari orguljaš „Meco“ nadvio se ko crna polukajda nad tamno-žutim od vremena izjedenim tipkalom i završivao veselom koračnicom.

Maleni, trbušasti popo uvukao se u „sakrestiju“, dok je duga povorka „materinjih briga“ kretala iz seoske crkvice put nove školske zgrade.

Bilo tu liepih rumenih lišca, crnookih vragoljana, izplakanih derana, razmaženih „bubika“, a ma tko bi sve izbrojio. Po boku četi stupao mladi seoski učitelj. Bio to mladić svojih dvadeset godina, crnook, kratkog tek izbilog brčića. Lice bilo mu voštano, vliedo ko mrtvačka kost, a na ustnama lebdio mi izražaj tuge i patnja.

Učitelj Prezrenić bio je crnogled, malinkonik do skrajnosti. Ljubio je rod svoj žarko, istinski, al je za to bio prezren, i on bi padao u duga, tužna razmišljanja.

Takva zabrinutost, bol i pečal izrazivala se i danas na njegovom bliedom, mrtvačkom licu i on se zamisli kruto. —

— — Tugaljivo su razvršivali djetinji glasići onu milo-tužnu: „Oj Hrvatska, oj!“ kad se učitelj prene ko iz duga, težka sna priskočiv vratima.

Otvori i izmuca: „Izvolite napried!“

U školu bane hrpa seljaka. Lica bila im naborna, izgorena od sunčane žege a pogled plahiran, nekud nestalan.

Za stolom posjeo mladi Prezrenić i upisiva učenike.

Gavro Hrvatić!, prozove.

Evo me! odazva se u hrpi seoski m e ž n j a r i pristupi k stolu.

Kud ćemo s vašima? upita učitelj prisiljenim smieškom na licu.

— Ta kuda gospodine neg u našu školu, živo će Hrvatić.

U hrvatski odio, usudi se Prezrenik. Sačuvao Bog! zapišti Gavro ko da ga guja ujela. Nikad, nikad nit u hrvatsku nit u talijansku, već u našu i to u pravu našu. Ja niesam Hrvat, a Talijan još manje; pravi sam ja istarski koren, „Slavinac“ žestoki.

Al molim — ponovno će učitelj — ovdje je hrv.-talijanska škola, treća ne obstoji. —

U našu! — rikne uvredljivo Hrvatić-u u našu, evo ovako i baci pred učitelja malenu zeleno ukoričenu knjigu.

Živio! Živio Gavro! zaori školskom dvoranom i ljudstvo se stalo sve to življe tiskati k stolu, ko silni val na uzburkanom moru. Prezrenić baci tugaljivi pogled na dobačenu mu knjigu i drhćućom rukom ubilježi: „Zvonimir i Božidar Hrvatić — talijanski odio“...

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Pristupili su nadalje u Svezu: 29. Kaštelirsko družtvo za štednju i zajmove (Raiffeisen.) 30. Gospodarsko-trgovačko družtvo na Susku (Sansego, občina Lošinj mali).

II.

Uplatili su pristupninu i po jedan zadužni dio, članovi: Kaštelir i Nerezine, družtva za štednju i zajmove, pak Nerezine „Gospodarsko trgovačko družtvo.

III.

„Sveza“ je dala pregledati djelovanje učlanjenih zadruga na Susku, Čunskom i Nerezinama, i to na njihovu vlastitu želju, sve tri, a onu na Susku još i zato, jer se je čulo, da tobože neide pravo. Sva je istina samo ovo: da s pomanjkanja osobe, koja bi znala voditi knjige, onako kako „Sveza“ želi i hoće da bude, nije svaka stvar bila u knjigama, nego na posebnim papirima, ali našlo se je da sklada sve do novčića i da je ono družtvo, u kom je učlanjeno **170 obitelji** već do sada vrlo dobro napredovalo i obećaje biti jedno od najvećih naših družtava.

Spominjemo to zato, jer znamo, da su neprijatelji hrvatskoga puka sve sile uprli, da unište tamošnjega svećenika. Nu on, ako i jest nagle ćudi i možda kadgod preveć žive rieči, stekao si je velikih zasluga za onaj puk baš i radi gospodarsko-trgovačkoga družtva. Ljudi su bili vrlo zadovoljni potankog pregleda i dobrog uspjeha.

Namjestilo se je tamo žensku, koja će držati račune i voditi knjige. Jedna već to čini u Premanturi, u narodnom seljačkom odielu. Evala Ti, hrvatski puče, samo napred, ustrajno i pošteno uz poklik „Bog i Hrvati!“

IV.

Novoj zadrugi Veprinac: Vi se pridružite ovamo, a mi ćemo sa „Celjskom Svezom“ učiniti na bratsku, niti će njoj biti žao. Zdravi!

Listnica uredničtva i uprave.

G. X. Y. — Buzet. Vaše priposlano priobćiti ćemo samo tada, i to bezplatno, ako nam dobavite s i g u r n e i n e o p r o v r z i v e d o k a z e ob onom, što u priposlanom navadjate u obće. U protivnom slučaju niti za plaću neće ugledati svjetlo, jer nemarimo, više opozivati ono, što se u listu tiska.

Broj 810

Oglas.

Razpisuje se novi natječaj za mjesto občinskoga tajnika i blagajnika za mjestnu občinu Tinjan, uz godišnju plaću 1200 kruna.

Natjecatelji moraju predložiti svoje molbe podpisanomu uredu do dne 5. julija t. g., dokazujuć svoju sposobnost i podpuno poznanje obijuh ovdješnjih zemaljskih jezika i po mogućnosti njemački jezik.

Glavarstvo občine

Tinjan, dne 18. junija 1903.

Načelnik:
V. Križmanić m. p.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tko se želi obskrbiti **pravim**
naravnim maslinovim uljem
kao što i **svakovrstnim naravnim vinom**
neka se obrati na tvrdku
Ant. Trauffo, Pola.
Via Circonvallazione 63.

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za 1/4, 1/2, 3/4 i cieli dan, odnosno jedan ili dva čedna", jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i trafikom daje se u zakup. Kliet je u zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt. Položaj najugodniji. Obaviesti daje uredničtvo.

Poziv

na

IV. redovitu - - - - - - - glavnu skupštinu

Oprtaljskog družtva za štednju i zajmove,

registrane zadruge na neograničeno jamčenje

koja će se obdržavati

u nedjelju 21. juna 1903.

u tri sata za podne

u prostorijama družbine škole na Livadama

sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav upravitelja.
2. Izvješće upravnog odbora.
3. Izvješće nadzornog odbora.
4. Potvrda računa za g. 1902.
5. Izbor upravnog odbora za dobu od tri godine.
6. Ini predlozi.

Po § 35. družtvenih pravila izloženi su u družtvenoj sobi računi za g. 1902. te ih slobodno svakomu članu pregledati.

Za družtveni odbor:

Ivan Brtoša,
upravitelj.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

„Otče budi volja tvoja",

molitvenika za hrvatski puk imade još oko 700 izišiaka. Ciena je molitvenika prema finoći veza: vez u koži sa zlatorezom po K 2,, vez u koži sa zlatorezom i zaponcem po 2·40, vez finiji u koži, zlatorez po K 3 i po K 3·20, najfiniji vez celuloid sa križićem i nakitom u bieloj i crnoj boji po K 4·70 komad. Tko bi želio naručiti molitvenik, neka se obrati na umirovljenog nadžupnika M i j u L a g i n j u u Kastav, koji hoće uputiti i providiti. Knjige šalju se pouzećem ili ako se novac unapried pošalje.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm.** široko i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine cene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj okovani lanac zajedno sa prívjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manšete**, marka „Garantie".
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par pravo **srebrene manšetne** sa služibenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav rizik ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno zapamtite!

U kranjskoj mljekarnici

u novoj tržnici (Mercato nuovo) broj 22 u Puli

dobiva se svaki dan

svježe mljeko, surovo i kuhano maslo, skutu, svakovrstne domaće sire, kranjske tjestenine (n. pr. **makarone, bigolе, riž** itd.) iz tvornice **Žnidarčić i Valenčić** u Ilirskoj Bistrici, kao takodjer sve druge mljekarske proizvode.

Sve samo garantirano domaći proizvod uz najkulantnije ciene!

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu

u Pazinu *(mala fontana)*

preporuča slavnom občinstvu svoju bogatu zalihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihi tu i inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurgičkih ovoja i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve liekove za domaće blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao: prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

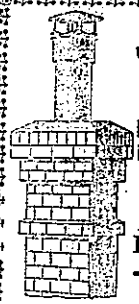

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - - - - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva J. J. NAGLAS u Ljubljani.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

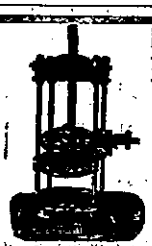

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronosperi te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljke na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, ciovi za vino, konobarsko orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

IG. HELEE,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 26. Pula, u četvrtak dne 25. lipnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlani izd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847 849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom tastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju a podpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K. 5—, odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utiskuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., kod u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Kralj Petar I.

U zadnjem broju smo na kratko javili, da je srbska skupština potvrdila kraljem Petra Karagjorgjevića, koji si je nadjeo ime Petar I.

Na odnosno brzojavno obaviešćenje od strane skupštine, odgovorio je kralj Petar sliedeće:

„Duboko sam potresen sjajnimi dokazi odanosti dragoga mi naroda, vjerne mi vojske i rodoljubne vlade. Zahvaljujem iz dubine srbske mi duše Providnosti, koja mi je dosudila, da po milosti božjoj i volji narodnoj zauzmem priestolje slavnih predšastnika mojih. Molim Vas, gospodine predsjedniče, da primite Vi i Vaši drugovi moje kraljevsko priznanje s uvjerenjem o mojoj obsitoj blagonaklonosti: Živio srbski narod! Živila srbska vojska!"

Odmah čim bijaše proglašen knez Petar Karagjorgjević za kralja Srbije, sva je vojska položila prisegu vjernosti svomu novomu kralju.

Narodno predstavničtvo izabralo je posebnu deputaciju, sastojeću od predsjedničtva senata i narodne skupštine, te od senatora i zastupnika, koja je pošla u Ženevu, da pozdravi kralja u ime naroda i da ga dovede u Srbiju. Kralj dolazi ovoga čedna u Biograd, gdje mu pripravljaju sjajan doček.

Kralj Petar priobćio je vladarom svoj izbor za kralja Srbije.

Njeg. Velič. caru i kralju Franu Josipu upravio je ovu brzojavku: „Hitim, da priobćim Vašemu Veličanstvu moj poziv na srbsko priestolje. Izabran jednoglasnim zaključkom senata i skupštine, kanim obnoviti moju otčinsku tradiciju, pa se nadam, da ću svojoj domovini donieti slobodu i sreću. Molim najsmjernije Vaše Veličanstvo, da prenese na mene one osjećaje, što ih je poklanjalo momu otcu do njegove smrti. Blagoizvoli li Vaše Veličanstvo, da me njima obdari, biti će mi olakšana izvršba mojih novih dužnosti. Ja ih sigurno kanim zaslužiti".

Nj. Veličanstvo car i kralj Franjo Josip odgovorio je ovako: „Nj. Veličanstvu kralju Petru u Ženevi. Hvaleći Vašemu Veličanstvu na prijaznoj obaviesti o Vašem izboru za srbskoga kralja, drago mi je, što Vas mogu uvjeriti o mojoj podpunoj simpatiji te Vam poželjeti dugu i sretnu vladu. Neka bude Vašemu Veličanstvu prišteno, da uspješno provedete plemeniti zadatak, koji Vas je zapao: da nesretnoj i nizom unutarnjih oluja težko kušanoj zemlji povratite mir, red i postovanje, te ju nakon duboka pada, što ju je nedavno zadesio uslied drzkog i obćenito osudjenog zločina u očima civilizovana svieta, opet podignc. Kod provedbe ovog zadatka može se Vaše Veličanstvo uzdati u moju podporu i prijateljstvo te biti uvjereno, da će meni kao i Vama samim vazda biti na srcu, da uzdržim i učvrstim izmedju naših zemalja već od davna postojeće prijateljske i susjedne odnose".

Od ruskoga cara primio je kralj Petar ovu brzojavku: „Primam na znanje, da Vas je senat i skupština jednoglasno izabrala kraljem Srbije. Izjavljujem Vašemu Veličanstvu svoje želje, za napredak Vaše domovine. Neka Vas Bog podupre u svim Vašim djelima na sreću Vašega naroda. Nikolaj".

Talijanski kralj Viktor Emanuel i crnogorski knez Nikola upraviše kralju Petru vrlo srdačne čestitke.

Sudeć po ovih odgovorih i čestitkah, reć bi, da će vlasti odmah priznati Petra I. kraljem Srbije.

Obćenito se drži, da će vlasti zatražiti od novoga kralja, da budu ubojice kralja Aleksandra i kraljice Drage kažnjeni, nu takvim zahtjevom stavile bi vlasti kralja u najveću nepriliku, jer je narodno predstavničtvo, koje je prvo izbora kralja imalo svu moć, odredilo pomilovanje, te sada više neima vlasti, koja bi urotnike mogla progoniti.

Kralj Petar izdao je na svoj narod sliedeći proglas:

„Milost božja i volja naroda pozvali su me na priestolje mojih otaca. Izjavljujem, da primam odluku srbskoga naroda i da sam spravan stupiti na priestolje Srbije. Smatram svojom prvom dužnošću zahvaliti se srbskomu narodu na pouzdanju koje je u me postavio, u stalnoj nadi, da će inostrane vlasti pripoznati moj zakoniti dolazak na srbsko priestolje; a to tim više što sam ja odlučio uvesti u zemlju mir i red. Jamčim svojom kraljevskom besjedom, da ću poštovati svačija prava, da ću uznastojati, kao pravi ustavni kralj, da se zakon vrši i da ću se brinuti za boljak svoga naroda. S toga s ovim prvim proglasom pozivljem sve crkvene i svjetovne dostojanstvenike, te sve vojskovodje da ostanu u njihovoj službi preporučujući im da duševno vrše svoju dužnost. Izjavljujem da zaboravljam na sve ono što se je počinilo u Srbiji tekom zadnjih 40 godina. — Svaki pravi Srbin može pod mojom vladavinom računati na obezbjedjenje materialnog i moralnog boljka. Lozinka moje dinastije bila je vaviek i bit će: „Za krst častni i slobodu zlatnu". S ovom lozinkom, koja me, s jedne strane, veže sa vojskom, a s druge, s pravoslavnom crkvom, ja stupam na srbsko priestolje pod imenom Petra I. kralja Srbije. Molim svemogućega Boga da blagoslovi moj narod, kojemu upravljam moj kraljevski pozdrav. — Petar I.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 21. juna 1903.

Netom minuloga čedna bilo je prilično živahno u parlamentarnih krugovih. K dogodjajem u Hrvatskoj i Slavoniji, u Srbiji, u Macedoniji, pridružili su se također dogodjaji u Ugarskoj. Za sve to, osim drugoga, u dalnjem svietu, zanimaju se i zastupnici, i vladini i najviši krugovi. Zastupnička kuća držala je tri sjednice. Zasjedali su razni odbori, i svi klubovi, pri čem svem je i vlada zabavljena bila.

Za Hrvatsku.

Zast. Biankini je ovoga čedna upotriebio jednu zgodu, u kojoj se je oštrimi riečmi sjetio dogodjaja u Hrvatskoj i Slavoniji. Tamošnji vladini krugovi kao da se diče, veli on, da je u Hrvatskoj prilično utišalo. Da to nije istina, kaže najbolje okolnost, da su i u najnovije vrieme poslane nove čete vojske u Hrvatsku i Slavoniju. U koliko bi bilo to istina, imalo bi se pripisati sili, oružanoj sili. A već okolnost da se toliku silu rabi, kaže najbolje, kako duhovi nisu umireni, i kako bi moglo buknuti u većoj mjeri nego do sada, pače i štogod dogoditi se, što bi bilo bar ponekle slično onomu što se je dogodilo u Beogradu.

Medjutim je ban Khuen-Hedervary odpratio svoju ženu s obitelju na njegovo imanje u Nuštar u Slavoniji. Ona da je na svom polazku iz Zagreba pozdravljala svoje prijateljice sa „nikad se već u Hrvatskoj nećemo viditi". Svoga supruga pak da je molila suzami u očijuh nek se zahvali na banskoj časti, kad vidi da ga narod neće i da ga sve mrzi. On da njoj je rakao, da i on to uvidja, al da za sad još nemože napustiti banske časti. Ona se je iz Nuštra već preselila u Ugarsku, kao da se nije na zemljištu Hrvatske-Slavonije čutila sigurnom.

U Zagrebu sastao se je sabor. U njem bilo je već do sad burnih prizora. Khuen-Hedervary morao je iz sjednice, pred povici i pogrdami, bježati. Članovi većine, pokazuju se i sad drzoviti, akoprem prilično potrti: već su izključili trojicu zastupnika. Što čine, mogu još činiti samo tim, da nepuštaju na saborske galerije nego svoje pristaše, da je i na galeriji tajnih i javnih redara, da su po hodnicih žandari, i da je cieli Markov trg pun vojske. Obkoljen vojskom morao je ban i na Tjelovski obhod, a i kod obhoda morala ga je čuvati mnogobrojna oružana sila.

Madjarski ministar-predsjednik odstupio je, jer nije mogao s parlamentom napried. Stjepana Tisze, sina pokojnoga ministra-predsjednika Kolomana, slabe uspomene, ovlastio je bio kralj da sastavi novo ministarstvo. Stjepan Tisza nije našao nego jednu osobu, koja bi bila stupila u njegovo ministarstvo. O tom je izvjestio kralja, i rekao da nemože izvršiti povjerene mu zadaće, da najme nemože sastaviti ministarstva.

Jučer bio je ovdje, i kod Njegovoga Veličanstva Khuen Hedervary, po dva puta. Tečajem jučerašnjega dana govorio je sa Goluchowskim, Kallayem, Pittreichom, Fejervaryem, Koerberom. Kralj mu kani povjeriti sastav ugarskoga ministarstva, to jest imenovati ga ministrom-predsjednikom. Već mu je kralj dva put, godine 1894. i 1895. povjerio takvu zadaću, al madjarski političari nisu htjeli u njegovo ministarstvo. Hoće li sada?! Za čudo govori se da hoće, dakako pod uvjetom, da popusti Madjarom u njihovim zahtjevima glede vojske. Te popuste smatra se u političkih krugovih kao slabljenje dualizma, i raztrovanost odnošaja u cieloj monarhiji. Da su takovi, kaže baš i okolnost, što se želi postaviti na čelo ciele pole monarhije čovjeka, koj je poslie 20 godina uprave u Hrvatskoj i Slavoniji tamošnji naš narod osiromašio i dotjerao do zdvojnosti. Dao Bog da se pri tom obistini bar ona „promoveatur ut ammoveatur", to jest nek se bana povisi da se ga odstrani, najme iz banovine! Možda se i na to misli. Nek postane, ministar-predsjednik madjarski. Dugo i tako težko bi ostao, ili bi morao biti jako jako drugčiji.

Nedjelni počitak.

Već mnogo tjedana bila je na dnevnom redu zakonska osnova o počitku u nedjeljah i blagdanih za zaposlene u obrtu, trgovini i pisarnah. Načelno je ustanavljao dosadanji zakon i ustanavlja osnovu, da se u nedjeljah i blagdanih nejma raditi, da se ima počivati, kako to i naša sveta crkva zapovjeda. Al bijaše iznimaka do sad i bit će jih unapried. Postojećemu zakonu se dodaje, da se može raditi i u nedjeljah kod onih obrta, koji se obavljaju samo stanovito doba i kod kojih bi se mogle surovine pokvariti ako se jih nebi odmah postojano obradjivalo. U trgovačkom obrtu može se dozvoliti najviše 4 ure rada u nedjeljah i blagdanih. U pojedinih nedjeljah i blagdanih, kad je promet u pojedinih mjestih izvanredan, može se dozvoliti i 8 ura rada. U rečenom trgovačkom obrtu, gdje osoblje radi u nedjeljah više od 3 ure, ima se zaposlenikom dati izmjenično svaku drugu nedjelju slobodno. U uredih i pisarnah može se u nedjeljah dozvoliti samo 2 ure rada, i to pod uvjetom, da je zaposlenik svake druge nedjelje posve slobodan.

I za takve stvari su se toliko tjedana vukle razprave.

Zakonska osnova bila je utorak prihvaćena u drugom i trećem čitanju. Sad će imati s njom posla još gospodarska kuća.

Mjestne željeznice.

Sriedu i petak razpravljala se je vladina zakonska osnova o njekih mjestnih željeznicah, za koje su se izjavili odnosni zemaljski sabori, i za koje ima dati država svoj veći prinos. Za naše njeke kratke pruge neće da vlada čuje. Najviše jih je za Galiciju. Toj kraljevini daje vlada, da lakše uza se drži tamošnje zastupnike, koji su mnogobrojni i bez kojih nebi vlada mogla vladati parlamentarno ni jedan dan.

Što dalje?

Kad ovaj moj dopisić čitatelji „Naše Sloge" u ruke dobiju, već će biti odgovoreno stalnošću na to pitanje, barem glede bliže budućnosti. U parlamentu i u klubovih, i kod vlade, i u javnosti, govorilo se je netom prošloga čedna najviše o tom, hoće li se vladi dozvoliti provizorni proračun za drugu polovicu tekuće godine, ili će si ga morati dati po § 14., kako si ga je dala za prvu polovicu godine. Ako bi njoj ga parlamenat privolio, onda bi isti i dalje zasjedao, možda cieli julij, da razpravi nagodbene zakonske osnove. Ako ga nedozvoli, onda je stalno, da će vlada odročiti parlamenat, jer za vrieme zasjedanja nemože porabiti § 14. U tom slučaju namitalo se je pitanje, hoće li pak početkom julija opet pozvati parlamenat, da rečene osnove razpravlja. Danas još nije posve stalno, al je jako prilično, da parlamenat neće dozvoliti vladi provizorija, te da će vlada morat parlamenat odročiti. Česi, bi reć, da još razpravljaju s vladom, nebi li njim dala jednu univerzu u Moravskoj i još štogod, za to da pak propuste provizorij. Vlada njim najbrže toga neće dati, ako ne za drugo već za to ne, jer toga neće Njemci, koji vladu drže okovanom kao svoju robkinju. Onda dakako će Česi obstruirati, i neće biti provizorija. Al i kad bi Česi bili zadovoljeni, pitanje je, što bi Hrvati i Slovenci učinili. Ne bi li i oni obstruirali, a imali bi najviše prava za to, i zapriečili provizorij. A lahko je obstruirati par sjednica. Po svoj prilici bit će parlamenat četvrtak ili petak odročen, da se pak sastane tek septembra.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda" za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si čuja Jurino, da je pošal kaldirski meštar delat zamen?

Jur. Ča va Kopar?

Fr. Aj ne lego, va Rovinj.

Jur. Ter se va Rovinju nedelaju zameni.

Fr. Aj si onakovi.

Jur. Ha, neka mu Bog da sriću!

Fr. Da bi čuda tamo ostal.

* * *

Fr. Ča već Kukuma nepozna hrvatsku banderu?

Jur. Vranića nepozna, ter je bila to čuda let i njegova.

Fr. Ma sada piše, da je to ruska bandera.

Jur. Ter bi on još i danas i rusku bušnul samo ako bi mu rendilo.

Fr. Dunke za trbuh?

Jur. Ma brate ako ćeš i Turčin!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izlet. U ponedjeljak, na Petrovo i Pavlovo, dne 29. o. mj. priređuje naš Sokol izlet na otok Veruđu (Scoglio fratti). Sastanak u 1½ popodne u sokolskoj dvorani. Odlazak točno u 2 sata. Tko se želi voziti, valja da se prijavi jednom od braće odbornika. Jer će žardinjera samo za one biti koji se predbroje. Vožnja po osobi 20 novč. U slučaju slabog vremena odgadja se izlet na buduću nedjelju.

Izbori za upravno vieće u Raklju. Od Sv. Marije od Zdravlja (občina Barban) pišu nam 14. o. mj.: Ovoga puta imao bih puno stvari javiti, ali pošto nepreostaje prostora u listu, zato ću nastojati, da budem kraći nego li obično. Evo me dakle: Kako smo svojedobno javili, da se imadu obaviti izbori za upravno vieće u Raklju, tako se i zbilo. Dne 25. maja od 8 sati u jutro do 1 sat poslie podne biralo je III. izborno tielo te izabralo 4 zastupnika i 2 zamjenika, a dne 26. istoga mjeseca biralo II. i I. izborno tielo i izabralo u oba tiela 8 zastupnika i 4 zamjenika. Poznato je, da ova porezna občina bijaše sjedinjena sa občinom barbanskom sve do g. 1895. — Onda njekoji mudri ljudi izmislili, da će oni imati svoju posebnu upravu, jer tako da će bolje napredovati. Pošto neimadoše dosta podpisa za tu molbu, došli su kupiti podpise u našu kapelaniju i ljude su nasamarili, da će napraviti njekakvu molbu za sniženje nameta. — I tako su ih prevarili. Do ove godine naša kapelanija imala je 4 do 5 zastupnika u toj slavnoj upravi. A što smo dobroga imali kroz ove godine od te uprave? Dobroga ništa, a gorkoga i čemernoga dosta, naprtili su nas dugom od pete do glave. Dugujemo Petru i Pavlu a godišnje namete morademo plaćati 100%. Napokon to nam je svima dosadilo i dozlogrdilo, i ovog puta išli smo složno da ćemo predobiti, ali krive listine da smo propali. Izbornoj komisiji predsjedao je barbanski načelnik Malabotich. Je li se je kod izbora držalo onih §§ izbornoga reda? Nam se čini da nije. Videći jedan član izborne komisije nepravilnosti, koje su se tu zbivale, opomenuo je g. načelnika da učini mir i red — ali ostao je njegov glas — glas vapijućeg u pustinji. Kad je pako taj član izborne komisije izstupiti morao, onda je g. načelnik drugoga člana uzeo u komisiju i upisao to na zapisnik. Ali u zapisniku nije naveo uzroke, radi kojih je izstupio onaj član izborne komisije. Zašto nije kazao — kao na sjednici u Barbanu, kad su njekoji govorili na galeriji: „cito sulla galeria, non mi importa o piccoli o grandi, per tutti eguale". Zašto nije tako kazao u izbornoj dvorani osobito pak onom „Reverendu", koji je kazao našim kapelancem: da što su se došli školu u Rakalja učiti? — Mi nismo došli u Rakalj školu učiti, već on je došao tamo preko uzburkanog mora kadno bijaše još ljut, a danas?!

I ovaj put odlikovaše se kapelanci sa svojim velevriednim pastirom, koji je došao na dan izbora u Rakalj sa svojom četom, nemareć za trud i neplašeć se neugodnog vremena. Sretni bismo bili, kad bi sva naša Istra imala ovakovih svećenika — ali žalibože njegove istomišljenike možemo na prste prebrojiti. Radi toga iz dna srca kličemo svi u jedan glas: vječna naša harnost našemu g. kapelanu, a njegovim crniteljem crn obraz!

Pazinski kotar:

Vjenčanje. Dne 20. o. mj. vjenčao se g. Martin Diminić naš zemljak i rodoljub, glavar postaje u Krapanu kraj Labina, sa vrlom gdjicom. Josipom Vihar. Prigodom te svečanosti nije se zaboravilo plemenite družbe sv. Cirila i Metoda, te sabralo svoticu od 14 kruna. Živili mladenci i darovatelji!

Iz Pazina nam pišu: Dne 22. o. m. obdržavala se je prva pričest školske djece; pristupile su k istoj djevojčice hrvatske pučke škole i djeca muške i ženske talijanske pučke škole.

Župeupravitelj Ivan Mandić držao je dječici propovjed, i to jedinu u talijanskom jeziku, premda se je bio prije svečanosti popitao u gospodina učitelja za imena hrvatske djece, a k tomu mu je bilo već šest dana prije prijavljeno, da će i hrvatske djevojčice pristupiti istog dana. Taj čin sadašnjeg župeupravitelja ne samo što je neoprostiva uvriđeda ⅞ njegovih župljana, već nosi na sebi sve oznake narodnog i crkvenog izdajstva. Čini se, da u naše doba osim inih naslova treba priknzati i dozu narodnog izdajstva za poluđenje župničkog mjesta!

Riečî i činî. Iz Tinjana nam pišu: Naš novoizabrani načelnik, kad je zasjeo načelničku stolicu, kazao nam je, da je Hrvat i da kao takav će uzdržati hrvatstvo u občini. To su njegove rieči. A čini?

Do sada je ona občina sa državnimi oblastmi dopisivala se uvjek hrvatski — a sada se dopisuje talijanski.

Do sada se na občinskoj zgradi i na zvoniku vijala sa strane občine svakog velikog blagdana, poimence i na Tjelovo hrvatska zastava — dočim prošlo Tjelovo usljed odredbe novoizabranog načelnika se ta zastava nije vijala.

U zadnjem broju Vašeg lista vidjeli smo natječaj na mjesto tajnika, gdje se uz ostalo zahtjeva poznavanje „zemaljskih" jezika. Medjutim ugovorom je jur vezan občinski načelnik, da ima biti tajnikom osoba, koja nezna u pismu hrvatskog jezika, i za koju nekoji tvrde, da mu se na Tjelovu vijala na kući talijanska zastavica. Na istom natječaju vidili smo podpisanog načelnika, kako se je do pred godinu dana uvjek podpisivao sa „Križmanić". Subotnja porečka „L'Istria" donosi medjutim isti oglas u talijanskom prevodu, i ondje je naš načelnik podpisan „Krismanich". To je dakle krivotvoreno njegovo prezime ili s Vaše ili s babe „Istrie" strane, ili pak, što mi držimo najvjerojatnijim, je ga sam načelnik krivotvorio.

Pol miša, pol tića, to je netopir! Van s kartami!

Imali smo jurve i sjednicu občinskog zastupstva. Vriedna većina htjela je prama primljenoj obvezi jur na istoj imenovati tajnikom višenavedenu osobu, akoprem nije još bila ni zamolila to mjesto. Nadalje htjelo se zaključiti, da se občinskim dužnikom dade 20% popusta na zaostatcih. Supetarski Karnjea je stavio predlog, da se prodade komad zemljišta nabavljen u Supetru za sajmište. Zlobni jezici tvrde, da mu za tim zemljištem zazubice rastu. Komično je, da je Karnjea bio poćeo svoj predlog stavljati u talijanskom jeziku, ali je ipak morao promjeniti, te „petlati po našu" kako bi on rekao „istrijanku", a mi „hrvatsku". Vidjet ćete no, neki su mislili ovu našu občinu potalijanit, a mjesto toga će se još ona dva tri Karnjela, hoćeš nećeš, pohrvatit.

Iz Boljuna nam javljaju, da se ondje obdržavao dne 20. t. mj. sastanak u svrhu pogovora vrhu skorašnjih izbora. Sastanku su prisustvovali pouzdanici iz pojedinih poreznih občina, te su svi zaključci bili suglasno prihvaćeni. Političko društvo bilo je zastupano po g. dr. D. Trinajstiću i dr. Kurelića.

Sa vrh Učke piše nam prijatelj 13. o. mj.: Eto me g. uredniče, prvi put u mojem životu na vrhu naše drevne Učke, odakle se pruža radoznalu oku divan pogled na sve četiri strane svieta. Kružeć okom na okolo zaustavi se moj trudni pogled na talijanaškom gnjezdašcu izpod Učke, na neznatnom i siromašnom Boljunu, koji bi holio zapovjedati čitavoj istoimenoj občini. Na takovu zapovjed pripravlja se ona šačica smjelih talijanaša u predstojećih izborih za onu občinu. Oni se već unapried hvale, da pobjeda mora biti njihova, ali to nemože i nesmije biti ako imade još iole koliko svjesti i rodoljublja u ogromnoj većini izvanjskih občinara. Ta u svih podobćinah, u svih selih i selcih one občine prebiva naš hrvatski puk, koji si neće stalno tim osramotiti svoj pošteni obraz, da će predati upravu svoje občine talijanašem ili njihovim podrepnicam u Boljunu i na Pazu. Zar nebi bila najveća sramota, da zapovieda u našoj občini 10 družina, koje vole talijanski nego li hrvatski, a da njih služe i da im je pokorno preko 600 naših izbornika?! Nu pošto znamo kako znadu naši narodni protivnici spletkariti i tamo, gdje ih je samo pest i gdje neimaju nade na uspjeh, to upozorujemo na vrieme naše rodoljube i prvake u onoj občini, da se nedadu uljuljati u san, da bistro progledaju i da na vrieme razvide, da li im prieti gdjegod pogibelj. Oni neka se sastanu i neka se dogovore, koga će birati i komu će predati upravu svoje občine. To moraju biti pošteni, značajni i nesebični muževi. Občina nesmije biti za nikoga krava muzara, već dobra i pravedna mati svima i svakomu. Komu ne leži na srcu jedino dobrobit svoga sela ili samoga sebe, taj neka se nebira u zastupstvo. Občinom valja da upravljaju jedino pravedni i pošteni muževi, koji će gledati više na skupnu, nego li za svoju korist. U toj občini neima učenih glava ni mudraca, ali ima bistrih i pametnih posjednika i gospodara, koji će znati valjano upravljati sa onom nevelikom občinom. Dakle, u občinsko zastupstvo birajte čestiti naši boljunski občinari sve same poštene i čestite muževe našega hrvatskoga jezika, koji će znati i htjeti gospodariti dobro i mudro na korist čitave občine. U to ime neka vam pomogne Bog!

Samomor u Kringi. Prošlih dana utopio se hotimice u kaljuži vode seljak Bratulić. Bio je prilično imovit i inače miran čovjek. Vele da mu se smutilà pamet, jer je postao dužnim dru. Eg. Mrachu stanovite svote, te se bojao sudbenog progona. A imao je u konobi vina, da plati cieli dug.

Porečki kotar:

Izbori za poreznu občinu Ždrenj. Dne 21. prošloga mjeseca priobćio je občinski sluga iz Oprtlja občinarom u Ždrenju, da su izložene listine za izbor občinske uprave u Ždrenju kroz četiri čedna.

Naši prvaci one občine pregledaše te listine, koje su do skrajnosti izkrivljene te pripraviše proti istim potrebite reklamacije.

Tolika izkrivljenja nemogoše inače nastati van hotimično, jer nije moguće, da se počini toliko pogriešaka u imenih, prezimenih itd. poznatih osoba i posjednika. Gospoda izkrivljuju hotimice svuda u Istri izborne listine, samo da takovim postupanjem proturaju svoje pristaše, naše odpadnike a svoje podrepnice. Nadamo se, da njim to ovdje neće poći za rukom.

Iz Ždrenja pišu nam 15. o. mj.: Dne 9. o. mj. slavili smo mi Ždrenjci vrlo riedku, i vrlo krasnu svečanost. Toga dana bijaše naime pozvan naš obće ljubljeni i velezasluženi župe-upravitelj veleč. g. Šime Červar na biskupski ordinarijat u Trstu, da bude tamo ustoličen za našega župnika. Vaši će se čitatelji sjećati kako smo dne 31. marca o. g. toga gospodina izabrali svojim župnikom sa 153 proti 15 glasova krnjelakih i njihovih podrepnica. Ti naši narodni protivnici hvališe se poslie sramotnog poraza, da više vriedi njihovih 15 nego li naša 153 glasa, i da su oni uložili utok proti izboru, koji da nemože biti od viših oblasti odobren ili potvrdjen. Ali se ljuto prevariše te krnjelske lisice, jer je ipak jednom, makar i kasno došlo do ustoličenja onoga, za koga je svaki pošteni župljan i za koga smo pripravni doprinieti svaku žrtvu kao što nije ni njemu nijedna žrtva prevelika za svoj mili i mukotrpni narod. Rečenog dana počeše u 10 sati u jutro u našoj rodoljubnoj Čabrnjici gromkim strieljanjem navieščivati župljanom težko očekivani dogodjaj. Strieljalo se tamo kroz čitav dan te čak do 10 sati po noći. Od veselja razdragani župljani stiskali si prijateljski desnice a mnogomu starcu zasijala suza u oku od veselja, što je ipak dočekao novoga župnika, za kojim je ova župa tako dugo uzalud težila. Čim se je zatamnilo, razsvietliše župljani svoje stanove a mladež upali kriesove po čitavom ždrenjskom brdu. Taj se pjevalo veselo i klicalo živahno mladomu župniku, koga neka nam Svevišnji dugo poživi i koji neka nas vodi po putu pravice k duševnoj i tjelesnoj sreći. Dugo smo čekali, mnogo smo se trudili, putovali smo nebrojeno puta u Trst i drugamo, ali sada zaboravljamo radostno na sve muke i troške.

Iz Kaldira (občina Motovun) pišu nam 14. o. mj.: I u našem malenom mjestancu potresoše svako pošteno misleće srce duboko tužni glasovi, koje dobivamo putem dične „Naše Sloge" iz kraljevine Hrvatske. Težko nam je pri srcu znajuć koliko su naša braća u Banovini prolila svoje dragocjene krvi za priestolje i Austriju, pa kako im se sada vraća nemilo za drago. Mjesto da ih se odšteti za tolike žrtve i za toliku samozataju, pušta se ih takorekuć na milost i nemilost bahatom madjarskom činovniku, koji hoće pod svaku silu, da od krasne, nekoć samostalne i slavne kraljevine stvori madjarsku županiju. Braća naša u kraljevini ustaše na obranu i zaštitu zakona, koga krše i tlače oni, koji bi ga imali pošteno i pravedno provadjati i nad pravednim provadjanjem bdjeti. S njimi smo svi mi sa svim srcem i s toplom ljubavi te mu vruće želimo, da se do mala rieše nametnika i da postignu sve ono, začim teže i što ih ide po ljudskom i božjem zakonu. Dalekoj našoj braći u Banovini kličemo iz dna srca: Nek se slože grla bratska, živila Hrvatska!

Kaldirci.

Iz Ždrenja pišu nam 22. o. mj.: Naše oblasti nastoje pod svaku cienu, da stvore od nas ono, što nismo nikada bili, naime čiste i ovejane Talijane. Evo Vam za to novoga dokaza.

Dne 24. maja bijaše nam javljeno u crkvi od g. župe-upravitelja, pak kasnije nami pred crkvom od občinskoga sluge da će 3. o. mj. amo doći obć. liečnik dr. Anton Pesante iz Oprtlja, ciepiti kozice onoj djeci, koja ih jošte neimaju. Tako da je naložio c. kr. kotarski poglavar u Poreču. Ciepljenje da će se vršiti po običaju u kući Antuna Jakca pok. Antuna, gdje se nalazi ured upravnoga vieća za ovu poreznu občinu.

Občinski sluga priobćio je tu viest u talijanskom jeziku, premda neima ovdje ni jedan po sto Talijana.

Naše žene doniele su svoju djecu u urečeni sat pred spomenutu kuću te čekaše i čekaše, ali badava, jer liečnika neima. Kasnije su doznale, da liečnik ciepi kozice u školi „Lega Nazionale". Na to je pošao naš rodoljub Petar Kmet k liečniku, da mu javi, da ga čekaju žene sa djecom na običajnom mjestu i da ga zamoli, da dodje pregledat jedno njegovo bolestno diete. Opaziv Kmet kako se učitelj „Lege" prijazno vrti oko naših žena, reče mu: škoda g. učitelju, da niste i Vi liečnik, jer znadete toli prijazno vrtiti se okolo naših žena. Zatim priobći liečniku, da ga čekaju žene sa djecom gdje bijaše službeno oglašeno, na što skoči liečnik ljutito te mu dovikne: Van odavle, te ga stade van turati. — Liečnik je obavio svoj posao kod ono malo djece, koju donesoše u rečenu školu pak se pobere kući. Tužne naše žene morale su se vratiti kući svojom djecom neobaviv posla. Dne 5. o. mj. upravile su te žene pritužbu na c. kr. kot. poglavarstvo u Poreču radi postupanja občinskoga liečnika te navedoše:

1. da je bilo javno i službeno oglašeno, da će se vršiti ciepljejne kozica po običaju u občinskoj kući;

2. da je ciepljenje kozica u školi „Lege" izazvalo ogorčenost puka, jer se je naše žene htjelo spraviti u talijansku školu, u kojoj neima mjesta našemu narodu;

3. da se nije zvonilo zvono po običaju u znak, da počimlje ciepljenje kozica i radi toga nisu se znale ravnati naše žene, koje su doniele pred občinsku kuću svoju djecu i

4. da se je javilo občinskomu liečniku, da ga čekaju žene sa djecom na opredieljenom mjestu, a on ipak nije hotio tamo.

Žene su konačno izjavile, da su pripravne donieti svoju djecu ne samo u občinsku kuću, nego čak i u kuću g. liečnika u Oprtalj samo neka se ih nesili u školu „Lege", u kojoj se nije nikada kozice ciepilo.

Pošto se imade opetovati ciepljenje kozica, mole, da bude drugo ciepljenje po davnom običaju u občinskoj kući, čim će se izbjeći svakomu nemilomu događaju.

Neznamo, što je na to odlučilo kotarsko poglavarstvo, ali nam je poznato, da je dne 7. o. mj. občinski sluga oglasio pred crkvom, da će biti revizija ciepljenih kozica dne 10. o. mj u občinskoj kući, koja je bila već prije u tu svrhu pripravljena. Spomenute žene doniele su opet svoju djecu davno prije nego li bijaše urečeno, pred občinsku kuću. Malo kasnije poče zvoniti zvono na školi „Lege" kao znak, da će se i sada tamo ciepili kozice. Nu naše se žene nemiču. Na to dodje občinski sluga te ih pozove, da nesu djecu u školu „Lege", jer da to liečnik zahtjeva. Ali žene mu odlučno odgovoriše, da svoju djecu vole nesti u Oprtalj ili čak u Poreč, nego u onu talijansku „fabriku" koja pretvara našu hrvatsku djecu u talijansku. Občinski sluga popiše njihova imena te se srdito zagrozi, da će ih liečnik naučiti plesati. Mi smo u strahu za naše žene, da će liečnik izpuniti svoju grožnju ako mu na rep nestane kotarsko poglavarstvo, koje bi moralo nastojati, da se zakon vrši ili da se službene proglase poštuje.

Mi ćemo Vam javiti ako budu imale i najmanju nepriliku radi svog pravilnog postupanja, pak ćemo zamoliti naše državne zastupnike putem Vašeg cienjenog lista, da se u Beču za nas i za naše čestite žene zauzeti izvole.

Iz Livada. Dne 21. t. mj. obdržavala se u Livadah redovita glavna skupština Oprtaljskog družtva za štednju i zajmove. Bilo je prisutnih preko 150 članova. Iz Buzeta došao je činovnik tamošnje posujilnice g. Janko Gregorec, dočim je političko družtvo zastupao dr. Gjuro Červar. U novi odbor izabrani su kao načelnik g. Ivan Vizintin a kao odbornici: g. Ivan Bertoša, Anton Milanović, Ante Grdina i Ivan Kmet, te za računara g. učitelj Ivan Nežić.

Občinski izbori u Umagu. Dne 8. o. mj. izložilo je glavarstvo občine Umag listine za predstojeće občinske izbore. Listine biti će izložene do dne 7. julija dočim je opredieljen rok za reklamacije od 30. junija do. 7. julija.

Talijanski župnik u hrvatskoj župi. Poreško-puljski ordinarijat podielio je izpražnjenu hrvatsku župu u Novojvasi kod Poreča dosadašnjemu upravitelju, talijanskomu svećeniku Tosu, koga nazivlju židovski listovi „dobrim svećenikom". Tužnih li ovčica u onoj biskupiji, kojim šalje njihov nadpastir ovakve pastire!

Koparski kotar:

Veprinčanom do znanja. Pod tim naslovom piše nam prijatelj iz Lanišća dne 14. o. mj.: Zanimati će bez dvojbe veprinačke „Mačiće", ako im javimo da je bivši njihov sadašnji tajnik Marijan Marchi (koga nas je Bog hvala i čast mu budi, oslobodio) još mjeseca decembra na c. k. kot. sudu u Buzetu odsudjen na 4 dana zatvora s jednim postom ili na globu od 40 K i na platež svih troškova pravde radi uvriede poštenja, nanešene našemu učitelju g. A Jakcu. Marchi je uložio utok proti osudi na c. kr. okružni sud u Rovinju, koji je dne 3. o. mj. osudu prvog suda potvrdio. Tako će Marchi morati u hlad za 4 dana ili platiti 40 K globe a povrh toga parbene troškove. Najbolje bi, da ide i on u hotel „Virant" na Voloskom, dok je još tamo njegov drug, prijatelj zemljak i pobratim Krstić. Ala ki par! (Op. ured.)

Pjevačko družtvo „Zrinjski" u Dekanih priredjuje dogovorno sa ostalimi narodnimi družtvi iz Dekana dne 29. o. mj. t. j. na blagdan sv. Petra i Pavla narodnu zabavu sa pjevanjem, glazbom itd. Pošto je namienjen čisti prihod od te zabave plemenitoj svrsi, očekivati je da će kod zabave sudjelovati i ostala susjedna pjevačka družtva. U tu svrhu neka izvole pravodobno prijaviti svoje sudjelovanje i odnosne pjesme odboru pjevačkog družtva „Zrinjski".

Lošinjski kotar:

Creski kopači, Vaš načelnik nemari za Vaš jezik! U talijanskih listovih razpisuje Vaš načelnik dr. Josip Petris natječaj na mjesto blagajnika kod občinske blagajne u Cresu. S tim mjestom spojena je godišnja plaća od 860 kruna. Molitelji moraju dokazati osim ostalih sposobnostih i tu, da su posvema viešti talijanskomu jeziku. Za Vaš jezik, za jezik creskih kopača, za hrvatski jezik, kojim se služi i danas većina ne samo občinara creskih nego i gradjana creskih, g. načelnik Petris, nemari. On nezahtjeva od molitelja da moraju poznati i jezik većine občinara i gradjana, njemu je dosta, da znadu talijanski, jer si taj talijanski vlastelin misli: kopač neka plati i muči!

Trst.

Mjesto kancelliste otvoreno je na c. kr. zemaljskom sudu u Trstu. Molbe za to mjesto valja podnesti do 22. julija t. g. predsjedničtvu zemaljskoga suda u Trstu.

Razne primorske viesti.

Odšteta za školske natječaje. Javili smo onomadne odluku vrhovnoga upravnoga suda u Beču na utok jedne občine iz Istre proti odluci zemaljskoga odbora u Poreču, kojom njoj bijaše naloženo, da ima platiti troškove za razpis natječaja na učiteljska mjesta u svojem području. Vrhovno sudište izreklo je, da ti troškovi nespadaju medju materijalne troškove, spadajuće na školu i koje ima jedino po zakonu občina nositi. Usljed te odluke nehtjedoše ni ostale občine platiti troškove za razpis natječaja za učiteljska mjesta, na što se je izjavilo c. k. zemaljsko školsko vieće, da se ima te troškove platiti iz zemaljske zaklade. Zemaljski odbor uložio je utok proti toj odluci i troškovi za rečene natječaje ostadoše nepokriti i občine nehtjedoše otvarati natječaja. Da se tomu zlu doskoči opunovlastio je zemaljski odbor c. k. zemaljsko školsko vieće, da preuzme troškove, koje će od sada napried do dalnje riešitbe nastati za objelodanjenje školskih natječaja, i to na XXII. rubrike „Predujmovi" iz zemaljskog školskog proračuna. Ujedno si pridržaje zemaljski odbor pravo, da utjera te troškove od onoga, koji bude eventualno na to obvezan.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

G. Dragana N. u Grubišnom Polju K 7, sabranih prigodom zdravice Domovini.

Ukupno danas . . . . . K 7·—
Na račun ove godine izkazano . „ 274·29
Sveukupno K 281·29

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika: G. Viktor Petrić 1 K.

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

G. Ivan Ivić u Puli K 5, g. Skracin, za čitanje novina iz uredničtva 1 K.

Ukupno danas . . . . . K 6·—
U broju 21. ove god. izkazano „ 241·70
Sveukupno . K 247·70

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

G. dr. Antun Antončić, odvjetnik u Krku K 240, a darovaše ih sliedeći dobrotvori: dr. Dinko Vitezić K 50, Posujilnica u Omišlju K 40, dr. F. Volarić K 20, M. Bogović K 20, M. Oršić K 20, dr. Mate Vitezić K 20. dr. J. Ožbolt K 20, dr. Antončić K 20. dr. K. Bonifačić K 8, dr. A. Gršković K 7, pop M. Polonijo K 5, pop J. Dminić K 5, Juraj Mužina K 5. svi iz Krka. — G. Ernesto Carlavaris K 140·50 sakupljenih u Kastvu.

Ukupno danas . . . . . K 380·50
U broju 25. izkazano . . . . K 198·88
Sveukupno . . K 579·38

Brzojav!

Pola, mjeseca junija: Nakanili smo tiskati nove naslove predplatnika, pa s toga upozorujemo one predplatnike, koji žele imati kakovu promjenu u naslovu, neka nam to jave najkašnje do konca tekućega mjeseca, inače smatrati ćemo dosadanje naslove točnimi.

Približujuć se koncu prvog semestra, molimo za ponovu predplate one, koji to jošte neučiniše.

I ovom zgodom umoljavamo naše p. n. predlatnike, da u svakom saobraćaju sa upravom lista, i broj pasice priobće, pod kojim list primaju.

Uprava „Naše Sloge".

Politički pregled.

U Puli, dne 24. junija 1903.

Austro-Ugarska.

U drugoj polovici monarhije, naime u Ugarskoj, nije jošte riešena ministarska kriza. Na dvor bijahu pozvani odličniji muževi madjarske liberalne stranke a medju njimi i ban hrvatski Khuen. Veli se dapače da će biti po svoj prilici njemu povjeren sastav novoga ministarstva.

Mi mu želimo od srca tu čast u interesu hrvatskoga naroda, koji stenje punih 20 godina pod njegovom nasilnom vladavinom, a jadna Hrvatska, koju je taj politički zlotvor doveo do ruba moralne i materijalne propasti uzdahnuti će, kad se bude njega rješila.

U prvih sjednicah hrvatskoga sabora bijaše veoma burno jer je opozicija oštro napala na vladu, i na bana Khuena. Prve dvie sjednice morao je predsjednik opetovno prekinuti jer nemogoše članovi većine do rieči zbog buke i vike članova opozicije. Saborska većina izključila je od 15 sjednica članove opozicije dre. Grgu Tuškana, Harambašića i Vinkovića.

U sliedećoj sjednici zapustiše ostali članovi opozicije saborsku te je predsjednik kluba manjine taj izstup sa više točaka obrazložio.

U hrvatskom zagorju ponavljaju se danomice nemiri, te je tamo vlada odaslala vojničtvo. Izmedju seljaka i četa došlo je na više mjesta do sukoba te je mnogo seljaka ranjenih i pozatvaranih.

U ostalih krajevih vlada prividno mir, ali mira nebude nigdje, dok nemaknu sa častne stolice hrvatskih banova nasilnika Khuena.

Madjarske novine već mu spominju nasljednika, i to jednoga od velikih župana ili koga člana visokog plemstva, a mi bi već danas njekom sigurnošću proricati mogli da će ga nasljediti veliki župan križevačko-belovarske županije Kukuljević-Sakcinski, isti onaj, koji je u Križevcima vješala uzpostavio. Inače čovjek, koji ne posjeduje toliko političkoga znaćaja, da bi u kulturnoj državi mogao obnašati čast občinskoga pisara.

Srbija.

Dne 21. primio je novi kralj Petar I. srbsku deputaciju u Ženevi. Kralja pozdravio je vodja deputacije i predsjednik senata Velimirović naglasiv, da ih vodi k njemu važno poslanstvo i predav mu zapisnik sjednice kongresa, na kojem bijaše izabran kraljem Srbije. Kralj Petar duboko dirnut, zahvali se srdačno.

Kralj Petar I. odputovao je u ponedjeljak na večer sa pratnjom i deputacijom put Srbije. Vlak je pošao preko Beča i Budimpešte. U Beč stigao je vlak utorak na večer. Tuj pozdravi kralja nova deputacija biogradskih gradjana i srbskih sveučilistnih djaka. U Biogradu priredišе novomu kralju svečani doček.

Srbska vlada kao što ni novi kralj neće se moći osvrtati na zahtjev onih vlasti, koje traže, da se pedepsa krivce posliednje urote. Kralj imade u tom obziru vezane ruke, jer je već skupština proglasila pomilovanje svim onim, koji su kod urote sudjelovali.

Izmedju tudjih vlastih dala je za sada jedino Engleska jasno ocutiti, da neće priznati novoga kralja dok nebudu krivci urote kažnjeni.

Kralj Petar promaknuo je jurve nekoje više častnike a izmedju njih i člana urote podpukovnika Mišića.

Njemačka.

Caru Vilimu zadaje trista jada uspjeh izbora za njemački sabor, koji se obavio dielomice prošlih dana i koji se imade još obaviti. Kod tih izbora postigli su socijal-demokrati neočekivane uspjehe. Već kod prvoga izbora bijaše izabrano 53 njihovih kandidata, više nego li su imali u prošlom saboru zastupnika. A osim ovih dolazi još 120 kandidata socijalističke stranke u užji izbor. Iste vladine novine priznavaju gorko, da će biti u novom saboru preko 90 zastupnika socijal-demokratične stranke. Ova stranka biti će najveća za takozvanom središnjom strankom.

Razne viesti.

Razglednice bana Jelačića. G. Jernej Bahovec izdao je svojom nakladom vrlo krasne i sadašnjoj dobi odgovarajuće razglednice. Slika na razglednici predočuje spomenik bana Jelačića u Zagrebu; na podnožju spomenika stoji muž sa hrvatskim grbom a uz njega plačuća žena, koja upire zaplakane oči u neumrlog junaka sa uzklikom: Jelačiću . . . . . Odgovor: Junački . . . . . medju Vama sam i s Vama!

Preporučamo te krasne razglednice i našim čitateljem.

Hrvatska seljačka zadruga u Mitrovici (Slavonija) kani sav svoj ovogodišnji prirod, pšenicu, napolicu, zob, ječam i kukuruz prodati sama bez posrednika. Kako je sriemsko i banatsko žito najglasovilije u Evropi, preporučamo kupcem iz Istre i Primorja, da se u slučaju potrebna gore imenovanu zadrugu obrate, gdje će po gotovo najjeftinije kupovati jer ide iz prve ruke. Ista zadruga prodavati će na vagune (po 100 metr. centi) te moli da se kupci što skorije oglase. — I tu nam vriedi naša stara „Svoj k svomu!" više nego igdje.

Javna zahvala.

Na mnogobrojnih čestitkah, što sam jih dobio k mojemu imendanu, zahvaljujem se ovim javno najiskrenije.

Sve ono osobno dobro, naročito zdravlje, što mi u pismih, na razglednicah, u brzojavih, žele oni, koji su se me tom prigodom blagohotno sjetili, dao svemogući Bog u punoj mjeri njim i njihovim, kao i svim poštena srca.

Obzirom na želje izražene mi kao zastupniku našega hrvatskoga i slovenskoga naroda — a te su glavne —, red mi je izjaviti, da ću i ovom metežu u kojem se nalazi ciela monarhija i u težkih odnošajih, u kojih je čitavi naš hrvatski i slovenski narod, raditi uvjek kao i do sada, po svojih silah, za njegov boljak; — uvjeren da ćemo mi Hrvati i Slovenci radom, neumornim, požrtvovnim, poštenim složnimi, medjusobnim radom, zanašajuć se u Božju pomoć i u svoje sile, u ljubavi sa svojom jednokrvnom braćom, svladati sve poteškoće, te biti svoji u svojoj kući.

U Beču 23. juna 1903.

Prof. Vjekoslav Spinčić
zastupnik naroda.

Paćuharije.

Ja nisam mislija, da će oni četiri beside, koje sam zadnji put hitija u svit napraviti toliko šušura. Da je sutra dieta u Sišanu ja i Gobo iz Šikići bili bismo sigurno deputati.

Artikulo de fondo.

Kušencija ne dopušta čoviku, da bi naglo zatiminal novom stazom, a da ne bi prvo hilija očadu oko sebe i protresa malo dogodjaje, ki su se skuhali u zadnje vrime i o kima svi šfoji pišu i cili svit govori. — „Fiat justitia, pereat mundus“, zna bi reći pokojni Delija (eh, pok. Delija bija je od onih tići, ki su samo po jedan u gnjizdi). Da, „neka bude pravica“, ali ta pravica, ideal najprvih stanovnika naše zemaljske balote, ostaje još vavik ideal i uklanja se svakoj ruki, ka posegne da se ga dotakne. U dvadesetom viku, u viku modernih ideja i napredka nije još niklo stablo pravde. Nepravda i nasilje tiraju sve dublje i dublje u život svoje otrovne korene, tako da ne moreš, da im se opreš. U Hrvatskoj nepravda došla je do vrha. Narod potišten i potlačen diže se proti onomu, koji mu krade pravice, proti madjaru, koji ga iznarodjuje, više mu krv i pripravlja jaram. Siromašnomu je kmetu došlo do grla; on ne more više da trpi, ne more više da gleda kako mu nemili crv mozak toči, kako mu tudjinac tlači i otimlje domovinu, onu grudu zemlje, za koju su njegovi oci toliku krv prolili. On se diže — skida tuje bandire, koje je madjar razvija na njegovom tlu, grbovi i tabele lete u kuse, a svi mu dovikuju, kaj čele medvidu, „nije ovdje za te paše, branit ćemo što je naše“. A njegov „ban“, namisnik njegovoga kralja, šalje proti njemu olovo i bajonete, ter kako na tata i razbojnika teku naoružane sile na golorukoga onoga, ki išće svoje pravice. Aj neviro, aj sudbino grda! — Ne, nije ono „ban“ hrvacki, nije ono namisnik kralja, našega dobroga oca; ono je slipo oružje madjarske vlade, ono je satrap, hulja. Prid cilim svitom okrivljuje ga narod tatarstvom, a zastupnici gone ga z vritnjaki iz sabora. Nili čovik, komu su miši svu kušenciju poglodali, ne bi moga biti toliko bezsraman, da bi se još uzdrža na onom mistu na kojem se drži ban Kuen. Svaki drugi reka bi „halt, dosta je svega toga, dosti sam ih zafriga“, ter bi a tutto vapor pobiga u Patagoniju. Hedervaryeva pamet još nije došla do toga; on naproti zatvara narod u pržun, obiša ljude na sohe, a svitu hita prah u oči i daje rog za svića, kaj oni general ki je za volju reda i mira poubija sve ljude u Varšavi, pa je zatim pisa svomu gospodaru „Red vlada u Varšavi“. — Nehrvatski ban Kuen je crna figura, s kojom nebi moga ni dimnjak kumpetit i mi nećemo se više š njim baviti već doviknuti ćemo s našom braćom u Hrvatskoj „doli s nedostojnikom“.

A sad da vidimo ča pišu šfoji in propožito. Većina njih donašaju fate bez komenti, a to su svi oni, koji gledaju na hrvate kaj prasac na sikiru, ter se ne ufaju dati im pravo. Drugi daju pak posvema pravo hrvatskom seljaku i protestiraju proti banu. Treći pako kažu da Hrvati imaju pravo, ali način na koji postupaju da smrdi po barbarizmu. A mi ćemo na to staviti oservacijone, da čovik ki u jamu pada se i maha lovi; da postupanje hrvatskoga kmeta je barbarsko, jer je on Hrvat i nebi isto postupanje bilo barbarsko kad bi se stavimo reć Hrvat zva Francez, Talijan ili Španjol; da banovo postupanje nije barbarsko, jer je on ban i da nije barbar oni ki s puškom teče na onoga koji nima niti palice i tako dalje mogli bimo nabrojiti magari četiri šetemane. — Sad vidite, dragi moji ljudi, kako se dandanes dela i sudi, sad vidite dali ima pravice na svitu? Pak još će mi kigod kampanat o nekakvoj slobodi o nekakovom progresu! Si prodal Mate žukvu? — Prk! (Quo rešto drugi put.)

Priposlano.[1])

Vjerodostojnom izpravitelju dopisa tiskanog u 22. broju cienj. „Naše Sloge“ od dne 28. svibnja 1903.

Ne malo iznenadio me Vaš izpravak, tiskan u 22 gom broju cienj. »N. S.« od dne 28. svibnja 1903., kojim hoćete da izpravite službenu i političku pristranost g. Bona poštemeštra u Buzetu. Navadjate, da je gosp. Bon u svom službovanju nepristran te da me je sigurno vodila osobna napetost kod sastavljanja dopisa priobćenog u 22 gom broju »N. S.« Ja bi na to mogao lasno odgovoriti: »nije me vodila osobna napetost i odnošaji, već je sigurno ſvodilo Vas osobno prijateljstvo, da ne rečemo intimnost — »i nada varalica« — sa gosp. poštemeštrom. U ostalom lahko je dopis tobož izpraviti bez dokaza, sa par visokih, al suhoparnih rieči, pa Vas stoga pozivljem obzirom na tuštinu mog dopisa, da mi blagoizvolite odgovoriti na sliedeće:

I. Jeli istina, da se je gosp. Bon kod nastupa službe kao poštemeštar na c. kr. pošt. uredu u Buzetu prikazao kao naš čovjek, pokazajuć pri tom svečano žigice družbe sv. Cirila i Metoda? (Vidi dopis »Naše Sloge« od dne 28. svibnja 1903. od rieči: »predstavio«, do »otvara oči i bistri pojmove«);

II. Jeli istina, da je g. Bon sasma izbacio naše žigice, te da se služi izključivo »Leghinim« žigicama?

III. Jeli istina, da se je gosp. Bon izrazio, da ne će da bude članom »Hrvatske Čitaonice«, jer da bi to odveć očito protiv njemu — kao c. kr. činovniku — vikalo, te da ne želi sa »bedacima« (gosp. izpravitelju!!) poslati mati, doći m se je upisao u »Casino di lettura«? (Kr. i 3. točki vidi dopis »N. S.« od rieči: »Eto kod njega« do »jer ne želi sa „bedacima“ imati posla«;

IV. Jeli istina, da je naše ljudstvo većinom posluženo umjesto »Dopisnicom« i »Pošt. nakaznicom« sa »Cartolina di corrispondenza« i »Assegno postale«! Dočim se Talijane takorekuć bez upita poslužuje sa tiskanicama, koje im po pravu pripadaju?

V. Jeli istina, da se je pošta koja je dolazila večernjim vlakom iz Trsta i Pule donašala više puta u krčmu g. Frana Fabiančića, gdje je bio g. Bon na hrani? (gosp. izpravitelju, i Vi ste bio više puta prisutan!) (Vidi dopis od rieči »pošta što dolazi« do »da se mora po poštemeštra u krčmu«.

VI. Jeli istina, da se je poštanska kasa odnašala — a možda se i jošte odnaša — večerom iz poštan. ureda — po poštemeštru g. Bonu — kući te da se je tim davalo — dotično dava — priliku raznim individuom, da se ga svali u nesreću? (Vidi dopis od rieči: »Neznamo, dali je dozvoljeno«, do: »podaje priliku unesrećenja«).

VII. Jeli istina, da g. poštemeštar ne bje više puta u 8½ sata u uredu, (gosp. izpravitelju sjetite se hrv. zabava!) dočim se drugi činovnici raznih c. kr. ureda drže točno buzetskog sata? (Vidi dopis od rieči: »Puno se puta« do: »zašto ne bi i g. Bon?«).

Ako gospodin izpravitelj nije vriedan, da točno odgovori na postavljene mu upite, onda nije kompetentan, da izpravlja dopisa, koji dolaze od osobe, koja imade možda više prilike, da s narodom obći — te da se o istinitosti stvari živim svjedočanstvom osvjedoči i uvjeri nego li on.

Gospodin izpravitelj pa bio on makar i c. kr. akedemičko naobražen čovjek, imao se je prije svog uništavajućeg izpravka obratiti na rodoljube u Baški, Opatiji, Puli itd., koji valjda bolje poznadu gosp. Bona nego li on, — pa ne bi bio onako na lahku ruku izpravljao ono, što se izpraviti neda.

Gosp. izpravitelju, jeli Vam je znano kakovim nas je izrazom pozdravio gosp. Bon u vrtlogu talij. čestitara na naš »Živila Tonica« prigodom njegovog dolazka u Buzet na dan kad je svoju ruku pružio na vječni vez našoj krvi, vrloj Hrvatici? neka Vam bude poznato gosp. izpravitelju sa m - - - a, nam je odzdravio!!

U ostalom pravica je jedna za akedemički naobražene ljude i malene crviće pa s tog nećemo i nedopuštamo, da nam se ugušuje narodna antipatija protiv dvoličnjaka.

Gosp. izpravitelju, ako pak Vi hoćete, da omalovažujete tobožnje »malenkosti« poput onih nesretnika u tužnoj nam Banovini, pa ako u Vama narodno srce bije, sjetite se na one tisuće zatvorenih, množtvo usmrćenih, ranjenih i unesrećenih, kojih su baš takve »malenkosti« ili bolje »gušitelji tobožnjih malenkosti protunarodnih grieha« do toga doveli.

Vam »malenkosti« na čast a ja odlučno vićem: »Triebimo kukolj!!«

Na Vama je gospodine izpravitelju, da odgovorite!!

U Buzet, 9. junija 1903.

Dopisnik[2]) dopisa
priobćenog u 22. broju cienj. »N. S.«

[1]) Za članke pod ovim neodgovara uredničtvo. Op. ured.

[2]) Gosp. dopisnik nas je opunovlastio, da priobćimo njegovo ime čim bude izpravitelj odao svoje. Op. Ured.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Pristupili su nadalje u Svezu: 31. Kotarska Gospodarska Zadruga u Krku.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Kotarska Gospodarska Zadruga Krk; Gospodarsko i Konsumno Družtvo Cres.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tinjansko družtvo za štednju i zajmove
(registrana zadruga na neograničano jamčenje)
pozivlje ovime na **redovitu**
glavnu skupštinu
koja će se obdržavati uz obični dnevni red u **nedjelju dne 28. t. mj.** u 5 sati poslie podne u „Hrvatskoj Čitaonici“ u Tinjanu

Odbor.

Listnica uredničtva i uprave.

G. dopisnikom iz Lelaja: Dijaloga nemožemo priobćiti, jer nam je nejasan, a za nekoga uvriedljiv, te bi mogao Vas i nas pozvati na odgovornost. Pišite jasno i u formi dopisa, ali samo ono, što je istinito i zašto možete odgovarati eventualno i pred sudom. Da ste nam zdravo!

G. dopisnik Rovinj. Neka Vas neboli glava, što Vaši Talijani pišu porugljivo na javnih mjestih proti Austriji. To nije naš posao. Austrija odgaja sama takve Talijane, neka njoj dakle budu. Pazimo mi na vlastitu kožu, a za tudju se nebrinimo. Živili!

Mlatilnice i čistionice za žito,
slamoreznice, viteke preše i mastilnice, preše za sieno, pumpe za svaku porabu, **plugova** itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke
ŽIVIC i DR. u TRSTU
Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: **ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.**
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

JOSIP POTOČNIK, PULA
Via Sergia 33.

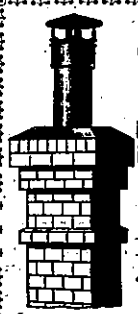

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Ploče.
Taracanje i oprema zidova sa pločama.
Patentirani pokrovi - - - - - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.
Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.
Zastupnik tvornice pokućstva J. J. NAGLAŠ u Ljubljani.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.
Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.
Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.
Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.
Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.
Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 27. Pula, u četvrtak dne 2. srpnja 1903. **God. XXXIV.**

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Ili izdajice, ili daleko od Lovrana!

Zaokupile nas težke misli. Kako je to, da premda je naš hrvatski narod u Istri miran, dobroćudan i prijatelj i odan vladajućoj kući, dočim su naši Talijani u Istri nemirni dusi, čeznu za prekomorskim kraljestvom, pa sasvim tim sve naše oblasti i vlade komu ugadjaju, koga glade i miluju? Gdje imade Hrvat vršiti državne dužnosti, svuda je na prvom mjestu i svuda brojno u većini, a kad se diele prava, pita se bezobzirno, ta gdje su ti božji istarski Hrvati, pak kad se pokažu treba ih žrtvovati talijanskom Molohu.

Tko da opiše muke i patnje, koje mora naš narod podnašati, da uzčuva goli život? Nas se odasvuda čuška, tuče, bije i gnjete. Ali mi ipak ljubimo svoj rod i jezik, tu našu najveću svetinju, s toga ćemo se uvjek protiviti ljudem, koji preziraju naš jezik i narod naš.

E, mudri su naši protivnici. — Vladao je blaženi mir u Istri, vele oni, „dok se nije stalo od hrvatskih agitatora narod uznemirivati, prodikati mu o nekakvoj slobodi, ravnopravnosti i pravicah". Njim je prijao taj mir, jer oni bijahu naši paše, mi Hrvati njihovi robovi. Ali hvala budi narodnim muževom, narod stao stvari oko sebe ozbiljno promatrati; došao do naravskog zaključka, da ako smo i siromasi, ipak smo ljudi, stvorovi božji, stvoreni, da nikomu ne robujemo, da svoje ljubimo, a tudje štujemo, da nam se dade, što nam zakon zajamčuje.

Koliko imade u Istri ljudi našega jezika, koji su prešli u protivnički tabor, da tamo sa našim najvećim protivnicima rade na zator i propast našeg roda i jezika. Poznata je pako činjenica, da je poturica gori od Turčina, a usljed toga su i hrvatskog roda izdajice u Istri biesniji i strastveniji naši dušmani, nego li isti Talijani.

Sličnih izdajica i bjegunaca imade žalibože i u našem Lovranu. Ti ljudi ruže i napadaju na sve, što bi njim — da su značajni i pošteni — najmilije moralo biti. Te kukavice sinje zaboravljaju, da je najveći grieh pred Bogom i ljudmi izdajstvo svoga roda. Ta ne pjeva li naš pjesnik prekrasno al ujedno i strašno, da je oprošteno svakomu, ali samo nije izdajici?

Rekosmo da imade i u našem Lovranu takvih izdajica, koji su se ovdje naselili, najeli i obukli, pak su sada prvi kolovodje kad treba štogod proti narodu poduzeti. Narodu su izmuzli sve najbolje sokove; na njemu je sama kost i koža, pa mu ne dadu ni takovom mira. Ali narode, nedaj se dalje varati, već tjeraj metlom sve te dotepuhe i licumjerne vuke u ovčjoj koži, te slušaj nauk tvojih pravih prijatelja.

Nije to od danas ni od jučer, da se u Lovranu proganjaju svećenici. Petorica lovranskih šarenjaka bili su naučni tlačiti i mrcvariti ovaj narod, paševati nad njim po tursku. Ali pošteni i čestiti ljudi, med kojima ne uzimlju ni svećenici zadnje mjesto, uzeli taj narod u obranu, pa za to im najavljen boj od šarenjačke stranke.

Ali neprogone ti nespašenjaci sve svećenike, već samo one, koji neće s njima u istu tikvu puhati. Oni psuju, ruže i denunciraju te svećenike, koji im istinu u brk kažu, te njihova gnjusna, ma uprav vražja djela očito osudjuju ili neodobravaju. Crni su im ti svećenici pred očima, jer savjestno vrše dužnosti svećenika i rodoljuba. Treba, da izdadu svoj rod i jezik, tad bi bili najvredniji svećenici, najpošteniji rodoljubi, a po novinah, — dakako talijanskih — nebi se ih upisivalo: „preti russi, agitatori", već „bravi e zelanti sacerdoti".

Kad bi naši svećenici čisto hrvatskomu puku talijanski propovjedali, nauk držali, Boga molili, kad bi ga bezdušnim guljenjem pomogli osiromašivati, kad bi očito govorili, da spadamo pod Italiju, a ne pod Austriju, kad bi s njima „Evviva Italija e morte Austrija" vikali, jednom riečju, kad bi ti svećenici postali izdajice Boga, naroda i cara, onda bi jih do devetoga neba uzvisivali, kako nekoje druge.

Ti jadnici jadikuju, da radi svećenika vjera propada. Smješni su baš ti ljudi! Za Boga i vjeru haju oni koli i za lanjski snieg. Tomu su svjedoci blagdani i procesije. Tko ih vidi kada u božjem hramu moliti, sakramente primati? Njim je dosta slati svoje š p i j u n e u crkvu kad naši svećenici propovjedaju, da slušaju što govore, da ih uzmognu denuncirati, obtužiti i u svojih čifutskih novinah crniti.

Gospodo šarenjaci, varalice naroda, mi vas poznamo u dušu, pa znademo gdje vas tišti. Vam je žao, da se nisu mladi naši svećenici iznarodili, kano vaš kolega don Dragovina, kojeg naši čestiti svećenici iz bliza i daleka izbjegavaju.

Uvjek ste napadali i tužili, vi i vaš gori imenovani kolega, da su ti kapelani Hrvati u najradikalnijem smislu. Ali kad ih je rodila hrvatska majka nisu oni krivi, a ono što su rodjeni, mislimo, da je pravo da i ostanu, jer kad nebi ljubili svoj materinji jezik, bili bi izdajice kao i vi. Vi tvrdite, da su ti kapelani buntovnici i agitatori. Kad bi to oni bili, biste ih bili već na š t a n d a r t obesili. Ali malo ruku na prsa, pa recite: t o s m o m i s a m i a n e o n i. Ta to znadu i vrabci na strehi sv. Jurja. Dozvati ćemo Vam u pamet samo g. 1883. Već tada ste hoteli preko noći hrvatsku školu u Lovranu posvema potalijančiti, leteć od kuće do kuće, varajuć neukog kmeta, da svoje diete u vašu fabriku upiše. U tom poslu, gospodo, vas je podupirao i vaš „buon e bravo don parroco Dragovina", koji je za taj nečisti posao javno u crkvi na uskrsni ponedjeljak iste godine agitirao. Prijatelji, vi ste na to zaboravili, ali povjest je to zabilježila. (Vidi „N. S". br. 7. god. 1903.) A što ste sve radili poslje i radite još uvjek proti hrv. stranci? Ta tko goni tiranskom silom naš jezik iz škole i crkve? Tko više izazivlje, naši kapelani ili vi? — Čujte, što je još zabilježila povjest. „Priobćuje se obćinskomu zastupstvu, da N. Zupar izazivlje i priredjuje neprestane škandale proti kapelanu. Obćinsko zastupstvo zaključi na to: čim prije dojaviti višoj oblasti sve te škandale i nemire, naperene proti svećeniku; dalje, da imade g. plovan Dragovina u crkvi p j e v a t i h r v a t s k i t. j. o b d r ž a v a t i c r k v e n e p o b o ž n o s t i u o n o m j e z i k u, u k o j e m b i j a h u o b d r ž a v a n e d o n j e g o v o g d o l a z k a". Napokon ovo: „G. Dragovina nemilosrdnom nogom gazi uspomenu svojih predšastnika, koji podpisuje molbenicu za talijansku školu (premda neima djece, što vjeroučitelj svjedoči). On, koji se neboji kazati, da će se svom silom suprotstaviti širenju hrvatstva u Lovranu. Taj gospodin nezna što govori, jeli moguće širiti hrvatstvo u hrvatskoj obćini. Plovan Čerčić, blage uspomene, priznaje i izjavljuje parlamentu i svakomu, koji hoće da čuje, da smo mi Hrvati, da neće ništa da znade za Talijanstvo, a vi? Tko je bolje poznavao ovaj puk, tko je za nj više mario, tko ga je više ljubio, vi ili on? G. župniče, ostavite vi šugave ovce, nevriedne prijatelje, pak sliedite nezaboravnog Čerčića (i pok. Sterka) a mi ćemo Vas kao što smo njega cieniti, štovati i ljubiti". Gospodo Talijanaši, ovo se je ovjekovječilo i napisalo u jednoj vašoj obćinskoj sjednici. (Sjednica 12. julija 1883. Vidi „N. S." br. 15. 1883.)

Jedan pošteni Talijan Vam piše sliedeće o dvojici Vaših prvaka: „Chi a Lovrana non conosce N. N. e N. N. dal infimo contadino al primo signore? Onesto vi è ognuno, ma anche lo stesso assassino, onesto è degno di lode, se è onesto e degno di lode il sig. N. e N." On pozna

---

PODLISTAK.

Školske viesti.

Piše: Vlako Rebeša.

Učiteljstvo pučkih škola dužno je na temelju zakona od 20./8. 1870. br. 7648, da izdaje na izmaku svakoga kvartala školske godine podredjenoj si mladeži š k o l s k e v i e s t i. Tako zakon, tako mora da bude. Carska se ne poreče!

Svrha školskih viesti, koju predvidja zakon, u glavnom je sliedeća:

1. Roditelje obavješćivati o napredku njihove djece u školi, te o njihovom polazku u istu, a tim indirektno buditi u njima zanimanje za školu.

2. Djecu poticati na marljivost i ustrajno napredovanje u naucima.

Da vidimo u koliko se poluči svrha š k o l s k i h v i e s t i na seoskim pučkim školama. Razpredajuć ob ovom predmetu, imati ćemo na umu s e o s k e pučke škole, jer mi služimo na istim, pa možemo da govorimo o njihovim prilikama, dočim izključujemo u svakom obziru pučke škole po gradovima, u koje šilje inteligentnije obćinstvo svoju djecu.

Učiteljstvo izdade dotične š k o l s k e v i e s t i. U njima navedeni su predmeti, koje se podučaje u pučkim školama. Izpod njih zabilježeni su redovi, kakve je zaslužilo dotično diete u odnosnom kvartalu. Pri kraju naveden je broj ura, koliko ih je diete izostalo iz škole. Redovi označuju se obično brojkama, a mogu se takodjer i riečima.

Dobro! Uzmimo sada prostoga seljaka, koji drži u rukama tako izpunjene š k o l s k e v i e s t i. Recimo, da ga zanima znati, kako mu diete napreduje u školi. Tamo nadje razne brojke klasifikacije: 1, 2, 3, 4, 5. — Pošto on znade iz običnoga života, da je 5 svakako više nego li 1, to će držati, čim vidi u viestima više t u š č i h brojaka, da mu je diete tim finija glavica. Nalazi li pak u viestima klasifikaciju iznesenu riečima: veoma dobro, dobro, dovoljno, dostatno i nedostatno, bit će on zadovoljan ako u viestima svoga dieteta nadje makar sve samo d o s t a t n o, jer će si misliti: Bor me, ni moj djećko nije baš bukva, kad mu eto pišu, da znade d o s t a t n o. A djećko nješto od samoljublja a više još možda od straha pred lješkovom mašću, šutiti će i smijati se (ispod brka) neznanju svoga oca, ili ćak će potvrditi njegovo krivo mnienje. Čudne li ironije! Eto, š k o l s k e v i e s t i dale su mu priliku da — laže, te time ogriešile se o poznato pedagoško načelo, da se ne smije dati djeci povoda na zlo. Izvadjajuć ovako, primjećujemo, da ima u viestima poseban tumač o redovima, nu odmah nadodajemo, da će se i u njega prosti seljak razumiti, koliko i Turc u čitap.

Dopuštamo dakako, da se nadje i inteligentnijih seljaka, koji će se u te školske mudrolije mrvu razumjeti, no to su tek biele vrane.

Nego riedki su seljaci, koji će si uz ine dnevne brige i nevolje naći vremena, da si razbijaju glavu ćak sa — š k o l s k i m v i e s t i m a. Ako ima silesija onakih slučajeva kod pismenih seljaka, što da istom rečemo ob onima, koji ne znadu perom ni knjigom baratati?

Znademo, da se ipak i takovih nadje, koje zanima napredak njihove djece u školi. Pošto oni sami ne znadu čitati, to će se baš oni najviše pouzdati u svoje diete, te će njemu naložiti, da im rastumači š k o l s k e v i e s t i. A diete ako ima lošije redove, a uz to ako je mrvu prefrigano, nastojati će, da ocu dade, kako se ono reče, rog za svieću. Ta znamo, kako češće djeca znadu, da se pokušaju ogledati na mejdanu izvraćanjem ćak sa svojim učiteljem a kamo li ne će sa svojim ocem! Eto i opet š k o l s k i h v i e s t i, koje su dale povoda djeci da — lažu. A nadje se djece, koji ih ćak, što je još gore — falsificiraju.

Iz ovih kratkih poteza dade se zaključiti, da u najčešćim slučajevima š k o l s k e v i e s t i malo ili ništa ne pripomognu svrhi, da naime roditelje upute o napredku njihove djece u školi.

Ovoj svrsi kud i kamo bolje su odgovarali k o n a č n i š k o l s k i i s p i t i, pa ipak i njih se je napustilo, jer se opazilo, da uz nemar i neukost prostoga pučanstva ne poluče željene svrhe.

(Konac sliedi.)

dobro i Vašeg župnika. — Gospodo talijanaši, još imate obraza reći, da ste vi najmirniji janjčići. Koji su dakle ti izazivači i agitatori? Vi ili gg. kapelani. Pustite naše svećenike na miru, jer oni vrše savjestno svoje dužnosti, te ljubi narod, želeć mu moralni i materijalni napredak. — Imali bi još puno toga, ali za danas dosta, ako biste rada doznati i „tustih", pripravni smo uviek.

Iz ovog svatko razvidi, koji nije sliep, da su lovranski talijanaši oni, koji guše hrvatsku stranku u Lovranu, koliko sa strane fizične toliko i sa strane moralne. Petorica tih talijanaša se hvalisaju doma i od dome, da su denuncirali svog kapelana i da će im u kratko presv. biskup poslati talijanskog kapelana, koji će s njima i sa istarskom irredentom žmirkati preko mora u blaženu zemlju od razbojnika i anarhista! Hoće li im se želja izpuniti, neznamo. Mi presv. biskupu samo to kažemo, da bi se vrlo prevario kad bi povjerovao onoj petorici šarenjaka, bio makar koji njih i u crnoj mantiji. E voi šijori Poprdili pazientate fino all' occasione e riceverete ciò che vi va.

Uno della „Unione".

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 28. juna 1903.

Izbor delegacija.

Sriedu dne 24. u večer o 7. uri bio je izbor delegacija. Svaka kraljevina i pokrajina za se izabrala je delegata i zamjenika ili više njih. Kako drugih godina tako i ove bila su iz Primorja izabrana tri delegata — Talijana, a nijedan Hrvat ili Slovenac. I tu se vidi austrijska pravica! Za Istru izabran je delegatom dr. Bennati, onaj isti kojega izbor nije ni danas odobren, koj je, kako odnosni protesti kažu, nežakonito izabran zastupnikom.

Za Goričku bio bi možda srećom mogao biti izabran Slovenac, a da nije do toga došlo, kriv je nemar jednoga slovenskoga zastupnika, koj nije bio u Beču za dan izbora. Od trojice najme tamošnjih Talijana, jedan je manjkao, bila su samo dva. Da su bila u Beču oba Slovenca zastupnika, bila bi odlučila kocka izmedju oba Talijana i oba Slovenca. Tako su se Talijani sami izabrali.

Odročenje carevinskoga vieća.

Kad se je svršilo izborom delegata, oglasio je predsjednik, da će buduću sjednicu sazvati pismenim putem. Još onda nije ni on znao, kad će se carevinsko vieće odročiti, premda je bio posve blizu 30. juna, kad je sticao privremeni proračun. Koerber je želio, da odbori za nagodu i carinski tarif još stogod rieše. I držali su četvrtak sjednice. Istoga dana je carskom naredbom bilo izrečeno odročenje carevinskoga vieća. Zastupnici su to dobili pismeno.

Kad će se opet sastati, to se nezna. Zavisi to najviše od Košuta i njegove stranke. Po njegovoj milosti bilo je sastavljeno ministarstvo za Ugarsku. Od njegove milosti odvisiti će, hoće se u Budimpešti razpravljati ovoga jula nagoda. A ako se bude tamo razpravljalo, onda bi moguće bilo da se i u Beču razpravlja, da bude još jula carevinsko vieće opet na zasjedanje sazvano.

Ovo se je razstalo u jako zlih odnošajih za cielu monarhiju. Sastavom ministarstva u Budimpešti, odnosno popustu koje je učinio Khuen-Hedervary Košutovcem, osramoćena je nesamo prvanja ugarska vlada nego i austrijska. One su se svom silom zauzele za povećanje vojske, radi toga je ugarska vlada prela, dočim je austrijska bila prodrla s odnosnom zakonskom osnovom i u parlamentu austrijskom. Sad se je ta zakonska osnova natrag povukla, pa je osramoćena i većina austrijskoga parlamenta, kao i ugarskoga, a k tomu i skupni ministri, osobito onaj vojske.

Sam Bog zna kako će se razviti stvari u monarhiji, u kojoj vladaju oni, koji nesamo da neće povećanja vojske, nego koji neće ni da čuju carske — kraljevske pjesme!

Budi što hoće, mi gledajmo svoju kožu.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru"

(Nastavak)

Po tom dolazi slobodni i rodoljubni grad Karlovac sa svojom liepom, godišnjom podporom i svojim vrlim sinom veleuč. g. drom. Božom Vinkovićem, koji je upravo neutrudiv u sabiranju prinosa za našu družbu. On je izim toga, da udovolji intencijama pok. svoga tasta dra. Gjure Stojanovića c. i kr. štopskog liečnika, iz ostavine njegove priposlao družbi neko 250 svezaka kojih je na ravnateljstvo namienilo i odpremilo pripom. djačkom družtvu u Pazinu.

I lanjske upravne godine sjetili se neki novčani zavodi u Hrvatskoj i Slavoniji naše družbe liepim podporama. Hvala budi I. hrv. štedioni u Zagrebu, pa štedionama u Križevcima, Belovaru, Novoj Gradiški, Petrinji i na Sušaku. Novčanih zavoda u Hrvatskoj i Slavoniji imade prilično broj, pa je za čudno, kako se tek riedko koja od njih sjeti ovako znamenite i patriotičke družbe, ko što je to ova naša.

Slovenska družba sv. Cirila i Metoda u Ljubljani prima podporu od 40 slovenskih novčanih zavoda, što je dokazom, kako se u tim zavodima shvaća rodoljubna dužnost. Ali što se nije postiglo do sada, nadamo se, da će se postići u buduće, pa već sada postavljamo na srce odnosnim upraviteljstvima, da se nas do godine prigodom svojeg konačnog obračuna sjete onako, kako već to čine gore napomenuti naši zavodi.

Već je iz dosadašnjih naših izvještaja poznato, koliko su za našu družbu zaslužni naši sveučilišni gradjani. No u ovom liepom nastojanju akademička mladež nije osamljena: naša družba ima vrlo dobrih prijatelja i u mladjim redovima — u djacima gimnazija i realaka.

Poznat je liep običaj djaka na Sušaku, koji godine i godine odkidaju sebi iz ustiju pa kad kao abiturienti napuste gimnaziju pošalju na naše ravnateljstvo liepu utemeljiteljnu članarinu u iznosu od 200 K. To su oni učinili i lanjske upravne godine — i za to čast im! A kako nam se srce ponosom širi, kad pomišljamo na one divne splitske mladiće, koji su lanjske godine medju sobom sabrali izdašnu svotu od 1000 kruna i poklonili je kao dar našoj družbi! Dok je hrvatskome narodu takove mladeži, moći će da velikim nadama gleda u svoju budućnost, a tako i naša družba, koja neima rieči, da dičnoj splitskoj mladeži izrazi svoje udivljenje i onu duboku harnost, što je spram nje osjeća.

Veliku zahvalnost dugujemo i č. duh. zboru u Gorici, koji nam je darovao 200 knjižica „Marijina djeca". Spomenut nam je još dar g. Gavrilovića iz Petrinje (400 K), dio dionice „Narodnoga Doma" u Kastvu, poklonjeni nam po presvj. g. dru. Dinku Viteziću i redovili, božićni dar presvj. biskupa Guglera u Zagrebu.

U ostalom u lanjskoj je upravnoj godini prispjelo mnogo izdašnijih darova od raznih rodoljuba, kojih bi nam u ovom kratkom izvještaju bilo nemoguće nabrojiti. Naša družba, a po gotovo naša sirotinja u Istri, ostati će im na vieke harna, njima kao i onima, koji je se sjetiše i manjim darovima, a tih je upravo golem broj. Toj silnoj i jakoj falangi hrvatskih ljudi — mi najtoplije preporučamo ovu družbu našu, moleći vruće, da nas u mučnom našem nastojanju i teškom položaju nikada ne ostave, već da nas bratski podupiru, ko što su to do sada činili — taj cilj za kojim mi idemo, tako je svet i tako velik.

Ovu preporuku obraćamo i na naše dične sabiratelje, od kojih sa zahvalnošću spominjemo našega vrloga pjesnika i zemljaka gosp. Rikarda Katalinića Jeretova: (Živio!)

VII. Družbine škole.

Družba sv. Cirila i Metoda za Istru uzdržava danas deset škola. Od tih su 3 dvorazrednice, 6 jednorazrednica i jedno dječije zabavište.

1. Dvorazrednica u Puli. U ovu je školu upisano 166 djece, koja vrlo liepo napreduju. Taj broj djece i njini napredak pokazuje, kako je bila sretna zamisao družbina ravnateljstva, te je onu školu proširilo od jedne na dvorazrednicu. Nema sumnje, te će već i u skoroj budućnosti ona naša škola donieti našoj stvari obilje dobra ploda, koji će liepo odgovarati žrtvama, što ih družba već do sada u nju uložila.

2. Dvorazrednica u Voloskom. U prečašnjim izvještajima bilo je na široko opisano, kako se je došlo do te škole. U potonje doba, rek bi, da su se i same c. kr. školske oblasti ganule, te odlučile rieši već jednom neprestano pitanje hrv. škole u Voloskom. Naša družba je u, ostalom još u lanjskoj upravnoj godini upravila na sl. občinsko glavarstvo u Voloskom molbu, da bi ono poduzelo shodne korake, kako bi zemlja preuzela na sebe uzdržavanje družbine škole u Voloskom toliko su bar zavriedili oni naši rodoljubi, koji državi plaćaju dosta mastne poreze sa svim tim, što ta slavna država mirne duše pušta, kako tudjinski bies nemilo truje nevina srca djece tih dobrih porezovnika. Medjutim tu našu školu u Voloskom polazi sada do 92 djece, što mora da nemilo ubada u onaj slavni XIX. članak temeljnog našega zakona, kad se uzme u obzir, da c. kr. oblasti upravo proverbijalnom dobrohotnosti gledaju na ono deset talijanskih derančića, za kojih se iz zemaljskih fondova plaćaju tri učiteljske sile.

Nego, kako spomenuto, ima nade, da će tomu sablažnjivom stanju učiniti doskora kraj i same c. kr. oblasti.

(Nastavak sliedi.)

DOPISI.

Punat polovicom lipnja 1903.: Sav sviet se zgraža nad krvoprolićima, koja se dogadjaju nad mukotrpnim i patničkim hrvatskim narodom u banovini; sav sviet daje oduška svome negodovanju nad dogodjajima, koji se u najnovije vrieme zbivaju u Hrvatskoj; sav sviet prati sa simpatijom goloruku borbu njihovu za ustavna svoja prava prot nezdravom i nepravednom sistemu sadašnje vladavine bana Khuen Hedervarya.

Kad se dakle već sav sviet zgraža nad tim dogodjajima, kako da se nezgrozi i jedno hrvatsko srce, kako da se nezgrozimo mi prvi susjedi i prava braća njihova po rodu i jeziku: da prava braća, jedino što nas nebraća razdieliše. Nu dieliti nas mogu, sjeći nas mogu i komadati nas mogu nu braća nikad prestati biti nećemo.

Da je tako, pokazalo se je sada najbolje i danomice će se pokazivati još i bolje: ustaju braća Dalmatinci, ustaju braća Slovenci.

Zar da mi najbliža braća, istarski Hrvati, mirujemo? Ne! I po Istri počeli su se držati po raznim mjestima javni sastanci, na kojima se daje javno izražaja sućuti mukotrpnoj braći i negodovanja nad divljim, azijatskim postupkom u Hrvatskoj. Pa izmed mnogih drugih takvih sastanaka nemožemo a da neiznesemo na javu i onaj, što se je držao u Puntu na javnom trgu dne 13. lipnja t. g.

Sastanak je sazvao puntarski rodoljub, naš vrli zastupnik pop Anton Andrijčić, dogovorno sa g. dr. Antonom Antončićem, odvjetnikom u Krku i poznatim patriotom, koji u sličnim prigodam nikad izostati ne običaje.

Na urečeni sat (3 ure po podne) trg se napuni množtvom svieta bilo ih do 2000 i nadošav malo kašnje poglaviti g. F. Lasić c. kr. povjerenik, podigne se na više mjesto sazivač sastanka Andrijčić i progovori u glavnome ovako:

Pozvao sam vas na ovaj sastanak, da se bratski porazgovorimo o jadnim i žalostnim odnošajima, u kojima se naš narod danas nalazi u Hrvatskoj; da damo izraza naše ljubavi do tog mukotrpnog i do zla boga mučenog naroda, kojega smo mi ne samo braća nego meso od istog tiela i krv od iste žile; pozvao sam vas i zato, da izjavimo i javno očitujemo naše ogorčenje nad postupkom prodane madjaronske vlade u Hrvatskoj. Veseo sam i zahvaljujem vam, što ste se u tolikom broju odazvali mojemu pozivu. Vidim po tomu, da shvaćate ozbiljnost časa — vidim, da vam nije svejedno, što se u Hrvatskoj zbiva. Ali ja sam od Punta i očekivao. Meni je još u živoj pameti i ja se toga uvjek milo sjećam, kako smo upravo prije dvadeset godina bili svi puntari jedna duša, kad smo nastojali da se od krčke občine oslobodimo; kad smo htjeli biti svoji u svojoj kući i gojiti naš mili materinski jezik. Tada od 417 glasova, što ih je imao Punat samo u III. tielu, nije niti jedan ostajao kod kuće, nego svi do jednoga pohrlili su u Krk na biralište, a mladež i muška i ženska, okićena trobojnicama nosila nam u Krk hranu i posjela ono polje pri moru kao uredjena vojska.

Toj slozi i oduševljenju puntara za svoj materinski jezik divili su se i isti protivnici, i premda su nas gonili za birališta i nisu nas pustili glasovati, mi smo se isto veseli vraćali na Punat, jer smo bili uvjereni da je naša stvar sveta i pravedna i da moramo pobjediti. I pobjedili smo.

To su bila vremena, koja su Punat prodičila i na koja se svaki puntar može najugodnije sjećati. Živ mi dakle i danas bio, Punte moj! (Živio Andrijčić!) i kako onda, tako pokažimo i danas da ćemo ovaj pogovor u miru i redu početi i dokončati.

Čast mi je predstaviti vam c. kr. vladinog povjerenika poglavitoga gosp. F. Lasića.

Buduć pako mora svakom sastavku netko predsjedati, da drži red i vodi razpravu, to Vam predlažem za predsjednika našeg vriednog i obće ljubljenog domorodca Frana Orlića. (Burni živio Orlić i Andrijčić.)

Jednodušno izabrani predsjednik zauze svoje mjesto, zahvali se na podieljenoj mu časti, opomene narod da bude miran, da se drži reda, da sluša govornike koji će mu potanje opisati današnje stanje u Hrvatskoj, kako je već to predgovornik iztaknuo pri otvoru ovog sastanka, te podieljuje rieč sazivaču istog sastanka g. Andrijčiću, koj, pozdravljen od naroda opet započme.

Nakon svršenih ratova u Italiji, našu prije jedinstvenu državu Austriju, podieliše na dvoje: na Austriju i na Ugarsku, zato se sada zove Austro-Ugarska. Od onda u Austriji je glavni grad Beč, a u Ugarskoj Budimpešta.

Hrvatski narod, koji je tada po pokrajinah skupno živio pod svojim zakonitim kraljem, bio je onda razciepan na dvoje. Onaj dio našeg naroda, koji stanuje u Hrvatskoj i Slavoniji pao je pod Budimpešту; a mi Hrvati iz Dalmacije i Istre ostali smo pod Bečom. Što smo tako razciepani i odieljeni, nismo mi krivi; to su učinili oni, koji su nas htjeli oslabiti, da oslabljeni umirajući umremo kako narod, da nam se zatare jezik, pak da mi ovamo u Dalmaciji i Istri postanemo Talijani, a oni onamo u Hrvatskoj da postanu Madjari ili Ugarezi. Nama ovamo obećali su poštenu upravu, obećali su nam škole u materinskom jeziku, obećali da će nam Hrvatski jezik poštovati po svim uredima. Hrvatom pak u Hrvatskoj i Slavoniji, koji su godine 1868. sklopili sa Madjari pogodbu, bilo je obećano da će sami upravljati sa školama, da će u Hrvatskoj biti samo Hrvatske škole; da će sudstvom, občinama i sa svimi uredima upravljati sami Hrvati; da ima u Hrvatskoj vladati posvuda jedino hrvatski jezik; da će sa svojim sami gospodariti, jedino da će nešto davati madjarom za skupne troškove. Iz početka je to kako tako i išlo. Ali pred 20 godina dala je Budimpešta Hrvatskoj za bana čovjeka, kojega će se ime srzmotno spominjati dok bude Hrvatskomu narodu člana i koljena.

Taj vam se čovjek, ili bolje zvier u ljudskoj spodobi, zove od Hrvatskoga naroda prokletim imenom Khuen-Hedervary. (Pereat, ča s njim iz Hrvatske). Hrvati gledali su u osobi bana svoju staru slavu i sjećali se starih vremena kad im je ban bio i otac i majka, kad im je branio oče-

Nastavak u prilegu.

vinu, čuvao granice Hrvatskog kraljevstva vodio ih u boj na neprijatelje — a danas gledaju u bana Hedervary poniženje banskog dostojanstva, vide krvnika, vide zločtvora svoga. (Dolje s njim!) Došao je u Zagreb ne kao Hrvatski ban, nego kao Madjarski husar, da zatare sve sloboštine, da ukine sve pravice Hrvatskoga naroda, da narod pokvari, da ga osiromaši, da ga upropasti i da ga pomadjari. Počeo je tim, da je ukrao sva starinska pisma, Hrvatskoga kraljestva i poslao u Budimpeštu ne po danu nego po noći kao pravi lupež. Radi toga nekoji zastupnici sabora u Zagrebu izgnali su ga iz sabora, a on ih poslao u tamnicu i upropastio za uvjek. Občinsku je slobodu stegnuo, načelnike nije imao birati narod nego on imenovati. Iz sveučilišta izgnao ponajbolje profesore, jer su ljubili narod, a na njihovo mjesto imenovao slabiće, koji će raditi po njegovoj volji; — narodu je oduzeo pravo glasa a dao ga najzadnjim pometačom željeznice, tako da zastupnike nebira narod nego činovnici, koji moraju glasovati i izabirati onoga koga im ban naznači.

Na najviša činovnička mjesta i za zastupnike imenovao je najgoru fukaru prodance, koji će i otca i mater zatajiti radi jedinoga novca. Prvi je on izvjesio madjarsku zastavu na banskih dvorih; prvi je on dopustio madjarske škole u Hrvatskoj i po uredima madjarske grbove, zastave i napise. Na željeznicah i poštah nemože Hrvat dobiti kruha; madjarski činovnici su sve poplavili i tu otvaraju se pisma, pošiljke, a brzojavi se neuručuju. Porotu je ukinuo, a sudci moraju suditi kako će on a ne kako zakon hoće. (Dolje tiran!) (Dalje sliedi.)

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ma da se j' mačji kapo na peržune na Volosken rozgotal!
Jur. Ča j' na lot dobil?
Fr. Lahko njemu za lot, ter je beči va zemalskoj kase na Poreče; lego da ni mogal od smeha, zač da j' neki od suda dobil s Trsta tabaka za radi njegove kancelarije.
Jur. Pak ča njim se još ruga?
Fr. Vranića neće kad se tresu pred njim kako i šiba na vode.
Jur. A la, to su pravi junaci!
Fr. Aj ne, lego-junci.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Koncerat „Podružnice Cirilo-metodove" u Pulju, jur najavljen nije se do sada mogao obdržavati, radi poznatih žalostnih prilika u Hrvatskoj. Sada možemo najaviti, da će se taj koncerat obdržavati u oči praznika naših prvosvetitelja, dne 4. srpnja. Za tu se zgodu pripremaju velike priprave, te su si jur gospojinski i muški odbori podielili svoje zadaće, e da taj dan zabava ispane što sjajnije i veličanstvenije. Zanimanje za ovu zabavu je veliko, te već unapried upozorujemo naše narodno i sviestno gradjanstvo, kano što i našu braću iz pokrajine, da ne propuste ove zgode, a da nas ne dodju pohoditi, jer to neće žaliti, no će im trud nagraditi onaj užitak, koji će nam podati naša svečanost. Jer je pako svrha toli plemenita, prisuće se svakog pojedinca od sebe preporuča, kao takorekuć, narodna dužnost. Svi dakle da se nadjemo u večer dne 4. srpnja u dvorani „Prvog istarskog sokola" (Stadt Pola). Zdravo i do vidjenja!

Program zabave nemožemo otisnuti radi nestašice prostora, možemo ipak reći, da je isti vrlo liep i zanimiv.

Predstojeće promjene u zapovjedničtvu ratne mornarice. Dulje vremena govori se već, da će sadašnji zapovjednik c. i kr. vojne mornarice admiral baron Spaun radi starosti u stanje mira. Posliednje viesti iz Beča glase u tom obziru, da je admirala zadržala jedino careva želja na njegovom mjestu. Ostaje dakle još za sada na svojem mjestu, nu stalno ne za dugo. Njemu je preko 70 godina, te se drži kao stalno, da će nakon budućeg zasjedanja delegacijah stupiti u stanje mira. Za njim je po činu najstariji podadmiral nadvojvoda Karlo Stjepan, koji bi imao preuzeti zapovjedničtvo nad našom mornaricom. Dogodili se to, tada će se po gotovo uprava pomorskog odjela u ratnom ministarstvu tako podieliti, da će sama uprava ostati u Beču a zapovjedničtvo preseliti će se u Pulu. Na čelo uprave stupio bi zamjenik zapovjednika mornarice podadmiral grof Montecuccoli i on bi u delegacijah zastupao c. i kr. mornaricu.

Medjutim činjenica ta, da je nadvojvoda prodao svoju palaču u Puli, dala bi slutiti, da se on nekani više ovdje nastaniti.

U ratnoj mornarici. Čujemo, da su se na „Custozzi" obdržavali izpiti kadeta, koji će biti promaknuti za oficire. Izmedju predmeta nalazio se je i hrvatski jezik, iz kojega je izpitivao kapetan g. Ratković. Izim hrvatskih i ostalih slavenskih kandidata, koji već od naravi nješto znadu, pokazalo se kod ogromne većine kadeta, Niemaca i Madjara, da ne znaju a ma baš ništa iz hrvatskog jezika. I ti ljudi bili su na akademiji na Ricci, gdje se uči tobože i hrvatski, a morati će služiti s momčadi, koja se rekrutira većinom medju Hrvatima! Govori se, da i za akademiju na Ricci i za izpite na „Custozzi" postoji „Befehl", da se svakomu kadetu, iz hrvatskoga jezika, znao on ili neznao ništa, mora dati najmanje „genügend" (dostatno). Ta Spaun i kaže uvjek u delegacijama, da oficiri uče hrvatski, ali ne kaže da moraju i znati.

Kampe valtursko. U Puli i na Puljštini svaki zna za široko polje iza „surva" uz cestu što iz Pule vodi u Alturu a zove se „Kampe valturske". To je zemljište občine valturske, kojom žalibože ne upravljaju Valturci, kako bi sami htjeli, nego občinsko zastupstvo u Puli, u kojem ne sjedi nikad nijedan Alturac. U zadnje doba je zastupstvo u Puli dalo „Kampe" poznatomu Šimi Mečaru iz Cerovlja u zakup za jednu tisuću kruna na godinu, a sada se radi o tom, da će Mečar iznajmiti iste Kampe vojničkom eraru za preko deset tisuća kruna. Ovo se zove koristno upravljati s občinskim imetkom, osobito ako se pomisli, da je vojnički erar odavna tražio za se „Kampe" i da gospodin Rizzi, kao načelnik puljski, zna unapried sve što se snuje u štopskoj palači. Valturci, zapišite si i ovu!

Škola da se Bog smilnje! To je ona u Pomeru, povjerena učitelju Zecu (sada i Zez-u), najnovijem hrvatskom renegatu. Škola je na dva odiela, jedan tobože talijanski, a jedan hrvatski — ali sve se je složilo u tome, da od malih Pomeraca učine Čozotiće, koji će se sramiti svojih matera i otaca. A radi toga, napredak u školi jest jednak ništici, jerbo učitelj posvema zanemaruje hrvatski odjel, da ugodi svojim sadašnjim patronima, latinskoj gospodi, a s talijanskim odjelom ne može biti pravog uspjeha, jer proti naravi ne ide nijedna stvar.

Medjutim smo čitali, da k onim prijašnjim tisućama, koje su Pomerski kapurioni digli na dug za školu, sada im je junta odobrila, da dignu još K 3000 — tri tisuće kruna — za pokriće troškova za školu; a drugi Pomerci neka plaćaju i šalju djecu u talijansku školu, koja nije ni božja ni vražja.

Napokon molimo g. nadzornika Bunca, da i on malo prigleda, kako je s pomerskom školom i da poduzme shodne korake, a da učitelj Zec — Zez čini svoju dužnost u hrvatskom odielu.

Novi „dock" vojne mornarice. Na maslinskom otoku ovdašnjeg arsenala c. i kr. vojne mornarice gradi se ogroman dock, koji će platiti i koji će moći dignuti ladju težku 15.000 bačava (tonelat).

Dock će biti podieljen u tri odiela a da se ga uzmogne lakše osušiti. Biti će sagradjen od željeznih ploča, te će mjeriti u duljini 140 metara, u širini 34 metra a u visini 18 metara.

Taj dock će potonuti u slučaju potrebe tečajem pol sata za 14 metara, a uzdići se na novo u dobi od 2—3 sata. Strojeve kretati će električna sila. Sa gradnjom upravlja nadmjernik arsenala g. Novotný a radnika imade okolo njega 400. Dock taj ima biti gotov početkom g. 1904.

Pošten občinski savjetnik. Iz Rovinja nam pišu, da je tamošnji občinski savjetnik g. Ivan Gjuricin (čitaj Juričin) položio čast občinskoga zastupnika s razloga — kako kaže sam, što je sadašnjemu občinskomu zastupstvu iztekao trogodišnji rok.

Znatiželjni smo, što će na taj muški korak g. Gjuricina ostali njegovi talijanski drugovi.

Iz Rovinjskoga Sela, prijatelj nam pripovieda, da se poslužuje učitelj zloesretne „Legine" škole u Sošićih tumačem, jer on nerazumije djece niti djeca njega. Tu jadnu našu djecu mame Talijani tim, da obećaju roditeljem kakovu podporu, komad odiela ili da se roditeljem zagroze peticionom za dug ako nešalju djecu u tu fabriku.

Ta djeca bijahu dne 20. pr. mj. u našem selu radi ciepljenja kozica; došla su amo pjevajuć talijanski! Jadnih li stvorova, nesretne li djece!

Čuje se, da im je biskup dao u Kanfanar talijanskoga svećenika iz Tirola, koji da će tu ukradjenu nam dječicu učiti vjeronauk u talijanskom jeziku. Eto vidite, Talijanom ide sve na ruku, i carske oblasti i zemaljski poglavari i crkveni predstojnici itd. dočim su svi ti, više il manje nama u svemu protivni. Bog im razsvietlio pamet!

Pazinski kotar:

Umirovljenje. Doznajemo, da bijaše ovih dana na vlastitu molbu umirovljen poznati naš rodoljub i odličan svećenik veleč. g. Frane Stefanutti, bivši župnik na Pazu. G. Stefanutti, premda još razmjerno mlad, morao je zamoliti mirovinu radi narušenog zdravlja, za koje je dugo tražio uzalud lieka.

Mi želimo iskreno našemu prijatelju, da bi se sretno riešio nemile bolesti, pak da bi se vratio u kolo naših borioca za vjeru i za hrvatski narod Istre, koji treba silno onakvih muževa, kakav je naš Frane.

Kako mute našu djecu? Talijanskim listovom u Trstu pišu iz Pazina, da je u tamošnjem otročjem zabavištu okolo 90 dječice i od tih da dobiva njih 60 takodjer dnevimice objed.

Neima dvojbe, da je medju tom drobnom dječicom velik broj dječice naših siromašnih roditelja, koji šalju svoju nevinu dječicu u tu talijansku fabriku zbog narodne nesviesti ili zbog siromaštva.

Težko je zamjeriti siromašnim roditeljem, koji su čitav dan zaposleni, ili koji moraju po poslu od kuće, pak im se pruži ovako liepa prilika, da im ne samo dite čuvaju čitav dan, već da mu daju dapače i hranu ili čak i odjeću.

Neukost i siromaštvo našega naroda zlorabe naši narodni protivnici u djavoljske svrhe tim, što ubijaju narodno našu dječicu, stvarajuć od njih ljute janjičare, koji će danas sutra dignuti oružja proti vlastitim roditeljem i proti svomu narodu.

Zemaljska podpora za gradnju vodovoda. Zemaljski odbor u Poreču zajamčio je občinskomu glavarstvu u Labinu podporu od K 2000 iz zemaljske blagajne za gradnju vodovoda k labinskoj luci.

Voloski kotar:

Odvjetnički izpit položio je predprošloga ćedna na prizivnom sudu u Trstu naš odlični rodoljub i kandidat odvjetničtva g. dr. Ivan Poščić iz Voloskog. Naše srdačne čestitke.

U Veprincu zaključilo je občinsko zastupstvo sliedeće uredovne preinake: 1. da uredovnim jezikom občine ima biti talijanski; 2. da se prosvjeduje proti njemačkom nasilju u Inomostu proti talijanskim djacima te se moli vladu da čim prije osnuje talijansko sveučilište u Trstu; 3. da se priteče u pomoć djacima talijanske gimnazije u Pazinu s podporom od K 50.

I drugo ništa? Ništa! Mi smo nasuprot očekivali, da će občinsko zastupstvo u Veprincu stvoriti i ove daljnje zaključke: da se prosvjeduje proti uspjehu zadnjeg popisa pučanstva, kojim je ustanovljeno, da se u občini Veprinačkoj govori izključivo hrvatski; da se imaju zatvoriti crkve i škole u občini, jer se istima narod pohrvaćuje, a on hoće da ostane ćozotski; da svi ljudi u občini imaju priskrbiti slike Vittoria Emanuela i Garibalda; da se pokojnomu Andrejčiću postavi spomenik; da se Krstića imenuje počastnim občinarom. Ovaj posljednji će se srditi, što su na njega zaboravili.

Iz Liburnije pišu nam 30. pr. mj.: Već se opažaju u veprinačkoj občini plodovi dolazka odpadnika Marchi-a. Znali smo unapried, da ga je u Veprinac odaslalo talijansko političko družtvo za Istru, na čiji mig ga veprinački Kalabrezi izabraše občinskim tajnikom. — Znademo još i to, da je zemaljski odbor u Poreču izplatio Marchi-u prije njegovog odlazka iz Lanišća (valjda u ime nagrade za njegove zasluge za talijansku stranku kršnoj Ćićariji) podpunu plaću za svo vreme što bijaše suspendiran od službe, dapače i za ono vreme što bijaše u iztražnom zatvoru. — Tako plaćaju Talijani naše odpadnike! — Marchi hoće pako, da se Talijanom oduži, pak je pripravio načelnika „Stiglicha" i talijanske zastupnike na to, da su na občinskoj sjednici od 20. junija o. g. zaključili sa deset glasova (načelnika i 9 „talijanskih" zastupnika, žalostna njim majka!) 1. da imade u veprinačkoj občini od sada biti talijanskim uredovnim jezikom; 2. da se prosvjeduje proti napadajima na talijanske djake u Inomostu i da se od vlade zahtjeva ustrojenje talijanske univerze u Trstu; 3. da se podpornomu družtvu talijanske gimnazije u Pazinu doznači podpora od K 50. Naša je manjina — pošto je i pojmljivo — odrešito ustala proti tim predlogom, koji idu izključivo za tim, da prikažu Talijanom Veprinac kao čisto talijansku občinu. „Nego „talijanska" većina, dobro dresirana od Marchi-a i njegovih mameluka, malo je marila za utemeljene razloge, koje su pojedini zastupnici manjine proti tim predlogom izveli.. Dapače najnoviji veprinački Talijan, Anton Gašparić, izjavio je glede predloga 1. „da zašto bi oni talijanski jezik pod noge hitali". — Oj nesretniče! Zar nije sramotno i gnjusno izdajstvo za volju tudjega svoj jezik pod noge hitati? Nego valjda će „šior Tone" dobiti od Talijana u Poreču dobru plaću što se toliko zauzimlje za potalijančenje Veprinca ili kako ga sada Talijani zovu „Chiudiano" — Nego talijanska plaća nebi nikomu mogla izbrisati sa čela žig izdajstva i prokljetstva naroda,

koji prati izdajice do devetoga koljena. Dosta je samo sjetiti se smrti pokojnoga Andrijčića.

Tršćanski čifut „Piccolo“ u svom broju od 24. junija u članku „Cifre e fatti“ navadja, da je prilikom zadnje popisije bilo ustanovljeno, da u Veprincu imade **2233 Hrvata, 162 Niemca i 27 Talijana**, pak se pita kako je to moguće, da je občinsko zastupstvo sada zaključilo, da imade biti u občini Veprinac uredovni jezik talijanski. „Piccolo“ bi imao pravo čuditi se, kad nebi znao, da je taj zaključak bio stvoren nekomu samo za dobru talijansku plaću, a za plaću će svaki izdajica prodat sve svoje, samoga sebe, dapače i svoga rodjenoga otca — Izdajici je novac i otac i majka i Bog i domovina. Da je narod svjestniji, nebi se jamačno usudili takva šta zaključivati jer bi se bojali, da ih narod kamenuje. Naš je narod u ovom kotaru neosvješten, zapušten, neuk, politički nezrio, a kriva je tomu naša stranka, koja se za taj narod premalo brine. — Videant consules.

Lošinjski kotar:

Premještenja svećenika krčke biskupije. Pod tim naslovom donieli smo u br. 25. od 18. lipnja t. g. viest o imenovanju i premještenju svećenika polag „Acta curiae episcopalis Veglensis“ a na koncu dodali smo našu opazku glaseću: „G. Craglietto neide u Krk, već je privremeno umirovljen posredovanjem c. kr. namjestnika g. grofa Goëssa“. Mi smo tu opazku dodali posvema u dobroj vjeri, jer smo takvu viest čitali, a nije bila oprovrgnuta, u drugim novinama.

Sada smo umoljeni, da istini za volju javimo — što mi rado i činimo — te je c. kr. namjestnik doista na svojem pohodu kvarnerskih otoka posjetio i presvj. biskupa Mahnića u Krku te je odatle otišao u Cres pa u Lošinj, ali g. Craglietto nije privremeno umirovljen **n i n a j m a n j i m p o s r e d o v a n j e m** c. kr. namjestnika g. grofa Goëssa; drugo je pak, ako je možda koji u prevelikoj brizi za svoju stvar zlo shvatio koju riec namjestnikovu.

Demonstracija za don. Craglietta. Iz Lošinja pišu talijanskim listovom, da su tamošnji talijanski **k a p u r i o n i** priredili predprošloga ćednu demonstraciju svomu Benjaminu g. Fr. Craglietto, bivšemu tamošnjemu župe-upravitelju tobož kano prosvjed proti biskupskoj kuriji u Krku.

G. Craglietto biti će zahvalan bez dvojbe svojim političkim istomišljenikom za izkazanu mu počast i za prosvjed proti krčkoj kuriji ali to će mu malo pomoći u težkoj žalosti, što nemože položiti župničkog izpita i što ga je izpitno povjerenstvo u Krku proglasilo **p o s v e n e s p o s o b n i m z a m j e s t o ž u p n i k a.**

Hrvatska djeca moraju .... letiti. Što se čudite: ta mi živimo u doba Santos-a Dumont-a i Lebaudy-a, koji znaju ravnati zrakoplove, pa će se koji takav naći i za djecu u Belom (na otoku Cresu), da mogu u školu štivansku. Tako je riešila komisija na licu mjesta: učene glave od vlade, junte i občine, kad se ovih dana radilo o tome, da se ustroji posebna h r v a t s k a škola u Belom. Putem kud idu obični ljudi daleko je od Beloga do Štivana mnogo više od zakonom zahtjevanih 4 kilometara, ali gospoda su rekla, da treba mjeriti ravnu, z r a č n u l i n i j u i našla su da je ova za polovicu kraća: samo se treba ustrpiti, dokle dodje tamo zrakoplov, koji će djecu prenašati po zračnoj liniji u štivansku školu. Kako smo bedasti mi Hrvati, da ne razumimo sve te stvari! Ali ima ih koji kažu, da sva ta bezobrazna igra talijanskih zulumćara sa hrvatskim školama, odgovara pojmu: „zakonite lopovštine“.

Iz Cresa 25. juna 1903. U zadnjem broju N. Si. čitao sam iz Cresa o razpisu natječaja na izpražnjeno mjesto blagajnika prazne blagajne (sa sto hiljada duga) ove naše nesretne občine. Čudim se kako se može gosp. dopisnik one vjesti čuditi i pozivati se još na brižnog zaslieplenog kopača creskog, što naš g. načelnik dr. Giuseppe Petris, koji je 1. načelnik creskog municipija; 2. pročelnik del partito ebreoliberale italiano; 3. pokrajinski starelinar; 4. predsjednik della per ben tre volte morta e per ben quattro volte resuscitata „Lega nazionale“ — predsjednik della moribonda società operaia; 5. novoimenovani predsjednik dell' Unione Istriana società in totale dissoluzione, al, što bolje i više zanima gosp. predsjednika kao c. kr. nodara società „in liquidazione“; 6. neonominato i. r. nodaro d' Albona, ali mu se neda samo jer je proračunano da su ovdje jasle mastniji i obilatije; 7. c. kr. nodar koji u području svog notarčata sa $^{8}/_{10}$ pučanstva koje talijanski nerazumi ipak in barba alle disposizoni di legge nad svojom glavom i pod svojom mišićavom desnicom hiti se i s imenom i s pečatom i s pisima samo i samo talijanskim — 8. napokon (to mu je najnoviji titul) la quinta perla delle isole di quarnero, kako ga je, čujem, u najnovije doba okrstio (pak i pravo i dostojno je to i njegov načelnik kao cittadino onorario) vlastoustno gosp. grof Goëss . . .

Sad pitam ja kako ćete da taj titulirani čovo raspiše natječaj u hrvatskih novinah i da, horribile dictu — prvi sluga pod njegovim prestoljem pozna i govori quella maledeta lingua, kako naš jezik običajno krsti nemilostivna Gulovica, ta creska Pompadur, inače koparska paulana. Kakav bi to onda bio potomak del „Stefano Petrisso crovato da Cherso“ i kakav bi to bio sin otca koji je teli blagoslovljenu uspomenu ostavio medju creskimi kopači Bosovich, Bolmarcich, Dujmovich godine 1856., a koji je svoju skromnu naobrazbu i svoje nauke imao, gle sudbinu jarca, baš u bielom . . . Zagrebu!

I takvim čovjekom na čelu misli i vis. c. k. vlada u svojoj otčinskoj skrbi i brizi povratiti i uspostaviti blagostanje i, što je glavnije, mir u ovoj občini a napose u ovom, himbom i prevarom, razstrovanom gradu . . . Va rischio!!

Dr. Manjeresto.

Književne viesti.

Dragutin A. Parčić naslov je knjižici, koju smo sa zahvalnošću primili od »Staroslavenske Akademije« u Krku, a sadržaje životopis i prikazanje rada vriednoga pokojnika. Knjižica se čita nasladom a poučna je osobito za svećenički stališ, koji uzimljuć si uzorom kanonika Parčića u življenju i djelovanju može se najljepše odužiti Bogu, znanosti i narodu.

Preporučamo najtoplije ovu knjižicu u želji i nadi, da se mladji svećenici i redovnici ponesu za Parčićem te ne bude kako pjeva za njime J. B. u prvom sonetu dodanom na koncu knjižice:

. . . Slatko snivaj sinu
Doma si, što kuka ti nad grobom,
Jer ne nadje zamjene za tobom.

Oprema knjige je krasna te služi na čast tiskari »Kurykta« u Krku. Ciena je 35 para.

„Tamburica“. Pod ovim naslovom početi će g. J. Stjepušin, posjednik prve sisačke tvornice tambura, tiskare i litografije, izdavati dne 1. julija o. g. hrvatski tamburaški zbornik.

„Tamburica“ izlaziti će mjesečno jedanput, a stajati će za cielu god. K 8, pojedini svezci K 1.

Svaki svezak imati će po jednu ili dvie tamburaške partiture od najboljih hrvatskih i ostalih slavenskih glasbotvoraca.

Politički pregled.

U Puli, dne 1. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Uslied obstrukcije, koju je bila započela mladočeska stranka u carevinskom vieću, nije vlada mogla naći drugoga izlaza već poseći za odročenjem carevinskoga vieća. Ostala je dakle neriešena osnova o privremenom proračunu, zakonske osnove, o nagodbi sa Ugarskom itd. Da uzmogne vlada trošiti i bez privole državnoga zastupstva poslužiti će se glasovitim paragrafom 14. državnoga sustava, te će naknadno pitati carevinsko vieće za odobrenje.

Razpravu o državnom proračunu te o zakonskih osnovah za nagodbu sa Ugarskom morala je vlada ostaviti za bolja vremena.

Jedni misle, da bi se moglo carevinsko vieće sastati još tečajem ovoga mjeseca, dočim drže drugi, da će se sastati tekar na jesen. Za sadašnjih praznika stupiti će vlada u dogovor sa prvaci pojedinih stranaka, te bude li se uvjerila iz tih dogovora, da imade nade, da bi moglo državno zastupstvo riešiti navedena važna pitanja, sazvati će opet vieće, inače će zatezati sa sazavom čim dulje bude mogla.

U posliednjoj sjednici českoga kluba prije odrečenja carevinskoga vieća, stvorio je klub sliedeći zaključak: Nakon povedene razprave o političkom položaju ustanovio je klub jednoglasno, da je spriečavanje parlamentarnog riešenja proračunskog provizorija neobhodna politička nuždа, te je ujedno zaključio čvrsto ustrajati na svojih zahtjevih i od sada kano i do sada svom odlučnosti zahtievati izpunjenje istih. Toga zaključka prestrašio se je ministar-predsjednik dr. Koerber te je naglo odročio zasjedanje carevinskoga vieća.

Pred samo odročenje carevinskoga vieća sklopile su sve njemačke stranke savez u tom smislu, da će složno postupati u svih narodnostnih pitanjih. Taj savez izabrao je i izvršujući odbor.

Ovaj savez njemačkih klubova iznenadio je neugodno slavenske zastupnike na carevinskom vieću. Oprezniji i pametniji izmedju njih stali su razmišljati o tom; nebe li se i svi slavenski zastupnici našli u jednom savezu glede narodnih pitanja. Hrvati, Česi i Slovenci izjaviše se jurve za takov savez. Oni će se kao skupina od 100 zastupnika podieliti u dva odsjeka od 50 zastupnika, da u slučaju potrebe obstrukcijom zaprieče svako nepoćudno djelovanje carevinskoga vieća. Žalostno je, što se nisu tomu savezu odmah pridružili i zastupnici ostalih slavenskih plemena, osobito mnogobrojni poljački klub. Čudnovato je, što se slavenski zastupnici ne mogu ništa naučiti od Niemaca, koji, premda su gospodari položaja u našoj poli monarhije i premda im se ne može nanesti nikakvu nepravdu u narodnom pogledu, ipak sklopiše savez a da se uzmognu složno oprieti bilo i najpravednijem zahtjevu Slavenah u narodnom pogledu.

Grofu Khuenu pošlo je za rukom sastaviti u drugoj poli monarhije novo ministarstvo. U to ministatstvo povukao je većinu članova odstupivšeg ministarstva Od novih ministra imenovani su ministar domobranstva general Kolossvary, a na mjesto odstupivšeg ministra za Hrvatsku imenovan je sveučilištni profesor u Zagrebu i jedan od glavnih stupova madjaronske vlade u Hrvatskoj, zastupnik dr. Tomašić.

Grof Khuen biti će predsjednikom ministarstva, voditi će nutarnje poslove, pa i čast ministra a latere morao je sam preuzeti. Na taj način riešila se je Hrvatska dielomično zloglasnog bana, koji je punih 20 godina nasilno vladao u Hrvatskoj. Kažemo dielomično, jer će on imati i nadalje kao predsjednik ugarskog ministarstva odlučnu riec kod imenovanja novoga bana i na sav budući vladin sustav u banovini.

U Hrvatskoj ne može se narod nikako primiriti zbog nesretne vladavine odstupivšeg bana i njegovih podrepnica.

Istom što bje pred zagrebačkim sudbenim stolom izrečena osuda napram obtuženim izgrednikom iz Zaprešića, eto već po drugi put, i to većom silom, ustao narod u Zagorju, da prosvjeduje riečju i činom proti zulumu madjaronske vlade. Na više mjesta varaždinske županije došlo je do krvava sukoba izmedju seljaka i vojničtva, te je kod takvog sukoba u Ludbregu palo 7 mrtvih oko 70 ih je ranjeno a 136 uapšeno. U pobunjenih mjestih proglasila je vlada prieki sud, misleć da će tim umiriti nezadovoljni i osiromašeni narod.

Imenovanjem Khuena Hedervary-a za ministra-predsjednika Ugarske ostalo je izprašnjeno mjesto hrvatskoga bana. To mjesto biti će težko popuniti sposobnom osobom, koja bi bila dorasla sadašnjem položaju u zemlji. Za tim odličnim mjestom pružaju već ruke razni stupovi madjaronske vlade, koji bi i nadalje vladali zemljom po dosadašnjem sustavu, nu mi se nadamo, da će napokon i na dvoru uviditi, da se neda u Hrvatskoj vladati onako, kako se je do sada vladalo.

Srbija.

Novoga kralja Petra I. primio je narod u Biogradu vrlo svečano. Prvi važni čin novoga kralja bijaše svečana zakletva na srbski sustav pak prijava vlastim svoga nastupa na srbsko priestolje. Svomu narodu priobćio je kralj sliedeć proglas:

Značajan je i za Mene i za zemlju ovaj trenutak u komu se prvi put kao kralj obraćam srbskom narodu. Narodno predstavničtvo, suglasno sa osećanjem i željom celoga naroda, izabralo Me je jednodušno za kralja Srbije. Primajući se toga izbora, Ja sam danas po odredbama ustava, pred narodnim predsjedništvom položio zakletvu kao zakoniti kralj Srbije. I sada objavljujem Mome dragome narodu, da od danas stupam u Moja kraljevska prava i dužnosti.

Promislom božjim i voljom srbskoga naroda, kojim je pre jednog stoleća izabran Moj ded Karagjorgje pa srbski narod povede u svetu borbu oslobođenja, — i Ja sam došao na presto kraljevine Srbije, u kojoj je šestnaest godina vladao Moj otac knjaz Aleksandar kao narodni izabranik. Naviknut da vazda govorim i radim iskreno i otvoreno, rešen da sve moje stvaranje i brigu poklonim sreći i blagostanju naroda — Ja smatram za Moju prvu dužnost da u ovoj svečanoj i važnoj prilici sa dubokim uvjerenjem izjavim da vladalac treba da bude nosilac slobode i napredka svoga naroda. Ja hoću da budem istiniti ustavni kralj Srbije. Ustav i sve ustavne gerantije za slobodu i prava narodna, te osnove pravilnog i sretnog razvitka i napredka narodnog i državnog života, za mene su svetinje, koje ću vazda najbrižnije poštovati i čuvati. A tražim od sviju i svakoga da to isto čine. Zadahnut tim idejama, predajem prošlost zaboravu, ostavljajući istoriji, da svakoga po delima ceni. Veran predanjima srpskoga naroda i Mojih predaka, Ja ću se u spoljašnim odnosima rukovoditi tradicionalnim težnjama srbskoga naroda, a u isto doba održaću prijateljske odnose, koje zahteva potreba evropske zajednice, — naročito medju susednim narodima. Moju dičnu vojsku, kojoj odajem Svoje kraljevsko priznanje za njene dosadašnje zasluge i požrtvovanja otačbini, staraću se da usdignem na stupanj dostojne uzdanice Srpstva. Sa ovakim mislima i osećajima Ja podpuno pojimam težinu i veličinu Moje vladalačke dužnosti, ali uveren u iskrenu podporu naroda, Ja se nadam da ću, pomoću božjom i narodnom uspeti, da Srbiju povedem putem blagostanja, napredku i sreće. Živeo srbski narod! 12. juna 1903. g., u Beogradu. P e t a r I.

Razne viesti.

Promaknut na čast doktora. Dne 19. pr. mj. bio je na bečkom sveučilištu promaknut na čast doktora liečničtva mladi naš rodoljub g. Frane Sterk, neljak blagopokojnog biskupa Andrije Sterka i odličnog našeg rodoljuba Antuna Sterka, brodovlastnika na Rieci. Čestitamo srdačno mladomu doktoru i svim njegovim milim!

Promaknut na čast doktora prava. Dne 26. pr. mj. bio je na gradačkom sveučilištu promaknut na čast doktora prava g. Vladimir Pertot, član uzorne slovenske obitelji dra. Šimuna Pertota u Trstu. Čestitamo!

Novi urednik „Crvene Hrvatske“ gosp. Milan Marjanović, rodom iz Kastva pošao je ovih dana u Dubrovnik, da tamo preuzme uredničtvo velezaslužnog hrvatskog lista „Crvena Hrvatska“. Bilo sretno!

„Oklic hrabrim prebivavcam istrijanskoga okrožja v brambo svoje domačije“. Pod ovim naslovom priobćila je nedavno tršćanska „Edinost“ „proglas junačkim stanovnikom Istre“ itd. tiskan god. 1848. po nalogu vojničkog zapovjedničtva u Primorju i razposlan na sve naše vidjenje rodoljube širom Istre.

Taj „Oklic“ odstupilo nam je dobrohotno uredničtvo „Edinosti“, te ćemo ga i mi priobćiti hrvatski čim nam prostor lista dozvoli, neka se osvjedoče opet jednom naši čitatelji, kako nas poznaju carske oblasti, kad im dogori do noknta t. j. kad im zaprieti pogibelj od Talijana, koje inače podupiru na sve moguće načine na štetu našu i same države.

Blagdan sv. Cirila i Metoda. Naše čitatelje upozorujemo ovim, da se bliža blagdan svetih naših blagoviestnika, svete braće Cirila i Metoda, koga slavi katolička crkva dne 5. o. mj. Na taj blagdan upozorujemo osobito uprave onih naših škola, koje stoje pod zaštitom svetih naših apoštola, da valjano priprave školsku dječicu i njihove roditelje kako bi što svečanije proslavili taj veliki blagdan svih slavenskih plemena.

Položio zastupnički mandat. Slovenski zastupnik na državnom saboru u Beču, g. Vencajs, član narodno-katoličke stranke, koji je zastupao u Beču izvanjske obćine kotara ljubljanskoga, položio je iz do sada nepoznatih razloga zastupnički mandat.

Iz Lipika u Slavoniji, svjetskog lječilišta prve vrsti primamo: Onim bolestnicima u Primorju, kojima kupanje u moru nije povratilo izgubljeno zdravlje, preporuča se posjetiti lipička kupelj.

Lipička topla voda je uslied bogatog sadržaja natrija najbolje sredstvo proti raznim želudačnim bolim i proti nastidu probavilah i disalah; a uslied sadržaja joda je pravi specifikum kod svih krvnih bolestih nakon kure sa živom ili s njom istodobno; nadalje kod skrofulah, exsudatah, te ischiasa.

Naročito pako je lipička kupelj izvanredno sredstvo proti kostobolji i rheumatismu, te je kod ovih bolestih upliv lipičkih kupeljih ne samo jednak sa najjačimi i najznamenitijimi sumpornimi kupališti, nego većinom jih i nadkriljuje; najnovija iztraživanja dokazaše najme, da je baš za razredjivanje u sglobovih sakupljene mokraćne soli najbolje sredstvo alkalična voda, te tako upliv lipičkih kupeljih veoma podpomaže istodobno liečenje pićem, dočim to kod sumpornih kupeljih odpada; time se dade protumačiti, da su ovdje bili već izliečeni mnogi bolestnici, koji su poredno kušali sva znamenitija sumporna kupališta na kontinentu.

Lipička jedna kupelj je izvanredno lekovito sredstvo proti svake vrsti čirovom, ranam, gnojenju, steklini žliezdah i proti otečenju pletežah, kao što i proti sgrčenju sglobovah, nastidu glenovice, kožobolji itd.

Najveća prednost lipičkih toplicah sastoji u tom, da ovdje ne treba jodnu vodu, kako to biva u najviše kupalištih, topiti, naprotiv se mora vrela voda (sa 64°) po najprije razhladiti u basenih, koji su u tu svrhu načinjeni, a nadalje je prednost Lipika ta, što bogato jodno vrelo čini mogućim, da se gostovi u čistoj, nerazredjenoj mineralnoj vodi mogu kupati, dočim na drugih mjestih bude jodna voda razredjena i pomješana s drugom vodom. Uslied toga ne samo da je lipička topla voda unikum medju svimi liekovitimi vodami u Europi, već je i lipičko kupalište unikum medju svimi jodnimi kupališti cieloga svieta.

Obširne prospekte u hrvatskom jeziku razašilje uprava na zahtjev radovoljno i bezplatno, u kojima se nalazi točan opis kupališta.

Julij i august jesu najzgodniji mjesecci za kupke u Lipiku.

Zašto se toliko ljudi seli u Ameriku? Vlada sjevero-američkih saveznih država poslala je u Evropu svoga nadzornika za izseljivanje Marka Brauna, da iztraži, koji su glavni uzroci, da se evropsko pučanstvo sve više seli u Ameriku. Kako sada javljaju iz Newyorka, Braun je najprije proputovao Austro-Ugarsku, te svojoj vladi naveo tri glavna uzroka, koji da su uzrok izseljivanju iz Austro-Ugarske. Ti su uzroci: 1. Nagovaranje zemljaka i rodjaka, koji se već nalaze u Americi; 2. nepovoljno stanje radnika i 3. nespretnost mnogih mjestnih oblasti. Braun će sada proputovati balkanske državice i Italiju, da nastavi svoja iztraživanja.

Listnica uredničtva i uprave.

„Istranki“: Primismo priposlano; hvala Vam; izvolite nastaviti; doći će sve po malo na red. Srdačan odzdrav!

Otvoreno pismo*)

predsjednika c. k. kotar. suda u Voloskom.

Pod ovim naslovom pišu nam iz Voloskoga dne 29. junija o. g. Priobćili ste u predzadnjem broju »Naše Sloge« otvoreno pismo na poglavitog predstojnika ovog c. k. kotarskog suda radi nečuvene sloboštine, što ju uživa zloglasni Krstić u zatvoru onog suda. U tom otvorenom pismu spomenuli ste, da je Krstić otvorio u zatvoru odvjetničku pisarnu. — Podpuna je to istina. — Do toga otvorenog pisma dolazili su Krstiću u zatvor njegove pristaše na informacije kao u odvjetničku pisarnu. On njim je izradjivao podneske. Tako je načinio raznih utoka na zemaljski odbor. Takodjer inače uživao je Krstić do toga otvorenog pisma velikih sloboda. U zatvoru je cio dan pušio i pio koliko je htio. Primao je posjete svoje stare i dapače nekojih sumnjivih žena iz Rieke, a baš kao da je u mačjoj kuli. Dapače njegova se stara kod jednoga posjeta izrazila: »el mio Ive el pol far quel che el vol anche se el xe in prigion«. Zar nije to škandal najveće vrsti. Svi se pošteni ljudi pitaju: Zar mora čovjek u istinu biti Krstićeva kroja ako će uživati svakojakih povlastica? Ma da, danas je u Primorju tako: možeš biti odpadnik, varalica, sto puta kažnjen, sve i svako zlo na svietu, samo budi Talijan ili služi Talijanom, pak te sigurno neće nitko proganjati. Tako je, samo je pitanje do kada će to trajati.

*) Iz Trsta doznajemo, da je bio pozvan predstojnik toga suda savjetnik Pevičić, da izvjesti o tom, što je na stvari. Bi reć, da je sve zabašureno i da neće radi toga nikomu ni vlas s glave — jer da se mora zatvoriti oba oka, kad se radi o talijanaškoj koži. Op. ured.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Seoska blagajna za štednju i zajmove u Baški; Gospodarsko-Trgovačko družtvo u Čunskom.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: Uplate u krunama
proti knjižicama blagajne deponitelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3¼
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2¾
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se **kupajom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve **kućne potrebe.**

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariču u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviču u Orolik zp. Slakovci, što jo prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakomu na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanjo 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika **P. Jurišića** u Pakrac, Glavna ulica 5.

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, **stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom,** *hidrauličke stiskalnice za vino,*
novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje,
mlinove za grozdje posve nove konstrukcije,
nove svetiljke sa acetilen za hvatanje letačih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, cievi za vino, konobarske orudje, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice i. t. d.**

.... šalje uz najjeftinije tvorničke ciene ....

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Pčelno-voščene svieće

kilogr. po **K 4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama „ „ „ 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . „ „ 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . „ „ „ 2·40	Sviečice za božično drvo u 6 bojah . . „ „ 3·—
„ . . . . . „ „ „ 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav „ „ 4·40
granis . . . . . „ „ „ 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . „ „ 3·—
	„ „ II. „ „ . . „ „ 2·40
	Voščeno platno za oltare, metar . . „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.

Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, **uz vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. obćinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

U kranjskoj mljekarnici

u novoj tržnici (Mercato nuovo) broj 22 u Puli

dobiva se svaki dan

svježe mljeko, surovo i kuhano maslo, skutu, svakovrstne domaće sire, kranjske tjestenine (n. pr. **makarone, bigole, riž** itd.) iz tvornice **Žnidaršič i Valenčič** u Ilirskoj Bistrici, kao takodjer sve druge mljekarske proizvode.

Sve samo garantirane domaći proizvod uz najkulantnije ciene!

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu

u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnom občinstvu svoju bogatu zalihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihi tu i inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurgičkih ovoja i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve liekove za domaće blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao: prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni **goldin** ili **nikalj oklopni lanac** zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manžete**, marka „Garantie".
1 garnitura **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrene naušnice** sa službenom puncom.
1 **goldin-prsten** sa elegantnim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i kraspih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker-Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - - - - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva J. J. NAGLAS u Ljubljani.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga $4^1/_2$% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Mlatilnice i čistionice za žito,

slamoreznice, vinske preše i mastilnice, preše za sieno, pumpe za svaku porabu, plugova itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke

ŽIVIC i DR. u TRSTU
Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

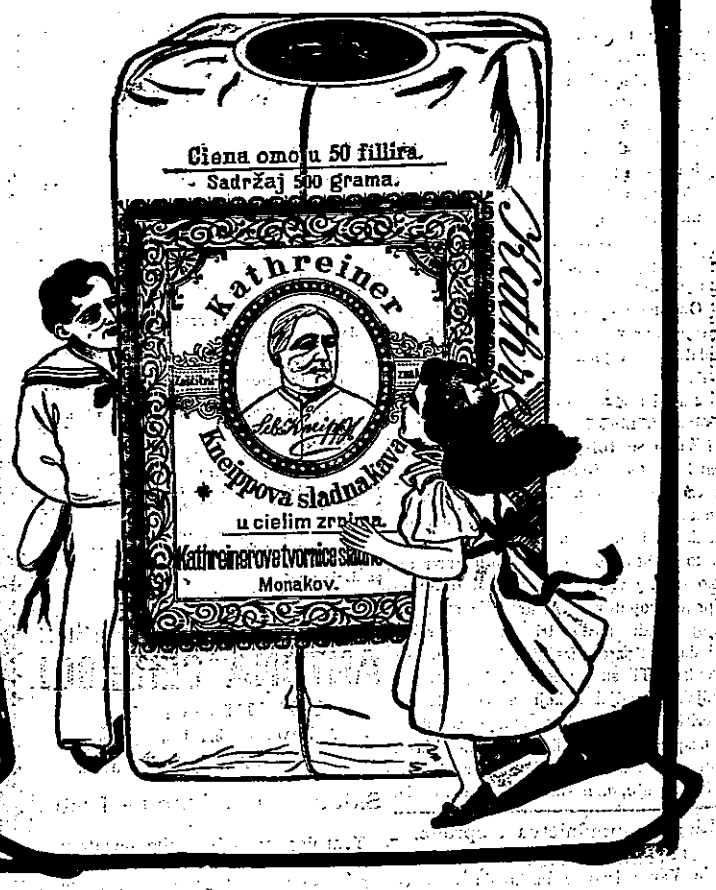

Broj 28. Pula, u četvrtak dne 9. srpnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili doložnicom pošt. štedionice upućen na administraciju lista u Pulu.

Kod narudžbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu pošta predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplatu sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uteže se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Predstavka

uručena presvj. g. biskupu dru. Naglu od izaslanika svih župa dekanata pazinskog, pićanskog i kršansko-čepićkog prigodom njegovog pohoda u Pazinu.

Vaša Presvjetlosti!

Kadno su apoštoli Slavena, sv. Ciril i Metod, nadahnuti duhom svetim, postavili se vjestnicima Kristove vjere medju slavenskimi moćnimi plemeni predali su njimi takodjer u amanet bogoslužne knjige, ustanoviv tako bogoslužje u slavenskom jeziku.

Nije dvojbe, vodila njih je kod toga poletna prorokova pobuda: „Hvalite Gospoda vsi jazici, pohvalite jego vsi ljudije", — vodila njih je kod toga providnost božja, ona ista, koja je i apostolom nazivne crkve dala dar jezika, kad su počeli navieštati rieč božju i uzveličati slavu Boga i Isusa Krista spasa našega.

I gle čuda! što neuzmognu, čete oboružanih teutonskih Križara i s njima one združenog zapada, to učini rieč siromašnih kaludjera, te od sjevernog do jadranskoga i egejskoga mora zamnije zrakom složni glas slavenskih plemena i „Slava v višnjih Bogu" i vjeruje u jedinoga Boga.

A što Rim? Kadno griešni jal i zlobna sebičnost latinskih teutonskih biskupa dotjera naše apostole kao heretike i razkolnike u vječni grad. Providnost božja htjede da osvadnici njihovi padnu razkrinkani a u hramu sv. Petra odjeknu slavenski poj Bogu stvoritelju, navještajuć tako cielom svietu, da je Bogu ugodan taj glas, ma gdje i jedan Slaven bio, te da latinski jezik ne dopire sam do njega. „Visok nad vsjemi jeziki gospod i nad nebesi slava jego".

Petrovi nasljednici, uvidjajuć i smatrajuć jezik sredstvom za uzveličanje „Gospoda" i širenje njegove crkve, dadoše oblast sv. Cirilu i Metodu, da i dalje šire rieč božju slavenskim pucima, uporabljajuć kod toga slavensko bogoslužje.

I nek se zabilježi, da uporaba slavenskoga bogoslužja nije nikada, do današnjih dana, bila ograničena na pojedine crkvene obćine.

Tako je eto u Istri sa dolazkom hrvatskog pučanstva došlo u uporabu i slavensko bogoslužje.

Svjedoče nam to mnogobrojni spomenici po crkvah naših, a svjedoči i obstojnost, da još i dandanas u većem dielu naših crkva je u uporabi takozvani „Sćavet", koji nam je prenio u latinsko slova dio bogoslužja prije obstojećeg jedino u glagoljskih slovih.

Još u početku XVII. vieka u cjeloj biskupiji koparskoj nisu bile nego tri župe, u kojih je obstojalo latinsko bogoslužje, dočim u svih ostalih bilo je slavensko. Posvjedočava nam to koparski biskup Nardini, rodom Padovanac, u svojoj „Corografia ecclesiastica di Capodistria".

A ako je tako bilo u onom dielu Istre, kojim je vladala mletačka skupnovlada, tim više se to mora smatrati obstojećim za ostali dio Istre, koji nije spadao pod taj upliv.

Je li iza toga u gdjekojih naših crkvah radi pomanjkanja slavenskih zlobnom rukom uništenih bogoslužnih knjiga, radi pomanjkanja nuždne poduke u glagoljskih pismenih svećenikom, ili radi nemara ovih, da se sami u istih poduče, diomično ili posve izčeznilo slavensko bogoslužje, može li se za to uzvrditi, da su narod naš ili odnosne crkve lišene od vajkada pristojećeg njim prava?

Takovoj tvrdnji protivila bi se kršćanski uzgojena savjest. Tko nije u stanju, da vrši svoje pravo, nemože se smatrati, da ga se odrekao.

A u takovom položaju nalaze se skoro sve crkve širom Istre, jer uz male iznimke kod svih je nestalo tečajem vremena slavenskih bogoslužnih knjiga, a da se pozvani za to čimbenici nisu potrudili priskrbiti nove.

Tom okolnošću hoće, da se okoristi u našoj zemlji onaj živalj, koji ide za narodnosnim uništenjem našega puka, te radi toga hoće da mu svuda iztupa njegov jezik i usili svoj.

Crkvena oblast najnovijim svojim nastojanjem, da koliko više skrči i ograniči slavensko bogoslužje, postavila se u službu naših narodnih protivnika.

To nastojanje mi nemožemo smatrati, da je nadahnuto od Boga i po Bogu, nego od neprijatelja njegova i njegove crkve. Hoće li crkvena oblast, da i nju ubrojimo u neprijatelje našega naroda?

Ako to želi, neka prosliedi na započetom putu, ali tada će bit ona odgovorna pred Bogom za sve sablazni, koje nastanu u dušah naših.

U tvrdoj nadi, da crkva naša ima biti majkom svih naroda, mi se utičemo Presvietlosti Vašoj preponiznom molbom:

1. da uznastoji kod kongregacije vrhu obreda o ukinuću odredbe 5. augusta 1898.

2. da narodu našemu, a po tom i svim našim crkvam bude priznato i uzdržano slavensko bogoslužje.

Pazin, dne 30. junija 1903.

Podpis 50 izaslanika.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru"

(Nastavak)

— 3. Dvorazrednica u Kašteliru. Unatoč bezočnoj agitaciji, što ju Talijani i Talijanaši čine za „Leginu" školu u bližnjim Labincima, naša škola u Kašteliru napreduje od godine do godine sve to više. U tu je školu upisano do 115 djece, koja su za uviek otela tudjinskoj zarazi. A što se nije sve pokušalo, da se ta naša škola uniši. Evo jednog od manjih primjera: Ima u zvoniku župne Kašteliske crkve zvono, koje je redovito pozivalo našu djecu u družbinu školu. Obćinskomu glavarstvu u Vižinadi, pod kojega upravu spada i kaštelirski zvonik, nije to pravo bilo, već je prošloga mjeseca izdalo nalog, da se ono nedužno zvono makne sa zvonika i prenese na groblje. Time će, mišljahu ozbiljno vižinadski Talijanaši, odzvoniti i družbinoj školi u Kašteliru. Još ćemo dodati ovoj talijanaškoj „don Quichoteriji" i to, da su oni odista skinuli ono zvono sa zvonika i povukli ga na groblje, ali ga na tamošnji zvonik nisu mogli smjestiti jer je otvor dotičnog zvonika bio preuzak. I to da je „l' intelligenza del paese" pred kojom i same c. kr. oblasti nemogu da sakriju svoje udivljenje.

Medjutim s naše je strane već provideno za zvono na kaštelirskoj školi.

4. Jednorazredna u Opatiji. Liep broj djece, što marljivo polazi tu našu školu, dokazom je, kako se c. kr. oblasti skrbe za prosvjetu i napredak našega puka. Žalostno je to, da u Opatiji, gdje jedan jedini naš čovjek plaća više poreza nego li ciela obćina Umag, da u toj Opatiji — u svietskom lječilištu — 150 hrvatske djece nema no jednoga učitelja od zemlje uzdržavana. Medjutim mi smo i za tu školu poduzeli iste korake, ko i za onu u Voloskom — pa se nadamo, da će se jednom i toj anomaliji učiniti kraj, naime, da će što prije zemlja preuzeti pod svoju režiju i našu školu u Opatiji.

5. Jednorazrednica u Štokovcima. U lanjskom je izvješću potanko ocrtan način, kako je družba došla do šk. zgrade u Štokovcima — obćina Sv. Vinčenti.

Radilo se naime o tome, da se preteče „Legu", da nam se ona ne ugnjezdi u onom čisto našem kraju.

Pošto je trebalo na dotičnoj zgradi izvršiti više raznih popravaka, to je otvorenje napomenute škole uzsliedilo istom u jeseni prošle godine i to 7. studenoga 1902. U tu je školu upisano oko 50 djece, ali nadamo se, da će taj broj doskora ponarasti. Narod će upoznati blagodat škole, pa će rado slati u školu i djevojčice, što sada riedki čine, jer se u nekom dielu našega puka za žensku naobrazbu u obće vrlo slabo ili nimalo ne mari.

6. Jednorazrednica u Livadama. Na toj je školi do konca lanjske šk. godine službovao učitelj Adolf Radić, ali pošto je od družbe zatražio odpust od službe i zadobio ga, naše je ravnateljstvo na školi u Livadama namjestilo učitelja Ivana Nežića, koji je do tada službovao u družbinoj školi u Vabrigi. U školu u Livadama upisano je 79 djece obojega spola, što očito pokazuje, kolika je bila potreba, da se u onom mjestu otvori hrvatska škola. Vele, da će i „Lega" sagraditi u Livadama svoju školu, ali naša škola ne će od toga trpjeti ništa, jer je onaj naš narod tamo čeličan

PODLISTAK

Školske viesti.

Piše: Vlako Rubeša.

(Konac.)

U koliko pak koriste školske viesti samoj djeci?

Hm! Tko pozna narav djetinju, zaklimati će dvojbeno glavom. Školskim viestima svrha je također, kako već spomenusmo, da se djecu potiče na marljivo i ustrajno napredovanje u naucima. Mi, n. pr. u koliko imamo školske prakse, riedko naišli smo na slučaj, gdje bi one baš vidljivo djelovale u gornjem smjeru. Mi imamo obično navadu kod dieljenja spomenutih viesti, da sami čitamo redove pred cielim razredom uz dodatak zgodnih opazaka. Pak što smo najviše puta opazili? Opazili smo, da slabi redovi tek za čas djeluju nepovoljno na diete dok ih napokon baci preko ramena, pa nikomu ništa. Eh, šta ćemo? Diete kô diete!

Školske bi viesti istom onda možda donješto koristile djeci, kad bi znala, da ih kod kuće čeka radi njih ili „bombon" ili — palica. Nu i jedno i drugo biele su vrane u prostoga puka.

Mi služimo na školi, gdje se uveo hvalevriedan običaj, da se koncem školske godine diele odlikašima nagrade, a uz to razdiele se medju mladež posebne školske izvještaje sa imenikom dobro učeće se djece. Dopustit će nam se, da su svakako ovaki školski izvještaji, ponajpače pak nagrade kud i kamo bolje mamilo za djecu, nego li su školske viesti. Pa što opažamo? — Opažamo, da su riedki, koje slavohleplje ili pohlepa za nagradama tjera da bolje uče. I kad nebi školske nagrade imale plemenitiju svrhu, biva naime, da u puk turaju koristne knjige, bio bi novac izdan za nje gotovo kao u more bačen. Ta molim vas, koliko ima djece tako željezne volje, da će čak za desetak mjeseca unapried računati.

Za našega djetinstva rabili su učitelji kojekakve „Fleisszetele", e da nas tim gone na ustrajno i marljivo učenje, pak i te „Fleisszetele" napustilo se, jer se opazilo, da nemaju smisla, jer za djecu može se često upotrebiti rečenica: vuci magarca na most, on ne će ako ne pod most. —

Evo, ovo smo htjeli kao primjer navesti, pak kada ne pomažu Bog si ga znao koliko nagrade, borme ne će ni školske viesti činit čudesa.

Ovo, što smo do sada naveli, niesmo nabacili tek onako iz inada ili u vjetar, već više manje iz vlastitoga izkustva.

Moglo bi nam se napokon predbaciti, da će se puk s vremenom priučiti na školske viesti, pak da će se onda polučiti zaželjeni uspjeh. Dopuštamo. Nu to će se po našemu mnienju polučiti tek iza jedne generacije, a ipak moguće ni onda u tolikoj mjeri, da će se izplatiti, da već sada učiteljstvo s njima gubi toliko dragocienoge vremena. A ne će se izplatiti ni druge neugodnosti, što ih snaša učiteljstvo kod izdavanja istih viesti. Uz gubitak vremena ima se dabome i truda dok se izpuni kakvu stotinu i više tih viesti. A kakve li se ima pokore, kad ih djeca natrag donesu! Hoćeš li, da ih držiš kroz cielu godinu čiste i u redu, moraš ih iza svakoga kvartala barem kakvu trećinu opet napisati, jer njekoje dobiješ podrapane druge opet zamazane, a ćak i po koju „zasmočenu" uljem ili petroleumom. Pa ipak ne smije da bude učiteljstvo u običnim slučajevima tiranom, jer valja da uzme u obzir onu silnu biedu i veliko siromaštvo našega puka, te se u mnogim prilikama pridesi, da nema diete kamo ni da položi svoje viesti. A tko će nama jamčiti, da si s njima učitelj ne može navući kakvu priljepčivu bolest?

Evo, ovo sve je naše skromno mnienje, uslied kojega bolje bi, da se napusti izdavanje školskih viesti, kako se je već napustilo mnoga slična školska poduzeća. Ili barem da se ta izdavanja stegnu na konac školske godine, ako se ih baš nikako ne može obustaviti, ili pak kad diete prestupi iz jedne pučke škole u drugu. A moglo bi se ih izdavati pojedinim učenicima tekar onda, ako to zažele njihovi roditelji ili skrbnici.

i upravo nepokolebiv u narodnoj sviesti, vjeri i ljubavi spram hrvatskoga našega jesika.

7. O jednorazrednoj školi u Vabrigi reći ćemo samo toliko, da je u nju upisano 66 djece i to 29 mužkih a 37 ženskih. Bistra i vedra su ona dječica, pa ima nade, da će, kad odrastu, biti od velike koristi našoj stvari u onom tužnom porečkom kotaru.

8. U jednorazrednicu u Baderni, u tu našu najstariju školu upisano je 60 djece, od kojih je samo 7 ženskih, ponovni dokaz, kako je na gdjekojim mjestima naš puk nepravedan spram svoje ženske djece. Svakako naše će ravnateljstvo pokušati sve, da se i tomu doskoči.

9. Najmladja naša škola jest paralelni razred u Vinkuranu kod Pule. Taj se je razred osnovao najvećma nastojanjem veleuč. g. dra. Laginje. Učiteljem na toj školi namješten je Srećko Jurdana, koji je početkom ove godine i započeo podučavanjem. Upisalo se 36 djece koji marljivo polaze tu školu, a bilo bi ih i više, da su odnosne prostorije veće i prostranije.

10. Dječije zabavište u Malom Lošinju. To zabavište uspieva vrlo liepo, u nj se upisalo do 40 djece. Velik je to broj, uzme li se u obzir, te su ta dječica kasnije, kad ponarastu i stupe u mjestnu talijansku školu izvrgnuta svakojakim napadajima i progonstvima. Nego do malo bit će i tome doskočeno.

Sve te naše škole pregledao je ili g. naš predsjednik sam ili pako u družtvu s družbinim tajnikom. U napredku tih škola vidi se neko jamstvo u bolju budućnost svega naroda našega. Treba samo vidjeti na kakovim su mjestima podignute te naše škole. Podignute su one na točkama najjače izvrgnutim neposrednim napadajima krvnih naših dušmana — ali su i sve gradjene na takovim predjelima, kojih se ljepota opisati ne da. Na nekim se mjestima uzčuvao naš jezik čist i nepokvaren, doklem se drugdje već ušuljala tudjinska natruha. No koren je i tu ostao zdrav i bude li u narodu mara, ustrajnosti i ljubavi, sve će zlo odprhnuti, a ostati će samo ono, što je zdravo, ostati će čista i bistra poput alema sjajna i zvonka rieč majke naše.

Školska godina 1901./1902. zaključila se na svim našim školama javnim izpitima. Nekima od tih izpita prisustvovali su pojedini članovi Ravnateljstva, drugdje se Ravnateljstvo dalo zastupati po raznim pouzdanim i uvaženijim osobama. Iz odnostnih izvještaja, što smo ih od naših povjerenika primili, dade se zaključiti, da je gotovo na svim našim školama uspjeh bio dobar. Tom prigodom porazdielilo se medju bolju djecu po nekoliko nagradnih knjiga, što ih je družba nabavila na svoj trošak.

Tako se je na svim našim školama dolično proslavio i blagdan naših apoštola sv. Cirila i Metoda, pa su dotični učitelji prikladnim slovom uznastojali, da djeci protumače važnost i znamenitost tih svetaca u kulturnoj poviesti naroda našega. A i kroz godinu osobito o Božiću priredjivale se u pojedinim školama omanje svečanosti skopčane s deklamacijama i predstavicama, koje su sve liepo uspjele.

Nameće nam se dužnost, da prije nego li završimo ovaj odsjek našega izvješća, izrazimo svoju najdublju harnost svoj onoj č. gg. svećenicima, što su iz blagonaklonosti spram naše družbe podučavali a i danas podučavaju u našim školama djecu u nauku vjere. Ta gg. jesu: Monsignor Zamlić, župnik u Voloskom, č. g. Matko Dubrović, kapelan u Opatiji, č. g. Zalokar duh. pom. u Oprtlju, veleč. g. Stavelik županupravitelj u Kašteliru, veleč. gosp. Gorec, župnik u Baderni, veleč. g. Polušnik, vjeroučitelj Pula, te veleč. g. Josip Corazza, umir. župnik u Taru.

Neko je vrieme na družbinoj školi u Vabrigi podučavao tarski župnik Talijan g. [illegible], no on se je izrekao [illegible] navadjajuć za razlog upravo to, što je „Naša Sloga“ pisala protiv njega. [illegible] je tražio od nas, da mu platimo 30 kruna za svaki mjesec, što je podučavao nauk vjere u našoj školi u Vabrigi.

I to je jedan od sjajnih primjera kršćanske samosvijesti talijanskih popova — [illegible] zeleni saveznici Italiani tako se rado na višim mjestima, natražnim kurijama i u svietu n. k. Ekcelencam. Mi smo, dakako, primili do znanja samo njegov odstup i zamolili našega dobroga prijatelja veleč. g. Corazzu, da izvoli poduzeti podučavanje vjeronauka u školi u Vabrigi, što je on vrlo rado i učinio. Medjutim budi ovime izrečena najdublja hvala i harnost svoj toj veleč. gospodi, koja ne žaleći ni truda ni napora dolaze redovito u naše škole, da ondje našu djecu kriepe u vjeri božjoj. Živjeli!

Još ćemo napomenuti utješljivu po nas okolnost, biva da sve naše samostalne škole osim one u Štokovcima uživaju pravo javnosti, što je od velike znamenitosti osobito za naše učitelje, pošto i učitelji namješteni na zasebnim školama s pravom javnosti uživaju iste povlastice — navlastito glede vojničtva — kao i oni na inim javnim školama.

Još ima jedna olakšica, što smo je zadobili u potonje vrieme i to nastojanjem našega g. predsjednika. Poznato je, da učiteljski pripravnik, koji je za nauka uživao kakovu državnu podporu, morao se je reversom obvezati, da će u to ime služiti najmanje 6 godina na javnim školama. I tako se dogodilo, da je družba za mlada učitelja, koji bi stupio u njenu službu bila primorana vratiti državi svu onu podporu, što ju je dotični djak uživao za vrieme svojih nauka. Danas više toga ne treba, pošto nas ministarstvo za bogoštovje i nastavu redovito oslobadja od povratka takovih podpora. Tim se načinom dobilo oprost od povratka podpore za 4 učitelja i dvie učiteljice. (Konac sliedi).

Čemu inače vremena i truda, a ni zašto? —

Dodatak. Ovu razpravicu bili smo u dokolici napisali u nakani, da ju dademo tiskati u kojoj našoj novini, ne bi li se možda tko našao, te se zauzeo, da se školske viesti na seoskim pučkim školama napuste, kad znademo, da ne poluče svoje svrhe. Istu smo dozvolom gosp. predsjednika „učiteljskoga društva kotara Volosko“ na njegovoj skupštini u Jurdanima, dne 14. maja o. g. pročitali uz molbu, da ju skupština nadopuni odnosno možebitne neispravne tvrdnje izravna. Uz neznatne dopunjke bila je jednoglasno prihvaćena, te izmedju ostaloga odlučeno, da se ovaj predmet nastoji iznesti na razpravu i odluku kod buduće kotarske učiteljske konference.

Ma, dašto! Čemu vremena i truda, a ni zašto?

DOPISI.

Žminj, početkom Julija 1903. Sada — kad su listine za občinske izbore izložene, te draženi klevetanjem šarenjačkih generala „Napoleona“ i drugih, uzimljem pero u ruke, da im u javnosti rečemo, jalov Vam trud i posao.

Dražite narod, bolje Vaše podrepnice, šarajuć da g. plovan i naša stranka pred izborima obećaje Ceranom groblje, a Modrušanom školu, te da nismo učinili ni jedno ni drugo.

Naznanjujemo ti „Orko“, da groblje u Ceru će se u kratko graditi, premda se je dr. Beden, bivši kot. liečnik izrazio da ga potreba nije, kada je ono u Žminju povećano bilo. — To bi se našlo i crno na bielom, pisano od c. kr. kot. oblasti, a s druge strane dobar dio Cerana želi, da im počivaju kosti, gdje i njihovih pokojnih. — Zemljište, gdje će se graditi je kupljeno i plaćeno a ne kasno će se i graditi; jer je obć. zast. tako zaključilo i lani glasovalo potrebnu svotu od K 1200, dočim do sada se govorilo, da ga imaju graditi Cerani sami. — Škola u Modrušanih, da bi bila italijanska, već bi obstojala, ali radeć se za čisto hrvatsku školu, i premda se moli i požuruje za nju 10 godina, ne koristi, jer su gg. na zemaljskoj Junti išli izgubljeni svi spisi — kako su rekli c. kr. kot. g. kapetanu: Tutti gli atti sono smarriti.

Čineć za dio zapuštenoga naroda iz Sanvinčenšćine: Ferlini, Motohanci i Krančiće, iz Žminjšćine za Modrušane, Debeljuhe i Dunjica u obće gdje je do 10 selah bez škole, stavljamo na srce taj zapušteni narod i djecu našoj plemenitoj družbi sv. Cirila i Metoda i dičnomu g. predsjedniku Spinčiću, da se za tu školu i narod zauzme, da nam naime tu ustroje školu družbe, da nam stotina talenata ne čami u tmini neznanstva — kada ju siromašna občina graditi nemože i kada slavna Junta i zem. škol. vieće tako maćuhinski za nas skrbe.

I klevetanje proti redovnikom malo će Vam gospodo šarenjaci koristiti; oni su prvi naši prijatelji. Vam je crkva štala a Hrvati prasci, te će [illegible] zato i sudu odgovarati. Govorite, da su adicionali narasli, da bi [illegible] bili u jednom [illegible] zastupnik, ne znati što uradi. [illegible] ti da je svakomu dozvoljeno znati što se u sjednicah radi, i [illegible] mnogo i mnogo poštenije, nego kada je upravljao tvoj otac, koji je sudbeno [illegible] morao vraćati občini 780 for. prevarenih. Potegnuo si 72 for. za stavljati taklje (paline) na cesti Žminj — Sv. Ivanac, Hrvati su cestu učinili i sve druge komisije nisu stojale skupa koliko tvoja. — Da su adicionali narasli, hvala ital. škol. taksam.

Učinili smo cestu do Barbane, onu od Kanfanara do Sv. Petra u Šumi, u radnji je ona od Žminja u Sv. Petar, učinili smo školu u Žminju i Ceru, Macel, središnji put u mjestu, platili smo 11.000 for. duga, ostavljenoga po italijanaških upravah, a Vi ste jeli po krčmah na račun občine, te obstoji namira za zadnji beverino za 40 for. Doba je, da smo Vam stavili mužaristu, jer bite bili skončali još ono malo što je ostalo.

Pitamo jasno zadnjega italijanskoga razglavara, kako može računati 200 for. za dva dana iz Žminja u Pazin?!

Jedan od Vaših glavara bio je sbačen sa načelničke časti za prevaru od 400 for. občinskih; a uzme li se zapisnike sjednica stare dobe, ne govore o drugom, nego o prevarah, koje ste morali vraćati — tjerani sudom.

Pitamo Vas, kada su se državni papiri promjenjivali sa 73% a promjenili i prodali ste ih za 22.000 for. Imali smo priliku promjeniti jednu po 99% — neka svaki računa razliku.

Jeli tako g. Rovisu i Comp. bella? dodjite zaviriti u knjige i protokole, ako ne vjerujete.

Govoriš, da biš našao još 1000 kruna užurpa, a mi te pitamo kamo je 100.000 K občinskoga dobra i gornje kartele što je občina posjedovala? Sve je za Vaše vrieme propalo, i još ste htjeli zadužiti občinu za 30.000 for., vi usrećitelji domovine, a sada se gubite u žlici vode, govoreć, da ćete nać tajnika i druge službenike jeftinije. Bilo Vam dobro upravljati i šparati dokle je bilo.

Sada je opet koja stotinica u blagajni, htjelo bi Vam se upravljati, ali težko da Vam se to poluči.

O tome dosta. Lanjske godine uništila je suša prirod ciele občine, osobito trpjelo je Cere i Sv. Ivanac, štete imali smo za milijun kruna, a c. kr. vlada dala je mrvicu hljeba od samih 1500 K te dalnje molbe na vladu i Juntu da priskoče u brzu pripomoć, jer sada strah da tko od gladi umre, ostade glas vapijućega u pustinji.

Našu krv, našu mladost zahtjevaju i štibru tjeraju bez milosti, a pomoći nikakove.

Punat polovicom lipnja god. 1903.: (Konac.) Hrvatska bi mogla biti najbogatija zemlja u Europi: ima tamo nepreglednih šuma, bogatih polja i ravnica, ima rieka, ima mora, ima ruda, ima svega obilja božjega — a narod glad trpi, jer ga je ban sa silnimi daćami zadavio. Madjarska je učinila 4 miljarde pet sto dvadeset milijuna duga pak ne samo da od toga nije Hrvatska imala nikakove koristi, nego mora jošte plaćati svako leto 18 milijuna kruna na račun tog madjarskog duga. Mora tako narod osiromašiti i bježati iz kuće. Već ih je sada do 300,000 u Ameriki jer im kod kuće već nije bilo življenja. Novine su pisale, da bi se to stanje naroda poboljšalo, da bi se nepravde ukinule ali je ban novine klaštrio i nedao pisati istinu. Onda je narod htjeo držati sastanke, da se tu barem iztuži i upita svoja prava — ali i to je ban uzkratio. A kad je narodu dogrustilo, kad je vidio da zakon gazi onaj, koji bi ga prvi morao štovati — onda narod je stao kidati madjarske napise i zastave, a tad se počele puniti tamnice i počela se prolievati nevina krv Hrvatskog naroda (Slava mučenikom!) jer je ustao na obranu zakona i tražio da se vrši zakon. Ima ih i ranjenih i ubijenih, i dok se po Hrvatskoj za pravdi Boga prolieva tolika krv, dotle podlački ban Khuen krivo javlja kralju [illegible] u Hrvatskoj kad kaže da je tamo mir. Ban neće da se istina dozna. Kakav mir?! nije mu dosta bilo vojske u Hrvatskoj nego je pitao pomoć iz Austrije. Došlo mu je vojske iz Ljubljane, iz Maribora i iz Madjarske.

Na taj glas smutila se duša hrvatskog naroda u Dalmaciji, koji nije mogao hladno gledati to mrcvarenje jednokrvnog naroda, pa su zastupnici iz Dalmacije pošli u Beč, da se kralju potuže i da ga zamole neka bi naredio, da se obustavi toliko prolievanje narodne krvi. Pozvani su bili i zastupnici Istre, pozvan sam bio i ja i odgovorio, da ću odmah poskočiti u Beč, netom budu svi stalni, da će nas kralj primiti. Ali kad su zastupnici pokucali na kraljeva vrata . . . izadje austrijski ministar Koerber i veli da se unutar nesmije. (Sramota!) Jeste li čuli? već nam ni do kralja nedadu, da ga molimo za svoju nevoljnu braću. Hrvatskomu narodu nije više u Austriji dopušteno niti moliti — njemu, koji je za Austriju na potoke krvi prolio sad mu je plaća da mu Austrija šalje svoju vojsku; narodu koji je toliko puta Austriju spasio, zatvorena su sada vrata kraljeva dvora.

Povjest hrvatskoga naroda pisana je i piše se do dneva današnjega perom umočenim u krv našega naroda, ali to što se danas sbiva u Hrvatskoj pod krvnikom banom Hedervaryem — to što ministar Koerber dopušta, da se vojska iz Austrije šalje u Hrvatsku na pomoć tiranu Hedervaryu — to izaziva Hrvatski narod po svim krajevim kuda obitaje, te će se dogovoriti da će taj narod izgubiti pouzdanje u svakoga, ostran u Boga, pa u se i u svoje kljuse!

Urnebesni živio pozdravi vatrenog govornika koji, zahvaljujuć narodu pušća mjesto svoje drugomu govorniku dru. Antonu Antončiću. I ovog narod pozdravi a on započme:

Rado se odazvah, braćo Puntari, pozivu svog prijatelja a Vašeg domorodca popa Antona Andrijčića, da Vam i ja progovorim na današnjem sastanku. Taj moj prijatelj i predgovornik krasnim svojim govorom dozvao Vam je k pameti Vaše borbe za svoju narodnost a i borbe braće Hrvata proti Madjarom i Talijanima, u kojima su cjenom svoje krvi više puta spasili Austriju; predočio Vam je crnu zahvalnost, koju su zato od Austrije doživili; razložio Vam je današnje paluje hrvatskog naroda pod strahovladom Khuena Hedervarya. I ja ću nastojati da djelujem na Vaša srca i da u Vašim srcima probudim žarku ljubav za braću Hrvate u banovini, koja ljubav nesmije nikada ugasnuti.

Hrvati u banovini prolievaju danas svoju krv i čame u tamnicama jedino zato, što su ustali na obranu svog milog hrvatskog jezika, kojeg im se nastoji ugušiti, i svojih blagajna, iz kojih im otiče u madjarsku svake godine nekoliko milijuna hrvatskog novca a ipak dvostranim ugovorom, kojeg su Hrvati sklopili sa Madjari i koji je temeljni državni zakon za oba naroda, zajamčena je za Hrvatsku uporaba samog hrvatskog jezika za sve urede, zajamčeno je Hrvatom pravedno računanje s njihovim državnim novcem. Madjari gaze taj ugovor taj zakon, pak kako da se Hrvati tome neprotive? pomislite, braćo Puntari, ka[illegible] bi u Vašu občinu, kojom upravljaju Va[illegible] ljudi, u kojoj se Vi slobodno služite svo[illegible] jim hrvatskim jezikom i u kojoj složno mirno uživate Vaša občinska dobra, p[illegible]

...želili najednom Talijani (vražja bi im se kuhala!) odtjerali iz občinskog ureda Vaše ljude i namjestili Talijane; kad bi u občinski ured uveli Talijanski jezik i oteli Vam občinske dobra pa ih izručili Talijanom, za cielo bi tad u Vama uzvrcla krv i Vi, biste listom ustali na obranu Vaših pravica. A kad bi Vas se zbog toga još zatvaralo i ubijalo, što biste na to rekli? To se, vidite, danas događja u Hrvatskoj i za čudo u toj borbi daju pravo Hrvatom čak njima protivničke novine Talijanske i Njemačke, daje im pravo ciela prosvietljena Europa. Pak kako da i Vi braćo Puntari, ne samo date pravo, već da im nebudete i moralnom podporom u toj borbi, kad su Hrvati u banovini više nego Vaša braća, kad su oni ono isto, što ste i Vi. Ta isti Vam je jezik, isti običaji s njima. Da smo isti s njima najbolje nam pokazuje prošlost. Ta vidite, na bližnjem Vašem otočiću Košljunu počivaju Kosti njekojih naših knezova Frankopana. U koju god občinu na našem otoku podjete, naći ćete te tvrdjave Frankopana, a ti Frankopani bili su od davne davnine naši knezovi a nekoji i Hrvatski banovi.

Lieno je dakle od Vas, braćo Puntari, što ste tako mnogobrojno pohrlili na današnji sastanak, da izrazite svoje ogorčenje nad postupkom proti jednokrvnoj braći u banovini. Sretan je slučaj što smo se evo sastali baš na dan sv. Antona. I pošto braćo Puntari niste u stanju pružiti braći Hrvatom drugu, van moralnu pomoć, zato na današnji dan utecite se takodjer i sv. Antonu vrućom molitvom, neka on, koji obiluje milostima, izhodi pred svemogućim Bogom za patnike Hrvate od Boga milost a od ljudi pravo jedinstva i slobode. Živili patnici Hrvati, živili Puntari! (Živili Hrvati! Živio Antončić!)

Kad se narod utišao, podieli predsjednik rieč našemu obćeljubljenomu i velevriednomu župniku i mješčaninu Franu Žic, koga je skupština sa zanosom pozdravila na čemu on zahvali pak izreče ovaj govor, kojim narod do suza ganuo:

U Hrvatskoj praskaju puške i prolieva se krv. Novine kažu da ima 11 mrtvih, na stotine ranjenih, a na hiljade u tamnice bačenih. Broj ubijenih neće se tako brzo saznati, jer se sada odanle nesmije ništa u sviet javljati. Sirote naričuju za poginulim roditeljima. A zašto to krvoproliće? Je li Hrvatski narod pobunio se proti svomu vladaru? Je li se taj narod dao na razbojstvo i otimačinu? Vi ste već od gospode predgovornika čuli, da taj narod nepita drugo, nego svoja prava, on hoće da samo obrani svoj dom pred tudjom silom i domaćom izdajom. I zato se diže nanj vojska, i zato se krv njegova lije. A Hrvat pita, jesam to zaslužio? Zar time, što sam četiri stotine godina svojom krvlju branio Europu od azijatskih tmina; zar time, što sam na potoke krvi lievao, a uvjek za drugoga? — Braćo, da vidimo živinče, gdje ga gospodar muči, nam se u srcu smili. A tamo je mučen jedan plemeniti kršćanski narod, pak kako da nam ga nebude žao? a taj je narod Hrvatski narod, to su naša krvna i rodjena braća, pak je i pravo i dostojno, što smo se i mi sakupili, da našoj braći preko mora i gora pošaljemo naš bratski pozdrav, da dokažemo, da u našim srcima ima samilosti prema trpećemu i ugnjetenomu bratu. Znamo mi, da od ovoga našega sastanka neće biti osobite koristi progonjanoj braći našoj — ali oni će za ovaj naš sastanak ipak saznati, i biti će im barem malena utjeha u teškim časovima koji ih snadjoše.

Divna je njihova borba; sav joj se sviet divi, i svatko, koji ima ikoliko plemenitosti ljudske u sebi, diže svoj glas u prilog Hrvatima i prosvjeduje protiv tiranije i crne nezahvalnosti. Hrvati pokazaše, da su pravi potomci svojih djedova, koji junački znadoše lievati krv i onda, kada ju za tudjinca lievaju. Al i diglo se mužko i žensko; staro i mlado, na obranu svojih prava, i svatko, kao da čuti da su ovo poslie tolike patnje za drugoga prve kapljе krvi, koje Hrvat lije za samoga sebe i za svoju slobodu. I izvojevat će si Hrvat slobodu, a ako treba, da si ju krvlju izvojuje — i krv će svoju dati, ali će ipak Hrvat slobodan jednom odahnuti. I kao što mi danas dielimo sa braćom tugu i žalost, tako ćemo se jednom zajedno bratski zagrliti i veseliti. Živio narod Hrvatski! (Živio! Živio! ni kraja ni konca, tako isto dugotrajni živio i govorniku).

Na to je prihvaćena rezolucija odgovarajuća položaju i svi se rastadoše, zadovoljni što učiniše rodoljubnu dužnost!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča da te žminjski krnjeli staviti opeta muziku, ako predobiju občinu. kako u Šavinčenti.

Jur. Prva nas je koštala 800 florina, širumente su pobrali, ne verujem da te se žminjci pustit prevarit po drugi put.

Fr. Ti si Jure pravi Jurić, sada imaju strumente, ali kapelmajstora nije čim plaćati.

Jur. Razumin, sada bi steli nać jednoga sa 700 florini a da ga plaća komun.

Fr. U se, ali će im presisti, neka se deverte na svoj žep — kad ih mužika pjaža, a nam je dosta da zakantamo „Još hrvatsko ni propalo!"

* * *

Fr. Ma da se, Jurino moj, na nas jade na Voloskem sude.

Jur. Neka se zuju ako njim ni pravo.

Fr. Da ča j' to trebe saku malu na veli zvon obesit.

Jur. Ča j' ono za njih mala?

Fr. Njim se para, ma da j' ono kade drugde, bi kigod iz službi frknul.

Jur. Vero bi, da j' naš čovek.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

† **Ivan Belec.** U četvrtak preminuo je ovdje nakon kratke bolesti preč. gosp. Ivan Belec, kanonik sustolnoga kaptola u Puli. Pokojni Belec služio je više godina na Labinštini kao župnik, gdje je bio tamošnjemu našemu narodu nesamo duhovni pastir, već i iskreni prijatelj i savjetnik. Imenovan nedavno kanonikom sustolnoga kaptola u Puli, preselio se amo, gdje ga dočekaše talijanski listovi ruglom i pogrdam kano tobožnjeg hrvatskog agitatora i nemirnjaka, premda se on u Puli nije htio niti upoznati s narodnim krugovima. Bio je vrlo mirne i blage naravi, odličan svećenik pa mu kličemo iz dna zahvalna srca: Viečni Ti pokoj, čestiti svećeniče!

Koncerat, što no ga je priredila naša podružnica sv. Cirila i Metoda u subotu dne 4. t. mj. izpao je najljepše. Oko 9 sati napunila se prostrana dvorana „Prvog istarskog Sokola" narodnog občinstva, koje je uzhitom pratilo sve točke obsirnog programa. Osobito krasno izvedeni komadi tamburanja, Broževa „Fantazija" za kvintet i njegov „San" za cieli zbor zadivilše, publiku, koja je burnim pljeskanjem izhodila „bis" jednoga i drugoga komada. Školska djeca se izkazaše u deklamovanju i pjevanju, a naročito u predstavljanju šaloigre „Mali clown". Koncerat je završio s tombolom, na kojoj se je izdriebalo devet krasnih, baš gospodskih darova. — Prvi je ovo bio pokušaj, da se u Puli i ovim načinom koristi našem školskom družtvu, pa se je pokazalo, da ima naroda, koji baš želi ovakvih zabava. Podružnica će se obogatiti za koju stotinu kruna, a narodna stvar u Puli dobiti će novu polugu, za svoj razvoj.

Da je koncerat izpao sjajno, ide hvala u prvom redu neumornog nadučitelja g. Jelušića, koji nije imao ni mira ni počinka u pripravljanju djece, pjevača i tamburaša. To je učitelj narodne škole!

Kako uvjek, tako i u ovoj prilici dala se na delo i kita rodoljubnih gospodja i gospojica (Mezulićeva, Kandušerova, Zucconova i Serdočeve), koje su pripravljanjem zastava i vrpca i sakupljanjem darova za tombolu izkazale osobiti mar za narodnu školu. Svima srdačna hvala i do vidova u jeseni.

Podpora trgovačke komore u Rovinju. Trgovačka komora u Rovinju pružila je obrtnoj školi u Poreču podporu od 300 kruna. Hoće li kada ta komora pružiti podporu kojoj našoj obrtnoj ili delavskoj školi?!

Porota (jurati) u Rovinju. Čitamo u talijanskim novinama, da će se porotno zasjedanje u Rovinju započeti dne 24. kolovoza t. g., a predsjedati da će g. Tušar i kao njegovi zamjenici gg. Kümmerlin i Devescovi.

Pošto će i ovaj put ići većinom za hrvatsku kožu, prosvjedujemo proti tomu, da se porotna zasjedanja oglasuju od prizivnog suda u Trstu samo talijanski i da se imenuju predsjedateljima ljudi à la Kümmerlin i Devescovi, koji neznaju ni riječi hrvatski. Da nije žalostno bilo bi bogme već prebedasto, po stoti i biljaditi put spominjati to vječno zapostavljanje hrvatskoga jezika od strane najviših sudbenih oblasti. Što ćemo se čuditi, da mladi talijanski sudci ne mare ni malo za naša jezikovna prava, kad nam ih tako bacaju pod noge Kindigeri, Tušari, Urbancich-i? Figurarse!

Živa voda u Rovinju. Mi smo opetovno iztaknuli nemarnost talijanske gospode u Istri u pogledu nabave pitke vode u pojedinih mjestih naše pokrajine. Medju najnesretnija mjesta u tom pogledu spada drugi grad po veličini — naime Rovinj. Tamo dovaža posliednje doba neprestano carski brod iz Pule vodu, koju diele siromašnomu gradjanstvu. Na občenite pritužbe nižih slojeva gradjanstva maknuše teda negda i velika gospoda te počeše misliti i na to, kako bi svojim sugradjanom dobavili toli potrebite vode. Oni dadoše na raznih mjestih strojem vrtati zemlju i dne 2. o. mj. posrećilo im se pronaći nedaleko grada živu vodu. Svatko si može lahko pomisliti veselje, koje je usljed toga nastalo medju siromašnijim pučanstvom onoga grada.

Pazinski kotar:

Zatvorio odvjetničku pisarnu. Talijanski listovi javljaju, da je posjednik i odvjetnik u Pazinu g. dr. Adam Mrach zatvorio svoju pisarnu, da se je dao brisati iz odvjetničke komore i da je predao svoje odvjetničke poslove tamošnjem talijanskom odvjetniku dru. Constantinu. G. dr. Mrach spada medju najodlučnije naše narodne protivnike u Istri.

Učiteljska mjesta. U pazinskom kotaru popuniti je definitivno sliedeća učiteljska mjesta: 1) nadučiteljsko mjesto II. reda u Pićnu sa hrvatskim i talijanskim naukovnim jezikom. 2) Mjesto ravnajućeg učitelja III. reda u Sv. Nedelji sa hrv. i tal. naukovnim jezikom. 3) Mjesto ravnajućeg učitelja III. reda u Gologorici, Kašćergi, Pazu i Vranji, sa hrv. naukovnim jezikom a tal. kao predmetom. 4) Mjesto učiteljice III. reda u Sv. Petru u Šumi i podučiteljice u Tinjanu sa hrv. naukovnim jezikom a tal. kao predmetom. 5) Mjesta podučitelja u Žminju i Pićnu sa hrv. naukovnim jezikom a tal. kao predmetom.

Molbe valja uložiti propisanim putem do 31. srpnja.

Upisivanje učenika za I. razred na c. kr. državnoj gimnaziji u Pazinu za nastajnu školsku godinu 1903—1904 obaviti će se dne 16. srpnja i 16. i 17. rujna t. g., a prijamni ispiti biti će dne 16. srpnja i početkom nove školske godine dne 17. rujna. Tko želi biti primljen, valja da se prijavi od 8—12 sati prije podne u gimnazijskom upraviteljstvu u pratnji roditelja ili njihovih zamjenika te ima donijeti sa sobom krštenicu (biljegovanu), kojom će dokazati, da je navršio desetu godinu života ili da će ju navršiti do 31. prosinca 1903. Ako je pohodao pučku školu, ima prikazati i svjedodžbu polaznicu, propisanu min. naredbom 7. travnja 1878 br. 5416.

Na prijamnom ispitu za I. razred zahtijeva se: a) iz nauka vjere onoliko, koliko je propisano za prve četiri školske godine pučkih škola; b) iz hrvatskoga jezika okretnost u čitanju i pisanju, poznavanje pravilnih oblika, vještina u razglabanju proste i rašrene rečenice, najglavnije o pravopisu i razgocima; c) iz računistva četiri glavne vrsti računa sa cijelim brojevima pismeno i usmeno.

Svaki prijavnik ima platiti pri upisivanju 4 K 20 h za upisarinu i 2 K kao prinos za učila. — Upraviteljstvo c. k. drž. gimnazije u Pazinu, dne 5. srpnja 1903.

Porečki kotar:

Nedostojna igra s našimi župljani u Grožnjanu. Od tamo nam pišu 5. o. mj.: Vrieme bježi, a naše molbe čekaju još uvjek povoljnu riešitbu od prečastnoga ordinarijata u Trstu.

Presvietli gosp. biskup zadao nam je biskupsku rieč, da će se našoj pravednoj molbi glede hrvatskih propoviedi u ovoj župnoj crkvi zadovoljiti, ali mi čekamo još i danas uzalud, da biskup svoje obećanje izpuni.

Takvo zatezanje sa riešitbom naših molba stavlja nas u nemio položaj te smo skoro prisiljeni pomisliti, da nas netko pri tom vodi za nos. Koji bi mogao biti taj netko? Je li presvj. biskup ili veleč. g. župnik? Nisu li to možda obadva.

Žalostno je, što i mi seljaci dolazimo već do takvih zaključaka, ali nitko pravedan neće nam zamjeriti što dolazimo do takvih posve opravdanih zaključaka.

Na biskupiji rekoše nam opetovno: „biti ćete uslišani, već smo dali nalog župniku, da Vam se prodiče u Vašem materinskom jeziku", a kad tamo, talijanaška se gospoda s nama rugaju, da ćemo dobiti hrvatske propoviedi kad budu oni htjeli, nipošto pako kad bude htio biskup ili svi mi izvanjski župljani. Tko dakle zapovieda u našoj crkvi? Biskup, župnik ili naši framasončići?

Mi vidimo, da nam neće preostati drugo, nego još jednom podati se na biskupiju u Trst, uzeti tamo naše molbe i obratiti se na koju drugu oblast, kad neimaju za nas srca ni na biskupiji ni u župnom uredu.

Talijanska „banka" u Grožnjanu. Primamo od tamo: Naš g. župnik nemože nas izvanjske župljane predobiti sladkimi rieči za to, da se odrečemo svojih starinskih pravica u župnoj crkvi, osobito što se tiče propoviedi, pak misli, da će nas predobiti na drugi način.

Ovdje ustrojiše talijanaši neku vrst posujilnice ili kako oni kažu, pučku banku, koja bi imala tobož pomoći siromašnomu pučanstvu, a u istinu imala

bi služiti za to, da nas izvanjske kmetove privede pod talijanske nokte.

Doznali su naime naši talijanaši u gradiću, da snujemo mi izvanjski seljaci posujilnicu, kakvih već ima hvala Bogu više u Istri. Da nas preteku i da nam možda preprieče osnovanje posujilnice, požuriše se oni i ustrojiše svoju banku. Njim je to lahko, jer je dosta novca, krvavih žuljeva našega kmeta u zemaljskoj blagajni. Njim na pomoć priskočiše i porečki talijanaši, te im poslaše amo nekog Pogatschnika i nekog Apoloni-a iz Umaga.

Pa znate li, koji se je postavio na čelo toj banki? Nitko drugi, nego naš župnik g. Veselli. Mudra je on glavica! Naši izvanjski seljaci — misli si on — siromašni su ljudi, trebaju često novca, pomoći si nemogu, doći će u našu banku i biti će naši!

Liepo je to i mudro smišljeno, ali ufamo se u Boga, da neće sve baš tako gladko proći. Mi znamo već odavna da se ide za tim, da nas bilo milom ili silom potalijane. Mi poznamo talijansku gospodu dobrahno. Mi znamo, da nam nisu nikada u potrebi i nevolji pomogli bez debelih interesa i tustih darova. Zašto bi sada bili bolji? Nisu oni ni sada bolji, nego vide, da su sada druga vremena, da je i naš kmet nekoliko progledao, da nemari novca od gospode na debele interese, da si znade pomoći i inače, da se utiče radje k našim posujilnicam i k našim rodoljubom, pak hoće da kušaju kako bi ga predobili svojimi bankami. Ali nismo ni mi više sliepi i gluhi — latinska gospodo.

Ako imademo posjeda ili blaga, dati će nam i naši ljudi novca na posudu. Oni čute s nami; oni nas ljube, dočim nas Vi mrzite iz dna duše te biste htjeli, da se svi predademo na milost i nemilost Vami. Vi nam nećete dati posuda na niže interese nego li naši ljudi i ako neimamo garancije potjerati ćete nas. Dakle zašto bismo imali uticati se k Vam te trpati Vaše gospodske žepove i k tomu biti Vaši sužnji.

Ne, ne, gospodo latinska! Vaša banka neka bude za Vaše siromahe, kojih imate dosta, a mi ćemo iskati drugdje pomoć. Nijedan naš kmet, koji ne želi biti rob ili sužanj talijanske gospode, neće uzeti ni novčića iz Vaše banke, jer Vi nam neželite dobro, Vi nemarite za to, da se mi pokrpamo, već hoćete, da ostanemo Vaši sužnji i da nas Vašom bankom privežete za tjelo i dušu. Daleko Vam dakle kuća i banka!

Iz Oprtlja pišu nam 6. o. mj. Sadašnjemu zastupstvu naše občine iztekao je jurve trogodišnji rok ali se još ipak ništa nečuje, da bi se gospoda na glavarstvu pripravljala za obnovu sadašnjeg zastupstva. Mi znademo, da bi gospodi na občinskoj upravi milo bilo kad bi mogli godine i godine onako neuznemirivani od nikoga i nadalje vladati. Ali to nebi bilo pravo većini občinara, kad bi to zakon i dozvoljavao. Zakon govori jasno, da treba nakon trogodišta obnoviti občinsko zastupstvo i mi nepitamo drugo nego to, da se zakon vrši. Ako toga neće gospoda na našem občinskom glavarstvu, onda molimo političku oblast, da ona čini gospodu vršiti zakon.

Za erarnu poštu u Poreču. Zemaljski odbor u Poreču podupro je molbu občinskoga glavarstva u Poreču, upravljenu na visoko ministarstvo trgovine, da bi se u Poreču ustrojilo c. kr. erarni poštanski ured.

Koparski kotar:

Iz Trstenika nam pišu: Jedva se je zagrnuo grob pok. Mate Ševrka iz Klenovšćaka, već je neizprosna smrt pokosila drugoga junaka naše Ćićarije, vrloga Matu Poropata iz Trstenika. Bili su prvi dani probujenja našeg roda, kad je on već stojao uz bok prvoboritelju naših krajeva g. Matu Sankoviću. Uznastojao je pokojni budi agitacijom, budi, i to najviše, svojim dobrim primjerom, da se selo Trstenik oslobodi svakog talijanskog krvopije. Kroz cielih osam dana bivao je g. 1885. u Buzetu, kad se je imala naša občina izručiti rukama onih, kojim je pripadala. Sokolio je one, koji su malaksali, karao odpadnike te ih goručom ljubavlju do svoga roda dovadjao na pravu stazu. Kroz cielih osam dana brojio je gladan i žedan glave svojih ljubimaca te skrbio, da mu ni jedna ne manjka na izboru. Da, pokojni naš Mate se rodio, da traži izgubljene, te kaže pravi put do hrvatske samostojnosti u našoj občini. Nu, starost prisilila je i njega, da nije mogao više među svoj toli ljubljeni narod, ali sporadi toga nipošto nije opustio, da nebi mu davao dobre savjete, pak i materijalno došao u pomoć, gdjegod je bilo potreba. Jer ga je svemogući blagoslovio zemaljskim imanjem, htio je, da poskrbi i za crkvicu u domaćem selu. Njegova zasluga je, da si je narod omislio križni put te njegovi su novci platili novi krasni kip sv. Lucije za veliki oltar. Time i ljubavljom do svoga roda, koga je blagoslivljao i umirajuć, pridobio si je srca svojih sejijaka, te štovanje izvanjskih. Oštar život svoj svršio je imajuć 84 godine molitvom: „pridi kraljestvo Tvoje“. Pogreb, komu je prisustvovalo izvan domaćih i više izvanjskih prijatelja, ovršio se je na volju sv. naših apostola Cirila i Metoda te je pokazao, da narod razumije cieniti zasluge pokojnoga budi u vjerskom, budi u narodnom pogledu.

Da se počasti uspomena blagopokojnoga Mata, sabralo se je na predlog g. Sankovića 15 kruna za našu dičnu družbu sv. Cirila i Metoda. Evo Vam imena darovatelja: gg. M. Sanković obć. savjetnik, Dane 2 K, Juraj Dolžan, župnik u Vodicama 2 K, Zorko Klun, župe-upravitelj u Brestu 2 K, Ševrko Roko, Klenovšćak 1 K, Ševrko Grgo, Vodice 1 K, pak onda iz Trstenika: Poropat Antun, Ivan, Pavao, Jakov, Ivan i Šimun te Maglica po 1 K.

Uzoran željeznički činovnik! Iz Buzeta opisuje nam dopisnik sliedeći slučaj, koji mu se dogodio u Divači dne 1. t. mj. prije odlazka večernog brzovlaka Divača-Pula. Zahtjevajuć voznu kartu do Buzeta u hrvatskom jeziku, učinio se dotični činovnik, kao da ne razumije taj jezik. Na viseputa opetovani zahtjev karte, otrese se na mene oštrim glasom u njemačkom jeziku: „Wie heisst dass Deutsch oder Italienisch“? „Was glauben sie, dass ich für sie ein Lexikon da halten werde“? Učinio se i nadalje, da nezna za Buzet, nudio mi je voznu kartu za Pazin. Pošto niesam te karte htio primiti, upitam ga dali ne zna slovenski: „Kaj pa!. Potem pa še ciganski se bo tukaj zahtevalo!“ Buduć, da je vlak imao odlaziti, morao sam otići bez karte, koju sam na vlaku dobio i morao platiti 1 K globe.

Ne znam, kako se zove dotični činovnik, ali po njegovom vladanju odaje da je od onih, koji iz prezira do hrvatskog ili slovenskog jezika vriedja ne samo te jezike, nego dapače i stranke, koje moradu radi toga i štetu trpjeti. To prekoračuje svaku mjeru, jer jedan c. kr. činovnik mora znati, da niesu stranke za njega, nego on za njih. Upozorujem time slavno ravnateljstvo željeznice, da poduzme shodne korake, da se to u buduće ne dogadja, jer bi se moglo u slučaju udariti u druge žice. Preporučam našim putnicima, da uvjek zahtjevaju vozne karte u svom materinskom jeziku, jer imade na žalost i takovih, koji iz navade govore drugim, samo ne svojim jezikom.

Nova podobćina. Na upit c. kr. kotarske oblasti u Kopru odgovorio je zemaljski odbor u Poreču, da neima ništa proti tomu, da se od porezne občine Sovinjak (mjestna občina Buzet) odieli jedan dio i da se stvori nova porezna občina Senjak.

Iz Dekana pišu nam 28. pr. mj.: Za danas, g. uredniče, javljamo Vam dvie veseле viesti: Prva i glavna je ta, da su posliednji naši občinski izbori u Beču potvrdjeni i da će na taj način već jednom prestati ovo naše neuredno i neredovito stanje. Na tom uspjehu u Beču srdačna hvala onim, koji se za nas toli toplo zauzeše. — Posliednja zabava našega pjevačkoga družtva „Zrinjski“ obdržavana dne 25. junija, izpala je tako sjajno, da si bolje nismo mogli ni želiti. Naroda navrvilo je iz bliza i daleka toliko, da svi nemogoše naći na dosta prostornom mjestu gdje da se sjednu. Glavna točka zabave bijaše krasan govor našega zemalj. koga zastupnika, veleč. gosp. Josipa Kompare, župnika-dekana iz Ospa. Svi smo mu iz dna srca zahvalni, da nas je onako temeljito poučio i ujedno zabavio. Naš dični „Zrinjski“ pokazao je od posliednje zabave znatan napredak, što služi na čast g. zborovodji i čestitim članovim. Njemu uz bok držali se junački „Slovenija“ iz srednje Škofje, kao što i mladi članovi Marijine družbe, koji su svojom igrom i pjevanjem pokazali, da shvaćaju važnost i zadaću svoga družtva. Svaka čast gg. pjevačem i pjevačicam kano i vriednoj glazbi iz rodoljubnih Pobega.

Voloski kotar:

Čujte, Veprinčani i Poljanci! Iz Lovrana piše poznati izdajica svoga naroda tršćanskomu „Židovčiću“, da se je bacila u more blizu „Apriana“ neka žena iz „Piana!“ Sada niste više ni „Veprinčani“ ni „Poljanci“, nego „Aprianesi“ i „Pianesi“. To su Vam n a f r i g a l i Vaši prijatelji, talijanski prodanci, mački i poprdili.

Iz Podgrada pišu tršćanskoj „Edinosti“, da je dne 4. o. mj. neki Lajkotov Tone, koji trpi na padavici i koji je već jednom bio u Trstu u ludnici, u ludilu bacio kravu u jasle, ugrizao svoga brata i konačno ciepanicom ubio svoga najboljega prijatelja Joškota Matuljinega.

Nakon silne borbe sa ludjakom pošlo je konačno susjedom za rukom svladati ludjaka, vezati ga i zatvoriti u sudbene zatvore. Obitelj Matuljina je ostala u najvećoj biedi, jer je nesretni Joško ostavio za sobom starca i staricu majku, udovu i petero dječice. Milosrdni ljudi, smilujte se nesretnoj obitelji, koja je ostala bez hranitelja.

Lošinjski kotar:

Dubašnica, 24. junija 1903.

† **Pavao Bogović-Šimov.** Dne 2. ovoga mjeseca zakopali smo mrtve ostanke Pavla Bogovića-Šimovoga. Pave Šimov, tim imenom poznat u Dubašnici i izvan nje, bio je vanredni, redki pojav kmetske ruke. O njem je pisao svoj dan u „N. Slogi“. naš zemljak Ivan Milčetić, profesor u Varaždinu veoma pohvalno. I pokojni je to zaslužio! Pave Šimov premda prosti seljak, zanimanjem poljodjelac, bio tako naobražen, da si mogao s njim o svačem razpravljati: o poljodjelstvu, o politici, o hrvatskoj književnosti, o naših sadašnjih prilikah, a naviastito o poviesti našega hrvatskoga naroda. Imao je brata svećenika, popa Petra Bogovića mladjega, koji je umro na Lunu još 1891, pa je bez dvojbe bratovu uplivu prepisati Pavlov nauk; ali stalno je on znanje stekao čitajuć knjige i novine.

Oženio se mlad, pa za rana poodgojio djecu i unuke, koji ga zamienili u radu, te je tako i preostajalo mu nešto više vremena, da se čitanjem bavi. Iza kako bi opremio svoje gospodarske poslove, najmilija mu je drugarica bila knjiga. Čitao je posve lahko starohrvatske knjige i ruje kopise glagolskimi pismeni, kako da su pisane latinicom. Biljezio je sve štogod bi se znamenitoga dogodilo u Dubašnici, n. pr. pitanje o gradnji plovanske crkve, koje se povlačilo dugi niz godina. I tako je on postao domaći ljetopisac.

Takav jedan rukopis izručio svoj dan profesoru Milčetiću, dakako uz povratak, al povratio mu ga nije nikada. O tom znao mi se je pokojni već put tužiti, te me bolnim srcem molio: „napišite mu malo, neka mi ono vrne“. — Njemu se imalo dogoditi po svoj prilici kako i meni. Za mojih mladih godina poslao sam bio i ja veleuč. profesoru Milčetiću, na njegov nagovor opis ženidbenih običaja u Dubašnici. Kad sam ga kašnje pitao natrag otu crticu, pisao mi da mu je na žalost izgoriela s ostalimi nekimi papiri na stolu. — Kad tamo, nakon toliko godina, dobijem maja 1897 od istoga profesora, a mojega prijatelja „Zbornik“ za narodni život i običaje južnih Slavena, svezak I., a u njem nadjoh na str. 162 moju „izgorielu“ crticu pirnog običaja u Dubašnici, uz opazku, da je to moje, a da ju priobćuje „uz male promjene“. Tako može s vremenom ugledati „božje svjetlo“ i ljetopis Pava Šimovoga.

Koliko je izprava, knjiga, rukopisa na taj način odletilo iz Dubašnice, pa u obće sa otoka Krka!? Pokojni Kukuljević pobrao je mnogo toga, a kašnje se čitalo, da je on svoju bogatu knjižnicu prodao nekomu hrvatskomu zavodu za debele novce. — Profesor Štiglić odnio je na moje oči u kući Antona Linardića starohrvatski glagoljski Časoslov, a u naknadu poslao mu, ako se ne varam, koledar — Danicu! Spomenuti profesor Milčetić odnio iz ovoga samostana svete Marije Mandaline pokojnomu dobromu gvardijanu Žgombiću hrvatski „L u c i d a r“. Doznali smo to sada, jer nam ga poslao u posebnom otisku na dar; a tekst dao tiskati dakako ćirilicom, i tim kako da bi nam rekao: to vam je „Lucidar“, koji znam da nećete čitati... Sada smo pak doznali, da je „Lucidar“ dospio u samostan iz kuće pokojnoga plovana, Žgombića, odakle je bilo sve prenešeno u sv. Mariju Mandalenu, što je bilo u plovana znamenitijega. Tako je meni rekao jedan od rodjaka istoga plovana...

Pave Šimov bio dobar kršćanin i osvjedočeni vatreni Hrvat. Dobar kršćanin, vanredno pobožan. Nije bilo službe u plovanjskoj crkvi a da joj on nebi prisustvovao. Čitao bi uviek iz kakvoga molitvenika, a takovih je imao cielu hrpu. Osobitu je pako pobožnost nosio bl. Djevici Mariji. Njezin časoslov znao na izust, a nekih posebnih molitava bl. Gospi nebi nijednoga dana propustio. Nije uzalud! Uprav zadnji dan Marijinoga mjeseca, na Duhove za vrieme velike večernje i blagoslova, on je nakon težke i duge bolesti koju je nevjerojatnom uztrpljivošću podnašao, mirno, tiho preminuo! Bl. Gospoja, čiji je i karmelski škopular nosio, uzela ga je k sebi!

Ali Pave Šimov bio je i osvjedočeni Hrvat. Bilo ga slušati, kako on rado i osobitim zanosom govori o našem narodu, o njegovoj slavnoj prošlosti, o starih đakovačkih piscih, o Kanižliću, Babiću, Kačiću i ostalih, kako se on uviek u svojoj naivnosti, a zdravom logikom čudio, zašto naš cesar-kralj nedopušta, da se mi svi Hrvati nesjedinimo u jedno kraljestvo pod njegovom krunom, kad je on to obećao, proglašujuć ustav 1860. godine; bilo ga čuti kako njega silno bolilo, i od boli bi prosuzio, kad bi čuo i vidio, da c. kr. činovnici nepoštuju hrvatskoga slavnoga jezika, nego nam, kadgod mogu, narivavaju tudji, talijanski jezik. —

Poznato je, kako su se neki izrodi u našoj občini bili dali u službu porečke gospode, kako su nam naš dobri narod mutili i varali, kako su se naši kmeti morali ljuto boriti prilikom svakog izbora proti umjetno i proučeno skovanoj talijanskoj stranki, ali naš Pave je uviek glasovao za našu hrvatsku stranku. Nespadao on u one, koje treba na to nagovarati, nè; on je išao na izbore sam svoje volje, veselo, oduševljeno, osviečočen, da time čini svoju dužnost... Bilo jih, koji su se njemu rugali, bilo jih — to nije ponosom

pripovjedao — koji su pokušali, da i njemu ponude novca, samo da ga odvrate od glasovanja, ali on je odbio najodlučnije, prokleti Judin dinar, i vrata pokazao takovim iskopajnikom sreće našega naroda. Prema ovomu nije se čuditi, što je on bio vazda dionikom svakoga narodnoga pokreta; s narodom se veselio s narodnom plakao; ostao članom naše skromne ali uviek žive hrvatske čitaonice, dočim ju odbjegli neki bogatuni i tobožnji rodoljubi i to sve do svoje smrti, on velim, prosti kmet, on starac od 78 godina! Takovomu poštenjaku moraš se diviti i reći iz dna duše: Slava mu, i vječna mu med nami uspomena, pa u njegov se značaj ugledali ostali naši kmeti!

Još za života kazivao mi svoje knjige, pa mi neke i darovao pred 4—5 godina. Kad je pako prošle jeseni težko obolio, uvjeren, da neće već iz postelje, nekom žalošću odielio se je od svoje malene knjižnice; ponudio mi svoje knjige molbom, da jih čuvam, da jih spasim te nepropadnu, kako to obično biva s knjigami seoske inteligencije ili naobražene ruke; da se nebudu, rekao mi je, i njegove knjižice, po njegovoj smrti kidale, drmale i na „funte prodavale"! — Naravski, ja mu svečano i veselo obećah, da ću jih čuvati i darovati plovanjskoj knjižnici, koja bi morala obstojati pri svakoj crkvi, jer su to vazda preporučivali svi naši blage uspomene biskupi navlastito Bozanić i Vitezić, a sadašnji presvjetli biskup izrično to naložio u svojih sinodalnih odlukah. Kanimo dakle i mi sada osnovati takovu knjižnicu, pa ovdje vruće molimo sve naše naučene ljude, navlastito braću svećenike kojekuda rastresene, da svoje knjige ili sve ili većinom zapišu svojoj plovanjskoj knjižnici. Biti će jim liepa uspomena a u Boga plaća!

Evo naslova nekih knjiga, (i knjiga i rukopisa nabrojih 105, ali od obojice brata Pavla i popa Petra Bogovića) iz ostavštine pok. Pavla Bogovića-Šimovoga, koje jasno dokazuju kakova je bila duša u toga seljaka. Možda se na te knjige još osvrnemo nimo, i tim osviedočimo neprijatelje našega naroda, da je naša književnost prema našim prilikam već odavna bogata bila, a da se naš jezik vazda zvao kako se i danas zove **hrvatski**:

1. „Oficiji blažene Marije" — Alberti, 1616; — 2. „Molitve svakdanje od nedilje" i t. d. Bogušinović, Venezia 1704; 3. „Oficiji od nedilje svete" i t. d. — „na korist moje bratije Hrvatov" Venetia 1704; 4. „Bogoljubna pisma za probuditi" i t. d. Berger Tyrnava 1736; — 5. „Način pravi kako karstijani imadu Boga moliti" i t. d. — Jurić, Mleci 1763; — 6. „Hvale duhovne koje se pivaju" i t. d. — u Bnecih 1752; — 7. „Bukvar slavenskij pismeni — glagoljski" u Rimu 1788; — 8. Pokupljenje umirajućih" u Mleci 1800 „u hrvacki jezik", Pavlović; — 9. „Nauk duhovni za živjeti i umrieti i t. d. u Lovretu 1637; — 10. „Osmina redovnička zabave duhovne" — Knežević u Mlecih 1766; — 11. „Pisanica duhovna kršćanskoga nauka" Beč 1734; — 12. „Nauk kršćanski" — Bonačić u Mlecih 1743; — 13. „Kamen pravi smutnje" i t. d. Kanižlić — Osik 1780; — 14. „Hrana duhovna" — Zagreb 1727; — 15. „Uvježbanje vrhu sakramenta pokore" i t. d. u Vidnu (Udine) 1774; — 16. „Razlike besede" (crkvenom cirilicom) Divković 1704. — 17. „Kempis-naslidovanje" — Kašić u Rimu 1541; — 18. „Pisne duhovne različne" — Čulić u Mletcih 1705; — 19. „Kratko skupljenje čudoredne" i t. d. Dobretić — Ankona 1782; — 20. „Pokornik opućen" — Grbčić u Rike 1800; 21. „Nauk novoga ispovednika" u Mleci 1754; — 22. „Historia od Filomene" fra Ivan od Zadra, Venetia 1672; 23. „Dvostruki rukovet" i t. d. — Parčić 1702. Venetia; — 24. „Oficij Divice Marije" — Venetia 1704; — 25. „Riječ Božja — redovnik pripovidalac" u Mlecima 1743; — 26. „Cvit od kriposti", Posilović 1712; 27. „Način pomoći", Lukinić, Senj 1722; i t. d., i t. d.

Imade dakle hrvatskih knjiga i knjižica, koje su se svoj dan tiskale u Rimu, Beču, Vidnu, Ljubljani i Tirnavi, u Ankoni, u Loretu, na Rieci, Senju, Zagrebu, Osieku, a najviše u Benecih (Mlecima). Ovo neka si dobro zapamte neprijatelji našega roda i jezika, koji vazda ruže i grde naš hrvatski narod s uboštva i s neukosti, naši pako Dubašljani, kojim govori mnogoput doklaćeni tudjinac, da mi nismo Hrvati, i da naš jezik nije hrvatski nego slavinski, neka ti, govorim, jim zapamte ove rieči, koje čitam na kraju rukopisa pokojnoga plovana Petra Žgombića „Zgodijenja" imade jih 15 upisana glagolicom starohrvatski. „Ja pop Petar Žgombić zneh (iznieh-izvadih) iz talijanskoga jezika na slaviuski iliti harvacki, leto 1755". — Za sada dosta.

Trst.

Sjajna zabava na korist družbe sv. Cirila i Metoda u Trstu. Prošle nedjelje priredile su mužka i ženska podružnica „Družbe sv. Cirila i Metoda" u Trstu na školskom vrtu kod sv. Jakova veliku zabavu, koja je u svakom pogledu sjajno uspjela.

Prostrani vrt slovenske škole kod sv. Jakova bijaše tako pun občinstva kao nikad do sada. Računaju, da je bilo kod te zabave okolo 6000 osoba. Sudjelovalo je kod zabave 12 pjevačkih zborova iz Trsta i okolice, te narodna glazba od sv. Ivana.

Na koncu programa zapjevaše svi zborovi pod vodstvom g. S. Bartelja obljubljenu Vilharovu pjesmu „Slovenac i Hrvat" a na obćeniti zahtjev zapjevaše još, poznate krasne zbore „U boj" i „Morje".

Čestitamo podružnicam na toli sjajnom uspjehu.

Kapetani i poručnici trgovačke mornarice. Ovih dana položiše izpit kod c. kr. pomorske vlade u Trstu za kapetane i poručnike sliedeći kandidati: za kapetane duge plovitbe gg. Spiro Zmajević, Mate Popović, Milivoj Jusković, Oskar Sičen, Luka Vodanović i Artur Lederer. G. Robert Reya položio je izpit za poručnika.

Otvoreno mjesto. Kod c. k. pomorske vlade u Trstu otvoreno je mjesto kanceliste u XI. platežnom razredu. Molbe sa dokazi o sposobnosti za vršenje te službe i o poznavanju zemaljskih jezika valja podnesti c. k. pomorskoj vladi u Trstu najdulje do dne 21. julija o. g.

C. kr. poštno i brzojavno ravnateljstvo u Trstu razpisuje sliedeći natječaj: Mjesto poštanskoga poslovača kod na novo ustanovljenoga c. kr. poštanskoga ureda u Sušku (III./6.); područje ravnateljstva pošte u Trstu. Sadanji pavšal za izdržavanje sluge god. 140 kruna. Dotične molbe treba podastrijeti ovomu ravnateljstvu u roku od 3 tjedna.

Razne primorske viesti.

Premještenja i imenovanja. Službeni list bečke vlade priobćuje sliedeća premještenja i imenovanja srednjoškolskih profesora: G. Juraj Mair profesor na državnoj gimnaziji u Puli, premješten je na gimnaziju u Maribor. G. Ivan Siegel, profesor u Ljutomjerici, premješten je na gimnaziju u Pulu. G. Eugen Weber, profesor na gimnaziji u Puli, premješten je na gimnaziju u Maribor.

Namjestni učitelji bijahu imenovani stalnimi učitelji g. Eduard Bauer na državnoj gimnaziji u Puli. G. Luka Brolich, g. Vladimir Nazor i g. Davorin Žgrablić učitelji na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu.

Iz zemaljskog školskog vieća za Istru. U posliednjoj sjednici c. kr. zemaljskog školskog vieća za Istru bijahu stvoreni sliedeći zaključci: dozvoljeno bijaše proširenje pučkih škola u Sanvićenti i u Berseču na dvorazrednice. Sestram Benediktinkam u Krku dozvoliše, da mogu podučavati do konca ove školske godine. Kotarskomu škol. vieću u Lošinju naloženo bijaše, da poduzme potrebite korake za ustrojenje javne pučke škole za žensku djecu u Krku početkom dojduće škol. godine. Zaključeno bijaše o molbi zemaljskoga odbora u Poreču glede postignuća prava javnosti na ženskom liceu u Puli, i o molbi sestara Providnosti u Rovinju, da se dade pravo javnosti njihovoj školi.

Riešene bijahu molbe i predlozi glede premještenja učitelja kano i molbe glede potgodišnjih doplataka. Riešen bijaše utok zem. odbora proti odluci, da ima pokrajina pokriti troškove razpisa natječajah za popunjenje učiteljskih mjesta.

Telefonska sveza Trst - Opatija-Rieka. Opatija, u koju dolaze ljudi sa svih strana, ima do sada telefonsku svezu samo sa Voloskom i Matuljami s jedne i Lovranom s druge strane. Za čudo je mnogim, što nije vezana sa većimi središti monarhije. Razni naši čimbenici. naročito pak zastupnik Spinčić, zauzeli su se ponovno kod dotičnih oblasti, da se Opatiju veže telefonski sa dalnjim svietom. Sad doznajemo s posve pouzdana izvora, da je telefonska sveza Trst-Opatija-Rieka uvrštena u proračun za godinu 1904. Tim će biti Opatija spojena telefonski s jedne strane kroz Trst sa Pulom, sa Ljubljanom, Gracem, Bečom, s druge strane kroz Rieku sa Zagrebom i Budapeštom. Bit će u obće Opatija, a zajedno s njom i Volosko i Lovran, spojena telefonski sa većimi središti monarhije, sa dalnjim svietom.

Naznanje našim gradskim občinam. Talijanaški listovi javljaju, da je zemaljski odbor u Poreču odbio utok hrvatskih gradjana u Lovranu proti imenovanju počastnih gradjana u osobah istarskih Talijana: Cleve, Cherzicha i Tomasi-a, koji su toliko zaslužni za onaj grad i za onu občinu, da te zasluge nisu poznate niti tamošnjemu svemogućemu K u k u m i.

Državna podpora obrtnim školam. C. kr. namjestničtvo u Trstu priobćilo je trgovačkoj komori u Rovinju, da je ministarstvo bogoštovlja i nastave doznačilo obrtnoj školi u Kopru državnu podporu od 1400 kruna, jednakoj školi u Poreču 1000 kruna, onoj u Piranu 1400 kruna, u Rovinju 1600 K i u Kastvu 2400 K.

Odbijena resolucija. U sjednici zemaljskoga sabora za Istru od dne 15. julija 1902. prihvaćena bijaše resolucija, kojom se je molilo cesarsku vladu, da bi ostatak duga od ezonera poklonila pokrajini našoj. Ministarstvo nutarnjih posala dogovorno sa ministarstvom financija nije uslišalo tu molbu.

Razni prinosi.

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca svibnja o. g. sliedeći prinosi:

a) redoviti prinosnici: Tomislav pl. Vučetić, župnik — Korenica K 10; Kvir. Kl. Bonefačić, Krk K 10; Josip Baslijanić, svećenik — Barban K 10; Franjo Perčić, svećenik — Mune K 10;

b) darovi: Franjo Matejčić, c. kr. zemalj. školski nadzornik, Trst K 40; N. N. za prodane 3 marke 30 h.; Šime Frulić, župnik — Grdoselo K 5; Josip Filiplić — Lindar K 1; Banka i štedionica za Primorje — Sušak K 50; dr. Ivo Poljanar — Vrbnik K 10; Eugen Kumičić — Zagreb, sabranih u dvie prigode medju Starčevićancima K 66·20; Iv. Milohnić, umir. prof., Cres K 3; Ljudevit Sučić, Krk K 3; W. Polonio, Cres K 2; N. N. Kašćerga, sabrao na palici Antona Hrvatin K 14·26; Prigodom krstitbe kćeri Mogorović Aleksandra — Kašćerga, sabrano K 47·66; Šime Defar, župnik — Dekani K 5; Ivan Mahnić, bivši župan — Dekani K 20; U ime Boga — Istra K 700; And. A. — Trst K 10; N. J. — Trst K 4; Ambrož Haračić, prof. — Trst K 5; Arneri Jero po g. kapetanu Karloviću — Trst K 13; N. N. — Pazin K 1; Ciukopan Lucija — Gračišće K 1; Barbara Velikonja K 4; Istarska posujilnica u Puli 30% od čistog dobitka K 300; Njezina podružnica — Pazin K 300.

Plemenitim darovateljem se najiskrenije zahvaljuje Odbor.

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Preč. g. pop Frane Volarić iz Kornića K 5, preč. g. Karabaić Antun, kanonik u Gracu K 6, g. Matko Višković-Pavić K 14, sabranih u Sv. Lovreču na Labinščini, gdje se i sv. misa zadušnica obdržavala za pale žrtve.

Ukupno danas . . . . . K 25·—
U broju 26. izkazano . . . . . K 579·38
Sveukupno . . K 604·38

Politički pregled.

U Puli, dne 9. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Zadnjih dana priobćivale su bečke novine danomice nove viesti o ministarskoj krizi, usljed koje da će dati čitavo ministarstvo ostavku. Medjutim se ta kriza utaložila te će odstupiti jedino ministar za Česku dr. Rezek.

Kao povod toj krizi navadja se s jedne strane preveliko popuštanje novoga ugarskoga ministarstva napram opoziciji u madjarskom saboru u pogledu vojne osnove, s druge pako navodi se obstrukciju, koju započeše češki zastupnici pred samim odročenjem carevinskoga vieća.

Poluslužbeni listovi javljaju, da su dovele do krize poteškoće, ticuće se državopravnih odnošaja Austrije prama Ugarskoj i unutrašnji parlamentarni položaj. Glede ovog posliednjeg, da će vlada nastojati o tom kako bi upriličila nove dogovore izmedju Čeha i Niemaca, jer dok se oni nesporazumiju neima nade, da bi se parlamentarni položaj promjenio na bolju.

Pošto ostaje ministar dr. Koerber i nadalje na čelu ministarstva, drži se, da je zadovoljeno njegovim prigovorom proti presizanju s Ugarske strane u interese naše državne pole.

U ponedjeljak bijaše ministarsko vieće koje je imalo konačno riešiti ministarsku krizu.

Novo ministarstvo u Ugarskoj naići će na odpor radikalnijih živalja neodvisne narodne stranke, koji nebtjedoše pristati na uvjete, na koje je bio pristao vodja te stranke, zastupnik Košut. Novi ministar prepsjednik Khuen Hedervary, uvjeriti će se do mala, da se neda u Madjarskoj nasilno vladati kao što je vladao punih 20 godina u Hrvatskoj.

Po odstupu bana Khuena, imenovan bijaše banom za hrvatsku, bivši veliki župan grof dr. Teodor Pejačević, sin bivšeg hrvatskog bana grofa Ladislava Pejačevića.

Novi ban služio je dugi niz godina pod banom Khuenom, čije je naloge dosliedno provadjao. Od njega neimaju se čemu nadati Hrvati, jer je uzrastao u duhu današnje madjaronske stranke.

Ban Pejačević položio je prisegu u ruke hrvatskoga kralja, od koga je ujedno dobio čast tajnoga savjetnika.

Uslied odstupa bana Khuena nastati će promjena i medju višim činovničtvom u Hrvatskoj. Tako bi imao odstupiti predstojnik nutarnjeg odjela Krajčević i predstojnik pravosudja Klein. Za ta odlična mjesta natječu se mnogi madjaronski zastupnici, koji misle, da su si stekli pravo na ta mjesta tim, što su pomogli banu Hedervary-u spraviti hrvatski narod u današnji tužni položaj.

Što se tiče politike novoga bana grofa Pejačevića, to se čuje, da se je on izjavio bečkim novinarom, da će on slieditи stope svoga predšastnika i da će nastojati, da se vrši temeljni zakon ili nagodba, sklopljena izmedju kraljevina Ugarske i Hrvatske. On da je stavio dapače kao uvjet kad su mu ponudili bansku čast, da se imade nagodbeni zakon najtočnije provadjati. Madjarska vlada ili bivši ban Hedervary, kao ministar predsjednik mogao mu je lahko obećati, ali dvojimo veoma, da će se on nagodbenih zakona držati, kad ih je sam kao ban nogami gazio.

Srbija.

Nakon bučnih dana u Kraljevini prigodom dolazka kralja Petra I. i njegovog ustoličenja, nastao je svuda u Srbiji toliko željeni mir. Dočim su još bile danas osam dana pune novine svakojakih viesti iz Srbije, danas se tamošnjih najnovijih dogodjaja više ni ne spominje.

Kralj Petar odlučio je, da će proputovati sve krajeve Srbije, da upozna narod i da sasluša njegove želje i potrebe.

O kakvoj kazni častnikah-urotnikah neima više ni govora tamo, a reć bi, da su i tudje vlasti od svojeg zahtjeva, da se urotnike kazni, odustale. Provedenje takvog zahtjeva bilo bi naišlo na žestog odpor ne samo medju častničtvom, već takodjer i medju nižim vojničtvom i medju samim narodom, koji je jedva čekao, da se oslobodi težkog jarma Aleksandrove vlade.

Bugarska.

Jednom njemačkom listu javlja njegov dopisnik iz Sofije o razgovoru, što ga je tamo imao sa ministrom Petrovom. Ovaj je kazao dopisniku, da bugarska vlada ne goji ratnih nakana, već da se boje takvih nakana od strane Turske. Naši agenti — reče ministar — javljaju nam o nagomilavanju turskih četa na naših granicah. Ako i nemisle odlučujući krugovi u Carigradu već danas na rat, tko nam jamči, da će to stanje dugo trajati. Turske čete neće na skoro imati dosta hrane pa će se onda dati na pljačkanje. Već se zalieću pojedinci u bugarska sela, te tuj pliene sve, što im dodje pod ruke.

Na dopisnikovo pitanje, dali će bugarska vlada naoružati svoje čete, odgovori ministar, da Bugarska mora biti na oprezu i da ne smije dopustiti, da bude iznenadjena, pak dogodilo se što mu drago.

Francezka.

Dne 6. o. mj. stigao je predsjednik francezke republike Loubet u London u posjete englezkomu kralju Eduardu VII. Predsjednika prati ministar izvanjskih posala Delcassé. Odatle se zaključuje, da će to putovanje imati i politički značaj. Poznato je, da imade izmedju Francezke i Englezke više neriešenih pitanja, kao što i medjunarodno pitanje o zaposjednuću Egipta po englezkih četa, te da će se ta pitanja ovom prilikom konačno riešiti. Englezi su dočekali veoma srdačno Loubeta kao što i njegovog ministra izvanjskih posala, komu da su Englezi veoma zahvalni, što je znao utaložiti francezku mržnju proti Englezom povodom englezko-burskog rata.

Bolest Lava XIII.

Iznenadno narušenje zdravlja devetdesettrogodišnjeg starca pape Lava XIII. odjeknulo je širom svieta. Glasovi, što stizavaju iz Rima i predhodne mjere, koje se čine za svaku eventualnost, te poziv kardinala i papinih nećaka iz njegova rodnog gradića Carpineta u Rim, čini se, da opravdavaju bojazan, da je glavar Krstove crkve na domaku koncu svoga vieka. Jaka narav papina, koja je dosele uviek izdržala svaku promienu u zdravlju, kojoj je podvrgnuta staračka dob, ovog puta težko da će uzdržati, jer je bolest i odviše ozbiljna. Papa se je naime težko prehladio i obolio na upali pluća, koja ga je upala bacila u groznicu.

Papin tjelesni liečnik dr. Lapponi, a i druge vrstnije liečničke sile dan i noć nadziru tok njegove bolesti, koja bi mogla samo onda jenjati, bude li narav nadjačala krizu.

U predsobama Vatikana, kao što i na trgu sv. Petra izpred njega, izkuplja se množtvo svieta, čekajući, kakve će mu glasove donieti oni, što su oko njega. Juče u jutro diktirao je papa zadnju razpoložbu svoje volje glede svojih rodjaka, a isto tako i glede crkvenih poslova. Papinski kardinal-zamjenik javio je jednim proglasom rimskom gradjanstvu nenadnu bolest papinu i ujedno ga pozvao, da se za njegovo zdravlje pomoli Bogu. Molitve za papu obavljaju se po svim rimskim crkvama, u kojima je juče u jutro kroz čitavi sat bio izložen sveti sakramenat.

Bolest papina osobiti je utisak učinila na pučanstvo njegovog rodnog mjesta Carpineta, kome je papa uvieke bio pravim otcem, obdarivši ga svakom blagodati i ukrasivši ga mnogim javnim zdanjima. I njemački car — ta on je svagdje prvi medju svojim kolegama — Vilim II. začuvši za nepovoljne viesti o papinu stanju, brzojavio je kardinalu Rampolli, tražeći od njega točne ubaviesti, čemu mu je i udovoljeno.

Prošaste noći krenulo je papino zdravlje nešto na bolje; njegova snažna narav još uviek se bori sa bolešću, a hoće li je nadvladati, znati će se ubrzo. Liečnici se još nisu konkretno izjavili, ali goje uviek dobre nade. Papa je pri podpunom razumu i sviesti i sam veli, te osjeća, da ga izdavaju tjelesne sile, koje da će ga doskora posvema ostaviti. On sam nema nade u ozdravljenje. Juče u jutro instalirao se je u vatikanskim odajama kardinal Oreglia. Prisutnost ovog kardinala kamerlenga zahtjeva to, što papa ne može vršiti svoju vrhovnu vlast. Zadnji liečnički buletin od juče do podne donosi, da u papinom stanju nije nastupila nikakva promiena, bolest nije krenula ni na bolje, ali ni na gore.

Zainteresovani krugovi govore već i o nasljedniku Lava XIII. »Berliner Tageblatt« veli, da kandidatura kardinala Rampolle na papinsku stolicu ima slaba izgleda u uspjeh, premda je više od polovice kardinala imenovano na njegov predlog. Najvjerojatnije je, da bi papinsku stolicu mogao zasjesti po smrti Lava XIII. kardinal Vanutelli, kojeg bi kandidaturu poduprla većina talijanskih kardinala, te kardinali austrijski i njemački.

* * *

Joakin grof Pecci rodio se je 2. ožujka 1810 u Carpinetu, a od osme godine odgojen je u isusovačkom kolegiju u Viterbu. Kasnije je bio u Rimu. 1832. postao je doktorom teologije, 31. prosinca 1837., posvećen za svećenika, 1838. papinski delegat u Benoventu, 1841. u Perugiji, 1843. nadbiskup damietski in partibus i nuncij u Bruselju, 1846. biskup u Perugiji, 19. prosinca 1853. kardinal, 1877. kamerlengo, a 20. veljače g. 1878. izabran po smrti pape Pija IX. papom, te kao takav okrunjen 3. ožujka 1878.

Na stolici sv. Petra Leon je XIII. 263 papa, a po dobi vladanja nadkrilio ga je jedini Pijo IX., koji je na njoj sjedio 31 godinu, 7 mjeseci i 22 dani. Za svoga vladanja zakopao je Leon XIII. 146 kardinala, od kojih je sam imenovao 84, Pijo IX. 58, a Grgur XVI. 4. Pribrojivši posliednje kardinale, koje je papa imenovao 22. lipnja 1903., preostaje ih danas na životu 64, od kojih je jedini kardinal-dekan sv. sbora Oreglia imenovan još od Pija IX., a ostala 63 imenovana su od današnjeg pape, — koji je po tom za svog pontifikata imenovao u svemu 147 kardinala.

Danas sjedi u sv. sboru 39 Talijana i 25 inozemaca, t. j. 7 Franceza, 5 Španjolaca, 3 Austrijanca, 3 Niemca, te po 1 Portugiz, Australac, Amerikanac, Irac, Belžan, Madjar i Poljak. Najstariji po dobi jest kardinal-nadbiskup Celesia u Palermu, koji je u siečnju navršio 89 godinu, a najmladji je kardinal-nadbiskup pražki barun Skrbensky, koji je upravo ovih dana navršio 40. godinu.

Medju kardinale, koji se spominju u prvom redu kao papabili, t. j. da bi mogli postati papom, jesu: Rampolla, Gotti i S. Vannutelli, u drugom redu Agliardi, Ferrata i Svampa.

Razne viesti.

Odlikovanje. Službeni list bečke vlade javlja, da je Njeg. Veličanstvo car i kralj Fran Josip imenovao c. k. savjetnika na namjestničtvu u Trstu i izviestitelja upravno-gospodarskih posala u zemaljskom školskom vieću u Primorju g. Rudolfa Czermaka pl. Eichefeld, koji je do sada imao naslov i značaj dvorskoga savjetnika, dvorskim savjetnikom ad personam.

† Ivo Vučković. Iz Trsta nam pišu 6. o. mj. Ovamo je stigla iz Siska tužna brzojavna viest, da je tamo preminuo nakon kratke bolesti providjen sv. Otajstvi za umiruće dični starina i trgovac g. Ivo Vučković, otac odličnoga tršćanskoga rodoljuba g. Gjure Vučkovića.

Pokojnik ostavlja težko ucviljenu staricu suprugu, tri kćerke, od kojih je jedna udata za poznatog hrvatskog pisca g. Kozarca a druga za odvjetnika g. Striškovića, i sina jedinca, našeg g. Gjuru, pobratima hrvatskih i slovenskih prvaka Istre i osobitog prijatelja hrvatske mladeži u Istri, te iskrenog podupiratelja svakog plemenitog narodnog poduzeća u našoj užoj domovini.

Dičnomu pokojniku neka podieli Svevišnji viečni pokoj, a njegovimi milim, osobito prijatelju i pobratinu Gjuri, s kojim diele težku bol mnogobrojni njegovi prijatelji i štovatelji širom Istre naše srdačno saučešće!

Istrija u privremenom proračunu. Službeni list bečke vlade priobćuje cesarsku naredbu od dne 29. junija o. g., kojom se dozvoljava vladi, da može na temelju § 14. ustava utjerivati poreze i trošiti za državne potrebe t. j. daje njoj se privremeni proračun.

U tom proračunu nalazimo glede Istre sliedeće stavke i iznose.

U proračunu ministarstva nutarnjih posala nalazimo svotu od 3000 kruna kao državnu podporu za gradnju vozne ceste iz Berseča do tamošnje luke na moru. Za popravak ceste Klana-Paka (obćina Kastav) 7000 kruna.

U proračunu ministarstva bogoštovja i nastave nalazi se svota od 12.000 kruna za pučke škole u Istri.

U proračunu ostalih ministarstva neima ni novčića za potrebe naše Istre.

Konac školske godine na hrvatskoj velikoj gimnaziji na Sušaku. Dne 19. junija o. g. zaključena je na hrvatskoj velikoj gimnaziji na Sušaku svečanim načinom sa „Tebe Boga hvalimo“ školska godina 1902—1903.

Pošto nedobismo običnog školskog izvještaja priobćujemo po službenih novinah hrvatske vlade sliedeće podatke o toj gimnaziji: Ovaj zavod, na kojem je obučavalo 20 učiteljskih sila u obligatnim, a 4 učiteljske sile u relativno obligatnim predmetima, polazila su koncem drugog poljeća 383 učenika, i to 377 javnih i 6 privatista. Od ovih je bilo: po zavičaju: 247 iz Hrvatske, 5 iz Slavonije, 10 iz Dalmacije, 5 iz Bosne i Hercegovine, 8 iz Kranjske, 105 iz austrijskog primorja (Istrije), 2 iz Ugarske i 1 iz inozemstva; po vjeri: 363 rimo-katolika, 14 grč.-iztoč. i 6 mojsijevaca. Po napredku dobila su 54 učenika prvi red s odlikom, 179 prvi red, 43 drugi red, 12 treći red, 83 popravak, a 12 ih je ostalo neizpitano. U ljetnom roku šk. god. 1902./3. prijavilo se je za izpit zrelosti 35 javnih učenika VIII. razreda, 5 opetovača, 5 privatista i 1 eksternista. Uspjeh tog izpita objavit će se na godinu.

Nautička škola u Bakru. Primili smo „Izvještaj kr. nautičke škole u Bakru za školsku god. 1902./1903.“ iz kojega doznajemo, da ovaj narodni zavod krasno uspjeva. Od 92 učenika šestorica je njih bila u petom nautičkom razredu te su svih šest položili zaključene ispite. Trojica učenika bilo je iz Istrije. Što nam je palo u oči, jest ono previše talijanštine u predavanju i učenju, a to ne sbog toga što bi osudjivali učenje tudjih jezika, nego sbog straha za našu narodnu stvar: teško bo imamo iskustvo sa tima na pol talijanski izučenim pomorčima-Hrvatima, koji kad idu na Rijeku ili u Trst, ako ne odmah, a to žalibože u prvom pokolenju gube višeputa i zadnju iskru narodne hrvatske sviesti.

Povećanje parobrodarskog prometa. U nakani da se poveća parobrodarski promet na istočnoj istarskoj obali, tako da se zadobije svakdanju svezu izmedju Rieke ter istarskih luka i Pule, kao takodjer obratno, odlučilo je Ugarsko-Hrvatsko parobrodarsko društvo na Rieci obustaviti sa 15. srpnja o. g. prugu Cres-Rieka, pomnožujuć naprotiv broj putovanja na pruzi Rieka-Pula te ustrojeć jednu redovitu plovidbu izmedju Lovrana i Plomina, potonju svakim danom izuzev nedjelje i blagdane i to kao priključnu prugu k onoj izmedju Rieke i Lovrana.

Usljed ovih preinaka polaziti će odsele sredstvom raznih pruga parobrodi svakog dana izim nedjelje iz Rieke u Pulu, a iz Pule na Rieku svakim danom, izuzev petak.

O dogodjaju u Hrvatskoj pisale su novine svih europejskih naroda te se zadovoljstvom može istaknuti, da su mnoge stvari razbistrene predsude ostranjene a simpatija za Hrvate svuda razširena. U svojem broju od 20. junija t. g. (Serie XVIII, vol. X, Quad. 1772) ima i ugledna talijanska smotra „La Civiltà Cattolica“ dopis o Hrvatskoj, koji nam je prijatelj poslao u prevodu, ali ga nemožemo tiskati, jedno sbog nestašice prostora, a drugo jer se odnaša na stvari već dostatno opisane u našem listu. Opažamo ipak, koli je hvalevrijedno od uglednog lista te donaša vjerno opisane dogodjaje i njihove uzroke uz očitu simpatiju za hrvatski narod i njegove ideale.

Humboldt Arcata-Kalifornia, 30. maja 1903. Slavno uredničtvo! Molim Vas, da uvrstite u Vaš velecienjeni list ovo kratko pismo, upravljeno stanovnikom u Jusićih i na Brežcih — obćina Kastav. Još prošle godine sastalo se više nas Kastavaca kod ovdje nastanjenoga Nika Dubrovića iz sela Mihotići. Na predlog našeg zemljaka Frana Lipića iz sela Spinčići, sabrali smo u veselom družtvu okolo 20 talira ovdašnje vriednosti i to kao naš skromni dar za crkvicu B. D. Marije u Jusićih. Taj novac odposlasmo u milu nam domovinu i kasnije doznasmo, da je novac stigao na opredieljeno mjesto i da bijaše služena služba božja u rečenoj crkvici.

Sa pošiljkom molili smo ujedno one, kojim novac poslasmo, da bi se priobćila imena darovatelja bilo u „Našoj Slogi“ ili u „Narodnom Listu“. Naša molba nebijaše uslišana, a to nas boli, ne radi nas Kastavaca već osobito radi onih pobožnih osoba, koje su nam pomogle složiti onu svoticu i koje nas kasnije upitaše da li bijaše sve priobćeno, kako smo im bili obećali.

Nam nije braćo iz Jusića i Brežca ni do slave ni do časti, ali nam je težko što se nije izpunilo našu želju, jer bismo bili drugi put srčanije stupili pred dobre i milostive ljude, da nam kod sabiranja za ovu ili onu dobrotvornu svrhu, pruže pomoćnicu ruku. Ovako neimamo obraza obratiti se na njih i po drugi put, jer bi nam lahko rekli, da nismo prvi put održali rieči. Deder dakle braćo odazovite se našoj molbi a mi ćemo ovdje u dalekom svietu sjećajuć se naše mile domovine opet priskočiti na pomoć jednomu ili drugomu od naših dobrotvornih družtava, koja djeluju toli plemenito za našu sirotinju u tužnoj nam i miloj Istri.

U to ime, draga braćo, iz daleke Kalifornije srdačne Vam pozdrave šalju svi domorodci, napose Vaš V. F. R.

Hrvatski mornari uhvatili ribu „bačva". Lučka oblast u Trstu upozorila je občinstvo prošloga čedna na pogibelj od morskoga psa, koji da se klati u tršćanskoj luci i u njezinoj blizini.

Mornari nedaleko usidrene Yachte „Veglia" baruna Rotschilda, dočuše za morskog psa, koji da se nalazi nedaleko javne plivaone. Trojica njih, i to Mate Segić, Ante Baričević i Ante Martinolić skočiše odmah u ladjicu pa hajd u potjeru za tobožnjim morskim psetom. Segić dohvati udicu dočim su njegovi drugovi veslali proti ribi. Kad njoj se približiše baci Segić tako spretno udicu, da se je ista odmah duboko zarila u hrbat ribe. Riba se je koprcala nastojeć pobjeći, nu naši mornari dovezoše ju sretno do Yachte, te ju povukoše na krov iste. Ali mjesto morskoga psa uhvatiše posve drugu ribu, imenovanu u hrvatskom primorju i u Dalmaciji „bačva". Ona mjeri u duljini 1 metar a u širini 2 metra težka je 150 kilogr., te je okrugla poput bačvice.

Bolujučim na želudcu, kao svima, koji trpe na pokvarenoj probavi, obećaje sigurnu pomoć ljekarnik g. K. German svojom ljekovitom, životnom esencijom. Vidi prilog u današnjem broju.

Glasba. Kupleti: 1. Priviknut se valja, znaj! 2. Odviknut se valja, znaj! 3. O, moj brate, al' si glup! za niži glas uz pratnju glasovira. — Ciena im je sa tekstom (30 kitica) — 1 K 40 h, sa poštom 10 h više. Ako se naruči više od 2 eksemplara, stoji svaki po 1 K bez poštarine.

Naručuje se kod skladatelja: Hrabroslava O. Vogrića, kapelnika u Sarajevu, Bosna. Novac neka se šalje sa naručbom uz oznaku tačne adrese. — Kupleti su melodiozni i vrlo lahki i prikladni za šaljive koncerte, kućne zabave, izlete i t. d.

Gospodarske viesti.

Plievljenje trsja. Uz razne i neobhodno nuždne radnje, koje se imadu kroz cielo ljeto u vinogradu obavljati vrlo važno i koristno je plieviti ili pročistiti trsje od suvišnog mladja. Naši stari primorski vinogradari obično bi kazali i da razumnim plievljenjem trsja — pokazuje se s jedne strane — kako se imade do godine trs obrezati, a sa druge strane, da se kod same rezitbe prištedi za polovicu manje težaka, što je i opravdano. U hrvatskom Primorju osobito u području upravnog kotara sušačkog, vinogradari mnogo drže do plievljenja trsja, pa oni taj posao sa željom čine, jer njim se time trud izplati. Dočim u susjednom cirkveničkom kotaru i u obće po cielom Vinodolu tamošnji vinogradari do plievljenja ne drže ništa, pa zato nit ne plieve svog trsja nikada. U Vinodolu su mnogo bolja i krepčija zemljišta, nego li u kotaru sušačkom, jer tamo imade dosta duboke zemlje, dok je ovdje vinova loza u samom kamenu zasadjena. Uza sve to onog je mladje kržljavije, plod nejednak i vinograd podvržen je više raznim bolestima, a kod onog, gdje je zemljišta mnogo slabije mladje je mnogo bujnije i jedrije, a plod jednoličniji. I to biva baš od razumnog plievljenja trsja. —

Radi tog sam nakanio u kratko koju reći o koristi, koju imademo od plievljenja trsja i način kako se imade plieviti.

U cielom hrv. Primorju od davna uvedena je dugačka rez sa lucnjevima bez reznika ili uzgoja na tako zvane »brajde«. Ova rezitba i uzgoja vinograda je vrlo pokvarena jer imade čokota, koji su uzgojeni na više metara daljine sa 10—20 lucnjeva a svaki lucanj za 10—15 pupova. Takovo čokoće kad se nebi plievilo, sličilo bi više kakovoj živici nego li vinogradu. Za to je baš neobhodno nuždno, da se takovo čokoće plievi, koje se na brajde uzgaja.

Kako nam je poznato iz rozga potjeraju mladice rodkinje i jalovice, a iz čokota mlazovi. Ove mladice nerodkinje i mlazovi ne imaju ploda, pa obično ne služe za budući rez, nego uzalud troše na štetu ploda i onih mladica, koje se imadu za buduću rez ostaviti, hranu i mezgu. Za to ih baš treba odstraniti pa će tada one mladice, koje se imadu do godine kod rezitbe za plod ostaviti, dobiti više hrane i time bujnije porasti, a plod grožđja od takovih biti će jedriji i sočniji. Nu jedino mora se dobro paziti, ako je nerodkinja mladica na onom mjestu, gdje se imade do godine ostaviti lucanj ili reznik da takove na svaki način ostavimo dok one, koje su bez roda, imadu se svakako odstraniti. Koji umije vinograd rezati, taj će za sigurno i plieviti dobro znati.

Plieviti se mora odmah čim mladje 30—50 cm. ponaraste t. j. dok je mlado i sočno, te time trsu u veliko hranu prištedimo, jer bi inače hrana većim dielom išla u jalove mladice na štetu ploda i onih mladica, koje se imadu kod rezitbe za lucnjeve ili reznike ostaviti.

Dok su mlade i sočne mladice mogu se bez štete sa prstima kidati, a čim su starije i čim odrvene tada ih moramo sa oštrim nožem odrezati, jer da ih prstima lomimo, ostala bi rupica (rana) od koje bi mogao trs oboliti i zakržljavit. Mladje što se sa plievljenjem nabere, izvrstna je hrana za blago.

Preporuča se takodjer, da se i zaperci ili pridružci na mladju uštipavaju, ali tako, da se uvjeke bar po jedan pup ostavi, jer i zaperci bez koristi mnogo hrane troše na štetu ploda i mladja. Isto tako se preporuča, da se sve one mladice, koje plod nose, povrh grožđja još prvo cvatnje uštipnu, ali tako, da povrh grožđja ostane 5—6 listova, jer tim postupkom grožđje se bolje razvije i podpunije ocvate. Ono uštipivanje ili prikraćivanje mladica treba kroz ljeto više puta opetovati.

Oplievljen vinograd više dobije svietla i zraka — mladje bude bujnije i jedrije — plod se pravilnije jednoličnje razvija, a što je najglavnije, tim postupkom predusretne se donekle širenje raznih bolesti trsa, kao n. pr. peronospere, trsne pliesni, crnog raka, i. t. d. Za to se baš iz gore u kratko opisanih koristi, koja imademo od plievljenja trsja vruće preporuča svim našim vinogradarom, a osobito onim u Vinodolu, koji su do danas toj važnoj vinogradarskoj radnji slabe ili nikakve pažnje podavali.

Mate Rošić. (U »G. L.«)

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Pristupili su nadalje u Svezu: 32. Veprinačko družtvo za štednju i zajmove u Veprincu.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Veprinačko družtvo za štednju i zajmove u Veprincu.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 8. srpnja t. g., i to:

Za cielu godinu 1903.

Pajalić Dinko, Nikov, Baška. Maričević D. J. Peroj. Černac Mate, Skrbe-Račjavas. Pilaš Ivan, Kostelj Grižane. Ribarić Ante, Vodice. Dobrović Matija, Opatija. Gržinić Ante, Pola. Sablić pop Frane, Cres. Gašparini Mate, Sv. Vital. Iliašić Franjo, Rijeka. Konsumno društvo, Medulin. Rosović Albert, c. i kr. major, Zadar. Kompare Josip, Ozr. Perkan Martin, Rakalj-Karnica. Vojnović Antun, Ližnjan. Jarušek Ljudevit, Opatija. Mavričić Frane, Rukavac. Orlić Blaž, Rovinj. Dukić Jenko, Brnčići-Kastav. Mandić Josip, Krupa, Bosna. Malinarić Ivan od Petra, Fuškulin. Škrjanec Franjo, Bačve. Barhalić Fran, Pola. Marinaz Gregor, Gorica. Ventin Mate, Kaštelir-Labinci. Skoravić Jakov, Maršana. Saftić Antun, Pueblo Colo, Amerika. Ugarsko-hrv. parobrod. društvo, Rijeka. Hrvatska eskomptna banka, Zagreb. Maračić Ivan, Ljubljana. Hirschfeld A., Trst. Berislavić, Trogir. Lesica Ivan, Kopar. Corazza Josip, Tar. Rabac Mate, Zareč. Benet Petar, Pola. Kalac Josip, Vrvari-Poreč. Zović Marko, Pazin. Gršković Mate, Trst. Bralno družtvo financ. straže u Trstu. Bukovec Fran, Trviž. Cerovac Ante, Sv. Ivan. Milčetić Ivan, Varaždin. Marušić Gašpar, Praputnik. Skopinić Petar, Mali Lošinj. Lovrić Gašparina, Mali Lošinj. Ferlan Vjekosl. Arkata, Amerika. Milohnić Ivan, Cres. Knavs Josip, Topolovac. Kalčić dr. Ivan, stožerni nadliečnik, Zala-Mihalyfa, za sebe i brata. Vidas Antun, Kraljevica. Pajalić Niko, Berseč. Skalamera Fran, Berseč. Galović A. Berseč. Pajalić Fran, Baška. Gržinić Marko, Trst. Klinar Zdravko, Baška. Flapp dr. Ivan, biskup, Poreč. Franković Fran. Kopar. Perpić Dujo, c. kr. pukovnik u Pragu. Nežić Ante, Pićan. Volarić pop Ante, Kornić. Ružička Richard, Roč. Vranić Ivan, Vrh. Velan Ivan, Pazin. Jelušić Anastazij, Zadar. Meula Andrija, Kastav. Murljačić Celeste, Sv. Martin. Lusina Antun, Osor. Saršon Ivan, Čepić. Longhino dr. Andre, Varaždinske Toplice. Žeželić Nikola, Čavle. Rauch Andrija, Gospić. Stiglić Antun, Poljane. Sliedeće čitaonice: Berseč, Bjelovar, Buzet, Dubrovnik, Celje, Glina, Kopar, Kostrena (Bakar), Lička Vila, Gospić, Metković, Mošćenice, Novo Mesto (Rudolfswert), Pazin, Rijeka, Samobor, Senj, Spljet, Šibenik, Vinkovci, Zlatar, Bralno društvo, Podgrad.

Do 30. rujna 1903.

V. Edler von Pebal, Pola. Gudac Ivan, Pola. Dr. Schrott, Beč. Runko Ivan, Kerbune. Narodni Dom, Bakar. Ivančić Marija, Rijeka. Zumin Edmund, Kopar. Sliedeće Čitaonice: Daruvar, Petrinja. „Dvorana" Varaždin, Cirkvenica, Otočac, gradjanska u Osieku gornji grad, gradjanska u Osieku dolnji grad, Jaska.

Za prvo polugodište 1903.

Meisner Mate, Lupoglava. Urbanac Marko od Antuna, Altura Pula. Alaić Nikola, Pula. Poropat Paskval, Pula. Srdoč Antun, Rijeka. Šulina Jerolim, Barbariga.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Uprava „Naše Sloge".

Pregledna knjižica za proračunavanje dnevnica od 1 do 6 kruna na dan za 1/4, 1/2, 3/4 i cieli dan, odnosno jedan ili dva čedna", jest naslov priručnoj malenoj knjižici tvrdo vezanoj te obsizajućoj 52 stranice, koja je izašla u Tiskari J. Krmpotić i drug. te stane poštom franko 1 krunu. Ta knjižica jest jako prikladna za glavare radnika, odnosno za same radnike, jer je u knjižici dnevnica točno proračunana. Za 10 kruna šalje tiskara 12 knjižica.

„Otče budi volja tvoja",

molitvenika za hrvatski puk imade jošte oko 700 istisaka. Ciena je molitvenika prema finoći veza: vez u koži sa zlatorezom po K 2, vez u koži sa zlatorezom i zaponcem po 2·40, vez finiji u koži, zlatorez po K 3 i po K 3·20, najfiniji vez celuloid sa križićem i nakitom u bieloj i crnoj boji po K 4·70 komad. Tko bi želio naručiti molitvenik, neka se obrati na umirovljenog nadžupnika Miju Laginju u Kastav, koji hoće uputiti i providiti. Knjige šalju se pouzećem ili ako se novac unapried pošalje.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne deposit.:
sa predobjavom od 4 dana po 2 1/4%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2 1/4%
„ „ „ 8 „ „ 2 1/2%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2 1/4%
„ „ „ 6 „ „ 2 1/2%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive u mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Trpavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška**.

Bavi se **kupajem i prodajem** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove stvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Pčelno - voščene svieće

kilogr. po K 4·90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
	6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	8·—
Ista okrašene s odljepljivim cvieticama	2·40	Sviećice za božićno drvo u 6 bojah	3·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	4.40
„ granis	1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	3·—
		„ „ II. „	2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo niskoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna. Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo niske ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Zahtjevajte pravi

kranjski brinovec

dvostruko žgani, od

Frana Cvek-a u Kamniku (Kranjska).

Traži se solidan zastupnik za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Mlatilnice i čistionice za žito,

slamoreznice, vinske preše i mastilnice, preše za sieno, pumpe za svaku porabu, plugova itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke

ŽIVIC i DR. u TRSTU

Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg. svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih mušterija. Primam narudžbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu

u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnom občinstvu svoju bogatu zalihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihi tu i inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurgičkih ovoja i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve liekove za domaće blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao: prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,

providnik ljekarne.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,

Via Marianna br. 7.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti **krasna garnitura** sastoječa iz 14 dragocienih nakitnih predmeta:

1 elegantni goldin ili srebrni **okovni lanac** zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manšete, marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastoječa od 5 kom.
1 par pravo srebrne naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. ponzečem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogata ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Zemaljsko erarno lječilište Ilidže

kod Sarajeva u Bosni.

Poštanska, brzojavna i željeznička stanica.

Liečenje pićem i kupanjem, toplina vrela 57·50 C.

Djelatne sastojine:

Glauberova sol, chloridi i bicarbonati vapnika i gorčila, prosta ugljična kiselina.

Ilidžansko vrelo djeluje lahko raztapajući, pobudjuje apetit, uništuje kiselinu, ublažuje bol i grčeve, izlučenje sluzi, pospješuje lučenje žuči, proizvadja obilno mokrenje, podpomaže pretvaranje krvi, upravlja kruženje žila vratnice i povisuje trošenje masti.

Liečí: dugotrajne bolesti želudca i crieva, slezena, jetara, mjehura i bubrega; dugotrajni katarh gutnjaka, jabučice i dušnika, dugotrajne bolesti ženske, kostobolju, sečerni proljev.

Osim toplih kupelji, hidroterapeutičke kupke po sustavu prof. dra. **Winternitza.**

Kupališna sezona od 15. maja do 15. oktobra.

Kupališni liečnik dr. **Hermann** pl. Celtelli.

Uspješne vruće i blatne kupke, gnjetenje tela i električno liečenje za rheumatične boli, kostobolju i njezine posljedice, rhachitis, kostene i ženske bolesti.

Vruće, blatne i obće kupelji, hladna plivaonica uz najjeftinije ciene.

Na Ilidži imade preko 120 elegantnih i svakim komfortom uredjenih soba za strance. dvorana, porodičnih odaja, u 3 hotela zemaljskog erara.

Dvorane za kavu, konverzaciju i biljarde i listovi svih zemalja.

Umjerene ciene. Odaja zajedno sa postugom od **2—6** kruna dnevno.

Tko boravi preko 14 dana dobiva 10% popusta.

Carousel, croquett i lawn-tennis igra, streljana, jahaći konji, bintovi, koturači (bicikli), omnibus za vrelo Bosne 4 klm. daleko, šetnja u brda itd. Promet lokalnih vozova (20 vagona dnevno) izmedju Ilidža i Sarajeva.

Dnevno muzikalan koncerat vojničke glazbe, bez muzikalne i kupališne pristojbe.

Prospekti i svi drugi obavještaji daju se po želji badava.

Gosti iz Dalmacije imadu osobitih polakšica i to kod stanova i vožnje željeznicom tako da kad borave preko 14 dana na Ilidži bezplatno mogu željeznicom u Dubrovnik ili Metković se vratiti.

Priredjena je i dalmatinska kuhinja i govore svi zemaljskim jezikom.

Uprava lječilišta.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

RODOLJUBI!

Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker-Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - -

- - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva J. J. NAGLAS u Ljubljani

Broj 29. Pula, u četvrtak dne 16. srpnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju; epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stranje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Tratu. (Via Chiozza 8).

Živila Hrvatska!

Nisu još prošli težki dani, tuge i nevolje, što ih je na hrvatski narod u Banovini navukao zloglasni ban Khuen Hedervary, sada madjarski ministar. Još ima tisuća rodoljuba u tamnici, još ima ranjenika po bolnicama, još vlada prieki sud, a vojničtvo čuva mir nabodenim bajunetama. Još ima strahovanja, još nasilja i zuluma, još zastupnika — mameluka i činovnika, neizključiv sudce, kukavica.

Ali u toj žalosti, u toj propasti, hrvatska su srca ipak odahnula, potištene duše ipak se uzdigle, kad je otišao iz Hrvatske najveći njezin zlotvor, bivši ban. Dvadeset godina strahovlade i pokvarenosti, ubijanja značajeva i uzvišenja izdajstva, zatiranja svake slobode i napredka na duševnom i gospodarstvenom polju — to je uspjeh Khuenova vladanja; onog Khuena, koji je bio miljenikom Beča i Pešte, ali je ujedno usredotočio u sebi mržnju sviju Hrvata. A i ovo je nješto, i to dobroga za naš narod: što u vječnom trvenju stranaka i pojedinaca nisu mogli proizvesti programi i novinarske razprave, eto došlo je po sebi, bez priprava i obistinila se opet ona stara: „nevolja gola, najbolja škola".

U vatri se zlato kuša, u borbi narod: a hrvatski narod Banovine, akoprem najžešće potlačen, gospodarstveno izsisan, duševno izmučen, dao je o sebi dostojna glasa. I to, može se reći, cieli narod, jer u sve ovo doba mučeničtva nije nigdje bilo čuti glasa naroda u prilog tlačiteljima i zulumčarima. Policija, žandarstvo, vojnici — to su bili oslon vlastodržaca i njihovih silom il milom prijatelja i pouzdanika!

A pošto krv nije voda, hrvatski narod u Banovini imao je prilike očutiti radost da nije osamljen: s jedne strane Srbi i Slovenci, s druge svi Hrvati, gdjegod ih ima, i na okupu u starim postojbinama i razkrštenih po svietu, ustali u pomoć braći.

Svuda, gdje se govori naš jezik, po cielom slavenskom jugu, zaori jedan glas, pojavi se jedna misao: dosta je bilo trvenja i cjepidlačarenja, medjusobne mržnje i klanja, inada i zanovetanja; u jedno kolo treba se primiti, brat mora bratu ruku pružiti, ljubav ima zamjeniti mržnju, koja odilazeć iz naše sredine ima biti usredotočena u tlačiteljima, krvopijama našega skupnoga, ako i troimenoga naroda!

Glas nije bio onaj vapijućeg u pustinji: u Trstu, Gorici, Ljubljani, Celju odazvaše se Slovenci; Dalmacija zaigra kolom, da se diviš, a braća Hrvati i Srbi natječu se, tko će komu više da omili.

I mi u Istriji nismo se oglušili vapaju braće, akoprem i nas ljuto bije sudbina.

Naši zastupnici, naše obćine, naš narod, gdjegod je mogao, sve je složilo svoj glas sa glasom braće u drugim pokrajinama, a da ljubav bude i djelotvorna, sakupilo se i još sakuplja pomoć za mučenike, A kako nebi i mi s braćom u jedno kolo, kad se dičimo hrvatskim imenom?

Naši nam neprijatelji, a u Istriji imade najžešćih, mogu poricati hrvatstvo i narodno jedinstvo, mogu nas nazivati „skupom raznih pasmina" bez ikakva veza, mogu nas tlačiti i ubijati, ali mi ostajemo i živimo, košto smo bili, kao grana hrvatskoga stabla, mi ćutimo boli i radosti hrvatske, mi se pitamo duševnom hranom sa trpeze hrvatske, mi dišemo zrakom hrvatskim. Visoki Velebit, hladna Sutla ne brane Dalmaciji i Sloveniji, da ćute s Hrvatskom; bogme neće niti nama u Istriji braniti, ni Riečina ni Učka, da se s braćom bratimo.

Čini se, ko da lebde nad nama duhovi Iliraca te se opet ori pjesma budilica: „Još Hrvatska ni propala". U kolu su svi Hrvati, svi južni Slaveni:

Kranjci, Štajer, Korotanci
I Slavonija;
Bosna, Srbi, Istrijanci
Ter Dalmacija.

Eto u nesreći sreće: krv mučenička doniela je plod; tudjin uzmiče, a narod se ujedinjuje.

Živila Hrvatska!

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru"

(Konac.)

7. Škola u Bergudcu.

O toj jednoj školi bilo je dosta govora u posljednjem našem izvješću. Velikim naporom i silnim žrtvama sagradili su vriedni Bergudčani u svom selu školu i stan za učitelja i to sve po nalogu c. k. šk. oblasti. I bit će tomu već od prilike punih 8 godina, što ti dobri ljudi čekaju, da im zemlja dade učitelja. Ali sve uzalud.

Naše ravnateljstvo ogorčeno s tolike nepravde, poslalo je privremeno u Bergudac svoga učitelja Josipa Svjetličića, koji je bio inače opredjeljen za Štokovce. Taj je ostao u Bergudcu cielu godinu dana, te prije nego li ga naše ravnateljstvo odanle maklo, obratilo se na c. k. šk. oblasti u Trst, s molbom, da već jednom pošalje svoga učitelja na onu školu. Ali odgovora nema — i tako onaj dobri puk mora da i danas gleda na pustu zgradu, koju je on podigao tolikim mukama i žrtvama. I taj puk ne pita drugo no učitelja — drugo je on sve sam priskrbio, i eto ni toliko mu nedadu, premda plaća porez i u novcu i u krvi. I kad mladoga Bergudčana koji bi bio tako rado naučio čitati i pisati, kad toga mladića odkinu od domaćega ognjišta i dovedu pred njemačkoga kaprala, da ga „muštra", onda će se carski ljudi čuditi i rugati njegovu neznanju, onda će se na siromaka dečka nabacivati uvredama nazivajuć ga „hrvatskim varvarom", onda će mu, tomu mladiću, onaj njemački kapral psovati i starca oca i staricu majku, jer da ga tobože nisu ničemu naučili — kao da ti ubogi starci nisu učinili sve, što su mogli?

Medjutim neka znadu vriedni Bergudčani, da naše ravnateljstvo nije ni časa smetnulo s vida njihove škole i sve što se bude dalo učiniti, da se udovolji njihovoj pravednoj želji — učinit će se.

8. Nove družbine zgrade.

Ali naša je družba u potonje vrieme pomaknula i drugud svoj barjak. Eno je i u Labinskoj obćini — na obalama raškog zaljeva u liepom Vlakovu. Tu u tom mjestu sagradila je naša družba krasnu i ponosnu zgradu u kojoj danas podučaje učitelj uzdržavan od zemaljske šk. zaklade.

Tako je naime bila već od prije sistemizovana škola s hrv. naukovnim jezikom, i c. k. šk. vieće je usprkos protimbi sa strane zem. odbora namjestilo na tu školu javnoga učitelja. Na taj bi način imale oblasti postupati i drugud gdjegod to traži zakon i pravica, pa bi se brzo stalo na kraj talijanaškoj bezočnoj bahatosti.

Velikim je oduševljenjem puk u Vlakovom dočekao otvorenje svoje škole. Tom nam je prigodom pisao od onud prijatelj ovo: „Isti starci iz ciele labinjske okolice nisu nikada vidjeli takovog slavlja ni toliko naroda sakupljenog u sv. Lovreču.

Narod je vrzio već od rane zore, sve dok nije počela svečanost. Crkva i prostor oko nje, sve je to bilo prepunjeno — tako da narod nije znao, kamo bi se smjestio.

Hvala milome Bogu, čitamo u tom pismu, i velezaslužnoj družbi sv. Cirila i Metoda za Istru na tolikoj dobroti! Narod sada ne govori nego o školi, a tako i djeca, kojih se već prvi dan upisalo 132!"

Kod gradnje te škole od velike je pomoći našemu ravnateljstvu bio župeupravitelj u sv. Lovreču, veleč. Ferdo Herdy. Bog ga poživio!

I našoj vriednoj braći u Malom Lošinju sprema naša družba krasnu jabuku. I tamo će se za koji mjesec dizati liepa zgrada, u kojoj će se tamošnji naš pomladak čuvati od iznarodjivanja.

Izim toga je naše ravnateljstvo podielilo boljunskoj obćini za gradnju škole u Pazu podporu od 6000 K a odlučilo je dati i za gradnju škole u Sušnjevici pripomoć u iznosu od K 3000.

PODLISTAK.

Domaće stvari.

Tko nije vidio „voznih redova" južne i državne željeznice, koje imadu skupnu postaju u Divači? Ime je ovo spominjano desno i lievo, od Slavena i Niemaca i Talijana; ali iz usti sviju čuti je u govoru samo pravo pravcato „Divača". Medjutim i na voznim redovima i na putničkim kartama bilo je vidjeti napisano to ime sa „Divacca", što bi se talijanskim i njemačkim načinom imalo izgovarati: Divaka. U zadnje doba izpravljena je stvar te se i na kolodvorskoj zgradi čita liepo „Divača". Ali što drugdje izčezava kao protunaravno pače bedasto, eto u „Programu" puljske gimnazije hoće da ostane. U izvješću o djačkim izletima stoji napisano, da su nekoji njih išli željeznicom „bis Divacca" itd. Kako da djeca dovedu u sklad ovo što je napisano, sa onim što se izgovara? Da bi se napisalo makar: „Divatscha", ni po muke za mladež, koja uči njemački; ali posizati za pravopisom u ropotarnici bedastoća, to lje nije ni pametno ni koristno za jednu c. kr. gimnaziju?

* * *

U ostalom naše gimnazije spadaju u čudnovate stvari. U Puli, u Trstu, u Gorici podržavaju njemačke gimnazije, može se reći, za izključivo talijansku i slavensku djecu. A čemu i zašto? Jer naši vlastodržci trebaju polutana, duševnih eunuha, narodnih janjičara.

Ovi isti vlastodržci, n. pr. zahtjevaju, barem gdjegod „za fintu", da namještenici u raznim strukama javne uprave moraju poznavati jezike, koji su običajni u dotičnom okružju: a u školama, kakve su navedene gimnazije, neće da uvedu obvezatno učenje istih jezika. Odkud će mladež naučiti drugi i treći jezik, ako joj se za to ne da prilika u gimnaziji?

Naši dobri susjedi Talijani misle, ko i vlada, s glavom u vreći: kad jim se kaže, neka uče hrvatski, naskoče biesni, a kad vide da jim radi nepoznavanja hrvatskoga jezika nije dano štogoder postići, onda huču i jauču, zašto nisu učili u mladosti.

Lude, jedni i drugi!

* * *

U starija vremena nisu ni Talijani u Istriji mrzili toliko naš hrvatski jezik: u gradskim crkvama čulo se je propoviedi i molitve hrvatske, a u obćinskim viećnicama nije bilo prigovora, ako je koji seoski župan govorio hrvatski; pače, latinska gospoda su rado nagovarala svoje seoske kumove u hrvatskom jeziku. Danas nasuprot vlada prava mržnja: nekojim gradskim „frakalasima" mučno je i čuti hrvatski govor, a još mučnije viditi hrvatski napis. Oni će n. pr. trpiti, da u Trstu bude i njemačkih i židovskih i turskih i grčkih i vrag si ga zna kakvih još napisa, ali oboriti će se samo na slovenske: isto tako u Puli, gdje je njemstvo već sve prekrilo, grizti će se samo proti hrvatskim.

Za sve oto imamo dva glavna uzroka: našu mlohavost i vladin sustav.

Naša mlohavost je u tom pogledu obćenita, a baš skandalozna gdje nam je puk u većoj pogibelji raznarodjivanja zbog blizine tudjeg, jačeg elementa. Ima ljudi, koje brojimo u naše bolje, pa će pisati svoje stvari, sastavljati podneske na oblasti itd. talijanski. U gradovima takvi ljudi zaborave još više na svoju narodnu dužnost te odnarodjuju sami svoju djecu. A kad mlohavost postane izdajstvom, bedastim prkosom, gdjegod lopovštinom, tad je još gore: eto Veprinca, eto Tinjana, eto Lovrana i Mošćenica, eto Kanfanara i Sanvičenti, eto Osora uz Nerezine itd.

Kako će se Talijani zaljubiti u naš jezik, kad ga sami naši ljudi bacaju pod noge?

Što čini u tom pogledu vladin sustav, dosta je spomenuti, da obično sinovi austrijskih birokrata izrastu i budu odgojeni u smislu najžešćeg iredentizma; jerbo medju Talijanima, pa bili oni stoput c. kr. ljudi, prezreni su najviše oni, koji nesimpatizuju s „patrijotičkim" (che c' intendiamo!) idealima.....

* * *

A naša družba podupire osim toga i liep broj djaka, koji se kane posvetiti učiteljskom stališu, pa i naše pripomoćno djačko družtvo u Pazinu prima od nje izdašnu pomoć.

9. Sjednice ravnat. družbe.

Da u kratko ponovimo: Naša družba imade danas 9 vlastitih šk. zgrada. U dvie zgrade smješteni su učitelji, uzdržavani od zemaljskih sredstava, dočim naša družba plaća najamninu za tri svoje škole.

Sve te naše škole ujedno sa dječjem zabavištem u Malom Lošinju imadu ukupno 13 razreda sa 13 učiteljskih sila. Te škole i mnogobrojni drugi podnesci, molbe, za podpore, pa i naša trgovačka poduzeća daju našemu ravnateljstvu toliko posla, da mu ga je jedva moguće smoći u ono svojih 25 odborskih sjednica.

Još nam je pod konac ovoga izvješća priobćiti sl. skupštini, da je naše ravnateljstvo odaslalo presvj. gosp. družbinom pokrovitelju dru. Vitezića brzojavnu čestitku prigodom 80godišnjice njegovog narodjenja, a to isto učinilo je i presvj. biskupu Strossmayeru prigodom njegovog jubileja.

„Festina lente!“ — kazao je u jednom od svojih predsjedničkih govora naš presvietli gosp. pokrovitelj: — Polako napried! geslo je, što je i u prošloj upravnoj godini vodilo naše ravnateljstvo dalje i dalje. Išlo se polako, jer se obzirom na skromna družbina sredstva brže nije moglo.

I za to, ako se je i postigo po koji liepi uspjeh, ipak se od glave naroda našega nije još ni iz daleka odvrnula opasnost, koja mu nemilo prieti. Još uviek vreba na nj njegov drzoviti stoljetni mučitelj, jošte uviek mu seže za milim majčinim jezikom a sezati za jezikom jednoga naroda, znači sezati za onim, što je u njemu najbolje i najuzvišenije: srce i duša narodna.

Ali tu dušu i to srce valja očuvati, očuvati ih valja našemu rodu i jadnoj domovini našoj. S toga se sama o sebi namiče svakome Hrvatu dužnost, da svim silama radi na tome, da se temelji našoj družbi što jače učvrste. Treba zaći u koju od naših škola, da se spozna zamašitost misije, što je družba ima u narodu našem. Tu se za punih 6 do 8 godina vodi živ saobraćaj medj živom i sladkom našom rieči te podmladkom, koji će u velikoj većini ostati vjeran plugu i motici. U tom naraštaju treba tražiti jezgru života našega naroda, koji je svoju veliku i silnu snagu posvedočio time, što nam se do sada uzdržao. Krivo sudi, tko misli, da će obstanak našega naroda u Istri zavisit jedino o tome, budemo li imali nešto više doktora, profesora itd. Tu treba ići dublje i uhvatiti se korena, na njemu i oko njega raditi, da nam klice što bujnije izrastu, a onda neka dodje razboriti i umni vrtlar, koji će im dati, što no rieč „zadnju ruku“. Ima sijaset sela i omanjih mjesta u Istri u kojima nije a i ne bi moglo biti mjesta ni doktorima, ni profesorima, a opet nije razborito, da se oni ljudi prepuštaju sami svojoj sudbini. A tu je upravo polje, na kome se razvija djelatnost naše družbe: ona će u takva mjesta poslati svoje učitelje, koji će biti ne samo za djecu razsadnici potrebitog znanja i prosvjete, već će i narodu ići na ruku savjetom i podukom. Od tuda veliko značenje naše družbe za kulturu i u obće za ini javni život naših ljudi u Istri, pa bi bilo skroz neumjestno i upravo lahkoumno poredjivati i podredjivati našu družbu bilo kojemu, pa mâ i tako važnom družtvu, navlastito pako sada u času, kada je sav narod hrvatski našu družbu toli prigrlio, kô da nije do sada prigrlio nijedno svoje družtvo. I u tome [illegible] Hrvati ne samo velike, [illegible] već i dovoljno [illegible] u [illegible] napredanju: [illegible] bratske solidarnosti kriepi i našu družbu podavajuć joj potrebite [illegible] i snage.

I kad već govorim o toj prekrasnoj [illegible] ne mogu [illegible] male ali tako tužne zgodice, koja ipak donekle zasjeca u život ove naše družbe. Negdje preć tri godine i po započelo se gradnjom družbine škole u Livadama. Ondješnja su djeca pratila velikim oduševljenjem priprave gradnje — dapače, bilo ih je više, koji su i kod gradnje pomagali.

Najvećma se u tome izticao mali dečko od kakvih osam ili devet godina. Njemu je bilo, kô da bi rado uskoriti gradnju — toliko je bilo u njega čeznuće, da unidje pod krov te tako željkovane škole. I vidjelo ga se, kako po ciele satove s posudom u ruci trči k Mirni po vodu, pa je nosi u jamu, u kojoj se gasilo vapno. No tu se dogodila nesreća: spotakla mu se noga i nevoljno se diete srušilo u vapno, što je u jami ključalo. Priskočili ljudi i izvadili mališa iz jame i onako polumrtva ponesoše kući k razcviljenoj majci. Tu se oko njegova uzglavlja kupili ljudi i velikom tugom gledali u njega — maloga mučenika, pa da ga primire, govorili mu: — Sve će to proći — i bol će minuti — a ti ćeš vedar i veseo u školu — u liepu našu školu.

I mališ, u očima kojega se već vrtela smrt, gledao ih i tužno im se smješkao. A kad nije htio da primi nekakav liek, što mu ga pružala majka, podigo se iz tamnoga kuta starac čovjek — približio mu se i reko mu:

Ali, dragi, ne uzmeš li liek, umrieti ćeš — a za koga će onda biti liepa škola?

A mališ okrenuo lice k njemu i u užasnim mukama, što su izdirale sitno i slabo njegovo tielo, prošapta:

A pa bit će za moga brata.

Meni je to pripoviedao onaj starac i mi je rekô:

Kad sam to čuo, ja sam se povukao u svoj kut i tamo sam plakao. — — Poćutio sam, da je ono diete reklo nešto jako veliko — i ja sam o tome najviše premišljavao u času, kad smo ubogo diete nosili na groblje — i od tada mi je ova naša škola postala tako mila, tako draga, kao da je sva samo moja.

Gospodo! iznesao sam ovo, da bude na razmišljanje svoj našoj braći osobito sada u času, gdje krv piše jednu stranicu tužne poviesti naše.

I — eto ako bi koga od naših ljudi u doprinašanju žrtava u prilog uzvišenog cilja družbe naše, priečila kakova sebična misao, neka se taj naš čovjek sjeti krajnjih rieči onoga našega maloga andjelka-mučenika. (Burno odobravanje i pljeskanje.)

A „patrijotički“ ideali za Talijane, kaže „L' Istria“, nisu za austro-ilirsko Primorje, nego za „Venezia Giulia“ ili „Decima regione d' Italia“, jer hoćeš nećeš, Istrija je bila, jest i biti će .... dio Italije. I to kažu talijanski listovi očito, bistro i čisto, polemizujuć s carskim namjestničtvom o povjesti, geografiji itd. naše zemlje.

Interesantna je ta polemika: ne toliko zbog poznate frivolnosti talijanskih argumenata nego zbog postupka primorske vlade. Ona bo svuda i u svemu promiče interese talijanstva, dopušta da se širi nepokvareni iredentizam, ne zabranjuje, nikakve manifestacije talijanskih težnja, koje se izrazuju u saborima, skupštinama, novinama itd. — a hoće da kaže svoju šibu u malenkostima jednog naziva. Komedija! Medjutim talijanski kralj prima deputacije iz ovih krajeva ter se hvali da je veoma dobro upućen o našim odnošajima, dočim Njegovo Veličanstvo car i kralj u Beču nesmije, sbog državnih obzira, niti primati svoje podanike Hrvate, da mu se potuže.

Talijana treba sliediti u ljubavi za svoje! Novi Jornaleto.

DOPISI.

Iz Kanfanara početkom t. mj. U predzadnjem broju „N. Sl.“ čitamo da su školska djeca iz Sošići došla u Rovinjsko Selo na ciepljenje kozica, pjevajući talijanski. Žalostno! Bože moj mili, oni ljudi, ne samo da ne umiju, već niti nečuju govoriti talijanski, osim kad idu u Rovinj, a kad tamo, njihova djeca u „Leginu“ školu! Zar nije to veliko protuslovje? Nije li to prestup istoga naravnoga zakona, natiskivati školu u jeziku što ga djeca ni najmanje nerazumiju? Talijani umuju ovako pred našim pukom: Ta vi znate svoj jezik, toga vam nije potreba učiti, dajte svoju djecu u talijansku školu nek vam nauče i talijanski, i tako će te imati kod kuće dvojezičnog sina i dvostruku korist. A nevoljan i bezazlen seljak mu povjeruje, misleći, da je talijanskoj gospodi njegovo zlo stanje veoma na srcu, i da se ona zauzimlju samo da ga zbilja usreće; i on učini kako mu Rovinjac kaže. Ali se je ipak koji pošten našao, koj jo Rovinjcem odgovorio: Ta i vi poznate svoj talijanski jezik, zašto ne biste prije marili za svoju korist i sebi prije pomogli te si sagradili hrvatsku školu u Rovinju? A njeki im još rekao: Vi ste toliko učili, pa to još niste naučili, da ako diete ne znade da „la casa će reći, kuća, il maestro učitelj, il libro knjiga“, t. j. ako na temelju svoga materinskoga jezika ne poznade najjednostavnije stvari, uzalud će on kroz godine i godine grijati klupe i derati gaće, te će mu bolje da [illegible] krave pase nego da u onoj školi gubi vrieme uzalud. Bilo je još i drugih, koji su se takvoj školi protivili; radi toga su počeli varati ljude da će to biti hrvatsko-talijanska škola, a [illegible] su bili dva generala Kanfanarska: [illegible] i Gulić. To su vam dva [illegible], koji su došli u Kanfanar iz svoje gladne Italije trbuhom za kruhom, te bi sada htjeli zapovjedati i predstavljati ciel Kanfanar. Težak Kanfanar, kad nebi imao boljih i poštenijih ljudi od one dvojice, bolje bi bilo da sto kilometara pod zemljom propadneš. I ta dvojica bi htjela imati povlastice i u crkvi, koja kano Isukrstova ustanova im veoma smrdi, te bojeći se, da ne bi krov pao na nje, drže je se veoma daleko; dapače po njihovom hvastanju nisu nikad pristupili sv. sakramentima od dana kad su se zakonili ili tako. A takve ljude biskup i njegovi vjerni najvole slušati i uvažiti; eh šta ćete, nisu Hrvati i to je dosta, pa su im bili odmah dali i talijansku svibanjsku pobožnost. Buduć da je puk neprestano mrmljao i opetovno kod župe-upravitelja prosvjedovao proti takvoj sablazni u crkvi, kakve se do onda nije nikad čulo, da se povrati puku pobožnost kako ju može razumjeti i kako je bila i prijašnjih godinah, morao je naš vriedni ondašnji kapelan obratiti se na biskupiju, kad im to nije mogao ili nije htjeo dati župnik. I tako tekar se je zadovoljilo želji cieloga puka, koji sada mnogobrojno polazi onu pobožnost. Ali buduć da je i biskupu bila na srcu ona talijanska pobožnost, nije ju htjeo ukinuti, kako bi bio morao, nego je onoj dvojici opredielio drugi sat, što je veoma uvriedilo njih dvojicu, koji do sada nisu nikad vični odmicati pred pukom, dapače ni pred Bogom, i s toga se razsrdili i na Majku Božju te ju zapustili. Nu biskup ih nije htjeo za dugo vreme ostaviti same bez pastira tako ožalošćene, te im obeća proroka utješitelja, i pošlje im uzorna kapelana, čistoga Talijana, koji će prijateljevati s onom dvojicom. Biskupe, biskupe, kad bi ti spoznao veličinu svojih grieha proti hrvatskom puku, odmah bi se zatvorio u samostan i sam si naložio težku pokoru. Zar je ono svećenik za Kanfanar, kad ne pozna ni rieči hrvatske, zar će on obavljati svoju dužnost, ili će možda onaj tirolski propoviedat drugu, nepoznatu vjeru zadahnutu iredentizmom?

Hvala ti, nećemo takvih ni biskupa ni pastira. Čujte ljudi, koji živite u 20. vieku, vieku prosvjete, eto jedan katolički biskup, potomak rimskog naobraženog naroda, šilje jednoga talijanskoga svećenika, koji nepozna ni rieči hrvatske u župu čisto hrvatsku! Čujte, velim i zgražajte se, jer se to ne dogadja niti u Africi medju crncima. Šta rade oni pitomci u konviktu u Kopru? Zar neuče hrvatski jezik. Što velim, uče? Bože sačuvaj kad bi se ondje čulo samo jednu rieč hrvatsku. Na to strogo paze oni predpostavljeni, koji vole vraga nego Hrvata. I taj je zavod ustanovio jedan biskup Hrvat, i kako kažu tu se ne vidi niti njegove slike; sad podupirajte vi Istrani Hrvati taj konvikt. Isti svećenici bi morali ustati proti takvom zavodu. Ali što kažem? Gdje su svećenici koji bi jednom ustali proti tomu zulumu i očitoj nepravdi? Ono malo što ih je, razštrkani su po kapelanijah i po zabitnih mjestih te moraju tamo čamiti nezna se radi kojih grieha, a kad bi samo digli svoj glas da pomognu tužnomu narodu, već bi letele suspenzije i exkomunikacije, kako to pokazuje izkustvo, dočim su oni, koji zapremaju bolja mjesta, biskupovi pokorni sluge. Oni svećenici, koji na svaki i najnepravedniji biskupov predlog i zahtjevu klimaju, makar bili i iz Afrike. predpostavljeni su uviek i u svemu domorodcem. Buduć da takvih nemože mnogo naći u Istri, traži ih drugdje, a to osobito u Italiji i Trentu te ih mami najboljim mjestima, a svoje svećenike zapostavlja, te domorodci moraju se seliti iz biskupije a dolaze sve tudjinci, koji ne poznaju jezika puka. Ta [illegible] samo jednoga Istrana kateheta! [illegible] mi koga svećenika rodoljuba Hrvata da zaprema koje važno mjesto? Oni, koji imadu kakvu dobru župu, nastoje na svaki način da biskupu ugode, makar zanemarili i svoju svećeničku dužnost, samo da zadrže svoje mjesto, i uspiju. Drugi, neznajući kako bi se bolje laskali, uzdržavaju talijanske škole i pomažu raznarodjivati hrvatsku djecu, na uhar lažiliberalcem a na vječnu štetu vjere i morala.

Siećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Imenovanje. Naš prijatelj i čestit rodoljub g. Alfons Legiša pomoćni činovnik na c. kr. drž. željeznici u Puli imenovan je ovih dana činovnikom i promaknut u deseti činovnički razred. Vriednomu prijatelju naše srdačne čestitke.

† Ivan Mandušić pok. Ivana, rodom iz Loborike, sudac u Doljnjoj Tuzli (Bosna), umro je ovih dana iza duge bolesti, ostavljajuć četvero djece u dobi od 7—15 godina. Prije tri godine umrla mu je i vriedna žena te su sada njegove sirote bez otca i matere.

Izučiv škole, bio je pokojnik otišao u Bosnu te je tamo u raznim mjestima vršio sudačku službu. Dobar Hrvat, ljubio je narod, med kojim je služio, a kad je mogao, navraćao se je u milu si Loboriku, u pohode starcu otcu i braći. Žalimo preranu smrt (bilo mu tekar pedesetak godina) našega vriednoga zemljaka te uz izraz našeg saučešća bratu mu Antonu, posjedniku u Loboriki, kličemo pokojniku: dobra Ti se duša raja naužila, a tielo nek Ti bude lahka hrvatska zemlja!

Konac školske godine na hrvatskoj pučkoj školi u Šiani slavio se je u nedjelju, dne 12. t. mj. Iza mise, odslužene od vjeroučitelja veleč. gosp. Polutnika, u crkvi Majke Božje u Survam, skupilo se dosta rodoljubnog obćinstva u samoj školi, gdje je sliedilo izpitivanje djece uz prisustvovanje odaslanika družbinih gg. dra. Laginje i Zuccona.

Što nas najviše veseli, opazili smo da su djeca zdrava i živahna, dočim istodobno znaju održati najljepšu stegu. Pri izpitivanju se je pokazalo, da se djeca dobro uče.

Ovom prilikom iztičemo, da će se buduće godine naša škola pokazati tiesnom za veći broj djece ; da bi se makar uz koju žrtvu, moralo skrbiti za veliku zgradu, u središtu Pule. Konačno bi preporučili nekim našim u gradu, koji još ne šalju svoju djecu u hrvatsku školu, da to buduće godine učine; a da ljudi ne budu mrmljali proti dotičnicima.

Državna gimnazija u Puli. Imali smo prilike vidjeti „Program“ za školsku godinu 1902.-1903. mjestne c. kr. državne gimnazije. Iza oveće radnje profesora Maira („Auf alten Handelswegen“ iliti „Putovanja Pytheas-ova u zemlju jantara itd.) dolaze obširni statistični podatci. Svih djaka bilo je ove godine 187, od kojih po narodnosti bijaše: 39 Njemaca, **48 Hrvata i Slovenaca**, 100 Talijana. Veseli nas broj naših djaka, premda bi imao biti mnogo veći, jer u ono sto Talijana i 39 Njemaca ubrojeno je mnogo naših, košto su, pa makar stoput rekli da nisu, i oni

i njihovi otci s njima, n. pr. Stihovići, Vratovići, Matijaševići, Preradovići, Cotići i sva sila drugih. Ili je zar ovo krv talijanska i Njemačka?

Hrvatski jezik učilo je 49 djaka, a talijanski 66: po našem mnenju morale bi se uvesti obvezatno učenje i jednog i drugog jezika za sve djake, i to ne samo puljske, nego svih gimnazija u Istriji i Trstu.

Konsumno družtvo u Premanturi. Opet je sagrađena jedna tvrđjavica za naš puk: ustanovljeno je i u našem selu „Konsumno družtvo" po primjeru medulinskoga i limskoga, te je već počelo djelovati. Prvi upravni odbor bio je izabran ovako: Kažimir Mikovilović, predsjednik; Mijo Iveša, podpredsjednik; Luka Bogetić, Grgo Mišković i Luka Iveša odbornici. U nadzorni odbor su izabrani: Mate Premate, Martin Perišа, Ante Iveša. Neima dvojbe da će i premantursko družtvo najbolje uspjevati, jedno s toga, što je udruživanje današnji dan prva i najjača poluga za napredak puka, a drugo s razloga, što su na čelo družtva postavljeni vriedni muževi, zauzeti svim srcem za stvar.

Družtvo broji sada okolo pedeset članova, ali nade je, da će ih do godine biti još toliko, čim se nekoji osvjedoče, da je u narodnom kolu najbolje.

Po dolini Raše — kako nam pišu iz Pićanštine — učinila je dne 7. t. mj. voda ogromne štete, odnesav skoro sve jur pokošeno sieno i pokvariv i ono malo što ga je još ostalo. Sirota narod, sve tamo od Čepićkog jezera do Barbana pretrpio je težak udarac, izgubiv svu krmu za svoje blago i najbolji plod, što ga inače unovči.

Ele, vlado, koja znaš za narod, kad treba zvati ljude pod pušku i utjerivati poreze — sad ti je doba, da narodu pomogneš. Carske i občinske oblasti učiniti će, nadamo se, sve što je nuždno, a da se nesreća ublaži.

Pazinski kotar:

Koji izaziva u Pazinu — koji zastupa c. kr. vladu? Na dan Tielova je pazinska talijanaška stranka pozvala glazbu iz Pule za procesiju. Iza procesije išla je rečena glazba kroz Pazin. Grad Pazin bio je zastupan većinom po „mularij" a c. kr. vlada po dvojici c. kr. činovnika i to u uniformi. Pošto je prvi put sve dobro prošlo odmah za buduću nedelju pripravili „Tombolu" pa eto opet puljske glazbe. — Kako prvi put tako i sada — oko 6 sati poslje podne prošla je glazba kroz Pazin, a za njom nješto „mularije", i naravski par činovnika.

Na odlazku u večer pratila je svietina na kolodvor glazbu, te tamo počelo se po njihovu izazivati sviranjem izazovnih komada kao n. pr. Marameo itd. i vikati: Viva il jinazio italijan di Pisino, Viva la Lega nazionale, Viva l'Istria italijana i drugih poruga, a naravski kod toga prisustvovali su djaci talijanske gimnazije i c. kr. činovnici a naime oni od c. kr. poreznog ureda i c. kr. pošte, a i sud i kapetanat bijahu zastupani, a redari su nehajno, mirno sve to gledali.

Dakle puljska banda je učinila svoju dužnost samo joj preporučamo za drugi put da neizazivlje, a c. kr. činovnikom želimo bolje i svietnije gospodare.

Porečki kotar:

Zakonska osnova — odbijena. C. kr. ministarstvo poljodjelstva izjavilo je, da nemože prihvatiti zakonsku osnovu na zaštitu poljodjelstva proti zlobnom oštećivanju, izradjenu i predloženu od zemaljskoga odbora u Poreču.

Ta osnova morala je biti sastavljena pristrano i površno, kao što su sve slične osnove istarskoga zemaljskoga odbora, pa zadobije radi toga malo koja privolu vlade ili potvrdu Njeg. Veličanstva. Takva je sudbina snašla i ovu posliednju osnovu koja je stalno sastavljena s talijanskog narodno-političkog stanovišta. Ako je tomu tako, pravo je, da ju ministarstvo nije odobrilo.

Koparski kotar:

Iz Lanišća nam pišu: Dne 7. t. m. vjenčao se g. Jakov Zlatić, kovač u c. kr. arsenalu u Puli sa dražesnom djicom. Ružicom Špinoti. Mladomu paru najsrdačnije čestitamo! — Tom prigodom sabralo se K 31·14 za „Djačko pripomoćno družtvo", što kao mlodari, a što za izlicitiranu šačicu slatkiša s jednim rubcem, iznos se je odposlao rečenomu družtvu. Dao Bog, da bi se tako svuda i svagdje sabiralo, jer sirotami malenkost dobro dodje. Ta: Zrno do zrna pogača, a kamen do kamena palača.

Voloski kotar:

Odobren zajam. Zemaljski odbor u Poreču odobrio je zadužno pismo, kojim je porezna občina Opatija dignula kod posujilnice u Kočevju kruna 100.000 za gradnju novoga groblja u Skrbićih i nove ribarnice u Opatiji.

Razne primorske viesti.

Naši mladići na c. kr. obrtnoj školi u Trstu. I ove školske godine polazili su nekoji naši mladići iz Istre c. k. obrtnu školu u Trstu i to kljesarsko-uresni odio. Od njih četvorice jesu trojica bivši djaci delavske škole u Kastvu. Dvojica od te četvorice t. j. Fran Frančić i Ivan Marčelja svršili su sa odlikom a druga dvojica t. j. Marijan Rubeša i Milan Brozović dobrim uspjehom ovu školsku godinu. Nadamo se, da će velezasluzni ravnatelj „Delavske škole" u Kastvu i u buduće nastojati, da odpremi kojeg vrstnijeg našeg mladića na tu školu.

Sukob ladja na moru. Dne 8. o. m. naletila je Jachta c. i kr. mornarice „Pelikan", koja je u Trst dovezla admirala baruna Spauna i koja se je vraćala iz Trsta u Pulu, nedaleko istarske obale na talijanski trabakul „Adolfo S." kreat kamenom. Trabakul potonuo je odmah jer bijaše od „Pelikana" na dvoje presječen. Momčad mu je spašena. Vlastnik trabakula, da će tražiti odštetu, ali treba prije dokazati tko li je zakrivio nesreću.

Sa istarske željeznice. Ravnateljstvo državnih željeznica u Trstu naložilo je, da se počam od 1. julija o. g. na postaji Sv. Stjepan-Livade (na istarskoj željeznici Trst-Poreč) dieli vozne karte za tamo i natrag i da se uvede za sada privremeno na postajah Sv. Stjepan-Livade, Sandrija i Završje ograničenu službu trgovačkih pošiljaka.

Poštarski promet. C. kr. poštarsko i brzojavno ravnateljstvo u Trstu oglašuje: Od 1. julija t. g. dopuštaju se poštanske naputnice do iznosa 500 K u prometu sa portugezkim kolonijama: Angola, Kapnerdski otoci, Guinea, Portugezka, Indija, Mozambique, Sv. Tomaž i Principe. Za odpravljanje naputničnih iznosa na portugezku poštansku upravu do Lisabone, plaća se medjunarodna pristojbina za naputnice, naime za prvih 100 kruna 25 h., za svakih 25 kruna i za svakih dalnjih 50 kruna 25 h. Za odpravljanje od Lisabone do mjesta opredjeljenja plaća se posebna pristojbina, što se odtegne od dotične naputnice. Ova iznosi po svoj prilici 30 h. za svakih 25 kruna. Želi pošiljaoc da naslovnik prima podpuni iznos, onda treba da dotično povisi iznos naputnice.

Odsele mogu se u prometu sa britiskim kolonijama: Zlatni kraj, Grenada, Mauricij, Seišelen, Sv. Lucija, Sv. Vincentije i Sierra Leone pošiljati pisma vriednosti. U prometu sa britiskom kolonijom Zlatni kraj utanačen je najveći iznos do 1250 franaka, u prometu sa Seišelen do 3000 franaka, a u prometu sa ostalim gorenaznačenim kolonijama do 1500 franaka. Plaćaju se sliedeće pristojbine: Pristojbina za pisma, za preporučenje, i ona za osiguravanje u iznosu od 35 h. za svaki 300 franaka označene vriednosti.

C. kr. financ. ravnateljstvo u Trstu oglašuje: Popusti na zemljarini i kućarini, zatim sniženje glavne svote poreza od tečevine i osnove poreza, poduzeća, koja su podvržena javnom polaganju računa: Na temelju članka IV. incl. XI. zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220 popusti i sniženja gorespomenutih poreza utanačuje se za godinu 1903. kako sliedi:

1. Popust na zemljarini s 15%, a na porezu od najamnine i na razrednoj kućarini izuzamši 5postotni porez od prihoda kuća privremeno slobodnih poreza sa 12½% državnog poreza. Taj popust se pak ne proteže takodjer na neerarne doklade, koje će se radi toga odmjeriti i utjerati od cielog državnog proreza bez odbitka popusta.

2. Sniženje glavne svote poreza od tečevine obavljeno u prijašnjim godinama u mjeri od 25%, ostaje u krieposti i za tekuću godinu.

3. Osnova poreza za poduzeća podvržena javnom polaganju računa, navedena u § 100, br. 1 i 5 spomenutog zakona, ostaje utanačena kao za prijašnju godinu sa 10% čistog dohodka.

Sol za ribare. Posliednji „List zakona i naredaba" od dne 7. o. mj. priobćuje naredbu ravnateljstva finance od dne 15. junija 1903. br. 15.263, kojom se naznanja, da je carskom riešitbom dozvoljeno ribarom našega Primorja i Dalmacije nabavljati bielu sol za solenje morske ribe i drugih morskih životinja (raci, jastozi itd.) za nižu već utanačenu cienu i u tolikoj mjeri, koliku ribari trebaju, nu pod nadzorom i pod uvjeti, koji su potrebiti na zaštitu monopola (samoprodaje) soli. Na temelju te odluke doznačeno bijaše medjutim ravnateljstvu finance u Trstu godišnjih 3000 kvintala soli za ribare da se istu u slučaju potrebe prodade ribarom iz grada i onim iz istar. občinah (ubrojivamo i ribare na kvarnerskih otocih), koji su već sada nabavili sol za ribu u godišnjoj mjeri, opredieljenoj za nižu cienu.

Od gornjih 3000 kvintala mogu u slučaju potrebe dobiti i drugi ribari iz občinah, spadajućih pod okružje ravnateljstva finance u Trstu, biele soli za soljenje morske ribe i drugih morskih životinja, za nižu cienu. Za slučaj, da ono 3000 kvintala godišnjih nebi bilo dosta, moći će ravnateljstvo finance dogovorno sa namjestničtvom u Trstu doznačiti ribarom od one soli, koja bi ostala na skladištu od koje prvašnje godine.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:
Gosp. Buždon Grgo K 2, g. N. Uravić, učitelj u Štivanu K 10, sabranih u družtvu Martinšćana i Štivanjaca na Ivanju, na uzdarje veleč. p. M. M. koji se dobrohotno pobrinuo za izplatu računa.
Ukupno danas . . . . . K 12·—
Na račun ove godine izkazano . „ 281·89
Sveukupno K 293·89

Podružnici družbe sv. Cirila i Metoda u Puli, darovaše preko njezinoga blagajnika: G. S. V. K 5, pop Andr. Benigar iz Filipana K 12.

Politički pregled.

U Puli, dne 15. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Službeni list bečke vlade priobćio je ručno cesarsko pismo kojim se češki ministar dr. Rezek na vlastitu molbu diže sa službe ministra. Uz zahvalu krune, pridržava si ista njegovo dalnje službovanje. Njeg. Veličanstvo izražava ministru Rezeku za njegovo odano i uresno službovanje svoje podpuno priznanje. Češki listovi, govoreć o odstupu dr. Rezeka kažu, da se jošte nezna da li će on stupiti opet u državnu službu ili će preuzeti zastupnički mandat, koj mu bijaše jurve ponudjen.

Razlozi, koji su dra. Rezeka sklonuli na odstup, vriede zanj i nadalje. S konačnim prihvatom njegove ostavke odklonjeni su i poznati zahtjevi češkoga naroda, koji bijahu i onako već vrlo skromni.

Vladi blizu stojeći listovi pišu, da kani ministar-predsjednik nakon ljetnih praznika opet stupiti u dogovore sa Niemci, nebi li ih sklonuo na popust glede čeških zahtjeva i tako osjegurao redovito parlamentarno djelovanje, u prvom redu riešenje nagodbe, carinskog cienika, obranbenog zakona itd.

Poznati sveučilištni profesor i češki radikalac dr. Mašaryk napisao je proti mladočeskoj stranci oštru brošuru, koja će izaći za koji dan izpod tiska i u kojoj šiba bezobzirno djelovanje mladočeskih zastupnika koli na domaćem tcli na državnom saboru. Niemci se pravom vesele, što im podaje češki politik oštro oružje proti zastupnikom češkoga naroda, nu dvojimo, da će tim koristiti ni sebi ni svomu narodu.

U glavnom glasilu mladočeske stranke priobćuje zastupnik dr. Kramař članak, kojim navieštа žestoku borbu proti Koerberovom ministarstvu. On kaže medju ostalim, da su se umjereniji češki zastupnici nadali, da će vlada ipak nješto učiniti za češki narod; u odlučnom času ali uvidiše konačno i oni, da se neimaju ničemu nadati od sadašnje vlade. Sada, poslie odstupa dra. Rezeka nestalo je svake nade. U Austriji nastupio je sada takov čas, da se radi o njezinoj budućnosti. Vlada neima nagodbe, neima carinskog cienika, neima trgovačkih ugovora i svega toga neće biti bez privole zastupnikah češkoga naroda. Sada uvidjaju svi zastupnici češki, da je neobhodno potrebita najskrajnija i najodlučnija borba proti politici dra. Koerbera.

Hrvatski listovi iz Dalmacije pišu, da snuju splitski rodoljubi sa narodnim zastupnikom i načelnikom Milićem na čelu narodnu organizaciju, koju bi se imalo započeti čim stupe sve hrvatske stranke u jednu. Organizacija biti će tako zasnovana, da bude u neku ruku pravo narodno vieće, koje će imati i svoj narodni ured. Kad budemo jedna hrvatska stranka — piše starina Milić — nestati će posvuda razciepkanosti, nesloge i razlike mišljenja. Tako ćemo utrti put i približenju braće Srba.

Službeni list hrvatske vlade javlja, da će odstupiti predstojnik nutarnjeg odiela g. Krajčović, koji zastupa sada bana. Njega bi imao zamjeniti zastupnik dr. Šumanović. Novi ban nastupiti će službu ovoga čednа. Neke novine pišu, da će odstupiti i predstojnici pravosudja Klein i onaj nastave profesor Pavić. Mjesto prvoga da je ponudio ban Pejačević sveučilištnomu profesoru i zastupniku dru. Vrbaniću, koji da je to častno mjesto odklonuo. Predstojnikom nastave imao bi postati sveučilištni profesor dr. Pliverić.

Iz Varaždinske županije stižu iz nova viesti o pobunama onamošnjeg pučanstva, koje nije podnipošto zadovoljno sa došašćem novoga bana, i sa njegovim izjavama. — Prošle subote navalilo je množtvo u Ivancu na žandarsku postaju, zahtjevajuć da se na njoj izvjesi narodna troboja. Nadošlo vojničtvo, hoteći da razprši množtvo, pucalo je i usmrtilo jednoga, težko ranilo trojicu, a ozledilo osam njih. — U Kelemenu su seljaci prošle nedjelje izvjesili na župnu crkvu hrvatsku troboju. Kad je vojničtvo i redarstvo htjelo da zastavu skine, seljaci se oprieše; vojničtvo je tad, na kapetanovu zapovjed, rabilo bajunete, te Blož Kovačević i Stjepan Janošić padoše proburaženi sa strane na stranu, a više seljaka bilo je težko ranjeno. — Na Belegu, u Bednji, i drugdje po Varaždinskoj županiji bilo je protumadjaronskih izkaza i krvavih sukoba sa vojničtvom.

I u Zagrebu sve još nešto vrije. Predprošle noći pukle su dvie dinamitarde, a jučer već treća!

Crna Gora.

Njemačke novine, koje pišu riedkokad povoljno o maloj kneževini, donose u zadnje doba čudne viesti o Knezu Nikoli i o njegovoj vladi. Knez Nikola da kani proglasiti nasliednikom priestolja drugog sina kneževića Mirka, jer da prvi sin kneževič Danilo neuživa ugleda u narodu. Ta viest, da je prouzročila veliku uzbudjenost u čitavoj kneževini.

Osim toga, da su Crnogorci nemilo iznenadjeni što je knez odpustio nekoje starije ministre i državne savjetnike. To je doduše istina, ali to su većinom stari muževi, koji služe 30—40 godina svojoj domovini i koji da su želili sami počitka. Ove viesti biti će dakle po svoj prilici pretjerane, a pravi uzrok nezadovoljstvu naroda valja tražiti u velikom siromaštvu nižeg pučanstva.

Srbija.

Kralj Petar primio je ovih dana u svečanoj audienciji izvanrednog ruskog poslanika i ministra Čarikova, koji je predao kralju u prisutnosti ministra izvanjskih posala vjerodajnicu ruske vlade. Ruski je poslanik pri tom izjavio, da mu je prijutna dužnost uvjeriti kralja o osjećajih iskrenog prijateljstva svoga vladara prema kralju i njegovom narodu, naglasujući kako povjestničke sveze, koje postoje izmedju Rusije i Srbije posvjedočavaju narodni značaj tih osjećaja. Kralj je na to izjavio, da je duboko tronut i zahvalan na osjećajih ruskog cara, te da neće sa svoje strane ništa propustiti, da što bolje odgovori tim osjećajem. Tomu koraku ruske vlade vesele se srbski politički krugovi, te se nadaju, da će i ostale vlasti čim prije sa Srbijom uzpostaviti prijateljske diplomatske odnošaje. Po izričnoj želji kralja Petra ukinuta je u Srbiji cenzura za inozemske listove. Tako će ti listovi od sada bez ikakve zaprieke dolaziti predbrojnikom u Srbiji. Vlada je imenovala generala Grujića predsjednikom državnog senata a na njegovo mjesto poći će kao poslanik u Carigrad bivši ministar-predsjednik Gjoka Simić.

Razne viesti.

Bolest sv. otca. Zadnjih dana, reć bi, da je krenula bolest pape Lava XIII. nješto na bolje, ali je njegovo stanje još uviek takovo, da se je bojati od časa do časa, da bi moglo krenuti na gore i prekinuti nit njegovom dragocienom životu.

Posebno izdanje „Giornale d' Italia" od 12. julija, javlja, da je papino stanje sveudilj ozbiljno, makar da se od tri dana opaža okret na bolje. Tomu se ni liečnici nisu nadali. Jedan od liečnika dopušta, da bi papa mogao ozdraviti, ali dr. Lapponi drži, da te nade vrlo slabe uslied starosti i slabosti papine, te da se mora od dana do dana očekivati katastrofa.

Dobrotvor naše „Družbe sv. Cirila i Metoda. Poznati dobrotvor hrvatskoga naroda, presvj. g. Pavao Gugler, biskup u Zagrebu, podielio je našoj „Družbi" običajni dar od 200 kruna povodom blagdana sv. apostola Cirila i Metoda.

Dočim se ovim zahvaljujemo najsrdačnije odličnomu svećeniku i rodoljubu u ime naše školske dječice, izrazujemo toplu želju, da bi još dugo naša „Družba" uživala ovakvu podporu od presv. gosp. biskupa!

Skupština družtva za gradnju zborne crkve bl. Dj. Marije na Trsatu. Spomenuto družtvo obdržavalo je dne 10. svibnja svoju godišnju skupštinu, koju je otvorio predsjednik o. Romualdo Jereb zgodnim govorom, u kojem je iztaknuo zadatak skupštine, da se članovi porazgovore o cilju družtva, djelatnosti i uspjehu iste. Predsjednik je nasploh upozorio na misao, koja je ovo družtvo udjelotvorila, a ta je ljubav prema prebl. Majci božanskoga našega Spasitelja, koju ljubi sav svieti, te joj najveći važni umjetnici posvećuju svoje radnje, a narod po raznim darovima poklanja svoju ljubav. Ta ljubav očituje se u prinosima i darovima za ovo družtvo, koje je i u prošloj godini uspjelo da prikupi priličnu, ali još nedostatnu gradjevnu glavnicu. — Nakon predsjedničkih ustade tajnik g. dr. R. Linić, da izviesti o upravi i radu družtvenoga odbora, koji je rad obzirom na broj i vrst članova tako obsežan, a gledom na način sredstva za prikupljanje prinosa tako raznovrstan i neograničan, da je tajnik bio prinuždjen priobćiti skupštini samo neke glavnije činje odborske djelatnosti. — Ta se djelatnost ravno vidi u blagajničkom uspjehu, što je skupština zadovoljno slušala, pak tajnikovo izvješće odobrila.

Iza toga izviestio je blagajnik preč. g. M. Marušić o družtvenim računima potanko. Odboru je uspjelo u dvie godine obstanka družtva prikupiti 27.372 člana, a u novcu čistih 63.891 kruna, koja je svota kamatonosno u raznim novčanim zavodima uložena. — Dobro je jošte spomenuo blagajnik, kad bi se skupštini mogao prikazati i još bolji uspjeh, kad bi svi članovi izvršili svoju dužnost, odnosno obećanje, na koje se računa samo onda, kad se izpunjuje, a drži, da će se to radom odbora doista i polučiti u budućoj godini.

Buduć nije sa nikoje strane bilo prigovora ni slučajnih predloga, zaključio je predsjednik skupštinu, preporučivši družtvo svim članovima, da i oni svojim družtvenim položajem i uplivom, u prigodama zagovore ovo plemenito družtvo, kako bi mu uspjelo podići dostojan hram ovoga znamenitog hrvatskoga svetišta; i tad zaključi drugu glavnu skupštinu.

Uvjereni smo, da će svi Hrvati svojski poraditi na čast Majke Božje, a njihovomu pregnuću i trudu ne će izostati Božji blagoslov; jer svaki i najmanji dar osobno prinesen, te posredovanjem pribavljen, uložen će biti za izgradnju svetišta hrvatskog naroda, kojemu je udieljena izvanredna blagodat prebl. Djevice i Gospe Marije time, što je na državu Hrvatâ posvetila boravkom svoje sv. kuće na Trsatu, gdje je Svevišnji po njezinom zagovoru podielio jur i svedjer dieli potrebnom čovječanstvu neobrojene duhovne i tjelovne milosti.

Prieki sud u hrvatskom Primorju ukinut. Službene novine hrvatske vlade priobćuju, da je danom dne 10. t. mj. dokinut prieki sud u kotaru sušačkom i u gradu Bakru županije modruško-riečke.

Koliko se je izvezlo drva iz Rieke god. 1902.? U godišnjem izvješću trgovačke komore na Rieci ističe se, da je izvoz drva iz Rieke u godini 1902. znatno pao. Izvoz rečene godine bijaše od prijašnje godine manji za 548.189 q. ili za 5400 vaguna. Od ovoga manjka pada na dužice 250.204 q. Izvještaj ističe nadalje kako bijaše opravdano nastojanje riečke trgovačke komore, da se spoji Rieku sa Bosnom putem željeznice, a „Novi List" dostavlja tomu, da bi komora imala puno više prava da traži željeznicu, koja bi činila pristupnimi ogromne šume u Lici i u ostaloj gornjoj Krajini.

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. prof. **I. M-6 u V.** i g. **Fr. S. u C.**: Radi pomanjkanja prostora u budućem broju.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Lindarsko družtvo za štednju i zajmove u Lindaru; Posojilnica in Hranilnica u Podgradu.

Tko se želi obskrbiti pravim.

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Mariana br. 7.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
— za Istru. —

RODOLJUBI!
Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Mlatilnice i čistionice za žito,
slamoreznice, vinske preše i mastilnice, preše za sieno, pumpe za svaku porabu, plugova itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke
ŽIVIC i DR. u TRSTU
Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Zahtjevajte pravi
kranjski brinovec
dvostruko žgani, od
Frana Cvek-a u Kamniku (Kranjska).
Traži se soldan zastupnik za Istru.

Sve strojeve za
poljodeljstvo i vinarstvo.
Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino*, novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetljike na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, konobarsko orudje**, takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d. . . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

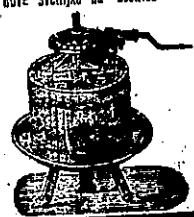

IG. HELLER,
Beč, Praterstrasse 49.
Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se sanbćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovišu u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 30. Pula, u četvrtak dne 23. srpnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K. 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utrživje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Smrt Lava XIII.

Dugo, neočekivano dugo borio se je kao lav proti nemiloj smrti — ali njoj ipak konačno podlegao.

Ono na oko slabašno tielo velikog pape prkosilo je proti svakom očekivanju težkoj bolesti, koja je malo po malo izpodkopala njegove životne sile.

Veliki papa Lav XIII. predao je svoju dušu Svevišnjemu u ponedjeljak poslie podne okolo 4 sata u prisutnosti njegovih liečnika, rodjaka i nekolicine kardinala.

Posliednjih dana izgubila je njegova okolina svaku nadu. On je ginuo od časa; njegov život dogorio je kano i svieća voštanica.

Njegovi liečnici upotrebiše sva sredstva, što im ih znanost pružila, da produlje dragocieni život izvanredno velikog muža — ali i ta sredstva konačno ih izdaše!

Slabašno tielo podleglo je nakon dugotrajne i junačke borbe i plemenita njegova duša poletila je dne 20. t. mj. u 4 sata i 4 časa popodne u krilo Svevišnjega, da primi zasluženu plaću za sva njegova sjajna djela na korist sv. crkve i u obće svega čovječanstva.

O posliednjih trenutcih pape Lava XIII. imademo iz Rima sliedeće viesti:

U Rimu nalazeći se kardinali pozvani su bili naglo svi u Vatikan pošto se nalazio sv. otac u angoniji.

Kad je kardinal Vanutelli podielio sv. otcu posliednje odrešenje zavladao je u sobi ganutljiv prizor. Okolo bolestnikove postelje stojahu kardinali Oreglia, Rampolla, Della Volpe i drugi; uz ove stojahu papini nećaci grofovi Pecci. Sv. otac bijaše jošte kod sviesti. Progovorio je nekoliko rieči i medju ostalim preporučio kardinalu Oreglia sv. crkvu. Na molbu monsignora Bisleti-a podielio je sv. otac svoj blagoslov rekavši: Sia questo l'ultimo vale. (Neka bude ovo zadnji pozdrav). Iza toga podao je veoma težko kardinalom ruku.

Viest o njegovoj smrti pronesla se munjevitom brzinom po Rimu a zatim po čitavom svietu.

Kardinal Oreglia, koji vlada crkvom do izbora novoga pape, dao je odmah priobćiti brzojavno smrt sv. otca svim nunciaturam kod tudjih dvorova.

Nekoji vladari, medju ovimi prvi car i kralj Fran Josip te njemački car Vilim izraziše svoje saučešće brzojavno.

Poznaju nas — kad su u škripcu!

U predzadnjem broju našega lista priobćili smo pod naslovom „Oklic hrabrim prebivalcem istrijanskoga okrožja v brambo svoje domačije" kratku viest o tom, kako bijaše godine 1848. po nalogu vojničkog zapovjedničtva u Primorju razposlan proglas na sve naše vidjenije rodoljube širom Istre.

Obećali smo tada, da ćemo i mi taj „Oklic" priobćiti hrvatski „neka se osvjedoče opet jednom naši čitatelji, kako nas poznaju carske oblasti kad im dogori do nokata, t. j. kad im zaprieti pogibelj od Talijana, koje inače podupiru na sve moguće načine na štetu našu i same države".

Priobćujuć ovim taj „Proglas junačkim stanovnikom Istre na obranu svoje domovine", odazivljemo se svomu obećanju:

„Vriedni i junački Istrani!"

„Vaša viernost i vaša odanost carskoj kući, vaša ljubav do domovine i želja očuvati tudjega gospodstva svoju pokrajinu i stare slobodne običaje, kakve su vam vaši djedovi ostavili, pozvaše vas pred 33 i 35 godina pod oružje". *)

Vaša pobjeda i izgon dušmana bijahu tomu slavnom posliedicom. Uprav istoj zastavi, koja bijaše svjedokom prisege vaših otaca za obranu svoje i koja ukrasuje od davnih vremena župnu crkvu u Pazinu, uprav k istoj zastavi ste sada pozvani o junački sinovi istrijanski, da se složite na obranu vaših obitelji, svojega posjeda i blaga, na obranu domaće zemlje, na slavu i sreću vaše pokrajine.

Briga neka vam bude, da sačuvate plodove 30godišnjega mira pod opreznom vladom, koja je činila evasti vaše liepe krajeve, te kao vjerni sinovi Istre dajte zagrmiti po vaših dolinah i brdinah glas na oružje na obranu slobodne i mile vaše domovine.

Složite se vi, koji ste pravim duhom nadahnuti, te prisežite svečano pred licem Božjim, da ćete biti vierni slavi i dužnosti, da ste pripravni žrtvovati život i proliti krv za miloga našega cara Ferdinanda I. i za obranu Njegovog ustavnog priestolja; složite se, da budu, ako nam se pruži prilika udariti na dušmana, takodjer vaši sinovi mogli kazati, kako su njihovi vriedni otci junački domovinu branili, te uvjek znali pridobiti si blagodati mira.

Nakana je za sada slobodnu ili dobrovoljnu četu od samih Istrana sastaviti, i to pod sliedećimi uvjeti:

(Zatim sliedi 12 točaka ticućih se: cilja te čete dobrovoljaca, pravila i prospisa za istu, obskrbe, plaće, poboljšica, odiela i oboružanja.)

*) Proti Francezom. Op. ured.

Posliednja t. j. 12 točka glasi:

„12. Četa biti će providjena, koliko bude najviše moguće iz njezine vlastite sredine sa korporali, stražmeštri i častnici, koji znaju slavenski ili talijanski. Rado će se uzeti za niže častnike takodjer istarske stanovnike gospodskog stališa, koji se izkažu vriednimi za službu".

Konac „Proglasa" glasi:

„To su uvjeti, o sinovi Istre! kojimi ste sada na oružje pozvani.

Ozbiljna i pogibeljna vremena traže posebnu moć i posebni trud, te se dade samo tako očekivati, da ćemo si očuvati plodove mira. Bolje je pograbiti za oružje na vrieme i čuvati granice pokrajine, nego li čekati na borbu s neprijateljem u vlastitoj zemlji, u vlastitoj kući.

Stiglo je po prijavi vojničke oblasti u primorju dne 26. prošloga mjeseca označeno vam vrieme. Domovina treba vaše čvrste pesti. Čujte dakle njezin glas, glas svoje oblasti i vaših poštovanja vriednih sudbenih pastira. Složite se i svi uzklikniite s nami:

„Živio Ferdinand, ustavni cesar, živila Austrija, i živila draga i mila domovina!"

Po nalogu vojničke oblasti u Primorju.

Pazin, 24. junija 1848.

M. Lazarich, pukovnik. Reichlin, major.

Bolno mora da obuzme čovjeka čuvstvo kad pročita gornji proglas sada, nakon 55 godina, što bijaše izdan na hrvatsko i slovensko stanovničtvo naše Istre. Tada su opunovlašćenici vojne uprave u Primorju u ime cesarske vlade pozivljali u narodnom jeziku cesarskoj kući vjerne i odane Hrvate i Slovence Istre, da se late oružja na obranu priestolja i Austrije proti dušmanu, proti nezasitnom Talijanu.

PODLISTAK.

Iz dnevnika jedne talijanske učiteljice.

(Prevod.)

Duhovska razmatranja.

„Govorahu i njih razumjeli su narodi raznih jezika".

1. Dan. — Danas, na Duhove, ove mi se rieči ko vrzu u pameti i moram, da o njima razmišljam. Dù, jer kod mene to ne biva tako. Ja govorim i oni, koji su preda mnom, ako i nisu narodi, već malobrojna djeca samo jednog naroda i jednog jezika, mene ne razumiju. Ja tumačim, izbiram rieči i način, al od svega malo ili ništa oni ne shvaćaju. Zasto meni je ono toli težko, što je njima bilo lahko? — Oni su imali moć višnjega, oni su bili apostoli, učenici velikog meštra, a ja, ja? — ta i ja sliedim primjer božanskog učitelja; učim malene, one, koje je on iza svog zemaljskog života toli milovao, a učim ih ako i ne vjerske istine, ali se cielo moje podučavanje mora temeljiti na vjerskim istinama; te i I. § našeg školskog zakona nalaže, da se u pučkoj školi odgaja ćudoredno i nabožno, a ja ga se držim.

Ipak, uza sve to, moj rad mislim da nije po volji božanskom učitelju, savjest ko da mi nešto spočituje, a što? Ostavimo to za sutra. Razmišljat ću o tome.

2. Dan. — Misao kojoj sam se jučer podala, ćutim, da me ostaviti neće; ona me uznemiruje. — Mislju zadjoh ćak u poganska vremena: med Kineze, Indijance, Egipćane, Perzijance, Grke, Rimljane, Židove i svi ti misle na svoj način odgoja, o obuci svoje djece, mladeži, al temelj bio je svima na načelima posve drugim, nego su načela, koja je uveo Krist. Zadjoh i med današnji bezvjerski odgoj nekojih država, ah, i ovaj kako se kosi sa onim Kristovim, kako slabe plodove donaša, kako se po njem množi broj propalica, zločinaca!? Uvjerena sam, da samo obuka u duhu kršćanskom daje najbolje plodove, odgaja stalne značajove. — Do sad mišljah, da i mi u duhu Kristovu radimo, a danas dodjoh do zaključka, da mi donekle podpunoma sliedimo gore navedene pogane. Temelj nauke Kristove je ljubav, pravednost. Poganom te rieči bile su u pravom smislu nepoznate; za njih bile su strašilo, ludost; tà oni nikako nisu mogli shvatiti, da bi roba i siromaha mogli ljubiti, da je rob i siromah čovjek i oni, koji ima ista prava za život i napredak. Oni bi ne samo dali ravnodušno za malenkost odsjeći glavu robu, nego su gušili, ubijali vlastitu djecu, osobito kad su ova bila brojnija, a svu krŝljavu ili s kakovom tjelesnom manom, po njihovom sudu moralo se ubiti. Oni su samo mislili na odgoj i obuku odabrane djece, da time uzdrže svoje pleme; za robove i siromake svega toga nije trebalo, ovim je bilo dopušteno, da žive rad koristi odabranika. Rekoh, da i mi sliedimo pogane, a u čem?

3. Dan. — Jučer si zadah pitanje, na koje evo odgovora. Počet ću od sebe. Imam danomice pred sobom preko 40 djece. Tu djecu ja bi morala svu jednako ljubiti, učiti i odgajati, al ja toga ne činim; meni su nekoja mrska, a mrska su mi ne zato, što bi bila zločesta, pokvarena, već zato, što znam, da mom plemenu mojoj narodnosti ne pripadaju; što ne shvaćaju mojih rieči, što niesu vriedni ni da opetuju ono, što pred njima govorim; što moj mili talijanski jezik izkrivljuju, izopačuju tako, da izlaze ne samo bezmislene rieči, nego ćak i pogrdne, za njih je „buon giorno" „bijorno", „buona sera", „bušera", „bunašera", „imparaticcio" „paratić", „imperatrice", „peratrice" itd., oh, onda, onda su mi ta djeca mrska, najradje bi ih odpravila da ih nikad više ne vidim i ne čujem. — Siromašna djeca, ko da su ona kriva a ne mi, ne ja, koja silom hoću, da mi čisto talijanski govore, a njihov materinski jezik je hrvatski. Hoću li da radim u duhu Kristovu, ja bi morala učiti njihov jezik i u tom ih jeziku poučavati i odgajati. — Jao! kako sama sebe odsudih! Ja sam u času, u kom rekoh, da su bili pogani kad su dočuli glas o ljubavi Nazarenca. Ne, to ne mogu, to bi bila ludost! Al ja sam kršćanka, morala bi... oh, nemogu, neću dalje danas o tome misliti, to me straši.

(Nastavak sliedi.)

Naše su pozivali otce i djedove u boj proti onim, koji su danas za nevoju saveznici službene Austro-Ugarske. Hrvati i Slovenci pohrliše u boj na poziv carskih oblastih proti Talijanom, kojim su danas izručeni od istih oblastih na milost i nemilost. Prije toga i kasnije pozivalo se je Hrvate i Slovence u boj i proti Talijanom i proti drugim narodom, i oni se odazivaše vazda veselo i oduševljeno carskom pozivu. Tekla je njihova dragociena krv na potoke na svih skoro bojištih Europe i stekoše si zavidnih naslova i pohvala — ali ništa drugo. To im bijaše jedina plaća za njihovu vjernost i odanost za njihovu požrtvovnost i uzorno junačtvo.

Kad je trebalo u rat, pitalo se na sve strane gdje je Hrvat, a kad je bilo dieliti nagrade i odštete — pohvališe Hrvata radi njegovog junačtva i rekoše mu sad Te više netrebamo.

Sirota Hrvat, vjeran i odan kao nitko drugi u državi svomu caru i kralju, nije se u svojoj skromnosti nikada znao okoristiti svojom slavom i svojim junačtvom. On je držao, da se neće ni na njega zaboraviti kad se bude narodom monarhije dielilo pravice ili povlastice. Ali se prevario ljuto! Vlastodržci zaboraviše opet i opet na njega i težko, da će ga se sjetiti sve dotle dok nebude opet pogibelj vladajućoj kući ili državi.

Tada će stupiti opet pred njega pozivi i proglasi; slaviti će njegovo junačtvo, njegovu viernost i odanost, te ga zaklinjati, da skoči na obranu ovoga il onoga. Tada će tim vlastodržcem ili predstavnikom najviših oblasti biti opet dušmani oni, kojim mora da robuje i služi naš narod u Istri voljom i privolom carskih oblastih, a mi Hrvati i Slovenci biti ćemo opet mili i dragi, vierni i odani.

Hoće li se naš narod tada odazvati glasu, kojemu se je bezbroj puta odazvao — te nosio svoju kožu na pazar drugim na korist, sebi na štetu?

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Jur. Kumpare Koko, maja moja, ce tij to da tako do jada puses, ko da si se na sparencu oparil.

Fr. Nis ne, leg sen ti vero jaden, na one pandole do direcijona do naseh vapori stirijani.

Jur. Če, sen cul do moga fijoca Nana, da vas pitaju jos beci, zac da vam timuni rasčaju.

Fr. K vragu vapori, timuni i beci, a ki bi njim već ni solda dal?

Jur. Povero mondo! kada ćete vi neki ter neki kapit onu staru: ki s gospodum cresnji zoblje, da mu jalci zustaju.

Fr. Čemo se naucit ćemo, ma prej marimo mestra dobro platit — de resto sen cul do sjor dottora Manjaresta, da te poć bolje posli do societadi, zac da su se i nas sjor podesta dismetili do presidenci i da te sedaj samo jenim vaporom fadigat i to samo na jedra, zac da je najvise imbrojarij bilo na Burbanu.

Jur. Koga te pak sada storit za presidenta?

Fr. Senas acionisti je votalo na zadnjoj sedute za maloga Mika Pavuka, a dviset i cetiri acionist za kapitan Mikuletta Bova, zac su, odlucili da novi president mari se zvat Miko protetor do mornari.

Jur. Tako su zustali sjor kapitan Mikuletto za presidenta.

Fr. Ne zna se jos pravo, zac maris znat, da kako va sveh creskih kvestionih, tako i va ten dol naše stirijanske societadi, jeden zenski vot valja kuliko dva muzka vota, pak bi lehko mogel sjor ispettor superior Pater Krstić, kada pridu do perzuna van, sve to hitit dole i nominat za da ugodi creskim debelim meckam za presidenta svoga clovika Patera Pavuka, zac da ima i on velu glavinu kako i pater Janez, kratku pamet dobre zubi i siroku vajuhu i da su sve debele creske zeni va njega namurani.

Jur. Ter to ima i Gule i Mikuletto i svi do vragu tega.

Fr. Ne jadi me: Hodi i ti se svimi fratri.

Jur. Ja si da grem, ma prej zavriščimo: Viva la cucagna! Viva i Menighi e i Nani con tutti i nostri barbaggiani.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Hrvatice majke u Puli uzgajaju djecu u duhu i jeziku talijanskom. U nedjelju dne 12. o. mj. priredila je jedna čestita obitelj potičući iz Hreljina svomu jedincu sinu kao mladomisniku svečani objed na Trsatu, na koj je pozvala svoju mnogobrojnu rodbinu i prijatelje. Medju ovima bila je pozvata i jedna gospodja majka sa svojom djecom, kao bližnji rod mladomisnika, sada nastanjena u Puli. Ona i njezin suprug potiču iz Hreljina u hrvat. Primorju. Ali na veliku žalost opaziti je bilo, da ta majka Hrvatica nije u obće htjela hrvatski govoriti, a djeca njezina — gospodjice — da bi i jednu rieč hrvatski govoriti znale. Naravski, majka isto tako i otac s njima u kući jedino talijanski govore, u školu ih talijansku šiljaju — pa nije niti čudo, da nam se naša djeca odnarodjuju, i da poslie postaju najveći renegati i dušmani svoje krvi i hrvatske domovine. Ovo je istinito, ali vrlo žalostno za nas Hrvate!

Jedan očevidac.

Financa i hrvatski jezik. Piše nam prijatelj, da je ovih dana bio u financijalnoj zgradi u Puli te je tamo opazio razne napise po stubama i hodnicima ili samo talijanske ili uz talijanske i njemačke. N. pr. najnoviji napisi jesu samo talijanski, a htjeli bi opominjati ljude, neka ne pljuvaju na tla. Bogme, kad neima hrvatskoga napisa, naših se to ljudi valjda netiče, ali mi kažemo, da bi g. Della Rosa morao imati nješto više obzira prama hrvatskomu jeziku, jer će si naš narod inače misliti, da smije pljuvati ne samo na tla financijalne zgrade, nego i u brk nekojim dokladenim preziratelјima našega jezika.

Kako mornarica poštuje hrvatski jezik. Blizu Pule obstoji krasna šuma, koju su naši ljudi od starine do danas zvali „Suve" — glasovita je osobito Majka Božja u Survam — a Talijani ju zovu Siana, dočim je za Niemce „Kaiserwald" (carska šuma). Ista je šuma u upravi c. i kr. ratne mornarice, koja drži tamo posebnog šumarskog činovnika. Na raznim točkama šume postavljene su razne tiskane opomene na stupovima, ali sve je samo „Kundmachung" i „Notificazione", dočim hrvatskomu jeziku nije ni traga. To je baš sramotno!

Niža realka u Puli. C. i kr. vojna mornarica uzdržava u Puli svoju nižu realku. Doznajemo iz talijanskih novina, da je na toj školi zaključena školska godina sa 112 djaka, od kojih 86 njih rodom iz Pule. Po narodnosti zapisano je: 34 Niemca, 67 Talijana, 11 Slavena. Što pisasmo o narodnosti gimnazijalaca, to se može opetovati i za učenike realke: slavenska djeca utapljaju se u broju Talijana i Niemaca. Najinteresantnije na toj školi je, što djeca ne mogu učiti ni talijanski ni hrvatski jezik.

Rekosmo, da doznajemo sve ovo iz talijanskih novina, jer gospoda od realke — čudimo se veoma g. ravnatelju Neugebaueru — ko da ne znadu za naš list te nam nisu poslali godišnjeg „Izvješća".

O ti pravedni Niemci u c. i kr. vojnoj mornarici.

Konzumno družtvo u Premantur obdržavati će u nedjelju dne 26. julija 1903. u 3 sata poslje podne prvu glavnu skupštinu u kući g. Martina Mikovilovića. Gospoda članovi umoljavaju se uljudno za mnogobrojni posjet.

Pazinski kotar:

Javni izpit na hrv. gimnaziji u Pazinu. Dne 14. t. mj. priredilo je ravnateljstvo zavoda javni izpit djaka iz glasbe. Prisustvovala je izabrana kita mjestnih i okolišnih prijatelja zavoda. Razpored bio je sliedeći: 1. Za dom mili — muški zbor; 2. Liepa naša domovina — II. odio tamburaša; 3. Slovenac i Hrvat — mješoviti zbor; 4. Hajd na ples — orkestar; 5. Hrvat — Slovan — muški zbor; 6. Karišik hrv. nar. popjevaca — II. odio tamburaša; 7. Bojna pjesma — mješoviti zbor; 8. Danica, putnica — I. odio tamburaša; 9. Kranjska dežela — sopran solo uz pratnju orkestra; 10. Domovino moja — I. odio tamburaša; 11. Slava Bogu — mješoviti zbor uz pratnju orkestra; 12. Hrv. nar. kolo — II. odio tamburaša; 13. Pozdrav domovini — muški zbor; 14. Hrvatska polka — I. odio tamburaša; 15. Carevka — mješoviti zbor i orkestar.

U pjevačkom zboru bilo je 28, u orkestru 15, u I. tamburaškom odielu 11, a u II. 16. djaka.

Pjevačkim zborom, te orkestrom i II. tamb. odielom ravnao je gimn. učitelj glazbe Fridolin Stöckl, a I. tamb. odielom ravn. učitelj hrv. pučke škole g. Petar Matanić.

Nastup djaka bio ozbiljan i odrješit, a proizvadjanje pojedinih komada precizno, skladno i bez ikakve napetosti. Uspjeh bio je veoma dobar, a odlikovali su se osobito pjevački zbor, I. tamb. zbor i solist sopran Rafael Mahnić svojim jakim i zvonkim glagom.

Na zahtjev slušateljstva bili su opetovani pojedini komadi, a iza dovršene produkcije svi prisutni izrazili su vodstvu zavoda i zborova čestitke na uspjehu i zahvalu na užitku, uz želju, da bi se takve produkcije višeput priredile.

Pazinske gimnazije. 1. Na hrvatskoj gimnaziji bilo je početkom školske godine upisano 172 djaka, od kojih je tečajem godine izstupilo 18, te njih na koncu bilo 154. Njihova ocjena bila je: 22 prvi red s odlikom, 92 prvi red, 14 drugi red, 3 treći red, 21 popravni izpit, 2 naknadni izpit.

Odlikaši bili su: u I. razredu Bačić Ivan iz Pićna, Defranca Rudolf iz Čepića, Kajapić Antun iz Novaki, Rimanić Božo iz Zariečja i Cepin Antun iz Vabrige; u II. razredu Brajša Metod iz Voloskog, Kocijan Josip iz Bazovice, Mahnić Josip iz Doline, Metlika Ivan iz Bazovice, Samec Hermin iz Kopra, Žužić Mato iz Sv. Ivana od Šterne i Žužić Šime iz Montrilja u III. razredu Brajša Ciril iz Voloskog, Radošević Petar iz Medulina, Rapotec Vinko iz Kozine, Rušnjak Ivan iz Sovinjaka i Čulja Srečko iz Gračišća; u IV. razredu Brajša Stojan iz Voloskog, Krajcer Ivo iz Sv. Petra u Šumi, Matejčić Šime iz Pazina, Rogatec Franjo iz Kozine i Škvarč Edvard iz Pazina.

Po narodnosti bilo je 124 Hrvata, 29 Slovenaca, 1 Čeh. Po pripadnosti bilo njih 142 iz Istre (iz Pazina i okolice 37), 11 iz Trsta i Gorice, 1 iz Češke.

Pjevanje je polazilo 124, guslanje 29, tamburanje 27 a glasoviranje 13 djaka.

2. Na talijanskoj realnoj gimnaziji bilo je upisano početkom godine 158, izstupilo njih 13, te njih ostalo 145. Ocjenjeni bili su: 12 prvi red s odlikom, 90 prvi red, 23 drugi red, 7 treći red, 14 popravni izpit. Za 141 djaka je talijanski materinski jezik, 3 slovinski a 1 njemački. Po zavičajnosti bilo je 136 iz Istre (24 iz Pazina), 4 iz Trsta i Gorice, 2 iz Dalmacije, 1 iz Ugarske, 1 iz Italije, 1 iz Egipta. U četvrtom razredu polazilo je grčki jezik 29, a francuzki 7 djaka, te prama daljnjim osnovam za ovaj zavod, samo tih 7 djaka bi stupilo u peti razred namjeravane više realke. Pjevanje je polazilo 31, a guslanje 31 djaka.

Razpisana učiteljska mjesta na hrv. gimnaziji u Pazinu. Oglasom 13. tek. br. 1417 razpisuje c. kr. pokr. školsko vieće u Trstu natječaj na jedno mjesto učitelja za klasičku filologiju i jedno mjesto za učitelja njemačkog jezika kao glavnog i klasične filologije kao nuzgrednog predmeta. Molbe se imadu podnesti do 31. t. mj. istoimu vieću. Beriva skopčana sa timi mjesti iznašaju ukupno K 3200.

Povrh toga ravnateljstvo zavoda traži namjestnog učitelja iz klasične filologije.

Stupovi talijanstva u Pazinu. Čitamo u talijanskih listovih našega Primorja, da su konačno i pazinski Talijani ustrojili štedionicu i posujilnicu, ili kako oni kažu „Seosku blagajnu" (cassa rurale). Prošle subote sastali se talijanski prvaci iz Pazina, da si izaberu upravu ili ravnateljstvo te blagajne. Na pomoć im je došao iz Poreča zemaljski činovnik dr. Pogaschnig (Pogačnik). U ravnateljstvo bijahu izabrani sliedeći pazinski Talijani: Mrak, Godina, Gržetić, Princ, Ujčić i Kovač. Razumije se, da se ovi Fiorentinci pišu talijanskim pravopisom, ali tim nemogu nikako sakriti svoga hrvatskoga roda i koljena.

Novo štedovno i zajmovno družtvo osnovati će se u Žminju. U tu svrhu držao se ondje u nedjelju dne 19. t. mj. pogovor, kojemu je prisustvovao liepi broj prijatelja te misli. Političko družtvo bilo je zastupano po podpredsjedniku i tajniku. Bio je suglasno izabran osnovateljni odbor.

Porečki kotar:

Občinski izbori u Umagu. Od tamo nam piše prijatelj: Naš narod u ovoj občini spava na žalost, jer neima ni učitelja ni svetovnjanka, koj bi se zanj zauzeo, koji bi ga poučio il savjetovao.

Radi toga je našoj gospodi u Umagu lahak posao kod svakih izbora. Sami sastave izborne liste, sami se dogovore glede kandidata i sami ih biraju.

Tako će biti i kod predstojećih izbora za našu občinu, koji će se vršiti dne 28. o. mj. za III. tielo, dne 29. u jutro za II. a poslie podne za I. tielo.

Da imamo mi čovjeka, koji bi nas poučio i koji bi nas vodio, pošli bismo radostno za njim, a ovako, da nebude rugla, ostajemo većinom doma.

Poreč kapitanat i nepristranost. Pred nekoliko mjeseca molio je jedan mladić, Hrvat, da mu se dade oružni list. Slavni kapitanat odbio je molbu opazkom, da molitelj nije punoljetan. Dotični poslao je odmah dekret punoljetnosti, ali oružnog lista nije do danas još primio jer ..... nije Talijan. Pred malo dana dao je isti kapitanat oružni list jednom golobradom mladobnom studentiću jer .... je Talijan. Sretni smo kao u Macedoniji!

Trošan zvonik. Talijanski listovi pišu, da se opaža na zvoniku u Bujah jasne znakove trošnosti. Radi toga pregledala je zvonik posebna komisija, koja je dala obustaviti zvonenje i koja je na dvih stranah zvonika postavila kontrolne strojeve, koji će bilježiti svaku promjenu u zvoniku. Čim se opazi, da prieti kakva pogibelj, biti će zvonik porušen.

Koparski kotar:

Izbor načelnika u Dekanih. Od tamo nam pišu: Dne 11. o. mj. sastalo se napokon novoizabrano občinsko zastupstvo, da se konstituira t. j. da izabere načelnika i občinske savjetnike. Iz

Kopra došao je u ime kotarskoga poglavarstva komesar g. Gasser, da zastupa vladu kod izbora. Načelnikom bijaše izabran nakon obavljenih formalnostih čestiti naš rodoljub g. Ivan Pavletić, posjednik iz Črnogkala. Njegovo dosadašnje djelovanje koli privatno, toli javno, jamči nam, da će on htjeti i znati privesti našu občinu u red onih naših občinah u Istri, koje slove sa dobre uprave i u koje se nedrzne dirati narodni neprijatelji. Mi ga pozdravljamo srdačno kano novoga načelnika, želeći mu obilato uztrajnosti i požrtvovnosti oko uredjenja raztrovanih naših odnošaja.

Na Počekaju, postaja Buzet, ima sada poštansko sabiralište, što će biti udobno takodjer za sela Slum, Rakitovac i Brest, jer će se moći slati prosta pisma izravno na poštarsko sabiralište na Počekaju, gdje se prima direktno iz poštanske ambulance sa vlakom br. 151, koji dodje na postaju Počekaj, (Buzet) u 10 sati 36 časaka prije i u 5 sati 10 časaka poslije podne. Na istom pošt. sabiralištu može se takodjer predati pisma prosta, koja se direktno predaje u vlak pošt. ambulanci, a pisma preporučena kao i novac prima se i šalje se putem c. kr. poštarskoga ureda u Buzetu.

Voloski kotar:

Položto čast načelnika. Javljaju nam iz posve pouzdana izvora, da je g. Slavoj Jenko u Podgradu položio čast občinskoga načelnika i predsjednika tamošnjega cestovnog odbora.

Poznato je, da se je g. Slavoj Jenko već povodom zadnjih izbora za istarski sabor odrekao zastupničkoj kandidaturi, a sada se odriče časti načelnika i predsjednika cestovnog odbora. Uzrok tomu treba tražiti u njegovih obiteljskih i zdravstvenih prilikah. Mnogogodišnje javno djelovanje oslabilo je takodjer njegove inače toli čvrste duševne sile. Svatko znade, i tko je pošten, priznaje što li je sve g. Slavoj Jenko učinio i proveo: kao zastupnik, kao občinski načelnik, kao predsjednik cestovnog odbora, a da i negovorimo o njegovom ostalom djelovanju.

Njemu treba duševnog počitka, što mu ga želimo od srca. T i m s e p a k o n s t a l n o n e o d r i č e z a v a z d a j a v n o g a d j e l o v a n j a. Narod i ono stanovničtvo trebati će ga opet, a on će se stalno staviti u narodnu službu čim učvrsti opet svoje malaksale sile.

Dao Bog da se to dogodi čim prije!

Oprostni koncerat priredjuje hrv. pjevačko društvo „Lovor“ svomu višegodišnjem i zaslužnom sborovodji gosp. Antunu Gervas prigodom njegovog odlazka iz Opatije, dne 25. t. mj. 1903. u vrtu „Zore“. Početak u 9 sati na večer. Obzirom na svrhu umoljava se doći u što većem broju.

Odbor.

Škole na Kastavšćini. Primili smo sa zahvalom „Godišnji izvještaj“ pučkih škola spadajućih pod okružje mjestnog školskog vieća u Kastvu za školsku god. 1902-1903. Ukusna je to i marljivo sastavljena knjiga u kojoj su popisane škole, učiteljske sile i učenici, spadajući pod mjestnu občinu Kastav, uz ljepopis pojedinih učiona za minulu školsku godinu.

Osim pučkih škola, imade u knjizi takodjer izvještaj o delavskoj školi ter o učiteljskoj pripravnici u Kastvu, od kojih vidi se da prva uspijeva najkrasnije, dočim, sudeć po broju učenika (3), druga čini se da životari.

Iza školskih viesti dolazi priobćenje glavara g. Jelušića o školskim taksama, gdje se doznaje, da občina Kastav plaća u šest godina pod tim imenom **preko 78 tisuća kruna.** Pravo kaže g. Jelušić, kad zaključuje: „Bog oprostio griehe našim protivnicima, koji su nam napekli ove nesretne takse!“

Na koncu nalazimo kratke crtice iz poviesti Liburnije od g. Vinka Rubeše.

Evala Kastvu na krasnom „Izvještaju“ kakvim se ne može ponositi ni jedna druga občina u Istriji!

Lošinjski kotar:

Na čast doktora sveukupnog liečničtva promoviran bje dne 22. t. mj. na bečkom sveučilištu g. Ivo Feretić iz Vrbnika na otoku Krku. Čestitamo!

Promaknut na čast doktora sv. bogoslovja. Dne 14. o. mj. bio je na bečkom sveučilištu promaknut na čast doktora sv. bogoslovja veleč. gosp. Kirin Klement Boneačić, tajnik krčkog biskupa a rodjen u Baški na otoku Krku. Kod toga promaknuća zastupao ga je drugi Istranin veleuč. g. dr. Josip Ivanić, prefekt u Terezijanskoj akademiji u Beču. Čestitamo srdačno mladomu doktoru, velevriednomu svećeniku i rodoljubu!

Iz Cresa nam pišu: Pred mjesec dana otvorilo je naše konsumno družtvo — ili bruštula, koja strašno broštula našu gospodu i njihove podrepnice — otvorilo je svoju m e s a r n u; to je dobro došlo svim cresanima bez razlike stališa, dobe i spola, a osobito hvale to oni, koji osim slabe poslužbe svakovrstnog mesa kod do sada jedinog bikara (senza patente) Roka, rješili su sebe, svoje kćeri i svoju služinčad onih naprasitih i tustih rječetina. Ništa ne mari ako su bikari — Rotschildi medju creskim „dišperaduni“ i što je najvažnije glavni stupovi, koji podržavaju naše bogove na gori Olimpu... Koliko je tu prije, za i iza otvora naše mesarne bilo okapanja, zanovetanja, dopisivanja, brzojavljanja i uzaludnog trošarenja sa one strane od koje bi nas moralo najviše sunce grijati. — Paragrafima u ruci moralo se je tu kopat, skrljat, cementirat, bjelit, uljit sve oko česa i do česa dopire i dotiče meso, dobro cinkirat, pak onda tekar iza njekoliko komisija na lice mjesta moglo se je otvorit ono mjesto, u kojem je pred zadružnom bila toliko godina privatna mesarna krčkih bekara! Još samo očekujemo nalog da imademo našeg patentiranog mesara obući od pete do glave u bjelinu, pak će onda i naša mesarna izgledat ko da smo tamo negdje u Beču! Dočim mesarnica Rokova jest, još uviek ona, ako ne i gora, u kojoj i u kakvoj je njihov šukundjed ubijao i prodavao prvog vola kupljenog. Samo negdje na ćukariji na k e r d e n ć u. Ali da: Roki su Roki pak još k tomu netjaci kapitanova hoteliera, i kako rekosmo, glavni stupovi našeg Olimpa! Ovo jesmo ovdje u toliko iztaknuli u koliko možemo većim upitom i oduševljenjem uzkliknut: Živio naš gosp. cav. Nepristransky i njegove stare nedesinficirane d v i j e m j e r e.

Trst.

Umirovljenje. Ravnatelj državne gimnazije u Trstu g. dr. Alojs Perntner bijaše na vlastitu molbu umirovljen, te mu podieliše tim povodom naslov vladinog savjetnika.

Odbor u svrhu sabiranja milodara za žrtve u Hrvatskoj. U tršćanskih listovih čitamo, da se je prošli čedan konstituirao u Trstu za cielo Primorje odbor u svrhu sabiranja milodara za žrtve nastradale prigodom znanih žalostnih dogodjaja u Hrvatskoj te podastro molbu na namjestničtvo za dozvolu sabiranja. U taj odbor bijahu izabrane sliedeće osobe: Predsjednik - pokrovitelj: gosp. narodni zastupnik i dvorski savjetnik Anton vitez Vuković-Vučidolski; podpredsjednici: gg. dr. Otokar Rybař, odvjetnik u Trstu i Antun Kalister, trgovac u Trstu; tajnici: gg. dr. Ante Tresić-Pavičić i dr. Fran Brnčić; blagajnik: g. Gjuro Vučković; odbornici: gg. dr. Gustav Gregorin, prof. Matko Mandić, Ivan Mankoč. Gracijan Stepančić, Srečko Bartel, Ante Dvornik i Filip Ivanišević. Taj će se odbor, čim mu stigne dozvola za sabiranje milodara, obratiti na sve rodoljube da priteku u pomoć potištenoj braći u Hrvatskoj.

Gorička.

Izpit zrelosti na ženskom učiteljišću u Gorici vršio se je pod predsjedničtvom c. kr. zemaljskoga školskoga nadzornika g. Frana Matejčića. U slovenskom odsjeku bijaše u IV. tečaju 37 kandidatkinja, od kojih je 7 njih položilo izpit sa odlikom, 25 dobrim uspjehom, dvie valja da poprave izpit nakon dva mjeseca i jedna radi bolesti odustala od izpita. Sa odlikom položile su izpit sliedeće kandidatkinje, gčne.: Jandl, Kovačić, Lavrenčić, Pavliček, Vardjan, Vodopivec i Živec.

Politički pregled.

U Puli, dne 15. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Usljed smrti zajedničkog ministra i upravitelja Bosne-Hercegovine pl. Kallaya imenovalo je Njeg. Veličanstvo grofa Goluchowskoga privremenim upraviteljem zajedničkoga ministarstva financija kano i vrhovne središnje uprave u poslovih Bosne-Hercegovine.

Češki listovi pišu, da će početkom agusta mjeseca česko narodno vieće biti sazvano na viećanje. Prije toga sastanka sakupiti će se zastupnici češkoga naroda, da viećaju o položaju i da se odluče za dalnje parlamentarno postupanje.

U poljskih političkih krugovih vlada veliko nezadovoljstvo, koje je našlo jasna izraza na skupštini veleposjednika u Tarnopolu, gdje bijaše izdana lozinka: „Dolje s Koerberovim ministarstvom“. U poljskim se novinam dapače čuju sve češće i sve oštriji glasovi proti Koerberovom ministarstvu. Te novine kažu medju ostalim i to, da je sada jasno, da Koerber neće ni parlamentarne većine ni uredjenje zdravih parlamentarnih odnošaja, nego da hoće kako i do sada na čelu činovničkoga ministarstva absolutno vladati.

U Ugarskoj nemože novo ministarstvo pod predsjedničtvom zloglasnog Khuena ni napred ni natrag. U parlamentu raspravlja se još uvjek o programu novog ministarstva. Skrajna lievica zavlači sa razpravom da prisili tim vladu na odstup ili na dalnja popuštanja u narodno-političkih pitanjih. Nova vlada nalazi se u najvećoj neprilici jer se neufa razpustiti sabora, a ovaj je usljed obstrukcije skrajne lievice nemoćan i nesposoban.

Iz Zagreba javljaju bečkim listovom, da će novi ban razpustiti sadašnji hrvatski sabor te razpisati nove takozvane čiste izbore. Ban Pejačević imao je prilike prošlih dana koli u klubu saborske većine, toli povodom raznih posjeta, što mu ih učiniše svi poglavice oblastih, da se izjavi o svojem budućem programu. Najvažnija je svakako njegova izjava o upravi zemlje. On je naime opetovno naglasio, da je valjana uprava zemlje glavna točka njegova programa. Narod očekuje doista od njega dobru upravu, jer bijaše uprava zemlje pod njegovim predšasnikom izpod svake kritike.

Crna Gora.

U novije doba uveden je u Crnoj Gori monopol duhana. Taj se monopol odnosi osobito na izvoz duhana iz kneževine. Monopol je povjeren za petnaest godina jednom dioničkom družtvu u Mletcih.

Srbija.

Glasom službenog izkaza imati će nova narodna skupština 159 zastupnika t. j. za 29 više od posliednje. Na svakih 4500 izborniku odpada jedan zastupnik.

Razne viesti.

† **Fran Folnegović.** U subotu preminuo je u bielom Zagrebu nakon dulje bolesti providjen sv. sakramenti odličan hrvatski rodoljub g. Fran Folnegović u muževnoj dobi od 56 godina. Već kao mladić počeo se baviti knjigom i politikom prionuv svim žarom svoje vatrene i rodoljubne duše uz hrvatsku stranku prava. U hrvatskom saboru izticao se uvjek kao jedan od najboljih govornika i najodlučnijih zagovornika hrvatskog državnog prava. Radi svoje bolesti zalazio je često u naše Primorje, osobito vrlo rado u krasnu našu Opatiju, gdje je stvorio mnoga poznanstva sa tamošnjimi našimi prvaci.

U prijateljstvih i pobratimskih odnošajih bio je pokojni Folnegović sa svimi našimi vidjenijimi rodoljubi ili prvaci te je s mnogimi od njih bio u vrlo tiesnom dopisivanju. Našu hrvatsku stvar u Istri zagovarao je svuda najiskrenije, jer je temeljito poznao ne samo naše političke i gospodarstvene odnošaje već takodjer i svu našu prošlost i sadašujost.

Pokojni Fran ostavlja težko ucviljenu udovu te troje djece, od kojih je stariji sin Juro prošloga čedna promisio, a kćerka jedinica Marica udata je za poznatog našeg pjesnika i zastupnika Harambašića. Velezaslužnom rodoljubu bila lahka domaća gruda.

Glavna skupština „Slov. družbe sv. Cirila i Metoda“ obdržavati će se dne 6. agusta o. g. u Litiji sliedećim dnevnim redom: I. Sv. misa u 9½ sati u jutro u župnoj crkvi. II. Skupština: a) pozdrav predsjednika; b) izvještaj tajnika; c) izvještaj blagajnika; d) izbor trećine ravnateljstva; e) izbor narodnog odbora i f) izbor častnog suda. Poslie skupštine biti će skupni objed u gostioni g. Oblaka.

Glavna skupšt. „Matice Hrvatske“. Predsjedničtvo „Matice Hrvatske“ sazivlje na dan 26. julija 1903. u 10 sati pred podne u družtvene prostorije redovitu glavnu godišnju skupštinu s ovim predmetima viećanja: 1. Godišnje izvješće tajnikovo. 2 Godišnje izvješće o blagajničkom i gospodarstvenom poslovanju. 3. Izbor predsjednika književno-umjetničkoga odbora. 4. Izbor blagajnika. 5. Obnova odbora u smislu § 18. pravila i eventualni popunitbeni izbori. 6. Razprava i zaključivanje o onim predlozima skupštinara, koji budu predsjedniku najkašnje osam dana prije skupštine priobćeni.

„Novi Hrvatski Radnik“. Pod tim naslovom izašao je dne 10. o. mj. prvi broj glasila hrvatskog radničtva u Zagrebu. Novi taj list dolazi na mjesto „Hrvatskog Radnika“ kojeg izdavanje obustavilo je državno odvjetničtvo prošloga mjeseca. Izlaziti će svakog 10. i 25. u mjesecu a ciena mu je 2 krune na godinu.

Banknote od 10 kruna (5 for.) iz prometa. Iz Beča javljaju, da će do malo stupiti iz prometa banknote od 10 kruna pošto se je dokazalo, da imade u prometu sila božja patvorenih banknota iste vriednosti.

Za obiteljski stol posvuda se pokazalo uvedenje Kathreinerove Kneippove sladne kave kao izvrstnim. Tko želi dobru kavu piti, a ujedno ipak i šteditи, neka upotrebljuje samo pravi Kathreiner u poznatim izvornim omotima. Što se pako otvoreno odvagnuto prodaje, nije nikada Kathreiner, čemu neka bi štovane gospodarice osobitu pažnju posvetile. Malen viši izdatak naplaćuje se mnogostruko, pošto je samo pravi Kathreiner z a i s t a j e f t i n u porabi.

Paval Bogović-Šimov. Pod ovim naslovom ugledao je u br. 28. „Naše Sloge“ poveći nepodpisani dopis iz Dubašnice o samouku-ljetopiscu Pavlu Bogoviću, o komu priobćih negdje oko g. 1880. osobit članak u istom listu. Na spomenuti dopis moram odgovoriti, jer je dopisnik k a o m o j r o d j a k pronašao za shodno, da me ljuto vriedja.

Da toga svoga čestitog rodjaka prikažem u pravom svietlu, moram odmah opaziti, da sam pred više godina prekinuo s njime svaki saobraćaj poradi nekog novčanog pitanja.

Još ću reći i to, da je dopisnik kriv, što ja češće ne pohadjam svoga milog zavičaja; on je kriv, što su mnogi izstupili iz „Hrv. Čitaonice“ u Malinskoj pa i ja, koji bijah izvanji član. Da pobijem sada njegove zlobne opazke:

1. Dopisnik mi prigovora, da niesam povratio pok. Pavlu Bogoviću njegova ljetopisa o dubašljanskoj župnoj crkvi, dodajući, da ću ga ja još valjda tiskati itd. Ja sam u svoje vrieme u „Našoj Slogi“ naštampao neke odlomke iz toga ljetopisića, da prikažem zanimljiva seljaka kao pisca. Taj sitni ljetopis nema nikakve vriednosti za šire obćinstvo te bi se mogao priobćiti samo u kakovu mjestnom listiću, i to izpravljen, jer pok. Bogović ne znadjaše ni što je slovnica ni pravopis, a miešaše književni jezik sa čakavštinom. Pošto mi je jednom izrazio želju, da mu ga vratim, htjedoh mu ga lani osobno predati, ali, kako sam na Rieci lahko obolio, vratio sam se u Varaždin. Tako je i rukopis Pavlov ostao u mene. Ja sam ga medjutim poslao prijatelju popu P. Milovćiću, neka ga izruči njegovim sinovima.

2. Već od svoje prve mladosti sabiram podatke o prošlom i sadašnjem životu rodnoga moga otoka Krka. Dosta sam već te gradje tiskao po raznim časopisima i znanstvenim zbornicima. Tako sam kupio i gdradju folklorsku, obraćajući se već kao svećilišni slušač na prijatelje i znance, da mi opišu ovaj ili onaj običaj prema mojim naputcima, pa i na spomenutog dopisnika, koji mi je opisao dubašljansku ženidbu prije g. 1880. Ja se ne sjećam, da je on mene ikada pitao za taj svoj opis, on ga je svakako napisav za mene i po mojim naputcima. Ja sam taj opis tiskao uz neke svoje dodatke u akademijskom „Zborniku“ I. te sam primjetio na str. 162., da poliče iz pera „moga rodjaka“. Ja sam kupio i poslao mu na dar onaj svezak „Zbornika“, a od akademije je primio i neki mali honorar. On mi je pismeno najsrdačnije zahvalio na toj mojoj uslužnosti, a sada me naknadno biedi, da sam nepošteno radio!

3. I ako ne dopisujem više s tim svojim rodjakom, poslao sam mu ipak svoju najnoviju radnju, tiskanu u posliednjem svezku akademijskih „Starina“, i to glagoljski lucidar, misleći, da će ga zanimati starina, nadjena u našoj Dubašnici. On mi medjutim vraća milo za drago te tvrdi u svom dopisu, da sam onaj glagoljski rukopis odnio, a to je isto što ukrao iz samostana sv. Mandaljene. Kako se zove čovjek, koji ovako što tvrdi, a ne može svoje tvrdnje dokazati?

Dopisnik mi još zamjera, što sam glagoljski tekst tiskao ćirilicom, kao da sam htio reći: „to vam je; znam, da ga nećete čitati“. To me je iznenadilo. Dopisniku je poznato, da je pokojni seljak Bogović čitao s ljubavlju i ćirilicu; u knjižnici braće Bogovića našao je dopisnik i knjiga, tiskanih ćirilicom pa opet on mrzi ćirilicu, kojom su pisali Hrvati pored glagolice sve do polovice XV. vieka, a sporadično i kasnije. Neće biti samostana na našim otocima bez knjiga bosanskih fratara, tiskanih ćirilicom. Na str. 12. moga lucidara može dopisnik naći bilježku, iz koje će doznati, da su naši glagoljaši još u XVI. vieku pisali ćirilicom! Znameniti poljički statut napisan je ćirilicom, a bosanski fratri i neki župnici po Dalmaciji pisahu svoje matice ćirilicom sve do početka XIX. vieka. Sada mi dolazi na pamet jedna uspomena baš iz rodne kuće našega dopisnika. Njegov stariji brat Josip vratio se negdje oko g. 1870. — mi bijasmo onda gimnazijalci — kući iz daleka svieta, donesavši sa sobom i neku srbsku knjigu, koju mu bješe poklonio neki Bokelj. Ja sam mu nešto posprdno primietio o ćirilici, a on, priprost mornar, odgovori ozbiljno: „tr je to naš jezik!“ Dopisnik, obrazovan čovjek, prezire eto ćirilicu, koju je njegov brat, jednostavni mornar ljubio.

(Konac sliedi).

Listnica uredničtva i uprave.

Pijatelju u Buzetu, koji je htio svojim polemičnim člankom ublažiti napadaje našega dopisnika na g. Bona, javljamo ovime, da mu članka nemožemo priobćiti u „N. S.“ U stvari bo jesu sporazumni i dopisnik i pisac, a kad je istina istaknuta, ne treba joj otimati snage. Neka se g. Bon nesrdi, nego neka savjestnim vršenjem službe, posvemašnjom nepristranošću, poštivanjem narodnih osjećaja i jezikovnih prava ogromna većina pučanstva izkuže čovjekom na mjestu, pa mu neće biti prigovora ni od hrvatske strane.

Piscu članka „Mafia italiana“ u Malom Lošinju moramo javiti isto što i prijatelju u Buzetu. Kakva teku vremena, članak nije za „N. S.“, jer ovaj list nesme da bude i nadalje repertoarom grieha talijanskih; to tim manje, što ni državne ni crkvene oblasti kod nas, uzete obćenito, ne zaslužuju da im mi budemo uviek samo „Kanonenfutter“. Naša ima biti zadaća jedino ta, da podučavamo i budimo hrvatski narod u Istriji, jedino obzirom na njegovu dobrobit. A denunciranjem drugih ne samo da nepromičemo korist svoga naroda, nego proigravamo simpatije, koje drugi mogu imati za hrvatsku stvar.

Javna zahvala.

Podpisana izriče ovime svoju iskrenu zahvalu slavnoj osiguravajućoj zadrugi **„Janus“** u Beču, koja joj je putem svoje podružnice u **Trstu** (Via Stadion 16) te zustupstva u Gorici (Via Seminario 3) točno likvidirala osiguranu svotu, nakon smrti njenoga supruga **Adolfa Kürner,** upravitelja dobara kneza Auersperga u Belaju (Istra), koji je bio kod iste osiguran samo 16 mjeseci.

Belaj, kod Boljuna u Istri.

Tereza udova **Kürner,**
supruga.

Broj 2702.

Oglas natječaja!

Otvara se natječaj na mjesto liečnika za zdravstveno okružje združenih obćina Buzet-Roč sa sjedištem u Buzetu, kojega je služba ustanovljena pokrajinskim zakonom 19. marča 1874.

Sa ovom službom skopčana je godišnja plaća 2000 kruna, za lječenje siromaka, a kruna 400 za odštetu putnih troškova.

Prvu će svotu primati na mjesečne, a drugu u tromjesečne obroke antecipatno na poreznome uredu u Buzetu.

Osim toga zaslužili će liečenjem nesiromaka, cieplienjem kozica, kod sudbenih komisija i za vrieme epidemija.

Služba traje tri godine i obnavlja se mučke od godine do godine izuzam slučaja odpovedi sa jedne ili druge strane, koju se mora dati tri mjeseca prije izmaka ugovorenog roka.

Molitelji moradu poznavati hrvatski ili slovenski i talijanski jezik, te odposlati dokumentovanu molbu na predsjednika zdravstvene delegacije, Franu Flego putem, obćinskog glavarstva u Buzetu do 15. kolovoza t. g.

Buzet, 8. julija 1903.

Predsjednik delegata:
Fran Flego v. r.

Oglas.

C. kr. gospodarski ured u Biogradu na moru, prodaje za sjeme zimskog jećma „Mamuth“, koji je tekuće ljetine urodio 3800 kila za jedan hektar, i „Grosdorfer“, koji je urodio 3400 kila po hektar, uz cienu od 16 kruna po 100 kilograma bez vreće.

Prodaje takodjer 2000 kila sjena i slame za stoku, tiskana.

C. kr. ekonomični ured u Biogradu.

„Gosp. i konsumno družtvo“ u Cresu
traži usposobljenog
mesara.
Pobliže uvjete daje ravnat. istoga družtva.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Mlatilnice i čistionice za žito,
slamoreznice, vinske preše i mastilnice, preše za sieno, pumpe za svaku porabu, **plugova** itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke

ŽIVIC i DR. u TRSTU
Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Zahtjevajte pravi

kranjski brinovec

dvostruko žgani, od
Frana Cvek-a u Kamniku (Kranjska).
Traži se solidan zastupnik za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu
u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnom obćinstvu svoju bogatu zalihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihi tu i inozemnih specialiteta, rudnih voda, kirurgičkih ovoja i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve liekove za domaće blago (ovce, koze, svinje, konje, goveda), kao: prah za šušac ili šuš itd.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na ujenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 31. Pula, u četvrtak dne 30. srpnja 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare: broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, } na godinu
5 K za seljake } ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stanje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Uzrok našemu propadanju ili raznarodjivanju.

Kad se samo spomene rieč propadanje, odmah se pomisli na našega tužnoga seljaka, koji je tobože svemu krivac, jer je tako glup, da se dade lahko zavadjati od naših najljućih protivnika. Prema tome naš je seljak bezkarakteran čovjek, koji jedno misli i osjeća a sasma drugo radi. Žalibože takvih „nekarakternih" seljaka imade svà sila, no kadgod mislim, kako bi se tome doskočilo, nehotice mi zape u oko naša inteligencija, koja nije ništa bolja, pače gora još od seljaka. Uzporedimo li sa narodnoga gledišta naše seljake i inteligenciju, možemo stalnim dokumentima uztvrditi, da su naši seljaci kud i kamo više patriotični od inteligencije. Za dokaz toj inojoj tvrdnji navadjam primjer, koji je svima dobro poznat: narodnih izdajica potječe razmjerno kud i kamo više od inteligencije, nego li od seljaka. Koliko je naših seljaka, koji su prije bili čestiti Hrvati, a danas ljuti Talijanaši, prezirajući iz dna duše svoje hrvatsko porieklo, pače i porcajući ga, kao što je taj pojav kod naše inteligencije? Te seljake bi se dalo na prste prebrojiti, dočim je ta žalostna pojava kod inteligencije postala danomična. Danomice se čuje što iz novina što opet iz privatnoga razgovora, gdje se naša inteligencija odnarodjuje i služi onoj masi, koja ga je do jučer tištila i nazivala najprostijim robom. Od seljaka nije nitko još kao seljak postao jedan Krstić, Marchi, Grossich, Vio itd.

Prama tome dade se odmah na pitanje odgovoriti: uzrok našemu propadanju leži u inteligenciji samoj. Ne treba opetovno navaljivati na nju, da sa seljakom osorno postupa, jer je bilo dosta govora o tome. Ne dadu se opisati one grozote, s kojih trpe naši seljaci od same inteligencije. Ako bude tako dalje išlo, onda svaki pametan čovjek može proreći našu budućnost. Istina, u mnogom je i naš seljak kriv, ali opet mu se ne može toliko zamjeriti, jer je neuk, nikakvih škola nije nikada vidio, prilike mu ne dozvoljavaju, da se malko od svoje domovine udalji i proputuje druge bližnje zemlje, da vidi, kako drugdje ljudi žive. Naša pako inteligencija samo šuti ili bolje reći, radi samo za svoj žep, a to postizava time, da seljak ostane vazda „glup", koju glupost ona zlorabi za svoj trbuh. Dalo bi se mnogo i mnogo o tome govoriti, ali radje predjimo na drugi žalostan pojav, koji se danomice događa, a to je odnarodjivanje naše inteligencije.

Glavno sredstvo odnarodjivanja naše inteligencije jest ženitba sa djevojkama strane narodnosti. Kao da je u krv prešlo nekoj našoj gospodi, da moraju uzeti za družicu u svojem budućem životu Talijanku ili Niemicu. Niesam bog zna kako proti tome, da se djevojke strane narodnosti uzimlju za žene, jer napokon ljubav ne poznaje granice narodnosti, ali ne pojmim, kako može čovjek sa stvorom, koji mu je inače najbliži i najmiliji, govorit sa jezikom kroz čitav život, koji on niti ne pozna. Primjera u izobilju. Dogodi se doduše, da se prije ženitbe učine medjusobno nekakve pogodbe, a te pogodbe se sastoje u tome, da se dotičnikova družica obveže, da će uzgajati svoju djecu u hrvatskom duhu. Šta se naprotiv događa? Djeca očeva, koji se inače priznaje kao dobar hrvatski ili slovenski patriota, niti ne znaju govoriti sa jezikom, za koji se otac njihov tobože bori.

Nemoralan propovjednik na propovied aonici propovjeda o nekakvom moralu, a kad izadje iz crkve, gori je nego li najgori fakin. Otac se obitelji neprestano bori za svoju narodnost, za svoj jezik, a dieta mu ima već dvadeset godina, a srami se govoriti hrvatski, pače ga prezire. Žena pako njegova već je ostarila a ne pozna niti jedne rieči hrvatske. Zar je to uzgoj? Zar se tako odgaja narod? — U nekom malenom gradiću u Istri imade prilično broj naše inteligencije, od kojih je osam oženjeno sa tudjinkama. Djeca ovih, dotično žene njihove nemaju ni pojma o hrvatskom jeziku. Naprotiv, seljak se veoma riedko oženi sa tudjinkom, a ako se kadgod dogodi, poznam više primjera, gdje su mu djeca čestiti Hrvati. Dok se borioc za hrvatska prava ne oženi, najviše nade polažemo u njega, ali kad se upiše u knjigu svetoga Luke, kao da se mora upisati i u onu prokletu izdajničku knjigu. Poznavao sam gospodina, koji je, dok je bio mladić, svaki dan polazio čitaonicu i kojekakva hrvatska družtva u dotičnom mjestu, ali od kada je uzeo u svoju kuću ženu Talijanku, niti jedanput ga nisam vidio ni u čitaonici ni u kojem hrv. družtvu, a sa Talijanima rado obći. Žalostno je to, a tim žalostnije, kad takva naša inteligencija više na narod, da ne zna uzgajati svoju djecu, da se dade lahko od gospode zavadjati itd. Narod se naprotiv ne dade zavadjati, nego je fu po sriedi novac, koji seljak duguje svome gospodaru. Na taj način se tek seljak raznarodi ali i tako samo na kratko vrieme, dočim naša inteligencija za uviek. Nije nas seljak nekarakteran već sama naša inteligencija, koja za volju svojih družica zataji svoju narodnost, pače i radi proti njoj. Žalostno je, da seljaci sami moraju takve izdajice uzgajati, a sinovi ljute naše protivnike. Napokon mora doći do toga, da seljak otac mora svoga sina prokleti i zaprietiti mu se ubijstvom čim ga jednom vidi. Što sam u par redaka pripovjedao, sve je istinito, a kao dokaz tome neka bude svatko sebi. —č.

Sv. otac papa Lav XIII. napram Slavenom.

Sve su skoro novine još uvjek pune zanimivih viestih iz života i djelovanja netom i preminulog pape Lava XIII. Te novine mećući na sito i rešeto svaki čin velikog pape a navlastito rešetaju njegovo držanje i postupanje napram pojedinim katoličkim narodom.

Naravski je, da se i slavenski listovi bave Lavom XIII. sa njihovog gledišta pripoviedajuć one njegove čine, koji su išli za tim, da se Slavenstvo priključi što tiesnije sv. stolici.

Poznati hrvatski povjestničar, blagopokojni kanonik dr. Rački, koji je dugo proživio u Rimu i potanko poznavao odnošaje u Vatikanu, ostavio nam je važnih podataka o odnošaju Lava XIII. i o njegovoj politici prama Slavenom.

Kako čitamo u hrvatskih listovih piše Rački: da je bio Lav XIII. o slavenskih prilikah u obće, a o hrvatskih napose obaviešten do najmanjih potankostih, i za to mogu smjelo uztvrditi, da zagrebačkim nadbiskupom neće nikada postati tudjinac (razgovor se vodio u vrieme, kad je bila onako dugo izpražnjena nadbiskupska stolica), dok god u Vatikanu bude odlučan pravac politike Lava XIII., a taj će pravac mislim ostati i poslie njegove smrti. Medju kardinali je naime jaka struja, koja s obćenitoga kršćanskoga gledišta prosudjuje savremeni položaj u svietu te objektivno priznaje, da su Slaveni u obće, a Rusi napose prožeti najiskrenijim kršćanstvom, kršćanstvom živim, punim djelotvorne ljubavi, koje da se naročito divno odrazuje u ruskoj i poljskoj književnosti, u tih sjajnih spomenicih kršćanske ljubavi i kršćanskoga duha. I zato — nastavljaše Rački — ta slavenska struja na Vatikanu drži, da će se vjerski život u Europi pomladiti i preporoditi samo iskrenom i djelotvornom slavenskom pobožnošću. Nema sumnje — završio je naš veliki povjestničar — da se slavenofilska struja na Vatikanu ima boriti s tisućljetnim predsudama zapadnih naroda, ali je uza sve to sigurno, da će na koncu konca trideset milijuna katoličkih Slavena postati nerazriešivim vezom katoličke crkve sa stotinama milijuna pravoslavnih Rusa, i da će vječni grad u tom novom razdoblju povjesti čovječanstva zadahnuti sve narode ne strahom i poniznošću, nego ljubavlju i sviešću velikoga poziva, koji ima da izvrši kršćanstvo, a koje je još tako daleko od svoga cilja, poziva, da čitavo ljudstvo bude jedna moralna cjelina, da bude jedno stado i jedan pastir.

Kad to znamo, onda ćemo primjerice lako pojmiti encikliku iz početka g. 1902., u kojoj je papa medju inim doslovce kazao, da „medju obim vjerama (iztočnom i zapadnom) nema u samoj jezgri nikakove razlike". Ta je enciklika silno uzbunila protestantsku Njemačku, a uznemirila je i mnoge Ruse, te je primjerice poznati publicista A. Kirjejev u „Novom Vremenu" od 20. siečnja 1902. na nju vrlo oštro i upravo nepomirljivo navalio.

Za nas je u toj navali važno dvoje: tu se u jednu ruku s punim pravom konstatuje, da se čitavo nastojanje za sjedinjenjem iztočne i zapadne crkve svodi u praksi u nastojanje za vjerskim jedinstvom katoličkih i pravoslavnih južnih Slavena; u drugu ruku tu se priznaje, dakako s gorčinom, da u Rusiji ima i medju samim bogoslovima ljudi, „koji javno u štampi izjavljuju, da je moguće, i da dapače treba poželjeti sjedinjenje pravoslavne crkve s papom".

Nama se čini, da uza sva gorka razočaranja u spora sv. Jeronimskom mi Hrvati moramo i ozbiljno i iskreno računati sa slavenskom strujom na Vatikanu, ali dakako samo u toj spoznaji, da će ta politika kao politika svjetska, t. j. universalna, s nama računati samo dotle i samo toliko, dok budemo i koliko budemo jaka i plodna grana snažnoga i gromnoga stabla slavenskoga. Naša je historijska pogrieška prema Rimu, kao i prema Beču i Pešti u tom, što mi dosele samo u svietlih momentih shvaćamo, da nas partikularistička vanjska politika neminovno odsudjuje, da vječno ostanemo puko ratilo, sliepo orudje tudjinskih osvajačkih probitjeva.

Na koncu nam je još osobito iztaknuti, da naročito tajnik Lava XIII. kardinal Rampolla u nama Slavenima habsburžke monarkije vidi jedino zdravi temelj naše monarhije, te je na njegovu inicijativu Lav XIII. već odavna bio načelno odlučio, da se slavensko bogoslužje dade, dotično vrati ne samo nam Hrvatom, nego i svim ostalim Slavenom u monarhiji. Zamašnu tu osnovu osujetiše — po našem uvjerenju samo privremeno — baš oni uplivni krugovi, koji bi ju najprije imali prigrliti i poduprieti, kad na našu i svoju štetu u najvažnijim stvarima ne bi tražili i primali savjeta od svojih i naših krvnih historijskih dušmana.

Glavna skupština*)

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru".

(Konac.)

Izvještaj blagajnika.

Družtveni blagajnik g. dr. N. Fabianić reče ponajprije nekoliko rieči obćenito o prihodu i razhodu naše družbe a zatim izviesti potanko o djelovanju svojem.

Iz toga izvještaja priobćujemo samo glavnije točke.

1. Ukupni prihod . . . K	53.386·47	
Od toga:		
2. Čisti prihod . . . . . K	40.100·35	
3. Ukupni razhod . . . K	50.940·17	
Od toga izd. u takozvani		
4. Izgubljeni fond . . . K	26.396·27	
5. Imovina koncem godine		
iznaša ukupno . . . . K	134·397·16	
dočim je iznašala kon. g. 1901. K	126·690.97	
te se je dakle povećala za . . K	8.276·19	

Ta imovina sastoji iz gotovog novca, uloženih kapitala i tražbina, koje sve skupa iznašaju . . . . . K 27.789·30
te iz nekretnina i pokretnina koje vriede koncem godine po odbitku iztrošnina . . . . K 107.177·86
Skupa cielа imovina kako gori . . . . . K 134.967·16

Izvještaj blagajnikov pozdrave skupštinari živahnim odobravanjem.

Izvještaj nadzornog odbora.

Član nadzornog odbora g. K. Jelušić izviesti, da je odbor pregledao račune, da ih je našao posve u redu te predlaže, da

*) U predposliednjem broju priobćismo „konac" tajnikova izvještaja. O. ured.

se dade ravnateljstvu absolutorij i da se u zapisniku izrazi njima, napose g. blagajniku zahvala.

Prihvaća se.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje pozdrave gg. Milana Gremera iz Rieke, Ferda Hardy-a iz Krapana.

Isti se zahvaljuje vlastnikom „Zore", koji odstupiše prostorije za današnju skupštinu.

Izbor odbora.

Izabran je jednoglasno sledeći odbor: predsjednik: g. Vjekoslav Spinčić; podpredsjednik: g. dr. Niko Fabianić; blagajnik: g. dr. Konrad Janežić; tajnik: g. Viktor Car-Emin; odbornici: gg. mons. Vinko Zamlić, dr. Matko Laginja, dr. Ivan Poščić, Viktor Tomičić, Anton Šimunić. Nadzorno vieće: gg. dr. Matko Trinajstić, Slavoj Jenko, Kazimir Jelušić. Obranički sud: gg. preč. Mihovio Laginja, dr. Dinko Trinajstić, dr. Andrija Stanger.

Možebitni predlozi.

G. dr. Laginja preporuča način kako bi se pomnožila mirovinska zaklada družbinih učitelja. Kod tog predloga govore gg. dr. Janežić i K. Jelušić.

Na predlog g. B. Dubrovića tiskati će ravnateljstvo pozive za članove podružnica i na skupštinu.

G. Ivan Žigante predlaže i skupština prihvati da bi se skupština obdržavala svake godine na drugom mjestu Istre.

G. M. Mandić preporuča ustrojenje bar jedne škole u bujskom sudbenom kotaru.

G. dr. Laginja stavlja ravnateljstvu na srce pitanje pučke škole u Brgudcu.

Gdčna. M. Trinajstić zagovara namještenje učiteljicah na družbinih školah — u slučaju potrebe.

G. dr. Poščić preporuča skupštinarom, da bi se sjetili i danas „Družbe" sa milodarom pošto je odpala svakogodišnja zabava radi poznatih dogodjaja u Hrvatskoj.

Prisutne gospodične članice sabiraše na to medju skupštinari znatnu svotu milodara.

Predsjednik se toplimi riečmi zahvali skupštinarom, preporuči im našu „Družbu" zaključi skupštinu burno pozdravljen.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Mašu-zadušnicu za Njeg. Svetost papu Lava XIII. čitaše u Puli u ponedjeljak u stolnoj crkvi u prisutnosti gradjanskih i vojničkih oblasti. — Danas na 10 sati prije podne obdržavala je c. i. k. ljetna eskadra svečane zadušnice u Fazani na ratnom brodu „Habsburg". Misu zadušnicu čitao je dušobrižnik eskadre veleč. g. Karlo Kokolj, a prisustvovali su joj svi častnici te odjeli momčadi sa pojedinih brodova.

Ustrojenje delavske škole u Puli. U sjednici gradskog vieća bijaše zaključeno predložiti zastupstvu grada Pule, da se otvori već buduće školske godine u našem gradu delavsku školu sa risarskim tečajem. Gradsko vieće nada se, da će zastupstvo prihvatiti taj zaključak pošto su vladini odaslanici, koji bijahu u Puli radi ustrojenja obrtnijske škole u našem gradu, savjetovali, da se ustroji za sada delavsku školu, iz koje bi imala s vremenom postati obrtnička škola. Novu delavsku školu imalo bi se otvoriti na trgu „Alighieri".

Državna podpora za dogradnju ceste Barban-Labin. C. kr. ministarstvo nutarnjih posala doznačilo je podporu od 4000 kruna kao obročnu podporu za god. 1901.-1902. za gradnju ceste Barban-Labin.

Pazinski kotar:

Žminj talijanski — dakle občina žminjska talijanska! Tako mudruje tršćanski židovčić ili neki njegov piskar iz Žminja. Taj piskar žali naime što bi „talijanski Žminj" imao i nadalje ostati u hrvatskih šakah pak pozivlje viša oblasti, da tomu doskoče i da spasu občinu iz hrvatskih ruku. Ponajprije kažemo tomu piskaru, da ni Žminj nije i neće nikada biti talijanski, već da je u njemu nešto krajeln i nešto hrvatskih odpadnika à la Godina, Peteh itd., dočim je većina pučanstva hrvatske narodnosti i hrvatskog jezika. Što se tiče pako ciele mjestne občine žminjske, to je ona po ogromnoj većini hrvatska i takvom hoće da bude i u buduća. Glede na pritužbu rečenog piskara, da se tamošnjim talijanašem neda izpitati izborne liste za predstojeće izbore, to možemo kazati, premda nam nije o tomu ništa poznato, bez straha, da će nas tko pobiti, da je glavarstvo stalno dozvolilo uvid i izpitanje listina, već da nije valjda dozvolilo prepisati listine. Mi smo u ostalom proti takvom tumačenju zakona, t. j. da se neda prepis izborne listine, već neka se prepis dade, ali talijanaši žminjski nebi se imali tužiti na naše ljude, nego na svoje, od kojih su se naši u Žminju takvom postupanju naučili.

Porečki kotar:

Umirovljen talijanski profesor. Zemaljski odbor u Poreču umirovio je profesora zemaljske realne gimnazije u Pazinu g. Karla Ciborra, koji boluje već dulje vremena.

Učitelj na gospodarskom zavodu u Poreču. Imenovan bijaše privremeno učiteljem procieniteljem na zemaljskom gospodarskom zavodu u Poreču Viktor Bornat.

Narodni odpadnik. Negdje prošloga mjeseca odstupio je bivši naš prvak na Optaljšćini Petar Zanko svoje prostorije za ples zlosretne „Lega Nazionale" a sad čitamo u talijanskih novinah, da je taj nesretnik biran na skupštini podružnice „Lege", koja se je ustrojila na Livadah ovih dana za odaslanika, koji će sa drugimi talijanaši zastupati podružnicu na glavnoj skupštini središnjeg družtva. Uz njega birani su: neki Ivan Vesnaner Jacinto Pouletić, Mate Antonac i Ivan Antonac — sve sami Fiorentinci! Oj Petre, žalostna ti u grobu majka!

Tarski Talijani. U talijanskih listovih Istre čitamo, da su nedavno obavljeni u Taru izbori za tamošnju občinsku upravu i da bijahu u sva tri tiela izabrani pripadnici talijanske liberalne stranke. Da doznadu i naši čitatelji kakvi su ti tarski pripadnici talijanske liberalne stranke, navadjamo imena odabranih u sva tri tiela — u koliko su ista talijansko-liberalna. Evo ih. U I. tielu: Belunović i Radojković. U II. tielu: Mikatović, Radojković, Godnić. U III. tielu: Petrešić, Sluga, Beaković. Zamjenici: Naperotić, Radojković, Raunić, Perčić i Cemerić. Sve sami Fiorentinci, žalostna im majka!

Zadruga za uredjenje doline rieke Mirne. Politički poglavar u Poreču obratio se je na ona občinska zastupstva, kojih občinari imadu posjeda uz rieku Mirnu, pozvav ih, da im se naznači imenik četih posjeda, koje se nalaze na obalah Mirne ili njezinih pritoka i dalje imena posjednikah. Oni posjednici morati će da sastave zadrugu, koja će imati da doprinese k troškovom za uredjenje vodah u dolini Mirne. Kotarski poglavar moli, da se odgovorom na njegov poziv dotični požure, jer da bi se već možda ove godine započelo sa uredjenjem gorskih potoka. Čim dobije tražene imenike, sazvati će zadrugare, da se konstituiraju i izaberu ravnateljstvo.

Nova zakonska osnova. Zemaljski odbor u Poreču izradio je zakonsku osnovu, tičuću prihoda pokrajinske pristojbe od potrošarine na pivo. Tu osnovu predložio je na uvid i pregled ministarstvu financijah. Ta osnova doći će na razpravu u budućem zasjedanju istarskoga sabora.

Koparski kotar:

Prosvjed zemaljskoga odbora. Zemaljski odbor u Poreču zaključio je, da će se pridružiti prosvjedu cestovnoga odbora u Buzetu, uloženom na c. kr. namjestničtvo u Trstu proti imenovanju najvećeg porezovnika za člana ovog cestovnog odbora.

Voloski kotar:

Iz **Kastva** pišu nam 26. o. mj.: Od kada se Opatija razvila u lječilište svjetskoga glasa, izvaža se nje i iz Voloskoga dotično družtvo smeće i razne odpadke, a u zadnje vrieme čak i gnojnicu na kastavski teritorij, tamo negdje preko Preluka i Cirkula. Občina Kastav je u svoje vrieme proti tomu prosvjedovala i molila za posredovanje c. kr. kotarski kapetanat na Voloskom, koji je takodjer, kako se čuje, obećao stupiti ovomu neredu na put. Nu neredu nije se stupilo na put, nego pustilo se, uzprkos svim zdravstvenim pravilnikom, da se je tamo već navozilo čitav brieg te nesnage.

Napokon poslužilo se obć. zastupstvo u Kastvu svoga prava, te obzirom na pogibelj za ljudsko i živinsko zdravlje, jednoglasno je odlučilo, da se ima silom zabraniti dalnje izvažanje smeća i druge nečistoće na kastavsko tlo. Tako se i dogodilo. Nego gle Pavle vraga! Voloski kapetanat uništio je gornji zaključak, jer da je s njim obć. zastupstvo prekoračilo svoj djelokrug!

Sada mi pitamo: Jeli ili nije obć. zastupstvo dužno skrbiti za zdravstvo u svojoj občini? — Ako nije dužno, na koga onda ta briga spada? — Ako je dužno, u čemu je onda kastavsko obć. zastupstvo prekoračilo svoj djelokrug?

Valja bo znati, da se je već toga smeća nakupilo kakvih 1000 kub. metara, da ta gromada strašno zaudara; da se u njoj legu parcovi, miši, crvi i druge gamadi, da ima već tamo nastanjenih poludivljih pasa i mačaka; da tamo zalaze djeca a i ljudi, te prekapajuć onaj smrad, odnašaju kući kojekakve sumnjive stvari, što ih tamo nadju. Ako nije sve ovo škodljivo zdravlju, ljudskom i životinjskom, onda neznamo što mu može još škoditi. — Obć. zastupstvo moralo je proti ovomu neredu ustati, pak ako to nespada na njega, molimo c. kr. političku oblast u Voloskom, da pozove na red i strogo kazni onoga, koji dopušta, da se taj nered čini i podržava.

Znajmo pak, da se izvaža to smeće na zemljište kakovih 20 metara odalečeno od erarske ceste Volosko-Opatija, kojom putuju mnogobrojni putnici i opatijski gostovi, pak da onaj smrad grozno zaudara na cestu, to ćemo odmah pojmiti, što i kako misle tudjinci o kastavskoj občini i političkih oblastih na Voloskom, koje dopuštaju onakva šta u svojem području, tik javne ceste, na pragu lječilišta Opatije. Nego o tom nije jošte rečena zadnja rieč.

Iz **Kastva** primamo iz odbora „Istarske Vile" sliedeće redke: Naša „Istarska Vila" liepo napreduje, škoda samo, da su joj neki izvršujući članovi otišli u Ameriku, a neki ponajbolji morat će u vojnike. Vriedno je pohvale, što su se i naše gospojice pridružile k „Vili", pak njihovom zaslugom imamo uz mješoviti pjev. zbor, takodjer tamburaški mješoviti zbor od 18 članova. Nego baš kad spominjemo tamburaški zbor, moramo sa zahvalnošću spomenut i onu gospodu, koja su novčanim darovima priskočili „Vili" u pomoć, da si je mogla naručiti tambure. Znamo sasma pozitivno, da se je još u opatijski „Narodni List" bila poslala javna zahvala u stvari, nego kako doznasmo ista se bila u tamošnjoj tiskari nekud zamela i tako nije došla u spomenuti list. A mi, držeć se one: „bolje ikad, nego nikad", zahvaljujemo se naknadno svoj onoj gospodi, koja su pripomogla novčanim podporama, da si je „Vila" mogla nabaviti tambure, i to sliedećoj gospodi koja darovaše: Slavna občina Kastav 40 K; Sirola Alberto, posjednik na Rieci 30 K; vitez Polonio-Balbi, knjižar na Rieci 20 K; dr. Dinko Vitezić, Matejčić Fran, c. kr. zem. školski nadzornik Trst, Jelušić Anastaz, c. kr. sumarski savjetnik u Zadru po 10 K; Rudolf Jelinac trgovac u Kastvu 8 K; Karlavaris Vjekoslav, trgovac na Rieci 7 K; Franković Fran, c. kr. profesor u Kopru, Juriačić Fran, kapelan na Zvoneći po 6 K; Andrijčić pop Ante, narodni zastupnik u Beški, Ryšavy Fran, župnik na Munama, Morsetić M., vjeroučitelj na Rieci, Kundić Mate, posjednik iz Pobri po 5 K; Juriačić Viktor, financ. činovnik u Lošinju 4 K; Frančić M., trgovac na Rieci, Glavan N., poduzetnik na Sušaku po 3 K; Medvedić Luka, posjednik iz Klane, Karlavaris Ferdo, trgovac iz Kastva, Simčić Mate, obć. činovnik iz Klane, Bunc Ivan, c. kr. škol. nadzornik u Pazinu, Klečić vitez Anton pl. Sabladoski, c. kr. zem. škol. nadzornik u miru u Trstu, Košak Hinko, svećenik na Rieci po 2 K; Mihelić Fran, obć. savjetnik iz Kućeli 1 K.

Liepa hvala takodjer gg. utemeljiteljnim članovima: Spinčić Vjekoslavu, zastupniku narodā, Rade Franju, kr. činovniku na Rieci, te Jelušić Rajmundu, župniku u Brseču, koji uplatiše jur odnosne svote po 60 K; ne manje hvala mjestnoj inteligenciji, podupirajućim članovima, koji u mnogo pripomažu, da „Vila" liepo napreduje. Hvala srdačna svima! Bog vratio stostruko!

Utok proti razdiobi pučke škole u Voloskom. Kako je poznato zaključilo je c. kr. zemaljsko školsko vieće za Istru, da se postojeća talijanska pučka škola u Voloskom podieli u dva odsjeka, u talijanski i hrvatski. Proti tomu zaključku uložio je zemaljski odbor u Poreču utok na c. kr. ministarstvo bogoštovlja i nastave. Pa još se hvale, da su oni prosvjetitelji i dobročinitelji našega naroda?!

Rukovlet novostih iz Opatije. U Opatiji nalazi se danas neobičan broj gostova, po prilici oko 2000; najviše ima Madjara, ima takodjer velik broj Srba, a medju njima je i pukovnik Mašin, koji se pod drugim imenom krije i stanuje u dvorcu „Slošer". — Velik broj gostova ide i dolazi sa parobrodima; svakog pol sata dolazi po jedan parobrod u opatijsku luku, a dogodi se češće, da su tri, četiri na jednom u luci i svi krcati.

Opatijska luka za tolik promet je premalena, jer je prenatrpana malenim barčicama; onda dolaze veće ladje tako, da je kadgod ušće u luku jako uzko te se može lahko dogoditi nesreća. Zato neka mjerodavni čimbenici gledaju, da se čim prije opatijska luka razdieli; jedan dio neka ostane za ladje a drugi dio za parobrode.

* * *

U petak na večer parobrod „Volosko" htio u 8 sati na Rieku. Izvan Opatije mu se nješto u stroju polomilo i ostane na mjestu. Njekoliko puta zazviždao je u pomoć; ali buduć da je one večeri bila velika oluja, pritekao mu srećom u pomoć drugi parobrod od „Ug. hrvat. družtva „Stefania". Na brodu je bilo okolo 50 putnika, parobrod „Stefania" nije se mogao približiti „Voloskom" da mu baci konop, pak je parobrod „Volosko" počeo po malo ići kraju dok nije došao samomu gatu. Putnici podigoše krik i galamu, koja je bila odmah utišana, jer su se svi mirno izkrcali. Parobrod „Stefanija" onda izvuče „Volosko", bez da mu se dogodilo ni novčića štete i odvuče ga na Rieku. Sreća da one večeri nije bilo zimskih valova, jer sigurno bi bio parobrod „Volosko" za uvjek izgubljen. Tomu neugodnomu prizoru prisustvovalo je mnogo sviela, što domaćeg, što stranog.

* * *

Dan crkvenog zaštitnika sv. Jakova ove godine bijaše proslavljen kako i prošlih godina. Veliku sv. misu misio je naš župnik mons. V. Zamlić uz asistenciju gospode svećenika Dubrovića i dr. Čikovića,

Za vrieme mise pjevao je crkveni zbor, ali valja iztaknuti, da je pjevala „solo“ gdjica. Dusi Kuranda, kćerka generalnog ravnatelja ug. parobrodarskog družtva „Adria“ na Rieci. Svojim ugodnim glasom oduševila sve prisutne, osobito Madjare, koji su prisustvovali misi. Nas pako veseli, da je pjevala staroslovenski, te nije žalila truda da se nauči čisto izgovarati pojedine rieči. Sajam bio je ove godine neznatan. Prodavaoca silan broj, a kupaca malen.

Ples nije bilo radi žalosti za papom.

* * *

Za isti večer veliki i liepi plakati u hrvatskom jeziku najavljivali su „Oprostni koncerat“ družtva „Lovor“ svom zborovodji g. Arturu Gervais. Jedan takav plakat nije hotio da izvjesi kavanar „Lokey“, koji živi u kući jednog našeg čovjeka. Nu to nije ni čudo, jer je on našim ljudem i višekrat zaniekao na večer kavu; toga gospodina možemo jedino preporučiti našim ljudem, da znadu s kim imadu posla.

Vrt „Lorin“ (kavane Central) bio je krasno izkićen i razsvietljen električnim svjetlom i lampionima. Cviet opatijske i voloske gospode bio je na koncertu, a na čelu pako svima g. načelnik dr. Stanger sa svojom gospodjom. Točke programa bile su odpjevane i odigrane na tamburam izvrstno. — Unišlo je one večeri u blagajnu okolo 200 kruna, koji iznos, odbivši troškove priprave, bio je predan g. zborovodji Gervaisu. Opaziti nam valja, da je one večeri na koncertu bilo mnogo gostova Srba, Madjara i Niemaca, a od gostova Hrvata vrlo riedki — dosta žalostno.

* * *

U sriedu priredjuje pako u iki „Lovor“ svom zborovodji oprostnu večer, na koju će biti pozvani svi naši prvaci iz Liburnije. Tom zgodom predati će se istom gospodinu za uspomenu zlatnu uru. Gosp. Gervais će nam trajno ostati u uspomeni; nu mi mu želimo, da, kao što je ovdje našao velike simpatije, neka ih nadje i u ušoj Hrvatskoj; a želja je pako svih nas, da se čim prije medju nas vrati.

Oglas natječaja. Razpisuje se natječaj na sljedeća učiteljska mjesta u voloskom kotaru. — 1. Mjesto učitelja III. reda na peterorazrednoj mužkoj pučkoj učioni u Kastvu. — 2. Mjesto podučiteljice na trorazrednoj ženskoj pučkoj učioni u Kastvu. — 3. Mjesto podučitelja na trorazrednoj pučkoj učioni u Rukavcu. — 4. Mjesto učiteljice III. reda na dvorazrednoj mješovitoj pučkoj učioni u Klani. — 5. Mjesto ravnajućega učitelja III. reda na jednorazrednoj mješovitoj pučkoj učioni u Vodicama. — Učevni jezik svih ovih škola je hrvatski, na mužkoj i ženskoj pučkoj školi u Kastvu podučava se njemački jezik kao predmet. — Molitelji za mjesto učitelja u Vodicama imadu dokazati takodjer usposobljenje za podučavanje vjeronauka u slučaju potrebe. — Beriva i užitci skopčani s tími službami ustanovljeni su u pokrajinskom zakonu za Istru od 9./10. 1901. br. 35. — Natjecatelji podnieti će pravilno obložene molbe propisanim putem u roku od 4 čedna na c. kr. kotarsko školsko vieće Volosko.

Trst.

Vienčani. Iz Trsta nam pišu, da se je tamo vienčao dne 27. o. mj. g. Josip Račić, c. k. učitelj pripravnog tečaja u Pazinu, sa vriednom gospodjicom Josipom Gržinić, učiteljicom u Roču. Mladence vienčao je preč. g. Petar Flego, kanonik stolnoga kaptola u Trstu, ujček mladenke. Bilo sretno!

Tršćanski načelnik potvrdjen. Židovsko-liberalna većina tršćanskoga zastupstva izabrala je nakon posliednjih gradskih izbora ponovno svojim načelnikom odvjetnika dra. Scipiona Sandrinelli-a. Proti rečenim izborom uložila je talijanska umjerena stranka utok zbog svakojakih nezakonitostih i zloporaba vlasti dotičnih izbornih komisija u samom gradu Trstu. Već se je činilo, da će biti taj utok uvažen i da će vlada izbor zastupnikah uništiti dotično izbor načelnika nepotvrditi. Nu oni **d o b r i j a n i**, koji su to od c. kr. vlade očekivali, ljuto se prevariše, jer se je c. kr. namjestnik u Trstu i u Beču toplo zauzeo za potvrdu spomenutog načelnika, koja je ovih dana iz Beča stigla na veliko veselje tršćanskih židova i iredentaša.

Tobožnja promjena na namjestništvu u Trstu. Neima dana, da nečitamo u jednom ili drugom listu o tom, kako predstoje velike promjene na c. kr. namjestničtvu u Trstu.

Odmah poslie nove godine glasalo se, da mora odstupiti c. kr. namjestnik grof Goëss — jer da je središnja vlada nezadovoljna s njegovom vladavinom u Primorju. Grofu Goëssu, da traži središnja vlada pristojno mjesto, jer da mu se neda posve stupiti iz javnosti, a pošto imade uplivnih zagovornika na dvoru, to se ga bez nekakve odštete nemože maknuti.

Ti glasovi umuknuše sve do posliednjih izbora zastupstva grada Trsta. Ti izbori provedeni bijahu od židovsko-lažiliberalne stranke onako, kako običaje talijanaška stranka u Istri provadjati izbore tamo, gdje smo mi Hrvati i Slovenci u većini. Ta stranka nije se žacala nikakva sredstva samo da dodje do svoga cilja. I došla je, proturav si u gradu Trstu sve svoje kandidate.

Tršćanski talijanski neiredentski listovi kazali su sto puta, da je tim izborom kumovala tršćanska vlada. Dokazaše dapače, da je vladin komesar kod tih izbora c. k. namjestnički savjetnik vitez Jettmar demonstrativno sa otvorenom glasovnicom glasovao za iredentsku stranku.

Proti tim izborom uložila je talijanska neiredentska stranka utok. O tih izborih pisalo se mnogo ne samo u listovih Primorja, već dapače i vani, napose u njemačkih listovih u Beču, Gracu, Pragu itd. Radi tih izbora uložila je njemačka kršćansko-socijalna stranka u carevinskom vieću interpelaciju na c. kr. vladu. O tih izborih pisali su najžešće i glasila te stranke.

Nakon svega počeo se opet širiti glas, da će odstupiti c. k. namjestnik grof Goëss a c. k. namjestnički savjetnik vitez Jettmar, da će biti umirovljen.

Najnovije viesti bečkih i gradačkih listova glase, da su glasovi o odstupu namjestnika grofa Goëssa sada više opravdani nego li bijahu prije. Jedini razlog, što grof Goëss nije odstupio, da jest taj, što se do sada nije moglo naći nasljednika grofu Goëssu, jer da je tršćansko namjestničko mjesto veoma težko popuniti, pošto namjestnik mora znati uredovati u tri jezika: njemačkom, talijanskom i slovenskom.

Po novinarskoj dužnosti bilježimo sve te glasove o odstupu namjestnika i o tobožnjih promjenah na c. kr. namjestničtvu, ali mi tim glasovom nevjerujemo — jer u Beču nevide ili neće da vide kako naše Primorje dozrieva danomice sve to više za — majku Italiju.

U Primorju mora biti još gore — a da bude i bolje!

Izgubljen Loydov parobrod. Jedan od starijih parobroda tršćanskog Loyda, i to „Vorwärts“, nasukao se je dne 15. o. m. na vele pogibeljnom mjestu kod Prevese. Svi pokušaji, da se parobrod spasi ostali su bez uspjeha, jer je nemirno more usljed žestokog vjetra osujetilo svaki rad za spasavanje parobroda. Parobrod se nasukao na grebene izmedju dvie pećine, gdje mu se je dno prolomilo, te je voda dospjela u skladišta i medju strojeve. Gotovo osam dana radilo se najvećim naporom, da se spasi parobrod, ali sve bijaše uzalud. Putnici spašeni su još istoga dana kad se je parobrod nasukao, isto tako spasiše većinom i robu, što bijaše ukrcana.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovali su putem obć. načelnika u Kastvu i to: Jelisava Trinajstić rodj. Dukić u Majestic — Colo. sjev. Amerike, ženskoj podružnici u Kastvu 1 dolar = 5 kruna; prigodom krštenja Dragice kćeri Mata i Jelisave Trinajstić-Jankotove u Majestic — Colo. u sjev. Americi sabrali su rodoljubni Kastavci sakupljeni na botrinjah 7 dolara američkih, za koje primilo se 33 krune i odposlalo g. blagajniku družbe u Volosko. — Živili domoljubi u dalekoj Americi, živila rodoljubna obitelj Dukić-Trinajstić! — Na predlog g. D. R. C., predsjednika mjestne podružnice nerezinske sakupilo se u veselom družtvu na dan sv. Marije Mandalene, mjestne zaštitnice, a u prostorijama „Hrvatske čitaonice“ K 18·30, koje darovaše sliedeća gg.: N. N. K 5, Vjekoslav pop Volarić K 3, Dinko pop Marinčulić K 2, Gavde Sokolić p. Gavka K 2, D. K. K 1, Dinko Rukonić Cimić K 1, Dinko Zović Katin K 1, braća Kanaletić K 1, Dinko Brako p. Dinka, Ivo Sokolić Androv i Kamalić Andro po 50 h, Gavde Marinčulić i Gaspo Zorović po 40 h. — Plemenitim darovateljima najsrdačnije zahvaljujemo. Živjeli. Sakupljeni novac izručio se mjestnoj podružnici.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave: G. Zorko Klun šalje nam K 26·40, sabranih prigodom sastanka povjerenika političkog družtva za sudb. kotar Buzet, daljnjih K 15, sabranih na pogrebu pok. Mata Poropata u Trsteniku. — Preč. g. Fran Stefanutti u Lindaru K 5. — U kapelanskom stanu u Slumu sabrano je na blagdan sv. slavenskih apoštola Cirila i Metoda prigodom prve svete pričesti medju djecom 4 krune.

Ukupno danas	K	50·40
Na račun ove godine izkazano	„	293·89
Sveukupno	K	344·29

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Preč. g. Fran Stefanutti umir. župnik u Lindaru K 5, g. Jak. Skracin K 1 za čitanje novina iz uredničtva. — Prof. Vj. Spinčić, 25 K na mjesto vienca na lies blagopokojnoga Frana Folnegovića.

Ukupno danas	K	31·—
U broju 21. ove god. izkazano	„	247·70
Sveukupno	K	278·70

Bratovštini hrv. ljudi za Istru u Kastvu darovaše preko naše uprave: Preč. g. Fran Stefanutti, umir. župnik

u Lindaru	K	5·—
Na račun ove god. izkazanih	„	16·—
Sveukupno	K	21·—

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca lipnja o. g. sliedeći prinosi:

D a r o v i: Matejčić Franjo, c. kr. zemaljski školski nadzornik, Trst K 40, Pikulić Petar, župnik, Dolenjavas K 8, Bersenda Ivan, župnik, dekan, Pićan K 50, Tržaška posojilnica in hranilnica K 50, pop Mate Maričić, šalje zapis pok. Ivana Velčić, svećenika u Beleju K 300, „Naša Sloga“, Pulj K 108·50, Šebesta dr. Josip, ustupljenu pristojbu od N. N. K 2, Krajač Ladislav zast., Senj K 25, Mandić Josip, Pazin, za prodane jagode g. W. W. K 1, Podgradska posojilnica K 40, N. N. mjesto pristojbe vojn. povjerenika K 4, Žic Petar, Sv. Vid K 2, Gržetić Anton i Kata, Sv. Vid K 2.

Plemenitim darovateljem se najiskrenije zahvaljuje Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 29. julija 1903.

Austro-Ugarska.

Prošle subote razpravljao je austrijski ministar financija sa ugarskim ministrom o nekojih priepornih točkah, tičućih se sladornog pitanja. Razprava je trajala preko dva sata i bijaše vrlo žestoka, jer pišu bečki listovi da je austrijski ministar financijah Böhm izjavio, da neće više o tom pitanju razpravljati sa svojim ugarskim drugom.

Glasilo poljskoga kluba „Slovo Polskie“ kaže, da je dr. Koerber ostao na vladi navlastito radi toga, da provede nagodbu sa Ugarskom. Neprovede li ju, tada mora odstupiti.

Zajedničkim ministrom financija imenovan bijaše na mjesto pokojnoga ministra Kallaya austro-ugarski poslanik u Ateni barun Burian, koji će danas u Ischlu položiti pred Njeg. Veličanstvom prisegu. Novi zajednički ministar jest po rodu i čuvstvu Magjar i tako će zaposjednute pokrajine Bosna-Hercegovina imati za upravitelja opet jednog Magjara. Čudna je ta politika austro-ugarske, da se svuda na prva mjesta tura ili Niemce ili Magjare, premda su oni i u jednoj i u drugoj poli monarhije u manjini. Bosna-Hercegovina jesu čisto slavenske zemlje, pa ipak im se daje evo opet za upravitelja tudjinca, kao da se nebi u čitavoj monarhiji našlo za to sposobnoga muža slavenske krvi i slavenskih osjećaja. To postupanje vladajućih krugova i u Beču i u Pešti pokazuje nam dosta jasno, koli smo mi Slaveni podredjeni živalj u monarhiji, premda sačinjavamo većinu državljana.

U magjarskom saboru koprca se zloglasni predsjednik ministarstva Khuen Hedervary zbog žestoke obstrukcije proti njegovom programu. On nastoji na sve načine pridobiti za sebe opoziciju, nu ona mu se neda na liepak, znajuć koliku moć uživa u parlamentu i u narodu.

U hrvatskoj vladi nastale su promjene. Odstupio je naime bivši odielni predstojnik za unutarnje poslove Krajčović i kralj je imenovao na njegovo mjesto a na predlog novoga bana grofa Pejačevića člana madjaronske saborske većine odvjetnika dr. Šumanovića.

Na pozdrav podredjenog mu činovničtva izjavio je novi predstojnik kako se nada, da će svaki činovnik polag zakona vršiti strogo svoje dužnosti, jer da odvisi napredak zemlje i naroda jedino od dobre uprave.

Zagrebačko redarstvo traži marljivo one osobe, koje su tečajem ovoga mjeseca na raznih mjestih palile dinamit. Zagrebački listovi pišu, da je već pohvatano devet sumnjivih osoba, većinom mladića.

Srbija.

Posliednjih dana pisale su novine, da su častnici, koji su proveli urotu proti pokojnomu kralju Aleksandru nezadovoljni, što se ih je zapostavilo prigodom častničkih promaknuća. I doista nalazi se kralj Petar u tom pogledu u težkom položaju. Nekoje velevlasti tražile su od njega, da kazni strogo častnike-urotnike, a ovi zahtjevaju od kralja da ih nagradi promaknućem za to, što su mu pripravili priestolje.

Bugarska.

Knez Ferdinand pošao je nedavno iz Bugarske te se podao u svoju staru domovinu, da se pomoli na grobu svoga otca povodom njegove godišnjice smrti. Taj odlazak kneżev tumačili su mnogi tako, da se knez više neće vratiti u Bugarsku, jer da je narod s njim nezadovoljan osobito zbog zatezanja sa riešenjem pitanja macedonskog. Službeni listovi u Sofiji oprovrgoše te viesti kao posve izmišljene. Odlazak kneżev iz Bugarske, da je najbolji dokaz, da u zemlji vlada mir i da odnošaji izmedju Bugarske i Turske nisu toli napeti kako bijahu još nedavno.

Razne viesti.

Svečani pogreb pape Lava XIII. Prošle subote poslie podne zatvorena je vatikanska bazilika za javni posjet. Čim je crkva zatvorena, počelo se je s pripravama za svečani obred pogreba. Mrtvo tielo papino bilo je odnešeno u sredinu kapele presvetog otajstva. Medjutim se je započelo s nuždnim radnjama u kapeli „del Coro“, na mjestu, gdje će po običaju od starine biti papa privremeno sahranjen. Oko 5 sati poslije podne postavili su se u crkvi sv. Petra papinski oružnici i plemićka garda u dvoredove, da izkažu papi posljednju počast i da uzdrže red. Pošto je sve bilo u redu, otvorena su pokrajna vrata sakristije crkve sv. Petra, pred kojima je već čekalo na hiljade obćinstva. Za diplomatski sbor, koji je pogrebu sudjelovao u gala-odielu, kao što i za rimske patricije bile su uredjene u kapeli posebne tribine. U 7 sati na večer bilo je već u

crkvi na hiljade občinstva, koje je stajalo u gustim redovima iza špalira papinske garde. Crkva sv. Petra sva je sjala u moru električke razsviete. Kardinali, koji su bili sakupljeni u sbornoj kapeli, pošli su u procesiji u crkvu sv. Petra, praćeni od dostojanstvenika i švicarske garde, te su se postavili s obje strane odra. Po tom je došao stolni kaptol s penitencijarima na čelu, koji su nosili goruće svieće. Dekan stolnog kaptola blagoslovio je mrtvo tielo papino, te zapjevao „Miserere", kog su pjevači nastavili, po čem je povorka krenula iz kapele presvetog Otajstva u srednju ladju crkve sv. Petra, okolo papinskog oltara u kapelu „del Coro", gdje su već čekali diplomatski zbor i patriciji. Tu se je povorka zaustavila, a papino mrtvo tielo postavljeno je u sredini kapele licem spram oltara. Željezna ograda, iza koje su se postavila razna družtva, zatvorila se je. Kad su pjevači svršili žalobni piev, podielio je dekan kaptola papi odriešenje, škropeći mrtvo tielo blagoslovljenom vodom. Zatim je uz sveobću tišinu pristupio majordomus papin, Msgr. Cagiano de Azevedo, k mrtvom tielu, te papino lice prekrio bielom koprenom, a prefekt za obrede msgr. Riggi prekrio je mrtvo tielo s crvenim svilenim pokrivačem. Sada su plemićki gardisti digli mrtvo tielo s odra i položili ga u lies od cipresovog drveta. Prije nego li je lies bio zatvoren, pristupili su grof Pecci, princ Rospigliosi, kao i zapovjednici švicarske garde, te su papi poljubili nogu. Uz plač i glasnu molitvu zatvoren je tada lies i zapečaćen pečatom kardinala-camerlenga, kardinala Rampolle, nadsvećenika bazilike i papinskog majordomusa. Ovaj lies je položen u olovan lies, koji je hermetički zaliven i na koji su udareni pečati a po tom je postavljen i ovaj u treći lies od briestova drveta, na kojem je naslikan grb Leona XIII. Pošto su još posljedni put blagoslovljeni smrtni ostatci, krenula je povorka na desno u kapelu, gdje se pape privremeno sahranjuju. Lies je položen u jednostavnu udubinu, nad kojom se vidi papinska tiara. Smrtni ostatci papini ostat će sahranjeni u ovoj kapeli tako dugo, dok bude gotov papin spomenik, koji će se položiti na mjestu, koje je papa oporučno odredio za svoj grob (u lateranskoj crkvi sv. Ivana). Kad su pjevači zapjevali psalam: „Benedictus Dominus Deus Israel", dignut je lies posebnim strojem, te je spušten u grob.

Izbor novoga pape. Izbor novoga pape obaviti će se u takozvanom konklave, t. j. u zatvorenom mjestu u Vatikanu, kamo nemože nitko osim kardinalah i njihovih tajnika. Svi prisutni kardinali biraju novoga papu tajnim glasovanjem sa ceduljami, t. j. svaki napiše svoga kandidata na papir tako, da to nemože nitko viditi dok se papir neodmota.

Kao kandidati za papinsku tiaru i danas se spominju u prvom redu: Rampolla, Gotti, Vannutelli i Oreglia. Ako ni jedan od njih ne bi mogao dobiti nuždne većine od dvie trećine glasova, drži se, da bi mogao postati papom koji kompromisni kandidat, dakle od prilike Di Pietro ili Sarto. Drugi opet drže, da bi moglo za sada doći do prelaznog sistema, a takav bi mogao reprezentirati samo star čovjek poput Capecelatra. Vrlo je vjerojatno, da će konklav biti kratkotrajan i da će tri dana biti dovoljna za izbor.

Družbin pušači papirić. Prilično izvor dobitka našoj „Družbi" osim žigica „cikorije" bit će svakako i cigaretni papirić, što ga izdaje poduzetni trgovac Gamulin u Jelši. Nego ovaj posljednji izvor mogao bi biti ipak izdašniji, kad bi gospoda trgovci mrvu manje pazili na svoj dobitak. Mi znademo iz sasma pouzdana izvora, da Gamulin prodaje kutiju od 200 snopića papirića tanke vrsti za K 2·60, dakle snopić nešto preko 1 heler, dočim trgovci ga obično prodaju po 4 helera; deblju vrst pak daje Gamulin kutiju sa 100 snopića za K 2·50 h., dakle jedan snopić za nešto više od 2 helera, dočim naši ga trgovci obično prodaju po 6 h.!

Mi smo sjegurni, a ne znamo pravo koliko da daje Gamulin popusta kod većih narudžba, čim trgovce bar ponješto odšteti za prevozni trošak, zato ne može se nitko izgovarati, da radi poštarine i drugih prevoznih troškova mora spomenuti papirić prodavati za gornju cienu.

Dopuštamo, da i kod drugih vrsti papirića imadu trgovci ovoliki a možda i veći dobitak, nu uz nješto rodoljubne požrtvovnosti mogli bi baš oni podržavati živu konkurencu sa drugim sličnim poduzećima, kad bi cienu družbinih papirića nješto obalili, jer mora se priznati, da ovi papirići u koliko se tiče njihove dobrote nemaju se bojati konkurence.

Nego dakako ako se tu radi samo za „gšeft", onda prestaje svaki razgovor.

Strašne posljedice vojnih vježba u Hercegovini. Novine pripoviedaju strašnih stvarih o posljednjih vježbah vojnih četa nastanjenih u Hercegovini. O tih vježbah, koje su se obdržavale za nesnosne topline od 47—50 stupnjeva Celsiusa piše jedan očevidac koliko sliedi: Dne 20. o. mj. obdržavale su 12., 32., 52. i 69. pješačka pukovnija vojne vježbe izmedju Nevesinja i Bileka. Toga dana bila je užasna vrućina tako, da su oko 10 sati prije podne momci stali padati jedan za drugim. Uzprkos tome vježba nije obustavljena, već su neki častnici pače sa golim sabljama tjerali momčad. Posljedica toga bila je, da je 450 ljudi palo. Od ovih ih je već 19 umrlo, 40 ih je u životnoj pogibelji, a za ostale, kao i mnoge druge vojnike još se ne zna, kamo su dospjeli. Jedan je momak od vrućine poludio. Nakon ulaza u grad momčad je bila užasno izmučena, pošto je u dva navrata imala odmor od ciglih 15 časaka, pa i onda je stajala na suncu. U vojarnama odigravali su se nakon ulaza, po kazivanju spomenutoga očevidca, po svoj prilici vojnika, upravo potresni i užasni prizori.

Paval Bogović-Šimov. (Konac.)

Bošnjak Dobretić, Slavonac Reljković, Dubrovčanin Gjorgjić, kajkavac Jambrešić nazivahu latinska slova tudjima, kojima da se težko piše hrvatski jezik, a naš dopisnik iz neopravdane mržnje ne će da zna u XX. vieku za ćirilicu, kojom se služi blizu 100 miliona ljudi u Europi i Aziji.

Niesam ja u ostalom štampao tekst lucidara ćirilicom ni iz kojih drugih razloga, nego jer je to običaj u znanosti. Već je Miklošić rekao g. 1874. : tiskati glagolske spomenike izvornim pismom nije uputno za to, jer će ih malo tko čitati. Stručnjaci znadu i to, da se glagoljski tekst može mnogo točnije transkribirati ćirilicom nego latinicom, a u znanosti ne smiju vladati časoviti hiri i simpatije.

Latinica je spretnije pismo od ćirilice, ali je ova narodnija od latinice. Naši je stari nisu mrzili. Fratar Kačić je svojom plemenitom ljubavlju obuhvatao sav naš narod, i pravoslavne i katolike. U duhu Kačićevu je ošudio izvrstno uredjivani krčki „Pučki Prijatelj" (br. 17. od 10./9. 1902.) žalostne rujanske izgrede u Zagrebu: to je liberalno, to je kršćanski, to je hrvatski!

4. Moj čestiti rodjak kaže, da je odnosio iz Dubašnice knjiga još i prof. Stiglić i pok. Kukuljević. Taj bi se broj „odnositelja" mogao povećati; ja ću spomenuti samo Brčića, Črnčića i Parčića. Tatovima ili još nije ipak nitko proglasio. A znade li moj rodjak, što su radili baštinici pok. Brčića s njegovim glagoljskim starinami? A znade li on, da naši ljudi za novac prodaju svakome hrv. starine? Koliko ih je pribavio u Dalmaciji madjarski akademik Thallóczy! Kukuljevićeva medjutim knjižnica kiti knjižnicu jugosl. akademije — u Zagrebu. Moj rodjak znati će medjutim, da su Dubašljani djaci za naših gimnazijskih dana šiljali pok. Kukuljeviću glagoljske rukopise i od njega dobijali petlače. . . . A koja korist nama od naših književnih starina, koje kite knjižnice u Beču, Rimu i Pešti? Da su naši stari shvaćali vriednost naših starina, bili bi ih čuvali kod kuće; sada, kada ih je još vrlo malo, uzdišu za njima, ištu za njih pretjerane ciene, gdjekoji ih dopuštaju samo za nagradu čitati (n. pok. Petris). Da su se vriedna braća Vitezići ranije sjetili, bili bi krčki rukopisi našli svoje mjesto u njihovoj knjižnici!

Tih naših starina je medjutim nestalo većinom iz nehajstva i neznanja. Sjećam se, da mi je za moga djakovanja kazivao neki gvardijan Talijan u Glavotoku (zaboravio sam njegovo ime), da je Kukuljeviću dao da odnese što hoće iz samostana a kada je kasnije našao u nekom kutu svakojakih glagoljskih rukopisa, bacio ih je u more, jer su mu to bili: „scartafacci senza valore!" Rukopisi i riedke knjige imadu u ostalom vriednosti, kada se nalaze u javnoj ili privatnoj knjižnici, pristupnoj stručnjacima. Meni se već desilo te sam morao vratiti rukopis, koji mi je bio poklonjen, ili sam morao vratiti rukopis, posudjen uz revers prije nego li sam ga mogao proučiti. Radi jednog takova (samostalnog) rukopisa dobio sam ovaj prigovor: „Fratri ostaju siromasi, a drugi se obogaćuju". Prigovaratelj je mislio na moj književni honorar. Da javno dokažem, kako se u nas književnik može obogatiti ovakim poslovima, navodim, da sam za svoga lucidara dobio od akademije 214 kruna i 60 h. nagrade; no zato sam dao za pomaganje u prepisivanju mojega priepisa i kolacioniranju abiturientu P. Petrisu 10 kruna, filozofu B. Drechsleru 20 kruna, o svom trošku sam putovao u Staj. Gradac, onda u Prag, napokon sam morao kupiti neka djela, a nješto je stojao papir i poštarina. Jesam li ja dobio za svoju muku a ma da bi jedan novčić?!

U Varaždinu.

Prof. I. Milčetić.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Gospod. Zadruga u Kastvu, Velološinjsko Družtvo za štednju i zajmove u Velom Lošinj.

Javna zahvala.

Veleučeni g. dr. **Kajetan Dabović**, obć. liečnik

Kastav.

Jedino Vašem dubokom znanju i vještini, te velikoj brizi i požrtvovnom trudu Vašem, imam zahvaliti, da smo ja i supruga mi od težke bolesti ozdravili.

Izvolite, veleučeni gospodine, u to ime primiti izraz moje duboke zahvalnosti.

Bog Vam platio!

Zamet, 20. julija 1903.

Frane Čikvić br. 184.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Trattoria ai due Colombi.

Podpisani časti se javiti p. n. svojim gostima i slavnom občinstvu, da je preselio svoju gostionu pod gornjim naslovom iz ulice Barbacani

u ulicu Circonvallazione br. 65
(polag ljekarne).

Preporučajuć se njihovoj blagonaklonosti, obećaje točiti najbolja domaća vina te držati tečnu kuhinju. Posluga biti će u svakom pogledu točna.

U nadi obilnog posjeta bilježi

sa štovanjem

Aleksander Alanić, gostioničar.

Javna zahvala.

Podpisana izriče ovime svoju iskrenu zahvalu slavnoj osiguravajućoj zadruzi **„Janus"** u Beču, koja joj je putem svoje podružnice u **Trstu** (Via Stadion 16) te zustupstva u Gorici (Via Seminario 3) točno likvidirala osiguranu svotu nakon smrti njenoga supruga **Adolfa Kirner**, upravitelja dobara kneza Auersperga u Belaju (Istra), koji je bio kod iste osiguran samo 16 mjeseci.

Belaj, kod Boljuna u Istri.

Tereza udova **Kürner**,
supruga.

Poziv

na izvanrednu skupštinu kotarske gospodarske zadruge Buzetske, koja će se dne 2. augusta 1903. u 9 sati prije podne obdržavati u **Roču** pod vedrim nebom blizu gostione g. Ivana Čeha sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Pridruženje strelječkog družtva Buzetskog i Sv. Svetskog kotarskoj gospodarskoj zadrugi u Buzetu.
3. Predavanje poljodjelskog učitelja gosp. I. Sancina.
4. Predavanje poljodjelskog učitelja iz Poreča g. G. Vardabasso.
5. Predavanje živinara g. I. Rebeka.
6. Predavanje c. kr. kotarskog živinara g. G. Zumarina.
7. Predavanje gosp. c. kr. sudbenog pristava g. Gj. Corazza.
8. Slučajni predlozi.

Umoljavaju se gospoda članovi, da se ovomu pozivu što mnogobrojnije odazovu.

Kotarska gospodarska zadruga
Buzet, dne 26. jula 1903.

Predsjednik:
Draščić.

Oglas.

C. kr. gospodarski ured u Biogradu na moru, prodaje za sjeme zimskog ječma „Mamuth", koji je tekuće ljetine urodio 3800 kila za jedan hektar, i „Grosdorfer", koji je urodio 3400 kila po hektar, uz cienu od 16 kruna po 100 kilograma bez vreće.

Prodaje takodjer 2000 kila sjena i slame za stoku, tiskana.

C. kr. ekonomični ured u Biogradu.

Marko Zović

krojački majstor

u **PAZINU** polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštarija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Mlatilnice i čistionice za žito,

slamorezнice, vinske preše i mastilnice, preše za sijeno, pumpe za svaku porabu, **plugova** itd. dobiva se uz nizke ciene i iz najboljega gradiva u skladištu tvrdke

ŽIVIĆ i DR. u TRSTU
Via Commerciale 2, polag trga vojarne.

Zahtjevajte pravi

kranjski brinovec

dvostruko žgani, od

Frana Cvek-a u Kamniku (Kranjska).

Traži se solidan zastupnik za Istru.

Broj 32. Pula, u četvrtak dne 6. kolovoza 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. ...kaju i računaju se na temelju ...ičnog cienika ili po dogovoru.

...vci za predbrojbu, oglase itd. ...lju se naputnicom ili polož... ...com pošt. štedionice u Beču ... administraciju lista u Pulu.

...od naručbe valja točno oz... ...čiti ime, prezime i najbližu ... pošta predbrojnika.

...ko list na vrieme se primi, ...eka to javi odpravničtvu u ...tvorenom pismu, za koji se ...e plaća poštarina, ako se iz... ...vana napiše „Reklamacija“.

...čekovnog računa br. 847.749.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine
Izvan carevine više poštarina.
Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.
Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

U dobrom družtvu.

Ako se nevaramo, sve hrvatske i srbske novine u Dalmaciji, a isto tako i njeke slovenske u Kranjskoj izkusile su ljubav magjarskih vlastodržaca i njihovih hrvatskih pajdaša u Banovini. Naravski, nije to bratimska ljubav, kojoj bi se mogao čovjek nadati iz narodnog središta, nego je to smiješan prkos oduzeća takozvanog „postdebita“ iliti zabrana kolanja na pošti pod prostom biljegovkom za novine.

Sada smo čitali — vidi vraga — u tršćanskom „Il Piccolo“ i puljskom „Il Giornaletto“, koji su donieli brzojavnu viest o tome, kao da se radi o ratu izmedju Japana i Rusije, da je magjarski ministar trgovine — bolje rečeno Khuen-Hedervary — izdao sličnu zabranu i glede „Narodnog Lista“ u Zadru i glede „Naše Sloge“ u Puli.

Moramo reći istinu, da smo pri tome očutili, uprkos materijalnoj šteti, veliku radost s jedne, a veliku žalost s druge strane: radost, jer smo ponosni da nas neprijatelji hrvatskoga naroda drže za škodljive njihovim namjerama; žalost, jer vidimo da izdajstvo u Hrvatskoj preuzimlje sve više maha.

Čime smo dali povoda mamelučkoj vladi u Zagrebu, da nas preporuči ministru trgovine u Budimpešti? Mi smo uviek do sada pratili, koliko nam bijaše moguće, dogodjaje u Banovini, jer kano udo hrvatskoga tiela smatramo svojim pravom i dužnošću baviti se, bar nekoliko, pitanjima središta narodnoga.

U zadnje doba, kad se je u Hrvatskoj zaplesalo krvavo kolo, dadosmo i mi življeg oduška narodnom ćustvu; pa ako smo rekli popu pop, a bobu bob, zato nas savjest nimalo nepeče.

Ili zar smo mi od „Naše Sloge“ imali uzeti kadionik s tamjanom i podkadjivati onim, koje pošten čovjek mora kuditi? Zar smo imali možda hvaliti zloglasnoga bana, koji je od cieloga svieta pozdravljen s naslovima lopov, tirjanin, krvnik, zlotvor i sličnim te koji baš sada i med Magjarima dokazuje, koliko drži do poštenja? Zar smo imali uzvisiti činovnike u Hrvatskoj, tu skoro bez iznimke bezdušnu masu kruhoboraca, koja nećuti ni malo ljubavi za narod iz kojega je rodjena i od kojega živi?

„Naša Sloga“ nosi častnu zastavu hrvatsku već kroz 34 godine i to u pokrajini, gdje se baš njoj imade zahvaliti, da je opet pridobljena za hrvatstvo. To je naslov, koji bi drugdje težio i nješto valjao, ali za vladu zagrebačku je to baš razlog za progonstvo. Drugdje bi ovakovom listu imala doći podpora od narodne vlade!

Ali mi nismo to ni očekivali: Naša podpora dolaži od žuljeva istarskoga Hrvata, koji će i u buduće uzdržavati svoju milu „Slogu“ kao što je i dosada, pače će i istarski i drugi Hrvati sve većom snagom i življom ljubavlju podupirati list, koji je trn u oku neprijateljima hrvatskoga naroda. A nas veseli i to, što nas je izdajnička vlada turila u kolo onih slavenskih novina, koje nesmiju slobodno kolati po hrvatsko-ugarskim poštama. Ta bogme i sram bi nas bilo, da ljudi misle, da smo i mi u družtvu kojekakvih „Hirlapa“, „Borszem Janka“, „Lloyda“, „Zeitunga“, „Pressa“ itd., koji smiju slobodno kolati po Hrvatskoj, jer pišu proti svakoj hrvatskoj svetinji.

Mi naprotiv volimo biti u družtvu českih, slovenskih, srbskih i hrvatskih novina, kojima je zabranjen ulaz u Hrvatsku, jer pišu proti neprijateljima hrvatskoga naroda.

S kim si, s tim te častim!

Novi papa — Pio X.

Utorak 4. kolovoza u 11 sati prije podne zazvoniše milozvučna zvona svijuh crkava vječnoga grada Rima. U to doba naime izabraše sakupljeni stožernici novog papu u osobi nadbiskupa, kardinala i patrijarke mljetačkoga, Josipa Sarto, koji si je nadjenuo ime Pio X. Izbor je trajao od petka na večer do utorka prije podne. Novi papa izabran je sa 50 glasova.

Novoizabrani sv. Otac papa rodio se dne 2. lipnja 1838. u Riese, malenom mjestancu gornje Italije u pokrajini mljetačkoj. Kao sin siromašnih seljačkih roditelja posvetio se stališu svećeničkom, postao dušobrižnikom, župnikom; kasnije biskupskim tajnikom, biskupom a napokon kardinalom te patrijarkom u Mljetcima. Novoizabrani papa bijaše riedko spominjan u posliednje doba, te je mnoge iznenadio njegov izbor. Primorski talijanski listovi vesele se njegovom izboru naglašujuć, da je dobar poznavalac naših crkvenih odnošaja te polažu u nj velike nade.

* * *

Mi Hrvati, vjerni svetoj vjeri naših otaca, klanjamo se sinovskom odanošću novomu namjestniku vjere i crkve Isusove. Dubokim počitanjem i izkrenim srcem želimo mu mnogogodišnju vladavinu na spas povjerenih mu milijuna kršćana. Blagoslov njegov neka se spusti nad sve narode i plemena, da postane On jedan pastir jednog stada. Njegova rieč, koja se bude širila cielim krugom zemaljskim, neka bude slovo dobrog otca, neka bude topla zraka utjehe svim siromašnim, zapuštenim, tlačenim i proganjanim. Njegova ljubav neka bude odraz one božanstvene ljubavi Spasiteljeve, koja jošte danas sa visina nebeskih silazi u trule potleušice siromaha, u tužna obitavališta sirota — u izmučena srca patnika.

* * *

Hrvatski narod — njegov je narod, kako nije nijedan na svietu, jer ne samo što je prožet duhom kršćanskim u obitelji, školi i crkvi, u svim granama znanosti i umjetnosti —. On je njegov, jer ga veže vez krv mučenika, koju su proljevali za svetu vjeru na bojnim poljanama. Od onog vremena, kad je Hrvat mačem u ruci pod stijegom križa branio vjeru Isusovu, od onog doba, kad su sv. otci papi nalazili jošte jedinu podporu, utjehu i nadu u Hrvatima i njihovoj junačkoj obrani vjere, crkve i kulture, — pa sve do danas, vjera je glavno obilježje hrvatskog naroda i njegovog rada.

* * *

Došla su druga vremena, porodili se novi neprijatelji Hrvatske. Sa svih strana digoše se protiv nas, tlače i raznarodjuju nas, kidaju nam naša sveta prava, oduzimlju nam našu rieč, naš jezik!

Borba je užasna! U crkve dovukoše tudje ljude, koji nam govore da su svećenici, ali govore jezikom tudjim, nerazumljivim, — a i psuju nas i rugaju se našemu govoru. Zaboravismo i — „Oče naš!“ Sve zaboravismo, jedino se sjećamo, da bijaše jednom u Istri pastir dobar, milosrdan i svet — ali i on umre, a s njim ode u grob naša liepa crkvena pjesma, propovjed, naša hrvatska molitva, naša miša — sve ode u grob!

* * *

Ne zdvojismo, ali vapimo u srdjbi radi nanešenih nepravdâ. — Sveti Otče! Vrati nam ono, što nam oduzeše neprijatelji. Daj nam naš jezik u crkvi, daj nam vjeru u našem govoru, jer mi smo Tvoji već mnoga stoljeća — mi smo Tvoji sinovi majke Hrvatske!

Pomozi nam, da nebude neprijatelj Tvoj i naš izbrisao iz naših srdaca i posljednju uspomenu na Tebe!

Grjehota je svakako, kada zaboravi otac na svoju nejaku djecu — a užasno bi bilo, da tudjom himbom zaborave inače dobra djeca — na svog Otca! — —

Izbor novoga pape.

Način biranja novoga pape nije bio uvjek jedan te isti. U početku su po svoj prilici pape imenovali njihovi predšastnici a kasnije biralo ih rimsko svećenstvo i rimski puk. Istom za pape Grgura VII. ustanovljeno bijaše, da imadu papu birati

PODLISTAK.

Iz dnevnika jedne talijanske učiteljice.

(Prevod.)

Duhovska razmatranja.

„Govorahu i njih razumjeli su narodi raznih jezika“.

(Nastavak)

4. Dan. — Jučer uvidih, da sam na krivom putu, a danas ću da razmišljam ob onoj gospodi, koja me ovamo poslaše. Zašto me amo poslaše, da li iz ljubavi do ovog naroda, da mu pomognu, da može napredovati uz ostale prosvjetljene narode? Ne, ne, nego oni ovom puku dadoše školu, ne iz ljubavi, da ga prosvjetle, da mu pomognu dignuti se iz tmine neznanstva, nego od straha, da se „schiavi“ od njih ne odvrate, da ih ne zapuste, jer onda nestalo bi vlasti i njima, njihova moć i gospodstvo bi potamnilo, propalo. Dadoše mu školu samo zato, jer vide, da se je ovaj mirni i radini narod počeo buditi, tražiti svoja prava, svjetla; da je odložio oružje, koje je viekove sjalo u njegovoj desnici za obranu kršćanstva i slobode cielog zapada pred turskim jarmom, te sad, kad mu desnica odpočinula, duh hoće da radi, da napreduje s drugim narodima. Toj hrabri al neprosvjetljeni narod, uvidjam, ko što se je izkazao oboružanom rukom, izkazao bi se i duhom, te bi valjda dotekao a možda i pretekao druge narode, samo da mu je prave škole, dobra temelja i daljne gradje. No oni, kojim sam ja žalibože oružje, dadoše školu ovom mjestu i mnogim drugimo, da se ne osvieste u svom rodnom duhu; da spavajuć do sad, kad progleda, bude gledao ne u naravnom, već umjetnom svietlu, da se izrodi od svog plemena, zaboravi svoj jezik, da postane ništarija, lopov, samo da bude znao kazati: ja sam Talijan!

Oni, koji me poslaše amo, ne misle, ne rade u duhu Krista, oni nasleduju pogane, jer hoće, da uzdrže samo svoj jezik, svoju narodnost gušeć i ubijajuć pri tom sve, što im je na putu. Kristov nauk prilagodio se svakom jeziku, svakom plemenu, a oni pod krinkom nauka, guše i ubijaju narodnost, materinski jezik, koj svakom mora da je svet, svojih susjeda. Oni ne misle, ne rade pošteno, a ja sam im sredstvo!! Oh, zašto nisam ja prvo ovako mislila i ovog se rada ne latila! — Možda krivo mislim i sudim. Nastojat ću da kome svoje misli saobćim, da me utješi i možda drugčije osvjedoči.

5. Dan. — Pisah rodjaku nadom, da me uputi i možda osvjedoči drugčije, jer meni je ovaki položaj nesnosan.

6. Dan. — U čekanju pisma nastavljam svoja razmišljanja.

Poganski vodje i carevi proglasili bi sebe još za života za bogove a mnoge proglasilo se po smrti, pa i ne mareć, da su ti bogovi bili opačine svakojakih, ludi narod izkazivao im časti božanstva. Opazih da slično biva u mjestima, gdje se narod odnarodjuje, gdje naši imadu veći upliv i gdje oni imadu svoje vodje, a ti su vodje lopovi, bezbožci i nepoštenjakovići, kojim ludi narod vjeruje i u nje se pouzdava. Ta što je Krstić, koj nam najviše naroda truje? Ništarija bez ćudoredja vriedan, da počini svako zlo. — Što je Marki? Bio je učitelj, koj je za svoje opačine bio od istih svojih pokrovitelja od službe dignut. — Što su toliki drugi tobož vodje potalijančena naroda po istarskim gradićima i selima? Oh, svi ti su najviše ljudi, čija su djela suglasna s djeli careva i vodja poganskih naroda, koji su se za bogove proglašivali. — Što je masa naroda, koja tim krivim bogovom à la Krstić, Marchi itd. vjeruje? Govore, da su Talijani, a talijanski govoriti ne znadu; to znam najbolje ja, koja sam u svakdašnjem dodiru s njihovom djecom. No da bi bilo samo to, a! ta masa tobož Talijana obično je smeće, koje bi za novac bilo i Kinez. Oh, brižna Italijo, hoće li bit tvoji Talijani po Istri ala Krstić itd. onda, onda prestani misliti da zaposjedneš Istru, ta imaš takovih žalibože i u svom krilu, čemu da si umnažaš pučanstvo ništarijami?! Da, vidim, opažam, sve što je bolje i čestito, čuva svoj jezik, drži se sinova svog naroda, a k nam prelaze sami beznačajnici i nepoštenjakovići. (Nastavak sliedi.)

jedino kardinali ili stožernici i to pravo ostalo je u krieposti sve do danas.

Kardinalski *) zbor.

Kardinala imade troje vrsti, t. j. kardinala biskupa, svećenika i djakona. Podpuni kardinalski zbor imao bi sastojati od 6 kardinala biskupa, 50 kardinala svećenika i 14 kardinala djakona.

Kardinalski zbor dieli se u kardinale koji stanuju u Rimu i koji sačinjavaju vladajuće tielo sv. crkve, te od kardinala, koji su raztreseni izvan Rima po čitavom katoličkom svietu.

Od rimskih kardinala po časti je najprv. kardinal komornik (camerlengo), koji ravna crkvom nakon smrti pape dok bude izabran novi papa; zatim državni tajnik koji je ono isto, što je u svietskih državah ministar izvanjskih posala; pak dolazi rimski vikar, koji zastupa sv. otca u svih duhovnih poslovih rimske biskupije; komornik kardinalskog zbora, koji upravlja sa imelkom toga zbora; veliki izpovjednik (penitencijar) knjižničar vatikanski itd.

Konklav.

Deseti dan po smrti pape ulazi kardinalski zbor u konklav ili u papinsko izborište, koje se drži u posebnom dielu Vatikana posve odieljenom od ostalog svieta, to je ogromna palača uz crkvu sv. Petra, u kojoj stanuju rimski pape sa svojim dvorom, koja da ima do 11.000 soba. Sadašnji konklav držao se u sikstinskoj kapeli, gdje imade svaki kardinal daskama ogradjeno stanovanje. Vrata i prozori su zazidani, te je ostavljen samo jedan otvor za zrak i svietlo i jedan izlaz na hodnik, kuda polaze zatvoreni kardinali u kapelu dva puta na dan. Toj se nalazi otvor, kroz koji dobivaju hranu kardinali pomoću mehaničkog stroja.

Čim stupe kardinali u konklav, nesmije nitko od njih izaći, dok nije svršen izbor pape. U starija vremena morali su kardinali za trajanje konklava postiti, ako se nisu mogli složiti u izboru; nu danas nevriedi više ta odredba.

U konklav može uzeti svaki kardinal sobom po jednog do dva tajnika, koji se moraju prisegom obvezati, da će šutiti o dogodjajih u konklavu.

Način izbora.

Svaki kardinal, koji se nalazi u konklavu, mora kod izbornog čina sudjelovati pod prietnjom izobćenja.

Izbor se vrši na tri načina i to: 1. aklamacijom ili uzklikom t. j. da koji kardinal spomene glasno ime kandidata, a ostali prihvate isto jednoglasno; 2. putem sporazumka i 3. tajnim glasovanjem.

Od vremena Grgura VII. rabi se isključivo tajno glasovanje, koje se sastoji u tom, da svaki kardinal na za to priredjenom listiću providjenom njegovim vlastoručnim podpisom napiše ime onoga, koga želi za papu. Tako izpunjene listiće baca se u zatvorenu žaru. Izabran je papom onaj kardinal, koji je dobio najmanje dvie trećine od svih predanih glasova.

Izbor se obavlja dva puta na dan. U jutro u 8 sati i poslie podne u 2 ili 3 sata, dade se znak zvoncem pred sobicami kardinalah, da im valja poći u kapelu, gdje se u jutro kod sv. mise pričeste. Poslie mise počima izbor, pa ako nije dobio nitko dvie trećine glasova, opetuje se izbor poslie podne nakon molitve u kapeli.

Kod glasovanja redaju se kardinali po časti. Svaki kardinal držeći svoju glasovnicu palcem i kažiprstom pristupi osobno k oltaru u kapeli gdje se klečeć pomoli, ustade, te držeći visoko glasovnicu, reče glasno:

„Zovem za svjedočanstvo Gospodina Isusa Krista, koji će mi suditi, da glasujem za onoga, koga držim po Bogu, mojoj savjesti i znanju za najsposobnijega, te to ovim i činim".

*) Kardinal-stožernik, od rieči „cardo"-stožer, okolo kojega se vrti papinstvo.

Na to položi glasovnicu na patenu, a s ove pade u kalež.

Pošto su predali svi kardinali svoje glasovnice, prebroje iste takovani skrutatori, t. j. tri kardinala u tu svrhu kockom izabrani. Zatim stanu skrutatori po redu na glasovnicah imena kandidata, ali imena izbornikah ostanu tajna.

Ako nijedan od kandidata nije dobio potrebite dvie trećine glasova, pristupa se k drugom načinu izbora, t. j. putem sporazumka ili prikraćenja. Taj način izbora sastoji u tom, da se nastoji jedan dio kardinala skloniti na to, da bi glasovali za koga drugoga kandidata, kojemu kod prvoga izbora izbrojeni glasovi ostaju valjani. Kod ovog načina izbora nesmije nitko glasovati za istog kandidata, za koga je glasovao prvi put, ali može odustati od izbora te napiše na glasovnicu: neprikljućujem se nijednomu.

Ovaj način izbora se neponavlja, već ako ostane bez uspjeha, počima se sa izborom iz nova i to opet tajnim glasovanjem. Radi neuspjela izbora spali se predane glasovnice sa nešto slame u posebnoj peći. Izbor se opetuje sve dotle dok jedan od kandidata nedobije tražene dvie trećine glasova. Radi toga nije opredieljen rok za trajanje konklava. Ovaj može trojati samo jedan dan, a može i dulje vremena. Kako već spomenusmo, morali su u starije doba kardinali u konklavu postiti, da se ih na neki način prisili na to, da se slože čim prije u jednom kandidatu.

Čim je jedan od kardinala dobio bar dvie trećine glasova i tim izabran za papu, uputi se k njemu posebno odaslanstvo, sastojeće od kardinala-dekana, tajnika konklava, meštra za obrede i od trojice kardinala redova, da ga zapitaju, da li prima taj izbor. Pristane li na izbor, stave mu odmah na pret desne ruke ribarski prsten, a on treba da im kaže, koje će ime nositi kao papa.

Odaslanstvo se vrati medju drugove, kojim priobći uspjeh svog poslanstva, pa ako je kardinal primio izbor, odprate svi kardinali novoizabranoga papu u kapelu, gdje zasjedne papinsku stolicu, nalazeću se na podnožju oltara i tuj mu se redom svi kardinali kao novoizabranom papi za prvi put poklone.

Iza toga sliedi priobćenje izbora pučanstva. Najstariji kardinal djakon stupi naime sa propelom u ruci na shod (balkon) vatikanske palače te priobći čitavom svietu: „Javljam Vam veliku radost. Imamo papu. Prečastni gospodin N. N. izabran je za papu, te si je odabrao ime N."

Nakon što napisasmo gornje redke saznasmo za uspjeh izbora kako to javljamo na drugom mjestu, na koji upozorujemo čitatelje.

Fin de siècle. – Žalost za papom – u Krku.

Smrt pape Lava XIII. pobudila je žalost po čitavom svietu, jer je on bio doista neobična pojava, velik čovjek u svakom pogledu, što priznavaju ne samo katolici, nego i oni, koji su u obće poznati kao protivnici, dà, neprijatelji svega, što se kaže kršćanskoga, katoličkoga. S toga i jest sav izobraženi svieta bez razlike vjere i stranaka izrazio svoju sučut i žalovanje za njim, a posebno to učiniše katolici kao sinovi za svojim otcem. Tako se je i ovdje kroz nekoliko dana čulo pod večer dugo žalobno zvonenje, a dne 2a. t. mj. držale se svečane zadušnice u stolnoj crkvi, koja je u tu svrhu bila zaodjenuta crninom. Vršim u koliko mogu svoje kršćanske dužnosti, pa i tog dana, kad mi to poslovi dopuštali, nekim čuvstvom pieteta prisiljen, prisustvovali po dno crkve svečanoj službi božjoj, što je okružen s mnogimi svećenici obavio naš biskup. Moram reći, da me je onaj opetovani pokrop na koncu mise, koji se nevidi kod drugih običnih sprovoda, upravo dirnuo, a to sam opazio i na licu mnogih drugih. Bila je crkva puna vjernika, što inače riedko biva, a dolie su i sve mjestne oblasti i školska mladež. Ali dok je taj dan i u obće onih dana bila u crkvi žalost, vazi nije tomu bilo ni traga; naša obćinska uprava nije držala shodnim, da bi sama kakvim izvanjskim načinom izkazala svoje žalovanje, osim što je, kako-tako, prisustvovala zadušnicam, a kako sam iz pouzdanog izvora čuo, nije ni izrazila svoje sučuti kako etiketa zahtjeva, a po gotovo nije upozorila i pozvala občinstvo, da bi u znak žalosti ovih dana što učinilo, dok pojedinci svi se sustezali očekujući skupnu manifestaciju cielog grada. Ali mjesto toga zajedničkog izkaza žalosti nešto je sve dobro misleće još više ožalostilo; jer, dok su novine neprestano pisale, kako se u znak žalosti za papom u mnogih gradovih odrekli koncerti i kazalište a glazbe da ne udaraju na javnih mjestih — u našem gradu nasuprot je u nedjelju (26. t. mj.) po podne, što ne običaje biti svake nedjelje, na obali pred kavanom sve do kasno u večer svirala občinska glazba a razbludna je mladež na očigled svih plesala. Žalostno, ali istinito; medjutim kod nas je sve moguće. Nije se tomu ni čuditi, kad je znano, kakvim duhom i čuvstvi je opojeno onih 5—6, koji u nas vode glavnu rieč, a drugim nije što zamjeriti.

Čudom se pak začudih jučer, kad opazih prije podne oko 10 sati idući gradom svjetiljke po uglovih gradskih ulica upaljene i s crnim velom providjene, a ovdje ondje po prozorih crne krpe, a vidjelo se većih takvih crnih znakova osobito po kućah onih, koji se ne ističu posebnimi vjerskimi i crkvenimi osjećaji, a pripoviedahu mi, da je to iz žalosti za papom. Ne htjedoh toga vjerovati u prvi mah, jer ne vidjeh što takova na biskupskoj palači ni drugdje, i činilo mi se sada već bezsmisleno i ne razumih pravog razloga, ta čuh i od baba na ulici gdje jedna drugoj govore: *ma cosa ndesso i se ga ricordù quando ze za sepolto zinque giorni*; ali, kad me uvjeravaše, da je tako, rekoh, neka bude! Medjutim oko podneva izčeznuše sa svih prozora ta crna strašila i zastave. To je nova moda — žalostna dva sata, od deset do podne! Nervozni su ljudi, pa čim kraće tim bolje! Po podne podjoh u kavanu i nadjoh se u veselom družtvu. Više se je gospode šaljivo razgovaralo o toj jutrašnjoj komediji. Tuj polanje saznah, da je dan prije na večer u ime načelnika obćinski poslužnik pod bubanj pozvao gradjanstvo, da neka danas od 10—12 sati izviese na prozorih crne zastave i sagove — navodno za papu. Smijali se pri tom razgovoru, jer komentirajuć jedan je jednu a drugi drugu opazku prišio, a svi se također dobro poznamo, pače i to znamo, tko što misli i govori i koliko teži. „Ma la ze bella anche questa", primetnu pospani kafetier, „domenica musica e oggi lutto". Naš Don Abbondio sa svojim hrapavim glasom u velike je hvalio taj izljev „del lutto nazionale", a onaj nesreća od Toma reče, da će sada biskup morati izposlovati za pokretače ove iskrene kratke žalosti barem red sv. Silvestra, čemu je prolsolvio onaj drugi iz ugla veleć, da to ne će biti tako lahko, jer da se je taj neki i družina prekasno sjetio, da dade oduška svojoj žalosti tekar danas, kad je već tako rekući sav svieet prestao javno žalovati. Dok smo tako smijući se ubijali vrieme, došao je i čas odlazka, a tada mi netko prišaptnu na vratih: „Caro on! Cosa rompè la testa? Cosa ghe importa loro il papa? Non save o non gave letto nel ‚Piccolo' che že questi giorni della morte del nostro re Umberto!" — Furbi! Capio! — Tomu se razlogu urečene žalosti upravo za danas poklonih i rekoh sam sombom: Mhu! Dunque i fatti e le parole rispondono ai sentimenti, e se diranno che non è vero, sarà almeno il modo per cavarsene col papa ben trovato; — a koji se je dao slieporevati za nas i nazamariti, neka se češe.

Nedostojno izazivanje c. kr. ureda.

U puti nam je ostao žešći izraz, kojim bismo bili morali nasloviti sliedeću viest.

Izmedju c. kr. uredah jesu kod nas u Istri glavni širitelji tudjinštine c. k. financijalni uredi. Riedki su nam kod nas takvi uredi, koji bi se držali zakona glede jezikovne ravnopravnosti. Ti uredi neće da znadu ni za razne naredbe ministarstva financijah, usljed kojih bi morali obćiti sa strankami u jeziku stranaka, nipošto pako u jeziku jednog ili drugog poreznog činovničića.

Medju ove financijalne urede, koji neće da znadu ni za zakon ni za naredbe, spada i c. kr. financijalni ured u Lošinju, te porezni ured u Puli.

Dok takav ured dopisuje ili obći sa nižimi slojevi, recimo sa radnici ili poljodjelci u tudjem im jeziku, može si misliti, da toga nitko opaziti neće, da je siromahu radniku ili seljaku svejedno, da li dobije platežni nalog u talijanskom, njemačkom ili hrvatskom jeziku, jer je njemu težko platiti porez ili namet u svakom jeziku, ali čim stupi u pismeni ili ustmeni doticaj sa naobraženim čovjekom, sviestnim si svojih dužnosti i svojih pravica, eh, onda bar bi takav ured morao prije dobro promisliti nego li počini nezakonitost, ili recimo bar tu nepristojnost, što takvomu čovjeku piše u tudjem mu jeziku.

Takav slučaj dogodio se nedavno sa jednim našim odličnim mužem, za koga bi morao znati svaki c. kr. financijalni ured u Istri, da nije ni Talijan ni Niemac, već da je odlučni zatočnik i branitelj svoga hrvatskoga naroda i njegovih prava.

Taj odlični muž nije nitko drugi nego li naš narodni prvak, velezaslužni starina presvj. g. dr. Dinko Vitezić.

I tomu mužu dršnula se je c. kr. financijalna oblast u Lošinju poslati platežni nalog za ličnu dohodarinu u njemačkom jeziku putem c. kr. kotarskog poglavarstva u Lošinju.

Posve je naravski, što presvj. g. Vitezić nije mogao ni smio primiti takav nalog niti mirno podnieti težku uvriedu, nanešenu ličnu njemu i njegovom narodu.

On je naime vratio rečeni nalog sliedećom popratnicom:

„Slavnomu c. kr. kotarskomu poglavarstvu u Lošinju". Podpisani smatra se dužnim vratiti tomu c.k r. kotarskomu poglavarstvu platežni nalog lične dobodarine za godinu 1903., budući da je isti sastavljen u njemačkom a ne hrvatskom jeziku, koji je jezik, kako dobro znade gospodin c. kr. kotarski poglavar njegov materinski jezik.

Time da se je podpisanomu dostavio platežni nalog, o kojem se radi, u njemačkom a ne u hrvatskom jeziku, uvriedilo se je njegovo narodno čustvo budući, da takovim korakom, dalo se je povoda sumnjičenju, da je on kakova poturica, ili odpadnik od svoga naroda.

Kad se traži od poreznika platež kakova poreza, nije doista razborito, da ga se k tomu još provocira i vriedja njegova najsvetija čustva.

Uslied svega toga zahtjeva podpisani, da mu se navedeni platežni nalog lične dohodarine dostavi u hrvatskom jeziku, kako se je to činilo u prijašnjih trih godina, tim više da ima kod c. kr. kotarskog poglavarstva tiskanica u ovome jeziku.

Gospodin c. kr. kotarski poglavar na krivom je putu, ako misli, da smo mi Hrvati neko niže pleme prama Njemcem, Talijanom ili bud komu drugomu narodu.

Nastavak u prilogu.

Po ustavu pripada nam isto pravo glede uporabe jezika, kao svim ostalim narodima ove poludržave. Neka se dakle vrši zakon. Svakomu svoje, pak mirna Bosna!

U Krku, dne 23. srpnja 1903. — Dr. Dinko Vitezić.

P. S. Naknadno doznajamo, da je njemački plaćežni nalog primio i nećak presvj. g. dra. D. Vitezića, naime c. kr. nadmjernik u miru g. dr. Mate Vitezić, koji je vratio taj nalog sledećom popratnicom:

„Slavnomu c. kr. kotarskomu poglavarstvu u Lošinju". Podpisani vraća plaćežni nalog lične dohodarine za g. 1903., u svrhu, da mu se taj nalog dostavi mjesto u njemačkom, njemu nepoznatom jeziku, u jeziku hrvatskom, koji je njegov materinski jezik, i u kojem bio je on sastavio odnosnu fasiju.

U Krku, dne 24. srpnja 1903. — Dr. Mate Vitezić.

DOPISI.

Iz Rogatca u Štajerskoj. Kako već mnogo godina, tako su i ljetos zagorski Hrvati i Hrvatice došli u Slatinu kod Rogatca, da pozdrave biskupa Josipa Jurja Strosmajera, kamo on dolazi svake godine radi svoga oporavka. Zagorskim Hrvatom pridružili su se i istarski Hrvati tamo se tada nalazeći, i to prof. Vjekoslav Spinčić i dr. Dinko Trinajstić te Slovenac nadžupnik u blizom Sv. Križu, Korošec. U ime mnogobrojnoga izaslanstva pozdravio je biskupa krasnimi riečmi župnik Jakovina. Svoj govor zasnovao je na izkušanom načelu, da se na velikih ljudih osniva napredak svakoga naroda, pa da takva muža ima i hrvatski narod u osobi biskupa Strosmajera. On je za hrvatski narod mnogo učinio, uz druge pokazao mu put, kojim ima ići. Tim putem doći će do slobode i samostojnosti. Biskup Strosmajer, starac 89godišnji, krasne izvanjštine, odgovorio je. I kao svećenik i kao biskup, nasljednik Isusa Krsta, smatrao se je dužnim, da učini što više na korist hrvatskoga naroda. On će još, i tako nek po svojih silah učine i drugi, svećenici i svjetovnjaci, muži i ženske, i osobito ove. Tako ćemo stalno doseći za čim težimo. Biskupa je još posebice pozdravio nadžupnik Korošec, kao prijatelja Slovenaca, a ovaj mu je odgovorio, da nije nikad činio razlike izmed Hrvata i Slovenca, i što je za prve učinio, da valja i za druge. Kod svega toga vladala je vruća srčenost, kao izmed otca i djece.

Tako o 12. uri.

Poslie podne bio je skupni banket. K njemu došao je i biskup sa svojim pratiocem Mons. Capelićem, i ostao cielu uru. Prvi ga je pozdravio nadžupnik u Zaboku, predstavivši ga kao sunce, koje ima sijati Hrvatom naročito na kulturnom polju. Onda ga je pozdravio Spinčić, ističuć kako valja da budu Hrvati i Slovenci složni, odlučni te moraju zanašati i misliti na se — u čem njim daje liep primjer sam biskup. Na Spinčićeve rieči nadovezuje prezaslužni Mons. Capelić, da je Hrvatom Istre naždna inteligencija, da se ta u Pazinu uzgaja, a da je tamošnjoj mladeži nuždan konvikt. Za taj veli, valja da Hrvati, ma gdje bilo, saberu novaca. Za danas predlaže da se stogód sabere, da bude ko prva lopata kod gradnje konvikta. U tili čas sabrale dvie djevojčice 120 K. Kad bi ta svota izručena dru. Dinku Trinajstiću, zahvali se ovaj na toj prvoj lopati, i stavi stvar na srce prisutnim i drugim, naglasujuć, da što se učini za istarske Hrvate, učini se za zapadne bedeme cieloga hrvatskoga naroda. Rieči bile su burno pozdravljene, i stalno će naći svuda željeni odziv. Još je župnik Jakovina pozdravio Spinčića, Trinajstića i s njim sve istarske Hrvate, to nadžupnika Korošca i s njim sve Slovence, ističuć korist sastajanja i upoznavanja medjusebnoga. I čestitomu Jakovini, koj već 15 godina predvodi ovakva odaslanstva, bila je izrečena srdačna zdravica. Dao Bog, bio i taj pozdrav biskupu, i odnosni sastanak, koristan za hrvatski narod u obće!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si čuja Jurino, kako znaju niki naši Jesenovčani talijanski pivat?

Jur. Ma da zna vero niki izmej njih i kričat: Viva Talila!

Fr. Ča ćeš mu brate, kada nezna, da je živ.

Jur. Ja bin dal palic njemu i onim talijanskim kanturom.

Fr. Vero nemerituju drugo.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Veteranska svečanost u Puli. U nedjelju imali smo u Puli čast viditi proslavu 25-godišnjice blagoslovlenja zastave prvog istarskog veteranskog družtva u Puli, koje još uvjek stoji pod protektoratom blage uspomene nadvojvode Rudolfa. Tu priliku upotrebiše puljski veterani te pozvaše na svečanost razna bratska družtva. Medju ostalimi odazvaše se pozivu i patrijotička austrijska družtva iz Trsta, naime veteranci, družtvo „Austria", rodoljubna mladež trščanska itd. Tim družtvima stavila je na razpoloženje c. i kr. vojna mornarica ratni brod „Zara" u svrhu, da trščanske prijatelje puljskih austrijskih prijatelja doveze bezplatno na tako riedku svečanost. Tu priliku upotriebiše mnogi, a i takovi, koji sa veterancima nebijahu u nikakvom srodstvu, da se na račun tudji — barem jedino nagledaju Pule. Vidili smo liepi broj izletnika, koji sudjelovaše u svečanoj povorci. C. i kr. mornarska oblast išla je priredjivačem u svem na ruku, pa tako i kod svečane mise i tako dalje. Poslie ugodne zabave izletnici doživiše na svrsi ipak iznenadjenje, i to neočekivano. C. i kr. zapovjedničtvo broda „Zara", uvidivši da brod nemože u sumraku primiti toliko ljudi na povratak u Trst kao jutrom, nehtjede primiti na brod nego samo dolične, koji se mogoše izkazati, da su članovi veteranskog družtva, i na temelju tome dozvolilo je ukrcanje 350 osobam, naime tolikim koliko je brod mogao primiti a ostale je odbio. Buduć je isti brod jutrom dopremio u Pulu okolo 700 osoba, ostalo je na taj način do 350 izletnika na suhom, koji nakon raznih neprilika prosliedše u Trst tekar drugi dan, koji parobrodom, koji željeznicom. Talijansko novine pripovjedaju, da je zapovjedničtvo c. i kr. broda „Zara" zakasnile izletnike iz Trsta, a tih je bilo mnogo, sa krcatoga mosta, koji je vodio na brod, raztjeralo strcajuć na njih — mrzli tašt. Eto kako se nagradjuje one, koji si dozvoljavaju luksus činiti stanžu austrijskom patrijotizmu u Primorju!

Za sveobće pravo glasa. U nedjelju obdržavana bijaše u Puli na javnom mjestu, i to na trgu Verdi, skupština, koju je sazvala socijaldemokratička stranka i na kojoj se je razpravljalo o sveobćem pravu glasa. Na skupštinu došao je iz Trsta tajnik socijalističkog družtva Pittoni, koji je u poduljem govoru oštro odsudio sadašnji naš izborni red. Osim njega govorili su još sledeći govornici: Pirc slovenski, Mudrić iz Rieke hrvatski i Linhart iz Trsta njemački.

Prihvaćena bijaše resolucija, kojom se odsudjuje postojeći izborni red, te se zahtjeva jedino pravedno sveobće izborno pravo za sve za to sposobne državljane.

Občinski izbori u Rovinju obaviti će se sledećih dana: U III. tielu dne 19. i 20. agusta od 9—12 u jutro, od 16—18 po podne (t. j. od 4—8 ovako se naime broji u Italiji!); dne 21. agusta od 9—12 u jutro i od 16—18 po podne, te dne 25. od 9—12 u jutro. U I. tielu dne 27. agusta od 9—12 u jutro. Birati će se u prizemnoj dvorani pučke škole.

C. kr. ravnateljstvo pošta i brzojava u Trstu. Upozorujemo da je kod c. kr. poštanskoga ureda u Medulinu izvješena tablica uredovnih sati za občinstvo samo u njemačkom i talijanskom ježiku, dočim hrvatskom nema traga! Na zdravlje!

Proti malariji. C. kr. namjestničtvo u Trstu naložilo je c. kr. kotarskoj oblasti u Puli, da bi se započelo protumlaričko liečenje bolestnika u selu Loborika pod nadzorom kotarskog liečnika gosp. dra. Schiavuzzi.

Pazinski kotar:

Iz Žminja pišu nam 1. o. mj.: U sjednici našega občinskoga zastupstva, obdržavanoj prošloga mjeseca bijaše medju ostalim odobrena predstavka na Njeg. Veličanstvo za umirenje hrvatskoga naroda u Banovini. Osim toga podareno bijaše za unesrećenu braću 60 kruna i odlučeno, da se izviesi u praznicih i nedjeljah u znak žalosti radi onih dogodjajah crnu zastavu sve dotle, dok se posve neprimiri hrvatski narod.

Naši rodoljubni zastupnici sakupiše izmedju sebe još 25 K za našu braću, žaleć što nemogu dati više jer nas je prošle godine pobila tuča i pritisla suša.

* * *

Ljetina ove godine kaže kod nas hvala Bogu vrlo krasno; krumpir je liepo urodio, a žito počeli smo ovih dana spravljati. Ostalo stoji još u božjih rukuh, pa ako nam on to očuva, imati ćemo čim se pohvaliti i njemu se toplo zahvaliti.

* * *

General naših šarenjaka srdi se, što nije dobio občinske listine na prepis, ali mi mu nemožemo pomoći, već ga pitamo, da nam imenuje samo jednu talijansku občinu Istre, koja je dala Hrvatom listine na prepis, pak ako mu se to posreći, jamčimo mu ovim, da ćemo od naše uprave izmoliti, da mu sama pribavi prepis željenih listina. Mi znamo, da ih peče ljuto svaka naša u cienjenoj „N. Slogi", ali njim je prosto, da nas pobiju ako nepišemo istinu. Njim je prosto klevetati i lagati po židovskih novinah, a nam će valjda biti slobodno kazati istinu u poštenih naših hrvatskih listovih.

Porečki kotar:

† Antun Resar. Iz talijanskih listova doznajemo, da je u Poreču preminuo dne 1. o. mj. kanonik onog stolnog kaptola, preč. g. Antun Resar.

Glasilo trščanskih čifuta, koje prisobćuje osmrtnicu, kaže, da je pokojnik bio vzor svećenika i da je uživao ljubav porečkih gradjana. Počivao u miru.

Prosvjed zemaljskoga odbora u Poreču. Slavni zemaljski odbor u Poreču uložio je na namjestničtvo u Trstu prosvjed proti postupanju kotarskog poglavarstva u Voloskom, koje se je opetovno uzprotivilo i zabranilo provedenje nalogah u gradjevnom poslu, koji bijahu izdani od pozvane na to upravne oblasti.

Učiteljske službe. Razpisane su službe ravnajućih učitelja na mješovitih pučkih školah sa talijanskim i hrvatskim nankovnim jezikom na školah u Fontanah i u Sv. Lovreču pazenatičkom. Molbe valja uložiti na c. kr. kotarsko školsko vieće u Poreču. Molitelji valja da dokažu, da su usposobljeni i za poduku u vjeronauku.

Zajam za gradnju sajmišta. Zemaljski odbor u Poreču dozvolio je občini Vadnja zajam od 4000 kruna za gradnju novog sajmišta za blago.

Nestašica vode u Umagu. Medju s r e t n e talijanske občine spada i občina Umag, koja trpi godimice na nestašici vode zbog nemarnosti i nehaja občinske oblasti. Kano u Rovinj dovaža i u Umag ratni brod „Nimphe" iz Pule pitku vodu, jer su tamo i gospodske šterne skoro posve prazne. U onoj občini imade dosta podzemnih voda, ali gospoda bi htjela, da im vodu pronadje i u gradić doveze pokrajina, jer im se samim neda ni truditi ni trošiti. Blažene takve občinske uprave, koje se toliko brinu za uboge občinare!

Koparski kotar:

Občinski izbori u Kopru. Gradska uprava u Kopru javlja izbornikom, da izborne listine za obnovu gradskoga zastupstva izložene počam od dne 27. pr. mj. do 23. augusta o. g. Izbornici mogu uložiti svoje reklame proti listinam u roku od 9 dana, t. j. od dne 24. do 31. t. mj. Prvo izborno tielo imade 130 izbornika, drugo tielo 101, a treće 1398. Izbori novoga zastupstva obaviti će se u prvoj polovici mjeseca septembra.

Gdje bijahu školske oblasti! Iz talijanskih listova doznajemo, da je sve do sada postojalo u talijanskom gradiću Izula više dječjih zabavišta, koje su otvorile pojedine osobe neovlašteno i bez iknkve dozvole. Ta zabavišta polazila su djeca godine i godine, što bijaše poznato svim mjestnim oblastim, koje su o tomu šutile. Mi pojmimo muk talijanskih mjestnih oblastih, ali neshvaćamo držanje školskih oblastih bilo mjestnih, kotarskih il zemaljskih i dotičnih školskih nadzornika. Zar mora i u tom pogledu svaka vrieditи Talijanom, dočim se nama niti najmanje kroz prste nepregleda?

Iz Buzeta pišu nam 31. o. mj.: Danas obdržavala se je pred ovdješnjim c. kr. kot. sudom razprava proti gg. Franu Flego i Ivanu Žigantu obć. savjetnicima, tuženim od dr. A. Sandrina, odvj. u Buzetu i to zato, što da ga je spomenuta dvojica tobože uvriedila time, što su se u občinskoj sjednici držanoj 8./6. t. g. izrazili, da bi dobro i koristno bilo, da se nadzire onoga, koji je krivac mnogim nemirima u ovoj občini, jer neprestano hucka narod, i da njegovo ponašanje nije baš najbolje već stoga, što živi preko 12 godina daleko od svoje obitelji i to u drugoj, bez da se znade zašto i usljed kojeg razloga i naposlied za to, što su mu spočitovali, da je metnuo u proračun za sobu cestovnog odbora K 200 a on plaća samo 72 krune.

Razpravu vodio je c. kr. pristav g. Lius, a tuženike branio je g. dr. Gjuro Črvar. čim je bila pročitana tužba, g. dr. Črvar dokazivao je, da tuženici nisu nipošto krivi, jer dotični predlog zahtjevala je ogromna većina prisutnog pučanstva i prvi tuženik nije bio ni prisutan kod tog predloga, a drugi pako nije ni predlagao o tom ništa. Za dokaz bijaše predložen svjedok g. A. Klarić načelnik i ostali zastupnici ali gosp. sudac nije prihvatio taj predlog. Ponašanje dr. A. Sandrina pred sudom bilo je takovo, da je bio prisiljen g. dr. Črvar dva puta zamoliti g. sudca, da mu naloži da se pristojnije ponaša, jer je valja i on čovjek. Spomenuo je nadalje, da njegovo ponašanje kao gosta moralo bi biti i izvan suda pristojnije i da su išli tuženici pravim putem, došli bi do uspjeha što ga žele svi buzetski občinari, t. j. njegovo odstranjenje. Dr. A.

Sandrin branio se time, da on živi u najboljem obiteljskom skladu i ljubavi, i da nije još nikada zadao prilike da bi mu tko što god prigovoriti mogao i da je za njega to takova moralna pljuska, koja je prouzrokovala duševnu očajnost, za koju zahtjeva odštetu 20.000 K, slovima: dvadeset hiljada kruna a k tomu troškove tužbe K 50. Uzprkos krasnoj obrani dr. Črvara odsudio je sudac tužene na solidarni platež K 100 a na onih K 20.000, koje su dr. A. Sandrina najviše zanimale, valjda je zaboravio g. sudac.

Prisutni slušatelji držali su za stalno, da će obojica obtuženih biti od obtužbe riešena, jer im bijaše jasno kako ih je temeljito branitelj obranio.

Medju slušatelji čulo se je i opazku, da g. sudac nepozna temeljito hrvatski jezik.

Proti osudi uložiše priziv obje stranke pa neka bude taj uvažen ili završen, mi ćemo se i u buduće držati naše poslovice: „Ki na sudu iše poštenje itd".

Voloski kotar:

Razpuščeno občinsko zastupstvo. Usljed odstupa občinskoga načelnika, gosp. Sl. Jenko u Podgradu, naložilo je c. kr. namjestničtvo u Trstu, da se ono občinsko zastupstvo razpusti i razpišu novi občinski izbori. Zemaljski odbor u Poreču uzeo na znanje tu odluku namjestničtva, učinio je predlog istomu glede imenovanja privremene uprave u onoj občini.

Idemo da vidimo, kakve li će upravitelji postaviti u Podgradu naši narodni **prijatelji** u Trstu i u Poreču.

Zabava u Mihotićima. Iz Mihotića pišu nam: Dne 2. t. mj. priredila je ovdašnja hrvatska čitaonica zajedno sa pjevačkim i tamburaškim družtvom iz Kastva »Hrvatskom Vilom« na vrtu g. Frana Mavrovića koncerat sa pjevanjem, tamburanjem deklamacijom i predstavom. Ubavi vrt rečenog g. Mavrovića okitiše domaći djaci sa hrvatskim trobojnicama i balancinima, dočim se je na kući i uz vrt vijala velika hrvatska trobojnica. Dan je bio vanredno liep i sve je obećivalo, da će taj koncerat ispasti sjajno, premda su priprave za nj bile vrlo skromne i kratke. Već oko pet sata poslije podne začelo je grnuti občinstvo sa svuju strana a tik pred početkom zabave bili su zaposjednuti svi stolovi. Koncerat otvori tamburaško družtvo »Hrvatska Vila« pjesmom »Liepa naša domovina«, koju je občinstvo otkrite glave slušalo. Predaleko bi zašao kad bi htio kritizavati pojedine točke pjevanja i tamburanja: sve je bilo tako liepo i skladno, da smo se morali diviti, koli tamburašima toli domaćim i kastavskim pjevačima, koji su morali na obćeniti zahtjev pojedine točke ponavljati.

Gdjica. D. Gržetić deklamovala je vrlo liepo i vješto te ju je občinstvo nagradilo burnim odobravanjem a isto tako izazvala je šaloigra dosti smjeha u občinstvu, premda se je opazilo, da nekoji predstavljači nisu znali shvatiti svojih uloga, koji medjutim nisu bili niti dobro naučili. Istakli su se i pokazali osobitu vještnim gg. Iv. Grgurina i Vl. Kundić.

Medju pojedinim točkama zabavljalo se je občinstvo nabacivanjem koriandola, a iza koncerta začela se mladež vrtiti uz igranje domaće »harmonike«.

Obćeniti je bio sud, da je koncerat liepo ispao što se je takodjer opažalo na veselim licima gostova.

Podvorba je bila dosti loša — čemu se osobito čudimo, jer čim bolja podvorba tim veća korist krčmara.

Već je tome mnogo vremena prošlo, što se u ubavim Mihotićima nije davalo nikakve zabave. Uzrok tome nalazimo u pomanjkanju primjerenih prostorija i u — nehaju naše mladeži i naših tamošnjih prvaka. Već se dugo vremena radi o tome da se sagradi »Narodni Dom« i stvar je bila već tako sazrela, da su se začele podpisivati akcije — kad na jednom opet stvar zaspi. Preporučujemo radi toga našim tamošnjim prvacima i rodoljubima, da čim prije oživotvore tu ideju, da se na taj način naša tamošnja mnogobrojna učeća se mladež ne potuca u praznicima po gostionima, već da se je priveže uz »Narodni Dom«, u kojem bi gojila našu narodnu pjesmu, tamburanje i predstave, te time oplemenjivala sebi srce i dušu i širila narodnu sviest medju prostim narodom.

Lošinjski kotar:

† **Josip Španjol**, učenik IV. gimn. razreda u Pulju, umro je 28. pr. mj. u svojem rodnom mjestu Dobrinj. Ako i je težak gubitak odraslog čovjeka, teži je još svršetak mladića, oborenog u cvietu mladosti i nade, kao što na žalost je to zadesilo ovog uzor-djaka, koji je, premda težkom mukom od svog tugujućeg starca otca i jadnog brata uzdržavan bio, ipak dovršio marljivo četvrti razred. Vječni pokoj njegovoj duši!

Izbor župnika u Malom Selu (Lošinju). Za dne 27. pr. mj. bijaše uručen izbor župnika u Malom Selu. O tom izboru neimamo jošte glasa, pa dok nam od tamo stignu viesti, moramo se osloniti na viesti talijanskih listova.

Prava izbora u onoj župi imadu kućegospodari. Izbor je započeo rečenoga dana u 9 sati u jutro, a svršio o podne. Župljanom bijahu predložene molbe trojice kandidata, i to veleč. gg. Ante Andrijčić, Fr. Volarić i dr. Bl. Bonifačić. Talijanaški župljani nehtjedoše birati nikoga od one trojice. Veleč. g. Volarić dobio je 7 glasova, a proti njemu bijaše ih 210; veleč. g. Andrijčić 1 a protivnih 226; veleč. g. dr. Bonifačić 57 i protivnih 167.

Tako talijanski listovi, a mi opotujemo dok neimademo točnijih viestih, oslanjamo se na ove.

Sada, bili il nebili ovi podatci istiniti, na stvari nemienjaju ništa. Lošinjski talijanaši nehtjedoše nijednoga od trojice predloženih im vrlo čestitih svećenika i to jedino radi toga, što nije nijedan izmedju njih Talijan ili naš odpadnik. Talijanaši župljani opetovaše eto svoju igru sa biskupskim ordinarijatom u Krku. Ta igra je nedostojna čestitih ljudi i mi se čvrsto nadamo, da preč. biskupski ordinarijat u Krku neće više dopustiti, da se ovako nedostojno s našim svećenstvom igraju i s crkvenimi propisi maloselski talijanaši.

Trst.

Službe oficijala pisarne. C. k. namjestničtvo u Trstu razpisuje natječaj na mjesto oficijala pisarne. Nedobije li tu službu koji aktivni ili umirovljeni činovnik, imadu na isto pravo i prvenstvo podčastnici. Molbe valja uložiti na c. kr. namjestničtvo do dne 24. augusta o. g.

Razne primorske viesti.

Podpora u poljodjelske svrhe. Ministarstvo poljodjelstva doznačilo je franjevačkom samostanu u Nerezinah podporu od 200 kruna; gospodarskim zadrugam u Lošinju i Buzetu svakoj po 400 kruna za uzdržanje razsadnika američkog trsja,

Potvrdjen zajam. Zemaljski odbor u Poreču potvrdio je ugovor izmedju občine Cres i gdje. Filomene Gramenuda, kojim ova uzajmljuje sliedećim poreznim občinam zajam: Dragozetiću zajam od 2600 K; Lubenici 1400 K; Valunu 250 K; Orlecu 600 K; Sv. Martinu 350 K i Cisole (neka njim Bog oprosti, ali mi neznamo što je to) 2400 K.

Važno za naše učiteljice! Kako na drugom mjestu javljamo, družba sv. Cirila i Metoda za Istru raspisuje natječaj za jednu učiteljicu II. reda na družbinoj dvorazrednoj školi u Kašteliru. Ta škola providjena je pravom javnosti, što je od osobite važnosti osobito za mlade učiteljice, koje se jošte nisu podvrgle ispitu usposobljenja. Poznato je naime da učiteljima i učiteljicama na privatnim školama sa pravom javnosti tiče praksa kao i ostalim nemještenim na javnim školama. Pošto je Kaštelir jedna od važnijih točaka naše zapadne Istre mi želimo našoj zaslužnoj družbi da bude sretna u izboru učiteljice za tako važno mjesto.

Državna podpora za promicanje marvogojstva. Ministarstvo poljodjelstva doznačilo je zemaljskomu kulturnomu vieću za Istru iznos od 4500 kruna za uzgoj goveda, iznos od 1200 kruna za uzgoj svinja te iznos od 500 kruna za podielienje murva i za darove za svilogojstvo.

Povodanj. Tuže nam se stanovnici Čepića, Brezovice itd., mjestna občina Oprtalj, da su im i ljetos povodom kositbe naglo vode u nizinah naniele dosta štete na sienu. Te doline obasao je mjeseca junija izvanredni savjetnik g. Josip Pučić iz Trsta, koji je tješio one stanovnike tim, da će i on uložiti svoju uplivnu riec a da će što prije urede gorski potoci i one doline, u kojih se nalaze najbolje i najunosnije sienokoše.

Književne viesti.

Poziv na predplatu. Da se odazove poticaju i oduži svome obećanju, naumio je podpisani izdati o vlastitom trošku — za slučaj da bude imao dovoljan broj predplatnika — brošuru pod naslovom: „Gospodarsko pitanje otoka Krka". — Tko se dakle želi predplatiti neka to dopisnicom javi podpisanomu najdalje do konca kolovoza tek. godine. Razprava zapadati će jednu krunu, a zanimati će osobito domaću i stranu ladanjsku inteligenciju. — Sv. Vid (na Krku), 1. kolovoza 1903. Adim Tončić, pučki učitelj.

Kraljević Marko i Musa Kesedžija. Komedija u 5 čina. Izveo Ivo Dobržanski. Ciena 50 h. Dobiva se u Dioničkoj tiskari u Zagrebu.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave: Prečastni g. Sinčić pop Ivo K 2. Franjo Lazarić K 3, Jakov Sedmak K 3 oba u Kršanu. Vončina Slavko 2 K, jer nije mogao k zabavi podružnice u Puli.

Ukupno danas . . . . . K 10·—
Na račun ove godine izkazano . . 344·29
Sveukupno K 354·29

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Fedel Josip, posjednik u Ližnjanu K 1. Glavarstvo občine Žminj u smislu dopisa K 85.

Ukupno danas . . . . . K 86·—
U broju 26. izkazano . . . . K 604·38
Sveukupno . . K 609·38

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Dr. Dorčić Franko kao uzdarje gostoljubivosti jednoga prijatelja . . K 10·—
Na račun ove god. izkazanih . . 278·70
Sveukupno K 288·70

Bratovštini hrv. ljudi za Istru u Kastvu darovaše preko naše uprave: Prečastni g. pop Ivo Sinčić K 2.

Politički pregled.

U Puli, dne 5. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Jedan uvaženi poljski list donaša viest iz Beča, da kani vlada sazvati carevinsko vieće tečajem mjeseca augusta, jer da vlada želi svaliti odgovornost na parlamenat u pitanju o carini na slador. Ovo pitanje mogla bi riešiti putem carske naredbe, nu tada bi morala za isto odgovarati parlamentu a baš tomu hoće da izbjegne.

* * *

Na mjesto odstupivšeg slovenskog zastupnika na carevinskom vieću, g. Vencajza, namjerava kandidirati za izborni kotar Ljubljana-Vrhnika-Litija-Gora-Ribnica i Velike Lašče dvorski savjetnik i bivši zastupnik profesor Šukje. Središnji odbor slovensko-katoličke stranke saniva u tu svrhu za dne 13. o. mj. skupštinu pouzdanika, na kojoj će preporučiti rečenoga kandidata. Prof. Šuklje igrao je već do sada medju slavenskimi zastupnici važnu ulogu, koja je na žalost doniela slovenskomu narodu malo koristi, jer je Šuklje spadao uvjek medju one zastupnike, koji su nastojali ugoditi u svemu svakoj vladi. On nije bio nikada za odlučnu akciju proti nijednoj vladi i radi toga bijaše nagradjen time, da je dobio naslov i čast dvorskoga savjetnika i unosno mjesto ravnatelja uprave državnih školskih knjiga.

Mi se ni sada neveselimo njegovoj kandidaturi, znajuć, da trebamo sada više no igda u parlamentu muževa ne samo sposobnih — što je bez dvojbe profesor Šuklje — ali i odlučnih i neumoljivih u svih onih pitanjih, koja zasjecaju duboko u naš narodni život i obstanak.

* * *

Dne 8. o. mj. sastati će se u Gorici na poziv slovenskog **akademičkog družtva „Adrija"** slovenski visokoškolci, da viećaju o pitanju ustrojenja slovenskog sveučilišta u Ljubljani. Vrlo je utješljivo u današnjih naših tužnih odnošajih, što je u tom pitanju čitavo slovensko djačtvo složno i jedinstveno, te neima dvojbe, da će se ono mnogobrojno sastati u Gorici, da trieznо i ozbiljno vieća o tako važnom pitanju, kao što je ustrojenje slovenskog sveučilišta u bieloj Ljubljani.

* * *

Poljsko novinstvo razpravlja živahno o poznatoj resoluciji, prihvaćenoj na skupštini poljskih veleposjednika u Tarnopolu, da stupi naime poljski klub na carevinskom vieću u opoziciju proti ministarstvu dra. Koerbera. Glasilo rečenoga kluba „Czas" odsudjuje spomenutu resoluciju, dočim pišu ostale poljske novine, čak i konservativne proti ministru-predsjedniku, ističuć njegovu nesposobnost za dalnje vodjenje državnih posala. Radikalniji poljski listovi uzimlju Čehe u obranu proti Niemcem, okrivljujuć radi sadašnjih raztrovanih odnošaja u Austriji upravo Niemce i slabost ili neodlučnost ministra-predsjednika.

* * *

U Magjarskoj odkrile, veliki politički skandal. Prijatelji ministra-predsjednika, glasovitog bivšeg hrvatskog bana Khuen-Hedervárya, htjedoše novcem podmititi vodje opozicije u parlamentu u tu svrhu, da bi odustali od dalnje opozicije proti sadašnjemu ministarstvu, osobito proti rečenom Khuenu. Taj nečisti posao odkrio je u parlamentu jedan uvaženi član opozicije, koji je primio od vladinog pouzdanika 10.000 kruna, ali je taj novac položio u parlamentu i odao čitavu vladinu spletku.

Usljed toga nastalo je u i izvan parlamenta nečuveno uzbudjenje, te bijaše izabran posebni odbor zastupnika, koji istražuje taj smradni posao, a da se uzmogne pronaći prave krivce. U tu spletku upleten je i riečki guverner grof Szapary, koji je dao odmah ostavku, čim se je za njegovo sudjelovanje kod tog posla doznalo.

Vladini listovi poriču viesti, koje tvrde, da je i sam ministar-predsjednik tuj zapleten, ali pošto se je doznalo, da je baš njegov tiesni prijatelj grof Szapary posredno htio podmititi zastupnike opozicije, težko će vjerovati obrani službenih listova. Khuen-Hédervary nije našao plodno tlo u Magjarskoj u sličnom poslu!

* * *

Novoimenovani ministar za Hrvatsku, magjaron dr. Tomašić, položio je svoju čast, jer se je parlamentarna komisija izjavila, da nesmije po zakonu vršiti službu ministra, a ako se nepodvrgne ponovnomu izboru u hrvatski sabor a posredstvom istoga u zajednički. U bojazni za svoj ogulinski mandat, s kojim su skopčani i druge mastne službe u Zagrebu, je položio čast ministra, koju mu je pribavio njegov pokrovitelj ministar-predsjednik, bivši ban Hadervárv.

Crna Gora.

Srbski listovi javljaju, da kani crnogorski knez u najskorijem vremenu ustanoviti u Biogradu svoje diplomatičko predstavničtvo, kao što ga je Srbija već imala na Cetinju.

* * *

Knez Nikola sa knezinjom Milenom, sa mladjim sinom i mladjom kćerkom nalaze se u kupalištu u Kissingenu. Priestolonasliednik knežević Danilo odputovao je u Njemačku.

* * *

U odsutnosti kneza Nikole upravlja sa kneževinom vojvoda i knežev rodjak Božo Petrović.

* * *

Ruska vlada imenovala je svojim vojnim zastupnikom na Cetinju podpukovnika Potanova.

Srbija.

U biogradskih občinskih izborih pobjedila je sjajno radikalna stranka. Prema dosadašnjem uspjehu izbora u svih občinah kraljevine pripulo je radikalnoj stranci 1000 a liberalnoj 200 občina. U 200 občina ima se provesti uži izbor. Putovanje kralja Petra u Topolu, gdje se nalazi grob utemeljitelja vladajuće obitelji Karagjorgjevića, pokazalo je, da je srbski narod posve zadovoljan sa izborom novoga kralja, koji je donio svomu narodu neprocienljivo blago, t. j. slobodu izbora i dogovora.

Bugarska.

Nedavno donio je jedan srbski list članak, u kojem razpravlja o potrebi sloge izmedju Bugara i Srba. Životna je potreba, da se dodje do sporazumka izmedju oba naroda. Neima ni s jedne ni s druge strane čovjeka, koji dvoji o tom, da već danas Balkan nije svojina tudjih vlasti. Činjenica — veli — da neslogom idemo na ruku trećem, zajedničkom neprijatelju, morala bi opametiti i Srbe i Bugare. Nije istina — kaže se nadalje — da smo mi nesložni zbog Macedonije, nego se mi prepiremo o Macedoniji zbog naše nesloge.

Razne viesti.

Našim kamenarom na znanje i ravnanje. Jedno englezko poduzeće u Captownu u južnoj Africi potrebuje 50—70 hrvatskih kamenara, koji bi imali raditi u kamenolomima u neposrednoj blizini Captowna. Ti radnici morali bi imati svršenu vojničku službu (aktivnu). Glavni su uvjeti: Poduzeće plaća put iz Trsta u Captown. Stan u kamenolomu bezplatan. Na dan deset sati rada. Posao garantiran za četiri godine. Najmanja dnevna zaslužba 6 kruna 60 filira. Poduzeće bi najvoljelo povjeriti posao na ugovor, t. j. razdieliti ga na radničke čete i plaćati od prilike dvie krune po kubičnom metru izlomljenoga kamena. Zahtieva se, da se u kamenari vadi što više, ne gledeće ni na oblik, ni na objam. Pri ruci su radnicima najnoviji strojevi, s kojima se radnja olakšava. Za sve radno vrieme osjegurana je radnicima bobra hrana izuzam vino uz dnevni trošak od dvie krune. Svaki radnik mora imati svoj putni list, te doći u Trst najkasnije do 24. kolovoza o. g., odkud će se krenuti za Captown drugi dan 25. kolovoza o. g. Uprava „Tršćanskoga Lloyda" (Tergesteum, Stube IV., I. kat) ovlaštena je od toga poduzeća, da upozori na tu radnju hrvatski radnički sviet, koji bi po svoj prilici htjeli upotrebiti tu zgodu, da si nadju osjegurana posla za dulje vrieme. Radnici, koji bi se željeli prijaviti, mogu to najbolje učiniti izravno u Trst na upravu „Tršćanskoga Lloyda" preko svoga občinskoga poglavarstva. Našim kamenarom pripravan je ići na ruku i naš glavni suradnik Matko Mandić (Via Chiozza br. 8) u Trstu.

Za slogu hrvatske oporbe. Naši će se čitatelji sjećati, kakvim smo veseljem i mi pozdravili zaključak hrvatskih oporbenih stranaka, stvoren na skupštini, obdržavanoj prošloga jenara u bielom Zagrebu. Zaključak taj je glasio, da se stope sve oporbene stranke u jednu veliku i jaku oporbenu stranku, na što su odmah pristale stranke prava i hrvatska neodvisna stranka, koje poprimiše jedno zajedničko ime „hrvatska stranka prava". Malo kasnije prestala je izlaziti „Hrvatska" kao glasilo stranke prava te pristaše ovog lista proglasiše svojimi glasili „Hrvatsko Pravo" i „Obzor".

Članovi čiste stranke prava, kojim je glasilo „Hrvatsko Pravo" pristaše u načelu na gornji zaključak ali izjaviše, da im valja sazvati skupštinu članova, a da se i ova izjavi za pristup u jedinstvenu stranku prava.

Kako čitamo u „Hrvatskom Pravu" od subote sazvao je izvršujući odbor čiste stranke prava klubsku sjednicu, pošto je pismeno saslušao mnienje svih svojih vidjenijih članova glede gornjeg zaključka. Na toj sjednici bijaše prihvaćen jednoglasno predlog, da se od onoga dana unapried imade zvati glavno glasilo te stranke „Novine hrvatske stanke prava".

Tim zaključkom pristupila je i čista stranka prava u jedinstvo hrvatske stranke prava i tim je postignuto podpuno jedinstvo svih oporbenih stranaka. Mi pozdravljamo taj zaključak prvaka bivše čiste stranke prava iskrenim zadovoljstvom, a stalni smo, da će ga srdačno pozdraviti sav hrvatski narod, komu treba sada više no ikada jedne, jedinstvene, jake i složne stranke, koja će se moći i znati valjano i uspješno boriti proti moćnim dušmanom hrvatskoga naroda.

Trgovačke škole u Rusiji. Od godine 1896. Rusija se gorljivo brine svoje trgovačke škole, kako to pokazuju ove brojke: Godine 1896. bile su 2 trgov. akademije, 1 trgovačka škola, 1 jednorazredna trgovačka škola, 2 kurza. G. 1902. bilo je 46 trgovačkih akademija, 40 trgovačkih škola, 30 jednorazrednih trgov. škola, 23 kurza. U svemu je dakle pod upravom ministarstva financija bilo 139 zavoda i tečajeva, a osim toga odlučeno je otvoriti još ljetos 15 zavoda i tečajeva; dok se o 41 molbi za osnutak učilišta razpravlja u naukovnom odjelu ministarstva. Ljetošnje godine študirao je na svim učilištima 32.251 slušatelj.

Pijanstvo. Pijanstvo je velika rakrana na ljudskom rodu. Pijanstvo vodi narod do siromaštva, obitelji do razsula. Joj si ga selu, jao župi, gdje pijanstvo preuzme mah! Pa pogledajte život obitelji, u kojoj se pijanstvo udomi. Otac sav tup od vina ide ulicami zamazan, razdrpan, samo gledo, gdje bi dobio čašu vina, te je za nju spreman dati i posljednje gaće. A žena, ona gladna sa djecom proklinje onaj čas, kad se je sa takovim mužem sastala. Mnogoj je obitelji pijanstvo uzrok, da joj je kuća otišla na bubanj. Pijanac sebi kopa grob, ženi i djeci prouzrokuje suze, jade i sramotu. Pijanstvo slabi tielo. Pijanica ne će raditi, a u kratko postane i nesposoban za rad. Prekomjerno pijančevanje oslabi mu uda, on nije kadar raditi, već kao žrtva vina padu u hladan grob. A potomstvo nad njegovim grobom umjesto da suze sažalnice lije, misli: „Plakat će krčmari". Pijanstvo je uzrok nemiru. Iz kuće, u koju se pijanstvo uvuče, bježi mir i svaka ljubav. Evo jednog primjera: U njekom selu živio vinopija Petar V. Za obitelj nije mario; žena i djeca zadnja mu briga. Petrovo življenje ogadilo se djeci, pa jednog dana uzeli majku i otišli iz rodnog sela. A Petar? Kako živio, tako i umro. Pijanstvo bacilo ga u krevet. Tu je sad sam ležao. Sve ga ostavilo, nikoga nije imao, koji bi mu i jednu utješljivu rieč rekao. Sad je tekar upoznao, da nije bio muž, da nije bio otac. Ali badava: nema, što bi ga moglo utješiti! Kraj njega stajao svećenik, pružajuć mu krst, da ga poljubi. Astne ga ljube, ali da li srce ljubi? U pijanstvu izgubio ljubav prema ženi, a možda i prema Bogu. Napokon izpusti dušu. Zar to nije strašna smrt? Pomisliti: toliko imadem djece, a sada kada se dielim sa ovim svietom, svi me odbjegli, svi me ostavili.

„Pučki prijatelj".

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne deposit.:

sa predobjavom od 4 dana po $2^1/_4$%.
„ „ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:

sa predobjavom od 4 dana po $2^1/_4$%
„ „ „ 8 „ „ $2^1/_2$%
„ „ „ 30 „ „ $2^3/_4$

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ $2^1/_4$%
„ „ „ 6 „ „ $2^1/_2$%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška**.

Bavi se **kupnjom i prodajom** diviza, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostnih papira i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i ostale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove presvietlosti biskupa Mahnića i vojničkog biskupa Bielopotcrky-a. — Ciena tvrdo vezanom 70 h. s poštom.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako velečč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Zemaljsko erarno lječilište Ilidže kod **Sarajeva** u **Bosni.**

Poštanska, brzojavna i željeznička stanica.

Liečenje pićem i kupanjem, toplina vrela 57·50 C.

Djelatne sastojine:

Glauberova sol, chloridi i bicarbonati vapnika i gorčila, prosta ugljična kiselina.

Ilidžansko vrelo djeluje lahko raztapajući, pobudjuje apetit, uništuje kiselinu, ublažuje bol i grčeve, izlučuje sluz, pospješuje lučenje žuči, proizvadja obilno mokrenje, podpomaže pretvaranje krvi, upravlja kruženje žile vratnice i povisuje trošenje masti.

Liečí: dugotrajne bolesti želudca i crieva, slezena, jetara, mjehura i bubrena; dugotrajni katarh gutnjaka, jabučice i dušnika, dugotrajne bolesti ženske, kostobolju, sečerni proljev.

Osim toplih kupelji, hidroterapeutičke kupke po sustavu prof. dra. **Winternitza.**

Kupalištna sezona od 15. maja do 15. oktobra.

Kupalištni liečnik dr. **Hermann** pl. **Ceitelli.**

Uspješne vruće i blatne kupke, gnjetenje tiela i električno liečenje za rheumatične boli, kostobolju i njezine posljedice, rhachitis, kostene i ženske bolesti.

Vruće, blatne i obće kupelji, hladna plivaonica uz najjeftinije ciene.

Na Ilidži imade preko 120 elegantnih i svakim komfortom uredjenih soba za strance, dvorana, porodičnih odaja, u 3 hotela zemaljskog erara.

Dvorane za kavu, konverzaciju i biljarde i listovi svih zemalja.

Umjerene ciene. Odaja zajedno sa podvorom od 2—6 kruna dnevno.

Tko boravi preko 14 dana dobiva 10% popusta.

Caroussel, croquett i lawn-tennis igra, streljana, jahaći konji, hintovi, koturači (bicikli), omnibus za vrelo Bosne 4 klm. daleko, šetnja u brda itd. Promet lokalnih vozova (20 vagona dnevno) izmedju Ilidža i Sarajeva.

Dnevno muzikalan koncerat vojničke glazbe, bez muzikalne i kupalištne pristojbe.

Prospekti i svi drugi obavještaji daju se po želji badava.

Gosti iz Dalmacije imadu osobitih polakšica i to kod stanova i vožnje željeznicom tako da kad borave preko 14 dana na Ilidži bezplatno mogu željeznicom u Dobrovnik ili Metković se vratiti.

Priredjena je i dalmatinska kuhinja i govore svi zemaljskim jezikom.

Uprava lječilišta.

Br. 258/1903.

Oglas natječaja!

Na dvorazrednoj s pravom javnosti providjenoj družbinoj školi u Kašteliru ima se popuniti mjesto učiteljice II. reda.

Godišnja plaća iznaša K 960 (devet stotina šestdeset) te izvišе K 120 (jedna stotina dvadeset), u ime godišnje nagrade za podučavanje ručnih radnja u bližnjoj družbinoj školi u Vabrigi.

Odnosne molbe providjene svjedočbom zrelosti (eventualno usposobljenja), krstnim listom i svjedočbom dobroga ponašanja, imadu se dostaviti ravnateljstvu družbe sv. Cirila i Metoda za Istru u Volovskom **do uključivo 31. koloveza** o. g.

Podučavanje na istoj školi počima 16. listopada 1903.

Za možebitne druge upute obratit se je na podpisano ravnateljstvo, koje je voljno da molitelјicama — ako to zatraže — dostavi jedan primjerak „Pragmatike za družbine učitelje i učiteljice".

Za ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Volosko, 4. kolovoza 1903.

Viktor Car Emin, tajnik. **Vjekoslav Spinčić,** predsjednik.

Br. 624

Oglas!

Daje se ovim do sveobćega znanja, da je uslied današnjega zaključka ovo občinsko zastupstvo otvorilo natječaj za mjesto občinskoga tajnika-blagajnika sa godišnjom nagradom od 1000 kruna.

Svaki natjecatelj za ovo mjesto mora podnieti podpisatomu do 25. augusta t. g. svoju molbu sa dokazima, da poznaje dobro hrvatski i talijanski jezik.

Občinsko glavarstvo

Barban, 30. julija 1903.

Malabotich, načelnik.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Br. 625

Oglas!

Daje se do sveobćega znanja, da je otvoren natječaj za občinsku babicu sa godišnjom plaćom od 140 K.

Svaka natjecateljica mora predložiti podpisanomu svoje molbe sa odnosnim dokazima sve do 25. t. mj.

Občinsko glavarstvo

Barban, 31. julija 1903.

Malabotich, načelnik.

Trattoria ai due Colombi.

Podpisani časti se javiti p. n. svojim gostima i slavnom občinstvu, da je preselio svoju gostionu pod gornjim naslovom iz ulice Barbacani u ulicu **Circonvallazione br. 65,** (polag ljekarne).

Preporučajuć se njihovoj blagonaklonosti, obećaje točiti najbolja domaća vina te držati tečnu kuhinju. Posluga biti će u svakom pogledu točna.

U nadi obilnog posjeta bilježi sa štovanjem

Aleksander Alunić, gostioničar.

Zahtjevajte pravi

kranjski brinovec

dvostruko žgani, od

Frana Cvek-a u Kamniku (Kranjska).

Traži se solidan zastupnik za Istru.

Oglas.

C. kr. gospodarski ured u Biogradu na moru, prodaje za sjeme zimskog ječma „Mamuth", koji je tekuće ljetine urodio 3800 kila za jedan hektar, i „Grosdorfer", koji je urodio 3400 kila po hektar, uz cienu od 16 kruna po 100 kilograma bez vreće.

Prodaje takodjer 2000 kila sjena i slame za stoku, tiskana.

C. kr. ekonomični ured u Biogradu.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola, Via Marsana br. 7.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15**·— i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

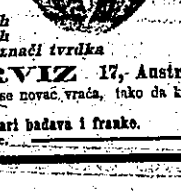

Važno za svakoga!

Uz nečuveno jeftine cieno za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta; 1 elegantni goldin ili nikalj okopni lanac zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manšete,** marka „Garantie".
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa služebnom puncom.
1 goldin-pratem sa elegantnim kamenom.
1 **žepno** ogledalo u c.ui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-nrom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom BRÜDER HURVIZ 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav rizik ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka razaih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Pleče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - - - - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju razvovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva J. J. MAGLAS u Ljubljani.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što rieđko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanje.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti zaprav sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu, zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja ostrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovića u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izlječilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Cieno im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20 h.**
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60 „**

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Narudžbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića, u Pakrac, Glavna ulica 5.

RODOLJUBI!
Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Sve strojeve za

poljodeljstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalnice za uljike, stiskalnice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom, *hidrauličke stiskalnice za vino,* novosti pri aparatima proti peronospori te za samperanje, mlinove za groždje posve nove konstrukcije, nove svetiljke na acetilen za hvatanje letećih zareznika (insekta), **sisaljke za vino, cievi za vino, kenobarske orudje,** takodjer i sve druge gospodarske strojeve kao **trieure, vitle, mlatilnice** i. t. d.

. . . . šalje uz najjeftinije tvorničke ciene . . . .

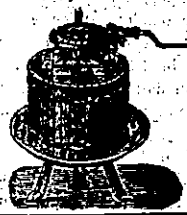

IG. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franko. — Dopisuje se u svim jezicima.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne, u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagojna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 33. Pula, u četvrtak dne 13. kolovoza 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču za administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i uzmaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Papa Pio X.

Izborom novoga pape Pia X. bavi se štampa čitavoga svieta. Novine u svih jezicih svieta priobćuju i najsitnije crtice iz života, o značaju i dosadašnjem djelovanju Josipa Sarto iz najnježnije dobe sve dok bi izabran papom dne 4. o. mj. O samoj osobi Pia X. sudi se obćenito svuda vrlo povoljno.

Mi smo kazali u zadnjem broju na ovom mjestu da se klanjamo sinovskom odanošću novomu namjestniku Isusovu na zemlji pak da očekujemo od njega, kao potomci naroda, koji je prolio najviše svoje dragocjene krvi za krst častni i za prosvjetu svega svieta, da će nam vratiti ono, što nam oduzeše neprijatelji crkve i naši a što nam pokloniše njegovi veliki predšastnici za neprocienljive zasluge, koje si stekoše naši pradjedovi za sv. vjeru.

Hoće li papa Pio X. zadovoljiti toj opravdanoj molbi vjernih i odanih Hrvata? Na ovo težko pitanje neusudjujemo se odgovoriti, već puštamo, da na to odgovore oni, koji poznaju pobliže novoga papu ili koji su u posliednje doba imali priliku stupiti s njim u doticaj.

Za danas priobćujemo dva posve različita i protiveća se mnienja o novom papi i o njegovom držanju prema Slavenom, nápose prema nam Hrvatom.

Glasilo narodne stranke u Dalmaciji Splitsko „Jedinstvo" priobćuje u jednom od posliednjih brojeva sliedeću obaviest od nekoga uglednoga svećenika, koji se je dva puta razgovarao sa kardinalom Sartom, jednom i o crkvenom pitanju kod Hrvata. Taj svećenik piše:

„Slušali smo, gdje ga opisuje kao vrlo prijazna izgleda, vesela izraza, uvjek razpoložena. Da je energičan a vanredno pobožan. Osobito ga voljela sirotinja, jer je bio na glasu kao najdarežljiviji medju kardinali. Napisao je više djela od zamašne vriednosti. Mnogo je simpatizirao s Rampollom; a u doba Jeronimskoga pitanja jednom se prilikom izrazio, da nije opravdano ondašnje razpoloženje Hrvata, jer da stvari stoje drugčije i da će se Hrvati o tom uvjeriti". Tada se nješto malo govorilo i o glagoljici. Kardinala Sarto bile su ove rieči: „Mi vam je nećemo suziti, vi ćete ju proširiti". Primjećujemo, da su se ovako razgovarali no putu iz Mletaka put Rima.

Velik je prijatelj Slavena, a bio je više prijatelj, nego zaštitnik našega Parčića. Kad se ono u svoje doba tako radilo proti našem Parčiću radi misnia glagoljačkih, kod Sarta je našao podpore moralne, pa jednom i materijalne".

Protivno tomu piše o novom papi tršćanski „Il Piccolo" u broju od 5. o. mj. On prikazuje novoga papu kano odličnoga protivnika staroslovenskog bogoslužja te kaže o njemu:

„Josip Sarto prvi je od novijih papa, kojemu naši krajevi nisu tudji. Odkad je stupio na patrijarsko priestolje u Mletcih, obratio je osobitu pažnju na vjerske odnošaje na izločnoj obali jadranskoga mora. Novi je papa bio podpuno sviestan povjestničke važnosti mletačkog patrijarhata, pa je često u privatnom razgovoru znao reći, da je on: „mali papa Adrijatiko". Ova njegova simpatija za naše krajeve dobro je poznata u svećeničkih krugovih istarskih biskupija, gdje su talijanski svećenici, koji bivaju sve to riedji, gojili osobitu naklonost za bivšega patrijarhu.

Nije se riedko dogodilo, da je kardinal Sarto primio deputacije vjernika iz naših zemalja, osobito iz ovih krajeva, koji su više izvrženi političkoj agitaciji slavenskih svećenika. Kvarneraki otoci obratili se ponovno na patrijarha Sarta, da im obrani latinštinu, koju je krčka kurija željela, a i još sada nastoji sasvim potisnuti.

A latinština imala je u kardinala Sarta više nego vjernoga branitelja, on je u nju zaljubljen.

On nije mogao razumiti, kako svećenici katolici, a pogotovo biskupi, pa makar i nebili Talijani, ne shvaćaju čitavo značenje latinštine kao obćenitog jezika crkve, pa misle koristiti slavenskim narodom oduzimajuć im taj most, koji ih veže sa prosvjetom. On nije diello nazore, koji su vodili Rim, kada je podhosio, dapače unapredjivao liturgičke novotarije slavenske, te nije nzmanjkao oštro prigovarati vodjam vatikanske politike, koji su takovimi koncesijami (!) sigurno škodili samoj vjeri (?!).

Nije mu izmakla nijedna faza, kroz koje je u zadnje vrieme prošlo pitanje o staroslavenskom bogoslužju, te su mu poznate sve publikacije, kojimi su naši historičari dokazali (!) pravo latinštine u našim zemljah.

Pa ako i njegovi odnošaji prema Vatikanu nisu bili najsrdačniji, nije uzmanjkao izravno u Rimu uložiti upliv svoga imena u korist latinske stvari u Dalmaciji i Istri, pa nam glede toga predleži i dokaz, koji ovdje objelodanjujemo našim čitateljem.

Još je u živoj pameti prosvjed stanovnika kvarnerskih otoka, što ga izniese prigodom odredbe famoznoga krčkoga sinoda, koji je privolom državnoga tajnika Rampolle izbacio latinštinu skoro iz svih crkava one biskupije. Medju protivnici nepravedne odredbe najviše se je izticalo selo sv. Jakov, pa su stanovnici istoga zaključili, da ne će stupiti u crkvu tako dugo, dok latinština ne bude u istoj uzpostavljena. Nisu koristili prosvjedi biskupovi, a nisu koristila ni zastrašivanja stanovnika sv. Jakova. Oni ostadoše vjerni svome zaključku.

Oni su se glede toga obratili spomenicom na sv. kongregaciju obreda u Rimu, pa poslali prepis kardinalu Sartu moleći ga, da njihovu predstavku podupre. Na 19. maja 1902. piše on Ivanu Linardiću, najstarijemu žitelju sela sv. Jakov sliedeće pismo, koje donosimo doslovce:

„Vama, koji ste prvi podpisani na smiernoj molbenici otaca obitelji župe sv. Jakova na sv. kongregaciju obreda, sa najsrdačnijom zahvalom izražujem želju, da bi Vaša pravedna molba bila brzo uslišana — sretan ako budem makar čim pomogao ovoj hvalevriednoj stvari.

Želeći Vama, Vašim drugovom i njihovim obiteljim obilni blagoslov s neba jesam Vaš

† Giuseppe Card. Sarto,
patrijarha."

Tako je pisao on, koji je od jučer poglavica katoličke crkve, jednoj obćini vjernika, koja se je na obranu svojih prava suprotivila svomu biskupu, koja je izbjegavala crkvu, nije krstila novorodjenu djecu, te je upotriebila u obće sva skrajna sredstva proti navali slavenske bujice!"

Eto, ovako poziva glasilo židovsko-liberalne stranke u Trstu i u obće u Primorju novoga papu Pia X., da ukine zadnje ostanke staroslovenskog bogoslužja i da uvede latinštinu u crkve Primorja u obće, napose u one naše Istre.

Žalostno bi bilo za crkvu i nesreća za naš narod, kad bi sv. otac poslušao glas dušmana crkve i našega naroda, kad bi krenuo pravcem, što mu ga propisuju židovi i slobodni ziduri.

Mi se nadamo, da će novi papa kao namjestnik Isusov i kao vrhovni poglavar njegove katoličke crkve sliediti stope onih svojih glasovitih predšastnika, koji dadoše našemu narodu častan naslov: predzidje kršćanstva, da će uvažiti i uslišati želje, molbe i prava slavenskih naroda, te da im neće suziti, već proširiti njihova prava i davne povlastice u crkvenom bogoslužju.

Mi netražimo ništa nova, ništa što nas neide, ništa što bi škodilo probitkom katoličke crkve, već bi im dapače u velike koristilo, što je priznao i neumrli i neposredni predšastnik Pia X., blagopokojni papa Lav XIII.

Pogibeljna igra

crkvenih oblasti s našim narodom.

Povodom smrti velikoga pape Lava XIII. priobćiše naši biskupi vjernikom putem svojih glasila ili javnimi oglasi razne propise ticuće se zadušnica i drugih obreda za blagopokojnog sv. otca.

Od naših primorskih biskupa doznajemo iz tršćanske „Edinosti", da je tamo priobćio presvj. biskup Nagel svomu stadu svoje želje iskrene propise jedino u talijanskom jeziku putem javnih oglasa. Tim je pokazao biskup Nagl, da on u Trstu i okolici nepozna našega naroda, ili ako ga i pozna, da ga nesmatra dostojnim, da bi mu svoje odredbe priobćio u njegovom materinskom jeziku. Presvj. biskup ugodio je tim osobito svojim ljubimcem reformatorom i njihovim zaštitnikom u židovsko-liberalnih uredničtvih, ali je ujedno i ljuto uvriedio viernike našega roda i jezika — koji će i tu njegovu ljubav do njili — — zapisati na rovaš. Odatle se vidi jasno, kako se presvj. biskup drži strogo svoga toli razvikanoga načela: „Ja nisam biskup ni za Niemce, ni za Talijane, ni za Slavene — već katolike, svoje biskupije". To je liepo rečeno i rado se sluša, ali činjenice nas o protivnom uvjeravaju.

Ajdemo dalje.

Iz ove biskupije neimamo glasa o tih odredbah našega biskupa, ali bi se skoro okladili, da je — ako bijahu te odredbe tiskom priobćene — stalno nanešena nepravda našemu puku i našemu jeziku. Žalostno je, što već neima skoro u čitavoj ovoj biskupiji svećenika, koji bi se usudio niti pisnuti na grozne nepravde, što se i od strane crkvenih oblastih nanašaju našemu narodu.

Kao što postupaju nepravedno nekoji naši biskupi s nami u Primorju, tako se dogadja i našemu narodu u Dalmaciji od strane nekojih crkvenih starešina. Tako čujemo, da su se vjernici u Splitu smućivali što je tamošnja biskupska kurija priobćila neke oglase u talijanskom i hrvatskom jeziku, premda je čitavo svećenstvo hrvatsko i akoprem su vjernici za 99 po sto Hrvati.

Takovo izjednačenje — kaže „Nar. List" — Hrvata i Talijana u Dalmaciji nemože nego vriedjati Hrvate, kada znadu, da im se braći u Istri — koji sačinjavaju i tamo većinu, nedaje niti u saboru mirno svojim jezikom govoriti.

Nu čujmo još ovu.

U Zadru, u glavnom gradu hrvatske Dalmacije — izdao je nadbiskup proglase talijanske i hrvatske, ali ovi zadnji da bijahu poslani hrvatskim novinam i hrv. književnicima, dočim im nebijaše ni traga na židovih.

Iz ovih primjera je jasno razvidno, kako nenalazi naš narod ni tamo pravde, gdje nebi smjelo biti ni traga nepravdi, i odakle bi morala dolaziti čista ljubav i stroga nepristranost.

Nama se čini, da nekoji crkveni predstojnici zaboravljaju često na svoje uzvišeno zvanje, na svoj položaj i na veliku svoju odgovornost pred Bogom i poviesti. Oni zaboravljaju nadalje, da su ljudi od mesa i krvi, da imade naprasitih i toplokrvnih, koji si nedaju lahko bezkaznjeno oko nosa brčkati.

Ili žele možda ta presvietla i prečastna gospoda, da naš narod izgubi povjerenje i u njih, kao što ga je izgubio u poglavare državnih i zemaljskih oblasti? Ako neće drugo, tada su lahko na konju!

O porabi jezika

kod glavnog poreznog ureda u Kopru.

Interpelacija zastupnika Spinčića i drugova na njegovu prenzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja ministarstva nutarnjih posala.

Godine 1901. poslao je c. kr. glavni porezni ured u Kopru talijanske namire strankam o izplaćenom porezu u mjestnoj obćini Dolina putem obćinskoga ureda, da ih ovaj porazdieli. Obćinski ured povratio ih je dopisi, Exh.-Br. 389 i 390, molbom, da se iste slovenski sastavi i doposalje. Jedino usljed molbe c. kr. glavnoga poreznoga ureda, da bi obćina za ovaj od

svoga posve opravdanoga zahtjeva odustala, i jedino usljed obećanja c. kr. glavnoga poreznoga ureda, da će se u buduće opravdanom zahtjevu zadovoljiti, odustala je občina od svoga zahtjeva za godinu 1901.

C. kr. glavni porezni ured nije žalibože svojeg obećanja držao; on je naime opet godine 1902. talijanski sastavljene namire občinskomu uredu priposlao, i pošto je ovaj iste povratio, nije mu c. kr. glavni porezni ured za rečenu godinu priposlao ni talijanski ni slovenski sastavljenih namira.

Dne 16. jenara o. g. Br. 5552 priposlao je c. kr. glavni porezni ured občinskomu uredu slovenski sastavljene namire za poreznu občinu Dolina, a dne 18. jenara o. g. Br. 194 talijanski sastavljene namire za poreznu občinu Boljunc.

Ove posliednje vratio je občinski ured dne 21. jenara o. g. Br. 109. Na to je primio občinski ured od c. kr. glavnoga poreznoga ureda dne 23. jenara o. g. zatvoren i zapečaćen omot, da ga dostavi nekomu Josipu Žerjalu iz Boljunca, koji je pomagao poreznomu ovrhovoditelju kod ovrhe. U tom omotu bijahu talijanski sastavljene namire za stranke u Boljuncu, a Žerjal je dobio nalog od c. kr. glavnoga poreznoga ureda, da razdieli te namire.

Na taj način postupa c. kr. glavni porezni ured u Kopru u občini, u kojoj neima niti 1 postotak Talijana i koju se mora kao čisto slovensku označiti. I to se nije dogodilo samo sa namirami o plaćenom porezu, već i sa drugimi dopisi, koji bijahu strankam u občini upravljeni.

Ovaj c. kr. glavni porezni ured podložan je c. kr. političkoj kotarskoj oblasti u Kopru, o postupanju koje pritužilo se radi izdavanja poziva k vojničkoj stavnji za stavnjenike upravo u občini Dolina u interpelaciji, upravljenoj njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru-predsjedniku kao upravitelju ministarstva nutarnjih posala dne 16. aprila 1902. Odgovarajuć na tu interpelaciju kazala je njegova preuzvišenost, da usljed provedenih izvida valja kratiti povod dogodjajem navedenim u interpelaciji izključivo u tom, što bijaše počinjena u pisarni kotarskog poglavarstva pogrieška i da se je poduzelo mjere, da se u buduće što takova više nedogodi.

Spomenuto postupanje sa namirami o plaćenih iznosih pokazuje, da se neradi pri tom o osamljenih, kod dotične c. kr. oblasti nehotomičnih slučajevih, već da se radi po sustavu, kojim se nastoji svakojakimi sredstvi i svakojakimi doskočicami narinuti slovenskim (drugdje hrvatskim) strankama u Istri talijanski jezik, te Slovence, dotično Hrvate u njihovih pravicah i u njihovih čuvstvih vriedjati.

Stavljajuć to podpisani do znanja njegovoj preuzvišenosti gospodinu ministru-predsjedniku kao upravitelju ministarstva nutarnjih posala, uslobadjaju se isti upitati:

„Je li njegovoj preuzvišenosti, eventualno dogovorno sa njegovom preuzvišenosti gosp. ministrom financija, sklona, podredjene oblasti i činovnike u Istri svom odlučnosti pozvati, da se drže u njihovom službovanju zakona i naredaba, uz to navedene pritužbe najstrožije izpitati, lahkoumnim izgovorom nepovjerovati, te jednom za uvjek zabraniti, da se Slovence i Hrvate razašiljanjem dopisa u tudjih jezicih u njihovih pravicah i u njihovih čuvstvih nevriedja?“

U Beču, dne 15. maja 1903.

Spinčić, dr. Klaić, dr. Gregorčić, dr. Ferri, Robić, dr. Ivčević, Perić, Biankini, Povše, dr. Ploj, dr. Gladyszowski, dr. Stojan, Vuković, dr. Koudela, dr. Hruban, Barwinski.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča, da se je žminjski Krnjel jadil na zastavu, koja se je vijala u znak žalosti?

Jur. Bravo da je, zač da te imet sada punu kasu beči za delit kmetom, pak da moramo biti veseli.

Fr. Aj neće ni solda nijedan naš pošteni kmet od krnjelskih heci, zač imamo va Pazine našu posujilnicu a imet ćemo ako Bog da do mala i ovdi svoju.

Jur. Neka si drže Krnjeli svoje hece, zač njim ni dosta debel interes, nego njim treba nest janca, pulaštri, jaja, štropu, drv al peršut.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Vjenčanje. Jučer prije podne obavilo se u Puli vjenčanje g. Frana Pavelića, gradjevnoga poduzetnika iz Goražde u Bosni sa cienjenom gospodjicom Ivanom Pavelić, kćerkom gosp. F. Pavelića, posjednika i poduzetnika u Puli. Kićeni svatovi sjetiše se na gostbi i naših učevnih zavoda u Istri, na čemu njim iskrena hvala, a vrlim mladencem želimo: Bilo sretno!

Pak da nije sudbeni pojveronik u Marčani pravi Talijan! Čitajte, koji znate nešto talijanski ovo njegovo izvješće: „all' I. R. Giudizio Distrettuale Di Dignano gli s si trasmette a questa (?) parte il qui l' unito Raporto di Siggilazione in morte di Giovanni Lucassich da marzana, e non possio (?) precisare l' età dei figli e figlie del defunto Come entro, non si (?) trovano tuti a marzana e per motivo che mostra aministazione Parociale sonno a Carnizza. in fede dio Marzana li 24 Novembre 1902. Martino Banovich Delegato Giudiziale.“ m. p.

All uprav krasno! Quella mostra aministrazione Parociale ga sonno! Buona notte!

Pazinski kotar:

Novi učitelji na talijanskoj prkos-realnoj gimnaziji u Pazinu. Zemaljski odbor u Poreču imenovao je na zemaljskoj prkos-gimnaziji u Pazinu natjecatelje: gg. A. Leva namjestnim učiteljem za povjest, G. Schignersitza namjestnim učiteljem za računstvo i fiziku te g. A. Segarizzi stalnim učiteljem za stare jezike.

Zemaljska podpora. Zemaljski odbor u Poreču doznačio je glavarstvu občine Labin iznos od 1000 kruna kano drugi obrok podpore, opredieljen za gradnju vodnjaka u Sv. Martinu i u Cerovici.

Porečki kotar:

Iz Poreča nam pišu, da je c. kr. namjestničtvo opozvalo naredbu, kojom se je u onom kotaru branilo uvoz i dovoz svinja radi kužne bolesti, koja je tamo vladala. Opoziv taj uzsliedio je pošto se je ustanovilo, da je nestalo kužne svinjske bolesti u čitavom ovom kotaru. Sada se može uvažati i izvažati svinje i obdržavati sajmove.

Odobren zaključak. Zemaljski odbor u Poreču odobrio je zaključak občinskoga zastupstva u Vižinadi glede diobe zemljišta Karminjača zvanog i nalazećeg se izmedju občine Vižinada i porezne občine Brkača. Osim toga opunovlaštena je občinska uprava u Vižinadi, da izruči ono zemljište občinarom Verbića, Giamin-u i Piazzi uz stanovite uvjete.

Zar su to pučki zastupnici? Čitamo u tršćanskom „Čiftaću“, da su tobožnji občinski zastupnici iz Topolovca i Gradine stavili predlog u občinskom zastupstvu u Oprtlju, da bi se u njihove pomoćne — pučke škole uveo talijanski jezik kao obvezatan predlog. Taj predlog tobožnjih pučkih zastupnika prihvatiše talijanaški zastupnici u Oprtlju jednoglasno. Takav predlog staviše tobožnji pučki zastupnici još pred tri godine, ali je ostao bez uspjeha a tako se nadamo, da će ostati i sada, jer niti će pametne naše pučanstvo niti odnosni pomoćni učitelji pristati na nešto, što je proti naravi i proti zdravom razumu.

Takove zastupnike imalo bi palo naše pučanstvo podučiti kako ima valja govoriti u ime puka.

Molba za sudbene dane. Stanovnici poreznih občina Topolovac, Čepić, Ždrenj, Gradina itd. — mjestna občina Oprtalj — upraviše molbu na predsjedničtvo prizivnoga suda u Trstu, da bi im se doznačilo jednog sudbenog pristava, koji bi dolazio u stanovite dane u Oprtalj, da sasluša njihove prijave i pritužbe i da se ih tako oslobodi pradalekog putovanja u sjedište kotarskog suda u Motovunu. Neka od spomenutih sela su odaljena od Motovuna od 21—27 kilometara, dočim bi im bio skraćen put — bude li im molba uslišana — za čitavih 12 kilometara. Molba nosi podpis više stotina kuće-gospodara. Prostor za preslušanje stranaka dala bi občina badava, a država nebi tim ništa štetovala, jer bi se veći taj trošak izravnao sa velikim troškom za svjedoke, koji moraju u Motovun.

Koparski kotar:

Umirovljen. C. kr. namjesnički tajnik, doznačen kotarskomu poglavarstvu u Kopru g. Guido Perinello bio je na vlastitu molbu umirovljen. Tim povodom dobio je Perinello naslov kotarskoga poglavara. Umirovljen taj činovnik bijaše dobričina bez zlobe, ali je morao plesati kako mu je svirao poznati prijatelj našega naroda pl. Schaffenhauer-Neys.

Izpit zrelosti položili su na c. kr. učiteljištu u Kopru sliedeći kandidati učiteljstva: g. Brce Antun; g. Čok Hrabroslav; g. Firm Stjepan; g. Kenda Ferdo; g. Kunc Ivan; g. Likar Ladislav; g. Legiša Hinko; g. Mervić Antun (sa odlikom); g. Peršić Ante; g. Venturini Fran i g. Zaje Josip. Dvojica kandidata popraviti će izpiti iz jednoga predmeta budućeg mjeseca septembra.

Voloski kotar:

Liepi odnošaji na sudu. Iz Voloskoga pišu nam 8. o. mj.: Još nješto prije mjesec dana izaći će opet odpadnik Krstić iz naše tamnice na sunce, pak ću vam tom prigodom da nješto izpripoviedam o njemu i o našem sudu. — Kako znate, on je bio tekar onda ulovljen, kad su bili svršili svi izbori i iz Rieke dopeljan u kotčiji, kako jedan „princip“, praćen po jednom činovniku, koji je s njime putem iskao kuće, gdje je lovorika nad vratima i tako došli obojica prilično veseli na sud. Ovdje se razstavili i izljubili, kako dva brata! Gospodin dr. Perišić, c. k. savjetnik, koga je isti Krstić u svojem bljutavom listu pred njekoliko vremena nazivao „ridiculus mus“, primio ga je dakako odmah u „audienciju“, te mu se dalo iznimno sve polakšice. Tako mu se preneslo u jednu sobicu „Hotela Virant“ jedan pisaći stol, stolicu i ako se ne varam jedno kanape i jedan ormar. Onda se je dozvolilo tomu „visokomu gostu“ pušiti, nosit mu ministru bolju i finiju hranu i botilje (Altroche post!), dozvolilo se, da ga posjećuju prijatelji i klienti svakog kova u svaku dobu dana, dočim se u drugim slučajevima, ako ide n. pr. supruga posjetiti svog zatvorenog muža, to dozvoli težkom mukom, a ako nosi stogod sobom, to njoj se sve pretraži i pregleda. Njega smiju dapače posjećivati i kojekakve žene, pak se drži na Voloskom javnom tajnom, da je taj talijanski „predicato“ sa svim gospodski providjen.

Najzanimivije pak je, kad hoće, da s njim govori dr. Lucich. Naloži to slabim glasom Pierotu, da nitko ne čuje za Boga, ime slavnoga talij. junaka.

Naloži mu dakako talijanski, jer morate znati, da se na našem sudu još uviek talijančari. Dapače naša gospoda odvjetnici još i danas primaju na kaznene prijave u hrvatskom jeziku podnešene — talijanske odsuće. Zašto uviek ovi nepojmljivi obziri puni robstva? Pak ćete zahtjevati nješto od našega seljaka?

Znatiželjni smo, što bi n. p. rekao talijanski konzul sior dr. Constantini, da mu na talijansku prijavu pošalje hrvatsku odsudu! Grom i pakao! Po svoj Istri obdržali bi se sastanci, na kojih bi se najodlučnije prosvjedovalo, a Benati skočio u Beč, tršćanski „Čiufić“ propustio bi i konklave i magj. korupciju itd. A mi?

Osim toga ima vam ovdje jedan sudac, koji pak pozna vrlo dobro naš jezik, te je vriedan napisati mjesto „pravokrepna“ „kravokrepna“, a narod ga zove „sudac, ki drži s Talijani i ki ne zna po našu“. No š njim ćemo se jedan drugi put malo porazgovoriti, za sada bih rado znati u kojem jeziku je sastavljena zemljišna knjiga za čisto hrvatsku poreznu občinu Tuliševicu? Naš sud dobije po prilici 70% spisa u hrvatskom jeziku, drugo u njemačkom i talijanskom, pak ipak za tih možda 15% talij. spisa ima naš sud tiskanice (takozvane interne) talijanske, a i isto tako registri i uredni pečat. Na našem sudu, kako vidite, tjera se talijanska politika. Mi upozorujemo na ove činjenice naše prvake i zastupnike, moleć ih, da najodlučnijim načinom bez ikakvog obzira prosvjeduju proti ovakvim izazovnim i nepravednim odnošajem! Neka se čuva njetko, da mu ne popucaju obruči na „željeznoj bačvi?!“ Dr. Leskovica.

U Podgradu priredjuje u nedjelju dne 16. augusta u gostioni g. Drag. Vičića zabavu u dobrotvorne svrhe, napose za siromašnu obitelj pok. Jos. Stanića p. d. Matulji iz Podgrada, br. 27, kojega je usmrtio groznim načinom slaboumnik Dekleva. Kod te zabave biti će pjevanje, tamburanje, vesela igra, slobodna zabava, ples i tombola. Početak zabave jest u 8 sati večer. Ulaznina po osobi jest 40 h.; sjedala 1 K po osobi. Jer je čisti dobitak namienjen toli dobrotvornoj svrsi, da ublaži biedu nesretnim sirotam pok. Jos. Stanića, preporučamo rodoljubima, neka se mnogobrojno odazovu pozivu te pristupe zabavi, odnosno po mogućnosti — ako nemogu prisustvovati istoj — svoj obul pošalju na adresu priredjivača, odnosno g. Tihomila Jenko u Podgrad.

Iz Moščenica nam pišu dne 11. o. mj.: U našem mjestu reć bi, da se ipak nešto stalo kretati na bolje u pogledu narodne stvari; opaža se polagano budjenje narodne sviesti. Po malo doduše idemo napried, ali tim sjegurnije. Osobito kod mladeži naše opaža se velika promjena. Žalibože imade još uviek ljudi, koji iz kojekakvih obzira, neće da otvoreno pokažu ono, što jesu i što ćute, ali nadamo se, da će doskora i oni te obzire pustiti na stranu i otvoreno riečju i činom pokazati se u pravom svietlu.

Budjenju narodne sviesti najviše pripomažu domaće zabave u našoj „Čitaonici“. Te zabave od početka bile su dobro pohadjane, a sa radošću opažamo, da skoro kod svake zabave dolaze novi gostovi, dolaze ljudi, koji još nisu vidjeli nikada prije nikakve zabave, koji još nisu znali što su i kakove su te zabave, što se u „Čitaonici“ priredjuju. Veseli nas i to, da ljudi, koji samo jedanput dodju na jednu takovu

zabavu, ako im je ikako moguće, neće drugi put propustiti a da ne dodju na svaku zabavu. U obće svaki, koji vidi samo jednu našu zabavu, opazi, da je to nešto liepa, nešto koristna i poučna.

Mnogu pohvalu zaslužuje u tom pogledu naš krasni spol a osobito „Ženska podružnica družbe sv. Cirila i Metoda", koja nam pripravi po koju zabavu više puta, dapače češće nego li i sama „Čitaonica". A te njihove zabave izvrstne su u svakom pogledu.

Takovu jednu zabavu priredila je ta podružnica u nedjelju, dne 9. o. mj., koja je bila vrlo dobro posjećena od domaćeg pučanstva i od tudjinaca, koji se nalaze na ljetovanju u Dragi. S veseljem opazismo medju njima i g. dra. Antuna Radića iz Zagreba sa svojom milodivom. Program same zabave nije bio obširan, ali je zato ono, što je bilo, bilo dobro izvedeno. „Molitvu" od Petra Preradovića krasnoslovila je djevojčica Ljubica Rieman vrlo dobro; bila je to u istinu prava molitva hrvatske djevojke za svoju domovinu i narod, kćeri za svoju majku. Isto tako liepa je bila deklamacija dobro poznate i obljubljene pjesme „Putnik". Tu je pjesmu deklamirao gosp. Ivančić, poprativ jo sa kratkim govorom, u kojem je razložio postanak i značenje te pjesme i kratak životopis Preradovićev. Predstavljanje vesele igre „Neuspjela zgodna prilika" izazvala je mnogo smieha, a predstavljači i ovog se puta kao i obično dobro izkazaše. Iza toga razvio se živahan ples, koji je potrajao sve do zore. Materijalni dobitak bio je dosta povoljan, što je takodjer vrlo liepo, jer će podružnica tako bez potežkoće moći o Božiću djeci prirediti „Božično drvo". Zahvaljujemo našoj ženskoj podružnici na takovoj zabavi, a želimo, da nam još mnogo puta upriliči ovako liepu poučnu i koristnu zabavu, kao ovog puta.

Lošinjski kotar:

Čudni odnošaji, da blago rečemo, moraju vladati na omišaljskom groblju, ako je istina ono, što nam je pripoviedao očevidac, koji je prisustvovao sprovodu pokojne Mikuline iz obitelji Viertler-Dapčić-Illich. Pripoviedao nam je naime, da akoprem bijaše vremena 2 ciela dana za izkopati pokojnici grob, na dan sprovoda u 4 sata poslie podne neznadoše kamo će s liesom, jer grob nebijaše jošte izkopan, odnosno ondje, gdje htjedoše pokopati pokojnicu, da bijahu 3 liesa križem! Jer nam je takova što nepojmljivo barem u omišaljskoj obćini, koja može razpolagati sposobnim grobokopom, odnosno ga može nadzirati — nećemo stvar dalje komentirati u nadi, da će se u buduće stvar popraviti.

Iz Malog Lošinja pišu nam 10. o. mj.: Zar upravo sa našom župom po mišljeniku ovdašnjih iredentaša g. Craglietto nije se ni crkvi ni vjeri koristilo, već se je dapače otudjilo crkvi i ono naše čestito pučanstvo, koje je prije pravim vjerskim čuvstvom i čistom pobožnošću naše crkve polazilo.

Nakon mnogobrojnih molba i utemeljenih pritužba ovoga puka uvidio je preč. ordinarijat u Krku, kako se hoće himbom i lukavošću malo po malo iz crkve odstraniti i zadnji trag našega jezika, toga dragocienoga amaneta, što no nam ga ostaviše naši djedovi.

Upoznale su konačno i crkvene oblasti, da se mora učiniti konac nesaviestnom postupanju sa našom narodnom svetinjom u crkvi.

Čim bijaše otvoren natječaj za mjesto župnika u našem gradiću, digoše neprijatelji crkve i našega naroda silnu hajku nebi li prosvjedi, utoci i konačno molbami gospodja na Njeg. Veličanstvo zapriečili izbor župnika, nu sve te spletke, sve te nedične osnove bačene bijahu koli od crkvenih toli od svietskih oblasti u zapećak.

Nadošao je dan izbora našega župnika. Radošću stalo je kucati srce svakoga čestitoga Lošinjana, kad se je podao na birališće, da dade svoj glas odličnomu domaćemu svećeniku, što mu ga je biskupski ordinarijat predložio. Znali smo mi svi neodvisni izbornici, da će taj svećenik, bude li izabran, znati i htjeti uzpostaviti mir i red u crkvi i medju župljani, koji bijahu huckanjem iredente uznemirivani i smućivani.

Kad bi se bio izbor obavio po staromu običaju i kako nalaže odnosna naredba, da imadu naime pravo glasa svi oci obitelji nipošto pako, kako bijaše obavljen taj zibor dne 27. pr. mj. po listinah, sastavljenih na slavnoj obćini, osvjedočeni smo, da bi bio dobio većinu glasova odličan svećenik g. dr. Bonifačić. Ali ovako učiniše sami kako i što su htjeli. I to zovu oni „Vittoria con assoluta maggioranza!

U ostalom mi pitamo kotarsko poglavarstvo, da nas milostivo izvoli obaviestiti, čijom li su oni izbori inicijativom onako provedeni i kakav je utisak učinilo na g. komesara onih 35 izbornika, koji čekahu u vrieme izbora u crkvi, kano Izraelci u pustinji manu, da glasuju za veleč. gosp. dra. Bonifačića?

Kadno su se pako nakon izbora približili g. komesaru i zapitali go, da im se da glasovati pošto su oni posjednici, te da plaća jedan izmedju njih i 700 kruna poreza godišnjih, odgovoriše im jednostavno, d a i h n e i m a u l i s t i n a h!

Vrlo bi bilo komodno za našu gospodu na obćini, kad bi mogli brisati sve Hrvate iz listina, te bi im tada bilo vrlo lahko trubiti u novinah o sjajnih pobjedah.

Ali pomislite, ako se nanaša ovako očita i u nebo vapijuća nepravda kod izbora župnika nam obćinarom, koji netrubimo u iredentski rog, kakve će se dogoditi neurednosti nepravde nama u listinah, sastavljenih za obnovu obćinskoga zastupstva.

Predvidjajuć svakojake neurednosti i nepravilnosti molimo c. kr. namjestničtvo, da izvoli naložiti c. kr. poglavarstvu u Lošinju, da strogo pazi na to kako su te listine sastavljene i da nastoji, da dobije pravo glasa svaki, koji plaća težke poreze i namete državi, pokrajini i obćini.

Razne primorske viesti.

Promjene u političkoj struci. C. k. namjestnik za naše Primorje premjestio je kotarskoga komesara g. Rudolfa baruna Gorizzutti-a od kot. poglavarstva u Poreču k onomu u Puli; konceptnoga vježbenika g. dra. Egona Bugratz-a iz Trsta u Poreč.

Okružnica zemaljskoga odbora. Zemaljski odbor u Poreču razposlao je na sve obćinske uprave u Istri, da pregledaju najmanje tri puta na godinu obćinske blagajne. Šteta što se nisu gospoda u Poreču i do sada držala u smislu te okružnice, te bi tako naša pokrajina bila sada bogatija za 80.000 for., koje je ukrao njihov ljubimac Rigo i to baš njima pod nosom. Nadalje bi bilo više obćinskog novca upravo u nekojih talijanaških obćinah kao što je Motovun itd. Ali ta gospoda drže se valjda one mudre, da je bolje i kasno samo da nije prekasno. Mudre su ono glave.

Nacrti na zemaljske troškove. Ministarstvo zeljeznica priobćilo je zemaljskomu odboru u Poreču, da ono nemože provesti na državne troškove predradnje i podrobne nacrte za gradnju željezničke pruge Poreč-Kanfanar — jer da neima dovoljno tehničkih sila. Te radnje i nacrte ima provesti pokrajina po svojih strukovnjacih, a država da će platiti jedan dio troškova.

Štipendije ministarstva za poljodjelstvo. C. k. ministarstvo poljodjelstva dozvolilo je odlukom od dne 25. julija 1903. br. 19935 za školsku godinu 1903—1904 dvije štipendije po 300 kruna svaka za mladiće slovenske ili hrvatske narodnosti iz Istre odnosno iz tršćanske okolice, koji bi htjeli polaziti prvi tečaj zemaljske gospodarske škole na Grmu kod Novogmjesta (Kranjska). Molitelji imadu uložiti svoje molbe na c. k. namjestničtvo u Trstu do 1. oktobra 1903.

Molbi valja priložiti 1. krstni list (treba imati 16. god.; ako je molitelj čvrst, i 15 god. ali nesmije imati preko 24 god.; 2. domovnicu; 3. liečničku svjedočbu o dobrom zdravlju i o tjelesnoj sposobnosti za gospodarske radnje; 4. svjedočbu o dovršenoj pučkoj školi dobrim uspjehom; 5. svjedočbu o ciepljenju kozica; 6. svjedočbu obćine o dobrom ponašanju; 7. svjedočbu o gospodarskom stanju molitelja; 8. da uzmogne molitelj biti primljen, treba da se podvrgne prijamnomu izpitu. Školska godina počima na Grmu dne 1. novembra 1903.

Goričko.

Strašan požar. U subotu poslije podne buknuo je u slovenskom mjestu Bovcu — u sjevernom dielu Goričke strašan požar, koji je uništio usried mjesta 70 kuća. Medju ostalim izgorila je na trgu crkva, obćinski ured, kapelanija, čipkarska škola, sirotište i sve zgrade tamošnjega veleposjednika Jonka.

Požar je zahvatio toliko kuća jer je puhao vjetar i jer nebijaše dostatno vode. Izgorilo je medju ostalim i jedno diete,

Požar prouzročila su — kako to biva na žalost vrlo često djeca, koja su zapalila pod jednom strehom, gdje bijaše siena, oganj i tuj cvrla jaja.

Razni prinosi.

Za podružnicu družbe sv. C. i M. u Puli sabrano u veselom družtvu na Lovrovu K 4.61. Živili rodoljubni Premanturci a sramota poturicama!

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave: 10 K sabranih u kući gosp. I. Tancabela prigodom kršćenja kćerke Zorice poslanih po g. J. Gregorcu iz Buzeta. — G. Matko Diminić, učitelj u Šumbregu šalje 10 K, sabranih 5. t. mj. u kući veleč. g. župnika uz poklic: „Živila i uz budućnost sloga svećenika i učitelja u Istri za dobro našega naroda!"

Ukupno danas . . . . K 20·—
Na račun ove godine izkazano . . 354·29
Sveukupno K 374·29

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: G. Franjo Krivičić, bogoslov, šalje K 23·30 sabranih u zadnje vrieme medju hrvatskimi i slovenskimi bogoslovi u Gorici. (Živili!) — G. Matko Diminić, učitelj u Šumbregu šalje 10 K, sabranih 5. t. m. u kući veleč. g. župnika uz poklic: „Živila i uz budućnost sloga svećenika i učitelja u Istri za dobro našega naroda!"

Ukupno danas . . . . K 33·30
Na račun ove god. izkazanih . . 288·70
Sveukupno K 322·—

Politički pregled.

U Puli, dne 12. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Dne 8. o. mj. stigao je caru i kralju u pohode u Ischl rumunjski kralj Karol. Dne 9. o. mj. bijaše kralju na čast svečan objed iza kojega se je Karol vratio sa pratnjom u svralište. Na večer posjetio je kralj Karol Njeg. Veličanstvo u kazalištu, gdje su sa cielim dvorom ostali do konca predstave. Iza predstave odpratilo je Njeg. Veličanstvo svoga gosta u svratište. Sliedećega dana odputovao je car i kralj na lov u Ausee.

Jedan češki list javlja, da će ministarpredsjednik dr. Koerber započeti dne 20. o. mj. pregovaranja sa češkimi i njemačkimi prvaci.

Madjarski neodvisni zastupnici prisilili su konačno glasovitog ministra-predsjednika Khuena i njegove drugove na ostavku. Khuen Hederwary javio je u ponedjeljak u parlamentu, da je dalo čitavo ministarstvo ostavku, koju da je kralj primio. Zamolio je parlamenat, da se sjednice odroče dok bude imenovano novo ministarstvo. Tako je sramotno odstupio Khuen sa vlade nakon kratkog vladanja prezren i mržen od svakoga, kojemu je poznato njegovo nasilno vladanje u Hrvatskoj.

Za Crnu Goru osnovano je nedavno na Cetinju družtvo za pospješivanje obrta i trgovine. U družtvenu upravu bijahu izabrani predsjednikom Vicko Vuletić, tajnikom Mihajlo Ivanović i blagajnikom Ivan Hajduković.

Srbija.

Ovih dana stigoše u Biograd kraljevi sinovi i kćerka sa kraljevim bratom i vojničkom pratnjom. Mlade princeve dočekaše u Biogradu vrlo svečano.

Macedonija.

Zadnjih dana došlo je naime do vrlo krvavih okršaja na raznih mjestih Macedonije izmedju ustaša i turskih četa.

Turski vojnici počiniše prošlih dana novo krvavo djelo u Bitolju. Ruski konzul u Bitolju, državni savjetnik Roskovski, koji je već dvie godine tamo služio, pošao je u posjete u neki nedaleki manastir. Vraćajući se kući opazi kako ga turski vojnik izazovno gleda i da ga nepozdravlja. Jedva što je na to konzul stupio k vojniku te ga upitao, što to znači, izpali vojnik pušku i ustrieli konzula. To se je dogodilo dne 8. o. mj. prije podne. Ovo je već drugi ruski konzul, koji je izgubio svoj život od razbojničke ruke turskih vojnika. Mjeseca marča umoriše ruskog konzula Ščerbinu u Mitrovici a sada njegova druga u Bitolju.

Čim je sultan doznao za umorstvo u Bitolju izrazio je ruskomu caru brzojavno svoje sažaljenje te obećao najstrožiju pedepsu zločincem. Znatiželjni smo hoće li ruska vlada i ovaj put mirno podnesti ovu novu ćušku razkalašenih turskih vojnika.

Razne viesti.

Krunitba pape Pia X. obavljena bijaše u veličanstvenoj crkvi sv. Petra u nedjelju dne 9. t. mj. Svečanosti prisustvovalo u prostranoj crkvi do 50.000 osoba. Pred crkvom stojale su talijanske čete radi uzdržanja reda. U crkvi pazili su na red papinski vojnici i oružnici.

Spasitelji trpećeg radničtva! Kolovodjam takozvane socijal-demokratičke stranke mora se priznati, da znadu udariti u pravu žicu na sastancih i skupštinah radničtva i seljačtva tim, što im predstave sami sebe kano najveće prijatelje trpećeg radničtva, kano muževe, koji stradaju radi svojih drugova i kano osobe, koje su pripravne sve žrtvovati za boljak trpećega radničtva. S druge strane znadu im predstaviti imućnije ili bogate slojeve ili osobe kano ljute protivnike svakog napredka i svakog blagostanja radnikah, kano krvopije i nasilnike istih, koje treba prezirati.

Dok se obaraju na tlačitelje i mučitelje radničtva, na bogataše, veleposjednike, veleobrtnike itd., koji smatraju radnika životinjom, koju treba do skrajnosti izkoristiti; dok se bore za jednaka prava radničtva i seljačtva, dok se zauzimlju za duševni i tjelesni napredak nižih i zanemarenih slojeva pučanstva — dotle moraju ti tobožnji apostoli radničtva uživati priznanje i pohvalu svakog čestitog čovjeka.

Nu čim stanu ružiti i grditi sve i svakoga, koji nepuše s njimi u isti rog, pa bio taj i najpošteniji čovjek, koji se hrani potom lica svoga, ali ima tu manu, da sliepo prisiže na njihovu nauku, već poštuje u svakoga njegovo vjersko i narodnostno uvjerenje, tada mora da izgube ne samo svako priznanje već i svaku pohvalu i svako odobrenje.

Velika je pogrieška u kolovodja social-jalističke stranke u naših stranah, izruči misle, da čovjek nemože biti pošten ili ne nije u njihovoj stranci, i što si utvrtočih u stranka.

da su jedino oni pravi prijatelji trpećih slojeva pučanstva i dosliedno njegovi jedini spasitelji.

Dalnja je njihova pogrieška, što neznadu ili neće da poštuju ni tudja vjerska uvjerenja ni narodnostne ljubavi i osvjedočenja. Ovo posliednje tiče osobito onih vodja te stranke, koji potekoše od naše krvi, dočim su njihovi drugovi talijanske krvi od pomoći i od podpore takozvanoj talijanskoj naprednoj stranci. Oni se priznavaju talijanskimi socijalisti, dočim su naši socijalisti medjunarodni, t. j. bez ikakve narodnosti.

Na slavu hrvatskomu vojniku Ličaninu. Poznati bečki list „Reichswehr", koji stoji u tiesnom savezu sa visokimi vojničkimi krugovi, donaša u jednom od posliednjih brojeva krasan podlistak, u kojem opisuje kreposti i vrline hrvatskoga vojnika iz junačke Like. Od prve do zadnje rieči možemo mirne duše odobriti to pisanje. Tu je naš vojnik Ličanin dignut kao uzor soldat, kojemu je već njegova narav dala neki osobiti biljeg vojničkog staleža. Ta poznato je, koliko je Lika dala izvrstnih generala, koliko vrstnih častnika. Historija nam najbolje pokazuje, što su i koliko su valjali lički generali Austriji, pokazuje, koliko je Lika najbolje svoje momčadi žrtvovala na raznim bojištima. I danas ima više ličkih sinova izvrstnih generala. Lika se nije u tom pogledu još izrodila, ali to svoje blago ne može pokazati, jer joj to tudjinska ruka prieči. Nek se plaču za našim generalima, častnicima i vojnicima oni, koji prieče našem Ličaninu, da istakne i pokaže svoje vrline u tom pravcu. Znamo, kako se danas postupa s onim Ličanima, koji su došli na glas kao izvrsini vojnici i visoki častnici. Ovaki se ljudi uklanjaju s puta i u mir bacaju, jer se mnogi boje, da bi im njihove vrline, njihova moć i ugled mogao priečili, postizavali svoje interese na našu štetu. Imamo primjer iz sadašnjosti. Jadna Lika dala je mnogo svojih ljudi na tudju korist, a na svoju štetu. Sad se je počelo plakati i žaliti za ličkim vojnicima, kad se je opazila praznina, koju su oni do sada častno izpunjali. Ovu žalost imaju najmanje iztlcati oni, koji su najviše krivi, danas im nije dana prilika, da se izliču u vojničkom staležu, onako, kako su se prije itzicali

Dobavnicima drvene gradje na obaviest. G. i kr. pomorska oblast u Puli priposlala je zagrebačkoj trgov. obrt. komori nacrte oblika onih vrsti drva, ponajviše hrastovine, koja će se dobava povjeriti najboljemu nudiocu, kod netom razpisanog natječaja za pokriće potrebe u god. 1904. Odnosni nacrti leže na uvid interesentima u uredu komorskomu u Zagrebu.

Našim kamenarom na znanje i ravnanje. U zadnjem smo broju priobćili viest pod ovim naslovom, kako u Cape Townu neko englezko poduzeće treba 50—70 hrvatskih kamenara, koji bi u kamenolomih radili. Uprava »Tršćanskog Lloyda« u Trstu ovlaštena je pak od toga poduzeća, da upozori na tu radnju hrvatski radnički sviet, koji bi htio upotrebiti ovu zgodu.

Na ovu viest primismo od g. A. G. kratki opis prilika u Cape Townu i ujedno se poziva na gornji naš članak. On se je mogao na svoje oči uvjeriti o onom, što ovdje evo navadjamo.

Našim radnicima za kopanje kamena nudi se K 6·50 na dan. No ta nadnica nije ni malo u razmjeru sa težkom radnjom i velikom skupoćom za življenje. Najjeftinija obskrba radnika za jedan tjedan iznaša 21 shiling t. j. K 25·50, naglasujemo najjeftinija — dakle oskudjevajuć. Uzmite u obzir još, da je posao vrlo naporan i da zločesta vremena često ukidaju redovitu zaslugu. Napokon u Cape Townu ima sila božja svieta radničtva, te budite uvjereni, da bi se odmah našlo dosta radnika, kad bi radnička plaća na ovom mjestu odgovarala prilikama i potrebama.

Upozorujemo dakle sve one, koji su nakanili poći u Cape Town, da prije dobro razmisle, da ne bi na gorje došli, a plemenitom dopisniku hvala, što je pravodobno obaviestio.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 12. kolovoza t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Ujčić Ivan, Sv. Petar u Šumi. Krajcar Ivan, Bergudac. Čitaonica Dugoselo. Vrbanić I., Karlovac. Čitaonica Kastav. Čitaonica Trogir. Čitaonica Kanal. Sila Jakov, Trst. Jakac Anton, Mlun. Jakac Jakov, Kopar. Škaljer Vinko, Pula. Kinkela Ivan, Blomingdale. Dubrović Božo, Sv. Matej. Dukić Frane, Kastav. Premuda Pero, Zagreb. Maračić Jakov, Ilovik. Tibljaš A., Sv. Matej. Benigar Andre, Filipan. Bénigar Ivan, Zagreb. Lučić Mihovio, Pula. Ujčić Martin, Vele Mune. Čitalnica Gorica. Odiel financ. straže u Puli. Božac Ivan, Pula. Aničić Josip, Sv. Križ-Zamet. Sintić pop Ivo, Beli. Peršić Franjo, Mune. Ivić Ante pok. Ivana, Gologorica. Brajac Ambroz, Kraljevica. Škok Frane, Trst. Valčić M., Canada. Glavarstvo obćine Žminj. Omers Jos., Sežana. Brozović Vjekoslav, Crnica. Grgurina Josip, Hoszumező. Jurković Daniel, Rieka. Marčelja Benedikt, Tivat. Doričić Jakob, Rieka. Buždon Ivan Lanišće. Hrv. Čitaonica Trpanj. Hrvatska Čitaonica Slunj. Rade Vinko, Puževbreg. Stanfel Juraj, Kukuljanovo.

Do 30. junija 1903.

Magašić Mate, Poljica. Moferdin A., Kringa.

Do 31. decembra 1904.:

Tržažko podporno in bralno družtvo.

Do 31. marča 1903.

Marijon Petar, Sv. Ivan-Buzet.

Do 30. septembra 1903.

Sikić Save, Novi Vinodol. Alaić Nikola, Pula.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Uprava „Naše Sloge".

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. I. V. Slana br. 12. Iz današnje viesti pod naslovom »Našim kamenarom itd. doznati ćete ono što želite. Ono Vam je mjesto odgovora, pa ako Vam nije dosta, obratite se opet u Trst na poznatu Vam osobu. Da ste nam zdravo!

Javna zahvala.

Miloj nam rodbini, svim prijateljem i znancem u Omišlju i u Puli, koji su prigodom bolesti, prerane smrti i pogreba premile nam kćerke, supruge, nećakinje i sestre

Mikuline,

toplom sućuti i susretljivom uslužnosti nastojali, da nam ublaže težku bol, osobito pako preč. gg. svećenicima, nosiocima liesa i svieća te svima, koji su blagu pokojnicu spremili do hladnog groba, izriču ovime podpisane svoju duboku zahvalu. Od Boga im vječna plaća!

Omišalj, 6. augusta 1903.

Obitelji:

Viertler-Dapčić-Illich.

Dnevno svježi

čajni maslac

prve vrsti razašilje $4^1/_2$ kg. fr. za 8 K 60 h gospodja Rosina Weiss u Grybów-u broj 18 (Galicija). Posluzba strogo reelna.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled solidnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i ostale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove presvietlosti biskupa Mahniča i vojničkog biskupa Bielopolczky-a. — Ciena tvrdo vezanom 50 h. s poštom.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka. Ove glasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostiživo i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetra i slezene, te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu. Najbolje jest sredstvo proti maternici i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom **Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad. Markov trg, broj 26** pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili pouzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Ciena jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna u Zagrebu
gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb. Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Pčelno - voščene svieće

po kilogr. K 4·90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	„ „ „ 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ „ „ 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	„ „ „ 2·40	Svriečice za božično drvo u 6 bojah	„ „ „ 3·—
„	„ „ „ 2·—	Voščene svieće tarče, I. austr. sastav	„ „ „ 4·40
„ granis	„ „ „ 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	„ „ „ 3·—
		„ „ II. „	„ „ „ 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	„ „ „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.
Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med**, pitomac (stolni) i navadni, uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. obćinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voštarnica u Gorici.**

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član, te plaća od istoga $4^1/_2$% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez prednodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane, osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 34. Pula, u četvrtak dne 20. kolovoza 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu maloštvari, a nesloga svo pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine

Izvan careviue više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan liste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 3).

U Lovrani neće da znaju hrvatski!

Iz Lovrana pišu nam 10. o. mj. pod naslovom: „Na občini u Lovranu nerazumiju hrvatski" koliko sliedi:

Mi podpisani bili smo prošle nedjelje na glavarstvu naše občine radi nekojih posala, u kojih bi nam občina morala biti na ruku, a da mi občinari netrpimo kojekakve štete.

Naša molba „nebijaše uslišano, jer smo čestili domaći starinom občinari, nipošto kojekakvi narodni odpadnici, koji se nalaze na občini, a koji su se amo Bog zna odkupa dotepli.

Naš načelnik Ferdinando Persich (kako vidite po imenu od stare rimske obitelji) ponio se je napram nama baš po talijansku.

Mi smo ga uljudno nagovorili u našem hrvatskom materinskom nam jeziku, a on nam je osorno odgovorio:

„Non capisso" (ne razumijem) i nije htio s nama hrvatski govoriti. Ostavili smo začudjeni i jadni občinu, pomolivši se za „lepo zdravlje g. podešata".

Razmišljali smo za tim, kako i odkada je ta promjena na občini, kojom upravljaju doduše novopečeni talijanaši, ali je ipak po ogromnoj većini občinara — hrvatska.

Do sada se je uvjek na glavarstvu naše občine hrvatski govorilo, dapače i na sjednicah občinskoga zastupstva, jer drugače se nebi gospoda zastupnici mogli ni razumiti — a u nedjelju je naš „Magnifico" najednom zaboravio hrvatski!

Za nas obične i skromne ljude ni pol jada, ali što će na to ona gospoda „konšiljeri", koji znadu talijanski, koliko i naš podplat. Vidi se, da je počelo i kod nas zaudarati po veprinačku.

Nama je vrlo žao, što je naš prijazni g. podešta na jednom izgubio onaj dragocieni dar božji, kojim se svaki iole naobraženi čovjek dići i ponosi — naime dar hrvatskog govora.

U prosvjetljenom svietu drži se obćenito svaki čovjek za čast ako znade više jezika, a naš načelnik se nasuprot stidi, što znade hrvatski, i neće da hrvatski govori. On se zaista nedrži one poznate rečenice, koje se drži svaki pametan čovjek, da koliko jezika govoriš, za toliko osoba vriediš. Na čast bilo njemu i njegovim podrepnicam ili poprdilom.

Znatiželjni smo, što će njegovi savjetnici i zastupnici, kojim je talijanski jezik poznat koliko i kinezki. Oni će morati zapustiti naš slavni Lovran i uputiti se na koje talijansko sveučilište, da se tamo nauče govoriti „sotoškanjo". Kad se vrate u domovinu puni znanja i talijanskoga patriotizma, onda će biti zrela naša občina za gladnu majku Italiju.

Ali metnimo šalu na stran, pak zapitajmo našu slavno vladajuću gospodu jasno i glasno: po kojem pravu, i kojim zakonom postupaju oni tako proti nam, neodvisnim i poštenim občinarom, koji vršimo točno i revno sve dužnosti, koje nam nalaže zakon. Ako pako vršimo sve te dužnosti, zar da nećemo imati ni to pravo, da se u vlastitoj našoj občini nemožemo pogovoriti s našimi poglavari u našem materinskom jeziku, u jeziku, kojim se služi bar 95 po sto svih občinara?

Ne, gospodo slavna, to neide, to nije pravedno ni pošteno.

U ostalom znajte, da je svaka sila do vremena, i da je vrieme najbolji liečnik, koji će znati izliečiti i vašu kužnu talijansku bolest.

Mi se vašemu nasilju nećemo mirne duše pokoriti, jer nismo ni plašivice ni kukavice, jer teče po naših žilah čista hrvatska krv, koje su naši oci i djedovi prolieli na otoke za vjeru i dinastiju i koja je našoj monarhiji dopomogla do najsjajnijih pobjeda.

Ako neznate ili nećete da znate što je vruća hrvatska krv, pitajte one vaše privandrane prijatelje iz Italije, pak će vam oni kazati, da je hrvatski junak uvjek kadar pred sobom goniti četu onakovih gladnih dotepuha.

Kao Hrvati i kao Slaveni prosvjedujemo najodlučnije proti vašem nezakonitom i nepoštenom postupanju s nama, koji smo bar toliko vriedni občinari i državljani, koliko i vi, il vaše podrepnice. Vi se varate ljuto ako mislite, da ćete od naše krasne Liburnije stvoriti talijansku rivieru, po kojoj bi se imali jednom širiti i šepiriti podanici talijanska kralja.

Ovo je zemlja od davne davnine naša i jao si njemu, koji bi kušao napastovati ovaj pošteni naš narod i mutiti ga za gladnu Italiju.

Mi se nebojimo ni diplomatskih spletaka glasovitog Villaria, ni pjesničkog bulaznenja slavnog Imbriani-a, jer imamo čile i zdrave pesti, a da odbijemo svaku navalu pohlepnog i nezasitnog dušmana.

Vas, zavedene i zaslieplјene prodance i poprdile žalimo duboko, što ste se odrekli sladkog materinjeg mlieka i zvučnog svog jezika jedino u tu svrhu, da zadovoljite onim, koji neimaju za vas nikada prijazne rieči, koji vas ruže i grde kad su sami i kojim vi služite i robujete kano niema životinja.

Medju sobom govorite hrvatski; tim jezikom govorite izključivo u vaših obiteljih; taj jezik nazivljete sami hrvatskim, ali Hrvati nećete da budete — jer vam to brane talijanski gladuhi i dotepuhi, koji bi po Lovranu bježali gladni i bosi, da ih nehrani i neobuva naša žuljevita kmetska ruka.

Vi trubite, da ste Istrijanci jer vam tako zapoviedaju vaši gončini i vaši gospodari, koji se medjutim smiju izpod brka. I ovi kažu vam u brk, da su „Istriani" ali neće nikada kazati da su Hrvati, već vazda, da su Talijani. A Bog i duša, ako su oni: Peršići, Letiši, Jeletići, Cupari, Grosmani, Velčići i Valčići — Talijani, nemožemo biti niti mi: Turčići, Kožuli, Korići, Kružići, Kršanci itd. drugo nego Hrvati.

Mi smo po krvi i jeziku Hrvati, a oni su po krivom odgoju i po ludih sanjarijah — narodni odpadnici!

(Sliede podpisi.)

Židovi i slobodni zidari

uzgojitelji talijanskoga svećenstva u našem Primorju!

Nazovi-katolički listovi Primorja javljaju radostno, da je zlosretno talijansko družtvo „Lega Nazionale" razpisalo i ove godine štipendije za one mladiće, koji se kane posvetiti svećeničkomu zvanju.

Kako je obćenito poznato, vodi družtvu „Lega" glavnu rieč židovi i slobodni zidari, kojim ne samo da je dereta briga naša sv. crkva i njezino svećenstvo, već su dapače i katol. crkvi i svećenstvu ljuti protivnici i neprijatelji.

Što dakle vodi te protivnike naše crkve i katol. svećenstva kod toga da razpisuju i dicle štipendije mladićem, koji žele postati katol. svećenici? Je li ih možda pri tom vodi ljubav do naše sv. vjere ili ljubav do katol. svećenstva. Nipošto!

Oni mrze iz dna duše i-katol. crkvu i njezino svećenstvo; oni inače snuju i ruju tajno i javno i proti crkvi i proti svećenstvu, ali njim dolazi dobro ovo talijansko svećenstvo, koje provadja kod nas

---

PODLISTAK.

Iz dnevnika jedne talijanske učiteljice.

(Prevod.)

Duhovska razmatranja.

(Konac.)

7. Dan. Pročitah sadržaj bilježaka prošlih šest dana, te opazih, da svemu tomu ne bi imala ništa oduzeti, već mnogo dodati da obiedim stranku, kojoj sam i ja pripadnica. Da, jer i ja sam Talijanka i ćutim do svog roda i jezika, al krivo činim ovom narodu, kome sam evo učiteljica.

8. Dan. Danas se mučih u školi da dokažem djeci, kako je nečovječno rušiti ptičam gniezda, oduzimati jaja i mlade i kako takva djeca, koja to čine, pokazuju da imadu zločesto srce. Moradoh prestati, jer se sjetih, da sam i ja jedno takovo zločesto diete, koje otudjuje ili oduzimlje, ne ptice, već djecu njegovom domu, rodu i jeziku, te kako će možda i koji od mojih gojenaca, ne samo postati odmetnik i izdajica svog roda i jezika, nego i lopov, jer je bolji i nikakov uzgoj, nego uzgoj, koj otvara vrata na stranputice. — Koliko li bi ova dječica mogla primiti dobrih nauka i uputa za život od učiteljice, koja bi im mogla govoriti iz srca u njihovom materinskom jeziku?! Koliko dragocieno vrieme ja izgubim, da im najjednostavnije stvari razjasnim, da u čitanju, pisanju i računanju napreduju; a odgoj, odgoj?! — Kao da opet čujem rieči, kojima me naši vodje amo odpravišе: „Učite djecu toliko i tako, kako bi samo talijansk ćutila, talijanski govorila e da pomognete pripraviti tlo za sjedinjenje s majkom domovinom, koje u nedalekoj budućnosti, ko što znate, mora da bude".

— Čudno, onda me te rieči oduševiše, a danas me tište; jer uvidjam, da radim proti božjem i naravnom zakonu, jer: svaka prica svojim glasom pjeva, svaka zvieza svojim svietlom svieti.

Rad moj je proti Bogu i naravi, a tko radi tako, milosti božje ne zaslužuje, nego božje.....!

9. Dan. Danas mi se jedna siromašna djevojčica u strašnoj talijanštini, da ju jedva nekako razumjeh, pritužila, da joj je Vitoria (učenica višeg odjela i kćerka jednog mjestnog tobož Talijana) izbrajala ružna imena i svakako joj se izrugavala. Tužba bila je pred cielim razredom, pa je i osuda tuj morala slieditі. Iza opomene je sliedila i kazna. Vitoria morala je iza obuke ostati u školi i napisati 10 puta ove rieči: „Ne čini drugome, što tebi ne bi bilo drago, da ti drugi učini". Čim zadah zadatak, pomislih, da se te rieči i mene tiču.

Za mene je bilo težko, nesnosno, kad bi saznala, da je netko došao u moje rodno mjesto, da pod krinkom obuke odnarodjuje moje rodjake i mješćane. Oh, što ne bi učinila, da takvom zlotvoru usujetim rad, da mu izbrojim imena (rad česa kaznih V.) a ja evo mirno do sad radih, što ne bi dozvolila, da drugi meni radi. Ja svakako mislim, da kaznih pravedno Vitoriju, a mene i one, koji rade kao i ja, mora kazniti pravedni Bog!

10. Dan. Pisah rodjaku nadom, da me utješi, da me uputi, al on bi samo rado, da ja i nadalje u ovakvom položaju radim. Veli: „Šuti, za Boga šuti, svoje misli nikomu ne kazuj, jer da se razšire, ti mjesto izgubiš, tebe bi otjerali ko izdajicu, a budeš li ih se držala, ja bi im pravo dao. Ti si zaboravila, da moraš raditi složno s drugima! Moraš misliti, da niesi li sama, što se jezika tiče, u takvom položaju; moraš znati, da je kao tebi još polovici talijanskog učiteljstva u Istri; al svi moramo trpjeti i raditi složno, jer se približuje čas, kad će naš rad biti ovjenčan i učiteljstvo Istre bić će združeno u velikom „Savezu talijanskog učiteljstva" („Grande Federazione dei maestri italiani"). — Ostavi dakle svoje misli i radi u smjeru naznačenu uztrajno i bit ćemo skoro sretni, jer ćemo si biti sviesni, da smo mi najviše doprinieli, da se Istra rieši veriga, koje ju još sad sapinju. — Ti znaš onu basnu o „Crvu i lavu". Veliki lav nije mogao svaliti stabla izrasla pred pećinom, k sitni crv ustrajnim svojim radom svalio ga. — Da, rad naš na oko neznatan, al gdje je ustrajnosti mara mnogo postigne".

Čudna li lista! Grozi mi se i opet sokoli, al nit se grožnje bojim, niti me već te rieči osokoliti ne će. — Odlučih trpjeti i ostati na mjestu do konca školske godine, a onda il tražiti mjesto gdje mogu mirne savjesti učiteljevati, ili — tko hoće i može, rada nadje.

Moja rodjakinja našla je prošle godine u jednom kupeu notes i u njem uz neke bilješke i sadržaj ovog dnevnika. Imena vlastnice i mjesta odkud je ona, izmed bilježaka nije. Rodjakinja izruči sve meni. Duhovski blagdani sjetili me sadržaja ovih redaka, koje evo pretočih u hrvatski jezik.

Istranka.

u Primorju djavolske njihove osnove, t. j. koje im pomaže trovati i raznarodjivati naš puk u ovih naših krajevih.

Oni diele podpore i štipendije talijanskim mladićem, bogoslovom i kandidatom učiteljstva u tu svrhu i s tom nakanom, da budu oni kao svećenici i kao učitelji otudjivali i u crkvi i u školi naš narod te ga pripravljali za veliku majku Italiju.

Njihova je dakle svrha nečista i nepoštena, jer njim nije do uzgoja katoličkog svećenstva, već do uzgoja katoličkih agitatora u veliko-talijanske svrhe na škodu i propast našega naroda.

Čovjek se mora snebivati od čuda, kako mogu talijanski nazovi-katolički listovi preporučivati ili zagovarati te podpore i te štipendije, umjesto da upozore vlastite mladiće na pogibelj, koja prieti crkvi i vjeri odatle, što njim nudjaju novac najljući dušmani crkve i vjere u nečiste i nepoštene svrhe.

Ti listovi jesu valjda strašću zasliepljeni, te nevide spletke, koju pletu židovi i slobodni zidari njihovim mladićem, ili vide i znaju o čemu se tuj radi, pak ne samo da tomu neprigovaraju, već bar potajice odobravaju i hvale — jer su samo po imenu katolički, a po čuvstvu i osvjedočenju ravni židovom i lažiliberalcem — njihovim saveznikom u raznarodjivanju našega naroda!

Časnomu učiteljstvu!

Učiteljsko družtvo „Narodna Prosvjeta“ za Istru na svojoj redovitoj glavnoj skupštini, obdržavanoj u Pazinu dne 2. srpnja t. g., prihvatilo je u principu predlog g. Širole odnosno na „uzajamno osjeguranje učitelja(ica)“ i odabralo poseban odbor, koji ima skrbiti, da se u navedenom postigne cilj.

Pošto pak danomice niču i prijatelji i neprijatelji toj ideji, t. j. ne ideji, nego realiziranju iste, navadjajući:

1. Da će biti teško javiti smrt pojedinog učitelja i dostaviti novac baštiniku.

Da to nije sjegurno (solidno) družtvo, jer nakon 10—15 godina plaćanja mogao bi pojedinac družtva reći, da absolutno ne može više plaćati, čime bi prestao biti član družtva, a iza njegove smrti baštinici nebi primili ništa.

Da bi se moralo osjegurati iznos, koji ima primiti baštinik člana, po tome bi se doskočilo prigovoru pod 2, ali istodobno valja zapamtiti, da bi članovi bili obterećeni, kad bi više članova i često puta izstupilo iz družtva.

Predpostavlja da se blagajne ne čini, nego moralna obveza, ali osjegurana barem djelomice.

4. Je li bolje, da to družtvo bude ograničeno brojem, ili ograničeno na pokrajine, n. p. za Istru jedno, Dalmaciju jedno, Hrvatsku-Slavoniju, Herceg-Bosnu jedno, ili skupno neograničeno?

Šiljući bratski pozdrav gg. kolegama Hrvatske, Slavonije, Herceg-Bosne, Dalmacije i Istre, molimo ih da ozbiljno razmišljaju o navedenim točkama i da nam čim skorije priobće svoja mnienja u javnom glasilu ili privatnim putem na predsjedničtvo učiteljskog družtva „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu (Istra).

Dodatak. Tko bi želio pobliže se uputiti u tom predlogu, neka se obrati na gospicu Frančić, učiteljicu u Pazinu (Istra), koja je na učiteljskoj skupštini pročitala svoju ozbiljnu razpravu, tičuću se te važne ustanove.

Pazin, 8. kolovodza 1903.

Odbor.

Danas neznaju ili neće hrvatski.

U svakom broju „Naše Sloge“ ima pritužba proti carskim oblastima radi zapostavljanja, gotovo preziranja hrvatskoga jezika u obćenju s našim narodom u Istri; a bilo je već više puta istaknuto i dokazima poduprto, da su iste oblasti u stanovito doba inače postupale. Osobito iz prve polovice prošloga vieka imamo silu isprava, koje pokazuju s jedne strane kakovim jezikom trebа obćili s pukom u ovoj pokrajini, a s druge kako je razvijen bio naš jezik već u ono doba.

Godina 1849. kano da tvori žalostnu granicu; jerbo do onda je njekomu bila nuždna pomoć Hrvata, a kasnije udarilo se protuhrvatskim putem.

Baš protivno dogodilo se s drugim narodima, kojim je ista godina donijela blagoslovljeni preokret.

Evo priobćujemo jednu takovu listinu i danas u našem listu, da se vidi kako je onda bilo i kako je sada:

Kmeti Lupoglavski!

Tkanje od lažih, v komu ste zamotani, je prišlo na svetlo. Ja sam sve pisma, koje tičeju vaše pravde, va Kopre vašemu krivičnemu svetniku uzel, i vaš Namestnik Fabris iz Roćkoga Polja leži u Buzetu u pržonu.

Ako ste vi jedne kaštige vredni, tako su vaši zapeljavci deset i sto kaštigi vredni, inu ne budu odašli terdoj pedepsi.

Kada sam ja vaši škriti puli doktora Kombi prištel, i s njim govoril, sam imel od vas pravo miloserdje.

Vi brižni golubani! Vaši poglavari su hodili k' Fabrisu va Roćko Polje, i su tamo za vaši lepi dari obrov od neverstva, i od nekonfenstva sesali.

To je bila vero jedna slaba tergovina!

Ta vaš verni muž Fabris ne zna ni šteti ni pisati; zato je hodil k' jednomu drugomu karnjelu, i ondi je činil pisma pisati doktoru Kombi va Kopar. Nemške Dekrete od kněžije nisu da razumili, i tako su ih morali nepristane naprej poslati. Po teh kriveh puteh na koncu je došla jedna vaša lementa va Kopar, da bi vama doktor Kombi pomogel! Vero pravi pomagač! Ne razumi vaš jezik, a nemškega jednu mervu, inu ka semu temu kruna naslavi je: da od kmetskeh i gosposkeh postavah ne razumi više, lego jeden rebac na vašeh strehah.

Pred stotemi leti je kraljevala va Dunaju jedna Cesarica, koja je kmeta mnogo ljubila.

Koj ima sto njiv ih ne more sam delati i koj ima miliuni podložnih, jih ne more sam slišati. Za to delo je ta Cesarica nad saku kněžiju enega kapitana postavila, koj svojemi pomagači ima u nje imenu čuti, i pravične rasuditi prošnje i lemente od kmeta. Kněžija vas mora čuti za stuin; vama mora stuin odgovoriti i za stuin rasuditi.

K n e ž i j s k i k a p i t a n i n j e g o v i p o m a g a č i s u p r i s e ž n i s l u ž a v n i k i o d C e s a r a i s u p o s t a v n i s a m o z a v a š e d o b r o. Vi pak ste na mesto njih takovi ljudi izbrali, koje morate platit, koji za vas ne umeju pravu marnost imati, i koji za tako delo nit nisu postavni. Vi ste ljulj raje imali nego pšenicu; i sada imate otrov u sebe na mesto dobre pšenice, tako, da po goruh kako zvan pameti klatite.

Kněžija ima još sada, kako pred stotemi letah pravicu i dužnost rasuditi pravde med vama i med gospodun. Sada kraljuje jedan preunuk od one Cesarice va Dunaju, i njegovo govorenje je „pravicu braniti“ i njegova oblast je od Boga.

Kapitan cirkularski u Pazinu ima njegovu oblast od Cesara, i ja sam ovde namestnik od kapitanata.

U saki otrok, vidi, ča ja imam ovde delati. Ja moram pravicu braniti. Pravica je ovde podložnost, koju vi vašoj Gosposki zatajite. I k' toj podložnosti vas imam nazad peljati. Vi niste neverniki, nego kerstiani i vi znate takaj da poslušnost je bila perva dužnost, a neposlušnost pervi greh, inu zvir od svega zla. Vaš duhovni pastir je ovde za vama pred oči postaviti večne kaštige. Ja moram pak vama naprej postaviti vremenitne pedepse, koje vas čekaju. Znate ča pomeni stiranje od hiše i od grunta? To pomeni: da jedna kmešćina pride na kant, aliti na licit. Iz šome od odkupljenja pak se platije dugi gosposki i drugi dužniki. Ako, pole su plaćeni Gosposka i dužniki, još ča zmora ostane, to dobije ta stirani ali žbandirani na ruke, ako je imel kmešćinu kanfrano, i mora svojom družinom kuću i kmešćinu zapustit, inu je zveržen u veliki jod! Još huje pak se godi tem mizerakim kmetom, ki budu stirani, hoduči da oni nisu gospodari od grunta, tako ne dobijeju od odkupljenja ništa? Tako se je vazda onem godilo, koj nisu poštovali zapovedi od poslušnosti, i tako će se vama goditi, ako se ne odvernete od puta od zaslepstva.

Nek vas ne bode sram vašu krivicu spovedati, inu k' podložnosti se povernuti. Vi ste zapeljani neznanci; zategu volje ćete bit prijeti ne s' jadom, lego s veseljom, samo da budete glas od onoga poslušali, koj je prišal, za vas još jedan put opomenit. Svoju krivicu spoznati nije sramotu, nego čast. Ako budete nazad prišli k' pobožnosti, tako verujte meni, da od kněžije naši budete vasda dobar svet, i pravični sud. Ako pak ostanete u nepokoržnosti, tako kněžija vas ne more i ne sme slišati, nego mora pravice njiji puti pustiti, inu vas žbandirati.

Vi imate vašu sreću va svojem vizbera. Ja sam ovdi u imenu Cesara, i nosim va desnoj ruki mir, va levoj pedepsu. Zberite sada sami, oćete mir ali pedepsu od stiranja? Po vašeh delah će bili vaše plaćilo, i po poterpljenju od otca će valje priti oštrost od sudca.

U Lupoglavi na 19 Agosta meseca 1847.

Ljudevit Keusler mp.
c. k. kněžijski komisar.

Ta listina bijaše pročitana u laniškoj crkvi dne 22. augusta 1847. po župniku Jakobu Muraljiću te dokazuje jasno, kako je cesarska vlada nastojala sklonuti na liep način na mir istarski puk u Istri, koji se je počeo bio takodjer gibati u ono burno doba, zahtjevajuć svoje pravice. Prije 56 godina dakle morale su cesarske oblasti s pukom u Istri hrvatski obćiti, — danas mu narivavaju talijanšćinu!

Franina i Jurina.

Fr. Čuj Jurino, ča biš reká, kadi su se navadile žminske krnjelke onoliku kulturu?

Jur. Ja, ono će bit latinska, ale barem talijanska kultura.

Fr. Ma vero mi njim ju nezavidjamo!

Jur. Nič za to, ma oni su vero oholi na nju.

Fr. Vero moru bit.

* * *

Jur. Si bil sitra na mulu, kada j' prišel Dumina z mrcž?

Fr. Sen bil, sen. Ma je bil sila jaden. Još ga nisen čul onako blet. Malo da mi ni kalumal jednu v nos.

Jur. A zač?

Fr. Aš da su čezoske tarantcli sve škarpočići zatrle, pak da on ne more niš latit.

Jur. A otkada moreju Čezoli kalevat taranteli „pod Vrutek“ i „pod Sad“?

Fr. A ter znaš: od onda, otkada su počeli nosit s Pula resti kapuli i onih dobrih čezoskih kolačić.

Sjećajte se „Družbe sv. Ćirila i Metoda“ za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Rodjendan Njeg. Veličanstva cara i kralja Frane Josipa. Dne 18. o. mj. proslavio je naš slavno vladajući car i kralj Franjo Josip I. svoj 73. rodjendan. Tim povodom obdržavane bijahu širom monarhije službe božje, kod kojih se vjerni i odani državljani pomoliše za dragocieno zdravlje cara i kralja. Ovdje u Puli bijaše svečana služba Božja u stolnoj crkvi, kojoj prisustvovahu predstojnici svijih oblasti. U crkvi vojne mornarice B. D. Marije bijaše takodjer svečana služba božja, na koncu koje odpjevaše vojnici carsku himnu.

Pazinski kotar:

Krajeli klevećа. U tršćanskom „Giffošču“ samo je njegov dopisnik iz Žminja pune vreću bljutavih pogrda i kleveta na tamošnjeg župnika velč. g. Filiplića, koji da je čak u crkvi pogrdio Talijane iz Kraljevine, koji su oteli izv. Otcu drevni Rim i koji da su svojim postupanjem ogorčali život blagopokojnomu papi Lavu XIII. Taj piskar, komu inače smrdi crkvene i nečistomu tamjan, poziva biskupa Nagla, da pozove fanatičkoga popa na red, jer da inače nemogu talijanske (?!) obitelji u crkvu. Sreća da je Bog dao kozi kratak rep!

Glavno skladište duhana u Pazinu. Dne 31. agusta u 11 sati prijepodne vršiti će se na c. kr. financijalnom nadzorničtvu u Kopru natječajna razprava za predaju glavnog skladišta duhana u Pazinu. Predložiti valja pismene ponudbe. Podrobne uvjete naći se može u službenom listu „Osservatore Triestino“ od dne 4. agusta 1903.

Javni sastanak u Čeru kod Žminja priredilo je „Političko družtvo za Hrvate i Slovence Istre“ dne 16. t. mj. Sastanak bio je dobro posjećen ljudstvom iz bližih i daljnjih sela. Predsjedao je družtveni podpredsjednik dr. D. Trinajstić. Govorili su o predstojećim obć. izborima u Žminju dr. Kurelić, Ivan Mogorović-Zabrežan, dr. Červar i Niko Butković. Govornici bili su pazljivo i uz obće odobravanje slušani, te se sastanak obavio u neporemećenom miru i zadovoljstvu.

Voloski kotar:

Iz Voloskog nam pišu: Ovih dana bio je na ovdašnjem c. kr. kotarskom sudu imenovan funkcionarom državnog odvjetničtva g. Adolf Justi, posjednik u Opatiji i bivši učitelj na hrvatskoj školi u Mošćenicama. — Služba funkcionara državnog odvjetničtva je vrlo važna, naпose pak na našem kotarskom sudu, na kojem se znaju dogoditi razne abnormalnosti bilo da se u jezikovnom pogledu dava prednost talijanštini, bilo da se dvojaka mjera upotrebljuje, prema tome dali je dotičnik „naš“ ili „njihov“. Funkcjonar drž. odvjetničtva imat će dakle u prvom redu da se za to brine, da se zakon jednako vrši prema svima, i da se pod razpravu nepočinjavaju košto do sada kojekakve nepravilnosti i nepodobštine.

G. Adolf Justi poznat je i cienjen u Opatiji kao kremen-poštenjak, čovjek naobražen i priljubljen svima a u svojem srcu goji najčišće hrvatske osjećaje, pa se svi veselimo njegovom imenovanju, jer smo već unapried osvjedočeni, da će znati svoju dužnost vršiti sdušno i savjestno na zadovoljstvo svojih predpostavljenika i obćinstva i da neće dozvoliti, da se kod razprava gazi hrvatski jezik, košto se je to do sada često činilo.

Ponos Rukavčana. Pod tim naslovom čitamo u riečkom „N. Listu“ sliedeću viest: G. Josip Mandić iz Rukavca prikazao je dne 2. o. mj. prvu sv. misu u Trstu, bratučed njegov Ivan Mandić dne 6. o. mj. na Trsatu. Pred kakova dva mjeseca pozdravili su Rukavčani prva svoja dva mlada doktora, naime dra. prava g. Brnčića i dra. bečničtva gosp. Grgurinu. Time se čestiti Rukavčani ponose i imaju pravo, jer je to velika riedkost za ovako malo mjesto.

Nova ljekarna u Lovranu. U službenom listu primorske vlade otvoren je natječaj za novu ljekarnu, koja se ima otvoriti u Lovranu.

Molitelji za tu ljekarnu valja da dokažu svoju dobu, austrijsko podaničtvo, na kojem su svečeništvu u Austriji svršili nauke; dosadašnje djelovanje u javnih ljekarnah; znanje zemaljskih jezika i dokaz o poljedu potrebite glavnice. Molbe valja uložiti na c. k. kotarsko poglavarstvo u Vološkom u roku od 4 čedna.

Ovo će biti do mala treća ljekarna u našoj Liburniji; jedna je naime u Vološkom, druga u Opatiji a treća dolazi u Lovran. Prve dvie jesu vlastničtvo istarskih Talijana pak smo znatiželjni, hoće li im vlada i treću podieliti.

Koparski kotar:

Sa buzetskog krasa pišu nam 12. o. mj. Javljamo Vam se ponešto kasno, ali držimo, da je bolje i kasno, nego li nikada.

Prošloga rujeseca i to 21. julija posjetio je naš Kras kotarski poglavar, namjestnički savjetnik g. Adolf Schaffenhauer pl. Neys. Došao je vlakom na Počekaj, a odatle kneuo je put našeg Bresta, gdje ga je narod dočekao gruvanjem mužara. Na kućah vijale se trobojnice i carske zastave. Dočekao ga je tuj mjestni župan i župe-upravitelj g. Zorko Klun, koji je g. gosta pozdravio u ime puka. Tuj je g. savjetnik pregledao crkvu, pak cestu, koja vodi iz Istre u Kranjsku preko Bresta, Dana, Vodicah itd. i koja se nalazi u vrlo lošem stanju. Morao se je tuj i sam osviedočiti kako su opravdane pritužbe mnogobrojno podnešene proti našem cestovnom odboru, napose proti njegovom predsjedniku dru. Sandrinu,

Iz Bresta krenuo je g. savjetnik put Dana, gdje je ostao i morao ostati presenećen, jer ga dočekaše pod slavolukom i sa zastavama župani iz Trstenika, Klenovšćaka, Podgorja, Jelovice itd. a uz njih mnoštvo puka.

Pod slavolukom pozdravio je gosp. savjetnika občinski savjetnik i župan sela Dane g. Mate Sanković nazvav mu dobrodošlicu u ime zapuščene Ćićarije, napose u ime svog sela, koje je obkoljeno golimi i kamenitimi glavicami.

Nakon pregledanja crkve, koja se sada popravlja, bio je kod župana Sankovića objed, komu prisustvovahu osim g. gosta gg. svećenici Dolžan, župnik iz Vodica te Klun iz Bresta te domaći prvaci. Za objeda zahvalio se je g. savjetnik narodu za doček, a domaćim za pozdrav te mu odvrati nazdravicom. Ovaj se zahvali u ime svoje i u ime svoga puka te mu preporuči ovaj dobri ali silno zanemareni narod.

U 4 sata poslje podne krenu g. savjetnik iz Dana preko Jelovica na kolodvor u Podgorje, da putem pregleda kraj, kojim bi se imalo graditi novu cestu, koja bi imala vezati cestu Jurdani-Podgorje-Dolina Trst. Pratio ga je g. Sanković te vidjenije osobe iz Podgorja i Jelovica.

(Teško nam je bilo priobćiti gornji dopis, jer nepojmimo, kako je mogao onaj u istinu dobri narod paliti mužare, dizati slavoluke, vijati zastave i gostiti činovnika, koji nije nikada ništa koristna učinio za one zapuštene krajeve. Vjerujemo g. dopisniku, da je morao ostati g. Schaffenhauer vrlo presenećen radi onako sjajnog dočeka i da je sam sebe zapitao: zašto me ovaj ubogi narod časti i slavi? Naši prvaci na buzetskom Krasu kao da neznaju, što i tko je g. Schaffenhauer, kao da nisu nikada o njemu ništa čuli ni čitali! Zaista se je morao g. pl. Neys onim našim dobrijanom izpod brka smijati. Op. ured.)

Lošinjski kotar:

Iz Krka nam pišu, da je tamo preminuo bivši odvjetnik dr. Bolmarcich nakon podulje bolesti a u lieposj starosti. Za vlade pokojnog namjestnika baruna De Prettisa i to od g. 1883. bijaše izabran za isto pokojnim gorke uspomene, Ellnschegom u izvanjskih občinah lošinjskog političkog kotara na istarski sabor. Ovu dvojicu — ljutih naših narodnih protivnika — opisao je rečeni namjestnik u Beču kao umjerene Hrvate. Stariji naši čitatelji će se valjda sjećati, kako je glasoviti Ellnschegg dao provesti one izbore na kvarnarskih otocih. Tako je primjerice njegov komesar Tiberio Sforza dao obnoviti do tri puta izbor fiducijara u Vrbniku, jer da hrvatski fiducijari nisu dobili absolutne većine svih upisanih birača. Istotako nezakonito i nepravilno postupalo se i u drugih občinah onoga izborničtva.

Sada su obojica tako odabranih zastupnikah pred licem Svevišnjega, koji neka im bude milostiv.

Kako to? Pišu nam iz Martinšćice na otoku Cresu: Težko je opisati goleme jade, pod kojima skapava naš biedni narod, nešto radi neslašice zemaljskih proizvoda, a najviše pako radi nemilog tlačenja protivnih nam oblasti; težko ih je opisati, a još teže osjećati, kao što ih osjećamo mi. Nego u ovo najnovije vrieme kao da je naš narod uložio svoju nadu u nekolicinu djaka — prvih iz ovih krajeva — koji će u svoje vrieme odlučno braniti njegova prava i neustrašivo ustajati proti svakomu, koji bude htio, da pogazi ta sveta prava. Ovo dobro razumiju neprijateljske nam oblasti, jer naziru u ovo par djaka svoje buduće neprijatelje. Zato nastoje, da naš biedni narod više i ovo njegove nade; i to tim, što njegovim djacima ne samo da odbijaju molbe za podporu, na koju imaju podpuno pravo, već povraćaju iste uz neumjestne opazke, koje se drugčije ne dadu tumačiti, već kao očite demonstracije. Evo kako:

Mjeseca marča o. g. podastriješe „Slavnoj Junti“ molbu za novčanu podporu dva naša djaka: jedan, koji polazi učiteljište u Arbanasima, drugi, koji polazi isto u Kopru i k tomu još trojica drugih hrvatskih pitomaca na istom učiteljištu. Molbenica jednoga od naših djaka bila je k tomu popraćena prepdrukom gosp. načelnika u Cresu. Slavna Junta pako nije valjda htjela uvažiti preporuke rečenog gospodina, nego je povratila neuslišane molbenice svoj petorici molitelja sa opazkom: „Si restituisce la supplica per mancanza di fondi all' uopo“. — Onomu pako, koji polazi učiteljište u Arbanasima podbrisala je debelim modrim potezom sliedeće rieči u molbenici: „frequenta l' Istituto magistrale croato in Borgo Erizzo“.

Hrvatskim se djacima povraćaju molbenice sa opazkom, da slavna Junta oskudieva sredstvima, dok su se pitomcima talijanskog odiela na učiteljištu u Kopru ne samo uvažile molbe i dodielile mastne podpore, nego su nekoji dapače i osobno posli u Poreč, te dobili još k tomu liepih svotica. Dok znamo, da smo mi isto tako pripadnici Istre, kao i oni, te da naš narod podnaša jednake terete — pače i veće — pitamo slavni zemaljski odbor: „Kako to?“

Trst.

Dolazak carskog brodovlja u Trst. U petak dne 14. o. mj. usidrila se pred tršćanskom lukom takozvana ljetna eskadra, sastojeća od triju odjela: prvi odio sačinjavaju najveći brodovi, kao admiralski brod „Habsburg“ te brodovi „Arpad“ i Wien; drugi odio sačinjavaju manji brodovi „Szigetvar“, „Leopard“ i „Aspern“; treći odio brodovi „Tiger“, „Magnet“ i „Meteor“. Osim ovih brodova vojne mornarice imade i 15 torpednjača. Ovo brodovje nalazi se pod zapovjedničtvom kontreadmirala g. Kneislera pl. Maixdorf. Ukrcano je na tomu brodovlju ukupno 3403 osobe. Brodovlje carske mornarice dolazi svake godine prigodom carevog imendana u Trst, nu u ovolikom broju nesjećamo se, da bi bilo već odavna u onoj luci. Taj neobično mnogobrojni posjet brodovlja tumači se na različite načine.

Jedni kažu, da je to čitava jedna eskadra i to takozvana ljetna eskadra sastojeća iz triju odiela sa odnosnim brojem torpednjača. Takve eskadre da se obično neciepaju, već da kreću zajednički u jedan ili drugi pomorski grad, uz domaću obalu.

Drugi nasprot tvrde, da se je ljetos poslalo u Trst hotimice velik broj carskih brodova, momčadi i častnika, da njihova prisutnost povodom rodjendana cara i kralja Franc Josipa nadoknadi nekadašnje oduševljenje i sjaj, kojim se je običavalo slaviti tu svakogodišnju svečanost.

Još pred 10—15 godina slavilo se naime u Trstu i okolici predvečerje i rodjendan našega vladara vrlo svečanim načinom, dočim se sada slavi vrlo skromno, takorekuć samo službeno, pak je valjalo vladajućim krugovom u Trstu podpore za proslavu iz vana. Ti krugovi ubijali su kroz godine malo po malo u gradu i okolici pravo austrijsko rodoljublje i danas se neufa najoduševljeniji državljanin javno pokazati svoga čuvstva odanosti, ljubavi i lojalnosti, jer nenalazi u rečenih krugovih ni podpore ni zaštite, dočim je od protudinastičke vladajuće klike za to izsmiehivan, grdjen i prezrien.

Židov — dobrotvor „Lege Nazionale“. Tršćanski talijanski listovi izvješćuju da je poznati židovski dobrotvor David Besso podario svotu od 500 kruna kao podporu onim talijanskim mladićem iz Primorja, koji se posvete učiteljstvu i koji polaze talijansku učiteljsku školu u Roveretu. Ovo nam je novi dokaz kako podupiru Židovi i slobodni zidari putem družtva „Lega Nazionale“ talijansko svećenstvo i učiteljstvo u naših južnih stranah. Pa zar doju te podpore iz ljubavi do katol. svećenstva i učiteljstva?!

Politika u crkvi. Ovih dana doniela je tršćanska „Edinost“ pod gornjim naslovom sliedeću zanimivu viest: „Načelno stanovište sadanje ere u tršćanskom biskupskom ordinarijatu jest navodno to, da crkva i njezini organi imadu izbjegavati sve, što nas sjeća na narodne i političke bojeve u smislu odredaba blagopokojnoga pape Lava XIII. Medjutim što vidimo? Iz tršćanskog „Piccola“ razabiremo, da je načelnik tršćanskog biskupskog ordinarijata, monsig. Nagl, tršćanski biskup, bio ovih dana u posjetih kod Benediktinaca u Daili kod Isole, te je tom prigodom ognjevito aplaudirao „istarskoj himni“ tom bojnom pokliču istarskih renegata proti Hrvatom i Slovencem. „Piccolo“ se, dakako, zahvaljuje biskupu Naglu na tom „sudjelovanju u talijanskom narodnom „entuziazmu“, nu mi pitamo kao i tršćanska „Edinost“, kako se to slaže sa gore iztaknutim načelnim stanovištem prečastnog ordinarijata? „Edinost“ obećaje još, da će doskora izvieštiti o tome, kako biskup Nagl prima Slovence iz Rojana.

Razne primorske vieści.

Listina porotnika za okružni sud u Rovinj. Čitamo u talijanskih listovih imenik porotnika, koji su izabrani za buduće porotno zasjedanje kod okružnog suda u Rovinju. Izmedju 36 porotnika i 9 zamjenika nalazimo samo dvojicu, za koje znamo, da poznaju hrvatski jezik, dočim su svi ostali Taljani ili poltaljančenici. Takvim sastavom porotničke liste pokazuju gospoda u Rovinju, koliko im je do toga stalo, da se i našemu čovjeku, koga privede nevolja ili nesreća na obtuženičku klupu, sudi od pučkih sudaca, koji poznaju i govore njegovim jezikom. U Rovinju — reć bi — da su naši prijatelji zaljubljeni u instituciju sudbenih tumača, pa bilo to i bačvari, koji govore za silu hrvatski. Medju nesretnici, koji će doći u predstojećem zasjedanju na obtuženičku klupu, imade na žalost i našega svieta i tim ljudem suditi će muževi, koji ne samo da neznaju ni rieči hrvatske, već neimaju ni mrvu ljubavi ili smilovanja do onih nesretnika — jer su drugoga jezika i druge narodnosti. Presvj. g. dvoraki savjetniče, mislite li, da je to pravedno i u duhu zakona? (Mičimo se i mi — pa će se morati i oni maknuti. Ugledajmo se u primjer goričkih rodoljuba. Op. slag.)

Više svećeničke redove primili su sliedeći bogoslovci tršćanske i krčke biskupije od goričkoga nadbiskupa, i to gg. Hrešćak Ante, Mandić Ivan, Mandić Josip, Orlić Ivan i Pernarčić Ante za tršćansku biskupiju; gg. Fugošić Grgo, Uravić Aleksa, Fabijanić Ante i Mrakovčić Ivan za krčku biskupiju.

Za uništenje svinjske kuge. C. k. namjestničtvo u Trstu priobćuje, da je za svinje (krmad), koje budu zaklane mjeseca agusta radi uništenja svinjske kuge, opredieljena poprečna ciena, koja je vriedila u Trstu mjeseca julija 1903., t. j. K 1·60 za kilogram.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovnše preko naše uprave:

Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih K 10. — Kod izleta na Drenovu i to kod veleuč. gosp. prof. Frana Frankovića sabrano izmedju učiteljstva i gostova K 25·30.	
Ukupno danas	K 35·30
Na račun ove godine izkazano . .	374·29
Sveukupno	K 409·59

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovnše preko naše uprave:

Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih 10 kruna.	
Ukupno danas	K 10·—
Na račun ove god. izkazanih . .	322·—
Sveukupno	K 332·—

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih 10 kruna.	
Ukupno danas	K 10·—
U broju 32. izkazano	K 690·38
Sveukupno . .	K 700·38

(U istu svrhu bje izručeno gosp. Gj. Vučkoviću u Trstu K 50 darovanih od g. F. K., i K 9·10 sabranih od uredničtva lista „Il Sole“ u Trstu, te doprinešeno nadalje: selo Studena kod Klane K 37·50, E. R. K 20, u Pazinu daljnjih K 20, Grašić Josip K 20.)

Politički pregled.

U Puli, dne 19. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Car i kralj Fran Josip primio je dne 17. o. mj. nadvojvodu Frana Ferdinanda na audienciju. Nadvojvoda i priestolonasljednik bijaše pozvan izravno iz Konopišta. Posle njega bijahu primljeni u audienciju predstojnik glavnoga štopa Beck, ratni ministar Pitreich, ministar-predsjednik dr. Koerber, pak ponovno predstojnik glavnoga štopa. Ove audiencije dovode u savez sa krizom, koja vlada u Madjarskoj te pobudjuje veliku napetost.

Audienciji priestolonasljednika pripisuju u političkih krogovih veliku važnost.

Politički krugovi očekuju nestrpljivo konac krize u madjarskom ministarstvu. Tamo su sada političko-stranački odnosaji tako razklimani, da će biti težko naći muža, koji bi preuzeo ostavštinu zloglasnog ministra-predsjednika grofa Khuena.

Kako je poznato zahtjeva madjarska oporba posebnu ugarsku vojsku, hoteći tim uništiti zajedničku obranbenu moć monarhije. Taj zahtjev nailazi svuda u Madjarskoj na živahno odobravanje. Do sada su to zahtjevali samo skrajni radikalni življi, nu sada postaje zahtjev taj sve to više občenitim.

u Primorju djavolske njihove osnove, t. j. koje im pomaže trovati i raznarodjivati naš puk u ovih naših krajevih.

Oni diele podpore i štipendije talijanskim mladićem, bogoslovom i kandidatom učiteljstva u tu svrhu i s tom nakanom, da budu oni kao svećenici i kao učitelji otudjivali i u crkvi i u školi naš narod te ga pripravljali za veliku majku Italiju.

Njihova je dakle svrha nečista i nepoštena, jer njim nije do uzgoja katoličkog svećenstva, već do uzgoja katoličkih agitatora u veliko-talijanske svrhe na škodu i propast našega naroda.

Čovjek se mora snebivati od čuda, kako mogu talijanski nazovi-katolički listovi preporučivati ili zagovarati te podpore i te štipendije, umjesto da upozore vlastite mladiće na pogibelj, koja prieti crkvi i vjeri odatle, što njim nudjaju novac najljući dušmani crkve i vjere u nečiste i nepoštene svrhe.

Ti listovi jesu valjda strašću zasliepljeni, te nevide spletke, koju pletu židovi i slobodni zidari njihovim mladićem, ili vide i znaju o čemu se tuj radi, pak ne samo da tomu neprigovaraju, već bar potajice odobravaju i hvale — jer su samo po imenu katolički, a po čuvstvu i osvjedočenju ravni židovom i lažiliberalcem — njihovim saveznikom u raznarodjivanju našega naroda!

Časnomu učiteljstvu!

Učiteljsko družtvo „Narodna Prosvjeta“ za Istru na svojoj redovitoj glavnoj skupštini, obdržavanoj u Pazinu dne 22. srpnja t. g., prihvatilo je u principu predlog g. Širole odnosno na „uzajamno osjeguranje učitelja(ica)“ i odabralo poseban odbor, koji ima skrbiti, da se u navedenom postigne cilj.

Pošto pak danomice niču i prijatelji i neprijatelji toj ideji, t. j. ne ideji, nego realiziranju iste, navadjajući:

1. Da će biti teško javiti smrt pojedinog učitelja i dostaviti novac baštiniku.

Da to nije sjegurno (solidno) družtvo, jer nakon 10—15 godina plaćanja mogao bi pojedinac družtva reći, da absolutno ne može više plaćati, čime bi prestao biti član družtva, a iza njegove smrti baštinici nebi primili ništa.

Da bi se moralo osjegurati iznos, koji ima primiti baštinik člana, po tome bi se doskočilo prigovoru pod 2, ali istodobno valja zapamtiti, da bi članovi bili obterećeni, kad bi više članova i često puta izstupilo iz družtva.

Predpostavlja da se blagajne ne čini, nego moralna obveza, ali osjegurana barem djelomice.

4. Je li bolje, da to družtvo bude ograničeno brojem, ili ograničeno na pokrajine, n. p. za Istru jedno, Dalmaciju jedno, Hrvatsku-Slavoniju, Herceg-Bosnu jedno, ili skupno neograničeno?

Šiljući bratski pozdrav gg. kolegama Hrvatske, Slavonije, Herceg-Bosne, Dalmacije i Istre, molimo ih da ozbiljno razmišljaju o navedenim točkama i da nam čim skorije priobće svoja mnienja u javnom glasilu ili privatnim putem na predsjedničtvo učiteljskog družtva „Narodna Prosvjeta“ u Pazinu (Istra).

D o d a t a k. Tko bi želio pobliže se uputiti u tom predlogu, neka se obrati na gospicu Frančić, učiteljicu u Pazinu (Istra), koja je na učiteljskoj skupštini pročitala svoju ozbiljnu razpravu, tičuću se te važne ustanove.

Pazin, 8. kolovodza 1903.

Odbor.

Danas neznaju ili neće hrvatski.

U svakom broju „Naše Sloge“ ima pritužba proti carskim oblastima radi zapostavljanja, gotovo preziranja hrvatskoga jezika u obćenju s našim narodom u Istri; a bilo je već više puta istaknuto i dokazima poduprto, da su iste oblasti u stanovito doba inače postupale. Osobito iz prve polovice prošloga vieka imamo silu isprava, koje pokazuju s jedne strane kakovim jezikom treba obćiti s pukom u ovoj pokrajini, a s druge kako je razvijen bio naš jezik već u ono doba.

Godina 1849. kano da tvori žalostnu granicu; jerbo do onda je njekomu bila nuždna pomoć Hrvata, a kasnije udarilo se protuhrvatskim putem.

Baš protivno dogodilo se s drugim narodima, kojim je ista godina donijela blagoslovljeni preokret.

Evo priobćujemo jednu takovu listinu i danas u našem listu, da se vidi kako je onda bilo i kako je sada:

Kmeti Lupoglavski!

Tkanje od lažih, v komu ste zamotani, je prišlo na svetlo. Ja sam sva pisma, koje tičeju vaše pravde, va Kopre vašemu krivičnemu svetilniku uzel, i vaš Namestnik Fabris iz Roćkoga Polja leži u Buzetu u pržonu.

Ako ste vi jedne kaštige vredni, tako su vaši zapeljavci deset i sto kaštigi vredni, inu ne budu odašli terdoj pedepsi.

Kada sam ja vaši skriti puli doktora Kombi prištel, i s njim govoril, sam imel od vas pravo milosrdje.

Vi brižni golubani! Vaši poglavari su hodili k' Fabrisu va Roćko Polje, i su tamo za vaši lepi dari otrov od neverstva, i od nekontenstva sasali.

To je bila vero jedna slaba tergovina!

Ta vaš verni muž Fabris ne zna ni šteti ni pisati; zato je hodil k' jednomu drugomu karnjelu, i oadi je činil pisma pisati doktoru Kombi va Kopar. Nemške Dekrete od knežije nisu da razumili, i tako su ih morali nepristano naprej poslati. Po teh kriveh puteh na koncu je došla jedna vaša lementa va Kopar, da bi vama doktor Kombi pomogel! Vero pravi pomagač! Ne razumi vaš jezik, a nemškega jednu mervu, inu ka semu tomu kruna nastavi je: da od kmetskeh i gosposkeh postavah ne razumi više, lego jeden rebac na vašeh strehah.

Pred stotemi leti je kraljevala va Dunaju jedna Cesarica, koja je kmeta mnogo ljubila.

Koj ima sto njiv ih ne more sam delati i koj ima miliuni podložnih, jih ne more sam slišati. Za to delo je ta Cesarica nad saku knežiju enega kapitana postavila, koj svojemi pomagači ima u nje imenu čuti, i pravične rasudili prošnje i lemente od kmeta. Knežija vas mora čuti za stuin; vama mora stuin odgovoriti i za stuin rasuditi.

K n e ž i j s k i k a p i t a n i n j e g o v i p o m a g a č i s u p r i s e ž n i s l u ž a v n i k i o d C e s a r a i s u p o s t a v n i s a m o z a v a š e d o b r o. Vi pak ste na mesto njih takovi ljudi izbrali, koje morate platit, koji za vas ne umeju pravu marnost imati, i koji za tako delo nit nisu postavni. Vi ste ljulj raje imali nego pšenicu; i sada imate otrov u sebe na mesto dobre pšenice, tako, da po gorah kako zvan pameti klatite.

Knežija ima još sada, kako pred stotemi letah pravicu i dužnost rasuditi pravde med vama i med gospodun. Sada kraljuje jedan preunuk od one Cesarice va Dunaju, i njegovo govorenje je „pravicu braniti“ i njegova oblast je od Boga.

Kapitan cirkularski u Pazinu ima njegovu oblast od Cesara, i ja sam ovde namestnik od kapitanata.

U saki otrok, vidi, ča ja imam ovde delati. Ja moram pravicu braniti. Pravica je ovde podložnost, koju vi vašoj Gosposki zatajite. I k' toj podložnosti vas imam nazad peljati. Vi niste neverniki, nego kerstiani i vi znate takaj da poslušnost je bila perva dužnost, a neposlušnost pervi greh, inu zvir od svega zla. Vaš duhovni pastir je ovde za vama pred oči postaviti vične kaštige. Ja moram pak vama naprej postaviti vremenitne pedepse, koje vas čekaju. Znate ča pomeni stiranje od hiše i od grunta? To pomeni: da jedna kmeščina pride na kant, aliti na licit. Iz šome od odkupljenja pak se platiju dugi gosposki i drugi dužniki. Ako, potle su plaćeni Gosposka i dužhiki, još ča spora ostane, to dobije ta stirani ali žbandirani na ruke, ako je imel kmeščinu kantrano, i mora svojom družinom kuću i kmeščinu zapustit, inu je zaveržen u veliki joh! Još huje pak se godi tem mizerskin kmeton, ki budu stirani, buduči da oni nisu gospodari od grunta, tako ne dobijeju od odkupljenja ništa? Tako se je vazda onem godilo, koj nisu poštovali zapovedi od poslušnosti, i tako će se vama goditi, ako se ne odvernete od puta od zablustva.

Nek vas ne bode sram vašu krivicu spovedati, inu k' podložnosti se povernuti. Vi ste zapeljani neznanci; zategu vojbo ćete bit prijeti ne s' jadom, lego s veseljom, samo da budete glas od onoga poslušali, koj je prišal za vas još jedan put opomenit. Svoju krivicu spoznati nije sramota, nego čast. Ako budete nazad prišli k' pobožnosti, tako verujte meni, da od knežije nađi budete vazda dobar svet, i pravičnu sud. Ako pak ustanete u nepokornosti, tako knežija vas ne more i ne sme slišati, nego mora pravice njiji put pustiti, inu vas žbandirati.

Vi imate vašu sreću va svojem vizbera. Ja sam ovdi u imenu Cesara, i nosim va desnoj ruki mir, va levoj pedepsu. Zberite sada sami, oćete mir ali pedepsu od stiranja? Po vašeh delah će bili vaše plaćilo, i po poterpljenju od oten će valje priti oštrost od sudca.

U Lupoglavi na 19 Agosta meseca 1847.

Ljudevit Keusler mp.
c. k. knežijski komisar.

Ta listina bijaše pročitana u laniškoj crkvi dne 22. augusta 1847. po župniku Jakobu Muraljiću te dokazuje jasno, kako je cesarska vlada nastojala skloniti na liep način na mir istarski puk u Istri, koji se je počeo bio takodjer gibati u ono burno doba, zahtjevajuć svoje pravice. Prije 56 godina dakle morale su cesarske oblasti s pukom u Istri hrvatski občiti, — danas mu narivavaju talijanščinu!

Franina i Jurina.

Fr. Čuj Jurino, ča biš rekâ, kadi su se navadile žminske krnjelke onoliku kulturu?

Jur. Ja, ono će bit latinska, ale barem talijanska kultura.

Fr. Ma vero mi njim ju nezavidjamo!

Jur. Nič za to, ma oni su vero oholi na nju.

Fr. Vero moru bit.

* * *

Jur. Si bil sitra na mulu, kada j' prišel Dumina z mrcž?

Fr. Sen bil, sen. Ma je bil sila jaden. Još ga nisen čul onako blćt. Malo da mi ni kalumal jednu v nos.

Jur. A zač?

Fr. Aš da su čezoske taranteli sve škarpočići zatrle, pak da on ne more niš latit.

Jur. A otkada moreju Čezoti kalevat taranteli „pod Vrutek“ i „pod Sad“?

Fr. A ter znaš: od onda, otkada su počeli nosit s Pula rešli kapuli i onih dobrih čezoskih kolačić.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Rodjendan Njeg. Veličanstva cara i kralja Frana Josipa. Dne 18. o. mj. proslavio je naš slavno vladajući car i kralj Franjo Josip I. svoj 73. rodjendan. Tim povodom obdržavane bijahu širom monarhije službe božje, kod kojih se vjerni i odani državljani pomoliše za dragocieno zdravlje cara i kralja. Ovdje u Puli bijaše svečana služba božja u stolnoj crkvi, kojoj prisustvovahu predstojnici svijų oblasti. U crkvi vojne mornarice B. D. Marije bijaše takodjer svečana služba božja, na koncu koje odpjevaše vojnici carsku himnu.

Pazinski kotar:

Krajeli kleveće. U tršćanskom „Cittadinu“ sasuo je njegov dopisnik iz Žminja punu vreću bljutavih pogrda i kleveta na tamošnjeg župnika velič. g. Filiplića, koji da je čak u crkvi pogrdio Talijane iz Kraljevine, koji su oteli sv. Otcu drevni Rim i koji da su svojim postupanjem ogorčali život blagopokojnomu papi Lavu XIII. Taj piskar, komu inače smrdi crkva, kano i nečistomu tamjan, poziva biskupa Nagla, da pozove fanatičkoga popa na red, jer da inače nemogu talijanske (?!) obitelji u crkvu. Sreća, da je Bog dao kozi kratak rep!!

Glavno skladište duhana u Pazinu. Dne 31. agusta u 11 sati prije podne vršiti će se na c. kr. financijalnom nadzorničtvu u Kopru natječajna razprava za predaju glavnog skladišta duhana u Pazinu. Predložiti valja piemene ponudbe. Podrobne uvjete naći se može u službenom listu „Osservatore Triestino“ od dne 4. agusta 1903.

Javni sastanak u Ceru kod Žminja priredilo je „Političko družtvo za Hrvate i Slovence Istre“ dne 16. t. mj. Sastanak bio je dobro posjećen ljudstvom iz bližih i daljnjih sela. Predsjedao je družtveni podpredsjednik dr. D. Trinajstić. Govorili su o predstojećim obć. izborima u Žminju dr. Kurelić, Ivan Mogorović-Zabrežan, dr. Červar i Nika Butković. Govornici bili su pazljivo i uz obće odobravanje slušani, te se sastanak obavio u nepomućenom miru i zadovoljstvu.

Voloski kotar:

Iz **Voloskog** nam pišu: Ovih dana bio je na ovdašnjem c. kr. kotarskom sudu imenovan funkcionarom državnog odvjetničtva g. Adolf Justi, posjednik u Opatiji i bivši učitelj na hrvatskoj školi u Mošćenicama. — Služba funkcionara državnog odvjetničtva je vrlo važna, naposé pak na našem kotarskom sudu, na kojem se znaju dogoditi razne abnormalnosti bilo da se u jezikovnom pogledu dava prednost talijanštini, bilo da se dvojaka mjera upotrebljuje, prema tome dali je dotičnik „naš“ ili „njihov“. Funkcionar drž. odvjetničtva imat će dakle u prvom redu da se za to brine, da se zakon jednako vrši prema svima, i da se pod razpravu nepočinjavaju košto do sada kojekakve nepravilnosti i nepodobštine.

G. Adolf Justi poznat je i cienjen u Opatiji kao kremen-poštenjak, čovjek naobražen i priljubljen svima a u svojem srcu goji najčišće hrvatske osjećaje, pa se svi veselimo njegovom imenovanju, jer smo već unapried osvjedočeni, da će znati svoju dužnost vršiti sdušno i savjestno na zadovoljstvo svojih predpostavljenika i obćinstva i da neće dozvoliti, da se kod razprava gazi hrvatski jezik, košto se je to do sada često činilo.

Poros Rukavčanu. Pod tim naslovom čitamo u riečkom „N. Listu“ sliedeću viest: G. Josip Mandić iz Rukavca prikazao je dne 2. o. mj. prvu sv. misu u Trstu, bratučed njegov Ivan Mandić dne 6. o. mj. na Trsatu. Pred kakova dva mjeseca pozdravili su Rukavčani prva svoja dva mlada doktora, naime dra. prava g. Brničića i dra. liečničtva gosp. Grgurinu. Time se čestiti Rukavčani ponose i imaju pravo, jer je to velika riedkost za ovako malo mjesto.

Nova ljekarna u Lovranu. U službenom listu primorske vlade otvoren je natječaj za novu ljekarnu, koja se ima otvoriti u Lovranu.

Molitelji za tu ljekarnu valja da dokažu svoju dobu, austrijsko podaničtvo, da kojem su sveučilištu u Austriji svršili nauke; dosadašnje djelovanje u javnih ljekarnah; znanje zemaljskih jezika i dokaz o posjedu potrebite glavnice. Molbe valja uložiti na c. k. kotarsko poglavarstvo u Volskom u roku od 4 čedna.

Ovo će biti do mala treća ljekarna u našoj Liburniji; jedna je naime u Volskom, druga u Opatiji a treća dolazi u Lovran. Prve dvie jesu vlastničtvo istarskih Talijana pak smo znatiželjni, hoće li im vlada i treću podieliti.

Koparski kotar:

Sa buzetskog krasa pišu nam 12. o. mj. Javljamo Vam se ponešto kasno, ali držimo, da je bolje i kasno, nego li nikada.

Prošloga mjeseca i to 21. julija posjetio je naš Kras kotarski poglavar, namjestnički savjetnik g. Adolf Schaflenhauer pl. Neys. Došao je vlakom na Počekaj, a odatle kneuo je put našeg Bresta, gdje ga je narod dočekao gruvanjem mužara. Na kućah vijale se trobojnice i carske zastave. Dočekao ga je tuj mjestni župan i župeupravitelj g. Zorko Klun, koji je g. gosta pozdravio u ime puka. Tuj je g. savjetnik pregledao crkvu, pak cestu, koja vodi iz Istre u Kranjsku preko Bresta, Dana, Vodicah itd. i koja se nalazi u vrlo lošem stanju. Morao se je tuj i sam osvjedočiti kako su opravdane pritužbe mnogobrojno podnešene proti našem cestovnom odboru, napose proti njegovom predsjedniku dru. Sandrinu,

Iz Bresta krenuo je g. savjetnik put Dana, gdje je ostao i morao ostati presenećen, jer ga dočekaše pod slavolukom i sa zastavama župani iz Trstenika, Klenovšćaka, Podgorja, Jelovice itd. a uz njih mnoštvo puka.

Pod slavolukom pozdravio je gosp. savjetnika občinski savjetnik i župan sela Dane g. Mate Sanković nazvav mu dobrodošlicu u ime zapuščene Ćićarije, napose u ime svog sela, koje je obkoljeno golitni i kamenitimi glavicami.

Nakon pregledanja crkve, koja se sada popravlja, bio je kod župana Sankovića objed, komu prisustvovahu osim g. gosta gg. svećenici Dolžan, župnik iz Vodica te Klun iz Bresta te domaći prvaci. Za objeda zahvalio se je g. savjetnik narodu za doček, a domaćim za pozdrav te mu odvrati nazdravicom. Ovaj se zahvali u ime svoje i u ime svoga puka te mu preporuči ovaj dobri ali silno zanemareni narod.

U 4 sata poslje podne krenu g. savjetnik iz Dana preko Jelovica na kolodvor u Podgorje, da putem pregleda kraj, kojim bi se imalo graditi novu cestu, koja bi imala vezati cestu Jurdani-Podgorje-Dolina Trst. Pratio ga je g. Sanković te vidjenije osobe iz Podgorja i Jelovica.

(Težko nam je bilo priobćiti gornji dopis, jer nepojimimo, kako je mogao onaj u istinu dobri narod paliti mužare, dizati slavoluke, vijati zastave i gostiti činovnika, koji nije nikada ništa koristna učinio za one zapuštene krajeve. Vjerujemo g. dopisniku, da je morao ostati g. Schaffenhauer vrlo presenećen radi onako sjajnog doček a i da je sam sebe zapitao: zašto me ovaj ubogi narod časti i slavi? Naši prvaci na buzetskom Krasu kao da neznaju, što i tko je g. Schaffenhauer, kao da nisu nikada o njemu ništa čuli ni čitali! Zaista se je morao g. pl. Neys onim našim dobrijanom izpod brka smijati. Op. ured.)

Lošinjski kotar:

Iz Krka nam pišu, da je tamo preminuo bivši odvjetnik dr. Bolmarcich nakon podulje bolesti a u lijepoj starosti. Za vlade pokojnog namjestnika baruna De Prelisa i to od g. 1883. bijaše izabran sa isto pokojnim gorke uspomene Elluschegom u izvanjskih občinah lošinjskog političkog kotara na istarski sabor. Ovu dvojicu — ljutih naših narodnih protivnika — opisao je rečeni namjestnik u Beču kao umjerene Hrvate. Stariji naši čitatelji će se valjda sjećati, kako je glasoviti Ellusheg dao provesti one izbore na kvarnarskih otocih. Tako je primjerice njegov komesar Tiberio Sforza dao obnoviti do tri puta izbor fiducijara u Vrbniku, jer da hrvatski fiducijari nisu dobili absolutne većine svih upisanih birača. Istotako nezakonito i nepravilno postupalo se i u drugih občinah onoga izborničtva.

Sada su obojica tako odabranih zastupnikah pred licem Svevišnjega, koji neka im bude milostiv.

Kako to? Pišu nam iz Martinšćice na otoku Cresu: Težko je opisati goleme jade, pod kojima skapava naš biedni narod, nešto radi nestašice zemaljskih proizvoda, a najviše pako radi nemilog tlačenja protivnih nam oblasti; težko ih je opisati, a još teže osjećati, kao što ih osjećamo mi. Nego u ovo najnovije vrieme kao da je naš narod uložio svoju nadu u nekolicinu djaka — prvih iz ovih krajeva — koji će u svoje vrieme odlučno braniti njegova prava i neustrašivo ustajati proti svakomu, koji bude htio, da poguzi ta sveta prava. Ovo dobro razumiju neprijateljske nam oblasti, jer naziru u ovo par djaka svoje buduće neprijatelje. Zato nastoje, da naš biedni narod liše i ove njegove nade; i to tim, što njegovim djacima ne samo da odbijaju molbe za podporu, na koju imaju podpuno pravo, već povraćaju iste uz neumjestne opazke, koje se drugčije ne dadu tumačiti, već kao očite demonstracije. Evo kako:

Mjeseca marča o. g. podastriješe „Slavnoj Junti“ molbu za novčanu podporu dva naša djaka: jedan, koji polazi učiteljište u Arbanasima, drugi, koji polazi isto u Kopru i k tomu još trojica drugih hrvatskih pitomaca na istom učiteljištu. Molbenica jednoga od naših djaka bila je k tomu popraćena prepdrukom gosp. načelnika u Cresu. Slavna Junta pako nije valjda htjela uvažiti preporuke rečenog gospodina, nego je povratila neuslišane molbenice svoj petorici molitelja sa opazkom: „Si restituisce la supplica per mancanza di fondi all' uopo“. — Onomu pako, koji polazi učiteljište u Arbanasima podbrisala je debelim modrim potezom sliedeće rieči u molbenici: „frequenta l' Istituto magistrale croato in Borgo Erizzo“.

Hrvatskim se djacima povraćaju molbenice sa opazkom, da slavna Junta oskudieva sredstvima, dok su se pitomcima talijanskog odiela na učiteljištu u Kopru ne samo uvažile molbe i dodielile mastne podpore, nego su nekoji dapače i osobno poslani u Poreč, te dobili još k tomu liepih svotica. Dok znamo, da smo mi isto tako pripadnici Istre, kao i oni, te da naš narod podnaša jednake terete — pače i veće — pitamo slavni zemaljski odbor: „Kako to?“

Trst.

Dolazak carskog brodovlja u Trst. U petak dne 14. o. mj. usidrila se pred tršćanskom lukom takozvana ljetna eskadra, sastojeća od triju odjela: prvi odio sačinjavaju najveći brodovi, kao admiralski brod „Habsburg“ te brodovi „Arpad“ i Wien; drugi odio sačinjavaju manji brodovi „Szigetvar“, „Leopard“ i „Aspern“; treći odio brodovi „Tiger“, „Magnet“ i „Meteor“. Osim ovih brodova vojne mornarice imade i 15 torpednjača. Ovo brodovlje nalazi se pod zapovjedničtvom kontreadmirala g. Kneislera pl. Maixdorf. Ukrcano je na tomu brodovilju ukupno 3408 osobe. Brodovlje carske mornarice dolazi svake godine prigodom carevog imendana u Trst, nu u ovolikom broju nesjećamo se, da bi bilo već odavna u onoj luci. Taj neobično mnogobrojni posjet brodovlja tumači se na različite načine.

Jedni kažu, da je to čitava jedna eskadra i to takozvana ljetna eskadra sastojeća iz triju odiela sa odnosnim brojem torpednjača. Takve eskadre da se obično nečiepaju, već da kreću zajednički u jedan ili drugi pomorski grad, uz domaću obalu.

Drugi nasprot trde, da se je ljetos poslalo u Trst hotomice velik broj carskih brodova, momčadi i častnika, da njihova prisutnost povodom rodjendana cara i kralja Frana Josipa nadoknadi nekadašnje oduševljenje i sjaj, kojim se je običavalo slaviti tu svakogodišnju svečanost.

Još pred 10—15 godina slavilo se naime u Trstu i okolici predvečerje i rodjendan našega vladara vrlo svečanim načinom, dočim se sada slavi vrlo skromno, takorekuć samo službeno, pak je valjalo vladajućim krugovom u Trstu podpore za proslavu iz vana. Ti krugovi ubijali su kroz godine malo po malo u gradu i okolici pravo austrijsko rodoljublje i danas se neufa najoduševljeniji državljanin javno pokazati svoga čuvstva odanosti, ljubavi i lojalnosti, jer nenalazi u rečenih krugovih ni podpore ni zaštite, dočim je od protudinastičke vladajuće klike za to izsmijehivan, grdjen i prezrien.

Židov — dobrotvor „Lege Nazionale“. Tršćanski talijanski listovi izvješćuju da je poznati židovski dobrotvor David Besso podario svotu od 500 kruna kao podporu onim talijanskim mladićem iz Primorja, koji se posvete učiteljstvu i koji polaze talijansku učiteljsku školu u Roveretu. Ovo nam je novi dokaz kako podupiru Židovi i slobodni zidari putem družtva „Lega Nazionale“ talijansko svećenstvo i učiteljstvo u naših južnih stranah. Pa zar daju te podpore iz ljubavi do katol. svećenstva i učiteljstva?!

Politika u crkvi. Ovih dana doniela je tršćanska „Edinost“ pod gorujim naslovom sliedeću zanimivu viest: „Načelno stanovište sadanje ere u tršćanskom biskupskom ordinarijatu jest navodno to, da crkva i njezini organi imadu izbjegavati sve, što nas sjeća na narodne i političke bojeve u smislu odredaba blagopokojnoga pape Lava XIII. Medjutim što vidimo? Iz tršćanskog „Piccola“ razabiremo, da je načelnik tršćanskog biskupskog ordinarijata, monsig. Nagl, tršćanski biskup, bio ovih dana u posjetih kod Benediktinaca u Daili kod Isole, te je tom prigodom ognjevito aplaudirao „istarskoj himni“ tom bojnom pokliču istarskih renegata proti Hrvatom i Slovencem. „Piccolo“ se, dakako, zahvaljuje biskupu Naglu na tom „sudjelovanju u talijanskom narodnom „entuziazmu“, nu mi pitamo kao i tršćanska „Edinost“, kako se to slaže sa gore iztaknutim načelnim stanovištem prečastnog ordinarijata? „Edinost“ obećaje još, da će doskora izvieštiti o tome, kako biskup Nagl prima Slovence iz Rojana.

Razne primorske viesti.

Listina porotnika za okružni sud u Rovinj. Čitamo u talijanskih listovih imenik porotnika, koji su izabrani za buduće porotno zasjedanje kod okružnog suda u Rovinju. Izmedju 36 porotnika i 9 zamjenika nalazimo samo dvojicu, za koje znamo, da poznaju hrvatski jezik, dočim su svi ostali Talijani ili poltaljančenici. Takvim sastavom porotničke liste pokazuju gospoda u Rovinju, koliko im je do toga stalo, da se i našemu čovjeku, koga privede nevolja ili nesreća na obtuženičku klupu, sudi od pučkih sudaca, koji poznaju i govore njegovim jezikom. U Rovinju — reć bi — da su naši prijatelji zaljubljeni u instituciju sudbenih tumača, pa bilo to i bačvari, koji govore za silu hrvatski. Medju nesretnici, koji će doći u predstojećem zasjedanju na obtuženičku klupu, imade na žalost i našega svieta i tim ljudem suditi će muževi, koji ne samo da neznaju ni rieči hrvatske, već neimaju ni mrvu ljubavi ili smilovanja do onih nesretnika — jer su drugoga jezika i druge narodnosti. Presvj. g. dvoraki savjetniče, mislite li, da je to pravedno i u duhu zakona? (Mičimo se i mi — pa će se morati i oni maknuti. Ugledajmo se u primjer goričkih rodoljuba. Op. slag.)

Više svećeničke redove primili su sliedeći bogoslovci tršćanske i krčke biskupije od goričkoga nadbiskupa, i to gg. Hrešćak Ante, Mandić Ivan, Mandić Josip, Orlić Ivan i Pernarčić Ante za tršćansku biskupiju; gg. Fugošić Grgo, Uravić Aleksa, Fabijanić Ante i Mrakovčić Ivan za krčku biskupiju.

Za uništenje svinjske kuge. C. k. namjestničtvo u Trstu priobćuje, da je za svinje (krmad), koje budu zaklane mjeseca agusta radi uništenja svinjske kuge, opredieljena poprečna cieua, koja je vriedila u Trstu mjeseca julija 1903., t. j. K 1·60 za kilogram.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave: Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih K 10. — Kod izleta na Drenovu i to kod veleuč. gosp. prof. Frana Frankovića sabrano izmedju učiteljstva i gostova K 25·30.

Ukupno danas	K 35·30
Na račun ove godine izkazano . .	„ 374·29
Sveukupno	K 409·59

Djačkoma pripomoćnoma družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih 10 kruna.

Ukupno danas	K 10·—
Na račun ove god. izkazanih . .	„ 322·—
Sveukupno	K 332·—

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini priposlaše našoj upravi:

Na svatbi g. Fran Pavelić u Puli sakupljenih 10 kruna.

Ukupno danas	K 10·—
U broju 32. izkazano	K 690·38
Sveukupno . .	K 700·38

(U istu svrhu bje izručeno gosp. Gj. Vučkoviću u Trstu K 50 darovanih od g. F. K., i K 9·10 sabranih od uredničtva lista „Il Sole“ u Trstu, te doprinešeno nadalje: selo Studena kod Klane K 37·50, E. R. K 20, u Pazinu daljojih K 20, Grašić Josip K 20.)

Politički pregled.

U Puli, dne 19. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Car i kralj Fran Josip primio je dne 17. o. mj. nadvojvodu Frana Ferdinanda na audienciju. Nadvojvoda i priestolonasljednik bijaše pozvan izravno iz Konopišta. Poslje njega bijahu primljeni u audienciju predstojnik glavnoga štopa Beck, ratni ministar Pittreich, ministar-predsjednik dr. Koerber, pak ponovno predstojnik glavnoga štopa. Ove audiencije dovode u savez sa krizom, koja vlada u Madjarskoj te pobudjuje veliku napetost.

Audienciji priestolonasljednika pripisuju u političkih krugovih veliku važnost.

Politički krugovi očekuju nestrpljivo konac krize u madjarskom ministarstvu. Tamo su sada političko-stranački odnošaji tako razklimani, da će biti težko naći muža, koji bi preuzeo ostavštinu zloglasnog ministra-predsjednika grofa Khuena.

Kako je poznato zahtjeva madjarska oporba posebnu ugarsku vojsku, hoteći tim uništiti zajedničku obranbenu moć monarhije. Taj zahtjev nailazi svuda u Madjarskoj na živahno odobravanje. Do sada su to zahtjevali samo skrajni radikalni življi, nu sada postaje zahtjev taj sve to više općenitim.

Isti vladini listovi pišu, da kad bi vlada razpustila sabor, da bi došlo natrag više zastupnika, nego li ih je sada, koji bi zapirali na svoj program: hoćemo samostalnu madjarsku vojsku.

Izpuni li se taj zahtjev objestnih Madjara, tada se može reći, da je odzvonilo dualizmu, koji je toli pogubonosan za sve nenjemačke i nemadjarske narode monarhije.

U pitanju nagodbe izmedju Austrije i Ugarske podnieti će — kako pišu bečki listovi — ovih dana ministar-predsjednik dr. Koerber i ministar izvanjskih posala grof Goluchowski caru i kralju izvještaj. Do njih je — kažu rečeni listovi — da napuste već jednom sustav kukavštine, da oslobode Austriju iz podaničtva, u koje je dospjela usljed svoje vlastite mlitavosti i usljed svoga pretjeranoga respekta pred ukočenimi državopravnimi formulami. Ako hoće Madjari osobni savez, neka se na to pristane, ali odmah.

U Austriji se sprema dakle odpor proti prekomjernim zahtjevom Madjara. Čuje se daračе, da su već započeli medju vodjami lievice i desnice pregovori, koji se tiču stanovišta, što se ima zauzeti prema nagodi za slučaj, da budu na štetu zajednice, dane Ugarskoj narodne povlastice. Pregovori ti su do sada još neobvezatna značaja, ali toliko se može već sada reći, da se radi oko osnutka parlamentarne skupine izvan sadašnjih stranaka. Ta skupina bi se imala obvezati, da će složno odkloniti sveukupne nagodbene osnove u slučaju, da budu Madjarom obećane povlastice. U toj skupini sudjelovati će po svoj prilici i poljski klub. U ostalom već se računa s tim, da će u slučaju vojnih povlastica, koje slabe jedinstvo vojske sada ili u budućnosti, biti već novomu ministarstvu uzkraćena nagoda.

* * *

U Hrvatskoj imadu se obaviti tečajem ovoga mjeseca naknadni izbori u zlatarskom i daruvarskom kotaru. Oporbeni listovi luče se već sada na nasilno i nezakonito postupanje vladinih krugovah te pozivlju novoga bana, da održi zadanu rieč, da će naime zakonito vladati.

Jedne zagrebačke novine pišu, da se čuje, da kani vlada razpustiti sadašnji sabor i razpisati nove izbore. Suvišan bi bio taj razpust, ako vlada nemisli provesti izbore slobodnom voljom izbornika i ako ima kod izbora vriediti njezina volja, nipošto pako pravo izbornika.

Crna Gora.

Austrijska je vlada odbila po drugi put molbu glasovitoga Vojnovića i Knežević — da mogu i nadalje služiti u Crnoj Gori, i to prvi kao ministar pravosudja a drugi kao predstojnik u istom ministarstvu.

Njemačke novine pišu, da kani njemačka vlada ustrojiti svoje poslaničtvo na Cetinju. Do sada je bila jedina Njemačka bez svoga zastupnika u Crnoj Gori.

Francezka vlada povisila je uvoznu pristojbu na drobnu stoku od 15 tranaka na 25 tr. po sto kilograma. Pošto su do sada Crnogorci izvažali dosta svoje stoke u Francuzku zbog previsoke carine u Austriji, biti će im ova odredba francezke vlade od velike štete.

Srbija.

Iz Biograda pišu, da se ministarska kriza nemože sretno riešiti. Sadašnji ministar-predsjednik Avakumović nastoji sklonuti svoje drugove, da ostanu na svojih mjestih što mu je djelomično pošlo za rukom. Od starih ministarah ostalo ih pet, a novi su sliedeći: Jovanović, Ružić, Borisavljević i Salasović.

Bugarska.

Ono što se je davno predvidjalo, konačno se dogodilo u Macedoniji. Ustanak, što ga je diplomacija prošloga proljeća zapriečila, zahvatio je sada široko područje. Turska vlada svaljuje krivnju zbog ustanka u Macedoniji na bugarsku vladu, koju da podupire ustaše novcem i oružjem.

Udovica umorenoga ruskoga konzula Rostkovskoga odgovorila je ruskomu ministru izvanjskih posala grofu Lamsdorfu, da bi uvriedila uspomonu svoga supruga, kad bi primila kao odštetu za svoga supruga ponudjeni njoj turski novac.

Najnovije viesti o sukobu ustaša sa turskimi četami u pobunjenih krajevih glase: Na željezničkoj pruzi od Skoplja u Solun izmedju postaja Zelenikovo i Čuprija kod kilometra 200 izveden je dinamitski atentat. Komad tračnice prohio je vagon i usmrtio dva vojnika. Kod kilometra 214 nadjena je priprava za dinamitsku eksploziju. Pri tom je jedan vojnik usmrćen. Uslied toga obustavljen je daljni prevoz vojske iz Skoplja. U okršaju, što se je izmedju turskih četa i ustaša zbio 11. kolovoza kod Gumandja u solunskom vilajetu, ustaše su, kako se tvrdi, bacali dinamitske bombe. Detonacija čula se je na 15 kilometara daljine.

Razne viesti.

Opet hrvatska krv protekla radi madjarskih zastava. Kako javljaju hrvatske novine došlo je dne 18. t. mj. ponovno do sukoba na zaprešičkom kolodvoru radi madjarskih krpetina. Na zapovjed madjarskog ministra trgovine bje izvješena uz hrvatsku i magjarska zastava na kolodvoru u Zaprešiću. To je uzrujalo tamošnje rodoljubno pučanstvo u tolikoj mjeri, da je u velikom broju naskočilo kolodvor te skinulo magjarsku zastavu. Nadošli žandari su opet **strieljali te ubili tri osobe, a mnogo njih ranili!** Dobro je počela era Pejacevich.

Saziv zemaljskih sabora. Iz pouzdana izvora doznajemo, da je bila središnja vlada upozorila predštojnike zemaljskih oblastih, da bi mogli biti sazvani zemaljski sabor u drugoj polovici tekućega mjemjeseca. Iz bečkih listova doznajemo pako, da se biti sazvani mjeseca septembra oni sabori, onih pokrajina, koje su nedavno usljed velikih poplava pretrpile velike štete, pak da uzmognu zemaljska zastupstva viećati o odšteti i podpori, koju se ima dati oštećenim.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

I.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Malološinsko družtvo za štednju i zajmove u Malom Lošinju; Velološinsko družtvo za štednju i zajmove u Velom Lošinju.

Listnica uredničtva i uprave.

G. Jedan narodnjak: Stiglo u redu; preporučamo se! — Gosp. P. R. u K.: Pitate nas, što je to „Mrzli tuš". Odgovoriti ćemo Vam čim prije. — Veleč. g. plovan **Mužina:** Vašu poslanicu prof. Milčetiću pripravni smo tiskati kao prilog oko nam materijalni trošak pokrijete. — **Jozo Janičević** Pula: Naš glavni suradnik u Trstu priposlao nam Vas njemu naslovljeni list. Jer Vas nepoznamo tko i što ste, izvolite se oglasiti u našem uredničtvu ovdje. — Gosp. P. P. O. Murter. Odgovor na Vaše pitanje naći ćete u poslednjem broju našega lista. Da ste nam zdravo!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 19. kolovoza t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Šepić Josip, Mrkopalj. Finderle Jakov, Zamet. Sirotić Dinko, Polje-Sovinjak. Skopinić Jerolim, Mali Lošinj.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Uprava „Naše Sloge".

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelju:

sa predobjavom od 4 dana po 2½%

„ „ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:

sa predobjavom od 4 dana po 2½%

„ „ „ 8 „ „ 2½%

„ „ „ 30 „ „ 2%

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%

„ „ „ 3 m. „ 2½%

„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpešta, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima uplate odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnji e uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Dnevno svježi

čajni maslac

prve vrsti razašilje 4½ kg. fr. za 8 K 60 h gospodja **Resina Weiss** u Grybów-u broj 18 (Galicija). Poslužba strogo reelna.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marezzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:

Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostižive i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetra i slezene, te koliko i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu. Najbolje jest sredstvo proti maternici i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom **Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad. Markov trg, broj 26** pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili pouzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Ciena jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna u Zagrebu

gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1860.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uloženo iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 35. Pula, u četvrtak dne 27. kolovoza 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-843.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

4108 kruna 95 para!

U prvom polugodištu 1903. unišlo je u blagajnu „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru" od razprodaje žigica kruna **3719 i 28 para**. Bude li išlo tim korakom dalje, ove će godine same žigice donieti našoj družbi liepu svotu od 8000 kruna. Zaista neočekivani uspjeh, koji bi mogao jošte bolji biti. Do našega je naroda, da se ta svota i podvostruči. S toga još jednom molimo sve naše dične Hrvate i Hrvatice, da se služe samim družbinim žigicam. Slično molimo i naše pušače, preporučujuć im, da traže za svoju porabu samo družbin cigaretni papir, od koga je u istom razdoblju unišlo našoj družbi 389 kruna i 67 para. Gosp. Gamulin šalje od 1. julija napried cigaretni papir u omotima od kg. napred prosto poštarine sa 3% popusta. Eto tako je olakkoćena prodaja cigaretnog papira. Doznajemo dalje, da nekoja gg. trgovci u Dalmaciji, n. pr. Marko Zanko u Kotoru, u svojoj trgovini prodaje jedino družbine cigaretne papiriće. Tako bi morali činiti svi narodni trgovci. — Napried za družbu!

Njemačka drž. škola u Puli – za 16 Niemaca!

Da je širokih rukava austrijska uprava, kada se radi o ustrojenju njemačkih škola, nije potrebno naglašivati, to je znano i vrabcima na krovu. Za par njemačkih doseljenika odmah je pripravna zidati palače, pa će tako to i u Puli učiniti, jer je stavljeno u proračun ove g. 100.000 kruna kao prvi obrok za zidanje te škole.

Školske godine 1902./3. polazilo je tu školu u Puli, koja je razdieljena u 8 odiela 16 djaka, koji su se priznali Niemcima tako, da na svaki odiel odpadaju po 2 djaka. Osim Niemaca polazilo je tu školu 358 dječaka talijanske (izrodne), te 124 djaka hrvatske narodnosti!

Uprkos tako velikome broju djaka hrvatske i talijanske narodnosti, na toj školi nepoučava se hrvatski ni talijanski niti kao slobodan predmet.

Radi toga bi dobro bilo, da se u tom pogledu na vrieme učine koraki, da se i na toj školi počne učiti hrvatski barem kao slobodan predmet.

Znano nam je iz pouzdanoga izvora, da se to neće doseći sve dotle, dok se neganemo sami. Vlada je naime zadovoljna dokle šute u tom pogledu Hrvati i Talijani; ona se neće svojevoljno maknuti, te se mora zahtjevati. Odlučujući faktori su u tom pogledu protivni koli nami Hrvatima toli Talijanima samim, a to će se događjati sve dotle, dok neotvore oči oni, koji pogodjuju njemstvu u primorskim pokrojinam. Pamet, pamet gospodo talijanski vlastodrżci, nemojte mrziti Hrvate, jer ćete morati ljubiti njemačku batinu skupa s Hrvatima. Mičimo se dakle u Puli barem za tu malenkost.

Dvostruka 25godišnjica.

Naša rodoljubna Dolina proslaviti će još tečajem ove godine dvostruku 25godišnjicu važnih dviju događjaja za onu občinu i za našu Istru.

Ove godine ističe naime 25 godina, što bijaše tamo ustrojena narodna čitaonica, koja se kasnije pretvorila u čitaonicu i pjevačko družtvo „Vodnik". Proslaviti će nadalje 25godišnjicu glasovitoga tabora, koji bijaše tamo sazvan i obdržavan dne 27. oktobra 1878. Na tom taboru sakupilo se preko 8000 duša, što bijaše za ono doba upravo ogroman broj.

Za uspomenu na taj tabor postavili su dolinski rodoljubi i političko družtvo „Edinost" na uzvišenom mjestu usried sela kameniti spomenik.

Odbor družtva „Vodnik" zaključio je, da će proslaviti dne 13. septembra o. g. svečanim načinom 25godišnjicu obstanka svoga družtva i 25godišnjicu tamošnjega tabora.

Odbor je pozvao i odbor pol. družtva „Edinost" u Trstu, da se pridruži toj riedkoj proslavi, čemu će se stalno odbor „Edinosti" odazvati. Čujemo dapače, da se pripravljaju i druga narodna družtva u Trstu na izlet za onaj dan u rodoljubnu našu Dolinu.

Osim proslave rečenih 25godišnica biti će tamo i druga svečanost istoga dana. Družtvo „Vodnik" blagosloviti će naime svoju novu zastavu.

Mi upozorujemo već danas rodoljube naše širom Istre na tu riedku svečanost, te se nadamo, da će se dne 13. septembra t. g. naći u Dolini većina narode naše inteligencije.

* * *

Za svečanost u Dolini priglasila su se do sada iz Trsta sliedeća narodna družtva: političko družtvo „Edinost", „Delalsko podporno družtvo" sa zastavom, te „Slovansko pevsko družtvo" s čitavim zborom. Nadamo se, da će se tim družtvom pridružiti i druga tamošnja narodna družtva kao što i ostala naša družtva iz susjednih mjesta Istre.

Tršćanski rodoljubi kane prirediti toga dana u velikom broju izlet u Dolinu i to posebnim vlakom do Boršta, a odatle pješke u Dolinu. Toliko na znanje našim narodnim družtvam u Istri.

Našim občinarom za primjer.

Poznata je činjenica, kako talijanske občinske uprave u Istri neciepidlačare mnogo, kad im valja dati kakvu podporu za talijansku prkos-gimnaziju u Pazinu; za glasovitu „Lega Nazionale", za talijanski konvikt u Kopru, za talijanska sveučilištna družtva u Gracu, Beču, Inomostu itd. Pri tomu negledaju rečene uprave na svoje prazne blagajne ili na siromaštvo svojih suobćinara. Nepita se tuj, što će reći na to občinari, što carske a što zemaljske oblasti. Neboli ih glava za nikoga i za ništa, jer znaju, da proti njihovim odlukam neima prigovora, a kad bi ga i bilo, zatvoriti će predpostavljene oblasti i carske i zemaljske ako treba i oba oka.

Ali ta sloboda vrieđi samo za talijanske občinske uprave, nipošto za hrvatske i slovenske. Nad ovimi bdije neprestano o t č i n s k o oko c. kr. i zemaljskih oblasti.

Njihove se zaključke ukida službeno ili usljed prigovora, pa bili ti zaključci i najnedužniji — samo ako neidu u okvir veliko-talijanskih težnja.

Koliku uživaju u tom pogledu slobodu talijanske občinske uprave u Istri, pokazuje nam primjerice dnevni red za buduću sjednicu netom izabranoga zastupstva občine Humak (Umag).

Na dnevnom redu te sjednice nalazi se medju ostalim i predlog občinskoga vieća, da se nabavi na občinske troškove zemljište u selu Kmeti (po njihovu Metti) gdje će se graditi na občinske troškove talijansku pučku školu, koju će uzdržavati nesretno talijansko družtvo „Lega Nazionale".

Nema dvojbe, da će ono občinsko zastupstvo prihvatiti predlog občinskoga vieća.

Tako će se na teret svih občinara nabaviti zemljište za talijansku školu; graditi će će na teret svih občinara tu školu i gotovu predati „Legi" da njom upravlja.

Ustanovljenjem talijanske škole u čisto hrvatskom selu Kmeti počinjaju naši krvni dušmani prosti zločin na našem narodu Istri, jer oni idu za tim, da ga raznarode, da ga otudje, da ga moralno i materijalno unište.

Pošto neima na žalost proti takvom zločinu ni paragrafa ni pedepse, preporučamo našim narodnim občinam, neka sliede primjer občine humske i neka stvaraju slične zaključke na korist naše zapuštene dječice, u prilog naše plemenite „Družbe", koja nije nikakvo raznarodjujuće, političko ili zločinsko, već čisto, čovjekoljubivo i plemenito prosvjetno družtvo.

PODLISTAK.

Paćuharije.

Faljen Isus i Marija! — Ne očekujte danas od mene, dragi čitatelji, ni artikuli de fondo, ni telegrami, ni respudence aperte; ne pitajte ni za zdravlje, ni za žep, ni za nikakove druge cirkunstance, već ponizno i rasegnano slušajte svega i svačesa po malo.

Habemus papam! I repci na kupam već to znadu, a bite virovali vi, da ja nis toga zna do prikojučer? Mi smo u Raši kaj zgubljene ovce, kad imamo bukaletu, za drugo ne marimo; papa jedan, papa drugi, nami je jušto sve jeno. I ja mislim da imamo blizu pravo, jer najzad ča — papa mora biti vajk u Rimu, mora virovat ča mu drugi govore. Ča se pak od nas govori, sv. otac sigurno zna, ali ča se s nami dela i kako se s nami postupa, toga papi sigurno ni nijedan još povida. A kako bi i moga povidati, kad svi jugoslaveni nimaju ni jenoga svoga grdinala u Batiknau! Da more naš vrhovni pastir vidit našu sirotinju, proštudijat malo funcijone naših misti i još ča drugo, ja mislim da bi u dvajset i četiri ure učinija šentencu interlokutoriju i juśticiju šomariju. To bi se sve na jedanput privrinulo, sve bi letilo gambe levade, a mi bi vikali na sva usta „imamo papu!" Ali do toga na žalost ne more i neće doći nikada i mi se moramo kuntentati kako riva, a najviše ča moremo učiniti, moremo zakantati, „nosim zdravu mišicu!"

Raša i Balota. „Posušila se je Raša, propa je Balota", govore po ciloj Puljšćini, a vi pametni ljudi sudite ako je to istina.

Malini na letriko. Pred lito dan počeli su mliti u Ližnjanu, a sad je već misec dan, da se vrte u Marčani i osam dan u Krnici. Ki bi bija reka za naših mladih lita, kad smo svi hodili na Blaz i u Rašu, da će doć vrime kad budemo mogli svu tu komodità imati kod kuće? Ki bi bija reka u onoj lepuhi, da će žena dvajset lit kašnje u zori požeti šenicu, do marende ju stući, in do e do kvatro sa mliti, a za užinu već makarune kuhati? Nijedan sigurno, ali stvar je danas na videlu palpabile i taštabile i niga ki bi joj prigovorija. Makine drncaju, kola se vrte, malini melju a tuto vapor, a ljudi zadovoljni koj nikada nose u zvizde one dobrotvore, ki su uveli u naše paize te nove i prekorisne invencijone. Prekratko je vrime da moremo danas na dugo i na široko govoriti o tim lipim malinima; na ta argumenat vratili ćemo se još u buduće, intanto tecimo svi ki imamo ča mliti u maline na letriku, da se odužimo i da dademo kuraja našim dobročiniteljem, a barba Vitorijo će nam još ča lipoga skuhati. On će reći per ežempio da bude stupa za far i stupa za far će biti učinjena. Kuraja!

Frminanti sv. Cirila i Metoda. Lipa stvar i od velike koristi — roba numero uno! Ki kupuje ove žigice, koristi svomu narodu, on daje šoldin za onu siromašnu dicu, ka su bez škole i nauka, a takovih je u našoj Istri 17 miljari. Po svim selima, po svim butigama, apaltima i oštarijama neka budu žigice družbe sv. Cirila i Metoda; gdi nima tih, tamo ne idite. Ki ne produje i ne kupuje naše fulminante, ono ni naš čovik, k tomu ne hoćite — ki ne da tebi koristi, ne daj ni ti njemu. Narod bez škola jest narod bez budućnosti, bez nauka se ni malini na letriku, ni stupe za far ne delaju. I o tome još u buduće, per momento kupujte svi žigice družbe sv. Cirila i Metoda.

Delegacijoni. Zašto ni Marko Gobov fetivi deligato? On je reka ovako, da on nije stija to acetati, jer kad bi ga fetivoga učinili, nebi Vižače toliko napridovale i on ne bi već moga rinuncijati, a tako da Vižače imaju čuda više progresa i da on more rinuncijati karigu od deligata kad ga je volja. — Tu sam finija, sad se morate malo smijati!

A ča pak Martin? On je čovik od relijona, on služi bez plaće, samo za onor, jer da ni njega, Marčana bi pošla remengo. Aviva Martin, korpo de baco!

De šakratarijato. Barban ima punu vriću kurenti na misto šakratarijata — koga će izabrati, još se ne zna. Ali da ne bi našile čakule i barufa, pozivljem Pavu Špadu neka po vrimenu opaše bajunetu i neka kako praz busne svakoga, ki bi ča naopako govorija.

Fine finoram prosuja se već po svud glas, da će ovu, drugu šetemanu početi zabadati pikete za tramvaj na letriku Pula-Muntić.

Les Ballotes des Rases.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Kamo neseš Jurino tu škropilnicu?
Jur. Nesen ju jušto creskoj vlasteli za oganj gasit.
Fr. Al to je za škropit pal na trsju ale ti na lozi.
Jur. Kada nimaju bolje za oganj gasit, bit će i ova dobra.
Fr. Imaš i ti pravo!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Izborna borba u Trebinju (Rovinju). Poznata je činjenica, da su skoro u svih talijanskih gradićih Istre po dvie talijanske stranke, koje se često puštaju u medjusobnu borbu povodom izbora občinskog zastupstva. Takove stranke obstoje u Kopru, Bujah, Vodnjanu, Izuli, Piranu, Rovinju itd. Te se stranke razlikuju tim, što je jedna gospodska, obično vladajuća, dočim je druga poljodjelska ili kopačka i zanatlijska. Ova posliednja nemože u većini slučajeva da snaša gospodskih hira i njihove samovolje pak se podigne, da izbaci sa sebe gospodski jaram.

Takve dvie stranke postoje i u Rovinju. Gospodskoj stranci stoji na čelu talijanski radikalac i zastupnik Bartoli i njegove podrepnice, dočim vodi kopačko-zanatlijsku stranku poznati prijatelj siromašnog pučanstva veleč. g. Bernardo Malusà, svećenik i predsjednik tamošnje kršćansko-socijalne stranke.

Obje ove stranke stupiše u izbornu borbu za obnovu občinskog zastupstva. Izror za III. tielo trajao je dva dana i to 20. i 21. o. mj. Izborna borba bijaše jako žestoka, jer je glasovalo njih 541 za talijansko-liberalnu, a 378 za talijansko-kopačku stranku.

Koli u prvom toli u drugom tielu pobjedila je takodjer gospodska ili takozvana liberalna stranka i tako je ostala većina gradjanstva bez ijednoga zastupnika u gradskom zastupstvu.

Značajno je za naše istarske i u obće primorske odnošaje, što su c. kr. činovnici, imajući pravo glasa u III. tielu glasovali za talijansko-liberalnu i radikalnu stranku, premda je pučka ili kopačka stranka veoma odana državi i dinastiji.

Hrvatski jezik kod okružnog suda u Rovinju. Dne 22. prošlog julija obdržavale se dvie razprave u Rovinju radi tučnjave, koja se dogodila u Kringi na Uzkrs ove godine. Kod obih razpravah bio je sudbeni ovor sastavljen od c. kr. savjetnika Harabaglie, kao predsjednika, c. kr. savj. dr. Sancina i bar. Falke, te c. kr. pristava Orlića, kao sudaca, a c. kr. prislušnika dr. Perčića kao zapisničara. Obtužbu je zastupao c. kr. drž. odvj. dr. Zencovich.

Kod prve razprave bio je braniteljem odvj. dr. D. Trinajstić, te se ova vodila u hrvatskom jeziku, u koji je bila prevedena i obaviest občinskog glavarstva u Tinjanju sastavljena u talijanskom jeziku, a podpisana od načelnika Križmanića.

Kod druge razprave bio je braniteljem odvj. dr. Depiera. Obtuženici i svjedoci govorili su izključivo hrvatskim jezikom. Pa gle čuda! na jednom je sudbeni dvor zaboravio hrvatski jezik, pak je glavnu rieč vodio bivši bačvar Moscarda, kao tumač hrvatskog jezika.

Iz Žminja nam pak poručuju, da su se dne 20. t. mj. obdržavale dvie razprave kod istoga okružnoga suda proti nekim ondješnjim občinarom. Obtuženi i svjedoci govorili su izključivo hrvatski, a sudbeni dvor su sačinjavali: bivši bačvar Moscarda, kao tumač hrvatskog jezika, c. kr. savj. Harabaglia, kao predsjednik, c. kr. savj. dr. Sancin i Rode, te c. kr. pristav Orlić, kao sudci, a c. kr. prislušnik dr. Perčić kao zapisničar. Obtužbu je zastupao drž. odvj. dr. Zencovich.

Obtužbu se nije pročitalo u hrvatskom jeziku, akoprem obtuženi drugog nemadu i akoprem je bar jedna obtužnica bila sastavljena i u hrvatskom jeziku. Kažu nam, da je nakon preslušanja svjedoka predsjednik nešto dugo čitao u talijanskom jeziku, česa svega obtuženici nisu razumili, nit njim je bilo u njihovom jeziku razumačeno.

Tako se eto u Austriji kroji Hrvatom pravica u XX. vieku! Tako se od sudbenih oblasti poštuju državni temeljni zakoni i bezpotrebno razbacuje državni novac, i tako upravne oblasti znadu štititi iste zakone.

Nas je pak stid, što takvom gaženju zakona i narodnih prava kumuju ljudi naše krvi i jezika, od kojih neki bi mogli a neće na kraj stati takvoj zloporabi, a drugi pasivno trpe, da se takve nezakonitosti uz njihovo sudjelovanje vrše.

Iz Rovinja nam pišu dne 24. o. m. da je onoga dana preminula sestra zemaljskoga kapetana gdja. Kat. Campitelli u liepoj starosti od 71. god. Pokojnica bijaše vrlo milosrdna i dobra srca osobito napram siromahom i zapuštenim, radi česa je uživala općenito štovanje. Zemaljski kapetan nije imao do nje bližega rodjaka, te ga je radi toga ova smrt silno potresla. Pokojnici vječni pokoj, a g. zem. kapetanu povodom težkog gubitka naše saučešće.

Naši u Ameriku, Talijani u Istru. I neki dan bila je u Rovinju razprava proti nekim Istrijancem i jednom Dalmatincu radi tučnjave zavedene proti Talijanom, koji su se iz kraljevine dokla tili amo, da si zasluže kruh. Medjutim isto ovih dana izselilo se nekoliko Boljunaca u daleku Ameriku, jer ovdje nisu mogli doći do zasluže. Tako se eto sistematično ubija naš narod.

Iz Kanfanara primili smo podulji opis razprave, koja se je obavila pred porotnici u Rovinju proti obtuženicima naše krvi i jezika. Zanimivo, izviešće donieti ćemo radi nestašice prostora u budućem broju.

Pazinski kotar:

Izbori u Žminju počeše jučer u III. tielu, te traju i danas. Jučer je imala hrvatska lista 146, a protivna 31 glas. Današnji uspjeh nije nam poznat.

Javni sastanak u Modrušanih — Žminj priredilo je političko družtvo za Hrvate i Slovence u Istri dne 23. t. mj. u svrhu pogovora za predstojeće občinske izbore. Sakupio se liepi broj naroda iz sve Žminjšćine, te kita prijatelja iz Pazina, Pule, Kanfanara, Savičenšćine itd. Predsjedao je družtveni podpredsjednik g. dr. D. Trinajstić, a nagovorili su sabrani narod gg. dr. Kurelić, dr. Zuccon, Ivan Mogorović-Zabrežan, Niko Butković i dr. Červar. Govornici bili su pozorno slušani, a njihovi govori često izprekidani burnimi „živio" i uzklici: „Nećemo Talijana, niti Krnjela". Sastanak se svršio u najboljem miru, a iza toga jesu prijatelji iz Pule razveselili narod sa nekoliko skladno izpjevanih zborova na shodu gostoljubivog Jurja Modrušana, koji njih je pogostio dobrom čašom vina.

Občinskim tajnikom u Tinjanu bio je imenovan — kako doznajemo iz prijateljske strane — jedan od kolovodja tamošnje talijanaške stranke, neki Depiera.

Znatiželjni smo, kako će načelnik Križmanić s takvim tajnikom sačuvat hrvatski značaj one občine — kako je to on opetovno i sam izjavio.

Proširenje talijanske realne gimnazije u Pazinu. U zadnjem zasjedanju istarskoga sabora i to u drugoj sjednici dne 29. decembra 1002. stavio je zemaljski odbor predlog sa odnosnim izvieštajem, da se talijanska realna gimnazija u Pazinu proširi na višu realnu školu. Taj izvieštaj pročitao je prisjednik zemaljskoga odbora g. Tomasi a predjednik je na koncu izjavio, da će taj predmet doći u dnevni red u jednoj od budućih sjednica.

Konačni predlozi zemaljskoga odbora glasili su:

1. Sačuvav sadašnji značaj zemaljskoj realnoj gimnaziji, dodaju se istoj 5., 6. i 7. razred više realke;

2. opunovlašćuje se zemaljski odbor, da poduzme shodno, a da se već početkom buduće školske god. otvori 5. razred;

3. ime zavoda će glasiti od sada: „realna gimnazija i viša realka pokrajinska u Pazinu".

Predmet taj nije došao više na dnevni red, jer je ono zasjedanje imalo do sada — kako je poznato — samo dvie sjednice.

Predmet taj nije dakle sabor razpravio niti dotične predloge primio.

Sada dozuajemo iz talijanskih novina Primorja, da je ministarstvo bogoštovlja i nastave dozvolilo, da se pokrajinska realna gimnazija u Pazinu počekom školske godine 1903.-1904. pretvori u podpunu srednju školu i da se postupice otvori tri viša razreda realke.

Pošto si mi tu dozvolu minist. nemožemo protumačiti — jer predmet nebijaše u saboru razpravljen ni predlozi prihvaćeni — pitamo sve one, koji su pametniji od nas, da nam izvole protumačiti i dokazati, kako je moglo doći do proširenja zemaljske talijanske prkos-realne gimnazije u Pazinu?

Porečki kotar:

Pravo javnosti. Ministarstvo bogoštovlja i nastave podielilo je pravo javnosti jednorazrednoj pučkoj školi družbe sv. Cirila i Metoda u Vabrigi — kotar porečki.

Koparski kotar:

Sa Vrha kod Buzeta primamo: Dne 4. kolovoza t. g. došao je ovamo mnogočastni gospodin Ante Kalac, dekan iz Buzeta, da blagoslovi temelj novomu zvoniku, što su ga Vršani odlučili sagraditi. Ljudstva je bilo mnogo, koje je pomnjivo slušalo hrvatski blagoslov temeljnog kamena i na rieči, koje je prozborio mnogočastni gospodin nadžupnik puku, tumačeć im onaj latinski moto: „Vivos voco — mortuos plango — fulgura frango", t. j. žive zovem — mrtve plačem i razbijam oblake, preporučujuć im neka uz zvonik odluče sagraditi i crkvu sa orguljami.

Vrh je, kako samo mjestno ime kaže, baš prigodno mjesto za zvonik i za crkvu. Kad bi u Vrhu još sagradili hrvatsku školu pa imali učitelja, orguljaša te k tome jošte župni stan uz župnika, bila bi milina ovamo dolaziti u nedjelje i blagdane k sv. misi, jer sa visokog mjesta čulo bi se zvono od Bresta do Pazina pozivajuće vjernike k službi božjoj!

Vršani napried! Probudite se za hram božji i narodnu prosvjetu, ne budite zadnji.

Vršan.

Procvala jabuka u augustu! Primili smo jučer poštom svježi cviet jabuke, koji je nadjen zajedno sa osušenim sadom na vrtu gosp. Antuna Mikca (Batelje) u Brestu. Čudna igra naravi!

Voloski kotar:

Udruga sv. Mihovila u Rubeših — občina Kastav. Poznato je, da je od nedavna ustrojena u Rubeših za županije Rubeši, Spinčići, Jurčići, Matulji, Trinajstići „Udruga sv. Mihovila" sa zadaćom, da podupire svoje bolne članove i obitelji umrlih članova, i da se članovi medju sobom naobraziva ju. Ta udruga slavila je dne 2. t. m., prvu nedjelju mjeseca kolovoza, svoju godišnjicu. Na molbu uprave udruge došao je toga dana veleučeni g. dr. Lujo Čiković k sv. Mihovilu, i tu u crkvici posvećenoj tomu borcu Božjemu, odpjevao sv. misu, držao krasnu propovied, i blagoslovio družtvene znakove za članove družtva. Crkvica bila je dubkom puna. Zajedno sa misnikom svi su se pomolili Bogu i sv. Mihovilu za dobro udruge svih njezinih članova i pripadnika ovih. Po podne sabrala se je većina članova u družtvenih prostorijah u Rubeših. Sabrani dali su si pripeti na prsa družtvene znakove, kod velike većine okrašene hrvatskom trobojnicom, i odputili se skupno u Srdoče. Složnu braću, i tako okrašenu, liepo bijaše vidjeti. Na mnoge mladje do tad nečlanove je taj dan toli djelovao, da su se odmah učlanili, i povećali četu izletnika u Srdoče. Tu su jih dočekali mnogobrojni prijatelji, pak su skupno probavili nekoliko ura pjevajuć, razgovarajuć i u obće veseleć se. — Dne 23. t. mj. obdržavala je „Udruga" izvanrednu glavnu skupštinu, da izaberu novoga predsjednika i jednoga člana odbora, pošto su se prvanji na svojih častih zahvalili. Predsjednikom bio je izabran Vjekoslav Sinčić iz Tonetići u Rubeševoj, a članom odbora Mate Mavar iz Jurčićeve. Želimo vrude, da udruga i sa ponekle promjenjenom upravom čim bolje napreduje, kako se čvrsto nadamo da i hoće!

Veselica u Podgradu, najavljena za 16. t. m., prošla je jako dobro. Dvorana u gostioni Dragutina Vičića, doista nevelika, bila je pronapunjena, a i na vratih i pred njimi bilo je mnogo ljudi. Uredjenje pozorišta ima se glavno zahvaliti vrstnomu za takve stvari Tihomilu Jenku. Kod blagajne bile su gospodja dr. Bilek i gospodjica Stanić. Tamburanjem i pjevanjem ravnao je hrušički organista. Maleni mješoviti koli tamburaški toli pjevački zbor odigrali su odnosno odpjevali sve točke programa na obće zadovoljstvo. Skoro sve konade opetovali su na zahtjev prisutnih. Igru „Bašće Novice" (Čitajte Novice) odigrali su gospoda Fran Čak i Stjepan Firm i gospodične Marija Tolstovršnik i Anica Domojsa jako dobro. Igrica potiče iz doba probudjivanja slovenskoga naroda, iz one dobe, kad se je sa strane c. kr. službenika uzimalo za grieh i to, što se je čitalo „Novice", kojimi je pok. „oče domovine" Bleiweiss počeo bio buditi slovenski narod k samosvjesti. Izvan programa predstavljao je Stojan Jenko „Capina" (vagabunda"), koj je onako otrcan i natrušen izpjevao njekoliko capinskih kitica. I ta predstavica zadovoljila je prisutne tako, da je „Capin" morao opetovati jedan dio svoje „umjeće". Iza toga igralo se je „tombola", kod koje je bilo izrečkano više dobitaka većinom darova pojedinih osoba. Čisti dobitak išao je obitelji ubijednoga Stanića od jednoga ludjaka. — Dosad nejma Podgrad zgodne dvorane za zabave. Na skoro će ju imati. Gradi se „Narodni dom" i već se skoro dozidjuje. U njem bit će prostrana dvorana, dostatna za tamošnje prilike. U novih prostorijah davati će se stalno zabave po podne, poslie blagoslova, tako da će moći veći krug ljudi prisustvovati zabavam, i kod njih se ne samo zabavljati nego i izobraživati i oplemenjivati. Bilo čim prije!

Lošinjski kotar:

Požar občinske palače u Cresu. Iz Cresa nam javljaju, da je tamo izgorila dne 21. o. mj. do temelja občinska palača. Požar je nastao okolo 2 sata po polnoći i to pod strehom rečene palače. U palači nalazio se je občinski ured, poštanski ured, prostorije talijanskog čitalačkog družtva „Gabinetto di lettura" i tri privatna stana. Palača je vlastničtvo občine. Osjegurana bijaše za 60.000 kruna dočim ima štete okolo 80.000 kruna.

Na licu požara sgrnulo se silno občinstvo, te se je pokušalo sa gasitbom, nu nit su štrcaljke vriedile niti bijaše sposobnih spasitelja. Občina je brzojavila za pomoć carskoj mornarici u Pulu odakle je stiglja jedna torpednjača sa potrebitom spravom u 6 sati poslie podne kadno nebijaše više pomoći.

Od požara spasilo se je občinski arkiv i blagajnu, u kojoj nebijaše dosta novca.

Občinska palača bijaše liepa zgrada na prostranom trgu te da je bilo brze i zpretne pomoći, bilo bi se dalo vatru pogasiti.

Ova nesreća morala bi opametiti i one naše Cresane, koji još vjeruju i slieno sliede tamošnju vlastelu i kolovodje talijanaške stranke.

Nezna se doduše kako je nastao požar, ali to se znade, da je uprava onoga grada posve zanemarila svaku pripravu za eventualnu nesreću od požara.

Tamo nebijahu za porabu občinske štrcaljke nit bijaše osoblja, koje bi znalo s njimi ravnati. Danas imadu i sela svoje štrcaljke a svako poveće mjesto imade uredjeno vatrogasno družtvo. Svega toga nema grad Cres, koji je najveći na kvarnerskih otocih i koji hoće da bude napredan i prosvietljen.

Za upravitelje grada Cresa, za cresku gospodu, za tamošnju vlastelu nepostoje ni zakoniti propisi o ustrojenju vatrogasnih družtava i obrani proti požarom, premda postoji odnosni zakon već preko 20 godina.

Creska gospoda imadu prečijeg posla nego li da se pobrinu za sigurnost osobe i imetka od požara. Njim se vrti uvjek po glavi, kako će one naše čestite gradjane — kopače raznaroditi i otudjiti svomu narodu, a kamo li da bi se pobrinuli za to, da ih zaštite i obrane od požara.

Naši vriedni Cresani mogu odatle razviditi koliko se za njih brinu vlastela i ono par smutljivaca, koji bi htjeli, da nestane i zadnjeg hrvatskog kopača u gradu Cresu.

Cresani! otresite se takovih gospodara, pak uzmite upravu občine u svoje ruke!

Iz Baške. „Hrvatska Čitaonica" priredila nam je i ove godine ugodne zabave uz sudjelovanje mladih gospodjica, kćeri baščanskih rodoljuba, koji stanuju na Rieci. Pod nadzorom i ravnanjem velevriedne učiteljice gdjice. Bazilije Frančić odigrale su mlade gospodjice sve točke na sveobće zadovoljstvo.

Nastupio je i tamburaški zbor mladih djevojčica iz Baške, koje su pomno i točno

prebirale na srebropojnim žicama narodne komade.

Pohvaliti nam je i muzko diletante, koji su mnogo bolje nego li do sada odigrali svoje uloge.

Sve točke programa izvedene su najpreciznijom točnošću, te se je občinstvo podalo živahnom odobravanju, na čiji su se zahtjev mnoge točke morale ponoviti. Cielom je dvoranom vladalo uzhićeno veselje i razdragana radost, kojoj se nismo nadali, jer su nekoji naši išli na liepak onim, ljudem, koji podkopavaju temelj „Hrvatske Čitaonice".

Uspjeh, koliko moralni toliko materijalni, bio je najpovoljniji. Od čistog dobitka namienjena je polovica našoj „Čitaonici", a druga polovica „Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu".

Razne primorske viesti.

Premjene činovnika poštanske struke. Ministar trgovine imenovao je gradjevnim pitomci na poštanskom i brzojavnom ravnateljstvu u Trstu svršene tehničare gg. Alfreda Dejaka i Franu Gregorutti-a.

Nadalje imenovao je isti ministar g. Frana Fabiani-a, poručnika u miru i g. Frana Przystavskega, podčastnika c. i kr. mornarice u Puli pošt. asistenti u Puli. Premješteni su: pošt. kontrolor g. Ivan Bonetta iz Pule u Trst; pošt. oficijali: g. Maks Donadini iz Maloga Lošinja u Trst, g. Vilim Kahn iz Rovinja u Trst; pošt. asistent Hektor Lister iz Pule u Rovinj; pošt. pomoćna činovnica Roza Schlebnig iz Matulja u Bohinjsku Bistricu i privremeni pomoćni činovnik g. Josip Loik iz Maloga Lošinja u Matulje.

Trst.

Otvorena mjesta kod financijalnih oblasti. U djelokrugu c. kr. financijalnoga ravnateljstva u Trstu razpisana je provizornim putem služba financijalnog komesara u IX. plat. razredu, te financijalnoga perovodju u X. plat. razredu. Molbe valja uložiti u roku od 4 čedna na predsjedničtvo c. kr. financijalnoga ravnateljstva u Trstu.

Nova oklopnjača „Babenberg" c. i k. vojne mornarice. U nedjelju u jutro zaplovila je novosagradjena oklopnjača „Babenberg" c. i k. vojne mornarice izpred brodogradionice sv. Marka u Trstu, da kuša svoju brzinu. Pokusi su trajali više sati u tršćanskom zaljevu a uspjeh nadkrilio je očekivanje tehničko-nautičkih strukovnjaka, koji su tim pokusom prisustvovali.

Nova oklopnjača koja imade 12.000 konjskih sila, sačinjavati će sa oklopnjačami „Arpad" i „Habsburg" iste mornarice, najmoćniji odio austro-ugarske mornarice.

Književne viesti.

„Zimsko Sunce". Doznajemo iz najpouzdanijeg vrela, da je Emin — Carevo „Zimsko Sunce" već doštampano te da će se za koji tjedan začet razpačavati. Još su nam svježe u pameti one burne ovacije, koje je zagrebačko občinstvo priredilo našemu vrlom Eminu i one krasne kritike, kojima je zagrebačko i u obće cielo hrvatsko novinstvo popratilo Carevo djelo pa je zato dužnost napose nas Istrana, da si svi nabavimo to remek-djelo Carevo — u kojem se zrcali naš narodni pokret i kremen-značaj naših poštenih Primoraca.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave: Veleč. g. Peršić Fran sakupljenih K 8·14 kod „Munskih pčela".

Ukupno danas . . . . . K 8.14
Na račun ove godine izkazano . „ 409·59
Sveukupno K 417·73

Za obitelji nastradalih žrtava u Banovini primio je g. Gj. Vučković u Trstu od g. Nika Gamulin K 7 i od veselog družtva Primoraca i Gorana u Varaždinskih Toplicah K 60, ukupno K 67. (U posliednjem broju pod ovim naslovom uvrštenó bijaše, da je g. Gj. Vučković primio razne iznose, dočim je imalo stati da je primio samo od g. F. K. K 50 i od g. Sisgoreo (Sole) K 9·10, a ostale iznose primila je pouzdana osoba u Pazinu.)

Politički pregled.

U Puli, dne 26. augusta 1903.

Austro-Ugarska.

Dugotrajna kriza u Ugarskoj pomiče se vrlo sporo k svojoj riešitbi. Prošlih dana boravio je kralj u Budimpešti te tuj viečao sa predsjednici obijuh sábora i sa vidjenijimi muževi sviju stranaka. Ta viečanja ostala su do sada bezuspješna, te će se ista nastaviti u Beču, kamo je car pošao.

U Kranjskoj bio je izabran državnim zastupnikom poznati dvorski savjetnik Šuklje na mjesto odstupivšega zastupnika narodno-katoličke stranke Vencajza.

Kod naknadnog izbora za hrvatski sabor u izbornóm kotaru Daruvar bio je izabran vladin kandidat madjaron dr. Kürschner.

U izbornom kotaru Zlatar borila su se za mandat dva opozicijonalca i to naš zemljak Eugen Kumičić i barun Juraj Rukavina. Žalostno je, što se oporba nije mogla složiti u osobi kandidata te složno birati bilo koga. Ovako pruža narodu sramotan primjer discipline a vladi priliku, da prodre sa svojim kandidatom. — Predsjednik hrvatske opozicije dr. Brešćenski položio je predsjedničku čast. Eto gotovoga razdora u složnoj opoziciji prije nego li je bila sloga provedena!

Razni dogedjaji.

U Rimu preminuo je general Menotti Garibaldi, sin pok. talijanskoga rodoljuba i junaka Josipa Garibaldija. — U Londonu je preminuo ministar lord Salisbury. — U Macedoniji kuha na sve strane. Ustaše rade neutrudivo na sve strane te napadaju i pliene što njim pod ruke dodje. Dnevice dogadjaju se okršaji medju njima i turskimi vojnici te nije nade da bi mogla Turska uzpostaviti red bez da neutječu u posao i druge interesirane vlasti. Krv teče tako rekuć na sve strane, a dokle se tako dogadja, nije o miru govora.

Razne viesti.

Umirovljen. U službenom listu hrvatske vlade čitamo, da je trajno umirovljen naš zemljak g. Josip Martinolić, profesor kr. velike gimnazije na Sušaku.

G prof. Martinolić vršio je častno težku profesorsku službu dugi niz godina prije na kr. gimnaziji na Rieci a sada do umirovljenja na istoj gimnaziji prenešenoj na Sušak. Prof. Martinolić — rodom Lošinjanin — spadao je medju najobljubljenije učitelje onog zavoda te će naša mladež duboko žalit što gubi onako odlična učitelja i plemenita savjetnika, komu želimo iskreno, da bi uživao još mnogo godina u krugu svojih milih valjano zasluženu mirovinu.

Varanja izseljenika. Iz Steubenwille, Ohio, pišu newyorškom „Narodnom Listu": Ovamo je došao u mjesecu ožujku ove godine neki magjarski židov Ignac Kraus, koji se je izdavao za Slovaka; te za nekakovo osjeguravajuće družtvo u Pittsburgu vabio radnike, da se tamo osjeguraju i ujedno otvorio poslovnicu, da će on novce u domovinu odpravljati. Do 50 hrvatskih radnika je osjegurao i svaki mu platio po šest dolara 50 centi. Kasnije se izpostavilo, da je to družtvo švindlersko i da je predsjednik u Pittsburgu stavljen u hlad pod čvrstim lokotom, a naš Kraus jedne noći nestade. Nu nije on samo od one pedesetorice odnio po šest i pol dolara, već je odnesao i ljudima novce, što su ih krvavo zaslužili i njemu povjerili, da ih u domovinu odpravi. I taku plaču nekoji za svojim dolarima a najviše Slovaci, dočim od naših Hrvata trojica, i to za svote od 41, 35 i 20 dolara. Čuvajte se, braćo, ovakovih varalica.

Ivan Tonković piše za puta u domovinu iz Hamburga, da je kod nekog židova kupio voznu kartu i platio mu željezničku kartu do New Yorka, ali kad su došli na dipo, židov traži od njega još 8 dolara, koje mu je morao platiti.

Simo Izbović iz Dreznice od 5. srpnja piše, da je u Pittsburgu kod jednog agenta kupio voznu kartu i platio od Pittsburga preko New Yorka do Rieke 49 dolara 85 centi, a kad je došao do Milana, onda je morao još 40 kruna do Rieke platiti.

Talijanski podanici — krivotvoritelji novca. Iz Rieke nam pišu, da je tamošnje redarstvo uhvatilo dva talijanska podanika, koji su krivotvorili austrijski novac. Jedan od tih dotepuha iz blažene zemlje zove se Fran Bruno 40 god. star, rodom iz Katanije dočim je drugi, Salvator Guerrera 58 godina star, rodom iz Mesine. Obojica su okrivljeni radi krivotvorenja i razpačanja krivog nikelovog novca. Redarstvo je našlo u njihovom stanu materijala za pravljenje našiš forintača i kruna i nešto gotova novca za razpačavanje.

Redarstvo je predalo obojicu državnomu odvjetničtvu.

I tako nas Italija usrećuje svojimi radnici, koji su poplavili sve naše primorske gradove, fabrikanti krivoga novca, anarhisti, slobodnimi zidari itd. itd. U istinu nas usrećuje ta blažena naša saveznica!

Novi obrtnički nadzornik za Istru i Dalmaciju. Javili smo onomadne, da da je cesarska vlada imenovala za Istru i Dalmaciju obrtničkog nadzornika II. razreda u osobi mjernika g. Ak la Pellegrini-a, kojemu je dužnost nadzirati sva obrtnička poduzeća u rečenih pokrajinah. Istom prigodom kazali smo, da taj novi nadzornik nepozna našega jezika te da naznamo kako će on saslušati želje i pritužbe našega radničtva, nalazećeg se u raznih poduzećih u Istri i Dalmaciji.

Sada, pošto se je taj nadzornik nastanio ovdje u Puli, ponavljamo to pitanje, nu budući da znamo, da se nama neće na to odgovoriti, upravljamo sliedeći upit na hrvatske zastupnike Dalmacije: hoćete li Vi gospodo zastupnici naroda i ovu mirno utaknuti u žep, da Vam cesarska vlada namiče činovnika, koji nepozna hrvatskoga jezika premda ima vršiti svoju službu i kod Vas, u čisto hrvatskoj zemlji?!

Parobrod „Klek" izgubljen! U pomorskih krugovih na Rieci prouzročuje veliku uzbudjenost činjenica, što nema glasa od parobroda „Klek", koji je vlastničtvo ugarsko-hrvatskog parobrodarskog družtva slobodne plovitbe na Rieci, koji je odplovio dne 16. prošloga julija iz Colomba. „Klek" je plovio iz Jave krcat sladorom za Ameriku.

Ravnateljstvo rečenoga družtva drži, da se je parobrod taj, koj je imao doploviti već dne 5. o. mj. u Port-Said, na putu izgubio. Parobrodom zapoviedao je kapetan Šepić; ukrcano bijaše na njem 26 osoba, većinom iz našega Primorja. Parobrod je taj velik, jer nosi 3842 bačve. Drži se, da je parobrod nastradao kod Sotokora, zapadno od rta Guardafui.

Grčeviti smieh. Newyorški gradjanin Willian Relly obolio je od osobite bolesti: Kao što neki usljed duševne bolesti zapadaju u melanholiju i plač, tako je taj nesretnik obolio od grčevitog smieha. Smijao se danju i noću. Kud god je hodao, gdje je stao, gdje se posadio, svagdje se smijao. Trajalo je to pet dana i pet noći, a iz njegova se grla ozvanjao neprestani smieh. Njegovi susjedi niesu mogli mirno spavati neprestano ih bunio njegov: „hahahaha hahaha!" Prijavili napokon stvar policiji. Došla su dva stražara, koji su našli nesretnika, kako se užasno smije. Nu poznato je, da smieh prelazi: Stražarima se počelo najprije širiti lice, a za kratko vrieme sva se okolica ozvanjala od „hahaha" iz tri grla. Njekoliko susjeda, čuvši taj gromorni smieh, ušlo je u stan Rellyev. Nu čim su opaziti komični prizor, udarili su i sami u smieh. Iz sobe se širio cieli zbor glasno smijućih se ljudi. Kad su se napokon utrudili, odnešen je Relly, koji se još neprestano smijao, u bolnicu. Nu tamo se smieh opetovao. Bolnički liečnih, starac 70 godina, trsio se doduše, da se suzdrži od smieha, ali se brzo morao i sam smijati. Isto se dogodilo i njegovu asistentu, a napokon svima, koji su oko Rellya mali posla. Svi su savijali hrbat od smieha. Bolestnici kojima je doveden Relly, udarili su takodjer u takov smieh, da je Relly-a trebalo dati odvesti u ludnicu, da se ne dogodi veća nesreća.

Članovom družtva sv. Jeronima u Zagrebu na znanje. Odbor toga družtva umoljava sve one članove, koji svoje prebivalište promjene, da tu promjenu najave ili upravljajućem odboru ili svojim povjerenikom i to najkašnje do konca rujna. Budući družtvo mora plaćati svake godine velike poštarine baš radi toga, što članovi ne prijavljuju provjene prebivališta, a tada knjige pojedince u svojem novom prebivalištu traže. S toga odsele onim članovom, koji svoje obitavalište do gore označenoga vremena ne prijave, ne će u obzir uzimati reklamacije, već će svoje knjige moći dignuti kod povjerenika onoga mjesta, gdje su prije stanovali.

Članovi prinosnici (krunaši), koji pojedince dostavljaju družtvu svoju krunu, umoljavaju se, da povrh toga dodadu još 20 h. za poštarinu; jer inače ne će im se knjige moći odaslati. Najbolje je, da prinosnici predadu svoje prinose bližim družtvenim povjerenikom.

Budući da mnogi članovi prema zadnjem oglasu u novinah šalju družtvu pojedince 28 h. za tvrdi vez molitvenika, a družtvo tim osim silnoga posla još štetuje, budući mora od toga da plaća 4 h. dostavnine, zato se članovi umoljavaju, da tu svotu družtvu zajednički šalju preko svoga povjerenika.

„Danica", koledar za godinu 1904. izdalo književno družtvo sv. Jeronima u Zagrebu — izašla je ovih dana, te se može dobiti kod družtvenoga odpravničtva u Zagrebu i u svim većim knjižarama i trgovinam. Preprodaoci „Danice" upozoruju se na prijašnji oglas družtvenoga odbora, kojim se javlja, da će se „Danica" davati u komisiju onim tvrdkama, koje stoje s družtvom u svezi. Drugima će se dati „Danica" s pouzećem (ako to izrično traže) ili ako novce unapred pošalju. Tko naruči najmanje 25 kom. „Danica" dobit će 25% popusta, a onima, koji na jedanput naruče najmanje 50 kom. platiti će družtvo i poštarinu. Kako je „Danica" najobljubljeniji i u narodu najrazšireniji koledar — i ove je godine štampano 45.000 komada, a ciena mu je tako nizka, to se toplo preporuča za nabavu.

Hrvatski šostar, tako je ime koledaru za g. 1904., što ne je izašao tiskom braće kralj u Zagrebu, a dobiva se uz cienu od 10 novčića. Taj se koledar prikazuje osobito prikladnim za naše ratare, jer osim što mu je skroz neznatna cieua, nosi sve znakove poput poznate našim seljakom „Pratike", a uz to mnogo prikladne poduke o gospodarstvu i drugim našim prilikam i neprilikam, te nekoliko pjesama i pripoviedku iz hercegovačkog života. U predgovoru uredničtvo izjavlja, da će pokloniti 500 iztisaka našoj družbi sv. Cirila i Metoda, nek njih za svoju korist razpača u Istri. Hvalevriedna je ta nakladnikova odluka, te mi preporučamo našim prijateljem, da podupru njegovu nakanu i razšire taj praktični koledar u našem puku.

Petar i Katarina Zrinjska na razstanku. Ugledni hrvatski akademski slikar g. Oton Iveković, izradio je prije dvie godine sliku „Petar i Katarina Zrinjski na razstanku dne 13. travnja 1670. u Čakovcu". Ovu je sliku kupio sa svima pravima zagrebački trgovac g. Petar Nikolić, kiji ju je dao u naravnoj veličini i podpuno vjerno pomnožiti, te ju sada stavio u promet. Ne sumnjamo ni časa, da će krasna slika Ivekovičeva naći u hrvatskom občinstvu mnogo prijatelja, koji će htjeti njome okititi svoj dom. G. E. Kumičić (Istranin), opisuje sliku ovako: „Krasna slika g. O. Ivekovića prikazuje nam tužni prizor velike tragedije Zrinsko-Frankopanske, koji nas sjeća na ovu potresnu tragediju, na mukotrpni život slavnih hrvatskih mučenika. Groza nas hvata, kada pomislimo na njihovu strahovitu sudbinu. Na slici vidi se dio dvorišta u gradu Čakovcu. Iza bedema sjaji se neho na jednoj strani, a na drugoj vidi se nešto kule. Otvorena su jedna vratašca, kuda se izlazi iz dvorišta. Čini se, da duva povjetarac. Iznutra uz bedem tek se zazelenilo drvo. Proljeće je, prva nedjelja iza uzkrsa. Niz stube silazi sied i pognut upravitelj grada, da još jednom pozdravi bana Petra.

Bliže bedema sedlaju dva para konja, a u sredini stoji u velikaškom odielu knez Fran Krsto Frankopan, naslonjen na svoga konja, zamišljen, tužan, kao da sluti, da za uviek odlazi iz svoje otačbine. Amo bliže kamenitim stepenicama stoje ban i banica, oboje stasiti i krasni. Ona u tamno-modrom odielu, a on u crvenom. Banica se naslonila na banovo desno rame, ali joj se vidi desno lice. Visoka je i vitka, prava slika tuge i boli. Kao da se čuje njezino bolno jecanje. Petar tužno gleda svoju dragu Katarinu, tješi ju i prigiblje svoje lice k njezinomu. Sad će ju zadnji put poljubiti. Odtrgnut će mu se od srca: „Bog te očuvao!“, pa će odjašiti iz svoga grada, ni ne sluteći, da će na stratište sa bratom svoje ljubljene Katarine“. — Veličina je slike 95 cm. širine i 63 cm. visine. Okvir je tamno-pozlaćen (antique), širina mu je 13 cm., a ciena je slici s okvirom 50 kruna uz mjesečnu odplatu 5 kruna, a za gotov novac uz 10% popusta.

Tvrdka g. Petra Nikolića u Zagrebu zaslužuje, da se u svom nastojanju oko širenja domaćih umjetnina što izdašnije podupre.

Velika slavenska trgovačka kuća u Parizu. Da se što više ojačaju trgovačko-idustrijalne sveze medju Francezom i slavenskim svietom, uredište trojica Poljaka u Parizu pod imenom „Agence Franco-Polonaise“ veliku trgovačku kuću (21, rue du Louvre), koja će doskora otvoriti i podružnice u trim državama, gdje obitavaju Slaveni: u Rusiji, Njemačkoj i Austriji. Prva će se podružnica otvoriti za koji dan dan u Kievu, 28. u Poreznoj ulici. Pobliže obaviesti podieljuje prigodno zagrebačka trgovačko-obrtna komora.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: Vrbničko družtvo za štednju i zajmove u Vrbniku; Posujilnica u Voloskom pristupninu i pet zadružnih dielova.

Listnica uredničtva i uprave.

G. M. I. Sv. M. Doći će u budući broj, jer nam za danas nedostaje prostora. Preporučamo se za buduće i da ste nam zdravi!

Uz najbolju volju nemogosmo danus priobćiti niti više sastavaka, koje primismo jučer poslie podne, jer nam stigoše preknsno, naime kada bje list popunjen i odprema lista pripravna, pa toga radi neka nam gospoda pripošiljatelji nezamjere, ako nevide tiskane svoje sastavke u današnjem broju.

Današnji broj razposlali smo pod novimi naslovi. Molimo neka nam se odma javi slučajna pomutnja u naslovima. Isto tako molimo gg. predplatnike u Hrvatskoj neka nam jave, da li primaju list, koga jim šaljemo i nadalje kao tiskanicu sa običnom poštanskom markom 3 h, što nam podražuje poštarinu za jednu trećinu.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštterija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i **svakovrstnim naravnim vinom** neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava: Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm. široko** i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostiživo i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetra i slezene, te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku grozniću. Najbolje jest sredstvo proti maternici i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom **Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad. Markov trg, broj 26** pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili pouzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Ciena jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna u Zagrebu
gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1869.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Pčelno - voščene svieće

po kilogr. **K 4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . . kg. po K	8·—
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	6·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40
„	2·—
„ granis	1·20

Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . . . 3·—
Svietice za božično drvo u 6 bojah . . . . 3·—
Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . . . 4·40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . . . 3·—
„ II. „ . . . . 2·40
Voščeno platno za oltare, metar . . . . 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj ciena. — **Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.** Gersheimovi stenji (filiji) i stakla za večnu luć. — Isto tako **mace** pilomace (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voščarica u Gorici.**

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te, plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—10 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - - - - - - - za dimnjake.

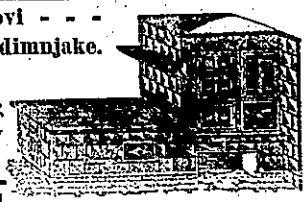

Specialista za gradnju raznovrstnih ogništa.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva J. J. NAGLAS u Ljubljani.

Broj 36. Pula, u četvrtak dne 3. rujna 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili poloznicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847 649.

Telefon listarc broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i popodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5·— odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u „Tiskari J. Krmpotić i dr." (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Slobodno-zidarske podružnice u Primorju.

Ima više godina, što nekoje novine donesoše viest, da ima u austrijskom Primorju kojih 10 framasunskih loža, ovisnih od središnje talijanske lože, koja ovo zadnjih 50 godina posve ravna udesom Italije, a danas drži, da još nije postigla svoj konačni cilj, jer ošte nije spasila sve iredente — Talijane, niti je oslobodila Italiju papinstva, kako je njezina namjera. U tu svrhu njezini službenici, gdjegod ima u naših stranah Talijana ili onih, koji se takovima pripoznavaju, osnivaju framasunske lože-podružnice, pa ih je tako nastalo do desetak i u našem Primorju, a jedina im svrha, da podržavaju, njeguju i šire duh i nastojanje talijanskog iredentisma i udaraju na crkvu i crkvene poglavare, tim više pak u naših krajevih, jer je ovdje crkva i svećenstvo jedina i najveća zapreka ostvarenju njihovih temeljnih osnova, pogubnih državi i crkvi. Rad tih sektarskih družba opaža se širom Istre u obće, tá što je zloglasna „Prava Naša Sloga" i nekoji talijanski listovi, nego glasila i sredstvo u njihovoj službi, a što opet znači, kad stanovite službene i neslužbene osobe iz Trsta i Istre i zastupnici brzojavno pozdravljaju talijanskoga kralja i sudjeljuju kod svečanosti u Italiji, što ih priredjuje iredenta i loža, a pokriva se to ovdje — ondje plaštem tobože prosvjete i čovječanstva; ali ostavljamo to, a ograničit ćemo se samo na kvarnerske otoke.

U M. Lošinju obstoji od više vremena loža pod imenom „Figli d' Italia" (u najnovije doba čuje se, da je nešto takova i u Cresu — bez dvojbe nastojanjem poznatih utemeljitelja creskog kopača, gospode gunjaca i gulovaca). Tuj je zametak svih spletaka i smutnja, što se ondje pojavljuju; od tamo dolazi parola za navalu, a zaslieplјeni ju sliede. Koji je i malo samo vremena boravio na otocih, te je imao prilike obćiti s pukom, a doći takodjer u doticaj i s gospodujućom klikom u gradićih, bit će bio opazio, kako se tuj tajno i javno ali sustavno puku govori svega i svašta proti biskupu, samo da mu se podkopa ugled; kleveće se i ocrnjuje pojedine svećenike, u prvom redu one, koji se žrtvuju i rade, da u gospodarskom pogledu pomognu seljaku, — samo da mu omraze svećenstvo u obće; jednom rieči, pomoću propalih stvorova čini se narod proti crkvenoj oblasti, a sredstva su za to lazi i varke, — oružje božino. To se je osobito pokazalo i očitovalo prigodom diecezanske krčke sinode pred dvie godine, kad se govorilo i pisalo, a se Bog smiluje, izvraćajući činjenice i reći laži, a samo, da se pojmovi mute i njihovi uzrujavaju; — pa nedavno u pitanju imenovanja malološinjskog župnika; a to sve zato, jer im je valjda u tih prilikah biskup jače pritisnuo rep, nego su oni mogli očekivati. „Meminisse iuvabit" samo bezobrazna otvorena pisma opetovano upravljena u „Pravoj N. Slogi" i drugdje na biskupa krčkog (podpisana doduše od otca č. k. lučkog kapetana i c. k. častnika mornarice u pričuvi gosp. Tarabochia u Lošinju — ali Bog zna od koga sastavljena. Možda će znati . . ?), pa će biti lahko stvoriti sud, što i kako se govori, kad se onako jasno piše i od kojih.

Nekoji gradski „municipiji" čini se, kao da bi bili središnji uredi ili kovačnice kojekakvih osnova i poduzeća, kojimi hoće, da puk pokvare u religioznom i moralnom pogledu i tako ga lakše u svoje svrhe predobiju i izrabe, izvršujući su organi ložini. U ostalom to će bolje znati mnogi č. kr. notari i njihovi tajnici u Istri; a možda i koji činovnik, koji svi skupa hoće, da ldu kao najbolji prijatelji.

Što se tiče zadnjeg pitanja, imenovanja novog župnika malološinjskog, uvjeriti se mogao svaki, da je biskupska kurija u Krku posve pravedno i pravilno postupala, pače čuditi se bilo, da nije već prije zulumu na kraj stala, pa zato, ako je u tom griešila, griešila je doista, kako sa nekom obzirnošću i blagošću prema kandidatu Craglietto. Lošinjski talijanski prvaci poznatog kova, kojim je Craglietto bio najbolji prijatelj i vjerni drug, učinili su sve moguće, da bi on postao župnik, jer bi onda oni imali vlast i u crkvi, a Craglietto, zaboravivši na svoje dužnosti i crkvene propise, išao im je u svemu na ruku. Kad su uvidjeli, da neće i ne mogu tako uspjeti, počeše zahtjevati, da Craglietto i na dalje bude župe-upraviteljem. Pokušali su u tu svrhu sve što si čovjek pomisliti može, pače govorilo se, da im i stara lisica neki baron Chlumecky u tom pomaže: klevetalo se sve u šestnaest, upriličile se demonstracije, postavilo se u prve redove gospodje, koje se imale posebnom spomenicom obratiti na Nj. Veličanstvo (da, jer uzviš. vladar nema drugoga posla! Op. slog.), učinili su utoke proti kandidatom na sve moguće instancije, ali od svih strana bili su odbijeni, te se ozbiljniji i trieznii počeše već smijati zaslieplјenosti kolovodje tog pokreta, koji u ostalom više manje ili malo ili ništa ne mare ni za župnika ni za crkvu.

Ali, kao da to sve ne bi dosta bilo, utekli se napokon običnom iredentističkom sredstvu, zamoliše pomoć u mafie.., što upravo u pravom svietlu prikazuje, kamo ciljaju i što bi htjeli postići sa župnikom lošinjski mutikaše. Ali to ujedno baca takodjer slabo svjetlo i na dotadanjeg župe-upravitelja, koji se je, da li hotomice ili ne — to je njegov posao, dao u službu ovakim ljudem. Nedavno se je naime po Lošinju raznio glas o nekom pismu, što da ga je biskup krčki pred koji mjesec dana dobio od Mafia italiana iz Ženeve u Švicarskoj (upravo odanle, gdje je bila ubijena pokojna carica), u kojem mu se saobćuje, „da je osudjen na smrt on, njegovi savjetnici i župnik, koga pošalje, u Lošinj, ako ne ostavi na svom mjestu njihovog Craglietta!" — Viest dolazi iz posve pouzdanog izvora, te nema razloga, da se o samoj činjenici podvoji, pače, ako nekoji znakovi i reći ne varaju, čini se, da je o tom bila obaviještena i politička oblast i oružničtvo. Nećemo ovdje istraživati, koliko bi moglo biti izbiljnosti s tim pismom i prietnjom, ali jedno se poreći neda, da imamo ovdje očevidno posla sa iredentaši i framasuni. Žalostno ali istinito!

Ova najnovija spletka jasno govori, te bi trebalo biti i gluhu i sliepu, a da se ne opazi, kamo vodi i što je sve kadra poduzeti talijanaška strašću opojena klika, a srce nas boli, kad vidimo, kako ti bezdušni ljudi na podli način zavadjaju neuki puk, te ga teroriziraju i drže u svojoj vlasti. Po ovom zadnjem pokušaju naučismo, da je dakle i biskup, hoće li da zdušno vrši svoju pastiraku službu, hoće li da dade svojim vjernikom župnika, koji će skrbiti za njihovo duhovno dobro i moralnu slobodu, postavljen pred sud maše.., pa s toga, ako bi htio, da im se ne zamjeri, ne bi mu preostajalo vam da lošinjskoj podružnici podieli podpunu oblast, neka premješta po svojoj volji svećenike, postavlja župnike . . neka radi, što ju volja. Onda stalno „s'accaparrebbe ben presto, con l' ammirazione, la riconoscenza e l' affetto", kao još neki, „a dire delle gentil donne, — ma oi chi?"

U Primorju je već stanje doista nesnosno, ali nadamo se, da će i sliepi konačno progledati i upoznati, tko je sreća, a tko nesreća. Od krčkoga biskupa očekujemo, da se ne će zastrašiti prietnjami, pa poticale te i od mafie italiane, koja se zauzela za ištarske nespašence, jer u puku, i ako je djelomice zaveden i zaslieplјen, još ima ljubavi i vjere, pa ne ide tragom uviek zavoditelja, nego rado sluša i sliedi dobar savjet i pametnu rieč.

Politika u crkvi.

Naši narodni protivnici, za nevolju susjedi naši talijanske narodnosti, predbacuju često našemu velezasluženomu svećenstvu širom Istre i kvarnerskih otoka, da se ono bavi odviše politikom i da se politikom služi u istoj kući božjoj.

Da je to obična prosta klevela dokazali smo nepobitno što puta i sada bi bilo suvišno isto ponovno dokazivati.

Krvni naši dušmani služe se tom klevetom, drzovito nabačenom proti požrtvovnom našem svećenstvu, jedino radi toga, što im je to svećenstvo na putu, što im ono kvari račune u provadjanju njihovih djavolskih spletaka i osnova i što stoji ono, rieču i činom nepomično uz siromašne, zanemarene i potlačene.

Talijanski listovi „liberalni" i „katolički" motre mrkim okom svakoga našega svećenika, koji ostaje vjeran svom uzvišenom zvanju svećenika i rodoljuba.

Čim se pako po krvi i jeziku naš svećenik otudji svomu narodu i prione uz talijansku vladajuću svojtu, postaje onim hipom „uzornim" svećenikom pa bilo njegovo javno djelovanje na sramotu stališu njegovu i na sablazan njegovim vjernikom.

Primjera takovih imademo na žalost i previše, osobito u porečko-pulјskoj biskupiji. Takvi se svećenici bratime i druže sa lažiliberalci i slobodnimi zidari i oni su svuda dobro došli rečenoj svojti.

Pošten, značajan i radin naš svećenik zapostavljen je svuda svećenika-odpanika, pa dočim bacaju protivnici naši prvoga u gnjusno blato, dižu posliednjega u nebeske visine.

Naš svećenik nesmije ni da pisne u javnosti, neće li da ga ocrne i ozloglase na sve četiri strane svieta, dočim je talijanskomu svećeniku ili našemu odpadniku dozvoljeno bučiti, rogoboriti i spletkariti javno i tajno, samo ako je to na štetu našega, a na korist talijanskoga naroda.

A što da kažemo o raznih preinakah i promjenah u jezikovnom pogledu i crkvah naših? Za našega svećenika vriedi ona glasovita: nesmiješ ništa mienjati, dočim mienje, preinačuje i ukida talijansko svećenstvo po miloj volji sve ono, što je našemu narodu u jezikovnom pogledu milo i sveto.

Jedan takav primjer o samovoljnom ukidanju naše narodne svetinje u crkvi nalazimo i u izložbom dielu Istre.

Naša Liburnija sačuvala je kroz vjekove staroslavensko bogoslužje, koje je i danas tamo u krieposti, izuzam u lovranskoj župnoj crkvi, koja čini u tom obziru u novije doba žalostnu iznimku.

Pod pokojnim župnicima: Frakasa, Čančić i blage uspomene pokojnim A. M. Šterkom, obavljala se služba božja i ostali crkveni obredi u Lovranu staroslavenskim odnosno narodnim jezikom.

Odkad je došao u Lovran za biskupovanja nezaboravnog Dobrile sadašnji župnik g. Giovanni Dragovina (nemari da se ga zove Ivan) istomišljenik talijanske svojte u Istri i pristaša mlade reformatorske stranke, počeo je malo po malo ukidati u crkvi slavensko bogoslužje te istodobno uvadjati latinštinu, kojoj nebijaše do tada traga u onoj crkvi.

Po smrti biskupa Šterka narasla su mu još više krila, jer je blagi biskup najbolje poznavao tamošnje odnošaje i znao za pravo i povlasticu našega naroda u pogledu porabe narodnog jezika u crkvenih obredih.

Sada pako, po imenovanju presvj. biskupa Nagla i nakon izbora novoga pape Pia X. neće po gotovo da išta više znade za ono, što su njegovi predšastnici cienili, štovali i provadjali. On se je bo nedavno izrazio, da je on „Prete latinista" (svećenik latinizator) i da nepoznaje u svojoj crkvi staroslavenskog bogoslužja. Svoje rieči potvrdjuje na žalost i činom.

Mi mu doista nemožemo ništa ako je on za sebe „latinizator" ali prosvjedujemo odlučno proti tomu, što nam on krnji prava, ukida svetinje i narivava tudji nam latinski jezik.

U novije doba polatinio je taj župnik u toliko onu župnu crkvu, da se čak „Epistola" i „Evandjelje" pjevaju latinski. Nu ni to mu nebijaše dosta, već je uveo tu i tamo i u popoldašnju službu božju latinski jezik. Kad nebi bilo žalostno, moralo bi biti smješno čuti, gdje se pjevaju litanije i molitve mole u latinskom jeziku u lovranskoj župnoj crkvi!

Župniku ide u njegovom latinizatorskom poslu osobito na ruku poznati na-

rodni odpadnik, učitelj i orguljaš Grosman, koji potiče od poštene slovenske obitelji iz sežanskog kotara. Tomu odpadniku smrdi naš hrvatski jezik ne samo u školi, već takodjer i u istoj crkvi.

Evo za to dokaza:

Tamo su sv. mise za pokojne pjevane i to uz i bez pratnje orgulja. Odnosne pjesme i molitve pjevalo se uvjek staroslavenski ili hrvatski po obredniku sve dok je bio pokojni Šterk župnikom u Lovranu. Orguljaš Grosman pjeva sada sve to izključivo latinski, kano da je Lovran usried Italije.

Iznimka u tom pogledu jest samo kod nekojih takvih misa, koje se pjeva bez pratnje orgulja i koje čita obično tamošnji duhovni pomoćnik, koga nazivlju radi toga tamošnji šarenjaci: „prete russo“, a njegovu misu „messa russa“.

Najbolji dokaz o mržnji spomenute dvojice, župnika naime i učitelja — do naše narodne svetinje u crkvi, pokazuje nam sliedeći slučaj:

Svake se godine u onoj župnoj crkvi čita sv. misa — nevaramo li se oporučno — za jednoga člana Grosmanove obitelji. Kod takve mise nemože da sudjeluje orguljaš Grosman, jer valja da pokaže bar izvanjski svoju žalost. Misu treba dakle pjevati bez orgulja. Ali ta se pjeva redovito hrvatski ili po šarenjačku „ruski“. Kako tomu „zlu“ doskočiti? Lahko! Misa nemora da bude pjevana! Župnik i Grosman se dogovore, dadu čitati tihu sv. misu latinski i tako je vuk sit i koza ciela!

Iz navedenih primjera razviditi će svatko lahko kako se nasilno tjera narodni jezik iz one crkve i umjetno latinštinu uvadja.

Uzprkos svemu tomu imade još u onom gradiću bezobraznih stvorova, koji se ne stide slati na biskupski ordinarijat pritužbe i klevete proti našim svećenikom kao tobožnjim agitatorom i buntovnikom, dočim su oni u istinu jedino štititelji i čuvari naše starine i pravi blagoviestnici božji.

Gospoda latinizatori igraju s onim narodom pogibeljnu igru držeći se načela i naputka dušmana crkve i našega naroda, koji nije zaista zaslužio, da se tako s njim postupa i od strane crkvenih oblasti.

Samo tako napred, gospodo latinizatori. Zatirajte i zatrite i zaduji trag našemu jeziku i našoj svetinji u lovranskoj crkvi pak će vam dolaziti u crkvu ona šačica lažiliberalaca i bezbožnjaka, koji vas preziru kano i nas, kojim vi služite jedino u političke svrhe i koji na žalost vriede kao pobožni vjernici — na tršćanskoj kuriji!

Sjećajte se

„Družbe sv. Cirila i Metoda“

za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča da j' prišal van?

Jur. Ča ni već morda bila doba, ter se je dosta razhladil puni četiri meseci.

Fr. A kako su ga prijeli?

Jur. Brate moj, buševali su ga mačići i mačine Nelenke, da mora bit vas oblizan kako da ga je Rume oblizala.

Fr. Blaze njemu!

Jur. Aj je više mačicam, zač . . . ter me kapiš!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Električni tramvaj u Puli. Ministarstvo trgovine pristalo je na molbu gradjevne tvrdke Jak. L. Münz-a u Beču, koji se nalazi u dogovoru sa dioničarskim družtvom za elektro-tehnička poduzeća u Monakovu, da može započeti sa predradnjami za gradnju električkog tramvaja u Puli još prije nego li je zadobio koncesiju.

Učiteljska mjesta. Razpisan je natječaj na sliedeća učiteljska mjesta u puljskom kotaru: dva mjesta nadučitelja trećeg reda na pučkih školah u Marčani i u Juršićih; mjesto podučiteljice u Medulinu i Sišanu. Molbe valja odposlati c. kr. kotarskom školskom vieću u Puli.

Carlo Martinolich — redivivus! Doznajemo iz pouzdana izvora, da će 15. septembrom početi u Puli izlaziti novi dnevnik pod uredničtvom slavnoznanoga »Carletta«. Tiskati će ga u tiskari A. Fischer (ex »Proletario«) uz obvezu, da nesmije napadati niti puljskoga načelnika a niti c. i kr. mornarice. Koliko će vremena živiti taj novi list, odvisno je od materijala, kojim će razpolagati.

Anarhisti (!!) u Puli. U bečkih listovih čitamo, da je ovdašnje redarstvo pohvatalo dne 29. agusta šest radnika, za koje drži, da su anarhisti! Redarstvo da je pretražilo stanove tih radnika i da je našlo mnogo tiskopisa anarhističkog sadržaja.

Sličica iz suda u Puli. Pred par dana bila je na ovdješnjem sudu kaznena razprava, u kojoj su sudjelovali kao stranke i svjedoci s a m o ljudi, koji govore hrvatski, a malo ili ništa talijanski. Branitelj obtuženika zahtjevao je hrvatski zapisnik, a sudac — neznam odkle su nam ga amo poslali — nije toga htio. Sudac taj nije ni Talijan ni Slaven — Niemac je. Zna njemački, govori talijanski — a razumije (?) i hrvatski. Kad govori, nitko ga ne razumije. Ono što zna hrvatski i talijanski, nabubao je iz slovnica; ali s narodom, koji obično ne govori književni jezik, on se ne može rezumijeti — a niti narod njega ne razumije. Ali on je svejedno sudac u Puli, on ipak ovdje sudi. — Povera Austria! L.

„I li comprava come mussi!“ Takov sam dobio odgovor pred par dana, kad sam se popitao kod nekojih Rovinjaca o njihovim izborima. Jadni hrvatski i talijanski puče Istre! Camora talijanska sapinje ne samo nas kmete već i tebe! »Zapadori« rovinjski bore se proti vladajućoj kliki u Rovinju, bore se proti istim pijavicam, proti kojima se borimo i mi. Ni njima nije bolje akoprem su iste krvi, koje su i njihovi šijori. Dvadeset njih vedri i oblači u Istri! Narod talijanski i hrvatsko-slovenski je jednako nezadovoljan tim gospodstvom talijanske camore! Ne bi li bilo moguće barem na gospodarskom polju vojevati zajedno sa talijanskim kmetom, proti pijavicam, proti tiranima Istre? Ciela zemlja morala bi se dignuti i osloboditi se teških okova, koji ju sapinju! Narod bude zvan, da si bira svoje zastupnike, a camora izrabljuje pravo naroda, njegova neukost i njegovo siromaštvo — podmićuje ga s istim novcem, što ga je ukrala raji istarskoj! A vlada, vlada mirno gleda i šuti! Sa narodom postupa se kao s marvom, Pušta se ga u pandže talijanske camore, hijenâ, koje ne daju mira niti u groblju našim mrtvacem. Drugi naraštaj diže se u Istri. I medju t a l i j a n s k i m pukom Istre ima mladih ljudi, koji sa prezirom govore o njihovoj gospodi. Doli s camorom! Živio narod! L.

Iz Kanfanara nam pišu 25. pr. mj.: Dne 24. t. mj. obdržavala se je u Rovinju porotnička razprava proti djevojci ove občine radi čedomorstva, te pošto je bio izabran podpuni broj porotnika započela je javna razprava.

Predsjednikom bio je c. kr. sudbeni savjetnik dr. de Kümmerlin, a kao sudci sudjelovali su c. kr. sudbeni savjetnik Rade i c. kr. pristav Ventrella, zapisničar bio je c. kr. prislužnik Ferlan, branitelj odvjetnik dr. Ghiro, a državno odvjetničtvo zastupao je c. kr. državni odvjetnik dr. Zencovich.

Ni predsjednik ni dvojica sudaca nego jedna na desnoj strani sudbenog dvora nalazeća se osoba, pitala je obtuženicu za ime, prezime, dobu, rodno mjesto itd., a osobito je muke pretrpjela obtuženica za odgovoriti na pitanja: „si ti doma težažinja? si bila zaprna“? Pošto je ta na desnoj strani porotnoga suda nalazeća se osoba bila meni kao slušaocu glavna i najmjerodavnija osoba, jerbo je ista zapitavala obtuženicu i jednog od dvojice pozvanih svjedoka, obavjestio sam se tko je, pa su mi prisutni kazali, da je to tumač hrvatskog jezika u kojem kažu da govori 90% Istrana. Zove se, ako se nevaram Muškarda a bio je bačvar, kašnje trgovac, sada zanatom tumač, meni se čini dapače glavni voditelj sudbenih razprava, buduć da je sam izpitivao i sam tumačio po miloj volji.

Dvojica porotnika pitali su u hrvatskom jeziku obtuženicu nekoje vrlo važne okolnosti, te je obtuženica liepo i čisto odgovorila i tek onda sam opazio da predsjednik a valjda i dvojica sudaca nisu ni beke razumjeli, jerbo se je predsjednik na Muškardu obratio i rekao mu: la diga, cosa i ga deto.

Opazio sam da je imenovani tumač već preko 20 godina staru obtuženicu sa „ti“ nagovarao, n. p. „ja te avizao, da rečeš istinu; ti si t u ž n a, da si zagušila tega maloga; si pensala paričat za tega malega; draga moja, slušaj mala. Kada si ga pokrila si ga stisnula?; ti si t a j a l a prvi put i drugi si anka t a j a l a koliko potle ča si ga rodila, si ga nosila ča?“ itd.

Za vrieme razprave preslušalo se je dvojicu liečnika dakako u talijanskom jeziku, a i pročitalo se je mnogo u talijanskom jeziku sastavljenih zapisnika, ali od svega toga nije se ništa tumačilo obtuženici, koja je, ne znajuć o čemu se radi, samo suze ronila.

U kratko, kazat ću Vam, da je ta tragi-komedija time svršila, da su porotnici po zakletvi i savjesti na postavljeno im pitanje o krivnji odgovorili sa 12 glasova „da“ i nesrećna je obtuženica bila kažnjena na pet godina teške, jednim postom svakog trećega mjeseca pooštrene tamnice.

Da si bolje zapamtim kako se sudi u Rovinju, ostao sam i sliedećeg dana namjerom da ću prisustvovati razpravi, ali bio sam loše sreće, jerbo se je oduzelo javnost razpravi iz razloga ćudorednosti. Opazio sam samo, da obtuženik (radi oskvrnuća) i svjedoci govore hrvatski, da se Muškarda velikim patosom pripravlja na v o d j e n j e razprave pod predsjedničtvom c. kr. sudbenog savj. dr. Devescovi, sudjelovanjem c. kr. sudb. savjetnika Harabaglia i c. kr. pristava Ventrella. Zapisničar je c. kr. prislužnik Segala, branitelj c. kr. bilježnik dr. Rismondo, a državno odvjetničtvo zastupa zamjenik c. kr. drž. odvj. dr. Sbisà.

Skupa voda. Iz Rovinja nam piše prijatelj, da je bila predpr. čedna u onom gradu tolika nestašica vode, da su ju prodavali po 80 para hektolitar.

Nekoliko dana prije plaćali su siromašniji gradjani slavnog Trebinja za svaku butilju vode 2 novčića.

Slavni gospodin načelnik i zastupnik Bartoli i njegova rovinjska svojta može stupiti ponosno medju tamošnje pučanstvo, koje je tako krasno usrećeno dosadašnjimi takozanimi liberalnimi upravami onog grada.

Dogradnja crkve vojne mornarice B. D. M. od mora u Puli. Ovih dana dovršena su nekoje radnje na novoj crkvi naše vojne mornarice. Nad ulazom postaviše dva krasna lava naravske veličine od kararskog mramora. Iza lavova dižu se dva krasna stupa iz istarskog mramora iz Bertonigle. Nad ulazom u crkvu postavljena bijaše slika Majke božje od mora sa andjeli u mozaiku u rimsko-bizantinskom slogu. Povrh ulaza postaviše u priredjenih izdubinah 5 kipova iz kararskog mramora, predstavljajućih sv. Barbaru, sv. Polikarpa, sv. Andriju, sv. Nikolu i sv. Josipa. Na pročelje imaju doći još dvie slike svetaca u mozaiku.

Pazinski kotar:

Občinski izbori u Žminju. Malo se je kada pisalo tako malo o pripravah za občinske izbore kano ovoga puta u našem Žminju. Naši velevriedni Žminjci radili su kao pravi muževi, t. j. malo su govorili i vikali, a dosta radili. To je pokazao i uspjeh netom svršenih izbora za onu občinu. Ona šačica krnjela i odpadnika zatrubila je par puta u židovski rog, ali se na to nije nitko obazirao znajuć, da: o s a l s k a t r u m b e s a n e d o ž i š u u n e b e s a! Izbor je započeo prošle sriede i to sa trećim tjelom. U tom tjelu biralo se dva dana. U tom tjelu zadobiše istarsko-hrvatski predloženici u oba dana 260 glasova, dočim su dobili krnjelsko-šarenjački predloženici samo 73 glasa.

Isto je tako sramotno pogorila krnjelsko šarenjačka stranka i u drugom tjelu. Naši predloženici dobiše naime 120, a protivnički jedva 25 glasova. Narodni naši protivnici pripravljahu se najodlučnije za izbor u I. tjelu držeći, da je to bog ono tjelo njihovo, jer da su sami oni najveći porezovnici u občini. Koliko je u toj laži istine, pokazao nam je uspjeh izbora i u tom tjelu. Glasovalo je naime u tom tjelu dne 29. agusta u svemu 65 izbornika, od kojih dadoše njih 49 svoje glasove hrvatskim predloženikom, a samo njih 16 onim krnjelsko-šarenjačke stranke. Naši dični Žminjci pokazaše dakle i u tom tjelu, da su šarenjačke hvale o talijanskih veleporezovnicih u onoj občini puke tlapnje.

Sjajni uspjeh ovih izbora razveseliti će stalno svako pošteno narodno srce, dočim će s druge strane duboko razcviliti one prodance i odpadnike, koji su dali ruku narodnomu neprijatelju, s kojim su zajedno sramotno propali.

O tim izborima primili smo jošte ove podatke: Talijanska stranka bila je napela sva svoja dopuštena i nedopuštena sredstva, da iztrgne narodu iz ruku občinsku upravu. Tu se pilo jur pred dva mjeseca, a da se nije pitalo ni tko pije, ni tko plaća. Tu grožnje, tu podmićivanja, tu omraživanje uplivnih narodnih osoba i prvaka. Župniku g. Filipliću su čak posjekli loze, prouzročiv mu veliku štetu (nek si to zabilježi porečka baba!). Htjelo se zavesti narod sa »istrijanizmom, slavenizmom« u sukobu sa hrvatstvom itd. Napokon uvrstili su medju svoje kandidate i naše narodne ljude, te su neki od ovih sa ogorčenjem prosvjedovali pred izbornom komisijom. Ali sva ta podla sredstva nisu pomogla, jer Žminjac nije marva i blago, da prodaje sebe i svoj pošteni obraz, a druge spletke razbile su se o složni rad i sviest naroda i njegovih prvaka. Čestitamo od srca sviestnim Žminjcem i njihovim prvakom na polučenom uspjehu, njim se zahvaljujemo na izkazanoj slogi i rodoljubnom samopriegoru. Tako valja! —

Novoizabranom zastupstvu pak preporučamo, da kao do sada, tako i unapried se pokaže dostojnim narodnog povjerenja poštenom i savjestnom upravom.

Nastavak u prilogu.

občine, te uzčuvanjem i daljnjim učvršćenjem njezinog narodnog obilježja.

Živili naši svietsni i junački Žminjci!

Izbori u Boljunu ovršit će se dne 3., 4. i 5. t. mj. I ondje se podigao pakao i sotona, da predade onu občinu talijanskoj stranci. Čvrsta je ipak naša vjera, da će ondješnji narod složnimi silami odbiti ljutu navalu, te održati narodni značaj občinske uprave. Boljunci će si sigurno osvjetlati obraz!

Porečki kotar:

Nauk vjere u „Leginih" školah. U tršćanskom „Židovčiću" tuži se poznati piskar iz Zdrenja, da naši svećenici nehtjedoše do sada podučavati „Legine" škole, tamo i drugdje u vjeronauku, pak se nadaju, da će sadašnji biskup presv. Nagl — podučen u stvari — naložiti župniku u Zdrenju, da mora podučavati djecu „Legine" škole u vjeronauku. Mi neznamo što je presvj. biskup Nagl obećao talijanskim legašem, ni što će naložiti g. župniku u Zdrenju, al toliko znamo pod izviestno:

1. da neima biskupa na svietu, koji bi mogao naložiti jednomu svomu svećeniku, da podučaje djecu u nepoznatom mu jeziku vjeronauk;

2. da neima biskupa, koji bi mogao naložiti svomu svećeniku, da podučuje hrvatsku djecu talijanskim jezikom kršćanski nauk.

Biskup ima pravo da naloži svomu svećeniku, da podučaje talijansku djecu talijanskim jezikom, a hrvatsku hrvatskim jezikom kršćanski nauk — ako taj svećenik pozna oba jezika.

Vozni red na željeznici Trst-Buje-Poreč. Dne 1. septembra stupio je na toj željezničkoj pruzi sliedeći vozni red:

Iz Trsta u Poreč: vlak br. 751, odlazak iz Trsta - Sv. Andrej na 5·20 prije podne, dolazak u Buje na 8·45, odlazak iz Buja na 9·5 prije podne, dolazak u Poreč na 12·30 po podne. — Vlak br. 750, odlazak iz Trsta sv. Andrej na 3·25 po podne, dolazak u Buje na 6·35, odlazak iz Buja na 6·55 po podne, dolazak u Poreč na 10·20 na večer.

Iz Poreča u Trst: vlak br. 752, odlazak iz Poreča na 5·15 prije podne, dolazak u Buje na 8·50, odlazak iz Buja na 9·10 prije podne, dolazak u Trst Sv. Andrej na 12·25 po podne. — Vlak br. 754: odlazak iz Poreča na 3·10 po podne, dolazak u Buje na 6·40, odlazak iz Buja na 7 po podne, dolazak u Trst na 10·15 u večer.

Novi cienik na željeznici Trst-Poreč. Sa promjenom voznog reda na novoj željeznici Trst-Poreč, biti će uveden i novi cienik za prenos trgovačke i druge robe. Tim će se putem željeznice izvožati i dovažati mnogo više robe u i iz naše pokrajine, što bijaše do sada nemoguće radi previsokih ciena te nije mogla željeznica natjecati se sa parobrodi. Sa promjenom cienika na robu imalo bi se promjeniti i cienik za prevoz osoba, jer su postojeće ciene za prevoz osobe doista previsoke.

Školski tečaj u gospodarskom zavodu u Poreču. Talijanskim listovom javljaju, da će započeti XXI. školski tečaj na zemaljskom gospodarskom zavodu i podieljenom mu konviktu za mlade poljodjelce dne 15. novembra 1903. Poduka traje tri godine, a može se produljiti i na 4. Pitomci stanuju u zavodu i njihov broj je ograničen. Prednost imadu oni mladići, koji su sinovi poljodjelaca-posjednika nastanjenih u Istri. Molbe valjano podkriepljene treba poslati ravnateljstvu zavoda do 20. septembra 1903. Zemaljski odbor daje zavodu na razpolaganje za te mladiće stipendije ili polustipendije u iznosu od K 300, dotično kruna 150 godišnjih.

Koparski kotar:

Poziv narodnim družtvom. Svečanostni odbor u Dolini poziviše sva ona narodna družtva, koja namjeravaju sudjelovati kod blagoslovljenja zastave družtva »Vodnik« i kod 25-godišnjice tabora u Dolini dne 13. septembra o. g., da mu to izvole prijaviti čim prije. Nadamo se, da će se tomu rodoljubnomu pozivu odazvati većina narodnih družtava susjednih kotara te da će sudjelovati kod riedke te svečanosti korporativno ili bar po deputacijah.

Iz Delinе pišu nam koncem agusta o. g.: Naše rodoljubno občinstvo primilo je sa veseljem na znanje glas, da se naša braća iz Trsta spremaju na izlet u naše mjesto za dne 13. septembra posebnim vlakom. Tako valja! Rodoljubni naši Tršćani nezaostaju nigdje, kamo ih zove narodna dužnost. Nadamo se, da će se za njima povesti i susjedna mjesta Istre a dalnja mjestu imadu drugih načina, da se onog dana pokažu s nami solidarnimi i složnimi. Na glasovitom taboru godine 1878. u Dolini izbila je u ovih stranah prvi put na dan sloga i bratimstvo Slovenaca i Hrvata u obće, napose onih naše siromašne Istre. Na taboru govorilo se slovenski i hrvatski pred ogromnim množtvom od 8000 slušatelja, koji su oduševljeno pozdravljali tadašnje govornike. Od ovih neima na žalost više među živućimi ako ne jednog i to velezaslužnog rodoljuba od sv. Ivana kod Trsta gg. Antuna Trobca. Ostale govornike, t. j. Viktora Dolenca, Jurja Jana, Petra Peršića i Ljudevita Vuličevića, pokriva već odavna crna zemljica. I tih muževa treba da se sjetimo povodom proslave 25-godišnjice tabora, jer je njihova zasluga, što se je stalo i u ovih stranah osviešćivati naš narod.

Ako se danas čita govore tih muževa, opaziti će se njihovo plemenito nastojanje, da se siromašnomu i zapuštenomu narodu pomogne do bolje i sretnije budućnosti. Opaziti će se i nešto drug, t. j. kako su se ti pošteni muževi varali u svojih nadah očekujuć podporu ili pomoć u narodnoj našoj borbi za obstanak — od c. kr. oblasti! Da im je danas ustati iz tamnih grobova — kako bi se ljuto pokajali, što su prenaglo vjerovali onim, koji imadu slador na jeziku, a žuč u srcu! Ali, ako se dadoše oni zavesti ili prevariti sladkimi obećanji, moramo biti mi mladji oprezniji te nepouzdavati se u nikoga, već sami u sebe i u našu jednokrvnu braću. Nehotične pogrieške naših otaca neka nam budu strašilom u buduće. Uzdajmo se u se i u svoje kljuse!

Pjevačko-čitalačko družtvo „Svoboda" kod Sv. Antona (na Koparščini) priredjuje za dne 20. septembra o. g. narodnu svečanost na dvorišću gosp. Della Savia. Odbor družtva pozivlje već sada bratska družtva i rodoljube, na sudjelovanje. Ona susjedna pjevačka družtva, koja žele kod svečanosti sudjelovati, neka to prijave odboru „Svobode" najdulje do dne 13. septembra, a da se uzmogne valjano sastaviti odnosni program.

Izvješće i obračun za IV. upravnu godinu 1902. „Buzetskog družtva za štednju i zajmove". Sa zahvalom primili smo gornje izvješće, iz kojega doznajemo, da je to družtvo imalo upravne godine primitka K 83.005·83, a izdatka K 84.334·71 — ukupno prometa K 167.340·54.

Uložaka imalo je družtvo koncem g. 1902. za K 112.498·86. Zajmova se dalo g. 1902. za K 27.117·94. Primilo se povraćenih zajmova K 18.522·76.

Zajmovi iznašali su koncem g. 1902. K 95.553·30.

Čisti dobitak godine 1902. bio je K 222·29. Rezervni fond iznaša K 3.320·06. Zadrugara pristupilo je g. 1902. ukupno 64 te ih bijaše koncem god. svih 580.

Zadružni dielovi iznašaju koncem g. 1903. K 2.324.

Na glavnoj skupštini obdržavanoj dne 24. maja 1903. u Goričici kraj Buzeta, bijaše odobreno ovo izvješće i izabrani u novi odbor sliedeća gg. članovi:

za upravitelja: Fran Flego, posjednik i trgovac u Počekaju;

za zamjenika: Ante Klarić, načelnik u Buzetu;

za odbornike: Ivan Marinac, posjednik, Kazimir Rade, učitelj i Ivan Sancin, putujući učitelj poljodjelstva. Poslovodja g. Janko Gregorec.

Preporučamo našemu puku na Buzeščini ovu dobrotvorno narodno poduzeće.

Voloski kotar:

Komisija za pregledanje štete na vinogradih, polju itd. Iz Lovrana javljaju nam, da je porezni ured iz Voloskoga poslao tamo svoga činovnika, komu se pridružiše strukovnjaci i občinski zastupnici, koji pregledaše po nalogu kotarskoga poglavarstva tamošnje vinograde, voćnjake i ono malo polja radi letošnje nerodice. Ta je komisija ustanovila, da se letos neće u onoj občini moći o trgatbi govoriti i da je stanje polja, voćnjaka, bašća itd. vrlo loše. Očekujemo od k. poglavarstva da će i u ostale občine onoga kotara poslati strukovnjake pa u svoje vrieme preporučiti vladi u Trstu i u Beču, da priskoči stradajućemu narodu na pomoć novcem ili živežom.

Srčanost našega lugara, koji je ubio medvjedicu. Iz Klane nam pišu, da je prošlih dana lugar tamošnje kneževske gospoštije Thurn-Taxis Ante Raspor ubio u šumi rečene gospoštije neobično veliku medvjedicu. Raspor se je vraćao noću iz šume do kneževske kuće u Trsteniku i došavši u dio šume t. zv. Pomoznjak, uzpravi se najednom pred njim silna zvjerina. Ne izgubivši prisutnost duha, odskoči i izpali hitac iz puške ravno u glavu, te ju na mjestu usmrti. Uz medvjedicu bilo je još dvoje mladih medvjedića, koji mu u noćnoj tami pobjegoše u šikaru. Sad se je pustio za njima u neumornu potjeru. Medvjedica je silne veličine, te lugar ima zahvaliti odvažnosti i sretnom hitcu, da je iz očite pogibelji sretno izplivao.

Edmund Jellussich (čitaj: Jelušić) fotograf u Opatiji i znani hrvatski odpadnik a talijanski agitator, bio je, kako nam iz Trsta javljaju, osuđen dne 20. p. mj. od tamošnjeg zem. suda na 10 dana zatvora i to radi sliedećeg čina:

Jelušić je dugovao nekoj bečkoj tvrdki iznos K 690, za kojega je već bila provedena ovrha. Dne 24. ožujka dodje ovršni organ k Jelušiću, da proda zapljenjene predmete, našto mu Jelušić predoči potvrdu pošt. ureda iz Opatije, glasom koje bi bio poslao na zastupnika tužeće tvrdke dr. Ellbogena iznos K 690. Usljed toga se nije vršila nikakva prodaja a voloski kot. sud razpisao je ročište, da sasluša stranke o predlogu Jelušića da se ovrha obustavi. Medjutim pako dodje na vidjelo, da je Jelušić falsificirao poštarsku potvrdu time, što je od broja 600 učinio 690 i radi toga tužilo ga je državno odvjetničtvo u Trstu radi zločina prevare u smislu §§ 197. i 199. d. k. z., jer da je krivotvorio javnu listinu i time sudbenu oblast zaveo.

Sudbeni dvor riešio je Jelušića zločina prevare, a kaznio ga radi prestupka § 1. zakona od dne 25. maja 1883. br. 78 (osujećenje ovrhe) na zatvor od 10 dana.

Razne primorske viesti.

Premještenja i imenovanja svećenika u tršćansko-koparskoj biskupiji. Velečastni g. Barbić Mihovil, kapelan u Poljanah, premješten je u Brgud, a iz Brguda ide na njegovo mjesto veleč. g. Kazimir Mandić. Veleč. g. Ljudevit Šonc ide iz Hrušice za duh. pomoćnika k Sv. Jakovu u Trstu; veleč. gosp. Josip Gortan ide iz u Lovrana za duh. pomoćnika u Kastav; veleč. g. Kurelić Mate premješten je iz Žminja kao duh. pomoćnik u Buzet.

Mladomisnici: gg. Mandić Josip imenovan je duh. pomoćnikom u Žminju; Mandić Ivan, duh. pomoćnikom u Lovranu; Orlić Ivan, duh. pomoćnikom u Pazinu; Hrešćak Ante, duh. pomoćnikom u Hrušici i Pernarcich Antun, duh. pomoćnikom u Rojanu.

Osobne viesti. C. kr. namjestnik u Trstu imenovao je namjest. perovodju g. viteza Aleksandra pl. Bosizio kotarskim komesarom u Pazinu. — Ministar poljodjelstva imenovao je šumarskog komesara II. reda g. Ramira Fasana u Cresu komesarom I. reda, a vježbenika gosp. Emila Rumpfa šumarskim komesarom II. reda. — C. kr. namjestnik u Trstu premjestio je c. kr. namjestničkoga tajnika g. dra. Gezu Murada od kotarskoga poglavarstva u Voloskom k namjestničtvu u Trst, a c. kr. namjestničkoga perovodju g. Gvida Pazze iz Trsta u Volosko.

Voda iz Dalmacije za Istru. Jadna Istro, što si dočekala, da te Dalmacija vodom pita — uzkliknusmo čitajuć u talijanskih novinah Istre, da brod carske mornarice „Najade" dovaža vodu u grad Rovinj sa vodopada rieke Krke u Dalmaciji. Ali naši talijančići nisu radi te usluge braći našoj u Dalmaciji nezahvalni, jer im iz zahvalnosti pokrstiše rieku Krku u „Tizio". Zar nebi ti naši istarski „Tizii" zaslužili batina po tabanih?!

Vladina podpora talijanaškom parobrodarskom družtvu. U talijanskih listovih čitamo, da je podielilo ministarstvo trgovine iz državne blagajne talij. parobrodarskomu družtvu „Unione Istriana" godišnju podporu od 18.000 kruna za voznu prugu Pula-Rieka i ostale luke na toj pruzi. Prijatelji priskočiše eto na pomoć!

Za dogradnju istarske željeznice Trst-Poreč-Kanfanar. U Poreču boravili su više dana mjernici g. Ljudevit Visiak, ravnatelj ekspoziture za željezničke nacrte te g. Hektor Luzzatto, komesar c. kr. državnih željeznica, da započnu i nastave predradnje za dogradnju istarske željeznice iz Poreča do Kanfanarca.

Izvješće o djelovanju ... Cirila i Metoda za Istru ... do 31. prosinca 1902. P... ukusnoj knjižici tiskano ... teljstva naše „Družbe" o... takodjer ... vanju tečajem g. 1902., ... pripravi će u glavnom donieli. ... iti će dne ... novno čitati, neka se ... 8—12 sati ... ravnateljstvo u Opatiji, ... imiti ni... dobiti bezplatno. ... n. škol.

O „Družbi sv. Cirila i ... Istru" priobćio je zagrebački „O... svojem broju od dne 22. pr. mj. na uvodnom mjestu vrlo krasan članak sa jednom zornom slikom naše pokrajine, na kojoj su naznačena mjesta, u kojih je „Družba" podigla svoje škole ili školska zabavišća. Članak taj sastavljen je po posliednjem izvještaju o glavnoj skupštini naše „Družbe" a pisan je takvim čuvstvom, da mora pobuditi u svakom rodoljubnom srcu sućut do naše zapuštene djećice, a tim potaknuti hrvatsko občinstvo na to, da pruži što obilatiju pomoć plemenitomu našemu školskomu družtvu.

Upisivanje u c. k. žensko učiteljište u Gorici vršili će se za školsku god. 1903.-1904. dne 14. i 15. septembra od 8—12 sati prije podne; u pridieljenu vježbaonicu dne 15. septembra od 8 do 12 prije podne. Prijamni izpiti za prvi tečaj i popravni izpiti započeti će dne 17. septembra u 8 sati u jutro.

Trst.

Sve bi išlo — samo treba malo dobre volje. Iz Trsta nam pišu: Ovdašnje c. kr. ravnateljstvo redarstva preselilo se sa svimi uredi iz stare kućetine u novosagradjenu palaču u ulici »Kaserma« nedaleko crkve sv. Antuna novoga. Ovdašnji slovenski listovi zahtjevali su od ravnateljstva prije »seobe« neka se postave na pojedine urede takodjer slovenski napisi, na što imadu Slovenci Trsta i okolice neoborivo pravo.

Tomu opravdanomu zahtjevu zado-

rodni odpadnik, učitelj i orguljaš Grosman, koji potiče od poštene slovenske obitelji iz sežanskog kotara. Tomu odpadniku smrdi naš hrvatski jezik ne samo u školi, već takodjer i u istoj crkvi.

Evo za to dokaza:

Tamo su sv. mise za pokojne pjevane i to uz i bez pratnje orgulja. Odnosne pjesme i molitve pjevalo se uvjek staroslavenski ili hrvatski po obredniku sve dok je bio pokojni Šterk župnikom u Lovranu. Orguljaš Grosman pjeva sada sve to izključivo latinski, kano da je Lovran usried Italije.

Iznimka u tom pogledu jest samo kod nekojih takvih misa, koje se pjeva bez pratnje orgulja i koje čita obično tamošnji duhovni pomoćnik, koga nazivlju radi toga tamošnji šarenjaci: „prete russo", a njegovu misu „messa russa".

Najbolji dokaz o mržnji spomenute dvojice, župnika naime i učitelja — do naše narodne svetinje u crkvi, pokazuje nam sliedeći slučaj:

Svake se godine u onoj župnoj crkvi čita sv. misa — nevaramo li se oporučno — za jednoga člana Grosmanove obitelji. Kod takve mise nemože da sudjeluje orguljaš Grosman, jer valja da pokaže bar izvanjski svoju žalost. Misu treba dakle pjevati bez orgulja. Ali ta se pjeva redovito hrvatski ili po šarenjačku „ruski". Kako tomu „zlu" doskočiti? Lahko! Misa nemora da bude pjevana! Župnik i Grosman se dogovore, dadu čitati tihu sv. misu latinski i tako je vuk sit i koza ciela!

Iz navedenih primjera razviditi će svatko lahko kako se nasilno tjera narodni jezik iz one crkve i umjetno latinštinu uvadja.

Uzprkos svemu tomu imade još u onom gradiću bezobraznih stvorova, koji se ne stide slati na biskupski ordinarijat pritužbe i klevete proti našim svećenikom kao tobožnjim agitatorom i buntovnikom, dočim su oni u istinu jedino štititelji i čuvari naše starine i pravi blagoviestnici božji.

Gospoda latinizatori igraju s onim narodom pogibeljnu igru držeći se načela i naputka dušmana crkve i našega naroda, koji nije zaista zaslužio, da se tako s njim postupa i od strane crkvenih oblasti.

Samo tako napred, gospodo latinizatori. Zatirajte i zatrite i zadnji trag našemu jeziku i našoj svetinji u lovranskoj crkvi pak će vam dolaziti u crkvu ona šačica lažiliberalaca i bezbožnjaka, koji vas preziru kano i nas, kojim vi služite jedino u političke svrhe i koji na žalost vriede kao pobožni vjernici — na tršćanskoj kuriji!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča da j' prišal van?
Jur. Ča ni već morda bila doba, ter se je dosta razhladil puni četiri meseci.
Fr. A kako su ga prijeli?
Jur. Brate moj, buševali su ga mačići i [illegible], da mora bit vas obližan, kako da ga je Rume oblizala.
Fr. Blaze njemu!
Jur. Aj je više mačicam, zač . . . ter me kapiš!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Električni tramvaj u Puli. Ministarstvo trgovine pristalo je na molbu gradjevne tvrdke Jak. L. Münz-a u Beču, koji se nalazi u dogovoru sa dioničarskim družtvom za elektro-tehnička poduzeća u Monakovu, da može započeti sa predradnjami za gradnju električkog tramvaja u Puli još prije nego li je zadobio koncesiju.

Učiteljska mjesta. Razpisan je natječaj na sliedeća učiteljska mjesta u puljskom kotaru: dva mjesta nadučitelja trećeg reda na pučkih školah u Marčani i u Juršićih; mjesto podučiteljice u Medulinu i Sišanu. Molbe valja odposlati c. kr. kotarskom školskom vieću u Puli.

Carlo Martinolich — redivivus! Doznajemo iz pouzdana izvora, da će 15. septembrom početi u Puli izlaziti novi dnevnik pod uredničtvom slavnoznanoga »Carletta«. Tiskati će ga u tiskari A. Fischer (ex »Proletario«) uz obvezu, da nesmije napadati niti puljskoga načelnika a niti c. i kr. mornarice. Koliko će vremena živiti taj novi list, odvisno je od materijala, kojim će razpolagati.

Anarhisti (!?) u Puli. U bečkih listovih čitamo, da je ovdašnje redarstvo pohvatalo dne 29. agusta šest radnika, za koje drži, da su anarhisti!. Redarstvo da je pretražilo stanove tih radnika i da je našlo mnogo tiskopisa anarhističkog sadržaja.

Sličica iz suda u Puli. Pred par dana bila je na ovdješnjem sudu kaznena razprava, u kojoj su sudjelovali kao stranke i svjedoci s a m o ljudi, koji govore hrvatski, a malo ili ništa talijanski. Branitelj obtuženika zahtjevao je hrvatski zapisnik, a sudac — neznam odkle su nam ga amo poslali — nije toga htio. Sudac taj nije ni Talijan ni Slaven — Niemac je. Zna njemački, govori talijanski — a razumije (?) i hrvatski. Kad govori, nitko ga ne razumije. Ono što zna hrvatski i talijanski, nabubao je iz slovnica; ali s narodom, koji obično ne govori književni jezik, on se ne može rezumijeti — a niti narod njega ne razumije. Ali on je svejedno sudac u Puli, on ipak ovdje sudi. — Povera Austria! L.

„I li comprava come mussi!" Takov sam dobio odgovor pred par dana, kad sam se popitao kod nekojih Rovinjaca o njihovim izborima. Jadni hrvatski i talijanski puče Istre! Camora talijanska sapinje ne samo nas kmete već i tebe! »Zapadori« rovinjski bore se proti vladajućoj kliki u Rovinju, bore se proti istim pijavicam, proti kojima se borimo i mi. Ni njima nije bolje akoprem su iste krvi, koje su i njihovi šijori. Dvadeset njih vedri i oblači u Istri! Narod talijanski i hrvatsko-slovenski je jednako nezadovoljan tim gospodstvom talijanske camore! Ne bi li bilo moguće barem na gospodarskom polju vojevati zajedno sa talijanskim kmetom, proti pijavicam, proti tiranima Istre? Ciela zemlja morala bi se dignuti i osloboditi se teških okova, koji ju sapinju! Narod bude zvan, da si bira svoje zastupnike, a camora izrabljuje pravo naroda, njegova neukost i njegovo siromaštvo — podmićuje ga s istim novcem, što ga je ukrala raji istarskoj! A vlada, vlada mirno gleda i šuti! Sa narodom postupa se kao s marvom. Pušta se ga u pandže talijanske camore, hijenâ, koje ne daju mira niti u groblju našim mrtvacem. Drugi naraštaj diže se u Istri. I medju t a l i j a n s k i m pukom Istre ima mladih ljudi, koji sa prezirom govore o njihovoj gospodi. Doli s camorom! Živio narod! L.

Iz Kanfanara nam pišu 25. pr. mj.: Dne 24. t. mj. obdržavala se je u Rovinju porotnička razprava proti djevojci ove občine radi čedomorstva. Te pošto je bio izabran podpuni broj porotnika započela je javna razprava.

Predsjednikom bio je c. kr. sudbeni savjetnik dr. de Kümmerlin, a kao sudci sudjelovali su c. kr. sudbeni savjetnik Rade i c. kr. pristav Ventrella, zapisničar bio je c. kr. prislužnik Ferlan, branitelj odvjetnik dr. Ghiro, a državno odvjetničtvo zastupao je c. kr. državni odvjetnik dr. Zencovich.

Ni predsjednik ni dvojica sudaca nego jedna na desnoj strani sudbenog dvora nalazeća se osoba, pitala je obtuženicu za ime, prezime, dobu, rodno mjesto itd., a osobito je muke pretrpjela obtuženica za odgovoriti na pitanja: „si ti doma težažinja? si bila zaprna"? Pošto, je ta na desnoj strani porotnoga suda nalazeća se osoba bila meni kao slušaocu glavna i najmjerodavnija osoba, jerbo je ista zapitavala obtuženicu i jednog od dvojice pozvanih svjedoka, obavjestio sam se tko je, pa su mi prisutni kazali, da je to tumač hrvatskog jezika u kojem kažu da govori 90% Istrana. Zove se, ako se nevaram Muškardo a bio je bačvar, kašnje trgovac, sada zanatom tumač, meni se čini dapače glavni voditelj sudbenih razprava, buduć da je sam izpitivao i sam tumačio po miloj volji.

Dvojica porotnika pitali su u hrvatskom jeziku obtuženicu nekoje vrlo važne okolnosti, te je obtuženica liepo i čisto odgovorila i tek onda sam opazio da predsjednik a valjda i dvojica sudaca nisu ni beke razumjeli, jerbo se je predsjednik na Muškardu obratio i rekao mu: la diga, cosa i ga deto.

Opazio sam da je imenovani tumač već preko 20 godina staru obtuženicu sa „ti" nagovarao, n. p. „ja te avizan, da rečeš istinu; ti si t u ž n a, da si zagušila tega maloga; si pensala parićat za tega malega; draga moja, slušaj mala. Kada si ga pokrila si ga stisnula?; ti si t a j a l a prvi put i drugi si anka t a j a l a koliko potle ča si ga rodila, si ga nosila ča?" itd.

Za vrieme razprave preslušalo se je dvojicu liečnika dakako u talijanskom jeziku, a i pročitalo se je mnogo u talijanskom jeziku sastavljenih zapisnika, ali od svega toga nije se ništa tumačilo obtuženici, koja je, ne znajuć o čemu se radi, samo suze ronila.

U kratko, kazat ću Vam, da je ta tragi-komedija time svršila, da su porotnici po zakletvi i savjesti na postavljeno im pitanje o krivnji odgovorili sa 12 glasova „da" i nesretna je obtuženica bila kažnjena na pet godina teške, jednim postom svakog trećega mjeseca pooštrene tamnice.

Da si bolje zapamtim kako se sudi u Rovinju, oslao sam i sliedećeg dana namjerom da ću prisustvovati razpravi, ali bio sam loše sreće, jerbo se je oduzelo javnost razpravi iz razloga ćudorednosti. Opazio sam samo, da obtuženik (radi oskvrnuća) i svjedoci govore hrvatski, da se Muškarda velikim patosom pripravlja na v o d j e n j e razprave pod predsjedničtvom c. kr. sudbenog savj. dr. Devescovi, sudjelovanjem c. kr. sudb. savjetnika Harabaglia i c. kr. pristava Ventrella. Zapisničar je c. kr. prislužnik Segala, branitelj c. kr. bilježnik dr. Rismondo. a državno odvjetničtvo zastupa zamjenik c. kr. drž. odvj. dr. Sbisà.

Skupa voda. Iz Rovinja nam piše prijatelj, da je bila predpr. čedna u onom gradu tolika nestašica vode, da su ju prodavali po 80 para hektolitar.

Nekoliko dana prije plaćali su siromašniji gradjani slavnog Trebinja za svaku butilju vode 2 novčića.

Slavni gospodin načelnik i zastupnik Bartoli i njegova rovinjska svojta može stupiti ponosno medju tamošnje pučanstvo, koje je tako krasno usrećeno dosadašnjimi takozanimi liberalnimi upravami onog grada.

Dogradnja crkve vojne mornarice B. D. M. od mora u Puli. Ovih dana dovršene su nekoje radnje na novoj crkvi naše vojne mornarice. Nad ulazom postaviše dva krasna lava naravske veličine od kararskog mramora. Iza lavova dižu se dva krasna stupa iz istarskog mramora iz Bertonigle. Nad ulazom u crkvu postavljena bijaše slika Majke božje od mora sa andjeli u mozaiku u rimsko-bizantinskom slogu. Povrh ulaza postaviše u priredjenih izdubinah 5 kipova iz kararskog mramora, predstavljajućih sv. Barbaru, sv. Polikarpa, sv. Andriju, sv. Nikolu i sv. Josipa. Na pročelje imaju doći još dvie slike svetaca u mozaiku.

Pazinski kotar:

Občinski izbori u Žminju. Malo se je kada pisalo tako malo o pripravah za občinske izbore kano ovoga puta u našem Žminju. Naši velevriedni Žminjci radili su kao pravi muževi, t. j. malo su govorili i vikali, a dosta radili. To je pokazao i uspjeh netom svršenih izbora za onu občinu. Ona šačica krnjela i odpadnika zatrubila je par puta u židovski rog, ali se na to nije nitko obazirao znajuć, da: o s a l s k a t r u m b e s a n e d o ž i š u u n e b e s a! Izbor je započeo prošle sriede i to sa trećim tjelom. U tom tjelu biralo se dva dana. U tom tjelu zadobiše istarsko-hrvatski predloženici u oba dana **260** glasova, dočim su dobili krnjelsko-šarenjački predloženici samo **73** glasa.

Isto je tako sramotno pogorila krnjelsko šarenjačka stranka i u drugom tjelu. Naši predloženici dobiše naime 120, a protivnički jedva 25 glasova. Narodni naši protivnici pripravljahu se najodlučnije za izbor u I. tjelu držeći, da je to bog ono tjelo njihovo, jer da su sami oni najveći porezovnici u občini. Koliko je u toj laži istine, pokazao nam je uspjeh izbora i u tom tjelu. Glasovalo je naime u tom tjelu dne 29. agusta u svemu 65 izbornika, od kojih dadoše njih 49 svoje glasove hrvatskim predloženikom, a samo njih 16 onim krnjelsko-šarenjačke stranke. Naši dični Žminjci pokazaše dakle i u tom tjelu, da su šarenjačke hvale o talijanskih veleporezovnicih u onoj občini puke tlapnje.

Sjajni uspjeh ovih izbora razveseliti će stalno svako pošteno narodno srce, dočim će s druge strane duboko razcviliti one prodance i odpadnike, koji su dali ruku narodnomu neprijatelju, s kojim su zajedno sramotno propali.

O tim izborima primili smo još te ove podatke: Talijanska stranka bila je napela sva svoja dopuštena i nedopuštena sredstva, da iztrgne narodu iz ruku občinsku upravu. Tu se pilo jur pred dva mjeseca, a da se nije pitalo ni tko pije, ni tko plaća. Tu grožnje, tu podmićivanja, tu omraživanje uplivnih narodnih osoba i prvaka. Župniku g. Filipliću su čak posjekli loze, prouzročiv mu veliku štetu (nek si to zabilježi porečka baba!). Htjelo se zavesti narod sa »istrijanizmom, slavenizmom« u sukobu sa hrvatstvom itd. Napokon uvrstili su medju svoje kandidate i naše narodne ljude, te su neki od ovih sa ogorčenjem prosvjedovali pred izbornom komisijom. Ali sva ta podla sredstva nisu pomogla, jer Žminjac nije marva i blago, da prodaje sebe i svoj pošteni obraz, a druge spletke razbile su se o složni rad i sviest naroda i njegovih prvaka. Čestitamo od srca sviestnim Žminjcem i njihovim prvakom na polučenom uspjehu, njim se zahvaljujemo na izkazanoj slogi i rodoljubnom samopriegoru. Tako valja! —

Novoizabranom zastupstvu pak preporučamo, da kao do sada, tako i unapried se pokaže dostojnim narodnog povjerenja poštenom i savjestnom upravom.

Nastavak u prilogu.

občine, te uzčuvanjem i daljnjim učvršćenjem njezinog narodnog obilježja.

Živili naši svietsni i junački Žminjci!

Izbori u Boljunu ovršit će se dne 3., 4. i 5. t. mj. I ondje se podigao pakao i sotona, da predade onu občinu talijanskoj stranci. Čvrsta je ipak naša vjera, da će ondješnji narod složnimi silami odbiti ljutu navalu, te održati narodni značaj občinske uprave. Boljunci će si sigurno osvjetlati obraz!

Porečki kotar:

Nauk vjere u „Leginih“ školah. U tršćanskom „Židovčiću“ tuži se poznati pisakar iz Zdrenja, da naši svećenici nehtjedoše do sada podučavati „Legine“ škole, tamo i drugdje u vjeronauku, pak se nadaju, da će sadašnji biskup presv. Nagl — podučen u stvari — naložiti župniku u Zdrenju, da mora podučavati djecu „Legine“ škole u vjeronauku. Mi neznamo što je presvj. biskup Nagl obećao talijanskim legašem, ni što će naložiti g. župniku u Zdrenju, al toliko znamo pod izviestno:

1. da neima biskupa na svietu, koji bi mogao naložiti jednomu svomu svećeniku, da podučaje djecu u nepoznatom mu jeziku vjeronauk;

2. da neima biskupa, koji bi mogao naložiti svomu svećeniku, da podučaje hrvatsku djecu talijanskim jezikom kršćanski nauk.

Biskup ima pravo da naloži svomu svećeniku, da podučaje talijansku djecu talijanskim jezikom, a hrvatsku hrvatskim jezikom kršćanski nauk — ako taj svećenik pozna oba jezika.

Vozni red na željeznici Trst-Buje-Poreč. Dne 1. septembra stupio je na toj željezničkoj pruzi sliedeći vozni red:

Iz Trsta u Poreč: vlak br. 751, odlazak iz Trsta - Sv. Andrej na 5·20 prije podne, dolazak u Buje na 8·45, odlazak iz Buja na 9·5 prije podne, dolazak u Poreč na 12·30 po podne. — Vlak br. 750, odlazak iz Trsta sv. Andrej na 3·25 po podne, dolazak u Buje na 6·35, odlazak iz Buja na 6·55 po podne, dolazak u Poreč na 10·20 na večer.

Iz Poreča u Trst: vlak br. 752, odlazak iz Poreča na 5·15 prije podne, dolazak u Buje na 8·50, odlazak iz Buja na 9·10 prije podne, dolazak u Trst Sv. Andrej na 12·25 po podne. — Vlak br. 754: odlazak iz Poreča na 3·10 po podne, dolazak u Buje na 6·40, odlazak iz Buja na 7 po podne, dolazak u Trst na 10·15 u večer.

Novi cienik na željeznici Trst-Poreč. Sa promjenom voznog reda na novoj željeznici Trst-Poreč, biti će uveden i novi cienik za prenos trgovačke i druge robe. Tim će se putem željeznice izvožati i dovažati mnogo više robe u i iz naše pokrajine, što bijaše do sada nemoguće radi previsokih ciena te nije mogla željeznica natjecati se sa parobrodi. Sa promjenom cienika na robu imalo bi se promjeniti i cienik za prevoz osoba, jer su postojeće ciene za prevoz osobe doista previsoke.

Školski tečaj u gospodarskom zavodu u Poreču. Talijanskim listovom javljaju, da će započeti XXI. školski tečaj na zemaljskom gospodarskom zavodu i podieljenom mu konviktu za mlade poljodjelce dne 15. novembra 1903. Poduka traje tri godine, a može se produljiti i na 4. Pitomci stanuju u zavodu i njihov broj je ograničen. Prednost imadu oni mladići, koji su sinovi poljodjelaca-posjednika nastanjenih u Istri. Molbe valjano podkriepljene trebu poslati ravnateljstvu zavoda do 20. septembra 1903. Zemaljski odbor daje zavodu na razpolaganje za te mladiće stipendije ili poluštipendije u iznosu od K 300, dočino kruna 150 godišnjih.

Koparski kotar:

Poziv narodnim družtvom. Svečanostni odbor u Dolini pozivlje sva ona narodna družtva, koja namjeravaju sudjelovati kod blagoslovljenja zastave družtva »Vodnik« i kod 25-godišnjice tabora u Dolini dne 13. septembra o. g., da mu to izvole prijaviti čim prije. Nadamo se, da će se tomu rodoljubnomu pozivu odazvati većina narodnih družtava susjednih kotara te da će sudjelovati kod riedke te svečanosti korporativno ili bar po deputacijah.

Iz Doline pišu nam koncem agusta o. g.: Naše rodoljubno občinstvo primilo je sa veseljem na znanje glas, da se naša braća iz Trsta spremaju na izlet u naše mjesto za dne 13. septembra posebnim vlakom. Tako valja! Rodoljubni naši Tršćani nezaostaju nigdje, kamo ih zove narodna dužnost. Nadamo se, da će se za njima povesti i susjedna mjesta Istre a dalnja mjestu imadu drugih načina, da se onog dana pokažu s nami solidarnimi i složnimi. Na glasovitom taboru godine 1878. u Dolini izbila je u ovih stranah prvi put na dan sloga i bratimstvo Slovenaca i Hrvata u obće, napose onih naše siromašne Istre. Na taboru govorilo se slovenski i hrvatski pred ogromnim množtvom od 8000 slušatelja, koji su oduševljeno pozdravljali tadašnje govornike. Od ovih neima na žalost više medju živućimi ako ne jednog i to velezaslužnog rodoljuba od sv. Ivana kod Trsta gg. Antuna Trobca. Ostale govornike, t. j. Viktora Dolenca, Jurja Jana, Petra Peršića i Ljudevita Vuličevića, pokriva već odavna crna zemljica. I tih muževa treba da se sjetimo povodom proslave 25-godišnjice tabora, jer je njihova zasluga, što se je stalo i u ovih stranah osviešćivati naš narod.

Ako se danas čita govore tih muževa, opaziti će se njihovo plemenito nastojanje, da se siromašnomu i zapuštenomu narodu pomogne do bolje i sretnije budućnosti. Opaziti će se i nešto drug, t. j. kako su se ti pošteni muževi varali u svojih nadah očekujuć podporu ili pomoć u narodnoj našoj borbi za obstanak — od c. kr. oblasti! Da im je danas ustati iz tamnih grobova — kako bi se ljuto pokajali, što su prenaglo vjerovali onim, koji imadu slador na jeziku, a žuč u srcu! Ali, ako se dadoše oni zavesti ili prevariti sladkimi obećanji, moramo biti mi mladji oprezniji te nepouzdavati se u nikoga, već sami u sebe i u našu jednokrvnu braću. Nehotične pogrieške naših otaca neka nam budu strašilom u buduće. Uzdajmo se u se i u svoje kljuse!

Pjevačko-čitalačko družtvo „Svoboda“ kod Sv. Antona (na Koparščini) priredjuje za dne 20. septembra o. g. narodnu svečanost na dvorišću gosp. Della Savia. Odbor družtva pozivlje već sada bratska družtva i rodoljube na sudjelovanje. Ona susjedna pjevačka družtva, koja žele kod svečanosti sudjelovati, neka to prijave odboru „Svobode“ najdulje do dne 13. septembra, a da se uzmogne valjano sastaviti odnosni program.

Izvješće i obračun za IV. upravnu godinu 1902. „Buzetskog družtva za štednju i zajmove“. Sa zahvalom primili smo gornje izvješće, iz kojega doznajemo, da je to družtvo imalo upravne godine primitka K 83.005·83, a izdatka K 84.334·71 — ukupno prometa K 167.340·54.

Uložaka imalo je družtvo koncem g. 1902. za K 112.498·86. Zajmova se dalo g. 1902. za K 27.117·94. Primilo se povraćenih zajmova K 18.522·76.

Zajmovi iznašali su koncem g. 1902. K 95.553·30.

Čisti dobitak godine 1902. bio je K 222·29. Rezervni fond iznaša K 3.320·06. Zadrugara pristupilo je g. 1902. ukupno 64 te ih bijaše koncem god. svih 580.

Zadružni dielovi iznašaju koncem g. 1903. K 2.324.

Na glavnoj skupštini obdržavanoj dne 24. maja 1903. u Goričici kraj Buzeta, bijaše odobreno ovo izvješće i izabrani u bijaše odobreno ovo izvješće i izabrani u novi odbor sliedeća gg. članovi:

za upravitelja: Fran Flego, posjednik i trgovac u Počekaju;

za zamjenika: Ante Klarić, načelnik u Buzetu;

za odbornike: Ivan Marinac, posjednik, Kazimir Rade, učitelj i Ivan Sancin, putujući učitelj poljodjelstva. Poslovodja g. Janko Gregorec.

Preporučamo našemu puku na Buzešćini ovu dobrotvorno narodno poduzeće.

Voloski kotar:

Komisija za pregledanje štete na vinogradih, polju itd. Iz Lovrana javljaju nam, da je porezni ured iz Voloskoga poslao tamo svoga činovnika, komu se pridružiše strukovnjaci i občinski zastupnici, koji pregledaše po nalogu kotarskoga poglavarstva tamošnje vinograde, voćnjake i ono malo polja radi letošnje nerodice. Ta je komisija ustanovila, da se letos neće u onoj občini moći o trgatbi govoriti i da je stanje polja, voćnjaka, bašća itd. vrlo loše. Očekujemo od k. poglavarstva da će i u ostale občine onoga kotara poslati strukovnjake pa u svoje vrieme preporučiti vladi u Trstu i u Beču, da priskoči stradajućemu narodu na pomoć novcem ili živežom.

Srčanost našega lugara, koji je ubio medvjedicu. Iz Klane nam pišu, da je prošlih dana lugar tamošnje kneževske gospoštije Thurn-Taxis Ante Raspor ubio u šumi rečene gospoštije neobično veliku medvjedicu. Raspor se je vraćao noću iz šume do kneževske kuće u Trsteniku i došavši u dio šume t. zv. Pomoznjak, uzpravi se najednom pred njim silna zvjerina. Ne izgubivši prisutnost duha, odskoči i izpali hitac iz puške ravno u glavu, te ju na mjestu usmrti. Uz medvjedicu bilo je još dvoje mladih medvjedića, koji mu u noćnoj tami pobjegoše u šikaru. Sad se je pustio za njima u neumornu potjeru. Medvjedica je silne veličine, te lugar ima zahvaliti odvažnosti i sretnom hitcu, da je iz očite pogibelji sretno izplivao.

Edmund Jellusich (čitaj: Jelušić) fotograf u Opatiji i znani hrvatski odpadnik a talijanski agitator, bio je, kako nam iz Trsta javljaju, osuđjen dne 20. p. mj. od tamošnjeg zem. suda na 10 dana zatvora i to radi sliedećeg čina:

Jelušić je dugovao nekoj bečkoj tvrdki iznos K 690, za kojega je već bila provedena ovrha. Dne 24. ožujka dodje ovršni organ k Jelušiću, da proda zapljenjene predmete, našto mu Jelušić predoči potvrdu pošt. ureda iz Opatije, glasom koje bi bio poslao na zastupnika tužeće tvrdke dr. Ellbogena iznos K 690. Usljed toga se nije vršila nikakva prodaja a voloski kot. sud razpisao je ročište, da sasluša stranke o predlogu Jelušića da se ovrha obustavi. Medjutim pako dodje na vidjelo, da je Jelušić falsificirao poštarsku potvrdu time, što je od broja 600 učinio 690 i radi toga tužilo ga je državno odvjetničtvo u Trstu radi zločina prevare u smislu §§ 197. i 199. d. k. z., jer da je krivotvorio javnu listinu i time sudbenu oblast zaveo.

Sudbeni dvor riešio je Jelušića zločina prevare, a kaznio ga radi prestupka § 1. zakona od dne 25. maja 1883. br. 78 (osujećenje ovrhe) na zatvor od 10 dana.

Razne primorske viesti.

Promještenja i imenovanja svećenika u tršćansko-koparskoj biskupiji. Velečastni g. Barbić Mihovil, kapelan u Poljanah, premješten je u Brgud, a iz Brguda ide na njegovo mjesto veleč. g. Kazimir Mandić. Veleč. g. Ljudevit Šonc ide iz Hrušice za duh. pomoćnika k Sv. Jakovu u Trstu; veleč. gosp. Josip Gortan ide iz Lovrana za duh. pomoćnika u Kastav; veleč. g. Kurelić Mate premješten je iz Žminja kao duh. pomoćnik u Buzet.

Mladomisnici: gg. Mandić Josip imenovan je duh. pomoćnikom u Žminju; Mandić Ivan, duh. pomoćnikom u Lovranu; Orlić Ivan, duh. pomoćnikom u Pazinu; Hrešćak Ante, duh. pomoćnikom u Hrušici i Pernarcich Antun, duh. pomoćnikom u Rojanu.

Osobne viesti. C. kr. namjestnik u Trstu imenovao je namjest. perovodju g. viteza Aleksandra pl. Bosizio kotarskim komesarom u Pazinu. — Ministar poljodjelstva imenovao je šumarskog komesara II. reda g. Ramira Fasana u Cresu komesarom I. reda, a vježbenika gosp. Emila Rumpfa šumarskim komesarom II. reda. — C. kr. namjestnik u Trstu premjestio je c. kr. namjestničkoga tajnika g. dra. Gezu Murada od kotarskoga poglavarstva u Voloskom k namjestničtvu u Trst, a c. kr. namjestničkoga perovodju g. Gvida Pazze iz Trsta u Volosko.

Voda iz Dalmacije za Istru. Jadna Istro, što si dočekala, da te Dalmacija vodom pita — uzkliknusmo čitajuć u talijanskih novinah Istre, da brod carske mornarice „Najade“ dovaža vodu u grad Rovinj sa vodopada rieke Krke u Dalmaciji. Ali naši talijančići nisu radi te usluge braći našoj u Dalmaciji nezahvalni, jer im iz zahvalnosti pokrstiše rieku Krku u „Tizio“. Zar nebi ti naši istarski „Tizii“ zaslužili batina po tabanih?!

Vladina podpora talijanaškom parobrodarskom družtvu. U talijanskih listovih čitamo, da je podielilo ministarstvo trgovine iz državne blagajne talij. parobrodarskomu družtvu „Unione Istriana“ godišnju podporu od 18.000 kruna za voznu prugu Pula-Rieka i ostale luke na toj pruzi. Prijatelji priskočiše eto na pomoć!

Za dogradnju istarske željeznice Trst-Poreč-Kanfanar. U Poreču boravili su više dana mjernici g. Ljudevit Visiak, ravnatelj ekspoziture za željezničke nacrte te g. Hektor Luzzatto, komesar c. kr. državnih željeznica, da započnu i nastave predradnje za dogradnju istarske željeznice iz Poreča do Kanfanara.

Izvješće o djelovanju „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“ od 1. siečnja do 31. prosinca 1902. Pred nami leži u ukusnoj knjižici tiskano izvješće ravnateljstva naše „Družbe“ o njezinom djelovanju tečajem g. 1902., koje smo i mi već u glavnom donieli. Tko ga želi ponovno čitati, neka se izvoli obratiti na ravnateljstvo u Opatiju, gdje ga može dobiti bezplatno.

O „Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru“ priobćio je zagrebački „Obzor“ u svojem broju od dne 22. pr. mj. na uvodnom mjestu vrlo krasan članak sa jednom zornom slikom naše pokrajine, na kojoj su naznačena mjesta, u kojih je „Družba“ podigla svoje škole ili školska zabavišća. Članak taj sastavljen je po posliednjem izvještaju o glavnoj skupštini naše „Družbe“ a pisan je takvim čuvstvom, da mora pobuditi u svakom rodoljubnom srcu sućut do naše zapuštene dječice, a tim potaknuti hrvatsko občinstvo na to, da pruži što obilatiju pomoć plemenitomu našemu školskomu družtvu.

Upisivanje u c. k. žensko učiteljište u Gorici vršiti će se za školsku god. 1903.-1904. dne 14. i 15. septembra od 8—12 sati prije podne; u pridieljenu vježbaonicu dne 15. septembra od 8 do 12 prije podne. Prijavni izpiti za prvi tečaj i popravni izpiti započeti će dne 17. septembra u 8 sati u jutro.

Trst.

Sve bi išlo — samo treba malo dobre volje. Iz Trsta nam pišu: Ovdašnje c. kr. ravnateljstvo redarstva preselilo se sa svimi uredi iz stare kućetine u novosagradjenu palaču u ulici »Kaserma« nedaleko crkve sv. Antuna novoga. Ovdješnji slovenski listovi zahtjevali su od ravnateljstva prije »seobe« neka se postave na pojedine urede također slovenski napisi, na što imadu Slovenci Trsta i okolice neoborivo pravo.

Tomu opravdanomu zahtjevu zado-

voljilo se bar u toliko, što je došao slovenski napis na pojedine urede na treće mjesto, dočim je njemački na prvom, a talijanski na drugom.

Kako smo mi Slaveni skromni i ponizni zadovoljiše nas i takovi napisi, premda bi našemu jeziku moralo biti mjesto bar u drugom redu.

Takvoj »novotarnji« prigovorio jedino čifutski listić, dočim njoj nitko drugi nemože prigovoriti. Za tom »novotarijom« imaje bi se povesti i sve ostale javne oblasti, osobito cesaro-kraljevske, koje su prve pozvane na vršenje državnih temeljnih zakona.

Od tih oblastih imademo pravo zahtjevati ono, što nas ide — ili neka nas mimoidju i onda, kad treba plaćati poreze u krvi i u novcu. Tu nije težak izbor.

Izmedju Niemaca i Talijana. Dne 27. agusta šetao je tršćanskimi ulicami njemački djak „Burš" sa kapom u njemačkim narodnim bojam. Na večer sastalo je Niemca nekoliko talijanskih djaka na ulici te stadu od njega zahtjevati, da skine s glave svoju buršovsku kapu. Djaci se stadoše prepirati i napokon došlo do šaka izmedju talijanskih i njemačkih djaka. Nadošli redari odvedoše protivnike na redarstvo. Tako je eto sa prisiljeno-umjetnim talijansko-njemačkim prijateljstvom.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

G. Kynčil Ivan, Račice K 3. — Prof. Ivan Benigar, Zagreb K 73·12 sabranih po malo za vrieme školske godine 1902. i 1903. (Živio!)

Ukupno danas . . . . . K 76.12
Na račun ove godine izkazano . „ 417·73
Sveukupno K 493·85

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

G. Ivan Gasparini-Gržina Sv. Vitni K 10. — U Mengišu kod Kamnika u krugu gorenjskih Slovenaca sabrao g. dr. F. D. K 6. — Kynčil Ivan, župe upravitelj u Račicam K 3.

Ukupno danas . . . . . K 19·—
Na račun ove god. izkaznih . . 332·—
Sveukupno K 351·—

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tekom mjeseca srpnja o. g. sliedeći prinosi:

a) utemeljitelji ni: G. Ellner Antun, župnik, Vrsprinac K 50;

b) redoviti: Gg. Dominco Henrik, c. kr. školski nadzornik, Franković Fran, profesor, Glavina Blaž, kurat, Kramberger Eran kurat, Kregau Rudolf, namj. oficial, Krištofić Matko, učitelj, dr. Valentin Kušar, profesor, Pančur Fran, profesor, Šubić Albert, profesor Kopar po K 5; Bazilija Frančić, učiteljica Pazin, Nežić vitez Anton, dekan Čepić po K 10;

c) darovi: Obitelj Tomašić Žminj, mjesto vjenca na grob nezaboravne kćeri i sestre Amalije K 10; Nedvěd Anton, župnik Šterna dne 19./6. sabranih K 10; Contin ud. Apolonija, Franković Marija, Krištofić Sigismund, Vilim, Olga, Nada i Paula Kopar po K 1; Sabadin Ivka, učiteljica Škedanj K 5; Matejčić Fran, c. kr. zem. školski nadzornik Trst K 40; Grašić Josip, župnik Beram K 20; Červar Šime, župnik Ždrenj K 20; Tanković Ladislav, kapelan Slum, sabrao u kući Antona Zuletić prigodom otvorenja škole K 15·20; Koruza Ivan, župnik Klana K 20; Dalmatinac sa Velebita K 30; Jakac Andrija, učitelj Lanišće, sabrao prigodom vjenčanja g. Jakova Zlatić, kovača u c. kr. arsenalu u Puli sa g.djicom Ružicom Spinoti K 31·14; Mandić Josip, obć. blagajnik Pazin, za prodane jagode g. N. N. K 1; Martinčić Ivan, učitelj Lindar, mjesto ustupnine k ispitu K 1; Iz bodulkinog cvjetnjaka K 2·10; Gergomilla Nikola, agent austr. Lloyda Galatz (Rumunjska) po g. Petru Harlovića, kapetanu K 16; Marčelja Antun, ljekarnik K 15; dr. Dinko Trinajstić, odvjetnik Pazin K 100; Červar dr. Gjuro K 50; Marko Zović, krojač Pazin K 26·20; Matika Josip, obć. činovnik Pazin, za beramske razgledničce K 2.

Za djački dom u Pazinu sabrano za prvi zabod lopate prigodom poklona preuzvišenom biskupu Strossmayeru u Slatini K 120.

Plemenitim darovateljem se najiskrenije zahvaljuje Odbor.

Politički pregled.

U Puli, dne 2. setembra 1903.

Austro-Ugarska.

Vojnoj upravi monarhije zadaje mnogo brige, što nemože ove godine pozvati pod oružje potrebiti broj novaka. U carevinskom vieću bijaše doduše razpravljena odnosna osnova o držanju novaka, nu u ugarskom saboru nebijaše jednaka osnova prihvaćena usljed obstrukcije proti toj osnovi od strane saborske oporbe. Pošto je pako još uvjek vojska zajednička — premda bi htjeli Madjari imati svoju posebnu narodnu vojsku, to nemogu biti pozvani novaci ove pole monarhije, ako nisu istodobno pozvani i novaci druge pole.

Posliednjih dana došla je u novine viest, da će vojni ministar predložiti Njeg. Veličanstvu neka se sazove 1. oktobra novake austrijske pod oružje i da se dotičnu naredbu izdade na temelju glasovitog § 14. Ali tu viest pobijaju polu-službeni listovi kano izmišljenu. Ti listovi kažu: kad bi se u Ugarskoj pridržalo vojnike treće godine i nadalje u službi, a u Austriji pozvalo novake pod oružje, to bi takva odredba slabo djelovala na ustrojstvo vojske, a za njezino jedinstvo bila bi od štetnih posliedica. Nejednako postupanje sa vojskom sa ove i sa ono strane Lajte izvrglo bi zajednicu vojske novim napadajem. Radi toga valjo sačuvati jednako postupanje u obih polah monarhije te neima nikako uporabljati različite odredbe.

Ovogodišnjim vojnim vježbam u Ugarskoj neće sudjelovati car i kralj, već će ga zastupati priestolonasljednik nadvojvoda Fran Ferdinand. Glede vojnih vježba u Galiciji nije još ništa odlučeno te će sudjelovanje Njeg. Veličanstva ovisiti o riešenju krize.

Kod izbora za hrvatski sabor u Zlataru bje izabran narodnim zastupnikom naš zemljak g. Evgenij Kumičić jednoglano, nakon što je g. barun Rukavina odstupio od kandidature.

Iz Budimpešte javljaju, da imade najviše nade, da postane ministar-predsjednik bivši ministar Wekerle. On da je vječao zadnjih dana s raznimi političari, kojim da je otvoreno izjavio, da se opozicija nesmije nadati velikim uspjehom, ali on da bi nastojao, da tekom svoje vlade pribavi narodnim zahtjevom sve većeg priznanja.

Ponedjeljak stigao je u Beč sa velikom pratnjom englezki kralj Eduard VII. caru i kralju Franu Josipu u posjete. Njegovo Veličanstvo dočekalo je visokoga gosta na krasno urešenom kolodvoru, odakle se odvezoše oba vladara kroz bečke ulice u carski dvor.

Kako doznajemo iz bečkih novina primili su gradjani priestolnice englezkoga kralja prilično hladno, jer da mu nemogu zaboraviti krvavog i nejednakog rata proti Burom. Tomu posjetu englezkoga vladara nepripisuju osobito političko znamenovanje.

Crna Gora.

Koncem prošloga mjeseca preminuo je na Cetinju bivši crnogorski ministar financija Niko Matanović u 55. godini života. — Prošloga čedna rodila je supruga kneževića Mirka kneginjica Natalija princa.

Srbija.

Iz Biograda javljaju jednom tršćanskom listu, da će kralj Petar ove zime posjetiti talijanski dvor. U isto vrieme da će boraviti na rimskom dvoru i crnogorski knez Nikola, koji je — kako je poznato, tast talijanskom i srbskom kralju,

Biogradski službeni list piše obzirom na dogodjaje u Macedoniji, da se je Srbija nadala, da će Rusija provesti u Macedoniji obećane reforme, ali da se je prevarila, jer postupaju turske oblasti u Macedoniji i u Staroj Srbiji sa kršćani još gore nego li prije. Bude li turska vlada — kaže isti list — i nadalje tako postupala, biti će Srbija prisiljena, da napusti sadašnje svoje nepristrano držanje.

Bugarska.

Knez Ferdinand, koji je boravio dulje vremena u inozemstvu, premda se nalazi jedan dio bugarskog naroda u ljutoj borbi proti dušmanu kršćanstva, odlučio se napokon, da se povrati u svoju domovinu. Zadnjih dana pisale su novine, da je bila kod kneza u inozemstvu jedna deputacija, sastojeća od odličnih gradjana Sofije i viših častnika, koja ga je pozvala, da se vrati u domovinu — jer da će inače narod držati, da se je odrekao bugarskomu priestolju.

Macedonija.

U Macedoniji širi se ustanak neobičnom brzinom. Turska vlada šalje neprestance pojačanja u pobunjene krajeve. Ovoga puta reć bi, da će Macedonci uztrajati u borbi za slobodu do zadnje kapi krvi. Videći, da ih diplomacija pušta na cjedilu, odlučiše radje poginuti nego li u turskom robstvu živiti.

Rusija.

Iz Petrograda javljaju, da je odstupio ruski ministar financija Witte i da je imenovan predsjednikom ministarskog savjeta na mjesto pokojnog Durnova, dočim je Wittea zamjenio ravnatelj ruske državne banke Pleske.

Novine tumače odstup ministra Wittea kao poraz, što ga je pretrpio od novog ministra nutarnjih posala Pleve, s kojim se nije već odavna slagao. On doduše nije pao kod cara Nikole u nemilost, jer je imenovan predsjednikom ministarskog savjeta, nu novo njegovo mjesto nije tako važno kano ono ministra financija.

Poslanica
prof. Ivanu Milčetiću
u Varaždinu.

U mojem dopisu iz Dubašnice čneva 24. junija ove godine, tiskanom u broju 28. „Naše Sloge", tri su stavka, koja se tiču veleuč. profesora Ivana Milčetića.

Nebi bio ni „u snu posanjao", da će moga prijatelja i ženitbenoga kuma (a ne rodjaka, kako me on nazivlje, jer rodjaci nismo) onaj moj dopis tako silno razljutiti i kruto ubosti pa se on, koji slovi s hladnokrvnosti, latio pera da mene „nepodpisanoga" dopisnika prikaže „u pravom svjetlu", jer sam pronašao shodnim „da ga ljuto vredjam".

Pitanje zasjeca u naše narodne političke prilike, pa molim g. urednika da mi ustupi malo mjesta u „N. Slogi", te izpravim neke tvrdnje g. profesora, a najodlučnije odbijem klevetu, i to na obranu svoga značaja i poštenja.

Najprije: nije istina da je prof. Milčetić „pred više godina prekinuo s menom svaki saobraćaj poradi nekog novčanog pitanja", već ga prekinusmo, ili bolje ja ga prekinuh zato, što je on u više navrataka u knjigah, koje i sada čuvam, grdio i psovao moga brata Jura, a svoga šogora kako najgorega lopova. To je meni napokon dodijalo, te mu prijateljski pisah: ostavi mi brata na miru, ne ruži mi ga, jer krv nije voda, a napokon ja najprije Gospodinu Bogu, pa mojoj miloj materi (duša njoj se raja naužívala!) te svome bratu Juri, a drugo nikomu na svietu, dužan sam svoj odgoji i što sam postao svećenikom, u kojem sam stališu zadovoljan, sretan i bražen. Molim pako g. profesora, da ne dira u naša novčana pitanja, jer bi moglo izaći na vidjelo štogod neugodnoga.

Nije istina da sam ja kriv, što g. profesor „češće nepohadja svoga miloga zavičaja", već je kriv on sam. Pitam ga, kad je on prekinuo s menom „svaki saobraćaj"? Koliko puta je bio do svojeg zavičaja prije toga ukinuća? U koliko se ja sjećam ili jedan samiput, ili nijedan put... tako vidite njemu na srcu leži „mili zavičaj". Ja ću mu kazati zašto nedolazi? Dok je bio slušateljem na sveuč.lištu dolazio je ne u očinsku kuću, jer nije smio, nego u kuću siromašnu, svoga „lopova" šogora, koji mu je sestru „unesrećio" (vidi se danas tko je od braće sretniji, koji li nesretniji); a odkad je postao profesorom nije više mario za zavičajem, jer je u svadji s bratom Matom, koji mu uvrede oprostiti na žalost neće.

Brat Mate naime trošio je ako i čedno za g. profesora dok je bio na riečkoj gimnaziji. Kad ju savršio prevario brata. Rekao mu naime, da ide u zagrebačko sjemenište, samo da mu izmami kakvih čini mi se 60 for. za put; a on mjesto u sjemenište, iz Rieke ravno u Spljet kao suplent na onoj gimnaziji. Taj je postupak (kako ga prozvati?) tako ozlovoljio njegovoga brata dobrotvora, koga je napokon bio dužan odštetiti, a nije ga odštetio on, mastni plaćnik, niti novčićem, da nije nikad više svojim se bratom njli sastao niti progovorio. Gosp. pako profesor nikad više neprekoračio praga očinske kuće, nego samo jedan jedincati put pred kakvih 9 do 10 godina svojom gospodjom, ali brata Mata doma nenašao, jer je se nekud maknuo da izbjegne sastanak. Ovo je krivo, što g. profesor nedolazi u svoj zavičaj, a nisam kriv ja.

Nisam ja kriv, što su mnogi izstupili iz „Hrv. Čitaonice" u Malinskoj, pa i g. profesor koji je bio izvanji član. Ovakva tvrdnja po me je težka kleveta, i takvom ću ju držati, dok g. profesor svoje tvrdnje nedokaže.

Mjeseca augusta i septembra 1901. prestala su biti članovi naše „Hrv. Čitaonice" u Bogovićih, a ne na Malinskoj neka gospoda. Svoga istupa ta gospoda nisu nikad obrazložila. U Dubašnici se je očito znalo, da su to učinila iz prkosa; nisu mogli tući konja, pa su tukli sedlo, al jih je bilo sram to kazati, kako jih je i danas. Pače ne, moram ovo — poreći: jedan je član obrazložio svoj istup, te je upravio na predsjedničtvo ovaj list. Doslovno (pozor!):

Ugledno predsjedničtvo čitaonice
u Bogović (!)

U prigibu dostavljam tomu predsjedničtvu (!) 2 krune (1 for.), na izplatu članarine i za august i rujan t. g.

Prijavljam da iza dobe plaćene članarine prestajem biti članom čitaonice sve do boljih prizora (!?), a to s razloga, samo da izbjegnem u čitaonici susret sa članom od čistih frakovca (!!?), kojemu jur se od više godina ugibam (!!) Molim da se ova izjava od toga uglednoga predsjedničtva pročita na prvoj redovitoj glavnoj skupštini članova 10./8. 1901". Što se medjutim dogodilo? Nekim rodoljubom po obćini grstilo se na takav nerodoljubni čin one gospode, pa se upisali u članove čitaonice odmah tri svećenika, jedan svietovnjak i par seljaka, tako da čitaonica, kojoj su snovali propast, ostala živa, i njihovim istupom ništa nije izgubila.

Gosp. pako profesor Milčetić, prestao plaćanjem članarine prije rečenoga razkola, pa premda se ga na izplatu najuljudnije pozivalo, on niti što poslao, niti šta odgovorio.... A sada bi htio svoj istup staviti u savez s istupom naših razkolnika. Kako prozvati ovakov postupak? Kad sam dakle u svojem dopisu pohvalio seljaka pok. Pavla Bogovića-Šimovoga, što je ostao do smrti članom naše skromne čitaonice, „dočim ju izbjegli neki bogatuni i tobožnji rodoljubi" dobro je to shvatio g. profesor Milčetić, da to i njega ide, pa ga upekło i peći ga mora, što neće da podupire jedinu rodoljubnu ustanovu.. domaću čitaonicu.. on bogatun.. a to bez razloga, ili zato, što ga na to potaknuo neki moj i moga brata Jura neprijatelj, koji ga zlobno izvješćuje o naših domaćih kućnih odnošajih, te tako ovršuje službu izkopajnika mira i sreće jedne seljačke kuće, koju ipak izkopati neće!

Sada da vidimo, je li g. profesor pobio mojih tvrdnja:

Prvi stavak moga dopisa, koji se taknuo profesora Milčetića glasi ovako:

„Takav jedan rukopis (pok. Pavla

esrećio" (vid
lniji, koji l
profesorom
, jer je u
mu uvrede

je ako
o na riečkoj
vario brata.
zagrebačko
ami kakvih
on mjesto
Spljet kao
e postupak
oljio njego-
e napokon
odštetio on,
, da nije
niti sastao
fesor nikad
kuće, nego
kakvih 9
, ali brata
se nekud
vo je krivo,
zavičaj, a

gi izstupili
, pa i g.
. Ovakva
i takvom
je tvrdnje

ra 1901.
Hrv. Čita-
Malinskoj
gospoda
nici se je
prkosa;
kli sedlo,
ko jih je
, poreći:
ap, te je
list. Do-

nice
ović (!)
predsjed-
latu čla-

žene čla-
onice sve
ga, samo
a članom
ur se od
a se ova
edničtva
j skup-
nedjutim
o općini
čin one
ve čita-
svietov-
a, kojoj
njihovim

prestao
razkola,
ljudnije
šta od-
oj istup
kolnika.
Kad sam
seljaka
što je
mne či-
bogatuni
shvatio
ide, pa
neće da
novu . .
. a to
otaknuo
prijatelj,
domaćih
e službu
seljačke

or pobio

e taknuo

Pavla

ca Šimunovoga, c gradnji naše plo- crkve) izručio je (pokojni) profe- ilčetiću, dakako uz povratak, al o ga nije nikada. O tom znao mi pokojni već put tužiti, te me bolnim molio: ma pišite (pogrešno u N. „napišite"), mu malo neka mi ono Njemu se imalo dogoditi po svoj kako i meni. Za mojih mladih go- poslao sam bio i ja veleuč. profesoru ću, na njegov nagovor, opis ženit- običaja u Dubašnici. Kad sam ga pitao natrag otu crticu, pisac mi, u je na žalost izgoriela s ostalimi i papiri na stolu. — Kad tamo, toliko godina, dobijem maja 1897. toga profesora a mojega prijatelja nik za narodni život i običaje južnih na svezak I.", a u njem nadjoh na 62, moju „izgorielu" crticu pirnog a u Dubašnici, uz opazku, da je to a da je priobćuje, uz male pro- e. Tako može s vremenom ugledati je svjetlo" i ljetopis Pava Šimovoga". A što na ovo odgovara g. profesor? potvrdjuje . . . samo opaža, da taj i ljetopis nema nikakove vriednosti o ga dakle odmah nepovratiti?) za občinstvo"; a pok. Pave „neznadijaše o je slovnica, ni pravopis . . . i tako zuje seljaka samouka, koga je god. , toliko hvalio i uzveličao, . . . samo a da mu ga je lane htio povratiti ili e uručiti, kad je kanio do zavičaja, e iz Rieke povratio u Varaždin, pošto Rieci lahko obolio . . (vidi naivnosti, da ga nije mogao poštom iz Rieke Malinsku odpremiti!) I opaža da ga e „prijatelju popu P. Milovčiću", da ga či njegovim sinovima". . . Sad se je o da ga vrati iza moga dopisa!

Nadalje: potvrdjuje da sam ja na- o ženitbene običaje, potvrdjuje da je moju crticu priobćio u Zborniku, le sve onako kako sam ja pisao. Samo nesjeća, da sam ga ja pitao da mi onaj povrati, te slavodobitno primjećuje, sam ga ipak „za njega napisao i po govim naputcima" da je Zbornik za kupio te mi ga poslao, da sam dobio eki mali honorar itd. Sve je ovo istina, ostaje istinito što sam i ja tvrdio, a dokaz u mene je njegova knjiga na čija razpoloženje, gdje mi javlja da mu crtica izgoriela.

Ja ga pako nisam pitao da mi šalje ornika, ja nisam od nikoga tražio ho- ara (20 K), a dvojim da je opis tiskan male promjene nego će to biti doslovno je, ko što i dvojim, da sam mu ja ajsrdačnije za to zahvalio", dok mi ne- kaže i jednomu i drugomu spisu izvor-

Gdje sam ja dakle tvrdio, da je gosp. fesor „nepošteno radio"? Ja sam naveo ite činjenice, kojih je on jednostavno vrdio. Je li pak on radio pošteno ili pošteno, to nećemo suditi niti ja niti nego uztrpljivi čitatelji.

Drugi stavak glasi opet:

Spomenuti profesor Milčetić odnio iz oga samostana svete Marije Mandaline kojnomu dobromu gvardijanu Zgombiću vatski „Lucidar". Doznali smo to sada, r nam ga poslao u posebnom otisku na r; a tekst dao tiskati dakako ćirilicom, im kako da bi nam rekao: to vam je ucidar", koji znam da nećete čitati".

Ove rieči još više razpalile g. profe- a. On iz njih zaključuje, da sam ga ja vorio s kradnje i da mrzim ćirilicu; polonje ponovno tvrdi. Meni se čini veleučeni gosp. profesor nešto vidi česa ugi nevide. Govorim i neporičem da je sp. profesor odnio iz ovoga samostana . dobromu gvardijanu Žgombiću hr- ski Lucidar. Mislio sam reći, a to valjda misla se dade zaključiti: Gospodin pro- fesor je Lucidar vidio, našao, on ga je pokazao gvardijanu, on mu ga je pitao; a „dobri gvardijan" nije se mnogo otimao, da mu ga nedade, možda mu ga je i po- nudio, kako je to običavao i s drugimi postupati . . a g. profesor ga je odnio, t. j. sobom ponesao. Ja nisam dakle kazao da ga je ukrao, pa ako tko uzimlje one moje rieči u ovom smislu, tada jih ja opoziv- ljem. Svakako g. profesor nije nam pri- povjedio potanko, kako je do njega došao; a u predgovoru same knjige veli, kako i gori tumačih, da ju je našao u knjižnici samostana, i da mu ju je poklonio (da- rovao?) pokojni otac Benko Žgombić.

Pitam ga samo, znade li on tko je vlastan davati knjige iz samostana, pitam ga, je li ikada komu javio da je Lucidar u njega; zašto ga nevraća samostanu, zašto ne sada našoj novoustrojenoj staro- slavenskoj akademiji u Krku? Podpunim pravom mu je dakle prigovorio neki vriedni redovnik naših trećoredaca, da „fratri ostaju siromasi, a drugi se oboga- ćuje" koji je sigurno ciljao ne toliko, kako misli g. profesor na bogastvo novčano nego književno.

Al ja mrzim cirilicu! . . g. profesore gdje Vam je dokaz? Na mojih riečih; „a tekst dao tiskati dakako cirilicom, i tim kako da bi nam rekao: to vam je Lucidar, koji znam da nećete čitati". Iz ovih mojih rieči, čitatelj, kojega nije strast zasliepila, zaključiti će: dopisnik nepozna ćirilice, al da ju mrzi, toga nemože nitko pametan tvrditi. Ipak to tvrdi g. profesor Ivan Milčetić! Sad mu se pružila prilika da pjeva cirilici.

Cirilica, veli osobitim zanosom, g. profesor, je narodnija od latinice. Ja nisam filozof, dočim o profesoru Milčetiću mora se to tvrditi, ali u koliko sam se ja nuz- gredno bavio tim pitanjem, mogu reći da niti je latinica niti ćirilica naša; dočim glagoljica je naše, posebno starohrvatsko pismo, ona je jezik naših djedova (čitaj Prodanovu borbu za glagoljicu. — Uspo- mene X., pa vi filolozi, ako ste jaki, po- bijte njegove tvrdnje i navode). Nadalje tvrdi g. profesor: Cirilicom su pisali Hr- vati pored latinice sve do polovice XV. vieka a sporadično i kašnje. Naši glago- ljaši pisali su još u XVI. vieku cirilicom. I Pave Bogović čitao ljubavju cirilicu — u njegovoj i bratovoj knjižnici našao je dopisnik knjiga pisanih cirilicom. Neće biti samostana na našim otocima bez knjiga bosanskih fratara tiskanih cirilicom. Zna- meniti štatut poljički napisan je cirilicom, a bosanski fratri i neki župnici po Dal- maciji pisahu svoje matice cirilicom sve do početka XIX. vieka. Dobretić, Reljković, Gjorgjić, Jambrešić nazivahu latinska slova tudjima. Cirilicom služi se blizu 100 mi- liona ljudi u Europi i Aziji (ali gospodine profesore, dopustite da latinicom se jih služi ipak nešto više!)

Nije on štampao tekst lucidara ciri- licom ni iz kojih razloga, nego jer je to običaj u znanosti . . (opet oprostite, al ja sam čuo, da je običaj u znanosti, premda i to nije opravdano, tiskati jih da cirilicom, ali crkvenom, — Vidi frag- mentum glagol. Breviarii verbenicensis — Acta Curiae kod Kurykte) . . Miklošić, na- dalje g. profesor tvrdi, da nije uputno glagolske spomenike izvornim pismom tiskati, jer će jih malo tko čitati. Ako je ovo tvrdio Miklošić, onda uza sve veliko poštovanje, koje mu nosim kako filologu, mogu reći da je tim uvriedio sve Hrvate i učenjake, jer od Hrvata izobražene ruke i od svakoga oćenjaka mora se zahtjevati, da znade čitati glagoljska pismena. Gla- goljski tekst može se mnogo točnije tran- skribirati (divne li rieči u ustima profe- sora-filologa!) cirilicom nego latinicom itd. Do napokon upleo u odgovor g. profesor i naš „Pučki prijatelj", a i moga p. brata Josipa. „Pučki prijatelj" zato, jer je odsudio rujanske dogodjaje u Zagrebu. Reklo se naime ondje, da će se tudjinci veseliti što se braća kolju . . al budi osvjedočen g. profesor, da „Pučki prijatelj" time neodo- brava izdajničko postupanje stanovitih Srba proti nam Hrvatom. Moga pako brata, što je on rekao da je jezik spomenute knjige „naš", na sramotu dakle samoga g. pro- fesora. Eto dakle moj brat, prosti mornar, nije se usudio prozvati jezik one knjige cirilicom pisane „srbskim", nego „našim" što je isto kako i „hrvatski", jer je sigurno i on s Kačićem pjevao, da je „Boka dika od Hrvata" — dočim učenjak profesor Milčetić onu knjigu samo zato što je ci- rilicom pisana, zove ju „srbskom".

Sve dakle što je g. profesor naveo o porabi cirilice, o njezinoj spretnosti, o razširenosti, sve to biti će istina, al što ga ulazi s mojom tvrdnjom da ja neću Lu- cidara čitati, kad je cirilicom tiskan? Bilo sramotno, bilo dično ja javno izpovjedam, da ja dobro čitam glagoljicu i tiskanu i pisanu, jer sam ju počeo učiti u 7. i 8. razredu na Rieci, pa sam ju učio tri go- dine u zadarskom sjemeništu; mladu sam misu pjevao 1873. u tom jeziku iz glag. misala; od onda uviek ili reći ću skoro uviek čitam sv. misu u starohrv. jeziku — pop sam glagoljaš; plovanske matice u svih trih župah gdje sam služio — Po- ljica-Beli-Dubašnica, sve su pisane hrvatski a glagoljskimi pismeni, sve do početka XIX. vieka; glagoljica dakle meni nuždna, dočim cirilice nisam nikad u školi učio. — Kašnje naučio sam slova, al pomučno jih „dvižem" — nisam dakle u cirilici iz- vježban. Kad sam jednom počeo svojom službom svećeničkom, meni cirilica postala je suvišna, ili barem recimo ne nuždna: jer knjiga pisanih cirilicom za polje bo- goslovno znanje neima; a ono malo što mi preostaje vremena da se bavim kakvom drugom budi znanstvenom, budi beletri- stičnom knjigom, borme neću nikad do- seći da pročitam svih knjiga pisanih lati- nicom, a kamo li, da čitam knjige ciri- licom pisane. . . .

Nisam li dakle pravom mogao uz- tvrditi, da kad mi je prijatelj profesor Milčetić poslao Lucidar pisan cirilicom kako da bi mi rekao: „to ti je Lucidar, koji znam da nećeš čitati". A on iz ove moje tvrdnje izveo bezsmisleni zaključak da mrzim cirilicu, a kroz redke, da mrzim valjda i Hrvate ili Srbe grčkoistočne vjere! . . .

Ne, ja nikoga nemrzim, a još manje braću Slavene; ja mrzim (al ne osobe nego njihove zle čine) iskopajnika sreće moga naroda i izroda svakoga, a i onoga koji silom nameće nekaki drugi naziv, ne- kako drugo ime, momu milomu hrvatskomu jeziku, koga ste već prozvali i ilirskim, i slavenskim, i jugoslavenskim, i glagolj- skim, i srbskim i srbsko-hrvatskim, i na- šim i naškim, i slovinskim, a najmanje hrvatskim: dočim ja ga nemogu drugčije zvati nego hrvatskim, jer sam čuo da ga je tako zvala moja majka, e učio sam i u školah da se tako zove.

Mislim da sam, dragi kume, s tobom u ovoj sitnici obračunao. Nisam te ja kanio vredjati, nego istinu kazati. Jesi li ti mene uvriedio, to neka sude nepristrani čitatelji. Istina je kadgod gorka, ali ostane uviek istinom.

U Dubašnici, dne 30. kolovoza 1903.

Plovan **M. Mužina.**

(Dodatak uredničtva: S ovom poslanicom smatramo polemiku zaklju- čenom. Svaku daljnu stvar u tom po- gledu baciti ćemo u koš.)

Upis u veliku hrv. drž. gimnaziju u Pazinu.

Iz Pazina nam pišu dne 2. rujna:

Školska će se godina 1903—1904, za- početi kod ove c. k. velike državne gim- nazije 18. rujna svečanom službom božjom u Franjevačkoj crkvi u 9 sati prije podne. Popravni izpiti obdržat će se 16., 17. i 18. rujna, a prijamni izpiti za I. razred dne 16. i 17. rujna. Upisivanje novih učenika za I. i više razrede biti će 15., 16. i 17. rujna od 8—12 sati prije podne u gimnazijskom upraviteljstvu, gdje valja svaki učenik da se prijavi praćen od svojih roditelja ili zakonitih im zamjenika.

Dosadašnji učenici zavoda, koji na- stavljaju svoje nauke, mogu se prijaviti za upisivanje od 16.—18. rujna. Poslije 18. rujna ne može biti primljen nijedan učenik bez dozvole visokoga c. kr. po- krajinskoga školskoga vijeća.

Učenici, koji žele da budu primljeni u I. razred imaju donijeti sa sobom kr- šteniću, kojom će dokazati, da su navršili desetu godinu života ili da će ju navršiti do 31. prosinca 1903. Ako su pohadjali pučku školu, imaju prikazati i svjedodžbu-polaznicu, propisanu mi- nist. naredbom 7. travnja 1878. br. 5416, a zatim u gore rečene dane podvrći se prijamnom izpitu.

Učenici, koji bi došli sa drugih srednjih zavoda, imaju donijeti sa sobom krštenicu i sve semestarske svjedodžbe prošastih školskih godina, a zadnju i s propisanim dodatkom uprave onoga zavoda, koji su polazili.

Učenici, koji dolaze po prvi put u ovaj zavod, imaju platiti kod upisivanja 4 K 20 h za upisarinu, a 2 K kao prinos za učila, a svaki ini učenik plaća 2 K na godinu u ime prinosa za učila. Školarina iznosi za svaki semestar 30 K te ju treba platiti kroz prvih šest sedmica svakoga semestra. Učenici, koji su primljeni u I. razred, imaju platiti školarinu kroz prva tri mjeseca, a koji kane moliti oprost, valja da prikažu kroz prvih 8 dana do- tičnu molbenicu potkrijepljenu redovitim iskazom o ekonomskom stanju obitelji. Ovaj iskaz ne smije biti stariji od godine dana.

Budući da se škola i dom imaju me- djusobno podupirati, te je stan od velike važnosti po zdravlje, ćudorednost i na- predak učenika, to se vanjski roditelji i skrbnici upozoruju na to, da svoju djecu dadu u stan onakvim obiteljima, koje će nastojati da učenik redovito polazi školu, da se izvan škole pristojno vlada i da točno vrši svoje učeničke dužnosti.

Preporučuje se s toga roditeljima ili skrbnicima, da se sporazume glede stana svoje djece s upraviteljstvom.

Roditeljima ili odgovornim skrbnicima toplo se preporučuje, da za školske godine češće dodju u gimnaziju te se obavjeste o na- predku i vladanju svojih sinova ili štićenika.

Svaki profesor zavoda davati će oba- vijesti o ponašanju i napretku učenika svake sedmice u odredjenim urama, a upravitelj osim toga takodjer svakoga blag- dana i svake nedjelje prije podne.

* * *

Primili smo dalje iz Pazina takodjer ovu obavijest:

Upisivanje učenika u c. kr. priprav- nicu za učiteljišta u Pazinu biti će dne 15., 16. i 17. rujna t. g. od 8—12 sati prije podne; kasnije se neće primiti ni- koga bez dozvole vis. c. kr. zem. škol. vijeća za Istru u Trstu.

Učenici, koji hoće da budu upisani, treba da:

1. dodju u pratnji svojih roditelja ili zakonitih im zamjenika;

2. da su navršili najmanje $13^1/_2$ go- dina, (mladje će se event. uzeti kao slu- šatelje);

3. da su zdravi;

4. da donesu sobom: a) posljednju školsku svjedodžbu, b) krsni list, c) izkaz o svojem i svojih roditelja imovinskom stanju, d) svjedodžbu o cijepljenju kozica. Marljivi učenici dobiju podpore.

Ravnateljstvo c. kr. pripr. za učiteljišta.

Prov. vodja: Josip Bačić.

Na oglas „Kapljice sv. Marka" gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upo- zorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Bolujuće na želudcu upozorujemo na oglas gosp. ljekarnika P. Jurišića u današnjem broju, koji u svojim pakračkim kapljicama preporuča izvrstno sredstvo proti želudačnim bolestima.

Razne viesti.

Vienčanje. Iz Rieke nam javljaju, da se je u ponedjeljak dne 31. agusta viencala u tamošnjoj stolnoj crkvi dra- žestna gdjica. Milena Polić, kćerka rodo- ljuba i brodovlasnika g. Mata Polića sa g. Eduardom Pajkurićem Androvim.

Sv. čin obavio je preč. g. kanonik Blaž Polić a mladencima kumovaše gg.: dr. Lujo Šverljuga i dr. Mato Jakovčić.

Sretnim mladencem i njihovoj svojti srdačne čestitke!

Vojnici nemogu na dopust. Kako je poznato u madjarskom saboru nebijaše prihvaćena zakonska osnova o novačenju za tek. godinu. Radi toga neće biti pozvani pod oružje oni vojnici, koji bijahu u ovoj poli monarhije ove godine unovačeni. Nu baš radi toga neće biti pušteni na dopust ni oni vojnici, koji svršavaju sada na jesen svoju trogodišnju službu. Oni će morati da služe do koncu godine radi hira madjarskih političara. Ovo je težki udarac ne samo za same vojnike, koji služe tri godine, nego i za njihove obitelji, koje ih jedva očekuju. Ova naredba nevriedi za vojnike domobrance.

Kneippsko lječilište u Krapini. Po cielom svietu poznat je pokojni župnik Kneipp sa svoga liečenja vodom. Dok bijaše živ, a i sad kad je već umro, sakuplja se u Wörishofenu u Bavarskoj na tisuću ljudi sa svih strana svieta, svake dobe i svih stališa, da tamo traži zdravlja, poglavito poljevanjem studenom vodom. Mnogi su ga i našli. Svi nemogu u Wörishofen; daleko je. Već prije više godina ustrojilo se je „Kneippsko zdravište" u Kamniku u gornjoj Kranjskoj, kamo su zalazili i zalaze Slovenci i Hrvati.

Ljetos se je takvo zdravišće ili lječilište ustrojilo takodjer u trgovištu Krapina, u hrvatskom Zagorju. Već prvu godinu privabilo je mnoge lječilištne gostove; Hrvate i Slovence, sa svih stra naše domovine. Privabilo je mnoge ime Okić, ime muža koj je kakvih 13 godina poslovao u Kneippskom lječilištu u Wörishofenu i uredjivao Kneippske listove. Poznata je to ličnost na daleko i široko po svietu. Mnoge on pismenimi naputci lječi. A da je već prve godine toliko ljudi tamo došlo i da tamo radostno ostaju, doprinieła je mnogo občina i občinari Krapinski, kao i krasna Krapinska okolica. Občina pridobila je Okića za se tim, što je k njemu išlo bilo posebno odaslanstvo u Wörishofen i dovelo ga u Krapinu. Kad se je Okić za Krapinu odlučio, onda je občina silnom brzinom i velikom požrtvovnošću sagradila zgradu za liečenje, napravila puteve i most preko Krapinščice, uredila prostorije, za perivoje. Privatnik jedan sagradio nješto dalje od lječilišta, izpod bujne borove šumice, kuću — gostionu i priredio pred njom i oko nje krasne prostorije za počivanje i zabave. I predstavnici občine, naročito njezin načelnik gospodin Sluga, i zasebnici, sve čestiti Hrvati, čine sve moguće, da bude gostovom čim ugodniji boravak medju njima. Prijaznost nam je prirodjena, a to uvjek i svagdje privlači.

Javna zahvala.

Prigodom preranog gubitka naše srdačno ljubljene kćeri

Ane Marije,

koja je u svojoj 15. godini dne 19. pr. mj. u Gospodinu preminula, primili smo sa raznih strana izraza sućuti. Svim tim plemenitim osobam, kao takodjer onim koji su prisustvovali sprovodu — osobito pako preč. g. Ivanu Vraniču, župniku na Vrhu, koji je sprovod predvodio te svim stanovnikom občine Vrh i Sv. Ivana — te nam tako nastojali ublažiti našu nevolju, izrazujemo ovim najsrdačniju zahvalu.

Sv. Ivan kod Buzeta, 28. augusta 1903.

Antun Flegè pok. **Lovre,**
mlinar, posjednik, bivši obć. župan i savjetnik na Vrhu;
u ime svoje i obitelji.

Listnica uredničtva i uprave.

Neznalac u Puli: Hrvatski gimnazij u Pazinu jest državni. Hrvatska-Slavonija imade 2,416.104 stanovnika od ovih nezna čitati ni pisati okolo 40%.

Pomorski vojnik-dobrovoljac u Puli: Italija imade 28,160.000 stanovnika (po statistici g. 1881.), medju timi jest: 140.000 Francuza, 55.000 Albanesa, 30.000 Slovenaca, 25.000 Niemaca, 20.000 Grka, 30.000 ostalih narodnosti. Čitati i pisati jih nezna 47%. — Istra imade 345.000 stanovnika, medju tima je, tri četvrtine Hrvata i Slovenaca, ako se uzme materinski jezik za podlogu; dočim su i u Istri učinili popis na temelju obćevnoga jezika, pa jer Hrvati znadu govoriti i talijanski, zapisali su jih liepi postotak kao Talijane. Talijani prebivaju samo u gradovima.

Otvorenje prometa

na tračnicama na obali „Grumula" u carinarskom području Trsta.

Sa danom 1. rujna 1903. otvorio se javnom prometu nove željezničke gradnje na obali „Grumula" u carinarskom području Trsta, kojima su pridružene one, koje obstoje na gatu „Giuseppino".

Ove gradnje imadu izmjeniti one, koje obstoje na IV. gatu, koji će se istodobno priključiti slobodnom okolišu Trsta (carinarski izključak).

Za potanje podatke treba se obratiti dotičnim željezničkim upravam, te c. kr. financijalnom ravnateljstvu u Trstu i c. k. glavnim skladištu u Trstu.

Svraća se osobito pozornost za olakšati prelazno stanje, da će se sva roba, koja će tekom mjeseca rujna stići u Trst, dostaviti po zahtjevu stranaka na obalu „Grumula" i ako na tovarnom listu ne bude naznačena dostava na rečenu obalu.

Od početka mjeseca listopada 1903. dopremiti će se za izravno ukrcavanje na gatu „Giuseppino" samo ona roba, koja će stići željeznicom u Trst, ako bude na tovarnom listu naznačen naslov: postaje Trst-Sv. Andrija (Riva Grumula).

U korist občinstva preporučuje se, da se ovaj naslov već sada upotrebljuje.

Izjava.

Težko mi je protresat kosti premile mi supruge, ali buduć da se nekoji zli jezici u Omišlju bave time, kao da su mene suprùzi Illich upropastili, dozvoljavajuć mi, ili bolje rekuć nagovarajuć me, da oženim moju milu pokojnicu akoprem je bila već bolestna, izjavljam ovim najsvečanije, da ti ljudi lažu, jer prije svega mene je g. Illich upozorio na cielo stanje stvari i molio me, da bi odustao od namjere, nu moja savjest me poticala, da izvršim ono, što sam naumio i izvršio sam bez da bi imao ni danas najmanje povoda da se pokajem, jer sve ono, što sam pretpio, jest, da sam prerano izgubio ono što sam u cielom životu najviše ljubio, a kod toga nalazim opet utjehu u tome, buduć da mi je još nješto ostalo. a to je, što se u doticaju sa rečenimi supruzi ćutim kao kod otca i majke, na čemu njim ovim putem izričem najsrdačniju hvalu. Tko bi imao dakle bit tu boljim sudcem?

U Puli, dne 25. augusta 1903.

Ivan Viertler.

Br. 48.

Objava.

Upisivanje u **c. kr. pripravnicu za učiteljišta u Kastvu** obaviti će se dne 29. i 30. tek. mj. septembra od 9—12 sati u jutro. Kasnije se ne prima nitko. Prijave za upis mogu se podnesti i pismeno na vodstvo zavoda.

Primaju se učenici krepka rasta i zdravlja, neporočna ponašanja i dostatne duševne nadarenosti, ako su sa dobrim uspjehom svršili barem pučku školu i prevalili 14. godinu dobe svoje.

Zahtjeva se nadalje, da imaju sposobnosti za pjevanje, čisto izgovaranje, a po mogućnosti i neku pripravu u njemačkom jeziku. Ako bi kome do 14 godina manjkalo 6 mjeseca, može dobiti oprost te dobe. Djaci, koji dobro napreduju, dobiju državnu podporu.

Kod upisa treba prikazati uz posljednju školsku svjedočbu takodjer svjedočbu o cieplјenju boginja i krstni ili rodni list.

Pitomci, koji se u prvim trim mjesecima školske godine pokažu nesposobnima, moraju školu napustiti.

Ravnateljstvo.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostiživo i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetra i slezene, te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu. Najbolje jest sredstvo proti materníci i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom **Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad, Markov trg, broj** 26 pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili pouzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Ciena jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna u Zagrebu
gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb. — Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

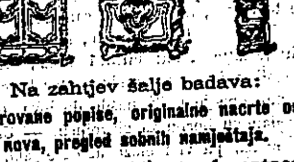

Na zahtjev šalje badava:
Ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tko se želi obskrbiti **pravim**

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranšć, Pola,
Via Mariana br. 7.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si tikovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u naroda. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanje itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviču u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.
ljekarnika

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 37. Pula, u četvrtak dne 10. rujna 1903. **God. XXXIV.**

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Pismo biskupu!

U porečko-puljskoj biskupiji bije naš narod osim drugih nevolja i to, što mu nestaje sve to više narodnog svećenstva.

Blagopokojni i nezaboravni naš Dobrila nastojao je za svog boravka u ovoj biskupiji privabiti narodnih svećenika iz susjednih slovenskih pokrajina ili je uzgojio svojih mladića iz biskupije podupirajuć ih od rane mladosti dok nesvršiše sve potrebite im škole.

Za njim došao je blagopokojni biskup Glavina, koji je mislio, da će pomoći narodu i potrebi svećenstva tim, da ustroji konvikt u Kopru. Želio je naime, da se u tom konviktu pripravi hrvatska i talijanska mladež za buduće svećeničko zvanje, ali njegova želja nebijaše popunjena. Zapustio je rano Poreč te se preselio na izpražnjenu stolicu tršćansko-koparske biskupije.

Nasliedio ga je sadašnji biskup presvj. g. Ivan Flapp. Ovaj se zauzeo dušom i tielom za odgoj mladeži u koparskom konviktu ali ta mladež nebijaše naša; to bijahu skoro izključivo sve sami talijanski mladići. Takvi su valjda i danas pitomci onoga konvikta. Presvj. biskup Flapp pobrinuo se pomoćju zemaljskog odbora, talijanskih občina te svojih crkava i vjernika dostatno za pomladak i prirast talijanskog svećenstva svoje biskupije.

A tko se pobrinuo za vjernike Hrvate one biskupije? Nitko! Stariji svećenici Hrvati i Slovenci pomrieše a za odgoj mladih nitko si nerazbija glavu. I tako se često dogadja u toj biskupiji, da dobiva naš puk u župah ili kapelanijah mlade talijanske svećenike, nekadanje pitomce koparskoga konvikta, koji neznaju ni rieči hrvatske ili koji lome za veliku silu naš jezik tako, da čovjek mora bježati kad ih sluša.

Sa ono malo narodnih svećenika, što mu ih je preostalo nemože biskup uz najbolju volju zadovoljiti potrebi i želji svojih vjernika hrvatske narodnosti.

Radi toga se često dogadja, da mora sad ovoga sad onoga od preostalih mu narodnih svećenika premjestiti pregusto, bilo iz nužde, bilo da to zahtjevaju naši narodni protivnici, koji netrpe medju sobom nikoga, koji im se sliepo nepokorava.

Tako je presvj. biskup nedavno premjestio u svakom obziru uzornoga svećenika g. Vjekoslava Viškovića iz Kanfanara, uprkos željam i molbam sviju dobrih vjernika one prostrane hrvatske župe. Mjesto Viškovića poslao je onim župljanim svećenika Talijana koji nepozna ni rieči hrvatske.

Taj — recimo najblaže — neobzirni postupak biskupa sa ogromnom većinom kanfanarskih župljana, ogorčio je one i razjužio u toliko, da su poslali presvj. biskupu pismo puno jada i čemera. To pismo poslaše i nama u prepisu i mi ga niže priobćujemo izpustiv ili ublaživ nekoje oštrine, radi kojih neželimo doći u sukob sa cenzurom, koja bdije budnim okom nad presvjetlimi.

Pismo to glaši:

„Presvjetli biskupe!

Kao da nam je oštri mač probo srce, kosnula nas je viest o premještenju našega kapelana g. Viškovića. Koji Vas je uzrok, presvjetli biskupe, naveo na taj korak, nam nije jasno, ali slutimo, da je bio onaj isti kao i kod drugih sličnih premještenja.

Koja korist ovomu zapuštenomu narodu od svećenika, koji nepozna njegova jezika? Kako će on obavljati svoju svećeničku dužnost uza svu svoju dobru volju kad ga puk neće razumjeti? Akoprem neće pomoći g. župe-upravitelju upravo u ničem, nečudimo se, što dolazi jer on mora doći, ali nam se čudan čini postupak taj, što ga se šalje u ovo naše mjesto.

Presvjetli! Niti Afrikancem neusudjuje se nijedan biskup poslati svećenika, koji nepozna njihova jezika, a zar smo mi gori od onih ubogih divljaka?!

Mi proti tomu nepravednomu i nesavjestnomu postupanju prosvjedujemo svečano.

Presvjetli! Mi se pozivljemo na Vas, ne kao biskupa, već kao čovjeka zdravoga razuma, da sudite, da li je rečeni premještaj pravedan, i ako jest, u čemu će nam novi kapelan pomoći? Mi smo stalni, da će nepristran sud biti u prilog našoj opravdanoj pritužbi.

Eventualni Vaš odgovor, presvietli, da neimate drugih svećenika, koji znaju hrvatski, nebi vriedio ništa, jer znamo, da bi moglo inače biti kad bi bilo malo dobre volje. Mi znamo naime, da se od svećenika nezahtjeva, da moraju poznati jezik puka medju kojih valja da razviju svoje uzvišeno djelovanje. Zašto se primjetice prima u biskupiju svećenike, koji su nesposobni za službu zbog nepoznavanja pučkoga jezika? Zašto se neodredi, da se u konviktu mora temeljito podučavati i naš hrvatski jezik? Kako se more sabirati milostinju za onaj konvikt i medju našim pukom, kad je tuj zabranjeno razgovarati mladićem hrvatski? A u tom konviktu uživaju štipendije velikog biskupa i narodni naši odpadnici, koji gaze svoj materinski jezik. Svemu tomu kriv je nutarnji sustav i uzgoj!

Kad ovo razmišljamo, kako da nam se srce nepara od žalosti?! A što nas još više žalosti, jest to, da se je možda na klevete jedne ovdašnje osobe maknulo vriednoga nam kapelana g. Viškovića. Kad bismo mi znali, da je tomu tako, da je naime rečeni svećenik bio oklevetan, tad bismo mi podigli tužbu na sudu proti klevetniku, koji se je usudio privatnim pismom ili u kakvom gnjusnom listu crniti ono pošteno lice. Takvih listova imade na žalost i u Vašoj kuriji, što je malo častno i dično.

Svi mi Kanfanarci koji spadamo k ovoj župi, svi koji su imali čast poznavati našega dičnoga kapelana, nemogu prigovoriti ma u ničem njegovomu ponašanju, jer je bio u svemu uzoran. Težko nam je vjerovati da je uzsliedilo njegovo premještenje usljed bezsramne klevete.

Mi želimo da stvar dodje na čisto, želimo da nam se kaže istinu, ali znajuć, da se neće zadovoljiti našoj opravdanoj želji, poručamo Vam, presvjetli, da imade jedan sudac, pred kojim će svaki čovjek, pa i isti biskupi, polagati račun o svom djelovanju. Pred onim suncem biti će sve čisto i jasno. Tamo se neće moći ništa prekriti kao što se prekriva uzrok premještenja kapelana Kanfanarcem.

Na ovo pismo nedobiše Kanfanarci odgovora, što ih je još većma ogorčalo. Tomu ogorčenju dadoše oduška u posebnom pismu, priposlano našemu uredničtvu za javnost. Žalimo što to pismo nemožemo staviti do znanja presvj. biskupu Flappu — jer nam toga nebi dozvolio g. cenzor, ali baš odatle može i sam zaključiti, kako je onom promjenom dvojice svećenika u Kanfanaru dirnuo u sršenovo gnjezdo.

Tim nije zaista koristio ni crkvi ni narodu, već obratno!

Početak školske godine!

U prošlom smo broju priobćili naputak roditeljem ili njihovim zamjenikom glede upisivanja djaka u veliku-hrvatsku državnu gimnaziju u Pazinu, te u c. kr. pripravnicu za učiteljišta u istom gradu.

U današnjem će broju naći čitatelji „Obznanu" ravnateljstva „Delavske škole" u Kastvu, kojom se naznanja roditeljem i djakom naputke glede upisa u onu školu.

Sve te škole otvaraju se polovicom ovoga mjeseca. Istodobno otvara se valjda i c. kr. pripravnica za učiteljišta u Kastvu.

Naše pučke škole otvaraju se što tečajem ovoga, što početkom budućega mjeseca tako da možemo kazati, da stojimo na početku školske godine u obće.

Govoreći na ovom mjestu na koncu prošle školske godine o uspjehu naše mladeži na državnoj gimnaziji u Pazinu, iztakli smo sa zadovoljstvom, kako se taj naš jedini srednjoškolski zavod krasno razvija i od godine do godine svo to ljepše usavršava.

Dugotrajna borba predstavnika našega naroda koli u državnom i u zemaljskom saboru, toli samoga naroda na skupštinah i sastancih, putem molba i spomenica na državni sabor i na ministarstvo bogoštovlja i nastave, nije ostala Bogu hvala bezuspješna ili bezplodna. Sveobći vapaj našega naroda u Istri i njegovih zastupnika nije mogao ostati neuslišan. Zadovoljiti se je konačno moralo zakonu i čvrsto osnovanomu zahtjevu Hrvata i Slovenaca Istre za ustrojenje jedne srednje škole u njihovom narodnom jeziku.

Ta srednja škola, državna gimnazija u Pazinu pretvara se predstojećom školskom godinom u višu ili veliku gimnaziju, jer se na istoj otvara ljetos V. razred.

Kroz prve četiri godine bilježili smo brižno svaki dogodjaj, svaki napredak naše mladeži na toj gimnaziji. Proti njoj, osobito proti djakom našim bijaše s početka vike i huke s protunarodne nam strane. Ali to nije prestrašilo ni učiteljstva ni djačtva i danas mogu se i jedni i drugi ponosno osvrnuti na prve četiri godine obstanka naše gimnazije.

Koncem prošle godine bijaše na istoj t. j. u 4 niža razreda okolo 150 mladića, koji su sretno podnieli prvu vatru i od kojih će većina — ako Bog dade — sretno dočekati i svršiti i VIII. razred.

Sada na početku školske godine preporučamo imućnijim roditeljem zdrave i bistre djece, sposobne za gimnaziju, da se neplaše nikakve žrtve i da upišu svakako svoje diete u prvi razred naše gimnazije. Ako se nadje bistro i darovito djače i manje imućnih roditelja, pomoći će mu se bilo štipendijom bilo podporom, ali opetujemo, da se ni roditelji nesmiju otežati svakoj žrtvi. Nešto sami, nešto dobri ljudi, pa eto im za osam godina mladića, s kojim će se ponositi oni i narod.

Nama treba silno izučenih ljudi svake ruke. Treba nam svećenika, odvjetnika, sudaca, liečnika, profesora i svake struke činovnika. A takve muževe može nam dati samo naša gimnazija.

Tko je dakle za školu, tko ima dara, i bar nešto sredstva, hajde s njim u ime Božje u Pazin, pak će pomoć Bog i dobri ljudi.

O naših pripravnicah za učiteljišta nemožemo, da kažemo mnogo. Te su pripravnice na žalost lošo posjećene. Neznamo pravo koji je tomu uzrok, ali biti će svakako ponajglavniji taj, što mladež nemari dosta za učiteljsko zvanje jer vidi danomice, kako je to najnezahvalnije kod nas zvanje. Kod nas je na sramotu prosvietljenom tobož vieku plaćen lošije pučki učitelj nego li oružnik, financijalni stražar ili poslužnik kakvog javnog ureda.

Pučki učitelj — osobito na selu — je pravi patnik, koji čeka odrešenje od onih, koji obično neznaju ili neće da znaju, što je bieda i nevolja.

Taj prvi i glavni prosvjetitelj svakoga naroda, taj pionir pučke prosvjete nemože, da si poštenim a težkim svojim radom zasluži ni toliko, da preživi sebe i često mnogobrojnu svoju obitelj.

Medjutim ovo žalostno stanje nemože da potraje dugo, jer će biti prisiljeni pozvani na to čimbenici, da se već jednom ozbiljno zauzmu za to, da se poboljša sramotno materijalno stanje pučkog učitelja — ako neće, da ostanu bez učiteljstva.

Mladiće dakle naše, koji imadu sposobnosti i volje, da postanu prvi apoštoli narodne prosvjete, neka neplaši sadašnje žalostno materijalno stanje pučkog učitelja — jer se to stanje mora poboljšati.

Eto nas konačno i kod naših pučkih škola.

Po zadnjem izvještaju o pučkom školstvu u Istri od god. 1901-1902. bijaše dužne polaziti javnu školu od 6—12 i od 12—14 godine 53.955. Od tih polazilo je školu 32.463. U privatne škole bijaše upisano 2790 djece. Ostalo bi dakle još 18.702 djece, nepolazeće školju. Odbijmo od toga 906 djece, koja polaze kakvu obrtnu ili gospodarsku školu, te 1149 djece nesposobne za školu zbog duševne ili tjelesne kržljavosti, to nam ostaje 16.647 djece zdrave, sposobne i dužne polaziti školu — koja ostaše bez svake obuke s jednostavnog razloga — što neimaše škole.

Bilo bi suvišno ponavljati ono, što se je kazalo sto i sto puta, da su sva ta djeca bez škole naša hrvatska i slovenska djeca. Talijani nebi stalno otvarali talijanske javne i privatne škole za hrvatsku i slovensku djecu kad bi znali, da imade talijanske djece bez škole.

Kod nas dakle jest toli ogroman broj djece bez svake obuke uzprkos tomu, što bi školu moralo polaziti svako za školu sposobno diete i što se na pučko školstvo troši u našoj pokrajini ogromnu svotu od 739.359 kruna.

K toj svoti doprinašaju občine za nesretne školske takse itd. preko 150.000 kruna. U ovoj svoti imade težkih žuljeva biednoga našega naroda, koji neima nikakve koristi od škole — jer mu sirotanu škole nedaju.

Baš radi toga, što je još uviek toli ogroman broj naše djece bez svake obuke i što nam carske oblasti i njihove miljenice, zemaljske naime oblasti nedaju do

pučke prosvjete, dužnost je sveta onih naših roditelja koji su toli sretni, da imadu školu, da nepropuste upisati svako svoje za školu sposobno diete u školu.

Danas bi bilo suvišno govoriti o važnosti i potrebi škole na ovom mjestu, jer je o tomu valjda stalno osvjedočen svaki, koji imade zdrave moždjane.

Ali mi pozivljemo ipak koli naše rodoljubno svećenstvo, toli mukotrpno naše učiteljstvo, da uznastoje svimi silami, da se što veći broj naše dječice, sposobne za školu i dužne polaziti školu — u nju upiše i istu marljivo i redovito polazi. „Narod bez škole, jest narod bez budućnosti, a narod sa školom, kojom se nezna ili neće, da okoristi — jest mrtav!"

Kod nas talijanski — u Dalmaciji — njemački!

Stara je politika austrijskih vlada ta, da narivavaju svuda nenjemačkim narodom države njemački jezik u svih javnih uredih, školah itd. Te bi naime vlade htjele i bez odobrenja državnoga zastupstva, da bude njemački jezik državnim jezikom.

Ali u nekojih pokrajinah nailaze u provadjanju toga načela na žestoki odpor. U tom pogledu odlikuju se osobito austrijski Talijani. Nešto iz ljubavi do njih, nešto radi nesretnih predaja a ponešto i zbog saveznićtva, šteđe austrijske vlade naše Talijane sa niemštinom, pak što nemogu tuj uspjeti samospasujućom niemštinom, podpomažu svoje saveznike u širenju talijanštine. To vidimo osobito u našem Primorju. Gdje nemogu napried sa niemštinom, tamo ustupaju mjesto talijanštini na štetu nas Slavena.

U naših pokrajinah razdieliše si Niemci i Talijani posao.

Prvi imadu vlast u nekojih c. kr. uredih, dočim prepustiše drugim dio c. k. ureda i sve ostale javne urede. Za nas Hrvate i Slovence se tuj i nepita — premda sačinjavamo većinu pučanstva Primorja.

Austrijske vlade podizavale su dugo vremena talijanštinu i u posestrimi Dalmaciji. Ali kad uvidiše, da se je tamo narod osviestio, da se hoće pod svaku cienu otresti tudjinštine, tada udariše središoje vlade drugim putem.

Pokušaše naime sa niemštinom. Danas, pošto izčezava iz javnog života Dalmacije sve to više tudji talijanski jezik, počela je austrijska vlada malo po malo uvlačiti niemštinu, kojoj tamo nebi imalo biti ni traga ni sleda,

Evo što piše u tom pogledu zadarski „Narodni List".

Vrhovno sudište u Beču, koje je u poslu dra. Ferria moralo priznati, da nema nikakva pozitivna zakona, koji bi naredjivao, da je talijanski jezik službeni jezik u Dalmaciji, već da se to osniva jedino na običaju, hoće da uvede još jedan gori običaj, naime njemački jezik. Sve riešitbe vrhovnog sudišta dolaze u Dalmaciju u prvom redu pisane njemačkim jezikom, a onda tek hrvatski ili talijanski, prema tome, u kojem je jeziku podnesak stranke. Ako za talijanski jezik nema nikakva zakona, koji bi opravdavao njegov obstanak u sudbenoj struci, pogotovo nema takve odredbe u pogledu njemačkog jezika. Dok se donjekle može razumjeti tumačenje sa strane vlade članka 19. temeljnog zakona u pogledu talijanskog jezika, jer u Dalmaciji ima, i ako vrlo maleni postotak ljudi, koji se služe ovim jezikom, uporaba njemačkog jezika u Dalmaciji kosi se najočitije sa gore spomenutim temeljnim zakonom. Vrhovno bi sudište moralo biti čuvar pravde i istine, ali ono baš uvadja nezakonitosti i čini nama težke nepravde u pogledu uporabe našeg jezika. I ovo je plod austrijskoga centralizma. Kod nas se svedj obistinjuje ona, da od glave riba smrdi. Ovaj nezakoniti postupak vrhovnog sudišta nema takodjer nikakvog praktičnog smisla za Dalmaciju, jer ne samo narod, koji nerazumije dakako ovaj tudjinski jezik, već ni inteligencija, koja je silom prilika bila primorana, da ga nauči, ne čita njemačke riešitbe, kada imade iste dodane u hrvatskom ili talijanskom jeziku. Vidimo dakle, da ovo uvadjanje njemštine sa sa strane vrhovnog sudišta ne samo nije zakonito, nego da je takodjer bezsmisleno, jer bez svake praktične koristi. Dok tako stoji stvar, ovo zametanje tudjinskog jezika nije nego znak tudjinske premoći, te dokaz, da u Beču sve stoji u službi „Dranga".

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Čujete ljudi, vi drugi ste prišli kako svidoki, morate istinu govorit, ko nebite mogli bit kundunjani od pravica paržun, Bog za vavik!

Jur. Ti si prez pameti, ča to govoriš?

Fr. Dragi moj, van su zaprli ovdi, da ste tamo ponujali niki beči i zato su van saprli, a ča vi pensate?

Jur. Po moju, ti si pamet zgubil!

Fr. Ćo! anke to jutro ste ušli va šekreto i ste rekli da greste pod kuntraband!

Jur. Ča ti je, da ti ni morda sunce naškodilo?

Fr. Ćo! kada ste se počeli namurivat, to je bilo martinjski ali miholjskega misec?

Jur. Sada vidim, da si posve munjen!

Fr. Kada ste se dakordo pogovarali, da će te uć, ča je bilo na dan Tilovu, ali ste se namurivali prvo kako ti je bil otac pront i kuntenat?

Jur. Ma pravi mi, prosim te, ki tako govori?

Fr. Hodi u Rovinj na batimenat, on najveći sudac na desno od svih, ti govori samo tako!

Jur. A drugi sudci ča delaju?

Fr. Ali nerazume, ali spe, zač samo muče!

Jur. Pak ča si dobil tamo?

Fr. Lipo su mi ju zafrigali, zač je najveći sudac rekal: li ćo, čuješ: si dobil tri miseci, moraš poć u paržun! — si kuntenat?

Jur. A ča govori prešident u Trstu?

Fr. Hodi ga pitat ti! Ja moram svakako tri miseci fažol jist!

* * *

Jur. Si videl ovi dni va Štivanu onoga černoga halopina od Kravina?

Fr. Sen! Sen!

Jur. Ma po koga vraga je prišel va Štivan?

Fr. Tar znaš, da on nosi „šekreti" ordini od poteštarije.

Jur. A kakovi je to dekreti prnesel?

Fr. Ča ne znaš, da su šior potešta proglasili Dumina Zakesva za „kamerarija".

Jur. O! O! — zato on drži visoko glavu.

Fr. Hebaj malo, pa ću ti još jenu novitad poveć.

Jur. Daj neka čujem tu novitad!

Fr. Staroga Ćora, da su udelali oni od podeštarije za zvonara, a Martina, su ga konfermali za efetivoga „picigamorta", da će tako nas „Hervate" va Štivanu zakopat a oni, da će onda va crekvi kantat po istriansku, a ne po hrvatski!

Jur. Odkada se to komun pača va stvari od crekvi?

Fr. Tar znaš od kada, od onda od kada je Martin kaporion od štivanskih Talijani dobil pravdu od crkvenih banak.

Jur. Ma su neki ter neki Štivanjari zabutunani, daju se pejat za nos, od jenoga Martina.

Fr. Imaš prav imaš, dobro bi bilo poslat ga va one groti na Kunčići!

Politički pregled.

U Puli, dne 9. septembra 1903.

Austro-Ugarska.

Dne 4. o. mj. imali su mladočeski zastupnici na carevinskom vieću sastanak u Pragu. Predsjednik kluba dr. Pacák izviestio je o političkom položaju. On reče medju ostalim, da su temelji dualizma i centralizma uzdrmani te da je nadošlo vrieme, da se Austrija uredi na federalističkom i autonomnom temelju. Za tim se je osvrnuo na krizu u Ugarskoj i na neopravdane zahtjeve madjarske oporbe. Prešav na austrijske prilike, reče, da je nemoguća nagoda sa Česi dok ovisi o volji Niemaca, hoće li se izpuniti česki prosvjetni zahtjevi. To je skrivio — u prvom redu dr. Koerber. Česi su tražili izpunjenje najmanjih zahtjeva, nu vlada je volila odgoditi carevinsko vieće nego li tomu ugoditi. U posliednje vrieme zavladala je u vladinih krugovih proti Čehom tako neprijateljska težnja, da je morao odstupiti i sam ministar dr. Rezek. Ovo postupanje bečke vlade traži oštru i bezobzirnu taktiku. Vladu, koja nije kadra upravljati sa poslovi mnogojezične države, treba srušiti. Svom odlučnosti treba raditi, da se sve federalistične i autonomne stranke združe u jedno kolo, kako bi u sadašnjem ugodnom času preustrojili državu u federalističkom smislu.

Iza njega govorio je zastupnik dr. Herold, koji je kazao, da je dualizam na rubu propasti. Od kako postoji nagodba od godine 1867., pao je jako ugled monarhije u inozemstvu, sve radi nutranjih zamršaja. U drugoj poli čuti se madjarska oporba tako jakom, da ide zatim, da posve raztrga svaki savez sa Austrijom. Dogodjaji u Hrvatskoj znače, da su odnošaji u drugoj državnoj polovici veoma nezdravi, t. j. da su Slaveni posve nezadovoljni sa sadašnjim sustavom. Bečka vlada vodi protučesku politiku, zato Česi neće poći u boj na Madjare radi Niemaca, već će oni zahtjevati narodnu češku vojsku, u kratko sve, što zahtjevaju Madjari.

Nakon toga prihvaćena je resolucija, kojom se odlučuje, da treba svimi silami raditi, da se sruši sadašnju vladu i postojeći sustav; iz postojećih zamršaja vodi samo jedan put, t. j. promjena sustava u smislu decentralizma i podpune samoupravnosti; zastupnici se pozivlju, da rade na tom, kako se nebi oživotvorile naredbe ministarstva rata glede onih vojnika, kojim se 30. septembra dovršaje trogodišnje službovanje; obzirom na zamršene odnošaje, treba da sve češke stranke složno postupaju. Klub zahtjeva radi toga od vodstva, da ustanovi taktiku za buduće i da poduzme korake, da na temelju sporazumka stranaka ujedini sve češke sile.

* * *

Izašla je carska naredba, kojom se sazivlju svi zemaljski sabori, osim Dalmacije, Istre, Goričke i Trsta. Sazvani sabori zasjedati će kratko vrieme, da rieše nekoje važniji predmete.

* * *

Zagrebački listovi priobćuju, da bijahu odlikovani visokimi redovi: predsjednik bogoštovja i nastave Armin Pavić i veliki župan dr. Vladimir Nikolić Podrinski. Ovaj posliednji je svakako jedan od najsposobnijih i najpoštenijih upravnih činovnika u Hrvatskoj.

Crna Gora.

Prošloga čedna preminuo je u Carigradu tamošnji crnogorski diplomatski odaslanik Mitar Bakić, koji je nasliedio na onom mjestu pokojnoga Plamenca, najprije kao privremeni pa kao stalni diplomatski agent. Njega hvale listovi kano vrlo vrstnu diplomatičku silu, koja si je znala u Carigradu steći odlično mjesto medju diplomati svjetskoga glasa.

Srbija.

U mladoj kraljevini težko da će doći brzo do redovitih odnošaja. Neznamo, da li će kralj Petar naći toliko sile i vještine, da uredi do skrajnosti raztrovane odnošaje. Biogradski listovi javljaju, da je sada unešen spor i medju vojsku, napose medju častništvo. U Nišu da je uapšeno 28 častnika tamošnje posade, koji su podpisali proglas, u kojem zahtjevaju, da budu odpušteni iz vojske, dočim kažnjeni svi oni častnici, koji su sudjelovali kod umorstva kralja Aleksandra. Povrh toga kažnjeno je mnogo častnika kućnim zatvorom. Nezadovoljni častnici zamišljaju dopust tobož radi oporavljenja, dočim su u istinu od posade do posade putovali i nagovarali drugove, da podpišu rečeni proglas. Na proglasu da je podpisano već preko 250 častnika. Biogradski listovi pozivlju srpske častnike, da se umire, da stišaju svoje strasti i da nedaju povoda neprijateljem Srbije, da pronašaju svietom uzbudjujuće viesti, koje mogu samo zemlji škoditi. Da je taj korak jednog diela srbskih častnika izazvao veliku uzbudjenost, nalazimo dokaz u tom, što su u Biogradu bile sve čete kroz 4 dana pod oružjem. Kralj Petar ulaže sve svoje sile, da mirnim načinom, bez buke i vike rieši častnički spor, pa se i radi toga postupa sa uapšenimi častnici veoma blago.

Bugarska.

Turska vlada izdala je proglas na narod u pobunjenih pokrajinah. U proglasu kaže, da bugarski agitatori narušavaju od neko dobu mir i sigurnost u pokrajinah Jedrena, Soluna, Manastira i Kosova. Tuj prave nasilja i sile sliepartstvom seosko pučanstvo na ustanak. Prevratni nazori, što ih agitatori narivavaju pučanstvu navedenih pokrajina, napereni su proti probitkom miroljubivog pučanstva. Nastojanje, da se ugovori mir i javna sigurnost, čime se škodi jednom dielu naroda, vriedja svako ljudsko čustvo pravednosti i pobudjuje ogorčenje čitavoga prosvjetljenoga svieta.

Po carigradskih viestih imalo bi doći do rata izmedju Turske i Bugarske, jer da podupire ova posliednja, koja je inače odvisna od Turske, tajno i javno čete buntovnika.

Rusija.

Iz Odesa javljaju, da je imenovan Tuholka, ruski konzul u Prizrenu, konzulom u Manastiru na mjesto umorenoga ruskoga konzula Rostkowskoga.

Obzirom na imenovanje bivšeg ministra Witte-a predsjednikom ministarskog vieća, pišu berlinskim listovom iz Petrograda, da je Witte postao žrtvom ministra nutarnjih posala Plehve, koji je svoga suparnika pomoćju visokih dvorskih krugava odstranio sa vrlo važnog mjesta ministra financija. Ministar Witte da je odmah odputovao na svoja dobra u Kavkaz. Ovu viest treba sa reservom uzeti do znanja, jer dolazi iz njemačkog izvora, a Niemci bi sve Ruse, u obće sve Slavene rado utopili u žlici vode.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Sajam blaga u Vodnjanu. Dne 14. o. mj. obdržavati će se u Vodnjanu sajam blaga.

Iz sudnice. Dne 26. prošlog kolovoza obdržavala se u Rovinju porotna razprava proti Paši Zuban radi ubojstva. Porotnici su porekli tamo ciljajuće glavno pitanje, a priznali ga krivim pijanstva, te je tuženi bio odsudjen na tri tjedna zatvora, što je naime u podpunom pijanstvu počinio zločin ubojstva. Predsjedao je razpravi c. kr. savj. de Kümmerlin, kao sudci jesu sudjelovali c. kr. savj. Rode i c. kr. pristav Ventrella, a zapisnik je vodio c. kr. prislušnik dr. Devescovi.

Sliedećeg dana bila je porotna razprava proti Antunu Sinožiću radi težke tjelesne ozlede, te je bio radi toga zločina osudjen na tri godine težke tamnice. Predsjedao je c. kr. savj. dr. Devescovi, a sudjelovali su c. kr. savj. Harabaglia a i c. kr. pristav Ventrella, kao sudci, a c. kr. prislušnik dr. Perčić, kao zapisničar.

Dne 3. t. mj. obdržavala se porotna razprava protu Ivanu Rumen radi težke tjelesne ozlede na štetu Josipa Cerovac iz Počekaja. Bio je riešen. U sudbenom dvoru bili su c. kr. savj. dr. Devescovi, kao predsjednik, c. kr. savj. Rode i c. kr. pristav Ventrella, kao sudci, a c. kr. prislušnik Segalla kao zapisničar.

Akoprem kod svih trih razprava obtuženi i većina svjedoka govore samo hrvatski, ipak su svi s njima poduzeli zapisnici sastavljeni jedino u talijanskom jeziku. Za razpravu nečuje se nego glas tumača a bivšeg bačvara Moscarda, i to jerbo ni predsjednik, ni sudci, ni većina porotnika nerezume, ili neće da razume hrvatskog jezika. On dakle razlaže sudu i porotnikom što obtuženi i svjedoci hrvatski govore, dočim ono što svjedoci talijanski govore i talijanski sastavljene zapisnike se

Nastavak u prilogu.

ni mrve ne tumači obtuženim, kao da se to njih ne tiče. A kako sliedi to tumačenje najbolje nam dokazuju činjenice, da biva kadgod izpravljano od samih porotnika ili, kako nam se kaže, čak od rovinjskog kojeg odvjetnika, koji sam tvrdi da 'nezna hrvatski. Doista uzorno sudstvo!

Pazinski kotar:

Izbori za obć. zastupstvo u Boljunu, obavljeni dne 3., 4. i 5. t. mj. izpali su prama našem očekivanju i uvjerenju. Borba je bila živa i oštra, što nam dokazuje i razmjer glasova. U III. tielu je hrvatska stranka prodrla sa 136 glasova proti 85, u II. sa 48 proti 43, a u I. tielu sa 4 proti nijednom. U ovom potonjem tielu naime jesu glasovali samo članovi komisije, dočim ostali izbornici, akoprem prisutni u dvoru pred izbornom dvoranom, nisu pristupili glasovanju niti za čitanja imenice izbornika, niti kasnije na poziv načelnikov. Uzrok je tomu taj, što je protustranka molila, da se u predloženike narodne stranke uvrsti dvojicu seljaka iz Paza, izpustiv dvojicu jur uvećenih u njezinu glasovnicu, pak da će glasovati svi složno. Prvaci su narodne stranke došli u susret toj molbi, ali pod uvjetom da za tako preudešenu glasovnicu glasuju najprije svi privrženici protustranke. Narodna stranka je sklonula na taj popust ne bojazan radi uspjeha, jer njoj je bila osjegurana većina od bar 7 glasova (27 proti 20), nego želja da prekine medjusobno trvenje. Pošto privrženici protustranke nisu udovoljili uvjetu, ostala je preudešena glasovnica bez ijednog glasa.

Borbu u Boljunu imade se smatrati više osobna, nego načelna, jer u cieloj občini od 3255 stanovnika je samo 37 Talijana, a svi ostali jesu Hrvati. Ipak talijanska stranka, oslanjajuć so na nekoje nezadovoljnike i beznačajnike hoće, da si i u toj občini uzdrži položaj, postavljajuć se na čelo toj smjesi svakovrstnih živalja. Tako njoj je bilo uspjelo, da kod občinskih izbora pred tri godine prodre sa svojimi predloženici u I. tielu, a nadala se možda i boljemu uspjehu kod ovih izbora. U tu je svrhu upotrebila sva ona sredstva, koja odgovaraju njezinoj lozinki „osar tutto" — u prvom redu pizače i podmićivanja. Plaćalo se za glas po K 40 i više. Moralno trovanje puka njoj je prvi stepen k cilju. Njezini tekliči i gončine jesu prodanci, oni naime, koji su za judin novac prodali sebe i svoj poštjeni obraz, te koji za tim nastoje, da u istu kaljužu strpaju i braću svoju. Šarenjačka svojta! U suglasju sa tom smjesom radile su pak stanovite osobe iz pukog častihlepja, da postanu občinskimi zastupnici. Na čast njim! Ali uzprkos svemu tomu rovanju i gadnim svezam, hrvatska narodna stranka bilježi liepi uspjeh, što je ovog puta prodrla u sva tri tiela. Svaka čast za to sviestnim izbornikom i njihovim požrtvovnim prvakom!

Iz Labina pišu nam, da je ravnateljstvo rudnika u Karpanu odpustilo od radnje početkom ovoga mjeseca okolo stotinu radnika zbog slabe prodaje kamenog ugljevlja. Taj korak rečenog ravnateljstva dojmio se je vrlo bolno sviju radnika, jer je u ovo doba godine težko naći radnje i zaslužbe. Radi toga su u radnji preostali radnici složno zaključili, da se pridrži još na djelu sve radnike a da se umanji broj radnih dana na čedan. Tako će imati svi posla, premda će biti i manja zaslužba. Hvalevriedan je taj korak ljubavi i bratimbstva medju onimi radnici.

Dr. Salo na putovanju. U ponedjeljak malo poslije 5 sati po podne stignuo kočijom u Tinjan dr. Salo, te posjetio glavna ognjišta, gdje se kuhao bakalar prigodom izborah u Tinjanu. Posjetio najprije g. Orlića (puro sangue) pak Knoliće i gospu Felicitu i pak Štrigovu ženu. Pratio ga kao pobočnik i „batištrada" sedmoškolac koparske gimnazije Rugero Orlić, koimu se pridružio i sadašnji privremeni tajnik Anton Depiera. Bili su dakako i križanski izdajice. Čujemo, da se je jako žurio, jer da neimade poglavitog izdajice i skoro plakao kad su mu kazali, da je u bolnici u Ljubljani. Odputovao je poslie „Zdrave Marije" put Sv. Petra praćen od nekog Štriga, Pucinderla i Šemberila. Mora da imade znamenitu misiju iz Poreča.

Porečki kotar:

Nestašica vode u Umagu. Od tamo nam pišu 7. t. mj. da je zbog nestašice vode tamo dovezao brod carske mornarice „Najade" 140 bačava vode, koja bijaše izpražnjena u občinski zdenac, odakle će ju crpiti občinari pod nadzorom oblasti.

Osim toga zaključilo je občinsko vieće, da se odašalje posebnog odaslanika u Trst, koji bi sudjelovao kod dogovora, kako da se doskoči pučanstvu zbog nestašice vode i koji će zapitati vladinu podporu za nabavu vode za onu občinu.

Koparski kotar:

Program svečanostih u Dolini. Odbor za proslavu 25godišnjice tabora, čitalačko - pjevačkog družtva „Vodnik" i blagoslovljenja družtvene zastave, izdao je vrlo obširan i zanimiv program, iz kojega vadimo sliedeće važnije točke:

1. U predvečer svečanosti gruvanje mužara, serenada kumi zastave i obhod po mjestu.
2. U nedjelju dne 13. o. mj. rano gruvanje mužara i doček gostova.
3. Blagoslovljenje zastave u 9 sati.
4. Sv. misa za žive i mrtve taborite.
5. Banket.

Popoldan:

1. Doček gostova, posjet spomenika i darivanje Družbi sv. Cirila i Metoda. Odmor.
2. Svečani govor zast. prof. Spinčića.
3. Veliki koncert sliedeći sa 13 točaka obsežnim razporedom.
4. Šaljiva pošta, prosta zabava i ples.

Ulaznina koncerta 1 K po osobi.

Voloski kotar:

Nova škola na Pasjaku občina Jelšane. Od tamo nam pišu, da su dne 1. o. mj. proslavili riedku svečanost t. j. blagoslov i otvorenje nove pučke škole, koju sagradiše velikimi žrtvami občinari sela Pasjak, Šapljane i Malobrdce.

Svečanosti prisustvovalo je mnogo domaćeg naroda sa načelnikom na čelu. Iz Voloskoga došao je kotar. školski nadzornik a iz susjednih Jelšana tamošnje učiteljstvo. Školu je blagoslovio i sv. misu čitao župnik g. Velharticky.

Po crkvenoj svečanosti sakupila se domaća inteligencija i nadošli gostovi u krčmi tamošnjeg rodoljuba g. Prebilića te se taj dulje krasno pozabavišе sjetiv se i naše plemenite „Družbe sv. Cirila i Metoda".

Natjecanje u ljepoti u Opatiji. Na 2. o. mj. sabralo se više od tisuću opatijskih gostijuh pred Café Quarnero, da izaberu „najlepšu od najlijepših". Nakon živahnog izbora uspjelo je proglasiti resultat izbora. Od predanih glasovah odpalo je na gdjicu. Aranku Hudomel 582, na gdje. Emu Gessl 409, a Irenu Leopold 337 glasovah. Po tom je prva proglašena najljepšom i predan joj je počastni dar, sastojeći od prekrasne „jardiniere". Naravski „sviestni izbornici i izbornice", jer su imale i žene pravo glasa, udariše u burno odobravanje i pljesak. Ujedno se odbor sjetio i 21.600. gosta (koji je broj gostijuh dosada najveći u jednoj godini), te mu poklonio na spomen liepi akvarel s posvetom.

Hrv. pjevačko-tamburaško družtvo „Sloga" u Zametu priređuje uz sudjelovanje vojničke glazbe c. kr. pukovnije grofa Jelačića br. 79. u vrtu Finderlove gostione u nedjelju dne 13. septembra o. g. koncerat s plesom. Početak na 4 sata po podne. Ulaznina: Za članove po osobi 60 h., za nečlanove po osobi 1 K.

Čisti je prihod namienjen za nabavu tambura, radi česa se preplate i darovi sa najvećom zahvalnošću primaju. Na uvaženje! Pristup imadu samo članovi i pozvani gostovi. — Poziv služi ujedno kao ulaznica. Djeca izpod 14 godina neimaju pristupa. U slučaju nepovoljna vremena obdržavati će se koncerat u družtvenoj dvorani.

Lošinjski kotar:

Umišljena talijanaška pobjeda. Prošloga čedna obaviše u Malom Selu občinske izbore. Hrvatska stranka nije kod tih izbora sudjelovala znajuć, da je nemoguće upuštati se u izbornu borbu proti vladajućoj stranci, koja se neplaši nikakvog sredstva samo da doseže svoju svrhu.

Nu tamošnji nespašenci buncaju uzprkos tomu u svojih novinah o nekakvoj pobjedi, kao da je moguća pobjeda tamo, gdje neima protivnika.

Buncanje o tobožnjoj pobjedi sliči na vlas onoj poznatoj furlanskoj: ako nedodju, držimo se, ako dodju, bježimo!

Trst.

Upis u nautički tečaj. Na nautičkom tečaju „trgovačko-nautičke akademije" u Trstu upisivati će se djaci dne 15., 16. i 17. o. mj. od 9—12 sati do podne.

U pripravni tečaj prima se djake, koji su navršili 12 godinu i koji polože izpit iz talijanštine i računstva u onoj mjeri, što se ju zahtjeva u 5 razredu pučke škole.

U prvi tehnički razred prima se pako one djake, koji su navršili, dotično koji navrše tečajem ove godine 14. godinu i koji su svršili niže razrede koje srednje škole ili 3 razreda gradjanske škole, te konačno oni, koji su svršili pripravne tečaje nautičke akademije. U prvih dvih slučajih valja da polože djaci prijamni izpit.

Prijamni i popravni izpiti vršiti će se 17. o. mj. i dalje

Upisivanje kandidata, koji se pripravljaju za izpit pomorskih častnika, započeti će dne 18. o. mj. Kandidati, koji nisu svršili nautičke škole, primati će se dne 10. oktobra o. g.

Poduka u tom tečaju započima dne 1. oktobra.

Razne primorske viesti.

Odlikovani Istrani-vojnici radi junačtva u Kini. Prošloga čedna bijahu odlikovani radi junačva izkazanog u Kini sliedeći Istrani, vojnici c. i kr. mornarice: srebrenom medaljom 1. stepena: Ernest Grbac i Matija Simčić iz Voloskog, Josip Kolarić iz Kopra, Anton Antonac iz Završja u Istri; srebrnom medaljom II. stepenn: Antun Zec iz Jemine u Istri, Stipan Mogrović iz Rovinja i Vjekoslav Ivančić iz Malog Lošinja.

Odročena skupština „talijanskoga političkoga družtva" za Istru. Za nedjelju dne 6. o. m. bijaše urečena godišnja glavna skupština talijanskoga političkoga družtva za Istru, za koju su naši susjedi u svojih listovih i inače činili velike pripave.

Skupština bijaše urečena u Poreču, ali ju odbor družtva u zadnji hip odročio na neopredieljeno vrieme, a da nije u javnosti kazao pravoga razloga.

Književne viesti.

Knjige „Matice Hrvatske" za god. 1903. Na posliednjoj skupštini „Matice Hrvatske" priobćio je družtveni tajnik, da će članovi „Matice" primiti za tekuću godinu sliedeće knjige: 1. Šandor Gjalski: Gjurgjica Agićeva. 2. Car Emin: Zimsko sunce. 3. dr. Marković: Djećja njega. 4. Šenoa: Ban Pavao. 5. Milobar: Izabrana poglavlja iz narodnoga gospodarstva. 6. Kučera: Valovi i zrake. 7. Heinz, Biologija. 8. Nekrasov-Harambašić: Komu je dobro u Ruskoj.

Oblici i sintaksa hrvatskoga jezika za srednje škole. Napisao Mirko Divković, ravnatelj gornjogradske gimnazije zagrebačke. Izdanje deseto pregledano i popunjeno. Cieni 2 K, poštom 2 K 20 h. Zagreb 1903. Tisak Dioničke tiskare. Naručuje se u knjižari Dioničke tiskare u Zagrebu. Preporučamo ju toplo.

Neretva je hrvatska. Odgovor na odgovor g. Plačića. Napisao Nikola Zvonimir Bjelovučić. — Ciena 30 h. Tisak Braće Kralj, Zagreb. — Pod ovim naslovom izašla je brošurica, čije čisti utržak namienjen je nastradalim Hrvatima u prošlogu 1903.

Zdravstvene viesti.

Proti malaričnoj groznici. U zadarskom „Nar. Listu" priobćuje „Dr. Veritas" nješto pouke kako se lieči malaričnu groznicu, što će doći dobro bez dvojbe i našemu narodu u onih stranah Istre, gdje ta nesretna bolest svoje žrtve traži.

Pitanje malarije, od skorajšnjih znanstvenih odkrića, stegnuto je na takovu jednostavnost, da ga ne samo liečnici najsiromašnijih mjesta, ali isti grozničavi mogu riešiti sami po sebi, i to sa podpunom sigurnosti. Neradi se o drugom, nego da se parasit malarične groznice uniši u krvi grozničavih i na ta način onemogući nadoraštaj.

Nije se bojati ni zraka, ni vode, jer nema ni grozničavog zraka ni grozničave vode. Valja nastojati, da grozničavi ili malarični čovjek ozdravi, pošto jedino u ovomu postoji ognjište zaraze ili okuženja, pa jedino iz njega komari anopheles idju sisati zametke bolesti; baš pred večer dodje komar i bocne grozničavog čovjeka, pa za tim pristane na zdravog čovjeka i bocne ga i tako ga okuži. Ali kad je grozničavi čovjek pametno liečen, a zdravi čovjek umno imuniziran, okuženi komar može ovoga čovjeka bocnuti koliko mu drago, da ne može mu nikako nauditi; a ovo su pravi uspjesi današnje znanosti i njezinih praktičnih uporavljenja.

Ovdje u Dalmaciji, gdje je groznica toliko grozno razširena, imalo se godine 1902. u Ninu kod Zadra takovih uspjeha, da se stalo na kraj najpostojanim predsudama; 227 osoba jur oboljelih od groznice malarije bile su izliečene antimalaričnim Bislerovim vavoljcima (Pillole Bisleri), intesivno liečenje 6 vavoljaka na dan za 15 dana, aprofilatično liečenje 2 vavoljka na dan za cielo grozničavo doba (srpanj, listopad); dočim je troje čeljadi samo kroz to cielo vrieme bilo napadnuto od groznice, pa su namah svladane sa istim vavoljcima (kinin, šićan, željezo i gorki sokovi) tvrdke Bisleri i drug. iz Milana. Želja k jelu, liepa boja kože, izčeznuće ili znatno smanjenje otoka slezene, uviek razdebljane u grozničavih, povraćenje kreposti života, sve se ovo posliglo i sve je pomnjivo razvidio i ustanovio liečnik dr. Battara c. kr. sanitetski koncepist, kod onih 227 liečenih, dočim od 69 čeljadi, što se nisu liečili, ili su se nepravilno liečili, 47 su oboljeli.

Ovo liečenje, koje se za odrasle pravi sa vavoljcima, a za djecu sa jednoličnim preparatom (Bislerova antimalarična rastopina), ne stvara nikakve smetnje ili muke, rabi se u prvo jutarnje doba, a, kao u Ninu gdje je god prokušano, polučilo je izvrstne uspjehe: U Talijanskoj, u Španiji, u mjestima, koja su na glasu radi groznice malarije, kao Ostia, Sarighedda u Sardiniji, Treporti u Mletačkoj, Biandronno u Lombardiji itd.

Kod nas vlada protegla je pokušaje i kroz godinu 1903. Ovo je zeman u koji se treba liečiti i imunizirati sa podpunim uvjerenjem; a kad je čeljade ozdravljeno Bislerovim vavoljcima od kinina, željeza, sičana (arsenika) i gorkih sokova, komari anopheles mogu ga bocnuti ali bez ikakve zle posljedice. Jesu li komari jur okuženi nema bojazni da čeljade okuže, je li komarac zdrav nema bojazni da se okuži, ni bockajući će okužiti drugoga zdravoga.

Dr. Veritas.

Kada se nokti zarastu u meso. Ako ti se zarastu nokti u meso na ruci, osobito na nogi, obavij dotični prst platnenom krpicom, koja bijaše prije uljem namočena. Bolest će ti brzo prestati a već drugi dan omekša se bolni nokat, te ga možeš po volji obrezati.

Razni prinosi.

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: Gosp. Martin Privrat daruje 2 K radi nanešene mu uvriede po Ant. Kirac-Barelli time, što mu je rekao, „da je sve svoje pojio". — Noćni stražar drž. željeznice g. Ivan Poropat iz Dana daruje opet 1 K. Ukupno danas . . . . . K 3·—
Na račun ove god. izkazanih . . 351·—
Sveukupno K 354·—
koji iznos bje odposlan družtvu u Pazin.

Listnica uredničtva i uprave.

G. dopisniku iz Dalmacije: pogodili ste, hvala Vam uz preporuku za buduće. Živili!

U ime predplate priposlaše do 10. septembra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Dukić Matija, Zvonečа. Markovina o. Vid, Spljet. Hervatin Ant., Kašćerga. Perinić Anton, Pićan. Grškovič dr. Anton, Krk. Kynčil Ivan, Račice (2 broja). Sverko Juraj, Pazin. Sloković Anton, Pazin. Radnić o. Ante, Šibenik. Dubrović Josip, Beč. Tomažin Josip, Ljubljana. Dekarin Ivan, Rakotole. Sarson Pavao, Brgudac. Cerovac Antun, Roč (do 15. II. 1904).

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: 33. Gospodarsko Trgovačko družtvo u Martinčici (Cres).

Na oglas „Kapljice sv. Marka" gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Gospodinu župniku M. Mužini u Dubašnici.

Kako su Vas samo nečisti motivi potakli, da u mene dirnete u dopisu iz Dubašnice, pokazuje najbolje Vaša „poslanica", pisana strastveno, neistinito i bez obzira na zakone avnoga morala, koji brane obrazovanim ljudima iznositi na javnost blatno rublje vlastitog roda. Ja Vas na tom putu neću slieditі, ali ću Vam dolično odgovoriti, naročito o novčanim stvarima, u osobitom otvorenom listu, koji ću poslati Vašim i svojim rodjacima, prijateljima i znancima na Krku i izvan njega.

U Varaždinu. Ivan Milečić.

Razne viesti.

„Petar Svačić". U ljubljanskih listovih čitamo — da je uprava tamošnjeg narodnog kazališta prihvatila novu hrvatsku operu „Petar Svačić", koju je uglasbio mladi skladatelj i naš zemljak g. Josip Mandić i za koju je spjevao sadržaj isto naš zemljak g. dr. Trnoplesar.

Ta se je opera izvadjala djelomice u Trstu prigodom koncerta „Dalmatinskog Skupa" te je bila vrlo povoljno ocienjena ne samo od hrvatske, slovenske već dapače i od talijanske i njemačke tršćanske štampe. Njena je glasba moderna i melodična, osobito prolog i drugi čin.

Gosp. je Mandić još mlad, imade mu 21 godina, pa je uglasbio već više stvari, a občinstvu će bit još svježe u pameti njegova „Hrvatska misa", koju je uglasbio kao petoškolac i kantata „Slaven i pjesma", koja je lanjske godine u tršćanskom kazalištu „ex Armonia" upravo zadivila občinstvo. Čujemo, da se gospodin Mandić kani sasma posveliti glasbi, te da će do koji tjedan polagati izpite na bečkom konservatoriumu, a mi mu od srca želimo najbolji uspjeh, jer je on prvi. Jadranin — glasbenik u pravom smislu riečі.

„N. List".

Naši mornari poginuli na parobrodu „Vaskapu". Prošloga utorka dogodila se velika nesreća na parobrodu »Vaskapu« izmedju Mesembrie i Burgasa. U jednom dielu parobroda razprsnuo se dinamit i ubio više mornara, većinom iz naših krajeva. Izmedju poginulih nalazi se A. V. Letis iz Lovrana, koji je zapoviedao na parobrodu. Njemu su bile tekar 33 godine a služio je kod istog parobrodarskog družtva od god. 1898. Poginuli su nadalje podkapetani Kazimir Deško vić i Franjo Peršić. Prvi je služio 6 godina, a drugomu bijahu 53 godine; poginuli su braća Antun i Nikola Cupar te Antun Župan, Matej Valčić, Ivan Jurišić, Petar Lazarić i Etilio Vasiliov.

Sudeć po prezimenih većina unesrećenih biti će iz občinah Lovran i Mošćenice. Počivali u miru!

Strašan požar u Travniku (Bosna). Dne 4. o. mj. buknuo je u bosanskom Travniku strašan požar, koj je pretvorio 700 kuća u prah i pepeo. Požar taj, koji je postao, kako se čini, usljed iskra sa parostroja željeznice, uništio je treći dio Travnika t. j. okolo 700 kuća.

Kako se može uzčuvati groždje. Mnogi žele sačuvati groždja za zimu, a ne znadu kako. Obično povješaju groždje na tavan i skrbe, da bude tamo zračno. Nu uspjeh je toga posla slab. Groždje ili strune, ili tako povene, da nije ni za oko, ni za usta. Preporuča se sliedeći način za uzčuvanje groždja.

Tko hoće da ima liepo uzčuvana groždja neka postupa ovako. Groždje se metne u toplu vodu (35° C), i pusti u njoj četvrt ure onda se metne u kipuću vodu samo pet sekunda, a nakon toga u mrzlu vodu, dok podpuno neohladi. Pošto se je groždje ohladilo položi se na čisto platno, da se na zraku osuši. Groždje, s kojim se je tako postupalo, drži se u pilјevini ili u struževini drva, ako se stavi na suho mjesto, vrlo dobro. Obično se pol godine poslie toga postupka uzdrži u najboljem stanju.

Umakanje groždja u kipuću vodu ima dvojaku svrhu; jedna je ta, da se tim uniš te mikroskopske klice, koje u šupljinice ploda prodiru i na groždje nepovoljno djeluju; druga je svrha, da se zaprieči upliv zraka i raztvorba. Vrlo je važno, da se groždje točno pet sekunda drži u kipućoj vodi, jer drži li se u njoj za jednu sekundu manje, onda se ne će namjeravana svrha postići, a isto tako može štetno djelovati, ako se groždje u toj vodi jednu sekundu više drži. To je svakako novi način, pak je treba načiniti pokuse.

Iz Dalmacije nam pišu 31. agusta o g.: U nedjelju 23. tek. mj. ubavni Drnis doživio je veliko slavje, koje će za dugo ostati u pameti patriotskih Drnišana i sviju, koji su se tog dana ondje našli. — Kako je poznato, mladi drniški sokolovi od više vremena bijahu naumili u svom zavičaju ustrojiti gombalačko družtvo „Sokol", te rečenog dana veseli i presretni bijahu, što se je njihova želja izpunila: što njim je družtvo stupilo u život, i to, uz sudjelovanje mnogobrojne braće sokolaša — preko 300 na broju iz Splita, Šibenika, Makarske i Zadra, i velikog množtva naroda — više od 5000 — iz bližnjih mjesta. Lako je dakle pojmiti, bez da se opiše, kakvo je veselje, kakvo je oduševljenje u Drnišu vladalo tog dana, uz tako mnogobrojno sudjelovanje naroda.

* * *

Na 28. tek. naši hrvatski abiturienti iz svih zemalja bijahu na okupu u Splitu, gdje su imali svoj obični sastanak, te se zadržaše za tri dana. Ovom prigodom Splitska občina pokazala se je svake hvale vriednom, jer je našim mladićima išla liepo u susret u svakoj stvari; dà, ustupila im je bila i foyer kazališta za njihov sastanak i za svečani banket, kojeg njim priredišе splitski abiturienti. I parobrodarsko družtvo, Rismondo je veoma liepu uslugu učinilo našim mladićima, naime, dalo im je bezplatno posebni svoj parobrod za izlet do rieke Krke, gdje bijahu dne 29. U ovom izletu bijahu pravim oduševljenjem dočekani u Šibeniku i Skradinu. Napokon Splitska „Narodna glazba" htjela je abiturиente počastiti na povratku sa izleta, sa biranim koncertom. — Svaka je nada dakle, da će se ova mladež znati uviek sjećati tolike susretljivosti naših ljudi, te neprestano izkazivati svoju harnost neumorno trudeći se za svoj patriotički narod.

Hrvatsko družtvo „Kolo" u Ljubljani. U slovenskoj metropoli, u bieloj Ljubljani nastanjeni Hrvati ustrojiše novo družtvo pod imenom „Kolo", kojemu je svrha gojiti hrvatsko-slovensko pjevanje i tamburanje. Novo družtvo želi djelovati složno sa ostalimi bratskimi družtvi. Prvim predsjednikom bijaše izabran g. Novak. Bilo sretno i uspješno!

Guverner Transvaala u Trstu. Ovih dana prispio je u Trst parobrodom „Cleopatra" guverner bivših južno-afričkih republika Transvaala i Oranje gosp. lord Milner. Kad se je izkrcao bijaše pozdravljen i dočekan od predsjednika austrijskog Lloyda gosp. Bechera, voditelja pomorske oblasti Strobach-a i englezkog konsula Churchill-a. Lord Milner je elegantan i stasit muž od kakovih pedeset ljeta. Osobito se pohvalno izrazio o vožnji na parobrodu „Cleopatra" o udobnosti i uredjenju njegovom. Jedan dan je ostao lord u Trstu, a onda je odputovao u Beč salonskim vlakom, kojega mu je austrijska vlada dala na razpolaganje. Iz Beča otići će na liečenje u Karlove Vari.

Sv. otac papa Pio X. za siromahe grada Rima. Čitamo u rimskih listovih, da je na uspomenu svoje krunitbe darovao sv. otac papa Pio X. siromakom grada Rima 100.000 Lra. Ovom zgodom odredio je sv. otac, neka se taj dar med siromake tako razdieli, da ne trebaju siromaki prije molbenice upraviti na dotičnoga župnika, u kog se župi nalazi dotični siromak, nego se svaki siromak može izravno obratiti na papinskoga elemozinara, a ovaj će osobno razvidjeti, da li je dotični zaisto potreban milostinje; pa ako je potreban, s mjesta mu ima pomoći, prema siromašnim prilikam njegovim.

Talijanski vojnici, koji neznaju čitati. Od 193.183 novaka zadnje stavoje bilo je, kako „Post" doznaje, u Italiji 62.998 analfabeta. Prema čemu proizlazi, da na svakih 100 novaka dolazi 30 analfabeta. Najveći postotak analfabeta odbacuju južne pokrajine, a na čelu ovih stoji Sardinija s 55·60%. Kalabrija sa 51%, zatim Apulija, Sicilija i manji otoci s 50% analfabeta. Najmanje analfabeta imade Piemont, naime 11·34%. Kada se u tom pogledu sravni Italija s Njemačkom, vidi se, da je g. 1901. bilo u Njemačkoj od 260.416 novaka samo 131 analfabet, što u postotcima znači 0·05. Bilo bi zanimivo znati, kako je u tom pogledu s našom domovinom?

Kletva. Ne samo, da nije ljudski, nego upravo bezbožno je psovati, a toga danas žalibože nalazimo dosta kao kod nenaobraženih tako i naobraženih ljudi. Ili se izušćuju prostačke besede, kakve ne bi smele čovjeku ni na um pasti, ili se psuje Bog i sve što je sveto. Ovaj grieh dandanas posvuda je zavladao i upravo zarazio čovječanstvo. Kosa ti se ježi na glavi, kad prolaziš ulicom, pa čuješ nesretnu čeljad, gdje sve u šali riga najgadnije kletve. Dječurlija, jedva pripasala gaće, pa psuje i grdi svoga Stvoritelja.

Kletva se udomila u djece i u odraslih ljudi, koji misle, da su usisali svu pamet ovoga svieta. Kada ih pako čovjek ukori, za opravdanje svoje navode, da je to „običaj". Kanite se takova zla običaja. Razmišljajte o tom tobožnjem običaju, pa ćete ga se i sami sramiti.

Kažu neki, da još u srednjem vieku bilo se zametnulo družtvo radnika u Florenci u tu svrhu, da tko bi se zakleo Bogom, plaća globu. I toga se dosta nakupilo. U Rimu imade takodjer takovih družtava proti kletvi.

Više nego u ostalih naroda, kletva se u nas Hrvata udomila. Ta šta ćemo, mi Hrvati u tom ne zaostasmo od drugih naroda! Sramota! Upravo sa čovjeku lice rumeni od stida, kad kuda se okrene, ne čuje drugo do bogumrskih kletva. Braćo Hrvati! Skrojuje je vrieme, uprimo živo, radimo smielo, da se ovo zlo izkorieni, da se ova zlosretna mana izbriše sa lica zemlje. Ona zemlja, u kojoj se kletva i psovka udomila, ne ima sreće ni napredka. Zato nastojmo, da odgojimo barem u mladjem naraštaju čiste pojmove, jer je on budućnost naroda.

U novije doba shog učestalih prijava od strane občinstva izdalo je ovdješnje gradsko poglavarstvo naredbu, kojom poziva roditelje i gospodare te majstore, da svojski uznastoje, da se taj običaj izkorieni. Gradsko poglavarstvo odredjuje i globu od 200 K. odnosno 14 dana zatvore, nu gradske organe čuti je same često kleti. A ti su ipak u prvom redu zvani da vrše poglavarstvene odredbe. Za želiti je dakle da se i ovdje već jednom ovom ružnom „običaju doskoči.

Pučki prijatelj.

Na znanje onim, koji bi rado pošli u Afriku. Newyorški „Narodni List" piše: Od našeg zemljaka, na koga se obratismo i koga molismo, da nam točno opiše, kako je tamo u južnoj Africi, da li ima zarade, primismo pismo u kojem crta okolnosti, koje su vrlo loše po naseljenike u Transvaalu. U tom pismu nas moli, da objelodanimo sliedeće pismo upravljeno na njegove prijatelje:

Cienjeni prijatelji! Javljam vam da sam primio od mnogih prijatelja, znanaca a i nepoznatih listova, gdje me pitaju u pogledu posla u Transvaalu, pa pošto sam zaposlen a i putujući iz Johannesburga u Pretoriju izgubio mnogo listova iz žepa, te neznam atrese, da vam odgovorim, obraćam se na naš dični „Narodni List", da vam on izpornči moju poruku.

Koji misli i nakanio je putovati u Afriku, taj mora znati pisati, inače ga neće na kraj pustiti, pa mu niti konsul nemože pomoći. Zatim ako nije zanatlija, neka nemisli ovamo, pošto obični radnik težak, rada tuj nemože dobiti. Zidar, klesar, tesar i majner (rudokopač), ti mogu po vremenu raditi dobiti i dosta zaslužiti. Svaki majner mora imati k tomu certifikat da je zbilja majner, te moraju biti uviek dva zajedno ako hoće dobiti radnju, jer samoga jednoga neprimaju. Za put mora imati svaki najmanje $200. Onaj pako, koji misli putovati u Transvaal mora čekati u luki na dozvolu (permit), a kada mu ta stigne, onda mora položit i 10 funta šterlinga (oko $50) kod konsula za jamčevinu, da imade od česa živjeti ako nebi rada dobio.

Dakle oni, koji su mi pisali, da bi došli ovamo, evo im od mene poruke, koliko ja znam od ovih ovdje prilika, pa opominjem još jednom svakoga, koji neima niknakova zanata, neka se podnipošto neupušća ovamo dolaziti, jer su ovdje prosti težaci crnci, koji rade za 3 šilinga (po prilici 75 c.) na dan, a našega čovjeka neće niti pod ovu cienu uzeti. Uz pozdrav svim mojim prijateljem vaš

Bartol Vlastelić.

Plodna majka. Mostarsk. „Osvitu" javlja prijatelj sliedeći riedki dogodjaj: U selu Turkovići na željezničkoj pruzi Gabela-Trebinje vidio je zametano u krpu petero drobne djećice, koje je rodila jedna seljakinja, kojoj je sada muž u Americi. Glavice, oči i uši, sve je to pravilno razvijeno, ali jedva malo se vidi kako miču nožicami, koje nisu veće ni deblje od jedne cigarete. Ta malena tjelešca biti će duga najviše dvadeset centimetara. Mati je zdrava.

Nasliedovanja vriedno! Talijanski listovi priporiedaju o sliedećem riedkom dogodjaju u talijanskom gradu Vercelli: U jednakom slučaju vriedno, da ga i drugi sliede. Nekom tamošnjem vrlo siromašnom seljaku umrla je u malo mjeseci majka i žena. Potonja je ostavila dvoje sitne djece. Seljak, koji je bio pozvan pod oružje, obratio se molbenicom na ratno ministarstvo da ga oslobodi. Nu molba mu je odbijena, te se je neki dan prijavio u vojarnu sa dvoje djece u naručaju, jedno od kojih ima tekar 6 mjeseci. Častnici su se smilovali i podkriepiti njegovu molbu na kralja, koji ga je zbilja i oslobodio od težke dužnosti.

talijansko vino. Naš konsulat u ...ise, da tamošnji trgovci izjavljuju, ...pretjerano, što se govori, da štete ...ene tamošnjim vinogradom iznose ...i dio trgatbe. Po kazivanju vinogra...ih krugova, ljetošnja će trgatba biti ...no dobra, ako što ne nadodje; dosad ...niko unapried kupio ni grožđja ni ...a. O cieni se još ništa ne govori. ...ro-Ugarska, Njemačka i Švajcarska ...e vazda interesuju za vino nove tr..., ali se još ništa nije pogodilo. Go... se vino malo sad traži, jer je doba ...ne odmaklo. Biela vina nema za pro...; crno vino, kojega se kaže, da ima ...go u zemlji, spalo je u cieni za 2 do ...e. Iz bližeg uredovnog područja Bar... konsulata izvedeno je mjeseca jula ...onarhiju 4541 q. (prama 3380 q. ...le godine; tu ima za 4050 q. biela ...a 491 q. crna.

Gospodski hir! 11. 20.000 maraka ...marka = 1 K 17 para) **za jednu buhu!** ...nati židovski bogataš Rotšild iz Lon... ...a neima druge zabave ni drugog posla ...taj, da subire — — buhe! On već ...jeduje nekoliko tisuća buha od četvero...aca i ptica sa svih strana svieta, ali ...o za arktičke*) buhe u njegovom bu...jaku još nije podpun. Buha, za kojom ...diše njegovo srce, jest buha arktičke ...ce. Ta je živinica za ljubitelje buha ...o, što je za sakupljače ptičjih jaja, jaje ...velike alke. Gospodin je Rotšild najmio ...lnoga kitolovca i obećao mu krasnu na...adu, ako mu donese arktičku buhu. — ...svietu ima toliko biede, toliko suza i ...li i još imade ljudi, koji daju 20.000 ...araka za arktičku buhu! Živila kultura ...X. vieka!

Slavenska izložba u Petrogradu. ...Dnievnik Warszawski" donosi ove zani...ive podatke o sveslavenskoj izložbi u ...trogradu: Sveslavenska izložba, koja se ...imala obdržavati g. 1904. u Petrogradu, ...odgodjena je do g. 1906. i to s toga, što ...Rusija odlučila što brojnije i sjajnije ...udjelovati u toj izložbi, a s druge strane ...pet što politički horizont u slavenskim ...emljama spriečava kulturne priprave. ...kema dvojbe, da će se za godinu dana ...mnogo toga razjasniti i da će svi slavenski ...narodi moći sudjelovati u izložbi. Rusija ...prvom redu imade na oku kulturne ci...eve, trgovačke osnove tek su na drugom ...mjestu. Česi nasuprot hoće, da s ovom ...izložbom poboljšaju svoje trgovačke sveze. ...a češke strane pisalo se je odnosnom ...odboru u Petrogradu, da je industrija u ...Češkoj isto tako razvila kao u i Njemačkoj, ...pa da je za Čehe od najvećeg interesa, ...da nadju u Rusiji skladišta za svoje fa...brikate. Rusija nema razloga davati pred...nost njemačkim fabrikatima. Česi idu tako ...daleko, da oni sada sakupljaju novce, da ...se doskora uzmogne započeti sa predrad...njami za kanalski spoj izmedju Vltave ...(Pruga) sv i Dunava. Česi naime kane ...svoju izvoznu trgovinu odašiljati ovim ka...nalom do Crnog mora, a ne kao do sada ...preko Hamburga. Do sada je u tu svrhu ...sakupljeno jedan milijun kruna, te izjav...ljuju, da će doskora imati još jednom to...liku svotu, ako to bude od potrebe. — ...Pruski kao i austrijski Poljaci sudjelovat ...će takodjer u izložbi, ako bude službena, ...to će i biti.

Tko manje spava dulje živi! Neki urednik proračunao je, razliku, koja nastane u trajanju našega života, ako ustajemo primjerice jutrom u 6. ili 8 sati. Za 40 godina života iznosi ta razlika 29,200 sati ili 1216 dana ili 3⅓ godine. Na temelju toga računa onoj, koji ustaje u 6 sati u jutro mjesto u 8, produljiti će si život, za liep broj godina. Na tu mudrolju rečenog urednika mogao bi tko primjetiti: a koliko bi si čovjek produljio život ako bi ustajao u 1, 2, 3 il 4 sata po polnoći ili ako nebi u obće ni išao spavati?!

*) Sa dalekog sjevera, gdje vlada vječna zima.

Banknote po 10 for. izvan prometa. Ravnateljstvo austro-ugarske banke u Beču upozorava občinstvo, da banknote od 10 for. tiskane 1. maja 1880. koje se je moglo promjeniti do 31. augusta u glavnih podružnicah u Beču i u Pešti, neće se više primati u podružnicah na promjenu od 1. o. mj. Te banknote moći će se promjeniti jedino kod glavnih blagajna u Beču i u Pešti. Tko bi dakle ovakvih banknota, valja da je pošalje promjeniti u Beč ili u Peštu, a da im se nedogodi kako nekomu seljaku iz sudbenog kotara Podgrad, koji je pred nekoliko godina svojim nemarom izgubio 300 for., t. j. 6. banknota po 50 for., koje je brižno čuvao.

Kako ćeš protjerati muhe iz stana? Najbolje sredstvo proti nesnosnim muham u stanovih jest sliedeće: u sobi, kuhinji ...ild. zatvori prozore; uzmi u posudu žeravice, baci na nju suhog tikvinog (likva, buća) liška, zatvovri vrata i bjež van, jer bi te od onog dima zabolila glava. Taj dim usmrtiti će i protjerati nesnosne muhe. Razne predmete sačuvati ćeš od muha, ako ista namažemo lovorovim uljem. Dobra je takodjer proti muham voda, u kojoj se je močio par dana česan.

Dugotrajna propoviad. Neki mladi svećenik običavao je vrlo dugo propoviedati. Nekog dana kod večernice govorio je po običaju silno dugo. Budući je pako bio kratkovidan, nije opazio, da se slušatelji šuljaju jedan za drugim iz crkve i da je crkva skoro posve prazna. On je govorio dalje i dalje — praznim klupam. Konačno se dovuče na koljenih crkveni sluga na propoviedaonicu, te reče: „Molim, veležatni, kada budete svršili, zatvorite takodjer crkvu; eto vam ključ, jer idem i ja doma".

Smrt najvećeg bogataša u Meksiku. Pred nekoliko dana umro je najveći meksikanski bogataš Pedro Alvarado. Njegovo vanredno brzo obogaćenje svratilo je svekoliku pozornost. Prije četiri godine radio je kao jednostavni nadničar za 1½ krunu, u jednom meksikanskom rudniku. Sreća mu se nasmijala i on odkrio nove naslage srebra i tako postade za kratko vrieme jedan medju najbogatijim ljudima na svietu. Alvarado nije cienio vriednost novca, te ga je upravo punim rukama razsipao. Kad je bio na šetnji, pratilo ga je do osam oružanih ljudi, i to stoga, što je uza se uviek nosio ništa manje nego jedan milijun za podmirenje raznih uzgrednih izdataka. Osobitu je strast imao, da kućartima svu robu, koju mu donesu, kupi. Jednom je tako od nekog kućarca kupio imitirani dragulj za 150.000 kruna i odmah ga poklonio. Velike je svote takodjer poklanjao u humanitarne svrhe. Gradio je bolnice, crkve, škole itd. Jednom se dapače ponudio meksikanskoj vladi, da će cieli narodni dug, sam iz svojih sredstava podmiriti. Uza svu tu, skoro rekavši razsipnost, ostao je iza njega imetak od 300 milijuna i k tomu još rudnik srebra Palmelo. Jedini baštinik je gospodja Alvarado, njegova udova.

Obznana!

Na delavskoj školi u Kastvu počima obuka dne 16. septembra. U školu primaju se učenici, koji se izkažu odpustnicom, da su dobrim uspjehom svršili pučku školu. Koji želi polaziti svagdanji tečaj, valja da se ustmeno ili pismno prijavi dne 15. ili 16. septembra; dočim se u nedjelni tečaj može upisati od dne 13. do 20. septembra.

Ravnateljstvo delavske škole.

Kastav, dne 1. septembra 1903.

M. Šeplć.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako velec. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice
svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,
u novo otvorenom dućanu.
U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.
Anton Klement, *krojački majstor.*

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostiživo i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ubložuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liče sve bolesti jetra i slezene, te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu. Najbolje jest sredstvo proti maternici i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad, Markov trg, broj 26 pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili ponzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Ciena jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna u Zagrebu
gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad, Markov trg.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.
Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**
Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.
Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod
FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Pčelno-voščene svieće

po kilogr. **K 4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . . . 8·—
	Svieće za božićno drvo u 6 bojah . . . . . 3·—
	Voščene svieće tanke. I. austr. sastav . . . . . 4·40
Isto okrašeno s odljepljivim cvieticama . . . . . 6·—	Svieće i tanke, I. talijanski sastav . . . . . 3·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . . . 2·40	II. . . . . 2·40
granis . . . . . 2·—	. . . . . 2·—
. . . . . 1·20	Voščeno platno za oltare, metar . . . . . 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 20 od kruna. Gershelmovi stenji (liliji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i naradni, uz vrlo nizke cene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponimnije.

J. KOPAČ, voščarica s Gorici.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.
Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.
Vraća na štednju uloženo iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.
Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.
Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.
Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Otvorenje prometa

na tračnicama na obali „Grumula“ u carinarskom području Trsta.

Sa danom 1. rujna 1903. otvorio se javnom prometu nove željezničke gradnje na obali „Grumula“ u carinarskom području Trsta, kojima su pridružene one, koje obstoje na gatu „Giuseppino“.

Ove gradnje imadu izmjeniti one, koje obstoje na IV. gatu, koji će se istodobno priključiti slobodnom okolišu Trsta (carinarski izključak).

Za potanje podatke treba se obratiti dotičnim željezničkim upravam, te c. kr. financijalnom ravnateljstvu u Trstu i c. k. glavnim skladištu u Trstu.

Svraća se osobito pozornost za olakšati prelazno stanje, da će se sva roba, koja će tekom mjeseca rujna stići u Trst, dostaviti po zahtjevu stranaka na obalu „Grumula“ i ako na tovarnom listu ne bude naznačena dostava na rečenu obalu.

Od početka mjeseca listopada 1903. dopremiti će se za izravno ukrcavanje na gatu „Giuseppino“ samo ona roba, koja će stići željeznicom u Trst, ako bude na tovarnom listu naznačen naslov postaje Trst-Sv. Andrija (Riva Grumula).

U korist občinstva preporučuje se, da se ovaj naslov već sada upotrebljuje.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom

neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,

Via Marianna br. 7.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne deponitelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Čelovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

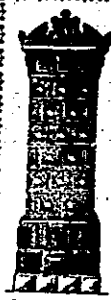

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - -
- - - - - za dimnjake.

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvornice pokućstva
J. J. HAGLAS u Ljubljani.

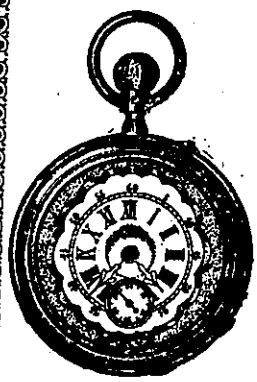

L. Malitzky

urar i srebrnar.

Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.

preporuča

Omega, Longines, Schafhaus ura

za žep u **zlatu, srebru i metalu** koje su **najtočnije** ure-kazalice,

dalje ura-budilica **„Junghans“, sobnih satova raznih kovinal vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari,** n. pr. **prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba** itd., sve najprikladnije

za darove o priliki sv. potvrde (berme).

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama

Kuća utemeljena god. 1849.

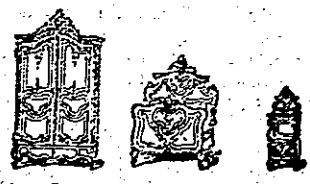

Na zahtjev šalje badava:

Ilustrovane popise, originalne nacrte novca, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni ulakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

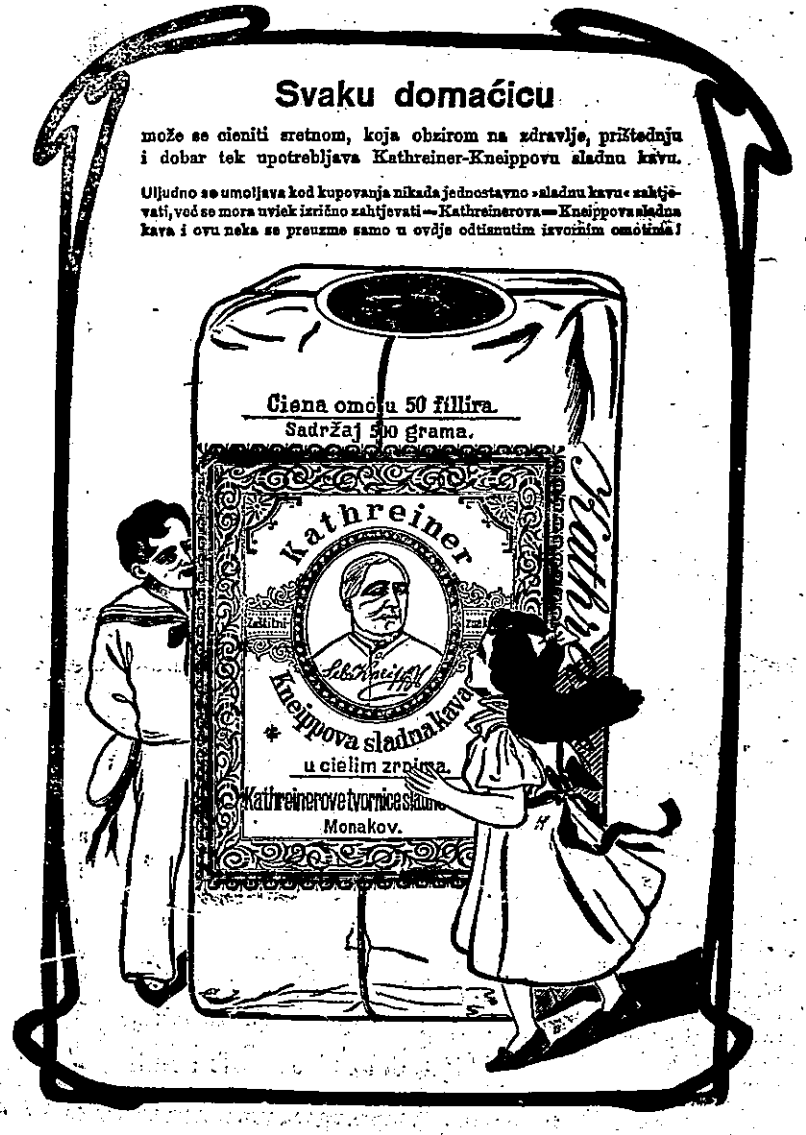

Broj 38. Pula, u četvrtak dne 17. rujna 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847'849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Svečanost u Dolini.

Za prošlu nedjelju bijaše urečena — kako je poznato — riedka svečanost u našoj rodoljubnoj Dolini. Tamo su imali slaviti 25godišnjicu tabora, obdržavanoga dne 27. oktobra 1878., 25godišnjicu ustrojenja pjevačko-čitalačkog družtva „Vodnik" i blagoslovljenje nove zastave ovoga družtva.

Dolinski rodoljubi činili su za tu svečanost velike priprave neštedeć ni truda ni novca.

Svečanost bila bi stalno sjajno izpala, da ju nije dielomice pokvarilo do skrajnosti neugodno vrieme.

U nedjelju u jutro počelo je naime nakon dugotrajne suše kišiti. Kišu je pratio tako silan vjetar, da bijaše sav ures na slavoluku, na kućah i po ulicah Doline u neprestanoj pogibelji. Pred ulazom na prostrani trg dizao se krasan slavoluk bogato ukrašen s primjernimi napisi. Na trgu bijaše priredjen odar sa klupami i stolicami, gdje se je imao poslie podne obdržavati drugi dio svečanosti.

U jutro stigle su iz Trsta i okolice, što željeznicom što pješke deputacije raznih družtava sa zastavami „Delavskega družtva" iz Trsta i pjevačkog družtva „Slava" iz okolice. Ove su deputacije prisustvovale sa zastavami svečanoj sv. misi, koju je pjevao domaći duh. pomoćnik veleč. g. Škvarč. Na koru pjevao je domaći mješoviti zbor vrlo krasno misu g. J. Mandića. Crkva bijaše dubkom puna pobožnog občinstva.

Poslie sv. mise blagoslovio je zastavu „Vodnika" veleč. g. dekan Zupan uz pomoć duh. pomoćnika. Zastavi je kumovala supruga nadučitelja Bunca, gdja. Marija Bunc, koja je podarila zastavi krasnu vrpcu i kojoj je „Vodnik" u predvečer svečanosti priredio serenadu.

Nakon blagoslovljenja zastave sledilo je zabijanje čavala od strane g. dekana, kumice i zastupnikah raznih družtava. Zatim se pobratiše prisutne zastave.

Po dovršenoj crkvenoj svečanosti krenula je duga povorka občinstva sa zastavami i pjevačkim družtvom na čelu pa da obadje glavni dio sela, al se moradoše brzo vratiti, jer bi bio silni vjetar inače slomio zastave, koje odnesoše u prostorije „Vodnika".

Odmah po podne sastaše se domaći prvaci i rodoljubi sa zastupnici izvanjskih družatva u rodoljubnoj kući g. načelnika Pangerca kod skupnog objeda.

Poslužba bijaše dobra, objed ukusan — i jeftin.

Za objeda pozdravio je prvi goste predsjednik „Vodnika" g. Bunc, nazdraviv u prvom redu prisutnomu predsjedniku pol. družtva „Edinost" g. Mandiću. Ovaj mu se zahvalio poduljim govorom, osvrnuv se na dogodjaje u Istri za posliednjih 25 godina i nazdraviv prisutnim prvakom občine Dolina.

Govorili su nadalje gg. dr. Rybař, Cotić, načelnik Pangerc, gdja. Bunc i drugi. Za objeda trajala je iskrena živahnost, jer se bijaše medjutim i nebo razjasnilo, te je se je svatko veselio popoldašnjoj svečanosti.

Po blagoslovu uputila se povorka naroda sa glasbom i zastavami na čelu put susjednog Boljunca, da dočeka goste, koji su imali stići posebnim vlakom iz Trsta. Medjutim bijahu se navukli crni oblaci, te do mala pade silan pljusak praćen jakim vjetrom i debelom tučom, koja je na sreću malo trajala.

Povorka se naglo sakrila u jedno seoce na putu i dok je kiša ponešto prestala, stigoše gostovi iz Trsta u mnogo manjem broju nego li se je očekivalo — zbog vrlo neugodnog vremena.

Kod popoldašnje svečanosti bijaše glavna točka programa govor zemaljskoga i državnoga zastupnika g. prof. Spinčića. Nu ovaj javi dan prije prijatelju u Trst, da se nećuti posve zdravim i da nezna, da li će moći u Dolinu te ga zamoli, da bi eventualno mjesto njega govorio. U nedjelju u jutro javi u Dolinu da mu je bilo nemoguće doći u Dolinu, jer da nije posve zdrav.

Radi neprestane kiše i jakog vjetra držalo se obćenito, da će odpasti popoldašnja svečanost, ali pošto je kiša prestala, počela su razna pjevačka družtva izvadjati program. Vjetar je neprestano duvao te se je glas pjevača gubio.

Medju pojedinimi točkami pjevanja stupio je na odar izvan programa zemaljski zastupnik župnik-dekan g. Kompare, koji je sakupljenomu narodu izrekao — kako čitamo u „Edinost" vrlo krasan govor. *)

Tako se je svršio uz zavijanje vjetra veći dio popoldašnjeg programa i kad je zatamnilo, sakupiše se razna pjevačka družtva u tamošnjih krčmah, iz kojih se je orila do kasno u noć krasna hrvatska i slovenska pjesma.

Velika je šteta, što se nije mogla svečanost zbog kiše i vjetra točno vršiti i što je zbog nevremena izostalo i družtava i občinstva, koje je bilo nakanilo izletiti u rodoljubnu našu Dolinu. Zbog toga štetovati će i naša „Družba sv. Cirila i Metoda", kojoj bijaše namienjen sav prihod od prodaje razglednica, knjižice „25godišnjice tabora u Dolini" itd.

Naše zaslužne rodoljube u Dolini i tamošnje glavarstvo občine ide velika hvala, što su požrtvovno i nesebično poduzeli sve moguće korake, da svečanost 25-godišnjice tabora izpade što sjajnije. Srdačna im na tom hvala i živili!

*) Prijatelj g. Spinčića, koji ga je imao zamjeniti, odustao je od toga čim je doznao, da je govorio zastupnik Kompare u onom smislu, kako je on kanio govoriti. Op. izv.

Pred 25 godina.

Povodom proslave dvadesetpetgodišnjice drugoga tabora u Istri, obdržavanog dne 27. oktobra 1878. u rodoljubnoj Dolini, sabrali smo u posebnoj knjižici sve govore izrečene na taboru i sve važnije dogodjaje onga dana.

Mi preporučamo toplo tu knjižicu čitateljem našim u obće, napose pako onim našim dobrijanom, koji očekuju narodni spas od viših krugova i koji misle, da smo mi Hrvati i Slovenci dužni pod svaku cienu čuvati i štititi državne interese ovdje na obalah jadranskoga mora.

Iz te ćemo knjižice doznati kako je tim taborom političko družtvo „Edinost" svečanim načinom proslavilo svoj ulaz u Istru „u tu tužnu pokrajinu, gdje naša slavenska braća uzdišu pod jarmom talijanskih begov" — kako reče jedan od govornika na taboru.

Doznati će nadalje, da je vladin komesar s veseljem pozdravio sve točke dnevnoga reda, jer mu iste svjedoče „da su dobri Slovenci takodjer dobri austrijci i da će takovimi takodjer ostati".

Doznati će, da je bila prva točka toga reda adresa Njegovu Veličanstvu, t. j. da je na taboru sakupljeno ljudstvo izjavilo svoju viernost i odanost Njeg. Veličanstvu „uza sve svoje kukavno stanje, uza sve, da je zapostavljeno, uza sve, da se njegov jezik malo ili ništa cieni, uza sve, da neima svojih škola, uza sve, da se zanj u obće nebrine. Učinilo je to, da Njeg. Veličanstvo saznade, da primorski Hrvati nit Slovenci nepušu u onaj rog, u koj pušu primorski Talijani, i znajuć, da nije Njeg. Veličanstvo krivo njegovomu kukavnomu stanju.

U isto je vrieme sa jednakom sviesti, sa jednakim čuvstvom predložilo Njeg. Veličanstvu one točke, koje jedine, izpunjene, mogu spasiti ovaj narod od poplave talijanske; koje jedino izpunjene, mogu obraniti ove združene zemlje Njeg. Veličanstvu.

Izreklo je, da svatko, bio tko mu drago, koji može raditi oko izpunjenja tih točaka, a neradi, za Njeg. Veličanstvo ništa neradi. Izreko je, da svatko bez razlike, koji je u dužnosti raditi oko izpunjenja onih točaka, a neradi, kao i još veće onaj, koji proti izpunjenju njihovu radi: proti svomu vladaru radi, izdajica je zemlje, izdajica države, krivac najvećega zločina, što ga u državi biti može." *)

Doznati će, da je ono množtvo naroda, sakupljeno na taboru tražilo, da se poboljša blagostanje našega naroda u Istri i tršćanskoj okolici, t. j. da se sve ono, što se je sakrivilo nad našim narodom u ovih zemljah popravi, da nam se neuzkraćuje ono, što nas po pravu i zakonu ide „da nebudemo zapušćeni pastorci, da nebudemo robovi nesmijući nit mrvicah pobirati, padajućih sa stola, na kojem se obilo goste naši sustanovnici, koji će sada objestni svoga gostitelja krivnjom njegovih sluga izdati. Nepita ono nikakve milosti, nego pita svoje pravo, koje mu se krati od sluga gospodarevih. Pita, da bude jednakopravno u svem i svačem sa svakim drugim državljanom, hoće, da mu se nigdje, nit u uredih, nit u školah, nit u novinah nenarivava tudji jezik pod krinkom sladjega ili savršenijega — njemu su oba tudja, on hoće svoga.

Pita, da se sdruži, što je Bog sdružio a ljudi razdružili, pita da se spoji sa svojom braćom, od koje ju zloba ljudska odtrgla, jer samo s njom je kadro uzdržati sebe za se i za svoga vladara *)

Doznati će se, da se je već tada naš narod gorko tužio, što neima ni pučkih, ni srednjih, ni viših školah i što se ga sili, da polazi tudje škole a da se ga tim načinom što prije i što laglje otudji i raznarodi. Sakupljeni narod pitao je, da mu se dade školah u narodnom jeziku, jer on neće onih „u kojih se odgajaju izdajice i njegovi i Njeg. Veličanstva, niti one, iz kojih mu izlaze djeca tako odgojena, da neznadu s njim ni ćutiti nit razgovarati se — niti škole talijanske niti njemačke.*)

Konačno će doznati i to, da se ja narod na taboru živo zauzeo i za to, da mu se njegove gole vrleti, njegovi opustošeni briegovi i zapuštene doline pošume, da već jednom nestane onog žalostnog istarskog Krasa, „koji se je ogolio od neprijatelja onda, kad se je naš narod odtrgao od braće, te kad se proti tomu neprijatelju obraniti nije mogao*.)

*) Tako piše „Očevidac tabora".

Pošto budu naši čitatelji iz rečene knjižice za sve to doznali, neka se zapitaju: je li se koja od tamo navedenih točaka ili tamo izraženih želja i molba izpunila nakon punih 25 godina. Oni će si stalno bolbim srcem odgovoriti: nije!

I doista nije.

Naš hrvatski i slovenski narod Istre ostao je, kao što je bio i pred 25 godina, vjeran i odan svomu vladaru, caru i kralju Franu Josipu; on je vršio sdušno i točno svoje dužnosti napram državi i pokrajini, ali se ipak neizpuni nijedna od njegovih želja i težnja. On je ostao razdieljen i razciepkan u više zemalja i pokrajina i njegov vapaj sa ujedinjenjem sa jednokrvnom braćom — ostao je neuslišan.

Njegova politička prava jesu i danas na vrbi svirala; o jezikovnoj ravnopravnosti nejma ni govora; školah mu se je dalo koliko su htjeli njegovi dušmani, nipošto koliko ih je trebao i koliko bi ih po zakonu morao imati. Zanemarilo se ga i materijalnom pogledu, jer su i danas njegove brdine gole, njegove doline opustošene, njegove rieke neuredjenje, potoci zametani, livade njeskom i blatom pokrivene i vinogradi uništeni.

Odasvud bije ga bieda i nevolja, on kuka i jadikuje kao i pred 25 godina s tom jedino promjenom, da ga je danas brojno manje, jer ga susjedi njegovi pomoćju c. kr. oblastih u ovo 25 godina na hiljade i hiljade otudjiše ili ukraše.

Ovo posliednjih 25 godina neka nam bude ravnalom za buduće!

*) Tako piše „Očevidac tabora".

Politički pregled.

U Puli, dne 16. septembra 1903.

Austro-Ugarska.

Njegovo Veličanstvo odputovalo je dne 13. o. mj. u pratnji nadvojvode Frana Ferdinanda posebnim vlakom na vojne vježbe u Galiciju. — Nekoji od bečkih listova javljaju, da će biti sazvano carevinsko vieće 20. ili 22. oktobra. Uzprkos mnogostranim zahtjevom, da se odmah sazove carevinsko vieće, ne kani se vlada tomu odazvati, jer čeka na riešenje krize u Madjarskoj.

Dne 10. o. mj. otvoreni su prvi zemaljski sabori i to onaj u Solnogradu i onaj u Vorarlbergu. U prvom je stavljen predlog, da se ovlasti zemaljski odbor neka pozove vladu, da austrijske vojnike treće godine s prvim oktobrom 1903 stavi na dopust i o tom podnese rajhsratu zakon.

Prosvjede proti zadržanju vojnika trećega godišta prihvatiše i ostali zemaljski sabori, koji se do sada sastaše. Osim sabora stvaraju jednake zaključke i mnoge gradske skupštine.

U Ljubljani je središnji odbor narodno-katoličke stranke držao sjednicu, u kojoj je izabran novoizabrani zastupnik na carevinskom vieću, dvorski savjetnik Šuklje podpredsjednikom i na kojoj bijaše prihvaćena resolucija proti zadržanju vojnika nakon što su odslužili tri godine.

U Magjarskoj traje ministarska kriza i nadalje i neima izgleda, da bi se brzo riešila. Kralj je odputovao iz Budimpešte vrlo nezadovoljan nakon mnogobrojnih pokusa, da se sastavi novo ministarstvo.

U nedjelju obdržavana je u Budimpešti velika skupština socijal-demokratičke stranke, na kojoj su govornici odsudili držanje opozicije u saboru i radi toga, što netraži obće pravo glasa za sve državljane.

Crna Gora.

Vlada Crne Gore priobćila je u službenom listu naredbu kneza Nikole, kojom se uvadja novi zakon o uredjenju gradskih občina. Od sada bili će u gradovih Crne Gore pravne oblasti občinski sud i odbor.

Srbija.

U Nišu pobuniše se častnici proti onim drugovom, koji sudjelovaše kod umorstva kralja Aleksandra i njegove supruge. Ovi častnici zahtjevaju od kralja, da odpusti sve one častnike, koji bijahu upleteni u urotu. Pobunjene častnike pohvataše u Nišu te ih dovedoše u Biograd u zatvor. Obtužba proti tim častnicima osniva se na činjenici, što su u svom proglasu, koji im bijaše zaplienjen, stavljeni predlozi, po kojih bi se imalo sve sudionike kod urote ubiti ili eventualno i silom odstraniti od vojske. Obtužnica označuje kao vodje pobune kapetane Novakovića i Protića te dva nadporučnika. Srbski vojni kazneni zakon odredjuje za ovakve čine kazan zatvora do 1 godine, a gradjanski kazneni zakon višegodišnji zatvor. Ratni sud imade se sastati ovih dana, da sudi pobunjenim častnikom.

Bugarska.

Iz glasova, koji dopiru sa Balkana, dade se sluliti, da se približavamo bugarsko-turskomu ratu. Turska vlada poziva pod oružje i pričuvnike posliednjih godina te je odmah šalje na tursko-bugursku granicu. Tamo se donaša neprestano oružje i živež za čete. U pekarnah u Macedoniji peče se danomice kruh za tursku vojsku. Turska vlada sklopila je ugovor s nekom tvrdkom za dobavu muke tečajem jedne godine. Ona se nada, da će iz rata izaći pobjedonosno. Posve je razumljivo, da u takvih okolnostih ne može stati ni bugarska vlada prekrštenih ruku. Nju tjeraju na odpor proti turskom nasilju ne samo braća u Macedoniji već i isti Bugari iz kneževine, koji su pripravni stupiti u boj za slobodu nesretnih Macedonaca. Medjutim rade ustaše neprestano oružjem i dinamitom, zadavajuć turskim četam težkih briga.

Rusija.

Rimski listovi pišu, da će stići u pohode kralju Viktoru Emanuelu III. u Rim ruski car Nikola dne 24. oktobra. Car će ostati u Rimu tri dana. Gradsko poglavarstvo u Rimu izdalo je naredbu, da se imadu izkititi zastavami i cviećem sve one ulice, kojimi će proći ruski car. Na kolodvoru dočekati će ga kralj sa princevi, a u gradu pozdraviti gradski načelnik. Rimski socijalisti spremaju se na neprijateljski doček cara Nikole, jer da je on tobož protivnik slobode svoga naroda. Oni kane dočekati cara žviždanjem i neprijateljskimi članci u svojih novinah.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. (kanta): Neki dan va Boljune san bil: Boljune san bil, Boljune san bil, saku sortu kacot san dobil!

Jur. O, o, Frane, a ča si tako vésel?

Fr. A ki se ne bi veselil, kad se je svet nopak obrnul: do sada se uževalo govorit: „Ki z gospodun čerešnji zoblje, mu riepi zustajo", pa in nismo ni riepi pustili.

Jur. Nego zlodeja!

Fr. Aj vero smo jih dobro va kozji rog vagnali.

Jur. A ča govori naš Krstić?

Fr. Da će pobrat svoje dve blanji i pobeć va Ameriko, kad mu nismo pustili, da va naše kuće zapovieda.

Jur. Ala ma je fanjski. Si ga vide, kako nuoć i dan potekuva kako brek, pa je ljuden zajikon govorija i tako je, a zajno je s glavuon klima ne, to tako ni?

Fr. A san, tr onega zalega Strčeta velja saki otrok va naše podeštarije, ma mu samo bedaki verujo.

Jur. Ča je Cibura ovo leto na glavo pa, ali ki zlodej pa mu je, da se je s Talijani i prodanci složi?

Fr. Ja ti vero ne znan, ali zato mu je njegova oholija kuola va glave obrnula.

Jur. Si ču i ti, da je on po tri puti reka, neka naš hrvatski narod propade, zač da ni vriedan da žive.

Fr. San vero, ali da san ja to ču, vero ne bi bi onako lišo pasa, nego bin mu bi onako jeno fanjsko zasuka; neka zna, da nas još ima, još Hrvata i da ćemo još dugo i dugo živet, i da ki druge ni vriedan, da na njega sunce buojže svieti.

Jur. A ma je pobroji svoji vjerni, ima ih jušto dvajset i četiri. Neka ih stavi va špirit i spravi za spomen.

Fr. Ja, on je misle, da će sa sviet poć za njin, kad zakriči: „Znate, moj dragi, to vam je tako, ha, ha, ha!"

Jur. Mene je drago, da je pred cielen svieton pokaza ča jie i kakuov je, da ga se drugi put znamo bolje čuvat.

Fr. Neka smrad zame Krnjeli, Papalin-Krstići i oholo, častohlepno gospodo! Naš kmet je progleda, već si ne pusti papar na glave tuć, već ne pusti, da ga niedan za nos pelje, zato veselo, veselo, kantajmo!

Oba (kantajo): Joj, joj, joj, vavek ta fažol, malo laži i dve blanji, to ni nič dobro.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Na sudu u Puli. Savjetnik Princ je na dopustu, a sve civilne pravde riešava adjunkt Laurencich. Nego ovaj neće da zna za hrvatski jezik, akoprem ne potiče iz Firence; već ma svaki dan javno buči i viče na jadne pisare, kad mu donesu koju tužbu pisanu hrvatski. On se vadi time, da je već prije bilo odlučeno te će njemu biti povjereno samo talijanske pravde, dočim će hrvatske riešavati sam veliki sudac, ali to ga neopravdava jošte, da očito pokazuje svaki dan svoju zlovolju prama hrvatskim strankam, koje onda moraju čekati i letiti od Iruda do Pilata, ne bi li našle sudca, koji će njihovu stvar odbaviti.

* * *

Ovih dana premješten je iz puljskoga suda u Rovinj auskultant Leupušček, a na njegovo mjesto u Pulu auskultant Spongia, koji ne zna niti rieči hrvatske. Na sudu u Puli bi morali svi činovnici poznavati hrvatski jezik, jer ga trebaju svaki dan, ali eto nevolje te se šalje opet ovamo mladića, koji zna samo talijanski, dočim bi se, ako baš hoćemo, našlo i u Rovinju mladih sila, koje znadu govoriti s pukom u njegovom jeziku.

Priprave naše mornarice za odlazak. Prošle subote primio je zapovjednik admiralata u Puli brzojavni nalog, da pripravi i oboruža jedan dio carskih brodova i to „Habsburg" „Arpad" „Szigetvar" i „Magnet" za odlazak iz Pule. U nedjelju poslie podne bijahu sve priprave gotove te se čeka na zapovjed, da zaplove u široko more. Govori se da će to brodovlje krenuti u turske vode odnosno Solun.

Iz sudnice. U noći od 16. na 17. lipnja t. g. bili su u Vrbniku zamrljani talijanski i njemački napisi na tablah poštarskog ureda, prodavaonica duhana, oružničke kasarne itd., te na zid ove potonje priljepljen list sa napisom: „Živila Hrvatska, na vješala švabska pseta!"

Osumnjen radi toga čina bio je, bez predhodna poziva, po sudcu iztražitelju u Krku i predbježno pritvoren Ivan Volarić.

Volarić uapšen dne 7. srpnja t. g. izjavio je, da nije kriv, a zapisnik o toj izjavi, premda vrlo kratak, bio je sastavljen u talijanskom jeziku, dočim c. kr. oružnik, koji je predizvide vodio, D a l m a t i n a c i z K o t o r a, bio je na c. k r. k o t a r s k o m s u d u u K r k u preslušan u n j e m a č k o m jeziku.

Dok je sudac iztražitelj preiskavao osobno Volarićev stan i zaplienio mu nekoliko pjesama, dok se je preslušalo vještake krasopisa u Trstu i nekoje svjedoke u Krku, čamio je Volarić radi onog čina u iztražnom zatvoru, sve do dne 19. kolovoza t. g., kad je proti njemu bila podnešena tužba od drž. odvjetničtva.

Premda dugo vremena u iztražnom zatvoru, nije Volarić htio iz načela primiti tužbu sastavljenu samo u talijanskom jeziku, pa zahtjevao je odlučno hrvatsku obtužnicu. Udovoljilo mu se. Usljed toga produljen bi iztražni zatvor i tek dne 12. rujna t. g., d a k l e n a k o n 68 d a n a i z t r a ž n o g z a t v o r a, obdržavala se je javna razprava u Rovinju.

Predsjedao je razpravi c. kr. savj. Rade, a kao sudci sudjelovali su c. kr. savj. dr. Sancin i dr. Devescovi, te c. kr. pristav Orlić.

Kako sam doznao iz prijateljske strane, morala se držati razprava u hrvatskom jeziku, a kad tamo, čulo se je više talijanski nego hrvatski. Opazilo se je, da je predsjednik tome za hrvatsku razpravu sastavljenom senatu talijanski razlagao i tumačio (!) pojedine dielove razprave, te i inače rabio talijanski jezik ondje, gdje nije trebalo!

Obtuženik je za razprave priznao čin, i premda su kod odmjerenja kazne u njegov prilog bile uporabljene olakšice priznanja čina i predugog bez njegove krivnje pretrpljenog zatvora, bio je savim tim kažnjen na dva čedna zatvora.

Razprava se je dakle vodila više talijanski nego hrvatski. Jedina razlika od običaju u Rovinju bila je, što nije sudjelovao bačvar — tumač, koga je u zadnjem broju „Naše Sloge" Franina nazvao „kao najvećeg na desno od svih sjedećeg sudca!"

Dolazi samo po sebi pitanje, da li c. kr. kotarski sudovi u rovinjskom okružju znadu za ministerijalnu naredbu od 15. ožujka 1862. br. 865 i da li se je te sudove na tu naredbu ikada sjetilo? Reć bi da ne!

Talijani — proti Talijanom. Iz Rovinja pišu nam 14. o. mj. Kano u sva naša primorska mjesta tako se je i u naš grad doteplo trbuhom za kruhom iz blažene Italije gladnih muževa, da se medju nami nahrane i okrpaju. Naša gospoda susretaju braću iz kraljevine vrlo prijazno, te im daju često na radnji prednost pred domaćimi radnici — premda su i ovi sve sami Talijani. To peče silno domaće radničtvo, osobito pako naše poštene kopače. Radi toga dodje kadšto i do sukoba izmedju radnikah iz Italije — ili kako im kažu „regnicoli", i domaćeg radničtva, koje drži punim pravom, da ono neima stradati radi tudjinaca, koji mu uzimlju kruh izpred nosa.

Do takva sukoba došlo je i jučer na večer izmedju „regnicola" i domaćih kopača. Prvi put rastaviše ih občinski stražari, ali se kasnije sukobiše obje neprijateljske čete. Na bojno polje priskočiše opet stražari oboružani i dvojica oružnika. Tada se neprijatelji razbjegoše ali ne zdrave glave, jer je u borbi služilo kamenje i talijansko narodno oružje — nož i bodež. U noći je naime občinski liečnik bio pozvan k dvojici težko ranjenih nožem ili bodežem. Ranjeni bijahu od radnikah iz Italije, koji su junački pobrali pete još iste noći. Ti nepozvani gosti radili su u c. k r. s k l a d i š t i h d u h a n a. Pak da se naše c. kr. oblasti nebrinu za radnike iz Italije!? Domaći neka idu u Ameriku.

Požari u puljskoj okolici. Ovih dana nastao je opetovno požar u našoj okolici i to baš šumski požar. Gorila je šuma na granici naše občine, pak šuma u Peroju i šuma u Šijani. Iztragom se izkazalo, da bijaše na jednom mjestu vatra zlobno podmetnuta, dočim je na ostalih mjestih vatra slučajno nastala. U Šijani nastao je požar od iskra, koje frčaju iz parnog stroja željeznice. Občinstvo bi moralo strogo paziti na sumnjive osobe, koje se klate po naših šumah, jer se uništenjem šume nanaša veliku štetu pojedincu i skupnosti. Štete nebijaše srećom velike u nijednom slučaju.

Šumski požari u občini Bale. Od tamo javljaju, da su posliednjih dana gorile opetovno šume občinske i privatnika. Najprije se pojavio požar u hrastovoj šumi nekog Masserazze iz Bala; požar bijaše pogašen nakon dvosatnog napornog gašenja. Istoga dana upalila se šuma crnogorice, vlastničtvo občine i občinari Mitesa. I taj požar pogasiše sretno. Pod večer nastao je treći požar u šumi u selu Mandriol, što spada pod Vodnjan. Taj se je požar naglo proširio radi žestokog vjetra te je izgorilo 15 hektara šume. Gasiocem priskočili su na pomoć vojnici iz Barbarige i bližnje oružničtvo; štete imade preko 2000 kruna. Jošte nije poznato kako nastaše ovi požavi.

Pazinski kotar:

Jezikovna ravnopravnost na c. k. uredih. Iz Pazina nam pišu: Ped nekoliko godina čitalo se je u „Edinosti" nekoje dopise, valjda od kojeg pouzdanika financijalne prokure u Trstu, u kojima se je izticalo, da se ova oblast drži strogo zakona, što se tiče uporabe hrvatskog, dotično slovenskog jezika.

Nu ovdje u Pazinu ne vidimo nikakve pravednosti već najveće strančarenje i uvadjanje politike tamo, gdje joj nebi imalo biti mjesta.

Naše župne crkve šalju sva svoja izvješća u hrvatskom jeziku, ali tužbe podnaša c. kr. financijalna prokura jedino u talijanskom jeziku, pa makar bila ista podignuta i proti seljaku hrvatske narodnosti.

Ta netreba nego li pogledati arhiv c. kr. kotarskog suda u Pazinu (Poslovni brojevi C II 136/3, C II 137/3, C II 138/3, C II 139/3, C II 140/3, C II 141/3, a da ne spominjemo druge proślih godina.)

Dogadja se često, da ova ista oblast šalje, da ju zastupa činovnik c. kr. poreznog ureda u Pazinu, koji u obće nepoznaje jezika pučanstva, ali ipak ili uprav . . . . . :

Isto i u dražbenim postupcima čine sve svoje prijave jedino u talijanskom jeziku, premda je ovaj kotar mal ne izključivo obitovan od Hrvata.

Kad smo već kod poreznog ureda opaziti moramo, da isti sa dosljednošću, kojoj nema primjera, podnaša na ovaj sud predloge za ovrhu uviek samo u talijanskom jeziku. Imade tih nepodobština jošte više. Tako mora naš čovjek posebice tražiti, da mu se daje hrvatske knjižice ili namire, inače zatuče mu se za njegov novac samo talijanske itd.

Reć bi u istinu, da ovi uredi nisu za drugo, već da šire talijansku propagandu, te se mora doći do zaključka, da su c. kr. uredi u Istri ništa drugo, nego li podružnice talijanskog političkog družtva.

Poštarski činovnik — talijanski agitator. Ovih dana provelo se upisivanje u pučku školu. U Pazinu, gdje obstoji hrvatska i talijansha pučka škola, odvisi od volje roditelja, kamo li će svoju djecu upisati. Još nam je u pameti dojam, što no ga je c. kr. namjesnik Goëss ponio kod prvog svoga posjeta u tu školu. Kad je naime stupio u talijanski odio i vidio onu plavokosu djecu sa izrazitim slavenskim tipom, nehote mu izbjegnuo uzklik: „Slavische Kinder (slovinska djeca)!" I tako u istinu po ogromnoj većini biva. A kako do toga dodje? Bezdušnim onim i neljudskim lovom na našu djecu, kojim se diči i ponosi, te koji dosljedno provadja talijanaška stranka, a austrijska vlada mukom trpi, dapače postavljanjem talijanskih činovnika u hrvatske krajeve podupire. Podmićivanje, strahovanje i sljeparenje neukih i bezumnih roditelja jesu glavna sredstva. Da kod toga lova sudjeluje i po koji c. kr. činovnik, imademo takodjer dokaza. Ove godine upisalo se n. pr. u talijansku školu diete hrvatskih roditelja, koje je lanjske godine bilo u hr-

alskom odielu. A komu da se to zahvali? kr. poštarskom činovniku Gotardis-u, koji je po pripoviedanju dječakove majke ju uznemirivao, nagovarao i ogo- amo hrvatsku školu, dok nije postignuo svoju svrhu. To eto dojavljamo pleme- iloj (!?) „Legi“, da uzmogne svoje- ečno uzeti u obzir toli revnog promica- elja njezine svete (!?) zadaće.

Griža u Pićnu se pojavila na sve strane i nemilo hara u ljudstvu. Kotarski i občinski liečnik obilaze selima, te su ustanovili do 150 slučajeva bolesti. Već se bilježi do 15 mrtvih. Je li tomu uzrok pomanjkanje zdrave pitke vode ili uživanje nezrelog voća, ili što drugo, ne daje se ustanoviti. Nekoji bezdušni stvorovi i tu nesreću upotrebljuju za svoje nečiste političke svrhe, te su čak dotle došli, da u narod bacaju sumnju vrhu liekova propisanih od liečnika, kao da njih se tobož kani otrovati.

To su hiene u ljudskoj spodobi! Prijateljem našega naroda preporučamo, da svojim uplivom idju na ruku liečnikom, kojim je povjerena zadaća, da lieče oboljelje i prieče širenje pošasti.

Koparski kotar:

Iz Čićarije pišu nam: Nakon neznosne, dugotrajne vrućine nastao je najedanput hlad. Oblaci su zakrili toplo sunce i vrve silno od juga simo, kako da bi htjeli vidjeti štetu, koju je prouzročila sunčana žega: zemlja je na polju sva popucala te prieti, da se na široko otvori; krumpir suh, fažol prerano dozreo, a kapuz zakasnio u rasti; šuma sva požutila — kako sv. o Luki pada lišće; trava zgorela; lokve se posušile i zdenci posahli, a pokućtvo puca, kako da bi trli lješnike. Oblaci to vide; zato brze pružeć pomoć mučenomu čovječanstvu i zatiranoj životinji. Već su pali prvi kapci blagotvorne kiše i sve si želi, da bude mokro.

Sretna sela, gdje ima vodovoda! Pak i ona zadovolje čovječanske potrebe samo za silu; a Vodice, Dane, Slum i Rakitović čezneza vodom, kako žedan jelen za bistrom zdenčnicom. U Slumu i Rakitoviću postavili su stražu, da ne bi možda koja kuća više vode uzela nego druga; Vodice sasvim su satrle. Žene i djevojke naprtili si moradu brente na hrbat, pak došle do različitih izvanseoskih špila pobirati kap za kapom. Dva i tri sata prodju, da ulovi prva ženska punu brentu, a druge krpanjem odjela i pletenjem nogavica ubijaju vrieme, koje moradu čekati, prije nego dodju na red. I gdje ju treba 3, 4 na dan! Gospodarima, koji razpolažu blagom i bačvama, je nekoliko lažji posao; oni hode vozom tražit u skoro dva sata daleki Brest.

Ovo je selo glasovito, da mu vode izpod Žbeonice nikada ne primanjka. A ipak i ono se ima čemu tužiti. Evo! Željeznica, koja se je nagodila sa Brestom, da selo dava njoj vodu za slučaj, da je preostaje, ona željeznica počela je kršiti nagodbu time, da zatvara preko mjere vodu: po noći sasvim, a po danu do sedam osmina obične mjere. Željeznički reservoar u Rakitoviću puni se vodom, a Brest ostaje bez nje. Gdje napojiti žedne ovce, koje se kasno poslie polnoći vraćaju u svoje kozare? Kamo, ako bukne u selu oganj? Će li narod na Počekaj dva sata daleko po dozvolu, da se otvori voda!

Vlastita voda ima služiti druge, samo ne domačih!

Za slučaj ognja seljacima treba prekrižiti ruke i gledati, kako elementarna sila ruši, što je marljiva ruka sagradila. Brižnih nas Ćića! pak da i imamo vodu; nema priprava za gašenje: ne izviežbanih vatrogasca, ne brizgaljka, ne lestava itd., kod nas u jednoj občini, koja broji do 18.000 duša. Eh, pak i sam sv. Florijan, zaštitnik ognja, bi malo odpomogao pružeć nam golidu, jer ne bi našao vode. Ono malo vode, koje bi se moglo dovesti u selima, gdje curi u vodovodima, pospješilo bi kriepost ognja, a ne uništivalo!

I oblaci, koji k nama sile od juga, vide sela uznemirena poradi pomanjkanja voda. Narod moli Svemogućega za blagotvoran daž; k onomu se obraća, u kom živimo, se mičemo i jesmo, čija mudrost nema brojeva te u komu vidimo jedino svoje spasenje. Zavitne mise ovdje, napovedani sprovodi tamo, uzdišaji po danu i po noći na polju, na cesti i u kućama.

Da, u ovoj velikoj sili oživio je narod svoje starinske običaje. Čudom sam se čudio, kad sam za nje doznao i domislio se onih staroslovanskih — paganskih, s kojima je narod rotio Dodu, da mu otvori nebo. Razredjena po dva i dva išla su djeca, mužki i ženske prateć mužkoga gologa, odjevena sasvim u zelenje. Pred svakom kućom zaustavio se je sprovod. Spomenuti mužki plesao je proseć u pjesmi dažda iz neba — na veliku radost i smieh prisutnih — dok nije došla gospodarica te nagradila pratioca u zelenje odjevenoga mužkoga kruhom ili jajima, a mužkoga oblila vodom.

Ovako od kuće do kuće po cielom selu u Danama.

Drugdje kod nas niesam mogao naći traga takovomu običaju. Posvuda pak, gdje bi se i našao, želeti bi, da se opusti, jer bi mogao lahkovjeran naš narod samo takovoj procesiji pripisivati kriepost, da izsili daž iz neba, a ne povjerovati onoj: Gdje sila najveća, Bog najbližji.

Voloski kotar:

Pjev.-tamb. družtvo „Sloga“ u Zametu radi nepredvidjenih zapreka odgodila je najavljeni „Koncerat“ na nedjelju dne 20. t. mj.

Trst.

Godišnjica smrti Ivana viteza Nabergoja. Dne 10. o. mj. prošla je godina što je na Proseku izpustio svoju plemenitu dušu vodja tršćanskih Slovenaca g. Ivan vitez Nabergoj. Povodom godišnjice dalo je pol. družtvo „Edinost“ rečenog dana čitati misu-zadušnicu u crkvi sv. Antuna novoga za mir i pokoj nekadanjeg svog predsjednika.

Odbor pol. družtva „Edinost“ zaključio je u posliednjoj svojoj sjednici, da će podignuti na Proseku spomenik velezaslužnom rodoljubu i da će u tu svrhu sabirati milodare.

Tršćanski veleposjednik i naš rodoljub g. Kornel Gorup podario je u tu svrhu 100 kruna. Našao dosta nasliednika.

Podpora udovam i sirotam naših mornara. C. kr. namjestničtvo u Trstu otvorilo je natječaj za podpore iz zaklade Scaramanà, koje ima podieliti udovam i sirotam pokojnih mornara iz naših pokrajina.

Molbe valja poslati c. kr. namjestničtvu u Trstu do dne 1. decembra o. g. Molbe treba podkriepiti s krstnim listom, svjedočbom siromaštva, svjedočbom o dobrom ponašanju potvrdjenom od odnosnog dušobrižnika i od občine, svjedočbom o nesposobnosti za rad i kojom drugom svjedočbom, kojom se dade dokazati pravo na rečenu podporu.

Namjestničtvo podieliti će, saslušav prije pomorsku vladu u Trstu, iznos od 1000 kruna medju najvriednije i najpotrebnije molitelje.

Razne primorske viesti.

Važna odredba za učitelje. Do sada je učiteljska svjedočba usposobnica gubila svoju vriednost, ako je učitelj za tri godine uporedo pretrgao službu. Sada je pako ministar bogoštovja i nastave odredio, da takove svjedočbe imadu trajnu vriednost.

Židovska lažitorba. Povodom izbora novoga pape Pia X. raztrubio je bio tršćanski „Židovčić“, viest kako je novi papa silno protivan našoj glagoljici i kako se je on kao mletački patrijarka Sarto veoma zanimao za naše vjerske i narodnostne odnošaje u obće, osobito za one na kvarnerskih otocih, gdje da je biskup Mahnić ljuti protivnik latinskomu jeziku u svojih crkvah. Rečeni list priobćio je i neko pismo, koje da je bivši patrijarka Sarto pisao nekom Linardiću na Cresu.

Splitsko „Jedinstvo“ prima u tom pogledu iz posve pouzdana izvora viest iz Rima, koja kaže da je ono tobožnje pismo puka izmišljotina.

Dakle „Piccolo“ je opet slagao i pokazao zlobnu namjeru. Ali za malo! Dopisnik uvjerava, da je papa Pio X. već upućen u pitanje glagoljice, koje on danas ne može smatrati kao prosta osoba, pa se već radi, da bude proširena i u druge hrvatske pokrajine i osim Dalmacije, samo bi trebalo, da prekovelebitsko novstvo pripravlja narod na ovo svehrvatsko baštinstvo“.

Razne viesti.

Promaknuće. Gjuro Palavršić c. kr. kancelista, a bivši zaslužni občinski tajnik u Višnjanu, bio je ove dane promaknut za ravnatelja sudbene pisarne u Spljetu. Čestitamo našem prijatelju na promaknuću!

Promjena vremena. U nedjelju nadjelju nastala je konačno promjena vremena te je nesnosnu vrućinu zamjenila kiša i prilično hladno vrieme. Kišilo je prilično u naših južnih stranah i na obalah našega mora biesnila je ponekud takodjer oluja, dočim je na sjeveru kiša prouzročila ogromne štete te razne poplave. Ovom kišom odielismo se napokon ljetne sparine, koja nas je neobično dugo mučila. Blagotvorna kiša nije samo razhladila zrak i oživila ono, što je ostalo još zeleno, već, što je najglavnije, pružila je u mnogih stranah narodu težko izčekivane vode.

Iz Šibenika primamo: Dne 13. rujna po nalogu više vlasti sazvano vieće, izabralo si načelnika. Kocka je pala na g. Marka Stojića, čovjeka značajna, pravog rodoljuba, komu je do blagostanja občine i občinara. Na ovome izboru mora se čestitati Krešimircem, a novoizabranomu načelniku mećemo pred oči nevolje pučanstva, koje on odveć dobro poznaje. Polje je široko njegovu radu. Napried dakle uz geslo: „Sve za Boga i za Dom“.

Rodoljub.

Iz Rieke nam pišu: Ovdašnje gradjanstvo iznenadila je ugodna viest, da su domaći trgovci klobučari Branchetta ponudili gradskomu poglavarstvu uglednu svotu od 460.000 kruna za gradnju sirotišta ili kuće za siromahe. Braća Branchetta stekoše svojim marljivim i poštenim radom liepo bogatstvo, od koga žele eto dio žrtvovati u dobrotvorne svrhe, na čemu će im biti zahvalno čitavo gradjanstvo.

Na mjesto odstupivšega guvernera grofa Szaparya biti će po svoj prilici imenovan grof Bathiany, nekadanji zastupnik grada Rieke na ugarskom saboru u Budimpešti.

Našim odvjetnikom na razmišljanje. Slovenski odvjetnici u Celju zaključiše, da od sada neće sa činovnici ni rieči progovoriti u njemačkom jeziku. Ovaj zaključak priobćiše predsjednikom sudova. Oni se pobrinuše takodjer za slučaj, ako bi sudbeni činovnici htjeli i nadalje voditi borbu proti slobodnomu odvjetničtvu. Medju slovenskimi odvjetnici u Celju da vlada najljepša sloga i oni da izbrisaše iz svojih knjiga pojam o strahu. Izabraše si posebni odbor, koji će voditi sav posao u gornjem smislu.

Odobravajuć posvema taj korak rodoljubnih celjskih odvjetnika — kličemo mi našim odvjetnikom: klin s klinom!

Kućo-gospodaricam na znanje. Našim milim majkam, sestram itd. biti će stalno drago čuti, da je za ove sveobće skupoće živeža, bar sladoru ili šećeru ciena prilično pala. Od 1. o. mj. nastala je promjena nesamo u sladornom obrtu, nego i u raznih granah gospodarstva.

Taj dan naime počela je da važi poznata bruseljska šećerna konvencija, po kojoj je znatno snižena carina na šećer. Posljedica ove konvencije bila je ta, da se kartel za šećer, koji je tolike godine održavao visoke ciene šećeru, neće više obnavljati i da će se sniziti ciene šećeru u trgovini na veliko od 85 na 73 krune, dakle za 12 kruna. U trgovini na malo stajao je kockasti šećer dosad 88 h. po kilogramu. Nema sumnje, da će isto tako i u trgovi na malo pasti ciena šećeru za 12 h. od kilograma, kao što je i u trgovini na veliko. Ovo pojeftinjenje šećera nastupiti će dakle naskoro. Za mjesec listopad objavljeno je daljnje sniženje ciena šećeru za 9 K, te će prema tomu šećer po svoj prilici pojeftiniti još za daljnih 9 helera.

Visoki posjeti. Iz Banjaluke, početkom rujna 1903.: Mi, bosanski i hercegovački Hrvati, sigurno se potužiti nemožemo, da naše zemlje stranci ne polaze; dapače imamo ih i previše! Ali je nešto drugo, na što se često dižu tužbe u našim listovima: nehaj naime hrvatski! Jer dok strani turisti, biciklisti i automobilisti naše krajeve za vrieme sezone upravo poplavljuju, našu hrvatsku braću posve riedko u našoj sredini vidjamo; skoro ih moramo Diogenovom svietiljkom po Bosni i Hercegovini tražiti.

Ako se u obće tužimo, da nas braća Hrvati ni iz daleka ne pohadjaju kako bi morali, šta da istom rečemo o hrvatskim novinarom?! Poznamo ih priličan broj po Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji i Istri, koji tek iz novina i po čuvenju poznaju Bosnu, a — Bože sačuvaj! — da bi sami zavirili u naše krajeve, da nas ojače i obodre u hrvatskoj sviesti. Traže li možda od nas braća Hrvati, da im tek tumačimo i opisujemo bosansko-hercegovačke prirodne krasote i individualne osebujnosti, kako se to čini za strani sviet? Ako to traže, onda samo treba da uzmu u ruke knjigu „H. Rennera: „Herceg-Bosnom uzduž i poprieko“, koju je pohrvatio g. I. Velikanović. Ili se naša hrvatska braća nadaju, da će nas Njemci i Madjari u hrvatskoj sviesti ustaliti i podkriepiti, a da će već Bosna i Hercegovina same od sebe pasti u krilo braći Havatom, kò što pada zrela jabuka sa stabla.

Uzprkos tomu nehaju pohodila su nas nedavno dva hrvatska crkvena dostojanstvenika. Dne 8. pr. mj. došao je u Banjuluku presv. g. dr. A. Mahnić, biskup krčki, a dne 3. t. mj. presv. g. dr. A. Maurović, biskup senjski, u pratnji svoga tajnika preč. g. Ivana Vidasa, kanonika-čuvara. Oba su crkvena kneza odsjeli kod našega obljubljenoga i gostoljubivoga biskupa presv. g. fra Marijana Markovića, koji je svoje goste i po gradu proveo i gradske im znamenitosti pokazao. Osobiti su utisak na visoke goste učinile hrvatska velika realka i opatija reformiranih Cistercita Marija-Zviezda.

Još je 22. pr. mj. pohodila Banjuluku i princesa bavarska Marija Terezija, rodjena nadvojvodkinja austrijska od Este, uz četiri svoje kćeri. S dozvolom Nuncija bečkoga Taliania, pohodile su princese i opatiju Mariju-Zviezdu.

Neka bude ovaj primjer hrvatskih biskupa jakim poticalom ostalim Hrvatom, da nas i oni pohode, kao prava braća, da se na njihovim grudim ogrijemo i još više za hrvatske svetinje razpalimo.

Uz pozdrav „Bog i Hrvati!“

Hrvoje.

Iz „Arcata — Kalifornija“ od 24. kolovoza, primamo sliede pismo: Molim Vašu dobrotu, g. uredniče, uvrstite u „N. Slogu“ ovo par redaka. U ovome mjestu imade nas više Kastavaca, koji smo amo došli prije par godina, da si zaslužimo koji dolar, svakako lakše nego li u našoj miloj domovini. Dugo smo se vremena dogovarali, da poput naše braće druguda po Americi, ustanovimo čim prije dobrotvorno družtvo, koje bi nas u bolesti i nesreći podpomagalo a i iza smrti da ostavimo našim potomkom štogod, da se ne nadju u prvi čas na cesti. Oko toga se je najviše trudio Vjekoslav Ferlan Ribar,

bivši občinski zastupnik i savjetnik u Kastvu, te napokon dne 21. lipnja ustrojismo društvo pod imenom: sv. Jelena Kastavgrad, odsjek 249 „Narodne Hrvatske Zajednice". Predsjednikom bio je izabran rečeni Ferlan Ribar, podpredsjednikom J. Varljen Janković, tajnikom Franc Kinkela, računovodjom Andre Radetić, blagajnikom Ivan Poščić-Klanjac i vratarom Antun Šepić. Kako vidite, složili smo se sve sami Kastavci, da pred svetom pokažemo, da i mi istarski Hrvati znamo poći uporedo sa drugim prosvetljenim svietom i biti na čast svojoj tužnoj ali nama miloj Istri. Srdačni Vam pozdrav! Kastavski Hrvat.

Zašto nedolaze vojnici na dopust? Iz srednje Istre stavio nam prijatelj, koji ima sina kod vojnika, koji bi morao doći kući nakon izslužnih trih godina, gornje pitanje. Evo njemu i svim koje zanima, odgovor: U madj. saboru obštruirala je oporbena stranka, te nemogaše biti odobrena zakonska osnova, kojom se vladi dozvoljava, da provede svakogodišnje novačenje.

Takova osnova bijaše prihvaćena u carevinskom vieću, ali po zakonu mora jednaku osnovu odobriti i madjarski sabor. Pošto se nije to dogodilo, izdalo je ministarstvo rata naredbu, da se pridrže u stalnoj službi svi vojnici, koji ovaj mjesec svršavaju svoju trogodišnju službu. Ova naredba koliko je nepravedna i protuzakonita, da se naime vojnik, koji je unovačen na trogodišnje službovanje, pridrži u službi još i onda, kada je svojoj dužnosti udovoljio, toliko je i štetna po samoga vojnika. Jezgra vojničtva radnici su i seljaci. Seljaka treba sada njegov dom radi gospodarskih posala, a radnik, kada je znao vrieme svoga dopusta, postarao se je za novo mjesto, koje mu ima osigurati budućnost. Sada, jer toga mjesta ne možemo nastupiti, on ga gubi, te tako ostaje bez korice kruha. Sve ujedno uzevši, ta naredba znači silnu materijalnu štetu vojnika i njegove na domu obitelji, a mjestimice upravo i materijalnu propast. No, kada i toga nebi bilo, kako dodje naš vojnik do toga, da bude toli okrutno kažnjen radi magjarske bahatosti radi njihove nezasitljivosti i presiranja. Zato nebi smjelo biti kod nas občine, koja nebi prosvjedovala proti toj nepravdi, te zahtievala opoziv ove naredbe. Ova se stvar ne tiče samo jedne stranke, već cieloga naroda, pa zato i sve stranke moraju ovdje svoj glas u zaštitu naših vojnika podići. No ovo mora biti odmah, jer je vrieme kratko.

Jugoslavenski list u Mletcih. Spitsko „Jedinstvo" upozoruje, da se u Mletcih pokrene list, koji bi izlazio jednom u sedmici, u našem jeziku za jug slavenski i Balkan, to bi bio list za interese Hrvata, Srba, Slovenaca i Bugara, sa programom, da svi oni sastavljaju jedan narod. List bi se tiskno u onoj staroj mletačkoj tiskari, gdje su se i pred stotine godina tiskale naše knjige, a da ima rodoljuba vrlo imućnih, koji će da mu obezbiede obstanak. Ovaj list u Mletcima ima široki program i gledao bi s visine naokolo u čitavi naš horizont, dok bi uredničtvo u Mletcima, daleko od domaće borbe sa Talijanima, u Italiji koristilo občoj stvari, moglo bi postati narodnom agencijom slavenskih interesa u Italiji. A opet, ako bi mu se obezbiedio obstanak, ne bi bio nikome od velikog tereta.

Na oglas „Kapljice sv. Marka" gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Poziv.

Djačko pripomoćno društvo u Pazinu obdržavat će svoju redovitu glavnu skupštinu u Pazinu dne 1. oktobra t. g. u 4. sata po podne u prostorijah „Hrvatske čitaonice" sa sliedećim dnevnim redom:

1. Izvješće predsjedničtva.
2. Izvješće blagajnika.
3. Slučajni predlozi članova.

Umoljava se članove da brojno pristupe.

Pazin, 14. septembra 1903.

Odbor.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donositelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2⅝%
„ „ „ 30 „ „ 2½%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2⅜%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.

Bavi se **kupnjom i predajem** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima uplate odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje predajmove na Warrants i vriednosti uz najumjestnije uvjete.

Predajmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom

neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača
IGNACIJ KRON
TRST — BEČ.
Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte, osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina cienа.

†

Javlja se rodbini, znancima i prijateljima prežalostnu i tužnu vijest, da nam je jučer u 4. sati poslije podne, providjen svetotajstvom umirućih, usnuo u Gospodinu naš dragi i premili otac, djed, šurjak i stric

Vjekoslav Jelušić-Šundrić

gostioničar i posjednik u Kastvu-gradu,

u ranoj dobi od 59 godina.

Mrtvi ostanci sahraniti će se na groblju sv. Lucije četvrtak dne 17. t. mj. u 9 sati u jutro.

Počivao u miru!

U KASTVU, dne 16. septembra 1903.

Ljudmila, kćerka.

Franica rodj. **Malalan,** nevjesta.

Hinko, Franjo, Rudolf, sinovi.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka. Oveglasovite nenadkriljive kapljice upotrebljavaju se za unutarnju i vanjsku uporabu. One nedostiživo i spasonosno djeluju kod bolestih želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetra i slezene, te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu. Najbolje jest sredstvo proti maternici i madronu, pa za to nesmije manjkati u nijednoj gradjanskoj i seljačkoj kući. Neka se jedino i točno naruči pod adresom **Gradska ljekarna, Zagreb, Gornji grad. Markov trg, broj 26** pokraj crkve sv. Marka. Novac neka se šalje unapried ili pouzećem. Manje od jedan tucet (12 bočica) se ne šalje. Cieni jest sliedeća: i to franko postavljeno na svaku poštu, 1 tucet (12 bočica) 4 krune, 3 tuceta (36 bočica) 11 kruna, 5 tuceta (60 bočica) 17 kruna, 10 tuceta (120 bočica) 32 krune.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Gradska ljekarna u Zagrebu
gornji grad, Markov trg br. 26. Utemeljena g. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si tikovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrsnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskiranju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica neki smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neuredbost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovića u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakomu na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaključac i na zaključen utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20 h.**
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60 „**

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na njenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 39. Pula, u četvrtak dne 24. rujna 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika i to po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod narudžbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odjavničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog začuna br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake, na godinu, ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Carska vojna zapovjed.

Prošloga četvrtka obdržavale se u prisustvu cara i kralja Frana Josipa, prieстolonasljednika nadvojvode Frana Ferdinanda te visokih dostojanstvenika velike vojne vježbe u Galiciji.

Glavni vojni stan Njeg. Veličanstva bijaše mjesto Chlopy.

Po dovršenih vojnih vježba izdao je car i kralja kao vrhovni zapovjednik vojske vojnu zapovjed, koja je izazvala do sada nečuvenu uzbudjenost koli u vojničkih toli u političkih krugovih, i koja glasi:

„Važni državni poslovi zadavali su mi posla u vrieme, koje bili bio tako rado posvetio ovogodišnjim manevrima 7. i 12. sbora.

Povjerivši Nj. c. i kr. Visosti gospodinu generalu konjaničtva, nadvojvodi Franji Ferdinandu, da Me zastupa, znao sam uslied njegovih izvještaja neprekidno za tok vježba, pa me je prema očekivanju zadovoljilo, što mi je Nj. c. i kr. Visost samo s pohvalom i priznanjem izvieстila o cielovitom stanju i sposobnosti obija sborova vojske, kao i o sudjelujućih većih tjelesih ugarskoga domobranstva.

Prisustvujući većim konjaničkim vježbama u Galiciji, mogao sam se ponovno uvjeriti o njihovom poučnom zasnutku, vodstvu i provedbi, kao i o izvrstnu stanju i visokoj tvornoj sposobnosti svih sudjelujućih četa.

Što sigurnije je osnovan Moj povoljni sud o vojničkoj vriednosti, odanoj službovnoj pripravnosti i o jednodušnom sudjelovanju svih dielova Moje cielokupne obranbene snage, to više moram i hoću da uztrajam kod njezinih postojećih i prokušanih uredaba.

Naročito Moja vojska — čiji bi vrstni sastav jednostrane težnje, ne shvaćajući visoke zadatke, što ih ona ima da izpuni na korist obiju državnih područja monarhije, bile kadre razklimati — neka znade, da se nikada ne ću odreći prava i povlasti, koje su njezinom vrhovnom ratnom gospodaru zajamčene.

Zajednička i jedinstvena, kakova jest, ima da i ostane Moja vojska: jaka sila za obranu austro-ugarske monarhije proti svakom neprijatelju.

Vierna svojoj prisezi, Moja će ciela obranbena sila napredovati na putu ozbiljna vršenja dužnosti, proniknuta onim duhom jedinstva i sloge, koji poštiva svaku narodnu osebinu i rieшava sve opreke, kad osobite prednosti svake narodnosti upotrebljava na korist velike skupnosti.

U Chlopyu, 16. rujna 1903.

Franjo Josip s. r."

Po obćenitom sudu izazvali su ili prouzročili ovako odlučnu carsku zapovied madjarski političari u obće, napose pako oporbenjaci, koji idu za tim, da vojničtvo iz Ugarske zadobije madjarsku zapovjed ili komando.

Proti toma zahtjevu Madjara naperena je ostra i odlučna carska zapovjed, koja je u Madjarskoj izazvala silno ogorčenje.

Madjarski oporbeni listovi groze se već sada kruni, koja da je povriedila ustav Ugarske i koja da će naići u Ugarskoj na tvrd orah.

Carska zapovjed na svoju vojsku dobiva još veću važnost ako se uvaži, da je izdana u oči dolazka njemačkoga cara Vilima u Beč, da posjeti svoga prijatelja i saveznika.

Car i kralj Fran Josip htio je bez dvojbe svojom odlučnom zapovjedi na vojsku dokazati Madjarom, da on neće pristati nikada na cieپanje vojske. Da hoće, da bude vojska uviek jedna i jedinstvena.

S druge strane hotio je pokazati svomu prijatelju i saveзniku, kako je u monarhiji Austro-Ugarskoj jedinstvena vojska najčvršći oslon za provedenje osnova trojnoga saveza.

Raznarodjenje Lošinja.

Medju istarske gradove, koji se najviše potalijančiše pod austrijskom vladom t. j. pomoćju njezinih činovnika i uslied njezinog nesretnog sustava, kojim vlada u Primorju, spada i Mali Lošinj ili po domaću Malo Selo. To potalijančenje provelo se osobito posliednjih tridesetak godina putem pučkih škola, koje su izključivo talijanske.

Još će se možda sjećati koji od naših čitatelja, kako je pred kojih dvanaest godina jedan član carske obitelji, posjetiv talijansku pučku školu u Lošinju, izrazio s jedne strane svoje negodovanje, što se u toj školi nepodučaje i u hrvatskom jeziku, u jeziku, kojim se je još tada služila većina obćinara u svagdanjem saobraćaju, a s druge strane izrazio želju, da bi se podučavalo bar u buduće.

Pratioci toga odličnoga člana carske obitelji, obćinski upravitelji, ostaše osupnjeni zbog te izjave tako visoke osobe, ali oni prosliedište i nadalje otudjivanjem naše djece u školi, nemareć ni za negodovanje ni za želju člana carske kuće.

I tako je ostao i nadalje izključen hrvatski jezik iz lošinjskih škola, te se je sve to više tamo odnarodjivalo našu djecu. Koje čudo, ako je mladji naraštaj u onom gradu ne samo zaboravio na svoj materinski jezik, već dapače nanj i zamrzio buduć odgojen u protunarodnom jeziku i duhu.

Obćinska uprava presla je za takvih okolnostih posve u ruke talijanske radikalne stranke, koja ide svojim putem i za svojimi ideali, neobazirući se nimalo na želje i težnje nižega pučanstva, koje se nije još ni sada otudjilo svomu rodu i jeziku.

Ovo pučanstvo traži pučku školu u narodnom jeziku, da mu se djeca posve neotudje u talijanskih školah, ali njegove molbe ostaše do sada neuslišane. Tamo je morala naša plemenita školska „Družba" podložiti svoja pleća ustrojivši otročje zavetište i pobrinuvši se za otvorenje hrvatske pučke škole. Nu u tom svojem čovjekoljubivom i čisto prosvjetnom nastojanju nailazila je, a nailazi i danas na svakojake neprilike i zapriеke od strane onih, kojim je neprestano na ustima: prosvjeta i slobodoumje!

„Dobročinitelji i prosvjetitelji" našega naroda u Lošinju, kano i njihovi istomišljenici u ostaloj Istri, htjeli bi, da naš puk za cienu umišljene talijanske prosvjete izgubi svoj jezik i svoju narodnost, te da im služi za njihove veliko-talijanske svrhe. Mnogo se je našega puka u onoj obćini na žalost dalo što milom, što silom zavesti, te se danas bori u redovih talijanske stranke proti vlastitom narodu. Nu ostalo ga još dosta zdrava i nepokvarena, ne samo u izvanjskih poreznih obćinah, već i u samom Lošinju.

Ovomu još zdravomu i nepokvarenomu dielu gradjanstva lošinjskoga mora se pomoći bilo s oka ili s boka. Taj naš dio izložen je tamo najvećoj pogibelji sa svih strana. Nanj pritiše s jedne strane obćinska ili gradska uprava narivavajuć mu svuda izključivo talijanski jezik; nanj upliva odgoj djece u talijanskih pučkih školah; proti njemu su sve javne oblasti, koli autonomne toli cesarske. Na c. kr. kotarstom poglavarstvu govori se i piše talijanski il njemački; na c. kr. kotarskom sudu govori se i talijanski; na c. kr. poreznom uredu govori se i piše talijanski i njemački; na c. kr. lučkom uredu govori se i piše talijanski itd. Sve te javne oblasti podpomažu dakle izravno il neizravno gradskoj upravi kod potalijančivanja tamošnjeg našeg naroda. Osim ovimi i tolikimi drugimi sredstvi za raznarodjenje našega naroda u onom gradu, služe se naši narodni protivnici c. kr. vlade i tamošnjom c. kr. nautičkom školom.

Stari lošinjski pomorci bili su na glasu i kano vrstni mornari ili zapovjednici brodova, i kao muževi, koji se nisu sramili ni u dalekih stranah svieta svoga materinskoga hrvatskoga jezika. I danas imade tamo brodovlastnika i kapetana, koji govore liepo hrvatski, a da i negovorimo prostih mornarih, kojim je još uvjek materinski ili obćevni jezik hrvatski. I to bijaše zazorno našim dušmanom, te izposlovaše od carske vlade, da im tamo ustroji nautičku školu sa izključivo talijanskim naukovnim jezikom.

Proti toj nepravdi pisalo se i govorilo s naše strane opetovno i u carevinskom vieću, ali carska vlada neće da se zamjeri svojim miljenikom puštajuć, da se i putem c. kr. nautičke škole naš narod potalijančuje — valjda — na sve to veću čast, i slavu Austrije!

Mladići izlaze iz te škole zadojeni talijanskim jezikom i duhom, pa nije čudo, ako sudjeljuju i oni kod svih onih demonstracija, koje se tamo često priredjuje umjetno proti našim odličnim osobam ili strankam.

Dodajmo konačno tomu, da pridolaze svim onim čimbenikom na pomoć u potalijančenju našega naroda u Lošinju i djaci raznih talijanskih srednjih škola, osobito oni biskupskoga konvikta u Kopru, te po koji sveučilišni djak — pak ćemo lahko pojmiti, kolikoj je pogibelji izložen onaj siromašni naš puk u onom potalijančenom gnjezdu.

Nu, kako već rekosmo, tamo nije još sve zgubljeno, ali nesmije se ni časka čašiti više, te pustiti one siromahe i nadalje bez obrane proti tolikim pogibeljnim.

Naša velezaslužna „Družba" učinila je polag svojih skromnih sila već do sada što je mogla, a mi ju vruće molimo, da ne sustane na pol puta i da nam spasi u Lošinju ono, što je još tamo zdravo i nepokvareno.

Politički pregled.

U Puli, dne 23. septembra 1903.

Austro-Ugarska.

Danas se opet otvara carevinsko vieće i to — kako izviešćujemo na drugom mjestu — tako neznatnim dnevnim redom za prvu sjednicu, da se odmah vidi, na prvi mah, da moraju biti težki razlozi, koji su vladu prisilili, da sazove državni sabor. Medju te razloge spada valjda u prvom redu vojničko pitanje, t. j. pitanje o produljenoj službi onih vojnika, koji svršavaju koncem ovoga mjeseca trogodišnju službu i pitanje novakah, koji bi imali nastupiti službu prvoga dana budućega mjeseca.

* * *

Svi zemaljski sabori, koji sada zasjedaju, stvoriše zaključke, da se pozove ministarstvo rata, da odpusti one vojnike, koji svršavaju trogodišnju službu. Nekoji od tih sabora, kano solnogradski i gornjoaustrijski upraviše adrese na Njeg. Veličanstvo, u kojih se vladaru zahvaljuju, što neodstupa od svog prava u pogledu jedinstva vojske i što nedozvoljava Madjarom, da bude za madjarske čete madjarski zapovjedajući jezik.

* * *

O političkom položaju piše njeki njemački parlamentarac u bečkom jednom listu, da gospodjuju političkim položajem monarhije dva dogodjaja, to jest vojna zapovjed carova i posjet njemačkoga cara u Beču. Ako i nisu oba dogodjaja u izravnom savezu s unutrašnjom politikom, bilo bi ipak krivo, kad bi se htjelo tajiti njihov posredni utjecaj na unutrašnje odnošaje u Ugarskoj i Austriji. Oba dogodjaja stvaraju u metežu opriečnih želja i težnja dvie stalne točke i utvrdjuju glavna politička načela onih političkih stranaka u Austriji, koja su državnu misao i saveznu politiku i u zlih vremenih dosljedno stvarale temeljem svoga programa.

* * *

Dogovori, što su se vodili izmedju zastupnikah njemačke i talijanske stranke u Tirolu kod tamošnjeg namjestnika radi programa rada u tirolskom saboru, ostali su bezuspješni. Stranke izjaviše doduše, da će se nakon posavjetovanja sa ostalimi zastupnici o stavljenih predlozih još jednom sastati na zajednički dogovor i tada konačno ustanoviti radni program, nu sudeć po pisanju talijanskih novina, neima nade, da bi se obje stranke ni u tom programu složiti mogle.

* * *

Njemački car Vilim vratio se u Njemačku nakon dvodnevnog boravka u Beču, Dvor i gradjanstvo priestolnice primiše visokoga gosta vrlo srdačno. Pošto je car doveo sobom i svoga prvoga savjetnika, državnoga kancelara grofa Bülowa, to neima dvojbe, da carev posjet imade veliko političko znamenovanje.

Njemački državni kancelar sastao se opetovno sa ministrom za izvanjske poslove naše monarhije, grofom Goluhowskim, te su bez dvojbe ovi državnici pretresali važna državna pitanja, osobito o iztočnom pitanju, koje zadaje diplomaciji sada najviše brige.

* * *

Hrvatski listovi pišu, da će odstupiti odjelni predstojnik pravosudja Klein i da će na njegovo mjesto stupiti sveučilišni profesor i dvorski savjetnik dr. Luka Marjanović.

Srbija.

Izbori u srbsku skupštinu dadoše ovaj uspjeh: 72 umjerena radikalca, 61 neodvisnjak, 14 liberala, 2 divljaka, 1 naprednjak i 1 socijalista. Potrebno je 9 užih izbora.

* * *

Iz Biograda pišu, da je turski poslanik na srbskom dvoru nastojao sklonuti kralja Petra na savez sa Turskom ili bar na to, da se nebi Srbija mješala u tursko-bugarski spor za slučaj rata izmedju obiju naroda. Odgovor srbske vlade nije poznat, nu toliko se znade, da je sazvano odmah državno vieće i da bijaše zaključeno pozvati pod oružje sve pričuvnike.

Bugarska.

Iz Sofije brzojavljaju, da je bugarski ministar rata pozvao sve častnike, koji se nalaze na dopustu, da se vrate odmah k svojim četam.

Rusija.

U Beču čine priprave za doček ruskoga cara Nikole. Bečki listovi pišu, da će car Nikola boraviti u carskom dvorcu u Schönbrunnu, nipošto u Beču. Teško je vjerovati tim vjestim ali ako se obistine, biti će znak, da bečke oblasti nisu bile kadre osjegurati visokomu gostu ni unutrašnji Beča osobnu sigurnost. Iz Beča krenuti će car Nikola u Italiju, da posjeti u Rimu kraljevske supruge. Tim povodom doći će u Rim i tast talijanskoga kralja crnogorski knez Nikola i njegove dvie kćeri ruske velike kneginje, sestre kraljice Jelene.

Franina i Jurina.

Fr. Ma ča će to reć, da svi istarski mački na dvajset setembra vrtoglave?

Jur. Ja vidim, da ti nisi storije proštel! Viš ta munjanija ti je za to, zač na on dan su Talijani zeli sv. otcu papi Rim i svu zemlju leta 1870., pak svi, spaseni i nespaseni, se na ta dan vrte, kako i norci od veselja, a ovi naši mačići po Istre i druguda čekaju još dan spasenja, kako i židovi Mesiju.

Fr. Viš vraga, nu na ta način bi morali i mi pod Italiju poć

Jur. Zato se oni vrte, da dobiju sve obćine, škole i sve, kako je čakod, va svoje ruke, pak onda će reć, vidiš, mama Italija, sada smo već pripravni, pridi semo, pak će bit sve dobro.

Fr. A ča delaju oni šijori od politike?

Jur. Dragi ti, politika je kako i stara dečlina, ona se sakemu gnjete, a zanju nijedan ne mari.

Fr. Aj ni to tako ne, zač ja sam vide na dvajset setembra va Pazine, da oni od politike imaju pravo, a drugi imaju krivo.

Jur. A znaš, ča je arlekin rekal, da „davanti šćopo e kanon anke torto ga rajon".

Fr. Bravo Jure, dobro si pogodil, va Istre je juśto tako!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

† **Vilim Grum**, dobro poznata ličnost medju puljskimi Hrvati i Slovenci, preminuo je ovih dana u puljskoj bolnici, kamo je došao na liječenje iz Pazina, gdje se je bio nastanio u zadnje vrieme. Pokoj mu vječni!

Hrvatske i slovenske roditelje, koji su svoju djecu ove godine upisali u c. kr. državnu školu u Viale Carrara, odnosno imadu istu jur upisano od prije, molimo ovime da se oglase kod naše uprave (Via Sissano, tiskara J. Krmpotić i drug.), gdje će podpisivati molbu na c. kr. ministarstvo, da se na toj državnoj školi uvede i **hrvatski jezik kao obvezatan predmet**. Oni roditelji, kojima je stalo, da se jim djeca neotudje te da nebudu proklinjala vlastite roditelje, neće sigurno uzmanjkati doći na podpis. Molimo ovim i sve sviestnije rodoljube u Puli, da bi neuke u tome poučili, odnosno jih naputili do naše uprave.

Porinuće broda „Nadvojv. Karlo". Dne 4. oktobra t. g. t. j. na imendan Njeg. Veličanstva cara i kralja Frana Josipa porinuti će na škveru sv. Marka „Stabilimento tecnico" u Trstu novu ladju naše vojne mornarice, prozvanu „Nadvojvoda Karlo". Svečanosti blagoslovljenja i porinuća prisustvovati će nadvojv. Rainer i njegova supruga nadvojvodkinja Marija, kćerka nadvojvode Karla.

Na škveru sv. Marka čine se velike priprave za tu svečanost i za doček visokih gostiju. Svečanost porinuća obaviti će se rečenoga dana u 8½ u jutro. Nadvojvodkinja Marija biti će kod krsta kumicom novoj ladji.

Grčko brodovlje u Puli. Koncem prošloga čedna doploviše u našu luku tri ratne ladje kraljevske vojne mornarice Grčke. Ove ladje pozdraviše domaće ladje običnim hitci iz topova. Posto se usidriše u luci, pošao je zapovjednik u pratnji dvojice častnika pozdraviti poglavare mjestnih oblasti, koji mu kasnije vratiše posjet.

Mjestni častnici mornarice priredište u svojem „Kasinu" grčkim gostovom na čast koncerat.

Grčke ladje odploviše odavle put Mljetka pozdravljene kano i kod dolazka.

„Il Messaggero" je naslov Martinolićevom listiću, koji izlazi dnevice u Fischerovoj tiskari u Puli. Sior Carletto obećaje u prvom broju biti nepristran, nu već u istom broju naglasuje izključivo talijansko gospodstvo u našoj pokrajini odnosno u Primorju, za koje će se uviek boriti. Liepe mi li nepristranosti! Dali će uspjevati, to je pitanje vremena.

Teutonska zagriženost. Nesreća je htjela, da je gosp. Ante Tranfić, trgovac vinom u Puli, poslao **češki cienik** nekom dr. Rich. Heinrich-u u Leipu. Taj gosp. Teutonac ne samo da je povratio cienik opazkom: „Tschechische Zuschriften werden nicht angenommen. Dr. Rich. Heinrich. Zurück", nego je dapače poslao istom trgovcu još ovu dopisnicu: Herrn Ant. Tranfisch, Pola. Ich verbiete Ihnen entschieden, mich ferner mit tschechischen Karten zu belästigen! Dr. Rich. Heinrich, Leipa in Deutschböhmen 18. September 1903." — Kada bi mi izbijali klin s klinom, pa povraćali tako odlučno njemačke cienike, gospoda Teutonci bi kazali, da smo — barbari!

Razpis veterinarske službe u Puli — suvišan! U „Edinosti" čitamo, da je razpisana veterinarka služba u Puli. — Natječaj se zaključuje 15. oktobra 1903. „Edinost" punim pravom zahtjeva, da veterinar mora poznati koli u Trstu slovenski, toli u Puli hrvatski. To zahtjevamo i mi, te se pridružujemo izraženom mnienju naše posestrime u Trstu. Što se pako tiče natječaja samoga u Puli, to možemo pozitivno uztvrditi, da je taj suvišan u toliko, što je već dolučena osoba, kojoj će se služba podieliti, a ta poznaje dobro i hrvatski jezik; ta osoba jest živinar Bolmačić iz Sušaka, brat dra. Bolmarcicka, liečnika u Puli. Kako je poznato, živinar Bolmarčić je bio onaj, koji je proglašivao prieki sud u nekoj obćini u Primorju prigodom zadnjih nemira, kao delegat kotarske oblasti, jer su se to drugi ustručavali činiti. Iz toga sliedi, da svaki trud, da se dobije veterinarsko mjesto u Puli, bio bi uzaludan, kao što je uzaludan i natječaj sam.

Raznim predplatnikom, koji su zaostali ovogodišnjom predplatom, priložili smo u predprošlom broju opomene, a nekojim priložiti ćemo kašnje. Iste uljudno molimo, da se predplatom oglase, budući smo eto već na koncu treće četvrti, a mnogi njih nije podmirio niti **prve četvrti**. Svim onim, koje smo opomenuli, javljamo, da ćemo njim list ustaviti, **ne primimo li predplatu do 10. oktobra** t. g. Toliko znanja i ravnanja radi.

Tiskancu: „Prijavni i pregledni list za pravljenje pića za svoju potrebu prosto od poreza" ima na zalibi u hrvatskom jeziku Tiskara J. Krmpotić dr. u Puli. 1 arak 10 h. Razašilje se poštom najmanje 20 araka za 2 krune franko pošte.

Pazinski kotar:

Obiteljska nesreća. Iz privatnog pisma, što nam ga šalje prijatelj, doznajemo, da je posliednjih petnaest dana zadesila našega odličnoga rodoljuba i prijatelja veleč g. Frana Stefanutti-a, umirovljenog župnika u Lindaru, dvostruka nesreća. Pred kakvih 15 dana preminuo mu starac otac a dne 18. o. mj. sliedila ga starica majka odnosno supruga. Težak je to udarac za ljubeće srce zahvalnog i odanog sina, komu šaljemo i ovim putem naše iskreno saučešće, a štitim njegovim milim pokojnikom bila laška domaća gruda!

U Pazinu su imali u nedjelju — XX. settembre — sastanak članova talijanskoga primorskoga družtva „Innominata" (Bezimeno), koje sastavljaju sveučilištarci. Da su gospoda skupštinari izabrali za taj sastanak upravo 20. septembra, i to u Pazinu, bio je posebni uzrok, a taj se je valjda i pokazao, jer je došlo — po pisanju talijanskih novina sudeć — do sukoba izmedju skupštinara i pazinskoga pučanstva hrvatske narodnosti. Jer o tome nismo primili iz Pazina — nakon četiri dana, a Pazin nije u Turskoj — nikakovih izvornih viesti, neznamo što je istinitoga na stvari i radi toga nemožemo danas točnije izviestiti. Za četrnajst dana se nadamo dobiti izvornu obaviest o dogodjaju, medjutim, molimo gg. čitatelje — malo potrpljenja! Strpljen. — spašen! (Nakon što napisasmo ovu viest, sjetili su se nas „Franina i Jurina", na koje upozorujemo. Ur.)

Porečki kotar:

Iz Poreča pišu nam, da se putujući sviet tuži na gradsku upravu, koja je dala postaviti svietiljke na cesti, koja vodi do nove željezničke postaje, ali te svietiljke stoje tamo na ukras ceste, nipošto, da bi noću putnikom svietile.

Neki tudjinac, koji je ovih dana došao noću vlakom na tamošnju postaju, malo da si nije radi tmine vrat skrhao. Možda i čekaju gospoda na obćini na to — da si koji skrha vrat ili slomi nogu i onda će dati nalog podredjenim da upale noćju one svetiljke. A što bi bilo, da se komu od njih takva nesreća dogodi?!

Koparski kotar:

Sramota! Pod tim naslovom pišu nam iz buzetske obćine koliko sliedi: Amo poslaše iz Siska dvojica tamošnjih trgovaca (njihova imena izostavljamo iz milosrdja i jer nas je stid što onako krasno hrvatski zvone) više tiskanih okružnica, kojimi javlja obćinstvu u **njemačkom jeziku**, da su otvorili na tamošnjem tržištu „Commissions- und Speditions-Geschäft" za žito i za proizvode zemlje.

Nečudimo se, što se tamošnji židovi poslužuju u trgovini njemačkim jezikom, jer nepoznaju hrvatskoga ili ga neljube i neciene, al se moramo čuditi, što ih u tomu sliede domaći trgovci, koji neimaju ni toliko sviesti i narodnoga ponosa, da hrvatskim strankam u Istri šalju njemačke okružnice.

Nadamo se, da će onu gospodu trgovce ova naša bratska opomena opametiti, te da će se okaniti švabštine — bar sa hrvatskim obćinstvom. Ali kad nebi imalo ovo pomoći — govoriti ćemo jasnije i pokazati prstom na domaće širitelje švabštine u Hrvatskoj.

Obćinski izbori u Kopru. Dne 4. t. mj. svršili su izbori za gradsko zastupstvo. Tamo vladajuća talijanaška svojta očekivala je, da će ti izbori proći gladko i jednoglasno. Ali se ljuto prevarila. Na svršetku izbora za treće tielo pojavila se jednom pučka ili kopačka stranka, uz koju su pristali i izvanjski obćinari iz porezne obćine Lazareta. Ova je stranka stupila u borbu znajuć, da nemože pobjediti, ali je vladajućoj gospodi htjela pokazati, da nepuše u gospodski rog i da čeka zgodan čas kadno njoj bude stupio na čelo spretan i sposoban vodja, pak da vide gospoda kako niže pučanstvo za njih nimalo nemari.

Vjeronauk u „Leginoj" školi u Zdrenju. Onomadne smo kazali, kada i pod kojimi uvjeti bi mogao prisiliti biskup ili biskupski ordinarijat dušobrižnika u Zdrenju, da podučaje vjeronauk u „Leginoj" školi u Zdrenju.

Iz talijanaških listova doznajemo, da je dobio župnik u Zdrenju nalog od biskupskog ordinarijata, da podučaje od početka iduće školske godine vjeronauk u „Leginoj" školi.

Čekamo, da vidimo pod kojimi je uvjeti biskupski ordinarijat dao onomu g. župniku svoj nalog.

Iz Sovinjaka — obćina Buzet — pišu nam 20. o. mj.: Molili smo i prosili dugo na sve načine i na sve strane — a pošto sve te molbe ništa nepomogoše, evo nas konačno molbom i do Vas, g. uredniče, da izvolite sledeće naše jade priobćili u Vašem cienjenom listu. Možda će se već jednom i nas smilovati koja dobra duša, te uslišati naše opravdane i utemeljeno molbe.

Godine 1884. preselio se je u vječnost naš dobri i nezaboravni župnik vlč. g. Iv. Nep. Jelenc, koji je ostavio medju nami neizbrisivu uspomenu. Njega je naslieđio sadašnji naš župnik veleč. g. Karlo Sgnidarich, koji je odmah u jezikovnom pogledu koješta u crkvi promjenio iz hrvatskoga u latinski ili talijanski. Odmah g. 1885. javili smo preč. biskupskom ordinarijatu u Trstu nekoje od tih promjena i zamolili ga, da naloži g. župniku da uveđe natrag sve ono u crkvu, što je u njoj našao i što bijaše kod nas u porabi od davne starine, jer da mi neodustajemo od starinskih i svetih nam običaja niti hoćemo znati za kojekakve novotarije, kojim neima mjesta u kući božjoj.

Za prijašnjih župnika i župe-upravitelja pjevalo se svake nedjelje i blagdana „Poslanicu i sv. Evangjelje" u hrvatskom jeziku. Sada se to po nedjeljah samo čita, dočim se po blagdanih pjeva latinski.

Prije se je poslije svake pjevane sv. mise pjevalo „Budi hvaljeno", dočim se sada nepjeva ništa. Pred blagoslovom pjevalo se prije „Častimo Te", dočim se sada pjeva „Vi adoro". Isto se je kod blagoslova pjevalo „Litanije" i molitve hrvatski, dočim se sada jedno i drugo pjeva latinski.

Pred blagoslovom držali su prešastnici sadašnjeg župnika nauk krščanski za odraščene hrvatski, dočim se sada **već punih 19 godina nedrži ništa!**

Kroz cielu korizmu molila se „Krunica" hrvatski, dočim se sada moli nešto talijanski, nešto latinski, i to samo za nekoje starice i djecu iz mjesta Sovinjaka; jer narod iz bližnjih sela neće da ide na pobožnost pošto nerazumije jezika, u kojem se pjeva il moli. Sovinjski šarenjaci nemare ni za crkvu ni za svećenika, premda je njihov dušom i tielom, i tako ostaje crkva skoro prazna.

Na veli petak molilo se prije molitve pred sv. grobom hrvatski, dočim se sada to moli latinski t. j. u jeziku, što ga razumije jedini svećenik.

Osim rečene godine 1885., tužili smo skoro svake sliedeće godine kod preč. biskupskog ordinarijata, da se već jednom rieši tolike naše molbe i da se naloži g. župniku, da nam vrati sve ono, što bijaše naše od starine u crkvi. Ali naše molbe i naši vapaji ostaše na tugu i žalost našu uvjek neuslišani.

Godine 1890. izabralo je naše obćinsko upravno vieće deputaciju, koja je poša u Trst na ordinarijat, ali ni ta deputacija nespravi ništa.

Od godine 1890. amo požurili smo svake godine riešenje starih molba, a tekuće godine pritužismo se na zapisnik u dekanskom uredu u Buzetu. Taj zapisnik poslaše u Trst a posebice poslasmo preporučenu požurnicu, podpisanu od svih župljana — izuzam kakvih 20 šarenjaka — ali sve to osta glas vapijućega u pustinji.

Takvo postupanje preč. ordinarijata s nami bilo bi valjda dozlogrdilo i strpljivomu Jobu, a kamo li neće nam, koji neimamo njegove strpljivosti. Radi toga odlučismo, da pokušamo još jednom sreću te poslasmo dne 4. o. mj. posebnu de-

...diciju u Trst, da požari na ordinarijatu ...slibu tolikih naših molba i da kaže ...eč. i veleč. gospodi, da nam već dogara ...nekata pak da neće biti na čast ni ...ist ni crkvi ni nama ako nam izgore i ...ili.

Preč. ordinarijat mora imati posebne ...storije kamo spravlja naše molbe, jer ih ...sijaset tamo, neka znade, da mu više ...ćemo molbami dosadjivti, jer je škoda ...da i papira.

Znati će valjda koji od gospode na ...dinarijatu, kako je naša crkva malena ...ovu župu i kako je trošna, te bi se ...ogla brzo porušiti, ali ako nam se u ...atko nepovrati ono, što nam se je zlobno ...po nepravdi uzelo u crkvi i ako se ne... ...rede sve ono, što je bilo u njoj prije do... ...ska sadašnjeg župnika, biti će ta crkvica preveliku, i ako se poruši, neće trebati ...se gradi drugu — jer se nas iz nje ...a šarenjaci za nju nemare. Za same ...ećenike biti će dostatna crkvica Sv. Roka.

Kako vidite, mi nepitamo nikakvu ...svotariju, već se borimo proti uvedenju ...ovotarija. Naša župa broji 1500 duša, a ...d tih ima možda 150 šarenjaka i jedan Talijan, dočim smo svi ostali Hrvati. Je i dakle pravedno, da se krnji stara naša ...rava na štetu i nezadovoljstvo ogromne ...ećine župljana, a da se zadovolji šačici ...renjaka, kojim je crkva deveta briga.

Za danas dosta ovih jadikovka, a drugi ...put, g. uredniče, Vašom dozvolom koješta ...o tom, kako se je u našu crkvu uvelo po... ...tiku. Ako se gg. na ordinarijatu nemaknu ...i sada, tada neimamo više šta od njih ...čekivati.

(Ako se nevaramo, je Vaš suobćinar preč. g. kanonik Flego, koji je — kako nam rekoše — desna ruka presvj. g. biskupa. Ako je tomu tako, negubite posliednju nadu, jer nevjerujemo, da bi dopustio Vaš čovjek, da Vas postupanje Vašega župnika dovede do očajanja. Op. ured.)

Iz Buzeščine pišu nam 19. o. mj.: Jedan naš kmet učinio je izkaz svojih dužnika i hrvatsku predao molbu na c. k. sudu u Buzetu, da se ih pozove liepim načinom, da mu plate dug ili da se sudbeno nagode — a sve to da im neprouzroči velikih sudbenih troškova.

Sud pošalje njemu pozive, da ih dostavi svojim dužnikom. Slučajno dodje nam u ruke jedan od tih poziva sastavljen u talijanskom jeziku i bez ikakvog sudbenog znaka, iz kojeg bi sliedilo, da je bila ona hrvatska molba registrirana.

Pošto se nalazi u onom sudbenom uredu činovnik, koji neće da govori hrvatski niti sa strankami u svojem uredu i budać da bijaše rečena molba hrvatski sastavljena, dade se lahko zaključiti, da onaj činovnik nije htio učiniti hrvatske pozive ni registrirati hrvatsku molbu.

Stavljajuć ovo do znanja predsjedničtvu c. kr. kotarskog suda u Buzetu, molimo isto, da uznastoji u buduće kod pojedinih činovnika, da nam ne krše protuzakonito naša prava i da čine svoju dužnost kako im to zakon jasno i strogo propisuje.

Što bi primjerice kazali naši talijančići, da im onaj ili koji drugi činovnik talijansku molbu rieši hrvatski? Zaista bi njihova vika odjeknula u svih talijanskih listovih a valjda i u samom parlamentu. A ono, što nebi bilo Talijanom milo, nemože biti ni ni nama pravo. Onoga g. činovnika preporučamo g. predsjedniku prizivnoga suda u Trstu na zaslužno promahnuće — odavle.

Voloski kotar:

† Vjekoslav Jelušić. U Kastvu preminuo je poslie dulje bolesti okriepljen Svetotajstvi Vjekoslav Jelušić u 59. godini dobe svoje. Potiče iz jedne najuglednijih obitelji novije dobe u Kastvu. Njegovi roditelji dali su u sredoje odnosno i više nauke izmedju godina 1850. i 1870. tri svoja sina, sve osim Vjekoslava, dočim su svoga kao i dvie svoje kćeri uzgojili doma. Nezaboravljiv je njihov najstariji sin Ernesto, svoje doba ljubimac i Dobrile i Sterka kao i svih, koji su ga poznavali. A poznavali su ga po Kastavščini svi kao uzor-ravnatelja pučke škole, a daljo po Istri kao tajnika „Bratovšćine" i naposlied njezinoga predsjednika. Umro je žaliboże još mlad kao i njegov brat Franjo, ovaj kao željeznički činovnik u Beču, dočim kao takav živi u Beču četvrti najmladji brat Željko. Netom preminuli Vjekoslav, ako i nije još bio starac, spada medju onu kitu najstarijih muževa u Kastvu, koji su prionuli uz narodnu hrvatsku stvar, koji su ustrojili čitaonicu, priredjivali upravo krasnih zabava, koje su privlačile ljude iz bližega i daljega, koji su gojili umjetno koli narodno, toli crkveno pjevanje, i u obće oplemenjivali srca i budili narodnu sviest. Od domaćih je on posliednji te kite muževa. Zadnjih godina bio je savjestan i radin blagajnik „Gospodarske zadruge", najmnogobrojnije u Istri. Inače bio je gostioničar, a njegova gostiona poznata je medju domaćimi i medju stranci, koji često u Kastav zalaze, osobito iz Opatije. Akoprem nebijaše njegova smrt jako razglašena, sakupilo se je kod pogreba mnogo ljudi. I dočim su za njim bolno plakale njegova jedina kćerka Mila kod kuće, a sestra Jenka Grosmanova u svojoj kući, stupali su za ljesom gorke suze roneć njegova tri sina, jedan učitelj u Kastvu, drugi učitelj u Lovranu, treći za doma odredjen, te brat mu Željko, došav navlaš iz Beča, i svak Grosman, te mnogi drugi rodjaci, te prijatelji i znanci. „Brzo je išao za svojom suprugom", rodjenom Jurinac, čulo se je iz mnogih ustiju. A htjeli su tim reći, da bez nje nije mogao dugo živiti. I u istinu, odkad mu je umrla supruga, on nije nikad pravo veseo bio. Kao da mu je svojom smrću polovicu života uzela. Tako ju je ljubio, tako je bio dobar suprug, isto tako kao i skrban otac. Svevišnji dao blagomu pokojniku vječni mir, a za njim ostale osobito sinove i kćerku kriepio u njihovoj velikoj boli. Živili dugo i sretno, i sliedili stope svoga dobroga roditelja u obiteljskom, vjerskom i narodnom obziru!

Požar u Mošćenicama. Od tamo nam pišu dne 15. t. mj.: Danas o podne bio sam svjedokom groznog prizora. Izgorila je u Mošćeničkoj Dragi prilično velika občinska kuća, u kojoj je bio občinski toš za pravljenje ulja od masline. U dotičnoj kući u prvom katu imao je Benedikt Kučić svoju stolarsku radionicu. Izgorilo mu je sve, te imade okolo 2000 kruna štete. Na prizemlju kuće imao je Paškval Bradičić mnogo razne robe od vriednosti preko 2000 kruna. Izgorilo je i njemu sve. Naša občina ima takodjer okolo 3000 kruna štete. Osjegurano nije bilo ništa.

Pred 12 godina izgorio je občinski kaštel u gradu Mošćenicam, koji nije bio osjeguran. Onda je naša občina pretrpila preko 6 hiljada kruna štete, a sada eto izgorila i druga občinska kuća, koja takodjer nije bila osjegurana. Ja ne mogu naći izraza, kako bi okrstio onu nemarnost gospode, koja danas na našoj občini gospodare. Sam naš načelnik je zastupnik ovdje osjeguravajućeg družtva „Dunav" iz Beča, pa kuću nije osjegurao, što bi bio morao kao načelnik učiniti, što je veoma žalostno i neoprostivo. — Kod ove nesreće, je pak velika sreća, da nije bilo vjetra, jer u slučaju da je vjetar duvao, bila bi izgorila čitava Draga.

Ti žalostni pojavi požara morali bi ipak otvoriti oči gospodarima kuća i stanova, da nepropusto barem sada prigodu osigurati svoj imetak, a to tim više, jer osiguravajuća družtva računaju jako nizku premiju. Preporučamo tom prilikom domaća osiguravajuća družtva, n. pr. „Croatia", koja imade u Puli glavno zastupstvo, a po raznim krajevima Istre i svoje povjerenike.

Iz Kastavščine nam pišu: Prije kakve tri godine došao je na Bergud kao kapelan Kazimir Mandić. Dulje vremena morao je stanovati u privatnoj kući — staru se je porušilo, a novu gradilo. I dogradilo ju, liepu, pristojnu, tako da služi na čast Bergujcem, i Miro se u nju uselio. Al ju je kratko uživao. Prije par tjedana došao mu je dekret, da ima ići u Poljane, kapelaniju veprinačke župe. Ljudi nisu mogli ni vjerovati toj viesti. Njihovi poglavari skočili su u Trst biskupu, da njim pusti kapelana, koji je tako liep red uveo u crkvi, tako bogoljubno obavljao službu božju, tako krasno propovjedao, i u razmjerno kratko vrieme stekao neomedjašenu ljubav svih, i starih i mladih. S biskupom su se morali razgovarati pomoćju tumača, jer njihovoga hrvatskoga jezika on nepozna. Njihovoj želji i molbi, dao je reći, nemože zadovoljiti. I Miro se je selio 10. t. m. u jutro. Da ti je bilo vidjeti razstanak dobroga stada od dobroga pastira! Sve što bijaše doma i što je moglo na nogah stati izašlo je, da pozdravi svoga čestitoga kapelana. A nebijaše oka, koje nije kod razstajanja zarosilo. Ljudi još sve misle kao da nije istinit odlazak njihovoga gospodina, kao da se ima još povratiti. Ipak je istina, on je otišao. I istinu vozom, koji je odvezao Kazimira Mandića, dovezao se je večer istoga dana novi kapelan Ivan Barbić iz Poljana. Kao dobri kršćani, vriedni ljudi, dočekali su Bergujci toga svoga novoga duhovnoga pastira. On se nije mogao donačuditi prijaznosti i ljubeznjivosti, kojom bijaše primljen od velike množice svojih kapelanista. Ta ljepše, reko je, nemože se ni biskupa dočekati. Pojmimo žalost Bergujaca za Kazimirom Mandićem, al nek budu uvjereni, da su dobili vriednoga mu nasljednika u osobi Ivana Barbića. Duša je od čovjeka, a dušobrižnik baš kako valja. Kroz dosta dugi niz godina obavljao je on težku službu u Poljanah savjestno, neustrašivo, uzorno i brinuo se svimi svojimi silami u crkvi i izvan nje za dobro tamošnjih kapelanista. Uvjereni smo, da će isto tako raditi i medju čestitimi Brgujci.

Doznajemo iz Lovrana, da je tamo došao za duhovnoga pomoćnika mladomisnik g. I. Mandić, a od tamo u Kastav bio premješten Josip Gortan. Ovaj je u Lovranu obavljao službu božju upravo uzorno. Od prve nedjelje, kad je tamo propovjedao, bio je na glasu kao jako dobar propovjednik. Ljudi su ga otvorenimi ustmi slušali, Kod velike većine pučanstva bio je jako obljubljen. Samo „Pirancem", lovranskim „Talijanom", osobito onim od obćine, bio je trn u peti, jer nije htio puhati u njihov rog, jer nije htjeo, kako pametan čovjek nije ni mogao, biti Talijan, nit raditi za talijanstvo one obćine napućene ljudmi našega hrvatskoga jezika. S toga i s toga samo tužakala su gospoda od obćine gospodina Gortana, a reć bi da njim se je pridružio u njihovom neplemenitom zauzimanju i gospodin župnik, takodjer „Talijan". Dragovina. U premješćaju Gortana u Kastav hoće njeki da vide njegovo promaknuće, jer je Kastav znamenitije crkveno mjesto, i dušobrižnička služba bolja. Drugi hoću, da je presvjetli biskup popustio pritužbam „Talijana" lovranskih, i Gortana samo za to premjestio, da njim ugodi. I sve se čini, kao da je ovo posliednje vjerojatno, i da se je počele i u našoj biskupiji namještati i smještati svećenike po željicah i voljicah Talijana ili Talijanaša, kako se to čini već mnogo godina u biskupiji porečko-puljskoj. To je tim vjerojatnije, što su na skoro obćinski izbori u Lovranu; a baš u oči izbora premješta se u porečko-puljskoj biskupiji naše svećenike, po komandi kojekakvih svjetovnjaka — Talijana. Svakako valja biti na oprezu.

Lošinjski kotar:

Potrošarina za mjestnu obćinu Krk. Dne 12. oktobra t. g. u 10. sati u jutro vršiti će se kod c. kr. financijalnoga nadzorničtva u Puli ponudbena razprava za pobiranje potrošarine na vino, vinski i voćni mošt i za meso za mjestnu obćinu Krk. Uzklična ciena iznosi 1450 K, i to 650 K za vino, vinski i voćni mošt, te 800 K za meso. Potanje uvjete zakupa može se doznati kod financijalnoga nadzorničtva u Puli i kod poreznog ureda u Krku.

Trst.

† Toma Matešić. Iz Trstu nam pišu, da je tamo preminuo dne 22. t. mj. nakon podulje bolesti providjen Svetotajstvi g. Toma Matešić pomorski kapetan, čestit naš rodoljub, rodom iz hrvatskog Primorja a mnogo godina u službi pomorske vlade u Trstu.

Premda je boravio dugi niz godina u otudjelom nam gradu, ipak je uzgojio svoju djecu u narodnom duhu i u njegovoj obitelji bio je vazda obćevni jezik hrvatski. Odlikovao se dobrim i blagim srcem, što mu je pribavilo mnogo prijatelja i znanaca. Čestitomu Tomi vječni pokoj a njegovim milim naše iskreno saučešće!

Prvi pokus sa talijanskom trobojnicom u Trstu. Politika posliednjih carskih namjestnika dogorieva danomice sve to više, i osim ostalih obće poznatih plodova, posliednji njezin plod je izvješenje talijanske trobojnice na tornju magistrata grada Trsta. Dne 20. septembra t. j. na godišnjicu ulaza talijanskih četa u Rim, upravo o podne izvjesiše nepoznatii do sada junaci na stieg povrh gradske viećnice na velikom trgu u Trstu talijansku trobojnicu. Kako izviešćuju tršćanski listovi, visila je ta trobojnica na stiegu samo pol sata, t. j. dok je opazio neki redar i pomoćju jednog vatrogasca skinuo. Trobojnica je po sudu jednih dugačka 1·50 m a široka 60 centimetra — dočim kažu drugi, da je preko 4 metra dugačka i tomu razmjerno široka. Talijanski listovi opisujuć taj „važni" dogodjaj iztiču bolno, da na trobojnici nebijaše grba savojske vladajuće obitelji, ali neka se tješe tim, da što nije bilo letos može biti do godine. Prvi pokus prošao je posve sretno a vladajući sustav u Primorju nam je čvrstim jamstvom, da će i svaki dalnji i sa „savojskim grbom" proći još bolje. Samo netreba izgubiti „kurajža".

Razne primorske viesti.

Razpis natječaja. C. kr. namjestničtvo u Trstu objavljuje: C. kr. ministarstvo poljodjelstva, dozvolilo je odlukom 9. septembra 1903. br. 21.596 za školsku godinu 1903.-1904. jedan štipendij god. 300 K za djevojku hrvatske ilili slovenske narodnosti iz Primorja, koja bi htjela stupiti u školu za kućno gospodarstvo c. kr. gospodarske družbe kranjske. Moliteljice za ovaj štipendij imadu podnieti svoje molbenice podpisanom namjestničtvu do 30. septembra 1903.

Molbenicam valja dodati: 1. Krstni list; za upis u dovršenu školu treba dovršenih 16 godina, iznimice iz posebnog obzira vrednih slučajih se može dozvoliti upis mladjih učenica. 2. Liečnička svjedočba o dobrom zdravlju. 3. Svjedočba o imetku i o gospodarskih odnošajih moliteljice. 4. Obćinska svjedočba o dobrom ponašanju, podpisana i od župnika. 5. Obveza, da će moliteljica točno i sviestno obavljati sva djela, što se budu njoj naložila te da će se strogo ravnati po kućnom redu. 6. Zbog ustupa u spomenutu školu moliteljica mora dokazati, da znade čitati, pisati i računati. Školska godina počima 1. oktobra 1903.

Za prenos morske soli. Na c. kr. financijalnom nadzorničtvu u Puli vršiti će se dne 6. oktobra u 10 sati u jutro javna dražba putem pismenih ponuda za prenos soli morske iz skladišća u Piranu u skladište soli u Voloskom za g. 1904., 1905. i 1906. Svake godine trebati će prenesti soli iz Pirana u Volosko okolo 7500 kvintala.

Razne viesti.

Carevinsko vieće otvorilo se jučer, 23. t. mj. sa prvom sjednicom, u kojoj je vlada predložila naredbu tičuću se proračunskoga provizorija, o prestaji zakona o sladornom kontingentu te o držanoj podpori prigodom nastalih elementarnih šteta. Ministar domobranstva predložio je zakon tičući se uvršćenja rekruta stavne god. 1903., koji se glasi, da na mjesto druge stavke § 2. zakona 25. februara g. 1903., ima stupiti sliedeća dolučba: „Pravo uvršćenje rekruta u vojsku (vojnu mornaricu), kojih stavnja bje dozvoljena u pokrajinami, zastupanimi u drž. saboru, ima u većem broju nastupiti samo tada, ako dodje do uvršćenja takodjer dotični po dolučbi § 14. vojnoga zakona na ugarsku krunu odpadajući kontingenat rekruta". To će reći: Primi li se ta dolučba, tada će se pozvati pod pušku u ovoj polovici monarhije samo toliko rekruta, koliko se je do sada pozivalo, dočim će biti pozvan veći dio tekar onda, ako na to pristane i mađjarski sabor. Eto tako će biti koza cicla i — vuk sit!

Khuen-Hedervary — opet ministar-predsjednik! Madjarski službeni list donio je jučer carsko pismo, koji obsiže cielu prvu stranu službenoga lista, naslovljeno na grofa Khuena, s kojim mu povjerava — sastav novoga ministarstva! Samo carsko pismo naglasuje težki položaj u Madjarskoj te nalaže grofu Khucna, da zakonitomu zastupstvu Ugarske razjasni očinske namjere Njeg. Veličanstva, da se nadje sretno riešenje sadanjega položaja, koji je pogibeljan za zemlju i monarhiju. — To carsko pismo opet je uzbunilo javno mnienja Evrope.

Našim vinogradarom do znanja. Financijalne oblasti javljaju vinogradarom neka nepropuste priobćiti političkoj oblasti ili poreznim uredom svaki slučaj, kad napuste filokserom uništene vinograde ili kad takove vinograde upotrebe za koju drugu granu poljodjelstva. U ovih bo slučajevih imadu pravo na odpis poreza od zemljarine polag zakona od 15. junija 1890. i 4. aprila 1902.

Takav propust dolazi na štetu samih vinogradara, jer im se za onu godinu više nebriše porez, kako to propisuje čl. 3 zakona od dne 26. junija 1894. Na odpis poreza imadu pravo i oni, koji su opustošene vinograde obnovili. Vinogradari, poslužite se ovimi propisi zakona.

Novi poštarski ured. Dne 1. oktobra o. g. otvoriti će se novi poštarski ured u Trnovom (na željezničkoj pruzi Sv. Petar Rieka) kod Bistrice, koj će vršiti voznu poštarsku službu i služiti će kao sabiraonica pošt. štedione, te će stojati u savezu sa vlakovi, koji voze izmedju Ricke i Sv. Petra.

Oprez, gospodarice! Velika obljubljenost već od godina i podina posvuda kao izvrstne priznane Kathreiner-Kneippove sladne kave daje opet povoda neprestano novim, manjevriednim nasljedovanjima. Da se od istih, a na taj način i od štete sačuva, neka se uviek zahtieva samo „pravi" Kathreiner, te valja takodjer pregledati kod kupovanja svaki omot, da li nosi sliku župnika Kneippa, kao zaštitni znak i ime Kathreiner.

Kuga u Marselji. Prošlih dana pojavila se je kuga u najvećem francezkom pomorskom gradu Marselji. Užasnu ovu zarazu importirao je u Marselju jedan parobrod, koji je nakrcan krpetinama došao s iztoka. U početku se je stvar zatajivala, ali danas nema više sumnje, da je kuga već pokosila u Marselji nekoliko ljudskih života.

Marselja je najvažnija trgovačka luka u Francezkoj i podržava živi promet s čitavim svietom. Radi toga je opasnost proširenja kuge tim veća. Zdravstveni odnošaji u Marselji niesu baš najbolji. Kao i u ostalim gradovima Francezke, Italije i Španije, ima i u Marselji gradskih dielova, koji su sasvim nečisti i zapušteni, jer stanovnici tih dielova pripadaju nižim slojevima pučanstva, koje se u tamošnjim prilikama ne drži baš strogo higijenskih pravila. Radi toga je kolera g. 1887. baš u Marselji i Toulonu toliko harala. Naravno, da će se poduzeli najozbiljnije i najstrožije mjere proti proširenju ove užasne zaraze, te da se sve države nastojati, da u klici uguše njezino djelovanje.

Zadnji se je put u zapadnoj Evropi kuga pojavila u Noli u Apuliji u prvoj polovini prošlog stoljeća. Povjestno iskustvo govoriti proti tomu, da bi se kuga iz Marselje u Evropu proširila, jer dosada nije se niti kolera niti kuga proširila od zapada prama iztoku, već uviek obratno. Kolera g. 1887. ostala je lokalizirana u Francezkoj i doprla je jedva do Parize. Ali svakako pojava kuge u Marselji, vrlo je ozbiljno dogodjaj i sve mjere sigurnosti proti toj zarazi moraju se poduzeti što brže moguće i što savjestnije.

Medjutim su iz Marselje stigle ove viesti o pojavi kuge:

Parobrod, koji je bio nakrcan krpetinama, sasvim je izoliran.

Na brodu je nadjeno više črknutih parcova. Radnica Gautier, koja je bila zaposlena otvaranjem vreća, punih krpetina, umrla je za malo sati nakon što je radnju započela. Tri su druge radnice oboljele u svojim stanovoma. Dne 5. t. m. u večer javljeno je šefu zdravstvene lučke oblasti, da je jedan privatni liečnik zatražio od kemičkog laboratorija seruma proti kugi. Taj je liečnik pronadjen. On je izjavio, da u marseljskom predgradju La Blancarde ima jedna bolestnica sa sumnjivim znacima kuge. Stvar je saobćena gradskom načelniku Chauotu i redarstvenom povjereniku Bonnaudu. Ta je bolestnica umrla. Njenom su krvlju liečnici inficirali nekoliko kunića, koji su ulied toga crkli uz simptome kuge.

U istom su predgradju obolile i tri druge osobe, koje su odmah prenešene u bolnicu.

Sada se nalazi na liečničkom motrenju trideset osoba, od kojih devet ima sumnjive znakove kuge. Dne 9. t. mj. je umro takodjer uz sumnjive zakove kuge jedan činovnik, koji je sudjelovao pri desinfekciji parobroda.

Parizki zastupnik vlade u zdravstvenom vieću, Chantemesse, preuzeo je vodstvo pri obavljanju sigurnostnih mjera. Urgirani su svi gradski liečnici, da se po mogućnosti imuniziraju proti kugi i da odmah prijave zdravstvenom uredu svakog bolestnika i s najsitnijim sumnjivim znacima.

Pasteurov zavod drži pripravnu veliku množinu seruma proti kugi.

U marseljskom predgradju Sanit Barnabe, gdje je izgorela tvornica sadre Giry, požar je takodjer uništio velika skladišta krpetina. Nije poznato, da li je vatra hotimice podmetnuta.

Misli se, da se nije nijedan parcov spasio od požara, već da su svi izgoreli u vrećama, punim krpetina. Obćina je odredila, da se parcovi u gradskom predgradju uništavaju. Vlastnik izgorele tvornice nije podnio nikakve prijave. Parizki „Gil Blas", „Libre Parole" i „Petit Parisien" potvrdjuju jučer sve viesti o kugi iz Marselje, koje je prvi objelodanio londonski „Daily Mail". Parizki „Matin" javlja, da je u sriedu na večer zapaljena tvornica kartonaže u Bois de Luzy i da je ona sasvim izgorela. Toj je tvornici prispio parobrodom onaj tovar krpetina, koji je sobom kugu donio. Po rečenom listu dosad je umrlo pet osoba.

Austro-ugarska monarhija ima samo jednu direktnu svezu s Marseljom: plovitbenu prugu iz Ricke s parobrodima ugarskog plovitbenog družtva „Adria". Parobrodi tog družtva izvažaju u glavnom drvo, brašno, a uvažaju ulje i južno voće. Na istoj je pruzi takodjer osobni promet. Proširenje kuge u Marselji veliku bi štetu nanielo riečkoj luci, jer bi se svaki promet morao obustaviti.

Jedan član višeg zdravstvenog vieća u Beču izjavio je, da za austro-ugarsku monarhiju nema nikakve pogibelji od kuge u Marselji. Izoliranje i desinfekcije najbolje su oružje proti toj zarazi i u zadnjim su godinama ta sredstva uviek kugu nadvladala. Nazad dvie godine pojavila se je bila kuga u jednoj varošici u Portugalskoj i sasvim tim, što je nečistoća tamo vladala ipak se je zarazi u kratko vrieme stalo na put. Zdravstveni će odsjek podvstručiti mjere opreznosti u Trstu i eventualno zabraniti uvoz robe iz sumnjivih mjesta, a putnike podvrći najstrožijoj kontroli. Sve da bi se pojedini slučajevi kuge i u Trstu pojavili, ti bi na brzo bili osamljeni i zaraza u zametku ugušena.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Platili su nadalje pristupninu i jedan zadružni dio: 34. Družtvo za štednju i zajmove u Dobrinju. 34. Konsumno družtvo u Medulinu.

Listnica uredničtva i uprave.

Prijateljem i znancem, koji se ga sjetiše povodom njegovog imendana, zahvaljuje se ovim putem glavni suradnik „N. Sl."

G. dopisniku iz Lošinja: Drugi put, jer priobćujemo danas članak o raznarodjivanju u Vašem gradu. Živili!

G. I. S. u T. G. zastupnik Spinčić odputovao je utorak u Beč na carevinsko vieće. Zdravo!

Javna zahvala.

Milој rodbini, prijateljem i znancem, koji su mi prigodom smrti nezaboravnih roditelja u razmaku od samih 10 dana iza kratke težke bolesti, riečju, pismom ili osobno kod sprovoda sudjelujuć, sućut izrazili, budi ovim izrečena najsrdačnija hvala. Osobita hvala mnogobrojnim prijateljem iz Pazina, koji mrtve ostanke milih pokojnika do hladnog groba izpratiše.

Lindar, 20. septembra 1903.

Frane Stefanutti,
župnik u miru.

Poziv.

Djačko pripomoćno družtvo u Pazinu obdržavat će svoju redovitu glavnu skupšlinu u Pazinu dne 1. oktobra t. g. u 4. sata po podne u prostorijah „Hrvatske čitaonice" sa sliedećim dnevnim redom:

1. Izvješće predsjedničtva.
2. Izvješće blagajnika.
3. Slučajni predlozi članova.

Umoljava se članove da brojno pristupe.

Pazin, 14. septembra 1903.

Odbor.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Marko Zović

krojački majstor
u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
Kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.
Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marizana br. 7.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu — Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veći iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim jullja i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 40. Pula, u četvrtak dne 5. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlane itd. tiskaju i računaju se na temelju obćinog cienka ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču za administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Pučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari. Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, na godinu 5 K za seljake ili K. 5—, odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stužaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i pošiljke.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu (Via Chiozza 8).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 27. septembra 1903.

Već mjeseca febrara t. g. su obe kuće carevinskoga vieća glasovale zakon o novacih. Glasovale su ne samo da može vlada unovačiti obični broj mladića, kako u prošlih desetak godinah, nego i povećanje broja vojnika, od 59.000 na 71.000 u ovoj polovici monarhije. Učinile su to, pošto ih je vlada zaklinjala, da je nuždno povećanje, da to zahtjeva velevlastni položaj monarhije. I mladiće se je u ovoj polovici monarhije mjeseca marča i aprila u povećanom broju u istinu unovačilo, i imali su biti za prvoga oktobra pozvani u aktivnu službu.

Nego bila je u zakonskoj osnovi i zakonu kvaka, koja je priečila sazvati jih. Bilo je rečeno, da novaci moraju biti pozvani u vojsku jedino onda, ako novake dozvoli državni sabor u Budimpešti. A u Budimpešti i u cieloj Ugarskoj sve se je uzvrpoljilo. Ugarska je u izvanzakonitom stanju. Parlamenat neće da privoli vladam ništa, ni novca ni vojnika.

Čim se je više približavao 1. oktobar, tim tjesnije počelo je postajati u vladajućih krugovih. Ugarska ne samo da neda ništa nego se buni, a na cielom Balkanu vrije: monarhija treba vojnika kao ikad.

Ministar rata izdao je naredbu, po kojoj se je imalo one vojnike, koji služe posliednju godinu, zadržati u vojski do nove godine, ako se prije neprivoli da se nove vojnike pozove u vojsku. Strašilo se nadalje, da će se u novoj godini pozvati pod pušku starije i mlađe reserviste.

Na to se je obćinstvo uzrujalo, dieloma umjetno ili poticano k tomu.

Na skupštinam i u saborima počelo se je zahtjevati, da se odstrani ona naredba ratnoga ministra, da se oslobodi od dalnjega službovanja stare vojnike, i u tu svrhu da se sazove carevinsko vieće.

Vlada sa je otimala tomu, al se je konačno podala, i sazvala carevinsko vieće na 23. septembra na posve kratko zasjedanje, samo za riešenje vojničkih pitanja.

Vlada je podniela zastupničkoj kući zakonsku osnovu, kojom je zahtjevala, da se u ovoj polovici privoli obični broj vojnika bez ikakva obzira na Ugarsku, da li naime ona privoli na novake ili ne, a povišak vojnika samo tada, kad ga privoli i Ugarska.

Nego kako s tim u razpravi?! Može se postaviti prešnih predloga, a ti imadu prednost pred svakom zakonskom osnovom. Priskočili su Niemci »ljevičari« ili liberalci, pučki, veleposjednici i kršćanski socijali. Postavili su prešni predlog, da se vladina osnova odmah razpravi.

Ali se i tu naišli na zapriečku. Vladina zakonska osnova ne može se dati u razpravu, niti prešno, dok nije kući predložena, a ne može biti predložena prije nego je sjednica otvorena. Prešni pak predlozi mogu se dati predsjedničtvu i prije sjednice, i oni imadu prednost pred prešnim predlogom o zakonskoj osnovi, koja se ima tek u sjednici kuće predložiti. Takav jedan predlog podali su Česi prije sjednice. To je predlog dr. Plačeka i drugova, koj zahtjeva, da se vojnike treće, odnosno (kod mornarice) četvrte godine koncem septembra odpusti iz službe. I druga dva slična. Svakako jako taktičan predlog, da se ne reče, da su Česi krivi, ako se stare vojnike ne pusti kući, kad bi oni kakve zaprieke stavili, da se ne razpravi vladina osnova.

I sad se je sve okolo tih dvih predloga vrtilo: okolo predloga Njemaca-ljevičara i predloga Mladočeha.

Pripustilo se je, odnosno moralo se je pripustiti, da se predlog Mladočeha najprije razpravlja. Ali Mladočesi zahtjevali su, da za taj predlog kuća ili većina njezina glasuje također. To se je vladi činilo pogibeljno. Predlog mogao bi biti prihvaćen, odpustiti bi se moralo stare vojnike, a novih nebi se imalo. Ali pošto su Česi izjavili, da neće činiti potežkoća zakonskoj osnovi za obični broj novaka, da proti tomu neće obstruirati, vlada se je zadovoljila sa običnim brojem vojnika. Dogovorilo se je, da će se predlogu Plačkovom dodati zakonska osnova, po kojoj bi se vlada ovlastila, da pozove u vojsku obični broj vojnika. Tomu su se protivili Niemci-ljevičari s formalnih i taktičnih razloga. S formalnih, jer tobože neide da se predlogu dodaje zakonska osnova. S taktičnih, jer su htjeli, da oni imadu zaslugu za votiranje vojnika. Pričinjalo se je, kao da se jedna i druga strana natječe, koja da privoli nove vojnike. Puna četiri dana htjelo se je, dok se je prekonjalo sve formalne zadjevice. Tu bijaše razprava izmed vlade i stranaka, izmed jedne i druge stranke, u klubovih, u pojedinih klubskih skupštinah. Samo većanje od rana jutra do kasnog večera. Mnogo manje se je većalo u kući javno, nego li inače.

* * *

O kućnoj sjednici od srieda evo kratkog izvieśća: Nakon pročitanja raznih vladinih predloga, kako je to jur bilo oglašeno u zadnjem broju, uzeo je rieč ministar-predsjednik Koerber, koji je govorio drzovito kao obično, radi česa su mu Česi i Hrvati prigovarali i izsmjehavali ga. On je rekao, da je ovaj parlament bio privolio povišeni kontingent vojske. Madjarski nije. Pače Magjarom se privolilo, da se snizi obični kontingent, i obećalo njim jezikovne koncesije. Rad toga bilo je dalo ministarstvo Koerber ostavku, i to još 26. juna 1903. Nj. V. je nije primilo, veli Koerber, jer je uvažilo razloge ministarstva, da se naime bez ove polovice monarhije neima u vojski ništa mienjati, te nije prihvatilo ostavke, i tako pokazalo pouzdanje u vladu, koja hoće da se uzdrži jedinstvena vojska, taj štit dualizma. (Smieh!). U Magjarskoj se je i dalje komešalo. Progovorio je pak najviše vojskovodja u svojoj izjavi, po kojoj hoće i on jedinstvenu vojsku.

Socijalni demokrat Pernerstorfer predložio je, da se povede razprava o tom govoru Koerberovom, ali je predlog pao.

Niemci: Derschatta, Gross, Baernreuther i Lueger postavili su prešan predlog za razpravu spomenute zakonske osnove o novacih-vojnicih.

Plaček, Schönerer, Choc podnieli su prešne predloge, da se bez ikakvih daljnih obveza ukine naredba, kojom bi ostali i nadalje u vojski vojnici, koji ne svršuju koncem septembra prezentnu službu.

Ovi posliednji predlozi, usupor volje one četvorice Niemaca, koji su htjeli i Čehe i razne druge u stupici postaviti, došli su najprije u razpravu, za iste su govorili sva tri predlagatelja: jedan socijalni demokrat, onda Silený i Fressel; za iste su bili i Slovaci, i Hrvati. Proti tim predlogom izjavio se u ime ciele ljevice, t. j. one četvorice Niemaca, Derschatta, a njemu su se pridružili žalibože takodjer Poljak Abrahamović u ime poljskoga kluba.

* * *

Postavilo se je razne predloge. I zastupnik Spinčić postavio je takav jedan za pomoć u nevolji istarskomu seljačkomu pučanstvu, kojega donašamo za ovim izviešćem.

Sliedećega dana, četvrtak, imao je zaključnu rieč o svojem predlogu dr. Plaček. Čim je svršio, postavio je grof Palffy predlog, da se sjednica do pete ure pretrgne. I predlog bje prihvaćen. Medjutim se u užih krugovih razpravljalo, kako da se ova stvar uredi, kako da se prihvati i predlog Plačkov, i dozvoli obični kontingent.

O petoj uri bje sjednica opet otvorena. Zaključnu rieč je dobio zastupnik Klofač u ime čeških nacionalnih demokrata (Choc, Klofač i dr.), koji su postavili predlog sličan Plačkovomu. Klofač je nabrojio u 11 točkah zahtjeve za Čehe i druge slavenske narode, slične onim Magjara u narodnom i jezikovnom obziru u vojski. Udarno je proti germanizatorniim težnjam vojske i u obće austrijskih vlada.

Čim je svršio, postavio je zastupnik Kathrein predlog, da se sjednica zaključi — prije nego su se stranke složile kako da se glasuje.

U sjednici od petka došlo je konačno do glasovanja o prešnosti predloga Plaček i dr. I prešnost bje prihvaćena proti glasovom ljevičara. Jedva tad došlo se je do podrobne razprave.

* * *

Prvi, i tako rekuć jedini govornik kod stvarne razprave bio je socijalni demokrat Poljak Dašinski. Govorio je preko tri ure, žestoko kao obično. Narugao se je parlamentu, u kojem vlada sveobće nepovjerenje. Smiehu je izvrgnuo Koerbera. Pred četiri godine, veli, imao je Koerber sanje junačke, kao pobjeditelj, koj će obstrukciju uništiti, koj će narodnostne sporove izgladiti, jezikovne zakone izdati, koj si je u svojoj frazeologiji gradio budućnost; a sada eto ga gdje leži pred parlamentom, da po milosti, dobije redoviti vojni kontingent. Ministar Koerber izrekao je tobožnji veliki politički govor, a u istinu je jako slab. Socijalni demokrati htjeli su razpravljati o tom govoru, da posvete u kaos, koji vlada u cieloj monarhiji, al te razprave ne će njemačka buržoazija, niti poljski šlahčići. Danas mu ne može nitko zapriečiti govoriti o tom kaosu. Njemačko-austrijski liberalci i većina madjarskoga sabora stvorili su godine 1876. dualizam. Taj je sada u ruševinam. Onda je još nješto valjao. Na jednoj strani jedan politički narod, Ugarska, (za hrvatski politički narod nezna g. Dašinski kao u obće svi Poljaci), na drugoj Niemci, kao jedini gospodari. Od onda razvili su se ne samo Niemci kao politički narod, nego iz svakoga naroda, iz svake narodnosti postao je politički narod. Svaka narodnost teži za najvišimi sankcijami, za javnom, socijalnom, kulturnom, političkom i narodnom vlasti, za državnom moći. Nek su Talijani u Austriji još u tako malenom broju, nek diplomatiziraju pred austrijskimi vladami koliko hoće, neda se zatajiti, da će u srcu svakoga politički mislećega Talijana naći »neodvisna Italija«. Nek se njeki Poljaci kažu još tako crno-žuti, u srcih poljskoga puka nać će se svuda podpuna državna neodvisnost. I Česi teže za svojom državnom neodvisnošću, a i Rusini, tako isto i Rumeni, Hrvati, Srbi i Slovenci. Kod svih nalazimo irredentizam. I makar je kod njekih još nejasna buduća forma države, to se svuda razvija sve jače i bit će sve jača, što dulje se bude vukla austrijska kriza i što nezadovoljniji budu narodi u njihovih narodnih pravah.

Taj razvoj naroda nije štetan novoj Austriji, Austriji puka, Austriji zakona, Austriji zakonitoga reda; nego je otrov staroj Austriji, Austriji tlačenja, policajne vlade, jedinstvene monture za narodne misli. Za stvoriti novu Austriju hoće se korjenitih ljekova, a ne lječenje simptoma, kako bi to Koerber htjeo, koj je već u ostalom najblamiraniji ministar. Parlamnet nije izraz pučke volje i valja ga zamjeniti s drugim, na temelju sveobćega izbornog prava. Politička prava su na papiru dosta znatna, u istini odvisna sva od najposliednjega stražara. Sav austrijski ustav spao je na karikaturu, i to je uzrok, da ni jedan narod neima austrijske misli. U sveobćem kaosu očekuju crno-žuti spas od vladara. Čast mu, ali sudbine naroda ne mogu odvisiti od jedne bilo koje osobe. Ni od njegova nasljednika neima se dobra nadati. Smješno je, kad dr. Koerber govori »Austrija jest«, al nekaže kakva je. Da, Austrija jest, ali bez ljubavi naroda, bez oslona naroda; Austrija jest, al bez pravoga parlamenta, bez razborite vlade, bez proračuna, bez ustava, a konačno, ovaj hip još bez novaka. Austrija je, i vlada je, al neima austrijske, vladine stranke.

Glavna podpora Austrije je vojska — vele mnogi. Al gdje je onaj narod, koji se nebi tužio na vojsku, neizuzam ni Niemce, a kamo li Slavene, koji bivaju kažnjivani, jer kažu »zde«, »jestem«, »ovdje«, »tukaj« »presente« itd. Ona je uvjek proti narodom i njihovim težnjam. Stanje u Austriji je upravo grozno, a uplivi izvana postaju upravo nemogući. Takvi uplivi

mnogu zdravu misao unijeli u hrvatski sviet, pak ne treba radi jedne nepoćudne ili krive njihove strane sve odbijati, što možda po njima »njuši«. Ako jesu oni »prerealni«, to ih je na to dovela ona apatija i indolencija ciele hrvatske inteligencije. Morala je nastati reakcija. Nemojmo misliti, da je naša starija »idealna« inteligencija (u svim zemljama hrvatskim bez razlike) bila u istinu idealna i plemenita, jer, kad bi tomu tako bilo, ne bismo imali toliko bezkarakternika ne samo medju inteligencijom u užem smislu (školovanim ljudma), već i medju našim (učenjacima) učenijim ljudima. Ovoliko se moralo napomenuti radi eventualnih prigovora. Ne treba se izvlačiti kojekakim sofisterijama, već na djelu se poznaju junaci. Nije dosta reći: ja dobro, pošteno, rodoljubno osjećam; već neka znaju dotičnici, da rodoljubno čuvstvo ništa ne vriedi, kao ni vjera, bez dobrih djela: drvo, koje ne nosi ploda, odsjeći će se i u oganj baciti. Ne trebamo trutova, već ljudi i muževa. Neka se nitko, tko se smatra krivim ili pogođjenim, kojekako ne izpričava; ne trebamo petljanja i dvoličnosti, već iskrenosti, a pobjeljene grobove već Spasitelj oštro karao. Ili ćemo iz kojekakih nepravednih i nezasluženih aspiracija malo po malo ubijati rodoljubnu savjest? Sapienti sat!

Moglo bi se još koješta dalje nabrajati u ovom smislu, ali bit će i ovo dosta, a sad vratimo se na našu konstituciju. Kao najstariji medju zastupnicima otvori sjednicu stari zavedeni Bolmarcich, te kao uvod promucao dvije, tri rieči u talijanskom jeziku, a zatim reče: passemo all'elezione del šior podestà... a schede. Na to mu dr. Zorzi nešto glasno prišapne, a naš stari mucajući reče skupštini: no... per acclamazione. Digoše ne nekoji od gospode, a naši Rosovići, Lucisi i »venjski« povedu se za njima, kao što to biva uviek, upravo kao da tamo metneš mjesto njih dvije tri »pupe na šuštu«, koje se dignu, kad ih pritisneš. I tako je izabran naš načelnik per acclamationem, kako je htio naš dr. Zorzi ili bolje, kako je to davno bilo određeno. Na to naš novoizabrani a odavna predestinirani načelnik zauzme predsjedničko mjesto, pa ne mogaše od »uzbudjenja« — siromah! — ili možda od »iznenadjenja« da progovori dvije rieči, jer

propustio, da se izgubi ili pokvari. Ne ćemo pobieditи, ako rečemo dvije rieči prije izbora izbornicima, da idu glasovati, za toga i toga, već treba im otvoriti oči, da sami vide svoga prijatelja i neprijatelja. Nemojmo misliti, da je narod marva, već i njemu se mora dati znanja, da može raspoznati dobro od zla! Na noge dakle!

Ovoliko, pa ako i bez reda, ipak u dobroj namjeri i do vidova na djelu.

(r.)

Alkohol*) i djeca.

Zdravstvena crta.

Napisao dr. **Fran S. Gundrum Oriovčanin.**

Po sto i sto puta se čita u raznim časopisima, nebrojeno puta čuje, se od iskusnih ljudi, da alkohol škodi odraslom, a još više nejakom. O škodljivosti njegovoj se govori već mnogo godina i kao da će se govoriti, dokle god svieta bude. Većina ljudstva naprosto ne mari za ono, što o alkoholu čuje i čita. A to je žalostno, nada sve žalosno!

Nisam nakanio sada podrobno razpravljati o štetnom uplivu alkohola na pojedine ustroje čovječjega tiela, nego ću navesti samo nekoliko primjera o maloj djeci, koji će čitaoca uputiti, kako djeca do alkohola dodju i da li ga odraslija djeca smiju rabiti, a to će ga možda bolje osvjedočiti o štetnosti njegovoj, nego i najtočnija razprava s fiziološke strane. Čitalac će jamačno uviditi, da je alkohol nešto, što nam ubija nadu, onu divnu nadu, da bi na mladjima sviet ostati mogao; da je alkohol ono, što sjegurno podkapa one liepe i zdrave mladiće, koje se imadu razvijati i plod donieti; one mlade stupove, na kojima ima državа, dom i rod počivati!

Uplivi alkohola sa zdravstvenog i etičkog gledišta bijahu dobro poznati i starim narodima. Zlo bijaše i onda uvriježeno, a i sada se posvuda uvriežuje, osobito ako nema čvrste volje i što no kažu odriešita značaja, što će ga suzbit. Da se Grci kane toga zla, pokazivao bi mudri zakonodavac Lykurg svojim sugradjanima pijane robove, ne bi li se, gledajući ružobe, i slušajući gadne rieči, odvratili od pića. Atenske oblasti kaznile su svakog prodavača vina, koji ga nije miešao s vodom. A danas?! Plutarh reče: „Ebrii gignunt ebrios". — Onaj, kojemu je otac bio pijanac, postat će takodjer pijanac". A najosebujniji čudak staroga vieka, mudri Diogen iz Sinope, doviknuo je na trgu nekomu pijanomu mladiću: „Dieče moje, prijatelju moj, tebe je otac radjao, kad je bio pijan!" Ozbiljnost i zamašaj ovih izjava je takova, da je moramo danas u cielosti potvrditi.

Rieč alkohol uveo je znameniti kemičar Lavoisier, koji je tom rieči razumievao proizvode destilacije sladornih raztopina, što su prosle vrienje, a uzeo ju je Magnus Huss iz arapskog jezika. Sastavjena je pako iz rieči „al" i „kohol", što znači sitni prašak. Dakle rieč alkohol u pravom smislu ne znači ono, čemu je pripisujemo, a mora se priznati, da je poznata kao koja rieč u svietu, jer alkohol se u raznom obliku rabi, bolje reći pije u svim slojevima pučanstva rek bi danas svih poznatih krajeva svieta. Užitak, pa i ina uporaba alkohola n. pr. s oblozima i mazanjem, može akutno i kronično otrovanje pričiniti. Pod akutnim razumievamo stanje, koje žalibože često vidimo, kada se tko opije, a kronično se odrazuje u teškim bolovnim promjenama pojedinih, a i više ustroja čovječjega tiela onda, kada se duže vremena troše veće količine alkohola, ili kraće vremena njegovi jači i češći oblici.

Kod djece, malo djece dolazi u obzir ponajviše akutno otrovanje. Kako ga možemo razpoznati? Koji pojavi pružaju nam dokaz, da smijemo na akutno otrovanje pomišljati? U najviše slučajeva, a kadkada gotovo odmah, jer alkohol je otrov, kojega krv u sebe veoma brzo prima, nastupa bilo iza užitka vina, rakije, likera ili drugog oblika alkohola, bez ikakve uzbudjenosti neko nesaznanje. Ovo nesaznanje može obzirom na starost ili relativnu snošljivost djeteta biti ili jednostavno omamljivo stanje, ili pak driemavost u velikom stepenu (Coma). Sve mišice, što su volji pojedinca podvržene, s kojima gibamo, kad hoćemo, omlitave, u početku obnemognu, poslje nastupa potrnuće cielog tiela i svih ustroja njegovih. Kod je otrovanje žestoko, opažaju se trgajući grčevi mišićja lica, kadkada i cielog tiela, očne zjenice se nješto suze, kadkada su i proširene, a roženica osjetljiva. Kadkada se javlja bljuvanje, pa često pijani ne može gutati, jer je nestalo odrazivanja mišićja ždriela, a u težim slučajevima gubi se osjetljivost kože. Ova je obično bliеda, u licu nešto nabreknuta ili plavkasta; izlučivanje znoja umnoženo. Disanje je površno, često uslied dulje ili kraće stanke udisanja neuredno. Srce i bilo se raznoliko ponaša, toplina tiela obično poskoči. Alkohol djeluje po načinu otrova za živce najprije za mozak, zatim na hrptenjaču.

Već sam rekao, da oblaganje alkohola može akutno otrovanje pričiniti, a nastaje uslied udisanja. Jedan je liečnik svomu šestnajstmjesečnomu bolestniku radi znatnije upale porebrice dao na grudi stavljati ovеće krpe, što bijahu namočene u žesti. Dva dana je trajalo otrovanje, dva dana je bilo diete pijano i kad je bilo najpijanije, pokazala se uz gore navedene pojave i povišena toplina (39.3°C); diete je tri dana trebalo, dok je došlo u obično stanje.

Neko diete od 6 mjeseci imalo je u licu i na gornjim okrajinama vrbanac. Na oboljelom mjestu stavljali su pahuljicu (wattu), namočenu u alkoholu. Kada je 100—120 grama potrošeno, opazili su sve znakove pijanstva, što je pol dana trajalo. Takvih se slučajeva, jednaput u jasnijem, drugiput u nejasnijem obliku jamačno često događja, jer je u liečničke krugove ušao običaj razne dielove tiela prigodom nekih bolesti oblagati alkoholom, ali ti slučajevi stajat će obično pod pazkom liečnika, odnosno u najviše slučajeva je liečnik, koji će takove obloge preporučivati, pa opazi li akutno otrovanje, znat će, što će učiniti.

Ali sasvim su ini odnošaji, kada se djetetu dade alkohol piti, jer u mnogom će slučaju slika pijanstva (Rausch) biti slična slici koje druge bolesti, pa će kadkada i izkusnog liečnika, koji nije mogao pravi razlog osebujnom stanju djeteta naći, smesti i prevariti.

U jednom mjestu Bugarske naglo umrlo neko 4 godine staro djevojče. Kada me k njojzi zvali, već je umiralo. Roditelji ne rekoše razloga. „Zdravo je leglo" izjaviše. Razsudbom sam ustanovio znatnu količinu alkohola (mastike) u želudcu i ine znakove, koji porodiše u meni mnienje, da je uzrokom smrti alkohol. Kako je diete do toga došlo? Otac djeteta, a valjda i majka, volili su rakiju. Kako su na zemlji spavali, imali su kraj sebe — da ne moraju ustajati (!) — u većoj boci rakiju, pa bi si tečajem noći gasili žeđu! Jadno diete se moralo probuditi, i kako je valjda osjećalo silnu žeđu — bijaše visoko ljeto — posegne za bocom i na pô budno nagnulo je piti, da se kukavče više i ne probudi.

Jednog liečnika zvalo na consilium osam mjeseci starom dojenčetu, kod kojeg je opažao pojave slične akutnom otrovanju sa alkoholom. Ali razloga tomu stanju ne mogoše naći; u receptu ne bijaše ništa napisano, što bi moglo takvo takvo stanje pričiniti. Roditelji su tražili savjeta i u najznamenitijeg specijaliste za dječje bolesti, koji se izjavio, da će dieto za dva, tri sata umrieti. Žalostni roditelji htjedoše u svojoj nesreći barem znati, što je uzrokom boljelice. Slučajno je nadošla dobra baka, koja se pohvalila, da je djetetu dala konjaka i svaka pô sata po malu žlicu! Iz boce je manjkalo do 100 grama; liečnik je doduše dozvolio, da se pomalo daje, ali baka dobra, ko dobra baka, pa je dala znatno više. Diete je težkom mukom ozdravilo.

Ovim primjerima bi se dalo još dosta sličnih nanizati, nu sada bi se malko osvrnuo i na činjenicu, da žalibože ima svieta, što će maloj djeci naročno davati vina ili piva piti. A zašto to spominjem? Zato, jer se i u malog čeljadeta, kad ga se na nešto podbudjuje — osim bolovnih promjena — radja strast, pa će opetovanim užitkom poslie zatražiti ono, što mu se svidja — i ne znajući, da je bila u početku možda šala, koja je roditelje nagnala, da vinom ili rakijom pozabavo ili umire svoju djecu.

Vriedni neki starina, što rado i rakiju i vino pije, veoma se veselio porodu svog unuka. A kad je diete već „samo dizalo glavu" i kad je rado promatralo svog „dedeka", nudjao bi od veselja diete s vinom. I diete je srkalo iza kako je na „dudicu" pilo mlieko, iz čaše vino. To je već počimalo jutrom, jer je dedek rano „gabloval", pa je nastavilo o podne, pa sve do večeri. A kad je unuče drugom dedeku išlo u pohod, onda je drugi dedek pače kupio malu debelu čašicu, iz koje nitko osim Joškeca nesmije piti. Diete je pilo, ali je propadalo. Katari crieva i želudca se pojavili, pa bljedoća, nemir, stenjanje i jecanje, osobito kad se je diete probudilo iza sna, u koji ga je zaljuljalo vino. Plakalo je, jer je jamačno imalo „mačju deraču!" — I dedeki su opet dali i dali, dok se niesam zaprietio tužbom. Sad je djetetu bolje. „Pa, kaj bi mu bilo, tom dečkircu?" kao grubo me napao me napao dobri dedek. Mislio je, što on još ne osjeća zlih posljedica alkohola — jer je gotovo uviek pijan — da još ne ima zlih posljedica, pa da i djetetu vino štetovati ne će.

Ovaj i bezbroj ovomu sličnih primjera mora nas nukati na ozbiljno razmišljanje. Tu, za Boga, ljudi, osviestite se i pustite mladjariju na miru. Ne trujte im pamet i tielo, oboje je danas toli potrebno kao nikad. Ne uništajte tjelesno razvijanje, ni etičko čuvstvo u tim mladim stvorovima, kojima je danas sutra, da kao nadomjeste i poprave ona zla, što ste upotrebljujuć alkohol počinili. Griehota je, velika grieхota trovati nevinu djecu; toga prava nitko neima, a truje se žalibože baš u boljim otmenijim slojevima. Mlado tielo, još slabo odporno, što je radi raznih n. pr. dječjih bolesti, radi pojave i promjene zubi i inih odnošaja kud i kamo jače izvrženo raznim pogibeljima zdravlja nego odrasliji, nekojim alkohol tobože neškodi, već se opaža laki poremećaj u živčanom sustavu, pa pokazuju osobitu volju za alkohol, kojemu nikako odoljeti ne mogu, ili veoma težko. A kako se danas zajeftin novac kako može do alkohola doći, pasti će lukav podmladak brzo kao žrtva. No nije samo okolnost, da će lakše postati pijanice, nego oni će i manje podnieti, odnosno zle će posljedice kod njih prije izbiti na javu, kod njih se vrlo često opaža „delirium tremens". I već u mladosti svojoj pokazat će se na djeci u ovom drugom pokoljenju teške bolovne promjene. Oni će možda ponarasti, ali samo da budu pijanice, pa ne će postati žrtvom samo ludila, nego će se morati boriti sa težkim bolestima živčanog sustava i drugih ustroja, kojima će morati podleći. A ako ima pomladka u trećem pokoljenju, imat ćemo posla samo sa benavima, padavičavima i umobolnima. Eto što nastaje, odnosno, što može nastati, zada izgodi prigrli alkohol; bolovne promjene rastu od pokoljenja do pokoljenja i doći će doba, kada će obitelj izumrieti. Najlagljе padaju žrtvom alkohola oni, što su odpornu silu proliv alkohola izgubili.

Dužnost roditelja, skrbnika i učitelja jest, da se pobrinu i uznastoje, kako se neće maloj djeci, a ni odraslijoj, ni u kakvom obliku davati alkohol. Svatko mora imati smilovanje sa djecom, pa im ne davati za užitak onakvih tvari, što su danas doduše moderne, ali što će njima, a i cielom čovječanstvu naškoditi. Bolej bi bilo, da se nrvac, što se u raznim zavodima troši za vino, koje se djeci daje n. pr. za blagdane, upotriebi za druge svrhe tako, da im se dade mlieka, meda ili sira, a trgovci bi se imali uputiti, da ne prodaju djeci ni piva, ni vina, ni rakije. Ne mogu dosta odsuditi uvadjanje automata za konjak, gdje se za 10 ili 20 filira dobije bočica konjaka; bolje bi bilo mjesto njih uvesti automate za mlieko.

Težkoj i neizbježivoj pogibelji alkoholizma dalo bi se lako izbjeći, samo bi trebalo poduke i dobre volje.

Poučavajmo djecu, našu nadu, upišimo im u mozak: „Čuvajte se, djeco, vina, piva, rakije, u obće čuvajte se alkohola!" a i roditelji i skrbnici neka svoje učine, da oam domovina dobije što zdraviji pomladak!

„Obzor".

---

*) Alkoholi je spirit ili vinovica, a razumievaju se pod tim imenom sva žestoka pića, kao rum, rakija i sva sila kojekakvih likera, vino, pivo itd.

Ovaj članak preporučamo svim onim mnogobrojnim roditeljam, koji daju svojoj djeci piti vino, pivo, rakiju itd. misleć, da ih tim okriepljuju, dočim ih u istinu truju i ubijaju. Op. ur. „N. Sl."

Jeka boljunskih izbora.

Boljun, 22. rujna 1903.

Ovake borbe još Istra doživjela nije, priznaju svi, koji su prisustvovali izborima u Boljunu. S jedne strane novac, vino, obećavanje, zastrašivanje, laži i izdajstvo, a s druge siromaštvo, žarka ljubav za svoj narod, jezik i narodne svetinje, samozataja, priegor i neumorna radinost. Nejednaka borba, ali junački započeta i slavno dovršena; poštenje je pobiedilo.

„Narod je glup", bila je rečenica, kojom su se tješili neki, kad gdjegod nisu uspješe svojim osnovama. „Narod je glup", vikali su, a kod toga uz čašu vina stvarali planove i radili o narodu, ali bez njega. Narod nije znao, nego da trpi, da mu je svaki dan gore, a njegovo ga razumničtvo ništa nepoučava, nego tjera na

izbore kao ovce na zaklanje. Njega nitko ništa i ne pita, njemu nitko ništa ne priopćeda, za njega tek znadu, kad se izbori približavaju. Prigušeni narodni ponos stenjao je pod pritiskom, ali plane, kad već snositi nije mogao; i kao požar zahvati dužne i nedužne — hjede uništiti sve. Sva je sreća, što neki još za vremena uvidješe golemu pogriešku i dadoše se na posao, da poprave, koliko se u kratko vrieme popraviti dade. Osobe, koje stajahu na putu, odstraniše se same i time zapriečiše, da srce Istre, rekao bih, najvažnija strategična pozicija naše narodne borbe, ne predje u ruke naših narodnih neprijatelja. Samo se jedan našao, koji je poput Nerona s nasladom gledao, gdje gori veličanstveni Rim, što ga je zapalio sam. Neka gori, neka propade sve, što ne hrani njegovu čudnu ambiciju.

„Što ćete s tim neukim narodom", viče s drzovitom bezobraznošću, a sam nije niti svoje svete dužnosti izvršio, da narodu dade najvažnije osnove nauka. On je kriv, da njegov narod o sebi govori: „Mi smo živina, mi se odgajamo kao blago u gori bez nauka, pomozite, koji možete, ali brzo, jer mi tako živjet ne možemo, mi smo živina, živina!" Taki se čovjek još drzne kazati: „Neka hrvatski narod propadne, jer nije sposoban, da živi!" A nije sposoban, da živi, — Bože prosti! — jer neće njega za občinskog zastupnika u Boljunu!

Nije naš narod glup, nego bistra uma, ali lužan bez nauka. Ne treba njemu ljudi, koji ga kao marvu na izbore goni, nego onih, koji ga liepo poučavaju i u zlu i u dobru očinskom i bratskom rukom vode. Ponošan je, jer zna, da on svojom žuljavom rukom hrani i pticu i crva i mrava, a i one, koji bi mu htjeli zapoviedali kao onda, dok je još kmet na rabotu (tlaku) išao i desetinu davao. Ponosan je, zato ne puša, da ga itko na uzici vodi, ali uz to i zna, da mu nauka treba, pa zato glasno viče: „Nauka i znanja nam dajte, tu ćemo vas slušati!"

Svjesni boljunski izbornici, na čast vam služi vaše junačko držanje. Vi ćete pokazati, da vam ne treba ničijega tutorstva, da ste sposobni sami za svoj spas i svoju sreću raditi. Vi ste istarskom kmetu živi primjer, ponos hrvatskoga naroda. Samo tako napried, junački i muževno, pa će budućnost biti vaša!

Sjećajte se
„Družbe sv. Ćirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Pišu mi iz Pograda, da se je ovo leto tamo talijanski brbljalo, kako da su tamo prišli Ćozoti.
Jur. Morda su tamo kapulu pripeljali.
Fr. Vranića su, to da su bili sve ljudi našega zajeka.
Jur. Aj bi meritalo odrezat njim ga ako neznaju bolje rabit.
Fr. A to pak imaš ti pravo!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Prvi istarski Sokol u Puli će kao svake godine tako i ove, obdržavati nedjeljom od 3 sata po podne do 7 sati večer „plesne vježbe" u svojoj dvorani, na koje se p. n. članovi uljudno pozivaju. — Plesna škola počima u nedjelju dne 4. o. mj. — Prijave primaju odbornici sokola. Odbor.

Novi načelnik u Rovinju. Predprošle subote konstituiralo se je novoizabrano zastupstvo občine i grada Rovinja. Načelnikom bijaše izabran g. Juraj Candussi-Giardo. Zatim izabraše občinske viećnike.

Mislili smo, da ćemo naći bar medju njim našega dobroga znanca Bartoli-a, nu nema ga pa neima. Neznamo što bi reć, da su ga njegovi sugradjani tako brzo „škartali".

Provoz pošiljaka sa kolodvora u Puli. Dne 1. novembra o. g. započeti će se sa prevozom pošiljaka sa kolodvora u grad Pulu bez ikakvog priobćenja i izravno na stan naslovnika a uz neznatnu samo pristojbu.

Iznimku će se učiniti samo za one stranke, koje budu pismeno javile, da žele, da im se pošiljke ostavi na kolodvoru. Poduzetnik je ovlašten, da prima pošiljke od stranaka i da je predade na kolodvoru za dalnji prevoz. Pobliže obaviesti daje koli poduzetničtvo toli uprava kolodvora.

Porinuće „Nadvojvode Karla". Kako jur spomenusmo, ove će nedjelje u Trstu porinuti u more novi brod „Nadvojvoda Karlo" u prisuću nadvojvode Rajnera i supruge mu Marije. To će biti jedan od najvećih i najjačih brodova naše mornarice, pa eto, da našim čitateljima pružimo par kratkih podataka.

Oklopnjača je to prva svog tipa, izgradjena je iz ocieli Siemens-Martin, potičuće iz domaćih tvornica. Duga je 108, široka 21 m. a 7 m. srednja je granica izpod vode te imade 10.600 tona. Strojevi imadu 14.000 konjskih sila, podajući brodu brzinu od 19 morskih milja na sat. U skladištu može spremiti 1315 tona ugljevlja, tako da može brod sa tom količinom napraviti 4500 milja. Osim glavnih strojeva, imati će jošte 87 pomoćnih strojeva većinom na električnu silu.

Brod će biti oružan, osim pomanjih, sa 4 topa Skoda od 24 cm., koji će biti smješteni u dva sklopljena tornja. Razsvjeta biti će električna, iznutra sa 700 svjetiljaka a izvana sa 7 lukova svaki po 25.000 svjetiljaka jakosti.

Toj svečanosti prisustvuje i zimska eskadra, koja će iz Pule krenuti put Trstu. U taj će dan citi tamo i „Zenta", koja se vraća sa dužeg puta.

Pazinski kotar:

Izazivanje talijanskih djaka u Pazinu. Za posliednji broj stigao nam je prekasno sliedeći dopis iz Pazina: Za dne 20. t. mj. urečena je bila skupština talijanskog sveučilištnog družtva „Innominata" i to ovdje u Pazinu. Najavili su svoj dolazak u raznih novinah, u kojima su ujedno vriedjali nas Hrvate, starodrevne stanovnike ove zemlje.

Iztieala se je u tom pogledu osobito novina „Sveglia" iz Kopra, koja je imala u broju od 17./9. 1903. uprav po skrajnosti izazivajući članak. Uredničtvo moralo je biti osobito ponosito na taj članak, jer je dotični broj poslalo ne samo svojima predbrojnicima, već i ostalim stanovnikom grada Pazina, a isto i Hrvatom kao da se je htjelo ovima porugat. Doznali su tako i naši ljudi za dolazak tih delija, pa su nekoji naši pošli na kolodvor, da ih tuj vide.

Većina djaka prispjela je vlakom iz Trsta na 11¾ u jutro.

Dočekao ik je na kolodvoru poznati pazinski triumvirat: dr. Kostantini, Fedele Kamus i Viktor Mrak; videli su, da su u malom broju, pa su se svi tiho povukli u grad, bez da su dali glasa o sebi. Bojali su se valjda, jer su znali, da u nedjelju imade do podne prilično i našeg izvanjskog naroda u gradu; nadali su se, da će moći mjesto toga poslje podne slobodnije nastupati.

Odmah o podne držali su djaci svoj sastanak, na kojemu su tražili medju ostalim odstranjenje hrvatske gimnazije iz Pazina (oni doklateži!), a njim da vlada dade talijansku univerzu u Trstu. Kasnije zaključili su poslati brzojavno pozdrav načelniku grada Rima, iztičuć, da se i oni vesele godišnjici onog dana, kadno su Talijani uzeli silom poglavaru crkve Rim.

Nu usljed prigovora vladinog komesara morali su odustati od formalnog zaključka.

Odlučili su isto poslati brzojavni pozdrav potomkom Garibaldia. Pošto im je sve to bilo zabranjeno na skupštini, htjeli su kriomice odposlati brzojave, ali isti su bili takovog sadržaja, da ih je morao poštansko-brzojavni ured obustaviti.

Iza sastanka imali su skupni objed, na koj su bili pozvali i razne gradjane, ali im se je pozivu odazvao jako malen broj.

Pošto su se bili vinom okriepili i zadobili tako malo kuraže, htjeli su si razgledati Pazin; odputili su se prama starom gradu i zapjevali ili bolje rekuć zaurlikali poznate pjesme „Marameo" i „Nella patria dei Rossetti", u kojima nas nazivlju „ščavima" i djele druge pogrdne pridjevke.

Ujedno napali su na uprav prostački način g. Fr. Solara odvjet. kandidata u Pazinu. Čim su to naši ljudi doznali, pošli su i oni za njima po gradu i sastali se sa izazivačima uprav usried grada na glavnom trgu, da su djačići uzprkos njihovom narodnom oružju ostali zdravi, imadu da zahvale jedino c. kr. žandarmeriji; pobjegli su junački u „Restaurant Depiera" i tu čekali dok dodje vrieme odlazku; zbilo se to oko 4½ ura poslje podne; bili su dakle u toli ugodnom položaju samo 2 sata.

Medjutim išli su pojedini u zgradu talijanske prkos-gimnazije i to opet pod zaštitom žandarmerije, koja je stupala sprieda, otraga i sa strana.

Napokon sakupili su se u 6¾ u večer i krenuli na kolodvor. Opet počeli su vikati „Evviva Pisino italianissima" itd. ali za od odgovor donili su psikanje i gromoviti — „Živio hrvatski Pazin!" „Živila Hrvatska!" Naravno i tada bili su okruženi sa žandarima.

Pred javnim vrtom počeli su iznova vikati i urlikati pjesme „Marameo" i „Rossetierri. Mjesto, da bi im to politički činovnik ondje prisutan Ernest baron Weissenbach zabranio, to je on sve mirno slušao a tek iza kako su nekoji Hrvati ogorčeni pozvali tog činovnika, da pazi i da stane tomu na put, utišale su one glasine.

Broj naših ljudi, koji nisu mogli da trpe to ponašanje toli Talijana koli tog činovnika, rasao je svakim časom. Talijani pako držeć se sjegurnima pod zaštitom žandara stali su bacati kamenje, što je naravno izazvalo odpor; nu žandari kao da nisu vidjeli što se dogadjalo izpred njih već samo ono, što je bilo otraga.

Govori se, da se već prije bio izrazio politički činovnik da će dati zatvoriti dr. Gj. Červar-a a od Talijana profesora gimnazije u Trstu nekog Skarizzu, premda ni jednog ni drugog nije nigdje vidio. Upozoren dr. Červar na to, te znajuć, da je kod nas sve moguće, čuvao se je što više moguće, al ipak bio je po nalogu tog činovnika odvedena u uze, težko mu bijaše zaboraviti, da je morao on, baron, moliti za oprost Hrvata, sina istarskog seljaka.

Bilo je zatvoreno i više talijanskih djaka, od kojih se je jedan izkazao kao trgovački pomoćnik; a i on prisustvovao je skupštini i banketu. Bili su naravno sa djacima i nekoji profesori ovdješnje prkos-gimnazije a i profesori tršćanske občinske gimnazije kao isto i nautičke škole.

Na kolodvoru bili su djaci jošte jednom valjano pozdravljeni pak su odputovali k svojim kućam, gdje su mogli i ostati.

Dr. Gjuro Červar bio je drugi dan izpušćen, te je sada proti njemu u teku sudbena iztraga.

O tom dogodjaju progovoriti ćemo ošter koju, da se vidi, što se sve poduzimlje proti Hrvatom u Istri.

Porečki kotar:

Talijanski svećenik odsudjen. Tršćanskomu „Cifutiću" pišu iz Buja, da je bio na tamošnjem kotarskom sudu odsudjen radi uvriede poštenja župe-upravitelj u Cittanovi i kanonik kurat preč. g. Simun Sfecich. Tužio ga je občinski tajnik iz Cittanove Zamarin radi uvriede poštenja i bijaše odsudjen na 24 sata zatvora ili na globu. Zamarin je uložio priziv radi blage kazne.

Preč. g. Sfecich bio je nedavno imenovan od tršćanskih nazovi-liberalaca kuratom na groblju sv. Ane pak se je kasnije na tom imenovanju zahvalio s nepoznatih nam raloga.

Koparski kotar:

Katastralna mapa za poreznu obćinu Sovinjak. Od tamo nam piša 23. pr. mj.: Za ovu obćinu stvorena bijaše mapa god. 1900., a ove godine stvara se gruntovna knjiga. Kod ovog posla uzeše povjerenici u ruke posjedovne arke, da vide da li se slaže sa stranicam svakog posjednika, kako su to zemljomjeri uprličili. Povjerenici ti opaziše odmah, da bijahu počinjene velike pogrieške kod prociene kulture. Tako primjerice, gdje je na posjedu goli kamen ili pjesak uvršteno je na mapi kao pasišće i upisano u posjedovni arak šuma u 5. i 6. razredu; na više mjesta je košenina a 5., 6. razredu, gdje nemože biti ni pašpnjak u 5. razredu.

Imade opet slučajeva u mapi naznačeno je samo pisano polovice goli kamen ili pjesak, a u posjedovnom arku nalazi se kao šuma u 5., 4., 3. razredu. Tamo gdje imade po koji trs, prem je oranica, sve to uvrstiše u razred vinograda, i to u 6., 5., 4. razred, ako je i najlošija zemlja.

Koliko nam je poznato, komisije za procienu vriednosti zemljišta nebijaše — te bi reć, da su sve sami zemljomjeri cienili. O tom nas osvjedočavaju arki onih posjednika, kod kojih su gg. zemljomjere stanovali. Šteta što nisu kod svih nas posjednika stanovali, jer bismo tada bili mi dobro prošli.

Prestrašdni občinari tom nepravednom procienom iabuduć i tako previše obterećeni porezi i nameti, utekoše se k občinskomu poglavarstvu, da ono učini utok proti prcieni. To se je dogodiio dne 27. maja 1903. pod br. 2118, te požurnica u tom poslu dne 16. junija 1903. br. 2813 i dne 16. julija 1903. br. 2821.

Koliko nam je do danas poznato, neima još na naš utok nikakva odgovora. Dne 4. o. mj. bijaše u Trstu posebna deputacija na ravnateljstvo finance, gdje je doznala, da je stigao koli utok toli požurnice. Deputacija zamolila je izviestitelja, da stvar čim prije rieši, jer je občinarom težko čekati u neizviestnosti.

Nebude li naš utok što prije riešen, obratiti ćemo se na ministarstvo.

Mi pitamo naime, da se obćenito pregleda sav rad zemljomjeraca i da se ustanovi pravednu klasifikaciju zemljišta, dotično kulture za obćinu Sovinjak. Ili neka se pregleda arke onih posjednika, kod kojih su gg. zemljomjerci stanovali, pak neka se i naša zemljišta, koja nisu ni za dlaku bolja, dapače često gora, onako klasificira, pak ćemo biti svi zadovoljni. Sovinjski kmet.

Voloski kotar:

Iz Podgrada pišu nam 28. pr. mj. Evo nas g. uredniče sa rukovietom novostih, koje bi mogle po kojeg od Vaših čitatelja zanimati.

Naš toli željeni i potrebiti „Narodni dom“ nalazi se hvala Bogu pod krovom te se radi iz nutra, a buduće godine otvorit ćemo ga božjom pomoći svečanim načinom. Gradnjom „Nar. doma“ pokazali su naši prvaci, kako je često većma-koristno malo govoriti a više raditi. Naša je eto občina druga u Istri, koja se može ponositi takvim domom. Evala njoj i sliedile ju u tom ostale posestrime.

* * *

Čestiti naš i marljivi tajnik posujilnice g. August Nadilo zapustio je naše kraje te se podao na novo mjesto u Škofju Loku. Za njim žale mnogobrojni znanci i sav naš puk, jer je bio nesamo uzoran činovnik već i odlučan rodoljub. Našli smo ga svuda, gdje smo ga trebali. Bio je duša posujilnice, radio je na občini, kod gospodarske zadruge, kod tamburaškog zbora itd. i svuda je bio na svom mjestu. U ime naših družtava i svega naroda izričemo mu i ovdje srdačnu hvalu za njegovo požrtvovno i rodoljubno djelovanje.

Na njegovo mjesto došao je g. Gobec iz Pliberka — i dobro nam došao.

* * *

Imali smo ovdje tečajem praznika dvie zabave priredjene u plemenitu svrhu, prva bijaše opisana u cienj. Vašem listu, a o drugoj kažemo samo toliko, da je bila to domaća zabava, bez priprava i bez ulaznine a dobrovoljne prinose upotrebilo se za tamburaški zbor.

* * *

Na ovdašnjoj pošti imademo ekspeditoricu, koja nepozna našega jezika i koja kaže na slovenski ili hrvatski nagovor: „non capisco“. Ne bili se za tu gospodjicu našlo mjesta gdjegod medju Talijani ili Niemci? Mi ćemo ju odstupiti veoma jeftino — da možda ćak i za niš!

Lošinjski kotar:

Družtvo „Hrvatski dom“ u Vrbniku obdržavalo je dne 20. t. mj. svoju izvješća razabire se, da je i minule upravne godine pokrovitelj i predsjednik družtva dr. Dinko Vitezić poklonio istomu znatni dar od K 800, kojimi se je uredilo i ukrasilo dvor okolo zgrade. Skupština mu je radi toga obnovila izraze najveće svoje zahvalnosti i odanosti. Nadalje izviestio je odbor o zabavi priredjenoj prošlih školskih praznika u družtvenim prostorijama. Bila je to predstava uz tamburanje, pjevanje i deklamaciju. Zabava je u svakom obziru liepo izpala i bila je brojno posjećena, te je i tom prigodom družtveni predsjednik zanosno nagovorio razdragano slušateljstvo na složan rad u ovih kritičnih časovih. Žalimo što nije tko obširnije izviestio naš list o toj zabavi, a ujedno preporučamo mladeži, da priredi u praznicih više takvih zabava, koje koriste njoj i našem ljudstvu. Glavna je skupština konačno aklamacijom izabrala isti družtveni odbor.

Ovom prigodom napominjemo, da i „Knjižnica obitelji Vitezić“ nastojanjem njezinog suosnovitelja dr. Dinka Viteziča liepo napreduje. Providio ju nuždnimi policami i ormari, te obskrbio knjigama, da bi mogla bit na čast i većem mjestu. Preporučamo domaćoj inteligenciji, da bude na ruku knjižničaru kod uredjenja knjiga i našastara, pa da uznastoje o tome, kako bi se naše ljudstvo okoristilo tom plemenitom i rodoljubnom ustanovom.

U laži su kratke noge. U svojem broju 7875. priobćio je tršćanski „Židovčić“ dopis iz Cresa, u kojem je okrivio medju ostalim veleč. g. župe-upravitelja u Cresu, da je dao nalog zidaru .., da izperu crkvene slike vodom i potasom (pepeljik) i da bijahu usljed toga rečene slike silno oštećene. Na tu laž tršćanskog obrezanca poslao je zidarski majstor Josip Agustoni iz Cresa izpravak, u kojem kaže, da g. župe-upravitelj nije dao naloga da se opere slike sa potasom, da se tim nije pralo slike i da slike nebijahu nipošto oštećene. — Eto, kakvimi se laži služe piskari židovskih i lažiliberalnih novinah proti poštenim svećenikom, koji nepušu u njihovu tikvu.

Razne primorske viesti.

Promjenu u plovitbenom redu u istarskom prometu: od 1. listopada 1903. Pruga **Rieka-Pulj:** obustavljeni su polazci od utorka i subote iz Rieke i od četvrtka i nedjelje iz Pulja, uvedeni sa plobitbenim redom od 15. srpnja o. g. dočim ostaju i nadalje polazci ponedjeljkom i petkom iz Rieke i utorkom i subotom iz Pulja.

Pruga **Rieka-Krk:** polazak u jutro iz Krka ustanovljuje se za 6 sati; istodobno obustavlja se prikljućna pruga **Krk-Baška.**

Na poštanskoj pruzi **Rieka-Lovran:** odlazak prve plovitbe u jutro ustavovljen je iz Lovrana u 7 sati prije podne; za ostale plovitbe ostaje i nadalje u krieposti sadašnji plovitbeni red.

Do dalnje odredbe ostaje u prometu u svezi sa gornjom prugom uvjetna pruga **Lovran-Plominj** sa plovitbom samo na djelatne dane, bez nedjelje i blagdana, s tom promjenom, da će parobrodi polaziti u jutro iz Plominja u 5 sati 30 časaka a ne više u 5 sati.

Izravna pruga **Rieka-Opatija:** odpada polazak od 7 i 8 sati 30 časaka na veče iz Rieke, nadalje i onaj od 7 sati prije podne i 8 sati po podne iz Opatije.

Trst.

† **Andrija Sirović.** U Trstu preminuo je dne 27. pr. mj. nakon kratke ali težke bolesti g. Andrija Sirovića drug. trgovačke tvrdke „Sirovich i Damianovich.“

Pokojni Andrija, rodom iz Dalmacije, odlikovao se kao samouk izvanrednom naobrazbom, poštenjem i čistim svojim značajem. Bio je na čelu kroz dvie godine „Dalmatinskom skupu“. U trgovačkom svietu bijaše veoma cienjen radi strukovnog znanja i riedke solidnosti. Viečni

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Dne 14. pr. mj. sabralo se na predlog g. Andrije Jekca, učitelja u Sovinjaku, u krčmi g. Ant. Flego u Buzetu 8 K medju vrlim hrvatskim trgovcima i drugim gostovima.

Ukupno danas . . . . . K 8·—
Na račun ove godine izkazano . „ 493·85
Sveukupno K 501·85

Zdravstvene viesti.

Odkud malarija (groznica) i kako se nje čuvati? (Iz Pučkog Lista.) 1. Bolest ovu ucieplјuje u čovjeka jedna osobita vrst komaraca, koja se je prije na ljudima, što od groznice pate, okužila.

2. Varka je misliti, da tu bolest prouzrokuju ispare zemljišta osobito u močvarnim krajevima.

3. Čovjek, koj se proti ubodu komaraca štiti, siguran je od te bolesti.

4. Najveća pogibelj, da čovjek bude od tih malarije-komaraca ugrizen, prieti mu za vrieme od zapada do izhoda sunca, jer ti komarci najradje u večer po noći, i u ranim urama jutra oblietávaju, pa čovjeka ne samo na prostome polju, nego i u zatvorenim prostorijama napadaju.

5. Po danu se ti malarija-komari bez mnogo da oblietavaju, drže sakriveni u stablima, šikarju, u travi, a najvećma u blizini mirnih, tihih voda, na površinu kojih svoja jaja legu — u lokvama, barama, žliebovima, busima, kamenicam za napoj pasa, kokošiju itd. Isto tako sakrivaju se isti rado za vrieme dana po kućama i bližnjim zgradama svake vrsti, tražeć tamo mirna, tamna mjesta za sigurni zaklon.

6. U stanu svome branit će se čovjek proti pecnuću tih komara najbolje time, da im mrežama od žice ulaz u stan zapriečí.

U stanovima, gdje ovakovih mreža nema, ili u koje usprkos mreža bilo iz kog mu drago uzroka komaraca je uniišlo, valja ih za dobe dana prognat ili ubit, svakako ih valja pako prije zalaza sunca iztjerat ili omamit.

7. Iztjerat se mogu ti komarci jakim propuhom, a još sigurnije time, da se sobe, u kojim se stanuje, dobro prodime, paleć dalmatinski buhač, kod poluotvorenih prozora; svi dimu izvrženi komarci ljetaju onda tima prama prozorima, pa pobjegnu ili ih je lako na staklima pobijati.

Na prozore stavljene mreže nemiju se nikad — niti onda kada se pali buhač (kada se prodimljuje), odstranit, ma bilo to i samo za kratko vrieme, jer dim veoma lako kroz mrezu prolazi, a komarce, koji bi htjeli da izbjegnu, lako je na mreži vidjet i ubiti.

8. Omamit se mogu ti komarci tako, da su ko mrtvi kroz vrieme od nekoliko ura, paleć obilno dalmatinski buhač kod zatvorenih prozora i vrata.

Za vrieme boravka na prostome zraku, u doba pogibeljnog oblietavanja malerije-komara, t. j. od zapada do izhoda sunca, čovjek se štiti na mjestima malarije proti ubodu istih, a time i proti bolesti, krijuć glavu pod obrazinom (maskom) a ruke pod visokima rukavicma.

10. U okolicama, gdje malarija vlada, valja se čuvat, bilo to po danu ili po noći, počivati ili spavati pod stablima, u šikarju ili travi, a osobito u blizini mirnih voda, jerbo će krvoločni komarac na brzo tamo čovjeka naći i ubosti.

11. Prilično sigurnu obranu proti toj bolesti pruža kinin, ako ga još zdrav čovjek po liječničkoj naputi upotrebljuje.

12. Od malarije bolan nije samo onaj, koji pati od očevidnih i provraćajućih se napadaja groznice.

Mnogi ljudi, koji su od groznice bovovali, drže za dugo vrieme u svojoj krvi klicu bolesti, te mogu kadkada nakon dugog mirovanja, bez novog okuženja, opeta biti napadnuti od groznice.

13. Vješti liečnik može iz najmanje kapljice krvi upoznat, da li je tko od malarije bolesan ili ne.

14. Čovjek, koji klice te bolesti u krvi svojoj nosi, može drugim ljudima, najpače onima, s kojima zajedno stanuje veoma opasan postati, jerbo se malarija-komarci na nemu okužit mogu, pa onda pecajući drugog čovjeka nanj bolest prenašaju.

15. Od malarije trpeći čovjek mora dakle ne samo za svoju vlastitu korist gledat da se te koristi rieši, nego već i za korist drugih ljudi, za koje je on vjekovita pogibelj, sve dok nije podpuno izliječen.

16. Uzimljuć kinin ili druga koja sredstva po svojoj volji, podpuno se ozdraviti neće.

Liječenje malarije ne svršava odstranjenjem napadaja, dapače se isto mora za duže vrieme nastaviti, ako se hoće da bude koristno.

Svako je liečenje bez liečničkog savjeta nepouzdano, pa nemože da obustavi óbću slabost i ginjenje, koja toliko puta malariju nasljedi.

Neuredno uporabljen kinin ne samo da ostaje bez svake koristi, dapače može težkog kvara prouzročiti.

Razne viesti.

Trgatba (berba) u Dalmaciji. Posliednje kiše nakvasile su liepo zemlju i u posestrimoj Dalmaciji te ima tamo nade na obilnu berbu.

Evo što pišu u tom pogledu hrvatski listovi iz Dalmacije:

Ove godine u Dalmaciji prikazuje se obilata berba. Vino biti će izvrstno. U Splitu postoji družtvo „Vinarska udružba“, pripomožena od vlade i pokrajine. Tko bi ove godine želio kupiti dalmatinskoga vina, neka dodje osobno u Split i prikaže se „Vinarskoj udružbi“, koja po svojih uzakonjenih pravilih dužna je bez tražiti ikakve naknade biti pri ruci svim nabavljačem dalmatinskoga vina.

Onim, koji bi htjeli kupovati grožđe te od njega sami praviti vino u Splitu „Vinarska udružba“ spravna im je dati mukte potrebite furnje i štricaljke i biti im pri ruci za unajmiti konobe.

Velika skupština čiste stranke prava obdržavati će se dne 11. oktobra t. g. u Zagrebu. Na toj će se skupšti — kako se čvrsto nadamo — zaključiti, da će i čista stranka prava spojiti se s hrvatskom strankom prava i tako nastati jedna jedinstvena oporbena stranka u banovini. Istoga dana odkriti će se spomenik utemeljitelju stranke prava neumrlomu dru. Anti Starčeviću na grobju u Šestinah nedaleko Zagreba.

Pokradjen zlatar. Do sada nepoznati tatovi pokrali su zlatarski dućan Marina Relulovich-a na trgu Müller na Rieci. Kako se čini, spustiše se tatovi dimnjakom u dućan odakle otidjoše glavnim ulazom pošto su odnesli bogati plien. Okradjeni kaže, da je pretrpio štetu od 12.000 K. Riečko redarstvo traži tatove marljivo te je zatvorilo više pogibeljnih osoba na Rieci.

Lick proti morskoj bolesti. Medju tolike liekove, koje preporučuju onim, kojim škodi more — ubrajaju i sliedeći liek, koj nije skup i koj može lahko svatko bez truda i troška kušati: Postavi se naime na želudac i to na golu kožu izpod odjeće, kad se ukrca na brod, svieżić perkina (peteršina). Oni koji kušaše i koji su silno trpili od morske boli, kažu da im je uvjek ovaj liek pomogao. Tko nevjeruje neka kuša.

Stroga podepsa kriomčarom inozemskih cigareta. Gradački vrhovni sud za financijalne prekršaje odsudio je radi kriomčarenja cigareta tršćanskog trgovca Christofidisa na 40.000 kruna globe i dvie godine zatvora, vlastnika kavane „Tergesteo“ na 8000 kruna globe, jednog konobara te kavane 40.000 kruna globe i 43 mjeseca zatvora, drugog konobara na 20.000 kruna globe i 7 mjeseci zatvora, trećeg konobara na 1600 kruna globe i šest mjeseci zatvora. Od osoba, koje su kupovale cigarete, 50 ih je osudjeno na globu od 10 do 100 kruna. Svi su odsudjeni uložili utok proti strogoj osudi.

Papine sestre. Tri papine sestre i jedna njegova nećakinja stigle su u pratnji Monsignoga Bressan-a u Rim. Kolodvor bio je upravo natučen svietine, koja je iz znatiželjnosti dohrlila, te su se upravo gurali oko nadošlih gospodja, kojih se je to prilično neugodno dojmilo. Gospodje su se odvezle na dvojim vatikanskim kolima u samostan milosrdnih sestara, koji se nalazi u blizini Petrove crkve. U ovom samostanu će papine sestre sve dotle stanovati, dok im se dostojno boravište ne priredi na „Corsu Vittorio Emanuele“. Istoga dana, kad su stigle, primio ih je po podne Pio X. i to, kako vele, vrlo srdačno.

Koliko nam koristi jedno ptičje gnjezdo? Sada nije doduše pravo vrieme, da se govori o ptičjem gnjezdu, nu stalni smo da neće škoditi ako si zapamte ovo, što kanimo pripovjedati svi oni dirljaci, koji rado uništuju ptičja gnjezda.

Jedno gnjezdo ima pet mladih ptičica: svakoj od njih trebuje poprieko 50 gusjenica. Svim mladim i njihovim roditeljem treba 350 gusjenica na dan.

Hranitba traje do 30 dana; u ovom vremenu uniši se dakle za jedno gnjezdo 10.500 gusjenica. Svaka gusjenica uniši na dan vlastitu težinu lišća i cvieća. Pa kad promislimo, da svaka gusjenica pase 30 dana i kad bi svaka na dan samo uništila jedan cvietak, koji bi bio plodonosan, onda one u 30 dana unište 945.000 plodova.

Eto dakle kako veliki grieh činimo, kad progonimo naše ptice-pjevice po baščah i grmovih. Hoćemo li da nam dadu plodonosne rasline obilni plod, ne-

...stimo uništivat naravne dobrotvorce, t. plice.

Največi toranj na svietu. Poznato, ...a je mjernik Eiffel sagradio na posliedjoj izložbi u Parizu gorostasan toranj, ...mu nebijaše na svietu para. Ako ne... de taj toranj do mala porušen, imat će ...skora u Americi suparnika. Američani ...će da imadu najviše zgrade, najveća ...olja, najdulje željezničke pruge, najveće ...ustove. Zakleli su se, da će imati i najviši toranj. Još za vremena izložbe u Chi...agu govorilo se je o sagradnji takvog ...tornja, koji bi imao, da nadkrili Eiffelov toranj u Parizu, ali posebne poteškoće i nedostatak vremena nisu dozvolili, da se ...la misao oživotvori. Ali parizki „New York Herald“ javlja sada, da će izložba u Saint-Louisu imati to osmo svietsko čudo. Sagradit će se naime toranj u visini od 350 metara i u širini od 150 metara. Toranj će biti okrugao u obliku modernih pomorskih svjetionika, sagradjen ...av od ociela. Kuba će moći sadržati 7000 osoba. Na vrh kubeta vijat će se zastava takodjer najveća na svietu. U naokolo tornja biti će postavljene posebne željezničke tračnice, po kojima će ići sve do vrha ogroman vagon. U tom vagonu će moći stajati 800 osoba na jedan put. U unutrašnjosti tornja bit će postavljene ogromne uzpinjače. Zidovi tornja iz nutra bit će urešeni sa raznovrstnim kristalima te će se po tome toranj zvati „Kristalni toranj“. Na podnožju tornja sterat će se umjetno jezero, koje će se posebnim strojevima uzburkati, tako da će putnicima na parobrodu na jezeru izgledati, kao da biesni strašna oluja.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Poziv.

Podpisani odbor poziva ovim p. n. gg. članove „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri“ na redovitu glavnu skupštinu, koja će se obdržavati u „Narodnom domu“ u Kastvu četvrtak dne 15. oktobra o. g. ob 3 uri po podne sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
2. Izvješće tajnika.
3. Izvješće blagajnika.
4. Izvješće revizijonalnog odbora.
5. Izbor upravnog odbora.
6. Izbor revizijonalnog odbora.
7. Različiti predlozi.

Odbor Bratovšćine hrv. ljudi u Istri.

Kastav, dne 27. septembra 1903.

Mijo Laginja,
predsjednik.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Pristupiše nadalje u Gospodarsku Svezu: 34. Konsumno družtvo u Medulinu. 35. Gospodarsko Trgovačko Družtvo Unije.

Uplatiše pristupninu i jedan zadružni dio: Gospodarsko-Trgovačko Družtvo Unije. Družtvo za štednju i zajmove u Omišlju.

* * *

U posljednjem broju bilo pomutnjom pogriešno oglašeno, da je Konsumno Družtvo u Medulinu **u p l a t i l o** jedan zadružni dio i pristupninu u Gospodarsku Svezu, dok je ono do danas samo **p r i s t u p i l o**, kako to danas oglašujemo i izpravljamo.

Listnica uredničtva i uprave.

G. Anton Žufić-Gržina od Stipana na Žminjšćini. Izvolite nam javiti točniju adresu, kamo da Vam šaljemo list, to jest selo, občinu i poštu jer toga niste naveli u naručnici.

Upozorajemo čitatelje na oglas **Jurišićeve ljekarne u Pakracu.**

Na oglas „Kapljice sv. Marka“ gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 30. septembra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Filiplić Pravdoslav, Žminj. Bachmann Pavlina, Ilirska Bistrica. Frulić Šime, Grdoselo (2 broja). Žigante Ivan, Sovinjak (5 brojeva). Čitaonica Kraljevica. Kopitar Marko, Sv. Petar u Šumi. Bogetić Luka, Premantura. Kavana Miramar, Pula. Božac Antun, Škatari. Opašić Louis, Queen Stret Durban (S. Afrika) po veleč. g. N. Turato, Cres (4 broja). Stanger Josip, Volosko. Bolmarčić dr. Ivan, Krk. Černic Franjo, Petrovac, Bosna. Korbar Čedomil, Sv. Ivan od Šterne. Cukon Mihovil, Štinjan. Mandić Kazimir, Poljane. Samonstan Franjevaca, Hvar. Carevinsko vieće, Beč. Pipan Ivan, Sv. Anton kod Kopra. Dintinjana Dinko, Zamask. Čitaonica Daruvar. Gregorin dr. Gustav, Trst. Maurović Matko, Zamask (do 31. 3. 1904.).

Do 30. julija 1903.:

Čitaonica Gjurgjevac i Požega.

Predstojeći izkaz o primitku predplate, neka služi kao potvrda primitka. Slučajne netočnosti ili nesporazumljenja neka se objave upravi u roku osam dana.

Današnjemu broju smo priložili opomene mnogim predplatnikom. Molimo jih uljudno, da uvažu te opomene te pripošalju predplatu.

Uprava „Naše Sloge“.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana. iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izlieče svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti materulci i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehomu potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Pčelno - voštene svieće

po kilogr. K **4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama . . . 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . 2·40	Sviećice za božićno drvo u 6 bojah . . . 3·—
" granis . . . 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav . . . 4.40
. . . 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . . 3·—
	" " II. " " . . . 2·40
	Voščeno platno za oltare, metar . . . 2·—

Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna. **Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni.** — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, Gersheimovi stenji (ftilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voščarnica u Gorici.**

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

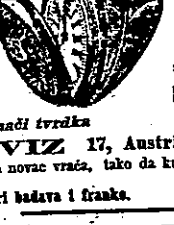

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih **2 for. 95 nvč.** može se dobiti **krasna garnitura** sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni **goldin ili nikalj okloput lanac** zajedno sa privjesom. Pariški sistem.
1 **goldin-igla za kravate** sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih **gumba za manžete,** marka „Garantie“.
1 garnitum **goldin-dugmeta za košulje** i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave **srebrene naušnice** sa službenom puncom.
1 **goldin-praten** sa elegantnim kamenom.
1 **žepno ogledalo** u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragaljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Javna zahvala.

Miloj rodbini, prijateljem i znancima, koji su mi prigodom smrti našeg neprežaljenog otca Vjekoslava iza kratke težke bolesti, riečju, pismom ili osobno kod sprovoda sudjelujuć, sućut izrazili budi od niže potpisane najsrdačnija hvala. Osobito hvala ide občinskom liječniku dr. Dabovićn, koji je na svakojaki način gledao, da ublaži boli milom pokojniku.

Bog platio svima.

Kastav, 29. septembra 1903.

Obitelj **Jelušić-Šundrić.**

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve **kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm. široko** i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

JOSIP POTOČNIK, PULA

Via Sergia 33.

Skladište glinenih peći, štednjaka raznih vrsti i kada za kupanje — Mosaik- i Klinker - Ploče.

Taracanje i oprema zidova sa pločama.

Patentirani pokrovi - - - - - - za dimnjake.

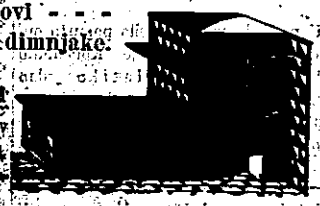

Specialista za gradnju raznovrstnih ognjišta.

Cienike šaljem na zahtjev bezplatno i franko.

Zastupnik tvorničke pokućstva J. J. HAGLAS u Ljubljani.

Tvornica pokućstva

dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ.

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama.

Kuća utemeljena god. 1849.

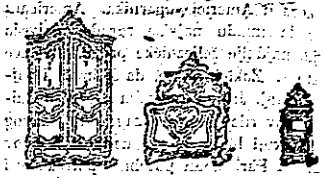

Na zahtjev šalje badava:

ilustrovane popise, originalne nacrte osnova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost i jeftina ciena.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

L. Malitzky

urar i srebrnar.

Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.

preporuča

Omega, Longines, Schafhaus ura za žep u **zlatu, srebru i metalu** koje su najtečanije ure-kazalice,

dalje ura-budilica **„Junghans“, sobnih satova raznih kovina i vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari,** n. pr. **prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba** itd., sve najprikladnije

za darove o priliki sv. potvrde (berme).

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih mušterija. Primam narudžbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom

neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,

Via Marianna br. 7.

Filijalka

c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda

za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelju:

sa predobjavom od 4 dana po 2¾%

„ „ „ 8 „ „ 3¾

proti pismima za izplatu na ime:

sa predobjavom od 4 dana po 2½%

„ „ „ 8 „ „ 2½%

„ „ „ 30 „ „ 2¾

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:

sa predobjavom od 30 dana po 2%

„ „ „ 3 m. „ 2¼%

„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 22. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive u mjestu, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predajmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Sjećajte se narodnih družtava!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, ušteđnju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izričino zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ovu neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

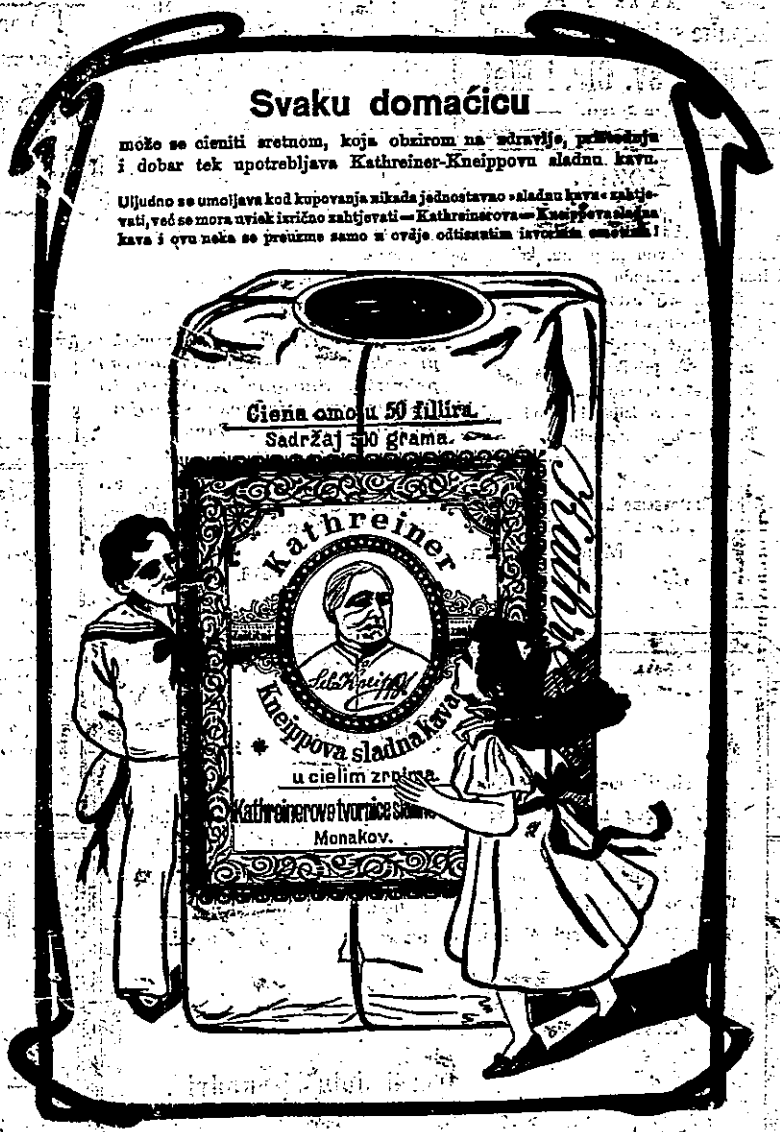

Drugo Izdanje.

Broj 41. Pula, u četvrtak dne 8. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše: „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847-849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju. Nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Našim akademičarom na dušu!

Čitajuć prošlih dana u naših listovih, da su talijanski akademičari imali sastanak u Pazinu, sjetih se tom prilikom, da su i hrvatski akademičari Istre nekad bili ustrojili družtvo o čijem radu se nikad ništa ne čuje. Talijanski djaci sastali se prošlog mjeseca da dignu svoj glas za talijansku univerzu u Trstu. Ujedno se usudiše usred hrvatske obćine protestirati proti toli potrebnoj hrvatskoj gimnaziji u Pazinu. A mi, koji nemamo mi potrebnih pučkih škola, o drugih da i negovorimo, mi, koji smo najzapušteniji narod u čitavoj Austriji, ne ćutimo, reć bi, nikakve potrebe, jer se nemičemo ko da živimo u najvećem izobilju svega. Nećutimo potrebe, da se što posavjetujemo, ni dogovorimo, već živimo tako rekuć bezbrižno.

Mnogo puta sam čuo drugove i mladju gospodu, kad su kritizirali našu inteligenciju i naše prvake*) veleć, da ništa ne rade, da je prevladao njima neki gospodski duh, da s narodom postupa surovo, itd. o čem je bilo govora ove godine u „Našoj Slogi" i u „Obzoru". Prošle je godine bilo više članaka u podlistku „Naše Sloge", gdje je neki sveučilištarac pravom kritizirao djelovanje ili bolje rečeno, nedjelovanje mnogih naših čitaonica, kako su se odalečile od svog programa, postavši igraonice i zabavališta inteligencije, a na izobrazbu naroda, za što su podignute, da nitko više ni ne misli.

Jednako vele, propadaju razna gospodarska družtva, premda se o tomu dade dvojiti. Osvrnemo li se na nekoje naše obćine, te prorešetamo nepristrano njihov rad, to ćemo se doskora uvjeriti, da imade u upravi štošta nevaljala.

To, što sad spomenuh, te na što se moji drugovi tuže, može biti istina, ali gospoda moja, ruku na srce, pa kažimo, što mi mladji, napose mi djaci, nada naroda, radimo! Talijani se sastaše u srcu naše Istre te digoše glas za svoju univerzu i protestiraše proti našoj gimnaziji. A mi stojimo skrštenih ruku, dočim bismo morali najviše da radimo. Drugovi moji, otresimo se jednom mrtvila te se ugledajmo u akademičare drugih narodnosti, kako treba raditi za narod! Niemci su velik i kulturan narod, koji nije izložen pogibelji, da će ga druge narodnosti progutati, pa ipak njemački akademičari zalaze medju narod, te mu uz pripomoć ostale inteligencije drže po gradovima i provincijama najrazličitija predavanja, gdje narod poučavaju u svem što mu treba. Uz to osnivaju pučke knjižnice, iz kojih uznajmljuju narodu uz mal: odštetu razne koristne knjige. Danska je preplavljena sa raznim pučkim knjižnicama. Slično rade Englezi, Švedi i drugi narodi. Ali pustimo tudje nam narode, pa se osvrnimo na naše susjede i braću Slovence. Prije godinu dana ustrojiše gorički Slovenci-akademičari družtvo pod imenom „Adrija", koje je imalo ovih praznika krasan sastanak radi slovenske univerze, a ovih dana radi srednjih škola. Pojedini članovi pako-toga družtva drže razna predavanja u raznim družtvima, ko čitaonicama, u gospodarskim družtvima itd. U Kranjskoj se također svi miču. Sad se čita po novinama, da je ovo, sad opet ono družtvo sazvalo sastanak da se posavjetuju, kako im se je organizirati te pripravljati za budući rad! Skoro će biti dvie godine, što se je čitava Slovenija digla zahtjevajuć slovensku univerzu u Ljubljani. I tu je misao spružila slovenska akademička mladež. Kako vidite svi, svi rade!

A što učinismo mi, hrvatski akademičari iz Istre?

Onomadne razgovarao sam s nekim župnikom o djačkim prilikama na univerzama te me tom prilikom zapitao: koliko imade vas Istrana (Hrvata) po visokim školama? Kad mu odgovorih, da nas imade preko 50, začudio se čudom te uzkliknuo — a što radite, kad o Vami neima ni glasa!? Stid me je bilo, jer mu nisam znao što da odgovorim. I zbilja, stid nas mora biti svih zajedno radi naše nemarnosti. Koliko bi mogli učiniti za pučku prosvjetu naš pedesetorica! A mi neradimo ništa! Čitav se naš rad sastoji u tom, da gdjekoji prirede preko ferija kakvu zabavu na koju opet zalazi, uz malu iznimku, samo inteligencija, jer obično se kod zabava ne osvrće na priprosti narod i ako se koji prostiji usudi doći, gleda se ga kadšto izpod oka.

Braćo i drugovi! Skrajno je doba da krenemo drugim putem!

Dajte, braćo, razmišljajte malo o tom, što spomenuh, već sada! A kad se povratimo na naše nauke, sastanimo se odmah svi mi Istrani u svakom gradu, da se sporazumimo, kako nam se je pripravljati buduće školske godine, da već budućih ferija stupimo medju narod, pak da složno uzradimo polag ustanovljenog programa! Naš je narod željan nauke ko žedan vode i to u svim strukama, zato ima svatko od nas široko polje za rad. Nadam se, da ćemo se o tom još porazgovoriti tečajem sliedeće školske godine.

Konačno izričem želju, da bi se oglasio ob ovom predmetu i koji drugi od naših akademičara, jer je ovo bez dvojbe vrlo važno pitanje.

Dignimo se iz sna i latimo se živo posla, jer skrajni je eto čas!

Akademičar.

*) Lahko je kritizirati, ali nije lahko raditi Op. ured.

Car Nikolaj II. u Beču.

Zadnji dan prošloga mjeseca u 11 sati prije podne stigao je ruski car Nikolaj II. posebnim dvorskim vlakom u Beč, da posjeti našega cara i kralja Franu Josipa.

Visokog gosta dočekalo je Njeg. Veličanstvo u pratnji gospode nadvojvoda i visokih službenih osoba na kolodvoru zapadne željeznice. Doček bijaše svečan i srdačan. Oba vladara izrukovaše se srdačno i poljubiše dva puta.

Nakon običnih pozdrava i predstava visokih dostojanstvenika odvezoše se vladari u Schönbrun pokraj Beča.

Pošto bijahu tuj ruskomu caru predstavljene nadvojvodkinje i razni dostojanstvenici — bila je nešto kasnije svečana gostba, kojoj su prisustvovali osim obojice vladara, svi u Beču prisutni nadvojvode i nadvojvodkinje, ruski ministar izvanjskih posala grof Lamsdorf, njegov austrijski drug grof Goluchowski, ruski poslanik u Beču grof Kapnist sa suprugom i drugi visoki dostojanstvenici.

Kod doručka izrekao je car i kralj Fran Josip u francezkom jeziku ovu zdravicu:

Meni je osobito ugodno, da izrazim Vašemu Veličanstvu veliku radost, što ju danas osjećam, pozdravljajući Vas. Pošto se je Vaše Veličanstvo odazvalo pozivu, što sam ga bio tako sretan upraviti na Vas, da prisustvujete lovu u Štajerskoj, pružili ste Mi nov dokaz o Svom prijateljstvu, koje Ja visoko cienim i koje kod Mene nalazi isto tako živog i iskrenog odziva.

Srdačnost, koja iz toga proizlazi za naš odnošaj, djelovala je već ponovno blagotvorno na političke odnošaje naših država, pa Ja sebi laskam nadom, da će podpunu suglasnost u nazorih i mnienjih, koja postoji medju nama u oči žalostnih dogodjaja, kojih je sada pozorište balkanski poluotok, — ponovno doprinieti uspjehe radu, što ga Mi ondje sporazumno provodimo na korist europskog mira.

Pun ovimi osjećaji, pijem u zdravlje Moga dragog prijatelja, Njeg. Veličanstva cara Nikole".

Iza toga izrekao je car Nikolaj isto u francezkom jeziku ovu zdravicu:

„Rieči, kojimi Me je pozdravilo Vaše Veličanstvo, živo Me se dojimlju, pa Vam se za to zahvaljujem iz punog srca. S osobitom radošću primio sam prijazni poziv Vašeg Veličanstva, te sam sretan, što Vam lično mogu ponoviti izraz osjećaja, koji me prožimlju.

Naš srdačni sporazumak i podpuno suglasje, koje iz njega proizlazi za rad naših vlada, jesu, kako Vaše Veličanstvo reče, dragocien zalog za uspjeh velikog djela za pomirenje, što smo ga Mi u zajedničkom sporazumljenju poduzeli. Čovjekoljubiva svrha, za kojom Mi idemo, isključuje svaku pristranost, i ona se mora postići s postojanošću i uztrajnošću najprikladnijimi sredstvi za ozbiljni i trajni mir. Naša će nastojanja ujedno, tako se nadam Ja, doprinieti učvršćenju obćeg mira.

Pijem u zdravlje Mog dragog i poštovanog prijatelja, Njeg. Veličanstva cara i kralja Frana Josipa".

Poslie drugog sata po podne odvezoše se vladari sa pratnjom put štajerskog mjesta Mürzsteg, gdje je ostao ruski car gostom našega vladara kroz tri dana, gdje su se oba vladara bavili u dokolici lovom, dočim su njihovi prvi savjetnici, grofovi Lamsdorf i Goluchowski razpravljali o težkih i zamršenih državnih poslovih.

O zdravicah, izrečenih na gostbi u Schönbrunu nedade se puno reći. Iz njih izvire iskreno prijateljstvo, koje vlada izmedju okrunjenih glava. One podaju očiti dokaz i čvrst zalog iskrenog sporazumljenja austro-ruskog glede balkanskog pitanja.

Važniji su svakako zaključci, što ih stvoriše oba ministra izvanjskih posala obzirom na dogodjaje na balkanskom poluotoku.

Jošte se nezna potanko o čemu se sporazumiše grofovi Lamsdorf i Goluchowski, ali službeni listovi javiše, još prije nego li se vladari razstaše, da je postignuto podpuno sporazumljenje i da su uglavljena temeljna načela za dalnje suglasno postupanje obiju velesila na Balkanu.

Njihove će predloge odobriti ne samo njihovi vladari, već i ostale velevlasti, koje bijahu zastupane na berlinskom kongresu i koje su prepustile Austro-Ugarskoj i Rusiji zadaću, da urede balkanske odnošaje. Ti predlozi, odobreni od obojice vladara i prihvaćeni od velevlastih, nemogu naići na uspješan odpor onih, koji se opiru ponajviše privremenoj riešitbi balkanskog pitanja.

Obćinski izbori u Lošinju.

Od tamo pišu nam 25. pr. mj. Kako bijaše javljeno u Vašem cienjenom listu, svršili su se ovdje obćinski izbori dne 2., 3., 4. i 5. pr. mj. Hrvatska stranka kao takva nije kod izbora samostalno ni sudjelovala, već su na poziv takozvane umjerene ili austrijske stranke mnogi naši obćinari pošli glasovati. Program tih umjerenjaka jest prilično pravedan i osobe, koje bijahu od te stranke predložene kao kandidati za III. tjelo, služile bi na čast svakoj obćini. One bi bile uložile sve sile, da zavlada mir i red medju svimi obćinari, jer su to muževi zduševni i čiste saviesti. Ali baš takve muževe neće naša takozvana liberalna stanka, jer bi njoj na obćini kvarili račune.

Na dan izbora nadošlo je mnogo obćinara iz ciele mjestne obćine, da vrše svoje izborno pravo. Svaki je od njih mislio, da će ovoga puta pobieditи i III. tjelu umjerenjaci, nu sliedećeg dana opaziše, kako su se ljuto varali, jer su glasovnice „liberalne" stranke letile lievo i desno, dočim su one umjerenih riedko dolazile na svietlo.

Nu tomu se nije čuditi, jer su "liberalci" sastavili listine tako, kao da plaćaju oni sami poreze i namete. Naše obćinare, dobre posjednike i porezovnike, izpustiše iz listine kao da ih neima, dočim su svoje pristaše uvrstili i takve, za koje se nezna da li imadu izborno pravo.*)

Ni kod samog izbornog čina nije se postupalo jednako pravedno s liberalci i umjerenjaci.

Izborna komisija odbijala je redomice pristaše umjerenjaka, a obćinski stražari hvatali ih kao zločince i turali ih iz izborne dvorane u tolikom broju, da su ovi konačno uvidili, da im tuj mjesta neima, te se podaše k svojim kućam. Da nije došlo do sukoba ili okršaja, možemo zahvaliti nekojim svećenikom, koji su svoje izbornike umirili.

„Liberalna" stranka imala je — kako izjaviše sami njezini pristaše — 260 punomoći, te nisu imali faktično toliko osoba, koje bi bile glasovale sa punomoći, pa su morali slati mladiće, fakine i pometače, koji su nosili komisiji tudje punomoći.

Umjerena stranka imala je samo u gradu 32 punomoći, a od tih primila je sl. komisija samo 3, odbiv sve ostale pravovaljane.

Na ovakav način biralo se eto u III.

*) Oprostite, ali mi držimo, da su valjda bile izložene izborne listine, i ako jesu, tada se je morale iste bar pregledati i potrebite reklame podnesti. Op. ur.

tielu, te bijaše lahko „liberalnoj“ stranci po novinam slaviti pobjede, ali politička oblast, dotično namjestničtvo, koje znade za takvo postupanje, nebi smjelo dopustiti, da se na taj način baca zakon pod noge.

Poslie izbora za III. tielo, t. j. na 3. o. mj. dala je občinska uprava na razpolaganje javno stražara „liberalnoj“ stranci, koji su pazili, da njezina demonstracija sa glazbom što bolje uspije. Na obali sakupilo se množtvo demonstranta, većinom dječurlije i djaka nautičke škole i koparske gimnazije, rodom iz Lošinja. Glazba je udarala najprije pred družtvom „Unione“, gdje se je urlikalo: Viva l' Istria italiana! i zviždalo. Odatle uputiše se po obali preko trga te na drugu stranu naše luke, do „Velike rive“ i natrag do družtva „Unione“. Medju demonstranti nalazio se je i činovnik poštanskog ureda, koj je valjda mislio, da je i njemu slobodno proti nama demonstrirati — jer za nas nemare javne oblasti.

G. načelnik znao je za sve to i čuo je demonstraciju, ali nije našao za shodno, da tu sramotu preprieči na temelju glasovitog proglasa od dne 9. febrara 1902. br. 257, kojim se strogo zabranjuje „ogni atto che potesse turbare la quiete pubblica e ogni dimostrazione atta a toccare la suscettibilità nazionale“. Dà, ali onaj proglas bijaše naperen proti nama, a „liberalcem“ je sve slobodno, jer oni su pravi „liberalci“.

Nu znajte g. načelniče, da smo i Hrvati pod kožom, da je čaša puna, pak bi se mogla prelieti — Vama na glavu. Vama nesluži nimalo na čast, što moraju c. kr. oružnici vršiti dužnost občinskih stražara te paziti na red i mir, kao što se je dogodilo dne 5. o. mj. kad htjedoše Vaši prirediti novu i „sjajniju“ demonstraciju.

Rukoviet novosti iz Opatije.

Prošle lječilištne godine, t. j. od 1. septembra 1902. do 30 augusta 1903. bilo je u Opatiji u svemu 21.600 gostova. Isto je i ova godina započela dobro. Mjeseca septembra imali smo preko 3000 gostova, a može se reći, da je trajno nastanjeno u Opatiji 1500 gostova. Medju gostovima nalazi se i odlični gost nadvojvoda Ludvik Viktor, brat našeg cara i kralja

* * *

Početkom nove godine otvorit će se veliko novo kupalište sa toplom morskom vodom; to kupalište biti će za gostove, koji se po zimi kuplju. Biti će obskrbljeno velikim brojem sobicá za kupanje, te velikim basinom za skupno kupanje. Tim novim kupalištem poskočiti će glas i ciena našoj Opatiji, jer će to biti jedino kupalište takve vrsti u Europi. Ovih dana pregledao je novo kupalište i sam nadvojvoda Ludvik Viktor. Ono će nositi Njegovo svjetlo ime.

Početkom nove godine dolazi i švedski kralj u Opatiju. Za njega i njegovu pratnju je iznajmljeno 60 soba u villi »Adrija«. Govori se, da će i saski kralj doći u villu »Crnikovica« u Voloskom.

* * *

Na prvi oktobra dobili smo novog kapelnika lječilištne glazbe u osobi gosp. Julija Kaspara. Lječilištna glazba se povećala za 9 osoba te broji sada 29 osoba; za sada se može reći, da sastoji nova glazba od starih glazbenika; kakova će biti, to će vrieme pokazati. Njekoji naduveni Niemci se vesele novom kapelniku, jer da je odlučan Niemac.

* * *

Prošloga ćedna dogodilo se više nesreća u našoj okolici. Nekog otca obitelji iz Puharske napao je na putu za Učku nepoznati zlikovac, te ga težko ranio i pakrao. Sumnja je pala na jednog mladića iz Veprinca, jer se kod njega našlo na odjelu velika mrlja krvi za koju sam kaže, da nezna odakle dolazi.

Jedna 19 godina stara djevojka iz občine boljunske popela se na smokovo stablo, da ju nitko ne vidi. Nesrećom pade sa stabla i rani se na glavi, te je pod smokvom ostala ležeći. Tu ju našli ogrezlu u krvi tekar drugi dan; spasavajuće družtvo povelo ju u riečku bolnicu, gdje je drugi dan preminula. U istoj bolnici je umro i onaj zidar, koga je u Iki probo nožem neki Talijan; kod razudbe našli su mu u tielu komad prelomnjenog noža. —

Prošle srieđe utopio se ovdje krojač Gereg; dosadio mu život, jer mu posao išao slabo. Mrtvo njegovo tielo našli su kod ville »Neptun«. Bio je rodom Madjar, a već preko 15 godina bijaše nastanjen u Opatiji.

U nedjelju dogodila se tako velika kradja u Opatiji, da je nadkrilila sve dosadašnje. Nepoznati tati pokrali su naime u kabini, gdje se nalazila odjeća nadvojvode Ludvika Viktora, sve dragocienosti od neprocienive vriednosti. Tati morali su biti u finim rukavicama. U potragu dalo se odmah domaće i riečko redarstvo, ali do sada nema traga gospodskim dugoprstarom. (Tata su ulovili 7. t. mj. u Puli te kod njega našli sve dragocienosti. Tat je njeki inžinir (?) Csoosz Ur.)

* * *

Hrvatska škola, koli ona »Družbe«, toli javna pučka, prepune su djece dužne polaziti školu.

Nerazumimo, čemu je ovdje talijanska škola, premda nema već pet godina propisanog broja djece za jednu učiteljsku silu; u njoj je ove godine 7 djece od pripadnika austrijskih i 10 talijanskih podanika. Uzradovala nas je viest, da ćemo dobiti u Opatiji novu učiteljsku silu, naime jednu učiteljicu.

* * *

Čujte na koncu još ovu, koja se je dogodila na sudu u Voloskom. Oružnik Amadeo Pascutti, dodieljen postaji u Lovranu, zapitan od sudca, dali razumije hrvatski? Odgovori: »Ne!« Pa će nam se još reći, da oružnici poznaju i štuju jezik pučanstva! Kako taj čovjek vrši svoju službu, kad nezna jezika pučanstva?!

Iz rovinjske sudnice.

Širenje talijanske kulture:

Dne 11. srpnja sukupilo se u krčmi Ferria u Žminju nekoliko seljaka, koji su u miru oko čaše vina o svačem razpravljali. Najednom stupilo je u krčmu nekoliko Talijaca, osobito novopečenih, koji su po svojoj od davna usisanoj kulturi počeli navaljivati na Hrvate. Kako su od svojih istomišljenika naučili, nisu samo Hrvate sa obljubljenim jim: „porchi“ itd. vriedjali, nego su Boga, Majku božju, Isukrsta i sve Svetce hulili i kleli na način, da je bilo strahota slušati. Kad je pako Jakov Modrušan zaviknuo: „Živio Franjo Josip I.,“ onda je Anton Zohil (ime mu kaže da je Kulabrež) izustio pogrdnu uvredu proti Njeg. Vel. caru. Dok su imenovani Anton Zohil i Miho Rocco vikali: „Aviva istrija talijana“, kleli su istodobno Boga valjda u podpunom osvedočenju, da njima nemože nego neprijatelj božji pomoći. Miho Rocco primio je i stisnuo junački za grlo 15-godišnjeg dečka Dragutina Peteh zahtjevajuć silom da viče: „Aviva“, ali Peteh nije htio i težkom se je mukom oslobodio iz ruku drzovito žminjskog Talijana. Mate Brozan i Ivan Debeljuh-Trap (ako ime ne vara, iz Firence!) vikali su „aviva“, dodajuć „porchi de ščavi“ David Giacomelli protivio se je stražaru Antunu Rovis i pošto se je hrvatskim kruhom otovio, bljuvao je pogrdne rieči proti Hrvatom. Dakako da nisu izostali Artur Godina i Antun Rocco, koji su isto tako njima običajnom vrlo sladkom riečju vikali „porchi de ščavi“.

Izmedju tih osobito izobraženih Talijana, trebalo je da bude barem jedan, kojeg c. kr. oblasti osobito časte, a to vam je Ivan Rovis, zaprisežen vještak te izaslanik i povjerenik c. kr. kot. suda u Pazinu, kojemu da su Hrvati ne samo „porchi“, nego „la nazion più antipatica“ (Bog zna, koliko je drugih narodnosti vidio?)

Radi ovih čina tužilo je c. kr. drž. odvj. u Rovinju:

1. Antuna Zohil od Antuna, iz Žminja, slugu, 26 god. stara radi uvrede Veličanstva, smetanja vjerozakona i javnog poniženja uredaba.

2. Miha Rocco pok. Martina, postolara iz Žminja, 58 god. stara, radi zločina smetanja vjerozakona i javnog nasilja globljenjem te prestupka javnog ponizavanja uredaba.

3. Matka Brozan od Mata, seljaka iz Brozani, 25 god. stara.

4. Ivana Debeljuh-Trap od Paše, seljaka iz Brozani, 31 g. stara.

5. Artura Godina od Antuna, trgovca iz Žminja, 25 g. stara.

6. Antuna Rocco od Antuna, mlinara iz Žminja, 26 g. stara, radi prestupka javnog ponizavanja uredaba.

7. Davida Giacomelli od Šimuna, tesara iz Žminja, 28 g. stara, radi prestupka ponizavanja uredaba i uvrede javnih urednika.

8. Ivana Rovis pok. Napoleona, posjednika, zaprisežnog vještaka, izaslanika i povjerenika c. kr. kot. suda u Pazinu, iz Žminja, 50 g. stara, radi prestupka ponizivanja javnih uredaba i prekršaja uvrede javnih urednika.

Javna razprava držala se je u Rovinju dne 1. t. mj. pod predsjedanjem savj. Harabaglia, sudjelovanjem savj. de Kümmerlin i Rode te pristava Orlić. Driž. odvj. zastupao je zamj. dr. Sbisà. Bilo je preslušano preko 20 svedoka, te sam, kao slušatelj, opazio, da je svedok Jakov Modrušan, premda višeput od predsjednika moljen, dapače skoro siljen da govori talijanski, izjavio da on će samo hrvatski govorit, te je bio on kao takodjer većina svedoka preslušano u hrvatskom jeziku. Obtuženici Mate Brozan i Ivan Debeljuh-Trap, oduševljeni Talijani, izjaviše, da nepoznadu talijanski jezik, pa su i oni u hrvatskom jeziku bili preslušani, a opazilo se je, da se nekoji obtuženici dosad nisu naučili nego talijanski proklinjati.

Radi toga što se je za razprave govorilo većinoma hrvatski, sjedio je na glavi sudbenog stola bačvar-tumač Moscarda, te Vam, g. uredniče, samo to kazati možem, da je zbilja izpod svakog dostojanstva, kako taj bačvar govori, ja se zbilja čudim, da se što takva trpi, to je izpod časti sudbenog dvora i bez oklevanja može se kazati, da je sramotno.

Obtuženike je branio c. kr. bilježnik Rismondo i premda obtuženici nijeće te hoće da na druge krivnju svale, dapače bili bi u stisci skoro svi i „živio“ zaviknuti, sudbeni je dvor ipak riešio Antuna Zohil zločina smetanja vjerozakona i Miha Rocco zločina smetanja vjerozakona i javnog nasilja, sve obtuženike radi ostalih zločina krivimi spoznao te kaznio Antuna Zohil na 4 mjeseca težke pooštrene tamnice, Miha Rocco na deset dana, Mata Brozan, Ivana Debeljuh, Artura Godina i Antuna Rocco na dva ćedna, Davida Giacomelli na tri ćedna pooštrenog zatvora, te napokon sudbenog povjerenika Ivana Rovis na 100 kruna globe, nventualno 2 ćedna pooštrenog zatvora.

* * *

Isti sudbeni dvor, samo da je razpravi predsjedao c. kr. savj. de Kümmerlin, riešio je dne 2. t. mj. obtužbe radi javnog nasilja pogibeljnom, prietnjom što je iz samokresa dva hitca proti napadačem izpalio Simuna Pincan. Preslušalo se je više svedoka, pa budući da su svedoci kao i obtuženi samo hrvatski govorište, sudjelovao je imenovani bačvar-tumač Moscarda, koji je u istinu cielu razpravu vodio, ali tako da su se tumačenju grohotom smijali sudci, dapače srdio se je branitelj odvj. dr. Depiera, da tumač krivo prevadja. Ja mislim, da će se jednom probuditi i gg. predsjednici u Trstu i Rovinju, inače iza onolikih: „ščopetad u ajer bit će riš“, da tkogod od slušaoca pukne od smjeha!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Politički pregled.

U Puli, dne 6. oktobra 1903.

Austro-Ugarska.

Nakon trodnevnog boravka u Mürzsteg ostavio je ruski car Nikolaj Austriju. U Meidlingu — na postaji južne željeznice, bijaše razstanak. Vladari su se izrokovali i poljubili dva puta, te je naš vladar odpratio ruskoga do vaguna. Pošto je car Nikola stupio u vagon, spustio je prozor, te je još razgovarao s našim vladarom i nadvojvodom Franom Ferdinandom, dok vlak nije krenuo. Ruski car se je uputio u Darmstadt, gdje ga čekala carica sa djecom.

* * *

Istarski sabor biti će — kako se glasa — sazvan za 20. oktobra u Pulu.

* * *

Dne 4. o. mj. zaključeno je zasjedanje kranjskoga sabora, i to bez osobitih uspjeha.

* * *

Splitskomu „Jedinstvu“ pišu iz Beča, da su ovih dana uvjeravani hrvatski zastupnici s mjerodavnog mjesta, da će do maja biti proglašen u Dalmaciji hrvatski jezik uredovnim.

* * *

U Hrvatskoj sazivlju oporbenjaci na raznih mjestih javne skupštine, na kojih se narod izjavljuje oduševljeno za financijalnu samostalnost Hrvatske. — Sveučilištni profesor dr. Luka Marjanović imenovan je predstojnikom pravosudja.

Srbija.

Dne 3. o. mj. imala je novoizabrana skupština sjednicu, u kojoj bijaše priobćen izvještaj verifikacionog odbora. Zatim su zastupnici zavjereni, a nakon toga izabran je predsjednikom Aca Stanojević, podpredsjednici Nikola Nikolić i Ljuba Davidović.

Bugarska.

Kod sastanka ruskog cara sa našim u Beču postignuto je sporazumljenje izmedju Austro-Ugarske i Rusije glede provedenja potrebitih reforma u Macedoniji. Ovo sporazumljenje znači prije svega, da se obje velevlasti obvezuju, da neće na Balkanu poduzimati jednostranih koraka, već složno i suglasno postupati. One će se u svakom novom slučaju, koji bi mogao nastati, sporazumjeli, i istom tada zajednički postupati. Glede macedonskog pitanja, koje je sada na Balkanu najvažnije, ustanovljeno je, da se lani prihvaćeni program za reforme provede, a ne možda, da se proširi.

Obje će vlasti svimi silami spriečavati sva neprijateljstva na Balkanu, ako njim nebi to pošlo za rukom, da će omedjašiti svaku ratnu pogibelj.

Italija.

Talijanski kraljevski supruzi dolaze, kako je već poznato, dne 14. oktobra u Pariz. Razpored je dolazka ovaj: Dolazak 14. listopada na kolodvor Bois de Boulogne. Dočck od širane predsjednika republike i članova vlade. U večer svečani objed u Elyzeju. Dne 15. oktobra polazak kraljevskih supruga i Loubeta u Versailles. Objed u Versaillesu i zatim pregled dvorca i parka, po tom je povratak kočilom u Pariz. Iste večeri je svečana predstava u „Operi“. Dne 16. listopada pregled grada i službeni posjet u „Hotel de Ville“. Pri povratku će kraljevski supruzi pregledati kovnicu novaca, gdje će im biti predana spomen-kolajna. U večer daje talijanski kralj u počast Loubetu svečani objed u palači ministarstva izvanjskih posala. Dne 17. oktobra bit će lov u Rambouilletu. Dne 18. Listopada bit će velika vojna smotra i zatim vojni objed u Elyzeju. Tog će dana kraljevski supruzi odputovati u 3 sata poslie podne sa kolodvora „des Invalids“.

Posebni odbor za dočck kraljevskih supruga još se nije odlučio za stan, gdje će oni odsjesti. Stan će biti urešen po-

kulvom iz najljepših francezkih dvoraca, kao Compiègne, Fontainebleau, Versailles itd. Tim hoće francezka vlada, da svojim visokim gostima pokaže velike epohe francezke umjetnosti.

Franina i Jurina.

Fr. Lovranski popridli se pravdaju, da ki j' pripeljal vodu va Iku.
Jur. Ča na vozeh?
Fr. Aj ne, lego dole z Učki.
Jur. Komunjski beći!
Fr. Aj da nisu, lego šijor Tonin, žijor Benjamin i šijor Guljelmin.
Jur. Bora su rogi!

* * *

Fr. Creski trubilo se jadi va tršćanskem „Jebreiću", da moraju creska talijanska deca govorit s fratri vavek frvaski.
Jur. A kako, kada neznaju?
Fr. Jušto s tem se je tradil on pantalon, zac da nebiju znali, nebiju govorili.
Jur. Tako to r'u talijanska deca?
Fr. Koliko i moj postol!

Pogled po Primorju.

Pazinski kotar:

Sa pazinske pošte. Danas svako biće čovječje ide zatim, da se usavrši u znanstvu, i da može udobnije obćiti i sporazumjeti se sa ljudima, kojima mora u susret dnevnog života radi. Nu, reć bi, da ovdje kod c. kr. poštarskog ureda gg. činovnici na to malo paze, budući da oni, kada ih koji u drugom jeziku u ne u talijanskom nagovori, jednostavno šute, a stranka nezna, da li ima posla sa gluhoniemim iliti sa neznalicami. Činjenica jest, da je pred malo dana neki gospodin predao hrvatski brzojav i nagovorio uljudno gospodjicu činovnicu u hrvatskom jeziku, ali nedobi na svoj upit niti rieči odgovora, zato dotični gospodin nezna, da li su činovnici kod pošte u Pazinu gluhoniemi, zlobni iliti neznalice?

Očekujemo odgovor od gosp. pošteravnatelja. Ujedno molimo gg. slovensku i hrvatsku inteligenciu, koje ima liep broj u Pazinu, da se kod nijednog c. k. ureda ne služi nego li izključivo svojim jezikom, i da nikomu za volju rabi jezik, koji se je u Pazinu kriomice ušuljao. Ovo je zemlja naših djedova, Hrvata, nipošto doseljenika Talijana.

Novoizabrano občinsko zastupstvo u Žminju konstituiralo se, te je bio izabran ponovno načelnikom dosadanji, Fran Pučić, prvim savjetnikom Mate Peteh-Kovačić, a drugim Ivan Erman.

Kontrolna smotra u Pazinu obdržavala se dne 2. i 3. t. mj. Kod iste promienilo se poduko sadržanu u odpustnih knjižicah. Opazili smo u nekom slučaju, da umjesto dosadanje, hrvatski sastavljene poduke se je umetnulo talijansku.

Ako se to dogodilo pomutnjom, tada preporučamo, da se unapried malko bolje pazi, jer i onako u našem narodu zalvaća sve više podloge sumnja, da nas se hoće sprijateljiti sa mišlju o budućem silbokanju naše djece pred Kvirnalom u odori „Bersagliera".

Rovinjski glasbari bili su dne 4. t. mj. na izletu u Sv. Petru u Šumi, i tom prilikom izazivali ondješnje pučanstvo sa povici „Evviva l'Istria italiana". Da njim se nebi što dogodilo, pratio njih župan, postavljen od nove občinske uprave, Fran Bratulić. Mi njih medjutim upozorujemo, da se kane unapried takvih izazivanja medju našim ljudstvom, da njim se ne dogodi, te se povrate kući sa razbijenimi glasbali, košto nekoć pazinski iz Gologorice.

Porečki kotar:

Iz porečko-puljske biskupije. Biskupski ordinarijat u Poreču povjerio upravu župe u Višnjanu veleč. g. Ivanu Majeru, koji je do sada upravljao župom u Sv. Nedilji kod Vižinade, na njegovo mjesto poslan je novomisnih veleč. g. Fran Babudri iz Poreča. Znatiželjni smo, da li poznaje taj mladomisnik jezik svojih ovčica?

Ravnopravnost kod c. i kr. vojske. Iz Poreča nam javljaju, da je kod kontrolne smotre dne 5. t. mj. domobranski kapetan iz Pule pročitao odnosne zakone samo njemački, a iste je na talijanski raztumačio opet neki drugi častnik iz Poreča. Naravski, nitko se nije sjetio, da je onih koji su došli na smotru, bilo tričetvrtine Hrvata! Eto kako štuju Hrvate oni, koji zapovjedaju vojskom!

Voloski kotar:

Iz Opatije nam pišu, da je tamo ljetos izvanredno mnogo gostova u ovo doba godine. Puni su hoteli i druga svratišta a i privatnih je stanova mnogo iznajmljeno.

U talijanskih listovih čitamo, da sadašnja uprava lječilišta dostatno nebrine za udobnost i zabavu tolikih gostova, nu mi neznamo u koliko su opravdane takve pritužbe.

Iz Vodičke župe u Ćićariji pišu nam 5. o. mj.: Našega veleč. g. župnika Jurja Dolžana, zaslužnoga svećenika i rodoljuba, stigoše u roku od jedne godine dvie težke obiteljske nesreće. Umro mu najprije starac otac, a nedavno sestra, dva bića, koje je on srdačno ljubio i štovao.

Povodom tih težkih udaraca izričemo milomu župniku i čestitomu rodoljubu naše iskreno saučešće, a njegovim milim pokojnikom neka podieli Svevišnji vječni mir i pokoj!

Sa kastavsko-riečke medje pišu nam 25. pr. mj.: Pjevačko-tamburaško družtvo „Sloga" u Žametu obdržavalo je koncerat u nedjelju 20. pr. mj. Vrieme, koje se je prije podna mrgodilo, zadavalo je trista jada odbornicima, jer su se bojali, da će im zlo vrieme, kao i prošlih godina, pokvariti račune. Na veliku radost svima bijaše se za podne promienilo vrieme na bolje, što je doprinelo, da je medju posjetioci za cieloga koncerta vladalo osobito razpoloženje. Koncerat se je vršio kao obično u prostranom vrtu Finderlove gostione, gdje bijaše podignuta ukusno izradjena pozornica. Koncerat otvorila je vojnička glazba sa krasnom „Jugoslavjanskom overturom". Sve točke koncerta bijahu izvedene na obće zadovoljstvo. Koli pjevački zbor, toli tamburaši i solo-pjevači bijahu iza svake točke burno povladjivani. Bazar i njegove dražestne prodavačice vršile su takodjer svoju zaduću na obće zadovoljstvo. Iza svršenog programa započela je prosta zabava, kod koje se je občinstvo nasladjivalo, slušajuć divne zvukove izvrsne glazbe, gledajuć prekrasne umjetne ognje i pjevajuć rodoljubne pjesme. Čulo se je i jednu prisutnom gosp. prof. Spinčiću upravljenu nazdravicu, koju je občinstvo primilo velikim oduševljenjem zapjevavši hrv. himnu. Na toj nazdravici krasno se zahvalio g. Spinčić, istaknuv izmedju ostalog važnost ovoga družtva radi izložene točke, na kojoj se nalazi.

Kasnije, kad je malo zahladilo, povukla se je glazba u dvoranu, gdje je započeo ples, koji je potrajao do u kasnu noć.

Zabave bila je dosta dobro posjećena. Došla je liepa kita gostova iz Opatije sa g. prof. Spinčićem na čelu, iz Voloskoga, Rukavca, Sv. Mateja, Ricke, iz bliže okolice, a najviše iz Trsata i Sušaka.

Mi smo zahvalni odboru „Sloge", što nam je tom zabavom pružio onako liep užitak, zahvalni smo i svim onima, koji su budi kako doprinesli, da je ona zabava onako liepo izpala, poimence pjevačima i tamburašima, a osobito požrtvovnim solopjevačima, gdjicama, prodavačicama, gg. gostovima, a osobito onima, koji su ulazninu preplatili, priposlali svoj dar.

Ne možemo, a da se ovom prilikom, makar samo u kratko, ne osvrnemo na neke činjenice. Upalo je u oči, da je bio kod ovog koncerta najlošije zastupan Kastav-grad. Što je tomu uzrok? Da li nehaj, nemar, zavist nekih gradjana? Moguće da je svega po malo.

G. prof. Spinčić izvolio je kako gori spomenusmo — ustvrditi, da je ovo družtvo važno. To uvidjaju svi pravi rodoljubi, kojim su naše okolnosti poznate, pak za to rado posjećuju naše zabave, podupiraju nas i bodre na dalnji rad. Uvidjaju, da se moramo boriti sa stolinu neprilika, jer nam manjka inteligencija, koja bi nas vodila i upućivala — družtvo bo je čisto radničko — a uz to imamo se boriti i sa materijalnim neprilikama.

Svega toga ne uvidjaju nekoji rodoljubi iz Kastav-grada, osobito mladji, i moramo sa žalošću uztvrditi, da imademo baš tamo malo iskrenih prijatelja.

Izpustili smo dalnje rekriminacije, valjda posve opravdane, ali težko, da bi se tim koga opametilo. Nadamo se, da će već ovo pomoći i da drugi put neće imati povoda naši vriedni i velezaslužni Zamećani tužiti se na imaće rodoljubne naše „grajane".

Lošinjski kotar:

Dvie osude kod c. kr. kotarskog suda u Lošinju. Kad je ono bio veleč. g. Craglietto dignut sa službe župe-upravitelja u Malom Selu, jedna žena iz puka, koja se priznaje otvoreno Hrvaticom, izrazila se o jednom gospojinskom odboru od 5 lica na način, da su se dotične gospodje ćutile uvriedjenimi te su ju tužile za uvriedu poštenja. Na temelju obtužnice izrekao je c. kr. kotarski sud u Malom Selu osudu, kojom se dotična žena kazni zatvorom od tri mjeseca. Ta ženska nije bila do tada nikada sudbeno kažnjena.

Kod prizivne razprave u Rovinju bila je prva osuda zabačena i ona žena kažnjena samo na globu od 200 kruna.

Pred malo dana uvriedio je lošinjski Talijan, poznat nam iz razprave radi demonstracije, upriličene prošle godine u Lošinju proti hrvatskim djakom — t. j. Giulio Cattarinich — jednu čestitu gospodjicu izrazom najuvriedljivijim za žensku u obće, napose pako za jednu djevojku. Radi te uvriede bio je tužen g. Cattarinich, a c. kr. kotarski sud u Lošinju odsudio ga je samo na novčanu globu, i to na samih 20 kruna.

Naši čitatelji neka prispodobe ove dvie osude i neka ih tumače — kako im drago!

Trst.

Porinuće ladje vojne mornarice „Nadvojvoda Karlo". U nedjelju dne 4. o. mj. na imendan Njeg. Veličanstva porinuta je svečanim načinom na škveru sv. Marka „Stabilimento tecnico" u Trstu nova ladja c. i kr. vojne mornarice, okrštena „Nadvojvoda Karlo".

Porinuću prisustvovali su: nadvojvoda Rainer sa suprugom nadvojvodkinjom Marijom, kćerkom blagopok. nadvojvodo Karla, nadvojvoda Leopold Salvator, te druge ličnosti. Kao kuma novoj ladji bijaše nadvojvodkinja Marija. Njih Visosti bijahu pri dolazku uz carsku himnu burno pozdravljene.

Novu ladju blagoslovio je župnik vojne mornarice preč. g. Uredničk uz asistenciju dvojice kapelana iste mornarice; zatim je admiral Spaun nagovorio nadvojvodkinju Mariju, koja mu je odgovorila, da se je rado odazvala molbi vojne mornarice i preuzela krštenje ponosne nove ladje, koja će nositi slavno ime njezinog pokojnog otca. Neka sreća prati zastavu ove ladje, neka ova nosi slavno ime posvud i u svako vrieme! Po previšnjoj zapoviedi krstim te imenom „Karl", pa se sada spusti u more. Pratio te obilat blagoslov božji! Zatim pritisnu električno puce, o bok ladje aazbije se obješena butilja šampanjca i malo zatim poče se velika ladja veličanstveno, uz burno klicanje naroda, udaranje glazba i gruvanje topova spuštati u more. Bijaše to doista svečan trenutak!

Poslie porinuća predao je nadvojvoda Rainer odlikovanja glavnim osobam, koje su bile kod gradnje ladje zaposlene.

Zatim se vratiše Njih Visosti uz udaranje glazbe i klicanje množtva na ladju „Pelikan", koja bijaše u luci usidrena.

Poslie podne bijaše na ladji „Habsburg" takozvani „Reunion", gdje se sastaše odabrane osobe raznih stališa, gdje su igrale dvie glazbe i gdje bijahu pogošćeni pozvanici bogato studenim jelom, vinom i pivom. Pod noć stigoše na tu ladju i nadvojvode Rainer i Leopold Salvator, koji bijahu kod dolazka i odlazka oduševljeno pozdravljeni.

Proširenje tršćanske luke. Za proširenje tršćanske luke učinjen bijaše proračun od 90 milijuna kruna. Tim proširenjem bilo bi se imalo započeti prvih mjeseca buduće godine. Nu radi poznatih dogodjaja u carevinskom vieću i zbog zamršenih odnošaja koli u jednoj, toli u drugoj polovici monarhije, nije vlada mogla predložiti carevinskomu vieću na razpravu osnovu zakona na rečeno proširenje, dotično osnovu državnoga proračuna, u kojem bi bila i rečena svota sadržana.

Radi toga je bečka vlada odredila, dok se pitanje troškova za te gradnje neriješi, da se nastave radnje, koje se provadja već više godina u tršćanskoj luci, ali tako, da provedenje tih radnja nebi bilo na uštrb spomenutoj velikoj osnovi.

Radi proširenja tršćanske luke ima doći posebna komisija u Trst, da prouči to važno pitanje.

Slovenci Trsta i okolice, bojeći se, da bi mogla austrijska vlada izručiti te ogromne gradnje, koje će stojati austrijske državljane preko preko 90 milijuna K, poduzetnikom iz Italije — kao što je izručila posliednje radnje u Trstu za 16 milijuna kruna, talijanskim podanikom, premda bijaše domaćih poduzetnika, koji ih htjedoše preuzeti, prosvjedovali su ljetos na više sastanaka političkoga družtva „Edinost" proti takvoj eventualnoj nakani austrijske vlade. Prosvjedi ti bijahu priobćeni i našim zastupnikom na carevinskom vieću i za nje je doznala cesarska vlada.

Očekujemo dakle punim pravom, da će ministarstvo izručiti te buduće radnje domaćim poduzetnikom, ili bar austrijskim poduzetnikom, da nebude krvavo zasluženi novac austrijskih podanika putovao u blaženu Italiju ili u koju drugu tudju državu.

Razne viesti.

Nakon četrdeset godina! Karlovačko »Svjetlo« javlja, da su djaci »blagopokojne« riečke gimnazije dne 26. septembra o. g. proslavili u Karlovcu 40. godišnjicu svoga ispita zrelosti, to bijaše god. 1863. Od tadašnjih djaka jesu na životu još četvorica, a izmedju tih dvojica naših odličnjaka. Muževi su to, koji zauzimlju danas visok družtveni položaj, i to gg. Matej Andrejević Trnovec, član najvišeg sudbenog i kosacionog stola u Beču, rodom Slovenac iz Gargara, izpod Sv. Gore u Goričkoj; Ivan Dr. Kalčić, c. k. štopski nadliečnik, vrlo čestit naš rodoljub, rodom iz Lipe u Istri; Mihovil Vanjković, zać. kanonik i župnik u Rakovici, Hrvat iz Rieke, te Nikola Sigović, kr. sudbeni viećnik u Gospiću. Svoju slavu proslaviše u Karlovcu iz štovanja i prijateljske ljubavi iz mladih djačkih godina spram saučeniku, za jednu godinu mladjemu u naucima, karlovčkom gradonačelniku g. dru. Banjavčiću.

Sastanak hrvatskih novinara. U subotu na 10. oktobra ov. g. biti će u Zagrebu prvi sastanak narodnih i naprednih novinara u Hrvatskoj. Razpored viećanja: 1. Narodni i napredni novinari hrvatski, srbski i slovenački. Izvješćuje dr. A. Radić. 2. Osnutak novinarskog družtva i pristup

k središnjemu savezu slavenskih novinara u Pragu. Izvješćuje Stjepan Radić. 3. Novinska (tehnička) i novinarska (staležka) organizacija. Izvješćuje dr. Milan Heimrl. 4. Orientacija k aktuelnim narodnim i političkim pitanjima. Izvješćuje Stjepan Radić. 5. Pokrajinsko novinstvo, njegove potrebe i dužnosti. Izvješćuje Peroslav Ljubić. 6. »Russkij kružok« ili »slavenski klub«. Izvješćuje Josip Pasarić. 7. Za uzpostavu porote. 8. O svezi s našim tiskom u Americi. Sastanak će biti u prostorijama »Obzorova« uredničtva, ugao Marovske i Gundulićeve ulice, I. kat. Započet će točno u 8 sati na večer i nastavit će se sutradan prema dogovoru. Za sazivače: dr. Milan Heimrl, glavni suradnik »Obzora«; Josip Pasarić, urednik »Obzora«; dr. Ante Radić, urednik »Doma«; Stjepan Radić, publicista; dr. Svetimir Korporić i dr. Milan Krištof, urednici »Hrvatskoga naroda«; Peroslav Ljubić, urednik »Podravca«.

Na oglas „Kapljice sv. Marka“ gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Plemenština (!?) talijanskih djaka. Prošli mjesec obdržavali su talijanski sveučilištni djaci Primorja u Trstu nastavak glasovite skupšline, koju su obdržavali u Pazinu i koja je onako žalostno svršila.

Na sastanku u Trstu bijaše izabran novi odbor „bezimenog“ družtva, komu postaviše na čelo kao predsjednika nekog Ivana Quarantotto, valjda rodom iz Istre. Novi predsjednik zahvalio se na odlikovanju iztaknuv, da je zadaća talijanskih djaka Istre, da potalijanče seljačko pučanstvo, t. j. seljake hrvatske i slovenske Istre.

Čudne ima nazore taj mladi talijanski gospodin o dužnostih i pozivu talijanskih djaka, koji nebi smjeli imati prečijeg posla nego dati se na potalijančenje našega seljaka. Mi smo do sada držali, da imadu talijanski sveučilištni djaci koju uzvišeniju zadaću, nego li je ona o raznarodjenju našega kmeta, ali eto mi se prevarismo.

Naši hrvatski i slovenski djaci u Istri imadu posve drugu zadaću, t. j. putiti, učili i osviešćivati našega seljaka, puštajuć talijanskim djakom, da oni uče i pute svoga kako najbolje znaju.

Hrvatska vjeresijska banka u Dubrovniku otvorila je svoju podružnicu u Zadru u krasno uredjenim prostorijama, koje su njoj na čast. Izvjesila je tamo i hrvatsku tablu, koja bode oči tamošnje talijanaše. Banka prima novac u svrhu ukamaćivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili ček račun; preuzima vrijednostne papire i ine vrjednote u pohranu; naplate, mjenice, naputnice i čekove; za našu državu i za inostranstvo daje predujmove na vrijednostne papire, zlatni i srebrni novac i robu; kupuje i prodaje vrijednostne papire i vrijednote; Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone te nabavlja nove kuponske arke; provadja osiguranja proti tečajnom gubitku izdrijebanih srećaka i zadužnica, obavlja vinkulaciju i devinkulaciju svih vrsti vrijednostnih papira, polaže vojničkoženidbene i sve druge jamčevine; izvršuje izplate te izdaje kreditna pisma; eskomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednostnih papira, prodaje promese za sva vučenja; obavlja bezplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasijecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado ustmeno i pismeno sama podružnica, koju toplo preporučamo.

Što je sa parobrom „Klek“? Vlastnik parobroda „Klek“, ugarsko-hrvatsko parobrodarsko družtvo na Rieci proglasilo je kao izgubljen parobrod „Klek“ komu, kako smo nedavno javili nema glasa već od 10. julija o. g. Naravno da su s parobrodom nastradali svi oni, koji su se na njemu nalazili odnosno tri kapetana, četiri strojovodje i dvadset i tri mornara, te putnici, ako ih je slučajno bilo na parobrodu, pošto je ovaj bio t. z. cargo-boat (teretni parobrod). Na „Kleku“ je bio zapovjednik kap. Andrija Šeptić; drugi kapetan Mate Švrljuga, treći kapetan G. Ugarković. Prvi je strojovodja bio C. Demarchi, drugi A. Garimberti, treći A. Candido, četvrti A. Tuhtan. Svi ovi častnici kao i ostali mornari bili su većinom Riečani ili iz bližih mjesta hrvatskog primorja.

Sada čitamo u listovih, da se je spasila momčad jednog francezkog parobroda, koji je plovio istim pravce sa „Klekom“, te se je opet porodila nada, da se možda nije izgubila momčad nesretnog „Kleka“.

Izgubljen brod. Dne 27. pr. mjeseca nasukala se je austro-ugarska jedrenjača »Blandina P.« blizu rta Haitiecu-a te je nakon kratkog vremena potonula. Svi mornari, koji su većim diejom iz Rieke i okolice, spašeni su. »Blandina P.« putovala je iz Rio Janeira i bila je dne 8. pr. mj. u Barbadosu. Brodom je zapovjedao kapetan Rožmanić, također iz Primorja. Jedrenjača je na Rieci sagradjena g. 1876., te je imala 791 tonu čista registra, bila je duga 50·64 metra, visoka 9·74 metra i široka 6·15 metara.

Iz Ljubljane dolazi nam tužna viest, da je tamo preminuo nakon dulje bolesti providjen svetotajstvi slovenski rodoljub g. Jenko Šumi, c. kr. carinarski nadkontrolor, koji je služio dugi niz godina u Trstu, više godina u Istri i koji je stojao u prijateljskom savezu s mnogimi našimi rodoljubi. Vriednomu pokojniku bila lahka domaća gruda a njegovoj svojti naše iskreno saučešće!

C. kr. financijalno ravnateljstvo u Trstu upozoruje sve one, koji uživaju kakovu plaću ili mirovinu u iznosu preko 1200 kruna, da predadu svako godine poreznoj oblasti prijavu s podatcima njihovog imena, prebivališta i zanimanja te iznosa i vrsti dohodaka izplaćenih u prošloj godini.

Isto ravnateljstvo poziv lje kuće-posjednike ili njihove zamjenike, da predlože poreznoj oblasti u roku koji odredi financijalna pokrajinska oblast izkaz svih u kući stanujućih osoba redovito po stanovima, odnosno dućanima, kod kuće pako u najam danih naznačivši najam i eventualne podnajmodavce po imenu i značaju.

Formulari za prijave mogu se bezplatno dobiti kod nadležnih poreznih oblasti prve molbe (dakle u Trstu sa okolišnim općinama kod c. kr. porezne uprave u Trstu, Gorici-Gradiški te u Istri kod nadležnih poglavarstva).

Kaznene odredbe, ako se učini krivih prijava ili ako se prija propuste predati, sadržane su u §§ 240, 241, 243 br. 6. i 244 zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220.

Usrdna molba. Prigodom strahovite ovogodišnje katastrofe u Travniku, požarom bi oštećena i kuća katoličke crkve tako, da je skroz porušena. Na istom bi se mjestu morao sagraditi novi župni stan, pošto katolički župnik stanuje u skroz trošnoj turskoj kućici. Sredstava neima nikakovih. Ako bi se dakla smilovala koja plemenita duša, te lih d ovu svrhu svoj milodar doprinieti hotjela, umoljava se, da ga pošalje izravno na katol. župni ured u Travnik, koji je na to ovlašten dozvolom preč. ordinarijata broj 796 od 18./9. 1903. i koj će svojedobno milodare u javnosti izkazati, te račun položiti. U Travniku, dne 25. rujna 1903. Katolički župni ured. Stanko Šalković, župnik.

Smrt proroka vremena Rudolfa Falba. Prošli tjedan umro je u Berlinu glasoviti prorok vremena g. Rudolf Falb. Falb se je rodio 13. travnja god. 1838. u Gracu, te je bio zaredjen za svećenika. Služio je kao kapelan u Hitzendorfu i napokon je bio imenovan profesorom vjeroučiteljem na trgovačkoj akademiji u Berlinu. Tu se je upoznao s Roseggerom s kojim je najviše drugovao. God. 1872. izstupio je iz sveze katoličke crkve i prešao na protestansku vjeru. God. 1868. počeo je izdavati astronomski list »Sirius«, koji je bio mnogo čitan. God. 1877. do 1880. putovao je Falb u znanstvene svrhe po cieloj Americi. Kad se je vratio u domovinu, predavao je po cieloj Europi o vulkanskoj teoriji i o »kritičnim danima«, koji su toliko pozornosti na sebe obratili. Godine 1880. predavao u Zagrebu o potresu. Falb je uživao u čitavom svietu ogromnu popularnost.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Uplatiše nadalje pristupninu i jedan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Konsumno družtvo u Medulinu.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. Niko Murljačić. I. Binney St Boston Mass. Po želji upisasmo Vas medju predplatnike od 1./10. 1902. napred. List zapada K 6·56 godišnje te se preporučamo za predplatu — N. N. Sv. Petar: Sastavak o „kozi“ u budućem broju. — Izvješće o skupštini „Dj. prip. dr.“ donieti ćemo također u budućem broju.

U ime predplate priposlaše do 7. septembra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Hrvatska Čitaonica, Petrinja. Narodni Dom, Bakar. Hrvatska Čitaonica, Crikvenica. Bunc Ivan, Pazin. Zumin dr. Eduard, Kopar. Gradj. Čitaonica, Osiek, g. grad. Cvelić Josip, Bregenz. Narodna Čitaonica, Jaska. Filipčić Juraj, Pazin. Ivančić Marija, Rieka. Prodan Silvestar, Vodnjan. Zalaznik Drag., Kanfanar. Sileny Vjek., Hum, Roč. Buretić Jakov, Boljun. Filinić A., Poljica. Kinkela Vjek., Žminj. Medvedić Luka, Klana. Ujčić Mate, Sv. Petar u Šumi. Sedmak Jakov, Krš. Zamlić Vinko, Volosko. Cetina Ivan, Breza.

Oglas.

Daje se na sveobće znanje, da će se u utorak, dne 13. ov. mj. u 10 sati prije podne obdržavati **javna dražba glede zakupa jedino zidarske radnje novogradnje crkve u Pregari.**

Crkva će biti duga 26 m, široka 9 m, i visoka 10 m. Debljina zidova 80 cm, samo kod sakristije 50 cm. koja je duga 4·30 m, široka 4 m, a visoka 8·60 m.

Ponude pismene ili ustmene imadu se do 10 sati urečenog dana podnieti.

Uvjeti kao i nacrti mogu se u vrijeme uredovnih sati u ovome uredu uvidjeti.

Glavarstvo občine
Buzet, 2. oktobra 1903.
Načelnik:
A. KLARIĆ v. r.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i **svakovrstnim naravnim vinom** neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izliečе svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjuju nadunavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male glist-, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liečе sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti materničі i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Sloga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tuce (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehomu potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Zaplienjeno

Tko su oni?

U proljeću i jeseni stanu naša inače mirna sela obilaziti strani ljudi, obično teretom na ledjima i rukama, ili koji hoće da se pokaže nešto gospodski, dadu stvari nositi od kakva dječaka ili bezposlena čovjeka iz sela i tad obilaze od kuće do kuće, nudjajuć i hvaloć svoju putujuću trgovinu. Kad vidim takove ljude, odmah se sjetim i ptica selica, koje takodjer projećem i jeseni prelaze preko gora i polja, rieka i mora trpeć uz put u stranom kraju ne samo nepogode vremena, nego i glad i žedju, pa mi se smile i ptice i ljudi.

Osobito se to čuvstvo samilosti u meni budi na pogled tih putnika odkad pred nekoliko godina došao jedan oko tri sata poslie podne k meni, nudjao mi i nudjao razne stvari dok se napokon sklonuh i kupih mu nešto. Primiv od mene novac, napuniše mu se od radosti suzama oči i poljubiv novac rekao, da mu to prva prodaja iza tolika lutanja; vidjelo se na njemu da je umoran i gladan, izgledao dobričina, premda su često takovi varalice.

Prošlog proljeća došao jedan od tih putujućih trgovaca u selo N. Prespavao noć, izšetao iz sela sam bez svoje trgovine, jedno da upozna mjesto a drugo znade on već iz prakse, da ženice imadu jutrom najviše posla, te ne će ni da pogledaju stvari, a česa oči ne vide, to ni srce ne poželi, mislio on. Kad mu već bilo šetnje dosta, sjedne na kamen pred ulazom u selo i stao motriti prolaznike. Izpred njega prolazilo ljudi najviše iz sela, nu ovi niesu na se svraćali njegovu pozornost, motrio je on više ljude, koji u selo ulazili. Išli su: po jedan, po dva, po tri i više njih u skupu, a dolazili po raznim stazama i putevima, koji su se pred njegovim vidikom sticali. Vrieme bilo kišovito, putevi puni blata, što su im i postoli svjedočili i prevrnuti okrajci nogavica kano i podignute suknje gospodja i gospojica; svi su bili gradski odjeveni, osobito mladje sve po modi; no većina lica blieda, očijuh ukopanih, reć bi iz zatvora idu, tim više sudi tako, jer čuje izprekidane rieči „paragraf“ — „paragraf.“ No, ta bića, ta lica premda su nekako slaba izgleda, ipak imadu nešto dobra, plemenita na sebi, pače nekako su oduševljeni i idu napried ko da idu nekom cilju, koj ih oduševljuje, gdje će nešto liepo vidjeti, čuti, dobiti. Činilo mu se, ko da spadaju nekoj družbi, vojsci, koja mjesto da se bori na otvorenom polju, bila je pridržana u zatvorenom prostoru, gdje se je valjda oskudievalo koječim a najviše čistim zrakom. Da, misliv: to su nekakvi borci, ali te ženske? I one isto oduševljeno stalnim korakom stupaju, vidi se, ne rastu im putem ruže, ne, i te naučne su boriti se i idu valjda da se i sad zajednički bore.

Mislio, a nešto i pogodio, no ipak pitao se: tko su, tko su?

Pogodio da, borci su, al čudni borci. Bore se oni, ruše ogromni zid, koj dieli tminu od svietla. Bore se, ruše zid, al ne zajednički u velikom broju. Podieljeni su: Gdjegod pram velikom tvrdom zidu sve od samog stanca kamena postavljen je samo jedan borac, rekao bi, ludo je, da taj jedan bez pomoći drugoga hoće da sruši tu stienu, no on sjeguran svoje snage radi i radi, obazre se samo kadkad na one, koji dolaze oko njega ne da mu pomognu, nego da ga sustavljaju u radu, da ga zlostavljaju i bodu ko ose, i tad njegov inače vedri duh hoće da klone, sile mu malakšu, no prene se, okreno svojim mučiteljem ledja, pa još jače radi i radi.

Dalje od njega uz isto takovu stienu opet borac i uz njega nejako žensko biće, opremljeno istim oružjem ko njezin drug, rekao bi, ta će ipak svakako klonuti, slabe bome pomoći njenom drugu rada. Varate se. Ne klone, ne, ona toli spretno i okretno rabi oružje da u radu ni malo ne zaostaje, za svojim čilim i jakim drugom. Dalje od ovih opet su jedan ili dva borca, uz njih dvie ili tri drugarice. I tu svak radi i radi i ne možeš spoznati, tko je jači, da li onaj veliki i krepki čovjek il pak njegov drug, il drugarica koja malašna i slabašna tiela.

Zid je velik i dug. Čudno, gdje je zid deblji i jači tu je samo jedan radnik, dalje gdje zid tanji, kamenje manje i gdje ne vidiš na okupu 6, 8, 12 boraca, tu je zid najmekši, najlaglje se ruši — koliko li tu imadu manje truda, manje rada nego li gdje je jedan sam, 2 il 3.

Rad njihov biva nagradjen, plaćen, pa tako će valjda on prvi imati najveću plaću, oni posljednji najmanju. Varaš se, obratno biva: tko više radi i mučniji posao ima, taj ima manju plaću, ženske pak, koje ni u čem ne zaostaju za svojim drugovima, zapostavljene su, s njima se postupa kao s nižim stvorovima.

No čemu taj posao, gdje je taj zid, za koga to rade?

Borci okruženi su sliepom djecom, no ne tjelesno sliepom, jer oči imadu liepe, bistre ko more u kojim se zrcali vesela bezbrižna duša. Al ipak ne vide, do njihovih očiju ne dopire ono čarobno svietlo, koje se krije iza onog zida, pa zato njihova se majka domovina pobrinula, potražila radnike, borce, koji ruše zid tmine, preko kojeg onda silazi čarobna svietlost, koja otvara oči njihove duše. Zid se ruši i ruši, tmine nestaje a bajna svietlost obasjava sve više mališe, koji na okupu oko boraca nestrpljivo čekaju i veselo klićuć razidju se tad po božjoj prirodi. Borci tad odahnu i traže gdje da se odmore, te opet saberu snage za dalnji rad.

Ne predje dugo, opet se oko njih sakupili mališi željni i potrebni svietla. Započme isti rad, borba sa zidom tmine, koj u vrieme odmora opeta narasao velik, jak i čvrst, i tako od godine do godine biva: zid se ruši, opet se podiže, djeca dolaze i odlaze, borci se oduševljuju, al napokon i njihove tjelesne sile malakšu, pa se sruše izpod zida, ili u vrieme odmora zaklope za uviek oči, a njih zamiene opet drugi.

Tko su borci, sliepa dječica itd., čitaoc bit će odgonetnuo, no onaj putnik toga nije znao, pa se uputio bližnjoj kući i pitao: „Tko su oni?“ — „Učitelji i učiteljice — odgovoriše mu — imadu ovdje skupštinu“. Šuteć promatrao zadnje četvero, što izpred njega odmaklo: jedan visok, mršav i nekako slab, drugi debeo, na oko zdrav i jak, no boja lica govorila drugčije, i dvie učiteljice, jedna malašna i slaba izgleda, a druga za čudo velika, krepka, biela i crvena ko ruža. Uza sve to taj dobroćudni čovjek (bio slučajno Talijan) s uzdahom reče: „Poveri martiri“. (Siromašni mučenici).

Bieda bie tu najbolje razumije.

Istranka.

Natječaj.

Razpisuje se natječaj za jednu štipendiju iz jubilarne štipendijske zaklade Buzetske Frana Josipa I., u iznosu od godišnjih 200 kruna plativih u dva šestmjesečna obroka, i to prvi računajuć od 1. oktobra t. g. i aprila dojduće godine i tako u naprvo.

Pravo na uživanje štipendije imaju siromašniji, marljiviji i bolji djaci na srednjim ili višim školama, koji pripadaju ovoj mjestnoj občini. Komu je jednom štipendija bila podieljena, uživa ju dok svrši nauke pa i u godini jednogodišnje dobrovoljačke vojničke službe, a gubi ju postignućem besplatnog mjesta u kojem zavodu, ili drugog štipendija, te slabim napredkom tako, da izgubi školsku godinu i slabim moralnim ponašanjem.

Tko bi htio postignuti štipendiju, neka na podpisanoga podnese do 20. novembra t. g. molbu, podkrepljenu sa svjedočbom siromaštva, ćudorednog ponašanja, školskoga napredka u minulom tečaju i neka nevede ako uživa koju drugu štipendiju.

Uprava jubilarne štipendijske zaklade Buzetske Frana Josipa I.

Buzet, dne 8. oktobra 1903.

Anton Kalac
nadžupnik.

Oglas natječaja.

Br. 1041.

Otvara se natječaj za mjesto tajnika-blagajnika za občinu Mošćenice sa godišnjom plaćom od 1200 kruna, plativih u mjesečnih obrocih.

Molbe sa prilozi, dokazujućimi sposobnost za gori rečenu službu, neka se podnesu pišućemu do 31. t. mj.

Glavarstvo občine

Mošćenice, dne 10. oktobra 1903.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj oklopni šanno zajedno sa privjesom. Parižki sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie“.
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par pravo srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuća prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih draguljarskih stvari badava i franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Važno za svakoga!

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako velč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Kapljice sv. Marka, ZAGREB. Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove [illegible] i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za [illegible] i unutarnju porabu. Osobito odstranjuju [illegible] glavobolju. [illegible] kod ljekarne. Zagreb. [illegible] kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb,** Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka. naslovom: Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg [illegible] — Novac neka se šalje naprvo ili pouzećem. — [illegible] — Cjena je sljedeća i to franko [illegible] (24 boč.) 8 K. 3 tucata (36 boč.) 11 K. 4 tucata [illegible] — Posjedujem tisuće i tisuće priznanica [illegible] **kapljice sv. Marka** [illegible] [illegible] Ilija Manić, opančar; [illegible]

Gradska ljekarna, Zagreb.

Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB. Gornji grad. Markov trg.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marcuzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuja zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½%, kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uloženo iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

k središnjemu savezu slavenskih novinara u Pragu. Izvješćuje Stjepan Radić. 3. Novinska (tehnička) i novinarska (staležka) organizacija. Izvješćuje dr. Milan Heimrl. 4. Orientacija k aktuelnim narodnim i političkim pitanjima. Izvješćuje Stjepan Radić. 5. Pokrajinsko novinstvo, njegove potrebe i dužnosti. Izvješćuje Peroslav Ljubić. 6. »Russkij kružok« ili »slavenski klub«. Izvješćuje Josip Pasarić. 7. Za uzpostavu porote. 8. O svezi s našim tiskom u Americi. Sastanak će biti u prostorijama »Obzorova« uredničtva, ugao Marovske i Gundulićeve ulice, I. kat. Započet će točno u 8 sati na večer i nastavit će se sutradan prema dogovoru. Za sazivače: dr. Milan Heimrl, glavni suradnik »Obzora«; Josip Pasarić, urednik »Obzora«; dr. Ante Radić, urednik »Doma«; Stjepan Radić, publicista; dr. Svetimir Korporić i dr. Milan Krištof, urednici »Hrvatskoga naroda«; Peroslav Ljubić, urednik »Podravca«.

Na oglas „Kapljice sv. Marka“ gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Plemenština (!?) talijanskih djaka. Prošli mjesec obdržavali su talijanski sveučilištni djaci Primorja u Trstu nastavak glasovite skupšline, koju su obdržavali u Pazinu i koja je onako žalostno svršila.

Na sastanku u Trstu bijaše izabran novi odbor „bezimenog“ družtva, komu postaviše na čelo kao predsjednika nekog Ivana Quarantotto, valjda rodom iz Istre. Novi predsjednik zahvalio se na odlikovanju iztaknuv, da je zadaća talijanskih djaka Istre, da potalijanče seljačko pučanstvo, t. j. seljake hrvatske i slovenske Istre.

Čudne ima nazore taj mladi talijanski gospodin o dužnostih i pozivu talijanskih djaka, koji nebi smjeli imati prečijeg posla nego dati se na potalijančenje našega seljaka. Mi smo do sada držali, da imadu talijanski sveučilištni djaci koju uzvišeniju zadaću, nego li je ona o raznarodjenju našega kmeta, ali eto mi se prevarismo.

Naši hrvatski i slovenski djaci u Istri imadu posve drugu zadaću, t. j. putiti, učiti i osviešćivati našega seljaka, puštajuć talijanskim djakom, da oni uče i pute svoga kako najbolje znaju.

Hrvatska vjeresijska banka u Dubrovniku otvorila je svoju podružnicu u Zadru u krasno uredjenim prostorijama, koje su njoj na čast. Izvjesila je tamo i hrvatsku tablu, koja bode oči tamošnje talijanaše. Banka prima novac u svrhu ukamaćivanja na uložnice i blagajničke doznačnice, te uz potvrde na tekući ili ček račun; preuzima vrijednostne papire i ine vrjednote u pohranu; naplate, mjenice, naputnice i čekove; za našu državu i za inostranstvo daje predujmove na vrijednostne papire, zlatni i srebrni novac i robu; kupuje i prodaje vrijednostne papire i vrijednote; Unovčuje izvučene srećke, zadužnice i dospjele kupone te nabavlja nove kuponske arke; provadja osiguranja proti tečajnom gubitku iždrijebanih srećaka i zadužnica, obavlja vinkulaciju i devinkulaciju svih vrsti vrijednostnih papira, polaže vojničkoženidbene i sve druge jamčevine; izvršuje izplate te izdaje kreditna pisma; eskomptira mjenice, naputnice i kupone vrijednostnih papira, prodaje promese za sva vučenja; obavlja bezplatno reviziju svih srećaka naše države i drugih u njoj dozvoljenih. Osim toga obavljat će i sve ostale transakcije, koje zasijecaju u bankovnu struku, uz najpovoljnije uvjete. Sve potanje obavijesti daje rado ustmeno i pismeno sama podružnica, koju toplo preporučamo.

Što je sa parobrom „Klek“? Vlastnik parobroda „Klek“, ugarsko-hrvatsko parobrodarsko družtvo na Rieci proglasilo je kao izgubljen parobrod „Klek“ komu, kako smo nedavno javili neima glasa već od 10. julija o. g. Naravno da su s parobrodom nastradali svi oni, koji su se na njemu nalazili odnosno tri kapetana, četiri strojovodje i dvadet i tri mornara, te putnici, ako ih je slučajno bilo na parobrodu, pošto je ovaj bio t. z. cargo-boat (teretni parobrod). Na „Kleku“ je bio zapovjednik kap. Andrija Šeptić; drugi kapetan Mate Švrljuga, treći kapetan G. Ugarković. Prvi je strojovodja bio C. Demarchi, drugi A. Garimberti, treći A. Candido, četvrti A. Tuhtan. Svi ovi častnici kao i ostari mornari bili su većinom Riečani ili iz bližih mjesta hrvatskog primorja.

Sada čitamo u listovih, da se je spasila momčad jednog francezkog parobroda, koji je plovio istim pravce ša „Klekom“, te se je opet porodila nada, da se možda nije izgubila momčad nesretnog „Kleka“.

Izgubljen brod. Dne 27. pr. mjeseca nasukala se je austro-ugarska jedrenjača »Blandina P.« blizu rta Haitieeu-a te je nakon kratkog vremena potonula. Svi mornari, koji su većim diejom iz Rieke i okolice, spašeni su. »Blandina P.« putovala je iz Rio Janeira i bila je dne 8. pr. mj. u Barbadosu. Brodom je zapovidao kapetan Rožmanić, takodjer iz Primorja. Jedrenjača je na Rieci sagradjena g. 1876., te je imala 791 tonu čista registra, bila je duga 50·64 metra, visoka 9·74 metra i široka 6·15 metara.

Iz Ljubljane dolazi nam tužna viest, da je tamo preminuo nakon dulje bolesti providjen svetotajstvi slovenski rodoljub g. Jenko Šumi, c. kr. carinarski nadkontrolor, koji je služio dugi niz godina u Trstu, više godina u Istri i koji je stojao u prijateljskom savezu s mnogimi našimi rodoljubi. Vriednomu pokojniku bila lahka domaća gruda a njegovoj svojti naše iskreno saučešće!

C. kr. finanelјalno ravnateljstvo u Trstu upozoruje sve one, koji uživaju kakovu plaću ili mirovinu u iznosu preko 1200 kruna, da predadu svako godine poreznoj oblasti prijavu s podatcima njihovog imena, prebivališta i zanimanja te iznosa i vrsti dohodaka izplaćenih u prošloj godini.

Isto ravnateljstvo pozivlje kuće-posjednike ili njihove zamjenike, da predlože poreznoj oblasti u roku koji odredi finančijalna pokrajinska oblast izkaz svih u kući stanujućih osoba redovito po stanovima, odnosno dućanima, kod kuće pako u najam danih naznačivši najam i eventualne podnajmodavce po imenu i značaju.

Formulari za prijave mogu se bezplatno dobiti kod nadležnih poreznih oblasti prve molbe (dakle u Trstu sa okolišnim občinama kod c. kr. porezne uprave u Trstu, Gorici-Gradiški te u Istri kod nadležnih poglavarstva).

Kaznene odredbe, ako se učini krivih prijava ili ako se prija propuste predati, sadržane su u §§ 240, 241, 243 br. 6. i 244 zakona 25. oktobra 1896. l. d. z. br. 220.

Usrdna molba. Prigodom strahovite ovogodišnje katastrofe u Travniku, požarom bi oštećena i kuća katoličke crkve tako, da je skroz porušena. Na istom bi se mjestu morao sagraditi novi župni stan, pošto katolički župnik stanuje u skroz trošnoj turskoj kućici. Sredstava neima nikakovih. Ako bi se dakla smilovala koja plemenita duša, te lih d ovu svrhu svoj milodar doprinieti hotjela, umoljava se, da ga pošalje izravno na katol. župni ured u Travnik, koji je na to ovlašten dozvolom preč. ordinarijata broj 796 od 18./9. 1903. i koj će svojedobno milodare u javnosti izkazati, te račun položiti. U Travniku, dne 25. rujna 1903. Katolički župni ured. Stanko Šalković, župnik.

Zaplienjeno

Smrt proroka vremena Rudolfa Falba. Prošli tjedan umro je u Berlinu glasoviti prorok vremena g. Rudolf Falb. Falb se je rodio 13. travnja god. 1838. u Gracu, te je bio zaredjen za svećenika. Služio je kao kapelan u Hitzendorfu i napokon je bio imenovan profesorom vjeroučiteljem na trgovačkoj akademiji u Berlinu. Tu se je upoznao s Roseggerom s kojim je najviše drugovao. God. 1872. izstupio je iz sveze katoličke crkve i prešao na protestansku vjeru. God. 1868. počeo je izdavati astronomski list »Sirius«, koji je bio mnogo čitan. God. 1877. do 1880. putovao je Falb u znanstvene svrhe po cieloj Americi. Kad se je vratio u domovinu, predavao je po cieloj Europi o vulkanskoj teoriji i o »kritičnim danima«, koji su toliko pozornosti na sebe obratili. Godine 1880. predavao u Zagrebu o potresu. Falb je uživao u čitavom svietu ogromnu popularnost.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Uplatiše nadalje pristupninu i jedan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Konsumno družtvo u Medulinu.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. Niko Murljačić. I. Binney St Boston Mass. Po želji upisasmo Vas medju predplatnike od 1./10. 1902. napred. List zapada K 6·50 godišnje to se preporučamo za predplatu — N. N. Sv. Petar: Sastavak o „kozi“ u budućem broju. — Izviešće o skupštini „Dj. prip. dr.“ donieti ćemo također u budućem broju.

U ime predplate priposlaše do 7. septembra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Hrvatska Čitaonica, Petrinja. Narodni Dom, Bakar. Hrvatska Čitaonica, Crikvenica. Bunc Ivan, Pazin. Zumin dr. Eduard, Kopar. Gradj. Čitaonica, Osiek, g. grad. Cvelić Josip, Bregenz. Narodna Čitaonica, Jaska. Filipčić Juraj, Pazin. Ivančić Marija, Ricka. Prodan Silvestar, Vodnjan. Zalaznik Drag., Kanfanar. Šileny Vjek., Hum, Roč. Buretić Jakov, Boljun. Filinić A., Poljica. Kinkela Vjek., Žminj. Medvedić Luka, Klana. Ujčić Mate, Sv. Petar u Šumi. Sedmak Jakov, Krš. Zamlić Vinko, Volosko. Cetina Ivan, Breza.

Oglas.

Daje se na sveobće znanje, da će se u utorak, dne 13. ov. mj. u 10 sati prije podne obdržavati **javna dražba glede zakupa jedino zidarske radnje novogradnje crkve u Pregari.**

Crkva će biti duga 26 m, široka 9 m, i visoka 10 m. Debljina zidova 80 cm, samo kod sakristije 50 cm, koja je duga 4·30 m, široka 4 m, a visoka 8·60 m.

Ponude pismene ili ustmene imadu se do 10 sati urečenog dana podnieti.

Uvjeti kao i nacrli mogu se u vrijeme uredovnih sati u ovome uredu uvidjeti.

Glavarstvo občine

Buzet, 2. oktobra 1903.

Načelnik:

A. KLARIĆ v. r.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim **naravnim vinom** neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marzana br. 7.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i unutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izliečе svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izhacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liečе sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i mudronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod nasłovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.**

— Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku pošlu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K.

— Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ordje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehomu potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravišе: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kisulj, kr. nadlogar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Tko su oni?

U proljeću i jeseni stanu naša inače mirna sela obilaziti strani ljudi, obično teretom na ledjima i rukama, ili koji hoće da se pokaže nešto gospodski, dadu stvari nositi od kakva dječaka ili bezposlena čovjeka iz sela i tad obilaze od kuće do kuće, nudjajuć i hvaloć svoju putujuću trgovinu. Kad vidim takove ljude, odmah se sjetim i ptica selica, koje takodjer projećem i jeseni prelaze preko gora i polja, rieka i mora trpeć uz put u stranom kraju ne samo nepogode vremena, nego i glad i žedju, pa mi se smile i ptice i ljudi.

Osobito se to čuvstvo samilosti u meni budi na pogled tih putnika odkad pred nekoliko godina došao jedan oko tri sata poslie podne k meni, nudjao mi i nudjao razne stvari dok se napokon sklonuh i kupih mu nešto. Primiv od mene novac, napuniše mu se od radosti suzama oči i poljubiv novac rekao, da mu to prva prodaja iza tolika lutanja; vidjelo se na njemu da je umoran i gladan, izgledao dobričina, premda su često takovi varalice.

Prošlog proljeća došao jedan od tih putujućih trgovaca u selo N. Prespavao noć, izšetao iz sela sam bez svoje trgovine, jedno da upozna mjesto a drugo poznade on već iz prakse, da ženice imadu jutrom najviše posla, te ne će ni da pogledaju stvari, a česa oči ne vide, to ni srce ne poželi, mislio on. Kad mu već bilo šetnje dosta, sjedne na kamen pred ulazom u selo i stao motriti prolaznike. Izpred njega prolazilo ljudi najviše iz sela, nu ovi niesu na se svraćali njegovu pozornost, motrio je on više ljude, koji u selo ulazili. Išli su: po jedan, po dva, po tri i više njih u skupu, a dolazili po raznim stazama i putevima, koji su se pred njegovim vidikom sticali. Vrieme bilo kišovito, putevi puni blata, što su im i postoli svjedočili i prevrnuti okrajci nogavica kano i podignute sukoje gospodja i gospojica; svi su bili gradski odjeveni, osobito mladje sve po modi; no većina lica blieda, očijuh ukopanih, reć bi iz zatvora idu, tim više sudi tako, jer čuje izprekidane rieči „paragraf“ — „paragraf.“ No, ta bića, ta lica premda su nekako slaba izgleda, ipak imadu nešto dobra, plemenita na sebi, pače nekako su oduševljeni i idu napried ko da idu nekom cilju, koj ih oduševljuje, gdje će nešto liepo vidjeti, čuti, dobiti. Činilo mu se, ko da spadaju nekoj družbi, vojsci, koja mjesto da se bori na otvorenom polju, bila je pridržana u zatvorenom prostoru, gdje se je valjda oskudievalo koječim a najviše čistim zrakom. Da, misliv: to su nekakvi borci, ali te ženske? I one isto oduševljeno stalnim korakom stupaju, vidi se, ne rastu im putem ruže, ne, i te naučne su boriti se i idu valjda da se i sad zajednički bore.

Mislio, a nešto i pogodio, no ipak pitao se: tko su, tko su?

Pogodio da, borci su, al čudni borci. Bore se oni, ruše ogromni zid, koj dieli tminu od svietla. Bore se, ruše zid, al ne zajednički u velikom broju. Podieljeni su: Gdjegod pram velikom tvrdom zidu sve od samog stanca kamena postavljen je samo jedan borac, rekao bi, ludo je, da taj jedan bez pomoći drugoga hoće da sruši tu stienu, no on sjeguran svoje snage radi i radi, obazre se samo kadkad na one, koji dolaze oko njega ne da mu pomognu, nego da ga sustavljaju u radu, da ga zlostavljaju i bodu ko ose, i tad njegov inače vedri duh hoće da klone, sile mu malakšu, no prene se, okrene svojim mučiteljem ledja, pa još jače radi i radi.

Dalje od njega uz isto takovu stienu opet borac i uz njega nejako žensko biće, opremljeno istim oružjem ko njezin drug, rekao bi, ta će ipak svakako klonuti, slabe bome pomoći njenom drugu rada. Varate se. Ne klone, ne, ona toli spretno i okretno rabi oružje da u radu ni malo ne zaostaje za svojim čilim i jakim drugom. Dalje od ovih opet su jedan ili dva borca, uz njih dvie ili tri drugarice. I tu svak radi i radi i ne možeš spoznati, tko je jači, da li onaj veliki i krepki čovjek il pak njegov drug, il drugarica koja malašna i slabašna tiela.

Zid je velik i dug. Čudno, gdje je zid deblji i jači tu je samo jedan radnik, dalje gdje zid tanji, kamenje manje i gdje ne vidiš na okupu 6, 8, 12 boraca, tu je zid najmekši, najlaglje se ruši — koliko li tu imadu manje truda, manje rada nego li gdje je jedan sam, 2 il 3.

Rad njihov biva nagradjen, plaćen, pa tako će valjda on prvi imati najveću plaću, oni posledniji najmanju. Varaš se, obratno biva: tko više radi i mnčniji posao ima, taj ima manju plaću, ženske pak, koje ni u čem ne zaostaju za svojim drugovima, zapostavljene su, s njima se postupa kao s nižim stvorovima.

No čemu taj posao, gdje je taj zid, za koga to rade?

Borci okruženi su sliepom djecom, no ne tjelesno sliepom, jer oči imadu liepe, bistre ko more u kojim se zrcali vesela bezbrižna duša. Al ipak ne vide, do njihovih očiju ne dopire ono čarobno svietlo, koje se krije iza onog zida, pa zato njihova se majka domovina pobrinula, potražila radnike, borce, koji ruše zid tmine, preko kojeg onda silazi čarobna svietlost, koja otvara oči njihove duše. Zid se ruši i ruši, tmine nestaje a bajna svietlost obasjava sve više mališe, koji na okupu oko boraca nestrpljivo čekaju i veselo kličuć razidju se tad po božjoj prirodi. Borci tad odahnu i traže gdje da se odmore, te opet saberu snage za dalnji rad.

Ne predje dugo, opet se oko njih sakupili mališi željni i potrebni svietla. Započme isti rad, borba sa zidom tmine, koj u vrieme odmora opeta narasao velik, jak i čvršt, i tako od godine do godine biva; zid se ruši, opet se podiže, djeca dolaze i odlaze, borci se oduševljuju, al napokon i njihove tjelesne sile malakšu, pa se sruše izpod zida, ili u vrieme odmora zaklope za uviek oči, a njih zamiene opet drugi.

Tko su borci, sliepa dječica itd., čitaoc bit će odgonetnuo, no onaj putnik toga nije znao, pa se uputio bližnjoj kući i pitao: „Tko su oni?“ — „Učitelji i učiteljice — odgovoriše mu — imadu ovdje skupštinu“. Šuteć promatrao zadnje četvero, što izpred njega odmaklo: jedan visok, mršav i nekako slab, drugi debeo, na oko zdrav i jak, no boja lica govorila drugčije, i dvie učiteljice, jedna malašna i slaba izgleda, a druga za čudo velika, krepka, biela i crvena ko ruža. Uza sve to taj dobroćudni čovjek (bio slučajno Talijan) s uzdahom reče: „Poveri martiri“. (Siromašni mučenici).

Bieda bie tu najbolje razumije.

Istranka.

Br. 1041.

Oglas natječaja.

Otvara se natječaj za mjesto tajnika-blagajnika za občinu Mošćenice sa godišnjom plaćom od 1200 kruna, plativih u mjesečnih obrocih.

Molbe sa prilozi, dokazujućimi sposobnost za gori rečenu službu, neka se podnesu pišućemu do 31. t. mj.

Glavarstvo občine

Mošćenice, dne 10. oktobra 1903.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Natječaj.

Razpisuje se natječaj za jednu štipendiju iz jubilarne štipendijske zaklade Buzetske Frana Josipa I., u iznosu od godišnjih 200 kruna plativih u dva šestmjesečna obroka, i to prvi računajuć od 1. oktobra t. g. i aprila dojduće godine i tako u naprvo.

Pravo na uživanje štipendije imaju siromašniji, marljiviji i bolji djaci na srednjim ili višim školama, koji pripadaju ovoj mjestnoj občini. Komu je jednom štipendija bila podieljena, uživa ju dok svrši nauke pa i u godini jednogodišnje dobrovoljačke vojničke službe, a gubi ju postignućem besplatnog mjesta u kojem zavodu, ili drugog štipendija, te slabim napredkom tako, da izgubi školsku godinu i slabim moralnim ponašanjem.

Tko bi htio postignuti štipendiju, neka na podpisanoga podnese do 20. novembra t. g. molbu, podkrepljenu sa svjedočbom siromaštva, ćudorednog ponašanja, školskoga napredka u minulom tečaju i neka navede ako uživa koju drugu štipendiju.

Uprava jubilarne štipendijske zaklade Buzetske Frana Josipa I.

Buzet, dne 8. oktobra 1903.

Anton Kalac
nadžupnik.

VAŽNO ZA SVAKOGA!

Razprodaja!

Uz nečuveno jeftine ciene za ciglih 2 for. 95 nvč. može se dobiti krasna garnitura sastojeća iz 14 dragocienih nakitnih predmeta;
1 elegantni goldin ili nikalj oklopni lanac zajedno sa privjeskom. Pariški sistem.
1 goldin-igla za kravate sa imitiranimi briljantima.
1 par pozlaćenih gumba za manžete, marka „Garantie“.
1 garnitura goldin-dugmeta za košulje i ogut sastojeća od 5 kom.
1 par prave srebrene naušnice sa službenom puncom.
1 goldin-prsten sa elegantnim kamenom.
1 žepno ogledalo u etui-u.

Četrnajst ovih vriednostnih i krasnih predmetah zajedno sa anker-remontoar-urom razašilje za ciglih 2 for. 95 nvč. pouzećem ili ako se novac unapred doznači tvrdka

Važno za svakoga!

Krakov, Stradom **BRÜDER HURVIZ** 17, Austrija.

Neodgovarajuće prima se u roku od 8 dana natrag te se novac vraća, tako da kupac nikakav risiko ne nosi.

Bogato ilustrovani cienici različitih dragulјarskih stvari badava 1 franko.

Preprodavaoci i posrednici traže se.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,
u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izliečе svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato ne smiju manjkati u nijednoj gradjanskoj nili seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, žilica; Jožo Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez prednog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 3%
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krieposnova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlet u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Kruno i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupanjem i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Marko Zović
krojački majstor
u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utukmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

L. Malitzky
urar i srebrnar.
Via Sergia 65. **POLA** Via Sergia 65.
preporuča
Omega, Longines, Schafhaus ura
za žep u **zlatu, srebru i metalu** koje su najtočnije ure-kazalice,
dalje ura-budilica **„Junghans“, sobnih satova raznih kovina i vrsti, svakovrstnih zlatnih i srebrnih stvari,** n. pr. **prstena, naušnica, narukvica, lanaca, igala, gumba** itd., sve najprikladnije
za darove o priliki sv. potvrde (berme).

RODOLJUBI!
Kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Tiskara i knjigovežnica
J. Krmpotic i dr. u Puli.
preporuča:

1. Tiskanice za obćine.

1. Skrižaljka o izkazu epidemije. 2. Svjedočba za oprost od prisutne službe. 3. „Omnibus“ tiskanice (skrižaljka bez teksta u glavi za svaku porabu). 4. Izkaz i svjedočba za djake. 5. Ista u talijanskom jeziku. 6. Molba za oprost od prisutne službe. 7. Ista sa svjedočbami. 8. Inventar aktivni glava ili uložci. 9. Inventar pasivni glava (uložci). 10. Inventar mobiljni glava ili uložci. 11. Izkaz odgonitbenih troškova. 12. Stanje ukamaćenih glavnicah. 13. Izkaz o promjeni prebivanja neaktivnoga vojničtva (glava ili uložci). 14. Izkaz i svjedočba za djake i molitelje. 15. Popis izbornika (glava ili uložci). 16. Glasovni izkaz i 16. a) Kontrolni izkaz za obćinske izbore. 17. Dnevnik dohodaka i troškova. 18. Glavna knjiga. 19. Pomoćni dnevnik. 20. Zapisnik podnesaka (glava ili uložci). 21. Proračun, glava. 22. Proračun, uložci. 23. Zaključni račun, glava. 24. Zaključni račun, uložci. 25. Zapisnik o razgledu mrtvaca. 26. Ogledni listić o umrlih. 27. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka. 28. Skrižaljka o cieni govedje kreme. 29. Zapisnik kaznenih prestupaka. 30. Prilog zaklj. računa (glava ili uložci). 31. Izkaz nadnica. 32. Zapisnik soli. 33. Prijavni i pregledni list za oprost poreza kod pečenja rakije za svoju porabu. 34. Obćinska svjedočba za bolnice. 35. Knjižice sa kuponi za doznačbu soli.

2. Crkvene tiskanice.

1. Fides Nativitatis et Baptismi. 2. Fides Mortis. 3. Fides Matrimonii. 4. Testimonium status liberi. 5. Testimonium denunt. matrimonialium. 6. Nota pro instituendis denuntiatis. 7. Inventar (glava ili uložci). 8. Račun (2 arka). 9. Izvadak računa. 10. Izkaz glavnica (glava ili uložci). 11. Izkaz stalnih i promjenlj. zakupnina. 12. Izkaz uplaćenih i zaostalih parbenih troškova. 13. Dnevnik dohodaka i troškova (glava ili uložci). 14. Izkaz povećanja ili umanjenja imetka. 15. Status animarum. 16. Liber baptizatorum. 17. Liber defunctorum. 18. Liber matrimoniorum. 19. Liber confirmatorum. 20. Namira vrhu kamata obligacija. 21. Zapisnik podnesaka. 22. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka.

3. Tiskanice za škole.

1. Ljepopisnice. 2. Zadaćnice. 3. Risanke. 4. Satnice. 5. Molba za oprost od školarine. 6. Pregled mjesečnih školskih zaostataka. 7. Razrednica. 8. Tjednik. 9. Glavni imenik. 10. Matica. 11. Imovnik ili inventar. 12. Popis školske knjižnice. 13. Izkaz izostataka. 14. Zapisnik podnesaka. 15. Školske viesti. 16. Svjedočba. 17. Odpustnica. 18. Odlaznica. 19. Imenik po alfabetu; dalje sliedeće po zakonu 31./7. 1895. za Istru, i to sliedeće obrazce: 20. A k § 1. 21. B k § 2. 22. C k § 3. 23. D k § 4. 24. E k § 4. 25. F k § 4. 26. G. k § 5. 27. H k § 7. 28. I. k § 9. 29. M. k § 12. 30. L. k § 12.

4. Tiskanice za društva za štednju i zajmove te štedionice.

1. Doznačnice. 2. Zadružne knjižice. 3. Štedioničke (uložne) knjižice. 4. Zadužnice. 5. Molbe za zajam 6. Dnevnik blagajne. 7. Knjiga dužnika. 8. Knjiga članova. 9. Knjiga zadružnih dielova. 10. Knjiga uložaka za Raiffeisenovice. 11. Knjiga uložaka za obične štedionice. 12. Doznaka za primitak. 13. Doznaka za izdatak.

5. Tiskanice za gospod. društva.

1. Dnevnik blagajne. 2. Knjiga vjerovnika i dužnika. 3. Knjiga za skontro robe. 4. Knjiga prirućna. 5. Zadružne knjižice.

6. Tiskanice za pravne poslove.

1. Tužbe. 2. Napis (rubrum) k tužbi. 3. Punomoć. 4. Predlog zapljene. 5. Napis k predlogu zapljene. 6. Kupoprodajne pogodbe. 7. Zadužnice za obću porabu.

7. Razne knjige.

1. Kokolj: „Grammatik der kroatischen oder serbischen Sprache für die k. u. k. Kriegs-Marine.“ 2. Pjesma: „Putovanje ratnog broda „Marije Terezije“ u Antilu, Kubu itd.“ 3. Pjesma: „Pjesme pomorčice ili putovanje ratnog broda „Fran Josipa I.“ u Kretu.“ 4. Pjesma: „Rat u Kini ili putovanje ratnih brodova „Elisabeth“ i „Aspern“ u Kinu.“ 5. Knjižica: O pristojnom ponašanju, sastavio V. Rubeša.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za mornare c. i kr. ratne mornarice i ostale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove preuzvišenosti biskupa Mahnića i vojničkog biskupa Bielopotezky-a. — Ciena tvrdo vezanom 50 h. s poštom.

Osim gornjih tiskanica imade podpunu zalihu tiskanica u njemačkom jeziku za c. i kr. brodove, kojih izkaz se šalje franko poštarine.

Preporuča dalje zalihu papira koli konceptnoga toli kancelarijskoga u svih formatih, težinah i crtanjih (rastriranju) na debelo (najmanje od svake vrsti 250 araka).

Omoti u svih mogućih formatih za privatne, trgovačke ili službene svrhe.

Prima i izvršuje svakovrstne naručbe, posjetnice svih veličina, pozive, adresne karte, razporede i u obće svakovrstnu radnju zasjecajuću u tiskarsku i knjigovežku struku.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod
FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Ohadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti teškom disanju, hrapavosti u grlu, presobolji, protisklivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se snobiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i teškom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemoga ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topalovića u Oroliku zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudčane bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan postanskim pouzećem i zaračunam za tištrieu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Pčelno-voščene svieće

po kilogr. **K 4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Ukrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . . kg. po K 8·—		Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90	
Iste okrašene s odljepljivim cviećicama „ „ „	6·—	Isti okrašeni s cviećem i zlatom . . . . „ „	8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . . . „ „	2·40	Svićice za božićno drvo u 6 bojah . . . „ „	3·—
„ „ . . . . . „ „	2·—	Voščene svićice tarče, I. austr. sastav . . „ „	4·40
„ granis . . . . . „ „	1·20	Svićice i tarče, I. talijanski sastav . . . „ „	3·—
		„ „ II. . . . . „ „	2·40
		Voščeno platno za oltare, metar . . . . „ „	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.

Gershelmovi stenji (lilliji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo **nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

Broj 42. Pula, u četvrtak dne 15. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju „sličnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču za administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu pošt. predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Hrvatski jezik na c. k. uredih u Buzetu.

Iz Buzeta piše nam redoviti dopisnik kako sliedi:

U broju 29. cienj. lista „N. S." javio je netko, kako se nepravedno i nezakonito postupa na c. k. kot. sudu u Buzetu u jezičnom pogledu. Kad bi pisac onih rieči imao više posla sa sudom u Buzetu, opazio bi bio ne samo u onom dopisu istaknute male pogrješke, ili bolje nepodobštine, već i mnogo drugih, i to krupnijih. Najveća nepravednost, kao što žalibože posvuda u Istri, je ta, što se namješta većinom činovnike i kod suda u Buzetu, kojima nije poznat hrvatski ni slovenski jezik. Treba uzeti u obzir, da skoro sve stranke, za stalno najmanje 90% što dolaze na sud, ne znadu nego hrvatski, a, ako ikogod klepće štogod talijanski, to je za veliku silu i tako pogrešno, da li se koža ježi, kad čuješ tako mrcvarit „Danteov" jezik. Kako gg. sudci i ostali činovnici mogu valjano vršiti svoju službu, ako ne poznaju dovoljno jezika stranke — to prepuštamo njihovom zdravom razumu. Spomenuti moramo, da imademo kod ovdašnjeg c. k. suda činovnika koncipitnih i kancelariskih, koji nepoznadu, ili pak što je još žalostnije, neće da poznadu ni rieči hrvatske. Eno vam n. pr. činovnika, koji nakon preko 40-godišnjeg službovanja nije bio kadar ili nije htio, da nauči skoro jedne rieči onoga jezika, koje mu najviše služi, pak niti na hrvatski pozdrav ne može da valjano odzdravi! Žalostno ali istinito! A kad ga tek nagovoriš! Gleda u tebe kao . . . u nova vrata! A takvih imade i medju usposobljenimi sudci.

Kako je onda moguće, da takovi činovnici, koji ne poznaju jezika, strankam zadovolje i da im ćak kroje pravicu?!

Kako će oni razumjeti stranke, kako diktirati zapisnik kad ne znadu, što jim stranke govore u svojem jeziku!? A ipak bi morao po najjednostavnijem načelu pravednosti i nepristranosti biti i zapisnik pisan u onom jeziku, kojim stranke govore, jer prevod mučno da će vjerno odgovarati onomu, što su stranke ispoviedale. Neka se ne kaže, da se može i putem tumača saznati mnienje stranke, jer osim što nije to baš najpouzdanije pomagalo, mora da trpi i poniženje činovnika, kada se n. pr. jedan sudac služi svojim pisarom kano tumačem. Pred malo dana kazivao nam je netko, da je došao na sud, te zahtjevao, da mu se sudbeno ovjerovi podpise u hrvatskom jeziku, na što mu je dotični činovnik odgovorio, da on toga učiniti ne može, jer mu jezik nije poznat, te mu kazao, neka stranka sama to učini, a on da će to podpisati. Da se stranka ne posluži talijanskim jezikom, morala se je sama mučiti i prevadjati iz talijanskog koncepta, kojeg mu je dao dotični činovnik, na hrvatski i tek onda njoj je to podpisao.

Do pred malo vremena imali smo na ovom sudu izvrstnu silu u pisarni, t. j. službovnika, kojemu su tri jezika sasma dobro poznata. Ali njegova molba, da mu se produlji rok odpusta, ostala je neuslišana. Nije mu došlo za rukom, da mu produlji rok prakse, već je morao kući.

Nasuprot tomu drži se pako na c. k. sudu osobe, koje niti talijanskom jeziku nisu posve vieste, dočim se odstranjuje ljude, koji bi danas sutra postali vrstni činovnici, kojim nebi bilo prigovora, jer bi znali i mogli zadovoljiti svim strankam bez razlike narodnosti. Dila to krivnja Petra i Pavla, što je dotični marao to mjesto zapustiti, taj postupak nije pravedan niti odgovara dobro shvaćenom interesu jednog javnog ureda kao što je c. k. sud.

Pronosi se glas, da će nas doskora zapustiti g. sudac Bizjak (ili po njegovu Bisiak), pak smo znatiželjni, kakvom će mu nasliednika ekselenca Kündiger preporučiti kod ministarstva.

Istodobno čujemo, da će i na poreznom uredu doskora biti izpražnjeno mjesto poreznog oficiala, jer se ovdješnji g. Percolt nada premještenju.

Taj gospodin za silu mjesto mlati hrvatski, ali to nam nije dosta. Nama treba i tamo ljudi, koji znadu dobro hrvatski, jer nije dosta, da znade samo kazati, plati toliko kruna, beži ća i t. d., nego, da hrvatski jezik pozna tako, kao što se to dolikuje jednom c. k. činovniku, koji službuje u Istri. Za danas dosta, a ne bude li ova naša pritužba ništa koristila, t. j. ako nam pošalju ljude, s kojima se nećemo moći razumjeti u našem jeziku, zaguditi ćemo u druge gusle.

Sâziv istarskog sabora.

Službeni list bečke vlade „Wiener Zeitung" od dne 10. o. mj. priobćuje previšnje pismo, kojim se sazivlje istarski sabor za ponedjeljak dne 19. o mj. u Puli.

Novine su pisale prošlih mjeseca, da će se sastati naš sabor još tečajem septembra na kratko zasjedanje, nu do toga nije došlo valjda radi komešanja u Madjarskoj ili zbog neizvestnih političkih odnošaja u Beču. Dočim je bila većina ostalih zemaljskih sabora sazvana za prošli mjesec, nije se u Beču pronašlo potrebitim, da se sazove i naš sabor, ili ne bijahu za sazov odlučujući u Trstu i u Poreču. I tako će se dogoditi i ove godine, kao što se kod nas skoro redovito dogadja, da će zemaljsko zastupstvo skoro na koncu godine odobriti zemaljski proračun za tekuću godinu.

Sadašnje zasjedanje istarskoga sabora neće biti novo zasjedanje, već nastavak staroga.

Istarski je naime sabor bio sazvan posliednji put dne 27. decembra 1902., te je kratko zasjedao, jer bijaše odročen nakon treće sjednice dne 30. decembra.

Glavni razlog tadašnjemu sazivu bijaše taj, što je vlada htjela, da se razpravi i prihvati kao privremeni proračun za tekuću godinu na temelju proračuna od godine 1902.

Osim privremenog proračuna nije se u tih triji sjednicah ništa važnijeg razpravilo, izuzmemo li poznati platonički predlog zastupnika Vaniera, da se pokrajina Istra administrativno spoji sa gradom Trstom.

Ako smo dobro obaviešteni, nije ni zemaljski odbor niti cesarska vlada pripravila niti jedne važnije osnove za predstojeće zasjedanje. Zemaljski će odbor staviti ponovno na razpravu koju od nepotvrdjenih zakonskih osnova, zapitati naknadno odobrenje za proširenje zemaljske realne gimnazije u Pazinu; predložiti će račune i obračune raznih zaklada, zemaljski proračun za 1903. — pa mirna Bosna.

Ovo zasjedanje, ili bolje rekuć, nastavak zasjedanja moglo bi trajati do konca mjeseca ili koji dan više, nenastupili štogod izvanredna.

Hrvatsko-slovenski zastupnici na istarskom saboru nemogu dakle, na temelju rečenoga, očekivati od inicijative cesarske vlade ili zemaljskoga odbora ništa koristna, potrebita il dobra za naš narod. Radi toga morati će oni sami, da potaknu razna pitanja i da stave razne predloge, tičuće se osobito ljetošnje nerodice, ovogodišnje nestašice vode u više stranah pokrajine te osobito važan predlog gospodarske naravi, t. j. pitati vladu bezkamatni zajmove za preustrojenje filokserom uništenih vinograda na istarskom kopnu i na kvarnerskih otocih.

Kad bi naš zemaljski sabor riešio povoljno za većinu pučanstva pokrajine bar nekoja od ovih gospodarstvenih pitanja, bilo bi nešto i to svakako više, nego li da mlati praznu slamu o raznih zakonskih osnovah, koje obično nisu potvrdjene. Takvih nepotvrdjenih osnova imade u arkivu zemaljskoga odbora u Poreču znatan broj, te mislima, da bi već bilo doba prestati s takvimi nezakonitimi i skupocienimi pokusi.

Od predstojećeg zasjedanja našega sabora neimamo se dakle Bog zna čemu nadati, ali to nije krivnja ni našega naroda ni njegovih zastupnika, koji su uvjek pripravni, da složno rade sa većinom bar u gospodarskih pitanjih.

Od naših zastupnika očekujemo, da neće zaboraviti uz gospodarska pitanja, ni narodno-političkih te prosvjetnih tražbina našega naroda, bez kojih mu neima ni života ni obstanka. Stalni, da će oni i za predstojećeg zasjedanje znati i bijeti svakom prigodom uložiti svoje ponajbolje sili na korist svojih izbornika i svega našega naroda u Istri, kličemo im srdačno: dobro nam došli!

Politički pregled.

U Puli, dne 14. oktobra 1903.

Austro-Ugarska.

Bečke novine pišu, da će se sastati na novo carevinsko vieće polovicom mjeseca novembra. Medjutim će ministar-predsjednik mešetariti medju pojedinimi strankami, nebi li je predobio za svoj program sada, što će mu težko poći za rukom, jer nije zadovoljna sa njegovim programom ni jedna stranka izuzam njemačkih stranaka. Ove mogu biti zadovoljne, jer Koerberova vlada je u prvom redu njemačka vlada, koja nastoji u svakoj prigodi napeljati vodu na njemački mlin.

Zastupnici českoga naroda vratili će se u carevinsko vieće nezadovoljniji i ogorčeniji negoli ikad do sada.

Mladočeski zastupnici nalaze i u svojoj domovini na nezadovoljstvo zbog njihove neodlučnosti i nerada. Proti njima se dižu radikalci i kmetska stranka, obiedjujuć ih radi mljačnosti i popustljivosti napram vladi.

Ni Poljaci, koji su do sada služili svakoj vladi za podnožje, ne kane više slieno se pokoravati protuslavenskoj politici Koerberove vlade.

Zastupnici ostalih slavenskih plemena imaju pako najmanje razloga ugrijati se za sadašnje ministarstvo, koje nema smisla za njihove želje i težnje.

Uz njemačke stranke mogu biti zadovoljni sa sadašujom vladom jedini Talijani, jer im ide ta vlada u svakom pogledu u susret. U Tirolu nastoji sklonuti Niemce na popust u pogledu zahtjeva talijanskih zastupnika trentinaca, koji traže autonomiju za južni Tirol i drugih povlastica. U naših južnih pokrajinah dobili su Talijani od vlade bieli list, te mogu raditi i rade sa većinom pučanstva tih pokrajinah što i kako im je drago. Napose ovdje u Primorju izručeni smo mi Hrvati i Slovenci Talijanom na milost i nemilost.

U zemaljskom saboru Kranjske vodi narodno-katolička stranka proti narodno-naprednoj stranci obštrukciju. Ona ide naime za tim, da prisili vladu na raspust sabora, pak da dodje kod novih izbora do većine u saboru. Kako piše glavno glasilo napredne stranke; vlada ne kani razpustiti sabora pod nijednu cienu.

Za dne 19. t. mj. sazvan je također sabor Dalmacije. Bivši podpredsjednik dalmatinskoga sabora zastupnik Kulišić položio je čast podpredsjednika te je kralj imenovao na njegovo mjesto zastupnika Vladimira Simića.

Na skupštini čiste stranke prava, obdržavanoj u nedjelju dne 11. o. mj. u Zagrebu, bijaše zaključeno, da se stranka spoji sa postojećom hrvatskom strankom prava. Za provedenje toga zaključka bijaše izabran posebni odbor, sastojeći od prvaka bivše čiste stranke prava. Sada je dakle u Banovini jedna jedinstvena opozicionalna stranka pod imenom „Hrvatska stranka prava". Mi se iskreno radujemo toj slogi, neostane li ista samo na papiru. Prvaci sjedinjene oporbe morali bi napustiti dosadašnje svoje postupanje te dati se odlučno na organizaciju stranke, uz koju će pristati bez dvojbe svi neodvisni življi Hrvatske i Slavonije. Svakako treba, da se kolovodje stranke dadu na ozbiljan rad i da napuste bezplodne razprave i prepire. Njima valja stupiti medju narod, koji treba nauke i pobude, jer bijaše do sada na žalost u najviše krajeva ostavljen na milost i nemilost vladajućih krugova.

Crna Gora.

Crnogorski poslovodja u Carigradu, podigao je po nalogu svoje vlade kod turske vlade prigovore proti turskim četam, koje su iz Tušlidje stigle u sela na crnogoskoj granici, pa ondje potražuju orudje i ubiru porez na goveda, što je dovelo do krvavih sukoba s kršćanskim pučanstvom.

Srbija.

Narodna skupština izabrala je odbor, koji ima sastaviti odgovor ili adresu na prestolni govor. Medjutim se je skupština bavila sa verifikacijom dvojbenih zastupničkih mandata. Neki od tih izbora bijahu uništeni, dočim će se radi drugih povesti iztraga.

Bugarska.

Ruski poklisar Žinovjev razgovarao je u posliednjoj svojoj audenciji sa Sultanom o zajedničkoj noti Austro-Ugarske i Rusije u pogledu macedonskog pitanja, te je Sultan upozorio na hezvjetnu potrebu, da se turske čete uklanjaju izgredom, koji se s turske strane poriču.

Kako javljaju iz Carigrada, pritužila se je grčka vlada proti tomu, što je turska vlada, pustivši se u pregovore sa bugarskom vladom glede položaja macedonskih vilajeta, priznala Bugarskoj pravo razpolaganja s grčkim pučanstvom, koje pravo

odgovor

da njoj ne pripada. S grčke strane se prigovara također, što je po jedan srbski i karavlaški član pozvan u povjerenstvo, koje je pridieljeno glavnomu nadžorniku Ilimi-paši, te što je samo jedan grčki član pozvan u to povjerenstvo.

Rusija.

Zadnjih dana bacili su bečki listovi u svieť iznenadnu viest, da ruski car Nikola neće u Rim u posjete talijanskomu kralju, kako je već bilo ustanovljeno. Uzrok toj promjeni imalo bi se tražiti u tomu, što je samo talijanska vlada izjavila bojazan, da njoj nebi bilo moguće zapriečiti socijalističke demonštracije proti caru, pa bi njoj bilo vrlo neugodno, kad bi se dogodio i najmanji izgred za carevog boravka u glavnom gradu kraljevine. Vlada će naime u parlamentu oslanja na radikalne življe, koji crpe svoju moć medju socijaliste te nezna, kako bi proti ovim sa strogošću postupala.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Direcion s Trsta, da će poslat ne poštu na Pazin neki najveći trombun od mužiki.

Jur. Za ku nesreću?

Fr. Za oni impiegati, ki neznaju govorit, ale ki su gluhi.

Jur. A ča će š njimi ako su nemi?

Fr. To je malo teži posal!

* * *

Fr. Govore, da ni na svem svitu tako velike telice, kako je naša.

Jur. Velika ja, ma pak na oba oka ćorava; ta slipa sirota nezna na žalost nikamo poć sama. Jako mi je milo brižnoga blaga.

Fr. Morda bi joj pomogla naša šegava buljpina, koja bi morala lipo vidit i po danu i po noći?

Jur. Bogme nebi, zač je prestara. Pak ako je već u mladosti malo vidila, kako more sada u starosti? Da slip slipoga pelje, bi oba pali u jamu. Najbolji feral ćoravoj telici je ona škrbasta koza bez rogi, s kojom su se bili prid nikoliko lit na jednom zidu do prave baruše posvadili.

Fr. Kako je to lipo izpeljano! Onda je koza telici izkopala oči, da ju čini slipit; a da se sada ćorava telica ne izgubi, ju iz milosrdja botra koza vuče na finom konopčiću za sobom, da si nebi razbila trudne kosti.

Jur. Bravo stara koza! koja je šegavija od same buljpine, zač zna zapovidat telici; a telica, brižno blago, neka živi dalje, kada već je na svitu, ma Bog očuvaj, da bi još kuda takova trubila došla na svit.

* * *

Fr. Bum, bum. bum!

Jur. Koga vranića danas nabijaš bačve, kako nikad do sada?

Fr. Ufam se, da su ovo zadnje, ke nabijam ovde!

Jur. Da kamo ćeš?

Fr. Sam pisal presidentom u Trst i Rovinj, da bi i mene zeli, da tumačim sucem u Rovinju, ča naši ljudi govore na batimenti.

Jur. Ti si Franino pamet zgubil! Kade ti more bit sudcem bačvar za tumača u poslih, ki nisu bačvarski?

Fr. Poboštrića i kako! da biš ti znal, kako mastne žurnade dobiva za to on bačvar u Rovinju!

Jur. Ako je tomu tako i tebe treši ta srića, a mene nesrića, da pridem pred onakovu pravicu, tada se ja preporučam tebi!

Fr. Ne boj se, Jurek! Ter ako dam razumit rog za sviću, ki će mene bačvara krivit za to!

Jur. Ala, brate, tužni naši ljudi se takokovom pravicom!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Posliednja naša zaplienа. Posliednji broj našega lista bio je od c. k. redarstvenog povjereničtva u Puli zaplienjen radi viesti, koju priobćismo na četvrtoj stranici pod naslovom: „Tko podupire irredentaše" i u kojoj bijaše govor o izpražnjenom mjestu župnika u Cresu.

Tu viest smo uzeli iz ljubljanskog „Slovenca", što je tamo naročito rečeno. Nebi nas bila ni malo začudila ova zaplјena iste viesti, koja je u Ljubljani slobudno prošla izpod stroga cenzorova oka, jer su možda tamo drugi tiskovni zakoni, ili su bar drugi politički odnošaji nego li su kod nas u Primorju, ali nas je morala začuditi, zapanjiti i iznenaditi kad istu viest prispodobismo sa onom, što ju je doniela i tršćanska „Edinost" i što je od rieči do rieči pretiskana iz ljubljanskoga „Slovenca", te je dakle posve jednaka sa našom.

„Edinost" je dapače na koncu istu viest ljubljanskoga lista oštro komentirala, česa se mi nismo usudili učiniti — pak je ipak sretno ugledala svietlo božje bez ikakve zaprieke.

U zaplienjenoj viesti govori se o c. k. namjestniku grofu Goëssu, radi česa bijaše valjda i zaplienjena, ali ako je ona mogla proći u Trstu izpod plave olovke tamošnjeg državnog odvjetnika, koji znade bar toliko štititi čast i ugled g. grofa Goëssa, koliko i sl. redarstveno povjereničtvo u Puli, ne možemo si protumačiti, kako ju je moglo ovdje zaplieniti rečeno povjereničtvo — ako imademo isti tiskovni zakon kano i u Trstu.

Novi plovući „dock", što se gradi ovdje na „maslinskom otoku", bio je spušten u more jučer u prisutnosti zapovjednika ratne mornarice gosp. baruna Spauna. U novi „dock" imao bi doći na popravak prvi netom u more porinuti brod ratne mornarice „Nadvojvoda Karlo".

Tata Czossa, o kojem smo javili u zadnjem broju, da je bio uhvaćen u Puli, odvedoše odavle na Volosko. Sve dragocienosti nadjoše kod njega. Njeg. Visost nadvojvoda nadario je puljskoga zlatara Fonda sa dragocienom gumbačom u priznanje, što je njegovim posredovanjem tat ulovljen.

Zakup potrošarine u poreznom okružju Vodnjana. Dne 27. o. mj. u 10 sati prije podne vršiti će se kod c. k. financijalnoga nadzorničtva u Puli ponudbena razprava glede zakupa potrošarine za vodnjansko porezno okružje. Uzklična ciena iznaša godišnjih 8800 kruna, i to 7400 K za vino, vinski i voćni most i 1440 K za meso.

Potrošarinu dati će se u zakup za g. 1904., eventualno i za g. 1905. i 1906. Za potanje uvjete može se doznati kod rečenoga nadzorničtva i na poreznom uredu u Vodnjanu.

Cestovni odbor u Puli obdržavati će dne 18. o. mj. redovitu sjednicu, na kojoj će se otvoriti ponude onih, koji se prijaviše kao poduzetnici za ureujenje ceste u Šijanu. Biti će ujedno imenovan odbor, koji će nadzirati te radnje.

Iz uredničtva. Naše dopisnike molimo, da šalju od nedjelje napred svoje dopise i privatna pisma za našega glavnoga suradnika Matka Mandića sve dok bude trajao zemaljski sabor, amo u Pulu.

Pazinski kotar:

Iz Tinjana pišu nam 4. o. m.: Naš velezaslužni rodoljub i bivši načelnik g. Šime Defar otvorio je nedavno u našem mjestu mješovitu trgovinu, te ga toplo preporučamo koli našim občinarom toli našim trgovcem.

Jedna od najvećih nevolja u našem narodnom životu jest ta, što neimamo domaćih narodnih trgovaca i što se mora naš siromašni seljak uticati k tudjincu, k talijanskomu ili krnjelskomu trgovcu, koji neima zanj ni srca ni ljubavi.

Radi toga je naša sveta dužnost, da podupremo svimi silami takovo narodno poduzeće, jer dok nebudemo imali svojih samostalnih i poštenih trgovaca, biti ćemo uvjek odvisni od krnjelsko-talijanskih pijavica.

Mi smo stalni, da će naš Defar biti vazda pučanstvu na ruku i da se neće povesti za onimi tudjinskimi trgovci, koji gledaju samo svoju korist i našu propast. G. Defar baviti će se također i sa trgovinom vina koli bjelog toli crnog, te ga preporučamo našim prijateljem u i izvan Istre, osobito našim svećenikom, koji će biti od njega dobro posluženi naravskim i dobrim vinom.

Učiteljem hrvatskoga jezika na talijanskoj prkos-gimnaziji u Pazinu imenovao je zemaljski odbor u Poreču gospodina Josipa Baćića.

Porečki kotar:

Izbori za upravno vieće u Zdrenju. Prijatelj nam javlja naknadno uspjeh izbora za tamošnje upravno vieće, koji izbor se je ovršio još 14. pr. mj. Pozivnice primismo po običaju 8 dana prije izbora; pozvaše nas, da dodjemo glasovati dne 14. 9. u občinsku kuću u Zdrenju, i to za tri zastupnika i za 2 zamjenika u svakom tielu. Pošto smo bili izpisali listinu i osvjedočili se, da se po broju izbornika mora birati po 4 zastupnika i po 2 zamjenika u svakom tielu, uložili smo utok na občinsko glavarstvo i na kotarsko glavarstvo proti odredbi, da se bira samo tri zastupnika. Ali uzalud čekasmo odgovor na te uloke. Dva dana pred izborom pošli smo na občinsko glavarstvo u Oprtlju, da zapitamo načelnika kako stvar stoji glede našega utoka i što se je odlučilo glede broja zastupnika. Tamo dobiše naši odgovor noi non savemo nient-e (mi neznamo ništa). Na dan izbora u 8 i pol sati, t. j. pol sata prije nego li je imao započeti izbor, proglasi občinski sluga na občinskoj kući, da će se birati 4 mjesto dosadašnjih 3 zastupnika. Taj proglas neču živa duša osim našeg g. župnika, koji je imao otvoren prozor na svojem stanu. Takovo postupanje občinske obiasti ili izborne komisije ne može biti valjano, jer nije zakonito.

Naša narodna stranka morala je na vrat na nos sastaviti nove glasovnice ili popraviti stare, dočim su protivnici naši na vrieme bili o svemu obaviešćeni. Započelo se napokon glasovati za III. tielo u 9 i pol sati; za tog glasovanja popravljali smo mi naše glasovnice. Za talijansko-krnjelsko predloženike glasovalo je 47, a za naše 27 izbornika. U II. tielu glasovalo je po 19 za jednu i za drugu stranku te se je sreća odlučila za njih 3, a za nas 1 i to veleč. g. župnika Červara. U I. tielu glasovalo je protivnika 10, a naših 7 i tako je u sva tri tiela izabrano 11 protivnika i 1 naš.

U III. i u II. tielu učinila je komisija nezgodnih stvari, radi česa je naša stranka podnesla utok na c. k. namjestničtvo putem obć. glavarstva. Ovih dana prosuo se glas, da će biti uništen izbor za II. tielo, nu stalna nemogosmo ništa doznati. Nečudite se, što je ovoko izpao taj izbor. Naš puk dade se još za nos voditi od talijanaško-krnjelske gospode dielomice od straha, a dielomice zbog odvisnosti, jer nije sam svoj. Uzmite k tomu, da su sav izborni čin rukovodili naši ljuti narodni protivnici — pak ćete dobiti pravu sliku našega stanja. Nu mi ne zdvajamo, jer se nadamo u pravdu božju i u naši dobru i poštenu stvar.

Zanimiv degedjaj na željezniei Poreč-Trst. Dne 4. o. mj. krenuo je pun željeznički vlak iz Poreča put Trsta. Nu već nedaleko one postaje stao je stroj sve to lienje voziti; sve što dalje, išao je teže te se je privukao jedva do najbliže postaje, gdje vlakovodja iznenadio putnike ugodnom viesti, da se ne može napried jer da je stroj pokvaren, te da gg. putnici mogu tražiti drugo sredstvo za dalnje putovanje. Putnici moradoše izaći i tražiti „druga sredstva", dočim je vlak sretno dospio sliedećeg dana u Trst.

U jednom njemačkom šaljivom listu čitamo često šaljive prizore, kako putnici na takozvanih lokalnih željeznicah porivaju vlak, jer ne može sam napried, ili kako moraju na putu sjeći drva, jer neima slučajno ugljena, pa ako taj list dozna za ovaj dogodjaj na našoj željeznici, tko znade, da ga ne prikaže u slici svojim čitateljem!

Skupa vožnja na državnoj željeznici Trst-Poreč. Onomadne smo javili, da je uprava državnih željeznica snizila cienu za prevoz robe na državnoj željeznici Trst-Poreč. Nu pošto je ostao isti cienik za prevoz osoba, obratio se zemaljski odbor u Poreču na ravnateljstvo državnih željeznica, da bi i cienik za prevoz osoba na istoj željeznici snizilo. Do toga mora napokon doći, jer su sadašnje ciene tako visoke, da se radi toga željeznicom vrlo malo občinstva vozi. Tako plaća sada za vožnju izmedju Trsta i Poreča u III. razredu kruna 6 50, dočim se plaća na parobrodu za istu vožnju samo 1 krunu.

Hrvatska Čitaonica u sv. Lovreč-Parenzičkom držati će glavnu skupštinu u nedjelju dne 18. t. mj. u 9 sati prije podne i to sa sliedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika;
2. Izvješće tajnika;
3. Izvješće blagajnika;
4. Izbor nove uprave.

Sve članove se uljudno pozivlje, da dodju na vrieme na skupštinu. — Odbor.

Lošinjski kotar:

Medju Talijani. Negdje prošle godine javili smo, kako je ludo došlo do spora u talijanskom (?) občinskom zastupstvu u Osoru izmedju tamošnjeg načelnika Šalate i občinskog liečnika dr. Depanghera. Taj spor bijaše nakon medjusobnog natezanja po novinah ipak poravnan. Sada doznajemo, da je opet nastao u onom zastupstvu spor, i to izmedju rečenog liečnika i jednog diela zastupstva, kojemu dielu je opet na čelu rečeni Šalata. Ovaj dio zastupstva odkazao je naime liečniku službu dočim se je drugi dio tomu protivio; prvi dio je na zadnjoj sjednici pobiedio. Nebi li nas koji od tamošnjih prijatelja o tom talijanskom sporu pobliže izviestio?

Šilo — na otoku Krku. Od tamo nam pišu 1. o. mj.: Boraveć dulje vremena u susjednoj Crikvenici, pošao bih često sa prijatelji u ubavo mjestance Šilo na otoku Kiku, da se tamo pozabavimo ili razvedrimo. Svaki put smo žalili, što neimaju tamo čime gosta valjano podvoriti i što se nitko nebrine, da bude ono mjesto tudjincu ili gostu pristupačno i ugodno.

Čim stupiš iz ladjice na obalu, toj neznaš kamo da stupiš, jer neima puta stazina, kao da tuda narod nikada neprolazi. U malenom selu od nekoliko kmetskih kuća nalazi se priprosta krčma, koja je preskromna i za domaće ljude, a kamo li nebi bila za tudjince ili goste, koji imadu većih zahtjeva. Ako dodješ tamo, valja da

ostaneš izvan krčme, jer si bar na dobrom zraku, u koliko ga neokužuju kotci, u kojih goje seljaci svoje blago, što na žalost biva često.

Za ovo mjestance moralo bi se nešto učiniti, da bude tamo boravak gostova ugodniji i da se tim onim dobrim ljudem pomogne. Valjalo bi tamo sagraditi pristojnu kućicu za goste, koji tamo dolaze; zatim komad puta, pak nasaditi stabala za hlad itd. Da je tamo uz to maleno kupalište sa par kabina, tada bi stalno tamo pravili gosti iz Crikvenice izlete, kojimi bi se mogli ondašnji stanovnici okoristiti.

U tu svrhu imali bi se složiti bolje stojeći posjednici te provesti navedeno, pa smo stalni, da bi im se trud i trošak izplatio.

Tim bi se pomoglo onim stanovnikom do lagljeg života, a tudjincem pripravilo bi se ondje prikladno mjesto za izlet i za ugodan boravak — čega neima sada nimalo.

Zahvaljujem Vam se, g. uredniče, što ste ovo malo redaka primili u Vaš cienjeni list te izričem vruću želju, da bih do godine, kad se vratim u Crikvenicu, našao u Šitu one promjene, koje bi ovomu mjestancu bile na čast i korist.

Trst.

Slavjanska Čitalnica u Trstu obdržavati će godišnju glavnu skupštinu u petak dne 16. oktobra u 8 i pol sati na večer u vlastitih prostorijah sa sliedećim dnevnim redom: 1. Govor predsjednika. 2. Izvještaj tajnika o družtvenom djelovanju tečajem prošle godine. 3. Izvještaj tajnika. 4. Izvještaj pregledaoca računa. 5. Predlozi i upiti. 6. Izbor predsjednika i odbora. 7. Izbor pregledaoca računa. Ova je skupština vrlo važna za onu čitaonicu, jer će se pod novim odborom preseliti mjeseca augusta bud. g. u nove prostorije u „Narodnom Domu".

Služba sudbenoga pristava IX. platívog razreda razpisana je na zemaljskom uredu u Trstu. Propisano podkriepljene molbe sa dokazom o poznavanju zemaljskih jezika, podnesti valja predsjedničtvu zemaljskoga suda u Trstu. Ta služba razpisana je u jedino spasiteljnom talijanskom jeziku!

Razne primorske viesti.

Imenovanje u političkoj struci. C. k. namjestnik u Trstu imenovao je c. k. perovodne vježbenike gg. dr. Vilima Baltiča u Pazinu i Otona Hubera u Puli námjestničkimi perovodjami.

Vinska ljetina u sv. Petru u Šumi. (občina Tinjan). Od tamo nam pišu, da je tamo ove godine dobro urodilo grožđje i da će imati izvrstnu kapljicu vina, osobito crne vrsti. Naš narod u onoj poreznoj občini ostaje uzprkos svim protivničkim navalam čvrst u svojem narodnom osvjedočenju i poštenju, te zaslužuje punim pravom, da ga se naši trgovci s vinom i krčmari sjete prigodom kupovanja vina. Mi moramo svakom prigodom pokazati, da su nam bližji oni, koji ostaju u svakoj prigodi vjerni našoj zastavi i koji se nedadu ni podkupiti ni prestrašiti od narodnih dušmana — a takvi su naši dični Supetarci. Pobliže viesti o vinu dati će svakomu tamošnji naš velezaslužni župnik i rodoljub veleč. g. Liberat Sloković.

Poziv na izvanrednu skupštinu kotarske gospodarske zadruge u Buzetu, koja će se obdržavati u nedjelju dne 18. oktobra 1903. u 10 sati prije podne u Buzetu u občinskoj zgradi sa sliedećim dnevnim redom:

1. Razpravljanje glede odpisa zemljarine na okužene vinograde;
2. predlog glede izhodjenja bezkamatnog zajma za obnovu okuženih vinograda;
3. slučajni predlozi.

Kotarska gospodarska zadruga u Buzetu, dne 13. oktobra 1903. Predsjednik:

Jakov Draščić v. r.

Sa zadovoljstvom primamo do znanja. U 39. broju našega lista odsudili smo u viesti pod naslovom „Sramota", što je dvojica trgovaca iz Siska poslala u buzetsku občinu njemačkih okružnica. Ti trgovci (imena izpuščamo i sada kao što smo je izpustili u prvoj viesti) pišu nam i opravdavaju se tim, što je nesmotrenom pogriešком nekog vježbenika došlo njemačkih okružnica u kuverte namienjene našim trgovcem i drugim osobam u Istri. Mi primamo sa zadovoljstvom na znanje ovo opravdanje, i to tim radje, što nas rečena gg. trgovci uvjeravaju, da su uvjek bili i da jesu na poprištu čiste hrvatske stvari.

Družtvene viesti.

Hrv. djačko pripomoćno družtvo u Pazinu obdržavalo je svoju redovitu glavnu skupštinu dne 1. t. mj. Prisustvovali su istoj medju ostalimi takodjer zastupnici naroda gg. Vjekoslav Spinčić, dr. M. Laginja i Matko Mandić.

Predsjednik dr. D. Trinajstić sjeti se umrlih utemeljiteljnih članova Orbanića Josipa, prošta u Pazinu, Trudena Mihojla, veletrčca u Trstu i Velčića popa Ivana, župe-upravitelja u Beleju, a za tim podao je izvješće o djelovanju i stanju družtva.

Polog toga izvješća imalo je družtvo prihoda od članarine i darova ukupno K 13.448·62, a za upravne god. 1901./2. K 14.933·02, dakle za K 1484·40 manje.

Od gornjeg prinosa odpada na:

1. Istru K 11.910·97, upr. g. 1901./2. K 11.274·16.

2. Hrvatsku K 1421·20, upr. g. 1901./2. K 1076·12.

3. Trst K 958·60, upr. god. 1901./2. K 1034·11.

4. Ine krajeve K 157·45, upr. god. 1901./2. K 648·63.

Podpore bilo je dano 103 učenikom sa K 14.271·07, a za knjige dane na uporabu siromašnim djakom protrošilo se K 1084·90.

Da doskoči družtvenim potrebam, morao je odbor uzeti zajam od zasebnika u iznosu K 2108·98.

Od pripomaganih djaka bilo je 85 Hrvata, a 18 Slovenaca, i to po stalnom obitavalištu i sudbenim kotarima iz Pazina 32, Buzeta 17, Kopra 10, Voloskog 9, Motovuna 9, Trsta i okolice 8, Pule 5, Krka 4, Labina 2, Lošinja 1, Podgrada 1, Poreča 1, Vodnjana 1.

Ove se godine upisalo u gimnaziju ukupno 179 djaka, i to u I. razred 43, u II. 35, u III. 31, u IV. 30, a u V. 40.

Družtvu su darovali svoje publikacije „Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu" i „Hrv. pedagogični književni zbor u Zagrebu", a razne knjige ravnateljstvo bisk. dječačkog sjemeništa u Osjeku i gosp. Gašo Vuc, kr. kot. šumar u Čazmi. Klub „Istra" iz Zagreba darovao je družtvu 10 glazbala za podpuni tamburaški zbor, potrebne stalke i raznih kajda, a gosp. Salvator Karabaić, učenik VIII. gimn. razr. na Sušaku 85, ledaca.

Svi ti darovi bili su predani na uporabu gimnazije za sve vrieme, dok bude kod iste hrvatski jezik nastavnim.

Skupština je bez prigovora odobrila izvješće i obračun. Družtveno će izvješće bit posebice tiskano i razaslano, a mi medjutim preporučujemo što življe našim prijateljem, da se često sjete ovog velevažnog našeg prosvjetnog družtva, te mu omoguće provadjanje njegovih plemenitih svrha.

Skupština „Bratovšćine hrvatskih ljudi" u Istri obdržava se danas u Kastvu. Izviešće o njoj donieti ćemo kao obično naknadno. „Bratovšćina" je ne samo jedno od najstarijih naših dobrotvornih družtava, nego jedno izmedju najvriednijih narodne podpore, jer podupire već dugi niz godina našu mladež srednjih i visokih školah.

Mnogi naš mladić uživao je njezinu podporu, mnogi od njih je svršio nauke njezinom podporom, ali ih je na žalost malo, koji bi se danas sjećali svoje dobrotvornice.

Znademo i sami, da se čine mnogim kasnije nadošla narodna družtva, kao što je „Ciril i Metod", „Djačko podporno družtvo" u Pazinu itd. potrebitija nego li je „Bratovšćina", ali ni nju nesmijemo zanemariti, jer je i ona naša, jer ima i ona vrlo plemenitu svrhu. Sjetite se dakle, rodoljubi, naše „Bratovšćine" bar sada nakon njezine glavne skupštine.

Knjige druž. sv. Jeronima. Uprava ovog toli zaslužnog našeg družtva, razašilje svojim članovom ovogodišnje knjige, koje ne zaostaju ni po broju ni po sadržaju dosadašnjim izdanjem toga toli potrebnoga nam družtva. Osim svakogodišnjeg koledara „Danica", dobiti će članovi još sliedeće knjige: Kosmak „Slike iz svakdanjeg života" (dio drugi). Franjo Kuralt „Pivničarstvo" (drugo izdanje). Toma Kempenac „Nasljeduj Krista", preveo dr. Bosanac. Ovogodišnju „Danicu" ukrašće zabavno-poučnimi članci vrstni hrvatski pisci kao V. Gjurin, dr. Bosanac, Milutim Majer, Medved, Šenoa, Šafran, Ritig, Hirc, Klarić, Malinarić itd. Preporučamo toplo sve ove knjige.

Književne viesti.

Straža, roman iz pučkoga života. Poljski napisao Boleslav Prus. Preveo Josip Matica. Ciena K 1·80; poštom K 2. — Zagreb, naklada i tisak „Dioničke tiskare" Našim čitateljem, osobito našoj mladeži preporučamo toplo ovo djelo poljskoga romanopisca, koji crta vjerno u „Straži" borbu Poljaka, koji nastoje prepriečiti navalu tudjinaca, osobito Njemaca na poljsku narodnost. Ovo je djelo u poljskoj literaturi najbolje djelo iz pučkoga života.

Hrvatski zastupnici iz Dalmacije i Istre u Beču povodom pokreta 1903. u Banovini. Hrvatska knjižarnica u Zadru izdala je tiskom Ive pl. Hreljanovića tableaux slika svih onih hrvatskih narodnih zastupnika iz Dalmacije, Trsta (Gorup i dr. Rybař) te Istre (prof. Spinčić i dr. D. Trinajstić), koji bijahu u Beču prigodom burnih odnošaja u Hrvatskoj, da izmole audienciju kod Njeg. Veličanstva. Tableaux je liepo razredjen te će biti pravi ures svakog stana. Ciena mu je 1 krunu 20 h. Naručbe prima „Hrvatska knjižarnica u Zadru". — Preporučamo ju toplo hrvatsko-slovenskim rodoljubom.

Ista knjižnica je izdala skladbu za glasovir „Proljetni jahor" od gosp. Josip Hatze sa riečima raznih pjesama dr. Harambašića, Nikolića te Katalinić-Jeretova. Ciena 3 krune. Naručbe izravno njoj.

Borba Hrvata s Turcima za Petrinju. Napisao dr. Rudolf Horvat, kr. profesor u Petrinji. Tiskara Drag. Benka 1903. Ciena 1 kruna. Tako je naslov brošuri 112 str., koju toplo preporučamo hrvatskoj publici

Uputa u englezkom jeziku. Namienjeno onima, koji neznaju englezki čitati. Sa riečnikom kao i svim najpotrebitijim pravilama za putnike u Americi. Izdavatelj Dragomir Malović. Trst. Trg N. Tomaseo 1. Ciena 1 kruna. Štamparija konsorcija lista „Edinost" u Trstu. Preporučamo ju onim, koji misle u Ameriku.

Onofrius Kopriva (August Šenoa). Čudnovita dveh kaputov zmešarija. — U Zagrebu, naklada i tisak dioničke tiskare 1903. — Ciena 40 filira, poštom 50 f.

Talijanski pisac o Hrvatih. Iz Milana piše nam odlični talijanski pisac: profesor g. Luigi Pavia, da će za koji dan izaći njegovo djelo o Hrvatih pod naslovom: „Croazia ed Ungheria nella lotta fra dirito e despotismo" (Hrvatska i Ugarska u borbi medju pravom i nasiljem). Gosp. profesor Pavia objelodanio je za posliednjih događaja u Hrvatskoj vrlo krasnih članaka u talijanskih novinah, a u prilog pravedne hrvatske stvari. Ti članci bijahu kasnije prevedeni i priobćeni u zadarskom „Narodnom Listu", u trišćanskom „Jadranu", u zagrebačkom „Hrvatskom Pravu" itd., te su se o njima vrlo povoljno i zahvalno izjavili hrvatski neodvisni listovi.

Svaki iztisak te knjige stojati će jednu talijansku liru ili 95 para. Tko ju želi imati, neka se obrati dopisnicom na samoga pisca u Milan (15 Via Maddalena) ili na našeg glavnog suradnika M. Mandića u Trst.

Preporučamo toplo to djelo odličnog pisca, pravednog i prijaznog nam Talijana.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Pristupili nadalje u Gospodarsku Svezu: 36. Konsumno družtvo u Puli-Šijane.

Uplatiše nadalje pristupninu i jedan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Konsumno družtvo u Puli-Šijana.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 14. oktobra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Perković Raponja, Smoljani. Klofanda Vaclav, Sv. Matej. Prenc Martin, Sv. Ivanac. Cercle du Canal de Suez (do 30./6./1904). Šebesta Antun, Cere. Rubinić Josip, Mošćenice (2 broja). Schrott dr. Ferdo, Beč. Peršić Andre, Poljane (3 broja). Brajnović Petar, Rovinjsko selo. Petrović Mate, Glavotok. Višković Vjekoslav, Barban (i za Marić Šima Paljuh). Vojak Ivan, Medulin. Slokovič Josip, Gračišće. Sokolić Gaudencij, Nerezine. Mandić dr. Šime, Beč (do 31./3./1904.) Mavrićić Vinko, Mošćenice. Velčić Ivan, Mošćenice. Dminić Jakov, Vrbnik. Rajčić Ante, Ližnjan. Rosanda Luka, Vinkuran. Rubeša Fran, Zamet. Jurčić Josip, Zamet. Rusac Ante, Rusci. Stefanutti Fran, Lindar. Schlosser Blaž, Lovrečica. Arman Matko, Grižnjan (do 30./4./1904.) Hrvatska Čitaonica, Brinje. Lučić Aleksij, Kastav. Bančić Mate, Kanfanar. Uravić Niko, Štivan. Rubeša Mate, Pula. Babić Andre, Pula.

Do 30. junija 1903.:

Camlić Ante, Pornjan.

Na oglas „Kapljice sv. Marka" gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Upozorujemo čitatelje na oglas Jurišićeve ljekarne u Pakracu.

Razni prinosi.

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

U kranjskom saboru radi pjevanja bodulskih pjesama sabrano . . K 4·20
Na račun ove god. izkazanih . „ 354·—
Sveukupno K 358·20

Razne viesti.

Odkrića spomenika dr. A. Starčeviću. U nedjelju je odkriven na groblju u Šestinah, nedaleko Zagreba, vrlo svečanim načinom nadgrobni spomenik utemelitelju stranke prava i mnogogodišnjemu njezinomu vodji blagopokojnomu dr. Anti Starčaviću. Spomenik izradio je vrlo krasno naš odlični umjetnik g. Ivan Rendić.

Novinarski sastanak u Zagrebu. U subotu sastalo se — kako pišu zagrebački listovi — u uredničtvu „Obzora" preko 60 narodnih i naprednih novinara, koji su viečali subotu na večer i u nedjelju o poznatih jur točkah postavljenog si programa.

Izabran bijaše medju ostalim odbor, koji će izraditi pravila za strukovno udruženje novinara u Hrvatskoj i sazvati konstituirajuću skupštinu.

Na sastanak stiglo je više brzojavnih i pism nih pozdrava; medju timi i jedan iz Pazina od g. dr Červara.

500 vagana pokvarena kukuruza. Neki dan dovezao je na Rieku englezki parobrod „Morgat" 500 vagana kukuruza za koj se je ustanovilo, da je pokvaren.

13.484 izseljenika. Ljubljanski listovi priobćuju, da se je od 1. jenara do 6. oktobra 1903 preko Ljubljane izselilo u Ameriku 13.484 stanovnika iz Hrvatske i Slavonije.

Izpit za makinistu položio je pred povjerenstvom c. k. obrtničke škole u Trstu g. Dane Mikulić iz Drage u hrvatskom primorju.

Cijena petroleju. Iz Beča javljaju, da su se trgovci dogovorili, da će povisiti cienu petroleja i to 2½ krune po velikom kvintalu.

Štrajk liečnika na Rieci. Pomoćni liečnici u javnoj bolnici na Rieci zapuštiše svoja mjesta, jer da su lošo plaćeni, da se slabo s njimi postupa i jer da je uprava bolnice razpisala tri mjesta pomoćnih liečnika, a nije o tom obaviestila one, koji su sada u toj službi.

Dogovori izmedju parobrodarskih družtva. Doznajemo iz pouzdana izvora, da su stupila dalmatinska parobrodarska družtva u dogovor sa trščanskim Lloydom i sa ugarsko-hrvatskim parobrodarskim družtvom na Rieci, radi uredjenja parobrodarske plovitbe uzduž dalmatinske obale.

10 miljuna lira za potaljančenje Hrvata i Slovenaca. U talijanskim listovim čitamo, da je poznato družtvo „Dante Alighieri" odlučilo podići kod raznih talijanskih novčanih zavoda zajam od 10 milijuna lira, koje kani upotriebiti za svoje družtvene svrhe: za potalijančivanje. Da će najviše od toga novca dobiti „Lega Nationale", o tom nema dvojbe, ko što nema dvojbe, da će sada „Legine" škole i djeći vrtovi njezini rasti, kao gljive poslie kiše po slovenskim obćinama u Primorju i u Dalmaciji. Svakako bi bilo pametnije, da talijanska gospoda skupe za taj novac palente svojim zemljakom, koji si sada moraju zasluživati kruh u inozemstvu, a na štetu domaćeg pučanstva.

Promjene na biskupski stolici u Primorju. Po novinarskoj dužnosti bilježimo slieđeću viest o promjeni na biskupskoj stolici u Poreču, prepuštajuć odgovornost onima, koji ju prvi u svietu turiše. Preč. g. dr. Faidutti, prošt stolnoga kaptola u Gorici i zemaljski zastupnik tamo, imao bi poslati pomoćnim biskupom u Trentu, jer je tamošnji knez biskup presvj. g. Valtusi nemoćan zbog težke bolesti. Druga viest glasi, da će u Trent porečko-puljski biskup presvj. g. Flapp, a na njegovo mjesto da će doći prošt Faidutti. Prošt Faiduti je vrlo obljubljena osoba na c. k. namjestničtvu u Trstu, te ga čeka bez dvojbe prije ili kasnije koje od biskupskih stolica.

Tegobe hrv. novinstva. Gospićki „Hrvat" nastupa desetgodišnjicu svoga obstanka. Osvrćući se na svoj rad, kaže medju inim: „Mi predobro znamo mene „Hrvata". „Hrvat" bi morao biti i ogledalo i redovit glasnik ovog kraja od Kapele do Velebita, od mora k Bagu do Senja, i od onud na Unu i naše staro Biće u nekadanjoj turskoj Hrvatskoj. Al ipak to nije! Zašto nije? Za to, jer nije ljudi toliko na radu, koliko na rieči, nije toliko pišućih koliko savjetujućih, nije toliko pomagača, koliko vikača. A oni, koji su najbliži radnici „Hrvatu", ne mogu kraj najbolje volje dospjeti u svaki kraj, da tu vide, čuju, prisluškuju potrebam naroda.

Ali iz svakoga kraja mogao bi se javiti iskren prijatelj naroda, te reći i napisati koju. Tako bi list bio upućen o svomu i o svakom mjestu. Tako bi bolje zadaću svoju izpunjavao. Više glava više znade, više očiju dalje vidi".

Uvoz talijanskog vina. Austro-ugarski konzulat u Bari javlja, da se onamo nadaju, da će, uza svu sušu što je ove godine naniela štete vinogradarima, ipak osobito što se tiče izvoza vina za križanje u austro-ugarsku monarhiju, moći radi ploda mladih loza, što su došle na tek, računati na lanjsku.

Za cienu grozdja i masta ove jematve, još se nezna; a pošto će ove godine početi trganje 8 do 14 dana kasnije, i za ciene će se doznati nešto kasnije. Iz bliže okolice austro ugarskog konzulata u Bari izvezeno je u augustu ove godine 4889 q. u monarhiju. Od vina izvezenog u augustu o. g. bilo je 4620 q. bielog, a 278 crnog.

Pomoć iz Amerike od hrvatske braće. Zagrebački listovi javljaju, da je hrvatska naselbina u mjestu Ugani u južnoj Americi, koja se sastoji iz samih dalmatinskih Hrvata, poslala unesrećenim hrvatskim obiteljim povodom proljetošnjih dogodjaja novčanu pripomoć. Novac je, u iznosu od K 740·17, poslan na nar. zast. dr. Milu Starčevića; da razdieli medju najpotrebnije. Dotičnik je primljeni novac poslao ludbrežkom župniku Janku Bočkaju, da ga ovaj razdieli u ludbrežkom kotaru. I opet liepi primjer naše braće Hrvata u Americi. Uz novac je stiglo i popratno pismo, koje na žalost — veli „Hrv. Pravo" — ne možemo ni u izvadku priobćiti.

Prva enciklika pape Pija X. Dne 3. o. mj. izašla je prva enciklika novoga pape Pija X. U toj se encikliki sv. Otac sjeća svoga izbora, za koji veli da ne nije čulio sposobnim, jer mu je valjalo zasjesti na ono stolicu, na kojoj je tako dugo sv. crkvom toli mudro upravljao njegov predšastnik. Izbora se sv. Otac plašio i sada, jer je crkva u težkom položaju. No podao se volji božjoj i oslanjajući se na pomoć božju, nema drugod programa nego da sve u Kristu uspostavi tako, te Krist bude sve i u svemu. Ljudima, koji bi možda tražili kakove namjere, za svoje svrhe u njezinoj duši, odvraća sv. Otac, da drugo ne želi, da bude, nego sloga božji. U pomoć svome radu poziva papa biskupe, katoličko družtvo, obitelji, riečju sve prave katolike. Ako se sve ponovno uredi u Kristu, u svietu bit će sve drukčije, bolje — a spoznat će se i to, da i crkva mora biti podpuna i sasvim slobodna. Tražeći tu slobodu Crkvi, ne čuva papa samo crkvena prava, nego je time i za obće dobro i sigurnost naroda. Na koncu završuje Pio X. s papinskim blagoslovom.

Hodočašće kod svetog otca pape. Javljeno nam je brzojavno iz Rima, da poznati hrvatski slikar Celestin Medović, koji je prije više dana zamolio audieneciju kod svetog otca pape, ne samo od svetoga otca primljen, već da mu je isti blagohotno i milostivo dozvolio izraditi njegov portret. Sveti otac bilo je tim hrvatskom narodu i svim Slavenima posebnu ljubav izkazali. Njegova svetost sjedila je našem slikaru umjetniku Hrvatu, te je s njim najljubeznije i najsrdačnije razgovarala. Celestin Medović već je dogotovio svoju sliku, pa kad ju je pokazao svetom otcu, izrazila je njegova svetost svoje najveće zadovoljstvo i svoje priznanje. Reprodukciju te slike izdati će nakladna tiskara Antuna Scholza u Zagrebu, koja preuzima predbilježbe i naručbe. Nadamo se, da će rodoljubni hrvatski i slovenski svieti radostno čuti ovu viest i da će radje kupovati slike našega prizanatoga i slavljenoga slikara Medovića nego li slike druge, koje potiču od tudjinske ruke i tudjega kista.

Papa Pio X. odgovarao misu jednomu kanoniku kao biskup Mantove. Godine 1888. slavio je papa Lav XIII. svoj 50godišnji svećenički jubilej. Kod jednog oltara crkve sv. Petra sretila su se dva svećenika; jedan je bio kanonik crkve sv. Petra, a drugi je bio jedan talijanski biskup, koji je došao u Rim, da prisustvuje svečanostima jubileja. Kanonik se je spremao da čita sv. misu, samo je morao čekati na svog ministranta; bio je malo nestrpljiv i ogledavao se je, ne bi li opazio tog svog nemarnog ministranta. Biskup je opazio kanonikovu nestrpljivost, te ponudio mu se je kao ministrant. „Ja to ne mogu dozvoliti", rekao je kanonik, „biskup ne može nikako da bude ministrant". „Zašto ne?", odgovorio je biskup, „ja znadem već ministrirati". „O tom sam uvjeren, presvietli, ali ja bih bio time, vrlo postidjen!" „Umirite se, Monsignore, odvratio je biskup, podjite k' oltaru i samo započmite". Biskup je zatim odmah klekuo pred stube oltara, a kanoniku nije drugo preostalo već da započme čitati sv. misu. I tako je bilo. Nakon svršene sv. mise kanonik se je zahvalio svome biskupskom ministrantu. Kanonik, koji još živi, zove se Radini-Tedeschi. Ministrant, koji je onda bio biskup u Mantovi, adsj se drugčije zove; on je — Pio X.

Talijanski djaci proti Austriji. Prošli mjesec obdržavali su talijanski šve učilištni djaci iz Italije te iz naših južnih pokrajina (Trsta, Istre, Gorice, Dalmacije itd.) kongres u Vidmu. Sa toga kongresa poslan bijaše načelniku grada Rima slieđeći brzojav: „Djačtvo talijanskih svenčilišta, združeno vrućim narodnim zagrljajem s neoslobodjenom braćom, šalje vječnom gradu svoj pozdrav sa željom, da Rim vidi ujedinjene sinove Trienta, Venecije, Julije (Istre, Trsta i Gorice) i Dalmacije".

Na večer su se u kazalištu dielile razglednice sa slikom zloglasnog Oberdanka, koji je smaknut radi atentata na cara i kralja Franu Josipa I. Pjevali su Garibaldievu himnu sa uzklikom „dolje sa Austrijom!"

Austrijska vlada poslala je tom prilikom svoje tajne uhode u Vidim, gdje su ovi pazili na mnogobrojne izletnike iz naših pokrajina, koje vuče srce više k Italiji nego li k Austriji — premda im je u Austriji sto puta bolje, nego li bi im bilo pod Italijom i akoprem im pušta austrijska vlada, da rade što i kako hoće s našim narodom u Primorju.

Naknadno doznajemo, da će državno odvjetničtvo u Trstu postupati proti onim izletnikom, koji su se u Vidmu ponašali kano podanici Viktora Emanuela.

Godišnja skupština zloglasne „Dante Alighieri" obdržavala se prošli mjesec u Vidmu. Predsjednik Villari iztaknuo je u svom govoru medju ostalim pogibelj, koja prieti koli Talijanom toli Slavenom na pograničnih točkah, a ta pogibelj jest navala Niemaca. Nu g. predsjednik nije imao toliko odvažnosti, da bi bio savjetovao svojim pristašam na rečenih točkah, da se slože sa Slaveni proti zajedničkoj im pogibelji, jer znade, da će se oni složiti i s djavlom u paklu pred mrzkim im Slavenom. Na skupštini zastupao je talijansku vladu podtajnik ministarstva nutarnjih posala Talamo, koji je skupštinarom donio tople pozdrave svoje vlade.

Predsjednik Villari odklonio je ponovni izbor te bijaše izabran predsjednikom zastupnik Luigi Rava. Ujedno bijaše zaključeno, da se središnja uprava družtva prenese u Rim.

U odbor bijaše izabran i predsjednik središnje lože slobodnih zidara u Rimu židov Nathan, koji je imao i na skupštini glavnu riec. Tim su izborom članovi „Dante Alighieri" pokazali, da je njihovo družtvo slobodno zidarsko, što se je već i do sada znalo. Ovo družtvo pruža podporu zloretnoj „Lega Nazionale", a pošto podupire ovo družtvo u naših stranah talijanske bogoslove u Gorici, Trentu itd. to se može mirne duše uztvrditi, da talijanski slobodni zidari uzgajaju talijansko svećenstvo u Primorju.

Neobičan doživljaji Maks. Gorki-a. Jedan izmedju najodličnijih ruskih pisaca, koji se je iztaknuo posliednjih godina, jest bez dvojbe Maksim Gorki. Taj glasoviti ruski pisac opisuje sam svoj život i svoje doživljaje od g. 1878. do g. 1892 ovako: G. 1878. stupio sam kao naučnik kod jednog postolara, g. 1879. bio sam naučnik kod jednog risača, g. 1880. služio sam kao kuharski pomoćnik na jednom parobrodu, g. 1883. radio sam kod jednog perecara, g. 1884. bio sam trbonoša, g. 1885. bio sam pekar u jednoj pekarni, g. 1886. bio sam pjevač u jednom malom opernom družtvu, g. 1887. prodavao sam jabuke, g. 1888. pokušao sam se ubiti, ali mi nije pošlo za rukom, g. 1889. bio sam željeznički stražar, g. 1890. upravljao sam s jednim skladištem trgovine pri jednom željezničkom kolodvoru, g. 1890. stupio sam kao pisar u službu kod jednog odvjetnika, g. 1891. proputovao sam čitavu Rusiju i radio sam u solanama, g. 1892. bio sam radnik u jednoj željezničkoj strojarnici, g. 1892. ugledala je svjetlo moja prva pripovjedka". Od tada je ime Maksima Gorki-a poznato po čitavom svietu.

Izseljenici, nedajte se varati. U zagrebačkih listovih čitamo, da je tamošnja trgovačka komora upozorena iz Bremena, kako su često hrvatski putnici žrtve bezdušnih ljudi. Putujući u Ameriku preko Bremena namiču se hrvatskim ljudim ponajviše na željezničkih postajah tobožnji mjenjači tudjega novca, koji im izmjenjuju novce, izvarajući ih pri tom do zla Boga, tako da su mnogi prisiljeni osstati zbog nestašice novaca u Bremenu. Tu dakako valja o svom trošku živjeti, dokle opet novac od kuće ili Amerike ne stigne, što traje mnogo puta više nedjelja. Takove se varalice ušuljaju u vagone ili love naše ljude na postajah ponajviše u Egeru (Chebu), Bodenbachu i Leipzigu. Tim se povodom upozoruju hrvatski putnici na te nepodobštine i daje im se savjet, da putem nikako ne mienjaju novaca, već došavši u Bremen, da to obave u kojoj od solidnih mjenjačnica, kojih se nastana može lasno doznati kroz poslovnicu Misslerovu, koja posreduje putovanje naših ljudi u Ameriku.

Kako nam valja živiti? Hoditi valja po dva sata na dan. Spavati 7 sati po noći. Ustati čim se probudimo. Raditi čim ustanemo. Uživati hranu umjereno, što želudac zahtjeva i jesti polahko. Piti samo kad se je žedno. Govoriti samo polovicu onoga, što se misli i to samo kad treba. Pisati samo ono, što se može i podpisati. Učiniti samo ono, što se može i pripovjedati. Nesmije se zaboraviti, da drugi paze na nas, a mi da nesmijemo gledati na druge. Novac treba cieniti samo onoliko, koliko vriedi; novac je izvrstan sluga, ali loš gospodar.

Crtice o papi Piu X. Papa Pio X. neprijatelj je svake suvišnosti koliko u životu, toliko i u pismenom obćenju. Prije nekoliko dana predložio mu je zamjenik tajnički Mery del Val spis na nekog kardinala, sastavljen u pravom birokratskom stilu. Papa začudjeno prevrne artiju i reče: „Previše crnila, monsignore, previše riečih. Mi ljubimo jednostavnost. Priobćite vi njegovoj uzoritosti samo naše odredbe i dalje ništa. Kratak i jasan neka bude naš govor!" Pol sata kasnije podpisao je Pio isto pismo, ali sastavljeno u kratko u četvrtini stranice. — Papa živi sasma jednostavno. Medju ostalim zabranio je sebi nositi na stol zlatno posudje Lava XIII. Obična jela, osobito juhu od riže, vrlo rado jede. — Prošlog tjedna saznao je Papa od mons. Bressana, svog tajnog savjetnika, da su neke redovničke žene poklonile njegovim sestram vrlo liepe šešire s koprenami. On je naložio, da se šeširi s mjesta vrate, pošto da njegove sestre nikad do sad nisu imale na glavi šešira, pa im ne treba ni sada, kad im brat postao papom. — Od nekoliko dana trpi papa od ulogah u desnoj nozi, pa kako su boli bile jake, to mu savjetovaše, da se pozove njegov tjelesni liečnik Lapponi sa svog ljetovališta u Macerati, koji mu je naredio da posve miruje. Za vriemo papine boljetice posjetila je kći njegove sestre papinski dvorac u Castelgandolfo, što se dražestno uzdiže nad Albinskim jezerom. Mlada djevojka pripoviedale je nakon svog povratka tako oduševljeno o svom izletu, da je papa dao u tom dvoreu urediti nekoliko sobah za stalni boravak svojim sestram i nećakinji. Mnogi se pritom nadaju, da će tako i sam Pio X. izaći iz Vatikana, nu potrajat će još dugo vremena, dok izadje iz svog správišta papinski dvorski željeznički vagon, kojim je nekad Pio IX. putovao u Napulj.

Nastavak u prilogu.

Broj 43. Pula, u četvrtak dne 22. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Na posao akademičari!

„U sreći se ne ponesi, u nesreći ne poništi." Da se previše ne ponesemo i uzobjestimo, ne treba nam se bojati; razlog je tomu jednostavan: što se ne možemo podičiti na političkom polju u novije doba nikakvim znatnijim uspjehom; no da nas neuspjesi razočaravaju, da nam slabe volju i da nam slabe poduzetni duh, vidimo i osjećamo. Osvrnut ću se ovdje na jednu činjenicu u našem životu.

Naši akademičari imali su nekad djačko ferijalno družtvo „Napred"; imalo je koju skupštinu, po koju zabavu, sve rjedje i rjedje, dok ne ugasnu. Ne ima ga više! Poslie pokušaše sreću bogoslovci i akademičari otoka Krka, no početak i svršetak njihova rada bijahu si vrlo na blizu. Lani opet skupština svega višega djačtva, sazvana na brzu ruku, bez reda, bez priprave, samo da se tobože postavimo o bok talijanskim djacima, koji su — mora im se priznati — na glasu carlatani, pa bacaju svietu prahu u oči o tobožnjoj svojoj izobrazbi. Mi, naivni, i sami povjerovasmo, pa odatle ona nesretna žurba.

Nervozna žurba, da se dosligne nekog drugog, koji je poodmakao, bilo na kulturnom, bilo na ekonomskom ili na političkom polju, uviek nosi sobom zle posljedice, a kako je često uz nju posvemašnji neuspjeh, pada još niže — kao u ovom gori spomenutom slučaju, — jer ubija duhove. I mi imamo tu bolest malih naroda, pa moramo nastojati, da ju liečimo. Malo po malo, korak po korak moramo stupati u našem životu i radu, bez skokova, pa nam je uspjeh siguran.

Što je zlo veće, to mu se željnije i i življe traži lijeka, te imaju po tom ovi neuspjeli pokušaji i ove nedaće i neki pozitivan uspjeh. Da, svaki akademičar osjeća, da nam treba zajedničkog rada. Treba, prijatelji, da se prenemo, da se složimo, pa zajednički upremo, jer sramota je za nas, da ovako stojimo prekrštenih ruku, dok nas na sve strane čeka posao. Iza nedaća i neuspjeha počnimo na novo graditi, postavimo čvrste temelje zgradi, pa se neće i ona srušiti sama od sebe; bez vike i buke, bez demonstracija — kao naši Talijani — treba zasukati rukave pa na posao! Prijašnje pogriješke nek nas uče; dosadašnji neuspjesi nek nas podžižu, sadašnje zlo nek nas potiče, potreba nek nas sili, a nada sokoli!

Kako je često dobre volje, ali se ona utuče bilo tim, da se svu odlučnost potroši na rieči i govore, bilo tim, da se ne zna naći pravi način, da se ta volja i osnova oživotvore u radu, evo me s nešto konkretnijim predlogom, a moji drugovi širom Istre nek sude, pa o stvari razmišljaju, tako, da jednom od osnova postanu djela.

Na svakoj univerzi, gdje ima Istrana, nek se oni organiziraju u jedan klub (razumjeva se samo od sebe, da to ne smije biti zapriekom, da bude član n. pr. „Zvonimira" u Beču itd.). Svako 10—15 dana imaju klubaši svoj sastanak. Tu se pretresa naš javni život (kako imamo na žalost „N. S." tek kao tjednik, te ne može sve da donaša), treba da ovaj ili onaj član izvješćuje o kom poznatijem mu kraju, osobito o izloženim mjestima. Uz mapu Istre tumači se ovo; zatim o prilikama, položaju, potrebama tog kraja, tako da članovi dobiju točnu sličicu; mnogo pak takvih sličica dat će liepu sliku ciele zemlje i naroda. Tu se drže predavanja: jedna za članove kluba, a druga pučka (i jedna i druga pišu se u posebnu, za to odredjenu knjigu), te bi se tako išlo za tim, da se usavršuje naobrazba pojedinaca i da se usposobe, da i drugima mogu saobćiti štogod od svog znanja. Klubovi bi ovi mogli liepe koristi donesti, ako ih se pametno uredi.

Klubovi su ovi u medjusobnom savezu i to ne samo po imenu, nego u istinu, za to šilju svakih 40—50 dana jedan drugomu svoja izvješća i one knjige sa predavanjima, koje se onda prepišu, te čitaju, tako da ima svaki klub sva predavanja drugih klubova, a članovi imaju jednaku korist, kao da su svi klubovi na okupu.

Početkom ferija imala bi se držati skupština, za koju već klubovi složno sve urede. Ova bi zgodna i najbolja predavanja dala tiskati, te obavila poslove, koje u obće spadaju na ovaku skupštinu. Tu bi se razdielio rad, ferijalni, važniji rad. Manji skupovi drže sastanke; ne mora to biti u velikom štilu, to nek budu sastanci, gdje će se držati pučka predavanja o ustavu, o izborih, o pravu i dužnosti državljana, o izseljivanju, narodnosti itd. U onim mjestima, gdje ima čitaonica, moglo bi ih se na ovaj način nešto oživiti. Ovi pučki razgovori imali bi pobuditi i volju za čitanjem, a glavno bi pomagalo bile one knjižice, koje bi se badava ili uz nizku cienu dielile. Odpalo bi po tom ono, što ljude od čitanja knjiga odbija: nerazumjevanje, jer bi im se sadržaj prije raztumačio i razjasnio. Malo po malo pripravljali bismo tako zemljište za pučke knjižnice, o kojima je još sada kod nas nemoguće govoriti. No tim radje moramo govoriti o drugoj jednoj stvari. Školske oblasti nam ne daju škola. „Družba" ne može sve sama, pa nebismo li mi mogli osnivati tečaje za analfabete? Zar je tako malo požrtvovnosti u nas? Još jednu. Zabave, što se sad o ferijama priredjuju, nek budu i dalje, no stvar bi se dala nešto preudesiti. Trebalo bi istu zabavu nakon 8 dana ponoviti (uz snižene cienе ili badava), pa dodati koji pučki razgovor, koje predavanje. Moralo bi se stati na put prikazivanju kojekakvih komada bez cilja i svrhe, pa bi se klubovi morali pobrinuti, da djačke odbore, koji priredjuju zabave, obskrbe s valjanim i dobrim komadima.

Širok i mnogostran, a ipak jedinstven mogao bi biti rad ove organizacije, kako se donekle može razabrati iz ovih glavnih crta, koje sam ovdje naveo. Dakako, da ovo, što je ovdje rečeno, neće biti sve dobro, ali je rečeno s dobrom voljom i namjerom.

Ja sam se evo prvi javio na zadnji članak u „N. S." i izložio neke svoje nazore; nedao Bog, da budem prvi i — zadnji.

Na noge braćo!

Maknimo se, skupimo se u čvrstu falangu bez ikakvog otezanja — jer zavlačenjem širi se mrtvilo sve više i više, u tmina postaje sve gušća i gušća, pa do malo vremena bilo bi možda već prekasno. Bez rada ne ćemo se moći obraniti pred zdrielom, koje prieti našem narodnom obstanku; ne ćemo se moći oprieti i to ne bez naše krivnje. Stoga na posao, savjesti radi, obraza i poštenja radi — na posao, — dok je doba — da nam se nebude moglo predbaciti, da smo stali prekrštenih ruku, dok su se drugi znojili i trudili za spas naroda.

Istranin, pravnik.

Car neide u Rim!

Ako nas pamet ne vara, još te nismo nikada čuli ni čitali, da su učinjene u kojoj priestolnici sve priprave za doček kojega vladara, a on da bi bio javio u posliednji čas, da neće tamo doći. U tom pogledu zapala je dakle čast prvenstva talijanski narod priestolnice, drevni Rim i talijansku kraljevsku porodicu.

Odavna bijaše službeno javljeno, da će tečajem ovoga mjeseca posjetiti talijanske kraljevske supruge u Rimu ruski car Nikolaj II. U tu svrhu učinjene su već u Rimu od strane službenih krugova i uprave grada Rima obsežne priprave, kako bi se dostojno dočekalo najmoćnijega vladara Europe i iskrenoga prijatelja talijanske vladajuće kuće. Car je imao posjetiti Rim pod konac tekućega mjeseca, a mjesto toga odkazao je zadnji čas svoj posjet. Ta viest djelovala je porazno na sve talijanske krugove, neizuzev ni one, koji su tu carevu odluku prouzročili. Koji bijaše dakle povod tomu odkazu!

Uzrok tomu valja tražiti u neuredjenih odnošajih, koji vladaju još u više krajeva kraljevine. Tamo dižu još uviek visoko glavu zloglasne družbe ‚Maffije' i ‚Camorre', koje zadaju strah i trepet mnogim predjelom Italije. Uz ovu rak ranu na talijanskom tielu imade tamo i drugih nevolja. Zbog obćenitog siromaštva nižih slojeva pučanstva raste tamo kao nigdje drugdje socijalna demokracija, koja nije obuhvatila samo radničke slojeve, već takodjer i srednji stališ, koji je odvisan od velikaša i bogataša. Nijedna druga država Evrope neima u socijalističkih redovih toliko profesora, odvjetnika, liečnika, čak i svećenika, koliko Italija. I sadašnja vlada mora, da s njimi računa u parlamentu ako hoće, da ju ne sruse. Čim su doznali kolovodje talijanske socijalističke stranke, da će car Nikolaj posjetiti Rim, zaključiše, da će ga neprijateljski dočekati, da će ga javno izfućkati i pripraviti mu drugih neugodnosti.

Talijanska vlada, koja se oslanja na radikalne življe u parlamentu, nije imala toliko snage, da bi bila mogla uplivati na te življe izvan parlamenta, da se okane svake demonstracije proti visokomu gostu i prijatelju vladajuće kuće. Govorilo se dapače, da je ministar predsjednik Zanardelli zbog toga ponudio kralju svoju ostavku. Krivnja je svakako na talijanskoj vladi, koja nije znala prepriečiti socijalističke agitacije proti dolazku cara u Rim i tuj ga zaštititi od pogrda i od neprijateljskih demonstracija.

Ruski poslanik na talijanskom dvoru Nelidov upriličio je sporazumno sa crnogorskim knezom Nikolom, tastom kralja Viktora Emanuela, putovanje cara Nikolaja u Rim. On je izvješćivao svoju vladu u Petrogradu o svemu, što se u Rimu pripravlja za dolazak cara Nikolaja, pa stalno i o tom, kako ga kane dočekati talijanski socijalisti. Takvi izvještaji morali su stalno djelovati neugodno na visoke krugove u Petrogradu.

Nedavno poslala je ruska vlada predstojnika redarstva Lopuhina iz Petrograda u Rim. Taj je valjda izviestio vladu kano i poslanik Nelidov. Na temelju tih izvješta došli su u Petrogradu do odluke, da se odkaže carev dolazak u Rim.

Taj odkaz stoji osamljen, on je prava politička sablazan. Težak je to udarac po ugled Italije i za njezin politički položaj. To uvidiše odmah talijanski trieznji listovi, te zahtjevaju od vlade, da stane na put socijalističkim agitacijam, kojima se sramoti kraljevinu pred čitavim svietom.

Jedino socijalistički listovi vesele se na oko carevu odkazu, naglasujuć kako su oni dobrom organizacijom uplivali i na dogodjaje izvanjske politike. Njihova demonstracija, da je postigla svoju svrhu, dapače još i više, jer zapriečiše carev dolazak, a možda prouzročiše i pad talijanske vlade.

Glasila njemačke socijalističke stranke, koja može služiti uzorom glede organizacije svim drugim socijalistom Evrope, odsuđuju postupanje drugova u Italiji, koji da su pošli preko granicah pristojnosti i dužnog gostoljublja napram gostu svoga kralja. Vodja njemačke socijalističke stranke i državni zastupnik Bebel odgovorio je na upit: što bi učinili u takvom slučaju njemački socijalisti: Oni bi mirno pustili cara, da radi što hoće, a njegovu prisutnost nebi ni zabilježili.

Eto, tako su se imali ponesti i talijanski socijalisti napram ruskomu vladaru, te bi si bili stekli više ugleda medju triezno mislećimi, a svojoj domovini bili bi prištedili veliku sramotu i grdnu diplomatičku sablazan.

Istarski sabor.

U Puli 19. oktobra 1903.

III. sjednica (nastavak zasjedanja prekinutog decembra 1902.)

Prisutni: predsjednik dr. M. Campitelli, vladin zastupnik Al. Fabiani i 27 zastupnika (18 većine i 9 manjine).

Predsjednik otvori u 6 sati po podne sjednicu, pročita previšnje pismo, kojim je sabor sazvan, pozdravi zastupnike, ovjerovljuje se zapisnik posljednje sjednice.

Predsjednik priobćuje, da su se izpričali biskupi Flapp i Nagl, što nemogu radi posala doći na-sabor, da su zastupnici Sbisà i Vidulich zamolili za dopust, da će biti tečajem zasjedanja otvoren brzojavni ured u Poreču i po noći; da su podieljena među zastupnike razna izvješća, da će vladu zastupati i sada vitez Fabiani (»nostro amico carissimo«), koji ima uza sebe stenografa Vidačića.

Izbor odbora.

Pošto bijaše izabran financijalni odbor na početku ovog zasjedanja, birati će se sada tri saborska odbora i to: **školski, političko-ekonomički i poljodjelski** — i to svaki od 5 članova. U prvi odbor izabra većina sa 19 glasova (dakle i sa glasom predsjednika) zastupnike: Belli, Bennati, Costantini, Ventrella, Vareton Saborska manjina preda 9 čistih glasovnica.

U drugi sa istim brojem glasova: Bubba, Sbisà, Ventrella, Vidulich, Vareton. Manjina kano gori. U treći: Davanzo, Marchetti, Mianich, Polesini i Venier. Manjina kano i gori.

Predsjednik preporuči odborom, da se čim prije konstituiraju. Predsjednik priobćuje niz podnesaka, koji idu pojedinim odborom.

Sliedi prvo čitanje zakonskih osnova o utjerivanju zemaljske potrošarine na pivo; o novom pravilniku glede umirovljenja učitelja pučkih škola; o promjeni plaće privremenih učitelja i postojećih ustanova za dopust udaje učiteljica, te o preustrojenju mirovinske zaklade učitelja. Ove se osnove doznačuje financijalnom i školskom odboru. Predsjednik priobćuje, da će biti u budućoj sjednici na dnevnom redu čitanje predloga o proširenju zemaljske realne gimnazije u Pazinu; o prinosu pokrajine za gradnju ceste Cres-Osor-Lošinj; o imenovanju jednog člana u prizivnu komisiju za osobni davak.

Izcrpiv dnevni red, zaključi sjednicu i ureče buduću za četvrtak u 3½ sata po podne.

Razpored djelovanja kod sudova.

Prije konca svake godine dužni su predstojnici c. k. sudova izviestiti nadležnoj oblasti, kako da se razporedi posao kod dotičnog suda za buduću godinu, te ako predlog dotičnog predstojnika odgovara potrebi i mjestnim okolnostima, to da potvrdi nadležna oblast predlog, u protivnom slučaju naredi promjenu prema potrebam.

Osobite je važnosti kod toga, kako da se razporedi posao kod okružnih sudišta, t. j. kako da se ustanovi prikladne i svrsi odgovarajuće senate. Kod toga treba osobito paziti, komu ima se povjeriti predsjedničtvo senata, a komu zamjeničtvo, tim više, što po § 33. zak. 27. studenoga 1896. br. 217 odredjenje predsjednika senata i njihovih zamjenika treba da odobri predsjednik višega zemaljskoga suda.

Kako kod svakog poduzeća odvisi dobar uspjeh od prikladne razdiobe radnja, tako će i djelovanje sudova biti uspješnije čim je radnja bolje razdieljena. Jedan će sudac vrlo dobro voditi razprave i znati će se u tu svrhu u kratko i dobro pripraviti, dočim drugomu nije to moguće; te individualne prednosti treba dakle upotriebiti i svakoga postaviti na mjesto njemu prikladnije, da radnja bude uspješnija i da se čim bolje postigne svrha u radnji.

Postavite kao predsjednika senata sudca, koji se ne može nego težkom i dugotrajnom radnjom pripraviti, ili onog, kojemu je priprava deseta briga, ili onog, koji ne razumi svjedoke i okrivljenike, ili takvog, koji si mora dati pojedine parbene spise tumačiti, čim je taj spis u jeziku njemu nepoznatom sastavljen, eto vam neprilika, gubitka vremena, a osobito trpi u tim slučajevima svrha, za koju su sudovi postavljeni.

Dakako, da se kod sudca nesmije predmjevati pristranosti, ali i najmanja sumnja o tomu morala bi potaknuti nadležnu oblast, da takvom sudcu nepovjeri važnije uloge u sudstvu.

Dosadanji razpored djelovanja kod nekojih sudova bio je posve neprikladan, dapače i protuzakonit, pa evo vam i primjera: kod okružnog sudišta u Rovinju rabi se kod više od polovice kaznenih razprava prve molbe samo i jedino hrvatski jezik, a druga polovica je većinom mješcvita, t. j. svjedoci i okrivljenici govore nekoji hrvatski, drugi opet talijanski, dapače često dolaze i takvi, koji ne znadu nego njemački. — Što će kod izključivo hrvatskih ili mješovitih razprava predsjednik senata, kojemu nije poznat nego talijanski jezik! (o protivnom slučaju, naime da predsjednik znade samo hrvatski, nisam čuo govoriti!) Takvom predsjedniku treba dakako pomoći, a od tud uporaba tumača i time neizbježivi silni gubitak vremena, a napose slabo, često krivo vodjenje razprave i kao posliedica krivo shvaćanje stvari!

Čujem već prigovor: ako današnjimi silami kod okružnog sudišta nije moguće sastaviti takve senate, da se potrebam udovolji, mora se ostaviti stvar, da ide tokom dosadašnjim! — Ali pitam sad ja: jesu li sudci postavljeni za puk, ili mora se cielo pučanstvo jedne pokrajine prilagoditi neprikladnosti, eventualno nespособnosti dvojice ili trojice sudaca?

Ako nadležna oblast znade i vidi, da dosadašnji razpored djelovanja neodgovara potrebam, dužnost je njezina, da to preprieči, inače neće se nikad postignuti pospješnost i jednostavnost djelovanja, o kojima §§. 84 i 85 Min. nar. 5. svibnja broj 112!

Kako sam već opazio kod više od polovice kaznenih razprava u Rovinju rabi se jedino hrvatski jezik, jerbo stranke nepoznadu drugoga, pa ipak nije se ni jedna razprava vodila bez tumača i to ili s toga, što predsjedniku odnosno zamjeniku senata nije poznat hrvatski jezik, ili iz razloga, što jedan ili drugi od članova senata tog jezika nije poznavao.

Čim su se pako nekoji odvjetnici pismeno obratili na predsjedničtvo zahtjevajuć, da se u pojedinom slučaju hrvatski razpravlja (to se dogodilo tri ili četiri puta), morao je predsjednik odmah uporabiti § 34. navedenog zakona 27. studenoga 1896. br. 217 i promjeniti senate, samo da udovolji zahtjevu.

Zašto se nije, pod istimi uvjeti, razprava vodila hrvatski, kad toga nije odvjetnik zahtjevao, to neznam, ipak ako me logična dosljednost nevara, čini mi se, da se istarski Hrvat, ako hoće svoje zakonom mu zajamčeno ustavno pravo održati, mora se svaki put na odvjetnika obratiti i to pravo izrično zahtjevati!

Zašto se tako sa Hrvatima u Istri postupa, tome neznam odgovora, ali svakako *ona toliko razvikana ravnopravnost sviju naroda u Austriji* nije još do nas dospjela!

Da nebude dakle i dojduće godine svakojakih pritužba i prigovora, pitamo na vrieme samo i jedino to, da se s nama po zakonu postupa, da nam se dade ono, što nam po zakonu pripada, da nam sudci izravno bez tumača sude, te opažamo, da nije pravo, da radi dvojice ili trojice neprikladnih sudaca velika većina pučanstva trpi!

Dakle *fiat aplicatio!*

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Čuješ Jurino, sada su deputati na dijete, ča ti se pará, ki će kega?

Jur. Kako to misliš?

Fr. Ćeli Talijani naše, ali naši Talijane?

Jur. Oni će se kosmat a Nimac će se smijat.

Fr. Pak zač se ne dogovore?

Jur. Zač bi stili Talijani celu pogaču za se.

Fr. A pravica? a zakon?

Jur. Ki je jači nepita ni za pravicu ni za zakon.

Fr. A ča će njim na to duša?

Jur. Oni je valjada nimaju.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Bezsramna laž! Ovdješnji zakutni listić „Il Messaggero", što no ga izdaje glasoviti „York", nabacio se je na našu saborsku manjinu grdnom laži, koju mu moramo u bezstidno grlo natrag zatući. On tvrdi naime, da talijanska saborska većina ne može birati hrvatsko-slovenskih zastupnika u saborske odbore, jer da ovi neće da govore u odborskih sjednicah inače nego li **slavski**, što je bezsramna laž. Naši su bo zastupnici, dok ih je većina birala u pojedine odbore, govorili i razpravljali **izključivo** talijanski, te nisu dapače ni kušali, da bi inače govorili. Ti su odbornici ne samo **talijanski** govorili, već dapače u ime odbora u saboru **talijanski** izvješćivali. Ovu našu nepobitnu tvrdnju dokazuje i ta okolnost, što je predsjednik talijanske saborske većine povodom dogovaranja sa predsjedničtvom kluba manjine u Kopru i u Puli zahtjevao od ovog posliednjeg, da bi članovi manjine, kad bi bili izabrani u pojedine saborske odbore, govorili u **saboru** o predmetu dotičnog odbora talijanski i da bi u obće govorili o predlozih odborskih većina za razprave u saboru talijanski. Obzirom na taj zahtjev, koji prevršuje svaku mjeru tražene popustljivosti sa strane naših zastupnika, razbiše se baš sva dogovaranja, nipošto pako radi razpravnog jezika u odborskih sjednicah.

Tko nebi htio nama vjerovati, neka potraži brojeve tršćanskih listova „Il Piccolo" i „Gazzettino" od mjeseca junija (okolo 24./6) 1902, gdje će naći ovo pitanje upravo ovako obrazloženo, kao što ga mi razložismo. Za to je stalno znao i delija „York", ali njemu se hoće po starom običaju, da laže i zavarava svoje malobrojne sljedbenike.

Zar će nas i kod vojske zapostavljati? Prijatelj našega lista iz naše okolice, koji je bio pozvan kao vojnik dne 16. o. mj. na kontrolu, tuži nam se: Na kontroli bilo nas je vojnika većinom Hrvata dne 16. o. mj. Neki c. k. oružnik pročita nam pravilnik **jedino** u talijanskom jeziku i neobaziruć se na našu većinu.

Mi znamo, da je onaj oružnik onako postupao po višem nalogu, nu pitamo: je li to pravedno, jeli to zakonito? Zar nas, dotično naš jezik, moraju zapostavljati talijanskomu i vojničke oblasti, kao što ga na žalost i uzprkos državnim temeljnim zakonom zapostavljaju i civilne oblasti? Ili se hoće iz nas hrvatskih vojnika stvoriti talijanske vojnike, koji će gledati, da prvom zgodnom porilikom odmagle preko državnih granica?

Preko manjine — na dnevni red! Već od više godina prelazi talijanska saborska većina preko hrv.-slov. manjine na dnevni red i kod izbora tajnika i revizora i kod izbora saborskih odbora. Tako se dogodilo i za ovog zasjedanja.

Na početku zasjedanja mjeseca decembra 1902. izabrala je ta većina izključivo svoje tajnike i revizore, te članove ponajvažnijeg saborskog odbora, naime financijalnog, koji broji uviek najviše članova. Toga načela, t. j. mimolazenja saborske manjine držala se je većina i sada kod popunjenja tih odbora u posliednjoj sjednici od prošloga ponedjelka. Ona je birala tri odbora t. j. školski, političko-ekonomički i poljodjelski, te je opet mimoišla posve hrvatsko-slovenske zastupnike t. j. saborsku manjinu, koja sačinjava 9 zastupnika, koja predstavlja većinu pučanstva dokrajine.

Istarski sabor je jedini te vrsti, koji mimoilazi kod izbora odbora manjinu, koja sačinjava skoro jednu trećinu zastupnika. Takovo — rečimo najblaže što je moguće — bezobzirno postupanje sa saborskom manjinom protumačili se dade samo tim, što vladaju kod nas u Primorju u obće, napose pako u Istri odnošaji, kojih bi se valjda i Turska sramila.

Kao što je naš narod predan na milost i nemilost talijanskoj vladajućoj svojti od strane c. k. oblastih, tako su predani i njegovi zastupnici na milost i nemilost talijanskoj većini u zemaljskom saboru. Tako postupaju pitomci i ljubimci c. k. austrijskih oblasti!

Svega po malo iz puljske okolice.

1. Nedavno se vršila u Puli takozvana „kontrola". Za pješake i mornare kao i za domobrance poslao je municipij u Puli na sve hrvatske obćine samo talijanske oglase, jer to je po talijanskom zakonu! Za momke narodnog ustanka pako slavni c. k. kapetanat njemačko-hrvatske oglase. Hrvatski tekst izpunjen je među ostalim ovako: „**da dodjete** (ovo je tiskano), **kod Ureda Mjesno Ognjarstva Ulića Serlio** (ovo je pisano). —

Ja neznam kamo su ih zvali i gdje je to mjesto „**ognjarstva**"? Komenta ne činim, nego preporučujem onima, koji žele naučiti hrvatski, neka se obrate na firmu „**Rossetti & Comp. Palača Nadvojvode Stjepana u Puli.**

2. Ovih dana vidio sam seljaka iz Krnice i Muntića gdje užižu žigice „Legine"! U Krnici ih prodaje „**Piero na placi**" a u Muntiću **Žgomba.**

Ja ne zamjeram njima, jer su tako napućeni od kojeg talijančića iz Pule ili Vodnjana, ali pitam „**Narodne prosvjetitelje**" ovih sela, što njim se čini?

Veće pogrde nemože biti nego viditi benevrekara sa „Leginim" žigicam u ruci. —

Preporučujem trgovcima u selima nek naruče svi žigice „Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru" kod g. Milana Gremera na Rieci. —

3. Već nekoliko brojeva „N. Sloge" donosi viesti iz rovinjske sudnice, iz kojih se vidi, kako je zapostavljen hrvatski jezik na tom tribunalu. Tomu se nije čuditi, jer su se ne samo tribunal, nego u obće sve oblasti u Primorju digle u tom pogledu proti nama, koliko svjetovne toliko i duhovne. Tomu bi se moralo na kraj stati, ali ne mislimo, da će naš priprosti narod sam zahtjevati, da se poštuje njegov jezik. U prvom redu je pozvana na to narodna inteligencija, a osobito pako imali bi se zauzeti zato naši odvjetnici.

Kapetanat, sud, porezni ured i t. d. šalju u čisto hrvatska sela, poznatim hrvatskim strankam, sve oglase, pozive, naloge i t. d. samo u talijanskom jeziku. Ovdje ću izpraviti, da kapetanat ima tiskane pozive hrv. i talijanske, ali izpunjena je uviek talijanska strana. Narod neće zahtjevati sam, oblasti neće početi, dakle, dakle . . . nek odgovori svaki sam sebi.

Rekoh, kako svjetovne tako i duhovne oblasti. Pod „milostivim" Flappom ne samo što se je zatrlo trag hrvatskom jeziku u crkvi, nego namješta se u hrv. župama talijanske svećenike, ili one narodne odpadnike iz Dalmacije, kojih imade već liepi broj u našoj biskupiji, osobito u puljskom kotaru. Od 137 svećenika biskupije nema ih 9 Hrvata pravih.

Ima ih nekoliko „pol miša pol tića", ma ljudih ne. Imena im ne spominjem, tà svaki će ih lahko poznati po djelih njihovih.

4. „Komisario forestal" Gracalich da će sada postati c. k. „Forst-Agent". Sada barem će biti nazad Hrvat, kako je prije obećivao. Sad se ne mora boriti za kruh. A propos! Govori se, da je taj „forestal" Gracalich najviše kriv, što je junta uzela občinsku upravu Medulincem iz ruku. Čast ti Ivane, ako je istina! Tako se ljubi domaću zemlju!

Iz poreško-puljske biskupije. Glasilo poreče kurije „Folium dioecesanum" priobćuje sliedeća premještenja svećenika one biskupije. Veleč. g. Rafe Fulin ido

iz Tara u Vodnjan kano župe-upravitelj i prodekan; veleč. g. Robert Vitturi ide kao duh. pomoćnik iz Bala u Tar.

Talijanski liberalni listovi se vesele, što je novodošli svećenik Babudri u Labincih (Sv. Nedilja) tamošnjoj školskoj djeci i onoj iz Kaštelira, koji polaze „mnogobrojni“ „Leginu“ školu povodom početka školske godine nakon sv. mise držao talijanski govor, preporučiv djeci toplo, da se bogato okoriste tim jezikom. Čemu izticati, da je govorio talijanski, ako su ono talijanska djeca? Talijanskoj djeci neće valjda govoriti hrvatski! Nisu ono na žalost samo talijanska djeca, već su po ogromnoj većini djeca naše krvi, sinovi i kćerke hrvatskih roditelja, koje je „Lega“ uhvatila u svoju mrežu i za to je valjalo iztaknuti, da im je svećenik govorio talijanski!

Koji ne poznaje odnošaja u ovoj nesretnoj biskupiji, morao bi se čuditi kako se može poslati u hrvatske župe svećenike, koji ne poznaju ni rieči svoga stada, što je u očitoj oprieci nesamo sa naukom naše sv. vjere, već i u odlučnoj protimbi sa propisi i zakoni. Svećenik bo, bio on duh. pomoćnik, župnik ili sam biskup, koji ne pozna jezika svojih vjernika, nije samo nevriedan i nesposoban, već takodjer „irregularis“.

Takvih svećenika — osobito mladjih, i to pitomaca koparskog konvikta, imade u ovoj biskupiji dosta.

Tužni narode, kada si došao u ovu sadašnju Tvoju domovinu, imao si svoje svećenike, koji su Boga častili ujedno s Tobom, Tvojim jezikom, a sada nečuješ u Tvojih crkvah niti „Očenaša“ u svojem jeziku.

Sada nenalaziš više ni u crkvah ni utjehe ni pravice!

Porečki kotar:

Noćna brzojavna služba. Za trajanja ovog zasjedanja istarskog sabora u Puli biti će c. k. poštanski i brzojavni ured u Poreču otvoren danju i noću.

Stabalca iz crarnog vrta u Poreču. Municipij u Poreču javlja posjednikom, da imade u crarnom vrtu mladih stabalaca koli voćnih toli šumskih, koje će se razprodati za sniženu cienu. Prijaviti se valja za ta stubalca tečajem ovoga mjeseca. Stabalca ta jesu većinom razne vrsti crnogorice, te širokog lišća, raznih cieplјenih voćaka, divljeg kostanja i raznih divljih voćaka.

Koparski kotar:

Javni sastanak na otvorenom obdržavalo je naše političko družtvo u Dolenjoj vasi, občina Roč, dne 18. t. mj. Nadošlo je naroda iz ciele občine ročke te nekoliko prijatelja iz buzetske i bolјunske občine. Predmet pogovora bio je predstojeći izbor občinskog zastupstva u Roču, te drugi naši javni odnošaji u Istri. Nagovorili su sabrano ljudstvo gg. dr. A. Trinajstić, kao predsjedatelj, te dr. Gj. Červar i Fran Flego. Sastanak je trajao dva sata uz obće zanimanje i odobravanje prisutnih.

Voloski kotar:

Zaruke. Iz Rukavca pišu nam, da se je tamo na dan sv. Luke proslavilo u rodoljubnoj kući g. Vjekoslava Kinkele trgovca, posjednika i obć. savjetnika zaruke vrlo čestite mu kćerke gđne. Milke sa liečnikom veleuč. g. dr. Ivanom Feretićem, članom poznate narodne obitelji Feretića iz Vrbnika.

Veseli gostovi nezaboraviše sdružiti s ugodnim takodjer koristno, sakupiv svoticu od 42 K u plemenitu narodnu svrhu. (Dru. Ivi i vriednoj Milki čestita srdačno Uredničtvo.)

Švedski kralj dolazi u Opatlju. Iz Opatije nam pišu, da je tamo boravio više dana švedski vrhovni dvorski meštar grof Wrangel, koji je nakon duljeg izpitivanja uzeo u najam »Villu Jeanette«, u koju da će doći na tromjesečni boravak švedski kralj Oskar. Kralj ima doći mjeseca febrara buduće godine sa velikom pratnjom u Opatiju, gdje da će ostati okolo tri mjeseca. Za kralja i pratnju mu najmljene su 32 sobe.

Njemački ratni brod „Moltke“ pred Opatijom. Od tamo nam pišu, da je ovih dana doplovio njemački ratni brod »Moltke«, koji se je prije bio usidrio u riečkoj luci. Taj ratni brod dolazi eto po drugi put pred našu Opatiju odkada je došla na glas svietskog lječilišta.

Imenovanje. Ministar pravosudja imenovao je prisušnika g. Antuna Bonne pristavom kod c. kr. kotarskog suda u Podgradu.

Pitanje gradnje škole u Vodicah, občina Materija. — Od tamo nam pišu dne 12 o. mj. Kod nas imamo pučku školu, koju je dužno polaziti okolo 160 djece što iz Vodicah, što iz susjednih Dana. Ali što da vam rečemo o prostorijah za tu školu? To vam je tiesna soba u župnom stanu, k tomu vlažna i radi toga nezdrava. U takvoj sobi ne može biti pravoga napredka, pa imali mi najboljeg učitelja u pokrajini i najdarovitiju djecu.

Pred više godina počeli su naši muževi tražiti od občinskoga načelnika u Materiji, da bi se već jednom stalo zidati školsku zgradu. Odgovorilo im se je, da će se zidati čim prije, ali se našlo kakvu izpriku i tako se je stvar vukla sve do prošle godine. Te godine zaključiše na občini, da će se razpisati dražbu za gradnju škole u Vodicah.

Ali eto nove zaprieke! Sada se prenuše susjedni Danci i obratiše se na c. kr. zem. školsko vieće prosvjedom proti gradnji škole u Vodicah tražeć, da se novu školu sagradi na vodiško-danskoj medji — jer inače da oni neće ništa doprinesti za gradnju iste. Kad se nebi školu sagradilo na medji, pitaju oni, da se ih odieli od Vodica i da im se dade posebnu jednorazrednicu u Danah. Mi se nećemo puštati u prepirku sa braćom Danci dali imaju pravo ili ne, premda su odaljeni od Vodica malo više od kilometra, ali toliko smijemo reći, da će se tim pitanje gradnja škole u Vodicah znatno otegnuti, što će biti jedino ugodno vladi i zemaljskom odboru. Dvojimo, da će školske oblasti pristati na zahtjev Danaca, da im se dade posebnu školu, jer neima propisane udaljenosti i jer je širom Istre množtvo kud i kamo potrebitijih škola.

Što se tiče gradnje na medji, dvojimo, da bi Vodičani ikada na to pristali, jer neima zato pravoga razloga. Oni su poslali mjeseca agusta molbu na c. kr. zemaljsko šk. vieće, neka seveć jednom rieši pitanje, dali imadu Danci doprinašati za gradnju škole u Vodicah ili dali će biti od Vodičana odieljeni. Izjaviše ujedno, da će radje sami sve troškove podmiriti za gradnju u Vodicah, nego li da im Danci pomognu graditi na medji.

Želimo dakle, da se čim prije ta molba rieši pak puklo kud puklo.

(Mi se ne upliećemo u ovaj spor Vodičana i Danaca već želimo, da se isti rieši čim prije na obostrano zadovoljstvo. Op. Ured.)

Pomanjkanje jedne učiteljske sile na pučkoj školi u Rukavcu (občina Kastav). Od tamo primismo zadnje vrieme pritužaba od roditelja školske djece, zbog pomanjkanja jedne učiteljske sile. Tuže nam se naime roditelji, da je ljetos na onoj pučkoj školi za preko 380 muške djece samo jedan učitelj, i to g. nadučitelj Franki. Radi toga da polaze nekoja muška djeca školu samo svaki drugi dan — a to je skoro kao ništa, ako ne i gore, jer će ono, što su prijašnjih godina naučili, sada zaboraviti, pošto se s njima ne opetuje. Od seoske djece bez pravoga nadzora težko je očekivati, da će sama doma učiti ili opetovati.

Iznašajuć ovu pritužbu na svietlo, molimo one, kojih se ovo tiče, da tomu zlu ili neredu čim prije na put stanu.

Provala tatova. U noći od 9. na 10. o. mj. provalili su tatovi u kuću posjednika Antuna Mežnara u Sobonjah — občina Podgrad. Ti nepozvani gostovi otvarali su već ormar, u kojem bijaše nešto novca, kadno ih zatekoše domaće služkinje, koje se spremaše rano po vodu — i u bjeg natjeraše. Odnesli nisu ništa van što su nešto oštetili ormar i ključanicu.

Glavna skupština »Gospodarske zadruge« za sudbeni kotar u Podgradu, obdržavana bijaše uz mnogobrojno sudjelovanje članova dne 11. o. mj. u Materiji. Nakon pozdrava podpredsjednika g. Prebilića (predsjednik bijaše zapriečen), držao je kandidat živinarstva g. Ček kratko ali poučno i zanimivo predavanje o gojitbi krava i telica.

Zaključeno bijaše, da će se od sada sazivati glavne skupštine u središtu kotara — u Podgradu, i da će se zamoliti vladu, da imenuje za onaj kotar posebnoga živinara. Mjesto odstupivšeg odbornika g. Ryšlavoga izabran bijaše g. Antun Mežnar. Na koncu se je izsrećkalo 8 plugova, 3 brane, 20 vrećica Baltensove — elitè-rži, 10 vrećica zlate američke pšenice, te 50 zgoditaka po 100 klgr. umjetnog gnoja. Ukupno 91 zgoditak.

Lošinjski kotar:

Talijanska ženska škola u Krku. U samostanu Benediktinka u Krku obstojala je dugi niz godina talijanska pučka škola za žensku djecu. Proti toj školi nisu imali naši nazovi liberalci drugog prigovora, van taj, što bijaše u rukama školskih sestara. Radi toga ukinuše tu školu znajući, da će im školske oblasti dati javnu i liberalnu žensku školu. Kako nebi! C. k. zem. školsko vieće je predložilo a zem. odbor rado privolio, da se u Krku još ove godine otvori javnu žensku školu s talijanskim naukovnim jezikom.

Državna podpora za izložbu i nagrade za blago. Ministarstvo poljodjeljstva doznačilo je svotu od 1000 kruna kano podporu za obdržavanje izložbe i za nagrade za najljepše blago u Krku i Osoru.

Istine radi. Naprošeni smo iz Cresa, da izpravimo netočnu viest priobćenu u 40. broju našega lista pod naslovom »Par paćuharij iz Cresa« i tičuću se tamošnje učiteljice gdje. Luise Moratto. Izpraviti nam je naime, da ona nije rabila tamo navedenog izraza »svinja jezika« i da je usljed toga jedan otac obitelji tomu dodao...»svinja ti i tvoj Buljski rod«, jer da takvi izrazi nedolikuju ni njezinom odgoju, ni moralnom, ni gradjanskom niti kano odgojiteljici djece.

Ovim povodom molimo ponovno gg. dopisnike, da izbjegavaju netočno izvještivanje i svaku bezpotrebnu pretjeranost.

Promjene svećenstva u krčkoj biskupiji. Mladomisnik veleč. g. A. Uranić ide za kapelana u Bašku; odavle polazi pop Mate Milovčić upravljati kuracijom na Unijah, odakle ide pop Ivan Oršić upravljati župu Supetarska na Rabu, a dosadašnji uprav. župe pop Josip Pavačić imenovan je kuratom u Beleju na Cresu. Odavle ide pop Petar Orlić upravljati kuraciju Miholjice (Sv. Vid), a tamošnji upravitelj pop Petar Žic st. ide za kurata u Barbat na Rabu, gdje je kurat pop F. Tomašević posao u stalnu mirovinu.

Mladomisnik veleč. Antončić polazi za kapelana u Novalju na Pagu; pop Josip Papić odanle u Vrbnik za kapelana; pop Luka Vitezić iz Vrbnika ide kano izloženi kapelan u Polju na Dobrinjskom, a dosadašnji kapelan pop Ante Žic ide upravljati župom Lun na Pagu; pop Ivan Volarić iz Luna upravljat župu Drage Baške; pop Petar Zahija iz Drage Baške u Štivan na Cresu, gdje je dosadanji upravitelj one kurazije veleč. pop Dinko Muškardin stalno umirovljen.

Mladomisnik veleč. Fugošić ide u Krk za koralnoga vikara i plovanskoga pomoćnika; mladomisnik Brusić polazi u Rab za kapelana; mladomisnik Juslić istotako u Dobrinj, odakle ide kapelan Josip Palčić u Rim na dalnje nauke; napokon je mladomisnik Callegari imenovan kapelanom u Dubašnici.

Trst.

Odročena glavna skupština. Odbor političkog družtva »Edinost« javlja svojim članovom, da je odročio s važnih razloga glavnu skupštinu na 2. novembra, koja bijaše uručena za 25. o. mj.

Tajni dogovori. Pouzdana osoba iz Trsta javlja nam, da su imali prošle srieđe c. k. namjestnik grof Goëss i nekoji prvaci talijanske većine na istarskom saboru tajne dogovore. Od strane talijanske bio je kolovodja dr. Bennati. Onoga dana bijaše u Poreču sjednica c. k. zemaljskoga školskoga vieća za Istru, te nije istoj prisustvovao ni predsjednik toga vieća grof Goëss, ni član Benati. Važni su morali biti ti dogovori u predvečerje otvorenja istarskoga sabora. Tko zna, neće li posliedice tih dogovora očutiti i zastupnici našega naroda na istarskom saboru u Puli!

Razne primorske viesti.

Svećenička viest iz tršćansko-koparske biskupije. Dosadašnji tajnik presvj. biskupa, veleč. g. Josip Ujčić pošao je na više bogoslovne nauke u zavod sv. Agustina u Beču. Veleč. g. Jakov Čamažar, bivši kapelan na Općinah, bijaše ustolien za župnika u Koštaboni.

Razne viesti.

Važno za sveučilištne djake iz Istre, Dalmacije i slovenskih pokrajina. Do sada se je držalo, da mogu samo pravnici iz gornjih zemalja polaziti hrvatsko sveučilište u Zagrebu i tuj nekoje izpite polagati. Najnovija praksa uči nas, da to vriedi i za filozofe i farmaceute. Evo zašto: Službeni list dalmatinske vlade objelodanio je imenovanje g. Fr. Jakše, suplenta c. kr. pomorske škole u Dubrovniku, za privremenog učitelja na istoj školi. Mislimo, da je ovo već treći slučaj u najnovije doba, bolje rekući, počevši od ove školske godine, što je austrijska vlada imenovala učiteljima u pravom svojstvu suplente, koji su svoje filozofske nauke svršili na hrvatskom sveučilištu u Zagrebu.

Ovo imenovanje je veoma vriedno, da se spomene, i da ga svi listovi oglase, te pozovu sve djake filozofe iz Dalmacije i Istre osobito, a i Slovence, da odsad pohadjaju sveučilište hrvatsko, jer evo austrijska vlada bez naredbe provadja u praksi ne samo opravdanu želju, već pravo hrvatskog naroda, da njegovi sinovi Hrvati mogu polaziti hrvatsko sveučilište, da steku naobrazbe za uzgajanje hrvatske mladeži. Svakomu je poznato, da i za farmaceute nije bilo posebne naredbe, kojom bi se priznalo pravo, da smiju vršiti svoju službu u Cislitavi, ako u Zagrebu svrše svoju prvu nauku. Pošto je jednom bila vlada dopustila, onda je ipso facto svim bilo slobodno. Tako je djakom, koji filozofske nauke uče, sad moguće polaženje hrvatskoga sveučilišta, jer ove godine je to austrijska vlada tri put prakticirala. A to je opravdano, jer bogoslovi, a osobito filozofi nemaju drugih predmeta učiti u Zagrebu, nego li n. pr. u Beču, ako bi to pravnici samo jedan jedini predmet imali suviše. Dapače filozofi u Zagrebu na hrvatskom jeziku i bolje mogu se pripraviti za svoje zvanje, nego na tudjih jezicih. Nadamo se, da će ove godine i u buduće od sada svi djaci i filozofi bez razlike iz Dalmacije, Istre i Slovenije pohrliti u Zagreb i pokazati svojim pristupom, da je opravdan zahtjev naših zastupnika, koji se bore, e bi Hrvati smjeli (?!) učiti na hrvatskom sveučilištu. Napred braćo, uvažimo i ovu mrvicu, jer je od velike važnosti!

Z. Sutvidski.

Hvalevriedan savjet selskoj inteligenciji. Poznati hrvatski rodoljub i osobiti prijatelj istarske sirotinje, g. dr. Božo Vinković, odvjetnik u Karlovcu, daje u riečkom „Novom Listu“ hvalevriedan savjet selskoj inteligenciji u Hrvatskoj obzirom na rastuće siromaštvo medju selskim pučanstvom u Banovini. Pošto je na žalost i kod nas medju selskim pučanstvom isto tako žalostno gospodarsko stanje, priobćujemo i mi glavne njegove savjete, nebi li se i naša selska inteligencija ravnala polag tih hvalevriednih savjeta. Evo što piše taj zaslužni rodoljub medju ostalim:

„Našem nezdravom gospodarenju dalo bi se vrlo lahko doskočiti, kada bi kod nas bilo smisla i volje za gospodarsko udružiванje. U prvom redu mogle bi tu pomoći seljačke udruge, što davanjem zajmova na gospodarske plodine, što kupovanjem i preprodavanjem istih. Ovako i slično rade velike banke u veliko, a

tako bi mogle i seljačke udruge raditi na malo, stvarajuć u sebi i konsumne udruge. Tim načinom regulirala bi se ciena poljskim plodinam u obće, što bi koristilo svim gospodarom, a preprodajom plodina koristilo bi članovom seljačkih udruga napose. Ovo bi njedno bio jedan i našemu seljaku razumljiv dokaz o koristi seljačkih udruga.

Nadalje bi se moglo doskočiti tomu nezdravom pojavu i time, kada bi se kod nas osnivale samostalne seljačke konsumne udruge za kupovanje i preprodaju poljskih plodina, kakvih imadu svi drugi gospodarski napredniji narodi. Blagotvorne posliedice takvih institucija vidimo i kod nas kod ono par naših vinarskih udruga, koje su od neprocienjive blagodati našim, osobito manjim vinogradarom i koristi našemu vinogradarstvu. Financiranje ovakvih konsumnih udruga bilo bi osobito lako, gdje su nam novčani zavodi puni razpoloživa novca, te željno izgledju, kamo da ga smjeste. Mimogred spominjem, da je ovo takodjer vrlo nezdrav gospodarski pojav, te će biti jedina sreća, ako bude imao za posliedicu sniženje kamatnjaka i veću inicijativu naših novčanih zavoda pri raznim gospodarskim i industrijalnim poduzećima. Trebalo bi stoga ovu priliku upotriebiti.

Ovoga svega mogla i morala bi se primiti naša selska inteligencija bez obzira na stališe i stranke, jer je u interesu našega puka i njegova napredka. Kada bi kod nas bila uprava kako valja, morale bi to preuzeti občine u svoje ruke, nu, dok toga nije, treba po onoj: „uzdaj se u se i u svoje kljuse“ — da se mi sami primimo toga dobroga i nuždnoga posla.

Zanimivi podatci o Londonu. O tom najvećem gradu na svietu, koji broji do 6 milijuna stanovnika, priobćuje neki londonski statističar sliedeće zanimive podatke: Tako se u Londonu dnevno potroši 3 i pol milijuna hljebova, 2 i pol milijuna kl. mesa i 4 milijuna litara mlieka. U zimi izplati se za vozne karte dnevno 250.000, a ljeti 300.000 maraka. Duhan ima tamo takodjer osobitu prodju tako, da se dnevno potroši do 1000 engl. funti duhana za lulu i oko 100.000 unča duhana u cigaretah; broj pak cigareta iznaša na 3 milijuna dnevno.

Gradjani londonski predju dnevno pješice dva milijuna engl. milja, što je od prilike 83 puta oko zemlje. Novina se proda dnevno na 3 i pol milijuna komada, a u tu svrhu izdadu londonci dnevno 140.000 kruna. U razmjeru potroše londonci u jednom danu 684 kruna za samo uredjenje kose, podvezanje kravate i stavljanja šešira na glavu.

Koji narodi dočekaju najveću starost. Do sada se je mislilo, da poprečna starost čovječja iznosi 32 godine. Nu kako se vidi iz neke nove statistike, umiru samo Španjolci tako brzo, kod njih iznosi naime poprečna starost 32 godine 4 mjeseca. Svima je drugim evropskim narodima dosudjen dulji život. U Bavarskoj iznosi poprečna starost 36 godina, u Pruskoj i Italiji 39 godina, u Austro-Ugarskoj 39 godina i 9 mjeseci, u Francezkoj 43 godine i 6 mjeseci; zatim slieđi Švicarska, gdje ljudi žive poprečno 44 godine 11 mjeseci. Najveću poprečnu starost doživljuju u Švedskoj i Norvežkoj 50 godina.

Njemački jezik službeni kod brzojavnog ureda u Zadru. Prijatelj nam javlja iz Trsta, da je prošloga ćedna hrvatski brzojavio nekoj osobi u Zadar. Te osobe nebijaše u Zadru il ju nemogoše naći, pak je c. kr. brzojavni ured u Zadru prijatelju našem brzojavno odgovorio u njemačkom jeziku, da nemogoše naći naslovnika i predati mu brzojavku.

Ovoliko do znanja hrvatskim zastupnikom na saboru u Zadru.

Uhvaćen bjegunac ratne mornarice. Dne 7. o. mj. pobjegao je sa broda ratne mornarice »Arpad«, usidrenog u Šibeniku, mornar Libero Constan. Taj talijanski junak šetao se je dne 17. o. mj. po ulicah grada Trsta kano kakav lord, ali ga brzo stignu težka ruka redarstvenog agenta, koji ga prepozna, uapsi i odvede na redarstvo, pak na zapovjedničtvo ratne mornarice. Naknadno doznajemo, da su pobjegli s ratnih brodova još dva mornara talijanske narodnosti.

Crnogorski brod u pogibelji. Dne 13. o. mj. nasukao se je crnogorski trabakul »Skodra«, kojim je zapovjedao g. Mehmed Letić, na rtu Aratak medju Olibom i Lošinjem. Upozorena na tu pogibelj pomorska vlada u Trstu posla na lice mjesta svoj parobrod »Pelagosa«, koji je spasio trabakul i odvukao ga u Silbu.

Novi častnici trgovačke mornarice. Kod pomorske vlade a pred posebnom komisijom u Trstu položiše ovih dana izpit kapetana duge plovitbe gg. L. Zacevich iz Lošinja, M. Buttoraz iz Trsta, U. Amodeo iz Trsta, M. Martinolich i J. Mircovich iz Lošinja te I. Filini iz Cresa.

Izpit poručnika položiše gg. Milan Gašparović iz Crikvenice, Niko Turina iz Bakra i Branko Širola iz Trsata.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Razni prinosi.

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Kraševac 1 K. Josip A. Kraljić, Lanišće, uz poklik „doli malovriedni“ 1 K. U Rabu sabrano K 23·20, prigodom mlade mise D. V. Vidovića na nazdravicu „Prosvjeti“, izrečenu po popu J. Pavačiću. U Rukavcu na zarukama g. dr. J. Feretića sa velevriednom gospojicom Milkom Kinkela, sabrala gdjica Savka Zahija 42 K.

Ukupno . . . K 67·20
Na račun ove god. izkazanih . . 358·20
Sveukupno K 425·40

Za Bratovštinu hrv. ljudi u Istri priposlaše našoj upravi:

Josip A. Kraljić, Lanišće uz poklik „doli malovredni“ . . . . . K 1·—
Na račun ove g. izkazanih . . . 18.—
Sveukupno K 19·—

Taj iznos bje odposlan u Kastav.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovnše preko naše uprave:

Josip A. Kraljić, Lanišće uz poklik „doli malovredni“ 1 K. Gregorec Janko Buzet K 3·50, sabranih u krčmi kod Frana Fabijančića. Ukupno danas . . K 4·50
Na račun ove godine izkazano . . 501·85
Sveukupno K 506.35

Književne viesti.

„Talija“, zbirka gledaliških iger. Urejuje Fran Govekar. Izdaje Goriška tiskarna (A. Gabršček) v Gorici. Cena iztisku 40 vinarjev.

Poduzetna i patrijotična »Goriška tiskarna« osnovala je novo poduzeće, koje će osobito dobro doći našim čitaonicama, pjevačkim i inim društvima, koja priredjuju zabave sa diletantskim predstavama. Pod naslovom »Talija« izdaje šaljive igre, pripravne za male pozornice. Do sada je izašlo 12 knjižica igara sve u jednom činu, a cijena svakoj knjižici 40 helera.

Kako imamo do sada vrlo malo zgodnih hrvatskih igara za malene pozornice, preporuča se ovo poduzeće, osobito našim narodnim društvima. Jezik je slovenski, ali veoma lagak i preudešenje na hrvatski stajalo bi jako malo truda. U svim izdanjima Goriške tiskarne gledamo posebice u tom obziru brata blizanca hrvatskomu našem jeziku.

Samo bi se Goriškoj tiskarni preporučilo, da nam se čini, te bi zgodnije bilo, kada bi »Taliju« izdavala uza godišnju predplat:. Tako bi njoj barma društva bili stalni naručnici, njima bo toga više puta treba, da imadu pri ruci zgodnih igara.

Osim »Talije« izdaje Goriška tiskarna »Slovansku knjižnicu« u mjesečnim svezcima uz godišnju cijenu od K 3·60 h, koje je dosad izašlo 120 svezaka izabranih djela znamenitih slavenskih pisaca. Nadalje: Knjižnicu za mladinu, Salonsku knjižnicu, Svjetovnu knjižnicu, Venec slovanskih povesti, razne novine i mnogo toga.

Mali dobrotvor, hrvatski omladinski list sa slikama, koji daje svake godine stanoviti prinos učiteljskomu konviktu u Zagrebu i društvu »Dobrotvor«, stupio je od 1. rujna 1903. u IX godište. Izlazi 1. dan svakoga školskoga mjeseca. Stoji na godinu samo 60 filira, a za poštu 20 filira više.

Do sada si je taj list stekao zbog svoje jeftinoće, biranoga sadržaja i veoma plemenite svrhe mnogo prijatelja i predplatnika, te ga stoga i ove godine preporučamo svakomu za što izdašniju predplatu, koja se šalje uredničtvu »Maloga dobrotvora«, Zagreb, Palmotićeva ulica br. 39 I. kat.

Listnica uredničtva i uprave.

Gospodinu dopisniku — Cres: Dopis izostao za budući broj zbog preobilnosti gradiva. Živili!

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Zakon od 10. junija 1903. o reviziji tečevnih i gospodarskih zadruga i drugih društava, drž. zak. l. b. 133, stupio je sa 11. augusta t. g. u kriepost. Usljed toga zakona mora se podvrći svaka posujilnica ili zadruga reviziji po kakvoj »Svezi« ili pokrajinskom odboru, inače bi revizije obavljala vlada po svojih organih. Ovih dana dobile su sve posujilnice i ine zadruge okružnicu od c. k. okružnog suda u Rovinju, kojom jih pozivlje, da jave, da li će se podvrgavati reviziji koje »Sveze« ili ne.

Nijedna posujilnica ili zadruga neće se dakle moći odtegnuti reviziji koje »Sveze«, ako ne revidira Sveza, revidirati će revizor c. kr. vlade.

Na poziv, koji su dobile članice „Gospodarske Sveze za Istru“, od c. kr. okružnog suda u Rovinju neka za sada ništa neodgovore. Prije nego li isteče rok za odgovor „Gospodarska Sveza za Istru“, savjetovati će svim jednak postupak, prema kojemu biti će i odgovor c. kr. tribunalu u Rovinju, dotično u Trstu. Molimo sve naše posujilnice i druge zadruge, da se ovog našeg savjeta bezuvjetno drže, jer je pitanje mnogo važnije, nego li bi se na prvi mah činilo.

Pula, 21. oktobra 1903.

Predsjedničtvo
Gospodarske Sveze za Istru.

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 14. oktobra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Pindulić kanonik Dinko, Barban (2 br.) Opašić Mate, Mečari. Milanović Franjo, Motovun. Štifanić-Tončić Martin, Baderna. Petrák Josip, Rukavac. Juričić Viktor, Lošinj. Pertot dr. Just (do 30./10.1903.) Justi Adolf, Opatija. Iskra Ante, Baderna. Gregorović Ante, Grdoselo. Slavić Ivan, Zamet. Glavarstvo občine, Baška. Valjalo Nikola, Ropienka (do 31./3.1904). Lupetina Antun, Bratelići. I. K. 18 Trst. Lakoseljac Mihovil. Novaki. Tamburaško društvo »Sloga«, Zamet. Hrv. kat. akad. društvo »Hrvatska«, Beč (poštarinu).

Na oglas „Kapljice sv. Marka“ gornjogradske ljekarne u Zagrebu, upozorujemo ovim cienjene čitatelje »Naše Sloge« preporučujuć nabavu onim, kojim to zdravstveni razlozi zahtjevaju.

Upozorujemo čitatelje na oglas Jurišićeve ljekarne u Pakracu.

Prvo slovensko skladište pokućstva!
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Brijač i fotograf!

Podpisani najuljudnije naznanja slavnom občinstvu grada Pazina i okolice, da je otvorio u kući **Ivana Ujčića br. 268** u Pazinu brijački i fotografički obrt te se usljed toga sl. občinstvu grada Pazina i okolice najtoplije preporuča

Sa veleštovanjem
Vjekoslav Klein
brijač i fotograf.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukuh, te izliečе svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liečе sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tuce (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravišе: Iv. Barešinčić, učitelj; Janko Kisulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šiliea; Joze Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 44. Pula, u utorak dne 27. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 247849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake na godina ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stanje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., znosili 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Za vrieme zasjedanja istarskoga sabora, izlaziti će „Naša Sloga" triputa nedjeljno, i to utorkom, četvrtkom (redovito) te subotom. Budući broj će izaći u četvrtak.

Istarski sabor.

U Puli, 22./10. 1903.

II. sjednica (5).

Prisutni: Predsjednik dr. M. Campitelli. Vladin zastupnik Al. Fabian i 27 zastupnika. (Na galeriji dosta občinstva).

Predsjednik otvori sjednicu u 3½ po podne.

Tajnik Vateron pročita zapisnik posliednje sjednice.

Zast. Spinčić reče k zapisniku: Gosp. tajnik čitao je sada nešto u talijanskom jeziku, što bi se moralo na temelju naravnih zakona čitati takodjer hrvatski. (Na galeriji buka i vika).

Znam da toga gospodin predsjednik neće učiniti, ali zahtjevam, da se ova moja opazka, da bi se zapisnik moralo čitati i hrvatskim jezikom, stavi u zapisnik današnje sjedniće.

Predsjednik izjavlja, da pošto neima prigovora proti zapisniku, ga ovjerovljava.

Burni prizor.

Predsjednik priobćuje, da su se odbori konstituirali, izabrav:

1. političko-gospodarski odbor predsjednikom dr. Bubba, tajnikom dr. Sbisà;
2. školski odbor, predsjednikom dr. Bennatti, tajnikom dr. Constantini;
3. poljodjelski odbor predsjednikom dr. Venier, tajnikom Davanzo.

Priobćuje nadalje molbe stigle na sabor i razne druge podneske.

Kod prve molbe najavljene — Katarine Zet — za podporu, postavi zast. dr. D. Trinajstić predlog, da se pročita tu molbu.

Predsjednik reče, da ne razumije te hoće, da ide dalje.

Dr. D. Trinajstić zadobije opet rieč te kaza predsjedniku, da ima staviti upit na njega. (Na galeriji velika buka, žviždanje i lupanje nogama.)

Predsjednik opominje strogo galeriju.

Andrijčić mu dovikuje: Kako ste ih naučili, takove imate!

Predsjednik nedopušća dr Trinajstiću govoriti. Ovaj sa pravilnikom u ruci, poziva se nanj.

(Medjutim galerija buči sve to jače, dapače biesno, te je predsjednik dade izprazniti. Občinstvo se ne miče — predsjednik viče: tutti! tutti! tutti! Polagano odlazi občinstvo sa galerije.

Predsjednik se pokrije te izlazi iz sabornice).

Predsjednik, nakon što se je za par časaka povratio, pozove zastupnika Trinajstića, da govori, pitajuć o čemu kani govoriti, da li imade interpelaciju na njega?

Ovaj mu potvrdjuje i nastavlja:

Ja sam stavio predlog u smislu § 21. pravilnika, da se pročita molbu Kat. Zet, koju je on saboru najavio. Pravo na to zajamčuje zastupnikom navedeni paragraf; a stoji do sabora, da to prihvati ili ne. Na svaki način mora g. predsjednik uzeti moj zahtjev do znanja i postupati polak pravilnika.

Povod mojemu predlogu bio je taj, što u zadnjoj sjednici nije nitko od manjine izabran bilo u koj odbor. Nama nije dokle poznato, što molitelj podnäša u molbi, niti po našem pravilniku imademo načina, da to saznademo, a ipak imamo pravo znati, što i zašto tko moli.

Kad bi bili u odborih, mogli bi se te pregledati i pustiti razpravu, da bude kraća.

Članovi većine buče i zahtjevaju od predsjednika, da ne pusti govoriti. Zast. Bennati više, da u smislu § 21. nemože se obrazlagati predloga za čitanje podnesaka. Zast. Trinajstić odgovara, da ne stavlja sada predlog, već upit na predsjednika radi kršenja pravilnika.

Predsjednik ga pretrgava i neda mu govoriti, a na klupah većine nastade silna buka, kojoj odgovaraju žestoko članovi manjine. Zast Bennati više, da pravilnik dosuđuje saboru, da odluči vrhu predloga zast. Trinajstića. Manjina mu odgovara, da on neima sada rieči.

Predsjednik hoće da nastavi čitanje, na što mu dovikne zastupnik Trinajstić: To je nasilje, ja imam pravo govoriti po pravilniku; vi kršite pravilnik; ja imam pravo staviti upit u svako vrieme, kad nije u razpravi koji predmet. Na to nastade užasna buka u čitavom saboru. Predsjednik više, da ne razumije hrvatski te pita, da mu se to talijanski kaže, inače mu neda govoriti — nu manjina mu ironički povladjuju. Zast. Trinajstić odgovara, da će možda talijanski govoriti, ako budu dobri, ali nasilja neće trpiti. — Ja postavljam upit na vas — reče dalje.

Predsjednik zvoni.

Ja imam rieč, a vi hoćete izvršiti nasilje, mi toga ne dopuštamo.

Iza toga nasta nanovo silna buka u čitavom saboru; predsjednik zvoni neprestance, neda govoriti; zast. Trinajstić: ja imam rieč g. predsjedniče i nedopuštam, da mi ju oduzmete; budite, gospodine predsjedniče, već jednom ozbiljnim i nemojte se ponašati kako da ste neznam gdje. —

Predsjednik zvoni na novo, hoće da čita dalje, manjina mu ne dopušta već lupa šakama po klupah, udara nogama o pod, viče, pjeva i bugari; njoj se odziva većina, svi staju sa stolice, viču jedni drugima sa podignutim šakama — u saboru zaglušna i sveobća buka, urlikanje — užasno komešanje.

Predsjednik, sav potrt, diže se, pokrije i odlazeć viče sa pretećim glasom, da će pozvati občinstvo na galeriju; manjina mu na to posprdno viče: Živio!

Predsjednik, vrativ se nakon desetak časaka, otvori na novo sjednicu i galerija se napuni občinstvom, koje opomene predsjednik, da se vlada pristojno.

Zast. Stanger digne se na to i reče talijanski, da čini odgovornim gosp. predsjednika za svako eventualno nasilje i uvriedu proti manjini od strane občinstva na galeriji.

Zast. Trinajstić nastavi svoj govor te reče: Doista žalim, što je cesarska vlada postavila na predsjedničku stolicu muža, koji nije vješt hrvatskom jeziku, kad nije imala istodobno moć, da mu dade i dar jezika — kako su ga dobili apoštoli, da bi tako barem mogao razumiti jezik većine pučanstva ove pokrajine.

Pošto je većina toga pučanstva poslala amo svoje muževe, da ju zastupaju, tada je bila dužnost predsjednika, da se zahvali i odstupi mjesto drugomu, koji bi znao jezik te većine pučanstva, ili providiti na drugi način za tu nuždu uporabom sile gospodina podpredsjednika, postavljena mu na razpolaganje.

— Gospodine predsjedniče, ja sam stavio prije predlog, koji biste vi morali dati na glasovanje i dozvoliti čitanje onoga, što sam tražio. No vi toga niste učinili i tim prekršili pravilnik. Prekršili ste ga zatim ponovno, kad ste mi htjeli oduzeti rieč kod upita, koj sada na vas postavljam te ste prekinuli sjednicu u tu svrhu, da mi možete oduzeti rieč. Takovo kršenje pravilnika mi ne možemo dopustiti. Gospodi od većine mogu pako da pripominjem: pošto ste poslani amo, da razpravljate zajednički interese naše pokrajine, imali biste se postaviti na sasma protivno stanovište nego li je ono, na kojem danas stojite. Vi polazite naime sa pogriešnog gledišta, da je ova pokrajina jedino talijanska — dočim je i hrvatska. Pozivate se na tobožnja historička prava, po kojima bi ova zemlja pripadala vama. To je pogriešno, jer se oslanjate na onu povjest, koju sami stvarate — na poviest stogodišnje nepravde, koju počinjate na našem pučanstvu. To je pogriešno i nepravedno!

Ja stavljam ponovno upit na gosp. predsjednika: jeste li voljan štititi i nastojati, da se pravilnik vrši u redu i valjano; nastojati, da se također vrši i razpravlja ono, što manjina pita od vas na temelju pravilnika. Odgovorite na ovo pitanje i nemojte i opet kršiti pravilnika.

(Pošto je zastupnik Trinajstić svršio govor hrvatski, nasta živa prepirka izmedju većine i manjine te izmedju predsjednika i zast. Trinajstića.

Ovaj više talijanski, da je stavio interpelaciju na predsjednika, koji neće, da mu odgovara.

Predsjednik mu odgovara, da je nije stavio u jeziku sabora, manjina stojeć prosvjeduje vičuć, da neima razpravnog jezika u saboru. Zast. dr. Laginja dovikuje talijanski, da se ponosi, što znade talijanski, te da je većina morala učiti hrvatski, kao što se je manjina naučila talijanski. Većina se nasuprot srami priznati, da razumije hrvatski. Zast. Bartoli odgovara, da su u družtvu sa čitavom prosvjetljenom Evropom. Glasovi od manjine: varate se, jer biste bili u slabom družtvu.)

Zast. Laginja moli rieč, te kaže talijanski, poslovnikom u ruci, da je u pravu zast. Trinajstić, jer svaki zastupnik ima pravo po § 21. stavljati predloge i upite glede načina razprave. U podnljem govoru dokaže svoju tvrdnju. Predsjedniku dobaci medju ostalim, da pokazuje ostentativno nepoznanje hrvatskoga jezika, te usljed toga da hoće tumačiti ono, što je kazao njegov drug, koji je jednostavno predlagao, da se pročita jednu molbu, što je posve zakonito.

(Na to nasta prepir izmedju zast. Laginje i članova većine, te izmedju prvoga i predsjednika. Ovaj odgovara zast. Laginji, da kad bi znao hrvaski, morao bi pokazati, da nezna. Buka u saboru.)

Predsjednik ustanovljuje, da zastupnik Trinajstić je bio postavio obrazloženi predlog vrhu pročitanja poznate molbe, a da po pravilniku on ne može trpiti, da se takvi predlogi obrazlažu.

Zast. Bennati ponovlja istu tvrdnju.

Zast. Trinajstić (talijanski) ustanovljuje, da on nije obrazlagao predloga, te se pozivlje na stenogram.

Predsjednik očituje, da se o njegovih izjavah ne smije dvojiti.

Zast. Laginja predloži iza toga, da se glasuje poimenično o predlogu zast. Trinajstića uz odmor od 10 časa u svrhu, da se mogu zastupnici dogovoriti ob „ovom vrlo važnom predmetu".

Zast. Trinajstić reče (talijanski), da predsjednik izkrivljuje činjenice, te da je on stavio samo predlog na početku, a kasnije, kad mu nije htio odgovoriti, stavio je na nj upit obrazloživ ga.

Predsjednik mu odgovori, da što on ustanovi, to da je istinito.

Glasovi na strani manjine: neka se izpitaju stenografičke bilježke, na što predsjednik ne htjede pristati.

Zatim se je prešlo na poimenično glasovanje vrhu predloga zast. Trinajstića.

Većina glasuje sa **ne**, a manjina sa **da** (občinstvo na galeriji opetuje svaki **da** manjine).

Proširenje realne gimnazije u Pazinu.

Za sveobće buke pročita neopazice zast. Tomasi izvještaj zemaljskoga odbora za proširenje niže zem. realne gimnazije u Pazinu na višu realku. Ovo čitanje nije čuo ni zapazio nitko od manjine.

Predlog, da se izvještaj izruči školskom odboru, prihvati većina.

Prešni predlog.

Zast. Mandić zamoli rieč te reče: Imadem staviti prešni predlog, te ga počima čitati.

Predsjednik nedopušta čitati.

Zast. Mandić: Ja imam pravo na temelju § 37. i tečajem sjednice stavljati predloge. (Sada se opet ponavljaju stari prizori i živahna razprava o pravilniku; predsjednik kaže, da vlada praksa, da se ne smije čitati; zast Mandić: praksa nije zakon! Zast. Spinčić: bili smo predobri 2 il 3 godine! Zast. Mandić, hoće da čita, predsjednik zvoni neprestano, galerija buči, u saboru vlada uzrujanost.)

Zast. Laginja pita predsjednika po poslovniku te reče talijanski — da po § 37. pravilnika, koj je naš štit ...

Zast. Bartoli: uz pomoć vlade ...

Zast. Laginja: pustimo na miru vladu, ja nisam još nigdje bio načelnikom.*) Naš pravilnik dopušta prešne predloge u svakom stanju razprave, i običaj ovog vis. sabora bio je taj, da su se prešni predlozi podnašali svako doba; isti presvj. g. vitez Campitelli, pardon: komendatur (Campitelli: da, sa zviezdom! Jedan glas: sa pet trakova. Zast. Laginja: o zviezdi govorit ćemo drugi put. Zast. Bennati: na nju mislimo mi!)

Zast. Laginja dokazuje pravilnikom u ruci opravdanost prešnog predloga zast. Mandića te zahtjeva, da se ga dade odmah u razpravu.

Predsjednik opaža, da mu nije bio priobćen.

Zast. Mandić nastavi čitati svoj predlog.

Predsjednik zvoni i viče: nedopuštam čitati, jer da to nebijaše običaj, a običaj da je zakon.

On da mora znati o čem govori predlog; neka mu ga se priobći i on da će ga dati čitati po tajniku.

Zast. Laginja odgovori (talijanski), da se mora na svaki način prekinuti razpravu te dati u razpravu prešni predlog te predloži, da se prekine sjednica, dok uzme predsjednik predlog da znanja.

Zast. Mandić odnese predlog predsjedniku.

Zast. Bartoli opazi, da je dostatno znati konačne točke predloga te zamoli zast. Laginju, da bi im te talijanski priobćio.

Zast. Laginja (talijanski) vrlo rado, ali ne s ovoga mjesta; tamo kod predsjednika je još mjesta za dvie stolice.

Glasovi sa strane većine: nikad! nikad!

Na to bje prekinuta sjednica za preko pol sata.

Otvoriv opet sjednicu, priobći predsjednik sadržaj konačnih zahtjeva predloga zast Mandića.

Zast. Mandić prijavi se za riječ.

Zast. Bartoli predloži, da se digne sjednicu e da bi se došlo do kakvog sporazumljenja. Većina prihvati taj predlog.

Predsjednik reče na to, da će staviti prešni predlog na razpravu buduće sjednice, koja će biti sliedećeg dana u 4 sata po podne i priobći dnevni red za istu.

III. sjednica (6).

Prisutni: Dr. M. Campitelli, vlad. zast. A. Fabiani 27 zastupnika (galerija natlačena).

Predsjednik otvori sjednicu u 4 sata po podne te reče, da zapisnik poslednje sjednice nije još sastavljen.

Priobćenja.

Predsjednik čita neku molbu za podporu.

Zast. Andrijčić ustade i predloži, da se tu molbu pročita i da se vrhu njegova predloga glasuje poimence; pozivlje se na § 21. pravilnika.

Predsjednik: ho capito, vi ćete, da se pročita molbu.

Zast. Andrijčić: da.

Predsjednik: Toga sabor neželi. (Tuj nastane prepirka izmedju većine i manjine radi zahtjeva zast. Andrijčića. Občinstvo na galeriji zauzimlje se za većinu proti manjini).

Zast. Laginja reče talijanski: Moj drug Andrijčić htio je kazati...

Zast. Bennati: Sabor nedozvoljava tumača.

Zast. Laginja: Andrijčić, služeć se svojim jezikom, stavio je jedan predlog. G. predsjednik je kazao, da ga je razumio, dakle?

Predsjednik: Ja sam rekao, da pogadjam.

Zast. Laginja navadja ustanove pravilnika, po kojih se predlog Andrijčića mora dati na glasovanje.

Zatim se prešlo na poimenično glasovanje; sa ne glasuje većina, sa da manjina. (Občinstvo na galeriji opetuje svaki da).

Zast. D. Trinajstić predlaže, pošto neima manjine u nijednom odboru i pošto ista nezna za sadržaj molbe, neka se ista povjeri posebnom odboru od 7 lica i vrhu toga predloga neka se glasuje poimence.

Predsjednik reče, da nerazumije, što je predgovornik kazao; na to nastane živahna prepirka izmedju većine i manjine i izmedju predsjednika. Buka je rastla sve to veća i konačno pozove predsjednik tajnika Varetona, da pročita interpelaciju zast. Andrijčića i drugova, koja u izvorniku glasi:

1. Dve su godine, da je radnja oko uredjenja obalnog pristaništa u luci bašćanskoj obustavljena i djelo ostalo krnjavo. Nije toga mnogo za urediti, ali bi se moglo dati, da i to malo neuredjene obale bude povodom ogromnih šteta. Veliko bo valovje, što ga znade senjska bura dizati, odbiveno od protivne strane, udara u luku te se izlieva u neogradjeni dio pristaništa kano u kakav rukav, podkopavajuć i drmajuć temelja ondje položenih kuća. Više manje čini isto i južnjak, tom samo razlikom, da ovaj poteže ravno u luku. Brodovlje, usidreno za takvih vremena u luci, biva u pogibelji, a mornari na mukam. Ono občinsko zastupstvo obećalo je izvesti nasip na občinske troškove.

2. Kad luka Starebaške nebi bila izložena i otvorena zapadnjaku, bila bi najprikladnija izhodna točka za ladje, koje, putujuć u Dalmaciju, ne mogu pred burom ili južnjakom dalje. Da čekaju pod Starobaškom zgodni čas, u koji bi mogle uteći preko senjskih vratinh do izpod otoka Raba, ili da pod Starobaškom prenoće, u to se pouzdati ne mogu radi bojazni pred zapadnjakom te moraju radi toga natrag, da se negdje zaklone u jednu ili drugu naravnu luku na zapadnoj strani otoka Krka. Koliko to štete nanaša i onako na rubu propasti nalazećoj se obalnoj plovitbi, ne treba posebice naglašivati.

3. Isto je reći i za luku u Unijam. I ovdje su ladje zaklonjene pred burom i južnjakom, ali nisu pred zapadnjakom. Da jesu, bila bi ova luka najzgodnija izhodna točka za ladje, koje se, dolazeće iz Dalmacije za Istru i dospievše do Unija, ne usudjuju u vrieme jake bure spustiti odavle u Kvarner, a ne pouzdavaju se pod Unijam zaustaviti i odatle čekati zgodni čas, da umaknu preko Kvarnera, od straha pred zapadnjakom. Usljed toga moraju natrag do Čikata izpod Lošinja ili, što je još gore, u Maračol na iztočnoj strani Unija. Često se u zimsko doba dogadja da, dok se te ladje dignu iz Maračola ili Čikata i dodju do Unija, dotle bura pojača i neda im u Kvarner, pak se ponovno moraju vraćati natrag. Molba upravljena na 25. rujna 1884. za uredjenje lukobrana na Unijam, podpisana od neke stotine istarskih i dalmatinskih brodovlastnika, bila je riešena spisom c. k. pomorske vlade 16. lipnja 1885. br. 10800 te obećano, da će se uzeti u obzir netom to budu dopuštala novčana sredstva. Na ponovnu molbu od 18. travnja 1877 odvratilo je c. k. ministarstvo za trgovinu odpisom 2. lipnja 1887 br. 18950, da će se onaj lukobran izvesti, čim se bude imalo razpoloživih novčanih sredstava k tomu potrebitih. Minulo je od tada punih 16 godina, a istarski i dalmatinski pomorci čekaju još i danas, da dodje Austrija do novaca i uredi lukobran na Unijam.

Čast je prema navedenom upitati c. k. vladu:

a) jeli se odlučila, da već jednom privede kraju ogradjenje pristaništa u luci bašćanskoj na Krku te u istoj pripoji novu ogradu k staroj?

b) misli li kadá i u kojem roku izvesti pod Starobaškom na Krku lukobran, po kojemu bi ona luka bila obranjena pred zapadnjakom?

c) hoće li i do kada na Unijam uréditi luku na način, da se budu tamo mogle bez bojazni usidrivati ladje iduće za Istru i ondje čekati čas, u koji da se spuste u Kvarner?

Pula, 22. listopada 1903.

Andrijčić, Kompare, Mandić, Dr. M. Trinajstić, Dr. D. Trinajstić, Spinčić, Kozulić, Dr. Laginja, Dr. Stanger.

Nazočnu interpelaciju zače čitati u talijanskom prevodu tajnik Vareton. Istodobno stade čitati interpelant Andrijčić svoju interpelaciju u izvorniku (na to nasta svedbće komešanja, buka i krika u saboru i na galeriji. Čuje se samo poklike: »Babelle«, »Sinagoga«, »Ebrei«, »fora i šćavi«. Većina se sakupi oko predsjednika po dogovoru, tajnik Vareton pročita samo početak i konac interpelacije. Medjutim čitaju za tog komešanja prisjednici Chersich i Cleva neke spise, što se je kasnije doznalo, da bi to imale biti dvie točke dnevnoga reda, t. j. izvještaj zemaljskoga odbora vrhu gradnje ceste Cres-Osor-Lošinj i izvještaj zem. odbora vrhu izbora jednoga člana u prizivnu komisiju za lični porez. Od obih izvještaja nije imala manjina prepisa odnosnih izvještaja ni osnove zakona glede one ceste. Manjina nije ni opazila ni razumila, da bi bila većina o tih izvještajih glasovala te je doznala za glasovanje tekar onda, kad je predsjednik preskočio na točku VI. dnevnoga reda. Zast. Andrijčić prosvjeduje odlučno proti takvom kriomčarenju tvrdeć, da je sad na dnevnom redu točka III. Uz njega prista sva manjina, prosvjedujuć najodlučnije, dočim se je većina sakupila oko predsjednikova stola. Svi uzrujano grde se i psuju medjusobno; občinstvo na galeriji sudjeluje kod toga prizora psićuć, pjevajuć i bučeć. U saboru vlada neopisivo komešanje i sveobća smutnja).

Zast. D. Trinajstić predloži na temelju § 38, pošta se občinstvo na galeriji ponaša nepristojno i prieči redovitu razpravu, da se isto odaleči za ovu točku dnevnoga reda.

Zast. Bennati predloži, da se občinstvo izključi za čitavu sjednicu. Zast. D. Trinajstić reče, da on nemisli na izključenje za cielu sjednicu.

Zast. Bennati, napadan od svojih, predloži, da ostane občinstvo za ciele sjednice na galeriji, što su sjednice javne i što se ima občinstvo odstraniti samo onda, kad je na dnevnom redu važan kakav predlog a občinstvo prieči razpravu.

Izključenje občinstva spada u prvom redu na predsjednika, komu se nemože oduzeti to pravo.

Poimenično glasovanje o tom predmetu; većina prihvaća predlog zast. Bennatia (kod glasovanja sudjeluje i občinstvo glasujuć sa manjinom sa ne).

Zast. Laginja ustane, da govori proti postupanju većine i predsjednika obzirom na prokriomčareno glasovanje o točkah III., IV., i V. dnevnoga reda.

Ogradjuje se proti tomu, što nam se spočitava, da manjina tobož tjera obstrukciju. Njemu da nije to ni na kraj pameti, već ako se tako postupa sa strane manjine, to je jedino iz nuždne obrane. Odsudjuje u obće obštrukciju prpošnu, kako se ju obično shvaća naglasiv, da nebi htio sudjelovati kod takove.

Iza toga predje na crtanje postupka većine prema manjini, koja, uzprkos da broji jednu trećinu skoro zastupnikah, nije zastupana u nijednom odboru. Takvo postupanje je nečuveno i neima para u nijednom saboru svieta. Osim toga postupanje takovo je štetonosno i za samu većinu, koja, lišena svakog nadzora, može laglje pogriešiti. Ona bo opaža sve sa svog stranačkog gledišta, a pošto nije od nikoga upozorena na protivno stanovište, lahko stvori zaključke, koji izazivlju kasnije nepotrebite sukobe.

Tomu se može također pripisati okolnost, što cesarska vlada toliko prihvaćenih zakonskih osnova od većine nepodastire na potvrdu. To njoj dolazi često u prilog, jer nevideć suglasja u saboru, zabaci osnovu, radi koje smo se mi ovdje dugo natezali... Kad bi većina birala i članove manjine u odbore, postao bi naš posao brži i jednostavniji. U odborih razpravlja se bo više po domaću, i tamo se dade reći koješta, što bi u saboru izazvalo sukobe i nesporazumljenja. Svemu tomu izbjeglo bi se, da sudjeluje i manjina kod razpravah u odborih.

Prema broju članova većine i manjine ova posliednja morala bi imati po 2 člana u odborih od 5, po 3 člana u odborih od 7 i 9 lica.

Toga pravednoga razmjera drže se svi poznati nam parlamenti.

Prije više godina biran je n. pr. odbor od 9 lica za željeznicu Trst—Poreč; od nas nije bilo nikoga nutri. Mi smo u plenumu sabora postavili u pogledu te željeznice takovih predloga, kakve bi bilo vriedno razpravljati, ali većina se nije na nje obazirala. Za to već sada žanje plodove toga svoga postupka, kako se vidi iz jedne peticije neke občine (Brtonigla), koja je peticija stalno i u rukama većine.

Pred par godina dogovarali smo se s većinom o načinu, kako bi se moglo u saboru mirno poslovati. Potreba je i danas, da već i narod štogod dozna o našem dogovaranju, jer se uvick baca krivnju na nas i u saboru i u novinah.

Kod tih dogovaranja mi smo bili popustili tako daleko, da smo od svoje strane dozvolili, da se saborsko predsjedničtvo služi samo talijanskim jezikom, da izviestitelji pojedinih odbora, makar bili Hrvati, rabe pri izviešćivanju samo talijanski jezik kad zastupaju mnienje većine. Više od toga, dapače niti toliko nijedna druga parlamentarna stranka na svietu nebi bila popustila na štetu svoga narodnoga jezika, pa gospoda od većine ipak nisu uz to naše popuštanje htjeli priznati najnaravnija prava, koja smo zahtjevali, t. j. da zastupnici naše stranke smiju nebunjeno ne samo govoriti u svojem jeziku, nego u njem podnašali također upite i predloge, koji moraju biti pročitani u istom jeziku kao izvornik, slobodno predsjedniku, da svaki takav upit i predlog dade saboru na znanje također u talijanskom prevodu.

To postupanje većine, koje skroz i skroz nieče svako pravo našega jezika u saboru, pak najnoviji način kako su opet izabrani saborski odbori i mnogi drugi težki razlozi, činili su, da se je napokon prevršila mjera naše ustrpljivosti, i da je ovo, što vi gospodo od većine nazivljete obstrukcijom, u istinu samo naša nuždna obrana.

(Zast. Davanzo poziva govornika k predmetu. Ovaj mu odgovori: Vi niste još predsjednik!)

Izključenje iz odborah devetorice zastupnikah, koji zastupaju većinu pučanstva pokrajine, može se smatrati uvriedom koli za ono pučanstvo, toli za većinu ovoga visokoga sabora. Uvriedom za ono pučanstvo može biti tada, ako se uzme, da jo ono poslalo amo devetoricu glupana, dočim bi moglo biti s druge strane uvriedom za baš i većinu ovoga sabora, kad bi se to tumačilo tako, da se ona plaši vieštine rečene devetorice zastupnika.

Ovo postupanje nemože se dakle protumačiti van kao izraz mržnje do hrvatskoga naroda i njegova jezika. Ali ta mržnja je posve neopravdana, što nam potvrdjuju i vaši sunarodnjaci u Italiji, koji nedjele u tom obziru vašeg mnienja (Glas na klupah većine: jer vas nepoznaju! Odgovor sa klupah manjine: iz njih negovori strast kano iz vas).

Današnji dan u Italiji imademo nesamo prijatelja, već i visoko položenih osoba naše krvi, a pisci i pjesnici prevadjaju naše pjesme i romane. Što se tiče našeg jezika, taj je milozvučan i sladak te tvori nešto srednjega izmedju talijanskoga i njemačkoga jezika. Nije tako tvrd kao njemački, premda imade izraza tvrdih, ali ima glasova nježnih i sladkih kao i talijanski. Konstrukcija govora jest jednostavna kao i talijanska — o čemu eto vam primjera (Ovdje stade govornik deklamirati Preradovićevog »Putnika«).

Predsjednik prekida govornika i pozivlje ga, da se drži predmeta.

Zast. Laginja navadja i nadalje primjere o blagoglasju našega jezika, našto ga predsjednik opet prekinu.

Zast. Laginja: molim vas, nečinite obstrukciju (Obćeniti smjeh u saboru. Buduć je zast. Laginja nastavio u ovom smislu, podiže se proti njemu vika na klupah većine, da se tobož nedrži predmeta; članovi manjine odgovaraju žestoko većini, te nasta ponovno buran prizor).

Zast. Laginja stade obrazlagati kako nebijahu točke IV. i V. dnevnoga reda redovito razpravljane.

Predsjednik ga prekida i sili, da prestane, u čemu ga većina živo podupire, dočim se manjina zauzme za svoga druga, što izazove silnu buku i nemir u saboru a zast. Laginju sklone, da se odreče dalnjeg razglabanja.

Zast. Bartoli nastoji pobiti navode predgovornika. Kaže izričito, da nemože pustiti, da ostane občinstvo pod utiskom predgovornikovih navoda. U svom govoru spominje postupanje Hrvata u Dalmaciji, na što mu dobaci zast. D. Trinajstić, da su tamo samo dva postotka Talijana, a zast. Mandić mu dovikne, da li su mu poznati tajni dogovori sa grofom Goëss-om.

Na ovo odvrati zast. Bartoli, da kod tih tajnih dogovora nije se radilo o manjini, već o nekom pitanju saborske većine. Zast. [illegible]dić: eto, koliko se brine za većinu grof Goëss; zast. Bartoli: grof Goëss briga se malo koli za nas toli za vas! Nastavljajuć u tom smislu zaključi, da se on nije protivio nikada izboru manjine u odbore, samo kad se nebi diralo u njihova temeljna načela, što da je težko postići.

Zast. Stanger, dobiv riječ, reče (talijanski), da će na izvadjanja zast. Bartolia samo u glavnih točkah odgovoriti, jer su njegove tvrdnje takve, da se ih nemože inukom preći. Zast. Bartoli tvrdi, da je njihov postupak prama manjini opravdan time, jer da kad bismo mi bili na mjestu većine, postupali bismo sa zastupnici druge narodnosti gore, nego li postupaju oni s nama. Ta tvrdnja nije drugo nego prazna rieč i ja ga pozivljem, da nam navede samo jedan primjer, gdje

*) Zast. Bartoli bio je naime načelnikom u Rovinju potvrdjen od c. k. vlade.

bi naša stranka u većini postupala sa talijanskom manjinom onako, kako oni ovdje s nami postupaju.

Je sam u Voloskoj občini načelnikom od god. 1895. i onom prigodom, kad je hrvatska stranka stupila na upravu one občine, bila je u zastupstvu jedna trećina takozvanih Talijana, velim takozvanih, jer pravih Talijana u našoj občini nije bilo. Prem smo dakle bili mi u većini, imala je talijanaška manjina sva prava kano i većina. Svaki zastupnik mogao je govoriti, i upite stavljati, i predlagati u talijanskom jeziku, te se je na to cielo zastupstvo obazíralo, razpravljalo i odgovaralo, kano da su govorili hrvatski.

A i sada još uviek, prem neima nijednoga Talijana u zastupstvu, občinski ured riešava talijanske podneske u talijanskom, njemačke u njemačkom i hrvatske u hrvatskom jeziku. U mojoj občini dakle neimaju se Talijani razloga tužiti i za to neimamo jezične borbe.

Što se tiče opazke zast. Bartoli-a, da su talijanski zastupnici proganjani u Dalmaciji u saboru od većine, i to, šta on predstavlja kano vrhunac nepravde i nasilja, odgovaram, da prem neima u saboru nego 6 talijanskih zastupnika od 42 svih članova, i akoprem u Dalmaciji nemina nego 2—3 postotka talij. pučanstva, ipak imaju talij. zastupnici u saboru sva prava kano i hrvatski, jer mogu u svojem jeziku interpelirati, predlagati i govoriti a da ih nitko nesmeta (Glas sa većine: a škola im nedaju.) Zast. Stanger odgovara: Vi ih nam nedajete. Vidite u Opatiji, koja toliko doprinaša u školske svrhe, neimamo nego jednoga učitelja i prem je djece do 150, nedajete nam druge učiteljske sile.

Talijanski zastupnici u Zadru imaju dakle sva prava kano i oni od većine i ja izjavljam u ime drugova i svoje, da ako nam priznate ona prava, koja imaju talijanski zastupnici u Zadru, mi ćemo biti posve tim zadovoljni.

Talijanska manjina u Zadru, koja nezastupa nego 2—3 postotka naroda, ima sva prava, dočim mi ovdje, koji zastupamo bar 60 postotaka svega istarskoga pučanstva, neimamo nikakvih prava. Vidite dakle, kolika je razlika izmedju hrvatske većine u Zadru i talijanske većine ovdje.

Što se tiče biranja nas od manjine u saborske odbore, nije ni tu zast. Bartoli istinu kazao, jer kad sam ja stupio u ovaj visoki sabor prvi put, i to god. 1888., tadanja većina, odnosno g. dr. Amoroso, koji je bio predsjednikom kluba većine, bez da smo mi od te većine pitali, da nas u odbore bira, predložio nam je prije izbora u odbore listiće, na kojih bijahu napisana imena članova većine i puščeno mjesto na čistom za imena članova manjine. To je trajalo nekoliko godina i to dok nisu stupili u sabor vaši mladji sa načelu dr. Bennati-em — i od tog časa mi, bez da bi bili dali tomu povoda, bivamo uviek izključeni iz saborskih odbora. A ipak, kad smo mi bili birani, razpravljalo se je mirnije; mi smo imali pravo čitati svoje interpelacije u izvorniku, što danas nesmijemo, pa ipak nije radi toga Istra postala manje talijanska ni više hrvatska nego li bijaše.

Pošto sam na taj način u kratko pobio navode g. predgovornika, pridružujem se onomu, što je rekao poštovani drug dr. Laginja.

Zast. Bennati, koji si je naložio u ovom zasjedanju sam »težku« zadaću predlaganja, da se razprava zaključi, predloži i sada konac razprave, na što dakako pristane većina.)

Predlog za bezkamatni zajam.

Zast. Vareton čita u talijanskom prevodu predlog dra. M. Trinajstića i drugova o bezkamatnom zajmu za obnovu vinogradah, uništenih filokserom, koji glasi:

U sjednici 29. januara 1888 ovoga visokoga sabora podnio je dr. D. Trinajstić predlog, neka se naloži zemaljskom odboru, da pokrene kod c. k. vlade potrebne korake da zakoni g. oktobra 1891. br. 150 i 25. marča 1892. br. 61 budu promienjeni u smislu:

a) da bude vlastnikom vinograda podieljena podpora za nasad amerikanskih loza ne tek onda, kada su vinogradi uništeni trsnim ušencem, nego čim je zaraza utvrdjena,

b) da ta podpora bude dana ne samo za obnovu vinograda uništenih ušencem, nego i za nasad zemljišta inače težanih u zaraženoj občini,

c) da država dade predujmova u većoj mjeri nego li pokrajina,

d) da c. kr. vlada podieli pokrajini Istri još tekom godine 1898. u spomenutu svrhu predujam od for. 200.000.

O tom je predlogu u sjednici 26. feburara 1898. izvjestio u ime financijalne komisije ondašnji pošt. g. zastupnik Dr. Canciani te je sabor jednoglasno prihvatio ovaj ovako preinačeni zaključak:

Nalaže se zemaljskomu odboru neka shodnimi sredstvi nastoji, da budu a) promienjene odredbe, sadržane u državnih zakonih 3. oktobra 1891. br. 150 i 25. marča 1892. br. 61 u tom smislu, da država predujmi pokrajini Istri, uz povratak u roku, što se ima ugovoriti, vas iznos potrebit vlastnikom vinograda, da obnove sa amerikanskimi lozami vinograde zaražene filokserom ili da u zamjenu vinograda uništenih filokserom nasade takovimi lozami toliko zemljišta, prije inače težanih i to čim se zaraza pojavi, dočim ima pokrajina, uz malu naknadu troškova, dati što treba za nasad, proučiti vrst loza, analizirati zemljišta i nadzirati radnje, b) isprositi od visoke vlade za svrhe ad a) za godinu 1898. doznaku od for. 200.000.

Ovaj zaključak saborski bio je od zemaljskoga odbora priobćen c. kr. namjestniku i to, ako njegovo izvješće za godinu 1899. ne vara, bez ikakve podulje popratnice i toplije preporuke, koje obično ne fale i kod predmeta manje važnih, nego li je ovaj.

Na namjestikovu požurnicu je napokon ministarstvo poljodjelstva odgovorilo u januaru 1899. da obzirom na obterećenje, koje bi nastalo za državu, ovo ne može predložiti na korist pokrajine željenu promjenu zakona 3. oktobra 1891. i 25. marča 1892., al se izjavlja pripravnim dati vinogradarom za obnovu vinograda uništenih filokserom posude jednake onim, što jih bude dala pokrajina. Ujedno isto ministarstvo svaljuje na zemaljski sabor svu krivnju, ako velika množina oskudnih vinogradara nemože s nestašice novca obnoviti vinograda i to, uprav za to, što on u tu svrhu ne glasuje nikakve svote za podieljenje bezkamatnih zajmova.

Što nije postigao ovaj visoki sabor svojim jednoglasnim zaključkom, to su postigli zastupnici raznih zemalja na carevinskom vieću, koji su prisilili vladu na podnešenje zakona, kojim bi se promienili više put spomenuti zakoni u željenom smislu. Tako je postao zakon 4. aprila 1902. br. 136, kojim se dopušta, da izvanredno može vlada dati i veće predujmove od pokrajina na podporu gospodarskim zadrugam ili riedkim posebnikom za uzdržanje matičnjaka amerikanskih loza ili za usadjenje uzornog vinograda. Medjutim se filoksera sve više širi, tako, da nema vinorodnoga kotara u Istri, gdje je ne bi bilo. Vinogradi leže uništeni, a narod osiromašen prijašnjimi i još trajućim starimi nevoljami, prepušten samomu sebi, ne može, da odoli novoj ljutoj nevolji, propada i seli se u tudje deleke krajeve.

Sada, gdje je vladi moguće podieliti i veće podpore od pokrajina, vrieme je da i naš sabor zapusti izraze platoničke sućuti i prema nevoljnom vinogradaru i zaključi nešto ozbiljnoga i izvediva, da ista vlada ne bude mogla i opet svaliti na zemaljski sabor svu krivnju, što siromašni vinogradari ne mogu obnoviti vinograde uništene filokserom.

U to ime predlaže se, da visoki sabor izvoli zaključiti:

I. Nalaže se zemaljskom odboru, da u pokrajinski proračun za godinu 1904. uvrsti svotu K 100·000 za podieljenje bezkamatnih zajmova za obnovu vinograda uništenih filokserom i da prosi c. kr. vladu, da izvoli i u isto ime podieliti 200.000 kruna.

II. Povjerava se financijalnoj komisiji da ovaj predlog izpita i o njem izvjesti. M. Mandić, M. Laginja, Dr. M. Trinajstić, Vjek. Spinčić, Dr. Stanger, Š. K. Cosulich, Dr. D. Trinajstić, Kompare, A. Andrijčić.

Predsjednik izrazuje mnienje, da se ovaj predlog predade zemaljskom odboru, neka ga prouči i onda izvjesti. Pita dr. M. Trinajstića, da li pristaje na to.

Zast. M. Trinajstić, reče: Treći je već put, što dolazi u sabor s naše strane ovakav predlog, da se dadu bezkamatni zajmovi za obnovu vinogradah.

Prvi put je to bilo prihvaćeno, ali nije imalo uspjeha. kako sam razložio u svojem predlogu, jer se je sve pitalo od vlade.

Drugi put podnešen je predlog lanjske godine, ali se onda reklo — da će se to pretresati u drugom zasjedanju. Zato smo mi danas podnesli taj predlog, da se pitanje još u ovom zasjedanju pretresa i nešto koristna zaključi, jer bi bilo doba, da se doskoči, nevoljnim vinogradarom i da ublaži veliku biedu pučanstva. Iznieli smo to, jer je velika potreba i nužda i jer je odavna trebalo, da se nešto u tom smislu pokrene. Dokaz nam je o velikoj potrebi takove pomoći isti namjestnički dopis, kojim nam je bio odbijen naš prvi zaključak i povraćen zemaljskom odboru neizmjeran broj molba vinogradara za bezkamatni zajam i podporu.

Iznieli smo danas predlog, ne da bude možda predan zemaljskom odboru, jer znamo, da bi tamo ostao zakopan, nego da ga se ovdje čim prije pretrese. Nužda je velika, da se to čim prije učini, a ako to ode zem. odboru, nebi nikada ništa dočekali.

Pučanstvo pita pomoć molbami a pitalo ju i javnim sastanci. Znamo, da je nedavno (Velika buka na galeriji. Zast. Spinčić: čekaj dok se malo izkašlju) bila sjednica kotarske zadruge u Buzetu i to baš u oči otvorenja sabora. Ondje je bio stvoren zaključak u istu svrhu, koju ima i naš predlog. (Opet buka na galeriji, predsjednik opominje občinstvo) Znam, da je bio taj zaključak priobćen i podnešen i saborskom predsjedničtvu i zemaljskom odboru, ali učinjeno nije ništa niti se pokazalo želje ili nakane, da se što učini Znam, da bi ovaj naš predlog stigla ista sudbina u odboru i za to predlažem, da se to povjeri ne njemu nego posebnoj komisiji, u koju bi imali biti izabrani i članovi manjine i koja bi imala taj predlog izpitati. (Predsjednik prekida govornika i daje ustajanjem glasovati. Zast. M. i D. Trinajstić hoće, da stave formalne predloge, ali predsjednik toga nedopušća. Užasna buka i nemir, žviždanje i lupanje na galeriji. Zast. D. Trinajstić: zar je to sabor? to je krčma! Nastaje veliko komešanje i krika. Svi članovi većine hrle do predsjedničke stolice i hoće, da se ide dalje. To gleda osujetiti dr. M. Trinajstić, koji se takodjer protura do predsjedničkog stola, da stavi formalan predlog i da uhvati predsjednikovo zvonce; nasta guranje izmedju većine i manjine; u tom hoće do predsjedničkog stola zast D. Trinajstić, koga nastoje članovi većine silom odstraniti; nasta ponovno guranje uz paklensku viku te se je moglo svaki čas očekivati, da će doći do najgorega. U tom sveobćem metežu većine i manjine ustade tresući se i blied predsjednik, pokrije i izadje iz sabornice u 6.45 sati. Say taj užasni prizor pratilo je občinstvo na galeriji biesnim urlikanjem, pogrdami i žviždanjem).

Zast. Chersich izvješćuje kao član zem. odbora o nekojih promjenah u zem. proračunu za god. 1903. (Točka VI. dn. reda.)

Zast. Kozulić predloži, da se o konačnom predlogu izvještaja glasuje pojemence. To predloži talijanski. Predlog, dostatno podupirt bi prihvaćen i ovršeno poimenično glasovanje.

Zast. Chersich izvješćuje u ime istoga odbora o nekojih promjenah u školskom proračunu za god. 1903., nastalih usljed nekojih naknadnih vjeresija (Točka VII. dnev. reda). Zast. Kozulić predloži opet kano i gori poimenično glasovanje, te se tako i glasuje.

Zast. Chersich izvješćuje u ime istoga odbora o nekojih promjenah proračuna za god. 1903. o mirovinskoj zakladi zemaljskih činovnika. (Točka VIII.)

Zast. Laginja opaža kano i predgovornici, da odborsko izvješće nije bilo porazdieljeno medju zastupnike, kako to zahtjevaju jasne ustanove § 28. i 31. pravilnika. S toga nisu zastupnici u stanju saznati o čemu se radi, dok nečuju izvješće čitati u sabornici. Kod sveobćeg uzrujanosti i nemira, koji danas vlada u ovoj sabornici i pošto se te izvještaje čita naglo i pod glas, nije moguće uhvatiti ni smisao istih, a kamo li sadržaj. Radi toga predlaže po § 48. pravilnika, da se glasuje poimence. i da se dade 10 časaka odmora, a da se zastupnici uzmognu sporazumiti. O točkah VI., VII., VIII. predlaže, da se dadu tiskati i da se bar manjini dostave u hrvatskom prevodu, i konačno, da se o tih predlozih glasuje poimence.

Zatim nastade prepirka izmed zast. Bennati-a, predsjed., Laginje i Bartoli-a radi načina glasovanja. Za poimeničnog glasovanja preskočio je predsjednik ime zast. Mandića; pošto je bilo odglasovano, zahtjevao je ovaj, da se još jednom glasuje iznova, što se je i dogodilo uz živo mrmljanje na klupah većine.

Molba za podporu.

Zast. Zorotti: izvješćuje u ime financijalnoga odbora o molbi Attilija Fonda za podporu za nauke u Italiji.

Zast. Spinčić reče: Visoki sabore! Ja bih imao poštovanom predsjedniku saborske većine koješto odgovoriti na njegovo razglabanje, te sam se već bio oglasio za rieč, ali je istodobno jedan drugi zastupnik predložio konac razprave, koja bijaše i prihvaćena te tako sam ostao bez rieči. (Na galeriji buka i razni povici). Gosp. predsjednik kluba saborske većine rekao je, da smo se ovdje pokazali jako bezobzirnimi. (Na galerije ponovno buka). Mislim, da nismo nikada u ovom visokom saboru nešto takva pokazali, što bi ovaj prigovor od većine ove kuće zasluživo. Da nismo bezobzirni, vidi se takodjer u postupku naših u raznim zastupstvima — kako je to poštovani drug zast. Stanger spomenuo, a to se vidi i svuda drugdje, gdje imamo iole upliva na upravu ili zakonodavstvo.

Nema dapače u obće naroda, koji bi bio prijazniji i susretljiviji, nego li su narodi slavenski, naročito narod hrvatski.

Poštovani g. Bartoli pozvao se je takodjer na postupak naše braće. Nu, mi vidimo, da n. pr. u Českoj daju naša braća Niemcem više ili bar toliko upliva, koliko ih ide po razmjeru pučanstva. Znamo, da Slovenci u Ljubljani daju Niemcima u saboru pravice, koliko ih idu — ne sve Niemcima, van onima, koji se takvim ističu.

Vidimo takodjer jasan primjer, kako ga pokazuju naša braća u Dalmaciji, gdje gospoda od manjine, kojih nije nego 6 od 40 svih, mogu govoriti, interpelirati i predlagati svojim jezikom — posvuda ih je tako razmjerno manje, nego li nas u ovom saboru. Onaj sabor bira manjinu talijansku u sve odbore, tako, da u onom saboru, za koj vam se čini, da toliko nepravica čini proti vašoj tobožnjoj braći. nejma ni slied onim nepravicam, koje vi nam ovdje činite . . . (Na galeriji nastade velika buka, predsjednik ju nakon opetovnog uzaludnog opominjanja dade izprazniti, a pošto se občinstvo ne miče, pokrije se i odlazi iz sabornice.)

Nakon 10 časaka vrati se predsjednik i otvara sjednicu.

Zast Spinčić nastavlja veleć: Poštovani predsjednik kluba saborske većine spomenuo je takodjer nekakav sastanak članova većine s Njeg. preuzvišenosti gospodinom namjestnikom. Kod toga je rekao, da saborska manjina neulazi u to, da je dakle saborska većina vlastna razpravljati o saborskih poslovih s predstavnicima c. k. vlade i bez znanja manjine o saborskim stvarima.

Da može predsjednik političkog družtva i pojedini članovi, u kojem god svojstvu razgovarati sa predstavnicima c. k. vlade, to im se nikako neporiče, ali da bi mogla saborska većina, koja kao takova može razpravljati samo o saborskim stvarima, razpravljati u nekim stvarima, za koje nebi smjela znati manjina, to se nigdje na svietu nedogadja, nego jedino ovdje kod nas. To je takodjer jedna od onih nevjerojatnih, koje se mogu dogoditi pod vladom njegove preuzvišenosti g. namjestnika u Trstu, pod vladom austrijskom, od koje nepozna gore. Vrhunac pak te zloće je viditi upravo ovdje u saboru u obće, i u tom, što saborska većina razpravlja o saborskih stvarih, jer o drugih niti ne može bez znanja manjine.

Vi možete odlučivati zajedno sa g. namjestnikom i pod njegovim protektoratom o stvarima, o kojim hoćete, ali mi imamo pravo zahtjevati i znati, što o saborskih stvarih razpravljate.

Nadalje gospodo moja, g. je predsjednik kluba saborske većine rekao, da je on uvjek za to, da se i nas izabire u odbore.

Mi mu to vjerujemo, ali prije, kad je on kao član većine branio protivno mnienje, naime, da se nas ne bira, makar bio on odvjetnik, braneći ono, što je većina odlučila, vidjelo se je, da brani posve krivu i nepravednu stvar. On je doista nastojao baciti na nas krivnju radi toga, što nismo birani u odbore, ali te svoje tvrdnje nije mogao dokazati niti ju je u istinu dokazao, nego je samo nešto navadjao i koješta govorio, kako je sam rekao za občinstvo, koje vjeruje, što im drago, što je proti nam.

Spomenuti ću još razne razprave, koje smo imali pri tom, a vodile su se izmedju jedne i druge stranke. Bili su prisutni predstavnici većine i manjine. Mi smo bili već toliko popustili, mi smo se bili zadovoljili, kad bismo bili izabrani u odbore da ćemo u tih odborih, ako bi imali u njihovo ime izvješćivati, činiti to talijanski.

Gospodo, to je bilo s naše strane tako reći „diminutio capitis“, mi smo time

sami sebe jako ponizili bili; naši izbornici bili su proti tomu, da toliko popuštamo, ali mi bi bili ipak ostali kod toga.

Gospoda od većine zahtjevali su još više, naime, da i onda, kad bi jedan zastupnik manjine, a član odbora, govorio u saboru, da bi se morao služiti talijanskim jezikom. Nato dakako nismo mogli na nijedan način pristati, jer smo, kako rekoh, već prije previše popustili.

Gosp. dr. Bartoli, predsjednik kluba saborske većine, veli, da se svaka stranka mora ravnati prema nekim načelom i da bi bila povrieda njihovih načela, kad bi dopustili, da koji član odbora govori u saboru drugačije a ne talijanskim jezikom. Gospoda moja! To vam je povrieda načela, a ne pomislite, da je sto puta veća povrieda naših načela, načela pravice, sve što se je zahtjevalo, da učini manjina.

Dakle razpravljalo se, ali je sve ostalo pri starom.

Zast. Laginja konštatira, da neima u sabornici dostatnog broja zastupnika.

Glasovi od većine: nama je dosta da smo i u pokrajnih prostorijah.

Zast. Spinčić: Da budu gospoda od većine mogla mirno večerati, govoriti ću malo dulje. Dakle: rekli ste, da bi se diralo u vaša prava i načela. A koliko vi vriedjate naša prava i načela posve utemeljena, kad ne dopuščate, da se interpelacije čitaju hrvatskim jezikom. Koliko dirate u naša prava, kad nam time nedopuščate pisanih upita i predloga čitati, dakle govoriti našim jezikom, jer govor je i pismem i ustmen.

Vi ste stranka slobodoumna, liberali, a htjeli biste zabraniti ono, što ni sama narav ne može zabraniti nikomu. Svaka ptica svojim glasom pjeva, a tako i svaki čovjek hoće, da se izrazuje u svojem jeziku. To biva već po samom naravnom zakonu, da i nebi bilo pisanih zakona. Ali dà, nisu oni kod nas stvoreni za to, da se vrše, nego da se narodi medjusobno kolju, jer jedanput potiče vlada vas na nas, drugi put nas na vas. Ti su zakoni zato, da budu uvjek jabukom smutnje. (Mandić: divide et impera!) Kad bi se držali državni zakoni sa strane oblasti, nebi bilo stalno više prepiraka, nego bi svaki već preko 30 godina, kad su bili stvoreni, uživao svoja prava. Govorio bi svaki svojim jezikom, kako govore danas socijalisti na svojih sastancih. Ali dati će Bog, te će doći na mjesta zastupnička drugi, koji neće gledati na to, u kojem se jeziku govori, nego što se govori, i sjediti će, ako sam predsjednik nebude znao onih potrebitih jezika, uz njega oni, koji će te jezike znati i drugim tumačiti. (Talijanski zastupnici viču, da govornik ne govori o predmetu; zast. Laginja odgovara, predsjednik opominje govornika nek se drži predmeta, članovi manjine mu prigovaraju, dočim on ponavlja govorniku opomenu.)

Da predjem dakle na stvar. Radi se o molbi nekoga Attilia Fonda, učenika liepih nauka za podporu.

Gospodo! da smo bili izabrani u odbore, koji izvješćuju o tih stvarih, nebi se ovdje nimalo govorilo. Ali pošto nas niste u odbore izabrali, govori se o toj stvari ovdje kako se može, i govoriti će se kod svakog drugog predmeta.

Svoj dalnji odgovor g. predsjedniku kluba većine, ostavljam za drugi put.

Sad ću na sam predmet, koji je u razpravi, da stavim formalan predlog.

Članovi većine nepoštuju ni jedan § pravilnika! (Članovi većine se razgovaraju i bune govornika.)

Govornik: Gosp. predsjedniče, ja imadem rieč.

(Predsjednik tumači postupanje kod izvještaja komisije i stavljanja istih na dnevni red.)

Zast. Spinčić: Ja sam gosp. predsjedniče 21. godinu u saboru, pak znam, da su se izvješća odborah u svoje doba tiskala i dielila zastupnikom.

Obratna je praksa tek od nekoliko godina.

Upozorujem g. predsjednika na § 28. ovog poslovnika (držeć ga u ruci), gdje se kaže, da se izvještaji, ako inače sabor neodluči, imadu podnesti pismeno podpisani od predsjednika dotičnog odbora i izvjestitelja; onda moraju biti prikazani predsjedniku sabora, da ih on dade na znanje gg. zastupnikom i da ih postavi na dnevni red. Svakako moraju biti prije dostavljeni zastupnikom, nego li stavljeni na dnevni red.

Nadalje ima § 31., koji također o tom radi, pa zatim § 35. Po § 31., kada je koji zakonski predlog izpitan od odbora, i kad se objavi izvještaj, prelazi se na drugo čitanje istoga predloga redovito najmanje 24 ure iza toga, što je isti izvještaj razdieljen medju zastupnike. (Predsjednik prekida govornika).

Dalnji je § 35. koji kaže, da se sa predlozi o drugih zaključcih, koje ima sabor stvoriti, ima redovito jednako postupati, kako sa zakonskimi predlozi.

Na temelju svega toga predlažem, da se prekine današnja razprava o predmetu nalazećem se sada u razpravi, da se taj predmet skine s dnevnoga reda, da se izvještaj odbora dade tiskati, odnosno na drugi način umnožiti i razdieliti medju zastupnike, pa da se tek onda stavi na dnevni red i povede o njem razprava.

Inače vriedjate poslovnik, koji ste sami stvorili; pa ako ćete tako činiti, viditi ćete prije ili kasnije, što se dogadja onim, koji vriedjaju zakon. Tko zakon vriedja, čutiti će ljuto posliedice. (Občinstvo na galeriji, koje je kroz čitavo vrieme prekidalo govornika bez da bi se na isto predsjednik osvrnuo, digne sada još veću buku.)

Zast. Laginja pita rieč, ali se tomu protivi zast. Bennati, jer da ju je on tobož prije zapitao; manjina ga pobija; zast. D. Trinajstić hoće da stavi predlog, nasta velika gungula. Čim se malo utišalo, raztumači zast. Laginja o čemu se radi i predlog zast. Spinčića. Zast. Bennati tvrdi, da je on predložio konac razprave i da pošt. Laginja neima rieči. —: Na galeriji buči silno občinstvo sve dotle, dok je predsjednik ne dade izprazniti).

Zast. Spinčić prema predsjedniku: Stavio sam formalni predlog prije nego li je bila prava razprava o predmetu. Vi vriedjate posve pravilnik, vi vriedjate zakon, te niste dostojni, da sjedite na toj stolici, na koju vas je postavila c. k. vlada. (Predsjednik hoće, da stavi predlog na glasovanje, većina se tomu protivi, jer da je hrvatski; zast. D. Trinajstić prosvjeduje uzrujano — ali uzprkos tomu prelazi se na dalnju točku).

Zast. Mandić reče kod sliedeće točke dnevnoga reda (molbe Ane Gandusio za dalnje podieljenje milosti) Molba udove Ane Gandusio, u koliko se sjećam, dolazi od godine do godine na ovaj visoki sabor: sad za milostinju, sad za povišenje milostinje. Ta molba nalazi se i sad na dnevnom redu. Ali mi neznamo, jer nismo dobili izvještaja, na čemu se temelji ta molba, a ipak bi nas zanimalo znati, što je ta Ana Gandusio, koliko je već podpore dobila i dali je njezina sadašnja molba opravdana, te se njoj može na temelju iste dati odnosno povisiti milostinju. Svega toga mi nemožemo znati, jer nam nije bilo izručeno izvješće.

Radi toga smo mi proti tomu, da se uzme izvješće do znanja, te predlažem na temelju §. 28. alineja 4. i §. 31. alineá 1., da se to izvješće odboru povrati i da se dade umnožati i razdieli medju zastupnike bar 24 sata prije, nego li ima doći u razpravu. Ujedno predlažem, da se o trih predlozih glasuje poimenično.

Zast. D. Trinajstić reče: Moj predgovornik je pozivom na ustanove pravilnika stavio dva predloga, ja ću sa svoje strane postaviti novi predlog, da se izruči drugomu odboru, te da se o svih trih predloga glasuje poimenično.

(Zastupnik Bennati se protivi, na što nasta opet gungula).

Predsjednik dade glasovati tri puta poimenično o gornjih predlozih.

Zast. Stanger govori talijanski proti molbi Erminija Golob za podieljenje milostinje i stavi predlog, da se skine s dnevnoga reda, da se uputi ponovno odboru i da se o svemu tomu glasuje poimenično.

Predsjednik dade dva puta glasovati poimenično o gornjih priedlozih.

Zast. Mandić govori proti podieljenju milostinje Josipini Tribuson i reče: Skoro s istih razloga, s kojeg je bio predlog glede Ane Gandusio stavljen da se zabaci, predlažem, da se i ovaj predmet skine s dnevnoga reda i da se izruči natrag odboru, te da se tiska i porazdieli medju zastupnike. Taj nesretni Tribuson već bar 10 godina dolazi ili za milostinju ili za povećanje iste. Mi neznamo kano ni za Anu Gandusio, da li je i tâj vriedan ili nije milosti. Radi toga predlažem, da se izvještaj skine s dnevnoga reda, da se vrati školskom odboru, da se pomnoža i razdieli medju zastupnike, te uzme u razpravu tek iza 24 sata nakon razdieljenja, kako izričeno pravilnik propisuje.

Predlažem nadalje, da se o mojem predlogu glasuje poimenično, a u slučaju kad bi taj pao, da se poimenično glasuje o predlogu školskog odbora.

Zast. D. Trinajstić opetuje taj predlog u talijanskom jeziku.

Zast. M. Trinajstić, kod XIII. točke predloži, kano i predgovornik, o molbi Ivane Cella, za povišenje mirovine i reče: Nemam časti poznavati tu gospodju, ali mislim, da bi se moralo imati toliko obzira prema njoj, da se onako ne mimoidje i da njoj se bar nješto dade. Vriedno bi bilo znati bar razloge s kojih se predlaže, da njoj se ništa nedaje.

Predlažem, da se taj predmet ostavi za drugi put i da se o tom glasuje poimenično. (To opetuje talijanski).

Zast. D. Trinajstić govori o molbi Mateja Gianelli za povišenje mirovine te reče, da neima časti poznavati molitelja, niti nezna kakove zasluge ima on u obće za nastavu naše pokrajine, niti uzroke, radi kojih bijaše umirovljen.

Ni neznamo niti koje razloge navadja u molbi, kojom moli, da mu se mirovina povisi, a neznamo niti koji su razlozi potakli odbor, da tu molbu uvaži. Iz naglog čitanja izmedju razgovora drugih zastupnika nismo mogli razabrati uzroke, radi kojih zagovara odbor udovoljenje molbe t. j. povišenje mirovine od 6/8. do 7/8.

Mi imademo zakon, polag kojega bi se moralo vladati u pogledu podieljivanja mirovine učiteljem; zakon stoji i mi se moramo njega držati. Ako i je taj gospodin Gianelli u istinu zaslužio, da mu se dade milost, moralo bi se naći drugi kakav način, kojim bi se predlogu odbora udovoljilo; jer ovako se radi proti zakonu, koji nas sve veže. Drugo je razpolagati putem milosti sredstvima, koja stoje na razpolaganje visokomu saboru. Postavljam predlog, da ta molba bude dodieljena posebnom odboru, koji će izpitati tu stvar. U taj odbor moraju dakako biti birani i članovi manjine, da mogu vidjeti o čemu se radi. Akoprem smo mi Hrvati, ipak ćemo rado pristati na to, da se molba uvaži, ali na drugi način nego li je to predlog odbora. (Opetuje isto talijanski, glasovanje ima biti poimenično).

(Dalje sliedi).

* * *

Uztrajnost predsjednika istarskog sabora. Petačnja sjednica našega sabora ostati će glasovitom u poviestnici našega saborisanja. Trajala je naime punih 8 sati, dočim nije — koliko se sjećamo — nijedan od njezinih predsastnica trajala neprestgnuto više od 4 sata.

Za tih 8 dugih sata došlo je opetovno do tako burnih prizora, kakovih istarski sabor još nije doživio i kakvi moraju potresti i sa najčvršćijimi živci. Tečajem sjednice — osobito počam od 8 sati na večer napried, izlazili su neprestano članovi većine, sad da se pokriepe u postranoj sobi hranom, sad pićem, da popuše smotku, ili da druže ukočena uda; izašli su kadšto i pojedini članovi manjine, ali pošto ih bijaše samo 7, moralo ih uvjek ostati u sabornici bar pet, da mogu predlog staviti, odnosno ga podupirati. Ali tko se nije sa svoga mjesta maknuo od 4 sata po podne do 12 u noći — izuzam samih 5 do 10 časaka već kasno u noći, bijaše predsjednik. On je ostao na svom mjestu bez jela i pića punih 8 sati, uvjek pripravan na svaki odgovor, uvjek u prepirci sad sa većinom, sad sa manjinom!

Tko znade, što će reći voditi punih 8 sati onako burnu razpravu, za koje bi bilo skoro došlo i do šaka izmedju većine i manjine, tko znade, da nisu ni kriepki mladići ili muževi od strane većine mogli uztrajati ne samo u dvorani, već da su se ćak nekoji od njih pobrali kući — pak ako se znade konačno, da je tu razpravu vodio čitavo vrieme — bilo i po njegovu — starac od skoro 75 godina — morati će priznati, da bijaše njegova uztrajnost — riedka uztrajnost! I taj čovjek, koji je toli uztrajan, dao je sliedećeg dana ostavku! Zašto? Razlog tomu valja tražiti u nečem osobitom, što je nama nepoznato.

Ostavka zemaljskoga kapetana. Čitamo u novinah, da je zemaljski kapetan za Istru i predsjednik sabora g. M. dr. Campitelli brzojavno prošle subote saobćio ministru-predsjedniku svoju ostavku.

Taj korak g. kapetana iznenaditi će dalnje krugove, kojim nisu poznati posliednji dogodjaji u strankah i u našem saboru. Tim nećemo da kažemo, da su baš najnoviji dogodjaji u saboru prouzročili ostavku, ali su oni stalno tomu nešto doprinesli.

Poznato je, da odnošaji izmedju saborske većine i g. predsjednika, koji je član te većine, nebijahu najiskreniji. O odnošajili g. predsjednika napram manjini bilo bi suvišno i govoriti, jer je općenito poznato, da je g. predsjednik bio uvjek u žestokoj borbi s tom manjinom. G. Campitelli nije mogao tražiti od saborske manjine nikakva obzira, a saborska većina — reć bi, da ga je ostavila na ciedilu, pa odatle njegovo razočaranje.

Osim toga bi reć, da je on došao u sukob i sa c. kr. namjestnikom u Trstu, s nepoznatih nam razloga.

Sve to uplivalo je na g. Campitelli-a u toliko, de je priobćio ministru-predsjedsjedniku dr. Koerberu, da se odriče časti zemaljskoga kapetana, a tim i one saborskoga predsjednika.

Na taj neočekivani dogodjaj vratiti ćemo se opet prvom prilikom.

Osujećen nacrt većine. Za posliednju sjednicu istarskoga sabora nagomilalo je predsjedničtvo toliko gradiva za dnevni red (27 točaka), da se je moglo unapried znati, da se u jednoj sjednici neće moći toliko gradivo svladati. Nu talijanska saborska većina bijaše drugoga mnienja.

Tečajem one glasovite sjednice izdala je »parolu«, da se mora uzprkos čestim govorom saborske manjine, razpraviti sav dnevni red. Već se je činilo, da će u istinu svoj nacrt provesti, ali čim više se je bližala poć noć, tim više zapuštale su članove većine tjelesne sile. Okolo 11 sati moglo se je opaziti, kako se oni naslanjaju sad na jednu, sad na drugu stolicu, kako ulaže i izlaze u svoju sobu i u sabornicu, kako se raztežu i kako zievaju, a čulo se i glasova: ajd'mo doma!

Proti samoj polnoći bivalo ih je sve to manje u sabornici, a nekoji su ćak potajno odmaglili kući.

Okolo pol noći razpravilo se je XXII. točku, te preostaše još 4. Članovi saborske manjine, koji su uzorno ustrajali na svojih mjestih, opaziv, da neima od same većine dostatnog broja u saboru, izadjoše iz sabornice, a zast. Laginja zapita predsjednika, neka ustanovi, da li je u saboru dostatan broj članova.

Predsjednik kluba većine, zastupnik Bartoli, iznenadjen tim predlogom, stavi brzo drugi predlog, da se zaključi sjednicu. On se je valjda sramio, što su njegovi vjerni zapustili svoja mjesta i što bi bio predsjednik morao konstatirati, da ih je pobrojio, da ih neima u dostatnom broju, naime 17 sa predsjednikom.

I tako su članovi manjine osujetili bojni nacrt većine, koja se je tečajem sjednice posprdno hvalisala, da će ustrajati pa bilo i do zore.

Pozivlju se na Dalmaciju! U posliednjoj sjednici istarskoga sabora u Puli upozorili su članovi većine hrvatsko-slovenske zastupnike na tobož nepravedno postupanje hrvatske saborske većine u Dalmaciji napram talijanskoj saborskoj manjini.

Naši su zastupnici odlučno i dostojno odbili te prigovore, kao što je razvidno iz našega izvještaja o saborskih sjednicah. Ovdje želimo iztaknuti jošte jednu činjenicu iz najnovijih dogodjaja u dalmatinskom saboru, činjenicu, koja pokazuje jasno, kako se u onom saboru postupa do skrajnosti susretljivo sa neznatnom talijanskom manjinom.

Povodom otvorenja dalmatinskog sabora izrekao je carski namjestnik podulji govor, u kojem je pod konac iztaknuo, da se ima tamo urediti upotrebljavanje jezikah u unutarnjem saobraćaju kod državnih i gradjanskih oblastih u Dalmaciji te je pozvao sabor, da izabere odbor, koji će s njim stupiti u tom obziru u dogovore ili koji će se sastati na konferenciju.

U dalmatinskom saboru jesu četiri stranke, t. j.: hrvatsko-narodna, najmnogobrojnija, hrvatsko-pravaška, srbska i talijanaška. Ova posliednja broji samo 6 članova, dočim broje sve ostale tri 34—36 zastupnika. Prve dvie stranke izabrale su u rečeni odbor svaka po tri člana, prepustiv po jednog člana posliednjim dvim strančicama.

Kad bi se naša braća tamo držala načela talijanske većine u istarskom saboru, nebi bili prepustili talijanaškoj strančici nijednoga mjesta u onom odboru i to tim manje u ovakvom slučaju, gdje će se raditi o uredjenju jezičnog pitanja, gdje će razpravljati u konferencijah, da li se ima proglasiti hrvatski jezik unutrašnjim uredovnim jezikom za javne oblasti u Dalmaciji i gdje bi im mogao smetati onaj talijanaški zastupnik; ali oni su imali pred očima pristojnost i pravicu — čega neima medju talijanskom većinom u našem saboru.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Broj 45. Pula, u četvrtak dne 29. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priopćenja itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Nuždna obrana.

Poznato je, kakve se krivice dogadjaju našemu hrvatskom i slovenskom narodu u Istri u svih granah javne uprave. Njegov jezik se ne poštuje u javnih uredih; potrebitih školah neće da mu se ustraja; ćak i u crkvah nastoji se zatrieti svaki trag njegovu jeziku. I materijalno hoće se, da se ga uništi. Proširenja izbornoga prava nit čistih izbora neće se, da se pripusti.

Postupku sa hrvatskim i slovenskim narodom u javnosti, odgovara i postupak sa saborskom manjinom, sa hrvatskimi i slovenskimi zastupnici u saboru.

Njih se buni kad govore jezikom svojim i svojih biraća, velike većine pučanstva pokrajine. Njim se nedozvoljava čitati predloga ni upita u hrvatskom ili slovenskom jeziku. Na njihove prigodne predloge tečajem razprava ne uzima se nikakva obzira, kao da nebi ni postavljeni bili.

Predsjednik izjavlja u nekih prilikah, da nepozna hrvatskoga jezika i kad bi ga poznao, da bi ga morao ignorirati. I ako mu kada na um padne, da dade glasovati o kojem hrvatski postavljenom predlogu, prieći ga u tom saborska većina.

Što se u nijednom zakonodavnom tielu na svietu nedogadja, to se dogadja u istarskom saboru, naime to, da se saborskih članova manjine, skoro jedne trećine zastupnikah, ne bira ni za tajnike, ni za revizore, ni u nijedan saborski odbor.

Proti takovom postupku tuže se zastupnici našega naroda već jedno 20 godina u saboru i izvan njega. Taj postupak poznat je javnosti i c. k. vladi.

Zastupnici manjine kušali su već na sve moguće načine, kako da se taj postupak na bolje okrene. Oni su nekoliko put i ostavili sabor ili u obće u nj niti nestupili. Oni su, svoje doba, poduzeli neke korake takodjer sa svojom braćom iz Trsta i Goričke. Oni su se svojedobno obratili takodjer na svoju braću u Dalmaciji i u Kranjskoj, da im bar neizravno pomognu. Njihove pritužbe čule su se i u zastupničkoj kući carevinskoga vieća. Te njihove pritužbe i opravdane zahtjeve pozna i mora poznati takodjer i zemaljska i središnja c. k. vlada, što putem svoga povjerenika u saboru, što putem javnosti, što takodjer inače.

Vodili su se takodjer dogovori izmedju predstavnika saborske većine i predstavnika saborske manjine. Al većina neće da popusti niti najčednijim zahtjevom manjine.

Neke već pute rekao je predstavnik c. k. političke oblasti u Trstu, da on preuzima posredovanje izmedju jedne i druge stranke, ali o uspjesih njegova posredovanja nezna se ništa, pače izkustvo kaže, da nije ni on dosegao nikakva uspjeha od svojih miljenika i štićenika.

Dvadesetgodišnja, upravo Jobova ustrpljivost manjine prevršila je!

Gospoda od većine, koja su ljeti prošle godine obećavali, da će u odbore izabrati i članove manjine, koja su ta obećanja opetovala zadnjih dana decembra prošle godine — i sada su prezreli zastupnike hrvatskog i slovenskog naroda kod izbora u odbore.

Oni su šuteć progutnuli tu krivicu u prvoj sjednici. U drugoj sjednici dali su izražaja čuvstvu pogaženih načela svakoga parlamentarizma.

To kao da je iznenadilo gospodu od većine, pak su se neki miroljubiviji stali dogovarati sa članovi manjine. Hipni uspjeh pogovora bio je taj, da se je druga sjednica sporazumno izmedju obiju stranaka naglo zaključila, i to u svrhu, da se uzmognu oba kluba, svaki za se, pogovoriti i onda medjusobno kakav sporazumak doseći.

Klub većine brzo je svršio svoj posao, odgovoriv manjini sa odlučnim **ne**, naime, da ju ne bira u nikakav odbor.

U trećoj sjednici — koja je trajala 8 sati — poslužili su se članovi manjine svih onih sredstava, koja im daje na razpolaganje saborski pravilnik: prisiljeni, nuždno su se branili.

Na temelju § 21. pravilnika postavljali su predloge, da se po predsjedniku postavljene molbe u cielosti pročita; na temelju § 29. u savezu sa § 35. zahtjevali su, da se predložene osnove u cielosti pročita; na temelju §§ 28. i 31. u savezu sa § 35. tražili su, da se izvještaji saborskih odbora smetnu sa dnevnoga reda (pošto isti ne bijahu porazdieljeni medju saborske članove), da se napišu ili bud kako pomnože i razdiele 24 sata prije razprave članovom sabora i onda tekar postave na dnevni red.

Kod svih raznih glasovanja postavljali su predloge, i to na temelju § 48. da se glasuje po imenih.

Kod svih točaka dnevnoga reda, govorili su koliko su mogli, al redovito mogao je govoriti samo jedan, jer je zastupnik Bennati kod svake točke razprave, odmah poslie prvoga govornika, postavljao predlog na zaključak razprave i većina takav predlog prihvaćala.

Gospoda od većine htjeli su se poslužiti nasiljem. Kad je zast. Andrijčić čitao svoju, hrvatski postavljenu interpelaciju, hrvatskim jezikom, tad su oni obkolili predsjedničku stolicu. Prisjednik Cleva činio je „fintu" kao da nješto čita. Za nekoliko minuta išao je i on k predsjedniku i predao mu tobož pročitan spis, a gospoda od većine dizali su ruke, kao da glasuju. Tu nedostojnu igru, to tobožnje čitanje i glasovanje, nisu članovi manjine tako rekuć ni opazili: nisu mogli ni misliti, da može član zemaljskoga odbora čitati nješto i sabor razpravljati, dok jedan član sabora (Andrijčić) čita, kako ima pravo, svoju interpelaciju. Jedva kašnje su doznali, da je prisjednik Cleva tobož čitao izvještaj o cesti Cres-Osor-Lošinj, i da je većina o njem glasovala, pošto se je rekło, da je predsjednik izjavio, da se dalnja točka dnevnoga reda, V., smeće sa istoga, i opazilo, da drugi prisjednik Chersich hoće da čita izvještaj o VI. točki. Medjutim su se članovi većine dali na svoja mjesta — na poziv predsjednika za jedno glasovanje, potaknuto po dr. Dinku Trinajstiću. Dobio je pak rieč dr. Laginja i govorio talijanski kakvu uru. Proti volji većine predsjednik ga je pustio govoriti. Govorili su pak Bartoli, Stanger, dr. M. Trinajstić, povikivali skoro svi zastupnici s jedne i druge strane, predsjednik — i dakako galerija. Konačno Dinko Trinajstić pita redovito rieč, da stavi formalan predlog, al mu se je neda. Većina skoči k predsjedniku, obkoli ga, a Chersich tobož čita nješto. Htjelo se je obnoviti nasilje od prije. U tren oka skoči dr. Dinko Trinajstić k sredini predsjedničtva, razdvoji rukama s jedne i s druge strane talijanske zastupnike, i zahtjeva pravilnikom u ruci rieč. Taj hip skoče k predsjedničtvu i drugi zastupnici manjine, i zastupnici jedne i druge stranke su si u šakah, kao da se hoće potući. Predsjednik blied, diže sjednicu. Poslie opetovnoga otvorenja, napustila je većina nasilje, koje je silom, kako je i moralo biti, bilo zapriečeno.

I to, postupak dr. Dinka Trinajstića, bila je nuždna obrana.

Gospoda od većine, ujedno sa predsjednikom, preziru, mrze naš hrvatski i slovenski jezik, a tim i naš hrvatski i slovenski narod. Oni već toga ni netaje. Oni mrze i preziru govor, jezik naših zastupnika, a i nje same. Oni bi naše zastupnike i nasiljem htjeli uništiti. Naši zastupnici su prisiljeni braniti se, nuždno se brane.

Pri tom ne zaboravljaju na biedu pučanstva. Oni su postavili već do sad predloga, jedan za podporu u biedi, za obće koristne javne gradnje i drugi za podporu vinogradarom.

Istarski sabor.

U Puli, 22./10. 1903.

III. sjednica (6).

O pošumljenju Krasa.

(Nastavak)

Točka XVI. dnevnoga reda u obračun odbora za pošumljenje Krasa za god. 1902.

Zast. Mandić: Visoki sabore! Odmah ću na uvodu izjaviti, da će članovi saborski s ove strane visoke kuće glasovati proti predloženom nam obračunu odbora za pošumljenje istarskoga Krasa. Postupak naš obrazložiti ću u kratko. Dugi niz godina djelovale su razne komisije i ankete, dok su sastavile obći nacrt za pošumljenje istarskog Krasa. Te su komisije i ankete pojele toliko novca, da bi se bilo tim novcem pošumilo jedan dobar dio našega kršovitoga i pustoga Krasa.

Pošto bijaše napokon svršen taj obćeniti nacrt, začelo se je provadjati ga sad ovako sad onako, ali većinom tako, da narod provadjanjem toga nacrta nemogaše biti zadovoljan. Kod provadjanja toga nacrta nisu se šumske oblasti, koje su ga imale provadjati, te zašumljivati jedan dio našega Krasa, obazirale na želje, potrebe i molbe pučanstva.

Pošumljivalo se obično tamo, gdje narod nije želio, gdje se narodu time štetilo, dočim se nije pošumljivalo n. pr. u istoj poreznoj obćini, gdje bi se bilo narodu time pomoglo, a pomoglo bi se bilo i naravi samoj.

Nije se nikada obaziralo na želje pučanstva onoga mjesta, gdje se je htjelo pošumiti, nego po onoj poznatoj kod nas, da je svako kopito za svaku nogu, htjelo se je bez obzira na želje pučanstva pošumljivati sve po istom kalupu.

Pošumljivalo se često dio pašnjaka, za koj je narod molio, da mu se pusti, da može tuj gojiti stočarstvo, napose ovce; pa da se zašumi u blizini iste plohe, istoga kompleksa dio drugi, koji nije mogao narodu služiti i koji nije bio prikladan za drugu kulturu.

No oblasti se niesu na to obazirale i pošumljivale su ondje, gdje narod nije želio, gdje je narod nalazio koristi za drugu kulturu. Zašto se tako radilo?

Oblasti su zašumljivale tamo, gdje su znale, da će od pošumljenja uživati brzo plodove, da će se stabalca brzo uhvatiti i da će za kratko vrieme imati bujan gaj, kako bi se onda mogle pohvaliti pred svojim poglavarima liepim uspjehom.

Mnoga su mjesta u istinu krasna, ali je pitanje, da li je to za samu stvar koristno, da se pošumljuje prediele, koji su narodu za drugu kulturu potrebniji.

Kazati će se, kad bi se oblasti držale zahtjeva ili molba pučanstva, da se nebi istarski kras pošumio.

Znam, da je narod u tom pogledu vrlo konservativan, te nebi dao pošumiti komad zemljišta, ma da je prikladno, da mu samo za nekoliko dana prehrani stado, ali oblasti bi ipak morale barem pravedne želje pučanstva uzimati u obzir.

Ja sam, gospodo moja, putujući ovamo govorio sa strukovnjakom o našem kršu, koji mi je rekao, da se u obće dade još svuda pošumiti, da se nadje još svuda medju kamenjem grudu zemlje, u koju bi se dalo zasaditi stabalce, koje bi tuj uspjevalo. Ali sada da je skrajnije vrieme, jer da će što kiša, što vjetrovi raznesti i ono malo zemlje, pak će biti prekasno za pošumljenje. Oblasti bi dakle bile zvane, da pošume najprije tamo, gdje je skrajni čas, t. j. tamo, gdje ima još i malo zemlje te bi moglo stabalce uspjevati, a morale bi narodu pustiti zemljište potrebno za pašnjake i druge kulture.

U tom obziru imali smo svi pritužaba s raznih stranah Istre, da se narodu pošumljuju najpotrebitiji predieli uz sama sela.

Tako su se stanovnici Male Učke tužili, i bili sami u Trstu, kod oblasti tužiti se, da im se pred samim kućnim vratima pošumljuje, da im i same puteve zagradjuju i pošumljuju.

Toj se pritužbi privremeno zadovoljilo i odustalo se od pošumljenja, ali kasnije pošumiti će se uzprkos želja i molba njihovih i one dielove.

Imamo nadalje molba iz Bresta pa iz obćine Berseč-Moščenice, kojimi mole — jer je veći dio, opredieljen za pošumljenje, sami pašnjaci, da im se bar jedan dio ostavi, da mogu pobirati potrebno mirisno bilje (kuš).

Na sve to se oblasti malo obziru, te se pošumljuje po stalnom nacrtu bez obzira, da li to koristi ili ne dotičnom pučanstvu i samoj stvari.

Gospoda od oblasti hoće pod silu, da narod pusti pošumljivati, a ne pitaju da li će narod moći od samih šuma živiti. Tim postupkom oblasti otimlju pučanstvu za uvjek sredstva za moralni i materijalni razvoj te ga puštaju u biedi.

Iz svega rečenog opetujem, da mi članovi manjine ovog sabora iz navedenih razloga nećemo glasovati, da se odobri predloženi obračun za god. 1902. odbora za pošumljenje Krasa.

Zast. Laginja. Smatram za svoju dužnost, ovdje nekoliko rieči progovoriti

u podkriepu onoga, što je izjavio poštovani moj drug Mandić.

Vama je poznato, da ako ima jedan narod u Europi, koji ljubi šumu i goru, to je sigurno narod slavenski, navlastito narod hrvatski.

Mogao bi samo spomenuti, kako sila božja pjesama u našem jeziku opjeva šumu i goru davno prije nego su nastale komisije za pošumljenje Krasa. (Galerija buči, predsjednik opominje) i davno prije nego li su stale vlade misliti na to, da se zagaji naš pust ili bolje reći opustjeli Kras. „Lipa moja gorice zelena" tako pjeva Hrvat, kad god vidi dva stabalca u blizini svojoj: „Lipa moja gorice zelena — U njoj mi je trava povaljena — Travo moja, što si povaljena". — Ili druga pjesma:

„Ja usadih vitu jelu u kamenu u gori — i do nje dva bosiljka."

Onda imamo pjesmu, koja prispodablja visoka stabla i borove s junacima i djevojkama našega naroda. Ima n. pr. pjesma:

„Dva su bora na poredo rasla — I med njima tankovita jela — To ne bila dva bora zelena — Već to bila dva brata Jakšića — I njihova sestrica Jelica."

Vidite, gospodo, kako nam je blizu pri srcu ime Jelino!

Zelena gorica, to je, gospodo moja sastanak o Gjurgjevu danku naših narodnih junaka — hajduka proti Turčinu:

„Jurjev danak hajdučki sastanak — Jer je gora zelenila listom."

Tako bi mogao još mnogo spomenuti o zelenoj gorici, o junacima, o hajducima narodnim, koji su govorili i život svoj gubili za krst častni i slobodu zlatnu.

Vi sigurno znate onog našeg Čengić-Agu, koga ste valjda harem u talijanskom prevodu čitali. Spominjete se, kako u gori zelenoj k junačkoj četi dolazi u crnoj mantiji svećenik, koga prati sa zapada sunce i glas zvona predhodnika ovna. I ovdje se opisuje i gora i šuma, te šumoviti predjeli.

U obće svi plemenitiji i u poviesti poznatiji krajevi, gdje se slave veliki čini našega naroda, svi su šumom obrašteni. Šuma je narodu upravo srcu prilegla. Jedna od žalostnih naših Epopea odigrala se u Petrovoj gori, koja je još i danas tako gusta, da kroz nju nemože niti ptica proći.

Iz ovo malo rieči, što sam rekao, vidi se, da naš narod ljubi goru, ljubi njezin hlad, dapače naša narodna pjesma ide tako daleko:

„Velebite šumovito stienje — Ljubim tvoje to golo kamenje — Ljubim tvoga iz gorice vuka — ! onoga ličkoga hajduka" ili:

„Oj ti vilo, vilo Velebita — Ti našeg roda diko, — Živila premila — Ti našeg roda diko."

Kad je svemu tomu tako, onda, visoki sabore, neima razloga, da se govori i da se siluje nepristojnim rekao bih načinom, naš nanod na umjelno pošumljenje Krasa.

Naš narod nije Krasa učinio, nego je došao u goru i u koliko je tu šumu našao, ne samo da ju je sačuvao, kakva je bila, nego možemo stalne dokaze navesti, da je naš narod i šumu vrlo dobro sačuvao.

Kad tomu nebi bilo tako, onda nebi bilo istina, što su znanstvenici c. k. vlade prije više godina našli. Konstatiram ovdje, da se uza sve siromaštvo puka, uza svu nevolju našeg hrvatskog naroda, našla u Istri prašuma t. j. šuma, u kojoj ljudska sjekira nije nikad bila.

Kod ministarstva poljodjelstva u Beču u predsoblju odjela, koje se bavi šumama, možete naći sliku: „Uhrwald in Istrien". Ta je prašuma u občini Veprinačkoj, gdje ima ljudi, koji gladuju i kojima bi dobro stalo, da mogu boljim dielom unovčiti svoju šumu.

Uza svu tu nevolju naroda našao se je, kažem, komad šume, gdje još ljudska sjekira u šumu nije došla.

Mogao bi dokazati, da što je bio pred 40 godina i više pusti Kras, kuda su jurili ljuti vjetrovi i zimske bure, tuda danas ima liepih šuma.

Pozivam se u tom pogledu naročito na prediele kastavske občine, koji su pred 40 godina bili sasvim pusti, a danas su zagojeni, te je danas liepa mlada šumica, ali bez sudjelovanja komisija i bez ikakve sile na narod.

Pošumljivanje, o komu ja govorim, učinio je narod sam vlastitim nagonom, vlastitom energijom i vlastitim djelom i stradanjem. Zašto? Jer je ona občina veoma mudrim načinom upravе popuštala občinska zemljišta uz neznatne svote pojedinim občinarima, koji su si to onda zagradili. Svaki takav občinar, koji je zagradio komad občinskog zemljišta, postao je tako dobrovoljni lugar toga prostora, te iz pustoga Krasa sebi izveo liepu šumu, koja, ako ništa drugo, čini mu udoban hlad za drugo zemljište, te koja će po vremenu nositi liepu korist.

To je krasan dokaz, da ima jedan način pošumljenja Krasa, gdje netreba ništa trošiti, nikakve sile činiti i plaćati lugare, a ipak se posve postigne svrha i mnogo prije, nego umjetnim pošumljivanjem.

Gdjegod narod želi da pojedinac dobije i sebi ogradi jedan dio takozvane komunale, občinske bi oblasti morale u tom smjeru pogodovati, i morale bi narodu dati za male novce, da sebi ogradi stanoviti dio prostora i iz toga učini sebi šumu.

Imademo — kako je poznato — posebni organ za pošumljenje našega Krasa, koji se naziva komisija za pošumljenje Krasa.

Mi nismo od onih ljudi, visoki sabore, koji nebi priznali ono, što je pravo priznati. Niti poštovani drug Mandić, koji se je izjavio, kao što ću se morati i ja, proti tomu, da se prime do znanja obračun komisije, nije izjavio absolutnu protimbu proti pošumljenju. Ako ima pogriešaka u cielom djelovanju, pogrieška sastoji se poglavito u tom, da država, koja troši milijune za podupiranje raznih željeznica, za podupiranje Lloyda, koji nedaje niti svojim akcijonerom ono, što bi morao dati, kažem ta država, koja toliko podupire ta velika kapitalistička poduzeća, na zadaću pošumljenja Krasa, trosi tako iluzornu sredstva, da se cielа stvar mora više smatrati jednom igrarijom nego li vlade dostojnom zadaćom. Austrija bi morala milijune trošiti na pošumljenje Krasa, a ne kukavnih 56.000 for. na godinu.

Treba trošiti milijune, da se pošume pusti krajevi, koji čine silnu protimbu izmedju Istre visoke, gornje i zapadne.

To su predjeli, koji danas nedadu živiti nego jednom narodu, koji živi od stradanja, a to je narod hrvatski.

Dà, da je to liepša zemlja, da je više ploda i naravskih proizvoda, nebojte se, bilo bi već na Krasu i Talijana i dosta Židova, koji bi ispijali narodnu privredu. Tako je sam čisti narod, koji, kršćanski odgojen, živi više od milosti božje i u vjeri u svoju budućnost nego od kruha i od pomoći sa strane vlade. Pa kad bi bilo na razpolaganje u deset godina i 10 milijuna forinta, to bi bio samo 70ti dio godišnjeg proračuna ovostrane države. Ipak i taj neznatni dio donio bi u 20, 30 godina dobrih posliedica za ovu pokrajinu, učinio bi iz njeraj zemaljski. Jer da je gornji Kras kako bi trebalo zašumljen, da je na njemu visoka šuma, kako su sada krši i puste vrleti, ne samo, da bi oni dolčići bili jedno od najrodovitijeg tla, nego bi bili i najplemenitiji elemenat za privredu. Ako se u takozvanim dolcima zasije dobar plod pšenice, pokazalo je izkustvo, da je u redovitoj godini, kad neima suše, pšenica teža, nego li je najbolja banatska. Ali bile bi i druge posliedice od neizmjerne važnosti, kad bi bio zagajen cieli istarski Kras. Onda bi srednja i zapadna Istra bile raj zemaljski, jer vjetrovi, koji danas škode cieloj pokrajini, i ruše velike stare hrastove, ti bi prestali, i onda bi se po naravnim zakonima razdielili s jedne strane gibanje zraka a s druge padanje kiše s oblaka. Tako bi došlo, da nebi trebali topova proti tuči, jer nje nebi ni bilo, buduć da bi jednomjerno bila razdieljena munjevna sila, koja se nalazi u zraku, te bi mjesto tuče padala kišica na ove krajeve Istre. Ali, visoki sabore, kad bi imali i ta izdašna sredstva od vlade na razpolaganje, nastalo bi isto pitanje, koje nas i danas zanima. To je pitanje, kako da se vrši to pošumljenje Krasa?

Tu ću biti suglasan s onim, što je rekao moj poštovani drug Mandić, da naime sustav provadjanja, način, kojim se to čini, nije razložit, grieši proti logici u mnogo pogleda, izaziva veće troškove nego li su uspjesi, koji se dadu vidjeti. Način provadjanja nije uvjek pravi. Ljudi su ljudi pak i u toj stvari kako i svagdje drugdje. Ipak mi se čini, da se sustav zapostavljanja javnoga mnienja, koji žalibože vlada u cieloj našoj upravi, vrši i ovdje.

Misli se, ako seljak kaže svoju misao, da ta nevalja ništa, i ako je i najpametnija, da se mora zavrći. To se ne dogadja samo u ovom pitanju, nego n. pr. i u komisiji kod odlučivanja novih lučkih radnja.

Ljudi, koji su u dotičnom kraju odgojeni, koji su od svojih prvih nogu gazili more uz obalu, koji već znadu, koji su vjetrovi najpogibeljniji, koji najviše dodijavaju dosliednо tomu, koji kraj i u kojoj daljini bi se morao zaštititi od vjetra rečenim lučkim radnjama, takovi ljudi kažu svoje mnienje, ali slavna komisija učini drugčije, i to kadgod onako, da se baš brodovi lome.

Istotakva stvar, jer se nesluša glasa naroda, dogadja se mnogo puta i kod pošumljenja. Imao sam dosta zgode govoriti s narodom u tom pogledu ljuvjek sam govorio, da narod, ako je pametan, kaošto i ima naravnoga razuma dosta, nesmije biti proti pošumljenju. Narod je svagdje potvrdio, da on nije proti pošumljenju, ali da hoće imati šumu na pametan način. Ono što ljudi hoće, da se pošumi, ono oblasti odbiju, a što bi rado pridizali, ono im se pod silu i globu otima.

Zašto to biva, ima tomu dva razloga. Jedan razlog je taj, što dotični organi žele brzo liepu figuru. Ove godine se zasadilo, dakle do 5, 6 godina mora biti liepa borova šumica. Dobro! Ali da to postignu, idu tražiti one predjele, bilo bliže, bilo dalje od sela, gdje ima još u kakvoj uvalici ili u više uvala liepe i dobre zemlje, koja bi se mogla za drugi način kulture upotriebiti, a ondje brže izrastu bori. Ali to je ludi način, jer na Krasu narod neima ni deseti dio plodne zemlje, koliko bi trebalo za hranu, ni deseti dio dobre zemlje, koju bi trebao za gojenje livada, da može stogod siena pripraviti za zimu. To je dakle jedan razlog, radi kojega se tako postupa, t. j. oholija dotičnih organa, da čim prije pokažu liep uspjeh, puštajući, da izgole litice, gdje je samo medju pojedinimi žilami Krasa nešto zemlje, bure, vjetrovi i vodarine i to malo zemlje odnesu.

Drugi je razlog s kojega pojedini organi šumski tako postupaju taj, što dotične občine imadu već gotove šume, pak su u protuslovlju s dotičnimi organi glede načina uprave i izkrčivanja šume. To je slučaj u občini Brest, mjestna občina Boljun u Istri. Občina Brest možda ima 80 kućnih brojeva, i ti ljudi neimaju plodne zemlje, te se nemogu dobro prehraniti, nego od svojih šuma. Občinska ta šuma, koja mimogred budi rečeno, nije izrasla onako velika i liepa radi šumskih komisija, nego je izrasla zato, jer su je Brešćanom namrli stari, a današnji ju je rod znao očuvati; ta šuma gine danas od starosti, neporabljena onako, kako bi donosila narodu prave koristi. Narod, komu se nikada nije dala škola, narod, s kojim se nikada nepostupa kao s bratom, narod, komu se nikada neprotumači prava korist šume, taj narod ne može pojmiti njemačke teorije o uspješnom gojenju šume, jer mu ih nose ljudi, koje možda više mrzi nego li ljubi.

Takav narod, govorim naročito o Brestu, želio bi, da se malo pristupnijim načinom, malo demokratičnije izrabljuje i upravlja šumom, koja je već stara, gotova, i koja bi dala dosta veliki dohodak, kad bi se više nego do sada izrabljivala.

U kratko rekavši, narodna je stvar, da kao što nebi mogli potvrditi i odobriti s naše strane proračun za ovakve stvari, da tako nemožemo odobriti ni obračun. Ali ima još drugih mnogo težih razloga, radi kojih mi u obće moramo stajati na ničnom stanovištu u svim ovim pitanjima.

Visoki sabore! Svaka ustanova novijega doba, svaka institucija, koja je u ovoj pokrajini nastala, bilo inicijativom zemaljskoga odbora, bilo sudjelovanjem visoke vlade, na žalost nije bila drugo, nego političko sredstvo za raznarodjenje hrvatskog naroda (Spinčić: tako je!) Pak vi gospodo hoćete, da mi damo privolu za trošenje našega novca, za naše raznarodjivanje, da plaćamo i da se pokažemo još time zadovoljni. Naš bi se narod htjelo silom odnarodniti. Da je tomu tako, dokaz je u tom, što povjerenstvo za pošumljenje Krasa od svih svojih mnogobrojnih zapisnika, od svih svojih mnogobrojnih dopisa i izvještaja, nikada nijedno slovo nije napisalo jezikom hrvatskim, dotično slovenskim, koji je jezik — moram reći, isključivo u porabi u onih krajevih Istre, kojih se ta pitanja tiču.

Kada dodje pitanje za unos pojedine parcele u katastar, to se dogadja talijanskim jezikom; kad dodje pitanje ili odgovor na kakovu pritužbu, dolazi u talijanskom jeziku. Kad dodje ferman, da se ta čestica zemlje, kad god ona, koju narod najviše treba, izluči za pošumljenje, i to dolazi u jeziku, koga narod nerazumije. Jednom besjedom, sve čini povjerenstva za pošumljenje Krasa, koliko se tiču pokrajine Istre, sve se ti čini obavljaju, bilo ustmeno, bilo pismeno, u jeziku, koji nije jezik većine ove pokrajine, i koji je narodu po Krasu tudji. I da ruglo i sramota bude veća, dekreti o globama i o njihovom utjerivanju, sve to ide talijanski. A da ruglo bude još veće, onaj sirotančić, koji je prisiljen, jer neima komad kruha, da ide u lugare i on mora žrtvovati svoju narodnost onomu molohu, koji hoće, da je ova pokrajina zemlja talijanska, usupor protesta, koji se čuje u svaki čas po svih krajevih ove zemlje, gdje ogromna većina naroda govori hrvatskim jezikom.

To su sve razlozi, s kojih nemožemo odobriti obračuna, te ćemo dakako glasovati proti predlogu agrarnog odbora, koji pita, da bude od strane sabora odobren, koliko se tiče ove pokrajine, obračun za g. 1902. povjerenstva za pošumljenje Krasa.

Ali imamo još razloga, radi kojih takodjer moramo u formalnom pogledu učiniti dalnje korake. To je naša dužnost i mi ju vršimo po svojoj najboljoj uvidjavnosti.

Saborski pravilnik govori, da ono, što jedna komisija, ili jedan saborski odbor donese kao svoje izvješće, to da mora biti podpisano od predsjednika odbora i izviestitelja, podnešeno predsjedniku sabora, da on to podnese na znanje gospodi zastupnikom i da to postavi na dnevni red.

Samo kad bi sam sabor htio osloboditi jedno ili drugo saborsko povjerenstvo te dužnosti, može se izvještaj postaviti i dati na znanje i ustmeno. Paragraf 31. govori o drugom čitanju bile zakonske osnove ili takovog predloga, o kojem mora zemaljski sabor da glasuje. Postupak kod drugog čitanja mora biti takov, da i izvještaj, koji je dotična komisija učinila, mora biti umnožan i podieljen medju zastupnike, te se uzima redovito u razpravu tek tza 24 sata nakon razdieljenja. Taj za drugo čitanje ustanovljeni postupak u §. 31. nevriedi samo za zakonske osnove vlade ili zemaljskog odbora, nego vriedi takodjer i za sve takove predloge, vrhu kojih mora sabor glasovati. I predlog komisije za pošumljenje Krasa jest takove naravi. (Nastavlja talijanski te predloži, da se postupa s tim izvještajem prema pravilniku, te poimeničnо glasovanje).

Predsjednik prekida sjednicu na 6 časaka.

Zast. Stanger uze rieč kod izvještaja o molbi Marije Legovich za nastavak milostinje sinu njoj Benedettu, te reče hrvatski: I za ovu točku vriedi sve ono, što se je do sada govorilo. Prisiljeni smo uvjek takove predloge stavljati, premda znamo, da neće ništa koristiti. Kolike je već puta ove večeri povriedjen pravilnik? Nemožemo ipak ni sada preći preko ove točke, da se nebi mislilo, da mi taj postupak odobravamo. Neznamo iz kojih je razloga komisija odlučila, da se ovo dade zemaljskomu odboru, da ovaj čini što ga je volja, i za to nemožemo reći niti da niti ne. Predlažem, da se ova točka skine s dnevnoga reda, da se izvještaj ovog odbora dade umnožati i porazdieliti medju zastupnike, a onda da se 24 sata iza toga uzme u razpravu. Ujedno predlažem, da se o tom mojem predlogu glasuje poimence.

(Konac sliedi.)

Politički pregled.

U Puli, dne 28. oktobra 1903.

Austro-Ugarska.

Bečki listovi javljaju, da će car i kralj Fran Josip tečajem budućega mjeseca posjetiti kraljevski saski dvor u Dražd̄janih.

Carevinsko vieće imalo bi se sastati u prvoj polovici budućega mjeseca. Novine su pisale, da će se sastati izmedju 10. i 12. oktobra, nu ili reći, da će to biti i prije. Otvorenje carevinskoga vieća pospješilo je riešenje ministarske krize u Ugarskoj, gdje je kralj povjerio sastav novoga ministarstva grofu Tiszi.

Iz Beča dolazi skoro nevjerojatna viest, da će odstupiti austrijski mi-

nistar-predsjednik pl. Koerber. Taj odstup dovadjaju u savez sa riešenjem ministarske krize u Ugarskoj. Madjari su naime držali, da je glavna zaprieka njihovim narodnim težnjan u jezikovnom pogledu kod vojske, austrijski ministar-predsjednik. Radi toga da su kolovodje madjarske liberalne stranke stavili kano uvjet odlučujućim krugovom u Beču, da mora odstupiti dr. Koerber. Kako rekosmo, ta viest je skoro nevjerojatna, jer je težko pomisliti, da bi bečki dvor žrtvovao ministra-predsjednika u ovako ozbiljnom položaju, za volju madjarskim ugrijanim glavam.

Dne 27. o. mj. vršilo se je u Beču viećanje izmedju ministra-predsjednika dr. Koerbera i ministra prosvjete dra. Hartela radi sveučilistnog pitanja u Inomostu. Tamo traže naime Talijani, da će njihovi učenjaci držati slobodne tečaje iz pojedinih predmeta, a to mu se Niemci protive, bojeći se za niemstvo svoga sveučilišta. Onomadne obećao je Talijanom dr. Koerber, da će biti do mala riešeno pitanje glede ustrojenja talijanskoga sveučilišta.

Osnova za uredjenje jezikovnog pitanja nezadovoljava nijednu stranku na dalmatinskom saboru. Hrvatski listovi naslućuju, kako ide vlada za tim, da svojom osnovom nezadovolji nikoga i da ostavi otvoren put širenju njemačkoga jezika u Dalmaciji.

Sabor Kranjske drži praznike radi obstrukcije slovenske narodno-katoličke stranke.

U moravskom saboru predložio je zemaljski odbor zakonsku osnovu o uredjenju učiteljskih plaća. Bude li ta osnova prihvaćena, poskočiti će zemaljski izdatci za 2 milijuna kruna godišnjih. Isti odbor predlaže tri različita načina, kako bi se dalo taj veći izdatak od 2 milijuna pokriti.

U češkom saboru nastavili su njemački zastupnici i u sjednici od 27. o. mj. obstrukciju. Nakon dvaju poimeničnih glasovanja zaključio je zemaljski maršal sjednicu, te izjavio, da u postojećih okolnostih nemože ureći buduću sjednicu. U privatnom razgovoru kazao je isti, da je uzalud saziviati sjednice, pošto se u saboru ništa neradi; očekuje se dakle, da će biti češki sabor prije dobe zaključen.

U galicijskom saboru raste napetost izmedju poljskih i rusinskih zastupnika. Dne 27. o. mj. zaključio je klub rusinskih zastupnika, da će svi članovi izostati iz sabora, pošto nemogu Rusini dobiti svoje gimnazije u Stanislavu. Oni ostaviše istoga dana sabor za razprave zemaljskoga proračuna.

U donjo-austrijskom saboru podnešen je predlog proti mučenju životinja u znanstvene svrhe i proti pogibeljnim pokusom na bolestnicih u javnih bolnicah.

U Ugarskoj je nakon neobično dugotrajne krize pitanje nove vlade riešeno. Kralj je naime povjerio sastav nove vlade grofu Tiszy, što je ovaj priobćio dne 26. o. mj. liberalnoj stranci. Jošte nije poznato pod kojimi je uvjeti Tisza preuzeo sastav novog ministarstva, ali dvojimo, da je kruna pristala na sve zahtjeve liberalne madjarske vlade u pogledu porabe madjarskoga jezika kod vojske. Novi ministar-predsjednik kani pridržati u ministarstvu bivše ministre: Lukacsa kao ministra financija, Hyeronimi-a kao ministra trgovine. O novom ministru za Hrvatsku nije ništa jošte poznato.

Zagrebački listovi pišu, da se čuje glas o odstupu predstojnika nastavnog odjela g. Armina Pavića. Njega bi imao zamjeniti drugi madjarom, sveučilistni profesor dr. Plivorić. Prošloga ćedna potrovao se je ban grof Pejačević nekakvim liekom na svom dobru u Našicah. Odavle dao se je odmah prevesti u Zagreb, gdje su mu liečnici oprali želudac i stavili ga izvan pogibelji.

Crna Gora.

Neodvisniji muževi na Cetinju rade oko toga, da bi se kneževina posve riešila austrijskog upliva što se tiče novaca, pošte itd. te da se postavi u tom pogledu na vlastite noge. Na mjesto Austro-Ugarske stupiti bi imao u kneževini upliv Italije, koja kani u Napulju osnovati izvoznu banku, gdje će se unovčiti crnogorski proizvodi.

Onomadne preminuo je na Cetinju glasoviti crnogorski junak Rista Bošković, koji se je u drugoj polovici prošloga vieka borio proti Turcima za slobodu svoje domovine.

Za boravka talijanskih kraljevskih supruga u Parizu, predstavilo im se je više mladih Crnogoraca, koji borave tamo na naucima.

Srbija.

Biogradski listovi pišu, da će tamošnja velika škola biti do mala podignuta na sveučilište.

Razprava u narodnoj skupštini o odgovoru na priestolni govor nebijaše burna kano posliednja iste vrsti pod pokojnim kraljem. U adresi izriču narodni zastupnici novom kralju iskrenu odanost i nepokolebivu vjernost svega srbskoga naroda. Adresa ta predana bijaše kralju svečanim načinom.

U skupštini bijahu izabrani članovi državnog savjeta, te posebni odbor, koji će izraditi nacrt za novi trgovački ugovor sa Turskom.

Bugarska.

Jedan bečki list piše, da će preuzeti uredjenje oružničtva u Macedoniji nedavno umirovljeni austrijski general Cvietičanin, koji je uredio oružničtvo u Bosni i Hercegovini. Druge viesti glase, da su obje velevlasti t. j. Rusija i Austrija poduzele u Carigradu tako odlučne korake, da se Turska neće više moći otimati složnim njihovim zahtjevom.

Za posliednjih izbora u Bugarskoj za narodno sobranje došlo je na mnogih mjestih do krvavih sukoba medju pristaši raznih stranaka. Novine kažu, da je bilo tim povodom u kneževini do 400 osoba ranjeno.

Iz Sofije pišu, da je vlada pojačala na mnogih mjestih svoje granice vojničke posade. Ministarstvo stvorilo je prošlih dana zaključak, da se vojska neima staviti na razpolaganje redarstvu, kad ovo dodje u sukob sa oporbom

Rusija.

Car Nikolaj sastati će se budućeg mjeseca sa njemačkim carem Vilimom u Wiesbadenu.

Talijanski listovi svaljuju sada krivnju na rusku diplomaciju, što je car odustao od svog posjeta u Rimu. Oni kažu, da je neki tajni redarstveni agent iz Petrograda cara upozorio na pogibelj, koja mu prieti u Rimu i da je car bez znanja svojih najbližih savjetnika odustao od naumljenog putovanja. Tim viestim je težko vjerovati, kad se znade, da je morao dati ostavku talijanski ministar-predsjednik Zanardelli baš radi toga, što nije znao ili mogao zajamčiti ruskoj diplomaciji sigurnost života caru Nikoli, za slučaj njegova posjeta u Rimu.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru!

Socijalistički sastanak u Puli.

Za dan 26. t. mj. sazvali su puljski socijalisti javni sastanak za razpravu o sveobćem pravu glasa. Pozvani su bili i svi zemaljski zastupnici, osim svećenika gg. Andrijčića i Kompare. Na tri ure pos. p. otvorio je sastanak g. Verginella i bio izabran predsjednikom. Pozdravio prisutne, kojih je bilo puno kazalište i pročitao brzojave, koji su došli iz gornjih istarskih gradića. Razložio svrhu sastanka i potužio se, što nema ovdje zemaljskih zastupnika, akoprem su u jednoj loži sjedili četiri zastupnici manjine. — Svrha sastanku je, da se podigne glas za svobće pravo glasovanja. U saboru je bio postavljen pred godinu dana predlog za proširenje toga prava i podan zemaljskom odboru nalog, da izradi osnovu zakona, al niti je izradjena osnova, niti se o tom u saboru govori. Gospoda zastupnici imadu sada prugoga posla. Oni viču, natežu se, pjevaju i dobacuju si poljubce, kao da smo u mesopustu. Pročita pismo zastupnika Varetona, koji se izpričava, što nije došao, al obećaje, da će raditi za proširenje prava glasovanja, bude li podnešen zakon na pretres. Za tim podieli rieč g. Pittoni-u iz Trsta, koji ima o tom pitanju izviestiti.

Gosp. Pittoni izjavlja, da ne pripada doduše ovoj pokrajini, ali, budući da su okolnosti u svih pokrajinah skoro jednake, to što valja za jednu, valja za sve. Napada na državu i na vladu, koja da nema druge svrhe, nego da podražuje jednu narodnost proti drugoj, jer se samo u njihovom medjusobnom klanju može uzdržati. Mi nemamo nikakva razloga, da radimo i uzdržimo tu vladavinu, već moramo misliti i raditi za se. Napada liberalne stranke, koje sve rade proti radnikom, proti napredku i prosvjeti puka. Obara se svom silom na talijansku stranku u Istri, koja je neprijateljica svakoga napredka. Ona ne daje škole puku, ona hoće, da puk uvjek basa u tmini, jer to ugadja težnji i koristi gradjanske gospode. Njezino veliko natražnjačtvo osvjetljuje najbolje zakon o školskih taksah, što ga je uvela za Istru. Groznijeg, nepravednijeg zakona ne može se ni pomisliti. On je Talijan i kao takov mora želiti, da njegov narod napreduje, al se zato ne mora protiviti, da napreduju i druge narodnosti, već sasvim protivno, a to sve za to, da si u prosvjeti i u napredku mogu stisnuti desnice. Izvrgava ruglu i smiehu članak ovdješnjeg lista „Il popolo istriano", koji tvrdi, da je on takodjer za proširenje pravo glasa, al samo za Talijane, a ne za Hrvate i Slovence. Takva što ne može prihvatiti socijalista, koji se drži načela, da svi moraju imati jednaka prava. Stranka socijalista hoći sveobće i tajno pravo glasovanja.

Za njim prozbori:

Dr. M. Laginja. Zahvali se u ime svoje i svojih drugova na pozivu. Izpriča dvojicu drugova svećenika (gg. Spinčić i Mandić), koji akoprem pozvani, nisu došli, jer je u nekoj novini bilo javljeno, da svećenici nisu bili pozvani, pa bi nekoji, zavedeni tim glasom, mogli upotriebiti njihovu prisutnost, da izazovu nemir i možda osujete sastanak. Govoriti će talijanski, a ne hrvatski, jer bi i to mogao tkogod u istu svrhu izrabiti. Borba hrvatske i slovenske stranke u Istri ide za tim, da, osim ekonomskih i prosvjetnih koristi, steče svomu narodu i jednakopravnost. Ona je bila i je uvjek za proširenje prava glasovanja. S njezine strane je potekao i predlog, da se naloži zemaljskom odboru, neka podnese dotični zakon, pa je ona i pripravna za nj glasovati. Budući je pako u manjini, to ona ne odlučuje, već mora čekati, što će većina. Tumači što je obstrukcija i opravdava postupak manjine u saboru te zaključuje izjavom, da, bude li u prvoj sjednici, što ima biti u utorak, podnešena osnova zakona o proširenju prava glasa, u koliko je to moguće po državnih zakonih, saborska manjina će za taj predlog, i samo za taj predlog, napustiti obstrukciju. (Odobravanje).

Predsjednik Verginella ustupa predsjedničtvo gosp. Pircu i reče, da mu je draga izjava dr. Laginje, al da joj malo vjere daje. On pripada stranci, koja, akoprem drugdje u većini, n. pr. u Dalmaciji, nije učinila koraka za sveobće pravo glasa. Doda još, da ona dva svećenika nisu bila pozvana, jer se svećenici imaju drugim baviti, a ne miešati se u politiku.

Pittoni uzvrati dr. Laginji, da ni slavenska stranka nije bolja od talijanske, jer i ona postupa jednako ovoj ondje, gdje je u većini. Ona je takodjer gradjanska stranka i ima svrhe i interese protivne onim socijalista. Ona bi mogla postići jednakopravnost jezika, ali neće, jer zna da bi tim pao bečki centralizam! Gdje može, ona se složi sa svojimi protivnici proti socijalistom. Tako se u Labinu složila sa Talijani proti socijalističkoj stranci vodjenoj od Lazzarina. Tako se u Trstu slaže ne sa socijalisti, koji se bore za jednakopravnost, nego sa tako zvanimi „patriotičnimi fakini".

Dr. Devescovi izpričuje zastupnike saborske većine, koji su izostali, jer zapriečeni poslom. (Glasovi: sramota!). Brani talijansku stranku i tvrdi, da se mora priznati nadmoć i prvenstvo talijanstva i talijanskog jezika u Istri, jer dočim Talijani imaju za sobom toliko vjekova prosvjete i kulture, Hrvati imaju za sobom samo toliko vjekova pastirstva. Hoće da dokaže, da Hrvati i Slovenci moraju sa gradjani govoriti talijanski. Glede sveobćeg prava glasa tvrdi, da uvedenje istoga ne ovisi o talijanskoj stranci, nego o drugih okolnostih.

Na to bude prihvaćen zaključak, kojim se prosvjeduje proti tomu, što sabor, mjesto skrbiti za nuždne potrebe pokrajine, podaje primjer divlje narodne nestrpljivosti, proglasuje potrebu medjusobnog poštovanja narodnosti za postignuće zajedničkih i viših koristi, zahtjeva brzu promjenu izbornog reda, tako, da i radnički staleš može biti zastupan i izjavlja, da će se boriti dokle to ne postigne.

Prešlo se na drugu točku dnevnoga reda, naime o poslovih puljske občine.

Verginella napada občinsku upravu, predbacujuć joj gradnju občinskog trga sa troškom od 350.000 kruna, čim se je ciena živeže podražila. Podvrgava kritici radnje oko uredjenja ulica, pomanjkanje škola i rad občinskih tehničkih organa oko gradskog vodovoda.

Martin prelazi još više u potankosti. Govori o vodovodu, koji je već 48 sati bez kapi vode. Potrošilo se 5000 K samo za komisiju, što je došla iz Beča, da pronadje manu vodovoda. Inžinir Schwarz da je rekao, da je vodovod za uvjek izgubljen. Tuži se, što se javne radnje ne razdavaju javno putem jeftimbe, nego su se izručile nekomu princu Wredе, koji u ostalom nije nego prosti bečki kavanar. Osudjuje talijansku stranku, političko-talijansko družtvo i gradske zastupnike, koji su pod okriljem toga družtva izabrani, te njim spotiče, da, akoprem tobože liberalci i Talijani, ne rade ni za liberalizam, ni za talijanstvo. Poduzeća daju tudjincem a ne Talijanom, a svoju djecu šalju ne u talijanske, nego u njemačke škole.

Dr. Glezer digne se, poslie gospodina Martina i opaža mu, da je govorio samo občenito, temeljeć se na prostih glasovih, što tobože kolaju. Kod razpisivanja radnja postupalo se sasvim pravilno. Nacrti dvih škola su gotovi i početi će se radnja, čim stigne dozvola od namjestničtva, kod kojega spisi leže već 7 mjeseci. Glede vodovoda još nije zadnja rečena. Treba čekati što će nam donesti

prva obilna kiša. U ostalom, občina se trudi, da svakojako dodje u susret pučanstvu. Ako je inžinir Schwarz rekao ono, što veli g. Martin, nije postupao pravo, jer se je na občini drugčije izrazio. Ako netko šalje djecu u njemačke škole, to je njegov privatni posao.

Iza toga prihvaćen je zaključak, kojim se občinski zastupnici pozivlju, da odstrane upravnu smetenost na občini i da budu svjestni svoje težke odgovornosti.

Franina i Jurina.

Fr. Neki dan sam ti rekal, da će direcijon od pošti, poslat va Pazin najveći trombun od muziki, ma da su se kašnje predomislili.

Jur. A zač to?

Fr. Zač da j' do sada dosta trombuni va Pazine, ki ne daju mira nijednemu našemu činovniku dokle ne dobije pašaport.

Jur. Ča se sme i okolo činovniki trumbentat?

Fr. Bravo, ako je naš; talijanske se mora rešpetat?

Jur. Ča nisu svi jednaki pred zakonom?

Fr. Aja! befel je befel, kaže Nemac, a ljudi su ljudi. Ki ima škare i sukno, skroji najprije sebi suknjinu i nepita će li ča i za drugoga ostat.

Jur. Ma plaćamo i mi franjke i dajemo cesaru soldate

Fr. Ter oni zamu rado jedno i drugo.

Jur. Verujem, ma ki ima grablje, mora rabit i vili.

Fr. Bi moral ja, ma reče, da su mu se rogi polomili.

Jur. Onda bi mu se moralo i zubi na grabljah polomit.

Fr. Ter mi dva vaik našim ljudem predikamo, da paze ča delaju, neka opru oči, neka neveruju sakemu vragu, neka opašu s leskovicom talijanske i krnjelske smutljivce itd. itd.

Jur. Je tako je, ma naši vole fureštu nego svojmu.

Jur. Onda — huje njim budi!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Umro je u ponedjeljak 26. t. mj. odvjetnik dr. Ferdinand Zadro u Puli. Pokojnik bijaše rodom iz Cresa, čutio se po narodnosti Talijan, ali nije zazirao od hrvatskoga jezika, koji je rado rabio u občenju sa svojim hrvatskim klijentima. Jučer mu je bio sjajan sprovod, koji je pokazao, koliko je poštovanja i ljubavi uživao dr. Zadro u puljskom gradjanstvu. Mrtvi su ostanci prevezeni u Cres, gdje će biti sahranjeni u obiteljskoj grobnici. Bog mu dao duši lahko!

* * *

Da se oduže uspomeni dobroga kolege, darovali su za „Djačko pripomoćno družtvo" na hrvatskoj gimnaziji u Pazinu: dr. M. Laginja K 20, dr. I. Zuccon K 20, dr. J. Wilfan K 5.

Povriede saborskoga pravilnika. Stalno se u nijednom zakonodavnom tielu ne vriedja poslovnika tako očito i toliko p ta, kako u saboru Istre. Hoćemo, da navedemo bar nekoliko slučajeva iz sjednice od 23. t. m. —, svih nebi mogao ni najbolji stenograf i u obće i najveći vještak u saborskih stvarih.

Dr. Dinko Trinajstić postavio je predlog, da se za riešenje stanovite molbe imenuje posebna komisija. Preko toga prešlo se na dnevni red, i povriedilo § 21. stavak treći pravilnika.

Kod njekoga predloga dr. Bennati-a, obzirom na tajnu ili javnu sjednicu, predlaže dr. Laginja glasovanje po imenih. Predsjednik nepripušta toga glasovanja, te se tim povriedjuje § 48. pravilnika.

Kod predloga o podpori za oštećene vinogradare postavlja dr. Trinajstić formalan predlog glede razprave istoga. Predsjednik ne pripušta toga predloga na glasovanje — vriedja se § 18. poslovnika.

Kod točaka VI. i VII. dnevnoga reda predlaže zast Kosulich a kod VIII. zast. Mandić, da se za razpravu istih izabere posebne odbore. One točke odnose se na predloge zemaljskoga odbora, tičuće se uprave zemaljskih zaklada. Za takove ima se pravo zahtjevati, da se izruče posebnim odborom i to na temelju § 16. pravilnika. Taj paragraf se vriedja, kad se ne pusti glasovati o predlozih gospode Kosulicha i Mandića.

Kod točke IX. dnevnoga reda, jednoga izvještaja saborskog odbora, zahtjeva zastupnik Spinčić, da se onaj izvještaj skine sa dnevnoga reda za sada, dade tiskati i porazdieliti medju zastupnike. To na temelju § 32., §§ 28. i 31., u savezu sa § 35. poslovnika. Tomu zahtjevu se ne zadovoljava, pak se tako vriedja sva ona četiri paragrafa pravilnika.

Iste povriede svih tih paragrafa pravilnika dogodile su se kod točaka dnevnoga reda X., XI., XII., XIII., XV., XVI., XVII., XVIII., XIX., XX., XXI., XXII., gdje su svuda zastupnici manjine: Stanger, Mandić, Kosulich, dr. Trinajstić, dr. Laginja, postavljali zahtjev kao gori zast. Spinčić, pak se istim nije zadovoljilo, kako se je po spomenutih četirih paragrafih pravilnika moralo, te se tako svaki put sve one poragrafe pravilnika povriedilo.

Samo iz rečenoga vidi se, da je predsjednik, odnosno saborska većina u samoj jednoj sjednici, povriedila saborski pravilnik u §§ 16., 18., 21., 28., 31., 32., 35., 48., i to u sve, ništa manje nego **58, velimo: petdeset i osam puta.**

U to ne brojimo postupka većine, predsjednika, člana zemaljskoga odbora dr. Cleve, odnosno dr. Chersicha, kod točaka IV. i VI. dnevnoga reda, jer obzirom na taj postupak, neima nit paragrafa u pravilniku, i mogao bi biti samo u kaznenom zakonu. Onim postupkom, jer su: većina, predsjednik i zemaljski prisjednik, u jednom slučaju učinili, u drugom htjeli učiniti očito nasilje: prisjednik zemaljskoga odbora, čineći „finta" da čita nekakav izvještaj, dočim ga nije pročitao, i predav ga predsjedniku, kao da ga je pročitao; predsjednik, obkoljen zastupnici većine kao zidom, davši onaj nepročitani izvještaj i odnosni predlog na glasovanje; većina, obkoliv predsjedničku stolicu i glasujuć ob odnosnom predlogu — i to sve u prvom slučaju, dok je zastupnik Andrijčić čitao svoju interpelaciju, kad je imao pravo, i u takvoj buci i metežu, da se nije nit moglo čuti čitanje prisjednika zemaljskoga odbora, kad bi u istinu bio čitao, kako u istinu nije, da članovi manjine, osim najbližega dotičnom zemaljskom prisjedniku, nisu ni znali, nit mogli znati o čem radi nit prisjednik, nit predsjednik, nit većina. To bijaše pravo i pravcato, faktično izključenje članova manjine iz sabora. Nemogu ih izključiti po pravilniku, pak su ih u jednom slučaju izključili, u drugom htjeli izključiti prokriomčarenim nasiljem, prezriev svako načelo parlamentarizma, i posluživ se načelom najgrubijega despotizma.

Književne viesti.

Svačić. Hrvatski ilustrovani koledar za prestupnu godinu 1904. Sa bogatim književnim darom i svim mogućim podatcima, s hodnim za svaku osobu.

Izdaje: „Hrvatska knjižarnica u Zadru".

Čisti prihod namienjen je hrvatskoj učećoj sirotinji u Zadru. Knjigotiskarna Ive pl. Hreljanovića u Senju. Veliki kvartformat.

To je evo podpun naslov najnovijega koledara, kojim je sebi sjajno osvjetlala lice i nakladna knjižarna i knjigotiskarna. Oprema i sadržaj jednako se divno ističu. Na omotnom listu dolazi kolorirana slika Petra Svačića od slikara Vidovića, a u koledaru izbor slika domaćih naših umjetnika. Koledar je bogato ilustriran, a književni dio dolikovao bi kakvom almanaku, jer ima obilje priloga, koji imadu trajnu literarnu vriednost. Da ne spominjemo svaki prilog napose, osobito se ističu radnje pjesnika Vladimira Nazora i to drama: „Posliednji kralj Petar Svačić" i ciklus pjesama: „Knjiga o kraljivima hrvatskijem", te članak „dr. Luke Jelića o sv. Šimunu Bogoprimaocu" sa petnaest prekrasnih slika sa svečeove rake. Ovo su djela neprolazne ciene. A osim ovih ima i drugih radnja, što se ističu ljepotom i obradbe i jezika. Naći je prinosa historijskih, literarnih, zabavnih, narodnog blaga, gospodarskih i poučnih, a to se tako izmjenjuje, da nemožeš odložiti koledara, dok sav krasni književni dar ne pročitaš. Sve je pako pretkano živim patriotizmom, živom ljubavlju za rodjenu grudu, da doista ovdje sigurno vriedi, da ne bi smjelo biti ni jedne hrvatske kuće, gdje nebi bilo ovoga koledara, jer ovo je doista na ures kući i na diku.

Ciena koledara je tako neznatna, da je može i najsiromašnija kuća nabaviti.

Ciena je nevezanom koledaru K 1·20, a tvrdo vezanom K 1·80.

Listnica uredničtva i uprave.

Gospodin „Pučki učitelj" Dalmacija: Vaš članak „O plaćama pučkih učitelja u Dalmaciji" nemožemo priobćiti, jedno, što je preoštar, premda možda posve opravdan; drugo, što bi se onakve članke imalo priobćivati u domaćih listovih, da za nje doznaju narodni zastupnici, kojim su namienjeni, i treće — kad Vam je nebi htjeli ti listovi primiti. moralo bi je svakako priobćiti glasilo narodnog učiteljstva, Vaš strukovni list. Da ste nam zdravo!

Razni prinosi.

Djačkomu prip. društvu u Pazinu darovaše preko naše uprave: dr. M. Laginja 20 K, dr. I. Zuccon 20 K, dr. J. Wilfan 5 K, da se oduže uspomeni dobroga kolege dra. Ferdinanda Zadro. — Veselo društvo u „Šumi" sabralo u nedjelju dne 25. t. mj. K 9.

Ukupno . . . K 54·—
Na račun ove god. izkazanih . „ 425·40
Sveukupno K 479·40

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Uplatiše nadalje jedan zadružni dio i pristupninu u „Gospodarsku Svezu": Barbansko društvo za štednju i zajmove u Barbanu.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Br. 3017.

Oglas.

Daje se na sveobće znanje, da će se u utorak dne 3. novembra t. g. u 10 sati prije podne obdržavati javna dražba glede zakupa jedino zidarske radnje novogradnje crkve u Pregari.

Crkva će biti duga 26, široka 9, a visoka 10 metara. Debljina zida 80 cm., samo kod sakristije 50 cm., koja je duga 4·30, široka 4, a visoka 8·60 metara.

Ponude pismene ili ustmene imadu se podnieli do 10 sati urečenog dana kod ovoga glavarstva.

Uvjeti kao i nacrti mogu se uvidjeli u vrieme uredovnih sati u ovome uredu.

Glavarstvo občine
BUZET, 23. oktobra 1903.

Načelnik:
A. Klarić, v. r.

Br. 3655. Pazin, 30. septembra 1903.

Oglas natječaja.

Razpisuje se natječaj na sistemizirana mjesta 1 občinskog nadredara i 3 mjestno-redarstvenih stražara u Pazinu, prvo sa godišnjom plaćom od 900 (devetsto) kruna, a ostala sa godišnjom plaćom od 720 (sedamsto dvadeset) kruna, izplativom iz občinske blagajne u mjesečnih postecipatnih obrocih. Toli nadredar, koli redari dobiju kod nastupa službe odjeću (službenu odoru) u naravi, a sliedećih godina prvi 100 kruna, a ostali 80 kruna godišnjih za nabavu iste.

Molitelji će imati dokazati, ako su već bili namješteni i dobro vršili redarstvenu, dotično vojničku službu, imaju biti kriepkoga zdravlja i muževne dobe, te poznavati hrvatski ili slovenski jezik u rieči i pismu, a po mogućnosti i talijanski u rieči.

Molbe neka se šalju ovomu občinskomu glavarstvu do 30. novembra ove godine.

Občinski glavar:
Dr. Š. Kurelić.

Brijač i fotograf!

Podpisani najuljudnije naznanja slavnom občinstvu grada Pazina i okolice, da je otvorio u kući **Ivana Ujčića br. 268** u Pazinu brijački i fotografički obrt, te se usljed toga sl. občinstvu grada Pazina i okolice najtoplije preporuča

Sa veleštovanjem
Vjekoslav Klein
brijač i fotograf.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju poblize informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 46. Pula, u subotu dne 31. listopada 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šaiju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 22./10. 1903.

XV. sjednica (6).

(Svršetak)

Točka XVIII. dnevnoga reda.

Izvještaj o obračunu za god. 1902. Bratovšćinske zaklade. Zast. **Laginja** uze rieč kod konačnih predloga, te reče: Visoki sabore! Evo najboljeg dokiza, da ono, što nam je poznato, jer je zakonitim putem predloženo na razpravu i prosudjivanje, ide posve kratko i mirno. (Občinstvo na galeriji, koje je uvjek bilo nemirno, stane sad na jednom tako silno bučiti i vikati, da je predsjednik bio prisiljen istu izprazniti.) Opetujem, visoki sabore, da mir, koji je ovaj čas vladao, kad je u razpravi bio obračun „Bratovšćine u Istri god. 1902", dokazuje naš zakoniti i posve redoviti postupak, jer je pojedinim zastupnikom taj obračun dostavljen.

Za to nismo u glavnu razpravu niti posegli, niti za pojedine stavke tečajem podrobne razprave. Ako sam se ipak javio za rieč sada u ovom predmetu, to je za to, jer se nadam od zemaljskoga odbora dobiti odgovor za naše umirenje u pogledu dosta visokih vriednosti, koje su ovdje izkazane.

Kad jedno saborsko izvješće bude podneseno, u kojem se govori o mnijunima vriednosti, onda je, naše mienje, da bi nas to saborsko povjerenstvo moralo umiriti u tom pogledu, da kaže koje vrsti efekta, to jest koji javni papiri jesu zastupani u ogromnoj svoti od 1,903.000 kruna, da možemo reći svoje mnienje, nebi li bilo bolje, mjesto stanovite vrste javnih papira, nabaviti druge vrsti, pa ih vezati na zakladu „Bratovšćine"? U tom pogledu mogu spomenuti i to: Pošto danas neki javni papiri nose nizke interese, može biti nebi bilo s gorega, da zemaljski odbor, kao upravitelj bratovšćinskog imetka, jedan mali dio upotrebi na koje takove efekte, koji nose doduše dosta nizke interese, ali daju priliku na eventualni veliki dobitak. Neznam imali medju efekti „Bratovšćine" 3 postotnih kreditnih papira. Kod njih su i dosta veliki interesi a imadu, kako je poznato, i nadu na vrlo veliki zgoditak.

Neznam, imali n. pr. trščanskih javnih papira, koji su takodjer vezani na prilično veliki dobitak. Neznam u kojem razmjeru stoje javni efekti ove strane države, prema javnim efektom zemalja krune Sv. Stjepana. Neznam imamo li takovih, ali kad bi bio slučaj, moralo bi se paziti na to, da neće dugo vremena potrajati sveza izmedju obje polovice, obzirom na odnošaje u Ugarskoj.

Saborsko povjerenstvo moralo bi reći kada i kojim uspiehom je provedena točna pretraga i pregled svih pojedinih efekta.

Želio bih uz to, da je povjerenstvo iznielo popis občina, koje od bratovšćinskih zakluda uživaju zajmove. To bi bilo absolutno potrebito tim više, što možemo čitati po novinah, da se zajmovi davaju izključivo talijanskim občinam iz bratovšćinskih zaklada.

Davali su se zajmovi takodjer za takove slučajeve, za koje se absolutno nebi smjeli davati.

Nama su poznati slučajevi, gdje su občine sa zajmovi iz bratovšćinskih zaklada gradile sebi školske zgrade, koje absolutno nisu odgovarale potrebam onoga pučanstva, školske zgrade, koje su dielom previše raskošne, a dielom nisu izvedene prema pravoj potrebi naroda. Kad je zajam bio učinjen, nije se žacalo prisilnim putem nametnuti dotičnim občinarom vrlo visoke namete za izplaćivanje. I občina Fontane kod Poreča učinila je veliki zajam za jednu školu, koja je samo talijanska, dočim je najprije bila sistemizirana hrvatska, a onda u oba jezika. Tako se je postupalo i u drugih občinah.

Obzirom na sve to, naša je želja i rado bi čuti od povjerenstva, da potanko izjavi, pri kojih občinah ima zajmova, i u kojih javnih papirih su uložene ove ogromne svote imetka bratovšćinske zaklade.

Pošto to nije učinjeno, a moralo bi biti za točno i svestrano izvješće od strane povjerenstva, moram izjaviti u ime svoje i u ime gospode mojih drugova, da ćemo dati svoj glas proti konačnom resultatu, kako je predložen, ne možda kao nepovjerenje organu, koji vodi račune kod zemaljskog odbora, nego s našeg občenitog opozicionalnog stanovišta.

Glede glasovanja, pošto se radi o vrlo važnom predmetu, stavljam predlog, da se o izvješću odbora glasuje poimence. (Ovo posliednje reče i talijanski i glasuje se poimenično. Za ovog govora dade predsjednik opet izprazniti galeriju.)

Točka XX. dnevnoga reda.

Obračun jubilarne zaklade Frana Josipa za god. 1902. Izvješćuje zast. Zarotti. Za rieč se prijavi zast. M. **Trinajstić**, koji reče:

Ako se, visoki sabore, dižem, da po treći put progovorim kod razprave o računih jubilarne zaklade Frana Josipa I. ne činim to za to, što bi mi možda žao bilo, da blagodati te zaklade uživaju samo zájmovnice ili posujilnice, koje se ravnaju po talijanskih pravilih, a da se ništa nije dalo i ništa se ne daje posujilnicam sa hrvatskimi ili slovenskimi pravili. Da se zbilja ni slovenskim, ni hrvatskim zadrugama u Istri, a tih ima, hvala Bogu dosta, ništa ne daje, to nam najljepše dokazuje izkaz priložen obračunu. Nego, kako rekoh, ni meni, ni mojim drugovom, a sigurno ni našim posujilnicam, nije ni najmanje žao što ne uživaju blagonaklonosti zemaljskoga odbora, jer bi zbilja bilo škoda i truda i papira za izposlovanje kakove posude iz ove zaklade. Korist bi bila minimalna, malena. Zemaljski odbor daje iz te zaklade ili bezkamatne posude po 200—300 Kruna ili posude sa 3% do iznosa 1000—2000 Kruna. Naše zadruge dobivaju pak od drugih posujilnicah posude po 5%. Ako bi se obratile na zemaljski odbor za posudu i bi dobili bezkamatno 200—300 Kruna, prikoristile bi na godinu 10—15 Kruna, ako bi pak dobile 1000—2000 Kruna na 3% prikoristile bi opet 20—40 Kruna. Je li bi naše posujilnice pametno radile, kada bi za takovu „zdjelu leća" prodavale pravo služiti se svojim jezikom, te padale na koljena pred zemaljskim odborom sa talijanskimi molbami i sa talijanskim prevodom pravila, bez česa jih inače zemaljski odbor, kako se to opetovano dogodilo, ne bi htio saslušati?

Ne, one toga neće učiniti, jer njim to njihov ponos krati, a i neće toga učiniti, jer njim se ne treba toliko poniziti. Hvala trudu i požrtvovnosti naših rodoljuba, naša gospodarska organizacija se je tako ojačala, da nam skoro ne treba već tražiti novaca izvan pokrajine. Kredit naših novčanih zavoda se je podigao pa njim priliče novaca i iz pokrajine i iz daleke Amerike, kamo su se morali naši ljudi uteći, jer jih doma bije led odkud bi jih moralo sunce grijati i jer oblasti pustaju, trpe, pače dozvoljuju, da njim tudjinac otima kruh iz usiju.

Nisam se dakle digao, da predbacim zemaljskomu odboru njegovu već i onako dobro poznatu skrajnu pristranost, nego, da još jednom ovdje konštatujem ali utvrdim kako on krši i same ustanove zaklade Frana Josipa I.

Članak treći dotične zakladnice glasi:

Scopi della Fondazione sono:

a) *primo e precipuo quello di promuovere, aiutare ed eventualmente sussidiare il credito* **popolare rurale** *e precisamente le* **casse rurali**; *e subordinatamente, cioè,* **in mancanza di casse rurali**, *istituzioni consimili di credito popolare.*

Po tom je jasno da prva i glavna svrha te zaklade bi morala biti uviek ta, da pomaže seoske blagajne, takozvane rajfajzenovice i da podiže seoski kredit, a tek onda kada tih nebi bilo, da pomaže slične pučke novčane zavode. Poznato je, da jedno od glavnijih obilježja seoskih blagajna jest, da su na neograničeno jamčenje članova, da su ograničene na malen djelokrug, i da posudjuju malene svote i na osobni kredit. Tih ima u Istri više, a obstoji i jedna, koja neznam, je li na neograničeno jamčenje i sa ograničenim djelokrugom, koja nosi doduše i naslov „cassa rurale" i koja je stvorila zaključak, da neće dieliti posuda većih od 400—500 Kruna, ali kojoj će ipak svatko poreći značaj seoske blagajne. Ta blagajna jest: *La società e cassa rurale di prestiti e risparmio di Parenzo.* Čitao sam u broju 31 januara t. g. „Istria" izvješće o njezinom djelovanju u godinu 1902. Po tom ona radi sa članovi takodjer na *conto corrente* ili tekući račun. Ovaj se način poslovanja obično rabi sa jakimi tvrdkami, koje promeću mnogo novca, tako da jednoga dana polože tisuće, a drugoga jih opet dignu. Seoski čovjek, kmet, malen posjednik nije u tako ugodnom položaju. Pa što čitamo u onom izvješću? Čitamo, da dok je ona „cassa rurale" u godini 1902. izdala pod ime „posude" K 13.680 a primila na odplatu posuda K 5129, tako da je imala koncem godine razposudjena novca K 8551 — ona je pod ime *conto corrente* izdala K. 40.700 a primila na odplatu K. 12.752 tako da je imala u to ime koncem godine váni K 27.948 t. j. tri puta i pol više nego u ime posude. Što to uči? Uči, da jedna gospoda porečka ulažu tisuće, jer njim je bolje dobiti ondje 4½ nego u Trstu kod „Cassa di Risparmio" 3 ili 3½%, a druga gospoda opet na tisuće dižu dočim na malog posjednika odpadne tek mrvica. Tim se pod imenom „conto corrente" mimoilazi zaključak stvoren u glavnoj skupštini i zahtjev zemaljskog odbora, da posude ne smiju biti veće od 400—500 Kruna.

Da i samo revnateljstvo te zadruge slivača, da ona nije *cassa rurale*, dokazuju rieči izvješća: *Questa proporzione* (t. j. razmjer med svotom K 8551 posuda K 27.948 tekućeg računa) *non è casuale, ma ci insegna che la città di Parenzo, più che per gli affari piccoli, è fatta per gli affari grandi.*

Pa vidite uzprkos tomu, što ta zadruga ljera skoro isključivo *„affari grandi"* što obstoji više za gradsku gospodu nego li za kmete, što ova dakle ne može biti „cassa rurale", zemaljski odbor joj je podielio K 400 bezkamatnog zajma i K 3000 na 3%.

To je očita povreda članka trećega zakladnice. Kako je tu povriedjena glavna ustanova zaklade, ne jameči nam nitko, da nije povriedjena i drugdje.

Za to ćemo mi s ove strane kuće glasovati proti potvrdi obračuna.

I kod ove točke prigovaramo kako i kod drugih točaka, da se je moralo izvješće financijalne komisije tiskati i podieliti medju zastupnike. Predlažem, da bude izvješće povraćeno odboru, tiskano, podieljeno i iza 24 sata pretresano, te da se o svem glasuje poimence.

Nitko drugi se ne javi za rieč, te predsjednik stavi na imenično glasovanje prije predloge M. Trinajstića, koji budu odbijeni i onda predlog izvjestitelja, koji bude primljen, te tako bude potvrdjen i obračun zaklade.

Predsjednik podieli rieč g. izvjestitelju odbora, da izvjesti o obračunu zaklade depozita ili pologa. Kod toga prozbori opet

Dr. M. **Trinajstić**: Predpostavljam, da zemaljski odbor plodonosno ulaže novce, što su kod njega položeni i da često i strogo škontrira pologe, da ne doživi iznenadjenja, kakovo je na veliku štetu pokrajine doživio pred više godina, kad mu je iz pokrajinske blagajne pobalila ogromna svota novčanih papira. Za to se nisam ustao, da možda prigovorim načinu, kojim on s timi polozi upravlja.

Ponukalo me je da uzmem rieč, nešto, što sam opazio u prilogu dodanom obračunu, o kojem razpravljamo.

Vidim naime pod slovi a), b) i c) nabrojene nekoje občine, svega skupo 29, koje su se pokazale nemarnimi u izplaćanju duga ili prema zemaljskom vjeresijskom zavodu, ili prema bratovšćinam ili prema zemaljskom odboru, te je zbog njihove nemarnosti bio zemaljski odbor prisiljen, da sa nametom utjera ono, što su bile i što su valjda još dužne plaćati. Čudno, da sve te občine su upravljane od ljudi, koji su bili odobrani u občinska zastupstva pod okriljem talijanskog političkog družtva i koji su prieseni prijatelji i sumišljenici gg. članova zemaljskoga odbora. Treba da je skrajni taj nemar tih občina, kad je zemaljski odbor bio prisiljen mašiti se biča i udariti po njima.

Ulješljivo je za nas, što medju timi občinami ne nalazimo ni jedne hrvatske ili slovenske, jer nam je to očitim dokazom, da su naše občine upravljane i bolje i točnije od talijanskih, te da je pusta bajka ono, što talijanske novine više puta pišu o uzornosti njihovih uprava.

Drugo, što mi je palo u oči jest ono 20—30 pologa, učinjenih od zemaljskoga odbora u ime podpore doznačene raznim občinam za vodogradnje i za gradnju i popravak puteva i cesta. Drago nam je, što se u to ime troši, ali žao nam je, što ti polozi ostaju nedignuti.

Vjerujem, da tomu neće biti kriv zemaljski odbor, a po polozih odredjenih za občine Vrbnik i Kastav mogu suditi, da tomu nisu ni občine krive, već, da je svemu zatezanju kriva vlada. Ona, prije nego li će sama što doznačiti, pita da se predloži barem obćeniti nacrt radnje i troškovnik i da se od zemaljskog odbora izmoli doznaku podpore, a kad se sve to ima, onda mora se čekati mjesece i godine, dok se od nje izmoli ili, da dodje njezin mjernik prirediti potanki nacrt ili da i ona nešto doznači. Mi ćemo u tom pogledu podnesti shodan predlog, a medju tim bi želili, da se zemaljski odbor popita kod občinah, zašto se polozi ne dižu, zašto se naumljene radnje ne izvadjaju, te da onda učini shodne korake k odstranjenju zaprieka, ako ih imade.

Pod točkom 69. stoji polog od 30.922·28 K za gradnju i uzdržavanje cesta u kotaru buzetskom. To će biti svakako svota nabrana sa nametom za gradnju ceste od Buzeta do Draguća. Ja bih molio, da se i ovaj polog čim prije digne i namieni svojoj svrsi, jer je zbilja žalostno, da ovdje novci mrtvi leže, dok se i blago i ljudi ubijaju po onoj cesti, koja je bila uvjek slaba, a sad je kud i kamo gora, odkad ju je cestovni odbor kroz pet godina sasvim zanemario.

Još ću opaziti, da mi je vrlo čudno, da je občina u Izoli do konca godine pustila ležati u polozih 1000 K, danih joj kao podporu od tršćanskog magistrata, da pomogne one, koji su ljuto nastradali onom velikom tučom, što je posjetila onaj kraj u juniju ili juliju lanjske godine. Ne možemo reći, da te pomoći nije trebalo i da za to nisu digli pologa, jer je znano svima, da je bila tuča potukla vas plod; nego moramo reći, da se je občina pokazala nemarnom i nije digla one svote, kojom bi bila mnogu suzu obrisala. I tu je bila dužnost zemaljskoga odbora, da ono občinsko glavarstvo pozove na vršenje svoje dužnosti.

Stavljam predlog, da se izvješće povrati odboru, da ga se tiska i podieli medju zastupnike i da se o tom predlogu glasuje poimence.

Predsjednik stavi predlog na glasovanje i bude zabačen.

(Za ovog govora vraća se občinstvo na galeriju; predsjednik ga opominje, jer nemirno, pak dade galeriju izprazniti; dignu sjednicu za kratko vrieme, dok se občinstvo odaleči. O predlogu glasuje se poimenično.)

Kod podrobne razprave prijavi se za rieč:

Zast. **Laginja**: Visoki sabore! K ovomu predmetu javio sam se za rieč radi stvari, koja mi se čini vrlo važna, a to je postupak pomorske oblasti ili dotične komisije zaklade za mornaricu, koja je obćenito poznata pod imenom: „Pio fondo di marina".

U savezu je to s predloženom rezolucijom, gdje se pita pomorska oblast, dotično ta komisija, zašto nije povoljno riešila molbu nekoga čovjeka iz Poreča, koji je molio podporu. U istinu moram biti suglasan s predlogom komisije u toliko, u koliko se tiče spočitanja, da se pri podieljivanju podpora sa strane pomorske dobrotvorne zaklade nepostupa tako, kako bi se moralo. Nam je poznat n. pr. sliedeći slučaj: Umro je mornar, koji je mnogo godina mlatio more i ostavio je iza sebe udovicu, koja pod Bogom nije ništa imala, nego možda 3—400 klaftara zemlje. Ta zemlja možda je imala katastralni dohodak od 5—6 krajcara na godinu. Ta ženska molila je podporu od pomorske dobrotvorne zaklade i morala je položiti izkaz svog imovinskog stanja. Ljudi kod županije i obćine, koji su imali o tom imovinskom stanju izviestiti, bili su pošteni, pa su rekli, da je ta ženska zbilja siromašna i neima čim da se prehrani, ali istini za volju izjavili su, da ima toliko i toliko zemlje. Na temelju izkaza oblasti, iz kojih je proizašlo, da ta sirota ipak nešto imetka imade, njezina je molba bila odbijena upravo motivacijom, da ipak nešto ima. A, gospodo moja, cieli njezin imetak mogao je vriediti jedva 300 for. Ako kapitaliziramo dohodak od toga uz 5 po sto, što ali nenosi, imala je ta žena jedno 15 for. na godinu. Takova žena, jer ima par klaftara zemlje, nije mogla dobiti od pomorske dobrotvorne zaklade nikakovu podporu.

U drugom slučaju pomislite si udovu pomorskoga kapetana, noštroma ili u obće mornara, koja za svoju sreću neima svoje vlastite kuće, neima ništa zemljišta, ali ima djerdan okolo vrata, pune ruke prstenja, a u štedioni na Rieci ili u Lošinju nekoliko hiljada forinti; oblasti njoj moraju izdati svjedočbu, da neposjeduje ništa. Ovakve ženske ipak dobivaju dosta mastne i velike podpore, više nego li su zavriedile.

To je očita nepravda. I ako se nemože reći, da to dotična komisija čini navlaš, ipak je to materijalna nepravica, pa bi tom zgodom postavio na srce gosp. vladinom komesaru, neka bi on u dobroj zgodi ovu stvar zagovarao kod pomorske oblasti i neka bi izjavio, da znademo slučajeve, gdje udovice dobrostojeće, koje se mogu inače hraniti, dobivaju prevelike podpore.

Drugi razlog, radi kojega sam smatrao svojom dužnosti, da govorim ob ovom predmetu, koji stoji u svezi s ovim pitanjem, jest ogromni kapital, kojim upravlja komisija dobrotvorne zaklade za mornaricu.

Visoki sabore! Ja nisam tako sretan, da mogu svake godine čitati izviešće, koje po mojem znanju donosi jedini „Annuario marittimo", ali ipak po onom, što sam pred više godina vidio, mislim, da bi toga kapitala na našoj strani imalo biti do blizu ako ne i preko 2,000.000 kruna. Od toga je, ako se dobro sjećam, jedno 1,200.000 uloženo u javne papire, a jedno 300.000 kruna biti će uloženo na hipoteku u Trstu. Time se našemu narodu nanaša velika krivnja, jer je ovaj fond, ova zaklada, za našu mornaricu učinjena, dielom od naših pokojnih, koji su zastavu i slavu Austrije pronašali diljem svieta onim oduševljenjem, kojega nikada više biti neće, a dielom od našega naroda. Ta, recimo istini za volju, bilo je i prinosa i od drugih dobrih duša. Ljudi Talijani, Niemci, Grci i drugi ostavljali su legate ovaj zakladi, ali svima je ipak bilo na misli, da će se time sirote pomagati. Ovdje pak vidimo mi kapitalističku struju, koja nepodupire pravoga siromaštva. Koliko bi to koristilo bilo, kad bi oni novci, mjesto da leže u Trstu na hipoteci kod bogataša, bili na hipoteci kod sirote u Istri i Dalmaciji.

Tim više imao bi razloga pritužiti se na to, da se taj novac ulaže s dvie trećine glavnice u javne papire. To je krivica za narod, koji na svoje posude mora plaćati 6—8 po sto, to je krivica za narod, čije obćine moraju produljivati 5, 6, 10 godina pojedine gradnje škola i šterna absolutno potrebitih, jedino radi toga, jer nemaju sredstava za to. Ako ne sav, bar dobar dio kapitala morao bi biti dan u narod, za koga su ti kapitali dobročinstvom i stvoreni.

Neću reći, da bi ta pomorska zaklada morala novac tako reći bacati u narod, to ne. Ali danas, sutra je u narodu takova garancija, kakove nemože dati već ni jedan papir ni akcija u Austriji. To su garancije takozvanih seoskih blagajna, gdje više ljudih jamči solidarno. To su naše male seoske blagajne, posujilnice, ili kako se već sve zovu, i tim zavodima treba da vlada bude na ruku na taj način, da jedan dio novaca pomorske zaklade dozvoli, da se u prilici dade kao zajam takovim blagajnam.

U tom pitanju nečinimo razlike izmedju narodnosti.

U ovom predmetu možda nije baš zgoda staviti kakav poseban predlog, ali smo time htjeli potaknuti to pitanje, da ga vladin komesar iznese pred svoje predpostavljene, koje neka već jednom prožme ideja, da u Austriji javne zaklade moraju biti u korist naroda, a ne pojedinim kapitalistom, koji uništuju narod.

Točka XXI. dnevnoga reda.

Izvještaj školskog odbora o molbi Mariane Giadrossich za povišenje mirovine. Zast. **Kožulić** predloži iz poznatih razloga, da se nepredje na dnevni red, nego da se molba vrati odboru, koji bi imao sastaviti novo izviešće a predsjednik razdieliti ga medju zastupnike 24 sata prije nego li dodje u razpravu.

Točka XXII. dnevnoga reda.

Izvieštaj istog odbora o molbi Tome Quarantotto za povećanje mirovine. Zast. **Mandić**: s poznatih već razloga, koji su bili opetovno ovdje iztaknuti, želio bi, da se nedade punomoć zemaljskomu odboru, da svojevoljno postupa u ovom predmetu, nego stavljam predlog, da se vrati stvar školskomu odboru na pozitivno izviešće; ima li se dati podporu ili ne. O tom predlogu molim, da se glasuje poimenično.

(Pošto nije predlog stavljen talijanski, predsjednik ga neuvažuje. U to izadjoše zastupnike manjine iz sabornice svi, osim zast. Laginje, koji zamoli rieč i upita predsjednika, da li je dostatan broj zastupnika u sabornici. U to skoči zast. Bartoli, te predloži, da se zaključi sjednica.

Predsjednik stade brojiti, ali ga većina prekine, i tuda digne sjednicu, i to nešto poslije 12 sati u noći.)

* * *

IV. Saborska sjednica.

Jučer se je obdržavala IV. sjednica našega sabora.

Na dnevnom redu bile su 21 točke, koje su bile sve izcrpljene. Zato je sjednica trajala od 10 sati prije podne do 1 sata popodne, kad ju predsjednik prekine da ju nastavi od 5 po podne do skora 10 sati na večer; dakle opeta jedna dugotrajna sjednica, kakvih nije bio običaj da drži istarski sabor. Obćinstva je bilo dosta na galeriji, a držalo se je sasvim pristojno, tako da je razprava tekla mirno i dostojanstveno bez buke i vike, a da predsjedniku nije trebalo niti jedanput opominjati galeriju.

Nakon priobćenja prispjelih podnesaka, zast. dr. **Laginja** postavi upit na predsjednika, u koliko je istinita viest što kola po gradu, te je bila razglašena po novinama, da se je on odrekao časti zemaljskoga kapetana i predsjednika sabora, te položio svoj zastupnički mandat, i što je dalo povoda tomu njegovomu postupanju u ovaj čas.

Predsjednik dr. **Campiteli** odgovori odmah, da je istina, da se on zahvalio na časti predsjednika sabora i zemaljskoga kapetana, ali da nije položio svoj zastupnički mandat. Da je ta njegova odluka potekla iz sasvim privatnih uzroka, te da tu ne ulazi nikakvo saborsko pitanje. On da je bio prisiljen na taj korak i da je po sriedi njegovo osobno dostojanstvo i čast njegova.

Zast. **Laginja** nadalje pita, zašto se nije postavilo jošter na dnevni red pitanje o prenosu okružnog suda iz Rovinja u Pulu, o ustrojenju kotarskog suda u Dolini i u Rovinju, koja pitanja već šest puta bijahu najavljena sa strane predsjednika.

Predsjednik se izgovara, da niesu mu pravodobno stigli podatci; k tomu da prvi put bijaše predlog o prenosu okružnog suda popraćen uvriedljivom motivacijom za grad Rovinj: u ostalom da će nastojati, da se i ti predmeti razprave.

Kod pojedinih točaka dnevnoga reda zastupnici manjine uzeše rieč skoro svaki put, dočim zastupnici većine, dapače isti izvjestitelj uzdržaše se svakog utjecaja u razpravu. Stavljeno je više upita i predloga sa strane manjine.

Buduća sjednica bi urečena za sriedu 4. novembra t. g. u 4 sata poslie podne.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Tako su se kosmali naši i Talijani va diete va Pule.

Jur. Brate moj, batalija je durala ov ki dan celeh 8 ur.

Fr. A kako je finila?

Jur. Našeh sedan je ostalo na straže do kraja, a oneh drugeh dvajsetak je neč zaspalo, neč omljohavelo, a neč doma pobeglo.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Odstup zemaljskoga kapetana komendatura dr. Campitelli-a. Već smo javili, da je zemaljski kapetan dr. Campitelli subotu 24. t. mj. dao svoju ostavku brzojavno ministru-predsjedniku. Rekli smo takodjer, da neznamo razloga tomu. Za nas to ni neima osobita zanimanja. Po našem mnienju nebi dr. Campitelli bio smio nikad postati zemaljskim kapetanom, i to poglavito s dviju razloga. Jedan je taj, što on spada medju najstrastvenije pristaše jedne stranke, a takav nebi smio biti funkcionarom, koji bi morao gladiti oprieke izmed jedne i druge stranke, koj bi morao svimi silami raditi na to, da se vrši pravo i zakon jednako naprama svim. Drugi je razlog taj, što dr. Campitelli ne pozna ni malo hrvatskoga jezika, a to bi morao znati u pokrajini, koja broji dvie trećine stanovnika toga i njemu posve srodnoga slovenskoga jezika, i u saboru, koj broji jednu trećinu članova toga jezika. Ipak smatramo nuždnim, ako ne drugo, a ono kao viestnici, da rečemo koju o spomenutom odstupu:

Sam dr. Campitelli samo nečno je odgovorio na pitanje, zašto je dao ostavku. Rekao je naime, da se njegov odstup neima iskati u njegovu zdrastvenu stanju, dakle da nije bolestan. I to mu vjerujemo. On je doista star i nagluh (to u ostalom već više vremena), i ponjekle hrapav, ali kad je mogao uzdržati na predsjedničkoj stolici preko osam sati, onda se ne može uzeti, da bi njegovo zdravstveno stanje bilo uzrokom odstupa. To kaže i druga okolnost, ta najme, da kani i dulje voditi sjednice. Pravoga razloga neće on da reče, ali šapuću ga drugi. — Kad je sabor bio sazvan **u Pulu** — tako se šapuće — onda su vodje saborske većine išli c. k. namjestniku, i potužili mu se, što je sabor baš **u Pulu** sazvan. Gospodin namjestnik rekao je, da c. k. vlada nije tomu kriva. Njoj da je svejedno, da se sazove sabor u koj mu drago grad Istre, osim u Poreč — tamo nikako. Ona je sazvala sabor **u Pulu**, jer je dr. Campitelli reko, da je većina za taj grad. Gospoda od većine su tad zarežila na dr. Campitelli-a, jer da on nije bio od nje ovlašten da se izjavi za Pulu. Dr. Campitelli zarežio je pak na c. kr. namjestnika, jer da ga nije smio izdati, ili da nije istina, što je gospodin namjestnik rekao. Tako je nastalo trvenje izmedju zemaljskoga kapetana i namjestnika s jedne, i izmedju prvoga i većine s druge strane. Trvenje izmedju zemaljskoga kapetana i većine, pojačalo se je već u drugoj sjednici, onoj od 22. t. mj., i doseglo svoj vrhunac u sjednici od 23. t. mj. Gospoda od većine predbacivala su zemaljskomu kapetanu, kao saborskom predsjedniku, da nepostupa dosta energično proti manjini, dapače rekli su, da pomaže manjini u obstrukciji. To bijaše ipak preveć za dr. Campitelli-a, i on je odmah poslie burne sjednice od 23. t. mj. dao svoju ostavku. To razumijemo. Ne razumijemo pako, kako će dr. Campitelli, kao demisionarac, i na dalje predsjedati saboru, s kojega većinom je u najvećem konfliktu. I to je jedna od austrijanskih!

Novi zemaljski kapetan! Dr. Campitelli dao je svoju ostavku, i prem se kuže, da će i na dalje saboru predsjedati, do svrhe ovoga zasjedanja, ipak se već govori o njegovom nasljedniku, koj da ima biti imenovan do koj mjesec. U raznih novinah čitz se, da će zemaljskim kapetanom biti imenovan Puljski načelnik, član zastupničke kuće u Beču i dakako član sabora, odvjetnik dr. Lodovico Rizzi. Pita se, koje vlastitosti ima taj čovjek, a da bude imenovan zemaljskim kapetanom i ujedno saborskim predsjednikom?! On ne **pozna** hrvatskoga ni slovenskoga jezika ni malo, pak bi već ta činjenica bila dostatna, a da nebude zemaljskim kapetanom u pokrajini, u kojoj je velika većina stanovnika hrvatskoga i slovenskoga roda i jezika. On je zagriženi protivnik hrvatskoga i slovenskoga jezika, a tim i roda. To ga još jače izključuje od časti načelnika jedne pokrajine. Ipak i jedno i drugo kao da će mu pomoći popeti se na stolicu zemaljskoga kapetana i predsjednika sabora. Dapače nješto i gorega je, što bi ga diglo na tu čast i stolicu. U jednom tršćanskom, c. k. vladi prijaznom listu čitamo doslovce, da se glasa, da će zemaljskim kapetanom biti i menovan dr. Rizzi, **u kojega ultra-italijanska stranka Istre polaže velike nade, jer ga smatra najsgodnijim, da potlači oporbu slavenske manjine.**" Dakle tako, hoće se, da se zadovolji i sad **ultra-italijanskoj stranci**, hoće se **takova** njezina člana, hoće se „enfant terrible", ugnjetača slavenske manjine, predstavnice većine pučanstva Istre! Ajde dè, da vidimo, kamo ćemo doći. „Potlačeno jače, sve to više skače!"

Izlet na Brioni. Utorak dne 27. t. mj., okoristiv se prisiljenim odmorom, na koji usljed nedržanja saborskih sjednica jesu primorani, hrvatski zastupnici poduzeše izlet na Brioni, da posjete i vide što se je sve tu izradilo u zadnje vrieme. Dobiv dozvolu od c. kr. zapovjedničtva arsenala, da se tamo bace jednim t. zv. »tenderom« koji obći izmed tih otoka i Pule, u sat po p. odpliviše tamo. Izkrcavši se u Penedu, liepom cestom nastaviše svoj put do glavnog siela ciele uprave i gospodara otoka. Već put iz Penede do tamo te iznenadjuje krasnom cestom, raznolikim vidikom, i bujnom vegetacijom otoka, tako da niti ne opažaš da si rabio tri četvrta sata a da niesi se ni najmanje utrudio. Kad si se pako približio mjestancu, tu uprav ti se predočuje sav dosadašnji rad i osnova za budućnost. Tu su u liepom redu nanizane sve zgrade za razne grane gospodarstva. Tu staja za rogato blago, tu mlekarna, radionica, tu liepi hotel i razne ine kuće. Gospodar otoka, gospodin Kupelwieser dočuv da su došli tamo zastupnici, namah dodje u susret, i svom ljubezljivošću htjede osobno pokazati i tumačiti svaku stvar. Kad su došli do pivnice htjede da pokušaju razne vrsti vina, koja se tu nalaze. Pivnica ta je tako velika, i tako u redu držana, da stalno nema njoj premca u ovih strana. A vino tako ukusno i dobro, da niti ne vjeruješ, da je istarsko; mora te o tom osvjedočiti osjeguranje gospodara.

Uprav. g. Čufar je sliedio primjer svoga gospodara, te pravio prispodobe medj prijašnjim i današnjim stanjem gospodarstva. Dosta je kazati da u početku nebijaše siena ni za jedan komad blaga, a danas se kosi sjena ne samo za 80 što krava što volova, nego preostaje ga i za prodaju.

Približavalo se vrieme odlazka, te g. Kupelwieser, žaleć što gg. zastupnici tako kratko vrieme mogoše proboraviti na otoku, sa svom prijaznošću se oprosti od njih, i najsrdačnije im zahvali za njihov posjet. A i oni nemogu im nego zahvaliti odličnomu tomu mužu, i njegovoj svojti na izkazanoj njim susretljivosti i prijaznosti, i uvjeriti ga, da će im dugo ostati na pameti ugodna uspomena časova poboravljenih u njegovom društvu i njegovoga upravitelja na otoku.

Koparski kotar:

Obćinski izbori u Marezigah prošli su prošloga čedna u podpunom miru i redu. Koparska gospoda nastojala su posijati u onoj čisto slovenskoj obćini sjeme razdora, te dobiše na svoju stranu par nezadovoljnika, ali im bijaše uzaludan trud i trošak, jer su naši čestiti obćinari prekrižili njihove nečiste račune, izabravši sva tri tiela svoje poštene i neodvisne muževe, koji se neće dati voditi ni od koparskih mutikaša, ni od njihovoga zaštitnika na poglavarstvu.

Lošinjski kotar:

Sa otoka Cresa pišu nam 25. o. mj. Neima tomu davno, što se je započelo sa

proširenjem puta od Beloga do grada Cresa. Put taj još nije dogotovljen, niti će biti brzo, jer reć bi, da im je pofalilo novaca. Nu i ono što je učinjeno, ne vriedi mnogo, jer je put na mnogih mjestih tako pogibeljan, da se može čovjek s njega u dubinu skotrljati.

Premda se je mučuhinski postupalo sa novcem, što no bijaše opredieljen za ublaženje biede i nevolje ovog tužnog pučanstva tim, da mu se dade posla i zaslužbe — ipak nisu Creska gospoda zaboravila na to, da se postavi na razkrižju puta, koji vodi iz Cresa u Beli i Dragozetići „spomen-ploču", da ovjekovječe valjda svoja slavna imena i da prikažu onom dobrom ali lahkovjernom narodu tobož svoju ljubav i sklonost do njega.

Kad bi to čovjek tudjinac opazio, koji nezna za naše turske odnošaje, morao bi pomisliti, da smo mi usried blažene domovine „Maffie" i „Camorre", jer su nazivi mjesta čisto potalijančeni a ono, što je hrvatskoga, to je izkvareno i naruženo.

S jedne strane te ploče i to prema gradu Cresu stoji napis: „Traghetto" a izpod teksta dolazi tek „Predošćica". S druge strane pako prama zapadu stoji „Carignano", a izpod toga „Dragozichi", onda tek Beli.

Nit prvi naziv „Traghetto" nit drugi „Carignano" neima nikakva prava, da obstoji, jer nije ni narod tih dviju mjesta nikada okrstio svoja sela timi ludimi nazivi, nit se isti nalaze igdje na zemljopisnih kartah, niti ih dapače u istom municipiju slavnog grada Cresa tako imenuju. Te nazive skovali su nazovi-spasitelji našega naroda u Poreču pomoću naših dušmana u Cresu. Te kovanice potiču od Creskih talijanaša, koji bi htjeli poput svojih djedova držati ovaj narod u neznanju i robstvu, jahati po njemu kao po živini — te sisati mu krv kano pijavice. Oni bi htjeli uništiti u našem seljaku ili kopaču svako čuvstvo liepog i uzvišenog, pak da postane njihovo slipo orudje, koje bi im imalo vječno robovati.

Ali kad mi znamo, da je to prosto patvaranje i izkrivljenje naših pravih starinskih naziva, pitamo carske oblasti visoke i nizke, kako mogu nekažnjeno trpiti, ili dopuštati, da se takove lopovštine dočinja i naša prava vriedja? Zar te oblasti ne vide kamo to smjera, za čim to ide? Takvo postupanje je nepošteno i nepravedno. To znači naprosto rugati se oblastim, prkositi zakonom i smijati se u brk pravici.

A do kada — pitamo — biti će slobodno našim narodnim protivnikom kvariti i patvarati naša narodna imena i naše nazive?

Zar misle c. k. oblasti, da smo baš bez krvi i da ćemo mirno dopustiti, da se s nami postupa kano s niemom životinjom? Neka paze, da neprekipi — jer onda će one odgovarati za sve posliedice.

Iz grada Cresa piše nam 15. o. mj. Naši gospodari na občini takozvani „siori" utiču se najradje k tršćanskom „Jebreiću" kad im valja koga od naših ocrnit ili sebe od kakvoga smrada oprati.

Tako su oni prošloga mjeseca bezsramno napali predstojnike ovdjašnjeg samostana radi toga, što da su se fratri tobež kriomice poslužili tudjom vodom u vrieme suše i nestašice vode. Našoj propaloj vlasteli jesu naši fratri pravi trn u peti — jer oni nepušu u irredentsku tikvu i jer su vjerni svom Bogu i rodu.

Starješina samostana poslao je „Jebreiću" izpravak, jer nije mogao dopustiti, da se nekažnjeno a bezsramno laže.

Nu on je po židovsku izpravio, što je samo htio, jer znade, da ga fratri ne mogu sudbeno prisiliti na priobćenje izpravka, pošto su u Trstu židovi svemogući.

Ali da se nebi lažidopisnik mogao pohvaliti, da je fratra tjerao u rog, evo nas, da razložimo po istinitom pripovieđanju kako se stvar sa vodom dogodila.

Lažidopisnik tvrdi, da su se fratri poslužili kriomice krivotvorenim ključem, da mogu uzeti vode iz občinske tobož šterne (vodnjak = zustirna). Tu su pako šternu poklonili fratri od svoje prevelike dobrote na službu gradjanstva. Njima je bio posudjen ključ od šterne još g. 1839. kad bijaše sagradjena, ali fratri nehtjedoše u samostanu ključa, da se nebi zamrazili pučanstvu u doba nestašice vode.

Jedan ključ, kojim otvoriše prošastog mjeseca šternu, za koga nije od sadašnjih fratra nitko znao, osim fratra Josipa Mlahora, našao se u sakristiji. Tim ključem otvarali su — kako on tvrdi — šternu, da uzmu ono malo vode, potrebite za blagoslov Vodokrsta. Potrebitu za to vodu uzeše i zadnji put po bielom danu.

Dan prije, reče občinski redar fratru Jusipu: „ako nemate vode u šterni vašoj, uzmite ju iz občinske, jer će občina zabraniti puku vodu, pošto je još malo u šterni." U to doba bio je starješina samostana odsutan, te kad je za to doznao č. o. Dobrović, naloži fratru Josipu, da ide k redaru i da zapita ključ, ali pošto bijaše već kasno na večer, neovrši nalog, nego sliedećeg jutra otvori šternu i osobe samostana uzeše vode.

Potreba je bila skrajna pak se pita, dali su fratri, koji su dali sagradati šternu, imali kano i drugi občinari neko bar pravo na onu vodu? Puk uživa kroz godine i godine onu vodu premda se tim uznemiruje samostance, a fratre bi htjelia slavna gospoda na občini lišiti potrebite vode i pustiti ih, da skapaju od žedje! Fratri dadoše u svojoj kući sagraditi šternu, pak bi im se htjelo sada zabraniti, da se istom posluže! Nije li to crna nezahvalnost i nečuvena drzovitost?!

Možda će nam lažidopisnik odgovoriti: pitajte i dati će vam se! Na to odgovaramo, da se fratrom ne može predbaciti, da su oni uzeli ni kapi vode bez privole občine tečajem vremena od augusta 1899 do augusta 1903. Ali je tu nešto drugo po sriedi.

Občina, koja želi loviti u mutnoj vodi, ide za tim, da samostanu stvori neprilika glede klaustra i mjesta, koje zauzimlje voda i koje nisu fratri občinstvu odstupili. Fr. Josip nije molio oproštenje načelnika, kako tvrdi lažidopisnik, što je uzeo vode, nego mu to starješine naložiše za neki drugi razlog, za što znade dobro g. načelnik. Niti č. o. Dobrović nije se ponizio na nijedan način pred načelnikom što su uzeli vode, jer se to dogodilo bez ikakve himbe i po nagovoru občinskoga redara.

Iz navedenoga proizilazi, da fratri nisu kriomice uzeli vode, niti je istina, da se poslužiše krivotvorenim ključem, kao što nije istina ni to, da su koga radi vode pitali za oprost.

Nadalje tvrdi dopisnik, da su fratri uviek bili izpovjednici dvora Benediktinka, te da ih fratri napustiše, pošto se one prestaše služiti kod hrvatske zadruge, buduć da je starješinka talijanka!

Tupaste li glave toga mažikarte! Kadno bijaše sadašnji starješina samostana izabran dozna, da su fratri izpovjednici Benediktinka i da čitaju duvnam sv. misu, ali on odredi dogovorno sa m. p. državnikom, da se duvne ostavi jedino stog razloga, što ih je to priečilo u vršenju njihovih samostanskih dužnosti i zbog nedostatnosti osoblja. Starješina nije ni znao, da se duvne služe kod hrvatske zadruge kao ni to dali je starješinka talijanka ili hrvatica. Fratri njim' obećaše služiti samo za dva mjeseca ili do budućeg kapitola.

Što se tiče dalnje tvrdnje toga dopisnika, da je otac N. P. zaniekao čorbu Nikoli Dudi — kazav mu: „bež, jer si Talijan" — bila bi vriedna osude — kad bi bila istinita.

Cresanom je poznato, da fratri diele čorbu, kruh itd. svakomu bez iznimke i ne pitaju, dali je siromah Hrvat ili Talijan. Gori spomenuta osoba nasrne drzovito u samostansku kuhinju i ne bijaše joj zaniekana čorba zbog toga, što je tobož Talijan, već iz posve drugog razloga, koj nećemo radi delikatnosti ovdje napominjati.

Šuplja tikva ovog piskara kaže u 23. broju židovskoga glasila, da je blagdan Rodjenja B. D. Marije katedralno svećenstvo u fratarskoj crkvi odpjevalo poslanicu i evandjelje glagoljački i to, jer fratri promjeniše misale latinske sa glagoljskimi, dočim priznaje u istom listu od 9. o. mj. izpravak starješine navodeć protuslovno: da bijaše svećenstvo kolegijalne crkve prisiljeno pjevati u samostanskoj crkvi poslanicu i evandjelje hrvatski. Njemu je svejedno katedralka ili kolegijalka, isto mu je glagolski i hrvatski, kao što i misal glagoljski i latinski.

Glagoljski rabe u samostanu svake nedjelje i blagdane kako zna sav Cres od davne davnine. Tuj se pjeva poslanica i evandjelje hrvatski, što i sam prskaš sebi u protuslovju priznaje.

Dopisnik kaže nadalje obzirom na izpravak, da se fratri ne bave politikom, da to ne stoji, jer da oni sile talijansku djecu govoriti hrvatski kod sv. mise. On nezna, da se kod fratara šuti kod sv. mise, da se ne govori ni hrvatski ni talijanski, već da se pjeva poslenicu i evandjelje hrvatski. Dopisnik je kod toga uzeo stalno rog za svieću. On je valjda nešto čuo, da se djeci, koja polaze naše škole i uče hrvatski jezik, preporuča, da govore i tim jezikom ako žele naučiti ga, ali to nije po našem sudu politika, nego nauka; pa kada bi i bilo što na tom istine, valja lučiti fratra učitelja od ostalih fratara. Vidi se dakle, da i ova tvrdnja piskareva na obe noge hramlje.

Što se tiče dalnje tvrdnje da je N. P. u javnom dućanu A. Bataje bacio kutijicu „Leginih" žigica, to nam je izjaviti da mi ne odobravamo toga, ako se je dogodilo, kao što odsudjujemo i prostački čin J. P. koji je natrag godina pokupio sve žigice „Cirila i Metoda" te ih javno na ulici spalio i zagrozio se vlastniku dućana, da ne smije više prodavati tih žigica, jer da inače neće kod njega kupovati biljega.

Čin N. P. nemožemo odobriti ako je istinit, kao što i ne odobravamo postupanje J. P. sadanjeg N., koji je bio u nekom dućanu, te tamo došavšemu siromašnomu dietetu koje je liepo prisutne hrvatski pozdravilo i zapitalo nešto od trgovca hrvatski, prostački kazao: „guarda come xe schifoso, come la lingua che parla". Zar nebi bilo od njega pametnije, da je kazao, da je on otac sviju, i bogatih i siromašnih i Talijana i Hrvata, što bi bila njegova dužnost.

Čin N. P. nije ovakav, kakvim ga je piskar opisao, jer smo se mi popitali kod osoba, koje su ondje prisutne bile. Piskar je čin prevrnuo i lažno odstavio, a neka nam vjeruje, da je N. P. samo krnio pogleda „Leginine" žigice, mi mu toga nebismo odobravali jer se držimo uzvišenog načela: nečini drugomu itd.

Toliko istine radi, da ne bude občinstvo od kojekakvih piskara zavadjano.

Trst.

Političke uapšenja u Trstu. C. k. redarstvena oblast u Trstu, dala je po svojih agentih zatvoriti četvoricu ugrijanih talijanskih glava, radi političkih demonstracija. Izmedju uapšenih nalaze se i dvojica učitelja na talijanskih pučkih školah, te dvojica činovnika, jedan kod gradske oblasti, drugi privatni. Kod te četvorice provedena je prometačina i odnešeno im različitih spisa. Sva četvorica nalaze se u javnom zatvoru sudbenoj oblasti na raspolaganje.

Glavna skupština „Edinosti". U ponedjeljak dne 2. novembra u 4 sata po podne obdržavati će se godišnja glavna skupština političkog družtva „Edinost" u „Narodnom domu" kod sv. Ivana pokraj Trsta, sliedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika; 2. izvještaj tajnika; 3. izvještaj blagajnika; 4. izbor novoga odbora; 5. slučajni predlozi, upiti itd.

Premještenje. C. k. financijalni savjetnik u Trstu, dr. Stjepan Koczinski, premješten je iz Trsta u istom svojstvu k računarskom odsjeku financijalnoga ravnateljstva u Bečn. Slavenski činovnici kod financ. ravnateljstva u Trstu neće stalno žaliti za njim, jer, premda bijaše po rodu Slaven, bijaše po ćućenju i djelovanju velik Niemac. S njim odlazi dakle jedan Niemac od financijalnoga ravnateljstva u Trstu, a mjesto njega dolazi drugi, nadsavjetnik, isto Niemac iz Beča. Tim dolazkom oštećini su domaći činovnici onoga ravnateljstva, jer su prikraćeni u promaknuću za jedno mjesto. Što se tiče pako naših činovnika kod onoga ravnateljstva, to im moramo na žalost pripisati, da se oni ne turaju napried, jer od 8 člana u predsjedničtvu financijalnoga ravnateljstva, neima niti jednoga Hrvata ili Slovenca. Taj presidium sastoji od 5 Niemaca i od 3 Talijana, Ili možda nemare za naše činovnike u onom predsjedničtvu visoki i odlučujući krugovi?!

Razne primorske viesti.

Četiri puta odlikovana svečarna Jerneja Kopača u Gorici, jest jedna od najboljih i najsolidnijih tvrdka na našem jugu, u koliko se tiče izradbe svieća za crkvenu porabu. Medju raznimi, dobio je nedavno prvo odlikovanje kod zadnje talijanske izložbe u Vidnu (Udina), što je dokaz, da je njegova svečarna u istinu na dobrom stepenu usavršenosti. Čestitajuć mu na odlikavanju te upozorujući na njigov oglas, preporučamo ga toplo našim župnim uredom u Istri.

Nesreća na istarskoj željeznici. Dne 25. o. mj. hotio je seljak Bressan, starac od 70 godina, nešto naglub, preći preko željezničkih tračnicah nedaleko postaje sv. Lucije, na novoj istarskoj pruzi Trst-Poreč, ali siromaka zahvati željeznički voz i baci svom silom na stran, te je malo za tim izdahnuo. Vječni mu pokoj!

Imenovanja kod financ strake. Odsječni savjetnik kod financijalnoga ravnatelstjva, dr. Karlo barun Lempruch, imenovan bijaše financijalnim nadsavjetnikom u okružju financijalnoga ravnateljstva u Trstu, te mu bijaše dan naslov i značaj dvorskoga savjetnika uz oprost od dolične pristojbine. — C. k. financijalni savjetnik u Trstu, dr. Napoleon Fabbro, dobio je naslov i značaj financ. nadsavjetnika uz oprost pristojbine. — Financijalni savjetnik i zemaljski porezni nadzornik, Radovan Milković, imenovan bijaše financ. nadsavjetnikom u okružju financ. ravnateljstva u Trstu.

Upozorujemo čitatelje na oglas Jurišićeve ljekarne u Pakracu.

Lick za rane. Za ozlede, osobito, ako si čovjek oguli kožu, preporuča se osobito Baldrianov koren. Kuha se 15 gr. Baldrianova korena u pol litre vode i tada se ohladnjelom tekućinom nakvasi platno, koje se ima položiti na rana. To sredstvo pospješuje ciele rane u svim skoro slučajevima i ublažuje bol. To svojstvo, da naime bol ublaži, pripisuje se Baldrianovoj kiselini, koja takodjer da ima antiseptičku snagu. Pošto se u mnogim porodicama Baldrianov koren kao domaće sredstvo uviek naći može, neće biti težko to sredstvo upotriebiti, ako se komu nezgoda desi. Svakako je uputnije rabiti Baldrianov koren nego, kao što mnogi rade, paučinu, kojom se rana i otrovati može.

Medjusobno sisanje kod krava. Da se učini nemogućim medjusobno sisanje kod krave, dotično, da se oduče od te nepodobštine, preporuča se, da se na njih metne kožnati ular, po prilici onakav, kakav se rabi, da se ždrebat i telad odbije od sisanja. Onaj komad, koji leži na grebenu nosa, treba da bude širok i krozanj se udare čavli, koji se kakovih pet centimetra van ističu. Onda se ti nosni remeni podstave još mehkljom kožom. Svaka krava, kojoj se približi ovakovim remenom providjena druga krava, u nakani da ju sisa, stane se jako ritati, da se od nje obrani. Pošto ular ne smeta ništa kravi, kada jede, mogu ga krave nositi dan i noć, dok se neoduče one nepodobštine.

Razne viesti.

Za drvotržce. Kod gospodarstvenog ureda imovne občine križevačke u Bjelovaru držat će se 6. bud. mj. dražba hrastovih stabala u ukupnoj procjenbenoj vriednosti od K 332.198·29. — Pobliže kod spomenutog ureda ili trgovačko-obrtničke komore u Zagrebu.

Nov Loydov parobrod. U tršćanskom brodogradilištu „Stabilimento tecnico Triestino" gradi se nov Loydov parobrod, koji će nositi ime austrijskog ministra trgovine baruna Calla. Parobrod je opredieljen za istočnu plovitbu, te je nešto manji od parobroda „Koerber", koji je porinut u more dne 21. tek. mj. „Barun Call" imati će 2950 tona, a njegovi će parni strojevi razpolagati s 2200 konjskih snaga. Za putnike će biti na parobrodu 44 kreveta I. i 17 kreveta II. razreda. Parobrod će biti gotov u proljeću g. 1904. Loyd će po jtom imati 69 parobroda, od kojih četiri nose imena austrijskih ministara i to: „Grof Wurmbrad", „Markiz Bacquehem", „Koerber" i „Barun Call".

Za one, koji se sele u Ameriku. Vlada američkih „Sjedinjenih država" izdala je nov zakon, koji uredjuje i ograničuje izseljivanje u Ameriku. Novi zakon odredjuje, da svaki izseljenik pri stupanju na američko tlo plati dva dolara osobnog poreza. Idijotima, ludjacima, siromasima, prosjacima, okuženim zaraznim bolestima, onima, koji žive u mnogoženstvu, provalnicima, sudbeno kažnjenim i anarhistima useljivanje je zabranjeno. Oni, koji zavadjaju na izseljivanje u Ameriku i oni, koji obećavaju rada, kazne se globom od 5000 dolara. Ovo neka uzmu na znanje oni, koji sve prodaju, da se mogu izseliti u Ameriku, a slučajno ne odgovaraju uvjetima za useljivanje, koja je američka vlada postavila. Baš se je u zadnje vrieme povratilo više stotina ugarskih i austrijskih izseljenika, koje su američke oblasti odbile. —

Pronadjeno jest: Da su svebće obljubljene i na sve strane razprostranjene Kapljice sv. Marka, Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg, najpotrebnije u svakoj kući imati, da se može pružiti prva pomoć bolestniku i da se kod zdravih ljudi predusretne bolesti i stoga upozorujemo p. n. g. čitatelje na današnji oglas Gradske ljekarne, Zagreb Markov trg, koji je otisnut na istoj strani našeg lista.

Kuhinja za 4000 osoba. Velika parižka trgovačka kuća „Bon Marché" može se pohvaliti, da ima najveću kuhinju na svietu. Ova trgovačka kuća obskrbljuje naime hranom sve osobe, koje su u njezinoj službi, a tih imade do 4000, što ženskih, što mužkih. Naravno je, da se za toliku množinu mora i neobična množina jela spravljati, a u tu svrhu služe veliki aparati i razni uredjaji za brzo kuhanje. Nuždno posudje, većinom je velikih dimenzija; tako n. pr. najmanji lonac za kuhanje sadržava 75 litara, a najveći 375 litara. Za zajutrak potroši se ništa manje nego 7.800 jaja i do 750 l. kave.

Vozno-parobrodni red na istarskim prugama. Sa 1. studenoga o. g. nastupit će sliedeće promjene u plovidbenom redu Ugarsko-Hrvatskog parobrodarskog družtva:

Izravna pruga Rieka-Opatija: Prestaje polazak iz Rieke od 6 sati po podne i onaj iz Opatije u 7 sati na večer.

Pruga Rieka-Krk: Polazak iz Rieke ostane kako do sada svaki dan u 12.30 po podne; isto tako iz Krka u 6 sati jutro, dočim u medjulukama nastupaju male promjene u dolazcima i odlazcima.

Poštanska pruga Rieka-Lovran: Na prvoj plovidbi u jutro iz Ike u 7, iz Lovrana u 7·15, iz Opatije 7·40, a iz Voloskoga u 7·55 u jutro, dolazit će na Rieku u 8·30 u jutro. Za ostale plovitbe na ovoj pruzi ostaje dosadanji plovitbeni red nepromjenjen.

Ukinute vojničke tjelesne kazne. List vojničkih naredaba u Beču priobćuje carsku odluku, kojom se ukidaju od 15. novembra o. g. naprieda, u miruo doba kazne lanaca i kratkih okova — pogibeljnih tjelesnom zdravlju.

Proti seobi u Ameriku. Slovenski rodoljub, g. Fran Sakser iz New-Yorka, piše slovenskim listovom, da je u zadnje vrieme zatvorilo radnje više velikih tvornica, te da je ostalo bez posla na tisuće radnika. Medju ovimi ima mnogo Slovenaca i Hrvata. Radnje su obustavili u rudokopih u Minesoti, pak u Pensilvaniji velike tvornice željeza, žice i lievaone bakra. Sve to je prouzročilo, da radnici bježe na sve strane, osobito doma, ako imaju čim. Nade neima, da bi se otvorila radnja do proljeća, radi toga neka se čuvaju naši radnici putovanja u Ameriku. Zima će biti strašna tamo za one, koji si nisu štogod pristedili.

Sastanak slovenskih odvjetnika. Prošle nedjelje sastaše se u bieloj Ljubljani odvjetnici iz svih slovenskih pokrajina, da većaju o tom, kako će se složno i uzajamno boriti za ravnopravnost našega jezika na sudovih. Na sastanku prihvaćeno bijaše 9 resolucija, kojimi je označeno buduće postupanje slovenskih odvjetnika. Iz Istre prisustvovaše sastanku odvjetnik dr. Janežić iz Voloskoga i kandidat odvjetničtva dr. Červar iz Pazina.

Gospoda odvjetnici naši, koji su članovi istarskoga sabora u Puli, odaslaše svojim drugovom brzojavni pozdrav uz izjavu, da pristaju uz sve zaključke, koji budu stvoreni na obranu narodnih naših prava i na zaštitu našega jezika kod sudova.

Gospodarske viesti.

Gdje i kako se jaja najbolje spravljaju? Jaja se najbolje spravljaju u podrumu, gdje je dosta suho, s ljeta prilično hladno, s jeseni u zimi i sprolječa dovoljno toplo, nu nikad pretoplo ili prestudeno.

Da se jaja izkvare, kriva je velika vlaga, vrućina ili studen, nu glavno je ipak zrak. On prodire kruz lupinu u jaje i tako ga posve izkvari. Samo bi se onda pravi cilj postigao, ako bi prepriečili zraku ulazak u jaje. Nije svejedno, je li se jaja prije ili kašnje potrcše, je li se kraće ili dulje vrieme uzčuvaju, zatim je li su posve u miru, ili se razašiljaju. Za zimu treba spraviti jaja, koja su iznešena u kolovozu, rujnu i listopadu, a tako ih valja po redu trošiti. Oplodjena jaja, spravljena za zimu, pokvare se kud i kamo brže nego neoplodjena.

U gniezdu ostavljaju gazdarice položak, pa ako se isti ne izmjeni bar dva krat na tjedan, sasvim se pokvari i mora se baciti kao mućak. Stoga treba položak uvjek ugljenom zabilježiti, da ga uzmognemo drugim zamieniti. Sve položke treba napose spravljati, te najprije trošiti dok su još dobri.

Sljeta nam mala briga za zdrava jaja, jer ih svakim danom sasvim svježih imamo. Kad se jaja spravljaju, ne valja ih tako pometati, da leže možda na prostoj zemlji; k tomu ne smiju se doticati, a još manje doći u dotik sa solju.

Kad ih spravljamo, valja paziti, da se po mogućnosti sva osove na šiljaste krajeve. Jaja se mogu zabrtviti mekinjami, pepelom, suhim pieskom, brašnom, te uzčuvati u hladnu podprumu, u kojem se ne smrzava. Sve ove stvari moraju biti bez duhe, jer bi ju jaja inače na sebe povukla. Neki opet spravljaju jaja u vapno, ili ih omažu gašenim vapnom, da ne može zrak do njih. Ovako osušena slože se u suhu i zdravu slamnatu sječku. Najbolje se jaja uzčuvaju, ako se umoče u tekućinu od gummiarabicuma, koja se u ljekarnama dobiva.

Tko mnogo kokoši drži, te jaja spravlja, neka si dade načiniti ormar sa dvanaest pregradaka, baš toliko, koliko je mjeseci u godini, svaki si pregradak obilježi jednim mjesecom, u koji se spravljaju jaja iznešena u to doba. Tako se i jaja po mjesecima vade i troše.

Razumije se, najprije najstarija. Ormar se stavi u podrum, da je u hladu, a mora da je i na dosta suhom mjestu. Jaja su dobra u mekinjama ili drugim stvarima, koje smo napomenuli. Tko tako radi može biti siguran, da mu se jaja neće pokvariti.

St. Pilipić.

Koliko vriedi ptičje gniezdo? O tom je netko sastavio sliedeći račun: U gniezdu ima petero mladih. Svako od tih mladih treba prosjekom na dan petdeset komada gusjenica za hranu. Svi mladi trebaju dakle 250 gusjenica na dan. Hranitba ptica u gniezdu traje 30 dana. Za to vrieme uniešti se 7500 gusjenica. Svaka gusjenica pojede lista i cvieta na dan toliko, koliko je težka. Uzmimo da treba kroz 30 dana dok prestane jesti, a svaki dan pojede samo jedan cviet, koji bi dao jedan plod, pojede ona u 30 dana 30 komada ploda, a 7500 potroše ili skupa 225.000! Čuvajte s toga ptičja gniezda!

Dopisnica uprave.

U ime predplate priposlaše do 31. oktobra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Vanik Josip, Krbune. Kokolj Karlo, Pula. Šverko Anton, Lanišće. Zorko Klun, Buzet.

Do 31. marča 1904.

Marijan Petar, Sv. Ivan. Mitis Ignac, Cres. Sterk Alojzij, Banjaluka. — Radić Adolf, Juršići te Vrane Maria, Krk, podmiriše predplatu te bijahu po želji brisani.

Listnica uredničtva i uprave.

Velečt. g. M. M. Pošto smo jednom izjavili, da je za nas ono pitanje svršeno, ne možemo se više na isto vraćati. Živili!

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave: Ambrož Haračić, Trst, Riva Pescatori 20, 20 K da počasti uspomenu Ivana Radoslovića (Matešić), rodoljuba iz Unije.

Ukupno . . . K 20·—
Na račun ove god. izkazanih . . 606·35
Sveukupno K 626·35

HRVATI;
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Pčelno-voščene svieće

po kilog K 4·90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reljefu sa zlatom, voščenim cvietcem itd. . . . . kg. po K 8·—	Voščeni oviliki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvietcama . . . 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom . . . . 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . . . 2·40	Svietce za božično drvo u 6 bojah . . . 3·—
„ granis . . . . . 2·—	Voščene svieće tarče, I. austr. sastav . . . 4·40
„ granis . . . . . 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . . . . 3·—
	„ „ „ II. „ . . . . 2·40
	Voščeno platno za oltare, metar . . . . 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 20·00 kruna.

Gersheimovi stenji (filiji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **meći** pitomac (stolni) i navadni, **uz vrlo nizke cienе.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarica u Gorici.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si tikovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, presbolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečio. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali no moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Narudžbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Slavonska ulica 5.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukuh, te izliečuje svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju kašar, umiruju izhacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju prokrvu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom, **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sliedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tucela (24 boč.) 8 K, 3 tucela (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuće i tisuće priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravise: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vuketić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb. Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Broj 47. Pula, u utorak dne 3. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uzmaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 30./10. 1903.

IV. sjednica (7).

Ta sjednica bila je jedna od najmirnijih, što ih istarski sabor pozna. Kod priobćenju i kod svih ostalih točaka dnevnoga reda govorili su naši zastupnici, i to većinom svojim jezikom. Buke ne bijaše na galeriji, niti medju zastupnici većine. Trajala je od 10 sati u jutro do 1 z. p., te od 5 skoro do 10 u večer. Prije nego se je sjednica po podne opet otvorila, opažala se je neka napetost medju članovi većine.

Čitanje zapisnika.

Predsjednik, iztaknuv da je zapisnik II. sjednice tiskan i razdieljen medju članove; misli, da bi se moglo odustati od čitanja, al dajepak istoga čitati, pošto je to zahtjevao dr. D. Trinajstić.

Zapisničar je isti dr. **Dinko Trinajstić** hrvatski pak talijanski prigovoriv, kako sliedi: Zapisnik saborske sjednice mora sadržavati polag pravilnika sve, što se događja u kojoj sjednici.

Na žalost moram opaziti, da ovaj zapisnik ne sadržaje sve, kako sejе događilo. U zapisniku bi morali biti sadržani svi predlozi i upiti. G. predsjednik lahko se je mogao izvući od dužnosti, koju pravilnik nalaže, time, da je jednostavno izjavio, da ne pozna jezika, u kojem je bio predlog ili upit stavljen. Ali takovu izpriku ne može smatrati dobrom niti pravilnik, niti ovaj sabor. Dužnost je predsjednikova u slučaju, ako ne razumije jezika, u kojem se stavljaju predlozi, da si postavi uz predsjedničtvo takodjer stenografa, koji je potreban, da uzima ono, što zastupnici predlažu. G. predsjednik može si na taj način lahko pomoći, da si dobavi stenografa za hrvatski jezik, i tako doskoči u potrebi svomu neznanju jezika.

Opažam, da je u ovom zapisniku označeno — iza najavljene molbe Katarine Zet — jednostavno, da sam ja govorio hrvatski, a nekaže se ni što, ni kako sam govorio. Zahtjevam dakle, da se zapisnik nadopuni u smislu, da, iza kako je najavljena molba Katarine Zet, sam ja molio rieč i da sam stavio predlog, da bude molba pročitana. Na to se dogodilo to, da je predsjednik hotio proći na dalnja priobćenja. Time je, povriedio pravilnik. Ja sam na to stavio nanj upit, ali on ga niti nije dao u zapisnik ubilježiti, a moram konstatirati, da nije niti nikakva odgovora nanj dao, te je time i opet povriedio pravilnik.

Zahtjevam dakle i predlažem, da zapisnik bude u tom smislu nadopunjen. (Opetuje isto talijanski.)

Predsjednik veli, da će se tomu zahtjevu udovoljiti i dodaje, da će se zapisnik III. sjednice naknadno priobćiti, odnosno i čitati.

Priobćenja.

Kod pojedinih priobćenja postavljaju pojedini zastupnici manjine predloge, da se ista čitaju i za njihovo proučenje i izvještaj izaberu posebni saborski odbori od 7 zastupnika, od kojih 2 izmedju saborske manjine, te da se vrhu tih predloga glasuje poimenice — sve dakako na temelju saborskog pravilnika.

Kod svih takovih predloga, koji su bili postavljeni hrvatskim i talijanskim jezikom, dao je predsjednik o njih glasovati, te se je uviek izkazalo, da svi članovi većine glasuju složno proti onomu, što su članovi manjine glasovali. O sličnih predlozih postavljenih samo hrvatskim jezikom nije predsjednik dao glasovati, prezirao njih je posve i prelazio preko njih na dnevni red, kao da nisu postavljeni.

Priobćene molbe jesu sliedeće:

1. Molba kneza **Wrede** za prinos pokrajine gradnje električne željeznice Matulje-Voloske-Opatija-Lovran i druge takove u Puli. (Govori i predlaže Andrijčić.)

Na upit dr. Laginje, predsjednik ustanovljuje, da je ta molba supodpisana od zastupnika dra. Bennati.

2. Molba **dioničkoga električnoga družtva u Beču** po predstavniku prof. g. Sachs-u za prinos pokrajine gradnji električne željeznice Volosko-Opatija-Lovran. (Govori i predlaže Cosulich.)

3. Molba **sirota Matteicich** za milostnu podporu. (Govori i predlaže Kompare.)

4. Molba umirovljene učiteljice gdje. Thorsson za povećanje mirovine (govori i predlaže dr. Laginja).

5. Molba Nikole de Volpi veterinara za podporu (govori i predlaže Mandić samo hrvatskim jezikom. Predsjednik ga pita koji predlog čini — većina odgovara: nessuno; i predsjednik hoće da ide dalje i daje glasovati tek onda kad je Mandićev predlog ponovio talijanski zast. Andrijčić).

6. Molba Pavla Migliorini tehničkog dnevničara za podieljenje mirovine — uslied poremećenog zdravlja.

»Osim toga bio je priobćen izvještaj zemaljskog odbora glede preuzeća gradske bodnice u Puli u pokrajinsku upravu — koga je zast. Spinčić predložio na čitanje i imenično glasovanje. Pošto je predložio samo hrvatski, predsjednik nije na taj predlog obzira uzeo, a većina je vikala, da nema nikakva predloga.

Proti malariji.

Tajnik Ventrella pročitao je u talijanskom prevodu interpelaciju zast. **Kompare i drug.** na c. kr. vladu radi malarije pod Orehom i Žavle.

Pošto bi pročitanje, iztiče zast. Kompare, da je interpelaciju predao u slovenskom jeziku te da bi se u njem morala takodjer pročitati. Protestira proti tomu što nije. Predsjednik mu odgovara da je dužan dati čitati samo u »razpravnom jeziku« i da je uviek tako bilo. Kompare mu odgovara, da nije i da je predsjednikov postupak »violenza«. Interpelacija glasi:

Već godine 1901. pokazaše se slučajevi bolesti posebne vrsti groznice (febris) u krajevih Žavle, Stramar, Oreh, Farnet, Robojezi u županiji Mile. U početku nije nitko išao za tim; pak nekoji preboljeli su tu bolest; al bilo je i slučajeva smrti. Godine 1902. groznica počela je napastovati ljude, tako, da skoro ne bijaše kuće u spomenutih selih, gdje nebi bili imali jednog ili više bolestnika. Bilo je dakako razmjerno i previše smrtnih slučajeva. Ljudi govorahu, da je to vrućnica (typhus) a nekoji pozvali su takodjer občinskoga ljećnika. Reć bi, da se je ljećnik zauzeo za taj opasni slučaj, te to prijavio višim zdravstvenim oblastim. A gotovo je s druge strane, da c. kr. zdravstvena oblast nije učinila ništa, da bar omedjaši kuživu opasnost. Dokazalo se nam je u ovoj godini, da je to pravcata kuživa »malaria«. Bilo je obitelji — osobito u Stramaru — gdje su opasno bolni ležali skoro svi članovi obitelji. Posliedica tomu je bio i izvanredni broj smrtnih slučajeva. Dakako, da se je razmišljalo i o tom od kuda uzroci tomu opasnomu pojavu!

Sasvim utemeljeno jest mnienje, da iz močvara bivših Milskih salina proizlaze kuživi bacili »malarije«, jer su kanali, kojimi se prolievala močvarna voda u more i morska voda u vrieme plime izpirala močvarne kanale — zasuti, i to iz nebrige županije Miljske i takovih privatnika, koji ćak zatvaraju vodi odtok, koja voda tamo gnjije i prouzrokuje nesnosne smrade, pravcate kužne izvore svakojakih bolesti.

S toga podpisani stavljaju sliedeći upit:

1. Je li su c. kr. vladi poznati gori spomenuti slučajevi bolesti i smrti te uzroci istih?

2. Ako joj nisu poznati, kani li ista proučiti kuživost močvara kod Oreha i istu odstraniti?

3. Ako pak joj je sve to poznato zašto dosada nije poduzela ništa?

V Puli, 23. Oktobar 1903.

Kompare, dr. Laginja, Mandić, Kozulić, dr. D. Trinajstić, dr. M. Trinajstić, dr. Stanger, Andrijčić, Spinčić.

Za jednoga evidenčnoga geometra.

Zast. Tomasi pita c. kr. vladu da li je voljna namjestiti jednoga evidenčnoga geometra za sudbeni kotar motovunski.

Za cestu Buzet—Draguć.

Dr. **Mate Trinajstić** i drug. postavljaju upit na zemaljski odbor radi izgradnje već davno željkovane ceste Buzet—Draguć. Taj njegov upit pročitao je saborski tajnik u talijanskom prevodu. Na upit predsjednika, dali će zemaljski odbor već sada dati kakvi odgovor, izjavlja prisjednik dr. Cleva da će odgovoriti u jednoj od budućih sjednica. Taj upit glasi u izvorniku kako sliedi:

Pokrajinskim zakonom 14. maja 1876. bila je cesta Buzet—Draguć, zbog svoje priznate važnosti, proglašena cestom obće koristi i bio je cieli sudbeni kotar buzetski vezan, da nosi troškove njezine gradnje i popravka.

Odmah za toga bio je propisan potrebit prirez, izradjen nacrt i cesta se počela graditi u godinah 1879. i 1880.; nego gradilo se uprav na mjestih, gdje je gradnje najmanje trebalo i tako na široko, da se je potrošio cieli nabrani iznos, a sagradilo jedva trećinu ceste. Komad ceste od Oslića do Buzeta, koji je najviše popravka trebao i koji je od većine občinara, dakle i poreznika, najviše rabljen te za to i najvažniji, ostao je onakav kakav je i bio. Ima mjesta, osobito pod selom Marinci gdje je cesta uprav pogibeljna. Kad pak rieka Mirna nabuja, pokrije i nju voda te obćine Svi Sveti, Račice, Vrh, Draguć i Grimalda ostaju sasvim odciepljene od Buzeta. Šteta, koju tim trpe oni i onako oskudni občinari, je velika, jer su odtrgnuti od svoga središta, Buzeta, i od željezničke postaje na Počekaju.

U godini 1888. bio je na licu mjesta zemaljski mjernik, pregledao sve, i kazao, da će se još iste godine nastaviti gradnja te ceste od Oslića do Buzeta. Petnaest godina je od onda proteklo, al mjesto na bolje, išlo se je na gore.

Čekajuć od zemaljskoga odbora, da će toj cesti posvetiti barem toliko brige, koliko je posvećuje putu od Huma do Roča, kamo je utaman bacio više hiljada kruna, doživila je občina buzetska kruto razočaranje.

Cestovni odbor, koji je od postanka svoga uzdržavao tu cestu, onako kako su to prije njega od vajkada činili bivši c. kr. komisari i preturi, najednom ju je pred četiri godine sasvim zapustio. Občina se je proti tomu utekla na zemaljski odbor, a ovaj je potvrdio taj čudni postupak s razloga, što se ta cesta ima smatrati občinskom a ne kotarskom cestom. Občina je pošla i dalje na c. kr. upravno sudište, a ovo je svojom riešitbom 27. septembra 1893. br. 8248 ex 1902. konačno odlučilo, da je ono kotarska a ne občinska cesta.

Dok je pet punih godina trajao prepir o tom, na koga li pada dužnost uzdržanja ceste, postala je ona još gorom i pogibeljnijom nego li je prije bila, jer dok ju je cestovni odbor sasvim zanemario, dotle ju nije htjela ni občina bez ikakove predaje primiti i rediti.

Za to, ako je prije bilo nuždno, da se čim prije započme sa gradnjom nove ceste, to je sada postalo još nuždnijim. Zemaljski odbor već četiri godine utjeruje prirez od 3% na sve izravne poreze u cielom kotaru buzetskom, za uredjenje te ceste i imao je u to ime koncem godine 1902. već 30.922·28 nabranih Kruna, te bi doba bilo, da jedan put počme sa gradnjom barem u mjestih gdje je to najpotrebitije.

Ujedno sa utokom proti postupku cestovnog odbora u pogledu ceste, uteklo se je občina zemalj. odboru i proti zloporabi, kojom prvi krsti občine sa imeni koja nisu nikada imale, n. pr. Cerovlje sa »Cerreto«, Račice sa »Arcelle«, Vrh sa »Vetta«, Dane sa »Daniano« itd. Zemaljski odbor nije u tom pogledu rieši utoka htijuć s jedne tobože mučeć odobriti postupak cestovnoga odbora, a bojeć se z druge podvrći višoj rieši bi presudjenje temeljitosti novotarija od njega samoga uvedenih i branjenih.

Nego občina buzetska se je pritužila na c. kr. upravno sudište i proti takovom rieš enju njezinog utoka te je ono i u tom pogledu prihvatilo pritužbu i nalazeć bitnu manu postupka, diglo napadnutu odluku i odputilo spise zemaljskom odboru u svrhu da odstrani tu manu i novu odluku izdade.

Proteklo je od onda već preko godinu dana, ali zemaljski odbor nije te odluke još izdao.

Obzirom na sve to podpisani usloboljaju se postaviti na zemaljski odbor sliedeće upite:

1. Kakove je korake do sada zemaljski odbor učinio za gradnju ceste Oslići-Buzet i hoće li započeti tu toli nestrpljivo očekivanu cestu graditi?

2. Hoće li i kada rieši tu točku utoka občine buzetske proti proračunu cestovnoga odbora u Buzetu za godinu 1900., u kojoj se je ona utiče proti izopačivanju starih krajevnih imena i krpanju novih imena občina, u koju svrhu su mu bili spisi povraćeni rieš itbom c. kr. upravnoga sudišta u Beču — a ako neće za što neće onu točku utoka rieš iti?

(Sliede podpisi.)

Za cestu Lupoglav-Kras.

Saborski tajnik čita u talijanskom prevodu prešni predlog zast. dr. **Matka Trinajstića** za izgradnju ceste, koja bi spajala željezničku postaju Lupoglav sa Krasom. Taj predlog u izvorniku glasi:

Još u sjednici 12. novembra 1890. ovoga visokoga sabora bio je podnio poštovani gosp. zastupnik dr. S. Venier, kojemu su dobro poznati odnošaji buzetskoga kotara, predlog, kojim se pozivalo zemaljski odbor, neka po svojem tehničkomu odjelu čim prije izvidi kojim bi se putem najshodnije spojilo buzetski Kras sa jednom željezničkom stanicom, uzevši u obzir s jedne strane trošak a s druge potrebe pučanstva. Sa istim predlogom pozivalo se jošte zemaljski odbor neka učini potrebne korake za čim skoriju gradnju ceste i neka iz zemaljske zaklade pruži občinam pripomoć u koliko mu to dopuštaju sredstva, što jih ima na razpolaganje.

Ovaj predlog bio je od visokoga sabora jednoglasno prihvaćen.

Zemaljski odbor se je djelomice hitro odazvao tomu zaključku i poslao svoga mjernika u januaru 1891, da ćak po sniegu mjeri, kuda bi imala cesta poći i priobćio je za tim njegove izvide občinskom gla-

varstvu u Buzetu. Ovo se je požurilo, da stvar pretrese u občinskom zastupstvu, koje je stvorilo shodne zaključke, izjaviv se pripravnim na nošenje svoga diela troška. Nasuprot je občina Ročka najprije otezala svakom izjavom, a napokon pak izjavila se proti svakoj cesti.

Na tom je ostalo uzprkos čestim požurnicam sa strane občinskog glavarstva u Buzetu.

Tri godine iza toga podnio je pošt. gosp. dr. Venier u sjednici 14. februara 1894. opet predlog, i to prešan predlog, kojim se nalagalo zemaljskom odboru neka pokuša sva sredstva da se občine slože za dobrovoljnu gradnju ceste, koja bi spajala buzetski Kras sa željezničkom stanicom u Lupoglavi, a nepodje li mu to sa rukom; neka u prvom zasjedanju podnese osnovu zakona za prisilnu gradnju iste ceste i medjutim dade po svojem gradjevnom odjelu izraditi potanak nacrt i troškovnik te ceste.

Taj je predlog bio takodjer jednoglasno prihvaćen od visokog sabora.

Do nekoliko mjeseci biti će deset godina, da je visoki sabor ono zaključio, ali nije prodrielo u javnost, da bi zemaljski odbor bio učinio ikakav korak za ovršenje podanog mu naloga.

Sve se nalazi u onom stanju, u kojem je bilo uviek te onaj tužan Kras ostaje i napried odtrgnut od svieta i njegovi se stanovnici moraju lomiti težkom gorskom stazom, ako će što ili na trg iznieti ili iz trga donieti. U tako mučnom položaju je naravska stvar, da, kod njih ne može biti napredka.

Obzirom na to i na jur stvorene zaključke podpisani predlažu:

Poziva se zemaljski odbor, da vršeć već jedan put jednoglasni saborski zaključak od 14. februara 1894., podnese još u ovom zasjedanju zakon za prisilnu gradnju ceste, koja bi spajala Buzetski Kras sa željezničkom stanicom u Lupoglavu i da dade izraditi po svojem gradjevnom odjelu potanak nacrt i troškovnik iste ceste.

U formalnom pogledu predlaže se, da bude ovaj predlog smatran kako prešan i da bude o njem razpravljano u smislu § 37. saborskog pravilnika.

Mandić, dr. Laginja, Cosulich, dr. Stanger, Dr. M. Trinajstić, Dr. D. Trinajstić, Andrijčić, Kompare, Spinčić.

Kad je saborski presednik htjeo, da se predje na glasovanje o prešnosti predloga, oglasio se je predlagatelj za rieč, da obrazloži prešnost. Presjednik mu ju je dao, a zast. dr. Mate Trinajstić rekao je sliedeće:

Visoki sabore! Još kad sam imao čast biti na čelu občine Buzetske, dolazili su godimice bilo sa strane samog pučanstva, bilo sa strane zastupnika, pozivi, da se čim prije gradi cesta, koja bi spajala Kras s jednom od štacija željezničkih. Občina Buzet učinila je sve, što je moguće, da se tomu doskoči, ali stvar je uviek zapinjala. Ti zahtjevi svjedoče, kolika je nužda da se ta cesta gradi, — nužda tim više, jer ti ljudi prolaze čitavom Austrijom, da si što za življenje privriede.

Sad je potreba još veća, jer se u zadnje vrieme počelo lomiti mramor u tim predjelima. Ali od toga podhvata neće i ne može biti nikakve koristi, ako ne bude ceste, kojom bi se to izvažalo. Potreba te ceste konštatirana je i u samom visokom saboru u toliko, da je bila prihvaćena prešnost predloga pred 10 godina, kad je g. Venier učinio dotični predlog. Ako je pak bilo to pitanje o gradnji ceste već pred 10 godina prešno, tim je prešnje sada. Za to preporučam, da bude prešnost a i sam predlog prihvaćen.

Za obskrbu vodom.

Kad je saborski tajnik pročitao u talijanskom prevodu prešni predlog zast. **Mandića, Spinčića** i drug. glede obskrbe pitnom vodom širom Istre, zapitao je prvi rieč dr. **Laginja** i rekao sliedeće za obrazloženje prešnosti:

Ja ću, visoki sabore, samo sa par rieči opravdati ili podkrijepiti prešnost našega predloga, jer sam s jedne strane osvjedočen, ako pravedno sudi svaki član ovoga sabora, da će pripoznati predlogu prešnost, a s druge strane pridržajem si obširnije govoriti o predlogu, kad bude došao na dnevni red.

Jedna od največih nevolja naše pokrajine je nestašica vode. To smo oćutili osobito tečajem ovoga ljeta, a ćuti se žalibože i sada, premda smo daleko u jeseni. Mnogi krajevi Istre nisu imali vode niti za sebe niti za svoje blago, to su osobito kotari zapadni i južni, t. j. kotar porečki i puljski i jedan dio kotara voloskoga. Narod je bio u velikoj neprilici radi vode, te da mu nije država priskočila u pomoć i željeznicama i parobrodima bio bi veći dio naroda nastradao.

Radi toga nadam se, da će te svi uvidjeti opravdanost prešnosti našega predloga, koga najtoplije preporučam.

(Prešnost se ne prihvaća).

Sliedi predlog Mandića, Spinčića i dr., kojeg ćemo donieti naknadno.

Za luku u Mošćeničkoj Dragi.

Zast. Bennati upravio je na c. kr. vladu upit radi uredjenja luke u Mošćeničkoj Dragi.

Opažamo pri tom sliedeće:

Već dan prije predao je zastupnik dr. Stanger upit na c. k. vladu, radi izgradnje luke u Opatiji. Valjda u savezu s tim i da ga dr. Stanger ne pretèče glede Mošćeničke Drage postavio je dr. Bennati svoj upit. Svakako pak znamo, prvo, da zast. Spinčić postavlja već punih deset godina predloge u carevinskom vieću, za uredjenje luke u Mošćeničkoj Dragi, i da se je zato već često privatno zauzeo; drugo da je već gotov nacrt za uredjenje iste luke u Mošćeničkoj Dragi. Razvidno je iz toga, da zast. Bennati dolazi u toj stvari po podne k misi, naime kad je već stvar u nacrtu, usljed zauzimanja drugih, gotova.

Za luku u Opatiji.

Saborski tajnik čita u prevodu upit dr **Stangera** i dr. na c. k. vladu za popravak i povećanje luke u Opatiji. Taj upit donesti ćemo naknadno.

O ostavci zemaljskoga kapetana.

Zast. dr. **Laginja**, oglasiv se za rieč, da postavi jedan upit na saborskoga predsjednika, i dobiv ju, obrazloži taj svoj upit, tičući se ostavke zemaljskoga kapetana, kao i prenosa okružnog suda iz Rovinja u Pulj, i ustrojenja kot. suda u Dolini, sliedećim govorom hrvatski:

Visoki sabore!

Odmah poslie treće sjednice ovoga zasjedanja saborskog, mjestna je štampa i jedan dio štampe u Trstu donesla viest, da je naš gospodin saborski predsjednik dao demisiju i to ne samo na časti predsjednika, nego da je takodjer položio svoj mandat. Poznato je, da smo mi malena provincija i da naš proračun ne ide baš na mnogo milijuna, ako se i sve zemaljske zaklade uzmu skupa, te da nas ima jedva 340.000 ljudi u cieloj pokrajini. Ali naš je etnografski položaj takav, da taj mali mozaik slavenskog i latinskog svieta čini veliku znamenitost. Naš je položaj znamenit radi toga, što na medji dviju država, koje u budućnosti, ako ne bude pameti s jedne i druge strane, ne mogu ostati u prijateljstvu baš radi naše pokrajine.

Premda je naša pokrajina malena i nema, kako rekoh, bog zna koliko zaklade i velikog proračuna, ipak ovaj visoki sabor ima one iste prerogative, i ova mala pokrajina ima istu autonomiju. kao što n. pr. ima kraljevina Galicija i Vladimirija s Krakovom, ili na pr. kraljevina Češka. To su zemlje, koje same po sebi imadu svoja historijska prava kao samostalne države, zemlje su to, koje i danas razpolažu s mnogo milijuna, koje dobivaju i troše, a kojih jedan pojedini kotar, politički, izborni itd., često nadmašuje prostorom i veličinom i stanovničtvom našu pokrajinu. Mi te prerogative i tu autonomiju, kolika god bila, moramo poštovati i čuvati, a moramo paziti i na sve ono, bilo unutarnje, bilo vanjske pojave, koji bi mogli autonomiju našu oštetiti, te izaći na štetu naroda, koga zastupamo. Kad jedan saborski predsjednik, koji je 40 i više godina bio u saboru zastupnik, koji je prošao sve faze našeg javnog života, od onog znamenitog sabora „del nessuno" pa sve do danas, kad takav čovjek, a tako naglo i neočekivano dade svoju demisiju, onda taj glas, ako je istinit, dobiva neizmjerno veliku važnost za čitav naš parlamentarni i drugi javni rad. Jer, gospoda moja, ovaj je poštovani starac pokazao toliku energiju rada, da ne možemo misliti, da je dimisiju učinio iz zdravstvenih obzir, apače, u koliko nas je štampa obavjestila, on je to izključio i rekao, neka nitko ne misli, da je to učinio radi zdravlja.

Ne može dakle biti drugog razloga, nego da on ili neće ili ne može, da bude dalje na čelu u našoj pokrajini. Ako ne može biti dalje na čelu pokrajine, onda je ta nemogućnost samo iz dva razloga moguća. Jedan razlog bi bio, što se je manjina ovog sabora, za nuždnu svoju obranu, postavila na stanovište, na koje bi se davno već morala postaviti, ali s kojim je zatezala sve do ekstremnih granica uztrpljivosti i na koje se tek onda dala, kad se konačno osvjedočila, da su sve žice popucale, da s većinom saborskom nije moguć nikakov sporazumak. Manjina je taj postupak bila dužna narodu, koga zastupa i koji je već davno očekivao, da se njegovi zastupnici [illegible] na to stanovište, te da tako narod opet dobi vjeru u sebe i osvjedočenje, da Hrvati, koje nije mogla skršiti ni avarska ni franačka ni turska sila, da ti Hrvati na kulturnom i parlamentarnom polju ne će zaostati za nijednim narodom ni plemenom, s kojim imadu posla.

Ali može biti i drugi razlog, da demisija g. zemaljskoga kapetana i predsjednika saborskog, nije učinjena radi postupka manjine, pa bi to takodjer za svoj osobni nazor i vjerovao, jer je on naučan na kršenje prava naših, na kršenje zakonitih ustanova, to njega, kako bi se reklo, ne ženira; da li jedan predlog više ili manje spravi u koš za to, jer je hrvatski ili slovenski napisan, — za to njega glava ne boli. Dapače, to povraća opet dušu tomu vječitom relatoru saborskom, to ga pobudjuje i daje mu opravo energiju.

Razlog demisije, ako je podana, moramo tražiti drugdje, a naći ćemo ga u nesporazumku predsjednika s većinom ovog sabora. Taj nesporazumak dogodio se, ako je istinita najnovija viest, u sjednici saborske većine, bez dvojbe nakon dugog pretresanja, kod izjave u jednom veoma važnom predmetu, principijelno znamenitom za našu pokrajinu i naš napredak. Tu se bilo izjavilo na dva razna načina, t. j. u pogledu saziva sabora i u pogledu ustanovljenja Pule kao sjedišta zemaljskih ureda, bila je većina od većine proti Puli, a manjina za. Mi mislimo da je mogućnost nesporazumka izmedju većine i g. kapitana takodjer u tom, što smo čvrsto osvjedočeni, da neka gospoda od većine bez sumnje ne mogu više da sliede svoje dosadanje čine, u pogledu bezuvjetnog negiranja svakih naših prava narodnih u parlamentarnom životu.

Bilo kako mu drago, gospodo, mislim, da su narodni zastupnici nešto više, nego „Giornaletto" i „Messaggero", mislim da je visoki sabor ipak nešto više vriedan nego pojedini broj „Piccola" u Trstu, pa bi bila dužnost poštovanog predsjedničtva saborskog izjaviti se, da li predsjednička kriza u istinu obstoji ili ne obstoji, a, ako obstoji, dužnost bi bila predsjednikova da izjavi, je li tomu kriva većina ili manjina saborska. Morali bi sve to znati zato, da se znamo prema tomu ravnati i da znamo sačuvati čiste i nepokvarene i ničim oštećene ustanove zakona i ustanova raznih pravilnika, koji uredjuju odnošaje izmedju narodnosti ove zemlje i postupak u parlamentarnom razpravljanju ovoga sabora. Mi stojimo na stanovištu zakona. Osvjedočeni smo, da Austrija ne može, gospodo, vama, Talijanima dati sve, što želite, i da ne će ni nama Hrvatima dati sve, što želimo mi, jer da vam dade sve, što želite, vi bi bili sutra u Rimu, a ne u Beču; a da nam dade sve, što želimo, mi bi bili u Zagrebu, a ne u Puli. To su stvari čiste i bistre i to austrijski faktori dobro znadu. Ali jednu stvar valja dobro zapamtiti, a to je, da do volje Božje Austrija je ustanovljena kao moderna država, koja je priznala svim narodnostima jednaka prava, i gospodo, oni sabori, ona predsjedničtva, one parlamentarne stranke, koje nieču narodna jezikovna prava budi kao narodnosti jedne pokrajine u Austriji, budi kao narodnosti u stanovitoj pokrajini, oni sabori, ona predsjedničtva, one stranke nemaju uvjeta svom obstanku.

Pošto mislim, da bi ova predsjednička kriza, ako u istinu obstoji, mogla biti u savezu načinom, nešto oštrijim, kojim smo konačno odlučili braniti najprimitivnija prava našega naroda i naša, — pošto s druge strane mislim, da bi ta demisija imala takodjer svoj korijen u nesporazumku predsjednika s većinom ovoga sabora, i pošto je ne samo naše pravo, nego i naša dužnost to sve potanko znati, da se možemo u dalnjem djelovanju ravnati i da znamo, koliko nam sigurnosti pružaju naše institucije — iz svih tih razloga, pozivam i molim slavno predsjedničtvo, da se izjavi čisto i bistro, i posve iskreno ovdje u saboru, je li obstoji predsjednička kriza, koji su joj pravi uzroci, i je li visoko predsjedničtvo promislilo, da li je u obće probitačno, koristno i dobro, da se pod ovim obstojnostima, gdje bi se nalazili u nečuvenom provizoriju, da predsjeda čovjek, koji je odlučio odstupiti, razpravljaju predmeti od velike važnosti i znamenitosti, kao što su razni predmeti, koji će doći u ovom zasjedanju.

Ovo pitanje, koje sam ja bio slobodan potaći kod točke o komunikacijama, mislim da je posve umjestno, pa se nadam, da će nam g. predsjednik dati na nj najprecizniji odgovor.

Druga jedna točka, koja se tiče takodjer komunikacija, stoji u tom: U sjednici od [illegible] prosinca 1902. izjavio je g. predsjednik, da c. k. namjestničtvo opetovano poziva ovaj sabor, neka se izjavi radi prenosa okružnog suda iz Rovinja u Pulj i radi ustanovljenja kotarskog suda u Žminju i Dolini. Gosp. predsjednik je onda [illegible] rekao, da će taj spis u svoje doba doći na dnevni red. To je bilo 30. prosinca 1902.

Mi smo od onda držali već tri sjednice i držimo danas četvrtu, a da g. predsjednik nije niti jednom riečju spomenuo hoće li i kad će donesti na dnevni red, na prvo čitanje taj poziv c. kr. vlade. Visoki sabore! Ako se pravo sjećam, ovo je u godini 1902. već 6 put bilo. Kažem 6. put, da c. kr. vlada poziva ovaj sabor, neka se izjavi, sa da ili ne, pristaje li na to, da se tribunal iz Rovinja prenese u Pulj. Ja mislim, da bi morao biti mnogo veći prijatelj c. k. vlade, nego li sam ja, onaj, koji bi htio nju danas uzeti u obranu, pak ipak iztičem taj auktoritet vlade, da ga c. k. kapetan i predsjednik sabora ne sluša, te ne iznaša to pitanje na tapet. Ove rieči upravljam više na g. komisara c. k. vlade na ovom saboru, te mu moram reći, — rado bi bio fin i dostojan u izvadjanju, da je to sablazan od vlade jedne velevlasti, da si dade takovu svjedočbu, te prima ovakovu pljusku od sabora, da 6 sesija pita, a sabor to niti ne uzima u razpravu. Vi ćete reći. da to nije zakonski predlog. Priznajem, ali kao neki predlog bez sumnje je poziv c. k. vlade na sabor pokrajine, neka se izjavi o tom predmetu. Mislim, da takovi pozivi spadaju obsolutno pod ustanovu § 15. saborskog pravilnika, koji govori o načinu, kako se moraju vladini zakonski i drugi predlozi uzimati u razpravu. Taj § naročito kaže i ustanovljuje, da vladini predlozi imadu prednost pred svakim drugim poslom, koji se još ne nahodi u diskusiji.

Glede tog pitanja o prenosu tribunala, mi ne stojimo na stanovištu, da bi se sabor imao izjaviti za nj i time učiniti vladi ljubav.

Dapače ovaj postupak c. kr. vlade, kojim se ona dade već po šesti put baciti pljusku u lice, da sabor na njezin poziv ništa ne odgovori, taj postupak mora nam biti najboljim dokazom, da visokoj vladi nije baš niti stalo do prenosa ili da još nije našla načina, kojim bi oštetila grad Rovinj za gubitak tribunala.

Mi smatramo to pitanje sa stanovišta pravice i dobre jurističke uprave. Ni ovo pitanje ne ćemo učiniti nacionalnim, jer znamo, da jezikovna prava možemo braniti i moramo braniti isto tako u Rovinju, kao što ih možemo i u Pulju. Ali danas je stalno i izvan svake sumnje, da ogromna većina naroda, koja spada pod rovinjski tribunal, želi, da se isti prenese u Pulj.

Izvan je svake sumnje, da najznamenitiji procesi i kazneni i civilni, mjenbeni i trgovački, u obće da sve, što je znamenitijeg na onom tribunalu, dolazi iz kotara puljskog ili s otoka kvarnerskih ili pako s onih strana istočne Istre, kojim, ako nije zgodnije, a to barem isto u Pulj, kao i Rovinj. Znademo razliku izmedju broja pučanstva Pulje i Rovinja, pak znamo, da neke udobnosti života, na koje imadu pravo odvjetnici, sudci i stranke, sve te udobnosti i pogodnosti, kolikogod bio narod štedljiv i trezan ipak ih može laglje naći u Puli. Mi smo osvjedočeni, da, kad bi poštovana većina morala dati jedan odgovor na to pitanje, da bi, kako se kaže, radi discipline stranke, rekla: „ne", mi nismo za to, da se prenese okružni sud iz Rovinja u Pulj. Možda da bi se našli neki članovi za, a neki proti, ali konačni bi rezultat bio, da bi većina saborska izjavila, da nije zato, da se tribunal prenese. Ali, gospodo moja, to nas ne plaši. Neka se sabor izjavi, da to ne će, pa će bar vlada i Pulj i Rovinj znati, na čemu su. Pulj će se malo srditi, Rovinj će se malo veseliti, a srdit će se i ljudi, koji imadu posla sa tribunalom.

Ali za meritorno riešenje stvari, jednako je, ili sabor reče da, ili reče ne, i nas neće glava boliti, ako se slavna većina odluči za ne. Radi toga što će se većina kosmati medju sobom ili što će se kosmati stanovnici Pule i Rovinja, kamo da dodje tribunal, to nije razlog, da se sabor ne izjavi sa da ili sa ne.

Ali radi se tu o drugom pitanju, koje stoje s ovim u savezu, a to je pitanje ustanovljenja jednoga kotarskoga suda za

anjsko stanovničtvo koparskog sudbenog tara. Ovdje je mnogo veći interes u i, nego se na prvi mah čini. Ondje zlika narodnosti i u obće ekonomske ilike zahtjevaju, da se izvan Kopra ustavi svakako u mjestnoj občini Dolina dan sud.

Barem u tom pogledu moralo bi ovo tanje doći na dnevni red, neka se već dan put može c. k. vlada odlučiti za stanovljenjo spomenutog kotarskog suda.

Pošto je zast. dr. Laginja po prilici u stvar rekao takodjer talijanskim jekom odgovorio mu je **zemaljski apetan** po prilici ovako:

Žao mi je, da su novine raznesle viest mojoj ostavci. Ta viest je istinita. Dao m ostavku iz delikatnih i osobnih razga, da spasim svoju čast i ugled. Da ečinim potežkoća zemaljskoj upravi molio m da me dignu iz svoga mjesta kao emaljskoga kapetana i presjednika sabora nim hipom kad bude imenovan novi na mjesto. Tu po sriedi ne stoji nikakvo aborsko pitanje, i ja se nisam odrekao aborskog mandata. Zdravstveno moje tanje nije uzrokom nastavu. Lijepo zavaljujem dr. Laginji na željah što mi je u tom obziru rekao.

Prelazeć na dalnja dva predmeta što je dr. Laginja spomenuo, ističe na vrsi da će dati u razpravu poziv c. kr. lade na sabor da se izreče o prenosu kružnoga suda iz Rovinja u Pulj, i ustrojenju kot. suda u Dolini.

Dr. Laginja zadovoljuje se odgovorom.

Glede pošumljivanje Krasa.

Pošto je izvjestitelj agrarnoga odbora ast. Mianich pročitao posvema kratak izvještaj o proračunu zaklade pošumljivanja Krasa za god. 1903., oglasio se za riec ast. **Spinčić** i progovori kako sliedi:

Visoki sabore! Ovdje u raspravi imámo izvještaj poljodelskog odbora o proračunu zaklada za pošumljenje Krasa za godinu 1903.

Premda je ova godina već skoro prošla, ipak neka mi bude dozvoljeno nekoliko rieči progovoriti, kako bi se oni odnošaji, koji su zli, popravili. Kako nam kaže poviest, bila je Istra u stara vremena jako bogata zemlja. Još za vrieme Gothe u 6. stoljeću vali se, da se je Istra smatrala za najbogatije zemlje gotskih kraljeva. Bogata bila je takodjer šumama, jer je ta zemlja bila većina dielom šumom obraštena. Te šume uzdržale su se takodjer onda, kad su tu zemlju u 7. stoljeću i dalje naselili Hrvati, jer, kako je to zadnji put dr. Laginja liepo obrazložio, naš narod osobito ljubi šumu. Ali od onog doba, kad su Mletići počeli osvajati ovu zemlju i podvrgavati si jedan grad za drugim i njihove okolice, od tada počelo je nestajati šuma. Mletići su najme smatrali Istru ne kao svoju vlastitost, nego kao koloniju, i za to su tako postupali, da su gledali, koliko je moguće veće koristi izcrpiti. Nisu oni marili, šta će iz te zemlje biti za 10, 20 godina, nego su gledali samo na što veću svoju korist. Kad su došle u tu zemlju austrijsko-njemačke oblasti, najprije u jedan dio još u 17. stoljeću, pak u drugi dio u početku prošloga vieka poslije kampo-formijskog mira, one su se uobće za Istru slabo brinule. Bile su one jako daleko, pa se ravnale prema onoj poznatoj: »Bog je visoko, a car daleko«, tako da smo mi bili uviek zapušteni. Dugo i dugo vremena kao da nisu znali za nas, nego samo u toliko, u koliko su utjerivali kojekakve davke.

Tek od kakvih 20 godina brine se za nas bar nešto, pa se u prvom redu gleda, da se što više zašumi. Ali i tu, reć bi, da su te oblasti skočile s jednog ekstrema na drugi. One bi htjele na jedan put, da se sve pošumi bez obzira na narod. Tu se kosi šumarstvo sa stočarstvom. U mnogim krajevima bavio se je narod već od dugo vremena stočarstvom, a poglavito su se gojile ovce, a prije i koze. Pa i danas u sjevernom dielu Istre i po otocima jako mnogi živu od ovaca. Oblasti pak htjele bi na jedan put, da njihov taj glavni proizvod tako rekuć unište, a da se nasadi svuda stabalja. Neće se pojmiti, da se od visokih šuma može imati koristi jedva za 30, 40, 50, 60 godina, dočim ljudi za to vrieme moraju živiti, a to jedva mogu, ako nemaju ovaca, te od njih sira, koža i vune, kojom se dielomice oblače. Nije narod protiv zašumljenju krasa, ali se protivi tomu, da se baš onuda stabla sadi, gdje ima najbolje uspjehe stočarstvo. U tom pogledu ima mnogo tužba s raznih strana Istre. Ima ih, kako je spomenuto iz Bresta i tu je — neznam, je li to saboru i c. kr. vladi poznato, ali sudovima e — bilo došlo i do krvavih okršaja upravo radi toga, jer je puk skočio na mjestnoga župana, za to što nezabrani saditi onuda, kuda pretežno pasu ovce. Oni su mislili, da je tomu župan kriv. Takovih pritužba ima iz sela Učke, gdje su takodjer stanovnici, koji živu većinom od stoke. I oni žele, da se šuma goji, ali neka im se puste mjesta za pašu. Tamo se je obećalo, da će doći šumarski viši činovnik, pa da će izpitati pritužbe i onda urediti, kako je pravo i Bogu drago. Do sada gospodina višega šumskoga činovnika nije bilo, a tako isto nema ga ni u Moščenicama, niti u Berseču, od kuda su ljudi bili i kod mene i tužili se, da šumarski činovnici hoće da sade upravo tamo, gdje se može imati koristi za ovčarstvo, pa da će se morati izseliti ako tako podje dalje, jer od šuma ne mogu živjeti. Takovih pritužaba ima i s otoka Cresa, za koji je poznato, da se na njemu veliki dio stanovničtva bavi ovčarstvom. Poznata je predja s tog otoka kao i maje i bičve, koje se izradjuje na samom otoku a prodaje se na Rieci. I tu bi vlada htjela na svoj način pošumljivati.

Osim toga ima i drugih pritužaba občenitih, pa osobito pritužaba na globe i na kazne radi tobožnjih šumskih kažna. Znam iz kotara voloskog, da se često ljudi zo do 30 njih, pozivaju na jedan dan, da im se samo reče, kakvi su kvar učinili, pak se niti ne pusti, da se brane, nego ih se zatvara, ako ne plate odmah globu. Poznat mi je slučaj, gdje je stanovita žena na isti način, da nije bila pravo ni preslušana, bila kažnjena i zatvorena, jer nije imala čime platiti globu, na 24 ili 48 sati, a ta žena imala je doma dojno dietе i ono nek medjutim kod kuće možda zadobi kliou bolesti za cielo življenje. (Kompare: Sramota!) To nije nikako dostojno civilizovane države, to je, moram reći, upravo barbarski. A takovih pritužaba glede kazna globa čuo sam, i imam pisma i s otoka Cresa, gdje je lugarom čovjek, koji je prije kod mornarice služio, koji iz pizme prema našim ljudima, kazni ih na sve načine radi šume. (Mandić. Kako se slatu more i šuma!)

To bi imalo na svaki način prestati. Kako rekoh, naši ljudi kao niti mi nismo proti tomu, da se pošumljuje, ali smo proti, da se to čini na način takav, te se i ono nešto stočarstva, što ga je, uništi, a nanaša narodu uz to i krivica neopravdanim globama.

Troši se, kako se vidi iz izvještaja zem. odbora 36.000 K na godinu i to 24.000 K., što je privoljelo ministarstvo poljodjelstva, a 12.000 što daje zemlja i na što će sada privoliti ovaj sabor. Iz ovog izvještaja nismo mogli biti pametni i ne možemo znati, na što će se toliko potrošiti, ali ako gledamo, koliko se je u zadnje doba pošumilo, ne vidimo koristi, koja bi odgovarala ovoj svoti. Upozorujem i sabor i izaslanika vlade, neka bi već jedan put mislio o tom, da se pošumljuje tako, da bi se ljudima davala stanovita nagrada za 50 ili sto komada, koji uspiju. Postavljam glavu, da bi sa tako mnogo brže zašumilo s ovom svotom, koja je ovdje odredjena, kad bi se ju bar dielomice na nagrade za posadjena stablu porabilo.

Jedno je jasno u rečenom izvještaju, naime ovo: Komisija agrarna veli, da proračun za god. 1903. iznosi 37.300 K, dočim izvješće govori samo o 36.000 K, 24.000 od vlade a 12.000 od zemlje. Od kuda će se izvaditi onih 1.300 K i kako će se to dobiti, to meni barem nije jasno.

Radi rečenoga, gospodo, izjavljujem u ime svoje i u ime svojih drugova, da, pošto nemamo razjašnjenja, niti ne znamo, hoće li se pošumljivati po opravdanoj želji naroda, i kako će se u obće postupati, — da ćemo glasovati proti odnosnom predlogu agrarne komisije. Stavljam predlog, da se taj predmet odroči, dok se zadovolji pravilniku, da se taj izvještaj tiska i razdieli medju članove i onda tek stavi na dnevni red.

Postavljam na svrsi predlog, da se o ovom mojem predlogu glasuje na temelju § 48 poimence.

Za zastupnikom Spinčićem oglasi se za rieč zastupnik

Dr. **M. Trinajstić**: Visoki sabore! Iza onoga što je rekao neki dan dr. Laginja i Mandić, a danas Spinčić o pitanju zašumljenja ksasa, nebi možda trebalo, da se dignem, — ali ipak uzimam rieč, da još nešto navedem na razloženje toga, zašto će moja glasovati proti proračunu.

Gg. zastupnici, koje prije spomenuh, naveli su toga dosta, da dokažu, kako se za pošumljenje uzimaju najbolji komadi pašnjaka. **Narod** ne može više hraniti blaga, te je fakat, da su prisiljeni svoje blago prodavati. Vidi se to iz toga, što broj sitnoga blaga pada, a to je samo za to, jer nema, gdje da se pase. Time je narod na velikom gubitku, jer mu je gotovo sav dokodak bio upravo od blaga. Zato, ako se već odlučilo zašumiti, da se dotično stanovničtvo čim drugim odšteti. Dobro je, da se zašumi kras i da time dobije veću korist i sama zemlja i onaj puk, koji će kasnije živiti; ali nije dobro, da se bacaju u siromaštvo ljudi koji sada žive. Za to bi vlada morala skrbiti, da se nauče ljudi, kako bi mogli napraviti nove umjetne pašnjake i livade. Kod nas u Istri jako se malo počelo time, da se poučava narod i da se razpisuju nagrade za pročišćenje zemljišta i za stvaranje umjetnih pašnjaka. Ono, što se u tom pogledu i radi, to je tek kaplja u moru. Zato neka se vlada svojski pobrine, da se ljudi nauče gojenju pašnjaka. Nadalje moralo bi se poučavati ljude u timarenju blaga. I tu je već nešto učinjeno u kotaru podgradskom, kamo je bio poslan jedan učitelj. Ali to je bilo samo u tom kotaru, a nije se uzeo obzir i na druge krajeve. Na isti način moralo bi se priskočiti ljudima, da mogu nabavljati blago, ili poučiti ih, da umanje broj stanovitoga blaga, pa da nabave za te novce veće blago, čime bi se možda više koristilo. Tužilo se da su Krašani divljaci, ali to nije pravo, ni opravdano, jer im se upravo ništa ne daje. Neka se pomogne Krasu pa će i nasadi bolje uspjevati. Nije ni čudo, ako se nadje gdjekoji, kojemu su uništili glavni prihod od ovaca, oduzev mu pašnjake, te od osvete uniši nasade. Pomozite im nešto, pa će se i obćine truditi, što se danas ne dogadja, jer samo su jedna ili dvie obćine pomogle u pošumljivanju okolo kopanja jamica; ali i to je tako prešno učinjeno, da je morala komisija sama opet dati kopati jamice za stabalca. To potiče iz toga, jer se nezna ucijepljivati narodu ljubav za pošumljivanje.

Dalnji prigovor je to, što se ni najmanje ne poštuje hrvatskoga i slovenskoga jezika. Znam dapače slučaj, gdje su šumski službenici bili odpušteni iz službe, jer su govorili hrvatski. Znam slučaj, da je jedan, jedino iz razloga što je svoga predpostavljenoga nagovorio hrvatski, bio odpušten iz službe.

Imam još jedan prigovor. Kako se iz izvještaja vidi postoji zaklada za obskrbu čuvara. Novac te zaklade uložen je u štedionici u Poreču. Nitko do sada nezna, da je bud koja posujilnica primala u polog javne novce. Znam da nijedna naša posujilnica nije takova, dapače, ako su njekoje obćine imale u njima uložen svoj novac, bile su prisiljene novac iz njih izvaditi.

Iz svih tih razloga biti ćemo mi proti izvještaju odbora, pa predlažem, da se razprava o tom predmetu odroči, da se izvještaj tiska i razdieli, a onda tek uzme u razpravu. Taj formalni predlog opetovao je govornik talijanskim jezikom. Za nj je glasovala samo manjina a zatim većina prihvatila predlog agrarnoga odbora.

Prekinuće sjednice. U 1. sat i 10 časaka prekida predsjednik sjednicu i uriče nastavak iste za isti dan u 5 sati po podne.

Izpravak. U posliednja dva broja podkrala se je mala pogrieška u saborskom izvještaju, koju ovim izpravljamo, konstatujuć red sjednica ovako: I. (odnosno IV. uzev u obzir one tri obdržavane koncem decembra 1902.) sjednica obdržavala se je dne 19. oktobra; II. (odnosno V.) dne 22. oktobra; III. (odnosno VI.) dne 23. oktobra; IV. (odnosno VII.) dne 30. oktobra.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Molba občine Brtonigla na sabor. Občinsko poglavarstvo u Brtonigli razposlalo je na sve zemaljske zastupnike molbu, da bi potpuni jednaku molbu upravljenu na zemaljski odbor i sabor, kojom mole, da bi se onu občinu oslobodilo od nameta, što ga mora plaćati uslied vlastite obveze za gradnju nove istarske željeznice Trst-Poreč.

Svoju molbu podkriepljuje ono glavarstvo tim, što se stanovničtvo one občine neokoriščuje novom željeznicom i što ide sva trgovina, kano i prije, po moru, i tako da občinari neimaju nikakve koristi od nove željeznice.

Dvojimo, da će ova molba biti uslišana, pa i bila utemeljena, jer obveza je obveza. Osim toga nastalo bi pitanje, tko da preuzme na sebe onaj dio nameta, što ga sada plaćaju občinari Brtonigle?

Voloski kotar:

Tri kralja u Opatiji. Novine pišu, da će tečajem ove zime i proljeća u našu Opatiju tri kralja na dalnji boravak. Najprije bijaše najavljen dolazak kralja Švedske i Norvežke Oskara, koji će doći ove zime; za njim ima doći kralj Sáksonije Juraj, a tamo početkom proljeća došao bi kao treći poznati i obljubljeni gost kralj Rumunjski Karol sa istotako obljubljenom kraljicom Jelisavom.

Za boravka kralja Oskara u Opatiji imalo bi tamo doploviti više brodova norveške vojne mornarice. Kralja Oskara imao bi u Opatiji posjetiti kao svoga gosta i naš vladar car i kralj Fran Josip I.

Iz Opatlje pišu nam dne 31. pr. mj. da je tamo stigla dan prije prejasna nadvojvodkinja Marija Josipa, supruga nadvojvode Ottona. Nadvojvodkinja dolazi svake godine sa djecom u naše strane, gdje je radi svoje skromnosti, ljubeznjivosti i pobožnosti vrlo cienjena i štovana.

Dobro nam došla visoka gospodjo!

Trst.

Odrečena skupština „Edinosti". U subotnjem broju tršćanske „Edinosti" čitamo, da je skupština političkoga družtva „Edinost", koja bijaše urečena za dne 2. o. mj. odročena na neopredieljeno vrieme. Odbor „Edinosti" priobćuje naime na čelu lista liedeću sviest:

„Političko družtvo Edinost" priobćuje, da je opet primorano odročiti za dne 2. novembra urečenu skupštinu. To pako iz razloga, jer se na skupštinu pozvani istarski zastupnici, napose sam predsjednik družtva, nebi mogli odazvati pozivu, kano druge godine, radi nepredvidjenih dogodjaja u istarskom zemaljskom saboru. Obzirom na te dogodjaje, ne može se urediti dana za skupštinu. Odbor.

Zdravstvene viesti.

Kako da se čuvamo od groznice? Poznata je činjenica, da u nekojih krajevih Istre trpi naš narod mnogo od nesretne groznice. To je osobito u močvarnih priedielih na Puljšćini i Poreščini, okolo Rovinja itd. Tu vrst groznice nazvaše učenjaci **malaria**. Još nedavno se je mislilo, da prouzročuju tu bolest smrdljive izparine iz močvara, okuženi zrak ili nezdrava pitna voda itd., ali učenjaci dokazaše u novije doba, da su uzrokom toj groznici neke vrsti komarci.

Zaslužna zadarska „H. K." priobćuje svojim čitateljem — pošto imade i u Dalmaciji dosta te bolesti, poduku pod naslovom: „**Deset opomena zaraznoj groznici na uztuk**", izradjenih po nauci prof Grassia. Te opomene dajemo do znanja i mi našim čitateljem preporučujuć im, da se ih drže svuda, gdje ta nesretna bolest vlada. Evo ih:

1. Ne smetni ni čas s uma, da nisu uzrokom groznicavih mjesta niti smradne izparine iz bara i močvara, niti kužni zrak, niti kaljužna pitna voda, nego same samcate neke zarezne osobite komarice, koje ćeš lahko razpoznati od drugih komarica i komaraca, a izmedju se zaraznu komaricu od svog komarca, po nogama, rožcima i ticalima. Jer noge su u zaraznih komarica i komaraca im tanašne i slabe i malo da ne dvostruko od svega im tiela, a ticala su im skoro kolik rilce; dočim su kod drugih komarica i komaraca, noge mnogo jače i po prilici duge kao što im tielo, a ticala mnogo kraća od rilca. Zaraznoj su pak komarici rožci sa sitnim i riedkim dlačicami, a ticala tanka i po svoj duljini jednolična; naprotiv su joj kod komarca rožci brkati poput peruške, a ticala pri donjem kraju kao odeblja kita.

2. Čim se u proljeće vrieme ustali i zrak otopli, nakon što su u samoj vodi svoju mladost kao ličinke proživile, znaj da se buduće zarazne komarice i komari im, zdrave zdravcate počmu iz svojih kukuljica izvlačiti na površinu sladkih i mirisnih voda u jarugama i barama, medju močvarnim travama, ševaru i pliesni; te se o sumraku i prozorju u četama na daleki put podižu trbuhom za kruhom, a same komarice da se čovječje krvi nahrane, i uz to mnoge, od čeljadi već bolestne zaraznom groznicom, okužene usrkanom nametnicom, da uz vrieme i priliku svojim ubodom i uštrcavanjem na stotine zdravih ljudi potruju.

3. Nakon jurjeve (23. travnja) do oko martinje (11. studenog), od sunca zapada do sunca roda, zapri dobro sve otvore na kući, ili zastri na njoj sva okna, i sam dimnjak, mrežicama od gvozdenih žica, ili od koješta drugog, da se zarezne komarice ne uvlače u nju; ili, sjetiš li se da su ti se zarezne komarice u kuću uvukle, čim mu drago o prvom sutonu dobro uzdimi zatvorene sve prostorije, po tom cigli prozor teke pritvori dok sve izlete van, da ne okuže niti tebe, niti vlastitu nježnu dječicu, koja najviše podliega smrtonosnoj zarazi.

4. Za tihe, tople i vedre noći, nakon sunca zahoda i prije sunca roda izlazi van kuće samo ako si zaogrnutih ruku i lica vas obučen i obuven, nećeš li otrovi zareznih komarica da se izložiš; jer samo za vjetra, kiše ili studeni kao zamrle u zaklonicam miruju, te ih se nemaš bojati.

5. Ne sjedi, ne počivaj i ne spavaj van kuće, ili po polju, bilo danju u hladu, bilo noću, nisi li dobro vas pokriven, od vrha glave do pete, ili pod kojim svestranim zastorom, da te zarazna komarica u golo ne upecne, te otruje nametnicom groznice.

6. Po bielom danu i pod vedrim nebom radi i hodaj bez ikakva straha, jer neće na te zarezna komarica, nisi li kod samih bara ili močvara, kad bi se koja okužena mogla zaletiti, ubosti te i groznicu ti navrnuti.

7. Od kad jeseni prve hladne kiše padnu do nakon Jurjeva danka (23. trav.) neće ti zarezna komarica nikako nauditi, ne ugrije li dobro, a ona ti se jur otrovana u kući nadje i oda sna se ne prene, jer zimu ne prezimi na otvorenu, i od studeni ugine.

8. Ne sustaj kroz cielu godinu tamaniti zarezne komarice po svoj kući, u svakom kutu kuće, u jari i u svakoj obližnjoj toploj zajači, gdje većinom vise o paučini, kao što tamaniš i tjeraš kliještare, šare pauke i drugu pogibeljnu i otrovnu gamad.

9. Nikad ne slabi životnu svoju snagu niti nezdravim, niti suvišnim jelom, niti prekomjernim vinom, niti otrovnicom rakijom, niti nerazložito ugadjajuć drugim svojim strastima, niti se zračnim nepogodam nesmotreno izlagajuć, niti prenapornim radom, a niti lienčarenjem — pa neće ti tako lahko od okužene komarice slučajno navrnuta nametnica groznica liepom zdravlju naškoditi, ili češ joj uz liek i lakše i brže odoljeti.

10. Je li te zarazna komarica svojim kužnim ubodom po nesreći otrovala, pak te studen uhvatila, te žestoka ognjica spopala, i napokon te u znoj bacila — časa ne počasi, da se ne liečiš valjanim, prokušanim i osobitim liekom proti zaraznoj bolesti*), što češ ga moći dobiti po liečničkom propisu da ti se ljuta zarazna groznica u kosti ne uvali, dalčina ti ne skoči, žutilo te i mrtvilo ne obvlada, pa uz druge te težke bolesti do smrti dožene.

*) Dosle se znanstveno vodjenim izkustvom pokazao najuspješnijim liekom za zaštarjelu i druge zaravne groznice: da dječicu nakon rodjenja do svršene dvie godine, žlicina „Esanofelina“; a od 3 godine unapred, čavoljci (pilule) „Esanofej“.

Gospodarske viesti.

Kupine (trnule). Obćenito se drži, da kupine nisu prikladne za kulturu, pa ipak se je pokazalo, da se i ta rastlina oplemeniti i kultivirati dade. Prvi su pokušali Amerikanci u većem obsjegu, da kupinu izrabe za trgovinske svrhe. Stoji nepobitno, da su kultivirane vrsti mnogo veće i ljepše od divljih, pa kad se pomisli, kako se izvrstno vino dade prirediti od kupina, mora se priznati, da je šteta, da se već odavna gospodari ne bave proizvodnjom vina od kupina.

Za kulturu kupina osobito je prikladno vapnenasto, glinasto ili laporasto tlo. Tu one izvrstno uspjevaju. Može li se tlo nasuti grušem, dobro će i to djelovati na porast kupina. Kod sadnje valja paziti, da bude dosta prostora za sadnice. Poslie berbe u kolovozu odstrane se obrani izbojci, a tečajem sliedećega ljeta naprave se novi. Na jedan štap svežе se jedan ili više izbojaka i pusti se, da im vršak dolje visi. Taj onda raste prama dolje i ukorieni se opet u zemlji. Na pregibima pako pojave se postrance mnogi drugi izbojci, noseći silu crna ploda. Vino od kupina proizvodio je od naših običnih kupina već godine 1865. bivši župnik u Šipku Crnković i stekao pohvalu domaćih stručnjaka.

Objava.

Registrana Istarska Vinarska Zadruga, na ograničeno jamčenje, objavlja ovim svoju skupštinu, koja će se držati dne 10. novembra 1903., u 9 ura jutro, u društvenoj pisarni. Razpored: 1. Izvješće, razprava i odluka o dosadanjem poslovanju i obračunih do konca poslednje upravne godine (31. augusta 1903.). 2. Izbor nove uprave, nadzornog odbora i družtvenog suda. 3. Razpored i odluka na eventualne predloge gledè dalnjeg poslovanja.

PULA, 2. novembra 190.

Za upravu: L. Križ, ravnatelj.

Zahvala

veleučenomu gospodinu dr. **Ivanu Letišu,** občinskom liečniku u Pazinu.

Zadesiv našu občinu početkom augusta velika nesreća i to kroz bolest — žestoku „grižu“ — srećom pritekoste nam Vi u pomoć.

Osvjedočeni, da će svi občinari biti naše misli, ako se ovim putem zahvalimo našemu veleučenomu gosp. dr. Letišu na njegovom neutrudivom radu i požrtvovnosti, što je, nemareć za vrieme nit za slabe puteve, naše vrlo razširene občine u svako doba podielio preko 300 bolestnika svoju pomoć i utješljivu rieč.

Žalec što nas je ostavio, želimo mu svaku sreću, čestitajuć našim suzemljakom i istomišljenikom med koje se seli.

Občinsko upravno vieće

PIĆAN, 28. oktobra 1903.

Josip Kurelić, predsjednik.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Preporučamo toplo svim začlanjenim zadrugam, da izvrše pravodobno što im je ovih dana naloženo na temelju zaključka sjednice ove Sveze, držane dne 28. proslog mjeseca, gledè izjave suda u pogledu revizije, pod koju će se dati.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: Uplate u krunama

prati bezimna blagajna domaćitelja:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 3%
preti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2½%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%
u zlatnim napoleonima preti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2½%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u krieposnova kamatna ljestvica dne 22. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlet u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, **štednju** i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Ujudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladna kava« zahtjevati, već se mora uviek izričnо zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ova neka se preuzme samo u ovđje odlomnim izvornim omotima!

Broj 48. Pula, u četvrtak dne 5. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5·—, odn. K 2·50 za pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 30./10. 1903.

IV. sjednica (7).

Obračun poljodjelske zaklade za god. 1902.

Pošto je izvjestitelj agrarnoga odbora pročitao svoj jako kratak izvještaj o obračunu poljodjelske zaklade za godinu 1902. progovorio je zast. **Andrljčić**, kako sliedi:

Visoki sabore! Skoro četiri petine čitavog pučanstva Istre bavi se poljodjelstvom, a to je ogromna većina pučanstva hrvatske i slovenske narodnosti. To pučanstvo živi veoma slabo. Obazremo li se na ceste, te su nekolne, putevi i staze neprohodne, ako bacimo okom na kuće toga pučanstva, vidimo malalne, zadimljene kolibice, u kojima pučanstvo pokrajine troši svoje zdravlje, jer nema zraka, osim kad radi u polju. Staje tog puka su bez svjetla i zraka tako, da živinogojstvo propada. Polja su ili od vodederina izprana ili su, jer negnojena, iztrošena, a ne mogu se gnojiti, jer gdje nema živinogojstva, nema ni gnoja. Gospodarske sprave iste, kakve su i predji naši rabili. Gospodarski izučenih ljudi ima tako malo, da bi se mogli prstima jedne ruke prebrojiti. Uz to ga biju još i nerodice, a ako mu i što urodi, ne može to poslati na tržište, jer nemo obćila. Mnogo je svemu tomu zlu krivo neznanstvo pučanstva. O gospodarstvu se u pučkim školama ne uči gotovo ništa, jer ima učitelja, koji nemaju niti najmanjeg početnog znanja o gospodarstvu tako, da dječak, ostavljen sam sebi, čim ostavi pučku školu, radi kako su radili i stari. U čitavoj pokrajini nema ratarske ili poljodjeljske škole, a to valjda za to, jer bi naukovni jezik u tim školama imao biti hrvatski. — S ovakovih uzroka ostavlja se pučanstvo u neznanju. Imamo naše kulturno vieće, ali tu se radi samo proti hrvatskoj i slovenskoj narodnosti. Vidi se to najbolje iz podneska predsjednika kotarskih gospodarskih zadruga, koji podnesak je predsjednik kulturnoga vieća u sjednici od 14. veljače 1901. tako popratio, te je time jasno pokazao, da je čovjek, koji se ni malo ne brine za dobro pučanstva i da bude prema svima pravedan, nego da mu je više stalo do strančarstva i da mu je draži talijanski značaj kulturnoga vieća, nego napredak pučanstva.

Visoko ministarstvo poljodjeljstva upravilo je god. 1898. na zemaljsko kulturno vieće odpis, da imadu tajnikom i pisarom biti imenovani ljudi, koji poznadu hrvatski ili slovenski jezik. — Ali toli naš zemaljski odbor, koli i upraviteljstvo kulturnog zemaljskog vieća, znali su tako zavesti visoko ministarstvo, te je ovo privolilo na konac, da samo pisar mora poznavati nešto hrvatskog ili slovenskog jezika. To je bilo učinjeno u svrhu, da tajnik kulturnog vieća bude puko oruđje vaše politike. Kad bi mogli ovdje biti gg. tajnici zemaljskog kulturnog vieća Hugues i Blasig, oni bi znali reći razlog, zašto su se odrekli tajničtva kulturnog vieća. Ono je stalo B l a s i g a nekoliko vremena, da poučava u vinogradarstvu, ali taj, ne poznavajući ni hrvatski ni, slovenski jezik, mogao je zajazili samo u takova mjesta, gdje se hrvatski ili slovenski ne govori. Ipak je kušao ići i u hrvatska mjesta, ali tamo se morao služiti tumačem. Koliko pak vriedi takova poduka preko tumača, to možemo i sami shvatiti. Za to je tim zazornija opazka zemaljskog kulturnog vieća, kad je prigovorio učitelju jednom, koji je nekoliko dana kasnije pošao, da pučkim jezikom tumači počela gospodarske nauke. — Naše zemaljsko kulturno vieće tako je zaostalo sa poslom, da već u ovoj godini nije držalo nego jednu sjednicu. Dapače nije se niti ustrojilo, novo upraviteljstvo a niti je do danas imenova'o tajnika zemaljskog kulturnog vieća.

Ovdje nam sab. odbor predlaže, da naprosto potvrdimo obračun, kojega zemaljski odbor predlaže, vrhu poslovanja zamaljskog kulturnog vieća za g. 1902.

Samom obračunu imam ipak nešto prigovoriti. Kod priloga A priloženog obračunu, opažam, da je potrošeno 488 K 87 f. više nego je u proračunu. Za same putne troškove članova uprave bilo je potrošeno 1456 K 69 f. Ova putovanja biti će valjda slična onomu, kad je na račun zemalj. kulturnog vieća učinio predsjednik istog izlet do Rima, a za taj put se sam pomudio, da ća ga učiniti, dakako na račun kulturnog vieća.

Kod priloga B. opažam, da je pripomoć od države na više mjesta prištedjena. Tako nije za većnjake i sjemenje, pod točkom 4., niti novčića potrošeno, premda predvidjenih 112 K 16 fil., pod točkom 2, isto tako nije potrošeno ništa prema proračunanom izdatku od 274·32 K za pčelarstvo, pod 7. točkom, od 400 K predvidjenih prištedjeno je 300 K, pod točkom 9., umjetni gnoj, koga bi se imalo darovati siromašnom pučanstvu, od predvidjenih 1352 K nije upravo ništa potrošeno, a siromašno pučanstvo ostalo je na onom, na čem je i prije bilo.

Isto tako nije ni pod točkom 13. ništa potrošeno od predvidjenih 500 K. — Gdje se ipak nije štedilo? Nije se štedilo kod upravnih troškova, 600 K potrošeno je kao nagrada za činovnike kulturnog vieća, jer su sastavili statistične podatke o poljodjeljskim proizvodima za g. 1902. Upozorujem kod te točke na to, da je kulturno vieće poslalo občinama samo talijanske tiskanice u svrhu te statistike. Znam za izvjestno, da su neke občine zatražile putem političkih oblasti, da im se dostave hrvatske tiskanice, a jer im se takove nisu dostavile, nisu sastavile podatke, te su ti, tako sjajno nagradjeni statistički podatci ostali pak krnji. Da se kulturno vieće upravo ništa ne brine za napredak i dobrobit siromašnog poljodjelca u pokrajini, vidi se iz priloga D obračuna. Od 14.400 K proračuna, potrošeno je samo 5078·79 K dakle se prištedilo 9321·21 K.

A radilo se o tom, da upravo vanjskim načinom pokaže kulturno vieće, kako je zauzelo za boljak pučanstva. Radilo se o tom, da se podadu puku ljudi, koji će učiti o cieplienju američke loze, radilo se o izvozu istarskih vina i o pozivanju uzornih livada.

Nego još jedno da opazim. Zemaljsko kulturno vieće, dalo se godine 1902. u lahkoumni podhvat. Ustanovilo je odbor za skupne naručbe koji će cienе tim naručbama uvrštivati u tjednik „Istria" koji izlazi u Poreču. Na temelju tih cienika trgovac Dorčić iz Baške naručio je od kulturnog vieća 25 kvintala sumpora i 8 kvintala modre galice uz stalno naznačenu cienu.

Za sumpor bilo je izrično rečeno, da će biti uvezen bez ikakve naplate navla u pomorske luke. Kad je pak taj trgovac primio naručeni sumpor, vidio je, da mu je poslan pouzećem tako, da, ako ga je htio dobiti, morao je platiti naval na koji nije bio dužan. Kad se za isplatu toga novca obratio na zemaljsko kulturno vieće, nije ono htjelo to platiti. On je onda vieće tužio kod suda u Poreču za izplatu svote od 24·85 K. Na tu tužbu primio je zaključak kotarskog suda od 15. srpnja 1902., da se zemaljsko kulturno vieće osuđuje na izplatu svote od 24·85 K i na trošak od 20·62 K, tako, da je samo po svojoj lahkoumnosti štetovalo zemaljsko kulturno vieće svotu od 55·47 K.

Želio bi znati, pod kojom stavkom u razhodu obračuna od g. 1902. dolazi ovaj potrošak.

Gospodo moja! Dok god se bude narod, koji se bavi ratarstvom i poljodjeljstvom, imao oslanjati na rad kulturnog vieća za Istru, ono će uvjek slabo stajati. Za poboljšanje stanja poljodjelaca i ratara u pokrajini, treba prije svega, da se ustroji ratarska škola za Hrvate i Slovence. Treba nadalje, da se za nje odieli uprava zemaljskog kulturnog vieća, te da svaki kotar dobi svojega poljodjelskog učitelja i da vlada putem kojega stručnjaka dade pregledati odnošaje i stanje poljodjelaca u pokrajini i da onda prema tomu upravi svoje korake na to, da se naš poljodjelac pridigne i unapredi u blagostanju. Zemaljsko kulturno vieće tako je pristrano prema Hrvatima i Slovencima u pokrajini, da se nije žacalo na molbu Ivana Mahulje na otvorenoj dopisnici odgovoriti, da se ona neće ni malo zauzimati za seljačtvo na otocima. Pa ako nam i kadkad vlada dobaci ipak koju mrvicu, na to se predsjednik kulturnog vieća srdi, jer bi hotio, da vlada sav novac uruči njemu, kako bi po svojoj miloj volji mogao s njime razpolagati.

Predlažem, da se preko predloga odbora poljodjelskog, koji predlaže, da odobrimo obračun za g. 1902. zemaljskog kulturnog vieća, vrati odboru u svrhu, da nam izjavi, dali je onaj potrošak od 55·47 K zbilja uplaćen od blagajne kulturnog vieća — potrošak, koji bi po pravici morala platiti uprava sama, jer se po svojoj volji i lahkoumnosti upustila u te naručbe.

I pošto nam nije obrazloženje odbora bilo priobćeno, predlažem, da se ova točka s dnevnoga reda skine i izvješće povrati odboru te da se o tom svemu glasuje poimence.

(Opetuje isto talijanski.)

Za pomoć u biedi.

Saborski tajnik dr. Ventrella pročita u prevodu prešni predlog zast. Mandića i drug. za podporu u biedi.

P r e d s j e d n i k opaža, da je prešnost mučke već primljena, te da je sada taj predlog u razpravi kao redoviti predlog.

Poziva zast. Mandića, da li će govoriti. Zast. **Mandlć** progovori kako sliedi:

Visoki sabore! Kad bi ovdje vladali normalni odnošaji u ovom visokom saboru, bilo bi suvišno svako dokazivanje potrebe prešnosti našega predloga. Ali pošto ti odnošaji ne stoje, to ću ja nastojati, da u kratkim navodima podkriepim temeljitost prešnosti predstojećeg predloga.

Kroz stoljeća, gospodo moja, stenjala je naša pokrajina pod vladom susjednih nam Mletićа, koji su nastojali, da izsišu najbolje sokove ove naše tužne pokrajine, kao što je to danas naveo moj drug Spinčić. Ogoljene su naše brdine, ogoljene su naše ravnice, a od naših krasnih šuma nije ostalo ništa, tako, da je nakon njihovog odlazka, pošto su morali poznatim ugovorom prepustiti ovu pokrajinu Austriji, ostala ova zemlja siromašna i opustošena.

S našim krasnim hrastovima ogradili su i utvrdjivali svoje ponosne palače, koje danas zub vremena krši, a možda da je i pravica božja posegla u to, te prouzročila, da ono, što je oteto siromašnom našem narodu, nema vječne trajnosti.

Po odlazku Mletićа i pošto je Austrija preuzela u svoje ruke upravu čitave ove pokrajine, postupala je i postupa s njom maćuhinski kao i njezina predšastnica (Kompare: Tako je!) Njezinoj predšastnici ipak moramo, ma da je muzla narod, ma da je otimala najbolje narodne sinove, da služe na galijama, ma da je pustošila gore i šume, — upisati u priznanje, da nije dirala u narodnu svetinju, u narodni jezik. Na čast njoj moram kazati, da nam nije kroz stoljeća toliko naroda otudjila, koliko ga se otudjilo pod sadanjom austrijskom upravom. Mletci se doduše nisu prinuli za prosvjetu narodnu, oni su pustili narod da živi kako zna i može, ali su mu pustili, da govori svojim jezikom, koli u uredima i školama, toli napose u crkvi. Austrija pak, kad je preuzela upravu naše pokrajine, nije se pobrinula, da tužno stanje naroda poboljša, da ga materijalno i moralno pridigne, već ona nastavlja u materijalnom pogledu vladu svoje predšastnice. Austrija, mjesto da je u ovu pokrajinu bacila kakove investicije, mjesto da je nastojala podignuti zapušteno pučanstvo, unaprediti zahemareno poljodjelstvo i stočarstvo, mjesto da je nastojala dati narodu poduke u školama, — mjesto svega toga, zapustila ga je sasvim. Odatle dakako morala je nastati još veća nevolja i bieda nego li je bila onda, kad je Austrija preuzela ovu pokrajinu.

Bieda i nevolja je u našoj pokrajini na dnevnome redu. Osim što je narod neuk, osim što je zapušten i ostavljen sam sebi, što nema nauke ni poduke od onih, koji su zvani, da ga pouče i rukovode, — nastoji se, da ga se još više osiromaši.

U tom pogledu idu složno koli pokrajinska autonomna vlada, toli i c. k. vlada.

Ondje, gdje ne može jedna da skoči narodu na ledja, pomogne druga, te tako obje zajedno tište i tlače naš biedni narod u Istri. Okolo godina sedamdesetih prošloga vieka bile su nastale malo bolje vinorodne godine, i narod se bio dao na sadjenje trsja. Već se činilo, da će se okrpati i riešiti dugova, što ih je učinio u našim gradićima kod trgovaca; činilo se, da će se osoviti na vlastite noge i riešiti se duševnog i tjelesnog robstva. Vinorodne godine trajale su desetak godina i pokazale su materijalni boljak u narodu, koji je počeo i ljepšati svoje stanove i graditi si škole i podizati svoje blagostanje. Ali oko osamdesetih godina pojavi se nesretni ušenac i to najprije u piranskom kotaru, u mjestu Sicciole.

Kako je bilo već iztaknuto u ovom saboru, u drugom gradu, skočila je pri tom oblast na noge, da pripomogne narodu, komu je zaprietila velika pogibelj od trsnog ušenca, i već prvih godina potrošeno je tamo u piranskom sudbenom kotaru preko 30.000 for. u tu svrhu, da se narodu pomogne sadjenjem amerikanske loze. U tom se mora priznati zasluga oblasti, koje su sve moguće učinile, da se narodu pomogne. Iz piranskog kotara proširila se ta nesreća na koparski, i to oko grada Izole i Kopra. I tu je zemaljski odbor učinio više možda nego je bio dužan, učinio je sve moguće, da se narodu u pogledu obnove vinograda sadjenjem amerikanske loze pripomogne. Kad bi bio zemaljski odbor postupao tako širom ostale Istre, kao tamo, nebi danas kukali naši seljaci, osobito na kvarnerskim otocima, gdje se nije učinilo ništa, a kamo se nesretni ušenac najprije preselio. Da nije tamo biskup krčki sam zasukao rukave i nametnuo si silan teret, da obnovi svoje vinograde, stalno bi se moglo kazati, da za obnovu vinograda na otocima nije upravo ništa učinjeno. Nakon pojavljenja trsnog ušenca na kvarnerskim otocima, vidjeli smo ga širiti se po ostalim kotarima. Došao je na Poreč, Pazin, pa i u Liburniju, kojoj prieti ista nevolja, koja je bila zadesila već prije ostale kotare. Kad bi zemaljski odbor uložio istu brigu i isti trošak, kao u sudbenom kotaru piranskom i koparskom, danas bi bila bar polovina vinograda, zaraženih trsnim ušencem, opet obnovljena. Već prije desetak godina rečeno je bilo u visokom saboru, da naša pokrajina štetuje barem 500.000 for. na tom, što je manje priredjeno vina, a poslie tih deset godina zaokupila je zaraza još više dielova naše pokrajine, te možemo bez pretjerivanja reći, da štetuje i milijun forinti, što je manje vina nego prije.

Ali druga zapreka stavljena je od strane države onima vinogradarima, koji su bili toliko sretni, te su ipak, uzprkos trsnog ušenca, te uzprkos nevolje, koja ih je snašla zbog uništenja vinograda, toliko još pridjelali toga dara božjega, — zapreka, da ga nisu mogli izvadjati i unovčiti. Poznata vinska klauzula nanaša našoj pokrajini, kao i svim ostalim velike štete, jer je njom otvoren talijanskom vinu uz jeftinu carinu, slobodan uvoz, te se tako i ono malo vina, što pokrajina proizvadja, nije moglo radi nje unovčiti. Vinogradari nisu od vina ni toliko utržili, koliko su ih stojali troškovi oko obradjivanja. S jedne strane bila je narod nesreća od trsnog ušenca, s druge pak strane bila ga je država, koja je sklopila takav trgovački ugovor, koji nije narodu dopuštao, nego onemogućio, da svoje težkom mukom proizvedene prirode, unovči.

U tom ugovoru takodjer je i drugo veliko pitanje, osobito za naše stanovništvo na obali i na otocima, a to je ribarstvo. Istim ugovorom dana je talijanskim ribarom tolika moć, te su se ovdje kod nas čutili više domaćima, nego naši vlastiti ribari, radi česa je upravo došlo izmedju domaćih i talijanskih ribara i do sukoba.

Da se pako narod još ne pridigne, da se još bolje obtereti, da se može s njime lakše gospodariti i vladati, oprtili ste mu vi, gospodo od većine, nesretne školske takse, pod kojima narod izdiše i koje su mu najmrzkije od svega, što se u novije doba stvorilo u ovom saboru (dr. Laginja: Abcug školske takse). Oblasti mu prte školske takse, da mu omraze s jedne strane školu, a s druge strane, da ga posve osiromaše.

God. 1898. bili smo glede siromaštva i nevolje u našoj pokrajini u istim okolnostima, ako ne boljima, nego smo danas. One godine postavljen je s ove strane visoke kuće predlog, jednak današnjemu, da se doskoči podporom koli od strane pokrajine, toli od strane države narodu, koji se nalazi u biedi i nevolji.

Pošto smo morali proti svakom parlamentarnom običaju, proti svim zakonima, predlog izručiti prije predsjedničtvu, nego je imala biti razpravljana prešnost njegova, doznali su članovi saborske većine za naš predlog i bivši član (Doblanović?) stavio je jednaki predlog. U 9. sjednici saborskoj u godini 1898., ako se ne varam, prihvaćeni su bili predlozi, onaj većine i onaj manjine, te je financijalni odbor stavio konačni predlog, da se iz zemaljskih sredstava dopita narodu, koji strada, podpora od 40.000 for. Nadalje predlagao je isti odbor, da se u obzir uzmu osobito oni djelovi pokrajine, koji su najviše zbog elementarnih nezgoda, zbog pomanjkanja ljetine stradali. Predlagao je nadalje, da se pusti poznati način podjeljivanja, i da se brevi manu podieli, gdje je najveća potreba. Konačno je odbor taj predlagao, da se taj novac upotriebi za javna obće koristna i potrebna diela tako, da se spoji potrebito sa sladkim, da se narodu s jedne strane pomogne, a s druge, da se stvore javna potrebna djela.

Kao što one godine, nalazi se naš narod i sada, osobito u nekim krajevima u velikoj bijedi i nevolji.

Negdje bila je ove godine tuča, negdje suša, negdje povodnja, osobito u srednjem djelu Istre. Gornji dio kotara voloskog i jedan dio kotara koparskog nastradali su ljetos zbog ranih kiša u mjesecu svibnju, kad se rodilo grozdje tako, da je negdje ½ a negdje ⅔ prirada vinskog uništeno bilo. U gornjem djelu kotara voloskog, osobito u sudbenom kotaru podgradskom, gdje nema vina ali bi mogao biti veći proizvod voća, tamo je ove godine i prijašnjih godina pobio led i polamao stabaljca voćna, od kojih onaj narod ne će imati kroz više godine nikakve koristi. U koparskom kotaru, osobito u nekim občinama, potukla je tuča tako reći sav prihod vinski, tako da ne samo za ovu godinu, nego i za buduće ne će imati narod nikakve koristi od trsja, koje je još ostalo od filoksere poštedjeno. Osim tuče oštetila je osobito ljetos razne predjele Istre suša, koja je bila neobično dugo potrajala i nanijela veliku štetu. Narod strada, kako je ovih dana rečeno, radi toga, što ne ima vode niti za piti, niti za životinje, a prirod zemaljski uništuje suša već u zametku.

To su, gospoda moja, dosta težki razlozi koji bi morali svakog člana ovog sabora uvjeriti opravdanosti našega predloga, te ne bi smjela biti, člana, koji za nj ne bi glasovao, da se naime dade iz zemaljskih sredstava narodu pripomoć, da ga ne stigne u predstojećoj zimi još veća nesreća.

Ja ću, pošto su bili konačni predlozi pročitani samo talijanski, se usloboditi pročitati ih i u hrvatskom jeziku. (Čita hrvatski konačne predloge.)

Ja se, visoki sabore, nadam, da će naš predlog biti prihvaćen, da se tako doskoči biedi našega naroda.

Izza zast. Mandića progovori k istomu predmetu zast. dr. **Belli** i reče: Gdje se radi o biedi tu nesmije biti čovjeka, koji nebi glasovao zato da njoj se doskoči. Pak tako će on i njegovi drugovi za predlog zast. Mandića glasovati. U njem predlaže se, da i zemaljski odbor priskoči na pomoć te da ima o tom i sabor govoriti, pa zato predlaže da predlog predje na izpitanje financijalnom odboru. Predlog Mandićev i dr. sa dodatkom dra. Belli prima se jednoglasno. (Sveobća radost.)

Sam dotični predlog zastup. Mandića, Kozulića i dr. glasi u izvorniku ovako:

Prešni predlog zast. Mandića. Kozulića i drugova za podporu u biedi.

Istra se broji medju najsiromašnije pokrajine u monarhiji Habsburga.

U jako žalostnom gospodarstvenom stanju su u obće poljodjelci, a posebice oni na ladanju ili u selih. Kod njih može se reći, da je bieda, veća ili manja, trajna.

Tomu pučanstvu ne samo da se ne pomaže, kako da se njegovo stanje poboljša, nego mu se nalaže sve to veće davke, tako da jih već ne može smagati, i da se najbolje radne sile moraju seliti u druge strane svieta, i za to da uzmognu plaćati davke, i za to da uzmognu prehraniti sebe i svoje.

K tomu dolaze elementarne nezgode skoro redovito svake godine, tako da neima ni ona priroda, što bi ga inače moglo biti.

U mnogih krajevih hara trsni ušenac tako, da se hoće više godina prije nego li se trsovi obnove; u drugih opet, bile su zadnjih godina takve poledice, da su oštetile voćke na više godina, pak da neimaju od voća, koje tamo zamienjuje lozu, nikakva priboda. Prvo valja imenito za kvarnerske otoke, drugo za Podgradski sudbeni kotar.

Elementarnih nezgoda bilo je i ljetos. U sjevernih stranah pokrajine, naročito u gornjem dielu sudbenoga kotara Volosko i u gornjem dielu kotara Koparskoga, kao i po svem sudbenom kotaru Podgrad, uništile su ili jako oštetile studene kiše maja, već u zametku vinski i voćni zarod. Tuda, kao i više manje drugud, štetila je mnogo i ljetna suša, a u nekih krajevih, kako n. pr. u občini Marezige i u selih Kluni i Salež, mjestna občina Oprtlje, potukla je tuča i ono priroda, što ga je ostalo drugim elementarnim nezgodam.

Obzirom na rečeno, postavljaju podpisani sliedeći predlog:

Visoki sabor nek izvoli odlučiti:

Poziva se c. k. vlada da siromašnomu pučanstvu Istre, naročito seoskomu, onom koji je tako rekuć trajno u biedi, onomu koji je elementarnimi nezgodami oštećeno za više godina, onomu, koje je ljetos oštećeno, priskoči u pomoć, obilatimi podporami iz državnih sredstava, i to poglavito za izvršenje obće koristnih javnih radnja;

2. Poziva se slavni zemaljski odbor da poziv pod 1.) preporučno dojavi c. k. vladi, i sam dade primjerenih podpora.

3. Ovaj predlog nek se razpravi po ustanovih § 37. saborskoga poslovnika.

Pula, 22. oktobra 1903.

Mandić, Kozulić, dr. Laginja, dr. Trinajstić, Spinčić, Kompare, dr. Stanger, dr. D. Trinajstić, Andrijčić.

Molbe za podporu.

Na predlog financijalne komisije bilo je vrhu odnosnih molba glasovi većine odlučeno kako sliedi:

1. Fauštini De Franceschi pok. Karla (onoga koji je pisao povjest Istre) milostni prinos od 400 K. za tri godine;

2. Molbu Antona Battistin iz Labina za sina Prospera, pitomca zavoda umjetnosti u Mletcih i molbu od Oktavija Coppe iz Labina, pitomca glazbenoga zavoda u Trstu, izručaju se zemaljskomu odboru da ih možda uzme u obzir.

3. Sestram Jeleni i Emiliji Sussa pok. Ivana (bivšega računarskoga direktora) daje se milostni prinos od godišnjih 420 K. za svaku, i to za tri godine počev sa 1. martom 1903.

4. Preko molbe Tereze Privitellio, kćeri bivšega zemaljskoga računarskoga oficijala, da njoj se poveća milostni prinos od 100 K godišnjih, prelazi se na dnevni red.

5. Molbu središnjeg austrijskog odbora za obranu poljodjelskih i šumskih probitaka, prigodom sklapanja trgovačkih ugovora izručа se zemaljskomu odboru, da ih možda uzme u obzir.

Kod tih molba govorili su poniekle i postavljali predlog, da se ih smetne s dnevnoga reda, i dade razpraviti po odboru, u kojem bi bila zastupana tako jer saborska manjina, zastupnici manjine; i to kod 1. Andrijčić; kod 2. Kozulić; kod 3. Stanger; kod 4. Kompare; kod 5. Mandić. Na predlog istih kod svih tih točaka glasovalo se je posmenice.

Nješto dulje govorio kod molbe ad 4.) zastupnik **Kompare**. Evo što je rekao:

Visoki sabore! svima nama u tom saboru je poznato, da se molbe svake godine množe i da ima svake godine više molitelja, koji se obraćaju na visoku kuću, da ih se podupire.

Takova gospodja ili gospodjica, ne znam šta je, jer nemamo sreće, da bi mogli vidjeti u akte, Terezija Privitellio, dolazi već 4 put s takovom molbom za podporu. Kako kaže izvješće financijalnog odbora, molila je 1894, 1897, i 1902. i onda joj je svake godine dozvoljeno 100 K. Sad moli, da joj se ta milostinja poveća. Ne znam, kakovih zasluga ima ta gospodja ili gospodjica za našu pokrajinu, a ipak ona uživa milostinju već 10 godina. Koliko je takovih, koji možda trebaju većma podpore i koji žive u slabijim okolnostima, a koji nisu molili, a da bi imali prilike, i da bi znali, da će podporu i dobiti, za stalno bi molili. Opažam i drugo; u velikom broju molba, da nema sa slovenske i hrvatske strane skoro nikada molba.

Premda kršćanska ljubav govori, da treba podupirati siromahe, prva je pravednost, a onda tek milosrdje. Primum justitia, dein charitas.

Pravednost zahtjeva, da se u pokrajini Istri najprije izvrši sve, što je dužnost a onda, ako što preostane, može se kao milostinja podijeliti. Dužnost je zemaljske uprave još neizpunjena na svim poljima. U tom pogledu dobro su i vjerno ocrtali siromaštvo na svim poljima moji poštovani drugovi Andrijčić i Mandić. Dužnost je uprave, da podupire na ekonomskom polju tužne siromašne seljake, koji tako zlo stoje, da se moraju seliti iz domovine; — na školskom polju dužnost joj je, da se brine za duševnu hranu one naše djece, koja ne mogu polaziti škole. Tih dužnosti ima toliko, da ih se ne može nabrojiti, a koje su od zemaljske uprave zanemarene.

Milosrdja treba, ali ga treba urediti prema sredstvima. Ako i malo milostinje damo, možemo reći, da imamo toliko dužnosti, da nam za milostinju malo ostaje.

Milostinju treba dieliti, ali po potrebama. Ta gospodja već 4. put moli. Premda su iste okolnosti, premda se njezino stanje ništa nije pogoršalo, premda uživa stalnu podporu od 100 K, ipak moli povišenje. Moram reći, koliko ima ljudi i siromašnijih i puno potrebnijih podpore, jer smo u Istri toliko napredovali, da u nijednom gradu nemamo sirotišta! Ako se ta gospodja ili gospodjica poziva na zasluge svog otca, to je možda istina. Ali to su zasluge otca a nipošto njezine. Ako je njezin otac bio zemaljski činovnik, imao je prilike, da se upiše u »Österreichisches Beamtenverein« ili koje drugo osiguravajuće društvo, pa bi imali njegovi kasnije od česa živjeti.

Neki siromasi imadu zao običaj, da vrlo često dolaze moliti, pokazuju se, reći bi svaki dan na vratima. Tako i ova moliteljica.

Dakle s razloga, što u zemaljskom proračunu nije još ova rubrika utanačena, s razloga, što treba imati obzir i na nove molitelje, koji još nikada nisu ni kucali na ova vrata, — slažem se sa izvjestiteljem, da se preko ove točke predje na dnevni red. (Opetuje isto talijanski.)

Obračun mirovinske zaklade zemaljskih činovnika za god. 1902.

Taj obračun bio je prihvaćen po saborskoj većini, kako ga je predložio financijalni saborski odbor. Njegov sadržaj razvidan je iz rieči, što ih je tom prilikom rekao **zast. Spinčić:**

Visoki sabore! Konstatiram s velikom radošću, da je slavna većina počela vršiti jedan dio saborskog pravilnika, da je počela priobćivati nam izvještaje ili rezolucije prije nego se stave na dnevni red. Ali vidi se, da su ti izvještaji tako kratki, da ih, mislim, u nijednom saboru takove naći ne možemo.

Takav je i ovaj izvještaj, koji ne sastoji niti iz 6 cielih redaka tako, da nema nit što o tom izvještaju reći. Radi toga ću ja nešto reći o samom predlogu, u kojem poziva financijalni odbor, da odobrimo obračun mirovinske zaklade pokrajinskih činovnika za g. 1902., zaklade, koja sastoji u dohodku iz kruna 34.884·77 u novcu i iz nominalnih kruna 55.200 u predmetih, a u razhodu iz K 34.844·77 i iz nominalnih K 2.200 u predmetih, dakle sa konačnim prebitkom u predmetih nam K 53.000 predstavljajućih vriednost burze od K 75.255·50. — Gospodo! U koliko te brojke predstavljaju novac, koji sami činovnici ulažu, da budu mogli, kad budu stariji, uživati neku mirovinu, u toliko ne možemo imati nikakva prigovora, jer plate li oni za tu zakladu, imadu i pravo uložen novac dobiti natrag. Ali, gospodo, ima u izvještaju zemaljskog odbora jedna točka, koja nam daje pravo o tom govoriti. Ta točka kaže u dohodku, da je zemaljski odbor, koji je pozvan, da suplira ili nadomjesti manjak, uložio u tu zakladu mirovinsku K 22.630 : — ¡To nam daje pravo, da i mi takodjer kod te zaklade koju rečemo, osobito obzirom na vlastitost činovnika, na to, kako obavljaju svoje dužnosti i da li su nepristrani.

Moram ovdje reći, da je jako malo zemaljskih činovnika, koji bi bili sposobni, da vrše svoje dužnosti jednako prema jednoj i drugoj narodnosti. Nisu sposobni, jer niti mogu govoriti s pojedinim porezovnicima, kad ovi zemaljskom odboru dodju, da se obavjeste o jednoj ili drugoj stvari, — a niti imaju volje, da budu pravedni. Poznat mi je jedan činovnik, rodjen od slovenskih roditelja, u koparskom ili voloskom kotaru, koji u obće neće da pozna hrvatski ili slovenski jezik. Kad je jednom došao u slovensku občinu i bio u občinskom uredu, nije hotio da zna slovenski. On je ne samo zatajio svoj rod, prezreo svoj jezik, nego je prezreo i porezovnike, od kojih prima svoju plaću. Taj isti čovjek, imenom Cucovich, kad je bio vani negdje, pokazao je, da zna takodjer i slovenski, kako rekoh, rodjen Slovenac, koji zna slovenski i koga plaćaju porezovnici takodjer hrvatski i slovenski, taj čovjek ne će s narodom govoriti slovenskim jezikom (Kompare: Sram ga bilo!) Takovi činovnici, koji mogu zatajiti svoj rod i svoj jezik, ne mogu savjestno vršiti svoje dužnosti, niti u drugom obziru, pak mislim, da se takovih činovnika ne bi smjelo trpjeti. niti im davati prinose iz zemaljskih zaklada.

Ne ću duljiti u tom obziru nego stavljam predlog, da se ovaj predmet odroči, skine s dnevnoga reda na temelju § 32. al. 2. našeg saborskog pravilnika, i predlažem, neka se glasuje na temelju § 48. o mojem predlogu poimence.

(Prelazi se preko toga dalje na dnevni red).

Formalni predlog, da se i obzirom na taj predmet postupa, kao što kod prvanjih predmeta, prezreo je predsjednik posvema s jedinog razloga, što je bio postavljen samo hrvatskim jezikom.

Proračun mirovinske zaklade zemaljskih činovnika za g. 1903.

Na predlog saborskoga financijalnoga odbora prihvatila je saborska većina sliedeći predlog:

„Odobrava se proračun, za g. 1903. mirovinske zaklade zemaljskih činovnika sa troškom K 25532, i sa jednakim pokrićem, sastojećim iz vlastitih prihoda u iznosu K 4452, i sa prinosom zemaljske zaklade od K 21080.

Kod toga predmeta govorio je kratko talijanskim jezikom zast. dr. Stanger, ponovio djelomice ono, što je prije reko o činovnicih zast. Spinčić, i naglasio naročito, da on ne objedjuje u obće činovnike, nego da sve zlo, što u tom obziru nastaje, ima se pripisati načinu, kako se zemaljske činovnike imenuje. Kod imenovanja naime ne uzimlje se obzir na to, da činovnici znadu takodjer hrvatski ili slovenski jezik, pa da je tako većina njih, koji neznadu obćiti sa velikim brojem porezovnika Istre.

Predsjednik dr. Campitelli opaža na to, da se zemaljski odbor drži strogo pravilnika (?!), i da još nije nitko u Poreč dosao a da nebi obavio svoga posla.

Obračun istarskoga vjeresijskoga zemljištnoga zavoda za god. 1902.

Usljed izvještaja financijalnoga odbora po dr. Sbisà prihvatila je većina ovaj predlog:

„1. Prima se na znanje izvještaj ravnateljstva vjeresijskog zemljištnoga zavoda Markgrofonije Istrije o njegovom djelovanju u god. 1902;

2. odobrava se obračun istoga zavoda za god. 1902., koji se zaključuje u računu gubitka i dobitka obće zaklade sa aktivom od 10,089.550·36 K, i sa jednakim pasivom, a u računu bilance pričuvne zaklade sa aktivom od 640.880·20 K, koji predstavlja stanje iste zaklade."

Kod toga predmeta progovori zast. dr. Laginja hrvatskim jezikom kako sliedi:

Visoki sabore! Ovako znameniti obračun, kao što je obračun naše zemaljske banke u Poreču, nijedna saborska stranka, a osobito ne opozicionalna manjina, ne može pustiti preći bez nekih svojih opazaka, koje drži nauždnima učiniti baš zato, jer je ova banka od velike znamenitosti za cielu pokrajinu i jer je bila najplemenitija namjera u osnovatelja.

U računarski dio ovoga izvještaja ne mogu se upustiti, jer nemamo žalibože nikakve prilike, da pojedine stavke možemo, kako bi se reklo kontrolirati: 2 i 2 su 4, to je i u talijanskom i njemačkom i u kinezkom jeziku — ali kako su ta dva sastavljena, a kako su sastavljena druga 2, to nam nije poznato, jer nemamo nikakvog utjecanja u poslovanje toga zavoda. Moramo dakle prigovoriti postupku većine u tom pogledu, što do sada nikada nije našla za potrebno i koristno, da u upravni odbor naše hipotekarne banke imenuje 1 ili 2 od ljudi našeg posebnog pouzdanja. Mi smo predlagali po dvie osobe, koje stoje iznad svake sumnje u pogledu svog osobnog poštenja, solventnosti i družtvenog položaja. Dosta je spomenuti ime dr. Šurana ili ime jednog Viktora Tomičića, ljudi, koji su vrlo dobro poznati u kraju, u kojem žive, — za dokaz, kako većina visokog sabore kod izbora t. zv. upravnog „konsilija" uvjek pristrano postupa, jer ne daje manjini, da u nekom razmjeru učestvuje kod poslovanja zavoda.

Neću time reći, da je svaki zajam, koji je zavod dao, svaka obligacija, koju je zavod izdao, da je to na štetu pokrajine. Što je dobro, priznajemo, a onomu, što se ne čini dobro, stavljamo prigovore.

Naši prigovori u pogledu vodjenja zavoda jesu sliedeći. Ponajprije prigovaramo, jer bi u upravnom odboru morala biti zastupana po svojim pouzdanicima takodjer saborska manjina, što do sada nije.

Drugi prigovor je u tom, da bi zavod morao priznati prava, ustanovljena temeljnim državnim zokonima, prava na ono, što je svakom čovjeku usadjeno u srce, naime prava na porabu jezika. S druge strane žalibože moram priznati, i više puta sam i sâm prisiljan, kad radim za budi koga, u ime kojega klienta, služiti se jedino onim jezikom, kojim jedinim ovaj zavod posluje. Naše je pravo i naš zahtjev, da bi ovaj zavod počeo takodjer priznavati jednako pravo našem jeziku i da bi svoje izvještaje davao u štampu i objavljao takodjer u hrvatskom, dotično u slovenskom jeziku. Tako bi šira publika doznala, o čem se radi i odalečilo bi se mnogo onog možda nepouzdanja, koje sada vlada.

Ima prigovora u pogledu pripomoći banke, da n. pr. u istočnoj Istri, gdje su zemljišta slaba, gdje je sam kras, recimo u sudbenom kotaru Podgrad i Buzet, daje zavod skoro iznad očekivanja zajmove, premda su zemlje slabe i malo nose, — dočim na zapadnom dielu Istre onim seljacima, koji imadu veoma velika zemljišta i dobra, jako težko ili pod nijedan uvjet ne daje zajma. Tu su 2 razloga moguća. Ili uprava hipotekarnog zavoda drži, da je onaj čovjek s našega krasa, koji tako rekuć živi od zraka božjega, više nego od kruha, bistriji, te da će bolje skrbiti, nego bi seljak sa zapadne Istre i zato da voli banka davati u takav neplodni premda kraj. Ako je tomu tako, onda bi bila dužnost većine i zemaljske uprave i hipotekarne banke gledati na to, da ovi ljudi u zapadnoj Istri, koji ne davaju dosta garancije za plaćanje po njihovom uvjerenju, budu podučeni, da postanu napredniji nego do sada, — a u prvom bi redu bila dužnost javnih uprava, da dadu škole. Kao što se više: dajte nam vode, vode, mi bi takodjer morali uvjek vikati: dajte nam škole, škole, škole — za naš narod. Ali mjesto toga dogadja se, kako u občini porečkoj, gdje se već 4 godine radi, da občina Žbandaj dobi školu. Ona ima preko 1000 stanovnika. Država je stavila na pomoć jedan dio svote u gotovom novcu za gradnju škole. Jedno školsko družtvo u Istri, zakonito postojeće, stavilo je na razpolaganje novaca za gradnju uz uvjet dakako, da bude jezik školski onaj, u kojem djeca mogu napredovati — uz nastavni dakle jezik hrvatski. Ali ta 2 prinosa ne bi bila dosta, pak treba naći još ono, što manjka. Ne znam, što su radili dotični upravitelji, dok se zemaljski odbor natezao za naukovni jezik, ali znam, da je občina postavila kroz te 4 godine mali namet za gradnju škole, da bi danas imala sav potrebiti novac za školu. Mislim, da je namet već bio razpisan i ubire se ali mislim — ovdje nije ni jedan izraz preoštar — da su one namete pojeli, mjesto da se gradi narodu škola. Poslie se našao čovjek u istoj občini, koji je občini Poreč predložio, da će on naći novaca, koji fale za gradnju i neka se dakle škola gradi. Ovih dana donesle su novine „Piccolo" viest, da je občinsko zastupstvo odbilo ponudu Ive Radolovića, da dade novaca za gradnju škole. To se zove u tudjem jeziku „culmen superlativ" od svakog mogućeg škandala na svietu (Predsjednik ga prekida).

Onda se prigovara našoj banci, da su troškovi režije malo previsoki. U istinu svaka institucija ima pravo učiniti si zakladu za slučaj gubitka, ali sistem kod naše banke obzirom na siromaštvo zemlje, dosta nije pravedan. Interesi su preveliki. Koliko je meni znano, ako jedan čovjek dobije recimo 1000 K zajma od naše banke, mora plaćati kroz čitavo vrieme od 36 godina stanoviti procent kao režijske troškove i to 1½ %, ali uvjek na originalni zajam tako, da i kod zadnje rate režijski trošak iznosi kod zajma od 1000 K svake pol godine 1 K 50 fil. To bi se svakako moralo sniziti. Onda se čuje pritužba, da se zajmovi davaju nekomu više pod preporuku, nego na posve objektivno pregledanje dotičnoga objekta ili na posve stalni temelj, na kojem se može obračunati dotični zajam. Pojedini slučajevi nisu mi poznati, — moram to iskreno izjaviti, — ali občenite pritužbe poznate su mi i iz same Pule, pa upozorujem gospodu, da osujete te pritužbe, da ne budu u obće više moguće. (Opetuje isto talijanski i predlaže, da se o predlogu odbora glasuje poimence).

Iza odgovora izvjestitelja glasovanjem primljen je predlog odbora.

(Konac sliedi.)

Izpravak. Izpravljamo ovim, da prešnost predloga Mandić, Spinčić i dr. za obskrbu vodom, nije obrazložio, kako bijaše tiskano u posliednjem broju (od. 3. novembra), zast. dr. Laginja, nego zast. Mandić.

Sjelo istarskoga sabora.

Pitanje sjela istarskoga sabora, odnosno i sjela istarskoga pokrajinskoga odbora, već je više godina na dnevnom redu. Sada se je to pitanje medju talijanskimi zastupnici i medju talijanskim javnim mnienjem zaoštrilo. To je razvidno već iz onoga, što smo u predposliednjem broju javili u viesti: „Odstup zemaljskoga kapetana komendatura dr. Campitteli." O tom odstupu bilo je govora u saborskoj sjednici dne 30. oktobra, kako će to čitateljirazabrati na drugom mjestu iz izvještaja o saborskom zasjedanju. Medjutim dogodilo se je i drugih, koje ćemo naprosto zabilježiti po mjestnih talijanskih novinah.

Sriedu dne 28. oktobra imao je klub talijanskih saborskih zastupnika svoju sjednicu. Trajala je preko dva sata. Izpričala su svoje odsustvo dvojica, i to dr. Vienir i dr. Vareton. Svi ostali, i komendatur dr. Campitelli, bili su prisutni. Predsjedao je klubski predsjednik dr. Bartoli. Razpravljalo se je o sjelu sabora. Kod razprave govorili su skoro svi prisutni. Glasovalo se je o raznih predlozih. Predlog, da se odroči odluka o tom, bio je zabačen sa 13 proti 6 glasova.

Predlog, da se vladi stavi u izgled e bi se sabor privremeno sazivao u Trst, bio je zabačen sa 11 proti 8 glasova.

Predlog, da se stoji načelno na tom, da stalno sjelo zemaljskoga sabora kao i odbora ostaje u Poreču, prima se jednoglasno.

Kad vlada nebi imala uzeti obzira na to načelo, odlučuje se sa 11 proti 8 glasova, da izvršujući odbor stranke dade na znanje c. k. vladi, da bi saborska većina bila sklona prihvatiti kao strogo prelazno mjesto zasjedanja sabora koji drugi grad Istre.

Predlog, da takovo mjesto zasjedanja ustanovi od puta do puta saborska većina, zabacuje se sa 14 proti 5 glasova.

Predlog, da bude sabor u prelaznoj dobi sazivan izmjenično u Kopar i Pulu, zabacuje se sa 15 proti 4 glasa.

Usuprot, prima se sa 12 proti 7 glasova gredlog, da se u to prelazno doba saziva sabor u Kopar. Pošto su od dvojice zastupnika, koji ne bijahu kod sjednice, jedan. dr. Venier, za Kopar, a drugi, dr. Vareton, za Pulu, to ima u cielokupnoj saborskoj večini 13 zastupnika za Kopar, a 8 za Pulu.

Zastupnici većine, koji su za Pulu, jesu sliedeći:

Dr. Rizzi i dr. Vareton iz Pule, dr. Campitelli iz Rovinja. Franzin iz Vodnjana, dr. Costantini iz Pazina, dr. Cleva iz Barbana odnosnó iz Pule, dr. Chersich iz Cresa, dr. Vidulich iz Maloga Lošinja. Svi ostali su za Kopar.

Ovo posliednje glasovanje dalo je povod očitomu razdoru, dakako samo u tom pitanju, u saborskoj večini.

Pitanje za Pulu ili proti Puli, igralo je veliku ulogu već za vrieme izbora. Već onda su oni, koji u večini vedre i oblače, nastojali, da bude u sabor izabran čim veći broj zastupnika, koji su proti Puli. I dočim su u predjašnjih saborskih šestgodišnjih periodah bila birana u velikom posjedu dvojica iz Labina, odnosno okolice, nije bio izabran za posliednjih izbora nijedan, jer su svi za Pulu.

Uslied onoga glasovanja bila su u tršćanskom „Il Piccolo" priobćena mnienja

dvojice glavnih predstavnika obiju struja, dr. Rizzi i dr. Bennati — mnienja koja stoje u očitoj oprieci. Rizzi izjavlja se javno za Pulu, Bennati za Kopar. Prvi veli osim toga, da bi slavenski zastupnici, i 8 talijanskih glasovali proti vjeresiji za proširenje pokrajinske palače u Poreču.

Usljed onoga glasovanja je dr. Vareton objavio u mjestnih puljskih novinah već dva pisma. Jednim tih pisama objavljuje, da je svoj mandat, dobljen u kuriji veleposjednika, koja da je većinom proti Puli, dao na razpolaganje predsjedničtvu političkoga družtva.

Usljed onoga glasovanja, iztupili su, kako se javlja, iz saborskoga kluba većine svi zastupnici, koji su za Pulu. Veli se takodjer, da će se s istoga razloga prisjednici dr. Cleva i dr. Chersich koncem ovoga zasjedanja zahvalili na časti prisjedničtva.

Kako su se razciepali zastupnici većine obzirom na sjelo sabora, tako se je razciepilo i javno mnienje. Njekoje novine neće doista s bojom na svietlo, al vidi se kamo naginju. „Il Giornaletto" zastupa očito mnienje, da ima šabor zasjedati u Puli, i on stalno tumači želju svega pučanstva puljskoga, a držim i mnogo drugoga.

Sudeć i po samih novinskih glasovih, pučanstvo Pule jako je kivno na većinu većine zastupnika, a naročito proti dru Bennati-u. Šuškalo se je nješto o namjeravanih demonstracijah, i kao da bi jih želili oni, koji su proti Puli. Kad bi bilo demonstracija, tad bi se reklo: eto, Pula nije za saborovanje, pošto se u njoj demonstrira proti jednomu dielu zastupnika. Inače se i nezna tumačiti, zašto je većina baš sada za vrieme zasjedanja u Puli, razpravljala o sjelu sebora, i naročito, zašto se je priobćilo odluke i imena svih, kako je koji glasovao. Puljci, reć bi, su stvar tako shvatili, i drže se posve mirno — da nenaštete Puli.

Franina i Jurina.

Fr. Ča da su se tinjanski poprdili već lipo navadili talijanski?

Jur. Nišu još baš lipo, ali malo po malo te se navadit, zać njim poteštat već dobro talijanski zna i piše.

Fr. Ter su predikali za vrime izbora, da oni nisu Talijani.

Jur. Ter nisu ni danas, lego talijanske podrepnice.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

V. sjednica istarskoga sabora održavana bijaše u sriedu poslije podne te je trajala od 4 sata po podne do 10 na večer. Bila je jedna od najmirnijih sjednica našega sabora. Glavna točka dnevnoga reda bijaše razprava o zakonskoj osnovi, o preuzeću utjerivanja zemaljske neodvisne potrošarine na pivo u vlastitu upravu. Razprava trajala je preko tri sata; govorili su članovi manjine u glavnoj i podrobnoj razpravi i to dr. Dinko Trinajstić, Spinčić, dr. Laginja, Mandić, dr. Stanger, Kompare itd.; nekoji po više puta; zakonsku osnovu prihvati većina. Prihvaćeni bijahu jednoglasno prešni predloži članova manjine sa neznatnimi dodatci većine, i to dr. M. Trinajstića za gradnju ceste na buzetskom krasu; M. Mandića za obskrb u pitne vode u Istri; J. Kompareta za uredjenje vode u rižanskoj dolini i drugu za uredjenje vode u osapskoj dolini; pročitane bijahu razne interpelacije zast. Kompare, D. Trinajstića itd. i konačno priobćen prešni predlog ovog posliednjeg, tičući se uzajemnog podmirivanja bolničkih troškova izmedju Austro-Ugarske i Italije.

Buduća sjednica biti će u subotu u jutro u 10 sati.

Vjenčanje. Dne 28. pr. mj. vjenčao se je u Zagrebu naš zemljak i po znanju drug g. Milan Marjanović rodom iz Kastva, urednik »Crvene Hrvatske« u Dubrovniku sa gospodjicom Ankom Mrazovac. Naše iskrene čestitke novovjenčanim!

Izvještaj o glavnoj skupštini „Bratovšćine hrvatskih ljudi" u Istri. Primili smo od sl. odbora naše »Bratovšćine« izvještaj o glavnoj skupštini, obdržavanoj dne 15. oktobra t. g. te ćemo ga čim prije priobćiti pošto nam sada nedostaje prostora zbog saborskog rada.

Premještenja i imenovanja c. kr. bilježnika. G. J. dr. Petris, koje je bio nedavno imenovan bilježnikom u Labinu, ostaje na svojem mjestu u Cresu; g. Rudolf Pilat dolazi kao bilježnik u Labin a g. Hinko pl. Bartolomei u Motovun.

Razni prinosi.

Za Djačko prip. družtvo u Pazinu priposlaše na našoj upravi:

Vesela družtva slaveća imendan dragoga prijatelja Dragoša sabrala K 14·—
Na račun ove godine izkazano . . 479·40
Sveukupno K 493·40

Izkaz prinosa stiglih na Ravnateljstvo družbe sv. Cirila i Metoda za Istru u mjesecu siečnju 1903.

— »Novi List« — Rieka pripošilje prinosa . . . . . K 8·54
— Gosp. Jos. Grašić — Beram u ime podružnice . . . . » 46·—
— Krapinska štedionica — dionićarsko družtvo kao podporu — dar po prof. Spinčiću . » 50·—
— Gosp. V. Tomičić sabrao u Brseču prigodom skupštine gospod. zadruge 28./12./02. medju članovi . . . . . » 16·—
— Gosp. kap. Rudolf Desković »dobre ruke« . . . . . » 5·—
— Prof. Spinčić sabrao »dobre ruke« od narodn. zemaljskih zastupnika u Poreču, i to podarišе gg: Spinčić K 50, Dr. Stanger K 10, Š. K. Kožulić K 10, Kompare K 10, Dr. D. Trinajstić K 10. Dr. M. Laginja K 2, Ante Andrijčić K 10 . . . . . » 102·—
— Dr. Ivan Pošćić predaje sakupljenih putem »Narodnog Lista« — Opatija . . . » 100·—
— Dr. Božo Vinković odvj. Karlovac pripošilje sabranih od g. Jakova Fabijana iz Požege u veselih družtvih u njegovoj gostionici . . » 6·50
— Gosp. Mehmed Dink. Kurt pravnik Zagreb, pripošilje sabranih . . . . . » 22·82
— Uprava »Glasa Naroda«, Zagreb sabranih . . . . » 4·98
— Gosp. F. Matejčić prof. Trst, za oprost od čestitanja . » 10·05
— G. Katalinić-Jeretov, Zadar putem »Nar. Lista uniših . » 657·32
— Gosp. Stjepan Gamulin, trgovac Jelsa daruje »dobre ruke« zapuštenoj istarskoj djeci . . . . . » 10·—
— Administracija »Hrv. Prava« Zagreb, sabranih i primljenih tekom ciele prošaste godine » 1589·38
— Gosp. dr. Božo Vinković, odvjetnik Karlovac primljenih od jednog gospodina » 50·—
— Gosp. Josip Rubinić — Mošćenice sabranih u njegovoj gostioni dne 2. jenara medju nekojim obć. zastupnicima » 4·60
— Gosp. Hinko Jelušić, učitelj Kastav kano blagajnik muž. podružnice . . . . . » 13·—
— Gosp. A. Sabadin Marezige sabrao . . . . . » 11·48
— Gosp. Bartulić, Zagreb sabranih prigodom predstave »Zimskog sunca« . . . » 29·06
— Gosp. Dragutin Smojver, urednik »Hrvata« Gospić sabranih u g. 1902. putem lista . . . . . » 67·—
— Gosp. Ante Vahtar — Volosko predaje sakupljenih na predlog gosp. Brajše u gostioni Joška prigodom sastanka crkvenih pjevača . » 11·10
— G. dr. M. Laginja — Pula primljenih od gosp. Don Iva Prodana ured. »Hrv. Krune« Zadar . . . . . » 35·—
— Gosp. Hinko Franov Petrović, pravnik Zagreb. sakupljenih na zabavi hrv. književnika dne 5./1./02 . . » 109·—
— Gdična. Betti Markuš — Mali Lošinj zabavište družbe sv. Cirila i Metoda šalje kao božićni dar . . . . . » 10·—
— Gosp. Pop Josip Velikanje u Juršićih na uspomenu otvorenja škole u Štokovcima . . . . . » 10·—
a kao oprost od čestitanja . » 4·—
— Gosp. Fran Mavar — Podgrad razprodavajuć koledar sv. Cirila i Metoda . . . » 10·—
— Uprava »Hrvata« — Gospić primljenih . . . . . » 21·96
— Gosp. dr. B. Vinković, odvj. Karlovac primljenih . . . » 2·80
— Uprava »Narodnih Novina« — Zagreb prinose od 26./11. 1902. do uključivo 15. tek. » 304·—
— Uprava »Hrvata« — Gospić prinosa za družbu. . . . . » 9·—
— Gosp. Jos. Svjetličić, učitelj Štokovci za »dobru ruku« sakupljenih na tri kralja u hajdučkih dvorih . . . . . » 9·07
— Gosp. Gamulin — Jelsa kao prihod s cigaretnog papira » 417·40
— G. Petar Vranković, pravnik Beč i gosp. Ivan Karaman idem šalju svoje prinose za sječanj po K 2 . . . . . » 4·—
— G. Hinko Franov Petrović, pravnik Zagreb sabranih pri zabavi »Kola« skupa sa kolegom Kučićem . . . . . » 61·—
— Gosp. Don Vice Gamulin — Jelsa blagajnik podružnice u nje ime . . . . . » 67·35
— Gosp. Ivan Bartolović — Virovitica sabranih prigodom proslave 50-godišnjice ljećničtva obć. ljećn. gosp. V. Kosarika . . . . . » 21·—
— Uprava »Obzora« — Dionička tiskara Zagreb prinosi od 1. list. do 31. pros. 1902. » 1616·45
— Gosp. I. Blagar — Veprinac za mužku podružnicu izručuje (za god. 1902.) . . . » 60·40
— Podružnica u Spljetu šalje » 2064·01
— Gosp. Dragutin Dorek — Varaždin polovica čista prihoda od plesa brijačkih pomoćnika . . . . . » 20·—
— Gosp. Ljudevit Tomičić — Trst prinos za tek. god. . » 20·—
— Administracija »Hrvatska« — Zagreb prinose . . . » 2000·—
— Zapis pok. Gjure Kundeka » 6274·73
— Gosp. Kalinić-Jeretov — Zadar sabranih po njemu . » 140·20
— Zapis pok. Franciske Sigulić — Opatija . . . . . » 1000·—
sabrano u domu Monsig. Zamlića pri objedu . . . . » 25·20
— Prečastni kanonik J. Pliverić — Zagreb dostavlja pismom legat pok. kanonika dr. Stj. Ilijaševića u Varaždinu . » 200·—
— Gdja. Pošćić predaje ostatak prinosa za božićno drvce u Voloskom . . . . . » 127·—
— G. Jakov Carić, povjerenik »Hrv. Krune« Starigrad . . » 513·03

Za Ravnateljstvo Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru:

Dr. Fabianić,
blagajnik.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštarija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Brijač i fotograf!

Podpisani najuljudnije naznanja slavnom občinstvu grada Pazina i okolice, da je otvorio u kući Ivana Ujčića br. 268 u Pazinu brijački i fotografički obrt, te se usljed toga sl. občinstvu grada Pazina i okolice najtoplije preporuča

Sa veleštovanjem

Vjekoslav Klein
brijač i fotograf.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i sve **kućne potrebe.**

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Istarska Posujilnica u Puli.

koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili

Prima zadrugare, više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio, veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 49. Pula, u subotu dne 7. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlane itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, nesloge sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka poslie podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utiče se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hajn. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 30./10. 1903.

IV. sjednica (7).

(Svršetak.)

Proširenje pokrajinskoga realnoga gimnazija u Pazinu u višu realnu.

O tom predmetu izvjestio je zemaljski odbor posebnom tiskovinom još 26. decembra 1902. Držeć se toga izvještaja, predložio je školski saborski odbor, na usta zast. dr. Ventrelle sliedeće:

Visoki sabor nek izvoli odlučiti:

1. Pridržav svoj sadašnji značaj zemaljski realni gimnazij, dodaje mu se 5, 6 i 7 razred više realke;

2. Odobrava se otvorenje 5. višega razreda, kako je već otvoren početkom tekuće školske godine;

3. Ime zavoda glasiti će od sada unapried realni gimnazij i viša realka zemaljska u Pazinu.

Nećemo izcrpljivati spomenutih izvještaja, pošto se je na nje obilno osvrnuo u svom govoru zast. **Spinčić**, koji je rekao:

Visoki sabore! Ako smo i do sada možda kod koje točke govorili samo za to, da nekoliko zategnemo raspravu i to radi toga, jer ste nam nanijeli uvredu, — kod ove točke ne ćemo govoriti, ako ju i duljimo, za to, da zategnemo, nego jer ćutimo vruću potrebu, da dademo izraža čuvstvu većine pučanstva ove pokrajine protiv svega, što je ovdje rečeno u izvještaju zemaljskog odbora i izvještaju komisije. Da se zna o čemu se govori i da bude naše pučanstvo u Istri moglo znati o čemu se radi i kako se radi i koliko se troši, biti će mi dovoljno, da najprije konstatiram nekoliko točaka iz izvještaja zemaljskog odbora na ovaj sabor. Prije svega veli, da je ovaj sabor odlučio već godine 1872., da ustroji u Pazinu neku nižu srednju školu. Konstatirajući to, velim nadalje, da je, kako se vidi iz ovog izvještaja, ta odluka zemaljskog sabora bila provedena jedva god. 1898., dakle poslije 26 godina! Za sada to samo konstatiram, a kašnje ću se na to vratiti. Izvještaj kaže, da je zemaljski odbor 1898 oživotvorio taj zaključak od god. 1872., i da mu je odobravalo pučanstvo čitave Istre i tako reći pljeskalo.

A ja velim, da to nije bio nikakav obćeniti pljesak, obćenito odobravanje, jer znamo, da većina pučanstva ove zemlje, svi Hrvati i Slovenci, koji ćute do svoje krvi i jezika, ne odobravahu toga, nego osudjivahu, kao što su to i izrekli u raznim prosvjedima. Tvrdi se nadalje, gospodo, da bi oni, koji sada polaze u realnu gimnaziju u Pazinu, morali polaziti ili višu gimnaziju u Kopru ili u Trstu ili u Trentu ili pak realku u Trstu, vidite eto sami, da imate vi za talijansku narodnost prilično mnogo zavoda, koje možete polaziti i koji su dosta blizu. Imate realku, ma da nije c. kraljevska, nego je uzdržaje grad Trst, koji je vam, vladajućoj stranci, srodan te ju možete polaziti, a mi do Splieta nemamo nikakve realke. Hoću dalje ustvrditi iz ovog izvještaja, da je zem. odbor misleći, bili se odlučio za višu gimnaziju ili realku, odlučio za realku radi toga, jer bi inače u protivnom slučaju štetovao Kopar. To je istina, ali treba dodati i drugo, istinu, da u obće nije bila potreba ustrajati nikakve ni realke ni gimnazije, u obće nikakve srednje škole u Pazinu, jer bi Kopar posve dostajao. Oni učenici, koji bi htjeli polaziti realne nauke, mogu ići u Trst na talijanski zavod. Ja opet spominjem, da se je zemaljski odbor odlučio za realku, a da nije nikakva obzira uzeo na potrebe, koje ima hrvatski i slovenski narod. Veli se, da bi se moglo prigovoriti, da je u cieloj nižoj realci bilo samo 42 djaka, i to samo 7, koji su nauke svršili. Šta će viši razredi samo za 7 učenika? I onda se veli, da taj prigovor ne valja radi toga, jer obstoji u Trstu gradska realka, u kojoj ima talijanskih djaka iz Istre. Veli se nadalje, da ima u Puli njemačka mornarička niža realka, u koju polaze učenici talijanske narodnosti ili »Istranci«, jer zemaljski odbor nigdje ne kaže, gdje navadja djake, je su li jedne ili druge narodnosti, nego veli samo da su Istranci. Veli nadalje, da ih ima nekoliko u realci u Gorici, a ima ih i na ces. kralj. državnoj njemačkoj realci u Trstu, — pak čini onda zaključak, da, kad bi se svi ti učenici sakupili ili bar većina njih iz svih tih zavoda, jednog talijanskog i 3 njemačkih, u jedan zavod, kad bi svi ti došli na višu realku u Pazinu, ili bar jedan dobar dio njih, da već neće biti samo 7 djaka, nego toliko, da će biti dokazano potreba 5 razreda u obće više realke. Ali mislim, da to umovanje zemaljskog odbora nema mnogo podloge. Kao što su se ti učenici učili do sada na drugim zavodima, dosta blizu, u Trstu i u Puli, to bi se mogli i dalje uzgajati tamo bez tereta za zemlju, koji joj se hoće naprtiti.

Nadalje veli zem. odbor, da je dobro, što se je realka ustrojila, da se može uzgajati dovoljno učitelja za talijanske škole po Istri. Vi možete dobiti takovih učitelja iz Trenta, gdje u obće talijansko društvo podupire takove učenike. U Trentu su učitelji zlo plaćeni, pak jako rado dodju u našu pokrajinu. Kad bi zem. odbor bio nepristran, ne bi rekao, da se ustraja talijanska realka radi pomanjkanja talijanskih učitelja, nego bi rekao: hrvatskih manjka, te ćemo otvoriti hrvatsku realku. Ali i ovdje pokazao je, kakav je, te nije gledao, da učini nešto za one, koji potrebuju, nego za one, koji tako rekuć u masti plivaju.

Dalje veli zemaljski odbor, da neće troškovi bog zna koliko narasti, jer treba samo 5 učiteljskih sila. Moram primetnuti da se tih 5 učitelja uzima kao kakva bagatelica, a ne izlče se, koliko bi ta bagatelica od 5 profesora Istru stajala. Računajmo samo na svakoga 4000 K. godišnjih, a to se može računati, pak ćemo vidjeti, da je to 20.000 K. na godinu samo za 5 učitelja. Osim toga veli se, da je to bez učitelja vjere, koji je jednak ostalim, pak bi to dakle bilo 24.000 K. Navadja se zatim još drugih svota od 4000 K. za jednu, drugu i treću stvar, pa će to sve koštati pokrajinu 30.000 K. na godinu. To ali zem. odbor zove bagatelom; i da bude poruga još veća, kaže se, da će se to pokriti od školskih prištojba, koje će učenici plaćati. Neka svaki učenik plaća 15 K., od 100 učenika dobilo bi se 1500 K., a mora se još računati s time, da se većina njih od te takse oprašta. To je poruga, tim se baca pijesak u oči onim, koji dalje od nosa nemisle.

Prošavši tako izvještaj zem. odbora samo u glavnim točkama i konstatirajući glavno, što je u njemu navedeno, prelazim na ovaj izvještaj, što ga je malo prije pročitao izvjestitelj školskog odbora, zast. Ventrella. On veli da je zem. odbor dulje vremena mislio, hoće li ustrojiti gimnaziju ili realku, i konačno da se odlučio za realku radi toga, jer je bez razloga bila ukinuta realka u Piranu i jer je u obće u Istri nema. Na to ću reći samo to, da je talijanska realka u Piranu propala samo s toga, jer nije imala dovoljno učenika. Ne znam, jesu li možda razni organi radili na tom, da se uniši, kao što su u svoje vrijeme radili glede prvanje gimnazije u Pazinu, u koju su naši učenici mnogo polazili, — fakat je, da je realka u Piranu sama sobom ugasla, jer nije imala dovoljno učenika.

Na drugi razlog opažam samo to, da, ako i nema realke u pokrajini, da je ima posve blizu u Trstu, a da je nema za hrvatsku i slovensku narodnost, pa ako se u obće htjelo da bude realka u pokrajini, morala bi se ustrojiti također hrvatska i slovenska realka, ili barem takova, u kojoj bi se podučavalo i hrvatski i slovenski toliko koliko i talijanski. Opažam nadalje, da ovdje školski odbor veli: naše pučanstvo nema zavoda, u kojima bi se moglo podučavati u materinskom jeziku realističke nauke.

Naše pučanstvo, govori školski odbor, kao da bi ono sastojalo samo iz Talijana i da drugih narodnosti u Istri nema. Znajte da ima također i nas, da nas dapače ima i više nego vas, — i pamtite, da bi vam se ignoriranje nas moglo grubo osvetiti. Spominje nadalje, da je u pokrajini pomanjkanje učenika, koji bi se dali na tehničke nauke. To je istina, takovih učenika manjka, ali ne samo onih, koji su talijanske narodnosti, nego ih manjka i od hrvatske i slovenske narodnosti, pak s istih razloga, zemaljski odbor i školski odbor, kad bi bili pravedni, bili bi se isto tako pobrinuli i za hrvatske i slovenske pitomce, kao i za talijanske.

Veli također školski odbor, da će se moći uzgajati na toj realci učenika takovih, koji će kasnije biti učitelji. Veli se naročito, da će, kad svrše 3 razreda više realke, moći poći na koju učiteljsku školu, da polože izpit iz pedagogije pjevanja i gombanja, te će moći biti, najprije privremeno, učitelji na pučkim školama, — ili pak da će se postaviti profesor na tu realku, da on podučava te predmete, pedagogiju, pjevanje i gombanje, da budu ti učenici, koji svrše realku, odmah mogli nastupiti učiteljsku službu u privremenom svojstvu. I ovdje biva isti prigovor, kao i prije, naime, da baš učitelja za hrvatsku i slovensku djecu manjka, a da ih ne manjka ni iz daleka toliko za talijansku djecu, i može se ih lakše dobiti nego prvih.

Eto kamo smo već došli. Znam n. pr. da zem. odbor uzima raznih činovnika čak iz Italije, koji su talijanski državljani. Znam da zem. odbor uzima činovnike u zemaljsku službu, koji su talijanski državljani, a da mi nemožemo niti prostog šumara uzeti iz Hrvatske. Od malo vremena imali smo praznih mjesta za učiteljice, iz Hrvatske, dapače kćeri cislitavskih sinova, pa c. k. školska oblast nije dozvolila, da se ovamo uzmu. Mislim, da se je ustrojilo i ovdje u Puli, a znam da se je i u Kopru, koludrička škola, i da su se uzele za učiteljice koludrice iz Italije — a mi ne možemo naših iz Hrvatske uzeti. Time sam također hotio dokazati potrebu, da bi se uzgajalo čim više učitelja i učiteljica za hrvatske i slovenske škole.

Veli dalje školski odbor, da treba dobrih učitelja talijanskih, jer da se takovih ne može iz učiteljišta u Kopru dobiti. Slažem se, da je tamo naukovna osnova jako pogriješena. Nisam onaj, koji bi koparsko učiteljište zagovarao, premda sam i sām na njem služio 12 godina; nisam mu zagovornik osobito radi toga, što se je htjelo njemačkim jezikom donekle najglavnije predmete podučavati, te se tako tupilo pitomce, umjesto da ih se bistri. Kad sam ja bio na tom zavodu, predavala se je u IV. godini pitomcem hrvatske, slovenske i talijanske narodnosti i povjest u njemačkom jeziku. Ja nisam baš dobro znao njemački, pitomci još manje, pak smo se tako svi mučili jezikom, a zanemarili predmet. Ali, ako se želi učiniti nešto za uzgoj dobrih talijanskih učitelja, moralo bi se to učiniti za uzgoj dobrih hrvatskih učitelja, da se može širiti po njima nauka i uzgoj i napredak i u našem narodu.

Izvješće školskog odbora govori, da troškovi za povišenje zavoda neće biti jako nerazmjerni prema dohodcima pokrajine. Dakle najmanje 25—30.000 K. na godinu više, to je malenkost za našu pokrajinu! A kad se radi za ustrojenje hrvatske škole, kako smo i nedavno čitali u službenom organu zemaljskog odbora, silno se srdite, kad c. k. vlada odlučuje jednu pučku školu, jer da će ju zemaljski fond morati uzdržavati. Dakle ondje se srdi radi 509 for., koji se troše na jednog učitelja, a ovdje veli, da je 30.000 K, malenkost. Pa još povećava rugobu, kad veli, da će mnogo dobiti od školskih prištojba, koje će plaćati učenici.

Nadalje kaže školski odbor, da je Pazin značaja talijanskog. Gospodo moja! Koliko značaja talijanskog ima grad Pazin toliko su mu ga dali c. k. austrijske oblasti. Sudim to i po Voloskom, jer dok tamo nisu došli c. k. činovnici, do onda je bio grad Volosko, a isto tako i Pazin hrvatski. Do god. 1848., a i kasnije nije se nijednim jezikom govorilo, osim u pojedinoj obitelji, nego hrvatskim. (Dr. Laginja: Moja teta Feranda je pivala: Još Hrvatska ni propala!) Da Pazin ima hrvatski značaj, kažu nam i imena predjela gradskih, koje će možda bolje znati navesti g. Dinko Trinajstić.

Veli također u tom izvještaju, da obstoji u Pazinu neka druga srednja škola s tudjinskim jezikom. Ne mojte tako, gospodo, govoriti za jezik, kojim govori i danas većina pučanstva u Pazinu, kojim govori velika većina stanovnika obćine pazinske, cijeli kotar pazinski i velika većina cijele pokrajine. Ne govorite, da je to tudjinski jezik.

Često govorite o nekakvoj mržnji. Mi vas ni malo ne mrzimo, ali svakako stvari kakve iztičete u tom izvještaju školskoga odbora, takove stvari mogu potaknuti i na veliku mržnju. Pazite gospodo, jer bi ljudi mogli i do jako neugodnoga doći, pošto zvati čovjeka u svojem domu tudjincem, to, gospodo, mora osim da vriedja, i razpaliti do skrajnosti.

Nadalje se spominje u izvještaju, da je c. k. vlada privoljela, da se otvori 5. razred, i to, ako zemaljski sabor privoli troškove. Opaziti ću, da vam je c. k. vlada išla na ruku, kako drugdje, tako i tu. Kao u vašem zakonu o školskim taksama, tako vam je išla i ovdje na ruku, pa brzinom, tako reći s parom, dala i pravo javnosti. Ipak je metnula jedan uvjet, naime da sabor privoli troškove. Tih troškova sabor još nije privolio, a ipak je zemaljski odbor dao otvoriti 5. razred, premda obstoji u pravilniku zemaljskoga odbora ustanova, da zemaljski odbor ne smije bez privole sabora potrošiti više od 2000 K.; premda ima u zemaljskom redu (§ 21.) ustanova, po kojem sabor kad odlučuje neki trajni trošak, ne smije takav trajni trošak odlučiti bez privole Njegovog Veličanstva. A vi ste mimoišli i red zemaljskog odbora i zemaljski red, pak ste lijepo oprtili pokrajinu sa stalnim troškom bez privole sabora i bez odobrenja Njegovog Veličanstva. Ja ću sada stvoriti neke konačne zaključke iz svega ovog što sam konstatirao bilo iz izvještaja zemaljskog odbora, ili iz izvještaja školskoga odbora.

Prvi takav zaključak bio bi, da je ova realna gimnazija, već, kad je bila ustrojena, ustrojena kao prkos gimnazija (Dr. Laginja: Trutz!) Vidi se to najbolje iz toga, što je odlučena niža srednja škola u Pazinu već davno, god. 1872, pa se tek

onda otvorila, kad se otvorila hrvatska, gimnazija. Da se nije otvorila hrvatska, ne bi se bila otvorila ni ta realna gimnazija.

Drugi zaključak jest taj, da je ta gimnazija posve nepotrebna. Jer, gospodo, kad imate vi već gimnaziju jednu u Kopru i kad je vas samo, po predposljednjem brojenju, 117.000 a nas 185.000 i i kad mi imamo samo jednu hrvatsku gimnaziju, te možemo s njom biti zadovoljni, možete i vi s jednom vašom. Što se realnih nauka tiče, priznajem, da su te svakim danom potrebitije i da imamo premalo tehnički naobraženih ljudi. Ali ipak ne bi trebalo ustrajati talijanske realke, jer imate takve u Trstu. Ako bi ipak u istinu gledali na potrenu pučanstva, morali bi ustrojiti hrvatsku realku. Reći ću nadalje, da ta realna gimnazija i otvorenje 5. razreda, pokazuje razsipnost zemaljskog odbora. Tu se troši preko 35.000 K. na godinu već do sada, a od sada će se trošiti preko 60.000 K. na profesora i na razna učila i sprave. Ali ne troši se samo na to, nego i na učenike. Jer vi, da ne dajete štipendija, nebi imali ni $^1/_4$ učenika, što ih sada imate. A u tom se vidi i nemoralnost osim razsipnosti. Znam za neke učenike, koji su došli u Pazin, da stupe u 1. razred, pošto su hrvatsku pučku školu svršili, da nisu mogli biti primljeni u razred, jer nisu poznavali talijanski jezik. Pak što se je učinilo? Dalo im se je štipendij, da mogu polaziti pučku školu talijansku u Pazinu, da onda godinu iza toga mogu stupiti u gimnaziju. Znam za slučaj, gdje je zemaljski odbor telegrafički pošiljao novaca n. pr. u Lovran, da se ulovi dijete, a da dodje u talijansku gimnaziju. Dakle ne samo da se troši 35.000 do sada, a od sada preko 60.000 K. na sam zavod, nego troši se također i na učenike i širi se upravo nemoral time, da se takovi učenici tamo uzmu i uzdržavaju na troškove porezovnika također i hrvatskih i slovenskih, da se i njihovim novcem djeca njihova odnarodjuju. To iznarodjivanje će se osvetiti prije ili kašnje. Tu opažam još jedno, naime to, da se toliko i takove podpore davaju za učenike talijanske gimnazije, a nikakove podpore ne daju učenicima druge gimnazije, one s nastavnim jezikom hrvatskim. Znam, da ima, među ostalim, na realnoj gimnaziji učenika, sinova dosta dobro plaćenih c. kr. činovnika, koji uživaju podporu. Čini mi se da i liječnikov sin u Lošinju uživa podporu u toj realnoj gimnaziji. Na hrvatskoj gimnaziji, opetujem, neuživa nijedan učenik ništa iz zemaljskih sredstava, premda ima među njima pravih siromaka. Kad bi takvi došli u talijansku gimnaziju, odmah bi dobili štipendij. Ima roditelja, koji se hvale, da odvedu dijete samo u Pazin na talijansku gimnaziju, pa im se za njega ne treba upravo ništa brinuti.

Troši se na tu realnu gimnaziju novaca, koji bi se morao trošiti na druge stvari. Odkako je stvoren zakon o školskim taksama, zakon, za koji se reklo, da je nuždan radi toga, da se može ustrajati pučke škole, gdje manjkaju, od sada se pobire u pokrajini na račun otaca školske djece najmanje 180.000 K. na godinu. Kod toga obstoji još ustanova zemaljskog školskog vieća, da se imadu ustrajiti samo 3 škole na godinu.

To će reći, da se troši na godinu, ako uzmemo na svaku tih škola po 1200 K., 3600 K. od 180.000 K. troši na druge svrhe, valja reći, da je tu bilo prevareno i Njegovo Veličanstvo, a bio je prevaren i hrvatski i slovenski narod u Istri, jer nisu votirane školske takse, da se uzdržaje kakav ženski luksus-licej u Puli ili prkos realna gimnazija, nego jesu te takse odredjene za pučke škole, za onih 17.000 hrvatske i slovenske školske djece, koji nemaju nikakvih škola. Ja sam bio uvjek proti školskim taksama, ali dokle obstoje, morale bi se rabiti, za što su ustanovljene, a ne za prkos-gimnaziju ili za luksus-licej, kakov ovdje u Puli obstoji.

Ako hoćete imati takav luksus, uzdržavajte ga sami, a ne zahtjevajte od hrvatskog naroda, da i oni tomu doprinose.

Sa svih tih razloga, jer će se i daljnih 30.000 K. na tu prkos-realnu gimnaziju i realku trošiti, jer se nepravedno, razsipno, bez privole sabora i potvrde Njeg. Veličanstva troši, ter se troši mjesto da se ustrajaju pučke škole, — mi prosvjedujemo najodlučnije protiv svega toga, i ja predlažem, da se preko predležećih predloga školskog odbora predje na dnevni red i da se usljed toga uniši 5. razred, koji se otvorio, kao što i cijela realna gimnazija.

* * *

Izza Spinčića hoće da govori zast. Dr. Dinko Trinajstić, ali se istodobno diže dr. Bennati i predlaže zaključak rasprave. Taj predlog daje predsjednik na glasovanje i saborska većina ga prima.

Oglasuje se za riječ zast. dr. **Laginja**, ali mu zastupnici većine dovikuju da nema već rasprave. Dr. Laginja prosvjeduje proti tomu, i veli, da će govoriti pogledom na glasovanje. On reče, da će spomenuti predlog saborskoga odbora, i ako ga većina sabora primi, trebati previšnjega odobrenja. Proti tomu predlogu prosvjedujemo mi i svi dobromisleći Istrijanci najodlučnije. Hoću da postavim predlog određenja glasovanja, pošto se tu radi o stvari, u kojoj bismo mogli doći do nedjosobnog sporazumka.

Mi bi možda glasovali za tehničku školu pod uvieti: prvo, da se ukinu zlokobne školske takse u pučkih školah; drugo, da se zavod, koji stoji u razpravi, prenese iz Pazina u Rovinj, koji ima 11.000 stanovnika, skoro sve Taljani, gdje bi zavod imao veći broj domaćih učenika, i čim bi se odštetio Rovinj, kad bi mu se oduzelo okružno sudište.

Poslje imeničnoga glasovanja o tom predlogu dra. Laginje, kojega je većina zabacila, glasuje se o predlogu školskoga odbora, i taj bi po većini prihvaćen.

Razne molbe iz učiteljskoga stališa.

Na predlog učiteljskoga odbora prihvaća saborska većina sliedeće odluke:

1. Učitelju Kristoforu Bonat povisuje se mirovina od K. 687·50 na K. 730 godišnjih, počev od 1. novembra 1903 i;

2. putem milosti dozvoljava se, da se mirovina Marije Sponza, počev 1. jenara 1904, računa sa $^8/_9$ mjesto sa $^7/_9$ njezine uračunive plaće;

3. Dozvoljava se putem milosti učitelju Gustavu Langher mirovina odmjerena u $^9/_9$ njegove uračunjive plaće, počev 1. jenarom 1994;

4. Zabacuje se molbu Katarine Zett za podporu, pošto je ista već maja god. 1895 dobila konačnu odštetu od K 1840, i pošto nema osobitih okolnosti, kojim bi bila opravdana podpora sa strane pokrajine;

5. Vraća se molba Gjulije udove Predonzani za milostnu podporu u dojdućem trogodištu, jer je ta molba podastrta prije dobe;

6. Privoljuje se milostna podpora od K. 60 za god. 1904 Mariji Faliciti Boico;

7. Doznačuje se Ivanki udovi učitelja Demartini godišnji iznos od K. 400 pod naslov milostnoga prinosa za dobu od 3 godine počev 1. jenarom 1903.

Tu je bio školski odbor predložio 300 K. godišnjih, ali ih je sabor jednoglasno usljed zagovora zast. Dr. Venijera i Dr. Stangera povisio na glasovanu svotu.

Kod rasprave svih tih molba postavljali su zastupnici manjine predloge za odročenje, za izbor posebnoga odbora, u kom bi ulazila manjina, i za poimeničnu glasovanje, koje se je vršilo samo onda, ako se je predlog postavio takodjer u taljanskom jeziku.

* * *

Predsjednik je nešto prije 10 ure u večer zaključio sjednicu, i urekao sliedeću za 4. novembra t. g. o 4 ure poslje podne.

* * *

Prešni predlog

zastupnika **Mandića**, Spinčića i dr. glede podpore za obskrbu pitnom vodom.

Istru tišti od tolikih osobito jedna nevolja, koja se drugdje u monarhiji, osim u Dalmuciji, jedva pozna, a to pomanjkanje pitne vode u mnogih krajevih širom Istre.

To pomanjkanje se je osjetilo osobito ovoga ljeta. U mnogih krajevih bili bi ljudi postradali, da nijim se voda nije privezla parobrodom ili željeznicom, u drugih, da se nije zadojili desetletja sagradilo bunara ili cisterna, što občinskih, a najviše privatnih. U drugih opet, morali su ljudi daleko po vodu, a nekoji rabili su kalnu i slabu vodu tako, da jih je dosta u istinu postradalo, i da je čudo, što ih nije i više.

Mnoge občine brinu se već od više godina, da se doskoči nestašici vode tim, da se u njihovih okružjih što više javnih bunara sagradi.

Siromašne kako su, nemogu smoći svih troškova, pak mole za podporu i kod autonomne pokrajinske oblasti i kod c. k. državnih oblasti.

Autonomna pokrajinska oblast kao da bolje osjeća potrebu vode, pošto je potakla pitanje ustrojenja hydrauličkoga ureda za Primorje, i pošto brže i često povoljno odnosne molbe riešava.

Ni c. k. državne oblasti neodbijaju molbe, i one redovito podpore daju, al riešavaju odnosne molbe jako sporo, tako, da jih ima, i što je podpisanim poznato, već od više godina neriešenih.

Glavni razlog takova zatezanja čini se, da sastoji u okolnosti, što c. kr. državne oblasti ne razpolažu dovoljnimi tehničkimi silami, i u drugoj, s prvom u savezu stojećoj, da neriešavaju molba dok nisu strogo, po višim tehničkih činovnicih, izpitane odnosne gradjevne osnove.

To zatezanje prouzrokuje pokrajinskoj autonomnoj oblasti neprilika, jer moraju već privoljene svote za podpore prenašati iz računa jedne godine u račune druge; a ima slučajeva, gdje se občinarom i groze, da će im brisati privoljenu podporu ako do stanovita roka bunara ne sagrade.

Uzev sve rečeno u obzir, postavljaju podpisani sliedeći predlog:

Visoki sabor neka izvoli odlučiti:

1. Poziva se c. k. vlada, da ozbiljno uzme u obzir nestašicu pitne vode, koja vlada širom ciele Istre, da brže riešava odnosne molbe za gradnju cisterna, dotično vodovoda, da izpitanje odnosnih nacrta povjeri nižim tehničkim silam, porazmještenim po kotarih, istim naloži, da svoju zadaću bez oklievanja vrše, i da iste na molbu občina, same nacrte za bunare napravljaju.

2. Poziva se slavni pokrajinski odbor da zahtjev pod 1) obrazloženo podastre c. k. vladi,

3. Ovaj predlog nek se razpravi po ustanovali § 37. saborskoga poslovnoga reda.

U Puli, dne 29. oktobra 1903.

Mandić, Spinčić, dr. D. Trinajstić, dr. M. Trinajstić, dr. Stanger, Andrijčić, Kozulić, Kompare, dr. Laginja.

V. sjednica (8).

Ta sjednica trajala je od 4 do 10 ure na večer. U njoj su govorili svi zastupnici manjine; najviše kod zakonske osnove o promjeni ustanova za utjerivanje neodvisne pokrajinske takse na pivo. Dr. Laginja govorio je u sve 14 puta.

Označili su tu osnovu onakovom kakva jest, kako će se to čitati ili viditi iz odnosnih govora.

Spomen Teodora Mommsena.

Predsjednik, čim je otvorio sjednicu, stao je velikom emfazom čitati govor, koji si je bio pripravio, da proslavi spomen glasovitoga povjestničara Niemca Teodora Mommsena. Predsjednik slavi toga povjestničara, kao onoga, koji je obradio temeljito povjest starih Rimljana, i ističe osobito, da je objasnio Julijski predjel — a to su naši primorski krajevi — kao latinsku zemlju. Tu su prigovarali zastupnici manjine a odobravali zastupnici većine. Takodjer prvi su se ustali u počast Mommsenu, izričito opaziv, da to čine samo učenjaku.

K zapisniku.

Kod prve točke dnevnoga reda, čitanje zapisnika VI. sjednice, predloži zastupnik dr Ventrella, da se zapisnik smatra pročitanim, pošto je prije tiskom razdieljen bio. Zast. dr. D. Trinajstić hoće, na temelju § 29. saborskoga pravilnika, da se zapisnik pročita. Dr. Chersich podupire predlog dr. Ventrelle pozivajuć se na § 41. istoga pravilnika. Zast. dr. D. Trinajstić i Andrijčić prigovaraju tomu, tvrdeć posve pravo, da u tom obziru odlučuje samo § 39. Predsjednik neće da ih sluša, premda govore takodjer talijanski, i daje glasovati predlog dr. Ventrelle, koji većinu, uz prosvjede manjine, prima. Na to prigovara zast. Andrijčić najprije hrvatski pak talijanski zapisniku, veleć, da ti zapisniki nije istaknuto, da je on čitao jednu svoju interpelaciju hrvatskim jezikom, a da su pri tom gospoda od većine bučila i čak razpravljala dnevni red. Ističe da se to uvrsti u zapisnik. Predsjednik mu odgovara, da se po pravilniku u saboru ne smije čitati, da je zast. Andrijčić nešto čitao, ali to nješto bio je nekakav papir, za koji on nemože znati da je interpelacija. Andrijčić poziva se na svoje drugove, da je ti istinu čitao interpelaciju, ali mu to ne koristi; predsjednik mu odgovara, da tu nema svjedoka, i da je pravo samo ono, što predsjednik izjavi.

Zast. Mandić prigovara zapisniku radi toga, što je njegovo ime pisano sa c i sa ch, pak pita, nije li možda jedan drugi zastupnik istoga imena, pišući se sa ch u saboru.

Utjerivanje neodvisne pokrajinske takse na pivo.

Zemaljski odbor podnio je danom 14. oktora 1903. zakonsku osnovu glede utjerivanja neodvisne pokrajinske takse na pivo. Ova zakonska osnova ide na to, da pobiranje te takse predje posvema pod vlast zemaljskoga odbora. On misli, da će to biti od velike koristi za pokrajinsku zakladu. Misli takodjer, da će s vremenom dobiti u ruke takodjer državnu odnosnu pristojbu i občinsku i u obće potrošarinu. Financijalni saborski odbor — predsjednik i izvjestitelj dr. Rizzi — nije u svojem izvještaju o stvari ništa rekao, nego je samo predložio, da se zakonska osnova primi, i to sa njekimi neznatnimi promjenami sporazumnimi sa c. k. vladom.

Poslie dr. Trinajstića, kojega govor ćemo donieti u budućem broju, doi rieč zast. dr. **Laginja**, koji reče hrvatski sliedeće:

Visoki sabore! Ja ću samo dvie tri rieči kazati hrvatski, da ne zaboravim, jer me je strah, da bi zaboravio na narodni jezik, a to nebi smjelo biti. Da se pak nebi nitko tužio, da nije stvar razumio, ćemo se malo porazgovoriti o osnovi, ne po naški, nego po talijanski.

On reče talijanski, da se mora protiviti predloženoj osnovi, jer on sa drugovi ne bijahu izabrani u nijedan odbor pa niti u onaj, koji je razpravio ovu osnovu. Drugi bi bio razlog taj, što će provadjati ovaj zakon zemaljski odbor, koji ne predstavlja većinu pučanstva ove pokrajine, budući da u njemu imadu glas veleposjednici i zastupnici gradova, a najmanji glas zastupnici ogromne većine pučanstva. Kao kod svake druge osnove, tako se opaža i kod ove, kako ide većini na ruku c. k. vlada, što je razvidno iz nekom priobćenog brzojava ministarstva, koje je savjetovalo preinaku § 2., na čemu čestita većini.

Koli iz izvještaja financijalnog odbora, toli iz predloženih preinaka proizlazi, da je ova osnova stvorena nepromišljeno te da se o njoj nemože imati jasne slike. Radi toga predlaže, da bi se osnovu vratilo odboru, da ju bolje prouči i porazredi.

Zemaljski odbor stavlja u izgled osobite probitke za pokrajinu od ovog zakona, a to biva kod svakog drugog zakona, što nam ga isti odbor predlaže, a na koncu se pokaže, da opjevanih probitaka neima, već da se je gradilo kule u zraku. Po ovoj osnovi bio bi najmanji dohodak 102.000 K. od kojili odbiv jednu četvrtinu na upravne troškove, prestalo bi 76.000 K. Svota od 25.000 K upravnih troškova proračunana je bez dvojbe prenizko, jer ako se uvaži, da će se morati stvoriti novi središnji ured, da će trebati mnogo viših i nižih činovnika, koji će se po političkih ili sudbenih kotarih baviti tim poslom, to je stalno, da će se na samo to osobije trošiti više od 25 tisuća kruna.

Poznato nam je iz privatnog izvora, da je bilo ponudjeno zemaljskomu odboru 80.000 K. kao zakup na utjeranje zemaljske neodvisne potrošarine na pivo, a ta svota dala bi se možda i povisiti. Već tom svotom dade se dokazati, da bi pokrajina imala veću korist od privatnog zakupa, nego li će je imati od vlastite uprave.

Pri tomu valja uzeti u obzir, da se još neznakako će izpasti pregovori između Austrije i Ugarske, to bi rec, da je prerano baviti se sa zakonskom osnovom, koja bi se do mala mogla pokazati suvišnom ili pogriešnom.

U odborskom izvještaju nisu utemeljene predložene nam preinake i tako neznamo s kojih uzroka bijahu umetnute.

Na koncu predloži, da se osnovu izruči posebnomu odboru od 7 lica, u kojem bi bila zastupana i manjina sa barem dva člana, ili kad bi pao ovaj predlog, da se vrati osnovu financijalnomu odboru na bolje proučenje.

Zast. Ventrella predloži na to konac rasprave.

Izvjestitelj zastupnik dr. L. Rizzi nastoji pobiti dr. Laginju tim, da mu odgovara, čudeći se, što predgovornik kao prijatelj modernih misli, zabacuje ovu, zemaljski odbor, ako sada i ne predstavlja šire slojeve pučanstva, bavi se pitanjem o proširenju izbornoga prava; da nije istina, da bi bila predležeća osnova nejasna, pošto ona mala preinaka nemože škoditi jasnoći. Sličan zakon da bijaše prihvaćen u Solnogradskoj, Češkoj i Galičkoj, da se nada, da upravni troškovi neće iznositi niti 25%, dapače, da će se po računu strukovnjaka tečajem vremena sniziti na 10%. Istina je, da bijaše stavljena ponuda od 80.000 K., ali ako se i čini, da je ta ponuda veća, nego li je predvidjena u osnovi, to ima stalne nade, ako i nebude prve godine tolik prihod, rasli će bez dvojbe postupice budućih godina, naročito

ako se preuzme državnu i občinsku potrošarinu u vlastitu zemaljsku upravu. Na prigovor, da se nezna kako će izpasti pregovori izmedju Austrije i Ugarske, odgovara, da to nije smetalo prihvatiti jednaku osnovu gori navedenim pokrajinam.

Nakon toga prešlo se je na pojedinično glasovanje i to po tri puta.

Podrobna razprava.

§ 1. Govori o promjeni ustanova pokrajinskih zakona od dne 29. novembra 1881. P. Z. L. br. 24 i od 26. decembra 1900. P. Z. L. br. 5, u koliko se iste tiču utjerivanja pokraj. pristojbe na pivo. Većina prima ga bez razprave.

§ 2. govori ob onih, koji su podvrženi plaćanju te pristojbe.

Većina ga prihvaća bez razprave.

Kada se ima plaćati pristojbu?

§ 3. glasi: Pristojbu na pivo dužni su platiti proizveditelji piva onaj čas, kada se izvaža iz tvornice, a osobe, koje su označene u točkah 2 i 3 § 2. u onaj čas, kad pivo primaju [illegible]

U provedbenoj naredbi ovog zakona biti će ustanove glede dužnosti osoba podvrženih izplaćivanju pristojba, o prijavi primitka, odnosno izvoza piva podpadajućeg pristojbi.

Ovlašćuje se zemaljski odbor, da toli pojedincem, koli skupinam, podvrženim plaćanju pristojbe za pivo putem nagobe i u smislu provedbenih ustanova, koje se će u tom pogledu izdati, dozvoli u ime izplaćanja te pristojbe izplatu stanovite svote.

K tomu paragrafu prijavi se za riječ zastupnik **Spinčić**:

Visoki sabore! Oglasio sam se za riječ ovdje, gdje se neka vlast daje zemaljskom odboru, koji može prodavati ili davati u najam provincijalnu taksu drugim osobama, da ju utjeruju. Ja, koji nemam nikakva pouzdanja u zemaljski odbor, mislim ovdje govoriti proti tomu paragrafu.

Ne trebam opetovati onoga, što su rekli moji drugovi dr. Trinajstić i dr. Laginja, a što g. izvjestitelj nije pobio. Osobito ne treba da ponavljam, koliki će biti upravni troškovi za izvedenje toga zakona, jer, gospodo, ako će i biti dohodak od te takse do 102.000 Kruna, i ako će biti 25% troškova, pa ako se uz to neka firma nalazi, koja obećaje preko 80.000 Kruna, pa ipak hoće zem. odbor da on preuzme taksu na pivo, onda to nije gospodarstvo, pa moraju biti drugi razlozi, koji tjeraju na to, da se ipak te takse utjeruju u vlastitoj upravi. I ako je rekao g. izvjestitelj, da će ti troškovi, koji da će iz početka iznositi 25%, kasnije pasti na 10.000 Kruna, nije toga ničim dokazao. Troškovi biti će onakvi po prilici, kako je ovdje proračunano, ako neće možda biti i veći. Jer ako računamo samo na ravnatelja 3000 Kruna, na njegovog zamjenika 2000 K, to će biti već 5000 Kruna, pa za pisarnu (1000 K) K 6000, po kotarima 17 činovnika računajmo samo svaki 1000 K, a to je malo, 17.000 K, ali može se skoro dvostruko računati, pa ostali troškovi tako, te će biti ukupnog troška najmanje 40.000 Kruna. To će biti dakle veliki gubitak za pokrajinu.

Možda ću, gospodo, udariti u neugodne žice, ali moram. (Dr. Laginja: Samo udri!) U zadnjim godinama govorilo se je jako mnogo o potrošarinskim stvarima, a imenito o taksi na pivo. Ta je stvar bila i predmetom interpelacije u carevinskom vieću, a bila je također predmetom razprave u raznim novinama poljskim i drugim. Te su stvari bile također predmetom otvorenog pisma na jednog zastupnika, u jednom listu baš ovdje u Puli. Bilo je tiskano otvoreno pismo na zastupnika, koji misli, da se je krivo radilo i dokazuje faktima, da se nesamo krivo radi nego i da je tu po sredi zemaljski odbor. Radilo se o tom, da se imala odati neodvisna taksa u Veloskom kotaru. Za to taksu nudjao je njeki tobož konsorcij sa svoje strane 42.000 K, a za istu nudjao je i jedan konsorcij u Puli, iz 5 osoba, 48.000 K. Pa ipak zemaljski odbor posredovanjem predsjednika političkog družtva i člana ovog sabora nije dao neodvisnu taksu pokrajinsku ovomu družtvu u Puli, koje je nudjalo 48.000 K, a za tri godine 1901., 1902. i 1903., nego ju je dao onomu tobož družtvu u onih stranah, koje je nudjalo samo 42.000 Kruna. Time je, gospodo moja, bila prikraćena pokrajina, bili su prikraćeni i porezovnici, jer napokon oni doprinašaju novac u zemaljsku blagajnu, za 6000 K kroz tri godine, što čini 18.000 K. To pak nisu maćje suze, osobito ne obzirom na naš narod. Ako je to vama malenkost, vama, osobito, koji se tovite zemaljskim novcem, nije to za nas, koji zastupamo siromašni narod.

Ta se pogodba kašnje promjenila u toliko, da se je onaj tobož konsorcij tako rekuć dao kupiti. Reklo mu se, da će mu se dati 6000 K na godinu, ako odstupi od svoje ponude, da će mu se nadalje dati dio čistog dobitka, te možda potrošarina u podgradskom kotaru i razne druge pogodnosti, koje se ovdje navadjati. To se ustanovilo u pismu, koga imamo u prepisu, ali iz originala, od 1. augusta 1900. I tu je opet bila pokradjena Istra, za 6000 K. Kašnje, bi reći, došla je neka razmirica radi dobitka i radi potrošarine u Voloskom kotaru, pa su se gospoda inače dogovorila. Tobožnjemu konsorciju u Kastavštini dali će se 8000 K i ništa drugo. T. j. moram se izpraviti, nije se reklo, dati ćemo konsorciju, nego se reklo, dati ćemo 8000 K predsjedniku političkoga družtva, a taj će ih dati Dru. Hektoru Constantinu, kao vlastniku lista „Prava Naša Sloga", da može izdavati taj list, te da so taj može po pokrajini širiti. I opet 8000 K iz pokrajinskih novaca, što bi morali biti u pokrajinskoj blagajni, opet se izgubilo i upotriebilo na onaj smradni list, koji se zna kako je pisao, te koji je prestao izlaziti. (Dr. D. Trinajstić i Mandić: Izlazi opet). Počeo je dakle izlaziti, jer čuti valjda ovaj zakon, pa će opet i od te takse dobivati novaca. (Dr. D. Trinajstić: To će biti činovnici za potrošarinu). Kad bi društvo krčmara u Puli to učinilo, da nije znao ništa zemaljski odbor, što bi se moglo ništa drugo reći, nego da je potrebito, da takova društva pobiranje takove takse ne dobivaju, nego da sama oblast uzme stvar u svoje ruke. Ali zemaljski je odbor pokazao, da on upravlja tu posve pristrano, jer za sve to baratanje, jer kod svega toga po sredi bio je zemaljski odbor, za sve to baratanje znao je član zemaljskog odbora, znao je jedan najviši računarski zemaljski činovnik, koga debelom plaćom plaćamo, znao je također zemaljski kapetan, koji bi morao odluku zemaljskog odbora u tom obziru stvoreno, na temelju §. 42. zemaljskog reda sistirali i podnieti na odluku Njeg. Veličanstvu. To on nije učinio, te je tako povriedio ne samo svaku pristojnost i moral, nego i pisani zakon. Da ne govorim, gospodo moja, samo onako iz glave, valja da vam pripomenem i mogu točno citirati svjedoke, da je sve to, što sam ovdje rekao, a i više toga, bilo kod suda u Voloskom potvrđeno. Neka gospoda izuzela su se od svjedočanstva (Mandić: Bilo ih je sram!), ali neka su ipak svjedočila, tako zemaljski kapetan, onaj zemaljski činovnik i jedan član odbora. (Samo se Bennati sramio.) To samo bilo bi dovoljno, da ne voliramo nikakvog zakona, koji daje nekakvu vlast zemaljskomu odboru u potrošarinskim stvarima, a naročito u stvari, koja se tiče takse na pivo.

Ima tomu i još jedan razlog, a taj je, da je zemaljski odbor bio dao godine 1901. pokrajinsku potrošarinu, što je napokon slično s taksom na pivo, u kotaru Voloskom odboru od 7 lica, koji spadaju u onaj isti krug, što sam ga prije spomenuo, kojima se prije davalo 6000, pa onda 8000 K na godinu. Dalo se je tomu društvu, koje sastoji većinom od propalica, koji nisu mogli skoro ničim garantirati, jer već danas većinom nemaju niti novčića, te žive možda i od onoga, što im je preostalo od novaca, koje im je dao zemaljski odbor, — a nije se htjelo dati zakonito obstojavšem potrošarinskom družtvu u Kastvu, koje je nudjalo 2000 K više. Dakle s jedne strane nije se htjelo dati poštenim ljudima, koji bi mogli jamčiti za obveze, a s druge strane dalo se za 2000 K manje prvima tako, da je pokrajina opet izgubila 2000 K.

To su također dokazi, na temelju kojih mi nemamo nikakvog pouzdanja u zemaljski odbor. Po mojem mišljenju bilo bi najbolje, da se radi onako, kako se i do sada radilo, najme tako, da bi potrošarinu, kao i taksu dobivala društva potrošarinska krčmara, dakle oni ljudi, koji su najviše interesirani. Trebalo bi učiniti zakon, po kojem bi se mogli nadzirati ti ljudi, da li pošteno rade, da li ne kradu novaca porezovnika, a kod davanja trebalo bi gledati na to, da se dade osobama, koje inače najviše nudjaju, a jamče svojim poštenjem, imenom i imetkom, da će obveze izpuniti.

Ja ne samo da sam protiv cielokupnog zakona u obće, nego sam naročito proti ovom ticiom pročitanom paragrafu, jer on gojim povjerenja u zemaljski odbor s razloga, koje sam naveo u opažanju slučajeva, gdje je ovaj zemaljski odbor dokazao, da u potrošarinskim stvarima radi nepošteno i nepravedno i ne na korist ciele pokrajine.

Predlažem formalno, da se preko toga §. 3. predje na dnevni red, te da se o tom predlogu glasuje poimence.

Zast. **Laginja** podupre talijanskim govorom predlog zast. Spinčića naglasiv osobito, da se briše ustanova glede nagode sa pojedinim strankama. Na koncu predloži, da se uputi taj paragraf posebnomu odboru od 7 lica, u koj imaju doći i članovi manjine ili da se vrati postojećemu odboru na predloženu preinaku.

Glasuje se dva puta poimence.

§ 4. govori o pravu nadzora osoba podvrženih plaćanju pristojbe. Prima ga većina bez razprave.

O pripomoći občina.

§ 5. glasi:

Svaka je občina dužna odazvati se pozivu zemaljskog odbora u pogledu izvršenja ovog zakona, i pružiti zemaljskomu osobiju pri uredovanju na njegov poziv bezodvlačno potrebitu pripomoć.

Kod ovog paragrafa reče zast. **Mandić**:

Visoki sabore! Ja ću opet jednom uztrvdili ono, što se je već danas uztrvdilo, držeći se onog što je moj poštovani drug dr. Laginja rekao, da naime neškodi ponavljanje. Tvrdim dakle i ja, da je ova zakonska osnova stvorena, kano i sve dosadašnje, koje su u ovom saboru stvorene, jedino na korist manjega dielа pučanstva, a da se istimi većini pučanstva Istre naškodi.

Tu svrhu ima i ova zakonska osnova, da se njom okoristi talijanska stranka u Istri, a da bude na škodu hrvatskoj i slovenskoj narodnosti. Toliko obćenito!

Glede samog § 5. reći ću samo par rieči, t. j. da se ovim paragrafom krši autonomija občina, jer im se nešto nalaže što se nebi smjelo.

Istina je doduše, da je občina dužna dati pripomoć i sada kod utjerivanja pristojba na potrošarinu u obće onomu, koji ima tu potrošarinu u zakupu; ali ako je to bila dužna do sada činiti, biti će još više dužna od sada, jer će biti strogo na to vezana ovim paragrafom. Osim toga biti će stvar mnogo odioznija nego li je sada, jer će postojeći zemaljski odbor pristrano postupati kod podieljivanja u podzakup utjerivanje neodvisne zemaljske potrošarine na pivo.

Kako je večeras opetovno iztaknuto, zemaljski će odbor podieljivati u podzakup utjerivanje potrošarine svojim prijateljem i agitatorom u pokrajini na štetu malom i neodvisnom krčmaru ili skupinam u pokrajini, a obćine će biti dužne davati pomoć organom, koji budu utjerivali nešto nepravedna i nepoštena.

Već do sada tuže se naše obćine u obće, da se preobterećene poslom, jer osim što moraju vršiti poslove u svojem, zakonom opredieljenom djelokrugu, imadu da vrše i poslove c. kr. vlade ili prenešenog djelokruga. Ovime će im se pomnožiti posao, pa će rasti broj činovnika, za koje nemogu nekoje obćine već sada smagati troškove. Radi toga predlažem, da se § 5. eliminira i da se o tom predlogu glasuje poimence.

Prijave prevoznih družtava.

§ 6. glasi:

Javna prevozna poduzeća dužna su prijaviti pošiljke piva, predane njim u jednoj ili drugoj pokrajini zastupanoj na carevinskom vieću, i izručane u okružju spadajućem pod ovaj zakon, i to dostavom prijave osobiju opredieljenom eksekutivnim putem označiv naslov primitelja i dan predaje pošiljke.

K ovomu paragrafu reče zast. **Komparè**:

Visoki sabore! Zemaljski je odbor kazao, da se je kod sastavljanja ovoga zakona najviše držao onog zakona, koji sad jednu godinu obstoji u Salzburgu. Mislim, visoki sabore, da su gospoda, koja sjede u zemaljskom odboru vidjela samo na papiru taj zakon, ali da nisu vidjela okolnostih, koje tamo vladaju. Tamo moraju sva prometna sredstva služiti u svrhu, da se može potrošarina pobirati. Koji pozna javna prometna sredstva u Salzburgu, mora znati, da tamo ima mnogo takozv. vicinalnih željeznica u upravi pokrajine, koje dakle moraju raditi na boljak pokrajine. A mi u Istri? Mi imamo prometna sredstva kao Lloyd, Ugarsko-hrvatsko parobrodarsko družtvo i državne željeznice. Kako možete vi naložiti ovim družtvom, da budu noću i danju otvorene imali svoje urede na razpolaganje vaših činovnika? Mislim dakle, da je nešto poviše pitati, da budu prometna sredstva, kako su državne željeznice, južna željeznica, Lloyd, Ungaro-croata na razpolaganje dacijarom pokrajinskim, da budu mogli dobiti pogled u knjige u svaku uru i dobu, da mogu raditi spise i drugo, što im bude drago. Držim, da bi se imalo najprije obratiti na vladu, da ona u obće zapovjedi, da budu činovnici javnih prometnih sredstava na ruku i na razpolaganja. Ali mislim, da će i oni prosvjedovati, da budu morali, premda su dosta obterećeni poslom, još čitati nove naredbe potrošarinskih ureda, a bez ikakve plaće, jer nije rečeno, da će dobivati kakvu odštetu.

U Salzburgu, rade ti mali parobrodići i vicinalne željeznice, koji imade sve puno, na korist svoje pokrajine, dočim kod nas takovih prometnih sredstava nema.

Vi puno obećajete tim, što kanite uvesti u našu pokrajinu. To je pogrešno, jer bi bilo dosta za ovaj potrošarinski pokrajinski ured par, dacira s činovnicima za ono prvo, koje bude došlo na lice mjesta, pa neka dodje odkuda god hoće.

Pozivate se na Češku, Galiciju i Kranjsku, pa na to, da Salzburg ima samo 1 K 40 fil., ja ipak da nam dobro ide i da se time hvali, što ima dobar dohodak. Da imamo takovih ljudi i činovnika u zemaljskom odboru, kako ih ima Kranjska, Salzburg i Češka, mi bi vam povjerovali i možda složno glasovali za ovaj nacrt zakona. Ali pošlo znamo dobro, da težite za novcem, kako bi ga spravili u zaklade, nad kojima nemožemo imati kontrole, pa da se iz tih zaklada troši na ljude, koji će potrošarinu pobirati i biti vaši činovnici, koji će za vrieme izbora mješati, onda vam nemožemo izraziti povjerenja za tu instituciju.

U Salzburgu je i glede računa drugčije. Tamo može biti račun točan, kad se zna unapried, koliko pokrajina utjeruje na svaki hektolitar piva. Vi pak kažete, da neznate toga, jer ćete od godine do godine činiti predlog, koliko će se utjerati. Kod nas dakle biti će u tom lošije, što nemožemo unapried znati, a kašnje ćemo težko znati i za proračun i za obračun, pak ćemo biti uviek u nejasnosti. Za to, jer svi nismo da se javni činovnici obterete jedino na korist vašu, predlažem, da se čitav §. 6. iz one zakonske osnove briše. (Opetuje i kaže talijanski, da se o predlogu glasuje poimence.)

O njegovom predlogu glasuje se poimence.

§ 7. govori o utjerivanju zemaljske pristojbe na pivo uvećeno izvan carinske crte.

Prima ga većina bez razprave.

O prizivnom postupanju.

§ 8. O prizivu glede zemaljske pristojbe na pivo odlučuje zemaljski odbor, ako se neradi o stvari (§ 9.) spadajućoj pod kazneni postupak.

Priziv mora biti predložen u roku od 14 dana odkada bijaše javljena stranci napadnuta odluka, te će se predati ili zemaljskomu osobiju, koje ima nadzirati zemaljsku pristojbu ili neposredno zemaljskomu odboru. Ako je priziv predan pošli uz istodobni primitak službene prijamnice, neće se uračunati u taj rok dani poštanske vožnje.

Padne li zadnji dan na nedjelju ili blagdan, računati će se kao zadnji dan roka slieđeći radni dan.

K ovomu paragrafu reče zast. **Laginja**, da se ne slaže s onim dielom paragrafa, koji govori o tom, da ima suditi o prizivih zemaljski odbor, jer tim postaje sudcem u vlastitoj stvari. Po njegovom mnienju imalo bi suditi o tih prizivih financijalno ravnateljstvo kano nepristrana oblast, i za to najsposobnija.

Stavlja u tom smislu predlog i, želi, da se o njegovom predlogu glasuje poimence.

Izvjestitelj odgovori, da bi se tim pokazalo nepouzdanje do zemaljskoga odbora i zato odklanja predlog. Na to se glasovalo poimence.

Kazne radi vršenja zakona.

§. 9. U koliko nespadaju pod kazneni zakon prekršaji ovog zakona i ustanova provedbene naredbe, biti će kažnjeni na temelju ministerijalne naredbe od od dne 30. septembra 1857 D. Z. L. broj 198. za sa globom od 2 do 200 kruna ili zatvorom od 6 sati do 14 dana.

Što se tiče kaznenog postupka uporabiti će se ministerijalnu naredbu od dne 3. aprila 1885. D. Z. L. br. 61. ustanovljujuć rok od jedne godine za kazneni postupak radi prekršaja kaznjivih po ovom zakonu.

Globe će utjerati politička oblast u smislu ministerijalne naredbe od 20. aprila 1854. D. Z. L. br. 95. te će pripasti ubožkoj zakladi one občine, u obsegu koje bijaše počinjeni prekršaj.

K ovomu paragrafu reče zast. **Stanger** talijanski, da bi htio, da se predade upravu o utjerivanju potrošarine občinam, nipošto pokrajini, jer da bi bila jeftinija i po narod koristnija. Glede globa htio bi, da se jasno označi, da pripadaju mjestnoj občini, jer vriedi u praksi, da se često razumjeva pod tim imenom i porezna občina. Radi toga nastaju pomutnje i pravde.

Zast. **Laginja** podkriepljuje hrvatski i talijanski izvadjanja zast. Stangera.

Većina prihvati paragraf kako je predložen.

O zastarjelosti pristojba.

§. 10. Pretrpljena kazna neriešava dužnosti izplaćivanja dužne pokrajinske pristojbe. Pravo pokrajine zahtjevati tu izplatu zastara u svakom slučaju u tri godine od dana kad se je doznalo za počinjenu prikratu.

Zast. **Laginja** reče talijanski, da ona neznatna preinaka nemože biti povodom velikoj nepravdi. Držimo bo, da bi se najtočnije moralo označiti tko ima saznati za počinjenu prikratu, je li ravnatelj stojeći na čelu ciele uprave ili pojedine osobe, kojim je povjeren nadzor nad vršenjem ovog zakona; jer dočim će ovaj posliednji najprvi i najbrže saznati za bilo koju prikratu, mogu proći i do dvie godine prije nego li za to dozna ravnatelj. Sad je pitanje: odkuda počima zastarjelost, da li odkad je saznala podčinjena osoba ili sam ravnatelj. Radi toga je neobhodno potrebito, da ovo bude jasno izrečeno, te stavi u tom smislu preinaku sa zahtjevom, da se o njoj glasuje poimence. Većina prihvati paragraf, neobazriev se na tu posve opravdanu preinaku — pošto je u njoj bilo poimenci glasovano.

§. 11. govori o načinu utjerivanju pristojbe.

§. 12. govori o krieposti zakona i o dužnosti prijave stranaka podvrženih plaćanju pristojbe.

§. 13. govori o naredbah koje se ima izdati.

Zast. **Andrijčić** reče k ovom paragrafu:

Ja sam se javio kod §. 5. za rieč, ali radi nenadanog predloga zast. Davanza, da se zaključi razprava, morao sam se rieči odreći.

Kod toga §. htio sam predložiti, da se doda samo tri rieči glaseće: prema doličnoj nadoknadi. Pošto nisam toga mogao učiniti tamo, predlažem kod ovog paragrafa, da se naloži zemaljskomu odboru, da u provedbenoj naredbi izrično navede, da će občine dobiti nadoknadu za pripomoć, koju su dužne davati organom zemaljskim (opetuje predlog talijanski i pita, da se glasuje o njem poimence).

O provedbi zakona.

§. 14. govori o provedbi zakona.

Zast. **Laginja** reče kod ovog paragrafa, da pošto bijaše zabačena od većine resolucija zast. Andrijčića, prisiljen je u oštrijoj formi prihvatiti njegovu resoluciju te predložiti novi paragraf k ovomu zakonu. Taj bi paragraf morao biti 14, a glasiti: Obzirom na §. 5. ovoga zakona neka se dade občinam kao odštetu primjerenu nagradu.

Svoj predlog obrazloži tim, da su občine već i tako preobterećene svojimi poslovi i raznovrstnimi zahtjevi, koje postavlja na iste s jedne strane zemaljski odbor, a s druge c. k. oblasti opravdavajuć to one posliednje tim, da to spada tobože u prenešeni djelokrug. Predloži poimenično glasovanje, te se glasuje; većina prihvati ovaj paragraf i cielu osnovu kako je predložena i u drugom čitanju.

Obračun zemaljske vatrogasne zaklade za god. 1902.

Pošto je zast. **Franzin** pročitao posve kratko izvješće, zapita rieč zast. **Kompare**, koji reče:

Visoki sabore! Od velike je koristi po čitavu pokrajinu ona institucija, što se u novije vrieme sve više proširila i koja dobiva sve više važnosti u životu.

Mislim, da nema zemlje u Cislitavi, koja bi bila tako siromašna na vatrogasnim družtvima kao što je Istra. Kad bi imali u svakoj občini bar 10 ljudi, koji bi u slučaju požara znali kretati sa štrcaljkom, to bi se više nesreća, ako i ne posve, bar dielomice prepriečilo.

Rekao sam, da ima u drugih zemljah tih institucija više. Ako prodjemo po Njemačkoj, vidjeti ćemo, da ima skoro svako trgovište, svako veće selo, nebrojeći gradove, krasno uredjena vatrogasna družtva. Ta družtva vezana su u mjestne, kotarske i pokrajinske vatrogasne zadruge, da može jedno drugomu priteći na pomoć. Pa i netreba da idemo u Njemačku. U susjednoj Kranjskoj nema nijedno — ne grada, nego tržišta ili većeg sela, gdje nebi bilo vatrogasno družtvo. Ali tamo takova družtva i podupiru koli mjestne toli pokrajinske oblasti. Idu im na ruku, kad se ustrajaju, potvrdjuju im rado pravila, nabavljaju im sprave i daje im se i neku pripomoć.

Ovdje imamo pred sobom mali račun pokrajinske uprave, koja upravlja zakladom za pomoć vatrogasnim družtvom. Zemaljski odbor podnaša nam račun iz god. 1902. i kaže nam, da je primio te godine u svemu 15.619 K 13 fil., a da je izdao 14.522 K i 90 fil. To su prilično liepi primitci i izdatci. Ali mi neznamo iz ovog izvješća, gdje su vatrogasna družtva, koliko ih ima, koliko imadu članova, koliko su stara itd. Govori se u obće, da se je dalo na pomoć 1100 K ali komu, u kojih občinah, toga mi neznamo, kao što neznamo ni koliko se je pojedinim občinam dalo. Govori se ovdje, da je dobila občina Vodnjan, Buzet, Kopar, Volosko, a ništa se nekaže, zašto su dobile i u kakvom razmjeru. Kaže nadalje izvješće, da je 7000 K bilo ponudjeno nekom drugom pokrajinskom zavodu, a nekaže se, da li taj zavod plaća kakve postotke i na kakvom se to temelju posudilo. Pitao bi tu upravu, zašto posudjuje novac, kad treba još na svih stranah podupirati vatrogasna družtva.

Kaže se nadalje, da se je izdalo 5994 K i 71 fil. i iz jedne druge zaklade 428 K. Zašto izdavati iz dvih zaklada? Zašto ove proporcije?

Mi, koji nemožemo imati nikakva uvida u ovu upravu, nemože ni računa potvrditi.

Stavljam predlog, da se ovaj izvještaj vrati zem. odboru, da ga popuni time, da nam kaže, gdje su ustanovljena vatrogasna družtva, koliko ih ima i koliko imadu članova. Mi imamo pravo to tražiti, jer se u toj zakladi nalaze i naši novci, buduć da je od banke »Slavije« primila ta zaklada 697 K 83 fil., a od zem. kranjskog osjeguravajućeg družtva u Ljubljani 8 K 80 fil. (Opetuje predlog talijanski i traži poimenično glasovanje).

Zastupnik **Laginja** podupre talijanskim govorom predlog zast. Kompare. Većina prihvati obračun.

Za zajmove bez hipoteke.

Zast. Zoratti sa drugovi stavi predlog, da se zemaljski odbor pobrine za to, da zemaljski kreditni zavod daje občinam zajmove iz reservne zaklade bez uknjižbe.

Ovaj predlog je doznačen političko-gospodarskom odboru.

(Konac sliedi.)

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Hrvatski jezik na ovdašnjem c. kr. kot. sudu. Pri ovome c. kr. kot. sudu obdržavala se je dne 3. pr. mj. kaznena razprava proti jednom Hrvatu radi uvriede poštenja. Sudac voditelj razprave nije poznao jezika obtuženika, te nije bio u stanju niti da raztumači okrivljeniku radi česa je prijavljen, tako da bje prisiljen pozvati pisara-tumača, da obrazloži i priobći obtuženiku prijavu. Obtuženiku nije bilo moguće niti da razumije osude, što ju je bio sudac proglasio u tudjem jeziku na škodu obtuženika.

Ovake stvari se ponavljaju svaki dan kod kot. suda u Puli, prem da se kaže, da je u Austriji absolutno slobodno svakomu braniti se u svojem jeziku; ali po svojoj duši moramo reći, da to nevriedi ovdje kod nas u Istri, gdje ne imade togu prava većina pučanstva, koje se služi hrvatskim jezikom.

Imale bi paziti na to više c. kr. oblasti kod namještenja činovnika, jer kako je poznato, imade onih, koji se natječu za koje mjesto i koji kažu u svojih molbah, da poznaju hrvatski jezik u govoru i pismu, te se namješta ovakove činovnike, premda nepoznavaju niti rieči hrvatski.

Više sudbene oblasti morale bi strogo paziti na to, da ih molitelji za pojedina sudbena mjesta naprosto nevaraju te da se po strukovnjacih uvjere, da li je molitelj u svojoj molbi kazao istinu ili laž. U posliednjem slučaju imao bi živo oćutiti posliedice svoje drzovitosti.

Nije svejedno, koji pridodatak k svakdanjemu kavnomu napitku bude upotrebljen. Kathreiner-Kneippova sladna kava posjeduje uslied svoga samovlastnoga načina priprave obljubljene zrnate kave, te s toga vanredno pristaje za pripravu isto tako tečne, kao i zdrave kave. Mnogim manje vriednim i tisućputa slično omotanim patvorinama unatoč valja ipak kod kupovanja uviek naglasiti ime K a t h r e i n e r, pa treba takodjer primiti samo izvorne omote sa zaštitnim znakom „župnika Kneippa“.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Pristupiše nadalje u Gospodarsku Svezu: 37. Mlekarna v Hrušici, reg. zadr. z omejeno zavezo; 38. Družtvo za štednju i zajmove, Štokovci.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave: Ivan Poropat 1 K za pripomoć ogromnim troškovom, koje će imati Družba u Puli s novom školom. — Kraljić Josip, Lanišće, šalje 1 K tičuće se oklade „Do vidova kod Filipa“. — Braća Puhalj, Pula 2 K.

Ukupno . . .	K 4·—
Na račun ove god. izkazanih . .	„ 626·35
Sveukupno	K 630·35

Za Djačko prip. družtvo u Pazinu priposlaše na našoj upravi:

Braća Puhalj iz Lanišća 20 K za primljenu uslugu od strane „Istarske posujilnice u Puli“. — Živili!

Ukupno danas	K 20·—
Na račun ove godine izkazano .	„ 493·40
Sveukupno	K 513·40

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izlieče svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj nili seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Sloga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ili nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Barelinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vakelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb,
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. gg. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice

svoj krojački posao

na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,

u novo otvorenom dućanu.

U zalihi imade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za odiela, koja izvršuje točno po mjeri.

Anton Klement, *krojački majstor.*

Pčelno-voščene svieće

po kilog K 4·90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. . . . . . . kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani . . kg. po K 4·[illegible]
Isto okrašene s odljepljivim cvieticama „ „ 6·—	Isti okrušeni s cvietom i zlatom . . „ „ 5·[illegible]
Tamnjan lagrima, najfiniji . . . . „ „ 2·40	Sviećice za božićno drvo u 6 bojah . „ „ 3·[illegible]
„ . . . . „ „ 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav „ „ 4·[illegible]
„ granis . . . . „ „ 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav . „ „ 3·[illegible]
	„ „ II. „ . „ „ 2·[illegible]
	Voščeno platno za oltare, metar . . „ „ 5·[illegible]

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.
Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

RODOLJUBI!

upujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, proliskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 20 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 60 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kišćicu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručba neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Broj 50. Pula, u četvrtak dne 12. studenoga 1903. **God. XXXIV.**

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili poležnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 30./10. 1903.

V. sjednica (8).

(Svršetak.)

Proti pošalini (tifus).

Tajnik Vareton čita u talijanskom prevodu interpelaciju zastupnika **Kompare** i drug. na c. k. vladu radi pošaline u Srednjih Škofijah.

Čim je talijanski pročitno tu interpelaciju, veli predsjednik, da će ju u slavenskom originalu predati vladinomu zastupniku i predaje mu ju ostentativno. Zast. Kompare-tu je drago, što je predsjednik izjavio, da je podana u slavenskom jeziku, al hoće da se u njem i čita. Predsjednik neda, Kompare prosvjeduje. Ta interpelacija glasi:

Mjeseca julija i augusta počela je bolest (typhus) ljuto napadati stanovnike sela. „Škofija Srednja" županije Milje.

U početku, kako to obično, nitko se zato pobrigao nije. Da nije župnik iz Dekani, kao tamošnjeg naroda dušobrižnik obaviestio c. k. oblasti u Kopru, možda se nitko ne bi bio ganuo, pak da čitavo selo izumre. T i f u s širio se brzo, bolestni bili su malko da ne svi stanovnici sela i počela je takodjer smrt svoj posao. Oni koji su bili još zdravi — u imali su bolestnike u kući — mogli su slobodno prenašati kužive snovi po svijuh cestah do Kopra, Milja i Trsta! Županstvo nije o tom ukrenulo ništa, ni c. k. vlada! Kad eto nekog dana u Zavljah na užitninskoj crti ustavili su ženske mlekarice i one, koje nosaše voće u Trst, da ne smiju u Trst; isto se dogodilo i kod Miljah.

A stanovnike spomenutog sela nije obavjestio nitko, da ne smiju u Trst ili Mile, dočim im je valjda slobodno nositi bačile u bližnja sela i čak u Kopar!

Kad se je sve to dogadjalo, došao je i c. k. liečnik namah što ga vlada poslala. Učini različite profilaktičke predpise i bolest prouzročena po slaboj pitnoj vodi počela padati.

S toga podpisani pitaju c. k. vladu:

1. Kako, da nije odmah doznala za tako opasne slučajeve, pošto se skoro mjesec dana prije nego dodje liečnik o tom znalo?
2. Zašto se nije ljude poučilo, da ostanu u selu, i učinilo desinficijsku štaciju?
3. Tko je dao nalog, da se ljudi brutalno zaustavljaju na putu, pokle su već preko polovice puta prohodili?

Pula, dne 26./10. 1903.

Sliede podpisi.

Za jednorazrednicu u Zametu.

Zastupnik **Spinčić** sa drugovi upravljaju na c. k. vladu interpelaciju radi proširenja jednorazredne pučke škole u Zametu na dvorazrednu.

Kad bi pročitana dogodi se isti prizor kano i kod interpelacije zast. Kompare; zast. Spinčić hoće, da se čita hrvatski, predsjednik viče, da kod interpelacije neima razprave i prelazi na daljnje čitanje, dočim prvi proti tomu prosvjeduje.

Već desetek godina obstoji javna jednorazredna pučka škola u Zametu, občini Kastav.

Ta škola bila je ustrojena za porezne občine Zamet i Hosti, te za dielove porezne občine Srdoci, kojih prva broji po posliednjem brojenju 1127, druga 553, treća 689 stanovnika, ukupno dakle 2369. Odbijemo li od toga broja po prilici polovicu stanovnika Srdočeve županije, imamo u školskom okružju Zamet okruglo 2000 stanovnika.

Računav 12% djece od 6—12 god. dužne polaziti školu na te stanovnike, imamo u tom školskom okružju 240 školske djece od 6—12 godine, a računamo li 3% djece od 12—14. godine, imamo 60 djece školske te dobe, dakle ukupno 300 djece dužne polaziti školu.

I na taj broj djece, dužne polaziti školu, ima samo jedan učitelj! Al ne samo da je toliko dužnih polaziti školu, nego jih je velik broj koji polaze, broj koj svake godine raste.

Školske godine 1901./1902. 158 od 6.—12., 20 od 12.—14. godine.

Školske godine 1902./1903. 184 od 6.—12., 28 od 12.—14. godine.

Ukupno samo onih od 6.—12. godine u tih trih školskih godinah (153 više 158 više 184) 495: popriečno u svakoj godini (495 : 3) **165**.

Na temelju polazka škole, mjestno školsko vieće i občinsko glavarstvo po nalogu občinskoga zastupstva u Kastvu, molili su već prije više godina za ustrojenje drugoga razreda.

C. k. kotarsko školsko vieće i c. k. zemaljsko školsko vieće, reć bi, da su uvidili potrebu ustrojenja II. razredu; al zemaljski odbor se je tomu svimi silami uzprotivio, navodno zato, jer da neima po zakonu zahtjevani broj djece za dvie učiteljske sile. Pri tom pak nije se začao nit se ne žaca zahtjevati školske takse na račun mnogo više djece, nego li se je zahtjeva za jednu učiteljsku silu.

U novije doba rekto se je, i to sa strane c. kr. školskih oblasti, da se ne može za sada ustrojiti drugoga učiteljskoga mjesta, jer da se radi o ustrojenju podružnice u Hostovoj županiji, i o ustrojenju pomoćne škole u Sv. Križu, kamo dabi zalazila ona djeca iz Srdočeve županije, koja su uškolana, i koja polaze školu u Zametu.

Al niti se ustraja podružnica u Hostovoj, nit pomoćna škola u Sv. Križu, i kad bi ju polazila ona školska djeca iz Srdočeve, kako sva stalno nebi, jer je bar njekim lakše ići u školu u Zamet i onda bi se imala ustrojiti dvorazrednica u Zametu.

Zametska županija samo, ima toliko stanovnika, i toliko dužne i polazeće školske djece, da bi se za nju samu imala ustrojiti dvorazrednica.

Stanovnika ima ta županija po službenih izkazih, kako je već spomenuto 1127. Računajuć na taj broj stanovnika 12% djece dužne polaziti školu od 6—12 godine, i 3% od 12—14, to imamo prvih 135, drugih 33.

U istinu jih blizu toliko i polazi.

Iz same Zametske županije polazilo je školu u Zametu:

Školske godine 1900/1901, od 6—12 godine 122, od 12—14 godine 28, školske godine 1901/1902 od 6—12 godine 127, od 12—14 godine 20, školske godine 1902/1903 od 6—12 godine 24.

Ukupno u tih trik školskih godina od 6—12 godine (122+127+148) **399**, a od 12—14 godine (28+20+24) **72**. Popriečno za svaku tih trih školskih godina polazilo je dakle školu u Zametu iz same županije Zamet djece od 6—12 godine (399 : 3) **133**, a od 12—14 godine (72 : 3) **24**.

To je dovoljan i prekomjeran broj djece polazeće školu, za kakov se po javnih državnih i pokrajinskih školskih zakonih mora ustrojiti dvorazrednicu.

I pošto je c. kr. vlada odgovorna za vršenje školskih zakona, s toga upravljaju podpisani na istu upit:

Jeli c. kr. vlada voljna poduzeti bezodlučno shodne mjere u svrhu da se jednorazrednu javnu pučku školu u Zametu, bez obzira na županije Horti i Srdoći, obzirom samo na Zametsku županiju, i odnosni broj školske djece u njoj, podigne na dvorazrednicu?

Pula 29. listopada 1903.

Sliede podpisi.

Na zaštitu domaćih poduzetnika i radnika.

Pročita se u talijanskom prevodu upit Dr. D. Trinajstića i drugova na c. k. vladu u svrhu, da se državne radnje podieljuju domaćim poduzetnikom a oni da budu obvezani služiti se domaćimi radnici.

Predsjednik predaje izvornik vladinom komesaru.

Interpelant javlja talijanski, da ima upit na predsjednika kao što ga je već imao u VI. sjednici. Pozivom na §. 20. pravilnika imadu se interpelacije kako su podane u saboru pročitati. Predsjednik toga nedopušta pa stoga Dr. D. Trinajstić upravlja nanj upit kako može vriedjati tako očito pravilnik?

Predsjednik odgovara, da je za svoj postupak odgovoran samo sebi.

Interpelacija glasi:

Dogadja se često, da razna državna poduzeća u ovoj pokrajini daju u zakup zasebnikom pojedine gradnje. Ne riedko bivaju iste gradnje izravno odane poduzetnikom, koji su inostrani podanici. A opet nekoji domaći poduzetnici uzimlju inostrane podanike kod takvih gradnja za radnike.

Izravna posljedica toga jest, da nastaju razne zadjevice izmedju tih tudjih radnika i domaćih, kojim biva na taj način oduzeta prilika, da si mogu poštenim načinom zaslužiti kruh i prehraniti svoje obitelji. Tako se nedavno dogodilo u gradu Rovinju kod gradnje nekog skladištu za ondješnju c. kr. tvornicu duhana, da su nekoji domaći rovinjski radnici uslied zadjevice sa upotrebljenimi radnici iz Italije radi preotimanja zarade došli u dodir kaznenim zakonom i bili odsudjeni na višemjesečnu tamnicu. Daljnja posljedica toga izaposlavljanja domaćih radnika jest ta, da se naše pučanstvo u sve večem broju seli u daleku Ameriku i Afriku.

Obzirom na to pitaju podpisani visoku vladu:

1. Jeli ista voljna nastojati, da sve radnje, koje se budu obavljale za račun države ili njezinih poduzeća budu odane izključivo domaćim zakupnikom?

2. Je li ista voljna tim zakupnikom postaviti kod odaje radnje izrični uvjet, da imadu uzeti kao radnike samo ovdješnje državljane?

Sliede podpisi.

Molba udove učitelja Maglić.

Na predlog zast. Laginje prihvaća sabor, da se molba udove učitelja Maglić za milostnu mirovinu povrati školskomu odboru na ponovno proučavanje.

Za preuzeće gradske bolnice u Puli u zemaljsku upravu.

Zast. **Laginja** predlaže, da se izvještaj zemaljskoga odbora, kojim hoće, da se gradska bolnica u Puli preuzme u pokrajinsku upravu, preda na proučenje i izvještaj posebnomu odboru, u kojem bi bila zastupana i manjina bar sa 2 člana. Nuždno je to u tako znamenitom predmetu. Većina to zabacuje.

U prilog občinskih činovnika.

Podastire se molba družtva za zaštitu civilnih činovnika, kojom podnašaju zakonsku osnovu o občinskih činovnicih i drugu za ustrojenje mirovinske zaklade za iste činovnike.

Zast. **Andrijčić** predlaže na temelju §. 29. da se ta molba odnosno zakonske osnove pročitaju u cielosti.

Predsjednik neće da o tom čuje, već se prepire sa predlagateljem.

Zast. B e n n a t i pozivom na §. 21. pravilnika predlaže, da se to nečita. Usupor povikom sa strane manjine, da tu neima glasovanja, već da se treba držati pravilnika, predsjednik dade glasovati o predlogu zast. Bennati — a i taj se prima.

Za cestu Lupoglav — Kras.

Saborski tajnik Dr. V e n t r e l l a pročita u prevodu predlog zast. M. T r i n a j s t i ć a i drugova za izgradnju ceste iz Lupoglava na Kras.

Predlagatelj zagovara u kratko najprije hrvatski pak talijanski taj predlog. Iztiče nuždu izradnje te ceste na temelju činjenica navedenih u samom predlogu.

Prisjednik C l e v a izriče se ponekle proti tomu predlogu tvrdeć, da se ima graditi cesta Buzet-Draguć, da je već radi te ceste velik namet naložen, pak da bi porezovnici težko podnesli i daljnji kakav namet.

Zast. M. T r i n a j s t i ć mu uzvraća, da nema ništa proti tomu, da se izgradi cesta Buzet-Draguć, odlučena pokraj. zakonom još god. 1876., da zna, da su porezovnici jako obterećeni, al da se zato ipak može stvoriti zakonska osnova za cestu Lupoglav-Kras, pak će biti zadovoljan, ako se ista izvede i poslije nekoliko godina.

Na to bi predlog zast. M. Trinajstića i drug. jednoglasno prihvaćen. (Taj predlog tiskali smo u br. 47 našega lista).

Za obskrbu vodom.

Saborski tajnik Ventrella čita u talij. prevodu predlog zastupnika M a n d i ć a, S p i n č i ć a i drugova za obskrbu vodom.

Predlog glasi:

Istru tišti od tolikih osobito jedna nevolja, koja se drugdje u monarhiji, osim u Dalmaciji, jedva pozna, a to je pomanjkanje pitne vode u mnogih krajevih širom Istre.

To pomanjkanje se je osjetilo osobito ovoga ljeta. U mnogih krajevih bili bi ljudi postradali, da njim se nije voda privezla parobrodi ili željeznicami, u drugih, da se nije zadnjih desetletja sagradilo bunara ili cisterna, što občinskih, a najviše privatnih. U drugih opet morali su ljudi daleko po vodu, a njekud rabili su kalnu i slabu vodu tako, da jih je s nje u istinu postradalo, i da je čudo, što ih nije i više.

Mnoge občine brinu se već odviše godina, da se doskoči nestašici vode tim, da se u njihovih okružjih što više javnih bunara sagradi.

Siromašne, kako su, nemogu smoći svih troškova, pak mole za podpore i kod autonomne pokrajinske oblasti i kod c. kr. državnih oblasti.

Autonomna pokrajinska oblast kao da bolje osjeća potrebu vode, pošto je potakla pitanje ustrojenja hydrauličkoga ureda za Primorje, i pošto brže i često povoljno odnosne molbe riešava.

Ni c. kr. državne oblasti neodbijaju molba, i one redovito podporu daju, al riešavaju odnosne molbe jako sporo, tako, da jih ima, i što je podpisanim poznato, već od više godina neriešenih.

Glavni razlog takova zatezanja čini se, da sastoji u okolnosti, što c. kr. državne oblasti nerazpolažu dovoljnimi tehničkimi silami, i u drugoj, s prvom u savezu stoječoj, da neriešavaju molba dok nisu strogo po viših tehničkih činovnicih izpitane odnosne gradjevne osnove.

To zatezanje prouzrokuje pokrajinskoj autonomnoj oblasti neprilika, jer moradu već privoljene svote za podpore prenašati iz računa jedne godine u račune druge; a ima slučajeva, gdje se občinam i groze, da će njim brisati privoljenu podporu, ako do stanovitoga roka bunara nesagrade.

Uzev sve rečeno u obzir, postavljaju podpisani sliedeći predlog:

Visoki sabor neka izvoli odlučiti:

1. Poziva se c. kr. vlada, da ozbiljno uzme u obzir nestašicu pitne vode, koja vlada širom ciele Istre, da brže riešava odnosne molbe za gradnju cisterna, dotično vodovoda, da izpitanje odnosnih nacrta povjeri nižim tehničkim silam, porazmještenim po kotarih, istim naloži, da svoju zadaću bez oklievanja vrše, i da iste, na molbu občina, same nacrte za bunare napravljaju.
2. Poziva se slavni pokrajinski odbor, da zahtjev pod 1) obrazloženo podastre c. kr. vladi.
3. Ovaj predlog nek se razpravi po ustanovah § 37. saborskoga poslovnoga reda.

U Puli, dne 29. oktobra 1903.

(Sliede podpisi.)

Zast. **Mandić,** pošto je već u IV. (7.) sjednici obrazložio prešnost predloga i pošto je predlog sam obrazložen stvarno pismeno, neuzima rieči.

Prisjednik **Cleva** veli, da je za taj predlog i predlaže dodatak u smislu, da se pozove c. k. vladu, da čim prije ustroji u Trstu hydraulički zavod za Primorje.

Predlog Mandića, Spinčića i drugova, zajedno sa dodatkom Cleve, prima sabor jednoglasno.

Za novo preuredjenje zemaljskih ureda.

Zemaljski odbor podastire svoj predlog, po kojem bi se imali preustrojiti pokrajinski uredi.

To će biti novi teret za pokrajinu, pošto sastoji to preustrojstvo samo u tom, da se ponešto pomnoži činovnike, a svakako, da im se povisi plaće.

Predlog je podnešen tek u prvom čitanju, pak zast. **Kozulić** predlaže, da se isti izruči posebnom odboru, u kojem bi bila zastupana i manjina.

Većina zabacuje taj predlog poimeničnim glasovanjem.

Za uredjenje riečice Rižane.

Tajnik Vareton čita u talij. prevodu predlog zast. Kompare i drug. kojimi se ide za tim, da se uredi riečicu Rižanu i učvrsti cestu koja uz nju teče.

Bez razprave prima se prešnost i predlog sam jednoglasno.

Predlog glasi:

Dolina ob reki Rižani je gotovo ena najlepših cele Istre. Njena krasna lega, njena plodovitost je bila gotov povod, da je bila obljudena že za časa Rimljanov, kakor to potrjujejo razne izkopine najdene o raznih prilikah. Kar pa tej dolini, daje prav posebno važnost, je reka reka Rižana, ki teče skoz dolino. Rižana izvira pri M. B. na Vročku. Privre tu tako močno iz tal da tvori na izvoru samem malo jezero, ki se izliva v strugo. Rižana ima že o svojem začetku toliko vode, da goni mline z tremi ali četirimi kolesi. Prebivalci ob reki so zgodaj začeli upotrebovati njene vodne sile in tako je tekom časa nastalo ob njej trideset lepih mlinov, ki so imeli vsi dovolj posla, dokler ni Manchesterska doktrina o slobodni konkurenci zatrla vse te mline, ter gospodarski upropastila njih gospodare. Vlada, ki je že od l. 1870 izročala po nemško-liberalnih načelih male domače industrijalce tujim židovskim vele-kapitalistom na smrt, se seveda ni mogla zanimati za Rižanske mlinarje; in naposled je Rižana tako daleč od Dunaja!

Izven ubijalne konkurence mlinarski obrti, je tudi reka Rižana — posebno ob časih poplave — prizadejala toliko mlinarjem kakor drugim posestnikom ob isti ogromne škode. Izvor Rižane je namreč precej visoko, zato je tudi reka precej deroča do planote pod Dekani. Količina vode je tudi ogromna, tako, da je tudi ob največji suši dovolj vode. Kadar pa ob velikih nalivih izlivajo v njo svoje umazane vode tudi obstranski potoki, tedaj grozno narašča, poplavlja travnike prouzročevaje ogromne škode.

Strmski potoki, ki se izlivajo v Rižano so:

1. Ob desni: Hrastovljski potok, Loški potok, Tinjanski potok. 2. Ob levi: Kubedski potok, in S. Antonski potok. Ti Potoki pridrvijo z golih hribov z veliko naglico in silo ter nosijo seboj grušč in blato. Razlivajo se po tem po dolini, ker jih struga Rižane ne more vsprejeti, končavajo seno, tvorijo močvare in tako kvarijo tla. Ob takih slučajih so tudi mlini že mnogo trpeli. Dogodilo se je, da je Rižana odnesla jezove, zasula struge, polomile mlinska kolesa, ter poškodovala poslopja in oprave; da celo ljudsko življenje spravljala v nemarnost.

Ker ob takih prilikah nosi Rižana tudi mnogo blata seboj, je čisto naravno, da so se tla proti morju dvignila in odtoku vode se vedno bolj zapira pót. Tako se poplavni obseg vedno veča in oškodovanje raste. Županjstvo v Dekanih, okrog kojega obseg teče reka, se je bilo že večkrat z prošnjami obrnilo na razne oblasti, ali kakor je videti, ni imelo uspeha. Zaradi tega je menda že obupalo, da bi se kdo u Austriji ganol.

Znano je, da od vasi Dekani do mosta na državni cesti na Buzet (pri Pepetu) teče Rižana vedno skóraj ob komitatni, cesti; znano je tudi, da neka na več krajih preplavlja cesto; znano je, da je cesta proti reki slabo zavarovana, in da so se nesreče pripetile ljudem in živalim.

Vsled tega podpisani stavi sledeči predlog.

C. k. vlada se pozivlje, da v dogovoru z deželnim zborom stvori vse potrebne korake, da se čim prej počne z uravnavo reke Rižane in osiguravanjem dotične ceste.

V formalnem obziru naj se ta predlog razpravlja po § 37. saborskoga poslovnika.

Pola 29. oktobra 1903.

Sliede podpisi.

Za uredjenje potoka osapske doline.

Saborski tajnik Vareton čita prešni predlog zast. Kompare i drugova za uredjenje potoka u osapskoj dolini. Koli prešnost toli predlog sam prima sabor bez razprave jednoglasno.

Taj predlog glasi:

Že je šesto leto, kar se dela na uravnavi hudournika v Osapski dolini. Potem, ko se je bila c. k. vlada že dolgo pogajala z deželnim odborom za potrebni deželni prispevek — toda brevspešno —; potem ko so se interesanti zavezali zajedno tretjino prispevkov, šla je c. k. vlada na delo za poskušnjo. Tehnično-gozdarska sekcija za urejevanje hudournikov v Beljaku poslala je na lice mesta svoje tehnike, koji so napravili načrte, ter takoj pričeli z delom jednega dela urejevanja, in to okoli 2 km. pod izvorom „Reke.“ Početkom je šlo delo lepo in dobro. Ko je bilo okoli 300 m. nove struge dokončanih, ter še vse delo sveže, nastal je neko moč velikanski naliv, vsled kojega je „Reka“ tako narasla, da je vsa dela regulacije odnesla. Bilo je sedaj tudi za nestrokovnjaka razvidno, da tako ozka struga kakor je bila ona projektovana, ne zadošča svrhi. Vendar se je graditelj baš hotel pokazati z daljno gradnjo po prvotnem načrtu vkljub utemeljenim prigovorom. Tudi to delo regulacije je bilo lepo in točno v graditeljskom obziru; ali ni odgovarjalo veliki vodni sili in deročnosti ob času nalivov. Nasledek je bil ta, da je drugi veliki naliv razrušil tudi ta dela.

Za boljo obrano struge napravili so se tudi dragi jezovi, ki so pa malo pomagali. Vodna sila jih vedno bolj izpodjedala, tu in tam tudi porušila.

Po tih britkih skušnjah, ki so interesentom podirali zaupanje, ter c. k. vladi požrli večje svote novca nego si je bila proračunala, je c. k. vlada — kot „graditeljica — morala določiti novih podpor, da se dela rekonstruirajo. To je tudi storila. Razširila je strugo za 2 metra, ter jo iztrebila.

Ali od projektovane regulacije je bilo ostalo še čez 700 m. dela. Ker pa c. k. vlada ni imela več novca na razpolágo za to delo, je bilo isto obustavljeno.

Po dolzih dogovorih, prošnjah, prispevkih od strani interesentov, c. k. vlade in tudi nekaj od dež. odbora, nadaljevalo se je delo urejenjem struge proti izvoru.

Mlad jako spreten tehnik, poslan od iste c. k. gozdne sekcije, je pod vodstvom c. k. gozdno-tehničkoga komisarja, sina naše Istre, izradil regulacijo na vseobče zadovoljstvo.

Ali znati treba, da se je ta uravnava dovršila le ob zgorenjem delu struge „Osapske Reke.“ Iz tega urejenega dela priteka v spodji del „Reke“, v dolino pod Mačkolami do Oreha še več vode nego prej; tako da je v doljni večja poplava, nego prej. Tudi okrajna cesta je poplavljena ob nalivih bolj nego prej, a tako zatvorena pot v Kopar ali Trst.

Regulirane je struge 1·5 km., a manjka še skoro 4 km. Ta del struge je še bolj potreben uravnave nego oni zgoranji, ker je na nekojih mestih skoro popolnoma zasul; tako, da se niti ne pozna vsled struge. Ob nalivih se tedaj voda razliva po dolini, kvari travnike, zamazaje seno, tvori močvare. Voda odteka radi malega pada — okoli 12 m. nad morjem — prav po malo, zaostaja, gnije, ter okužuje zrak. Dokaz temu so mrzlice in „malaria“ po Stramaru.

Na temelju tega podpisani stavijo predlog:

Visoki dež. zbor naj blagovoli zaključiti:

C. k. vlada se pozivlje, da v dogovoru z dež. odborom, stvori potrebne korake, da se regulacija „Osapske Reke“ čim prej zopet nadaljuje.

Taj predlog naj se v formalnem obziru razpravlja po § 37. zborničnega pravilnika.

V Puli 29. oktobra 1903.

Sliede podpisi.

* * *

Pošto smo u posliednjem broju priobćili glavne točke osnove o potrošarini na pivo, donašamo eto govor zast. dr. D. **Trinajstića,** kojim je pobijao ovu osnovu.

Visoki sabore! Izvješće, kojim je slavni financijalni odbor popratio ovu zakonsku osnovu tako je kratko i lakonično, da nam ne može dati nikakva razjašnjenja o predmetu, niti može umiriti našu sviest, da dademo za ovu zakonsku osnovu svoj glas. Izvješće se jednostavno poziva na one razloge, koje je naveo zemaljski odbor u popratnici ovoj zakonskoj osnovi. I ta popratnica, ili izvješće tako je površno i nepodpuno, da takodjer ne može dati stalnog temelja, radi koga bi pristati mogli na ovu osnovu.

Iz izvješća zemaljskog odbora jedna jedina stvar proviruje, naime svrha, za koju se ovaj zakon ustanovljuje, a ta svrha navodno bi bila ta, da se utjerivanje potrošarine na pivo preuzme u vlastitu upravu zemaljskog odbora. Važna je to stvar i treba, da se dobro prosudi i točno pregleda sve, što može za ili proti takve nakane vojevati.

Ja ću upozoriti visoki sabor na jednu okolnost, najme da je već godine 1867. zemaljski odbor bio pokušao u nekim kotarima naše pokrajine, da utjeruje potrošarinu u vlastitoj upravi. Taj pokušaj bio je tako zlosretan, da je isti zemaljski odbor u zasjedanju g. 1868. odlučio preporučiti, da se od takvog pokušaja unapred odustane. Ustanovila se je naime u onim kotarima, u kojima se potrošarina utjerivala u vlastitoj upravi, da je utjerano 1200 forinti, dočim se potrošilo na utjerivanje svotu od 700 forinti. Kako vidimo, preko polovice od onog, što se utjeralo od potrošarine, potrošeno je za utjerivanje, a utjerana svota tako je malena i iluzorna, da mora svakoga zamisliti i postaviti u sumnju, hoće li biti zemaljski odbor u stanju, ako se i opet dogodi, da se utjera tako malena svota, da vrši svoje dužnosti. I tada se takodjer izjavio zemaljski odbor, da je mnogo prikladnije za pokrajinu, dade li potrošarinu u zakup, kao što je to u drugim kotarima bilo, jer ne samo, da je prihod za pokrajinu veći, nego jer je i stalan iznos, na koji se može računati, te se može sa stalnošću zanašati u pokriću potreboća. Vidimo dakle, da je pokušaj bio jako zlosretan.

Pitanje je, je li sada prilika, da bi se došlo do drugih uspjeha? Moram izreći svoju dvojbu u tom pogledu. Prije svega moram ustanoviti, da u nazočnoj zakonskoj osnovi nije ničim naznačeno, kako će provadjati zemaljski odbor to utjerivanje u vlastitoj upravi. Osnova je dakle na svaki način manjkava. I doista, ako se hoće u svojoj upravi utjerivati potrošarinu, moralo bi se ustanoviti posebni centralni ured, koji bi rukovodio to zamašno djelovanje.

Za to rukovodjenje nisu dosta sile, koje sada ima zemaljski odbor na razpolaganje jer smo čuli više puta, da se tek tek izlazi i sada s osobljem, koje stoji na razpolaganje, za potrebe, koje se imadu obaviti. Svakako je od potrebe, kad se pridonaša jedna zakonska osnova, kojom se ima otvoriti nekakav novi ured u pokrajini, da se postave takodjer ustanove, kako da se to učini i na koji način da se ured organizira.

Mislio sam, da će možda u tom pogledu što providiti zemaljski odbor u podnešenoj osnovi glede preosnovanja zemaljskih ureda, ali nisam opazio ništa. Dakle neznam na koji način će tu svrhu zemaljski odbor postići, da utjeruje u vlastitoj upravi potrošarinu na pivo.

S druge strane moram opaziti i to. Mi s naše strane stojimo na tom i izjavili smo više puta, da bi se na pivo morala postaviti neka veća pristojba, da bi tako naš glavni domaći proizvod, vino, iztisnulo pivo po svoj pokrajini i da bi moglo naći veće prodaje, kako bi naši producenti došli prije do novaca za svoj proizvod.

Radi toga bili bi sporazumni, da na pivo pristojba bude i veća. Naravno to ne može biti, ali mislim, da će se teško postići i to, da bude prispitena ona pristojba, kako ju zakonska osnova označuje.

Iz izvješća i govora g. izvjestitelja doznajemo, da bi imao odpasti iz nazočne osnove § 2., ali ostaje suglasna točka 3. od § 3. Polag ove točke pristojbi za piva bi podpadala sva piva, koja bi dolazila i privatnikom u pokrajinu. Tu mislim, da bi se došlo u sukob s postojećim propisima glede potrošarine na pivo, jer ako se ne varam, zakoni od 1881. i 1900., koji se obaziru na potrošarinu piva, puštaju slobodan uvoz stanovitog diela piva za promet privatni, naime ne bivaju podvržene pristojbi za pivo količine od preko 60 litara, koje može svaki privatnik dobaviti. Neznam, da li se i ove količine hoće da podvrgne sada pristojbi, te hoće li vlada privoliti na to, da se tako promjene postojeći zakoni u pogledu potrošarine, pa radi toga da opet ne zapne ova osnova. To sam imao povoda upozoriti visoki sabor na to, da bi se to pitanje moralo prije postaviti na čisto s visokom vladom, da ne bude kašnje osnova neodobrena.

Nego zemaljski odbor nam obećaje, da će s novom osnovom erar pokrajinski doći do mnogo većih iznosa i da će biti mnogo veći prihod. U tom pogledu navadja stanovite podatke, polak kojih je naime u trogodištu 1896.—1898. uvoženo u pokrajinu okolo 30.000 hl. piva. Na temelju toga proračunava, da će prihod od ove potrošarine iznašat 102.000 K. Opažam prije svega, da bi to moglo obstojati, kad bi se u istinu postiglo to, da bi se podvrgla potrošarini i pivo za privatnike u količinah nad šestdeset litara, a o čemu ja dvojim. Kad se pak to nebi postiglo, onda bi bio prihod mnogo manji, nego li se misli. Ali kad bi u istinu dobili u ime potrošarine na tih 30.000 hl. piva, što se onda bilo uvezlo u pokrajinu, a koji uvoz moguće da je sada i veći; kad bi se dakle i dobilo 102.000 K, ipak je sam zemaljski odbor priznao, da trošak za utjerivanje iznaša najmanje 25%, t. j. pokrajina bi dobivala najviše kakvih 76.000 K za potrošarinu na pivo. Opažam, da to nebi odgovaralo onim obstojnostima i lagodnosti, u kojima se do sada nalazi pokrajinski erar. Poznato mi je naime iz privatnoga vrela, da je ponudjeno za potrošarinu iznos, koji nadmašuje 80.000 K.

Po tom je očito, da pokrajina davajući u zakup potrošarinu bi po samom priznanju zemaljskog odbora više dobivala, nego ako to uzme u svoju upravu.

S druge strane moram opaziti, da je u samom računanju troškova od 25% uzeo zemaljski odbor tu svotu na lakku ruku.

Mora se naime uzeti, da bi se za to utjerivanje moralo imati posebni centralni ured, koji bi morao biti u Poreču, a onda opet u svakom kotaru bi morali biti 2 do 3 činovnika, koji bi se skrbili za utjerivanje. Mi imamo u pokrajini 6 političkih kotara. Neznam koje bi se osnove držao zemaljski odbor kod utjerivanja, da li bi uzeo za osnovu utjerivanja sudbene ili političke kotare. Ako bi uzeo političke kotare, to bi djelokrug kod svakog ureda bio previše zamašan. Morali bi se dakle ti uredi tako osnovati, da bi u svakom kotaru sudbenom bili posebni činovnici za utjerivanje. Sudbenih kotara ima 17. Postave li se u svaki sudbeni kotar 2—3 činovnika, to bi najmanje njih bilo 51!

Popriečno pak može se računati, da će svaki činovnik koštati do 1500 K. pa će po tom proizaći potrošak za same činovnike u vanjskim kotarima po prilici 75.000 K. Uzme li se sad još centralni ured, gdje će biti veća gospoda, to ćemo doći do toga, da ćemo trošiti za upravne troškove utjerivanja potrošarine kakvih 90.000 K. Postavimo, da će prihod narasti na 120.000—130.000 K, to će ipak biti odveć maleni konačni dobitak prema onom, što možemo dobiti, damo li potrošarinu u zakup. Dobiti ćemo prihoda čistog 30 do 40.000 K, dočim bi u drugom slučaju primali svakog mjeseca stalnu tangentu, koju bi mogli upotriebiti za potrebe pokrajine. S tim utjerivanjem potrošarine u vlastitoj upravi pokrajina bi veoma slabo prošla.

Nego i s drugih razloga mi smo sa ove strane visoke kuće protiv ove osnove zakonske. Moram naime iztaknuti, da nas izkustvo od cielog doba, što vlada nekakav nazovi konstitucionalizam u našoj pokrajini, uči, da se taj konstitucionalizam i sloboštine ne upotriebljuju na uhar cielog, nego jedino talijanskog diela pučanstva. Već smo u ovom saboru čuli, da gospoda od većine ne poznadu Istre, nego u koliko je talijanska, dočim se za cielo ostalo pučanstvo ne brinu, kao da

ono ne obstoji. To je opetovno izjavio g. predsjednik, koji je dapače tako lakoumički rekao, da jednostavno ne priznaje one, što se u jeziku $^2/_3$ pučanstva ovdje u saboru govori.

Dokaz je tomu i cielo djelovanje zemaljskog odbora, koji takodjer neće da pozna hrvatski jezik, niti hoće da hrvatski riešava spise podnešene u hrvatskom jeziku.

To dokazuju takodjer uprave svih ustanova pokrajine, jer promatramo li jednu po jednu, vidjeti ćemo, da sve idu samo za jedan dio pučanstva, da se samo za taj dio skrbi.

I doista, uzmemo li u pretres troškove, koje godimice ima pokrajina, opaziti ćemo, da samo jedna trećina njih biva nepristrano razdieljena, i to samo zato, je se ne može drugčije. To je naime ona jedna trećina troškova, koji se tiču javne i zdravstvene sigurnosti. To normiraju stalne ustanove, pa se ne može drukčije razdieliti. — Ali uzmimo drugu stavku našeg saborskog djelokruga, — zemaljski ured, to opažamo, gledamo li na njegovu organizaciju, da nema ni jednog činovnika hrvatske ili slovenske narodnosti; dapače da redovito onaj, koji se prizna kao Hrvat, a zaprosi mjesto u pokrajinskom odboru, može biti stalan, da to mjesto neće dobiti.

Usuprot pak mržnja, koju bi pokazao prema hrvatskoj ili slovenskoj narodnosti, bila bi dobra preporuka, da ga prime u zemaljski odbor za činovnika. Dalnji djelokrug zamaljskog odbora i sabora bilo bi školstvo. U tom pogledu imali smo jur prilike u zadnjoj sjednici čuti u visokom ovom saboru, kako se postupa sa strane zemaljskog odbora pristrano i dapače protuustavno i protuzakonito.

Čuli smo, kako je sa bezazlenom iskrenošću sam školski odbor kazao, da se školske takse, koje su bile postavljene protiv želje i volje cielog pučanstva, upotrebljavaju ne za one svrhe, za koje su odredjene, nego za sasvim druge svrhe, u svrhu strančarsku, u svrhu gimnazije u Pazinu. Zahtjevamo li mi i dokažemo, da u stanovitom mjestu pokrajine obstoje svi uvjeti, polag kojih se mora otvoriti pučka škola, to se sa strane zemaljskog odbora, kako se kaže, traži dlaku u jajetu samo, da se ustrojenje zaprieči. Eto, pred kratko vrieme imalo se otvoriti 3—4 škole i radi toga se išlo do najviše instancije akoprem su bili osvjedočeni, da je istinito sve. Ali pošto slučajno nisu c. k. činovnici, koji obavljaju stanovite poslove, stavili u zapisnik stanovitu rieččcu, eto odmah prilike, da se ide do upravnog sudišta i da se time zaprieči osnovanje hrvatske škole. —

Vidimo dakle, da zemaljski odbor teži, kako bi držao naše pučanstvo u neznanju, i da na tom neznanju hoće da gradi dalje svoje osnove. Još k tomu moram opaziti, da ciela jedna trećina proračuna biva upotrebljavana baš za školske svrhe. Gledamo li pak, kako stoji školstvo u našoj pokrajini, opažamo, da, može se reći, 16—17.000 djece ima, koja nemaju škola, a koje su hrvatske, odnosno slovenske narodnosti.

Dalnji djelokrug zemaljskog odbora je, da se brine za poljodjelstvo. U našoj pokrajini može se računati, da su dvie trećine, najmanje, hrvatske i slovenske narodnosti, i to dvie trećine pučanstva, koje se većinom bavi poljodjelstvom, jer u gradovima, gdje je talijanske narodnosti, ondje su riedki poljodjelci. Gotovo da sam premalo rekao, jer je stalno, da je još veći broj Hrvata i Slovenaca. Uzprkos toga, te dvie trećine nisu providjene niti jednim učevnim zavodom, gdje bi se mogli izobraziti u struci i doći do boljeg znanja, da mogu što više koristi pobirati od zemlje. Nasuprot mala šaka talijanske narodnosti poljodjelaca ima svoj zavod, na koji se bogato troši. To mi nebi zavidjali, ali kako oni za sebe drže, da im je to potrebno i nuždno, tako smatramo i mi, da imamo pravo na to da zahtjevamo od zemaljskog odbora. Tek riedko kada bivaju od zemaljskog odbora za potrebe našeg pučanstva dobačene kakve mrvice, za zdence ili za mrvičak puta, a i zato moramo jako dobro plaćati.

Vidimo dakle, da čim bi više novaca dobivao zemaljski odbor, to bi sliedeći staru predaju i naloge onih, koji su ih postavili na ta mjesta, na kojima danas jesu, upotrebljavali te veće iznose jedino na uhar onog diela pučanstva, koga, kažu, zastupaju, dočim za onaj dio pučanstva, koga zastupa saborska manjina, ali koji iznaša ipak veći dio pučanstva pokrajine nebi i unapried učinili ništa, što bi tom narodu koristilo. S toga gledišta, ne bi imali nikakve pobude, da bi podpomagali zemaljski odbor, da dodje do većih dohodaka.

Ali je tu druga stvar, radi koje, ne samo da ne smijemo podpomagati, nego se moramo odlučno protiviti, da bi zemaljski odbor u vlastitoj upravi uterivao potrošarinu. To je ujedno i glavni momenat, glavna svrha, radi koje se dala na pretresanje ova zakonska osnova. Moja je misao, da zemaljski odbor i zajedno s njime saborska većina ne polazi s gledišta, da bi dala više prihoda pokrajini od potrošarine, nego on polazi s gledišta, da bi time zadobili veći broj ljudi, koji bi podpomagali strančarske njegove svrhe. Mislim da se u tom ne varam. Vični smo i iskusili smo i to, da ne znamo, na koji način biva, da novac, koji bi morao teći u pokrajinsku blagajnu, — moguće da će nam to moći bolje raztumačiti saborska većina — prolazi u sasvim druge svrhe. Tako je novac, koji bi pokrajina imala dobivati za potrošarinu, došao na uhar zakutnog listića, komu je svrha širiti nemoral i kukavičluk i podkopavati sve temelje države i družtva. [illegible] novac na taj način potrošiti. Imamo stvarnih dokaza, da je novac, koji je imao dolaziti u blagajnu zemaljskog odbora, išao isključivo i jedino u strančarsku svrhu za podupiranje gončina, koji bi okolo lovili naše ljude i vodili ih proti savjesti i dužnosti. Imamo nadalje dokaza, da se novac pokrajine razpolaže i upotrebljava u svrhe posve strančarske, kao što je strančarska svrha gimnazija realna u Pazinu.

Obzirom na sve to s ove strane visoke kuće ne ćemo moći poduprieti predloga, nego ćemo biti protiv njega.

A s razloga uvodno spomenutih, predlažemo da se ova osnova povrati zemaljskom odboru u svrhu, da ju bolje upodpuni i podnese eventualno iznova na pretresivanje, ako bude smatrao nuždnim.

U slučaju pak, ako se taj moj predlog ne prihvati, stavljam novi predlog, da se izabere novi odbror od 7 lica, u komu da bude mjesta i saborskoj manjini, pa da taj onda iznova prouči i podnese izvještaj na ovu osnovu.

(Opetuje isto talijanski uz zahtjev poimeničnog glasovanja.)

* * *

Interpelacija*)

zast. dr. **Štangera** i drug. na visoku c. k. vladu.

Pred kakvih 15 godina Opatija bila je zakonom, stvorenim od ovoga visokoga sabora, proglašena liečilištem. U to doba bila je Opatija još neznatno mjesto i pohadjalo ju je samo malo gostovah. — Nego od godine do godine broj gostova rasao je velikom brzinom te je već prošle godine kroz cielu godinu Opatiju pohodilo blizu 22.000 gostova. — Ali nije rasao samo broj gostova, nego je rasao u to vrieme i broj stalno nastanjena pučanstva koje se je u to vrieme pošesterostručilo. Kako je više raslo pučanstvo Opatije i broj gostova, tako je rasao i broj posjećivatelja Opatije, koji se pak nebroje med gostove — ali kojih se ipak danomice u Opatiji vidi i koji danomice, većinom iz bližnjeg grada Rieke, po moru dolaze i odlaze. U to vrieme Opatija od malenog sela postala je dakle veliko mjesto sa velikimi hoteli i krasnimi vilami, u kojih stanuju vrlo odlične osobe i obitelji, te je tako Opatija postala ne samo veliko nego i vrlo odlično liečilište. Kako je pak rasao broj pučanstva, gostova i kuća i vila, tako je rasao dosada postepeno i promet a i porezna snaga liečilišta — dakle i korist same države.

Država, koja je od Opatije dobivala pred nešto preko 20 godina natrag, jedva svojih 1000 K na godinu, danas dobiva od Opatije, ubrajajuć sve poreze pristojbe i daće, do pol miljuna kruna na godinu, pa bi se moralo misliti, da je za takav napredak i procvat Opatije i država svoje dopriniela. — Nego, tko bi tako mislio, varao bi se; jer država do najzadnjeg vremena nije se Opatije niti sjetila, a onda, valja priznati, državne oblasti počele su se i za Opatiju nešto interesirati ali dalje od platoničkog interesiranja nije se, žalibože išlo u nijednom obziru. — Ono, što je danas Opatija, postala je marom i iniciativom privatnika, a ne iniciativom države ni njezinih oblastih. Rečeno je, da većina gostova i posjetitelja dolazi i odlazi iz Opatije po moru, pa bi čovjek morao pomisliti da će barem luku, u kojoj pristaju parobrodi, koji te ljude dovažaju i odvažaju, odgovarati potrebam, ali i tu bi se varao. Luka u ono 20 godina, odkad je — Opatija procvala, ostala je skoro onakva kakva je bila dok u Opatiju nije dolazio još nijedan parobrod, ni jedan gost. — Pomorska oblast produljila je ondašnji obstojeći gat samo za nekoliko metara i nešto ga proširila, ali više učinila nije. — To malo produljenje i proširenje staroga gata je sve, što je država učinila dosada za Opatiju.

Toli občina, koli liečilištna komisija mole već više godina, da se barem luka uredi tako, da bude mogla odgovarati svakdanjim potrebam pomorskog prometa, ali dosada bilo je sve badava.

U opatijsku luku danas ulazi i izlazi iz iste poprečno do 30 parobroda manjih, a dolazi i nekoliko i većih, koji niti pristati nemogu, nego ostaju vani, na otvorenom moru, pa putnici, koji dolaze i odlaze, moraju se ukrcavati i izkrcavati ladjicom, što je vrlo neugodno za putnike, osobito ako je more koliko uzburkano — više puta pak i maleni parobrodi nemogu odmah pristati, nego moraju po dva i tri dana kadgod čekati izvan luke dok oni koji su u luci, iz iste izadju, jer u njoj neima mjesta nego za dva parobroda.

To je tako neugodno za gostove i putnike, da se svaki dan može čuti svakovrstnih opazaka u tom pogledu i izraza začudjenja radi tolikog pomanjkanja. — Onaj gat, kakav danas obstoji, prem je već jednom, kako rečeno, bio i produljen za nekoliko metara i proširen, nezadostaje niti za one ljude, koji na gat dolaze bilo da gledaju dolazak i odlazak parobroda, bilo da prisustvuju dolazku kakve više osobe. — Onaj gat je u tih prigodah tako natrpan ljudi, da je promet na istom sasma zapriečen, pa se i stog razloga čuje svakovrstnih prigovòra i opazaka — pa ipak uzprkos svemu tomu, uzprkos da je sa svih stranah a i od strane mjerodavnih oblastih priznato, da gat i luka u Opatiji neodgovaraju niti potrebam niti ugledu liečilišta i uzprkos da se je već na sve moguće načine molilo i predlagalo, da bude već jednom tomu velikomu pomanjkanju doskočeno, c. k. državne oblasti se ne miču i nečine više od obećanja ništa.

Obzirom na to i obzirom na činjenicu, da leži i u interesu same države, da se za opatijsku luku nešto učini, i obzirom na to, da već nije moguće dulje čekati na proširenje i uredjenje luke u Opatiji, ako se neće hotomice zaustavit napredak liečilišta, podpisani časte se upitat visoku c. k. vladu:

Jeli visokoj c. k. vladi poznato, da opatijska luka neodgovara ni potrebam prometa ni ugleda onog liečilišta, i jeli radi toga voljna čim prije moguće istu luku proširit i urediti tako da bude odgovarala toli potrebi svakdanjeg prometa, koli ugledu i svjetskom glasu liečilišta Opatije.

Pola 28. oktobra 1903.

(Sliede podpisi).

*) Ova interpelacija bijaše pročitana u IV. sjednici dne 30/10. o. g. Op. Ur.

* * *

VI. sjednica (9).

Predsjednik otvori oko 10 sati prije podne sjednicu, koja je trajala do 1½ po podne. Prisutno je bilo 26 zastupnika. Izpričaše se zastupnici Vidulich, Kompare i Bennati.

Priobćenja.

Predsjednik priobći, da je zemaljski odbor predložio izvještaj zem. agrarne zaklade za god. 1904., te hoće, da ga izruči agrarnom odboru.

Zast. **Andrijčić** predloži, da se taj predmet izruči posebnom odboru od 7 lica, u kojem da bude zastupana i manjina i da se o tom njegovom predlogu glasuje poimence. (Opetuje talijanski) te se glasuje poimence o predlogu, koji je pao.

Kod molbe Katerine Zandegiacomo, koju je predsjednik priobćio i predložio, da se je izruči školskomu odboru, glasovalo se je takodjer poimence na predlog zastupnika **Kozulića**.

Molba Danice Vlah iz Kastva, bijaše na predlog zast. Laginje pročitana pak jednoglasno upućena školskomu odboru na izvještaj.

O molbi nekog učitelja iz Kanfanara predloži zast. M. Trinajstić, da se ju čita, da se ju preda posebnom odboru i da se glasuje poimenice.

Glasovalo se poimenice i predlog pade; a molba se izruči školskomu odboru.

Interpelacije.

1. Za zemljomjerca u Piranu.

Saborski tajnik Ventrella pročita interpelaciju svoju i drugova na c. k. vladu radi ustrojenja jednog mjesta evidenčnog zemljomjerca kod kot. suda u Piranu.

2. Radi nečovječnoga postupka ljječnika u Cresu.

[illegible] čita u talijanskom prevodu interpelacija zast. **Mandića** i drug. na c. k. vladu radi nečovječnoga postupanja liečnika sa bolesnici u občini Creskoj. Pošto bijaše interpelacija pročitana talijanski, ustade zast. Mandić i htjede govoriti, ali mu predsjednik neda. Na to prosvjeduje zast. Mandić najodlučnije proti takvom čitanju njegove interpelacije, doviknuv predsjedniku, da to nije njegova interpelacija, da je to falsifikat i da su podpisi krivotvoreni, jer on i drugovi nisu podpisali talijanske interpelacije. Ista glasi:

U sjednici istarskoga sabora od dne 29. septembra 1901. stavio je prvo podpisani sa drugovi na c. k. vladu sliedeću interpelaciju:

U javnih glasilih Primorja moglo se je nedavno čitati pritužba na žalostne zdravstvene odnošaje u občini creskoj.

Izmedju ostaloga navesti ćemo samo jedan slučaj, koj bijaše javno razpravljan a od nikoga pobijan, i koji govori jasno o raztrovanih zdravstvenih odnošajih u onoj občini.

U selu Dragozetiću obolio je pogibeljno mjeseca augusta svećenik Mate Rossi, rodom iz grada Cresa. — Njegovi rodjaci poslaše brže bolje po občinskoga liečnika u Cres, ali ovaj mjesto da se odazove pozivu i svojoj dužnosti, stade se po običaju izgovarati tim, da ne može k bolestniku, jer da mu je konj šepav. Sliedećega dana poslali su rodjaci ponovno svoga čovjeka sa dva konja iz Dragozetićah u Cres po liečnika. Nu ovaj nadje novu izpriku, da nemože naime jahati: „son smagna e non posse cavalcar". Poslali su napokon svoje ljude sa ladjom, po liečnika i po treći put ali se liečnik ni sada neodazove pozivu, već odsječe srdito ljudem, da se on neide utopiti: „mi non me vado negar con sta bora."

Naknadno se je javilo, da je onaj čestiti svećenik u groznih mukah izpustio svoju plemenitu dušu poput divlja crnca sred Afrike, bez liečnika i ljećničke pomoći.

Netvrdimo, da je rečeni svećenik preminuo jedino radi toga, što mu ne bijaše pružena liečnička pomoć, ali tvrdimo nasuprot najodlučnije, da je onaj liečnik zanemario svoju svetu dužnost i kao liečnik i kao čovjek, te pitamo radi toga visoku c. k. vladu:

1. Jesu li joj poznati oni nezdravi i raztrovani zdravstveni odnošaji u občini creskoj?

1. Ako nisu, hoće li se čim prije o svem navedenom dati izvjestiti, i tada potrebite korake poduzeti, da se šta takva više ne dogodi?

Kopar, 20. septembra 1901.

(Sliede podpisi.)

Na ovu interpelaciju nije visoka c. k. vlada do danas, nakon punih dvih godinah, ništa odgovorila, što se može tumačiti tako:

1. da nije mogla povoljno odgovoriti;
2. da nije htjela ništa odgovoriti;
3. da se nije htjela pobrinuti za to, da dozna što je na stvari, ili
4. da je držala, da su se zdravstveni odnošaji medjutim u onoj občini poboljšali.

U prvih trih slučajevih bilo bi njezino postupanje vriedno najoštrije osude, pošto bi bila tim zanemarila svoju svetu dužnost, a da nestoji ni četvrti slučaj, svjedoči nam najnoviji dogodjaj, priobćen prvo podpisanomu od posve vjerodostojne osobe. Evo ga:

Polovicom prošloga mjeseca dohrli u Cres sav zapuhan i oznojem čovjek iz Sv. Vida, sela občine creske, moleć i zaklinjajuć podobćinskog liečnika dr. Zorza Colombis (Zermana c. kr. zdravstvenog nadzornika pl. dr. M. Celebrina), da bi došao k bolestnoj djevojci Sintić, kćeri jedinici udovca otca — istodobno zatraži i svećenika. Svećenik brže bolje uzjaše konja i pohrli za svojom dužnošću, dočim naš gosp. dr. Zorzi nehtjede i nehtjede pod nikakav način da se žurnom i očajnom pozivu odazove. Sliedećeg dana, rano u zoru, dodje ponovno po njega jedan od rodbine nevoljne bolestnice, ali tad jedva i teda negda, okolo podne, valjda na vruću molbu g. načelnika, odputi se put Sv. Vida, gdje nadje jadnu bolestnicu u strašnoj smrtnoj borbi!

Došav u sobu, po starom njegovom običaju, prošeće se sobom, jer naši liečnici imadu to osobito svojstvo, da bez pogledanja bolestnika, onako po njuhu, znadu pogodit bolest — izjavi rodbini: „dragi moji do ove malatiji škapulaju de cento uno e de docento nessuno", i opet uzjaši konja, te se vrati u Cres.

Malo za tim jadnica preminu u strašnih mukah.

Ovo Vam pišemo iz grada Cresa, a ne iz Kirk-Kilisse, a završujemo sa umjestnim uzklikom: Ubi nam gentium sumus

Pošto se dakle postupak sa bolestnicima u občini crskoj od godine 1901. nije poboljšao, kako je razvidno iz netom navedenog slučaja, pitaju podpisani c. kr. vladu:

1. Jesu li njoj poznati navedeni slučaji postupka javnih liečnika sa bolestnicima u občini crskoj?

2. Ako nisu, hoće li se čim prije o navedenom dati izviestiti te već jednom shodne korake poduzeti, da ovako nečovječno postupanje sa bolestnicima u onoj občini prestane.

U Puli, 4. novembra 1903.

(Sliede 9 podpisa).

3. Radi tobožnje zloporabe slavenskog jezika.

Isti čita interpelaciju zast. Costantini-a i drug. na c. k. vladu radi tobožnje zloporabe slavenskog jezika kod poreznog ureda u Pazinu.

Sve ove interpelacije izruči predsjednik vladinom zastupniku.

K zapisniku.

Tajnik Vantrella pročita naglo i poluglasno vrlo obširan zapisnik IV. (7.) sjednice. Zapisnik izpravlja prvi zastupnik **Spinčić**:

Visoki sabore! S našimi zapisnici o sjednicah događaju se nekakva čudesa, prije su se obično čitali, poslie dalo se tiskati, pa se ih nije htjelo čitati, a danas se ih opet čita, a tiskati se ih nije dalo. Čini mi se, da bi se glasom pravilnika zapisnik morao i tiskati i razdieliti medju zastupnike i pročitati u saboru.

Vi vršite jedan put jedno, drugi put drugo, do obojega niste još došli, ali mislim, da ćete i do toga doći.

Zapisnik se čita jako naglo. Jedva se čuju samo imena pojedinih zastupnika kako su glasovali kod poimeničnog glasovanja. Ipak sam mogao nešto uloviti, te mogu dvie primjedbe učiniti glede onoga, što se o mojim govorima u zapisniku veli.

Prvo, u predpoldašnjoj sjednici, gdje se govori o pošumljenju krasa, kaže se, da sam nešto govorio, ali se nekaže, da sam stavio predlog, neka se izabere posebni odbor i neka se glasuje poimence.

Drugo je bilo u večernjoj sjednici kod zakonske osnove o ustrojenju više realne gimnazije u Pazinu. Ne veli se u zapisniku ništa, da sam ovdje učinio predlog, da se preko te osnove predje na dnevni red. U istinu, g. predsjednik nije mog predloga u sjednici niti uzeo u obzir. Mi prosvjedujemo proti takvom postupku predsjedničtva, a prosvjedujemu i proti tomu, da to u zapisniku nije konstatirano.

Tražim dakle, da se bar ova moja opazka stavi u zapisnik današnje sjednice.

Izpravlja zatim zapisnik zast. **Mandić**:

Ja bi htio, visoki sabore, znati, da li se čitaju zapisnici naših sjednica samo za gg. tajnike i predsjednika ili za čitav sabor.

Mi smo lišeni svake kontrole nad zapisnici, jer do nas nedopiru nego naša imena. Želio bi dakle, da se čita zapisnik glasnije i polaganije, da svaki zastupnik može pratiti rad predjašnje sjednice.

Formalno bih predložio, da se izpravi onaj dio zapisnika, gdje se govori o prešnom predlogu, što sam ga stavio sa drugovi, članovi ove strane visoke kuće, za podporu biednoga pučanstva Istre.

Taj je predlog bio toli važan, da mu je priznata prešnost time, da je bio prihvaćen jednoglasno u saboru. Predlažem dakle, da bi se konačni predlozi primili u originalu, t. j. u hrvatskom jeziku u zapisnik ove sjednice.

Konačno izpravlja zapisnik zast. **Laginja** talijanski, ističuć kako bi morali zapisnici biti tako sastavljeni i čitani, da koli zastupnici, toli brzopisnici i občinstvo saznade o čem se je u predidućoj sjednici razpravljalo. Nada se, da će se u buduće uzeti obzir na ovo njegove opazke i da će se bar konačne zaključke hrvatskih predloga i upita priobćiti u zapisniku hrvatski. Predsjednik se neobazire na sve te izpravke te ide dalje.

Zak. osnova o potrošarini za pivo.

(Treće čitanje.)

Izviestitelj zast. **Rizzi** pročita pojedine paragrafe zakonske osnove o neodvisnoj zemaljskoj potrošarini na pivo, prihvaćenoj u prošloj sjednici u drugom čitanju.

Zast. **Laginja** mienja stilizaciju njekih paragrafa, na što je dielomice i izviestitelj pristao.

Iza toga prihvati većina ovu osnovu i u trećem čitanju.

Za zajmove bez uknjižbe.

Zast. **Zarotti** i drugovi predlažu prešno, da se stvori posebni odsjek kod zemaljskog kreditnog zavoda u Poreču, za davanje občinam bez uknjižbe zajmove.

Predlagatelj utemeljuje svoj predlog time, da rastu potrebe občina, da manjka sličan odsjek, te da moraju občine tražiti u nuždi novac izvan pokrajine.

Zast. **Stanger** reče, da nevidi praktične svrhe tog predloga. Da se občinam olakša posao dobave zajma neće se to postignuti predloženim odsjekom, već samo posao zategnuti, jer će novi odsjek biti odvisan od ravnateljstva zem. kreditnoga zavoda, a ovaj je od zemaljskoga odbora.

Zast. **Rizzi** odgovara, da gornji predlog neide za tim, da se stvori novu instituciju, već jedan odsjek, koji će davati občinam novca bez uknjižbe, što po štatutu zem. kreditnog zavoda nije moguće. Radi se o novom izdanju vriednostih.

Zast. **Laginja** izjavljuje se proti predlogu, premda mu je misao zajmova bez uknjižbe simpatična.

On drži, da zem. kreditni zavod mora ostati kakav je, jer se osniva na posjedu. Predlogom zast. Zarotti-a bila bi narav zavoda promjenjena. Kada se neradi vlastitim novcem je pogibelj, da se ih lagljе troši. Kod nas se čini mnogo više dugova občinskih nego li privatnih.

Govornik kaže dalje, da se boji, kako će se naše občine pomoću tog odsjeka zadužiti do grla. On bi bio misli, da se kod nas stvori federacija istarskih občina i jedna skupna banka. Za postignuće toga trebalo bi odieliti izvanjske porezne občine od primorskih gradića te na novo zaokružiti občine. To zahtjeva ne samo gospodarski probitak već je nuždno takodjer, da se strga lancève i da se uvede svuda porabu obaju zemaljskih jezika. Spominje konačno, da bijaše podnešeno prije više godina molba za odieljenje vanjskih občina od gradova.

Predsjednik primjećuje na posliednju opazku, da mu nije poznato, da bi bile podnesene takve molbe.

Zast. **Laginja** odgovara, da znade stalno, da imade takvih molba i navadja imena poreznih občina, koje su to molile.

Zast. **Belli**: Odgovara predgovorniku glede na tvrdnju, da će se občine previše zadužiti, da se neimamo toga plašiti.

Zast. **Stanger** opaža, da ga gg. predgovornici nisu mogli ni sada osvjedočiti o praktičnosti u razpravi nalazećeg se predloga.

Predsjednik **Cleva** odgovara dru. Laginji, da mu nije ništa poznato o kakvih molba za diobu občina.

Zast. **Laginja** ostaje kod prvotne tvrdnje i opetuje imena občina, koje su za to molile.

Zast. **Zarotti** hoće, da pobije govornike manjine tim, što im predbaci, da se oni protive njegovu predlogu radi toga, jer se boje, da im neće više dolaziti »novac za njihove banke iz Kranjske«.

Konačno prihvati većina navedeni predlog.

Glede plaćanja bolničkih troškova između Austro-Ugarske i Italije.

Nakon odmora od 10 časaka stavi predsjednik na razpravu predlog zastup. **D. Trinajstića** i drugova glede bolničkih troškova, što se mora plaćati za talijanske podanike.

Tajnik **Ventrella** pročita odnosni predlog u talijanskom prevodu. U izvorniku glasi taj predlog:

Imade u našoj pokrajini na hiljade i hiljade talijanskih podanika, koji si traže ovuda zaslužka. Većim dielom jesu to radnici i zanatlije, od kojih znatan broj usljed neprekidnih težkih napora i svojevoljne uzkrate nuždne hrane oboli i zapadne u bolnice. U smislu obstojećeg posebnog ugovora, koji nije nikad parlamentarno odobren sa talijanskom kraljevinom i ovdješnjih zakonskih propisa, odnosni bolnički troškovi padaju na teret občine, u kojoj je inostranac obolio, a ovoj pripada pravo na odštetu prama bolniku ili njegovoj rodbini zakonom na to obvezanoj. Iz lahko shvatljivih razloga dade se razabrati, da je ta odšteta nepoštiziva. Tako eto padaju znatni troškovi na naše občine, koje i onako jur stenju pod nesnosljivimi drugimi tereti.

Usuprot veoma su riedki austrijski podanici, poimence iz naše pokrajine, koji bi tražili zaslužku i pali na teret javnog dobročinstva u susjednoj kraljevini Italiji, te je radi toga naš položaj znatno nepovoljniji.

Pravednost bi dakle zahtjevala, da se ta točka medjunarodnog ugovora između Italije i naše države promjeni i svede na medjusobnu odštetu odnosnih bolničkih troškova, ili pako, pošto isti troškovi terete javno dobročinstvo, iz općenitih državnih odnošaja, da budu preuzeti na teret ciele monarhije. Obzirom na to visoki sabor neka zaključi:

„Nalaže se zemaljskomu odboru, da bezodvlačno podnese molbu ministarstvu za izvanjske poslove, neka kod predstojeće obnove ugovora sa kraljevinom Italijom bude utanačena zamjenita odšteta troškova za uzdržanje i liečenje siromašnih podanika, ili pak neka odnosni troškovi budu smatrani skupnimi za cielu austro-ugarsku monarhiju i dosljedno tomu nakadjeni od države pojedinim občinam.“

Ovaj predlog neka bude dodieljen posebnom odboru od 7 lica na proučenje i izvještaj, ili, ako se to ne prihvati, neka bude u istu svrhu dodieljen političko-gospodarstvenom odboru.

(Sliedi 9 podpisa).

Zast. **D. Trinajstić** obrazloži ovako svoj predlog:

Visoki sabore! Moram prije svega izjaviti, da na onaj predlog nije potaklo ni mene ni moje drugove ćud kakve mržnje ili kakva politička svrha. Potakla nas je na ovaj predlog jedino obstojnost financijalne naravi i okolnost pravednosti.

Nama svima, a mislim i gospodi od većine, je poznato, da se u pokrajini nalazi veliki broj pripadnika kraljevine Italije. Oni dolaze amo, da ovdje zasluže kruh, jer ga nemogu u svojoj domovini zaslužiti jer, kako znamo, su tamo druge okolnosti za siromašne slojeve naroda nego li su kod nas. Često se dogadja, da takav jedan ili drugi oboli, pa usljed bolesti biva odpremljen u jednu ili drugu bolnicu. Tamo rastu troškovi, koje bi morala nadoknaditi občina, u kojoj je obolio. Tako se dogadja, da padaju veliki troškovi na teret naših občina. To se dogadja i u talijanskim našim občinama. Interes bi dakle bio njihov, da nastoje kako bi se ti troškovi pravednije razdielili Mi smo dakle mislili, da će se to iznieti s one strane ovoga sabora. Ali pošto se to nije dogodilo, naša je dužnost, da nastojimo barem naše občine odteretiti od tih troškova.

Svima je poznato, koliko troškova tereti naše občine.

U početku saborisanja nije padao na občine niti potrošak u bolnicah za svoje pripadnike, nego je taj trošak padao na teret pokrajine.

Kasnije, mislim god. 1868. htjelo se je donekle odteretiti pokrajinsku blagajnu od tih troškova, pa se dalo $^1/_3$ občinam. Pred malo godina, mislim pred 3 godine još se više pogoršalo stanje mjestnih občina u tom obziru, jer se postavilo na njihov teret $^1/_2$ tih bolničkih troškova, koji nastaju za njihove pripadnike.

Vidimo pak, da za vlastite pripadnike imadu občine ipak manje troškova nego li za tudje državljane. To bi se moralo promjeniti, jer je svakomu bliža košulja nego li suknja.

Bila mi je dužnost, gospodo, da to pitanje potaknem, jer smo baš na domaku talijanskoj kraljevini, i jer dolazi amo mnogo talijanskih radnika, koji padaju u slučaju bolesti na teret naših občina.

I na drugi način trpe naši krajevi radi te blizine. Ekonomsko pitanje, što se tiče naših domaćih proizvoda, trpi radi konkurencije iz susjednog kraljevstva. Moramo dakle nastojati, da to pitanje uvedemo u kolotečinu pravednosti za sve.

Medjutim, svakako i ova je stvar od velike važnosti, koju sam izneo gori.

Radi toga preporučam toplo visokomu saboru, da prihvati moj predlog.

Možda i u toliko preinačujem svoj prvotni predlog, da se isti prihvati kao prešan i usvoji u cielosti. U slučaju, kad nebi bilo tako prihvaćeno, tada ponavljam opet, da bude predlog dodieljen posebnomu odboru od 7 lica, u kojem bude zastupana i manjina; a ako i taj predlog nebi bio primljen, predlažem, da bude izručen moj predlog saborskom političko-ekonomskom odboru.

Predsjednik tumači kako su nastali sadašnji bolnički troškovi za naše občine.

Zast. **Laginja** reče iza toga talijanski: Sjećam se, da je tršćanski »Il Piccolo« od god. 1894. priobćio uvodni članak poslan mu iz Rima, u kojem se je očitim zadovoljstvom govorilo o velikom uspjehu što ga je Italija postigla od vlade Austro-Ugarske. Ove su dvie države bile uredile odnošaje glede bolničkih troškova i ono uredjenje provedeno bijaše od strane Austrije po ministru Goluchowskom, koji pako nije toga nikada predložio obim parlamentom na odobrenje. Reče, da se mora pridružiti onomu, što je rekao zast. Trinajstić, jer nas nije potaklo na onaj predlog nikakvo čuvstvo opozicije niti neprijateljstva napram talijanskomu narodu ili proti onim državljanom, koji dolaze k nama.

Nu treba misliti najprije na svoje potrebe, a zatim na one prijatelja i savezника. Nas se je dovelo do toga, da nam je država oprtila bolničke troškove, koji dolaze u ugovoru sa Italijom i oni su polag dogovora sa ministrom izvanjskih posala uzajamni. Ministar izvanjskih posala je opunovlašten pako, da doprinaša žrtve iz državne blagajne, nipošto iz one naših občina.

Mi moramo žaliti, što je Goluchowski odpustio 400.000 for, zaostalih troškova, kojimi su naše občine obterećene bile. To je »Il Piccolo« iztaknuo osobitim zadovoljstvom, ali ono 400.000 for. neće nam se nikada vratiti.

Govornik moli vladinoga zastupnika, da si zabilježi ono 400.000 for., jer kad se bude radilo o tom, da se dade toliko novca za potrebe Istre, neka bude država toli darežljiva i napram vlastitim državljanom kao što bijaše napram tudjoj državi.

Prisjednik Cleva izjavi u ime zem. odbora, da će pristati na predlog pod uvjetom, ako se protegne nesamo na Italiju nego i na druge države, i ne samo za one troškove, koje nose občine, već i za one, koje plaća pokrajina. Predlagatelj izjavio se je sporazuman sa ovim dodatkom.

Na predlog zast. **Bartoli-a** uručen bijaše predlog zastupnika **D. Trinajstića** jednoglasno zemaljskomu odboru na proučenje i izvještaj.

Molbe za podporu:

1. Molba udove Cile Mogorović iz Pazina za podporu njezinoj maloljetnoj djeci.

Školski odbor predloži, a sabor prihvati jednoglasno, da se molbu udove Mogorović izruči zemaljskomu odboru za meritorno riešenje.

2. Isti odbor predloži, da se preko molbe Antonije udove Naldini za povećanje mirovine predje na dnevni red, a glede podpore izruči zemaljskomu odboru na meritorno riešenje.

Većina prihvati predlog.

Razredjenje učiteljskih mjesta.

Tajnik Vareton čita u talij. prevodu, interpelaciju zast. **Kozulića** i drugova na c. k. vladu, kojom se pita zašto nije c. k. zemaljsko školsko vieće još ne provelo klosifikaciju pučkih učitelja u tri platežna razreda, kako školski zakon zahtjeva.

Interpelacija glasi u izvorniku:

Zakonom od 9. listopada 1901. p. z. l. br. 35 bijaše odlučeno u §. 23. da mjesta učitelja kod pučkih škola imaju se razdjeliti u tri razreda, i to u mjesta:

1. razreda sa godišnjom plaćom od K 1400; 2. razreda sa godišnjom plaćom od K 1200., i 3. razreda sa godišnjom plaćom od K 1000.

U §. 24. istoga zakona bijaše ustanovljeno, da od cielokupnoga broja pučkih učitelja (i učiteljica) imadu biti uvrštene u prvi razred jedna desetina, u drugi razred četiri desetine, a u treći razred preostalih pet desetina.

Ovo razredanje (klasifikacije) moralo se provesti po čl. III. navedenog zakona čim bi se isti proglasio.

Već su dvie godine iztekle, odkad je spomenuti zakon stupio u kriepost, a o provedenju navedenih ustanova istoga ni traga, ni glasa.

Podpisani se zato uslobodjuju staviti na c. k. pokrajinsko školsko vieće sliedeća pitanja:

1. S kojih razloga c. k. pokrajinsko školsko vieće, nije do sele provelo razredbu mjesta pučkih učitelje u tri razreda ustanovljeno gore navedenim zakonom.

2. Kani li c. k. pokrajinsko školsko vieće doskora provesti isto?

Pula 6. Novembra 1903.

(Sliede podpisi).

Za promicanje ribarstva.

Zast. **Andrijčić** sa drugovi stavi prešni predlog, kojim se ide za tim, da se uredi način ribarenja uz naše obale sa strane talijanskih ribara.

Tajnik Vareton pročita u talijanskom prevodu predlog, komu zanieče većina prešnost i koj će doći radi toga kasnije na dnevni red.

Predlog taj glasi:

Nestašica ribe biva sve to osjetljivija u domaćim tržištim. Bit će tomu raznih uzroka, ali u tomu se slažu svi domaći ribari, da je poglaviti uzrok toga pogodnost, što ju talijanski ribari imaju, da ribare po našem moru do jedne milje udaljenosti od kopna, koju znadu često prestupiti i vući svoju koću uz samu obalu, zatirajući tako sjemenje riba i njihov razplod. Pazitelji postavljeni zadnjih godina, da čuvaju obalu i bdiju nad prekršiteljima propisa po-

morskog ribarstva, nemaju sredstava da prekršitelje uhvate na činu i dovedu pred oblast na odgovornost; k tomu su kotari, povjereni njihovoj pažnji, preveliki, a da bi mogli točno posvuda vršiti svoju dužnost. Kad bi c. kr. vlada postavila na razpolaganje što veću svotu novaca za promicanje ribarstva i poučavanje domaćih ljudi u pojedinim vrstim ribarenja, nema sumnje, da bi ovi iztisnuli od naše obale strane ribare i našli u moru onaj vrutak privrede, što im ga izpred očiju otimaju tudjinci. Nego, dočim se u tom s mjeru malo ili ništa ne poduzima sa strane zvaničnika, odvraća primorsko stanovničtvo od tog zanata još i zebnja za stare dane, koji ga čekaju u oskudici. Radi toga čast nam je postaviti sliedeći predlog:

Visoki sabor nek izvoli zaključiti:

Poziva se c. kr. vlada:

a) da, pri skorom utanačivanju trgovačkog ugovora sa Italijom, svede za talijanske ribare granicu ribarenja po našem moru na 4 milje od kopna te da je u tome izjednači sa ribari drugih država;

b) da paziteljem za nadziranje obala postavi na razpolaganje malene i brze parobrodiće za uspješno vršenje njihove službe;

c) da uvrsti u proračun pomorske uprave za g. 1904. i postavi joj na razpolaganje oveću svotu novaca za promicanje ribarstva i strukovno obrazivanje domaćih ljudi u ribarenju;

d) da čim skorije oživotvori zakladu za pripomaganje siromašnih i obnemoglih ribara.

Podjedno se predlaže, da se sa ovim predlogom postupa po ustanovi § 37. saborskog pravilnika.

Pula, 6. novembra 1903.

(Sliede podpisi svih 9 zastupnika.)

Za ukinuće školskih taksa.

Zast. **Spinčić** sa drugovi stavi prešni predlog, da se ukine zakon 7. agusta 1896. o školskih taksah. (Prije nego li je zast. Spinčić počeo utemeljivati prešnost svog predloga, predloži zast. Laginja, da se sjednicu prekine obzirom na odmaklo doba dana. Članovi većine prigovaraju, na što izjavi predsjednik, da se ima nastaviti sjednicu veleć najprije, da netreba razprave, pak pozivajuć govornika, da bude kratak.)

Zast. **Spinčić:** Visoki sabore! Imam ovdje saborski pravilnik, koga je učinila saborska vaša većina, a koji u svojem § 37. veli, da se kod svakog prešnog predloga ima odmah razpraviti prešnost. Ne veli, da se ima o njemu glasovati, nego o prešnosti razpravljati. Ja dakle imam pravo ne samo par rieči govoriti, i par minuta, nego onoliko, koliko mislim, da je potrebno da dokažem prešnost takovog predloga. Prešnost predloga predlažem ovaj put i radi toga, a to je spomenuto i u pisanom predlogu, jer je takav predlog bio postavljen već u god. 1901., a gospoda od većine nisu obnašla shodnim razpravljati ga. Kad bi pustio, da se sada samo glasuje o prešnosti, a bi ju zabacili, a s predlogom bi se dogodilo isto, što i u god. 1901. Onda se reklo, da će se stvar razpravljati u budućoj sjednici, a ipak je prošla ciela perioda, a da taj predlog nije bio razpravljen.

Tim više dužnost mi je, da dokažem prešnost, kad gospoda od većine ne će toj prešnosti vjerovati.

Prešnost dokazujem prvo time, da se uvidjelo nuždno ne uvesti te školske takse već onda, kad se radilo o tom, da se uvedu. S ove strane visokog sabora sve se moguće učinilo, da se ne uvedu, ali gospoda od većine bila su na naše glasove gluha. Mi smo bili takodjer učinili kod drugih oblasti korake, ali ni one nas nisu htjela razumjeti.

Prešnost stoji i u tom, što sve občine ćute težinu toga tereta, kako su mnoge već prije, nego je taj zakon uveden (Predsjednik ga prekida, neka govori o prešnosti) sve občine hrvatske i slovenske prosvjedovale su protiv toga, da se uvede taj zakon, ali vi i ces. kr. vlada uveli ste ga.

Da je prešno o tom razpravljati, dokazati ću i jednim drugim primjerom. Jedan vaš bivši drug, a i moj drug, koli u saboru, toli u zemaljskom odboru i u carevinskom vieću, bio se dao poslije dugih pregovora i razgovora sa mnom nagovoriti, da bi se ipak školske takse imale ukinuti. I dogovorivši se s menom iza ure, dvie pogovora bio je skočio najprije u Poreč, da o tom uvjeri svoje drugove, a bio je i dobio ovlast od zemaljskog odbora, da učini onako, kako smo se dogovorili. Dobio je i privolu c. kr. namjestnika u Trstu. Sve je išlo na to, da se ukinu školske takse pod uvjetom, da c. kr. vlada poveća podporu za školske potrebe u Istri. I c. kr. vladu, odnosno bar predsjednika tadanjeg, dobilo se bile za to i on je obećao, da će vlada učiniti sve, što bude moguće i da će povećati prinos za školske svrhe u Istri, a da se ukinu školske takse. — Ali taj moj i vaš drug prestao je biti zastupnikom, vi ste ga izbacili, palo je ministarstvo i takse su još i danas na dnevnom redu.

Ima i drugih razloga, koji me tjeraju, da govorim o prešnosti ovoga predmeta. Škola i školska obuka je obće dobro, te to obće dobro zahtjeva, da se ne traži od čovjeka, koji hoće da dade podučiti svoje diete, da mora za to napose plaćati. To je takodjer u protimbi s obćem obvezatnosti polazka škole, jer kako ćete složiti zajedno... (Predsjednik ga opet opominje, nek govori o prešnosti) Vi kažete, da ne znate hrvatski, pa kako me možete prekidati, da tobož ne govorim o prešnosti. Ne smijete me prekidati, makar govorio 5 dana i pet noći.

Dakle, kako rekoh, kako ćete gospodo, složiti o obvezatnost polazka škole i plaćanje za polazak iste.

Potreba je takodjer, da se razpravi o stvari, jer se pokazalo u drugim pokrajinama, da školske takse, gdje su bile uvedene, nisu uspjele. U našoj pak pokrajini pokazao se još brže neuspjeh tih taksa, jer nije zakon nikada onako oživotvoren, kako se za nj glasovalo na prvom mjestu. Te takse imale bi pobirati občine od roditelja školske djece i osloboditi one roditelje, te platiti za nje same ondje, gdje su roditelji siromašni. Tim načinom bilo bi došlo, do razmirica i raznih utoka na školsko vieće i na ministarstvo, dok bi se stvar riešila pravedno ili nepravedno. Ali do pobiranja taksa sa strane občina od roditelja školske djece do sada nije niti došlo. Od roditelja se nije ni pobirala taksa, jer se vidjelo, da će se puk, naročito i u gradovima buniti, pak su se stavljali veliki nameti občinama. Koliki su ti nameti i kakovi u pojedinim občinama ne znam, ali poznato mi je, da se ti nameti, na primjer u občini kastavskoj, nameću nepravedno i da se zemaljski odbor grozi, ako občina ne će staviti u proračun te nepravedne namete, koje je zemaljski odbor baš u mjestnoj občini kastavskoj udario na 14.526 K. Usljed utoka sniženi su ti nameti na 1388 K po c. kr. pokrajinskoj školskoj oblasti; al je občina išla i dalje, jer misli da ima pravo i u drugom djelu svoga odnosnoga utoka. Naime c. kr. oblast do sada je priznala, da se ima odbiti svu djecu od 12.—14. godina od dužnosti plaćanja školske takse; dočim občina ne će priznati, da se ne plaće taksa za onu djecu, za koju škola faktično ne obstoji. Jer n. pr., ako ima jednorazredna škola više od 100 djece, onda što jih je više od sto djeca, nisu već dužna plaćati školske takse odnosno njihovi roditelji, jer za njih škola ne obstoji, kako bi po zakonu morala. Jedva, kad bi se zakonu udovoljilo, da se ustroji i druga učiteljska sila, onda bi se imale plaćati takse i za onu djecu, što jih je preko sto.

Nužno je tu stvar razpravljati baš i usljed postupka zemaljskog odbora u raznim slučajevima, takav je u občini kastavskoj.

Nuždno je to razpravljati i zato, jer je svota, koju se utjeruje u ime školskih taksa, jako visoka. Najmanje 30.000 djece polazi u Istri škole. Za svako diete mora se platiti 6 K, a to će reći, da ima 180.000 K, koji bi se imali u ime školskih taksa plaćati, i koji se valjda plaćaju.

Mi pako nenalazimo o tom nikakva računa n. pr. u obračunu za 1902. nigdje u njem se ni ne spominju školske takse, niti kamo idu, niti šta je s njima. Reklo se, kad se jih je htjelo uvesti, da se uvadjaju za to, da se može zadovoljiti potrebama sve više rastućim za školske svrhe. A gospodo, ima odluka c. kr. zemaljskog školskog vieća, uz privolu zemaljskog odbora, da se ustroje svake godine samo tri škole. Dakle 180.000 K se pobire za to, da se udovolji školskim potrebama, a troši se same kakovih 4000 K. A ni to se ne vrši, jer i one tri škole ustraja se samo po imenu, a ne oživotvori se jih, jer dodju razne druge oblasti ili okolnosti, koje to prieče.

Reklo se je, da će se novcem školskih taksa ustrojiti pučke škole. To se ne vrši. Prevarilo se time narod bez razlike narodnosti i vjere, a prevarilo se i Njeg. Veličanstvo, jer ima ustanova u motivaciji, gdje se kaže, da se školske takse uvadjaju zato, da se dobije čim više i čim prije sredstava za to, da se može zadovoljiti uvjek više rastućim školskim potrebama. Čujte gospodine vladni komisaru! Ovim se je razlogom utemeljilo u saboru školske takse i ovim se razlogom išlo na Njeg. Veličanstvo. Ono je i s toga razloga taj zakon potvrdilo; drugoga razloga ni nebijaše. Ipak se ne radi prema ovom razlogu i svrsi, nego se radi upravo protivno i troši se novac, koji bi se morao rabiti za ustrajanje javnih pučkih škola, u sve druge svrhe, a ne u one, za koje je bilo izrično ustanovljeno i ovdje u saboru i takodjer pred Njeg. Veličanstvom.

I u tom vidjam veliku prešnost, da se razpravi naš predležeći predlog i da se čim prije ukine takav zakon, koji je prevarom cielom narodu u Istri i pravarom prema Njeg. Veličanstvu bio uveden i koga prinosi se troše na ono, što nije bilo ustanovljeno.

Iz svih tih razloga molim vas sve, da glasujete za prešnost, a kašnje takodjer za to, da se školske takse ukine, pa tako bezzakonju i nepravdi učini jednom konac. (Pljesak na strani manjine.)

Zatim se je prešlo na glasovanje o prešnosti, koja bi prihvaćena.

Predsjednik daje na glasovanje formalan predlog Spinčićev, sadržan u pisanom prevodu, da se predlog izruči posebnom odboru od 7 lica, u kojem bi bila zastupana i manjina. Predlog zabacuje većina.

Zast. **Laginja** govori proti tomu, da bi se predlog izručilo školskomu odboru, već neka se predade financijalnomu odboru.

Predsjednik Chersich se tomu protivi.

Zast. Sbrsa zagovara, da se predlog uputi školskomu odboru, na što je pristala saborska većina.

(Predsjednik htjede na dalnju točku dnevnoga reda, nu saborska manjina, videć da se je medjutim odalečilo članova većine, izadje iz sabornice, te predsjednik opaziv, da nema više dostatnog broja zastupnika, prekinu sjednicu i ureče nastavak za poslie podne u 5 sati.)

Sam dotični predlog Spinčića i drugova glasi:

U saborskoj sjednici dne 3. augusta 1901. bio je pročitan u talijanskom prevodu sliedeći obrazloženi predlog zast. Spinčića i drugova:

U suglasju sa hrvatsko-slovenskimi občinami, su podpisani u saboru Istre i izvan njega poduzeli sve moguće korake, najprije da se školske takse neuvedu; onda, početkom godine 1894., kad sa već zakonom 7. augusta 1896. uvedene bile, da se provedenje toga zakona privremeno obustavi, i medjutim učini shodno, kako da se taj zakon stalno ukine, i nadje način, kako da se malo po malo zadovolji sve to većim potrebam za pučko-školske svrhe.

Oni bijahu, kako i jesu sada, uvjerenja, da je školska obuka obće dobro, za koje bi svi porezovnici imali doprinašati po svojih silah; da su školske takse u protimbi sa obveznošću prve obuke; da se njimi odbija pučanstvo od želje za ustrojivanjem pučkih škola. Oni znadu, da su se u drugih njekih pokrajinah, u kojih bijahu uvedene, pokazale neshodnimi, prem bijahu pravednije odmjerene nego li kod nas u Istri.

Oni su predvidjali, da bi školske takse bile pretežke za veliku većinu roditelja školske djece; da bi utjerivanje istih zadavalo preveć posla već i tako preobterećenim občinskim upravam, i prouzrokovalo i kod najnepristranijega postupka neprestanih zadjevica i razmirica, a zadavalo posla takodjer c. k. kotarskim oblastim i zemaljsom odboru.

Zakon o školskih taksah bio je ipak uveden — tako je htjela vladajuća stranka. Vrieme pak, i dosta kratko, dalo je pravo podpisanim: Do utjerivanja školskih taksa nije nigdje ni došlo, žacalo se je to učiniti ne samo u hrvatskih i slovenskih občinah, nego i naročito u talijanskih te se bilo prisiljeno raspisivati namete po občinah.

U kolikoj mjeri oblasti u pojedinih občinah te namete razpisuju, to podpisanim nije poznato, dočim su njim poznati njeki slučaji, gdje se razpisuje veće, nego bi se po zakon smjelo.

Ako se jih svagdje i razmjerno jednako na temelju zakona o školskih taksah razpisuje, onda se u ime školskih taksa utjeraje putem nameta godimice preko 180.000 kruna.

Školske takse su se uvele, da se pogledom na sve to veće izdatke za pučke škole, dobije sredstva za ustrajanje pučkih škola i za pokrivanje odnosnih troškova: tim načinom je zemaljski odbor i saborska većina bila utemeljila zakonsku osnovu; iz toga razloga i u tu svrhu mogla je ta osnova sa strane c. k. vlade biti na previšnju sankciju podnešena i ovu zadobiti. K tomu školske takse su uvedene na temelju § 64. drž. škol. zakona, koji samo o troškovih za javne pučke školski govori; u samo istarskom zakonu o školskih taksah govori se o školskih taksah za javne pučke škole; po istom zakonu imadu mjestne občine plaćati školske takse u zemaljsku školsku zakladu, a ta zemaljska školska zaklada stvorena je za pokrivanje troškova, koje ima nositi pokrajina za pučke i gradjanske škole.

Po njekoj odluci c. i kr. zemaljskoga školskoga vieća imadu se svake godine ustrojiti u Istri tri škole, koje mogu pokrajinu stojati kakve 4000 kruna na godinu. Ta odluka je u očitoj oprieci sa zakonom; i istodobno je najboljim dokazom, da se novac, utjerivan u ime školskih taksa, ne troši za ustrajanje javnih pučkih škola, kako bi se po svem rečenom i po jasnih ustanovah zakona marao.

Na temelju svega toga:

»Pošto je zakon o školskih taksah neshodan, i preteretan;

pošto se je, odkad je uveden, svak morao uvjeriti, da ga nije moguće provadjati kako je na prvom mjestu ustanovljeno;

pošto su nameti u pojedinih občinah u ime školskih taksa na jednom grdno poskočili;

i napokon pošto se novce, 180.000 kruna na godinu, koji na temelju zakona moraju uticati u zemaljsku školsku zakladu netroše za ustrajanje pučkih škola, kako bi se po zakonu moralo, te pošto tim načinom neodgovaraju nit razlogu nit svrsi, rad kojih bijahu uvedene, te se i zakon, potvrdjen Njegovim Veličanstvom krši;

to stavljaju podpisani sliedeći predlog:

Visoki sabor neka izvoli odlučiti:

1. Zemaljski zakon za Istru 7. augusta 1896. br. 25., tičući se školskih taksa se ukida;

2. Ovaj se predlog izruča na proučenje i izvještaj financijalnom saborskomu odboru, uz nalog da ujedno prouči i predloži, kako da se, bez školskih taksa, postupice udovolji rastućim potrebam za pučko-školske svrhe.«

Čim bijaše taj predlog pročitan, izjavio je saborski predsjednik doslovno: »Donieti ću na dnevni red sljedeća sjed- — na redovitu razpravu — predlog Spinčićev«.

Na svrsi iste sjednice, pošto je predsjednik izjavio, da je obćenita želja da se prekine sjednicu, i da se sabor kasnije, u septembru, sastave, i pošto je isti spomenuo razne predmete, koje da će izručiti na proučenje i izvještaj odnosnim saborskim odborom, te pošto je zast. Dr. Laginja pitao, ne bi li se predlog Spinčićev za ukinutje školskih taksa izručio školskomu saborskomu odboru, i gospodin predsjednik isto pitanje postavio na sabor, te čuo glasove: da dà, izjavio je: »prosliediti ću ga dakle školskomu odboru«.

Iza toga držale su se saborske sjednice dne 14., 17., 19., 20., 21. septembra 1901., al se u nijednoj tih nije razpravio onaj predlog Spinčićev.

Pošto se to onda nije dogodilo; pošto smo medjutim prešli u dalnju saborsku dobu; i pošto su školske takse tolik i takav teret, da bi se jih imalo s mjesta ukinuti,

podpisani, obnavljajuć predlog od 3. augusta 1901. za ukinutje školskih taksa predlažu:

Visoki sabor nek izvoli odlučiti:

1. Zemaljski zakon za Istru 7. augusta 1896. br. 25. tičući se školskih taksa, se ukida;

2. Ovaj se predlog izruča na proučenje i izvještaj posebnomu saborskomu odboru od 7 lica, od kojih bar 2 od manjine, ili ako to nebi prihvaćeno bilo, financijalnomu saborskomu odboru, uz nalog da ujedno prouči i predloži, kako da se bez školskih taksa, postupice udovolji rastućim potrebam za pučko-školske svrhe.

3. Predlog nek se razpravi po ustavah §. 37. saborskoga pravilnika.

Pola, 4. novembra 1903.

(Sliede podpisi svih hrv.-slov. zastupnika.)

* * *

Predsjednik otvori popoldašnju sjednicu u 5 sati, koja je svršila u 9 sati na večer.

Cesta Cres-Osor-Lošinj.

Izviestitelj financijalnoga odbora zast. Belli izviesti o osnovi za gradnju ceste Cres-Osor-Lošinj. Proračunani su troškovi za tu cestu na 168.000 K, čemu će doprinieti država polovicu, pokrajina jedan, a interesirane občine drugi četvrt.

Zast. **Vidulich** zagovara u glavnoj razpravi tu osnovu pozdravljajuć ju zadovoljstvom, jer je to prvi put, da se štogod zamašna poduzimlje u onih krajevih. Nada se, da će biti ona cesta koristna, te za to ju preporuča. Nezna razloga, zbog koga se ju kani provesti u širini od samo 4 metra. Predloži, da bi se ju proširilo bar na 5 metara, jer u kratko vrieme će se ju morati proširiti radi većeg prometa, koji će nastati. Želi, da bi se prinos občina umanjio i to s razloga, što su otoci doprinašali ostalim potrebočam ciele Istre, a da nisu do sada imali od toga nikakvu korist.

Vladin zastupnik izpravlja predgovornika, da se nije vlada protivila provedenju ceste u većoj širini, već da je ona savjetovala, da bi se držali niže širine, jer da promet neće biti takav, da bi iziskao širinu od 6 metara.

Zast. **Kozulić** reče na to: Veseli me, da je nakon tako dugog niza godina došao jedan predlog, koji se nadamo da će koristiti našim jako zaboravljenimi otocima.

Gorka nam je uspomena na onaj čas, kad je ovaj visoki sabor u jednoj odlučnoj po nas prigodi zabacio predlog, da bi Lošinjanom priskočio u pomoć. Bilo je to u ono doba, kad smo vas usljed elementarnih nezgoda pitali, da nam priskočite u pomoć, a ovaj visoki sabor ju je zaniekao. U ostalom smo uvjek mi prepušteni sami sebi, te moramo se proturati kako znamo. K ovoj zakonskoj osnovi opažam, da ako je vlada dala izdašnu pripomoć, od nas se pako zahtjeva da i mi doprinašamo svoju. Pogledom na siromaštvo stanovničtva otoka Creskoga, taj prinos će težko smoći one občine, koje neće za sada imati znatnu korist, dok se ne budu gradile i druge ceste, koje će svezati manja sela s ovom, o kojoj se bavi predložena zakonska osnova.

Slavno financijalno povjerenstvo čini mi se, da je uvažilo tu okolnost, te možda zato kaže u svom izvješću, da bi barem jednom četvrtinom morala pokrajina na pomoć priskočiti troškovima, dočim predložena zakonska osnova ustanovljuje samo tu jednu četvrtinu. Zato kao što si je moj predgovornik pridržao učiniti predloge, to si pridržajem i ja, ili se priključiti njemu ili od svoje strane zgodne predloge, da se smanji naš prinos. I pravo bi to bilo s razloga, koga je naveo moj predgovornik, da smo naime mi doprinieli svoju za svu pokrajinu, te zato da se i ova nesmije pokazati maćuhom. Drago bi mi bilo, da je vlada prihvatila prvi nacrt, te da bi se bilo ovu cestu gradilo u širini od barem pet metara, ali pošto nije to bilo moguće polučiti, ja se zadovoljavam i ovom zakonskom osnovom, jer bolje išta nego ništa.

Po razpoloženju ove visoke kuće, i po toku razprave meni se čini, da nije neopravdana nada, da ćemo jednoglasno prihvatiti predloženu osnovu, koju s svoje strane najtoplije preporučam, da budu prihvaćena.

Zast. **Laginja** reče o tom predmetu:

Visoki sabore! Dobro je, da i u ovom jeziku čuje par riječi, kad se govori o tako znamenitoj stvari, kao što je ova predložena vam od zemaljskog odnosno od financijalnog odbora. I ja mislim, kao što je i poštovani Vidulić i Kozulić rekao, da će cieli ovaj visoki sabor glasovati načelno za ovu zakonsku osnovu. Ali dobro je već i sada možda spomenuti neke stvari, koje će više koristiti za budućnost, a dobro je to spomenuti za to, da se s jedne strane umire oni, koji bi bili nezadovoljni, a s druge strane, da se nešto predvidi, čega po zakonskoj osnovi nije moguće predvidjeti, ali što će stalno slijediti.

Mislim u kratko reći, da s ovom predloženom novom gradnjom ceste iz Cresa na Cresku visinu i od onuda na Lošinj, neće biti zadovoljeno svim velikim potrebama naročito creskog otoka naime s toga, što će ostati izvan svakog dodira ove ceste ipak nekolike porezne občine, koje dakle neće imati neposredno nikakove koristi od te nove radnje.

Te na sjever od Cresa ležeće porezne občine, kao Beli, Dragozetići, Predošćica, treba da budu već sada uzete u obzir za budućnost i treba da se veleslavni zemaljski odbor već sada izjavi, da će uzeti u obzir pravedne i istinite potrebe onoga pučanstva i da će tu svoju dužnost učiniti čim prije bude moguće, te predložiti visokomu saboru zakonsku osnovu, po kojoj bi se i onim krajevima dala ako i ne baš cesta u pravom smislu rieči, a ono ipak dobar kolni put, da mogu i oni stupiti u saobraćaj sa Cresom i sa oba Lošinja.

Druga stvar, koju je potrebno spomenuti već sada jest ta, da će ova cesta, mnogo više stojati, nego je predvidjeno, a to obzirom na položaj i težinu gradnje, koja će se pokazati osobito od Cresa do Vrha nad Cresom, a ovaj dio upravo je posve nova gradnja. Ta nova gradnja predvidjena je sa 74.000 K, ali, kako rekoh, držim, da će mnogo više stajati. A i ciela pruga do Lošinja nije moguće, da će se izgraditi predvidjenim troškom, nego će troškovi znamenito porasti. Obzirom na to, da je pučanstvo onih krajeva osobito u zadnje vrieme veoma osiromašilo, te je već i ono prinuždeno, da se seli iz svoje domovine u Ameriku ili Afriku, jer nema od česa kod kuće živjeti, biti će potrebno, da se predvidi u zakonu ustanova, ako već imadu občine sudbenih kotara Cresa i Lošinja doprinašati $^1/_4$ predvidjenih troškova, — da budu bezuvjetno oslobodjene d a l n j i h troškova gradnje i da te nosi sama provincija, a ufam se, da će i c. k. vlada dragovoljno priteći u pomoć, jer onom pučanstvu ne dade se i nebi bilo po državu ni častno naprtiti jim veći teret.

Zatim posliedi talijanski.

Kako rekoše oba sina onih otoka, ova zakonska osnova biti će jednoglasna prihvaćena. Odatle se vidi, da kad se radi o ekonomičkih probitcih pokrajine ili jednog diela, manjina nestavlja nikakvih zaprieka, već je dapače uvjek pripravna poduprieti takove osnove. Žali, što nemožemo se složiti i u drugih pitanjih. (Glasovi jezika.) Ne o školskih taksah!

Po tehničkom nacrtu opaža, da će cesta imati mnogo strmina nedaleko jednu od druge, čemu bi se moralo čim više izbjeći. Čini mu se, da se je odveć nizko proračunalo radnje, ako se uzme u obzir, da tamo nema potrebitih vozova i shodnih puteva za odvoz materijala. C. k. vlada doprinaša svoju dosta veliku svotu, prem da bi bilo bolje, da doprinese sve, jer občine, koje će morati da doprinesu svoj dio, jesu vrlo siromašne te će ćutiti teret, kojim će biti obterećene. Radi toga bilo bi bolje, da se vrati osnova odboru, da ju prouči temeljitije i da nadje način, kako bi se odteretilo občine, i to osobito one sjevernog diela otoka Cresa, naime Predošćicu, Beli i Dragozetići, koje imaju vrlo loša obćila sa gradom Cresom.

Zast. Bartoli i Andrijčić javiše se istodobno za riječ, te predloži konac razprave nu ipak dobi riec zast. **Andrijčić** koji reče:

Visoki sabore! Dr. Laginja govorio je o nekim poreznim občinama sjeverne strane otoka Cresa, koje neće za sada imati nikakve izravne koristi od te ceste. Ali ako i sada neće imati koristi, možda će ju s vremenom imati, kad se budu novom cestom ona mjesta spojila s gradom Cresom.

Nego sasvim se svida pustilo 2 porezne občine, u kotaru Lošinjskom, koje neće imati nikada nikakve koristi od te ceste. Zato se pridružujem dru. Laginji, da se ovo izvješće vrati odboru da ga nadopuni tako, da se te dvie občine kotara Lošinjskog izluče od nošenja tereta za tu cestu. To su dva otočića Unije i Susak. Nije podnipošto pravo, da ti otočići nose teret za izvedenje ceste, kad neće imati ni najmanje koristi od toga. (Opetuje isto talijanski).

Prisjednik **Clera** nastoji pobiti navode predgovornikah ističući, kako nepostoji razlika izmedju otoka i kopna u pogledu promicanja blagostanja. Zast. Laginji da mora opaziti, da su svi nacrti izradjeni po jednom mjerniku rodjenom i nastanjenom na otoku Cresu, koji poznaje temeljito sve okolnosti tih otoka i dnevnice, koje odgovaraju i dnevničaru, što ih plaćaju cestovni odbori. Nemože pristati na predlog Andrijčića, jer se neda odieliti porezne od mjestne občine. I drugud po Istri sagradjene su ceste na isti način.

Izviestitelj **Belli** nastoji sličnimi razlozi pobiti navode predgovornikah.

Tim bijaše zaključena glavna razprava te primljen predlog jednoglasno financijalnog odbora.

Zast. **Vidulich** predloži u podrobnoj razpravi kod članka 2., da se prinos občina snizi na jednu osminu cielog iznosa.

Zast. **Andrijčić** predlaže, da se od tog prinosa izključi porezne občine Unije i Susak.

Izviestitelj **Belli** pristaje, da se iznimno umanji prinos občina na jednu šestinu.

Kod glasovanja prihvaćen bijaše predlog izviestitelja.

Zatim bi prihvaćena jednoglasno u drugom čitanju čitava osnova. Na predlog izviestitelja prihvati sabor prešnost i konačno jednoglasno cielu osnovu i u trećem čitanju.

Molbe za podpore.

Zast. **Rizzi** izviesti u ime financijalnog odbora o molbi Pavla Migliorini-a i predloži, da mu se doznači godišnja mirovina od 900 K. počam od 1. febrara 1904.

Predlog prihvati rečena većina bez razprave. Isti izviesti o molbi skrbnika Mateicich Vjekoslava za sirote pok. Jakova Mateicha i predloži, da se molbu uputi zem. odboru za eventualno uvaženje.

Zast. **Mandić** reče na taj predlog:

S poznatih već razloga predlažem, da se nešto pozitivna odluči glede molbe Mateicicha, da se naime podieli milostinju sirotam pokojnoga Jakova Mateicicha.

Nama nisu bo poznati razlozi, radi kojih predlaže financijalni odbor, da se molba vrati zemaljskomu odboru, da s njom postupa kako hoće i da ju eventualno uzme u obzir.

Predlažem za to, da se taj predmet vrati financijalnimu odboru i da pak stupi pred sabor s pozitivnom predlogom.

Zast. **Sbisà** izvješćuje o molbi živinara N. Volpi, učećeg na bolonjskom sveučilištu, za podporu i predlaže, da ju se ustupi zemaljskom odboru za shodno uvaženje. —

Zast. dr. **M. Trinajstić** zadobi rieč i reče: Visoki sabore! Slobodno je svakomu, da si odabre stališ, kojemu najviše naginje i da polazi školu, gdje se nada, da će se moć najbolje za svoj stališ pripraviti. Za to daleko od nas, da bi gosp. N. Volpi-u zamjerili, što je pošao učiti živinarstvo, ne u Beč, nego u Bolonju, gdje se punim pravom nada, da će se u materinskom talijanskom jeziku bolje u svojem predmetu poučiti, nego li bi, da polazi njemačku školu. Ali od te priznane mu slobode, do privole, da mu se dade podpora je ipak velik korak! Hoće li pokrajina, koja bi mu imala podporu podieliti, imati kakvu korist od njega? Ne, jer on, kada bude u Bolonji svršio, ne će moć sa svjedočbami onoga sveučilišta zadobiti službe kod nas. Reći će mi se, da će moć svjedočbe nostrificirati. Dobro je, al to je samo mogućnost, predmnieva, a na temelju te same mogućnosti nije pravo, da pokrajina što žrtvuje. Pridržajmo si podieliti mu podporu onda, kada bude htio poći na koji naš živinarski zavod opetovati ispite položene u Italiji. Za to ćemo mi glasovati proti predlogu financijalne komisije.

Poznata nam je praksa zemaljskoga odbora, da ne daje nikakove podpore našim djakom, koji uče u Senju, na Rieci, u Zagrebu i drugdje u Hrvatskoj, jer da uče u inozemstvu. Ne odobravamo, pače kudimo tu praksu kao nepravednu, ali, ako je Hrvatska inozemstvo, ako djaci, što ondje uče, ne primaju podpore, još je veće inozemstvo Italija, još se manje mogu dati podpore djakom što ondje uče, jer smo za naše djake bar sjegurni, da će u životu ovdje raditi, ovomu puku koristiti, dočim za one, što uče u Italiji, je to skoro izključeno.

Za to i jer je sigurno, da kako je djak Volpi proživio do sada na sveučilištu, hoće još i ovo osam mjeseci, što mu fale za dovršenje nauka, hoćemo mi s ove strane kuće glasovati proti predlogu komisije.

Nitko se više ne javi za riec i prisjednik metne na glasovanje predlog komisije, koji bude većinom glasova primljen.

Interpelacija.

Saborski tajnik Vareton pročita u talijanskom prevodu interpelaciju zast. Mandića radi gradnje ceste Sv. Ivana od Šterne na Montrilj.

Zast. **Mandić** prosvjeduje, što se nečita interpelaciju u izvorniku i što su podpisi na prevodu falsificirani.

Interpelacija **glasi**:

Već odavna molili su stanovnici Sv. Ivana od Šterne u občini Višnjan te oni Karojbe, Montrilja itd. u Motovunskoj občini, da bi im se sagradilo komad ceste od Sv. Ivana od Šterne preko Montrilja i koje bi se imale spojiti sa erarskom cestom za Pulu negdje oko Karojbe ili Škropeti.

Odpisom c. k. kotarskoga poglavarstva u Poreču od dne 21. septembra 1897 br. 7227 bijaše priobćeno slavnom zemaljskom odboru u Poreču, da je visoko c. k. ministarstvo unutarnjih posala pokazalo se sklonim doprinesti svotu od 20.000 for. za gradnju rečene ceste pod uvjeti, da pokrajina od svoje strane sudjeluje kod troškova i da uzdržavanje one ceste ne bude prouzročilo državi drugih troškova.

Istodobno bijaše pozvan sl. zemaljski odbor, da izradi nacrt za gradnju one ceste, te da ga predloži ministarstvu čim prije, budući da rečena državna podpora bijaše opredieljena za ublaženje biede, koja je vladala medju občinari onog kraja Istre.

Podpisanim je poznato, da bijaše izradjen nacrt i sastavljen troškovnik za gradnju one ceste god. 1900, t. j. tri godine iza onog odpisa c. k. ministarstva i iza one dobe, u koje je ono pučanstvo silno trebalo u biedi materijalne podpore koli od države toli od pokrajine.

Pošto se pako od godine 1900. u tom pogledu nije ništa više poduzelo, pitaju podpisani sl. zemaljski odbor:

1. Koji li bijahu razlozi, da se je od god. 1897. amo zategnulo sa gradnjom one potrebite ceste, za koju bijaše obećana onako izdašna državna podpora?

2. Kani li slavni zemaljski odbor čim prije dati provesti onu gradnju te ujedno pružiti onom pučanstvu priliku potrebite zarade.

U Puli, dne 6. novembra 1903.

Sliede podpisi.

Molba za podporu sirota Matasović.

Zast. **Sbisà** izviesti o molbi Dioka Crismanicha za sirote Gjura i Marije Matasović i predloži, da im se doznači izvanrednu podporu od 400 K povrh mirovine od god. 1903.—1906.

Zast. **Mandić** reče na to izvješće:

Visoki sabore! Iz netom pročitanog izvještaja slavnog financijalnog odbora doznajemo, da je god. 1900. bilo doznačeno sirotam pokojnoga računarskoga revidenta Šimuna Matasovića izvanredna podpora od 400 K, i to dvojici djece t. j. Ernesti i Gjuri svakom po 200 K, dočim je bila treća Marija od te milosti izključena, jer da je nešto baštinila od svoje majke.

Taj izvanredni dodatak mirovini sada ističe te predlaže financijalni odbor, da se produlji za dalnje tri godine, t. j. do god. 1906. I sada se izključuje drugu sirotu, jer da je medjutim postala punoljetnom. Dakle bilo bi 400 K za doznačiti kroz tri godine, i to po 200 K svakomu, naime malodobnim: Mariji i Gjuri, za koga se veli, da polazi realnu gimnaziju u Pazinu.

Mi ćemo glasovati za tu izvanrednu podporu za sirote iza pokojnog činovnika zemaljskoga odbora tim radje, što je on u svojoj mladosti proveo svoje najliepše dane u našem krugu, što je on, dok je mogao mislio, ćutio i radio kako i mi.

Njega je veliko siromaštvo, pošto je s nama svršio srednje škole i pošto je caru dao težki namet odsluživ vojničtvo, prisililo, da stupi u službu zemaljskog odbora. Koji ste s njimi službovali, gospodo, znadete, što je on trpio, jer nebijaše nikada slobodan, da bi otvoreno kazao, što ćuti i misli i što bi rado učinio za svoj narod. On je bio jedna izmedju žrtva, što se počinjaju na našem narodu u Istri, jer se tako rekuć nije smio ni izraziti javno svojim materinskim jezikom.

Zemaljski se je odbor pako bogato okoristio njegovom vieštinom i njegovim poznavanjem hrvatskoga jezika, jer je bio jedini, koji je u ono doba znao u zemaljskom odboru hrvatski. Ali tog sirotana bili su tako čvrsto pritisnuli, da je on nas, bivše drugove kroz čitavu gimnaziju, izbjegavao, nehoteć ni razgovarati s nama, da ga nebi odpustili od službe, kad bi ga gdje vidili, da s nama obći.

Ako mu se dakle mi danas malo odužimo tim, da se skromna svotica doznači njegovoj sirotčadi, njegove će se kosti u grobu radovati, tim više, što će predlog financijalnog odbora biti po svoj prilici prihvaćen jednoglasno. Kad bi mogao, razveselio bi se u grobu, da se bar njegovim sirotam podieljuje nešto pravde, pošto je nije on za života mogao dobiti.

Izjavljam dakle, da ćemo mi glasovati za to, da se sirotčadi pok. Matasovića doznači izvanredna podpora za dalnje tri godine.

Zast. **Laginja** podupire druga Mandića te izrazi želju, da bi ove sirote dobile doličnu naobrazbu, osobito dječak Gjuro, za koga žali da je u talijanskoj realnoj gimnaziji i za koga želi, da nebi zaboravio na jezik svog pokojnog otca, već bi se dapače morao u tom jeziku odgojiti.

Predlog izviestiteljev prihvaćen je na to jednoglasno.

Proračunu i obračunu zemaljske zaklade za 1902.

Zast. Venier izviešćuje u ime financijalnog odbora o računu i obračunu zem. zaklade za god. 1902. sa podlogom: 1. da se odobri obračun zem. zaklade za 1902. sa tekućim prihodom od 1,443.436 K i 7 filira, u realnom prihodu od 1,481.576 K i 61 fil. u realnom razhodu, te sa sveukupnom iznosu od K 2,784.581 i 36 fil. u prihodu, i od K 2,747.417 i 61 fil. u razhodu; dakle konačnim viškom od 37.163 K i 75 fil. dodanih zemaljskomu imetku, uz naknadno odobrenje prekoračenja, zbivših se u točkah razhoda I, V. i XIII. 2. Odobrava se bilanca zem. imetka danom 31. decembra 1901 s konačnim uspjehom u aktivu od K 2,480.234 i 74 fil., a u pasivu od K 1,609.758 i 50 fil., — dakle sa viškom od aktiva na pasiva od K 880.476 i 24 fil.

Zast. **Andrijčić** reče u glavnoj razpravi:

Visoke sabore! Težko je govoriti čovjeku kod obračuna zemaljske zaklade, kada znade, da su svi ti silni novci većinom potrošeni na izključivu korist jednog dijela pučanstva, a na odnarodjenje hrvatskog i slovenskog pučanstva u Istri. Pridržajemo si pravo stavit naše posebne primjetbe kod razprave o proračunu, a ovdje ću učiniti samo neke opazke. Tako n. pr. kod poglavja 2 — plaća zemaljskom kapetanu i prisjednicima — mi na nijedan način ne možemo odobriti ovog potroška za zem. ka-

petana, je
pa i u na
hrv. i slo
saboru, ka
ruku ide
nih u hrv
maljski od
njem vrh
mora na
venske po
ski odgova
kada prov
novato, je
naslovom
nego je p
i 64 filira
nikako op
kaže, da j
plaću 5 ze
da tih pr
neznamo,
mjesec bi
blagajnik
je toga m
mira, mo
onomu, ko

Pod
vom 10,
za zakons
ske. Pošto
odbora tis
jeziku, a
skom, ne
ovaj potro
šeno je m
i to 480
računano.
većinom,
onim djak
ske škole
da je po
djaku, koj
— dočim
uče unutar
makar da
slova za d
zakladi po
je bilo pr
filira.

Taj pr
zem. odbo
ljetos mno
nesretne š
bilo prora
taksa doist
i reklo bi
što je bila
tako nije,
dena za t
škole po
školske tak
pokriva nj
skoj školsk
kod svoje
sliedi: obu
još kod ob
čast prigovo
onda hotio
nieme u G
moje župe.
od lanjskog
meni otac
ne bi li se
zem. odbor
primi djevoj
veli, da bi
sam mu od
je moj čovj
mu je molb
jeziku: — i
Odgovor zem
ovdje pročita
vor, iz kojeg
odbor bezu
maljske troš
nieme Velni
Stjepana iz Ju
riešenje, štitn
je otac poša
odpratio je
ove godine u
honieme. Ka
zahćevu otca
upisana u slo

petana, jer je, taj, gdje god je mogao, pa i u najmanjim stvarima, zatirao hrv. i slov. jezik. Vidimo ovdje u saboru, kako g. predsjednik na lakku ruku ide preko svih predloga učinjenih u hrv. ili slov. jeziku. Pa i zemaljski odbor, ma da je bilo riješenjem vrhovnog suda odredjeno, da mora na hrvatske, odnosno na slovenske podneske hrvatski ili slovenski odgovarati, nije toga do sada nikada proveo. Što je dalje sbilja čudnovato, jest to, da je pod drugim naslovom 2 poglavja potrošeno više, nego je proračunano bilo, za 295 K i 64 filira. Taj višak potroška nije nikako opravdao zemaljski odbor, kad kaže, da je za jedan mjesec povuklo plaću 5 zemaljskih prisjednika. Znamo, da tih prisjednika ima samo 4, pa neznamo, kako je mogla za jedan mjesec biti plaćena petorica. Svakako, blagajnik zemaljskih zaklada, kad mu je toga mjeseca bilo predočeno 5 namira, morao je jednu odbiti, i to onomu, koji nije imao pravo na plaću.

Pod istim poglavjem a naslovom 10, potrošeno je 792 K 87 fil. za zakonski list i naredbe pokrajinske. Pošto se zakoni i naredbe zem. odbora tiskaju jedino u talijanskom jeziku, a niti u hrv. niti u slovenskom, ne možemo ni odobriti niti ovaj potrošak. Kod 3 poglavja potrošeno je mnogo za podpore djakom, i to 480 K više, nego li je bilo proračunano. Ove podpore podieljuju se većinom, ako ne i izključivo, samo onim djakom, koji pohadjaju talijanske škole — a vidjeli smo i danas, da je podieljena podpora jednom djaku, koji uči izvan Austro-Ugarske — dočim se molbe naših djaka, koji uče unutar Austro-Ugarske, odbijaju, makar da su rodjeni u Istri. Kod naslova za doprinos zemaljskoj školskoj zakladi potrošeno je manje, nego li je bilo proračunano, 36.842 K 20 filira.

Taj prištedjeni višak opravdava zem. odbor time, što kaže, da se ljetos mnogo više utjeralo od one nesretne školske takse, nego li je bilo proračunano. Po tom školska taksa doista ide u proračun školski i reklo bi se, da se troši za ono, za što je bila ustanovljena. Ali tomu tako nije, jer je školska taksa uvedena za to, da se ustrojavaju nove škole po pokrajini, dočim ovako te školske takse služe zem. odboru, da pokriva njimi svoj doprinos zemaljskoj školskoj zakladi, a da prištedjuje kod svoje blagajne na tomu. Dalje sliedi: obuka gluhonijemih. Ja sam još kod obračuna za g. 1902. imao čast prigovoriti zem. odboru, što nije onda htio primiti u zavod za gluhonieme u Gorici jednu djevojčicu iz moje župe. Kad sam se vratio kući od lanjskog zasjedanja, došao je k meni otac te djevojčice i rekao mi, ne bi li se mogla učiniti molba na zem. odbor u talijanskom jeziku, da primi djevojčicu u zavod: — možda, veli, da bi onda uslišali molbu. Ja sam mu odgovorio, neka kuša, pak je moj čovjek otišao drugomu, koji mu je molbu sastavio u talijanskom jeziku: — i ta molba bila je uslišana! Odgovor zem. odbora biti ću slobodan ovdje pročitati. (Čita talijanski odgovor, iz kojega se razabire, da je zem. odbor **bezuvjetno** primio na zemaljske troškove u zavod za gluhonieme Velnić Katu kćer Marijana Stjepana iz Jurandvora.) Dobiv ovakvo riešenje, štitnik ove djevojčice, jer joj je otac pošao medjutim u Ameriku, odpratio je malu na 15. listopada ove godine u Goricu u zavod za gluhonieme. Kad je tamo zatražio, po zahtjevu otca te djevojčice, da bude upisana u slovenski odio, izjavi ravnatelj zavoda, da ju ne može primiti u slovenski odio, **jer da ima izrični nalog od zemaljskog odbora, da mora staviti djevojčicu u talijanski odio.** Nije dosta od zem. odbora, da nam odnarodjuje one, koji čuju i mogu govoriti, nego **hoće, da nam odnarodi i gluhonijeme!** (Zast. Mandić: Ravnatelj zavoda je Slovenac.) Kako će ta djevojčica kašnje moći se pismeno razumijevati sa braćom i sestrama, na to ja ne bi znao odgovora: znati će to valjda zemaljski odbor. — Potrošak učinjen za realnu gimnaziju u Pazinu i za ženski licej u Puli već iz načela ne možemo odobriti.

Pod 4 poglavjem, a 2 naslovom su troškovi za ciepanje kozica. Još sam lanjske godine opazio, kako se ljećnikom dr. Ožboltu i dr. Lauši nije povjerilo ciepanje kozica u njihovih občinah. Kazalo se onda, da nemaju cislitavskog državljanstva (dr. Laginja: Bogati... za ciepanje kozica). Kasnije su ga dobili, a ipak nije ni ove godine bilo ciepanje kozica povjereno dr. Ožboltu. Iz interpelacije druga Mandića, danas u jutro pročitane, vidimo, kakovi su zdravstveni odnošaji u občini creskoj. Ali hoću još nešto reći kod ovoga naslova. Ciepanje kozica bilo je povjereno, za otok Cres, občinskim ljećnicima u Cresu. Za ciepanike iz mjesta Valun odredio je ljećnik, da imaju biti dovedeni u Lubenice, uru i pol daleko, po putu, koga sama creska vlastela zovu „arabia petrea". Znam, da je u Valunu pomoćna škola, pa je bila dužnost ljećnika, da dodje školsku djecu ciepati u Valun ili barem pozvati je u Zbićinu, nikako pak ne u daleke Lubenice. Zemaljski odbor treba da u buduće tomu providi i da naloži ljećnikom, da idu po svim selima (Mandić: Ljećnici uživaju protekciju g. Celebrinija...).

Kod 5. poglavja — troškovi za bolnice i ludnice — opažam, da je prije nekoliko mjeseca naložio zem. odbor občinam, da imadu prije prijaviti zem. odboru, u koju li će bolnicu odnosno ludnicu staviti svoje bolestnike, a to je učinio u svrhu, da mogu novci občinski, odnosno zemaljski putovati u inozemstvo. Vidimo, da je preko polovica novca na ludnice otišlo u Italiju. Sve se to dakako čini s tendencijom političkom.

Po čitavoj nadalje vanjštini otoka Cresa nema izpitane primalje. To je također zdravstveni odnošaj na otoku, koga treba posebno označiti. Nema nadalje po vanjštini nijedne občinske šterne. Valunjani su pitali pomoć od vlade i od zem. odbora, pa se nadam, jer je zast. Cleva rekao, da u tom neškrtare, da će zem. odbor pripomoći i Valunjanima, da mogu učiniti občinsku šternu. To isto nadam se i za Beli. Nema nadalje po čitavoj vanjštini otoka Cresa ni jednog poljskog čuvara. I to se mora iztaknuti, da se vide odnošaji, koji vladaju na onom otoku pod pokroviteljstvom zemaljskog odbora.

Mi ćemo prema tomu glasovati protiv odobrenja obračuna, a pri razpravi za budući proračun pridržajem si prikazati posebne predloge i preporuke.

Ustaje zast. **Kozulić** i zadobiv riječ progovori talijanski:

O obračunu se može samo toliko govoriti, u koliko isti odgovara proračunu, te je kod tog glavno, da se proračunane svote sudaraju sa obračunanim. Tu odmah kod izdatka valja mi opaziti u stavci V., da se je prekoračilo proračun za preko 95.000 K. Ovu svotu doista opravdava se u izvješću zem. odbora i ja neću zato da ista prigovorim, ali čemu moram prigovoriti je to, da uzprkos tolikom prekoračenju, nastao je ipak višak od 37.000 K, koje se je dodalo zem. imetku. U položnu zakladu se je uložilo 130.000 K, koje će biti izdane čim budu likvidirani računi raznih bolnica. Ako se ove dvie posliednje svote zbroje, dobijemo ukupnu svotu od 167.000 K. Kako se je moglo to pokriti? To vidimo u dohodima, da su skoro svi višinego li bijahu proračunani.

Kod stavke XVI. „lična dohodarina", koja je bila proračunana na 45.000 K, donela je 62.000 K, t. j. 17.000 K više. Isto tako i kod drugih stavka opaža se veći dohodak od proračunanoga.

Ako uslied toga nastaše veći dohodci, koji se imenuju u obračunu „štednja", to nije prava štednja, već predjerano proračunana opreznost, koja tišti i obterećuje u obće pučanstvo. Opreznost je umjestna u proračunu i ja bi ju odobrio, kad ona nebi prekoračila 5 po sto, ali kad prekorači kao kod navedene stranke, za 30 po sto, onda ne može se ju više odobriti, jer to dokazuje lahkoumnost u sastavljanju proračuna.

Iz našeg občenitog stanovišta ne ćemo odobriti predloženi obračun.

Računarski savjetnik dr. **Pogatschnigg**, pozvan kao strukovnjak od šab. predsjednika, nastoji točku po točku oboriti navode predgovornika. Hoće da dokaže, da prividna velika razlika izmedju proračuna i obračuna nije veća od 21.000 K, što da je malo u bilanci od 1,460.000 K. Opravdava prekoračenja u troškovima koji neiznose veliku svotu, već samo troškovi za bolne; a dohodci da bijahu mnogo veći, jer da se nemože unapried opredieliti njihovu visinu. To vriedi osobito za ličnu dohodarinu.

Zast. **Zanotti** predloži konac razprave.

Zast. **Laginja** prigovara prištednjam od 36.000 K u stavci III. za poduku, što se ima tim više žigosati, ako se pomisli, da ima do 16.000 djece, koja nemogu polaziti školu, jer je neimaju. (Glasovi: Oho! Zastup. Rizzi, da se otvore nove škole treba dozvolu c. k. zem. pokraj. vieća.)

Zast. **Laginja**: vlada bijaše obećala, da će se svake godine otvoriti tri škole, (Bartoli: slavske) da jer mi ih nemamo. Dapače ovdje ću svečano prosvjedovati proti onomu, što pišu vaša javna glasila, da mi imamo više škola nego li vi, što je očita laž. (Glasovi na klupah većine: to je istina! glasovi na klupah manjine: to je bezobrazna laž!)

Zast. **Laginja**: Talijanske škole imaju više razreda i više učitelja, što smo pripravni uvjek službenimi podatci dokazati. A kako se postupa s nami, u pogledu školske obuke, navesti ću vam samo dva primjera. Neke godine došao je u Plavje visoki činovnik (Tomasi: Vaš prijatelj Klodić!) koji je savjetovao onom pučanstvu, da si sagradi školsku zgradu.

Ovi čestiti ljudi posluhnuše i sagradiše izvanrednimi žrtvami liepu školsku zgradu, a sada od 6 godina amo čekaju, da im se otvori škola (Zast. Cleva: neće ju imati, neka idu na Škofije, odaljene 1 kilometar).

Zast. **Laginja**. Ali vi ste ondje tekar sasuje ustrojili školsko okružje (Cleva: a što za to?) To je prava demoralizacija sa strane oblasti, što se vodi tako za nos ono pučanstvo, koje nemože imati škole u svojem jeziku, te je primorano polaziti školu drugdje. (Predsjednik: koji je kazao, da podignu zgradu! Cleva: Klodić, koji ih je pak zapustio.) Isto tako dogodilo se u Bergudcu, u Zbandaju i u Baderni, gdje ne mogu doći do željene škole. Značajan je osobito slučaj o gradnji škole u Zbandaju, gdje je vlada doprinesla jedan dio za gradnju, drugi dio ima ono pučanstvo od bratovšćine, a štogod bi bila doprinesla „Družba sv. C. i M." tako, da im je falilo još samo 1400 K. Na to se je našao tamo čestit muž Ivan Radolović, koji je ponudio, da će poskrbiti za ono, što fali za gradnju, ali mu je, občinsko zastupstvo u Poreču njegovu ponudu jednostavno odbilo, te tako zapriečilo provedenje one gradnje do danas.

Kao što štedi zemaljski odbor na pučkoj prosvjeti, tako štedi i na zdravstvu, na poljodjelstvu. Za unapredjenje ovog posliednjeg, valjalo bi otvoriti više poljodjelskih škola u pokrajini; u obće nebi se imalo štediti tamo, gdje je štednja zločin.

Radi svega toga glasovati ćemo proti predloženom obračunu.

Prisjednik Cleva odgovara glede o zdravstvu tim, što občine neće da drže ljećnike i tim što se nije činilo pokušaje proti malariji g. 1902.

Zast. Davanzo kaže, da kad vlada nije htjela doprinesti za troškove u poljodjelske svrhe, nije ni samo pokrajina mogla ništa učiniti, jer da se ne može zahtjevati od zemlje, da ona nosi sama troškove, koji spadaju na vladu.

Prisjednik Chersich odgovara, da školske stvari spadaju pod c. k. zemaljsko školsko vieće, te da za ustrojiti nove škole treba velikih priprava, a u mnogih mjestih, da se nemogu ustrojiti, jer da neima zgrada. Baderna, da nije pitala još školu a u Zbandaju, da se nisu mogli složiti za gradnju dotične zgrade.

Računarski savjetnik **Dr. Pogatschnigg** opaža, da uviek u obračunu školske zaklade dolazi odatle, što se je utjeralo više za školske, da se nije dakle štedilo nego je više unišlo.

Zatim je većina prihvatila obračun i u podrobnoj razpravi.

Predsjednik zaključi sjednicu u 9 sati na večer i ureče buduću za sriedu 11./11. u 10 sati u jutro.

* * *

Sjednica dne 11. novembra:

Toga dana je trajala sjednica od 10 pr. p. do 1¾ po p. i od 5 do 8¾ u večer. Pročitali su se zapisnici dvih posljednjih sjednica, kojim su prigovorili zastup. **Mandić i Kompare**. Na zahtjev zastupnika manjine, pročitale su se u cielosti priobćene molbe. Kod točke o kupnji gradske bolnice u Puli sa strane pokrajine, govorili su od manjine zastupnici **Stanger, Kompare, Laginja**. Od većine, osim izvjestitelja **Belli**, samo **Rizzi**. Kod razprave jedne molbe občine Oprtlja, bilo je prihvaćeno jednoglasno, da se zemaljski odbor zauzme kod c. kr. vlade, da se ustanove redovite željezničke postaje kod stanica Oprtlja i Livade. Postaju za Livade zagovarao je dr. **M. Trinajstić**. Vladin komesar se je za obće povoljno izrazio. Kod proračuna za poljodjelsko vieće, govorili su od manjine zastupnici **Spinčić i Andrijčić** i postavili razne predloge, kojih njeki su i prihvaćeni bili. Za sve glasovao je također član većine **Davanzo**, koj je zagovarao jako stvarno svoj predlog, sadržavajući više točaka. U prilog domaćih ribara i ribarstva u obće, zagovarao je osvjedočujuće zast. **Andrijčić**, i metnuo većinu u veliku nepriliku.

Danas, četvrtak, je sjedniča o 4 uri po podne, i razpravljati će se školski proračuni; sutra u petak, biti će zadnja, u kojoj će se razpravljati proračuni zemaljske zaklade.

Priposlano.[1])

Otvoreno pismo

upravi pomorsko-parobrod. družtva „Ragusea“.

Dubrovnik.

Podpisani moli slavnoisto, neka mu javno izjavi, odobrava li ono postupak svojega zastupnika g. Pavanella u Puli, koji sa hrvatskimi strankami ne postupa baš obzirno, već dapače osorno u koliko se tiče primanja robe na račun samoga družtva. Da li odobrava i to, što se rečenoga zastupnika riedko kada dobije u pisarni, te moraju stranke kod najveće nužde čekati osam dana drugi parobrodarsku liniju radi komoditete g. agenta, a kada se toga gospodina u poslovnici dobije, tada nad službenčadi izlieva žuč svoje talijanske kulture te udara nečuvene tarife.

Da je sve navedeno istinito, navadjam izmedju tolikih slučajeva sliedeći: Dne 9. ovoga mjeseca poslao sam svojega slugu prije podne, da kod tog gospodina agenta napravi policu za ukrcavanje, nu kao obično, tamo ga nebijaše te mu rekoše, neka dodje poslie podne oko 6 ure. Poslao sam ga ponovno poslie podne prije šeste te mu dao nalog, neka ga počeka. I zbilja nakon šeste ure je došao.

Budući da sam imao odpremiti na g. J. S. u Luku na Šipanu 2 prazne bačve od ulja u obsegu 200 litara, a težine 33 kg., dao sam slugi samo 2 krune u nadi, da će biti jošte pretička; nu na moje veliko čudo, povratio se sluga, zahtjevajuć jošte novaca, jer da se hoće 4 K 66 h i to brzo, budući da će g. agent odmah otići.

Uručiv slugi što je zahtjevao, dao sam mu pismenu popratnicu za gospodina agenta opažajuć u istoj, da mora biti pogriešno tumačena tarifa, nu isti g., pridržav si 4 K 66 h; odslovio slugu sa „ignoranza“ na moj naslov.

Ako se pomisli, da slične bačve stoje 1 K 80 h po komadu, tada je očito, da tako draga tarifa nije umjestna te nemože biti od probitka za parobrodarsko družtvo samo obzirom na okolnost, o kojoj je pogovora, da je isti gospodin za bačve od 700 litara računao nekim strankam samo 1 K po bačvi od Pule do Kaštela ili Spljeta.

Iz navedenog se razabire, da rečeni gospodin mora biti sam „ignorant“ u pogledu tumačenja tarife ili pako ustanovljuju tako propisi samoga družtva. Ako je prvo, tada nije častno po družtvo, da drži svojim agentom čovjeka, koji ne samo da nezna tumačiti tarifu, već vriedja hrvatske stranke, a osim toga nije ga moguće nikada naći u poslovnici, pa bi bilo doba, da slavno družtvo nadje sposobniju osobu za svojega zastupnika ovdje, koja nebi prezirala i vriedjala hrvatske stranke. U drugom slučaju pako bi preporučio družtvu, neka svoju tarifu promjeni, ako želi da bi se unapried njegovom linijom služio.

U Puli, na Martinje 1903.

Ante Tranfić,
trgovac u Puli.

[1]) Za članke pod ovim naslovom neodgovara uredničtvo Op. ured.

Br. 2710/1903.

Oglas jeftinbe.

Usljed zaključka sjednice občinskoga zastupstva od 30./5. 1903. imade se na opatijskom groblju u Srkrbićima sagraditi kapela sa mrtvačkim sobama.

Pozivlju se ovime poduzetnici, koji su voljni tu radnju izvesti, da svoje pismene zatvorene ponude, providjene jamčevinom od 5% od ciene, za koju preuzimlju gornju radnju do 1. decembra 1903. podpisanom glavarstvu predlože.

Odnosni nacrt i uvjeti mogu se uviditi u občinskom uredu svaki dan za vrieme uredovno.

Glavarstvo občine

Vološko, dne 6. novembra 1903.

Br. 3655. Pazin, 30. septembra 1903.

Oglas natječaja.

Razpisuje se natječaj na sistemizirana mjesta 1 občinskog nadredara i 3 mjestno-redarstvenih stražara u Pazinu, prvo sa godišnjom plaćom od 900 (devetsto) kruna, a ostala sa godišnjom plaćom od 720 (sedamsto dvadeset) kruna, izplativom iz občinske blagajne u mjesečnih postečipatnih obrocih. Toli nadredar, koli redari dobiju kod nastupa službe odjeću (službenu odoru) u naravi, a sliedećih godina prvi 100 kruna, a ostali 80 kruna godišnjih za nabavu iste.

Molitelji će imati dokazati, ako su već bili namješteni i dobro vršili redarstvenu, dotično vojničku službu, imaju biti kriepkoga zdravlja i muževne dobe, te poznavati hrvatski ili slovenski jezik u rieči i pismu, a po mogućnosti i talijanski u rieči.

Molbe neka se šalju ovomu občinskom glavarstvu do 30. novembra ove godine.

Občinski glavar:
Dr. Š. Kurelić.

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim **naravnim vinom** neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ
TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne depositelje 2½%

sa predobjavom od 4 dana po 2¼%.
„ „ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2%

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%.
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoložive u mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška**.

Bavi se **kupnjom i prodajom** diviza, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove stvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novce na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto, bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovilo veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

RODOLJUBI!
upujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Pčelno-voščene svieće

po kilog **K 4·90**, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće, iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voščeni ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvietićama	„ „ „ 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ „ „ 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	„ „ „ 2·40	Sviećice za božićno drvo u 6 bojah	„ „ „ 3·—
„	„ „ „ 2·—	Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	„ „ „ 4·40
„ granis	„ „ „ 1·20	Svieće i tarče, I. talijanski sastav	„ „ „ 3·—
		„ „ II. „	„ „ „ 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	„ „ „ 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — **Za pravi, čisti vosak jamčim sa 20 00 kruna.** Gersheimovi stenji (štilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni i navadni, uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, **voščarnica u Gorici.**

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izlieče svaku glavobolju. One nedostižno spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmija manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vakelić, švilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb. **Gradska ljekarna, Zagreb.**

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik p. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakoma na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca 1 K 00 h.
Pakračke kapljice 1 „ 1 „ 00 „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5.

Br… Oglas… Novci za… Kod naru… Tko list… Odg… U … smo ob… a posve… one od… žana je… Ist… izvješće… dne 12… bila, p… žana d… K… će u c… loge i… izrekli… znamen… Z… podne… P… retona,… dvlju… občinil… N… školsko… vina… 1903. … T… dr. Va… škols… na pol… G… koji je… volje… puka… je, kal… neprav… pomam… usupor… šaju p… Postav… pomog… znamen… budući… Z… dina č… Kopru,… pučkog… trebe… postup… Iz… odmah… hjeve,… vio za… nuta o… T… P… da ško… stupnil… lomice… talijans… Govori… je prig… puljske… i od uč… žutu),… jezika… koja d… lijansk… tomu,… gimnaz… na tal… godi…

Broj 51. Pula, u utorak dne 17. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, pripošlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847·849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju; nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 za pol godine

Izvan carevine više poštarina. Plaća i uzimlje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U posliednjem broju ovog lista dali smo obširno izvješće o V. i VI. sjednici, a posve kratko o VII., koja je, brojeć i one od decembra 1902, bila deseta, a održana je na dan Martinje.

Isto tako dajemo danas posve kratko izvješće o sjednici VIII. (11.), koja je bila dne 12. novembra i o IX. (12.) koja je bila, posliednja ovog zasjedanja, održana dne 13. novembra.

Kasniji brojevi „Naše Sloge" donesti će u cielosti, barem hrvatske govore, predloge i upite naših zastupnika, koje su oni izrekli ili postavili u te dvie zadnje, dosta znamenite sjednice:

VIII. sjednica (11).

Započela je nešto poslie 4 ure po podne u četvrtak 12. novembra.

Predsjednik poziva tajnika Varetona, da pročita zapisnike posliednjih dviju sjednica. Odobreni su nakon običnih kratkih opazaka. —

Na dnevnom redu stoje predlozi školskog odbora, t. j. izvješće o mirovinskoj zakladi za učitelje za god. 1903. do 1904.

Ti su obračuni odobreni. Izvjestitelj dr. Vareton izvještuje o proračunu školske zaklade za 1903 (a već smo na polovici novembra).

Govore od naše strane zast. **Spinčić**, koji je podvrgao oštroj razsudi sve nevolje našega školstva i potrebe hrvatskoga puka u Istri u tom pogledu. Oborio se je, kako on znade, na školske takse, na nepravedan način, kojim se utjeruju i na pomanjkanje pučkih škola za naš narod usupor toga, da same školske takse donašaju pokrajini godimice svojih 180.000 K. Postavlja trinaest predloga, kojimi bi se pomoglo pučkomu školstvu u Istri. Taj znameniti govor i predloge donesti će koji budući broj ovog lista.

Zast. **Kompare**, koji je od više godina član kotarskoga školskoga vieća u Kopru, izkazao je u kratko poviest našega pučkoga školstva, jezgrovito dokazivao potrebe novih škola za naš narod i žigosao postupak oblasti u tom smjeru.

Izvjestitelj dr. Vareton, nemogući odmah odgovoriti u ime škol. odbora na zahtjeve, što ih je u svojih predlozih postavio zast. Spinčić, pita, da se za malo minuta odgodi sjednicu.

To je učinjeno.

Poslie toga izvješćuje isti dr. Vareton, da školski odbor neke točke predloga zastupnika Spinčića prima, ali to same djelomice i promjenjeno onako, kako bi to talijanskoj stranci tobože manje škodilo. Govori na dugo i široko proti tomu, što je prigodom zadnje Tjelove vjeroučiielj puljske njemačke gimnazije dao nabaviti i od učenika nositi papinsku zastavu (bijelo-žutu), tuži se na zapostavljanje talijanskoga jezika na istom zavodu i na neku silu, koja da se u tom pogledu čini djakom talijanske narodnosti. Tuži se također proti tomu, što je školska taksa na njemačkoj gimnaziji u Puli samo 40 K, dočim je na talijanskoj gimnaziji u Kopru 60 K godišnjih.

Hoće da se razdieli učiteljište u Kopru u jedno čisto talijansko i u drugo za Slavene, i ovo posliednje da bude preneseno drugamo. Odobrava u ime školskog odbora, koji uzkračuje novce za neke nove hrvatske pučke škole (n. pr. Sv. Lovreč-Predubac, Vranja, Vrh na Krku) sve dotle dok vlada ne zadovolji zahtjevu glede preuredjenja učiteljišta u Kopru.

Zast. dr. **Laginja**, govoreć talijanski, predbacuje većini, da nije pravo, što se ona i njezin zemaljski odbor osvećuju na našem narodu, nedozvoljujuć potrebitih škola, dok vlada ne zadovolji zahtjevom talijanske stranke. Kaže, da smo i mi za to, da se koparsko učiteljište razdvoji i da se ono za Hrvate i Slovence makar prenese iz Kopra. I on je proti tomu, da se u Istri, gdje neima njemačke narodnosti, podržavaju skroz njemačke škole, gdje i hrvatska i talijanska djeca teže uče, pak bi i njemački bolje znala, kad bi se taj jezik po kakove tri ure na tjedan učila kao predmet, ali na temelju svojega narodnog jezika.

Spominje kako je u Istri još danas najmanje preko 12 tisuća djece, koja bi po svojoj dobi bila dužna polaziti školu, kad bi bila mjesta i učitelje za nje. Prosvjeduje proti tomu, da se škole krate i dovikuje Talijanom, neka oni svoj račun s vladom obave drugačije, a ne osvećujuć se na hrvatskoj sirotinji. Prosvjeduje napokon i proti tomu, što se naša mjestna imena u izvješćih zemaljskoga i školskoga odbora pišu krivo, n. pr. Aurania na mjesto Vranja. I on govori na koncu proti bezbožnim školskim taksam. Izjavlja se konačno sporazuman s tim, da se u Istri po obstojećih zakonih može namjestiti i učiteljicu na mješovitu školu, ako se neima učitelja i pripovieda slučaj, da je naša stranka znala to već do sada nekom zgodom porabiti.

Prelazi se na glasovanje školskog proračuna za god. 1903., pak onoga za 1904., koji se je istodobno razpravljao. Manjina je glasovala proti. — Primljene su također resolucije, predložene od prof. Spinčića, ali samo djelomice, t. j. u koliko ih je prihvatio školski odbor.

* * *

Zast. Zarotti izvješćuje o molbi kneza Wrede i družtva za gradnju električnih željeznica, da bi im pokrajina dala nekoliko garancije za dohodak od elekriične željeznice Matulje-Opatija-Lovran koju bi gradili. Budući ta molba nema svih potrebitih podataka, da bi se uzmoglo nešto stalna odlučiti, predlaže, da se povrati molitelјem neka molbu popune i za buduće zasjedanje na novo predlože. — Primljeno bez prigovora.

* * *

Zast. **Mandić** i dr. podnašaju predlog da se vlada pozove, neka prigodom obnove trgovačkog ugovora s Italijom ne obnovi više vinsku klauzulu, nego neka talijansko vino bude plaćalo uvozarinu od 20 for. u zlatu kao i druga tudjavina, a ne samo for. 3·77 kao do sada.

Zast. Davanzo (od talijanske strane) govori, da će po njegovom sudu klauzula i nadalje obstajati, ali svejedno da nije protivan, da se predlog dade poljodjelskom odboru na proučenje i izvješće.

Zast. Zarotti dodaje k predlogu Davanzovom to, da poljodjelski odbor prouči i izvjesti o tom, da u budućem ugovoru s Italijom, ako bi vinska klauzula imala biti obnovljena kao do sada, neka bude slobodno od uvozarine u Italiju naše gorivo drvo i gradjevni lies.

Zast. **Mandić** pristaje na taj dodatak i sabor prihvaća predlog, da ovo pitanje bude dano poljodjelskom ili ti agrarnom odboru.

* * *

Zast. Vidulich predlaže, da se pozove vlada neka bi postavila jedan parobrod za vožnju pošte (a dakako i ljudi i robe) izmedju Malogsela, Unija i Suska (Sansega). — Primljeno.

* * *

Zast. **Spinčić** postavlja obrazloženi predlog, da bude dozvoljeno držati koze u nekih krajevih Istre, naime onuda gdje već ne može biti škode, jer je gora poodrasla. Predlog je izručen za izvješće saborskom odboru.

Zast. Tomasi u ime zemaljskog odbora odgovara na interpelaciju zast. Mandića glede ceste Karojba-Montrilj-Sv. Ivan od Šterne, dokazujuć, da još nije sve gotovo za ustanovljenje prinosa koliko će dati vlada, a koliko zemaljski odbor. Budući izcrpljeno, što je bilo na dnevnom redu i kasna doba, predsjednik zatvara sjednicu u 10 ura večer i uriče drugu za petak 13. novembra 1903. u 3 ure po podne.

Sjednica IX. (12.)

Predsjednik otvara sjednicu nešto poslie tri sata poslie podne.

Tajnik dr. Ventrella čita zapisnik posljednje sjednice. Odobren bez prigovora.

U ime financijalnog odbora izvjestitelj dr. Bartoli čita izvješće o proračunih za g. 1903. i 1904. U glavnoj razpravi od naše strane govori zastupnik **Spinčić**. To je bio jedan od najznamenitijih njegovih govora, što ih je on izrekao, bilo u Beču, bilo na zemaljskom saboru. Sama većina, ramijuć po glasu, da nije nešto svakdanjega, slušala je pomno, a oni, koji su razumjeli hrvatski, tumačili su drugim, što Spinčić govori. Taj govor donieli ćemo po stenografskom zapisniku kako ga je uhitio vladin stenograf. Glavno što je, možemo reći već danas, da je naš zastupnik oštro korio način, kojim se nad nami vlada i upozorio talijansku stranku, neka se prihvati pravice i zakona, da budemo složni u ovoj pokrajini, jer će inače nas i Talijane poklopiti velika njemačka država. Poslie Spinčića govorio je zast. dr. **Laginja**. On je ovog zasjedanja govorio skoro uviek samo talijanski i tako nekim načinom bio tumač naših potreba i želja za one nekoje od talijanske stranke, koji ništa neznaju hrvatski. Rekao je medju inim, da je žaliti, što predsjedničtvo saborа neda hrvatskoga stenografa, jer već n. pr. samo ono velikih istina, što ih je malo prije izrekao zastupnik Spinčić, bilo bi vriedno, da Talijani saznaju baš od rieči do rieči.

Nećemo odobriti proračuna ni za g. 1903., jer smo i onako već u polovici novembra te je dakle potrošilo, što se je htjelo; nećemo odobriti ni proračuna za g. 1904., jer predvidjamo, da ni do godine neće biti za naš narod bolje. Već pred više od 20 godina carevinsko sudište sudilo je, da zemaljski odbor na hrvatske podneske mora odgovarati u tom jeziku, ali to se ne vrši ni danas. Svuda u Austriji je drugačije i pravednije. Spominje Goricu, gdje je pokojni grof Coronini kao načelnik male občine Sv. Petra, pisao slovenski zemaljskom odboru one zemlje, kojoj je sam bio na čelu. Opominje Talijane, neka se sprijatelje s Hrvati, kako su se i oni u Dalmaciji i neka kroje pravicu. Nismo više ni u Istri samo pastiri ni seljaci. Imamo i mi Hrvati ljudi izučenih, pak nas morate smatrati za jednake. Ovako, dok se mi koljemo, prva mjesta u pokrajini zauzimaju ljudi, koji nisu sinovi ove zemlje. Ali oni ipak su bolji za vas nego za nas, jer na primjer predsjednik prizivnog suda znade talijanski ali nezna hrvatski. Biskup Nagel, imenovan za Trst, znao je već iz Rima ljepo talijanski, ali za ogromnu većinu svojih hrvatskih ovčica počeo se je učiti naš jezik tekar kod je bio imenovan. Hrvati u Dalmaciji zajamčili su Talijanom, da mogu živiti slobodni i sjegurni. Zajamčite vi nam tako, pa evo mir. Ne možemo glasovati proračna ni za to, jer zemaljski odbor nije izpunio svoje dužnosti ni u jednom od najznamenitijih pitanja, naime nije predložio zakonske osnove o proširenju izbornog prava, kako mu je bilo ponovno naloženo.

* * *

Nadaljujuć svoj govor, zast. Laginja, prelazi na jednu jur prijavljenu interpelaciju na zemaljski odbor te ju u obliku govora iznese tako, da je statut jedne kreditne zadruge u Vodnjanu, koju je za tamošnje Talijane on pomogao ustanoviti, a predstavnici talijanske stranke onda rovali proti njoj obećujuć ljudem svašta, ako se odbiju od njega. Navadja i pismo, koje je pisano zemalj. odboru u tom pogledu i još mjeseca marča 1901. izjavivši, da će prestati raditi kao nadzornik one „Casso rurale" samo neka joj zemaljski odbor dade pomoć kako je za taj slučaj zemalj. kapetan obećao, ali na to pismo nikada nije imao odgovora. Pita, kakvi je to postupak.

Tuži se konačno na to, da zemalj. odbor na mjesto da dade pomoći onim malim posujilnicam u Istri, koje su za pomoć molije, zahtjevao je od njih talijanske prevode njihovih štatuta, što ljudi na selu i nepoznajući znanstvene izraze u više jezika, nisu ni mogli učiniti bez truda, gubitka vremena i troška.

* * *

U govoru dra. Laginje bilo je smočnih za zemalj. odbor i za talijansku većinu, jer su se našli prisiljeni da mu odgovaraju svaki na svoj način: predsjednik dr. Campitelli, koji se je ispričao,

zemaljski prisjednik dr. Chersich, koji izjavio, da zemalj. odbor tobože pravedno postupa pri dieljenju podpora raznim posujilnicam (Casse rurali), onda prisjednik dr. Cleva, koji je kazivao, kako tobože talijanski narod u Dalmaciji trpi. Dr. Cleva svršio je svoj govor ovako, da su Talijani u Dalmaciji priznali, da je ono slovinska zemlja, pak da priznajmo mi, da je Istra talijanska zemlja, pak da će mir biti odmah gotov.

(Bella bravura! daj se zaklat, pak onda će bit mir. Op. sl.).

Napokon je proti dru. Laginji govorio i dr. Bartoli tvrdeć, da se u saboru istarskom mora raspravljati samo talijanski, da Talijani imaju mnogo neprijatelja uz nas i da njihovi neprijatelji, kao i sama vlada, drže s nami, i zato, da ovi nama ne mogu popustiti ništa i da će branit svoju narodnu misao u Istri, koja im je draga od toliko stvari, možda draža i od samoga života.!

Gore spomenuti govor dra. Laginje trajao je skoro puna dva sata.

* * *

Prigodom te razprave o proračunih došao je na red i predlog zast. Kompare, da se odluči 30.000 kruna pomoći za uredjenje Osapske rijeke i Rižane.

Odgovara mu zemalj. prisjednik dr. Cleva, da zato još neima nacrta pri zemalj. odboru i da će ovaj odlučiti onda, kada bude takov projekt poznat.

Zast. Dr. Constantini predlaže neka se zemalj. odbor obrati na vladu, da uredi pristanište u plominskoj luci. Zast. Venier pita, je li već zemalj. odbor podpisao pogodbu s vladom za uredjenje doline na vodi Mirni (Quieto). Odgovara mu prisjednik Tomasi, da takva pogodba još nije podpisana, jer se čeka ustanovljenje vodne zadruge. Zem. odbor nastojati će, da vlada bude dala polovicu svega troška. Govore još o tom dr. Venier i Davanzo i nakon malog pretrgnuća sjednice dr. Rizzi, koji izjavlja da zem. odbor može podpisati ugovor s vladom glede uredjenja Mirne bez kakove nove odluke saborske.

Zast. Andrijčić govori k proračunu dakako hrvatski, i počme čitati jednu interpelaciju, koju je već pred nekoliko dana predložio predsjedničtvu, a ono je nije dalo pročitati. Predsjednik krati, ali zastupnik Andrijčić čita dalje i sve jačim glasom, dok predsjednik zvoni. Predsjednik pretrgne sjednicu za malo časa, a kad je opet počela, častni Andrijčić opet glasno čita svoj spis; po prilici kad je dočitao, uzeo mu je predsjednik besjedu.

Dolazi na red zast. Mandić. Govorio je poglavito o naslovu „Troškovi uprave", pa kako je često spominjao Dalmaciju, predsjednik mu je više puta pretrgao govor.

Zast. dr. M. Trinajstić govori proti onoj stavki proračuna, gdje su povećane plaće za zemaljske činovnike i hoće, da se ono povišenje briše, kad nije još odobren novi službovnik pokrajinski. Odgovara mu dr. Bartoli kako može.

Dr. D. Trinajstić govori na dugo o potrebah naroda u Istri i osobito o potrebi pučkih škola na pazinskim kotaru. Sve te hrvatski izrečene govore donijeti ćemo po stenogramu vladinog stenografa.

Zast. Marchetti preporuča, da se sagradi cesta, koja bi od Ližule po Galcinah pala na cestu Buje-Kopar. Odobrava se taj predlog kao i onaj zastupnika Davanzo glede dobave vode gradovom, koji je nemaju i onaj od zast. Costantini glede pristaništa u luki plominskoj.

Sjednica je pretrgnuta za 6 minuta. Pošto je bila na novo otvorena zast. dr. Trinajstić govori kako je nespodobno uredjen odgon (sfratti) na starinsku i po drugih stacijah bez obzira na današnje ceste i željeznice i pita, da se to popravi, da nebudu velikim troškom i neprilikami ljudi gonjeni na pr. iz Rijeke u Kopar sve po Krasu i na kolih, kad se to može lahko obaviti željeznicom ili parobrodom. Odgovara mu hrvatski dr. Dinko Trinajstić, kao zemalj. asesor i obećuje poboljšice u tom smjeru. Talijanu nije drago, ali nema pomoći. Njihovi asesori i ne pu taju dra. Dinka, kada što odgovaraju talijanski. Evala njemu, da je kao asesor govorio hrvatski. Klin sklinom!

Zast. dr. Laginja predlaže, da se vlada uprosi, neka odpusti ona dva obroka, što joj pokrajina ima još dati za ostatak duga od ezonera. S timi novci moglo bi se djelomice poskrbiti za pitku vodu za ljude i blago. Kod stavke, u kojoj je prinos pokrajine za cestu Klana - Paka, prosvjeduje proti izopačivanju mjestnih imena, jer je mjesto Klana napisano Catalana a mjesto Paka napisano Pacca. Tu je nastalo veliko komešanje i smjeh, jer je spomenuti zastupnik tumačio kako neke riječi, koje Talijani misle da su njihove, nisu talijanske nego dolaze od jezika starih Kelta, koji su u naših stranah već izumrli. Tako je Katalan riječ keltička i júl ili jol je takodjer riječ keltička i znači „planina", dakle „Alpes Juliae" nisu dobile ime po Juliju ili Cesaru, koji jih je za Rim osvojio, nego su to Rimljani nazvali po jeziku naroda, kojega su onde našli, kao što još dandanašnji reku na pr. lago di „Jezero", Monte „Hum", Fiume „Reka" itd.

Tako na primjer starinska dinastija savojska, koja je prvobitno vladala planinami izmed Italije i Francuske, običavaše svoje kćeri krstiti na ime „Jolanda", kako se i sadašnja kćerka kraljeva zove, a to će reći Planinka.

* * *

Predlog dra. M. Trinajstića, da se od pokrajine podijeli do 30 tisuća kruna narodu za obnovljenje vinograda uništenih filokserom primljen je uz uvjet, da vlada u isto ime dade od svoje strane do 100.000 kruna.

Zast. Andrijčić predlaže, da se tiskarni „Kurykta" u Krku dade pripomoć za tiskanje pokrajinskih zakona i naredaba u hrvatskom jeziku, ili da zem. odbor makar drugim načinom providi za te prevode. Većina odbija taj predlog, dakako talijanska većina.

* * *

Prošlo je ponoći. Stari predsjednik, nakon što je većina glasovala oba obračuna, i ovi prihvaćeni proti glasovom hrvatskih zastupnika, najavlja da ima mnogo interpelacija, od kojih jedna sama (Andrijčićeva) tolika, da bi trebalo cijelu uru za pročitanje iste, moli sabor neka se dozvoli pročitati samo konačne upite, a obrazloženje držati za pročitano. Te interpelacije donijeti ćemo u cijelosti.

* * *

Predsjednik dr. Campitelli govori svoj oprostni govor, jer kako već javismo, on neće više predsjedati sabor. Pozdravlja sve zastupnike; zahvaljuje im za njihov rad; ostati će i nadalje zastupnik i raditi koliko bude mogao u tom svojstvu. Pravo rekuć, ovaj put nije ništa na žao rekao našim zastupnikom, kako je običavao druge pute. Zato poslije pozdrava, koji mu je dao dr. Bartoli u ime većine, ustao je zast. Spinčić, pak mu je i on lijepo odzdravio u ime hrvatsko-slovenskih zastupnika i poželio mu dugo život i dobro zdravlje, dakako hrvatski. Stari dr. Campitelli oprastajuć se od sabora bio je vrlo tronut i govorio je skoro plačućim glasom, „kao da i njega stara ljeta usprkos davnom kore."

Zatvorio je sjednicu usklikom na njegovo Veličanstvo, kojemu su zastupnici odgovorili svaki u svojem jeziku. Bilo je tada tri četvrta poslije ponoći.

Interpelacija

zastup. M. Mandića i dr. na c. k. vladu.

Odpisom c. k. redarstvenog povjereničtva u Puli od dne 18./10. 1903. bijaše priobćeno uredničtvu čednika „Naša Sloga" izlazećem u gradu Puli, da je zaplienjen br. 31. od 18./10. 1903. rečenoga lista radi jedne viesti priobćene u istom broju na četvrtoj stranici.

Tu istu viest donio je prvi ljubljanski dnevnik „Slovenec", a da ne bijaše tamo zaplienjena.

Istu viest donio je ne samo od rieči po rieči preliskanu iz ljubljanskoga lista i tršćanski slovenski dnevnik „Edinost" u svojem 218. broju od dne 26. septembra 1903., već je istu uredničtvo posliednjeg lista dapače vrlo oštrim tumačem popratilo, čega se uredničtvo „Naše Sloge" nije podufalo učiniti.

Pošto su dakle navedeni slovenski listovi spomenutu viest ne samo slobodno priobćili, već dapače i oštrim tumačem popratili i pošto postoje, koliko je podpisanim poznato isti tiskovni zakoni koli u Ljubljani toli u Trstu i Puli, pitaju podpisani visoku c. k. vladu:

1. Kako može opravdati zaplienu br. 41. „Naše Sloge" od dne 18./10. o. g.?
2. Hoće li u buduće s hodna poduzeti, da se tiskovni zakon svuda jednako upravlja.

Sliede podpisi.

Interpelacija

zast. **Kompare** i dr. na c. k. vladu.

U aprilu ove godine umrla je gradjanu i posjedniku u Milah Josipu Merkandel supruga. Da se odazove dragoj uspomeni na ljubljenu suprugu, dade joj ožaljeni suprug postaviti na grob krasnu spomen-ploču. Da ju smije postaviti, zapita u odsutnosti gradskog načelnika nekoje gradske savjetnike, koji mu rekoše, da to može učinit, jer za stalno neće nitko tomu prigovoriti. Kad eto dobije od municipija depis ddo. 3 sept. 1903. br. 2708. kojim mu se nalaže, da u vrieme od 48 sati odstrani sa groblja spomen-ploču, inače će to sam municipij učinit na njegove troške i opasnost. Municipij Miljski utemeljio taj svoj postupak kažući, što spomenuti Josip Merkandel, nije dobio potrebitu dozvolu od samog načelnika, što je radio svojom voljom, što je dao sastaviti napis u jeziku, koji ne odgovara gradskomu poslovniku.

Sve ovo, što se u tom dekretu Miljskoga municipija kaže, ne odgovara posve istini, jer je Merkandel zamolio onoga, kog je našao i koji mu zada poštenu rieč, da će se zato zauzeti da dobije potrebitu dozvolu postaviti spomen-ploču. A je sasvim nešto drugo, što dade povod spomenutom dekretu koji, medjutim kazano, bi i ovršen od onoga municipija. Povod, da se spomen-ploča odstrani, bio je i ostaje jedini taj, što napis na ploči bi slovenski. Mržnja proti jeziku, kojega govori polovica stanovnika Miljske županije, podkurila je nizku strast upraviteljah grada Milje, da su na pogrdni način postupali i na onom kraju, gde bi imala mirovati svaka strast, gdje svaki, i bio malo naobražen čovjek, poštuje kraj, gdje mrtvi počivaju. To je potvrdio isti načelnik, kad je Merkandelu kazao, da se mu dozvola dade ako učini napis talijanski! A baš se bljelo, da se na takav brutalni način prosluje uprava grada Milje. Nije bilo dosta za Istru, da ju na takav grdni način pred civilizovanim svietom pogrdio na jednak način jedan Dragući godine 1885., županstvo Materade godine . . . .

Sada će kao treći u tom nečastnom savezu figurirati i uprava grada Milje! A možda će se municipij opravdavati tim, da napis sam nije bio takav, da odgovara zahtjevam morale ili estetike. Evo ga, sasvim je priprost:

„Tukaj u miru počiva
Ivana Merkandel
v starósti 39 let, zapustila je
žalujočo rodbino
dne 22. aprila 1903.
Naj ji bode zemlja lahka."

Dakle je sasvim opravdano, što je bilo rečeno gori o nekvalifikovanem postupku Miljskog municipija.

S toga podpisani pitaju slavnu c. kr. vladu:

1. Da li ona hoće štititi u tom pogledu zajamčena prava gradjana svojih?
2. Da li će uveljaviti u tom slučaju svoje naredbe, kao što je učinila u slučajih Dragući i Materada?

Pola, 7. novembra 1903.

Sliede popisi.

Upit zastupnika M. Laginje i drugova na c. kr. vladu.

Postupak sudbenih oblasti iz područja c. kr. rovinjskog okružnog suda u kaznenih poslovih može se označiti kao neprestava povreda kaznenog postupnika i temeljnog državnog zakona.

U istom području bilo je godine 1890 ukupno 207.466 stanovnika, od kojih po občevnom jeziku 118.067 Hrvata, a 77.977 Talijana. Prama tomu prvi sačinjavaju 57 postotaka svega pučanstva, a drugi 37·5, te dosljedno glavnim sudbenim jezikom bi se moralo smatrati hrvatski.

Usprot tomu redovito se dogadja da:

1. kod porotnih razpravah veći dio porotnika ne znade hrvatskog jezika, te se sa hrvatskim strankami obdržava razprave uz uporabu tumača;
2. i kod drugih razprava se odredjuje sudce, koji nisu vješti hrvatskom jeziku, te se i tom prigodom uporabljuje tumača;
3. zapisnici sa hrvatskimi strankami bivaju sastavljeni izključivo u talijanskom jeziku.

Takav postupak stoji u očitoj oprieci sa ustanovam §. 19 temeljnog zakona od 21. prosinca 1867. br. 142. br. 1.

Kazneni postupak pripušta uporabu tumača samo u slučaju, da stranke neznadu jezika običajnog u sudbenom području. A i takvih slučajevih u smislu § 163 i 98 kaz. post. dužnost je sudca, da odnosne zapisnike dade sastaviti takodjer u jeziku stranke.

Izvidno je odatle, da u područja rovinjskog okružnog suda ne priušuje se Hrvatom niti toliko prava, koliko ga zakon daje svakom tudjincu.

Ovom prilikom nam je iztaknuti i to, da osoba, koja biva upotrebljena za tumača hrvatskog jezika kod c. kr. okružnog suda u Rovinju, nije strukovno naobražena niti sposobna za taj čin.

Obzirom na to slobodni su podpisani upitati visoku c. kr. vladu:

je li ista voljna odrediti shodna, da se postupak sudbenih oblasti sa strankami hrvatskog jezika u području c. kr. okružnog suda u Rovinju svede u sklad sa ustanovami temeljnog državnog zakona i kaznenog postupnika, te da budu omogućene porotne i ine razprave u hrvatskom jeziku, kaošto da zapisnici sa strankami hrvatske narodnosti budu sastavljeni u hrvatskom jeziku.

Pola, dne 10. novembra 1903.

Sliede podpisi.

Upit zast. M. Laginje i drugova na c. k. vladu.

U području c. kr. glavnog poreznog ureda u Pazinu imade polag propisa pučanstva od godine 1890 ukupno 41.699 stanovnika, od kojih po občevnom jeziku je 33.773 Hrvata, a 6703 Talijana, dakle 81% prvih, a 16% drugih.

Uzprkos tomu i u zadnje vrieme namjestilo se kod toga ureda vježbenike, koji niti mrve ne poznaju hrvatskog jezika, a dogadja se redovito, da seljakom bivaju izdane potvrde plateža u talijanskom jeziku.

Obzirom na to pitaju podpisani: je li voljno odrediti shodna, da kod c. kr.

glavnog ureda u Pazinu budu namješteni, samo takovi činovnici, koji su vješti hrvatskom jeziku u govoru i pismu, te upućeni iste, da poštuju jezikovna prava hrvatskog pučanstva?

Pula, dne 10. novembra 1903.

Sliede podpisi.

Predlog zast. **Spinčića** i drug, glede dozvole držanja koza.

Zemaljskim zakonom 11. novembra 1883. zak. L. br. XI. iz godine 1884. bilo je jako omedjašeno gojenje koza. Učinilo se to poglavito — kako se vidi iz svih raznih ustanova toga zakona — da se zaštiti, odnosno uzgoji čim više šuma.

Namjera bila je svakako dobra, jer je koza velika neprijateljica naročito nizke šume; al se je bud u samom zakonu predaleko išlo bud pak se ustanove istoga sa strane dotičnih oblasti prestrogo tumači.

U njekih predjelih pokrajine dozvoljavaju političke oblasti, saslušav občinsko vieće, držanje po jedne, dviju koza, a i pri tom čini se, da se često pristrano postupa.

Posve se zabranjuje držanje koza baš u onih predjelih, gdje bi se možda najlakše moglo dozvoliti da se jih drži, i gdje bi bile jako nuždne za domaće gospodarstvo. A to su predjeli zaraštenih visokom šumom, naročito u sjevernih stranah pokrajinah, gdje je pučanstvo upućeno poglavito na šumarstvo i stočarstvo, i gdje ima od drugih struka gospodarstva malo ili nikakve koristi.

Te strane su djelomice, možda baš i usljed omedjašenja gojenja koze, uzsliedilo po rečenom zakonu, danas, poslie 20 godina, bolje zašumljenje nego li su onda bile. I tomu neima prigovora, dapače, to se samo povladiti može.

Nego, u tih šumah, kao što su n. pr. Šapjanska, Pasjačka, Račička, Podgradska Manjska, Žejanska, pa i razne druge u Voloskom, Pazinskom i Koparskom pol. kotaru, a možda i drugud, uzrasla su stabla, ponajviše bukve, tako, da njim koze nemogu škoditi, pače mogu biti, i obzirom na samu šumu u toliko koristne, u koliko bi ljudem prištedile trud potrebitoga čišćenja zemljišta, zaraštenoga visokom šumom.

Jako pametni kućni gospodari iz njekih navedenih krajeva tvrde, da pasenje stanovitoga broja, ne velikoga, koza u stanovitih, za to možda od godine do godine ustanovljenih predjelih, s jedne strane ne bi bilo štetno za šumu, s druge strane nosilo bi znatnu korist za kućno gospodarstvo i za samo zdravlje i tjelesnu jakost ljudi.

Evo, po njihovih tvrdnjah, kratkoga računa.

Par koza daje na godinu najmanje 2 kozlića, koja prodana, nose svaki do 10 K, oba do 20 K; nadalje do 30 kg. sira (od onoga što se izmuze na večer) računanoga kilogram po 1 K 60 para, što nosi 48 K; i konačno mlieko, što se u jutro namuze; kroz 8 mjeseci u godini od čega ljudem kroz toliko doba godine tečna i zdrava hrana. Za par koza ne bi trebali više od kakvih 5 kvintala sjena za njihovo prehranjenje u zimskih mjesecih, tako da bi godišnji trošak na par koza, računajuć sjeno po 6 K po kvintalu, iznašao 30 K.

Korist koza prema tomu računu je jasna i prejasna, a povisuje se njim vriednost znatno kad se promisli, kako su ljudi, dok se imali koza i dok su uživali mlieko, bili mnogo zdraviji i čiliji, nego li su dan danas.

Na temelju rečenoga stavljaju podpisani sliedeći predlog:

Visoki sabor nek izvoli odlučiti:

Poziva se pokrajinski odbor, da sporazumno sa državnimi oblastmi uzradi na to, da se stanovnikom pokrajine proširi dozvola gojenja koza, bar po 2 do 4 na obitelj, svuda ondje, gdje to nebi nanašalo štetne štete šumam, naročito u predjelih visokimi šumami zaraštenih — i bud na temelju odnosnoga obstojećega zakona, bud podnešenjem možda u svrhu nuždne zakonske osnove za promjenu odnosnih zakonskih ustanova.

Pula, 11. novembra 1903.

Sliede podpisi.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča da se paričuju va Mošćenicah za nove izbori ale balotacioni?

Jur. Neč su postale talijanske podrepnice okolo teć kako i lovski breki.

Jur. A ča misle starega Zvanića još zibrat?

Fr. Da te mu dat penzion, zač da brižan već nečuje ni pravo nevidi.

Jur. Neka ga Afrikan zame k sebe ter ima trebeda još ginij i liz.

Fr. Ma mu se drže trdo taneke!

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Pogled po Primorju.

Razne primorske viesti.

Vjenčali se: Iz Podgrada nam javljaju, da se je tamo vjenčao u sriedu gosp. Fran Mavar, sudbeni pristav sa gdjicom Milicom Poščić, učiteljicom na pučkoj školi u Hrušici. Čestitamo!

Občinski izbori u Boljunu potvrdjeni. Boljunski talijanaši bili su podnesli utok na c. k. namjestničtvo proti nedavno obavljenim izborom za onu mjestnu občinu.

Namjestničtvo je odbilo utok, jer neutemeljen u zakonu, te je potvrdilo izbor za sva tri izborna tiela.

Smrtna kosa. Na 22. oktobra o. g. preselio se na Unijah u vječnost, nakon višemjesečne težke bolesti, starina Ivan Radoslović, na dugo poznat po imenu Matešinić. Jake su to bile mišice, čvrsta narav. Borio se morem čitavoga vieka, sve dok ga nije bolest bacila u krevet. Nije li osam dana moglo na more, bio bi turoban, kano da mu nešto fali. Golubinje ćudi, uslužan prama svakomu, poduzetan, okretan u poslu, a pravičan do grizodušja, skrban i uzoran otac, ljubezan suprug, napunjao je, što no se kaže, ne samo svoju kuću, nego čitavo selo. Ovakovi ljudi se kasno u jednom mjestu zaboravljaju. Veoma je bio zauzet za dobro svojih Unija. Radovao se napredku hrvatske misli medju svojimi te ih većkrat prevažao u svojoj „Agati" na biralište u Maloselo; kad bi im pak uspjelo prevladati protivnika, bio bi se, sve onako star, znao oduševiti poput mladića. Kad je ono Vergotinija poslalo bilo iz Beču kući te se morao izbor za carevinsko vieće u vanjskih občinah zapadne Istre ponoviti, položio je bio Radoslović, on jednostavni mornar, 20 for. u narodne svrhe. Takvom kremenjaku neka bude mila uspomena u našem narodu, a njegovoj družini izričemo najtoplije svoje saučešće kličeć pokojnomu: Miran ti i tihi bio počinak, Ivane, na unijskom groblju, koga si pomagao urediti i poljepšati!

† **Frane Mavričić.** Dobili smo žalostnu viest, da je u Gornjem Rukavcu u svojoj kući, baš na Dušni dan preminuo Frane Mavričić, u 67. godini dobe svoje. Bio je pravi suprug i otac, vriedan gospodar i čestit čovjek. Usried smućenoga puka proti vjeri i narodnosti našoj, on je ostao čvrst i u vjeri i u narodnosti. Kastavšćina znala ga je cieniti, i više puta izabrala u zastupstvo, kojega sjednicam je redovito dolazio i u njih marljivo sudjelovao. Još u posliednjoj prije kratko vrieme obdržavanoj bio je i on. Ljudi, smućeni po izdajicah i propalicah, dosadjivali su zadnjih godina i njemu, paće njeki su ga jednom i razbojnički natukli i izbili mu zubove. Bili su doista odsudjeni, al je on za to ipak trpio do svoje smrti. Ostavio je za sobom udovu Tonku rodjenu Mandić, sinove Josipa i Frana, kćeri Katu i Terezu, udate prvu za Kinkelu Frana, a drugu za Crnčića Ivana, te nevjeste Elviru i Mariju, sa više unuka i unukinja. Svi ti plaču za svojim suprugom, dotično otcem i tastom i djedom, a s njimi zajedno žaluju i pokojnikovi prijatelji i puk Kastavski. Sprovod mu je bio liep. Uz mnogobrojne rodjake, prijatelje i znance, bili su kod njega občinski glavar, i više občinskih savjetnika i zastupnika. Bog mu dao pokoj vječni! Mila mu uspomena medju svimi, koji su ga poznali.

Katarinina u Kastvu. Jednoč bilo, sada se spominja. Svakomu je i malo starijemu Kastavcu još u živoj uspomeni taj dan, namienjen onima, koji se upisuju u knjigu sv. Luke. To bi nam dobro znale reći naše pečarice, trgovci, a najviše djeca tadašnja, sada stariji i starci. Ta kako da se ne sjećaju narodnoga blagdana, u koji se je jednom običavalo vjenčati do 50, ako ne i više pari. Pred volticom, ulazom u grad, bila je poredana cijela kompanija — ne vojnika — nego sami koši i košare, pune kruha, kolača i ručica. Placa pred gradom bila je pokrivena sa bonboni, kako da j' sneg zapal.

Sve puno znatiželjnih ljudi, muških i ženskih, a kô boba djece. A gospodske karuce k tomu? Dolazilo bi iz obližnje Rieke i Voloskoga, da se naužiju veselja, kako no se kaže, karuca za karucom. I donesli i nakupovali, nakrcali pune karuce bonboni, te ala, hitaj i uživaj u šali i smiehu, gledajući, kako se to sve gura, gnječi, riva, nateža i tuče bogme, tko će više da hvata. Počeli padat i soldi i šestice, pa se nije za to grabanjala samo dečarija, nego i sekigod i veći bi se zagnjeli.

A metež, kod bacanja kolača, ručica, kruha! Kada bi svatovi izišli iz crkve, pred „volticom" imadu kumovi bacati, ali činili to i druga svaća a i za zabavu došli tudjinci. Ala da puknuš od smieha, I to je tako trajalo cielo jutro do podne, jedni hitat, a drugi grabanjat se, a i po podne.

Sve je to bilo, pa prošlo. Sada Katarinina nije više narodni blagdan, kako su se zatrli svi stari običaji i navade, tako i ovaj. Svaki se sada ženi neki danas, a neki sutra, a Katarinina je samo još u spomenu.

I naša je Čitaonica običavala jedanput, a to pred godine i godine davati o Katarininu zabavu, ali je i to bilo zamrlo. Ma sad, ako nemožemo da uskrsnemo stari narodni blagdan, evo nas obnoviti barem bivši, stari običaj Čitaonice. Nedjelju o Katarinini, dne 22. t. mj. priredjuje naime Čitaonica zabavu sa pjevanjem, tamburanjem, šaloigrom i mnogo toga, da se što lasnije i ugodnije proćlati jedna krasna, kako su sada, jesenska noć.

A ples? I te kako, bez toga što da bude. I svirati će nakon toliko duga vremena opeta veliki orkestar omiljele i svuda slavljene Jelačićeve glazbe iz Rieke.

Tko će da nas ne pohodi? Taj bi se zastalno kasnije pokajao. Što je živa i željna veselja, neka samo skoči do drevnoga našega Bršljanovca, biti će svega na izbor i na pretek.

Medjutim će program u svoje vrieme donieti naskoro posebni pozivi.

Do sretna vidova u Bršljanovcu!

(Zakasnilo radi saborskog gradiva! Op. Ur.)

Uzorna občinska uprava u Cresu. God. 1861. bila je prodana dražbeno stara kuratijalna kuća u Valunu, koju je dostao Bajčić Antun iz Cresa za for. 460, a zemaljski odbor tu prodaju odobrio odlukom 20. oktobra 1861. br. 430. Načelnikom u u Cresu bijaše u ono doba neki Lovro Petris pok. Nikole. Občinsko je Glavarstvo od onih for. 460 izposudilo, na zadužnicu od 22. januara 1862., Anton Vidić p. Šima for. 300. Za preostalih for. 160 ne može se nikako znati, kamo su prošli. God. 1867. vratio je Vidić glavnicu for. 300, koju je občinsko Glavarstvo dalo na posudu Kuzmi Balom, ondašnjem seoskom glavaru u Valunu. Po smrti ovoga baštinila je taj dug kći mu Dinka, sada udata Dlačić, koja je redovito plaćala kamate. Pošto je lanjske godine obć. zastupstvo cresko zaključilo, da se ima popraviti sadanja kuratijalna kuća u Valunu i da se za taj popravak ima na prvom mjestu uporabiti spomenuta glavnica od for. 300, izjavila se Dlačička pripravnom povratiti tu glavnicu, kada joj se povrati odnosno zadužno pismo njezina pok. otca. Ali zadužnice nema te nema; nit se može reći, da je izgorjela sa občinskom zgradom, jer je prije požara bila tražena, a nenadjena. Nema je unešene niti u zemljištne knjige, jer je imanje pok. Balona čisto od svakog tereta. Pita se sada: a) kamo je pošlo ono 160 for., i je li pravo da porezna občina Valun bude za tu svotu oštećena?; b) kako je mogla obć. uprava u Cresu dati ono 300 for. Balonu na posudu, možda i bez pisma, a da je unese na teret njegova imanja i tako osjegura onu glavnicu poreznoj občini Valun?; c) tko će snašati troškove u eventualnoj pravdi sa Dlačičkom i podmiriti glavnicu poreznoj občini Valuna, ako se pravdu izgubi? Eto materijala zemaljskom odboru, da izašalje u Cres g. Bradičića u razvide. Našao bi on tamo možda još kojekakve gnjileži.

Medjutim kuratijalna kuća u Valunu čeka na popravak, kojega će dočekati kada joj se sruši krov.

Razne viesti.

Na znanje slavnim tamburaškim družtvima! Upotriebivši najljepše, najlaglje i za tamburu najprikladnije melodile iz opere „Marta" od Flotova — a takvih ima u njoj obilje — izradio sam za tamburaški zbor (i brač iV.) „Koncertni potpourri", koji obsiže 18 stranica u velikom formatu 27×40 cm. Kako je sama raduja obsežna a troškovi oko izdavanja i opreme vrlo znatni, nije cieno mogla biti umjerenija od K. 4.50 (s poštarinom K 5·—).

A. Ugrenović ml.,
sveučilištarac. **Petrinja**, Hrvatska.

Pravila življenje. 1. Najbolji su ljekovi: toplina, mir i umjerenost.

2. Miran duh i dobra ćud pomaža mnogo zdravlju.

3. Nazeba je najveća neprijateljica starosti.

4. Nemoj se priviknuti na česte ljekarije. Što ih više piješ, tim više ti dolazi od njih potreba.

5. Nemoj odveć jesti, kad si umoran.

6. Čist zrak veliko je zdravlje. Tko uviek stoji u kući, opliesnavi i pokvari svoje zdravlje.

7. Da najgore nazebeš, proći će ti, ako ostaneš u postelji 24 sata, te kroz to vrieme ništa ili sasvim malo jedeš i piješ.

8. Svako jutro peri prsi hladnom vodom.

9. Ne sjedi nikada s legjima okrenutim prama vratima i prozorima, jer možeš lako uhvatiti prohlad.

10. Kad izagješ iz tople sobe na hladan zrak, zatvori usta, a odiši na nos; brzo hodaj, da ti studen zrak naglo ne razhladi tielo.

11. Ne daj veliku mesu na se. Mršavija čeljad više žive nego li debela.

12. Kad oblazis nemoćnika, nemoj ga začugjeno gledati ni strašiti.

13. Malu djecu privikni hraniti na obroke, pa će ona biti mirna i neće plakati.

14. Komu je slaba pluća, neka odiše čist zrak i dobro se hrani.

15. Kad spavaš, ne diši na usta nego na nozdrve.

16. Leži uviek na bedar i to sa desne strane.

17. San je okrepa kao i hrana. Dan je za ragju, a noć za počivanje.

18. Kad si upotan, ne pij studenu vodu; ne sjedaj na hladno mjesto ili na mokru zemlju, jer se možeš prehladiti, pa si onda gotov.

19. Kad ideš, drži glavu uzgor, jer ti se tako jačaju pluća, a i ljepše je vidjeti.

Devet zapovjedi o piću. U novinah čitamo krasnu nauku onim, koji prekomjerno piju i koji si tim truju dušu i tjelo. Ta nauka je sabijena u sliedećih deset zapoviedi, koje mi toplo preporučamo svim onim, koji se podaju nerazložno i nerazborito piću i koji tim upropašćuju sebe i njihove obitelji. Evo tih zapovjedi:

1. Ne pij, kada to drugi žele, već kada si žedan. 2. Ne pij nikada, a da štogod ne pojedeš. 3. Ne pij hladna pića, kada ti je vruće, te kada si uznojen. 4. Ne pij nikada rakije. 5. Ne pij nikada više, nego lagodno podnašaš. Prekomjerno piće donaša velike nesreće. 6. Ne rugaj se onomu, koji neće da pije. Dotični je moguće više o tom razmišljao nego ti. 7. Kada piješ misli na ženu i djecu. Moguće ti se onda više neće htjeti piti. 8. Ne daj djeci nikada alkoholna pića, jer su za istu otrov. 9. Pij koju čašu manje i žrtvuj odpadajući novac u dobrotvorne svrhe. 10. Nisli na to, da imade osim pića još i drugih dražesti i naslada života, moguće i boljih.

Hrvatstko družtvo za namještanje naučnika u obrt i trgovinu u Zagrebu izdalo je sliedeći naputak za vanjske odbore i pouzdanike, koji će se baviti I. dobavljanjem i II. namještanjem hrvatske mladeži u nauk za obrt i trgovinu

I.

U obrt i trgovinu smješta gore imenovano hrv. družtvo zdravu, tjelesno dosta razvijenu, valjanu i bistroumnu djecu, koja su navršila barem 13. godinu, a za težje obrte, kao bravare, kovače, stolare, kolare, pekare, ne izpod 14. ili 15. navršene godine, te koja su svršila 4 razreda pučke škole. A za trgovinu zahtjeva se i koji razred srednjeg učilišta ili barem 2 razreda više pučke škole sa uspjehom, te koja imadu odlučnu volju u obrtu ili trgovini uztrajati, a ne nakon kojeg vremena odustati, odbjeći ili zanate mienjati.

Družtvo ovime umoljava sve rodoljube diljem Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre i Herceg-Bosne, da uznastoje sastaviti u svakom gradu i povećem mjestu mjestni odbor od 3 do 5 lica, koji bi radio za korist ove plemenite svrhe.

Valja navesti naročito, da li će djecu, koja na nauk obrta ili trgovine stupaju, moći njihovi roditelji, skrbnici ili mjestni odbor za vrieme naukovanja odjevati, knjige za šegrtsku školu kupovati, okružnu blagajnu plaćati i trošak puta nositi.

Roditelji, koji ne bi nikako mogli ovim zahtjevom udovoljiti, a imadu ipak izvanredno sposobno diete za obrt ili trgovinu, imati će ovom družtvu prigodom prijave priposlati molbu, obloženu svjedočbom o skrajnom siromaštvu, koja svjedočba mora biti izdana po dotičnom občinskom poglavarstvu, a potvrdjena po kr. kotarskoj oblasti i dotičnom župnom uredu.

Roditelji djece, za koju će družtvo primiti i nositi trošak odjevanja i moguće putni trošak, moraju se obvezati, da će družtvu naknaditi sav trošak, ako svojevoljno ili bez temeljita uzroka diete nauku napusti ili odbjegne. O tom će roditelji izdati revers, potvrdjen po svjedocih i mjestnom odboru ili pouzdaniku.

Vanjski će odbori ili pouzdanici ipak nastojati, da potrebni novac u tu svrhu namaknu u svojim krugovima, pa ako im to nikako ne podje za rukom, tek onda takove molbe svojim zagovorom polag savjestnog osvjedočenja ovom družtvu preporučiti.

Svako diete imade sobom ponieti jedno podpuno staro i jedno novo odielo i tri para rubenina, rubaca i čarapa u malom kovčegu.

Vanjski odbori ili pouzdanici imadu roditeljima priobćiti golu istinu. Ne valja obećavanjem zlatnih brda nagovarati, već im se ima reći, da će djeca morati 3 do 4 godine raditi u obrtu ili trgovini bez svake plaće ili kakove zaslužbe jedino u svrhu svoje naobrazbe i budućnosti. Zavaravanje imade nedvojbenu posljedicu razočaranja, a po njoj nezadovoljstvo, jauk, plač i napokon odbjegnuće.

Roditeljima ima se još i to reći — **a to je veoma važno** — da djeca s početka ginu za kućom, roditeljima i rodjacima, što je posve naravno, te u svojoj boli redovito se odmah tuže kući, da su bolestna, da ih zlostavljaju, da nisu za taj zanat i da im se ne dopada, da im se daje kućni posao obavljati, a ne onaj, rad kojega su u nauk pošla, jednom riečju pretjeravaju — ne govore istinu — nastoje sklonuti roditelje, da ih pozovu kući. U mnogom slučaju oni to i postignu. S toga valja roditelje na to već pripraviti i raztumačiti im, da takova pisma i u njih takovi navodi potiču od čežnje za kućom, te da im valja biti pametnima, pa valja djeci na takove listove odgovarati dobrim savjetima, opomenama i da djeci brane povratak. Za neko vrieme prestat će ta čežnja i djeca će se umiriti. Ovako će se djeci više koristiti, nego da im lahkoumno povjeravaju, pa ih sažaljevaju ili čak zovu kući i šilju novac za putni trošak u svrhu povratka. Djeci ne treba davati suvišna novca. Dosta je, ako im se dade povrh putnoga troška do mjesta njihova opredieljenja, još kruna, dvie.

Družtvo će ovo objelodaniti i razposlati u prigodno doba imenik odbora i pouzdanika, koji će se baviti namještanjem i nadziranjem djece, pa se upozoruju, da valja roditelje uputiti neka se uviek, kad što hoće saznati o svojoj djeci — ili imadu kakovu tegobu budi proti gospodaru ili njegovim pomoćnicima ili ukućanima, obrate na dotični mjestni odbor ili pouzdanika.

Jedna od najvažnijih stvari jest ta, da vanjski odbori ili pouzdanici za dobavljanje djece na to paze, da diete po koje se piše, bude brzo odpremljeno na opredieljeno mjesto — svakako najmanje za 8 dana — te da to jave **odmah** raznateljstvu družtva u Zagrebu.

II.

Vanjski odbori ili pouzdanici, koji će se baviti namještavanjem djece, imati će dužnost brinuti se za naučnička mjesta. Svako takovo mjesto imadu odmah prijaviti, tiskanice za trgovce i obrtnike, koji naučnike potrebuju točno i savjestno izpuniti, datirati i podpisati dati dotičnom trgovcu ili obrtniku; te ravnateljstvu ovoga družtva u Zagrebu dostaviti.

Odbori ili pouzdanici treba da nastoje sklonuti trgovce i obrtnike na što povoljnije uvjete za naučnike, isto i roditelje, jer će sva djeca biti od siromašnijih roditelja. S druge strane pako paziti će se na vrstnoću djece, pa će gospodar naći oštetu za možebitne veće terete.

Djeca se namještaju samo po gradovima i većim mjestima, kod dobrih, valjanih i za odgoj mladeži u nauku obrta i trgovine, kao i što u vršenju vjerskih dužnostih zauzetih obrtnika i trgovaca, koji će garanciju dati, da će nastojati naučnika odgojiti za sposobna i vješta obrtnika ili trgovca, te valjana i kriepostna člana družtva čovječanstva, kako bi u budućem svom životu mogao postati sposoban samostalno raditi na korist sebi, obitelji i hrvatskomu narodu. — S toga razloga ne smiju se djeca, dana na nauku obrta ili trgovine upotrebljivati za ine kućne poslove, koji spadaju u služinsku struku.

Poduka u obrtu i trgovini ima se osnivati na skroz humanitarnom načelu, s toga se ne smije rabiti nikakova tjelesna kazan, kao navlačenje za ušesa, čuškanje ili batinjanje.

Opomenu, poduku, riec, očinski, humanitarni postupak, strpljivost, ljubav bližnjega svoga — preporuča se.

Točan polazak šegrtske obuke u školi zahtjeva se.

Najdulje za mjesec dana, kako je naučnik stupio u obrt i trgovinu, imade gospodar pred dotičnom obrtnom oblašću ugovor sklopiti, koj će se po obrtnoj oblasti dostaviti roditeljima naučnika na podpis, te kad ga vrate roditelji gospodaru — ima se ugovor u vjerodostojnom prepisu priposlati ravnateljstvu družtva u Zagrebu.

Da to bude bivalo, biti će mjestni odbori ili pouzdanici, te u svojim tromjesečnim izvještajima i o tom prijave činiti.

Odbor i pouzdanici imadu obrtnika ili trgovca umoliti, da već obzirom na narodnu svrhu osobito u prvom mahu, dok se djeca ne priviknu, dobro i prijateljski s njima postupa, da ne bi djeca usljed i onako težkog položaja u početku pobjegla.

Nastale razmirice izmedju naučnika i gospodara imadu se odmah prijaviti mjestnomu odboru ili pouzdaniku, koji će spor mirnim posredovanjem riešiti nastojati; eventualno obrtnu oblast o tome obaviestiti i u nje lieka potražiti.

U slučaju, da naučnik nebi mogao u dotičnog gospodara, radi temeljitih razloga ostati i da bi se morao ugovor raskrišiti, imati će mu mjestni odbor ili pouzdanik drugo sgodno mjesto pronaći i smjestiti ga. Ako dotični gospodar toga ne bi nikako mogao učiniti, to će istom nakon svestranog svog nastojanja, cielu stvar družtvenom ravnateljstvu u Zagrebu javiti. Ali dok mu se drugo mjesto ne nadje, imade ostati kod svog prvog gospodara.

Odbori mjestni ili pouzdanici imati će posredovati takodjer izmedju roditelja i naučnika u onom slučaju, kad bi naučnik litio obrt ili trgovinu napustiti i kući se vratiti. Bez znanja odbora ili pouzdanika nijedan naučnik ne smije odbjeći i primljeno mjesto napustiti, jer će se u takovu slučaju predati policajnoj oblasti.

U onom slučaju, ako naučnik imade temeljita uzroka, da primljeno mjesto ostaviti mora, tada se ima prijaviti mjestnomu odboru ili pouzdaniku, koj će se s njegovimi roditelji u sporazum staviti i diete im vratiti.

Vanjski mjestni odbori ili pouzdanici voditi će evidenciju o namještenim naučnicima u njihovu kotaru, te će podnašati ravnateljstvu družtva u Zagrebu svaka tri mjeseca izvještaj o napredku nauke obrta ili trgovine, o moralnom ponašanju i o polazku škole. U slučaju odbjegnuća imati će se izvjestiti, dali dotični obrtnik ili trgovac zahtjeva drugog naučnika. U obće ima se izvještivati o svakoj promjeni, koja bi se naučnikom dogodila, da se uzmogne u glavnim knjigama ubilježiti i evidenciju voditi.

Odbor ili pouzdanici neka nastoje, da budu djeca, koja se pošalju u nauku, za vrieme dok ne dodju k svom opredieljenom gospodaru, primjerno djgegod smještena i obskrbljena najpotrebitijom hranom.

Za takav eventualni trošak pobrinut će se mjestni odbori ili pouzdanici. A u skrajnom slučaju, ako se nikako ne bi mogao taj trošak u mjestu podmiriti, mogu odbori, dotično pouzdanik, i u ravnateljstva družtva potražiti pokriće istoga. Nu nijedan dječak, poslan na nauku, ne smije dulje od 24 sada ostati nenamješten, a trošak njegov ne smije prekoračiti 1 K.

Dječaci, koji opravdano mienjaju svoje gospodare, mogu i dulje ostati na trošku družtva, ali jedino po uvidjavnosti odbora ili pouzdanika i ne više od tri dana.

Vanjski mjestni odbori ili pouzdanici sakupljaju članove družtva; pobiraju članarinu svakog mjeseca, te ju odpremaju ravnateljstvu družtva u Zagrebu uz odbitak poštarine.

Svoje moguće troškove, koje bi u dotičnom mjesecu imali, mogu si takodjer odbiti, priloživši račun obložen potvrdami ili namirami.

Članovi su družtva:

a) redoviti, koji plaćaju prinos svaki mjesec 1 krunu;

b) utemeljitelji, koji jednom za uvjek ili tečajem deset mjeseci plate stotinu kruna (100 kruna);

c) podupirajući, koji plaćaju najmanje 2 krune godišnje.

Zatim mogu se primati darovi, te u svrhu družtva i priredjivati zabave.

Odbori ili pouzdanici se umoljavaju, da nastoje u svom djelukrugu čim više članova družtva pribaviti, a i po koju zabavu u korist družtva prirediti, novčane zavode najzajernije umoliti, da i oni ovu plemenitu svrhu u korist i napredak naroda hrvatskoga podpomognu.

Ovaj naputak vriedi ujedno kano poziv, te se p. n. Vaše gospodstvo najuljudnije umoljava, da ustrojite mjestni odbor za namještanje djece, koja bi posla u nauku; da nam se ne reče: „drugi mogu sve, a mi ništa“. Radimo ustrajno, a mi smo uvjereni, da će nam rad od Boga blagoslovjen biti, te milom rodu hrvatskomu koristiti. Znamo, da će i po gdjekoja ljuta pasti, koja će radino srce poput ljutice zmije ujesti, ali se sjetimo, da tko se hoće ruže dočepati, mora i na ubod trna pripraven biti. Drugi rade za svoje, a mi odlučismo takodjer za svoje; pa ako i ne možemo, kako bi htjeli, a mi nastojmo, da ćemo, kako možemo.

Ako pako Vama nebi posło za rukom nikako mjestni odbor ustrojiti, a i Vas bi spriečavali neodkloniví razlozi primiti pouzdaničtvo, to Vas najusrdnije molimo, da nam naznačite osobu, na koju da se obratimo.

Sa bratskim — hrvatskim pozdravom kličemo: U ime Boga napried!

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cirila i Metoda darovaše preko naše uprave:

Don Drag. Hlača Lošinj Veliki K 8·40, sabranih na imendan medju prijatelji. — Vinko Čuk, c. kr. pisarnički oficijal u Labinu šalje 6 K 15 h sabranih u kući veleč. gosp. Ferd. Hrdy u Sv. Lovreču: — Jan pl. Ljubljansky šalje 2 K, izposudjenih od g. Krbavca, učitelja, koje neće da primi na povratak. — N. N. šalje 1 K 50 h, sabranih u Kašteliru u veselom družtvu uz poklik »Živila Hrvatska«. »Sabrano na škatuljici družbinih žigica na mjesto batića« K 14·67. Ukupno . K 32·72

Na račun ove godine izkazano . » 630·35

Sveukupno . . K 663·07

Djačkomu pripomoćnomu družtvu u Pazinu darovaše preko naše uprave:

Vinko Čuk, c. kr. pisarnički oficijal u Labinu 12 K 80 h sabranih u kući veleč. g. Ferdinanda Hrdy u Sv. Lovreču. Ukupno . K 12·80

Na račun ove godine izkazano . » 513·40

Sveukupno . . K 526·20

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. **dopisnike**, koji nam priposlaše koji člančić, dopis ili vjest, molimo da se ustrpe i da nam ne zamjere, što nevide priobćenih tih sastavaka, i to radi preobilnosti saborskog gradiva, koje želimo uzastopce priobćiti, da nezastare. Sve, što nam je koji poslao, ako je za javnost, biti će po redu priobćeno.

Ovom prilikom molimo naše istomišljenike i prijatelje, da nas odmah o svemu obaviesliti izvole, što se iole važnijega bilo u gradovih bilo na selu dogodi. Mnogi od naših prijatelja zaboravište posve na ovo jedino glasilo hrvatskoga naroda Istre — a koliko znademo — bez naše hotimične krivnje. Tko želi, da mu sastavak dodje čim prije u list, neka ga pošalje ravno na našeg glavnog suradnika g. **Matka Mandića** u Trstu (Via Chiozza broj 12), a ne više u Pulu, da se tako prištedi vrieme.

Poziv

na

veselicu,

koju priredjuje

„Hrv. Čitaonica“ u Sv. Petru u Šumi

dne 22. studena 1903.

u kući gosp. **Marka Kopitara**

sa

pjevanjem, sviranjem, tombolom i plesom.

Ulaznina za članove **30 h**, a za nečlanove **60 h**. Ženske ne plaćaju ulaznine.

Pristup slobodan samo pozvanicima.

= Početak točno u 6 sati u večer. =

Odbor.

Broj 52. Pula, u četvrtak dne 19. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. naplaćuju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Dopisi za predbrojbu, oglase itd. valja se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču ili na administraciju lista u Pulu.

Pri svakoj naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ako list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u zatvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Brzojavni računa br. 247·849.

Telefon tiskare broj 36.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rustu malo stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stanje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljaju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Izjava-priznanica.

Primili smo iz Beča sliedeću izjavu-priznanicu, koja glasi:

Hrvatsko-slovenskim narodnim zastupnicima na istarskom saboru!

Dakle.... ipak!

Prenula se Istra nakon dugoga sna, koji je već bio počeo rušiti temelje narodne svijesti u našoj pokrajini.

S oduševljenjem pozdravljaju podpisani istarski djaci na bečkim visokim školama radikalni rad hrvatsko-slovenskih zastupnika na istarskom saboru.

Narod je već bio postao sasvim hladnokrvnim u narodnom pitanju.

Dosta je bilo zapostavljanja naših pravica!...

Zatvoriše se vrata sabora...

Ajte, zastupnici, medju narod, položite mu račun o vašem djelovanju, da čujete, što on misli.

Priznajemo Vaš zasužni rad za prošloga saborskoga zasjedanja, te želimo, da narod iz Vaših ustiju čuje, što ste učinili.

Naprijed!

Beč, 15. studenoga 1903.

Lovro Skaljer, cand. jur.; Franjo Novljan, stud. phil.; Ivan Dorčić, stud. phil.; Rudela Dragutin, stud. jur.; Milan Zgombić, stud. jur.; Mihovil Abramić, stud. phil.; Tomašić Leonard, jur.; Fabijanić A., jur.; Vjekoslav Gržinić, stud. phil.; Fran Cek, stud. med. vet.; Barbalić Ivan Jos., stud. med.; Rudolf Ivanić, stud. phil.; Ivan Ivančić, stud. phil.; Josip Ribarić, stud. agr.; Niko Milačić, stud. phil.; Ivan Grbac, stud. for.; Petris Petar, stud. phil.; dr. Feretić; Ivan Butković, stud. phil.; Juraj Kaftanić, stud. teln.

* * *

Veleč. g. Josip Kompare, zastupnik na zemaljskom saboru Istre, primio je dne 8. o. mj. u Puli sliedeće pismo:

„Velepoštovani Gospod! Blagovolite sprejeti častitke ob enim zaupnico, kojo sporočite vsim našim Velezaslužnim gospodom zastopnikom, za Vaše in njih vstrajno in energično postopanje v sedanjem deželno-zborskem zasedanju.

Vsled enoglasnega sklepa občinskega zbora v Dekani v seji dne 3. novembra 1903.

V Dekani, dne 5. novembra 1903.

Ivan Pavlić, župan.

Istarski sabor.

U Puli, 11. studenoga 1903.

VI sjednica (10).

Predsjednik dr. Campitelli, vladin zastupnik Al. Fabiani, 27 zastupnika; občinstva dosta na galeriji.

Predsjednik otvori sjednicu u 10 sati prije podne.

K zapisniku.

Pošto je saborski tajnik Ventrella pročitao zapisnik IV. sjednice, prigovori na isti zast. **Mandić** sliedeće:

Visoki sabore! Zapisnici saborskih sjednica morali bi biti vjerno ogledalo svega, što se u odnosnoj sjednici važna govori, predlaže i zaključuje.

Žalibože zapisnici našeg sabora nemaju te važnosti; zapisnici našega sabora jesu samo izraz volje saborske većine!

Ja ću da to ovim ustanovim:

U četiri slučaja u saborskoj sjednici, koje je netom g. tajnik pročitao zapisnik. U onoj sjednici podnio sam ja izpravak protiv zapisnika prediduće sjednice, a g. tajnik je samo iztaknuo, da je zastupnik Mandić govorio, i ništa drugo, dočim je izpravak moga poštovanoga druga dr. Dinka Trinajstića vjerno priobćio. To dokazuje, da saborsko predsjedničtvo neuzima ništa u obzir što se ovdje govori, ako nije izrečeno u talijanskom jeziku.

Proti tomu nasilnomu postupanju i proti takvim povriedam saborskog poslovnika prosvjedujem najodlučnije.

Dalnji slučaj povriede poslovnika, na lazim kod vrlo važnog predmeta t. j. kod razprave o potrošarini na pivo, koje je preuzela usljed prihvaćene zakonske osnove zemaljski odbor u svoju upravu. Kod one razprave, kako nam kaže zapisnik one sjednice, nije predsjedničtvo sabora ni jedan govor ili predlog iz ove strane sabora, ako isti nije bio učinjen u talijanskom jeziku (Predsjednik: govorite o zapisniku! — Zast. Mandić: ta govorim o zapisniku). U onoj sjednici govorio je osim poštovanog druga Laginje i drug dr. Stanger, koji su govorili talijanski, takodjer drugovi Andrijčić, Kompare, Trinajstić i ja, ali zapisnik te sjednice neuzima nikakav drugi obzir na to, nego samo kaže, da su govorila ta i ta gospoda.

Treći slučaj povrede saborskog pravilnika nalazim kod postupka s našim interpelacijama.

Odnosni zapisnik jednostavno kaže, da su bile pročitane interpelacije toga i toga zastupnika s tim i s tim petitom, a ne kaže ništa, u kojem su jeziku bile podnešene. Kad bi tko čitao taj zapisnik, koji nije ovdje sudjelovao i koji ne pozna naših odnošaja, rekao bi, da su ti podnesci stavljeni u talijanskom jeziku, što je očita neistina.

Konačno iztaknuti mi je i četvrtu povriedu saborskog poslovnika i u postupku s našim prešnim predlozima.

U onoj sjednici razpravljena su i prihvaćena tri ili četiri prešna predloga t. j. drugova zastupnika M. Trinajstića, druga zast. Kompare i moja malenkost. Svi ti predlozi podnešeni su bili u hrvatskom jeziku, odnosno slovenskom. O svima nespominje zapisnik ništa drugo, nego, da su bili podnešeni predlozi od tog i tog zastupnika, te navadja uzto rezultat razprave. Nigdje se ništa ne veli, da su ti predlozi bili podnešeni u našem jeziku, a nije ni prihvaćen onaj moj skromni predlog, koj sam u zadnjoj sjednici iztaknuo, da bi se bar konačni zaključni predlozi naši čitali i uvrštivali u zapisnik sjednice u izvorniku.

Gosp. predsjednik će se valjda izpričati time, da on ne može uvažavati naših predloga ni naših upita radi toga, što ne pozna našeg jezika, što ne pozna jezika većine pučanstva ove pokrajine. To je prava rugoba, to je unicum u Austriji, da saborski predsjednik ne pozna jezika većine pučanstva dotične pokrajine.

Njemu ne zamjeravamo, ali odsudjujemo i moramo odsuditi postupak visokih krugova, koji su postavili na ovu stolicu čovjeka, za koga su znali, da nije za to sposoban iz jednostavnog razloga, što ne pozna jezika većine pučanstva zemlje.

Izgovor gospodina predsjednika nemože u ostalom vriediti, jer si može inače pomoći, jer ima osobu, koja je od istog vladara imenovana kao zamjenik predsjednika, jer ima saborskog podpredsjednika, koji je valjda i u tu svrhu imenovan, da kod razprava zamjeni predsjenika u svim fazama, gdje dolazi u razpravi jezik, koga predsjednik ne razumije. On toga nije učinio, nego je bacio pod noge interpelacije najviših krugova, mimoišao je muža, koji bi ga morao zamjenjivati svagdje ondje, gdje on nije kadar svoju dužnost vršiti.

Proti takvom postupanju prosvjedujemo najodlučnije (odobravanje).

Dalnje prigovore k zapisniku stavljaju i zastupnici dr. M. Trinajstić i Kompare, našto se predsjednik neobaziruje i zapisnik ovjerovi većina.

Iza toga bude pročitan i ovjerovljen zapisnik V. sjednice.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje, da su zastupnici dr. D. Trinajstić, Sbisà i Vareton zapriečeni doći k današnjoj sjednici. Kod priobćenja dvaju molba staviše zastupnik Andrijčić i Kozulić predlog, da se te molbe pročitaju, te bijahu pročitane.

Predsjednik spise o prenosu okružnog suda iz Rovinja u Pulu, predao političko-ekonómnom odboru.

Isti zaprosi zastupnike da budu kratki u svojih govorih, a odborom preporuči, da pospješe rad, da se bude moglo razpraviti na dobu razne važne predmete.

O preuzeću občinske bolnice u Puli u zemaljsko vlastničtvo.

Izvjestitelj zast. Belli čita izvješće te ustmeno nadodaje, da su se svi konačni pogovori sklopili sporazumno u zemaljskom odboru i zastupstvu grada. Vriednost zemljišta od 1,004.000 K, a odbijaju se od zemljišta gradjevine kupljene od gospodina Glazara, koje preostaju občini. — Ostala razjašnjenja tiću se osoblja i pokretnina.

Zast. Stanger:

Visoki sabore! Ako je ikada bilo potrebito, da bude prihvaćen predlog, postavljen — ako se ne varam — od dr. Laginje, da bude ovaj predmet izručen posebnoj komisiji, u kojoj bi sudjelovala i i saborska manjina, to je bilo potrebito baš za ovaj predmet; jer u ovako važnom poslu nije manjini moguće, da preuzme odgovornost za svoj rad i glasovanje, ako ne sudjeluje u cielom parlamentarnom radu.

Ali ovdje osim razloga, da se zadovolji pravdi i zahtjevu manjine, bio bi i drugi razlog, da se dade posebnoj komisiji jer je taj predmet bio izručen financijalnom odboru, na čelu kojega je gosp. dr. Rizzi, koji zastupa takodjer protustranku u tom predmetu. Što se formalnosti same tiče, bilo bi zgodi i pravedno, da ovaj predmet razpravi posebni odbor, a ne financijalni, kojemu je na čelu čovjek, koji mora zagovarati protivnu stranku. Predpostaviv to, hoću, da dalje izpitujem stvar u jeziku, kojega će i saborska većina dobro razumjeti, jer želim, da budu posve točno upućeni u ovu stvar, koja se tiče toli jako pokrajine.

Jučer sa dvim svojim drugovima posjetio sam sav onaj kompleks, o kojemu se radi te iskreno ispoviedam, da sam ondje bio primljen najvećom susretljivošću sa strane gosp. direktora i drugoga osoblja. (Laginja: ne hvali ga odveć, jer bi ga odpustili!) Dakle radi se o tom, da se gradska bolnica puljska odstupi pokrajini. Do god. 1892. čini mi se, da nije ovaj grad imao nikakve bolnice, a g. 1896. ste gradili novu, koja vam je svedjer pasivna. Tada ju je občina odmah ponudila zemlji. Ja ne bih ništa imao proti tomu, da bi ju pokrajina uzela u svoje vlastničtvo, jer je zbilja bila doslie sramota, da nije pokrajina imala vlastite bolnice. Ako se ciena od 175.000 K pričinja prenizkom naprama cieni od 1,004.000 K, što je ta bolnica grad stojala, ipak neće od tuda pokrajina imati velike koristi. Morat će preuzeti razne preinake, morati će se promieniti ljekarna, koja je u istinu slabo namještena.

Morati će se podignuti nova zgrada, da se odiele tuberkulozni od drugih bolestnika; pribaviti mjesto za seciranje lješina i mrtvačku izbu; podignuti posebnu zgradu za rodilište, povećati odiel za umobolne da se mogu odieliti po spolu. I sve to morat će se provesti doskora i bit će pokrajina prinuždena kupovati novog zemljišta. S početka se nudilo zgradi 150.000 K, sad se ta svota povećala na 175.000 K; tih 25 tisuća kruna darovane su gradu, jer on tcliko nije pitao, nego samo povećanje svote od 150.000 K. Uzprkos tomu priznajem ja, da grad ima dosta štete kod ovog posla, ali ipak — obzirom na buduće troškove — ni pokrajina nije smjela baciti u ludo tih 25.000 K. Ako je bolnica pasivna, može se to pripisati i drugim okolnostima, kao slaboj upravi, lahkoumnosti kod primanja bolestnika i boravljenju njihovu u bolnici za duže vremena nego li bi bilo potrebito.

Povećanjem dnevne takse za bolestnike, nadati se izbjeći manjku, koji sad tišti bolnicu; ali tim ćete obteretiti više občine, ako i odteretite pokrajinu.

Bijaše bolje da, mjesto da kupite, preuzmete u upravu pokrajine ovu bolnicu za više godina. — Tim pokusom biste se bili osvjedočili o troškovima, koje prouzročuje ovaj zavod; biste bili mogli prosuditi, dali će biti koristna ili ne za pokrajinu ova kupnja. — S toga predlažem, da pokrajina preuzme upravu bolnice za tri godine te da bude ovlaštena na svoj trošak poduzeti sve one preinake, koje bi se prikazale nuždnim i na svoje troškove izvesti, te da se već sada ustanovi kupoprodajna cieua za slučaj, da bi se nakon tog pokusa odlučila na kupnju tog zavoda.

Zast. **Kompare**:

Visoki sabore! Ideja humaniteta u zadnjih je pet godina vrlo napredovala i bilo je ruglo i sramota, da Istra jedina, tako reći, nije imala zemaljske bolnice, dok su ju još siromašnije pokrajine, kao Bukovina i Dalmacija imale. Današnje doba gleda, pošto vidimo, da se bol čovječja sve više umnaža, da se ta bol što više ublaži i umanji.

Sad predjem na sam predmet. U izvještaju zemaljskoga odbora stoji, da je već bilo god. 1896. govora izmedju odbora i uprave občinske u Puli, da bi puljska občinska bolnica prešla u zemaljske ruke. — To nije ništa manje nego sedam godina, u kojih smo najmanje sedam puta saborovali. — I za to mogu pitati, zašto nije zemaljski odbor nikada ništa javio u saboru ni da se pogadja ni na kakvom stanovištu se nalazi, ni kakva načela zastupa, već je došao sa gotovom činjenicom i s gotovom pogodbom, koju treba samo podpisati, bez da smo mi poučeni o stvari. Dolazi tom pogodbom u doba, kad nas, tako reći, saborski predsjednik goni, da vršimo sve poslove u par dana.

Govori dalje izvještaj, da će ono, što bi morala pokrajina platiti puljskoj občinskoj bolnici, svake godine mnogo i mnogo više rasti, jer je god. 1896. zemaljski pokrajinski odbor platio 41.272 K a god. 1901. okruglih 130.818 K upravi občinske bolnice u Puli. Gospodo moja, to treba znati, zašto se to dogadjalo. Dogadjalo se za to, jer je tršćanska bolnica od god. 1896. povisila dnevni potrošak za treći razred od 84 novč. ili K 1·68 na K 2·04. Dakle občine su gotovo sve savjetovale svojim bolestnicima, da idu radje u Puljsku bolnicu, nego da polaze, kako je do onda bilo običajno u bolnicu u Trstu. To je dakle pravi povod razmjeru, da su u Trstu troškovi bili mnogo veći, pa da su siromašniji bolestnici išli radje, odnosno da su ih občinske uprave silile, da idu u puljsku bolnicu.

Sad da malo promotrimo zašto je občinsko zastupstvo puljsko odmah pristalo na to, da preda ovu velekoristnu instituciju zemlji, da ona može s njome razpolagati i imati u malom stilu upravo krasno bolnicu? Govorilo se, da je uprava mnogo stajala i da su troškovi rasli i da je uprava puljska bila blizu pogibelji, da radi velikih prispjevaka bude u drugoj struci svoje uprave veoma mnogo prikraćena. Ipak kad pokrajinska uprava nudja 150.000 K i občinska se uprava u Puli izrazila, da će ju dati, ako se taj iznos povisi, pitam zemaljski odbor, zašto je tako brzo povisio svoju ponudu od 150.000 na 175.000 K, t. j. namah za 25.000 K više.

Mora se reći, da je nešto moralo biti po srijedi; ili da je bila nužda od strane pokrajine ili nužda od strane občine velika, da je pokrajina tako brzo povisila svotu, koju je prvi put nudjala. Veli se, da je uprava išla zlo, da je trebalo mnogo trošiti a nije se moglo. Do sada je bila bolnica sasvim pasivna, dočim će sada bar puljska občina imati poštene kamate od ovih 175.000 K. Občina stoji sada svakako na boljem, pošto je prije bilo u opasnosti, da ne bude po vremenu mogla nositi troškova za svoju občinsku bolnicu. Sad kaže ovdje zemaljski odbor, da ga neće skoro ništa stojati ova bolnica, jer da će dati došta 175.000 K, ali da ima primiti 134.000 K, od kojih je 100.000 skoro gotovo, a samo 34.000 K, da su takove, koje da će se težko realizirati, i što da će morati platiti pokrajina. O toj bolnici kažu jedni, da će nam biti od velikog dobitka dočim kažu drugi, da će nam biti na veliki teret.

Čujmo najprije one, koji kažu, da će to biti velik teret. Ovi kažu najprije, kako je bila uprava za občinu pasivna, tako će biti pasivna i za pokrajinu i da će biti tu i velikih potežkoća za zemaljski zavod. Zemaljski odbor odgovara, da taj prigovor ne vrijedi, jer da bi mogla pokrajinska uprava bolnice povisiti dnevne troškove za one, koji će se liječiti u njoj. Ali ako bude uprava morala povisiti taj trošak, doći će na ono, što i u Trstu, pa će opet ljudi ići više u Trst nego li u Pulu.

Svaka uprava mora gledati, da ne čini nikakve spekulacije sa zemaljskimi institucijami. — Ako bi, kako kaže zemaljski odbor, stojala bolnica manje, kad bude u upravi pokrajine, nego li stoji sada, mora svatko logički zaključiti, da baš troškovi za bolestnike, mora da budu u obće manji, jer se sa bolestnicima i na njihov račun ne smije praviti nikakvu spekulaciju. Ako je uprava dobra, mora sniziti postepeno troškove siromašnim bolestnicima. Nesmije stvarati razne zaklade, već mora sve trošiti na dobrobit bolestnika i nipošto na dobrobit same uprave.

Do sad je imao grad Pula da plati sve što je bilo potrebito, a odsada će to biti samo u polovici, dok će drugu polovicu plaćati zemaljski odbor. Sad je dakako za Pulu bolje, pa bi se moglo pitati, zašto je Pula vriednost, kako kaže izvjestitelj financijalnog odbora, od 1,004.000 K snizila tako nizko, da prodaje to pokrajini za 175.000 K, skoro bi reko 10 puta manje, nego li je u istinu stojalo. Ako pomislimo, da ima u najbližoj blizini Pule 92.465 m² zemlje, koja će biti danas sutra u sredini grada i da je to kupio zemaljski odbor samo po 8 K po m², a mislim, da je vriedno i po 15 K obzirom na budućnost onog dielа grada, moramo zemaljskomu odboru samo čestitati, što je učinio tako dobar posao.

Dalje kaže financijalni odbor, da neće trebati dosta novca za preustrojstvo ako dodje bolnica u zemaljsku upravu. To tvrdi takodjer zemaljski odbor. Ali, kako je već rekao pošt. dr. Stanger, opetujem, i ja, da će se morati povećati sve sekcije. Ja sam takodjer imao jučer priliku razgledati bolnicu, pa sam vidio, a to je rekao i sam g. ravnatelj, da je bolnica već sada prepuna. Takozvani sekcijski saloni gradjeni su samo za 2 vrsti kreveta, u jednoj sobi, a sada već ima i odiel težkih bolestih, još jedna vrst kreveta u sredini salona tako, da jedna osoba jedva prodje medju tiesnim ulicam, što ih tvore vrsti kreveta. Za to će se morati graditi bar još toliko sekcija, koliko ih je sada, ako se samo na to pomisli, da će ta bolnica doći na to, da će trebati u njoj naći mjesta ne za 300—400 bolestnika, već čak i za 1000, jer će tada biti za cielu pokrajinu.

Što osobito tamo manjka jest sgrada za šušičave. Ova se mora sagraditi po najmodernijih zahtjevih te mora biti osamljena ne samo zidom nego i na drugi način. Jako malena je i ludnica, jer treba lučiti bolestnike i po spolu. Sada su svi u jednoj sgradi što ne bi smjelo nikako biti. Dakle oni, koji prigovaraju, oslanjaju se na ove točke: što će biti više troška, jer treba bolnicu razširiti i što će sve to pokrajinsku upravu mnogo stojati usljed česa ova pogodba nebi bila povoljna.

Na drugoj su strani oni, koji vele, da će imati veliki dobitak, pošto je morala pokrajina već godine 1896. platiti 27.241 dnevnih obroka, a god. 1902. obroka 84.000. Zemaljski odbor kaže, da to neće ići tako dalje, da će uvesti takove promjene i kriterije kod bolestnika, da broj islih neće tako naglo rasti. Pošto će pako občine plaćati samo 50% a toliko i pokrajina, imati će se više kontrole, da bude mogla uprava izravnati razliod sa prihodom a da se i ne povise dnevni troškovi za bolestnike.

Kaže se, da će biti dobro i za pokrajinske činovnike, jer da će time dobiti veći djelokrug. Zemaljski će odbor dakle imati više ljudi, koji će za nju morati da rade i koje će ona moći po volji premještati.

Kaže se nadalje, da će to biti od velike koristi za liječnike pošto će ovdje imati veću praksu, da svoje nauke usavrše. Ali ja mislim, da smo o tome osvjedočeni svi, da jedna pokrajinska bolnica ne pruža liječnikom dostatnih sredstava za usavršenje. To mogu pružati samo bolnice velikih gradova kao što je Beč, Graz, Budimpešla itd. Za to i vidimo samo u velikih gradovih osobite specijaliste. Mislim dakle, da naša zemaljska bolnica neće pružati ono, što pružaju bolnice u velikim gradovima. Nu kad bi i to mogla, nesmije se tješiti tim, da ćemo mnogo i mnogo više trošiti, ako hoćemo, da dodje naša bolnica na viši stupanj.

Inače moram izjaviti, da mi je vrlo drago što je čistoća u bolnici uzorna. To ide po izričitom očitovanju g. ravnatelja i ekonoma u pohvalu milosrdnim sestram. Tim sam našao novi dokaz, da su milosrdnice mnogo sposobnije kao poslužnice u bolnicama nego li druge svjetske osobe: Uprava je u svakom obziru dobra, na čemu bi se moglo čestitati zemlji što dobiva tako uredjenu bolnicu. Samo, ne valja se izgovarati, da će to malo stojati, nego treba otvoreno reći, što još fali.

Imao bi još jedan prigovor. Pošto je ta bolnica u Puli na skrajnom južnom djelu Istre moram reći, da će bolestnici kotara buzetskog, koparskog i podgradskog radje ići u Trst. Kad bi ja imao rieč u odboru, bio bi pitao nebi li možda bilo bolje, da se novcem, koji će se potrošiti sada i u buduće za bolnicu u Puli, sagradi u sredini pokrajine posve novu zemaljsku bolnicu, a bolnici u Puli da se dade malu pripomoć i da se ustroji jednu bolnicu na sjevernu Kopru.

Ipak bi ja bio za sve te točke, da se ih prihvati, samo mi se ne dopada ona, gdje se govori, da se pokrajina veže za budućnost dakle za sva vremena, da će držati pokrajinsku bolnicu u Puli. Bog znade što se može su gradom dogoditi, pak se ne može uzeti za svaku eventualnost, koja bi mogla nastati občinu puljsku za sjelo pokrajinske bolnice. Zastupnik Stanger je iztaknuo, da pošto nijedan od nas nije imao uvida kod sklapanja pogodbe želi, da se taj predmet dade u ruke novom odboru, u kojem bi bio 1 ili 2 člana manjine. Za to svršavam tim, da rečem, da pokrajina ima u istinu potrebu da dobije u svoje ruke jednu bolnicu i da bi bila sramota da u dvadesetom vjeku jedina Istra nema svoje pokrajinske bolnice; ali da se bude moglo štogod dobra stvoriti, preporučam da se prima predlog dra. Stangera.

Prisjednik Cleva nastoji oboriti navode Dr. Stangera, te kaže, da nema pokrajine, koja nebi imala svoje bolnice. — Veli, da troškove, koje pokrajina ima nadoknaditi bolnici u Puli ovise od toga, što občine, koje malo doprinašaju bolničkim troškovima imaju više pripadnika, koji se liječe u bolnicama. — Ogromne svote, što ih pokrajina doprinaša bolničkim troškovima, svake se godine povećaju. — Tomu bi se moralo stati na kraj i jedini način jest, da se puljska bolnica preuzme u vlastničtvo pokrajine. Dnevni potrošak za pojedinca ustanovljuje se sa strane namjestničtva. — Glede 25000 K, tobože darovanih občini, mora se uzeti u obzir, da je občinsko zastupstvo grada Pule zahtjevalo 200.000 K za ustup ovoga zavoda.

K tomu ima u zalihi hranivih stvari u vriednosti od 10.000 K. (Laginja: koje će nadstojnik na dobu potrošiti!)

Zast. **Zarotti** predlaže konac rasprave.

Zast. **Laginja** protestira energično proti tomu predlogu, kojim bi se htjelo prekinuti raspravu o tako važnom predmetu.

Izvjestitelj **Belli** veli da Dr. Laginja ima krivo protiviti se predlogu Zarotti-a, koji je za tim išao, da se osujeti obstrukcija. Osvrćuje se zatim na prigovore Dr. Stangera i nastoji dokazati, da se mora ovaj predmet riešiti ne samo s ekonomskog, nego s drugog višeg gledišta, naime, da se mora oživotvoriti zdravstveni zavod, koji će uplivati u zemlji na mlade liečnike, kojim će se pružati zgoda, da se u tom zavodu usavrše, što nije dosele bilo moguće, jer se nije imalo pokrajinske bolnice.

Obzirom na to, bilo bi opravdano, ako bi se sagradila sasvim nova bolnica. Po zakonu o dnevnom potrošku bolnice ova nesmije biti pasivna, a on sam se je uvjerio, da je uprava ovog zavoda sasvim u redu.

Predlog Dr. Stangera svadja se na kupnju na pokus, što bi suvišno bilo nakon podataka, koje imamo.

Predsjednik stavlja na glasovanje predlog Dr. Stangera, koji je po većini odbijen.

Kod podrobne rasprave uzme rieč zast. **Laginja**. — Ako ikada to je bilo kod ovog tako važnog predmeta opravdan naš zahtjev, da se bira posebna komisija, u kojoj bi bila zastupana i manjina, da se prouči bolje i temeljitje raspravi o stvari. — Mora izreći svoje začudjenje, da se nije opazilo, da je predsjednik financijalne komisije Dr. Rizzi, načelnik grada Pule, koji kao takav ima dužnost braniti korist istoga grada.

Kako se mogu dovesti u suglasje ta dva svojstva predsjednika komisije, on toga neznade, al uvidjeti se je moralo, da u ovom slučaju nastoje inkompatibiliteta. Neobhodno nuždno je bilo sa svakog gledišta, da manjina u dotičnom povjerenstvu bude pozvana, obzirom na važnost predmeta, na posliedice, koje bi mogle nastati i na uvjete, koji su postavljeni odstupu zavoda u vriednosti od preko miljuna kruna. Neće tajiti, da je bolnica gradjena na zgodnom mjestu, zračnom i lahko pristupnom, ali ako se uzme u obzir kako sve više raste i brzo se razvija grad, nije teško predvidjeti, da će doskora oko bolnice se sagraditi toliko kuća, da će ista biti u sredini grada. — Moglo se ono mjesto pustiti za Danteov spomenik, ali pošto su podignute ondje tolike zgrade mora se pažnju osvrnuti i na buduće potrebe grada Pule. — Ciena za koju prodajete sav onaj kompleks, je tako nizka, da ne sačinjava niti šesti dio svote, koju ste do danas upotriebili, a neće dostati niti za jednu gradju, koju doskora morate poduzeti. — Vi imate čim prije sagraditi novu občinsku školu, ta Vam je potrebita a ne treba, da ju gradite gdjegod blizu kuće družbe sv. Cirila i Metoda, koja Vam ništa ne smeta. Ova će Vas škola koštati do 80.000 K. (Rizzi: više!) c. k. vlada će Vam dati obrtničku školu (Rizzi: ćemo si ju sagraditi sami!) Dobro! Za tu c. k. obrtničku školu, uzdržanu od občine, potrebita je občini svakako zgrada. Za obe te dvie zgrade mogli ste upotriebiti zgrade, koje sačinjavaju bolnicu. Koristnije po pokrajinu bilo bi, da se s temelja digne u Puli nova bolnica daleko od grada, koja bi mogla odgovarati svim

najnovijim zahtjevom liečničke znanosti. A da ne bi nastala potreba novih gradnja da se udovolji svim tim zahtjevom kupoprodajna svota, ako se sada pričinja neznatnom, narasti će do nepredvidjene visine, kad se bude radilo o kupnji potrebitog zemljišta za dogradnju bolnice. Svakako malo koristi gradu Puli od predložene prodaje, a niti pokrajini će od toga biti pomoženo ili oveća korist, ako se uzmu u obzir troškovi, koji će uslied ove kupoprodaje doskora nastati za pokrajinu. Konačno preporuča predlog Stanzerov.

Zast. **Rizzi** zahvaljuje poštovanomu Dr. Laginji, što se je zauzeo za grad Pulj, ali ga osjegurava, da je on sa svoje strane poduzeo sve moguće da ga brani. Občina Pula, će od toga posla imati tu korist, da će naime dobiti 175.000 K. te da neće za svoje siromahe trošiti više nego li dosele.

Kod glasovanja bjehu primljeni predlozi odbora.

Predsjednik prekine sjednicu u 1½ sata.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 17. novembra 1903.

Još nikad valjda se nije carevinsko vieće sastalo s manjim zanimanjem nego li danas. Uza sva velika pitanja, koja su neriešena i koja bi imao u redovitih odnošajih parlamenat riešiti, parlamenat kao da je mrtav. Niko nevjeruje u njegovu životnu snagu. Niko nemisli, da bi se u njem što riešiti moglo. Sazvan je samo pro forma, za bacati prah u oči, »za obsjeniti prostotu«.

Poslie njekih formalnosti ustao je ministar-financija, da obrazloži proračun za 1904., proračun sličan lanjskom, više u potrošku za 4 milijuna kruna, iznoseći 1,700.000.000 kruna. Od 425 zastupnika slušalo je ministra možda 20 njih. Malo više njih slušalo je ministra-predsjednika Koerbera. Čim ga je predsjednik priglasio za rieč, pozdravili su ga radikalni Česi sa rečmi: »najveći lažac«. On je tumačio, da u nutarnjoj upravi vojske ima jedini govoriti vladar, cesar i kralj; da je vojska doista dvojaka, austrijska i ugarska (na hrvatsku je zaboravio!), al njoj je jedan gospodar, i jedna svrha, braniti monarhiju. Tim dielom govora htjeo je opravdati retiradu, koju su učinili odlučujući krugovi u stvarih vojske. Zatim je reko, da je nuždna nagoda s Ugarskom. Onda prešao na njeke gospodarske stvari, i završio tim, da se politikom nebi imali pačati. Najbolje bi pripustiti, da on i bez prigovora širi germanizaciju, i tlači narečito slavenske narode. Nije govorio kao obično, drzovito, bio je njekako pokunjen u svem svojem govoru.

Na predlog liberalca Grossa i českoga socijalca Fressla odlučila je kuća, da se otvori razpravu vrhu govora ministra-predsjednika. To će i biti prva točka dnevnoga reda u sjednici od petka.

Kao druga točka prihvaćena je izmenada razprava o ukinuću poznatoga § 14. Predlog taj je postavio svenjemac Bäreuther, i zanj su glasovali osim svenjemaca i njekih drugih Niemaca, takodjer Česi, Hrvati, Slovenci, i Poljaci. I to je pljuska Koerberu. Al reć bi, da je sada smeša. Prije nego bi se ukinuo onaj §., on bi parlament kući poslao.

Dosad imalo je predsjedničtvo carevinskoga vieća 65 prešnih predloga, sa strane Čeha. Danas jih je nadošlo 33, tako da jih je 98 u sve.

Medju njim je i prešan predlog glede postupka sudbenih oblasti sa Slovenci u Koruškoj. Česi su ovom predlogu prepustili prvenstvo pred svojimi.

Predlozi su se čitali, a tako i razne interpelacije, i sjednica je tako svršila.

Politički pregled.

U Puli, dne 18. novembra 1903.

Austro-Ugarska.

Eksekutivni odbor njemačkih stranaka carevinskoga vieća držao je dne 16. o. mj. sjednicu, u kojoj bijaše postignuto sporazumljenje, koli glede političkog položaja, toli glede postupka za budućnost. Uspjeh toga viećanja priobćiti će se predsjedničtvu pojedinih klubova — i to prije nego li se sastane carevinsko vieće. Dotle će ostati tajnimi svi zaključci eksekutivnog odbora. Parlamentarni odbor mladočeskoga kluba na carevinskom vieću držao je istoga dana sjednicu, na kojoj se je obširno razpravljalo o političkom položaju. Zaključeno bijaše na toj sjednici, kako će klub postupati u predstojećem zasjedanju carevinskoga vieća. Jučer imao je taj odbor priobćiti u skupnoj sjednici stvorene zaključke.

Češke sjedinjene stranke izjaviše skupno, da ostaje slobodno svim ostalim češkim strankam, da im se pridruže, jer da traže sadašnje političke prilike bezuvjetno, da se svi češki zastupnici na carevinskom vieću, bez razlike stranaka, a u interesu zajedničke češke stvari sjedine u jednom klubu.

Kako javljaju bečki listovi, predložiti će vlada odmah u prvoj sjednici državni proračun, koji da svršava sa viškom od milijun kruna. Ujedno će vlada predložiti privremeni proračun za 6 mjeseci. Zatim će predložiti zakonsku osnovu, kojom se ovlašćuje, da sklopi privremeni trgovački ugovor sa Italijom. Osim toga predložiti će osnovu ljekarničkog reda i osnovu o vojničkih putnicah.

Nekoje bečke novine donesoše viest, da će ministarstvo odstupiti usljed toga, što se Niemci protive ustrojenju českoga sveučilišta u Brnu. Ministarstvo da će dati u ruke vladara ostavku s molbom, da ju uzme do znanja i s obzirom na to, što su se izjalovili svi pokušaji, da se postigne bilo kakvo sporazumljenje izmedju Čeha i Niemaca i tim da je onemogućen svaki rad u parlamentu. Ovoj je viesti težko vjerovati, jer će vlada već naći kakav klanac, kroz koji će se iz škripca izvući.

Kako se čuje, iznieti će vodje socijalno-demokratičke stranke već u prvoj sjednici carevinskoga vieća prešan predlog, u kojem će povesti rieč o držanju dolnjo-austrijskog sabora i namjestnika grofa Kielmansegg-a prema liečnikom, koje je u saboru oštro napala saborska većina.

Glasa se u političkih krugovih, da će njemačke stranke carevinskoga vieća odmah u prvih sjednicah uzeti za predmet svojih razprava ministarsku krizu u Ugarskoj i vojničke povlastice, što ih je vlada dala tečajem te krize Madjarom.

Zemaljski sabori svršili su svi svoj rad prošloga petka, kako im bijaše od vlade naloženo. O djelovanju istarskoga sabora izvješćujemo obširno u posebnih izvještajih i još će biti inače o tomu govora.

Rad u dalmatinskom saboru bijaše za ovog zasjedanja vrlo plodonosan, ali najveći uspjeh toga rada leži u činjenici, što su se sve stranke složile proti prisilnoj germanizaciji, koja prodire sve to više u javne ureda kraljevine. Mi pozdravljamo napose postignutu slogu izmedju Hrvata i Srba i što se je našao način, kako će se zadovoljiti željam dalmatinskih Talijana.

Kako čitamo u glasilu slovenske narodno-katoličke stranke „Slovenec“, zahtjevati će i njegova stranka slovensku vojsku, kako zahtjevaju Madjari svoju. U monarhiji da moraju biti svi narodi ravnopravni, pa za to treba, da dobiju i ostali narodi ono, što su izvojštili Madjari. Isti list pozivlje slovenske i hrvatske zastupnike na carevinskom vieću neka zajedno sa Česi izrade za oživotvorenje tih opravdanih zahtjeva.

Dalmatinski namjestnik barun Handel pošao je u Beč, da izviesti vladu o najnovijih dogadjajih u dalmatinskom saboru. Prije svog odlazka razgovarao je u Zadru sa predsjednici raznih klubova, kojim je obećao, da će im priobćiti odgovor ministra-predsjednika glede njihovih zahtjeva. On se nada, da će središnja vlada zadovoljiti željam narodnog predstavničtva; a što se tiče njemačkog jezika, reče, da će se isti ograničiti na pojedine slučajeve odredjene za dopisivanje sa središnjimi oblastmi. Predsjednici klubova izjaviše, da klubovi neprimaju njemački jezik ni u najmanjoj mjeri i stoje na svom stanovištu, da je zemlja jednojezična. Izabran bijaše posebni odbor, kojemu će namjestnik priobćiti odgovor ministarstva, i koji ima izraditi eventualno jednu podrobnu jezičnu osnovu, koja će pak biti predložena skupnoj sjednici sviju klubova na razpravu.

Bugarska.

Dne 15. o. mj. otvorio je knez Ferdinand narodno sobranje priestolnim govorom. U govoru pozdravlja knez s radošću zemaljsko zastupstvo, te izjavljuje, da su ga nekoji dogodjaji prisilili, prije nego li su iztekli mandati staromu zastupstvu, da razpusti sobranje i da obnovi izbore, da tako dozna za želju naroda u ovako važnom položaju, u kojem se zemlja nalazi.

Nadalje kaže knez, da je u vrieme izbora vladao mir i red, što dokazuje napredak naroda u političkom uzgoju te prikazuje zemlju u najljepšem svjetlu u pogledu njezinih težnja za slobodom. Narodnom zastupstvu da je dužnost prihvatiti se ozbiljno koristonosnog rada, kako bi se u državnom gospodarstvu trajno uvelo red i tim podao snažan polet gospodarskom i socijalnom razvitku kneževine. Knez se nada, da će se uzdržati i nadalje prijateljski odnošaji sa susjedi, osobito sa Rusijom, oslobiteljicom bugarskoga naroda. Kneza su koli na putu u sobranje, koli u sobranju i na povratku vrlo srdačno pozdravljali.

Rusija.

Usljed ponesrećenog putovanja cara Nikole u Rim morao je ruski poslanik na talijanskom dvoru u Rimu odstupiti. Njega će zamjeniti knez Urusov, koji je kazao jednom dopisniku talijanskih listova, da će doći u Italiju najboljimi osjećaji. Poslanik Nelidov da nije kriv što bijaše odgodjeno carevo putovanje u Rim, ali usljed toga da se nije čutio više dobro u Rimu. Car da se nije bojao demonstracija u Rimu, ali pošto je hotio sobom povesti i caricu, nebijaše mu drago, da bi se i u njezinom prisustvu proti njemu demonstriralo. Odgoda putovanja da nije pomutila ni najmanje prijateljske odnošaje izmedju Rusije i Italije.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Ča da su poprdili na Volovskem, va Opatije i Lovrane obogateli svojemi vapori?

Jur. Paran da su, zač su već jednega ća dali, zač da nebi znali kamo s beći.

Fr. Tako silni dobitki kako i pul kažina va Opatije.

Jur. Ma jušto tako!

Fr. Poveri beci mal spesi.

Jur. Poveri gonzi, ki su je dali!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Iz mjesta nam plšu: Poznato nam je, da je ovdje kod novoga poštanskoga ureda u natječaju mjesto c. k. pošte-meštra. Molim vas dakle, da upozorite višu poštansku oblast, da za to mjesto nebude imenovana osoba, koja ne pozna i hrvatski jezik, kao što se je na žalost dogodilo sa mjestom odpravitelja. Zadovoljujuć ovim g. piscu, molim presvj. g. ravnatelja pošta i brzojava u Trstu, da svakako zadovolji ovoj opravdanoj želji sviju Slavena Pulerov.

Prvi istarski Sokol u Puli. Poticanjem vriednog rodoljuba Lacka Križa, došlo je u rujnu 1897. do ustrojenja gore spomenutog družtva u Puli. Danas primismo izvješće o petgodišnjem radu ovoga družtva, koje nam daje sliku ne samo liepa napredka družtva u svom okviru, već nam daje sliku, kako jedno ovako družtvo stojeći na visini svoga zadatka, može učiniti za probudjenje sviesti, za ojačanje sila, te prikupljanje njihovo u radu za narodnu stvar.

Ovo družtvo je učinilo mnogo, ako se još uzme u obzir, da se nalazi na najizloženijoj točki. Plemenito njegovo nastojanje i ustrajnost zaslužuje podpuno priznanje unositelja kulture u zapostavljeni narod, te mu se može samo zaželiti, da i nadalje ostane na istoj visini zadatka i naprednim korakom sigurno kroči.

„N. L.“

Porečki kotar:

Novo upravno vieće u Taru. Prošloga ćednа konštituiralo se novo upravno vieće za poreznu občinu Tar, (mjestna občina Poreč). Na odnosnu sjednicu došao je iz Poreča občinski načelnik Calegari. Predsjednikom toga vieća bijaše izabran Mate Petressich pok. Jurja a podpredsjednikom Ivan Micatovich pok. Martina. To je vieće u talijanskih ruku, a kakvi su to Talijani, pokazuju prezimena Petrešić i Mikatović!

Pučke škole u Poreču otvoriti će se tekar 23. o. mj. radi kužne bolesti, koja je vladala u onom gradu i bližnjoj okolici.

Lošinjski kotar:

Iz Baške pišu 14. o. mj. U utorak dne 27. listopada oprostio se je od nas veleč. gosp. pop Mate Milovčić, naš obljubljeni kapelan. Taj mu se dan dovršilo uprav četiri godine službovanja u Baški, a kroz to doba svojim uzornim ponašanjem, svojim marljivim svećeničkim radom, svojom susretljivošću i neumornim zauzimanjem za sve što je liepo, patriotično i u obće plemenito, svojom uglađenošću i finoćom u činu i govoru tako je svima omilio, da nije Bačanina, koji kruto ne žali za njegovim odlazkom. Kud

god kreneš i s kojim se god sastaneš, tu čuješ iskrene rieči: „Kasno ćemo dobit takova popa“. Proste su to rieči, nu u njima je sadržana ljubav i štovanje do popa Mata. Nije srca, koje nije bolno zakucalo nad njegovim odlazkom, ali istodobno i saželjelo mu svu sveću na Unijama, kamo je otišao kao zupeupravitelj. Njegovu će odsutnost ocutit Baška čestokrat, toli u crkvi koli izvan nje, te će tada još bolje spoznat njegovu dobrotu i njegovu ljubav za sve, što je narodno. U težkim kušnjama, koje nam možda predstoje u nedalekoj budućnosti, ocutili ćemo, što znači ne imati u svojem krugu toli pouzdanoga, zanosnoga i razboritoga božjega i narodnoga radnika. Ali na što jadikovke! Nek radje ostane u nami trajna spomen i stalni primjer o njem, a njegov život neka bude ogledalo i drugim, osobito mladim svećenikom.

Braći na Unijama pako čestitamo na tom dobitku! Neka budu zahvalni presvjetlomu biskupu, što im se dostojao poslati tog pravog božjeg i narodnog apostola o kom bi slavni Tommaseo rekao: „Impera col consiglio, predica coll' esempio, benefica colla parola“.

Baščanin.

Voloski kotar:

Pišu nam iz Mošćenice 12./XI. Pred vratima smo občinskih izbora! Kako će ovi ispasti, to znade samo dobri Bog. Iza kako smo se odielili od Lovrana zavladal je ovom podeštarijom naš sadanji glavar Descovich i uzdržao se sve do danas na načelničkoj stolici. Za stalno nebi on danas bil naš podesta bez pomoći od Giunte i onog smutljivca iz Drage. O ovom potonjem malo niže.

Mošćeničani! Braćo! Do nekoliko vremena novi su izbori — votacijoni, kako bi vi rekli. — Prije nego svaki pravi i pametan Mošćeničan podje na biralište, da izabere zastupnike za podeštariju, mora se popitat: kega da izaberem i kakovog čoveka?!

Obrnimo se malo nazad i pogledajmo, ča je učinila ova sadašnja raprezentanca. Je morebit ponačinila pute kako Bog zapoveda. Rovinali su a ne načinili, to će Vam svaki odgovorit. Je morebit na ki način pritekla nam u pomoć evo ovo leto, kad smo ostali prez vina? U istinu platila je dug, ili da bolje rečem, platili smo ga mi s adicijonali, a ni ga platila ona s novci, koje bi ona bila našparala mudro upravljajući našom občinom. Platilo se je neč i duga s onemi soldi, ki su se dobili za komunjsko zemljište, ko se je prodalo gospode, ki su napravili vili na sipare. Iza kako je dug bil plaćen, odmah je naša reprezentanca kupila — znate ča — kasu, — da spravlja va nju občinski prihod — čisto zlato; ali su se ljuto prevarili. Nekoliko vremena iza kako smo dobili kasu, zgorel je občinski toš u Dragi. Svaki pametan čovek mislel je, da je ov bil asikuran, kad tamo smokvi suhe! Romunjski toš u Mošćeniskoj Dragi ni bil asikuran ni feniga. Ča će to reć? Kako da se nazove on čovek ki je glava od Romuna a pušća občinske stvari bez asikuracije? Braćo moja, to će reć: malo mi je stalo do svega Romuna. Zato braćo moja, ča ćemo pustit i na dalje, da s našom občinom upravljaju ovakovi ljudi, zar ćemo ih mi i na dalje zibrat u raprezentancu? Krivnja, da občinski toš ni bil asikuran u prvom redu pada na našeg podešta, a u drugom na one reprezentante, ki znaju ča on misli i dela i ki su mu pri svakem posle desna ruka. Zač su oni tu. Ča morebit zato, da pridu svako toliko vremena na šedutu i da potegnu jednu krunu ili dve. Ča naš podešta zato plaću poteže, da se ne skrbi i ne gleda občinske stvari? Jedva smo se nekako skopali z duga, a sad ćemo nazad va drugega past. Naša je občina na škode jedno tri tisuće krun. A ki je kriv? Ki će to plaćat? Plaćat ćemo mi na Volosko, pak se još čudimo, da nam plaćila rastu! Gospodin podešta more sada va onu kasu zapret dug, kega će se morat storit da se toš popravi. Kupili su dakle kasu, da dug va nju zapiraju. U istinu pametni ljudi!

Mošćeničani! do nekoliko vremena bit će te zvani da zibrate novu raprezentancu. Braćo! Ja mislim da bi najbolje bilo: Van s podeštom i s njigovemi pajdaši. Neka pokažu, ča su učinili! Neka narodu na place povedu korist, ku su mu oni u ove tri leta učinili. Podešta je i star i gluh, to ni više za njega, mi skrbimo se za čoveka, ki je čašćen i pametan. Ziberimo čoveka učenoga i ki poštuje svoj materinjski zajik.

Do ki dan letet će po vaših kućah on nemirnjak z Dragi s onem drugem smutljivcem z grada, da Vas nagovaraju za votacijoni. Pokažite njim vrata, udrite s metlom, kad se pokažu na vaših poštenih vratih. Vjerujte mi, ne gredu oni okolo prez interesa. Ovi dni su dobili neki dve tisuće krun, da smućuju ov mirni puk. Kad ni votacijoni, ni jih ni blizu ni dugo, sad pak letet će okole po kućah kako sotone — Bog nas očuvaj. Ča mislite da bi oni, ki bi se za šolad obesili toliko okole Vas delali i toliki dnevi zgubili prez svojga dobitka! Kako sam rekal, dobili su soldi da Vas nagovaraju da budete proti svojoj braći, da budete proti onima, koji te Vam, vjerujte mi, puno više dobro, koji se puno više skrbe za Vaše dobro od oneh prodanci. Pokažite im vrata i metlu ako bude do potrebi. Vaš

Kostanjić.

Trst.

Grad. zastupstvo u Trstu imalo bi biti razpušćeno!! Iz Trsta nam pišu, da tamo kola glas o predstojećem razpustu novoga zastupstva grada Trsta. Taj razpust morao bi uslieditи radi poznatih slieparijah, koje je počinila kod nedavnih izbora za to zastupstvo, zloglasna židovsko-liberalna stranka, koje slieparije bijahu ustanovljene i od najviših zato pozvanih sudova. Ako se obistini viest, da bi imalo biti razpušćeno rečeno zastupstvo službenim dekretom, to smo skoro gotovi, da će prefrigani židovi, koji zapoviedaju u gradskoj većnici, radje sami odstupiti, nego da ih vlada razpusti, a pošto imadu prijatelja i zaštitnika i u visokih krugovih, neće im biti težko doznati unapred za vladine nakane.

Mjesto tajnika. Kod c. k. financijalne prokure u Trstu, otvoreno je jedno mjesto tajnika u VIII. plat. razredu. Molbe valja da podnesu molitelji u roku od 4 čedna na c. k. financijalnu prokuru u Trstu, te imadu dokazati svoje usposobljenje za ono mjesto i poznavanje zemaljskih jezika.

Željeznički vozovi na motor. Dne 16. o. mj. započela je na pruzi državne željeznice Trst-Buje vožnja željezničkih vozova na motor i to sa vlakom 212 i 213. Ti vozovi jesu samo za putnike i to koliko dotječe mjesta. Voz na motor imati će unutri 17 a vani 4 mjesta. Putnici u i izvan voza valja da plate jednako i to za III. razred. U te vozove nemože se uzeti nego vrlo male prtljage i to, što se nosi u ruci.

Promjene kod „Edinosti“. Naša tršćanska drugarica, velezaslužna „Edinost“ koračila je opet jedan korak napried. Od dne 14. o. mj. počela je naime izlaziti svakog dana — neizuzev ni nedjelje i blagdane — rano u jutro, tako, da ju raznašilju već razmim vlakom i parobrodi. Pošto donaša najnovije brzojavne viesti, te izvještaje o burzi, trgovini itd., doći će ta promjena vrlo dobro osobito našim trgovcem izvan Trsta, koji bijahu do sada upućeni na talijanske il njemačke listove.

Ta promjena stoji upravu bez dvojbe velikih žrtava, pa ipak nije povisila dosadašnju cienu za list, što je hvalevriedno i što ju preporuča tim više slovenskim i hrvatskim rodoljubom u naših južnih pokrajinah.

Razne viesti.

Ostavština pokojnog Sidona Brkića. Dne 4. o. mj. preminuo je u Beču trgovac Sidon Brkić i postavio universalnim baštinikom čitavoga svoga imetka »Maticu Hrvatsku«. Ostavština sačinjava sto tisuća zajedničke svibanjske rente (pohranjeno u anglo-austrijskoj mjenjačnici u Beču), 25 dionica hrv. komerc. banke (po K 240), dvie dobre tražbine u ukupnom iznosu od K 4.796.72, napokon gotovina od K 2.003·46 nadjena u blagajni i K 2.353 u tekućem računu, ukupno K 115.153·18. Dohodak od čitavoga uživat će doživotno pokojnikova sestra gospodja Ida ud. Wimberger i njezina kći Marija. Po njihovoj smrti ima se izplatiti crkvi sv. Križa u Sisku 1000 K, **družbi sv. Ćirila i Metoda u Voloskom 5000 K** i književničkomu družtvu u Zagrebu 1000 kruna, a odmah se imade izplatiti mnogogodišnjoj dvorkinji pokojnikovoj 5000 K.

»Maticu Hrvatsku« zastupa u ovoj stvari dvorski i sudbeni odvjetnik g. dr. K. pl. Kozić u Beču, koji je već sve nuždno učinio, te upravu »Matice Hrvatske« obaviestio o tom, da je vriednoga pokojnika poznavao: »Već prije kakovih 20 godina napustio je Brkić svoju trgovinu i živio samotno i čedno; sva zabava bile su mu njegove gusle (od Karla Bergonzi, Cremona 1737.), kako piše u oporuci i ostavio ih je sestri. U svojim krugovima uživao je glas poštena i savjestna čovjeka. Kad bih ga slučajno sreo i koju rieč s njim progovorio, vidjao sam, da se za naše prilike uviek zanimao i budno im pratio razvoj«.

Uprava »Matice Hrvatske« moli sve prijatelje, koji znadu što više o životu skromnoga ovoga pokojnika Hrvata, da joj to dojave, da mu uzmogne u dostojni spomen upisati.

Izkaz prinosa stiglih na Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru u mjesecu veljači 1903.

— Gosp. Dr. Janežić daruje kao svoj godišnji prinos . K	20·—
— Gosp. M. Sanković Soldatić Dane sabranih . . . . . „	3·20
— Dr. Vico Gamulin, blagajnik podruž. u Jelši sabranih od jelšanske mladeži „	54·—
— Podružnica u sv. Martinu kod Buzeta . . . . . „	37·—
— Uprava „Glasa Naroda“ — „	7.88
— Gosp. P. Vranković, pravnik Beč i gosp. Ivan Karaman takodjer pravnik svoje prinose za veljaču . „	4·—
— Dionička štediona Križevac daruje . . . . . „	50·—
— Gosp. B. Fürth - - Beč postotak od žigica . . . . „	2790·—
— Gosp. Hinko Franov Petrović pravnik — Zagreb sabranih na zabavi glazbenog zavoda sa gdjicom Darom Hnić kruna 47·50 a medju kolegama kao pozdrav i čestitka g. Caru-Eminu iza predstave „Zimsko sunce“ K 7·70 . . . „	55·20
— Gosp. Ivan M. Čuljak — Vinkovci sabrano u njegovoj radnji u škrabici . . „	11·—
— Gosp. J. Rubeša — Zamet sabranih . . . . . „	18·68
— Podružnica — Sovinjak — članarine i darova . . . „	52·36
— Gosp. Jerolim Škrivanić — Omiš . . . . . „	23·—
— Uprava „Podravca“ — Virje prinosa . . . . . „	36·40
— Kostajnička štediona kao dar za god. 1902 . . . . „	20·—
— Uprava „Novi List“ — Rieka prinosa . . . . . „	1000·—
— Uprava „Narodnih Novina“ — Zagreb prinosa od 16/1 do 13/2. 1903. . . . . „	172·17
— Mužka podruž. Kastav sabranih od Ivana Turka — Vickosić na piru njegova sina . . . . . „	2·80
— Veleč. gosp. R. Jelušić žup. u Berščecu mjesto vienca na lieš pok. bratu mu Erminu „	50·—
— Djeca Dra. Janežić sakupila djećjom maskaradom . . . „	7·50
— Gosp. prof. Šulentić — Osiek sabrao . . . . . „	12.—
— Prva jugoslovanska tovarna za kavine surogate u Ljubljani od cikorije . . . . . „	200·—
— Uprava „Novi List“ — Rieka prinosa . . . . . „	1000·—
— Gdjica. Ana Marija Nadilo blagajnica podruž. u Podgradu . . . . . „	21·35

Listnica uredničtva i uprave.

Č. O. D. Cres Po Vašoj želji računati ćemo Vam za unapried polovicu ciene.

Gosp. dopisnikom u Baški. Pošto smo primili od tamo više dopisa o istom dogodjaju, sastavili smo od sviju jedan dopis. Nezamjerite nam dakle, što ne vidite svaki svoje tiskano. Hvalimo vam, što se oglasilo više vas, što je velika riedkost kod nas, jer se obično naši ljudi zanašaju jedan na drugoga, pak nepiše nitko — često i o važnih dogodjajih. Bolje dakle više njih, nego nitko! Da ste nam svi zdravi! — Još nam je preostalo nešto dopisa il viesti za buduće brojeve iz drugih strana Istre. — Preporučamo se gospodi dopisnikom i za buduće.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Pristupiše nadalje u Gospod. Svezu: 39. Oprtaljsko Družtvo za štednju i zajmove u Livadama.

HRVATI,

kupujte svi papir za pušenje

Družbe sv. Cir. i Met.

za Istru.

Br. 3017.

Oglas.

Prigodom ogromnog požara, koji buknuo u gradu Travniku u Bosni dne 3. i 10. septembra t. g., a koji se zbog strahovitog vjetra nije lokalizirati mogao, izgorjelo je skoro pol grada. 582 kuće, 60 dućana i 337 nuzgrednih zgrada, ukupno 979 objekata u vriednosti od 2 milijuna 24 hiljada kruna palo je žrtvom plamena. Blizu 1000 obitelji sa preko 3000 osoba ostalo je bez krova, bez kruha i bez odjela.

Mjestna pomoć i pomoć, koju pruža pučanstvo Bosne i Hercegovine, podpora Visoke uprave zaposjednutih zemalja nijesu dostatne, da se može odkloniti bieda i nevolja — a zimsko doba je ovdje.

Usljed zamolbe mjestnog odbora za pogorelce Travnika izposlovalo je visoko c. i kr. zajedničko ministarstvo kod svijuh u državnom saboru zastupanih kraljevina i zemalja Austrije dozvolu, da isti odbor može kroz tri mjeseca sakupljivati milodare u tom području.

Podpisani odbor obraća se dakle ovim oglasom na slavno novinstvo, korporacije, društva i pojedine osobe moleći, da svojimi plemenitimi prinosi priteku u pomoć ovogradskomu pučanstvu.

Milodari neka se izvoli dobrostivo slati izravno podpisanom odboru u Travniku (Bosna) ili slavnim administracijama onih novina, koje će ovoj proglas blagohotno na sveobće znanje donijeti i za sabiranje milodara se spremnim izjaviti.

Unaprijed hvala svim milosrdnim!

Odbor za pomoć pogorjelim Travničanima.

Broj 53. Pula, u četvrtak dne 26. studenoga 1903. God. XXXIV.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču za administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stužaje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 20. novembra 1903.

Koerber govori kod otvorenja svakoga zasjedanja. Obično su mu Njemci povladjivali. Ovaj put, dne 17. t. m., nisu. Pače su sami oni postavili predlog, da se razprava o izjavah Koerberovih otvori. Povod tomu su njeke rieči Koerberove, po kojih Njemci su sudili, da je Koerber možda nješto obećao Čehom glede češke univerze u Moravskoj. Drugi uzrok su Koerberove izjave obzirom na vojsku i nagodu. Njemcem nije do jedinstvenosti vojske kao takve ili do jakosti monarhije, njim je glavno i jedino: njemačtvo. Oni se kažu protivnimi Koerberu, jer je dopustio, da se je valjanost njemačkoga jezika u jednom dielu vojske umanjila. Za to su i njemačke novine od sriede na njega zarežile. Došao je pak glas iz Budimpešte, kako je na Koerbera napao novi magjarski ministar-predsjednik Stjepan Tisa. Iz rieči ovoga viditi je, kako se u Budapešti omalovažuje i Koerbera, i ovu polu monarhije. Sad udariše Njemci odmah u druge gusle. Četvrtak već novine drugače pišu nego li su pisali u sriedu. Predstavnici njemačkih stranaka, koji su se u srijedu pogovarali kako će udariti proti Koerberu, idu četvrtak Koerberu, da se s njim dogovore kako da postupaju. Vidi se kako su jedno — Koerber i Njemci. Češki, slovenski, hrvatski, rusinski zastupnici već su danas s Koerberom obračunali. Oni se mogu samo veseliti, kad ga drugi ruže, napadaju, omalovažuju, a mogu se veseliti i tomu ako su Magjari dobili jezikovnih prava u vojsci, jer njim se mogu i oni nadati. On je Njemcem u vreći, a tim pravi neprijatelj Slavenom. I u poljskom klubu jaka je struja proti njemu.

Svi klubovi držali su sriedu i četvrtak sjednice, svi razpravljali o govorih Koerbera i Tise. Svi imenovali svoje govornike za razpravu o Koerberovu govoru.

Do zadnjega hipa ipak nisu znali, hoće li se moći voditi ta razprava; neće li njoj stati na put Česi sa prešnimi predlozi. Nisu stavili, kako se vidi iz sliedećega.

* * *

U današnjoj sjednici, čim su se pročitali podnesci, oglasio se je za rieč ministar-predsjednik Koerber. Ustao je da odgovori na interpelaciju, koja bijaše medju podnesci pročitana a koju su nanj upravili načelnici njemačkih stranaka: liberalne, velikoga posjeda, pučke, antisemitske i katoličke. Interpalacija njihova i odgovor Koerberov vrti se oko govora ugarskoga ministra-predsjednika Tise. To oboje bijaše stalno već dan prije dogovoreno izmed načelnika ovih stranaka i izmed Koerbera. Ovaj je priznao da je austrijska vlada u vojničkih stvarih popuštala, pak dodao da dulje nije mogla nit neće. Držati će se zakona, koj daje njoj isto toliko vlasti koliko i ugarskoj. Naše, to je austrijsko-njemačko pravo, braniti ćemo i nikad ga napustiti. Kao zadnji vojnik svojoj zastavi, tako ćemo mi ostati vjerni svojemu zakonu i pravu. Ako dodje vrieme, da se medjusobno zovemo tudjinci, nek se nezaboravi da je tu rieč prvi rabio ugarski ministar-predsjednik. Tako se je Koerber razjunačio — rieči.

Mnogi, naročito Njemci povladjivali su burno govoru Koerberovu. Radikalni Česi rugali su mu se, i klicali mu da je ipak popustio, a što je još branio, to je samo za Njemce. Stransky je prosvjedovao, što nije odgovorio na njegovu interpelaciju u istom predmetu, dakako naperen proti Koerberu i njegovoj vladavini.

Iza toga, pošto su Česi zapostavili prešne predloge, prešlo se je u razpravu o govoru Koerberovu od 17. t. m., gdje se je dakako doticalo i današnjega.

Prvi je govorio Čeh dr. Herold. Krasan svoj govor je zaključio tim da neće biti dobra za monarhiju, dok se svim narodom u njoj neda prava, dok kruna nesklopi mira s narodi, što se nemože dok je Koerber na vladi.

Njemački veleposjednik Baernreuther htjeo bi bar pomirje medju narodi »Austrije«, da bude parlamenat jak proti Ugarskoj. Onako kao i Koerber: nek se narodi slože s Njemci, i nek podupiru njemačku vladu, koja jih na sve načine zatire.

Radikalni Čeh Zazworka raduje se što su Magjari dobili svojih prava u vojski. Htjeo bi da jih dobiju i drugi narodi. Govori ostro proti germanizaciji, sa vojskom i sa vladavinom Koerberovom.

Wolf nevidi neprijatelja nego u Česih, te je proti svakoj pravici, koja bi njim se imalo dati.

Socijalista Eckenburger veli da je nagoda izmed Austrije i Ugarske prosta laž. Nagoda obstoji samo izmed krune i Magjara, a računa za nju plaćaju austrijski i nemagjarski narodi u Ugarskoj. Valja se razdieliti. Laž je takodjer, veli govornik, proglas iz Chlopy. S njim su Koerber i kruna i Austrijci učinili »fiasco.« U cieloj monarhiji vlada metež, a tomu metežu može se učiniti kraj jedino tim, da se uvede sveobće izravno izborno pravo.

Antisemita Scheicher nije načelno proti nagodi, al neće da Austrija nosi žrtva za Ugarsku. Udara proti Magjarskoj vladi radi pritiska na narodnosti. Ima pravo. Al ne vidi ili neće da vidi kako austrijska vlada tlači narodnosti.

* * *

Iza toga je razprava pretrgnuta, i nadaljevati će se utorak. Medju govornici zabilježeni su i Slovenac dr. Ploj i Hrvat Borčić.

Od pročitanih interpelacija donašamo dvie što jih postavio naš zastupnik.

* * *

Upit zast. Spinčića i drugova na njeg. preuzvišenost gospodina ministra bogoštovja i nastave.

Pokojni odvjetnik u Zagrebu Anton Sučić, rodom iz Dobrinja na otoku Krku u Istri, ostavio je znatnu zakladu za učeće se mladiće njegovoga roda.

Pošto su prvi koraci za oživotvorenje odnosne volje plemenitoga zakladitelja bili učinjeni kod c. kr. vlade već godine 1898., te je odtad prošlo punih pet godina;

pošto bijaše želja zakladatelja, da se njegova volja čim prije oživotvori;

pošto su oni roditelji — sve siromašni ljudi — kojih djeca imadu pravo na uživanje štipendija, i kojim bijahu sa strane oblasti obećane podpore iz zaklade, dok se istu ne posve uredi, svoju djecu zbilja poslali u školu, te se, u očekivanju na štipendije odnosno podpore, zadužili i u obće financijalno up opastili;

i pošto nisu dosad dobili nit štipendiju nit podpora, upravljaju podpisani ne njegovu preuzvišenost gospodina ministra za bogoštovje i nastavu upit:

1. S kojih razloga nije još riešeno prešno pitanje zaklade pok. Antona Sučića za učeće se mladiće njegovoga roda?

2. Je li Vaša Preuzvišenost voljna poduzeti bezodvlačno shodna, e da za rečeno pitanje štipendija čim prije rieši, te da ubogi rodjaci zakladatelja dodju do njim pripadajućih štipendija odnosno podpora?

* * *

Isti zast. Spinčić postavio je drugu interpelaciju, i to na ministra domobranstva. U njoj kaže, da vojnički tereti zadjevaju više primorsko stanovničtvo nego li stanovničtvo ostalih pokrajina. Jer vojnici primorskih zemalja moraju služiti jednu godinu više nego li drugi. Kaže nadalje, da se pomanjkanje najboljih radnih sila kroz pune četiri godine u slabih gospodarskih odnošajih Istre i Dalmacije sve teže ćuti. On kaže konačno, da se obično, a tako ni ove godine, neodpušća momaka od mora kući niti poslie punih četirih godina službe, već se jih drži i oktober i novembar; te pita ministra domobranstva, da li je voljan urediti shodna kod odlučujućih čimbenika, da se mornari — vojnici odmah 1. oktobra, poslie 4 godina službe odpušćaju iz službe?

Ravnopravnost.

§ 163. kaznenog postupnika glasi: „Ako svjedok nije vješt sudbenom jeziku, moći će se izpitati bez tumača samo onda, ako sudac i voditelj zapisnika njegov jezik paznadu, ako ustreba, imat će se spisom priklopiti ovjerovljeni prevod sapisnika u jeziku sudbenom.

Izvan tog slučaja ima se svjedok izpitati pomoću zakleta tumača i ima se saslušati u jeziku, u kojem se svjedok izpituje i u prevodu u jeziku sudbenom uvrstiti u zapisnik. Tumač može ujedno voditi zapisnik".

U smislu § 198 k. p. postupa se na isti način i za slučaj, ako okrivljeniku nije sudbeni jezik poznat.

Putujuć pred nekoliko dana iz Pule u Rovinj, govorio sam sa seljakom rovinjske okolice, koji je uprav onog dana bio saslušan kao svjedok kod okružnog sudišta u Rovinju, pa evo kako se gore navedene ustanove rabe:

Svjedoku nije poznat nego hrvatski jezik, pozivnicu je dobio u talijanskom jeziku, dakako, posve izkvarenim imenom, pa nerazumeć o čemu se radi, molio je dostavljača, sudbenog poslužnika, da mu raztumači, i tako saznao je za stvar i dan, kojeg je pozvan. Došav pred sudca-iztražitelja, ovaj ga nerazumi, a još manje voditelj zapisnika. Dakle slučaj ustanove § 163. stavka 2. kaznenog postupka?! Svjedok bje odpravljen iz sobe, dok se je tražilo g. tumača u sobi, tako je tvrdio svjedok, bivšeg bačvara, kašnje trgovca drva za gorivo.

Sudac-iztražitelj govorio je talijanski sa tumačem, ovaj pokvarenim, težko razumljivim dijalektom sa svjedokom, a kašnje iznovice tumač sa sudcem talijanski, dok je napokon sudac voditelju zapisnika talijanski diktirao, a ovaj na koncu konca zapisnik talijanski napisao.

Ovaj zapisnik bio je svjedoku predložen za podpis i podpisao ga, premda nije znao što podpisuje, i tako je svršilo dugotrajno izpitivanje svjedoka.

Pitamo sada, gdje je, kako navedeni § kaže, saslušaj u jeziku u kojem se svjedok izpituje i gdje je prevod u jeziku sudbenom, odnosno vodjenje zapisnika po tumaču?

Pitamo nadalje, kako se može za razprave takvim protuzakonitim zapisnikom zadovoljiti sudbeni dvor, i kako se takve nezakonitosti mogu trpiti baš kod okružnog sudišta, dakle pred nosom onog ili onih, koji bi morali nad vršenjem zakona bditi?

Pitamo jošte, da li se je, ako je tumač, u istinu bačvar i usljed toga vještiji šestilu nego peru, postupalo kod imenovanja tumača u smislu dvorskog dekreta 22. prosinca 1835. br. 109 i minis. naredbe 12. lipnja 1897. br. 24.?

Ne obstoji li naredba, da se kao tumače ima po mogućnosti rabiti prikladne sudbene činovnike? (Minist. naredbom od 29. studena 1853. br. 20.064.)

U smisiu minist. naredbe 6. siečnja 1874. br. 17.063, još danas vriede ustanove minist. naredbe 29. kolovoza 1850. br. 11.412, koja glasi: „ako usljed javnog oglasa ne može se naći tumača, koji bi inostrani jezik znao i pisati, onda samo ima se zapisnik u jeziku sudbenom voditi, ali uvjek i u zapisnik uvrstiti, da se je to dogodilo radi pomanjkanja tumača, vještа pisanju!"

Te ustanove nisu valjda poznate u Rovinju, pa bilo bi umjestno, da se nadležna oblast pobrine i sjeti odredjene sudove na one ustanove, kao i na ustanovu § 18. minist. naredbe 19. studena 1873. broj 162.

Riba od glave... ne miriši, kaže poslovica, pa radi toga nije čudo, da se i kod nekojih kotarskih sudova u okružju rovinjskom baš onako postupa kao i u Rovinju samom!

Sve gornje ustanove vriede za slučaj, ako svjedok ili okrivljenik nije sudbenom jeziku vješt, dakle ako se radi o inostranom jeziku. U Istri se pak one ustanove niti onda ne rabe, kad se izpitavaju svedoci ili okrivljenici hrvatske narodnosti, premda u velike pretežni dio pučanstva rabi samo i jedino hrvatski jezik, koji po tomu nije inostran!

To vam je ona po ministru pravosudja toliko razvikana ravnopravnost sviju narodnosti u Austriji!

Pojedini slučajevi nisu meni znani, reći će ministar pravosudja, ali kako mi je prijatelj činovnik kazao, netreba ministru, hoće li se o stvari osvjedočiti, niti da se iz Beča potrudi, niti da zahtjeva izvješće od sudbenih oblasti, dostatno je, da dade pregledati godišnje račune kaznenog odjela rovinjskog sudišta, pa će viditi, koliko se u gornju svrhu plaća onakovom tumaču godimice, dapače skora svakog dana u godini.

Politički pregled.

U Puli, dne 18. novembra 1903.

Austro-Ugarska.

U nedjelju u jutro primilo je Njeg. Vel. u audijenciju ministra rata Pitreicha, a za njim zajedničkog ministra financija i konačno madjarskog ministra-predsjednika grofa Tiszu. Ovaj posliednji izviestio je vladara o položaju u Ugarskoj i valjda o sporu, što je nastao izmedju njega i anstrijskog ministra-predsjednika dra. Koerbera zbog poznatih izjava koli u magjarskom saboru, toli u carevinskom

vieću o pitanju vojnih povlastica, koje je vladar obećao madjarskoj vladi. Kasnije viećao je ugarski ministar-predsjednik sa ministrom izvanjskih posala grofom Goluhovskim i sa zajedničkim ministrom rata.

Istoga dana imao je poljski klub carevinskoga vieća sjednicu, u kojoj su izabrani u parlamentarno povjerenstvo sliedeći članovi kluba: vitez Abrahamović, grof Wodzievki, vitez Ceyakovski, Zwieržina i Postor. Za tim se je razpravljalo o pitanju vojnog činovnika Stillera, koji je bio odsudjen na više godina tamnice i na gubitak svoje časti, jer je navodno ukrao nacrte o mobilizaciji vojske. Pošto je on veći dio kazne pretrpio, našao se pravi krivac te kradnje, po čemu je Stiller odmah pušten na slobodu uz pridržanje svoje časti. U toj sjednici ivviestili su zastupnici Popowski i Szajer, da je Stiller pod sadašnjim ministrom rata opet izgubio svoju čast. Tim povodom razvila se je u klubu vrlo žestoka razprava, u kojoj su Stillera uzporedjivali s poznatim francezkim izdajnikom Dreyfusom. Predsjednik kluba vitez Jaworsky stavio je predlog, da se u poslu Stillera stavi interpellacija na vladu i u carevinskom vieću i u delegacijah. Ovaj predlog prihvatiše jednoglasno.

U njemačkom Brodu u Českoj preminuo je oprštastoga čedna podpredsjednik českoga za kluba na carevinskom vieću i jedan od prvaka mlade češke stranke t. j. dr. Brzorad, koji je igrao zadnjih desetak godina važnu ulogu u zastupstvu českoga naroda. Kod sprovoda sakupiše se njegovi drugovi uz mnogobrojne prijatelje i štovatelje a nadgrobno slovo izrekao mu je zastupnik na carevinskom vieću dr. Stransky.

Českim listovom pišu iz Beča, da su iz madjarskih političkih krugova stigli u Beč glasovi, da je u madjarskom saboru osjeguran izbor delegata tako, da bi se mogle sastati delegacije okolo 15. decembra o. g. Kako je već bilo do sada javjeno, buduć se neće moći riešiti zajednički proračun zbog božićnih blagdana do nove godine, to će biti prvi posao delegacijah, da zatraže privremeni proračun. Još se pravo nezna kad bi se mogle sastati delegacije opet poslije nove godine.

U madjarskom saboru pripravlja se vladina stranka na odlučnu borbu proti obstrukcionistom. U tu svrhu, da će se držati dnevno po dvie sjednice, a moguće da će biti i sabor odgodjen. Ministar-predsjednik grof Tisza iznio je u sjednici od 23. o. m. predlog, da se izbor u delegacije što prije obnovi, jer da će biti ručno pismo za sazov delegacija za dne 15. decembra, za koji dan objavljeno.

U Hrvatskoj sazivlje stranka prava marljivo javne skupštine, na kojih se razpravlja o financijalnoj samostalnosti kraljevine i o inih pitanjih, zasjecajućih u javni život Hrvatske. Takva skupština bijaše nedavno na Sušaku a u nedjelju u Bakru, gdje bijaše prihvaćeno šest resolucijah tićućih se odnošaja u banovini.

Srbija.

Ovih dana pronio se glas, da je bio kralj Petar udaren od kapi usljed neprestanog uzrujavanja. Viest se ta nije potvrdilo ali nebi bilo čudo kad bi kralj i u duševnom pogledu klonuo radi neprestanog komešanja stranaka i neobičnih dogodjaja u kraljevini.

Urednik novoga biogradskoga lista »Ogledalo« Pero Todorović pobjegao je ovih dana iz Biograda preko granice u Zemun. Redarstvena oblast zaplienila je u zadnje doba više puta taj njegov list, a sud ga je tužio radi uvrede Veličenstva. Todorović je naime u svojem listu odsudjivao umorstvo kralja Aleksandra i kraljice Drage te napao žestoko sadašnju vladavinu. Bjegom se je za sada spasio od sudbenog progonn.

Bugarska.

Ovih dana obdržavalo se u Carigradu ministarsko vieće, koje je razpravljalo o tom kako da se zadovolji Austro-Ugarskoj i Rusiji u pitanju reformah u Macedoniji i u ostalih turskih pokrajinah. Što se nije već do sada odgovorilo na notu spomenutih velevlastih radi reformah, izpričavaju se u Carigradu time, što je bio tobož Sultan lahko bolestan. Zbog tih reforma imao bi odstupiti turski ministar izvanjskih posala, kojemu se prigovara, da nije kadar steći sniženja i olakšicah u pogledu zahtjevanih reforma. Ono zavlačivanje sa provedenjem zahtjevanih reforma dokazuje opet jednom, kako se turska nerado podvrgava nalogom velevlastih i to sve dotle, dok njoj nezaprieti neposredna pogibelj. Mi dvojimo i sada o tom, da će ona s liepa il dobre volje provesti reforme onako, kako to od nje zahtjevaju velevlasti. Bude li konačno prisiljena, da nešto provede, učiniti će to tako, da nebudu ni vlasti ni kršćani, koji već nemogu da dulje podnose njezinog zuluma.

Italija.

Talijanski krajjevski supruzi vratili su se prekjučer iz Englezke, gdje bijahu kroz tri dana gosti englezke kraljevske obitelji. Na pozdrav londonskog načelnika odgovorio je kralj Viktor Emanuel, da se zahvaljuje srdačno pučanstvu glavnoga grada na sjajnom dočeku. Iskreno prijateljstvo — reče kralj — postoji od davnine izmedju obiju zemalja. Bila su burna vremena, kad je moj uzvišeni djed pred 50 godina izrekao ondje rieči, koje su zabilježne u zlatnoj knjizi grada Londona. Talijanski je narod tada započeo borbu za svoje jedinstvo i nezavisnost. U ono doba našao je talijanski narod iskrena i čuvstiva ljubavi u Englezkoj, što je stvorilo medjusobno povjerenje, koje od srca nikada nije prestalo prožimati dobre odnošaje izmedju obiju zemalja.

Kralja i kraljicu pozdravljao je englezki narod svuda vrlo prijazno i srdačno, a englezki dvor učinio je sve moguće, da bude visokim gostom boravak u Englezkoj što ugodniji.

Ono putovanje kralja Viktora Emanuela u Englezku dovadjaju u savez sa nedavnim putovanjem u Pariz te se odatle zaključuje, da se radi o novom savezu izmedju Italije, Francezke i Englezke.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Jur. Aber vaš makt diser ferfluktė fon Nepristransky ?!

Fr. Sajeta! . . . ce je pak to?

Jur. Ce? . . . ovako da su nas citadin va Terste vrišćali po kameri do Logotenenci i becali do jada s nogami.

Fr. Ja, ja ću mu poveć vaš makt: Najprepul našega segavoga Vicencića se nazere zavajoni i nagloje kosat do zajac, kih nisu umeli čapat ovoga leta kod kaci de distrucijon e de divertimento, a pokle se kalumaju svi tri na butilji naših gentilih šior dotori.

Jur. O ben . . . reda mi serce behće do radosti, zac almeno informacijuni ćeju bit vavek juste i nepristranske.

Fr. Dragi ti . . . ce bambulas . . . to ti je svejeden kumplót kuntra briznomu seromahu.

* * *

Fr. Jurino, odkuda to?

Jur. Baš iz Čukarije.

Fr. Jel tamo ča novega?

Jur. Je, je, obukati da živu a sudci da sude Hrvate po talijansku, zač da neznaju hrvatski.

Fr. Ma pur se čuje, da će jedan sudac za kega govoriš, da nezna hrvatski, tamo bit za suca inštalan.

Jur. Tega ne verujem, zač tamo ni Talijani, kako je to i „slavna" naša junta sama priznala.

Fr. Ćemo videt?

* * *

Fr. Zač se ono ripi Kukuma va trščanskem „Abreiće" radi cestovnog komitata na Volovskem?

Jur. Još pitaš, ča neznaš, da bi bil on rad bit prešident?

Fr. Dragi ti, baš je ono za njega kako rog za tovara.

Jur. Ti nemoreš od manje, da nespomeneš rogi kada ti pridu na misal one peršoni.

Fr. A na, ja nisam temu kriv.

Pogled po Primorju.

Pazinski kotar:

„Sokol" u Pazinu obdržavati će dne 28. tek. mj. o 6 sata z. p. svoju ustanovnu skupštinu. Privremeni je odbor jurve izhodio vladinu privolu na osnovanje družtva uz predložena pravila. Polag istih svrha je družtvu: njegovanje streljaštva u obće, da se njime po mogućnosti podigne občenita obranbena spremnost, njegovanje i promicanje tjelovježbe i družtvenosti, te priredjivanje dozvoljenih zabava i skupnih izleta. Družtvena se svrha postizava:

1. vježbama u pucanju, tjelovježbi pojedince i u odjelih, te ovećim javnim streljačkim i gombalačkim svečanostima;
2. poukom u pucanju i u uporabi strjeljačkog oružja;
3. Priredjivanjem i podupiranjem obće koristnih i patriotskih poduzeća, koja su kadra promicati streljaštvo i njegov ugled, te tjelovježbu;
4. družtvenim zabavama.

Kako je odatle razvidno, ovomu je družtvu namjena zaći u najšire krugove naroda, te združiti u jedno bratstvo bilo okretnu gradsku ili čvrstu seljačku mladež. Djelokrug ovoga družtva se ograničuje na pazinski upravni kotar.

Porečki kotar:

Živinski sajam u Bujah. Prošlog utorka obdržavan bijaše u Bujah prvi živinski sajam. Od sada unapred obdržavati će se tamo živinski sajmovi zadnjeg utorka svakog mjeseca.

Nameti cestovog odbora u Bujah. Dne 5. o. mj. zaključio je cestovni odbor u Bujah, da će udariti na čitav sudbeni kotar sliedeće namete za popravak i uzdržtvanje cesta: 19% na sve izravne poreze, izuzev osobni porez; 50% na potrošarinu od K 1·70 od svakog hektol. pive, prodane na malo.

Koparski kotar:

Vjenčanje. Dne 15. o. m. vjenčao se je u Gracu g. dr. Ivo Letis, veli rodoljub, novoimenovani liečnik za zdravstveno okružje Buzet-Roč, sa dražestnom gdjicom Herminom Altmanovom, pohvaćenom Njemicom iz Graza. Čestitamo!

Občinski izbori u Roču. Prekjučer odpočeše občinski izbori u Roču sa trećim tielom u kojem je pobjedila naša listа sa 139 proti 57 glasova. Jučer je biralo drugo i prvo tielo, te bijahu izabrani naši predložnici sa 72 proti 37 glasova u drugom tielu, dočim su u prvom pobiedili protivnici sa 26 glasova proti 19 naših. Živili sviestni izbornici!

Iz Buzeta nam pišu: Nakon duže vremena dobili smo ipak liečnika i to u osobi veleuč. g. dra. Iva Letis, Opatijca, koji je već prosluo kao vrstan liečnik i vrli rodoljub u občini pazinskoj, gdje je službovao na sveobće zadovoljstvo te si stekao simpatije občinstva. Kao što je znao u pazinskom kotaru, tako će sigurno i ovdje u našem okružju nastojati, da bude našem tužnom seljaku ne samo od pomoći u slučaju bolesti, već da će narod liečiti i duševno, podučavajuć ga u svem dobrom i plemenitom! Veseli nas, da smo dobili tu mladu silu u naš krug, preporučamo ga našem občinstvu u zdravstvenom okružju, neka se navraća k njem po savjet u svakom pogledu. Dobro nam došao.

Voloski kotar:

† **Ludovika udova Jelušić,** umrla je u Kastvu dne 20. ovog mjeseca i pokopana je tamo na grobiju sv. Lucije velikim saučešćem naroda prošlu nedjelju.

Bila je starica od 83 godine. Rodjena je od negda znamenite kuće Vlah, od koje je poteklo u prošlih vjekovih više učenih ljudi, naročito duhovnika. Njezina braća bili su pokojni kanonik Eugenij i župnik-dekan kastavski Alojzij Vlah prvi i dugogodišnji predsjednik Bratovšćine hrv. ljudi u Istri, sudbeni savjetnik Josiip, liečnik dr. Fran. Još joj je brat bio, pokojni Martin Vlah, po domaću »Tinac« (pokraćeno od Martinac), posledni kancelir kastavske gospoštije. Obitelj Vlah bila je u stara vremena plemenita, te su za zlamenje imali ono sedam zviezda, što se zovu »Vlašići.« Od njihovog roda potiče velika stipendijalna zaklada »Vlah-Pekota«, što ju je ustanovila okolo 1862. neka Vlah udata Pekota. Ta zaklada biti će sada povećana, što prestaje neki mali dohodak, koji je pokojni pristojao za života. Od svih imena Vlah još su samo dva unuka pok. dra. Franja, sada pastorci ljekarnika Cesara Akačića. U dobrih su rukuh. Moć će dulje nositi slavu roda Vlahova.

† **Mate Simčić.** Iz Klane dobili smo od onoga upravnog vieća občine sljedeći dopis:

Dne 21. o. m. na 4¾ u jutro, preselio se u vječnost naš nezaboravni blagajnik Mate Simčić u muževnoj dobi od 37 godina, ostavio iza sebe udovicu suprugu i devetero neobsrbljene djece.

Pokojnik bijaše u svakom pogledu uzoran i marljiv činovnik i čestit rodoljub, te je sve do posljednjih dana svoga života revno vršio svoju službu i uvjek radio za ugled i dobrobit ove občine.

Upravno vieće sazvalo je danas izvanrednu sjednicu, da izkaže milom pokojniku u ime ciele občine posljednju počast prigodom težkog gubitka.

Sakupljeni ovdje vjećnici kličemo ovdje tužnim glasom: Mili pokojniče, lahka Ti bila domaća gruda, koju si kroz cieli svoj život tako žarko ljubio, Tvojoj plemenitoj duši neka bude Svevišnji blag i milostiv, da sretno prispije onamo gdje sije ljepše sunce, gdje rumeni ljepša zora, a Tvojoj ucviljenoj obitelji i svojti izraža ovime najiskreniju sućut u ime svojih občinara. Predsjednik upravnog vieća občine. Klana dne 21. studenog 1903. Josip Gauš.

Zabava Hrv. Čitaonice u Kastvu, prošle nedjelje izpala je jako dobro. Naši tamburaši i tamburašice odigrali su baš umjetno nekoliko komada, a naši pjevači odpjevali nekoliko pjesama. Postojanim i marljivim vježbanjem, uz vrstne učitelje može se doseći mnogo. Igricu Stjepana Širole „Pomršeni računi" igrale su gospodjice Tonica Karlavorić i Marija Grossmanova, te gg. Br. Jurinčić, Eug. Grosman i mladi Jelušić na obće zadovoljstvo. Vojnička glasba je upravo razdragala prisutne, izvadjajuć „Hrvatsku ouverturu", „Hrvatski dom", i „Domovini i ljubavi", te dodav svaki put još koji komad. Kod sviranja hrvatske himne „Liepa naša do-

movina", sve je občinstvo ustalo i burno poklađivalo. Primjećujemo samo, da je moglo i više ljudi, bilo iz Kastavšćine bilo iz Voloskoga i Opatije, nasladjivati se kod te zabave.

Cestovni odbor za Voloski kotar. Dne 17. o. mj. konstituirao se je cestovni odbor za Voloski kotar. Prisutni bijahu svi članovi toga odbora, osim jednoga, koji bijaše poslom zapriečen.

Predsjednikom cestovnog odbora bijaše izabran načelnik voloski i zemaljski podkapetan g. dr. Andrija Stanger, a podpredsjednikom g. Emil pl. Peršić, posjednik u Lovranu.

Tamošnje talijanaške podrepnice, ili po domaću „poprdili" nastojali su onemogućiti taj izbor, ali im nije spletka uspjela. Takovomu izboru veseli se sve, što je poštenoga i neodvisnoga u onom kotaru, dočim pucaju od jeda šarenjaci, izrodi i dotepenci.

Lošinjski kotar:

Iz Baške nam pišu: Na 19. o. mj. obdržavala se je ovdje sjednica obć. zastupstva. Izmed ostalih točaka manje važnosti razpravljalo se i odobrilo proračun Baške, Starobaške i Batomlja za g. 1904. (Dragabaška ima upravno vieće, koja posebice sastavlja i pretresuje svoj proračun). Kod razprave o proračunu za Bašku, opazio se je užasni porast bolničkih troškova, što ih mora občina snašati za svoje pripadnike, koji idu na liečenje u javne bolnice. Ovdje bi bilo možda na mjestu preporučili obć. poglavarstvu, da bude nešto opreznije kod izdavanja svjedočbah siromaštva, jer nije pravično, da čitavo občinstvo snaša bolničke troškove za one, koji bi je više manje mogli i sami nositi. Radi tih bolničkih troškova i radi ustrojenja mjesta za jednoga redara, kojega se nuždа od svih občinara osjeća i potreba pripoznaje, moralo se je občinski namet povisiti za sto po sto. Da to povišenje nameta, občinari toliko ne ćute, morali bi vinogradari pitati (svaki občinar ima mrvu vinograda), da im se porez smanji dotično ukine na one čestice, koje im je filoksera uništila ili koje već obnavljaju sa amerikanskom lozom. Na to je obć. glavarstvo bilo takodjer pozvalo vinogradare i pripravno je da svakoga uputi, ali se do sada nije nitko još ni ganuo, da to zatraži. Maknite se ljudi! Koja korist tužiti se, ako nećeš da ni koraka učiniš za svoje bolje?

U istoj se je sjednici jednoglasno prihvalio predlog, da bude na mjesto stalne učiteljice u Dragibaški imenovana jedina moliteljica gdja Peršić Luce rodj. Lesica.

Sadanjemu je ob. zastupstvu rok iztekao, pak će do mala biti izložene izborne listine za obnovu obć. zastupstva. Premda se ne predvidja, da bi moglo biti izborne borbe, ipak ćemo vas obavješćivati o toku izbornih priprava, da i oni naši, koji bivaju na Rieci ili Puli, budu mogli čitati i znati, što im se kod kuće radi. Zato ćemo nastojati, da vam se i česće javljamo.

Dolljala lija. Sinoć bio je zatvoren naredbom državnog odvjetničtva u Rovinju šior Bepo Cárvin, glasoviti oberajutant creske kamarile, inače sudbeni vještak, navodno zbog zločina prevare.

Ta je viest pobudila veliku uzrujanost u našem Izraelu, tako da se vidi oblietat po gradu svećenike, pisce i farizeje creskog Izraela, tim više, što se sumnja, da su u tom ćoravom poslu umješani i naši kapucioni, kojim je bio šior Bepo desna ruka.

Možda će ipak već jednom sunce pravde zasjat i razkužit Egubejsku štalu naše k a m o r r e.

Trst.

Odlikovanje pošt. činovnika. Cesar i kralj Fran Josip I., podielio je odlukom od dne 8. o. mj. c. k. poštanskom savjetniku g. Arturu Marcocchia pl. Marcaini u Trstu, naslov i značaj pošt. nadsavjetnika uz oprost odnosnih pristojba.

Imenovanje. Službeni list bečke vlade „Wiener Zeitung" priobćuje u svojem broju od dne 20. o. mj., da je dobio g. Todor Schwarz, dvorski savjetnik kod c. k. namjestničtva u Trstu, naslov i značaj podpredsjednika namjestničtva.

Otvoreno mjesto. Na c. k. depozitnom uredu civilnoga suda u Trstu, razpisana je služba oficiala, odnosno asistenta.

Molbe za to mjesto treba predložiti predsjedničtvu c. k. zemaljskoga suda u Trstu do dne 2. decembra 1903.

Mjesto vjeroučitelja razpisano je na c. k. državnoj realci u Trstu, sa njemačkim naukovnim jezikom. Ovo mjesto će se popuniti najdulje do početka drugoga tečaja tekuće školske godine. Molbe valja uložiti do dne 29. decembra, propisanim putem na c. k. namjestničtvo u Trstu.

Novi župnik kod sv. Antuna novoga u Trstu. Kako čitamo u tršćanskih listovih, imenovan bijaše župnikom kod sv. Antuna novoga u Trstu gosp. dr. Trifun Pederzolli, brat savjetnika zemaljskoga suda u Trstu, g. Hinka Pederzolli-a. Novoimenovani župnik jest rodom iz Kotora, a starirom iz Trenta. U Trst je došao za biskupovanja pok. biskupa Glavine te je uviek od tada služio u Trstu. Zadnje doba bijaše vjeroučiteljem na gradskom ženskom liceju. Rodjen je godine 1863. Sada je župnikom najveće župe u biskupiji, ona bo broji 68.000 duša. Suradnikom je popoznatog listića „L' Amico". Mnogobrojni slovenskij župljani čekaju ga na djelu i to tim više, što mu pjeva slavopjeve zlodovski „Il' Piccolo".

Razne primorske viesti.

Izpiti usposobljenja za učiteljsku službu. Na učiteljištu u Kopru obdržavan bijaše od dne 9. do 22. o. mj. izpiti usposobljenja za pučke i gradjanske škole. Taj izpit položili su izmedju ostalih i dva naša učitelja i to gospoda Josip Bertok i Ante Gruntar. Cestitamo!

Željeznica na Učku. Austrijsko ministarstvo željeznica podielilo je dozvolu posjedniku Gustavu Pabstananu, da preuzme preliminarna proučavanja za izgradnju željezničke pruge iz postaje Lupoglava na Učku i odatle u Opatiju. Tehničke pripravne radnje već su započele.

Za netom svršenog saborskog zasjedanja u Puli, zagovarao je jedan od naših prvaka, u privatnom krugu svojih prijatelja ovakovu gradnju željeznice, za koju on svom odlučnošću tvrdi, da bi bila vrlo praktična i unosna.

Književne viesti.

Knjige „Matice Hrvatske". Ovogodišnje knjige „Matice" razašiljat će se svakako u drugoj polovici decembra t. g. i to onim redom, kojim će gg. povjerenici javiti. Pozivaju se svi pismeni Hrvati i prijatelji Hrvatah, koji mogu dati 6 K, da se za vremena prijave gg. povjerenikom i svoj prinos uplate.

Matica daje ove godine ovih devet knjigah: 1. Car Emin: Zimsko sunce. 2. Gjalski: Gjurgjica Agičeva. 3. Klaić V.: Slike iz slavenske povjesti. 4. Marković R. pl.: Dječja njega. 5. Milobar: Izabrana poglavja iz občega narodnoga gospodarstva. Svezak II. 6. Orzeszkova: Izabrane pripovjesti. 7. Senoa: Ban Pavao. 8. Tresić-Pavičić: Valovi misli i čustva. 9. Kučera: Valovi i zrake.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru darovaše preko naše uprave: 23 K, koje se sabralo u Lanišću prigodom družtvene zabave dne 14. studena 1903. na predlog Josipa Puhlja. Darovali su sljedeći: Velečastni gosp. Joso Don Vrbka 5 K. Braća Puhalj, 5 K. Mate Zimak 1 K. Ivan Bužđon 1 K. Ive Rejac 2 K. Ivić Žagić 1 K. Ive Ivančić 1 K. Ivan Neš 1 K. Ivan Mutić 1 K. Miho Mičko 1 K. Mate Jurkov 1 K. Ive Pikon 1 K. Mate Kanon 1 K. Gržić 40 hel. Nane 20 hel. Matiče 20 hel. Jakomela 20 hel. Frane 20 hel. — Pomutnjom, i to radi slabo pisane brojke na doznačnici, objavili smo da se je sabralo u Kašteliru 1 K 50 h. na mjesto 9 K 50 h., dakle razlika 8 K. — Da počasti uspomenu nezaboravnog prijatelja i kuma Mateta Simić g. Andra Medvedić daruje 3 K. — Kod vjenčanja gospodjice Ante Vasilić sa gosp. Ivanom Ceperić u Jurandvoru, obć. Baška, a na predlog kuma M. P. Dorčić sabrano K 5·55.

Ukupno . . . K 39·55
Na račun ove god. izkazanih . . „ 663·07
Sveukupno K 702·62

Djačkomu prip. družtvu u Pazinu priposlaše našoj upravi:

Gosp. Andro Medvedić iz Rieke, da počasti uspomenu prijatelja i kuma Mateta Simčića 2 K.

Ukupno danas . . . . . K 2·—
Na račun ove godine izkazano . „ 526·20
Sveukupno K 528·20

Djačkom prip. družtvu u Pazinu poslao je gosp. Aleksandar Mogorović, trgovac i posjednik u Kaščergi, sabrani u njegovoj obitelji iznos od 15 K.

Razne viesti.

Prijateljsko dopisivanje. Naš odličnі pisac i pjesnik g. dr. Ante Tresić-Pavičić, urednik „Jadrana", stupio je u prijateljsko dopisivanje sa generalom Ricciotti Garibaldi - em, sinom glasovitog talijanskog junaka, pok. Josipa Garibaldi-a. To dopisivanje je vrlo poučno i zanimivo obzirom na najnovije dogodjaje u Hrvatskoj, Dalmaciji i u našem Primorju. General Garibaldi sudi posve nepristrano naše ljude i prilike, što bijaše do sada riedkost kod Talijana, a što ga odlikuje osobito medju njegovim suplemenici jest činjenica, da želi iskreno slobodu i jedinstvo hrvatskomu narodu.

Mi ćemo se vratiti na to zanimivo dopisivanje, osobito na posliednje njegovo pismo, priobćeno u zadnjem broju dičnoga „Jadrana".

Vinska klauzula. Posliednje su doba bečki i poštanski listovi opetovno donieli viest o tom, kako će se Italija kod produljenja ili obnove trgovačkog ugovora sa Austro-Ugarskom odreći pogodnosti vinske klauzule. Te su viesti valjda bačene u sviet, da umire dobroćudne i lahkovjerne osobe, jer bi reć, da se Italija ne kani mirnim načinom odreći te pogodnosti. Uvaženi bo rimski list „La Tribuna" piše, da će Italija prije napustiti čitav trgovački ugovor sa Austro-Ugarskom nego se odreći vinske klauzule.

Neznamo, što se u tom pogledu snuje u Beču i u Rimu, ali nevjerujemo, da će se dati odlučujući krugovi Austro-Ugarske prestrašiti ovakovimi grožnjami rimskih listova.

Nautičke škole i pravo djaka na jednogodišnju službu. Službeni list „Wiener Zeitung" od dne 20. o. mj. priobćuje naredbu ministarstva za zemaljsku obranu, kojom se daje pravo na jednogodišnju vojničku službu onim djakom, koji polaze nautičku akademiju u Trstu, nautičke škole u Lošinju, Dubrovniku i Kotoru. Tim su ove škole izjednačene glede prava na jednogodišnju vojnu službu sa višimi gimnazijami i realkami.

Dugotrajan san. Iz Hamburga pišu, da se je u jednom selu blizu Bremena dogodio vrlo riedak slučaj dugotrajnog spavanja. U tom je selu spavala neprestano neka djevojka po imenu Meyer punih 18 godina. Zadnjih je dana u selu bukнuo požar, te je crkveni zvonar po tamošnjem običaju zazvonio u sva zvona, da pozove seljake na gašenje. Spavajuća djevojka se je na tu zvonjavu probudila i odmah došla k sebi. Ova se i sada dobro sjeća dogodjaja, koji su se zbili prije 18 godina. Djevojku će pregledati liečnici.

Nesreća na moru. Prošlosloga ćednu sukobio se parobrod „Nehaj" sa bracerom „Usmena" vlastničtvo, Josipa Brusića iz Vrbnika. Sukob se dogodio po noći krivnjom — kako kažu — mornara na brezari, koji nisu bili upalili propisano svjetlo. Tim povodom ne samo da je bracera potonula, već je za sukoba bio i njezin vlastnik Josip Brusić tako težko ranjen, da su mu u riečkoj bolnici morali nogu odsjeći, ali siromak je uzprkos velikoj njezi liečnika, tamo spustio dušu. Počivao u miru!

XXX. glavna skupština „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri",

obdržana u Kastvu dne 16./9. 1903.

I.

Pozdrav predsjednika.

Družtveni predsjednik velečastni gospodin Mijo Laginja otvorio je skupštinu ob urečenoj uri sa sliedećim po prilici nagovorom:

Slavna skupštino, veleštovana gospodo!

Srdačni vam pozdrav i hvala liepa, što sto se pozivu odazvali u tolikom broju i došli na današnju glavnu skupštinu „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri". Došli ste, da od odbora čujete izvještaj o djelovanju u netom minuloj godini, da izaberete novi odbor i da se posavjetujete o načinu, kako bi „Bratovšćina" opet bolje napredovati mogla.

Prihod „Bratovšćine" u posliednje vrieme, nije onakav kakav bi morao i mogao biti. Gospodo! Nastojmo svaki po svojih silah oko napredka „Bratovšćine", i ako se uz nas budu na nju sjetili i oni, koji su u potrebi od nje pomoć primali, moći će ona bolje vršiti svoju plemenitu zadaću. Pozdravljam vas gospodo opetovno i kličem: Da Bog poživi sve prijatelje i dobročinitelje našega družtva!

Otvaram skupštinu i pozivam gosp. tajnika, da pročita svoje izvješće.

II.

Izvješće tajnika

o djelovanju odbora „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri" od 18. oktobra 1902. do 15. oktobra 1903.

Slav. skupštino, veleštovana gospodo!

Vašem bi rodoljubnom srcu za stalno više ugodilo, kad bi danas ovdje čuli, da je napredak „Bratovšćine" u ovoj netom minuloj godini bio liep, ili da je barem bio ljepši od posliednjih već nekoliko godina; jer bi se tada nadali, da će „Bratovšćina" malo po malo opet pridići se i uz svoje drugarice „Družbu sv. C. i M." i „Djačko prip. družtvo", uspješnije raditi na polju napredka i prosvjete hrvatskoga naroda u Istri. Nu, žalibože tomu nije tako; jer se ni ove godine „Bratovšćina" ne može sa svojim prihodom pohvaliti, i za nju vriedi ona: „svako lanje bolje".

Ovaj zastoj u napredku, u koji je „Bratovšćina" pala pred 10 godina, traje još uviek nepromjenjeno tako, da bismo morali skoro gubiti nadu, te bi se ona mogla opet pridići i novim poletom uspjeti se do one visine, koja joj je potrebita za uspješno vršenje plemenite zadaće. Vrela prihoda „Bratovšćine" umanjuju se od godine do godine. Jedini važni prihod blagajne, daje si ona sama, naime kamate u bolja vremena pristiđenih glavnica. Isto tako ipak nješto veći prihod jesu darovi podieljeni i sakupljeni u raznih veselih i žalostnih zgodah; dočim je prihod članova prinosnika skoro neznatan.

Radi toga lošega materijalnoga stanja je blagotvorno djelovanje „Bratovšćine hr. ljudi u Istri" vrlo oslabljeno i ograničeno. Ova ne može više da dieli podpore svim siromašnim djacima, koji se njoj utiču i koji su vriedni podpore; ona jedva da smaže te najpotrebnijim dade koju mrvicu, a ne podporu u pravom smislu rieči. I nehudu li se prilike na bolje okre-

nule, i prihod „Bratovšćine“ poboljšao, morati će ona još više ograničiti svoj djelokrug, i podjelivati podpore samo djacima srednjih škola, a i ovim u koliko i kako njoj budu sredstva dopuštala. Dužnost svakog hrvata rodoljuba bila bi, sjetiti se pokadšto i naše „Bratovšćine“, eda ona uzmogne svoje patriotično djelovanje krieplje, nastaviti i svome prosvjetnome zadatku dostojnije odgovarati.

Od družtva i pojedinaca, koji se tekom ove upravne godine sjetiše „Bratovšćine“, spominjem ovdje sliedeće:

Prigodom nove godine 1903., darovali su gg.: Vjekoslav Spinčić, profesor i narodni zastupnik 50 K; Vinko Zamlić, župnik u Voloskom, dr, Dinko Trinajstić, odvjetnik u Pazinu, dr. Mate Trinajstić, odvjetnik u Voloskom, dr. Andrija Stanger, odvjetnik u Voloskom i Franjo Matejčić, zemaljski školski nadzornik, svaki po 10 K.

Da proslave uspomenu pok. Ivana Varljena, posjednika i pomorskog kapetana u Škrbićih, njegovi nasljednici darovaše 50 K. — Posujilnica u Voloskom darovala je 100 K. — Posujilnica u Podgradu darovala je 40 K. — Pokojni Šime Močibob, sveć. ostavio je oporučno 50 K. — Pok. Ivo Velčić, bivši dušobrižnik u Beleju ostavio je oporučno 300 K. — Hrvatska Čitaonica u Kastvu mjesto vjenca na odar svom članu pok. Vjekoslavu Jelušić Šundrić, darovala je 20 K. — Na imendan Frana Dukić Diračić kod Frana Rubeša u Kastvu sakupljeno 10 K 70 para.

Osim ovih bilo je i drugih dobročinitelja, koji ako i nisu ovdje navedeni, neka isto budu uvjereni, da je njihov dar prispio na namjenjeno mjesto.

Svima, koji tekom ove upravne godine pripomogoše „Bratovšćini“, budi ovdje izrečena najiljepša hvala. Živili i slava im!

Za podpore molilo je ljetov 51 djaka. u svojoj sjednici dne 14 aprila t. g. odlučio je odbor sliedeće podpore:

a) Sveučilištnim djakom:

1.	D. J. (Pazin — Beč)	50 K
2.	I. R. (Trst — Beč)	30 „
3.	T. M. (Cres — Beč)	70 „
4.	Ž. J. (Omišalj — Zagreb)	50 „
5.	M. A. (Punat — Zagreb)	50 „
6.	V. F. (Vrbnik — Zagreb)	50 „
7.	V. P. (Vrbnik — Zagreb)	50 „
8.	K. A. (Dubašnica — Zagreb)	50 „
9.	K. A. (Omišalj — Zagreb)	50 „
10.	B. N. (Punat — Zagreb)	50 „
11.	P. P. (Vrbnik — Zagreb)	50 „
	Ukupno	550 K

b) Gimnazijalcem:

1.	J. H. (Kastav — Sušak)	30 K
2.	K. J. (Dobrinj — Sušak)	20 „
3.	Š. I. (Dobrinj — Pulj)	20 „
4.	K. L. (Medulin — Sušak)	25 „
5.	K. A. (Medulin — Pazin)	25 „
6.	V. D. (Kastav — Zagreb)	30 „
7.	R. J. (Vodica — Sušak)	40 „
8.	G. I. (Srdoči — Sušak)	40 „
9.	Ž. V. (Veprinac — Sušak)	40 „
10.	T. T. (Omišalj — Sušak)	30 „
11.	K. J. (Omišalj — Sušak)	30 „
12.	G. N. Omišalj — Sušak)	30 „
13.	F. I. (Boljun — Sušak)	30 „
14.	Ž. N. (Omišalj — Sušak)	20 „
15.	M. D. (Kastav — Sušak)	30 „
16.	M. I. (Zamet — Sušak)	20 „
17.	I. M. (Mošćenica — Sušak)	25 „
18.	A. P. (Omišalj — Sušak)	20 „
	Ukupno	505 K

c) Učeniku delavske škole u Kastvu:

1.	Ž. S. (Sušak — Kastav)	20 K

Svega ukupno podieljeno je dakle 1075 K

Osim toga dala je „Bratovšćina“ „Djačkom pripomoćnom družtvu“ u Pazinu podporu u iznosu od 533 K 57 p. Tim je ove godine bilo razdieljeno u podpore ukupno 1608 K 57 p.

Od svog postanka do danas razdielila je „Bratovšćina“ u podpore K 24.440·35.

Cielokupna glavnica „Bratovšćine“ iznaša danas 27.444 K 84 para, i prema tomu povećala se je ove upravne godine za 11 K 46 para. U sjednici od dne 14. aprila te godine obećao je odbor Ivanu Kirinčić-u iz Dobrinja davati mjesečnih 10 K ili godišnjih 100 K za cielo trajanje nauka njegovog sina Jošpa, učenika III. gimnaz. razreda pod uvjetom, da isti tako dobivenu svotu bez kamata povrati „Bratovšćini“ čim mu taj sin nauke svrši. Dotični ugovor priposlan družtvu, glasi pako na 12 K mjesečno ili godišnjih 120 K, a providjen je njegovim podpisom i supodpisan dobrim garantom, zato je odbor i na to pristao.

Jedan dobrotvor, koji neće da bude imenovan, dao je prošle godine jednom našem vriednom mladiću na naukah 400 K podpore pod uvjetom, da jih dotični povrati „Bratovšćini“ čim navrši studije, bude to u stanju. Živio dobrotvor!

Prema zaključku posliednje glavne skupštine dignuti su novci sa riečke štedionice i uloženi drugamo, gdje nose veće kamate.

Zaključujem ovo kratko izvješće sa željom, da bratovšćina buduće godine bolje napreduje. Dao Bog!

M. Šepić, tajnik.

Predsjednik pita, dali imade tko što opaziti na gornje izvješće i pošto se nitko neoglasi, dade ga na glasovanje te bude primito.

(Konac sliedi).

Izkaz prinosa stiglih na Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru u mjesecu veljači 1903.

Za mjesec ožujak:

	Uprava „Banovca — Petrinja prinosa	K 5·60
—	Veleč. gosp. Mužina Mih. Dubašnica sabranih na piru Lukačića i Šeguljićeve	„ 6·—
—	Uprava „Glasa Naroda“ Zagreb prinosa	„ 2·88
—	Uprava „Obzora“ Dionička tiskara Zagreb prinosa	„ 889·55
—	Čitaonica u Starigradu uniših na plesu na 21. febrara	„ 200·—
—	Gosp. Petar Vranković i Ivan Karaman pravnici Beč svoje prinose za ožujak	„ 4·—
—	Prof. Ivan Milčetić — Varaždin svojih	„ 10·—
	a od varaždinske štedione poklonjenih	„ 20·—
—	Uprava „Agr. Tagblatta“ Zagreb	„ 49·20
—	Gosp. Ivan Rabar ravn. gimn. u Osieku sakupio u „Razgovoru ugodnom u spomen pokoj. prijatelja Vil. pl. Mateneška	„ 16·68
	isti gosp. darovanih od učitelja. zbora kr. vel. gimn. u Osieku mjesto vienca na odar svog pok. druga prof. Mil. Kovačića	„ 22·—
—	Gosp. Frane Škalamera — Berseč sabranih na piru Ivana Frankovič i Marije Galović Perišić dne 18/2.	„ 10·36
—	Uprava „Edinost“ — Trst podarenih od gosp. Švegelj kurata iz Karlj	„ 2·90
—	Gosp. Ivan Rabar ravn. gim. Osiek sakupljenih u Razgovoru u. n. sl. u spomen pokojnih Darebnoga i Kovačića	„ 14·—
—	Gdja. Pavica Marćelja — Galović učiteljica Klana dostavlja sabranih medju kolegama i nekojim učestnicima prigodom sprovoda pok. supruge gosp. nadučitelja Vinka Šepića mjesto vjenca na njen odar	„ 15·—
—	Upravno vieće občine Klana dne 12. istoga mj. darovalo družbi na m jesto vienca na odar pok. Ružice Šepić supruge učit. g. Vinka Šepića	„ 50·—
—	Gosp. Mihovio Škorec, odvj. kandidat — Zadar prinose stigle na upravu „Hrvat. Krune“	„ 41·50
—	Podružnica u Gorlju prigodom II. red. glavne skupštine sabranih u selu Šorgi	„ 16·02
—	Prihodarski Ured vlastelinstva valpovačkog kao ustemeljiteljni prinos presv. gosp. grofa Rudolfa Norimana Ehrenfelskoga	„ 200·—
—	Uprava „Nar. Novina“ — Zagreb prinos do uključivo 18. o. mj.	„ 286·30
—	Uprava „Obzora“ — Dionička tiskara — Zagreb prinosa	„ 765·63
—	Muška podružnica Kastav	„ 16·60
—	Ženska podružnica Poljane čisti prinos od zabave priredjene od muške i ženske podružnice u Veprincu dne 15/2.	„ 45·—
—	Administracija „Hrvatske“ Zagreb prinosa	„ 3000·—
—	Petrinjska štedionica usljed zaključka njezine glavne skupštine od 3. o. mj.	„ 40·—
—	Podružnica Mošćenice članarine i darova	„ 47·02
—	Podružnica u Slunu članarine i darova	„ 61·—
—	Belovarska štedionica daruje	„ 50·—
—	Gosp. Ivan Karaman pravnik Beč svoje prinose za ožujak i travanj	„ 4·—
—	Administracija „Agr. Tagblatta“ prinosa	„ 88·10
—	Uprava „Naše Sloge“ Pulj prinosa	„ 59·66
—	Plesna zabava hrv. omladine na Rieci i Sušaku	„ 3000·—
—	Istarska posujilnica — podružn. Pazin pripošilje polovicu prinosa sabranog dne 25/1. tek. god. u Zagrebu na skupštini „hrv. stranke prava“ pripadajuću družbi	„ 208·18
	kojoj dodaje gosp. Dr. D. Trinajstić svojih	„ 4·82

Br. 3655. Pazin, 30. septembra 1903.

Oglas natječaja.

Razpisuje se natječaj na sistemizirana mjesta 1 občinskog nadredara i 3 mjestno-redarstvenih stražara u Pazinu, prvo sa godišnjom plaćom od 900 (devetsto) kruna, a ostala sa godišnjom plaćom od 720 (sedamsto dvadeset) kruna, izplativom iz občinske blagajne u mjesečnih postecipatnih obrocih. Toli nadredar, koli redari dobiju kod nastupa službe odjeću (službeni odoru) u naravi, a sliedećih godina prvi 100 kruna, a ostali 80 kruna godišnjih za nabavu iste.

Molitelji će imati dokazati, ako su već bili namješteni i dobro vršili redarstvenu, dotično vojničku službu, imaju biti kriepkoga zdravlja i muževne dobe, te poznavati hrvatski ili slovenski jezik u rieči i pismu, a po mogućnosti i talijanski u rieči.

Molbe neka se šalju ovomu občinskom glavarstvu do 30. novembra ove godine.

Občinski glavar:
Dr. Š. Kurelić.

Oglas.

Prodajem **kuću**, više **čestica oranice, šume i pašnjake** u mjestu Bujevica (Plase). Tko bi želio kupiti česticu po česticu ili sve, neka se javi pismeno, koji bi dan mogao doći, da sklopimo pogodbu. Popuštam 15% od vriednosti.

Cetina Mate
Breza 19. p. Kastav.

Marko Zović

krojački majstor

u **PAZINU** polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu – Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna **za rublje i sve kućne potrebe.**

Platno je **84 ctm. široko** i sadržava **23 mtr.** (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim.**

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Putnici u Ameriku!

CUNARD LINE

prevaža putnike izmedju **TRSTA—NOVI-YORK i natrag**

brzim parobrodom **„AURANA“** sa 1200 mjesta III. razreda i sa 300 salon-mjesta II. razreda sa kabinama — i brzim parobrodom **„CARPATHIA“** sa 2000 mjesta III. razreda i sa 400 salon-mjesta II. razreda sa kabinama.

Cijena putne karte iz svake luke u **Dalmaciji i Istri**

preko Trsta u Novi-York

ujedno — počamši sa dnevom ukrcanja u TRSTU — sa hranom, vinom, i čitavom poslužbom stoji:

III. razred — za osobu 180 K.

Putnici valja da se prijave na vrijeme i odmah pismeno ili brzojavno te poslati će se svakomu **badava putna karta** za vožnju iz svake **dalmatinske i istarske luke u Trst.**

Odlazak iz TRSTA:

„CARPATHIA“ 15. decembra 1903	„CARPATHIA“ 2. febrara 1904
„AURANIA“ 29. decembra 1903	„AURANIA“ 16. febrara 1904

Za pobliže obavjesti, putne karte, prijevoze za druge nuzgredne luke i željezničke postaje iz Nova-Yorka u unutrašnje gradove Saveznih država Sjeverne Amerike, obratiti se na Glavno zastupstvo za Austriju **Schröder & Co. - Trst**
Via Carlo Ghega br. 8, I. kat.
Naslov za brzojave: SCHRODERCO - TRST.

Istarski sabor.

U Puli, 11. studenoga 1903.

Nastavak sjednice.

Predsjednik otvori opet sjednicu u 5 sati po podne.

Osjeguranje proti tuči.

Predsjednik javlja, da je primio od odbora za osjeguranje proti tuči molbu, koju upućuje financijalnomu odboru.

Željezničke postaje.

Izviestitelj Zarotti izviešćuje o molbi občine Oprtalj za gradnju ceste od Oprtlja do željezničke postaje sa predlogom, da se molba odbije, 1. jer je zem. odbor izjavio, da je pripravan sagraditi željenu cestu čim bude podignuta postajica u Oprtlju na redovitu postaju i 2. da se naloži zem. odboru, da bi izposlovao od ministarstva željeznica podignuće postajice u Oprtlju na redovitu postaju, pa da se zatim sagradi vozna cesta od Oprtlja do postaje.

Zast. Dr. M. **Trinajstić** reče kod tog predmeta:

Visoki sabore! Od časa, kad se počelo govoriti i razpravljati o gradnji jedne željeznice u Istri, pa sve do danas, vuče se kao crvena nit mnogo neprilika i nezgoda, s kojima se je to pitanje provelo. Najprije dala se gradnja nekom željezničkom družtvu, koje je to ustupilo drugom, ovo pak trećem. Iza toga, kad se pak počelo graditi, bilo je svakojakih zgoda i nezgoda tako, da su se primjerice i nasipi rušili ili da ih je voda podrovala. Kad se pak počelo voziti, nisu vlakovi mogli napried radi prevelikih strmina ili radi jake bure.

Jedna od takvih neprilika je i ta, da su se sagradile tako malene postaje, da iste ne odgovaraju potrebam. Ipak mislim, kad se već radi o povećanju jedne takve postaje, da bi se prije nego li u Oprtlju, imalo dati prednost postaji na Livadah. Tko je vidio kraj, gdje leži Oprtalj, zna, da je to dolina u takvom položaju, da na tu postaju nemogu doći ni oni stanovnici s briega, ni oni iz doline. U mnogo boljem položaju je postaja na Livadah, jer se tamo stiču ceste s triju krajeva tako, da će sva trgovina, koja će se razviti prije ili poslie, imati baš središte na Livadah. Znadem, da je bila podnešena molba na ministarstvo, da bi se na Livadah ustrojilo pravu postaju. Ta je molba providjena s mnogo podpisa i preporučena po zemaljskom odboru, koji se je povoljno o njoj izrazio. Mislim dakle, da nije zemaljski odbor mogao preporučiti i drugu koju molbu u tom smjeru, jer znamo kako je ministarstvo štedljivo u željeznicah, pa mislim, da nebi privolilo na nijedan način, da se dvie postaje tako blizu povećaju. Zato smo mi s ove strane visoke kuće zato, da se takova postaja mjesto u Oprtlju, ustroji na Livadah.

Prisjednik Tomasi reče, da je zemaljski odbor potrošio milijun kruna preko proračuna i da mora nastojati, da se molbi Oprtlja zadovolji. Što se tiče postaje na Livadah, zem. odbor moći će odnosnu molbu podupriti u koliko se nebi protivila proširenju postaje u Oprtlju. On je u tom pogledu učinio potrebite korake i u Beču te preporuča vladinom komesaru, koji je ujedno željeznički izviestitelj, da bi ovo pitanje podupro.

Vladin zastupnik odgovara, da bijaše do sada najveća zaprieka pomanjkanje ceste. On se nada, pošto imamo sada izjavu zem. odbora, da će se graditi onu cestu, da će i vlada molbam zadovoljiti koli Oprtlju, toli Livadam.

Zast. Dr. M. **Trinajstić** oslanjajuć se na izjavu vladinog zastupnika, stavlja formalan predlog, da se podigne i postajica na Livadah na redovitu postaju.

Zast. **Luginja** podupire predlog zast. Trinajstića.

Izviestitelj Zarotti protivi se dodatku zast. Trinajstića.

Zast. **Trinajstić** stavi prešni predlog radi postaje na Livadah. Prešnost je primljena.

Prisjednik Tomasi se neprotivi predlogu, samo, da se tim nenaškodi Oprtlju.

Glasuje se najprije o postaji u Oprtlju pak na Livadah, te bijahu oba predloga jednoglasno prihvaćena.

Proračuni zem. agrarne zaklade za god. 1903. i 1904.

Predsjednik priobći, da su k ovoj točki dnevnoga reda podnesli zastupnici Spinčić i Andrijčić predloge, koje čita u talijanskom prevodu i koji glase:

Vis. sabor, nek izvoli odlučiti: Poziva se c. k. vlada:

1. da se, popuniv jur ustrojena mjesta putujućih poljodjelskih učitelja, pomnoži broj istih tako, da bude u svakom političkom kotaru jedan takav, ili u obće izvjestitelj za poljodjelske stvari;

2. da se mjesta putujućih poljodjelskih učitelja odnosno kotarskih poljodjelskih izvjestitelja proglase stalnimi;

3. da podupre mladiće, koji bi se htjeli izobraziti za takove učitelje ili izvjestitelje.

(Sliede podpisi).

Visoki sabor neka izvoli zaključiti:

Naredjuje se upravi zemaljskog kulturnog vieća da, od proračunanih K 300 za razdavanje pučkih poljodjelskih djela, izdade K 150 za predbrojbu na 75 primjeraka lista »Pučki Prijatelj« izlazećeg u Krku, da bude preko godine 1904 redovito odašiljan na 75 siromašnih poljodelaca hrvatske narodnosti u Istri, koje će označiti predsjedničtva kotarskih gospodarskih zadruga.

Pola 11. novembra 1903.

Andrijčić.

Visoki sabor neka izvoli zaključiti:

Poziva se c. kr. vlada, da naredi c. kr. kot. političkoj oblasti u Lošinju, neka nebude tjesnogrudna pri uporabi ustanove § 1 zakona 18. novembra 1882. br. 28, preinačenog zakonom 16. junija 1888. br. 22, već da, na zamolbu pojedinih občinskih glavarstva sa otoka Krka, bez dalnjih potežkoća dozvoli zatiranje zeceva na onom otoku i u vrieme lovostaje.

Ovaj zaključak ima zemaljski odbor saobćiti c. k. vladi.

Pula 11. novembra 1903.

Andrijčić.

Izviestitelj Marchetti pročita izviešće agrarnog odbora. Zast. Davanzo reče kod glavne razprave, da treba osloboditi seljake iz ruku pijavica; za to mu je drago da zemaljski odbor dobavlja modru galicu, te bi želio da isti odbor proširi svoj rad, tako n. pr. i na dobavu brašna. Trebalo bi se baviti i pitanjem krmaka, koje sad dobavlja Istra iz Štajerske i Hrvatske, za koje je platila do pol milijuna kruna. Moralo bi se nabaviti one pasmine, koje odoljuju suši; poučiti bi se moralo seljake kako se rabi strojeve i ne služiti onim plugom, koj je opjevao Virgil a rabio Cincinat. Valjalo bi poboljšati pravljanje vina i dati nagrade onim, koji proizvadjaju najbolje vrsti.

Koli u Trstu, toli ovdje rabe se biela vina iz Štajerske, dočim se na vratih Pule i u zemaljskom zavodu proizvadjaju izvrstna biela vina. Svakoj školi valjalo bi dati poljodjelski vrt, barem u onih, koje se ima ustrojiti. (Zast. Kompare: starega imadu, nove ne.) Takodjer na učiteljištu u Kopru valjalo bi se više gledati na poduku u poljodjelstvu. Na vladu bi se imalo uplivati, da ne bude toli tjesnogrudna i dosadljiva u pogledu dieljenja nikotine, kao što ni u dieljenju podpora, koje svake godine klaštri.

U Beču, gdje nije poljodjelska škola toli važna kako kod nas, daje vlada podporu od 150.000 K. Povisila je podporu u Splitu i u Gorici, a glede Poreča ostaje uvjek sa ono 7700 K. Nestavlja ni upita ni resolucija na i za vladu, koja se bavi samo Bosnom, već to preporuča zem. odboru.

Zast. **Spinčić** reče u istoj razpravi:

Visoki sabore! Prije svega najsrdačnije se zahvaljujem momu predgovorniku, pošt. gosp. Davanzo, što je izjavio, da će glasovati za moju resoluciju, koja je takodjer ovdje u razpravi. Hoće li to koristiti ili ne, to će se kasnije vidjeti. Zahvaljujem mu takodjer za to, što je rekao nekoliko toplih rieči za kvarnerske otoke, imenito za Cres.

Bio sam više puta na otocih i uvjerio sam se kako je potrebito, da se tamo pomogne. Mnogi ljudi iz Cresa zaslužili su novaca u tudjem svietu, pa su, došav kući razkrčili zemljišta i zasadili dok još piše bilo filoksere, loze. Došla je filoksera i uništila mu je sve. Budi mu od moje strane izrečena hvala, a agrarnom vieću preporučam, da učini i za otoke koliko je više moguće.

U mnogom se, ako baš hoćete i za uzdarje slažem sa mojim štovanim predgovornikom, ako i ima stvari, u kojih se s njim neslažem.

Slažem se s njime, da se na put stane lihvarom kod dobava raznih stvari za živež, osobito kukuruza.

Slažem se s njime nadalje, da se nastoji čim više, da se poboljšaju i pomnože živine, da ih netreba od drugud kupovati. Slažem se s njim takodjer u tom, da bi agrarno vieće moralo si staviti zadaćom, da se bielo istarsko vino što više prodaje, jer, kako je gosp. predgovornik opazio, ni u Trstu ni ovdje nepije se bielo domaće vino, nego tudje. Nu to je možda i nebriga naših ljudi, što što to vino nedavaju u gostione, jer odkada smo mi ovdje u jednoj gostioni naručili bielo domaće vino, od onda se amo tamo prodaje. Slažem se nadalje s njime glede školskih vrtova, i to je moj predlog, koga ću učiniti kod školskog proračuna. Nismo bo od onih, koji bi prigovarali, da država čini previše za Goricu ili za Dalmaciju, ili pak u drugoj poli za Bosnu-Hercegovinu, nego velimo, da treba i za nas nešto više učiniti.

Nešto se čini, ali to je veoma malo; moglo bi se dati bar dvostruko ili trostruko, osobito obzirom na to, što je naša zemlja bila zapuštena kroz stoljeća, da se bar sada nadoknadi, što se zanemarilo u mnogo i mnogo godina.

Slažem se s g. predgovornikom u mnogih stvarih, ali u jednoj se neslažem, da bi naime sl. zemaljskom odboru ili čak predsjedniku kulturnog i agrarnog vieća izrekao zahvalu, jer znamo, da to kulturno vieće, ili agrarno, u agrarnih stvarih za naš narod premalo čini, te da se i tu tjera politika.

U tom jedinom se neslažem, ali nadam se, ako budemo tako dalje išli, kako je počeo g. predgovornik, da će možda i na čelo agrarnog vieća doći drugi čovjek u to vieće i u to vieće drugi ljudi, pa da će se onda raditi bez razlike za narodnost, za jednu i drugu, da obje narodnosti mogu napredovati.

Polazeći na sam proračun, opaziti ću samo nekoliko rieči. Prije svega moram opaziti, da ova točka: proračun za god. 1903. bila je već na dnevnom redu u sjednici od 23. prošlog mjeseca i baš pred tom točkom bila je potrgnuta sjednica i onda nije više do sada došla.

Čudno mi je, da je onda taj agrarni odbor predlagao, da se odobri proračun zem. agrarne zaklade za god. 1903. s troškom od 91.500 K i sa jednakim prihodom, i da ustanovljuje prinos pokrajine za god. 1903. sa 40.400 K — čudno mi je to, jer je sada ovaj predlog agrarnog vieća posve drugačiji.

Već sam zemaljski odbor sniziо je prinos pokrajine od 40.400 na 30.400 K i to opazkom, da je ono 10.000 K, za koliko je umanjen prinos pokrajine, beztrebno, jer su bili odlučeni za izložbu.

Godina se primiče na kraju, izložba se nije mogla držati, dakle ih valja brisati.

Agrarni pak odbor smanjio je tu svotu opet za 10.000 K tako, da je smanjeni prinos pokrajine za agrarnu zakladu na 20.400 K.

Tako je za god. 1903. Za god. 1904. bio je agrarni odbor nešto generozniji, naime odlučio je redoviti prinos pokrajine agrarnoj zakladi sa 20.400 K, a osim toga odlučio je dalnjih 700 K kao izvanredni prinos, u komu su takodjer troškovi uprave, te 1270 K za posredovanje za dobavu raznih agrarnih predmeta, kao spravah itd.; za što je moj poštovani predgovornik takodjer pohvalio zemaljski odbor; drugo za podpore, dakle u svemu 27.000 K. K tomu dalo je na dispoziciju zem. vieću, da može dati agrarnom vieću 10.000 K tako da pokrajinski prinos iznaša 37.600 K.

Još dolazi prinos vlade od kakvih 35.000 K za god. 1904., i za čudo mi je, da ovdje u izvještaju agrarnoga odbora toga ni nespominje. Spominjem to tim više, što agrarno vieće dobiva ukupnu svotu od 72.000 K, a od svega toga naš narod ima veoma malo koristi.

To je takodjer razlog, s kojega ćemo mi s one strane visokog sabora glasovati proti predlogu, da se proračun odobri.

Za to se uslobodjujem postaviti i neke predloge, koji su već prije u prievodu pročitani, pa ću ih ja i u hrvatskom jeziku pročitati. (Ovdje čita predloge što smo ih na uvodu priobćili).

Kako rekoh bila je zapuštena naša pokrajina, ali u novije vrieme ipak se nekoliko počelo brinuti, da se poboljša stanje stanovnika pokrajine, imenito time da se podupire poljodjelce, jer je naša pokrajina glavno poljodjelska. Ustrojilo se bilo jedno mjesto putujućeg učitelja, i koliko mi je poznato, bio je jedan učitelj u Trstu pa je zalazio u razne kotare.

Došao je kadkad i u Kastav, jedanput bar bio je i tamo. U novije doba ustrojila su se još neka mjesta, jedno sa sjelom u Buzetu, jedno sa sjelom u Pazinu, a mislim da jedno i u Poreču. Na tom nije nego izreći hvalu onim, koji su to učinili, a to su državne oblasti.

Ali zlo je to, što ta mjesta još ni danas nisu popunjena, naročito ono u Pazinu. Pa ako može zemaljski odbor uzeti činovnike iz kraljevine Italije, mislim da bi i naša vlada mogla uzeti učitelje iz kraljevine Hrvatske i Slavonije, tim više, jer smo u istoj monarhiji pod istom vladarom.

Nu i ta ustrojena mjesta nisu dostatna; jer pomislite si, da onaj putujući u Buzetu ima cieli buzetski kotar, jedan dio porečkog i cieli Voloski; pomislite koliko je tu potežkoća, kakvi su putevi, pa pitajte koliko će puta moći taj učitelj doći u doticaj s ljudima.

Radi toga primamo do znanja, sa zahvalom, da su ustrojena neka mjesta, ali želimo, da se kod svake političke oblasti ustroji jedno mjesto putujućeg učitelja, koji bi bio ujedno i izvjestitelj u poljodjelskih poslovih. Ako se može izvjestitelja za šume, za škole, za veterinarstvo, za vojničtvo, zašto se imalo izvjestitelja i za poljodjelstvo? Čuo sam neku primjetbu, da možda neće toliko toga biti dugo potrebno, jer da neće možda toliko trebati uvjek podučavati ljude, pak da je to samo privremena stvar. Mislim, da će kod poljodjelstva trebati uvjek biti potreban čovjek takav u središtu kotara, da poduči bilo učitelje, bilo ljude po poljih i vinogradih.

Ali još jedno treba spomenuti, visoki sabore, a to je, da bi se ta mjesta morala učiniti stalnimi ili definitivnimi. Danas su oni, koji su namješteni kao putujući učitelji, namješteni samo privremeno, od danas na sutra, pa mogu izgubiti službu i biti na cesti i oni i eventualno njihova djeca i žene. U takvom slučaju tko će se posvećivati tomu zvanju, kad

nije staino? Ako žandar, ako svaki poslužnik državni ili pokrajinski ima pravo na neku mirovinu i dobivaju, ako ostari ili oboli, kako da se nešto neučini za čovjeka, koji je izučio cielu gimnaziju i uz to poljodjelsku školu? Dalje treba nastojati, da se podupiraju takovi mladići, a a to je treća točka moga predloga, koji bi išli učiti gospodarstvo, da mogu svršiti škole i da mogu biti namješteni. Do sada su jako malo njih išli u gospodarske škole, jedno, jer nisu imali podpore, a drugo jer nije bilo službah, gdje bi mogli biti namješteni.

Kad bi se jedanput ustanovila stalna mjesta, pa kad bi se podupiralo učenike, koji hoće da uče gospodarstvo, onda bi se stalno dosta njih dalo na takove nauke i mi bi imali s vremenom do 5, 6, 10 godina dovoljno gospodarskih učitelja.

Iz svega toga preporučam visokom saboru, da prihvati moj predlog, a nadam se, da će visoki sabor glasovati zanj tim više, jer se zanj izjavio i moj poštovani predgovornik g. Davanzo.

Preporučam moj predlog i tim svršavam.

Prisjednik Tomasi zahvaljuje se zast. Davanzu na laskavom priznanju, koje ide više zem. kulturno vieće.

Što se tiče poboljšanja krmaka, veli, da je odlučilo to vieće uvesti furlansku pasminu. Žali što vlada ne daje veće podpore.

Zast. Davanzo veli na to, da su u Cittanovi rozge tako loše, da ih se nije moglo saditi. U tom pogledu moralo bi se bolje paziti, da i ono malo, što se podieljuje, ne bude dano kano za ruglo.

Tim je svršena glavna razprava.

Zast. **Andrijčić** reče u podrobnoj razpravi:

Visoki sabore! Ovakov predlog možda nebi imao smisla u drugom kojem saboru naše države, ali odnošaji po našoj pokrajini su takovi, da se mora k proračunu kulturnog vieća učinit takav predlog. U našoj pokrajini su ⅔ poljodjelaca, od kojih je ogromna većina hrvatske i slovenske narodnosti, i ti imadu pravo, da se i za njih kulturno vieće zauzima isto onako, kao i za talijanski dio poljodjelaca u pokrajini.

Do sada medjutim kulturno vieće posve se malo ili ništa obaziralo na potrebe hrvatskih i slovenskih poljodjelaca. Preporučio sam „Pučki Prijatelj", jer je to jedini poljodjelski list, koji izlazi u našoj pokrajini našim jezikom, jer su svi ostali, koliko znam, talijanski.

Premda se ovdje predlaže od vlade i pokrajine novaca za razprostranjivanje pučkih knjižica, ipak sam volio preporučiti „Pučki Prijatelj", ne za to, što ne bi imala hrvatska ili slovenska književnost pučkih knjiga, nego za to, što se u poljodjelstvu pojavljuju uviek nove stvari, koje može pratiti jedino list, a nikako knjižica, koja je jedanput za uviek tiskana.

Postavio sam ovaj predlog naročito za to, da dadem priliku većini ovog sabora neka pokaže, da je voljna sa svoje strane podupirati probitke i dobrobit nesamo talijanskog diela, nego i hrvatskog i slavenskog diela pučanstva. Ne bude li pak prihvatila moj predlog, dati će nam jedan razlog više za to, da tražimo od visoke vlade, neka za hrvatski i slovenski dio naroda pokrajine odieli posve kulturno vieće. (Opetuje skoro to isto i talijanski.)

Prisjednik Tomasi protivi se prvim dvim točkam predloga zast. Spinčića, dočim pristaje uz treću; odbija predlog zastupnika Andrijčića glede predplate na „Pučki Prijatelj".

Zast. **Andrijčić** obrazlaže drugi svoj predlog, reče:

Visoki sabore! Pučanstvo otoka Krka tuži se na veliku množinu zeceva. Občine su iznajmile pravo lova stanovitim družtvima, koje ne love, nego čekaju, dok se divljač umnoži, da onda od zabave mogu loviti 1 ili 2 puta na godinu.

Medjutim množina zeceva čini štetu narodu na usjevima i cieplanim lozama, vočkama itd. Pučanstvo se već više puta pritužilo oblasti i tražilo, da se uvede prisilni lov, pošto unajmitelji nisu htjeli vršiti svoje dužnosti. Unajmitelji doista plaćaju svoju najmovninu i pripravni su i platiti štetu, koju razmnožena divljač poljodjelcima nanaša, ali prociena te štete veoma je otežana, te bi treba, da takovo procienbeno povjerenstvo s vještacima bude permanentno. Lanjske godine napokon, nakon silnih molba, bila je politička oblast u Lošinju primorana, da uvede prisilni lov, te je naložila političkoj oblasti u Krku, da nadje 20 lovaca iz občine Dubašnice. Omišlja i Dobinja, da love 14 dana, pak se ulovilo više stotina komada.

Tu istu tužbu diže občina Druga Baška i Nova Baška, i za to sam i ja i upravio svoj predlog, koji glasi — (čita već poznati predlog, pak opetuje govor talijanski).

Zast. Davanzo izjavi, da će glasovati za ovaj predlog, koj bijaše također od sabora prihvaćen.

Promicanje ribarstva.

Zast. **Andrijčić** obrazlaže svoj predlog u tom pogledu (priobćen u broju 50 „Naše Sloge") podnešen sliedećim govorom: Visoki sabore! Mislim, da netreba ni trošiti rieči, da se dokaže, kako u našem primorju ribarstvo propada. Pusta tržišta i ribarnice dokazuju tu žalostnu činjenicu. Ima nekoliko godina, što je na naših ribarnicah riedka tuna; lov na lokarde je propao, koje su naši primorci lovili, punili njima konobe, solili ih i to im je služilo preko zime kao dobra začinba, osobito na postne dane; propao je lov na sardele koji je bio osobito u zapadnoj Istri i na Kvarneru. Čuo sam od pomoraca, da se riedko vidjaju dupini, a to nije ništo drugo, nego znak, da neimaju ovdje hrane.

Ustanove pomorskog ribarstva ustanovljene su naredbom zajedničkog ministarstva trgovine i poljodjelstva s ministarstvom unutarnjih posala od 5. prosinca 1884. Po toj naredbi ribarenje u našoj državi od jedne pomorske milje od obale pridržano je samo stanovnikom obale, ali uz jedan uvjet, da oni nemogu vući trape sa dvie ladje, trape, koje se vuku i kojima se redom puni utroba, na 8 metara duboko nili u vrieme od 1. svibnja do 1. prosinca svake godine. To pravo lova unutar jedne milje pridržano je stanovnikom obale tako, da susjedni ribari, koji bi htjeli u okružju občine ribariti, nemaju prava dolaziti na jednu milju k obali. Dok su tako ograničeni domaći naši ribari, kako postupa naša vlada s tudjinci? Za sve inozemske ribare ustanovljena je granica na 4 milje od obale. Rekoh za sve inozemske ribare, samo ne talijanske. U ovom, kao i u svem, uživaju talijanski ribari posebne pogodnosti od naše države. Granica ribarenja za talijanske ribare ustanovljeno je na 1 milju od obale. U tom pogledu su talijanski ribari posve izjednačeni sa domaćimi ribari, koji bi želili loviti izvan svoje občine.

Istina je, da je našim ribarom dozvoljena uporaba koće od 1. prosinca do 1. svibnja dojduće godine, ali jedno ima malo takovih ribara, koji se tom vrsti ribarenja bave, a drugo, upravo u onoj dobi neima mladog ploda od riba, te se ne čini velike štete. Zabranjeno je tom naredbom loviti tako bezuvjetno bez dozvole, koja se dobiva samo u znanstvene svrhe; dapače pomorska je upravna oblast ovlaštena s mjesta ukinuti dozvolu ako vidi, da nestaje riba u moru. Sa svim tim što je uporaba koće mnogo štetna, i što nanaša mnogo štete, mogu bez straha uztvrditi, da ju rabe talijanski ribari. Oni se dapače usudjuju stupiti sa svojimi spravami i unutar pomorske milje, koji prostor pripada izključivo stanovnikom obale.

Za silne prekršaje, koje oni čine u našem moru znati će po osudama pomorska oblast, a bilo bi osuda i više, kad bi obalni pazitelji imali načina i sredstava, da ribare ulove.

§ 38. ministarske naredbe zahtjeva, da sve ribarske ladje imadu znak, po kom se može ustanoviti istovjetnost ladje. Doista ladje naših ribara nose veliko početno slovo lučkog poglavarstva, komu pripadaju, i broj, pod kojim se u izkazu nalaze.

Talijanske ladje nose jadra bojadisana, ali su sve boje učinjene jednolično i ne mogu služiti za to, da bi po njima mogli obalni pazitelji izjaviti stalno, da je taj i taj prekršaj počinila baš ta ladja a ne druga.

Ti obalni pazitelji obratili su se na ministastvo, da bi se propis § 38. naredbe protegnuo i na talijanske ribare, ako hoće ribariti u našem moru. Što je odgovorila mudra Austrija? Našao se neki birokrat, valjda Niemac, jer primorac, poštenja mi, nebi na to nikada došao, pak je poslao obalnim pazitelјem veliku hrpu papira i drugu hrpu olovaka svake boje, pak je rekao: „Kad budu došli talijanski ribari, rišite sliku jedra, učinite više takovih slika, pak ih razdielite medju druge obalne pazitelje; kad budete opazili, da te i te ladje čine kakove prekršaje, znati ćete njihovu istovjetnost." Pazitelji se dakako nasmijaše mudrosti austrijskog birokrata.

Nego i u drugom pogledu su naši ribari veoma zapostavljeni prema talijanskimi. Naši domaći ribari, bilo koje narodnosti, jer ovdje se o narodnosti ne radi, ako hoće da vrše obrt ribarski, treba da uzmu obrtni list i da plaćaju obrtninu. Talijanski ribari otimlju našim kruh, a nisu dužni plaćati obrtninu i uzeti obrtnicu. Tu se dogadja isto, što i s drugimi pomorci. Ima naših trgovaca, koji idu u Dalmaciju, a da se prazni ne vraćaju, uzmu nešto na ladju. Za to treba, da uzmu obrtnicu, jer da tjeraju time obrt! U naših lukah talijanski ribari slobodno prodavaju luk, voće i svašta drugo, a da nisu dužni plaćati obrtninu.

Bio je slučaj, da je jedan takav gospodar inozemnog broda tražio obrtni list. Kad je molba došla do financijalne oblasti, stali su naši birokrati misliti, kako da rieše to pitanje, pa su naložili tom inostrancu, da mora izjaviti, u kojem će mjestu vršiti obrt. Čovjek taj dakako toga nije mogao učiniti, jer putuje ladjom od luke do luke. Ta molba vukla se nekoliko mjeseci. Napokon je čovjek došao k oblasti i povukao svoju molbu natrag, a i danas još tjera trgovinu, a da ništa ne plaća.

Radi se o ugovoru, koga ima naša država ponoviti s Italijom. Mi već sada osjećamo pomanjkanje riba. Kad bi se talijanskim ribarom ustanovila medja na 4 milje, ne bi se ipak, ako bi i došli u 3 ili 2 milje blizu, usudili doći do jedne milje, a ne bi ni došlo da raznih sukoba izmedju naših ribara i talijanskih, koji su dapače dolazili i na kopno. Nego ima i domaćih ribara, koji rade na propast ribarstvu. Domaći neki ribari bacaju mrežu i služe se mrežama, koje su zabranjene, pak bi trebali obalni pazitelji i na nje paziti. Za to pak je nuždno, da se obalnim pazitelјem dade sredstvo, da mogu uspješno vršiti svoju dužnost. Mislim, da bi za to bili najsgodniji maleni parobrodići, koji su hitri i kojih bi možda 4 ili 5 bilo dovoljno za čitavu austrijsku obalu dalmatinsku i istarsku. Svakako treba nešto učiniti, ili se može s mjesta ukinuti institucija obalnih pazitelja.

Treba nadalje naše domaće ribare poučiti u ribarstvu na način, kako bi mogli iz njega što više koristi dobiti. Treba početi od najprimitivnijih stvari. Još treba i najnovije ribarske sprave nabaviti, jer to ne mogu siromašni ribari sami, nego treba da im ide na ruku država i da podupire privatne ribarske podhvate.

Napokon potrebna je i obskrba ribara.

Mi imamo malo domaćih ribara, jer se ljudi boje posvetiti tomu zanatu, pošto vide, da ih čeka nevolja i tužna starost. Narod kaže: ribanje — petljarija. To i je tako. Zato sim postavio predlog 4. na mjestu, da bi visoka pomorska oblast čim prije učinila zakladu za podupiranje siromašnih, obnemoglih ribara, po prilici, kako za mornare ima zakladu sv. Nikole, te da globe, koja se mora za ribarske prekršaje platiti, teče u tu zakladu imajuću se novu ustrojiti.

(Zatim opetuje skoro isto talijanski.)

Zastupnik **Mateo Bartoli** reče, da prva točka predloga spada u medjunarodno pravo; sva ostala pitanja da proučavaju predsjednik pomorske vlade i nadzornik ribarstva u Trstu, te za to nije shodno, da se već sada što o tom zaključi, pa predloži, da se ovaj predlog uputi političko-ekonomnom odboru na proučenje.

Zast. **Stanger** podupre želje druga Andrijčića, izražene u predlogu, što je u razpravi.

Predlog zast. Bartoli-a pribvati većina.

I. Čitanje proračuna za g. 1904.

Predsjednik priobći izvještaj zem. odbora o proračunu za g. 1904.

Zast. **Kezulić** predloži, da se taj izvještaj predloži posebnom odboru od 7 lica, u kojem bi bila zastupana i manjina. Predlog pade te izvještaj ide financijalnom odboru.

Predsjednik zaključi sjednicu u 9 sati na večer i ureče sliedeću za sutra u 4 sata po podne.

(Konac k VI. sjednici)

Poslie razprave o predlogu zast. Andrijčića o promicanju ribarstva bijahu pročitane:

Interpelacije: Zastupnika Costantini-a o proširenju željezničke postaje u Pazinu; zast. Kompare o zabrani nadgrobnog spomenika sa slavenskim napisom na grobliu u Miljah. (Vidi broj 50. „N. S.")

Zast. Bubbe o vadjenju pieska na ušću Sdobbe; zast. Laginje o popunjenju činovničkih mjesta na poreznom uredu u Pazinu. (Vidi broj 50.); zastupnik Davanzo o lučkom uredu u Cittanovi; zast. Mandić o zaplieni „N. S." u Puli; te zast. Laginje o zapostavljanju hrvatskog jezika kod okružnog ureda u Rovinju. (Vidi broj 50 „N. S.")

VIII[1]) sjednica (11).

Prisutni dr. M. Campitelli, vladin zastup. A. pl. Fabiani, i 27 zastupnika.

Predsjednik otvori sjednicu u 4 sata po podne.

Vareton pročita zapisnik prieduće sjednice i na upit predsjednika, da li mu ima prigovora, dovikne mu zast. Mandić: »Nekoristi popravljati!«

O proračunih zemaljske učiteljske zaklade za god. 1903. i 1904.

Izvieščuje zast. Vareton te prima saborska većina oba proračuna bez razprave.

O proračunih zem. školske zaklade za 1903. i 1904.

Izvieščuje zast. Vareton.

Kod glavne razprave uze prvi rieč zast. **Spinčić**, koji govor ćemo naknadno donieti.

Zatim se prijavi za rieč zast. **Kompare.**

Predsjednik pročita u talijanskom prevodu predlog zast. Spinčića od 13 točaka tičućih se pučkoga školstva. Taj govor donieti ćemo naknadno.

Izvjestitelj zamoli predsjednika, da prekine sjednicu na 10 časaka a da se uzmogne školski odbor dogovoriti glede pojedinih točaka tog predloga.

---

[1]) U prijašnjih brojevih podkrala se je po grieška u brojenju sjednica, tako posliednja mora glasiti VII, itd. Op. Ured.

Nakon 25 časaka nastavi se sjednica, te izviestitelj Vareton izjavi u ime odbora, da nekoje točke prima, druge odbija.

1. Točka prva predloga tičuća se ustrojenju pučkih škola, gdje se to dade lahko učiniti, se odbija, jer da je protivna zakonskim ustanovam o školskih okružjih.
2. O sistemiziranju učiteljskih mjesta — odbija se, jer se sabor izrazio već o tomu. Kod ove točke pusti se u obširno razglabanje o tužbah, koje ima tobož većina proti vladi i to: glede razdieljenja učiteljišta u Kopru; radi neznatnog prinosa vlade za školstvo u Istru; glede vladinog nastojanja o poniemčivanju u Istri na što troši vlada više hiljada kruna; o raznih nepodobštinah, koje da se dogadjaju na državnoj gimnaziji u Puli itd.
3. Kod podizanja školskih zgrada valja uzeti u obzir financijalno stanje občina, na što pristane i većina uz dodatak, da se pri tom treba obazirati na zdravstvene i didaktične propise.
4. Točka ova, koja radi o narodnosti djaka — se odbija, jer da je o tomu stvoren saborski zaključak u g. 1896.
5. Glede namještenja učiteljica na mješovitih razrednicah, odbija se, jer da će doći kasnije resolucija škol. odbora na razpravu u tom smislu.
6. i 7. točku tičuće se natječaja i namještenja učitelja prima i saborska većina.
8. i 9. točku, tičuće riešitbe učiteljskih natječaja odbija većina.
10. Glede nabave novih čitanka za pučke škole;
11. glede doprinosa za školske vrtove i
12. glede veće podpore kandidatom učiteljstva — primaju se uz dodatak škol. odbora, da se neima paziti na narodnost.
13. Poziva se zem. odbor, da nestavlja zaprieke ustrojenju hrvatskih i slovenskih pučkih škola. Većina zabaci ovu točku, jer da bijahu mnogobrojne riešitbe vrhovnog upravnog sudišta u prilog zemalj. odbora, što je dokaz, da podnaša svoje utoke na zaštitu zakona

Zast. **Laginja** reče: Iz izvješća, školskoga odbora razabiramo, da se nedozvoljava potrebita sredstva za ustrojenje jednorazrednih škola u Vrhu, na otoku Krku, u Auraniji i u sv. Lovreču od Predubca. Tako i za škole u Sušnjevici i Beleju, a to s razloga, što vlada nije dozvolila zahtjevom, postavljenim 11. julija 1902.

Govora je i o Auraniji, ali ja neznam gdje je to mjesto u Istri. To je stalno novo skovani naslov, pa ako se ima prisjednik Cleva baviti tim kovanjem, onda bar neka ne dolaze takvé kovanice u službene spise. Ta njegova Aurania, biti će po svoj prilici Vranja.

Prisjednik Cleva, Vranja je pokvareno ime Aurania.

Zast. Laginja: Nipošto, već je Auranije pokvareno ime Vranje.

Zast. Laginja protivi se takodjer osnuću škola sa njemačkim nastavnim jezikom, jer je to proti svakom didaktičnom načelu. I on je za razdiobu učiteljstva u Kopru, a za namještenje hrvatskog odsjeka u kojem drugom mjestu, ali neuvidja, kako ovo zadnje pitanje dolazi u savez sa osnućem škola u Brgudu, Vrhu, Vranji itd.

Neosnivanje novih pučkih škola u našem jeziku temeljite vi na tom, što vam vlada neće da zadovolji u pogledu razdiobe učiteljstva i to upotrebljujete proti njoj kao uztuk, što nije dostojno ni pravedno, jer se ne osvećujete njoj, već našem narodu.

Mi smo bili uvjek za razdiobu učiteljstva u Kopru. (Bennati: od 1 godine amo.) Od uvjek. (Bennati: izvještaji sabora kažu da ne!) Ti izvještaji nesadržavaju ni naših govora ni naših misli.

Ono 12.000 djece ne može imati škole / poduke samo za to, što saborska većina neće da privoli na sredstva za osnovanje novih škola. Nu vi se sad jednom sad drugom izlikom protivite ustrojenju naših škola, jer ste možda uvidili, da ona infamna i nepravedna školska taksa nije nas odvratila od zahtjeva na škole za djecu naše narodnosti. Ta zloretna taksa bijaše nepravedno uvedena i nepravedno se ju utjerava, te bi bilo vrieme, da se ju ukine.

Ovo su doista važni razlozi, koji nas sile, da glasujemo proti predlogom školskoga odbora.

Većina prihvati iza toga proračune školske zaklade za g. 1903. i 1904. i sliedeću rezoluciju:

Poziva se na c. k. zemaljsko vieće da uporabi § 4. zemaljskoga zakona od 3. novembra 1874. br. 30 glede namještenja učiteljica na mješovitih jednorazrednih škola.

Električna željeznica Matulje-Opatija-Lovran.

Izviestitelj financijalnog odbora zast. Zarotti izvješćuje o molbi kneza Wrede i bezimenog elekt. družtva u Beču, da bi mu dala pokrajina jamčevinu za gradnju električne željeznice iz Matulja u Opatiju pak u Lovran, sa predlogom, da se stvar uputi zemaljskom odboru, koji ima pozvati molitelje, da podnesu potrebite spise, pa da se uzmogne pitanje riešiti u budućem zasjedanju.

Vinska klauzula.

Predsjednik priobći, da je zastupnik Mandić sa drugovi podnio prešni predlog proti obnovi vinske klauzule u trgovačkom ugovoru sa Italijom te pozove tajnika Ventrellu, da pročita u prevodu taj prešni predlog, koji glasi u izvorniku:

Koncem ove godine ističe dvanaestgodišnji trgovačko-pomorski ugovor, sklopljen god. 1892. izmedju Austro-Ugarske i Italije.

Vlada Austro-Ugarske odkazala je na vrieme taj ugovor a pošto neima više vremena, da se išti obnovi pravodobno, vode se izmedju vlada jedne i druge države, progovori o tom, da se taj ugovor privremeno produlji.

U novinah čitamo, da će vlade obiju pola monarkije predložiti parlamentom jednake zakonske osnove, kojimi bi se imalo zajedničku vladu opunovlastiti, da privremeno uredi trgovačke odnošaje sa Italijom sve dotle, dok bude novi trgovački ugovor konačno sklopljen.

Drži se, da u privremenom ugovoru sa Italijom neće biti utanačen rok kada ima prestati i tako bi mogao taj ugovor trajati neograničeno.

Sada nastaje pitanje hoće li se pridržati u privremenom ugovoru postojeća ustanova o klauzuli, vinskoj koja je naniela ogromnih šteta našim vinorodnim pokrajinam.

Našoj monarhiji stoje u tom pogledu otvorena tri puta koli kod produljenja postojećeg trgovačkog ugovora sa Italijom, koli kod eventualne obnove tog ugovora sa istom: t. j. da sasma napusti vinsku klauzulu, da ju promjeni na najzgodniji način prama željam domaćih proizvoditelja ili da ju u cielosti pridrži.

Ovaj posljednji slučaj čini se nemoguć, ako se (neće) nekani zadati vinorodnim pokrajinam monarhije u gospodarskom smislu smrtni udarac.

Valjana shvaćena potreba zaštite naših vina zahtjeva bezuvjetno i na svaki način, da vinska klauzula nebude ni produljena ni ponovljena. Naše su bo vino rodne pokrajine posljednjih deset godina pretrpile neizmjernih šteta, čega sada već nitko netaji i što su morale i same oče vlade priznati. Vinskom klauzulom znala se je susjedna kraljevina tako bogato okoristiti, da su za nju postala naša tržišta dragocieni rudokopi, iz kojih je vadila toliku glavnicu, da je mogla svoje vinograde posve preobraziti i usavršiti, te proizvodnju vina u velike pomnožiti. Sliežeći se bogato vinskom klauzulom uvezla je Italija za posljednjih devet godina, neračunajuć ni debelo kriomčarenje, koje se nemože nadzirati, ukupno preko 9 milijuna hektolitara. Uvoz uvog ogromnog množtva vina u našu monarhiju nemože se opravdati tim, kao da bi bila to zahtjevala unutarnja potreba naše monarhije, već jedino tim, što su se mogla talijanska vina na temelju ugovorene carine od for. 3·20 po 100 klgr. prodavati kod nas mnogo jeftinije nego li naša domaća vina iz Istre, Dalmacije, Tirola, Hrvatske, Ugarske itd.

Kriepošću vinske klauzule poplavila su talijanska vina tržišta naše monarhije i tuj iztisla domaći proizvod. Našemu vinu pale su tako nizke ciene, da neostaše vinogradarom pokriveni ni troškovi obradjivanja. Naše južne pokrajine, koje neimaju pravoga obrta a malo trgovine, neimajuć k tomu dostatno šuma, ni oranica, ni sjenokoša, upućene jesu, tako rekuć jedino na vinski proizvod, pa ako ga nemogu razpačati, jesu gotovo upropašćene. Obzirom na velike troškove obradjivanja vinograda, koji su zadnjih godina poskočili radi raznih bolestih trsja i zbog nedostatka radnih sila, koje se izseliše u daleke strane svieta, jer se kod kuće nemogoše više prehraniti radi sveobćeg siromaštva naroda, postala je svaka konkurencija sa talijanskim vinom od strane domaćih vinogradara nemogućom.

Kad je pukao glas, da je Austro-Ugarska odkazala trgovački ugovor Italije, odahnulo je stanovničtvo naših vinorodnih zemalja, jer se unište nada, da se nesretna klauzula poslije gorkog izkustva u novom ugovoru neće više obnoviti. Ali ta nada nepotraja dugo, jer je nastala nova bojazan, da bi se moglo kod obnove trgovačkog ugovora podieliti Italiji koja druga pogodnost uvoza talijanskog vina. Bojazan ta oslanja se na razne izjave vinsko stojećih osoba u Italiji, koje nalaze na žalost oslona i kod nekojih trgovačkih krugova Austro-Ugarske.

Svaka pogodnost uvozu talijanskoga vina bila bi ubitačna za domaći proizvod, jer bi omogućilo konkurenciju talijanskoga vina za križanje i tim prepriečila razprodaju tuzemnog proizvoda. Osim toga svaka koncesija Italiji u pogledu carine na vino obnovila bi širom naša vrata ogromnoj produkciji vina, francezkog, kojega je ova vinorodna država jur god. 1899. sa Algirom i Tunisom proizvela preko 53 milijuna hekl. Pogodna carina vinske klauzule nemože biti dakle uzdržana ni u vrieme provizornog ugovora ako se neće, da po postojećih ugovorih poplave naša tržišta jeftina francezka i španjolska vina, pred kojimi bi morala koli naša domaća toli talijanska vina uzmaknuti. Za naše vinorodne zemlje bila bi pako malo pogibeljno kad bi se dalo Italiji kakvu poslakšicu u privremenom ugovoru, jer bi to moglo služiti kao temelj kod sklapanja stalnog trgovačkog ugovora, koji bi nas na novo tištio dalnjih deset a možda i više godina.

Poznato je, da se kod sklapanja medjusobnog ugovora pazi osobito na to, da se za probitke, koje se traži, bude spremno uzvratiti žrtvami, što je posve u redu. Naša je monarhija imala stalno od postojećeg ugovora sa Italijom svojih probitaka, za koje je morala uzvratiti žrtvami. Nu te probitke uživao je samo jedan dio državljana dočim su sve skoro žrtve pale na naše primorske i vinorodne pokrajine, što nije u redu, što nije pravedno.

Proti obnovi vinske klauzule izjaviše se odlučno ne samo naše vinorodne zemlje, već dapače i one, u kojih se malo ili ništa vino neproizvadja. Mnogobrojne molbe upravljene su na vlade obiju pola monarhije, da se više vinska klauzula neobnovi. Stvoreno je mnogo rezolucija i zaključaka koli u parlamentih, toli u zemaljskih saborih proti obnovi vinske klauzule. U najnovije doba stvorio je takvu resoluciju sabor kraljevine Dalmacije, koja je poput naše pokrajine najviše pretrpila zbog vinske klauzule.

Karakterističan je bez dvojbe zaključak sabora Moravske, stvoren u sjednici od dne 24. oktobra 1903. na predlog zastupnika Schleimaier-a, da se naime pozovne c. k. vladu, da odstrani talijansku carinsku klauzulu na vino i da stvori zaštitnu carinu za inozemska vina; da se prosvjeduje proti privremenom produljenju trgovačkog ugovora sa Italijom uz sadašnju vinsku carinu i da se zahtjeva uzpostavu stare carine od 20 for. u zlatu za 100 klg. vina.

Glasilo madjarskih vinogradara u Budapešti izjavljuje, da će Italija morati da produlji ugovor bez vinske klauzule ili da će nastupiti izmedju nje i Austro-Ugarske carinski boj.

Tim velevažnim pitanjem za ovu pokrajinu bavio se je opetovano sabor naše pokrajine, te bijaše prihvaćena i resolucija u VIII. sjednici od god. 1901. u tom smislu, da se kod obnove trgovačkih ugovora sa raznimi državami zahtjeva carinu od 20 for. u zlatu na sva tudja vina i da se nijednoj državi nedade obavljenu konvencijalnu carinu.

Nu pošto je ova resolucija glasila obćenito za sve države i pošto smo na samom domaku trgovačkom ugovoru, sklopljenom susjednom kraljevinom i pošto se čuju glasovi, da bi se moglo vinsku klausulu pridržati i u privremenom ugovoru, predlažu podpisani:

Visoki sabor neka izvoli prihvatiti sliedeću resoluciju:

»Obzirom na to, što je vinska klauzula u trgovačkom ugovoru sa Italijom prouzročila na gospodarske prilike naše pokrajine ubitačne posljedice;

Obzirom na to, da bi produljenje vinske klauzule, ili bilo koja carinska polakšica talijanskomu vinu izazvala posvemašnju propast našega vinogradarstva;

Obzirom na to, da se probitci sviju vinorodnih zemalja monarhije sudaraju sa probitcima one pokrajine;

Obzirom konačno na to, da se današnji dan proizvadja u monarhiji već toliko vina, da nam ga netreba iz vana:

Pozivlje sabor markgrofije Istre vladu Njeg. Veličanstva, da neprivoli pod nikakvim oblikom na produljenje vinske klauzule niti na ikakvu pogodnu carinu na uvoz bilo kakve vrsti talijanskog vina u našu monarhiju.«

U formalnom prigledu predlažem da se postupa sa ovim predlogom po ustanovah § 37. zakonskoga poslovnika.

Sliede podpisi.

Kod razprave o prešnosti zast. Davanze hoće da dokaže, kako posliednjih godina uvoz talijanskog vina u Austro-Ugarsku sve to više pada. Izrazuje mnienje, da će to biti i unapred tako, da klauzula neće nam biti ni toli štetna ni pogibeljna kako nam bijaše do sada.

Uvoz konja i liesa u Italiju je mnogo veći, te ako bi se Italija radi ukinuća vinske klauzule htjela osvetiti tim, da udari carinu osobito na lies, škodila bi istotako Istri.

Radi toga predloži, da se onaj predlog uputi agrarnom odboru.

Zast. **Mandić** obrazložio je taj predlog ovako:

Već sam se bio odrekao rieči i nebih ni sada govorio o predmetu, da se nije oglasio g. zast. Davanzo, koji je stavio poseban predlog. On kaže, da je naš prešni predlog suvišan, jer da je jedan takav predlog već bio stavljen pred više godina od zast. dr. Veniera i da je prihvaćena bila resolucija, koja je išla za tim, da se sabor odluči izjaviti proti vinskoj klauzuli. Ja držim, da će ona resolucija biti danas podkriepljena novim predlogom, ako ga sabor prihvati, pa će više i vrieditи.

Nadalje mi savjetuje pošt. Davanzo,

da povučem natrag svoj predlog, jer da su već odlučujući krugovi izrekli svoje mnienje u tom pogledu i tako da naš predlog nebi više nišla koristio.

Mislim, da smo mi dužni, kao zastupnici pokrajine, koja najviše trpi zbog vinske klauzule, dići naš glas i dati ga do znanja vladi, i to tim više, što smo čitali ovih dana, da su kod ministarstva izvanjskih posala sakupljaju baruni i knezovi, da se dogovore o tom, kako bi stvorili nove uvjete za produljenje trgovačkog ugovora, koje bi se pak predložile na odobrenje parlamentom. Tamo bi vlada već našla mameluka. koji bi glasovali za sve, što bi im predložila.

Pošt. Davanzo opravdava svoj zahtjev, da naime povučem svoj predlog natrag, time, što da je s neke strane opravdana težnja Italije, da se pridrži i nadalje vinsku klauzulu, jer da se naših proizvoda godimice sve to više uvaža u Italija, dočim da pada uvoz talijanskih proizvoda u Austriju svake godine. Ali tim nam ne dokazuje drugo van to, da Italija treba više naše proizvode, nego li mi njezine. Italija ne može biti lahko bez njekih naših proizvoda, kao što je primjerice lies ili drva.

Mi smo, gospodo moja, uvjek žrtva onih silnih fakora, velikih kapitalista i industrijalaca Austrije, koji izvažaju svoje proizvode u Italiju na račun naših siromašnih vinorodnih pokrajina.

Pošt. g. Davanzo kaže, da se nemamo plašiti uvoza talijanskog vina u našu monarhiju, jer da je taj uvoz znatno pao zadnjih godina. On je ipak zaboravio kazati, da je taj uvoz baš prošle godine znatno poskočio, a tko jamči, da je onaj pad hotomičan ili prividan, dok se ne sklopi novi ugovor.

Kako rekoh, zaključak je sabora svakako nuždan proti obnovi vinske klauzule, i to tim više, što su takve zaključke stvorili sabori ne samo vinorodnih zemalja, kao što Dalmacija ili Tirol, već i sabor Moravske, koja nema na tim toliko interesa kao mi. Pošt. Davanzo preporuča, da se mjesto našeg predloga proti vinskoj klauzuli, stvori drugi zaključak, u kojem bi se pozvalo c. k. vladu, da podnese sobom na razpravu zakonsku osnovu proti umjetnom vinu. Ovo je, gospodo moja, posve drugo pitanje, nego li je naš prešni predlog proti vinskoj klauzuli.

Predlog pošt. Dovanzo, da se naš prešni predlog upusti agrarnom odboru, neznači drugo, nego to, da se ga zakopa.

Ostajem dakle kod našeg predloga, da se stvori zaključak, kojim se ima pozvati vladu Njeg. Veličanstva, da kod obnove trgovačkog ugovora sa Italijom neobnovi vinske klauzule u nikakvom obliku.

Zast. Z a r o t i predloži, da se kao odštetu kod obnove ugovora izključi gorivo drvo i lies za gradnju, čemu se priključe i zast. D a v a n z o i M a n d i ć, što prihvati i sabor. Ovo pitanje upućuje se agrarnom odboru.

Za bolju svezu medju Lošinjom, Suškom i Unijami.

Zast. V i d u l i c h stavi prešni predlog na vladu, kojim se ista poziva, da uvede radi bolje sveze izmedju Lošinja, Suška i Unija novu parobrodarsku plovitbu.

Predlog prima se jednoglasno.

Pozvola za gojidbu koza.

Zast. **Spinčić** sa drugovi stavi predlog, da bi se dozvolilo pučastvu Istre gojiti po 2—4 koze, tamo gdje to nije za kulturu zemlje pogibeljno.

Tajnik V e n t r e l l a pročita u talijanskom prevodu taj predlog, kojega smo donieli u 51. broju našega lista.

Predlog se upućuje agrarnom odboru.

Odgovor na upit.

Prisjednik T o m a s s i odgovara na upit zastupnika M a n d i ć a i drugova glede ceste Sv. Ivan od Sterne-Karojba, da vlada nije bila obećala podporu od 20.000 for., već da je na toliko bilo proračunana gradnja, da je onu svotu uzela pogriešno politička oblast u Poreču i da zem. odbor nije mirovao u tom pogledu.

Time bijaše izcrpljen dnevni red i predsjednik ureče buduću sjednicu za petak u 3 sata po podne. Svršetak ove u 10 sati na večer.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Molba
na veleč. gg. dušobrižnike u Istri.

Tražim za svoju kuću slugu i služkinju. Isti, želio bih, da su oženjeni par bez djece. Što se tiče starosti, mogu biti izmedju 30—40 godina, glavno je, da su zdravi, pošteni, radini, poslužni i čedni.

Kao rodjenom Primorcu, poznate su mi prilike našeg naroda u Istri; znam, da je pošten, pa da često nema u svojoj kući obstanka, te se mora svietom za zaradom potucati. Molim stoga velečasnu gospodu, ako znaju za koji oženjeni par bez djece, koj bi htio takovu službu primiti, da ga upute na uredničtvo „N. Sl.“, koje bi im uvjete kazalo.

Uz hrvatski pozdrav
pop Ivan Jakovčić,
župnik
u Vel. Grdjevcu kod Bjelovara.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**
proti bonima blagajne donesitelju:
sa predobjavom od 4 dana po $2^{1}/_{4}$%
" " " 8 " " $3^{1}/_{4}$
proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po $2^{1}/_{4}$%
" " " 8 " " $2^{1}/_{2}$%
" " " 30 " " $2^{3}/_{4}$
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu
sa predobjavom od 30 dana po 2%
" " " 3 m. " $2^{1}/_{4}$%
" " " 6 " " $2^{1}/_{2}$%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odjel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu. Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajom** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Pčelno - voščene svieće
po kilog **K 4·90,** u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd.	kg. po K 8·—	Voštani ovitki, bieli i bojadisani	kg. po K 4·90
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	" " 6·—	Isti okrašeni s cvietom i zlatom	" " 8·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	" " 2·40	Sviećice za božično drvo u 6 bojah	" " 3·—
" "	" " 2·—	Voštene svieće tarče. I. austr. sastav	" " 4.40
" granis	" " 1·20	Svieće i tarče I. talijanski sastav	" " 3·—
		" " II. "	" " 2·40
		Voščeno platno za oltare, metar	" " 2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — **Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.** Gersheimovi stenji (tilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,
J. KOPAČ, voščarnica u Gorici.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu: Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izlieče svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene to koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj nili seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehomu potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360. **Gradska ljekarna, Zagreb.**
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Gradska ljekarna, Zagreb. Gradska ljekarna, Zagreb.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs.“

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac“. Koje flašice to nemaju jesu patvorene; koje u interesu svoga zdravlja ne treba nipošto primiti. Ciena im je sliedeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.
Pakračke kapljice 1 " **1 " 60** "

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kišlricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručbe neka se šalju izravno na ljekarnika

P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga $4^{1}/_{2}$% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uloženo iznose do 100 K bez prednodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarem, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5,** prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

XXX. glavna skupština

„Bratovščine hrvatskih ljudi u Istri",

obdržana u Kastvu dne 16./9. 1903.

(Svršetak.)

III.

Izvješće blagajnika.

Pregled gospodarenja blagajnom družtva „Bratovščine hrv. ljudi u Istri" u Kastvu od 15. oktobra 1902. do 16. oktobra 1903.

Tek. Rb.	NASLOV	K	p.
	A. Prihod:		
1.	Godišnja članarina	111	60
2.	Interesa primilo se	1025	77
3.	Prigodom nove godine kao „dobra ruka" primilo se	146	05
4.	U ime darova unišlo	574	70
5.	Povraćeni kapitali	100	—
6.	Lignute u štedionicah glavnice	903	—
7.	Za razprodane družtvene knjige	90	—
8.	Preostatak blagajne od dne 16. oktobra 1902.	414	67
	Imaša ukupna svota prihoda	3383	69
	Od ukupne svote prihoda u iznosu od	3383	69
	Odbiv ukupnu svotu razhoda u iznosu od	3169	47
	Preostaje gotovine u blagajni	213	22
	(dviestotine i trinaest K 22 p.)		

Tek. Rb.	NASLOV	K	p.
	II. Razhod:		
1.	Redovitih podpora podielilo se	1075	—
2.	Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu poslalo se	530	57
3.	Uložilo se u posujilnicu u Voloskom	1500	—
4.	C. k. porez. uredu u Motovunu i na Voloskom kao porez	20	—
5.	Za pisarničke potreboće, biljege, poštarinu i drugo	40	90
	Ukupna svota razhoda iznaša	3169	47

Kastav, dne 16. oktobra 1903.

M. Grosman, *blagajnik.*

Stanje imovine

„Bratovščine hrv. ljudi u Istri" u Kastvu dne 15. oktobra 1903.

Tek. Rbr.	NASLOV	K	p.
I.	U posujilnicah, hranilnicah i štedionicah uloženih	12817	63
II.	U privatnih zadužnicah	6620	—
III.	U državnih obveznicah, akcijah i dionicah	6180	—
IV.	U vriednosti družt. stvari, zaostalih inter. te gotovine	1927	22
	Iznaša sveukupno imanje „Bratovščine"	27444	84
	Prema prošlogodišnjoj ukupnoj svoti u iznosu od	27433	38
	Poveća se kapital „Bratovščine" za	11	46

Kastav, dne 16. oktobra 1903.

M. Grosman, *blagajnik.*

IV.

Izvješće revizijonalnog odbora.

Na upit postavljen od gospodina predsjednika da li imade tko štogod opaziti na izvješće gospodina blagajnika, oglasi se član revizionalnog odbora gosp. Kazimir Jelušić, te izjavlja u ime tog odbora, da su družveni računi pregledani i nadjeni u podpunom redu; zato predlaže, da skupština podieli družtvenom odboru obsolutorij i gosp. blagajniku napose izrazi zasluženo priznanje za revno vodjenje blagajničkih poslova. Taj predlog skupština prima jednoglasno.

V.

Izbor upravnog odbora.

Na predlog g. V. Spinčića, odabrala je skupština jednoglasno dosadašnjeg predsjednika g. Mija Laginju, koji se na izkazanoj mu časti liepo zahvali izjaviv ujedno da će uvjek po svojih silah nastojati o boljku „Bratovščine".

Isto tako bijahu u novi odbor izabrani svi dosadanji članovi istoga najme gg. Vjekoslav Spinčić, Vinko Zamlić, Niko Butković, Frane Dukić, Miroslav Grosman i Mate Šepić.

U ime svih članova odbora zahvali se gosp. Vinko Zamlić skupšćini na izkazanom povjerenju.

VI.

Izbor revizijonalnog odbora.

Za pregledanje družtvenih računa u dojdućoj godini izabrani su dosadanji članovi gg. Kazimir Jelušić, Vinko Rubeša i Niko Žic.

VII.

Različiti predlozi.

Gospodin predsjednik priobćuje, da je tiskano osmo izdanje molitvenika „Otče budi volja tvoja" troškom „Bratovščine hrv. ljudi u Istri" tiskom Tomičić i dr. u Opatiji u „10.000" iztiska.

Gosp. Kazimir Jelušić predlaže, da skupština povjeri odboru prorešetanje i pročišćenje svih družtvenih tražbina, od kojih njekoje, kako je mogao opaziti pregledavajuć ovogodišnje račune, biti će možda i neutjerive. Odbor neka po svojoj uvidjavnosti briše takovo neutjerive iznose, a utjerive zaostale kamate nemarnih dužnika neka sa svom strogošću potjera ujedno sa odnosnimi glavnicami, pak će biti računi jednostavniji i čišći.

Gosp. Niko Butković želi, da se povrh ovoga, što je gosp. predsjednik danas kazao u svom nagovoru, još ovdje posebice spomene, uvrsti u zapisnik i tako podade javnosti želja i nada svih prisutnih na današnjoj glavnoj skupšćini, da se po svojih silah sjete Bratovščine svi oni, koji su svojedobno od nje ovećih podpora primili, a danas su u stanju, da njoj se oduže. Prima se!

Pošto se nitko više neoglasi za rieč, zaključi predsjednik skupšćinu, zahvaliv nadošlim članovom, da su se odborovu pozivu odazvali i u dovoljnom broju pristupili k današnjoj glavnoj skupšćini.

Franina i Jurina.

Jur. Dragi ti, povejmi malo, ti, ki blogo toga znaš i vidiš, ce će reć, da se naš dotor Gale kuci s popi?

Fr. Zac da ga je neki do njih pital, ko mu je bil cegod v rodu on, ki je nekada pokral argenteriju do svete Marije.

Jur. Orpo de bio, ka pronta risposta!

* * *

Fr. Je l' Jurino istina, da je va Čukarije magnifico socijalist?

Jur. Ča mene pitaš; pak ako i je, ni se ča čudit, zač, ki pije otrov i ki ne hodi u crkvu, more bit altroko socijalist?

Fr. Ma kada su ga storili za magnifica, da mu se je naradoval i neki „Jasenepačam", ki pak hodi vavik u crikvu.

Jur. Ča j' to onisti, ki je batil za pokojnim Umbertom černu bandiru.

Fr. Baš on, pak ča misliš da ni pravo? Znaš da znaju niki zapalit jenu sviču Bogu a drugu djavlu, da se nikomu ne zamere.

* * *

Fr. Ha, ha, ha, malin melje bez ognja, Furlan pleše od jada!

Jur. Lipa ti je ta, kako si ju našâ?

Fr. Poli Furlana da su imali sedutu tri od njih, da bi spravili ća barba Tonu i da bi izvadili onu lipu ledonju na plači.

Jur. Ma to će poći težko, zač s barba Tonom drže svi ljudi, a ledonja je ondi bila prije nego je k nam Furlan došâ.

Fr. Meni se čini, da će ostat tamo do smrti barba Tone i ledonja dokle bude Bog htio.

Jur. A ki bi ih mogâ maknut.

Fr. Zato ja pivam: ha, ha, ha, malin melje bez ognja, Furlan pleše od jada!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Zaručio se prošle subote g. Vladislav Karabaić, čestit rodoljub i blagajnik „Sokola" sa milom gospojicom Krunoslavom Grgorović. Vriednom i simpatičnom paru srdačno čestitamo.

Novi krstaš ratne mornarice. Na blagdan začeća Bl. D. Marije t. j. dne 8. decembra porinuti će u Puli u more najveći brod-krstaš c. i kr. ratne mornarice. Brod se dogradjuje na škveru maslinskog otoga (Scoglio d' Olivi) odakle će biti porinut. Kako pišu riečki listovi, pozvao je admiralat u Puli na tu svečenost riečkog gradonačelnika dr. Vio, podguvernera dr. Tibora Gaala i kontre-admirala Mavra Sachsa, zapoviednika pomorske ratne akademije na Rieci.

Iz Štinjana pišu nam koncem pr. mj. Mnogo nas, g. uredniče, tišti nevolja i jada, osobito poslie odlazka vriednoga nam bivšega dušobrižnika veleč. gospodina Ivana Barbalića, kojega nećemo nikada zaboraviti, jer se je brinuo otčinski za naše duševno i tjelesno dobro.

Sada očekujemo kao ozebao žarko sunce i kao gladan koru kruha, da nam dadu dobra i čestita svećenika. Ali, znajuć, da neimamo sve očekivati odozgo ili sa strane, počeli smo misliti kako bismo si i sami bar nekoliko pomogli. Radi toga sastalo se nas 30 dne 19. pr. mj. u rodoljubnoj kući našeg čestitog Mihovila Cukona, da se pogovorimo i dogovorimo glede ustrojenja „Hrvatske Čitaonice" u našem mjestancu. U tom pogledu složismo se hvala Bogu kao prava braća, pa se čvrsto nadamo, da ćemo uz pomoć Božju i podporu naših boljih i imućnijih rodoljuba sretno doći do željene „Čitaonice", što dao Bog, da bude čim prije!

Pazinski kotar:

„Sokol" u Pazinu obdržavao je svoju ustanovnu skupštinu, kako urečena, dne 28. novembra t. g. Upisalo se u družtvo 30 članova. Maleni je to doista broj, ali obzirom na obstojeće ovdje odnošaje, nije se za prvi početak moglo više ni očekivati. Naša je medjutim čvrsta nada, da će se oko te jezgre u nedugo doba sakupiti brojna četa, te da u tom obziru neće pazinski „Sokol" zaostati i biti zadnji medju svojom braćom.

U vodstvo bili su izabrani gg.: dr. Dinko Trinajstić, kao starosta, Jakov Bosnić kao podstarosta, Nazor Vladimir i dr. Ant. Gržinić, kao tajnici, Josip Mandić, kao blagajnik, Červar dr. Gjuro, Kurelić dr. Sime, Novak Ivan, Rudela Drag., Rutar dr. Anton, Šebesta dr. Josip, Šolar Franjo i Sironić Anton kao viećnici, a Filiplić Ivan i Marčelja Anton, kao zamjenici.

U svom nagovoru iztaknuo je starosta, da poprimiv ovo u prvom redu streljačko družtvo ime „Sokol", htio je time ujedno označiti predaje, koje će sliediti.

Novomu družtvu stigli su pozdravi od bratskih družtva iz Zagreba i Pule, te od gg. Krmpotića i Jelušića iz Pule.

Občinsko zastupstvo u Boljunu se je konštituiralo dne 14. novembra t. g. te je bio izabran načelnikom Ilijašić Toma, posjednik iz Boljuna. Sa pouzdanjem pratiti ćemo rad novoga zastupstva, jer smo uvjereni, da je svaki član istoga sviestan svoga položaja i vjere, koje je u nj položilo ondješnje pučanstvo.

Skrajni bezobrazluk. Javljaju nam iz Šminja, da se je dne 16. t. mj. pri c. k. tribunalu u Rovinju, držala razprava proti nekomu Antunu Križancu, radi prestupka javnoga mira, što je on zaviknuo na županijskom trgu „Viva Garibaldi". Bio je riešen, mirna Bosna. Mi čestitamo Križancu i nas ne boli glava radi toga riešenja, ali ne možemo i nesmijemo premučati poniženje i povriede našega jezika na razpravi. Po gornjoj viesti dogodilo se je na razpravi, da je savjetnik dr. Deveškovi, rovinjac, pozvao sve svjedoke da ih opomene na svetost prisege i pri tom zapitao, dali svi govore talijanski, na to svjedok Mate Petek-Kovačić reče: „nè, ja ću svjedočiti hrvatski". Predsjednik razprave c. k. savjetnik dr. Devescovi uzvrpolji se na to i reče:

— Come, a Gimino parlano tutti italiano. **Questa è uno esagerazione.**

Još ne bje zadovoljan i zapita prvoga svjedoka Karla Peteka, da li Mate Petek-Kovačić znade talijanski?

Nama se činilo da se razprava ne vodi proti Križancu, nego proti nama, koji smo jedino krivi da smo Hrvati.

Dajemo u javnost tu viest, neka se pozvani nato krugovi obavieste, koliko je istine na njoj, jer ako je onako, bilo bi ono očito širenje talijanštine na c. i kr. sudu i nečuvena povrieda našega jezika, po kojoj pred nekimi činovnici nebi bilo slobodno ni pisnuti u hrvatskom jeziku.

Koparski kotar:

Sputa Počekaj-Dane, (občina Buzet) dne 26. novembra 1903. Uslied poticanja našeg obćinskog savjetnika gosp. Matka Sankovića, dobili smo na naš put cestara koji će imati nadzirati cestu Počekaj-Dane. Skrajna potreba je bila, da se tko domisli naše ceste. Odieljeni smo od svega civilnoga svieta. Mi ne možemo drugamo drugi neće k nama; jer svaki se boji strašne naše ceste. Nadamo se, da će barem sada biti nekoliko bolje. Cestar pripravlja i tuče već kamenje, da izlieči rane toj cesti. Pogrieška bi mogla biti samo ta, što previše zemlje nasipava na nju, jer strah nas je naše dosadašnje ceste ali ni blatu ne bismo htjeli, da se moramo priučiti!

Dvakratni plod u jednoj godini. Gospodine uredniče! U škatuljici šaljemo vam u dar četiri jabuke. Sve četiri su ovogodišnji plod jednoga te istoga stabla. One dvie deblje utrgane su u početku julija. Stablo je po drugi put procvalo, i evo vam drugi plod, koga su utrgali u mjesecu oktobru. Gospodar toga stabla je Ivan Zlatić po domaću Buršić. U svojem vrtu ima nasadjenih puno stabala jabuka; krušaka, smokava, ma i trsja te se može svaku godinu veseliti plodu svoga truda. Da bi primjer njegov sliedili i drugi gospodari te i oni nasadili po svojih vrtih voćaka, vidjeli bi, da se izplati saditi voćke i u našoj kršovitoj Ćićariji.

Trst.

Javna redovita glavna skupština. Odbor političkog družtva „Edinost" poziva svoje članove i istomišljenike na javnu redovitu skupštinu, koja će se obdržavati na blagdan B. D. M. dne 8. decembra u 5 sati po podne u prostorijah „Narodnoga Doma" kod Sv. Ivana pokraj Trsta, sliedećim dnevnim redom:

1. Nagovor predsjednika. 2. Izvještaj tajnika. 3. Izvještaj glagajnika. 4. Izbor novoga odbora i 5. predlozi i upiti.

Odbor se nada, da će pohrliti na tu skupštinu i prijatelji družtva iz susjedne Istre i to osobito na ozbiljnost sadašnjeg našeg položaja.

Razne primorske viesti.

Mjesto tajnika za jednu našu občinu. Jedna naša občina traži vrstna občinara, koji je vješt slovenskomu ili hrvatskom jeziku. Godišnja plaća iznaša okolo 1600 K, a osim toga imade stan u naravi i može privatno jošte štogod zaslužiti. Pobliže obaviesti podaje naš glavni suradnik g. Matko Mandić u Trstu.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru

Opatiji darovaše preko naše uprave:

G. Josip Bastijanić u Barbanu 17 K sabranih prigodom pira g. učitelja Ivana Saršon sa gdjicom Marijom Schlögl, na predlog gdje. Antice Drujević. — G. Fran Rubeša, učitelj u Zametu 17 K 06 h, koje je sabrala na piru g. Antuna Finderla u Zametu gdjica Ružica Ružić iz Kaštelira.

Ukupno danas	K	34·06
Na račun ove godine izkazano	„	653·42
Sveukupno do 31./11. 1903.	K	687·48

(U prijašnjim brojevima izkazani konačni saldo bijaše pogriešan. Uprava).

Podružnici sv. Cir. i Met. u Puli darovaše na ruke g. blagajnika:

G. Tome Soldatić, sv. Lovreč-Paz. Perini, 1 K, Toncetić Petar, Pula 1 K.

Podružnici sv. Cir. i Met. u Berma darovaše 10 K 52 h sabranih u veselom društvu (8 K 20 h) te za izpušene „Damen-cigarete (2 K 32 h), koji iznos bje odposlan direktno družbi u Opatiju.

Izkaz prinosa stiglih na Ravnateljstvo družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru u mjesecu veljači 1903.

Za mjesec travanj:

— Uprava „Podravca“ Virje prinosa . . . . . k 40·—
— „Podružnica“ Mihotići — članarine od god. 1902. . „ —·92
— Gosp. Gustav Modrušan, ljekarnik u Karlovcu sabranih na komersu u „Zorin domu“ „ 50.—
— Gosp. Flegar, župnik u Šušnjevici . . . . . „ 160·—
— Podružn. žen. Mošćenice podarenih od gosp. N. N. „ 5·—
— Gosp. Šime Kvir. Kozulić — M. Lošinj preostatak od zabave priredjene dne 15/4. „ 108·—
— Obća štedovna predujmovna zadruga u Varaždinu daruje . . . . . „ 100.—
— Štedna i predujmovna zadruga za grad i kotar Sisak daruje . . . . . „ 30·—
— Administracija „Agr. Tagblatta“ prinosa . . . . . „ 104·—
— Uprava „Glasa Naroda“ — Zagreb prinosa . . . . . „ 11·88
— Uprava „Hrvata“ Gospić prinosa . . . . . „ 25·62
— ista uprava opet . . . . „ 27·49
— ista opet . . . . . „ 10 —
— Gda. J. i H. Jošina — Zagreb prigodom ujedinjenja hrv. opurbe mjesto brzojavn. pozdrava . . . . . „ 4·—
— Uprava „Hrvata“ Gospić . „ 15·88
— Gosp. Hinko Javand — Zagreb mjesto vienca na odar pok. mu nećakinje . . . „ 10·—
— Uprava „Edinosti“ — Trst poslanih od gosp. Mate Bogdanovića iz Šibenika u spomen pok. Milhovila Trudna u Trstu . . . . . „ 25.—
— Gdja Ida Pošćić predaje čistog prihoda od zabave: mužke podružn. u Voloskom dne 6. siečnja 1903. (K 45·38) plesa ženske podružnice u Voloskom dne 14. veljače 1903. (K 138·84) te izleta na Rieku dne 21/3. 1903. (K 10·70) ukupno . „ 194·92
— Odbor gradjana i sveučilištnih gradjana za priredjenje zabave u korist Družbe sv. Ćir. i Met. u Zagrebu . . . . . „ 6252.67
— Nasliednici pok. Ivana Varljen pom. kap. posjednika u Škrbićih i bivšeg višegodišnjeg obć. savjetn. u Voloskom za počastiti mu uspomenu daruju . . . . . „ 100·—
— Gosp. Ivan Lach, Karlovac sabranih prigodom pira dne 19/4. u kući pl. Bartolčić . „ 18·10
— Veleč. Dr. Kv. Bonifačić — Krk šalje sabranih od gosp. Ljudevita Sučić i M. Polonijo po K 2, svojih 6 a K 2 razno . . . . . „ 12·—
— Ženska podružn. Volosko predaje članarine za pr. god. „ 130·40
— Ženska podružn. Mihotići pošilje . . . . . „ 90·—
— Gdična Marija Miletić umirov. učiteljica Zagreb predaje osobno po njoj sabranih . . . . . „ 101·90
— Ženska podružnica Kastav članarine . . . . . „ 69.50
— Uprava „Nar. Novina“ — Zagreb prinosa do 23/4. . „ 309.10
— Gosp. Fr. Beniger — Sv. Matej sabranih u veselom družtvu kod čaše vina na vazm. blagdan . . . . . „ 1·96
— Ženska podružnica u Dubašnici članarine za pr. godinu . . . . . „ 19.70
— Štedovno predujamno družtvo I. o. činovn. zadruge A. U. M. u Petrinji sabranih u družtvenoj škrabici dosada . . . . . „ 100·—
— Veleč. gosp. Ant. Polesi župnik — Kostrena predaje sabranih u družtvu prigodom krstitka . . . . . „ 6·—
— Gosp. Ladislav Tonković, kapelan u Šlumu sabrao na predtog gosp. Fr. Flego u malom družtvu prijatelja i svećenika mjesto vienca na odar pok. Mata Sverka iz Klenovšćaka . . . . . „ 26·13

Za Ravnateljstvo Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru
Dr. Fabianić,
blagajnik.

Listnica uredničtva i uprave.

Članak: Istra i sloge medju Hrvatima i Talijanima, „Pučuharije“, dopisi iz Creša, Nerezina, iz Gorice, Podgrada te ostali, koji nisu danas priobćeni, sliede u budućem broju, kojem ćemo dodati prilog cieli arak.

Na svršetku smo godine, te opominjemo sve one dužnike, koji su nedavno primili opomene, da podmire predplatu za tekuću godinu, jer ćemo jih inače brisati.

U ime predplate priposlaše do 31. novembra t. g., i to:

Do 31. decembra 1903.

Grubišić Mate (poštarina). Jurković Marko pok. Ivana, Foškulin. Šiškovič-Dragutin, Črnikal (do 31. oktobra 1904.) Turak Ante, Kopar. Pavletić Matko, Lovran. Antonac Petar, Oprtalj. Grunt Franjo, Novaki (do 30./6. 1904). Sebelić Mate, Ližnjan. Jurlina Mate, Premantura. Diković Martin, Pula. Ilić Vinko, Cres. Pertot dr. Just, Trst. Kostečka Josip, kapelan Zottwing (do 30./6. 1904.) Nežić Ivan, učitelj Livade (do 31./12. 1904.) Ferenac Petar, Livade. Magešić Mate, Poljica. Golac Stjepan, Čongrad (do 31./5. 1904). Jerko Ivan, župeupravitelj Stinjan. Gabrielić Ivan, Gorica. Mišan Ante, Kanfanar. Slavoj Jenko, Podgrad (do 31./12. 1904). Hrdy pop Ferdo, Sv. Lovreč. Načinović Anton i Načinović Petar (po g. Stihović) Dračevac. Flego Antun, Vodnjan. Volarić pop Ivan, Draga Baška. Lenac Ivan, Zamet. Soldatić Blaž, Lubenica (do 31./12. 1904).

Basne.

V.

Golubi i orao.

Mogući kralju — da si nam zdravo!
Bieda velika k tebi nas goni;
Sve ćemo tebi pričati pravo.
Srce svoje k' nam milostiv skloni. —

Svaki dan jastreb — proždorna hala —
U golubinjak k nam doleti,
Mnogih nam krutih zadaje jala
Skončaj s njega nam naskoro prieti. —

Gnjezda nam ruši, djecu nam davi,
Danak svaki nas muči i kini, — —
Mogući kralju! svoju moć javi
I s vrata nam ljutog nedruga skini. —

Golubi tako pričahu vjerno
Orlu jade u svojoj tješkoći,
Jednako pred njim stajahu smjerno,
Stalni da će im pomoć nadoći. —

„Doći ću“ — orô odvrati njima
„Danas prije nô sunašce pane,
„Vidjeti želim koli vas ima,
„Dali krvave još su vam rane.“

„Vlastničtvo — znajte — uviek ste moje,
„Moja milost vas štuje i cieni,
„Sad se u dvore vratite svoje
„Sjajnu večeru spremite meni.“

Netom što sunce za goru sjede
U golubinjak orô doleti,
Večeru skromnu nehtjede da jede
Jatu ovako zagrmi kleti:

Gdje vam je jastreb? bar da ga vidim!
Ciele zahman već čekam ga sate — —
Nesretni! laži vaših se stidim
Kojim kralja svog varati znate. —

Suho to zrnje? — klasje? te smieti?
Zar tom večerom da me se časti?
Hinci ste — za to morate mrieti
Svi do jednoga morate pasti.

Orao reče — na jato rinu —
Nasta vapaj, užasno klanje,
Prije no zora opeta sinu
Svim smrt nevine zaklopi kânje. —

Orô je tako jedite noći
Zado golubom toliko rana
Koliko nebje jastrebu moći
Da im zadade čitavih dana. —

* * *

Ludo je brate — treba ti znati —
Nedrug kada te muči i tlači,
Opet nedruga u pomoć zvati,
Koj je od prvog veći i jači. —

Nadan Zorin.

Br. 1073.

Oglas natječaja.

Usljed zaključka prihvaćenoga od občinskoga zastupstva dne 20. novembra t. g. otvara se natječaj za občinskoga liečnika u Barbanu uz godišnju plaću od K 2000. isplativih iz občinske blagajne u mjesečnih obrocih.

Potanji uvjeti službe jesu sliedeći:

1. Natjecatelj treba do pozna hrvatski jezik;
2. za visitu, obavljenu u kući liečnika, odlučeno je 50 fil., a u kući bolestnika, bilo u mjestu bilo izvan u obsegu od 4 klm., 2 K. Udaljenija mjesta od 4 klm. isto 2 K, nu moraju na svoje troške liečnika odvesti i dovesti ili mu isto nadoplatiti.
3. Da imade vlastitu, već prema okolnostima, ljekarnu.
4. Imade badava liečiti siromahe, a vožnja biti će isplaćena iz obć. blagajne više od 4 klm. Natjecatelji za otvoreno mjesto mogu podnieti svoje dokumentirane molbenice kod podpisanoga do 20. t. mj.

Glavarstvo občine
Barban, dne 1. prosinca 1903.
Načelnik:
Malabotich.

Br. 1073.

Natječaj.

Usljed zaključka, prihvaćenog od občinskog zastupstva u sjednici od 20. pr. mj. otvara se natječaj za občinsku primalju (babicu) za Barban uz god. plaću od 160 K izplativih iz občinske blagajne u mjesečnih obrocih.

Natjecateljice za otvoreno mjesto mogu podnieti svoje dokumentirane molbenice kod podpisajućega do 20. t. mj.

Glavarstvo občine
BARBAN, dne 1. prosinca 1903.
Načelnik:
Malabotich.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu - Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Putnici u Ameriku!

CUNARD LINE

prevaža putnike izmedju **TRSTA—NOVI-YORK i natrag**

brzim parobrodom **„AURANA“** sa 1200 mjesta III. razreda i sa 300 salon-mjesta II. razreda sa kabinama — i brzim parobrodom **„CARPATHIA“** sa 2000 mjesta III. razreda i sa 400 salon-mjesta II. razreda sa kabinama.

Cijena putne karte iz svake luke u **Dalmaciji i Istri**

preko Trsta u Novi-York

ujedno — počamši sa dnevom ukrcanja u TRSTU — sa hranom, vinom, i čitavom poslužbom stoji:

III. razred — za osobu 180 K.

Putnici mogu kupiti ove putne karte kod **Lloydovih agentura** u svih lukah Istra i Dalmacije — u Rižani pako samo kod g. Petra Pepovića.

Odlazak iz TRSTA:

„CARPATHIA“ 15. decembra 1903 „CARPATHIA“ 2. febrara 1904
„AURANIA“ 29. decembra 1903 „AURANIA“ 16. febrara 1904

Za pobliže obavjesti, putne karte, prijevoze za druge nuzgredne luke i željezničke postaje iz Nova-Yorka u unutrašnje gradove Savezne države Sjeverne Amerike, obratiti se na

Glavno zastupstvo za Austriju **Schröder & Co. - Trst**
Via Carlo Ghega br. 8, I. kat.
Naslov za brzojave: SCHRODERCO. - TRST.

Broj 54. Pula, u četvrtak dne 3. prosinca God. XXXVI. 1903.

Oglasi, pripeslana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847 849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, potpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji. 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5·—, odn. K. 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i uzimlje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 13. studenoga 1903.

Sjednica IX. (12.)

Prisutni: Dr. Campitelli, vlad. zast. Al. Fabiani i 29 zastupnika, (galerija puna).

Pošto je predsjednik otvorio sjednicu u 3 sata po podne, pročita saborski tajnik Vareton zapisnik posliednje sjednice, koj se ovjerovljuje bez opazke.

Zemaljski proračuni za g. 1903. 1904.

U ime financijalnoga odbora izvješćuje zast. Bartoli o zemaljskih proračunih za g. 1903. i 1904.

U glavnoj razpravi dobi rieč zast. Spinčić, koji reče:

Visoki sabore!

Predani su nam na razpravljanje proračuni za god. 1903. i 1904. ili bolje reći samo za ovu posliednju, jer je ono, što je tobože proračunano za 1903. u istinu već potrošeno. U tom proračunu za god. 1904. prikazuje se, što bi se predvidjeno imalo potrošiti u toj godini iz zemaljske blagajne. Ja ću navesti samo glavne svote, ovdje prikazane u proračunu, da poslie prosliedim dalje u drugom razmatranju. Saborski troškovi proračunani su na 30.000 K. Uprava pokrajinska t. j. za kapetana i za prisjednike 27.200 K, za zemaljske činovnike i urede svota je proračunana ejelokupno od 93.565, te daljnih 8000 K za putne troškove i 17.100 za urede, dakle se za tu stavku zahtjeva ništa manje nego 145.865 K. Troškovi za obuku proračunani su na 492.633 K; troškovi za poljodjelstvo na 92.940 K, za ceste i vode na 142.000 K, za zdravstvo i za čovjekoljubne svrhe 427.600 K i za javnu sigurnost 52.500 K; nadalje za amortizaciju dugova 92.200 K te još njeke svote za druge stvari. Ukupni troškovi iznašaju 1,603 938 K.

Ti troškovi imadu se pokriti većim djelom za svotu od preko milijuna kruna s nametima raznim, a medju njima i nametom od 120% na potrošarinu na vino. Te namete platiti će većinom siromasi, jer i oni valja da piju, jer mnogo rade. Velika je to svota od 1,600.000 K za tako malenu pokrajinu, kao što je Istra. A zamisliti mora čovjeka okolnost, što ti troškovi zemaljski uvjek i postepeno rastu. Nisam činio prispodobe možda za 10 godina natrag, nego, kažem to na temelju proračuna, koji je u godini 1902. glasio na 120.000 K manje, nego za godinu 1904. U tom pak nije još računana školska pristojba, koja iznaša 190.000 K i koja takodjer teče u zemaljsku blagajnu, pa se takodjer ima pribrojiti proračunu tako, da skupni proračun iznaša 1,800.000 K.

Neću se dalje baviti brojkama niti ću na dugo nabrajati krivice, koje nam se čine. Mi smo već u predlozima, u interpelacijama i u govorima istakli razne pritužbe, koje imamo proti zem. upravi, a valjda će se i danas štogod predložiti i reći.

Ja ću se samo s nekoliko rieči osvrnuti na to, kako nam se u svim granama javnog života sa strane zemaljskih autonomnih oblasti čine krivice.

Kako se u saboru postupa, to je urbi et orbi poznato. Većina Istre po svojim zastupnicima nema onih prava, koja bi joj već po naravi pripadala. Ni saborski predsjednik ni saborska većina ne priznaje hrvatski ili slovenski jezik. Zemaljski odbor takodjer samo u toliko priznaje naš hrvatski jezik, da prima u njem napisane spise, ali inače ni on nije našem jeziku ni narodu sklon, a valja opaziti takodjer i to, da se imenuju zemaljskim činovnicima ljudi, koje plaća takodjer i naš puk, a koji ni ne znadu jezika većine pučanstva u Istri.

Jako se mnogo troši na školstvo. Lopatama, se tako reći, baca novac za jednu talijansku narodnost, dočim se škrtari kod pučkih škola za hrvatski i slovenski narod. Velika se svota daje i za poljodjelstvo, ali i od toga je malena korist našemu narodu. Velite, i gospodin je predsjednik danas rekao, da nikomu zem. odbor ne krati podpore n. pr. za vode. Mi ne tajimo, da se za vode daje, ali prema onim svotama, kojim se razpolaže za vode i ceste, moglo bi se i moralo više davati.

Dalo bi se razno učiniti takodjer sa svotom proračunanom za zdravstvo i humanitarne svrhe, a osobito bi preporučio zemaljskom odboru, imenito njegovom izvjestitelju za zdravstvo, da čim više učini proti malariji. Nešto se počelo raditi. Poznato mi je, da se je radilo na otoku Krku i ovdje u okolici Puljskoj, ali bi se moralo obćenito raditi, da se ljude oslobodi od te težke bolesti. Bio sam u okolici Puljskoj u ovo doba, što smo ovdje, pa sam vidio i na licima ljudih, a i sami su mi se tužili, koliko trpe. Nije dakle druge, nego da se čim toplije preporuči zemaljskom odboru, da učini, sve što se može i da gleda, da to učini i c. k. vlada.

Ima, kako sam spomenuo i rubrika za javnu sigurnost. Pripomenuo bi samo sa par rieči, da ta javna sigurnost nije često javna sigurnost. Znam slučajeva, gdje su ljudi od javne sigurnosti gledali mirno, kako se ljudi kolju; a znam slučajeva, gdje su ljudi od javne sigurnosti zatvarali ljude bez razloga. Često bi bolje bilo da ih i nije, jer često sami izazivlju nemire. To ali nisu pojedinci toliko krivi, koliko njihovi gospodari obično politički činovnici.

Neću nabrajati sve krivice, koje nam se čine i sve naše težnje, ali moram konstatirati, kako se mnogo krivica čini, kako se ne radi na razvoj našeg hrvatskog i slovenskog naroda u Istri, nego se radi upravo na njegovo odnarodjenje i uništenje. Htjelo bi se iz tog naroda u ovoj pokrajini učiniti „tabula rasa".

Nego to sve što do sada rekoh, tiče se gosp. zemaljskog kapetana, većine gospode od zemaljskog odbora, gospode od većine sabora i u obće ciele autonomne uprave. Mogao bi pak tko nabaciti pitanje, a kako c. k. vlada, kako država postupa s narodom našim? pa reći, možda da vlada gleda izjednačiti te nepravice, možda vlada gleda izgladiti sve, što je našem narodu krivo učinjeno? I u ovom zasjedanju čulo se s one strane visoke kuće, da nas podupire c. k. vlada (Mandić: je vaša stranka došla na upravu u Lovranu, gdje se sa strane vlade, a to će dobro znati gospodin vladin povjerenik, jer je bio onda na čelu onoga kotara, sve moguće radilo protiv naše stranke, jer je bila obćina onda počela rabiti hrvatski jezik. — Od 20 godina radi c. k. vlada po svojim organima i žandarima i drugim ljudima jedino na korist vašu a protiv nas. Njezina je zasluga, da je obćina veprinačka došla u ruke čovjeka, koji si je napokon za svoje čine sam sudio. Što je pak obćina Kastavska pretrpjela od 1879. godine ovamo, ne samo od zem. odbora, nego takodjer od c. k. vlade, o tom bi se dala čitava povjest pisati. I ima takova povjest, a ta je upisana u srcih i dušah onoga naroda.

Ali ne samo u izbornim stvarima, nego i inače, u svojim uredima pogoduje vam. Gdje se kad dogodilo, da vašim strankama piše vlada recimo hrvatski, kao što piše našim talijanski? A nama se to dogadja često, pa kad se možda neće primati talijanskih spisa, piše nam se njemački. Kad se pak konačno naloži c. kr. činovnicima, da moraju pisati jezikom, kojega stranka razumije i kojim piše, onda se za kratko vrieme sluša, po godinu možda i više, dok se na taj nalog opet ne zaboravi i opet na staru ne radi. Na hrvatskim molbam možete često naći, kao što sam ovih dana vidio, na gornjoj strani nacrta naledjici njemački odgovor. Je li se vama to kada dogodilo? Školstvo napokon odviši o c. kr. vladi, pa se zna kakva je za vas a kakva za nas. Slično je dapače i u crkvama. Jeli se vama ikada uzelo u vašim crkvama ma i slovo vašeg jezika? A što se sve nije uzelo našem narodu, osobito u porečko-puljskoj biskupiji? Ne samo, da nam se uzima liturgički jezik, koji je pod Mletčani u svoj krieposti obstojao, pod kojim se je u Mletcima tiskalo glagolske knjige, nego takodjer učinilo se je, što se ne čini nigdje da se neće s narodom moliti u njegovom jeziku, niti mu tim jezikom propovjedati. To je sve krivnja c. kr. vlade. To se čini njegovim poticajem i odobravanjem, dapače zna se, da je onaj, koji je u tom obziru najviše zla počinio u pokrajini, donio takav naputak iz Beča. Taj je čovjek baš i c. kr. činovnik, te nije ni toliko biskup, koliko c. kr. činovnik. To se i iz toga vidi, što su novine, koji su protiv njegovog postupka pisale, bile zaplienjene, dočim su mogle talijanske novine n. pr. protiv posliednjem pok. biskupu trščanskom, što god mu drago pisati, a državne oblasti nisu se našle ponukane, da bi te novine zaplienile. On je umro kao prost biskup, ali pošten, dočim je onaj, koji žatire naš jezik rimski grof i austrijska ekselenca.

Mislim, da je jasno i prejasno iz svega toga, da c. k. vlada ne podupire nas nego vas već preko 20 godina. To se dapače priznaje i sa strane samih vladinih ljudi i kaže se razlog, zašto se to čini. Kaže se naime, da vlada tlači i zanemaruje Slavene, da ugodi Talijanom, da ih tako dobije za austrijsku državnu misao. Koliko se u tom doseglo za austrijsku

državnu ideju kod vas, ja o tom neću ni rieči govoriti. To je stvar vaša i c. kr. vlade, koja vas je uzgojila. Što se pak doseglo s našim narodom, to se čuje medju narodom samim. Hrvatski i Slovenski narod borio se kroz stoljeća za monarhiju proljevao je krv svoju na svim gotovo poljanama Europe, jedan dio njegov bila je vojarna sama. Po Francezkoj, po Pruskoj i po Italiji prolievala se krv hrvatska na potoke. Osobito radi vojevanja protiv Turske, hrvatski je narod dobio od sv. stolice častni naslov „antemurale christianitatis". Ali čini se, kao da se je i oko sv. stolice zaboravilo na to. Taj su naslov zaslužili naši stari krvlju svojom. Ali nisu zaslužili, da im se zato predbacuje, da su tlačitelji svakog napredka i svake slobode. Vojevali su nesvjestno za druge. Čitajte jednu pjesmu od Giustia (Sant' Ambrogio). On je došao u crkvu u Milanu i vidio u njoj hrvatskih vojnika. Na prvi mah obuhvatilo ga čuvstvo mržnje, ali kasnije ga je primilo plemenito čuvstvo, pa si je rekao: nisu oni sami krivi, jer su neuki, nesviestni — bog zna, te će doći vrieme, kad će oni vojevati za napredak i slobodu naroda.

God. 1848. palo je na tisuću ljudi naših na bojnom polju, a borili su se i 1866. god. na kopnu i na moru, te je n. pr. iz samog jednog sela u taj dan palo 300 ljudi, koje je kašnje opjevao pok. Karali u novoj pjesmi „Tri sto Vica udovica". U obće, kad je bilo vojevati, svigdje su Hrvati bili na čelu, ali dok je nastao mir, svatko je imao više vlasti, nego Hrvati. Tako se već stoljeća postupa s Hrvatima. Po čitavoj Evropi i po čitavom svietu se znade, što se je u ovoj tekućoj godini radilo po Hrvatskoj, u Banovini. Ljudi nisu mogli više trpjeti 20 godišnjeg tiranstva, pa su se digli, onda je išla protiv njih vojska one Austrije, za koju su Hrvati kroz stoljeća i stoljeća lievali svoju krv. Bilo je tamo, u Banovini, na tisuću zatvorenih, na stotinu ranjenih, a bilo ih je i ubijenih. Tako postupa Austrija s našim narodom. — Naravno je onda, da se je narod osviestio, da drugačije misli, te da nema privrženosti, ni ljubavi, ni vjere u vlast, za koju se kroz stoljeća borio. (Glasovi: tako je! Pljesak na galeriji.)

Ističem kakle, da ne za nas, nego protiv nas, a za vas, ali i za vas prividno, radi austrijska vlada već toliko godina. Kažem prividno, jer Austrija ne radi ni za nas, ni za vas, nego za trećeg za Niemstvo (Kompare: tako je). Ni sama Germanija nebi mogla toliko učiniti za širenje Niemstva, kao što Austrija. Da to Germanija čini osvjestili bi se brzo, dočim Austrija to čini pod plaštem, prividno je za sve narode, ima zakone o ravnopravnosti, koje nam je bacila pred noge, da se medju sobom koljemo, a da ona medjutim sve jače pripravlja put Germaniji takodjer do Adrije. A koliko je već pripravila, možete svaki dan vidjeti. U Koruškoj Slovenci jedva dišu, u Štajerskoj neda im razvijati se, u Kranjskoj su jako pod vlasti Niemaca, a ovi dolaze sad i do Adrije same. Pogledajte što se radi u Trstu. Tko je načelo svim oblastima svietovnim i duhovnim? Svuda Niemac. Kako se uredujc kod različitih ureda? Niemački. Sjetite se govora ili zdravice, koju je izrekao namjestnik Njeg. Vel. prilikom, kad su njeki njemački vojni brodovi bili u Trstu. Gledajte šta se radi u Puli! Vi imate pučku njemačku školu i „Marine-Unterrealschule", u uredima se piše njemački, a kod c. i kr. mornarice niti mi Hrvati niti vi Talijani nemamo vlasti, kako smo ju u prošlosti imali, nego ju imadu Niemci i Madjari, koji nisu ni mora vidjeli prije, nego su ovamo došli.

Što u Opatiju dolaze toliki Niemci, to je glavno zato, da bude jedna točka više, kojom se širi Niemstvo. Pred njekoliko godina ustrojila se privatna njemačka škola a sad se gradi protestanska, njemačka crkva. Još ni jedan ministar nije pitao za naše ili vaše škole, ali kad je došao pred kratko onaj nastave u Opatiju, išao se obaviestiti za njemačku školu, ter će je država doskora uzeti u svoju upravu.

Tako se eto gradi most Germaniji do Adrije. Gosp. Cleva klima niečno glavom. Ja ću vam reći, da je još god. 1897. neki njemački političar u Berlinu pisao: Mi težimo do Adrije, Austrija nam čini put do tamo, i ako bi ikada Italija htjela Trst ili Primorje imati, onda mi Njemačka, imamo dosta praha i olova takodjer za Italiju. Tako je rekao taj njemački političar, a prema tomu se i cielo vrieme radi. A ima već i medju visokim činovnicima ove monarhije ljudi, koji govore o preuredjenju i razdieljenju ove monarhije, pa vele: Ludi su Talijani, ako misle, da bi, kad bi se razpala Austrija, dobili Primorje; to im nebi dopustili Niemci.

Završiti ću, neću dalje o politici. U političkom obziru, kamo bi imala Istra-Primorje pripasti, imamo različite misli, ali ne ćemo o tom odlučivati ni mi ni vi, nego više sile. Ali jedno je što možemo sami, kao sinovi jedne zemlje, a to je, da se počnemo medju sobom poštivati, da štujemo pravo jedni drugih, da ne gledamo kako bi uzeli jedan drugomu ni obćinu ni selo, dapače ni čovjeka jednog, nego da gledamo, da imamo svaki svoj jezik u crkvi, u školi i uredima, da budemo ravnopravni medjusobno, pa da ljubimo svaki svoje, a poštujemo svetinje drugih. Time bi se takodjer približili kršćanskomu, pravom kršćanskom načelu, koje uči bratstvo i jednakost medju svim narodima. Približili bi se i onoj velikoj misli, sličnoj prvoj, koja se sve više širi po cielom svietu, a koja nezna razmirice, narodnostnih ni jezikovnih, nego hoće, da svaki narod napreduje, i to sa svojim jezikom. Vi gospoda od većine, pojedinci bi možda bili za to, ali u skupu ste još sada proti tomu. Vi hoćete prevlast, naročito većina zemalj. odbora i zem. kapetan, pa mi već s tog razloga ne možemo odobriti vašega postupka, ne možemo se s vama sprijateljiti, te moramo glasovati proti proračunu.

Ali neću svršiti, a da ne izrečem nadu, da ćete se ili vi sami promieniti ili da će doći iza vas drugi, koji će znati poštivati načelo bratstva, jednokosti i ravnopravnosti! (Pljesak na ljevici i na galeriji, te povici: Živio!)

Kod podrobne razprave proračuna za god. 1903. uze rieč zast. **Laginja**. koji govor ćemo naknadno donieti.

Predsjednik **Chomich** odgovara predgovorniku da zemaljski odbor daje podpore bez obzira da li su posujilnice osnovane sa ograničenim ili neograničenim jamstvom. Zem. odbor da bi bio dao podporu i posujilnici u Vodnjanu kad bi bila ona dala traženo jamstvo. Razne posujilnice sa ograničenim jamstvom, kao one u Kopru i Lošinju da napreduju liepo.

Što se tiče proširenja izbornoga prava, reče, da je sabor dao nalog zem. odboru, da izradi odnosnu osnovu, što mu nebijaše do sada moguće provesti zbog silnog posla oko toga. Nada se, da će u budućih zasjedanjih doći i to na razpravu u sabor.

Predsjednik **Cleva**. Neće da muti slogu Slavena i Talijana u Dalmaciji, koju je zast. Laginja spomenuo. Navadja kako su Talijani Dalmacije od god. 1867 amo potiskivani bili i kako ih je hrvatska stranka pod barunom Rodićem svuda natrag potisnula i to tako, da su spali u saboru od većine na samih 6 zastupnika. Hrvatska većina, da je talijanske zastupnike protuzakonito iz sabora odpravljala. Spominje talijansku školu u Splitu za koju nisu god. 1902. Hrvati htjeli uvrstiti u proračun ni novčića i to po savjetu zast. Buzolića. Zatim navadja stihove Dantea i Petrarka kojimi hoće da dokaže kako su one zemlje talijanske.

Zaključi pozivom neka Hrvati priznaju talijanstvo Istre, kako su Talijani priznali slavstvo Dalmacije, pak će biti gotov mir.

Izviestitelj **Bartoli** odgovara Laginji, da se nebi razumilo govor u tudjem jeziku kad bi bio u saboru stenograf. Zast. Laginja iztaknuo je samo jezikovno pitanje koli u saboru toli u zemaljskomu odboru. Većina nemože braniti manjini govoriti njezinim jezikom, jer njoj to djelomice i državni zakoni priznaju. (Zast. Spinčić: i naravski zakon!) Zastupnici imali bi svi govoriti u jednom jeziku, da se mogu razumiti.

Primjeri, navedeni glede Dalmacije, Kranjske, Goričke i Tirola, da ne vriede ovdje, jer su u onih zemljah drugi odnošaji. On je čuo trojicu zastupnika iz Kranjske razgovarati njemački.

U Goričkoj jesu odnošaji takvi zbog prevelike dobrote nekadanjih zastupnika i radi nepravednog izbornog reda.

Slaže se sa zast. Laginjom, da Niemci neimaju prava u naših pokrajinah. Niemci da nauče prije talijanski nego li slavenski jezik medju nami jer uvidjaju potrebu poznavanja talijanskog jezika. Talijani da moraju predpostavljati slavenskim činovnikom njemačke, jer ovi su nepristrani, dočim to nisu slavenski. Zast. Laginja spomenuo je i slogu u Dalmaciji izmedju Hrvata i Talijana, ali njemu se to čini kao da bi me tko svukao pak da mi reče, sada je ovo sve tvoje.

Ja se nisam — reče — s nijednim o tom posavjetovao, ali mislim, da tumačim mnienje većine ako kažem zast. Laginji, da dok nebude u ovoj pokrajini i ovoj državi osjeguran naš narodni položaj, koga mi držimo neobhodno potrebitim za narodni napredak te za napredak uljudbe i gospodarstva Istre, dokle bude naš narodni i prosvjetni posjed ugrožen sa svih strana, te će imati proti sebi nesamo Slavene, što nebi bilo toliko zlo, već sve proti nam združene zemlje, kojim pruža vlada svom silom i svim uplivom svoju podporu, dokle budu trajale žalostne okolnosti, mi ćemo biti čvrsti, dapače još čvršći, ako bude trebalo, od istih hridinah istarskoga krasa na obranu naše narodne misli, koja nam je draga kano najdraže stvari, koja nam je tim draža, jer nam napadana, koja nam je možda draža nego li isti život. (Većina odobrava.)

Većina prihvaća u glavnoj razpravi proračun za 1903.

U podrobnoj razpravi preporuča zastup. Costantini gradnju mula u Plominu.

Zast. **Laginja** čita za tim interpelaciju na zemaljski odbor u pogledu vodnjanske posujilnice.

U generalnoj razpravi proračuna 1904. govore o svojih predložih zastupnici **Andrijčić** i **Venier**. Prvi stavlja k poglavlju V. naslova 2. razhoda proračuna za god. 1904. sliedeći predlog:

Visoki sabor neka izvoli zaključiti: Poziva se zemaljski odbor, da od 20.000 K proračunanih kod ovog naslova za redovite potrebe, doznači občinskom glavarstvu u Puntu 3000 K za izgradnju občinskog bunara, pokraj jur obećanih 1500 K na račun poslovanja u god. 1903.

Prisjednik dr. **Cleva** na ime zem. odbora obećaje dati obć. glavarstvu još na ime pripomoći za bunar, ako bude izgradnja koštala više nego li zem. odbor sada misli, da bi bilo dostatno.

Zast. **Venier** preporuči, da bi se brzo započelo sa radnjami u dolini rieke Mirne.

Podrobna razprava proračuna za 1904.

K I. stavci 1. poglavlja reče zast. **Andrijčić**: Visoki sabore! U stavci I. poglavja 1. donosi proračun 14.000 K kao potrošak za zakupnike. Ces. patentom od dne 26. veljače 1861. br. 20. bila su pozvana sva zemaljska zastupstva, da sudjeluju u zakonodavstvu medju inim takodjer o svem onom što se tiče poljodjelstva. Kako se naš sabor u tom pogledu ponaša, dosta se je pokazalo kod razprave proračuna i obračuna zemaljskog kulturnog vieća. U jučerašnjoj sjednici smo pako vidjeli, kako se sabor zauzima za poljodjelstvo, kad je zakopao predlog druga **Mandića** vrhu vinske klauzule.

Druga stvar, za koju je pozvan zemaljski odbor, da se njom bavi, jesu zgrade. Zgrade kod nas nisu podpune te njim mnogo manjka, što svjedoči slučaj glede družbine škole u Malom selu. Tamo je molila Družba za dozvolu gradnje škole, ali molba još nije riešena.

Sabor treba nadalje, da obrati svoju djelatnost i na dobrotvorne zaklade, a mi vidimo, da nije još ništa odlučeno do sada bilo glede bolnice; tek sada se je na veliku štetu grada Pule od njega odlučilo bolnicu odkupiti. Sirotišta nema u čitavoj pokrajini.

Zakopana je resolucija zast. Dinka Trinajstića, da bolničke troškove nose države, svaka za svoje podanike. To je bilo predano zemaljskomu odboru ali on šuti.

U bogoštovlju i nastavi mora takodjer sabor svojim zakonodavstvom sudjelovati. Ovdje moram odbiti nešto, što je zast. **Vareton** hotio da kaže vrhu neke crkvene zastave, koju da je vjeroučitelj **Sever** blagoslovio. Nije mi na umu da branim njega radi haljine i radi položaja, koji zauzima. Zastava ta izašla je za tjelovski obhod ovdje u Puli ove godine. Na toj zastavi bile su 2 slike: Sv. Tome i sv. Vjekoslava. Zast. **Vareton** htio se na neki način izrugati, jer je rekao, da se htjelo tjerati papinsku politiku. Ako ima papinske politike, to je politika kršćanska, politika sina božjega, koji je došao na zemlju i donesao nam svoju nauku. Pop je njegov namjestnik na zemlji, on je glava i učitelj čitave rimokatoličke crkve. Kao takovom u poslovih vjere i ćudoredja treba da je svaki katolik, bio on svjetovnjak ili svećenik, s njim složan. Vjera se nikomu nenamiće. Gimnazijalci na državnoj gimnaziji sinovi su katoličke crkve i podpadaju u pogledu vjerskog odgoja nadležnosti crkve. Ta crkva ima pravo podučavati, što se mora vjerovati, te odgajati ljude, da budu tako živjeli, kako će se lakše spasiti. Nije dosta vjerovati, da se i u srcu drži za istinu ono, što se vjeruje, i da se to javno očituje. Očitovanje javno vjerskog čuvstva bilo je izkazano od djaka preko učitelja vjere time, što su pod zastavom sv. Tome, zaštitnika nauka i sv. Vjekoslava, kao zagovornika mladeži, izašli na tjelovski obhod. Ako se to uzima kao izkaz papinske politike, onda se ju čini i onda, kad idu na misu i na izpovjed. (Predsjednik ga opominje neka govori o predmetu.)

Sabor ima pravo sudjelovati kod bogoštovlja i nastave, pa sam uzeo ovo vrieme za to, da odbijem uvriedu nanešenu crkvi.

Lav XIII. rekao je, da neka svećenik stupi u javni život i neka djeluje u katoličkom smjeru. Papinsku politiku netrpite, kad je vjerska, ali vam je draga kad hoćete njom goniti glagoljicu iz crkve.

Saborska je dalje dužnost, da nastoji vrhu napredka i potreba pokrajine, a vidjeli smo kako je sabor zakopao moj predlog vrhu ribarstva, koji nije išao za drugim, nego da obezbiedi pučanstvo naše pokrajine.

Briga mora biti sabora, da se sačuva imovina pokrajine, te da vrši svoj upliv u poreznih poslovih. Svi pako znamo, kako porezne oblasti tjeraju u zdvojnost pučanstvo a sabor proti tomu ipak ništa nepoduzima.

U drugoj stavci proračuna nalazimo službu stenografa. Ovu službu su dosta razjasnili moji predgovornici, ali hoću da rečem ono, što nije nitko spomenuo, odnošaje naime u Šlezkoj. Tamo ima 7 Čeha prema ostalim Niemcem, pa ipak zemlja plaća českog stenografa, — saborski se zapisnici sastavljaju i u českom

jeziku, dočim se nama neda, da bar predloge stavljamo u hrvatskom ili slovenskom jeziku.

Svi saborski spisi tiskaju se samo talijanski. Ja sam prošli utorak uručio predsjedniku nekoliko interpelacija, za koje sam malo prije doznao, da ih nije dao niti prevesti nego da ih misli donieti u drugom zasjedanju.

Ja ću biti dakle tako slobodan da ih sam ovdje pročitam, neka bar dodju u zapisnik. (Ovdje počima čitati jednu interpelaciju tičući se posjeda u občini Baška. Predsjednik ga prekida i govori neprestano te prekine konačno sjednicu. Čim je zast. Andrijčić prestao čitati, otvori predsjednik na novo sjednicu. Zast. Andrijčić nastavi čitanje, na što mu predsjednik oduzme rieč.)

Zast. **Mandić:** Osvrnuti ću se, visoki sabore, sa par rieči na ono, što su zadnja dva predgovornika s one strane visoke kuće izvoljeli reći na izjavu pošt. druga Laginje. Jedan je govorio kao izviestitelj te je imao posliednju rieč, a drugi kao član zemaljskog odbora tako, da mu drug Laginja nije mogao više odgovoriti. Uzimamo si dakle slobodu, da odgovorim u kratko prisjedniku zemaljskog odbora dru. Clevi i izviestitelju financijalnog odbora dru. Bartoli-u.

Gosp. prisjednik Cleva obazreo se je (Predsjednik ga prekida) Molim Vas nemojte praviti obstrukciju! — Dakle g. se je Cleva obazreo na izjavu dra. Laginje time, što se je pozvao na posliednje događaje u Dalmaciji. Osvrnuo se je na prvo ustavno doba u Dalmaciji, dok su još tamo, u pokrajini i u saboru vladali, ne Talijani, nego Autonomaši, jer je velika razlika izmedju ovih i prvih, Autonomaši bo nebijahu Talijani; oni su čuli samo za autonomiju Dalmacije i proti spojenju sa Hrvatskom. Iz tih se jedva kasnije izliegoše Talijani najradikalnije vrsti. On reče, da su se Hrvati laskali autonomašima, da im dadu njihova narodna prava. Hrvati su doista i činom pokazali, premda su tamo u ogromnoj većini, jer autonomaši vladali su samo u gradovih, da ljube Talijane i Italiju, jer su najvidjenije svoje sinove slali na nauke u Italiju. Oni su dali Italiji svoje glasovite sinove, kao što bijahu primjerice Tomaseo, Clovio, Bošković i mnogi drugi. A služili su se i sami kodkuće predugo žalibože talijanskim jezikom. Taj idilični život da je trajao sve do god. 1866. kad no je nastupio vladu austrijski general barun Rodić, ali to nije bio hrvatski rodoljub, već austrijski general, jer austrijski častnici nesmiju imati narodnosti — osim Niemaca i Madjara. Prvi njegov čin — veli da je bio taj, što je dao nasilno izključiti iz sabora 6 Talijana i time stvorio hrvatsku većinu. Nemogu toga poricati, jer neimam pri ruci podataka, ali slično dogodilo se i nama ne god. 1866. već god. 1886. i kasnije, da ste naime i nas, napose mene dva puta bez ikakova razloga i bez protesta izključili, ter me tekar poslije trećeg izbora u saboru pustili. Isto se dogodilo i mojim drugovom gg. Spinčiću, Jenku i drugim članovima s ove strane visokog sabora.

Kazao je nadalje g. prisjednik, da su god. 1902. Hrvati u dalmatinskom saboru stvorili zaključak, da se neima dati podporu privatnoj talijanskoj školi u Splitu. To pitanje glede podpore talijanskoj privatnoj školi u Splitu razpravljalo se je sve do ove godine u dalmatinskom saboru i ja držim, da neću pogriešiti ako kažem, da su naša braća u Dalmaciji pogriešili, što nisu splitskim Talijanima dali priliku, da izobraze svoju djecu u materinskom jeziku. Ali kao što tamo neodobravamo napadnog postupka, tako odsudjujemo i Vaše postupacje s nama u školskom pitanju.

G. prisjednik Cleva zaključio je svoj govor vrlo pjesnički citirajuć tri najveće talijanske literarne velikane, Dante-a naime, Petrarku i Manzonia, čim je hotio dokazati, da su Dalmacija i Istra talijanske pokrajine. Čast i slava ovim velikanom, koje je citirao, kao literarne orijaše, ali tim nije dokazao, da bi svi oni bili i veliki historici ili politici. Nu recimo, da je za vrieme Dante-a i Petrarke bilo zbilja onako, kako je to naveo prisjednik zemaljskoga odbora, što odlučno niečem, jer znamo iz poviesti, da su se već 7. stoljeća doselili Hrvati u ove naše zemlje i da su se kasnije opetovno amo doselili kad je ovdje nestalo pučanstva zbog kužnih bolesti, pak što bi to danas vriedilo? Kad i nebi bilo povjestničkih dokaza, kad bi Dante, Petrarka i Manzoni imali pravo, danas nebi imalo vriednosti, jer je nepobitna činjenica, da smo mi danas tu i da se tu činjenicu neda izbrisati bilo kakovim citiranjem Vaših pjesnika.

Toliko sam imao reći pošt. g. prisjedniku Clevi, a sada još par rieči izviestitelju financijalnog odbora pošt. Bartoli-u. On je kazao glede Dalmacije, da je ono, što se je tamo zadnjih dana dogodilo, bilo nužda, jer da je bio tamo talijanski jezik vladajući, i da se i danas njime služi dobar dio naroda. Taj dokaz hramlje jako, jer da bi Dalmatinci sliedili Vaš primjer, mogli bi jednostavno izključiti talijanski jezik, kako izključujete Vi ovdje hrvatski i slovenski.

On se čudi, što je došlo u Gorici do sadašnjih odnošaja tobože podporom vlade, koja da je dala slovenskim veleposjednikom povlastica, ali on zaboravlja, da je u Goričkoj velika većina Slovenaca pak da bi i u saboru morala sjediti slovenska većina.

Naveo nam je primjer kako je u Beču našao trojicu Slovenaca, koji su medjusobom govorili njemački. Tomu se nije toliko čuditi, jer to je samo posliedica germanizacije; oni su Slovenci uzgojeni u njemačkim školama, pak se nemogu otresti tudjinstva. Ali je pošt. Bartoli izbjegavao prigovor glede odnošaja u Tirolu — premda je na sve drugo odgovarno — jer bi bio morao priznati, da imadu tamo u saboru tumača koli Niemci toli Talijani. Kad bi se takvo sredstvo htjelo aplicirati ovdje, lahko bi se pomoglo nesporazumljenju. U Českoj i Moravskoj govori svaki zastupnik svojim jezikom. Čeh — češki, Niemac — njemački, do toga bi moralo doći i ovdje kod nas kad bi u Vas bilo iskre pravednosti.

Toliko na opazke pošt. zastupnika Cleve i Bartoli-a a sada prelazim na sam predmet, i to na rubriku II. stavka 1. predloženog nam proračuna.

Amo spada u prvom redu: plaća ili odšteta zemaljskomu kapetanu u iznosu od 7.200 K. Mi smo jur do sada zaniekali zemaljskomu kapetanu i saborskom predsjedniku plaću, koja mu je doznačena. Mi smo druge pute stavili takov obrazloženi predlog, koji je došao i kao glas manjine na razpravu u saboru. Danas toga nečinimo više, jer je zemaljski kapetan jučer izjavio, da je umirući. Obzirom na to što je svoju karieru završio ili ju večeras svršava, i što se nadamo, da više nećemo viditi na onoj stolici — a inače ga Bog uzdrži mnogo godina živa i zdrava — nećemo se protiviti da mu se ona svota do konca ove službe doznači.

U istoj stavci nalaze se i plaće zemaljskim prisjednicima. Zemaljski se odbor sastoji, kako znamo, od 4 prisjednika i to 3 od većine i 1 od manjine. Prva dva biraju kurije veleposjeda i gradova treći sav sabor, a četvrtog izabrali smo mi zastupnici izvanjskih občina.

Mi imamo biti odlučno proti ovoj stavci proračuna, jer nedržimo, da su ona gospoda zaslužila onu plaću. Svaka čast pošt. drugu D. Trinajstiću, za koga smo uvjereni, da bi on učinio svoju dužnost kad bi mogao, kad bi imao nevezane ruke i kad bi imao radnje, koja odgovara njegovim svojstvima. Ali njega se smatra u zemaljskom odboru kako pepeljuga, jer si ostala trojica razdiele sve važnije poslove, a njemu dadu samo kakve malenkosti na izvještaj.

Nemožemo dakle glasovati za to, da se gospodi prisjednicima dade onu plaću, jer ju nisu zaslužili i jer se bave drugimi poslovi.

G. Clevi je glavni posao taj, da prevadja hrvatska i slovenska imena gora, rieka i mjesta u Istri, kako bi umjetno iz naše zemlje stvorio talijansku pokrajinu. Nije kod nas selo, koje nije g. Cleva pretočio u talijanski jezik. To mu i je glavni posao, pa mu mi nemožemo za to glasovati plaće. Isto tako rade i njegova dva druga t. j. na našu propast i jedino na korist drugog, manjeg djela pučanstva pokrajine. Radi toga ćemo mi glasovati proti ovoj stavci.

Dalnja je stavka one rubrike trošak za zemaljske činovnike i poslužnike, § 47 pravilnika zemaljskog odbora glasi, da se ima paziti kod imenovanja zemaljskih činovnika osobito na to, da poznadu oba zemaljska jezika, te da imaju prednost oni, koji poznavaju oba jezika. Kako se zemaljski odbor drži tog pravilnika, dokazuje najbolje to, što imade od svih činovnika samo jednog jedinog koji doista nije naše narodnosti i krvi, ali poznaje bar i razumije naš jezik.

Zemaljski odbor postupa dakle očito proti vlastitom pravilniku, što namješta za zemaljske činovnike osobe, koje nepoznaju jezika većine pučanstva pokrajine.

Nedavno je bilo razpisano mjesto tajnika zemaljskog odbora, i za to mjesto natjecali su se Hrvati, koji su imali sve zahtjevane propise; bili su to svršeni pravnici, doktori prava, i poznali su u pismu 3 il 4 jezika, t. j. hrvatski i slovenski, talijanski i njemački. Uzprkos tomu imenovalo se je muža, koj nepozna nego jedan zemaljski jezik.

Ali, gospodo moja, tu nije toliko krivnje na činovnicima, što neznadu jezika, jer im to, kako se čini, služi za preporuku, to ih stavlja na prva mjesta. Nu mi nemožemo takovim činovnicima doznačiti plaće, jer neimamo u njih povjerenja, kano ni u zem. kapetana ni u većinu zem. odbora.

Opažam još, koliko je poskočio proračun od lanjske na ovu godinu samo kod pojedinih stavka. Lanjske godine iznašale su plaće za činovnike 42.678 K 37 fil., dočim iznašaju u proračunu za buduću godinu okruglo 57.000 K, dakle za 15.000 K više. Taj višak opravdava zemaljski odbor time, što veli, da je stvorio novi organizatorni statut za zemaljske činovnike. Al taj statut nije još došao u razpravu, nije dakle odobren, pa bi se ovu svotu moralo brisati, koja nadvisuje lanjski proračun.

Poskočila je i druga stavka, t. j. podpore vježbenikom od 2000 na 4000 K, podpora služnikom od 300 na 600 K itd.

U ostalom mi nebismo toliko pazili na te veće svote u proračunu, kad bismo imali povjerenja u zemaljsku upravu, u zem. kapetana, u prisjednike i u činovnike. Mi tog povjerenja neimamo i radi toga ćemo glasovati proti rubrici, koja dolazi pod naslovom: zemaljska uprava.

Zast. dr. **M. Trinajstić** reče zatim: Visoki sabore! Ovaj proračun bio je valjda podnešen nekoliko dana iza toga, što je bila razdieljena zastupnicima zakonska osnova o povišenju plaće zemaljskim činovnicima. Po tom bi zakonu plaće narastle. Ali zakon nije došao u pretres, ne s krivnje naše nego skrivnje komisije. Svakako, pošto taj statut nije potvrdjen, nebi bilo pravo, da se povišene plaće uvrsti u proračun. G. izviestitelj izpričava to povišenje time, da veli, da nije izključeno, da će možda statut biti potvrdjen u god. 1904. Ali nije izključeno, da se to neće dogoditi, pak zato mislim, da nije pravo, da se ova rubrika povisi za 15.000 K prema lani.

Pisarnički su paušali povišeni na 6000 K, neznamo tim razloga, pa nemožemo za to glasovati. Za razsvietu i grijanje soba povišena je svota na 3000 K. Mislim, da će dan biti i u god. 1904. kano i prije i da neće možda biti hladnije pa nenalazim opravdanim, da se ove dve stavke povise. (Isto opetuje talijanski).

(Sliedi.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 27. novembra 1903.

Sve dane ovoga tjedna, u kojih je zastupnička kuća obdržavala sjednice, razpravljalo se je o izjavah ministarskoga predsjednika Koerbera od 17. t. mj. u savezu s onim, što je rekao naknadno dne 20. t. mj. na adresu ugarskoga ministra-predsjednika, odnosno i s onim, što je rekao 25. t. mj. usried razprave. Već sam javio što se je govorilo ovoga tjedna, pod posebnimi naslovi.

Niemci i Koerber.

To je jedna pašta — već smo rekli. Dogovorno su Niemci postavili interpelaciju, dogovorno je Koerber odgovorio. Govorili su Baernreuther, veleposjednik, Schloicher, antisemita, Wolf, Sveniemac, Kathrein i Morsey, katoliki, Gross i Menger, liberalci. U glavnom svi su složni. Samo da nekoji očitije, drugi prikrivenije svoje težnje kažu. Svi su očitije ili prikrivenije s Koerberom, a ovaj s njimi. Kako n. pr. još sad vladajući Talijani u Istri ne vide u njoj nego Talijane, tako gg. Niemci svih stranaka, i Koerber s njimi, ne vide nego Niemce u ovoj polovici monarkije. Koerber očito kaže, da se slaže sa Baernreutherom, koji se je najblaže izrazio, da bi se naime imala napustiti sva narodnostna i politička pitanja, a razpravljati samo gospodarska. Gospodi neznaju, da je to politika onih, koje se goji, da se ih za poklade ubije. Neće da pojme, da će se moći samo o gospodarskih pitanjih razpravljati tek onda, kad budu p r a v e d n o riešena sva narodnostna i politička pitanja. Složno zagovaraju njemačtvo u vojsci. Njeki i očito knžu, da se neima ni Čehom ni drugim Slavenom nikakvih pravica dati. Većina njih i nagodu dualizma zagovara, jer je taj od prvoga početka proti Slavenom.

Česi i Koerber.

Od Čeha govorili su njihovi najbolji: Herold, Kramař, Stránský, Fořt, Hrubý, pak Zazvorka, Klofač. Njeki su za nagodu, za izmirenje s Niemci, ali samo na temelju ravnopravnosti. Oni njeki i očito vele, da su za uzdržanje Austrije, al neka bude pravedna — što ona nikad bila nije. Radikalniji hoće preustrojenje države, jer ovako neide dalje. Oni prvi hoće jezik u uredih i česko sveučilište u B r n u. — Koerber o jeziku u uredih nekaže ni rieči; a govori nejasno o potrebi jednoga sveučilišta u M o r a v s k o j. K tomu još napada na Čehe, kao one, koji prieče svaki rad u parlamentu, koji obstruiraju. To čini onaj isti Koerber, koji je jedno s Niemci, koji su obštruirali, i kako, i koje je složio proti pravednim zahtjevom Slavena.

Slovenci i Koerber.

Od Slovenaca govorili su Ploj i Ferjančič. Ploj je iztaknuo način i položaj Koerberov sa malo rieči. Rekao je: Koerber često i lieno govori o ravnopravnosti, al radi upravo protivno od onoga, što ravnopravnost hoće. On je „uznik (zatvorenik) njemačke lievice“, te ne može raditi nego ono, što hoće ona. On je njezin izvršujući odbor. Označiv občenito Koerbera i njegov položaj, prešao je na sudska imenovanja u Štajerskoj i Koruškoj, te na nečuven postupak sudova u Koruškoj sa slavenskimi strankami, i na to, da bi se Slovencem moralo dati sveučilište. Ferjančič govorio je takodjer o sudstvu u Koruškoj i o potrebi slavenskog sveučilišta, a k tomu je obrazložio, zašto nemogu Slovenci biti oduševljeni za vojsku, za to naime, jer ista ima germanizatoričnе svrhe, jer se kod nje neuzima u obzir nit

nepoštuje jezik momčadi i naroda slovenskoga. Koerber je govorio poslie obojice slovenskih govornika. O slovenskom sveučilištu nije rekao ni rieči. Prezreo je taj slovenski zahtjev, kao da nije vriedno o njem ni govoriti. Govoreć o postupku sudova sa Slovenci u Koruškoj, bio je Koerber upravo drzak, kao najveći Sveniemac. Rekao je, da je u Koruškoj pretežna većina stanovnika njemačka, koji su do sad sa slovenskom manjinom živili u miru. Sad je počeo njeki agitator dražiti stanovničtvo u jezikovnom obziru; vlada mu neće popustiti. Taj agitator, tobožnji je odvjetnik dr. Brejc, koj ništa ne čini drugo, nego da po zakonu postupa. Poslie takovih rieči Koerberovih, i pošto se zna, kako sudovi u Koruškoj postupaju, neostaje Slovencem i njihovim drugovom i prijateljem drugo, nego da Koerbera, kao upravitelja ministarstva pravosudja metnu pod obtužbu.

Hrvati i Koerber.

U ime Hrvata govorio je zast. Borčić. Iz cieloga njegovoga govora vidi se, da su Hrvati posve obračunali sa Koerberom, pa i u obće su austrijskimi vladami. Reko je medju ostalim, da se raduje, koliko su Magjari dobili svoga jezika u vojsci. Toliko ga moradu svaki svoga, dobili drugi narodi, najpače pak Hrvati. — Koerber se nije nit rieču obazreo na govor Borčićev. Ili prezire ili nezna što bi rekao, da se i jače kod Hrvata ne izloži, nego li je već izložen. Svakako, Hrvati stoje mnogo čvršće nego li bud Koerber, bud ona, kojoj je kormilarom.

Rusini i Koerber.

Od Rusina govorili su Romanczuk i Barwinski. Iznesli su mnogo krivica; na nje se nije Koerber nit riečiju obazro. Mogao bi se zamjeriti Poljakom.

Talijani i Koerber.

Od talijanskih zastupnika se nije nijedan oglasio za rieč kod razprave o izjavi Koerberovoj. Neznaju, kako bi. Oni, Gorice, Trsta i Istre, djeca c. kr. vlade, ne mogu za nju, jer njim onda nebi vjerovali ni oni gluhi ni slieпi, koji im još vjeruju. Ne mogu proti njoj, jer bi ih onda mogla ostaviti. Nego Koerber je ipak o jednom glavnom zahtjevu austrijskih Talijana govorio. Dale su mu povod demonstracije u Inomostu, prigodom boravka prof. Gubernatisa, u tom gradu. Koerber je rekao, da je nuždna talijanska univerza i radi narodnostnih potreba i radi nesnosnoga stanja za Talijane u Inomostu. — Kasnije kao da je i to požalio.

Ukinuće § 14. — Privremeni proračun. — Odgoda. — Razpust carevinskog vieća?

Već u sjednici od 11. novembra bilo je upjelo, te je kuća metnula na dnevni red kao drugu točku ukinuće poznatoga § 14., kojim vlada sve čini što hoće, kad njoj to parlament ne dozvoljava. Taj paragraf bi mnogi zastupnici rado ukinuti, i eto o tom bi se imalo razpravljati i odlučiti. Njemci skoro svih struja došli bi tim u škripac. Oni mnogi su se proti tom paragrafu u prilici izrekli. Sad, ili bi si ostali dosliedni, pak bi se Koerberu i svojoj vladavini zamjerili. Ili bi si bili nedosliedni, pak bi se zamjerili kod birača. Poslali su Kathreina nek postavi predlog, da se prije ukinuća § 14. razpravi privremeni proračun za pol godine. Do sad nije se uspjelo, da se dodje do te razprave. Traje još razprava o izjavi Koerberovoj. Govori se, da će, čim svrši ta razprava, biti odgodjen parlamenat, a pak čak i razpušćen. To bi bio najbolji dokaz, da Koerber ne može dalje, da nije kadar izvršiti svoje zadaće . . .

* * *

Beč, 1. decemara 1903.

Danas se je nadaljevala i konačno svršila razprava o Koerberovoj izjavi od 17. pr. mj., razprava, koja je počela dne 20. pr. m., Kao glavni govornici govorili su Derschatta i Stransky, prvi liepo ali zastupajuć nepravedne stvari, drugi također liepo a k tomu zagovarajuć pravedne stvari.

Za sutra je, osim njekih izbora i izvještaja o nepreporuih izborih, stari dnevni red na dnevnom redu; to jest točka za ukuuće § 14. Razpraljati će se prešni predlog zastupnika dr. Ladislava Dvořaka glede ukinuća istoga paragrafa.

Glede odredenje ili razpusta parlamenta, još se uviek kojekakve viesti šire, ali stalna nezna se još ništa.

Zastupnik Spinčić podao je interpelaciju radi popravka i proširenja luke u Opatiji.

Izbori u Roču.

Bez huke i buke upustila se naša stranka u tu izbornu borbu. Bila si je svieslna težkog i iznimnog položaja u onoj občini, ali je također računala na probudjenu svieslt većeg diela ondješnjih občinara. I nije se prevarila u svojih računih. Talijanska do sada vladajuća ondje stranka upotrebila je sva dopuštena i nedopuštena sredstva, da se uzdrži na kormilu one občine, ali sve to nije hasnilo, jer volja ogromne većine onog naroda ne dade se zabašuriti. U borbi su stajali gradić Roč proti cielom vanjskom pučanstvu občine. Talijansko občinsko glavarstvo, da onemogući našemu narodu sudjelovanje kod izbora, je jednostavno uzkratilo prepis istih. Na taj način, pošto mi ne imademo dobrih prijatelja kod poreznih ureda da nam pribave izkaze porezovnika, nije se moglo ustanoviti, jesu li svi izbornici pravilno unašeni u listine, nit se je moglo podnesti nuždne izpravke, a što je još gore, nisu izbornici znali, kojeg dana je na njih red da glasuju. A bilo je tih pokvara mnogo. Tako su mnogi Talijanski izbornici unešeni u prvo tielo, dočim svatko, koji ih pozna, znade, da nebi mogli pripadati onamo. S druge su pak strane izpušteni iz listina mnogi naši izbornici, koji bi po porezu morali biti čak u prvom tielu, ili čak bačeni iz ovoga tiela u drugo. Ta činjenica nam je ujedno najbolji dokaz, da kad bi listine bile u redu sastavljene, bio bi naš uspjeh stalan u sva tri tiela. Pošto pak naši izbornici nisu znali kojeg dana imadu dati svoj glas, to su prvog dana prispjeli onamo svi naši porezovnici, te oni, koji nisu prvog dana bili pozvani, prenočili su u obližnoj okolici kod jednog ili drugog prijatelja. Jedino tomu požrtvovnom postupku naših izbornika imademo zahvaliti onaj sjajan uspjeh u III. i II. tielu, kako smo jurve najavili.

Gradjani rocki pokušali su razne načine, da zavedu naše ljudstvo u smutnju, ali njihovi pokušaji razbili se o mir i trieznost naših izbornika, dočim su neki njihovi smutljivci išli u hlad pod sigurnom pratnjom, da razmišljaju o prolaznosti svieta. Odlikovale se u izkazima proti našim izbornikom ročke ženske i djeca, što je očitil znak, kakav se uzgoj daje u ondješnjoj školi, vodjenoj po učitelju Masalinu, koji se stidi svojeg hrvatskog porieklа te se dao u službu Talijana.

Priznati nam je pak iskreno, da je povjerenik kotarske oblasti nastojao, da se nepristrano postupa polag propisa kod izbora, te se brinuo za mir i poredak.

Mnoga imena bi morali napisati, kad bi htjeli nabrojiti sve dične ročke občinare, koji su se zauzeli i doprinesli k ovom uspjehu, te nećemo pogriešiti, ako polivalimo u obće sve vrle izbornike i njihove prvake bili oni iz ročkog Polja ili Čiriteže, iz Nugle ili Blatnevasi, iz Krkuša ili Šemići, iz Gorenje ili Dolenjevasi, te iz Lešićine. Svi su učinili svoju dužnost, ižim vrlo, vrlo riedkih iznimaka. U svakoj pšenini imade kukolja, a u svakom stadu po koja šugava ovca.

Čast i hvala i drugim prijateljem naše stvari iz okolišnih občina, koji su se zauzeli za dobar uzpjeh ovog izbora.

Oduševljeni narod dao je izraza svome velikom veselju nad izvojevanom pobjedom time, da je pred gradskimi vrati iz stotine i stotine grla zaorio urnebesni „živio“, te oduševljeno zapjevao „Još Hrvatska ni propala“, a sjajni su kriesovi sa ročkih brdina i daljoj braći naviestili ročko veselje i pristup one občine u složan rad sa medjašnom braćom.

Stalni smo, da će naši izabrani, občinski zastupnici znat muževnim, otvorenim i značajnim radom odgovoriti pouzdanju, koje su u njih postavili izbornici i time koristili sebi i našemu ondješnjemu narodu.

Živili sviestni ročki občinari!

Politički pregled.

U Puli, dne 2. decembra 1903.

Austro-Ugarska.

Českim listovom pišu iz Beča, da se govori u tamošnjih parlamentarnih krugovih o ministarskoj krizi, jer da je postao položaj u carevinskom vieću nesnosan. U najviših krugovih da su došli konačno do uvidjenja, da se sadašnji vladni sustav neda više uzdržati. Pogovara se već o tom, da će česki namjestnik grof Coudenhove biti pozvan u Beč i da će mu se ponuditi, da sastavi novo ministarstvo. S druge strane doznajemo, da je opredieljen za predsjednika novoga ministarstva gornjoaustrijski namjestnik grof Bylandt-Rheidt. Visoki krugovi da očekuju sviadanje obstrukcije u ugarskom saboru i tada da će se povjeriti grofu Bylandi-Rheidtu, da sastavi privremeno ministarstvo, koje bi imalo u prvom redu provesti česko-njemačku nagodbu.

Za predsjednika austrijske delegacije, koje se sastaju dne 15. o. mj. opredieljen je poznati njemački kolovodja barun Chlumecky.

O odnošajih izmedju ministra-predsjednika dr. Koerbera te izmedju poljskoga kluba na carevinskom vieću, pišu iz Beča pražkim listovom sliedeću zanimivu crticu: Ovih dana viećala je poljska parlamentarna komisija sa ministrom-predsjednikom o zahtjevih poljskoga kluba. Kad je predsjednik toga kluba vitez Jaworski ministru priobćio te zahtjeve, upita ga ministar: zašto niste gospodo takve zahtjeve stavili bivšim ministrom-predsjednikom, grofu Badeni-u i grofu Thunu? Na to odgovori Jaworski: grofovi Badeni i Thun bijahu prijatelji našega kluba. Izmedju nas i rečenih grofova vladalo je prijateljstvo i sloga.

Izmedju nas nasuprot i vaše prenzviešenosti stoje stvari inače; ja moram najprije izjaviti, da mi nepitamo povlastica, već samo to, da se zadovolji našim potrebam koje bi morala priznati svaka vlada; izjaviti moram naročito, da kad bi i vlada zadovoljila našim sadašnjim zahtjevom, izmedju nas nebi mogli obstojati prijateljski odnošaji, već samo neki „modus vivendi“.

Ako je ova viest istinita, tada je to novi dokaz, da mora biti položaj ministra-predsjednika do skrajnosti uzdrman, jer je poljski klub do sada išao više manje svakoj vladi na ruku, dapače više puta i na štetu obće slavenske stvari. Ako je ministarstvo izgubilo povjerenje i podporu poljskoga kluba, tada mu je odzvonilo, jer neima u parlamentu drugog oslona doli Niemaca.

Bečki listovi govore o predstojećoj promjeni u zapovjedničtvu c. i k. vojne mornarice admiral barun Spaun da kani naime odstupiti. On je navršio prošloga mjeseca maja 70. godinu, te da je već tada izjavio želju, da se povuče u stanje mira. Barun Spaun, da će još ovaj put pred delegacijama zastupati poslove vojne mornarice, i tada da će poći na dalnji dopust, s kojega da se neće više vratiti u aktivnu službu, već da će se nastaniti u susjednoj Gorici. Pošto je nadvojvoda Karlo Stjepan u činu izp. Spauna, prvi podadmiral, preuzeti će on zapovjedničtvo mornarice i biti imenovan admiralom. Na nekoje poslove voditi će drugi viši častnik mornarice, jer se u dvorskih krugovih neželi, da bi u delegacijah zastupao vojnu mornaricu jedan nadvojvoda. Radi toga će stupiti na čelo pomorskog odjela u ratnom ministarstvu drugi pomorski častnik a taj bi imao biti podadmiral grof Montecuccoli.

Imenovanje nadvojvode Karlo Stjepana zapovjednikom vojne mornarice, pozdravila bi ista, napose niža momčad iskrenim zadovoljstvom, jer je nadvojvoda vrlo obljubljena osoba u mornarici.

Službeni listovi javljaju, da je vrhovni zapovjednik Bosne-Hercegovine, general konjaništva barun Appel podastro Njeg. Veličanstvu ostavku i da će ta biti stalno do malo prihvaćena. General Appel svršio je 77. godinu, te je po činu najstariji general austro-ugarske vojske, jer služi već aktivno 67 godina, a u Bosni je 21 godinu i posjeduje najviša odlikovanja u vojsci. Govori se, da će ga zamjeniti na onom važnom mjestu general Schwitze, zborni zapovjednik u Temišvaru.

Srbija.

Bivši srbski ministar-predsjednik dr. Vladan Gjorgjević vratio se je u Biograd iz Beča, gdje je živio od vjerilbe kralja Aleksandra sa kraljicom Dragom. U Biogradu primio ga je kralj Petar u audienciju, čemu pripisuju nekoji politički krugovi znatnu važnost, dočim kažu drugi, da se želi kralj upozuati s nazori s bivšimi prijatelji kralja Milana.

Iz Beča ima doći za koji dan u Biograd knez Aleksander Karagjorgjević, koji će tamo doći da prisustvuje otvorenju narodne skupštine. Za svoga prebivanja u Biogradi biti će na dvoru kao gost svoga strica kralja Petra.

Poznati pukovnik Mašin, koji je igrao glavnu ulogu kod umorstva kralja i kraljice u Biogradu, i koji je danas zapovjednikom biogradske vojne divizije, pozvao je u prostorije vojničke akademije sve častnike sebi podredjene. U svom nagovoru izjaknuo je Mašin narodni probitak, što ga je Srbija stekla prevratom od dne 11. junija, te pozove častnike, da složno služe domovini.

Na koncu svog govora, reče častnikom, da im daje rok od tri dana za razmišljanje o tomu da se izjave, jesu li za ili proti onom prevratu. Konačno im zadade svoju vojničku riec, da se nikomu neće dogoditi ništa pa bio i proti onom prevratu.

Bugarska.

Iz Carigrada javljaju, da je posve suvišna i neopravdana svaka kritika o odgovoru turske vlade na poznatu notu austro-rusku, i u tom sadržanih priuzdržaja, koje da se je moglo očekivati, i koji da neće provedenje obećanih reforma nimalo spriečavati. Ovo provadjanje, da će odmah započeti, jer su već sve podrobnosti izgradjene ili se dovršavaju. Također se potvrdjuje viest, da je suglasno držanje ostale četvorice poslanika velevlastih u Carigradu mnogo doprinielo glede prihvata reformne note od strane turske vlade. Sa dobro upućene strane u Carigradu uvjeravaju, da vlada pripravlja naredbu, kojom će se proglasiti sveobće pomilovanje u prilog onih macedonskih Bugara, koji su sudjelovali kod posliednjeg ustanka, i da će ta naredba do skoro biti priobćena pučanstvu.

Zadnji čas brzojavljaju iz Carigrada, da je turska vlada priobćila austrijskom i ruskom poslaničtvu u Carigradu, da pristaje načelno na devet točka programa o reformah.

Italija.

Iz Rima javljaju, da su se sastali dne 28. pr. m. prvi put odaslanici Austro-Ugarske i Italije radi pregovora o trgovačkom ugovoru. Poznati poluslužbeni list — »La Tribuna« piše tim povodom, da se srećom nestalo crnih slutnja, koje su je bile pojavile pred koji mjesec obzirom na te pregovore. Austro-Ugarska vlada, da je pokazala svoje prijateljstvo Italiji i nežrtvujuć tim svojih obrtničkih probitaka i svojih obveza, koje njoj nalaže njezina izvanjska politika. Isti se list nada, da će se ti pregovori do mala sretno privesti koncu.

U predvečerje otvorenja talijanskoga parlamenta pripravilo se oporbene stranke na žestoku navalu da vladin program, koji da zanemaruje zahtjeve nižih slojeva pučanstva.

List »L' Italie« piše da proučava papa Pio X. pitanje kako bi se našao neki »modus vivendi« izmedju sv. Stolice i talijanske vlade, a da pri tom sv. Stolica nežrtvuje ni jedne od svojih prava.

U svih većih gradovih Italije priredjuje gradjanstvo, kojemu je na čelu djačtvo, protuaustrijske demonstracije zbog navale Niemaca na talijanske sveučilištne djake u Inomostu. Radi tih demonstracija bijahu nekoja sveučilišta Italije zatvorena. U Rimu morala je vojska stražiti poslaničtva Austro-Ugarske kod sv. Stolice i kod talijanskoga dvora. U svih gradovih, gdje se nalaze konzulati Austro-Ugarske, bilo je pred istimi burnih demonstracijah, te je moralo na raznih mjestih redarstvo i vojničtvo posredovati.

U Vidinu obdržavali su u nedjelju u kazalištu javnu skupštinu, u kojoj se je tako žestoko navaljivalo na Austriju, da je vladin komesar bio prisiljen razpustiti skupštinu.

Umjereniji listovi Italije upućuju demonstrante na mir i red dokazujuć im kako svojim postupanjem više škode nego li koriste ustrojenju talijanskog sveučilišta u Austriji.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda“
za Istru.

Broj 55. Pula, u četvrtak dne 10. prosinca God. XXXVI. 1903.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847 849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju i nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata za poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Tratu. (Via Chiozza 12).

Istarski sabor.

U Puli, 13. studenoga 1903.

Sjednica IX. (12.)

(Nastavak)

Zast. **dr. D. Trinajstić** reče na to kod rubrike III. (Troškovi za naučne svrhe.) Visoki sabore! Težnja za savršenstvom prirodjena je svakomu čovjeku pa tako i narodima, koji nisu nego skup pojedinaca. U toj težnji nije ni naš narod zaostao, nego hoće, da i on dodje do savršenstva i da napreduje.

Mi vidimo, da je u ovom proračunu za god. 1904. ovdje uvršteno 482.000 K za škole. To bi bilo više nego 4. dio pokrajinskog proračuna. Doista bi nas veselilo vidjeti toliku svotu kao trošak za školstvo, kad bi znali, da trošak ide nepristrano medju pučanstvo Istre.

Ali kako se jur iz prijašnjih razpava u visokom saboru uzpostavilo, to se kod nas neđogadja. Tu se naime opaža, da je skoro cieli proračun za školstvo uperen ne na korist većeg diela pučanstva, nego proti njemu. Iztaknulo se već više puta, da hrvatski i slovenski narod sačinjava $^2/_3$ čitavog pučanstva pokrajine, ali je dokazano, da možda niti jedna trećina ovog troška proračunanog za školstvo neide na uhar tog pučanstva.

Moji drugovi, koji su govorili o školstvu, iztaknuli su iz pojedinih kotara koliko škola manjka u pokrajini. S moje strane iztaći mi je samo, što se tiče našeg pazinskog kotara. Ovdje je za pučko školstvo postavljena stavka od 343.000 K, Što se tiče tog stroška, moram opaziti, da nije u kotaru pazinskom za hrvatski dio puka ni najmanji dio upotrebljen.

Visoka vlada postavila se u dogovor sa zemaljskim odborom da se imadu otvoriti svake godine 3 nove škole u pokrajini. Usljed toga sporazumka dobila su pojedina školska vieća naloge, da sastave imenik okružja, u kojima bi se imala otvoriti škola. Znam, da je u kotaru pazinskom načinjen popis jur pred 6 godina, polag kojeg bi se moralo obnoviti ništa manje nego 40 pučkih škola. Uzprkos tomu vidimo, da nemožemo doći do nijedne škole, jer to prieči zemaljski odbor. Opaziti mi je, da je od onih 40 škola imalo odpasti na samu pazinsku občinu 8 škola, a ipak se nijedna neotvara. Spominjem, da je mnogo koraka učinjeno za to, da bi se obnovila škola u pazinskom polju. Već se 15 godina to pitanje miče od jednog ureda do drugog, do zemaljskog odbora, do namjestničtva, od ovoga do kotarskog školskog vieća, pa onda opet natrag, a škole medju tim neima.

U gradu Pazinu ima ništa manje nego 7 razreda talijanske pučke škole a samo 3 razreda hrvatske pučke škole. Za te škole doprinosi proračun 6000 K, k tomu doprinosi nesamo grad, nesamo školsko okružje, nego i ciela porezna občina Pazin, koja doprinaša za školske zgrade 30.000 for. Uzprkos tomu nemože se dobiti jedne pučke škole, akoprem ima 160 djece bez škole.

Doprinese se za škole i takozvane školske takse, koje plaća nametom ciela občina, dakle i oni, koji neuživaju blagodati škole.

Ima i drugih troškova, koje moraju izvanjski stanovnici doprinašati. Osnovali ste naime u onoj občini zemaljsku talijansku realnu gimnaziju. Da se može podići zgradu za gimnaziju, uzela je ciela porezna občina zajam od 120.000 K, i ono pučanstvo, koje neima niti pučke škole, silite, da doprinaša za gimnaziju, koja učinjena samo za prkos i akoprem postoji zakon, po kojem mora vlada svuda otvoriti pučke škole, gdje su za to postavljeni uvjeti, vidimo, da vlaša samo gazi zakon, da neotvara škole, gdje to puk zahtjeva i gdje postoje već svi uvjeti.

Mislim, da ona vlada, koja nije kadra štititi svojih zakona, koja te zakone sama gazi, mislim, da je zbilja bankerota.

To mogu iztaći glede pučkih škola, a sada ću se osvrnuti na stavku I. t. j.: trošak za gimnaziju u Pazinu od 42.000 K. Neću poricati gospodi od većine, da nebi imali pravo brinuti se za bolji odgoj svoje djece, ali istotako morate vi priznati, da imamo i mi to pravo, te prema tomu ako bi htjeli Vi biti pravedni, da bi morali skrbiti ne samo za svoju djecu, nego voditi brigu i za djecu hrvatskoga i slovenskoga naroda. Kad je pak c. k. vlada nakon mnogih zahtjeva i molba otvorila konačno nakon 5 vjekova u kneževini pazinskoj hrvatsku gimnaziju, skočio je tobože s plemenitim ponosom zemaljski odbor, te se je brzo pozvao na stare zaključke sabora i otvorio tamo i svoju talijansku gimnaziju. Kažete u izvještaju, da je to posljedica ili bolje reći zahtjev obrane našeg stanja u Istri. Pogledamo i okolnosti, vidjeti ćemo, jeste li vi ili mi tamo kod kuće.

Kotar pazinski broji okolo 43.000 stanovnika. Od tih je upisano 38.000 kao Hrvati a 5 ili 6000 kao Talijani. Kako vidite, talijanski živalj čini u kotaru pazinskom tek 16. dio pučanstva, dočim Hrvati čine 81%. Hoćete li uzaći u mjestnu občinu pazinsku, opaziti ćete, da pučanstvo ciele te občine iznaša okolo 15.900 duša, a od toga su upisani 13.500 kao Hrvati, a kao Talijani samo njih 1500 duša. I tu talijanski živalj čini tek 10. dio pučanstva. Zadjimo na uži krug. Gradska občina Pazin broji okolo 3800 stanovnika, a od toga su upisani kao Hrvati 2.700, a kao Talijani 1.100, dakle u samoj gradskoj občini pazinskoj čine Hrvati $^2/_3$ pučanstva, a Talijani tek $^1/_3$. — A da su ti brojevi istiniti dokazuju izbori bilo za carevinsko vieće ili za zemaljski sabor, jer svaki put je broj hrvatskih glasova barem dva puta tolik, kolik je broj talijanskih glasova.

U Pazinu nije dakle vaša kuća. Naša je kuća tamo od starine, jer ako se i povičujete na historijska prava glede obale istarske, morate se pozivati samo za obalu, ali Pazin nije nikada podlegao — i podpao pod talijansku državu, izuzam u rimsko doba, kad je cieli poznati sviet bio pod rimskom državom.

Ali idimo dalje, pa pogledajmo i one, koji se upisuju za Talijane u Pazinu. Vidimo tu, da su mnoga imena na »i ć«. Roditelji a možda neki i sami došli su u one krajeve iz Ribnice, Kranjske, a nekoji čak iz hrvatskoga Primorja u najnovije doba. To su ti takozvani Talijani u pokrajini. Tko je stvorio to talijanstvo? To imamo zahvaliti vladi, za koju kažete, da je naša zaštitnica. Ona, čim je došla u te krajeve, poslala je, tamo liepi broj svojih činovnika, koji nisu znali drugčije nego li talijanski govoriti. Takav sustav vlada žalibože i danas te narod nemože više ni govoriti u svojem jeziku ili biti u njem preslušan kod suda i drugih oblasti.

To je odgovor vama, koji velite, da je bila nužda otvoriti talijansku gimnaziju. Ali možda vas mogu i razumjeti: Čul, smo i danas u ovom saboru, kakva vas načela vode u Istri. Tvrdite naime, da ćete i nadalje ostati na istom putu kano i do sada t. j. na posvemašnjem njekanju našega naroda, a opazili ste, da se narod ipak neda, pod vašu vlast, da ju hoće skinuti i doći do svoga prava, Kad ste to opazili, ustrojili ste svoju gimnaziju da njom našu djecu zavedete na put nemorala i bezznačajnost. Ali vi hoćete stvarati djela proti naravi. a da vam to ipak nekako podje za rukom, uzimate si na pomoć stavku: iznos određen za podporu djacima. Vidimo uvršten za to iznos od 24.000 K. Od toga iznosa, u koliko mi je kao članu zemaljskoga odbora poznato, tek 1500 K podieljeno je učenikom hrvatske i slovenske narodnosti, a sve ostalo dalo se je ili talijanskim djacima ili onim, koje hoćete za sebe dobiti. Znam, da je kakvih 25—30 djaka iz hrvatske gimnazije podneslo molbe na zemaljski odbor za podporu. Bili su to izabrani medju najboljima, a kako i sami znate, da su naši djaci najvećim djelom sinovi roditelja, koji nemogu trošiti na nauke svoje djece. Uzprkos tomu, niti jedan od njih nije dobio ništa, nego su svi bili odbijeni. To je strast, koja vodi vaš rad. Ali tom postupku nemožemo dati naš glas niti našim glasom potvrditi ove stavke u proračunu, koje su učinjene jedino za to, da taru naš narod. (Opetuje isto talijanski).

Zast. **Vareton** se svojim načinom osvrće na prigovore predgovornikah u poglédu školstva.

Zast. **Stanger** reče na to: Jučer i danas bilo je dosta govora o školi, ali ipak će tim potrebam, da i ja nešto kažem. Govori se o mnogim kotarima, a meni je treba reći par rieči o tom, što se događja u Liburniji, kako ondje postupa zem. odbor i zem. školsko vieće. U Liburniji, kako je poznato, neima Talijana, a ipak ima talijanskih škola više nego hrvatskih. U koju svrhu to ćete znati vi; mi toga nemožemo razumjeti. Kakve se poteškoće čine za ustrojenje jedne naše škole, kako se krši pravo kod popunjivanja učiteljskih mjesta, o tom ću ja večeras koju reći. Pošto će vas stvar možda zanimati, ja ću o tom nastaviti talijanski. (Govori obširno talijanski o postupanju školskih oblastih u Liburniji, na pose o pučkih školah u Voloskom i Opatiji).

Zast. **Kompare** osvrnu se u kratko talijanski na pitanje pučke škole Plavijah.

Prisjednik **Chersich** odgovara predgovornikom i glede škole u Plavijah i glede popunjenja učiteljskih mjesta u Voloskom i u Opatiji.

Vladin zastupnik odgovara predgovornikom većine i manjine, koji si predbacišе uzajemno, da su Benjamini vlade, da je to dokaz kako je vlada jednim i drugim jednako pravedna.

Zast. **Spinčić** reče, da mora odgovoriti vladinom zastupniku na njegovu izjavu. G. vladin zastupnik kazao je, da pošto mi s ove strane kuće govorimo gospodi i s one strane, da su Benjamini vlade, a oni da to isto kažu nama, te da se ima odatle zaključiti, da c. k. vlada pravedno postupa. To nije ništa nova; to smo čuli često i u parlamentu, ali ja ću mu odgovoriti na to, što sam odgovorio i ministru, da vlada nebi smjela gledati na to, što mi njima i oni nama govore, već bi morali izpitivati, da li se pravedno radi i zakon vrši, a onda to jedva reći jeli pravo ili nije. A ovako se izvaditi i ako se jedni i drugi tuže, da vlada onda pravo radi, to je posve izprazan izgovor. Gospoda od vlade morali bi izpitivati činjenice da li slažu sa zakonom. Toliko g. vladinom zastupniku.

Gosp. Chersichu, koji je govorio o pravednosti zemaljskog odbora, moram na neke stvari takodjer odgovoriti. Eto kako pravedno radi zemaljski odbor, i na ovo gledajte, g. vladin komesaru, što jedan drugomu govori.

Voloska sastoji uz dvie porezne občine; Volosko i Opatija. Tu obstoji dvorazredna talijanska pučka škola. U Opatiji jednorazredna talijanska škola; na Voloskom nijedna hrvatska škola, a u Opatiji jedna. U toj mjestnoj občini ima dakle tri škole, i to dvie talijanske i jedna samo hrvatska. Talijanska škola ima tri učiteljske sile za 40+23 djece, dakle za 63 njih, dočim ima djece hrvatske, koja polaze družbinu školu, našim novcem ustrojenu u Opatiji 168, a na Voloskom ima 90 hrvatske djece bez škole. Razumjete li to, gosp. komisaru? Sad gledajte tko je Benjamin mi ili oni, te je li vlada pravedno radi? Ondje za 63 djece 3 učiteljske sile, ovdje za 168 i 90 djece, dakle ukupno za 258 djece jedan učitelj! Hotio sam samo konstatovati kako bi se vlada htjela na lahko oprati, i kako nisu istiniti zaključci, koje čini. (Na galeriji pljeskanje; predsjednik opominje občinstvo. Spinčić izrekao je ono malo rieči uzdignutim i oštrim glasom).

Zast. **Laginja** odgovori vladinom zastupniku takodjer rezko u talijanskom jeziku.

Zast. **Mandić**: Izbjeglo je nešto obim mojim predgovornicima t. j. da nas nazivlju Benjamina vlade a g. komesar je najbolje sam pokazao gdje li su Benjamini vlade. Nas je naime posve mimošao te je govorio samo talijanski!

Zast. dr. **Trinajstić** (rubrika III. stavka 6.) Visoki sabore! Kad sam kod rubrike II. prigovorio nekim stavkam, kojim nije bilo mjesta, odgovorio je izvjestitelj financijalnog odbora, da je tomu krivo samo to, što imamo kratko vrieme i što se tjera obstrukcija. Nevjerujemo tomu, jer sve, što je bilo podnešeno, bilo je i razpravljeno. Da je svemu tomu najviše kriv nerad saborskih odbora, dokaz mi je i izviešće glede točke 6. ove rubrike, gdje sam našao, da je bilo postavljeno 10.000 K više, nego li je bilo potrebno, pa se nije dalo tolike brige, da se što briše, nego se je to bacilo pod naslov 8. davši tim vlast zem. odboru, da može povolji razpolagati sa ono 10.000 K više. Mi toga nemožemo odobriti, jer neimamo nikakva povjerenja u zemaljski odbor. (Opetuje isto talijanski).

Zast. **Mandić** (rubrika IV. troškovi za kulturu zemlje.) Visoki sabore! Moram se najprije osvrnuti na izjavu jednoga od mojih predgovornika, i to pošt. g. Bartoli-a, da opetujem nešto obširnije ono što je reko drug dr. Trinajstić. — Reklo se je naime opetovno u ovom saboru, a stalni smo, da će se i u novinama širiti ista neistina, da smo naime mi krivi našom tobož obstrukcijom, što nije više posala svršilo. To pako nestoji. Vi ste nam predložili tri zakonske osnove, i te su osnove već riešene, a bilo bi i više toga riešeno, kad bi se bila za to saborska većina više brinula. Skoro mjesec dana smo ovdje, a imali smo jedva 9 sjednica. Neko vrieme se većina medjusobno posvadjena durila, kano blebetave žene, a kasnije nije ništa radila, pa sad baca krivnju zbog toga na nas. Odgovaram na to, da je to prosta laž.

Prelazeć na rubriku IV: troškovi za kulturu zemljišta, ograničujem se samo na tu prvu stavku t. j. na zemaljski agrarni zavod, na zem. kulturno vieće i na odbor za pošumljenje krasa.

Zemaljski agrarni zavod postoji od 3 čimbenika, kojimi samostalno upravlja. To je škola, koja obstoji tobož za mladiće, koji se posvećuju gospodarstvu, drugo je zem. konoba, a treće zemaljska pokušaonica. Mi smo skoro svaki put, odkad smo u saboru, prosvjedovali proti prvoj točki, naime proti takvoj školi, koja se uzdržaje na zemaljske troškove, te bi imala koristiti poljodjelskom staležu, i koja služi samo talijanskim poljodjelcem Istre. Kako čujem, ima do 20 mladića u toj školi. Uzdržaje se dakle čitava škola iz zemaljskih sredstava za samih 20 mladića i to talijanskih poljodjelaca. Naši seoski gospodari za koje uviek tvrdite, da ni na nižem stepenu kulture, neimaju prilike, da bi se okoristili tom školom; koju plaća pokrajina, dakle i porezovnici hrvatski i slovenski. Kad bi ta škola htjela odgovarati pravoj svrsi, morala bi pribvatiti ako i ne sasvim hrvatski, a to bar jednako hrvatski i talijanski jezik kao naukovni tako, da bi se mogli njome okoristiti hrvatski i talijanski poljodjelci: Ovakova, kakva je nesamo da nam je na teret, nego i na štetu, jer se na istu troše zemaljski novci. Drugi predmet, koji spada pod zemaljski agrarni zavod, jest zemaljska konoba ili pivnica, u kojoj čine gospoda činovnici zemaljskog gospodarskog vieća i zemaljske pokušaone svoje pokuse. U toj konobi priredjuje se godimice više stotina hektolitara vina, što ga pridjelaju na zemaljskom posjedu u Poreču i se grožđje inače dobavlja. Tu se čine razni pokusi s grožđjem, dotično s vinom, ali premda ta konoba postoji više desetak godina, ipak od tih pokusa imamo malo koristi. Sami se bo tužile, da nam neima istarsko vino prave prodaje, jer da je neukusno, te nemože konkurirati s dalmatinskim vinom, a još manje s vinom, koje se u sjevernih pokrajinah monarhije proizvadja. Premda se čini dakle pokuse ljeta i ljeta, do uspjeha se nije još došlo, a to je znak, da se gospoda, koja se time bave ili ozbiljno time nebave, ili nisu dorasli svojoj zadaći.

Treći činbenik, kojim upravlja agrarni zavod, jest gospodarska pokušaona. Ta bi morala imati tu svrhu, da se mladići koji se jur nalaze u toj spomenutoj školi, praktično vježbaju u svim strukama gospodarstva. Osim toga ima i tu zadaću, da pruža strukovnu pomoć poljodjelcem u pokrajini, da bude gospodarski razsadnik za čitavu Istru, da ju snabdjeva koli mladimi voćkami, osobito pako svakom vrsti trsja. U toj pokušaonici bi se moralo ustanoviti koja li vrst voćaka i trsja odgovara najbolje pojedinim krajevima pokrajine. Ali kao što neodgovara svojoj svrsi ni škola ni konoba tako njoj neodgovara ni ona pokušaona jer su gospoda, koja su na upravi, možda valjani teoretici, ali u praksi pokazuju jako malo uspjeha.

Mi odsudjujemo dakle djelovanje koli one škole, toli konobe i gospodarske pokušaone, odnosno onih osoba, koji tim upravljaju.

Druga stavka rubrike t. j. zemaljsko kulturno vieće. Ja sam opetovano imao prilike govoriti o tom vieću još u Poreču, a kasnije u Kopru i ovdje u Puli. Morao sam svaki put požaliti, što je na čelu toj modernoj instituciji, koja je toli potrebita i morala bi biti koristna, i koja bi mogla zbilja činiti čudesa, kad bi shvaćala zadaću svoju, čovjek koji neima ni sposobnosti ni volje, da njezinu zadaću vrši. Na nesreću njezinu je njoj na čelu naš zemaljski kapetan i saborski predsjednik, koji se nezna ni u tom vieću, koji je čisto gospodarske naravi, riešiti svoje strasti političke, dok u njoj sjedi i radi. On je uviek isti, koji je i ovdje, kao što je ovdjo strastven proti nam, tako ga nalazimo i u onom vieću protiv naših članova, imenovanih u stalni odbor tog vieća, napose proti predsjednikom naših kotarskih zadruga —, on je svuda i uvjek strančar.

Treća stavka rubrike IV. sadržaje trošak za zemaljski odbor za pošumljenje krasa. Početkom ovog zasjedanja govorilo se dosta o tom, kako se lošo postupa kod pošumljenja istarskog krasa. Neću da opetujem onoga, što je već rečeno, jer mora da je još svima svježe u glavi, nu i ovdje moram izjaviti, da se mi s načinom pošumljenja krasa nikako neslažemo.

Predjemo li na novčanu stranu te rubrike, to mi je iztaknuti, da je stavka I: zemaljski agrarni zavod proračunana na 55.000 K, dočim je lanjske godine iznosio proračun za istu stavku 45.000 K; ljetos je proračun veći skoro za 10.000 K. Isto tako je i druga stavka: zemaljsko kulturno vieće za 2000 K više proračunana nego li u prošlom proračunu; tako ima i treća stavka: pokrajinski odbor za pošumljenje krasa veći proračun za 3900 K nego li prošli. Nevalja mi napose naglasiti, da ćemo mi glasovati proti rubrici i proti svim njezinim stavkam, ali prije nego li zaključim ove kratke opazke, izjaviti mi je još napose, da mi odlučno odsudjujemo postupanje ravnatelja zemaljske pokušaone g. Cucovicha. Za njega je bilo dokazano, da pozna naš jezik, jer je bio rodjen u kraju, gdje se govori jedino hrvatski il slovenski, a on se ipak ponosi tim, što neće da tim jezikom govori, premda mu je poznat. Takav čovjek drži se na onakom važnom mjestu, kao što je mjesto ravnatelja zemaljske gospodarske pokušaone.

Nedavno se je opet izpraznilo mjesto tajnika zemaljskog kulturnog vieća. To se mjesto ima popuniti i naša je želja i opravdan zahtjev, da se na toli važno mjesto postavi muža strukovno naobražena, koji se bude znao snaći u svakoj grani gospodarstva, ali osim toga da bude mogao odgovarati podpuno svojoj zadaći, valja da pozna hrvatski ili slovenski jezik, jer nemojte se varati, da će tobož odgovoriti svojoj zadaći ako se bude mogao služiti samo talijanskim jezikom.

Iz ovih navedenih razloga izjavljam dakle, da ćemo mi glasovati i proti ovoj rubrici kano i proti čitavom proračunu za god. 1904.

Zast. **Kompare** (rubrika VI. zdravstveni i humanitarni troškovi. (Visoki sabore! U ovoj rubrici, koja nam kaže, koliko će se potrošiti u budućoj godini za odstranjenje raznih bolesti, pokazuje nam proračun svotu od 30.000 K, i to samo za liečenje bolestnih, onda za ludnicu, jer u ovoj zemlji takve neimamo, 84.000 K, pak proti malariji 6000 K i za razne kužne bolesti 3000 K, za razne druge neprilike 14.000 K, zavod gluhoniemih 20.000 K, svega skupa 427.000 K.

Moram reći, da se preko jedne trećine svih dohodaka troši samo za bolestne i to je baš čudnovato, da se je toliko vremena čekalo, da se ustroji pokrajinsku bolnicu. Toliko se milijuna, tako reći, slalo u druge pokrajine, jer je ona bila tako zanemarena, da se nije mnogo i mnogo godina ništa za to učinilo i moralo čekati i na 20. stoljeće, da dodjemo do toga, da si pribavimo pokrajinsku bolnicu.

Reći će se, da pokrajina nije imala toliko dohodaka prijašnjih godina, da to izvede. Ali ako se je moglo trošiti mnogo novaca i na neplemenite svrhe, da se naš narod zatire, moglo se je i pomoći bolestnicima. Sad mislim, ako bude brzo proveden zaključak sabora pokrajinskog o bolnici, da nebude trebalo tako ogromnu svotu za sanitarne troškove.

Moram priznati, da ide mnogo naših bolestnika na sve strane svieta, i da zbilja pokrajina troši primjereno njezinoj veličini veliku svotu za zdravstvo.

Prigovoriti moram nadalje, da neima u čitavoj pokrajini zavoda za umobolne, tako, da moramo slati bolestnike čak izvan granica naše države. Priznajem, da kad naložite, da se koji nesretnik šalje u bližnju Italiju, da je to opravdano time, jer su tamo manji troškovi, ali znam, iz izkustva, da se tamo inače postupa, nego li bi se imalo u takvom zavodu postupati. Radi toga neimamo povjerenja u takve zavode u Italiji. Bilo je bo i velikih prepiraka u tršćanskih listovih kako se ružno postupa s tim nesretnicima, pa što smo si morali misliti, kad znamo da ima tamo i naših domaćih bolestnika.

Točka 9. rubrika VI. određuje 6600 K uništenje malarije u pokrajini. Ja sam već u jednoj interpelaciji u ovom zasjedanju iznio slučaj, da je vladala malerija, ali nit se je pokrajinska niti cesarska vlada maknula, da proti toj bolesti štogod učini. Malarija, kako znate, poznata je ovdje u okolici puljskoj, te u takozvanih miljskih solinah, kako je to u sjednici od 19. maja 1899. bivši zastupnik Canciani razložio.

K točki 5: ciepanje kozica, moram spomenuti, da onih 7000 K proračunanih dobiju najvećim dielom liečnici. Priznajem da imadu duge puteve, da imadu dosta posla i nepotrebne pisarije, ali nije pravedno, da se baš ništa nedaje onima, koji moraju sve pripraviti, kao pisati izkaze, izvadke itd.

Ja sam jednom prosvjedovao na kotarskom poglavarstvu, radi toga, što nam šalju tiskanice u talijanskom jeziku, pa su mi odgovorili, da nemogu druge poslati buduć da jedino takove primaju od zemaljskog odbora. I za to, kao što smo proti čitavom proračunu, tako ćemo biti i proti ovoj stavci.

U više su već pokrajina shvatili, da treba i gluhonieme brojiti medju nesretnike, kojim se mora na svaki mogući način pomagati. Ipak neimamo u našoj pokrajini zavoda za nje, te smo prisiljeni slati ih u druge pokrajine. Neznamo, jer nije bio podnešen izkaz koliko ih je prošle godine dano u zavod u Gorici, ali koliko mi je poznato, zavod nemože toliko nesretnika primiti, da bi njihov broj odgovarao svoti od 20.000 K. Pri tom je još velik nemar, koji mole, da budu primljeni u taj zavod, moraju kadšto čekati po više godina. Zgodno bi bilo kad se je kupovalo pokrajinsku bolnicu, da se je i na takav zavod mislilo. Već ga imadu gotovo sve pokrajine u Austriji samo ne mi; kako smo u svemu zadnji, tako smo i u tom, pa ćemo Bog zna kako dugo čekati, dok dobijemo takov zavod.

Izjavljujem da ćemo iz navedenih razloga glasovati i proti ovoj rubrici.

Zast. **Mandić** (rubrika VII. javna sjegurnost.) Visoki sabore! Moram izjaviti, da premda izgledam komu ratobornim, da sam najveći prijatelj mira i reda, te kad bi bilo na moje, bili bi suvišni svi oružnici, stražari i vojnici. Ali pošto su i ti dandanas još potrebiti, moramo se i s njimi baviti. Javna sjegurnost dolazi u ovoj rubrici pod stavkom 4.

Glede oružničtva kazati mi je, da se njegovo središte nalazi za Trst, Istru i Goričku u Trstu gdje se nalazi zapovjedničtvo i svi valjda častnici. Držim, da to baš nije valjano uredjeno, već da bi bilo bolje, da u svakoj pokrajini bude namješten koji od gospode častnika.

Sjela našeg oružničtva jesu kotarska poglavarstva, te su u mnogih kotarih oružnici samo uhoda odnosnih kotarskih poglavara. Oni su, kako je bilo u ovom visokom saboru iztaknuto baš s one strane, kadšto prouzročitelji nemira. Oni imadu doduše često jako težku službu, pa ako njoj nisu podpuno dorasli, tada je jako lahko, da postanu rušitelji reda.

Od oružničtva moralo bi se zahtjevati osim propisanih uvjeta, takodjer i to, da upozna ćud i narav onog naroda, medju kojim služi, jer kako da upliva na narod, ako ga nepozna. Prvi je pako uvjet svakako taj, da pozna jezik pučanstva, medju kojimi živu.

Drago mi je, da je ovdje član zemaljskoga odbora, kojemu su njegovi drugovi doznačili na izvještaj ovu »važnu i težku« zadaću t. j. izvještaj o oružničtvu i vojničtvu, da ga mogu upitati, da li je istinita viest, što se pronosi, da su dobili poglavari nekojih sela nalog, da moraju za oružničke obhodnje držati pripravnu sobu. Kada lje želim znati od g. izvjestitelja, da li ima zemaljski kakvi utjecaj kod razmještivanja oružničtva u pokrajini ili imamo jedino pravo, da doprinašamo za isto 35.000 K?

Kako rekoh, ja sam velik protivnik oružane sile i bilo bi mi milje, da imamo više pučkih škola a manje oružničkih postaja i više motaka a manje pušaka jer bismo tada stalno bolje stali.

Što može škola i što je kadar izrevan upliv na narod kaže nam primjer, za koga sam baš jučer od prijatelja puka i pravog apostola naroda doznao. Taj mi je pripovieda slučaj, koj se je dogodio god. 1880. Velečastni dušobrižnik jedne župe u susjednom ovdje mjestu*) došao je kao mlad svećenik medju same zločince, kojimi su se punile maše tamnice. On je svojom odlučnošću, liepim primjerom i dobrom naukom doveo svoje župljane na to, da je tamo nestalo tatova, razbojnika i palikuća i da se je narod posve upitomio zaslugom toga apostola.

God. 1880. dogodio se je u ovom mjestu na 3. veljače strašan zločin i to na dan sv. Blaža. Na lice mjesta došao je sam zapovjednik oružničtva, koji je izjavio onom svećeniku, da nebi postigao on ni za 100 svojih oružnika onoga, što je sam svećenik postigao.

Ja bih, kako rekoh, želio, da nestaje sve to više oružničkih postaja, i to će biti kad bude u Istri više pučke naobražbe. Dajte nam škola pak će odpadati same po sebi oružničke postaje. Izjavljam i kod ove rubrike, da ćemo proti njoj glasovati.

Zast. **M. Trinajstić**: Visoki sabore! Naredbom c. k. namjestničtva od 22. julija 1873. određeno je, da se imadu odagnjici pratiti od jedne postaje do druge.

*) U Jurdičih veleč. g. Joso Velikanj. Op. Ured.

Nastavak u prilogu.

Iznimka stvorena je samo za odgon, koji se čini s parobrodom, jer je u §. 7. te naredbe određeno, da, ako se podje parobrodom, da se može odagnanik voditi i do treće, četvrte postaje, te se može preskočiti i sve postaje između one, koja je odgon izrekla, i one, u koju mora odagnanik biti predan. Ova naredba bila je izdana god. 1873. kad još nismo imali sve one občine, koje imamo danas, i za to se ima smatrati zastarjelom. Danas imamo i željeznica, pa bi bilo i pravo, da se iznimke za parobrode protegne i na željeznice, te se nebude stvaralo tako velikih troškova za pokrajinu. Ako n. pr. ide odgon iz Rieke u Pazin, morati će biti predan u bližnjoj postaji u Kastvu, a ona će ga pratiti recimo do Podgrada odatle dalje u Buzet, a onda tek u Pazin. Sve to prouzročuje i trošak občinam i smutnje i brige, a trošak je to i za pokrajinu, koja mora više davati za hranu. Bilo bi dakle dobro, da se ta naredba promjeni. (Opetuje isto talijanski).

Prisjednik **Chersich** odgovara u ime zem. odbora zadnjemu govorniku.

Prisjednik dr. **D. Trinajstić** odgovara zast. Mandiću: Kao izvjestitelj zemaljskog odbora u poslovima oružničtva imao bi odgovoriti g. predgovorniku Mandiću na neke njegove upite. On pita naime da li su občine dobile kakav nalog sa strane oružničkog zapovjedničtva glede namještenja oružnika. Na to mogu odgovoriti, ne iz mog uredovanja u zemaljskom odboru, jer to je bilo prije nego li sam ja tamo došao, da je taj zahtjev u istinu stigao na poglavarstva, ali to pitanje ostalo je do sada bez ikakvog rezultata.

Na drugi upit glede utjecaja zemaljskog odbora kod namještivanja oružnika mogu odgovoriti, da zemaljski odbor nema nikakvog utjecaja kod toga, nego da to odvisi od naših oblasti. U ostalom mogu ga uvjeriti, da se i zemaljski odbor u tom s njim slaže, da sve veći tereti biva naloženi pokrajini zbog oružničtva. (Zast. Andrijčić: ipak smo čuli riječ zemaljskog odbora u hrvatskom jeziku! Zast. Laginja: To je prvi put!)

Zast. **Laginja** govori talijanski. Njegov govor, kako Talijani kvare imena i sve obraćaju na svoju, donieti ćemo kojom prigodom, kad ga talijanski saborski stenograf ispiše.

(Nastavit će se.)

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 6. decembra 1903.

Dne 2. decembra bio je na dnevnom redu izvještaj ustavnoga odbora o ukinutju poznatoga §. 14; po kojem vlada sama čini što njoj je drago, kad ne može s parlamentom. Ipak se nije razpravljao taj izvještaj, nego prešni predlog českoga zastupnika dra. Ladislava Dvořaka o promjeni toga paragrafa. Česi su metnuli predlog za promjenu za to, jer kad bi glasio na ukinutje, nebi se mogao razpravljati kao takav, pošto je već ista stvar na dnevnom redu. A bojali su se, da bi većina parlamenta osujetila razpravu o ukinutju bud kako, pak se u obće nebi razpravljalo o ukinutju nit promjeni istoga paragrafa.

Niemci su se protivili k razpravi prešnoga predloga. Predsjednik, na temelju pravilnika, izrekao se je za razpravu istoga i razpravljao se je.

Dr. Dvořak utemeljio je kratko al jasno potrebu promjene, u istom ukinutju §. 14. Dokazao je kako vlada zloupotrebljava taj paragraf, kako ga rabe i za stvari za koje nebi smjeli.

Poslie njega htjeo je predsjednik zaključiti sjednicu, al je kuća odlučila da se nadaljuje.

Govorio je radikalni Čeh dr. Bara, kakvih 5 ura, najprije češki pak njemački, uvjek jako tiho, tako da su ga razumjeli samo oni, koji su posve uza njega bili.

Sliedećega dana nadaljevala se je ta razprava. Najnapadnije bilo je, što je govorio excelenza vitez Jaworski, predsjednik poljskoga kola. On se proti Čehom i njihovoj obstrukciji oštro izrazio. Smijerajuć na govor dra. Baré, naročito na češki dio njegovoga govora, odsudio je takovo govorenje, takovo gubljenje vremena, govorom kojega kuća nerazumije. Čehe je taj razgovor jako razdražio i ozlovoljio. Dovikivali su mu već za govora, a onda označili svoje nezadovoljstvo dalnji govornik dr. Ryba, zast. Chok u stvarnom izpravku i dr. Dvořak kao predlagatelj u zaključnom govoru. Chok je Jaworskoga i osobno napao kao onoga, koj služi svakoj vladi. Ostala dvojica iztaknuli su, kako su Česi uvjek i u svakoj prilici podpisali Poljake, te kako se postupak Jaworskoga pričinja upravo izdajom Čeha u hipu kad se oni očajno bore za najsvetija prava českoga naroda, te izdajom u obće slavenske misli proti Germanom. Predbacili su mu, da se nije tako izrazio proti njemačkoj obstrukciji, koja bijaše posve neopravdana, dočim je češka opravdana. I mnogi članovi poljskoga kola odsudjivali su rieči svoga predsjednika, al su ipak svi kasnije u klubskoj sjednici odobrili postupak svoga predsjednika.

Kod glasovanja o prešnosti predloga bilo je prisutno jako malo zastupnika, niti polovica. Pobjegli su iz dvorane mnogi Niemci i mnogi Poljaci, nemoguć glasovati za prešnost a nesmjeduć glasovati proti prešnosti. Izpadak glasovanju bio je svakako značajan, ne po broju, nego strankah. Niemci, osim Sveni emaca, glasovali su proti prešnosti; a tako i Poljaci, ono nješto što jih u dvorani bijaše. Česi svi, osim velcposjednika, Slovenci oboji, Hrvati, Rusini oboji, i Talijani glasovali su za prešnost. Ovdje je vriedno opaziti, da je dr. Stransky u sjednici od 1. decembra našao vrućih rieči za Talijane, i oštrih proti vladi obzirom na postupak njezin sa Gubernatisom i obzirom na njihovo sveučilište. Isto tako je ožigosao postupak c. kr. vlade kod sudova u Koruškoj, i njezin nemar za slovensko sveučilište.

Petak dne 4. decembra razpravilo se je vladina zakonska osnova, kojom se kredit za pomoć u biedi povećava od 15 na 20 milijuna kruna, i to osobito obzirom na grozne štete što jih je voda zadnjih mjesecih počinila u Koruškoj Solnogradskoj, Tirolu i Dolnjoj Austriji. Kad je što zla u njemačkih pokrajinah, za koje i tako vlada mnogo čini, eto odmah izvanrednih podpora. Za naše južne pokrajine, za koje redovito malo ili ništa čini, koje su u tamošnjoj biedi, nedaje se redovito ni izvanredno ništa ili jako malo.

Zastupnik Perić za Dalmaciju, a zastupnik Spinčić za Istru postavili su kod te razprave posebne resolucije.

Resolucija zastupnika Spinčića glasi u prevodu doslovno ovako:

»Visoka kuća nek izvoli odlučiti:

C. kr. vlada se prešno poziva, da kod razdieljenja kredita za pomoć u biedi uzme osobito u obzir biedu u Istri, koja je iztaknuta u prešnom predlogu zastupnika Spinčića i drugova postavljenom u sjednici zastupničke kuće od 23. septembra t. g., i koja bijaše u posljednjem zasjedanju istarskoga sabora jednoglasnom odlukom toga zakonodavnoga tiela priznata«.

* * *

U sjednici dne 3. t. m. postavio je zastupnik Spinčić sa drugovi upit na ministra-predsjednika kao upravitelja nutarnjih poslova radi zamazanja njeke table u Cresu, i u obće radi tamošnjih sigurnostnih odnošaja. (Doniet ćemo ju posebice kao i onu, glede luke u Opatiji).

Politički pregled.

U Puli, dne 8. decembra 1903

Austro-Ugarska.

U posliednjoj sjednici carevinskoga vieća interpelirao je zastupnik Marchet vladu glede carine na uvoz talijanskoga vina u našu monarhiju. Povod toj interpelaciji podali su razni glasovi talijanskih listova, da Italija neće nikako pristati ni na obnovu ni na produljenje trgovačkog ugovora sa Austro-Ugarskom nebude li imala i nadalje povlastica glede carine na uvoz svoga vina u Austro-Ugarsku. Osim toga donesoše novine viest, da se uvaža u našu monarhiju množtvo talijanskoga vina, koje uživa poznatu povlasticu do dne 31. o. mj. t. j. do dana, izminuća postojećeg ugovora izmedju Italije i Austro-Ugarske. Takvog vina da se je uvelo osobito mnogo na Rieku, gdje da su puna skladišta talijanskoga vina. Ovo vino uživalo bi povlasticu glede carine i poslije 31. decembra bez obzira na to, bude li il nebude u produljenom ugovoru sadržana posljedeća klauzula. Ali talijanski vinogradari i trgovci činili su račun bez krčmara, jer je ugarsko ministarstvo, koje štiti bolje domaće proizvode nego li austrijsko ministarstvo, poduzelo odmah odlučne korake, da tomu uvozu na put stane i da se već uveženo vino podvrgne eventualno novoj carini. Odlučnošću ugarskoga ministarstva stati će se dielomice na put uvozu talijanskoga vina u drugu polovicu monarhije; nu nepoduzme li i ovostrano ministarstvo jednake korake, moglo bi se dogoditi, da poplavi naša tržišta talijansko vino još prije konca ove godine. Radi toga bijaše potvrdjena spomenuta interpelacija, kojom se pozivlje vladu, da i ona poput ugarske stane na put uvozu talijanskoga vina.

Češki listovi pišu vrlo oštro proti poljskomu klubu carevinskoga vieća što je predsjednik toga kluba vitez Jaworski u jednoj od posliednjih sjednica odsudio obstrukciju čeških zastupnika carevinskoga vieća. Usljed toga sazvao je poljski klub sjednicu, u kojoj je većina odobrila govor svoga predsjednika. Poljaci su tim opet jednom pokazali, da su oni peta svake austrijske vlade i da su veoma nepouzdan saveznik ostalih slavenskih strnaka. Češki zastupnici odsudili su govor poljskoga prvaka već dok je govorio, jer su mu neprestance dovikivali kako radi u prilog Niemaca a proti slavenskoj braći. Vitez Jaworski je znao što ga čeka, ali on se je volio zamjeriti Čehom i ostalim slavenskim zastupnikom nego li vladi, s kojom pazare Poljaci na štetu svega ostaloga Slavenstva.

U upravi Bosne-Hercegovine dogodila se je velika promjena. Dosadašnji zemaljski zaporjednik general barun Appel stupio je naime u zasluženo stanje mira nakon 63. godine stalne vojničke službe. Na njegovo mjesto bijaše imenovan general Eugen Albori, rodom Hrvat iz južne Dalmacije.

U Hrvatskoj sazivlje hrvatska stranka prava svake nedjelje ili praznika narodne skupštine na kojih se razpravlja o financijalnoj samostalnosti kraljevine Hrvatske, o političkom položaju, o slobodi štampe i sastajanja, o preinaki izbornog reda i o ostalih nevoljah, koje tište danas narod naš u Banovini.

U subotu priobćio je službeni list hrvatske vlade „Narodne Novine“ ručno pismo Njeg. Veličanstva, kojim se javlja banu grofu Pejačeviću, da se ima sastati sabor kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije dne 15. decembra u glavnom gradu kraljevine Hrvatske.

U istom broju pozivlje predsjednik sabora Vaso Gjurgjević narodne zastupnike na prvu sjednicu za dne 15. o. mj. u 11 sati prije podne.

Srbija.

Iz Biograda brzojavljaju dne 6. o. mj. da je položaj vlade radi nezadovoljstvo mnogih narodnih zastupnika vrlo uzdrman. Tamo, da se drži obćenito, da će vlada radi toga morati da odstupi. Službeni listovi tvrde doduše, da neima ni govora o kakvoj ministarskoj krizi, nu tim se tvrdnjam malo vjeruje u neodvisnih krugovih.

Prošle sriede istekao je trodnevni rok, koji je dao zapovjednik biogradske kojne divizije pukovnik Mašin onim častnikom, koji bi imali štogod prigovoriti poznatoj uroti od dne 11. junija o. g. u kojoj su zaglavili kralj Aleksander i kraljica Draga. Prijavio se je samo pukovnik Rašić, koji je rekao, da se je tumačilo slabo jedan njegov prijašnji govor. On da je zadovoljan sa dogodjoji od dne 11. junija, ali želi, da se o tom pitanju negovori na vojničkih skupštinah.

Sličnu skupštinu sazvao je zapovjednik srbskih četa u Nišu, gdje da su se častnici nakon govora zapovjednika Bojovića bratski izljubili.

Bugarska.

Iz Sofije javljaju da je zastupstvo u narodnom sobranju dne 3. o. mj. odobrilo na prédlog ministra nutarnjih posala vjeresiju od 500.000 fran ka macedonskim bjeguncem. Kod razprave o odgovoru na priestolni govor izjavio je ministar-predsjednik Petrov, da Bugarska nastoji i da će nastojati, da živi u miru sa susjednim državama, osobito sa Rusijom, kojoj ima zahvaliti svoju slobodu. Bugarska da nekani poduzeti korake za kakvo skupno djelovanje balkanskih država, već da se pouzdava u naravni tok strari i u evropske velevlasti. Ona da neće nikada voditi takvu politiku, koja bi bila protivna interesom zemlje. Bugarskoj da nije bila nikada na umu osvajačka politika. Ministar da je zadovoljan, da se macedonsko pitanje rieši pomoću velevlasti. Bugarska će vlada ipak nastojati, da pri riešenju toga pitanja očuva svoje prolitike. Između Bugarske i Srbije da postoje najbolji odnošaji ali između njih da neima drugog sporazumljenja. Bugarska želi, da se duševno i materijalno stanje naroda u Macedoniji poboljša. Ako želi to i Srbija, tada dolazi sporazumljenje samo po sebi. Odnošaji sa Rumunjskom da su već dulje vremena najbolji. Njemačkim listovom pišu iz Sofije, da traži ruska vlada od Bugarske izplatu iztočno-rumeljskog okupacionog duga u iznosu od 10 milijuna rubalja. U Bugarskoj da je ta tražbina iznenadila vladine krugove, jer da su držali, da se je Rusija odrekla toga duga.

Iz Carigrada javljaju, da će biti ovih dana imenovana i odmah potvrdjena dva civilna agenta za dva macedonska okružja.

Koliko nam je poznato iz privatnih i pouzdanim vrela, Bugari neočekuju obćenano provedenje reformah ni od Turske ni od velevlastih. Oni znadu, da Turska vodi za nos velevlasti i da se ove neće odvažiti na odlučan korak proti Turskoj. Mi se čvrsto nadamo, da će oni privesti reforme sami i to po svoju, bez obzira na Tursku i na velevlasti. Oni se pripravljaju na to provedenje i ako Bog dade i sreća junačka pokazati će nam prvi budući Gjurgjev danak, da se nismo varali.

Francezka.

Lažiliberalna vlada francezke republike, koja proganja crkvu, svećenstvo i svećeničke redove, podala se je posve uplivu slobodnih zidara i židova. Ovim je naime pošlo za rukom, da su spravili opet na dnevni red poznato pitanje zloglasnog izdajice bivšeg kapetana Dreifusa, koji je prodao tajne nacrte o mobilizaciji francezke vojske jednoj susjednoj državi, po svoj prilici Njemačkoj, i koji je bio radi svog izdajstva kažnjen na izgon na djavolski otok i kasnije pomilovan. Židovi su spravili sada opet na dnevni red te kane pomoću liberalne vlade povesti novu razpravu o tom izdajstvu i dokazati tobož da je židov Dreifus bio nevin. Židovskim novčarom je sve dopušteno te nije izključena mogućnost, da će i to pomoću novca dokazati.

Istra i sloga medju Hrvatima i Talijanima.*)

U Dalmaciji — reć bi — da su sklopili Hrvati i Talijani nekakvo primirje. Hrvati su dapače onim par tisuća Talijana, što žive u onoj pokrajini, zajamčili podpunu narodnu slobodu.

Iz Dalmacije prelazi ta pomirljiva misao i u ostali hrvatski narod, koji ju prima sa oduševljenjem.

Ali hrvatski živalj ne dolazi u doticaj sa talijanskim, samo u Dalmaciji, nego i u Istri. Ovdje se bije narodni boj na život i smrt, ovdje vrebaju Talijani na našu kožu.

U Istri ima polag zadnjeg popisa pučanstva od g. 1900., Hrvata i Slovenaca,

*) Ovaj je članak izvan uredničtva, ali je dobro, da se čuje i ovakvi glasi.

dobre tri petine; prelazeć preko ono par u zadnje doba amo doklaćenih Niemaca, ostale skoro drie petine priznale su se što dobrovoljno, a što silom ili milom za Talijane.

Kakova prava uživa naš narod u Istri? Što ne rade Talijani, njih manjina u pokrajini, s nama u zemaljskom saboru i odboru, što u uredima bilo državnim, bilo občinskim, pa čak i u samoj crkvi?!?

Talijanska bezobraznost i pohlepnost prieti i grozi se sada kao nikada, našem narodnom obstanku.

Kad se je g. dr. Laginja u zadnjem saborskom zasjedanju potužio na Talijane, zbog njihovog nasilstva, radi njihovih nebrojenih nepravda, kojima nas gnjete, i kada jih je upozorio na susretljivost dalmatinskih Hrvata prama onoj šačici Talijana u Dalmaciji, -- što su mu dr. Cleva i njegova družba na to odgovorili?

Talijani su odgovorili:

Priznajte, da je ova zemlja, da je Istra, Talijanska, — pak onda će vladati mir i sloga u ovoj pokrajini!

Talijani zahtjevaju dakle od nas ništa manje, nego da rečemo, mi nismo mi, mi nismo Hrvati ili Slovenci, mi smo kao i vi — Talijani.

Možemo, smijemo li to reći!?

Ne! gospodo talijanska; nećete toga nikada doživiti, ni vi ni jedan Talijan! Istra nije bila, nije, niti će ikada biti talijanska zemlja!

Više su već puta naši prvaci poskusili, da se nagode mirnim putem sa Talijanima, ali ovi, zatukli si u tikvu, da je Istra „terra italiana" i u to bi reć, da oni već i — vjeruju. Dviesto tisuća nas, a stotrideset tisuća njih, pak bi htjeli, da mi zatajimo našu narodnost, da mi priznamo njih za same gospodare u kući, koja je daleko preko polovice naša.

Neznamo, je li to sa strane talijanskih vodja samo tvrdoglavnost i zasukanost, ili je to . . . . . ?

* * *

Hrvatski narod ne smije se samo oduševljavati za sporazumak sa Talijanima u jednom dielu naše šire domovine; valja biti na oprezu kod takvih prilika i paziti i na ostalu braću, a osobito na najizloženiju točku naše domovine, na Istru.

Paziti je treba, da to prijateljsko rukovanje Hrvata i Talijana preko Jadranskog mora, ne zadade smrtni udarac našem narodu u istri.

Prijatelj glagolice!

Tko je taj prijatelj? Nitko drugi no gorički „Popolo", koji u broju od 22. studenog donosi viest pod naslovom „Liturgia vetera slava", kojom pokazuje koliko mu je do objektivnog, suda, a kao katoličkom listu i do kršćanske ljubavi.

Svoje čitatelje izviešćuje — tendencijozno kako ćemo viditi s naslovom Kongregacije sv. Obreda (jusu pontificis), kojim nije na novo izjela dekret od 5. kolovoza 1898, kojega se i sada sv. Stolica drži u poslu glagolice. Po tom je dekretu glagoljici mjesta tamo, gdje je ona u porabi bila najdulje pred 30 godina.

Spomenuti je već list objeručke uporabio tu zgodu, da pokaže svoj jal do naših svetinja. Da se njegovu bezobraznost upozna što točnije, navesti ćemo doslovce iskrivljenje spomenutog dekreta.

„Pij X. (tako ima) vidjevši religijoznu anarhiju, koja vlada naglastito u spljetskoj i krčkoj biskupiji (NB! Veglia štampano nakrivljenim slovima) uvedenja radi glagoljice, naredi, da se strogo . . . drži" spomenuti dekret od 5. kolovoza 1898.

Prije svega upitati nam je cienjenog klevetnika: kakva anarhija vlada u biskupiji krčkoj (na spljitsku se nećemo obazirati, jer u tamošnje glagolsko pitanje nismo dobro upućeni, ali dobro znamo, da ni tamo nema anarhije), jer nam nije poznato što takova, premda svakako mnogo bolje poznamo krčku piskupiju od onih, koji ravnaju „Popolom".

Naprotiv dobro znamo, da ima i u gradovima krčke biskupije nekoliko šugavih ovaca, za koje se može reći, da su nadahnute anarhijskim idejama i koje u glagolici nazrievaju hrid, o kojoj se razbija i čuveni njihov „osar tutto".

S ovima, kako očito izbija, u isti rog puše i gorički „Popolo", što mu ni najmanje ne služi na čast, kao tobož katoličkom listu.

Nu iz samog sa članka vidi, da u osobama około rečenog lista mržnja baš vrije i na presv. krčkog biskupa, jer mu podmeću, kao da bi on bez ikakvih prava u crkve svoje biskupije, uvadjao glagolicu ni ne osvrćući se na dekret sv. Stolice, i tako, po svom naumu valjda, dostojno vrše apostolat osvade.

Nećemo im navoditi prava krčkih crkva na glagolicu; preporučamo im samo da zagledaju u „Acta et Dekreta primao synodi Veglensis" na str. 39 . . . koje će im razbistriti pojmove, a i vjerodostojan im je to izvor, budući potvrdjen od sv. Stolice.

Ali da ne otežemo, završit ćemo s preporukom „Popolu", da drugi put ne pisrne, jer je nedolično od jednog katoličkog lista, da pruža ruku pomoćnicu slobodnim zidarima!

Paćuharije.

Sad kad se je zatvorila dieta i kad su deputati zakantali „Tedeum" i „Naša Sloga" more dati nekoliko prostara, počet ću ja malo deskivut „de omnibus rebus et de quibusdam aliis", kako je užal reć pokojni Delija.

Artikulo de Fondo.

Su se držali u bragešnh naši deputati, ali se nisu držali? Svaki ki je slidija njihovo dilovanje u zadnjem zasidanju istarskoga pokrajinskoga sabora, svaki, ki je uzeja samo par puta u ruke „Našu Slogu", moga se je osvidočiti, da si naši zastupici ne puste sol na glavi tući i da ne spávájú, kako neki trubili misle. Samo čovik, komu je vas fosfor izvitril iz moždana, moga bi naći besid, da prigovori radu noših narodnih prvaka. Ne ću da govorim danas o raznim kategorijama ljudi, ki znadu svaki po svojoj praznoj glavi suditi i po svojem lahtu miriti (te ljude ćemo u posebnom artikulu ufacoletati), već spomenuti ću samo to, da ima u nas veliki broj ljudi ki nikad ne štiju šfoje i ki se u politiku razume kaj naši deligati u talijansku leteraturu. Nu sve jeno ti ljudi vam govore o politiki con tanta cognizion de causa, da čoviku dojde za hitat van sve ono ča je pojija. Tako na primjer o Laginji i Spinčiću znadu ovako reć: „Ča Laginja, ča Spinčić . . . oni su kaj drugi, smo ih zabrali (un korno ste vi zabrali) pak ča su nam učinili, kadi su ta dobra ča su nam dali?" Sama injoranca more ča takovoga rigati, jer svaki, ki ima malo soli u glavi, zna dobre, da ni Spinčić, ni Laginja, ni sam Bug, tako rekuć, ne bi moga u ovim cirkuštancama mirakule delat. Naši zastupnici zagovaraju u parlamentu i dieti interese našega naroda neutrudivim marom, brane pravice sa svim kurajom, neustrašljivo koracaju naprid, kucaju, mole, pitaju i zahtjevaju. Ali ča ćete, kad veliki breki u velikom broju rinu na one male, ča mogu mali? Nu sve jeno, rompaj danas rompaj sutra, nešto se vavik dobija, kaj oni ki svira na organet, dobije soldin samo da gre brže ča i da već ne razbija timpane. Neka samo malo otvore oči oni zapućeni ljudi, ki ne vidu tri pednja daleko, neka samo pet minuta misle z glavom i neka se mislima prenesu u prošlost i opaziti će deferencu od jedanput i sada. Kad si pred petnajest lit doša na sud, si mora po sili talijanski govorit, ako ne, biti bili dali fugu i osudili te magari pravičnega. Kakove lepuhe su bile onda, ki palafriki su onput valjali? Karte su bile pisane sve u talijanskom jeziku, impiegati nisu znali ako ne talijanski i ako si stija ča znati, si se mora umićati po talijansku. Svaki i svuda samo talijanski, nigde beside po našu; jušto šekulori od šteure bi znali protrnkat koju rič u našem jeziku. A sada? Sada na kapitanatu, na sudu, kod provijala i moremo reć u svakom uficiju znadu naški; sad moraju znati, a ča ni to lipa stvar? Ki je sve to učinija, ki je doskočija u pomoć našemu puku, koji je bija na oni način, koncan za ješte? A koju god školu? A koja god cesta? Sve na forzu od kričanja naših deputati! Nijedan drugo ako ne naši deputati su prikoristili ča imamo danas, oni deputati za ke smo se mi tako krvavo borili, dok smo ih zabrali. Ali glasoviti bedaki to ne vide, oni toga ne razume, zašto? Jer su bedaci, eko! Oni ne bi bili ni onda zadovoljni, kad bi im pečeni pulastri iz neba padali ili kad bi mogli tovare s kobasicami sapinjati. I onda bi još vajk prigovarali i brekali, još vajk bi mutili narod š njihovim govorancijama de antico cugno. I ti ljudi još pretende da su izabrali Laginju? Un corno, bi reka Pave, niste ga vi izabrali, nego oni bolji parat našega puka, a vi niki i niki došli ste na votacijone samo za to, da nebi ki ča reka, peró pronti obrnut bražiolu kod svake prilike. A takove pršone bi htile bit proroki naroda? Libar ljudi u ruke, pamet u glavu, šfoje preda se, jezik za zube. Kad budete vidili dobro na dno, onda se stavit, coram populo i govorite. Ja sam siguran da kad budete to učinili i kad se budete tako pripravili, nećete onako krivo pripravljati narodu pute i govoriti kinezki. Do vidova za malo dana.

Ča pišu šfoji?

Bilo je u sridu oko dvi ure po podne, kad sam zatimunal u kafetariju „Milamare". Kamarijer donesa mi jenu „moku" i on naručaj šfoji: „Piculo", „Jornaleto", „Naša Sloga", „Sole", „Dindiopendente", „Pupulo strian" etecetera. Valje sam se taka štili. Articulo de Fondo — Francija i Italija. Ki ne pozna Talijane i njihove šfoje, bi ih jako drago kupija. Koliko šušura su učinili ti tužni talijanski jurnaleti poradi putovanja kralja od Italije u Pariz! Od buhe učinili su liomfanta, upalili su rog za sviću, a malo fali da nisu Eifelov turanj dovukli u Benece na misto pokojnoga zvonika sv. Marka i na njemu razvili bandiru „dell' alliance". Del rešto stvar bi bila jako komodna i od velike kononcije, kaj da bi mo mi na prčempio pošli u Mošku, dopeljali ono veliko zveno (najveće na svitu) i stavili ga na Lindarski zvonik, pak zaženteulali bandiru . . . ti mć kapiši! Nego lindarski zvonik bi se od velikoga straha prvo razronija, neg bi rusko zvono rivalo pasati kunfin našega štata. Ali stavimo reć — to ne bude nikad — ma stavimo reć, da bi se zbilo i jeno i drugo, ki bi bolje šta i komu bi bilo korisnije, našim susedom preko Adrije, ali nami? Ja mislim, da bi nami, jer kad bimo mi imali ono veliko zvono i kad bi ono zaklempesalo u našim krajima, sve bi muhe ležale vitinre u Kvarneru, svi bi se oblaki razdignuli kud i kamo i nas nebi nikad grad potukā, a Venecijani bi iz svoga tornja tuto al più mogli tunjevinu špijat (salvo, da bi toranj misto od želiza bija od čikulate). Dok bi Talijani gledali nagrišpano more a Furlani zbočivali s supdm palente za koncu viseću rengu, mi bimo imali liso nebo i pozdravljali se sa Vinkom Lozičem, našim, slatkim patriotom. Ali da se povratimo našem argumentu reći ćemo da putovanje talijanskoga kraljevskoga para u Pariz, nima velike političke portancije, kako to neki šfoji drže. Stvar je semplicemente ovako: Kralj od Italije htio se je malo prošetati pak je pošo u Pariz, da vidi, kakova arija je tamo, da se pogovori prijateljski uz žmulj dobroga šampanjca s presidentom od republike, da idu malo na lov i da hite koju na trešete. Sve one duge lazanje i one okrugle fritule ča su prinesli šfoji in propožito de alta publitika, sve su samo burice samotvorke. Dokaz je tomu ta, da su šfoji kašnje jako malo pisali, kad je gorispomenuti kralj iz France pošo u Liginteru. Pri tom nastalo bi pitanje, zašto se ni upisalo veliku političku važnost i tom putovanju? Ča ni isto tako iskreno, svečano i prijateljski bija primljen Vitorio Manuele od ingliškoga kralja kaj od presidenta od republike? Nego cila stvar tumači se ovako: Dandanas zavladala je u jurnalizmu manija, da se svakom koraku jenoga vladara (kaj u staro vrime Neronu) nešto važnoga upisuje, da se svakoj besidi kolač umesi, dok dotičnom vladaru nije ni na kraj pameti ono, ča kašnje fojeti izbrbljaju. Moderna je štampa skovala velikim glavam takove kadene, da se oni već ne mogu inošervani ni maknuti. I to bi bija jedan paragraf iz libra „Sloboda u XX. viku". Ali tako fažijolofirajuć ne bimo došli nikad na kraj, zato pustimo to na bandu i vidimo, ča pišu naprid šfoji.

Naprid pišu šfoji . . . ćo, torna kope! Ruski car putuje u Italiju, Engleski kralj vraća se iz Austrije; kralj Švedski, Saksonski i Rumunjski, da te opet doć u Opatiju. — Del rešto ovo lito su morale dobro kompanje urodili po svuda! Neki putuje simo, drugi tamo, samo papa stoji pačifico u Rimu. On se ne miče, pripovida fiabule, blagoslivlja i patron šjor luštro.

Radige na Balkanu. Dindiopendente piše, da na Balkanu neće biti mira, dok ne dojde tamo jedan trabakuja deligati i kapivila iz Istre, ki da će postavit red i fundant tamo jedan zavod za one, kojima su se šuste u glavi pokvarile. Nazad pak da će dopeljati pun trabakuja smokav i razkreat ih ništo u Raklju, ništo u Budavi, ništo u Pomeru. — Bog im daj sriću, neka idu; samo neka se paze, da se ne sastanu kadi s Garibaldijem, jer bi ih on mogā lahko krijancije naučiti.

Novoja vremja, ruski list, piše, da je niki zvizdoznanac opazija na suncu jenu veliku maću i da njegov punion nosi, da je ta maća uzrok svim radigam u nriji naše zamaljske bolote. To se mora i virovat, jer i ono lito, kad su bili balotacijoni pokojni Falb bija je prorokova, da će padat zviezde. Istina, zvizde nisu padale, ali su padale dlake poročkoj kozi, kojoj sada rastu š dicijonali naše motike . . . mala diferenca!

Još puno liepih stvarih pišu šfoji ali bava u Kvarneru ne dopušta Raši naprid.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Franina i Jurina.

Fr. Si čul Jurino, da su va Mošćenicah hoteli nekoga s Brseča namamit na svoju stran?

Jur. Pak?

Fr. Da ih je neki Štrolio zaštroligal.
Jur. Pravo im budi!

* * *

Fr. Ča bi reć, da se naši Kaštelirci svomu popu smiju?
Jur. Zač daga vero ne razumiju kada predika.
Fr. Tako ga imaju rado?
Jur. Ja, kako i oči kapulu.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

C. kr. poglavarstvo u Puli oglasuje: Umoljava se to ugledno uredničtvo, da izvoli u svome cienjenome listu priobčiti, da su komisije za opći porez od tečavine (industrije) u ovome političkom kotaru poslie naknadnih izbora i imenovanja na mjesto onih članova i njihovih zamjenika, čija služba prestaje u § 22. zakona o ličnoj dohodarini koncem godine 1903. pod predsjedanjem c. kr. financijalnog savjetnika g. Josipa Lach-a ili njegovog zamjenika c. kr. poreznog nadzornika g. dr. Frana Dorčića sastavljene kako sliedi:

I. komisija II. razreda za okružje trgovačke i obrtničke komore u Rovinju:

A. Pravi članovi:

1. Dejak Vjekoslav, trgovac u Puli,
2. Lederer Josip, svratištar u Opatiji,
3. Podnje Hermenegild, trgovac s rukotvorinama u Puli,
4. Pregel Hinko, trgovac s modnom robom u Puli.

B. Zamjenici:

1. Leban Josip, inžinir u Puli,
2. Rismondo Aloiz, c. k. bilježnik u Rovinju,
3. Sbisà Sebastijan, trgovac u Poreču,
4. Zaroti Lovro, industrijalac u Piranu.

II. komisija III. razreda za kotar taksacije: »Pula-grad«.

A. Pravi članovi:

1. Fonda Bartol, zlatar,
2. Rocco Josip, trgovac,
3. Stanich dr. Dinko, c. k. bilježnik,
4. Vio Ivan, odpremnik.

B. Zamjenici:

1. Benussi Juraj, trgovac s jestvinama,
2. Cuzzi Ivan, svratištar,
3. Suppan Hektor, trgovac i rukotvorinama,
4. Vareton Božo, občinski činovnik.

III. komisija III. razreda za kotar taksacije: »Pula-okolica« (sa gradom Rovinjem).

A. Pravi članovi:

1. Benussi Nikola Dinkov, trgovac s rukotvorinama u Rovinju,
2. Bregato dr. Josip, odvjetnik u Vodnjanu,
3. Godina Aleksander, trgovac s rukotvorinama u Vodnjanu,
4. Sbisà Vjekoslav pok. Nikole, trgovac i industrijalac u Rovinju.

B. Zamjenici:

1. Franzin Julije, trgovac u Vodnjanu,
2. Janschke Ivan, industrijalac u Rovinju,
3. Rismondo Josip pok. Andrije, meštar u Rovinju,
4. Tromba Ivan, ljekarnik u Rovinju.

IV. komisija IV. razreda za kotar taksacije „Pula grad“.

A. Pravi članovi:

1. Dorigo Petar, poduzetnik,
2. Podnje Hermenegild, trgovac s rukotvorinama,
3. Volpal Josip, stolar,
4. Zanetti Oton, gostioničar.

B. Zamjenici.

1. Bibin Blaž, posjednik,
2. Delinato Juraj, brijač,
3. Nitschmann Vjekoslav, gostioničar,
4. Slihovich Angjeo, krojač.

V. komisija IV. razreda za kotar taksacije „Pula-okolica“ (sa gradom Rovinjem).

A. Pravi članovi:

1. Biondi Anton, agent u Rovinju,
2. Debetto Ivan pok. Ivana, postolar u Vodnjanu,
3. Marincovich Jakov, gostioničar u Fazani,
4. Rismondo Josip pok. Andrije, mešetar u Rovinju.

B. Zamjenici:

1. Brunetti Ljudevit, odpremnik u Rovinju,
2. Sponza Mate pok. Ivana, kollar u Rovinju.
3. Tromba Nikola Ivanov, občinski povjerenik u Sišanu,
4. Pitturi Andrija, stolar u Vodnjanu.

U. z. dr. Dorčić.

Pazinski kotar:

Iz Pazina pišu nam 6. o. mj. U tršćanskom „Židovčiću“ oglasio se je opet poznati ovdje smušenjak, da izprazni u njem svoju vrećicu kleveta i ludorija.

Taj smušenjak kleveće, da će se sav ovdašnji porezni ured poslaveniti, jer da će maknuti talijanske a namjestiti slavenske činovnike. Kad bi se to i dogodilo, nebi se drugo učinilo, već zadovoljilo pravici i zakonu, jer ona sačica krnjela i šarenjaka ima malo posla s onim uredom. Nu mi dvojimo jako, da će biti niti deseti dio istine na onom, što je rečeni piskar nadrajsao.

Njemu nebi bilo pravo ni imenovanje slavenskog činovnika kao upravitelja ondašnjeg poštanskoga ureda pak denuncira podlo nekog g. Háfnera kao talijanoždera, koji da bi imao postati upraviteljem onog ureda.

Pošteno i pravedno bi bilo, da bude upraviteljem onog ureda čovjek, koji pozna u pismu i u govoru naš jezik a onaj piskar neka bude uvjeren, da kad bi bio i imenovan g. Hafner, on nebi htio „žderati“ ono, što zaudara sto milja daleko.

† Toma Kumičić. U Brseču preminuo je prošloga čedna nakon kratke bolesti providjen sv. otajstvi za umiruće, poznati tamošnji naš rodoljub i veleposjednik g. Toma Kumičić u 66. godini dobe svoje. Pokojnik je bio brat odličnog našeg zemljaka g. Eugena Kumičića. Bio je na glasu radi svog poštenja, dobra srdca i nesebičnog rodoljublja. U Liburniji i na Rieci poznalo je sve vriednog Tomu, koji je, sad po moru, sad po kopnu prolazio bar svakog čedna iz Brseča na Rieku i natrag. Stekao si je svojim poštenjem, marljivošću i uztrajnošću, ne samo liepo ime, već krasan posjed, što ga je namro svojoj svojti. Poštenomu Tomi bio Svevišnji milostiv, a njegovoj težko ucviljenoj svojti naše iskrene saučešće.

Lošinjski kotar:

Iz grada Cresa pišu nam 15. pr. mj.*)

Nazad nekoliko dana, u kasno doba noći, držana bijaše občinska sjednica u našem gradu. Občina, koja poput majke mora da se stara za dobro biće cieloga pučanstva, ne gledajuć što je tko, reć bi da se je ovaj put opoštenila i proslavila kao i prije za mnoge, ne kano ljubezniva mati, već kao okrutna maćeha. U ovoj dakle sjednici med ostalim predlozima, koji su izlakmuti i preslavljeni bili, bijaše i onaj u prilog školske zgrade. Svak, koji je i od mala ovdje nastanjen, svak znade kakove je naredbe primila naša slavna občina od visoke vlade, da bude za tu svrhu podignuta nova zgrada, jer prostor sadašnje škole premalen je, sobe su prenizke, okuženi zidovi, slab pod. Najglavnija točka, najzanimljivi upit bijaše taj: „Gdje će se nove škole graditi?“ — Kako će biti riešena ova točka? Svak, komu je poznato koj duh vlada u občinskom vieću, lahko bi se mogao domisliti i bez prevaro pogoditi riešenje takovog predloga; nu ipak to bi bilo vazda prosto mnienje, koje, premda istinito, akoprem očevidno, sasvim tim nebi imalo nikakve važnosti. A naša škrupolozna občina ne htijući da takovo mnienje bude izvrženo ruglu i poruzi, prištedjujuć nami svaku brigu da nam ne bude ništa na uštrb (za to joj hvala i čast!) uzela je na se odgovornost, dokazujući ona sama ono, što kad bi mi rekli ili se nebi vjerovalo, ili i kad bi se vjerovalo, ostalo bi bez svog uspjeha. Evo kojim načinom:

Jedan od svećenika za stalno bez ljudskog obzira i pošten, predlaže „da bi se nove škole, toliko gorljivo preporučene, od vlade morale sagraditi na ruševinama bivše občinske palače, požarom uništene, pošlo je to zemljište vlasničtvo občine, te tako da bi se prištedilo mnogo troškova“. Ali badava; ovom svetom predlogu čestitog viećnika sliedi muk, nitko ne pisne, svak šuti, svi su niemi. Taj govor nije im išao po ćudi. Sjednica je izgledala onaj čas kano **muzej starine**, prolazeći putnik kad bi bio za to saznao, bio bi prigovorio svega i svašta, da vidi svojim očima ono, što se nigdje i nikad na svietu nije dalo vidjeti: žive egipćanske mumije. Nakon malo trenutaka te vanredne šutnje, uzme rieč drugi Petar (onscriptus, koji tužnim glasom, jer iznenadjen riečima čestitog svećenika, hoće da popravlja što ovaj reče i predlaže, da na mjestu, na kom je bila do sada občina, bude ponovno sagradjena občinska palača sa toli obožavanim kažinom. „A znate li zašto? Neću da izkvarim njegovu rieč, navadjajuć razloge, slušajte njega, on će vam kazati. „Kažin, prosliedi on, odavna je bio naše najljepše zabavište, ondje bi se mi sakupljali i uz pjevanje, uz sviranje i veselje sproveli bi liepe satove; ovo je bilo za nas najmoćnije sredstvo da si stečemo naše žudjene cilje. Gle čuda! nestade odmah muzeja, nema više egipćanskih mumija. Obratno, sva dvorana od radosti kliče! Jedan lakrdijaš našao bi ovdje dosta gradiva da smatrajuć dvoranu kazalištem na pozorištu prestavio bi liepih prizora, rabeć jedne za šaljivdžije, druge za ovo i za ono. Tako krasan i koristan uspjeh imala bi ta predstava, da bi im se kojemu za veliku vještinu i sposobnost moglo podignuti spomenik u plokati. I zasluzno, bar onim, koji su povladjivali mudrim riečima rodoljubnog otca, svima se jo svidjao taj predlog, i jednoglasno bi odobren od svih, i od onih zasliepljenih kopača, koji puše u jedan rog. Ovi, premda uvjereni, da neće uživati ikakvog razkošja premda kažin ne će biti njihovo zabavište, jer nisu u široke gaće i frakom obučeni pak neće moći s nijednom frajlom plesati, hoće ipak da izprazne svoje žepove plaćajuć troškove občine i kažina svojim novcem, samo da ugode hirima onih, koji ili za nos vuku. Uzalud barba Mate moj da kupiš crnu veladu, da nosiš liepi klobuk, kolet i kolarinu, kopačka te majka rodila pak radi toga nećeš moći nikada u družtvu fine gospodjice vrtiti ili kako bi ti rekao „tanzat jednu kavalkinu“.

A škole, gdje će biti sagradjene? Gospodin blagajnik morao bi to najbolje znati, jer njemu je poznato koliko je u občinskoj blagajni, i dali je občina kadra uzdržavati nove troškove. Nu nek si ne razbija glave, griehota je, ima u kopača novaca; kopač će ih platiti, bogati su vanjski kopači, oni to jest, koji ne dišu zrak „dell'avita cultura“ što je za nas Hrvate „sporca bruttura“. Našli su naime naši Patus Conscripti (odabrani otci), mjesto i rekbi, da je na početku prota; ali za to će se trošit strahota. Občini je to deveta, podmiriti će račun kopač sa svojim trudom, kopač sa svojim krvavim znojem, a vlastela uživat će svoj kažin i zabavljat će se liepo. Da su škole sagradjene na mjestu srušene občinske palače taj ogromni trošak nebi tištio biednog kopača. Ja toga komentirat neću, svak ima svoju glavu i dva uha, pak neka sudi sam, dali naša občina gleda dobro pučanstva, ili bolje ovakvim putem radi samo za svoju korist.

Pa da nije sudbina jarac?

Nerezine koncem novembra. Teda negda evo i nas! Mnogi su već pitali što je s Rapoćanima! Mi im se na toj brizi od srca zahvaljujemo. Eto živi, i ako se već podugo vremena neoglasismo. Kod nas sve pri starom. A da, ima i ništo novoga: „gospoda“ se medjusobom povadila baš ljudski. Mi samo s prikrajka gledamo tu zanimivu igru „gospode“. Uže je dobro napeto, pa mora i ne kasno da pukne. Tko će tada ostati na nogama, tko li deblji kraj povući — pokazat će skora budućnost. Mi im medjutim želimo: „bon divertimento signori!“ — Uščitali smo tu nedavno u službenom glasilu „Primorske vlade“, da je otvoren natječaj na mjesta občinskoga liečnika za občinu osorsku. Do sada bio je liečnikom dr. Carlo Depancher-Manzini, ali obć. zastupstvo u jednoj svojoj sjednici odlučilo razpisati natječaj. Pomenuti liečnik, zet je današnjeg načelnika Šula.

Eto, na svim linijama vlada obštrukcija, pa i kod nas t. j. — i naše obć. zastupstvo znade obstrukcijonirati i to već u više sjednica. Čuje ih se svakojakih — i mastnih i slanih, a dapače izlaze i iz dvorane. Kako vidite, umanjena slika carvieća. Dne 19. novembra imala je biti občinska sjednica. Gospoda zastupnici došli u dvoranu. Prije dnevnog reda bijahu podnešene dvie „interpelacije“. (Tako ih barem zvaše gosp. zastupnici.) — Jedna od zastupnika Faresich-a glede prepirke medju občinom i liečnikom, a druga od zastupnika A. Gherbaz-a, obojica iz Nezerina. Potonji predlaže, da se občinski ured prenese iz Osora u Nerezine i želi da se o tome **odmah** razpravlja. (Buka i larma. Čuju se raznovrstni povici.) Neki zast. zagovaraju predlog — a pardon — interpelaciju. (Nećemo da izkrivljujemo.) Napokon se podigne bivši načelnik Salata, uze klobuk i odaleći se iz dvorane, a za njim i obć. zastupnici iz Osora (9). Radi nedostatnog broja, načelnik diže sjednicu. Urečena je druga za 28. t. mj., a na dnevnom redu je i Gherbaz-ev predlog. Pošto smo skoro sjegurni, da će ta točka izazvati buru, obavjestit ćemo vas. — **Občinski liečnik** — kao zastupnik občinski — izjavio je na toj sjednici, **da će on dati za tri godine badava prostorije** ako se ured prenese. Vidjet ćemo i to!

Kod nas su tri hrvatska družtva: Čitaonica, Konsumna Udruga i Posujilnica. Sva ta tri družtva liepo napreduju. Da je tomu zbilja tako, svjedoči nam i to, što je odlučilo graditi družtvenu kuću. Čujemo da je gradnju i vlasničtvo preuzela na sebe konsumna udruga. Kako mogosmo doznati, smjestit će se u nju — kad dogradjena bude — i ona dva spomenuta družtva. Gradnja već je započela dne 16. novembra. Polak zemljišta — na komu će se ista sagraditi — bili će to liepa i prostrana zgrada, koja će ne samo biti na ukras mjestu, nego i utjeha svakom Hrvatu, da se ipak mičemo — i ako polagano — ali stalno — k spoznaji narodne samosvjesti! Bože daj! gradila se i srećno dogradila; bila ona goruća zublja koja će ne plamenom njihova srdca upaljivati, nego malenim plamičkom, što no će uvick — kao no vječno svjetlo pred oltarom — u kandjelu — vašem srdcu — gorjeti tiho, mirno svjetlim plamičkom i jedino smrću nè utrnuti se, nego ju tada — kao dragi amanet predati u baštinu potomcima svojim!

Imam vam još jednu utješljivu javiti. Hrvatska pučka škola mjesto da propada, raste — na veliko čudo naših — talijonoma, kako to pokazuju i same brojke! Lanjske godine polazilo ju 60 (ili 62 ?) učenika, a ove godine 71! —

Polagano, al ipak — napried! Složni **radom**, krčimo puteve k boljoj budućnosti! —

Rapočanin.

Iz Lošinja nam pišu: U Malom i Velom Lošinju je jur postala javna tajna neki posao o krivotvorenju ugovora i podpisa — što bi po prilici spadalo pod § 201.

*) Zakasnilo radi obilnosti drugog gradiva. Op. Ur.

k. z. — a zaslužno je djelo jedne osobe radi koje i za koju odlučiše maloselski vlastodržci i one neke „gentili signore“ ovog ljeta „osar tutto“; pa se samo čudimo; kako to, da naš glasoviti občinski tajnik, brat još glasovitijeg J o r k a i neki drugi, koji inače redovito u nekih zakutnih puljskih i tršćanskih listićih popunjunju rubriku: „Lussinpiccolo addi ...“ s kojekakvimi zlobnimi viesti proti Hrvatom, a u pomanjkanju bilo kakvih, obično i izmišljaju laži, samo da rubrika ne izostane, i što se nazivlje hrvatsko bude ocrnjeno, a znadu kadkad i krivimi brzojavi zavaravati sviet, — kako to, pitamo se, da ti revni dopisnici i patrioti još do sada ništa ne izvjestiše što bez dvojbe zanima sve „unionaše“, dočim se, kako rekosmo, i prenagle sa samimi klevetami proti poštenim osobam, koje ne misle i ne rade kako oni. Nekoji to tumači time, jer da nekoje d a m e hoće i žele u posebnoj spomenici kroz lošinjski kot. sud upozoriti držav. odvjetničtvo, dok drugi opet vele, da to Šljivić ne dopušta, jer da notari obično uzimlju za ovjerovljenje podpisa samo par kruna, a da dvanaest tisuća i nekoliko stotina kruna, recimo n. pr. za dva podpisa, nije u redovitoj praksi te ne bi Lošinjane zanimalo. Konačno se još govori, da je c o r p u s d e l i c t i bio odgovorno uništen, pa da kapurioni jednoglasno zaključiše, da je uslied toga stvar postala uopće bezpredmetnom — zato šutit ćemo i mi opetujuć rieči, što ih Šljivić reče pred u n i o n o m: „Savè che Iddio non paga ogni sabato!“

Koparski kotar:

U laži su kratke noge. Iz Buzeta pišu nam polovicom o. mj. Pošto nečitamo ovdje mnogo stranih novina, a najmanje pako talijansko poznato klepetalo, bio sam od jednoga prijatelja upozoren na dopis iz Buzeta „Il Picolo della sera“ od dne 29. oktobra t. g. te nakon pročitanja, uvidismo, da se netemelji na istini za to vas umolimo da izvolite sliedeći odgovor u vaš cienjeni list uvrstiti.

Nije istina, da je občinsko zastupstvo zaključilo u svojoj zadnjoj sjednice, nedopustiti javnoga plesa dok je sadašnji načelnik, već je zaključilo uslied molba, odnosno pritužba mnogih dobromišljenicih roditeljâ, i dobrih katolika, da se nedopusti javne plesove u posvjećene dane t. j. u nedjelje i ine blagdane. Svaki drugi dan je slobodno svakome se veseliti i dopušća se plesati, koliko je koga volja. Da je občinsko zastupstvo do takova zaključka došlo, bio je taj razlog, što se nigdje više prokljetstva, smućenje a moguće i drugog nemorala medju mladeži ne počinja, koliko prigodom plesova, osobito po nedjeljama i blagdanima kad je prigoda da su ljudi napiti.

Nameće nam se sumnja, da je dopisnik „Piccola“ tog nazora, da bi njemu ugodnije bilo, kad bi mladost išla na ples, pa makar došlo do ubojstva, nego da se blagdani časte za ono, što su, te bi istoga u velike veselilo, kad bi se izvanjski kmetski sinovi i kćeri po plesih i sajmištih mrcvarili, kao što je bio slučaj na Humšćini, od kud će biti „picolov“ dopisnik, — gdje je prigodom blagoslova jedne kapelice kod Brnobići i Skrinjari došlo skoro do ubojstva, ili kao što se je dogodilo na Subotinu u Buzetu, gdje su Buzetski razbojnici potukli jednoga učitelja i jednoga Homljana iz Tibole, koji od zadobivenih smrtnih udaraca sada već počiva na tršćanskom groblju.

Znamo dobro, da bi dopisniku drago bilo, da se kmetska mladež vucari i ubija po nepoštenih plesovâ, ali ako su pametni roditelji, uvidjati će, da se zaključak zastupstva temelji na potrebi i predvidnosti da se nesrećam i moralnoj propasti mladeži predusretne, a time nije nikomu uzkraćeno pametno se veseliti, bilo makar plesom koliko ga volja.

Glede drugog dopisnikova navoda, možemo ga osjegurati, da pod sadašnjom upravom neće se dogodili ono, što se je dogodilo u jednoj občini, kao n. pr. u Motovunu, te slučaj sa nekadašnjim provincijalnim blagajnikom, ili bezrazložnim uzimanjem predujma, kako je nekadašnji buzetski načelnik radio, koje mora sada poslie 20 godina vraćati.

Drago će nam biti, ako „Picolov“ dopisnik ima čisto lice i srčanosti, da se izkaže, tko je, da ga barem upoznamo dali je Buzećanin, Humljan ili koji drugi.

Jedan od zastupstva.

Trst.

Iz tršćansko koparske biskupije. Dne 3. o. mj. slavio je tršćansko-koparski biskup, presvj. g. dr. Nagel svoj imendan, te su mu u Trstu i u okolici svećenici o podne u biskupskoj palači čestitali.

Doznajemo, da je svećara latinski nagovorio prošt stolne crkve preč. gosp. Petronio onako iskreno, kao što je običavao u sličnoj prigodi čestitati blagopokojnomu biskupu Šterku, proti kojemu je pak on sa ostalim talijanskim svećenstvom u Rim spomenice slao. Možda će biti sretniji sadašnji biskup! — Župnikom u Repentaboru bivši imenovan veleč. g. Frane Ryšlavy, bijaše župnik na Mugah; veleč. g. Jakov Sedmak, dosadašnji župnik u Kršanu, imenovan bijaše župnikom u Divači; župe-upraviteljem u Repentaboru veleč. g. Krančić, premješten je u Slivje.

Razne primorske viesti.

† Ivan Pavlić. Občinu dekansku zadesila je nova i težka nesreća. Jedna se je donešto uredila, izabrav si načelnikom poštena, radina i neodvisna muža gospodina Ivana Pavlića, eto ti nagle i nemile smrti, koja njoj ga nakon kratke ali težke bolesti pobra.

U Černomkalu preminuo je prošloga petka nakon kratke bolesti načelnik prostrane občine Dekani baš u času, kad se je dao ozbiljno na posao, da uredi uvaljano onu zanemarenu občinsku upravu.

Nakon poznatih komešanja u onoj občini, bio je Pavlić prvi narodni načelnik, koji je bio posvetio sve svoje sile miloj si rodnoj občini. Na nemilostna smrt ote ga iznenada občinarom i težko ucviljenoj obitelji. Viečni pokoj poštenjaku Pavliću te iskrena sućut unesrećenoj obitelji.

Molim liepo, p. n. g. kolege, da mi predplatne arke na najavljenu razpravu — uz eventualne iznose — čim skorije blagohotno dostaviti izvole!

Aćine Tončić.

Književne viesti.

Na uvaženje! 20% Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru, 20% za Kninsku tvrdju. Obzirom na ovaj veliki dio u dobrotvorne svrhe preporuča se svakomu, da si kupi u hrvatskom prievodu izašle vrlo zanimive i liepe pripoviesti J. I. K r a s z e w s k o g a »M o r i t u r i« i »R e s u r r e c t u r i«. Ciena svakom djelu 3 K, sjajno uvezano K 4·25, poštom svako 30 fil. više. Djela se dobivaju u svim knjižarama. Veće naručbe prima knjižara »Dioničke tiskare« u Zagrebu i Hrvatska knjižara u Zadru. Pobliže u prilogu na koji upozorujemo cienjene čitatelje.

„Otče budi volja tvoja“, obljubljeni molitvenik za hrvatski puk, izašlo je novo popravljeno i popunjeno osmo izdanje. Ciena molitveniku je prema finoći veza, i to: 1. vez u platnu K —·90. 2. vezu polu koži K 1·30. 3. vez u koži sa zlatorezom K 2. 4. vez u koži zlatorezom i zaponcem K 2·40. 5. vez u koži zlatorezom finiji K 3·—. 6. vez u koži zlatorezom finiji K 3·20. 7. vez u celuloidu bielo ili crno sa nakitom K 4·70. Tko želi naručiti molitvenik, neka se obrati na umirovljenog nadžupnika gosp. Miju Laginju u Kastvu, (Istra) on će uputiti i providiti. Knjige se šalju pouzećem ili ako se novac unapred dostavi.

Čisti dobitak ide u korist »Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istru« sa sjelom u Kastvu.

Razni prinosi.

Za družbu sv. Cirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Sabrano 28. stud. na piru Anzelme i Dinka Podreka u Stepedu na nazdravicu Antuna Podreka obć. redara u Voloskom. Darovaše po 2 K: Flego Antun župan. Po 1 K: Flego Ivan, Podreka Antun obć. redar, Podreka Antun, Podreka Ivan, Krbavčić Antun »krojač«, Krtravčić Antun »Lovričić«, Merlić Antun, Podreka Anselma, Podreka Marija, Podreka Dinka i Antun Fantinić. Po 20 fil.: Podreka Marija. Po 10 fil.: Flego Dragutin i N. Tonka. — Pop Ivo Sintić župnik u Beli (Cres) šalje K 10·95 sabranih kod pira Bon Dinka Androva sa gospodjicom Dumicom Bandera Jurovom, na predlog vjerenice. Čestitamo! — Uprava lista »Dom« šalje nam K 9·50, koju svotu je primila od sljedećih darovatelja: Mirka Majhofer iz Jaske, sabrao u veselom družtvu K 3·50; V. Pandić, bravar u Zagrebu K 3,—; Ante Didolić, bravar, naučnik u Zagrebu K 3·—; Zuccon Ante iz Alture K 10·37, sabrano po gospodji Zuccon na piru Ive sa Cvietom Kaić.

Ukupno danas	K 44·12
Na račun ove godine izkazano	„ 653·42
Svenkupno	K 697·54

U korist macedonskih ustaša darovaše preko naše uprave:

Adolf Radić, učitelj, Juršići, K 5·50, sabrano u »hajdučkim dvorovima« uz poklik »Gjurgjev danak, hajdučki sastanak«.

Gospodarska Sveza za Istru,

registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Uplatiše nadalje pristupninu i jedan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Gospodarsko-Trgovačko Družtvo u Dobrinju.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: Uplate u krunama

proti bonima blagajne deposit...:

sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3⁄4%

proti pismima za izplata na ime:

sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2½%
„ „ „ 30 „ „ 2¾%

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu

sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2½%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odiel u krunama razpoloživa mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:

za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Sa... i Solnograd bez troška.

Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novca, vriednostnih papira.

Prima uplate odrezaka, izvučenih vriednost... kano i uplate svake vrsti.

Daje predujmove na Warrants i vriednos... uz najumjestnije uvjete.

Predujmove stvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnim uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.

Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

RODOLJUBI!
upujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Pčelno - voštene svieće

po kilog **K 4·90**, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voštenim cviećem itd. kg. po	K 8·—
	„ 6·—
Iste okrašene s odljepljivim cvietićama	„ 2·40
Tamnjan lagrima, najfiniji	„ 2·—
„ granis	„ 1·20
Voštani ovitki, bieli i bojadisani kg. po	K 4·90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom	„ 8·—
Sviećice za božićno drvo u 6 bojah	„ 3·—
Voštene svieće tarče, I. austr. sastav	„ 4·40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav	„ 3·—
„ „ II. „	„ 2·40
Voštano platno za oltare, metar	„ 2·—

Za pravi, čisti vosak jamčim sa 2000 kruna.

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — Isto tako med pitomac (stolni) i navadni, Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Uz vrlo nizke ciene.

Preporučam se prečasnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voštarnica u Gorici.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izlieče svaku glavobolju. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Lieče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: Gradska ljekarna, Zagreb. Stoga se neka točno naruče pod naslovom: Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka. — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sljedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali kapljice sv. Marka te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Sofija Vukelić, šilica; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Jožo Seljanić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360.

Gradska ljekarna, Zagreb.
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZARGEB, Gornji grad. Markov trg.

Istarski sabor.

U Puli, 13. studenoga 1903.

Sjednica IX. (12.)

Zastupnik dr. **M. Trinajstić** stavi od rubrike XI. predujmovi, sliedeći predlog.

„Iznos K 10.000 izvanrednog propisa ovisuje se na K 40.000 i to u svrhu a se ono 30.000 upotrebi za bezkamatne zajmove siromašnim vinogradarom za obnovu vinograda uništenih filokserom pozivom, da zemaljski odbor zposluje od c. k. vlade u istu svrhu prinos u iznosu od 100.000 kruna.

Taj se predlog na neznatnu promjenu prima.

Zast. **Andrijčić** stavi k rubrici XII. razni troškovi, sliedeći predlog:

Visoki sabor neka izvoli zaključiti:

Poziva se zemaljski odbor, da, od 2000 K proračunanih kod ovog naslova za tisak jedne zbirke zakona i naredaba upravnih, doznači 1000 K pripomoći tiskari »Kurykta« u Krku, koja je nakanila izdati u hrvatskom prevodu sve zemaljske zakone i naredbe upravne naravi.

Većina zabaci taj predlog.

Zatim prihvati većina čitavo poglavlje proračuna: potrošak.

Zast. **Mandić** reče kod razprave o poglavlju: pokriće, kod rubrike I.

Visoki sabore! Progovoriti ću samo par rieči k stavci o prinosu za upravne troškove, i to poglavito s toga, što k toj stavci doprinaša i zem. vjeresijski zavod iznos od K 4000.

U tumaču k ovom proračunu čitali smo tužakanje od zemaljskoga odbora, da mu postojeće zgrade u Poreču nedotječu za sve potrebe, kao što su prostorije za predsjednika, prisjednike, za pisare itd. Arhiv da mora biti smješten u vlažan podrum, da tamo trunu dragocjene listine; dio biblioteke da je smješten u dvorani Sv. Franje i u obće sadašnje prostorije da nedotječu potrebam uredah zemaljskoga odbora.

Poznato nam je, da zemaljski odbor odstupa dio svojih prostorija vjeresijskom zavodu, ali kad bi zbilja imali premalene prostorije, morali bi odpraviti vjeresijski zavod, pa neka si traži drugdje prostorije. Ja sam dakle za to, da se briše rubrika I. stavka 1. prinos zemaljskog vjeresijskog zavoda u iznosu od 4000 K, pa da se odkaže stan tomu zavodu, neka si traži drugdje prostorije, tà on ima dosta prištedjene glavnice, kojom si može sam graditi zgradu.

U istom tumaču čitamo, da se daje zemaljskomu odboru punomoć, da može radi proširenja sadašnjih prostorijah na zemaljskoj palači podignuti još jedan kat. To je gospodo, znak, da prostorije više nedotječu, ali prije nego li dademo zem. odboru punomoć, da podigne još jedan kat, dajmo mu radje nalog neka odkaže stan vjeresijskom zavodu i neka upotrebi njegove prostorije.

Nu pošto znadem, da je svaki naš predlog neuvažen, glasovati ćemo i proti pokriću ove rubrike.

Zast. **Mandić** kod rubrike III. pokrića: kultura zemljišta, reče: Kod ove ću rubrike, visoki sabore biti još kraći kod stavke 2. (globe radi šumskih prekršaja) želio bi, da se utjerivanje tih globa povjeri ako već nećete občini, u kojoj se je prekršaj dogodio, to barem odnosnom kotaru, jer bi se tako bolje pazilo na prekršitelje, a iznose, koje bi se dobilo od globa, upotrebilo bi se stalno koristnije nego li biva to sada.

Nadalje bi trebalo kod stavke: pristojbe za hvatanje ptica, da se u obće zabrani ptičarenje, jer nam je svima poznato od kolike su ciene ptice za poljodjelstvo, osobito one, koje se hrane kukcima. Od velike su nam ciene i ptice pjevačice, koje se nebi smjelo onako divljački uništivati. Radi toga bi trebalo nastojati, da se strogo vrše ustanove zakona proti uništivanju koristnih ptica.

Nakon toga prima saborska većina sav proračun za god. 1904.

Molba za podporu.

Molba udove Maglić za podporu prima se jednoglasno.

Interpelacija.

Tajnik Vareton pročita samo konačne upite sledećih interpelacija.

Oprostni govori.

Predsjednik izjavi da je izcrpljen dnevni red i da svršava zasjedanje te pročita duboko dirnut oprostni govor, u kojem spomenu mimogred razlog, zbog kojeg je podnio svoju ostavku. Zahvaljuje se saboru na uztrpljenju koje je s njim imao, na prijaznostih izkazanih mu; reče da pridržaje i nadalje zastupnički mandat.

Zast. **Bartoli**, kao predsjednik kluba većine, zahvaljuje se predsjedniku na njegovom 40 godišnjem plodonosnom djelovanju na korist pokrajine i njegove stranke.

Želi mu još dugi život, da bi mogao viditi plodove svoga truda i doživiti onaj dan, kad budu izbrisani narodni razdori i kad nastupi mir u zemlji (većina popratila je živahnim odobravanjem ovaj govor).

Zastupnik **Spinčić**, kao predsjednik kluba manjine, reče: Visoki sabore! Ovom prigodom, kad je presvj. gosp. predsjednik rekao nama: „S Bogom", nebi bilo prištojno od nas, a da mi njemu ne rečemo s Bogom!

Zaboravljamo u ovom času na sve postupanje njegovo prema nama. Vidimo pred sobom starca, koji je služio Istri 40 godina, ako i ne na našu, već na korist samo jedne narodnosti; vidimo starca pred sobom, koji je vodio predsjedničtvo ovoga sabora preko 15 godina, pa kao što je on rekao nama od srca svoj: S Bogom! tako mu i mi kličemo: Živio i zdrav bio presvj. g. Mato Campitelli! Živio! (Sabor se pozivlje tomu poklikú.)

Zatim zaključi predsjednik u ime Njeg. Veličanstva ovo zasjedanje u 12 sati 48 časa.

* * *

Govor zast. **Spinčića** kod razprave o proračunu školske pokrajinske zaklade za god. 1903. i 1904. u sjednici pokrajinskog sabora 12. novembra 1903.

Visoki sabore! Ćutim potrebu, da kod ovog proračuna govorim i to nešto obširnije, kod proračuna naime koli za godinu 1903. toli za godinu 1904. školske pokrajinske zaklade.

Prije nego u samu razpravu predjem, biti će mi dozvoljeno, da ustanovim neke činjenice ili okolnosti iz izvješća zemalj. školskog vieća o školstvu u školskoj godini 1901./1902. i predpostavim i konštatujem neke druge stvari, da zna svatko, koji bi me slučajno čuo ili čitao moj govor, suditi, kako je ovdje u Istri.

Predpostavljam naime, da ima $^2/_3$ Hrvata i Slovenaca a samo $^1/_3$ Talijana, te konštatiram, da ima u Istri 210 škola, a od toga 71 talijanska, 89 hrvatskih i 32 slovenske. Iz tih brojeva hoćete vi vidi na svoju, pa se na njih pozivati i reći: šta se tužite, Talijani imadu mnogo manji broj škola. nego Hrvati i Slovenci Ali ima, gospoda, ovdje i druga tabela, koja tumači, kako je taj vaš govor posve neispravan, jer talijanskih razreda na redovitih škola ima po tabeli II. na 4. strani 196, hrvatskih 86, slovenskih 33. ukupno dakle hrvatskih i slovenskih 119, a talijanskih 196. — Povisuje još nepravica, koja se iz ove tabele vidi, jedna druga tabela, na strani 11., koja govori o broju učitelja i učiteljicah. Učitelja i učiteljica ima na talijanskim školama 217, na hrvatskim 106, na slovenskim 36; ukupno dakle 142 hrvatskih i slovenskih prema 217 talijanskih. Kod toga su uzeti u obzir samo suplenti i suplentice, koje nemaju posebnih razreda, a ne uzimam obzir na razrede hrvatsko-talijanske i slovensko-talijanske, jer su ti koli naši toli vaši, a ne uzimam u obzir niti pomoćnih učitelja, jer su ti, što no se veli njemački za „Notschulen", to jest za škole za nuždu. —

Ustanovit ću nadalje iz ovog službenog izvješća, da ima školske djece dužne polaziti pučke škole preko 53.000, a one, što faktično školu polaze tek 32.000, dakle bilo bi do 12.000 djece, što nemaju poduke. Možda da taj broj nije točan radi toga, jer ima djece, koja polaze privatne škole, a ima ih, koji se i privatno podučavaju, pa ako se to i slično uzme u obzir, bio bi broj sve djece, koja ne polazi škole 16.647 ili 33% po službenim podatcima, a djece, koja nemaju škole na 4 km. blizu, odnosno kojimi je škola udajena preko 4 km. ima 12.738.

Nadalje konštatiram iz ovog izvješća, da manjka učitelja, jer se veli, da ima nepopunjenih mjesta, te se u izvještaju navadja kao jedan razlog tomu, da nema dosta učitelja i učiteljica.

Konačno ustanovljujem, a čita se u samom izvještaju, da su se knjige školske bez razlike na narodnost, već preživjele, da su učinile svoje, pa da ih treba drugima zamjeniti.

Ustanoviv te razne stvari. prelazim na samo izvješće, što ga je malo prije izvjestitelj školskog odbora, poštovani gosp. dr. Vareton, pročitao.

Odmah na prvi pogled upada u oči grozna činjenica, koja mora u istinu srsima proći svakoga, koji iole pravedno misli, a koja bi činjenica morala bila vas crvenilom stida polili, prije nego ste to napisali. Kože se naime ovdje, da se brišu i to sporazumno sa zemaljskim odborom i sporazumno s većinom visokog sabora troškovi za škole u Vrhu na otoku Krku, u Sv. Lovreču, Predubac i u „Auraniji". Vrh je scoce udaljeno od svake škole preko jedne ure, djeca nemaju kamo polaziti školu, pak je zem. školsko vieće konačno odlučilo, da tu ustanovi školu. A eto vi dolazite, pa velite, da se za tu školu ne da novaca. — Na cieloj Labinštini osim Labinu i Sv. Nedjelje nema ni jedne škole. Ljudi su mnogo vapili za školom. Družba sazidala zgradu novcem, koji sabire od bogatog i siromašnog, zemaljsko je školsko vieće školu ustanovilo a vi uzkraćujete dovršenu hranu puku, koji nju tako želi. Isto tako će biti u Auraniji, za koju ja neznam gdje je. Pa onda velite, da to činite s razloga, što ste odlučili, da nećete dati novaca za nijednu novu školu, dok se ne bude izpunila odluka sabora glede učilišta u Kopru, da se ono razdieli u tri diela. U tom smo i mi s vama, nemamo ništa protiv toga, da se učiteljište razdieli, a hrvatski i slovenski kandidati podju u koje drugo mjesto, ali da zato, jer vlada neće da razdieli to učiteljište, neće da izpuni vaše želje, — zato, da vi ne dadete škole ljudima, koji žele poduke, to je upravo nečuveno i neoprostivo, i rado bih, da se i malo dalje čuje, kako radite, da se vidi kakvi ste ljudi, koji tobože za slobodu i napredak radite. Na takav način prištedjujete u proračunu za godine 1903. za tri škole 4000 K na plaćama, a 300 K na aktivitetu. Nadalje hoćete, da se briše i drugih 3.300 K u istu svrhu odredjenih, to jest, da se ne dade nikakvih troškova za škole u Pasjaku, u Šušnjevici i u Beleju. Na u Pasjaku je velikim žrtvama puka ustrojena škola, jer do sada nisu nikamo mogli polaziti školu. Ljudi su prosili, te je zem. školsko vieće ustrojilo školu, vaš povjerenik bio je tamo, nadučitelj Grossman, koji nije mogao ništa prigovoriti, a eto ipak vi brišete troškove i za tu školu i ne ćete, da udovoljite narodu (Mandić: zakonu). U Šušnjevici su već prije par godina zahtjevali, da se ustroji škola. Vi ste htjeli, da bude rumanjska, a kad je tamo došla komisija i zastupnik slav. zemaljskog odbora, te zastupnici svih oblastih i škol. i občinskih, pà se razpravljalo o jeziku, naukovnom, to vas je ubolo, što niste našli nego jednog čovjeka, koji se izrazio za rumanjski, a svi su ostali bili za hrvatski. Zato sad uzkraćujete trošak i za tu školu. A tako činite i glede škole u Beleju.

Usuprot vi pomnožavate 8. rubriku, troškove za substituciju, od 3000 K na 10.000 K. Neznam jeli u obće potrebna svota od 10.000 K, kad se zna, da ima nepopunjenih mjesta, dakle da nema učitelja, koji bi mogli suplirati. — Odlučiste također povećati za renumeracije svotu od 1.400 K na 3.000 K. Ne bi imali ništa protiv njih, kad bi se pravedno dielile, ali bojim se, da će se pristrano dieliti, kako obično.

Što se ovdje u izvješću odbora glede 18. titel 2. spominje 2.000 K moram priznati, da u proračunu ne nalazim nikakvog titula 2., nego je rubrika 18. posve prosta, to mi dakle nije razumljivo.

Tako da dodjem na konac proračuna za god. 1903, snizit će se proračun zemaljskog školskog vieća, odnosno zaklade od 575.992 K na 571.076 K, dakle za nešto preko 4.000 K i to, kako rekoh, time, da ne dajete ni crnog kruha gladnim siromasima.

Slične opazke moram učiniti i na proračun za godinu 1904., gdje smanjujete s istih ili sličnih razloga svotu proračuna na 548.039 K time, da brišete iste one škole, što sam ih već spomenuo, te i nove tri škole, koje bi se imale ustrojiti u g. 1904. Dolazite tako do toga, da nećete dati ni jedne škole. To se moralo dogoditi, vi ste morali do toga doći, a krivo je školsko vieće time, što je jedanput dozvolilo, da se učini odluka, po kojoj bi te imale samo tri pučke škole ustrojiti. Na to ste pristali, ali i to sad pod kojekakvim izlikama ne držite, te brišete troškove za te tri nove škole, znajuć, da vam se uviek popušta.

Prieći ću na naše neke želje, koje imamo istaknuti ovdje, i na predlog, koji sam pismeno prije predao presvj. gosp. predsjedniku. Ja sam takav predlog već prošle godine poslavio u sjednici od 15. jula 1902., ali nije nigdje bio priobćen, premda je predsjednik rekao, da će ga tečajem sjednice dati prevesti i pročitati. To nije bilo učinjeno. Zato se danas ustobadjam, jer mi se čini dosta nuždno, da taj predlog obnovim.

Visoki sabor neka izvoli odlučiti:

I. Poziva se c. k. vlada:

1. *da ustanovljiva pučke škole na temelj § 59. državnog školskog zakona suglasno s § 1. zemalj. škol. zakona od 30. ožujka 1870., a pomožava razrede na temelju § 11. drž. škol. zak. i da bezodrlačno dade tamo ih ustrojiti, gdje već obstoji zgrada ili gdje bi ih se moglo brzo i lahko ustrojiti.*

Spomenuti ću ovdje samo, da tako § 59. drž. škol. zakona, kako i § 1. zemaljskog školskog zakona, kažu, da se ima svagdje ondje ustrojiti pučka škola, gdje ima u okružju od 4 km. 40 djece, koja su dužna polaziti pučku školu, dakle djece od 6. do 12. godine. Dakako, da je u očitoj protimbi i upravo nečuveno ono, što je zem. škol. vieće odlučilo, da se imadu otvoriti samo tri nove škole na godinu.

Protiv tih zakona se mnogo griješi, a da bude posve stvarao, navesti ću stvarne primjere.

Spominjala se ovih dana škola u Plaviji, pa je iz usta gosp. zem. odbornika g. dr. Cleve pala rieč, da bi bilo nezakonito, kad bi se tamo ustrojila škola, a gosp. odbornik Chersich je rekao, da se tamo ne može zahtjevati ni škola niti podružnica. Ali, gospodo, ako bi bilo ne zakonito, da se tamo ustanovi škola, onda nebi ni u Puli osim jedne muške i jedne ženske škole mogla ni jedna druga škola obstojati, jer Pula nema više od 4 km., pa bi morala sva djeca u jednu školu hoditi. Dakle podnipošto nebi bila neza-

konita škola u Plaviji, jer kao što se može u Puli, u jednom mjestu, ustanoviti više škola, tako se može i tamo ustrojiti, tim više, jer je veliki potok između Škofije i Plavije, koji nabuja, pa se ne može prieći, a osim toga dolaze velike bure, koje prieče, da ne mogu djeca polaziti škole na Škofiji.

Glede Brgudca rekao je prisjednik zem. odbora, poštovani Chersich; da mu nije o tom ništa poznato, ali znadu to c. kr. oblasti, znadu one to po različitim molbama, znadu to one po cielim deputacijama, a vidi se, da one to znadu iz okolnosti, što je onu školu, kojoj je namjestila učitelja Družba, posjetio takodjer c. k. kotarski školski nadzornik. Dakle znadu, da postoji tamo školska zgrada, znadu, da ima tamo sve uslove za ustrojenje škole, pa se ipak škola ne ustanovljuje. Neće to biti krivnja zem. odbora, nego c. kr. vlade i njezinih oblasti.

Glede Sluma čujem, da je tamo bila komisija na licu mjesta, govorio je takodjer o tom poštovani član zem. odbora, koji je bio tamo i rekao je, da nema zapriecke proti te škole, pa meni nebi ostalo drugo, nego preporučili, da se ta škola čim prije ustroji, jer znam, da su ljudi često putovali radi toga u Trst, a bili su i ovih dana u Puli.

Slično imamo i na Voloskom. Tamo je občina dosta bogata, te bi lahko mogla sagraditi školsku zgradu, a te se škole, hrvatske, ne daje, premda ju občina već 6 ili 7 godina moljaka. Tu opet nije toliko prigovora zem. odboru, koliko c. kr. oblastima, koje se dadu vući toliko godina za nos.

Ima nadalje molba iz Maloga Lošinja, ali gdje ta molba, poslana na c. k. školsku oblast, visi, ne znam, ali znam, da molitelji do sada nemaju nikakvog odgovora. Bar bi se moglo dati odgovor, da znadu ljudi na čemu su.

O drugoj stvari, što se tiče Družbine molbe za školu u Malom Lošinju, neću ovdje govoriti, jer ne spada na zemaljsko školsko vieće. Reći ću pako nešto glede pomnožavanja razreda. Eto, gospodo, u Opatiji moli se već dulje za drugi razred. Tamo ima u javnoj pučkoj školi 73 djece, u privatnoj družbinoj 85, dakle zajedno 158 pa u onakvom mjestu za toliki broj djece, jer su to sve hrvatska djeca, ne daje se druga učiteljska sila usprkos svim molbam, dočim se uzdržaje jedna učiteljska sila za samo 23 učenika talijanska. Na Voloskom je slično. Tamo su dvie talijanske učiteljske sile, naime učitelj i učiteljica, a imade nješto 40 djece, dočim hrvatska Družbina škola ima 90 djece, ali za koje ni vi ni c. kr. oblasti nemate ni novčića. — U Lovranu trebalo bi takodjer 2 razreda, pošto je 120 djece na jednu učiteljsku silu u hrvatskoj školi. Glede škole u Zametu imam posebnu interpelaciju. Tamo ima već više godina preko 150 djece, a sada već preko 200. Molilo se već 7 ili 8 godina, da se dade II. razred, zem. školsko vieće bilo je jedanput pristalo, ali je to zemaljski odbor osujetio. Upravno sudište valjda nije poznavalo okolnost, jer je dalo pravo zem. odboru. Ali sada već ima svakako toliko djece, da bi se moralo konačno toj opravdanoj potrebi zadovoljiti.

Prelazim na drugu točku mog predloga, koja glasi:

2. da poduzme vlada sve shodne korake za otvorenje onih škola i razreda, koji su već ustrojeni.

Ima već toliko ustrojenih škola, kao što smo vidjeli iz izvještaja škol. odbora, koje nisu još otvorene. Takova je škola n. pr. u Zbandaju, što je spominjano već i ovih dana u visokom saboru. Ta je škola već ustrojena god. 1899. na račun onih trih, koje bi se morale svake godine ustrojiti. Tek je g. 1901. došlo do toga, da se kupilo zemljište, te se sastavio naert i troškovnik, po kom bi se moglo sve troškove pokriti jur dozvoljenim nametom do 1904. Ali se ne gradi još ni danas, jer občina, zvana graditi, neće, a oblasti su sve slabe, te neće ništa poduzeti protiv onih, koji neće vršiti svoje dužnosti i zakon.

Treća točka mog predloga glasi:

3. da se glede školskih zgrada usima u obzir gospodarske odnošaje školskih občina, kako to propisuje naredba c. kr. ministarstva za bogoštovje i nastavu od 27. julija 1878. br. 12123.

Eto gospodo, već pred 25 godina bilo je uvidjavnih ljudi u ministarstvu, koji su znali, da ne treba sve ljude mjeriti jednako, te da ono, što je možda jako nuždno u gradu, nije toliko potrebno na selu. Tu nebi trebalo gledati na sve stroge propise, da na pr. mora biti 3·80 m visoka soba, da moraju prozori biti visoki 2 m, a široki 1 m. To su stvari vrlo potrebne u gradu, gdje nema dosta zraka, ali nije to potrebno na selu, gdje su djeca, osim ono malo ura, što su u školi, uvjek na zraku. Tu ne treba gledati strogo na te propise, nego bi se moglo dozvoljivati škole takodjer, ako i ne odgovoraju zgrade podpuno slovu zakona.

Četvrta je točka mog predloga:

4. da c. kr. vlada odredi na obstojećih i da određuje na ustrojiti se imajućim školama naukovni jezik na temelju § 6. drž. škol. zak. i § 19. temeljnog drž. zakona od 21. decembra 1867. D. Z. L. br. 142, ustanoviv na licu mjesta narodnost školske djece i njihov materinski jezik.

U drž. škol. zakonu ustanovljuje § 6. da treba kod ustanovljenja naukovnog jezika saslušati dotičnu občinu i zem. odbor, pa onda treba da se ustanovi narodnost djece i naukovni jezik. Tu ne trebá, da bude zem. školsko vieće vezano niti na zem. odbor, niti, ako baš hoćete, kadkad i zavedene ljude, nego na zakon, a taj veli u § 19., da ima svakoj narodnosti pružiti priliku, da se može izobraziti u svojem jeziku. A nesmije se, naukovni jezik ustanovljivat ni po občevnom jeziku nego po narodnosti, jer občevni jezik često ovisi od čovjeka, koji puk popisuje. Zem. dotično kot. školsko vieće dužno je pozvati sve faktore na lice mjesta, pak u svakom pojedinom slučaju ispitati jezik materinski i saslušati o tom ljude, kakav naukovni jezik žele, pa onda tek odlučiti. Protiv toga se grieši već na mnogih školah već obstojećih, n. pr. u Lovranu, u Materadi, u Šterni, a i samo zem. školsko vieće u navedenom izvještaju veli, da je jedan od uzroka slabog napredka taj, da djeca ne razumiju naukovnog jezika.

Peta točka predloga moga glasi:

5. da c. kr. vlada ne pušta učitelja bez službe, niti školu bez učitelja.

Dogodilo se prije par godina, da su na jedan put ostali bez službe R. Jelušić, Matetić, Opašić, a u isto doba bila je škola bez učitelja. Danas mogu navesti 2 druga slučaja iz občine Kastav, gdje nisu popunjena mjesta i to manjka nadučitelj u Klani, tako da je tamo na učiteljici, da podučava preko 200 djece. Kako će to podučavati, to nije moguće niti pomisliti. Isto tako manjka jedan učitelj na školi u Rukavcu, tako da na dvie učiteljske sile, učitelja i učiteljicu, odpada preko 300 djece. Čuo sam, da će se tako morati urediti obuka, da će djeca imati svaki drugi dan po pol dana škole. Sada si mislite, jedno, šta ta djeca mogu naučiti, a drugo, kolika je nepravednost, koja se čini občinama, da moraju i za tu djecu koja imadu svaki drugi dan po 2 sata škole, plaćati istu školsku taksu kao od djece, koja imadu prilike, da polaze školu svaki dan prije i poslie podne.

Daljnji je zahtjev na vladu:

6. da razpisuje učiteljska mjesta, kako to zakon propisuje, a ne stvara pravila iz zakonskih ustanova, po kojim je samo izvanredno dozvoljeno, da se bez razpisa koje učiteljsko mjesto popuni.

Zakon postoji, da se za učiteljsku službu ima mjesto razpisati. Iznimno samo dopušta, da se takodjer kadkad u silnim slučajevima ne razpiše, nego se jedan ili drugi namjesti, premjesti ili se dvojica zamjene. Ali kod nas osobito u Voloskom kotaru, kan da je od iznimke postalo pravilo. Dogodilo se prije više godina u Pazinu, da je namješten bez razpisa službe učitelj ili nadučitelj, samo da se ne da prilike občini, da bira po svojoj volji. A tako se postupa po čitavoj tako zvanoj Liburniji. U Mošćenicama je toliko puta mienjan učitelj, a da nije raspisana bila služba. U Lovranu isti je slučaj glede hrvatskoga odjela. U Opatiji se je namjestilo uredovno talijanskog učitelja, premda je služba bila razpisana i premda je bilo kompetenta za nju. Na Voloskom je takodjer ponovno namješten učitelj u zadnje doba bez razpisa, te još k tomu čovjek, koji nije osposobljen za učitelja.

Sedmi je zahtjev:

7. da se svuda namještа učitelje posve osposobljene za odnosna mjesta

Eto znam n. pr. za Roč, a to je već i ovdje u saboru spomenuto, da učitelj tamo nema dovoljno sposobnosti, kako bi morao imati na onoj školi. Spominjem Volosko i opet, da je sada tamo namješten učitelj, koji nema ispita iz hrvatskog jezika, pa da se njekako nadomjesti njegovo neznanje, to se je za hrvatski jezik uzelo učitelja od drugud i daje mu se 400 K na godinu. Moglo se je dobiti učitelja, koji bi znao i hrvatski i talijanski, ali se to nije učinilo. Slično je, gospodo, u Malom Lošinju, gdje mislim od godine 1877. obstoji naredba, da se mora podučavati hrvatski kao predmet, a ipak se nikada ne zahtjeva od učitelja znanje hrvatskog jezika. U Osoru se imenovalo učitelja, koji nezna hrvatskog jezika bez obzira na to, što postoji odluka, da se i tamo podučaje hrvatski i što je to u razpisu natječaja bilo istaknuto.

Osma je točka moga predloga:

8. da se u obće obziromu na školstvo u Istri vrše zakoni i čini druge vršiti ih, neobazirajuć se na ništa i na nikoga.

To bi se samo sobom imalo razumjeti, a ipak je nuždno posebice istaknuti.

U devetoj točki predloga tražim:

9. da c. kr. vlada brže i pravednije riešava molbe i utoke u školskim stvarima.

Ja ću obzirom na ovaj zahtjev samo par primjera navesti. U občini Voloskoj, a to će znati točnije načelnik Voloski i kolega dr. Stanger, molilo se već pred 7 ili 8 godina oblasti, da ustroji hrvatsku školu, a to do danas nije još riešeno, kako bi bez dvojbe moralo biti. Takova je molba iz Malog Lošinja, takova je molba iz Cresa, od lanjske, mislim, godine a nijedna nije do sada još riešena. Isto tako nije riešen utok glede odmjerenja školske takse u občini Kastav.

Deseta je točka predloga:

10. da se dadu prirediti svrsi bolje odgovarajuća druga i treća a po mogućnosti i četvrta čitanka za hrv. pučke škole, a tako i shodne knjige za poljodjeljske nastavne tečajeve na istim školama.

Kako rekoh već prije, samo zemalj. škol. vieće priznaje da obstojeće knjige nisu shodne, a to valja osobito o hrvatskim školskim knjigama, pa bi bilo nuždno, da se učine ustavne čitanke za 2., 3, i 4. razred, i da se to po mogućnosti povjeri vještijim i boljim učiteljima. Oni bi to, mislim, znali najbolje učiniti. A i poljodjelske knjige bile bi jako potrebne, i to naročito hrvatske knjige, a Hrvati su u Istri gotovo svi poljodjelci, i njima treba pouke i nauke.

Jedanaesta točka glasi:

11. da c. kr. vlada daje podpore za uredjenje školskih vrtova i za uzdržavanje istih, naročito na seoskim školama, i da nastoji, da se u redu i shodno drže.

Ovdje se slažem s onim, što je jučer spomenuo mnogoštovani g. zast. Davanzo. On je to spomenuo kod proračuna agrarnog vieća, a ja to spominjem kod razprave o školah, jer su stvari školskih oblasti. Posve se slažem s njime, da občine čine, koliko je moguće, ali da bi imale i školske oblasti, da bi imala država i pokrajina pomoći. A dakako, da bi te oblasti morale po svojim nadzornicima i na to gledati, da gdje je školski vrt, neka ga učitelj slobodno upotrebljava, koliko je moguće i za svoje potreboće, ali neka bude glavno na korist občini, odnosno djeci u gospodarstvenoj nauci.

Zadnja i dvanaesta točka predloga na c. kr. vladu upravljenog, je:

12. da daje veće podpore učiteljskim kandidatima naročito za hrvatske škole, kojih u pokrajini najviše manjka.

Znam, kad sam bio profesor na učilištu u Kopru, da su se davale veće podpore, od godišnjih 100, 116 il čak 200 forinti, kasnije se došlo na 100 for., a napokon na 50 for., što je svakako premalo. A ipak te su podpore osobito nuždne za hrvatske učenike, jer talijanski dobivaju podpore od strane zem. odbora, a nije ni toliko za potrebu talijanskih učenika na učilištu, jer se može za talijanske škole dobivati učitelja i od druguda, dočim Hrvati ne mogu, kako već spomenuh učitelja i učiteljicu dobiti iz nikuda izvana, te se manjak istih najviše osjeća. Podpore su nuždne takodjer stoga, što je služba učiteljska težka, pa se svakomu niti neće ići učiti za tu službu, a ipak bi išao, kad bi mogao dobiti kakvu podporu.

II. Konačno je 2. glavna točka moga predloga:

da se pozove zem. odbor, da ne stavlja zaprieka ustanovljivanju hrvatskih i slovenskih pučkih škola i razreda, i u obće, da u školskim stvarima rabi iste mjere prema Hrvatom i Slovencem, kao i prema Talijanom.

Spomenuti ću samo neke krivice, što ih čini zem. odbor, osim onih, koje sam konstatirao iz izvještaja.

U Barbanskoj občini u Petehi imala se već 1895. ustanoviti škola, pa pošto se nije složilo za mjesto, a prigovarao je član zem. odbora, od tada ta stvar visi već 8 godina. Spomenuti ću i opet Volosko, Šušnjevicu, Sv. Lovreč, Pazinsko polje, Vranju, Pasjak, Žbandaj i toliko druge, kojim se protivi zem. odbor, da se dade škola, a nebi se smio protiviti ako bi htio biti pravedan prema Hrvatom i Slovencem.

Kako se u obće pristrano postupa, vidi se iz jednog primjera u Pazinskoj občini. U Pazinu gradu obstoji jedna škola talijanska muška i jedna talijanska ženska, a jedna hrvatska mješovita. Na talijanskoj su muškoj školi 4 razreda i 4 učitelja, a bilo je predprošle g. 103 djece, a prošle 116 na 4 učitelja. Na 3 učiteljice u talijanskoj ženskoj školi bilo je predlani 158 a lani 150 djece. Na hrvatskoj pak školi bilo je na samo 2 učiteljske sile u mješovitoj školi predlani 148 djece, a lani 175. Dakle za 103, odnosno za 116 djece muške na talijanskoj muškoj 4 učiteljske sile, a za 175 djece na hrvatskoj samo dvie, odnosno sada, kako primjećuje drug Trinajstić, tri, ali i to samo privremeno.

Ja sam, gospodo moja, naveo ovdje razloge, s kojih ne možemo glasovati za predležeći proračun, što ga je prije pročitao zast. Vareton. Naveo sam takodjer i razne naše želje i težnje, i to opravdane želje i težnje. Znamo, da i vi s one strane visoke kuće izražavate često mnoge želje i postavljate predloge, i znamo da vam ih vlada i izpunjava, premda često nisu opravdani. Naše su težnje i naši predlozi posve temeljiti na zakonu, pa bi ih morala već jednom c. k. vlada izpuniti. Fiat justitia et exequatur lex!

(Sliedi.)

Broj 56. Pula, u četvrtak dne 17. prosinca God. XXXVI. 1903.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu mala stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i stranje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskarj J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 12. decembra 1903

Dvie sjednice cieli tjedan, sriedu i četvrtak. Prvu pol obstruira Koerber. On je doista samo svoju dužnost vršio, al se je reklo i pisalo, da je obstruirao, blizu tri ure. Čitao je naime toliko vremena odgovore na interpelacije. Pročitao je naime 70 odgovora, zajedno sa svojim drugom ministrom Wittekom punih 79. Niko ga nije slušao. Kuća bila je prazna. Pred njim bio je samo novinski činovnik, koj je preuzimao pročitane interpelacije za stenografički zapisnik i eventualno novinsku porabu. Novine su samo malo odgovora priobćile. Sliedećega dana ne bijaše još gotov stenografički zapisnik, tako da se još ne zna, na što je sve Koerber odgovarao. Zna se po novinah, da je odgovorio na interpelaciju Molfatta i drugova Talijana, glede pokušanih slobodnih talijanskih predavanja u Inomostu. Te da je morala vlada zabraniti, kao što odsudjuje odnosne demonstracije Talijana. One da nisu zato da pospješe redovita talijanska predavanja. Vlada da će ih ipak udesiti — ne kaže gdje ni kad — al da treba zato priprava, osobito obzirom na profesore.

Pošto je svršio čitati Koerber i Wittek, čitali su bilježnici prešne predloge i interpelacije, koje također nije nikò slušao, počela su zvoniti zvonca, na koji znak su se zastupnici sakupljati počeli.

Na redu je, ne možda koj predmet dnevnoga reda, nego prešni predlozi, i to oni Fořta i dr. Romančuka i dr. i Ellenbogena i drugova. Svi ti predlozi idu za tim **da se promjeni sustav**. Svi tri predlozi idu iz predpostave, da ovako, kako je, ne može ići dalje, nit u parlamentu nit u državi, te da valja promjeniti sustav. Svi hoće promjenu također izbornoga prava, i to na temelju sveobćega, izravnoga, tajnoga prava glasa. Obzirom na to, kako se ustav ima promjeniti, različiti su osobito prvi i treći predlagatelj. Fořt hoće uzpostavu država iz kojih je monarhija nastala, federativnu državu. Ellenbogen pak hoće centralističnu državu u kojoj pak ne bi imala vlast posjedovna zastupstva, nego zastupstva ljudi svih zajedno, bez obzira na to, da li i što plaćaju.

Sva trojica vele, da će monarhija propasti, ako se uskoro ne promjeni ustav.

Fořt je govorio do tri ure, sriedu.

Romančuk i Ellenbogen govorili su četvrtak. Iza njih Raxa, pak Choc i Dziedušicki. Osim ovoga posliednjega, svi za prešnost predloga. Posliednji, Poljak, proti prešnosti. I on je za promjenu ustava, za veću autonomiju zemalja, al to da se može doseći tek onda, ako se uredi parlamentarni odnošaji, ako se država svede u pravu kolotečinu u ustavu koj obstoji.

Prešnost predloga bila je zabačena. Niemci i Poljaci glasovali su proti njoj.

Na svrsi sjednice od četvrtka pročitali su se još tečajem sjednice prispjeli podnesci. Medju njimi također interpelacija zast. Spinčića glede postupka sudb. savjetnika dr Devescovi, kako bijaše opisan u posliednjem broju „Naše Sloge", i glede postupka kot. pol. oblasti u Poreču obzirom na odašiljanje službenih sa strane župnoga ureda u Bačvi.

Kad bijaše sve pročitano, izjavio je predsjednik, da će buduću sjednicu sazvati pismenim putem. To će reći, da je zastupnička kuća svršila „svoje poslove" za ovu godinu, nezna se do kad u drugoj.

Danas zasjeda gospodska kuća. U njoj će biti izrečena odgoda carevinskoga vieća.

Mjesto parlamenta stupa na vladu § 14. Pomoćju toga §-a će sada vlada dati si proračun, privremeni, za pol godine, i u obće činiti što joj bude drago.

Do kada, to se nezna.

Politički pregled.

U Puli, dne 16. decembra 1903.

Austro-Ugarska.

Jučer su započele svoj rad u Beču delegacije, koje će zasjedati sve do pred same božićne blagdane. Dan prije sastali se članovi gospodske kuće, te zaključiše, da će predložiti za predsjednika austrijske delegacije svoga člana i bivšeg ministra Gautscha.

Delegacije primio je cesar i kralj danas o podne i to najprije ugarsko-hrvatsku delegaciju a u 1 sat po podne austrijsku.

U Dalmaciji kane mladji narodni zastupnici po novoj godini sazvati više narodnih skupština, na kojih će svoje izbornike izvieštiti o svojem djelovanju u zemaljskom saboru tečajem posliednjeg zasjedanja. Na tih će skupštinah razpravljati i o narodnih težnjah i potrebah, koli narodno-političkih, toli narodno-gospodarskih.

Ugarsko-hrvatska delegacija sastala se dne 14. o. mj. u Budimpešti u predkonferenciju, te je izabrala grofa Julia Szaparya svojim predsjednikom. Ovoga je zastupao na konferenciji radi njegove bolesti bivši ministar predsjednik Kolomaa Szell.

Magjarska vlada imenovala je guvernerom na Rieci velikog župana baruna Ervina Rosnera. Novine hvale novog guvernera kao vrstnog upravnog činovnika.

Hrvatski zastupnici na ugarskom saboru dali su prirediti bivšemu banu Khuen-Hedervary-u na čast sjajnu gostbu, što je tobož kroz 20 godina sretno vladao u Hrvatskoj. Tužne li Hrvatske s takovimi zastupnici!

Crna Gora.

Upravitelj pučke škole na Cetinju, Gjuro Spadijer izdati će, kako javlja službeni list crnogorske vlade, posebnu knjigu pod naslovom „Srbska dika" u kojoj će biti opisani svi junaci, prosvjetitelji i dobrotvori Crnogore prošloga vieka. Knjiga će biti posvećena onim Crnogorcem, koji su se žrtvovali prošloga vieka za sreću svoje domovine. Njihova imena, dan i godina njihove smrti, biti će pobilježena na mjestu, koje je opredieljeno za posvetu.

Srbija.

Poslanici Rusije i Italije, koji su namješteni kod srbske vlade, borave već dulje vremena na dopustu izvan Srbije. Iz Biograda dolazi viest, da će to isto učiniti i poslanici Austro-Ugarske, Francezke i Njemačke. Oni da ne mogu boraviti na srbskom dok se neokaje zločin počinjen na kraljevskih sapruzih dne 11. juna t. g. Pošto kralja Petra okružuju ubojice kralja Aleksandra i kraljice Drage, to neće zastupnici tudjih država, da se s njimi sastanu prigodom predstojećih blagdana, pa da su radi toga odlučili ostaviti Biograd.

Za izpražnjeno mjesto ministra financija traži srbska vlada shodna i sposobna muža. To mjesto bijaše ponudjeno ravnatelju narodne banke Paču, nu on je to mjesto odklonio. Jedan biogradski list priobćuje iz Beča dopis, u kojem se veli da su visoki krugovi vrlo neskloni kralju Petru. U Beču da se radi žurno o tomu, da se priestol kralja Petra ma na koji način uzdrmo. Kralj Petar da smeta mnogo rečenim krugovom, jer da križa njihove osnove. Kad su ti krugovi doznali da su hrvatski djaci u Beču kod prolaza u Beograd kralju Petru oduševljeno klicali: Živio hrvatski kralj, malo da ih nije groznica uhvatila. Zar dà izmedju Srba i Hrvata dodje do sloge i ljubavi? To bi bilo užasno! Milan i Aleksander odbijali su od Srbije ne samo Hrvate, nego i sve inostrane Srbe.

Bugarska.

Poznati vodja macedonskih Bugara, Boris Sarafov razgovarao je ovih dana sa suradnikom jednog bečkog lista, kojemu reče, da će neugodni mir trajati u Macedoniji kroz cielu zimu. On da je posliednje vrieme preputovao sa svojom četom čitavu Macedoniju. Posvuda vlada strašna bieda medju pučanstvom, koje je spalo na prosječki štap. Ako se toj biedi ne stane na put radikalnimi sredstvi, ona će se pogoršati. Što će se dogoditi na proljeće, to da još neznaju ni sami upravitelji ustanka. Položaj bugarske vlade i kneza Ferdinanda obzirom na stanje u Macedoniji, da je vrlo težak, jer da se oni nalaze izmedju bata i nakovala.

Rusija.

Dne 12. o. mj. došlo je na politehnici u Kievu izmedju djaka do bučnih prizora. Okolo 300 djaka nastojalo je zaprieći učiteljsko predavanja. Bolji dio djaka zaključilo je odaslati deputaciju k ministru nastave te ga zamoliti, da dade uzpostaviti red na tehnici a da budu mogli profesori držati redovito svoja predavanja. Mjesto deputacije odaslaše putem ravnatelja brzojavku ministru, kojom ga mole, da nebi dao zatvoriti politehniku. Predavanja bijahu privremeno za tri dana prekinuta. Profesorski zbor pozvao je djake, da ne sazivlju posebnih skupština.

Italija.

Vlada Austro-Ugarske odpremila je nedavno svoje zastupnike u Rim, da vieća sa zastupnici Italije o produljenju trgovačkog ugovora izmedju obiju država. Kako javljaju bečkim listovom iz Rima, ta vieća ostaše do sada bezuspješna te su austrijski odaslanici zapustili Rim i podali se u Beč po nove naputke. Glavna poteškoća kod tog vieća bijaše zloserta vinska klauzula, zbog koje su sada pregovori prekinuti. Do 1. jenara 1904. mora biti ugovor produljen ili će nastat medjusobni trgovački rat izmedju obiju država.

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Božićnica za mladež škole družbe sv. Cirila i Metoda obdržavati će se u nedjelju dne 20. t. mj. u 1½ sata poslie podneva u dvorani „Prvog Istarskog Sókola" dobrohotno ustupljenoj. Pozivaju se prijatelji mladeži, da prisustvuju ovoj dječjoj slavi, da se omlade i osvježe uz prisuće mladog svieta i oslade uz pjev božićnih pjesama.

† **Marica Bogetić**, supruga našeg rodoljuba Luke Bogetića iz Premanture, preminula je u 64 godini dobe svoje nakon dugotrajne i težke bolesti. Bila joj laka domaća gruda, a prijatelju Luki naše saučešće!

„Istarska vinarska zadruga na ograničeno jamčenje u Puli". Službeni list „Osservatore Triestino" priobćuje, da je ubilježen u zadružni zapisnik novi upravni odbor vinarske zadruge u Puli, sastojeći od sliedećih članova: gospodin Lacko Križ, ravnatelj, g. Josip Stihović, njegov zamjenik, g. Ante Mezulić, sva trojica u Puli; g. Josip Svetličić u Štokovcih i g. Ante Mišan u Kanfanaru.

† **Mate Mišan Sćavo** umro je pred malo dana u Bokordićih pod občinu Sanvičensku, starac od kakovih 70 godina. Valja reći istinu, bio je skrban gospodar kako bi morali biti svi naši seljani tamo.

Ali za dugo, bio je zaveden čovjek, i jeli od slave, jeli od drugog razloga, bio je uviek tvrdo vezan s talijanskom strankom, a kako je bio valjan gospodar, tako je imao i glasa u puku, te je mnogi za njim pošao prigodom glasovanja za občinu i za izbore u Poreč i Beč.

Ovo je, čini nam se, već **deveti** župan (zastupnik) občinski, što su u občini Sanvičenskoj pofalili smrću u kratko vrieme od godine dana, ili malo više.

Novi ljudi, novo vrieme. Treba da naš puk tamo nadje sebi prednjaka, koj će jednako biti pošten i skrban u gospodarstvu, ali da bude ujedno vjeran svojemu jeziku i narodu!

Pazinski kotar:

Iz Pazina pišu nam, da je tamo preminuo dne 11. o. mj. u visokoj starosti g. dr. Egidij Mrach, veleposjednik, bivši

odvjetnik, zemaljski zastupnik itd. Igrao je osobitu ulogu burnih godina 1848 i 1849. kano zapoviednik narodne straže i kasnije kano načelnik. U saboru glasovao je sa ostalimi drugovi, da se ne šalje iz sabora nijednoga (nessuno) zastupnika u Beč. Spadao je medju odlučne naše narodne protivnike. Počivao u miru!

Porečki kotar:

Za vinogradare. Glavarstvo občine Umag javlja ovim, koji žele naručiti američkog trsja iz erarnog razsadnika, da treba da to jave onom glavarstvu ustmeno ili pismeno čim prije. Vrsti trsja imade tri t. j. Riparia, Rupestris i Solonis i to koli rezanaka toli vabaca. Ciene su za 1000 rezanaca (rozga) 6 K, za 1000 vabaca (s korjenom) 14 K za središnje posjednike a za bogate jest ciena prvih 16 K, drugih 40 K. Gospodarskim zadrugam i siromašnim vinogradarom daju se koli prve toli druge i badava.

Koparski kotar:

Podružnica sv. Cirila i Metoda u Slumu obdržavati će svoju glavnu 4-godišnju skupštinu u kući gospodina Antona Krbavac, dne 27. decembra t. g. u 3 sata poslie podne sa običnim dnevnim redom.

Molimo dobročinitelje bližnje i dalnje, da prisustvuju skupštini družtva sv. Cirila i Metoda u Slumu.

Iz Kopra nam pišu, da je tamo preminuo nakon kratke bolesti u muževnoj dobi od okolo 50 godina, g. Ivan Markelj, ravnatelj c. k. učiteljstva u Kopru.

Boravio je medju nami skoro 20 godina a ravnateljem postao je prije kakvih desetak godina. Rodom Slovenac, bio je tih i blag i do skrajnosti oprezan, ili ako hoćete, strašljiv, tako, da se je radje zamjerio svomu bratu i prijatelju, nego li narodnomu protivniku. Radi toga su ga Talijani cienili i na oko štovali. Mi Hrvati i Slovenci u Kopru jedva da smo i znali, da je medju nami.

Ostavio je razcviljenu udovu i sina djaka talijanske gimnazije u Kopru. Viečni mu pokoj.

Talijanski izgredi u Roču. Prijatelj nam javlja iz one občine, da su tamošnji Krnjeli i odpadnici priredili ovih dana neprijateljskih demonstrancija proti tamošnjem župniku velečast. g. Ružički, da mu se tobož osvete radi sramotnog poraza, što su ga pretrpili povodom nedavno obavljenih izbora zastupstva one občine.

Demontsranti, da su najprije porazbijali prozore na župnom stanu, a kad bijahu tim gotovi, zagradili su mu kamenjem kućna vrata. Oružničtvo je već uapsilo desetoricu demonstranta, a ostali će doći na red za koji dan.

Isti nam prijatelj javlja, da će poći na lice mjesta, te da će nas pobliže obaviestiti o tom Krnjelsko-šarenjačkom junačtvu.

Iz Buzeta nam pišu 12. o. mj. Večernji „Piccolo" od 7. t. mj. opisuje u kratko odlazak dr. Deluca, bivšig občinskog liečnika u Buzetu. Ponajprije pripisuje mu sve najbolje vlastitosti i svaljuje svu krivnju radi njegovog odlazka na nekoje Hrvate, tobože, da su oni krivi, da je morao zapustiti Buzet. Tu nam je dakle zahvala, što smo mu kao Talijanu kroz 7 godina davali mastnu plaću. Pisac onoga dopisa neka nam navede samo jednu talijansku občinu, gdje drže u službi jednog Hrvata pa bio on makar najniži sluga, a kamo li jedneg občinskog liečnika. Zar bi htjeli oni, da držimo u službi Talijane, da mogu oni širiti talijanske ideje u jednoj sasma hrvatskoj občini a da naši liečnici ostaju bez mjesta. Pogrieška najveća bila je već onda, kad se ga je u obće imenovalo za obć. liečnika u Buzetu, nu neka bude, onog puta bile su druge okolnosti. Baš radi obratnih vlastitosti, što ih „Piccolo" nabraja, zamrazio se kod puka toliko, da su nepreslano dolazile tužbe na občinu, usljed kojih su bili prisiljeni odkazati mu službu. O njegovoj pak liečničkoj sposobnosti nećemo da sudimo, ali to znamo, da su u potrebi isti Talijani tražili drugoga liečnika. Kako su ga pak ljubili njegovi surodnjaci pokazali su najbolje time što je ta „metà della popolazione", koja ga pratila kod odlazka sastojala od 18—20 ljudi, koji su bili ponajviše rodjaci i nekoliko njegovih, odnosno od supruge mu prijatelja, koji nisu bili kadri tomu dobrom prijatelju dobaviti posebnu kočiju, da se popelja do postaje Porečke, već ga posjeli na poštu uz kučijaša, te mu uzkliknuli dva puta nešto sličnog: „E-vi-ja!" ili „Va-vi-ja!", našto se to ogromno množtvo ljudi povratilo u Buzet. Ovim nam nije ni na kraj pameti, da diramo u čast osobe g. dr. Deluca, ali na ono bezobrazno pisanje u „Piccolu" prisiljeni smo bili odgovoriti, da nebi tko drugačije stvar shvatio, nego li u istinu jest.

Naši občinski zastupnici morali su to već odkada učiniti i bili bismo u svakom obziru mnogo na boljem, ali bolji ikada nego nikada!

Pobjeda u Roču. Ovdašnje počanstvo zanima se vrlo za netom minulim izborima, pa neće škoditi, što se ovim opet vraćamo na sjajni naš uspjeh. Utorak i sriedu t. j. 24. i 25. pr. mj. obdržavali su se izbori za občinsko zastupstvo u Roču. Roč vam je mali gradić koji broji 500 stanovnika a sa okolicom preko 3500 stanovnika. Ogromna većina pučanstva, dapače svi, osim par obitelji iz Roča, našeg je roda i jezika. Da je zbilja tomu tako, pokazuje nam niže navedeni razmjer glasova, akoprem mnogo naših izbornika nije pripustilo k izboru radi jednog ili drugog razloga, kao što se to obično dogadja svagdje, gdje su sami Talijani u komisiji. Ročanom odzvonilo je ovaj puta za uviek. Odkad Ročko glavarstvo obstoji t. j. od g. 1869., Talijani su naš narod neprestano za nos vukli i za vrieme svakih izbora obećivali im svega i svašta. Tako su vam bili kadri i ovaj put obećivati koješta, kao n. pr. da će im sagraditi parni mlin, sniziti občinski namet i t. d. samo da bi naš narod premutili.

Ali prošla su vremena podmićivanja i varanja. Naš narod počeo je sve to bolje uvidjati, kakovi su Talijani, te je uslied toga odlučio otresti se njihovog jarma. Uvidio je, da su to ljudi, koji ga poznavaju samo u vrieme izbora. Za to dignula se na dan izbora ciela četa naših hrabrih junaka, da pokažu, da još imade u njima slavjanske krvi, koju bi htjeli neprijatelji otrovati i da u njima još srce kuca za našu domovinu. Već rano u jutro na 14. o. mj. započeli su izbori. Talijani poduzeli su sve moguće korake, da se i tog puta došuljaju do većine, ali sve badava. Sve što su ih neprijatelji više napastovali, to su bili naši odvažniji. Izbore vodio je gosp. komesar Gasser. Kad ih u jutro zapita, kako će ići, odgovorili su: „noi siamo sicuri di vincere in tutti tre corpi", ali se je ne malo začudio drugog dana, kad je bio proglašen „uspjeh" izbora.

Prvoga dana bilo je odano u III. tielu 139 glasova za našu stranku a protivnu 57. Drugoga dana glasovalo je II. i I. tielo. U II. tielu dobili smo mi 72 a protivnici 37 glasa; u I. tielu pako mi 19 a protivnici 26. Kako su u prvom tielu dobili većinu, to ćete si lahko protumačiti, ako uzmete u obzir, koliko je bilo naših metnuto iz prvoga tiela u drugo. Dvojicu su zadnje noći podkupili (jer je Gobčić upotriebio priliku, kad je išao na lov) itd.

Pozvano je bilo devet žandara, da budu pri ruci u slučaju nemira, ali to bijaše našima suvišno što služi zbilja na čast. Ponašali su se baš uzorno, tako da se je sam gosp. komesar povoljno o njima izrazio. Time su pokazali, da nisu divljaci ni robovi kako ih nazivlju Talijani. A kod Talijana opazilo se baš obratno. Njihovo je ponašanje bilo takovo, da su bili prisiljeni žandari dvojicu zatvoriti.

Sva čast ide takodjer c. kr. oružnicima, koji su se znali tako razporediti, da baš nije bilo moguće da bi s nijedne strane na naše ljude navalili. Dužnost nam je zahvaliti se našim prvakom iz Pazina i Buzeta, koji nas ne zapustiše u ovom toli važnom trenutku. Hvala takodjer svim ostalim, koji su nam budi na koji način izkazali svoju ljubav.

Osobitu čast pako svim izbornicima iz raznih sela, koji su ovršili svoju svetu narodnu dužnost. Divni uspjeh ovih izbora razveselit će stalno svakog poštenog narodnog čovjeka. Braćo! Samo tako napried i stalno će nam bolja budućnost sinuti, jer budite uvjereni, da naši ljudi neće nas u propast voditi a neprijatelji bi to htjeli, samo kad bi mogli.

Bože daj, da bi za tri godine koracala još veća čela prama postaji nego ove i još sa sjajnijom pobjedom nego ovog puta!

Živili junački izbornici!

* * *

Ima Hrvata daleko do hladne vode Drine, pak mnogi neće ni znati, gdje je Roč, ni gdje je razlog, da se tek sada o njegovoj slavi govori.

To je malen starinski gradić pod zapadnim obronkom Učkinoga gorovja u Istri, baš bi rekao, da leži na srdcu majčice Istre i na njem počiva. Okolica je velika, koja pada pod tu občinu: Gorenja i Dolenjavas, Semić, Lesišćine, Lupoglave, pak mnoga mala selajca, spadaju pod občinsku upravu u Roču. Ako izuzmeš nešto malo talijanskih ili potalijančenih obitelji u gradu, sve je drugo naš rod, prava hrvatska ili hoćeš slovenska krv.

Pravo reći, nije za nas nikakova osobita slava, što po prvi put dobivamo občinu Roč, ili nebi bila slava, kad bi stvari u Istri tekle svojim naravnim tokom. Kako stvari stoje za nas je velik dobivat a za Talijane isto tako velik gubitak.

Za nas je dobitak, jer oni izbori pokazuju, da je narod otvorio oči; za Talijane je gubitak, jer oni izbori pokazuju ili da se je narod dobrahno otresao duga prema talijanskoj gospodi, tako da ni velika Sottocoronova gospoštija Lupoglavska neima već upliva na narod, ili da su Talijani slabo upravljali s onom občinom, kao što su s mnogimi u Istri, ili napokon pokazuju oni izbori, da talijansko političko družtvo neima odlučne rieči medju svojimi u Roču i okolo njega.

Bilo jedno, ili drugo, ili treće, za njih nije dobar znak, a koji poznaju odnošaje, znaju da je razlog porazu talijanske stranke u Roču, svako od onoga trećega dielomice, ali poglavito je, da se je tamošnji puk prilično osvjestio.

* * *

Baš nedjelju poslie obavljenih izbora ročkih, bila je u Poreču skupština talijanskog političkog družtva. Dajuć račun o djelovanju, hvalio je tajnik njihove borbe u Tinjanu i Žrenju i druguda i tobožnje pobjede; ali o porazu u Roču i to o grdnom porazu za njih, ni rieči. Tim očitije su jadikovke lista „Popolo Istriano", što izlazi u Puli. On baš priznaje, da je talijanska stranka izgubila „tvrdjavu", koja se je do sada smatrala nepredobivom i baca krivnju zato na prepire medju Talijani, hoće li glavni grad Pulu ili Kopar, a medjutim da zaboravljaju na onaku znamenitu občinu i gubi je skoro bez boja.

Dok „Popolo Istriano" priznaje znamenitost toga dogodjaja s političke strane, list „Istria" umirajuća u Poreču, daje razumjeti, da je porazu talijanske stranke kriva sluba uprava. Neka je i tako. Ali, ako i jest tako, čemu se onda Talijani hvale sa svojom kulturom od 2000 god. i svojim znanjem i svojim bogatstvom, kad ih narod bez škola i nauke i bez bogatstva, samom svojom hrvatskom dušom, odpuhuje sa stolica, kao što ih je eto odpuhao u Roču. U Roč imali bi se ugledati svi kmetovi hrvatske ruke po Istri, pak bi išlo bolje i ljepše.

Ročanom pak i opeta preporučamo, da iskoriste u podpunoj mjeri ovo svoje predobiće i da svakim boljim načinom pregnu raditi o napredku svoje do sada odviše zapuštene rodne občine!

Voloski kotar:

Izbori občinskog zastupstva u Materiji proveli su se dne 1. 2. i 3. t. mj., te su jednoglasno bili izabrani narodni predloženici u III. tielu sa 108, u II. sa 73, a u I. sa 23 glasa.

Trst.

Glavna skupština političkog družtva „Edinost" obdržavana bijaše dne 8. o. mj. u „Narodnom Domu" u Sv. Ivanu, uz mnogobrojno sudjelovanje članova i družtvenih prijatelja. Nakon obavljenih točkah dnevnoga reda, povela se živahna razprava o raznih upitih i predlozih, o čemu ćemo izviestiti obširnije u budućem broju.

Poslie skupštine predavao je o stanju u Macedoniji ruski novinar g. Orlovec, koji je došao u Trst sa bugarskim ustaškim častnikom L. Stojančev-om s kojim se je borio u Macedoniji za slobodu kršćana izpod turskog jarma.

Razne primorske viesti.

„L' Istria" prestaje. Taj list, što je do sada svake subote izlazio u Poreču, dakako samo talijanski, premda je bio po neki način službeni list zemaljskog odbora, javlja u broju od prošle subote, da prestaje izlaziti.

Za razlog navadja se, što je urednik dr. Marko Tamaro imenovan pokrajinskim arhivarom.

Baš i da jest tako, dr. Tamaro ima već toliko pratike, da bi uz arhivarstvo mogao još i nadalje uredjivati čedanski listić kakova je bila „Istria". Biti će dakle prestanku drugi razlozi, nu to su „njihovi posli". —

† Anton Ghersinich pok. Silvestra. Starac od 80 godina umro je ovih dana na Humščini u mjestnoj občini Buzet. Talijanske novine hvale ga, da je bio dobar njihov i plaču za takvim gubitkom.

I mi ćemo reći, da čovjeka, Bog pomiluj, ali za Talijanom Gržinićem nemožemo plakati, jer mu ime kaže, da nije bio baš od familije, kojoj ga Talijani pripisuju.

Primljena ostavka. Bivši zemaljski kapetan za Istru g. komendatur i vitez Campitelli nije se stalno nadao, kad je ono u času silnog ogorčenja i velike razočaranosti prijavio c. k. namjestniku u Trst, da polaže čast kapetana i saborskog predsjednika, da će njegova ostavka tako na lahku ruku biti prihvaćena i da će odprhnuti bez ikakvog izvanjskog znaka zahvale ili priznanja od strane onih, za koje je uvjek tvrdio, da uživa njihovo podpuno pouzdanje.

Gosp. Campitelli-u došla je stalno na misao ono o nezahvalnosti svieta u onom času, kad se je vidio — kako reče u saboru u svojem posliednjem govoru — osamljenim t. j. ostavljenim od onih, kojim je onako ustrajno i požrtvorno služio preko 40 godina. U tom času gorke razočaranosti posegnuo je možda prenaglo za zlokobnim perom te u toj naglosti javio cesarskom namjestniku, da odstupa sa onog odličnog mjesta. Tko zna nije li se gosp. Campitelli možda nadao, da njegova ostavka možda neće biti prihvaćena, da ga njegovi drugovi ili c. k. vlada zamoli, da ustraje i nadalje na svojem mjestu? Ali se nitko nemaknu, dapače, reć bi, da su svi radostno pozdravili njegovu ostavku — jer ne bijaše za njim ni plača ni uzdisanja! — Pošao je a da mu nitko ne reče, ostani! Niti prividno! Bez sjaja i odlikovanja! Tako prolazi svietska slava!

Novi zemaljski kapetan za Istru. Službeni list bečke vlade priobćuje imenovanje zemaljskog i državnog zastupnika odvjetnika i načelnika u Puli g. Ludovika Rizzi-a, zemaljskim kapetanom za Istru.

talijanski listovi Primorja pozdraviše to menovanje pravim oduševljenjem, ističući e samo razna svojstva novoga kapetana već osobito njegovo čisto, nepokolebivo i adikalno talijanstvo.

Već so dulje vremena govorilo o tom da će nasliediti na stolici zem. kapetana g. Campitellia tečajem posliednjeg zasjedanja istarskog sabora. Naši su zastupnici na zemaljskom saboru iz privatnih razgovora doznali od talijanskih zastupnika, da je već unapried bio označen kao budući zemaljski kapetan za Istru, zastupnik Rizzi.

Da istinu kažemo, nama je bilo težko vjerovati tim glasovom, jer poznamo prilično dobro novoga kapetana. Očekivali smo naime do posliednjeg časa, da će si središnja vlada naći izmedju talijanske saborske većine muža, koji ne samo da pozna oba zemaljska jezika, već i osobu, koja će moći pružiti dostatnog jamstva i saborskoj manjini i većini pučanstva pokrajine o svojoj nepristranosti i pravednosti.

U g. Rizzi-a neima žalibože ni jednog ni drugog. On nezna ni rieči hrvatske, a uz to je odlučan i zagrižen strančar kao i ma koji od njegovih saborskih drugova. On je doduše vrlo ugladjen, fin i sladak, nije goropadanan kano nekoji njegovi drugovi, ali nas plaši više on, nego li oni goropadni, jer se držimo one poznate narodne: „neboj se psa, koji laje“ i tako dalje.

Mi ćemo se prvom prilikom vratiti na ovo imenovanje, a ova kratka razmatranja zaključujem nepobitnom činjenicom: cesarska vlada nije mogla predložiti zato imenovanje pogibeljnijeg muža za Hrvate i Slovence Istre, nego li im je novi zemaljski kapetan Rizzi!

Imenovanja. Službeni list bečke vlade „Wiener Zeitung“ priobćuje imenovanje c. k. šumskog savjetnika g. Josipa Pučića šumskim nadsavjetnikom kod primorske vlade u Trstu. Gosp. nadsavjetnik je naš zemljak, rodom iz obćine Žminj u Istri. Čestitamo na zasluženom promaknuću!

Promaknuće. Ovih dana bio je promaknutnut medju ostalimi, kapetan austrijskog Lloyda i vrlo čestiti hrvatski rodoljub g. Petar Karlović od zapovjednika II. reda na zapovjednika I. reda. Čestitamo srdačno!

Mjesto gradjevnog pristava. C. k. namjestničtvo u Trstu, razpisuje natječaj na mjesto gradjevnog pristava i to za svršene djake domaćih tehničkih škola a za službovanje u Primorju. Molbe valja predložiti namjestništvu do 4. januara 1904.

Učitelj Grossman kao agitator talijanske stranke. Štovani gosp. uredniče! Šaljem Vam ovo pismo, što ga je slavni Guiglielmo Grossman; ali po domaću »Kukuma«, učitelj u Lovranu, pišao poznatom agitatoru u Mošćenicah, Fortunatu Descovich, po domaću »Kafula«, neka vide čitatelji »Naše Sloge«, tko pomaže agitaciju i kako se odgajaju dobri agitatori za talijansku stranku. Pismo to glasi ovako:

Laurana 16/11. 01.

Carissimo Signor Fortunato!

Bravo! e molto bravi tutti Moschenizzani, della bella vittoria riportata sui nemici della nostra bella e cara Istria!

Proprio m'ha fatto assai piacere questo vittoria — e Dio voglia che Moschenizze sempre sarebbe così unita e compatto; perchè così, si fa proprio onore, e si può sempre contare chè istriana come da antico.

Dunque evviva Moschienizze, e Lei e tutti quei bravi Moschenizzani che l'hanno aiutato! Un sabuto di tutto cuore, Suo do cfedelo amico

G. Grossman.

»Hrvatski glasi to pismo:

Lovran 16/11. 01.

Predragi gosp. Fortunato!

Bravo! živili svi vrlo Mošćenićani radi krasne pobjede, koju izvojevaše nad neprijatelji naše liepe i drage Istre!

Baš me je veoma zadovoljila ta pobjeda — i Bog dao, da bi Mošćenice ostale uvjek ovako složne i jedinstvene, jer si baš tako stiču čast te se može uvjek računati, da su istarske kako bijahu od starine.

Živile dakle Mošćenice i Vi i svi vrli Mošćenićani, koji su Vam pomogli! Pozdrav Vami iz svega srca od Vašeg odanog i vjernog prijatelja

G. Grossmana.«

Ma bravo! proprio bravo šijor Gujelmo! Mi smo dakle neprijatelji Istre, mi Istrani rodjeni, rodjeni i odgojeni u Istri, a vi koji ste se kao Slovenac doklatio u Istru, vi ste prijatelj Istre!? Ma bravo šijor Gujelmo!!

Preporučamo Vas na promaknuće višim školskim oblastim jer je sramota, da tako velik prijatelj Istre, niste već bar c. k. zemaljski školski nadzornik.

Književne viesti.

„Trilogija Petar Svačić“, sastavio P. Krstinić. Drugo izdanje u Senju, 1903. Knjigotiskara T. Devčić i dr. Ciena 3 K. Hrvatski listovi izjaviše se obćenito vrlo povoljno o ovoj krasnoj knjizi g. Krstinića te ju i mi našim čitateljem najtoplije preporučamo.

„Slavisches Echo“. Poznati slavenski poblicista g. Fran Podgornik, počeo je u Beču opet izdavati svoj list „Slavisches Echo“ (Slavenska odjeka), koji je bio godine 1900. prestao izlaziti radi nemara predplatnika. Program lista je ostao stari, prema kojem brani taj list narodna i historička prava svih slavenskih plemena u Austro-Ugarskoj kano i njihove prosvjetne i gospodarske probitke.

Do konca ove godine izući će u svemu tri broja, koji stoje 1 K, a g. 1904. stojati će predplata za cielu godinu 8 K.

Mi preporučamo najtoplije ovo doista rodoljubno i požrtvovno poduzeće gospodina Podgornika. Njegov naslov je Fran Podgornik, Beč, IX Lustkandelgasse br. 32.

Molitvenik za katoličke poslanstva, koji je godine 1864. do 1876. bio tiskan na hiljade i hiljade komada, dobro je poznat i cienjen osobito po Dalmaciji i po Istri. Skoro tiskaru Kurikta ga je opet po želji mnogih, koji ga nisu mogli više naći, tiskala i sada se prodava svaki iztisak prosto vezan za 60 helera, a ukusnije vezan za K 1.

Može se nabaviti u Krku kod tiskare Kurikte, u Splitu kod knjižare „Sjemeništa“, u dućanu J. Laghi-a i u knjižari I. Nikolić-a, u Zadru u „Hrvatskoj Knjižari“ i u knjižari Mazzanti-a, u Dubrovniku u tiskari i knjižari G. Pretnera.

Razne viesti.

Pitanje hrv. pučke škole na Ricci. Kad god smo se mi ovim pitanjem bavili, glasio je vazda naš zaključak ili savjet braći Hrvatom na Rieci: ne zanašajte se na nikoga, uzdajte se u se i u svoje kljuse ako želite doći čim prije do toli žudjene i potrebite hrvatske pučke škole na Rieci, bez koje mora tamo absolutno da nazaduje Hrvatstvo.

Sada čitamo sa zadovoljstvom u velecienjenom riečkom „N. L.“, da se je pobrinula hrvatska omladina Rieke i Sušaka za to, da se postavi temelj, na koji bi se mogla sakupljati sredstva, da Hrvati riečki dodju do svoje pučke škole. Ovih se dana imade taj temelj urediti, kako to zakoni dozvoljavaju.

Mi pozdravljamo iskrenim zadovoljstvom taj podhvat rodoljubne naše omladine, koja je napokon uvidila, da njoj valja zasukati visoko rukave, ako želi imati toli nuždne hrvatske pučke škole na Rieci.

Svuda Niemci! Slovenski listovi Gorice i Trsta pišu, da bi imao postati upraviteljem c. kr. poštanskog ureda u Gorici neki Niemac, koji je zagrižen strančar i kako da nezna ni rieči Slovenski. Taj „Veliko-Niemac“ da imade već 47 godina službe i da ne pozna kao brzojavni činovnik poštanskih posala.

Rečeni listovi prosvjeduju odlučno proti takovoj nakani te zahtjevaju punim pravom na ono važno mjesto muža, koji pozna tamošnje odnošaje i oba zemaljska jezika u govoru i pismu. Mi se pridružujemo bezuvjetno tom zahtjevu, i to tim više, pošto znamo iz posve pouzdana izvora, da imade za ono mjesto molitelja vrstnih i sposobnih u svakom obziru. Da vidimo dakle, hoće li nam c. kr. ministarstvo trgovine narinuti i na ono mjesto zagriženog Niemca.

Za pravnike iz Istre i Dalmacije na sveučilištu u Zagrebu. Zadarski „Narodni List“ doznaje iz pouzdana izvora, da će biti ovih dana imenovana u Beču posebna komisija za popunitbene izpite naših pravnika iz Istre i Dalmacije, koji svrše sveučilištne nauke u Zagrebu.

Predsjednikom te komisije biti će predsjednik senata vrhovnog suda u Beču Zohar, podpredsjednikom dr. Tomaseo, a članovi dvorski savjetnici Trnovec, Simonelli i Knego te savjetnici Okretić i Laneve. Ova komisija započeti će svoje djelovanje koncem prvoga semestra 1904.

Za nas pušače. U Austriji imade nas pušača okolo 7 milijuna, od kojih popušimo svaki promjerno po 5 kilg. tabaka. God. 1901. popušili smo u Austriji 358.600 kvintala tubaka, a god. 1902. za 3.200 kvintala više.

Smotka smo manje popušili. U trih godinah t. j. 1900.—1902. pala je prodaja smotuka od 1.315 milijuna komada na 1.250 milijuna komada, (dakle za 65 milijuna komada).

Prodaja smotčica (cigareta) se je povećala; prije prodalo se na godinu 3 milijarda smotčica, a sada 3 milijarda i 346 milijuna. Dakle za čitavih 346 milijuna više.

Blagoslov u djeci. Za zadnjeg popisa pučanstva u Pragu osobito je pozornost svratila popisnica u kuće gradjevnog nadglednika F. On ima 21 diete. Njegova krepka žena obdarila ga je dva puta s trojcima, šest puta s dvojcima, a samo troje djece došlo je posebice na sviet. Supruzi su posve zdravi, kao i djeca, a još u najljepšoj dobi. Materi ima istom 39, a otcu 51 godina. U ovoj kući g. F. živi još šestero njegove braće.

Listnica uredničtva i uprave.

Gosp. I. L. kand. učit. Pročitali smo, slog Vam je gladak. Onoga nemožemo tiskati, ali napredujte, uspjet ćete. — Adresu mienjamo po Vašoj želji.

Marko Zović

krojački majstor

u PAZINU polag hrv. ljekarne,

preporuča se p. n. občinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni ulakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovito i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, noguh i rukuh, te izliječe svaku glavobolju. One neodstiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, odklanjaju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29** pokraj crkve sv. Marka. — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tucela (60 boč.) 17 K. — Posjednjem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije mnogo ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravše: Iv. Barešinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Soflja Vukelić, šlica; Joze Seljanić, seljak itd. itd.

Gradska ljekarna, Zagreb. Utemeljena god. 1360. Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1900 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznosne ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmovo (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Hrvatski specialitet!

jest jedna vrst **najboljeg pamućnog platna** izvrstna za rublje i sve kućne potrebe.

Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost jamčim.

Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.

Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod

FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac

to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako brzo zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.

Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, proliskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:

„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."

Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca i crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.

Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Sinkovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.

Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakomu na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Cieni im je slieđeća:

Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20** h.
Pakračke kapljice 1 „ **1, 60** „

Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kistricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Narudžbe neka se šalju izravno na ljekarnika **P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5**

Objava!

Od dne 28. decembra o. g. do 10. januara buduće godine biti će u Puli podučni tečaj o ustanovljenju, poslovanju i knjigovodstvu kreditnih i drugih zadruga, osobitim obzirom na društva za štednju i zajmove (Raiffeisenice) i na njihovo djelovanje takodjer pri nabavi i prodaji robe za skupni račun. — Broj polaznika omedjašen je za ovaj put na šestnaest.

Koji bi želio polaziti taj tečaj, neka podpisanoj Posujilnici podnese najkasnije do 23. decembra vlastoručno pisanu molbu (bez biljege) potvrdjenu od občine ili župnog ureda za slučaj, da ne može sam trošiti za put i uzdržavanje.

Molitelj treba da naznači što je, koje je dobe i koje je nauke imao. Treba da znade barem dobro čitati i pisati (hrvatski ili slovenski) i četiri temeljna računa.

Glede primitka uzeti će se u obzir razni krajevi Istre.

Onim, koji rad siromaštva ili bez uštrba za obitelj, nebi mogli trošiti od svoga, platiti će se putni trošak u Pulu i natrag i dati će se primjerena dnevnica za boravak putem i u Puli.

Gg. učitelji pučkih škola, koji bi željeli polaziti taj tečaj, neka odmah zapitaju dopust, u koliko je potrebit povrh Božićnih praznika, a molbu za polazak tečaja neka svejedno podnesu i prije, nego li dobiju dopust.

Tako neka učine i gg. svećenici glede svog dopusta od strane predpostavljene crkvene vlasti.

Školska „Družba sv. Cirila i Metoda za Istru" zajamčila je trošak za dva od svojih učitelja i dala je već dopust za tu dvojicu, kojigod budu primljeni u tečaj.

Pula, dne 14. decembra 1903.

Istarska Posujilnica u Puli.

Načelnik: **dr. M. Laginja.**

(Uprava posujilnice razposlala je na stanovite naslove istu objavu posebice, pa ovim moli naslovnike, da godinu 1904., koja je tiskana na okružnici, izprave u 1903. Ur.)

RODOLJUBI!

kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Prvo slovensko skladište pokućstva!

ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,

podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu

prima: **Uplate u krunama**

proti bonima blagajne donositelju:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 3%

proti pismima za izplatu na ime:
sa predobjavom od 4 dana po 2¼%
„ „ „ 8 „ „ 2¾%
„ „ „ 30 „ „ 2¾%

u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ 2¼%
„ „ „ 6 „ „ 2⅛%

Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koje su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna ljestvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.

Okružni odlei u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.

Krune i napoleoni u tekućem računu: Uvjeti se sklapaju prigodice već prema roku predobjave.

Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Arad, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Inomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saar i Solnograd **bez troška.**

Bavi se **kupnjom i prodajem** divisa, novca i vriednostnih papira.

Prima **uplate** odrezaka, izvučenih vriednostih kano i uplate svake vrsti.

Daje **predujmove** na **Warrants i vriednosti** uz najumjestnije uvjete.

Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i druge trgove po vrlo umjestnih uvjetih.

Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.

Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.

Mjenbene naputnice.
Blagajne zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.

Trst, 8. marča 1902.

Sjećajte se narodnih družtva!

Svaku domaćicu

može se cieniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prištednju i dobar tek upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno »sladnu kavu« zahtjevati, već se mora uviek izrično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna kava i ova neka se preuzme samo u ovdje odtisnutim izvornim omotima!

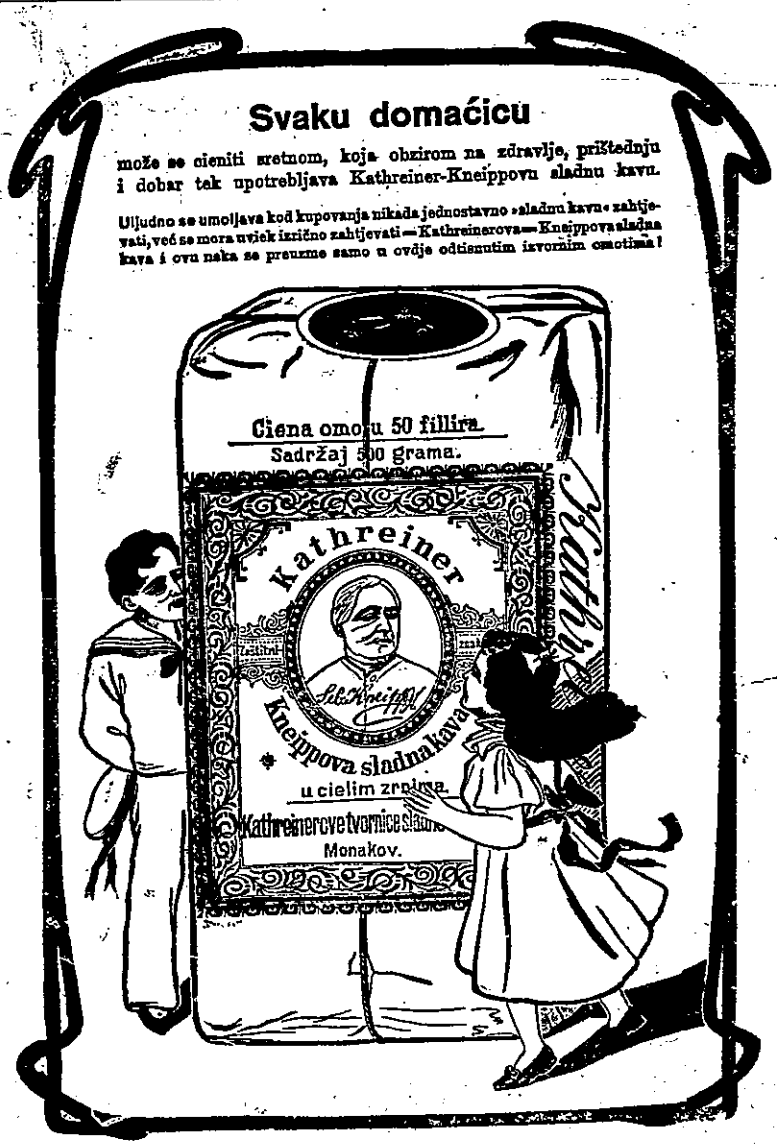

Broj 57. Pula, u četvrtak dne 24. prosinca God. XXXVI. 1903.

Oglasi, priposlana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a neslogom sve pokvari“. Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K. 2·50 na pol godine
Izvan carevine više poštarina.
Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.
Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Sretan Božić!

Angjeoski spjev »Slava Bogu u visini, a mir ljudem na zemlji, koji su dobre volje« orii će se diljem kršćanskog svieta predstojećih božićnih blagdana. Veliki bo blagdan narodjenja Kristova slavi se najsvečanije širom svega kršćanskoga svieta. Uzvišenom blagdanu nevesele se samo bogataši i velikaši, već takodjer i siromasi, patnici i jadnici. Prvi se raduju velikom blagdanu radi toga što mogu u sjaju i bogatstvu uživati nesmućeni slasti života, ili što im je dana prilika, da se barem toga dana obazru na sirotinju, te da njoj pruže milostinju držeći se Kristove nauke, da se medjusobno ljubimo i pomažemo, jer na svemu što imamo, moramo se zahvaliti Spasitelju.

Siromasi vesele se narodjenju Spasitelja, jer je On sam siromah bio, jer je on blagoslovio siromaštvo i za siromahe u prvom redu stvorio kraljevstvo nebesko. Vesele se Njegovu dolazku, jer je siromahe uzvisio a mogućnike ponizio, jer je nasitio gladne i obukao gole.

Prije dvadeset viekova rodio se je u neznatnom Betlehemu davno obećani i težko očekivani Spasitelj svieta. Postav čovjekom stupio je s neba na zemlju, da narode uči i rukovodi pak da se za nje žrtvuje na Golgoti. Premda Sin božji, rodio se u zapuštenoj štalici, da nam pruži uzvišeni primjer skromnosti i poniznosti. Po majci od kraljevskoga roda Davidova neima okolo sebe ni sjaja ni dvoranstva, već u priprostih jaslicah čeka na prvi poklon siromašnih betlehemskih pastira. Kao kralju kraljeva dolaze mu se pokloniti prvi mogućnici u osobah triju kraljeva iz daleka iztoka donoseći mu mir, zlato i tamjan. Zviezda predhodnica dovela ih do betlehemske štalice, gdje nadjoše Mariju i Josipa, te novorodjeno djetešce. — Sina božjega. Pokloniv se Bogu čovjeku krenuše drugim putem natrag u svoju domovinu po nalogu božjem, jer su Spasitelju — djetešcu dušmani već tada počeli raditi o glavi. Iz Betlehema mora bježati jer ga traži pogubiti krvoločni kralj bojeći se za svoje priestolje. U kući Svojih roditelja pripravlja se za svoje uzvišeno zvanje u siromaštvu i samozataji. Kao učitelj ide od grada do grada, od mjesta do mjesta, podučaje i kara, upućuje i pomaže. Obkoljen od dvanajstorice priprostih ribara pripravlja narode za kraljevstvo nebesko — za vječni život. Siromah, bez zaštite mogućnika, progonjen i mržen od velikaša propovieda svoju svetu nauku bogatu i siromahu, staru i mladu. Kad je pak nastupilo vrieme, da se izpuni proročanstvo, žrtvuje sam sebe Otcu nebeskomu na drvu križa za spas duša naših.

Od poroda pak do svoje slavne smrti dao nam je Spasitelj najuzvišeniji primjer borbe za istinu i pravdu u podpunom siromaštvu. U toj borbi nije nikada sustao idući ravno i neustrašivo za svojim svetim ciljem.

Narodjenje Isusovo i njegov život na zemlji nam je nepobitnim dokazom, da smo na ovom svietu samo putnici, da je ovo samo prolazni život, da je taj život pun stradanja i patnja i konačno, da nam bez borbe neima spasa.

Naš hrvatski narod vičan je toj borbi od davnine, jer je imao uviek okolo sebe dušmana, koji su mu o glavi radili. Takovih dušmana imade i danas u svih zemljah, u kojih je nastanjen. On imade zahvaliti svojoj svetoj vjeri, svomu kršćanskomu životu i svojoj žilavosti, što se je uzprkos tolikim dušmanom, tolikim patnjam i mukam do današnjega dana uzdržao. Njega nisu mogli svrnuti ni lažni proroci, ni svratiti s puta istine i pravice mogućnici i nasilnici. On je ostao uviek odan i uvjeren Isusovoj nauci, stojeći čvrsto kao pećina uz svoju svetu crkvu. U njoj je nalazio utjehe u svojih nevoljah; ona mu je vazda podavala novih sila u borbi za svoj obstanak i za svoju bolju budućnost. Uzdajuć se u Onoga, koji je ljubio maljušne, koji je najvolio siromahe, tlačene i progańjane, nije nikada zdvojio, nikada klonio duhom, nikada se odrekao svojih prava na bolju i sretniju budućnost.

Vjerujuć u Boga i u njegovu svetu nauku nada se pouzdano naš narod, da će se konačno i njegove pravedne i opravdane želje i težnje izpuniti. On bo netraži ništa nepravedna ili nepoštena, ništa tudja već ono, što je jurve imao, a što mu bijaše nasilno oduzeto. On traži samo ono, što drugi sretniji narodi već odavna uživaju, svoju slobodu i svoje jedinstvo.

Kršćanskim životom, požrtvovnim i nesebičnim radom, poštenom i uztrajnom borbom za svoja sveta prava doći će i naš narod do žudjenog cilja, do svoje slobode i do samostalnosti svoje domovine. Tada će i on uz ostale sretne narode radostnije proslaviti blagdan narodnog oslobodjenja, blagdan bratske ljubavi i mira — uzvišeni blagdan svog Božića. Svevišnji dao, bilo to čim skorije! U to ime kličemo ti — hrvatski narode — : Čestit i sretan bio Ti Božić!

Porotničke razprave.

Objavom 1. t. mj. naznanja predsjedničtvo višeg sudišta kao sudište druge molbe u Trstu, da će se dne 25. siečnja 1904. obdržavati u Rovinju redovito zasjedanje porotničkih razprava, te imenuje predsjednikom razprava c. k. dvorskog savjetnika i predsjednika c. k. okružnog sudišta dr. Tušara, a kao zamjenike c. kr. sudb. savjetnike de Kümmerlina i dr. Devescovich.

Tomu imenovanju neimamo mi baš ništa da prigovorimo, budući uvjereni, da je sudište druge molbe najvrstnijim silama povjerilo najvažniju ulogu predsjedanja kod porotničkih razprava. Kažu ipak, da jedan od imenovanih poznaje slov. jezik, o čemu do sada nismo imali prilike osvjedočiti se, a znano nam je, da dvojici od njih nije poznat nijedan drugi jezik do izključivo talijanski, premda dotičnici služe preko 35 godina kao sudbeni činovnici u Istri.

Proizlazi dakle, da se razprave proti obluženikom, kojima nije znan nego hrvatski jezik, ne mogu voditi bez tumača, jerbo dotičnom predsjedniku razprave nije poznat jezik obluženika. Taj logični zaključak ne vriedi ipak kod nas, već se kaže: „Porotnikom nije poznat hrvatski jezik i radi toga prisiljeni smo rabiti bačvara kao tumača kod porotničkih razprava!“

Kako se kod nas tumači, temelji se ovaj protulogičan zaključak na zakonu od 23. svibnja 1873. broj 121 d. z.: Komisija sastavljena u smislu § 11. navedenog zakona postavlja, protivno propisa § 9. istog zakona, u glavni imenik osobe, kojim je znan, malom iznimkom, jedino talijanski jezik, pa se tako doljera do nešto preko 800 osoba prikladnih za službu porotnika, kojima je hrvatski jezik posve nepoznat, premda imade u praimenicih (§ 6. cit. zak.) do preko 300 osoba vještih hrvatskome jeziku.

Od onih 800 osoba izvuče slučajno predsjednik sudišta 36 glavnih porotnika koji znadu samo talijanski, i 9 namjestnih porotnika, koji neznadu niti talijanski već samo rovinježki, i tako je dokazano da u pomanjkanju porotnika vještih hrvatskome jeziku treba rabiti bačvara kao tumača.

Evo iznovice dokaza, kako je već jednom u „Našoj Slogi“ bilo iztaknuto, da se radi dvojice dotično trojice u jezikovnom pogledu nesposobnih činovnika, hrvatskoj velikoj većini pučanstva u Istri, sudi talijanski pomoću bačvara.

Kako je svima znano, dolazi kod porotničkih razprava i do osude na vješala, pa mislimo da bi pravedno bilo, da u tako važnih slučajevih okrivljenik suca a sudac okrivljenika razumi, i da se ne sili za duge i mukotrpne razprave obtuženika, da čeka na konačni posve milotan bač-

---

P O D L I S T A K.

Za Božić!

Bilo je na Silvestrovo lita 1900. U pazinskoj čitaonici tuka je neki po zaklopcu dvanajest kolpi — znak, da je ponoć. Sviće se šè pomalo ugasnule i u onom mraku digla se na stolicu jena poštovana osoba i kaj iz groba počela ovako govoriti: „Stari viek umira i njegava smrt sjeća nas na razne borbe i za našu narodnu stvar. Malo smo postigli, al smo se ipak maknuli. Svaki je prvi korak nestalan i težak, ali novi viek dati će nam mnogo. Stupaj so smjelo stazom narodne prosvjete i budućnost je gotovo naša.“ Te beside nisu pale na kamik, ja sam ih više puta u sebi ponovija i razmišlja o stvari na dugo i široko. Mislija sam, da će se s novim vikom prominiti sve, mislija sam, da će se pokazati nov život jači i čvršći, da će mundat pamet i oni, kojima su se šuste u glavi pokvarile i da će progledat zaslipljeni. Ali joh! Već je ovo treće lito, da je stari vik zvrnija peti i da nas svitlost novoga razsvitlja, ali ja ne vidim promine nikakove, već sve kaj i u starom ili još gore. Ja ne vidim u našem teritoriju ni koraka sigurnoga napridka; jedino ako gledam kroz vetroškopio, opažam tu i tamo kakovu malu iskru, ali nimam ni najmanje nade, da će te iskre zapaliti ovu kiselu materiju. Nekakova Fijaka, nekakovo mrtvilo uvuklo se u svakidanji život; svaki nastoji svoje posle, svaki gleda svoj interes a za sveobće dobro malo se ki brine. Kad je govor o kakovoj skupštini o kakom združenju, svi kažu, da bi bilo liepo, da bi bilo dobro i svi su zato. Ali kad se dojde do stvari i ureče dan sastanku, svaki poteže na svoj kraj. Jenom se grusi, drugi govori, da nima lazno, treći se drži daleko i neće blizu dok ne vidi da ih je (kaj repci) puno skupa; četvrti se boji svoga hlada, peti misli, da su svi, koji gredu u družtvo, trubili, samo on da je šegav; šesti govori: „ća ću blizu, kad ni sloge“, i tako naprid mogli bismo brojili par miseci. Oni pak, koji nešto malo bolje stvar razume, vavik su pripravni za sve, samo imaju jedan dijet i to, da dolaze kula šautišima Fijaka i vavik su in ritardo „oh, ter i bez mene će lako opraviti“. Na koncu konca sve se zbersi, pupa ide in fumo i cila baraka se privrne. Kad se je to pripetilo, skoče svi na noge i svaki vodi glavnu rič, jedan rošće ovako, drugi kampana onako a svi skupa ne pomažu niš — — ćakule, ćakule in sempiterna secula. I tako ćakulajuć od dana na dan dolaze fešte i dobro maneštre, prolazi post i krnjevá i godina mine za godinom. Kako svake godine, tako i ove imamo Božić na 25. decembra a viliju jedan dan prije. Slanac brnbočka u loncu, zelje se friga, bakalaj se hladi a posutice kure a gancigraf. Dobra rakija i fritule posute s cukrom daju ljudem koraja, tako da više od jedan zaboravi i poć svetoj masi — „Digo kumpare, bite doša vi sutra na skupštinu za narodnu stvar, da je onako pijadina fritul i fijaškon rakije?“ — Dvanajsta ura po noći odbija, u crikvi pjeva se „U sej vrime godišta“; funcijoni po malo finjivaju i zora božićnog dana sviće. „K litu, kume, mnogo lit, hodmo na bićerin“. Bićerini lete jedni za drugim, pijadine fritul se prazne a „fjolanje“ grmi u svakom kantunu. Altroke šedute, združivanje i tako dalje — to su sve fijabule! — Ne, ljudi Božji, vi krivo mislite! Ja vam danas govorim kula lipa manjera, na pametan dan, vi ste na krivom putu. Čovik ne smije misliti samo za se i za svoj trbuh, već mora skrbiti i za svoj dom i rod. Mi moramo pripravljati pute našim mlajim, moramo osigurati njim budućnost. A kako ćemo to učiniti, ako ne braneći naše pravice? Dandanas svaki svoje traži, svi se narodi miču i izobražoju, samo mi smo još lini, samo mi se ne pustimo uputiti. Mizerija nas stišće na sve kraje, neprijatelji nas tlače i otimlju ča je naše, a mi toga kaj da ne vidimo. Svemu tomu zlu smo

varski glas: „čuješ ti ćo, si kundujan na smrt!“

Takovom postupanju bi se u našem vieku Hotentoti i Talijanom dobro poznati Abisinci najljepše zahvalili, nu buduć vlada u Austriji vrlo razvikana ravnopravnost, stalni smo, da će ipak nadležni faktori preko dviem trećinam pučanstva u Istri udovoljiti.

Zaključujemo odavna poznatim refrainom: činovnici su da služe puku, a ne protivno! Ako se našim pravednim željam nemisli udovoljiti, onda nek se barem imenuje Talijana i kao krvnika, da se tako sve u smislu talijanskom i bivših faktora vrši.

Politički pregled.

U Puli, dne 23. decembra 1903.

Austro-Ugarska.

Prošle subote imala je austrijska delegacija važnu sjednicu i radi predmeta razprave i radi izjave raznih govornika. Razpravljalo se je o privremenom proračunu. Češki delegat dr. Kramař izjavio, da je želja čitave delegacije, da bi se Austriji i Rusiji posrećilo izvojevati macedonskim kršćanom čovječji obstanak. Obzirom na vojno pitanje rekao je, da osim ministra-predsjednika neima čovjeka, koji bi mogao uztvrditi, da nisu Madjari u tom pitanju odnesli pobjedu. Nastaviti ćemo — zaključi — bez obzira na lievo il desno borbu za svoja povjestnička i narodna prava.

Delegat Biankini reče, da je trojni savez poguba za nenjemačke narodnosti u Austriji. Govorio je nadalje proti uvozu talijanskoga vina u Austriju čim se šteti osobito Istru i Dalmaciju; upozorio je vladu na talijanske težnje za Albanijom naglasiv, kako bi federacija hrvatskih zemalja ugodno uplivala na našu politiku na Balkan. Pritužio se je radi zanemarivanja Bosne i Hercegovine u narodnom, kulturnom i gospodarskom pogledu. Prosvjedovao je proti imenovanju državnoga ministra financija Buriana, koji nepozna hrvatskoga jezika, te se je potužio i radi toga, što se je zajedničku vojsku upotrebilo u Hrvatskoj za najnovijih izgreda. Delegat Kaftan je iztaknuo veliku pogrješku, počinjenu godinu 1867. tim, što se nije ustrojilo samostalnu česku državu kano protuvesje nesretnomu dualizmu. Još se govorili delegati Delugan Wasilko te izvjestitelj Bacquehem, na što će biti prihvaćena osnova o privremenom proračunu.

Jedan od zastupnika češkoga naroda pozivlje sve države i zemaljske zastupnike češkoga naroda neka se sastanu i sastave spomenicu na cara, u kojoj bi se vladaru predočile sve krivde, koje mora češki narod pod sadašnjom vladom trpiti.

U hrvatskom saboru u Zagrebu razpravlja se ovaj par o osnovi zemaljskoga proračuna. Prije toga vodila se je podulja razprava o izjavi novoga bana, koji je tom izjavom razvio ili popunio svoj program. U sjednici od 21. o. mj. stavio je Brešćenski predlog neka se pomiluje sve one, koji su bili povodom zadnjih izgreda u Hrvatskoj kažnjeni i da se obustavi iztragu proti novim obtuženikom.

Zast. Mažuranić upitao je vladu kako može trpiti protuzakonite talijanske nadpise u Primorju. Odjelni predstojnik Šumanović odgovori odmah, da su doista oni nadpisi protuzakoniti, da je vlada već do sada pokušala uplivati na ugarsku vladu, da one nadpise zamjeni, ali da nije u tom do sada uspjela. Konačno odsudi primorsko pučanstvo koje skida nasilno one nadpise.

Djakovački rodoljubi razaslali su slovenskim i hrvatskim novinam zahvalu, koju je popratila tamošnja skupština dne 26. pr. mj., i kojom se izriče hvala narodnim zastupnikom, društvom i pojedincem u Istri, Dalmaciji i u slovenskih pokrajinah, koji su prigodom posliednjih izgreda u Banovini riečju i činom na ganutljiv način izkazali svoje bratsko sučešće za prolivenu krv kao i za patnje hrvatskoga naroda.

Srbija.

Ruske novine pišu vrlo nepovoljno o sadašnjem položaju u Srbiji. Neprekidne krize ministarstva, odlazak tudjih poslanika pokazuju, da nakon počinjenog umorstva nemože, da se umiri zemlja. Kralj Petar da nije kadar učiniti kraj zamršajem, jer nepovjerenje, koje vlada medju strankam, spriečava svaki ozbiljan rad. Jedino sredstvo za uvedenje reda bila bi vojnička vlada, nu obzirom na razkol u vojsci, nebi se moglo sastaviti takovu vladu. U Biogradu da se je veoma bolno dojmila izjava kralja Franja Josipa u priestolnom govoru na delegacije u pogledu kraljevskog umorstva. Ministar predsjednik Gruić, da nastoji ukloniti s kraljevog dvora bar kraljevog pobočnika Popovića, koji je sudjelovao kod umorstva kralja Aleksandra. Nu tomu da se protive urotnici grozeći se svakomu, koji bi od kralja odalečio njihovoga pouzdanika pukovnika Popovića. Medju urotnici i drugimi častnici, da nastaju danomice sve to veće oprieke. Bečkim listovim pišu iz Biograda, da bi moglo doći u Srbiji do gradjanskog rata i to već ove zime nebude li velikog sniega.

Bugarska.

Uzprkos svim preporukam, molbam i grožnjam Austro-Ugarske i Rusije turska se vlada nemiče u pitanju provedenja naloženih joj reforma u Macedoniji. Ruski i austrijski poslanici vode s turskom vladom neprestano dogovore i nastoje uplivati svakojako na nju e da bi već jednom bar započela sa provedbom tih reforma, nu ona kao za to ništa nemari.

Italija.

Kako smo već javili vratili su se iz Rima u Beč delegati Austro-Ugarske, da izvieste vladu o neuspjelom dogovaranju glede produljenja trgovačkog ugovora. U tom obziru držalo se je ovih dana ministarska konferencija u Beču, kojoj su prisustvovali i nekoji ugarski ministri i na kojoj bijaše zaključeno, da se dade nove naputke austrijskim delegatom. Talijanski ministar izvanjskih posala Titoni predložio je talijanskomu parlamentu zakonsku osnovu, s kojom se vladu opunovlašćuje, da sklopi sa Astro-Ugarskom privremeni ugovor. Najnovije viesti iz Rima glase u tom obziru, da će se po svoj prilici za koji mjesec još produljiti postojeći ugovor izmedju Italije i Austro-Ugarske jer da je vrieme do nove godine prekratko a da bi se moglo stvoriti štogod novoga.

Istarski sabor.

U Puli, 13. studenoga 1903.

Sjednica IX. (12.)

(Nastavak)

Govor zast. Kompare

kod razprave o školskom proračunu.

Ja ću samo nekoliko rieči kazati u obće, jer želim razložiti stanje naših škola i u obće javnu obuku. Gledati ću, da za sve, što budem uztvrdio, navedem i nekoliko primjera, kako je to činio i zast. Spinčić, jer treba da razsvietlim nekoje stvari, kakve treba da budu, da sviet znade, kako u toj stvari stojimo.

Školska obuka u Istri nije stara ni 100 godina. God. 1820. počelo se najprije ustrajati pučke škole. U tom razmjerno dugom vremenu, pretekle su nas sve austrijske pokrajine, te možemo reći, da smo skoro zadnji u monarhiji u školskom napredku. Dosta je, da svrnemo pogled na susjednu Goričku. Tamo je pučka obuka posve uredjena; tamo nema skoro većeg sela bez škole i učitelja.

Svrnemo li pogled na Kranjsku, nadjemo to isto. U pokrajini Gorici je polazak škole od 92—96%, a napredak tako dobar, da ga samo dolnjo-austrijsko pučanstvo u tom pogledu nadkriljuje, jer je ondje 98%.

Uzimimo najmanji kotar goričke — onaj u Sežani, koji nije mnogo veći od občine Buzeta, pa vidimo, da ima 38 škola i sve su posve uredjene. Pa ako je istina, da narod u Goričkoj nosi velike namete, imade bar dobro uredjene škole.

Kod nas u Istri neće školski napredak nikako napried. Ali mi vidimo, da naši školski čimbenici, koli c. kr. toli zemaljski, osobito u viših krugovih, smatraju ovu pokrajinu kao da je izvan monarhije i izvan djelokruga školskih oblasti, te nisu učinile ništa drugo, nego da su nastojali, da ovdje obje narodnosti potištavaju ili jednu proti drugoj izigravaju.

Istra se hvali, da ima 22 grada. A pogledamo li po njoj, vidimo da ta pokrajina sa 22 grada ima samo jednu gradjansku školu. Sramota je, da nema ova pokrajina više gradjanskih i strukovnih škola, da mora pučanstvo u gradovima biti zadovoljno samo s pučkom školom.

Do najnovijeg doba mislilo se, da u Austriji treba, da se skrbi samo za Niemce. I talijanske novine donose koliko vlada troši za njemačke škole, a koliko za talijanske, a zna se, da za naše, hrvatske i slovenske troši najmanje. Ali i za talijanske škole troši jako malo prema njemačkim školama. Stanovište to, na kojem stoji vlada, neki je rat proti naravi, koji neće nikada imati uspjeha, već će biti samo na štetu pokrajini i narodu.

Mislilo se u Austriji, da će na svih stranah bolje ići, ako se naša država podieli na 2 strane. Kako znamo, nadošao je dualizam i dovršio time, da je predao sve austrijske narodnosti u ruku Niemaca i Madjara. Nu narodi se ne dadu lahko uništiti, što je nepobitna istina. Nego, kad su Niemci reklamirali slobodu samo za sebe, počela su se medju narodi širiti narodna načela i danas su već svuda uhvatila korjen. Od godine 1870. gdje počina novo doba, načela o jednakosti čovječanstva, o jednakom pravu na javnu naobrazbu, napredku, pa navodno socijalni odnošaji, sve su to stvari, koje su došle same od sebe tako naglo, da su to temelji sadašnje države i da su sastavila rad svih zakonodavnih oblasti.

Taj pokret je u najnovije doba kušala vlada, osobito na školskom polju, kod nas zapriečiti. Neodgovara se na molbe, niti se po 10 godina vraćaju molbe. Ali taj sustav radja veliko ogorčenje u narodu. Taj je sustav pako probudio narod u Istri, te je on počeo u najnovije doba sve izpitivati, što ga po zakonu i pravu ide.

Bacilo se samo kamen smutnje medju narode tako, da su naši odnošaji baš na školskom polju najnenormalniji, što se samo pomisliti može.

Na školskom polju borimo se mi od god. 1868. za pojedine škole; pišemo od Poncija od Pilata, a obično biva, da ništa ili jako malo postignemo. U novije doba reć bi, da je vlada proti nam na školskom polju uzela dobrog saveznika, a to je zemaljsku upravu, jer ipak školske oblasti nešto duju kad se pita, ali pokrajinska oblast čini sa vladom sve moguće, da se škola ne otvori.

Sad da spomenem sablazan, o kojoj se govori na svih sastancih, i koja se dogodila sa školom u Plaviji.

Osvrnuti ću se na ono, što je bilo već god. 1898. rečeno i dokazano, da ima naime u okružju Plavije preko 80 djece, koja ne imaju škole; da je na Plaviji postojala pomoćna škola od šestdesetih godina napried; da bi se morala uviek držati a i držala se kad je tamo bio svećenik. Do godine 1881. postojala je redovito i polazilo ju je redovito 60—80 djece. Da je c. kr. vlada htjela izvršiti svoju dužnost, na koju ju veže članak I. § 1. zakona od 20. marča 1880. i istog zakona članka I. § 6. i 9. te članak III. § 51. i 53. tada bi morala tu za silu uredjenu školu, stalno ustrojiti, te već nebi bilo nikada ovog pitanja. Ali godine 1893. došla je tamo komisija, da uredi to pitanje o školi. Najprije se zaključilo, da se škola ustroji i za Plaviju i za Škofiju. Proti tomu je porezna občina Plavije prosvjedovala imajući za to svoje dobre razloge, jer bi morala i za druge porezne občine jamčiti novcem za gradnju školske zgrade; občina je okusila, ali nije bila uslišana. Na to su nastupili drugi uzroci, koje je naš drug g. Spinčić napomenuo, pa se nije ni kasnije ništa učinilo. Došla je naime komisija i rekla je, ako žele školu i ako će za 20 mjeseci sagraditi zgradu na svoj trošak, koja će odgovarati zahtjevom zakona, da će školu dobiti. I zbilja su ljudi pošli na djelo; c. kr. vlada im je dala nacrt i nadzirala gradnju, te je došla istu i kolaudirati i tada se obećalo, da će se tamo ustrojiti škola. Nu molba je bila zato odbačena, jer se o tom nije izrazio zemaljski odbor. Ako je vlada znala, da ima zemaljski odbor pravo prosvjeda, zašto ga nije već prije pozvala, da se o tom izrazi; ako se on nije izrazio, zašto je silila ljude, da sagrade zgradu i potrošo ništa manje od 15.000 K, i da si radi toga naprte dug. Kasnije pak pisalo se vladu, zašto tako čini, da je naime prije sve odobrila, a sada da se ne može otvoriti škola, tada je vlada odgovorila, da nije znala, da je njoj podredjeni organ pošao tako daleko, da je na svoju ruku narodu obećao školu.

Pitam vas sada, gospodo, ako dodje medju narod kotarski školski nadzornik pak zemaljski nadzornik, zar im neće narod vjerovati? (Mandić: reklo mi se, da će imati školu prije nego li budu trešnje zrele, a već smo od tada devet puta trešnje jeli!)

Mi neimamo ništa proti školi na Škofiji, jer ima samo iz Škofije 370 djece slovenske a 120 talijanske; skupa dakle za dva razreda 490 djece! Pitamo vas, mogu li dvie učiteljske sile voditi školu sa dva razreda i sa 490 djece, gdje su dvie sobe, svaka najviše za 80 djece. Reč bi, da je ova razmirica i množtvo molba što dolaze na oblasti, prisilila više školske oblasti, da pošalju opet komisiju na lice mjesta, i to 19. augusta 1903. i tamo se opet govorilo o tom, da bi bilo moguće ustanovit pučku školu tamo, te je c. kr. zemaljsko školsko vieće dne 19. novembra prijavilo c. kr. kotarskoj oblasti u Kopru, da će se tu komisiju odposlati. Ista je došla tamo; istoj je prisustvovao načelnik grada Milje i član zemaljskog odbora pošt. dr. Cherssich, a u ime interesenta Ante Velo i Ivan Krejatin. Ovi su kazali, da žele školu, pošto imadu na nju pravo po zakonu, koji kaže: gdje je bila samo jedna škola dvie godine pomoćna, te ju polazio zakonit broj djece, da se moraju, ne ljudi sami, već školsko oblasti pobrinuti, da bude tuj škola ustrojena.

Gospoda nadzornici izrazili su se, pošto su vidili, da je bilo od god. 1890. djece 87, a prije 4 godine po 90 djece, i poprečno uviek preko 86 djece, da je tuj škola potrebita. Govorilo se o naukovnom jeziku, te oni interesenti, koji su mislili, da će laglje školu dobiti, izjavili su, da bude u istoj slobodno i talijanski jezik kao predmet. Zastupnik zemaljskoga odbora izjavio je, da pošto su Plavije nedaleko od Škofije, gdje ima škola, i jer put da nije tako težak, kako se je prije reklo, i jer udaljenost od jednog do drugog mjesta nije tako velika, da je on načelno zato, da bi djeca morala školu polaziti na Škofiji, nu s razloga oportuniteta pristao je na to, da se na Plaviji ustroji filijalka škole u Škofiji. On je naročito rekao tako i tim bijahu ljudi zadovoljni, da budo

Nastavak u prilogu.

---

najviše sami krivi, jer puštamo da nam svaki uzde steže, da nas kupuju kao tovare i da nam se najzad smiju. Ali kako da se toj nevolji na put stane, kako da se poboljša sadašnje tužno stanje? pitati će koji god. — Kako drugače neg udruživajući se? Stvarajmo družtva, podižimo čitaonice, sakupljajmo se, razgovarajmo i proučavajmo jedan drugoga. Tako delaju drugi narodi, isto tako moramo delati i mi. Pustimo na stran sve fandonije, ino fritule i pijmo rakiju, ali kad se tratà za dobro naše i našega puka, jezik za zube, manje čakul više fati! Naši mladji će nas jedan put blagoslivljati i moliti za naše duše, jer mi imamo derit živiti na ovoj zemlji, ali nimamo pravo pustiti ju propasti. Neka dakle živi duh hrvatski, fiole lipe su rožice rumene!

Dobri Bog dal svima jakost i moć, da se u buduće bude moglo sve bolje ravnati i da već jedanput postanemo pametni, jer je doba.

A sad „sretan Božić“ želi svima

Barba Mate Balota iz Raše.

naime u Plaviji samo filijalka škola u Škofiji. Nu sa svim tim škole neima tamo ni danas, a Bog znade, kad će je biti. Sad se ide za tim, da dobijemo bar odgovor na ono, što smo zamolili u vieću pred tri godine. (Zast. Laginja, Ministar nastave je obolio!)

God. 1898. molili su stanovnici na miljskih brdinah školu. Ta brda diele se na dvoje. Jedna ima školu „Lega Nazionale" a slovenski dio nema ni takve škole. Pet punih godina je već što nema odgovora na tu molbu.

Brest je molio ove godine za pomoćnu školu i tamošnji svećenik je htio dezplatno podučavati. Ali ta molba bijaše odbijena od zemaljskog školskog vieća i od ministarstva nastave u Beču.

Zast. Spinčić spomenuo je, koliko još treba škola u Istri, osobito u Pazinskom i Voloskom kotaru. Ja ću pako spomenuti samo ona mjesta, koja trebaju školu u Koparskom kotaru.

U movražkoj župi ima 850 duša; u Sječaku 820, u Brestu 900, u Podpeću i bližnjih selih 700 duša bez škole; u Tinjanu 700 duša bez škole. Neima redovite škole u Krkavcih, u Pomnjanu, u Plavnici, na Vrhu, Promu, Račici. Dakle preko polovice koparskog kotara neima škola, a sve su to krajevi, gdje žive isključivo sami, Slovenci i Hrvati. Ako se tako postupa uzprkos jasnom slovu zakona, moramo doći do zaključka, da je zakon stvoren baš za to, da se ne vrši.

Sa školstvom stojimo u čitavoj pokrajini u obće jako loše. Iz službenog izvještaja doznajemo, da je više škola hrvatskih i slovenskih nego li talijanskih, ali ako brojimo učitelje i razrede, kako je to učinio zastupnik Spinčić, to vidimo, da ima više skoro dva puta talijanskih nego li slavenskih. Iztičem to osobito radi toga, što nas se hoće zadovoljiti malenkostima. (Zast. Mandić: nama bacaju mrvice sa gospodskog stola!)

U Istri ima 41 pomoćnu školu, a od tih je 37 hrvatskih i slovenskih, u kojih se brinu ponajviše svećenici za pouku puka. Nu to je dokaz, da su c. kr. oblasti krive, što se ne vrši zakon, jer bi tamo, gdje već 10, 15 ili 20 godina obstoji pomoćna škola, morala već odavna biti redovita škola, dočim je nema ni sada.

Idemo dalje. Svatko znade, da gdje su djeca strpana u jednom razredu, tamo ne može biti valjana napredka. Ipak sve one škole, koje su prenatrpane, jesu samo naše. Mi ne imamo u čitavoj pokrajini ni jedne 6 razredne škole, jer bi to za nas bio luksus. To imadu samo Talijani u Poli i u Kopru. 5-razrednih škola ima 14, ali naša nije ni jedna; 4-razrednih škola ima 7, a naša je samo jedna; 3-razrednih škola ima 10, od tih je naših samo 4 ili 5; dvorazrednih škola ima 48, mi od tih nemamo ni polovicu; sve ostale jesu samo jednorazredne škole, i te su skoro izključivo naše.

Navedeno je na strani 21. službenog izvještaja, da se otvara svake godine samo po 3 škole. Ako pomislimo, koliko škola još fali, to nećemo ni do 50 godina doći do svih potrebitih škola.

Na koncu izvještaja, gdje se nabraja djecu, koja ne mogu polaziti školu, jer su odaljena od svake škole preko 4 km., ima u Istri 16.647. Može se reći, da medju ovimi nema ni 2—3% talijanske djece, već su to sve hrvatska i slovenska djeca bez poduke

Jošte da vam nešto napomenem. Pred 3 ili 4 godine došlo je putem c. kr. namjestničtva u Trstu, na ravnateljstva pojedinih škola pismo, koje glasi ovako od prilike: Bilo je pozvanih ove godine na jesenske vježbe toliko reservista iz Istre, pa od njih nije znalo toliko postotaka kako se zove naša carica, što je bio Tegethof, što je bio Radecky, a 2% nije ih ni znalo pod koju oblast spada Istra? (zast. Mandić: pod Tursku!).

Ako imamo 16.000 djece, koja nepolaze školu, valjda su i oni bili iz tih krajeva, gdje nema škole. Ali značajno je, da se od našeg čovjeka traži, da mora znati polovicu austrijske povjesti, a nedadu ni pučke škole. (Zast. Mandić: drže, da su takvi bolji za „Kanonenfuter!")

Mi imamo sve manje učitelja i tuže se na to svuda, da i ono malo što ih ima, nisu dobre sile. Zašto je tomu tako? Zato, jer se već prvu pogrieška počinilo onda, kad se je zamislilo ustanoviti učiteljište u Kopru.

Kopar ne ima smisla za učiteljište, tamo ne možemo napredovati, jer nema ni jedne valjane knjižnice, ni muzeja, a nema ni širokog obzorja za mladež, nego je sve nekako staro i maleno. To je grad, koji ne može dan danas pružiti mladeži ono, što pružaju drugi veći gradovi.

Druga je pogrieška i uzrok nestašici učitelja u tom, što su im g. 1901. vrlo neznatno poboljšali plaće, pa i to sve skupa je još uviek nedostatna plaća. Najprije su sve gradove u Istri stavili u prvu ili drugu kategoriju a dodalo se i osobni doplatak. Ali to se učinilo za talijanske škole, dočim su naši učitelji ostali skoro svi u trećoj kategoriji s najmanjom plaćom.

Istra je u obće zaostala u svemu, pa ne može pružiti učitelju one udobnosti, koju ima on pravo zahtjevati. Uzmite još k tomu političke odnošaje, radi kojih mora biti učitelj uviek u strahu, da će biti premješten, pa ćete pojmiti težko stanje naših učitelja.

Spomenuti ću jedan slučaj, koj se je dogodio s jednim od najboljih učitelja koparskog kotara. Poznato vam je komešanje u Riemanjih. Tamo je bio vrlo vrstan učitelj g. Valentić. Došli su tamo, kako znate, i oružnici i političke i druge oblasti, te su pritiskale narod, da saznadu gdje bi našle razlog tomu komešanju. Nu ni vojnici ni oružnici ni sve one oblasti ne mogoše ništa doznati. Da se nadje tobož pravi povod tomu, primilo se učitelja, komu poslaše na jednom 53 upita, kao da je on kriv tomu komešanju. Učitelj je bio tih izpita sit te je jednom rekao: zar mislite, da sam baš tako rada ovdje, i ja bi se rado riešio ovog mjesta.

Povedenom iztragom nije se doznalo ništa proti njemu, pa ipak ga premjestiše na njegovu materijalnu štetu.

Kaže se nadalje u službenom izvještaju, da ne može biti pravoga napredka, jer da je mnogo učitelja bez sposobnosti. Možda, da je to istina, ali ako je, biti će za to, što su mladji učitelji uvidili, da je bolje za njih, ako službu ostave.

Gospodo moja! Zorna obuka nije sasvim podpuna. Tu manjka najprije valjano učiteljište, jer ono u Kopru neodgovara ni svojimi nutarnjim sustavom, jer baš tamo, gdje bi mogao učitelj razviti svoja dobra svojstva, mora da se muči tudjim mu jezikom. Nekoji od mladića ne poznaju posve dobro naukovnog jezika, što se ne može upisati u grieh mladićem, već školi, učiteljištu, koja neće da pruža podpunu jezikovnu poduku tako, da je posve jasno, da je koparsko učiteljište najzadnja institucija ove vrsti u Austriji. Učiteljice n. pr. koje dolaze iz Kranjske ili Gorice, imadu temeljitijeg znanja nego li naši učitelji. Nu, kako rekoh, nije na tom krivnja učitelja, već učiteljišta.

Reći ću još nešto o samom proračunu. Tuj se govori, da se podupru i kotarske školske konferencije. Da budemo u tom čistu, neka znadu gospoda, da u Kopru nije bilo 5 godina takve konferencije.

Govori se nadalje, da će se dati nagrada za školske vrtove. Na to pitam: kakva je to podpora ili nagrada kad se daje 15 ili 20 K? Što će se time učiniti? Pogledajte samo što čini tršćanski magistrat, koji daje za školske vrtove nagrade od 100—150 K svake godine.

Stoji nadalje u računu, da je potrošeno g. 1903. iz zemaljske školske zaklade 6260 K za osobne nagrade učiteljem. I te su nagrade vrlo malene, za pojedinca 20 K, a drugo moram reći, da su te nagrade dobili sve sami talijanski učitelji izuzev dvojicu naših.

Predjimo na novi račun. Nedopada mi se, da se podupiru kotarske školske knjižnice, jer kod nas neimaju one smisla budući su kotari preveliki, te su učitelji previše udaljeni od središta. Pomislite samo, da bi učitelj iz Lanišća morao 10 sati hoditi do Kopra, da dodje do kotarske knjižnice.

Imamo i knjižnicu učiteljsku za učiteljište u Kopru, ali većina onih knjiga je talijanska, a drugo, malo ih je takovih, kojimi bi se mogao učitelj okoristiti. Najmanje je knjiga njemačkih, nu ove su svakako najbolje.

Ja ću svršiti. Čini mi se, da je neki profesor, koji je predavao na sveučilištu u Inomostu, pisao, da je naše more talijansko i slavensko, ali, da su se tamo počeli naseljivati Niemci, koji su svojom uztrajnošću prodrli sve do Adrije, te se već ne žacaju reći, da mora biti Adrija njihova. Mi treba, da to more obranimo, treba, da se mi ljudi jedne kuće sprijateljimo, jer nećemo li to, biti ćemo brisani sa tla ove pokrajine jedni i drugi. Za to imamo tri važna dokumenta iz godine 1848. Jedan, izdan od najviših krugova, sadržaje sva obećanja, ako uhvatimo za oružje, a drugim nas straše tim, da šta bi bilo kad bismo došli pod vlast susjedne države iz preko mora.

Što se obećanja tiče u zadnjih 50 godina nije bilo ni jedno izpunjeno. Straše nas s Italijom! Moram na to reći, da toga straha više u narodu ne ima. Ljudi danas znaju, da je danas u Austriji težak život i da se težko dolazi do pravice, pak su izgubili taj strah. Štogod se dogodilo, ako budemo dobro organizirani, neka dodjemo, kamo ćemo, neće nam biti gore nego li je sada.

Valja dakle, da se medjusobno pomirimo, pa će biti za nas svejedno, zapovieda li nam se od sjevera ili od juga.

Ja sam svršio. Nestavljam nikakvog predloga, jer bi bilo uzaludno trošiti i vrieme i rieči, budući da ni predlozi od prije nisu jošte riešeni.

Interpelacija

zast. Spinčića i drug. na njegovu preuz. gosp. ministra trgovine obzirom na luku u Opatiji.

Težko da ima mjesto u monarhiji, koje bi se bilo tako brzo i lieno diglo kako se je digla Opatija u posliednjih 20 godina. Od doista krasnog na obalah Kvarnera ležećega, al posve malenoga seoca, gdje se je jedva vidjelo kućice obkoljene lovorikom, postalo je svjetoznano ljećilovorikom, postalo je svjetoznano ljećilište mjesto sa sjajnimi villami. Carske i kraljevske, nadvojvodske i kneževske, grofovske i svakojake gradjanske obitelji, skoro iz svih državah Evrope, posjećuju godimice, zimi i ljeti, to mjesto.

Osim obćine, potežu država i pokrajina, velike, deset, dvadeset-kratne i još veće, na stotine tisuća kruna broječe, poreze i namete; al nit država nit pokrajina nisu ništa doprinesle k procvatu mjesta. Da, one nisu nit toliko učinile, koliko bi bile morale učiniti za mnogo manja i neznatnija mjesta.

Luka Opatijska je jedna najjače položenih na cielom Jadranu. Od jutra do večera, svaku uru, dolaze parobrodi, često više njih u istoj uri, uz veliki broj ljudi, a ljudi koji se izkrcavaju i ukrcavaju — a luka je tako malena, mul tako uzak, da se brodovi u luci i ljudi na mulu samo velikom mukom micati mogu, često u pogibelji da budu oštećeni.

Dočim je obćina sa svojimi sredstvi provela manje radnje u glavnoj luci i u lučicah, za ladjice, obratila se je ponovno, pismeno i u odaslanstvih, na dotične državne oblasti s molbom, da se luka poveća, obstojeći mul razširi i produlji, i novi potrebiti grade. Državne oblasti odnosno njihovi predstavnici su doista pripoznali nuždu povećanja mula i povećanja luke, kad i kad povoljna obećanja dali, al do sada ništa učinili, i ne kane, kako to proračun za 1904. pokazuje, niti u budućoj godini ništa učiniti.

Možda će se makauti usljed elementarnih dogodjaja.

Već početkom prošloga ljeta bio mul olujami tako oštećen, da su razni ljudi prvopodpisanomu — koj je takodjer razne korake za povećanje i poboljšanje luke u Opatiji učinio — ironično primetnuli, da će sad država budi gdje nekoliko tisuća kruna posuditi, da restaurira luku.

Svrhom ljeta pako je mul usljed strašnih oluja bio tako uništen, da je njegovo stanje absolutno nezdrživo. Bez obzira na poljeve, kojim bijahu izkrcavajući i ukrcavajući se ljudi izloženi, snizio se se mul po prilici u sredini, a pukotina, široka 1—2 decimetra, vidi se po cielom mulu, tako da su ljudi svakim korakom u pogibelji, da si noge slome, ili da u obće na tla ili u more padnu.

Dočim je pitanje bezodvlačnoga popravka obstojećega mula i povećanja luke bez svake dvojbe, i dočim si podpisani dozvoljavaju opaziti, da bi se kod napravljanja nacrta za povećanje luke imalo posavjetovati sa domaćimi kapetani i drugimi mornari — kao što se to dogadja u drugih državah — upravljaju na njegovu preuzvišenost gospodina ministra trgovine sliedeći upit:

1. Je li vaša preuzvišenost sklona bezodvlačno narediti shodna:
   a) da se obstojeći mul u Opatiji u najkraće vrieme popravi tako da se bude moglo po njem bar za silu hoditi,
   b) da se nacrti za povećanje tamošnje luke sa svom mogućom brzinom naprave i izvrše?
2. Je li vaša preuzvišenost voljna zahtjevati naknadno već za proračun 1904. nuždne iznose za izvršenje prije navedenih radnja za mul i luku u Opatiji?

(Nastavit će se.)

Na koncu smo godine, molimo za obnovu predplate!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Prvi istarski Sokol u Puli priredjuje na „Silvestrovo u četvrtak dne 31. zabavu, na koju se ovime najuljudnije pozivate. Početak u 8 sati u večer. Ulaznina: Za članove K —·60 Za obitelj K 1·— Nečlanovi plaćaju po osobi K 1·— Razpored: 1. Junak iz Like 2. Nemanjino kolo — udara tamb. zbor. 3. Zrinjsko-Frankopanka — pjeva muški zbor. 4. Bračna bura — šaljiva igra u 1. činu. 5. Zbor drviša (orientalska scena) — udara tamb. zbor. 6. Pozdrav — pjeva muški zbor. 7. Bengalski tigar — šaljiva igra u 1. činu. 8. U božićnoj noći — udara tamb. zbor. 9. šaljiva pošta. 10. Tombola. 11. Ples.

Božićnica hrvatske pučke škole u Puli bila je prošlu nedjelju po podne i vrlo dobro posjećena. Pobliže po mogućnosti u dojdućem broju.

Javna zahvala. Odbor podružnice sv. Cirila i Metoda u Puli i ravnateljstvo hrvatske pučke škole u Šijani izrazuju ovim putem najsrdačniju zahvalu svim onima, koji su bilo radom bilo darom doprinijeli za krasni uspjeh „Božićnog stabla", priredjenog i ove godine, ko što i prijašnjih, u korist siromašne školske djece.

Vandalizam. Pred četrnajst dana umro je u puljskoj bolnici neki dalmatinski Hrvat po imenu Burmaz, komu su priredili sprovod njegovi zemljaci, te mu postavili križ na grob sa hrvatskim napisom. U nedjelju slučajno, nalazeći se na groblju pisac ovih redaka sa gosp. Ant. Tranfićem, kao glavnim pokretačem za pokojnikov sprovod, opazismo, da je drveni privremeni križ bio naslonjen kod ulaza na groblje, a ne na pokojnikovom grobu. Na upit, upravljen od jednoga nas na supругu nadzornika groblja, zašto je naslonjen onaj križ na židu, dobiše odgovor: perchè è scritto per slavo. Dakle očiti dokaz, da je bio križ izvadjen sa pokojnikovog groba. Takova sta počinjavaju samo vandali, gospodo Latini, a ne prosvjetljeni ljudi. Sram vas budi!

Na znanje! Budući da 31. decembrom ove godine dobrovoljno prestajem biti poslovodjom Tiskare J. Krmpotić i dr., upozorujem ovim p. n. gg. predplatnike, da kod obnove predplate ili kod slučajne naručbe u poslu tiskare nenaslovljivaju više svojih pisama na moju privatnu osobu, u koliko se tiču naručba, već na tiskaru kao takovu ili na upravu „Naše Sloge" u Puli samu.

U Puli, na badnjak 1903.

Josip Krmpotić.

Iz Barbanštine pišu nam 8./12. 1903. Riedko vam se, g. uredniče koji javi iz ovih zapadnih krajeva — nesretne nam Istre, napose pak iz ove razkalašene barbanštine.

Mnoga bi se ruka utrudila, koja bi vam htjela sve novosti opisati, ali pošto su moje sile slabašne, nastojat ću biti kratak, a ostalo što bih imao izvesti na vidjelo, pustiti ću za prikladnije vrieme.

Naše je občinsko zastupstvo dana 4. ožujka t. g. pod II. točkom dnevnog reda, zaključilo većinom glasova, da od tada naprvo ima se rabiti isključivo hrvatski jezik kao uredovni jezik. Na veliku našu žalost protivio se je, dapače i protivi se još tomu naš g. načelnik. Dapače izrazio se je, pred vjerodostojnim osobam, da toga neće zastupstvu žaboraviti. Pošto smo takodjer proti volji njegovoj imenovali tajnika F. Lovrinovića, iznenada pregledao mu je blagajnu, te je odmah sazvao deputaciju i pronašli su, da je on njekoliko novac pronevjerio. Zašto nije pak odmah iz početka sazvao zastupstvo i pred cielim zastupstvom stvar razložio, nego čekati dok se je toga više nagomilalo.

Odkad bje odpravljen bivši tajnik F. Lovrinović iz ureda, od onda je razpravljao sam g. načelnik. Jeli je g. načelnik vodio ured u hrvatskom jeziku, kako je to občinsko zastupstvo odredilo? Nije, već je uzprkos zaključku zastupstva rabio isključivo talijanski jezik, a protivan bijaše hrvatskom jeziku. Dapače izjavio je pred zastupstvom, da će on proti tomu prosvjedovati, jer da je bio odabran u talijanskom jeziku.

Radi toga mi vam se, g. načelniče liepo zahvaljujemo! To je zahvalnost hrvatskoj stranci, koja vas je podigla na tu načelničku stolicu. Što bite imao biti zahvalan hrvatskoj stranci — vi proti njoj raditi.

Dne 20. studenog imalo je zastupstvo svoju sjednicu, na kojoj je opet gospodin načelnik zagovarao talijanski jezik. Ali sve njegovo nagovaranje, obećanje, ostalo je bezuspješno, jer je opet zaključilo občinsko zastupstvo da uredovni jezik mora biti hrvatski — hrvatski i ništa drugo nego hrvatski.

Nadalje odredilo se, da svi spisi izim onih, koji dodju od autonomnih vlastih, imadu se natrag povratiti ako su pisani u jeziku nami nepoznatom.

Pošto se je onog dana vodio zapisnik hrvatski, neljtede ga g. načelnik podpisati, izjaviv, da od sada šest mjeseci ne bude više občine u Barbanu.

Onda kamo mislite g. načelniče sa občinom? Valjda ne tamo preko Jadranskoga mora u zemlju od obećanja. Srećan put svakomu, ali mi hoćemo imati i nadalje občinu u Barbanu.

Naše je občinsko zastupstvo još negdje oko g. 1900. nabavilo hrvatski pečat, kako je to već „Naša Sloga" pisala. A onaj stari talijanski pečat nalazi se još u kući g. načelnika — svakako nama se čini, da to nebi imalo biti, jer pečat morade biti jedan i valja da je u občinskom uredu.

Sada imademo za tajnika g. V. Crvića, rodom iz Dobrinja, mladića je pošten, radin i nepristran.

Porečki kotar:

Zemaljsko kulturno vieće. Stalni odbor zem. kulturnog vieća za Istru, sa sjedištem u Poreču, imao je prošloga četvrtka sjednicu, u kojoj je objavio sliedeće članove u stalni odbor onoga vieća: dr. S. Venier, predsjednik kot. gospodarske zadruge u Bujah za kotar porečki i koparski; Ivan Tromba za kotar puljski, lošinjski i za grad Rovinj; dr. Matko Laginja, predsjednik kot. gospodarske zadruge u Kastvu za kotar voloski i pazinski.

Zemaljsko kulturno vieće imalo je dne 17. o mj. sjednicu, a glavnu skupštinu dne 18. o. mj. u Poreču.

Filoksera na Poreštini. Od tamo nam pišu, da se u onom kotaru širi sve to više nesretni trsni ušenac ili filoksera. Imućniji vinogradari nastoje svimi silami da budu pripravni na vrieme obnoviti svoje vinograde, te nabavljaju koli rozge toli vapce američkog trsa. Njima ide to lahko, al je teže za siromaha, koji nema često ni novca ni mogućnih prijatelja.

Iz vladinih razsadnika diele se godimice i rozge i vapci, uz stanovitu cienu. Molbe se šalje glavarstvu občine Poreč. Prositelja imade mnogo, te će se dogoditi po svoj prilici kano i prošle godine, da će seljaci dobiti tek polovicu onoga što traže i to možda tako kasno, da se neće moći sadili ni rozge ni vapce, ili da posadjeni neće htjeti da rastu.

Koparski kotar:

Občinsko zastupstvo u Roču se je konstituiralo dne 17. t. mj., imenovav načelnikom Petra Pavletića iz Ćiriteža, prvim savjetnikom drugog Pavletića iz Ćiriteža, a drugim savjetnikom Majnera iz Gorenjevasi. Tom se prilikom našlo u Roču liepi broj našeg ljudstva, koje je oduševljeno pozdravilo novu nastajuću dobu u onoj občini sa gromornim živiokliei i starom, ali uviek milom našom pjesmom „Još Hrvatska ni propala". Kao vladin odaslanik bio je glavom kapetan gospodin savjetnik Schafenhauer, koji je nastojao skloniti naše zastupnike, da bi kao prvog savjetnika imenovali g. Scalu. Nu pošto je taj gospodin u zadnje vrieme proigrao povjerenje našega puka, nije uspio pokušaj kapetanov. Pozdravljajuć ovdje novog načelnika i njegov odbor, izričemo ujedno našu nadu, da će ovi u nastajućem trogodištu mudrom i točnom upravom, te zauzimanjem za probitke onog pučanstva znati učvrstiti povjerenje, koje je isto u nje postavilo.

O pogrebu pokojnog ravnatelja učiteljišta g. Markelja u Kopru, javljaju nam naknadno od tamo:

Svečanom pogrebu, koji se je obavio u nedjelju dne 13. t. mj. u 2 sata po podne, prisustvovala su osim učeće mladeži od strane c. kr. zemaljskog školskog vieća gg. dvorski savjetnik Czermak, te zem. škol. nadzornici Matejčić, Swida i Ravalico, zatim odaslanstva goričkog ženskog učiteljišta, istarskoga zemaljskoga odbora i svih ovomjestnih državnih i grad. oblasti te mnogobrojno gradjanstvo.

Pokojnik je službovao mnogo godina kao profesor ovdješnjeg učiteljišta, onda kao nadzornik pučkih škola ovoga kotara te od godine 1901. kao ravnatelj učiteljišta. Vječni mu pokoj!

Iz Černogkala pišu nam o pogrebu pok. Ivana Pavlića, občinskoga načelnika u Dekanih, koliko sliedi: Jedva smo odahnuli nakon tolikih muka i patnja radi tolikih spletaka na našoj občini; jedva smo bili počeli ozbiljno raditi okolo uredjenja zapuštenih občinskih posala u Dekanih, kad nam nemila smrt prenaglo ugrabi uzornoga rodoljuba i čestitoga načelnika g. Ivana Pavlića.

Težak je to udarac za našu zanemarenu občinu, koja je bila našla u pokrajniku valjana načelnika. Da se odužimo velevriednomu mužu bar poslie smrti, nastojali smo, da mu priredimo što sjajniji ili bar što srdačnije sprovod i pogreb. I doista nagrnulo je k sprovodu naroda iz čitave občine premda bijaše vrieme vrlo nepovoljno, jer je kiša lievala cieli dan. Došao je na pogreb i zastupnik kotarskih oblasti u Kopru g. tajnik Kregan, kot. školski nadzornik, druge gospode svećeničkog i učiteljskog stališa; bila je zastupana i tršćanska okolica pa čak i ljubljanska okolica. Veliko množtvo naroda sprovelo je milog pokojnika do hladna groba uzkliknuv mu iz dna tužna srca: počivaj sladko čestita dušo!

Jošte neznamo kada će se obaviti izbor novog načelnika, ali se čuje, da se već preporučuju nekoji članovi zastupstva, koji bi htjeli zasjesti načelničku stolicu, ali koji nisu zato, jer neimaju dosta sposobnosti ili jer su odviše vezani s Koparskom gospodom. Občinski zastupnici imadu u svojoj sredini sposobna i poštena muža, koji se ne preporuča, al koji bi bio najsposobniji za ono častno i težko mjesto.

Voloski kotar:

Iz Mošćenice pišu nam 9./XII. o. g. Već više puta bilo je u dičnoj „N. S.", o prilikama ove občine. Kako je poznate upravljaju ovom občinom Talijanaši; medju kojima vodi glavnu rieč t. j. imao bi da vodi poznati smutljivac. Ovaj služi nekolicini samo kao oružje i preko njega viču na svakoga koji neće da puše u njihov rog! Čitatelju mnogom neće biti poznat taj čovjek, pa hoću da ga po mogućnosti opišem: Čovjek, koji uživa kad ga koji komplimentira, a to rade Talijani jer inj ide u korist. — Čovjek bez ikakve naobrazbe, što je izričnо naglasio dr. Constantini iz Voloskog kad je jednom bio tužen. Laskav kao malo koji. Da navedem primjer učenosti ovog novo pečenog Talijana, kazati ću samo to, da taj čovjek je kadar uztvrditi da tršćanski „Piccolo" i „Piccolo della sera" ljesu sasvim opriečne novine i da „Piccolo" vriedi a onaj drugi je za bacit ga u smeće. Bojazljiv, u prisutnosti ma kojeg od naše stranke, neće usta ni otvoriti, jer dobro znade da će mu svatko prebiti njegove „mudre" rieči, kojima pritiže k sebi ovaj dobri puk. Čovjek radin, to mu se mora priznati, nu žep mu je najmiliji. Siromahu neće pustiti ni novčića, on koji slavi kao prvi bogataš u Mošćeničini. On, slovi kao prvi talijanaš u ovim krajevima i kao prvi dobrotvor ovog zapuštenog naroda!? Čovječe, znaj, da te i sami Talijani izsmjehivaju, znaj, da te samo dotle časte, dok budeš držao na uzetu ovaj dobri ali zaslieplјeni narod. Evo, ovakav čovjek leti po kućama da dieli glasovnice, plaća rakiju, vino, cigere — gubi dana i noći, a zašto? Zašto čovjek, koji uviek gleda za novčić, najednom badava dieli i muči se? Zar bez svoje koristi? Samo polako gospodine, osvanut će i tebi crni petak, kad te narod upozna. Prolazi vrieme, a narod malo po malo upoznaje prijatelje i nepriјatelje:

* * *

Dopala mi ruku — Krstićeva gnjusa — pa hoću da par rieči odvratim Krstiću Bersečanu i Fortunatu. Dakle, gospodine Srećko — ti bi rado znao, tko sam?! Reći ću ti: Mošćeničan rodom i porietlom. Ali ti Srećko govoriš, da neznaš hrvatski? Odakle ti rieč „oklada?" Ej moj . . . znaj, da jezik neće nego na škrbu. A što se tvoje oklade tiče, reći ću ti to. Dokaži, da ne plaćaš vino, rakiju, cigare i to samo u vrieme izbora. Dokaži, da si prema ljudima uviek jednak; dokaži mi, da i sam ne pitaš sirotu seljaka — ali ne u vrieme izbora — nek ti plati pol litre, onda kad mi to dokažeš, reći ću ime i prezime i dati potanje ubaviesti o novcima. U ostalom bi ti preporučio da ne buncaš kako si i u tvojoj „okladi buncao i dobro si upamti hrvatsku poslovicu: „Gdje koga svrbi, ondje se i češe!"

— „Al Reverendo Pater Liziriti" ili piscu „Sve va jedan snop". — Dakle ako je i gorka istina priznati se ju mora: „da naši zastupnici vode u občinskim sjednicama glavnu rieč". Ste čuli, Mošćeniski Slavinci, koji pristajete slipo jošte uz dr. Salo! Naši reprezentanti valjaju neč, a vaši smokve!! Dr. Salo bunca nešto o plaćilu, apropós, tko je učinio, da će dojduće godine biti plaćilo umanjeno za 10 po sto. Zar možda „Illustrissimo" ale pak Marić? Naš reprezentant Josip Rubinić ale kako bi Krstić rekal Jožina. Naše pisanje reć bi da je nekoga ipak ubolo, kad ima u „Teti" oklada.

Kostanjić i dopis iz Berseča: Predbacuje mi pisac „mačje", da bedasto pišem; što ćete, ne može svaki u školu, da doktorski zavarava siromašni puk! Ala dr. Salo, ti pišće članka „Pomirenje", izjavi, napiši tvojim Slavincima što bi morali Hrvati u Istri, a takodjer i u obće Slavinci priznati Talijanima, ako hoćemo da se s nama združe. „Riconoscete, che l' Istria e italiana e allora sarà possibile l' accordo" zagrmel tje dr. Cleva va dijele u Puli; ali ovoga ti tvojim zalupanim mačkom kazati nečeš. Rekao sam, jer si bio u školah, da ih doktorski zavaravaš. Izjavi u „Teti" koju žrtvu bi Hrvati iz Istre morali podnesti da se sa Talijanima združe??! Morali bi priznati da je Istra talijanska; ala Marić, Kafula i Paterci, kako vi to tumačite? Ala doktore izjavi, napiši, odvali već jednom kako bi moglo doći do — sloge. — Tvoju izjavu neka pak potvrde tvoji gospodari, koji te brane i uzdržavaju.

U istom broju „Mačje" ima dopis iz Berseča, neću se dugo s njim pozabaviti, jer znam, da ga Bersečan nije pisao — jer nema tamo čovjeka, koji bi se tako ponizio da piše u Krstićevu „Gnjusu", a drugo radi toga ne, što g. Evgenij Kumičić i Fran Škalamera ne trebaju da ih ja branim. Piscu preporučujem, da mu ona prispodoba ne valja; bolja bi bila: Krstić bik — ona od Turak i on siromašni rasečeni mali to dokazuje — a za kravu bi mogli postaviti ako ćete jednu ili drugu od ovdjašnjih „mačka".

Mošćeničani, braćo! Već su počeli smućivat vas, agitirat, plaćat vam vino i rakiju. Znajte, da vas ti ljudi, koji vas kupuju da budete proti svomu zajiku, proti svojoj krvi, varaju, znajte, da su vam protivnici. Braćo! Združimo se svi skupa — Mošćeničani i Bersečani — izaberimo ljude, ljude a ne ovce za reprezentante. Ja vam neću danas da predložim koje, ali čim budu naše reklami koji su na kapetanatu, riešeni, javit ću vam se sa listom (glasovnicom) pak ćete moći onda vidjeti ima li ili nema ljudi, kojima da povjerimo občinu. Javljam vam i to, da u Roču su naši predobili, ako i polako ali napried se ide. Složimo se i radimo, jer u „slozi je moć" u „radu je spas".

Kostanjić.

Lošinjski kotar:

Hrvatska škola u Korniću na otoku Krku. Kad no se je imala ustrojiti pučka škola u Korniću, izjavili su se na komisionalnoj razpravi dne 30. oktobra 1899. zastupnici interesiranih občina i poglavice obćtelji, da bude nastavni jezik hrvatski, a talijanski da se imade podučavati kao neobligatan predmet. Zem. odbor za Istru izrazio je tom prigodom želju, da bi se na spomenutoj pučkoj školi marljivo go-

la obuka u talijanskom jeziku i to obligatno, dočim se je zastupstvo občine Vrbnik izreklo u obće proti obuci u talijanskom jeziku. Riešitbom od dne 14. marča 1900. br. 441 ustrojilo je u Korniću „zemaljsko školsko vieće jednorazrednu njesovitu pučku školu sa hrvatskim nastavnim jezikom, te uvelo talijanski jezik kao neobligatan predmet počamši od 2. školske godine i sa opazkom, da imadu roditelji i zakoniti zastupnici djece odlučiti da li će ista polaziti poduku u talijanskom kao neobligatnom predmetu ili ne.

Proti toj riešitbi podnesao je istarski zemaljski odbor na c. i kr. vrhovno upravno sudište tvrdeći, da je uvedenje talijanskog jezika kao neobligatnog predmeta protuzakonito.

Rasprava o toj pritužbi vršila se je dne 13. oktobra t. g. u prisutnosti dr. Roscovitza, zastupnika zem. istarskog sabora i ministerijalnog tajnika dr. Schiedlbauera.

Vrhovno upravno sudište odbilo je pritužbu istarskog zemaljskog odbora i potvrdilo gori spomenutu odluku zem. školskog vieća iz sliedećih razloga:

Po ustanovi § 6. državnog školskog zakona od dne 14. maja 1869. d. z. l. broj 62 odlučuje o nastavnom jeziku i o obuci u kakvom drugom zem. jeziku po saslušanju onih, koji imadu tu školu uzdržavati, zemaljska školska oblast. Saslušanje onih, koji imadu školu u Korniću uzdržavati uzsliedilo je kako gori rečeno sasma pravilno i zakonito.

Da bi pak zem. školska oblast bila vezana na mjenje onih faktora, koji imadu školu uzdržavati, ne sliedi ni izravno spomenutog § 6. državnog zakona, niti iz ustanove § 7. istog zakona — već baš usuprot, da imade pravo o nastavnom jeziku odlučivati sama školska oblast.

Pošto pak za Istru ne obstoje posebni zakoni glede jezikovnog uredjenja pučkih škola i pošto se iz občenite ustanove čl. 19. drž. temeljnog zakona od dne 21. decembra 1867. d. z. l. br. 142 nipošto neda izvadjati, da bi se poduka u drugom zem. jeziku smjelo kao obligatna navesti, ne da se nikako dokučiti u čemu obstoji nezakonitost napadnute odluke zem. školskog vieća, odnosno povrieda prava zemaljskog istarskog odbora.

Na prigovor zem. odbora, da je uvedenje talijanskog jezika kao neobligatnog ne samo protuzakonito, već i didaktično nedopustljivo, jer je naperen proti jedinstvenom postupanju sa djacima, odgovara se riešitbom vrhovnog upravnog sudišta, da spomenuta didaktična nedopustljivost kakvog predmeta, koji nije za sve učenike kakve pučke škole jednako obligatan, nije nigdje ni u nikakvom zakonskom propisu izrečena, dočim usuprot ustanova § 3. novela k gorispomenutom državnom školskom zakonu dopušta mogućnost poduke u kakvom neobligatnom predmetu. — Na nekoje tobožnje praktične razloge radi kojih bi se bilo po mjenju zem. odbora, imalo na pučkoj školi u Korniću uvesti talijanski jezik kao obligatan predmet, se vrhovno upravno sudište nije niti obaziralo, pošto ne spada u njegovu nadležnost.

I tako je opet jednom dobio zem. odbor za Istru moralnu pljusku, kakvih imade u svojem arhivu liepu zbirku.

Nadjen utopljenik — nakon 8 mjeseca. Naši će se čitatelji još sjećati kako se je mjeseca aprila o. g. prevrnula jedna ladjica uz obalu otoka Cresa, u kojoj bijaše 13 osoba, od kojih se je 7 spasilo a 6 utopilo. Lieśine trojice utopljenika našli su odmah po nesreći, dočim se je našlo ljesinu jedne utopljene žene nakon osam dana u meduliskom zaljevu, nedaleko Pule. U noći od 12. na 13. o. mj., dakle nakon 8 mjeseca, ulovili su creski ribari Šepić sa drugovi u mriežu tielo utopljenoga Antuna Muskardina. Lieśina bijaše vrlo dobro sačuvana osim glave, od koje je ostala gola lubanja. Čudnovato je, što se je tielo nakon 8 mjeseci tako dobro sačuvalo.

Trst.

Godišnja skupština pol. družtva „Edinost" u Trstu. Dne 8. o. mj. obdržavalo je rovno pol. družtvo „Edinost" u Trstu svoju redovitu godišnju glavnu skupštinu o kojoj dobivamo iz Trsta sliedeće izvješće:

Prostrana dvorana novoga „Narodnoga Doma" u Sv. Ivanu kod Trsta bila je već oko 4 sata poslie podne dubkom puna slušaoca, koji su došli, da čuju izvještaj o političkom djelovanju odstupajućeg odbora u trećoj godini. — Predsjednik g. prof Mandić pozdravi prisutne u ime odbora i u kratkim crtama obrazloži djelovanje odstupajućeg odbora u zadnjoj godini; najvažniji dogodjaj bijahu izbori u mjestno vieće i zemaljski sabor u Trstu i tu si je zaslugom takodjer odbora slovenska stranka pridobila 6 mandata, tako da je sada ciela okolica zastupana izključivo po slovenskim zastupnicima; odborovo djelovanje protezalo se je na sve grane našeg javnoga političkoga i socijalnoga življenja; odbor se je zauzimao, da se našemu jeziku osjegura ravnopravnost na sudu i kod drugih državnih oblasti, da se našemu narodu dade potrebitih škola i da se digne gospodarsko blagostanje naroda. — Na to je gospodin predsjednik oštrim riečima kritizirao maćuhinjsko postupanje c. kr. vlade sa Slovencima i Hrvatima i pobijao tvrdnju naših narodnih protivnika Talijana da su tobož Slaveni Benjamini vlade. Jednoč, zaključi govornik, bili su primorski Slaveni najlojalniji i najodaniji državljani i pred nekoliko godina svaki se sastavak započeo i svršio sa poklikom „Živjela Austrija!", a danas se nebi osmjelio predložiti Vam, da kliknete „živjela Austrija!" — (Burno odobravanje.) Ako smo do toga došli, kriva je sama vlada, koja nam je svojim postupanjem otrov u naša srdca ulivala i kako je sijala tako sada i žanje. (Frenetično odobravanje.)

Na to pozove g. predsjednik tajnika g. dr. Frana Bručića, da pročita izvješće. U istom crta tajnik djelovanje odstupajućeg odbora u zadnjoj godini. Iz tog izvješća vadimo sliedeće podatke: Odbor je imao u svemu u prošloj godini 33 sjednice, u kojim se je bavio raznim pitanjima tičućim se našeg javnog političkog i socijalnog življenja. Odbor je priredio u Prošloj godini u svemu 13. javnih sastanaka koli u Trstu samom toli u svim izvanjskim kotarima; na tim sastancima osvješćivao i budio je narodnu sviest, politički narod izobraživao, pokazivao mu način, kako će se domoći svojih narodnih prava i saslušao i po mogućnosti izvršio želje izražene na tim sastancima. Sastanci ti bijahu uviek mnogobrojno posjećeni jer narod rado dolazi na iste videć, da se njegovi vodje rado i neumorno a uz to i nesebično zauzimlju za njegovu korist i njegova politička prava. Medju najglavnije od tih sastanaka spada ovaj držan dne 26. aprila t. g. u sv. Ivanu proti zaključku mjesnog vieća, da se na slovenskoj pučkoj školi u Sv. Ivanu otvore talijanske paralelke i onaj držan u sokolskoj dvorani u Trstu proti tiraniji bana Khuenn-Hedervaryja. Glede prvog kaže izvješće, da je imao za posliedicu ukinuće spomenutog zaključka a glede potonjeg, da je to bila najsrdčanija manifestacija simpatija, koje goje tršćanski Slovenci do svoje braće Hrvate, koji stenju pod jarmom magjarskog imperializma i s kojima imadu Slovenci istu sudbinu, istu budućnost.

Odbor političkog družtva zauzimao se je i to jedini u svim južnim pokrajinam monarhije, da bi se našim radnikom osjegurao dovoljan broj zastupnika u zavodu za osjeguranje proti nezgodam. Radi toga obratio se je odbor na sve hrvatske, slovenske i srpske novine, na korporacije i na odlične rodoljube s molbom, da bi ga podupirali u toj akciji a ako se nije imalo željnog uspjeha, krive su tome makinacije samog zavoda i protekcija od strane vlade a u drugu ruku nehaj nekojih naših rodoljuba, koji neznaju cieniti od kakove je važnosti taj zavod za naše radničtvo.

Nu usprkos svemu tomu nabralo se toliko glasovnica, da su protivnici samo velikom agitacijam i kojekakvim nečistim sredstvima mogli i ovaj put proturati svoje kandidate u odbor.

Na polju narodnoga jezika na našim oblastima a napose na sudu učinio je odbor takodjer svoju dužnost. Posebno odaslanstvo odbora podalo se je na više zem. sudište i tamo izručilo spomenicu u kojoj se zahtjeva potpunu ravnopravnost hrvatskog i slovenskog jezika na sudovima i uvedenje hrvatsko-slovenskih porota. — Pomoću naših neumornih odvjetnika u Trstu izposlovalo se je bar to, da se je uvelo na zem. sudu u Trstu hrvatske i slovenske senate, u kojima se u tim jezicima razprave od početka do konca vode.

Odbor političkog družtva ustanovio je posebni ured, koji ima zadaću, da nižim slojevima ide na ruku napokon u pogledu prava pripadnosti. Taj ured uložio je od svog obstanka do danas preko 1000 molba rekurza, pritužba itd. Tu crta izvješće križni put, koga je morao učiniti odbor, da je prisillo mjestni magistrat da rieśava slovenski sastavljene molbe i sredstva i kućice koje je magistrat upotrebljavao da onemogući Slovencima pristup u tršćansku občinu.

Taj ured pol. družtva, za koga družtvo mnogo žrtvuje, izposlovao je već mnogima pravo pripadnosti u Trstu.

Pol. družtvo „Edinost" poslalo je koncem lanjske godine protest-spomenicu na ministra željeznica proti uvedenju dvojezičnih odnosno samoitalijanskih napisa na navoj pruzi Trst-Buje-Poreč i mjeseca septembra t. g. protest-spomenicu na predsjedničtvo ministarstva radi imenovanja sudaca na višem zem. sudu u Trstu nevjesti hrvatsko-slovenskom jeziku.

Pol. družtvo „Edinost", kojemu je djelokrug pravo za pravo samo Trst sa okolicom, posvećivao je svoju pažnju i političkim odnošajima koparskog kotara te išao tamošnjem narodu na ruku u koliko su mu to udaljenost i druge okolnosti dopuštale.

Najglavniji dogodjaj u prošloj družtvenoj godini bijahu pako občinski odnosno zemaljski izbori u Trstu.

Izvješće ponajprije opisuje borbu dviju talijanskih političkih družtva t. j. liberalni „Patria" i one vodjene po dr. Dompieri i nazvane „Domenico Rossetti" i nabraja razloge, radi kojih je liberalna stranka pomoću ovdašnje vlade i ovaj put na cieloj liniji triumfirala te opisuje znani nastup vladinog zastupnika viteza Jettmara, koji je otvorenom glasovnicom glasovao za židovsko-liberalnu-irredentarsku stranku.

Za tim se bavi izvješće obširno izborima u tršćanskoj okolici, koji su tako sjajno po Slovence izpali, da se je sav slovenski sviet divio i kojima su si Slovenci u Trstu predobili i šesti mandat u prvom kotaru t. j. u Škednju. — Odbor pol. družtva skrbio je za reklamu, rekurze i druge pritužbe, držao je mnogobrojne sastanke po svim kotarima okolice, da sasluša mjenje naroda o osobi kandidata. Dan 26. aprila, dan izbora u tršćanskoj okolici bio je prava svečanost za tršćanske Slovence. Sve se je veselilo i radovalo — jer slovenska stranka nije nikada do sada slavila ovakove pobjede. Ti su izbori jasno pokazali, kako je slovenski narod u tršćanskoj okolici i u Trstu sviestan svojih političkih prava i kako ga je pol. družtvo politički izobrazilo i kako se od godine do godine broj zavedenih manji odnosno broj sviestnih birača raste. Dočim je naime pred 3 godine broj slovenskih birača iznašao 1131, glasovalo je ljetos za kandidate pol. družtva 1412 birača, daklem 281 više nego pred 3 godine; u istoj proporciji pao je broj onih, koji su dosele glasovali za talijanske kandidate.

Pred trim godinama odano je bilo za kandidate šidovsko-liberalne stranke u svemu 849 glasova, dočim su ljetos ti mandati dobili u svemu samo 572 glasova, dakle 322 manje.

Pošto bijaše to izvješće odobreno, pročita g. dr. Bručić mjesto odsutnog bivšeg blagajnika g. dr. Černe, blagajničko izvješće, koje bijaše takodjer odobreno.

Sliedio je zatim izbor novog odbora. Predsjednikom bijaše ponovno izabran uz burno oobravanje, gosp. profesor Matko Mandić a u odbor bijahu izabrana sliedeća gospoda:

Dr. I. Abram, dr. O. Rybář, dr. G. Gregorin, dr. E. Slavik, dr. Fr. Brnčić, Ante Bogdanović, Jakob Stanko Godina i Srećko Bartel.

Na to je zamolio rieč radnik Fran Andrejčić, koji je toli krasno govorio o nevoljama i o nesnosnom primorskom sistemu, da mu je razdraženo občinstvo burnu ovaciju priredilo.

Iza toga razvila se živa debata izmedju g. Ante Bogdanovića, predsjednika dr. Pretnera i dr. Tresića u pitanju, dali imade smisla ideja približenja Slavena sa Talijanima iz kraljevine. Proti toj ideji odlučno se je izjavio dr. Pretner dočim ju je živo zagovorao g. dr. Tresić-Pavičić. Občinstvo je i jednomu i drugomu odobravalo.

Pošto se nije nitko više oglasio za rieč, zaključi gosp. predsjednik skupštinu zahvaliviši se občinstvu na dostojnom ponašanju, uz molbu, da podupira novo izabrani odbor moralno i materijalno.

Skupštini su prisustvovali odaslanici macedonskog komiteja i to g. Stojančev i Orlovec. Čim su stupili na podium, pozdravilo ih je oduševljeno občinstvo burnim živioklici, koji su se svako malo ponavljali a napose pako kad je gosp. Orlovec začeo čitati predavanje o mukama macedonskih Bugara koji stenju pod turskim jarmom. Občinstvo je velikim zanimanjem pratilo to predavanje i sabralo za trpeću braću preko 200 kruna.

Umirovljenje. Tršćanske novine priobćile su viest, da je umirovljen c. kr. savjetnik namjestničtva u Trstu g. Vilim vitez Jettmar. Službeni list primorske vlade nije doduše još te viesti potvrdio, ali je istina, da je vitez Jettmar pošao ili poslan bio u stanje mira. Kažemo, da je poslan jer kažu to i drugi listovi, koji su točno o tomu obaviešteni. Gosp. Jettmar služio je kao politički činovnik u našoj Istri, i to koliko nam je poznato u Pazinu i Voloskom, te je u obih mjestih ostavio medju našim narodom žalostnu uspomenu. Takovu uspomenu ostavio je i medju našom braćom u Trstu, kako doznajemo iz slovenskih listova, g. Jettmar je dušom i tielom Niemac i radio je gdje god je mogao za Niemstvo, a gdje to nije išlo, radio je za talijanstvo, ali uvjek i svuda proti nam Hrvatom i Slovencem. Sretan mu put!

Osobna viest. U tršćanskoj Edinosti od petka čitamo: Jučer je položio na gradačkom sveučilištu tršćanski Hrvat gospodin Ante Mandić, sin dr. Frana Mandića, treći državni izpit i politički rigoroz u dobi od 22 godine, te će odmah stupiti kao vježbenik u službu kod ovdašnjeg c. kr. zemaljskog suda. Gospodinu Mandiću i njegovoj rodoljubnoj obitelji čestitamo srdačno!

Razne primorske viesti.

Talijana — za uredjenje istarskih občina. Dne 12. o. mj. sastao se je u Trstu posebni odbor sastojeci od članova odbora talijanskog političkog družtva za Istru, te od načelnika poreckog (Cslegari), bujskog (Franco), motovunskog (Lius), piranskog (Fragiacomo), zastupnika Bartoli-a i zem. prisjednika dr. Cleve. Tomu je odboru doznačena zadaća, da izgrade osnovu o uredjenju občinah Istre. Pošto su u tom odboru sami Talijani i to najradi-

kalniji Talijani Istre, možemo si lahko pomisliti kakva će biti to osnova. Bog nas očuvao od uredjenja istarskih občina po osnovi ovog odbora!

Uvoz talijanskog vina u Trst. Javili smo onomadne kako se uvaža veliko množtvo talijanskog vina na Rieku, gdje će ostati po svoj prilici nerazprodano ove godine, pa će i u buduće uživati polakšicu u cieni na temelju nesretne vinske klauzule.

Iz Trsta nam javljaju, da se dovaža i tamo danomice talijansko vino, jer se žele Talijani okoristiti još ovo malo dana tekuće godine zlosretnom klauzulom. Naša vlada znade za sve to, nu rečbi, da ju za to malo glava boli, pa ostalo naše domaće vino posve nerazprodano.

Tat nadvojvodinih dragocienosti pred sudom. Dne 21. o. mj. stajao je pred tršćanskom porotom 26-godišnji Juraj Czosz iz Budimpešte, koji je dne 4. oktobra o. g. pokrao dragocienosti nadvojvode Ljudevita Viktora, koji se je nalazio u kupalištu u Opatiji. Iz Opatije pobjegao je tat u Pulu, gdje su ga dne 7. oktobra uhvatili i kod njega našli ukradjene dragocienosti. Iztragom i razpravom dokazalo se je, da je on rečene dragocienosti sam ukrao, te bijaše radi toga odsudjen od porotnog suda na 2 godine težke tamnice pooštrene jednim postom svaka tri mjeseca. —

Franina i Jurina.

Fr.—Dobri Ti Jurino božićni blagdani!

Jur. Amen i Tebi Franina!

Fr. I svim onim, ki misle, govore i delaju kako i mi!

Jur. Bože daj i onim, ki su dobri, pošteni i pravični.

Fr. Amen Bože!

Razne viesti.

Bolest biskupa Strossmayera. Prošle srieđe doznali smo brzojavnim putem za tužnu viest, da je dobrotvora hrvatskoga naroda preuzvišenom gosp. biskupu djakovačkomu J. J. Strossmayeru utorak tako pozlilo, da se je sav hrvatski narod težko zabrinuo za dragocieni život svoga velikog biskupa. Ali naša žalost okrenula je hvala Bogu brzo u radost pošto su kasnije viesti povoljno glasile o zdravlju siedoga biskupa. Sliedećeg dana krenula je naime bolest na bolje a viesti od dne 18. o. mj. glasile su, da se već preuzvišeni čuli posve dobro i da je izvan svake pogibelji. Posliednja viest iz Djakova glasi, da je dne 18. ovog mjeseca biskup šetao preko pol suta, te da je svjež i da mu je posve dobro. Svevišnji neka nam sačuva dragocieni život narodnog dobrotvora!

Zlatna misa. U nedjelju dne 27. o. mj. (na Ivanju) slaviti će u Crikvenici, u hrvatskom primorju, tamošnji župnik i podarhidjakon velečastni gosp. Aleksander Car, koji je još posve zdrav i krepak 50 godišnjicu svoga misničtva. Čestitamo unapred dičnomu svećeniku i rodoljubu na riedkoj slavi!

Mlodari našoj sirotinji! Po davnom običaju utičemo se i sada povodom božićnih blagdana i nove godine k svim prijateljem i rodoljubom našim u svih hrvatskih zemljah vrućom molbom, da bi se sjetili naše sirotinje, naše siromašne učeće se mladeži.

Još više pomoći treba ona naša mladež, koja se ničemu neuči, jer jadna nema škole, a to su one ogromne hiljade drobne naše dječice, kojoj je uzkraćena zlobom naših vlastodržaca svaka poduka.

Rodoljubi! sjetite se naše plemenite „Družbe sv. Cirila i Metoda“, koja nemože napried bez vaše milostive podpore. Ne zaboravite ni naše velezaslužne „Bratovšćine hrvatskih ljudi u Istri“, a da vam je preporučeno i toli potrebito „Djačko podporno družtvo u Pazinu“.

Velik ples na korist družbe sv. Cirila i Metoda za Istru., U bielom našem Zagrebu sastao se odbor sveučilištnih djaka i rodoljubnih zagrebačkih gradjana, koji priredjuju za dne 9. jenara 1904. veliku zabavu s plesom na korist naše plemenite Družbe.

Kako čitamo u zagrebačkih listovih, neće to biti obična zabava, obični koncert s plesom, već zabava na veliko osnovana. Za sada javlja odbor samo toliko, da će se u velikoj dvorani „Sokola“ obdržavati svečani koncert sa najizabranijim programom. Iza toga slieditи će ples dok će se u dvorani „Kola“ obdržavati šaljivi koncert i šaljive produkcije, tako, da će i neplesači imati takodjer svoju zabavu. Potankosti ove zabave javili će odbor naknadno.

Živila sviestna i rodoljubna naša uzdanica!

Iz Rieke piše prijatelj našega lista dne 15. o. mj. Ovih sam dana po običaju pošao, da kupim kutiju žigica naše „Družbe“ ali na moje veliko čudo kod par ovdješnjih prilično velikih trgovina kolonijalnom robom, ne mogoh dobiti tih žigica. Ozlovoljen zbog toga, skoro, da ne ukorih te naše ljude, što ne drže uz tudje i naše domaće žigice, ali mi oni sami, nezadovoljni postupkom osoba, kojih se to tiče, jednostavno odgovoriše, da ne mogu već skoro mjesec dana na Rieci nijednog sanduka naših žigica dobiti.

Kad pomislim, da bi se bilo moglo pomoći komu našemu djetetu ili i više njih s onim, što se je prošloga mjeseca ovdje na dohodku od žigica izgubilo, koli me to kano rodoljuba i Istranina te se sam sebe pitam: kako se što takva može dogoditi i to još na štetu naše istarske sirotinje.

Držim, da će ova opomena koristiti i da će se pozvani na to čim prije pobrinuti, da se Rieku sa okolicom obskrbi družbinimi žigicami, jer Bogme nije pravedno, da mi za neznam čiju korist, moramo tudje podpomagati, dočim smo sami podpore toliko potrebni.

Riečki „Novi List“ izlaziti će počekom buduće godine svaki dan, neizuzev ni nedjelje i blagdane — u 5 sati u jutro. Uredničtvo pobrinulo se je za stalne suradnike i dopisnike u većih mjestih, osobito pako za najnovije brzojavne viesti.

„Novi List“, premda znatno povećan, stojati će na godinu s poštom samo 20 K.

Čestitamo uredničtvu i upravi na toj važnoj promjeni.

Članovima „Matice Hrv.“. Svima, koji žele „Matićine“ knjige, preporučujemo da izvole svoju predplatu obnoviti kod uprave našega lista (tiskara Krmpotić i dr., Via Sissano.) — Knjige dobit će samo oni, koji su prije predplatu obnovili“.

Graž, ratna luka. Pišu iz Gruža (kod Dubrovnika) da se jedan dio starog arsenala u Gružu preuredjuje za smještaj topova. Tamo će doći jedna baterija brdskih topova s momcima, koja će biti uviek spremna; a dvije će se baterije spremljene smjestiti u arsenale, ali tako armirane, da mogu biti svaki čas spremne za eventualnu potrebu obrane obalu. I tako uz tvrdjavinsko topničtvo dobit će se u Gružu i brdsko. —

Jasan dokaz. Našoj smotri odlukom dne 30./XI. c. g. c. kr. pošt. novinarskog ureda II. u Beču bi uzkraćena povlastica, da možemo razašiljati smotru s biljegom od 2 (dva) filira. Tko je pročitao ma jedan broj naše smotre, razlozi će mu biti pojmljivi. Ovim putem molimo naše predbrojnike, da nam do Božića pošalju dužnu predplatu za o. g. jer gornjom odlukom povisili su se troškovi pri izdavanju smotre. Novci se šalju izključivo pod adresom:

Upravi smotre „Ujedinjena Hrvatska“ (br. 800.717). Beč. XVIII., Gertrudplatz.

Dopisnica uprave.

Gospodin Hrabroslav Jakac, učitelj, Sovinjak: Reklamirani iznos 8 K bio je primljen 19. IX. 1903. pod brojem 1042 te objavljen u 40. broju od 1. listopada.

Gospodin Ivan Zigante, Sovinjak. Iznos 4 K, koje smo primili čekom bez oznake zašto ste poslali, obilježili smo na račun Vaše predplate, što bje takodjer potvrdjeno u 40. broju.

Molimo, da nas sličnimi reklamacijama u buduće poštedite.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Tko se želi obskrbiti pravim
naravnim maslinovim uljem
kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku
Ant. Tranfić, Pola,
Via Marianna br. 7.

Marko Zović
krojački majstor
u PAZINU pólag hrv. ljekarne,
preporuča se p. n. občinstvu, poselnicama veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje muških odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, bo sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih muštorija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Hrvatski specialitet!
jest jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za **rublje** i sve **kućne potrebe.**
Platno je 84 ctm. široko i sadržava 23 mtr. (30 starih riša). Za dobru vrst i trajnost jamčim.
Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.
Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod
FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju poraba. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izlieče svaku glavobolju. One nedustiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju kalar, umiruju izbacivanje, odklanjaju nadimavanje, boli i grčeve, pospješuju bolju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liječe sve bolesti jetrah i slezene te kolika i trganje u želudcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maternici i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb.** Stoga će neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb. Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tuceta (12 bočica) se ne šalje. — Cieni je sljedeća i to franko na svaku postu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih nije moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom upotrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdravise: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kisulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić, šilica; Jože Seljanić, seljak itd. itd.

Utemeljena god. 1360. **Gradska ljekarna, Zagreb.**
Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez predhodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u Via Giulia br. 5, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Broj 58. Pula, u četvrtak dne 31. prosinca God. XXXVI. 1903.

Oglasi, priposlane itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cienika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se napotnicom ili položnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrieme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija".

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.

Predplata sa poštarinom stoji 10 K u obće, 5 K za seljake } na godinu ili K 5—, odn. K 2·50 na pol godine

Izvan carevine više poštarina.

Plaća i utužuje se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredničtvo i uprava nalazi se u »Tiskari J. Krmpotić i dr.« (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 12).

Na koncu godine!

Ovim brojem stupamo za posliednji put pred naše cienjene čitatelje u ovoj godini. Njim se opraštamo od izminuće godine 1903., koja će već spadati u poviest prije, nego li ovaj broj našeg lista stigne u ruke većini naših čitatelja.

Na koncu godine običaju novinari položiti u svojih novinah račun o svojem djelovanju, o svojih uspjesih ili neuspjesih tečajem izminuće godine. Mi ih u tom nećemo sliediti ove godine, jer se na žalost nemožemo pohvaliti osobitimi uspjesi — premda nebijaše baš ni osobitih neuspjeha u našem skromnom djelovanju.

Mi smo si sviestni, da nismo u mnogočem odgovorili očekivanju naših predplatnika i čitatelja, koji će biti valjda toli pravedni napram nami, te neće toga upisati jedino nama u grieh, već i raznim okolnostim i nepovoljnom stanju, u kojem se naš narod u ovih stranah nalazi.

Od novinara se zahtjeva danas mnogo pak ćeš težko naći novinu, koja zadovoljava sve svoje čitatelje. Tim teže je to za novinu, koja bi imala biti ujedno pučka i glasilo jedne političke stranke. Ali i tomu bi se možda zlu doskočilo kad bi ta novina imala dovoljno podpore moralne i materijalne. Trebalo bi, da ima bar toliko predplatnika, da se nema boriti svake godine sa manjkom. Valjalo bi, da imade i dopisnika i suradnika, koji bi ju izviešćivali iz svakog gradića iz svakog sela o svakom važnijem dogodjaju. Tako bi list stupio na čvrst materijalni temelj i postao bi zanimiv i za seljaka i za gospodina.

Nu „Naša Sloga" neima ni jednog ni drugog. Neima dostatno materijalne podpore od strane čitajućeg občinstva niti ju podupiru ni izdaleka perom oni, koji bi to morali i mogli činiti.

Koliko imade naših svećenika, učitelja, djaka itd., koji nisu za naš list nikada pera umočili, premda su za to imali sto i sto prilika! Imade i drugih, koji bi mogli često ukrasiti naš list svojim vještim perom, pa se ipak daleko drže. Mi znamo i i sami, da je lakše kritizirati nego li raditi, ali prave kritike morao bi imati samo onaj, koji radi i sam.

U težkih odnošajih, u kojih se nalazi ovaj dio našega naroda, kojemu je u prvomu redu namienjeno naše skromno djelovanje, jest neobhodno potrebit obstanak lista ili novina, koje treba, da ga bude i osviešćuju, da mu brane i štite ona prava, koja ga idu po božjem i pisanom zakonu. Ovoj važnoj zadaći odazivao se naš list od početka svog obstanka sad većim sad manjim uspjehom, sad boljom sad lošijom srećom ali vazda dobrom voljom te iskrenom i poštenom nakanom njegovih urednika. Toj će se zadaći naš list i u buduće odazivati, stojeći na braniku hrvatske narodne časti i koristi, ali bez dovoljne materijalne i moralne podpodpore od strane njegovih prijatelja, predplatnika i suradnika, bilo bi uzaludno svako njegovo naprezanje.

Radi toga utičemo se koncem godine k svim prijateljem našega naroda i našega lista, da nas u novoj godini dovoljnom predplatom i dobrim perom poduprieti izvole. Tada bo samo biti ćemo u stanju, da se list poljepša i poboljša i da bolje i uspješnije vrši plemenitu svoju zadaću medju istarskimi Hrvati.

Svaki je prijatelj naše svete stvari u Istri dužan, da nas svojski podupre, da ovo jedino glasilo istarskih Hrvata uzmogne i nadalje vršiti svoje narodno poslanstvo. U novoj godini neka prionu uz naš list svi oni, koji nam žele dobro, koji hoće, da se istarski Hrvat rieši tudjeg štitničtva i pogubnog nametničtva. U to ime kličemo svim sadašnjim predplatnikom i suradnikom, svim novim prijateljem i pomagačem te svemu našemu narodu: Sretna Ti bila nova godina!

Izlievi talijanske kulture i plemenitosti.

Čitaocima „Naše Sloge" biti će poznato, kako je istarskim Talijanima svojom bezobzirnošću i svakovrstnom agitacijom pošlo za rukom, te su od čisto hrvatskih mjesta Lošinja Malog i Velog učinili talijanska gniezda, — gdje se talijanski jezik bani i gospoduje kao u kakvom gradu kraljevine Italije, a hrvatski se potisnuo iz svih državnih i obćinskih ureda, a dakako i iz škola. — Koji pozna ova mjesta, njihove običaje, ili prošeće se samo jednom po ovim liepim gradićima, porazgovori se sa odraslijim i starijim ljudima i čuje njihova krasna i zvučna hrvatska prezimena, — pa za tim pregleda vanjsko lice tih mjesta, sa čisto talijanskim nazivima i napisima, te se obazre na mladju generaciju, koja mu zaglušuje uši Danteovim jezikom, i ponosom iztiče neznanje hrvatskog jezika; — doista će se čudom čuditi naivnosti onih Hrvata, koji vape za potrebom talijanskog jezika i kulture, koja da nas tobože nije bila kadra uništiti, i neće se čuditi, što Talijani danas tako gromovito viču, da je Istra najvećim dielom talijanska — jer bude li tako dalje išlo, — te se od čisto hrvatskih mjesta stvarale talijanske kule, — moći će doskora reći, da je sva Istra talijanska, — to da Hrvati nemaju nikakva prava na nju i u njoj! — Pa će se opet naći još naivnih Hrvata, koji će udariti na one naše ljude, koji ne priznavaju ovako stvorenog talijanstva u Istri, zagrmiti će im: „u njekanju Talijana ... sliedimo nemoralan princip germanske i ugarske agresivnosti... Dok odričemo Talijanima (?) njihovu narodnost za to, jer su na hrvatskom zemljištu, slični smo bahatom čovjeku, koji svigdje hoće da sam sve ovlada". Pa će nam napokon doviknuti grozeći se: „Dosta te megalomanije:" — Bravo! krasne li nam pomoći?!

Ali, kako rekoh, — čitaocima „Naše Sloge" više manje poznati su ovdašnji odnošaji, pa nebi rado bez velike potrebe, otimati mjesto u „N. S." drugim važnijim i korisnijim stvarima, — zato me evo bez ikakvih dalnjih opazaka na stvar. —

Lanjske sam godine u više navrata u ovom listu iznio dokažanih činjenica, kako se u veloselskoj pučkoj školi, djeca hrvatskih roditelja ne samo uče talijanskom jeziku i kulturi, već kako im se u srdce upravo usadjuje prezir i mržnja na hrvatski jezik i ime. — Djeci se ne samo branilo hrvatski razgovarati i vjeroučitelju na hrvatski pozdrav hrvatski odzdravljati, već im se prikazivalo Hrvate kao najgore barbare, a njihov se jezik ruglu izvrgavalo. — Sve je to bilo iznešeno i pred lice školskih oblasti, koje, što su najmanje mogle — zabranile su, da se u buduće tako „podučava (!)"

I mi smo mislili doista, da su se gospoda, koji su bili opomenuti (g. S. ravnajući učitelj i učiteljica P.) radi ove krasne pedagogije, opametili, — nu prevarismo se, barem glede jedne osobe. Gospodja učiteljica P., kao da se boji, te bi tko „mogao posumnjati o strastvenom njezinom zanosu za talijanštinu i neplemenitoj mržnji na hrvatski jezik. U školi, u koliko joj to dozvoljava njezina strast, čuva se toga, ali za to izvan škole hoće, da pokaže, da je ona uviek ona ista. — Da je tomu tako, najbolje pokazuje ovaj primjer: Jedne nedjelje ovoga adventa, bila je po običaju hrvatska propovied u crkvi na velikoj misi. Poslie mise vraćala se g. učiteljica P. kući u družtvu sa više svojih poznanka, a medju ostalima bila je s njom i uzgojiteljica djece ovdjašnjeg liečnika za zimske sezone, ponjemčenog Slovenca Gregoritza(!). Dotična gospojica rodom je iz Rieke. U razgovoru reče spomenuta gdjica: danas je č. o. J. krasno propoviedao. — Na to će joj g. učiteljica: pa kako, zar ste vi propovied razumjeli? Kako ne bi — reče ova — ta ja sam Riečanka, a riečani razumiju hrvatski, — a zar vi kao Lošinjka, neznate hrvatski? A na to će joj ponosno i posprdno g. učiteljica: „No, io non capisco il francese!" Razumijete li, kolika je pogrda sadržana u ovom, za hrvatski jezik i narod? [Da to razumijete, valja znati, da se pod frazom: „il francese, la lingua francese", razumijeva „la lingua dei porchi!" — Odavde je jasno svakomu, kakov prezir i mržnju goji ova uzgojiteljica naše djece, za hrvatski jezik. — G. učiteljica mislila je, da ovu bezobraznu njezinu pogrdu na naš jezik, neće nitko čuti, koji bi znao na nju dolično reagirati, — medjutim se prevarila, jer je odmah za njom stupao Msg. Petrina, koji joj je na ovu bezobraznost odčitao poštenu lekciju, tako te nije znala kamo se okrenuti. — Sad pomislimo si: Kakve osjećaje može ovakvo stvorenje uliti u srdca povjerene joj djece, kad je i sama bez ikakvog plemenitijeg čustva i osjećaja. Ona, koja je i sama od hrvatskih roditelja, i hrvatski kao diete naučila (kasnije i na preparandiji u Dubrovniku) ponosom iztiče, da tog tobožnjeg ružnog jezika ne pozna! I ona misli, da se ovim kulturnom pokazuje! A ipak kad se je natjecala za učiteljsko mjesto, priklopila je molbi svjedočbu, da je vješta i hrvatskom jeziku! Sada pak, kad je to mjesto dobila, ruga se jeziku onoga naroda, čijom milošću svoju plaću pobire. — Nije li ovo krasan primjer talijanske kulture i plemenitosti?!

Mogu li istarski „Talijani" reći, da smo se mi — makar i kako žarko ljubili svoj jezik i narod — ikada pokazali tako neprijateljski napram talijanskom jeziku; jesmo li ikada i najmanjim činom pokazali, — da su nam mrzki naši sugradjani, kojim je materinski jezik talijanski?

Prividno se čini, da su se gg. učitelji i učiteljice barem u školi okanili prijašnje svoje pedagogije(!), nu sva je prilika, da se i tu varamo. — Opazili smo, da se djeca u školi boje izustiti hrvatsku rieč, da se ne usudjuju vjeroučitelja hrvatski pozdraviti, i kao da im je naloženo, te ne smiju ma baš ništa hrvatski odgovarati, jer za njekoje znamo, da od kuće i iz mjestnog zabavišta, znadu hrvatske molitve, — a ipak vjeroučiteljima kažu, da ih ne znaju! — A kakovi su pojmovi toj djeci o hrvatskom narodu (kojeg ne poznaju nego pod imenom „Slavi" a često i „Schiavi") i jeziku, Bogu je plakati. — Ovih sam dana uzeo iz ruke jedne djevojčice malu pisanku, u kojoj piše diktando, što im g. učiteljica govori u pero. Slučajno mi zape oko na jednu stavku, gdje se govori o našem cesaru i kralju. Tu napominje g. učiteljica djeci jezike, koje naš car i kralj mora poznati, pa izbraja gotovo sve, samo ne onog, kojeg je i ona majčinim mliekom usisala, i koji je većini djece najbliži. — A ipak g. učiteljica umišlja si — a i drže ju takvom — da je ona veoma inteligentna žena! Ne, tu nema ni srdca ni pameti! Pametan i plemenit čovjek nikada se neće sramiti, a još manje pogrdjivati jezik naroda, iz kojeg je nikao, pa bio to i ciganski jezik. Ali čudna je ta Talijanska kultura! Svi naši ovdješnji talijanski kapurioni rodom su i imenom Hrvati, ali hrvatski im smrdi kao vragu tamjan. Tako n. pr. prvi vodja naših talijanaša g. kapetan Bušanić, tako strašno mrzi Hrvate i njihov jezik, da je lanjske godine baš njegovim spletkama propao najskromniji — da ne rečem najkukavniji — naš predlog, da se u našim školama bar 2 sata na tjedan hrvatski jezik podučava, dok se njemačkim muče djeca svake sedmice 3 sata. Taj isti gospodin, čim je dočuo koncem lanjske godine, da smo mi ustrojili posujilnicu, na prkos našoj, podigao je i on sa svojim prijateljima „Cassa rurale", stao za nju u narodu agitirati a „giunta" ga i novčano u tom pripomogla, samo zato, što se uprava naše posujilnice vodi u hrvatskom jeziku. — Drug mu i prijatelj rav. učitelj g. S. rodom Dalmatinac, sin hrvatskih roditelja, poznat je iz lanjske afere, kolik je prijatelj hrvatskom narodu i jeziku. Treći u vodstvu ovdješnjih „Talijana" jest mjestni liečnik g. Sušić. Čovjek inače s nama u razgovoru dosta oprezan i uljudan, nu ni on neće, gdje samo može propustiti, a da ne izkali svoju žuč na hrvatski jezik, kako pokazuje i ovaj primjer. Pred njekoliko vremena radnik jedan iz Amerike, poslao je svojoj ženi mali jedan formular tiskan u hrvatskom jeziku, na kojeg neka se liečnik podpiše, iza kako bude ustanovio, da je dotična žena zdrava, da tako bude mogla biti primljena s mužem

u njeko amerikansko-hrvatsko podporno društvo. G. liečniku nije trebalo ništa drugo, nego da na taj već sastavljeni formular svjedočbe o zdravlju, dade svoj podpis, ali te malenkosti u svojoj strasti nikako i nikako ne htjede učiniti. Premda znamo pozitivno, da hrvatski razumije — jer Cresan — pače hrvatski i čita (i „N. S."), ali on je ipak postojano tvrdio, da on „slavskog" jezika ne pozna. Sirota žena trčala do njega i 2 i 3 puta, ali nikako pa nikako ne htio, da se podpiše na hrvatsku svjedočbu; prevelo mu se točno i na talijanski, ali ne htio ni tada, dok nije napokon na silne molbe pa i grožnje, sastavio talijansku svjedočbu, ali hrvatski podpisati nikako. — Evo kamo dovodi talijanska kultura! Ovi ljudi misle da ljubav za talijanski jezik i kultura zahtjeva mržnju na hrvatski jezik i narod.

Još bi mogao toliko sličnih primjera iznieti, ali neka bude dosta za ovaj put. Iztičem ovo, ne bi li se možda Hrvati već jednom trgnuli, pa uvidili kamo ih dovodi njihova plahost, nemar i nepromišljenost! — Braćo, Hrvati! Do kada će morati oriti se iz naših grla turobna, bolna i ne dična po naš ponos ona: Hrvati, Hrvati vi naroda sluge!?

Ob ovom neka razmišljaju oni Hrvati, koji misle, da zato, što se mi ne možemo oduševiti za talijanski jezik i kulturu, — potrebno je, da nas na to potaknu njeki tobožnji „politički mudraci".

Politički pregled.

U Puli, dne 30. decembra 1903.

Austro-Ugarska.

Iz Praga pišu, da je bivši ministar za Češku dr. Rezek prihvatio bezuvjetno program mladočeske stranke. On će sada kao službeni kandidat mladočeske stranke kandidirati u izbornom kotaru njemački Brod-Humpolec dočim će proti njemu kandidirati poznati radikalni zastupnik *Klofač*.

Ministar predsjednik dr. Koerber odgovorio je na pitanje jednog berlinskog lista: Što želimo i čemu se nadamo, sliedeće: Ja želim i ovaj put, što sam želio i prošle godine, unutrašnji mir u mojoj domovini. Ali ja bih htio nadodati, da se, naročito u inozemstvu, naše stanje krivo procienjuje. Ukupna snaga Austrije i monarhije nije uvjetovana o sporu izmedju Niemaca i Slavena, već ona ima svoje korienje u napredku, za kojim silno teži čitavo pučanstvo. Ona bi bila bez onog spora možda još silnija, ali ona dostaje u svakom slučaju, da podade našoj vjeresiji ugled i našem maču oštrinu.

Predsjednik dalmatinskoga sabora dr. V. Ivčević bio je prošloga ponedjeljka primljen od kralja u audienciju. Kralj se je tom prigodom dao izviestiti o gospodarskih prilikah Dalmacije. Ivčević je upozorio kralja na dugogodišnje nerodice i na vinsku klauzulu, koja je dovela Dalmaciju do ruba gospodarske propasti.

Spljetskomu „Jedinstvu" pišu iz Sarajeva, da su niz južno iztočne granice u Hercegovini opet pojačane vojne posade. Tamo da se općenito očekuje na proljeće nove dogodjaje. U Plevlju i drugdje do granice Novog Pazara nagomilano je mnogo hrane i drugih predmeta.

Crna Gora.

Posliednji broj službenog lista za Crnu Goru donaša zakon o ustrojstvu vojnoga ministarstva za kneževinu. Izmedju Crne Gore i Italije utanačen je ugovor, kojim se osjegurava ovoj posliednjoj poštansku službu iz Skadra savezno sa Barom preko skadarskog jezera, Rieke, Vira i Bazara.

Srbija.

Iz Biograda pišu, da će tamo po svoj prilici opet nastati ministarska kriza.

Prema zaključnom računu državnih prihoda i rashoda Srbije za god. 1901., koji su prošle subote predloženi narodnoj skupštini, pokazuje se za g. 1901. manjak od 8,609.451 dinara.

Pošto je francezki poslanik ostao u Biogradu, priredili su dne 27. o. mj. djaci visoke škole i drugi mladići iz gradjanskih krugova ovacije pred zgradom francezkog poslaničtva. Ovamo je došlo do 2000 osoba sa glazbom. Pošto je množtvo odpjevalo francezku narodnu himnu žalim srbsku kraljevku, razišlo se je u podpunom miru i redu.

U Biogradu je počeo nedavno izlaziti novi list srbske omladine pod naslovom: „Južni Slaveni sjedinite se". Nu već u prvih brojevih toga lista nailazimo na čudne nazore te mladeži, koja zagovara republikansku vladavinu u Srbiji. Ako su takvi nazori imali smisla za protunarodnog vladanja neuetnih kraljeva Milana i Aleksandra, neimaju za stalno sada pod vladom narodnoga kralja, koji je biran voljom naroda i koji hoće, da posveti sve svoje sile svomu narodu.

Bugarska.

Dne 27. o. mj. poduzeli su poslanici velevlastih u Carigradu pismene i ustmene korake, kod ministra izvanjskih posala, da se pozove kojeg talijanskog generala za oružničkog zapovjednika u macedonskih okružjih. Ako spomenuti zapovjednik nebude u najkraćem vremenu namješten, namjestiti će ga sami poslanici zanimanih velevlasti.

Bugarsko ministarstvo rata odredilo je novačenje prije običnog roka, i to za dne 26. januara 1904. U narodnom sobranju došlo je kod razprave o proračunu do burnih prizora, jer je većina htjela proturati proračun bez razprave. Opozicija je na to ostavila sabor. Turska vlada zateže sa provedenjem obećanih reforma u Macedoniji i Staroj Srbiji, jer se nada, da Rusija neće moći proti njoj odlučno postupati radi zapletaja na iztoku.

Rusija.

Novi ruski poslanik knez Urusov stigao je ovih dana na svoje mjesto u Rim. U novije doba postali su vrlo napeti odnošaji izmedju Rusije i Japana. Zloguki proroci navieštaju već rat izmedju obiju država i to najdulje na proljeće. Englezke novine groze se Rusiji, da će u slučaju rata izmedju Rusije i Japana, ovomu posliednjemu skočiti na pomoć i Kina. Ondje se radi naime o tomu, da bi složno iztisnuli Rusiju iz pokrajina Koreje i Manžurije, Japan da se već dulje vremena pripravlja na rat proti Rusiji. Ruski listovi pišu vrlo pomirljivo te se nadaju još uviek, da će se Japan dozvati k pameti i mirnim se načinom dogovoriti sa Rusijom.

Italija.

Dne 27. o. mj. preminuo je u Maderni bivši talijanski ministar-predsjednik Zanardelli, koji bijaše na glasu zbog svoga neprijateljstva proti sv. Stolici. Kralj Viktor Emanuel upravio je tim povodom pokojnikovoj sestri brzojavku, u kojoj daje izraza svojoj tuzi radi smrti „odličnog muža" kojemu je on bio iskreno privržen.

Dne 27. sastali su se ponovno austrijski odaslanici sa zastupnici talijanske vlade u Rimu radi dogovora o trgovačkom ugovoru izmedju obiju država.

S jedne i druge strane, kažu, da imade sada više nade, da bi moglo doći do sporazumka.

Iz careinskoga vieća.

Beč, 3. decembra 1903.

Interpelacija

zast. **Spinčića** i drug. na njegovu preuz. gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja nutarnjih poslova — glede; zamazanja njeke table u Cresu i glede tamošnjih redarstvenih odnošaja.

Pred kratko vrieme ustanovljeno je u Cresu „Družtvo za štednju i zajmove, gospodarsko i konsumno u Cresu, registrana zadruga s neograničenim jamčenjem." U toj zadrugi posluju njeki gradjani požrtvovno plemenitim i nesebičnim načinom; ono je od velike koristi ne samo za članove, nego takodjer za najveći dio tamošnjega pučanstva. Usuprot tomu ona je tru u očijuh stanovitim ljudem, bilo s toga što njezinim čovjekoljubivim djelovanjem nješto malo njih imaju škode, bilo, i osobito s toga, što ta čisto gospodarska i čovjekoljubna zadruga nema značaja stranke u gradu vladajuće.

Zadruga morala je svladati mnogo poteškoća, prije nego li je u život stupila, a sada kada jih je svladala biva u svojih pravih i čuvstvih vriedjana.

Zadruga preuzela je zastupstvo tvrdke Schoeller i dr. i postavila tablu poslanu njoj od tvrdke. Napis na tabli je na prvom mjestu hrvatski „Skladište brašna c. kr. dobavljača Schoeller et Co. Ebenfurt", na drugom mjestu talijanski „Deposito di farine dell' i. r. fornitore Schoeller et Co. Ebenfurt." U sredini tih obijuh napisa je carski orao.

Hrvatski napis na toj tabli i carski orao bio je u noći od 10. na 11. novembra t. g. blatom zamazan. Članovi zadruge bili su tim u njihovih narodnih i dinastičkih čuvstvih uvriedjeni, i obavjestili su o tom činu občinski ured, c. kr. kotarsko glavarstvo, c. kr. namjestničtvo i c. kr. ministarstvo nutarnjih poslova, molili za zaštitu, i pri tom iztaknuli, da mjestno redarstvo dva poljska čuvara obavljaju, koji nisu sposobni da obavljaju redarsku službu, ili barem nisu dovoljni za to. Na svoje dopise upravljene rečenim oblastim nije zadruga nikakva odgovora dobila, a medju tim bijaše u noći od 22. na 23. novembra takodjer talijanski napis zamazan.

Uzprkos toga naknadnoga zamazanja neće podiztraživati; opažaju samo, da se tim nije dala zadovoljština povriedjenim čuvstvom članova zadruge, i postavljaju — pošto se inače ne skrbi za sigurnost, za red i mir, za zaštitu većina pučansta u gradu — na njegovu preuzvišenost gospodina ministra-predsjednika kao upravitelja nutarnjih poslova ovaj upit:

„Jeli vaša preuzvišenost voljna poduzeti mjere, da se pronadju i na odgovornost pozovu oni, koji su gori navedenu tablu zamazali, i da se u buduće za red i mir, za sigurnost i zaštitu pučanstva u Cresu bolje skrbi.

Glavna skupština zemalj. gospod. vieća

držala se u Poreču dne 18. tek. mj. u 11 sati pr. p.

Prisutno je bilo 12 članova. Odsutni su bili svi predsjednici hrvatskih i slovenskih zadruga te oni puljske i creske zadruge.

Predsjednik pozdravlja prisutne i priobći izbor predsjednika raznih zadruga, njihovu potvrdu i imenovanje odaslanika od strane vlade i zemaljskog odbora.

Tiskani zapisnik zadnje skupšline se smatra pročitanim, te se odobri obračun godine 1902.

Predsjednik priobćuje, da je izvješće rada zemaljskog odbora za god. 1902. doduše sastavljeno, al da treba, da ga se gdjegdje popravi, popuni i da zato nije ga se moglo tiskati. Tomu je svemu razlog, što se cielu godinu nije imalo tajnika. On će ga medjutim pročitati kakov je, pa će ga otiskati i razdieliti.

Dr. Venier predlaže da se čitanje izvještaja, osim diela, koje spominje preminule članove, i razprava o njem prepusti za drugu godinu, pak će se onda razpravljati o njem i o onom za g. 1903.

Taj se predlog prima.

Predsjednik spominje smrt člana T. Solitocorona i iztiče njegove radnje osobito oko promicanja ribarstva te pozove prisutne, da se u znak časti dignu.

Kad se je preslo na pretres o proračunu za godinu 1903., opazi dr. Trinajstić, da se o njem razpravilo već u zadnjoj skupštini, te da je suvišno se s njim po drugi put baviti.

Za to se odmah preslo na pretres proračuna za god. 1904., već odobrenoga od sabora. Predsjednik ga pročita.

Kod točke proračuna o skupnoj nabavi, gospodarskih potrebština razvila se duga i živa razprava potaknuta od Pia Gambina. On se prituži, da je zemaljsko gospodarsko vieće dalo sumpornog kiselog čipavca (solfato di ammonio) takodjer družtvu, koje vodi na uštrb i vodi utakmicu sa gospodarskom zadrugom u Kopru. Ono družtvo ima lih trgovačku špekulativnu svrhu. Zemaljsko gospodarsko vieće, tako radeć, radi proti interesu zadruga, proti interesu posjednika i proti svome zadatku. Predlaže, da se u buduće pazi i da se nipošto u napred ne smije davati što takovim špekulativnim družtvom.

Predsjednik žali, da se to dogodilo; veli, da se nije nikako mislilo podupirati takova družtva ni šteditи zadruzi i da se to dogodilo u njegovoj odsutnosti i bez njegova znanja.

Podpredsjednik Tomasi opaža da se je to dogodilo i bez njegova znanja i u njegovoj odsutnosti i da on za to ništa ne zna.

Ravnatelj Cučovich opaža, da je on član odbora za skupnu nabavu, a da se oslobodi od svake krivnje u tom obziru iztiče da taj odbor nije bio nikada sazvan i nije nikada što zajedno viećao i odlučio, te da niti na njega kakova krivnja pada.

Pisar Storé, koji je vodio i tajničke poslove, pripovieda slučaj tako, da se je on popitao koncem oktobra u plinari u Puli bi li mogla za Februar dati 200 kvintala čipavca i mu se odgovorilo da može. U zadnje pak vrieme mu se poručilo, da ne može dati nego 100, jer da jih je drugih 100 u Kopar dano. Po tom zemaljsko gosp. vieće niti je sklopilo kakove pogodbe sa plinarnom, niti komu ustupilo ali dalo.

Dr. Fragiacomo [illegible] napred nedaje ništa nikomu privatniku, nego neka se daje sve preko zadruga.

Na glasovanju bude ovaj predlog primljen sa jednim glasom većine.

Na to dr. Pipitz izjavi, da si on pridržaje podnesti taj zaključak na znanje vladi i da on misli, da će iza toga vlada uzteguti obećanu podporu od 3000 K za skupne nabave, jer je ona tu podporu doznačila obzirom na prihvaćeni i od vlade odobreni pravilnik za skupne nabave, a sada prihvaćeni zaključak se tomu pravilniku protivi.

Dr. Venier žali, što je to g. vladin odaslanik izjavio tek iza glasovanja, jer da je to kazao prije, možda bi glasovanje bilo izpalo drugačije. Predlaže, da se opet otvori razprava i opet glasuje.

Prihvaćen je taj predlog. Tad se opet glasovalo, bio je prihvaćen predlog dra. Pia Gambina.

Na to bude odobren vas proračun za god. 1904.

Dr. Fragiacomo se prituzuje proti velikoj škodi koju lovci čine po vinogradih. Gaze i lome svuda, a puščanim zrnjem probušuju i ponjave mladice, te tako trs malo po malo pogine. Glavarstvo u Piranu se proti tomu prituživo. Preporuča vladinom odaslaniku, neka se zauzme, da se tomu zlu doskoči.

Dr. Pipitz obećaje se zauzeti, al se boji, da se po zastarjelom zakonu o lovu ne će dati ništa postići trebalo bi prenačiniti zakon poput onoga u Koruškoj, koji uzima mnogo u zaštitu poljodjelce proti šteti od strane lova i lovaca.

Na to predsjednik priobćuje, da je ovo zadnja skupština, kojoj on predsjeda, jer je odlučio čim prije položiti čast. Zahvaljuje na radu i pomoći svim i svakomu, moli, da mu se oprosti, ako nije bilo svakomu po volji i želi, da vieće najuspješnije radi i napreduje.

Nastavak u prilogu.

Dr. Venier mu srdačno odzdravlja i uvjerava ga, da će ga svi članovi vieća u srcu nositi, te mu želi još dug život. Dr. Pipitz se jednako izjavi u ime vlade.

Skupština bude zatvorena u 2 poslie podne.

Zemaljsko gospodarsko vieće držalo je dne 17. tek. mj. svoju u ovoj godini tek drugu, sjednicu stalnoga odbora. Jer je to bila prva sjednica novoizabranoga odbora, predsjednik pozdravlja sve članove, koji su inače ostali isti kako i prije. Za sebe veli, da je bio skoro prisiljen primiti opet čast predsjednika, al je sada opet prisiljen tu čast položiti, a to će i učiniti iza glavne skupštine. Odkada se obrekao časti zemaljskoga poglavara ne može više držati časti predsjednika ovoga vieća. Samo sobom se razumi, da predsjednikom može biti samo čovjek, koji je u Poreču, u sielu vieća, nastanjen, drugače ne bi bilo moguće rješavati svu onu silu poslova, koje vieće mora obavljati; a on mora sada Poreč zapustiti.

Zakasnilo se sazovom sjednice, jer sve zadruge nisu bile izabrale predsjednika.

Priobćuje imena predsjednika svih zadruga, njihovu potvrdu od c. kr. namjestničtva, imena članova odaslanih u ovaj odbor od vlade i od zemaljskog odbora, te od gospodarskih zadruga.

Ministarstvo se je izrazilo povoljno za nagradjivanje voćnjaka racionalno gojenih, podielilo je podporu za uzorni vinograd u Sušku, nagradu 250 K županiku Trinajstiću u Dobrinju za uzorni vinograd amerikanskih loza, 100 kruna podporu Antonu Kraljiću u Omišlju za pčelarstvo, 400 kruna samostanu u Nerezinah, 400 K gospodarskoj zadruzi u Buzetu i 400 K gospodarskoj zadruzi u Lošinju za nasad amerikanskih loza, 200 K za voćarsku školu u Krku.

Gosp. zadruga u Puli odbila je 50% prinosa doznačenoga joj od ovoga odbora za nabavu dvih svjetiljka Medusa.

Vlada se izrazila pripravnom podieliti podporu ovomu odboru za nabavu gospodarskih potrebština.

Gosp. Tomasi, kako član željezničkog vieća, izviešćuje, da je sudjelovao sjednici u Beču i bio se je zauzeo za promjenu voznoga reda na ovoj istarskoj željeznici, za sniženje vozarine za robu i za putnike. Uspio je, jer je vozni red bio promjenjen na 12. septembra, vozarina tereta već je snižena, a ona za putnike biti će na novo ljeto. Preporučio plotove za obranu u Žavlah i reklo mu se, da se to proučava. Nada se, da će biti takodjer uvedeni posebni vlakovi za robu i posebni za putnike.

Predsjednik mu zahvaljuje na zauzimanju.

Vlada pita neka se vieće izrazi je li smatra potrebitim da se bačve za vino, rabljene u trgovini, cementiraju kako i one od piva.

Ravnatelj Kuković smatra potrebitim, da se to čini svake treće godine, a vieće pritvrdi.

Priobćuju se izvješća raznih občina i zadruga o pouci u pčelarstvu po praktičnom pčelaru Macillir iz Labinja. Neke ga hvale, neke kažu samo gdje je bio, a neke se tuže, jer ne pozne jezika puka.

Na vladin upit glede sajmova blaga u Kantanaru izrazuje se, da se dozvoli sve, osim onoga na 24. augusta, i to obzirom nato što se onoga dana drži takav sajam u Žminju.

Čita se izvješće o nabavi 20 glava bikova.

Tomasi preporučuje, da vlada dopila čim prije drugi obrok podpore, jer se ima već skrbiti za nabavu bikova mliečne pasmine.

Vladin odaslanik dr. Pipitz veli, da se je to već pitalo i da će se dobiti koncem godine.

U svezi s tim predsjednik pročita, da nas prispjelu molbu zadruge Kastavske za naknadu diela troška učinjenog za nabavu troje bikova mliečne pasmine i za podieljenje od još petero bikova. Predsjednik se opire tome kudeć što se je kupilo i nabavilo bikove, a vieću se nije ništa priobćilo. Misli da se doznače dva bika, a po mogućnosti trećega.

Dr. Trinajstić zagovara molbu ističuć veliku potrebu bikova sbog ogromnog broja krava u onom kraju i to, da je bila zadruga prisiljena nabaviti bikove sama kad već nije bilo i kad jih vieće nije nabavilo.

Prihvati se predlog predsjednikov.

Tomasi napominje važnost živinogojstva i veli da bi se moralo povećati podpore i tad će se moć mnogim željam zadovoljiti. On će sa svoje strane tu stvar potaknuti kod zemaljskog odbora.

Dr. Pipitz obećaje to preporučiti i kod ministarstva,

Frûauf veli, da bi trebalo imati za to bar 20.000 K godimice za razpolaganje.

Predsjednik čita dug dopis od ministarstva o potrebi kontrole sposobnosti kod blaga odredjenoga za razplod pogledom na mliečnu pasminu.

Frûauf je mnienja, da se o tom pita što misle zadruge.

Dr. Trinajstić uvidi, da je to suvišno, jer se kod nas ne uzgajaju bikovi mliečne pasmine, nego se sve iz vana dobavlja.

Na to se razvila razprava, u kojoj je dr. Venier podulje govorio o tom kakovi treba da budu bikovi, kada jih se može kravam pripustiti i do kada su valjani za posao. Tužio se, što se svi bikovi uzimlju iz kotara bujskog, koji će napokon ostati bez valjanih bikova.

Tomasi se služe u tom, da se upotrebljuje sasvim zrele bikove, al ti će onda biti skuplji. Da se to provede trebati će povećati novčane prinose od strane pokrajine i vlade i ograničili broj naskočnih postaja. Misli da bi se imalo dati kotaru motovunskom dva bika rimskopodolska a kotaru bujskom dva rimska i dva romanjolska i to da se uvidi razliku, jer mu se čini, da je romanjolska pasmina pravilnija u stražnjem dielu tiela od rimske.

Napokon se prihvati mnienje gospod. Frûaufa.

Predsjednik priobćuje prosvjed buzetske zadruge proti tomu što se u natječaju na mjesto tajnika nije postavilo zahtjev, da molitelj dokaže poznavanje hrvatskog ili slovenskog jezika.

Predsjednik pozove članovom u pamet razprave, koje su se u tom pogledu vodile med ministarstvom i zemaljskim gospod. vićem i koje su svršile tim, da se je odredilo, da ili tajnik ili njegov pomoćnik moraju poznavati takodjer hrvatski ili slovenski jezik. Današnji pomoćnik poznaje dobro slovenski, a dobro će biti bude li ga poznavao i tajnik nego to se ne može postaviti kako nuždni zahtjev.

Prelazi se na točku o izboru novoga tajnika. Natjecala se sedamnajstorica a medju njima i jedan talijanski odvjetnik i jedan istarski c. kr. bilježnik.

Tomasi pozivom na najavljeno položenje časti od gosp. predsjednika izrazuje žalost u ime zemaljskog odbora i ističe njegov dragocieni i živi rad te mu želi dug i sretan život. Al pošto on žalibože odlazi, dobro bi bilo, da se pusti, neka izbor tajnika provede novi predsjednik, komu je sudjeno, da bude u trajnom doticaju sa tajnikom i koji će po tom imati pravo, da u tom pogledu prvi svoju reče.

Predsjednik se tomu protivi, dr. Venier zagovara predlog Tomasijev, koji bude i prihvaćen.

U pogledu carinarske tarife obzirom na carinarski zakon u Njemačkoj i u Švicarskoj odluči se, pozvati se na mnienje u tom pogledu prije izrečeno.

Odluči se dati nekoliko krmača Ivanu Španjolu u Dobrinju, koji je sazidao prvi svinjak i dobio već za to podporu od vlade.

Dopušta se, da se govedja naškodna postaja makne iz Kremenice u Ripendu, a ona iz Morana u Vodnjan.

Zadruzi motovunskoj dati će se dva bika, a po mogućnosti trećega. Uzkraćuje joj se praza bergamaškog, jer nema ondje uvjeta za gojenje toga blaga.

Zadruzi porečkoj dati će se, kako pita, nerasta i krmaču.

Ovdje dr. Venier iznaša tužbu proti nerastom što se iz Pazina diele. To je sve blago male gorkčinske pasmine. Ostaje uviek maleno i dobro je samo za salo, al ne za meso.

Tomasi nasuprot hvali tu pasminu, jer se u jednu godinu otusti, dočim za veliku gorkčinsku pasminu bi trebalo dvie godine. Nego on bi radje, da bi se uvadjala furlanska pasmina, koja je više slična staroj istarskoj pasmini.

Ovom prilikom opaža, da se je bilo molilo vladu, neka naloži živinarom, da se bave ciepanjem svinja. Vlada rekla, da će, al da neće trošiti. Dobro bi da ona preuzme trošak putovanja, a pokrajina će nabaviti ciep. Gospodar blaga mogao bi platiti n. pr. 20 para za svaku ciep.

Dr. Pipitz obećaje popitati se i preporučiti riešenje.

Vodnjanska zadruga pita tovara pasmine iz Pantellerie, a. g. Frûauf priobćuje, da jih se još nije nabavilo, nego da će jih se do godine nabaviti i onda će se moć dati.

Dr. Venier preporuča, neka se tovare iz Pantellerije rabi samo za naskok kobila, a tovare padovanske za naskok tovarica.

Zadruga lušinjska pita čeliri para i dvie ovce bergamaške.

Frûauf opaža, da ta pasmina uspieva samo ondje, gdje ju se pomno goji. Dvoji da će tako raditi u Lošinju. Neka se najprije nauče racijonalno gojiti domaću pasminu,

Odbija se tu njezinu molbu i onu za podporu za gojenje kokošarstva, jer ondje neima za to uvjeta.

Odredjuje se dati podpore zadrugam u Puli i u Vodnjanu za nabavu nekih strojeva.

Cres moli podporu za nabavu knjiga i odlučuje se dati joj po mogućnosti.

Dr. Trinajstić spominje, da je to isto lani pitala zadruga u Voloskom i da joj se nije dalo. On ponavljuje za nju sada molbu, te se odluči dati i njoj podporu.

Odbija se molba vodnjanske zadruge za pokusnu oranicu, jer imaju ondje gospodarsku školu.

Na predlog dra. Pipitza ustupaju se vladi molbe zadruge creske, lošinjske i rovinjske za pouk u ciepanju loza.

Odbija se molba puljske zadruge za naknadu troška za liečenje jednog praza.

Molbi rovinjske zadruge za nabavu prašilnica i škropilnica i za razsad maslina ugoditi će se po mogućnosti.

Za izložbu govedjega blaga u Pazinu i u Oprtlju odlučit će se drugi put.

Molba Antona Kratjića i Ivana Mahulje za nabavu pčelarskoga orudja uzeti će se u obzir.

Polag razpisanoga natječaja za uredjenje pašišta doznačuje se Josipu Calligarisu iz Poreča K 100, Stjepanu Pavletiću iz Kringe K 40, braći Pavletić iz Kringe K 50, Antonu Fakinu iz Lušinja K 100, Antonu Kajinu iz Štrpeda K 100, Festi-u iz Buja 100, Ivanu Trombi iz Šišana K 100.

U Vrsar će se do godine dati nerasta.

Predbilježuje se g. Justa Petrisa za jednog tovara iz Pantellerije.

Vlada je ustupila na riešenje nekoje predloge zastupnika Spinčića za podpore kuracija u Orlecu, te se ugodilo istim u koliko se odnašaju na jednu mliekarnu i na obnovu vinograda, a odbilo glede krčenja kuracijalnog zemljišta i podieljenja orudja kuracijalnom uredu.

Povraća se molba učitelja Tomasića za podporu iz Novaka da ju konkretira bolje.

Klasterecu maslina doznačuje se K 100.

Anton Ban iz Roča pita kravu mliečne pasmine. Usljed preporuke obć. glavarstva uzeti će se u obzir u svoje doba.

Rovinjskoj zadrazi doznačuje se K 300 za nasad maslina.

Tomasi pita hoće li i kada biti sazvana obstojeća komisija proti filokseri.

Dr. Pipitz opaža, da se je komisija proti filokseri već preživila, jer imamo filokseru po svoj Istri. Radilo se, da se tu komisiju preustroji u vinogradarsku komisiju, koja bi obuhvaćala sva pitanja koja se tiču vinogradarstva, a ne samo kako da se lovimo proti neprijatelju, koji nam je svu kuću zaokupio. Odnosno nastojanje je zapelo usljed protivnosti goričkog i istarskog zem. odbora. Trščanski zem. odbor se je povoljno izrazio; sada bi reć da će se i gorički, pa se nada da će tada i istarski. Po njegovom mnienju bi bio suvišan sazov komisije filokserične, al ako se tomu podaje važnost, on mnije, da se g. namjestnik neće protiviti sazovu.

Predsjednik izviesti u kratko o svom putovanju u Rim prigodom kongresa u maju mjesecu, pridržujuć si da u kratko dade cielo i obširno izvješće tiskati.

Odlučuje se dati tajnikovom pomoćniku, obzirom na to što je cielu godinu sam bez tajnika obavljao sve poslove i što je imao veliku bolest u obitelji, izvanrednu nagradu i podporu od 500 K.

Trombo preporučuje, da se dade nekom Bagnolu u Rovinju podporu za to što je sazidao pravu racijonalnu štalu.

Frûauf opaža, da će se i za Istru razpisati natječaj na nagrade za gradnju dobrih štala. Tada neka se i Bagnolo natječe, pak, ako je pravo, hoće dobiti.

Na to predsjednik diže sjednicu, koja je trajala od 11½ pr. p. do 2 poz. p. i 4½ do 9½ u večer.

Na koncu smo godine, molimo za obnovu predplate!

Sjećajte se
„Družbe sv. Cirila i Metoda"
za Istru

Fr. Bog ju pomiluj i Bog njoj prosti grihe!

Jur. Ča to, kemu?

Fr. Porečka „baba" je brižna peti stegnula.

Jur. Mala škoda, bilo bi bolje, da se ni nigda ni rodila.

Fr. Ča češ, Bog pedipsa ljude, da se poboljšaju.

Jur. Borme nas je ona dosta puti gerdo uvridila.

Fr. Valja joj oprostiti zač ni znala ča dela.

* * *

Fr. Kaldirci mi se tuže, da je počel opet njih meštar zabadat nos kamo ga ne gre.

Jur. Ča misli, da će se tamo opet početi mlet po latinski?

Fr. Vero misli, da je još tamo njegov kompare Fulin.

Jur. Neka lipo nastoji svoje posle a u naše neka se ne miša.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Božićni blagdani. Netom minule božićne blagdane proslavio je kršćanski svieat po drevnom običaju pobožno i svečano. Pobožni vjernici hrlili su koli u gradovih toli na selu u hramove božje, da se pomole Svevišnjemu za sve primljene milosti, da izprose nove i da se naužívaju hvalospjeva il bučnih il priprostih, ali svejedno milih svakomu pravomu kršćaninu.

„Porodil se j' kralj nebeski" i „U sve vrime godišta" orilo se pobožno ali oduševljeno koli u velegradskoj crkvi toli u neznatnoj seoskoj crkvici. Uvjek su nam mili sv. božićni blagdani, puni čara i sjaja.

Za ljetošnjih božićnih blagdana bilo je vrieme vrlo neugodno; u južnih je stranah skoro neprestano kišilo a u sjevernijih snieživo.

Oprost od čestitanja. Prijatelje naše učeće se mladeži molimo da se i ovog puta povodom promjene godine odkupe od čestitanja tim, da podare bilo koju svotu novca za naša školska družtva.

Potreba tih družtava su velike, a podpore im dolaze sve to manje. Ravnateljstvu naše „Družbe sv. Cirila i Metoda" dolaze često molbe s raznih strana naše pokrajine, da im se zapuščenom narodu ovdje il ondje ustroji družbina škola. Takovih škola trebali bismo na stotine, a odkuda novac za tolike potrebe.

Pazinsko djačko podporno družtvo očekuje milodar od rodoljuba naših a da uzmogne siromašne one mladiće podupriti koga knjigom, koga haljinom a koga hranom.

I naše najstarije školsko družtvo „Bratovšćina hrvatskih ljudi u Istru" nesmijemo zaboraviti, jer i ono vrši neprestano svoju plemenitu zadaću tim, da podupire učeću se siromašnu mladež srednjih škola.

Sva su ta školska družtva i potrebita i koristna i svako od njih djeluje blagotvorno za prosvjetu naše siromašne mladeži. Pritecimo im svi na pomoć. Tko može, neka daruje više, a tko nemože mnogo, neka podari onoliko, koliko može. Svaki iznos doći će im dobro i on će biti uložen na dobre interese, koje će naša mladež danas sutra vratiti stostruko svomu narodu.

Mjesto da trošimo svoj novac za zastarjelu i suvišnu navadu, za bezkoristno čestitanje, sjetimo se radje naših plemenitih školskih družtava!

Novi pravni vježbenik. Iz Rovinja nam pišu, da je stupio u službu ondješnjeg c. kr. okružnog suda kao vježbenik svršeni pravnik g. Janko Nežić iz Pićna, sin tamošnjeg umirovljenog i velezaslužnog naučitelja g. Nežića. Čestitamo!

„Prevelika strogost." Stermolić udova Lucija iz Alture donesla je prošlog mjeseca u Pulu na prodaju nekoliko pilića i jednog peteha. Kad je došla na novi „merkato" policija njoj zaplieni blago jer da je doniela vezanim nogama na prodaju.

Isla moliti na Municipij, da njoj se smiluju i puste njezino blago, ali nije ništa koristilo. Ta udovica ponesla je blago prodati, da može novcem platiti nešto zaostalog poreza i to je kazala gospodi, ali ovi su tvrda srca i njezini „pulaštri" su joj u podrumu na „merkatu" ili u trbuhu kojeg gladuha. Rekli su joj na občini, da će blago biti prodano na javnoj dražbi i da će ona dobiti svoj novac a da će morati platiti globu, ali do danas nezna ništa o svojim „pulaštrim." Nama se čini da ta gospoda nisu ljudski postupala; jer prvo, da u Alturi nije bilo nikad javljeno, da se mora blago prosto nositi na prodaju a ne vezano, a drugo jer je one dane baš bio u Alturi porezni eksekutor. Zakon je zakon, ali treba imati i malo duše i srca.

Božićnica djece hrv. pučke škole u Puli (Siana) javljena u zadnjem broju ispala je, kako jur javismo, na podpuno zadovoljstvo. Evo razpored: Tamburaški zbor. — Narodi nam se... (pjev.) — Brumnić Ljuba: Na badnjak (H. Badalić.) — Supan Izidor: Božićna. — Na prostoj slami (pjev.) — Prinčić Aurelija: Božić — Štefanić Miho: Na Božić. — Divnu slavu... (pjev.) — Marčan Anton: Siročad (A. Harambašić.) — Ladavac Antonija: Badnjak (A. Harambašić.) — Tamburaški zbor. — Rohregger-Faraguna: Dvogovor. — Mir vam braćo (pjev.) — Vranić Marija: Božićna pjesma (Harambašić.) — Rosanda Anton: U badnjoj noći (Kranjčević.) Faraguna Anka: Zahvala. — U sej vrijeme (pjev.) — Tamburaški zbor.

Pazinski kotar:

Za oprost od čestitanja uplatili su „Djačkom pripomoćnom družtvu" u Pazinu gg.:

Spinčić Vjekoslav K 50, dri. Konrad Janežić, Šime Kurelić, Andrija Stanger, Matko Trinajstić i Dinko Trinajstić po K 10, dri. Gjuro Červar i Ivan Poščić po K 5, Matko Mandić K 2.

Porečki kotar:

Iz Filipina, porezna občina Žbandaj pišu nam 18. o. mj. Javljamo vam nešto prekasno tužnu viest, da je u našem selu preminuo prošloga mjeseca vrlo čestit i pošten mladić i vriedan naš rodoljub jedinac Martin Muzlović u cvietu mladosti u 22 godini zapustiv težko ucviljene roditelje i dvie sestre. Kod sprovoda mladoga rodoljuba sudjelovalo je mnoštvo naroda, koji mu je htio izkazati zadnju počast jer je to doista zaslužio svojim radom i ponašanjem. Vječni Ti pokoj, vriedni Martine!

Voloski kotar:

„Bratovšćini hrv. ljudi u Istri" u Kastvu darovaše kao dobru ruku prigodom promjene godine sliedeća p. n. g. Spinčić Vjekoslav, nar. zastupnik 50 K. Dr. Janežić Konrad, Volosko 10 K; dr. Trinajstić M. Volosko 10 K; dr. Trinajstić D., Pazin 10 K; dr. Stanger Andre, Volosko 10 K; Josip Grašić, župnik 10 K; Laginja Mijo, umirovljenji nadžupnik, Kastav 5 K; dr. Kurelić Šime, Pazin 5 K; dr. Poščić, Volosko 5 K; Jelušić Kažimir i Ernesta, Kastav 5 K; Tomičić Viktor, Volosko 5 K; Grosman Miroslav i Eugenija, Kastav 5 K; Mandić Mate, Trst 2 K; dr. Červar Juraj 2 K; Križ Lacko, Pulj 2 K.

Želeći sretnu i veselu novu godinu, bilježi se najzalvalnija uz bratski pozdrav uprava „Bratovšćine hrv. ljudi u Istri".

Lošinjski kotar:

Iz Krka. Ovdje se govori na sva usta, da je Krčka občina preuzela povjereničtvo za ove strane Krstićeve „Prave Naše Sloge", te je razašilje po svim mjestima otoka Krka, a ponajviše po Dubašnici, gdje misli, da je još najprikladnije zemljište za šijanje pakleneg smrada. Ovo „častno" povjereničtvo je Krčka občina već jednom obnašala, ali kad je bivši načelnik g. Purga čuo, da je presvjetli biskup dr. Mahnić prokleo „Pravu Našu Slogu", nije trpio, da dolazi na ime občine, te ju je kao načelnik vratio i pisao upravi, da se više ne usudi slati Krčkoj občini svoj list, a kao katolik i nije mogao drukčije učiniti. Promienili su se odnošaji, došao je na načelničku stolicu farmacista Krebs i on je sada ponovno ponizio Krčku občinu, dozvoliv da ova preuzme povjereničtvo glasovite „Prave Naše Sloge", kojoj je svrha sijati medju narod svaki smrad.

Nama bi bilo najugodnije čuti oprovrgnuće ove viesti od strane krčke občine, pa se s toga javno obraćamo do gosp. farmaciste Eduarda Krebsa:

1. kao krčkog načelnika;
2. kao čovjeka, koji se diči svojim liberalnim načelima, a kao takav ne će trpiti, da se narod moralno upropašćuje i uništava smradnim pisanjem „Prave Naše Sloge";
3. kao čovjeka, koji će biti valjda i dobar katolik, pa kao takvom će mu bit poznato, da listovi slični „Pravoj Našoj Slogi" spadaju u katoličkoj crkvi na „Indeks", a da ne govorimo o specijalnoj zabrani dr. Mahnića;
4. kao čovjeka, koji se je jednom dičio svojim kršćanskim socijalismom pred nekojim osobama u Krku, da on sa par redaka na umirenje duhova javi svietu ili da su gornje viesti lažne ili da je on „Pravu Našu Slogu" povratio onamo, odakle je i došla. Ne učini li ovo, znat ćemo, da nije onakav čovjek, za kakvog smo ga mi držali, pa ćemo prema tome znati i gdje liek kupiti. Dakle g. načelniče! Fuora colle carte!

Pitanje župnika u Cresu. Pišu nam iz Cresa 10./12. Kao nastavak onomu, što je pisala „Naša Sloga" u br. 46. iz Cresa, valja, da zatučemo u židovsko grlo još i onu fanfaronadu, koju po prilici istodobno donaša židovski „Il Piccolo" pod naslovom „I canonici di Veglia Croatomani ed il loro candidato bocciato..." Radi se tu, kako vidite o vrlo važnom pitanju imenovanja našeg župnika. Pitanje to zavlači se već par godina i više, hvala našim creskim odnošajem, a u kojem se najljepše odrazuje sramotna perfidija nekojih vlastodržaca na občini. Oprostit će nam koli gospoda u Krku, toli naš plovan kanonik T., vrli i občeobljubljeni za sad još upravitelj ove naše župe, da se na ovakove laži i izmišljotine osvrćemo, ali izazvani od creskog drzovitog fanfarona ol fanfaronesse, scienim, da kad se je već izazvalo, mora se i s naše strane prikazati stvar, kakva sbilja jest, a da ne bude občinstvo od ovakvih piskara zavedeno, tim više, što je obće poznata činjenica, da je onaj sramotni židovski lajavac poluslužbeni list naše visoke c. kr. vlade i peto evandjelje stanovite gospode.

Pred tri godine otvorio je naš krčki biskup, koji je, budi nuzgredno rečeno, crni glogov trn u peti naših talijanskih liberalaca, medju ostalim takodjer natječaj na izpražnjeno mjesto župnika-nadpopa u Cresu. Taj ima biti po kaptolskim statutima od godine 1840. jedan od kanonika ovdašnjeg zbornog kaptola, dakako uz druge sposobnosti, koje se tome težkome i odličnome mjestu dolikuju. — Na to mjesto natjecali se dva kanonika ovog zbornog kaptola, i to prepost g. I. S. i N. T. Buduć je medjutim prvi molio i zadobio drugu župu, ostao je jedini natjecatelj kanonik T. — Patronat vrši občina. Uslied toga dne 27. svibnja 1901. imalo se u javnoj občinskoj sjednici odlučiti, da li će se ili ne predložiti jedinog natjecatelja T. na imenovanje župnikom. Občinski zastupnici kopačke ruke, a njekoji od gospode dogovorili se neposredno pred sjednicom, da će glasovati za predlog. Ali stupiv u sjednicu, koju je otvorio sa par smočnih rieči proti biskupu ondašnji načelnik dr. A. P., predloži on, da se molba T. odbije no za drugo, nego za to, što je on jedini natjecatelj, jer da se tobož time povriedjuje pravo izbora patrona, budući da manjka podloga (substrato), a da bi mogli vršiti to svoje od svojih pradjeda stečeno i sačuvano pravo, premda su svi prvašnji creski župnici bili predloženi i imenovani kao jedini natjecatelji. Uslied ovoga predloga zastupnici kopači, a na čelu im i sam stari M. B. počeo moliti i zaklinjati svoju gospodu sa riečima: „ma, signori, femolo, cuntentemo sta popolazion, tutti i lo vol, cuntentemo una volta sto popolo... Na to mu poče načelnik tumačiti, kako i oni vide, da ga svi žele i kako tobož i oni sami ne imadu ništa proti T., ali da se tu radi o terni, pak da mu to protumači, poče govorit o trim jabukam, valjda sv. Mikule i kako će T. biti stalno njihov župnik, ali kako oni mogu, kad bi htjeli i drugoga izabrat, i o sličnim doskočicam medju kojim je bila i ona „della spada di Damocle" današnjeg creskog načelnika dr. J. P., koji je tom prigodom, kako on to već znade, ispucao svoju potresnu govoranciju, koja je svršila, kao obično sve njegove patriotične lumbarde, s mačjimi suzami na oku... Premda je tu bilo lahko izgubit neukom i prostodušnom kopaču duševnu prisutnost, ipak, kad je načelnik stavio na glasovanje svoj predlog, koji je započeo sa značajnim po naše pitanje: „Prescindendo della persona del concorente ecc. ecc...." svi kopači i njekoji od gospode glasovali su proti tom predlogu a ostala gospoda sa zavedenim M. B., koji je izprva najviše stvar zagovarao sa svojim drugom, starom izdajicom, za predlog i tako sa većinom od par glasova bila je molba T. odbijena sa zaključkom, da ordinarijat ponovno otvori natječaj i predloži terna.

Medjutim odmah iza te sjednice dodjoše, ogorčeni nad postupkom svojih dviju kolega, dva občinska zastupnika kopača, u kuću kanonika T. sa sastavljenom molbom i prosvjedom na biskupiju, te uzprkos da se je on tome protivio, izložili su javno listinu u koju se je slobodno i neprisiljeno podpisalo preko šest sto većinom kuće gospodari. Malo dana iza te znamenite sjednice, kako se čulo, izjavio načelnik A. P. kanoniku T., da će biti stalno drugi put predložen, samo kad bi pismeno izjavio, da se ne će pačat u creske političke odnošaje!!! Ovaj da mu je odgovorio, kako je zaslužio.

Kad je iztekao zakonili rok, ordinarijat pozvao je ponovno, da se creska občina kao patron izjavi o natjecatelju T., navodno, jer da u kaptolu neima drugih usposobljenih kandidata, a izvan kanoničkog zbora, u komu imade usposobljena osoba, ne može se natjecati ni jedan drugi usposobljeni svećenik, kad bi ga i bilo, jer kaptolske ustanove i zakon od god. 1840. to izrično brane.

Občina i opet potvrdila zaključak poprimljen u prvoj sjednici i povratila istom motivacijom molbu i sve spise natrag, jer da je već onda sadašnji načelnik J. P. odrezao svoj fatalni: „Nè addesso, nè mai!"

Prošlo više mjeseca, prošla i godina, ali stvar zaspala, ta već znade se gdje! Putovala i u Beč.

Napokon došla od ministarstva odredba ili upit, da se ponovno občina izjavi o osobi natjecatelja T. E tu nije bilo drugo, nego znati se snaći, i sa svojim starim „esar tutto" pozvati sjednicu, (baš u oči nesreće, koja je snašla občinsku zgradu uslied poznatog požara) „e così tentar l'ultimo colpo".

Na toj epohalnoj sjednici razpravljalo se o koječem i to, kako obično javno, al kod četvrte točke dnevnog reda ustao se načelnik i pozvao občinstvo, da se odaleči, jer da se sad ima razpravljati u tajnoj sjednici pitanje o občinskim stražarima... a u istinu razpravljalo se o župničkom pitanju. Poslie više i više dana, tajna je postala javna, da su se gospoda na občini izjavila, ne znamo da li jednoglasno, al biti će, kad to „Il Piccolo" fanfaron kaže, da se natjecatelja T. odbija „perchè non accetto alla popolazione... Koliko su oni bili o tom uvjereni i kako istinit je taj njihov razlog, vidi se iz toga, što su ga htjeli onako kriomice „in tamejа" prikazati na višem mjestu kao izraz volje pučanstva i tako jednostavno zavarati svieat, dok je u puku sve drugo nego „non accetto".

Ali tu sviš avamo, jer naš na ovakve lažne perfidije pamet i pero uzkraćuju svoju službu, a hoćemo da svršimo i mi s onima riečima „Piccolova" fanfarona: „E così nè Lussingrande" (htio je valjda kazati Lussinpiccolo) „nè Cherso avranno

il loro parroco per la semplicissima ragione, che non vogliono, nè intendono aver per proprio pastore un Croato". Na raboš, o vi pravnici s tim novim kaneckim „impedimentom", koji su iznesli creski izrodi služiti će vam na svakom koraku u popunjenju bilo kojeg župnog mjesta u našoj nesretnoj Istri, pa makar bilo mjesto hrvatskog pučanstva kako je Cres! . . . Ubinam gentium sumus!!!

Mali Lošinj. Dne 23. o. mj. imala su djeca ovdješnjeg zabavišta Družbe sv. Ćirila i Metoda svečanost božićnog drvca, koja je izpala vrlo liepo. Potanje u budućem broju.

Trst.

Za slušatelje nautičkih škola i trgovačke akademije u Trstu. C. kr. vlada izdala je važnu naredbu za slušatelje ili djake trgovačke akademije u Trstu, nautičkih škola u Lošinju, Dubrovniku i Kotoru, koju je priobćio i službeni list primorske vlade. Ta naredba dolazi od ministarstva rata (zemaljske obrane) kojom javlja, da mogu djaci rečenih škola na temelju §. 25. vojnoga zakona u dogovoru sa interesiranim ministarstvom služiti jednu godinu kao dobrovoljci kao što i djaci viših gimnazija i realka.

Razne primorske viesti.

Mladomisnici tršćansko-koparske biskupije. Ovih dana redio je tršćansko-koparski biskup bogoslove svoje biskupije gg. Josipa Flego, sina bivšeg načelnika i zemaljskog zastupnika g. Frana Flego iz Buzeta te J. Mastelano iz Barkovlja kod Trsta za svećenike. Prvi je prikazao prvu nekrvavu žrtvu na Sv. Gori kod Gorice dne 29. o. mj., a drugi će ju prikazati na sv. Tri Kralja u rodnom mjestu.

Naše srdačne čestitke gg. mladomisnikom i njihovim rodoljubnim rodbinam.

Razni prinosi.

Za družbu sv. Ćirila i Metoda za Istru u Opatiji darovaše preko naše uprave:

Na predlog g. Petra Vlašića iz Novevasi sabralo se kod g. Martina Dašene u Vabrigi 7 K 20 b, a darovali su sliedeći po 1 K: Crnogorac Martin, Dašena Martin, Dašena Antun, Dašena Jelisava, Vlašić Petar, Štefanić Ante, Zapin Svetko. Po 20 h: Zapin Antica.

Ukupno danas . . . . K	7·20
Na račun ove godine izkazano . .	731·60
Sveukupno K	704·74

Djačkom pripomoćnom družtvu u Pazinu prispjeli su tokom mjeseca kolovoza sliedeći prinosi:

A) Utemeljiteljni: Gosp. Elner Anton, župnik, Veprinac . . K	20.—
B) Redoviti: G. Sedmak Jakov, Kršan	10·—
C) Darovatelji: Gosp. Matejčić Fran c. kr. zemaljski škol. nadzornik, Trst	40·—
— Karolina Pečenko, Pazin . .	8·—
— Brnolić Ivan od Marka, Višnjan	3·—
— Sabrano u dućanu Antona Bertoša na predlog Frana Gortan, župnika u Kašćergi .	3·—
— Brumnić Anton, Lindar . .	1·—
— Križančani za obranu . .	80·—
— Anton Buršić, trgovac, Pazin .	12·—
— Klub „Istra", Zagreb . .	150·—
— Ulijanić Mart. i Fr., Lindar .	1·—
— Sabrano kod gosp. župnika Grašića na Rokovu, Beram .	20·10
— Gamber Vinko, posjednik, Botonega	1·—
— Frankola Franjo, župeupr., Kringa, za pričuvu dvokolnice	1·—
— Trviž — na predlog Edov za rake kod popa Frana dne 19. kolovoza 1903. . .	29·16
— Klemen Josip od Jakova, Sv. Petar u Šumi . .	1·—
— Hrvatska Čitaonica, Baška, pol čistog dobitka od priredjenih zabava dne 15. i 16. t. mj.	51·50

— Ivić Ivan, župan, Gračišće, sabrano u njegovoj obitelji medju prijatelji . . . . K 7·—

Plemenitim darovateljem svesrdno se zahvaljuje odbor.

Razne viesti.

Opera „Petar Svačić". Nova opera mladoga našega suzemljaka i pravnika g. Josipa Mandića, pjevati će se kako doznajemo iz Ljubljane u tamošnjem narodnom kazalištu dne 12. jenara 1904. Mladi skladatelj nalazi se jurve u Ljubljani, gdje vježba osobno pjevače, soliste i orkestar.

Gospodarska Sveza za Istru,
registrana zadruga na ograničeno jamčenje u Puli.

Pristupiše nadalje u Gospod. Svezu: 40. Konsumno Družtvo u Premanturi, registrana zadruga na ograničeno jamčenje.

Uplatiše nadalje pristupninu i jedan zadružni dio u Gospodarsku Svezu: Konsumno Družtvo u Premanturi; Buzetsko Družtvo za štednju i zajmove u Buzetu.

C. k. policajni komisarijat u Puli.

Objava!

S 1. jenarom 1904. stupa u kriepost naredba c. k. namjestničtva za Primorje od 26. oktobra 1903. br. 1802, Praes., lista zakona i naredaba br. 30 od 1903, s kojom su bili na temelju ministarske naredbe od 15. februara 1857. d. z. l. br. 33, izdani propisi za prijavu osoba u okružju c. k. policajnoga komisarijata u Puli.

U smislu § 1. ovih prijavnih propisa ima vlastnik, skrbnik, sekvestrator ili drugi upravitelj jedne kuće prijaviti do 31. jenara 1904. sve stanare i podstanare, gostove, radnike, služinčad itd. po stanju od 1. jenara 1904.

Ta se prijava mora za poreznu obćinu Pula učiniti izravno kod c. k. policajnog komisarijata (prijavni ured), za porezne obćine Bale i Vodnjan kod dotičnih obćinskih ureda, za porezne obćine odnosno mjesta Altura, Fazana, Galežan, Loborika, Ližnjan, Medulin, Montić, Peroj, Pomer, Premantura, Sišan i Štinjan kod dotičnih obćinskih delegata te za poreznu obćinu Marčana kod Jakova Borghes-a u Marčani br. 71 a.

U tu svrhu treba rabiti kućne listine, koje se imadu za poreznu obćinu Pula ispunili i predati u dva jednaka primjerka a za ostali dio policajnoga okružja u jednome primjerku.

Sve promjene koje bi nastale poslie 1. jenara 1904. u stanju pučanstva, imadu se u smislu §§ 2., 3., 4., 5., 6. i 7. prijaviti u roku od 24 sata kod gore spomenutih ureda i organa i to prijavnim listinama za glavne stanare a prijavnim listićima za podstanare, gostove, pomoćnike, radnike, služinčad itd., a ima se ih predložiti u 3 jednaka primjerka.

Gostioničari ovlašteni za primanje stranaca (vlastnici hotela-garni, iznajmitelji postelja) imadu gostove, što se kod njih svrate, prijaviti u roku ustanovljenom u § 8. prijavnih propisa sa propisanim prijavnim listićima, koje se ima za poreznu obćinu Pula predati u 2 a za ostali dio policajnoga okružja u 3 primjerka kod spomenutih ureda i organa.

Gore spomenute kućne i prijavne listine te prijavni listići mogu se počamši od 29. decembre 1903, besplatno dobili kod gore spomenutih ureda i organa.

PULA, dne 24. decembra 1903.

C. k. policajni nadkomesar
Zeni m. p.

HRVATI,
kupujte svi papir za pušenje
Družbe sv. Cir. i Met.
za Istru.

Prvo slovensko skladište pokućstva!
ANTONA ČERNIGOJ
TRST
Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.
Skladišta u Solkanu – Trstu.
Tvornica sa strojevnim obratom.
Svaka je konkurenca nemoguća, jer je pokućstvo iz prve ruke.

Filijalka
c. kr. priv. austr. kreditnoga zavoda
za trgovinu i obrt u Trstu
prima: Uplate u krunama
proti bonima blagajne depozitelja:
sa predobjavom od 4 dana po $2^{1}/_{4}$%
„ „ „ 8 „ „ $3^{1}/_{4}$
proti pismima za izplatu za ime:
sa predobjavom od 4 dana po $2^{1}/_{4}$%
„ „ „ 8 „ „ $2^{1}/_{2}$%
„ „ „ 30 „ „ $2^{3}/_{4}$
u zlatnim napoleonima proti pismima za izplatu:
sa predobjavom od 30 dana po 2%
„ „ „ 3 m. „ $2^{1}/_{4}$%
„ „ „ 6. „ „ $2^{1}/_{2}$%
Za bone blagajne i za pisma za izplatu u krunama, koja su već u prometu, stupa u kriepost nova kamatna stvica dne 12. marča, 16. marča, odnosno 7. aprila t. g. po odnosnoj predobjavi.
Okružni odiel u krunama razpoložive s mjesta, 2% na svaku svotu.
Krune napoleoni u tekućem računu: Uvjete sklapaju prigodice već prema roku predobjave.
Izdaje doznačnice:
za Beč, Budimpeštu, Brno, Karlove vari, Rieku, Lavov, Prag, Reichenberg, Tropavu, kao takodjer za Zagreb, Aš, Bielitz, Gablonz, Gradac, Sibinj, Isomost, Celovec, Ljubljanu, Linc, Olomuc, Saaz i Solnograd bez troška.
Bavi se kupnjom i prodajom divisa, novca i vriednostnih papira.
Prima kupone odrezaka, izvučenih vriednostih papira i uplate ako vrsti.
Daje predujmove na Warrants i vriednosti uz najumjestnije uvjete.
Predujmove otvara na dokumente za London, Pariz, Berlin i drugo trgove po vrlo umjestnih uvjetih.
Kreditna pisma izdaje za kojigod trg.
Uložci u pohranu. Primaju se u pohranu vriednostni papiri, zlatni i srebrni novac i bankovni papiri. Uvjeti se mogu doznati obrativ se na blagajne zavoda.
Mjenbene naputnice.
Blagajna zavoda izplaćuju mjenbene naputnice talijanske banke u talijanskim lirama ili u krunama po danjem tečaju.
Trst, marča 1902.

Marko Zović
krojački majstor
u PAZINU polag hrv. ljekarne,
preporuča se p. n. obćinstvu, posebice veleč. gg.: svećenicima, činovnikom, učiteljima itd., za ugotavljanje mužkih odiela po najnovijoj modi. Držim obilatu zalihu raznih tkanina iz prvih tvornica. Imajuć u mojoj radionici radnika najbolje vrsti, to sam u ugodnom stanju udovoljiti svakom zahtjevu mojih poštovanih mušterija. Primam naručbe iz okolice po točnoj mjeri bez pokušaja (probe). Imam u zalihi gotovih haveloka i ostale robe uz primjerene ciene, bez bojazni utakmice. Dajem i na obročno odplaćivanje uz dobru jamčevinu.

Podpisani preporuča p. n. občinstvu u Puli, osobito pako veleč. g. svećenicima, učiteljima itd. iz okolice
svoj krojački posao
na glavnom trgu (Foro) br. 6 u Puli,
u novo otvorenom dućanu.
U zalihi nade na izbor raznovrstne najmodernije tkanine za oda, koja izvršuje točno po mjeri.
Anton Klement, *krojački majstor.*

Hrvatski specialitet!
je jedna vrst **najboljeg pamučnog platna** izvrstna za rublje i kućne potrebe.
Platno je **84 ctm.** široko i sadržava 23 mtr. (30 starih rifa). Za dobru vrst i trajnost **jamčim**.
Komad stoji **K 15·—** i na zalihi imade uviek do 1000 komada.
Jedino za dobiti u Hrvatskoj kod
FRAN SARIDJA, Zagreb, Ilica 39.

SLAVONSKA BILJEVINA i pakračke kapljice za želudac
to su dva lieka, koja su si takovom brzinom put prokrčila, kao što riedko koje sredstvo. Obadva ova lieka postala su u najkraćem vremenu vanredno obljubljena u narodu. Uzrok da je narod ta sredstva tako zavolio, leži u njihovoj osobitoj vrstnoći i vazda sigurnom djelovanju.
Slavonska biljevina se rabi proti svakoj vrsti kašlja, pa ma isti još kako zastaren bio, rabi se osobitim uspjehom proti težkom disanju, hrapavosti u grlu, prsobolji, protiskivanju itd. Evo što piše Katarina Fuchs iz Mitrovice:
„Žurim se saobćiti Vam, da je uspjeh Vaše slavonske biljevine kod moje bolesti upravo sjajan bio. Patila sam već 7 godina na strašnom kašlju i težkom disanju, probala sam već sva moguća sredstva, ali uzalud, dok nisam nadošla na Vašu slavonsku biljevinu, koja mi je zdravlje povratila. Od srca Vam se zahvaljuje Vaša zahvalna Katarina Fuchs."
Pakračke kapljice su izvanredno sredstvo proti svima bolestima želudca crieva. Bez ovih kapljica nebi smjela biti ni jedna kuća. Svakome, koji bud na kakovoj želudačnoj boli pati, nemogu ih dosta preporučiti. Grč u želudcu zatvorenost neurednost stolice, nemar za jelom, žgaravica, zlatna žila, glavobolja odstrane se s ovim sredstvom najsigurnije i najtemeljitije.
Treba pisati Petru Vidmariću u Čazmu i gospodinu učitelju Topaloviću u Orolik zp. Slakovci, što je prvog od 5, a potonjeg od 20-godišnje želudačne bolesti izliečilo. Svatko će dobiti i od jednog i od drugog za odgovor, da su im samo Pakračke kapljice zdravlje povratile.
Sva zahvalna pisma stoje kod mene svakome na uvid. Svaka flašica mora imati limeni zaklopac i na zaklopcu utisnuto: „Ljekarna zlatnom orlu Pakrac". Koje flašice to nemaju jesu patvorene, koje u interesu svoga zdravlja ne treba niposto primiti. Ciena im je sliedeća:
Slavonska biljevina 1 boca **1 K 20 h.**
Pakračke kapljice 1 „ **1 „ 60 „**
Manje od dvie flašice ne šaljem, ali ne moraju biti obadvie flašice od jedne vrsti n. pr. može se naručiti 1 boca Slavonske biljevice i 1 boca Pakračkih kapljica. Šaljem svaki dan poštanskim pouzećem i zaračunam za kištricu, tovarni list i pakovanje 40 h. Naručba neka se šalje izravno na
P. Jurišića u Pakrac, Glavna ulica 5
ljekarnika

Tko se želi obskrbiti pravim

naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranfić, Pola,

Via Marianna br. 7.

Brijač i fotograf!

Podpisani najuljudnije naznanja slavnom občinstvu grada Pazina i okolice, da je otvorio u kući **Ivana Ujčića br. 268** u Pazinu brijački i fotografički obrt, te se usljed toga sl. občinstvu grada Pazina i okolice najtoplije preporuča

Sa veleštovanjem

Vjekoslav Klein
brijač i fotograf.

Odlikovana god. 1900. na svjetskoj izložbi u Parizu i g. 1896. na milenijskoj izložbi u Budimpešti.

Najbolje tambure izradjuje i prodaje

J. Stjepušin u Sisku.

Bisernice po for. 1.50, 2.—, 2.50, 3.—, 4.— itd.
Brači I. II. ili III. po for. 4.—, 4.50, 5.—, 6.—, 7.— itd.
Bugarije I. po for. 3.50, 4.—, 4.50, 5.— itd.
Bugarije II. po for. 4.50, 5.—, 6.—, 7.—, 8.— itd.
Berde po for. 20.—, 25.—, 30.—, 35.—, 40.— itd.
Samice po for. —.75, 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, itd.
Dangube po for. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.— itd.
Primašice po f. 1.—, 1.50, 2.—, 2.50, 3.— itd.

Razne žice i sve što je u tu struku potrebito uz vrlo umjerene ciene u izvrstnoj kakvoći.

U izradbu se primaju i sve druge vrsti glasbala.

Preprodavaoci dobivaju popust.

Ilustrovane cienike boljih tambura šalje svakomu franko i badava.

Umoljava se točna i jasna adresa.

Rodoljubi, sjećajte se narodnih družtva!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka.

Ove glasovite i nenadkriljive kapljice sv. Marka upotrebljavaju se za vanjsku i nutarnju porabu. Osobito odstranjuju trganje i kalanje po kostih, nogah i rukah, te izliečе svaku glavobol. One nedostiživo spasonosno djeluju kod bolesti želudca, ublažuju katar, umiruju izbacivanje, olakšuju naduhavanje, boli i grčeve, pospješuju probavu, čiste krv i crieva. Progone velike i male gliste, te sve bolesti od glistah dolazeće. Djeluju izvrstno proti hrapavosti i promuklosti. Liče sve bolesti jetrah i slezene te koliku i trganje u ludcu. Progone svaku groznicu i sve bolesti od groznice dolazeće. Najbolje je sredstvo proti maleriji i madronu, pa zato nesmiju manjkati u nijednoj gradjanskoj niti seljačkoj kući. Dobiva se samo: **Gradska ljekarna, Zagreb**. Stoga se neka točno naruče pod naslovom: **Gradska ljekarna, Zagreb, Markov trg broj 29 pokraj crkve sv. Marka.** — Novac neka se šalje napred ili pouzećem. — Manje od jednog tucеta (12 bočica) se ne šalje. — Ciena je sliedeća i to franko na svaku poštu: 1 tucet (12 boč.) 4 K, 2 tuceta (24 boč.) 8 K, 3 tuceta (36 boč.) 11 K, 4 tuceta (48 boč.) 14·60 K, 5 tuceta (60 boč.) 17 K. — Posjedujem tisuću i tisuću priznanica, da ih je moguće ovdje tiskati, zato navadjam samo imena neke gg., koja su sa osobitim uspjehom potrebljavali **kapljice sv. Marka** te podpunoma ozdraviše: Iv. Baretinčić, učitelj; Janko Kišulj, kr. nadlugar; Stj. Borčić, župnik; Ilija Manić, opančar; Sofija Vukelić ilica;

Utemeljena god. 1360. — **Gradska ljekarna, Zagreb**, Markov trg broj 29, pokraj crkve sv. Marka.

Gradska ljekarna, Zagreb.

Zdravlje je najveće bogatstvo!

Kapljice sv. Marka, ZAGREB, Gornji grad. Markov trg.

Istarska Posujilnica u Puli.

Prima zadrugare, koji uplaćuju zadružnih dielova jedan ili više po kruna 20.

Prima novac na štednju od svakoga, ako i nije član te plaća od istoga 4½% kamata čisto bez ikakvog odbitka.

Vraća na štednju uložene iznose do 100 K bez prihodnog odkaza, iznose do 400 K uz odkaz od 8 dana, iznose do 1000 K uz odkaz od 14 dana a tako i veće iznose ako se nije kod uloženja suglasno ustanovio veći ili manji rok za odkaz.

Zajmove (posude) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjenice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati svaki dan od 9—12 sati pr. p. i 3—7 sati po podne; u nedjelju i blagdane osim julija i augusta mjeseca od 9—12 prije podne.

Družtvena pisarna i blagajna nalazi se u **Via Giulia br. 5**, prizemno lievo, gdje se dobivaju pobliže informacije.

Ravnateljstvo.

Pčelno-voščene svieće

po kilog **K 4·90**, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garantirano pčelnoga voska.

Uskrsne svieće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, voščenim cviećem itd. kg. po K	8·—
Iste okrašene s odljepljivim cvieticama	6·—
Tamnjan lagrima, najfiniji	2·40
"	2·—
granis	1·20
Voščeni ovitki, bieli i bojadisani kg. po K	4·90
Isti okrašeni s cvietom i zlatom	8·—
Sviećice za božićno drvo u 6 bojah	3·—
Voščene svieće tarče. I. austr. sastav	4.40
Svieće i tarče, I. talijanski sastav	8·—
" " II. "	2·40
Voščeno platno za oltare, metar	2·—

Svieće za pogrebe po vrlo nizkoj cieni. — **Za pravi, čisti vosak jamčim sa 20 00 kruna.** Gersheimovi stenji (fitilji) i stakla za vječnu luč. — Isto tako **med** pitomac (stolni) i naradni, uz **vrlo nizke ciene.**

Preporučam se prečastnom svećenstvu i p. n. občinstvu najponiznije,

J. KOPAČ, voštarnica u Gorici.

Putnici u Ameriku!

CUNARD LINE

prevaža putnike izmedju **TRSTA—NOVI-YORK i natrag** brzim parobrodom **„AURANIA“** sa 1200 mjesta III. razreda i sa 300 salon-mjesta II. razreda sa kabinama — i brzim parobrodom **„CARPATHIA“** sa 2000 mjesta III. razreda i sa 400 salon-mjesta II. razreda sa kabinama.

Cijena putne karte iz svake luke u **Dalmaciji i Istri**

preko Trsta u Novi-York

ujedno — počamši sa dnevom ukrcanja u TRSTU — sa hranom, vinom, i čitavom poslužbom stoji:

III. razred — za osobu 180 K.

Putnici mogu kupiti ove putne karte kod **Lloydovih agentura** u svih lukah Istre i Dalmacije — u Rieci pako samo kod g. **Petra Popovića.**

Odlazak iz TRSTA:

„CARPATHIA“	15. decembra 1903.	„CARPATHIA“	2. febrara 1904.
„AURANIA“	29. decembra 1903.	„AURANIA“	16. febrara 1904.

Za pobliže obavjesti, putne karte, prijevoze za druge nuzgredne luke i željezničke postaje iz **Nova-Yorka** u unutrašnje gradove **Saveznih država** Sjeverne Amerike, obratiti se na

Glavno zastupstvo za Austriju **Schröder & Co. - Trst**

Via Carlo Ghega br. 8, I. kat.

Naslov za brzojave: **SCHRODERCO - TRST.**

RODOLJUBI!

kupujte samo Cirilo-Metodijske žigice!

Tiskara i knjigoveźnica

J. Krmpotić i dr. u Puli

preporuča:

1. Tiskanice za občine.

1. Skrižaljka o izkazu epidemije. 2. Svjedočba za oprost od prisutne službe. 3. „Omnibus“ tiskanice (skrižaljka bez teksta u glavi za svaku porabu). 4. Izkaz i svjedočba za djake. 5. Ista u talijanskom jeziku. 6. Molba ... svjedočbami. 8. Inventar aktivni glava ili uložci. 9. Inventar pasivni glava (uložci). 10. Inventar mobiljni glava ili uložci. 11. Izkaz odgonitbenih troškova. 12. Stanje ukamaćenih glavnicah. 13. Izkaz o promjeni prebivanja neaktivnoga vojničtva (glava ili uložci). 14. Izkaz i svjedočba za djake i molitelje. 15. Popis izbornika (glava ili uložci). 16. Glasovni izkaz i 16. a) Kontrolni izkaz za občinske izbore. 17. Dnevnik dohodaka i troškova. 18. Glavna knjiga. 19. Pomoćni dnevnik. 20. Zapisnik podnesaka (glava ili uložci). 21. Proračun, glava. 22. Proračun, uložci. 23. Zaključni račun, glava. 24. Zaključni račun, uložci. 25. Zapisnik o razgledu mrtvaca. 26. Ogledni listić o umrlih. 27. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka. 28. Skrižaljka o cieni govedje krme. 29. Zapisnik kaznenih prestupaka. 30. Prilog zaklj. računa (glava ili uložci). 31. Izkaz nadnica. 32. Zapisnik soli. 33. Prijavni i pregledni list za oprost poreza kod pečenja rakije za svoju porabu. 34. Občinska svjedočba za bolnice. 35. Knjižice sa kuponi za doznačbu soli.

2. Crkvene tiskanice.

1. Fides Nativitatis et Baptismi. 2. Fides Mortis. 3. Fides Matrimonii. 4. Testimonium status liberi. 5. Testimonium denunt. matrimonialum. 6. Nota pro instituendis denuntiatis. 7. Inventar (glava ili uložci). 8. Račun (2 arka). 9. Izvadak računa. 10. Izkaz glavnica (glava ili uložci). 11. Izkaz stalnih i promjenlj. zakupnina. 12. Izkaz uplaćenih i zaostalih parbenih troškova. 13. Dnevnik dohodaka i troškova (glava ili uložci). 14. Izkaz povećanja ili umanjenja imetka. 15. Status animarum. 16. Liber baptizatorum. 17. Liber defunctorum. 18. Liber matrimoniorum. 19. Liber confirmatorum. 20. Namira vrhu kamata obligacija. 21. Zapisnik podnesaka. 22. Obiteljsko-obavjestna skrižaljka.

3. Tiskanice za škole.

1. Ljepopisnice. 2. Zadaćnice. 3. Risanke. 4. Satnice. 5. Molba za oprost od školarine. 6. Pregled mjesečnih školskih zaostataka. 7. Razrednica. 8. Tjednik. 9. Glavni imenik. 10. Matica. 11. Imovnik ili inventar. 12. Popis školske knjižnice. 13. Izkaz izostataka. 14. Zapisnik podnesaka. 15. Školske viesti. 16. Svjedočba. 17. Odpustnica. 18. Odlaznica. 19. Imenik po alfabetu; dalje sliedeće po zakonu 31./7. 1895. za Istru, i to sliedeće obrazce: 20. A k § 1. 21. B k § 2. 22. C k § 3. 23. D k § 4. 24. E k § 4. 25. F k § 4. 26. G. k § 5. 27. H k § 7. 28. I. k § 9. 29. M. k § 12. 30. L. k § 12.

4. Tiskanice za družtva za štednju i zajmove te štedionice.

1. Doznačnice. 2. Zadružne knjižice. 3. Štedioničke (uložne) knjižice. 4. Zadužnice. 5. Molbe za zajam. 6. Dnevnik blagajne. 7. Knjiga dužnika. 8. Knjiga članova. 9. Knjiga zadružnih dielova. 10. Knjiga uložaka za Rajfeisenovice. 11. Knjiga uložaka za obične štedionice. 12. Doznaka za primitak. 13. Doznaka za izdatak.

5. Tiskanice za gospod. družtva.

1. Dnevnik blagajne. 2. Knjiga vjerovnika i dužnika. 3. Knjiga za skontro robe. 4. Knjiga priručna. 5. Zadružne knjižice.

6. Tiskanice za pravne poslove.

1. Tužbe. 2. Napis (rubrum) k tužbi. 3. Punomoć. 4. Predlog zapljene. 5. Napis k predlogu zapljene. 6. Kupoprodajne pogodbe. 7. Zadužnice za obću porabu.

7. Razne knjige.

1. Kokolj: „Grammatik der kroatischen oder serbischen Sprache für die k. u. k. Kriegs-Marine.“ 2. Pjesma: „Putovanje ratnog broda „Marije Terezije“ u Antilu, Kubu itd.“ 3. Pjesma: „Pjesme pomorčiće ili putovanje ratnog broda „Fran Josipa I.“ u Kretu.“ 4. Pjesma: „Rat u Kini ili putovanje ratnih brodova „Elisabeth“ i „Aspern“ u Kinu.“ 5. Knjižica: O pristojnom ponašanju, sastavio V. Rubeša.

POBOŽNI MORNAR. Molitvenik za momčad c. i kr. ratne mornarice i stale pomorce. Sastavio Karlo Kokolj, kapelan c. i kr. ratne mornarice. Odobrena od njegove presvietlosti biskupa Mahnića i vojničkog biskupa Bielopolczky-a. — Ciena tvrdo vezanom 50 h. s poštom.

Osim gornjih tiskanica imade podpunu zalihu tiskanica u njemačkom jeziku za c. i kr. brodove, kojih izkaz se šalje franko poštarine.

Preporuča dalje zalihu papira koli konceptnoga toli kancelarijskoga u svih formatih, težinah i crtanjih (rastriranju) na debelo (najmanje od svake vrsti 250 araka).

Omoti u svih mogućih formatih za privatne, trgovačke ili službene svrhe.

Prima i izvršuje svakovrstne naručbe, posjetnice svih veličina, pozive, adresne karte, razporede i u obće svakovrstnu radnju zasiecajuću u tiskarsku i knjigovežku struku.